

Early European Books. Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
776/D/1

Early European Books. Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
776/0/1

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by permission of The Wellcome Trust, London.
776/5/1

Coll. C.

776
D/1

N. ix. Ber

L. 5248

ref

1407

{ 4 leaves
365 "

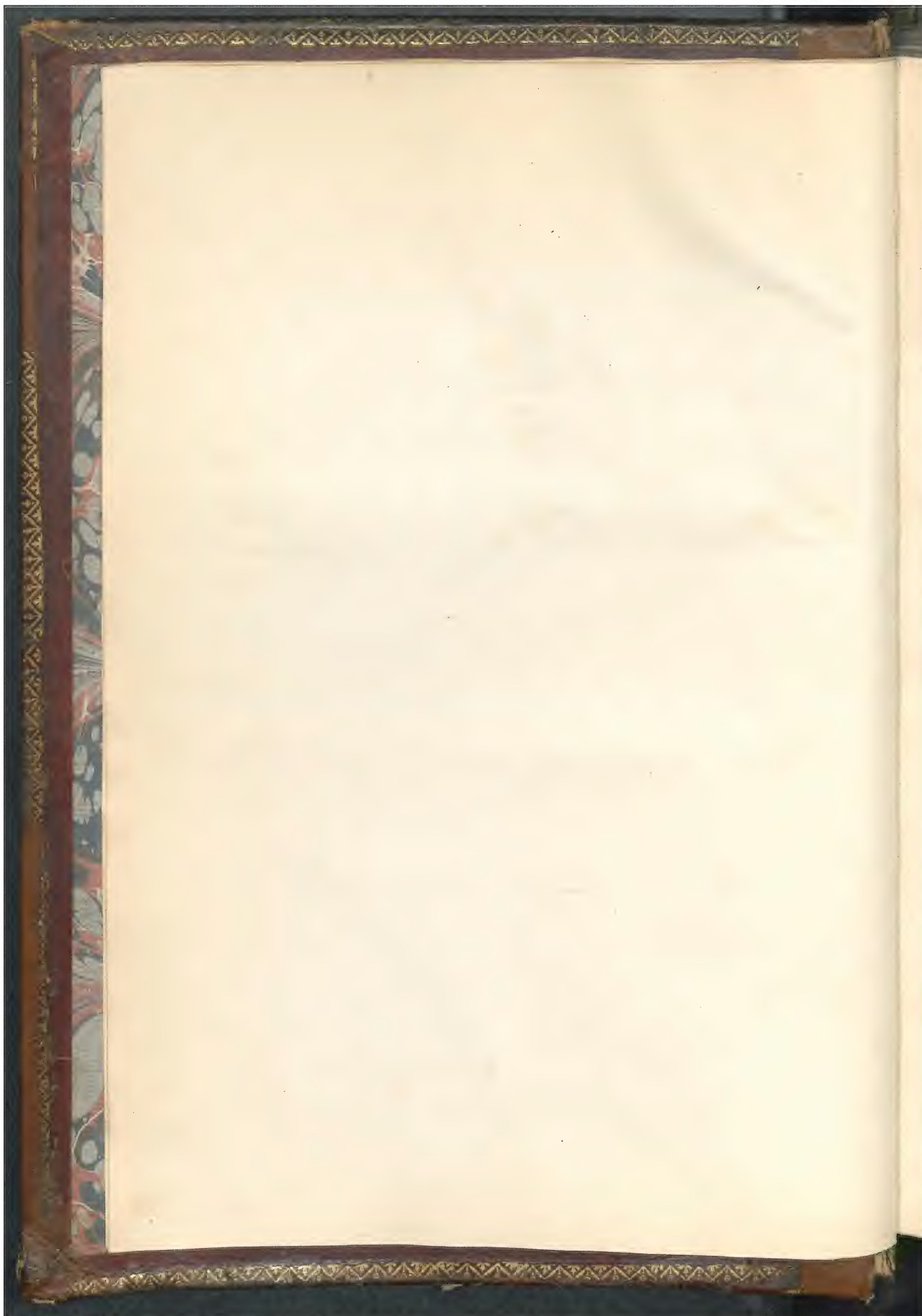
Lier
150 S. fr
7/may/28

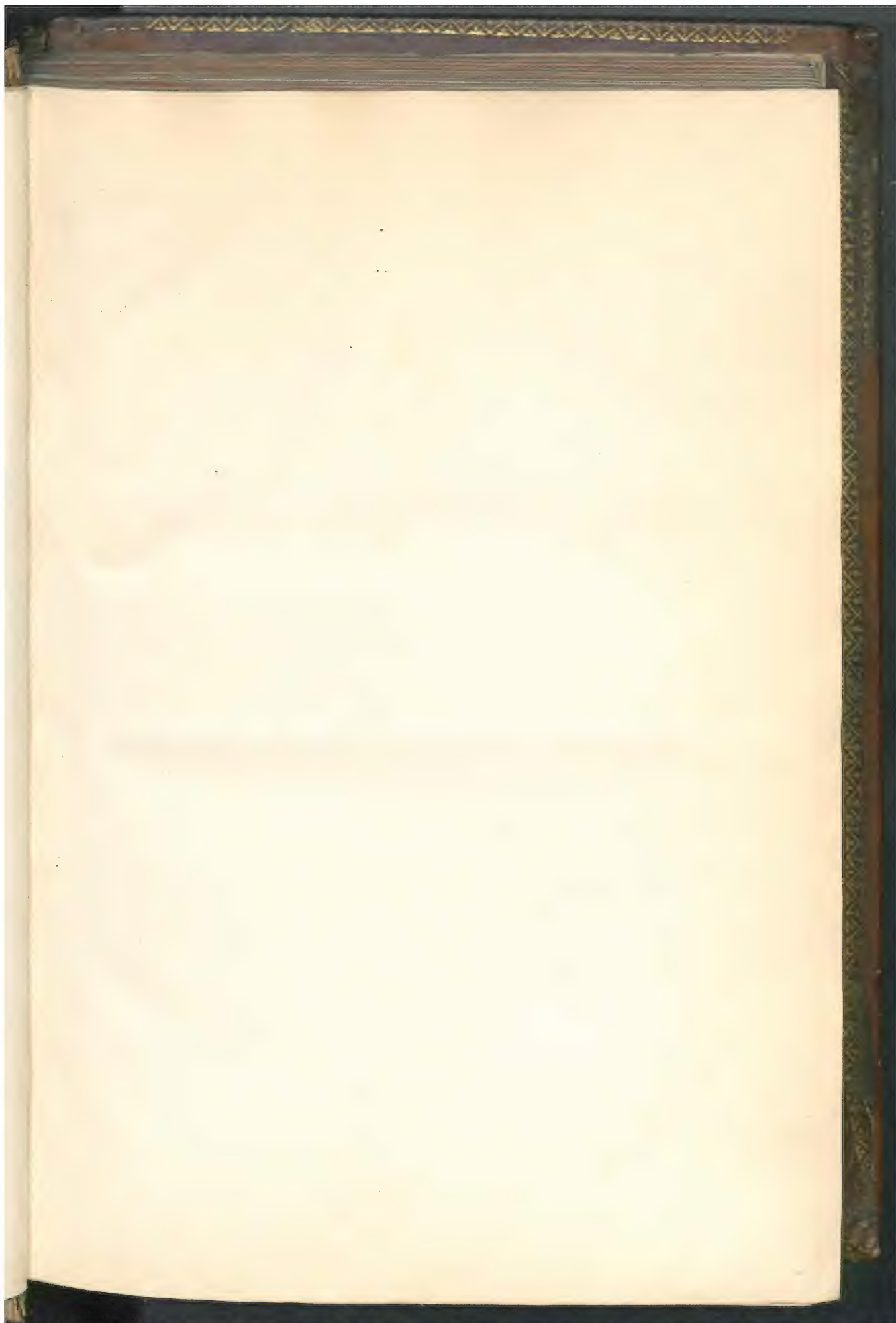
BERCHORIUS, Bertorius (Bersuire, Pierre). *Reductorli moralis libri quatuordecim*. Black letter. 4 and 365 leaves. With magnificent, large woodcut border showing in the upper part the portraits of Berchorius and Plinius, very graceful allegorical figures in the other parts, within the fine mark of Rembolt in the centre, title printed in red and black, numerous large and small woodcut initials on criblée ground and Chevallon's printer's device on last leaf. Folio. Fine 18th cent. binding, in the style of Le Gascon, wooden boards covered with brown morocco, the sides covered with gilt floral and foliated ornaments and arabesques (partly rebacked and corners repaired, binding slightly worn in places, the interesting gilt ornaments partly discoloured, but on the whole good specimen of French book binding from this time). Paris, Claude Chevallon, 1521.

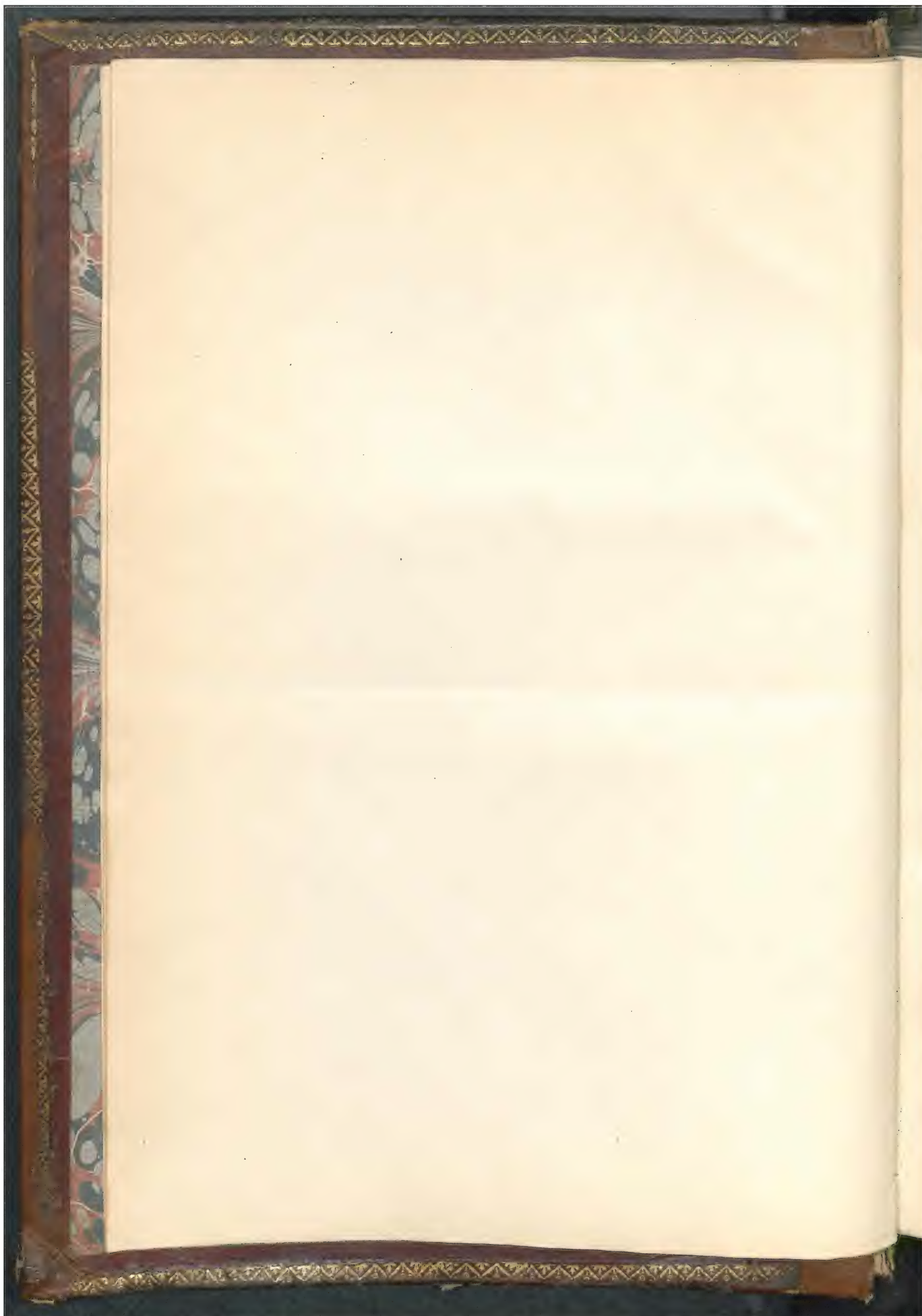
FRS.

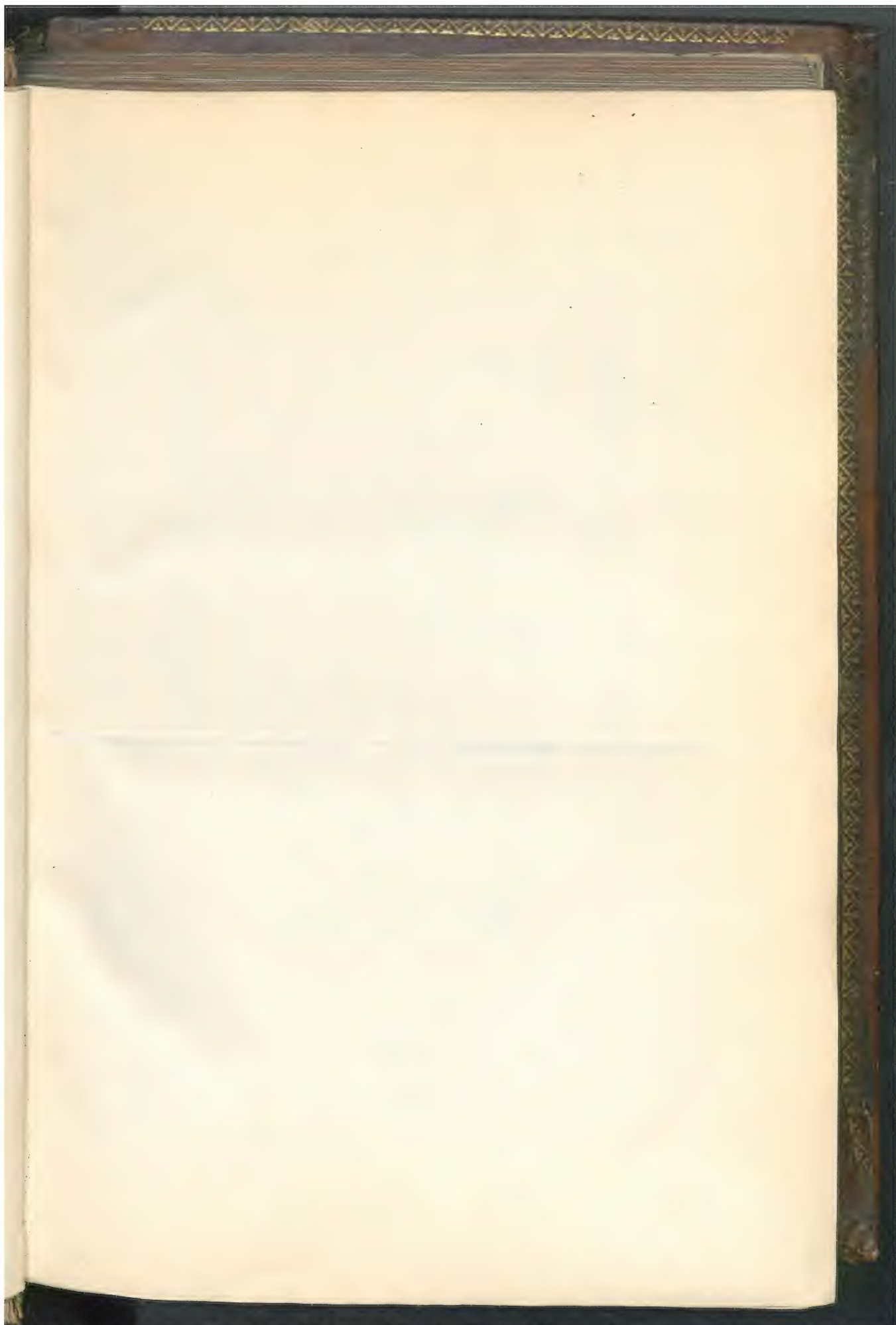
Pierre Bersuire, a Benedictine monk, born 1290, died 1362 in Paris. His works ran through many editions in the 15th and 16th century. The *Reductorium morale* relates mainly to **natural sciences and medicine**. Of the contents we quote: De visu, de cerebro, de oculo, de palpebris, de corde, de puero, de veneno et de medico, de avibus (gallina hirundine), de fluviis, de piscibus, de animalibus, de pulvere, de leguminibus, etc. etc.

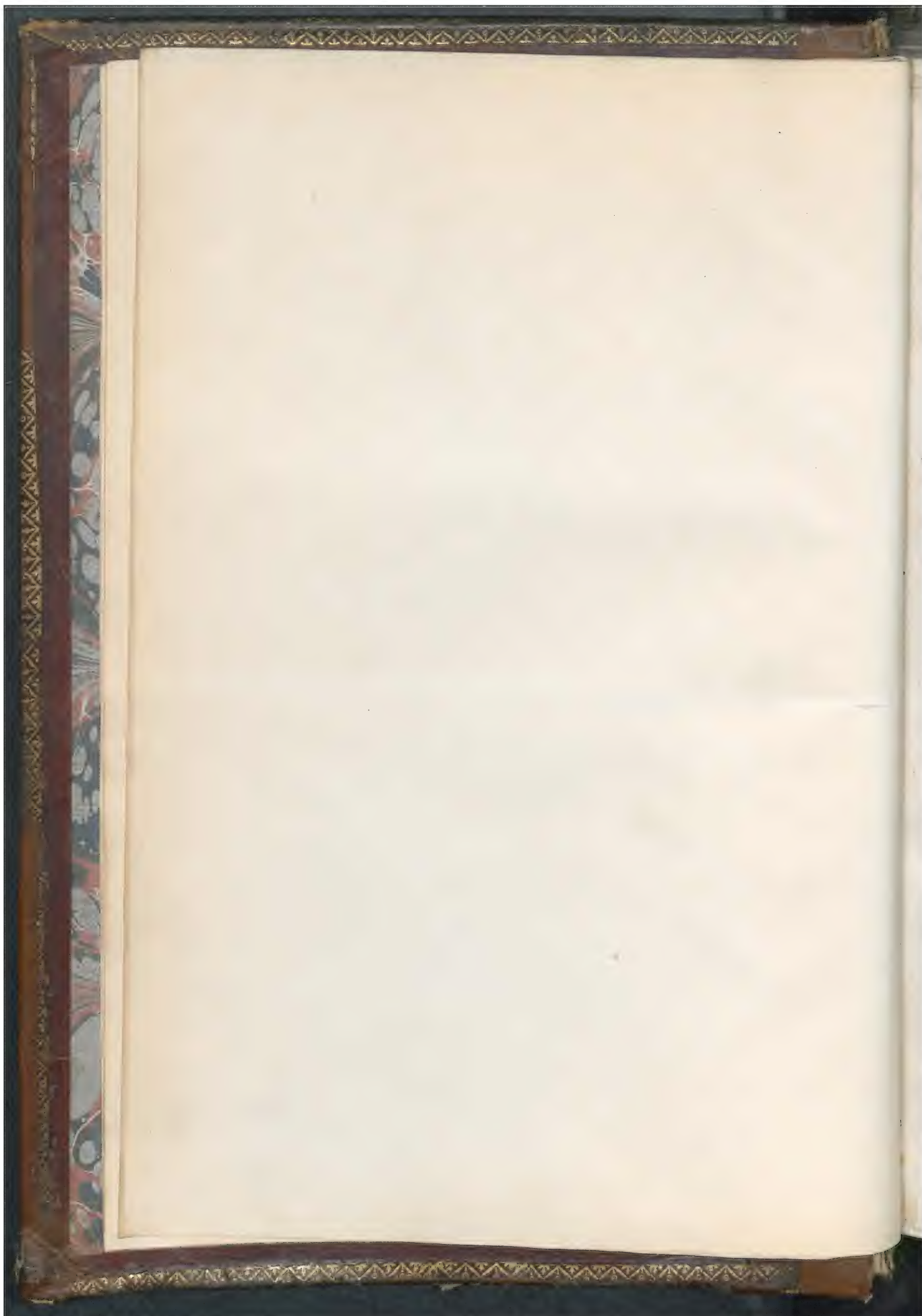
Margin of last leaf mounted, but a very fine and clean copy of this scarce work with a remarkable woodcut-border.

Reductoris morales
 Fratr̃s Petri Berchoris libri quat-
 tuordecim / perfectam officioꝝ atq;
 moꝝ rationem / ac pene totā natu-
 re cōplectentes historiā / nusq; hactē
 nus excusi gētū : sūma fide ac dili-
 gētia ad vetera exēplaria castigati.

Emendatus Parisijs apud Claudium
 Chevallon, sub Sole aureo in via Jacobea.

Amplissimo ac Reuerendissimo domino/domino Ludouico Guilliardo
Episcopo Tornacensi Claudius Cheuallon ppetuum osequium.

Ingenuum esse aiūt/Pōtifex optime: cui plurimum debeas/eidem & plu-
rimum debere velle: vt beneficioꝝ nō sit impetuofus ille ac cū leui quodā
ardore transies fluxus: hinc nihil iam cōferēte bñfactore: inde collata ne-
gligēte bñficiario: sed ex pposito/certisq; animi statutis manās: vt alter bñ
sua collocasse: alter digna/ & a digno suscepisse gaudeat: nec sit opus/aliū
ille querat in quē recte collocet/ hica quo recipiat: qñ sic amare debemus
(pleriq; enī oēs non nisi amicis bñfacim⁹) nō tāq; osuri aliqñ: sed quasi desinere nō liceat.
Hec eo dicta velim/Pōtifex optime: ne qd mireris: si ego/ iā tibi tā multis noib⁹ obstri-
ct⁹: nō cesso noua i dies nō iplorare modo/ sed extorquere bñficia. Vt enī preterita taceā
(quæ tota tanta sunt: vt ne minimā quidē particulā vnq; referre possim) qd nobis dieb⁹
istis potuisses cōferre preclari⁹: qd vt nostrū hoc Reductoriū morale Petri Berchorij/ (cur
enī nō nīm vocem⁹: qd primēdīm⁹ /) tuo scēlīcissimo auspicio pdiret i lucē/patererisq;
celeberrimū tuū nomē prescribi⁹: cui⁹ ornatu & libro vēdibilitas accedat/ & a vitiligato-
rib⁹ defensio. Nepe sūmo alicui numini dicata tēpla & a pauciorib⁹ infestatur/ & a pluri-
bus religiosius colūtur: illis timore numinis offensæ cohibitis: his amore & obseruatia
pellectis. Cū enī in oēs tua vbiq; redūdet munificētia: vbiq; virt⁹ elucescat: eaq; precipue
qua nulla maior (vt q; veri hominis interioris curā habet/ nō corruptibilis hui⁹ exterioris)
q; pōtificē decet/ nihil hercle mirū si Dīs sis gratus/hoib⁹q; accept⁹: vbiq; lauderis:
vbiq; ameris atq; colaris: atq; id obvnīcū virtutū specimē. & qualis nā alter q; so a Carolo
Guilliardo viro primario atq; optimo/ curiæ Parlamēteꝝ Preſide tertio nasci potuisses:
cū patrem fere sua ples sequat⁹: vt est in veteri puerbio. Nam vt honores illi gestos præ-
tereā: quib⁹ explicādis iusto volumine opus sit: q; sanct⁹ vbiq; pstat: q; iustus: q; in oēs ppē-
sus ac magnific⁹/ quātus cōsilio/ quātus i pace belloq; adeo vt vix scdm reperiās. Ceterū
nō hīc mihi vel patris tui/ vel tuas ipsius laudes pstrigere ppositū est: homini inerūdito:
& ad hoc plane nō sufficēti: sed pcarī: nostrū hoc munusculū/ qualequale sit/ lēra fronte
suscipias. & facies/ qppe qd nomen tuū in ipā statim liminari pagina pfert. Quid enim
mea cōditiōe dignius aliud offerre potui⁹? Dāt enī vobis principes honoꝝ fastigia: aurī-
fusores emblemata: vestes elaboratas polymitarij: myropolē aromata: poetæ carmina:
nos bibliopolē (qd summum habemus) libellos: eosq; potissimū quos vel nouitas vel rei
sublimitas aut amoenitas cōmēdet: qñ quidē illa gratiā habet & venerē (vt q; fastidiū tol-
lit) hæc admirationē. Quæ duo an hoc in libro cōcurrāt/ facile est dictu: qñ nusq; hactē-
nus gētū (qd quidē ad nostrā notitiā puenire potuit) typis greis fuit excusus: atq; etiā
bene recteq; viuēdi rationē/ ac pene totā naturę cōplectit⁹ historiā. quoꝝ altero qd hoīe
Christiano dignius/ altero quid viro sciēdi cupido vtilius? At vero nō idcirco opus tibi
hoc dedicamus: velut moribus tuis/ aut eruditioni pspiciētes (q; absolutissima sunt) sed
vt animi tibi nostri gratitudinē ostēderemus: ppetuoq; hoc mnemosyno nostrū tibi te-
staremur obsequiū: q; donū prestanti⁹ hoc tpe: aut qd maiorib⁹ cōstet ipēsis nō habem⁹.
Nolumus in quā hec te legere (vti nec sua Lucilius Persum doctissimū) sed simpliciōres
ad populū declamatuos/ ex vno oīa fonte haustuos: breuiq; cōpēdio naturę historiā
pnoſcere cupiētes: quā dudū ipē calles. Porro si libeat q; dyuoquoq; libro tractet author
pſpicere/ pagina scda folio scdo cathenula quadā i margine adnotatū reperiēs. Nā quia
occupationibus tuis publico bono parcēdū erat/ curauimus ne legēdos singulos habe-
res. iāq; vereor ne æquo plus te detineā vir illustrissie. Vale: & me i tuoꝝ nūeꝝ ascribe.

Tabula Alphabetica.

Tabula Alphabe:

tica capitum totius libri.

[illegible]

Arabia. lib. xliij. c. liij. fo. cccxvj.
 Aranea. lib. ix. ca. xij. fo. cxliij.
 Aranea. lib. x. ca. xij. fo. clxxx.
 Arboz pideratio. li. xij. p totū. c. f. f. cclx.
 Arboz mirabilia. li. xliij. c. xlvij. f. cccvj.
 Arcturus. lib. v. c. xxvj. fo. lxxvj.
 Ardea. lib. vij. c. fo. c.
 Arena. lib. xj. c. xxvj. fo. cccij.
 Argentum. lib. xj. c. xxxvij. fo. cclxij.
 Argilla. lib. xj. c. xxxij. fo. cccij.
 Argodamas. lib. xj. c. xlvj. fo. cclxliij.
 Argutus lapis. li. xj. c. xlvj. fol. cclxliij.
 Argutus viui. li. xj. c. xxxvj. fo. cclxij.
 Artes pificis. lib. ix. c. vij. fo. cxlij.
 Artes. lib. x. c. i. fo. clxx.
 Artes. lib. v. c. x. fo. lxxj.
 Arthrocholia. lib. xij. c. xlij. fo. cclxvj.
 Armentus bolus. li. xj. c. xvj. fo. cclxvj.
 Artemisia. lib. xij. c. xv. fo. cclxvj.
 Articularis mobz. li. liij. c. xliij. f. lliij.
 Arundo. lib. xij. c. vj. fo. cclxv.
 As bestios. lib. xj. c. xlij. fo. cclxliij.
 Aspis. lib. x. c. ix. fo. clxxxliij.
 Assterites gema. lib. xj. c. xlix. fo. cclxliij.
 Astrion gema. lib. xj. c. xlvj. fol. cclxliij.
 Auditus. lib. j. c. viij. folio. vj.
 Auellana nuc. lib. xij. ca. cv. fo. cclxxxliij.
 Auena. lib. xij. c. xvj. fo. cclxvij.
 Auis. lib. vij. c. i. fo. cxliij.
 Auis mirabilia. li. xliij. c. xlij. f. cccclxix.
 Aureola. lib. vij. c. lviij. fo. cxvj.
 Aureum vellus. lib. ix. c. vij. fo. cxlij.
 Auricalchum. lib. xj. ca. xxxvj. fo. cclxij.
 Auri pignētum. lib. xj. c. xxxvj. fo. cclxij.
 Auriis. lib. ij. c. x. folio. xix.
 Auroia. lib. v. c. liij. fo. lxxliij.
 Aurum. lib. xj. ca. xxxvj. fo. cclxij.
 Auster. li. vij. c. xvj. fo. lxxxvj.
 Autumnus. lib. v. ca. xlix. fol. lxxij.
 Auis. lib. v. ca. vij. folio. lxxj.
Baccaria. lib. xliij. ca. vj. fo. cccxix.
 Balauftia qd. li. xij. c. x. f. cclxvij.
 Balena. lib. ix. c. xv. fo. cxlij.
 Balsamus. lib. xij. c. xvij. fo. cclxvij.
 Barchona. lib. ix. c. vij. fo. cxlij.
 Barlatha. lib. vij. ca. xij. fo. c.
 Barba. lib. ij. c. xij. fo. xx.
 Basiliscus. lib. x. ca. xlij. fol. clxxxvj.
 Bellium. lib. xj. ca. xlvij. folio. cclxvij.
 Beonia. lib. xliij. c. vij. folio. cccxij.
 Beryllus. lib. xj. c. l. fo. cclxv.
 Beta. lib. xij. cap. xvj. fo. cclxvij.
 Bethel montes. li. xj. c. xlv. fo. cclxxxvij.
 Bifarda seu bitardal. vij. c. xlij. fo. c.
 Bitume. lib. xj. c. liij. fo. cclxv.
 Bolus armenicus. li. xj. c. xvj. fo. cclxvj.
 Bos. lib. x. ca. x. fo. clxxx.
 Boche pifices. li. ix. cap. xlij. folio. cxlij.
 Bohemia. li. xliij. c. vij. fo. cccxij.
 Bonofia. lib. vij. cap. xlij. fo. c. j.
 Bombyz. lib. x. cap. xv. fo. clxxxvij.
 Bozeas. lib. vij. c. xvij. fo. lxxxvj.
 Boracon. lib. x. cap. xvij. folio. clxxxvij.
 Boraz. lib. x. c. xlij. fo. clxxxvij.
 Brachia. lib. ij. cap. xliij. fo. xliij.
 Britannia maior. lib. xliij. c. ix. f. cccxliij.
 Butoz mirabilia. li. xliij. c. f. cccclxliij.
 Bubalus. lib. x. cap. xij. folio. clxxxvj.
 Subo. lib. vij. cap. xv. fo. c. j.
 Bubulus. lib. x. cap. xj. fo. clxxxvj.
 Buffo. lib. x. cap. xliij. fo. clxxxvij.
 Butyrum. lib. xliij. cap. xj. fo. cccxij.
 Butus. li. xij. ca. xix. fo. cclxvij.
Calcus moibz. li. liij. c. v. f. xlvij.
 Cabab aial. li. ix. ca. xv. fo. cxliij.

Calamus arido. li. xij. f. cxxij. fo. cclxxj.
Calamus aromaticus. li. xij. ca. xxvij.
folio. cclxxj.
Calam^{us} scripturalis. li. xij. f. cclxx
Calam^{us} v^{er}balis. li. xij. ca. cclxx. fo. cclxxj.
Calamenrum. lib. xij. fol. cclxx. fo. cclxxj.
Calcedonius lapis. li. xj. c. lix. fo. cclxxvj
Calchophonos lapis. li. xj. c. xc. fo. cclj.
Calchophthog^{us}. lapis. li. xj. c. xc. f. cclj.
Calculus. lib. xj. c. liij. fo. cclvj.
Calor seu caliditas. lib. xj. c. xv. fo. vlij.
Calx. lib. xj. cap. lv. fo. cclvj.
Camelopardalis li. x. c. xlvij. f. clxxxvij
Camelus. lib. x. cap. xvij. fo. clxxxvij.
Camopus. lib. xj. c. xliij. fo. cccxix.
Campania. lib. xliij. cap. x. fo. cccxj.
Cancer celest^{is} signu^m. li. v. c. xlij. fo. lixj
Canes marini. lib. ix. c. xvij. fo. cxvj.
Cancr^{us} pisces. lib. ix. ca. xvij. fo. cxlij.
Canis. lib. x. cap. xliij. fo. cccj.
Canicula stella. li. v. c. xxxvij. fo. lxxvij.
Capparis. lib. xij. c. xxxij. fo. cclxx.
Capilli. lib. ij. cap. lxi. fo. xxxv.
Capra. lib. x. c. xij. fo. ccc.
Caprea. lib. x. cap. x. fo. clxxxij.
Capreolus. lib. x. cap. xxi. fol. cxc.
Capricorn^{us} celest^{is} signu^m. li. v. c. xij. f. lixj
Caprimulgus. lib. viij. cap. xvi. cj.
Caput. lib. ij. cap. ij. fo. xv.
Caput draconis ^{et} cauda. li. v. c. xxxij.
Carbo. lib. vj. c. vj. fo. lxx. (fo. lxxvj).
Carbunculus. lib. xj. cap. lvij. fo. cclxxvj.
Carchedon^{us} lapis. lib. xi. c. lix. f. cclxvi.
Cardamomū. lib. xij. ca. xxxij. fo. cclxx.
Carduelis. lib. vij. cap. xxvj. fo. cvij.
Carduus. lib. xij. cap. xxxv. fo. cclxx.
Cardaica cynopsis. lib. liij. c. xvi. fo. l.
Cardx. lib. xij. ca. xxxiij. fo. cclxx.
Carica. lib. xij. cap. xxxvj. fo. cclxx.
Carmel^{us} mōs. lib. xj. c. xij. fo. cccxxvij.
Caro. lib. ij. c. lvi. fo. xxxij.
Carpera. lib. ix. c. xvij. fo. clxliij.
Cartilago. lib. ij. c. liij. fo. xxxliij.
Cassius. lib. xij. cap. xxi. fo. cccxij.
Cassia. lib. xij. cap. xxvj. fo. cclxx.
Cassia fistula. lib. xij. cap. xxvj. fo. cclxx.
Castanea. lib. xij. cap. lxxxij. fo. cclxxvj.
Castor. lib. x. cap. xvj. fo. cclxij.
Catulus. lib. x. cap. xliij. fo. cccliij.
Caucasia mons. li. xj. c. v. fo. cccxxvij.
Caucasus. lib. xj. c. xliij. fo. cccxxij.
Cecitas quid. lib. liij. c. xj. fo. xlix.
Cedar. lib. xij. cap. xvj. fo. cccxxij.
Cedrus. lib. xij. cap. xxi. fo. cclxxvij.
Celestis impressioⁿ mirabilia. li. xliij.
cap. lxi. fo. cccxvj.
Celion. lib. ix. cap. xxvij. fo. cxlv.
Celum. lib. v. cap. ij. fo. lx.
Celum crystallinu^m. lib. v. c. liij. fo. lx.
Celum empyreum. lib. v. cap. liij. fo. lxi.
Cemerium. lib. xj. ca. lvj. fo. cclxvj.
Cena. lib. liij. cap. xvij. fo. xliij.
Centauria. lib. xij. fo. cclxxij. co. lj.
Cepa. lib. xij. cap. xl. fo. cclxxj.
Cepa canina. lib. xij. ca. xij. fo. cclxxj.
Cephalea morbus. lib. liij. c. ij. fo. xlvj.
Cera. lib. xij. cap. xix. fo. cccx.
Ceraunius lapis. lib. xj. c. xij. fo. cclxxvj
Cerebū. lib. ij. ca. iij. fo. xvj.
Cetus. lib. ix. ca. xxiij. fo. cclxij.
Ceruleus pisces. lib. ix. ca. xxi. fol. cclvj.
Cerusus. lib. x. cap. xxvj. fo. cccv.
Chamelcon. lib. x. c. xix. fo. clxxxix.
Chardontus. lib. vij. cap. xliij. fo. cclxij.
Chelidontus lapis. li. xj. c. lxi. fo. cclxvj.

Tabula Alphabetica.

*Z*helidonia. lib. xij. cap. xliij. fo. cclxij.
*Z*hiro. lib. vij. cap. xliij. fo. cxlij.
*Z*holera. lib. i. cap. xij. fo. xij.
*Z*hyolithus. lib. xj. cap. lx. fo. cclxvj.
*Z*hyopapassus. lib. xj. cap. lvij. fo. cclxvj.
*Z*ibus. lib. li. tj. cap. xv. fo. xij.
*Z*icade. lib. vii. cap. xviii. fo. ciii.
*Z*iconia. lib. vii. cap. xx. fo. cliv.
*Z*ilia. lib. li. cap. vi. fo. xliij.
*Z*inamomū. lib. xii. ca. xxv. fo. cclxix.
*Z*ints. lib. vj. cap. ix. fo. lxxxj.
*Z*ignus. lib. vij. cap. xxiij. fo. cvj.
*Z*ynmulus. lib. vij. cap. xxiij. fo. cj.
*Z*ynomyia. lib. xj. cap. xxi. fo. cv.
*Z*ypellus. lib. xij. cap. xxiij. fo. cclxxvij.
*Z*ypus arbor. lib. xij. cap. xxiij. fo. cclxxij.
*Z*ypus insula. lib. xliij. c. xij. fo. cccxxij.
*Z*ypell. lib. vi. tj. c. fo. c.
*Z*oagulum. lib. xliij. cap. xxiij. fo. cccxij.
*Z*ocy. lib. vij. cap. xvj. fo. cj.
*Z*ollis. lib. xj. cap. xxv. fo. cccxxix.
*Z*olocynthis. li. xij. ca. xxvij. f. cclxxj.
*Z*ollum. lib. ij. cap. xxi. fo. xxiij.
*Z*oloquinrida. li. xij. c. xxvij. fo. cclxxj.
*Z*oluber. lib. x. cap. xxi. fo. cxxvij.
*Z*olumbia. lib. vij. cap. xvii. fo. cl.
*Z*olozī consideratio. li. xlii. c. fo. cccclii.
*Z*ometa. lib. v. cap. xxx. fo. lxvij.
*Z*onche pices. lib. ix. cap. xviii. fo. ccliii.
*Z*onchylum. lib. ix. cap. xix. fo. ccliii.
*Z*onger pices. lib. ix. cap. xxiij. fo. cxlv.
*Z*on. lib. ii. cap. xxxv. fo. xxvij.
*Z*orallus lapis. li. x. c. hiiij. fo. cclxvij.
*Z*orandrum. lib. x. c. xvi. fo. cclxxi.
*Z*orneolus lapis. lib. xi. c. lxxv. fo. cclxvij.
*Z*ompe. lib. vii. cap. xxi. fo. cv.
*Z*omum. lib. x. cap. xxi. fo. cxxvij.
*Z*onius. lib. vij. cap. xvii. fo. cv.
*Z*onus marinus. lib. ix. c. xxi. fo. ccliii.
*Z*oniscatio. lib. vi. cap. xix. fo. cclii.
*Z*os. lib. xi. cap. liiii. fo. cclxv.
*Z*ornurx. lib. vii. cap. xix. fo. cliv.
*Z*rapaldina. lib. xi. ca. cl. fo. cclcliv.
*Z*reta insula. lib. xiiij. ca. xxi. fo. cccxxxiij.
*Z*ricos. lib. ix. cap. xxvi. fo. cxlv.
*Z*rythallus. lib. xi. cap. xlii. fo. cclxvij.
*Z*ocus. lib. xii. cap. xxxix. fo. cclxxi.
*Z*rocodilus. lib. ix. cap. xxiij. fo. cxlv.
*Z*rocodilus. lib. x. c. xxvij. fo. cxxvij.
*Z*rura. lib. ii. cap. li. fo. xxxi.
*Z*uberth. lib. vii. cap. xxvij. fo. cvij.
*Z*uculus. lib. vii. cap. xxvij. fo. cvij.
*Z*ucumer. lib. xii. ca. xlii. fo. cclxxi.
*Z*ucurbita. lib. xii. c. xlii. fo. cclxxi.
*Z*uler. lib. vii. ca. xxv. fo. cvij.
*Z*umimum. lib. xii. fo. cclxxi. col. i.
*Z*utis. lib. ii. cap. ix. fo. xxv.
Zimula. lib. x. ca. xxix. fo. cxxvij. .
*Z*oelphint. lib. ix. ca. xxvi. fo. cxlv.
*Z*entes. lib. ii. cap. xviii. fo. xi.
*Z*entium odor. lib. liii. cap. xii. fo. l.
*Z*enter fex dentis. lib. ix. c. xxx. fo. cxlv.
*Z*esertum. lib. xi. ca. xxvi. fo. cccxxix.
*Z*eus. lib. i. cap. i. fo. ii.
*Z*ebolus. lib. i. cap. iii. fo. liii.
*Z*iadochos. lib. xi. cap. lxvij. fo. cclxvi.
*Z*ictamus. lib. xii. cap. lx. fo. cclxxi.
*Z*ies. lib. v. cap. lii. fo. lxxiiij.
*Z*igiti. lib. ij. ca. xxvj. (¶ c. xxvj. in mul
 tis impetibus inuenias) fo. xxv.
*Z*imedece aues. li. vij. ca. xxix. fo. cvij.
*Z*ionysias gema. li. c. lviij. fo. cclxvij.
*Z*ipramus. lib. xij. c. xlv. fo. cclxxij.
*Z*ypias. lib. x. cap. xxi. fo. cxxvij.
*Z*ominus. lib. ij. ca. xxi. fo. xl.

Dorium. lib. ij. c. xxiij. fo. xxvj.
 Draco. lib. x. c. xxvj. fo. cxxvij.
 Draco marinus. lib. ix. c. xxij. fo. clxvij.
 Dracontes. lib. xij. c. xlvj. fo. cclxij.
 Dracontium. ibidem.
 Draganum. lib. xij. fo. cclxxij. co. liij.
 Duomedarius. lib. x. c. xxi. fo. cxxvij.
 Duomites. lib. xliij. c. xxvij. fo. cccxvj.
 Dulcedo. lib. xliij. c. x. fo. cccvij.
E Ale. lib. x. c. xxij. fo. cc.
 Ebal mos. li. xj. c. vj. fo. cccxxvij.
 Ebonus. lib. xij. c. xlvij. fol. clxxij.
 Ebron mons. lib. xj. ca. vij. fo. cccxxvij.
 Ebulus. lib. xj. c. liij. fo. cclxxij.
 Echinus seu echeneis. lib. ix. ca. xxij. fo. clxvij.
 Edera. lib. xij. c. xlvij. fo. cclxxij.
 Edificatio mirabilia. li. xliij. ca. lxxij. fo. ccllx. qzqz impetuum. li. cclxxij.
 Eodus. lib. x. c. xxvij. fol. clxxij.
 Egypt. lib. xliij. c. xliij. x. xv. fo. cccxxij.
 Efram mons. lib. xj. ca. ix. fo. cccxxvij.
 Elcus. lib. ix. c. xliij. fo. clxix.
 Electrum. lib. xj. c. lxx. fo. cclxvij.
 Elementa. lib. vj. c. x. fo. lxxvij.
 Elephas. lib. x. ca. xxvj. fo. ccij.
 Elitropti herba. lib. xij. ca. i. fo. clxxij.
 Elitropia gema. li. x. c. lxxij. fo. cclxvij.
 Eliebonus. lib. xj. ca. xliij. fo. cclxxij.
 Eliefontus. lib. xliij. c. xvj. fo. cccxxij.
 Emartes. lib. xj. c. lxx. fo. cclxvij.
 Encenia. lib. v. ca. lxxij. fo. lxxvij.
 Enydros. lib. xj. c. lxxij. fo. cclxxij.
 Enula. lib. xij. fo. clxxij. col. liij.
 Eolie insule. lib. xliij. c. xvj. fo. cccxxij.
 Epar. lib. ij. c. xxvj. fo. xxi.
 Ephemerona. lib. ix. c. xxliij. fo. clxvij.
 Epistites lapis. lib. xj. c. xliij. fo. cclxxij.
 Epithymu. lib. xj. ca. liij. fo. cclxxij.
 Equa. lib. x. c. xxliij. fo. ccj.
 Equus. lib. ca. xliij. fo. cc.
 Equus fluuiatis. lib. ix. ca. xij. fo. clxix.
 Equus marinus. lib. ix. ca. xl. fo. clxvij.
 Eruca. lib. x. ca. xxvij. fo. ccclij.
 Eruca. lib. xij. ca. liij. fo. cclxxij.
 Es. lib. xj. ca. lxxvij. fo. cclxvij.
 Escarus. lib. ix. ca. xxvj. fo. clxvij.
 Esos. lib. ix. ca. xxvj. fo. clxvij.
 Esula. lib. xij. ca. xij. fo. cclxxij.
 Estas. lib. v. ca. lxxij. fo. lxxij.
 Etas quid. lib. iij. ca. j. fo. xxvj.
 Eures hominu. lib. liij. c. j. fo. xxvj.
 Ether. lib. v. c. v. fo. lxi.
 Ethiopia. li. xliij. c. xvij. x. c. cccxxij.
 Ethna mons. li. xj. ca. xij. fo. cccxxvij.
 Etrites lapis. lib. xj. ca. lxx. fo. cclxvij.
 Europa. lib. xliij. ca. xx. fo. cccxxij.
 Ercoliceos. lib. xj. ca. lxx. fo. cclxxij.
 Ercetiu. lib. iij. ca. xxiij. fo. xlv.
 Ercetus. lib. ix. c. xxvij. fo. clxvij.
 Erpofita piscis. lib. ix. ca. xij. fo. cclxxij.
E Ale. lib. xj. ca. lvij. fo. cclxxij.
 Fagus. lib. xli. c. lvij. fo. cclxxij.
 Falco. lib. vij. ca. lxx. fo. cvij.
 Fartina. lib. xij. ca. lx. fo. cclxxij.
 Faulla. lib. vj. ca. vij. fo. lxxij.
 Faunt. lib. x. ca. xxix. fo. ccclij.
 Fauonius. lib. vj. c. xvj. fo. lxxvj.
 Fausis. lib. liij. ca. xvij. fo. li.
 Fel. lib. ij. ca. xxvij. fo. xxix.
 Femina. lib. x. ca. i. fo. ccv.
 Femora. lib. ii. ca. xlvij. fo. xxiij.
 Feniculus. lib. xij. ca. lxxij. fo. cclxxij.
 Fenii. lib. xij. ca. lxx. fo. cclxxij.
 Fermentu. lib. xij. ca. lxx. fo. cclxxij.

Felanus. lib. x. ca. xij. fo. ccv.
 Felor. lib. iij. ca. xij. fo. l.
 Feter. lib. xij. ca. vij. fo. cccvij.
 Fetus. lib. x. ca. xij. fo. ccv.
 Ferrugo. lib. xj. c. lxxvij. fo. ccl.
 Ferula. lib. xij. ca. lxxvij. fo. cclxxvj.
 Ferru. lib. xj. ca. lxxvij. fo. cclxlii.
 Ficarulus. lib. x. ca. xliij. fo. ccv.
 Ficus. lib. xij. ca. lv. fol. cclxxij.
 Fime marina belua. li. ix. c. xliij. f. clix.
 Flagella. lib. xij. ca. lxxvij. fo. cclxxvj.
 Floquis. lib. vij. ca. xliij. fo. clix.
 Flos. lib. xij. ca. lxxvij. fo. cclxxvj.
 Fluctus. lib. vij. ca. xij. fo. cccxxvij.
 Fluuius. lib. vij. ca. lxxvij. fo. cccvij.
 Folioz pſideratio. li. xij. c. lxxvj. f. cclxxvj.
 Fons. lib. vij. ca. li. fo. cclxlii.
 Foma. lib. vi. ca. li. fo. lxxvij.
 Fomica. lib. x. ca. xliij. fo. ccv.
 Fomicalcon. ibidem.
 Fortunate ſilule. li. xliij. c. xliij. fo. cccxxvj.
 Foſſa. lib. xi. ca. xxi. fo. ccl.
 Fracinus. lib. xij. ca. lvi. fo. cclxxlii.
 Frigiditas. lib. i. c. xvi. fo. l.
 Frigida. lib. xliij. ca. lxx. fo. cccxxvj.
 Frons. lib. ii. ca. viii. fo. xviii.
 Frontu. lib. xij. ca. lxx. fo. cclxxlii.
 Fructus. lib. xij. ca. li. fo. cclxxvj.
 Fucus. lib. x. ca. xlv. fo. ccvj.
 Fulca. lib. vij. ca. xxij. fo. cvij.
 Fulmen. lib. vij. ca. xxvij. fo. xc.
 Fumus. lib. vij. ca. v. fo. lxx.
 Fumusterre. lib. vij. ca. xij. fo. cclxxvj.
 Fuſtor. lib. iij. ca. li. fo. xlvij.
 Fuſtuleon. lib. ix. ca. xlvij. fo. cxlii.
Gagates lapis. li. xj. c. lxx. fol. ccl.
 Galaad moſ. li. xj. c. xli. f. cccxxvij.
 Galaga. lib. ix. c. xli. fo. cxlii.
 Galacrites lapis. lib. xj. ca. lxxj. fo. ccl.
 Galacia circulus. lib. v. ca. vij. fo. lxxj.
 Galatias lapis. lib. xj. ca. lxxij. fo. ccl.
 Galbanu. lib. xij. c. xliij. fo. cclxxvj.
 Gallia. lib. xliij. ca. xliij. fo. cccxxvj.
 Gallus. lib. vij. ca. xxxvij. fo. cx.
 Gallina. lib. vii. ca. xxvj. fo. d.
 Garophylli fruce. li. xij. c. 74. fo. 277.
 Garrulus. lib. vij. ca. xxvij. fo. cxj.
 Gemmar pſideratio. li. xj. c. lxx. fo. ccl.
 Gemini celeſte ſignu. li. v. ca. xij. fo. lxxj.
 Gene. lib. ij. ca. xij. fo. xte.
 Genſia. lib. xij. ca. lxxvj. fo. cclxxvij.
 Genſitalia. lib. ij. ca. lxx. fo. xxxj.
 Genua. lib. ij. ca. xli. fo. xxxij.
 Germania. li. xliij. ca. xliij. fo. cccxxvij.
 German. lib. xij. ca. lxx. fo. cclxxvj.
 Geth. li. xij. ca. lxxvij. fo. cclxxvij.
 Gladus marinus. lib. ix. ca. li. fo. cxlii.
 Glanis piſcis. lib. ix. ca. xx. fo. cxliij.
 Glanis. lib. ix. ca. l. fo. cxlii.
 Glaucus piſcis. lib. ix. c. xx. fo. cxliij.
 Glaucus piſcis. lib. ix. ca. xli. fo. cxlii.
 Gleba. lib. xij. ca. lxxvij. fo. ccl.
 Gires. lib. x. c. xlvij. fo. ccvij.
 Gloris. lib. vij. ca. xxvij. fo. cxj.
 Glaculus. lib. vij. ca. xxvij. fo. cxj.
 Giamen. lib. xij. ca. lxxj. fo. cclxxvij.
 Giano. lib. vi. ca. xliij. fo. xxxte.
 Giau? ſeu gran? piſcis. lib. ix. c. li. fo. cl.
 Giau. lib. xij. ca. lxxvj. fo. cclxxvij.
 Giatte lapis. lib. xj. c. lxxlii. fo. ccij.
 Gallus. lib. x. c. xlvij. fo. ccvij.
 Gypſes. lib. x. ca. xlv. fo. ccvij.
 Gues. lib. vij. ca. xxvj. fo. cx.
 Gurges. lib. vij. ca. x. fo. cccxxvj.
 Guſtus. lib. i. ca. x. fo. vii.

Tabula Alphabetica.

Sutta morbus lib. iij. ca. xliij. fo. liij.
 Sutta gumi lib. xij. ca. xliij. fo. cclxxvj.
 Suttur lib. ii. ca. xli. fo. xliij.
Talcyon lib. vii. ca. vi. fo. xcix.
 Talcetes lib. ix. ca. ij. fo. cxi.
 Talcetus lib. vii. ca. liij. fo. xcix.
 Tarppe lib. vii. ca. xxxix. fo. cxi.
 Terebinth lib. xii. ca. xlvij. fol. cclxxij.
 Terebus lib. x. ca. xxxvii. fo. cclij.
 Tederia lib. xii. ca. xlvij. fo. cclxxij.
 Theliotropium lib. xj. ca. lxvij. fo. cclxxvij.
 Theliotropium herba lib. xii. ca. l. fo. cclxxij.
 Theliotropia gema lib. xii. ca. lxvij. fo. cclxxvij.
 Theliospoutus lib. xii. ca. xvi. fo. cclxxij.
 Thellebomus lib. xii. ca. lxvij. fo. cclxxij.
 Thematites lib. xj. ca. lxvij. fo. cclxxvij.
 Thepar lib. ij. ca. xxxvj. fo. xxi.
 Thephtites lapis lib. xj. ca. lxvij. fo. cclxxij.
 Thieracloides pices lib. ix. ca. 39. fo. cclxxij.
 Thierbaz mirabilia lib. xii. ca. 69. fo. 356.
 Thieric lib. x. ca. liij. fo. cxi.
 Thiericus marinus lib. ix. ca. xxxvj. fo. cxi.
 Thier legatur in aliquot lib. x. ca. cclxxij.
 Thierina ca. lib. x. ca. liij. fo. cxi.
 Thiermon vide. c. f. de montibus lib. xj.
 Thierodius lib. vij. ca. xl. fo. cxi.
 Thierma lib. xliij. ca. xxxvj. fo. cclxxvij.
 Thiercontalithos lib. xj. ca. lxvij. fo. cclxxij.
 Thieracith herba lib. xj. ca. lxvij. fo. cclxxij.
 Thieracith gema lib. xj. ca. lxvij. fo. cclxxij.
 Thierades lib. v. ca. xxxvj. fo. lxvij.
 Thierchneumon lib. x. ca. lxvij. fo. cclxxij.
 Thierdropis lib. iij. ca. xli. fo. liij.
 Thierema lib. v. ca. l. fo. xli.
 Thierena lib. x. ca. l. fo. cclxxij.
 Thierenta gema lib. x. ca. lxvij. fo. cclxxij.
 Thierma lib. x. ca. l. fo. cclxxij.
 Thierocram lib. xii. ca. lxvij. fo. cclxxij.
 Thierpoboxi mores. c. de gyphibus.
 Thierpopotam lib. ix. ca. l. fo. cclxxij.
 Thiercus lib. x. ca. liij. fo. cxi.
 Thierudo lib. vii. ca. xli. fo. cxi.
 Thierudo marina lib. ix. ca. liij. fo. cclxxij.
 Thierpania lib. xliij. ca. xxxvj. fo. cclxxvij.
 Thieropus lib. xii. ca. lxvij. fo. cclxxij.
 Thierolus lib. xii. ca. cxi. fo. cclxxvij.
 Thieromo lib. i. ca. liij. fo. liij.
 Thieromitis coppositio lib. i. ca. xliij. fo. viij.
 Thierodeu lib. xii. ca. cxi. fo. cclxxvij.
 Thierane nature mirabilia lib. xliij. ca. lx.
 Thier l. vii. impressum sit. fo. cclxxij. col. iij.
 Thiermer lib. ii. ca. xliij. fo. xliij.
 Thiermiditas lib. j. ca. xliij. fo. x.
 Thiermor lib. j. ca. xli. fo. xj.
Tacith lapis lib. xj. ca. lxvij. fo. cclxxij.
 Tacith herba lib. xj. ca. 81. fo. 279.
 Tapis lib. xj. ca. lxvij. fo. cclxxij.
 Tibernia lib. xliij. ca. xxxvj. fo. cclxxvij.
 Tides lib. vij. ca. xliij. fo. cclxxij.
 Thierneumon lib. x. ca. lxvij. fo. cclxxij.
 Thieretia lib. iij. ca. xliij. fo. cclxxij.
 Thierma gema lib. xj. ca. lxvij. fo. cclxxij.
 Thieris lib. vj. ca. liij. fo. xxi.
 Thieru mirabilia lib. xliij. ca. lxvij. fo. 348.
 Thier lib. xj. ca. lxvij. fo. cclxxvij.
 Thierpiones celestes lib. vj. ca. xliij. fo. lxvij.
 Thieria lib. xliij. ca. xxxvj. fo. cclxxvij.
 Thierustria humana lib. xliij. ca. lxvij. fo. cclxxij. cclxxij. impressum sit.
 Thierans lib. iij. ca. l. fo. xxi.
 Thierentor mirabilia lib. xliij. ca. lxvij. fo. cclxxij. cclxxij. impressum sit. cclxxij.
 Thieridus fapor lib. xliij. ca. xxi. fo. cclxxij.
 Thieromnetas lib. iij. ca. liij. fo. xxi.
 Thierule pideratio lib. xliij. ca. xxxvj. fo. 331.

Tusule fortunata lib. xliij. ca. xxi. fo. 325.
 Tordantis lib. vij. ca. liij. fo. cclxxij.
 Tiris lib. vj. ca. xxi. fo. lxvij.
 Tiris lapis lib. xj. lxvij. fo. cclxxij.
 Tiscladia seu tiscladia lib. xliij. ca. xxi. fo. 332.
 Tisopus lib. xj. ca. lxvij. fo. cclxxij.
 Tisrael mores lib. xj. ca. xliij. fo. cclxxvij.
 Titalia lib. xliij. ca. xxi. fo. cclxxvij.
 Tudea lib. xliij. ca. xxi. fo. cclxxvij.
 Tupiter lib. v. ca. xliij. fo. xliij.
 Tiquiam lib. xj. ca. lxvij. fo. cclxxij.
 Tiuenea lib. x. ca. l. fo. cxi.
Tibares lib. xj. ca. lxvij. fo. cclxxij.
 Tibalos lib. ix. ca. l. fo. cclxxij.
 Tibalofan lib. xj. ca. xxi. fo. cclxxij.
 Tibaman lib. xj. ca. lxvij. fo. cclxxij.
 Tibarabus lib. ix. ca. lxvij. fo. cclxxij.
 Tibastanea lib. xj. ca. lxvij. fo. cclxxij.
 Tibalos pices lib. ix. ca. l. fo. cclxxij.
 Tibalon lib. ix. ca. l. fo. cclxxij.
 Tibalos pices lib. ix. ca. l. fo. cclxxij.
Tibusca lib. xj. ca. lxvij. fo. cclxxij.
 Tibalia lib. ix. ca. xxi. fo. xxi.
 Tibelapis lib. xj. ca. xxi. fo. cclxxij.
 Tibal lib. xliij. ca. xxi. fo. cclxxij.
 Tibaluca lib. xj. ca. lxvij. fo. cclxxij.
 Tibalus lib. vij. ca. xxi. fo. cclxxij.
 Tibamia lib. x. ca. l. fo. cclxxij.
 Tibappa lib. xj. ca. lxvij. fo. cclxxij.
 Tibapphes lib. xj. ca. lxvij. fo. cclxxij.
 Tibapdu mirabilia lib. i. ca. lxvij. fo. cclxxij.
 Tib legatur cclxxij.
 Tibarus lib. vij. ca. xxi. fo. cclxxij.
 Tibatera lib. ix. ca. lxvij. fo. xxi.
 Tibarus lib. xj. ca. lxvij. fo. cclxxij.
 Tibena lib. x. ca. l. fo. cclxxij.
 Tibegumnu pideratio lib. xj. ca. xxi. fo. 321.
 Tibens lib. xj. ca. xxi. fo. cclxxij.
 Tibentiscus lib. xj. ca. lxvij. fo. cclxxij.
 Tibeo lib. x. ca. l. fo. cclxxij.
 Tibeo celeste signu lib. v. ca. xliij. fo. lxvij.
 Tibopardus lib. x. ca. l. fo. cclxxij.
 Tibepa lib. iij. ca. xxi. fo. l. v.
 Tibepus lib. x. ca. lxvij. fo. cclxxij.
 Tibep maris lib. ix. ca. xliij. fo. cclxxij.
 Tibiban lib. xj. ca. xxi. fo. cclxxvij.
 Tibia celeste signu lib. v. ca. xxi. fo. lxvij.
 Tibiya lib. xliij. ca. xxi. fo. cclxxvij.
 Tibiguri lapis lib. xj. ca. xxi. fo. cclxxij.
 Tibitu lib. xj. ca. lxvij. fo. cclxxij.
 Tibimar lib. x. ca. lxvij. fo. cclxxij.
 Tibima lib. v. ca. xxi. fo. lxvij.
 Tibingua lib. ij. ca. xxi. fo. xxi.
 Tibinum lib. xj. ca. xxi. fo. cclxxij.
 Tibiparis gema lib. xj. ca. xxi. fo. cclxxij.
 Tibiquor lib. xj. ca. xxi. fo. cclxxij.
 Tibihonia lib. xliij. ca. xxi. fo. cclxxvij.
 Tibuonia lib. xliij. ca. xxi. fo. cclxxvij.
 Tibyx lib. x. ca. lxvij. fo. cclxxij.
 Tibyncus capis lib. xj. ca. xxi. fo. cclxxij.
 Tibocusta lib. vij. ca. xxi. fo. xxi.
 Tibocusta marina lib. ix. ca. lxvij. fo. cclxxij.
 Tibocutis ipedimera lib. i. ca. xliij. fo. l.
 Tiboligo lib. ix. ca. lxvij. fo. cclxxij.
 Tiboros seu lothos lib. xj. ca. xliij. fo. cclxxij.
 Tibucidi aues lib. vij. ca. xxi. fo. cclxxij.
 Tibucis pideratio lib. v. ca. xxi. fo. lxvij.
 Tibucus lib. ix. ca. lxvij. fo. cclxxij.
 Tibulotra lib. ix. ca. lxvij. fo. cclxxij.
 Tibuligo lib. ix. ca. lxvij. fo. cclxxij.
 Tibumen qd sit lib. v. ca. lxvij. fo. lxvij.
 Tibupus lib. x. ca. lxvij. fo. cclxxij.
 Tibup maris lib. ix. ca. lxvij. fo. cclxxij.

Macedonia lib. xliij. ca. xxxvj. fo. 334.
 Madages lib. xj. ca. xliij. fo. cclxxij.
 Madalua lib. xj. ca. xliij. fo. cclxxij.
 Madalus arbor lib. xj. ca. xliij. fo. cclxxij.
 Madalus granata arbor lib. xj. ca. xxi. fo. 331.
 Madamilla seu mama lib. i. ca. xxi. fo. xxi.
 Madambula lib. ij. ca. xliij. fo. xxi.
 Madandragora lib. xj. ca. cxi. fo. cclxxij.
 Madanticoza lib. x. ca. lxvij. fo. cclxxij.
 Madanus lib. ij. ca. xxi. fo. xliij.
 Madarach mons lib. xj. ca. liij. fo. cclxxvij.
 Madargarita lib. xj. ca. xliij. fo. cclxxij.
 Madarc lib. vij. ca. xxi. fo. cclxxij.
 Madaris mirabilia lib. xliij. ca. xliij. fo. cclxxij.
 Madarmoz lib. xj. ca. cxi. fo. cclxxij.
 Madars lib. v. ca. xxi. fo. lxvij.
 Madalculus lib. ij. ca. xliij. fo. xxi.
 Madater lib. ij. ca. v. fo. xxi.
 Madateria prima lib. vj. ca. j. fo. lxvij.
 Madatrix lib. ij. ca. xxi. fo. xxi.
 Madedea lapis lib. xj. ca. xxi. fo. cclxxij.
 Madedia lib. xliij. ca. xxxvj. fo. cclxxvij.
 Madedicus lib. iij. ca. xxi. fo. lxvij.
 Madedulla lib. ij. ca. liij. fo. xliij.
 Madedus lapis lib. xj. ca. xxi. fo. cclxxij.
 Madegaris pices lib. ix. ca. lxvij. fo. cclxxij.
 Madel lib. xliij. ca. xxi. fo. cclxxij.
 Madelancholia lib. j. ca. xliij. fo. xliij.
 Madelantes lapis lib. xj. ca. xxi. fo. cclxxij.
 Madelchites lapis lib. xj. ca. xxi. fo. cclxxij.
 Madelos ifula lib. xliij. ca. xxxvj. fo. cclxxvij.
 Madebus qd: eiusq: pideratio lib. i. ca. xliij. fo. xliij.
 Madephites lapis lib. xj. ca. xxi. fo. cclxxij.
 Mademonides aues lib. vij. ca. l. fo. xxi.
 Madensis lib. v. ca. l. fo. lxvij.
 Madefurari pideratio lib. xliij. ca. xxi. fo. cclxxij.
 Madentra lib. xj. ca. cxi. fo. cclxxvij.
 Madentum lib. ij. ca. xxi. fo. xxi.
 Maderides lib. v. ca. liij. fo. lxvij.
 Madercutus lib. v. ca. xxi. fo. lxvij.
 Madergulus lib. vij. ca. xxi. fo. cxi.
 Madetula lib. vij. ca. liij. fo. cxi.
 Madetia lib. xliij. ca. xxxvj. fo. cclxxvij.
 Madetale lib. x. ca. lxvij. fo. cxi.
 Madetium lib. xj. ca. cxi. fo. cclxxvij.
 Madluago lib. ix. ca. lxvij. fo. cclxxij.
 Madiluus lib. vij. ca. xliij. fo. cclxxij.
 Madiluus lib. ix. ca. lxvij. fo. cclxxij.
 Madirabilia mtra videas plogo lib. xliij. fo. cclxxij.
 Madollis pices lib. ix. ca. lxvij. fo. cclxxij.
 Madolochites lapis lib. xj. ca. xxi. fo. cclxxij.
 Madonach maris lib. ix. ca. lxvij. fo. cclxxij.
 Madonedula lib. vij. ca. liij. fo. cxi.
 Madonoceros maris lib. ix. ca. lxvij. fo. cclxxij.
 Madons lib. xj. ca. cxi. fo. cclxxvij.
 Madorbus quid lib. iij. ca. j. fo. xxi.
 Madorbus caducus lib. iij. ca. v. fo. xxi.
 Madoria mons lib. xj. ca. xxi. fo. cclxxvij.
 Madorus lib. xj. ca. xxi. fo. cclxxvij.
 Madorus consideratio lib. v. ca. xliij. fo. xxi.
 Madugilis lib. ix. ca. lxvij. fo. cclxxij.
 Madullus lib. ix. ca. lxvij. fo. cclxxij.
 Madulus lib. x. ca. lxvij. fo. cclxxij.
 Madundus lib. v. ca. j. fo. lxvij.
 Madurena lib. ix. ca. lxvij. fo. cclxxij.
 Madurex lib. ix. ca. lxvij. fo. cclxxij.
 Madurlegus lib. x. ca. lxvij. fo. cclxxvij.
 Madus lib. x. ca. lxvij. fo. cclxxvij.
 Madus marinus lib. ix. ca. lxvij. fo. cclxxij.
 Madusicoz ifrumetoz consideratio lib. i. ca. xxi. fo. 331.
 Maduscul lib. ix. ca. 73. fo. 334. (ca. 31. fo. 318).
 Madusfela lib. x. ca. lxvij. fo. cclxxij.
 Madusfela maris lib. ix. ca. lxvij. fo. cclxxij.
 Madustum lib. xj. ca. cxi. fo. cclxxij.

Tabula Alphabetica.

Masimonii lib. x. c. lxvij. fo. cccvij.
 Mepimeticis lib. x. c. xcvij. f. 253.
 Mepyrha lib. x. c. xcvij. fo. cclxxij.
 Mepyrhupunguetii lib. x. c. xcti. f. cclxxij.
 Mepyrmus lib. x. c. xcvij. fo. cclxxij.
Naree lib. ix. ca. lxxx. fo. cliij.
 Nardus lib. x. c. xvj. fo. cclxxij.
 Nares lib. ij. ca. xij. fo. cxvi.
 Nares lib. ij. ca. xlvij. fo. lxxij.
 Nauticos piscis lib. ix. c. lxxij. fo. cliij.
 Nebula lib. vj. ca. xxvj. fo. xc.
 Neomenta lib. v. ca. lvij. fo. lxxv.
 Nerul lib. ij. ca. lv. fo. lxxij.
 Nereides lib. ix. ca. lxxx. fo. cliij.
 Nigredo lib. xij. ca. v. fo. lxxvj.
 Nilus lib. vij. ca. v. fo. cxxxj.
 Nilus lib. vij. ca. liij. fo. ccvj.
 Nitru lib. x. c. f. cclij. qd. mitru ipze.
 Nitru lib. v. ca. xvj. fo. lxxx. (sum sit.
 Noerigia feu nouegia. l. xij. c. 3. f. 335.
 Noctiluca lib. x. c. lxx. fo. cccvij.
 Nothe lapis lib. x. c. cli. fo. cclliij.
 Nox lib. v. c. lvi. fo. lxxv.
 Nubes lib. x. ca. xij. fo. lxxvij.
 Nueror pideratio lib. x. c. xvj. f. cccxv.
 Nutri lib. liij. ca. vii. fo. xxxvij.
 Nur lib. xij. ca. clii. fo. cclxxij.
 Nur ouellana lib. xij. ca. cv. f. cclxxij.
 Nur muscata libidem.
Octocara lib. vj. ca. liij. fo. cxvi.
 Oeritru lib. x. c. vii. fo. xxxvij.
 Oculus lib. i. ca. liij. fo. xvj.
 Oculor firmittates lib. i. ca. x. fo. xlvij.
 Oculor pideratio lib. i. ca. vii. fo. cccvij.
 Oles lib. xij. c. xvij. fo. cclxxij.
 Oleaster lib. xij. ca. cix. fo. cclxxvj.
 Oletu lib. xij. ca. cvij. fo. cclxxvj.
 Olfactus lib. i. ca. ix. fo. vii.
 Olympe nös lib. x. c. xij. fo. cccxvj.
 Oliveti mons lib. x. ca. xvij. fo. cccxvj.
 Olus lib. xij. ca. c. fo. cclxxvj.
 Onager lib. x. ca. lxxij. fo. cccxvj.
 Onychu lapis lib. x. ca. clii. fo. cclliij.
 Onocrotalus lib. x. ca. lxxij. fo. cccxvj.
 Onocrotal. lib. vj. ca. lv. fo. cxvi.
 Ophyri lib. xij. cap. xij. fo. cccxxvj.
 Optalus lapis lib. x. ca. cv. fo. cclliij.
 Orica piscis lib. ix. cap. lxxvij. fo. clv.
 Ordeum lib. xij. cap. xij. fo. cclxxvj.
 Orion lib. v. cap. xxxv. fo. lxxvij.
 Orises lapis lib. x. c. clii. fo. cclliij.
 Oriz lib. x. cap. lxxvij. fo. cccxvj.
 Ortygometra lib. vij. cap. xix. fo. clii.
 Os lib. ii. cap. xvij. fo. xx.
 Osmu cöditio r natura lib. i. ca. lii. f. lxxvij.
 Ostrea lib. ix. cap. lxxvij. fo. clv.
 Osus ausis lib. vij. cap. lvij. fo. cxvi.
 Ouatua vitu lib. xij. c. xvj. fol. cccxvij.
 Ouis lib. x. cap. lxxv. fo. cccxvj.
 Ouoq pideratio lib. xij. c. xxv. f. cccxvij.
Pallurus lib. xij. ca. cxvij. f. cccxvj.
 Palmar arbor lib. xij. c. xxi. f. 286.
 Palmes lib. xij. cap. cliij. fo. cclxxvij.
 Palumbi lib. xij. c. lxxij. fo. cccxvj.
 Palpebie lib. ij. ca. vj. fo. xvij.
 Panthera lib. x. cap. lxxvj. fo. cccxvj.
 Pantheron lapis lib. x. c. xij. fo. cclv.
 Papaner lib. xij. cap. cxvij. fo. cccxvj.
 Papyrus lib. xij. c. xxi. fo. cccxvj.
 Paradisus lib. xij. cap. xij. fo. cccxxvj.
 Paralyfus lib. liij. c. ix. fo. xlvij.
 Parandrus lib. x. c. lxxvj. fo. cccxvj. qd.
 cccxvj. legatur.
 Pardus lib. x. cap. lxxvij. fo. cccxvj.
 Partus lapis lib. x. c. cvij. fo. cclv.

Pascha. lib. v. cap. ix. fo. lxxvj.
 Passer. lib. viij. c. l. fo. cxvij.
 Pater. lib. iij. cap. xij. fo. xxxix.
 Paulus. lib. viij. cap. xliij. fo. cxvij.
 Paulus pificis. lib. ix. c. xc. fo. clv.
 Peanides lapsis. lib. xij. ca. cx. fo. cclvj.
 Pecten pificis. lib. ix. c. lxxxv. fo. clv.
 Pectus. lib. iij. cap. xxx. fo. xxvj.
 Pedes. lib. iij. cap. iij. fo. xxxij.
 Pediculus. lib. x. c. lxxliij. fo. cxxliij.
 Pegasis. lib. viij. cap. xliij. fo. cxvij.
 Pellucanus. lib. viij. cap. lvij. fo. cxvij.
 Pentecoste. lib. v. ca. xij. fo. lxxvij.
 Perca. lib. ix. ca. lxxxiij. fo. clv.
 Perdir. lib. viij. ca. xxvij. fo. cvij.
 Perdir. lib. viij. c. lxx. fo. cxvj.
 Perma qd. lib. ix. ca. xvj. fo. clv.
 Petra. lib. xij. ca. vj. fo. ccltiij.
 Petroselinu. lib. xij. ca. cxvj. fol. cccxij.
 Phagrus pificis. lib. ix. c. lxxliij. fo. clv.
 Phagus mos. lib. xij. ca. xij. fo. cxxxvij.
 Phenix. li. vii. ca. xxxliij. fo. cvliij.
 Philomena. lib. viij. ca. xxx. fo. cvliij.
 Phlegma. lib. i. ca. xij. fo. xliij.
 Phoca pificis. lib. ix. ca. xlv. fo. cxliij.
 Phocis pificis. lib. ix. ca. xlvij. fo. cxliij.
 Phoenes morib. lib. iij. c. iij. fo. xlvij.
 Phisalia. lib. xliij. ca. xij. fo. cccxxvj.
 Phibissis. lib. iij. ca. xv. fo. l.
 Phier. lib. ix. ca. xliij. fo. clvj.
 Pica. lib. viij. ca. lxxv. fo. cxvij.
 Picus. lib. viij. ca. lxxvj. fo. cxvij.
 Picraulia. lib. xliij. ca. xliij. fo. cccxxvj.
 Pictura. lib. xliij. ca. vj. fo. cccxvj.
 Pilius. lib. ix. ca. lxx. fo. cxvj.
 Pinea. lib. xij. ca. cxvij. fo. cclxxxij.
 Pinna. lib. ix. ca. lxxvij. fo. clv.
 Pinus. li. xij. ca. cxvij. fo. cclxxxvij.
 Pinguedo. lib. iij. ca. lvij. fo. xxxliij.
 Plonices lapsis. lib. xij. ca. x. fo. cclvj.
 Piper. lib. xij. ca. cxvij. fo. cccxij.
 Pices signu celestie. lib. v. c. xij. f. lxxij.
 Pificu sideratio. lib. ix. c. i. fo. cxxxij.
 Pificu mirabilia. lib. xliij. c. lvi. f. 353.
 Pificina. lib. xliij. c. i. fo. cxxxvj.
 Pixer. lib. xliij. ca. cxvj. fo. cclxxxij.
 Planetay sideratio. lib. v. c. xliij. f. 63.
 Planio. lib. ix. c. cxvj. fo. cccx.
 Plarea ausis. lib. vii. ca. lxi. fo. cxvij.
 Platanus. lib. xliij. c. cxvj. fo. cclxxxvij.
 Plataniste. lib. ix. ca. xciiij. fo. clvj.
 Pleiades. lib. v. c. xxxvij. fo. lxxvij.
 Plumbu. lib. xij. ca. cxvij. fo. cclvj.
 Pluua. lib. vi. ca. xliij. fo. lxxxvij.
 Ploedrus. lib. x. ca. xxxvj. fo. ccl.
 Polus. lib. v. ca. xxxi. fo. lxxvij.
 Polypos. lib. ix. ca. xciiij. fo. clvj.
 Poderu sideratio. li. xliij. c. xxx. f. 37.
 Ponticus fapor. lib. xliij. c. xv. fo. cccx.
 Popul? arbor. li. xliij. c. cxvi. f. cclxxxvij.
 Porcus. lib. x. ca. lxxxiij. fo. cxxliij.
 Porcus marin? lib. ix. c. lxxxvij. f. clvj.
 Porum. lib. xliij. c. xxxij. fo. cccxi.
 Porus. lib. iij. ca. xvi. fo. xliij.
 Pandium. lib. iij. ca. xvij. fo. xliij.
 Prasius lapsis. lib. xi. cvij. fo. cclvj.
 Pratum. lib. xij. c. xxvij. fo. cccxxij.
 Procella. lib. xij. ca. xliij. fo. lxxxvj.
 Pdgigop mirabilia. li. 14. c. 75. f. 354.
 Ptopago. lib. xliij. c. xliij. fo. cclxxxvij.
 Prouicia. lib. xliij. c. xliij. fo. cccxxxvj.
 Pruina. lib. vj. c. xliij. fo. lxxxij.
 Prunus. lib. xij. c. xxvj. fo. cccx.
 Priracus. lib. viij. c. lxxvj. fo. cxvij.

Pifana. lib. xij. c. clxvij. fo. cccxvij.
 Puella. lib. iij. ca. iij. fo. xxxvij.
 Pulegium. lib. x. c. cxvij. fo. cccxj.
 Pulcr. lib. x. c. lxxvij. fo. cccxij.
 Pulmo. lib. ij. c. xxij. fo. xxvij.
 Pulvis. lib. j. c. xij. fo. vj.
 Pulsus. lib. xj. c. cxij. fo. cclvj.
 Pugitiv⁹ pifcis. li. ix. c. lxxvij. fo. clvj.
 Pupilla. lib. ij. c. v. fo. xvij.
 Purpure. lib. ij. c. lxxix. fo. clvj.
 Puteus. lib. vij. c. vij. fo. cxxxv.
 Pygargus. lib. x. c. lxx. fo. cccxj.
 Pygmaea. lib. xij. c. lxx. fo. cccxv.
 Pygmel. lib. x. c. lxxij. fo. cccxij.
 Pyrites lapis. lib. xj. c. cxvj. fo. cclvj.
 Pyrus. lib. iij. c. xx. fo. ccc.
Quadragesima. li. v. c. lix. f. lxxvj.
 Quamdius lapis. li. xj. ca. cv.
 Querc⁹. li. xij. c. cxxx. f. cccxj.
 Ques. lib. ij. c. xxij. fo. cxvij.
 Quirin. lib. lxx. c. xliij. fo. cclvj.
 Quisquille. lib. xij. c. cxxx. fo. cccxj.
Radix qd sit. lib. v. c. xij. fo. lxx.
 Radix. li. x. c. lxx. fo. cccxij.
 Rapa pifcis. lib. ix. c. xvj. fo. clvj.
 Ram quid sit. lib. xj. c. cxvj. fo. cclvj.
 Ramnus. lib. xij. c. cxxxvj. fo. cccxij.
 Rana. lib. x. c. lxxvj. fo. cccxij.
 Rana marina. lib. ix. c. xv. fo. clvj.
 Rapa. lib. xij. c. cxxxvj. fo. cccxij.
 Rauceodo. lib. iij. c. xv. fo. l.
 Renes. lib. ij. c. xl. fo. xxi.
 Renum morbi. lib. iij. c. xxij. fo. liij.
 Refina. lib. xij. c. cxxx. fo. cccxij.
 Rhinoceron. lib. x. c. lxxv. fo. cccxij.
 Ritusus. lib. viij. c. vi. fo. cxxxij.
 Rhomb⁹ pifcis. lib. ix. c. xxvij. fo. clvj.
 Rosa. lib. xij. c. cxxxij. fo. cccxij.
 Ros. lib. vi. c. xij. fo. lxxvij.
 Rubedo. lib. xlii. c. lii. fo. cccvj.
 Rubeta. lib. x. c. xliij. fo. clxxxij.
 Rubus. lib. xij. c. cxxxij. fo. cccxj.
 Rupes. lib. xi. c. xxvij. fo. cccj.
 Rura. lib. xli. c. cxxvij. fo. cccxlii.
Sabbatum. lib. v. c. lvij. fo. lxxvj.
 Sabea. li. xliij. fo. cccxxij. co. iij.
 Sagittar⁹. lib. v. c. xvij. fo. lxxij.
 Salamandra. vide capi. de apfide.
 Salmo pifcis. lib. x. c. xxvij. fo. clvj.
 Sal. lib. xj. fo. cclvij. colūna. iij.
 Salica. lib. xij. c. cclij. fo. cccxv.
 Salix. lib. xij. c. clj. fo. cccxliij.
 Salpa. lib. ix. ca. iij. fo. clvij.
 Salfedo. lib. xij. c. xij. fo. cccix.
 Saltus. lib. xij. c. cxxxvj. fo. cccxij.
 Sambucus. lib. xij. c. clj. fo. cccxv.
 Sangulifuga. li. x. c. lxxvj. fo. cccxliij.
 Sanguis. lib. j. c. xx. fo. xj.
 Sapphirus. lib. xj. c. cxvij. fo. cclvj.
 Sapor. lib. xij. cap. x. fo. cccvij.
 Sapor acutus. lib. xij. cap. xliij. f. cccxj.
 Sapor amarus. lib. xlii. ca. xlii. fo. cccxij.
 Sapor inispidus. lib. xlii. c. xvi. fo. cccxj.
 Sapor ponticus. li. xlii. ca. xv. fo. cccxj.
 Sardius lapis. lib. xij. fo. cclvij. col. li.
 Sardinia insula. lib. xlii. c. xvi. fo. 339.
 Sardonyx. lib. xij. fo. cclvij. col. li.
 Saryi. lib. x. c. xxxvj. fo. ccllii.
 Sarmus. lib. v. cap. xlii. fo. lxxlii.
 Saronia. lib. xlii. c. xli. fo. cccxxij.
 Searus. lib. ix. cap. xxxvj. fo. clvij.
 Scenophegia. lib. v. cap. xij. fo. lxxvij.
 Scylla. lib. ix. cap. cxli. fo. clx.
 Scinc. lib. ix. cap. cxlii. fo. clx.
 Scintilla. lib. vi. cap. vii. fo. lxxij.

Tabula Alphabetica.

Scolopēdre pisces. li. ix. c. xvj. fo. lviij.
 Scopa. lib. xij. ca. clvj. fo. cccxvj.
 Scopolio. lib. x. c. clvj. fo. cccxvj.
 Scopolio piscis. lib. ix. ca. c. fo. clviij.
 Scopolio celeste signū. li. v. c. 17. fo. 62.
 Scotia. lib. xliij. c. l. fo. cccxl. col. liij.
 Seir mons. lib. xli. c. x. fo. cccxviii.
 Selenites lapis. lib. xi. f. cclvii. co. liij.
 Semen. lib. xli. ca. cliv. fo. cccxvi.
 Sensus. lib. i. ca. vi. fo. v.
 Sentes. lib. xli. ca. clviii. fo. cccxv.
 Sepes. lib. xli. ca. clx. fo. cccxv.
 Septem hoīs custodie necessaria. lib. i. ca. xliij. fo. xli.
 Sepia. lib. ix. ca. cl. fo. clviij.
 Seres. lib. xliij. ca. li. fo. cccxli.
 Serpens. lib. x. ca. lxxix. fo. cccxv.
 Serra marina. lib. ix. ca. c. fo. clx.
 Seruus. lib. iij. ca. xij. fo. xli.
 Sethim ligna. lib. xij. c. xlvij. f. cccxv.
 Siccitās. lib. i. ca. xviij. fo. ix.
 Sicomorus. lib. xij. ca. clxv. fo. cccxv.
 Signa celestia. lib. v. ca. x. fo. xli.
 Siliqua. lib. xij. c. clj. fo. cccxvj.
 Silua. lib. xij. ca. cl. fo. cccxliij.
 Silurus piscis. lib. ix. ca. clj. fo. clviij.
 Simia. lib. x. ca. xc. fo. cccxv.
 Simila. lib. xij. ca. clv. fo. cccxvj.
 Sinai mons. lib. xij. ca. x. fo. cccxix.
 Sinapis. lib. xij. ca. clj. fo. cccxvj.
 Sinops cardia. lib. iij. c. xvj. fo. l.
 Sion mons. lib. xij. ca. xli. fo. cccxix.
 Syrenes. lib. ix. ca. c. fo. clx.
 Syrenes. lib. x. ca. x. fo. cccxvj.
 Syria. lib. xliij. ca. iij. fo. cccxl.
 Smaragdus. lib. xij. fo. cclvij. col. iij.
 Selenides aues. li. vij. ca. 68. fo. cccx.
 Solaris piscis. lib. ix. ca. clj. fo. clviij.
 Sol. lib. v. ca. xlvij. fo. lxxv.
 Solis gēma. lib. xij. fo. cclvij. col. liij.
 Somnus. lib. iij. ca. x. fo. xliij.
 Somnium. lib. iij. ca. x. fo. xliij.
 Somno pideratio. li. 3. c. 31. f. cccxviij.
 Sparus. lib. ix. ca. clvj. fo. cccxliij.
 Spasmus. lib. iij. c. vij. fo. xlvij.
 Spelunca. lib. x. ca. x. fo. cccxl.
 Splen. lib. iij. ca. xlvij. fo. xlvij.
 Sphera. lib. v. ca. v. fo. lxx.
 Spica. lib. xij. c. cliv. fo. cccxvj.
 Spina. lib. xij. ca. clvj. fo. cccxv.
 Spirandi difficultas. lib. iij. ca. xlvij. fo. xlvij.
 Spiritus. lib. iij. ca. x. fo. v.
 Spongie. lib. ix. c. vij. fo. clviij.
 Spuma. lib. vij. ca. xliij. fo. cccxviij.
 Spuit infectio. lib. iij. ca. xv. fo. l.
 Stacte. lib. xij. fo. cccxv. col. i.
 Stannū. lib. xij. fo. cclvij. col. i.
 Stella piscis. lib. ix. ca. c. fo. clx.
 Stellax pideratio. li. v. c. 34. fo. lxxvij.
 Stellio. lib. x. ca. lxxvij. fo. cccxliij.
 Stenuratio. lib. iij. ca. v. fo. xlvij.
 Stipula. lib. xij. fo. cccxvj. col. iij.
 Stomachus. lib. iij. ca. xlv. fo. xlvij.
 Stomachi dolores. lib. iij. ca. x. fo. l.
 Stomachi infirmitates. li. iij. c. 18. f. l.
 Stora. lib. xij. ca. cliv. fo. cccxvj.
 Strophio. lib. vij. ca. lxx. fo. cccx.
 Sturio. lib. ix. ca. x. fo. clvj.
 Strupa. lib. xij. ca. clvj. fo. cccxvj.
 Subolanus. lib. v. ca. xv. fo. lxxv.
 Sudes. lib. xij. ca. cl. fo. cccxvj.
 Sulphur. lib. xij. fo. cclvij. col. i.
 Supcilia. lib. iij. ca. vij. fo. xlvij.

Surditas quid. lib. iij. ca. xij. fo. l.
 Sus. lib. x. ca. xliij. fo. cccxvj.
 Squatina. lib. ix. ca. cv. fo. clviij.
Tabula. lib. xij. c. clx. fo. cccxvj.
 Tactus. lib. i. ca. x. fo. v.
 Talpa. lib. x. cap. xvj. fo. cccxviij.
 Tapiroana insula. li. xliij. c. lviij. f. cccxij.
 Tarda. lib. vij. ca. xliij. fo. c.
 Tartarum. lib. xij. fo. cclx. col. iij.
 Taurus. lib. x. c. xliij. fo. cccxvj.
 Taur celeste signū. lib. v. ca. x. fo. lxx.
 Taurus aial. lib. x. c. xlvij. fo. cccxviij.
 Taurus arbor. lib. xij. c. clx. fo. cccxvj.
 Tempus. lib. v. c. xlv. fo. lxx.
 Tempora. lib. iij. ca. x. fo. xlvij.
 Tepctas p cella. lib. vij. c. xliij. fo. 85.
 Tenebra. lib. v. c. xliij. fo. lxx.
 Tereedo. lib. x. ca. c. fo. cccxix.
 Terebinth. li. xij. ca. clx. fo. cccxvj.
 Tencha piscis. lib. ix. ca. cliv. fo. clx.
 Terre mirabilia. li. xliij. c. lxxvij. f. 354.
 Terra sigillata. lib. xij. fo. cclx. col. iij.
 Terra. lib. xij. ca. j. fo. cccxv.
 Teste aial marinū. li. ix. c. xlvij. f. clx.
 Testudines. lib. ix. c. xlvij. fo. clx.
 Testudo. lib. x. ca. c. fo. cccxix.
 Thaboz mons. li. xij. c. xlv. fo. cccxviij.
 Tharadus. lib. x. c. lxxvij. fo. cccxij. qd
 cccxix. legatur.
 Thijna ligna. li. xij. c. clx. fo. cccxvj.
 Thyle. lib. xliij. c. l. fo. cccxli.
 Thymalus. lib. ix. ca. cvij. fo. clx.
 Thymia. lib. xij. c. clx. fo. cccxviij.
 Thymus. lib. xij. c. clx. fo. cccxviij.
 Thymus. lib. vij. c. x. fo. clx.
 Thyrus. lib. xij. ca. clx. fo. cccxviij.
 Thyrio. lib. ix. ca. x. fo. clvj.
 Thracia. lib. xliij. c. l. fo. cccxli.
 Thus. lib. xij. c. clx. fo. cccxviij.
 Thulcia. lib. xliij. c. l. fo. cccxli.
 Tigna. lib. xij. c. clx. fo. cccxviij.
 Tigris animal. lib. x. c. xlvij. fo. cccxix.
 Tinea. lib. x. ca. x. fo. cccxix.
 Tisana. lib. xij. ca. clx. fo. cccxviij.
 Tomus piscis. lib. ix. c. xlv. fo. clx.
 Tonitruū. lib. v. ca. xlvij. fo. xlvij.
 Topazius lapis. lib. xij. fo. cclx. col. i.
 Toipedo piscis. lib. ix. c. xlvij. fo. clx.
 Tortuca. lib. x. ca. clj. fo. cccxix.
 Tortuca maris. lib. ix. c. xlv. fo. clx.
 Trabs. lib. xij. ca. clx. fo. cccxviij.
 Tragelaphus. lib. x. c. xlv. fo. cccxviij.
 Trapo insula. lib. xliij. ca. liij. fo. cccxliij.
 Trebius piscis. lib. ix. ca. clx. fo. clx.
 Tremor. lib. iij. ca. vij. fo. xlvij.
 Tribulus. li. xij. ca. clx. fo. cccxviij.
 Tricum. lib. xij. ca. clx. fo. cccxviij.
 Triton. lib. ix. c. xlvij. fo. clx.
 Trutha. lib. ix. ca. cv. fo. clx.
 Turbo. lib. v. ca. xliij. fo. lxxliij.
 Turgogis gēma. lib. xij. fo. cclx. col. iij.
 Turtur. lib. vij. ca. lxx. fo. cccx.
Tacca. lib. x. ca. clj. fo. cccxix.
 Tacca agrestis. li. x. c. cliv. f. 230.
 Talleus. lib. vij. c. lxx. fo. cccx.
 Talleus. lib. x. ca. xlv. fo. cccx.
 Tachites lapis. lib. xij. fo. cclx. col. i.
 Tene. lib. iij. ca. l. fo. xlvij.
 Teneum. lib. iij. ca. xlvij. fo. lxx.
 Teneoz mirabilia. li. 4. c. 73. f. 361.
 Tenth piscis. lib. ix. c. xlv. fo. clx.
 Tenter. lib. iij. ca. xliij. fo. xlvij.
 Tenuus. lib. v. ca. xlv. fo. lxxliij.

Tentus. lib. v. ca. xlv. fo. lxxliij.
 Ter. lib. v. ca. xlv. fo. lxxliij.
 Terachiten lapis. lib. xij. fo. cclx. col. i.
 Tergillales pisces. li. ix. c. xlvij. f. clx.
 Tervis. lib. x. ca. c. fo. cccxliij.
 Terviculus. lib. ix. c. clx. fo. cccxliij.
 Tescia. lib. iij. ca. xlv. fo. xlv.
 Tespera. lib. v. ca. l. fo. lxxv.
 Tespertilio. lib. vij. c. lxx. fo. cccx.
 Tigilia. lib. iij. ca. xlv. fo. lxxv.
 Timent. lib. xij. ca. clx. fo. cccxliij.
 Tinaceum. lib. xij. ca. clx. fo. cccxliij.
 Tinaria cella. li. xij. c. clx. fo. cccxliij.
 Tinea. lib. xij. ca. clx. fo. cccxliij.
 Tinum. lib. xij. ca. clx. fo. cccxliij.
 Tinum acerū. lib. xij. c. clx. f. cccxliij.
 Tinu p dū. lib. xij. c. clx. f. cccxliij.
 Tinu nouū. lib. xij. c. clx. f. cccxliij.
 Tola. lib. xij. ca. clx. fo. cccxliij.
 Topera. lib. x. ca. clx. fo. cccxliij.
 Topera marina. lib. ix. c. xlv. fo. clx.
 Ttr. lib. iij. ca. x. fo. xlvij.
 Turga. lib. xij. ca. clx. fo. cccxliij.
 Virgo celeste signū. lib. v. c. xlv. fo. lxx.
 Virgultū. lib. xij. c. clx. fo. cccxliij.
 Viriditas. lib. xliij. c. l. fo. cccxvj.
 Virutes rex parte. li. xliij. c. 24. f. 312.
 Vir quatuor. lib. xliij. c. xlv. f. cccxliij.
 Vissus. lib. iij. ca. vij. fo. v.
 Viscera. lib. iij. ca. xlv. fo. lxx.
 Vitis. lib. xij. ca. clx. fo. cccxliij.
 Vitis agrestis. lib. xij. c. clx. fo. cccxliij.
 Vitrum. lib. xij. fo. cclx. col. iij.
 Vitulamen. lib. xij. c. clx. fo. cccxliij.
 Vitulus. lib. x. ca. cv. fo. cccxix.
 Vitulus marinus. lib. ix. ca. cccx. folio
 clx. et. li. x. ca. cv. fo. cccxix.
 Vlmus. lib. xij. ca. clx. fo. cccxliij.
 Vllula. lib. vij. ca. lxx. fo. cccx.
 Vmbra. lib. v. ca. xlv. fo. lxx.
 Vmblicus. lib. iij. ca. l. fo. xlvij.
 Vncia. lib. x. ca. cv. fo. cccxix.
 Vnctuos fapor. li. xliij. c. x. fo. cccxliij.
 Unguis. lib. iij. ca. xlv. fo. lxx.
 Unguis piscis. lib. ix. c. xlv. fo. clx.
 Ungula. lib. iij. ca. xlv. fo. lxx.
 Vntas. lib. xliij. ca. xlv. fo. cccxv.
 Vomitus. lib. iij. ca. x. fo. l. f. l.
 Vxor. lib. iij. ca. x. fo. l. f. l.
 Vpupa. lib. vij. ca. lxx. fo. cccx.
 Vrina. lib. iij. ca. xlv. fo. lxx.
 Vrsa. lib. x. ca. clx. fo. cccxliij.
 Vrsus. lib. x. ca. cv. fo. cccxliij.
 Vrtica. lib. xij. ca. c. fo. cccxliij.
 Vrtica maris. lib. ix. ca. cccx. fo. clx.
 Vua. lib. xij. ca. clx. fo. cccx.
 Vua imatura. lib. xij. ca. clx. fo. cccx.
 Vua passa. lib. xij. ca. clx. fo. cccx.
 Vvlandia. lib. xliij. c. l. fo. cccxliij.
 Vvipes. lib. x. ca. c. fo. cccxliij.
 Vvipes marina. lib. ix. c. cccxliij. f. clx.
 Vvltur. lib. vij. ca. lxx. fo. cccx.
 Vvcarū. lib. xij. c. cccxliij. fo. cccxliij.
Zedrosi. lib. ix. ca. cccxliij. f. clx.
 Zingites lapis. li. xij. fo. cclx. col. i.
 Zinziber. lib. xij. ca. cccxliij. fo. cccxliij.
 Zistris. lib. ix. ca. cccxv. fo. clx.
 Zhania. lib. xij. ca. cccxliij. fo. cccxliij.
 Zodiacus. lib. v. ca. x. fo. lxx.
 Zumeth lapis. lib. xij. fo. cclx. col. i.
 Zydach. lib. ix. ca. cccxliij. fo. clx.
 Zytiron. lib. ix. ca. cccxv. fo. clx.

Extraict des Registres de Parlement.

Veue par la court la requeste a elle baillee par Claude Cheuallon Libraire en l'uniuersite de ceste ville de Paris: par laquelle il requeroit de ne imprimer ne faire imprimer vng liure intitule Reductorium Morale fratris Petri Berchorij. par luy de nouveau imprimé au profit bien & utilite de la chose publique: et a grans frais mises & despens: veuz aussi plusieurs arrestz de ladicte court donnez en pareil cas: et tout consulte la court fait inhibitions & defenses a tous Imprimeurs et Libraires de ce royaume de ne imprimer ne faire imprimer ledit liure iusques a deux ans finis & accomplis: a comēcer du iour que ledit liure sera acheue de imprimer: sur peine de confiscation desditz liures et d'amen de arbitraire. Fait en Parlement le dix huytiesme iour de Mars Lan mil cinq cens vingt & vng.

Collation est faicte.
Ainsi signe Malon.

Visa per sacram Theologiæ facultatem requesta & supplicatione per Claudium Cheuallon librarium Vniuersitatis Parisiensi. supremæ curiæ Parliamenti porrecta: et responsionibus ipsius Curie: visa etiam relatione & testificatione honorandorū magistrorum nostrorum Guillelmi de quercu: et Natalis Bede: eadem facultas consentit & permittit qd dictus Cheuallon imprimat & vëdat librum Berchorij: de quo in prædicta supplicatione & testificatione præfatorum magistrorū nostrorū fit mentio: tanq̃ vtilem ecclesiæ studiosis & prædicatoribus & prædicare volentibus.

Ad lectorem.

Abes hic lector candide quattuordecim libros Reductorii Moralis Fratris Petri Berchorij. Nam cum sexdecim sint eius operis libri: nos eos distaxat imprimi curauimus: quos hactenus incognitos sitis obduxerat. Tertiūdecimum vero qui est de poetarum fabulis: Thomas quidam Vvaley plagian⁹ suppresso authoris nomine sibi vendicauit: mutatis pauculis quibusdam: vti solēt qui equum aut aliud quoduis animal abegerint: aut caudam aut auriculas præcidere: vt diuersum animal videatur. Sextusdecimus porro liber: qui est de Bibliorum figuris & expositionibus: suo authori adhuc remanet integer: opus multiforme & præclarum: olim iam satis explicat: in hæc verba. Petrus Berthorij natione gallus: patria Pictauiensis: prior monasterij sancti Eligij Parisiensis (ibidem inhumatus) ordinis diuini patris Benedicti: vir in diuinis scripturis studiosissimus: et valde eruditus atq; in secularibus litteris egregie doctus: in declamandis sermonibus ad populum excellentis ingenij: philosophus: historiologus: et cosmographus insignis: scripsit multa præclara volumina: quibus nomen suum ad posteritatis notitiam cum gloria transmisit. Hactenus ille. Quenam vero opera scripserit: author ipse in prologo huius operis satis explicat. nam quod de eius libris tradit Ioannes de Tritenheim: non satis comprobatur: nisi qd certū est eum Titum Liliū ad instantia Ioannis regis Franciæ in gallicam linguā couertisse: vt & Berchorij ipse testatur in tertia parte Dictionarij sui: in dictione Roma. Porro qd Ioānes de Tritenheim Berthorij legit per t. nos per c. difficile est ex exemplaribus discernere: ita sibi sunt ea duo elementa in omnibus similia. nos vero per c. libentius legimus qd pert. quando iam sic inuulgatum est. Castigata aut sunt oia: quātum licuit: et cū iis vnde excerpta sunt collata voluminibus. si quatenus deprauata legant: nō nobis ascribite: sed exemplaribus: q̃ oia tā corrupta sunt: vt inoffensus versum vnū non legas.

Ep̃la nuncupatoria.

Reuertensissimo in christo patri ac do-
mino dño petro de piar. digna dei p-
uidentia ep̃scopo prenestino ac sacro
sede Romane ecclie cardinali necnon
ad s̃iens vicecancellario dñi nri pape
frater petri berchoij pauper et p̃tor
monach⁹ seruitor et familiaris eiusdē
seipsum ad perpetuum famulatum.

Ubi pater reuerendissime iustum
videtur et congruum teste sententia salomonis q̃ is qui sicū
feruat et irrigat q̃q̃ loco et tempore percipiat fruct⁹ eius
et hoc ne forte sit sicut ille agricola qui sicū habens in hor-
to suo annis singulis veniebat ad ipsam querens fructum
et nō inueniens quapropter ipsam mandauit succidi: et de
horto ipsius submoueri hinc est pater et dñe q̃ cū (iam diu
est) me sicū infructuosam et aridam in agro r̃virdario do-
mus tue duxeris transplantandū et diuersis gratijs et benefi-
cijs irrigandū: sc̃iens q̃ plerūq̃ arbores transplantatione
p̃ficiunt q̃q̃ quando paulus plantat et apollo rigat fruct⁹
vberiores proueniūt et iucrescunt dignū et cōgruum iudi-
caui fructus laborū meorum tibi pandere: vt ut de me ar-
bores tua q̃q̃ infructuosa et sterili / possis p̃placētia aliqua
reputare. **L**ibi igitur creator et patri meo intendo offerre
vitam in qua crunt tres propagines: quarū vna in calice
tuo cōp̃rimens tanq̃ bon⁹ pharaonis pincerna / spero leti-
ficare cor tuū: q̃ erga sc̃ientias non solum ciuiles et canoni-
cas sed etiam theologicas et morales sc̃io sollicit⁹ et atten-
tum. **T**res autem iste p̃pagines tres sunt libri / seu tres la-
borū meorū particule: tibi vel nūc vel alias p̃p̃nandē sc̃ilz
morale reductorij / morale rectorij (que duo iā tibi im-
presentari expono) et cōsequenter morale directorij: quod
si vita comes fuerit / offerre tue maiestati p̃pono. **A**micus
enim euangelicus / licet inmolentus et dormiens / legi sup-
uenienti amico tres panes accomodasse. **N**ullus etiā euā-
gelica tria farine fata legit fermentasse. **S**imili ergo modo
ego inter amicos et seruiores tuos pauperior / q̃q̃q̃ inmolē
tuis et negligēs possim dici: in archiuo laborū meorum istos
tres panes accomodo: et pro turba christi famelica recreā
da / ista tria farine fata fermento / et p̃ nutriendis lacte non
solido cibo simplicibus / qualescūq̃ cibos ignarus pulmē-
tarius cōficio vel cōpono. **E**t vt videri fatear / pulchri depin-
gere hominē pictor sedus mille colorū conor generibus: et
tanq̃ fatuus medicus curare alios nō incipim / contra re-
gulam rationis contendo. **I**stos igitur tres panes / istaq̃ tria
fata farine. **I**stas res particulas rudes et simplices doctri-
ne / indumentis rusticibus a me rudi ruditer pro rudibus
prioritatis tua benigna paternitas grate recipiet de me
spina sterili / qualescūq̃ vnas et rosas forsitan colligens /
istos panes et farina (q̃s offero) ac si poma aurea de bespe-
ridum silua colligeret / gratitudine tanta sumat. **N**ec indi-
gnetur eadē si parū est q̃d offero tanto patri: sed attēdat po-
tius affectū q̃ magnū: et cogitet q̃ magis est p̃sanda offe-
rētis voluntas / q̃s oblati vtilitas vel maiestas. **P**aupercula
em̃vidua q̃ solum in erario templi duo minuta posuit: magis
posuisse asserit multis alijs diuitib⁹ qui multo maiora ap-
ponere videbant. **E**ū ergo sc̃iat veneratione paternitas tua
q̃ profunda flumini scrutat⁹ nō exriterit nec iordanis influ-
xit in os meū: q̃q̃ minime nō p̃forat⁹ cupidib⁹ / nec fon-
te potatus pegaseo / apollinis monte bicipiti domui: spe-
ro q̃ eadem a me elinguit in inscio / aristotelis propositiōes /
prolomei cōsiderationes / socratis sapiētia et tullij eloquen-
tiam nō requirit. Sed q̃ nouit q̃ deficiēs pondere / nume-
ro et mētura inuenior min⁹ habens: si cū sim paruulus lo-
quar vt paruul⁹ / et sapiā vt paruulus / mihi parceret. **E**t igitur
p̃sido in dño q̃ his oib⁹ p̃siderat: serenitas tua ple p̃ labo-
res meos nō derefabit: si pot⁹ solita benignitate q̃ mētes
inueniūt allicis: solita charitate q̃ m̃tos aplerat et reficis:
solita hūilitate q̃ nullum villipēdis aut despicis: solita p̃u-
dētie humilitate q̃ p̃ntia p̃terita et futura solenter p̃sideras
et respicis: solita iustitie eq̃tate q̃ grecis et barbar⁹ / sapiētib⁹
et insipientib⁹ debitorē te reputans / cū sis liber ab oib⁹ seruū
singulorū te efficias: mun⁹ modicum / q̃d tibi pauper seruitor
offerō / q̃d reuera nō est dignū p̃sentia tanti patris / nō dedi-
gnabit: sed pot⁹ iuxta catōis elegiū g̃ta deniuolētia p̃leq̃.

Prologus. Fo. I.

Quē igit ordinē hui⁹ reductorij vidē d̃lectat / seq̃ntē colla-
tionē p̃legat / q̃ libri ordinē m̃stet: ad laudē. **E**t gl̃ia crea-
toris: q̃ liguas iustitias facit d̃sertas / a q̃ ois sapia / et oē do-
nū perfectū desursum est: q̃ est b̃dictus in secula seculorū.

Charitatis Petri Berchoij

Prologus in Reductorium suum morale.

Videte quoniam nō solum mihi labo-
raui: sed omnibus exquirentibus veri-
tatem. **E**ccl̃. xliij. **U**ia sicut dicit il-
le fons eloquentie null⁹ de officijs lib.
i. preclare scriptū est a platone q̃ non
solum nobis nati sumus: q̃ partē pa-
triae / partem amici sibi vendicāt: atq̃
placet etiam stoicis / q̃ in terra gignimur
ad vnum hominē creari: hoies nō ho-
minū causa gentos: vt alij alijs prodesse possint: hinc est
q̃ ego videns q̃ omnis natura gaudet bonū sibi cōcessum
alijs cōicare / et bonorū suorū participem inuenire: nō solum
mihi laborare volui: sed ad vtilitatē omnīū fidelīū labores
meos ordinare cōstiti / iuxta doctrinā apostoli / qui se dicit
grecis et barbaris / et sapientib⁹ et insipientib⁹ debitorē: et q̃
docet neminē debere q̃d suū est querere / sed aliorū vtilitatē
bus militare. **S**ciens igit q̃ teste scriptura / bonorū laborū
gloriosus est fruct⁹ / q̃q̃ qui in talento sibi cōmissio labora-
re noluist: a dño suo pena non gloriā reportauit: necion q̃
illi a dño cōmendantur qui a cōstitutionē tabernaculi nō
soli aurū et argentū et alia p̃ciosa obtulerunt: q̃nimo etiā il-
li qui p̃los caprarū et alia modici p̃cij obtulisse probantur:
q̃q̃ in magna domo (prout dicit apostol⁹) nō soli sunt vas-
ia aurea et argētea: sed etiā lignea et fictilia: ideo iuxta mei
pauperiem ingenij / cū reuera paup̃ sim ego: et in laborib⁹ a
iuuentute mea / in meis virib⁹ non p̃sides: sed in solo deo /
a quo omne datū optimū / et omne donū perfectū desursum est
descendens a patre luminī / vnicē sperans / tenuitate inge-
nij mei nō verit⁹ / nec scientie vacuitate turbat⁹ / manū meā
missi ad fortia / oculos meos implēū vigilijs / linguā meā ca-
lamū scribe cōstitui / digitos meos docui ad nouos subeunt
dum labores: et videns requie q̃ esset bona / sicut ruben⁹ ha-
bitans iter duos terminos / noui sc̃z et veteris testamēti / hu-
meros meos suppositi ad portandū: et ad dei laudē et gloriā
vtilitatēq̃ legendū / opus sequēs plenū laborib⁹ ordinādū:
vt sic recte videar dicere x̃bū pro themate sumptū. **E**ides
te q̃m nō solum mihi laboraui et c. **I**n q̃b⁹ p̃b̃is vtiq̃ tria facio
q̃. **I**hic excoito altuale attritionē. **I**hic recito manuale affli-
ctionē. **I**hic explico gnale it̃tione. **I**ra q̃ p̃bat attritionē af-
fect⁹ indicatur. **E**t dicit. **P**robat afflictionē effect⁹ molestas-
tiū. **L**aboraui. **P**robat it̃tione affect⁹ charitatiū. **N**on
soli et c. **I**n os em̃ ope ingenij d̃s excitari attentio lectoris:
d̃s recitari p̃d̃itio labor⁹: d̃s declarari it̃tērio factoris. **I**gitur
dico q̃ hic p̃mo excoito attritio lector⁹ / et hoc fit cū d̃s. **E**ides
te. **E**t reuera necesse est q̃ hō videat et ad sciendū libi p̃n-
cipiū diligētē attēdat. **I**oānes em̃ libi de manu āgeli re-
cepit⁹ et comest⁹ / ate oia se vidisse p̃misit. **A**ngel⁹ et tibi
secreta celestia reuelatur / ipsum ad vidēdū et ad attēdēdū
induxit. **E**ni inq̃ et vide. **L**ector q̃ libi hui⁹ si ip̃m vult stu-
dēdo comedere / et ei⁹ cōtēta cognoscere / ate oia d̃s videre /
et ad q̃dā p̃cambula attēdere / et studere: d̃cēs illud **E**xod.
iij. **E**t adā et videbo visionē hāc magnā. **E**t dicit inq̃. **E**t
nūc et videte et narrabo / q̃ t̃met⁹ deū. **A**ttēde q̃ et vide
Ad hui⁹ operis conditionem. **C**irca p̃d̃itionē opis
Ad hui⁹ opis distinctionē notādū ē q̃ labores mei
Ad hui⁹ operis denotationē nihil aliū fuit q̃ q̃dā mor-
Ad hui⁹ opis ordinationē rales reductiōes / q̃dāq̃
p̃p̃eratiū moralizatiōes / et q̃dā exēplares applicatiōes / q̃b⁹
sc̃z p̃d̃itiōes ṽritutū et ṽtiorū possint ostēdī / et q̃b⁹ exēplis et figu-
ris mediātibus possint illa q̃ ad fidē et mores p̃rinct / manu
duci. **E**t sic dico q̃ i isto ope p̃p̃ietates rez / figmenta poe-
taz / enigmata scripturarū sunt p̃ materia: applicatiō ad
mores est p̃ forma: de⁹ est ibi p̃ cā efficiētia: sal⁹ nō q̃sariū est
ibi p̃ cā finali. **C**irca distinctionē notat q̃ gnāl⁹ labo-
res mei i tria distinguūt. **I** i moralitates / d̃fictiōes seu d̃i-
uisiones / et in themata et collationes. **E**t q̃ p̃mū op⁹ meū
circa moralitates sumptū ad finē sc̃z q̃ ad oē p̃positū possit

aaaa

zi:
croit
ilme
male
ilite
urs
t in-
ne
lis:
ilca-
fme

um
taf
agi
et
ta
em

um
bdu
effo
ial
de
am
icis
ar
us
is:
io-
tis
m
te
e-
lo
za
s.

Fratri Petri Berchorij Prologus

homo proprietates rerum adducere: et eas moralizatas/ expositas et applicatas ad omne quod voluerit inuenire. Et sic dico qd ista prima pars continet librum de proprietatib⁹ reru/ diuersos libros mundi mirabilia/ fabulas et enigmata poetarum/ et quasdam figuras sanctarum scripturarum. Ista enim omnia a me sunt excerpta/ et ad mores etiam applicata/ et propter operis quantitatem in duo volumina sunt distincta. ¶ Secunda pars laborum meorum circa materias tam litterales qm morales generaliter versatur/ et secundum ordinem concordantiarum biblie oia vocabula per ordinem exponuntur/ necnon secundum qd ad diuersa possunt applicari proposita. Hunc autem per distinctiones/ nunc per exemplorum inductiones/ nunc per figurarum et proprietatum applicationes/ nunc per auctoritatum diuisiones/ et per concordantiarum tam biblie qm originalium multiplices adductiones/ dicta vocabula discantur/ ut sic quicquid de quocumque vocabulo predicare vel collatione facere decreuerit/ et quocumque modo ipsum vocabulum voluerit vel accipere voluerit totum paratum et ordinatum inueniat quid loquatur. Et ista etiam necesse est qd in duo volumina distinguatur. ¶ Tertia vero pericula quam se necesse compleuit/ erit de diuisis thematibus et auctoritatibus/ et de quibusdam breuibus collationibus/ qd scilicet non prosequenti/ sed ad predictum opus secundum/ scilicet ad materias in diuersis vocabulis preter quatuor/ facta introductione congrua remittent/ ut et sic primum opus sit sicut lapidicina vel puteus/ ad materiam hauriendum/ secundum opus sit sicut quoddam edificium ad exhaustam materiam collocandam/ tertium vero opusculum erit sicut ostium ad dictum edificium subintrandum. Igitur in istis tribus modis laborum meorum serie terminare/ ut hic opus ingenij mei/ qd a tribus ante dependet potest/ possim ad trinitatis gloriam ordinare. Iste enim numerus ternarius multipliciter est pfectus/ qd scilicet ipsa beata trinitas ab ipso numero denominatur/ ipsa deitatis imago/ scilicet aia/ tribus potentis decoratur/ ipsa rerum machina ternario mensuratur/ inquitur in mensura/ potest/ atque numero constituitur et formatur. Item celli per triplicitates signorū distinguuntur. Ipse angelorum numerus in tres/ que ex tribus constant ordinibus/ hierarchias diuidit. Ipsa natura animalium in tres partes/ scilicet in volatilia/ natantia/ et gressibilia variatur. Apud etiam poetas apollo dicitur tripodem portare. Neptunus fingitur tridentem habere. Pluto supponitur tres harpyias/ tres parcas/ tres iudices/ et tres furias secum inferno tenere. Iste est ergo numerus in rebus diuinis/ naturalibus et humanis sacratus/ super alios numeros privilegiatus/ et in scripturis multipliciter commendatus. In isto enim se adheret aristoteles deum magnificare. In isto dicit sapienter bene suo spiritui complacere. In isto dicit etiam molem terre consistere et pedere. Quapropter in tres partes labores meos distico/ sicut preossum est/ oia opera mea in tres particulas subdividuo/ ut sic/ exemplo iude machabei/ istis tribus ordinibus possim diabolo/ qui habet tres ordines dentium/ obuiare/ et tribus istis lanceis corpus absalonis confodere/ et tres in vna vite propagines/ post huius vite triduum/ in regis christi calice propinare. Ista ergo sunt attendenda circa operis distinctionem. ¶ Circa denominationem vero operis predictorum notandum est qd in isto primo opere/ proprietates naturales deducuntur ad mores/ ideo ipsum opus morale reductorum nomino. Quod in secundo opere inueniuntur materie tractate et elucidate/ et secundum vocabulorum naturam per alphabeti ordinem explicate/ ideo ipsum morale repositum baptizo. Tertiū vero opusculum/ qd per quasdam remissiones et reductiones multa continebit sub breuib⁹ erit/ quasi modulus et directio ut alijs qd vtiat/ ideo ipsum morale breuiarium seu directorium si vita comes fuerit/ appellabo. Nec igitur quis a presumptione si operibus immo magis laboribus meis nota possit/ vel si nomen meum ipsis inferat/ qd ille qui numerat multitudinem stellarum/ et orbibus eius nomina vocat/ scit qd hec ex supbia non facio/ sed potius hoc necessarium esse puto. Quod enim vana sunt opera/ et risu digna/ confusum tamen negotium videretur/ si quingulumina carentia nomine inueniret/ et si auctor/ horum voluminum nesciretur. Igitur non infelix quicquid extra me/ in me facit attendens scientie vacuitatem/ eloquentie nullitatem/ necnon omnis moralis sanctitatis/ et iustitie paucitatem. Nec moueat aut dicat qd epistole quod graues sunt/ presens autem corporis infirmitas/ etiam sermo co-

temptibilis. Nec subiungat etiam insultando qd vita mea a doctrina discordat/ et qd aliter viuo qd predico/ et qd multa facienda consulo/ que tamen non facio/ sed omitto. Sed potius talis obloquutor contra defectum scientie cogitet qd de quatuordecim secreta sua abscondit a sapientibus/ et prudentibus/ et reuelat ea paruulis/ quod asina balaam melius vidit angelum qd propheta/ necnon qd deus magis voluit fundari ecclesiam suam per petrum et alios simplices predicatores/ qm per aristotelem et quoscumque philosophos et oratores. Stulta enim mundi elegit deus/ secundum apostolum/ ut sapientes confundat/ et infirma et ignobilia vocauit/ ut nobilia et fortia vilipendat. Item contra defectum eloquentie mee consideret talis quicquid est obloquutor/ qd moyses elinguis fuit/ et labijs incircuncisis non tamen propter hoc a deo reprobatus/ quinimo lex ei fuit credita/ et deus pharaonis est dictus/ et ipse aaro qd eloquentissimus fuisse dicitur/ antequam periret. Apostolus etiam instrumens suo ad bonum vritur/ et qd etiam per balaam et alios malos prophetas multa bona et vera predixisse probatur. Deus enim scit de petra mel educere/ et oleum de saxo durissimo propinare. Deus nouit de spinis vinas colligere/ et sicut alter decalcat de durissimis lapidibus filios abraam suscitare. Quinimo quod mirabilius est/ si homines tacuerint/ lapides facit clamare/ et sicut alter sanctorum in maxilla asini nouit alienigenas trucidare. Quod si ista consideratio non sufficit/ sed adhuc talis obloquutor propter leuem vitam quam in me forsitan piecessisse cogitat/ labores meos et opera vilipendit/ cogitet obsecro qd vbi abundauit delictis/ quandoque gratia superabundat/ vel saltem saluatoris cautela vtiat/ ut qd dico si bonum est faciat/ malum vero si quod fecero non attendat. De enim teste ysidoro de summo bono/ non respicit quales antea fuerim/ sed quales in fine erim. Istis igitur considerationibus debet obloquutor cessare si me videt nomine meum expiungere/ et si me audit istos meos labores et opera pelibaris nominibus baptizare. Sum igitur quidam peccator/ ordinis sancti benedicti monachus/ de terris francorum genitus/ natione gallicus/ patria pictauinus/ nobile petrus/ cognomine berchorius/ et reuerendissimi in christo patris domini domini petri de patris diuina dei providentia episcopi penestralis/ et sacrosancte romane ecclesie cardinalis et vicecancellarii/ familiaris domesticus/ qui etiam per ipsum libris et necessarijs multis communicatis et traditis/ ad istos labores meos sum inductus/ et in istis etiam dicitur multis multipliciter et adiutus. Non ergo meum ideo apertio/ non ut inde aliqua gloria mihi detur/ sed ut potius quid est in istis meis laboribus minus bene factum vel dictum/ mee imperitie ascribatur. Siquid vero laude dignum ibi est/ totum diuine attribuat glorie/ quandoque teste seneca/ innocentium et simplicium ore satur. Non enim/ inquit saluator/ Vos estis qui loquimini/ sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. Iste ergo attendenda sunt circa huius operis nominationem. ¶ Circa vero operis ordinationem multa sunt attendenda. Quod circa notandum est qd istud primum volumen quod morale reductorum appellabo/ ordinem libri de proprietatibus rerum sequitur. Alerius autem in tot particulas non distinguatur/ quia quatuordecim due partes seu duo libri illius voluminis hic sub vna particula continentur. Aliquos etiam libros ex certa scientia transposui/ ut in duo volumina equalis partiturer. Alique etiam sunt in libro de proprietatibus materie/ quas valde succincte posui/ sicut est liber de infirmitatibus/ et liber de arboribus/ de quibus notabiliora extraxi/ magis vero communia dereliqui. Multa enim sunt ibi que magis visa sunt multis pertinere ad receptas medicorum/ qm ad dicta philosophorum/ quapropter de istis me breuiter expediui. Aliqua etiam sunt que in pluribus augmentantur. Multa que alibi reperta sunt/ superaddidi/ sicut pater de piscibus/ de quibus idem magister de proprietatibus parum tractat. Ego vero alibi reperta materia de ipsis magnum tractatum coplaui. In libro etiam de animalibus/ et de aquis et fluminibus/ multa volui superaddere/ et materiam in diuersis reperiri

codicibus ad suos titulos applicare. Legi enim illud notabile ex egregio volumine scilicet plurimum secundum de naturali mundi historia: legi ieneccā de naturalibus questionibus: legi solinū de mundi mirabilibus: legi gernaliū de oculis imperialibus: nec non plura alia opera vel tractatus in quibus multa recitatione digna reperi: que i suis locis huic primo operi finem suas materias et titulos aggregant. Quia librum autē de proprietatibus cum suis additionibus et adiunctis nec particulares tractatus huic volui operi supradde: et ad utilitatem legentium superiorem aggregare: videlicet quedam tractatum qui insinuat de nature mirabilibus: alium qui est de reductione fabularum et poetarum poematum: alium quoque est de expositione et moralizatione figurarum et scripturarum enigmatibus. Istorum vero trium tractatum ordinem qui plenius scire voluerit: videat: plogos qui cullebet istorum tractatum preponatur: in quibus de istorum librorum ordine magis plene tractatur. Hec moueat quęcumque si in dictis libris de mirabilibus et de fabulis nostra extranea, que forte falsitatis habent effigiem: multatque paganorum signum poluerit et ad mores duxerim: ut est de cruce: attendat quę egyptiorum thesauri: p edificādo tabernaculo fuerit necessarii: miller pagana si i ipso capiebat post lotio nem aque yngulū sectione poterat ab hebreorum accipit: et ad populum israel aggregant. Quia propter male nō credo facere si thesauri egypti multatque pagana. I. poetarum et philosophorum necnon gentiliū et paganorum doctrinā accipio: et si vngues. I. errores et supfluitates aufero: et si p reductiones/moralizationes et applicaciones ipsam in israeliticā trāffero vel conuerto. Adhuc autē circa ordinem huius operis est notandum quod proprietates cuiuslibet animalis vel etiam alteri: cuiuslibet rei in plures. S. distinguuntur: scdm quod diuerse illius conditiones ad unū vel ad aliū positiū applicabiles videbatur. Periculis etiam fit quod idem textus vel idē. S. pluribus et diuersis modis exponit: fm quod diuersos modos accipit: nūc in bono nūc in malo nūc allegorice nūc mystice exponit: lūa putabat. Postremo nō circa ordinem istius operis oportet aduertere quod iste liber siue in vno siue in duobus voluminibus scribat: sed decem particulariter hys libris quorū quatuor primi circa hominem versant: alii vero circa illa que facta sunt propter hominem occupant. Primum ergo liber tractat ea que pcedunt vel ordine rerum vel nature hois creatione: et sic ibi agitur de deo angelis spiritibus sensibus qualitatibus et humoribus. Secundus agit de his que constitunt hois formatione: scilicet de corpore et membris tā generalibus quā particularibus: fm ordinem quo in corpore sunt locata. Tertius agit de his que variant hois conditione: et de his que faciunt ad sui esse pseruatione: et sic ibi agit de diuersis generibus personarum: prę scilicet filio dño seruo: et similibus: et de illis sex accidentibus que sanitatē pseruat: scilicet somno vigilia exercitio et ceteris. Quartus vero agit de his que faciunt ad hois destructione: scilicet de infirmitatibus et de morte. Quintus agit de his que ptiēt ad celum et corporum celestium naturā: et ad rēpōn variationē. Sextus agit de materia et forma: ignis et aeris proprietatibus et impressionibus. Septimus agit de aeris ornatu: scilicet de volatilibus. Octauus agit de aquis et fluminibus. Nonus agit de aquarū ornatu: scilicet de marinis monstris et de piscibus. Decimus de animalibus vermibus et serpētib. Undecimus agit de moribus metallis et lapidibus. Duodecimus agit de herbis et arboribus seu de plantis et vegetabilibus. Tertiusdecimus agit de quibusdam rebus accidentibus: scilicet de coloribus saporibus et liquoribus sonis numeris mēsuris et ponderibus: et sic finit ordo libri de rerum proprietatibus. Quartusdecimus agit de nature mirabilibus. Quintusdecimus agit de poetarum fabulis et enigmatibus. Sextusdecimus nō agit de figuris biblicis et eaz exponibus. Et sic podo huius reductorij opus ad numerū suarū partium et librorum. Aduertendū tñ quod post hoc opus reductorij penitus cōpleuissim: quoddā volumen quod intulabat de moralizatione libri de proprietatibus rerum meas venit ad manū: in quo quidē nō omnes libri sed aliq: et etiam nō omniū caploz littera sed aliq: proprietates de quolibet excerptunt: que pcul dubio in locis pluribus notabiliter exponuntur. Paucas tamē proprietates accipit quibus locis suis quasi protracte vtit: et deinde adiectis alijs materijs in quolibz capitulo vel. S. multipliciter se extendit. Quę qui dem librum: quia multa eleganter ibi exposita videbant: totum volui perlegere: et siquā inuenit quod nō prius posuissē in suo

loco statui in breuiloquo collocare. Patet igitur quod ad quartum debet lector attendere ut vñum ē: scilicet ad operis ordinationē nominationē distinctionē et conditionē: que quidē attritio ostensa est: cū dictū est. Attendete. ut et sic ad attendendum oēs generaliter inuitem: dicēs illud theoz. I. Vos oēs qui trāsitis p vñā: attendite et videte. Igitur dico quod hic excitat attritio pulchri lectoris. Attendete inquit. Secundo principaliter dico quod hic recitat afflictio ingentis iudicis: et hoc ostendit quod dicit laborauit. Et vere laborauit: et opa plena laboribus et vñā vñūlib: scilicet per voluit: et vñūlib: fitear: ab ipis pmozis inuenturis: et ab ipsa ianua vite mee in laboribus plurimis: in penis et miserijs semp fui. Laborauit enī in gemitu meo: laui quās lachrymis lectū meū: sciens quod ille qui laborem et dolore considerat: nūquā committere sine legitimo certamine et sine bonis laboribus coronā dat. Laborauit igitur primo et ante oia: biblic rectum quater studendo: ut sic sine cōcordantijs allegare sciret: figuras auctoritates et historias diligentiissime cōsignando. Laborauit postea librum illū de proprietatibus cū alijs qui de naturis rerū tractabāt: diligenter videndo: et quędā ponit retinendo. Laborauit post hec audaciam moralizandi sumendo: et in hoc annis plurimis attendēdo: dictas rerū naturas ad mores: sicut dictū est: applicando: formā quoque et ordinē eis dādo. Laborauit insup opus magis arduū et difficile quod reductorij morale vocauit: aggregando: et ibi quasi p quinquēntū insudando. Laboro vero nūc hec oia corrigendo: et semp aliquid vñūlib in diuersis locis et materijs aggregando. Laborabo vero postea opusculū breuiarij moralis: collationū scilicet et thematū compilando: et istos labores meos sub isto triplici ordine cōsummādo. Ad ignorāns igitur quod homo nascitur ad laborem: quod quilibet fidelis sicut bonus christi miles laborare tenet: rogo illū ad quę sūt labores oim ordinandi: ut a sede magnitudinis sue sapientia mihi mittat: que mecum sit: et mecum labore: ut sic possim cū apostolo dicere quod hys sim apostolorum minimus: plus tamen plurimis laborauit: nō ego sed gratia dei mecum. Exemplo igitur sapientis modicū laborare volui: ut inuenire mihi multam requirerem: sciens quod sancti finaliter requiescent a laboribus suis: et quod bonorum laborum gloriosus est fructus. Fructus dico non corruptibilis: sed eternus: quod reuera illū valde famulū dicere qui pro spe temporalis mercedis labores spirituales faceret: et qui opera sui ingenij ad temporalem gloriam ordinaret: et hoc maxime cū videat clerici rectores et populi labores philosophantium spernere: nulli propterea manū largitionis credere: quāmo sepe video ignarus epulantibus: scientificos esurire. Dudū enī et reges et prelati solebant diligere illos qui in scientijs laborabāt: et qui fm possibilitatem ingenij se in facultatibus exercebant: sicut exemplificat in principio hystorie tripartite de iudicibus: qui honorauerunt hominū. De philippo macedone: qui dicitur theopompū. De sesuero cesare: qui supra modū remunerantē oppianum. De allenā: qui beatus symonide. De tyrāno dionysio: qui honorauit platonē. Sicut etiam exemplificat solin de victorie orientis pompeio: qui possidonio philosopho reuerentiā exhibuit: et de vñicenie catone: qui duos philosophos de remotis partibus romā adduxit: scilicet plurimū eo facto senatui et populo cōsultisse iactauit. Sed quid mirū si tunc mūdī potentes litteratos et litteras honorabāt: tunc etiam dii celestes fm antiquorū opinionem ipsos dignos honoribus iudicabāt. Liber enim pater corpus cuiusdā philosophi athenis ihm matum iacens propter violentiā obsidionis lissandri: de nocte lissandro apparens: permitti sepeliri mādauit. Sine inquit sepeliri delicias meas. Apollo etiam delphic focratem sapienterem cunctis mūdī hominibus iudicauit. Sol lux et castor pindarū philosophum de domo ruinosa vocauerunt: quo egresso: ceteros periculum moris inuoluit. Sed quid dicam: an tunc esset beatus laborare circa scientias: quando a dijs et hominibus premia sperabatur: an nunc: quando ingrata diuitum generatio tales respicere non dignatur: quin potius ipsos fantasticos et quasi in mundo superfluos reputat? Qui in nature operibus: et in scientijs que intellectum perficiunt meditantur: ita quod illud euāgelicū. Vñe per totam noctē laborauim: et nihil prędidim: cū petro dicere tā videntur. Quis quidē cōtemp: ratio est in promptu: quod scilicet teste aplo: aialis hō nō percipit ea que sunt

spiritus dei. Stultitia est enim illi: et non potest intelligere alta. Est enim stulta sapientia. Et contra scriptura teste: salum sapientia apud deum est stultitia. Reuera dico quod imo nunc est beatius laborare circa talia quam tunc erat. Quia scilicet tunc illi corruptibiles sperabant mercedem: nos autem incorruptam. Illi laudes querebant hominum: nos autem laudes querimus angelorum. Illi gloriam acquirebant humanam: nos autem gratiam peremerunt divinam. Illi sue pudebant virtutem: nos autem animarum militiam salutem. Illi in mundo coronabantur hedera: nos autem in celo coronabimur eterne glorie fibula vel corona. Illi declamabant in theatris: nos autem declamamus in ecclesiis: et etiam in nostris cordibus nobis ipsis. Et sic ergo concludo quod beatus est et vtile laborare: et se in bonis operibus occupare. Quia scilicet teste seneca: generosos animos labor nutrit: et secundum apostolum quod non laborat: manducare non meruit. Multum etiam fortis ex eo commendatur: quia ociosa panem suum non comedit. Laborant ergo. Per laborant clamans: et raucæ facte sunt fauces mee. Placeat igitur eterno deo quod la bores meos gratos habeat: et per istos labores eterne glorie blandimenta concedat. Quia periculum dubio alii possem dicere illud propheticum. In via cui laborant sine causa: inane con sumpti fortitudine mea. Per ergo quod hic recitat assilicium pene vel sudoris. Laborant inquit. Sed tertio dico quod hic explicat intentio servientis amoris: quod utique sit cum dico. Non solum mihi: sed omnibus. Verus enim est charitativus amor: magis diligit utilitatem ceteris quam privatam: et ideo ad virtutem bonum pertinet quod sibi soli non studeat proficere: sed quod magis omnibus gloriæ prodesse. Stelle enim suas influentias sibi iuxta ceteris cant: ceteris luminaria non sibi soli lucet: sed omnes generaliter illuminant et illustrant. Et formice etiam labores suos sole non comedunt: imo omnes congregant pro singulis: et singule per omnes militat et laborat. Sic reuera nunc deus homo ad lucrum proprium solum attendere: sed ad omnem salutem opera sua iugiter ordinare. Non inquit solum mihi laboro: sed omnibus. Exemplo beati Job: quod dicit quod bucellam suam solum non comederat: sed ostium suum omnibus patens erat: et bona sua transcurrentibus dividebat. ut sic et ego dicam illud Ecclesiæ. Reverti quoniam non solum mihi laborant: sed omnibus exquirere disciplinam. Et exemplo etiam chameleontis (qui omnibus coloribus se conformat) possum dicere illud. I. ad Corinthios. Per omnibus opera facta sum. Illa enim que sine fictione didici: sine invidia comunico. Talentibus mihi traditum in terra non solum: et thesaurum quem mihi dedit dominus: non abscondo: sed potius omnia quod scire possum: libenter aliis manifesto. Et qui sitit: ventat: et qui voluerit: bibat. Et generaliter inuoco et inuito. Nunc enim illos approbavi quod bona siqua fecerint: solum gloriantur habere: ipsa quoque solent abscondere: et in ore cerui (quod cornu dextrum abscondit) depositum in iudicio sibi retinere: quibus scilicet reprehensum potest dici illud. I. Regum. Quare tu solus et nullus tecum: et dixit me cum dicat sapiens quod sapientia abscondita et thesaurus occultus: nulla utilitas in vitiis. Ipsi vero singuli possunt dicere illud Esaiæ. Tunc calcaui solus: et de gentibus non erat vir mecum. Ego igitur post exercitatum lectoris attentionem post recitata laborationem: post crepescantiam amoris in tentionem seu affectionem: iam intendo opus huius reductoris incipere: a deo sumens exordium: a quo necesse est omne principium ichore.

In nomine sanctissime et individue trinitatis incipit Primus liber Reductorij Beatorum fratris Petri Berchorij Pictauiensis ordinis sancti Benedicti.

Capitulum primum de Deo.

Quia prope speculantis est de rebus subiective et materiali loqui in quantum sunt reducibiles transumptive ad aliquem intellectum moralem: ideo cum deus sit illud ad quem omnia reducuntur: absurdum videretur mihi de ipso hic capitulum facere: et proprietates eius ad alia propriam adducere: nisi viderem scripturam benedicti nominis sumum

2 aliquando ad homines/aliquando ad angelos applicare. Et igitur

breuiter dicam quod secundum damascenum deus est primum principium imortale et eternum: simplex: inflexibile: impassibile: incorruptum: incorruptum: lumen intellectuale: virtus inaccessibilis: fons bonitatis: omnia mensurans: omnia implens: omnibus dominans: et sperans: omnia continens: et plenus. Charissimum: quod scriptum est. Imitatores dei estote: sicut filii charissimi. Quia etiam scriptum est de viris iustis et perfectis. Ego dixi dii estis: et filii excelsi omnes. ideo copetenter possum dicere quod quilibet vir perfectus et maxime plenus potest ipsius dici deus: et hoc quod pro certo talis est principium aliorum per honorem et dignitatem: et ideo ipse deus esse immortalis et eternus per plenitudinem eternitatis. Inflexibilis et impassibilis per constantem et patientem firmitatem. Simplex et incorruptus per mentis innocentiam et puritatem: et per verborum veritatem et sinceritatem. Incorruptus per munditiam et castitatem. Lumen intellectuale per scientiam et subtilitatem. Ite iste deus esse virtus boni: virtutis operatio. Inaccessibilis: maiestate sua ne visitetur: non nimis familiariter submittendo: vel populariter exponendo. Fons etiam bonitatis in omnes misericorditer influens: et cunctis liberaliter bonitatis sue beneficia largiendo. Ite iste deus esse omnia mensurans: quod ipse deus mensurare merita dedit: merita subditos per debitam considerationem. Debet esse omnia implens: quod ipse vacuos virtutibus vel operibus deus implere per bonorum documentorum et crepescantem eruditionem: et per specialium beneficiorum subiectionem. Deus ille est omnipotens per charitatem et dilectionem: et omnia conservans per iustitiam et defensionem: omnibus sperans et dians per potentiam et iurisdictionem. Et sic talis poterit dici deus. I. dei imitator: et filius: ita quod de talibus filiis et perfectis poterit ioculariter et subditi dicere illud Beati. Illi filii similes facti hominibus descenderunt ad nos. Et deus dicit fons totius bonitatis. Ite 3 nitas autem sua summe in hoc appetit: quod beneficia sua omnibus solent concedere: et tamen bonis quam malis bona sua influere vel donare: et illa quod ad regimem virtutis pertinet nulli quibus ipso denegare. Unde omnibus dat deus vitam: nutrimentum: regnum et tutelam: sine infidelis fuerit vel fidelis. Solus ei suum facit omni bonis et malos ad illuminandum. Talia concedit ad nutriendum. Tutelam vero boni angelis: cunctis etiam infidelis apponit ad custodiendum. Ista ei beneficia quod ad eorum ordinem pertinet: nulli deus denegat. Illa tamen quod ad speciale gratiam pertinet: sicut est gratia et gloria: bonis et imbecillis solus prestat. Scire deus facere placet: deus enim esse fons totius bonitatis: et ideo per liberale plenarie in omnes deus influere: omnibus proficere: nulli nocere. Et dato quod aliquis bonos alios malos: quodlibet amicos: quodlibet inimicos videat: cunctis tamen illa quod ad suum eorum officium pertinet: deus distribuit: et propter pietatem omnium vel delictum nemini munus publicum denegare: omnibus quod subditis nutrimentum: pie subiectionis: regimem iurisdictionis: et tutelam: protectionis et defensionis gratiam ministrare: et malos et bonos indifferenter libere iustitiam: sicut omnem debitor gubernare. Romani. I. Regis et barbaris sapientem: et insipientibus debitor sum. Et cum istum ad illa quod concernit gratiam virtutis ad promissiones deus alio modo se habet: quod tunc deus inter subditos discernere: bonosque malos preferre: et secundum merita personarum alii et alii dispensare. I. ad Romanos. quod deus est iustus: quod deus est iustus: verumtamen rigoris sui non statim iustitiam delinquentibus: imo multum dissimulat et expectat: ut homines respectu habeant penitentiam: quod secundum scripturam: non vult deus morte peccatoris: sed ut convertatur et vivat: et dissimulat peccata hominum propter penitentiam. Sic periculum dubio deus facere iudex vel placatus: quod pro certo non statim ad punitionem contra delinquentem properare: sed sub dissimulatione multa opera transire ut sic possit penitentiam locum dare. Quod tamen est contra multos quod magis querunt punitionem quam correctionem: quod statim sine dissimulatione properant ad finem executionis. Prover. I. Pedes eorum in malum currunt: et festinant ut effundant sanguinem. Deus regendo mundum: quod solum creaturam virtutis: et non propriam: quod ipse deus suo regimine nihil acquirit utilitatis. Sic vere illi divitibus sunt dei: sed principes iudices et plati: et etiam predicatores et doctores: non dñi in officiis suis ad proprium lucrum attendere: sed solum de subditos utilitatem: providere: iuxta illud. I. ad Romanos. I. Nemo quod suum est querat: sed quod alterius. Et in deo sunt tres persone: una in eadem est substantia: et unitas. Et est quod persona est in alia: dato quod non sit alia. Totus est in parte filii: et totus in parte patris. Sic de moralis loquendo: dato quod nos sumus plures et distincte persone in ecclesia: debemus tamen eundem spiritum ad fidem unitatem: et alter in alterum spiritum ad intimam charitatem. Et est. I. Erat rota in medio rote. Et dicit quod tres persone una essentia sunt

conferente: ad benotandum q tres clerici vno beneficio debent et vna pōda pteñti esse. Vel dic q inter personas ecclesiasticas omnes debent de república certare: z in vna essentiam, z in vna cōm cōcordiam cōuenire. Vel dic q in diuinis tres pōne non habent nisi vnam essentia: in humanis autē est cōuersio: q vna essentia tres habet pōnas in quātū. f. hodie vñ clericus nō est cōtentus vno pōriari z bñficiō nisi etiā habeat duos vel ptes. ¶ De nobis pō dei siue proprijs siue appropriatis/de relationibus/notionibus/z effectiui diuinorū ad humana mēbra applicationibus/ vide quomodo loquitur magister in ista materia: qz ipsa noluit mortalitate nec ad aliud applicare. ¶ Hoc solū superaddo q spūscitū cui attribuit bonitas/ multis nobis nōiatur. Iste em dicitur dīgit/ columba, nubes/ vñus/ ignis/ ros/ oleū/ et alia similia/ que pcul dubio nō solum spūsancto/ immo etiā cuiuslibet spūali viro possunt moraliter competere: vt sic nō caro sed spiritus possit esse: qz scilicet iste debet esse dignus/ discrete z subtiliter operando. Columba/ modeste z simpliciter cōsuetudo. Nubes/ pte et benigniter beneficia alijs pluendo z influendo. Lenus/ tribulatos refrigerando z consolando. Ignis/ homines congelatos z inducitos in amore dei accēdendo z inflāmando. Ros/ per doctrinā irrigando et fecundando. Oleū/ per misericordiā leniendo/ et p beneficia impinguādo. Ideo nō solū de spūsancto/ immo etiā de quolibet viro spūali pōt dici illud Sap. viij. Et inquit in illa/ siue ecclesia/ fide vel sapientia/ spiritus intelligentie vnicus/ multiplex/ subtilis/ diuersus/ incoquinatus/ certus/ iuuans/ amans bonum.

Capitulum secundū de angelis.

Angelus sū damascenus est substantia intellectualis semper mobilis/ incorporea/ arbitrio libera/ deo ministrans/ gratia nō natura immortalitate habens. Angelus em summa habet intellectus subtilitatem z claritatem/ hoc quia nullā habet cū materia depēdēte necessitatem. Habet em intellectus deiformem: et ideo supra tēpus est/ ita q res p discursum nō intelligit/ sed totū simul apprehēdit z cognoscit. Et ideo qualis est cōparatio simplicis ad cōpositum/ sic intelletus angelici ad humanū. Talis angelus pcul dubio debet esse altior vir perfectus. Iste est em intellectualis p fidem z discretionem. Semp mobilis per obedientiam z operationem. Arbitrio liber p motum oēm feruitus culpe obligationem. Deo ministrans p obsequium et humile subiectionem. Immortalitate habens p perseverantem in bono durationem. Deiformiter intelligens p mentis sue cū deo cōformacionem. Cito simul/ z sine discursu veritatem cognoscens/ per promptam mentis adhibitionem. A materia. I. a carne/ vel a mōdo nō dependens/ per totalem sui ab ipsis abdicacionem. vt sic quilibet talis figuret Apoc. x. vbi dicitur. Vidi angelū fortem descendēte de celo amictū nubes: et facies eius erat vt sol rē. Expone sicut infra finali tractatu in loco suo. ¶ Scdm dionysiu li. de di. no. c. vi. Angeli dicūt agalmata. I. specula clarissima/ imaculata z pura/ diuini luminis receptiua/ z ipsius alij manifestatiua et ostensiuia. Et scz illud qd angelus gustando et cōtemplādo diuinitus pcepit/ alijs inferioribus notificat z transfundit. Continue em facie patris cōtemplat/ z illud quod ibi viderit/ ad alios transfundere comprobatur. Superiores em illuminant inferiores/ et lumen qd a deo recipiūt/ influūt in minores. Procul dubio tales angeli possunt dici virtutes ecclesiasticas/ qz pro certo isti debent esse specula z exemplaria aliorū: quia scilicet isti debent esse puri per innocentia: imaculati p carnis immunitatem: luminis gratie z sapientie a deo receptiui/ z verbis z exēplis ipsius ad alios transmissiui/ z p bona opa exterius ostensiuui. Illuminationē em gratie et scientie quā gustādo et cōtemplādo a deo solent recipere: debent in alios/ scz seculares z subditos transfundere/ z quanto gradu sunt superiores/ tanto plus debent inferiores suo celesti lumine irradiare: sicut ad litterā faciunt boni pdicatores z doctores. De quibz Apoc. xvij. Vidi alterū angelū descendētem habētem potestatem magnā/ z terra illuminata est a gloria eius. ¶ Angelorum mirabiles sunt operationes z virtutes. Omnia enim faciunt sine mora z dilatione. Ad aduersa coercent sine resistentia et cōtradictione. Semper

nobis assunt et seruiunt sine intermissione. humane nature sunt custodes a dei ordinatione. Libere deo famulantur sine coactione. Subito in instāti iussa dei perficiunt sine procrastinatione. Proficua z vtilia nobis procurant summa attentione. Deū cōtinue cōtemplant sine fatigatione. Extra se apprehendūt omnia sine collatione. Homines presciant sine ipsoz grauamine z turbatione. Inter se ordinatissime disponunt sine inuidia z ambitione. Ista omnia possunt applicari ad bonos ecclesiasticos viros z prelatos: qui etiam in scriptura angeli nūcupant. Apoc. i. Septem stelle angeli sunt septem ecclesiarum. Isti em sine mora dicuntur omnia facere/ qz scilicet dei z superiorū mandata debent sine dilatione exequi/ z opera mie et quecūqz beneficia sine procrastinationis vitio exercere/ iuxta illud seneca. Diu desinera: cito facito. Igitur isti debent aduersa z nocumenta a subditis coercere: ipsos assistere et seruire/ z contra inimicos spūales z temporales tutamen et refugium adhibere. Isti em angeli/ scilicet prelati/ homines. I. subditorum sunt custodes z ministri/ ad ipsorum tuitionem z defensionem cōtra demones/ tyrannos et hereticos deputati. Et salē. xij. Super muros tuos hierusalē cōstitui custodes. Unde de angelis potest exponi illud Canticoz. v. Inuenerūt me viles qui custodiūt ciuitatem. Item isti sine coactione debent sponte z libere dño seruire: qz scz nō placet deo coacta seruitia. Bona oia pro posse debent alijs procurare: dei et bona eterna debent cōtemplari/ z omnia que ad salutē pertinent/ apprehendere z videre z apprehensa perpetuo retinere. Ad arthel. xvij. Angeli eorum semper vident faciem patris. Item isti debent homines sibi commissos. I. subditos sine questu ppijs lucri regere/ ipsos sine tyrānie pāra cipi/ et pcesse. Ordinate viuere/ et nullū alteri inuidere/ et alter alterius officium vel beneficium nō ambire/ sed in pace z cōcordia ppetua pmanere. Eū de angelis loquens dicit scriptura Job. xxxv. q deus facit cōcordiam in sublimitibus suis. I. in virtutibus ecclesiasticis z prelati. ¶ Angeli carne vel ossibus nō teguntur/ sine dilatione operantur/ deum continue cōtemplantur/ inter se sine discordia cōuersantur/ inferiores superiores famulantur/ z maiores minoribus principant/ nulla passibilitate grauatur/ nulla varietate alterantur/ nulla mortalitate corrumpuntur/ nulla mala affectione inflāmantur/ nulla inuidia stimulantur/ nulla iracundia cōturbantur/ nūqz sibi inuicē inturiātur/ et quicquid eis a deo pceptum fuerit/ subito sine tardamine exequuntur/ z qm mortales sunt/ ideo pro cōseruatione sue speciei non rubent neqz nubentur. Tales angeli possunt dici quilibet boni religiosi et clerici: qui etiam in scriptura angeli possunt dici: sicut de sacerdote dicitur Malach. ij. q legem requirunt ex ore eius: qz angelus dñi exercitiū est. Tales em angeli sine dilatione debent operari/ celeriter obediendo: celestia debent cōtemplari/ se a terribilibus abstrahendo: sine discordia debent cōuersari/ secum pacifice cōuiuendo: inferiores superioribus debent famulari/ cū reuerentia obsequendo: superiores z antiquiores inferioribus et iunioribus debent principari/ ipsos iuste regendo et gubernādo: nulla passibilitate debent grauari/ se per patientiam stabiliendo: nulla varietate alterari/ se per cōsistiam cōfirmādo: nulla mortalitate seu iniquitate corrumpi/ se per perseuerantiam in vita gratie cōseruando. Isti etiam ad litteram nulla mala affectione debent inflāmarī: nulla inuidie scintilla/ aut iracundia stimulari: et nunqz sibi inuicem inturiari: et quicquid eis inuictum fuerit/ debent prompte/ volūtarie et celeriter exequi et operari: vt sic de ipsis possit intelligi illud quod de nubibus dicitur Job. xxxvij. A iustis cuncta per circuitū quocūqz eas volūtas gubernantis duxerit. Et ideo de immortalitate/ perseuerantia z stabilitate cuiuslibet talis angelici virtutis potest dici illud. ij. Regū pñij. Sicut enim angelus dei/ sic est dominus meus rex: vt nec benedictione nec maledictione moueatur. Isti etiam carnis propagatione non debent vti: sed in castitate perpetua cōuersari/ quia sicut dicitur Malach. xxiij. Qui digni habiti fuerint regno/ non nubent neqz nubentur: sed erūt sicut angeli dei. ¶ Item sicut ponit hic magister/ quia angelica natura sit a lineamentis corporis penitus aliena: me in corporali figura pingunt/ et habere varias figuras et

Ca. II. Lib. I. De Angelis.

membra corporalia a scriptura p̄dicant: sed p̄ denominationem visibilia membra intelligunt actiōes et p̄prietates int̄ subiliū animorū. Angelī ergo pingunt cū longa coma et cū capillis deorsum pendētib⁹. Pingunt etiā cū p̄nis et alis sursum tendentib⁹. Pingunt etiā cū aurib⁹ et naribus/ cū ore et cū dentib⁹/ cū lingua et cū labijs/ cū oculis et supercilijs/ cū brachijs et manib⁹/ cū tibijs et pedib⁹/ cū costis et laterib⁹/ cū lūbis et femorib⁹. Procul dubio talis agēl⁹ sic figurat⁹ p̄t dici quibet vir perfect⁹. Eze. xliij. Vidit viros depictos i parietib⁹/ imāgines chaldeorū exp̄sas colorib⁹. Ad viros igit perfectos et angelicos exp̄positionē quā ad ipsos angelos applicat hic magister/ possum⁹ applicare. Ap̄. li. ergo istoz signant sanctas cogitatiōes/ que a capite mētis oriunt⁹ et sursum in deū cōtinue reflectunt/ inferius vero q̄ntū ad vitē actiue regimēni aliquoties extendunt. ps. Jac̄ta cogitatū tuū in dño/ ip̄se te enutriet. Ale eoz designat ap̄ritudinē ad cōtēplandū et ad mētē sursum ad dñm eleuandū. Aures significant p̄p̄ritudinē ad audiendū. Nas̄ res vero denotant discretiōē ad vitā fētentiā repellendū et ad virtutes odoriferas sentiendū. Alia procul dubio vī r̄i iusti mādāta p̄elatos p̄p̄te debent audire/ et inter odores et fētores/ et inter virtutes alioz r̄vitiā debent discernere/ et vitā respuere/ virtutes vero odoriferas dil̄gere/ et in eis delectari. Jac̄. ij. Si t̄ oīs homo velox ad audiendū. Itē isti debent habere os ad manducandū et gustandū p̄ deuotionē. Dētes ad masticandū p̄ deliberationē/ Labia ad osculandū p̄ charitatīuā dilectionē/ Lingua ad loquendū p̄ laudē et cōfessionē. Oculos ad videndū p̄ claram discretiōē. Manus et brachia ad laborandū p̄ bonā opationem/ Pedes et tibias ad ambulandū p̄ bonā affectionē/ Costas et latera ad sustinendū p̄ patientiā et durationē/ Umbos et femora ad generatū p̄ virtutū productionē. In hoīe crī morali os q̄ gustat est deuotio. Ala q̄ sursum volat et leuat est cōtēplatio. Dens q̄ masticat est deliberatio. Labium q̄ osculatur est dilectio. Lingua q̄ loquitur est cōfessio. Oculi qui videt est discretio. Manus que laborat est operatio. Pes qui ambulat est affectio. Latūs et humeri q̄ sustinent sunt patientie firmatio. Tibias q̄ generat est bona delectatio et virtualis productio. Et sic quilibet talis angelicus vel angelus potest figurari in illo angelo qui apparuit Joāni Apoc. i. qui habebat caput et capillos cādidos sicut lanā: oculos velut flāmam ignis: et pedes similes orichalco et c. Expone sicut infra in tractatu de figuris bīble. Illo suo. ut de quolibet tali viro angelico et perfecto possit dici illud Judic. xij. q̄ dixit mater sālonis. Vir dei venit ad me/ habens vultū angelicū. Angelī semp pingunt iuuenes et nō barbati/ vestiti et adomati/ pedibus nudi et discalciati/ iuuenes sunt per morū nouitatē. Vestiti sunt per vitē honestatē/ et p̄ tectam omnē turpitudinē et feditatē. Nati sunt per virtutū et morū venustatē. Discalciati sunt p̄ pedū. i. affectuū nuditatē/ et liberā in dño voluntatē. Alati sunt p̄ cōtēplationis sublimitatē/ et per eleuatā ad celestia anīe libertatē: q̄ pro certo viri angelici in morib⁹ semp iuuenescunt semperque sunt iuuenes: q̄ nunq̄ p̄ malas cōsuetudines senescunt: omati per bonā conuersationē/ alati p̄ cōtēplationē/ nudi pedes p̄ liberam affectionē: vt sic figurentur in illo angelo Thō. v. de quo dicit q̄ rhōbias inuenit iuuenem splendidū stantem/ p̄ncipiū paratū ad ambulandū.

Angelī veri et angeli picti iter se differt: q̄ sc̄s agēl⁹ picti alas habere vident. nūq̄ volant. Quasi aperitū acū cātare debeāt: et tamen nūq̄ clamant. Turbulū portāt: q̄ tamen odorē nūq̄ vaporāt. Cereos deferūt et nūq̄ illuminant nec illustrant. Tales picti et ficti angeli sunt hypocrite: de quib⁹ etiā Th. ij. ad Corinth. xij. dicit. Ip̄se angel⁹ sathane trāsfigurat se in agēlū lucis: q̄ p̄cul dubio talis agēl⁹ videt h̄re alas cōtēplationis/ et nūq̄ exercet vni volatū alicuius bone affectionis: apparēt credit os aperire/ orare sc̄licet et deū laudare/ et nūq̄ vocē eius nūq̄ cōsuevit dñs exaudire. Turbulū deuotionis gerere videt: et tamen odor aromatum virtutū nūq̄ a deo percipit aut sentit. Cereos etiam bonorū exemplorū portat/ et nūq̄ se ipsum nō illuminat/ nec illustrat. Baruch. vi. Neq̄ splendebūt vt sol/ neq̄ illuminabunt vt luna. Describunt etiam angeli sub multiplici fi

gura mirabiliter alterati/ sicut tangit dionysius in fine h̄e rarchie. Sicut em̄ ex obscuris scripturē patet/ angeli quādoq̄ visi sūt alati atq̄ p̄nati. Eia. vi. Serale vni. et. Aliquando vestib⁹ igneis visi sunt induti. Dan. x. Brachia et sc̄s angeli/ et q̄ deorsum erāt vis⁹ ad pedes/ quasi ip̄s eris candentis. Aliq̄ zonis aureis visi sunt accincti. Apoca. i. p̄ncipiū ad mamillas zona aurea. Aliq̄q̄gis et sc̄p̄ris visi sūt p̄incti: sicut Judic. vj. legi⁹ q̄ angel⁹ extendit sumitatem virgē quā tenebat. Itē aliq̄ tela et gladios visi sunt gestare: vt pt. ij. Re. xliij. vbi dauid vidit agēlū euaginato gladio. Aliq̄ trullas et perpēdīcula visi sunt habere/ sicut de amos legi⁹ q̄ ip̄e trullā cemētarij vidit. Amos. vii. Aliquādo calamos et mēsuras visi sunt tenere: vt zachar. ij. vbi de quodā angelo dicit q̄ habebat calamū mēsure/ ad h̄e rusalem mēsurandā. Item aliq̄ visi sunt cū phialis et aromatis. Apoc. iij. Aliquando cū citharis et dulcēsonantib⁹. ibidē. Aliq̄ cū tubis dūre clangentib⁹. Apoc. iij. Aliq̄ cū atramentis/ et scriptorū instrumentis cōpetentib⁹. Ezech. i. h̄is et multis alijs figuris angeli figurant⁹: et per tales figurarū eoz operatiōes mirabiles designant⁹. Ista oīa possunt applicari ad viros ecclesiasticos et platos/ etiam si nō exponamus aliter q̄ exposuit hic magister/ q̄ sc̄licet angeli grece/ nūcij dicuntur latine: q̄ sc̄licet viri iusti dei sunt nūcij et ministri. Math. iij. Accēsserūt angeli: et ministrabant ei. Itē isti debent habere alas. i. sublimē affectionē et cōtēplationē. Estes igneus. i. feruentem amorē et dilectionē. Zonas aureas. i. sapientiā et splendentē discretiōē. Virgas et sc̄p̄ra. i. auctoritatē et iurisdictionē. Tela et gladios. i. regem/ seueritatē et correctionē. Trullas et perpēdīcula q̄ sc̄s sunt instrumenta p̄ edificandū. Exemplarē et verbalē edificationē. Calamos et mēsuras. i. discretū aliorū mēsuratiōnē et suoz meritorū discretiōnē. Phialas et aromata. i. suam deuotionē et bone fame odoratiōē. Citharas et cant⁹. i. benignā tribulatoz cōsolationē et dei laudē et gratiarum actionē. Tubas. i. asperā reprehensionē/ et fortē ad bonū exortationē. Atramentariū scriptorū. i. diuine voluntatis in alijs descriptionē notificationē et predicationē. Alia em̄ officia instrumenta et ornamenta sp̄ualiter intellecta habēt angeli. i. viri angelici et perfecti: quapropter angeli possunt dici q̄ sicut dicit in ps. Deus facit angelos suos ip̄s et ministros suos. Itē ponit hic magister q̄ angeli diuersis rebus naturalib⁹ cōparant⁹ in scripturā: et sub varijs etiā figuris rerum irratiōabilū apparuisse legunt⁹: sc̄licet vētis nubib⁹/ ignib⁹/ p̄ciolis lapidib⁹/ bob⁹/ aq̄lis/ leonib⁹ et c. Sc̄s q̄ vir p̄fect⁹ rebus istis omnib⁹ infra in locis et titulis diuersimode cōparat⁹. Ideo de istis sup̄sedeo quo ad p̄sens. Em̄itto igit istā materā de h̄ierarchijs et ordinib⁹/ et eoz p̄p̄rietatibus: q̄ non est p̄sentis operis de angelis aliquid dicere nisi inq̄ntū aliquas eoz p̄p̄ietates possum⁹ ad aliud applicare. Hoc solū superaddo q̄ h̄ic in fine dicit magister q̄ bon⁹ angelus nostre custodie deputat⁹ ad bonū nos excitat ne i vitijs dormiam⁹. Sp̄ualiter nos reficit/ ne sub onere recubam⁹. Arcet demones/ ne lesionē ab eis subeam⁹. Instruit in ambiguis vt certitudinē habeam⁹. Cōducit in viā/ ne per iulā deuiem⁹. Item iste assuit nobis in tristitia posit⁹/ vt cōsolemur. Cōparatur delinquentib⁹ vt emendemur. Astat p̄clatantibus vt adiuuemur. Sanat vulnera ne moriamur. Item iste p̄ctā nostra nobis reducit ad memoriā/ vt erubescam⁹. Voluntatē dei annūciat vt eā impleam⁹. Impedimēta auferit vt deo libere seruiam⁹. Frequenter nos visitat/ et nobis p̄cauit ne offendam⁹. Ista oīa possunt applicari ad bonū plātū subditoz/ custodie deputat⁹: qui p̄cul dubio officiū habet tā angelicū q̄ diuinū. Itē est d̄s subditos predicando/ ne in vitijs dormiant excitare. Figura Act. xij. vbi petrū in carcere positū et dormiētē angelus percussio ip̄s latere excitauit. Itē iste debet cibos exemplorū doctrine et temporalis elemosine ministrare. vt. iij. Regū. xix. vbi angelus apporauit panē helie dicens Surge comede: quia grandis tibi restat via. Itē iste debet demones. i. hereticos et hyamos ne subditis noceant coartare: sicut de raphae legi⁹ Thō. viij. q̄ asmodeū q̄ fame maritos occiderat relegauit. Item iste debet ne errent subditī ip̄s in reb⁹ dubijs informare. Alii agēl⁹ dicit danieli. dan. ix. H̄ic egress⁹ sūt docerē te. Itē iste d̄s subditos iuxta

Cap. III. De Diabolo. Fo. III.

monu cōducere / z ne p vitta deuict / ipſis debz verbis z cre-
plis vta iustitie demonſtrare. p. Angelis ſuis mādauit de
tevt cuſtodiat re in oibus viſis tuis. Exempli rhobie. v. vbi
raphael angel⁹ dixit rhobie. Ego ſanū dūcā et reducā filiū
tūū. Itē iſte debet triſtes z tribulatos cōſolari z cōfortare.
vt Luce. xxiij. vbi angel⁹ xpm diuini erat in agonia cōſorta-
uit. Et gen. xvi. vbi angelus agar deſpanti z hūgenti cōſo-
lationes z cōſilia bona dedit. Itē iſte debet delinquentib⁹
condolere: pſciantes z certantes contra fortunā z cōtra vi-
tia debet ſanare: et languentes et egrotantes a vitiōis vul-
neribus debet ſanare: exēplo boni angel⁹ qui pte cōpaſſiōe
ſupponit ſlere. Iud. ij. Apparuit aut angel⁹ dñi ad locum
ſcienti. Et ſa. xxiij. Angel⁹ pacis amare ſebunt. Exēplo
etiā illius angel⁹ qui iacob luctantē voluit exercitare: et
contra ei⁹ pſciant ſanare. Gen. xxxij. Exemplo inſuper il-
li⁹ angel⁹ q rhobie cecitate voluit ſanare: z ſibi opportuna
remedia adhibere: ſicut apparet Lho. xj. Itē debet angel⁹
et angelic⁹ pſat⁹ pſa ſua ſubdit ad memoria reducere: vo-
luntatem dei ei⁹ predicare z dicere: impedimēta etiā et
ſcandalā dei in via monū habeant: debet pro viti⁹ amon-
uere. Angelus enī fili⁹ iſrael pſa ſua impropertit. Ju-
d. ij. Angelus chriſti natiuitate paſtoribus nūciat. Luce.
ij. Angelus inſuper fili⁹ iſrael pcedens ipſos ab offendi-
culis liberat. Exo. xxiij. Pcedet te angelus me⁹ z intro-
ducat te ad euem etheum z amorem: quem ego cōteram.
Iſta igit omnia pſa angel⁹ ſubdit⁹ ſuis faciūt: ipſi⁹ qm
poſſunt pſciant atqz poſſunt. ¶ Angelus cōtinue deo mi-
niſtrat: a dei laude nūqz ceſſat: hoies quibus apparet ſi in
principio contriſtat: in fine tamē cōſolat z delectat: qm vol-
uit ſe offendit: qm voluerit ſe occultat. Luce. xxiij. pro appa-
rendo accipit: ipſi⁹ pſa pſa cōſolatio dimittit: z ipſum corp⁹
in pſuſum reducere conſuevit: z ipſe angelus iterato a mor-
tali viti⁹ ſe abſcōdit. Itē oia ad bonū religioſum per-
tinet: qui ſcilicet deo cōtinue debet miniſtrare. Dan. viij.
Milia milia miniſtrant ei. Deo ſemper debet pſallere z ei⁹
laudare. pſ. Laudate dñm omnes angeli ei⁹. Peccatores
debet reprehenſionibus contriſtare. ¶ Veritatem ne deſpe-
rent: ſemp debet eos cōſolationibus finaliter pſortare. Ab
hoim viti⁹ debet abſcondere: et in clauſtro abditis
occultare. Veritatem qm neceſſe habet ſcilicet pro vitiā
ei⁹ ſui vel pſuſi exteri⁹ hoib⁹ appere: corp⁹ ad hoc capti. i.
mores ad hoc conuenientes debet induere / quos ſcilicet
pſa cōſolatio debet deponere: et iterū in abditis clauſtri ſe
inſubſtitit exhibere: mūdā aspect⁹ fugere: ſoli deo inſubſti-
tuit militare. Unde Iud. xij. de angelo manū apparē-
te qm in ſiſtina aſcendit in celum: z vltra ei⁹ nō apparuit.
¶ Angelus in corp⁹ aſſumpto aliquid comedere videt:
et tamen cib⁹ ille in corp⁹ aſſumptū nō cōuertitur nec
inurat: imo poteſtati⁹ ab ipſo conſumit z aduſat. Iſta
poſſunt dici de quib⁹dā qui vident cibū verbi diuini audire
comedere z recipere: in de tñ non ſe ſolent reficere vel nu-
trire: qm ipſum ſic receptū ſolent conſumere z aduſa-
re. Luce. xij. Et debet quidē vobis comedere z bibere
Itē igitur de pſciantibus boni angel⁹ inq̄tū poſſunt ad
mores hoim applicari: ſufficiant quo ad pſens.

Capitulum tertium de diabolo.

Diabolus. Nota q diabolus eſt angel⁹ malus:
lucifer ſciz qui libet alius ſequat ei⁹: q ſponte
a deo recedens in malitia exiſtit obſtinat⁹. Sūt
igitur demones / ſpiritus / angeli a deo volunta-
rie peruerſi et auerſi: in malitia obſtinati / mēte
ſubtiliſſimā humane ſalutis inuadi: z abſqz omni lucro ſuo
ad nocendum hominib⁹ ſemp prompti. Scdm em̄ Damā.
ex dei pmiſſione in omne quā voluerit imaginē ſe trāſfor-
mant: ſic tentationes varias ſolent imittere / quibus mē-
tes decipiūt z defraudant. Afflictione enī z damnationē
humanā ſumme appetit: ideo niſi a deo vel a bonis ange-
lis coercerent: qm magis nocuerint: tñ nocere amplius
delectant: ſicut dicit Sages. pmi mox. xxxij. Tales demo-
nes vident eſſe hoies quidā obſtinati: quidā crudeles / im-
pij z tyranni: ſicut ſunt aliqz viſarii: et officiales pſciantū
et balliū: q ſciz a deo ſponte z voluntarie vident recedere:
z ex inata ſibi malitia ſalutē z pſperitātē hoim inuadere.

Job. xxxij. Quasi ex industria reſeſſerūt a deo. Bonū em̄
ſocioz z vicinor ſuſtinere nequeūt: ideo damnationem z
tribulationē eorum ſemp machinant z querūt. Et dato q
ibi aliquod cōmodum non habeant: ſepe tamē ſit q in no-
cumentis aliorū et pſciant ſe delectant: ſicut pater de
iſtis malis officialibus et balliis qui gaudent et non cel-
ſant magiſtris ſuis ſubditos accuſare: z qd mali poſſunt
alijs procurare / ipſos decipere z fraudare / pſari / inſuria-
ri et turbare: niſi dei vel angel⁹. i. niſi boni principis vel p-
lati: pſciant ipſos ſciat debite coercere / z a ſuis malitijs
cōhibere. i. per. v. Aduerſari⁹ veſter diabol⁹: tñqz leo rugiens
circū querēs quē deuoret. Tales em̄ vt cōter in ſuis ma-
litijs ſunt ſubtiliſſimi: z ideo ad defraudandum ſimplices
ſunt aſtutiſſimi. In varias em̄ figuras. i. in diuerſas fictio-
nes z diſſimulationes ſe ſolent vertere: vni⁹ apparēt p-
tendere: z aliud latenter intendere: vt ſic meli⁹ poſſunt ſim-
plices defraudare. i. ad Luce. xj. Angel⁹ ſathane transfigu-
rat ſe i angelū lucis. ſicut ad ſiam de malitijs z de ſalijs
amicis pſa: qm boni volūt apparere: vt meli⁹ poſſunt nocere.
Tales etiā nō ſatiant male facere: imo qm plura mala ſe-
cerit et magis nocturne ſemp deſiderāt pſa nocere: qd be-
ne figurat ſathā. viſ. vbi demones ab obſeſio fugati de-
cebat dñm. Si ei⁹cis nos: mitte nos in porcos: q ſciz iſti qm
nō poſſunt pſa nocere hoibus. i. malis: accipiūt tamē li-
centiā nocendi porcis: pauperib⁹ z minoib⁹. ¶ Demones
multis denominant nomib⁹ in ſcriptura: p que ſciz ipſorū
malitie et propietates male ſpūaliter denotantur. Igitur ma-
lus ſpūs dicit diabol⁹. i. deoſum ruens: q de celo cecidit
Demon. i. ſciz q ſcientiā naturalē retinuit z q ſumma in-
telligētia a principio viguit. Sathā. i. aduerſarius: qz hūa
no generi ipſi⁹ extitit. Beemoth. i. bos: q mugitū deſpa-
tōis pmitit: z qz herbā. i. camale ſpūaliter comedit. Le-
uathan. i. additamentū: eo qz penā pene: z culpā culpe ſemp
addit. Apollion. i. exterminator: eo ſciz q oēs virtutes exter-
minat z deſtruit. Serpens z coluber tortuoſus: eo qz in mal-
itijs ſuis ſuaui⁹ collabit z incedit. Luce. eo qz crudeſt pſciz z
inuadit. Et pcul dubio iſta oia cōpetūt quib⁹dā malis et
malitijs diuini⁹ z peccatoib⁹ hui⁹ mūdā. Iſti enī di-
cunt diabolus: qz deoſum ad mūdā bona ſolent p auaritiā
ipetuoſe z ſine deliberatiōe ruere z deſcedere. Sathā. i. Et
debā ſathā quāſi fulgur de celo cadentē. Dem⁹ qz mun-
dana ſcientia z ſapientia: hoc eſt dictū: cauuloſa malitia
ſolent alios pcellere. Luce. xvi. Filij hui⁹ ſeculi prudentio-
res filijs luc⁹ ſūt. Sathā qz alijs hoib⁹ ſolēt aduerſari z ſe
opponere. Beemoth qz ſicut bos / herbā. i. diuitias aliorū
ſolēt depaſcere. Leuathan qz aliorū bona ſuis poſſeſſiōib⁹
lēt addere. Apollion qz paupes ſolēt exterminare exhereda-
re z deſtruere. Serpens z coluber qz caute et ſuaui⁹ ſolēt
alios fraudare z decipere. Luce. qz ipſos finaliter ſolēt pſa-
ri z diripere: qz ſciz ipſi pmo ſicut ſerpens: caute obligāt et
decipiūt innocentes: z tandē ſicut leo deuorāt z diripiūt ſe
ab eis defendere nō valēs. pſ. Inſidiat⁹ quāſi leo in ſpelū
ca ſua: inſidiat⁹ vt rapiat pauperē: rapere pauperē dñi attra-
hit eū. ¶ Demones illos quos decipiūt vidēt diligere: in-
quantū ſolent bona tēporalia ipſis dare / in fine tñ illos ſo-
lent dimittere: z dānationem perpetuā miniſtrare. Demo-
nes etiā promittūt hominibus que non reddūt. Sic vſqz
rarij paupes quibus bona ſua mutant: diligere ſe ſup-
ponunt: ipſos tamen in fine dānant: exheredat et cōſum-
dūt. Iſta et ſolēt eis pmittere q tñ in fine nolunt reddere:
z q etiā more demonū ſolēt interpretari aliter itelligi debe-
re. Incongruibile etiā ſunt qz p certorū aut nūqz ad veri-
tatis ſemitiā ſe puerūt. Vel dic de luxurioſis q in ore demo-
nū alios carnaliter diligit: z ſic diligendo ad ignē ppetuū
ſecū trahūt. Quia etiā inuicē multis pmitit q nō reddūt:
et corrigi ab aliquo nūqz volunt: z etiā qd eſt deterius: nūqz
poſſunt. Eccl. xxiij. Iſa oī ſomnatio ois panis dulcis: nō ſi
rigabit transgredies vſqz ad finē. pſ. xv. Si amat pe-
ſiles eū q ſe corripit. ¶ Demones pſa extollēt qm: bo-
nis terrorē iſerūt: ipſos i hoc ſelo pluſqz malos decipiūt:
atqz ledūt. Iſta vero in pſa pmonēt z extollūt: ſciz pſa
pſa pſa ſup hoies accipiūt. Luce. i. pmiſſis: z mēdaces
i facit ſūt: tēpeſtates excitāt z faciūt: z poſt ſe veſtigia vere
liquūt. Incongruibile ſūt obſtinati: ita qz mutari a malitia

Ca. IIII. et. V. Lib. I. De Homine et

nūq̃ possunt. Tales demones vident esse mali principes et prelati: q̃ sc̃i isti ad litteram: terrore solēt bonis inferre: tempestates tribulationū contra ipsos suscitare: ipsosq̃ ledere: et depimere. Ad alios etiam extollere et fouere: pp̃uā excellentiā solent querere: et pp̃ter peccata populi non p̃pter sua merita regnū z dominiū obtinere. Multa p̃mitte re: et pauca reddere: vestigia malorum exēploz post se relin quere. et a nullo possunt aut volūt corrigi. Quapropter ne cesse est eos in sua malitia incorrigibiliter p̃manere. Amos v. Adio habuerūt in porta corripere: et loquentē p̃fecte ab ominari sūt. Et sicut demones incubi mōstra genuerūt. sic isti carnali affectioni incubētes nepotulos suos: sicut que dam mōstra in ecclesia generant: et produciūt: qui sc̃i p̃p̃ter eorum insufficiētiā mōstra et monstrosi p̃p̃p̃ie dīci possunt: et maxime q̃ plura capita: id est plures dīgitos: vt cōmuniter possident atq̃ gerunt. Incubi etiā dīci possunt p̃ eo q̃ aliquotiens cū mulieribus cohabitāt z incubūt. Sc̃i. xj. i. i. dētes filij dei filias hominū q̃ essent pulchre: ele gerunt sibi viros.

Capitulum quartum de homine.

Homo finis sicut dicitur animal deiforme: man sicut z naturale: finem legem rationis discipline sus ceptibile. Et finis aristoteli: animal est ratio nale mortale. Sursum enī est versus celū erectū: iter naturā angelicā z beatitudinē medius: q̃ sc̃i licet cū angelis participat p̃ rationē: cū brutis vero p̃ mortale conditionē. Et ideo statuta sursum erigit: vt per rationē vi deatur sup̃rema querere: inferius tamen et cetera terā compos ris mole detinetur: vt cū brutis videatur similitudinē ha bere. Quid? rebus igitur prelati est. Homo solus inter ani malia bipes: Solus iursum erectus: Solus multos capillos in capite habens: Solus pulsum venarū sentiens: et p̃e cū cū cras aialib⁹ in sensu tactu vigēs: Solus aures nō mouens et p̃e ceteris animantib⁹ respectu sui corporis os habēs mo dici: et oculos magis claudens: et solus in duabus palpe bis pilos habens. Ab omniū ergo animalū est homo: z ideo ceteris animalibus est prelati: z a deo magis p̃uile giari: p̃dīni z dotati. Per hominem loquēdo sp̃ualiter pos sum intelligere quēlibet bonū ecclesiasticū vel prelati: qui procul dubio alijs est p̃positus: et p̃fectus: z in gradu z statu alijs p̃elect⁹. Talis igitur debet esse animal. res ani mata per gratiam z charitatem: z ab infuatu per modestiā et benignitatem: z rationale per prudentiā z sagacitatē. Verū tamen mortalem se cognoscens per pp̃rie conditio nis notitiā: et humilitatē: vt dicat illud Sapient. vij. Sum quidem et ego mortalis homo: similis oībus hoībus: et ex genere illius qui p̃ior factus est. Iste igitur debet esse erect⁹: p̃ celestīū affectionē: et cōtemplationē: inter angelos et lu menta. Inferiores subditos medius: per iurisdictionem z p̃lationē. Et dato q̃ in p̃te sit similis angelis z sup̃remis: i mentis tamē. i. simplicibus debet etiā in parte considerare se similem: p̃ mortale conditionē: dicens dñs illud ps̃. Et tumentum factus sum apud te. Decet enim q̃ prelati in parte sit angelicus: purus: mundus: et rationalis: in par te vero humerum. i. tentationū expers: sciens: et compaties fragilitatis mortalis: dicens illud Ps̃. lxxij. Ego sum vir do lorum: z sciens infirmitatē. Item iste debet esse bipes: quia sc̃i licet duo debet habere principalia fundamenta: sc̃i licet veritatē z iustitiam. Debet in capite. i. in mēte habere mul tos capillos. i. virtutū redundantia. Debet habere optimū sensum tactus. i. cōpassionem z clementiā: z optime debet percipere p̃uilegiū aliorum. i. aliorū querimonia et miseriam. Et etiā sensum tactus debet habere. i. prudentiā: quo co gnoscat cuiuslibet cōplexionem z sufficientiā: dicens illud Sc̃i. xviij. Accede ad me huc vt tēgā te. Iste iste aures non debet mouere: sc̃i ad illa que dicunt: ipsas plus debet inclinare: quāuis aures debet habere immobiles offula equantiter audiendo: z nō alteri magisq̃ alteri p̃fauendo. Debet modicū habere sc̃i parū loquēdo vel sobrie comedēdo. Oculos ceteris magis debet claudere: magis dissimulādo: z acsi nō videret plurimā trāsēdo. Et in dua bus palpebris discretiōis sue sp̃uali sc̃i z teporali debet p̃i los qui de carne nascunt. i. p̃p̃ie fragilitatis notitiā ha bere: semp de morte cogitando: z humilitatis materiam

meditando: vt sic in bono significato exponat de talibus il lud ps̃. Oculos habent et non videbūt: aures habent z nō audient zc̃. q̃ procul dubio ad hominem. i. ad perionā rationa lem: z maxime ad ecclesiasticā prelati pertinet q̃ parū lo quat: q̃ auditu verborū non moueat: z q̃ ad vidēdum z ad explorandū aliorum vitia vltra debitū non feratur. Et sa. xj. Oculos eius claudet: z aures eius aggrauat. Et sol⁹ inter aialia videt: solus p̃ter strutionē caluicet: z vt cōter solus canescit: et cū cetera aialia frontem habeant: tē tē signū letitiē z tristitiē solus in fronte ostēdere cōsuevit. Iste mo etiā solus cor in sinistra habet: p̃ect⁹ habet latū: natura liter est nud⁹: z cauda caret: z i lōgū z latū equalitatē pos si det atq̃ tenet. Hāc dicit sol⁹ ca. v. mirabiliū tāta est in ter extremitates brachioz corpis latitudo quāta ē a plāra pedis vsq̃ ad vtric⁹ ipsi lōgitudo. Et iō micocrosm⁹. i. mi nor mūd⁹: p̃ eo q̃ ad mūdī silitudinē mēsurat⁹: q̃st cōpro bat. Antropos etiā. i. iursum erect⁹ appellat⁹ eo q̃ et statu ra super⁹ eleuat⁹. Reuera talis homo debet esse q̃libet hō iust⁹: rōnis sc̃i vsq̃ dorat⁹: z mortalitate. i. mortalitatis cōsi deratione grauat⁹: et humilitatē: q̃ p̃cul dubio talis debet esse risibilis per ipem z consolationem. Caluicet. i. pilos diuitiaz deponēs: p̃ elemosinā et largitionē. Canescēs p̃ prudentiā et senilē discretiōē. Et fronte. i. apparetia nunc sp̃ualē letitiā nūc sp̃ritualē tristitiā p̃cedēs: p̃ p̃p̃ie cō uersionis variā ordinationem. In sinistra tē aduersitatis semp cor z mēte habens p̃ mortis z inferni cōsiderationē. Quia p̃ certo vir iust⁹ semp debet cor suū ad p̃sentes z fu turas miseras z aduersitates flectere: z fin loca et tēpora nūc letus nūc tristis esse: p̃er sapientiā canescere: p̃ elemo sinā caluicere: z p̃ ipem z p̃olationē ridere. Job. v. In va stitate z fame ridebis. Et iste p̃cul dubio p̃ect⁹ debet habere latū p̃ charitatē: nudus debet esse p̃ diuitiarū cōceptum et per voluntariā paupertatē. Cauda dē carere p̃ p̃p̃ie se quentiū z famulantū raritatē. Equaliter debet mēsurat⁹ z quadrat⁹ esse p̃ quattuor virtutū cardinaliū moderamentū et equalitatem. Apoc. xxi. A tēra ciuitatis erant equalia iursum. Et debet esse erectus p̃ cōtēplationē celestīū z mē tis sublimitatē. Ucer. xj. Respice z leuate caput vestra. Homo naturaliter est animal nudus: in capite tē multis capillis z crinib⁹ est vestitus: p̃e ceteris aialibus furas z ti bias habet: valde carnosus: z cor eius iacet in parte sinistra et naturaliter caret cauda. Fragile animal est: et de humo z humore creatū: z tamen vultū habet iursum cōpositū z eleuatū. Talis est p̃cor: q̃ sp̃ualiter naturaliter nudus z pau per nascit⁹: imo etiā sp̃ualis pauper z nudus viuat: z nulla p̃ speritate fruatur: in capite tamē. i. in mēte z affectione pilos diuitiaz habere cōp̃obat⁹: q̃ sc̃i licet multi sunt qui sp̃ualia a statu z cōditiōe debet diuitis esse nudus: sicut sunt religio si maxime mendicantes: ipsas tamen habent in capite. i. in affectione z mēte. Prover. xij. Est quasi diues cū nihīl ha beat. Cor enī et mētem in sinistra bonorū teporaliū habere dimouēt: inq̃stū ad terrena magis q̃ ad sp̃ualia inclināt. Cauda enī. i. finis et mortis memoria dimouetur carere: et tribias. i. affectiones carnosas z carnales solet habere. Tal tum p̃ superbiā solet iursum gerere: z ab humo z humore. i. a luxuria solet nomē z regimen vēlicare. Et ideo breuiter bene dicit de tali homine illud Eccl̃. iij. Nihil habet hō iumēto amplius. Vide infra libro. vij. c. xviij. s. xij.

Capitulum quintum de anima.

Anima finis Damascenum: est quedam substā tia viuens: simplex: incorporea: immutabilis: im mortalis: rationalis: intellectuālis: infigurabi lis: organico conuētiens: sp̃ualis: regēs: z habitās z totā in mēbris singlis se diffundēs: z i sp̃u corpō ri augmentationem: sensum et generationē tribuens: libe re et voluntarie agens: et libero arbitrio semper fungens: z in se dei imaginē semper representans. Hec damascen⁹. Per animam que corpus est prelati: sp̃m̃q̃ ponat: viuificat atq̃ regit possunt intelligere prelati: qui procul dubio corpus collegi: z ecclesie prelati est: ip̃m̃q̃ per gratiā occasionaliter z ministerialiter viuificat: z per discretiōē gubernat. Iste igitur debet esse viuens: sc̃i licet cetera gratie simplex: i. sine p̃lica cuiuscūq̃ malitie: i. incorpore⁹ sine carne carnalis immutabilis: immutabilis p̃ cautela: humilis sup̃p̃ius

custodie: et immortalis per cōtinuitatem bone perseuerantie: quia scilicet iste debet esse immortalis/nuncq; per culpā deficiēdo: sed semp in vita gratie puerando. Et debet esse inuisibilis nuncq; se propalādo: sed bona sua ab aspectibus hoīm abscōdendo: q; procul dubio qui talē immortalitatē vult habere: debet se absconditum et inuisibile exhibere. s. ad 2. mo. ij. Regi seculor. inuisibili exhibere. Iste etiā debet esse rationalis per prudētiā et discretiōē: intellectua lis per fidem scientiā et cognitiōē: infigurabilis per amorē oīm hypocritam fictionē. Et hoīm et collegiū in habi tans per prēsentē visitatiōē: ipsumq; regens p iurisdic tiōē: monēs ad bonā operatiōē: augmētans per spirita lem et temporālē fecundatiōē et promōtiōē: sibiq; tribuēs et mīlīstias sensum et ratiōē: et bonorū operū generatiōē et p ductionē: volūtariē etiā agēs et operās p liberā mētis in deū eleuatiōē: et p spontaneā bonorū actiū electiōē et edu ctiōē: imaginē etiā dei habēs per bonā et morālē ip si deo conformatiōē: et in mēbris et subditis oīmībus et si iugis se diffundens per cuiuslibet curam et gubernatiōē: et per cuiuslibet amorē et electiōē: q; videlicet bonus plar se debet oib; subditis intimare: et quilibet per charitatē in habilitare: et de salute cuiuslibet cogitare: et nō per acceptiō nem personarū vni dimittere et aliū promouere: sed oib; se totum et totalitē exhibere. Sap. vi. Et qualiter est cura et de oib; ut dicat quilibet. ij. Regū. i. Tota aīa mea in me est. Et vt sic etiā aīa inē. i. q; si pfecto et spūali prelato dicat quilibet illud 2. cor. xviij. Anima mea multa bona habes. Et el etiā ista possunt dici de quolibet viro pfecto qui recte est aīa et vita aliorū: qui debet habere pfectiōes et virtutes predictas. ¶ Anima corpus nō occupat neq; grauatur: tri pīm viuificat atq; portat: habet aut aīa similitudinē crea tois: q; scilicet respectu aīe et nō copos aīa si similitudinē dei factus est homo scdm August. habet etiā aīa tres potē tias scilicet ratiōālē/concupiscibilē et irascibilē: vel intel lectū/voluntatē et memoriā: tamē in eīa est nō multi plex: imo simplex. Talis aīa potest dici quibet vir spūalis et sanctus: q; pio certo talis nō dat occupatiōē vel grauā men corpou ecclē qd inhabitat: imo suis bonis doctrinis et exēplis ipam portat et vegetat viuificat et sustētat. Iste etiā idē et vnus pmanens et simplex sine plica malitie p seuerans: multas habet spirituales potētiās et virtutes. ha bet etiā ratiōālē. i. virtutē prudētiē et discretiōis: habet concupiscibilem. i. virtutē charitatē et dilectiōis: habet irascibilem. i. virtutē zelū iustitiē et seuerē correctiōis et spūa lis cōtra vitia indignatiōis. Intellectū sciētiē et vere co gnitiōis. Volūtariē bone affectiōis: et memoriā dei bñficiō rū et sue beniuolē saluatiōis. Sic etiā dei similitudinē et cō formitatē habebit: et in quātū est creature possibile: se crea tori morib; cōformabit. Et aīa insignita dei imagine/deco rata similitudinē despoīata fide: dotata spū rē. Et el oīa p re dicta dic de aīa. Et ne sicut h; p dictas potētiās naturales/ ita debet habere illas q; per istas intelligūtur condiōes morales et virtuales. Sit ergo rationalis rē. Et pone sicut supra. ¶ In aīa est multiplex virtus: apprehēsiua videlicet via sensitiua/ imaginatiua/ intellectus et ratiōalis. Sē sitūa etiā est illa qua apprehēdit res corporeas pēntes. Imaginatiua est illa qua imaginat res corporeas absētes: sicut fit qm oīes aureos cogitam: pio eo q; et mōtes et aurū particulatim vidim? et cognouim? Intellectus est illa qua res immateriales intelligim? Rationalis vero est illa qua inter verū et falsum iudicam? et qua vni ab alte ro separamus. Istas quatuor virtutes apprehēsiuas de bet spūaliter habere quilibet homo prudēs/videlz sensum. i. prudētiā: que cognoscit extēriora. Imaginē. i. fidē: que co gnoscit occultiora. intellectū. i. cōtemplatiōē que apprehē dit remotiora et spūalia. Ratiōē. i. discretiōē q; discer nit meliora et veriora. ¶ Et triplex sit anime potētiā p cō paratiōē ad suū actū: scilicet vegetatiua/ sensitiua et ra tiōnalis: ipsa potētiā vegetatiua tres habet speciales ope ratiōes: generat etiā nutrit et augmētāt. Generat dico ad speciei multiplicatiōē/ nutrit ad subiecti cōseruationē: augmētāt ad subiecti pfectiōē et completiōē. Talis aīa videt esse diuina grā: que recte a aīa potest dici: quia scilicet ista est que viuificat aīam/ et sicut forma spūalis est

morale et virtuale dat sibi. Ergo ista inter cetera virtutē ha bet vegetatiua/ et viuificatiua q; si mētis nre. Et quia ē spūalis viuificatio et vegetatio opat in nobis generatiōē bonorū operū/ nutritiōē virtutū/ et augmētatiōē meritorū. Per gratiā enim bona opera generant: virtutes nutriunt/ et merita augmētant. Et utamē sicut aīa vegetabili sub feruit quatuor naturales vires: scilicet vis appetitiua/ di gestiuā/ retentiua/ et expulsiua: sic vere gratie diuine coope rantur quatuor spūales virtutes: videlicet vis appetitiua bone affectiōis/ vis digestiua sane discretiōis/ vis reten tiua perseuerantie et duratiōis/ vis expulsiua cōfessionis. Affectio etiā appetit virtutis cibatiōē/ discretio digerit. i. disceruit et distinguit receptiōē in mente condiōē: et pu ri ab impuro/ et malū a bono facit distinctiōē. Perseueran tia autē seruat et retinet illa que vtilia sunt et pura. Cōfessio vero expellit illa q; vitiosa sunt et impura. Sic igit aīa gra tia diuinas in nobis exercet perfectiōes/ et spūales efficit actiōes: vt quilibet sic aīatus possit dicere illud Sap. viij. Soritus sum aīam bonam. ¶ Anima quā sit de se puris sima: tamē propter coniunctiōē cū carne multas incurrit passiones et sordes. Sic vere bona psona quāvis pura et mun da existat: si tamen carnū. i. aliquid carnali psonē associata fuerit/ et coniuncta/ sordes vitiōis contrahit: et si suis malis verbis et exēplis malas p ditiōes facit incurrit. Et cō clesiasti. xij. Qui tenet rē pīcā: inquinabit ab ea: et qui cō muniuauerit superbo/ induet superbiam. ¶ Anima sensitiua multas habet p pletates. Et cet etiā sit rationali ignoītor: vegetatiua etiā est dignior/ et ideo qdū est in corpore/ mul tas nobiles peragit actiōes. Ista etiā est sensus et motus in corpore effectiua/ ad singulas partes corporis sue virtutis diffusiua: secundum organorū nobilitiōē dispositiōē nobilitū actionum est in eis conductiua/ somni et vigiliē causatiua/ sui ad interiora reuocatiua: et quāto plus ad exteriora dis funditur: tanto magis est in interioribus suarū viriū remitiū sua. Talis est actiua vita itū illa discretio seu illa diuina gratia quā habet actiua. Et ne quā sit indignior rationali. i. cōtemplatiua et spūali: est tamē melior vegetatiua. i. car nali et mūdiali. Ista etiā in actiuis perficit motū bone ope ratiōis/ et sensum discretiōis: somniū cōtemplatiōis: et vigiliā diligētiē/ et bone meditatiōis: et occupatiōis. Et quāto qd est nobilitior vite et melioris cōditiōis: nāto in eo causat actus sanctioris pfectiōis. Ista etiā quādoq; se re trahit ab exteriorib; et mūdānis ad cōscientiē interiora: et tanto ibi fortius vigorat/ quāto magis dimittit exteriora: q; scilicet p iurib; intent? minor est ad singula sensus. ¶ Ani ma rationalis diuine imaginis est representatiua/ oīm res rum: similitudinis cōtētiua. Semel creata est: tam in cor pore q; extra corpus in esse perpetuo pmanētia. Forma est corporis qd habitat/ et ipsi? perfectiua. Verū oīm est appē henēsiua: et per reflectiōē suū ipsius supra se/ est suū ipsius co gnitiua/ et scdm philo. ista ad modū tabule rase/ est impres sionum oīm receptiua/ boni et mali est iudicatiua/ et libe re electiua. Corporis qd inhabitat est naturaliter dilectiua/ et cōiunctiōis cū eodē est naturalit affectatiua. Boni na turaliter est appetitiua: et mali etiam fugitiua. Et cet etiā ex defectu liberi arbitrii quādoq; malū appetat: sūdere sitis semp remurmurat atq; reclamationē q; naturalit bonū amar. Anima etiā vegetabilis diligit esse: sensitiua vero diligit be ne esse/ et rationalis appetit optimū esse: et ideo nō qd est quousq; optimo se coniungit. Locus etiā anime rationalis est deus: ad quē naturaliter mouet: vt appetitus eius in eo quiescat. Ista possunt applicari ad quēlibet virū iustū pū ritualem et religiosum: qui est aīa/ viuificator: et forma/ perfe ctio et cōpletio corporis ecclēsiē quā frequētāt. Iste etiā de bet dei imaginē per cōformitatē representare similitudinē oīm gerere: et se aliorū morib; pformare. i. ad 2. cor. ix. et ibi oīa factus sum. Semel vero creat? et ad ecclēsiā gratiā vel religionem conuersus nō debet amplius retrocedere: sed in tali esse ppetuo pmanere. Deuto. xxiij. Et semel egres sum est de ore tuo obseruabis. Res oēs debet apprehēdere et in laudē creatoris cōuertere/ et supra seipsum debet reflecti et condiōē propriā considerare et cognoscere/ et de se non de alijs iudicare. Et ambel. xlii. Videte vosmetipsos. Et d tamē est contra multos de quibus Bernard. in meditatio

Cap. VI. Lib. I. De Sensib⁹ in gñali.

nibus suis dicit. Multi multa sciunt: se ipsos nesciunt. Iste
iste debet esse sicut tabula rasa i qua nihil depingit p indif-
ferentia voluntatis: vt scilicet mens sua nihil habeat, pprie
voluntatis: sed sit receptiva oim que a deo vel prelato sibi
impessa fuerint: vel mandata. Sap. xvi. Anusculis vo-
luntati deferens ad qd quisq volebat couerterebat. Iste etiā
inter bonū & malū debet iudicare & discernere / bonū spōre
et libere eligere / malū dimittere et refugere / esse bene esse /
et optimū esse / debet querere / et ideo optimū scilicet deo se
debet coniungere / & i ipso solo quiescere & manere. Augu. In-
quietus est cor meū dñe, donec quiescat in te. Corpus vō qd
inhabitat. i. claustrū vel beneficiū qd obtinet / debet dilige-
re / et cū ipso coniungi personaliter appetere / & ab eo nunq
velle recedere / sed i ipso personaliter residere. Quid itē est cōtra
religiosos vagantes / & ptra ecclesiasticos in suis beneficijs
residere nolētes: cum tamē dicatur ad arthel. vi. Quocūq
intraueris, illic manete donec creas. ¶ Una aia rationa-
lis vnū corpus sibi appropriat: & intrare aliud nō anhelat.
¶ Nunq enī inuenit vna aia duo corpora inhabitare / ino vno
contēta semp in ipso appetit latitare: quāto qm p mortē
inde exire compellit: ad vertendū ibidē continue inclinā:
nec ex toto beatificat: quousq populo corpore i die iudicii
induantur. Sic vere quilibet aia rationalis. i. quilibet pso-
na spiritalis vno corpore. i. vno beneficio debet cōtētarī:
nec ad plura inhabitāda corpora. i. plura obtinenda benefi-
cia debet eius affectio dilatarī: nec de corpore in corpus. i.
de beneficio in beneficiū / de statu in statu debet discurre-
re vel transire: sed in corpore qd primo despoſuit. i. in sta-
tu vel beneficio qd primo obtinuit / nū sit aliud canonicū
qd obſistat / debet pūne hospitari. Allega vt supra. S. p. ce-
dēt. Nilus tamē contrariū facit ambitioſi: qui vident se:
qui opūne pythagorae: qui possunt aias nāſire de corpore
in corpus: qd scilicet isti semp volunt de beneficio in benefi-
cium transuolare: contra illud Luc. x. Nolite nāſire de do-
mo in domū: quia sicut dicit Eccl. xxi. Et ita nequam ho-
spitandū de domo in domū. Vel ista oia possunt dici de bo-
na coniuge: que illū cui coniungitur: debet diligere: & cū ipso
et cū nullo alio se tenere / fidelitate ei seruire / & ad alios per
adulterū nō transire. Etiam si corpus. i. maritus mortu-
s fuerit: debet aliū nō querere: sed si continere valeat / in vi-
duitatis continentia permanere. Vel dic etiam de sanctis
monialibus qd ex quo corpus. i. monasterium intrauerunt /
nunq amplius debent appetere nāſire ad aliud corpus. i.
ad aliū statū vel ad aliud. Vel dic qd aia est mens nra / cor-
pus est locus vbi habet habitare / & maritū: quē habet despo-
ſare / est ipse deus. Iſti igit debet perpetuo cohabitare: & ab
ipso nō recedere: nec per petm ad alia corpora / scilz ad mū-
dum / carnē / vel diabolu se transire. ps. Inhabitabo in ta-
bernacula tua in ſecula. Qd si casu aliquo / scilicet p mortē
peccati talem locū suū dimiserit / debet redire ad ipsum
appetere: & quousq ad ipm per grām redierit / nō quiesce-
re nec cessare. Hāere. iij. Patē vocabis me: & post me ingre-
di nō cessabis. ¶ Anima in corpore triplicē exercet virtu-
tem / scilicet naturālē / vitālē / et aiālē. Naturalis autē est
qua res generat / et in esse product / qua etiā res nutrit / & in
esse custodit / qua insup res augmētat / et ad complementū
pducit. Vitalis est qua vitā ſensitiuā corpori infundit / qua
cor et pulmonē mouere facit / & qua anhelitū & pulsum me-
diantibus cordis spiritalib⁹ introduct. Vitalis vero est qua
motū voluntariū perficit / qua ſensum cōmūnem & imaginā-
tionē cauſat / & qua ſensus particulares efficit et ministrat.
Naturalis ergo virtus sedē habet i hepate. Vitalis in cor-
de. Vitalis vero in cerebro seu in capite. Per aiam possum
intelligere deū: qd sicut aia regit corpus / & in qualibet par-
te corporis est tota: sic deus regit mundum / & in eius parte
qualibet est totus. Dico igit qd cū in corpore ecclē sint tria
mēbra. i. tria genera personarū: scilicet hepar / cor / & cere-
brum. i. coniugati / prelati / et religiosi / figurati. Eccl. xliij. in il-
lis tribus viris / Hec / Job / Daniel: ipse deus istis mēbris
triplicē administrat virtutē. Coniugatis enī competit virt⁹
naturalis: qd scilicet isti pils generatiōi / agriculturē / & mū-
di nutritiōi / ipsiusq augmētationi & multiplicatiōi vacāt.
Prelatis ppetit virt⁹ vitalis. Iſti enī vbls & exēplis debet
corpus ecclēſie viuificare / spiritū grē oib⁹ ministrare: & an-

helitū deuotiōis / pulsumq bone operationis / in oibus gē-
nerare. Religiosis vero ppetit virtus aiālis. Iſti enī cor-
pus ecclēſie ad bene operandū mouent / et ibidē ſensum
discrētis & compaſſiōis cauſant. Et sic dico qd cerebrū. i.
religiosi sunt in capite. i. in loco eminētis pfectionis / vt
deum iugiter cōſeplentur. Cor. i. prelati sunt in medio. i. in
statu iustitie & iurisdictionis vt ad oēs equaliter ordinentur.
Hepar vero. i. coniugati sunt in infimo. i. in statu ſubiectiōis
vt p ipso oēs alij nutriant et ſuſtinent. Iſti enī sunt tres
status ſaluandū: de quibus poteſt dicere dñs illud Ec-
cl. i. xvi. In tribus beneficijs eſt ſpiritus meo. ¶ Cū
cōtinua attractio aeris ſit virtutū vitali neceſſaria / ita qd ſi-
ne iſta nō poteſt aia viuere / nec in eſſe debito permanere /
iſtud tamē eſt verum qd iſte anhelit⁹ seu iſta aeris attractio
poteſt ex cauſis varijs impedi. Hoc enī accidit quādoq
ex cerebri opilatione: vt in apopleſia. Aliquādo ex cordis le-
ſione: vt pty in vulneratiōe. Aliquādo ex caloris ad interio-
ra repercūſione: vt patet in timidis. Quādoq ex pulmo-
nis pſonatione: vt patet in ptiſicis. Quādoq ex corporis re-
pleſione: vt patet i ſubmerſis. Quādoq ex canaliſ ſeu tho-
racis obſtructione: vt patet in aſthmaticis. Quādoq ex cor-
dis venenatiōe. Quādoq ex nimia caloris rarefactione / ſi
cut patet in his qd ſe in aqua calidiſſima balneauerit. Quā-
doq ex nimia inſrigidatione: vt patet in illis qui ſupra na-
uem dormiūt / et moriūt. His ergo et multis alijs modis
impedit anhelitus / & deficit vitalis ſpūs ſeu virtus. Sic ve-
re cum aeris. i. ſpirituſſanci attractio / que ſciz ſit per deuor-
tionem & orationē / ſit oīno neceſſaria ad vitę grātie conſer-
uationem: iſtud tamē eſt verū qd huiusmodi attractio orā-
tio et deuotio multipliciter impedit. Et hoc pocius dubio
quādo cerebrū. i. ſenſus per ignorantia opilat: quādo cor et
mens vulnerē ſimilit⁹ vulnerat: quādo timor deſperatiōis
interius generatur / et calor ſpēs reſcuſitur et fugatur / quā-
do pulmo. i. affectio perſonaſ: et ad mūdāna exterioris aper-
tur / qd homo aquis. i. delicijs & diuitijs ſubmergitur: et ca-
nalis cordis cōſtringitur & replet: qd aer. i. exterior ſocietas
corruptiſ: & quādo venenū male ſuggeſtiōis ad cor interi⁹
intimatur & profundat: quādo nimio calore mali a moris
aia rareſcit: et quādo nimio frigore mali timoris nerui con-
ſciētie coarctant. Iſte ſunt enī quedā paſſiones & quedam
vitia & infectiones que anhelitū deuotiōis impediūt: & que
per mortē culpe / & pene aiam ſuffocāt / et occidūt: & vitā gra-
tie ſibi auferūt atq tollunt: qd ſciz ſicut dicit Eccl. xlvij.
Anima que peccauerit / ipſa morietur.

Capitulum Sextum de ſenſib⁹ in generali.

Sensus est actus virtutis ſenſitiue ipſius anime
per que apprehēdit formas rerū exteriorū. Et di-
ſtindit ſenſus in cōmūnē & particulare: qd ſcili-
cet ſenſus cōmūnis habet ſedē in ventriculis ce-
rebrū: ſenſus vero particularis in mēbro depu-
tati organi. Sunt ergo quinq ſensus particulares / qui cōi-
ſenſu ſamulātur / res exteriores apprehēdendo: & ad ſenſus
cōis iudiciū interius remittēdo. Senſus vero cōis int⁹ eſt
in cerebro / de reb⁹ acceptis & apprehēſis iudiciādo & diſcer-
nēdo. Habet autē iſte ſenſus cōis tres cellulas i cerebro ſi-
cut tres ſedes in quibus diuerſiſſimode operat⁹ / ſciz primā &
anteriorē / vbi virtutū apprehēſiua: ſecūdam & mediā / vbi vir-
tutis iudicatiua & cognitiua: poſteriorē & vltimā / vbi virtutis
memoriatiua / ſicut per oia dicit Johānicus / & cōſtantin⁹.
Sic vere in corpore ecclēſie eſt dare ſenſum particulare &
cōmūnē: pro eo qd ad ipm pertinet de cōmūni vtilitate tra-
ctare. Sap. vi. Equaliter eſt illi cura de oib⁹. Nullibet ve-
ro officialis eſt ſenſus particularis: ad quē pertinet de par-
ticulari negotio cogitare. Eccl. li. xxxvij. Nulluſq in ar-
te ſua ſapiens eſt. Ad iſtos ergo ſensus particulares. i. ſen-
ſatos officiales ptiēt exterioria negotia recipere / & ea int⁹
ad ſenſus cōmūnis. Ad prelati iudiciū reportare / qui ſciz
ipſa debet apprehēdere & audire: & tandē ipſa diſcernere &
iudicare: et finaliter memorie cōmendare. qd videlicet ad
ad prelatum pertinet tres habere cellulas. i. diſcretionis
pudētie gradus / videlicet imaginatiua ſeu fantaſtica / qua
imaginet quid eſt faciēdum de futuris et neceſſi expreſſis.
Rationalē ſeu logiſtica / qua ordinat et iudicat de preſent-
ibus & propinquis. Ad memoriā vero qua re cordet de pre-

teritis: vt sic accedat verbū senecae dicens. Si prudens fue-
rit animus tuus: tribus rebus dispense. Futura pieca
ue. presentia ordina. preterita memo. are. Et el dic q' sensus
cōmūis potest dici ratio cūlibet: que scilicet debet ha-
bere istas tres cellulas. Istos tres discretions gradus.

2 ¶ Sensus particulares sunt quinq' in corpore p quos oīa
particularia ab aīa cognoscunt: q' l'cōm Aristotelem: Istis
cognitio nra incipit a sensu. Isti autem sunt: visus qui iudi-
cat de coloribus. Auditus qui iudicat de sonis et de voci-
bus. Tactus qui iudicat de saporibus. Olfactus qui iudicat
de odoribus. Tactus qui iudicat de solidorū conditionib'.
Sic vere aīa debet habere quinq' sensus spūales: videlicet
visum prudentie/ auditū iusticie/ gustum et odoratū repē-
tice/ tactū vero fortitudinis et potēcie. Et el dic q' ecclesia de-
bet habere visum. I. hoies contēptatūos. Auditu. I. bonos
auditoies/ I. iustos iudices et plures. Gustum. I. hoies spūa-
les et deuotos. Odoratū. I. hoies pūidos et discretos. Ta-
ctu. I. hoies laboriosos: et in actū opib' extētos: et sic isti si-
gurabunt. I. Iudach. I. in quinq' filiis marathie qui contra
hostes israel vultiter pugnauerūt. Et el dic q' quinq' sensus
anime sunt visus discretionis. Auditus obediēcie et sub-
fectionis. Odoratū meditatiois. Gustus deuotiois. Ta-
ctus ppassionis. Et sic ista erit sicut probatica pūcina/ que
habebat quinq' porticus. Joannis. v.

Capitulum Septimum de visu.

Visus est sensus subtilior et nobilior inter sensus
et ideo remotiora potest percipere: et de obiectis
coloribus a longe iudicare. Iste ergo sensus in-
diuersis aīalibus diuersimode se habet: q' icill
cet in quibūdā aīalibus ad visum cooperatur
claritas: sicut in aquilīs: et in quibūdā obscuritas: sicut in
catīs: in quibūdā vero mediocritas: sicut i vespertilionib' et
noctuis. Sic vere cū visus et virtus cognitiois et discretio-
nis sit inter alias virtutes nobilior: p eo scilicet q' quecūq'
remota sūt subiacet potestati/ quā scilicet homo potest vi-
su intellectus sui cogitare et iudicare nō solum de presentib'
et mūdantib': verū etiam de rebus remotissimis: infernalib'
scilicet et supernis: istud tamē verū est q' visus discretiois
in varijs varie variat. Aliqui em bene vident in die/ et ma-
le in nocte et in obscuritate negotiorū seculariū: q' icillē sa-
gaces sunt in spūalibus: ignari in temporalibus. Unde isti
sunt quib' dicitur. Iudach. xij. Et videte vigilate et orate. Aliqui
vero sunt ecceuerio: qui scilicet bene vident in nocte negotio-
rum temporalium: male vero in die et claritate negotiorū spūa-
lium: sicut sunt cati. I. mūdi sapientes: qui ad insidandū mu-
ribus. I. pauperib' temp vacante: ita q' illi possunt dicere il-
lud psalmi. Hoc illuminatio mea in delicijs meis. Aliqui
vero sunt mediocres: q' videlicet mediocriter se habent ad
vtrūq': q' nec ex toto volūt tē m spūalium: nec ex toto no-
ctem temporalium: sed cum vtroq' volunt participare: et de
quolibet aliquid cogitare: sicut sunt simplices seculares q'
more vespertilionū modicū habent de spūalium lumine: et
tū nō ex toto sunt in peccatorū et terrenorū caligine. Joā. xij.

2 Adhuc lumen modicū in vobis est. Ad visum formā dū
requiritur multa. I. virtutis interioris operatio: organū seu
oculū dispositio: aeris atq' luminis illuminatio: anime cō-
ca actum attentio et meditatio: rei vīse presentatio et oppo-
sitiō: ipsiusq' rei proportionata distantia vel remotio: ipsius
etiā rei stabilitas vel saltem mediocriter motio: ipsius insup
rei soliditas et grossa incorporatio: ipsius etiam rei quantita-
tas/ et debite magnitudinis pportio: repositio mora et alicui'
spatiū ordinatio. Et sic a parte hominis videntis sunt tria:
scilicet virtus/ organum/ attentio. A parte vero rei vīse sunt
quinq': scilicet rei presentia/ debita distantia/ stabilitas/ so-
liditas/ et quantitas. A parte vero exteriorū sunt tria: scilicet
tempus/ aer/ et lux. Ista igitur per s. distinguam'. Dicam'
ergo q' ad hoc q' oculus bene videat tria debet cōcurrere:
scilicet q' organū sit bene dispositū: q' virtus nō sit impedi-
ta: et q' attentio adhibeat/ alibi q' nō diuertatur: q' scily da-
to q' obiectū sit pīens homo tamē non videt illud nisi attē-
dat: q' scily attentio est illud q' coniungit animā cū re vīsa.
Et scily necessariū aer qui deferat speciem rei vīse ad oculū
Lux illustras et aerē et rem vīsam. Et repus. I. mora infra
quā aīa iudicat de obiecto. Aīa em subito non iudicat da-

to q' res anime subito se opponat. Sic vere ad debitū iudi-
ciū cognitiois discretiois et disculionis de aliq' re faciendū
necessaria sunt plura: videlicet interior. I. naturalis ientus
et discretio. Item dispositio oculi. I. mentis dispositio con-
ditio: vt scilicet nō sit ibi alicuius fauoris vel odij excecā-
tio. Item attentio mētis. I. debita diligēcie adhibitiō: q' scily
licet qui bene vult iudicare vel inter res discernere: neces-
se est q' sit diligens et attentus. Ij. Parall. xix. Sit timor dei
vobiscū: et cūta cum diligēcia facite Dan. ix. Attende et
fac. Item est necessaria aeris exterioris. I. bonorū sociorū et
consiliarioū adiutorū et delatio. Nullus em est ita sapiēs
quin bene indigeat aere rerum species deferente. I. auxilio
alioz/ iudicio suo sana cōsilia ministrante. Ecclesi. xxxij.
Fili sine consilio nihil faciās. Item est necessaria repositio
flurio et dilatio. I. mora et deliberatiois adiectio: q' scily
nullus potest bene iudicare: nec rei veritatē subito eligere
vel videre. vnde Senec. in puer. Dū deliberādū est qd se-
mel statuendū est. Unde aplys. I. ad L. oim. xvj. Nolo vos
modo in transitu videre. Ite necessaria est lucis diuine pre-
sentia et interpositio: q' procul dubio visus recti iudicij nō
perficit nisi oculus. I. periona iudicans/ et aer. I. consiliarius
deferens/ luce diuine gratie illustrēs. Alias em nec iste be-
ne iudicabit/ nec ille bonum cōsiliū ministrabit. Joā. xj.
Quis ambulauerit in die: nō offendit: q' lucē mūdi hui' vi-
det. Et bene pīs in peccatorib' ista luce carētib': q' de re-
bus discrete nesciunt iudicare. Exemplifica quo modo vis.

¶ Ad hoc q' de re vīsa verum iudiciū habeatur: necesse est
q' res visui presentet: item q' res nō sit nimis oculo propin-
qua: nec ab ipso nimis elonget. Item necesse est q' illa res
sit firma et solida/ non aerea seu pūla/ immo visus p ipsam
transiens/ ipsam nō videre propter raritatem dimouet et pro-
banur. Ite necesse est q' res sit vel ex toto stabilis/ vel me-
diocriter mobilis. Quando enī aliquid velociter mouetur
nunq' de eius forma ppe iudicat: sicut paret de ligno lō-
go vel gibboso: q' videtur rotundum si velociter moueatur.
Item necesse est q' res sit alicuius quantitatis: ita em modi-
ca esse posset q' nullatenus visui subaceret. Et sic ergo di-
co q' sex sunt que visum perturbāt: et que visus distinctionē
et cognitionē tollūt: videlicet rei absentia/ rei nimis lōginqua
distantia: rei nimis rara et pūla transparentia: rei etiā nimis
parua existētia: rei insup nimis mobilis apparencia. Pro-
cul dubio istis sex modis videt impediri visus recti iudicij
vel vere discretiois in oculo cordis nostri. Et primo quidē
propter absentiam ignorantie. Ignorantia em facit nobis res
abientes: q' oīs res q' ignoratur/ intellectu absens est. Res
ergo abientes et ignoratas videre nō possumus/ et ideo ne-
cesse est q' res presentialiter scētaliter videamus/ ad hoc
q' de ipsi notitia habeamus. Quod est cōtra illos qui ma-
le de absentibus et ignoratis iudicant/ et qui causas presen-
tialiter nō examīnāt seu tractāt: quos scē exēplariter videt
dñs reprehēdere. Gen. xviij. vbi auditū videtur credere no-
luisse/ sed vīualē presentia adiecit/ dicens. Lamo: Sodo
morū et Gomorreorū multiplicatus est: descendam et vide-
bo vtrum clamorē qui venit ad me/ opere ppleuerint. Ite
dico q' visus recti iudicij impeditur propter propinquitatē af-
fectionis et amicitie. Res em immediate superposita oculo
nō videt: q' pro certo quādo aliquis oculo cordis nostri
per nimis affectū superponit/ defectus eius seu cōditio nō
cognoscit nec videt: immo q' pl' valet q' valeat iudicare.
Unde Senec. in puer. Amans qd cupiat scit: quid sapiat
nō videt. Ite impedit visus iste propter remotiōē odij in-
uidie et displicēcie: quia pro certo quādo aliqua persona seu
etiā aliqua res est a corde nostro et ab affectu remota/ et a
nobis per extraneitatem vel odiū elongata: bonitatem ipsi' nō
videmus: nec de ipsa debite iudicam'. Et inde fit q' extra-
neos et remotos contēnimus: et respectu familiarū ipsos
modicū reputam': sicut faciūt illi plari q' solos ppatritos
promouēt: alios autem nō videtur respicere vel videre. ps.
Oculos habent et nō videbūt. Igitur necesse est q' persona
nec per affectū sit propinqua: nec per odiū remota/ ad hoc
q' propie cognoscat. Item impedit recti iudicij visus pro-
pter prauitatem hypocritarū et falsē apparentie. Aer em nō po-
test videri: quia nō est solidus sed transparentes. Sic vere pro-
ditos/ falsos amicos/ vel hypocritas/ qui nihil habet solidi:

Cap. VIII. Lib. I. De Benu Auditus.

tatis/multū vero raritatis/fictiōis et vanitatis: nunq̃ pro-
prie videtur aut cognoscit: q̃ semper est aliud q̃ credat: q̃
pro certo tales nullo modo volunt videri ṽl cognosci. Job
xxiiij. *Obferuat caliginē: dicens: nō me videbit oculus. et
operiet vultū suū.* Res ergo debet esse solida. i. homo debet
esse verus/fidelis et firmus: ad hoc q̃ de eo possit iudicare
sensus humanus. Item impedit propter mobilitatē in con-
stantie. Aliqui em̃ sunt ita in morib⁹ mobiles/inconstātes
et instabiles q̃ homo nō potest ipsos cognoscere vel vide-
re. Job. xliij. *Si me ventā ad dexterā nō videbo illū.* Item
impedit iste visus propter modicitatē sufficiētiē: q̃ istud fit
q̃ res est ita parua. i. ita modice p̃tiosa q̃ homo nescit de
ea iudicare. Job. xvi. *Modicū ē iam nō videbit me.* Ista
igitur sunt sex causę que impediūt iudiciū ratiōis. Al ei ista
possunt dici de visu mīe diuine: qui p̃ certo impedit sex mo-
dis: q̃ p̃ocul dubio deus nō dignatur oculo mīe videre il-
los qui sunt abentes: scilicet extra domū ecclesie: sicut sunt
infideles. Item illos qui sunt nimis propinqui: scilicet per pre-
sumptionē: sicut sunt illi qui se reputant deo p̃prios/de
proprijs meritis p̃sumētes. Item illos qui sunt nimis lō-
ge per peccatū: et qui longe a deo recedūt per obstinationē
et desperationē. Item illos qui sunt rari et trāspārentes per
falsitatē et hypocrisis vanitatē. Item illos qui sunt nimis
mobiles per animi leuitatē et per inconstantiē fluxibilitatē
Item illos qui sunt nimis parui per fidei modicitatē et per
imperfectā virtutū quantitātē. Talis em̃ non videt oculus
diuinus: nec ip̃os ad salutē respicit sue mīe aspectus. Ecce. g.
Dereliquit dñs terrā: et dñs nō videt nos. q̃ p̃ certo iste solū
videt oculo sue mīe illos qui p̃ fidē sunt presentes: illos qui
per humilitatē mediocriter sunt distātes: illos qui per verit-
tatē sunt solidi: illos qui per perseverantiā sunt stabiles: et il-
los qui virtutū dimētionibus sunt p̃pleti: ṽl sic quilibet tas-
los dicat illud psalm. *Audite dñs et miseris est mei: factus
est protector me⁹.* ¶ Sicut dicit Seneca ubi tractat de iri-
de: nihil est acie nostra fallacius: et inde est q̃ super oēs sen-
sus facilliter decipit sensus visus. Et sic aliquādo videt cir-
culus in candelā: aliquādo videtur vna res moveri que est
stabilis: sicut existēti in naui videt q̃ littora moventur: sicq̃
vna res videtur due. Qd̃ contingit quattuor modis sicut
ponit Aincētus. causas tamē omittit: q̃ nimis sunt diffici-
les et profundę. Et breuiter causę istonū fallaciū visuum
sunt in ip̃o oculo non in rebus: et ip̃e motus quē in littore
esse credimus in nobis est qui in nauicula fluctuat. Res
neraliter autē ista accidunt: p̃ter aliquāle humoris grossi
interpositionē: vel propter motū spiritus et perturbationē.
Sic vere visu et iudicio nostro nihil est incertius aut falla-
cius. Decipitur em̃ aut propter nimā affectionē: et tunc vi-
detur nobis q̃ vna res est due: q̃ scilicet bonū illonū quos
diligimus: duplex q̃ sit putamus. Aut propter mentis tur-
bationē: et ignorantiē corruptionē: vel inuidie aut odij tur-
bationē: q̃ scilicet tunc nos esse stabiles respectu aliorū cre-
dimus: alios vero respectu nostri vanos et mobiles estima-
mus: et reuera motus iste et motū defectus sit in nobis: et
nō in illis: tamē nos ipsum esse credimus in alijs: nō in no-
bis. Naturale em̃ est sicut dicitur: q̃ in quo quis infans in
eodē credat alios infantes. Homo em̃ scō: se alios iudicat: et
scōm conditionē propriā: aliorū conditiones mēsurat: iuxta
cōsiliū p̃lati: dicentis. Accipite eū et scōm legem vestrā
iudicate. ¶ Quādo spiritus visibilis et imago rei vise in ce-
rebro mouet: tunc visus decipit: q̃ homini videt q̃ oia mo-
uantur: et sic cōtingit illis qui diu circūierunt: q̃ etiā postq̃
steterint/ videtur eis q̃ circūeant vniuersa. Spiritus enim
cerebri mouet: et ideo motū illū qui in se est/esse in alijs opti-
natur. Sic etiā cōtingit homini qui trāsit fluuiū quādo ali-
quo flatu aque sup̃ficies fuerit mota: tunc enim videtur sibi
q̃ ip̃e currat/vel q̃ equus suus labat aut fugiat/vel q̃ ip̃e
se moueat/ seu cadat/ dato q̃ immobilis tunc p̃sistat. Spe-
cies em̃ rei vise/ scilicet aque que est in motu/ diu oculo p̃sen-
tatur: spiritū visibile mouet: sicq̃ talis species sic mobilis
per ipsum ad sensum p̃munē defertur: et sic sibi videt q̃ mo-
tus qui est i aque sup̃ficies/ in seip̃o efficiat. Ista possunt ap-
plicari ad duo genera peccatorū in quibus visus recti iudi-
cij est corruptus. Sunt em̃ quidā qui se cūdam se iudicant
alios: et quidā qui scōm alios iudicant semetipsos. Qd̃ scilicet

illi qui circūeant p̃ vitia et peccata/ p̃pter motū et turbatiō-
nem sue discretiōis et sue estimatiue p̃tutis (que scilicet mo-
tibus malorū desideriorū turbatur) alios q̃q̃ bonos et sta-
biles/esse varios et mobiles et circūeantes per vitia opinan-
tur: sicut super⁹ sū est dictū. p̃ salm. In circūitu impij am-
bulāt. Contra autē quidā sunt qui q̃ vident totā sup̃ficiē
aque. i. totā p̃teriem vite humane fluere p̃ peccata/ et malos
rum vitam finaliter currere ad tormēta/ illi p̃ocul dubio il-
lud idem estimāt de seipsis: et diu alios fluere p̃siderant/ se
ip̃os posse stare desperant: et in damnationē eternā necessa-
rio se caluros cogitat atq̃ putat. Ecce. xliij. *Audet vana: et di-
uinant mēdactum/ ait dñs.* ¶ Infinite alie illusiones et de-
ceptiones sunt circa visum: et potissime in diuersis generi-
bus speculorū: q̃s longū est ponere/ quas etiā nec Aincēt⁹
in speculo naturali: nec magister in libro de proprietatib⁹
rerum ponit/ et ideo ipsa omittit volui quo ad p̃sens. in li-
bello em̃ p̃etri de ceperia qui intitulatur de oculo moralis
inuenies de visu multa notabilia extracta de scientia p̃spe-
ctiua: de quibus nonnulla posui in tabula quā cōposui in ti-
tulo de oculo/ et in titulo de videre. Vide etiā infra de oculo:
ubi multa.

Capitulum Octauum de sensu auditus.

Sensus auditus in aurium organū suū sortis-
tur effectū: plurimq̃ p̃currunt et requirūt ad hoc
q̃ debite exerceat actū. Requirit em̃ virtus in-
terior bene disposita ad sonum iudiciū: requi-
ritur auris exterior bene operata ad sonum recti
p̃ndū: requiritur aer ad sonum deferendū: requirit atq̃
ratio ad sonū iudicio anime presentandū: tēpus etiā ad delib-
berandū. Ista possunt dici de auditibus: et iudiciibus: q̃
scilicet quinq̃ requirūt ad hoc q̃ causas audiant debite
atq̃ iuste: scilicet virtus interioris: auris flexibilis et
facilis audire exterioris: aer consiliij famolis: attentio dis-
ligentie potioris: tempus seu mora deliberationis puden-
tioris. Expone diffusius sicut supra eodē s. v. ubi ista expo-
nuntur de visu. Barth. xliij. Qui habet aures audienti-
diat. ¶ In aure est os petrosolum/ durū/ toruosum/ et sicci⁹
cooperans ad auditū: q̃ scilicet aer ibi melius cōstringitur
et sonus fortior generat: sicut ponit Cōstantinus q̃ campa-
ne melius sonat flante borea q̃ flante austro propter aeris
siccitatem. Sic vere ad hoc q̃ audiamus sonum verborū et
mandatorū dei: et etiā sonū et voces pauperū egenorū/ multū
tū cooperat q̃ in aure cordis os petreū. i. duritiā iustitie de-
bitē habeamus. Ecce. xlvij. *Sept aures tuas spiritus.* Qd̃
pro certo iste sonus melius nobis sonat si boreas diuini tē-
poris nos iduret: q̃ si austro mūdane p̃seritat: nos emol-
liat. Vel dic q̃ sonus precū nostrarū melius sonat in auribus
dei quādo borea et frigore tribulationum percutimur:
q̃ quādo austro p̃seritatis molimur. ¶ Sonus venit ad
auditum per multas reuolutiones: q̃ primo fit in loco ubi
percutitur: et post ad altum locum restringitur. Et sic postq̃
in aere multas reuolutiones fecerit: vltimo ad auditū per-
uenit et attingit. Et inde est q̃ quādo super lignum percus-
simus: ictum non statim audimus: licet ip̃m subito videas
mus. Tardius em̃ agit auditus q̃ visus: et ideo videm⁹ ce-
lerius q̃ audim⁹. Ista possunt applicari q̃ magis mouent
exempla q̃ verba: q̃ scilicet magis mouet iudiciū ratiōis
illa que exemplariter videmus/ q̃ illa que verbaliter audi-
mus. Unde Seneca epla. vj. *Homines amplius oculis q̃
auribus credūt: longū em̃ iter est per p̃cepta/ breue et effi-
cac per exēpla.* Illa enim que audiunt/ non semp sunt ver-
ra: q̃ scilicet de vno ad aliū perueniūt: et per multas reuo-
lutiones transeūt/ et ideo minoris fidei et credulitatis exi-
stūt. Unde cario. Rara fides ideo est: q̃ multi multa loquū-
tur. Secus autē de aspectu et visu qui immediate venit ad
oculū. Et ideo breuiter melius est q̃ exēplis predicem⁹ q̃
in nobis ipsis virtutes aliorū oculis ostēdamus/ q̃ q̃ verba
eorum auribus exponamus. Barth. v. *Audeat opera ve-
stra bona.* Vel ista etiā possunt dici de iudiciibus: qui tarde
debent credere audita/ facilliter vero visa. Vel dic q̃ quan-
do aliqua mala dicuntur de nobis vel de vtrore et familia/
ista vltimo ad nostrū perueniūt auditū. Totus em̃ aer ro-
ta viciat/ et tota patria plena est sono infamie/ ante q̃ ve-
niat ad auditū nostre noticie. vñ Seneca. Vltimi mala de

Ca. IX. X. et. XI. De Sensu tactus. Fo. VII.

4. mus nostre cognoscimus. ¶ Auditus quādoq; patit ex vicio cerebri, quandoq; ex vicio auris, quāq; ex corollione veritatis, et quādoq; ex honore sonoris: si aut in egypto superiorem in loco ubi nilus oritur, ex maximo fragore boies surdi fieri: quāpropter secundū solinum, a regione illa penitus recesserunt. Ita ergo oīa sensum auditus vel inficit vel molestant. Sic auditus noster turbatur quādoq; a veribus, i. a detractorib; et corolloribus, iniuriatorib; quādoq; a fragore alicui; horribilis infante alioq; rē. Uide titulo de auribus circa finem.

Capitulum Nonum de sensu olfactus.

1. Olfactus sensus est quo inter odores discernimus, et quo in bonis odorib; delectamur, malis vero refugimus et horremus. Odores enim rei primo a re per aera euaporant. Aer vero rali odore imbutus, ipm ad nālum portat: qui ipm in cauemulū narium, anime iudicio representat: qui si bonus est animā delectat, si vero malus, ipm afficit et molestat. Talis est virtus discretionis. Ista enim diiudicat de fetore vel odore, de infamia et fama alioq;. A substantia enim cuiuslibet, i. a vita et moribus resoluunt odor: fame, qui tandem in aere, in victicia propinqua miscet, et tādē ad nāres discretionis nre seu ad olfactū nostrū puenit et deferit. Isto g si bonus fuerit, delectamur: et exēplo ad bñficiendū inducimur et cōfortamur: si vō malus fuerit, turbamur, et aliqñ ex tali exēplo inficimur et grauamur: q; pcul dubio bona fama pot esse causa boni, et mala mali. Lat. i. Odores vestimentorum

2. tuorum sup oīa aromata. ¶ Sensus olfactus summe viget i quadrupedibus, solo enim odore discernit inter herbas ialestiferas et nocivas. p oīssime autē viget in simia: que ante omnia cibū odore tentat, in cane: qui odore pedā inuenit, in vulnere: qui cadauera etiā vltra mare odoratur et sentit, scōs. Isthodo. l. xij. c. viij. Ido inter aīalia valde male odoratur: qd forte fit ppter cerebri humiditatem scdm Aristot. Sic vere odoratus discretioris et deuotionis spūalis, quā scy inter bonū et malū discernitur, et qua bonū eligit et malū dimittit: magis hodie viget in bestiis q; hoibus, i. in laicis q; ecclesiasticis: et simplicibus q; in sapientibus: q; scilicet isti odore deuotionis suauitate cibī eucharistie profectum: pedā eterne glorie inuestigant atq; sequuntur: et cauer moris christi pferunt, et meditant: dicētes christo illud Cant. i. In odorem vnguentorum tuorum curruimus, rē. Reliqua vide de nato et odoribus in titulo suis.

Capitulum Decimum de sensu gustus.

1. Gustus est sensus cuius est lingua propriū instrumentum. ¶ Erui enim in lingua et in eius porosa substantia cūctētes, mediāte humore saluati et bī sapore accipiunt: et ad aīe iudiciū referunt: sicut est de alijs supra dictis. ¶ Est autē hic sensus summe vtilis ad indiuiduā conseruationē. Isto enim mediāte corp⁹ nutritur: isto vero vel corrupto vel ablato vis enutritua deficit: et tota natura corporis dissipatur. Ppter istum sensum possum intelligere cōpassionis virtutem, que pcul dubio discernit inter dulcedinē prosperitatis, et amaritudinem aduersitatis alioq;: vt scilicet ipm cōgaudeat in prosperis, et condoleat in aduersis. Ad eādē enim neruo colligatiū charitatis dilectionis, mediāte salua grē et deuotionis, gustus pietatis et cōpassionis perficit: per quē aīa nutritur virtutib; et auget, et sine qua non crescit in virtutib; nec complet, nec in esse grē cōseruat. Bene ergo dicit apostol⁹ cū dicit, i. ad Tim. iij. Pietas ad oīa vtilis est. Uel dic q; gustus est deuotio et cōtemplatio: p quas dulcedo diuina et sapor et suauitas eterne glorie bibitur et gustatur et amaritudo vitionum et terrenorū cōtēntur et horretur. Ps. 2. Gustate et videte: qm suauis est dñs. ¶ Gustus quādoq; i corpore corruptus vel auertit: in tātum q; dulcia/amara et insipida sentiunt. Ido quādoq; fit ex organici gust⁹ infectio: ne, et ex alicuius corrupti humoris a diuisione sicut fit in febricitantib;. Quādoq; fit ex sanguinis menstrualis fumosa spiratione: vt patet in nouiter cōcipientib;: in quib; appetitus mutat et gustus inficit: ita q; carbonēs eis sapiunt: et boni cibi desipiunt. Quādoq; ex aluius dulcis degustatione: vt patet in illis qui fructus dulces comedunt: quibus nō sapit postmodū vinum bonū rē. Sic vere gustus et com-

placētia bonorū spūalium inficit et corrumpit multis modis: vt scilicet ex reu et calore cupiditatis et auaritie: item ex sanguine carnalitatis et luxurie: item ex potu et ex amore dulcedinis, pipiritatis et terrene affluētie. Ista enim oīa gustum deuotionis nostre inficit: et saporem inuenire in rebus spūalibus nō permittūt. Ido na propter etiā tales qui in gustu verbi dei penitente et eucharistie, et alioq; bonorū spūalium nō delectantur: nunq; gustu eterne glorie finaliter recreant. Luce. xlij. Dico autē vobis q; nemo vtrouī illorū qui vocati sunt, gustabit cenā meā. Uide infra de cholerā. vltimo et infra de matre. S. iij. Et vide infra de lingua ubi inuenies de gustu.

Capitulum Undecimū de sensu tactus.

1. Tactus scdm Auicēnam est vis ordinata in neruis totius corporis ad cōprehēdēdum qd tangit. ¶ Est etiā tactus ille sensus quo nos cognoscimus calidū a frigido, humidū a secco, leue ab aspero, molle a duro, leue a pōderoso. Et habet iste sensus istud propriū: q; cū alijs sensibus propriā instrumenta et organa habeant, iste ad mēbra oīa se diiudicat: et in toto corpore diffusus existit, quāmo etiam oēs alios sensus concomitatur, et eis etiam cooperatur. Et licet iste sensus videat alijs grossior: est tamē pro maiori parte ipsiorū lior, q; scilicet tactus potest esse sine alijs sensibus: alijs autē esse nequeunt sine ipso. Nullus enim sensus proprie de suo obiecto iudicaret, nisi rem sensibilē tangeret et sentiret. Ppter istū sensum tact⁹ possum intelligere illā discretionē quā habemus de rebus que mētem nostrā compamūt atq; tūgūt. Et sic dico q; iste est sensus passiuus: quo percipiunt violentie tactū actiuorum. Quia igit tria sunt que nos tangūt: scilicet miseria proximorū, afflictio tormentorū, et horro et de testatio vitionū: possum dicere q; per sensum et aduertētiā talium tactū, possum intelligi tres virtutes, scilicet tactus cōpassionis quātum ad pām. Tactus patientie et tolerationis quātum ad scdm. Tactus doloris et cōpunctionis quo ad tertū. Cōpassio enim sentit proximorū miseria. Toleratio sentit turbatores molestias, cōpunctio sentit vitionū nequitias. Ppter tales enim sensus et tact⁹ sentim⁹ et cognoscimus quid est frigiditas et siccitas paupiatie: a sferitas et duritia aduersitatis: ponderositas vero et grauitas iniquitatis. Et cōuērio p istos possum⁹ sentire quid est calor dilectionis: humo et lenitas benigne cōsolationis: mollities et lenitas pipiritatis et mūdane cōsolationis: mollicies et triplici tactu potest intelligi illud psalm. q; de respicit terram et facit eam tremere: tangit mōtes: et fumigant. Dico ergo q; licet alijs sensus spūales ppria organa, i. proprios status et psonas sibi vendicent: scy vltus discretioris est in clerico, auditus iustitie in prelati, odoratus cōtemplationis in religiosi, gustus clemētie in laicis: tactus tamē iste, scilicet compassio/compunctio et aduertētiā toleratio debet esse cōmunis vniuersis. Job. xx. v. Dñs tēgit me. Et ideo talis tactus passiuus, i. talis perceptio talū exteriorū et interiorū dolorū, licet sit alijs virtutib; minus nobilis, est tamē ad salutē magis vtilis. Quos enim dñs compunctione cōpassione vel correptione tetigerit: ipsos pro certo saluos faciet, et curabit: sicut habemus p decursum euangelij ubi christus per tactū mutum sanauit. Mar. viij. Expuens tēgit linguā ei⁹ rē. L. c. p. curauit. Luce. v. Tetigit eū dñs: volo mūdare. Mōrtuū suscitauit. Luce. xij. Tetigit eū dñs: Adolēscēs tibi dico surge. Quia p certo qui a deo cōpassiōe miserorū et compunctione peccatorū, et afflictione tormentorū bene tangit, recte per cōfessionē loquitur: a lepra peccati curatur: et a morte ppetua liberatur. ¶ Sensus tact⁹ ledit multis, quāq; enim ex toto amittit: vt in mēbris paraliticis. Quādoq; intercepti: vt quādo cōfigit ppter opilationem neruorū spūitū libere non transire, et sic mēbra contingit obdormire, et tactū amittere: vt patet in apoplexia: ubi patiens etiam combustionē ignis nō sentit. Quādoq; ab exteriori ledit: vt quādo digitus frigiditate aeris raliter cōstringitur q; tactū vel puncturā sentire nō videt. Quādoq; etiā ppter incisionē vel corruptionē partū impedit: q; scilicet mēbrum corruptū vel pectum nihil sentire quādo tangit cōprobatur. Sic vere sensum cōpassionis et cōfessionis perdit peccator: multis modis: scilicet quāq; ppter p-

affo
mo
sta
am
ici
alo
lo il
t/se
essa
dis
de
erit
erit
ib;
nā
ali
spe
tū

affo
mo
sta
am
ici
alo
lo il
t/se
essa
dis
de
erit
erit
ib;
nā
ali
spe
tū

Cap. XII. Lib. I. De Spiritibus.

calysim auaritie: que scilicet contrahit manus ne det elemosinas. Quis dicitur propter apoplexiam supbia: que scilicet est morbus capitis: et sicut cadere. Quis propter congelationem in deuotionis et pigritie: que scilicet contrahit digitos ne faciat bonum. Quis dicitur etiam propter corruptionem luxurie: et quidam dicitur propter abscissionem desperationis: et obstinate malitie. Tales enim sunt avari/ supbi/ pigri/ luxuriosi/ et obstinati/ sensum compassionis vel contritionis non habent/ et ideo tactum diuine correctionis vel aliene afflictionis/ seu etiam prelati vel predicatoris/ monitionis vel redargutionis: nec non futuris ignis inferni/ et damnationis non sentiunt nec vident. Propter. xliij. Verberauerunt me/ sed non dolui: traxerunt me: et ego non sensi.

3. Per tactum potest intelligi quicquid consuetudo vel etiam operatio. Res enim que tangit aliam/ tangitur cum eadem: etiam cum aliquid facimus/ tangendo illud facimus. Sed de tali tactu actum nihil ad presens: quia hic solum agitur de sensu tactus passiuo et perceptiuo/ de quo vide in multis huius operis. §. et capitulum ubi agitur de tactu vel sentire.

Capitulum Duodecesimum de spiritibus.

Spiritus est quedam substantia aerea virtutes corporis exercitans ad suas peragendas actiones: ut dicitur in li. de spiritu et aia. Et generatur spiritus secundum medicos in hepate a sanguine per fontem caloris ebullitionem/ et ipsius sanguinis in aerea substantia conuersionem. Et autem triplex spiritus in corpore: scilicet naturalis/ vitalis/ et aialis. Naturalis est ille primus qui in hepate generatur/ et naturalem naturalem regit/ et ei dominatur/ et per eius adiutorium corpus nutrit et augmentat. Aialis autem est ille idem qui ad contrahendum amplius depurat/ et in vitalem spiritum mutat/ et per arterias diffusus/ vitalem pulsum operatur. Animalis autem est ille idem qui ad cerebrum missus/ ibi amplius depuratur/ et in aialem spiritum conuertitur: virtute cuius sensus et motus toti corpori ministratur. Per istas tres species spirituum possumus intelligere tres species gratiarum/ videlicet gratiam preuenientem/ cooperantem/ et perficientem. Gratia enim gratia data seu preueniens est sicut spiritus naturalis/ quia scilicet facilis est ad habendum ac si naturaliter haberetur. Quis dicitur etiam perfecta est alijs: quia ista non sufficit ad salutem. Facilitas enim euaporat/ et in nihilum cedit. Per. Et ibi spiritus eius/ et reuertitur in terram suam/ in illa die peribunt omnes cogitationes eorum. Gratia vero gratia faciens et cooperans est spiritus vitalis: que scilicet vitam anime tribuit/ et pulsum bonorum affectuum introductum. Et. §. Spiritus enim vite erat in totis. Gratia autem perficiens et consummans est spiritus aialis: que scilicet ista est que sensum discretionis perficit/ et motum bonorum operum consummat/ et custodit: que spiritualia facit sapere/ et motum bonorum operum consummare. Sap. viij. Optauit/ et datus est mihi sensus: innocui/ et venit in me spiritus sapientie: et preposui illi regibus et sedibus: et diuitias nihil esse dixi in comparatione illius. Quia pro certo illi qui spiritum sapientie/ gratie et perfectio: non habent/ respectu eius equiparabile nihil putant. Isti ergo spiritus iste gratie/ virtutes nostras naturales ad bonum excitant: ut scilicet secundum deum actus suos exerceant/ atque agant. Una etiam in aliam conuertitur: quia scilicet de gratia gratia data fit gratia gratum faciens: tandem in gratiam consummantem per maiorem decoctionem dilectionis conuertitur et mutatur. Contra autem nunquam fit istorum spirituum reciprocatio: quia scilicet ex quo quis ad gradum perfectionis et gratie consummans potuerit attingere/ nunquam debet ad alios gradus minus perfectos qui precesserant retroire. Per. Spiritus vadens et non rediens. Et el dicit quod isti tres spiritus significant tres virtutes theologicas: scilicet spiritum: que est sicut spiritus naturalis. Naturale est enim sperare bonum. Charitatem: que est sicut spiritus vitalis: ista enim dat vitam gratie. Fides: que est sicut spiritus aialis: a quo scilicet sensus et sapientia et rerum ad salutem nostram ostenditur.

2. Spiritus in corpore secundum membra quod diffunditur/ diuersis membris se incorporat/ et secundum membrorum diuersitatem operationes diuersas peragit et pertractat. Et sic dico quod in hepate cooperatur virtuti naturali: in corde et tunc vitali: in capite et tunc sensuali: in oculis et tunc visuali/ et sic de alijs. Non est enim aliud membrum in corpore in quo spiritus humanus aliquis exerceat actiones secundum totum membrorum varias dispositiones et conditiones secundum Auerroem et Aristoteli. Procul dubio per istum

spiritum humanum: qui est quedam substantia aerea in neruis et venis et arteriis constituta/ possumus intelligere spiritum sanctum qui aereus propter puritatem/ et propter spiritum gratie potest dici. Isti ergo per omnia membra. Per omnes status corporis ecclesie diuersimode se diffundit/ et diuersas gratias et virtutes in diuersis peragit et effundit. Ioh. i. Et manda de spiritu meo super omne carnem. Et sic dico quod isti spiritus mediante in hepate. In virtutibus misericordibus/ et interioribus/ secularibus/ est virtus naturalis: et ista est clementia seu pietas: quia scilicet alij per eos nutriunt. In corde. In virtutibus deuotis et seruilibus abundat virtus vitalis. In gratia et charitas. In cerebro. In virtutibus discretis et prudentibus abundat virtus aialis. In sapientia et scientiarum multiplicitas. Et breuiter per istum spiritum habet ecclesia vel aia visum fidei/ odoratum spei/ auditum obedientie/ gustum deuotionis et gratie/ tactum compassionis/ motum bonorum operationum/ loquelam confessionis/ sensum perfecte discretionis. Et ideo bene dicit apostolus. §. ad I. cor. xij. quod diuisiones gratiarum sunt: unus autem spiritus diuidens singulis prout vult. Alij enim per spiritum datur sermo sapientie/ alijs sermo scientie etc.

Capitulum Decimotertium de pulsu.

Pulsus est effectus spiritus vitalis: qui nihil aliud est quam motus arteriarum/ ex cordis dilatatione et contractione causatus. Propter quod ipsi cordis dilatatione in pulsu optime declaratur/ et ideo pulsus bachionum a medicis tangitur: ut cordis plenitudo cognoscatur. Alijs pulsus significat opera vel affectus: que procul dubio ab ipso corde originaliter exeunt/ et secundum dilatationem amotis/ vel contractionem timoris ipsius cordis/ pulsant extertus et procedunt. Paudens ergo medicus et prelatus/ subditos pulsus et operationes debet palpare/ examinare et tangere: ut sic possit cordium ipsorum dispositionem cognoscere vel videre: quia procul dubio secundum voluntas interioris bene vel male disponit/ secundum hoc pulsus exteriorum operum ordinat. Ideo cuiuslibet sic tangendo et examinando debet medicus seu prelatus dicere illud. Et. xviij. Accede ad me ut tangam te si tu es filius meus. Ad edicendum tangit pulsus in bachio. Ad fuit magis congruus et honestus. Est enim locus publicus et expositus/ quia verecundia potest tangi. Verecundia enim est secretiorum corporis partes tangere: et ideo ordinatum fuit ut pulsus bachionum tangeret. Quod scilicet sine virtutibus verecundia tangitur/ et ubi etiam propter cordis propinquitatem cordis dispositio melius declaratur. Ad edicendum est confessor vel prelatus. Isti igitur quando in confessione vel alias tangit et examinat infirmum peccatorem: ut scilicet sciat dispositionem cordis sui/ et debita remedia apponant/ non debet tangere verecundias partes. In debet inquirere de secretis verecundis peccatis: sed solum debet tangere bachia. In opera vel virtutes manifesta. Si enim apud simplices de talibus virtutibus inquirere/ delinquendi occasio prestat. Ad etiam de predicatione dico: quia scilicet tangere debet virtutes publicas: non occultas: ne forte si priuata delicta/ et eorum conditiones detegat/ simplicitas necesse talia expetris occasione tribuat. Et. liij. Pollutum nolite tangere. Etiam de iudice et prelato potest dici quod reum non debet tangere ut coheret nisi in membris manifestis et in criminibus obiectis: non de illis que nescimus: ne forte propter reuelationem alicuius occulti scandalum oriat. Et. i. Non gratias iniquitatem in domo impij. Pulsus varie sunt diuersitates: quia scilicet pulsus aliquando est fortis/ aliquando debilis/ aliquando durus/ aliquando mollis/ et sic de alijs. Isti tamen pulsus multis modis et occasionibus variatur: et diuersis diuersimode disponunt. Et inde est quod pulsus est fortior in viris quam in feminis: in calidis quam in frigidis: in siccis quam in crassis. Pingues enim fontem pulsum non solum habere: hoc propter frigiditatem complexionem: et propter arterie in carne occultationem. Item fortior est in iuuenibus quam in senibus: quia pro certo pulsus et maior calore in iuuenibus auget/ et ex etate frigiditate in senibus debilitatur. Fortior etiam est in hyeme quam in estate: quia scilicet in estate propter dissolutionem feruoris virtus fit debilis: que in hyeme propter adunationem fit fortis. Sic vere cum multis sint pulsus/ operationum et affectionum interiorum diuersitates: istud verum est quod iste meliores et fortiores existit in viris. In virilibus/ virtuosius/ et fortibus: in calidis. In deuotis charitativis et

Ca. XIII. et. XV. De Calore. Fo. VIII.

amore dei feruentibus: in macilentis. In pauperibus et abstinentibus: in iuuenibus. In puris nouis et innocentibus: in hyeme. In tribulationu frigore viuētibz et conuertentibz qd in illis qui contrarie sunt cōditionis: et qui modice sunt perfectiōis: qd procul dubio pulsus operationū et affectuū mollis est et debilis in feminabus. In hoibus mollibus et effeminatis. In frigidis. In tepidis indeuor et pigritia cōgelatis. In pinguibz. In diuitibz delictiois et dilataris. In senibz. In viris in malis moribus induratis. In estate. In prosperitate viuētibz et ardore cōcupiscentie inflāmati. In ista em oia videlicet estas: pspertas: senectus: male cōsuetudines: pinguedo delictiari: frigiditas indeuorionis: et feminitas inperfectiōis: pulsū operum et affectuū molliū cant et dūminuēt et valōē et fortitudinē tollunt: qd breuiter de talibus potest dici illud Sap. iij. Opera eorum inutilia sunt: et labores sine fructu. Homo dominiens pulsū habet paruū: et tardū: post somnū vero propter caloris confortatio: nem pulsū habet fortē: velocē et magnū. Sic ille qui dormit in delictis et vitis huius mundi: pulsū affectuū habet reptūm: paruū et tardū: sed postqz de tali somno ppe nitentiam surrexit: pulsus sue orōis: affectuū et operationis: masor: fortior apparebit. Calor em charitatis et feruoris: ex somno peccati pcedēte efficitur fortior: qd scilicet scōz apostoli ad Ro. v. ubi abūdaui delictis: ubi abūdaui gratia tādē maior. Vel dīc qd formus est deuotio post quā pulsus cordis et affectus cōsuevit crescere et vigere. Cal neum tēperatū pulsū fortificat et cōfortat. Si vero aqua in calore excedat: sicut fit in illis qui bulliunt: pulsus celerius efficit: et ex euaporatione spiritū virtus totaliter extinguitur: et mors sequit. Sic vere illi qui balneantur in tēperato balneo deuorionis vel lachrymole compunctionis: pulsū affectus solent tēperatū: fortē et viuacem habere: qd scilicet tales in bonis affectibus et operibus solēt pcedere et vigere. Illi vero qui in excessiuo balneo mundi delictiarum se balneant: pulsū malōz desideriorū et operū cētum habent: qd scilicet mundi delectabilia plus debito desiderant et affectant. Prover. x. Desideria occidunt pigrum.

¶ Istā igit excerpta et extracta de tribus primis tractatibus huius libri: ubi scilicet agitur de deo angelis et aia et eius virtutibus: quāsum ad pcedens spectat negotiū: sufficiant: qd cōtus multa ibi sunt alia: ista tamen sola visa sunt mihi moralizabilia et ad mores applicabilia. Nōc ergo ad moralizandum illa qd ad cōpositionem corporis humani et mēbris: rum pertinent: in anū mittamus: et hic sub vno tractatu de qualitatibus et humoribus: de membris: ossibus et etatibus: necnon de sex accidentibus sanitatem cōseruātibz: et cōsequenter de infirmitatibz sanitate destrūtibz pstrigam.

Capitulum. xiiij. de humani corporis cōpositione.

¶ Humanū corpus et partū eius proprietatibz tractatur: ab elementaribus qualitatibz et quatuor humoribus: ex quibus cōstat corpus humanum: est primitus inchoadum. Quatuor itaqz sunt elementa: et quatuor elementares qualitates: ex quibus constituit omne animatū corpus: et maxime corpus humanū: qd inter alia corpora est nobilissimū: et nobilissimis operationibus deputatū: vtpote anime rationalis organū: ipsius actionibus ordinatū. Ex quatuor em elementis constare dignoscit: scilicet igne: aere: aqua: et terra: et ex istorum elementorū quatuor qualitatibus principalibus ordinat: scilicet calore: humiditate: frigiditate: et siccitate. Caliditas em qualitas est ignea: humiditas aerea: frigiditas aquea: siccitas terrea. Istā em quatuor sunt que corpus in esse constituit: ipsas qdū simul: pportionate fuerit: in esse suo custodit: et componit. Reuera sicut homo exterior corporalis formā exterioris: sic etiam spūaliter loquēdo: homo interior: et moralis formā interioris. Quia em moralis homo est organum nobilissime forme: scilicet anime: hoc est dictū diuine gratie que animat mētem nostram: ideo necesse est qd nobilissime formet: et qd a multis virtutibus informet. Di co igit qd in cōpositione eius spūali et morali debet cōcurrere quatuor elementa: et quatuor qualitates ab eis depēdentes. Quatuor em elementa sunt: ignis: lardos: charitatis: Aer: lardos: puritatis. Aqua que cōgelat et refrigerat. Lardos: diuine maiestatis. Terra que oia sustinet et fundat.

fundamentū humilitatis. Ab istis em quatuor spūalibz elementis oriuntur quatuor qualitates pceptales: i. quatuor virtutes cardinales. Ab igne em charitatis pcedit caliditas iustitie: que scilicet est feruida per rigorem. Ab aere puritatis pcedit humiditas scientie et prudentie: que scilicet est clara et lucida per splendorem. Ab aqua diuini frigoris et timoris pcedit refrigerium tēperantie. Ab terra vero fundamētalis humilitatis pcedit siccitas fortitudinis et constantie. Res em sicce magis sunt fortes et durabiles qd humide. Istus ergo quatuor virtualibz qualitatibus interior homo noster: scilicet mens et conscientia componit: et ad susceptionem anime. diuine grē disponit et formatur. Quod bene figurat Eccl. i. in illo mirabili aiali qd habebat quatuor facies et quatuor pēnas. Quatuor em facies sunt quatuor virtutes originales: scilicet charitas: innocētia: timor: humilitas. Quatuor autem pēne sunt quatuor virtutes cardinales: scilicet iustitia: prudentia: tēperantia: fortitudo. Exo. xxv. Facies quatuor circulos aureos p quatuor angulos. De quatuor qualitatibz due sunt actiue: et due passiue. Actiue em sunt caliditas et frigiditas. Passiue autem sunt humiditas et siccitas. Istari em qualitatibus actione et passione corpus humanū regit et tota eius cōditio variat. Sic vere de calore charitatis: et frigiditate diuini timoris: et humiditate elemētie et dulcoris: et siccitate abstinentie et squaloris: moralis homo cōponit: et istari actionibus et passionibus tota aie cōditio ordinat.

Capitulum. xv. de calore seu caliditate.

¶ Calor seu caliditas est quedam elemētaris qualitas: summe actiua: et diuersorū effectū in corporibus inductiua. Istā est em oia que nascuntur generatiua: inferiorum ad superiora reductiua: compactorū: dissolutiua: durorū remolliuina: mollium vero et liquidorū induratiua. Per caliditatem em cūcta generabilia generantur. Patet in vere: ubi calor solis adueniens facit herbas: flores: fructus et folia generari. Et quādoqz fit qd per calorem celestem rane sursum in nubibz generant. Item per caliditatem infima ad superiora reducunt. Calor em de terra et aqua fumos et vapores dissoluit: et cum motū habeat a centro ad circūferentiā: ipsos sursum secum eleuat et extollit: primo in substantiam aeream: tandem igneam cōuertit. Item per istum calorem metalla que dura sunt: dissoluitur et molliuntur: illa vero qd liquida sunt per cōsumptionē partium subtiliorū remanētibus terrestribz indurantur: sicut patet in ouo liquido per calorem ignis indurato. Procul dubio talis calor videtur esse feruor: charitatis et diuini amoris: vel etiam ipse spūsanctus: qui dicitur et calor et amor. Quia pro certo talis calor solet in viris iustis generare virtutū et bonorū operum vbertatē et perfectionem. Inferiores vero: et terrenos et mūdānos: et hic inferiorius circa terrena detentos: solet sursum eleuare et trahere ad celestia affectionem. Compactos et obstinatos solet dissoluere per cōtritionem et cōpunctionem. Liquidos autē: molles et carnales solet indurare et solidare per cōstantie et patientie roboratiōē: et per perseverantiē durationē. Ideo bene dicit apostolus. Ephe. iij. In charitate redacti et fundati: ut possitis cōprehendere cum oibus sanctis: que sit latitudo longitudo: subtilitas et profundū. Vel dīc qd caliditas est cōcupiscentia mūdāna: qd pro certo ista est que viriorū qualitatem generat: et ranas garrulitatis in aere cōficiēte causat: sursum per superbiam eleuat: fortes: duos: et in bono compactos dissoluit et debilitat: molles vero: teneros et misericordes et pios per paritatem: constringit: et per crudelitatem indurat: subtilesqz partes bonorū affectuū et gratiarum et virtutū euaporare faciens: terrestres auaritie appetitus in corde retinet et reueruat. Job. xij. Cor eius indurabit quasi lapis: et stringet velut malleatoris incus. Calor solet materiā in quā agit subtile: mititur em ipsam materiam spūalem facere: et ideo nō cessat eam rarefacere: dissoluere et dilatare: et ad simplicitatē reducere: et in ignem vel aerem subtile: sicut patet in glacie: que primo per calorem dissoluit: et tandem si fortius agat: bullire compellit: et sic in fumū et aerem cōmutat. Talis est calor charitatis: vel etiam spūsanctus: quia procul dubio omnē materiā in quā agit: omnē mentē quā calefacit: mititur in spūalem

Cap. XV. Lib. I. De Calore.

reducere/puram et simplicem facere/ et in naturam aerream et igneam. i. puram/claram/sancam/et lymphidam immutare. Et ideo iste primo dissolvitur per contritionem: dilatat per dilectionem: bullire facit per bonorum desideriorum affectionem: et sic in aerem ipsam convertit/ per bonam moralem conversionem et mutationem. Quod etiam de calore tribulationum potest intelligi: quod scilicet iste facit occasionaliter omnia supradicta. Job. xxiij. V. apud solutus calore in es vertit. Vel dic de calore concupiscentie: que primo dissolvitur per delectationes: dilatat ad mundi bona per ambitiones: bullire facit per malas affectiones/ et sic mentem evanescere facit per vanitates et elationes. ad Ro. i. Vanuerunt in cogitationibus suis et obscurati est insipientes cor eorum. Caliditas est naturaliter purgatua: ut patet in auro etc. Unde de auro/ et de igne/ et quomodo aurum per ignem non minuitur sed purgatur. Caliditas est accidentaliter corruptiva: ut est videre quando calor plus dissolvit quam consumat: ut patet in cumulo frumenti aqua asperso/ ubi calor inclusus aqua resolvit in humidam fumositatem: que grana tacta remollit/ et ea putrefacit et corrumpit. Calis calor est malus amor/ qui se cor calefacit multipliciter et inflamat. Iste enim mentem in qua agit/ solet corrumpere/ et in vitiorum putredinem commutare. Unde est inquit aqua et humoris mollis affectionis in homine/ statim solet eam in malos appetitus resolvere: qui resoluti grana virtutum solent inficere et corrumpere: ibidem vitiorum putredinem generare. ij. Petri. iij. Et cum magno impetu transierit: clementia vero calorem solvens. Vel ista possunt allegari contra multos qui plus dissolvunt quam consumere possunt. i. qui plura et ardua negotia solent incipere quam possint fine debito terminare: quia ut communiter corruptio et defectus solet in talibus apparere. Exodi. xvij. Stulto labore consummeris: ultra vires tuas est negotium. Caliditas est naturaliter alleviatur. Humiditas enim per calorem consumitur/ et sic pondus materie minoratur. Etiam per actionem caloris ipsa humiditas partim in spiritibus commutatur/ per quorum multiplicationem corpus amplius levatur: inde est quod corpora animalium viventium sunt incomparabiliter leviora quam corpora mortuorum. Unde fit propter calorem et spirituum contentum in arteriis et in venis. Corpora etiam post praedictum sunt leviora quam ante: et hoc propter calorem qui per cibum in corpore confortatur: et qui occasione cibi digerendi/ fortius roboratur. Sic procul dubio amor dei fervoris devotionis facit hominem spiritalem/ agilem atque levem: ita quod facilliter potest per bona opera et per obedientiam currere/ et sursum per affectionem et contemplationem ad celestia se levare. Iste enim calor humiditatem carnalitatis consumit/ et spiritus bonarum affectionum generat et producit: sic mentem levem et agilem facit/ et pondus peccati et male consuetudinis minorat atque tollit. Nihil enim est amore levius: nihil facilius aut promptius. Ideo bene dicitur. i. ad Cor. xij. quod charitas omnia credit/ omnia sperat/ omnia sustinet etc. Et inde est quod illi qui sunt vivus per gratiam/ et ipsi seu cibati per doctrinam et scientiam sunt mortuis et reclusis. i. peccatoribus et virtutibus vacuis magis leves/ et ad obedientiam/ et bene operandum/ et celestia ascendendum et affectandum magis agiles atque fortes: et ad sustinendum et supportandum ipsis platis et sociis minus graves. Lulus tamen contrarium in mortuis. i. in peccatoribus invenitur: quorum vita gravis et importabilis coeperit. Sap. ij. Gravis est nobis etiam ad videndum: quoniam dissimilis est alii/ sicut vita eius. Vel etiam istud potest intelligi de levitate spiritualis paupertatis: quod pro certo quando calor charitatis abundat: tunc humorem bonorum temporalium per elemosinas consumit/ et alleviatur ab onere terrenorum. Sicque fit quod quando quis per gratiam est vivificatus/ et per doctrinam vel per eucharistiam bene cibatus/ magis solet esse ut cetera terrenis alleviatus. Actuum. xviij. Satiari cibo alleviabant naudem: proicietes triticum in mare. Vel ista possunt dici de malo amore et fervore: qui facit hominem levem et inconstantem/ et nihil difficile vel graue reputantem. Vel potest etiam dici de divitiis bonis qui quando sunt divitiis satiati/ tunc solent magis esse a divitiis alleviati/ et calore charitatis amplius confortari. Vel etiam dic in malo quod illi qui divitiis satiant/ amplius per inconstantiam alleviatur/ et minus per dei timorem premuntur et aggravantur. Isa. lx. Alleviata est terra sabulo et terra nepti sicut lim etc. Caliditas est aliquoties aggravatur actione

enim sua habet poros aperire/ partesque subtiles et leves consumere/ et spiritus qui sunt causa corporis levitatis/ evaporare: et facere/ et exterius a corpore trahere et educere: et sic in corpore ponderosam grauedinem generare. Et ista est ratio quare corpora sunt magis ponderosa et laxa in estate quam in tempore hyemali. Ista omnia facit calor/ et fervor: mali amoris/ vel etiam cupiditas tam carnea quam terrena. Unde enim graue pigram et ponderosam/ ad bona opera inhabilem et ineptam faciunt/ subtilesque partes. i. gratiam et devotionem consumunt/ poros sensuum et affectuum ad mundana aperiant: sic ipsius et virtutes qui causa erant spiritualis levitatis/ evaporare faciunt: et sic retinendo partes terrestres. i. appetitus terrenorum/ vitiorum grauedinem introducunt/ et hominem grauem ad bene operandum faciunt/ ipsiusque pigram et desidiosam constituunt. Quod bene videtur figuratum Job. iij. ubi ventus viens et calidus percussit virentem hederam: que fuit prius arefacta. Caliditas naturalis est coloris rubei et purpurei in corporibus generatur: sicut patet in rosis et in corporibus sanguineae complexionis: in quibus ex diffusione caloris per membra coloris rubens generatur. Caliditas vero immaturalis est palloris et non rubedinis effectiva: sicut etiam patet in rosa quam in fumo sulphuris posita statim ruborem amittit/ et in colore pallidum se convertit. Calor naturalis est charitatis et contritio. Calor vero immaturalis est carnalis et cupiditas/ inflamat. Et pro certo calor dilectionis et ardor contritionis solent ruborem honestatis et verecundie generare: et per honestam conversationem totam hominis suppellectilem colorare. Contra vero caliditas immaturalis/ scilicet carnalis vel mundialis concupiscentia/ maxime quando sibi adiungunt opera/ solet ruborem verecundie tollere: et pallorem inhonestae conversationis inducere/ et totam hominis suppellectilem offuscare. Thren. iij. Obscurati est aurum: muratus est color optimus. Caliditas temperata causa est conservationis/ vivificationis et vegetationis: sicut patet de calore naturali: quod mediante compositione morum perficit/ et sanitatem anime custodit. Calor vero immoderatus et excedens/ totum contrarium facit: quod scilicet materiam in qua agit/ vias ad vitam dissolvit/ et finaliter destruit et consumit. Sic vere calor et ardor tribulationum si fit temperatus/ proficit: vitiaque gratie/ et digestionem seu compositionem morum perficit/ et sanitatem anime custodit. Si vero ultra debitum excedit/ solet mentem per pusillanimitatem dissolvere/ humorem devotionis consumere/ et sic per desperationem universam morum substantiam devastare. Vel ista etiam possunt dici de correctioe temperata et excessiva. Vel dic quod calor temperatus est charitatis et contritio/ que sanitatem anime custodit. Calor autem excedens est cupiditas/ et luxuria/ et iracundie inflamat/ quod bona omnia destruit et consumit. ij. Petri. ij. Lemeta calore solentur. Calor temperatus/ acerosus et amarus convertitur in dulcia: ut patet in fructibus maturatis. Excedens vero et intensus dulcia convertit in amara: ut est videre in humoribus/ ubi sanguis dulcis in cholera convertitur: et in aqua maris/ ubi per actionem caloris/ partes subtiles evaporant/ terrestres vero in salis substantiam convertuntur. Sic facit moderata correctio et contritio: quod peccatoris amarum convertit in dulce hominem/ bonum et iustum. Si vero excesserit/ tunc per desperationem ipsum abominabilem et partes subtiles/ scilicet spiritum de devotionem evaporare facit: et eum de dulci in amarum. i. de iusto in impium commutabit. Thren. j. Et ipsa repleta amaritudine. Calor naturaliter est fructuum maturatio/ et quanto calidior est regio/ tanto est fructuosius etiam ad maturitatem productivus: et in ipsis amplioris dulcedinis causa. Est etiam calor multarum nobilium formarum tam naturalium quam accidentium de potentia ad actum eductivus: sicut patet de metallis/ que actione caloris de duris lapidibus educuntur/ de vitro/ quod per calorem violentiam de cineribus generatur/ et etiam de fructibus/ qui calore mediante de potentia arborum procreantur. Calis calor est charitatis fervor/ vel contritionis ardor/ vel spiritus sancti vigor. Iste enim quando abundat in homine/ mansuetudinem prudentem solet inducere: dulcedinem devotionis solet efficere: et de ipsa materia. i. de ipsa voluntate que more materiam est formam omnium susceptivam/ nobiles formas bonorum morum solet educere: et ibidem metalla virtutum interloz/ vitruvii. i. claritate conditionum exteriorum/ fructus etiam operationum virtuosorum solet efficaciter generare.

¶ Et ista ex parte de calore et ardore correctionis et tribulationis/cuius impulsu homines maturantur/et ad prudentiam conuertuntur: quia sicut dicitur *Eccl. xlviii. Et creatio dat intellectum. Et per cuius actionem forme virtutum/ab ipsis informibus peccatoribus educitur. Unde illud predictum Job. xlviii. A pice solutus calore in es vertit. Et calor solet in aere multas impressiones generare/et ibidem per vaporum attractionem/nunc nubes/nunc pluuiam/nunc ventum/nunc grandinem/nunc fulmen/nunc tonitruum facere et creare. Sic vere calor cupiditatis temporalis/vel ardor voluptatis carnalis/vel etiam furor ire et crudelitatis mentalis/solet in aere cōfessiones multas impressiones diabolicas introducere. Et per certo ibidem generatur a tali calore pluuiā voluptatis/nubes ignorantie et obscuritatis/ventus vanitatis/grando proteruitatis/fulmē crudelitatis/tonitruum discordie et rixositatis. ps. Ignis grandis nre glacies ipsius procellarū etc. Et calor semper vult sursum redire/et ideo corpora calida solent motū suū sursum a centro ad circumferentiam facere/et nunquā nisi violenter inferius resistere. Patet in igne: qui semper sursum ascendit/et in oleo: quod superficiem semper querit. Sic vere illi qui per charitatem sunt feruidi/et calore sancti spiritus calefacti/non solent ista inferiora diligere/ sed semper superiora et celestia affectu querere/et ibidem totis affectibus coalescere/et nunquā in terrenis et infimis per complacentiā remanere/ dicentes illud *Eccl. iij. Venite ascendamus ad morem dñi. Et dicit de calore cupiditatis et ambitionis/qui possessores suos semper facit superiora petere/dignitates et officia querere/et statum infimū abhorrere/ exemplo luciferi dicētis. *Eccl. xlviii. Suprastra celi exaltabo solum meū etc. Et calor seipsum solet per effectus offendere/et cōditiones suas quibuscūq; signis exterioribus declarare. Et inde est scdm̄ *Constat. li. j. Theophraste cap. xlvij. q. corpus si fuerit calidū/erit caro multa/pinguēdo pauca/color rubescit/pili nigri/racē calidus/intellectus bonus/homo facilius/multū mobilis/audax/tracilius/amāns/multū appetens/cito digerēs/fortis et velocis pulsus. Sic vere ille qui per charitatem est calidus/feruētius et infāmatus multis bonis proprietatibus est dotatus. Calor enim charitatis vbicūq; fuerit/se solet ostendere/et virtutem suā bonis operibus declarare: quod teste gregorio/nunquā est amor detestabilis. Operatur enim magna si est. Si autē operari renuit/amor nō est. Igitur dico q. tales qui sunt charitatis calidi/habēt multā carnem. i. multā molliem/et temperatūcū pietatis/paucā pinguēdū voluptatis/colorem rubrum verecunde honestatis/et tactum calidū exemplaris charitatis: quia scilicet isti quicūq; exemplis et doctrinis tangunt/ad dei amorē calefaciunt/dicētes illud *Job. i. Calefacimini et saturamini. Ite isti sunt boni intellectus per discretionē/sermonis facili per fraternam eruditionem/multū mobiles per obedientiā et subiectionē/audaces et tracili per iustitie zelū et malorum correctionē/amātes per fraternam dilectionem/appetentes per sanctā affectionem/ cito digerēs et se disponentes per bonā cōuersationem/et per motū cōpositionē/fortis et velocis pulsus per propriam et bonam operationem. Ite est igitur calor intimae charitatis/ qui causat in homine mores tam multiplicis bonitatis: quia sicut in psalm. dicit. Nō est qui se abscondat a calore eius: quia sicut dicit *Eccl. i. In homine sup. Joanne. Sicut ex vna radice multi rami procedūt/sic multi virtutes ex vna charitate generantur. Et secundū *Deostantinū/signa hoīs calidi sunt: qñ habet multos capillos: qñ est libidiniosus/iracūdius/inuerecūdius/aspere vocis/rubet coloris. Sic vere signa hoīs calidi. i. per malam concupiscentiā infāmāt/ sunt: quando abūdat in pilis diuitiarū/quādo est iracūdius et furibūdius/inuerecūdius et importunus/aspere et superbe locutionis/libidinose affectionis/rubet et carnalis conuersationis. Et caliditas scdm̄ q. in diuersis agit materijs/ diuersimode variat actus suos/et inde est q. ista aliquādo est corruptiua/aliquādo generatiua/aliquādo viuificatiua/aliquādo mortificatiua/aliquādo etiā inuenitur rarefactiua et molliuatiua/liquefactiua/et aperitiua/aliquādo vero densatiua et induratiua/contractiua et opilatiua/et sic de alijs. Sic vere charitas in diuersis diuersimode operatur. Ista enim corrūpit vitia/generat me-*******

rita/viuificat mētem/mortificat carnem/rarefacit cor per contritionem/molliet per compassionē/liquefacit per deuotionem/aperit per confessionem/densat per humilitatem/indurat per constantē firmitatem/constringit per timorē/opilat scilicet sensus per custodie diligentiam et tenorem. Et hec e contra possunt dici de calore male concupiscentie: quia scilicet iste corrūpit bona/generat mala/viuificat carnem/mortificat animā/molliet et liquefacit virtutē/aperit sensum vanitatis/condensat et indurat per obstinatam voluntatem/constringit per paritatem/opilat scilicet os ne dicat in cōfessione veritatem: et sic bene dicit. i. ad Timotheum. vi. Radix omnium malorum est cupiditas. Et ideo bene dicitur q. calida scrota et hodie oculos cecauerunt.

Capitulum. xvi. de frigiditate.

Frigiditas est quedam elementaris qualitas/et actiua proprietas: motum habens a circumferentia versus centrum. Et ideo frigiditas est naturaliter compressiua/condensatiua/et soliditatis et coherentie partium effectiua/substantie etiā ingrossatiua/et per motū circumferentie ad centrū est ipsius aggrauatiua/et maioris poderis inductiua/albedinis etiā est in corporibus capitiua. Frigiditas enim mater albedinis dicitur/ eo q. vbi agit frigiditas/albedo naturaliter generat: sicut patet in niue: et etiam sicut patet in sclauis et albanis/ qui propter frigiditatem in illis regionibus dominantem/coloris sunt albi/et etiam procreant albos pilos. Sicut e contra caliditas mater est nigredinis: sicut patet in calidis regionibus: vbi nascuntur homines nigre cutis et nigrozum etiam capillorū. Per istā qualitatem frigiditatis possum moraliter frigus diuini timoris/vel etiam frigus et asperitatem tribulationis et paupertatis exterioris intelligere. Ista sunt enim que ipsam substantiam mentis in quam agunt/a circumferentia terrenorum ad centrū proprie conscientie depmunt/et eā sursum ad mundi dignitates et prospera euagari vel ascendere non permittunt: et ideo cor humanum in bono per constantiam consolidant et compingunt/et in ipso grauitatem maturitatis et prudētie/deliberationis et sapientie introducunt/et etiam albedinem castitatis/et candorem innocentie et puritatis/in cute carnis/et in pilis conuersationis efficiunt et pducunt. Constat enim q. mundi paupertas et tribulatio/diuinūq; timor et mentis conturbatio faciunt hominem humiliozem/solidiozem/innocentiozem et puriozem/et etiam per castitatem in corpore mudiozem: quia sicut dicitur *Proverb. x. Per timorem domini declinat omnis a malo. Et Eccl. i. xlviii. Frigidus vetus aquilo flauit: et gelauit crystallus ab aqua. Et dicit q. frigiditas significat virtutem in deuotionis/que scilicet a dei amore. Infrigidat mentem nostram. Quia pro certo ista est que mentem a circumferentia celestium/inferius ad centrū bonorum terrestrium per auaritiā depmunt. Ista est que per obstinationem mentem condensat/consolidat et constringit/et hominem per curiositatem et hypocrisim dealbat/colorat atq; pingit/ ita q. et potest dici illud *Act. xlviii. Percutiet te deus paries dealbare. Et Frigiditas habet naturaliter infrigidare/aggrauare/mortificare/discolorare/coarctare/et partes inuicē aggregare. Ne omnia patent in homine mortuo: vbi per dominū frigiditatis calorem naturalem extinguit/mors sequitur/grauius augetur/corpus infrigidatur/facies discoloratur/et cor et pulmo a suis dilatationibus coarctantur. Sic procul dubio frigus in deuotionis et incompassionis solet mentem in quā agit/infrigidare: auferendo dei et proximī dilectionem et celestium affectionē/aggrauare per terrenā inclinationem et per male cōsuetudinis depressionē/mortificare per gratie priuationem et per culpe introductionē/discolorare per inhoneſtā conuersationē et per infamie diuulgationē/coarctare per paritatis et auaritie cōstrictionē/et aggregare per terrenā cōtinuam acquisitionē. Quia enim ista vitia solet frigus in deuotionis inducere/dū solet mentē ab amore dei et proximī cōgelare. Et sicut videmus q. frigus cōstringit neruos et mēbra ab operatione ipedit/sic in deuotio neruos et fortitudinē aie ita solet ligare/q. omne exercitiū bonorum operū facit cessare et cessare. Et ideo bñ dñi *Prover. x. Propter frigus piger arare noli. Et dicit q. frigus significat penitentia***

vel timorem dei/ vel etiam mundi aduerfitatē. Quia p cer
to ista sunt que in frigidant a leuitate instabilis voluntatis.
Que mortificant vitam/ scilicet carnalis voluptatis. Que
discolorant a candore curiose vanitatis. Que cōstringunt
scilicet ab appetitu exterioris piperitatis. Ideo bene dicit
3 Prover. xrv. Aqua frigida aie sitienti. ¶ Frigiditas mul
tos habet accidentales effectus. Ista est em̄ accidentaliter
calefactiua/ alleuiatiua/ vt dictum est. Calefacit enim per
accidens/ poros exterioris claudendo/ z vapores et spūs in
terioris includendo/ qui corp⁹ calefaciūt interius remanendo/
et obiectu frigiditatis/ exterioris extū nō habēdo. Et sic cor
pora aialium sunt in hyeme calidiora/ et ad digerendum ci
bum fortiora. Fontes etiā z putei sunt in hyeme calidi/ qui
ex contraria causa estatis tepore sunt frigidi. Item per ac
cidens alleuiat/ scilicet humiditatem expulnēdo/ et sic suā
substantiam leuioiē reddēdo. Item per accidens viuificat/
z hoc calores repercutiēdo/ ipsos in spūs occasionaliter cō
uertēdo/ et vitam aliquoties generando/ sicut patet in illis
auiibus que vice fructuū nasciūt i arborib⁹/ que q̄diu i ar
bore pendeant/ vitā nō habent/ rupto tamē tenaculo in ma
re cadētes/ obfruct⁹/ poiz p aque frigiditatē/ fumositates
cōcūcate in spūs cōuertuntur/ et sic per earum diffusionē
per corpus ille auiūle viuificat/ z in naturā auium cōmu
tantur/ vt dicit cōmētator/ super librum vegetabilū. Istud
tamē nō intelligi q̄ iste aues sint arboris fruct⁹. Sed quā
do abieris lignum de fractis nauib⁹ in mari bitālico pu
trescit/ limus fructus lignis coherens/ in auiūlas transfor
mat/ que ligno p rostra adherētes necdū viuē/ postea in
aquā rupto tenaculo cadentes/ vt dicitur est viuificā. An
de etiā in terra mea scilicet in pictaula circa monasteriū san
cti Michaelis in cremo/ in medietate fracti remigij in
uente sunt quādoq̄ quingēta tales necdū viuē auiūle de
pēdentes/ tandē in naturā verarū auium trāseunt. Que
etiā auiūle crauās a nris marinis incolis nūcupant. Per
frigiditatē potest itelligi tribulatio/ que scz in frigidat/ mor
tificat teporaliter atq̄ grauat. Verūamen accidentaliter
ista facit aie multa bona/ q̄ scilicet calefacit suscitando chari
tatis amorē. Ista mētem alleuiat tollendo carnalitatis hu
morem. Ista etiā mētem viuificat/ multiplicādo penalita
tis dolorē/ z recludendo fumositatum. I. affectionū seruo
rē. Arbor em̄ mortalis vite z prosperitatis mundane/ aues
I. homines mortuos et sine vita/ de limo humane carnali
tatis producit z portat/ quos deinde in mundi piperis vita
gratie carentes vegetat z sustentat/ qui tandē rupto tenacu
lo pperitatis z fortune/ quādoq̄ in mare. I. in amaritudine
mundanorū fluctuū z casuum cadūt/ vbi propter frigus tri
bulationū/ fumositates. I. affectiones ad cordis intima se re
cludunt/ ibiq̄ in spūs. I. in spūales affectus cōpūle tribula
tionum frigore se cōuertunt. Sicq̄ fit q̄ qui per pctā mor
tuus erat/ vitā gratie recipit/ et in auiem. I. in spiritualem et
perfectū virū se conuertit/ et sursum ad celestia p contēpla
tionem euolat et ascēdit. Luce. vij. Resedit qui erat mor
tuus/ et cepit loqui. ij. ad Cor. iij. Quasi mortētes/ et ecce
viuimus. Quomodo autem vter sit calidior in hyeme/ vi
de infra de ventre vel de stomacho §. vltimo. De fonte au
tem vide in titulo suo. ¶ Frigiditas est naturaliter conser
uatiua/ est tamē accidentaliter corruptiua. Per frigidatē em̄
caloris actio impedit/ z per cōsequens humiditatis resolu
tio retardatur/ et sic res in esse suo sine corruptioe mediāte
frigore cōseruatur. Ista tamē quādoq̄ est per accidens cor
ruptiua. Dum em̄ frigiditas caloris actionē impedit in cor
pore/ digestio retardat/ et sic crudi humores generātur/ qui
faciliter corrumpunt. Sic vere frigiditas diuini timoris/ z
asperitas tribulationis z doloris/ sanitatē anime cōseruat/
humores affectiois resoluū p mala desideria non pmittēs/
corruptionē peccati inducit/ quādo scilicet timor et tribulatio
tantū excedit/ q̄ desperationē faciens/ mēte dīgerit et con
uertit ad dñm nō pmittit/ q̄ procul dubio illa eadē tribula
tio que est perfectis et patientib⁹ causa salutis/ potest etiā
esse imperfectis et ipsam pati nescientib⁹ causa damnatiois
et mortis/ q̄ sicut dicit ad Ro. iij. Diligēter deum oīa
cooperant in bonū. Lutus tamē contrariū est de malis/ q̄
scz etiā illa q̄ de bona z villa sunt/ ipsos cōuertunt in ma
lum. ¶ Frigiditas cū dñatur in corpore/ solet se p aliquos

effectus exterioris declarare. In hoīe enim frigido respectu
hoīs calidi est color albus/ capillus mollis/ intellectus du
rus z obliuioſus/ appetit⁹ paruus/ somnus mult⁹/ incessus
grauis z tardus/ vt dicit Constantinus l. i. Theorice. c. xviij.
Procul dubio frigus in deuotionis hec oīa facit in aīa/ spūa
liter intelligēdo. Ista em̄ dat possessioib⁹ suis albi colorē. I.
curiosam z hypocriticā cōuersionē/ capillū mollem. I. fle
xibilem z delicioſam affectionē/ intellectū durum. I. rudem et
hebetē discretionē/ deiq̄ z iudiciū suorū obliuionē/ appe
titū paruū. I. boni desiderij torporē z defectionē/ somnū mul
tū. I. pigritie soporē z inuolutionē/ incessum tardū. I. pfect⁹ in
virtutib⁹ retardationē/ rarāq̄ z modicā bonā operationē/ z
tardā z pigrā obediētie subiectionē. Sap. xvj. Pedes eorū p
grī sūt ad ambulādū. ¶ Frigiditas mīro mō separat aquā
a vino. Sepe em̄ vidī q̄ tepore frigidissimo vinū miscebāt
cū aqua z in vase ponebat/ frigus vero excedens/ aquā a vi
no diuidebat/ ipsamq̄ ad fundū vasis depūmebat/ vbi vi
no non gelato/ aqua cōgregata inuicē gelabat. Frigus em̄
in aquā agebat/ in vinum vero q̄ est naturaliter calidum
agere nō valebat. Firmiter frigiditas ista mortificās signi
ficat diabolum/ qui semp intendit animā per culpam mor
tificare. Igitur cum in vase hūius mundi vinum z aqua. I.
boni et mali simul mixti sint/ ipsa frigiditas/ scilicet diabolum
optime scit aquā a vino. I. malos a bonis discernere/ ipsoſq̄
ad fundū. I. inferius ad mūdum per auaritiā depūme/ et
per in deuotionem etiam congelare/ vinum vero. I. bonos
non potest vincere/ nec nocere. Apoc. vij. Vinum et oleū ne
leſeris. Ista possime sicut in die iudicij qñ exibat angeli et
separabit malos de medio iustorū/ sicut dicit Math. xxv. et
cūq̄. Infinitos frigiditas/ effect⁹ pculares potes videre in
titulis particularib⁹ hui⁹ libri/ sicut i tabula poteris iuenire.

Capitulum. xviij. de siccitate.

Siccitas est quedam elementaris passiva qua
litas/ quā nūc caliditas/ nūc frigiditas introdu
cit/ et est siccitas humiditati contraria/ z ideo cū
motus siccitatis sit a circūferētia versus centrū
solet siccitas fluxibilitati humiditatis se oppo
nere/ z ipsius motū de se interminabile terminare/ sicut pa
tet in mari/ in cui⁹ littorib⁹ deus arenā posuit/ z sic p ipsius
siccitatē humiditatis aquae terminauit/ sicut ponit phis z
etiā Gregorius super illud Job. xviij. Qui posuit terminum
mari zc. I. breuiter aqua perpetuo fluere nūc ipsam are
ne et terre siccitas terminaret. Siccitas potest significare
mortem/ in qua scilicet humidū radicale consumit/ et tota cu
tis superficies defecatur/ z que partim a calore consumen
te/ partim a frigore cōgelante inducit z causat. Ista est em̄
que humiditatis z fluxibilitatis pientis vite terminat/ z que
mari fluctuoso hui⁹ mūdū litus/ limitē z resistētiā facit/ z
que oēs mor⁹ suos (q̄ de se sunt interminabiles atq̄ vani)
terminat/ limitat/ z arrestat. I. breuiter vita nra nunq̄ po
test mortis siccitatē preterfluere/ nec sepulchri arenā aliq̄
ter p̄trāsire. An in ps. Terminū posuisti aq̄s/ quē nō trāsire
dient. Vel dic q̄ siccitas est ipsa mortis p̄deratio/ vel etiā
ipsa abstīnētie z penitētie defecatio/ q̄ scz solet calor cha
ritatis inducere/ z frigus diuini timoris aliquoties gene
rare. I. p certo talis siccitas solet aquas fluxibilitatē nre
motusq̄ carnalis incōstātē z fluxibiles mētis nre infra suos
limites tenere/ et ne per pctā terrā aie submergāt/ ipsas re
propellere z arcere. I. breu. v. Posui arenā terminum mari.
I. de de arena. ¶ Quis siccitas sit naturaliter defecati
ua/ est tñ per accidēs humiditatis inductiua/ sicut patet in
mōtib⁹ vbi fontes inueniunt/ p eo q̄ aquei humores qui
ibi sunt/ a siccitate predominare exteri⁹ expellunt. I. I. etiā
causa potest esse quare in mōtib⁹ sicciflūmis herbe humi
dissime aliquoties generant. I. I. fit q̄ siccitas partes hu
midas ad superficiem reijcit/ que ibi in herbarū substantiam
cōmutantur. Per siccitatem que de se est sterilis/ et mortū
ficatiua/ possum intelligere in deuotionē/ et inuidiā/ z aspe
ram cōditionem malorū/ que procul dubio sepe est per ac
cidens plurimorū causa bonorū. Fit enim q̄ in aliquo mon
te. I. in aliquo statu z patria/ hospitio vel collegio/ talis ma
lorum qualitas dñatur/ que partes humidas. I. benignos/
pios et deuotos abhorret/ ipsos ei iicit/ ita q̄ extra locū z pa
triā fugere compelluntur/ vbi pro certo quādoq̄ in fontes

Cap. XVIII. De Humiditate. Fo. X.

viuos. i. in viros doctos aliorum irrigatos / et in herbas dulces. i. in viros sanctos aliorum medicatos conuertuntur: et sic vnde damificari vult fuerant / h. melius conuertuntur: quia sicut bene dicit Isidoro. vtilitati bonorum militat malitia reprobosum. sicut de Joseph apparuit quem fratrum malitia a patria expulit: et sic ipsum accidentaliter et occasionaliter egypti dominum fecit. Ista etiam possunt applicari contra inuidios religiosos: et maxime contra ienes / sic eos videlicet et austeros propter fragilitatis ignaros / sed potius aiperos atque duos: qui quando vident aliquas partes humidas sue conditioni contrarias. i. aliquos iuvenes nimis humidos / carnales: solent eos abhorere / et per diuersas vegetationes ipsos compellunt ad supiciem. i. ad mundum vel ad aliam religionem fugere / et trahere. Quod tamen quodammodo a deo propter bonum ipsorum permittit: quia sic repulsi in fontes et herbas. i. in doctos / et viros medicinales et viles conuertuntur. Exemplum de Joseph vt dictum est. Unde ipse met dixit fratribus expulsis suis. Gen. l. Vos cogitastis de me malum: sed deus verit illud in bonum. Vel dic qd siccitas est penitentia / vel consideratio mortis / vel etiam timor dei vel iudicij et inferni. Ista enim oia hominem pallificant et desiccant: quia pro certo licet ista habeant coposaliter desiccant / solent tamen spiritualiter humectare: quod siccitas partes. i. debiles affectiones / ad exteriores sensus expellunt: et sic fontem lachrymarum in oculis faciunt / et herbas medicinales virtutum generant et producit. Idcirco. i. Quis dabit capiti meo aquam / et oculis meis fontem lachrymarum. Sic siccitas est naturaliter attenuatiua / consumptiua / induratiua / asperatiua / coarctatiua / costrictiua / retardatiua / et motus impeditiua. Talis est siccitas penitentie / abstinentie / vel paupertatis. Ista sunt enim que consumunt et attenuant oem carnalitatem / indurant et consolidant oem debilitatem / asperant et villificant superficiem. i. conuersationis curiositatem: costringunt et arctificant omnem male licentie libertatem / retardant et modificant omnium cordis motuum leuitatem. Exo. xv. Filius israel ambulauerit per siccum in medio maris. Vel potest dici e contrario qd siccitas in deuotionis attenuat gratiam et deuotionem / indurat et obstat affectio nem / asperat et deponit cutem. i. conuersationem / costringit et coarctat scilicet cor per incompassionem / impedit et retardat scilicet motus et bonorum operum executionem. ps. Abieci sunt in siccis flumina. Siccitas accidet aliter mollificat / inquam humiditatem que partes conglutinabat / consumit et sic vel substantiam in molliorem / et pulcrem mutat: vt patet in ligno vetustissimo. Est etiam destructiua et mortificatiua: humidum enim radicale consumit et sic subiectum suum destruit et dissoluit. Talis est siccitas in deuotionis: que procul dubio humiditatem gratie solet consumere / et totum meritum in quo est. i. totam societatem et collegium personarum in deuotarum solet ab inuicem per discordiam dissoluere: et sic unitatem solet destruere / et mortem culpe et peccati inducere. Siccitas in multis est necessaria nature: quia scilicet ista humiditatem superfluum coarctat et consumit / calorem remissum acuit / hominemque leuem / agilem et vigilē facit: sicut patet in cholericis / qui naturaliter sunt sicci / et ideo sunt vigilēs / agiles / atque macri. Sic vere siccitas paupertatis / et carentia humoris voluptatis / et attenuatio abstinentie / et a speritas penitentie solet humorem diuersarum per elemosinas consumere / calorem charitatis accendere et acuire / et hominem assutum et vigilē facere / et omnem pigritie effugare. Siccitas quando excedit: est peccati maris egritudine inductiua. In honorem enim consumit / corpore extenuat / cutem corrugat / pellem decolorat / sitim prouocat / calorem augmentat / caput a capillis spoliatur et decaluar / articulos quosque pedum et manuum contrahit et incuruat. Talis est siccitas in deuotionis et incompassionis: quia pro certo ista humorem gratie solet siccare / calorem cupiditatis solet augmentare / cutem flexibilem volubilitatis solet per malitiam corrugare / pellem conuersationis solet per inhonestatem decolorare / caput intentionis solet capillis bonorum affectuum expolare / digitos operationis solet per pigritiam incuruare / et a cunctis bonis actibus retardare. Unde de sicco et in deuotis peccatoribus potest exponi illud Sophonie. iij. Filius Amon quasi gomori

tha: siccitas spinarum / et acerui salis.

Capitulum. xvij. de humiditate.

Humiditas elementaris est passiva qualitas / actiuarum qualitatibus obediens et subdita / et suarum actionum susceptiua / omnium animatarum corporum nutritiua / augmentatiua / et conseruatiua / et deperditio in corpore restauratiua: sicut est videre in radicibus et seminibus. Nam granum terre commissum / primo quadam humiditate perfunditur / et per calorem dilatur et resoluitur: pars vero purior sursum ascendens / in stipitem / folium / florē et fructum finaliter alteratur: que in humore a terra attracto nutritur et augmetantur / et in esse debito conseruatur. Per humiditatem intelligitur deuotio / compassio / gratia et doctrina. Ista sunt enim que mentem spiritualiter nutrant / ipsam in meritis crescere faciunt / ipsam in esse morali et virtuoso custodit / et virtutes debilitatas reparant et reseruiunt. Quando enim granum boni propositi in corde inseritur / tunc humore gratie / scientie / deuotionis / compunctionis / et lachrymose confessionis suffusum / in melius dilatur: sic radix perseuestantie sibi adiungitur: et in plantam conuersionis conuertitur: ita qd stipes constantie et firmitatis / folium honestatis / flos puritatis / et fructus bonitatis / ipsi grano boni propositi mediantibus dictis humoribus adiungunt / meritis augentur / et in virtutibus conseruantur: vt sic de tali planta virtutis / et de tali humore dicat illud psalm. Et erit tanquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarum: quod fructum suum dabit in tempore suo. Contra potest dici de grano mali propositi / cui humor carnalitatis / vel perversitatis / maleque doctrine et societatis adiectus / dat dilatamentum / crementum / nutrimentum et conseruamentum: ita qd radice male consuetudinis figitur / folio male excusationis tegitur / flore male et curiole conuersationis ornatur / et fructu mali operis conseruatur. Humiditas est deperditio in corpore restauratiua. Nam quod calore consumitur / humoris adunctione reseruiunt. Et quia consumptio caloris est continua / ideo humoris appositio et restauratio est continue necessaria. Ista exponit sicut infra de cibo s. j. et quod ibi de cibo dicitur / dic de humore. Humiditas est naturaliter caloris temperatiua / nature conseruatiua / partium conuictiua et aggregatiua / molliuina / penetratiua / mundatiua et depuratiua. Calor enim generatus ex motu orbis radiorum solis et ipse ignis totum aerem in mundum incenderet: nisi humoris aquei abundantia ipsius violentiam repareret. Et ideo secundum Aristotelem / fontem superiorem caloris deus fontem humoris opposuit: et sic natura a periculo conseruauit. Partes etiam terre propter naturalem siccitatem ab inuicem dissoluerentur / et nulla persistere fortitudine inuicem ligarentur: nisi per vndicem permixtam humiditatem aqueam ligarentur: sicut etiam ad litteram videmus in ligno combusto / vel vetustate consumpto: ubi pars a parte diuiditur: et propter consumptionem humoris partes a partibus seungunt. Mollificat etiam humiditas quicquid imbutum est etiam a panis et rebus alijs maculas abluunt et abstergit. Talis humor ipsi ritualiter intellectus potest significare lachrymosam compunctionem / vel etiam dulcorisam deuotionem / et compassionem / doctrinamque et predicationem / Christum sanguinemque sue passionis recondationem / et etiam baptismalem regenerationem. Quilibet enim talis humor in personis in quibus est / calorem concupiscentie temperat / conuictionem pacis et concordie generat / molliem benignitatis facit / et immunditiam vitiorum abstergit: et sic tota natura a se conseruat ipsialiter et custodit. Calor enim et ardore tentationum humana mens facilliter comburitur / nisi alicuius talium humoris suffragijs obuietur. Iste etiam charitatis / concordie et unitatis conuictio et pporio in hominibus deficit / quia ipse talis humoris glutinum conungit. Iste etiam per oblationem facilliter in duram / quando talis humoris irrigatio non imbut aut irrigatur. Iste etiam vitiorum fecibus remanet maculata / nisi sepe dicat: humoribus sit lauta. Ideo anime dicit in persona domini illud Eccl. xvj. Qui te aqua: et mundant sanguinem tuum ex te: vni te oleo / clui te bysso. Quia breuiter quilibet talis aqua mundat iniquitatem / vngit per benignitatem / clngit et stringit per concordiam et charitatem. Et potes e contrario dicere qd humor carnalitas / voluptas /

bbbb ij

Ca. XVIII. Lib. I. De Humiditate.

calor charitatis opponitur: et metem remollire ad luxuriam comprobatur. **C** humiditas naturaliter est labilis et fluxibilis: et male terminabilis: et ideo necesse est quod sistatur termino alieno. **A**dueretur enim a centro ad circumferentiam: et ideo secundum philosophum substantia eius continue defluere: nisi si bi aliqd obfisteret: quod fluxibilitatem eius per reductionem partium ad centrum et ad medium terminaret: et ideo secundum ipsum litus maris aque fluxibilitatem coepescit: et in se quodammodo reuocat et reduct. Humiditas potest mihi significare fragilem conditionem humanam: vel etiam labilem affectionem mentalem. Ista enim sunt de se male terminabilia: quia pro certo motus suorum appetituum a centro ad circumferentiam. I. a deo ad imundarum creaturarum copiam naturaliter tendunt: et mundi delectabilia continue currunt: et nec in se nec in centro (qui deus est) peristere unquam possunt. Et ideo necesse est ut istorum fluxibilitas alieno termino limitetur: et quod litore diuinorum mandatorum regularium statutorum: vel etiam diligente bonorum prelatorum a suis vanis motibus reueretur: et ad ipsum centrum: qui deus est: coacte vel volutarie reuocetur. Quia procul dubio malorum fluxibilitas perpetuo ad vitia defluit: si litus. I. dei vel prelati circumspectio non resistit. **A**liisq; subditi (quorum motus sunt per inobedientiam interminabiles) continue ad vitia currunt: nisi ipsos prelati ad proprios terminos regularis obseruantie coercent. **J**ob. xxviii. Circumdedit mare terminis melis: et posuit vecem et ostia: et dixit: huc vsq; venies: et hic confringes tumores fluctus tuos. **E**t per litteras intellige mortem: vel tribulationes mundi: quod cohibet motum: et peius malignorum: ne per vitia defluant: et ne allos destruant et submergant etc. **E**t humiditas significat hominem misericordem et plium: qui se ad pauperes naturaliter cupit diffundere: remissi litus auaritie ipsum faciat coarctare. **A**nde supra de siccitate. §. i. de arena filit: ubi alio modo exponit. **C** humiditas est obediens tam frigori quam calori: terminatur etiam non termino proprio: sed termino alieno. **I**n se enim naturaliter non sistitur: sed alieno termino concluditur: et secundum figuram vasis vel termini concludentis: forma ipsius figuratur: sicut patet de aqua: vino et oleo: et quocumque alio humore vel liquore: que in vase quadrato sunt quadrata: et in rotundo rotunda. Sic vere boni humidi: pii et deuoti religiosi debent qualitatibus. I. superioribus et prelati: qui ex officio sibi infuso i alios habere agere: corrigere: regere et dirigere: esse obediens: et secundum ipsorum ordinationem se terminantes: et motus et affectiones proprias ordinantes. Quia procul dubio isti termino proprio. I. propria voluntate non sistitur: nec terminatur: nec propriis sensibus limitatur: immo alieno termino. **A**liena ordinatione humiliter reguntur: et aliorum conditionibus conformantur: iuxta illud ad **Phi.** ii. Nemo quod suum est querat: sed quod alterius. De dei etiam terminatione et ordinatione potest dici quia pro certo virtutis et humiles quando vident quod deus vel per tribulationes: vel per scripturam inhibitiones eorum fluxibus. **L**eorum appetitibus se opponit: ipsosque ad votum fluere vel facere non permittit: ipsi non debent tristari: sed ipsi consentiendo: ipsorum ordinationibus debent penitus conformari: dicentes exemplo christi illud **Matth.** xvi. Pater si possibile est: transeat a me calix iste. verumtamen non sicut ego volo: sed sicut tu. Quia scilicet voluntatem suam debent voluntati diuine subponere: et ipsi magis quam voluntati proprie subiacere. eiusdem **Matth.** xvi. Non mea voluntas: sed tua fiat. **E**t ista exponere de malis: qui ratione sine fluxibilibus inconstanter humores et liquores proprios possunt dici: quia scilicet isti nesciunt in seipsis sistere: nec infra limites iustitie se tenere: et ideo diaboli et alios malos sequuntur: et eorum malis consiliis reguntur: et conditiōibus formantur. **E**t exponere de ignorantibus platis et principibus: qui per se nesciunt regere se: nec suos: quod pro certo alieno termino reguntur: et terminantur: et malorum consilio suorum et etiam adulatorum consiliis et moribus gubernantur: dicentes illud predictum. **N**o sicut ego volo: sed sicut tu vis. **C** humiditas est naturaliter i latum diffusius diffusiva. **D**ato enim quod moueat a centro ad circumferentiam: in altum tamen sine calore deferente non mouet: sed in latum et conditione propria diffundit: et circumquaque: nisi inueniat

obicem: dilatatur. **E**ritamen quando calor humorum proportionaliter adiungitur: tunc procul dubio totum subiectum et in latum et in altum proportionem debita diffundit et leuat. **P**er humorem possum intelligere naturalem hominis pietatem. **P**er calorem vero possum intelligere charitatem. **P**ietas enim nutrit et vegetat. **C**alor vero eleuat et inflamat. **Q**uid ergo? **P**ro certo humor pietatis naturaliter et de se in latum: scilicet ad primos et ad illos qui sunt circa nos: per beneficia diffundit: sursum tamen ad deum non ordinatur nec erigitur: nisi assistat charitatis calor: per quem superius eleuetur: et per cuius motum pietatis opera ad deum ordinantur. **E**ritamen quando in aliquo subiecto. I. in aliquo opere coeurrunt: proportionaliter ista duo: scilicet humor pietatis ordinatur ipsum ad primum: et calor charitatis ordinatur ipsum ad deum: illud vitium tunc est bene dispositum et perfectum. **E**t inde est quod dicit Seneca libro de naturalibus questionibus. Iii. quod ignis extus rerum est: humor primordialis. **Q**uasi dicat. **H**umor pietatis primordialis est: a primo incipiendo: ignis vero charitatis extus est: ad deum oia sicut i fine victimam ordinando. **E**t dicit quod humor significat hominem fluxibilem et mortalem: qui procul dubio de sua natura se potest in latum: scilicet ad negocia mundi: et etiam ad dilectionem primi extendere: sed pro certo nisi calore charitatis et gratie adiutus fuerit: nunquam potest ad deum et ad bona eterna superius per se ipsum et desiderium se leuare. **C** humiditas est naturaliter lenitiva: et sufficiens coplanaria. **Q**uod vitium fit: quod est ois vacuitas impletur: et persequens partium inaequalitatem ad equalitatem producit. **E**st etiam humiditas si proportionata fuerit: actionum aie ordinatiua: et suorum effectuum perfectiua. **A**lia enim sine humore cerebrum non imaginatur. **C**orpus si ne humore sanguinis non nutritur nec vegetatur. **O**culus sine humore crystallino non videt nec coeplatur. **L**ingua vero sine humore salivali non gustat: nec saporem qualitatibus immutat. **T**alis humiditas videtur esse virtus pietatis: vel etiam virtus deuotionis: et gratie: et etiam liquor doctrine et scientie: et veritatis. **I**sta sunt enim que i aia leniunt oem tristitiam asperitatem: implent omnem virtutem carentiam et vacuitatem: adaequant oem iniustitiam inaequalitatem. **S**ine humore enim gratie et deuotionis: non potest aia actiones spirituales perficere: nec per discretionem imaginari vel videre: nec bona celestia degustare: nec virtutes nutrire vel vegetare: nec se spiritualiter diligere vel seruare. **I**deo potest dicere illud. I. ad **Cor.** xv. **S**ine dei sum id quod sum: et gratia eius in me vacua non fuit. **E**t exponere oia de humore sanguinis christi: vel etiam de humiditate pietatis: que pauperes et vacuos solent beneficiis replere: et oem diuersitatem desolationis tollere: et lenire: et oem diuersitatem discolorum et contrarietatem adaequantem debita coplanare. **B**aruch v. **C**onstituit dominus consules replere in equitate terre. **S** humor seu humiditas qui excedit in corpore: in tantum quod natura regi non potest: solent multarum egritudinum esse causa. **E**st enim tunc putrefactionis principium: et causa multiplicium passionum: sicut est apoplexia: hydropsis: et alie infirmitates. **Q**uod vir autem nunquam aliqua infirmitas in corpore generatur: nisi quando humor ultra debitum augmentatur. **P**rocul dubio sicut est in corpore naturali: sic est spiritualiter i corpore morali: et virtutibus. **I** humores enim possunt mihi denotare interiores affectiones: exteriores possessiones: necnon scientias et rerum cognitiones. **A**ffectiones enim sunt humores voluntatis: scientie sunt humores intellectus: et rationis: diuitie vero sunt humores corporis. **I**sti igitur humores qui debite commensurati sunt rationi: ita quod taliter non excedunt quam rationis regimini submittantur: tunc virtutis et sanitatis aie causa sunt: et ad salutem perficiuntur: et peccatum. **O**stendit enim quod diuitie quod scientie quod cordis affectiones et coplacetie ad salutem perducunt: si a natura regi se permittunt: et si rationis limites non excedunt. **E**ritamen quando ista tantum superfluit quod natura. I. ratio non potest ipsa regere: nec intra metas debiti regiminis continere: tunc multarum spiritualium passionum: multorum criminum et culparum possunt sine dubio causa esse. **A**ffectio enim que rationem non sequitur: scientia que ratione non regitur: temporalis substantia que secundum rationem non expeditur: nunquam ad salutem proficit: immo putrefactionem luxurie: apoplexiam et casum superbia: hydropisim auaritie introducit. **I**gitur cauedum est ut talia non superfluant: et si abundant: quod rationis regimen non transcendunt: quia alias diceretur de diuitijs illud **Eccelesiasticus** v. **D**iuitie congregatae in malum domini sui. **D**e scientia

La. XIX. De Humore in gñali. Jo. XI.

vero dicere illud, sicut ad Cor. vii. Scientia ista: charitas edificat. et de cordis affectibus diceretur illud habere. xvij.

9 **¶** Primum est cor hois et intractabile: et quis cognoscat illud: Superflua humiditas/que multari/et quali omni est passionum origo potest provenire aliquando ab intrinseco/ali quando ab extrinseco. Ab intrinseco dico/ sicut a naturali: copulatione/ caloris remissione/ et humorum indigestione. Ab extrinseco autem: utpote ex rerum innaturalium inordinatione/ scilicet ex aere/ cibo/ potu/ somno/ vigilia/ repletione/ inanitione/ exercitio/ et quiete. Sic vere superfluitas humorum carnalis affectionis/ a quibus procedit corruptio omnis culpe et infectionis: procedit quandoque ab interioribus/ scilicet quando remittitur calor diutine collectionis/ et quando per malitiam inficit copulatio ipsius mentalis intentionis. Ab exterioribus etiam quando accidit exteriora anime non proportionant/ et quando illa quibus vivit/ per malum vivum in ipsi exercitium converunt. Hec enim qui super est. i. honor emittit munditiam/ cibibus divitiarum/ et substantie temporalis/ potus scientiarum/ et sapientie secularis/ somnus luxurie/ et immunditie corporalis/ vigilia malicie/ et afflictio cordialis/ repletio piperitatis/ et opulentie/ inanition paupertatis et indigentie/ exercitium superflui laboris et diligencie/ quies torporis et negligentie/ possunt humores malarii affectionum/ et cogitationum inducere/ et sic infirmum tatem culpe/ et morte pene facilius generare. Unde Leuit. xv. dicit qd si carnal alicuius pederit sedus humor/ omne stratum in quo dormierit/ immundum erit. **¶** Hinc deducit magister quomodo ex dictis causis/ aere/ cibo/ potu/ somno/ vigilia/ repletione et inanitione/ exercitio et quiete possunt generari superfluitates humorum. Sed qd particulatim in alijs similibus ponitur/ omittit qd hic in hoc loco idem magister iniecit/ gratia brevitatis. Ad presens igitur de quatuor qualitativibus sufficiant que sunt dicta: de quatuor vero humoribus aliquid ad mores pertinens differatur.

Capitulum. xix. de humore in generali.

I **¶** Amor igitur secundum constantinum est substantia liquida per digestionem in corpore animalium generata/ et ad nutriendum membra naturaliter apta nata. Est igitur humor omnium corporum animalium principium/ nutrimentum pariter et augmentum. Sunt autem quatuor naturales humores qui quatuor elementorum filij dicuntur: eo qd ex elementaribus qualitativibus copulatione trahere dinoscuntur. Quatuor enim sunt elementa: scilicet aer/ ignis/ aqua/ et terra. Quatuor etiam sunt humores corporum/ quorum complexio est ipsius elementis proportionata/ et etiam proportionata/ scilicet sanguis: qui est calidus et humidus sicut aer. Cholera/ que est calida et sicca velut ignis. Phlegma/ qd est frigidum et humidum sicut aqua. Melancholia/ que est sicca et frigida sicut terra. Isti sunt quatuor humores qui sunt corporis constituti/ sanitatis conservati/ et deperditi in corpore restaurati. **¶** Hinc enim corpus subiacet fluxui/ ita qd humor naturalis continue a calore consumitur/ vel in sputis/ et sudoribus continue minuitur/ necessaria fuit quatuor humorum presentia ut deperditi restaurentur/ et corruptioni et alterationi corporis obviaretur: ut dicitur **¶** Hinc primo theoric. ca. xxv. per humorem potest intelligi gratia/ que scilicet hominem interioris/ motus corpus/ et congeriem constituit. Ipsius conueniat atqz nutrit. Per quatuor vero elementa possumus intelligere quatuor euangelis/ que sunt virtutum originalia fundamenta. Per quatuor vero humores possumus intelligere quatuor virtutes cardinales/ que scilicet hominis interioris sunt ipsa: scilicet nutritio. Igitur dico qd in corpore conscientie virtutis iustitiae quatuor humores. i. quatuor virtutes cardinales existunt/ que scilicet ipsorum elementorum. Leuangelis filie sunt/ et cum ipsis affinitate trahunt/ et ab eis originaliter pducuntur/ et pcedunt. Humor enim sanguis qui est dulcis et humidus/ significat virtutem temperantie et modestie. Et ista oritur ab aere/ qd est elementum temperatum. i. a zephireo: qui pingit homo/ qui est animal/ respectu sui corporis/ inferioris/ et magis sic cibo temperatus. Cholera que est calida et feruida/ significat virtutem rigoris et iustitie. Et ista oritur ab igne. i. a zephireo: qd depingitur leo/ qui rex est animalium: et est animal truculentum. Quia ad regem pertinet cum zelo et rigore iustitiam exercere. Melancholia que est sicca/ significat virtutem fortitudinis/ que oritur a terra: qd est stabile fundamentum. i. a

Luca: qui depingitur bos/ qd est animal fortissimum ad laborem. Phlegma vero qd est frigidum/ significat virtutem pudencie: que oritur ab aqua/ que speculari est nature: et refrigerat superfluos appetitus. i. a Joanne: qui depingitur aquila/ que avis clarissimi visus significat pudencie claritatem. Iste igitur quatuor filie sunt nobis necessarie/ et ad reparandum qd de humore gratie continue diminuitur/ opportune. Quia si ista presentia in homine non fuerint/ gratie consumptio et diminutio corruptio cito venit. Et sic de viro iusto/ et iustis quatuor filiabus/ et euangelis earum patribus dicitur illud **¶** Iste apparuit rota una super terram/ habens quatuor facies. i. apparuit iustus iuxta euangelistas/ habens quatuor virtutes. In hepate generantur quatuor humores etc. Unde illa qd ponit hic magister. s. c. de hepate. s. vi. **¶** Quando calor in hepate remittitur agit/ tunc generat humorem indigestum/ scilicet phlegma. Quando ad sufficientiam operatur/ tunc generat sanguinem pectus et digestum. Quando vero ultra debitum intenditur/ tunc ex aduersione sanguinis fit cholera. Quando autem ulterius et vltius extenditur/ generatur melancholia. Et sic fit qd per maiorem calorem decoctione phlegma in sanguinem/ sanguis in cholera/ cholera in melancholiam conuertitur/ nunquam tamen reciprocantur/ nec iterum in suam originem reuertitur. Quia scilicet impossibile est qd melancholia in cholera/ cholera in sanguinem/ sanguis in phlegma substantiam reducat: ut dicitur **¶** Constatinus. Que tamen reciprocatio in elementis continue reperitur. Ista possunt applicari qd temperantia et mediocritas in omnibus optime valent. Nam si calor et feror pitionis et zelus iustitie in homine fuerit impectus/ tunc in ipso generatur phlegma crudus humor. Indeuotio et motus indigestio et leuitas inuenilis: qd scilicet communiter tales qd non sunt bene cocti/ sunt cocti moribus indigesti. Si vero talis decoctio sufficiens fuerit/ tunc sanguis deuotionis et dulcedo compassionis in eo apparebit. Veritatem si exceserit/ et si homo in calore contritionis et zelo iustitie ultra debitum abundauerit/ tunc vere cholera iracundie/ melancholiaque desperationis et tristitie in eo generabitur/ et sic sua copulatio et conditio spiritualiter corrumpeatur: et qd plus est/ nunquam ad dulcedinem sanguineam nec ad gratie benignitatem amplius reuertetur. Ista ad oculum videmus in religiosis: ubi quidam sunt minus bene cocti/ indeuotii et crudeli. Alii autem bene cocti et digesti/ et motus dulcedine perfecti. Alii autem sunt plus debito scrupulo conscientie perusti/ et indifferetio zelo iustitie iracundi et cholericis/ et melancholicis timorosis: sicut sunt aliqui mali fenes: qui iuxta dictum apostoli ad Ro. x. Zelus dei habet/ sed non secundum scientiam. qui non considerat fragilitatem humanam/ nec leuitatem iuuentutis: quoniam in immo iuuentibus et impectis non sunt benigni vel compatientes/ sed iracundi/ cholericis atqz tristes. Et pro certo isti nunquam recipiunt/ nec amplius ad dulcedinem sanguineam reuertuntur. Habere. v. Indurauerunt facies suas supra petram: et noluerunt reuerti. Et dicit qd isti quatuor humores significant quatuor etates. Phlegma indigestione pueritie. Sanguis calorem et humorem iuuentutis. Cholera siccitate senectutis. Melancholia vero senium et tempus vitime grauatur. Ista enim semper de uno ad aliud transiunt/ quousque ad vltimum perveniunt: a quo versus iuuentutem non reuertuntur amplius nec recedunt. Job. xvi. Semita per quam non reuertar ambulo. Et dicit qd per cholera intelligo iram/ raptum/ et crudelitatem. Per melancholia vero intelligo tristitiam/ et desperationis vitime peruersitatem. **¶** Procul dubio quicunque peccator dimissa copulatione sanguinea. i. dimissa gratia diuina et conditione virtuosa/ in istos malos humores. i. in ista vitia transierit: vitia autem nunquam ad statum gratie per redibit. Et dicit qd humores significant viros luxuriosos et carnales. Elementa vero significant alios peccatores. De humoribus ergo. i. de carnalibus est hoc verum: qd ex quo visus ad melancholiam terrestrem et grauem/ et ad cholera feruorem. i. ad ardorem libidinis et pondus male consuetudinis transierint: vitia autem nunquam amplius reuertuntur/ quin immo ibi per malas complacentias perpetuo detinentur. Cuius tamen contrarium est in elementis. i. in alijs peccatoribus: qui quousque de bonis per vitia conuertantur in malos: ipsi tamen facilius per penitentiam recipiuntur in bonos. Ideo de luxurioso dicitur **¶** Eccl. xlii. Homo inini fornicario omnis panis dulcis: non fatigabitur transgrediens visum suum. sed vide. c. de elemento. **¶** In homine

bbbb lii

Cap. XX. Lib. I.

naturaliter inueniuntur quattuor naturales humores / scilicet phlegma / quod est crudum. Sanguis / qui est humor dulcis et digestus. Cholera que est ignea / et facit hominem tractum. Melancholia que facit hominem tristem / grauem et ponderosum. Et istius enim quattuor corpus componitur / et in quocumque homine ista necessario concurrere dinoscuntur. Sic vere ad compositionem hominis perfecti quattuor humores. Quattuor speciales virtutes concurrunt: scilicet phlegma. I. quedam indigestio affabilis conditionis: quia etiam viri sanctissimi sunt quicquid quantum ad apparentiam commuendo alijs familiariter / indigesti / ridentes / hilares atque leti / exemplo David. iij. Regum. vi. qui nudatus ludebat coram archa. Item sanguis. I. dulcedo compositionis / deuotionis et clementie / quod scilicet qualiscumque sit exterius affabilitas / indigestio / intus tamen debet esse grauis / compositionis et deuotio / quod sicut dicitur. 2. euit. xviij. Anima omnis carnis in sanguine est. Item cholera. I. zelus iustitie / et contra malos / et vitia indignatio: quod sicut dicitur. Prover. xviij. qui dere linquit legem / laudat impiu: et qui custodiunt eam / inciduntur contra eum. Item melancholia. I. spualis tristitia / timor / et contritio: quod ad virum iustum pertinet / quod semper sit in tristitia / et timore / et quod preparat animam suam ad reformationem: sicut dicitur. 2. ecli. iij. quia sicut dicitur. Prover. xviij. Beatus homo qui semper est pauidus. Sic e contrario quod in hominis perfecti compositione concurrunt quattuor vitia: scilicet phlegma. I. cruditas in deuotionis: sanguis. I. carnalitas luxuriose incontinentie: cholera. I. leuitas superbie et elationis: melancholia. I. grauitas auaritie / et terrestris affectio. 4. Sanguis licet sit de se humor bonus / digestus / et dulcis: istud tamen verum est quod nunquam inuenitur sanguis purus: quod scilicet semper inuenitur alijs malis humoribus permixtus / secundum magis / minus ab alijs commixtione in suis conditionibus immutatur. Sic vere in homine nunquam est inuenire sanguinem bone affectionis simpliciter purum / sed semper per alijs malis conditionibus adductum. Nullus enim est ita sanctus pro tempore vite huius / quin multos defectus habeat / et quin bonis affectionibus cordis sui alijs malis humoribus alicuius male cogitationis / conditionis vel affectionis aliquotiens se adiungat. Iaco. iij. In multis enim offendimus omnes. Quia breuiter non est dare aliquid bonum / quin habeat aliquid mali: nec e contrario aliquid ita malum / quin etiam habeat aliquid boni.

Capitulum. xx. de sanguine.

Sanguis est humor calidus / et humidus / in corde vel in hepate generatus / in venis et arterijs per totum corpus diffusus / et ad membrorum nutrimentum et vitam ordinatus. Et ideo secundum Aristoteli sanguis dicitur greca appellatio quod vegetet et sustentet / vitasque in animalibus perficit. Et ideo sanguis secundum Constantinum dicitur amicus nature: quod propter perfectionem decoctionem suam ipsi nature est amicus / laudabilis / atque suauis. Talis sanguis est sanguis Chylus / vel memoria ipsius / et diuine passionis compositionis. Quia pro certo iste est qui in corde / et cogitatione / in hepate et affectione continetur / ipsam animam viuificat atque nutrit / ipsamque confirmat in vita gratie et custodit. Et sic ipsi anime que per ipsum redempta est / amicum et amicabilem se ostendit. Vel dicitur quod sanguis est diuina gratia / que nature. I. anime est amicus / et amica. Ipsam enim nutrit spiritualiter et vegetat: et in bono fortificat / et confirmat. Eze. xvi. In sanguine tuo viue. Quia sanguis inueniatur in corpore tam in arterijs quam in venis: ille tamen sanguis qui in arterijs reperitur / calidior / subtilior / rubicundior / et dulcior copiosior. Sic vere cum arterie a corde procedunt / religiosi / et clerici / qui cordi. I. deo specialiter committuntur deputati sunt: vene etiam que ab hepate / ubi est virtus nutritiua / procedunt. I. viri laici que cura bonorum temporalium occupant: preneant sanguinem gratie / et deuotionis / vel sanguinem pietatis / et bone affectionis / vel sanguinem. I. memoriam diuine passionis: arterie tamen / religiosi / et clerici / et viri contemplatiui / debent tale sanguinem habere feruentioris / purioris / et dulcioris. Quis dolor ipsi passionis / dulcor gratie deuotionis / et compositionis: in omnibus esse debet: ipsum tamen in religiosi / et clerici feruentioris / et dulcioris pre ceteris esse oportet. Quod etiam de sanguine Chylis in sacramento altaris potest intelligi: que scilicet contemplatiui pre ceteris deuote recipere et ipsum custodire debent. Eze. xliij. Stabant in conspectu meo ut offerant adipem et

De Sanguine.

sanguinem sacerdotes et leuite. Sanguis aliquando per aliam / et numerum humorum sibi adiunctum inficitur / et sic in sapore / colore a conditione propria variatur / et cum corruptus fuerit vel ex propria compositione / vel est in leprosis / vel ex alterius humoris aduersione / vel est in alijs infirmis: tunc in corpore multismodi infirmitas generatur. Sic procul dubio sanguis. I. affectio cordis humani aliquando corrumpitur per penam / et hoc ex sua naturali compositione. I. ex sua propria perueritate / et malitia / aliter quando ex aliquo humore adiuncto. I. ex mala societate / doctrina / vel reformationis diabolice versutia. Quocumque tamen modo ipse sanguis. I. affectio corrumpatur / exinde infirmitas. I. vitiorum multipliciter producit et causatur. Interfecta est terra in sanguinibus eorum. Quod in speciali potest intelligi de sanguine carnis / et carnalitate: ubi corruptio luxurie gignitur aliquando ex propria voluntate / aliquando ex aliena reformatione. Unde de talibus dicitur illud Iudith. xliij. Inuenierit cadaver holofrigitis in suo sanguine volutari. Et sic animal malum habens sanguinem / malum est corpore / fortiter virtute alio non habente / secundum Aristotelem. Unde de animalibus in generali. S. viij. xli. liij. lxx. c. xviij. c. lxxij. c. lxxv. in quibus ponuntur multa / que propter breuitatem hinc omittuntur. Talia habent complexionis habent quantitate sanguinis temperatam / quod scilicet non abundant vitra modum in sanguine: sicut factum illi qui bibunt vinum turbidum atque nouum. Sanguis enim quando nimis abundat / corrumpitur: quo corrupto virus / et sanies gignitur / nisi per vene apertionem minuitur. Sanguis significat delicias corporales / vinum vero significat diuitias temporales / quod scilicet more vini letificat cor hominis: scilicet peccatoris. Illi igitur qui in moderamine virtutum volunt vivere / nunquam solent sanguinem carnalium deliciarum abundanter habere / sicut habent illi qui vino nouo mundicie prosperitatis potantur / qui ut communiter carnalitates sanguine adimpleant. Talis enim superflua repletio corruptionem luxurie solet inducere / et tandem vitiosam egritudinem generare / nisi forte talis sanguine carnalitates superfluitas abstinentie beneficio minuat: et corruptionis apertionibus vacuetur. Ideo peccatorum dicitur illud Job. xvi. Terra ne operias sanguinem. Vel dicitur quod sanguis est substantia temporalis: que pro certo quando nimis abundat / corruptionem auaritie et luxurie solet inducere / nisi homo suadeat ipsam elemosina euacuare. Telle Aristotele: Omne animal quanto plus habet de pinguedine / tanto minus habet de sanguine. Unde infra de pinguedine. S. i. c. Sanguis facilliter corrumpitur / maxime circa ossa / et hoc potissimum quando animal est sanguineus. Sic vere in personis sanguineis / et carnalibus / sanguis affectio facilliter corrumpitur / scilicet per nimiam dilectionem circa ossa. I. circa collaterales / prius / et affines: quod tales plus debito diliguntur / et sic affectio cordis istorum per coniunctionem cordis cum talibus siccis / duris / ignatis / offensis amicis / et parentibus / a rectitudine iudicii / et iustitie corrumpitur / mutat. Et sic. iij. Sanguis sanguinem retinet. Homo quicquid vitiosus est sanguine sudare. Quod enim sanguis aquosus et liquidus superabundat in corpore: natura se cupiens exonerare / eicit illum ad superficiem et ad cutem / et sic partes eius liquidas / et aquosas expellit exterius per sudorem. Sanguis iste superfluit / et nocuus significat carnalem cordis affectionem / que aque. I. lubricitati et icostantie naturaliter est coniuncta. Ipsi igitur debet natura sagax. I. ratio a se repellere / et ipsam per sudorem laboris et penitentie exterius vacuare. Quod etiam de sanguine temporalis substantie intelligi potest: exterius per elemosinas est sudanda / et a cordis interioribus affectionibus exemplo Chylis / de quo dicitur. 2. luce. xxi. Facit est sudor eius sicut gutte sanguinis decurreris in terram. et bene dicitur in terra. I. ad pauperes / et non sursum in celum. I. ad diuites / sanguis bonorum temporalium est sudandus. Talia animalia habent sanguinem venenosum: sicut est taurus / cuius sanguis propter excessum caliditatis et siccitatis citissime coagulatur: ut dicitur Aristoteles libro de animalibus. liij. c. xix. Et ideo haustus crudus interficit potius: sicut de quodam philosopho pho legitur / quod haustus taurini sanguinis se peremit. Per taurinum communiter intelligi peccatores elatos / et per sanguinem eorum intelligi infectum eorum exempla et vicia / et coagulationem amicitia eorum. Quod pro certo quicquid tale sanguinem crudum / sine coctione discretione biberit / et sibi incorporauerit pro certo mori culpae / et miserie reprobabit. Iudith. xi. Quod animi ut

interficiant pecora sua: et sanguine eorum bibant. Et dicit q^d taurus est mala mulier ornata / et totius criminibus commutatus sanguis affectionis / locutionis / et socialis conflictionis coagulat atq^{ue} ligat / et ideo potiores et dilectiores inueniunt atq^{ue} necat. Et dicit q^d taurus est diabolus / seu malignus / cuius sanguis sunt deliciae vel diuitie vel scientie malignales / quae procul dubio si crude / incaute / et sine discretionis deliberationis et discretionis bibuntur / et dissoluntur / mortem diuersorum vitiorum et tandem totius corporis in suis potatibus operantur. Apoc. xvi. Sanguinem dedisti eis bibere ut digni sunt. Et dicit q^d sanguis tauri est affectio peccatoris / qui pro certo per incopationem facilius coagulatur / et per crudelitatem induratur: ita q^d mortis periculum in alijs operatur.

9 ¶ Sanguis est amicus naturae: ideo semper nutritur naturae iuuare / et sibi remediare vel subuenire. Unde q^u homo dormit / statim sanguis exteriora relinquit / et ad interiora ubi natura pro confortatione virtutis digestus indiget / se retrahit et recurrit / et digestionem adiuuat atq^{ue} nutrit. Et inde est q^d homo dum dormit / exanguis et pallidus efficitur / et tota coloris superficies offuscatur. Quado etiam corpus leditur vel scinditur / statim sanguis ad locum doloris currit / et si cur bonus amicus / quatuor in se est / membrum leso succurrere nititur et intendit. Per sanguinem potest intelligi vir perfectus: qui scilicet per charitatem est calidus / per compassionem humidus / per pietatem fluidus / et per verecundiam rubicundus. Talis enim amicus naturae dicitur eo q^{uod} oibus naturae filiis pro posse benefacere probatur. Quotiescunq^{ue} enim videtur q^{uod} in corpore digestio celebratur / et aliquod negotium rei publice congrui tractatur / vel q^{uod} de alicuius vicini vel amici utilitatibus ordinatur / statim debet solus verus amicus currere: et exteriora sua ne gencia relinquere / et quoadq^{ue} etiam totam superficiem status sui pallidam et exanguem / et alij proficiat / dimittere: iuxta illud. i. ad Cor. x. Nemo q^{uod} suum est querat / sed q^{uod} alteri. Si etiam aliquod membrum. i. aliquis socius vel vicinus infortunio vel paupertate leditur / statim iste copatres ad ipsum ut subueniat applicat / et iuuare quantum potest / fratris inopia quantum in se est mediat / sciens q^{uod} sicut dicit Prover. xvij. Frater qui adiuvat a fratre / tamquam clavis firma. Et dicit q^d sanguis est affectio cordis / qui debet exteriora dimittere / et de extrinsecis fortune comodis non curare / interiora cordis et conscientie perere / digestionem morum iuuare / et doloroso membrum. i. cordi contrito se presentem exhibere / et salutis remedium adhibere. Et dicit q^d significat bona temporalia / vel etiam affectionem cordis. Natura enim. i. homo videns aliquod membrum. i. aliquem fratrem suum aliquo infortunio lesum / vel quo modo suo auxilio indigere / statim appetit sibi succurrere / et ideo pro ipso iuuando / sanguinem bonorum suorum temporalium / vel saltem sanguinem affectuum et compassionum cordialium / continuo sibi mittit: et prout potest / sibi subuenit et succurrit.

10 ¶ Sanguis quando membrum est lesum vel tructum / statim solet ibi fluere / ipsiusque solet natura statim mittere / ut locum adiuvet partem. Sanguis vero qui pro iuuando mittitur / non iuuare sed nocere probatur: quia si locus apertus non fuerit / ibidem aggregatur: et finaliter corripitur / et infirmitas generatur. Si vero locum apertum inueniat / cum sit naturae fluxibilis / nec habeat q^{uod} ipsum retineat / extrahitur: et sic corpus per sui absentiam debilitatur: et nisi retineatur / cum ipso vita defluit et recedit. Ista possunt generaliter applicari contra quosdam indiscretos et nimis audaces amicos carnales et consanguineos / qui videntes aliquem de amicis suis lesum / tanto zelo volunt succurrere / et contra inimicos currere / q^{uod} plus quoadq^{ue} consueverunt nocere q^{uod} proficere. Quia enim fluxibilitatem motuum et appetituum suorum cohibere nequeunt / ideo sepe fit q^{uod} dum indiscrete exterius exeunt / se et alios secum perdunt. Et breuiter sepe fit q^{uod} ille qui ad iuuandum mittitur / et qui etiam quantum in se est iuuare nititur / propter suam indiscretionem plus nocere q^{uod} proficere reperitur. Sanguis enim. i. sanguinis affectio / nunquam intra metas discretionis se cohibet / q^{uod} amicum lesum et iniuriatum videt: dum ad vindictam currit et feruet / ut in pluribus non potest / immo nocet. Dicitur igitur ille lesus illud psalmi. Ne virtutis in sanguine meo: dum descendit propter ipsum in corruptionem. ¶ Sanguis bene decoctus mutatur in pinguedinem et. Vide de pinguedine. s. j. ¶ Sanguis in parte dextra est calidior / q^{uod} in sinistra /

et inde est q^d mulier potius masculam in utero primo mouet pedem dextrum: id est de leone et. vide infra. c. de pede. s. v. ¶ Scimus Aristotelem / cor esse proprium domicilium sanguinis / ideo est: coacuum ad sanguinem recipiendum / et durum ad ipsum continentium / et in medio / ad ipsum per corpus vndique diffundendum / et rubeum ad ipsum completionem ostendendum. Quia enim de sanguine creatur ut dicit idem / et ideo fons et principium sanguinis comprobatur: quia ut ipse dicit / in nullo membro est sanguis sine venis nisi in corde. De opinione vero medicorum qui dicunt principium sanguinis esse hepate / et Aristotelis qui dicit principium ipsius esse a corde / non habemus curare / cum nostre presentis speculationi possit vtriusque opinio deferre. Quia potest significare quilibet virtutem ecclesiasticam et prelaturam / et ad regimen corporis ecclesiae vel patrie constitutum. Quia pro certo isti debent esse sanguinei. i. molles et teneri / benigni / et sanguinis benignitatis et clementie precipue contenti / et ipsius fontalis tatis in alios diffusivi / et exemplariter ostensivi. Quia procul dubio summe decet iudicem / patrem vel principem vel quicunq^{ue} potestatem habentem / esse clementem et piissimum: in omnibus amabilem et benignum. Unde Seneca loquens cuiuslibet cor rectori dicit in quadam epistola sic. Semper oburgationi aliquid blande commisce / facilius enim penetrant verba que dulcia sunt q^{uod} aspera. Iuxta illud Seneca in Prover. Optimum est semper ignoscere: tamq^{uam} ipse pecces quotidie. Et dicit q^d sanguis est memoria sanguinis / et huius / que pro certo in corde cuiuslibet per compassionem debet vigere / et sibi sedem et habitaculum possidere / et concunitatem humilitatis / duritiamq^{ue} constantem et firmitatis habere / ut ipsum possit recipere et seruare. Et idem dicit de sanguine diuine gratie et deuotionis / necnon de humore clementie et compassionis. Et dicit q^d cor est prelatus ut est dictum / qui pro certo sanguinis / et huius per compassionem debet esse custoditius / et ipsius per predicationem in alios diffusiuus. Et dicit q^d sanguis significat substantiam temporalem / qua humana vita nutritur et sustentatur. Et etiam beneficia et bona ecclesiae / communis vel patrie per sanguinem denotantur: que scilicet cor. i. princeps vel rector vel prelatus habet continere / recipere / et seruare / et in medio equitatis et iustitiae sine acceptione personarum debet manere / ut istum sanguinem possit ad membra. i. ad subditos discrete et iuste vndique destinare / videlicet pauperibus et indigentibus subueniendo / et alios prout dignum fuerit promouendo: et sic cor istud. i. prelatus bene vtendo isto sanguine / vitam eternam meretur / et per ipsum ad celi gloriam assumetur. ad Iacob. ix. Per proprium sanguinem introiuit semel in sancta / eterna redemptione inuictus. ¶ Sanguis igitur naturalis et temperatus / est purus / calidus et humidus / dulcis / animalis / tritius / virtutis naturalis continuatus / sedes anime et ipsius contentius / vigoris cordis et spirituum conseruatus / animi letificatus / et in cute ruboris rosei generatus / et breuiter concludatur / sanitatis corporis effectiuus / et etiam quoadq^{ue} doloris / egritudinis curatus / sicut patet de sanguine columbe qui oculis medetur / secundum Constantium. et de sanguine simie qui leonem sanat secundum Plinium. Ista possunt exponi de sanguine / et huius in altari sumpto / vel de memoria dominice passionis / vel etiam potest dici de humore gratie et deuotionis / vel de dulcedine pietatis et compassionis. Quilibet enim talis spiritualis humor est in se purus et mundus / et cordi deuoto fertilis / dulcis / sapidus / atq^{ue} sanus. Iste enim habet merem virtutibus nutrire / naturalem virtutem continuare / a peccato seruare / animam lo care et continere / vigorem constantem et audaciam in corde facere / animam gaudere et letum in deo facere / amorem dei suscitare / et ruborem honeste verecundie generare / totaq^{ue} conuersionis superficiem virtutibus colorare / vitiorum egritudines sanare / et sanitatem seu integritatem morum si ipsam inuenierit custodire. Iacob. ix. Sanguis / huius emundat conscientias nostras ab operibus mortis. ¶ Sanguis quoadq^{ue} in corpore corripitur: tunc nullum nocuum cor porum dederit inuenit. Quia enim sanguis est amicus naturae / ideo q^{uod} aliquo malo humore corripitur / fuerit / a natura non recipitur / et ratione sue dulcedinis naturalis et amicitie ad naturam suam malitia non cauet / et sic q^{uod} ipsum matius periculum corporis sub-

Ca. XX. Lib. I. De Banguine.

inferit. Ad iunctus est sanguis malis humoribus non cognoscitur et sic a natura admittitur et non vitatur: sicut patet in febribus semitertijs: ubi cholericus vel melancholicus humor sanguini permixtus non ita cito se nature vel medici iudicio manifestat. Ista possunt applicari pro quodam malis consanguineos et carnales amicos: quia sanguis sunt. I. consanguineus et cognatus et per consequens iudicant familiares et tanquam amici a natura. I. persona recipiunt et ad hospitium familiaritatem et colloquium admittuntur: ita quod iunctio ipsorum cognate confidentes in eis dicere videntur eisdem illud Ruth. iiij. Expande palliū super familiā tuā: quia propinquus es. Sed quid? Pro certo sepe fit quod talis sanguis. I. talis consanguineus per luxuriam est corruptus et malo humore corrupte intentionis infectus et sic dum propter amicitiam et consanguinitatem incaute recipit latens eius malitia/malaque et corrupta intentio non percipitur: et ita ratio consanguineā suam facilius decipit et inficit: quāto sibi coniunctior videbat. Exemplo Adam non filij pulmo geniti regis David: qui propter amicitiam opprimit dum ipsius corruptam malitiam propter fraternū vinculum non precavit: sicut dicitur. Reg. xij. Quia sicut dicit poeta. Cognato poterit nomine culpa tegi. Ideo de talibus corruptis consanguineis sub specie consanguinitatis alios inficientibus potest intelligi illud Eccl. 4. Furtum et adulterium inundaverunt super terram: et sanguis sanguinem tetigit. Vel exponere generaliter ista de quolibet falso amico: qui dum amicus creditur ad consilia et familiaritates recipit et dum corruptio sue male intentionis non attendit nocumens ab ipso facilius subinfert. Idem. ix. Annusquisque a proximo suo se custodiat: et in omni fratre suo non habeat fiduciam. Et merito quod dicitur ad Act. x. Intincti hominis domesticus eius. Sanguis menstrualis propter humiditatis abundantiam et caloris indigentiam in mulieribus generatur: qui si ultra debitum retineatur in corpore pessimas generat passiones secundum quod ad diversas transundit corporis regiones: scilicet hydropsim/phrenesim/maniam et suffocationem spūalium morborum. Et non mirum si iste sanguis propius ledat subiectum: cum etiam multipliciter ledat alienū nisi suis teporibus fuerit vacuus. Que quidē vacuatio est in istis remediis singulari. Sicut enim dicitur Galenus. lib. xi. c. i. et Solinus. c. iij. qui democritum allegat in testem mulier solum menstruale animal est: cuius profusa non parvis notata documentis merito inter monstrifica numerantur: scilicet propter effectus mirabiles/limo miserrabiles qui exinde sequuntur. Contactu igitur sanguinis huius frigores non germinant: accescunt musta: moxuntur herbe: fetus amittit arbor: res ferrum rubigo corrumpit: nigrescunt era et metalla: siquid canes inde comederint in rabiem effervunt. Alutium seu bitumen asphalti quod nec ferro frangitur nec aqua diluitur/pollutum isto sanguine sponte dissolvitur: quoniam tunc etiam ut dicit Solinus si isto sanguine fila inficiantur bitumen illud sponte dispergitur quod paulo ante aggregatum fuerat: et sic de continuitate connexa rupta et partitio repetita efficit virtute huius sanguinis et causat. Sanguis iste sic corruptus potest significare luxurie corruptelā: que procul dubio in mulieribus. I. in personis imperfectis et inconstantibus (que sole menstruales sunt et prodigiose) ex abundantia humiditatis carnalis voluptatis et ex defectu et carētia feruoris deuotionis et caloris charitatis gignitur: et in homine producit et causat. Ista est enim quāsi vacua et subiecto sed dimittit in suo proprio subiecto. In persona luxuriosa multas passiones aliorum virorum facit. Alijs etiam multiplex officit et tam suū subiectū quā alienū ledit. In suis enim possessib⁹ hydropsim. I. sitim malorum desideriorum generat: phrenesim. I. irrationabilitatē animi prouocat: maniamque et fatuitatē propter infectionē mēris precreat: vanasque imaginationes excitat atque causat. In alijs vero verba scilicet vel exempla sua attendentibus solet iste sanguis et ista infectio luxuriose persone multa mala facere: quod scilicet eius verbali vel exemplari contactu seges virtutum perditur: mustum deuotionis et feruoris accescit/herba. I. viros honestatis arefcit/fructus bonorum operum perit/rubigo male consuetudinis corrodit/nigredo male conuersationis succedit/rabies ardoris et inflammata affectionis accedit et glutinum et cons

tinuitas pacis et concordie recedit. Constat enim quod per sanguinem luxurie malorum sepe fit quod amicitia et concordia rumpitur: rabies iste gignitur: sicut patet in illis qui a falsis amicis et corruptis consanguineis se vident in suis filabus et nepotibus sedatos: qui contra tales ad iram et discordiam amantur. In ipsis etiam personis que tale linimentum recipiunt conuersatio denigrat/consuetudo rubigineat/fructus bonorum operum perditur et viros gratie siccant et seges virtutum perit et eripitur. Ideo de tali sanguine potest dicere diabolus cullibet tali sanguine pectore illud Eccl. xxxij. Irrigabo terrā sanguine fetoris tui. Sanguine enim fetore impudicitie malorum irrigat et inficit terra et patria vicinorum. Vel si vis per istum corruptum sanguinem intelligere corruptam affectionē peccati etiam et infectionē. Ista enim sunt que tam in nobis quā in alijs faciunt multa mala. Et dicitur supra. Secū dum solū ubi supra sanguis menstrualis ita est corruptus et corruptus infectus et infectus: ut quod mulier que huiusmodi fluxū patitur non innocētib⁹ oculis inueat. Aspectu enim inquit specula viriat: ita ut hebetet viri fulgor offensus faciesque obtusis nitoris quādam caligine nubiletur. Nam si talis mulier speculo respiciat: solo aspectu solet obnubilari et si speculo nouum fuerit: talem maculam dicitur contrahere quā amplius non poterit amoueri. Ista possunt applicari contra luxurias personas: quarū visus et aspectus est alijs venenosus et ad luxuriam inductus. Et maxime quādo accēdit taliter sunt in ista neptaria passione vel in luxurie tentatiōe. Dato enim quod aliquis sit ita scit⁹ et iustus quod possit dici speculū aliorum: si tamen oculus impudicus ipsum aspexerit: vir erit quā aliqua tērationis vel male cogitationis caligine hebetet: supra illud Eccl. v. Lux obte nebata est caligine eius. Potest etiam vero si speculū fuerit nouum. I. si homo fuerit iuuenis vel etiam nouitius: et de nouo cōuersus ad religionē vel ad fidē: tunc tali aspectu maculā luxurie vel mentalis vel actualis phrenesim: que ab ipso amplius non recedit. ita quod potest dicere illud Eccl. iij. Vulnerasti cor meū in vno oculorū tuorū. Unde. I. perit. I. oculos habet res plenas adulterij et ineffabiles delicti. Et sic solū dicit ibidem vni valde mirabile: quod scilicet iste sanguis in obsequio inuitis et nocuus vni tamen inquit habet solum. I. latus: quod scilicet sydrus helene auertit: quod est periculum nauigantibus. Et quāto nescit quomodo iste sanguis illā stellā auertat/vel eius malā influentiā impedit: possum tamen moraliter exponere et dicere quod helena pulcherrima mulier quod fuit causa destructionis troie potest significare prosperitatem mundi per quā troia. I. ciuitas aie dissipat. Per sanguinem autem istum quo humana natura in ventre nutritur: visus carnis conditio denotat. Igitur dico quod dato quod visus sanguinea caro nostra de se sit inuitis potest tamen aie esse vitilis: quod per istum sydrus consideratione sydrus helene. I. claritas prosperitatis mundane cauet et auertit et ne nauigantibus et peragratibus mare huius vite noceat/impedit. Et procul dubio homo cauet ne sit sydrus helene. I. splendor mundane glorie ipse de ciplat/quādo sanguine menstrualē quo in ventre nutritur. I. vitilis naturalitatis sue originem cogitat atque pensat. Vel si vis dic quod istud sydrus potest significare diabolū de quo Apoc. viij. dicit quod stella magna ardens sicut facula cecidit de celo: qui procul dubio nauigantibus per hunc mundū est periculum: sicut et nocturnus. Per sanguinem vero qui bitumen rupit: possum intelligere sanguinem chylis: quod certo iste est qui malā influentiā et potentia istius mali sydrus a nobis auertit et bitumen seu ligamentū eterne dānationis dissoluit: et sic nauigantes. I. fluctuantes peccatores a periculo liberant. yacha. I. Tu autem in sanguine testamenti huius eduxisti victos tuos de lacu in quo non erat aqua. Possumque puer conceptus fuerit: natura retinet menstrui ad ipsius nutrimentum. Puer enim tali sanguine in utero nutritur et ad complementum peruenit corporale. Sic vere possum dicere quod ex quo homo fuerit genitus et in esse productus et in ventre huius seculi constitutus: ratio debet retinere se in memoria sanguine menstrualē. I. vitilitate sue propter conditiones et carnalis precreationis ut sit spirituale anime nutrimentum: et suū in virtutibus cōplemētum. Et pro certo mens in virtutibus perficit et auget/que propter vitilitatis conditio fugit in memoria retinetur. Ideo bene potest dici homini illud. Regū. i. Sanguis tuus sit super

- 20 caput tuū. ¶ Sanguis menstrualis quando debite purgatur et ei cōf. corpus sanitas introducit et seruatur. Si vero plus debito retent⁹ fuerit / tunc multarū egritudinū causa erit. Quis autē iste sanguis fm. Iſidor. lib. xj. nō habeat certā tps revolutionē: accidit tñt cōter in fine lunatiōis: sicut etiā dicit aristoteles lib. ij. de gñatiōe aialū. Sic vere si sanguis pcti debite purget p cōfessionē: totā sanat z meliorat anime cōditionē. Si vero in corde pl⁹ debito retinea- tur: tūc vtrorū multitudo in eo generatur. Talis tñ euacua- tio: scilicet cōfessio nō habet tempus determinatum: quia scz semp z vbiqz debet fieri. Uerū tamen in fine lunatiōis. i. in fine vite / scz senectute dñs talis euacuatio et cōfessio apl⁹ abundare: qz videlicet senes debet esse magis scrupulose cō- scieñte et magis ad euacuādū vitia studiosi. Ista autē figu- rata possunt esse. U. zc. vij. in illa muliere que erat in flu- xū sanguinis: que tactu vltimētoz dñi est sanata: qz vere illa mulier. i. illa aia que fuit sanguinē vtrorū p cōfessionē / tunc temporis sanat a vitis / qñ tangit vestem cōuersionis: nō xpi per imitationem. ¶ Adulter nō patit istam immū- ditā qdū est in etate puellar: hoc qz tunc vene sunt stric- te: nec pōt idē fluere talis humor. Nec etiā in etate senili scz post ānos qñquaginta: et hoc qz tunc humor dīminuitur: z talis supfluitas delicat. Sic vere ille mulieres. i. ille ani- me qz sunt puellae per innocentie puritatē / vel senes per pui- dentie maturitatē et grauitatē: nunqz patiūtur profluuium mensuale. i. aluius immūditie voluptatem. Ezech. xvi. 22. Adūdaui sanguinē tuū ex te. ¶ Adulter que post cōceptio- nem patit fluxum sanguinis / facit facilliter abortiuū / z hoc propter subtractionē nutritiē ipsi fetus / qui tali sangui- ne in vtero nutritur. Unde retentio talis sanguinis signum est mulierē concepisse. Iste em sanguis cōceptum pcedit: et ideo talis fluxus / flores ipsi mulieris dicit: qz mox flo- ris fructum. i. conceptum pueri antecedit: sicut dicit cōstā- tinus. Sic vere quando sanguis. i. humor doctrine fluit ab vtero. i. a memoria / signū est qz fetus. i. cōceptus boni pposi- ti / qui tali humore nutriti debuerat / abortit. Retentio vero verbū dei z humoris scientie z doctrine / signū est qz in men- te ipsius auditoris cōceptus boni ppositi perseverat. Sā- guis em bone doctrine debet conceptū boni ppositi prece- dere: z sicut flos fructū / sic verbū et doctrina boni ppositi antece. ¶ Sanguis menstrualis missus ad mamillas z ibi decoctus / materia est lactis zc. Uide infra de mamillis. 24. Quis z animalia nūqz patiuntur talem fluxū: et hoc qz supfluitates humorū suoz transeunt in pilos z in plumas. Sic vere illi qz sunt animalia. i. boni actiui / vel volatilia. i. boni cōtemplatiui / non patiūtur fluxū carnalis voluptatis nec sanguine z luxuriose lubricitatis: qz scz si habet aliqz supfluitates diuitiarū / solent ipsas per alias vias / scz per elemosinas pauperib⁹ emittere / et exinde pilos virtutū ad se spūaliter vestiedum / z alas ad sursum ad paradysum vo- landū facere / et sic nō solent de diuitiarū suarum superflui- te aliquā immūditā generare. 25. Siccat⁹ est fons san- guinis eius. ¶ Item mulieres nimis se exerceñtes z sepius mouētes / nō multū mēstruat: sed qz qesūt et suauiter viūt multa purgatione indigent. Sic vere illi qui sunt in labore exercitio et eruna / non multū incurrit fluxū carnalis volu- ptatis: cui⁹ tñ cōtrariū est in illis qz viuunt laute / nec non in solatio z quiete. 26. Saturai eos: z mechati sunt. ¶ Quando sanguis menstrualis retinet⁹ / z inueniēs vias clausas ad alias partes infundit z mouetur: tunc etiā so- let exinde fum⁹ exhalare corruptus / qui cerebrum petens quādoqz manā z phrenesim inducit / ascendens etiā ad ostiū stomachi appetitū imutat: sicut apparet qñ mulier pēgnans ppter retentionem huiusmodi carbones vel ali- qua talia vitia cōedere appetit affectat / bona sō cibaria respuit z refutat. Per istū sanguinē possum intelligere hu- morem substantie repositis z diuitias huius mūdi. Iste enī nūqz per elemosinas vacuēt⁹ / z si per auaritiā retineantur / inducūt multas spūales in aia passiones. Fum⁹ enim ma- loz affectuū et cogitatuū exinde pducit: qz cerebrū discre- tionis inficitur / z appetitus desiderioz corrumpitur: ita qz tunc mania. i. turbatio rationis incurrit: z etiā bonus ap- petit⁹ peruertitur et mutatur. Quod patet: qz illi qui p auaritiā diuitijs sunt pēgnantes / appetitū videntur habere

subuersum / qz scz bonos cibos bonozū spūalium contēnūt et abhorrent: viles em cibos bonozū temporalium diligunt et affectant: iuxta illud. Prover. xviij. Anima saturata cal- cabit fauū. Uel dic qz iste sanguis significat carnalem vo- luptatē z deliciarū carnalitātē. Ista em nūqz dimittat⁹ z va- cuetur / et nūqz etiā per confessionē exterius expellat⁹ / humos malorum cogitatuū generat: z rationem z affectionem per- turbat zc. Uide infra de matre. §. iij.

¶ Capitulum. xxi. de phlegmate.

Phlegma est humor semicoctus actiōe caloris imperfecti ex frigida et humida materia genera- tus. ¶ Si enim humor non plene digerit⁹ / in phle- gma cōmutat⁹: qñ vero pfecte decoctus fuerit z digestus / tunc exinde sanguis efficitur z causa- tur: et sic fit qz phlegma per maiorem decoctionem potest sanguis fieri / sanguis vero nūqz phlegma. Et est phlegma humor frigidus / humidus / sūpidus / z liquidus. Talis est nouitius / z nouiter ad fidem / penitentiā z religionē cōuer- sis / qz p certo talis vt cōmuniter in principio est imperfect⁹ / z propter actionē imperfecti caloris charitatis non plene in moribus digestus: sed adhuc crudus et indeuot⁹ / humid⁹ et carnalis / frigid⁹ z in moribus semicoctus. Istud tamen habet bonum vt cōmuniter talis homo / qz scz ipse est in p- pinqua dispositione vt plene in moribus digeratur / z vt p- fecte per charitatem z contritiōē loquatur / z vt in sangui- nem. i. in virū perfectū pro nutriendo corpore ecclesie con- uertatur. ps. Conuertit aquas eorum in sanguinem. Uerū tamen postqz in sanguinem. i. in virū perfectum mutar⁹ fue- rit / nūqz debet ampli⁹ in phlegma cōuerti / nec in virum im- perfectum mutari / nec a statu perfectionis recedere vel re- uerti. Lulus tñ facit multi cōtrariū: de qbus in psal. Jor- dānis cōuersus est retroisū. Uel dic qz phlegma est cruda nouitiorum affectio / que in sanguine et perfectionē cōuer- titur / et etiā amplius si boni fuerint / ad cruditatē indeuo- tionis et ad viscositatē carnalis infectionis nō reuertit⁹. Uel dic qz phlegma ē iuuenis / qz postqz ad postiores etates p- cesserit / ad iuuentutē apl⁹ nō redibit. ¶ Natura posuit i ve- nīs phlegma vt in sanguinē cōuertat⁹ z exinde membra nu- triat / seu alat. Sic de iuuenis. i. i ecclesia de⁹ posuit ipsefects cū perfectis / malos etiā cū bonis / iuuenes cū p̄uocetis / vt scz successe huius efficiant⁹: z per eos alijs deficientibus mēbris ecclesie succurrat. z inde est qz necesse est qz imper- fecti z iuuenes doceant z regant quādo senes perfecti non abundāt / qz minus perfectus ad administrationē p̄ficif / sibi qz aliorū nutritio cōmittitur: vbi perfectoz copia nō ha- betur. ¶ Phlegma quādoqz efficit⁹ i natiuitate / scdm qz ab alijs humoribus / qui sibi adiungunt⁹ / varias cōtrahit qua- litates. Unde cōstāt. ¶ Phlegmatis innaturalis z accidē- talis quattuor sunt species: scz phlegma acetosum / qd fit p melancholie admixtionem. Salum calidum: qd fit per cho- loze rubec infectionē. Dulce / quod fit ppter sanguinis ap- positionē. Vitreum: qd fit per ipsius viscosi phlegmatis in- digestionē / z vitreo coloris assimilationem / z a digestiōe res- motionem. Sic vere loquendo spūaliter / phlegma. i. homo imperfectus z ideuotus / z crudus / in quattuor culpe species potest variari: sic qz a quattuor humoribus. i. a quattuor af- fectionib⁹ potest diuersimode associari. Ipsum em potest associare melancholia / que tristitiam generat. i. timor: ma- le humilians. Cholera / que iram augmentat. i. dolor male afficiens. Sanguis / qui letitiam pcurat. i. gaudiū male al- licies. Vitreus humor / qui sua viscositate lentē z immiscat. i. spes male decipiens. Ihs em quattuor humoribus z quat- tuor affectionib⁹ homo inficitur / z in suis cōditionibus va- riatur. Et sicut dicitur. Ezech. xxxviij. Uerū nequā immutabit⁹ cor: ex quo partes quattuor oriuntur. ¶ Homo qñ est phle- gmaticus / cognoscit certis signis. Est em fm cōstātum corpore pinguis / motu tardus / sensu hebes / mēte obliuio- sus / carne mollis z fluidus / colore liquidus / facie tumidus / spūis plenus / somno multo / et de aquis / pluuijs et niuib⁹ fomias / parues est sitis z appetitus. ¶ Sicut iam supra dictum est / per phlegma semicoctū intelligit⁹ mores inco- positi z indigesti / sic etiā congrue per phlegma pōt itelligi peccator / cuius humores. i. affectiones z mores nō sunt be- ne digesti / cōpositi seu cocti. Ezech. xlvij. Excori te / sed nō

Ca. XXIII. De melancholia. Fo. XIII.

et ingrefcet. Talis em cholera nigra et melancholia. i. timor et memoria futuri status mortis multum est necessaria ad salutem. Debe3 quon temp eſt mixta cu ſanguine/qui facit amare. i. cu noſtra naturali affectione. Cum ſplene/qui facit ridere. i. cum noſtra temporalis coloratione. Cum ſtomacho/qui facit appetere. i. cu noſtra temporalis dilectione. H22 ſc3 timor z memoria mortis/ ſemp debet nobiſ affectibus et noſtris colorationibus et delectationib3 eſſe comixta: q3 ſic habilitat ſanguis affectionis noſtre ad mēbra melacholica. i. ad tristes pauperes/ per elemoſynas murtendum/ et ſtomachus noſtri cordis iuuat ad bona et vilia appetendum. Ad cibū doctrine z gratie z glorie cu deliderio affectum. Splen etiam piferitatis z colorationis mudane pte ſalem melancholici timore3 diſponitur ad non nocendum ſed potius ad diuigandum: q3 per timore3 dñi declinat omnis a malo: ſicut dicit3 pſomer. xv. et Timor dñi delectabit cor. ſicut dicitur. Ecclij. ij. et ſic dicitur in pſ. de iſta mixta triſtitia loquitur. dices. Timor z tremor venerit ſuper me: z conterent mi te tenebre. et ſequit de bono deliderio generato. Et dicit/ quis dabit mihi pēnas ſicut columbe: z volabo et requieſcam? ¶ Melancholia eſt ſex aliorum humorū quā doq3 generatur p modū reſidentie ſicut fez reſidet in vino vel humor groſſioſ in vīna/ aliqñ p modū aduſtionis cineritque/ quando ſcilicet calore agente in humoribus naturali3 humiditas conſumit/ et melancholia innaturalis ſicut quedā cinerea humiditas generat/ que ſc3 atra eſt/ et etiā ebullienſiſ aceri/ ppter quod etiā a muſcis reſugitur z cauetur. Sic vere fez z infectio omniū humorū z carnalitatū/ eſt iſta reſidentia pſtictuſ narię luxurie/ que fez et actione et inflammatione caloris conſpiciente3 gignitur/ et et conſumptio3 humiditatis gratie pcreaſ. Et qđ peluſ eſt/ quā doq3 et magna aduſtione libidinis/ melancholia innaturalis. i. peccatum contra naturam efficitur/ quod atrum z acetuſum. i. vile et horribile diuoſcit/ intantū q3 etiam ab iſpis muſcis. i. ab iſpis peccatoſib3 abhorret. Sicut em iſta melancholia innaturalis deterio3 eſt inter humores/ ita q3 de iſta non poteſt humor alius effici/ morboſq3 incurabiles/ ſicut eſt cancer z lepra/ et ſinde cōtingit effici/ et incineratio nem etiā generat/ ſicut inſter intervina carnalia/ ſicut eſt horribiliſ z villuſ/ ita q3 poſt iſtud nō efficit viliſ peluſ. H303 bum etiam male pſtictuſ dñis inducit/ qui eſt incurabilis: cancerum etiam et lepram. i. abominacionem: q3 vt cōmū niter omib3 eſt horribiliſ: z finaliter incinerationem ignis et coſuſtionis corporis et ignis etiam infernalis eterni et durabiliſ. Etat. Et aſſumentum mīrum ſanguine erit i coſuſtionem/ et cibus ignis. ¶ Signū portūmū domini hū3 bum3 humoris corrupti eſt timor. Nig3 em eſt iſte humor: nigredo3 z obſcuritas mater eſt timorosa/ z inde eſt q3 magis timor homo nocte3 dñe. Et eſt iſta humor iſte terreſtris/ et grauiſ: ideo co3 cōſtringit/ et timore3 inducit. Unde gas lenus in libro paſſionū dicit q3 nō eſt mīrū ſi melacholicuſ ſine cauſa timeat: q3 ſc3 cauſa timorōſi cōtinue ſecu3 portat. Per iſtam choleram nig3 poteſt intelligi peccatū/ qđ ſc3 propter defectū candoris innocentie dicit3 nigru3: z propter defectū lucis gratie dicit3 obſcurū. Quia p certo tales qui tali corrupto humore inficuntur et demigant/ ſine cauſa timeant z perturbantur: nec mīrū ſi cōtinue timeant: q3 peccatum qđ eſt cauſa timorōſi cōtinue ſecu3 portat. Dñi enim nig3 humor: peccatū cor3 p deſperationem cōpūnit/ timore3 rem ſeruilem neceſſario iroducit. unde illud pſ. Trepidā uerunt timore vbi nō erat timor. Vel dic q3 terreſtris humor iſte bona terrena ſignificat/ quorum fumus et affectio cor3 per auaritiā coarctat: et ſic timore3 amittēdi iſta bona efficit ac3 cauſa. Quia ſicut dicit ſeneca: cōtū acceſſi mus ad ſuccellum/ tantū acceſſū ad metū. ¶ Signa cor3 rupte melancholie in corpore dñantis ſunt/ quando homo ſomniat terribilia et teneboſa/ viſuſ peſſima/ et in ſapore acetoſa/ quando etiam homo gaudet de re triſtabili/ et triſtat de re gaudioſa et cōſolabili/ quando etiam homo ta cet pertinaciter vbi eſt loquēdu3/ z quando inſolenter loquitur vbi eſt tacendū. Sic vere ſignum eſt q3 in corde hominis dñatur melancholia. i. triſtitia z deſperatio/ vel etiā peccatū mortalit obſcuritas et ofuſcatio/ quando nō ſomniat nec cogitat niſi terribilitatem dñationis/ et obſcuri

tatem infernalis habitationis / vel etiā terrorem allicuius
enormis criminis / actionis / quādo etiam gaudet in rebꝝ
mundanis que sunt instabiles / et qꝛi trāsit in rebus duobus
que sunt letabiles / quando insup in confessione vbi loqꝛ de
bet / carit / et in consilijs / societatibꝝ vbi tacere temperate
debetur / vltra debiti loquimur. Quia breuiter mali est ali
qua terribilia et enormia formidare / proponere et cogitare / si
de spūalius agit / tristat / si de temporalibus / gaudere
vbi nō est necesse. plꝝ debito loqui in confessione vero vbi
est necesse / pꝛaciter cōtere. Ecclꝛ. x. Et si odibilis qꝛ est pꝛ
cap ad loquēdu. Sequitꝛ. Quia multis vtriusqꝛ verbis / ledet
anīmā suā. Et si sunt quādoqꝛ aliqui melancholici quoz
imaginatio ita erat pꝛ melancholiam corrupta / qꝛ existima
bant se esse yas terreꝝ / ideo timebat tangi / ne foris tan frā
gerentur. Aliqui etiā vñ sunt qui putabant se mūdum pu
gno claudere / et omnia in manibꝝ cōtinere / sic non valen
tes manus ad cibum extendere / timebant qꝛ si manꝝ laza
rent / mundum contingeret ruere vel perire. Alij etiam vñ
si sunt qui angelū mūdū tenere putant / et eum velle dimit
tere cadere pꝛ pedio existimant / ideo manus z baccha / z
humeros subleuant / vñ ipsūm a calu sulcinate atqꝛ ferant
Tales procul dubio mali opinatores et falsi existimatores
sunt mūtū in mūdō. Quidā enim sunt delicioꝝ / qꝛ sic se cre
dunt esse vasa terrea / fragiles z impotentes ad penitentia
peragēdu / ideo tactū penitentie z correctionis refluunt /
alās si tacti fuerint / moꝝ credunt. ps. Facꝝ fūti / tunc vana
perdit. Quidā etiā presumptiui / quibꝝ videtur qꝛ totum
mūdū cōtineat / et qꝛ sine eoz auxilio z cōsilio negocia nul
la valēt. Quia etiam manꝝ nunqꝛ volunt ad cibū cūqꝛ ad tri
buēndū pauperibꝝ extendere / tūctēs machina fiat / sꝛ
deficere / si per largitate pꝛtigat bona sua pauperibus ero
gare / cōtra illud Ecclꝛ. iij. Hic si per porrecta manus sua ad
accipiedū / et ad dandū collecta. Quidā etiam sunt fatui
scriptuolosi / qui videlicet angelū tenētem mūdū. i. del pꝛ
videntia regēte mūdū / ipm quādo mūdū velle dimitte
re putat / vñ pote qꝛ timet parēbꝝ suis dei pꝛudentia defic
re / ideo omittit religione intrare / vel alia bona facere / vñ
applicatis humeris possint ne cadat mūdus. i. ne fiat pꝛ
uentum decidat / procurare / sic videtur vñ ipm angelū
deū in executione sue pꝛouidentie adiutare / cū si dicat scri
ptura. Job. xxiij. Quis adiutor es / nunquid imbecillis es
¶ Item sunt aliqui qui credūt se nō habere caput / vel sal
tem habere plūbeum vel ferreū. Alij tñt qui se gallos cre
dunt esse / et sic quando audiunt gallos cantare / bacchijs se
percutiunt / galloꝝ moꝝ cantant / ita qꝛ aliquotiens rauci
fiunt. Alij etiā in suspitione incidunt / ita qꝛ amicos suos se
ne causa odit / et aliquotiens percutiunt z occidunt. Huius
etiam / vñ ait hīc magister / quidam nobilis nūruqꝛ se cre
debat / et sub locis z bāncis vbi cati insidiānt muribus / tñt
habitare volebat. De quodā etiā ego audiui narrari / qꝛ
nudus de lecto fugies / in vepibus se abscondit / z phōne
nā se afferens / seruitorū ipsūm querenti vñ se cātare (qꝛ phō
lomena erat) pmitteret / supplicauit. De alio tñc qui tēpo
re magistri amaldi de villa noua / mortuū se credebat / nul
loqꝛ modo comedere volebat / afferens qꝛ mortuū comedere
nō debebat. Idem tamen magister / assumpta veste nigra
mortuū se finxit / z sub illo colore ipm infirmū ad cimiteriū
dixit / vbi alios socios nigro vestitus splendide comedē
tes stare dī / posuerat / ipsosqꝛ mortuos comedere afferit / et
sic eoz exemplo ipm infirmū caute ad comedēdu tñt
ultrauit / ita eū fanauit. Ab ista infinita talia facit melācho
lia corrupta in cōmoda / et multa facit imaginari mēdacia
atqꝛ vana. Procul dubio multi tales melancholici spūaliter
intellecti sunt hodie in hoc mūdō / qꝛ sic de re z de alijs sal
ta opinantur / z vana z mendacia meditantur. Et primo quē
dam sunt illi qui male iudicat de prelatiꝝ qui se vñ nō re
putant se habere caput. i. prelatiꝝ vel saltem ipm existimāt
plūbeū. i. defectuosum z rursus dicentes illud. iij. Reg.
iij. Caput meū doleo. Alij tñt qui nūis presumunt de
seipis / z isti sunt quidam qui videntes gallos. i. predicator
res cantare z predicare / credūt z remant facere sicut ipsi / z
predicare z cantare volūt / et se gallos z predicatores pūcti
sicut patet de multis qui pensus nihil sciunt / z tamē alios
predicare cōtēdūt / niter quod in multis errorē incedit

Ca. I. Lib. II.

atq; cadit. De quibus dicit ap[osto]l[us]. i. ad Tim[otheum]. i. Volentes et legis doctores; non intelligentes neque que loquuntur; neque de quibus affirmant. Alii sunt qui male iudicant de vicinis; et isti sunt potissime zelotypi; qui nimis facilliter opinantur et credunt; et amicos suos persequuntur et odii; et in ipsis non cōfidentur nec cōfidunt. cōtra illud. Prover[biis]. iij. Ne moliaris amico tuo malū; cū ipse in te habeat fiduciam. Alii sunt qui male existimant de seip[s]is; quod scilicet quidam sunt qui credunt se esse mīrilegos; sicut proprie sunt avari; qui ad hoc vident credere se esse factos; ut mures. i. pauperes rapiant; et vni simplicibus insidentur; eosque decipiant et defraudent. p[er]s. Insidiatur ut rapiat pauperem. Quidam etiā videntur credere se esse ph[ilosoph]omenas; sicut sunt illi qui mundi letitias sunt dediti; et semper cantare et tripudare cū insolentia sunt parati. Job. xxi. Tenet tympanū et citharam; et gaudent ad sonitum organ[orum]; ducunt in bonis dies suos; et in puncto ad inferos descendunt. Quidam etiam credunt se esse mortuos; sicut sunt illi p[er]dones qui de propria salute desperant; et tam mortuos et dānatos se iudicant; ita quod cibū gratie/ eucharistie/ penitentie et diuine misericordie repudiant; ita quod necesse est eos per culpam et penam perire; nisi sint discreti medici. i. cauti predicatorēs pelati/ qui etiā peccatores et mortuos se fingentes; per crepla aliorum similium mortuorum. Latorum precedentium peccatorum/ comedentium scilicet et penitentium/ ipsos ad salutem pertrahant et reducant; ita quod talibus crepla aliorum de tali imaginata desperationis morte viuificatis potest dici illud ad E[phesios]. i. Mortui effecti in deo et cōsummati cū illo; donans vobis omnia delicta vestra. Vel dic quod iste credes se mortuū erat humanū genus; quod scilicet morte imaginaria et sp[irit]uali. morte culpe erat mortuum et deperitum; ita quod cibū gratie sumere non valebat. Sed pro certo celestis medicus christus se mortuū et mortalem effectū; et etiam mortaliter se mortuū et peccatores quod dāmodo fuerit; inquit. scilicet sub veste nigra mortalitatis et humilitatis/ in similitudine carnis peti venit; et sic isti infirmo. humano generi se cōsumans et alios mortificatos et sp[irit]ualiter mūdo mortuos; scilicet predicatorēs ap[osto]los secū habens; cibū gratie et etiam p[ro]p[ri]i corporis sibi dedit; et sic istum infirmum a morte etiam op[er]ata et vera culpe et penae misericorditer liberauit. Ioan. vi. Ego sum panis viue qui de celo descendit. si quis māducauerit ex hoc pane; viuet in eternum; et panis quē ego dabo/ caro mea est et cetera. Multa alia exempla de mēlancholicis possem dicere; sed omitto/ quia esset longissimū enarrare. Sic ergo sufficienter de qualitatibus et humoribus est hic dictum.

¶ Hic incipit Liber secundus de corpore et membris humanis. Capitulū. i. de membris hominis g[ener]al[iter].

Membra. Nota quod sicut animalia membra sunt corpora ex p[ri]ma humorū cōmixture p[er]creata. Vel sicut Joā[n]n[es] membra est firma et solida pars animalis; ex similibus vel dissimilibus cōposita/ ad aliq[uod] speciale officium deputata. Solida enim dicitur ad differentia[m] sp[irit]uū; qui non sunt membra. Cōposita etiā dicitur ex similibus/ ratione membrorum simplicium que constant ex similibus; sicut caro et sanguis. Sunt et similia quorum quilibet particula eiusdem est nature cū toto/ sicut quilibet pars sanguinis est sanguis. Et dissimilibus etiam dicitur/ p[ro]pter membra officialia; que ex partibus dissimilibus cōponuntur; sicut patet de manu; que cōponit[ur] ex carne/ nervo/ vena et ossē et cetera. Ecclesia charissim[us] s[ic] ap[osto]l[us] facit generaliter vnu corpus. ad Ro. xij. Multū vnu corpus sum[us] in christo. In isto autem corpore multa sunt membra. i. multe cōgregationes patrie/ ville/ p[ro]uincie/ monasteria et collegia; quod p[er]cul dubio vt p[er]muniter sunt firma et solida in fidei firmitate/ et certis officiis deputata in ipsi[us] ecclesie p[er]muniter; quod sicut dicit ad Ro. xij. Omnia membra non eundem actū habent. Sed p[er]cul dubio istorum membrorum duo sunt genera/ quod scilicet quāda sunt similia et simplicita/ sicut sunt boni p[re]lati et religiosi et clerici; qui scilicet p[er] vnam in deum intentionem sunt simplices/ et p[er] vnam cōformitatem et dilectionem sunt similes. Totū enī et pars idem sunt; quia scilicet vniuersi p[er] intimam charitatē idem sunt cū singulis/ et singuli etiam p[er] mutuā

dilectionem assimilantur et conueniunt vniuersis. Et p[ro] certo in collegiis et p[er]muniter quilibet pars debet rep[re]sentare totum/ et in vnam voluntatem debet conuenire vniuersi; saliter singuli/ et singulariter vniuersi. Ac si. iij. Multitudinis creditum erat cor vnu. Quidam autem istos sunt dissimilia et cōposita; sicut seculares et actiui/ qui vna simplicem intentionē ad deū non possunt habere; quia necesse est eos diuersa diuersimode cogitare; et de domo/ patria et familia p[re]tractare; et seip[s]os ad multa diuidere et diuersificare. i. ad 2. cor. vij. Qui autem cū vxore est/ sollicit[us] est que sunt munda; et quomodo placeat vxori/ et diuisus est. Et cum de natura creauit membra sicut instrumenta virtutibus anime cōgruentia/ necesse fuit quod cū aia diuersas virtutes hēat/ diuersa membra fierent; que diuersis anime virtutibus diuersimode deferuissent. Sic vere in ecclesia vel collegio necesse est esse plures personas in diuersis officiis constitutas; vt p[er] ipsas sicut p[er] instrumenta/ anima. i. deus vel pelatus suas exerceat actiones. Et enim ista anima; scilicet deus vel pelatus vel rector/ p[er]muniter diuersa habere facere/ necesse est vt diuersa membra. i. diuersos officiales habeat p[er] quos possit quod necesse fuerit/ exercere. Bene ergo dicit ad Ro. xij. corpus non est vnum membrum/ sed multa. Et sicut triplicem virtutem anime/ scilicet animalem/ vitalem/ et naturalem/ tria sunt in corpore genera membrorum; scilicet animata/ sp[irit]ualia/ et naturalia. Animata sunt illa que administrant corpus sensum et motū; sicut sunt cerebri/ et nervi et organa sensuum. Sp[irit]ualia sunt illa que sp[irit]um vitalem continent/ et que vna corpori administrant; sicut sunt pulmo/ cor/ et arterie. Naturalia autē sunt que nutrimentum corpus tribuunt; et que ad cōseruationē speciei/ generationis deferuunt; sicut sunt stomachus/ hepar et renes/ et similia/ sicut dicit ostentat[ur] et etiam auiscena. Et alia tria genera membrorum. personarum sunt; necessaria in corpore ecclesie militantis; scilicet pelati/ clerici/ laici. Pelati enī habent officium membrorum animarum; quod scilicet corpus ecclesie debet de regimine pulvere; et omnes dirigere et mouere; sensui discretiois/ motuique bone op[er]atiois p[er] se et p[ro] alijs exercere; quia sicut b[eat]i. Eccl[esi]e. p[ri]ncipatus sententiā stabili. Predicatores vero religiosi et viuificandi laici etiam membra sp[irit]ualia seu vitalia; quia scilicet isti corpus ecclesie/ vitā gratie et sp[irit]um salutis ministrant; inquit p[er] deuotionē orationem et p[re]dicationem se et alios viuificant/ et salutis sp[irit]um eis p[re]stāt. p[er]s. Meū aperui/ et attraxi sp[irit]um. Lat[us] vero sunt sicut membra naturalia; quod scilicet isti p[er] vni generatiam mundi cōtinuant; et p[er] agriculturam et mechanica opera totū corpus ecclesie nutriūt et sustentāt. Job. xxi. Sustentas brachia eius qui non est fortis. Sic igitur patet quomodo pelati regendo/ mouendo et sententiando/ religiosi vero et deuoti/ quod orationibus vitam gratie alijs tribuunt. Naturalia vero sunt predicatorēs et doctores boni; qui doctrinis suis alios nutriūt/ et qui etiam peccatores in gratia generant et p[er]ducunt. i. ad 2. cor. iij. Per euangelium egros genui. Et alia sunt membra p[re]paratoria; alia purgatoria alia dep[re]catoria; alia defensoria. P[re]paratoria sunt illa quod p[re]parant cibos corpori; sicut dentes/ stomachus/ et similia. Dep[re]catoria sunt illa que nutrimentum/ motū et sensum p[er] corpus deferunt; sicut vena; que dep[re]cant sanguinē ab hepate; arterie/ que portāt p[er] corpus sp[irit]um a corde; nervi etiā qui portāt p[er] corpus sensum et motū a cerebro et a capite. Purgatoria sunt illa que purgāt corpus a superfluitatibus; sicut sunt fossamina aurium/ cista fellis/ et meat[us] corporis. Defensoria vero sunt illa que membra principaliora defendunt a nocu[m]entis; sicut sunt cranium/ quod defendit cerebrum/ pectus/ quod defendit cor; brachia corpus et cetera. Sic vere in ecclesia sunt quattuor genera membrorum. i. p[re]paratorum; scilicet p[re]lati/ qui corrigendo et regendo subditos p[re]parant. P[re]dicatores/ qui cibū doctrine ad alios dep[re]cant. Curati et cōfessores/ qui vitia aliorum purgant et emundant. Defensores vero atq[ue] principes/ qui corpus ecclesie defendunt atq[ue] iuuant/ et qui ipsos defendendo laborant et pugnant. Breuiter ergo possum[us] cōcludere quod membra vniuersa indigent auxilijs suis

De Mēbris hoīs in generali. Jo. XV.

giliozum / et singulavmuerfoz. j. ad Loy. xij. Pro seimicem
 sollicita sunt mēbra. ¶ Mēbra quada mirabili harmonia
 sunt invicē ordinata: et ita pariter ānera / q. maiora mino-
 ribus / et minora maioribus correspondēt. Inferiora enim
 corpus sustinent / media corpus iungunt et ligant: superio-
 ra corpus regunt / exteriora defendunt. Et sic sunt in corpo-
 re pedes pro sustentamento / nervi pro colligamento / ocu-
 li pro regimento / manus pro defensione. Per corpus po-
 test intelligi hō interior / seu mens humana. Ista em̄ diver-
 sas habet partes et mēbra. habet em̄ inferiora quib⁹ susce-
 ptatur: et ista sunt humilitas et spes. Humilitas em̄ fundat:
 et spes sustentat. Item habet media quibus colligat⁹: et ista
 sunt charitas et pax. Charitas enim ligat pax nō quietat.
 Item habet superiora quib⁹ gubernatur: et ista sunt paide-
 tia et iustitia. Prudentia enim dirigit iustitia autē omnia
 equaliter disponit. Item habet exteriora quib⁹ defendatur /
 et ista sunt fortitudo / elemosyna / abstinentia et oratio. Forti-
 tudo resistit oratio nō cū elemosyna gladio percutit / absti-
 nentia autē hostem scz carnē profermit. Iste igitur spirita-
 libus mēbris spiritualis homo. i. bona mēs cōponit: et sic
 virtualib⁹ partibus integratur. Bene ergo dicit. j. ad Loy.
 xij. q. corpus nō est vni mēbrum / sed multa. Et sic sicut
 supra q. in ecclesia agricole sūt inferiores: qui mūdū sustē-
 tant. Religiosi et p̄dicatores sunt medij / qui mūdū in amo-
 re dei et proximi ligant. Superiores sunt prelati / qui mun-
 dum gubernāt. Exteriores sunt milites: qui mūdum defen-
 sant. ¶ Mēbra ita sunt ordinata in corpore / q. vniq. q.
 q. cōtinentum est officio sibi dato / ita q. nūq. vnum aliud in
 officio suo impedit: sed potius ipsum adiuvat et custodit.
 Mēbra etiam ita cōnecta sunt / q. vno patere aliud cōpa-
 titur: et dolere vno condolent vniuersa. Et inde est q. si vni
 lesum fuerit: humores ibi statim p̄fluūt de alijs mēbris / vt
 si possint lubentē mēbris lesis. Mēbrum em̄ sanum mē-
 bro infirmo subuenit: p. eius morbo allentando ledi mul-
 tioties p̄uenit. Sic vere in corpore ecclesie velle / collegij
 vel patrie / nos qui sū ap̄m sumus alter alteri? membra /
 debemus esse cōnecti statu gradu officio et beneficio a na-
 tura naturare deo nobis dato: ita q. nullus debet statum /
 officium vel bonū alterius appetere / nec ad hoc anhelare
 vel ambire: nec alios in suis officijs gradibus / statib⁹ vel
 beneficijs impedire. Quinimo ita debem⁹ adiuvem esse
 per mutuam charitatem cōnecti / q. dolente vno debet alijs
 condolere: p. lesione tribulationis paupertatis vel infir-
 mitatis tollenda: humores propios. i. interiores affectus /
 et exteriores etiam puentus in eius auxilium destinare: et
 cum eo / si gaudij habuerit / cōgaudere. j. ad Loy. xij. Pro
 seimicem sollicita sunt mēbra: et si quid patitur vnum mē-
 brum / cōpatitur oīa mēbra: et si gloriatur vnu mēbrū / cō-
 gaudet etiam oīa membra. Et sic ista possunt dici de xpo: q.
 cum esset sanus / sine peccō: p. infirmis peccatoribus quib⁹
 compassus est / infirmari voluit: carnem assumēdo / ipsoq.
 p. pro humore iuxit / pro ipsis sanguinem effundendo: et le-
 sione corporis sustinendo. Et sic. Ipsi vulneratus est ppter
 iniquitates nostras. ¶ Mēbrum q. dū ab anima regit⁹ /
 sanū est: quādo vero per cōtractionem nervorum / paralyti-
 cum efficitur / et influentia aīe et spirituum p̄luat⁹: tunc p.
 eul dubio nec sibi nec corpori p̄ficir: immo nocere et impe-
 dire alia comprobāt. Sic vere in ecclesia illi qui aīa et spi-
 ritu. i. diuina gratia et sp̄sancto viuificant / boni sunt: et cor-
 pori ecclesie p̄ficir. Qui nō spū et anima. i. diuina gratia nō
 viuificant / boni nō sunt corpori ecclesie nec p̄ficir: immo
 obfunt / et bonos alios in suis operationib⁹ impediunt atq.
 ledūt: vt de talib⁹ intelligit⁹ mēbris dicat ecclesia illud
 ad Ro. vij. Ideo altam legem in mēbris meis repugnan-
 te legi mēris mee. ¶ Mēbra quāto sunt nobilioris cōpo-
 sitionis / tāto vehemētius sentiūt molestiam cuiuslibet lesio-
 nis. Patet de oculo: in quo pulvis modicus nocet: vbi ma-
 num vel pedem maior in cōrupto nō nocet. Sic vere est de
 corde nobili et generoso. Sicut em̄ nobilis anim⁹ nō liben-
 ter infert iniuriam: sic nec libet⁹ sustinere: q. nō modicus
 pulvis. i. modica iniuria animū generosum ledit / ipsumq.
 inq̄dat et offendit. Et sic em̄ aristotele nobilis anim⁹ nec
 facere / nec pati potest iniuriam. Unde etiam seneca dicit
 q. generosus nō potest cōtūmēliā sustinere. Et sic dic in ma-

lo significato de mūdū nobilib⁹: qui sine causa se lesos repu-
 rant: et de festuca trabem faciētes: si modico puluere. i. mo-
 dica iniuria tanguntur / statim offensos mirabiliter se pro-
 clamant: vbi tamen nulli alijs se lesos aliquāter putarent.
 ¶ Mēbra officialia solēt se p. membris principalibus oppo-
 nere: et sine deliberatione p̄culoris ictib⁹ se offerre / sicut pa-
 ter de manu: que p. tuitione cordis vel capitis etiā gladio
 se opponit: et seipam p. salute cordis vel capitis secari p̄mit-
 tit: vñ virtutē et vitam se habere perpendit. Sic vere fidelis
 christianus / et maxime membrum officiale. i. homo in pla-
 tione vel officio cōstitutus / p. corde vel capite. i. p. tuitione
 christi fidei vel ecclesie / sine quacūq. deliberatione pigritie
 vel timoris se debet aduersarijs opponere: et etiam si sit
 necesse / morti p. pene exponere / et p. tuitione fidei vel libera-
 tis ecclesie quacūq. grauiā sustinere. Apoca. ij. Sustinisti
 p̄ter nomen meum: et nō defecisti. ¶ Mēbra sūt aliquo-
 tiens mōstruosa ex errore nature. Vñ dicit aristoteles lib.
 iij. de generatione animalū. c. iij. q. illud accidit ex forti-
 tudine virtutis: et ex paucitate materie. Tūc em̄ facit vir-
 tus de illa pauca materia multa mēbra: sed informia. Et
 sic aliquando visus est pullus cū quattuor alis vel pedib⁹:
 et vno capite. Vñ etiam est homo cū duob⁹ caputibus / et
 vno corpore. Vñ etiam est hircus q. cornua habebat in ge-
 nibus. Vñ etiam arces q. habebat quattuor cornua. In na-
 tura etiam apparet monstruositas. Natura enim videns q.
 parum habet de materia / membris principaliorib⁹ / scz ca-
 piti et pectori (que sūt ppe cor) sicut magis charitiorib⁹ dat
 multū de materia: et illa mēbra perfecte complet et augmē-
 tat. Alijs vero mēbris magis a corde remotis modicū dat
 et ea imperfecta gnat atq. format. Talis error nature quoti-
 die videt accidere in promotionib⁹. ¶ P̄latus em̄ est sicut
 virtus vel sicut natura: bona vero tēporalia sunt sicut ma-
 teria: promouendi sunt sicut fetus et membra. Quid ergo?
 procul dubio quādo p̄lat⁹ habet materiam p̄e manibus
 .i. beneficia cōferenda: primo et ante offia ipse solet forma-
 re / promouere et complere mēbra que sunt ppe cor. i. illos
 quos magis hz cordi / scz nepotulos et parēres. Istis ē dat
 multū de materia. i. de bonis t̄pāl⁹ / et de officijs ecclesiasti-
 cis: ita q. facit eos magnos / diuites et formatos: alijs autē
 mēbris. i. alijs p̄latis que nō sunt ei cordi / solet modicū de
 ista materia dare: sic eos cōstituit incōpletos et informes
 facere / et eos paruos et pauperes relinquere / et tenues et
 inopes procreare. Errat igitur in hoc natura. i. p̄lat⁹: qui
 eūdem nō distribuit bona sua / immo vñ dat excessiue: et alijs
 dimittit: iuxta illud. j. ad Cor. iij. lx. Alijs quidē eūdem: alijs
 autē eūdem est. Alia autē expone: et dicit q. natura nō habēs
 sufficientē materiam / facit quod potest: et ideo facit mēbra
 informia et incōpleta: vt dictū est. Sic vere p̄latus nō ha-
 bens in corpore et collegio suo sufficientē materiam. i. suf-
 ficientes personas producit et promouet hoīes sine cōple-
 mento virtutum. Facit em̄ qd potest et nō quod vult: et ideo
 cū meliores nō habeat / multoties p̄ruit et promouet incō-
 pletos: et ad dignitates emittit viros in moribus mōstruo-
 sos. Quod potissime videmus de p̄latis carnalibus: qui
 omnino volētes promouere suos: cū non habeant materiā
 competentem / septissime parturit hoīes moribus incōple-
 tos: et in omnibus imperfectos. ¶ Imperfectū meū viderit
 oculi tui. ¶ Quādoq. fit mōstrum in natura q. vnum cor-
 pus duo habz capita. Unde vñ sunt due mulieres que ab
 vmbilico sursum due erant: deorsum vero in vñ corp⁹ ter-
 minabātur: quāq. etiam vna mortua est ante aliā: et p. sociā
 aliquādiu mortua ē portata / sicut audui fuisse (nō est dū)
 in p̄uincia tholosana. Aug. etiam de ciuitate dei lib. xvj. c.
 vij. dicit q. tēporib⁹ suis nāq. est puer qui in supiorib⁹ par-
 tibus erat duplex: in inferioribus vero simplex. Vñ enim
 corp⁹ habebat: et duo capita deferbat. Ista possunt ap̄pli-
 cari contra multos / qui reuera videntur in ecclesia mōstrū
 esse. Cum em̄ ipsi vñicum corpus. i. vñicam personam ha-
 beant / ipsi tamen duo capita. i. dignitates et priozat⁹ aliquo-
 tiens duos habent. Quāuis em̄ vnus vir vñā debeat vñā
 habere / ipsi tamē (more lamech) nō vñā cōtenti sunt / immo
 cōiuncti plurib⁹ volunt esse: cū tamē isti deberēt facere vñ
 cōsiliū saluatoris dicētis. Vñ habet duas tunicas: det
 vnam nō habenti. q. sicut dicitur Luce. xvj. Nemo potest

Ca. II. Lib. II.

duobus dñis servire. Vel dic de multis qui per varias affectiones et intentiones sunt duplices: quibus sunt in eodē corpore. I. in eadem ecclesia vel collegio/ in apparentia vñtōmes et simplices. Multi enī sunt qui vñm esse videntur/ q tamen diuersis cordibus et capitibus. I. diuersis affectionibus et intentionibus coniunguntur. Vel istud etiam potest dici de electionibus/ vbi sepe in vno corpore ponit duplex caput. I. duplex capitaneus vel prelatus per contrarietatem discordantium electōis: cū tamen dicat scriptura. *Sec. i. q. cōgregabunt filij israel et filij iuda pariter: et ponēt sibi met caput vñm.* Vel dic q cū nos sim⁹ plures persone/ vñm corpus in xpō: et eisdem pedib⁹. I. eisdem fundamētis fidelis sustentemur: si ptingat aliquē nostrū mot per pctm/ vel infirmitatē incurrere: illi qui vñm sūt. I. in statu gratie vel pspēritatis cōstituti/ debent talem fratrem sic defunctū et mortuum sustentare/ et ipm tanq̃ sibi cōiunctū et intīmū in charitatis dulcedie suppotare. ad *Galath. vi.* Vos q spūales estis/ instruite huiusmodi in spū leuitatis. Sequitur ibidē. Alter alter⁹ onera portate. *Pullus fm aristotelem vbi. s.* quandoq̃ sit mōstruosus/ et habet plures alas/ et plures pedes q̃ debeat: et inde est q aliquādo inuēus est pull⁹ cum quattuor pedib⁹/ et aliquando cū quattuor vel sex alis. Sic pro certo inter ipsos pullos. I. iter peccatores quos miluus. I. diaboli sepe rapit/ sunt aliqui mōstruosi. *Ite isti iter ceteros sunt adiuuati.* Isti enī vñm modum in pedibus. I. in magistris eos sustentantibus et fouētib⁹/ et in alijs diuitiaz penitōum/ et etiā officiōz/ quibus sursum vehunt/ abudat: ita q respectu victōz suoz mōstrū dissile alijs esse patet.

Capitulum. ij. de capite.

Caput fm *Thidorum libro. ij. c. i.* est a capiēdo dictum/ eo q omnes sensus et nerui inde intitū capiunt. *Caput est sedes sensuum principallū/ et origo omnium organorum sensibillū/ anima* Iste etiam virtutis est domiciliū/ trāsitrens ad omnia mēbra inferiora generaliter sensum et motū. Seprē habet caput foramina: que sunt sensuum instrumenta. In firmissimo autē corporis loco positum est caput: sicut mēbra ceteris dignū: vt totū corpus ordinet atq̃ regat. Quattuor aut plura in compositione capitis dicuntur cōcurrere: videlicet duritiā ossū fortitudo/ medulle cerebri plenitudo/ carniū extētoz paucitudo/ omnū ossium lymphitudo/ capillōz etiam multitudo. Ista enī sunt cōcurrentia i capitis cōpositione/ et in ipsius naturalī cōplexione: sicut dicit cōstātinus. Per caput generaliter potest intelligi quilibet capitaneus vel prelatus/ qui scilicet est caput/ princeps et rector omnū alioz. *Isa. ii. c.* *Ecce vñm et venerabilis ipse est caput.* Tale enī caput debz habere septem foramina. I. pñsancti dona/ per que scz possit virtutes recipere/ et vitiā vacuare. *sa. ch. iiij.* Ecce candelabū aureū totum: et septem lucernae eius super illud. Iste igit in summo dignitatis vertice situatur: et in eminentiori gradu corporis collocatur: vt sic p eum corpus collegij regat: et mēbrozū. I. subditōzū alioz cōgregies debite gubernetur. Ad caput enī. I. ad prelatus vel rectorē pñnet corp⁹ ecclie regere: et mēbra. I. subditos debite gubernare. Ideo bene dicit prelatus vel supior illd. *i. Regum. xv.* Caput i tribub⁹ israel factus es. Sed qui? Procul dubio tale caput. I. talis capitane⁹ quicūq̃ vel prelatus/ debet habere sex cōditiones: quia scilicet iste debet habere ossa fortitudinis et cōstancie. *Abulā* medullam mititudinis et clementie. *Pancam* carnem carnalitatis et lasciuie. *Nervos* dilectionis et amicitie. *Sensū* discretionis et decentie. Caput enī q̃q̃ durū extē⁹ appareat: multam tamen intēus habz medullā. *Q:* pro certo gladius dato q apparēter debeat pcedere duritiā feritatis/ et semper gerere cōstātiā solidi firmitatis: debet tamen intus assilue re medulla mollis et tenere pietatis: et cū hoc debet habere sensus prudentie et sagacitatis: nervos etiam et ligamina charitatis: capillaturā honestatis: et paucitudinē carnis. I. lasciuie et carnalitatis. Ista autem oia in arca testamēti figurantur/ q erat deaurata intus et foris/ et cōstinebat māna/ virgā/ et tabulas legis dē: erat de lignis scilicet incremābilib⁹. *Q:* pro certo prelatus vel princeps debet habere virgam/ ecce duritiā correctionis. *Abulā* ecce dulcedo com-

De Capite

passionis. *ps.* Impinguasti in oleo caput meū. *Tabulas* leges/ ecce scientia discretionis. *Aurū* intus/ ecce feruor dilectionis. *Aurum* extra/ ecce splendor cōuersationis. *Abulā* incremābile/ ecce paucitas carnalis infirmitatis et duplicis: inflammationis. Ideo bene dicit *chrysostom⁹* in dialogo suo *l. ij.* Sit inq̃ prelatus temperans/ nō imberbus/ reuerēdus et secretus/ mitis et humilis/ liber et vehemēs/ mānuosus et cōstans. Vel si vis dic q caput est mēs et intentio vñi iustitue/ que scz regit mēbra. I. alias actiones: q scz a capite. I. ab intentione denominantur opera quo ad mores. Iste igit caput debet in summo loco/ scilicet in deo vel in paradiso per cōtemplationem et affectionem locari: et duritiā cōstancie/ mollitiē deuotiōis/ sensū discretiōis/ nervos dilectionis (et scilicet supia) caput dñi moralit adomari. *Et sic dicit sibi illd. l. i. v. l. apud ei⁹ aurū optimū/ oculi ei⁹ sicut colūbe.* Vel per ossia dic q caput istud est *chrysostom⁹* et scilicet supia. Iste enī habet duritiā iustitie/ mollitiē clementie et c. *Abulā* put est sicut caput⁹ totius corporis: et ideo multatū sitatum de toto corpore ascenditū est in se receptiūm. *Et ideo* natura facit caput positiū/ et tam manifeste q̃ oculte foraminibus multis plenum/ vt sic per oculos posros fumositatē superfluitates euacuaret: vt per euictoria manifestā/ grossitā/ ne caput ledere purgaret. Per fumositates possum intelligere vota/ affectus/ petitiones et querimonias subditōz. De toto enī corpore. I. de toto collegio solent tales fumi ad caput. I. ad prelatus ascendere: et ipm diuersimodē perturbare. Necesse est igit vt istud caput sit per discretionem et prudentiā pforatum/ vt scz supia in inaniam dimittat transire/ necessaria vero retineat et discernat. Prelatus enī nō sufficeret/ si omnes fumos mēbrozū. I. oēs appetitus et querimonias subditōz in se retineret. *Et ideo* necesse est multa ptemittere: et de necessarijs tantū curare. Bene igit cōsult sapiens/ *Eccl. viij.* dicens. Tuncis fermonib⁹ quid dicunt/ nō accōmodas cor tuū. Vel dic q caput est mens/ ad quā p certo fumositates mēbrozū. I. affectiones carnales cōtinue ascēdunt/ ipsasq̃ per pctā inficiunt atq̃ ledunt. Necesse est igit intelligi in aperturas fieri/ vt per cōfessionē possit loco et tēpore vacuare. *Abulā* *Secm aristotelem l. iij.* de generatione animalium/ aliquādo contingit in vno corpore duo esse capita et c. vide supra titulo precedenti/ vel vide de serpentibus plurimū capitulum. c. de angue. *Caput* est radix totius corporis et ipsi⁹ principium et etiam fundamētum/ et ideo ab ipso influunt corpori sensus et motus: et quando caput est bene ordinatū et dispositū/ omnia mēbra corporis meliorē pñficiā disponuntur: et econuerso: si caput lesū fuerit vel turbatū/ oia mēbra inferiora corporis patiuntur. Per caput intelligi intentionem. Ista est enī omnī actū moralīū principū et origo. Ab ista enī depēdet omnia mēbra. I. omnes actus: et pñ elus dispositiōem/ moralem bonitatem vel malitiā cōsequitur. Si enī caput intentionis sanū fuerit atq̃ rectum/ et ad deū in suis qualitatibus ordinatum: tūc omnia mēbra. I. omnes actus nostri debita cōsistentia disponuntur. Si autem istud caput intentionis corruptū fuerit vel turbatū et p peccatū malitiā deprauatū/ tūc etiam mēbra actū et operum male disponuntur: et sanitate gratie et meriti spoliatur: et dispositiōem peccati necessario fortitūtur. *Abulā* caput enī infirmū est: cetera mēbra dolēt. *Isa. i.* *De* caput lāgulatum: et omne cor merens. *Abulā* planta pedis vsq̃ ad verticem nō est in eo sanitas. Vel dic q caput est platus: qui scz corpori ecclie influit sensum discretiōis/ et motū bone operationis. Iste igit bene disposito et bene in moribus ordinato/ mēbra. I. subditi bene similiter in moribus disponuntur: et econtrario/ si per peccata lesū fuerit: alij etiam extētoz/ pcti malam dispositiōem incurrere dinoscuntur. *Abulā* enī vel vitiū capitis. I. capitanei vel plati in corp⁹ facilliter redundat: et tam in bono q̃ in malo/ prelatus subdit⁹ de facili se cōformat. *Eccl. x.* Qualis rector ciuitatis/ tales inhabitantes in ea. *Abulā* Caput sensuum instrumentis a natura extitit insignitū. Posuit enī natura in capite oculos/ aures/ nares/ et linguā/ quib⁹ possit vñm/ auditū/ odoratum et gustum habere: et ipis mediātibus alia mēbra debite gubernare. Sic vere prelatus debet sensibus spūalibus p ceteris vñgere/ et in se ipso moraliter pñnere. *Abulā*

La.III.Lib.II. De Cerebro. Jo.XVI.

beat igitur oculos clare discretiois. Auresque auditu iustitie et audientie et attentiōis. Nasum et odoratu deuotiois. Lingua predicationis: et gustum pietatis et compassionis: quo scilicet gustet et sapiat dulcedinem et amaritudinem subditorum. Debet enim omnia videre et examinare/debet oia audire et inuestigare/debet celi suauitatem et inferni fedtatem odorare/debet nihilominus subditorum amaritudinem et dulcedinem/ aduersa et prospera (ut scilicet de illis doceat de dulcedinem/ aduersa et sic dicit illud puer. x. Bndictio domini sup caput iusti De talium ergo sensuum plenitudine potest dici illud Eccli. xj. Sapientia humiliat exaltabit caput.

Capitulum. iij. de cerebro.

Cerebrum. ut dicitur in pantechni. li. iij. ca. xij. est corpus album, sine sanguine humidum/de ipso et medulla hinc multum in tribus cellulis distinctum, duabus pelliculis vestitum/ i altiori loco corporis collocatum/ et duris cranei ossibus circumscriptum. Tale cerebrum debet esse interior mens humana. Ista enim debet esse alba per innocentiam, sine sanguine carnalitatis per continentiam/ plena spiritu per sapientiam/ abundans medulla per clementiam/ munita duro craneo per firmitatem constantiam/ vestita pelliculis per sue vilitatis notitiam/ in tribus cellulis distincta per fidei trinitatis prudentiam/ et in alto posita per contemplatiois eternorum eminentiam. Dicitur igitur illud Eccli. i. xxiij. Ego in altissimis habitator thronus meus in columna nubis. Et elixis exponit oia de prelatore vel quolibet viro iusto. Cerebrum album fuit: ut cuiuslibet coloris facilliter esset inuicibilis. Nihilum habuit de ipso: ut facilliter esset motuum. Nihilum habuit de medulla: ut calor causaretur ex continuo motu/ per eam temperaretur. Sine sanguine fuit: ut non inficeretur: et non offe quod apprehenderet: rubrum videretur. Id est humidum/ ut cito per receptionem formam sensibilibus inuaretur: et rerum apprehensio sibi facilliter imprimeretur. Talis debet esse voluntas et mens capituli. Prelatus vel etiam cuiuslibet viri iusti. Ista enim debet esse alba per innocentie puritatem: ut facilliter recipiat colores virtutum et perfectionum. Debet esse plena ipsa sancto: ut facilliter moueatur motu bonarum operationum. Debet habere medulla pietatis: ut temperetur a calore et a feruore seuerarum punitionum/ vel tractu die infamationum. Debet esse multa humida/ mollis et tenera: ut cito in ea fiat impressio alienarum supplicationum. Debet etiam esse sine sanguine carnalis affectionis/ ne sua imagnatio inficiatur rubedine carnalium imaginationum. Et pro certo ad prelatum pertinet quod in iudicio sit sine sanguine carnalis affectionis/ et quod semper sit albe/ pure et innocentis intentionis/ et etiam pie/ mollis et tenere conditiois/ et propter benignam impressionis et exauditionis. Et ideo de petro qui fuit dictus cephas. i. caput/ et symon. i. audiens/ dicitur Matthei. xvi. Beati es symon bariona: quod caro et sanguis non reuelauit tibi. Cerebrum in tribus cellulis seu ventriculis est distinctum. In primo est imaginatio. In secundo est ratio. In tertio est memoria seu retentio. Prima pars est multa humida et medullosa: ut imaginatio facilliter imprimatur. Secunda pars est multa plena spiritibus: ut spiritus cooperante ratio inter formas discernat/ et diu dicitur melius medietur. Tertia vero respectu altarum frigida est et sicca/ ut quod apprehensum fuerit/ melius retineatur: et diu sit memorie commendetur. Sic oia dicit constantinus. Per cerebrum a quo originaliter pdeunt omnes sensus/ intelligo discretio: ne per prudentiam animarum. Ad quod facit quod dicitur pl. li. vij. ca. xvi. quod oia vestres die qua natus est filius: et cerebrum ita palpitauit: ut manu adposita reperiret: que inquit fuerunt future presagia sapientie. Ista in tribus cellulis et partibus est distincta. Debet enim primo habere fantastiam et imaginariam/ quod ad futura premeditationem. Debet secundo habere rationem iudicariam/ quod ad presentia discernenda. Debet tertio habere puppim reuerentiam/ quod ad preterita retinenda/ et diuine memorie commendanda. Iste enim sunt tres partes prudentie/ que est cerebrum anime spiritus: quod scilicet se distendit ad futura preterita/ iuxta verbum seneca dicentis. Si prudens fuerit animus/ tuus: tribus temporibus displicet. Futura inquit preceat/ presentia ordinat/ preterita recordare. Et elixis quod tres ille cellule significat fidei trinitatem: vel etiam tres virtutes theologicas: que sunt pa-

tes cerebri. i. sapientie spiritualis: que sunt habitaculum spiritus animalis. i. ipsius sancti et gratie virtualis. Eccli. xxv. In tribus beneplacitum est spiritui meo: que sunt probata coram deo et hominibus. Cerebrum duas habet pelliculas quibus involuitur et quibus tueretur et defendit/ quarum superior dicitur dura mater: et interior dicitur pia mater. Exterior enim que est a parte cranei/ magis est dura. Interior vero que est immediate coniuncta cerebro/ magis est tenera atque pia. Per cerebrum potest intelligi platus vel etiam mens plati a qua scilicet sensus discretiois et motus bone operationis debet ad alios deriuari et emanare. Talis igitur debet habere circa se duram matrem et piam matrem. Dura enim mater est iustitia et seueritas: pia mater est clementia et benignitas. Iustitia est mater: quod diligit dura: quod corrigit. Pietas est mater: quod fouet et pia: quod indulget. Ista igitur duas matres habeat mens prelati/ ut per piam matrem foueat et indulgeat: per duram vero matrem puniat et deterreat. Iste enim due matres sunt misericordia et veritas: quod sicut dicitur Prover. x. Misericordia et veritas custodiant regem. Unum tamen aduertendum est quod pia mater propior est cerebro quam sit dura/ ad denotandum quod prelati debet esse magis misericors quam seuerus: et quod pietas sibi debet esse intimior quam sit rigor/ et quod magis debet esse pius quam rigidus seu durus. Iste sunt due matres que venerunt ad salomonem: quarum una petebat occidi puerum et diuidi altera autem petebat oimode sibi parci. Una ergo erat dura mater/ et alia pia mater. Sed pro certo salomon obeduit precibus pie matris: dicens. Date illi infantem viuum: hec est enim mater eius. Et preces repulit dure matris: sicut. iij. Reg. iij. historiam enarratur. Salomon enim prelatum regem vel iudicem significat/ qui duas matres scilicet iustitiam et clementiam secum portat. Iustitia enim dura mater vult indulgere et parcere. Salomon igitur bonus prelati debet piam matrem. i. clementiam exaudire: dure matris. i. iustitie rigorem et acutiem temperare. Ad quod facit quod dicit bernardus super cantica loquens platis. Dicitur vos subditos matres esse non dnos. Dicitur non metui/ sed amari. Sit in vobis materna pietas/ et paterna seueritas. Exhibere vos matres fouedo/ patres corripiedo. Suspendite verbera/ producite vbera. Cerebrum compositum sensum et motum administrat/ et ideo ipso bene disposito/ cerebrum bene disponuntur: et e converso. Et dicitur supra de capitulis. i. li. iij. Cerebrum sequitur motum lune: quod scilicet crescere luna medulla cerebri crescit: et ea diminuta diminuitur et substatia et virtute/ sicut dicit aristoteles. li. iij. de partibus animalium. Sic vere cerebrum. i. sapientia cordis nostri debet regi secundum lunam. i. secundum diuine gratie influentiam: quod si non distinnit prudentie sue: spiritum secundum lunam. i. secundum deuoluntate ordinare. puer. iij. Ne sis sapiens apud te metipsum. time deum/ et recede a malo. Recedit enim luna in lumine. i. crescente in nobis lumine diuine gratie/ tunc cerebrum. i. sensus et discretio crescit: et e converso/ si dei gratia decrescit/ etiam nostra sapientia euanescent. Statia enim dei sumi id quod sumi dicit apostolus. i. ad Cor. xv. Cerebrum omnibus membris sensum tribuit/ et tamen quod mirabile est/ in se cerebrum nihil sentit. Talis est malus predicator et doctor: quia scilicet talis verbis et exemplis suis solet in alijs sensum discretiois et compassionis inducere/ ipse vero cum malus sit: nihil boni vult sapere vel sentire. Eccli. xxj. Nihil est sensus ubi est amaritudo. supple pectus. Cerebrum secundum aristoteli. li. iij. de partibus animalium/ membrum est frigidum et humidum: et ideo cordi ubi est fons caloris: est oppositum: ut excessum caloris cordis temperet/ eadem ex opposito desuper est locatum. et etiam secundum aristoteli. cerebrum post cor est in creatura hominis primum membrum. Per cerebrum corpus ecclesie potest intelligi beata virgo: que percul dubio post cor. i. post christum tenet in ecclesia primum locum: que per pietatem est penitus medullosa. Per cor autem intelligo christum/ qui scilicet per rigorem iustitie est feruidus et accensus. Et ideo beata virgo regina misericorditer dicitur: christus vero sol iustitie nunc cupatur. Cerebrum igitur cordi oppositum/ quia scilicet beata virgo per suam misericordiam viscerosam calori et rigori ipsius cordis christi se opponit: et e converso feruorem temperat suis precibus atque lenit. Rigor enim diuine iustitie totum mundum accederet/ et oes peccatores contereret/ si deo de pietate beate virginis mollities et pietas obuiaret. Alloga de pietate beate virginis

nis. Vel potest dici q in corpore ecclesie vel collegij aliqui sunt ita accessi zelo iustitie q ad punitione delinquentiu cupiunt toto impetu ruere, et eos sine pietate punire. Necessesse igitur q cu eis in corpore sit cerebrum. I. viri molles/misericordes et pii/frigidi/deliberati et maturi: qui alioz rigore temperant: et ipsos ne ultra debetis sentiat aut puniat/ suis matris consilijs moderent et coponant. Eccli. xxxij. Respice in omnia opera altissimi/ vnum contra vnum/ duo contra duo. ¶ **C**irca cerebrum est rete mirabile arteriaru a corde ascendentium: et spiritum vitale et calorem secum sursum deferentium et continentium/ et cerebrum continue calefacientium et pulsantium. Ipsi etiam cerebrum ratione motus sui continui magnu calorem habet contrahere: et ideo necesse fuit cerebrum frigidu mēbru esse/ vt predictu rete posset refrigerare: etia sunt caloris accidentalis malitia tepere/ sicut dicit hali/ et etia aristoteli. li. ij. de pib. aialiu. Per cerebrum quo corp. regit: et qd i alto loco scz i capite constituit/ intelligi iudiciū vel planū. ps. Constituit eum in caput gentium. Talis eni omnia mēbra. lōmnes subditos habet regere: et p executionem officij sui sollicite se mouere. Per rete arteriaru intelligo societate curialium: qui scz circa cerebrum. i. circa iudicem vel prelatum solent se invicem aggregare/ et more rectoris p malas confederationes se invicem colligare/ qui scilicet spūvanitatis sunt pleni/ et calore cupiditatis accessi: et ideo cerebrum solent verbis adulatorijs et detractorijs/ et consilijs/ necnon precibus importunis pulsare/ et ipm ad faciendum malū: et ad subditos grauandū accendere et mouere: et ipm ad faciendum mala omnia p viribus inflāmare. Ita q ipse potest dicere illud ps. Consilium malignatum obedit me. Ipsi sunt enim rete diabolum. p superfluous capiendis. Ecce. xxxij. Expādam sup te rete meū: capieris in fagina mea. Quid ergo? Procul dubio illud cerebrum. i. iudex debet esse frigidus et refrigeratus. I. prudens/ maturus et deliberatus: et ideo talibus talium pulsationibus/ ppij etia motus et appetit affectioib. nō debet inflāmarī/ nec ad malum aliquāter incitari: sed in omnib. p prudenter et sagaciter moderari: nec talium malis consilijs/ detractationibus aut pulsationibus inutari: dicens illud ps. Nō sedi cū consilio vanitatis/ et cū iniqua gerentibus. Vel per cerebrum capitis intelligo sapiētiā prelari et superioris/ que p certo ita debet esse frigida et matura: et a picipis appetitus impetu aliena/ qd reti maloz et eorum colligationi: ipsosq. pulsui et inductioni sciat obuiare/ et omnia linea iustitie temperare: dicens illud ps. Adent in reticulo eius peccatores. singulariter sum ego/ donec transcam. Vel p rete intelligo conuersionem virtutū/ et ligamina dei mādatorum/ pcepta etiam legū et statutorum. Ipsi ergo debet esse cerebrum. i. qd sensatus circūdatus: et isto etia mediāte a corde. I. a deo spū vitalis gratie vegetatus. Vel dicit q istud rete significat bonos consiliarios et socios/ qui debent prelatos et iudices circūstare: et spiritu sapiētie quo pleni sunt/ firmitate corporis ipsius excitare/ et sibi vitam. i. vitale consiliū ministrare. ¶ **S**ecundū aristoteli. li. ij. de gñatōe aialiu: hō iter cetera aialia respectu corporis sui maximū hz cerebrum. Et ideo q pueri/ ppter cerebrū magnitudinē nō pnt rectū tenere caput/ donec rādē fortificata natura p calorem cordis/ mediātib. arterijs ipsi/ cerebrū pōderositas leuēt. Per cerebrū qd est mēbrum molle flexibile et debile/ intelligo mollitiē carnalitatis/ vel etiam fluxibilitatē carnalis affectionis/ qua caput mentis multipliciter occupatur. Dico igit q illi q sunt homines. i. illi qui gradu pfectiōe habent esse homines. I. ratione videntes: et dei imaginē per imitationem habentes/ sicut sunt religiosi/ clerici et plati. habent cerebrum carnalis affectionis pie ceteris magis grossum: et magis ad ista terrefra pōderosum. Et inde ē q multi q sunt imbecilles sicut pueri/ ppter pondus male inclinationis et carnalis affectionis/ quo grauat caput intentionis: a rectitudine iustitie et inocētie sepe diuertere/ et deflectere dinoscūt/ quousq. calore diuine charitatis ab huiusmodi grauedine liberent. Luc. xij. Inclinata nō poterat sursum respicere. Vel dic q illi qui magis videntur esse homines. i. rationabiles/ scz mundi sapientes: ceteris grossius habent cerebrum: hoc ē dictū q in rebus spūalib. rudiorē habēt sensum in oibus: et ppter hoc isti non libenter caput intentionis sursum ad

deum habēt erectum: sed potius more puerorum ad terram inferi inclinati. Ioan. xix. Inclinato capite emisit spiritum. ¶ **S**ecundū aristoteli. li. ij. aialia q nimis magnū habēt cerebrum multi sunt somni. I. iustitias enim resoluta nervos opilat: vias sensuum claudit: et spiritū recludit: et sic vigiliā impedit/ et somnū inducit. Per cerebrum intelligit sensus. Illa ergo qui magnū habent cerebrum. i. qui magno sensu seculari dotati sunt: vt cōter magni sunt somni pigritie/ et ceteris profundius in peccatis dormiunt et quiescunt. Tales eni abādāt in hūore carnalitatis/ q scz per malas affectiones resolutus impedit vigiliā spūalis sagacitatis. Prouer. xix. Pinguedo immitit soporem. Talibus ergo debet dici illud Ione. i. Quid tu sopore depimeris/ surge inuoca deū tuū. ¶ **C**erebrum sicū facit hominem valde vigilē/ et quod appropinquat/ tenaciter retinet. I. humidum vero facit hominem somnolentum et obliuiosum/ et tardum: et supfluitatibus multis plenum: vt dicit hali. Siccitas significat abstinentiam: que desiccatur corpus: vel paupertatem/ que desiccatur domū. I. humiditas vero significat piperitatem/ vel etia delicias carnalitatis. Dico igit q illi qui sunt siccī et pauperitate abstinentie pectati: sunt vt cōter/ i. bono vigilēs/ et dei beneficiorum et iudiciorum memores et tenaces. Illi vero qui p piperitatem et carnalitatem sunt humidi/ dei iudiciorum et beneficiorum sunt obliuiosi/ et supfluitatibus vitiis pleni/ et sopore pigritie somnolenti. Unde illud predictum. Prouer. xix. Pinguedo immitit soporem. ¶ **S**i in cerebro excesserit siccitas cū frigiditate/ solet homo sensus habere et meatus mīdos. Sic vere illi qui cerebrū conscientie habent frigidū et obliuiosum timorem: sicē etiam per subtilitatem carnalitatis humores/ claros habent sensus per prudētiā et mundos habēt meatus per continentiam. ¶ **H**abentes cerebrum frigidum et humidum/ cito canescunt/ et habentes cerebrum calidum et siccū/ cito caluescunt. Canities significat sapiētiā: iuxta illud Sap. iij. Qui sunt sensus hoīs Caluities vero significat elemosinā. Ista est enim que capillos diuitiarū proicit et refecat/ et inde caput mentis spoliatur et denudat. Igitur ille qui cerebrum conscientie habet p timorem dei frigidum/ et per deuotionē humidum: cito per sapiētiā efficitur canus: q sicut dicit Eccli. i. Principium sapiētie timor dñi. Ille vero qui p charitatē est calidus/ et per carnis afflictionem siccus/ cito p cōtemptum temporalium fit caluus/ et p elemosinā distributionē capillis ppijs. i. exteriorib. diuitijs cito nudus. I. breuiter dei timor sapiētiā inducit: charitas vero diuitiarū amorem tollit. Isa. xxi. Locauit dñs ad fletū et luctū et caluitiā. ¶ **I**lli q cerebrū hnt humidū/ difflelī calui sunt: et inde ē q in posteriori parte capitis nūq. caluitium generatur: p eo q ibi humor propensior aggregat. Sic vere illi qui in cerebro cordis et voluntatis per compunctionē et deuotionem humidi sunt/ raro aut nunq. a capillatura virtutum calui sunt. Illis enī capilli virtutū nō consueuerunt cadere/ qui humore deuotionis et compunctionis soliti sunt abundare. Ibat. xxi. Capillus de capite vestro non peribit.

Capitulum. iij. de oculo.

Lulus fm ylidorum li. c. j. dicitur quasi oculi. ¶ **O**culi enim sub palpebarū tegminibus occultantur/ ne aliquib. intercedentibus iniurijs offendantur. Sūt oculi mēbra in cōplexione nobiliora/ in situ sublimiora/ in passione teniora/ in effectu utiliora/ ipsi etiam anime viciniora. Dicitur igitur oculi ceteris mēbris occultiores: pro eo q palpebris cōteguntur. Dicitur etiam ceteris mēbris nobilior: pro eo q nobilioribus partibus/ scz tribus humorib. et septem tunicis cōponitur. Dicitur etiam ceteris mēbris sublimior: p eo q i capite q altior pars corporis ē collocatur. Dicitur etiam ceteris mēbris tenior: pro eo q p ceteris mēbris cito leditur et patitur. Dicitur insup ceteris mēbris vicinior: pro eo q in ipsis anime passionē ostēditur: et siue sit amor/ siue odium/ siue tristitia/ siue gaudium/ exteriorius per oculos declarat. Ista oia possunt applicari ad prelatum vel ad predicatorē. Ipsi enim sunt oculi et speculatores ecclesie/ qui in alto dignitatis supercilio collocantur/ vt longe lateq. videant quō mēbra omnia. i. vniuersi subditi gubernent. Iij. Reg. x. Eleuasti in excelsis

Ca. III. De Oculo. Fo. XVII.

oculos. Isti ergo sunt in gradu ceteris altiores: et etiam debent esse per affectionem et contemplationem eternorum: nec non per vite excellentiam: et per eminentiam meritorum: ceteris subditis celsiores. Iheremie. iij. Vna oculos tuos in directum. Item isti debent esse occultiores: quia pro cetero ad prelatum pertinet qd non sit nimis expositus vel apertus: quoniam sub cuiusdam maiestatis reuerentia debet esse plus ceteris absconditus et velatus. Et non etiam de occultatione humilitatis potest intelligi: quia scilicet isti se debent per humilitatem abscondere: et ne videant vanitates deridere: et bona sua ne alijs appeant occultare. Et sa. xxiij. Laudat oculos: ne videat malum. Item isti debent esse ceteris teneriores: fraterne enim miserie et desolationes cito debent istos per compassionem ledere: et sic pietatis teneritudinem molestare. Eccli. xxiij. Pungens oculi educit lachrymas. Item isti debent esse in completionem nobiliores: nam enim completionem spiritualem debet. x. primcipaliter componere: scilicet tres humores. I. tres virtutes theologicas: septem tunc. I. septem virtutes morales: que debent ipsos circumdare et ornare. Isti enim debent virtutibus theologicis: q sunt spes/fides/ et charitas/ternarii habere: ut sic de appendat nobis dignis molem terre. Et sa. xl. Debent etiam habere donorum spiritus sancti seu etiam virtutum moralium septenarium. Eccli. xx. Oculi eius sepietplices sunt. Item isti debent esse antimericiores. Anima enim corporis ecclesie est ipse christus: qui per gratiam animat et vivificat universos. Istius igitur anime oculi. I. prelati vicini ei p gradus. I. dignitate: ibi quoque debet propinquum per morum conformitatem. Istius enim anime scilicet dei debent alijs voluntatem ostendere: et motus ordinationis verbaliter et exemplariter declarare: ut sic dicat deus illud Job. xxxij. p epigi sedus cum oculis meis. Item isti debent esse ceteris viliores: quia scilicet sicut oculi non sibi soli sed toti corpori est utilis: quia scilicet lumen habet non pro se sed pro corpore gubernando: sic prelati et viri iustus utilitatem communem magis debet querere qd propriam: et lumine sue scientie seu temporalis substantie non debet sibi soli proficere: sed alijs potius opem ferre. I. ad Lxxv. x. Hec quoque sum est querat: sed quod alterius. Istius multi de talibus suis oculis et glatis possint dicere illud ps. lumen oculorum meorum et ipsum non est mecum. Vel omnia supradicta potes exponere de oculo cordis seu mentis: qui debet in alto poni per contemplationem: anime esse vicinus per sue salutis meditationem: oculi esse per suarum virtutum absconditionem: facilliter pati per compassionem: ex decem partibus constare per decalogi custodiam et impletionem: alijs plusq sibi proficere per charitatem et dilectionem. psal. Oculi eius in pauperem respiciunt. Oculi secundum Constantinum/ septem habet pelliculas: scz tres a parte interiori/ et quatuor a parte exteriori: que scilicet tunc ab interiori cerebro originem suam sumit. Tres etiam habet humores predictis tunicis involutos. Quoru scilicet tam pellum q humorem dicit Constantinus nomina et conditiones distinguunt: ipsarumq processum diversimode diffinit. Oculi est cor: qd pro certo habet tres humores. I. tres potentias naturales: scz intellectum/ memoriam/ et voluntatem/ vel etiam ipsam fidem trinitatis. Tres etiam habet tunicas ex vna parte. I. tres virtutes theologicas: scilicet spem/ fidem/ et charitatem. Quatuor vero ex altera: scilicet quatuor virtutes cardinales: que sunt iustitia/ temperantia/ prudentia/ fortitudo. I. his enim septem humoribus/ mentis potentia tripertita. Quia pro certo oculus mentis nunq bene componitur: nisi istis septem tunicis spiritualiter vestatur: et nisi sibi a cerebro. I. a deo intrinsece influantur. Daniel. x. Ecce vir vnus indutus lincis. Sequitur. Oculi ei vt lampa ignis. De tunicis et humoribus oculorum magnu tractatu facit author: pfective sed omittit: quia videtur mihi impertinens. Duo oculi in capite sunt locati: ad finem vt alter alterius beneficio iunaretur: et vt si qd vnus pateretur/ per alium defectus ipsius suppleretur: habent etiam oculi duos nervos in quib spivis visibilis continetur: qui tamen in fronte media in mo-

dum crucis transuersaliter vniuntur: vt sic vnus spiritus ab altero confortetur: et vt imago rei vise non duo: sed vna a duobus oculis videatur. Ista dualitas significat eodmationem charitatis. Teste eni gregorio: Charitas munda qd inter duos esse non potest. Isti igitur necesse vt oculi. I. vni spirituales et discreti sint duo. I. per charitatem et amicitia eodmationem: et per dualem colligationem aggregati: et hoc vt inuicem adiuuentur. Nervi enim sue dilectionis: et spiritus sue affectionis inuicem debent vni. Et qd duo sunt. I. plures: vt sius tamen sue discretionis ad vnam debet imaginem reduci. Et ad vnam voluntatem simplicem terminari. Sicut enim dicitur Actuum. iij. Multitudinis credentium erat cor vnu et anima vna. De dualitate igitur charitatis loquitur sapiens Ecclesiasticus. iij. dicet. Ad cuius est esse duos qd vnu habent enim emolumentu societatis sue. Sequitur. Si quis preualuerit contra vnum: duo resistent ei. Quis oculi sint duo: et qd a se inuicem sint diuersi: ipsi tamen in actu videndi vnum sunt: et super rem visam vniuersos radios in praxim de se contingunt: sic in vna visione conveniunt: et vnicum actum videndi faciunt et inducunt. Quod potissime accidit: quia nervi coacti visibilibus spiritibus delatunt in modum crucis transuersaliter se vniunt: et sic duo nervi sibi inuicem spirituum: et imaginum receptarum comunione faciunt: et ita qd sunt duo: vnus tamen rei vnam non duplicem imaginem seu speciem iudicant et decernunt: sicut dicit auctor scientie perspectivae. Sic vere qd nos sumus quidam duo et non vnum: et qd sumus in aliquibus diuersi: si diuini (vt pote quia diuersarum regionum et conditionum et forte affectionum) quando tamen convenimus ad iudicandum de aliqua re visis: sicut est in electione prelati vel in alio cuiusvis negotij examinatione: nos procul dubio non debemus facere iudicium bipertitum: sed potius vnu simplex/ concors/ vniuocum/ consonum et quierum/ cuius procul dubio causa debet esse: quia pro certo dato q inter nos habeamus dualitatem. I. aliqualem diuersitatem exteri: nervi tamen nostre affectionis debent per charitatem iungi et vni interius. Quia quecumq sit exteri diuersitas: intus tamen in cordibus debet esse veritas et concordia. Et qd qd diuersitate in corpore habeamus vel in loco: id tamen esse debemus in pectore vt in voto. Gen. ij. Erunt duo in carne vna. Et sic in videndo et in iudicando et in discernendo et ordinando debemus simpliciter vniuocare et concorditer nos habere: et non alter alteri dissonare. Iudic. xx. Conuenit vniuocus israel quasi vnus homo: eadem mente vnusq consilio. Oculi quidam vnam re iudicat esse duas: et ad multa posui i tabula tractatu de oculo et de videndo: et ideo omittit quo ad presens/ vel forte faciam tractatu de sensibus et speculis: vbi ponam. Oculi non debent esse nimis prominens/ nec nimis profundus/ nec nimis mobilis etiam nec nimis tardus. Mobilis enim significat mentis instabilitatem: tardus aut pigritiam et tepiditatem. Prominens significat stoliditatem: profundus autem animi malitiosam calliditatem. Oculi est mens que p certo per superbiam et clarionem non debet ultra debitum promineri: nec per nimiam delectionem nimis profunditer subiacere. Non debet enim vni istum q ultra debitum p superbiam eleuetur: qz sicut dicit psal. vi. Oculi sublimis sunt a deo maledicti. Nec etiam q delectione plusq deceat humiliet. Eccli. xliij. Non esse humilis in sapientia tua. Primum enim attribuit stoliditati et presumptioni: et supertitiose hypocrisis et simulationi. Est enim q neq se humiliat: et interiora ei plena sunt dolo. Eccli. xix. Oculi etiam nimis non debent esse nimis mobilis p inestimatione leuitate: nec etiam nimis tardus p pigritie tarditate: non debet cito de proposito ad propositu moueri/ nec etiam ex toto tarditate et obscuritate pigritie in vno proposito affirmari. Oculi enim septeplices reprobantur. Eccli. xx. Oculi etiam langueres et imbecilles procul dubio non commendantur. ps. Oculi mei languerunt pro inopia. Igitur necesse est q oculi mentis mediu teneat: vt neq minus habeat/ aut excedat. Mediu em tenet dicitur: qz scz ideo q Icarus filius dedali mediu non tenuit: perijt: quapropter dicitur i verba. Icarus nati memores esto: te/ parati Iussa paterna pati: mediu tenere beati. Et sic oculus profundus acute et punde et a remotis videt: oculus

vero prominens econuerso: ut dicitur Aristo. lib. i. de anima-
libus. Oculi profundus est cor: humile et delectu: promi-
nens vero est cor superbum et elatum. Talis igitur oculus
qui per humilitatem est profundus: videt acute per discre-
tionem: et videt a remotis scilicet per futurum confide-
rationem. Job. xxxii. De longe cōtemplatur eicam. Econ-
tra vero oculi profundus et superbus obscure videt per
mentis cecitatem: et non remota et futura: immo tantum p-
pinqua et presentia considerat per terrenorum delectabiliū
voluntatem et cupiditatem. **¶** Item. xxi. Tui vero oculi et cor
ad auaritiam. **¶** Oculi quandoq; valde aperti: et raro clau-
si inuercundiam significant fm Aristo. Tarde vero aper-
tis oculi defectum virtutis designant. Inuercundi enī
oculos valde apertos tenent. Imbecilles vero ipsos ultra
debitum habent clausos. Sic vere inuercundi et insolē-
tes oculos habent apertos ad omnia inuestigandum: vidē-
dum et perscrutandum. Imbecilles vero ipsos habent clau-
sos ad illa etiam que videri debet: omittendū et per negligē-
tiam ignorādū. Contra inuercundos ergo loquitur scriptu-
ra Eccl. iij. dicens. Alitior te ne queris: et in superua-
cuis rebus ne fueris curiosus. Non est enim necessarium q̄
abcondita sunt: videre oculis tuis. Tēte aristo. nō est ocu-
lorum varietas nisi in hominibus et in equis. Ista possunt
applicari contra multos: qui quibus appareat esse homines
i. psonē ratiōales: et equi. i. homines disciplinati: sicut sunt
aliqui religiosi vel viri scientifici: ipsi tamen in oculis mē-
tis sue inueniuntur variis et diuersis: pte ceteris mutabiles
atq; vari. Quod patet: quia vix possunt in vno proposito p-
seuerare: quinimo solent et in promissis et in iudiciis multi-
pliciter variare. Eccl. x. Datus insipientis nō erit ibi vti-
lis: oculi eius septemplexes sunt. **¶** Vel equi sunt carnales
et delictiosi. **¶** Item. xxi. Equi eorum caro: et non spiritus. Ista
mines vero qui sunt insubiles: sunt mundi diuites et in ppe-
ris solatiofi. Tales enim oculos mentis habent varios: et
per inconstantiam deulos et diuersos. **¶** Item teste aristo-
tele. aliquando inuenitur equus et capra qui habent vnum
oculum vnius coloris: et alium alterius. Sic vere sunt mul-
ti: qui oculos mentis nō habent semper vniūformes per fi-
delitatem: vel per voluntatis eandem firmitatem et identi-
tatem: quinimovnum habent vnius coloris/alterum al-
terius: quia scilicet oculi. i. intentio que apparet extra: vi-
detur vna: illa vero que latet intra: est altera. Quia scilicet
falsi homines vnum fingunt exterius: et aliud intendunt in-
terius: et ideo tales equi et capre dicuntur: quia scilicet more
equorum interius superbiunt: more tamē caprarum humi-
les et simplices esse se fingunt. **¶** Et talis sic fictus figuretur i
illo agno de quo dicitur Apoc. v. q̄ habebat cornua septē.
Tales enim sunt agni in apparentia: sunt comuti in excel-
des: postea autem mutantur in nigrum/vel in glaucū: ut di-
cit idē Aristo. Oculi nō nigri: ut alii: melius vident de die q̄
de nocte. Sunt enim de die acuti visus: de nocte vero obtu-
si. Claritas enim diei oculū nigrum nō facilliter disgregat:
noctis vero tenebra ipsius nigredinem amplius obtundit
et obsecrat. Oculi autē glauci econuerso de die obtunduntur:
et propter passibilitatem et debilitatem virtutis facilliter a
solis lumine disgregantur: et econtra in nocte ceteris clarius
dicuntur videre: et claritatem in oculo de die aggregatam
sicut patet de murleigo: q̄ oculos habet glaucos: et qui no-
cturno tpe clare videt. Per oculos nigros itelligo mētes ho-
minum peccatorū: vitiorum fulgine denigratas. Per ocu-
los vero albos seu glaucos itelligo mentes innocētū/ pu-
ritatis albedine cōdidatas. Oculi ergo nigri. i. peccatorū
mentes: in die prosperitatis mūdane et in claritate presen-
tis vite clare vident: et prudenter se habent: quia sicut di-
citur Luce. xvi. Filij huius seculi sapientiores filijs lucis
in generatiōe sua sunt. In nocte tamen. i. in morte: et in tē-
pore post hanc vitam obscure cernūt: et de illis q̄ ad temp-
us illud pertinent: nō prudenter discernunt: quia vt cōmū-
ter tales q̄ in die pientis vite sunt discretiores: sunt i nocte
mortis insipientiores: et illi qui melius vident in mūdā ne-
gocijs: obscurius iudicāt de future vite naufragijs. Ioan.

xi. Si quis ambulat in die nō offendit: quia lucem huius
mundi videt. Si autem ambulauerit in nocte/offendit: quia
lux nō est in eo. Econuerso autē oculi albi et glauci. i. men-
tes innocentium et simplicium parū vident in die. i. in ne-
gocijs presentis vite: verū tamen in nocte. i. in illis que post
vitam istam veniunt: hoc est dictum: in illis que pertinent ad
futuram vitam: solent clarius videre: et de illis que ad salu-
tem pertinent: discretius iudicare. ps. Nō sicut dies illu-
minabitur: sicut tenebre eius/ita et lumen eius. **¶** Aliqua
sunt animalia quibus eruti oculi renascuntur: sicut sunt pul-
li hirundinis et aliquorum serpentum. Et de hirundine.
¶ Omne animal carens palpebris est debilis visus: sicut
patet in piscibus/leporibus/laceris et similibus etc. Expo-
ne sicut de signis etc. **¶** Multa possunt dici adhuc de ocu-
lo: que omitto: quia quādo tractabo de visu/multa alia su-
peraddam. **¶** Pone hic si vis q̄ oculus habere vnum vitium:
quia cum omnia videat/seipsum nō videt. Sic vere homo
cum conditiones hominum videat/cognoscat/iudicet et re-
prehendat: conditiones tamen et defectus proprios nō co-
gitat nec aduertit. Ideo dicitur Math. vii. Vides festu-
cam in oculo fratris tui: trabem autē que est in oculo tuo
non consideras. **¶** Secundum plinium lib. xj. ca. xxviij. cū
in oculis apparet intus imago: inde est q̄ quedā sunt al-
tes que ante omnia de preda sua oculos penit: et velut ad
cognata desideria ratione vise effigiet ad oculorum erutio-
nem tendunt: sicut patet de aquila et de coruo. Sic vere
demones/alites infernales/summe tentant oculum cor-
dis: vel fidelis infidelitatem extingueret et erueret: et hoc quan-
do vident imaginem suam ibi esse: vt pote quando confide-
rant q̄ homo solet de ipsorum malitijs cogitare: ipsasq; in
mentis oculo per iugem memoriam resplendere. **¶** Vel dic
q̄ oculus est anima: in qua pro certo alitis infernalis: scilicet
cet diaboli/apparet effigies per peccatum: et ideo quando
post mortem ista ales diaboli effigie sue imitationis ibi
dem reperiet: ad eam tanq̄ ad cognata desideria tendet:
et ipsum oculum. i. ipsam animam eruet et euellit: dicens
illud. i. Regū. xj. In hoc seruiam vobis pactum: vt cruci ocu-
los vestros dextros.

Capitulum. v. de pupilla.

Pupilla fm Isidorum libro. xj. est medius pun-
ctus oculi: in quo est vis videndi: vbi quia rerum
imagines parue videntur: ideo pupille. i. paru-
le appellantur. Et dicitur pupilla. eo q̄ pura sit
et impolluta. **¶** Habet autem ista circa se quendā
circulum quo distincta nigredine/ alie partes oculi ab ea
distinguntur. Sicut autem dicit Isid. omnia que sunt in
oculo/ siue sint humores/ siue tunice/ siue nervi/ pupille fa-
mulantur: et ideo ipsa sicut regina in medio sedet et prin-
cipatur. Super omnia est pupilla passibilis: et ideo dis-
cretissime custoditur. facilliter enim leditur: sed non fa-
cilliter reparatur. Talis pupilla videtur esse conscientia
et synderesis cordis nostri: que sicut regina animi: in cor-
dis medio collocatur. Et tam tres humores. i. tres theo-
logice virtutes: q̄ septem tunice. i. septem morales virtus-
tes: q̄ etiam duo nervi. i. duo charitatis precepta sibi scilicet
licet conscientie sicut domine famulantur: et ad eius com-
positionem moralem virtualiter operantur: vt sic ipsa di-
cat illud Apocal. xvij. Sedeo vt regina: et vidua nō sum
Ista igitur pupilla dicitur: quia pro certo pura et munda
sicut puella ipsa esse iubetur. Et propter hoc circulo man-
dato dei debet cingi: et a ceteris segregari: ne forte ip-
sam contingat aliquo vitio maculari. ps. Scuto circunda-
bit te veritas eius. In ista igitur est precipua causa viden-
di: quia scilicet conscientia p̄cipue videt et cogitat illa que
pertinent ad salutem. Et in ista etiam apparet imago: q̄
scilicet ratio diuine imaginis qua anima deo assimilatur/
in conscientia et in illa superiori portione anime p̄cipue
reperitur. psal. Et rursum tamen in imagine pertransit homo.
Et ista super offusa est passibilis: quia pro certo nullum est
ita modicū pctm q̄n p̄ctam ledat: et q̄n lesionē suā p natu-
ralē remurmurationē synderesis immediate sentiat et ondat.

Ca. VI. de Cilijis et Palpebris. Jo. XVIII.

Thienor. ij. Non taceat pupilla oculi tui. Et propter ista / super omnia a lesione peccati est seruanda: et deo vt seruet de / notius committenda: dicendo scilicet illud ps. Custodi nos dñe / vt pupillam oculi: sub umbra alarum tuarum proteges nos. / 2. ¶ Pupilla videt omnia: et a diiudicat et discernit: sed ta / men per lineas rectas se nunq̃ potest cernere: et nō nisi me / diate speculo: per reflexas scilicet lineas: potest quomodo / libet se videre. Talis est anima: q̃ ista agnoscit et videt alia / directe et per se: se autē nō potest perfecte nec directe cog / noscere: imo solum per sui reflectionē super seipm̃ / solet de / cōditione propria cogitare. i. ad 2. cor. ij. Quis enī scit ho / minū que sunt hominis: Quod etiā loquendo moralit̃r est ve / rum. Homo enī melius videt alia q̃ seipsum: et melius in / dicat de alienis moribus q̃ de suis: et in alienis negotijs / videt discretius q̃ in proprijs. Bernardus. Multi multa / sciunt: seipsum nesciunt. Aliena enī videmus directe: et / sine reflectione radij nostris per aliquā reflectionē odij vel / fauoris: nos autē in mentis videm⁹ indirecte: mediante / scilicet speculo alicuius fallacis opinionis et representā / tiōis. Fauor enī et affectio quam habem⁹ ad nos et nostros: / radij veri iudicij reflectit et frāgit: et sic homo seipm̃ nō p / fecte cognoscit: nec de se et suis directe iudicat vel discer / nit. Quod patet et in vitijs et in virtutibus. Virtus enī nos / tra et nostrorū nō bene discernim⁹: imo ipsa modica reputa / mus: tutes vero nostras et nostrorū maiores esse credim⁹: / et sic in omnib⁹ nos erram⁹. Et idē L. hyso. sup̃ illud 2. cor. / xij. Ne autē vobis scribe et pharisei. Et sic. Alter alter⁹ cul / pā cito intelligit: suam autē difficile. Ibi enī in cā alre / tius cor habet tranquillū: in sua turbatū. Et dicit q̃ ho / mo non potest bene directe cognoscere seipm̃: imo oportet / q̃ per reflectionē et per cōsiderationē et per quādam reuo / lutionē se cognoscat. Et idē specula. i. viros speculares et / perfectos debet respicere: et sic se eis cōparando: et radium / sue cōsiderationis ab istis speculis ad se reflectēdo: poterit / se cognoscere: q̃tū h̃y vitijs vel meritis iudicare. vñ. Ego. / v. moralit̃r dicit sic. Si vis inquiri: intelligere qualis es: de / bes primo cognoscere qualis nō es: vt ex forma bonorū me / ritatis q̃ta boni indigentia sis defomus. Lum. enī nāq̃ de / bet respicere: q̃ vult de tenebris iudicare. ¶ Pupilla omnia / q̃ videt: videt sub āgulo. Siue ei radij mittant de pupilla / ad rem: siue de re ad pupillam: semper est conus et angul⁹ / in pupilla: basis vero fundamentalit̃r i re visa: sicut dicit / auct⁹: per perspective. Angulus et conus significat ipm̃ defū: / qui recte est q̃dā angulus spiritalis: a quo oēs linee. i. oēs / creature originalit̃r pducuntur: in quo etiā sicut in angulo / creaturē originalit̃r pducuntur: in quo etiā sicut in angulo / diuersi partecet. i. diuerse fecte: iudeorū scilicet et gētiliū / p fide vniū: quapropter nō imerito laps angularis in scri / pturā vocat. ad Ephe. ij. Ip̃o summo angulari lapide ch̃y / sto iesu: i quo omnis edificatio constructa crescit in tēplū. / Oculi igitur cordis nostri: et pupilla etiā mētis nostre / debet videre: cognoscere et sapere angulo. i. deo mediante: / quia scz omnis visio: cognitio vel iudicium ipsius deo me / diante debet fieri: et ad ipsum deum ordinari: et eo median / te linee creaturarū ad aīam pertransire: vt sic in omni iudi / cio nostro deus sit intermedius: per quem possint negotia / terminari.

Capitulum. vi. de cilijis et palpebris. / 3. ¶ Alia et palpebre s̃m ysidorū sunt oculorum te / gmina: que a palpando palpebre: et a celādo ci / lia nuncupantur. Ista enī sunt data a natura / ad oculi suauitatem: et ad corporis ornamētū / 4. ¶ Iunat enī oculum ipm̃ claudendo et celādo: / et a nocumētis exterioribus defendendo: aeremq̃ inclū / dendo: et eius grossitētem motu continuo depurādo. Tene / ra enī oculi substatia grossa acie facillit̃r lederetur: spi / ritus visibilib⁹ disgregaretur: visus etiā obscuraretur: nisi / palpebris sepiissime clauderetur. Quapropter natura fecit / cilia dura et neruosa et leuia: et ad motū habilia. Et inde est / q̃ animalia carentia palpebris: sunt obscuri visus: sicut pa / tet in piscib⁹ et leporibus. Palpebre huiusmodi significant / virtutē discretiōis: que scilicet duplex debet esse: superior / scilicet et inferior. Superior est discretio circa spiritalia: in / ferio: vero circa temporalia. Iste enī due palpebre. i. ista du / plex discretio: oculum mentis d̃y claudere: et ne indiscrete

aliquid videat vel cupiat: ipsum sub suo tegmine cohibe / re: et ne forte aliquid exterius nociuū: scilicet aliqua mala / complacentia subintroeat: precauere. Aer enī grossus. i. / exterioria mundi negotia et delectabilia oculum mentis p / malos affectus facillit̃r lederet: nisi palpebre discretiōis / ipsa palparent et inciderent: et vtrum sint nociua vel vilia / iudicarent. Bene ergo dicitur Proverb. iij. Oculi tui re / cta videant: et palpebre tue precedāt gressus tuos. Debilis / enī est oculus mentis nostre: et valde passibilis per varios / appetitus: et ideo spiritus gratie et virtutis de ipso per va / rios affectus facillit̃r dispergitur: et sapientie claritas ipe / dit: nisi discretiōis palpebris icludat. Iō dicebat David / in ps. Si dederō somnum oculis meis: et palpebris meis / dominationē. Illi igitur qui talis discretiōis palpebras / non habent: et qui oculos mentis apertos ad mundi dele / ctabilia semper tenent: lumine gratie et vere scientie sepe / carent: et ignorantie tenebris capti degūt. Eiaie. xxxij. Qui / claudit oculos suos ne videat malum: iste in excelis habi / tabit. ¶ Generalit̃r omnia volatilia claudunt oculū pal / pebra inferiori: quadrupedia vero superiori: vt dicit Arist. / Volatilia que sursum per contemplationē et affectionē / volitant ad eterna: significant viros spirituales et bonos. / Quadrupedes vero que vultum cordis semper gerunt in / ferius ad terrena: significant peccatores et homines bestia / les. Lum igitur ocul⁹ mētis humane duas habeat portio / nes: scilicet superiorē qua contemplatur eterna: inferiorē / nem qua meditat̃r terrena: ista est differentia inter bonos / et malos: inter volucres et quadrupedes: inter spirituales et / carnales: quia pro certo boni claudunt oculum mētis sue / a parte inferiori. i. q̃tū ad affectum bonorum terrenorū: / mali vero ipsum claudunt a parte superiori. i. q̃tū ad affec / tum bonorum eternorum. Quia procul dubio palpebra / concupiscentie claudit oculos malorū: ne videant superio / ra. Palpebra vero timoris diuini claudit oculos iustorum / ne attēdāt ad inferiora. Et sic oculi carnales a parte supe / riori clauduntur: inquit scilicet nihil de bonis spiritalia / libus et eternalibus meditatur. Figurati in thobia ceco: q̃ / dicebat. Thob. v. In tenebris fedeor: lumen celi nō video / Oculi vero spirituales a parte inferiori clausi sunt: in q̃tū / de istis terrenis inferioribus nihil cupiūt seu volunt: vt re / cte videantur audisse illud Eze. xij. Faciem tuam velabis: / et non videbis terram. ¶ Palpebre pilos habent limitare / dimensionis. Non enī oportet q̃ succidantur: quia nūq̃ / vltra determinatū a natura spatium augmentantur. Pili / in scriptura bona terrena designant: que scilicet sunt que / dam exteriores supererectie sicut pili. Iste igitur des / bet circa oculum cordis nostri habere certum limitem in / crementū. Non debent enī in infinitū crescere: imo apud / nos debet determinato spatio: scilicet solum ad debitam / sufficientiam prominere. Quod vtiq̃ est cōtra auaros: qui / contra oculum cordis / incrementum pilorū diuitiarū nō li / mitant: imo q̃dū viuūt semper ipsas augmentare procu / rant. Unde ambrosius dicit q̃ modum hō habet auaritia: / nec capiēdo implēt: sed incitatur et ingentio: fit quo plus / ra quesuit. Seneca etiā dicit q̃ auaritia finem non po / nit in quesitis: sed in querendis. Et dicit q̃ pili sunt affect⁹ / et desideria cordis nostri: que procul dubio debent esse cir / ca status dimensionē contenta: et nunq̃ vltra debitum ter / mini porrecta vel extensa. Quod est contra ambitiosos et / auaros: quorū desideria accrescunt in infinitum. Unde pla / to dicit. Zibateria sunt in infinitum: nisi forma sistat fluxū. / ¶ Secundum aristotelē. omne animal habens palpebras / claudit eas quādo dormit: preter leonem et leporē. Sic / vere ois hō quando in delicijs dormit et quiescit: solet ocu / los mentis claudere: et illa que ad salutem pertinent: nō vi / dere: nec cogitare. Aruntamen istud fallit in leonibus. i. / in viris sapientibus: constantibus et perfectis: et etiā in / leporibus. i. in viris timidis et humilib⁹ et delectis. Ta / les enī etiā si dormiunt. i. in mundi prosperis letantur / et quiescūt: solent tñ oculos mentis apertos h̃re: et nō obli / te prosperitatis somno: semper de his que ad salutem per / tinent: cogitare: dicentes illud Lanticoz. v. Ego dormio: / et cor meum vigilat. Et numeri. xxiij. Qui cadens aper / tos habet oculos.

Ca. XI. et. XII. Lib. II. De Naso et genis.

tionis: et inequalitas personarum acceptationis. Punctura iracundie: vindicta et turbationis. Surditas et obtusio ignorantie et indirectionis. Sonitus precum et importune supplicationis. Ictus munerum et simoniacae corruptio: istis enim omnibus auditus veri iudicii corrumpitur: vel ex toto, vel ad tempus tollitur vel differtur: ita quod tam de multis potest dici illud Iherem. vi. Intra dies aures eorum: et audire non possunt. Vel dic de inobedientibus, quos audire mandata superiorum impedit ventus elationis. Aperte in a presumptionis. Surditas obstinationis. Sonitus male suggestionis. Ictus fortis tentationis. Pavor carnalis affectionis et pipere successionis. Istis ergo debere. xxi. Locutus sum tibi in abundantia tua: dixisti. non audiam. Vel de infra. c. de surditate. Item vide. c. de sensu auditus.

Capitulum. xj. de naso.

Nares sunt quidam dicitur quasi gnare: quod scilicet ad discernendum inter odores videtur naturaliter esse doctus. Et ideo ut ait: illi ignari dicuntur: qui quasi sine nare: discretionem debitam non videntur. Sunt igitur nares seu nasus illa membrum per que inter odores discernimus: per que etiam spiritui angelici attrahuntur et retrahuntur: et per quam supflua oris et cece rebit vacuumus. Ibi enim nasus inter duo foramina videlicet unum quod tendit ad coactum palati: quo supfluitas oris purgatur. Et alterum quod tendit sursum ad cerebrum: ut illuc aer deferatur: et inde spiritus animalis ad sensum odoratus perficiendum inferius a cerebro attrahatur: sicut dicit Loffan. in panthechni. Per nasum quid discernit inter fetorem et odorem: intelligo virtutem praeclatitae discretionis: quia scilicet bona a malis discernuntur et distinguuntur: et quia etiam mentes nostre gnare. i. sapientes efficiuntur: et quia etiam carentes: ignari et sine spiritualibus naribus merito nuncupantur. Sap. xv. Neque nares ad percipiendum spiritum. Iste igitur nasus discretionis duo habere debet inferius foramina. i. duplicem considerationem: scilicet considerationem propter fragilitatem: que vadit ad palatum. i. ad corpus: et considerationem spiritualis anime nobilitatis: que tendit ad cerebrum. i. ad animum. Iste enim duplici foramine mediante debet feces et supfluitates visionum expellere: et tam cerebrum quam palatum. i. tam animam quam corpus per confessionem purgare: et aerem gratie ipsi anime procurare: et spiritum animale. i. bonam et spirituale affectionem ab ipso cerebro. Ibi ipsa mente derivare et trahere: sic sensum olfactus discretionis et devotionis perficere et iuvare. Ut sic dicat quibus talis illud Job. xxvj. Spiritus domini in naribus meis: non loquuntur verba mea iniquitatem. In instrumentorum odoratus sunt due caruncule in modum verberum a naribus dependentes: que aerem per odorem in utrumque attrahunt et recipiunt: per nervos sibi infixos ad cerebrum transmittunt: qui ipsum animum cognitionis sursum ferunt. Tales caruncule que naso. i. discretioni et iustitie deferuntur: possunt significare iudices huius mundi: qui iustitie et prudentie sunt ministri. Iste igitur debent nervos discretionis habere: et aerem. i. negocia que ab exteriori recipiunt: discernere et videre: et totum ad cerebrum. i. ad deum et ad rationis iudicium reducere: ut deliberatione habita: possint de odore. i. de negotio si bonus vel malus fuerit iudicare. Vel dic quod nares que aerem recipiunt: et de ipso per se non iudicant: sed totum ad cerebrum et ad rationem transmittunt: sunt iudices: qui in proprio sensu consilium non debent statim per se de recepto aere. i. de receptis negociis iudicare: immo cece rebit et rationis. i. virorum sensu et rationabili debet consilium querere: et eorum iudicio totum negotium deferre: sic poterunt de re veraciter iudicare. unde Exod. xvij. dicit quod iudices decant minora tam modo iudicabant: quicquid autem grauius erat ad moysen referebant. Nasus finem constituit: necesse fuit ad multa. Iste enim aeris attractus: et emissus: iter odores discretus: grossas supfluitatis cerebri purgatur: per attractionem aeris plimonis dilatatur et costrictus: aeris frigidi ne ledat pulmonem: depuratur: et costrictus: aeris calidus: Nasus enim est facies ipsius membrum: quod naso abscisso tota deponatur: et decore et pulchritudine spoliatur. Nasus autem est devotio: quod scilicet constantem eternam odorat et diligit: fetore vero rerum carnalium abhoret et negligit: et inter ipsa debet

te iudicat et discernit. Ista est igitur que spiritui orationis solet emittere: et spiritui gratie solet attrahere. Ps. lxxv. meum aperui: et attraxi spiritum. Ista est que supfluitates peccati solet emungere: et pulmonem interioris volutatis solet per charitatem dilatare: per timorem contrahere: aerem frigidum repellicere: et sic tota facie aie solet decorare facere: et ornamentum honestatis in tota superficie generare. Et sic aie potest dici illud Eccl. vij. Nasus tuus sicut turris libani. Vel dic quod nasus ecclesie platus: quod in medio sit: cui duabus carunculis duplicis discretionis: temporalis scilicet spiritualis: habet inter fragrantem et fetorem. i. inter bonos et malos discernere: spiritum sanctum attrahere: et aliis emittere: totum corpus purgare et corrigere: et tota faciem ecclesie adornare. Pulchritudo enim ornamenti quod sit in facie ecclesie: est bonus platus: (allega ut supra) spulus hodie ecclesia in multis locis videatur tali naso et tali ornamento puata: et turpiter deturcata. Eccl. xxiij. Nasum tuum et aures tuas pident. Et cum conditiones aie finem dispositioes corporis variant: sicut dicit aristoteles. i. principio physionomie: sicut vinum albi in vitro rubeo rubescere esse videtur: hinc est quod finem dispositionis nasi et aliorum membrorum de conditionibus aie iudicatur. Et sic dicit aristoteles. quod nares nimis aperte et multi aeris attractione: ferocitate animi precludunt: et meret facilliter idignitatem. Dicit etiam galenus quod gracillitas nasi in acuta infirmitate signum est mortis: maxime si oculos coacturas comitetur. Nares igitur sapientiam significat. Iste ergo qui sunt ultra debiti apte. i. qui homo in suo sensu abundat: et totum aerem naribus attrahere. i. oia negocia suo sensu determinare credit et putat: et multi se scire putant et existimat: tunc dico presumptionis supbia et indignatio in tali homine invenitur. Job. xxxix. Gloria narium eius terror. Sed talis nasus gracilis fuerit: et per ignorantiam ibecillitas: utpote quod in fide et moribus minus sapit quam debeat: tunc per certo mors peccatorum mortali appropinquat: et vita gratie elongatur. Igitur non habeamus nares nimis aptas vel nimis strictas: vel nimis magnas aut quas. i. non plus sapere quam oportet sapere ad sobrietatem. ad Ro. xij. Et sicut dicit Loffan. xxi. Nasus nimis parvus aut nimis magnus aut nimis torus respiciunt: ille qui est huius a sacerdotio reprobat. Et percul dubio ille a deo repudiatur: quod nasum discretionis et sapientie huius nimis magnus per presumptionem: nimis parvus per imbecillitatem: nimis etiam torus per praesumptionem: ut de talibus presumptionis et supbia intelligatur illud Sap. ij. Fumus et flamma est narium eius. Nasus et odoratus aliquid impeditur: ita quod non potest libere spirare: vel odorare: aliquid per fluxum humorum a cerebro venientem. Aliquod per frigiditatem costringentem. Aliquod per caliditatem dissolventem. Aliquod etiam per corruptam humorem carunculas inter se inficientem: et fetorem anhelit inducentem. Sic vere odoratus et nasum devotionis impeditur et obstruitur: cerebri. i. defectus sensus discretionis. Frigus costringens. i. temporis desidia et cogelatio affectus. Calor dissolvens. i. ardor avaritie et ambiciois. Humor corruptus. i. fetor luxurie et carnalis delectationis. Amos. iij. Ascendere feci putredinem castrorum vestrorum in nares vestras.

Capitulum. xij. de genis.

Gene sunt ille partes faciei quod ab oculis predestinantur ad barbam: a nobis male: propter rotundam prominentiam sunt ut ait Isidorus. nuncupate. Sunt igitur gene illa faciei pars in qua apparet summa corporis pulchritudo: maxime quando candore cum rubedine profundum. Que carnosae facie sunt a natura: ut nutrimentum et calorem sensibus ministrarent: et ut frigiditatem ossium temperarent. Et adde etiam rubicundie: ut tota facie adornaretur. Et sunt gene preter corpus i. quod apparet aie passiones: quod scilicet gene timore solet pallere: pudore solet rubere: dolore solet liere: gaudio solet splendere: sicut dicit psalmista. i. panis. Gene spualiter significant exterioris conversationem: in qua apparet de moralibus decet pulchritudo. Et ibi de iunctis carnositas seu molles pietatis. Rubedo seu ignities charitatis. Albedo seu florentie puritatis. Et sic tales gene male notantur a malis: eo quod sicut mala pumica redelebant. Loffan. iij. Sicut fragmen mali pumici gene tue. In genis ergo considerationis nre apparet ad litteram interiores anime passiones: quod percul dubio ista timorosa pallet per humilitatem: verecunda rubet per verum statem: dolorosa lier per deolationem: gaudiosa solet

Fo. XX.

Capitulum. xliij. de barba.

***Nasceitur enim barba sicut alij pili de fumo calido et sicco:**

ham/virum me esse meminertim. Et ideo tria sunt genera

2 nīs barba radetur. ¶ Aliquando inueniuntur femine val-

3 remie. xxxj. Mulier circūdabit virū. Pueri nō barbescūt

4. tum aut sciētiarū. ¶ Aliquando inueniūtur nili barbe cris

8 tia. ¶ Aliquando cadunt pili de barba ex humoris corru-

casui foliorum arborum: que scilicet folent eodem

Lapſulum. xliij. de mandibula.

pter apertionis et clausure necessitatem. Sunt enim sicut

spiritualiter nutriendi: et ideo isti debent esse fortes per cō-

mones. i. inimicos fidei superauerunt. Quorum etiam cor

ut vt biberet reportant/ sicut dicitur Iudic. xv. Illius enim

die/divinitus acquisiuit. **¶** Et dicitur in istis duobus mandatis: scilicet

significatiui 2 in inferius radicatur: et a quibus nervis dentium
nutrimenta debita ministrantur: que etiam labia

et verba in benignitate fundentur: et qui oul conuict de peccatis suis

modo patitur: scilicet ex humorum corruptione/ que oris fetorem inducit: & ex nervorum relaxatione.

Quando etiam sunt verborum & actionum infames efficiuntur.

pbí inuientes.

diendū frigidū gerem: ne dētes ledat / inuitcē se

La. XVI. et. XVII. Lib. II. De mēto et ore.

finē. Sunt enī labia de nouem instrumentis vocis formāde
necessaria: q̃a verbum nunq̃ bene formaretur, nisi lingua
et labijs aliquoties iungeretur. Labia ecclesie sunt prę-
dicatores vel etiam predicatorū verba, quibus sc̃s mediā-
tibz ligua dei patris sp̃s sanctus format vella verba sua
Isti igitur molles, benigni / z teneri debent esse: hie benę
gnitate duritiam dentium, i. diuine iustitię rigorem debet
repimere, ip̃s q̃q̃s circūuoluit z claudere / z ne pecca-
tores ad desperationem terrat: ip̃m aliquoties tempera-
re: sic aerē doctrine interciperet, z materialē h̃m auditōz
eigētiā variare. Sit igit̃ isti molles z teneri / p benignitatē
flexibiles z mobiles per sedulitatem: rubicūdi z colorati per
verecundam honestatem, gustantes vero sc̃s deuotiōis sua-
uitatem: z verba formantes per honeste locutionis vtilitatē
se etiam inuicem claudentes p discretam custodiam z hu-
militatem: z se inuicem p̃iungentes per amicitiam z cha-
ritatem. Et idē p̃ouer. 2. Labia iusti erudiūt plurimos.
¶ Et si vis per labia que a lambendo dicunt̃ / intelligi adu-
latores: quī lambūt lentius z applaudunt: quē sc̃s circa de-
tes, i. circa duos z modaces principes habet hodie locu-
tium. Job. xij. Derelicta sunt tantūm labia circa dentes
meos. Tales erūt sint molles p suauem locutionē. Flexi-
biles per verborū suoz ad voluntatem alioz mutationē
z variationē. ps. Labia dolosa in corde z corde locuti sunt.
Inuicem se claudentes p mutuam inter se cōsederationē
Acem formantes z distinguentes per verborū suorum fal-
lacium cōpositionē. Disculum dantes p falsę amicitię
fictionē et simulationē, vnde in ps. A enenū asp̃itum sub
labijs eorum. Quod sc̃s venenum facit dormire potantē,
sic adulator zc. Et idē q̃ labia sunt valde molia: verita-
tem duris z acutis debet̃ / sumere. Sic vere verba adu-
latoz que multa habet flexibiles lenitatem / semper solēt
tarda se habere dentes, i. detractosam modicitatem. ps.
2. Iuxta p̃ labijs eoz. ¶ Labia si fuerit rubicūda / significāt
puram et incommixtā complexionē: si sint liuida / significāt
malam corporis dispositionē: si sint tremula / significāt
trān z mentis turbationem. Sic vere bona z pura cōple-
xiō z conscientia facit verba z labia rubicūda per verecū-
diam z honestatem. Adala vero conscientia ipsa facit liu-
da z infamia p turpiditatem z deformitatem. Ira vero ip̃
sa facit turbata z infirma p precipitū balbutiositatem.
pouer. xij. Audens labia perficit malum.

Capitulum. xvj. de miento.

Etiam dicitur quasi mandibulari fundamen-
tum. Constituit enim mentium ex duobus ossi-
bus mandibulari inferiori / quod idem mobile
fuit factum: vt os per ipm facilius clauderet.
Est igitur in mento maxima fortitudo / et facie
etiam maxima pulchritudo. Tangi enim se per mentum
buxa animalia facilius non possunt: quia si mentum fran-
gatur: totam feritatem et fortitudinem suam perdit: sicut
de dauid dicitur. Reg. xviij. q. confregit dauid mentu leo-
nis et vasi / eruit eis os. Per metru qd est prima pars fa-
cie / intelligi virtutem perseverantiam. Ista est enim finis et
complementum facie coelorum: honeste / virtus est
metis nre. Ista est que claudit os: qd sellis clausura et cõple-
mentu totius boni operis est ab ipsa. Ista est que est totu
corpus moralis. Totius cõgetur virtutu / quare in qua de-
bet vigere maxima fortitudo: qd scilicet quilibet summe de-
bet fudere qd in perseverando fit fortis. Nam si tale metru perse-
verantia rumpit: tota metris fortitudo pro nililo computa-
tur. Si enim istam perdimus: facilius demonibus subia-
cemus: quia licet dicitur. Job. arthel. xliij. Solum qui perse-
veraverit / saluus erit. Hoc igitur tale mentum nostrum p-
mittere a demonibus per cõtatione palpari non debemus:
imo si de ripenda perseverantia nos tentaverit: debemus cõ-
tra eiu indignari. Quod tamẽ est cõtra multos / qd non sunt
sicut quadrupes: imo facit pueri / qui tangi in mento non
indignant: sed delectant: qd in humana natura et maxime
in pueris / tactus metri signu est amicitie et applausus. Sic
vere multi sunt qui mentum sue perseverantie tangi pmit-
tunt: et blanda diaboli palpatione fortitudinem suam per-
dunt: similes Elmale: cui mentum Iosab sub specie ami-
citiæ tetigit et accepit: sic eum / loquẽs. io. occidit et de-

cept: sicut dicitur. ij. Regi. x. Sic diabolus dū nobis blā
de suggerendo loquitur: mortem nobis culpe ⁊ pene falla
citer machinatur. Eccli. xij. Labijs suis indulcorat inimi
cus: ⁊ si inuenierit tempus: nō satiabitur sanguine.

Capitulum. xvij. de ore.

Ss fin Iſidorum: dicit quasi ostium: pro eo q
(vt ait) p os sicut per ostium cibos et spiritus in-
troducimus: superfluitates ejusdem: et verbum
profertimus et pducimus. Et enim vt dicit idē
ait est nuncius: q quod mente cōcipimus/ ore
pferim. Est tamen os: vt dicit gregorius/ multis custodijs
circūspexit: scz dentibus atqz labijs / vt scilicet tot inter-
medijs clausa mens prius deliberet z discernat qz pferat:
et vt verbum prius transeat per limam qz per linguā. Igit
p os possum intelligere locutionē: qe pro cito mentis est
ostium z ianuā: per quam educimus verba nostra: in qua
masticamus z discimus/ cibos sapientie z doctrine: vt pie
dicando et docendo auditoribus demus spiritalia nutri-
menta. Et sic igitur dico/ q os locutionis valet ad efficiē-
dum superflua vitiorū per confessionem: ad masticandum
doctrine cibaria per disputationem: et ad denunciandum
anime delicta per predicationem: dum tamen ibi sint
debitae clausule per discretam deliberationem: ne scz hō vl
tra debiti indeliberate p̄cipiat ad aliquā verbū inordinā-
tionem. Et celi. xviij. Si tu facto ostia: et seras auribus
tuis. Et sic videtur q homo inter cetera animalia parus
habet os: sic ille qui homo. l. rationalis est: os modicum
l. modica locutione z pauci debet habere: z verborū multū
loqo abstinerē: scies q i multiloquio nō deest perni: sicut dē
prouerb. z. Et qui multus vitur verbis: ledit animā suam.
Et s fin cōstā. necessarium est in corpore propter corpo
ris nutritionem. Nullum enim membrum in corpore nutri-
tur/ nisi primo cibis in ore teneatur. I habet enim os cibū
masticare z ruminare: et tādē ad stomachum trāsmittē-
re: z inde ad membra particularia dēstinae: z eū ipsi icoz
posare. Tale os videtur ēē predicator vel doctor. Iste enī
cibū doctrine mastica z examinat: z sic membris. l. auditori-
bus ipm mittit z dēstinae: z inde eos reficit z educat. A
ritūma sic ut os āte alia mēbra sapientie cibi recipit: sic ho-
na doctrina vel scriptura doctor vel predicator p deuotio-
nem ante alios sapit: z sibi prius qz auditoribus fructū fa-
cit. Apoc. z. Erat i ore meo tāqz mel dulce voluē. z in ps.
Dulcia faucibus meis eloquia tua super me oī meo.
Et os quattuor habet cōditiones. Est enim cōcūm ad ci
3
bos cōtinuandum. Durū ad cibos masticandū. Nervosum
ad ciborū dulcedinem sentiendū. I humidum autem z sal-
uosum ad cibos transglutindū. Et os quod recipit oēs et
omnis: significat sensum auditis/ qui recipit omnes cibos: z
omniū verborū terminos atqz modos. Sit igitur os istud
concauum: vt que dicuntur/ capiat per attentionem. Durū
amenē cito credat: sed vt oia mastica z discatur p discere
rationem. Sit etiam nervosum. l. sensibile: vt bene sentiat di-
scorum cōditionē. Et tandem sit saluosum et lubricosum:
et scilicet mastica cito deglutiat: et in ventrem memorie
eponat per retentionem. Matth. xv. Omne quod in os in-
trat/ in ventrem vadit. Accurata mentis videmus q os
cibos receptos: si non sunt boni z sani z sapidi/ solet rejicere:
et alios si ipsos comedar/ periculo possumus esse: sic auditis
debet verba nisi fuerint vtilia rejicere: z ea ventri memo-
rie non cōmittere: ne forte retenta possint periculum gene-
rare: vt sic hō dicat septo sermoni audito illō Apoc. iij. In
epidius es: incipiam te euomere de ore meo. Et os est ne
4
essarium ad sermonis formationem: et ad grossiorem sup-
erfluitatū a cerebro/ pulmone et stomacho expurgationē:
ad aeris attractionem/ et ad cordis inflammationis refra-
gationem: vt dicit Consiliā. Sic vere os nostrum de-
bet et necessario laudem gratiarum actionis et confessionis
emare: superfluitates vitiorum a capite. l. ab intentione/
pulmone. l. ab affectione/ a stomacho. l. a delectatione/
per confessionem escicere et purgare/ aerem etiam deuotio-
nis gratie debet per orationē attrahere/ z tentationes et
flām actionis mēis fuis orationibus temperare. ps. Os
eī aperuit: et attraxit spiritum. Et sic est nuncius mentis
5
cordis scdm Iſidorū. Si igitur fidelis est nūcius/ nunqz

debet mentiri. Contra mentem ire nec aliquid dicere nisi
quod cor (cuius est nunciu) dicat: exemplo ipsorum de quibus
dicitur Apoc. xliij. In ore eorum non est inuentu mendaciu.
De his respectu corporis sui valde est modicum: econ
tra os ferorum animalium mirabiliter est apertu: sicut patet
de leone / et sibi / et etiam de serpente / reptilibus / quorum respectu
corporis os latissimus est hians. Sic vere homo. i. perio
na rationalis et discreta: debet habere os modicu p rari / et
parcam locutione / et per temperatam comestione: q sicut di
citur Prover. xxi. Qui custodit os suu: custodit animam. Lu
tus tamen contrariu faciunt feri venenosi pectores: qui scz ma
ximū habet oris hiatum per voracitate gulosam: per mor
dacitatem verbosam: et per loquacitate garrulosam. Ecce
xxxiij. Aperto ore meo non filii amplius.

Capitulum. xvij. de dentibus.

Dentes scdm grecos dicuntur odontes: quasi edē
tes: diuidētes seu incidentes: vt dicit Isidorus
Vel dicuntur dentes quasi dementes. Demunt
enim semp aliqua cibi partem. Sūt autem in ore
viri scdm Lactan. xxiij. dentes: qui in incisores /
caninos / et molares diuidunt. Incisores sūt pmi: q sunt la
ti et scindentes: dentes scz anteriores: qui ad incisione / et pri
mā cibi receptionē sunt apti. Canini sunt secundi: qui sunt
acutiores: qui bini / et bini ab utroque ore latere sunt cōiuncti /
et ceteris fortiores ad scindendū: et ad perforandū ceteris
plus acuti. Molares sunt in tertio gradu: qui sunt dentes
fortiores / latiores: et ad molendū quicqd durum fuerit: du
riores. Pmi habet vnam radicem. Secundi habent duas
Tertij habet tres. Et in istis est talis ordo: q qd a primis
dentibus non potest pcedi: ad caninos secūdos dentes trā
mittit: et tandē ad molares (vt cōteratur penitus) destina
tur: sicut distinguit Lactan. in panl. Os quod est quoddā
ciaustru: potest mihi denotare i corpore ecclie domos pri
cipum et prelatoꝝ: vbi pꝛocul dubio multa cibaria. i. mul
ti simplices diuersimode cōsumuntur. In isto igitur ore sūt
dentes. i. familiares: mali: vni: rapaces atqz mordaces: q
scilz dicuntur ab edendo / et incidendo: et demendo. Edunt
enim per gulositatē: incidunt per detractorem mordacita
tem: demunt scilz alij quicqd habent: per rapinam / et cru
delitatem. Et pꝛo certo principes et prelati sunt hodie ge
neratio que pꝛo dentibus gladios habet: sicut dicit Prover.
xxx. De quibus in psal. Filij hominū: dentes eorū arma / et sa
gitte: et lingua eorū gladius acutus. Istorum ergo dentium
malorum scilz familiarium tres sunt ordines: q pmi sunt inci
sores: scilz parui ballui: q non faciunt nisi inuadere et inci
dere: explorare et inquirere si aliqd potest erigi vel haberi.
Et isti non habet nisi vnam radicē: q scilz tales parui sunt
firmi: et cito consueuerūt amoueri. Secundi sunt canini: scilz
iudices mediores: qui vere canini dicuntur propter infatig
abilem auaritie appetitū: qui scilicet duas habent radices:
quia sunt in statu suo firmiores: et ideo isti ad rapinam sunt
acutiores et peiores. Tertij sūt molares: scz pꝛoqui cōsilia
rij et magistri: qui a molendo dicunt. pꝛo eo q oia demoliū
tur: et maxime: q tribus radicibus plantant: et q firmi sūt
in statu suo: et q eis credis: nec facile mutātur. Funiculus
enim triplex difficile rūpitur. Ecclesiastis. iij. Idorum igitur
minores: quos non possunt vincere: frangere vel decerpere:
mittunt ad caninos mediores: qui etiā ipsi mittunt quos
superare nequeunt: ad molares. Et sic mali prelati et pꝛici
pes possunt figurari in illa bestia Dan. vij. que erat similis
vno: et habebat tres ordines dentium i ore suo: et i ipsis den
tibus principes tres: qui dicebant ei. Surge / comede carnes
plurimas. Expone. Tales enim vsi. i. principes vsini: deli
ciosi scilz et auari: tribus ordinibus dentium. i. familiarium
suorum: nihil aliud dicunt nisi q surgant et comedant carnes
plurimas. i. q plures extorqueat subiectoꝝ rapinas: et emē
das. Job. xli. Der gūrum dentium eius fortitudo. Isti em sūt
dentes diaboli: quibus mediantibus lacerat innocētes. Deu
tero. xxxij. Dentes bestiarū immittā in eos cum furore tra
herū sup terram atqz serpentū. Vel dic q os diaboli est
tentatio: que tres habet distinctiōes dentium. i. suggestiōis:
inquitur scz de triplici cōcupiscentia solet rētare: et qd vna
frangere non potest: ad aliam solet mittere et vertere. Job
xvi. Infrēmuit contra me dentibus suis. Vel dic q istud est

os detractoris: i quo sunt tria genera dentium et sermonū. Et
sic sicut de manticoꝝ. Scdm Isidoru et Lactan. den
tium numerū distinguit q̄tras sexū. Viri em habet plures:
et femine pauciores. Color etiā dentium iter etates solet diui
dere: q iuuenes dentes habent albos: senes autē obfucos
et fucos: excepto equo: cuius dentes scdm Aristu. hoc ha
bent propriū: q tēpore senectutis albeciūt. Per dentes intel
ligo verba: q in ore debet esse ordinata: et aliqua plana: ali
qua acuta: aliqua lenia: aliqua seuera: scdm q negocia re
quirunt. Viri ergo. i. persone viles et pndētes: debet plus
res dentes. i. auctoritate plus loquēdi habere: q femine. i.
q persone simplices et imprudentes. Eccli. xxxij. Loquere
maior nati: decet eni te. Idem dicit apul. i. ad Timo. ij.
Abuller in silentio discat. Docere em mulieri nō permitto.
Vel ad litterā dic q plures sermones decet viros q mulie
res. Lutus tamen est contrariu: q et mulieres et imbecilles
hōies pꝛe ceteris sunt loquaces: q scdm senecā: Lanes in
signiores magis indulget latratibus. Dentes etiā isti in iu
uentute. i. in spūalis vite nouitate: magis solent dealbari p
castam et honestā locutionem: q in senectute vitioꝝ: vbi
pꝛo certo dentes huiusmodi obfcurant: et p inhonestā locu
tionem infames et nigri efficiuntur: nisi forte in equis. i. in hy
pocritis: qui etiā antiqui et mali: dentes verborū per fictio
nem castitatis habent albos et mīdos. Vel per dentes in
telliguntur virtutes: quibus iustus diabolus deuoratur. Iste
igitur in viris et virtuosus sunt multe: in feminis vero et de
fectuosus valde paucē. Et infere hic q (sicut dicit i historia
Iherosol. et ponit Vincētius li. xxx. c. xliij.) ab anno q crux
dñi p saladinū capta est: scilicet millesimo cētesimo octua
gesimo septimo: pueri qui nati sunt: non nisi viginti vel vi
ginti duos dentes habet: cū ante. xxx. vel. xxxij. habuerit. In
quo potest notari q dentes. i. bona verba vel virtutes sine
crucis deuotione haberi nō possunt. Animalia multoꝝ
dentium et coniunctoꝝ et rectorū: sunt vite longioris: pau
coꝝ vero curioꝝ et separatoꝝ: vite sunt breuioris. Sic ve
re illi reges: q̄rū dentes. i. familiares et iudices sūt ordinati:
multiplicati: per iustitiā recti: et in vita et moribz regulati:
diutius viuūt: et in suo statu magis p̄ueuerūt. Illi vero quo
rum dentes et familiares et populū sunt per rapinā acuti: et
per iniustitiā curui: et per dissensionē disiuncti et diuisi:
diu nō durant: nec in statu prosperitatis lōgo tēpore perse
uerāt. Vel per aialia intellige nō reges sed regna: sicut Da
nielis. iij. vbi p quattuor aialia quattuor regna intelligen
tur. Et vere regna nō solent perseuerare: si dentes. i. populi
sint soliti a iustitia deuolare: et a concordia disgregari. vnde
Zachari. xij. Omne regnum i seipso diuisum desolabitur.
Et Eccli. x. dicit q regnū a gente in gētem transfert: ppter
iniustitias et iniurias. Vel dic q dentes sunt verba: vt dictū
est: que si coniuncta sunt: matura et ordinata: signum est q
homo i statu gratie diu viuūt. Si vero varia sunt: acuta: pū
gitia: signū est q hominū imminet breuis vita. i. gratie bre
uis stat? q sicut dicit Prover. x. In multiloquio nō deest
peccatum. Pueri mutant dentes: et non viri. pueri. Sic
vere pueri. i. imbecilles et imperfecti mutant et variant verba
sua: nec in ore habet aliquā stabilitatem: vel in pmissis vel
dictis aliquā veritatis firmitatē. cuius tamē contrariū fa
ciunt viri. i. hōies viles: solidi atqz veri: q scilz tales solent
dentes. i. verba habere solida: et in veritate ppetuo permā
sua. Exemplo moysi: de quo dicit Deutero. xxxij. q centum
viginti annor erat quādo mortuus est: et nō caligauit ocu
lus eius: et dentes ipsi nō sunt moti. Dentes scindentes et
acuti osiuntur ante hebetatos et latos. Dentes acuti sunt ver
ba pungitiua: lati vero verba sunt modesta et benigna. In
multis igitur citius et facilius nascitur dentes acuti. i. ser
mones detractoris et pungitiui: q modesti simplices: et ho
minū nō lesiu. Lutus em dicit homo male loqui q bene:
q teste Senec. ij. li. de naturalibus. Virtus doctore deside
rat: sine magistro vitia discuntur. Et sicut videmus q dens
emissus in luventute iterum renascit: sic in multis cū vñ
verbum cessat et deficit: statim aliud generatur. Dentes
anteriores cadunt et mutantur: posteriores vero maxilla
res nunq. Quod accidit: q pmi dentes sunt debilliter ra
dicati: posteriores vero bene: sicut supra dictum est. Sic
vere in ecclesia sancta dei: illi qui sunt anteriores / piores

Ca. XIX. Lib. II.

De Lingua.

7 et maiores / scilicet ecclesiastici / sunt debiliores in moribus / et ad cadendum per vitia priores. Posteriores autem / i. simplices et laici / q. statim et gradu i. ecclesia sunt extremi / sunt i. fide et moribus / ut ceteris magis fidei. Unde illud predictum Deuter. xxviii. Dentes ipsius non sunt moti. Dentes secundum Consuetudinem multas incurrunt passionibus. Humores enim corrupti ex malis cibis / per nervos ad ligamentum dentium descendentes et vermes ibidem aliquotiens generantes / sunt causa quare dentes alii quando corripunt / peribunt / ferunt / dolent / et delocant. Sic vere humores corrupte affectionibus / qui corrumpunt nervos sensate rationis et discretionis / qui corrumpunt nervos appetitus et stimulationis / sunt causa quare dentes verborum nostrorum passiones multas incurrunt. Exinde enim fit quod in istis dentibus apparet perforatio inulide / fetor / luxurie / dolor / irascitudo / et delocatio inconstantie. Ista enim omnia in verbis nostris exterioribus a malis mentis affectionibus generantur / quod scilicet secundum pietatem voluntatis verba exterioribus variatur / iuxta illud Luce. vi. Ex abundantia cordis os loquitur. Vel si vis / per dentes intellige fideles / qui in maxillis fidei radicati / multis quandoque vitiis depauperant. Dentes aliquando suspicant / et quasi sensum amittunt. Quod quandoque contingit ex frigida nervos sensibiles ipsa finire / ut ex nive vel glacie nervos dentium costringere. Quod quandoque contingit ex fructu acido vel acerbis intus nervos sensibiles penetrante / et sensum nervorum taliter immutare / quod etiam bonos cibos est sibi difficile degustare. Dentes oris / in scriptura affectiones mentis significant / que scilicet more dentium infra sub labiis / sub verbis absconduntur. Iste igitur quandoque suspicant / et sensum devotionis et gustus celestis delectationis amittunt / et cibos bonorum spiritualium contemunt. Quod pcul dubio fit quando nive et glacie diabollce tentationis stringuntur / et quando fructibus acerbis bonorum temporalium fatiant. Ex. xlviii. Et ut comederit vna acerbis / obstruiscunt dentes eius. Dentes igitur sunt duri / albi / acuti / radicati in carne nascentes / et tamen a carnis conditiombus alieni / labiis clausi / nervis colligati / et sibi invicem coaptati / et corpori nutriendo necessarij / et voci formade et risui faciendo mirabiliter oppositi. Dentes ipsi sunt viri iusti / unde sibi de Antico. vi. Dentes tui sicut greges ovium / que ascendunt de lanacro. Tales igitur Chisti vel ecclesie dentes / et maxime predatores / quibus mediantibus Chistus madducat. I. sibi per charitatem incorporat peccatores / iuxta illud Jo. iiii. Ego cibum habeo madducare quod vos nescitis etc. debent esse albi per castitatem / acuti per severitatem / duri per constantem stabilitatem / radicati per fidei firmitatem / de carne nati / non carnaliter vivere per vite spiritualis sanctitatem / invicem coaptati per concordem fraternitatem / ligati per charitatem / labiis velati per clementiam pietatem / vocem facere per iuvare per divine laudis alacritatem / risui etiam copari per spel celestium locutionem. Eccl. xlv. Ritus dentium et ingressus hominis denunciant de illo. De dentibus vide multa in tractatu de animalibus in generali / et in multis alijs titulis animalium.

Capitulum. xix. de lingua.

8 **L**ingua secundum Ysidorū dicitur a lingendo vel a legendo. Est enim instrumentū gustus et locutionis / et ideo cibos habet lingere / et verba legere. Est autem lingua naturaliter mobilis / carnosa / porosa / nervosa / oblonga / plana / rubicunda / subtilis / tenera / et sicut in carcere loco tamen concauo et humido sita / et sicut in carcere posita / labijs et dentibus circumscripta / vocum est informativa / saporū discretiva / aie interpretativa / et per humorem saluē totius corporis humectativa. In Chisti in suo corpore mystico ecclesie est predictor vel etiam doctor. Vel etiam lingua est quilibet bona persona locutioni divine laudis precipaliter deputata / sicut precipue sunt clerici et religiosi. ss. Lingua mea calamus scribe. Talis igitur lingua debet lingere / et legere / quia scilicet ipsa debet esse instrumentum gustus et lecture devotionis / et vocis et lecture orationis / predicationis / confessionis / et gratiarum actionis. Debet enim inter cibos bonorum temporalium / corporalium / et spiritualium discernere / et loquelam spiritalem et salutare deo et hominibus promovere / voluntatem ipsius aie. i. ipsius dei interpretari et dicere / et vocē suā articulati / et ordinate proponere.

nere. Prover. xv. Lingua sapientium ornat scientiam. Et salua bone doctrine vel divine gratie / ecclesia vel anima huius mectare / ut sic de tali lingua dicat ecclesia illud Isai. l. Dns dedit mihi linguā eruditā. Igitur dico quod talis debet esse mollis et carnosus per benignitatem / porosus et penetrabilis per pietatem / nervosus et sensibilis per sagacitatem / oblongus aliquantulum per deliberatam maturitatem / planus et simplex per omnimodā veritatem / rubicundus et sanguineus per verecundam honestatem / tenuis et subtilis per spirituale paupertatem / mobilis et vertibilis per diligentem sedulitatem / acutus etiam / more gladii formatus per locutionis severitatem / in loco humido intus per devotionis et gratie suavitatem / detentus et circumscriptus / ligatus et in carceratibus per dei mandatorum circularitatem. Et pro certo cum homo multas habeat gratias / nescit / necesse est ut in carcere divini timoris nimis discipline et mandatorum dei et prelatorum ligetur / ne per inanem gloriam dilaret / et ne exterior ad mundi delectabilia plene bito prolapsus. psal. Dicit / custodiam vias meas / ut non delinquam in lingua mea. Vel dic quod lingua est locutio cuiuslibet viri iusti / que pcul dubio debet esse mollis et benigna / nervosa et sensata / quod ex venis provenit sensus et motus / oblonga et moderata / rubra et verecunda / tenuis et humilis / mobilis et subtilis / acuta etiam aliquotiens et severa etc. per omnia sicut supra. Incarcerata etiam debet esse / ne scilicet nimis effluat per excessivā verbositatem. ps. Lingua mea adhesit faucibus meis. Vel si vis omnia ista potes exponere de malis et loquacibus / vel etiam de eorum locutionibus. Ipsi enim scilicet verba sua mirabiliter formare / et que ab aliis / i. viris spiritualibus excogitata sunt / mirabiliter interpretari / et varie ordinare. ps. Linguis suis dolose agebat. Et salua puerie sue doctrine totā patriā humectare. Igitur talis lingua est mollis per adulationem / porosa et bibula per populi cōmodi appetitionem / oblonga et quadrata per fallacem dissimulationem / subtilis et tenuis per cautiosam caulationem / gladialis et acuta per detractionem et perforationem. ps. Lingua eorum gladius acutus. Adobilis aut plicabilis et varia per mandatorum circumlutionem. psal. Lingua tua cōcinabatur dolos. Rubra / sanguinea / et carnosa per vilem et carnalem de peccis carnalibus mentionem. psal. Sagitte parvulorum facie sunt lingue eorum. Vel dic quod lingua diabolica est malus advocatus / vel eius fallax locutio. ps. Linguis suis dolose agebat / venenum aspidū sub labijs eorum. Quod etiam de detractoribus potest dici / qui sunt molles et plicabiles adulatores / acuti autem et mordaces detractores etc. sicut supra. Lingua aliquoties aialium medicinalis / quod accidit vel ex complexionis bonitate / vel ex aliqua occulta proprietate. Venenosa etiam est lingua serpētis / draconis / et rabidi canis. Canis enim rabidus linguā semp habet extra os / et semper stillat venenū / quod ita inficit aquā ubi cadit / quod homo inde bibens efficit rabiosus. Lingua etiam serpētum secundum Aristotelem. de animalibus / livida est / acuta et malficiosa / et propter acutum fumū venenū in motu est velocissima. Sic vere lingua et locutio in aliquibus est bona / et in aliquibus mala. Et lingua enim potest provenire sanitas et venenū / vita et mors / bonū et malum. Prover. xviii. Adors et vita in manibus lingue. Quidā enim sunt qui habent linguam medicinalem et bonā / sicut sunt viri iusti / qui lingua et verbis alios per bonam doctrinā et eruditionē sanant. Prover. xij. Lingua sapientium sanitas. Et potissime tales debent esse canes. i. prelati et predatores / qui greges divini custodes. Quidā autem istam linguā habent venenosam / scilicet serpētinā et rabidā peccatorum / quod scilicet lingua et locutio talium per suas malas exhortationes inveniunt / et ad universa vitia eos perhibet / inuitat / contra illud. ps. Prohibe linguam tuam a malo / et labia tua ne loquātur dolū. Lingua enim talium semper solet per multiloquia exēpla os aperire / venenum verborum malorum vomere / et acuta per detractionem et punctionem esse. ps. Acuerunt linguas suas sicut serpentes. Et etiam maculosa / nigra / infamis et immunda solet videri / et veneno malficie velocissime per mēdacia et verbositatem moveri / et per dupliciter velociter agitari / non aduerteris quod David dicit i. psal. Dissipat dñs universa labia dolosa / et linguā magniloquā. Lingua serpētis dñi vivit serpēs / est venenosa / cui vero serpēs mortuus fuerit / lingua separata et sic

cata venenum perdit: et contra veneni presentia sudare cō-
suevit. Et ideo talis lingua reputat vitilis et preciosa, licet
pūmulus fuerit venenosa. Tales serpentes significat hoies
peccatores, qui dum viuūt, scilicet in peccato, lingua et locu-
tionem habet multipharte venenosa, q; scilicet verba mala
et venenosa emittit quibus auditores inficiunt et corrum-
punt: iuxta illud. Corripit bonos mores colloquia praua.
Sed vere quādo tales spūaliter moriuntur, et quādo per pe-
nitentiam morificātur: iuxta illud. i. ad Rom. vi. Quasi
mortuē: ecce viuimus. tunc lingua talis efficit non ve-
nenosa, et contra venenū peccatorū multipliciter preciosa/
quia scilicet pūctū solet iudare et clamare, et venenū culpe ho-
mini prodece et ostendere. Unde illud predictū. Lingua ia
pienitiam sanitas. Et lingua contrahit quādoq; multa vi-
tia i loquēdo. Quādoq; em efficitur mura. qd fit vel ex aliq
corrupto humore lingua inficiente, vt est quādo apostema
ligat lingue neruū: vel ex cerebro aliq vitium contrahēte/
et sensum motus lingue debite nō infūdit. Sic vere lingua
multorū muta efficit a pūcādo et docēdo, et hoc accidit vt
ppr pūū vitii: vel ppr vitiiu cerebrū. Propriū em vitiiū est
quādo vt cōter est infecta humore et apostemate pūctū/
et ideo omittit loqui et predicare/ sciens q nūq possit bonū
dicere quin ptra se loquere. Vitiiū autē cerebrū est defect
scitētie, que a cerebro et a ratiōe venit. Ista em duo faciunt
hoiem mutū: et ab vti lingue et predicationis officio alienū.
5 Et e. iij. Lingua tua adheret palato tuo. Lingua lo-
quēdo efficit balba/ vt quādo homo nescit ad plenum cito
verba formare. Et hoc fit ppter lingue nimā humiditātē/
vt in ebrijs. Vel scdm aliquos ppter neru lingue breuita-
tem, qui ad finem lingue nō se extendens facit hoiem balbu-
tire. Quē etiā causa est quare homo efficit trau? I. qre ali-
quas litteras dicere vel formare nescit: sicut. r. v. g. Sic ve-
re illi qui sunt nimis humidi per carnalitātē deliciarum, et
qui etiā neruū scitētie nimis habēt breuem/ ita q a cerebro
rationis nō recipiunt plene sensum, nō solent habere rectā
vel honestā locutionē/ nec bene formatā vel discretā cru-
ditionē vel predicationē. Tales em in rebus spūalibus
balbutire possunt/ sed non loquūt: sicut dicit Seneca. Nūq
rum est fortiter aliquid dici ab homine molliorem professio.
6 Lingua aliquādo efficit nimis celeris. Qd accidit quā-
do neru lingue nimis sunt longi/ ita q extremitatē lingue
attingūt: vt dicit quidā. Sic vere illi qui neruū in quo est
sensus habent nimis longū. Illi qui nimis abūdant in sen-
su suo/ solent nimis esse celeres in sermone/ hoc est dictū q
tales nimis solēt esse prompti ad loquēdum, et ad verba su-
perflua proferendum. Et fa. xxxij. Lingua balboz velociter
loquētur. Lingua aliquādo apostemate intumescit/ ali-
quādo corrupto humore grauēcit/ aliquādo vlcibus la-
ceratur. aliquādo propter mentis infirmitatē locutione pūa-
tur/ sicut patet in phrenesi. Sic vere locutio aliquādo pati-
tur apostema supbie. Et fa. xxvij. In loquela labij et lingua
altera loquar. Aliquādo putredinē luxurie. Aliquādo vlcē
ra inuidie. Aliquādo mētis captiōnem malicie. Iste em vi-
tius locutio deprauat/ et per elationē/ iactantiā/ adulationē/
detractiōnem/ multipliciter maculatur. Iaco. iij. Lingua
ignis est/ et vniuersitas iniquitatis. In principio lingue
sunt due vene/ que saluāles dicūt: a quibus salua egre-
ditur/ a qua et lingua et os humectat/ et ciborū siccitas repe-
ratur. Est autem salua humor insipidus/ inter gustū et suū
obiectum mediū/ q; scilicet nullus rei sapor sentitur/ nisi quā-
do q salua gustui pūentat: vt dicit L. ostia. Salua significat
gram dei. Ista em in hoie nascit a duabz venis et duobus
pūcipijs pūcipijs/ que sunt: declinare a malo/ et facere bo-
num. Talibus em venis salua gratie in nobis ois/ a qua
os cordis spūaliter humectat/ et qua mediātē gustus deno-
tiōis in saporibus ciborum spūalium delectat. Qstāt em
q nūq mediātē gratia diuina/ cibis doctrine vel eucharis-
tie gustui affectionis per deuotionē nō sapit/ nec in ventrē
cōscientie facilliter labitur aut descendit. Ista autē mediā-
te/ cibis doctrine ab auditoribus transglutitur/ et sapor in
documentis spūalibus inuenit. Ideo in persona peccatoris
dicebat Job. vij. dicens. Quis equo nō parcis mihi: nec di-
mitte me vt glutia salua meā? Et sicut salua hois mors
est serpētis scdm Ambrosiū et Basiliū in hexamero sic di-

uina gratia mors est spūalis hostis. Quādo homo emit-
tit sputum seu salua sanguinea fetētem et saniosā: signū
est q pulmonem habet corruptum et vulneratū/ scdm L. d
stāt. Sic vere quādo homo de ore verba infecta/ ipsesta/
sanguinea et carnalia/ saniosa et detractoria. emittit con-
suevit: signū est q pulmo sue affectiōis iterioris diuersis vi-
tius est corruptus. Sicut em dicit Zibarth. xv. Ex abundan-
tia cordis os loquit. et Zibarth. vij. dicit q de corde exeunt
adulteria. fornicatio etc. Salua et sputo intus retentis et
nō euacuatis/ est aliquoties causa mori: sicut pū in phthi-
sici: qui vulnerato pulmone/ sputo/ salua seu phlegmate
a cerebro defluente/ cum ipsum expellere nequeūt: suffocā-
tur. Sic quādo sputum et salua pūcti a cerebro. i. a cogitatio-
ne et imaginatiōe descendit ad pulmonē affectiōis/ ipsamq;
vicerat per cōsensum/ nisi per cōfessionē possit ei/ necesse
est per mortem eternā hominem suffocari. etc. vide supra
de phlegmate.

Capitulum. xx. de voce.

Ex est aer tenuissim⁹ i. plectro lingue/ et mul-
tis instrumentis naturalibus format⁹. Ad forma-
tionē em vocis multa requirūt: et potissime pul-
mo: apera arteria seu canales gutturis/ dētes/
lingua/ labia/ vna. Est est vna mebrū in gutture
q; viam aeris habet dilatāre vel restringere/ et aeris emis-
sionem tēperare/ et ne vltra debiti effluat/ ipsius exitū mo-
derat: et sic vna mediātē solet homo vocē vel diminuerē/
vel augere/ sicut dicit L. onian. in pant. Aer est locutio vi-
ri iusti/ culus procul dubio aer. I. pū sanctus materia de-
bet esse/ et diuersa instrumenta virtutū/ formā debent et effi-
caciā sibi dare. Inter alias autē virtutes que in locutio-
ne et vocis prolatiōe necessarie sunt/ summe necessaria est
vna: p quā intelligo discretiōē/ q; scilicet ista est que voci de-
bet imperare/ et eam vel emittit vel tenere/ q; scilicet quan-
do est necesse/ debet ipsam late facere discurre. ps. Ele-
uauerūt flumina vocē suā. Quādo vero necesse nō est tunc
debet sibi viam claudere/ et ipsam inter secreta gutturis co-
hibere. Nam. iij. Non audietur vox nūciiorum tuorū. Ultra
istud etiam verū est nō solum de locutione cōmuni/ immo
etiam de predicatione/ q; scilicet istam quādoq; debemus ef-
fundere: et quādoq; (ne fastidia) clamorē ipsius cohibere.
Canales gutturis/ et folliculi pulmonis/ instrumenta sūt
vocis/ qui si lenes et tēperati fuerint/ dulcem et tēperatā et
equalem reddunt vocem. Si vero asperi fuerint et plus de
bīto lati/ vel stricti/ vel distorti/ tunc grauem vel exilē vocē
faciunt/ vel inequale/ dissonā/ seu turpem/ sicut dicit L. d
stantinus. Canales isti sunt pūcatores/ q vna cū pulmone
aerem emittente. I. cum spiritu sancto scitētiā et gratiā in-
fundente: et cū lingua sue eloquētie verba exterius differē-
te/ vocem predicationis habēt emittit/ et per ipsam audi-
torum animos informare. ps. Dabit voci sue vocē virtutis.
Si igit istī canales scilicet pūcatores/ sint lenes et suānes/
temperati et iusti/ et virtutū supfluitatibus nō grauatū/ tūc
vox predicationis et doctrina eorū auditoribz dulcis erit/ cōso-
na et amica. Talem em solent libenter audire/ et eius vocē
diligere et haurire. dētes. Cant. ij. Ostende mihi faciem
tuam/ sonet vox tua in auribus meis. Uox em tua dulcis/ et
facies tua decora. Sed vere si tales canales. i. pūcato-
res sint mali/ et in moribus vitiosi et asperi/ et vltra debitum
per nāsgressiōē discipline lati/ vel etiā in seueritatibus et
singulis nimis stricti/ et per vitia denij et distorti/ tūc di-
co vox istorū doctrina et eruditio nō est grata: sed audien-
tibus dissona/ contēptibilis/ et inepta. Tales em non liben-
ter audiūt/ et voces sue doctrine ab oibus cōfōruntur. et
hoc: q; teste Gregorio loquentis auctoritas perdit/ quādo
vox opere nō iunatur. Pulmo scdm Aristo. est pūmū vo-
cis susceptibile/ et ideo scdm ipsum/ nullum animal carēs
pulmone et lingua habet vocē. Unde dicit q musca/ locu-
sta/ et similia nō habent vocem/ licet sonum faciant nō cū
ore/ sed cū alis/ scilicet stringēdo aerem cū alis circa corpus.
Lulus certum signū est/ q; talia aialia sonū talem faciunt
volādo/ et nūq; quiescēdo. Pulmo qui deseruit cordi/ signi-
ficat sciētiā/ lingua vero denotat eloquētiā. Ista igit
duo sunt in voce. I. in predicatione et bona eruditōe necesse
saria: q; pro certo illi qui carent eis/ nūq; articulatū

vociferant: dato q̄ more muscarū sonos multos faciant/et multa inuēta verba promāt. psal. In omni terrā exiuit
 4 sonus eorū. ¶ Hanc scdm Aristot. li. iij. plus vociferant de nocte q̄ de die. Sic vere mali magis gaudent/ cantant et vociferant et exultant in nocte et obicitate virtuosū et de rebus malis et vitiosis q̄ de die. q̄ de rebus spūalib⁹ et honestis. Prover. ij. Qui dimittit iter rectū et ambulat per vias tenebrosas/ qui letatur cum male fecerint/ et exultant
 5 in reb⁹ pessimis. ¶ Quos parui corporis magis vociferant q̄ aues magnae. Quos etiā mascule vociferant/ nō femelle. Quod maxime verū est inter coturnices et gallos/ vbi masculū non femine cantant: vt dicit ibidē. Sic vere illi qui sunt parui per humilitatē/ masculi per virilitatem/ solent per orationem. confessionem/ predicationē/ et grarum actionē/ melius canere/ q̄ illi qui sunt femine per mollietatem delictarū/ vt sunt magni per altitudinē eminētiarum. ¶ Est et q̄ parui simplices et pauperes/ deo voces predictas abundanti⁹ emittunt/ q̄ illi qui perlativē clerici vel aliter magni sunt. Eccli. xlvj. Exaltavit vocē suam de terra. ¶ Et dicit ecclē: so/ q̄ illi qui in scientijs et meritis sunt minores/ sunt cōmuniter in verbis et locutionibus ampliores. Quod illi qui min⁹ valere nesciunt/ ad vocē garrulitatis iactantiae et adulationis altius efferunt: iuxta illud Seneca. Imbecilliores cānes magis indulgent latratibus. ¶ Gallus scdm Aristot. ibidem/ post victoriā vociferat. Etiam quēcūq̄ auis canora/ cum satiata fuerit/ magis cantat. Quod etiam animal generatiōis tpe magis clamat. Ille autē q̄ vni generatiūā perdit/ sicut est castrat⁹/ sue vocis resonantiā mutat/ et imbecillus vociferat/ q̄ antea faciebat. Sic vere cum victoriam cōtra tentationes acquirimus/ cū societate bonorum spūalium et etiam terrenorū accipim⁹/ et cū generationi bonorum operū intēdim⁹/ nos pcul dubio vociferationi orationis laudis et grarum actionis/ magis insistere debem⁹. psal. Psallite dño in voce tube/ psallite dño in cithara. ¶ Illi em̄ qui virtute generatiua et bonorū operum pductiua/ scilicet gratia dei castrati et privati sunt/ spūalium vocum predicationum fortitudinē perdunt/ et in spūaliter vociferādo vāni et estiles statim fiunt. Quod iam apparet in multis peccatoribus/ qui deū laudādo/ orando vel predicaōdo nō vociferant/ immo exultant et imbecilliter deo cantant/ et feminaliter voces mittunt. Isere. xvj. Auferā de loco isto vocē gaudij et letitiae/ et vocē sponſi. ¶ Vox acutior est in iuvenib⁹ et in feminis/ q̄ in senibus aut in viris. Iuvenes em̄ et femine propter debilitatē mouent pauci aērē/ et ideo acutiorē sonum faciunt. Viri vero et senes multum aerem mouent ppter fortitudinē neruorum et lacertorū/ et grossiorem sonū emittunt: vt dicit Aristot. vbi supra. Sic vere/ illi qui sunt femine. i. molles et delictiosi/ pueri et imbecilles/ ignozātes et defectuosi/ solēt vt cōter acutius et altius loqui et vociferari/ et paucum aerem. i. paucam scientiā in vociferando et loquēdo mouere et attēdere: et ideo acutius et citius et indeliberat⁹ verba faci. psal. Dedit abyſsus vocem suā/ altitudo manus suas leuauit. Illi vero qui sunt viri. i. virtuosī et viriles/ et qui sunt senes. i. maturi et prudētes/ in loquendo solent plus de aere sapientie ponere/ et vocem suā maiori deliberatione tardare. Et ideo tales grauiosē/ maturiorē et prudētiorem vocē emittunt/ et nō acute vel inēcōpōsite verba promittunt. Quod breuiter loquendo/ prudētes solēt grauitē/ depesēte mature loqui: fatui vero et ignari solent acute et effeminate p̄fari. Unde de bonis potest dici illud Eze. j. Cum fieret vox sup firmamētum/ submītebant cherubin alas suas. Cherubin em̄. i. viri spūales/ debēt elationis alas submītere/ quādo habēt vocem in firmamēto ecclesie formare. ¶ Vox q̄ est grauis/ rauca/ aspera et dissōna/ valde est vitupabilis et nocua/ et discordie i harmonia generatiua/ et auditus audientū grauatiua. Vox em̄ vniuersi sit dissōna/ multorū bene canentū turbat harmoniā. Sic vere vox maloz aspera et iniuriatoria/ rauca et detractoria/ dissōna et turbatoria/ acuta et iactatoria. nō est bona/ sed potius odibilis atq̄ vana/ et in harmonia vniuersi cōcordis locutionis est dissensionis et discordie causatiua. Tales igitur voces maloz bonis nō sunt grate nec amabiles/ sed poti⁹ tristes/ odiose et turbabiles. Eze. xix. Desolata est terra a voce rugitus ei⁹. ¶ Et exponit de voce hereticorū/ q̄ est horri-

bilis/ et nocua etc. Isa. xlv. Vox phitōnis vox tua. ¶ Vox q̄ dulcis/ cōsona et ordinata/ multas habet laudabiles proprietates. Est em̄ dulcis vox et melodia/ tristitiam lenificatiua/ amoris excitatiua/ laboris subleuatiua/ passionum animae expressiua/ puritatis cōplexionis ostēsiua/ laudis et preconijs acquisitiua/ affectionū anime inuatiua/ ad pacem exhortatiua/ et mētis de timore ad audaciā/ de ira ad clemētiā/ de auaritia ad largitatē et munificentiam cōuersiua/ voluerum ad laqueū vocatiua/ et ipsarū ad mortis periculum pductiua/ demonū effugatiua/ sicut pater in saule. j. Reg. xvj. et multarū egritudinū lenitiua/ sicut patz in mēte alienatis et phreneticis/ q̄ sepe per melodiā ad mentē redeunt/ et ad sanitatē animi reuocant. Talis est vox diuine laudis/ et bone eruditionis/ et predicationis. Talis vox em̄ solet tristibus et desperatis cōsolationem et spem immittere/ amorem et deuotionē in deum excitare et accendere/ et omnē alienatē et tribulationē per patiētiā subleuare. Isere. xj. Ad vocem loquele grandis exaruit ignis. Item ista solet passionēs anime ac defectus/ et vitia mētis exprimere/ cōplexionis. i. cōditiōis bone et virtuose signū esse/ et apud deum et hoies laudis preconij vendicare: q̄ scilicet ille qui bene p̄dicat/ et qui solēnter deum laudat/ a cunctis audientibus famā et preconij repositat. Dicit em̄ quilibet illud Lanti. v. Vox delecti mei p̄uolantis/ aperi mihi foros mea. Quod gratulādo etiam dicit illud Lanti. ij. Vox turris audita est in terra nostra. Item ista solet affectiones audientū immutare: et ad literā/ mētem de ira ad clemētiā/ de auaritia ad munificentiam/ de timore ad audaciā cōuētere/ et ad non timēdum. p̄ hūstio mortis periculū animare/ sicut pater de illis qui se ad verba predicatorū martyrio p̄ hūstio vel p̄ republica exponunt. psal. Dedit vocem suā/ et mota est terra. Item ista vox solet demones effugare/ et infirmitates p̄cti sanare/ et mentē a deo alienatā/ ad sanitatē in gratie reuocare/ et gaudiū spūitū in anima generare/ vt sic dicit illud psal. Ecce dabit vocē suē vocē virtutis/ date gloriā deo sup israel. etc. ¶ Et dicit q̄ vox dei patris est Chūstus/ vel etiam vox Chūsti est ipse predicator. Math. iij. Ego vox clamātis in deserto. Talis igitur vox lenificat per cōsolationē/ excitat amorem et deuotionē etc. Per omnia sicut supra. ¶ Et dicit q̄ talis vox est placūs vel cōfortio/ oratio vel cōfessio/ que scilicet deo vel sacerdoti passiones anime. i. peccata expiunt/ amorē dei et sanctorū excitat et attrahunt/ et angelos lenificat/ demones fugant/ et spūales morbos sanant/ et mētem ad sanitatē et gratiam reuocant et restaurāt. Unde in psal. Vox exultationis et salutis in tabernaculis iustoz. ¶ Et dicit q̄ talis vox est grarum actio/ que benefactorē solet lenificare/ et amorē eius ad ampli⁹ excitare/ affectionē immutare/ et bone cōplexionis/ et grate intentionis signū esse etc. sicut supra. ¶ Scdm p̄li. lib. xj. c. ij. pueri qui celerius loqui incipiunt/ tardius incedunt/ et ecōtra illi solent citius incedere qui tardius faci cepere. Dicit etiam q̄ pueri nimis cito loqui/ malum est signū. Unde ait q̄ cresi filius in crepidijs locut⁹ est. Ex quo prodigio secuti est q̄ totum illud regnū perijt: sicut dicit. Idem ponit habelbel regel lib. iij. c. j. vbi etiam mirabilis ponit. Sic vere moraliter loquēdo/ illi qui ad loquēdum sunt celeriores et promptiores/ sunt vt cōmuniter ad incesum bonorū operū tardiores. Et ecōuerso illi pueri et iuvenes citius incipiunt per bona opera progredi/ q̄ tardius et maturius volunt loqui. Quod pro certo ibi tardus est incesus bonorū operum et virtutū/ vbi nimis accelerat copia verborū loquacitas/ sermonū/ quāto magis mo/ si pueri et iuvenes citius q̄ deceat loqui volūt/ totum regnū sue future perfectionis destruit et subuertit. Bene ergo docet Jaco. j. Sit oīs homo velox ad audiēdum/ tardus autē ad loquēdum. Ideo bene dicit illud Eccli. xxvj. Adoleſcens/ in causa tua loquere vix. ¶ Et dicit cōtra illos qui nimis cito promittunt: q̄ vt cōmunitur tardius ad reddēdum incedunt/ et ecōtra. Figura de duob⁹ filiis/ quorū qui primus ire i ueniam pmisit/ tardius/ immo nunq̄ illuc iuit. ¶ Item idē p̄lin⁹ ibidem dicit q̄ vox in homine magnū vultus habet partē agnoscimus em̄ eam anteq̄ cernamus/ nō aliter q̄ oculis. Totidem sunt et quot in rerum natura mortales/ et culps sua p̄p̄ia/ sicut facies. Sic pcul dubio est de locutione. Et promittit em̄ ista est q̄ habet magnā partē vultus. l.

notitie cōditionum nostrarū: quia scilicet ex verbis nostris cognoscitur qd in corde vltimus cogitetur. Nullus enim habet suam propriam vocem. I. suum propriū modum loquendi: per quem mores ipsius cognoscitur: quādo cū diligētia attenditur. **22.** *Matth. xxi.* Ex abundantia cordis os loquitur. *Et elus. de. xxi.* Nam et loquela tua manifestū te facit. **23.** *Idē ibidem ait qd aliqua aialia in aliquibus locis sunt muta: qd in alijs sunt loquacia: sicut crepescit de apilis et de ranis que in macedonia mute sunt: que tamē alibi voces edunt. Ica de etiā in rhēgino agro itale sunt mute: que vbiq; alibi sunt clamose. Sic vere multi sunt qui i vna patria sunt verbosi: in alia vero muti: et qui vbi timent: muti et patientes esse noscuntur: iuxta illud. Ego autē sicut surdus non audiebam: et sicut mutus non aperies os suū. Qui tamē quādo sunt in loco vbi nihil timent: vocibus lactantibus: derisionibus et inanibus leritis effertur. *Eze. xxxij.* Aperto ore meo non silui amplius.*

Capitulum. xxi. de gutture.

1. *Capitulum. xxi. de gutture.* Guttur est extremitas canaliū pulmonis: vt dicitur *L. cōstā.* Et est guttur mēbrum longum: cōcauum: charitilaginofum: in duab; extremitatib; larum: et in medio magis fructum: tribus canalibus cōpositum: et ad triplex officium destinatum. Guttur enim habet cibos in corpus trāscere: vocē perspicere: et aerem attrahere et eijcere: vt dicitur *L. cōstā.* Guttur cōpositus ecclesie est prela: vel etiā predicator: vel quilibet religiosus: vel iust. De quo in psal. *Exultationes dei in gutture eorū: et gladij accipientes in manibus eorū. Talis enim debet esse concilius per humilitatē: longus per perseverantiē longanimitatē: charitilaginofus et durus p patrie firmitatē: in extremis: scilicet quātū ad extēiores: laus per charitatē et liberalitatē. In medio vero quātū ad se fructus per penitentiā et abstinentiē parcatatē. Canalib; tribus cōpositus per fidelē sancte trinitatis veritatē: vel tribus canalibus per virtutū theologiarū trinitatē: vel per votorum religiosiū triplicē obligatiōem. Et ad triplex officium deputatus: per triplicē quā facit hominib; vtilitatem: qd scilicet iste habet corpus ecclie cibo doctrine vel elemosine pascere: aerem deuotionis attrahere: et in alios refundere: et vocem diuine laudis pmere: et diuersos sonos diuine doctrine alijs eructare. *Proverb. viij.* Veritatis meditabitur guttur meū. *Et sic de tali gutture dicit illud L. anri. v.* Guttur eius suauissimū: et totū desiderabilis. Vel dic qd guttur est locutio predicatoris: que debet esse alijs lata: et sibi stricta: dura et aspera: et vocis. I. cibi et aeris. I. doctrine simplicis: grosse et subtilis: corporis ecclie ministratiua. *Allega vt 2.* *In gutture est vnum mēbrum qd ligua gutturis nūcupatur: quo scilicet ipsum guttur claudit: et via aeris trāscit: et vel stringit: vel dilatatur: et ne corruptus humor vel corruptus aer: vel puluis subintret guttur: huius obfasculo preferuatur: scōm L. cōstā.* Per guttur quod recipit cibos: intelligo volūtatē: que scilicet cibos desideriorū mittit adinui cem. Per istam linguā intelligo timorē dei: vel etiā virtutē prudentiē: que scilicet in medio volūtatē debet esse sicut vniū offitium versatile: quo scilicet via affectionib; bonis vel malis aperiat: vel restringat. Virtus enim prudentiē bonis aperit: et malis claudit: et maxime: qd nisi discretio volūtatē a suis appetitibus coerceret: ipsamq; clauderet et restringeret: forte corruptus aer vane superbie: corruptus humor luxurie: corruptus puluis auaritiē per cōplacentiam fossilan subintraret: qui mentem diuersis vitijs suffocaret. *Iudeo de illis qui nō habent discretionis obfasculo guttur clausum: sed ad oia appetibilia expositū et apertū: dicitur in psal.* Sepulchrū patens est guttur eorū. Vel dic qd talis lingua est reperiētia: que loco et tēpore debet guttur p abstinentiā stringere: et etiā ipsum: quādo necessitas erigit: ad aliquas delicias dilatare. Vel dic qd guttur est locutio: vbi sanito debet esse timor dei: qui scilicet istud guttur debet mē dacio: lactantē et adulationi claudere: veritati vero: orationi et confessiōi et alijs bonis locutionibus aperire. *Pro. uer. iij.* Misericordia et veritas nō te deserant: circūda eas gutturi tuo. Cum guttur cibum et aerem habeat recipere vt cibo stomachū possit reficere: et aere cor possit refrigerare: ideo natura dedit sibi duas vias: scilicet vnam qua cibis*

transit ad stomachū: et aliam qua aer transit ad pulmonis vtilitatem. Ista autē duplex via quoddā habet operculū: qd dicitur epiglottis: qd alternatim vtrāq; viam potest operire: et ideo quādo aspirandū est: istud operculum viā stomachi ex toto claudit: et viam cordis et pulmonis aperit. *Eco tra autē quādo comedendū est: in hora qua cibus trāscitur: via cordis et pulmonis aeri et spiritui clauditur: via stomachi cibis et potib; aperit. Due enim vie iste nūq; simul possunt esse apte: imo si vna apta fuerit: alia necessario clausa erit: vt dicit idē L. cōstā.* Guttur qd oim ciborum laporem recipit: significat mētem: cui scilicet diuersimode sapit vniuersa. Ista igit in generali habet duo foramina. I. duas affectiones: scilicet vnam que est spūalis: alia q carnalis. Spiritus illa per quā aere bonorū spūalium recipimus. Carnalis est illa per quā cibos bonorum temporalium appetimus et optamus. Prima cooperat ad cordis et anime refrigerationē. Secūda vero tendit ad stomachi et ad corporis refocillationē. Prima est via: per quā ad cor et ad voluntatem transiunt spūalia. Secūda per quā ibi subintrat per complacentiā tēporalia. *Eze. xli.* Duo ostiola erant in tēplo. Ista sunt foraminib; et appetitib; dñatur epiglottum: per qd intelligo virtutē discretionis: que scilicet habet claudere: vel aperire: nūc vna: nūc alia: et cordi nūc tēporalia: nūc spūalia ministrare: scōm qd necessitas hoc requirit. Ista est enim que claudit: et nemo aperit: qd aperit: et nemo claudit. *2. po. iij.* Vnum tamē attendendū est: qd scilicet ista duo foramina nō possunt esse simul aperta: qd scilicet homo nō potest simul attrahere aerē et cibum: deum et mūdum: spūalia et terrena: virtutes et vitia: quāto magis si affectus cordis ad vniū aperiat: necesse est qd ad aliud obstruat: quia qui haurire vult spūalia: necesse est qd claudat animum ad terrena. *2.* qui terrenis cor aperit: bonis spūalibus ipsis claudit. sicut enim dicit *Matth. vi.* Nemo potest duob; dñis seruire: aut enim vniū diligit: et alterum odio habebit: aut vniū adhibebit: et aliū contēnet. *Item scōm L. cōstā.* cū cibos et aer diuersas habet vias: vt dictū est: qd scilicet aer recipitur per trachēā arteriam: et cibos per aliū latum canalē: qui dicitur *Isofagus*: valde est periculosius et nocivum: cum cibos qui grossius est et compulcatus: per viam aeris se immittit: et cum ad pulmonē et ad cor labit et descendit: tunc enim via aeris intercludit: et sic animal suffocat. Sic vere charissimi cum aer et cibos: i. bona spūalia et terrena: duabus incedant vijs: et duo occupent loca: qd scilicet spūalia tendere debent ad cor: tēporalia vero ad burā: valde est anime magnū periculū quādo cibi bonorū temporalium viam spiritus et virtutū ingrediuntur: scilicet viam cordis: quādo scilicet per auaritiā et affectum ista tēporalia ad cor tendit: et metas suas excedunt: qd scilicet tunc viam sancti spūs et gratie intercludit: et cor per auaritiā attingunt et suffocant et subuertunt. Caudēum est igit nūc dum cibos bonorū tēporaliū possidet: ad cor per cōplacentiā aut per dilectionem eius nimis derelict: quia sicut dicitur *Eccl. x.* *Abstul est iniquus qd amare pecuniā. Iudeo bene docet David in psal.* dicens. *Diuitie si affluant: nolite cor apponere.* *2.* In gutture generatur infirmitas que dicitur squinātia: qd fit quādo humores fluunt a capite ad guttur: et ibi faciunt apostema: cuius compressiōne intercludit via spūs et aeris: et via cibi: et sic nō potest hō nec comedere nec respirare. In squinātia enim ista constringunt nervi maxillarij: qd vix potest etiā cum instrumēto os ipsius aperiri: quapropter necesse est velociter hominem suffocari. Sic vere quādoq; fit qd humores viscerū quādo in apostema multiplicant et augmentantur: solent guttur mētē per verecūdam stringere: et cōfessionem spūalem impedire. *Maxillas etiā deuotiōis taliter quādoq; cōstringunt: qd cōfessionē et auditū ciborum spūalium: scilicet verbū dei: impediūt atq; tollunt. Tales igit qui per verecūdam nō confitentur: et qui per in deuotionē cibos doctrine comedere dedignantur: de facili ipsi suffocantur: et morte ppetua moriuntur: ita qd talis potest dicere illud *ij. Paral. xxiij.* Incuruatus sum multo vinculo ferri: et nō est mihi respiratio. *2.* Squinātia alitq; ita accidit in gutture: qd tota latet interi: et tūc sine remedio est mortalis: alitq; partim est extra: et partim infra: et tūc quis difficiliter: quādoq; tamē cum diligētia potest curari. Aliquādo autē*

Ca. XXII. et. XXIII. De collo et humeris.

ex toto apparet exterius: et tunc facilius medicat. Sic vere infirmitas pectus: que guttur anime ne per confessionem loquatur tener ligatur, tripliciter est difficta. Quodam enim est ex toto intra in conscientia: ita quod nihil exterius potest apparere: sicut est in illis qui peccata sua colat: ipsaq; per confessionem in nullo manifestant. et ista procul dubio est mortalis: quod si erit dicitur Prover. xxvii. Qui abscondit scelera sua: non dirigitur. Alia autem partim apparet: partim latet: sicut est in illis qui aliquando bene consentunt: veritatem non plene. Et ista per industriam medici: scilicet sacerdotis: scientis scilicet materiam de profundo conscientie extra ad confessionem bonis inducitur: educere potest recipere sanitatem. Alia autem est que exterius apparet ex toto: sicut est in illis qui peccata sua exterius consentunt: ita quod nihil interius retinet. Et ista per certo de facili sanatur: et sibi et dei misericordia sine periculo subuenitur: quia sicut dicitur Prover. xxvii. Qui confessus fuerit: et dimiserit peccata sua: misericordia consequetur. De aliis passionibus gutturis: scilicet de rancore et similibus vide infra.

Capitulum. xxiij. de collo.

Collum est membrum per quod caput sustentatur: cuius pars anterior: gula: posterior vero: cervix et cerebri via secundum Iulianum appellatur. Est autem collum: membrum rectum: rotundum: erectum: osseum: et nervosum. Nervus enim est: ut sit forte ad caput sustentandum. Maxima enim fortitudo quorundam animalium est in collo: sicut patet de boue: visio: et leone. Nervosum etiam fuit: ut esset mobile et vertibile iuxta votum: prout dicitur Lament. i. Collum morali ter loquendo: signat virtutem spiritus: que recte est collum anime virtuosae. Ista est enim media inter corpus et caput. Inter mentem et deum. Sursum enim erigit celestia affectando: ad Collo. iij. Que sursum sunt: querit. In amore rotundat: mentem in deum circulariter reducendo. Per iustitiam rectificatur: recte scilicet et cum meritis de deo sperando. Per constantiam fortificatur: patienter terribilia pro deo sustinendo. Per diligentiam nervosatur: per bona opera se movendo. Quia procul dubio spes nostra debet esse mobilis per bonorum operum diligentiam: et fortis per constantiam et patientiam. Job. x. In collo est morabitur fortitudo. Et sic anime dicatur illud Lament. iij. Sicut turre David collum tuum: que edificata est cum propugnaculis. Vel dicitur quod collum ecclesie est prelati: qui inter caput et corpus. Inter deum et populum est medius. Iste ergo per iustitiam debet esse rectus: per fidem rotundus: per clementiam suavis et planus: per spem et contemplationem erectus: per virilitatem nervosus: per constantiam osseus: per patientiam vigorosus. Lament. vii. Collum tuum sicut turris eburnea. Vel dicitur quod collum anime quod habet sustinere omnia pondera: est fortitudo et patientia: que per certo debet esse in homine ossea et nervosa: ne succubatur oneribus vel tribulationibus que contingunt: et ut onus dei mandatorum facilliter toleret: quousque Aemilius dicitur quod principes et magistratus non supponerunt colla sua in ope dicitur. Generaliter officium animal habet tibi longas: habet collum longum. Patet de camelo inter animalia: de grue inter volatilia: et contra ut communiter illa que collum habet longum: habent etiam tibi longas: exceptis omnibus natantibus: sicut est cygnus: et anser: que quis habet colla longa: tibi habet breves. Tibie que sunt finis corporis: significant preuentiam. Colla vero que sursum eriguntur: significant spem et affectionem orationem etiam et devotionem. Quod procul dubio istud est generale quod illi qui longum et excelsum vias ad interiora velaminis paradisi habent collum spiritus: affectionis: devotionis et orationis: longas etiam habent tibi perseverantie et durationis: quod scilicet commune est quod illi in gratia longius perseverant: qui collum spiritus ad deum altius eleuant: et qui per spem: affectionem: orationem et devotionem mentem magis extendunt ad deum et exaltant. Unde illud predictum Lament. vii. Collum tuum sicut turris eburnea. Ista fallunt in natantibus. In piscibus in delictis vivunt: quia scilicet tales habent longum collum spiritus et inanis fiducia: quod scilicet ipsi sperant habere sine operibus paradysum: et tamen ipsi habent valde breves tibi perseverantie. Tales enim non perseverant: tamen paradysum cupiunt atque sperant: cum tamen de ipsis dicitur Job. x. Spes eius frustrabitur: et vide tibi cunctis precipitabit. Vel si vis dicitur quod crux est vita: collo

lum est doctrina: quod scilicet in collo est vox. Crux igitur et collum debent invicem coaptari: quod scilicet vita et doctrina debent invicem coaptari: et unum alteri similari: ut scilicet cum longo collo magne doctrine: sit longum crux etiam magne et eminentis vite: ut qui magno cruce bone vite non polleat: etiam habere collum longum solens doctrine non audeat. Quia tamen contrarium est in natantibus. In hypocrisis: qui more cygni exterius sunt albi: et interius nigri: quia scilicet in istis crura collo. Vita doctrine non respondet. Quia dato quod habeant magni collum: magnam eloquentiam atque vocem: ipsi tamen habent crux brevis. Inceptam existitiam atque vitam: quod scilicet isti sciunt magna dicere: et pauca facere: quod sicut dicitur Matthei. xxiii. Dicunt: et non faciunt. Maxima fortitudo quorundam animalium est in collo: sicut patet de boue: visio: et leone. Et ideo generale est quod collo ligatur: et collum fortitudo superata: quodque animal est infirmum. Quia propter quod bene vult animal in sua infirmitate tenere: ne cense est collum ipsius alligare. Per collum intelligo locutionem. Vox enim in collo format. In ista autem est maxima anime fortitudo: quod scilicet nunquam potest a diabolo subiugari: quando libera est ad clamandum: hoc est dicta ad peccata sua consentiendum: et ad dei auxilium invocandum. Job. x. In collo eius morabitur fortitudo. Diabolus igitur summe nititur istud collum per veritatem ligare: ne consentiamus et oemus: et per maxime coplacentiam: et finalis impenitentiam fringere: ne de ipsius manibus fugiamus. Dicit ergo diabolus illud hiere. xxvi. Fac tibi vicula et cathenas: et ponas eas in collo tuo. Qui enim cathenis talibus alligatur: de subiectione diaboli non facilliter liberatur. Ideo consulit anime peccatrici Esai. lii. Non surge consurge hiernusale: solve vicula colli tui captiva filia syon. Aves ut dicitur que collum habent forte: volant extra collo. Sic vere aves. Volatiles superbi: solent erecto et exte to collo incedere: et etiam in collo cordis superbiam denotare. Esai. lii. Eleuate sunt filie syon: ambulaverunt extenso collo. Alia pulmone caretia caret collo: patet in natantibus et piscibus: qui non habent pulmonem. quod patet: quod non spirant: et ideo in ipsis non est collum a corpore distinctum. Pulmo qui acre attrahit et cor refrigerat: devotionem et contemplationem significat: collum per quod vox editur: predicationem. Illi igitur qui pulmonem non habent: collo caret: quod per certo illi qui virtute devotionis non habent: et ipsum sanctum per cordis refrigerio attrahere nesciunt: predicationis officio nullatenus digni erunt. Unde Job. xxxi. Quis circumdedit collo equi hinnitus: quasi dicitur indignus est.

Capitulum. xxliij. de humeris.

Humeri sunt illa membra que immediate collo et capiti subiungunt. Et dicuntur humeri in hominibus: armis vero in animalibus. Spatule vero dicuntur quedam lata ossa que in eisdem armis vel humeris sunt inserta. Et sunt humeri necessarii ad cordis et membrorum vitalium defensionem: ad brachiorum et pettoris colligationem: supportationem: et ad quoncumque onerum sustentationem. Sunt enim humeri membra ossa et nervosa: et ideo fortia: et portantis oneribus opportuna: sicut dicitur per omnia constantia. Per humeros ecclesie intelligo milites et homines militares: qui scilicet post caput et collum: post prelatos: quod more capitis habent regere: et religiosos seu clericos: qui instar colli habent vocem: et cantum divine laudis dicere atque premere: altiori in ecclesia tenent locum. Ista enim membra spirituales viros: ecclesiasticos tenent defendere. Colligationem inter pectus et brachia: amicitiam et concordiam inter regulares et seculares tenent facere. Collum et caput: prelatos et religiosos tenentur supportare: et eis etiam deferre: et onera quoncumque tribulationum et laborum pro christo et ecclesia tenent viriliter tolerare. Esai. ix. Factus est principatus super humerum eius. Tamen istud est contra multos milites: quod magis sunt prout ad discordiam: quam ad pacem. De quibus dicitur Job. xxxi. Humeri mei a iunctura cadat. Qui etiam non sunt parati ad onera penitentiae vel christi militie sustinendum: sed magis ad quietedum. unde Esai. xlii. Onus illius ab humero tollitur. Vel si vis per humeros anime intelligi virtutes obedientie: patientie: fortitudinis et constanter. Iste sunt enim quidam humeri qui omnibus oneribus penitentiae et tribulationis debent subijci: et a quibus omnia gra-

Cap. XXIII. De Brachijs. Fo. XXIII.

nla debet equanimiter pio dño tolerari. Eccl. vi. Subijce humerū tuū z porta. Quis de inobedientib⁹/delictiosis/z impatientib⁹/et onera penitentie z tribulationū sustinere de dignantib⁹/dicatur illud Heemie. ix. Dederūt humerū recedentem/z ceruicem suam indurauerunt/ nec audierunt.

2. **B**umeri qñq partuntur. ppter nimiam fatigationē: contra quod est remediū facere de olco fomentationē: sicut de humeris elephātis dicit aristo. Partitur etiā delocationē/et id propter alicui⁹ mali admittit inter iuncturas ipsi⁹ fluxum z mixtionē. Generale est em̄ in omni mēbro q⁹ qñ superflui humor iter iuncturas immittit: dolor qui gūta dicitur/generatur. Tales dolores qñq patit homo. **B**is em̄ dolet et impatiens est de nimia laborum z tribulationū afflictione/z tunc sanas olei cōsolationis inunctione. **B**is paritur errorē fidei/z incōstantie delocationē/et quandoq⁹ malorum humorum. i. falsorum amicorū in iunctura et copula amicitie aggregationē et confederationem. **B**is enim malus humor. i. malus homo in iunctura membrorum. i. in amicitia z societate bonorū admittit z colligit/sepe fit q⁹ multi dolores/multa damna et incōmoda propter eū generant. psal. Turbati sunt a veratione malorū/z dolore. **B**is dicit q⁹ supflui humores sunt diuitie vel delicta/ q⁹ in iuncturis animi se per cōplacentiam imponētes/dolorem z sollicitudinum/ infirmitatē z etiam vitiorū omnium sunt origo.

Capitulum. xliiij. de brachijs.

Brachia scdm̄ ysidorū dicuntur a bari grece quod est forte latine/ eo. q. i. brachijs sit maxima fortitudo. **L**ōstat em̄ brachia ex duob⁹ fortibus ossib⁹/ inuicem cōcatenatis z iunctis/z cum fortissimis neruis humero desup colligatis. **E**t sunt brachia flexibilia/z ad motū iuxta volūtatis arbitriū habilia. **H**eruosa sunt etiā et parū carnosā/fortia tamē z offea. **F**ortitudo autem eorū ad multa valet/ scilz ad portandū/ ad eleuandū/ ad erigēdū/ ad cōstringēdū/ ad repellēdū seu defendēdū/ ad impugnandū seu percutiendū/ ad operandū seu etiā laborandū. **P**er brachia potest intelligi virtus bene operadi/ vel etiā anime fortitudinis. **I**gitur duo sunt anime brachia. i. duplex fortitudo/ videlicet vna qua mala sustinent/ alia qua bona perficiuntur. **E**t quelibet istarū habet duo ossa. i. duas principales virtutes ex quibus constat. **P**rimū os est spes premiorū. **S**cdm̄ vero est timor tormentorū. **I**sta enim sunt duo ossa que iungunt fortitudinē ad adueria viriliter sustinēdū/ z ad bona viriliter peragēdū. **B**rachia igitur fortitudinis nostre debet esse flexibilia/ ad deo et prelati obediēdiū/ et nemis perpetue charitatis cū deo colligata/ ad oia opera sua ad laudē ipsius exequēdū. **E**t sic igitur ista fortitudo se extendit ad portandū pro deo onus tribulationū/ ad leniendū desperata beneficia cōsolationum/ ad erigēdū mētem propriā per spem eternā delectationū/ ad cōstringēdū nobis pro timore per amplexū charitatis et dilectionis. **I**te ad repellēdū malorum intusitū/ ad defendēdū iustorum timorē cētiam/ ad impugnandū spūalium hostium violentiam/ et ad operandū oim̄ bonorū actuum redūdantiam. **A**d ista em̄ oia se debet extendere brachia fortitudinis nostre/ vt sic aia possit dicere deo illd psal. **A**ui doces manus meas ad prelium/ posuisti vt arcum eorum brachia mea. **E**t dicit q⁹ brachia ecclesie sunt viri iusti/ et maxime principes vel prelati/ qui per charitatē debent esse bini/ et neruis charitatis et concordie simul iuncti/ q⁹ p virtutē debet esse neruosi/ z p delictiosa parum carnosī/ z ad oia bona opera vigorosi. **I**sti em̄ debet lapsos erigere/ malos reprimere/ bonos defendere/ mala sustinere/ z bona facere. **E**t sic de bono plato dicat illud psal. **R**edemisti in brachio tuo populū tuū/ filios iacob/ et ioseph. **E**t p brachia intelligit **L**hristū/ qui ab humeris. i. a deo patre dependet/ z qui duob⁹ ossibus/ scilz humanitate et diuinitate constat/ qui parum fuit carnosus per voluptatē/ fortis autem z virtuosus cōtra diaboli potestātē. **I**ste igitur fuit fortis mala sustinendo/ bona faciendo/ hostes superando/ z pccōtes misericorditer liberādo. psal. **I**n brachio virtutis tue deposuisti aduerarios meos. **E**t ossa que cōstituunt brachia/ sunt fortia/ cōcaua/ medullosa/ neruosa/ et in suis extremitatibus cartilaginosa. **F**ortia dico ne facilliter frāgant. **L**oncaua/ ne nimis pōderarēt/ z a mo-

tu impedirētur. **M**edullosa/ vt inde z nerui z arterie mitte rētur. **H**eruosa z cartilaginosa/ vt de facili mouerent/ z in vernebis verterentur. **T**alia ossa debent esse boni subditi/ et maxime religiosi vel ecclāstici/ q⁹ scilz isti debet esse fortes et cōstantes/ ne per impatiētiā frāgant. **L**oncaui/ et spūaliter pauperes/ ne pondere terrenorū premātur. **A**de- dullofi et cōpatientes/ vt p eorum deuotionē et clementiā alij circūstantes ab eis spūaliter vegetentur. **H**eruosi etiā et cartilaginosi. i. mobiles et vertibiles/ vt ad votum dei vel prelati obediendo/ z bene operādo/ facilliter moueātur. **E**t dicit q⁹ isti debent esse fortes ad sustinēdū/ cōcaui ad omnia charitatiue cōtinēdū/ medullofi ad pie oibus subueniendū/ vertibiles ad cito superiorib⁹ obediēdū. **E**t scilz. **B**rachia mea populos iudicabūt. **A**liqua sunt aialia aquea/ que habet brachia sine ossibus/ sicut sunt polypti/ et sepi/ et similia. **S**ic vere in ecclesia multi sunt qui in brachijs ossa habere nō vident/ q⁹ scilz nihil fortiter operantur/ immo vidētur habere brachia carnea: q⁹ scilz nō nisi carnaliter cōuertantur. ij. paral. xxi. **E**t eis est brachium carneum. **B**rachia vicinitatē et familiaritatē cum capite z cerebro vident habere/ et ideo quodā sensu nature/ sine deliberatione/ cōtra ictus ferientium pro capite se opponūt. **S**ic vere boni christiani cerebro. i. **L**hristo/ z capiti. i. ei⁹ sibi dei/ debent esse familiares et vicini/ et eis per grām contigui et cōiuncti. **E**t ideo pro isto cerebro z capite. i. p **L**hristo et fide sua se debet opponere/ z tyrānis et idololātris obuiare/ et si necesse fuerit/ ictus et mortis iacula non vitare. **E**t etiā de prelati debet esse/ q⁹ pro capite suo. i. pro ecclesia sua/ et pro membris. i. pro subditis se debent opponere/ et pro ipsis (cum necesse est) damna et verbera sustinere. i. **E**idre. liij. **P**rohibuerūt eos in brachio et robore. **B**rachia q⁹ cordi sunt vicina/ et ab eo venas et sanguinē et etiā arterias z pulsum recipiētia/ solent ipsius cordis dispositio nem offendere/ et ipsam exterius tangētib⁹ medicis declarare. **B**rachia sunt opera. **L**or vero significat mētem et volūtatem. **I**gitur per brachia cordis dispositio ostēdit: quia cōstat q⁹ per exteriora opera qualis sit volūtās interior/ declaratur. **E**t corde em̄ deriuatur pulsus ad brachia/ z a mēte descendit virt⁹ ad opera. z ideo q⁹ pulsum brachiorū. i. motum exteriorū bene attenderit/ si in corde sit sanitas vel infirmitas/ cito noscit. **U**nde **G**regorius dicit q⁹ per hec que foris apparent/ quid intus lateat aperit. et **S**ap. xij. **E**sperebunt attendentes/ cognouerunt quis esset arripit. **B**rachia/ quādo corpus infirmū est/ pro corrupto sanguine extrahendo/ solēt vulnera recipere/ z ipsa in patientia sustinere. **S**i vero pars sinistra patitur/ solēt medicus venā dextrā brachij aperire/ vt sic possit in sinistre parti corporis subuenire. **C**onuerso autē si dextra patitur/ brachij sinistrum pro ipsius remedio vulneratur/ et suo sanguine vacuat/ nisi forte materia fuerit venenosa: q⁹ tunc ad partē oppositam nō trahitur/ sed per illam partē in qua est passio extrahitur/ ne forte per illā cor vel aliud mēbrum nobile vulneretur/ sicut in libro de phlebotomia dicit et caueat. **C**orpus mysticum est ecclesia/ in quo procul dubio brachium dextrū est ipse **L**hristus/ mediante quo pater operat omnia. **E**ccl. xxi. **G**lossifica manum et brachij dextrū. **B**rachium autē sinistrum est genus humanū/ q⁹ procul dubio a principio fuit infirmū/ et ideo pro ipso sanādo necesse fuit dextrū brachij. i. **L**hristū dei filiū vulnerari/ z suo sanguine vacuari. **I**gitur si ipsum dextrum brachij. i. **L**hristū in psona ecclesie sue vel pauperum infirmari cōtingat/ nos sinistri/ qui tam facti sumus sani/ non debemus timere sanguinē nostrum effundere/ scz pro **L**hristo vel pro ecclesia martyriū etiam si necesse fuerit sustinēdo/ vel sanguinē etiam nostre substantie repositis pro ipso in persona pauperū euacuare/ eisdē elemosynas cōferēdo: vt sic cuiuslibet tali dicat pauperes illd **E**sa. xxiij. **E**sto brachij nrm̄ in mane/ et salus nostra in tēpore tribulationis. **E**t dicit q⁹ in corpore ecclesie brachij dextrū sunt prelati religiosi z clerici/ sinistrum vero sunt seculares et laici. **I**gitur isti debet alter alterius infirmitates portare/ et alter pro salute alterius percussione z sanguinis repositis substantie minutionē sustinere/ dum tamē per vnus lectionē possit pars alia remediū reportare. **I**stud tamē quādoq⁹ debet deficere in illis qui habent materiam venenō-

7 sam. i. in peccatoribus et iniquis qui alius sunt venenū. Pars enim sana virorum iustorum non debet pro talibus mala pati: quod scilicet ex beneficiis talibus concessis sequerent incommoda ampliora: quod scilicet tales quanto magis prosperant: tanto alius damna inferunt graviora. Et sic. xxvj. Misereamur in pio: et non discet facere iustitiam. Tales igitur et non pro ipsis aliis sunt ferendi: et in sua impietate ab aliis dimittendi: et si de celsura iustitie ferendi: iuxta illud apostoli ad Galatas. vi. Unusquisque onus suum portabit. **B**rachia mutuo sibi ferunt: et pro infirmitate membrorum vulnerari se permittunt: et percutientibus ut sanentur alia acquiescunt. Cum corde secundum Salomonem specialem amorem trahunt: et ideo quicquid cor diligit: etiam brachia diligunt: et ad amplectendum illum se extendunt: et quod a corde diligit sentit: quanto vicinior posuit cordi applicat: et contrastringunt. Brachia sunt predicationes et prelati: qui scilicet corpus ecclesie habent ab hereticis et tyrannis defendere et servare. Dico igitur tales sibi mutuo servare debent: et tamen temporaliter quod spiritualiter ministrare. Cor. i. ipsum deum qui est principium vite: debet diligere: et quicquid etiam deus diligit: ipsos homines (de quibus scriptum est Sapientia. xij. q. diligit deus omnia que sunt: quoniam sua sunt) debent ipsi similiter amare: et amplecti charitativo amplecti et contrastringere: et ipsi cordi dei: exemplis et verbis asstringere: et spiritualiter applicare. Generale est enim quod omnis amicus quicquid amat ab amico: diligit: et etiam ipsi amico fortius per dilectionem copulat: et contrastringit. **S**icut in pergnosticis dicitur: denudatio et inquisitio brachiorum est in acutis infirmitatibus signum mortis. Sic vere quando homo pro iactantiam denudat: publicat et ostendit opera sua: et maxime quando est infirmus et peccator: utpote quando glorietur in operibus vitiosis: signum est mortale: quia scilicet tales raro ad vitam gratie redeunt: immo quasi communiter tales mortem eternam incurrunt. Isti sunt de quibus dicitur Isaia. liij. Peccata sua quasi sodoma predicaverunt: nec absconderunt.

Capitulum. xxvj. de manibus. **M**anus secundum Iheronimum dicitur quasi munus: quod scilicet maximū munus corporis est ipsa manus. Et est dextera que dicitur a dando: et sinistra que dicitur a sinendo. Dextera enim dat socio signum pacis. Sinistra vero cum pari faciat: tamen res fieri permittit et sinit. Et sic dextera a dando: sinistra a sinendo secundum Iheronimum nomen sumit. Palma etiam dicitur manus extensa: pugnus vero dicitur manus clausa. Et dicitur pugnus a pugillulo: et palma a palme ramis: qui semper sunt extensi. Cum igitur manus dicatur corporis munus: videtur quod per manum potest munificentia designari. Ista enim quod dicitur dextera pacem aliis faciendo: quod dicitur sinistra bonum fieri sinendo: et non impediendo: quod dicitur pugnus se claudendo: et retrahendo: quod dicitur palma se extendendo: et per elemosinam et beneficium pauperibus dilatare. Proverbia. xxxij. Palmas suas extendit ad pauperem: et manus suas aperuit inopi. **M**anus secundum Iheronimum est magnum corporis iumentum: et etiam ornamentum: et principale motus vel operis instrumentum. Et constat manus ex pluribus ossibus in figura dissimilibus: et diversis: solidis tamen et in unum concarbenatis et coniectis secundum Iheronimum. Manus anime sunt bona opera: quod scilicet per manum qua omnia facimus: generaliter operatio designatur. psalmus. Firmetur manus tua: et exaltet dextera tua. Manus igitur operationes nostre debent ex pluribus ossibus. Lex pluribus virtutibus consistere: que scilicet firme et solide debent esse: et in unum in compositione manus. Operatio manualis: convenientes et connexae. Et sic talis manus non solū erit necessarium iumentum: immo etiam opportunitas et congruum ornamentum. psalmus. Manus enim mea auxiliabitur ei: et brachium antialium: manus non est vnum instrumentum: sed multa. **L**etra: tio enim manus convenientis est multis et varijs operationibus: et ideo potest homo vni vna sola parte: vel duabus: vel pluribus secundum plures modos. Et ideo manus est extensa et divisa in plures articulos et digitos: inter se varios et diversos: alios quidem parvos: alios medios: alios magnos: ut sic per eos minima: media et maxima retinere valeret. **P**relatus in ecclesia: est sicut manus in corpore. Iste est enim manus dñi: que pro toto corpore ecclesie debet laborare: et alia

membra defendere: pascere: et iuvare. Unde de bono prelato potest dici dñs illud psalmus. Sciatis quod manus tua hec: et tu domine fecisti eam. Igitur talis manus non debet esse vnum instrumentum: sed multa. Debet enim prelatus se diversis et operibus operibus coaptare: et diversis diversimode conformare. **L**etra. i. **M**anibus omnia factus sum. Prelatus enim debet diversos digitos: et varia operandi genera habere: ut sic secundum diversos modos agendi possit et paruos: et magnos manuteneat: et sub regimine iustitie continere. ut sic de manutentione boni prelati possit dñs dici illud psalmus. In manu tua dñs omnes fines terre. Nulla enim manus: nullus prelatus potest bene manuteneat subditos: nisi in sua manutentione secundum diversitatem personarum multos et varios servet modos. Et sicut videmus quod manus est habilis ad aperendum: et extendendum: ad claudendum: et contrahendum: ad operandum: et laborandum: ad percutiendum: et impugnandum: ad defendendum: et ad ictus mediantem ipse salvandos in statu gratie manuteneat: iuxta illud Sapientia. liij. Iustorum anime in manu dei sunt. **E**t ideo etiam manus ex diversis et dissimilibus ossibus et digitis: personis constat. In ista igitur manu: viri religiosi et devoti obtinent locum vole: quod scilicet ipsi sunt plani per veritatem: concavi per humilitatem: divini freti auxilium: pauperum: et per temporalium raritatem: et sine lesione scorpionis. **D**e montis: per omnimodam sanitatem. **S**cilicet tales debent pilos distitarum nunquam aggregare: sed ipsas continue erigendo: debent depilari et pauperes semper esse: et sic punctiois diaboli scorpionis: diuino freti auxilio: poterunt preiudicia deuitare. **I**ta quod talibus dicitur illud **L**uce. x. Ecce dedi vobis virtutem in calcam sup serpentes et scorpiones: et sup omnem virtutem intromitti: et nihil vobis nocebit. **M**anus sicut etiam cetera membra sunt duplices seu bina: dextera videlicet et sinistra. Dextera autem lenior: et fortior est ad laborandum: propter abundantiam caloris in parte dextera potius abundantis. Et circa hoc possum addere quod dicit solinus in libro suo de mirabilibus. c. qñto: quod parti dextere habilior ascribitur motus: leve firmitas maior. Unde altera gestulationibus propior: altera oneribus firmitas accommodatio est. Et ideo levia dicitur a leuando: et a portando. Et inde est quod in parte levia possit miles enssem: et scutum: pharetram: et arcum: ut dextera sit expeditio: ad agendum. **D**ic quod in corpore ecclesie due partes seu due manus sunt religiosi: et clerici. Clerici enim et prelati sunt manus dextera: quod scilicet isti debent esse faciles et fortis motus et laboris per actum ad bona opera faciendum: et ad ecclesie negotia ministrandum. Religiosi vero sunt manus sinistra. Ad sinistra enim positi sunt extra mundum: ideo istis debet ineffe maior firmitas consistere et patientie: ad onera religionis sustinenda: et ad mundi tribulamina perferenda: ut sic de tali vtraque manu dei dicatur illud psalmus. Firmetur manus tua: et exaltet dextera tua. **M**anifesta scilicet dextera clericorum et prelatorum ad bona opera debet exaltari. Manus autem supple sinistra contra terribilia debet confirmari. **E**t dicit quod pars dextera est prosperitas sinistra vero adversitas. Igitur in dextera prosperitatis debet esse agilitas maior: ad bene operandum: in sinistra vero adversitatis debet esse firmitas amplior: ad mala sustinenda. Cuius scilicet illi qui prosperantur: cum eis facilitas superat: debet bona opera facere. Illi vero qui adversantur: cum sit necessarium: debent ne succubant firmitate constante prepolere. Et sic isti erunt sicut ille due osses zacharia. liij. que

flabant una a dextera / et altera a sinistris candelabris aureis. Vel dic q pars dextera significat ecclesiasticos / sinistra vero laicos: qz scz ad sinistros et laicos pertinet onera negotiorum tollere / etiam arcum / scutum et pharetram accipere / et pro republica debellare: vt pars dextera / scz populus ecclesiasticus possit in suis spualibus operationibus liber esse: qz scz laici debent facere temporalia: vt clerici vacent ad spualia. Ad 2a: la. vi. Anusquisqz onus suu portabit. Et esse Saleno / mul ti inueniuntur viri qui vtraqz manu vtunt pro dextera. Ipsi pocrates vero dicit in aphorismis q mulier nuqz potest fieri ambidextra: qd scz accidit in viris propter calorem abundan tem / in mulieribus vero e contrario propter frigiditatem abundan tem. Per partem dexteram / que est nobilior / et calore charitatis feruentior / intelligo virtutem contemplatiuam. Per sinistram actiuam / que scz debet esse onerata laboribus / accommodatior. Quis igit raro accidit: tamē quādoqz inueniuntur homo. i. vir pfectus: qz est ambidexter: qz scz ipse est in dextera et in sinistra. In contemplatiua et actiua / in spualibus et temporalibus circumspectus: sicut sunt pfecti viri et prelati / qui in vtroqz laudabiliter se habent. Figurati in illo indice Israēl qui dicebatur alioz: vt interpretat nobilitas / vt gloriatio: de quo dicitur Iudic. iij. qz vtraqz manu vtebatur pro dextera: qz scz vt dicitur est / rales prelati et iudices qui in moribus sunt nobiles et generosi / sunt et in dextera spualium et in sinistra temporalium virtuosos. Quid vtiqz in mulieribus? Limbecillius et imperfectis hominibus nunqz inueniuntur / nunqz enim sunt ambidextri: qz vt communiter inter eos illi qui in dextera. i. i regimine spualium sunt fortes / in sinistra temporalium sunt penitus inexterpes. E contrario illi qui sunt viles in temporalibus / parum valent in spualibus. Sicut enim videmus q quidā inueniuntur homines qui sinistra manu habent fortiorē qz dexteram: sic multi inueniuntur qui melius sciunt operari in sinistra temporalium / qz in dextris spualium / qz scz temporalia optime sciunt regere / in spualibus vero nesciunt aliquid vtiliter facere. Breuiter igit patet q tria sunt genera personarū diuersimode operationum: videlicet peccatores et mūdant / qd de sinistra faciunt dextera: qz scz fortes sunt ad temporalia / nō ad spualia. Item simplices et religiosi / qui solum sunt potētes in dextera / et nihil in sinistra: qz scz solum valent in spualibus / et nihil in temporalibus. Item prelati pfecti et virtuosos / qui scz sunt ambidextri / in vtraqz parte fortes / et in spualibus et temporalibus sapientes: de quibus potest dici illud Iudic. x. Erāt viri fortissimi / sinistra / vt dextera prestantes. Vel dic q dextera pars significat felicitatē eternā / sinistra vero prosperitatē terrenā. Prover. iij. Longitudo dierū in dextera eius: et in sinistra illius diuitie et gloria. Igitur dico q inueniunt quidā / qui vtraqz manu gaudēt sicut fuerunt sancti: qui et temporaliter et eternaliter prosperant / et qui diuinijs temporalibus ita vtiunt / qz etiā celi diuitias impetrant: sicut beatus Ludouicus et similes. Alij vero sunt / qui in sinistra temporalium parū potuerūt / et ibi defectus plurimos habuerūt / et tamē in dextera celestis glorie clauerūt / sicut vt communiter sunt oēs iusti. Alij autē sunt qui solum sunt potētes in sinistra mūdane prosperitatis / nihil tamē poterūt in dextera eterne felicitatis: sicut generaliter sunt oēs diuites peccatores / qui multa possunt temporaliter / nihil tamen poterūt spualiter: qz scz tales sinistrales a Christo maledicentur / et a dextere consortio seunguntur: qz sicut dicit Prover. iij. Quas que a dextris sunt / nouit dñs. Peruerse autē vie a sinistris sunt. Adrianus diuersimode patiuntur. Patiantur enim contractionē / arefactionē / pulsationē / scissionem / vermiū corosionē / puritatem et trillationē / tremorem et vacillationē / lunctionarū dislocationē et chragricam passionem. Sic vere manus. i. operatio nostra seu virtus operatiua nostra: multos quandoqz patit defectus. Ibi enim generatur contractio auaritie et parcitatis / que impedit ne manus ad elemosinas extendat. Ibi generatur arefactio torporis et desidie / qua manus a motu bonorum operū retardatur. Ibi gignitur pulsatio et inflatio superbie seu inanis glorie / qua homo in suis operibus gloriatur. Ibi accidit scissio schismatis et discordie / qua ipse opus ab unitate et integritate sua variatur. Ibi contingit corosio vermis aliene detractionis et inuidie / qua opus ipsum mordetur et laceratur. Ibi euenit puritatis aliene adulationis et fallacie / qua ipsum opus

scalpitur et adulatorie commendatur. Ibi generatur timor dubietatis et infidelitatis / qua ipsum opus pie timore difficul tatis impeditur. Ibi accidit dislocatio casus et desidie / qua ipsum opus pretermittitur et interpellatur. Ibi accidit chragra et dolor articulorum. i. virtū impatientie / qd ex difficultate operum generatur. Talia igitur vitia circa manus et opera nostra accidunt / ipsaqz diuersimode vitiant / maculant / et corrumpunt: vt sic de talibus possit dicere quilibet illud Job. xxxi. Adansibus meis adhefit macula. Si homo veritatē se e contrario / statim omnia que sibi erāt dextera / fient ei sinistra / et e conuerso. Testes etiam et calcei si inueniuntur / illa que pro mēbris sinistris erant / dexters applicatur / et etiam e conuerso. Sic vere si quis de bono in malum versus fuerit / et mutatus / statim dextera sibi in sinistra mutatur / in quantum illa que sibi primo bona et vtilia videbatur / scilicet spualia: nunc sibi mala et aspera reputantur. Et e conuerso / etiam sinistra videtur dextera / in quantum bona terrena et vtilia sibi fore iudicat meliora. Unde Job. vi. Anime esurienti etiam que amara sunt / dulcia esse videntur. Idem autem dic de illis qui conuertuntur de malo in bonum / qz scz totus finis in contrariū vertitur appetitus.

Capitulum. xxvij. de digitis.

Igitur secundum Hieronymum dicuntur a decem vel a decentia: eo q decem sunt numero: et eo q corpori decentiam prestant. Sunt igitur quinqz digitus in vtraqz manu / quorū quilibet in tribus ossibus est distinctus. Primusqz pollex dicitur: eo q pie ceteris polleat virtute. Secundus index vocatur: eo q cum eo quicquid ostendimus indicatur. Tertius vocatur medius: eo q in medio situatur. Alius anularis dicitur: eo q in ipso anulus deferatur. Quartus vero auricularis dicitur: eo q ipso auri scalpatur interius et tangatur. Sunt autem digitus mobiles et flexibiles: vt sic sint apti ad accipiendum vel retinendum. Sunt etiā graciles et distincti / et vnguibz in suis extremitatibus armati / et quāto magis stricti et graciles / tāto sunt ad varia opera magis apti. Per digitos in manu / intelligo fideles in ecclesia vel in religione collocatos / quia iustorum anime in manu dei sunt. Ibi igitur sunt in vniuerso decem: eo q decem mādatorum sunt factores. Ibi in speciali sunt quinqz: eo q quinqz senium sunt debiti custodes / et cohabitatores. Quilibet constat ex tribz ossibus: eo q omnes sunt trinitatis fidei cultores / vel triū votorum religionis professores. Vel trinum virtutum theologicarum humiles possessores: vt sic de mandatis et virtutibus / que ab istis digitis sunt habenda / possit ecclesia dicere illud Lūc. v. Digitus mei pleni sunt myrrha probatissima. Ibi igitur debent esse recti et graciles per iustitiam et per humilitatem: flexibiles et mobiles ad se extendendum per largitatem / et ad se claudendum per pudiciam et sagacitatē / quibz de multis dicatur illud Ps. lviij. Describitur digitum extendere. Armati etiam debent esse vnguibz / per debitam duriciam et seueritatem: vt sic ecclesia dicat de talibus illud psal. Benedictus dñs qui docet manus meas ad prelium / et digitos meos ad bellum. Adhuc etiam dico q in istis debet esse pollex. i. aliqui qui virtutibus polleant. Index. i. aliqui qui predicando alijs bona et mala indicent et exhibeant. Medius. i. aliqui qui pro concordia et pace inter discordes faciēda mediatores se prebeant. Anularis. i. alii qui anulo fidei se subarrent vt resplendant. Auricularis. i. alii qui aures aliorū scalpant / subintrent atqz doceant. Adar. vi. Adhuc digitos suos in auriculas. Vel si vis per digitum intellige spiritum sanctum / de quo dicitur Lūc. x. In digito dei estio demonia. Iste est enim digitus rectus / gracilis / et ad operationes habilis / qui pollex est / virtutibus polleto: index salutis necessaria indicatio: medius / concordiam faciēdo: anularis / nos fide subarando: auricularis / salutaria nris auribus inspirando. Hā sicut medicus digito scribit: sic deus pater medicatē spū sancto in cordibus nris scribit / inspirando q sunt necessaria ad salutē. Ioā. viij. Inclinas se / digito scribebat in terrā. Vel dic q digiti pñs est filius / q ex tribus ossibus. i. tribus naturis constat. scz diuinitate aia et corpore. Et iste p certo dicitur pollex / index / et est etiam rectus / gracilis / et sicut supra. Exodi. viij. Digiti dei est hic. Vel q digitū intelligo operationē / q dñs esse mobilis /

dodo

Cap. XXVII. et. XXVIII. Lib. II.

diligens/ gracilis/ humilis/ recta / iusta/ distincta et discre-
 ta / vique finalis perueritate munita/ vt sic de tali dica-
 illud Jo. i. Infer digiti tuum hac. De maloz vero opo-
 ris potest dici illud Es. li. i. Digni cor polluti sunt iniqui-
 tate. et illud 2. thess. xxiij. Imponit onera graula in hy-
 2 meris hoim. Dignos autem iuo nolat illa mouere. ¶ Digni
 quanto sunt rectiores/ graciliores / s flexibiliores/ tanto sunt
 opibus aptiores. Sic vere homo quanto est p iustitia rectior
 per humilitate gracilior/ p obedientia flexibilior/ ratio est ad
 3 opera bona habilior/ p dispositior. ¶ Dignitas inest viuaciti-
 sinus sensus tactus/ nihil enim facilius discernit inter obie-
 cta sensus tactus/ sicut extrema digitoz/ ad qd cooperatur
 carnis paucitas/ cutis tenuitas / p neruio viuacitas/ vt di-
 cit L. o. h. Digni qui immediate faciunt opera/ sunt boni vt
 i bonis operibz debiti / attenti. Isti igit debent esse modice
 carnis per delictaria carnalium raritate/ tenuis cutis p ex-
 terioris substantie tennitate/ viuacis tactus p doloris alie-
 ni compassione/ p pietate. Parum enim de carnalitate debet
 habere/ tenuem cutem distulsi debent possidere/ et alioz
 miseris debet tangi/ p illas misericorditer discernere / sen-
 tire / p eisdem quanto plus poterunt subuenire. L. euicli. xvi.
 Alperger septies digito contra peccatuloz. Vel dico qd di-
 4 giti virtute discretionis significat/ qua meditate viri pudes-
 sent alioz dispositione cognoscunt. ¶ Digniti hoc habet p
 priuileg/ ante cibum fuit grossiores/ q post cibū. Unde ani-
 lus qui propter fuit costrictior/ viz ante prandii de digito
 extrahitur facit post prandii amouet/ vt dicit ius Ap-
 phorismos. Talis debet esse vir iustus/ qd scy ex prandio diuinoz
 beneficiorū / ex fatietate distulsi debet gracilior / humi-
 lior fieri/ et a timore supbie/ si que ante habuerat relaxari.
 Eccl. iij. Quanto magnus es/ humilia te. Et per prandium
 intelligit receptionē eucharistie/ vel etiā auditum verbi dei
 5 zē. sicut supra. ¶ Quos fluuiales et nartiles habent pellē
 inter digitos pedum suoz. sic vere delictioz / de delictariis hu-
 minibus afficit/ semper inter digitos. I. inter opera sua ha-
 bet aliquid de corio vel de pelle. I. de carnali affectione vel
 intentione.

Capitulum. xxvij. de ungulis.

[illegible]

Capitulum. xxviiij. de lateribus.

Latera scdm Aristotem dicuntur quasi latera: sunt enim ille partes corporis in quibus latent costae. Interius enim latera costis fulciuntur: quae etiam costae dicuntur: eo quod ipsae omnia interiora custodiant et sustineantur. Sunt autem costae secundum eundem quattuordecim ossa septena scilicet ab utraque parte: quae scilicet ossibus teneris cartilaginosis et cuticula pectoris colligantur: et ibi ad defensionem cordis et interiorum invicem adunantur: videlicet d. ossa. Ista latera ipsaliter loquendo et istae costae: quae sunt septene et septene possunt significare duo moralia latera: scilicet duas partes spirituales anime virtuosae. scilicet septem dona cernua parte et septem virtutes ex altera. Iste enim sunt quattuordecim costae: quae scilicet debent conuenire in pectore virtutis iustitiae cor et mens per eas custodiantur et a vitioisum lesionibus preseruatur. Sic enim de tali latere dicitur: Prover. xij. Ne paucas repentinum terrore potestas ipsorum, dñs erit ille laterum tuorum: custodiet te ne capiaris. Et laterum dextrum est mobilius: sed laterum sinistrum est firmitus etc. Et de supra de manu. v. vbi exponitur. ¶ Quadoque in lateribus generatur apostema quod dicitur pleuresia: in pauceitate et teneritate costarum: et deprehenditur per spiritum: de dicti apostematis materia vel natura. Spiritus enim sanguineus denotat materiam sanguineam. Et trinitus cholerica. Albus phlegmatica. Et luidus melancholica. Sic vere in lateribus per coactionem cordis laterum quadoque apostema patitur. Et sicut potest per spiritum. per verbum quoque de ore perspicit cognosci. Et abundantia enim cordis os loquitur. Math. xij. Et ideo scdm materia corrupta affectum est cogitationum: quod later in interiorum intentione diversimode variatur spiritum. verbum in ore et in exteriorum locutione. Hic ergo per hoc quod foris apparet: quod intus lateat aperit. ¶ Sicut dicitur in psalmistis: et febribus acutis: ergum facere in latere: bonum est: maxime in dextro. Significat enim latera non esse apostematata: quod scilicet quoniam in lateribus est apostema: non potest eger desuper cubare sine dolore. Duo latera esse possunt mihi significare spem et timorem. Lar enim dexteri significat spem bonorum eternorum. Sinistrum vero timorem inferni tormentorum. Igitur quoniam contingit febribus acuta accensum tribulationis vel tentationis bonum est per considerationem facere in aliquo latere: per dicitur: et tunc optimus est signum boni viri: quod recurrit ad considerationem glorie eterne: quod victor promittit: et misericors qui victo etiam intendit. Et sic illi. Domites super latus tuum. Maxime autem optimus est in latere dextro. In spe per considerationem diuine gratiae et glorie residere: signum enim est tunc repositus per apostema patitur mortalitatis interitus in corde non latitat: quod interior affectio ad deum libere spirat. Illi enim qui apostema de vitiis sunt pleni: nesciunt facere in latere: nec ad deum in tribulatione seu tentatione recurrere: nec de celestibus auri infernalibus cogitare: quinimo dolore desperationis incurrit. Et ideo lacere super ista latera nunquam querit. Ecce l. ij. Seruo pessimo latus sanguinare. Ad hoc quod ista duo latera sunt amor et timor: vel facere bonum et recedere a malo et cetera. ¶ Quadoque in latere generatur ventositas et fit punctura dolor: quoniam etiam ibi contingit opilatio: practico duritia: inflatur et differtio spasmus: et sillae: ex quibus omnis dolor equit. Et si pulsus magnus et saltuosus fuerit: et potissime si uerit visus oculorum horribilis: tunc etiam metus alienatio et timor: per motus finaliter generatur. Sic vere in lateribus metus dñs: scilicet in volutate et cogitatione: quoniam contingit ventositas manit glorie quoniam opilatione verecundie dñs. Inno permittit via oris per confessionem aperiri: quoniam contractio auaritie: et scilicet non sinit mentem ad liberalitatem extendi: quoniam duritia obstinationis et malitie: quadoque etiam inflatur superbia et differtio impatiens et et tracidie et quoniam etiam spasmus et insensibilis accide per pigritie. Et sic pcul dubio pectus infirmus dolore desperationis grauatur: et si pulsus exteriorum operum fuerit saltuosus per iactantiam: et visus huc cognitionis et fidelis fuerit: quod per aliquam hereticam descenditiam: mens sua recto sensu alienatur: per motus eterna portio comminatur: et sic de diabolo et peccatore dicat illud. i. Regum. x. Per effudit eum in latere: et effudit intestina. ¶ Annum hic possumus addere: quod omnes mundi choree semper sunt ad latus sinistrum. Choreantes enim ad partem sinistram incedunt et a latere dextro recedunt. Sic vere omnes illi qui per mundana gaudia choreantur: et qui in mundi prosperis

gaudent / tripudiant et exultant / solent a dextera paradisi
et celestis glorie recedere / et ad sinistra infernalis miserie
accedere / et solent nuntios dimittere / et ad vitia se transferre.
Tales enim nunc habent dexteram prosperitatis: et ideo di-
gnu est q vadat ad laus sinistra aduersitatis / qz sicut dicit
7 Eccli. xlii. Seruo pessimo sanguinare latus. ¶ Duo hoies
diuersis vijs incedentes / quando ventur ad quadriutu / et vl-
tra naseunt / ille qui prius erat dexter / efficit sinister / et con-
uerso ille qui erat sinister / efficit dexter. Sic vere in quadri-
ulo mortis / illi qui primo erant in prosperitatis dextera / po-
nitur in aduersitatis sinistra / et dextera fecit sinistra / et de sinistra
fecit dextru. Sic Isaac. I. deus in iudicio suo manus suas
mutabit / et translocabit: qz icly manu dextera felicitatis po-
net sup illos qui nuc sunt in sinistra aduersitatis / manu ve-
ro qz sinistra / duram iustitie / et securitatis et etia aduersitatis
imponet illis qui nuc sunt ad dextera prosperitatis / sic erit
sinistra dextri / et dextri sinistra / et iuxta dictu veritat. Mat.
thel. xx. Erunt nouissimi primi: et primi nouissimi.

Capitulum. xxx. de dorso.

Dorsum scdm yfidoiu dicit a duritia. Unde dor-
sum dicitur quasi duru sicut saxu. Tergu etiam
dicit / a treon / qd est rotundum. Et scdm Remigiu
proprie tergu est tam aialiu qd captiuoz: qz icly
dorsu eozu teritur / et oneribus / et ictibz affligi-
tur. Est igitur dorsum pars corporis exterior / durior / fortior
atqz solidior / et ossibus durioribus copactor. Pelliqz est
gossior / et fortior / et tenacior / et hoc vt esset corpus fudametu /
et cuiuscusqz oneris sustinemetu / et medulle interioris solidu
tutametu. Constat em dorsum ex diuersis ossibus duris
et spinosis / et interioribus perforatis / quibz costae sicut in funda-
mento radicant / a quibz exteriora onera portant / et in quoz
medio medulla a cerebro veniens / que nucha a medicis di-
citur / velut in repositorio collocat / et ibidem a cicctis nocu-
mentis exterioribus defensat. Per dorsum in scriptura po-
test intelligi fortitudo mentis / que scz debet esse dura / et con-
stans / et p patientia solida / et firmata. Attractiones em tribu-
lationum / onera madataoz / et statutoz / ictus et verbera cor-
rectionu debet dorsum virtualis patientie sustinere / et sicut
quoddam solidum fundamentu debet oia graua pio dno so-
lulare: vt sic medulla gte et deuotionis / q a cerebro. i. a deo
desursum immittit / possit sine lesione pti defendere / et serua-
re. psal. Supra dorsum meum fabricauerunt peccatores. Vel
dic q dorsum quod est durum / et oneribus affluctum / et est
a parte post / significat obliuionem / postpositionem / mentisqz
duritiam / et obstinationem. Quia scilicet sicut res que dis-
plicent / retro ponimus / et in dorsum conuertimus: sic homo
postponit / et obliuionem tradit illud quod no diligit / imo odit:
et ideo peccatoz habet dorsum: pio eo q pio mundo graua
bene portat / et pio eo q dei / et prelati mandata postponit / et
ab eis oculis auertit / et declinat. Eccli. xxi. Displicebit ei: et
2 prosciet illud post dorsum suu. ¶ Quando Calidris ver-
tit dorsum suu inferius / signum est mortis. Et vide infra
3 libro. vii. titulo de calidris. ¶ Ihs o solus hoc habet proprium
q supin / supra dorsum potest iacere et dormire. quadrupes
des enim iacent versa facie versus terram: et verso dorso su-
perius / versus celum. Sic vere inter homines / et quadrupes
des. i. inter bonos rationales / et ipsos malos est differentia /
qz scz hoies. i. boni / iusti / et rationabiles possunt dormire / et quie-
scere supini / mente ad celum versa / et verso dorso contemp-
t / et displicente ad terram. i. ad temporalia / et terrena. Istud
tamen non possunt facere quadrupes peccatores / quia
pio certo si in mudi prosperis dormiunt / non celum sed ter-
ram respiciunt / et ad terrena non ad celestia attendunt: dor-
sum vero contemptus / et displicentie / celo vertunt. Constat
enim q soli boni viri in pperitate sciunt ad dominum at-
tendere / ipsa etiam terrena que habent / sciunt contemnere /
et dorsum ad deum / et ad celum per affectu / et desiderium su-
pinare. psal. Eleuaui oculos meos in mores. Malti vo dor-
miendo econuerso in prosperitatibus / deum / et celestia obli-

niscuntur / et postponunt / terram vero / et mundana diligunt /
respiciunt / et preponunt. unde dominus dicit Is. lere. ij. Uer-
terunt ad me tergu / et non faciem.

Capitulum. xxx. de pectore.

Pectus est membrum inter mamillas positum: et
ipsumqz mamillarum fundamentum / et pro-
cordis / et pulmonis receptaculo latu / et concavi
instrumentu. Pectus enim fortibus ossibus co-
ponitur / mamillis exterius sua ossiculis operit:
a corde / et pulmone sua concavitas habitatur. Et ideo latu
est / et concavum: vt membra spiritalia ab eo contineantur.
Quibudam etiam pelliculis distinguit / vt cor / et pulmo in
ipso forti teneant. Per pectus potest intelligi mens huma-
na / p eo q ex pectore ois cognitio procedit. Ista igitur de-
bet esse ossica / p constantia / mamillata per clementiam / con-
cava / et lata / p charitativa continentia / corde / et pulmone ple-
na per deuotione / et scientia. qz cor sapientie et discretionis /
pulmo etia spiritalis vite / et deuotionis / debet in isto pecto-
re latitare: et in mente viri iusti cōstringit et teneri / et iugiter
habitare / vt sic figuret in illis septem angelis Apo. xv. qui
erant accincti circa pectus zona aurea. Aurum em qd sple-
det / significat discretionem. Auru etia qd facile dilatur / si-
gnificat dilectionem / et deuotionem: que scz in deū superi exte-
duntur. Exo. xliiij. Portabit Aaron noia filioiu israel in ra-
tionalis iudicij sup pectus suum. Vel dic q in corpore eccle-
sie / locu pectoris tenet viri cōstantes: qui scz habet cor. Et
isti debet habere oia supradicta. Et sicut videmus q a cor-
de pcedit cogitatio et dilectio / iracundia / tristitia / et auda-
cia: sic isti debent habere cogitationem / meditatiuam / dile-
ctionem / inflammatiua / iracundiā / et indignatiua / et audaciā bo-
norum operu aggressiua. ¶ Reptilia q serpencia dicunt / si-
cut sunt vermes / et colubri / sup pectus suu gradiunt / et cum
incedunt / pectore terra tagunt. Sic vere pccatores semp habet
pectus affectiois sue circa terram. i. circa spalia / et terrena /
ipsaqz tagunt / et pectore / et corpe / et ope / et amore. Gen. iij. Sup
pectu nui gradiens: et terra comedes oibus diebz vite tue.
¶ Pectus iolet ab hoie qn penitet de aliquo pperato / pcur-
ti atqz tundi / et pio eo q exinde venit cogitatio et cōsensus /
manualiter castigari. Pectus em percussu / sonus audit / et
manus in percussione apponit. Sic vere qn homo se cogitas
deliquisse / pectus / qd est principale in delicto rōne cōsensus /
debet punire / et pcutere per contritionem / ionu facere per cō-
fessionem / manu apponere per opis satisfacionem. Unde de
quibudā penitentibz dicitur Luce. xxviij. Percutietes pec-
tora sua reuertebant. ¶ Pectus eleuatu et acutu / signu est
4 magne aiositatis / qz ghaliter oēs aues pdales habet pectus
acutu / et multe sunt q magis ledunt pectore q vngue. Sic qn
pectus. i. cor / et affectio ad deū eleuatur / signu est q ho aiole
aggredit / et opatur. Prelati ergo debet cedere / et conuertere
subditos magis per pectus. i. per pctorale dilectionem qz per
manualem correctionem vel exacerbationem. Leui. xij. Pes-
tusculu eleuatiois / et armperit aarō. quasi diceret q a arō. i.
quicūqz placet habere pectus eleuatu p affectionem / et armu /
humerum forte ad bonam operationem. ¶ Nullum animal
5 habet mamillas in pectore ppter hominem / et elephatem.
Alia enim animalia ipsas habet in lateribus vel in vêtre /
sicut piz de caniculis / et de porcis. Ihs amilla que lactat / be-
nificetiam vel etia doctrinam designat. Igitur dico q ho-
mo / et elephas. i. viri rationabiles / et iusti / mamillam benefi-
cium suorum habent in pectore / non in ventre: quia scilicet
cet ipsi bene faciunt ex pctorali et vera dilectione / non ex
ventrali / et carnali affectione. Contra autē canes / et porc. i.
peccatores avari insatiabiles / luxuriosi / et immundi / no ha-
bent eas in pectore / sed in vêtre / quia scilicet non ex pecto-
re diligunt / sed ex carne. ad Ro. xvi. Domino non seruimus /
sed suo ventri. Quia scilicet isti benefaciendo vel lactando
allos / semper attendunt carnis affectionem / vel propriu lu-
cri acquisitionem. ¶ Pectus quādoqz patit multis modis
6 Quandoqz ex frigore cōstringente. Quādoqz ex calore deficcā-
te: sicut in ecclis. Quādoqz ex humore vias anhelit / opilare /
et suffocatione inducente. Quādoqz corrupto humore se in apo-
stematē cōgregat. Sic vere pectus cōscientie ledit frigus in-
deuotionis / qd cōstringit ne dilatetur p dilectionem. Lalo-
auare affectionis / qui deficcet mentis dulcore / et cōpassione.

dd dd ij

De mamillis.

Humor carnalis infectionis qui suffocat vitam gratie & spiri-
7 tualis inspiratione. Apoplexia supbia / qd corrupt metem in-
terferem & infectionem. Pectus est membrum valde nobi-
le: et ideo quicq lesum est in pectore valde periculoso. Et al-
de em est vicini cordis: & ideo plus nocere modica pictura
in pectore: qd multo maior in brachio vel in cure. Pectus est
ecclesiasticus religiosus: vel prelatius: qui lesu gradu et sta-
tu cordi. Ideo est pphius & vicinus. Igitur in isto est perni-
culosa et indeces quicq lesio peccati. Quia odissi est pectri
magis videt ledere vel podere in ecclesiastico: qd vniu-
mito malus in brachio. hoc est dictu: in seculari vel laico
Et al dicit qd pectus est cor: voluntas: & affectio: brachiu vero
& crus est exterior operatio: qd peul modico modicu pectri vel
modica deordinatio magis est nociva quando est in pecto-
re: quado attingit voluntatem: qd multo maior in opere: du
tamen cordis no tangeret vel lederet sanitate: quia licet di-
cit Augustinus. Peccatum est adeo voluntarium: qd si no esset
voluntarium: non esset peccatum.

Capitulum. xxxj. de mamillis.

[illegible]

bus et operibus patitur abortiuū. hoc est dictu, quādo sp̄s
facit fetus mortuos. Laga mala. necesse est q̄ mamilla do-
cetrine fue mollior: et in imaginatione huius euancat.
Ad amilla est doctrine nō potest esse solida. in vita ⁊ opera
fuit mollia et infirma: q̄ scdm Gregoriū. In intrū p̄dicatio
confutur. quādo vox opere nō iuuat. ¶ Item scdm Isai-
pocreat Zippo. quita particula Zippo. xxxi. Si sanguis ad
mamillas conuertit: manā futura significat. Ad scdm Isai-
le. in cōmētario: si talis sanguis infanti abundet / q̄ in lac
neq̄at p̄mutari. fumi exide resoluti soler capere petere ⁊ ma-
niam et turbationē cūbi generare. Sic vere quādo in ho-
mine abidat sanguis ⁊ non lac. i. sapientia carnalis ⁊ non
sp̄ritualis. mūdiana et nō diuina. ita q̄ in mamillis labio-
rum suozū abū dāt stille sanguinis loco lactis. i. scietia secu-
laris ⁊ carnalis loco sp̄sualis ⁊ diuine: sicut est in multis ec-
clesiasticis: qui p̄ abidat sanguine q̄ lacte. i. seculari scie-
tia q̄ diuina: tunc p̄cul dubio sepe fit q̄ fumi malarum labi-
fectionum et operationū ad montē ⁊ ad cerebri cēlaturū:
⁊ sic mania. i. sensus ⁊ debite rationis peditio subsequitur et
causatur. Et istud videm⁹ ad oculum: q̄ illi qui in mundi
scientijs ⁊ in carnalibus pudentijs sunt obsecutores / sunt
cōmuniter quo ad deum imperitiozes ⁊ in ijs que ad salu-
tem pertinet / rudiores. Unde ad Ro. viij. p̄udentia carnis
mors est. et. j. ad Corin. iij. Sapientia huius mundi. stultitia
est apud deum. Id bene pater: quia oēs tales mundi sapiē-
tes ⁊ lac sanguinis. i. carnalem sapientia mamillis labio-
rum fillātes / sicut sunt mali aduocati / sunt vt cōmuniter
maniat ⁊ phenetici. i. superbi et elati ⁊ ad rapinas ⁊ vio-
lentias effrenati. h̄icre. x. z. l. Stultus factus est ois homo
a scientia. In paulo dictū est Actum. xviij. Infans paule /
multe littere ad infaniam te cōuertit. ¶ Item idē h̄ip̄o-
crates i eodē libro dicit q̄ muliere p̄gnate si mamille ni-
mīo lacte affluūt: fetum debile esse ostendit. Si vero fir-
te / dure ⁊ toride fuerint: tūc fetus vtis sanus erit. Fetus
vt supradictū est operationē designat / lac vero locutionē.
Dico igit q̄ si in aliqua persona lac verborū de māmīs la-
biorum vltra debitū effluxerit / fetus sue operationis debi-
lis et nullus valoris erit: q̄ sc̄ hoc est cōmune q̄ vbi vba
sunt plura opera sunt modica seu minūta: sicut dicit p̄o-
uer. xiiij. Vbi vba sunt plurima: ibi frequēter egessas. Ec-
na si fetus operationis sit validus: fluxus verborū erit nul-
lus / immo vbera labiozū erāt tāto strictiora quāto opa fue-
rūt meliora. ¶ Et dicit q̄ fetus est aia vel p̄positū bonū in
cordē: quā quidē fetus tūc est sanior / q̄ in mamillis labiozū
sermo lacteus est rarior. Tūc est aia iter⁹ infirmat / q̄ ma-
milla labiozū lacte verborū elationis ⁊ tactatē effrenatur.
Unde p̄ouer. x. In multiloquio nō deest peccatū. Item
h̄ippocrates in eodē libro. Si vetaa mamillis apponit⁹
flux⁹ sanguinis mēstrualis in mulierib⁹ retardat ⁊ p̄ atra-
ctionem ventose fluere impeditur. Ad amille que lac conti-
nent prosperitatē mundana designant: que lac mularū cō-
solationā habent ⁊ fatuos lactant nutriti atq̄ fouet. Igit⁹
quādo fluxus sanguinis. i. vitium carnalis infectionis vel
fluxus vitiose affectionis in aliquo abundauerit / si ventosa
seu ficticiōs tribulationis mamillis fue prosperitatis ap-
posita fuerit: statim fluxus huiusmodi retrahetur et cessā-
bit. et sic tribulatio vel correctio ipsū sanū faciet / et cura-
bit. Et h̄e. xlvij. Exaratio dat intellectū. ¶ Ad vberis p̄gnat⁹
si masculū conceperit dextra mamilla maior ⁊ duri⁹ erit.
¶ Econtrario autem si fetum femineū conceperit mamilla si-
nistra maior et duri⁹ apparebit. Et hoc p̄mū accidit vt
vt dicit Aristot. de generatione animalū / quando fetus inci-
pit p̄mū fue mouere. Fetus est interior cōceptus ⁊ cogita-
tio: mamilla vero est exterius verbi et locutio. ¶ De fetu 6
bus autē conceptis. i. de conceptib⁹ affectionis aliqui sunt
masculi: aliqui feminei. i. alique cogitationes ⁊ affectiones
sunt bone / masculinē ⁊ virtuosē: alique autē femineē. i. mol-
les / carnales et vitiosē. Item de mamillis. i. de verbis nō
firis / aliqua sunt dextera / aliqua sinistra. i. aliqua sunt bo-
na et honesta: aliq̄ vero sinistra. hoc est duplici atq̄ varia.
Igitur dico q̄ fetus et vbera. i. cogitatio et verba. sibi in-
uicem correspondēt. Ex abundantia enim cordis os lo-
quitur. Ad arthē. xij. Nam si fetus fuerit masculus. i. in
terior conceptus et mens fuerit bona / tunc p̄cul dubio

mamilla dextera. i. locutio honesta erit in nobis amplior. Si autem sinistrum et femineum conceptum. i. vani propositum habuerim. tunc pro certo mamilla sinistra. i. mala verba et inhonesta. mala et abundantiora ceteris habebim. q. pcul dubio ex bono conceptu sequitur bona verba et ex malo similiter mala. q. sicut dicitur in psalmo. xij. Bonus homo de bono thesauro suo proferet bona: malus autem similiter mala. ¶ Ex coagulatione et multitudine et retentione lactis induratur mamilla: dolor et infirmitas generatur. Pilus etiam si sic supercreuerit in mamilla: doloris maritum facit. Sic vere in mamilla misericordie nostre due accidunt infirmitates. i. duo vitia vel defectus. q. i. duritia paritatis et auaritie / et pilus vanitatis et inanis glorie quodam ibi nascitur: ex qua nisi auferatur torum opus misericordie. q. cepum fuerit vitia. Bene ergo dicitur in psalmo. xij. Facis elemosinam: noli tibi canere. ¶ Lac quoque propter abundantiam materie et propter defectum decoctionis in mamilla non dealbatur: immo corruptum in sanguineum distillatur. Sic vere multum sunt qui sanguine affectionum suarum non bene decoquit nec preuident: nec attendunt ita quod de multis laborum suorum non lac fed sanguinem. i. non verba pura / multa / lactea et honesta reddunt sed potius sanguinea / carnalia / adulatoria / et corrupta. Eze. v. Desilietia et sanguis pertransibit per te. ¶ Animalia multorum vberum multos habent fetus etc. Vide de animalibus in generali.

Capitulum. xxxij. de pulmone.

Pulmo secundum Constantinum est membrum molle carnis spongiosa et aerea creatum vocis et spiritus instrumentum. Est enim pulmo in continuo motu. Aer enim frigidus continue ad refrigerium cordis mittitur: et spiritus calidus cum cordis humilitate bus extrahitur. Pulmo igitur vocem format / cor refrigerat / aerem suo motu depurat / alterat / et immutat: sic cordi refrigerium / et spiritui vitali nutrimentum tribuit et ministrat. A motu nunquam cessat: et se cōstringit continue et dilatat / aerem retinet et reuertit. Unde aial radium sub aqua vivit: quid aerem retentum custodit. Humorem spongiosum generat / et cordis substantiam lateraliter circūdat. Hec oia dicitur per ordinem Constantinus. Pulmo iste significat voluntatem / seu mentis affectionem / que scilicet debet esse mollis / carnea et benigna / pura / aerea / et serena. Ista igitur cor circūdat: quod ab eo procedit: ideo ista aeris diuine gratie attrahit / et spirituale refrigerium cordi mittit / et ab ipso humore malorum desideriorum eiicit et expellit. Pulmo igitur bone voluntatis / vocis orationis solet formare / a motu bonorum desideriorum nunquam cessare / quibus per timorem se cōstringit / et quibus per amorem se ad primum dilatat. Aer diuine gratie debet retinere / et spiritum calidum et affectum ministrare: ut sic possit aiam a suffocatione perpetua referuare. Humorem spongiosum vitiorum debet per confessionem emittere: ut sic possit cordis munditiam procurare. Vel dic quod pulmo est predicator: qui cordi. i. deo deservit / et aerem quem immutat et depurat. i. homines quos conuertit et sanctificat / per humorem refrigerio sibi mittit. Idcirco vocem predicationis facit / et per amorem et timorem se dilatat et stringit / et per diligentiam continue mouet et discurret: et sic peccatore a suffocatione inferni custodit / dum aerem bone doctrine ei de attrahit et immittit. ¶ Omne aial spiritus habet pulmonem etc. Vide de animalibus in generali. §. xxxij. et. lxxij.

Pulmo quoque patitur acuminem humoris a capite defluentis / quo scilicet vicerat. Ad quid vicerat (pro eo quod pulmo est in continuo motu) facilliter non curatur / et sic aer pro refrigerio cordis attractus / per foramen viceris euascescit: et ita cor propter paucitatem attracti aeris in seipso deficit et marcescit / et phthisim / et alias infirmitates incurrat. Sic vere quibus continetur quod mali humores carnalium et temporalium bonorum / ad pulmonem affectionis nostre per malam complacentiam fluunt / ipsamque per diuersa vitia vicerant et corrodunt / sic efficitur in habitibus ad aerem gratie et deuotionis trahendum / et ad cor a feruore malorum desideriorum refrigerandum et temperandum. Sap. iij. Non est refrigerium in fine hominis.

Capitulum. xxxij. de corde.

Cor secundum Aristoteli dicitur a cura: eo quod ois sollicitudo a cura scientie in eo manet. Quod ideo pulmonum iunctio est / ut cum ira accendit: humiditate pulmonis temperet. Est autem cor in medio / ut per

ipsum vita toti corpori videretur ministrare / et ut spiritus vitalis sic cur a cerebro ad membra circumferentia deferatur. Est cor fin Constantini membrum concavum / carneum / mobile / rotundum / durum / oblongum / et acutum. Cor in corpore potest habere significare plurimum in ecclesia. Iste est enim quod sollicitudinem et curam regendi corporis ecclesie debet habere / quod in medio equitatis et iustitie debet sedere / et nunquam ad unam partem plus quam ad aliam per psonarum acceptionem aliquid se habere: sed etiam si discordes fuerint debet iter eos se mediator et medium exhibere / et vitam gratie et scientie ad ois circumquaque infundere / et ois subditos exemplis et scientiis vegetare. Jo. x. Stetit Iesus in medio discipulorum suorum / et dixit eis. Pax vobis. Sit igitur talis cōcor per humilitatem / carneum per benignitatem / rotundum et mobile per diligenter sedulitatem / durum per solidum per constantem stabilitatem / oblongum per deliberationis maturitatem / acutus per iustitiam et seueritatem / feruens et calidus per perpetuam charitatem / cogitans et intelligens per patientem subtilitatem et sagacitatem. Prover. xvi. Cor hominis disponit viam suam. Debet etiam se habere secum pulmonem. i. bonos et spirituales viros / aeris et spiritus attractiuos / quorum humilitate et benignitate / cōsiliis et prouidentia possit flamma sui rigoris temperari / si ipsum ultra debitu cōtingeret inflamari. Vel dic quod corpus cor / significat mentem aie / quod debet cōspicere cor di carnis / quod est ipsum instrumentum. Mens igitur debet dici cor a cura: quod de salute sua debet esse curiosa. In medio debet esse. i. in propria / ut scilicet deo / plato et primo sit obediens et obsequiosa. Luce. xxi. Ego autem in medio vestri sum sicut qui ministrat. Pulmonem etiam. i. virtutibus deuotionis iuxta se debet habere / ut aere diuine gratie inflammatio suo malorum affectuum temperet. Et ceteris membris. i. ceteris aie potest debet vitam gratie diffundere / ut quilibet ab ipsa mente modo debito regatur. Ideo bñ dicitur: Prover. iij. Omni custodia serua cor tuum / quoniam ab ipso vita procedit. Igitur sit ista mens carnea per pietatem et per obedientiam facilitatem. Eze. xj. Auferam cor lapideum de carne vestra / et dabo vobis cor carni. Sit causa per humilitatem etc. per oia sicut supra. Et sic implet illud quod precipit. iij. Reg. viij. Erit cor nrm perfectum coram dño. ¶ Cor vergit naturaliter ad sinistram. Pars enim acuta ipsius cordis ad sinistram humani corporis se deflectit: ideo in hac parte corporis spiritus vitalis magis riget / et ideo in sinistra parte pulsus fortissimus inuenitur: inde est quod medici in sinistro brachio pulsū tenent / et de cordis ista dispositione in sinistra certius quam in dextera se informant. Cor est amor / seu verus et cordialis affectus. Iudicij. v. Cor meum diligit principes israel. Iste enim amor precipue debet pedere et vergere ad sinistram aduersitatis: quod. i. verus amor magis se ostendit in aduersitate sinistra / quam in prosperitate dextera / quod sicut dicitur: Prover. xij. Omni tempore diligat qui amicus est: et frater in angustiis cōprobatur. Et ideo quod bene vult per bene dispositionem cordis affectionis et dilectionis: tangat pulsum in sinistra non in dextera. i. tangat et perbeat hominem aduersitatem / non in prosperitate / quod per certo certior est probatio: et in sinistra aduersitatis certi cognoscitur quod sit cordis amor et affectio: quod fin Seneca: Amicus prosperitatis inuenitur / sed aduersitatis probatur. Probasti cor meum: et visitasti nocte. i. aduersitatem. Vel dic quod cor et affectio humana naturaliter tendit ad sinistram. i. ad vitia et ad defectus: et non ad dexteram. i. ad virtutes: quod sicut dicitur: Gen. v. Sensus et cogitatio hominis in malum prona sunt. Cur tamē contrarium debet esse / quod sicut dicitur: Eccles. x. Cor sapientis in dextera est: et cor stulti in sinistra illius. Vel dic quod cor significat prelatum: qui scilicet in corpore ecclesie vel cōter plus vergit ad sinistram quam ad dexteram. i. plus afficit ad nepotulos infufluentes / quam ad scientificos et valentes. Istos enim studet calere facere et fouere: et omittit alijs prouocare. Allega ut supra. ¶ Cor pro eo declinat ad sinistram / ut pars illa / quod naturaliter est frigidior / ab eo calore foueatur: et eius naturalis frigiditas temperetur. Cor est cōpassio et affectio viri iusti / que pro certo ad sinistram. i. ad illos qui sunt in sinistra paupertatis et aduersitatis / vel etiam in sinistra peccati et iniquitatis / debet tendere / et se ad eos misericorditer inclinare / ut sic calore sue dilectionis istos possit teporaliter et spiritaliter cōfouere / et frigiditatem indeuotionis in peccatoribus / vel frigiditatem paupertatis in indigentibus temperare. Eccles. iij. Desclina pauperi aure tuam. Dial. Cōcaluit cor meum intra me. supple per passionem. Et alibi. Factum est cor meum quasi cera liquefactum. ¶ Cor secundum Constantinum duas habet cōcauitates

dddd iij

seu ventriculos dextru videlicet et sinistru. Et sicut Aug. li. de
differentia spūs et aie: in dextro ventriculo cordis plus est de
sanguine q̄ de spū. in sinistro aut plus est de spū q̄ de san-
guine. In sinistro enim ventriculo principaliter gñatur spūs
vitalis, et exinde ad mēbra cetera p arterias derivat. Sic
vere cor nostrum duos habet ventriculos. i. duos affectus et
amores: in quib⁹. sicut in quadā concupiscentiā id qd diligitur/co-
tinetur: videlicet vñ dextrum et aliū sinistru. Dexte em
significat illū amorem q̄ est in p̄p̄ritate: sed per sinistru
amor: in aduersitate denotat. Igitur istud est verū. q̄ ventri-
culus cordis dexte. i. amor quē tpe p̄p̄ritatis sue ad ho-
mines habet⁹. plus h̄ de sanguine q̄ de spū. i. magis est
carnalis q̄ spūalis: q̄. i. iste amor magis querit lucrū pro-
pū q̄ alienū magis cōcērit corp⁹ q̄ aīam. Sed eoduer-
so ventricul⁹ sinistru. i. amor quē in aduersitate sua ad alios
habemus: magis habet de spū q̄ de sanguine. i. magis est
spūalis q̄ carnalis: et magis est dīuin⁹ q̄ mundan⁹: quia
scilicet iste nō concernit propriū cōmmodū: sed potius alie-
nū. dicens illud. i. q̄ cor. xlii. f. Nō quero que vestra sunt
sed vos. Ita q̄ talib⁹ dicitur Math. xvi. Beatus es sy-
mon bariona: quia caro et sanguis non reuelauit tibi. Vel
dic q̄ in corde. i. in habita culo ecclesie sunt duo ventriculi. i.
duo genera hominū. dexteri. i. diuites: qui sunt in p̄p̄ritate: si-
nistri. i. pauperes: qui sunt in aduersitate. Sed vere in ventri-
culo dextro. i. in statu diuitū plus abundat sanguis carnalitatis:
minus vero spirit⁹: gratie et sanctitatis. E contra vero in
sinistro aduersitatis: et in ipsius tribulationis et pauperib⁹ plus
est de spiritu grē et virtutū q̄ de sanguine carnaliū affectuū:
q̄ sicut dicit⁹ Ioan. iij. d. nati est et carne: caro est: qd na-
tum est ex spiritu spūs est. Vel dic q̄ cor habet duos ventri-
culos: intellectū scilicet et affectū: quoru dexte est affectus: in
quo debet abundare sanguis: amor gratia et charitas. Si-
nistre vero est intellectus: in quo debet abundare spūs. i. sa-
pientia: discretio atq̄ veritas. ¶ In ventriculis cordis sunt
quedā foramina: que pelliculis quibuscūq̄ operiunt⁹: q̄ scilicet
se aperit: sanguine et spiritu emittēdo: et se claudit: emissis
restitutū denegādō: scdm L. oīa. Sic vere cor nīm debet ha-
bere sua spūalia foramina: quib⁹ spūm vanitatis et sangui-
nem carnalitatis a se p̄p̄iciat et emittat. Ista autē forami-
na sunt cognitio et locutio: Et ista foramina debent esse pel-
licule et opercula discretiōis: quē scilicet dicta foramina cogni-
tionis et locutionis operant⁹ et concludūt: ne aliqd vane co-
gitationis seu dicant. Ille tamē pelles se debet aperire in con-
fessione: et p̄dicte sup̄fluitates carnis et spūs emittant⁹: et
deinde se claudere: ne p̄dicta ad cor iterum reuertant⁹.
¶ Reg. xlii. f. i. i. e. cāsculpā: foras et claude ostiū post eā.
¶ Ventriculo cordis habet qdā ossa cartilaginea: q̄ sedes
cordis a medicis appellatur. habet etiā in vnoquoq̄ cōca-
ua quedā aurib⁹ similia: que cordis auricule dicunt⁹: habet
etiā quedā pāniculū in quo inuoluūt⁹: q̄ cordis capsu-
la nūcupatur: sicut dicit⁹ L. oīa. In pāniculū lib. iij. Sic p̄p̄rie
in latitudine mētis nostre debent esse spūaliter ista tria: q̄
scilicet cor nostrū seu mēns debet habere sedem ossēam. i. cōstā-
tiē fortitudinē: aures carneas. i. obediētiē promptitudinē:
seu credulitatis habitudinē: capsulā pelliculā. i. charitatis cō-
tinētiē latitudinē: Vel p̄ istā capsulā potest intelligi discre-
tio absconditiua et secretū ipsius mētis nostre: Ista em debet
cor nostrū discretē celare et cōcludere: ne vltra debitū ap-
pareat: ipsam sub sapientiē velamine continere: tertia illud
Ecclesi. xlii. f. Nō omni hominē cor suū manifestes. Aures em
debet habere cor et capsulā. Vel denotandū q̄ autē debe-
mus esse ad audiendū: capsulati vero et absconditi ad secre-
ta cordis p̄p̄alandū et ad loquendū: q̄ sicut dicit⁹ Ecclesi. xlii. f.
In ore fatuor cor illoz: et in corde sapientiu os illoz. Et Ia-
co. i. d. Si omnis homo velox ad audiendū tardus autē
ad loquendū. ¶ Scdm Arist. li. i. f. Oīa aīalia habet cor in
medio: preter hominē: cui⁹ cor declinat ad sinistru. Sic vere
oīa aīalia. i. res oēs animā rationāle habentes: debent habere
cor in medio equitatis et virtutis: et in iustitie libamētō.
Istō rōi deficiūt i. hōie. i. illis q̄ magis rōne vident⁹ vlgere. sicut
in sapientib⁹ hūi⁹ mūdū. Cor em talū nō est in medio rēpe-
rātie seu iustitie virtuosē: imo declinat ad sinistru et ad obli-
quitate vitiorū multo amplius q̄ corda aīalū. i. simpliciu
laleorū: q̄ sicut videm⁹ clerici et ecclēiastici: q̄ sicut sapientes et

proiecti: habet hōie cor magis declinē: p̄uēfay et inquis/
q̄ q̄drupes. i. simplices seculares. p̄sal. Cor autē eorū nō
erat rectū cū eō: nec fideles habitant in iustitia. Et
Baruch. vi. Bestie meliores sunt illis: Vel dic de iudicib⁹
qui debet habere cor in medio equitatis: et p̄ acceptionē p̄fo-
narū: nūq̄ ad vñā partē plus q̄ ad aliā deflectant. Et sicut
in hōibus. i. in illis q̄ magis debet esse hōies. sicut p̄ncipib⁹
et p̄latis deficiūt: quoz. i. cor et affectio ad sinistru. i. ad salum
iudiciū et ad p̄mōtionē p̄onarū in iustitiā: se deflectit:
et p̄ acceptionē p̄onarū et munerū a iustitie rectitudine
se diuertit. Allega vt supra. ¶ Ite scdm Arist. li. d. in oī
animali pars acuta cordis tendit infer⁹: versus pedes: p̄e-
ter q̄ in piscib⁹: in quib⁹ cordis acumen tendit super⁹: ver-
sus caput. Sic vere cuspis et acuties finis et extremitas
intentionis et cordis in aīalibus. In p̄corib⁹ respicit infer-
rius ad terrēna. p̄sal. Dorsum eorū semp incurua. In pisci-
bus autē. i. in vris deuotis et in aqua grē cōstitutus est con-
trariū: q̄. i. acies cordis sut ad caput. i. ad deū erecta: et p̄
dilectionē et cōtemplationē ad celestia sursum versa. Job
xlii. Si direxerit cor suū ad dñm: spūm quoq̄ e⁹ et flatu
ad se trahet. Vel dic eoduerſo q̄ vñ iusti debet habere cus-
pidē cordis et intentionis ad pedes. i. ad cogitationē finis
et mortis: versus terrā. i. ad cōsiderationē inferiorū: tōmētō-
rū. P̄lces autē. i. p̄corēs cor habet inuersum: et sursum ad
mūdāna expositū et erectū. Dan. iij. f. Cor eius ab humano
immutet⁹: et cor fere deit⁹. Vel dic q̄ aīalia sunt vñ iusti
p̄ gram aīati: p̄lces vero sunt p̄corēs et delictiosi. Sic igit⁹
q̄ iusti habet acutiem. i. clausurā cordis suā a parte terre et
terrenorū: latitudinē vero et aperturam scdm sensum a par-
te bonorū eternorū. E contra autē p̄lces. i. mali cor habet
clausum a parte celestiu: latū p̄o a parte terrenū. Thre. f.
Subuerſum est cor meū in me. ¶ Scdm Arist. li. d. In
corde est p̄ncipiū venarū: et etiā p̄ncipiū vite. Et est p̄mū
et nobilissimū mēbru: et ideo positū est a natura in loco an-
teriori: medio: superiorī: sicut mēbru nobilissimū. p̄ncipiū
etiā est (reati) sanguinis et calor. Et ideo lesio in corde
valde est periculosa: q̄ lesio corde aīal mouit. Per cor pos-
sum intelligere fidē: que tenet pāmiū est mēbru. i. prima et
fundamentālis virtus: ab ista em procedit vita grē et virtu-
tis et calor a mēte et charitatis: q̄ sicut dicit⁹ Iacob. i. f.
Iustus ex fide vivit: Igit⁹ ista antennis in publico debet
apparere: q̄. i. ipsam debem⁹ publice ostētere: et nō erubescē-
re: q̄ qui erubescit me corā hōibus: sicut hōis erubescit em
corā angelis dei. Luce. ix. Ista etiā debet in equitatis me-
dio residere: nullāq̄ lesionē heresis debet habere: alioquin
necesse est morte cōpositi et aīe sustinere. Vel dic q̄ cor est
velatus et mactatus papa: qui p̄mū est: et p̄ncipiū altorū: a
quo p̄ certo venet. Iam p̄lci originē trahit⁹: et in quo vita
grē: calor charitatis: sanguis benignitatis: debet p̄ncipaliter
habitare: et ideo ceteris nobilior: anterior: mediorior: et
iustior: debet esse: Vel dic q̄ cor nro debet abundare san-
guis. i. memoria diuine passionis: vita grē: et calor dilectio-
nis et sicut supra s. i. f. p̄mū mēbru: qd natura format
est cor: vt dicit⁹ Arist. Deinde caput: et cerebrū. Et sic ve-
re nos ante oīa debem⁹ cor nostrū: mentē et conscientia for-
mare: et ipsam virtutib⁹ adornare: et tādē de cerebrū sciē-
tie cogitare. Vel dic q̄ cor significat dilectionē: cerebrū ve-
ro a quo p̄cedit sensus: significat sapientiā et discretionē:
q̄ pro certo homo p̄mo debet cordiale amicitia et charita-
tem in seipso formare: et deinde vt formet et informet cere-
brū p̄ scientiā laborare: q̄ scilicet p̄ est querēda dei et boni di-
lectio: q̄ veri cognitio: charitas: q̄ scilicet veritas: morū
perfectio: q̄ sensus acq̄sitiō. Math. vi. p̄mū querite re-
gnū dei. ¶ Cor multis causis patit multos morbos. Pati-
tur em q̄q̄ ex excessu caloris: sanguine ebulliente. Et ex
excessu frigidiū sanguine cōgelate: et cordis dilatatio-
nē impediēte. Et ad q̄ ex apostemate se in cordis capsu-
la cōgregante. Et ad q̄ ex humilitate corrupta et veneno-
sa de alijs mēbris ad cor alēdēte. Et ex etiā patit ex gros-
so humore: venas et ventriculos ipsi⁹ op̄lāte. Et ex etiā patit
tur ex dissolutione spūs et virtutis cor p̄urbante: et remore
inducēte. Sic vere cor et cōscientia ex multis vitis spūaliter
patunt⁹: videt⁹ ex calore auaritiē et sanguis. i. affectio inflā-
matur: et ex frigore inuidiē: quo amoris dilatatio impedit⁹ et

Cap. XXXIII. De anhelitu. Fo. XXVIII.

calor charitatis per inductiōne congelat. Et apostemate
z tumore supbie quo cor inaniter eleuat. Et humifitate
venofe sciētie quo cor erroze cordis cognitio turbat. Et hu
more carnalis inunditrie quo affectiois vetriculus opilat.
Et dissolutiois despatationis z tristitie qz timor superuacuu
operat. Mz pcul dubio cor aliqñ p auaritia inflamat. psal.
L oculati cor meū intra me. Et nup per inuidia pcelat. Job
xl. Lo: eius indurabit quasi lapide. Et nup per supbia eleuat
ij. p paral. xxiij. Eleuati est cor eius: facta est cōtra eū ira
dñi. Et nūdoqz per peresim z ignoantia eius cognitio ptur
batur. psal. Lo: meū cōturbatu est intra me. Quādoqz per
luxuria opilat z hebetat z relaxat. Job. xxiij. Deus mol
litur cor meum. ¶ Scdm Salenum/virtus pulis cordis co
gnoscit certis signis: scz per uelocitate z frequentia pulsus/
per festina z celere actione: per irā z audacia z per latitudi
nem pectoris. Sic vere signa boni cordis et bone mentis/
sunt ista: scz frequentia pulsus bone affectiois/ celeritas mo
tus bone opationis. Tracidia et indignatio seuerē et iuste
correctionis. Audacia fortis z virtuosē aggressiois. Lantū
do pectoris. I. amplitudo amoris z dilectiois. Scilicet. ad tra
bitur z dilatatibz cor tuū. ¶ Scdm Isah. cor se habet p mo
dū radicis. Arterie sunt sicut ramī: quas sicut a radice/
virtus vitalis circūquaqz defert ad mēbra. Unde corde di
latato/ simul p totū corp⁹ oēs arterie dilatant/ z pulsi i mē
bris singulis operant. Lo: est platus qz in corpore suo in ar
bore ecclie obtinet vim radicis. In ipso eñ sicut in pncipio
fundamētalī/ venē i. pōcatores radicanat/ a quib⁹ ad mē
bra. I. ad subditos spūs vitalis sciētie defertur/ z quib⁹ me
diātibus pulsus bonoz opēri in toto corpore ecclie frequē
tat. Vel dic qz arterie sunt subditi/ qui in corde. I. in prelato
sunt fundati/ cui⁹ scz motus z opa p imitationē sequunt/ et
eo dilatato vel constricto/ ipsi etiā ad bona opera dilatātur
vel coarctant. Vel dic qz co: est papa: arterie sunt minores
prelati z sicut supra. ¶ Lo: semp est in iornu. aut em con
stringit aut dilatat. Sic cor affectionis nostre iornu debet
ad aliqz bonū moueri. Aut eñ debet ad deū z pxiūm per
amorem dilatari. i. ad Lo: i. vj. Aut eñ patet ad vos o:
rnetij qz: nostrū dilatati est. Aut etiā ad seipm p timorē
cōstringi. p humiliari. Eccl. ij. Depime cor tuū: et iustitie.
Vel dic de cogitatioe hōis qz est in pxiūo acti/ z nūc vñ
nūc aliū i meditat. Job. xx. Multe cogitationes versant in
corde viri: mēs in diueria rapit. ¶ Lo: habet aliqua mē
bra sibi subiecta. I. pect⁹/ pulmonē/ tracheam arteriā/ z sibi
similia/ qz si sana z expedita fuerint/ z virtuti cordis obediē
tia/ ipm cor libere suas peragit actiones/ qz scz si ista orga
na se cōstringendo vel dilatādo cordi libere obediāt/ tunc
ad ipso corde egrediūt fortis pulsus/ fortis respiratio/ et ope
ratio virtuosā. Quādo vero ista mēbra infirma sunt/ z non
obediūt cordi/ tūc ipm cordis operatio impedit. Lo: est
prelat⁹/ qui habet mēbra. I. subditos sibi subiectos. Lo: i.
quidē virtus i suis actionib⁹ fortis/ libera z agilis inuenit/
quando sibi ab organis. I. a subditis suis sancte z libere de
ferunt. Et cōuerso vero platus non pfit quādo sibi subdi
torum populus non obedit. Et bonitate enim vel malitia
istorum organoz/ scz subditoz. ipius cordis. i. prelati boni
tas z malitia deruat: qz si boni z obediētes fuerint: bonus
efficitur/ si vero inobediētes z mali et pterui sint: tunc etiā
prelatius in suis bonis actionib⁹ impedit. Unde Hiero. in
quādā glossa sup. ij. l. Regū. dicit qz ex mala vita populorū
16 deterior fit vita rectorz. ¶ Item idē alibi dicit qz si co:
rit nimis frigidum z humidū: erit pulsus mollis/ homo esse
mihatus/ piger/ et timidus/ et pils nudat⁹. Sic vere si co:
i. cordis affectio per inductiōne sit frigida/ et per carnali
tate humida/ tūc pulsus opēri exterior mollis efficit/ z esse
minatio z imbecillitas opationū sequi/ nuditas pilloz. i.
defectus virtutū introducit/ z timor z pigritia generat. Et
sic potest dicere homo illud psal. Compheberunt me ini
quitates mee/ z cor meū dereliquit me. ¶ Item hali super
tecpn. Lo: si fuerit nimis sicū z frigidū/ faciet pulsum ni
mis asperū atqz durū. Sic vere si cor. i. prelat⁹ sit ficcus/ in
cōpationē/ frigidus z inductus/ tūc vere pulsus suoz opē
rum erit durus/ crudelis/ et asperitate plenus: ita qz sibi po
terit dici a subditis illis Job. xxx. Cōuersus es mihi in cru
18 delem: et in duritia manus tue aduersaris mihi. ¶ Si vi

adde hñc q natura sup oia diligit cor/tanq magis necessa
 riu vñt: inde est q i morte hois pedes z extremitates pte
 moriunt: cor autē vltimo. Natura enī vidēs ē debilitata nō
 possē seruare totum corpus/dimittit partes minus vñt
 necessarias/z ē retrahit ad cor z cerebri: et eas quāto pōt
 custodit: tanq ptes magis nobiles z precipuas/z sic cor vl
 timo mori: sicut aparet exēplo hois tenēs villā z castrā/
 qñ pmo dimittit villā/z ē retrahit ad castrū custodiendū.
 Quia possunt allegari q qñ homo impugnat ratiōtandus
 vel tribulatiōibz/z videt q simul nō potest tenere z serua
 re interioia et extērioia mēbia: z ratiōalia z ipialia bona/
 ipse debet extremitates bonoz: ratiōalium dimittere/z ad
 custodiā cordis mētis intendere/z castrū anime vñ dimis
 sit extērioia custodire. Ibi enī est fedes vñe ipialis: et
 ideo p ipsa custodiēda dereliquēdū sunt extremitates. i. to
 ta subnātia ratiōalis. Ideo bene dicitur est illō psoner. iij.
 Omni custodia serua cor: tūi: qñ ad ipso vñ pcedit.

Capitulum. xxxiij. de anhelitu.

An helitus cordis et pulmonis est motus, ppter attractionē frigidi aeris, et cordis refrigeritū, et ppter expulsiōnē a corde aeris fumidi, generatus. Anhelitus igitur est caloris cordis p attractionē repetitūm, et ipsi ppter expulsiōnē fumositatū purgatiuus. Anhelitus iste significat diuinā gratiā: quā p purgatiōē attrahit. Et p bona opera emittitur. Per attractionē emittit eorū de desideria refrigerantia, per ipsi autē in bonis opibus emittit eorū a iustis ingratitū. Expia. Et exponē sicut supra de pulmone. §. i. ¶ In anhelitu multo plus attrahuntur de aere q̄ emittuntur: cuius causa est, quia magna pars attracti aeris conuertitur in spiritum nutritiūm. Aer quē attrahit, significat beneficiā q̄ a deo recipiunt. Aer q̄ non emittitur, significat illa beneficia seu seruitiū, quē deo ab hostibus impenduntur. Ergo plus de aere recipit q̄ emittitur: q̄ pro certo plura bona et beneficia poies a deo recipit, q̄ sibi retribuit, aut impendunt. Hō em̄ humana fragilitas potest retribuere quāquam quotidie necesse est a dño recipere. Ideo dicitur Dauid i psal. Quid retribuam dño pro omnib⁹: quē retribuit mihi? quasi dicere. Impossibile est q̄ satisfaciā eis, p̄digno. Ideo dicit Aristo. q̄ ad deos et parentes nō tenemus ad equales, sed ad possibile. ¶ In anhelitu sunt duo motus attrahit. Hā bit per dilatatiōē pulmonis: aer attrahit, per eius per constrictionē expellit et fugat. Sic vere in pulmone affectus nostre duplex est motus: unus bonus: et alius mal⁹. Unus quo dilatatur ad deū, et primi dilectionē, et ad bonā opationē. Ali⁹ nō quo constringitur et coarctatur, et torporem, et boni operis retardatiōē. Quid igit: p̄ certo dilatatio ista aerem gr̄e habet attrahere: coarctatio vero ipm̄ habet fugare et excludere. Et p certo dilatatio charitatis gram attrahit: restrictio nō inuidie et torporis ipsam eicit. psal. Es meū aperuit: attraxi spm̄: q̄ mādāta tua deside rabam. ¶ Anhelitus impedit multis modis scilicet et retrōsirate viam optatē, et calore excessiuo pulmōni dominatē, et debilitatē virtutis neruosi debite nō mouēt, et viuitur salū corruptiōē organa inficiēt, et anhelitū corruptiōē, sicut patet in leprosis: quorū anhelitus infirmitate corripit, aerē corrupti⁹ et cūcūctantes inficit atq̄ ledit. Anhelitus significat locutionem, seu suggestionē, quē scilicet ex ore pcedit. Ista tamē quādoq̄ impedit aut leditur, scilicet et vtilitate supbie, quādo scilicet homo nō dignat loqui. Eccl. x. Est rancis, qui est procar ad loquēdi. Quidq̄ et calore auaritie, q̄ si quis debet terra est, de terra loquit. Psal. ii. Hā et etiā deliberatē ignoantiē. Eccl. x. Est tacēs nō habēs sensum loquēte. Hā et corruptiōē et lepra luxurie: q̄ scilicet lepra luxurie sermonis anhelitū soler corrumpere: et ille sermo corrupti⁹/auditoris solet inficere. i. ad Loci. v. Corripit bonos mores colloquia praua. Job. x. Anhelitū meus exhorruit vixor mea. i. luxuria: q̄ auaritiā et aduacit loquēdi solet auferre: sicut patet de illis q̄ luxuriosi sunt, nō audēt p̄dica re, nec alios caligare. ¶ Anhelit⁹ velox et mult⁹ calorē transeat significat rure suffocātē. Si nō i sacra fereba sit parius et frigid⁹, significat mortificationē caloris, et defectū tuit⁹ et subsequentiōē poique mortē. Sic et si anhelit⁹. i. aspiect⁹ et respiratio spūalis cordis nr̄i, q̄ p orōnē habet fieri, dddd iij

per exteriorum mala et desideria calidus fit; per indevotio-
nem interiorum frigidus; vel per tepiditatem modicus; mori-
peccati mortalis est signum: quia scilicet illi qui per peccatum moriuntur/
tepidi/frigidi/et modice in anhelum orationis occupantur.
Quod utique est signum defectus caloris charitatis/et tunc gra-
6 et sanctitatis. Difficultas respirandi cogit ex hoc quod pul-
mo non potest se libere contrahere/vel dilatare. Lulus cau-
sa sunt siccitas pulmonis qua contrahit/et humor exterior
quo comprimit/et humor interior quo a clausione impedit/vel
humor interior et exterior: quod difficultat aperire et claudere. Duo
fit ut aspirando et respirando homo equaliter fatigetur. Sic
vere anhelat? et respiratio spiritalis/qua scilicet homo per amo-
rem se aperit/et per timorem et humilitatem se claudit/potest
in nobis multipliciter impediri: videlicet ex siccitate in devo-
tionis/vel ex copiositate exterioris humoris. Ex abundantia
terrene possessionis/vel ex interiori humore/hoc est dictum/ per
abundantiam carnalis infectionis/vel ex utroque/et ex exteriori
possessione/et carnalitate interioris corruptionis. Indevotio
enim pulmonem. I. affectum contrahit/et ad bonum pro libito mo-
ueatur. Exterior vero terrena possessio comprimit affectum ne
ad deum et primum aperiat. Interior autem carnalis infectio
affectum aperit/et per timorem dei claudit/et a vanis appeti-
tibus retrahit. Sic igitur impeditur spiratio orationis/et respi-
ratio devotiois. I. Paral. ultimo. Multiplicate sunt iniqui-
tates mee: et incurvat sum multo viculo ferri: et non est mihi
respiratio. Et dico quod humor interior significat peccata oc-
cultas et metalia/et exterior vero peccata aperta et notoria. Ista
igitur sunt que vel singulorum vel spiramen devotionis vel
orationis retardant.

Capitulum xxxv. de stomacho.

Stomachus grece dicitur os latine secundum Iulianum
est enim os et ostium ventris: quod scilicet stomachus cibos
recipit: et partem impuram ad intestina mittit: aliam
vero partem in humores convertit/et quibus origina-
liter corpus nutrit/et ipsos per quasdam venas ad
membra derivat et deducit. Talis est platus/vel predicator.
Isti enim sunt os quo corpus pascit per doctrinam/et sunt ostium
per quod in ecclesiam intratur per promotionem vel fidem. Isti enim
sunt quod cibos scientie et doctrine ab extrinseco per studium recipiunt/
ipsos digerunt/masticant et discernunt/grossas a subtili-
bus/inania ab utilibus/pura ab impuris dividunt/et inuti-
lia per intestina oblivionis et repulsionis emittunt/pura autem
et utilia retinent/que in bonos humores bone doctrine con-
vertunt/et sic membra. I. fideles spiritualiter nutrit. I. See. xj.
Ego quasi nutritus esstram. et Joa. x. Ego sum ostium: si quis
per me introierit/salvabitur. Et dicit quod stomachus est homo
plus/qui cibos bonorum temporalium recipit/et quibus per elemosinas
pauperes nutrit. Et stomachus secundum Constantinum est
2 medium rotundum/oblongum/concauum/asperum interius et
villosum/carnosum/et flexibile/et duobus ostiis/superio-
ri scilicet inferiori prioratum. Igitur rotundus est/et ne aliqua sup-
fluitas in angulis occultetur. Villosus est: ut cibum per villos in
locos digestionis aliquandiu retineat. Oscans est: ut cibum
receptus in eo retineat. Carnosus est: ut per carnis calorem di-
gestio melius compleatur. Oblongus est: ut sic melius cum su-
perioribus et inferioribus coniungatur. Flexibilis est: ut sic secundum
quantitatem ciborum stringatur vel extendatur. Perforatus est
superius/et cibus introducat. Inferius vero: ut ad inferiora trans-
mittatur. Stomachus significat bonum subditum/et cibum doctrinae
ne ab ore. I. a predicatione recipit/et exinde membra. I. virtutes et
vires anime vegetat et nutrit/et quod purum et bonum est retinet:
si vero quod malum vel impurum receperit/foras mittit. Via enim
per ostium superius. I. per auditum recolligit/et per ostium in-
ferius. I. per oblivionem et contemptum verba inutilia et incongrua
de cordis intestinis expellit. I. Math. xij. Elegit bonos in
vasa sua: malos autem foras miserunt. Igitur iste debet esse
rotundus per simplicitatem/et sine quocunque angulo falsitatis/
quo possit retinere aliquam partem superfluitatem. I. Reg. vij. Erat
in summitate basis quedam rotunditas. Ite debet esse asper
per doctrinam retineat per longanimitatem/et cibum gratie vel
doctrinae facilitatem/et sit de illis de quibus Luce. vij. dicitur
et audientes verbum/retinent/et fructum afferunt in patientia.
Ite concavus debet esse/et humilitatem/et oia libenter capit

per sedulitatem. Math. xij. Qui potest capere/capiat. Ite
debet esse oblongus per contemplationis subtilitatem/et sic possit
mentaliter attingere ab infimis ad superiora. Sapient. vij. Attingit a fine vias ad finem fortiter. Item debet esse car-
nosus per pietatem/et flexibilis per obedientiam mobilitatem/et sic se
possit dilatare vel stringere/ordinare et disponere secundum dei
et prelati voluntatem. Sap. xvj. Insuperabilis voluntati deser-
uiens/ad quod quis volebat converterebatur. Et dicit quod stom-
achus est voluntas nostra/que debet habere conditiones pre-
dictas etc. Dicit et allega sicut supra. Et stomachus et pectus
pneuma humanum? proprium habet quod a parte superiori est strictum?
a parte vero inferiori est latus/et hoc potissime in hoc est
necessarium/et qui erectus incedit/et sic cibum habet locum
latum inferius ubi continetur descendit. Stomachus qui des-
cendit oia cibos/significat gulosus/qui recipiunt cibos de-
liciarum: avaros/qui devorant cibos divitiarum. Et est etiam sto-
machus significat voluntatem deliciosorum et avarorum. Verum
est enim quod istis est strictitudo a parte superiori et eternalium/
latitudo vero a parte inferiori et temporalium. stricti enim et
arcti sunt affectando superiora/lati vero appetendo inferiora
bona/corrupta illud ad Lolofert. I. Ite sursum sunt que-
rite/non que super terram. Et stomachus a quibus frustulis
hepatis circumscribitur/et calore ipsius digestio adluetur. Ite par-
etiam per venas malaricas succositatem stomachi attrahit/
ipsamque fortius decoquendo/in sanguinem alterat et coe-
rit. Stomachus significat mundi philosophos: qui succosi-
tatem et humorem philosophie ediderunt. Ite par autem signifi-
cat viros theologos/qui charitate caluerunt. Procul dubio
enim hepar. I. theologus a stomacho. I. philosophus natura-
libus humores scientiarum attrahit et exhaurit/ipsasque calo-
re et fervore diligenter et studij decoquit/et exinde sanguinem
et doctrinam theologica efficit et componit/quo tandem corpus
ecclesie nutrit/et vitiis que sibi purat et tribuit. Ite. Converterit
aqua eorum in sanguinem. Et dicit quod stomachus est platus/et
curva se debet hepar. I. bonos ferventes et charitativos ho-
mines habere/qui suo consilio debent ad digerendum. I. ad gu-
bernandum cibos suos. I. susceptum populi gregem adjuvare. Ec-
cli. ix. Ite iusti sunt tibi consue. Et dicit quod hepar est hereticus:
qui bonam conscientiam scientie quam a stomacho scripture
recipit/mutat totaliter/corrupt/et in sanguinem infecte doctri-
ne per digestionem malarum expositionum pervertit. Et secundum
Lolofert. I. Ite hepar. c. xv. stomachus calidus grossos cibos
bene digerit/subtiles vero consumit/multum appetit/et facili-
ter sinit/nec parum cibi vel potus ei sufficit. Frigidus vero sto-
machi grossos cibos male digerit/subtiles autem requirit/
parum sinit/et pauca cibaria eis sufficiunt. Sic vere illi sto-
machi/seu ille voluntates quod avaritiam sunt calide/grossos
cibos bonorum temporalium solum optime digerere et gubernare.
Subtiles vero cibos bonorum spiritualium solum sumere/et in ima-
ginatione sua ad mulare/simul avaritie solum habere/et ad
sui refrigerium ciborum temporalium copiam affectare. Eccli. xliij.
Alia calida quasi ignis ardens non extinguitur donec aliquid glu-
tiat. Illi vero quod divinum timorem sunt frigidi/scilicet viri sancti/
grossos cibos terrenorum non bene digerunt aut ministrant/
nec in mundi negociis libenter se implicare subtilia vero. I.
spiritualia bene tractant/et parum per avaritiam sinitur: et ideo
pauci temporales cibi seu divites eis sufficiunt. Prover. xxvj. Sufficiat
tibi lac caprarum in cibos tuos. Et patet multis causis stomachi. Accidit enim sibi indigestio/vomit/diar-
rhea/singultus/inflatio/eructatio/inflatio/bulimus. I. fa-
mes gradus siue vaccina/fastidium/et similia. Ite oia a ca-
cidunt vel ex inanitione/vel repletione/vel humorum corru-
ptione/vel ex virtutis defectu/seu etiam ex aliorum membrorum
colligatione. Sic vere stomachus vocis humane/multas
incurrit infirmitates morales/videlicet indigestio/seu vi-
tium insolentie/vomitum lactantie/singultus inuidie/eructa-
tionem detractionis/diarrheam. I. fluxum carnalis infectio-
nis. Ite enim oia generantur in homine vacuitas virtutis/re-
pletio terrenorum/corruptio voluntatis/defectio virtutis co-
stantie et pbaritatis/et quodammodo colligatio aliorum membrorum. I.
male societatis. ex quibus etiam sepe accidit inflatio superbie
et vanitatis/bulimus et inflatio libris avaritie et cupidita-
tis/necnon fastidium et dissolutio scientie verbi dei/seu audire
veritatis. Prover. xliij. Alter impiorum insatiabilis etc.

Ca. XXXVI. De Hepate. Fo. XXIX.

Capitulum. xxxvi. de hepate.

Hepar fm. Jfidonius dicitur a pascendo / eo scz q in hepate generat sanguis / quo pascitur totu cor- pus. Et autē hepar idem qd iecur: mebum scz calidū z sanguineū / cōcauū z lubricosum / in de- xtro latere collocatum / stomacho suppositum / et eius adiutorio deputatū. Per iecur qd amare cogit / itel ligo cor vel mētē / que. si debet esse feruens z calida p deuotionem: iubea z sanguinea p christi sanguinis recordatio- nem: cōcana z profunda per humilitatē z cōsiderationem: terrena et lubrica per benignitatem et cōpassionē: in de- xtro latere vite eterne collocata per spem z cōtēplationē: stomacho vero. i. pelato supposita per obedientiam z sub- iectionem: et eius operationibus accommoda per obsequiū et subiectionem. vnde / Eccl. iij. zidagnato humilia caput tuū. ¶ Hepar in homine / quinqs habet partes seu alas / q- bus scz ipsa stomachi superficies circumfuit: z in suis operi- bus adiuuat. Sic vere anima habet quinqs alas. i. quinqs potentias sensitiuas / quibz. i. stomachus. i. cor innatur z re- gatur: z in suis operationibz supponitur. Joan. v. Erat autē hierosolymis probatica piscina / quinqs habens porticus. ¶ Vel dic qd hepar ē affectio cordis nostri / que pie cōpassio- ne mortis z sanguinis christi tota debet esse sanguinolēta. Quinqs etiā partes debet habere. i. qnqz vulnera xpi tenet cogitare: dicens illud zidarth. xvj. Die quinqs talenta tra- didisti mihi. ¶ Iecur in aliquibus animalibus habet duas partes: in aliquibz tres / in aliquibus quinqs. Sic vere mēs viri iustū in aliqbz habz duas partes per duo pcepta chari- tatis: aliquando tres per fidem beate trinitatis: aliquādo quinqs per debitam obseruantiam quintuplicis sensuū: a- nimalis. ¶ Homo inter omnia animalia respectu sui corpo- ris maximū habet iecur. Sic vere recur. i. amor et affectio charitatis debet in hoīe. i. in virtute rationalibus z discre- tis pie ceteris abūdere. ¶ Vel dic qd iecur quod est sedes vo- luptatis fm. Jfidonius / significat carnis dilectionem. Jste igitur in hoībus. i. in virtute ratione ventibus: sicut sunt cle- ricī z ecclesiastici / maiores inueniunt qd in quadrupedibz. i. qd in simpliciū laicis. Quia procul dubio illi qui sunt literis z scientijs mūdialibus magis dediti: sunt volupta- tibus pleniores. hēre. iij. Sapientes sunt vt faciant ma- iora. ¶ In hepate est vna vena scz iustitia / que in decem venis- las. i. in decem mandata diuiditur. ¶ Hepar pvenas me- saricas humorem receptum in sanguinē vertit zc. vide. s. de stomacho. ¶ Hepar humore a stomacho receptum cō- uertit in diuersos humores. Illud em̄ quod est calidū et humidū / efficitur sanguis. Quod calidū est et sicci / efficit cholera. Quod frigidū z sicci / fit melancholia. Quod frigidū et humidū / phlegma. Sic vere hepar. i. predicator scientiā suam nō cōuertit in vnum genus verborum: sed in multa. Aliquando enim facit sanguinem. i. dulcedinem benigne monitionis: aliquādo cholera. i. feruorem asperē repachē sionis: aliquādo melancholia. i. feruorem tristis comit- nationis: aliquādo phlegma. i. fluorem eloquentis colloca- tionis. Sic bene dicit de predicatoribz. Alcuū. iij. q. varijs linguis loquebantur magnalia dei. ¶ Vel dic qd quattuor hu- mores sunt quattuor affectiōes / que a corde velut ad hepa- te oriuntur. Sanguis em̄ qui facit hoīem letum: significat gaudium. Cholera que ignea ē et vit / significat dolorem. Phlegma qd viscosum est et lenit / significat spem. Melan- cholia autē que cōstribat / significat timorem. ¶ Vel dic qd hu- mor est grā / q a natura. i. a rōne in qtuor hūiores. i. in qtuor- tantes cardiales mutat. Eccl. xviij. Ex corde ptes qtuor oriuntur. ¶ Vel de humore in principio. ¶ Est igitur hepar sanguinis generatiuum / puri ab impuro separatiuum / mem- borum nutritiū / caloris excretiui / digestiōis perfectiui. Sic predicator sanguinē doctrinē generare: z crinde purū ab impuro separare: calorem charitatis debet fouere: dige- stionem morū debz in alijs causare: z humore doctrine sue debet omnia membra. i. omnes fideles spiritualiter educa- re. ¶ De sec. x. Igo nutritiū effratim. ¶ Hepar patitur multis modis: scilicet ex calore nimio spiritū euaporante: z sangui- nem deficere: z virtutē debilitante. Ex frigiditate conuer- sionem humoris in sanguinem impediēte: z sanguinē ip- sum cōgelare. Quinqs ex aliquo grosso humore vīs ipsi op- tante: z exitum sanguinis retardante. Quādoqz ex aposte- mate ipsius substantiam aggrauante / vel ex ventositate par- tes ipsius distendente. Quādoqz ex sanguine caulis va- rijs defluente. Sic vere hepar cordis nostri patitur spūitua- liter ex vitijs diuini: scz ex calore mali amoris / qui inflā- mar desiderii / qui solet spūitū sanctū fugare: z facere eua- porare: z sanguinem diuine gratie deficere. zidat. ix. Sic- catus est fons sanguinis. Jte patitur ex frigiditate matu- re cōuersionis: vnde z cōgelatur sanguis nostre affectio- nis. Eccl. xliij. Frigidus vētus aquilo flauit: z gelauit cry- stallus. Jtem patitur ex opilatione verecundie z obstinate malitie / qua scz impeditur ne per cōfessionem creat super- fluitas peccati z imūditie. Jtem patitur ex ventositate ela- tionis: z apostemate presumptionis z superbie. Jtem etiā patitur propter fluxum sanguinis. i. propter profuuium lu- xurie: ex qua sequitur destructio virtutis z cōstantie: z debi- litas incōstantie. hīs em̄ multis z varijs causis hepar mē- tas nostre patitur: z virtus ipsius enervatur. ps. Dereliquit me virtus mea: z lumen oculorum meorum zc. ¶ Frigiditas hepatis ex cordis calore tēperatur fm. hall. Et em̄ cor superius: hepar inferius: z ideo hepar tēperatur a corde tā- q a superiori. Sic vere calor z charitas cordis. i. superioris tēpat frigiditatē et imperfectionē hepatis. i. inferioris: quia quando subditos contingit per indevotionem / infrigidari / necesse est eos pelatorum foueri calore: z superiorum virtu- tibus vegetari. hēre. vj. pascet vnusquisqz eos q sub ma- nu sua sunt. ¶ Ex alteratiōe hepatis alterat totum corp⁹. ¶ Vñ qd hepar succellue calefit: ita qd ibi cholera cūctina ge- nerat: totū corp⁹ distēperat / z in colore croceū imutat. Sic vere quando iecur. i. affectio incurrit calorem inordinate in- flātionis z amoris: vtpote qd homo habet inordinatum appetitum ad aliqua delectabilia: tunc ibi cholera iracun- die / melancholia tristitie / sanguis corruptus luxurie / phle- gma pigritie z desidie generatur: quoz infectione totū cor- pus exterius / z tota puerlatio maculatur: qd fm. Megostū dīspolitiones affectionis / imutant cōditionem cōuersionis. ¶ Scdm plinium lib. xj. c. xxxvj. iecur maxime est ve- tusitatis patiens / centū enī ānis inuētū est durasse. hoc (in qd) obfidionum exempla pdidit. hōc applica ad bonū amo- rem / qui per iecur designatur: iuxta illud. Logit amare iecur. qd scz tale iecur bz esse ppetuū z eternū: qd scz perfectus amor debet inter bonos diutissime durare / z nunqz deficere / vel cessare. Seneca. Sic diligam: qd definere nō liceat.

Capitulum. xxxvi. de hepate.

Hepar fm. Jfidonius dicitur a pascendo / eo scz q in hepate generat sanguis / quo pascitur totu cor- pus. Et autē hepar idem qd iecur: mebum scz calidū z sanguineū / cōcauū z lubricosum / in de- xtro latere collocatum / stomacho suppositum / et eius adiutorio deputatū. Per iecur qd amare cogit / itel ligo cor vel mētē / que. si debet esse feruens z calida p deuotionem: iubea z sanguinea p christi sanguinis recordatio- nem: cōcana z profunda per humilitatē z cōsiderationem: terrena et lubrica per benignitatem et cōpassionē: in de- xtro latere vite eterne collocata per spem z cōtēplationē: stomacho vero. i. pelato supposita per obedientiam z sub- iectionem: et eius operationibus accommoda per obsequiū et subiectionem. vnde / Eccl. iij. zidagnato humilia caput tuū. ¶ Hepar in homine / quinqs habet partes seu alas / q- bus scz ipsa stomachi superficies circumfuit: z in suis operi- bus adiuuat. Sic vere anima habet quinqs alas. i. quinqs potentias sensitiuas / quibz. i. stomachus. i. cor innatur z re- gatur: z in suis operationibz supponitur. Joan. v. Erat autē hierosolymis probatica piscina / quinqs habens porticus. ¶ Vel dic qd hepar ē affectio cordis nostri / que pie cōpassio- ne mortis z sanguinis christi tota debet esse sanguinolēta. Quinqs etiā partes debet habere. i. qnqz vulnera xpi tenet cogitare: dicens illud zidarth. xvj. Die quinqs talenta tra- didisti mihi. ¶ Iecur in aliquibus animalibus habet duas partes: in aliquibz tres / in aliquibus quinqs. Sic vere mēs viri iustū in aliqbz habz duas partes per duo pcepta chari- tatis: aliquando tres per fidem beate trinitatis: aliquādo quinqs per debitam obseruantiam quintuplicis sensuū: a- nimalis. ¶ Homo inter omnia animalia respectu sui corpo- ris maximū habet iecur. Sic vere recur. i. amor et affectio charitatis debet in hoīe. i. in virtute rationalibus z discre- tis pie ceteris abūdere. ¶ Vel dic qd iecur quod est sedes vo- luptatis fm. Jfidonius / significat carnis dilectionem. Jste igitur in hoībus. i. in virtute ratione ventibus: sicut sunt cle- ricī z ecclesiastici / maiores inueniunt qd in quadrupedibz. i. qd in simpliciū laicis. Quia procul dubio illi qui sunt literis z scientijs mūdialibus magis dediti: sunt volupta- tibus pleniores. hēre. iij. Sapientes sunt vt faciant ma- iora. ¶ In hepate est vna vena scz iustitia / que in decem venis- las. i. in decem mandata diuiditur. ¶ Hepar pvenas me- saricas humorem receptum in sanguinē vertit zc. vide. s. de stomacho. ¶ Hepar humore a stomacho receptum cō- uertit in diuersos humores. Illud em̄ quod est calidū et humidū / efficitur sanguis. Quod calidū est et sicci / efficit cholera. Quod frigidū z sicci / fit melancholia. Quod frigidū et humidū / phlegma. Sic vere hepar. i. predicator scientiā suam nō cōuertit in vnum genus verborum: sed in multa. Aliquando enim facit sanguinem. i. dulcedinem benigne monitionis: aliquādo cholera. i. feruorem asperē repachē sionis: aliquādo melancholia. i. feruorem tristis comit- nationis: aliquādo phlegma. i. fluorem eloquentis colloca- tionis. Sic bene dicit de predicatoribz. Alcuū. iij. q. varijs linguis loquebantur magnalia dei. ¶ Vel dic qd quattuor hu- mores sunt quattuor affectiōes / que a corde velut ad hepa- te oriuntur. Sanguis em̄ qui facit hoīem letum: significat gaudium. Cholera que ignea ē et vit / significat dolorem. Phlegma qd viscosum est et lenit / significat spem. Melan- cholia autē que cōstribat / significat timorem. ¶ Vel dic qd hu- mor est grā / q a natura. i. a rōne in qtuor hūiores. i. in qtuor- tantes cardiales mutat. Eccl. xviij. Ex corde ptes qtuor oriuntur. ¶ Vel de humore in principio. ¶ Est igitur hepar sanguinis generatiuum / puri ab impuro separatiuum / mem- borum nutritiū / caloris excretiui / digestiōis perfectiui. Sic predicator sanguinē doctrinē generare: z crinde purū ab impuro separare: calorem charitatis debet fouere: dige- stionem morū debz in alijs causare: z humore doctrine sue debet omnia membra. i. omnes fideles spiritualiter educa- re. ¶ De sec. x. Igo nutritiū effratim. ¶ Hepar patitur multis modis: scilicet ex calore nimio spiritū euaporante: z sangui- nem deficere: z virtutē debilitante. Ex frigiditate conuer- sionem humoris in sanguinem impediēte: z sanguinē ip- sum cōgelare. Quinqs ex aliquo grosso humore vīs ipsi op- tante: z exitum sanguinis retardante. Quādoqz ex aposte- mate ipsius substantiam aggrauante / vel ex ventositate par- tes ipsius distendente. Quādoqz ex sanguine caulis va- rijs defluente. Sic vere hepar cordis nostri patitur spūitua- liter ex vitijs diuini: scz ex calore mali amoris / qui inflā- mar desiderii / qui solet spūitū sanctū fugare: z facere eua- porare: z sanguinem diuine gratie deficere. zidat. ix. Sic- catus est fons sanguinis. Jte patitur ex frigiditate matu- re cōuersionis: vnde z cōgelatur sanguis nostre affectio- nis. Eccl. xliij. Frigidus vētus aquilo flauit: z gelauit cry- stallus. Jtem patitur ex opilatione verecundie z obstinate malitie / qua scz impeditur ne per cōfessionem creat super- fluitas peccati z imūditie. Jtem patitur ex ventositate ela- tionis: z apostemate presumptionis z superbie. Jtem etiā patitur propter fluxum sanguinis. i. propter profuuium lu- xurie: ex qua sequitur destructio virtutis z cōstantie: z debi- litas incōstantie. hīs em̄ multis z varijs causis hepar mē- tas nostre patitur: z virtus ipsius enervatur. ps. Dereliquit me virtus mea: z lumen oculorum meorum zc. ¶ Frigiditas hepatis ex cordis calore tēperatur fm. hall. Et em̄ cor superius: hepar inferius: z ideo hepar tēperatur a corde tā- q a superiori. Sic vere calor z charitas cordis. i. superioris tēpat frigiditatē et imperfectionē hepatis. i. inferioris: quia quando subditos contingit per indevotionem / infrigidari / necesse est eos pelatorum foueri calore: z superiorum virtu- tibus vegetari. hēre. vj. pascet vnusquisqz eos q sub ma- nu sua sunt. ¶ Ex alteratiōe hepatis alterat totum corp⁹. ¶ Vñ qd hepar succellue calefit: ita qd ibi cholera cūctina ge- nerat: totū corp⁹ distēperat / z in colore croceū imutat. Sic vere quando iecur. i. affectio incurrit calorem inordinate in- flātionis z amoris: vtpote qd homo habet inordinatum appetitum ad aliqua delectabilia: tunc ibi cholera iracun- die / melancholia tristitie / sanguis corruptus luxurie / phle- gma pigritie z desidie generatur: quoz infectione totū cor- pus exterius / z tota puerlatio maculatur: qd fm. Megostū dīspolitiones affectionis / imutant cōditionem cōuersionis. ¶ Scdm plinium lib. xj. c. xxxvj. iecur maxime est ve- tusitatis patiens / centū enī ānis inuētū est durasse. hoc (in qd) obfidionum exempla pdidit. hōc applica ad bonū amo- rem / qui per iecur designatur: iuxta illud. Logit amare iecur. qd scz tale iecur bz esse ppetuū z eternū: qd scz perfectus amor debet inter bonos diutissime durare / z nunqz deficere / vel cessare. Seneca. Sic diligam: qd definere nō liceat.

Ca. XXXVIII. Lib. II. De Splene.

2 dicato: rē. ¶ Scdm Aristot. oia animalia habēt fel: quēdā tamen habēt fel nimis occultū: sicut camelus/ columba/ z similia. Sic vere vix est aliquod animal. l. aliqua psona qn habeat fel. l. quin habeat iracundiā naturalem. Uerū tamen aliqui sunt qui istud fel habent valde occultum: sicut sunt colūbe. l. viri iusti/ q scilicet sciūt colūbere ipse/ tre fure: ipsos abscondere z celare: q sicut dicit Eccl. xij. Melior est homo qui abscondit suauitatem suam rē. Uel potest dici pta hypocritas et malitiosos/ qui spūs in publico nō offendāt fel iracundie/ odiū z malitie/ ipsum tamen tenent in intestinis z absconditis cordis sui absconditum z celatū: contra illud Leuit. xix. Ne oderis fratrem tuū i corde tuo: sed publice argue eū. ¶ Itē aialia fm Aristot. que habēt hepar sanū: z quorū sanguis naturaliter est dulcis: aut carēt felle aut habēt fel valde parū: z hoc in venis gracilibus/ nō in hepate. Hepar autē qd felle caret: vt ait. est valde boni coloris. Sic vere illi qui hepar affectiōis habent sanū/ dulce/ purū/ felle malitie/ furoris z iracundie semp carēt: aut salte fel itē z malitie parū habēt: z etiā colore bone cōuersationis rutilant atqz polent. Ex sanitate enī interioris affectio nis dependet color bone pueriationis: z carentia felle malitie z intentionis. ¶ In hepate locus q iacet sub felle: est valde dulcis: scz plū q alie partes. Nam p collectionē humoris fellel ad vnā locū/ pres vicine efficiūtur sapidiōres z dulciōres. Per fel intelligo amaritudinē doloris z cōtritionis vel etiam temporalis tribulationis. Quia pro certo vbiqz istud fel fuerit: illud quod est sub illo. illud quod seqt dulce erit. ¶ Vere amaritudinē tribulationis cōmuniter sequitur dulcedo cōsolationis: z si fel cōtritionis vel tribulationis precesserit: dulcius quod subsequitur apparebit. ¶ Secūdm multitudinē dolorum meorū in corde meo cōsolationes tue iustificauerūt animā meā. Uel potest allegari q sepe accidit q turba hoies nequiores z felle neqste plētores inueniunt quādoqz homines dulciōres: z dulcedine sanctiōis. Tota enī nequitia videt in istis abidare: scz in malis. z se a iustis penitus elōgat: qz qto in malis maior est puritas: tāto in iustis qui ibi sunt/ amplior viget sanctitas: vt sic de bono quolibet dicat chysost. Sicut lilium in ter spinas sic amica mea inter filias. ¶ Fel suo acumine et sua subtilitate solet humores incidere z cōsumere: ideo fel autū rapaciū solet medici in collapsis admiscere. Sic vere fel amare penitētie humores peccatorū incidit z cōsumit: ideo medicus predicator fel autū rapaciū. l. penitētiā/ sanctorū precedētū: q verbis scz z exemplis animas a diabolo rapuerūt: debz in collapsis predicationum et docūmētōū ponere: vt sic oculos mētis auditorum possit abstergere z mūdare. Uel dic q fel ē amaritudo diuine iustitie/ que p certo cōsiderata peccata exterminat/ z ideo predicator ista vitur: quādo predicationis collapso visum sanatur. ¶ Quādoqz ex sermone nimio/ et ebullitiōe felle humoris/ sanguis in hepate inficit/ quo sic infecto z ad nutrimētum per membra trāsmisso totū corpus inficitur: z passionēs varie generant. Sic vere quādo in iudice vel paela: z abidat calor excessiūs felleus. l. ira/ vindicta/ vel malitia venenata: tunc vere totus sanguis sue affectiōis p cruciētatē z rapinā inficitur: z color corporis. l. tota pueriatio sua exterior deturpat. Thren. iij. Quomodo obscuratū est aurū: mutatus est color optimus? Uel dic q excessus coerectionis malorū ledit sanguinem. l. societatem simplicitatis et bonorū rē. Uel allega oia ista de ira z fellea inuidia: q ip si possessor anteqz alius est amara. Ista enī quando nimis fuerit in corde/ palloze croceitate z macie causat in corpore. Unde tre stimulis accēsum cor palpitāt rē. i. manipulo

cluntur: z in malis suis exēplis z operibus aliquoties corumpunt. St vero pars ista superiorū pelatorū z clericorū/ p pctā opulenta/ leia z corrupta fuerit/ tunc vere in inferiores hūorū corruptio redūdabit: q sicut dicit gregorius in glo. sua per. ij. Reg. xliij. vbi agit de peccato dauid in numeratione populi: Ex culpa subditorū plerūqz fit deterior vita preslatorū: z ex iniquitatibz platorū fit deterior vita subditorū.

Capitulum. xxxviii. de splene.

Splen fm Lōsan. est mēbrū in sinistra parte stomacho suppositū/ nigre cholere receptiū/ sanguis autē z cholere purgatiū: z sui firmitate z licetitate appetitus i stomacho excitatiū: z fm aliquos/ rilius est in hoie causatiū: scz fm plū. l. x. c. xxxvj. Nam vt ait: splene rīdemus/ felle irascimur/ corde sapimur/ cerebro sentimus/ lecoe amamus: per sple nem possum intelligere amorē dei/ qui cholera nigrā. l. in diuine iustitie/ que nigra est/ tristabilis/ et obscura/ habet recipere: z in cordis scriptis retinere. Et ideo ista virtus: scz timor dei/ in sinistra corpis debet esse/ p eo q timor in sinistra aduersitatis magis dinoscit abundare: vt sic dicat de isto splene z de sua cholera nigra illd ps. Timor est tremor venerūt super me: z cōterit me tenebræ. Igitur ista est q homini facit duo cōmoda. Tristat em malū: cōfert bonū: qz scz timor dei habet sanguinē affectiōis a vitis depurare: qz timor dñi expellit peccatum. Eccl. i. Et appetitū bene operandi z eterne saluatiōis in homine excitare. Eccl. xv. Qui timer deū/ faciet bona. Ista est etiam que facit ridere: qz pro certo rīsus eterne glorie/ et letitia locunditatis paradisi ex diuino timore sequitur: et ex presenti dolore futura gloria generatur. Ioan. xvj. Cōtristabimini: sed tristitia vestra vertetur in gaudiū. Splen enī diuini timoris generat gaudiū z letitiā/ fel amaritudinis et doloris generat iram. l. selū cōtra vitia z iustitiā. Loz in super feruentis charitatis z amoris generat eternorū sapientiam. z cerebrū memorie z tenoris generat beneficiōz dei sensum z notitiā. Nec vero benignitatis z dulcoris generat amorē z amicitiam. Ista enim sunt quedam mēbra virtualia/ que in nobis generant bona opera spūalia. Et isti sunt qdā boni rami anime/ qui possūt multiplices bonos fructus. Id arth. vij. Bona arbor bonos fructus facit. ¶ Splen quandoqz opulatur: ita q nō potest desuere superfluos elus humor/ qz scz inulscatus z induratus nō purgatur: z sic dolor z infirmitas generatur. Splen qui facit ridere/ z sic feli habet melacholiam/ seu cholera nigrā/ que tristitia est causa/ significat mūditi pspitātē: q fatuos ridere facit in pñt: z tñ causam eterne eorum tristitie seclī ponat. Ista igitur quādoqz in homine opulatur: qd fit quādo per auaritiā via libertatis clauditur: z humor bonorū temporalium supflue retinetur. Tunc enim infirmitas peccati gignit: et mors inferni pcuratur. Uel dic q istud facit opulatio voluntatis/ z obstructio vocis/ quādo scz homo per cōfessionem nō purgatur: sed supfluos humores vitiorū retinet in corde suo per obfinationem vel verecūdiām cōfiteēdi: ex quo mors culpe z miserie sequitur/ qua misera anima afficitur et grauatur. ¶ Splen sicut z alia mēbra qhōz quāt/ qhōz rōne silitudinis hūorē melacholicū attrahit vltra modū. Et scz dñi mēbrū humores sibi similes nimis attrahit: exinde dolorē z grauedinem cloto sentit. Sic vere homo grauatur ex nimia sibi similitudine societate z adiunctione: z ex indiscreta sociorū z amicorū aggregatione. Ex hoc enim homo sumptibus grauatur: z diuersis affectibz fatigatur. ¶ Secūdm sententiā hippocratis/ si splen sit magnus/ corpus macrescit. Et si splen macrescit/ corpus pinguescit. Igitur medicocras splenis ad paruitatem tendēs/ bonitātē cōplexiōis designat. Sic vere si splen qui ridere facit. l. mundi pspertitas vltra modum pinguescit z crescit: tunc vere homo vitioribz deficit z macrescit. Contra autē vbi mūditi pspertitas minuitur: tñ vitium pinguedo in homine generat. Melior est ergo pspertitas quantitas temperata/ q si nimia fuerit augmentata. Bene ergo dicit ps. ixxx. Nec paupertatem nec diuitias dederis mihi dñe/ tribue iūctū victui meo necessaria. Et sic dicit q curiores libenter faciunt sibi minut beuena splenis: vt lentius currant: scdm plū. vbi supra. Sic vere illi qui ad deū volūt expedit per bona opera currere/ debent

La. XXXIX. De Visceribus. Fo. XXX.

de vena mundane prosperitatis sibi detrahere & innuere; et de sanguine bonorum temporalium sibi quod superfluum est detrahere: pauperibus erogare. Et si vis per plenē itel lige mundi risum & leticiā: cuius abundantia pū; quēdinem virtutū attenuat: & cuius paupertas ipsam augmetat: quā qui bene vult ad deū currere: sibi dimittit et detrahit: dicens illud *Eccl. 10.* Nilum reputat errorem. q̄ sicut dicitur *Prover. 11.* Nilus dolor miscbitur: & extrema gaudij luctus occupat.

Capitulum. xxxix. de visceribus.

Viscera sūm *Glidorū* dicuntur quasi vitalia sequētia. Subiungunt enim viscera seu intestina mēbris vitalibus: & sunt sicut culcitra: & sicut quedam necessaria instrumenta. Possunt etiā dici viscera: quia inuicē se inuiscant: & se mutuo teneant. Sicut sunt viscera necessaria pro fecib⁹ recipiendis & proficiēdis: & pro superiōribus purgandis & exonerandis. Sunt autem ipsa viscera rotunda, gibbosa: tenera & longa: colligata: et duabus telis seu duobus pānculis circūsepta: sicut dicit *Eccl. 10.* Alta viscera sunt p̄sbyteri vel cōfessores: qui in ecclesia intestinos seu viscerum locū tenent. Ipsi em feces & peccata totius corp⁹ ecclesie recipiūt: cōfessiones audiendo: & ipsa expellunt: & ei⁹ cū abluendo: & mēbra. i. fideles a superfluitatibus exonerant: penitentiam imponēdo. *Eccl. 10.* Peccata populū mei comedent: & ad iniquitatem eorū subleuabunt animas suas. Ipsi igitur debent esse teneri & flexibiles p̄ compassionē & pietatē: debent esse gibbosi: & circūuoluti p̄ exterioris habitus ruditatē: & humilitatē. Debent esse longi p̄ perseuerantiā diuturnitatē. Debent esse inuicē colligati et viscati p̄ cōcordiā vnitatē. Debent esse duabus tunicis inuoluti p̄ duplicem charitatem: et p̄ amoris dei & p̄mi duplicitatē. Ideo ecclesia petit in *psal.* dices deo. Spiritū rectū inuolu in visceribus meis. Deus de ecclesia et multis ecclesiasticis possit dici illud *Abacuch. 1.* Omnis spiritus nō est in visceribus eius. Vel per viscera intellige precordia mentis nostre: q̄ p̄ certo debent cōtinere feces humilitatis: & memoriā nostre fragilitatis & vilitatis: debent habere tenentudinē pietatis: colligantiam vnitatis: & duos pānculos charitatis. ad p̄ h. i. Quomodo cupiam cōs vos in visceribus icū chisti. vt de pietate dicatur illud *Sen. 11.* Comora quippe erāt viscera ioseph sup̄ fratre suo. Ista etiam debent esse gibbosa et circūuoluta per dei timorē: q̄ scilicet qui timet libet se inuoluit & abcondit. *Thren. 3.* Conurbata sunt omnia viscera mea. Debent etiā esse & sic ut supra. *Eccl. 10.* Constan viscera seu intestina sunt numero sex: inter que est vñū intestini quod a medicis dicitur icūm: & a cni ei⁹ q̄d recipit: & ideo semper vacuū & icūm existit: & cum animal moritur: semper icūm et vacuū inuenitur. Omnia em intestina vt cōter duo habēt foramina: et ideo q̄d ab vna pte recipitur: ab alia vacuat. Per istud possunt intelligi in ecclesia viri liberales & p̄i: qui. i. quicquid a deo de bonis temporalibus recipiūt: alijs & maxime paupibus per liberalitatem reiciūt: sibi⁹ parum aut nihil referunt: p̄pter quod vacui: icūm & paupes perseuerant. *psal.* Paup sum ego: & in laboribus & ad *Colo. 1.* Induit vos sicut electi dei viscera mē. Et illud significat hoies abstinentes: & per icūm nūm sc̄p̄os affligentes. *Joel. 1.* Quertimini ad me in ieiunio & fletu: & planctu. Vel dic q̄ talia significant auditores p̄ueros: qui in sermonibus & alijs oia bona documenta recipiūt: nihil tamē retinent: immo inanes & vacui gratijs & virtutibus semper manent. *La. 11.* Vacua est anima ei⁹.

Inter intestina quoddamlibet vt cōter habet duo officia: vñum quo recipit: aliud quo emittit: excepto eo q̄d dicitur quod. i. ad modū facit est factū: nec habet officij nisi vñū: potest enim recipere: sed nō emittere. Sic vere cū inter viscera ecclesie oēs debeant id quod a deo vel a p̄mo recipiunt: p̄ gratiarum actionē emittere & refundere: istud tamen deficit in quibusdā: qui bene habēt vñum foramen. i. vñam capacitātē ad accipiendum: nullā tamen ad refundendum: seu gratias agendū. Optime enim volunt a deo vel a p̄mo beneficia recipere: nihil autem volunt recondere vel effundere: nec aliquid pauperibus emittere: sed sicut facinus diaboli omnia retinere: cōtra illud *Eccl. 10.*

Non sit porrecta manus tua ad accipiendū: & ad dandum collecta. *Eccl. 10.* Inter viscera est vñum intestini quod dicitur duodenū: eo q̄ duodecim digitos habeat ad mēsurā hois cuius epistola: sūm *Eccl. 10.* De alijs etiam intestinis dicitur est: vñū q̄d dicitur icūm: aliud q̄d dicitur orbis seu iace: eo q̄ sc̄p̄ ad modū sacci retinet in tromissa. Sic vere in viscibus et precordijs mentis nostre: inter cetera debent esse tria p̄ncipaliter intestina. i. tres speciales virtutes: videlicet fides: spes: charitas. Fides enim est intestini duodenū: eo q̄ duodecim articulos continet in seip̄a. Spes autē est intestini icūm: eo sc̄p̄ q̄ spes in p̄senti icūnat: & ad futuros cibos anhelat. Charitas vero est intestini quod dicitur orbis: Ista est enim que ad modū orbis & circuli oia circūcludit: & que more sacci omnia cōtinet: custodit: tam amicos q̄ inimicos intra suū ambitū inuoluit: ipsosq̄ quos semel accepit vel dilexit: vltius nō dimittit. *La. 11.* Tenet eū: nec dimittit. Et sicut dicit. *ad 1. Cor. 13.* Charitas nū: q̄ excidit. Ideo de istis trib⁹ dicitur ibidem. Nunc autem manet fides: spes: charitas. tria hec: maior autē hoimū est charitas. *Eccl. 10.* Inter viscera est vñum intestini dicitur yleon et aliud dicitur colon: in quibus placet & colles passio generatur: quib⁹ orribiles faciunt in viscerib⁹ rationes. Slove re inter precordia mēris nostre: diuersi sunt affectus: in quibus procul dubio rationes inuoluit & passiones inuoluit: generantur: a quibus ipsa viscera. i. ipsi mentis affectus grauitate cruciantur. *ad 1. Cor. 13.* Apprehendit eum dolor: diuis viscerū. *Eccl. 10.* Viscera diuersimode patiuntur. Aliquando ex ventositate distendunt: et rationes inducunt: Aliquando ex siccitate opstant: & sterora indurante: & t̄re p̄hibet. Aliquando ex humore cholericō fluxū & sententia causant. Aliquando ex apostematē: se in cōcitant: & viscera imbecite. Aliquando ex acuta cholera intestina pungit & eorū dēte. Sic vere intestina mentis & affectus nostri multos: vñū tales morbos incitant. Quādoq̄ enim per inuidiā distenduntur: Quādoq̄ p̄ auaritiā: indurantur: ad expulsiōne sumptuū. i. bonorum temporalium vltra debitum retardant. *Thren. 3.* Impleti sunt sterora. Quādoq̄ p̄ superbiā in apostemat: Quādoq̄ p̄ luxuriā fluxū & sententia: Quādoq̄ p̄ irā & crudelitatem puniuntur atq̄ torquentur. *Prover. 11.* Viscera autem impiorum crudelia. *Eccl. 10.* Scdm *Arifto.* Intestina habentium deites in vñas mandibula: cōmuniter nō habentibus sunt mēdia. Si vere illi qui habent dentes dilectionis in vñas mandibula: superiōres & inferiōres: hoc est dicitur: illi qui discrete mastrecant celestia & terrena: habent vt cōmuniter intestina modica. Inguinē ventris parua: q̄ sc̄p̄ discreti vñi sunt p̄ ce teris abstinentes: & ventri modicū indulgentes. *Eccl. 10.* Anima lia ampli & recti intestini sunt gulosa: sūm *Arifto. lib. 11.* de partibus animalū. Libus enim statim ei⁹ cū certam sc̄p̄it: sūm: & ideo talia animalia multū appetiūt: & continue cibū querunt. Sic vere homines quorum intestina. i. affectiōes sunt nimis late & ample: & sunt etiam recte: hoc ē dicitur: ex tēte: & per nullam temperantiā replicare: sunt vt cōmuniter gulosi & auaritiā: & continue cibum bonorum temporalium querunt & appetiūt per rapinam. Nihil em talibus sufficit: & ideo cor eorū continue temporalia estur atq̄ querunt. *Prover. 11.* Venter impiorum instabilis. Quod etiā de gulosis potest dici: quoniam ingluuiet nihil sufficit: immo continue cibos petiūt. *Eccl. 10.* Omnem escam māducabit venter. Vel dic q̄ talia animalia sunt fatui nobiles: quorū intestina affectuum sunt ita liberalia: seu lata: q̄ nihil sibi retinent de diuitijs acq̄sitis: immo cuncta inuoluit & efficitur & expendunt. Et ideo tales semper solent esturire: & penuriā sustinere: & per rapinam & crudelitatem cibos temporalia appetere & vorare. *Prover. 11.* Alii rapiunt non sua: & semper in egestate sunt. *Eccl. 10.* Serpens habet ventrem strictim: & est similis animalis intestino: sūm *Arifto.* Sic serpēs. i. p̄uidentes: modicū & strictim habet ventrem: ventris ingluuiem: q̄ sc̄p̄ ipsum frigit p̄ abstinentie parcitatem. Quod est contra gulosos et auaros: de quibus dicit illud *Eccl. 10.* Similia sunt oia viscera eius. Vel dic q̄ p̄uidentes vñi ventrem habent strictim: q̄ sc̄p̄ in bonis terrenis suum modum appetiūt: & fringunt desideria mentis sue: iuxta illud *Eccl. 10.* Ad ista pio magnis sufficiant tibi.

Ca. XL. et. XLI. Lib. II. De renib⁹ et vesica.

Capitulum. xl. de renibus.

Renes fm ysidori & hali & etiam Aristo. in corpore necessarii sunt ad sanguinem aquosum de hepate extrahendum: & ad ipsam ab humore vinarum purificandum: & ad ipsam vinarum ad vesicam mittendum et expellendum. In renibus vis generativa dicitur vigere: & ibi semen & originem sumere & habere. Sicut enim supra modum renes calidi & humidi: & ideo frigiditatis spondilii sunt temperati: vinarum colatui & expulsiui / generationis originaliter causatiui / virtutis naturalis pfortatiui / carnosius rotundi / porosi / & pinguedine cooperti. Per renes ecclesie intelligi possunt viri spirituales: presbyteri & coessores: & etiam boni predicatoris. Ipsi enim sunt necessarii in corpore ecclesie multitudine. Ibi adent enim virtutis igne charitatis: qua scilicet operatur opera multiplicis bonitatis. Ipsi renes meos & cor meum. Et ideo isti solent ab vinarum. Ibi superfluitate mēbra. Ibi fideles purgare: & novos ferre in ecclesia solent predicando per gratiam generare. Alii autem bene agendi solent exemplis & doctrinis in alijs confortare: & frigiditatem indevotionis salubriter temperare. Ideo isti debent esse carnosius per pietatem / porosi & bibuli per sancti desiderii bonitatem. Rotundi & sine angulis per simplicitatem & veritatem: & cooperti pinguedine gratie per dimodam sanctitatem. Et sic de ecclesia dicit illud Psal. 135. Renes eius accincti auro obizzo. Vel dic qd isti renes significat bonos affectus / charitate flammicos et ignitos. Ipsi enim debent superflua per confessionem emittere: bona opera generare & pducere. Et ideo modo predicto isti debent pingues / rotundi & carnosius esse: hoc est dictum diversis virtutibus abundare. Et sic isti erunt illi renes qd pferuntur: i quorū virtutibus dinoscitur delectari. ps. Scrutatus cor meum & renes deus. Et sicut videmus qd milites ante omnia renes suos ptingunt & stringunt: & inde fortiores sunt: sic renes affectuum debemus per temperantiam cingere & stringere: & eos a vana appetitib⁹ coercere. Exodi. xlii. Renes vestros accingite. Et de bella dicitur. iij. Reg. i. Ut pilosius occurrat nobis: & non pellicea accincti renibus. ¶ Renes seu labi sunt sedes & fundamentum venere voluptatis. In eis enim semen generatur: & exinde ad genitalia propinatur: & ibi calor & appetit⁹ libidinis procuratur. Et ideo fm ysidorum lumbi oblibidinis lascivia appellantur. Sic igitur per renes potest luxuria seu carnis lascivia designari: per quā solet homo ad carnis opa inclinare. Et ideo Exodi. xxiij. precipitur qd sacerdotes haberent feminalia a renib⁹ vltis ad femora. Ad denotandum qd renes voluptatis sunt operis dicit castitatis feminalibus cohercedi. Esai. v. Non soluetur cingulum renū eius. ¶ Renes quādoq⁹ patiuntur ex dilatione: & humore abundantis extensione. Aliquādo ex nimia inflammatione: & lapillo in vis vinalibus generatione. Aliquādo ex frigoris congelatione. Sic venenosi carnales affectus multa vitia patiuntur: qd scilicet per luxuriam dilatantur: quādoq⁹ per indevotionem congelantur: & quādoq⁹ per obstinationem indurantur: sic per iterationem diabolicā multis tentationibus vulnerantur. Themoz. iij. Misit in renibus meis filias pharetre sue. ¶ Secundū Aristo. renuncius dexter est semper altior: & pinguedine pauperior qd sinister. Et hoc accidit per eo qd in dextera parte calor est maior & motus amplior. Et ideo propter motū pinguedo cōsumitur: & propter calorem renū ille superius eleuatur: sic altior & maior inuenit. Duo reniculi in corpore significant duos stat⁹ hominū qui sunt in mundo: dexteros scilicet & sinistros: i. bonos et malos. Sed pro certo istud est verū: qd dexteri boni sunt in vita ista per ipem & cōtemplationem et celestium affectionem altiores: & per paupertatem & maceritiam charitatis ipsos ad celestia eleuat: & motus temporalis aduersitatis diuisiari pinguedine ipsos nudat: cultus cōtrarium est in peccatorib⁹ & sinistris: qd scilicet isti sunt diuisi pinguliores: & per terrenorum desideria bassiores: qd sicut dicit Eccles. iij. Spiritus hominū ascendit sursum: et spiritus iuuetorū deorsum. ¶ Reniculi inuoluti sunt pinguedine: & tamē in se sunt mirabiliter macri. Sic multi sunt qui in religione vel ecclesia sunt in medio pinguedinis gratie & doctrine: tamē sunt alijs virtutib⁹ macriores. Vel dic e contra de bonis diuisib⁹ qui sunt pinguedine diuisiari repletis: et

tamen ipsi in se scilicet in affectu ipsas vispendunt: & sunt spiritus maliter paupes atq⁹ fidei: & a deliciis infectionib⁹ alieni.

Capitulum. xli. de vesica.

Vesica fm Aristo. est pānicul⁹ durus / rotund⁹: & in modū sacculi factus: ad recipiendū & euacuandum superfluitatē vinarum a natura dispositus et paratus: a parte inferiori vndeq⁹ clausus: a parte superiori vno foramine perforatus. Istud mēbrū in corpore videtur significare virtutem confessionis in aia. Confessio enim est spūaliter quedam vesica: que superfluitates vitiōū per considerationē in profundo cordis aggregat: & tandē per loquutionē ipsa euacuat atq⁹ fugat. i. ad corinth. xlii. Euaui que erant paruuli. Vel dic qd vesica est bona affectio / que scilicet a parte superiori debet esse aperta & perforata: a parte inferiori et terreni debet esse clausa & obserata. Ista ergo superfluitatē vitiōū debet per confessionem emittere: et superfluitatem bonorū temporalium debet per elemosinam vacuare. allega vt supra. ¶ Secundū Aristo. nullum animal habens plumas vel squamas: aut corices siue testas / habet vesicā pter totūq⁹ tē. Vel dic li. de animalib⁹. c. de totūca. ¶ Secundū Aristo. humiditas nūq⁹ exiit a vesica animalium mortuorū. In vesica etiā quāq⁹ generat lapis / qui vias impedit vinales. Sic procul dubio illi qui sunt mortui per peccata: de vesica cordis sui nunq⁹ solent emittere superfluitatē vitiōū per confessionē: imo nec de vesica arce sue volūt eicere superfluitatem diuisiari per elemosinarum largitionē. Lapis enim obstinationis in ipsorū cordibus generat: quo omnis spūalis euacuatio impedit. Alii dunt enim illud Eccles. xxxv. Non apparebis in conspectu dñi dei tui vacuus. ¶ Item fm Aristo. totum ibidē scilicet lib. iij. de partib⁹ animalium: omne animal habens pulmonē multum sitit: ideo indiget cibo humido: plusq⁹ sicco / quāpiōpter necesse est qd habeat vesicā: ad recipiendū cibi superfluitatem. Sic vere omnis homo qui habet pulmonē: & qui recipit vērū. i. qui habet appetitū vērū inanis glorie: multum debet sitire diuitias hui⁹ mundi: vt scilicet mediātib⁹ ipsis appetitū ipsi⁹ satietur. Necesse est igitur qd tales habeant vesicā confessionis: qua euacuent superfluas indignitates: et vesicā etiam largitatis: qua euacuent superfluas facultates. Ibi iere. xlii. Repona uerū vasa sua vacua. ¶ Vesica la in aibus est quedam pellicula in gutture pstituta: vbi aus grana recipit & colligit: & ipsa ibi cōtra futurā esurientiam seruat / collocat & reponit. Talis vesicula in animavidetur esse charitas: que scilicet est sicut quedā bursa anime: vbi scilicet omnia genera meritorū seruantur: & vbi virtutū congeries aggregatur: & cōtra futurā damnationis esurientiam vbiu gratie et meritorū pro aia seruatur. ¶ Vesica animalis quādo vento est repleta / videtur esse quid grossum & magnū: sed per certo quando modicus foramen ibi insignit⁹ statim vent⁹ euacuat & exiit: & totus ille tumor minuit⁹ & decreuit: & quasi totū in nihilū euanescit. Sic vere diuites superbi: vento mundane pperitatis pleni / apparēt hominib⁹ valde grossi: quia scilicet nūc vidētur esse tumentes & magni. Sed pcul dubio quādo per mortē fuerint perforati / statim defluent & decreuerunt: & vento mundane glorie recedente statim in nihilū euanescunt. ps. Vidi impletum superciliatū & eleuatū sicut cedros libani: transiit: & ecce nō erat rē.

Capitulum. xli. de vana.

Vana fm ysidori est colamentū seu purgamentū sanguinis & aliorū humorū / actione nature generata. Et dicit vana ab vā: qd est man⁹ festatio: eo qd per vana interiorū dispositio demonstrat. Vel dicit vana ab vādo: eo qd virtutem habet vtiuam / corrosiuā / desiccantiā / scabiet⁹ & serpi⁹ gnis curatiā: et humorum & vlcerū mundantiā / necnō cum folle accipitris mixta / oculorū clarificatiā: & rele oculi cōsumptiū / sicut dicit per omnia cōstā. Per vana possum intelligere peccata & confessionē emissā / electa: & ab ipsa vesica cordis egesta: qd procul dubio ista quādo per considerationē cordi applicantur: multis eius passionibus vltiter proficiunt & medentur. Nam per memosinam solent cōfessionē vere / humores carnalitatis scicare: & vlcera cauterizare affectionis mundare: & tāq⁹ i. caliginem ignorantie rāpere: & male cōversationis serpiginem expurgare. Vel dic omnia:

Ca. XLIII. XLIIII. et. XLV. Jo. XXXI

de penitētia / que ē sicut quedā vīna nobis a xpo et sanctis
exemplariter tradita et emissa / que scz solet p cōditionem vie-
re: et oculis intellectus mūdare: et per afflictionem: et satisfi-
ctionem omnia vitiozū vlcera exptare. Vel dic q vīna signi-
ficat exterius emissa opera seu verba. Ista em ab vīth dī-
citur: quod est demonstrare. Quia pro certo interiores anī-
mī dispositiones demonstrantur per vīnam. I. per exterius
emissas et factas operatōes et loquutiones. Gregor. p. per
hec que foris apparēt / quid intus lateat aperitur. Ista aut
demonstratio seu declaratio potissime fit per residētiam seu
per hypostasim vīne / hoc est dictū / per perseverantiam ope-
ris seu verbī. Vnde pro certo tunc interior animi dispositio p
exteriora verba cognoscitur: quādo ibi est residētia. I. quā-
do per perseverantiam homo in dictis / verbis et operibus
residet et morat. Sap. xliij. Operibus attendentes cognoue-
runt quis esset artifex. ¶ Unā lolet interiores cōditiones
corporis ostendere: et p m q diuersorū estitit colorum: solēt
diuersa et varia in corpore designare. Quidā enim colores
designat mortificationem: sicut est niger color vel viridis.
Quidā indigestionē: sicut est albus vel lacteus. Quidā ex-
cessum digestionem pfectam: vt citrinus vel rufus. Quidā excel-
sum et intensionē: vt rubicūdus: et huiusmodi: sicut dicit Isaac
theophilus / egredius et cōstantinus. Sic vere vīna et egestio
operū nostrorū / fm q est colorata et circumscripta: diuer-
simode potest diuersa et varia designare. Si enim ista ope-
ra sint nigra et infamia: mortificationem mortis: et vite gra-
tie pūationē designāt. Si sint alba et lactea. I. adulatoria et
hypocritis candore florida / indigestionē morū significant.
Si sint excessiua et sububea. I. carnalia et sanguinea / inten-
sionem caloris et ardentis affectionis denotant. Si autem
sint citrina / splendentia et aurea / sanitatem corporis et ani-
me demonstrant.

Capitulum. xliij. de ventre.

Venter fm vīdōzū dicitur a veniēdo / eo q scz p
vītem cibi veniunt ad totum corpus. Et est vē-
ter loc⁹ vbi cibi digerunt: alius locus vnde ci-
bi egeruntur: verus autem venter est mulieris:
in quo pueri cōcipiuntur. Et igit venter fm cō-
stan. pars corporis anteri⁹ posita: et in corpore medio col-
locata: vt sic ad distributiōem cibos mēbris supiorib⁹ et inferio-
rib⁹ ēē equalit adaptata: diuersis pāntis et intestinis cōposi-
ta: et digerendū et coquēdum cibos pro toto corpore ordi-
nata. Est enim pars tot⁹ corporis mollis: et infirmior: attra-
men vitiosū. Totū enim corpus nutrit: et in ipso nutritio: in
se mīstas feces recolligit / quas a se eicit et expellit. Et etiā
pro mēbris que in se cōtinet: multas passiones incurrere cō-
suevit. Per vētem corporis ecclesie potest intelligi prela-
tus / qui de viribus et mēbris tēporaliter et spūaliter nutriti-
dis sollicitam curam gerit. Et ideo iste in medio equitatis
debet cōsistere: vt superioribus et inferioribus / maioribus et
minoribus fm statū suorum exigentiam possit debite p-
uidere. Iste est enim qui ceteris mollis et benignior: debet
esse: et cibos doctrine debet pro alijs coquere: vt predican-
do cūctos valeat enutrire. Feces etiā. I. peccata tot⁹ cor-
poris ecclesie debet cōfessiones audiendo recipere: et ipsas
a se et alijs expellere. Passiones etiā et tribulationes debet
pro alijs sustinere: et pro subditis vel p fide vel ecclesia / ter-
ribilia nō timere: vt alijs possint dicere illud / Esai. liij. Cre-
languires nros ipse portauit: et dolores nros ipse tulit. Vel
dic q p vētrē q nutrit corp⁹: intelligūt agricolē q nutritur to-
tū mūdū. et tō qz isti sint viles / infirmi / debiles atqz rudes:
sunt tñ in corpore ecclesie sicut ceteris necessarij et viles. vii. i.
ad Corinth. xij. Sed multo magis que vidētur mēbra infir-
miora corporis ēē: necessariora sunt. Vel dic q isti sunt reli-
giosi vel predicatorēs / qui sūnt sunt ceteris quo ad mūdū
infirmitates: sunt tamen ceteris quo ad deū villores. cibos
enim doctrine masticant et decoquūt / quibus spūaliter
omnes alunt: cūqz in cōfessione feces et peccata recipiūt
et expellunt. ¶ Venter est pars corporis debilis et infirmior:
et ideo multas incurrat aliquoties passiones. Patitur enī
quandoqz ex nimia repletionē: et succurritur ei per euacuā-
tionem. Patitur quandoqz ex nimia euacuatiōne: et subue-
nitur ei per repletionem: qz scz generaliter contraria curan-
tur contrarijs. Per ventrem intelligo mentem / que scz con-

tinet cor. I. intelligentiam: leuit. i. affectionem: fel. i. iram et
turbationem: iplenem. I. gaudiū et cōsolationē. Ista est enī
pars corporis valde mollis: mīl enim mollis et ad deliquē-
dum fragilius mēre nostra. Isidore. xviij. Primum est cor ho-
minis et inscrutabile. Et Sen. vij. Senius et cogitatio ho-
minis in malū prona sunt. Et ideo sepe patitur ex repleti-
one vitiozū vel diuitiarum: quapropter necesse est q per con-
fessionem euacuetur vitij et p elemosinam diuitijs. Quā-
doqz vero patitur ex vacuitate virtutū et scientiarū: et tunc
necesse est q per dei gratiam impleatur fides et scientie do-
gmātibus. Luce. iij. Omnis vallis implebitur. ¶ Vētris
conditio variatur fm tempus: qz in hyeme et vere fm hip-
pocratē: ventres calidissimi sunt: et longissimi somni. et hoc
accidit: qz propter frigus circūstans calor repercutit ad in-
teriora: propter quod virtus fortius operatur: et inde est q
appetitus et digestio amplius roboratur: et sic maior cibus
et amplior requiritur et opatur. In estate autem calor natu-
ralis applaudens suo simili / exterius effunditur: sic vētre
frigido remanēre / digestio impeditur: sic minor cibus na-
turaliter affectatur. Sic vere in hyeme tribulationū / calor
charitatis ad interiora mētis repercutitur: virtutes mentis
in bono fortificat: et appetitū bonorū desideriorum augmē-
tat: et digestionem morum efficit et pcurat. Et ideo de cibis
spūalibus / scilz eucharistie / scientie et penitentie / magis
opatur. Constat enim q tempus et stat⁹ aduersitatis magis
proficit moribus qz stat⁹ vt cōmuniter pperitatis. Et istas
enī prosperitatis calorem charitatis facit euaporare: et ad
exteriora solet affectionem attrahere: et sic solet interiora des-
bilitare: et appetitū bonorum spūalium diminueret: quā-
propter parum solet de cibis huiusmodi affectare. Vel dic
q illi qui sunt in hyeme. I. in peccato: magis appetit de ci-
bis bonorum temporalium / qz illi qui sunt in estate gratie.

Capitulum. xliij. de vmbilico.

Vmbilicus fm vīdōzū dicitur quasi vmbus
illorū. Vmb⁹ enī est locus medi⁹ in chlypeo / qua-
propter vmbilic⁹ vētr⁹ dicit⁹ eo q ad modū vmbi
in corpore vel vētris medio collocat⁹. Sōm cōst-
vero vmbilicus ex neruis / venis et arterijs con-
stituitur: et per ipm infans in matrice sugendo sanguinem
enutritur. Vū vero fetus de ventre egreditur: vmbilicus rū-
pitur: et ab obfetricib⁹ ad quattuor digitos alligat⁹. Scdm
hieronymū vero super / Ezech. xvi. Pueris quādo nati sunt /
primo solet vmbilicus pscindī: deinde ad diluēdum san-
guinem aqua lauari: tandem ad siccādum et indurandū
humida corpora sale siccari: et tādē ne membra defluant
pannis et cingulis alligari. Per istum vmbilicum intelligo
carnis voluptatem / que insita est in medio carnis nostre.
Ista est enim qua puer. I. peccator in ventre mūdane ppe-
ritatis positus: sanguine vitiozū imbuit et nutritur. Et ideo
quando talis puer / scz peccator in gratiā nascitur: et p pre-
dicationē parturit⁹: necesse est q vmbilicus carnalis volu-
ptatis ab eo per bone cōuersationis propositum pcedat⁹:
deinde q aqua cōfessionis mundaetur: tādē q sale discre-
tionis a superfluitatibus exterioribus siccetur: et ne postea
iterum per virtū defluat / q ligamētis mādatorum salubriū
alligetur. Que etiā quasi omnia sunt in puero nouiter na-
to / qui baptismo lauitur: et sale salitur: et pannis lineis in-
noluitur. Quod tamen peccatores et obstinati nō faciunt:
imo vmbilicū carnalitatis custodiūt et nō pscindūt. Contra
quos loqz / Ezechiel. c. xvi. dicens sub specie fornicarie mu-
lieris. In die ortus tui non est pscissus vmbilicus tuus: et
in aqua non es lota in salutem: nec sale saluta: nec inuoluta
pannis. ¶ In mulierib⁹ est virtus venerea in vmbilico: et
hoc qz gēstata mulier in vmbilico sunt: sicut et vitiozū in re-
nibus. Vmbilicus autē est quo puer matris sanguine enu-
tritur: scdm gregorium super / Job. xl. vbi de diabolo dicitur
Virtus eius in lumbis eius: et fortitudo ipsius in vmbilico
ventris eius. Per vmbilicum luxuria designatur. Ista est
qua mulieres. I. persone muliebres stimulantur: qua pueri
ignorantes et fatui / a matre sua carne vel diabolo nutriti
sunt. Et ad iunge si vis illa de precedenti. ¶ Secundum
Aristotelem: aues quando nascuntur / habent vmbilicum
et. Alde de aubis in generali

Capitulum. xlv. de genitalibus.

Ca. XLV. et. XLVI. De genitalib⁹ et matrice.

Genitalia a gignendo sunt dicta / eo q^d per ipsa generationis officiu^m concipitur. Sunt aut^{em} genitalia ex modis principalibus: quia scilicet principalis virtutis / scilicet generatiue instrumenta / et caloris naturalis precipua sunt fometa. Et ideo istis precisis: vigor virilis et serus eneruatur: et homo i molliem femineam comutatur. Pili etiam defluunt: vox in mollem et muliebrem alteratur. Per genitalia possum intel ligere virtutem bona opera generandi: et fetum virtutis et meritorii producendi. Ista est enim virtus gratie diuine / q^u quando in aia radicat: possibile est q^d serus bonorum operum generetur: et q^d calor charitatis in pectore vegetetur. Sed eodiu⁹ quado homo spiritualiter castratur: et quado genitalia diuine gratie sibi p^{er} peccatu^m a diabolo adimuntur: tunc virilis virtus eneruatur: et homo p^{er} molliem fragilitatis: et per debilitatem constantem: et p^{er} resistendi et bene agendi impotentiam: in naturam femineam alteratur: ita q^d vox spiri tualis: videlicet oratio / confessio / laus et gratiaru^m actio: eo penitus pervertitur: et pili virtutis defluunt: et omnis moria lis species alteratur. **¶** Hinc. **¶** Quomodo obscuratur e auris: mutatur est color optimus: dispersi sunt lapides sanctua rij: et c. Et elis viris virtus generatiua est scientia / qua media te predicat: generat in gratiam auditores. Preterit igitur et predicatores qui talia genitalia non habuerint: generare non possunt: hinc virilis predicatio amissa / ibecilles et femineel apparebunt. **¶** Animalia quado castrantur in iuuentute: efficiuntur maiora. Unde etiam vituli nisi castrati fuerint / cito post annu^m remanebunt parui / sicut Aristoteles. **¶** De his animalibus Unde etiam dicit q^d castratis non crescunt cornua. Ueritatem / ut ait: quado animalia castrantur: extrahuntur eis ge nitaliu^m radices: et si ibi accidat apostema: puluis coibustioz testium appositus ipsum curat. Per genitalia intelligo vo luptatem carnis: qua carnalis pcedit generatio. Quando enim homo in iuuentute castratur: et per votum et obseruan tiam castitatis: genitalibus. i. actu generatiue a iuuentute pri uatur: constat q^d cornua superbie sibi non veniunt neq^{ue} cres cunt: imo in gratijs et virtutib⁹ augmentat: dum in radice ge nitaliu^m. i. cogitatio et affectio ipsi luxurie sibi penit^{er} adima tur. Ueritatem si illo castratiois: apostema nascitur. Iste ratione castitatis sue homo apostematus / tumidus et pre sumptuosus efficitur: debet combusti testiculū apponere. i. dimissum carnalitaris periculum cogitare: et facilitate reci diuadi videre: sic apostema superbie poterit curare. **¶** Ad **¶** Mala. **¶** Consideras te metipsum: ne et tu teneris. **¶** Scdm Aristotelem. quedam animalia castrantur ppter testiculos: sicut **¶** castratores. Unde de castore. **¶** Item sicut eundem: Dna gri. p^{er} ipsos filijs seindit testes quando nati sunt: nisi a ma trib⁹ abscondant. **¶** Ad fm aliquos faciunt: q^d sunt zelotypi de vxore. Istud pot^{est} allegari ad hoc q^d ho^m non debet nimis coñ dere de vxore et filia etiam in illis qui sunt filij. i. famulantes vel consanguinei: quoniam debet a talibus precauere: et ge nitalia eis auferre: hoc est dictu^m oportunitatem luxurie ab eis amouere. Et istud potest dici contra zelotypos: q^d etiā de vxoribus suis in proprijs filijs vix cōsident: cum tamē dicat theophrastus q^d mulier seruari non debeat: quia inq^uet si bo na est: non debet: si vero mala: non potest. Et el exponit sicut. **¶** de onagro. **¶** Natura in genitalibus posuit voluptatē **¶** Tanta est enim vilitas et imunditia illius operis q^d nullus prudens illud officiu^m exerceret: nisi illū voluptas et delecta tio traheret et moueret: et sic generatio et nature conserua tio impediretur: nisi per voluptatem et desiderium traheretur. Sic vere deus in aia et in affectione humana et in ip sa virtute generatiua: scilicet in gratia et voluntate: quandam vo luptatem et quandam complacentiam faciendi bonum et generandi bona opera posuit: scilicet hynderem et iustitiam ois ginalem / que scilicet diffcultatem tollit: et ad benefaciendū ex citat et inducit. **¶** Scdm **¶** Aristotelem genitalia dicuntur ve renda / eo q^d honestatem aliorū membrorum non habent: et eo q^d malis gratibus rationis ad libidinem se movent. Et ideo ista teguntur: ne videantur: et vt eorum motus irrationalis et brutalis / ab intuitibus occultetur. **¶** Ista enim membra vt cō muniter obediunt rationi preter ista: et ideo fuerunt merito verecunda. In his potest notari q^d illi qui membris gene ratiuis vtuntur: et qui contra rationē brutali operantur: sal

tem hoc abscondere et tegere tenentur: ne vilitas et inordi natio ipsorum actuū in mūdōz ab alijs videantur. **¶** Quod tamen est contra multos qui in talibus non verecundantur: sed more animalium furiant. **¶** Et. **¶** Iij. **¶** Peccata sua predicau erunt: nec absconderūt. **¶** In generatiōe requiritur masculus et femina: masculus enim se habet per modum forme: femi na per modum materie. Sic vere in generatione bonorum operum necesse est q^d sit vir. i. xps: semen gratie infundēdo: et mulier. i. voluntas: materiam boni propositi ministrādo. **¶** Capitulū. xlvj. de matrice.

Matris fm **¶** Aristoteli est singulare membrū in muliere: quedam scilicet vesica seu pellicula in qua se minalis humor recipit: et in qua fetus substantia generatur: in quam etiā sanguis menstrualis sicut quedam residenda humorū corporis descendit: quo ipse puer in vtero nutritur: cuius quidē san guis fluxus q^udiu durauerit in muliere: tandū potestas concipiendi in ea perseverat. **¶** Matris ista est volūtas / que semē verbi vel gratie recipit: et fetū propositi in se concipit: quem sanguis. i. **¶** Christi sanguis cōpassione vegetat atq^{ue} nutrit: q^d scilicet q^udiu in mente perseverat: tandū cōceptio bonorum ope rum durat. Si vero istius sanguinis affluentia defecerit: tan diu bonorum operū generatio et productio non perdurabit. **¶** Et. **¶** Iij. **¶** A timore tuo cōceptum spiritū salutis. **¶** De san guine menstruō vide supra. **¶** Matris habet tres cellulas sicut in anatomia dicitur: scilicet dexterā / mediā et sinistrā. **¶** Quado autem semen in dextera parte recipitur: tunc masculus generatur: si vero in sinistra ceciderit: femina produci tur: et si in medio loco subintrauerit: hermaphroditus: q^d vtrū q^d sexū habet: nunc tēporis pcreatur. **¶** Matris est volūtas que scilicet in suis affectibus temporaliter variatur: habet enī in affectione sua partem dexterā sinistrā ac mediā. Pars dextera significat affectū bonū et spirituale: pars sinistra si gnificat affectū malū atq^{ue} carnalē: pars vero mediā signifi cat mediū affectū / qui tendit varie ad partē quālibet trans uersalem. **¶** Igitur fm istas varias partes suas mēs nostra concipit diuersa genera filiorum. i. operū virtutū. **¶** Ad enī cōcipit pars dextera. i. spiritualis affectus / efficitur masculus. i. bonū opus perfectum et virile. **¶** Quod vero sinistra. i. carnalis affectus cōcipit in femina. i. in opus molle et im pūm ipsum vertit. **¶** Media vero affectio et indifferens siq^d concipit: opus hermaphroditū. i. indifferens: et aliquid de masculo et aliquid de femina. i. aliquid de bono / et aliquid de malo sapiens ipm facit. **¶** Et dic q^d in matrice ecclesie alij sunt positi et concepti in dextera. i. in amore spiritualium et eternorum: isti sunt masculi. i. boni cōtemplatiui. **¶** Iudiciū xlii. **¶** Hascetur tibi puer masculus. Alit^{er} vero positi sūt in sinistra. i. amore mūdānorum vel vitiōz: isti sunt femine. i. imperfecti vel actiui. **¶** Prover. **¶** Iij. **¶** In sinistra illius diuitie. Alit^{er} vero sunt in medio: q^d sex more hermaphroditi vtrūq^{ue} sexū volunt habere: vtrūq^{ue} ripam volunt paicere: et simul masculi et femine. i. simul cōtemplatiui et actiui: spirituales et temporales: diuites virtualiter et temporaliter apparere: sicut patet de quibusdam religiosis: qui cū elegerint spūa lia: tamen facillime se implicant terrenis: quibus dicitur **¶** Iudiciū. **¶** v. **¶** Quare habitas iter duos terminos: vt audias siblos gregum? **¶** Quod etiam cōtra adulatores potest di ci: q^d scilicet hermaphroditū videtur esse: q^d vniuersis se solē di uersimode coniformare: et simul et semel cōditiones varias pretendere et mōstrare. **¶** ad **¶** Lxxviii. **¶** Et. **¶** Omnis vniuersi factus sum. **¶** Quod etiam contra falsos proditores dicitur: qui seru et cōditione duplici induuntur: et in vna parte seu apparen tia seu dextera / masculi. i. boni esse videntur: in si nistrā vero. i. in absentia / falsi et malitiosi et femineel cōprobā tur. **¶** Et dic q^d cū in matrice ecclesie officia sint distincta / quidam tamen sunt qui de omnibus se volunt intromitte re: et masculi et femine apparere: cōtra illud Deuteronom. **¶** xlii. **¶** Non induetur femina veste virili: nec induetur vir veste fe minica. **¶** **¶** Matris varias passiones incurrit. **¶** Patit enī quandoq^{ue} ex vici cōstrictione / et superfluoze retēione. **¶** Quandoq^{ue} patitur ex humorū fluxu et excessiua euacuatio ne. **¶** Quandoq^{ue} patitur ex cōpressionē et suffocatione. **¶** Quā doq^{ue} patitur ex apostematione. **¶** Quandoq^{ue} patitur ex pecti pitatione vel dextrosium vel sinistrosium delocatione. **¶** Ad

q̄ patitur quādo acutis humoribus z cholericis pūgitur. Quandoq̄ vero patitur quando cōceptio p̄ superflua pū-
guedinem impeditur: z quādo partus iam conceptus al-
quo casu adnihilatur. Sic vere matris voluntatis et cōficiē-
tie: spūaliter patitur multis modis. Quidēlicet quando con-
stringitur z retinet superflua diuiniari per avaritiā: vel q̄
retinet p̄ctā per verecūdiā vel inuitiā. Item quādo nimis
effundit humores virtuosū per lactatiā. Item q̄ cōp̄mitur
z suffocatur per desperationē vel tristitiā. Item quando
ad dexterā prosperitatis p̄ amore: vel ad sinistā aduersita-
tis per timorē nimis accedit per imprudētiā. Item quan-
do apostemat z inflatur per superbā. Item q̄ cholericis hu-
moribus pūgitur per iram z inuidiā. Item quādo ppter
pūguedinem carnalitatis cōceptio boni p̄positi impedi-
tur p̄ luxuriā. Item quando partus boni operis iā cōcepti
impedit p̄ aliquā pigritiā. Allega si vis / sicut supra. ¶ In
matrice quādoq̄ accidit quedā infirmitas: que dicitur mo-
la: que nihil est nisi quedā massa carnea in matrice ex cor-
ruptis humoribus idurata. Accidit post viri copulā: ex su-
perflua humorū ad matricem: ita q̄ videt mulier q̄ cōcepit:
inflaturq̄ vter z apparet signa cōceptionis: tempore autē
partus non liberatur matris a tumore. Unde z inuenta est
mulier: que p̄ tres annos p̄gnans existens: finaliter pepe-
rit fructū carnis ita durum q̄ vir potuit ferro diuidi. Talis
infirmitas spūaliter loquendo quotidie accidit in multis
suscepto est femine verbi dei a doctore vel p̄dicatore: quā-
doq̄ credit h̄ se bonū p̄positū concepisse: vtpote q̄ p̄pos-
uit parere z facere aliquod bonū opus: verū tamen multis
accidit prauitū: q̄ sc̄z loco boni fetus paritunt massam car-
neam: i. loco operis virtuosū q̄ videbantur concepisse: pro-
ducunt opera carnalia et imunda: sicut videm⁹ de multis
in quibus quandoq̄ apparent signa cōceptus boni p̄pos-
iti: ita q̄ videtur q̄ debet parere et facere multa bona: quā
finaliter nihil facit: imo loco bonorum operū opera mala
proueniūt: sicut de multis nouiter conuersis patet: qui pri-
mo anno faciūt multa: tandē nihil. Quia a cres in p̄ncipio
in fine finguntur fm̄ Aristo. de quibus dicitur Ec̄sa. v. Ex-
pectaui vt faceret vnas: z fecit labulcas. Et inde p̄elato-
vel p̄dicatore bono potest dici illud 2. Th̄. xij. Domine
nōne bonū feminem feminasti in agro tuo: vñ ergo h̄z zsanā:

Capitulum. xlvij. de nati. bus.

Nates fm̄ Aristo dicitur a nesciendo: eo q̄ nati-
bus innituntur dū sedemur. Et ideo fm̄ Con-
st. caro natiū est dura z nervosa: vt molem corpo-
ris meli⁹ sustineat. Sūt autē ille partes vbi trū-
cus corporis: qui a collo incipit terminat: z a q̄-
bus tota corporis machina sustentatur. Et ideo moraliter
per nates potest intelligi patiētia seu fortitudo corporis / q̄
corporis moralis sunt fundamētum: z ipsius solidū. Vel p̄
nates quibus verēda corporis sunt propinqua: z que a pue-
ris in lecto facientibus maculantur: z que sunt partes cete-
ris partibus carnosē magis: itelligo carnales diuitias / de-
licias / vel carnalem hominis voluptatem: que sc̄z secum
portat maculationē inuidie / verenda verecūdie z infamie /
et carnisitatem luxurie / necnō emissioē stercoz ferentis
infamie. Quod bene figuratur in seruis dauid: qui a rege
amon de honestati sunt: z p̄ctie vestes eoz vñ ad nates
q̄ sc̄z diabolus nō potest seruos dauid. fideles christi ma-
gis de honestate q̄ vestes virtutum eis p̄ficindere: ita q̄ na-
tes villis carnalitatis sue z sue imunde feditatis faciat ap-
parere. Ec̄sa. xx. Ambulauit seruus meus c̄stias nudus et
discalciatus z discooperis natus. Vel dic q̄ nates in ec-
clesia sunt agricole: qui sc̄z sustentant totum corpus ecclesie
in temporalibus ministrandis.

Capitulum. xlvij. de femoribus.

Femora sunt ille partes corporis que ab ingui-
nibus ad genua protenduntur: z sunt femora mē-
bra fortia / ossa / carnosā / nervosa: interius al-
quāculū p̄caua z tortuosa: a parte superiori gros-
siora / a parte inferiori graciliora. Per talia femo-
ra corporis / que sustentant et portant totū corpus: possum
intelligere p̄ncipes z p̄elatos: qui sc̄z sūt totius ecclesie
vel patrie portant onus. 2. sc̄z sūt debet esse osses et fortes
per cōstantiā / carnosī z molles p̄ clemētiā / nervosī z mo-

biles p̄ diligentiam / concaui et tortuosi p̄ dissimulationis
cautelam z prudentiam: z inter superiora z inferiora. i. deū
z populū / vel iter spūaliter z terrena mediū p̄ cōmunē cō-
uenientiam. A parte tamē superiorū z spūalium debet
esse magis grossi z magis ampli q̄ a parte inferiorū z rēpo-
raliū p̄ maiore attentionē z vigilantiā: z sic poterit dici ecc̄le
illud 2. Anticoz. vij. Juntura femorum tuorum sicut moni-
lia / q̄ fabricata sūt manu artificis. Et etiā ecc̄la potest ho-
die figurari in statua nabuchodonosor. Daniel. ij. cuius se-
mora erāt ex ere: q̄ sc̄z femora ecclesie. f. p̄lati sunt crei / cla-
mosi / rubel / carnales et sanguinei z c̄. ¶ Femora sunt ille
partes corporis in quibus vel inter quas sunt membra ve-
renda: et in quibus actus carnalis voluptatis impletur: et
ideo in scriptura actus ipse carnalis coloris eius circūstan-
tie p̄ femora denotatur: z sic loquitur scriptura salomoni p̄
mulieres deprauato. Ec̄cl. xlvij. Inclinaui femora tua mu-
lierib⁹: potestatem habuisti in corpore tuo: dedisti maculā
in gloria tua. ¶ Antiquitus solebant homines iurare sup̄
femora patriarcharum: sicut de abraam qui fecit suum ieru-
uum: iurare super femur suum ne acciperet uxorem filio suo
3. Isaac de filiis q̄ chanaan: sicut dicit Ec̄se. xliij. Et hoc
fortissimū erat: pro eo q̄ christus erat de suis femoribus se-
minaliter outurus. Et ideo (vt dictum est) per femur intel-
ligitur p̄pago carnalis. Quapropter sicut videmus q̄ en-
sis posatur in sinistro femore: culiculus vero super dextrū:
sic vere gladius verbi dei: et enses euidentem iustitie dis-
uine debemus ipsis nostris femorib⁹. i. carnalibus deside-
rijs applicare: vt timore ducti possimus ipsorum laiciūā
coercere. 2. Can. ij. Rectulum salomonis. i. fores ambiunt
vntusculūq̄ enis super femur iuum: omnes tenentes gla-
dium: propter timores nocturnos.

Capitulum. xlix. de genibus.

Genua fm̄ Aristo dicitur a genis / eo sc̄z q̄ in
creatione pueri / genua genis coherent: z suo tu-
more concauitatē oculorum formāt. Unde etiā
fm̄ verbū c̄nni: vt ait idem Aristo. genua cō-
p̄mit arcta gena. Et inde est (vt dicit) q̄ homo
dū ad genua prouoluitur: facilius lachrymat. Natura enī
voluit eos de vtero materno memorari: vbi quasi in tene-
bris cōsedebant: anteq̄ ad lucē prouenirent. 2. Ec̄ Aristo. ¶
Per genua que sunt naturaliter flexibilia: et per quorū pli-
cationem homo ad terrā deuoluitur: potest intelligi humi-
litas z timor. Ista enim sunt duo genua: que mētem humi-
liant z inclinant: z eam ad terram. i. ad considerationē sue
proprie terrenitatis dep̄munt z inclinant. f. Genua mea
firmata sunt a te timor: ego ad nihilū redact⁹ sū. Et ad fa-
ciendum reuerentiā deo et maioribus ipsa flectunt / de-
trahunt atq̄ domāt. 2. Ec̄ Aristo. ¶ Flectebat genua z adora-
bat. Igitur homo quādo flectit ista genua: debet facilius
lachrymari: quia sc̄z humilitas z timor dei vicini sunt z so-
ci j lachrymarū / z etiā oculorū. Unde ad hoc deus in vtero
oculos genibus cōiunxisse videtur: vt homo videret genua
sua. i. humilitatē z timorē dei. Vel etiā vt genua sua. i. flexibi-
litate fragilitatis sue cōtinue intueatur: vt ex cōsideratio-
ne vteri materni z villis natalitatis humane facilius ad la-
chrymas prouocetur: vt sic inter genua humilitatis et ocu-
los considerationis et lachrymas doloris z cōpunctionis:
quedā perpetua fraternitas celebretur. Ec̄. xij. Taceat
omne cor: dissoluētur vniuerse mantis: infirmab⁹ tur omis
spūitus: z per cuncta genua fluēt aque. Vel per genua eccle-
sie intelligere possum viros humiles z religiosos: qui se fle-
crunt humiliando et obediendo: z reuerentiā maioribus
exhibendo: qui etiam facilius lachrymas prouocant: de
vilitate propria cogitādo. Et sicut videmus q̄ genua sunt
membra ossa / nervosa / z parum pinguta vel carnosā: sic ta-
les debent esse osses per fortitudinem constantie z duratio-
nis / nervosi per sensibilitatem prudentie et discretionis: et
parū carnosī p̄ macredinē abstinentie z macerationis. 2. Ho-
biles vero z flexibiles (vt dictū est) per sedulitatem obediē-
tie z subiectionis. 2. Dan. vi. Tribus rēpōitibus flectebat ge-
nua sua. Quod tamen est contra multos: qui non sunt nec
habent genua flexibilia: sed potius more elephātis p̄ obsti-
nationem rigida / solida atq̄ dura. ¶ Nā sicut in genib⁹ cō-
tingit passio: que ita nervos indurat z coarctat: q̄ sine ma-

Ca. L. et. LI. Lib. II. De cruribus et pedibus.

primo dolore non flectuntur: sic in genibus mentis humanae quādoque accidit coarctatio pigritie et induratio obfit nationis: quibus ita sunt superba et rigida / q per humilitatem et obedientiam nostrum flecti: nisi forte cum magno impatitiae strepitu et dolore. Quibus dicit illud Deuter. xxiij. Percutiat te de⁹ vlcere pessimo in genib⁹ et in iuris. ¶ Genua humana flectuntur in posterius versus dorsum: genua vero quadrupedū flectuntur in anterius versus ventrem: excepto tamē elephante: qui pedes posteriores dicit flectere sicut homo. Et i hoie etiam lacerti brachiorū flectuntur ad interiora / et super cor et caput: in quadrupedib⁹ vero flectuntur ad interiora versus ventrem: sicut potest sensibilibus experiri: sicut dicit Philib. xj. c. xlv. Genua et brachia significant affectus et opera: qz scilicet mediantibus genib⁹ corpus deorsum et mouetur: sic anima mediantibus affectib⁹ de vna re ad aliam flectitur et mutat. Igitur differentia est et debet esse inter hoies et iumenta. I. inter bonos et malos: qz pro certo genua elephantū et hominū. I. affectus personarū rationaliū / spiritaliū et iustarū / debent flecti ad posteriora. I. ad bona futura: scilicet ad gloriam paradisi: que venit post hanc vitam. Brachia etiam. I. opera istorū debent ordinari ad cor. I. ad utilitatem conscientie: ad caput. I. ad honorem capitis nostri christi: sui honoris et reuerentie: quia scilicet opera nostra debent ad cordis et anime utilitatem: et ad diuine laudis reuerentiam fieri. Affectus vero et cogitatus nostri semper debent ad posteriora bona celestia: nō ad mundana et presentia inclinarī. I. parali. ultimo. Hic flecto genua cordis mei: precans a te bonitatem dñe. Sed prul dubio in quadrupedibus. I. in carnalibus et peccatoribus non sic: qz pro certo genua tiliarū et lacerti brachiorū: hoc est dictū: istorum affectus et operationes flectuntur / ordinantur et inclinantur versus ventrem. I. ad carnis voluptatem: et ad anteriora. I. ad presentem mundi prosperitatem. ¶ Eccl. xvj. xvj. debiles et genua dissoluta / mulier que nō beneficat virū suū. I. aia que nō principaliter intendit ad christum. ¶ Genua sunt membra corporis / super quibus nutritur folet puerum suū sustinere: et ipsum blandiendo oblectare. Et sic per genua possum intelligere sustentationem spet et diuine consolationis / quibus de⁹ blandis suis fidelibus in presenti. Et etiam sustentationē eterne fructuosis / qua de⁹ blandietur iustis hominibus in futuro. ¶ Ia. xlv. Ad vbera portabimini: et super genua blādiatur vobis. ¶ Et dicit qz nutritur est diabolus vel mūdus: cuius duo sunt genua: scilicet mūdus prosperitas: et carnis voluptas. Sup istis ergo cōsolatur et portat diabolus beatulos suos: et eis blandit: et eos delectat: cōcedens eis delectabilia huius mūdi. Et ideo Job iij. plangebat talibus genib⁹ se fuisse susceptū: dicens. Cur exceptus genibus: cur lactatus vberibus: et sic sicut genua lachrymis sunt propinqua (vt supra dictū est) sic vere genua mundane prosperitatis inducūt lachrymas eterne aduerſitatis. ¶ Eze. vij. Per cuncta genua fluent aque.

Capitulum. I. de cruribus.

Curramus cū eis. Tibi etiam dicunt: eo qz in longitudine et cōcinitate instrumento musico qd tibia dicitur simulant. Sunt igit crura membra fortia: et ossib⁹ fortissimis cōposita: et sicut columne fortissime ad sustinendū totius mole corporis ordinata. Inter femora et pedes sunt media flexibilia: etia sunt et mobilia: et medullis iterū irrigata. A parte dō posteriore solū in hoie sunt carnosia vt sunt iumenta: vt dicit Philib. xj. ca. xlv. Quis in egypto inuictus sit hō qui iuras in crurib⁹ non habebat: sicut ait. Per crura ecclesie possunt intelligi predicatorēs et doctores / qui more tiliarū doctrine modulos citharisat. Tales enī sunt sicut columne fideles: et sicut corporis ecclesie fundamenta. ¶ Eccl. xvj. Colūne marmoree super bases argenteas et. Fortib⁹ enim ossibus cōstitit debent esse cōpositi: et medullis deuotionis et gratie irrigati: et carnositate et mollitie cōpassionis muniti. I. inter superiores et inferiores medij: et eis de⁹ pportionaliter informati. Et ideo p istos currunt: inq̄nt per ipsos sumus ad cursum boni operi erudit: et tū verbaliter q̄ exēplariter informati: vt sic bene possit dici illud qd de ecclesia dicit Lan. v. Crura ei⁹ colūne marmoree: q̄ fundate sunt sup bases aureas. ¶

etia p crura possunt intelligi boni plati / q̄ sunt ecclesie fundamenta. ¶ Carnositas tñ cōpassionis solū in hoibus. I. in personis rationalib⁹ inuenitur: inter quos etia quidā sunt q̄ furis cōpassiōis patiuntur: et qui carnosia teneritudine clemencie nō dorant. ¶ Et etia intellige virtutē fidei et fortitudinis / q̄ sustinent aie edificū cum virtutū membris et.

Capitulum. Ii. de pedibus.

Pedes sunt extrema membra corporis / q̄ corporis totū portant onus. Et constāt pedes ex quadraginta quattuor ossib⁹ fin. ¶ Et constāt q̄ inter se nectunt et ligantur: colligantur: vt corpus per ipsos fortius sustentetur: et vt portando corpus facilliter mouetur. Et sūt pedes inter⁹ osses et nervosi: et tñ carnosii et planti / aliquidū concant et amect. Per pedes in scriptura intelliguntur affectus. Aug. Per ea meos affectus: meos: eo feror quocūqz feror. Igitur igit pedes affectionis nostre: debent esse per cōstantiam osses / p mollie pietatem et clementiam carnes et p flexibilem obedientiam nervi: p humilitatē caui / p simplicitatem planti. ¶ Eze. i. Pedes corū pedes recti. ¶ Et dicit qz pedes significant agricolas et mercatores: q̄ in corpore ecclesie sunt infirmi et extremi: et tamē suis laborib⁹ portant et sustinent totū mūdum. Et ideo isti debent esse planti p veritatem / caui p charitatem: q̄ scilicet omnia cōseruent carnosii per pietatem / osses p cōstāte firmitatem / nervosi et colligati per cōcordie unitatē. ¶ Sal. lxxviii. Inclinauerūt in cōpedib⁹ pedes eius. ¶ Et dicit qz pedes et fundamentum ecclesie sunt plati: et. sicut supra. ps. Perficit pedes meos tñqz cernoz. ¶ Scdm Arist. lib. iij. de partib⁹ animalū. Buita animala quattuor habent pedes: et hoc necesse est (vt ait) pro eo qz toti corpus eorū p longū inclināt ad terrā: et pro eo etia qz appetitū brutali ipsa animala respiciūt in inferius versus humū. De hoib⁹ vero et volucrib⁹ nō sic: qz quādā leuitate corporis erigunt: et ad terram corporaliter nō deprimunt. Sic vere sunt mali aiales et camales: qui ex toto ad terrā. I. ad terrena sunt inclinati et depressi: qz pro certo isti habent quattuor pedes quibus inclinantur. I. quattuor affectus: qz p bona terrena brutaliter euagantur / q̄ sunt spes et gaudij timor et dolor. Boni hō spūrituales et rōnales qui per contemplationē se erigūt ad eternā / duob⁹ affectib⁹. I. duob⁹ affectib⁹: scilicet amore dei et p̄mi sunt cōtenti: dicentes illud ps. Perficit pedes meos tamqz ceruorū / et sup excelſa statuens me. ¶ Et fin Arist. lib. iij. de partib⁹ animalū. Pūilus equū in luuētute posterior pedes tēgit auriculas: cū aut creuerit / non: ratio est: vt ait: qz in quadrupedib⁹ pars posterior in luuētute maior est et altior: anterior autē minor et bassior. Quādo vero adoleſcit: fit eō uerſo: qz pars anterior crescit et maioratur: posterior vero respectu anterioris attenuat. Et cōuerso aut in puero seu i homine: qz dū puer est / pars anterior grossior est et p̄dessor posterior. Et inde est qz puer manib⁹ terrā tangit: nec se sursum erigit vel extollit: cū autem creuerit / fit pars posterior maior anterior: et sic se solet sursum erigere / cū iūte polleat leuol. Per qdrupes itelligo malos: p hoies hō bonos. Ite p p̄tē ateriorē itelligo sensualitatē / q̄ pcedit: p p̄tē aut posteriorē itelligo spūalitātē q̄ succedit. ¶ Ite dicit apls. i. ad Cor. xv. Pū qd aiale: deinde qd spūale ē. Igitur istū ē verū qz in qdrupedib⁹. I. in p̄tē rudib⁹ q̄ in luuētute et p̄ncipio ps posterior. I. spūales affectus maiores sūt q̄ ateriores. I. sensitiue et camales: qz scilicet p̄cul dubio q̄ crescent in etate: tūc minorant in bonitate: et crescit in vanitate. ¶ Ite scilicet pars anterior sensualitatis crescit / et pars posterior spūalitatis deo crescit. ¶ Pro certo multi sunt q̄ in luuētute sunt optimi: et i senectute sunt pessimi. ¶ Ite dicit. xij. Sūt nouissima hōis illa p̄iora priorib⁹. Sed vere contrariū est in hoib⁹. I. in p̄tē rōnabilib⁹: qz p certo i istis q̄ in luuētute ateriora. I. carnalia p̄p̄ō derāt posteriorib⁹. I. spūritualib⁹: et ideo sit qz p̄tē ad terrena p auaritiā inclināt: tādē vero spūalia et posteriora in eis crescent: anteriora vero et carnalia decreſcūt: et sic tales camales ad deū erigunt: et sensum ad bona eterna p affectionem et desiderium extollunt. Job. xlij. Dominus autē bñdixit nouissimis tob magis q̄ p̄ncipio ei⁹. Et Job xlij. Pacati reddet habitaculū iustitie tue: inſatiabū spūra tua fuerint euas: et nouissima tua multiplicent. Uide ista expōſita infra. li. x. c. de poledro. §. i. ¶ Ite Arist. dicit qz qd aial q̄i federe vel dormit / solet flectere quattuor pedes: p̄tē

Ca. LII. De Offibus. Fo. XXXIII.

ter elephante q̄ propter pondus corporis sui nō pōt flectere quatuor simul: sed duos posteriores/ quos replicat sicut homo. Sic vt cōter oīs hoīno q̄ vult p cōtemplationē dōmire/ q̄scere vel ledere/ debz pedes affectionū in ap̄ flectere/ refringere p̄plicare. Quid nō faciūt multi q̄ sunt in religione: q̄z more elephantis nolūt pedes t̄ affect⁹ suos ex toto flectere: sed partim ad mūdū extēdere: partim a mūdō retrahere et plicare: et partim ad rēpōalia stare: et partim p cōp̄lationē sedere. Et dīc q̄ elephas est p̄lar⁹/ q̄ ex toto nō pōt pedes affectū refringere a mūdānis: q̄z partim h̄z stare p̄ actiua/ et partim sedere p̄ cōp̄latiua. At de sup̄a de genib⁹ q̄n̄ flectitur. ¶ Itē dicit Aristoteli. q̄ pes dexter matris est motus q̄ sinister: et idē est/ vt ait q̄ aliq̄ nobilita aīalia p̄mo mouent pedem dextrū/ sicut est canis et domedari⁹. Inde etiā ē vt ait q̄ mulier in vtero habens masculū/ subito vocata pede dextrū p̄ponit: contrarium autem est de muliere q̄ parat femellam in ventre/ quia scilicet ista solet semper pedem sinistru ante alium mouere: vt dicit Galenus super aphorismos. Et inde est vt dicit p̄linus libro. xi. cap. xlv. q̄ omnia animalia a dextris partib⁹ incedunt/ sinistris incubant. De lupo etiā et vulpe dicit Aristoteles q̄ p̄mo pedem sinistru mouēt: et hoc quia pedes et tibia sinistras habēt lōgiores: et ideo semper claudicant quando currunt: quia scilicet a sinistris se erigunt/ et a dextris se deprimunt et deflectunt. Pes dexter est bonus affectus et spiritualis et virtuosus. Sinister vero est malus affectus carnalis et vitiosus. P̄ dicitur. iij. Et las que a dextris sunt/ nouit dominus: peruerse autem viē/ que a sinistris sunt. Igitur istud est verum q̄ illi qui cōceperunt masculum. i. bonū et virtuosum. p̄positū: illi etiam qui sunt leones/ nullū timendo p̄ consistēte firmitatē: canes li/ se oneri inclinādo p̄ patientie humilitatē: domedarij/ celesiter currēdo per obedientie agilitatē/ et per diligentie fidelitatem: pedem dextrum. i. bonū et spirituale affectū p̄mo mouent/ et se in ipso principaliter agitant et exercent. Quia scilicet p̄mo a ante omnia / bona spiritualia et eterna appetunt et desiderant et affectant. Et econuerso illi qui femina. i. molli et inepro p̄posito sunt impregnati: et qui more lupi pede et rapine sunt dediti/ et more vulpis p̄ malitiam depauiati/ solent sinistru pedem. i. carnalem et sinistru affectus p̄mo ponere/ et ipsos longiores et potētiōres habere/ et super eos se erigere et sustinere/ super dextros autem et spirituales se deprimere / et ibi modicū se tenere: ipsosq̄ postponere/ et vltimo mouere: et p̄ consequens in via motū nō recte incedere: sed p̄ diuersa vitia claudicare. Iij. Reg. xvij. Aliquo claudicatis in duas partes: Ibi ergo dicit Eccles. x. q̄ cor sapientis in dextera eius/ et cor stulti i sinistrā illi. Aliter est ergo q̄ dextri pedib⁹. i. bonis affectibus ad paradisiū mouemur et incedim⁹: sinistris vero. i. malis et carnalib⁹ affectionib⁹/ in istis temporalib⁹ incubamus/ et ibi requiescimus et sedemus. Etate. xxxij. Ibi cu baulit lamia: et emittit canulos rē. Et dīc q̄ anima spiritualiter habet duos pedes: scilicet dextrum quo incedit/ (hec est fides: quia secundum apostolum. i. ad Corinthios xij. p̄ fidem ambulamus. Ista enim nos constituit viatores.) sinistru item cui incubat/ hec est spes: in qua homo spiritualiter requiescit. ps. Caro mea requiescet in spe. Et dīc q̄ motus pedis dextri significat bonum opus/ motus vero pedis sinistri significat malum opus. Ergo quando quis mouet pedem dextrum. i. exercet bona opera/ profecto signum est q̄ talis est p̄gnans masculo. i. bono proposito. Et econuerso/ si motum sinistru malorū opum exerceat/ signum est q̄ in corde suo femine mali et vni p̄positi fetum parat. Et dīc q̄ pes dexter est sustentatio scētie et gratie: sinister est sustentatio mundane sapientie / et terrene substantie. Boni igitur pedem dextrū p̄ponit sinistru: quia spiritualia p̄ponunt terrenis: mali vero econuerso/ sinistru dextro. i. temporalia spiritualib⁹ et eternis: vt sup̄a. ¶ Aliqua sunt animalia que pede vtuntur loco manus/ sicut est periolus et simia inter quadrupes/ psittacus et pelicanus inter aues. Sic vere multi sunt/ qui cū non habeant manus. i. operationes/ loco manuum habent pedes. i. bonas affectiones. Quia pro certo vbi potestas operā dī deficit/ bona affectio eius loco sufficit. Quod non

solum verum est in bonis: immo etiam in malis. Apud dominum enim siue bona siue mala voluntas pro facto reputatur. ¶ In apibus et in locustis pedes anteriores sunt posterioribus breuiores rē. vide de locusta libro de auibus. ¶ Omne animal quadrupes habens multas scissuras pedum/ generat filios cecos: vt dicit Aristoteles: sicut leo/ canis/ vulpes rē. Sic vere omnes illi quorum pedes. i. affectus diuisi sunt ad diuersa et varia bona mundi/ generant filios cecos. i. faciunt mala opera et tenebrosa/ vel filios cecos. i. subditos ignorantes: quia scilicet tales suis verbis et exēplis/ illos quos gñant/ scilz subditos et imitatores faciūt ignorantes et cecos. Ad at. xij. Lecti sunt: et duces cecorū. Et ideo tales debēt carere comib⁹ dignitatib⁹. ps. Omnia peccatores terentur. ¶ Pes igit in vltimo aīalis est positus ad eius perfectionē: long⁹ et planus ad vīgūm ad vestigiū impressionē/ digitis est distinct⁹ ppter decoris formationem/ ossis et nerueus ppter fortiorē durationē. Toti corpori est necessari⁹ ad ipsi⁹ sustentationē/ et de loco ad locū vehitiōnem. In feris etiā et in aīalibus est vtilis ad corū defensio nē. In volatilib⁹ scilz pedes et curui vngues viles sunt ad cibū et vict⁹ acquisitionem: et in natatilib⁹ clausi vngues valēt ad sui in aquis regimē et directionē. Tales pedes possunt significare finalem perseverantiā/ q̄z inter membra corporis. i. in cōgerie virtutū/ finalē et vltimū tenet locū. Ista enī debet esse vestigiū bonorū operū/ impressiua/ decem articuloz. i. decem mandatorū cōsentia/ ossis et neruei firmitatis possessiua/ corporis. i. gēneris virtutū sustentatiua/ aīe ad celum vehitiua/ prede eterne glorie acq̄sitiua/ et aīe nauigando ad celestia regitua. Ibi q̄ perseverauerit vsq̄ in finem/ hic saluus erit: sicut dicit 2. cor. xij. ps. Pes me⁹ stetit in directori ecclesijs tuis benedicā te dñe. Et dīc q̄ pedes sunt pauperes / q̄ in corpore ecclesie vltimū locū tenēt. Isti igit debent esse plani benignitate/ durī/ ossis et neruei patientie firmitate/ longi spei loganimitate ad predā eterne glorie capiendā: diuisi charitatis capacitate: in aquis vero bonorū temporalū clausi voluntaria paupertate. Et expone oīa de pedib⁹ affectu rē. Et dīc q̄ pedes sunt connecti rē. sicut sup̄a. ¶ Planta pedis est inferior pars pedis: a plantis dicta p̄m. Iliod. Et pars pedis durior/ ne scz facilius lederetur eundo rē. Et est planta illa pars aīalis/ que vestigiū imprimi incedendo. Ista planta potest significare animi voluntatem/ que scilicet debet esse plana per humilitatem/ cōcava per spem/ longa per cōstantiam/ fortis et dura per impressionem bonorum operum/ vestigiū bonorum exemplorū effectus. Et sic dicitur illud Eccl. i. ¶ Planta pedis eorum quasi planta pedis vltuli rē. Et si vis per plantam pedis intellige senectutem / que est extremitas vite / vbi procul dubio in nobis debet inueniri plantities et durities rē. sicut sup̄a. ¶ Calcane⁹ est extrema pars pedis. Et est calcaneus rotundus/ durus/ solidus/ et cum cauiilla colligatus/ totius corporis mole pressus. Difficilis est curationis si vulneratur / quod accidit propter carnis paucitatem/ et propter motus continuitatem. Calcaneus est senectus/ et vltima pars vite nostre: quam procul dubio moles totius corporis. i. defectus totius iuuētutis premit: et ideo vulneratur. Senectutis calcaneus p̄ p̄ctū vulneratus/ difficiliter potest curari: q̄ scilicet vitia senū sūt quasi insanabilia/ et hoc facit duritia obstinatiōis/ paucitas carnis. i. dulcedinis gratie et compassionis/ et multiplex motus iracundie et turbationis. Et de muliere ideo serpenti dictum est. Gene. iij. Ipsa conteret caput tuum: et tu insidiaberis calcaneo illius.

Capitulum. iij. de offibus.

Icto de membris corporis dissimilibus seu officialibus: dicendum est de membris consimilibus: et primo de offibus. Nam scdm̄ Constantinum. lib. iij. Ossa sunt duriores et sicciore partes corporis animalis: et hoc necessarium fuit vt alt/ ad corporis carnis sustentationem/ et ad membrorū interiorum defensionem. Sunt ergo ossa frigida/ sicca/ alba/ dura/ fortia/ concaua/ forma et qualitate diuersa/ neruis iūicē colligata/ mutuo se p̄ngētia/ medullis inter⁹ plena/ et carib⁹ exteri⁹ coop̄ta/ miro nature artificio iūicē ordiata In corpe eccle ossa sūrviri iusti et p̄fecti/ et maxie religiosi/ cecē

predicatores et plati qui scilicet carnes et nervos. i. fragiles et im-
 pectos fouent. sustinent et suppoant. Isti igitur debent esse
 sicci p abstinentiam. duri p pietatem. fortes p costantiam/
 albi p mundiciam. cœcui et vacui p paupertatem. medullosi
 tamen p deuotionem et pietatem. nervis colligati p amicitiam
 et charitatem. inuicem ordinati p decentiam et honestatem. car-
 ne cooperti p sue fragilitatis piderant vilitatem. Unde ra-
 lia possunt signari in illis ossibus de quibus dicitur. *Ecce ego in-
 trointra in vos spiritum. et uiuatis. dabo super vos nervos. et super crescere faciam super
 vos carnes. et super extendam in vobis cutem.* *Et scilicet talia
 ossa ecclesie debent habere spiritum gratie et veritatis. nervos
 charitatis. cutem exterioris honestatis. et carnes. i. colide-
 ratione sue carnis fragilitatis. Et sic dicitur qd ossa aie sunt vir-
 tutes. qd scilicet debent esse inuicem cœcarnate. et ad sustentem
 mentum aie. ne p vitia defluat. ordinate. medulla deuotionis
 replete. et inuicem in ania ordinate. *Et ossa sunt exterius
 multum dura. intus tamen sunt molli medulla repleta. et hoc
 ne cœcarnitate frangantur. et ut per ipsam medullam nutriantur.
 Lœuca etiam sunt ossa. et non solida. ut leniora efficiantur. ne
 forte si essent cœcarnata. nimio pondere grauerentur. Sicve-
 re plati exteri debent esse duri p apparentem seueritatem. intus
 tamen in mente debent esse molles et medulla pleni p pietatem
 et benignitatem. et hoc ne forte frangantur p odium vindictam.
 vel crudelitatem. Bonis temporibus etiam debent esse vacui p
 ipsorum cœtemptum et spiritalem paupertatem. et cœcui p humili-
 tatem. ut sic sint magis leues. surgendo p affectum ad celestium
 felicitatem. et minus ponderato p terrenam cupiditatem. *Job. xxi.
 viscera eius plena sunt a dīpe. et medullis ossa illius irrigantur.*
 tur. *Et ossa masculorum fortiora sunt ossibus feminarum. Ossa
 etiam piscium et aulium valde debilia sunt respectu ossium ani-
 malium aliorum. Pisces sunt molles et carnales et luxuriosi.
 Femine. qd naturaliter sunt auare. sunt avari. et cupidi et ab-
 iecti. Aues vero qd alte volat. sunt superbi et elati. et presumptuo-
 si. Igitur ista tria genera personarum debilia habent ossa. i. cœ-
 stantia debilem et fragilem. qd pro certo isti sunt debiles ad
 resistendum et fragiles ad opandū. Ita qd de diabolo possunt
 dicere illud ps. *Quasi leo sic contriuit ossa mea.* *Et car-
 nes que sunt propinque ossibus. sunt ceteris dulciores. et hoc
 est. propter dulcedinem medulle. qd est inter ossa posita. cuius fa-
 mi exhalantes faciunt dulcedinem. Sic vere illi qd frequentat
 viros bonos. osses et medullas. sunt ceteris meliores. de
 medulla enim sunt gratie et scientie aliquid eis infusus. et ideo sa-
 por virtutis in eis generatur. *Prover. xvi. Dulcedo anie sani-
 tas ossium.* *Et ossa naturaliter sunt sicca et dura. graua et
 insensibilia. nervis inuicem colligata. et etiam medulla interi-
 us irrigata. et inest ipsi ossibus. qd scilicet non recreantur. ad ignem
 etiam posita non siccantur. nec curant. nec liquant. aut mollescunt.
 et si fracta fuerint. difficiliter reuigunt. Et sic ossa sicca. in-
 uicem fuerint. tumultus et garrulitas generatur. Talia ossa sunt
 diabolici peccatores. Isti enim sunt sicci p deuotionem. duri
 p obstinationem. insensibiles p incōpassionem. medulla ple-
 ni p carnalem affectionem. inuicem collidentes p garrulam et
 ineptam locutionem. nūq̄ liquescētes p igneam contritionem. et
 vix aut nūq̄ recrentes p penam et puerionem. si scindant p
 peccatū et infectionem. et difficiliter se reuigētes p concordiam et dile-
 ctionem. qd p diffensionem frangit aut diuidunt. inter se nervis et
 amicitia colligati p malā et improbam pederationem. Ideo de
 diabolo dicitur. *Job. xl. Aserui testiculos eius pplexi. ossa eius
 velut fistule eris. et cartilago ipsius quasi lamina ferrea.* *Et sic
 si vis dic qd ossa. i. virtutes constantes et fortes nūq̄ debent lique-
 fieri vel flecti igne tribulationis. nec mollescere aqua. ppe-
 ritatis et mundane cōsolationis. *Et talia aialia videntur
 habere solida ossa sine medulla. sicut est leo et elephas. me-
 dulla enim talium p substantiam ossium in occultis partibus videtur
 dispersa. Talia autē aialia sunt ceteris fortiora. et ad libidinem
 minus prona. Unde etiam solus de hydamo fraxulano hoīe
 fortissimo dicitur qd ossa eius deperibilia sunt non habere medul-
 lam. qd etiam nec sinit. nec sudasse cōpertum est. Et ideo p̄m in
 olympico certamine p̄cratū reposuit coronā. p̄er medul-
 lam. qd est mollis et vinctuosa et pinguis. intelligit gōvolutatē
 vel dulcē luxurie carnalitatis. qd scilicet ossibus nris. i. interioribus
 viribus. et potētis naturalis est inserta. Illi ergo qd sunt ossa et
 medulla leonis et elephantis xpi. et qui p virtutē constantie sunt*******

solidi et cōpacti. et qd medulla carnalitatis et imūditie sunt
 pinati. sunt videri p alios ipsam fortitudine roborati. et p
 victoria et certamine huius mundi. corona celestis glorie coro-
 nati. et ad spem dū p malā locutionem. ad sicutū p auaritiā
 et ambitionem minus sunt naturaliter inclinati. *Iaco. i. Beatus
 vir qd suffert tentationem. qm̄ cū pbar fuerit. accipiet coro-
 nā vite.* *Et sic dicit qd ossa sunt interiores potēte vel affectioes
 aie. qd si medulla carnalitatis careat. et si se solida et firma p-
 maneat. spirituali fortitudine in tentationū et tribulationū
 certamine multum valent. et ad sicutū p auaritiā. ad spem
 dū p luxuriā minus vacat. Et sic dicit qd medulla significat dū-
 tias. quarum abundantia generat luxurie carnalitatis raritas
 vero et paupertas cauat continentie castitatem. *Et talia qd
 to plus in ossibus habent de medulla. tāto sunt ad libidinem
 magis prona. et ideo ē qd elephas cuius ossa medulla dicunt. ca-
 rere castissimū aial fertur esse. Sic pcul dubio illi qd habet
 magnā copiam medulle delicias. libere exercet ac luxurie
 et imūditia. Et ideo elephantes. i. viri iusti et abstinentes. qd
 carent deliciarū medulla. abstinent a luxurie corruptela.
 qd fm̄ heteronyma. *Uter satur facili spumat in libidine.
 et fm̄ ecclesiastici. Qui abstinentes fuerint. adijcet vitam.***

Capitulum. liij. de medulla.

Medulla fm̄ cōstantinū est que dā substantia vinctuosa. in medio ossium collocata. et ex purissimis
 partibus vinctuosi humoris. in spine et ossibus cœcarnatib⁹
 generata. Istia igitur fm̄ spm̄ calida est et humiditas. et frigiditatis et siccitatis ossium tēpera-
 tura. et nervis mediantibus a cerebro p medullam spine descen-
 dentibus. et sensus in membris qd sub collo sunt. effectua.
 Et fm̄ Thidoc medulla dicitur a madefactione. eo qd totū corp⁹
 madefaciat et humectet. *Medulla ē dīna grā. qd ē alba p is-
 nocēre puritatem. pinguis et glutinosa p charitatem. mollis et res-
 neta p pietatem. Istia igitur ad multa spūaliter valent. qd scilicet
 ista motū bone opationis. et sensum sapientie et discretionis
 pcurat. siccitatem incōpassionis et frigiditatem in deuotionis
 tēperat. et a cerebro. i. a deo p nervos bonarū affectionū des-
 cēdēs. totā aiam spūaliter vegetat et humectat. *Job. xxi. Me-
 dulla ossa illius irrigat.* *Medulla defuit. humor. qd ad
 luxuriā excitat. et inde est qd aialia que multum habent de
 medulla. luxuriosa sunt. Et de ossibus. *S. vltio. *Sicut
 dicit varro. Ossa medulla imitatur natura lune. tā in aialia
 bus qd in plantis sicut est videre in cōchylis marinis et sili-
 bus. qd scilicet in plenilunio augmentantur. et in nouilunio vacuan-
 tur. Unde etiam. *(sicut ait) in plenilunio non est bonū arbores
 plantare seu inserere. qd scilicet fructus efficiuntur. et in nouilunio de fa-
 cili cōputrescunt. et hoc forsan accidit. propter superflūam humiditatem.
 quā tūc succulenti vel arbor cōcūtit. in medulla cuius
 superflūum non potest dirigi a natura. qd nō finitimum ad fructus
 causa vermiculationis vel putrefactionis existit. Luna est
 mūdā pspertas. qd quīs splēdeat. tū fluit et defluit. *Medul-
 la est interior amor et affectio. Et pro certo ut cōter omnes
 hūior. et amor mūdānoz amicorū cōuertit se ad lunā. i. mūdā
 pspitatem. et fm̄ qd ipsa fluit et defluit illis qd diligūt. et hoc
 et medulla sue affectiois et amoris. crecit sicut et decrecit. Et
 ideo si ptingat qd durante plenilunio. plenitudine psperti-
 tatis mūdane. aliqua arbor. i. aliqua persona succulo noui
 amoris alicuius inserat. nūq̄ exinde puenit ut cōter fructus
 bonus. qm̄mo sēp solet ēē fructus finis talis amoris. i. mūdā
 sus. et diuersis factis vitiosus. corruptibilis et non durabilis.
 sed defectuosus. qd scilicet tales amat dum durat. psperta. oīst
 vero vel deflūt dū venerint aduersa. *Eccl. vi. Est amicus
 focus mense. et non pmanebit in die necessitatis. Et sic dicit qd
 luna est mūdā pspertas et fortuna. qd si plena fuerit. hoc est
 dictum. si nobis fauerit. et abundauerit humore superfluo et me-
 dulla diuitiarum. et deliciarū taliter nos replebit. qd natura. i.
 discretio vel ratio. ipsas regere nequeat. si inde pmes auar-
 titie. et putrefactionem luxurie generabit. *Medulla enim qd mūdā
 diuitie illis qui ipsas regere nesciunt. vermes diuersorū
 criminū introducant. *Eccl. xliij. Subter te sternetur tineae.
 et opimentū tuum erūt vermes. Et sic dicit qd fructus. i. merce-
 des talium humoris. et superfluarū diuitiarū qd a discretione de-
 bite non regunt. vermes eterne dānationis cōcomitant. qd
 sicut dicitur. *Eccl. lvi. Vermis eorum non morietur. Et de credidi-
 ne. *S. vlt. *Qui sunt aialia quorū ossa dicuntur medulla carere************

sicut leo. **Q**uod p̄ t̄to dicitur: quia valde habet modicum de medulla. q̄d p̄t: q̄ eius ossa ita sunt solida / q̄ simul cōcussa ignē emittunt. Sic vere multi sunt / quorum ossa. i. quoz interiores affectus sunt sine medulla pietatis / q̄nimo in se cōtinent ignem in acie / et crudelitatis. **P**re. iij. **A**ddit ignē in ossibus meis. **S**cđm Dioscoridem / medulla maxime autē / aialū siluestriū valde ē medicinalis / solet ei scissurā labiorū conglutinare / dolorē auris sedare / duritiā glandiū emollire / vesicas pedū sanare / dolorē mamillarū / et gutturis mitigare: et in ecclis et phthysicis humore p̄ditū restaurare. **A**lia est medulla spūalis: scz pietas / charitas / vel gr̄a. **I**sta est enī que remediatur labijs / tollendo omnē scissurā / in ep̄a locutionē: auribz / p̄bēdo audiēdi / vbi dei p̄p̄ritū dinem / et deuotionē: cordis glandibz / molliendo oēm duritiā / et obstinationem: pedibz / tollendo scz exide vesicas. i. oēm sup̄biam / inflationem / et p̄sumptionē: gutturi / et mamillis / deuotionem / et p̄passionem tempando / et dilatando eoz gustū / et lacionem: ecclis et phthysicis. i. pauperibz / et p̄sumptis / reparatio in eis humorē. i. spem / et cōsolationē. **I**bi igitur dicitur de medulla pietatis illud. i. ad Timor. iij. **P**ietas ad oia valet. **C**apitulum. liij. de cartilagine.

Cartilago est quedā substantia inter carnē et ossa media / tenera / flexibilis / p̄lucida / in ossiū extremitatibz / vt leui? moueant / posita / et ad flectendū vel mouendum sine sui ruptiōe / naturaliter coaptata: sicut p̄t in auribz / et nartibus / que sunt mēbra cartilaginea / q̄ flectunt / et non frangunt / s̄m **C**onstātinū. **C**artilago aīc significat ipsi? flexibilitatem ad bonū: que scz debet esse media inter duritiā ossiā et tēneritudinē carneam / q̄ sciz non debet esse nimis dura p̄ obstinationē nihil credendo / vel nimis mollis p̄ indiscretionē indifferēter recipiendo / et se ad oia deflectendo. nō est enī credendū omī spiritui: sed p̄bate spiritui / si ex deo sunt. **I**oā. v. **F**lectat igitur mens ad bonū documentū / cū quadam duritiā delibetatiue resistentē / ne forte sub specie boni sibi exhibeatur impulsus alicui? palliate inquit. **U**el dic q̄ in corpore ecclis / cartilagines sunt viri obediētes / iuxta voluntatem dei / et pelatoz ad omnia se flectentes: et sine ruptione ipatiente facilliter se mouētes. **S**ap. xvj. **A**d q̄d quis volebat cōuertebat. **C**artilago est nature insensibilis: caret enī sensu et motu / quātū est de se. et cartilago si scissa fuerit: nō recrecit: sicut supra de ossibz est exp̄sum. Sic vere cartilagines diaboli. i. p̄ctōres / q̄ scz ad omne malū sunt flexibiles et mobiles / nō habent sensum cōpassionis / nec morum bone opationis: imo si p̄ p̄ctm scindant: et ab vnitatē ecclis / se diuidant: nunq̄ amplius p̄ p̄ctm volūt recrecere: sed in statu peccati perpetuo remanere. **U**bi de duritiā obstinationis talium cartilaginiū dicit **I**ob. xl. vbi de diabolo seu behemoth dicit. **C**artilago illius quasi lamīne ferree.

Capitulum. lv. de neruis.

Nerui sunt quedam corporis membra gracilia / longa / cōcaua / mollia / et flexibilia: a cerebro et a nucha doxi orientia / spūitū aīalem cōtinentia / et sensum / et motū oibus mēbris corporis ad ministrantia: et alia membra / q̄ de se sunt inflexibilia / sua flexibilitate mouentia / et flectentia / s̄m **C**onst. et **I**sidorus. **N**erui corporis ecclis sunt viri iusti / et maxime sunt religiosi / p̄dicatores / et plati / qui a cerebro et nucha. i. a christo / et a beata maria / vel a papa / et ab ecclis originaliter p̄cedētes / p̄ diuersas partes ecclis sunt diffusi: vt sic dicat ecclis sia illud **I**ob. x. **P**elle et carnis? vestisti me: ossibz? et neryis cōpegisti me. **I**gitur tales debent spūitū animalē. i. spūitū sancti gratiā cōtinere / sensum deuotionis p̄bere / et motum opationis bone suis doctrinis / et exēptis alijs exhibere: et sic flexibilitate sue bone voluntatis poterūt duos / obstinatos / et inflexibiles / ad flexionem bonoz operū immutare. **I**gitur isti debent esse graciles p̄ humilitatē / longi p̄ longanimitatem / cōcaui p̄ charitatem / molles p̄ pietatem / flexibiles p̄ obediētiē facilitatē: et sic corpi ecclis poterunt facere mirabilē vilitatē. **U**el dic q̄ nerui significat virtutes / q̄ a cerebro christo / vel a nucha. i. a beata virgine p̄cedūt: et per animā se diffundunt: et motū bone opationis / sensumq̄ cōpassionis faciunt / et inducūt. **E**t sicut nerui inuicē sunt cōnexi / et bini / et bini inuicem colligati cōstiterunt: ita et causa fortitudinis aīa

lis sint s̄m q̄ magis sunt compressi et multiplicati: sicut dicit **I**sidorus et solinus: (vnde s̄m s̄m solinus) **U**arro vbi agit de prodigiola fortitudine / ponit **T**ritani gladiatores q̄ et re etis et transuersis neruis cōpactus erat: et ideo fortis erat / manibus etis et pedibus cōcactis / quicūq̄ fortissimum aduersarium leui impetu p̄sternere solitū / sic vere virtutes in aīa sunt cōnexę: et inuicē cōbinate et cōiunctę / et necessario plures inuicem adstrictę. **E**t sic qui neruos virtutū ex recto et ex trāuerso. i. ab oī parte habuerint / tantā spūaliē fortitudinem acq̄rent / q̄ hostes spūales facilliter superabūt / et vincēt. ad **I**ob. xj. **F**ortes facti sunt in bello / castra venterunt exterorum. **U**el si vis p̄ neruos potes intelligere inferiores iudices et platos / et maxime legatos / qui a cerebro. i. a papa originaliter exeūt: et pleni spūsancto ad diuersa officia p̄ diuersas partes mittunt et discurrunt. **N**erui quādo exeūt a cerebro / sunt molles et lenes: sed q̄to longius p̄ficiscunt: tanto amplius indurantur. Sic vere quando nerui. i. inferiores iudices et plati / p̄mo a cerebro et capite. i. a papa et rege mittunt: ipsi p̄cul dubio molles / dulces / benigni / et suauēs inueniuntur: et potissime q̄dū ipsi capiti. i. istis suis magistris et capitaneis primant. **T**imē enī si delinquerent: q̄ clamores ad suos dños cōtra eos p̄uenirent. Sed pio certo q̄ isti nerui elongant ab ipso capite. i. q̄ tales iudices vel legati sunt in distanti patria a p̄ncipe vel a rege / tūc p̄ crudelitatem indurant: et q̄ nō habēt quem timeant / subditis in duritiā dominant. **E**t sa. xlvij. **S**cū enī q̄ durus es tu / et neruus ferreus ceruix tua / et frons tua erea. **E**t sicut in corpore diuersi sunt nerui: et diuersis officiis deputati / q̄ scz vnum paruat ad oculos / et aliud ad aures / et aliud ad nares et. sic etiā in ecclis diuersi diuersa faciunt: iuxta doctrinā apostoli / diuersi diuersimode in mūdo seruūt et discurrunt. ad **R**o. xij. **O**mnia membra corporis nō eundem actū habent. **S**cđm **A**risto. autem neruus p̄cissus nō recrecit / nec diuisus reingitur: cuius tamen cōtrariū facit vena. Sic sunt multi ita in malo proposito indurati / q̄ si aliquo casu a deo vel ecclis / vel religionē / vel fidē / p̄ peccatum / apostasiant / vel perfidiā / scindunt vel diuidunt: nūq̄ ad vnitatem cōcordie fidelitatis et gratie amplius reuertuntur: nec corpori christi mystico amplius reingitur: q̄nimo in diuisione et schismate perpetuo cōmōratur: sicut videmus de schismaticis et de grecis: tra illud **E**sa. li. **A**tendite ad petram vnde excisi estis.

Capitulum. lvj. de venis.

Vene s̄m **I**sidorus dicunt quasi vie nature: vel quasi vie nātantis sanguinis. **U**nde et dici possunt a veniēdo / eo q̄ sanguis veniat per ipsas ad diuersas corporis partes. **Q**uantur igitur omnes vene originaliter ab hepate: sicut nerui a cerebro: arterie a corde. **U**ene ergo ab hepate exeūt: et inde nutrimentum quattuor humorum sūgunt: ipsūq̄ per corpus deferunt: et s̄m membrorū exigentiā / vnicuiq̄ ipm distribuit: et ipse intro nature ingento sibi inuicē subseruit: et p̄ suo exequendo officio / per oēs partes corporis se diffundunt. **P**er istas venas possunt in corpore ecclis militantis intelligi viri pii / qui scz possunt dici vene a venia / pio eo q̄ alijs veniam et gratiam largiunt. **U**el etiā a via seu veniēdo: quia scz per istos veniunt alijs cōsolationes et bona. **Q**uod vbi isti sunt qui ab hepate. i. ab ipso deo / sanguinem bonoz temporalium hauriunt: ipsum tamen sibi solis nō retinēt / imo omnibus membris indigentibus. i. personis pauperibus distribuunt et ministrant. **A**ctu. iij. **D**istribuebant vnicuiq̄ sicut opus erat. **S**ibz mutuo inter se subseruiunt: et se inuicem diligunt atq̄ fouent. **U**el potest dici de predicatoribus / qui a deo hauriūt sanguinem doctrine: et maxime quattuor humores. i. scientiam quattuor euāgeliorum: quē deferunt vndiq̄ / per diuersas mundi partes / et eo mēbra. i. personas diuersimode nutriunt et imbunt. **D**e venis que dicuntur arterie / quomodo a corde oriuntur: et quomodo pulsum vītam p̄ membra portant / et operantur / multa diceretur hic: sed sufficit quod est dictū supra de cerebro et de corde et pulmone et similibus. **U**ena est dispositionis corporis offensa: et maxime vena pulsabilis. **U**ena etiam est / si tempore debito aperta fuerit / corrupti sanguinis euacuatiō / et sanitatis inductiua: si p̄o aperta non fuerit / est mortis

eeee ij

aliquotiens causatiua. Vena insuper si indebite aperiat / ē bonorū humorū euacuatiua: et magnarū egritudinū effectiua. Per venam potest intelligi locutio: q̄ sicut dicit sapiens
 3 **Prouer. vi.** Vena vite os iusti. **¶** Ista est enī q̄ interioris animi dispositionē declarat: q̄ ex abundantia cordis os loquitur. Ista p̄ confessionē aperta: corruptos humores vitiorū purgat: q̄ per confessionē nō aperit: animā mortificat atq̄ dānat: q̄ mors et vita in manu lingue. Verū tamen si vltra debitū p̄ multiloquium se aperiat / tunc humorē diuersorū
 4 verborū euacuat: et animā p̄ multiloquia depauperat. **¶** In venis quādoq̄ cōtinetur humor corruptus: qui est infirmū tarū inductiuus: et aliorū etiam corruptiuus: sicut patet in leprosis: quorū sanguis est corruptus: qui etiā alios inficit et corrūpit. Sic vere in vena cordis multorū corruptorū sanguis male affectionis latitat: qui lepra peccati inducit: et circumstantes per mala verba et exempla fedat. **¶** Scdm̄ Arist. lib. ii. de animalib⁹ / vena incisa iterum reuincitur et recrefcit. sic vere vena cordis nostri si p̄ peccatum lesa vel scissa fuerit: iterū se debet per penitentia reuincere: et rursum ad integritatem gratie reuocare. **¶** Job. xliij. Ignis habet spem: q̄ si peccatum fuerit: rursus vitescit. **¶** Quales venas habet ovis sub lingua etc. vide de oue.

Capitulum. lviij. de carne.

Caro fm̄ Remigium dicitur a carne. i. a putredine / eo q̄ omnis caro putrefactioni sit iublecta. Caro enim: et postquam quādo corrupto sanguini admiscetur: de facti putredini subijcitur. Et fm̄ Lōstantinū tres species carniū sunt in corpore: scilicet caro glandulosa: q̄ est in mammillis: caro nervosa: q̄ est in musculis: caro viscosa et chartilaginosa: que est in iuncturis. Per carnem potest intelligi cōditio nostre carnis: q̄ fm̄ veritatem carni et putredini naturaliter est subiecta: et non solum corruptioni naturali: imo etiam corruptioni moralī: quia sicut dicitur **Gen. vi.** Omnis caro corrupta viā suam. Tres vero sunt carnis. i. carnalis vite / species: scilicet glandulosa et quasi montosa: que est vita superbiorum: nervosa et quasi ligans et fasciosa: que est vita avarorum: viscosa et lubricosa: que est vita luxuriosorum. Talis igitur triplex caro corruptioni vitiorum subijcitur: et corruptioni verū in posterum subijcitur. **¶** Job. viij. Induta est caro mea putredine et sordibus pulueris. **¶** Scdm̄ Lōstantinū caro est naturaliter calida et humida: caloris naturalis fomentum / ossium nervorum et lacertorū cooperimentū. Frigiditatis ossium tēperamentū: et a cultatū membrorū corporis replemētum. Per carnē in bono significato potest intelligi mollities pietatis: q̄ scilicet oibus se exhibet teneram et benignā. Ista est enī q̄ calorem pietatis et humorē deuotiōis cōtinet: et que nudis operimētū. Frigiditatis fomentum / vacuis et pauperib⁹ replemētum: et cunctis desolatō tēperamentū et defensionē exhibet atq̄ p̄bet. Unde de carne fluide pietatis potest intelligi illud ps. Caro mea imutata est ppter oleū. An etiam de ista intima charitate et pia fraternitate dicebant illi. iij. Reg. v. Quis tuū et caro tua sum? Vel dic q̄ p̄ carnē intelligit hō p̄
 5 flexibilitatis et benignitatis / q̄ facit oia supradicta. **¶** Caro fm̄ Arist. lib. ii. si inter maciem et pinguedinem temperata fuerit laudabilis est: si vero in humiditate vel pinguedine excesserit: tūc ad intellectū opera inhabilis erit. Sic vere si caro diuitiarū et substantia opalis mediocriter abudet: utilis est: si vero nimis affluat pinguedo / vel mollities delicias p̄p̄ritatis mūdane: tūc solent in hōie intellectualia et spūalia opa retardari: et etiā hebetari: q̄ sicut dicit ad Ro. viij. Qui
 4 fm̄ carnē sunt: q̄ carnis sunt sapient. **¶** Caro de se est pars corporis valde mollis et tenera: et lō impatiēs est opis et laboris. Vñ etiā illa aialia q̄ habet pedes valde carnosos: non possunt diu laborare: vel pedicare: sicut p̄s de hōie et carne loquor: pedes carnosī sunt: ideo indigēt coilo vel calciamēto. Sic vere illi q̄ nimis sunt carnosī. i. carnales et deliciofī: nō possunt bñ labores et tribulamina sustinere. **¶** Ps. xxiij. Caro autē infirma. Et ideo necesse ē eos corio mortuorū animalū. i. creptis et doctis p̄cedentū sanctorū munire: vt sic pedes suorū carnaliū affectuū possint securū p̄hāre. Et tūc dicere poterit hō talis illud ps. Caro mea refectet
 5 in spe. **¶** Carnes ppter silitudinē bonū p̄bet corporibus nutrimentū. Et ideo aues nobiles carne et sanguine tantūm

solent vesci. Sic vere sanguis et caro xpi in sacramento sunt optimū aie nutrimentū. **¶** Ioan. vi. Caro mea vere est cibus: Et ideo nobiles aues. i. hōies spūales et virtuosī: solent tales cibos carnis et sanguinis comedere: et exinde spūaliter se nutrire. Unde ibidem. Qui manducat carnem meā: et bibit in eternū. **¶** Aues nobiles pauce sunt carnositas etc. **¶** Vide de auib⁹ in generali. **¶** Ite caput q̄ est mediū valde nobile / magis est ossē q̄ carnosum etc. vide supra de capite. **¶** Aues ignobiles maioris sunt carnositatis q̄ nobiles: et maioris in hyeme q̄ in estate: p̄s de anatib⁹ et anserib⁹. Carnes enī istarū crescūt in hyeme ppter q̄etē: et magis crescūt in estate tpe propter motū. Sic vere ignobiles pecatores plus abundant in carnositate diuitiarū q̄ nobiles et iusti: hoc p̄o certo in hyeme presentis vite: vbi in mūdi prosperitate quiescunt: q̄ scilicet q̄ estas et feruor iudicij aduenit: tūc macies eterne paup̄ratis istos in inferis deuorabit. **¶** Esa. xviij. Attenuabit gl̄ia iacob: et pingues carnes eius emarcescent.

¶ Capitulum. lviij. de pinguedine. **¶** Pinguedo est quedā substantia mollis / alba et carnea de congelato sanguine generata. Et est enī Lōstantino sanguis veniens ad loca naturaliter frigida / in pinguedine congelat. Unde etiā fm̄ Arist. aialia q̄to amplius impingunt: tanto magis sanguine pauperant: sicut p̄s in hominib⁹ valde crassiss. Pinguedo est delectatio vel voluptas. Ista enī ex congelatione indeuotionis generat: q̄ scilicet sanguis interioris affectus per torporem et desidū congelatur: q̄ p̄cul dubio mens impingatur per carnalitatem: q̄ affectus congelatur et infrigidat per indeuotiōis tepiditatem. Et ideo illi q̄ abundant in pinguedine carnalis infectionis: vt cōter deficit a sanguine bone et spūalis affectionis. i. Reg. xv. Oblat est ei agad pinguius timens. Vel dic q̄ sanguis significat gratia delicti etiam memoria sanguinis iesu christi. **¶** Et p̄ certo illi q̄ per diuitias et delicias impinguntur teporalib⁹: tanto plus vacuant spūalibus. Ideo dicitur p̄s de iacob dicitur **Amos. iij.** Audite verbum dei vacce pingues que estis in monte samarie. Vel dic econtra q̄ per sanguinem intel igitur carnalitas: per pinguedinem vero intelligitur gratia deuotiōis pietatis et charitatis. **¶** Et p̄ certo illi q̄ pinguedine tali dotant: vt cōter carnalitatis sanguine nō inebriant. **¶** Econuerso illi q̄ abundant in sanguine carnalitatis: vt cōter parū habet de pinguedine gratie et charitatis. Vñ de bonis et pinguib⁹ dicit **Isa. xxiij.** Inebriabo animā sacerdotū pinguedine. **¶** Scdm̄ Arist. lib. iiij. de partib⁹ animalū: omne animal q̄to minoris est mor: tūc maioris est pinguedinis. Et econuerso q̄to maioris mor: fuerit tanto in ipso pinguedo minor erit. Et inde est q̄ reniculus dexter minoris est pinguedinis q̄ sinister: p̄ eo q̄ in dextera pte est mor: et calor magis fortis. Sic vere q̄ quis motū laborum et tribulationū subijcit: tūc calore charitatis amplius refouet: et i delictarū pinguedine iminuit. **¶** Esa. xviij. Attenuabit gloria iacob: et pingues carnes eius emarcescent. Et econuerso illi q̄ quiete p̄p̄ritatis letant: carnalitatis pinguedine cumulat. **¶** Impinguntur ē dilecti: et recal citrauit. **¶** Vide. s. de re nūb. **¶** Hōies pinguius q̄ infirmis: et feti boni: possit nō facili cōcipiū vel acquiri. Talis enī diuitiarū pinguedo solet calorem charitatis extinguere: motū boni operis tollere: et vias iterorū affectuū opilare: sic curatio p̄ne retardare: q̄ ceptū boni. ppositi impedire. Vñ de diuitie obstinato dicit **Job. xv.** Accurrit aduer⁹ eū erecto collo: et pingui ceruice armatus ē opus facie eius: et crassitudo. **¶** Pinguedo ē ignis et calor nutritiua: et sup̄flua ad superficiē erectiua: pellis siue coris remollitiua: pororū opulatiua: vacuitatis repletiva: rugarū cur: extēsiua: venarū et arteriarū cōp̄luta: sensus et rōnis ipe: et tūc acceptiua aialū retardatiua. Talis ē pinguedo diuitiarū vel delictarū: vel etiā pinguedo mūdane p̄p̄ritatis. Ista enī ignem auaritie inflamat et nutrit. Pellis cōuersionis relaxat et mollit. Poros affectuū opilat et claudit: et ibi intrare gratiam nō p̄mitte. Vacuitatē cordis mō

Ca. LIX. et. LX. De Cute et pilo. Fo. XXXV.

lis desideris repletur et cumulat. Venas volutatis copulmit et coculat: et super potentias anime erigit et exaltat. Rationem obscurat et hebetat: et conceptu boni, ppositi impedit et retardat. Et sic de tali pinguedine et pctoribz p dicit illud. *Eccl. xliiij.* Inebriabitur terra coru sanguine: et humus eoz adipe pingui. Vel dic q pinguedo est gratia et charitas: et deuotio que igne bonoz desiderioz solet nutrire: mentem molle: et vacuitate cordis virtutibz replere: conceptu malitiosi propositi retardare: et poros sensui claudere et velare.

Capitulum. lix. de cute.

Cutis fm ysidori dicitur a cuti grece: quod est incisio: eo q est exterior pars corporis: que pot diuidi et incidit. Et ista dicitur pellicula: q pellicula exterioris inuoluitur: et detracta dicitur coru: q carnis inuoluitur. Isti igitur carnis seu pellicule exterioris corporis suppositio: carnis est circulectens: et oia interiora munens atqz tegens: et fm variam membrorum dispositio nem nuc se contrahens: nuc extendens: et ppter naturalem sui tenuitatem super membra vnde se diffundens: et exterioris aeris inuoluitur: p membris interioribz se opponens. Per pellem seu cutem in corpore potest intelligi exterior: coueratio. Ista est enim que oia membra. l. omnia opera et affectus celat et conregit: vltus humanos ne interiora nra videantur: excludit et pellicula super oia que cogitantur interioris: se extendit: et obtutibz hominu se exponit: et diuersimode contrahit aut dilapit. Huc omnia possunt dici de cute substantie repositis. Vel dic q cutis aie est patientia: que frigidibus et tribulationibus exponit: ab ipa omnes interiores affectiones aie defenduntur: ut sic tam de cute bone couerlationis qz de cute patientie et durationis intelligat illud *Eccl. xlvij.* Superextenda in vobis cutem: et dabo vobis spiritum et viretis. Vel dic q cutem potest intelligi hypocritica coueratio: quia sicut in quibuldam animalibus sola cutis est: vltus: sic in hypocritis sola coueratio est bona. Ista e enim que oia feda et imunda operit: et ne vltus eoz videatur: cuncta circuncelat et pcludit: ita q ista sola cutis pulchra est et munda: turpe autem est et fedum: quicquid abiecit dicitur et subleuit. *Eccl. xlvij.* Extenda est sup ea cutis: et spiritum non habebat. Inter oia animalia homo magis tenuem habet cutem: et ideo facilliter ledit frigore vel calore. Et ideo necesse est q homo habeat vestimenta contra extrinseca nocumeta. Sic vere homo cutem patientie valde habet tenuem et debilem: nil enim potest p salute tolerare: imo statim dolet et ledit: si aliquanlu pugatur: dicens illud *Job. viij.* Cutis mea aruit et contraxa est. Et ideo necesse est q vestibus et calceamentis. l. factorum mor tuorum doctrinis et exemplis induatur: et contra frigora tribulationum cuti sue patientie munatur. *Job. xvi.* Saccu colui sup cutem meam. *Eccl. xlvij.* Ut est dare aliqz butu aial: qn habeat durior cutem qz homo. In senectute etiam solet indurari cutis et ingrossari: magis qz in iuuetute: et hoc factu e i hote ppter bonitatem sensus tactus: ne scz duritia cutis ipediret in suo ope sensum tactus. Pelles etiam butuorum pilis sunt plene: cutes vero hominu quasi nude. Cutis significat substantiam repositam: q est quoddam exteriori regumetu. Ista igitur precipiant diuersimode hoies et lumenta. l. boni et mali: qz pcul dubio hoies. l. p sone scit et fm ratione viuere: ista cutem habet tenuem p paupertate: pilis diuistiay spoliata et nuda. *Eccl. xlvij.* si i eis pelles huiusmodi ingrossaret: sensus tactus. l. deuotio et copassio in eis ipediret. Buta no aialia. l. pctories induuntur grossa cute diuistiay: ideo no sentit frigus mundanaru misertay. Cutis ei sue substantie tpalis pilis diuistiay e plena: et ideo minus affliguntur quacumqz tribulationum pena. *Eccl. xlvij.* Pelles pilosam capiam posuit ad caput dauid. Vel dic q cutis est coueratio q p certo hodie est in butis. l. in simplicitate secularibz fortior: et p patientia durior: qz i hoibz. l. qz i psonis ecclesiasticis: sapientibz et discretis: qz scz tales melius sustinet p xpo tribulatione qz illi q hoies sunt. i. qz maior habet ceteris discretionem. In senectute etiam dicitur talis cutis indurari: qz p certo xpus sapientie dicitur in sensibz pcpue ro bonari. *Eccl. xlvij.* Pelles nra velut ciliabz exuta est. *Eccl. xlvij.* cunctu Aristoteli. lib. iij. fm colore cutis variat colorum gulum et pilos: qz si cutis alba fuerit: et cetera alba erunt: et coueratio. l. cutis e pueratio. Angula e opatio. Pilus autem e affectio. Ista igitur tria vt conerunt sunt eiusde coloris. l. pueratio affectio

et opatio. Si enim cutis pueratio alba fuerit: scilicet et munda: necesse est q opatio et affectio sint silia. Et coueratio si coueratio nigra fuerit et infamis: etiam signum est q opatio et affectio improba est et deformis. *Eccl. xlvij.* In senectute corrugatur et denigratur. In aialibz etiam mortuus cutis ex toto attrahit: vt carnes melius coueriantur. Sic vere in senectute vltus: et in morte pti mortalis: solet cutis coueratio corrugari et deturpari: et a cadore innocente denigrari. *Eccl. xlvij.* Actus istam fecit pelle mea. Quinimo sepe fit q pellicula coueratio nis ex toto detrahatur: ita q homo excoiatur et nudus et demonibus diuersis intus lantatur. *Eccl. xlvij.* Detracta pelle hostie artus in frustra cocident. Pelles aialium mortuorum ad multa valent. Fuit enim exinde multa calceamenta ad pedes a lectionibus defendendum: forature ad calefaciendum: corrigie ad constringendum: arma ad muniendum: pharetre ad sagittas seruandum: vtres ad vinum et liquores alios continendum: et alia infinita. Sic vere pelles q a mortuis aialibus detrahuntur. *Eccl. xlvij.* et documenta q nobis a sanctis pibz factu mortuis dimittuntur: ad multa sunt vtilia ad salutem. exinde enim facimus calceamenta patientie forature charitatie patientie: corrigias pstrictiue pacis et concordie: pharetras ad continendum vinum deuotionis et gree. Et sic poterit homo dicere illud *Job. x.* Pelle et carnis vestitus sum me. *Eccl. xlvij.* Reg. vij. Arca dñi sub pellicula. *Eccl. xlvij.* Pelles multas incurrit aliquoties passiones: scilicet scissionem: corrugationem: pustulationem: serpinem et excoiationem: lepra et infectionem. Sic vere in cute pueratiois humane multotiens appent et gnan infirmitates diuersay pctor. Ibi enim apparet scissio ire et discordie: corrugatio malitie et inuidie: pustulatio turmozole supbie: serpigo puriginose auaritie: excoiatio: iho neste insolentie: pallos et liuor: tristitie: lepra et infectio luxurie. Et ideo dicitur genitibus diuersay pellicule dicitur: *Eccl. xlvij.* pto iugate vidi tetoria ethiope: turbabunt pelles terre: madian.

7

Capitulum. lx. de pilo.

Pilus fm ysidori dicitur quasi a pelle nat. Sumus enim calidus corde et a corpe pcedens p poros corporis egreditur: et exteriori aere siccatur: i pilos conuertit et murat: qz qto sumus ille pinguior fuerit: et humidior: tanto pilus laxior et longior efficitur: qto vero sumus ille siccior et restrictior fuerit: tanto etiam pilus breuior et crispior inuenitur. Et inde est q habitates in humida regione pilos habent laxos: molles et longos: sicut est ethiopia. Ibi habitantes in regione calida pilos habent breues: asperos atqz crispulos: sicut est ethiopia. Per fumos intelligo interiores affectiones. Per pilos autem exteriores mores et pctories. Constat enim q fumus interiorum affectionum sunt causa exteriorum operum et conditionum. *Eccl. xlvij.* si fumus affectiois sit pinguis p carnalitate: necesse est q pilus opatiois sit laxus et remissus p dissoluta tepiditate. Et coueratio si sit affectio p charitate calida: et p abstinentia sicca: tunc opatio et pctoris erit moderata et crispata: et sursum ad deum eleuata et retroacta: et i ipm deum replicata et reducta. Vel dic q p pilos intelligunt diuitie seu substantia tpalis. Ista igitur q leqz conditione fumus cordis. l. interioris affectiois si sit p passionem et pletate pinguis: tunc pilus diuistiay erit inferi: pctoris: scilicet elemosina ad pauperes et egenos. Si autem iste fumus affectiois sit p auaritia calidus: tunc pilus tpalis substantie erit ptra hoiem replicatus et crispus: et p nimia custodia circunculatus et reuolutus. *Eccl. xlvij.* Ipe iohannes habebat vestimenta de pilis camelorum. *Eccl. xlvij.* Pilus aliquoties fuit crispus. *Eccl. xlvij.* Eni fumus q est materia pilorum: calidus et siccus: de poris cutis egreditur: duos mores sequitur: qz pars fumus q est terrestris et sicca: inferi descendit: illa vero q est subtilis et calida: sursum petit: et sic ex duobus motibus contrariis: pilus crispus efficitur: et nuc inferi tendit: et nuc superi se deflectit. Sic et quorones in fumis cordis. l. i affectiois: et pletas: tonies i pilis. l. i exterioribus: opibz erit diuersitas. Ibi dicitur huiusmodi gna fumorum affectiois. n. l. bonos affectus et spuales: q sursum tendunt affectu ad eterna et malos terrestris et auaros: q inferi descendunt ad temporalia et trena. Igitur ex colluctatione et varietate istorum duorum affectuum spiritualis scilicet et terrestris: quandoqz efficitur pilus crispus. l. opera que vtriusque sentiunt conditionem: et que in parte sunt spiritualia: et in parte carnalia: et in parte deorsum tendunt et ordinantur ad deum: et in parte deorsum descendunt ad mundum. Et tales sunt multi ecclesiastici: qui ex officio volunt

eeee iij

Ca. I. Lib. III. De hominis conditionib⁹.

fursum ascendere: ex avaritia: & cogitur inferius descende-
re. Et sic necesse est duos motus et duas inclinationes in
suis operibus apparere: quod sicut dicitur in ps. Ascendit vi-
as ad celos: & descendunt vias ad abyssos: anima eorum in ip-
sis tabescebat. Vel dicitur quod isti duo motus significant duas
cordis intentiones. Quia pro certo ubi intentio duplex: & va-
ria fuerit: & pilus. Operatio: crispus duplex: & vari⁹ erit: et
ut communiter in ipsis pilis operum / dupliciter affectuum
apparebit: quia sicut dicitur Iaco. i. Vir duplex animo: in
constans est in omnibus visio iustis. **¶** Pili tunc consueverunt
cadere vel saltem non crescere: quando homo fecerit se ca-
strari &c. dicitur supra de barba. **¶** Pili in senectute sunt
duriores: etiam pili quod a duriori cute procedunt: tanto du-
riores: & grossiores sunt. Pili exteriores sunt opera ut dictum
est: sed pro certo cutis a qua isti dicitur procedere: possunt
affectiones significare: quod pro certo a dura cute duri exeunt
pili: & a dura affectione dura exeunt opera: & etiam eodem
modo: quia sicut dicitur Ier. iij. Bonus homo de bono the-
sauro suo profert bona: malus vero similiter mala.

Capitulum. lxx. de capillis.

¶ Capilli sunt filidorum dicitur quasi capitis pili
qui etiam coma: celaries: crines: alij nomi-
bus appellantur. Sum⁹ enim grossius de capite
egreditur: & ceteri⁹ in capillis pueritur: & licca-
tur: & quod hum⁹ plus abundauerit: tanto capil-
lorum celaries maior erit: & quod liu⁹ ralis hum⁹ abundat: pos-
sunt capilli nasci: & crescere. Quando vero defecerit: tunc ne-
cesse est caluitium effici: & caput a crinibus nudum esse: sicut pa-
tet in senibus & consumptis. Caput est intentio: a qua scilicet hu-
mi cogitationum emanant: qui capillos virtutum & operum
extrafluunt: quia scilicet quod talis bonorum humorum. i. bo-
norum affectuum & cogitationum maior fuerit: abundantia:
tanto virtutum maior erit copia. Et eodem modo si humi isti defi-
ciunt: tunc & crines virtutum pereunt & recedunt. Ideo be-
ne dicitur Ier. i. Uelut autem capilli capitis omnes
numerati sunt. Iuxta enim iteriores affectus &c. **¶** Quandoque
congruit quod sit caluitium: & tamen satis est in capite de mate-
ria capillorum: & hoc fit in infirmitate que dicitur alopecia
ubi vel per opilationem viarum: vel ex corruptione humo-
rum: calus capillorum procuratur. Sic vere calus accidit
interius de materia ipsarum: & tamen satis habet
naturalis discretione vel etiam de interiori bona affectione: scilicet
enim appetunt & proponunt benefacere: sed pro certo sepe
fit quod corruptio humorum. i. carnis voluptas: vel opilatio via-
rum. i. terrena cupiditas / capillatur virtutum impediunt:
& quod homo propulerat: subtrahunt atque tollunt. Quia pro
certo multi sunt qui sciunt et appetunt facere multa bona:
sed nunquam ad actum veniunt: quod carnalitates & vicia ipsos impe-
diunt. ad Ro. vij. Nam velle adiacet mihi: perficere autem bo-
num: non inuenio. **¶** Canities capillorum generat ex frigidi-
tate humoris materialis & nutrimentalis capillorum. Frigi-
ditas enim mater est albedinis: & ideo capilli in senectute
albecunt: quando frigidi humores in corpore coalescunt.
Et sic canities significat etatis maturitatem: libidinis ex-
tinctionem: & infirmitatis vite necessarii renouationem. Per ca-
nitatem potest intelligi senectus. Ista est enim in qua debet fri-
gus timoris diuini abundare: albedo honeste & caste vite flo-
rescere: libido & puerilitas cessare: & in qua etiam debet hoc
defectum pueris vite videre: & nouitatem future meritaliter cogi-
tare: & sic verificabit illud Sap. iij. Cui sunt sensus homi-
nis: & etas senectus: vita immaculata. **¶** Caluities si in iuuentute
acciderit: possunt capilli iterato renasci: si vero post senectutem
perigerit: nunquam amplius renascitur. Caluities seu calus capil-
lorum significat calum virtutum: qui fit per peccatum. Quod pro cer-
to ut communiter si in iuuentute efficiatur: quis calus virtus
tes amittendo & vicia incurrendo: potest iterum capillari & vir-
tutum crinibus per penitentiam adornari. Si vero post iuven-
tutem in tpe senectutis contigerit caluities antedicta: tunc
vix poterit redire & penitentiam reuocare. Et ista enim senum
perdidit: vix iterum boni fit: quod sicut dicitur Prover. xxvij. Adole-
scens iuxta viam suam etiam cum senuerit non recedet ab ea. **¶** Cal-
uitium congruit senibus infirmantibus: & nimis sepe carnales

actus exercentibus. Contra autem caluitium non consuevit co-
tingere pueris mulieribus & castratis: sicut dicit Salen⁹ iux-
ta aphor. Et hoc facit humoris abundantia: et frigiditatis
predominantia. Quia poros claudit: & humos euaporare non sinit.
Quod contrarium est in infirmis: senibus: & i venereis occupatis:
sicut supra dictum est. Capilli virtutes designant: que caput
intentionis mununt & adornant. Sed procul dubio caluitium et
defectus istorum capillorum contingit facilius tribus generibus
personarum: videlicet infirmis. i. superbis: quod scilicet infirmi sunt: quod sta-
tum firmum non habent. Senibus. i. auaritis: quod scilicet auaritia ma-
gis abundat in senectute. Venereis ventibus. i. luxuriosis.
Ista enim tria genera personarum capillos virtutum perdunt: cal-
uitium vitiorum incurrit: & hoc quod humor deuotioris & gratie in
ipsis deficit: & siccitas incompassionis excreuit. Et ista. iij. De-
caluabit dominus verticem filiarum syon: & crinem earum cau-
bit. Sequitur. Et erit pro suaui odore fetor: & pro crispanti cri-
ne caluitium. Sed eadem tria sunt genera personarum quod capil-
los virtutum non perdunt: scilicet pueri. i. illi qui sunt humiles con-
tra superbiam. Mulieres quod a mollitie ducunt. i. pueri & misericordes:
des contra auaritiam. Castrati. i. casti: innocentes: contra luxu-
riam. In istis enim abundat frigus diuini timoris: & humor
gratie & dulcoris: & sic frigus timoris solet capillos virtutum
retinere ne deficiat: & contrarius humor deuotioris & gratie in
ipsis claudere. Humor vero deuotioris & gratie solet istos capil-
los peruenire materiam ministrare. Vel si vis dicere quod capilli si-
gnificant diuitias vel potius que sunt quedam exteriora hominis
vestimenta. Caluitium igitur. i. nuditas capillorum: significat con-
fessionem: qua mens nudata a capillis virtutum: vel liberalitate
qua homo nudatur a capillis diuitiarum. Tale igitur caluitium non in-
currit pueri. i. inuide viuentes: mulieres. i. auare cupientes
quod mulier naturaliter est auara: castrati. i. plebe bonorum ope-
rum nullatenus gigantes. Ipsi enim penitentia et per elemosinam
non calefaciunt: et capillos virtutum vel diuitiarum non abiciunt
aut deponunt. Quod vitiis facit abundantia humoris carnalita-
tis: & frigiditas in deuotionis &c. Et ista. xxiij. Vocauit dominus ad
plancium & fletum: & ad caluitium: & cingulum sacculi: ecce gaudium
& letitia: occidere violos: iugulare arietes: comedere car-
nes: & bibere vinum. **¶** Capilli sunt capitis ornamentum: tegu-
mentum: munus mentis. Quia ista pars anterior quod cadant: pro-
pter cutis raritatem: & humoris paucitatem: a parte posteriori
nequaquam defluunt ut ceteri neque cessant: et hoc propter cutis
densitatem: & propter humoris abundantiam quantitatem & viscositatem.
Pars anterior est iuuener: posterior non senectus: quod pro certo da-
to quod capilli virtutum quod cadant & deficiant in parte anteriori iu-
uentutis: nunquam tamen debet deficere in parte posteriori senectutis.
Et dato quod iuuener inueniat quod capillis virtutum nuda: senec-
tus tamen deest virtutum crinibus semper plena. Apoc. iij. Postero-
ra tua plura prius. Dato enim quod pars anterior iuuentutis rara
sit & infirma: & humor deuotioris & gratie magis vacua & sicca:
pars tamen posterior senectutis semper deesse fortis et densa: et
humore deuotioris munita: & sic licet iuuener deficiat virtutum crini-
bus: nunquam tamen senectus debet deficere bonis virtutibus. Se-
nectus mea in misericordia vberi.

Incipit liber tertius de hominis conditionibus: & de his quod fa-
ciunt ad hominis conseruationem. Capitulum. i.

¶ Icto de homine & de corporis partibus: dicens
autem est de quibusdam hominis accidentibus: & sic
primo dicam de etatibus & hominis partibus: &
tandem aliquid superaddam de aliis infirmita-
tibus. **¶** Etas igitur secundum filidorum est spatium
vite aialis ab infantia incipiens: & in fi-
ne senectutis desinit. Sunt vero (ut ait
idem) septem etates. i. septem vite humane par-
tes. Quarum prima est infantia: durans
vix ad septimum: & ab in / & foris: eo quod tunc homo non statim
immo est infans & non loquens. Secunda est pueritia: extendens se ad
secundum septenarium: dicta a pubertate: eo quod tunc homo efficitur pu-
bes. Tertia est adulescentia: extenta vix ad quartum septena-
rium: scilicet. xviij. annum secundum filidorum: dicta ab adulescentia & cresce-
do: vix ei ad illud tempus crescit & adulescit homo. Quarta est iuue-
tus: durans vix ad quadragimum quintum annum vel quinquagesim-
um: dicitur iuuetas iuuado: eo quod tunc fortior est homo: & potest alios
adiuuare. Quinta secundum tempus dicitur senectus seu grauitas secundum fili-
dorum: quod est media inter iuuentutem & senectutem. Sexta est senectus

Ca. II. De Infante. Fo. XXXVI.

que dicitur a sensus diminutione fin. Isidorum eo qd tunc
sensus corporis hebetant. Septima vero est senectus: scilicet ps ultima
senectutis: in quo scilicet sanguis friget: et sensus et ratio deficit
atq; torpet. Per istas septem etates possunt intelligi septē
virtutes spūales: ex quibus vita gratie constituitur: et p qua
rum decursum finis vltimus eterne glorie reponitur. Pri
ma igitur etas spiritalis est infantia que hominem creat
Ista est humilitas: que est picipiū moralis vite que dicit
a nō fando: qd scilicet ad humile pertinet qd sit verē cū et istans
i. qd vltia debiti non loquatur: qd fin catonē virtus prima
cōpescencia lingue: qd sicut dicit prouer. v. Qui moderat
labia sua: pueritissimus est. Secunda virtus est pietas: qd
puberē efficit: et ad cōiugiiu habilitat. Iste est charitas: qd
cū deo: cum amicis et inimicis nris hominem cōiugare. et
per amicitiam copulare. Ad alia. i. Dominus testificatus ē
inter te et vxorē pubertatis tue. Tertia virtus est adolescen
tia: que hominem augmentat. Ista est pietas: que crementum
meritorum pcurat. Luc. vii. Adolecens tibi dico surge. i.
crece. Quarta est iuuet: que hominem fortificat. Iste est for
titudo atq; firmitas: que vires cōtra tentationes pstat: et q
volūtate ad agēdū et defendēdū adiuvat et pfortat. i. Jo. ii.
Scribo vobis iuuenes: quoniam fortes estis: et vicistis ma
lignum. Quinta est senectus: que hominem aggrauat. Ista ē
honestas: que motus iuueniles repūnit: et gestus cōponit
et adornat: totam cōuersationē modificat et matrat. ps.
Multiplicabitur in senecta vber: et bene patientes erunt.
Senectus est senectus: que sensus corporis hebetat: et sensum
anime illuminat. Iste est prudentia seu sagacitas: qd scilicet sa
pientiam carnis solet destruire: et sapientiam spūs illustra
re: quod fit quando homo est simplex et ignorans in tempo
ralib: prudens vero et circūspectus in spiritalib: i. ad Co
rinth. ii. Sult: fiat vt sit sapiens. Septima vero est senectus
que hominem resoluit et debilitat: et ad terram deprimat: et in
curuat. Et ista est timor dei vel vltimalis pauiditas: quia
scilicet ista est que solet erectionem superbie deprimere: et men
tem inferius ad cōsiderationem mortis et inferni incurua
re. Isa. v. c. Incuruabitur et humiliabitur vir. Et si homo
per istas septem etates percurrit: restat qd ad finem et ter
minū eterne glorie pperabit: et in mensura etatis plenitu
dinis christi: in virū perfectum cum electis superius tritum
phabit. i. In senectute fin. Isidorū deficiunt sensus. Ad
accidit propter frigiditatem sanguinis: et propter virtutis
naturalis debilitatem: et ideo senectutem fin ipsū multa
sequuntur incommoda. Lalo enim extinguitur: virtus minuit
tur: humor dissoluitur: caro cōsumitur: spiritum emittitur:
tussis frequentatur: cutis corrugat: corpus incuruat: tra
cundia facilliter irritatur: ipse senex grauis et onerosus oī
bus reputat: et qto plus senuerit: tanto mori amplius proxi
matur. Per senem potest intelligi peccator: et maxime ille
qui in vitis antiquatur: iuxta illud Eccles. iii. Ad elio: est
puer pauper et sapiens rege sene et stulto. Igitur in tali sene
extinguitur calor charitatis: minuitur virtus probitatis: dis
soluitur humor pietatis: consumitur caro fluide benignita
tis: emittit spiritum inepte loquacitatis: frequentatur tussis
querulose ingratitudinis et impacate volūtatis: corrugatur
et deturpatur cutis sue cōuersationis: inflātur et irritat
tra sue turbationis: obfcuratur et hebetatur visus sue discre
tionis. Eze. vii. Peribit lex a sacerdote: et cōsiliū a senio
ribus. Debilitat et aggrauatur motus sue operationis. Im
peditur et retardatur incessus sue affectionis. Lōremittitur
et onerosus habetur modus et status sue conditionis The
no. i. Senectus est illa etas in qua caro magis deficit: et spiri
tus conualecit. In senectute enim vigent sapientia et con
silia: minuitur vero libido et luxuria: liberatur homo a vite
huius miseria et molestia: et recedit a periculis: et accedit ad
salutis beatitū et solatia. Ista omnia facit moralis senectus:
scilicet pueritia et maturitas honestatis. Per istam enim
carnem subijcimus: et spiritum roboramus. Per istam mū
di miseriā et vltiorum pericula euadimus: et securitati fu
turi seculi propinquamus: vt sic de quolibet tali sene dica
tur illud quod de abraā dicitur Gen. xxi. Deficiēs mor
tuus est in senectate bona: prouecteq; etatis.

Capitulum. i. de infante.

Circa creationem infantis multa possunt attē
di: et multa etiam cōcurrūt in idipsum. Interue
nit enim ibi materia: quā mater dicit ministrā
re: semen: quod vir dicitur effundere: locus scilicet
et matrix: que totū dicitur recipere: secundū i. a.
pellicula que circa istam massam in matrice gignitur: que
oia dicitur cōcludere. Lalo naturalis: qui oia dicitur for
mare et efficere. Sanguis menstruus: qui solum et in cre
mentum dicitur dare et perficere: sicut dicit cōstantinus et
etiam galen. Sic vere ad hoc qd aliquis nouiter in gratiā
procreetur: et ad hoc qd infans et filius dei efficiat: et per peni
tentiam spiritaliter generetur: multa spūaliter requirunt.
Acquirunt enim ibi matrix: locus competēs. i. fides ecclesie
que recipiat. Requiritur materia obediens. i. bona volun
tas que obediat. Semen viri infundēs. i. verbū dei et doctri
na predicatoris que disponat. Lalo operans. i. gratia spū
tullant: que efficiat. Secundū cōtinens. i. charitas que
omnia cōstringat. Sanguis nutrens. i. memoria sanguinis
christi: que cuncta foueat et vegetet et cōponat. Et sic talis tas
liter procreatus potest dicere illud Sapient. vii. In ventre
matris figuratus sum caro: decem mēsiu tempore cōiug
latus sum in sanguine: de semine hoīs. Et in utero ma
tris quadam pellicula inuolūt: que secundū vocatur: que
nisi cū puero exterius cū nascitur expellat: matri periculū
generatur. Fetus significat peccatū: qd in matrice volū
tis genitū semper est aliqua carnali complacentia vel etiā
aliquo excusationis tegmine inuolūtū. Et ideo quando cō
per confessionem vult parere: et fetū peccati exterius emit
tere et eiicere: necesse est. pcul dubio secundū suam. Lom
nem malam cōplacentiam vel circūstantiam vel omnē ex
cusationis malitiam exterius expellere vel fugare. Quan
do enī talis pellicula nō efficitur: et quando aliqua mala cō
placentia: excusatio vel circūstantia post cōfessionē in aīo
retinetur: necesse est qd anima periculū patiatur. Unde de
mari. i. de peccato dicitur Job. xxi. Quis pclusit ostiū
mare: quādo erūpebat quasi de vulua. pcedens cū poneret
nubem vestimentū suū: et caligine illud quasi pānis in
fantile obuolueret: q. d. Lū mare. i. amarum peccatū p cō
fessionem de vulua conscientie egreditur: necesse est qd ru
be: caligine et vestimento. Lomnibus suis malis circūstan
tijs induatur: et qd totū per ipsū cōstituentem cū eo expella
tur. Vel si vis per istam secundū intelligi pccū origina
le: qd cum ipso puero egreditur: eidem adperet: et cū eo ge
neratur. Et ideo ante omnia ab isto debet puer per baptis
mū extrahi et mūdari. Et Leste Lōstantino: Natura pal
mo interiora qd exteriora. Unde vt ait: natura ante omnia
format cor: tandem cerebrū: tandem hepar: et tandem mēbra
ab istis nascētia: scilicet arterias a corde: nervos a cerebro
venas ab hepate: et postea format ossa capitis et pectoris:
et tandem membra officialia: scilicet manus/pedes et alia
similia. Membra principalia significant virtutes theologi
cas. Lō enim quod diligit: significat charitatē. Lcrebrū
quod sentit: significat fidem. Lhepar autē quod corpus nut
rit: significat spem. Igitur nos exemplo nature debemus
ista membra. i. istas virtutes ante omnia formare et perfec
re. Et deinde ad alia membra. i. ad alias virtutes ab istis
procedentes debemus attendere et vacare. Inferiora enī
piferēda sunt exterioribus: et cor et mens debet primo vir
tutib: adornari: et deinde mores et exteriora opera poterit
preparari. Et hoc est qd docebat christus Matth. xxi. di
cens. Mūda prius quod intus est calicis et parapsidit: vt
fiat et id quod de foris est mūdum. Vel dic qd ista membra
principalia significant ecclesiasticos et pclatos: qui habet
totū corp' eccleie militantis regere. Necesse ē igit qd isti p ce
teris spūaliter forment: et qd pue secularibus virtutib: mo
rib: imbuant. Lmāius tempus requirit ad formationē
et viuificationem semine qd masculi: et hoc accidit propter
materiam calidiorē: et propter virtutem agentem fortio
rem. Unde istud est generale qd in duplo masculus fetus
formatur et viuificatur citius qd femellus: quia scilicet ma
sculus viuificatur et formatur diebus quadraginta: femel
mina vero diebus multo pluribus: sicut dicit Galenus in
per apphoz. Aug. sup. Ioānez. Lōstantinū p pātechn. Per
ecc. iij.

boni vel docti: excepto chaffro in quo simul et subito abūda-
tur et scientiā et gratiā omnium plenitudo. Jo. i. In geniti-
ta a patre plenā gratiā et veritatis. ¶ Infans sentiens se in
vtero pellicula seu fecundina circumdatus, quodā sensu natu-
re mouet ad ipsam pelliculam rūpendū et ad vertero exeu-
dum: ideo solet seipm concutere: et maternū vterū dolore
nimio pregrauare. Et vtero vtero fecundina circumdatus: et fla-
tū cūlans: miseriam vitæ ad quā ingreditur protestatur.
Per istā fecundinam potest intelligi ambitus vitioꝝ: in quo
pcul dubio cū quis sentit positiū et et in clauium: de tale dolo
micillum abpopere: et seipm p cōsiderationē status illi con-
cutere et mouere: et talem pelliculā p confessionem rūpere:
ipsam extra in publicū coram sacerdote portare cōfiteo-
ri et mittere: et in vocem fletus et doloris psonūpere: et flar hūi
miseriā deplorare. ps. ploreui coram dño qui fecit nos.
Et sic q quādo parturit et emittit ad aliā dignitatē
magis debet flere q gaudere: q magis intrat ad nuleriā
q ad letitiā: magis vocat ad officiū laboris q ad fastigiū
honoris. Job. ij. plāgte sacerdotes: vultate mīstis al-
taris. Et mī. Et sic. xij. dicit q vocauit dñs ad fletum: et ecce
gaudiū et letitia. Et sic q infans est peccator: q qdū est
in vtero mūdat pferitater: et in calore carnalis volupta-
tis: non percipit miseriam ad quam vadit: ideo tunc non
ploat: imo dormit: et sanguine mēstruo carnalibus imū-
ditis se delectat et nutrit. Et vtero p mortem de isto vtero
re emittitur: tunc miseriam infernā ad quam intrat: percipit
et tunc fletus debet dolat. Etzech. xxiij. ploabit in ama-
ritudine anime. ¶ Infans nouiter nat⁹ frequēter balneat⁹
pānis mūdis inuoluit: fascia stringit: frequenter abfergi-
os et melle inungitur vt appetit⁹ prouocetur: a nutritice si-
bi dulciter cantetur: vt leuius dormiat: sepe suum cubu-
lum agitat⁹: bono lacte nutrit⁹: et a lacte corrupto nutrit⁹
multis infirmitatibus subiugatur: sicut dicit cōstantinus
li. ij. c. xxiij. Infans nouiter nat⁹: est iuuens nouiter ad
religionem vocatus: vel peccator nouiter ad penitentiā ad-
ductus: vel prelatum nouiter ad dignitatē promotus. Ta-
libus enim sunt multa necessaria: q pcul dubio isti funt
aleneandi per lachrymofam cōpunctionem: munde cubū
di per castam cōseruationem: fricte ligandi per tempera-
tie restrictionem: melle inungendi per pietatis et gratie leni-
tationem: sepe abfergendi et depurandi per penitentiam et
correctionem: dulciter agitandi et mouendi per dulcem et
benignā monitionem: et sano lacte nutriendi per bonoꝝ
cōsiliolum eruditionem: quia scilicet tales bonum lac. a.
bona verba et sana consilia debent accipere: alias sit cor-
ruptum lac. adulationum et malorum cōsiliolum accipiat
multis poterit inuoluium infirmitatibus subiucere. Bene
ergo talib⁹ dicit. i. p. et. ij. Quasi modo geniti infantes lac
pupiscite: rationabiles et sine dolo. ¶ Infantes debēt po-
ni vt dormiant in loco obscuro: vt spirit⁹ visibilib⁹ egege-
tur et confortetur. T. uclius enim locus visus dīpargit: et
tenebris adhuc oculos ledit: et sepius luscios facit: et ideo
talis sunt a nimis lucido aere abscondendi: et in loco vni-
broso ponendi. Sic vere illi qui adhuc sunt infantes simpli-
ces: et ignari: et max⁹ illi q nouiter sunt nati. a. ad fidē
pntentiam vel religionem: nouiter sunt conuersi: non debēt
exponi aeri lucido. c. xxi. et. i. publicis negocijs: nec spē
doli man⁹ ane prosperitatis. Vltis enim discretioſis ta-
litum debilis est: et ideo avaro iudicio luci facilius fient
si se ergo negocijs nimis nouiter implicauerint. In obis-
ro ergo humilitatis vel in secreto clausit sunt reponendi:
et ibi quousq̃ scitem vsum discretioſis habeant: cōseruā-
di. Etzech. xij. In humeris portaberis in caligine effere-
ris: faciem tuam velabis vt non videas terram. ¶ Super
omnia prouidendum est vt infans nutritur bono lacte. Hā
et lacte corrupto multas incurrit pueri passiōes: et tūdo
rauentum est: ne nutrit eius concipiat: vel ne etiam infir-
metur: quia scilicet et infirmitate et corruptione sanguinis
nutritis leditur corpus pueri vel infantis: ideo nutrit des-
bito regimine debet dietari: vt corpusculum tenerum pos-
sit debite vegetari: quātinmo sepe fit q nutrit recipit me-
dicinam: vt infanulus habeat sanitatem. Si vere infans
i. nutritus i. iuuens: debet lacte bono doctrine et bonoꝝ
verboꝝ pasci et nutrit⁹ et a corrupto lacte adulationis

vel male suggestiōis penitus submoueri: q̄ p̄ocul dubio
quādo iuuenes malo lacte male doctrine nutriūtur/ scpe
fit q̄ multis viciōis infirmitatibus supponitur. Et ideo ca
nēdum est ne nutriti corrupti sit et mala p̄ona: k̄ tunc dia
bolico impregnata lacte suozū malozū verborū tales lactet
aut nutriti ne forte ipsos inficiat aut corruptat: q̄ sicut dī
citur. j. ad 2. cor. v. Corrupti bonos mores colloquia pra
ua. Debet igitur nutriti paruulorū. i. predicator vel informa
tor simplicitate et iumentum medicīnā penitētie bibere/ et libi
ipsi imponere/ et nō ipsam solis auditoribus et nouitijs in
fungere: vt sic verbo et exemplo ipsos possit ad sanitatē gra
tū reducere. et ad similitudine mutare: q̄ alias tales nunq̄ be
ne sanaret/ si nō sibi sed ipsi medicīnā. i. penitētiā impo
neret et locaret: sicut faciunt illi de quibus dicit ad thomae
xiiij. Imponunt onera grauiā et imposita billa in humeris
hominū. digito autē suo nolūt ea mouere. Nam huius nutri
trici dispositio in infantes reddat/ et p̄clari vel predica
toris bona vel mala conditio in subditos se dilatat/ ideo
se debet ista nutriti dicta boni regimīnis regere: vt sic in
fanulis suis possit p̄ficere et nō nocere: dicens illud 2. cor
xi. Ego nutritus effraim in humeris meis portabam eos.
Uel dic q̄ ista nutriti est 2. huius: qui vidēs genus huma
num ita debile et infirmū/ q̄ medicīnam mortis nō poterat
sustinere/ nec sibi ipsi remediū procurare/ voluit istam me
dicinā amari p̄o puero isto bibere/ et sic eū ad sanitatē
gratie reuocare. 2. la. liij. Ipse vulneratus est p̄pter iniqui
tates nostras/ attritus est p̄pter peccata nra. 2. ad hēbra
infantis ita sunt debilia et tenera q̄ facili ter tota vel gib
bosa fierēt/ nisi nutriti eū ligamīnibus et fasciis strin
gerent et arctarent: et ideo pueri mēbra stricte in cunabulo
constringuntur: ne tota vlt de forma fiant/ si p̄o libito fluere
permittantur. Sic vere mēbra interiora sc̄s affectiones ipso
rum iumentum: ita sunt flexibiles et mutabiles conditionis/
q̄ nisi a nutriti. i. a p̄claro fascia discipline ligentur/ et sta
tutorū ligamīnibus arceant/ figurā totas et de formēs. i.
malos mores et inēpositos contrahere dinoscuntur/ a quib
us nunq̄ amplius emēdantur: q̄ p̄o certo si talia mēbra
affectionū p̄o libito dimittit p̄clari fluere et fa: ere nunq̄
ipsa poterit amplius ad rectitudinē reuocare. 2. sec. liij. Fi
li hominis data sunt super te vincula. 2. ligabunt te in eis.
14. Infantes multū accipiunt nutrimentū. 2. ideo indigent
multo somno: et p̄pter hoc nutriti solent eos multis can
tibus mulcere/ et leuibz agitationibz et motibz ad somnū
inuitare. Sic etiam illi qui multum recipiunt de nutrimento
mundane consolationis/ indigēt multo somno deuotiōis/ cō
templationis/ et ḡarum actionis. Et ideo nutriti. i. p̄clari
carios et p̄clari debēt tales simplices sic diuitijs et benefi
cijs emittit ad tale somnū inducere/ et motibz exēplari:
necon cantilenis dulcibz verborū ipsos ad hoc benigniter
inuitare dicētes cū christo illud ad thomae. xxvj. Domine iā
15. requiescite. Infantes nō possunt recti iocēdere/ p̄pter
pondus cerebri/ et vide supra de cerebro et supra de ped
bus. s. iij.

Cap. III. de puero.

Quer scdm̄ Iudonū dicit a puritate/ et hoc quia
q̄dm̄ homo est puer vlt impubes/ p̄pter variū
angustiam motus libidinis non cōualescunt: et
q̄ tunc puer non polluitur/ ideo puer a puritate
et munditia notatur. Sunt igit pueri carne mol
les/ corpore flexibiles/ et p̄pter mobilitatē caloris ad mo
tum habiles atq̄ leues animo dociles/ et si trati fuerint fa
cili ter placabiles/ et p̄pter humoris abundantiam de leui
flexibiles/ et lachrymabiles. Sūt etiā pueri sine sollicitudine
uētes/ sola socola appēctantes/ virgā valē timētes/ aurū
et diuitias nō amātes/ nec de crastino cogitantes ad lau
dem et vituperiū non attendētes/ et denudare se verecun
dā nō putantes/ alios pueros diligentes et inter perso
nas nō discernētes: sed ita cum pueris pauperibz/ sicut cū
diuitibus equaliter cōuersantes. Per pueros possunt intel
ligi viri iusti/ qui sunt filij et pueri dei patris et ecclesie lacte
matris. 2. la. xij. Ecce ego et pueri mei q̄s dedit mihi dñs.
Igitur isti sunt pueri et immaculabiles per castitatē/ et per
innocentia sanctitatē. Sunt teneri et molles per pietatem/
sunt flexibiles per obedientia facilitatē/ sunt calidi et feruē
tes per charitatē: et ideo sunt valde mobiles per diligentia

sedulitatē/ et per bonozū operum agilitatē. Immo etiam
sunt dociles per pauertē sagacitatē et p̄ intelligētē seculi
tatem et subtilitatē/ necon corpore sunt romou et amatis
les/ per conuersionis decetiam et honestatē/ vt sic bene si
guetur in illis pueris de semine regio/ qui crāt sine macula
et cauti sciētia et doctri disciplina/ quos p̄cepit rex bas
b/ lonis stare in cōspectu suo. 2. an. j. Item isti facili ter la
ciant/ sc̄s per iniuriā remissionē facili ter ploant per com
punctionē et cōpationem/ facili ter amant per amicitia et di
lectionem/ sine sollicitudine viuūt/ per iusticiā acquirō
nem/ et per terrenozū negotiorū ab̄ticationem/ aurōs et vi
uitas nō diligunt/ nec de crastino curant/ sed solū de quos
tidianis/ per iue sp̄i i deum totalem positionē/ et sola iocos
sa diligit per gaudiorū celestium affectionē/ et per terrenozū
omniū detestationē/ ad laudēz et vituperiū nō arēdunt
per iue mētis contra fortunam solidationē/ seiposq̄ sine re
rectū denudant per cōfessionē alios pueros. i. alios mū
dos et pueros diligunt et frequētant per imitationē/ et inter
personas nō discernunt per acceptionē/ sed ad oēs equalis
ter se habent per iustitia adēquationē. 2. sec. xij. Puer israel
et dilexi eū. Et ideo deus pater tales pueros suos diligit/
ipsoq̄ in loco paradisi secum collocat atq̄ ponit. 2. luc. xi.
Pueri mei mecū sunt i cubili. Quozū etiā puerozū socie
tatem petebat sapiens. Sap. ix. dicens. Noli me reprobare
a pueris tuis. 2. Puer naturaliter ad laborandū est debilis/ 2
lis/ ad cadēdū est fragilis/ ad transcendēdū est facilis/ quā
tum ad motum est instabilis/ et p̄pter suum maximū calo
rem ad cibos appetēdū est quasi insatiabilis. Fortis est
calor/ qui in eis est/ ipsos facit multū cibum appetere: quas
p̄t solēt multoties infirmitates varias sustinere. Sūt etiā
solēt pueri carere/ sola presentia querere/ et nihil de futuris
cogitare/ ludos et vanitates solent appetere/ et lucris et vi
litaribus nullatenus inh̄are/ minima maxima/ et maxima
minima solēt credere/ et plus de amissione pomi q̄ patrimo
nii solent clangere/ et pomi plusq̄ castrum diligere/ et ama
re. Beneficiū acceptum statim solent obliuioni tradere/ et
quicqd̄ viderint solēt rogare et appetere/ et voce et manu im
portune oia postulare/ imaginem pueri magis q̄ viri solēt
p̄ellegere/ et puerozū sibi similiū magis q̄ senū et puden
tium solēt colloquia et cōsortia libētius frequētare/ et vt bre
uiter cōcludam/ inter villa et inuria nesciunt discernere/
quinimo illa que sibi sunt noxia/ solēt multoties affectare.
Per pueros possunt intelligere peccatores/ q̄ pueri. i. igno
rantes et pueriles dicunt. Et sic loquit 2. po. j. ad 2. cor. xij.
dicens. Nolite pueri effici sensibz/ sed malitia paruuli esto
te. Talis est puer sc̄s peccator/ ad transcendēdū habet prom
tatem/ ad cadēdū sc̄s de peccato in peccatū habet fra
gilitatem/ ad peruersandū habet instabilitatē/ et ad labo
randū resistendū et bene operandū habet debilitatē. 2. la.
xi. Deficiēt pueri et laborabūt. Item talis puer est appetitus insatiabilis per auariti
am/ modici sensus p̄ ignorātiā presentis et nō futurorū
meditator p̄ imprudentiā ludorum et vanitatis appetitor p̄
ineptam letitiā et insolētiā. 2. Reg. i. Surgant pueri/ et in
dant coram nobis. Item talis puer de lucris et utilitatibz
sp̄ialibus nō solēt curare/ illa que minima sunt sc̄s reposita
lia solēt maxima/ illa vero que maxima sunt/ sc̄s sp̄ialia et
eterna/ solēt minima reputare/ et magis de perditione poi
mi. i. alterius minimi repositis q̄ de amissione patrimonij
sui. i. gratie et glorie solēt dolere/ et pomi q̄ castrum. i. mū
q̄ paradisi solēt amplius diligere et amare. Beneficia
etiā que a deo et proximo recipiūt nō consuevit ad memo
riam reducere/ bona alia que in alijs vident/ solēt desidera
re/ et cuncta que sūt vident oculi/ solēt appetere et optare. 2.
Reg. xij. Eleuauit puer speculato oculos. Item talis puer/
sc̄s peccator/ aliorū puerozū. i. peccatozū facies et conditio
nes/ confusa et colloquia et etiā consortia diligit/ senum ve
ro et virozū. i. personarū rationabilū et bonarum mores et
societatē effugit et contēnit/ et vt breuiter cōcludam/ cuncta
que sibi sunt ad salutē noxia/ querit et appetit/ et cuncta que
sibi sunt vtilia/ vili pendit. Prouer. xij. Stridit colligata
est in corde pueri. 2. Adhuc puer aliquas habet conditio
nes illaudabiles. Nulla enim cōstantiam solēt habere/ im
mo subito nunc plāgere/ micridere. Nullū secretū solēt ce

Cap. III. et. V. Lib. III. De puella et matre.

lare: sed cuncta q̄ auduit dicere et reuelare. Etia pudibūda sua nō verecūda dēdare: p̄tinuo solet balbutire et cachi-
nari: et lotus a foridib⁹ se solet inquinare: et cū a matre peccat
natur vel tergī/ solet recalcitrare: et p̄vixibus repugnare:
semper solet de v̄tre cogitare/ immo v̄tris proprii mensurā
ignoscere: q̄ sepissime solet cibos petere: et quasi p̄tinuo mā
ducare. Recte talis puer est petōr: dicens illud. i. Reg. xxx.
Puer egyptius ego sum. Talis igit puer est instabilis per
inconstantiā: et nunc solet plorare per tristitiā: nunc ridere
per insolentiā: nihil scit colare per pudētiā: sed cuncta q̄
accidit solet reuelare per stultitiā: q̄ sicut dicitur a puero et
ebulo extorquet veritas: quoniam etiā pudibūda. i. vitia sua
solet alijs detegere p̄ tactatā: et quasi cōtinuo loqui et bal-
butire per multiloquiū et inep̄tiā. Et si quādoq̄ mūdatur/
correctus et absterus per prelatū vel predicatorē fuerit/
solet recalcitrare p̄ displicentiā: et iterum inuēna opportu-
nitate se maculare p̄ luxuriā et nequitiam: statim a mūdē-
tia recedere p̄ virtutis dēficiētiā: et semper de ventre suo so-
let cogitare p̄ gulā et gastrimargiā. Iācō bñ dicit Eccl̄s.
Et tibi terra cuius rex puer est: et cuius principes mane
comedunt. ¶ Pueri a corruptis genti parētib⁹/ corruptio-
nem cōtrahere dīnosuntur: sicut patet de podagricis et se-
prolis: quorum filij morib⁹ similib⁹ dēficiunt. Sic vere na-
turale est q̄ filij sequantur mores et cōditiones patrū: et sub-
diti prelatorum: et discipuli magistrorū. Nam si patres ma-
gis et prelati leprosi fuerint et podagrici. i. diuersis vitijs
corrupti fuerint et infecti. illi qui istorū sunt filij/ imitatores
discipuli: et subditi eorum/ malis exēplis et doctrinis docu-
mentis/ morib⁹ et vitijs similib⁹ corruptuntur: et eisdem cō-
tagijs maculant. ¶ Imeri. xxiij. Quos surrexistis pro patrib⁹
vestris: incrementa et alumni hominum peccatorum.

Capitulum. liij. de puella.

Puella scdm̄ Ysidorū dicitur quasi pura sicut pu-
pilla. Nā puella idē est q̄ virgo/ q̄ a virgine etas
tis virgo: et a puritate et incorrupte: puella no-
minatur cōmuniter. Est igit s̄m̄ Ysidorū puella
la nomē iuuentilis etatis/ nomen integritatis: et
nomē verecūdie et honestatis. Igitur puella quātum ad cō-
plexionem calide sunt et humide/ quātum ad corporis dispo-
sitionem sunt graciles/ flexibiles: atq̄ perpulchre quātum
ad mentis affectionē sunt verecūde/ rēinde et iocunde: quan-
tum ad morū cōpositionem sunt disciplinate: et in sermoni-
bus caute et tacite/ et in vestibus delicate. Ista oia possunt
applicari ad sanctas virgines et puellas: que scilicet debēt ha-
bere/ vel vt cōter habent oia supradicta. Sed moraliter
possimus dicere q̄ puella est aia/ vel etiam quelibet bona
persona/ et maxime sanctimonialis vel religiosa. Ista enim
debet esse cōplexionis calide et humide ratione pietatis et
charitatis. Debet esse gracilis ratione humilitatis/ flexibi-
lis ratione obedientie et sedulitatis: pulchra ratione bone cō-
uersationis et honestatis. Debet esse verecūda et pudosa
paula et timorosa/ iocunda et gaudio: q̄. i. ista debet habe-
re verecūdam pudorem/ diuinū timorē sp̄nalis leticie gau-
dium et dulcorē. Debet esse ad litterā disciplinata in mori-
bus/ cauta et tacita in sermonibus/ modesta in operibus: et
honestā in vestibus et ornamentis. Et talis puella fuit rebecca:
de qua dicitur Gen̄. xxv. q̄ ista erat puella decora nimis
viro: et pulcherrima et incognita viro. ¶ Femina i multis
differt a viro. Ista enim vt cōmuniter habet capitulum flexibī-
liorem/ ceruicem oblongiorē/ colorē candidiorē/ vultū pul-
chriorem/ vocem blandiorē/ loquelā velociorē/ manū pro-
lixiorē/ gressum breuiorē/ cōstātiā et fortitudinē mino-
rem: vt dicit Aristot. li. iij. de histo. animal. Per feminā intelli-
guntur imperfecti et maxime viri seculares et laici. Per vi-
ros vero possunt intelligi viri iusti/ viriles et sp̄iales: et bo-
ni. Inter istos igit magna est differentiā: q̄ p̄ certo femine
et ibecillos seculares et mūdant habēt capillos affectionū
flexibiles p̄ mentis instabilitatē/ ceruicē intensionis oblon-
gam p̄ cōuertendi tarditatē/ colorē cōuersationis candi-
dum per vestis curiositatē/ sermonē locutionis blandum p̄
verborum applausum et varietatē/ manū operationis pro-
lixam per desidie lentā dīlūmītatē/ passim vero breuē

per impseueratē dīlcontinuitatē/ constantiā minorem per
mentis mobilitatē/ iracūdiā/ auaritiā et malitiam ani-
mā: et per corrupte mētis p̄meritatē: q̄ sicut dicitur Eccl̄s.
et. xvj. Breuis ois malitia sup malitiā mulieris. Vide li-
bro de animalibus. c. de femina: vbi inuenies multa.

Capitulum. v. de matre.

Mater s̄m̄ Ysidorū dicitur quasi mānam tribuens
pro fetu nutriendo. Mater enim dum fetus est in
ventre/ ipsum nutrit proprio sanguine. Cum au-
tem de vtero exierit/ ipsum nutrit proprio lacte.
Sanguis enim post partum/ ad mamillas mitti-
tur/ et in lactis substantiam cōmutatur: de quo puerulus edui-
catur. Unde infantulus materno lacte laudabilis q̄s quo-
cumq̄ enutrit. Mater igit fetum suum modo dīligit/
ipsum amplectitur/ osculatur/ lactat/ balneat/ custodit atq̄
nutrit. Per matrem potest intelligi predicator/ vel prelatus/
qui sicut ad subditos matrem affectū debet habere/ et ipsos
mamilla benignitatis reficere et fouere/ ipsosq̄ tenere de-
bet dīligere/ et ab omni periculo p̄seruare: et a cunctis vitijs
rum fecibus mūdare/ et sanguine bone affectionis lacte les-
uis doctrine et dulcis p̄suasionis/ et pane p̄fecte scientie et
difficilioris eruditionis/ cū omni dīligentiā enutrit/ dīcēs
cuiuslibet illud. i. Reg. i. Sicut mater vnicū amat filium/
ita te dīligebam. Vel dic q̄ h̄is potest dici mater/ qui
sanguine suo proprio/ necnon lacte doctrine et gratie et insup
pane eucharistie nutrit infantes suos. I. catholicos et deuot-
tos. Ios. vi. Caro mea vere est cibus: et sanguis meus vere
est potus. Et ibidem. Panis quem ego dabo/ caro mea est.
Istud tamē verum est q̄ paruuli. i. subditi melius et lauda-
bilis nutriunt lacte materno/ q̄ alieno. Liporū suorū pre-
latorum q̄s mercenariorū et vicariorum doctrina: et ideo q̄l
bet mater. I. quelibet curatus vel p̄lar/ debet in p̄sona p̄-
pila/ si potest filios et subditos pascere/ et alij nō cōmittere
vices suas/ nec ipsos vicarijs cōmendare. i. Reg. iij. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma-
ter est mūdus et caro. Mater est mundi prosperitas/ vbi fo-
uentur pueri p̄cōres. Igitur q̄l q̄s fuerit in vtero matris
sue/ scilicet in mūdī prosperitate. Ipse nutritur/ p̄ cui dubio san-
guine menfuit. i. delictis carnalibus et p̄cis. I. Reg. i. Da-
te hūc infanti vīnū. hoc est enim mater eius. Vel dic q̄ ma

bolus impregnauerit aliquā mulierē. i. aliquā personā seru
mali propoli. vel peccati mortalis appetitus sue affectio
nis statim subuertit et res inuiles et nocuas. scz mundi di
uitias appetere compobat. et magis in carbonibus qz in
panibus. magis i teporalibus qz in spūalibz delectat. Job
xxiii. Abominabilis sit ei in vita sua panis. et aie illius ci
bus ante desiderabilis. Iste etiam colorem bone cōuerfa
tionis solet perdere. oculus sui intellectus per inuidiā solet
luere. vterus sui cordis per supbiā. solet riuescere. et ve
ra sue locutiōis per iactantiā riuescere. et vomitus displi
centie ois boni solet accedere. per quē solet oia bona rejce
re. vomere. et exhorere. Ideo de talibus scribitur. i. de ma
lis affectibus et operibus sic cōceptis. potest dici illud. Iste
i. filij fornicationū sunt. qz fornicata est mater eorū. Et el
dic ecōuerfō qz bona mater est bona aia a spūsancto bono
proposito impregnata. que pro certo appetitū mutat. et pue
cedentiū delectabiliū suscipit displacentiam. amara etiam
et difficilia ipsam delectant. et penitentiā. etiam fac
ile mutat per pallentem abstinentiam. vbera sue misericor
die implent et turgescit per elemosinā redditiā. vter
sue affectionis implet et timent per charitatiū amicitia. vo
mitus vero vitiorū prouocat per confessionē eloquentiam. et
vocat talis mater illud. Et al. lxx. Cōceptus qz locuti
mus. **¶** Mater quādo parit. matrem parit. et ideo clamat.
et dolore quem sustinet proferatur. Cum autē peperit. non
solet amplius dolere. sed gaudere propter. et ridere. Sic ve
re quādo homo parit. scilicet diabolici per cōfessionē. ra
tione verēdū multum tristatur. et dolet. et reuelare pccū
valde ei displicet. Et erit tūc quādo peperit. et cōfessus fue
rit. valde cōsolatur et gaudet. et se spūaliter alleuiat. sen
tens sibi sic peperisse placet. Job. xvi. Mulier cū parit. tri
stia in habet. cum autē peperit. iam nō meminit preiure
propter gaudiū. **¶** Quāto mater pro puero in paritō gra
uiorē dolores parit. tanto natum diligētius nutrit. ipsaqz
magis diligit. et in eo amplius delectatur. Istud potest ap
plicari. qz ois res quanto difficilior acquirit. tanto diligen
tius custoditur. Potest etiā dici de huius. qui cum multo
dolore humanū genus in grām parit. et cum acqui
uit. ideo ipm miro modo diligit. et dolet quando ipm per
peccata hominū perdit. **¶** Filia a filio a fouendo fm. Istud
rum dicitur. eo qz a paritibus fouent. **¶** Mater igit filio vir
tutem generandi tribuit. et mater filie virtutē cōcipiendi et
pariendi dimittit. Ipanqz tanto magis diligit. quāto in se ip
sam magis similem sibi noicit. Sic vere paritēs filijs. i.
pelari subditis. magistri discipulis solent virtutes et condi
tiones quas habent. imprimere. et ipsos vbiis et exēplis ad
cōcipiendū per bonam affectionē. ad generandū p boni
operis productionē. et ad procreandū p cōfessionem ipsos
diuini modo erudi. Et se. xvi. Qualis mater. ita et filia ei.

Capitulum. vii. de nutrice.

¶ Nutrix fm. Istidori dicit a nutriendo. qz scz ista
supplet in nutriendo paruulū. vicem matris. vnde
de nutrix ad modū matris cōgaudet puero gau
denti. et cōparitur puero patienti. subleuat pue
rum cadentem. lactat plorantem. deosculat tacen
tem. ligat se nimis diffundentem. abluat et mundificat se for
didantem. pascit digito puerum. renitētem. et cibū pmo ma
sticat. ut facilius trāglutiat cibū ipm. et sic reficit puerū
esurientem. a l loquē lum inuoluit nescientem. balbutit nu
trit. et quasi linguā frangit. ut sic facilius doceat non loquē
tem. medicina vti ut sanat puerū vagientem. sibilis et can
tilenis demulcet dormientē. balneis et vnguentis refouet
indigetē. et ad incedēdum inducit puerum incedere non
valentem. et quandoqz manū sibi et industria subtrahit.
et qz cadere permittit. ut ad incesum faciat habile et poten
tem. Talis nutrix loquendo spūaliter. est quilibet boni pre
latus. vel etiam predicator. prouidus et discretus. qz scz ta
les pueros. i. simplices et subditos verbis et exēplis spūali
bus. et etiā quādoqz beneficijs teporalibus nutrit. et eos
diuini modo vegetant et infundunt. et ideo vicem matris. i.
Christi dicunt gerere. in quorum filios eius. scilicet fideles so
lent spūaliter et teporaliter nutrire. i. adacha. iij. Relinquit
rex istam. ut nutriet filij suum. Igit tales nutrices spūa
les. i. predicator. doctores. plati et vni iusti. debent plus

istis. i. subditis et simplicibus patietibus compati et gaudere
et gaudere. et ipsos tā in aduersis qz in prosperis acui vel affe
ctu diligere. vel fouere. ad Ro. xij. Gaudere cū gaudentibz
fieri cū lēntibus. Et ideo cadentes. i. in paupertatem debet
subleuare per subuentionem. Plorantes et dolentes debet la
tare per consolationē. Tacētes et patientes debet ocula
ri p dilectionē. Diffundētes se et ad delectabilia plus debet
to dilatantes debet ligare per statutorum coercionē. Et ve
ro per vitia sordidantes debet mūdare per correctionē. et sic
dicit illud. Ruth. iij. Nutricis officio fangebat. Roem. Ite
isti debent digitis et manibz ipsos pascere. etiā renitentes.
quia. i. etiā si non velint ipsi subdit. digitis. i. bonis exēplis
manualibz sunt pascendi. et docuētis et beneficijs recrean
di. Libum enī doctrine debet isti masticare p studium et le
ctionem. ut ipsos tādē recipiant per predicationem. De
bentqz ipsi p dīcatōres balbutire. i. grosso modo. i. ba. pferre
et linguā suā subtilitatis frangere. p sui cum alijs cōforma
tionem. ut ipsos doceant et erudiat sapientiā et discretionē.
et honestam locutionē. Necesse est enī qz doctor frangat et va
riet linguā suā. ppter rudium et simplicium instructionem.
Et al. xxvij. In loquela labij et linguā altera loquar ad po
pulum istū. Item isti debent in corporibus ppijs medici
nas penitentie sustinere. ut. i. puer. i. subditus habeat salutē
et saluationē. Ipsum debet portare et subleuare p fragilita
tis et defectuū ipsius suppositionē sibilis et canibus dul
cium monitiōnū ipsum debet mulcere. ut ipm prouocet ad
dominendū per cōtemplationē. ipsum debent instruere ad
recte incedēdum per iusticie executionē. debet etiam ipm
ex industria dimittere. ut melius ardeat ad sui cautela et
gubernationē. Summe tamen debet precare ne incurrat
periculum et damnationē. ut sic talis nutrix dicat. ille ho
mo de quo dicit illud. iij. Reg. xij. Homo quidam habebat
ouem vnam paruulā. quā emerat et nutrierat. et qz creuerat
apud eū. Et el dicit qz talis nutrix est. i. hystus. vel etiā beata
virgo. que sibi deuotos nutrit per grām atqz lactat. ipsosqz
cadētes subleuat. stantes seruat. et sordidatos mūdāt. et ad
gressum bonorū operum. et ad locutionē bonorū verborum
instruit et informat. et vt ppias vires experiat. ipsos sibi
ipsis dimittere. cadere in pccū permittit. sed ipsos cito rele
uat et confortat. De se. xj. Ego nutrit. et effraim portabā eos.

Capitulum. viij. de obsterice.

¶ Obsterix dicit mulier que habet artem tuantē
femina parientē. ut facilius pariat. et vt fetus
partus tempore periculū non incurrat. Et erem
parientis vnguentis linire solet. ut facilius pa
riat. partum vero enitum recipit. et vmbilicū ei
tollit. ipm inuoluit. circūligat. et gubernat. Talis obsterix
est predicator. vel discretus confessioni auditor. Iste enim
peccatorē parientē et constitentem. et fetum diaboli. i. pec
catum emittente cupientē solet tuare. vterem sue cōficiēte
vnguentis. i. benignis inductionibz. illinire. ut sine periculo
possit integre cōstendo parturire. partusqz talis pccū debet
per penitentiā inuolucere. et vmbilicū ois male circūstātē
sibi precidere et auferre. Job. xvi. Obstericantē manu ei
eductus est coluber tortuosus.

Capitulum. viij. de masculo.

¶ Masculus fm. Istidori a mare diminutue est. dī
ctus. Et fm. Istidori masculus in omni gene
re aialū obtinet dignitatē. preclit enī mascu
lus femina. quo ad complexionē. que est cali
dior. quo ad operationē. que est fortior. quo ad
discretionē. que est amplior. quo ad conditionem. et dñatio
nem. que est dignior. Per mares possum intelligere platos.
per feminas subditos. vel per mares clericos. per feminas
laicos. vel per mares hoies virtuosos. per feminas molles.
imperfectos. et defectuosos. Et pcul dubio tales masculi. i.
pelari ecclesiastici et prouecti. et in mundi superioritatibz
cōstituti. debent esse in moribus. ipsi feminis. i. subditis
et laicis meliores. et p sanctitatis eminētiā digniores. Des
bent enī eos precellere. qz in mentis complexionē debet esse
se per probitatē fortiores et valentiores. In sensu et discre
tione debent esse per sapientiam clariores et subtiliores. In
dñatione vero debet esse per excellētiā maiores. dignio
res. et superiores. femine enim. i. imperfecti et laici. qz sunt

Cap. IX. Lib. III. De viro vxore et sponsa.

Impotentiores ad bene operandum / et indifcretiores ad se et alios regendum / non debent pcesse / sed pcelatis et viris ecclesiasticis et pfectis subijci et subesse: qz p certo in talibus viris debent esse virtutes actiue et dispositiue: in ipsis vero feminis debent esse conditiones passiuæ et subiectiue. Unde mulieri dictum est Gen. liij. Sub viri potestate eris: et ipse dñabitur tui. Unde de superioritate talium masculorum dicitur Apo. xij. q. mulier. ecclesia peperit filium masculum / q. redempturus erat omnes gentes. ¶ Ad masculum generaliter sunt femina fortiores / et ad operandum aptiores / et ad onera sustinendum durabiliores: et hoc qz abundant caloribus et spiritibus amplioribus / omnibus grossioribus / nervis fortioribus / et iuncturis solidioribus. Ad masculum etiam sunt audaciores qz femine. Et hoc qz corda habent latiora / et calido spiritu et sanguine pleniora / et per consequens ad audaciam propiora. Sic vere illi qui sunt masculi. l. superiores gradu et statu. ecclesiastici et pcelati debent esse audaciores ad ardua aggrediendum / fortiores ad ipsa cõplendum et faciendum / durabiliores ad mala tolerandum / et sustinendum. qz ipse femine. l. simpli ces seculares. Et hoc procul dubio debet esse: qz ipse tenetur habere fortiora ossa et constanciam / nervos / in quibus est sensus / validiores et pudetiam / iunctura amicitie solidiora / rem per fidelitatem / cor latius per charitatem / et magis de calore diuini feruoris / et de sanguine pietatis dulcoris / et de spiritu diuinalis vigoris et oimodâ sanctitatis. Exo. xlij. ¶ Sine nūqz patitur masculini sexus dño cõsecrabis. ¶ Ad masculum aut per intellum calorem consumitur / aut in pilos cõuertitur et resoluatur / aut per exercitiū vacuatur. Sic vere masculi spirituales. l. viri pfecti et boni ecclesiastici et pcelati / nunqz patiuntur sanguine menstruali. l. infectione carnalem vel pollutionem luxurie seu carnis: quia p certo omnē supfluitatem carnaliū suorum affectuū / siqui insurgant / consumit intellus calor amoris / extenuat exercitiū boni laboris / et in pilos bonorum exteriorū exemplorū resoluunt et cõuertit virtutem diuine gratie et dulcoris. Et sic cuilibet tali potest dñs dicere illud Eccl. xvi. Aut te aqua: et mundaui sanguine et te. ¶ Viri igitur et masculi sunt natura calidiores / corpore duriores / et animo audaciores / cute hispidiores / viribus fortiores / vocibus grossiores. Ipsi etiam plures dentes habent et ratione caloribus maioribus pluribus cibis indigent. Sic vere spirituales viri. ecclesiastici et pcelati. qui. l. feminis. l. secularibus habent pcesse / debent esse calidiores per charitatem / duriores per constanciam firmitatem / audaciores per bonam et promptam voluntatem / fortiores per probitatem / hispidiores per habitum humilitatis / voce grossiores per eloquentiam maturitatem et aueritatem. Plures habent dentes masticatiue discretioris et deliberationis: ideo bene digerunt et gubernant cibos multos negotiose occupatiōis: qz. l. quanto in istis maior est charitatis calor et feruor / et discretioris masticatio amplior et fortior / tanto pluriū ciborū. l. plurium negotiorū exteriorū digerendoy et gubernandoy potest adhiberi difficultas maior.

Capitulum. ix. de viro vxore et sponsa.

Vir a virtute virum est dictus sicut Isidorus. Nam in viribus vir vxore pcescit / caputqz mulieris est vir sicut apostolus. Et ideo tenetur regere vxorem: sicut caput totius corporis gerit curam. Iste igitur dicitur maritus / quasi mater tuens / vel quasi matris tutor: qz. l. vxoris sue / que mater filiorum est / curam suscipit et tutelam. Sponsus etiam a spondendo dicitur / eo qz in contractu coniugali sponse et vxori qz plurimū obligatur. Sponsus enim / promittit / et obligatur qz indiuiduum cum vxore vite cõsuetudine teneat / qz debitum ei reddat / qz fidem vxori sibi custodiat / et qz ipsam p alia nō dimittat. Vir est pcelatus / vxor dñ est ecclesia vel subdit / de cuius cura et regimine iste vir debet esse sollicitus et attentus. Igitur iste debet dici vir: qz viribus et virtutibus debet abundare. Debet dici maritus: qz matrem filiorum suorum. l. ecclesiam debet tueri / defendere / et adiuuare. Debet dici sponsus: qz multis pactis et sponsonibus ipsam oportet ipsi vxori sue. l. ecclesie vel subditis obligari esse / et eiusdem fide et gram / curam et regimē exhibere. Debet enim eis debitum carnalis generationis. l. debitū doctrine et predicationis reddere. i. ad Cor. vij. Vxori vir debitū reddat.

Debet eis societate indiuiduā seruare / et eis eis psonaliter relidere. Prover. v. Sit vena tua benedicta / et letare cum muliere adolefcente tue. Debet eis fidem et amicitiam seruare: et alijs ipsos nō dimittere / nec ad alium statum accedere vel ambire: sed cum eis fideliter permanere. Ad est contra illos / qz plures vxores. l. plures dignitates simul voluit habere: contra illud qd de rege dicit Deuter. xvij. Ad habebit vxores plures. l. officio vel dignitate: sed de vna ad aliam volunt continue se transferre: contra illud Exod. xx. Non concupisces vxorem proximi tui. ¶ Vir vxorem miro affectu tenet diligit et re. Unde etiam pater et mater debet dimittere / et vxori proprie adherere. Sic vere cui pcelatus habeat duplicem domum: vnam. l. que dicit mater: aliam que dicit vxor: (mater enim pater est ipse) parietela / vel patria seu mundus: vxori dñ est sibi cõiuncta / vel etiam subiecta populus. pcul dubio iste vir pcelatus summe debet istam vxorem. l. ecclesiam vel subditos diligere / ipsamqz piti et mī. l. mūdo et carni et cunctis carnali affectioni sponere et pferre / et alijs dimissis. l. cõtempnis istis corde et corpore adherere / iuxta illud Gen. liij. Propter hanc relinquet homo patrem et matrem suam: et adheret vxori sue: et erunt duo in carne vna. Vel dic qz vir est l. hispius / qui domū paternam. l. paradisiū vltus est dimissus / et vxori sue. l. ecclesie vel anime se iunxit / ipsamqz vltra modū dilexit. Nam si cut vir pie dilectione vxoris soler / p ipsa defendenda bella quadoqz facere / et quadoqz zelum incurrere: ita qz nullo modo potest pati ipsam alteri se donare / et aliter facientem soles occidere vel punire: sic vere ipse l. hispius animam vel ecclesiam suam dilexit / qz ea defendenda pelliū crucis sumpsit: zelotypus enim est / p ipsius dilectione: ideo nō vult qz p peccatum diabolo adultero copulet / alias ipsam puniat eterna damnatione. Prover. vj. Zelus et furor viri non parcat in die vindicte. Ad bene dicit ad Ephe. v. Viri diligite vxores vestras / sicut et l. hispius dilexit ecclesiam. Ad dicit etiam qz vir. l. pcelatus mortis debet exponere / si sit necesse p vxorem suam ecclesiam liberandam / vel pro subdito ppro defendendo. ¶ Sponsus sponsam primo ad sui amoris munusculis et verbis allicite / nūcijs et litteris suum sibi expulit: multa largitur / multa repromittit / et viri sibi placet / ludis et spectaculis / bellis et exercitijs se exponit / vobis et mutatorijs se adomat / et multipliciter cõponit / blande eam alloquit / et vultum eius facie ad faciem circūspicit / et attendit: et finaliter eam cõsentens / et ipsam anulo subarras / in coniugium eam ducit / et in signū coniugij tam cõtracti / dona specialia sibi tribuit: et sibi dotallia sub chirographi testimonio cõcedere cõsuevit: festa et cõuiuia celebrat / dona et munera aduentibus donat / choreas / canticias et instrumentis multis cels plentes letificat. Quibus completis sponsam in secreto thalami collocat / et eam sociam mentis et thori faciens / pecunie et familie ipsam dñam constituit et ordinat. Curam eius gerit / et pie amore et zelo ipsam corrigit / custodit et seruat. Ad oculos / gestus / et aspectus ipsi diligenter cõsiderat atqz spectat. Hæc oia ponit fulgentius in quodā sermone de nuptijs in chana galilee. L. hispius est sponsus: ecclesia vel anima sponsa est ipse. Ipse enim de se et ecclesia vel anima sponsa sua christiana dicit Joa. iij. Qui habet sponsam: sponsus est. Sed pcul dubio iste sponsus diligit istam sponsam a principio mundi / et eam sibi coniugem cõstituit et decreuit. Et ideo a principio multa dona et beneficia sibi dedit. l. ipsam creando / et oēs creaturas eius obsequijs deputando. Quoniam suum / et beneplacitū sibi verbis et litteris patriarcharū et prophetarum voluit expulere: et ut sibi placeret / et ad sui dilectionem attraheret / se voluit mundi ludis et cõtempnibus / crucisqz bellis et victorijs exponere: vestes et mutatoria nostre carnis induere et vestire: ut sic eam posset ad sui spirituale cõiugium inuitare. Ipam etiam per predicationē blande voluit alloqui / et vultu eius diligere / ipsiusqz cõiugium / copulam etiam gratie / et charitatis coniugij affectare. pial. Audi filia / vide / et inclina aurem tuam / et obulscere populū tuū / et domū patris tui. Iste igitur istam sibi anulo fidelis subarravit: et per charitatem et gram eius coniugio vltus fuit / et in charta et in chirographo euangeliorū multa sibi dotallia in paradiso tribuere repromisit. Adem ipsam i paradisi thalamo collocat / et eterne refectionis cõuiuia sibi parat.

Sanctibus sanctorum et angelorum ipsam letificat et delectat/
dñamq; bonorum paradisi ipsam constituit/ et vultum eius
delectabiliter respicit/ et ex tunc ab omni nocumēto tanq;
suam custodit/ et ipsius sollicitū curam gerit. Isti igitur spō
se dicūt illud/ Cant. iij. Veni de libano spōia mea/ veni de
libano/ veni coronaberis. Et si vis de humana natura dic
q; eam a principio multū dilexit/ et cōnubium sue incarnatio
nis poposcit/ et p; pphetas sibi volūtate ppriam intimavit/
et in coniugio incarnationis cantus et choros angelorū au
dit fecit/ hastiludia passiōis sustinuit/ vestesq; novas glori
ficat nature sibi et sanctis in resurrectione dedit/ et tādē
in ascēione istam spōsam in paradisi thalamū introduxit.
Uel per istam spōsam intellige beatam virginē/ quā dei fi
lius dilexit/ et cui p; gabrielem nūcium volūtate suā man
davit et. Accipe de predictis cōditionibus quicquid volue
ris. Uel etiam dic q; spōsia est ecclesia a principio summe
a Christo dicta/ et sicut supra. Apoc. xij. Uidi ciuitate
sanctam hierusalē descēdēte de celo tanq; spōsam omni
tam monibus suis. Uel dic q; spōsia est platus/ ecclesia
est spōsia/ quā ipse summe debet diligere/ blandē alloqui/
benigne mactare/ et de eius regimine curā habere/ et ideo
4 gestus et mores cū diligentia peruidere. ¶ Uxor mala et
pessima nihil potest esse molestius atq; peius. Istā est em
clamola/ rixosa/ inuisiosa/ ebriosa/ luxuriosa/ et garrulosa.
Item est sumptuosa/ curiosa/ presumptuosa/ inuidiosa/ inu
diosa/ desidiōsa/ vaga/ amara/ et odiōsa/ zelotypa etiā et su
spiciōsa. Uxor igitur qui talem habet vxorem/ nullus mis
erabilior/ et ipsius miseria/ nulla maior/ sicut dicit Fulgenti
vbi supra. Utr significat spiritū/ vxor vero nequā significat
malā cōsuetudinē/ seu carnem. Uel etiā dic q; talis mala
vxor est aia peccatrix/ que. multis malis morib; est reple
ta. Uel etiam talis vxor est mala cōgregatio malorū sub di
uorum/ quorū. ecclesia est mala cōgregatio malorū sub di
uorum. Tales igitur male vxores solent esse clamose et querulo
se/ quia vix potest fieri aliqd ad volūtatem eorū. Rixose et in
uisiose/ q; scy caro cōcupiscit et rixatur aduersus spiritū/ ma
la aia contra Christū/ malus subditus contra p̄latū. Ec
cl. xvj. Mulier si p̄matum habeat/ contraria est viro suo.
Item iste vinolose/ et luxuriose/ et multiloquis garrulose.
Nam vino volūtatis voluit inebriari/ et cū mudo et dia
bolo fornicari. Amos. vij. Uxor tua in ciuitate fornicabit.
5 ¶ Ite iste vxores sunt sumptuose/ et curiose/ et presumptuo
se/ necno inuidiose/ desidiōse. Caro enim. mal; subdit; deli
ciose vult pasci/ et curiose vestiri/ et cōtra rationē vel p̄la
tum presumere/ et extolli sibiq; inuidere et insidiari/ et con
tra ipm mala oia machinari. Uxor bene dicit Eccl. xvj.
Loq; humile/ facies tristis/ et plaga mortis/ mulier nequā.
Uel etiam ad litterā expone de mala muliere. Nihil ergo
miserabilius viro qui talē habet vxorem/ p̄lati qui tales
habet subditos/ animo qui talem habet carnem. Nā vt di
cit sapiens p̄ouer. xvj. Tecta fugiter p̄stulantia et litigio
sa mulier cōparantur. Et ideo p̄ouer. xvj. dic q; melius
est habitare in terra deserta/ q; cū muliere rixosa et iracun
da. ¶ In bona vero vxore et spōsa debet esse frequēs et deu
ta quo ad dei ministeriū/ habilis et subdita quo ad maritū
obsequiū/ affabilis et benigna quo ad domesticos/ libera
lis et laeta quo ad extraneos/ misericors et pia quo ad mi
seros/ mansueta et pacifica quo ad vicinos/ circūspecta et
pudēs in precauēdis/ fortis et patiens in sustinēdis/ sedu
la et diligēs in agēdis/ modesta debet esse i habitu/ sobria
in mori/ cauta in affari/ pudica i aspectu/ honesta i gestu/
matura in incessu/ verecūda in publico/ iocūda cū marito/
continēs in occulto/ plus composita bonis morib; q; totis
crinibus/ et magis placens virtutibus q; pulchritudinē.
Ista sunt vba magistri de p̄prietatibus r̄u/ valde rheto
rica et catholica/ que expositione nō indigēt/ q; prout iacet
possunt dici de qualibet bona vxore/ v; de qualibet sancta
anima/ vel de quolibet bono subdito/ v; de qualibet sancta
persona/ et maxime sanctimoniali et religioſa/ ita tamē q; p
maritum intelligas p̄latū vel Christū. De tali ergo vxore
potest dici illud Apo. xij. Uxor agni p̄parauit se/ et datū
est illi vt cooperat se byssino p̄ludenti et candido/ que sunt
iustificationes sanctorum.

Capitulum. x. de ancilla.

Ancilla est famula vxoris obsequio deputata/ et
seruili conditioni subiecta et mācipata. Istā est
igit misera p̄ditio seruitutis/ q; ois seruilis p̄ona
que vilioribus officiis deputat/ grossioribus ci
bus reficitur/ vilioribus p̄mis ināuit/ seruitutis
iugo p̄mitur/ si filiū p̄ceperit/ etiam seruituti ab vtero man
cipatur. Istā p libito nubere non p̄mittit/ et sicut pecus vē
ditur/ et a dño suo in alium dñm transpostat/ virgis et s; be
rib; atterit/ et si aliquo casu fiat libera/ ppter vniū ingratū
rudinis i seruitutē p̄stā reuocat. Talis ancilla seu ierna
videtur esse aia peccatrix/ quā. s. diabol; libertate cōficiēte
p̄stauit/ et seruituti criminū subugauit/ quia sicut dicit. s.
adacha. ij. Que erat libera/ facta est ancilla. Talis igitur
ancilla deputat vilib; officiis peccatorū/ et officiis inimi
corum actiū et p̄ctōū. reficitur grossis cibariis diuitiarū/
et bonorū terrenorū/ induitur vilibus vestibus male cōuerſi
tionis et malorū morum exteriorū p̄mitur iugo seruitutis
malariū consuetudinū et vitiorum/ filius etiā quē concepit. s.
bonum opus siqd facit/ seruituti subijcitur/ inquantū caret
gratia et virtute meritorū/ vel merito et succēssione celestīū
p̄miorū. ad Gala. iij. Nō erit heres filius ancille cū filio
libere. Item ista sicut pecus a diabolo vēdit/ et subugatur
iuribus diuersorū malorū dñorum. s. mudi/ carnis/ et omnīū
maleficiorū. Habere spūaliter per charitatem non p̄mittit/
nec coniungitur societati Christi et sanctorū. Et q; Christo
qui eam liberam fecerat/ ingrata est/ ideo ipam reuocat ad
arctiorē seruitutē infernalium tormentorū/ vbi continuo
verberat et cōteritur penis diuersorum suppliciorū/ vbi continuo
bene figuratū est Gen. xvj. vbi agar ancilla saray cōcepisse
se videns/ contēpit dñam suam/ ppter qd a saray/ sicut ibi
dicitur/ est afflicta. Et p certo quādo aia p̄tra dñam suā. i.
contra rationem et cōtra deum tumescit/ afflictio sue seru
tutis et pena sibi debita conualeſcit. Ideo tali ancillē. i. talē
anime peccatricē dicit ibidē. Agar ancilla Saray vnde vē
nis/ et quo vadis/ quasi diceret. Quare tāti omittis/ et quā
re tantū cōmittis/ Et ideo breuiter de tali seruili p̄ona di
citur Eccl. xxxij. Seruo malivolo torura et cōpedes. Uel
dic q; talis persona seruilis/ significat pauperes et miseros
et. Uel significat religioſos seruituti dei subiectos/ et alie
ne volūtati submissos/ mult; miserijs fatigatos/ et tā vilib;
cibus q; vestib; adornatos. Uide infra de seruo bono/ et al
lega sicut ibi. ¶ Propriū est seruilibus personis dños suos
odire et contēnere/ et si in benignitate et familiaritate tra
centur/ solent cōtra eos superbiere/ si vero carpentis et s; be
ribus affligantur/ in humilitate et p̄stia obedire/ et sic ma
gis timore q; amore suis dñis obsequi et seruire/ sicut dicit
Rabanus sup. Itiere. ix. Sic vere in religione et ecclesia sunt
alique seruiles p̄one/ que. s. cū seruitutis vitiorū sint subdite/
et nō gratie libertate donare/ iuxta illud Joā. viij. Qui fa
cit peccatū/ seruus est peccati. et Amos. vij. Uxor tua in ci
uitate fornicabit/ dñis suis/ hoc est dictū/ Christo/ maiorib;
bus et p̄latiis nunq; obediunt ex amore/ et ideo necesse est
q; eis seruiant ex timore. Abstineri enim et superbi solent i
periores suos odire/ et ex familiaritate sibi ostēsa mag
is intumescere cōtra ipsos. p̄ouer. xvj. Qui delicate a p̄ue
ritia nutrit seruū suū/ postea ipsum inuenit contumax
cem. Et ideo necesse est q; tales per rigorem regantur/ et q;
asperis correctionibus affligant/ et sic saltem necessario su
periorib; famulabunt. Eccl. xxxij. Seruū inclināt opera
tiones assidue. Uel dic q; p̄ona seruilis est caro nostra/ que
pro certo si delicate nutrit/ dñam suam rationem/ vel dñm
suū deum contēnt/ et recalcitrat/ si vero in disciplina et
penitentia regit/ obedit et obtemperat. Ideo bene dicit illud
predictum Eccl. xxxij. Seruo malivolo torura et cōpedes/
mitte illum in operationem ne vacet.

Capitulum. xi. de patre et filio.

Pater est principū generationis. Nam pater ge
neraliter speciem suā desiderat cōseruare. Ad
q; in se non potest/ ideo hoc studet in filiis facere/
et ideo naturaliter filios nutrit/ gñare/ et ipsos
ad similitudinē propriam cōseruit procreare/ et
eos cum sollicitudine gubernare/ et erudire/ ipsos etiā q;
pater est/ a pascēdo dictus/ pascere et nutrire. Talis pater

debet esse quilibet predicator et doctor. Iste enim in se non potest populum suam speciem maxime quantum ad scientiam conservare: morte enim interveniente necesse est quod corporaliter pereat et quod eius conditio deficiat et desistat. Et ideo procul dubio iste speciem suam in moribus scientias et conditio nes suas in aliorum persona continuare et conservare cupit. Et quod videtur quod ipse continuo tempore non consistit per predicationem et doctrinam solet alios in fidem gratiam et scientiam generare et ipsos in quantum potest sibi similes facere et creare eorum verbo et exemplo pascere et scientiis et moribus erudire: dicens. Propter. vi. **2.** **3.** **4.** **5.** **6.** **7.** **8.** **9.** **10.** **11.** **12.** **13.** **14.** **15.** **16.** **17.** **18.** **19.** **20.** **21.** **22.** **23.** **24.** **25.** **26.** **27.** **28.** **29.** **30.** **31.** **32.** **33.** **34.** **35.** **36.** **37.** **38.** **39.** **40.** **41.** **42.** **43.** **44.** **45.** **46.** **47.** **48.** **49.** **50.** **51.** **52.** **53.** **54.** **55.** **56.** **57.** **58.** **59.** **60.** **61.** **62.** **63.** **64.** **65.** **66.** **67.** **68.** **69.** **70.** **71.** **72.** **73.** **74.** **75.** **76.** **77.** **78.** **79.** **80.** **81.** **82.** **83.** **84.** **85.** **86.** **87.** **88.** **89.** **90.** **91.** **92.** **93.** **94.** **95.** **96.** **97.** **98.** **99.** **100.** **101.** **102.** **103.** **104.** **105.** **106.** **107.** **108.** **109.** **110.** **111.** **112.** **113.** **114.** **115.** **116.** **117.** **118.** **119.** **120.** **121.** **122.** **123.** **124.** **125.** **126.** **127.** **128.** **129.** **130.** **131.** **132.** **133.** **134.** **135.** **136.** **137.** **138.** **139.** **140.** **141.** **142.** **143.** **144.** **145.** **146.** **147.** **148.** **149.** **150.** **151.** **152.** **153.** **154.** **155.** **156.** **157.** **158.** **159.** **160.** **161.** **162.** **163.** **164.** **165.** **166.** **167.** **168.** **169.** **170.** **171.** **172.** **173.** **174.** **175.** **176.** **177.** **178.** **179.** **180.** **181.** **182.** **183.** **184.** **185.** **186.** **187.** **188.** **189.** **190.** **191.** **192.** **193.** **194.** **195.** **196.** **197.** **198.** **199.** **200.** **201.** **202.** **203.** **204.** **205.** **206.** **207.** **208.** **209.** **210.** **211.** **212.** **213.** **214.** **215.** **216.** **217.** **218.** **219.** **220.** **221.** **222.** **223.** **224.** **225.** **226.** **227.** **228.** **229.** **230.** **231.** **232.** **233.** **234.** **235.** **236.** **237.** **238.** **239.** **240.** **241.** **242.** **243.** **244.** **245.** **246.** **247.** **248.** **249.** **250.** **251.** **252.** **253.** **254.** **255.** **256.** **257.** **258.** **259.** **260.** **261.** **262.** **263.** **264.** **265.** **266.** **267.** **268.** **269.** **270.** **271.** **272.** **273.** **274.** **275.** **276.** **277.** **278.** **279.** **280.** **281.** **282.** **283.** **284.** **285.** **286.** **287.** **288.** **289.** **290.** **291.** **292.** **293.** **294.** **295.** **296.** **297.** **298.** **299.** **300.** **301.** **302.** **303.** **304.** **305.** **306.** **307.** **308.** **309.** **310.** **311.** **312.** **313.** **314.** **315.** **316.** **317.** **318.** **319.** **320.** **321.** **322.** **323.** **324.** **325.** **326.** **327.** **328.** **329.** **330.** **331.** **332.** **333.** **334.** **335.** **336.** **337.** **338.** **339.** **340.** **341.** **342.** **343.** **344.** **345.** **346.** **347.** **348.** **349.** **350.** **351.** **352.** **353.** **354.** **355.** **356.** **357.** **358.** **359.** **360.** **361.** **362.** **363.** **364.** **365.** **366.** **367.** **368.** **369.** **370.** **371.** **372.** **373.** **374.** **375.** **376.** **377.** **378.** **379.** **380.** **381.** **382.** **383.** **384.** **385.** **386.** **387.** **388.** **389.** **390.** **391.** **392.** **393.** **394.** **395.** **396.** **397.** **398.** **399.** **400.** **401.** **402.** **403.** **404.** **405.** **406.** **407.** **408.** **409.** **410.** **411.** **412.** **413.** **414.** **415.** **416.** **417.** **418.** **419.** **420.** **421.** **422.** **423.** **424.** **425.** **426.** **427.** **428.** **429.** **430.** **431.** **432.** **433.** **434.** **435.** **436.** **437.** **438.** **439.** **440.** **441.** **442.** **443.** **444.** **445.** **446.** **447.** **448.** **449.** **450.** **451.** **452.** **453.** **454.** **455.** **456.** **457.** **458.** **459.** **460.** **461.** **462.** **463.** **464.** **465.** **466.** **467.** **468.** **469.** **470.** **471.** **472.** **473.** **474.** **475.** **476.** **477.** **478.** **479.** **480.** **481.** **482.** **483.** **484.** **485.** **486.** **487.** **488.** **489.** **490.** **491.** **492.** **493.** **494.** **495.** **496.** **497.** **498.** **499.** **500.** **501.** **502.** **503.** **504.** **505.** **506.** **507.** **508.** **509.** **510.** **511.** **512.** **513.** **514.** **515.** **516.** **517.** **518.** **519.** **520.** **521.** **522.** **523.** **524.** **525.** **526.** **527.** **528.** **529.** **530.** **531.** **532.** **533.** **534.** **535.** **536.** **537.** **538.** **539.** **540.** **541.** **542.** **543.** **544.** **545.** **546.** **547.** **548.** **549.** **550.** **551.** **552.** **553.** **554.** **555.** **556.** **557.** **558.** **559.** **560.** **561.** **562.** **563.** **564.** **565.** **566.** **567.** **568.** **569.** **570.** **571.** **572.** **573.** **574.** **575.** **576.** **577.** **578.** **579.** **580.** **581.** **582.** **583.** **584.** **585.** **586.** **587.** **588.** **589.** **590.** **591.** **592.** **593.** **594.** **595.** **596.** **597.** **598.** **599.** **600.** **601.** **602.** **603.** **604.** **605.** **606.** **607.** **608.** **609.** **610.** **611.** **612.** **613.** **614.** **615.** **616.** **617.** **618.** **619.** **620.** **621.** **622.** **623.** **624.** **625.** **626.** **627.** **628.** **629.** **630.** **631.** **632.** **633.** **634.** **635.** **636.** **637.** **638.** **639.** **640.** **641.** **642.** **643.** **644.** **645.** **646.** **647.** **648.** **649.** **650.** **651.** **652.** **653.** **654.** **655.** **656.** **657.** **658.** **659.** **660.** **661.** **662.** **663.** **664.** **665.** **666.** **667.** **668.** **669.** **670.** **671.** **672.** **673.** **674.** **675.** **676.** **677.** **678.** **679.** **680.** **681.** **682.** **683.** **684.** **685.** **686.** **687.** **688.** **689.** **690.** **691.** **692.** **693.** **694.** **695.** **696.** **697.** **698.** **699.** **700.** **701.** **702.** **703.** **704.** **705.** **706.** **707.** **708.** **709.** **710.** **711.** **712.** **713.** **714.** **715.** **716.** **717.** **718.** **719.** **720.** **721.** **722.** **723.** **724.** **725.** **726.** **727.** **728.** **729.** **730.** **731.** **732.** **733.** **734.** **735.** **736.** **737.** **738.** **739.** **740.** **741.** **742.** **743.** **744.** **745.** **746.** **747.** **748.** **749.** **750.** **751.** **752.** **753.** **754.** **755.** **756.** **757.** **758.** **759.** **760.** **761.** **762.** **763.** **764.** **765.** **766.** **767.** **768.** **769.** **770.** **771.** **772.** **773.** **774.** **775.** **776.** **777.** **778.** **779.** **780.** **781.** **782.** **783.** **784.** **785.** **786.** **787.** **788.** **789.** **790.** **791.** **792.** **793.** **794.** **795.** **796.** **797.** **798.** **799.** **800.** **801.** **802.** **803.** **804.** **805.** **806.** **807.** **808.** **809.** **810.** **811.** **812.** **813.** **814.** **815.** **816.** **817.** **818.** **819.** **820.** **821.** **822.** **823.** **824.** **825.** **826.** **827.** **828.** **829.** **830.** **831.** **832.** **833.** **834.** **835.** **836.** **837.** **838.** **839.** **840.** **841.** **842.** **843.** **844.** **845.** **846.** **847.** **848.** **849.** **850.** **851.** **852.** **853.** **854.** **855.** **856.** **857.** **858.** **859.** **860.** **861.** **862.** **863.** **864.** **865.** **866.** **867.** **868.** **869.** **870.** **871.** **872.** **873.** **874.** **875.** **876.** **877.** **878.** **879.** **880.** **881.** **882.** **883.** **884.** **885.** **886.** **887.** **888.** **889.** **890.** **891.** **892.** **893.** **894.** **895.** **896.** **897.** **898.** **899.** **900.** **901.** **902.** **903.** **904.** **905.** **906.** **907.** **908.** **909.** **910.** **911.** **912.** **913.** **914.** **915.** **916.** **917.** **918.** **919.** **920.** **921.** **922.** **923.** **924.** **925.** **926.** **927.** **928.** **929.** **930.** **931.** **932.** **933.** **934.** **935.** **936.** **937.** **938.** **939.** **940.** **941.** **942.** **943.** **944.** **945.** **946.** **947.** **948.** **949.** **950.** **951.** **952.** **953.** **954.** **955.** **956.** **957.** **958.** **959.** **960.** **961.** **962.** **963.** **964.** **965.** **966.** **967.** **968.** **969.** **970.** **971.** **972.** **973.** **974.** **975.** **976.** **977.** **978.** **979.** **980.** **981.** **982.** **983.** **984.** **985.** **986.** **987.** **988.** **989.** **990.** **991.** **992.** **993.** **994.** **995.** **996.** **997.** **998.** **999.** **1000.**

debet esse quilibet predicator et doctor. Iste enim in se non potest populum suam speciem maxime quantum ad scientiam conservare: morte enim interveniente necesse est quod corporaliter pereat et quod eius conditio deficiat et desistat. Et ideo procul dubio iste speciem suam in moribus scientias et conditio nes suas in aliorum persona continuare et conservare cupit. Et quod videtur quod ipse continuo tempore non consistit per predicationem et doctrinam solet alios in fidem gratiam et scientiam generare et ipsos in quantum potest sibi similes facere et creare eorum verbo et exemplo pascere et scientiis et moribus erudire: dicens. Propter. vi. **2.** **3.** **4.** **5.** **6.** **7.** **8.** **9.** **10.** **11.** **12.** **13.** **14.** **15.** **16.** **17.** **18.** **19.** **20.** **21.** **22.** **23.** **24.** **25.** **26.** **27.** **28.** **29.** **30.** **31.** **32.** **33.** **34.** **35.** **36.** **37.** **38.** **39.** **40.** **41.** **42.** **43.** **44.** **45.** **46.** **47.** **48.** **49.** **50.** **51.** **52.** **53.** **54.** **55.** **56.** **57.** **58.** **59.** **60.** **61.** **62.** **63.** **64.** **65.** **66.** **67.** **68.** **69.** **70.** **71.** **72.** **73.** **74.** **75.** **76.** **77.** **78.** **79.** **80.** **81.** **82.** **83.** **84.** **85.** **86.** **87.** **88.** **89.** **90.** **91.** **92.** **93.** **94.** **95.** **96.** **97.** **98.** **99.** **100.** **101.** **102.** **103.** **104.** **105.** **106.** **107.** **108.** **109.** **110.** **111.** **112.** **113.** **114.** **115.** **116.** **117.** **118.** **119.** **120.** **121.** **122.** **123.** **124.** **125.** **126.** **127.** **128.** **129.** **130.** **131.** **132.** **133.** **134.** **135.** **136.** **137.** **138.** **139.** **140.** **141.** **142.** **143.** **144.** **145.** **146.** **147.** **148.** **149.** **150.** **151.** **152.** **153.** **154.** **155.** **156.** **157.** **158.** **159.** **160.** **161.** **162.** **163.** **164.** **165.** **166.** **167.** **168.** **169.** **170.** **171.** **172.** **173.** **174.** **175.** **176.** **177.** **178.** **179.** **180.** **181.** **182.** **183.** **184.** **185.** **186.** **187.** **188.** **189.** **190.** **191.** **192.** **193.** **194.** **195.** **196.** **197.** **198.** **199.** **200.** **201.** **202.** **203.** **204.** **205.** **206.** **207.** **208.** **209.** **210.** **211.** **212.** **213.** **214.** **215.** **216.** **217.** **218.** **219.** **220.** **221.** **222.** **223.** **224.** **225.** **226.** **227.** **228.** **229.** **230.** **231.** **232.** **233.** **234.** **235.** **236.** **237.** **238.** **239.** **240.** **241.** **242.** **243.** **244.** **245.** **246.** **247.** **248.** **249.** **250.** **251.** **252.** **253.** **254.** **255.** **256.** **257.** **258.** **259.** **260.** **261.** **262.** **263.** **264.** **265.** **266.** **267.** **268.** **269.** **270.** **271.** **272.** **273.** **274.** **275.** **276.** **277.** **278.** **279.** **280.** **281.** **282.** **283.** **284.** **285.** **286.** **287.** **288.** **289.** **290.** **291.** **292.** **293.** **294.** **295.** **296.** **297.** **298.** **299.** **300.** **301.** **302.** **303.** **304.** **305.** **306.** **307.** **308.** **309.** **310.** **311.** **312.** **313.** **314.** **315.** **316.** **317.** **318.** **319.** **320.** **321.** **322.** **323.** **324.** **325.** **326.** **327.** **328.** **329.** **330.** **331.** **332.** **333.** **334.** **335.** **336.** **337.** **338.** **339.** **340.** **341.** **342.** **343.** **344.** **345.**

enu
 atū
 lere
 em 6
 erio
 nto
 ita
 tat/
 ian
 ex
 ltre
 etū
 nt
 o.ſ.
 ali
 r trs
 o.ſ.
 fuc
 o ſe
 par
 uer
 i fi
 lcl/
 ons
 fa
 it/
 i ſe
 ſis/
 et
 ces
 er z
 ſia.
 na
 pa
 bec
 et vt
 per
 aus
 no
 ſn. 8
 are
 tas
 ud
 tis
 an
 ſ a
 dū
 pū
 3e
 na
 2o
 el
 ſiā
 no
 in
 pal
 iſ/
 3e
 od
 v.
 ſiſ
 lre
 lū
 ſut
 gnt
 ip
 ore
 ſe
 ſa
 dū
 ſa

Capitulum. xij. de seruo.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
726/D/1

ultimum acceptare. *Gen. xlvij. Et si seruiemus regi. Itē de-*
bet esse affabilis et graciosus ad alios alloquendum per pre-
dicationis et bone eruditionis venustatem. Unde de bono
*predicatore dicitur *Eccl. xlvj. Seruus meus es in israel; qz in**
te gloriabor. sequi. Dedit te i lucem gentiū. zc. Item debet
 esse animosus ad impugnandū illos qui cū dño suo habent
 inimicitiam et adueritatem: qz p certo ad seruū dei pñet
 inimicos dei infideles et pctōies / inimicos etiam ecclesie
 tyrānos et raptōes impugnare / et eorū malitie inquantū po-
 test viriliter obulare. *i. Reg. xviij. Ego seruus tuus vado; et*
pugnabo aduersus philistē. Item debet esse fidelis et in-
dustriosus ad dispensandū bona sibi cōmissa / iuxta dñi vo-
luntatem: et ad seruandū et celādum dei et pñlati sui spñce-
ritatem et puritatē; et ad seruandū eius cōstantiam et fir-
*mitatem. *Humert. xij. Seruus me? moyses fidelis i omni**
*domo mea. *Luce. xix. Euge serue bone et fidelis: qz iuper**
*7 pauca fuisse fidelis / intra i gaudiū dñi tui. *¶ Bonus seru?**
iolet esse cautus et artificiosus ad lucrū dñi sui procurandū
et acquirēdum. Sedulus et curiosus ad rationem dñi suo
de datis et acceptis reddendū et faciendū. Studiosus ad
lectum et prandū dñi sui magis qz suum propriū preparā-
dum. Timorōsus ad dñm suum custodiendū; et circa eū vi-
gilandum. Timorōsus ad aduentū dñi sui anteqz dormire
audeat expectandū. Obediēs et affectuosus / semp intendēs
ad dñi beneplacitū faciendū. Tales debet esse per oia ser-
*ui *¶ Huius? e maxime ecclesiastici et pñlati. Isti em lucrū dñi**
sui dei / vtilitatēqz ecclesie sibi cōmissē debent q̄rere / et lau-
dem dei magis qz vtilitatē propriam affectare / et bñficia si-
bi a deo tradita iuste et debite pcurare / animas etiā sibi cō-
missas in electorū numero sibi adiungere / necnō gratias et
*scientias sibi traditas cōtinue augmētare / sicut pater *Luce.**
ce. xix. vbi paterfamilias tradidit rāterā seruū suū: dicens.
Regociamini dum venio. Abi etiā pater qz illi qui pecuniā
dñi sui augmētauerūt fuerūt remuneratī. Item isti de red-
denda ratione debēt esse p̄p̄ri / et in hoc solliciti cogitare.
Sunt em qz qui bene rationem reddūt deo in iudicio de
beneficiis acceptis / et de bonis tēporalibus / scērialibus / et
gratuitis ministratis: a iusto iudice premiat / et lucro cele-
stis glorie remunerat. Qui vero bonum compotū reddere
nequiverūt / nec se bene dispēasse offēdere potuerūt. eterne
*moris miseris subiacēbit / sicut p̄s *zēd. arthel. xxv. vbi ser-**
uus qui nō bene ministraverat / in tenebris exteriores dā-
natus fuit. Debet igitur semper in suo compoto cogitare qz
finaliter dicet sibi. Redde rationem villicationis tue. Itē
isti debēt esse studiosi ad lectū dñi sui. s. dei in sua p̄p̄ia cō-
scientia per innocētiam preparādum / et ad sibi pñdū mī-
sericordie in p̄sona pauperū exhibendū. Ipse est em qui dī
*est *Eccl. xxvij. Refecit lassum; et ecce hoc meū refrigeriū.**
*Magis debet igit *¶ Huius? seruus ad talū preparationem**
intēdere qz ad proprias delicias vacare: quāquā nūqz de-
*bet in deliciis dormire vel quiescere / q̄dū dñm suū *¶ Huius?**
suū videt in p̄sona pauperū inedia laborare. Exēplo vñe
*qui in domo sua quiescere renuebat / qz dñm suū *¶ Huius?**
*terram facere in exercitu attēdebat. *i. Reg. xj. Itē isti de-**
bent esse amorosi dei et pñlati diligendo / affectu si eis ex
corde obediendo / timorosi in eorum seruicio vigilādo / et ad
eorū voluntatem attendēdo / et eorū misericordiā expectādo.
psal. Sicut oculi seruorū in manibus dñorum suorū. Timor
em em dei debet hō semp i corde habere / et ne forte subito
ad sōm per mortē veniat / semp attendere et videre / ne for-
*te sibi cōtingat sicut illi malo seruo de quo dicit *Luce. xij.**
¶ Veniet dñs seruū illi? die qua nescit / partēqz eius ponet cū
infidelibus. Timorē etiā debet habere: qz p certo si dñm
suum per grām vñ per eucharistiā receperit / summe debet
attendere et vigilare vt eum custodiat / et qz p peccatū nul-
latenus sōm perdat. Unde merito abner et alij serui regis
*a *¶ Saul? repēdunt? qz nō vigilabant: sed circa eū dor-**
*miebant / et sōm regem nō custodiebant. *i. Reg. xxvj. Quia**
*pro certo *¶ Huius? seruus repēdunt? qui dormiēs et negl-**
*gēs reperit. Ideo dicit bene *Luce. xij. qz beati sunt serui il-**
8 li quos est venerit dñs inuenit vigilātes. ¶ Bonus seru?
iolet cōtinue laborare: qz quicqz agit / solet ad vtilitatē dñi
ordinare. Nunqz etiā dñi suo solet onerosus esse: qz vete-
ri roba dñi contentus / bene scit qz in fine seruitiū sui lucrum

poterit reportare. In bono etiā seruū sunt virtutes pluri-
 me requirite: qz in ipso debent mūditiā / pudentiā / et pa-
 tientiā semp esse. *zēdū? em debet esse vt dño placeat / p̄u-*
dens vt in negotiis dñi diligētā adhibeat / patiens vt cor-
rectus nō murmuret: sed vt dñi verba vel verbera humiliter
*insinuat. Talis debet esse per oia seruus *¶ Huius? qz pro**
certo ipse debet ad vtilitatē dei vel proximi / pñlati / vel ecc-
lesie semp aliquid facere / et ad laudē dei cuncta q̄ fecerit
*ordinare. *Eccl. xxxij. Serui inclinat operationes assidue.**
¶ Nero? etiam et querulosus nō debet esse: qz scilicet veteri
roba. i. pcurū mīlere vite / tenul victu et vestitu contentus
debet esse: et sic in fine paradisi premium poterit reportare.
*Unde *Deutero. xv. precipitur qz seruus anno septimo liber**
creat / et exire vacuus nō sinat. Istē igit debet habere mun-
ditiam et castitatē / pudentiam et seculitatem / patientiam et
humilitatē. zēdū? enim debet dño seruire / pudenter des-
bet se et bona sibi cōmissa regere / et quicqz repēnsionis et
tribulationis sibi a deo vel pñlato inuenit / debet sine
*murmure in patientia tolerare. Ideo bene dicit *Eccl. x.**
Seruo seruato liberi seruunt / et vir pūdēs et disciplinatus
nō murmurabit correctus. Tales igit boni serui a dño dñi
liguntur / et sup bona ecclesie constituntur / et ad regimen suū
*mille fidelis ordinant. Ideo dicit *Eccl. vij. Seruus scilicet**
tus sit tibi quasi anima tua: qz fidelis seruus et pūdēs quē
constituit dñs super familiam suam. zc.

Capitulum xxiij. de dño.
 Minus est nomen potestatis / turisdictio / et
 et pñlatio. Unde a deo (a quo ois potestas
 est) sup terrā iusū dominū est statutū. Sine em
 iusto domino et potētia dñorū / non posset salua
 manere res publica: qz nō nisi rep̄lia malorū ne-
 quitia / tuta est innocētia: nec humana vita vel societas pa-
 cifica. Dominorū enim iusta potētia subditos suos non op-
 primit: sed ad auerariorū malitiā pro posse rep̄mit et repel-
 lit: suos etiā in necessitate non deserit / immo cōtra potestas
 tem aduersariā / p eis se opponit. Subditorū etiā causas nō
 scdm voluntatis impetit: sed scdm legum imperiū dirimit: et
 vnicuiqz qd suū est / tribuit atqz reddit. Contra malitiā gla-
 dium extrahit: vduas et ophanos defendit: fures vero et
 maleficos persequit atqz punit: et sic mediatē iustitia inno-
 cētiam protegit et defendit. Et sic dñs non solum est nomē
 potestatis / immo et equitatis. Talis dñs est bonus flatus /
 vel quilibet bon? iudex / qui scia predicta debet erga sub-
 ditos obseruare / et in oib? innocētia defendere / et equitatē fa-
 cere et tenere. psal. Iustus dñs / et iustitias dilexit / equitatē
 vidit vultus eius. Alē dic per oia / qz talis est *¶ Huius?*
 bonos sustinet et defendit: malos aut tam demones qz ho-
 mines humiliat et offendit. psal. Sicut p̄s māsuetos dñs /
 humilians autē peccatores vsqz ad terram. Alē dic qz talis
 dñs est spūs / et maxime ratio / que in regno anime dñas
 tur / que. s. hostes aie. i. tentationes suppeditat / et animā libe-
 rat ac defensat. zc. sicut supra. ¶ Domin? est nomē potesta-
 tis / nomen equitatis / nomē liberalitatis / nomē nobilitatis /
 nomē honoris et dignitatis / nomē pacis et securitatis. Sic
 vere flatus qui dñatur subditis / vir iustus qui dñatur car-
 nis illecebus potest dici dñs. *Gen. xxvij. Esto dñs fratrū*
tuorū. Ratio? potestatis et potēte debet rebellibus dñari:
*exēplo *¶ Hoe? cui dñs est dñum sup bestias. *Eccl. ix. Sicut***
timor vester sup cuncta animāria zc. Ad denotandū scdm
¶ Sego? dñs vel flatus debet bestiales hoies potestatis
regere / vt humana formidine peccare metuant / qui dñus
*nam iustitia non formidat. *i. Reg. ij. Dominū formidabunt**
aduersarij eius. Item ratione equitatis: qz sunt supra dictū
est / talis dñs erga subditos debet et iudicis et i. p̄mōtōis
bus equus esse. Allega vt supra. s. p̄cedēti. ¶ Itē ratio? libe-
beralitat. Argus enim et liberalis debet esse: vt sic pos-
*sit: nō seru? dñitari / sed tñs apparere: qz sicut *¶ Sego. Quia**
rus custodit diuitias vt seru? larg? distribuit eas vt dñs.
Item ratione nobilitatis: qz nobiliter vitis imperādo des-
bet viuere / et nō spūs seruilliter obedire. Et sic etiā dicit dñs
ratione securitatis: qz. s. regnū suū. s. corpus populi vñ etiā
ecclesiam vel patriā sibi cōmissam debet pacificare / et ho-
stes spirituales corporales et tēporales. i. demones / orando
et predicando / motu carnis abstīnēdo / et penitentiā facie-

do tyrānos et maleficos puniendo et extirpando fugare et extirpare: et sic tibi pacē et securitatē cōgruā gñare et sibi et alijs digne et laudabiliter imperare. Et ad Testa. liij. Dominus pax dēt vobis pacem. Ideo bene dicit talib⁹ Sen. j. L. reici te et multiplicamini et replete terram et dominamini piscibus maris volatilibus celi et bestijs terre. P. scēs enī maris motus sunt carnis iter aquas nostre fluxibiles nature natantes. Volucres celi sunt demones per aerem caliginosum circa nos volitantes. Bestie terre sunt mali homines per vitia bestialiter viuentes et circa terrā et terrenā pauca ritam gradientes. Talibus igitur debet bonus prelatus vel vir iustus dñari et eos a suis malitijs repulsiuē ip̄is cum potētia principari vt de eo possit dicere dñs illud Gen. xlv. Joseph filius tuus viuit et ip̄e dñatur in tota terra.

4. egypti. Ad alius dñs multas habet malas condiciones per quarū etiam cōtarum possunt cognosci bonorum et cōminuū mores et conuersiones. Ad alius enī dñs vt potuit hic magister subditos non suauiter in manu dominoru eraciones ip̄os opprimit spoliat atq; grauatur. Rapinā nō seruat: immo peccatō fauore vel odio ip̄am violat et enervat. Ad subditos vetricalia recipit et tamen eos ab inuasorib⁹ non defendit. Ad alios iusto nequitijs cōsuetudine diligit differētes vero cruciat et flagellat. Aliena tanq̄ sibi propria vendicat et quicquid habent subditi suum putat. Ad dñari ab omnibus affectat et magis timere q̄ amari desiderat. Leges et statuta antiquorū destruit et sua statuit et cōfirmat. In suis exactionibus semper aliquam causam supponit et sub specie iustitię crudelitatem suam palliat et occultat. Ista omnia possunt ad litteram dici de quib⁹libet malis dñis: prelatis principibus iudicibus et tyrannis: quia pro certo isti semper querunt subditos spoliarē iustitiam non seruare subditos nō iurare sed ip̄os crudeliter cruciare. Et a. x. Dabo egyptum in manu dominoru crudelium. Sibi differētes solent affligere et bona aliorū tanq̄ propria vendicare. Reg. viij. Filios vestros et filias tollit sibi. Timere gloriam honorari gaudent et magnificentiā suā nūtijs vndiq; dilatant. Figurati in illis dijs de q̄b⁹ b. Baruch. vi. Stantes metum gentibus. Et in illa statua Babilij. quā erat necesse ab omnibus adorari. Ad ueneribus solēt iniuste iudicare leges et cōstitutiones inq̄s condere et sub dissimulatione et fictione iustitię rapinas et homicidia exercere. Et vnde Etia. liij. Dñatores et inique agunt. Ideo v. ab eodē c. x. Ue qui condit leges iniquas vt qui iusticiam impium pro muneribus et iusticiam iusti auferunt ab eo. Et adhuc dico q̄ malus dñs mendaces et adulatores diligit et eorum verbis aures accommodat reprehensores autem et veritatē dicentes non libenter audit: sed eorū sermonib⁹ aures claudit obstruit et obturat. Fidē et pacē nemini seruat et de alienis laborib⁹ delictosus vesties et epulas sibi parat illos qui sibi diutius et fidelius seruierunt: pelus remunerat et nullius seruitiū grata estimat et oia que sibi sūt obsequia minora debito fore putat. Alijs laborantibus iudis et potibus vacat et de aliorū miserijs et laborib⁹ parum curat. Ista omnia possunt prout iacet dici de quolibet malo iudice principe vel prelato: q̄ procul dubio isti adulatores diligit dicentes illud Etia. x. Loquimini nobis placencia. Veritate loquentes odiant. Et ad Timotheum. liij. Veritate auditum auertit ad fabulas autem conuertitur. Fidem nemini custodit. Hicere. vij. Perijt fides et ablata est. De aliorū laboribus laute viuunt: exemplo Balthazar. Dan. v. Nullum etiam debite remunerat sed omnia fieri ex debito sibi credunt. Iudith. liij. Nec ista tamen facientes ferocitatem peccatoris eius mitigare potuerunt. Vel per malum dñm intellige diabolu qui subditos suos peccatores bonis suis scz virtutib⁹ spoliat ip̄osq; ab inuasoribus. i. a temptationibus nō defendit fideis eis nullā seruat. Ad ip̄is honorari vult et iniquis legib⁹ malarum consuetudinū eos grauatur. Crudelē intentionē suā sub fictis dissimulationib⁹ occultat. Seruos suos male remunerat et illum qui sibi in virtijs seruauit diligentius minus bene premiat: s; in inferno crudeliter lacerat et flagellat. Hicere. vij. Crudelis est nō miseretur. Et quia breuiter cōmune peruerbum est q̄ serpens in sinu mus in pera ignis in stupa male remunerant hospites suos.

Capitulum. xliij.

Acto de proprietatibus hominis quantum ad membra dispositionē et etatum et sexū et per sonarum distinctionē et generaliter quantum ad alia que hominē in esse cōstituant: dicendum est aliquid moraliter quantum ad illa que hominem naturaliter in esse cōseruat et custodiūt. Igitur sicut Joannitiū septem sunt a quib⁹ hominū vita seruatur et in esse debito custoditur videlicet aer cib⁹ potus exercitatio quies vigilia et somnus. Sic vere spiritualiter loquendo vita gratie septem habet spiritualia seruatiua videlicet aerem puritatis et innocentie cibum deuotionis et charitatis potum scripture gratie et sapientie exercitacionē laboris et diligentie quietem tranquillitatis mētis et cōsuetudine vigiliam meditationis et prouidentie somnu cōtēplacionis supernaturalis glorie et eminentie. His enim septē vitæ gratie custodiūt et ne per peccatū pereat preseruat. Et sunt septem gradus per quos ad perfectionis culminem perueniunt figurati Eccl. xl. vbi dicitur de quadam porta templi q̄ septem graduum erat ascensus eius et vestibulum ante eam. Per istos enim septem gradus portam perfectionis ingredimur et tandem in vestibulo paradisi glorie vestibulo inuestimur. Vel possunt etiam ista significari in septem columnis quibus domus sapientie sustentat. Sap. ix. Quia igitur de aere alibi dicitur et tractatur: ideo hic primo de cibo aliquid inferatur.

Capitulum. xv. de cibo.

Ibus sicut Constantinus cōuertibilis est in substantiam corporis aialis scilicet cib⁹ nutrit iustitiam et augmetat. Alor enī naturalis et innaturalis est in corpore aialis in cōtinua actione: et ideo cōtinue aliquid consumit de substantia corporis et nature: quapropter necesse est vt omne animal cibū sumat vt sic dum in substantia corporis vertitur nature deperditum suppleat et qd per calorem cōsumptū fuerat reparetur. Sic vere cib⁹ spiritualis scilicet grana deuotio charitatis scriptura lectio et doctrina in substantia moralis hominis conuertitur et quod de membris virtutum deperditur per nutrimenta ciborum talium restauratur. Alor enī naturalis. i. carnalis delectatio calor etiam innaturalis. i. mūdiana cupiditas et inflātio de substantia virtutū cōtinue aliquid diminuit: quapropter necessarij sunt dicti cibi qui deperdita restituant et reuoluant. Et sic dicitur de isto Eccl. xv. q̄ dñs cibabit eum pane vite et intellectu: et aqua sapientie salutaris potabit eū. Ad hoc q̄ cib⁹ cor: potu p̄onctat necessaria est ip̄i p̄paratio masticatio in loco digestionis receptio tandem ip̄i digestio et purgatio in puro separatio et tandem per membra attractio et distributio tandem ipsis membris assimilatio et post in ea cōuersio et incorporatio. Si enim cib⁹ mēbro nō assimilaretur nunq̄ in eius substantia inueteretur. Talis est cib⁹ doctrina. Iste enī p̄mo ab apostolis prophetis et doctorib⁹ p̄paratur tandem a predicatoribus studetur et masticatur et in loco digestionis scilicet in stomacho memorie receptatur tandem digerit et ordinatur et purum ab impuro distinguit et in lectionis vel predicationis substantiam cōmutat et ordinatur. Et sic per eloquentiam mēbris et auditoribus distribuitur et eis assimilatur vt scilicet subtilioribus subtiliora rudiorib⁹ rudiora distribuunt: et sic ipsis membris. i. auditorib⁹ per retentionē incorporatur et in ip̄os per executionis opera cōuertit et mutatur. Psal. Parasti cibum illorū qm̄ ita est p̄paratio et. Cib⁹ bon⁹ calidus et humidus bonos generat humores in corpore cib⁹ vero malus terrestris et gross⁹ malos humores generat et corruptos et magis onerat q̄ nutrit comedentē. Et ideo ille cib⁹ generaliter est laudabilior qui sanguine generat q̄ ille q̄ phlegma cholera vel melancholia procreat atq; format. Generaliter autē cib⁹ habet immutare mēbra: q̄ scdm̄ qualitatē ciborū immutat multotiens qualitas corporis et membra. Per cib⁹ intelligit sciētia et doctrina. Sed p̄cul dubio istorū duo sunt genera: q̄ scz aliqui inueniunt cib⁹ subiles et boni. i. aliqui scientie et doctrine proficue et honeste: et iste pro certo generat in hoīe bonos humores. i. bonas affectiōes et virtutes et mores. Aliqui autē sunt inuiles atq; mali: sicut sunt m

ffff

le scientie/mala verba et documenta: que pro certo malos humores. i. malas affectiones generant/ et cōplexionem. i. conditionē hominis in malū variant et mutant. Nihil em tam immutat cōplexionē et conditionē morum/ siue ad malum siue ad bonum: sicut cibus/ q̄ in corpore recipitur. i. sicut verba et doctrina q̄ ab auribus hauriunt. j. ad Loxin.

4 xv. Corruptū bonos mores colloquia paaua. ¶ Libi q̄ habent multū sanguinē generare/ paucas superfluitates debēt habere/ vel facere: sicut sunt cibi delicati et subtilis. Illi vero cibi qui pauci sanguinem generant/ multas superfluitates generant atq̄ causant: sicut sunt cibi feculenti et grossi. Sic vere cibi spirituales/ scz gratia diuina/ scientia et eucharistia/ que sanguinē deuotionis humorēq̄ compassionis solent generare/ nunq̄ solent superfluitatē vitiōū generare/ producere vel causare. Libi vero tēporales et grossi/ scilz bona terrena/ scientie mūdane/ et vana verba/ pauci sanguinem deuotionis gratie faciunt/ superfluitates vero vitiōū multas generant et inducūt. Numeri. xj. Necdū defecerat huiusmodi cibus/ et ecce furor dñi. ¶ Libi humidū et subtilis cito cōuertitur in corpus/ et hoc propter illā quā habet cū sanguine vicinitatem. Libi vero grossi cōuertuntur et digeruntur tarde. Et ideo cibi subtilis conueniunt stomacho delicato: cibi vero grossi conueniunt stomacho calido atq̄ forti. Libi subtilis sunt viri iusti: de quibus dicit Christus Joā. iij. Ego cibū habeo manducare/ quem vos nescitis. Q: p certo tales facili ter digeruntur et disponuntur per fidē et grām: et in ipm corpus ecclesie conuertuntur. Libi vero grossi sunt diuites et mūdani/ qui pro certo tarde volūt conueri vel digeri/ et cum difficultate in corpus ecclesie cōmutari. Et ideo primi ponuntur i stomacho delicato. i. in gloria paradisi: secūdi p̄uentiūt stomacho feruētē et calido. i. in inferie infernali. Esē. xvj. Igni eris cibus: sanguis tuus erit in medio terre. vel exponē aliter sicut titulo de animalibus

6 ¶ Adedicus debet p̄uiderē circa cibum vt dicit Salenus/ q̄ sit cibi subtilitas/ qualitas et quantitas/ sumēris necessitas/ temporis congruitas. Sunt enim aliqui cibi nutritiui/ aliq̄ medicatiui/ aliq̄ inflatiui/ aliqualiter nociui/ et aliq̄ venenosi/ et nature totaliter corruptiui. Necessē est igitur q̄ homo istorum ciborum conditiones cognoscat: ne loco boni cibi venenosum vel pestiferū cibum sumat. Sic vere homo qui anime sue vult mederi/ debet hec oia meditari. Debet em discernere qualis est cibus quo nutrire desiderat mētem suam. i. quales sunt res quibus affectus ipsius per complacentiā enutrit. Siue enim agatur de scientijs/ siue de diuitijs et delicijs/ siue de verbis et blanditijs/ siue de consilijs/ siue etiam de societatibus et cōsortijs/ semper est dare in istis diuersitatem/ et aliquādo malitiam/ et aliquotiens bonitatem. Aliqua enim inueniuntur anime vtilia/ aliqua venenosa et iniuriosa/ aliqua autem indifferentia. Laueat igitur homo quid spiritaliter comedat/ et quarū rerum affectum in corde suo recipiat/ et de qualitate/ quantitate/ loco/ tempore/ et necessitate/ discrete iudicet et discerнат: ne forte loco medicine/ mequitie virus sumatur: quia si cut dicit Eccē. xvj. Omne escam manducabit venter/ et est cibus cibo melior. Exemplo filiorū prophetarū/ qui credebant herbas viles inuenisse pro cibo/ et tunc colloquuntur bonum negotiū. et. qui tamē in fine percipiūt nociū et amarum: sicut dicebat ille. Eccē. vij. Inueni mulierem morte amariorē. ¶ Libi nimis subtilis non bene nutrit/ generant enim sanguinē qui cito a mēbris resoluitur. Libus autē grossius nutrit melius/ dum tamen possit digeri: q̄ scz i mēbris remanet/ nec sic facili ter euaneſcit. Sic vere scientia vel doctrina quando nimis est subtilis/ et ardua/ nō nutrit mentem/ nec in corde retinetur: sed per obliuionem rescedit. Boffa vero et simplex doctrina melius retinetur/ et a memoria non ita cito resoluitur/ et per consequens magis proficit/ et medetur. Ideo bene dicit ad Ro. xij. Qui infirmus est: olus manducet. ¶ Herbe crude et fructus recentes non boni sunt cibi. et. Alde de herbis et libo de arboribz in general. et de fructibz et. ¶ Libus debet esse vni formis: quia scilicet diuersa nutrimenta nō debēt in eadem mensa assumi: quia p̄m. Aulcēnam/ dum vnus cibus acci-

pitur/ aliis corrūpitur/ et dum nouus superinducitur/ alterius iam recepti digestio p̄pedit. Sic vere homini comedenti. i. studentī et scientie habere cupienti/ non est vtile vti simul in eadem mensa. i. in eodem studio/ cibis contrarijs et diuersis. i. libis et scientijs varijs et discre- tis. Qd fit quādo homo vnam scientiam/ vnam materiam/ vnum libum non p̄sequitur: sed nunc vnum accipit/ nūc in alio delectatur. Libus enim. i. scientia acquisita corum pitur/ et a memoria labitur: quādo aliqui. i. aliud de aliena materia subito superinducitur aut studetur. Vnum ergo cibum et nō plurimos comedam/ et nō de libro ad libum de scientia ad scientiam transcurramus: q̄ vnum aliud impedit/ et qd̄ primū acquisitum fuerat/ sequēs tollit. et. xvi. Nouis interuenientibus vetera p̄iiciunt. et ad habeb. x. Aufert primū/ vt sequens statuatur. q̄ scz vt ait Seneca in epistola: fastidientis stomachi est multa degustare. ¶ Libus quādoq̄ excedit: et quādo nimis est/ generat corporis multa mala. Stomachum enim distendit et inflat/ rugitū et toſiones generat/ malos humores augmentat/ nauſeā et vomitum prouocat/ calorem naturālē/ sicut ligna nimis viridia ignē extinguit/ suffocat/ spasmū et contractionē neruorum causat/ vlcera et scabiem procurat/ senium et mortē accelerat: cōtra que per cibos multitudinē munire et defendere se hō credebatur. Per cibū/ sicut alias dictū est/ possunt intelligi scientie seculares/ vel etiam diuitie tēporales. Isti enim sunt quidam cibi/ qui quādo nimis superfluit et abundant/ multa mala et vicia generant et produciunt. De scientia enim dicitur lāiere. x. q̄ nullus factus est omnis homo a scientia. De diuitijs vero dicit Eccē. v. Diuitie congregant in malum domini sui. Ut de talibus cibis dicatur illud Threno. iij. Facti sūt cibus earum in contritiōne. Isti igitur stomachum cordis solent distendere et inflare. j. Loxin. vij. Scientia inflat. Tolles inuidie/ et rugitum irarum/ solent generare/ malos humores gule et laryuris solent augmentare/ calorem charitatis solent suffocare/ contractionem neruorum. i. impossibilitatem bene operandi et vitiū pigritie solent inducere et causare/ vlcera et scabiem exterioris inhoneste conuersationis solent procurare. Et sic senium malarum cōſuetudinū/ mortēq̄ vitiōū et criminum necnon infernalium tormentorum atq̄ turbulorum solent finaliter suscitare. Et ista abundantia talium ciborum figurata videtur in psal. vbi dicitur q̄ deus filijs israel in deserto cibaria misit in abundantiā/ et pluit illis sicut puluerem carnes/ et comederūt et saturati sunt nimis/ et desiderium eorum attulit eis. Sequit. Ira dei ascendit super eos/ et occidit pigres eorum/ et electos israel impediuit. Ac si diceret. Superflua cibaria diuitiarū et delictarū semper habent finem plenum molestiarum: iuxta illud Eccē. xxiij. Libaria et virga/ et onus asino. vel ad litterā allega predicta cōtra gulosos/ quibus sunt cibi nimij causa vitiōū et tormentorum. allega vt supra. ¶ Libus nimis tenuis atq̄ paucus solet multarū egritudinū esse causa. Naturam enim debilitat/ visum et sensus obſcurat et hebetat/ fluxum capilloz et caluitiem/ pcurat: phthysim et ecticam accelerat/ corpus attenuat/ cutem corrugat/ et virtutem diminuit atq̄ ligat/ et vt dicunt medici/ quādoq̄ maiores viri firmitates q̄ repletio generat atq̄ causat. Q: p cibos vt dictū est/ possunt diuitie vel scientie intelligi: ideo p ciboz nimium defectum potest nimia paupertas vel minor defectus scientie denotari. Larentia enim/ fames/ et indigētia talis cibi/ scilicet bone doctrine/ et necessarie tēporalis substantie/ faciūt anime multa mala: quia scilicet defectus tēporalium/ dum hominem ad iram/ impatientiam et desperationem deuchit/ et dum ipsum ad furum et rapinam et cupiditatem inducit/ solet in ipso omnem virtutem et constantiam debilitare/ sensus discretionis tollere/ fluxum capillorum. i. virtutum facere/ phthysim et ecticam. i. siccitatem in cōpassiōis inducere/ curē q̄q̄ puerfartiois corrugat/ infamat et denigrat/ et totū hoīes p idenotionē attenuat et desiccāt. Que etiā oia facit nimia carētia scientie et doctrine. Ista em p̄uēt fortitudinis diminuit/ sensum discretionis p ignorantia hebetat et cōfundit/ caluitiem. i. defectū virtutis inducit/ siccitatē in deuotionis et cōpassiōis efficit/ corrugationēq̄ male cōuersationis generat et pducit. Breviter igit

en nocet anime quadoq; talis ciboru carentia: sicut nimia
abundantia. Ideo bene dicitur Prover. xxi. Nec diuitias nec
12 paupertates dederis mihi dñe. ¶ Sufficiens cibis: medio-
cris et sanus: laudabilis etiā atq; bonus: facit corpori mul-
ta bona. Deperdita enī restaurat: virtutē conferuat: calorem
tēperat: sanguinē augmētat: vires operādi tribuit: ingeniu
acut: sanitatē auget: et custodit: suauē somnu facit et indu-
cit. Sic vere moderatus cibis sciētē vel etiā cib⁹ lachry-
mose penitentie: cibis etiā eucharistie: cibis etiā chari-
tatis et amicitie: facit anime spūaliter multa bona: q; itz p
tales cibos deperdita gratie restauratur. Virtus fortitudi-
nis et vires operādi bene roborañt. Calor cupiditatis tēpe-
ratur. Sanguis pietatis auget. Sōnus concēplationis in-
ducit: et sic sanitas anime custodit. Bene ergo dicitur Joā.
vi. Opera mīni nō cibum qui perit et sequit. Caro mea ve-
re est cibis. Et etiā potest dici de cibis tēporaliū: et de
moderata substantia: que in bene vīetibus facit oīa supia:
13 dicta. ¶ In cibatione necesse est considerare conditionem
sumentū ipm. Alius enī cibis conuenit sano: alius egro:
alius iuuenti: alius seni: alius quiescenti: alius se exercitan-
ti: alius in infirmitate vna: alii⁹ in alia. Cibis enī qui vni p
ficat: alteri officit. Et multa sunt salutifera sanitatem habē-
ti: que sunt mortifera egrotanti: et multa sunt in vna infirmi-
tate salutaria: q; alia sunt inuoluta et noxia. Per cibū potest
intelligi penitentie: iuxta illud psal. Fuerunt mihi lachry-
me mee panes die ac nocte. Quia cinerē tanq; panē man-
ducabam: et potum meū cum fletu miscebā. Et etiā per ci-
bum potest intelligi sciētia et doctrina vt dictū est: iuxta il-
lud Eccli. xvi. Libavit illum pane vite et intellectu: et aqua
sapientie salutaris. Et igitur istud verū est q; per p̄fessionē/
doctrinē et predicatorē: tales cibi sunt diuersis diuersimode
de ministrandi: et scdm conditionē personarū diuersimode
variandi. Nam scdm q; sunt iuuenes siue senes: infirmi vlt
sani: potentes vel debiles: scdm hoc debet doctrinē erudi-
tio a predicatoribus: et penitentie impositio a cōfessionibus
variari. Multa enī possunt alijs proficere: q; alijs bene pos-
sent nocere: q; sicut dicitur Eccli. xxi. vii. Non enī omnib⁹ oīa
14 expediunt: non omni anime omne gen⁹ placet. ¶ Aliquit
cibi sunt bandi in principio morbi: aliqui in statu: aliqui in
recessu. Unde generaliter quando videmus morbum esse in
principio: et ad cremētū: cibis est subtrahendus: vel salte
cibis tenuis ministrandus. tunc enī natura ad digestiōē
morbi totaliter est intentā. Unde tunc eius effectus dīstī-
nuitur: si circa grossa cibaria occupata tenet. Sic vere quā-
do medicus deus videt q; aliquis est in infirmitate pecca-
ti cōstitutus: ad finem ne amplius talis infirmitas augmē-
tetur: ne per ipsam mors prope generetur: ipse solet tali
infirmitate peccatorū: quādo ipsū vult reducere ad salutē: ci-
bos grossos. i. bona tēporalia: delicias scz et diuersas subtra-
here: et cibos tenues. i. bona spūalia. i. sacramēta et spūales
sciētiās: necnon eucharistiā ministrare. Si enī talia gros-
sa cibaria talibus cōcederentur: natura et mens eorum cir-
ca ista digerenda et gubernāda occuparetur: et sic circa di-
gestiōē et sanatiōē morbi peccatorū suorum minus in-
tēderet: eo q; se circa alia amplius occuparet. Ideo de ta-
libus grossis cibis dicitur Proverbi. xxi. vii. Ne comedas
cum homine inuidio. i. cum mūdo: et ne desideres de cibis
15 ei⁹. ¶ Iuuenes magis indiger cibis q; senes: et senes mul-
to melius sustinent ieiunium q; iuuenes: sicut dicit Isippoc.
Cuius ratio est quia in iuuenibus fortis est calor: in senib⁹
vero debilis: et ideo maior cibis est necessarius iuuenibus
ad repressionē maioris caloris: q; in senib⁹ ad repressionē
minoris. Et ista ratio etiā est quare magis cibandi sunt la-
borantes et se exercētes q; homines quiescentes. Ista possunt
dici de cibo doctrinē et bone eruditionis: que procul dubio
maior est necessaria iuuenibus q; senibus: et maior actiuis
et laborantibus: q; contemplatiuis et quiescentibus. Tales
enim maiorem habēt calorem cōcupiscētie carnalis et mū-
dialis: q; habebant ipi senes: quia scz senilis etas: que est
frigida et tepida: repūmit huiusmodi calores: et huiusmodi
affectiōes: et ideo pro tali calore et feruore affectu et con-
cupiscētiarum in iuuenibus reprimendo: necesse est q; cibū
doctrinē et penitentie recipiant ampliozem: iuxta illud Pro-
uerb. vi. Preparat in estate cibum sibi. Et istas autem tēpus

est calidum. Et dicit q; senes sunt viri perfecti et prudētes/
qui melius sustinent ieiunium paupertatis: q; iuuenes im-
perfecti. magis enī sunt frigidi et maturi: ipi sō iuuenes ma-
gis sunt feruidi et cōmoti: et ideo ieiunium. i. ciborū bono-
rum tēporalium carētia ipsoz solet grauare: vbi senes. i.
perfecti ipsam non vidētur percipere vel sentire. Ipsos iu-
uenes. i. viri imperfecti multos cibos bonorum tēporalium
appetunt: vbi senes. i. perfecti modicis contenti sunt. Pro-
uerbi. xxi. vii. Multi cibi in noualib⁹. i. in nouis iuuenibus.
¶ Plures cibi requirunt in hyeme q; in estate. Et vide su
16 pia de ventre. §. vltimo. ¶ Periculosa est ciborum repletio
post p̄cedētem sterilitatem et famē. Scdm enī Auicēna/
tertia primi: tunc natura plus appetit q; digerere possit: et
ideo cōtra propriū appetitum vir prudens a cibis se repri-
mit et compescit. Sic vere quando quis fuit in sterilitate et
famē. i. in statu paupertatis et indigentie: magnum pericu-
lum est anime sue: si cibi bonorum tēporaliū sibi in abun-
dantia concedantur: nam talis magis appetit per cupidit-
tatem: q; digerere et vtiliter regere possit per sagacitatem:
et ideo talis abundantia p̄peritatis causat in ipso multos
morbos. i. multam iniquitatem: et tandē mortis eterne peri-
culum et calamitatem: quia sicut dicitur Eccli. v. Saturi-
tas diuitis non finit eum dormire. Et Job. xx. Cum satia-
tus fuerit: arctabitur: et omnis iniquitas intruet in eū. Quia
vt cōmuniter videmus: illi qui plus abuntur diuitiarum
saturitate: sunt illi qui ante fuerūt in famelica paupertate:
quia sicut dicit Seneca: Nil est illis crudeli⁹ q; facti sunt
nobiles: non nati.

Capitulum. xvi. de potu.

Potus scdm Cōfārūm est substantia liqū-
da: ad nutrimentum animalis necessaria. Pot⁹
enim sua subtilitate ad remotiores partes cor-
poris potest transire: et ideo magis nutrit q; ci-
bus: qui propter suam grossitatem nequit per ve-
nas subito penetrare. Cum cibis et potus sint ille rerum
substantie: quibus corpora nutriuntur: et in esse debito cōser-
uatur: euidens est q; p ista possunt diuerse doctrinē et sci-
entie denotari. Potus enī qui sine difficultate bibitur: simpli-
cem et planam doctrinam significat: que facilliter retinetur
Cibus vero qui cum difficultate masticatur: fortem doctri-
nam denotat: que difficulte recipitur: et habetur. Vico igit
tur q; plus est vtilis fidelibus: et maxime simplicibus pot⁹
doctrinē simplicis et facili⁹: q; cibis doctrinē magis sol-
idus et difficilis. Talis enim simplex doctrina vlt ad inter-
iora cordis melius penetrat: vbi difficilis doctrina nō in-
greditur nec subintrat. Ideo simplicibus loquitur aposto-
lus ad Hebr. v. Facti estis quibus lacte opus sit: non sol-
do cibo. ¶ Potus scdm Cōfārūm tripliciter diuificat⁹:
1. Est enī potus: qui est simpliciter pot⁹: sicut aqua: que
potat sed nō nutrit. Item est potus qui est potus et cibis:
sicut vinum: qd potat et etiā nutrit. Item est potus qui nec
est potus: nec est cibis: sicut hyrupus: qui datur causa me-
dicinē: non causa potus vel cibi. Sic vere tria sunt genera
potuum. i. scientiarum: scilz vna que tñ est potus: et hec est
sciētia p̄fica: que potat et nō nutrit: q; scilicet homines fa-
cit doctos: et nō bonos: et valet ad sciendū veritatem: non
ad faciendū bonitatem. Alia est sciētia que est cibis: et
potus: et ista est theologica: que potat sciētiā influendo: et
nutrit virtutibus impinguando. Alia vero est sciētia lega-
lis: q; nō est potus: q; scilz nō facit hominē doctū in specula-
bilibus. Nec etiā est cibis: q; scz nō facit hominē vt cōiter
bonū in moralib⁹: est tamē medicinalis iniquitatē tollēdo/
et mediāte iustitia puniēdo: et vtilitati publice medicinē re-
media procurādo. ¶ Potus aque in sanitate custodienda:
2 et in infirmitate curāda est necessari⁹: et ideo necesse est me
dico aquarū cōditiones cognoscere: vt possit laudabiles in-
firmis tribuere: et illaudabiles precauere. ¶ Aqua igit sō:
3 rana versus oriētē currens: sapida: pura: clara: leuis: cito ca-
lescēs: et cito frigesces: ad modū laudabilis ē. Aqua sō pu-
rior: et potius vtilior: sic cognoscit. In duab⁹ enī aq; duo pā-
ni linei bene mundi intinguntur: et soli exponantur. Illius enī
aqua subtilior est: qui cit⁹ efficeat: q; scz aqua quāto subti-
lior: et purior: tāto a sole citius attrahit⁹: et tāto facili⁹
4 eleuatur. Et ista etiā ratio est q; aqua pluuialis inter oēs

purius et melius indicatur: quod scilicet sol quod purius est eleuat/et in nubes et pluuias illud mutat. Aqua ut dictum est/significat scientiam et doctrinam/que per sanitatem anime seruade et procurande proficit et iuuat/ necesse est quod aquarum. scilicet scientiarum et doctrinarum homo differentias cognoscat: ne forte loco bone doctrine mala et pestifera aqua. scilicet doctrina heretica recipiat atque sumat. Bene igitur dicitur Ios. v. Nolite credere omni spiritui: sed probate spiritus si ex deo sunt. Unde de mala filia reprehensiuue dicitur Ecclesi. xxvi. q. sicut viator/ ad fontem os aperiet/ et de omni aqua proxima bibet. Igitur illa est bona et commendabilis aqua doctrine/que est sapida. scilicet que sapit audientibus/que clara. scilicet plana et non dubia est intuitibus/que pura. scilicet impmixta est falsitatibus et erroribus/et maxime illa que calefacit per charitatem/et cito frige facit per dei timorem. Et inter duas aquas. scilicet inter duas scientias illa est melior/et a nobis eligibilior/que ab isto sole sustinetur. Christo amplius eleuatur/et magis attrahitur/eligitur et amatur: ut sic illa aqua. scilicet illam scientiam et doctrinam/ scilicet theologica magis reputemus/qua a sole Christo eligi cernimus et videmus. ut sic dicat ipse sol. Christus illud Iudic. ix. Quod me videritis facite/ facite. Et sic per istas duas aquas possumus intelligere duas personas ipsius patris et ipsius bonis temporalibus inherentes: que scilicet sunt quidam panis/et scilicet quedam exteriora indumenta/contigua et coniuncta: quod procul dubio illa aqua. scilicet persona/ melior/purius et sanctior dinoscitur/que citius ab ipsius patris. scilicet ab istis exterioribus mundi bonis disiungitur et separatur/et per contemptum ab ipsis mentaliter segregatur/et ab ipso sole Christo facilius attrahitur/ipsiusque libentius sequitur/et ab eo iussum ad amorem eternorum citius et facilius eleuat. Contra ille impurius spiritualiter potest dici/que tardius permittit a sole Christo attrahi/et leuari/et que difficilius vult ab istis inferioribus segregari. Et sic iste sunt ille due species aque/de quibus fit metio in scriptura. Beati. i. quarum quedam super celos posite sunt/ quedam inferius remanserunt. Quia scilicet boni sensus ad deum mentaliter leuant/ mali vero inferius in temporalibus delectantur. Unde in hymno. Summe deus potestis/ qui ex aquis ortu genus parit/ remittis gurgiti partem leuas in aera. Aqua fontis frigidior est estate quam hyeme. Et de fonte. Aqua que venit cum tonitruo/ melior est. Et de tonitruo et pluuiis. Aqua pluuialis ceteris est purior/ et subtilior: et ideo conuertibilior/ nisi cum diligeatiam conseruetur. Tamen ut dicitur Ecclesi. i. ista aqua ex eo quod cito putrescit/ non est vituperanda: sed ex puritate et subtilitate potius est laudanda. Sic vere sepe fit quod illi qui sunt in scientiis subtiliores/et etiam in conscientiis puriores/ sunt quandoque ad corruptionem peccati faciliores: quia scilicet septies in die cadit iustus. Prover. xxv. Igitur non contemnamus in istis illam quam habent ad peccatum facilitatem: nec suam corruptibilitatem leuamus: sed potius laudemus in ipsis suam puritatem et subtilitatem: quod scilicet nos debemus ad bona attendere non ad mala/et bona commendare/et de malis non detrahere: sed ne similiter cadamus/ cum etiam sanctos et bonos putrescere et cadere videamus/ debemus stupidi formidare/ iuxta illud Ecclesi. xxi. Dilce ex tempore que sunt premitui/ et ad Gala. vi. Considera te metipsum/ ne et tu tenteris.

7 Aqua corrupta multas generat passiones/ scilicet raucitatem/ et febres et similia. Et ideo summe canendum est ne talis aqua corrupta potetur. Sic vere aqua corrupta. scilicet doctrina heretica et infecta/ vel etiam sermo malus et mali incitatus/ multas infirmitates spirituales. scilicet multa vitia et peccata generat: ideo cauere debet quilibet ne tales potus accipiat atque bibat. I. ad Tim. v. Noli adhuc aquam bibere.

8 Aqua frigida secundum Aristoteli non est sana/ licet sit delectabilis in estate. Quinimo secundum ipsum qui frequenter bibere aqua frigidam/ frigiditas egritudines non euadet/ saltem in senectute. Aqua vero calida vitilis est/ et hoc quod per decoctionem ignis permixta sibi corpora dissoluitur: quia scilicet stomachum leuare solet purgare humores phlegmaticos solet dissolvere/ ventrem mundificare/ et naturam alleuare. Aqua frigida significat mundi prosperitatem/ et etiam scientiam secularem. Iste enim frigide dicuntur: quia refrigerant delectando/ et frigus etiam in deuotionem inducendo. Aqua autem calida est feruens compunctio lachrymosa/ que scilicet ex feruore cognitionis procedit/ et calorem dilectionis

continet: et permixta elementa. scilicet peccata decoquit et dissoluit/ et per contritionem digerit et remouet/ et ad expellendum per confessionem habilitat et disponit. Et procul dubio talis aqua frigida prosperitatis/ anime est nocua/ et frigidarum egritudinum/ scilicet in deuotionis et mali timoris inductiua. Idcirco. vi. Sicut frigida facit cisterna aqua sua: sic frigida fecit israel malitiam suam. Sed procul dubio aqua calida la chrymose compunctionis proficit/ stomachum conscientie purgat/ et naturam. scilicet conscientiam alleuiat et attollit. Aqua calida licet sit potui vitilis et salubris/ eius tamen nimius visus stomachum nimis remouet/ digestionem impedit/ et sanguinem de naribus fluere facit. Sic vere licet aqua calida. scilicet feruens compunctio et penitentia/ ut in multis possit proficere/ potest tamen quando nimis abundat/ naturam et constantiam debilitare/ et per desperationem digestionem conuersionis impedire/ et sanguinem diuine gratie et spiritus uenie euacuare. In aqua/ quando ad sufficientiam coquit/ partes terrestres digerit/ et sic aqua sanior et melior efficit. Veritatem tanta potest esse ebullitio/ et decoctio/ quod totum subtilius exhalaret/ et quod grossum et terrestre est/ remaneret: sicut patet in aqua de qua fit sal per decoctionem violentam. Sic vere licet aqua. scilicet aliquid fragilis et fluxibilis persona per decoctionem arctioris penitentiae et tribulationis possit esse melior/ quando tamen nimis abundat huiusmodi decoctio violenta/ tunc quod propter defectum constanter et patienter ipsam non potest commode sustinere/ solet quicquid habet de subtili/ et puro spiritui et gratie/ euanescere et recedere: sicut fecerunt vitiosi i ea residere. Ideo bene dicitur Prover. xxx. Qui vehementer emittit/ elicit sanguinem. Aqua que fit ex nitro et glacie solutione/ nunquam potest ad puritatem puritatem redire/ ut dicitur Aristoteli in libro methexor. Sic vere illi qui per peccatum in gelu et niuem. scilicet in viros peccatores vertuntur/ et a baptismali puritate cadentes/ per peccata et vitia congelantur/ dato quod postea per contritionem et penitentiam resoluantur/ nunquam tamen ad pristinam puritatem innocentie reuertuntur: quod scilicet ex quo quis semel a baptismali innocentia ceciderit/ ad ipsam amplius non redibit/ et tamen quandoque maiorem gradum perfectionis ante habuerat/ post acquirit. Et sic videtur innuere apostolus ad Ihebr. v. ubi dicit quod impossibile est eos qui semel lapsi sunt/ rursus renouari per penitentiam/ supple ad eandem innocentie puritatem: licet possint renouari ad maiorem sanctimonie quantitatem. Aquaque lacuales/ palustres/ et miales/ pessime sunt ad potandum/ et multas generant passiones. plenem enim magnificant lapidem generant/ stomachum infrigidant/ et febres faciunt et procurant. Et ideo docet Aulicena quod si necessesse est istas aquas bibere/ quod saltem illas bulliant atque coquant. Aqua iste significant scientias seculares/ vel etiam diuitias et delicias temporales. Iste enim illaudabiles sunt/ quod spiritum qui ridere facit. Ineptam letitiam solent dilatare: stomachum cordis solent per in deuotionem infrigidare/ lapidem obstinationis et duritie generare/ et febres malorum affectuum inflamare. Tales igitur aquae potande non sunt: iuxta illud. I. ad Tim. v. Noli adhuc aquam bibere/ sed modico vino vttere. Veritatem si necesse est talibus aquis vitis vitis quod ratione officij et statum necesse est homini diuitijs/ delectijs et mundanis scientiis potari: tunc est consilium quod coquantur et ignis charitatis ibidem adiungatur: ut scilicet totum ad amorem dei et proximi ordinetur. Idcirco. i. In calore corporis non potest potus. Aqua falsa valet ad multa. Entre enim dicitur mollire/ et modicam interstina laxare/ scabiem et purpurginem curare/ hydropicos tuare. Sic vere aqua lachrymarum/ que falsa dicitur et amara/ ventrem cordis mollit per contritionem/ interstina modicam per compunctionem/ et per dissipationem redargutionem/ scabiem et purpurginem malorum desideriorum tollit/ et hydropicis. scilicet inflatis et superbis perficit. Inueniuntur aquarum species infinite/ scilicet aqua sulphurea/ aqua aluminosa/ aqua bituminosa/ aqua metallina/ que scilicet omnes sunt medicinales/ licet videantur inutiles/ et insipide/ et vitiliter nullius effectiue. Aqua sulphurea significat lachrymas inductas per considerationem nostrorum fetentium vitiorum. Aqua aluminosa/ que est acris et salina/ significat lachrymas per considerationem infernalium tormentorum. Aqua bituminosa significat la-

Cap. XVII. et. XVIII. De pradio. Fo. XLIII.

chymas p cōsiderationē charitatis Christi et scōp. Aqua vero metallina significat exēpla oīs pfectōrū. Metallā em fuerit scilicet aqueo p eos trāsēntes sunt eoz exēpla. Tales igitur aque spūales viles sunt aīe peccatricū / libiq de pctis cōfiteri medicīnā: q sicut dicitur. *Eccl. xlvij. Sanabunt aque / et omnis aīa que serpit quocūq; venerit torres / viuet. Et el dīc* 15 q ista significat multa que videntur insipida et inutilia / que tamē pte ceteris inueniuntur bona et vilia zc. Clāc ponit magister de proprietatibus rerum de potu vīni / cuius multas species ponit: quarū distinctionē ad presens omīto: qz in libro de plantis de vīno capitula tria pono. Hoc solum addo qd dicit hic q vīnū in suis qualitatibus tēperatū debite sumptū / et non superflue potarum / corporū infinitūma bona facit. Istud enim calorem cōfortat / mēbra refocillat / gaudium et audaciam generat / virtutem roborat / cholera rubeam cum sudore z vīna purgat / corpora sicca humectat / vires reparat / appetitū prouocat / digestiōē adiuuat / intellectum acuit / opilationē plenis z hepatīs aperit / superflua consumit / lippitudines oculorū tollit / eloquētiā dīctā facit / lapides in renibus frangit / z arenulas dissipat / z educit / sanandis vulneribus cōuenit / z mēstruis restringēdis: et si modo sumat debito / oīs medicīnas alias antecellit: si vero homo modum in potatōe exēsserit / venenū poculū dubio z non remediū sibi erit. Per vīnū istud potest intelli 20 gi sanguis Christi vel ipsius memoria / siue etiā feruor deuotionis / gratia / seu theologia et diuina sciētia / et etiam moztificans compunctio z penitētia. Istā em omnia sunt spūalia vīna / aīe spūales iter nutritiua / et in ipsa virtutū oīm inductiua. Ideo sapientia dicit puer. *Eccl. x. Inebriamini charissimī / bibite vīnum qd mīscuit vobis. Igitur dico q p quodlibet tale vīnum calor charitatis angel / vīr fortitudinis roboratur / gaudium in spūitu sancto / et audacia aggrediēdi bona opera generat / cholera iracundie euacuatur / licitas in deuotionis humectat / vires resistendi vitis restaurant / appetitus bonorū desideriorū prouocat / digestio et cōpositio morum adiuuat / intellectus per discretionem illuminatur / opilationē verecundie per confessionem aperit / superfluitates diuitiarū per elemosinas cōsumuntur / et oculorū cordis lippitudines z immunditie sustollunt / eloquētia laudis z orationis perficit / lapsi obstinationis per contritiōē frā 30 guntur / et arenule vitiorū per cōfessionem educuntur / vulnera doloris tristitie z inuidie sanantur / z mēstrua cuiuscūq; immunditie restringuntur. Et sic cōtra omnia vitia quodlibet tale vīnum optulatur / z contra mala oīa suffragat. Ideo bene dicitur. *Eccl. xxxij. Exultatio aīe z corporis / vīnum moderate potatū. Sanctas anime et corporis sobrius potus. Et de vīno in titulo suo: vbi inuenies multa dicta.**

Capitulum. xviij. de pradio.

E pradium ergo et conuiuiū cibis et potus habent ordinationē z respectum. In pradijs em primo cibaria preparantur: deinde cōuiue vocantur: sedes z sedilia ordinantur: mense et mensalia disponuntur z ornantur: hospitium manū ante oīa abluuntur: deinde a dīo cōuiuij hospites scdm gradus suos / in mēsa collocantur: z qui alijs preuolent / alijs in ordine preferuntur: tam filij q filie / tam serui q extranei / ad mensas suo ordine cōdinant. Cochlearia / scutelle / z salaria pmitantur in mēsa ponuntur: et panes cū poculis adduntur / fercula varia subiequuntur / cientes et ministri cū diligentia oibus obsequiuntur: viciis z citharis exhalant. Et nūc vīna nūc fercula renouantur. Cōuiue sibi fercula z dapes appositas condidit / et compartit. Tandē fructus z species subinfertuntur: et tandē cōpleto cōuiuiū manus abluunt: iterū absterunt / z gratiarū actiones deo et hospitī perfoliunt: et exhalationis grā / pocula iterū z iterū offerunt / z rādē ad lectos quietis grā recipiunt / vel redire ad ppia pmituntur. Tale pradiū et tale conuiuiū esse videt proprie status ecclesie militantis / et etiā status ecclesie triūphantis. Et primo de militante dicamus. Istā est em illud pradiū / in quo rauri z altaria. diuersa genera martyrum occisa sunt. de quo *Luce. xliij. Ecce pradiū meum parauit. In isto em a pūctipio cibi gratiū z sacramētorū fuerit parati: fideles tūq; hospites / per ministros aplos ad istud conuiuiū fuerit vocati. Sedes z sedilia. diuersi dignitatū gradus fuerit ordi-*

nati / et mense z mēsalia. diuersi beneficiorū fructus oblatti z inundati. Et sic in diuersis gradibz / officijs / beneficijs z dignitatibz fuerit iuxta merita collocati. Et scdm q magis z minus valēt in scientijs z moribus / scdm hoc sunt diuersi mode cōdinati. Daniel. v. Cuiusq; scdm suā bibebat erat. Istā em oīa fuerit in ecclesia pmitiua / vbi scdm dictū Seneca: Nullus poterat esse maior / nisi q melior. Ibi igitur fuerit scutelle z cochlearia. diuersa para mētorū genera cōstituta. Panes eucharistie z pocula scientiarū z deuotionis: et diuersarū doctrinarū fercula apposita et parata. Cithare z cithare. diuine laudis cantica decantata. Et ministri / officialiū collegia / aliorū obsequijs deputata. Et ipsa fercula bonorū ecclesie ab ipso fidelibz sibi inuicem cōmunicata / z vīna cōsolationis z letitie ibi cōtinue renouata / fructusq; bonorū operum z specierū odoriferi fame ibidē fercula ministrata / ablutiōis cōfessionis iterum iterum celebrata / z deo / z hospitī. i. prelato / gratiarū actio frequēta / vīnorū. i. spūalium cōsolationū portio sepius iterata. Et sic ad lectū quietis eterne / z ad hospitīū paradisi / erat cōuiuij huius festiuitas terminata. *Luce. xliij. Iam quidā fecit cenā magnā / et vocauit multos / z misit seruum suum hora cene dicere inuitatis / vt veniret: q parata sunt oīa. Et dīc q tale pradiū est cōuiuium glorie paradisi / vbi pro certo ab origine mundi cūta fidelibz sunt parata: sicut dicit *Matth. xx. Ibi em sunt sedes z gradus / mēse z fructus diuersarū dignitatum et gaudiorū / in quibz procul dubio illi qui illuc vocati sunt / dū tamē primo p cōfessionē z penitentiā abluti fuerint / sedent et quiescunt scdm suorum ordinē meritorū: figurati in fratribz Ioseph. Scilicet. quos scdm ordinē etatis in mēsa sua sedere fecit: vt sic cullibet ibi sedenti possit dici illud *Eccl. xliij. Sedisti in lecto pulcherrimo / z mēsa ornata est ante te. Ite sunt panes et fercula eterne refectionis z fructus. Vīna z pocula eterne delectationis z cōsolationis. Ludī / viciis z cantica laudis et gratiarū actionis. Et sal. Gaudium et letitia inueniet in ea / gratia actio z vox laudis. Ibi est ministri. i. angelorū dulce obsequiū. Ibi est ferculorū. i. gaudiorū oīm cōlatū solatium. Ibi etiā est vīnorū. i. cōsolationū / specierū / odorū / et affectionū iteratum officiū. Ibi est lecti. i. quietis cōtēplationis eterne forma / delectatio z refrigeriū. Et sic poterit dici illud *Thobie. iij. Factum est pradium bonum in domo Thobie.****

Capitulum. xviij. de cena.

Ena dicit a cenā qd est commune / eo q antiqui solebant cenare in pparulo z cōmuni: ne singularitas luxuria generaret. Modus vero potest dici a scia qd est vmbra: qz iā ppter paritatem viciis res latibula sibi querūt. Et potest dici a cynos qd est canis: qz iā more canis hoīes in cenis suis sunt gulo si: et nulli preter se ibidē videre volūt: vt dicitur *Ysido. et papias. Istā possunt dici de quocūq; pradio / beneficio / vbi bonorū tēporaliū solatio: qz paulo dubio talia debet fieri in publico et in cōmuni: quia scilicet nullus debet solus bona sua consumere: immo per charitatē z piam liberalitatē debet omnia oibus cōmunicare / et maxime pauperibz z indigentibus per elemosinas publicare. *Iob. xxxij. Nō comedē de bonis meis solus. Verūtāmē hodie non sic: quia pro certo quilibet vult hodie cenare. i. bonis suis tēporalibus vti. nō in publico / sed in occulto / nō in cōmuni / sed in pūato: nō cū alijs / sed sēp sicut canis / bona sua tēporalia cōsumēdo in abicōdito. *Eccl. xij. Nūc manducabo de bonis meis solus. Vna debet habere quasāda speciales condiciones / quādo est cōmendabilis et excellēs. Requirit em qz ibi sit tēporis cōgruitas: qz solet fieri in vespere / vbi in sero. Scdo qz ibi sit loci amenitas: qz debet fieri in aula / vel in camera / vel in horto. Tercio qz ibi sit hospitī hīlaritas: qz debet fieri cū vultu sereno z locūdo. Quarto qz ibi sit ferculorū z vīnorū multiplicitas: vt scz delectet non solū in primo / sed etiā in scdo et tercio seu quarto. Quinto qz ibi sit ministri horū nestā vbanitas / vt scilicet cunctis obsequiatur vultu placido et sereno. Sexto qz ibi sit discumbentiū amor z charitas: vt scilicet inuicem se diligāt amore solido et perfecto. Septimo qz ibi sit cantium et instrumentorū locunditas. Octauum est luminariū et candelarū claritas. Non est ciborū***

ffff ij

deliciositas: quia scilicet in cena non solent apponi grossa cibaria: sicut in prandio. Decimum est more diuturnitas: quia scilicet expletis diurnis laboribus solet potari magis cena. Undecimus est gratia et liberalitas: quia scilicet nobilis cena liberaliter ab hospite debet dari: et nullus ad symbolum vel solutionem potest compelli. Duodecimum est: quod debet esse tibi pax: quies et securitas: et sequentis somni placida suauitas. Adhuc enim est cenare in loco litigioso et periculoso. Hic duodecim conditiones possunt inueniri equaliter intellecte: in cena glorie paradisi / de qua dicitur Luc. xxiij. homo quidam fecit cenam magnam. Ista igitur cena habet determinatam rationem congruam: quia sicut cena solet fieri de sero: vel in vespere: vel in nocte: (Et inde est quod cena dicitur a scia / quod est vmbra) sic cena glorie paradisi in noctis. In mortis tempore post diem vite habet fieri: et post mundi labores et fastidia celebrari. Pro. xvj. Despere saturabimini. Item ista habet loci amenitatem: quia ista fit in hortu deliciarum paradisi. unde illud ese. xxiij. Sedisti in lecto pulcherrimo: et mensa ornata est ante te. Item ista habet hospitum hilaritatem: quia deus hospes: et dominus huius cene hilaritate vult: sui recreat viuitores: iuxta illud Eccli. xxxv. In omni dato tuo hilaritatem fac vultui tuo. Item ista habet seruicium et vinum. I. gaudium et premium multipliciter: quia scilicet secundum apostolum I. ad Cor. ij. Oculum non vidit: nec auris audiuit: nec in cor hominis ascendit: quod preparauit deus diligentibus se. Item ista habet ministrorum assabilem vrbantatem: quia scilicet angeli qui ibi ministrant: omnibus sunt affabiles et vrbantes: sicut dicitur Eccli. x. Secundum iudicem populi: sic ministrant ei. Item dicit de angelis Dan. vii. Adhuc multa ministrabant ei. Item ista habet in discumbentibus amorem et charitatem: quia scilicet omnes sancti in fine se diligunt et tanquam suum proprium alter alteri bonum volunt: iuxta illud Ioa. xv. hoc est preceptum meum: ut diligatis inuicem. Item habet ista cena cantum locum ditatem: quia ibi angeli et sancti canticum diuine laudis et gratiarum actionis dulciter modulantur. Apoc. xxiij. Cantabunt canticum novum ante sedem dei et agni. Item habet ista cena luminarium claritatem: Nobis enim persone in tenebris non cenant: et ideo isti conuene: scilicet sancti et angeli claritatem inextinguibilem secum habent: scilicet ipsum deum. Isa. lx. Erat tibi in lucem semper manens. Quilibet etiam est ibi vinum luminare: quasi dicitur Sap. iij. Fulgebunt iusti sicut sol. Item ista habet ciborum delicositatem: quia scilicet quilibet fructus ipso deo: qui est dulcissimus: et suauis. psal. Gustate et videte quoniam suauis est dominus. Sancti enim in prandio huius vite vtuntur grossis cibis: scilicet sacramentis: et scientis et sensibus. In cena vero ista que fit in sero mortis: ipsi vtuntur ipso cibo delicatissimo: scilicet christo: de quo in psal. Suauis dominus vniuersis. Item ista habet spatij diuturnitatem: quia procul dubio ista cena perpetuo nunquam cessat: imo ex quo incepit: semper durat. Semper enim per totam diem presentis vite laborant: et ideo in sero mortis diuturno conuiuio se delectant: exemplo cene ipsius affuerit: cuius conuiuium centum octuaginta diebus dicitur durasse. hester. i. Item ista cena habet gratam liberalitatem: quia scilicet ista non venditur: immo datur: et postquam adepti fuerit: nulla solutio amplius postulat. Apoc. viij. Qui sitit: veniat ad me: et accipiat aquam vite gratis. Item ista cena habet quietem et securitatem: quia procul dubio sancti qui ibi sunt: nullum timent a multis aduersantem: et contemplationis habent somnum placidum: et quietem: ut sic de tali quiete dicatur illud Isa. xxij. Sedebit populus meus in pulchritudine pacis: in requie opulenta: et in tabernaculis fidei. Et sic patet quod ista cena duodecim habet conditiones figuratas per duodecim fructus ligni vite: quod sicut dicitur Apocalyp. xxij. ab vtraque parte fluminis erat: et duodecim fructus per menses singulos. I. continue portabatur: fructus. I. duodecim supra dictos. Unde ipse christus loquens de tali cena dicit sic. Apocalyp. iij. Ego sto ad ostium: et puto si quis audierit vocem meam: et aperuerit mihi ianuam: intrabo ad illum: et cenabo cum illo: et ille mecum. Qui viderit: dabo illi sedere mecum in throno.

Capitulum. xix. de somno.

Somnus secundum Aristotelem est quies virtutum animalium: cum intentione naturalium. Augustinus autem lib. de quantitate anime dicit quod somnus est quedam insensibilitas naturalis: corporis et anime communis passio. In somno enim sensus qui anime et corpori sunt communes: ligantur: et ideo somnus anime et corpori communis esse ceterum. Et est sensus idem quod naturalis dispositio: et non vigilie perturbatio. Perturbatio enim non confortat nec delectat: somnus autem sic. Igitur somnus potest diffiniri sic. Somnus est quedam passio delectabilis: meatu cerebri et vias sensuum operans: calorem naturalem ab exterioribus ad interiora reuocans: naturalem virtutem confortans: animalis vero obnubilans atque ligans. In somno enim: motus voluntarius et sensus impediuntur: exteriora frigescunt: et interiora calefunt: sensus communis ligatur: et sic actus anime in suis operationibus consopit. Ista possunt exponi de contemplatione: que nihil aliud est quam quedam spiritualis requies et somnus. psal. Cum dederit dilectis suis somnum: ecce hereditas domini filij. Ista est enim que facit hominem insensibilem: quo ad mundum: quia scilicet vir contemplatione rapitur: nec sentit: nec sapit aliquid de terrenis. Et enim: appetitus exteriorum sensuum per somnum contemplationis clauduntur: calor charitatis ad interiora conscientie reuocatur: interius seruet homo per deuotionem: et exterioris quantum ad regimen terrenorum frigidus et insensibilis reperit. Et quanto magis sensus terrenus et motus et labor mundanus in eo plus ligatur: tanto virtus interior: scilicet virtus anime in ipso amplius roboratur. Ideo de somno et quiete contemplationis potest dici illud psal. Si dederit somnum oculis meis: et palpebris meis dormitationem: donec inuentam locum domino: tabernaculum deo iacob. Vel exponere de malo somno. I. de quiete et contemplatione peccati: vel etiam de mundi perversitate: quod procul dubio ista sunt quod ligant sensum et rationem: tollit motum: et veni calefaciunt: et inflammat interioris carnalis affectionem: palliatiunt et infirigidant exterioris conseruationem: impediunt et retardant animalem et spiritalem actionem: fortificant vero et roborant naturalem et corporalem virtutem et conditionem. Et ideo breuiter prouer. xx. dicit de isto somno. Noli diligere somnum: ne te egestas opprimat. Vel dicit quod somnus particulariter significat peccatum accedens et pigritie: quod scilicet facit omnia mala peccata. Ideo ad Ro. xij. Homo est terra nos de somno surgere. ¶ Somnus secundum Philosophum constituitur ex fumo humido et claro: ad cerebrum ex toto corpore ascendente: vel ex cibis assumptis in stomacho: superius exhalantibus: nervos replentibus: sensus ligantibus: et dormitionem inducentibus. Sic vere somnus contemplationis causatur ex multis humis. I. ex multis affectionibus et considerationibus a mente resolutis: sursum ad cerebrum rationis ascendentes: et leuatis: puris tamen: lucidis et sinceris. Nam quando cibus detritus in cordis stomacho est recocatus: vel quando purus deuotionis humor per membra anime diffusus: tunc sumi bone considerationis exinde soluitur: et sic sensus: ne exteriori exeat ad mundana: ligatis: somnus contemplationis: et quies anime celebratur. Job. iij. Hunc enim dormiens scieram: somno meo reuiuiscerem. ¶ Somnus nihil aliud est quam reditus spiritus: ab exterioribus particularibus sensibus: ad interioris sensum et communem. Fit autem somnus propter multa: scilicet propter spiritus reparationem propter ciborum digestionem: propter virtutis mortue quietationem. In somno enim spiritus circa operationes sensuum fatigatus: et per diuersa exercitia dissolutus et pauperatus: ad interiora reducitur: ut ibi congregati inuicem confortentur. Et loci etiam naturalis per membra dispersus: tunc ad interiora reducitur: ut ipso fortius operante: digestio mellis celebretur. Alios etiam corporis per motum et exteriora vigilando lassate: tunc quiescedo: et ad primam fortitudinem reuertuntur: quia scilicet nihil est quod sine interpolatioue voluntarie moueri possit. Sic vere somnus spiritualis et quies anime efficitur quando spiritus et voluntas nostra ab exterioribus mundi bonis ad interiora conscientie reuocatur: quia per certo illi soli per contemplationem dormiunt: quod ab exterioribus mundi bonis ad interiora: a reprobis: ad spirituales: a terrestribus ad eterna spirituum sui protulit et conuertunt. Talis vero somnus utilis est ad multa. Iste est enim per quem spiritus gratie solent confortari: digestio et conuersio voluntatis solet celebrari. Quiescatio et refocillatio

Cap. XIX. De Somno. Fo. XLIII.

virium anime solet peccari. Humana enim fragilitas motui voluntario et actioni bonorum operum semper non potest intendere; et ideo necesse est qd aliquando debeat per contemplationem dormire; ut fatigatione valeat tollere vel lenire; qd ucut dicitur Eccles. v. Dulcis est somnus operanti. Vel dicit qd quando aliquis est in studio fatigatus / valde proficit sibi somnus. i. quies et interpellatio operis et laboris. Unde enim intellectus et anime roborantur; et ad labores subeundos futuros melius confortantur. Ideo bene dicit ille Lato

4 Interpone tuis interdum gaudia curis. ¶ Somnus conuenit omni animali. nullum enim est animal quin dormiat apparet vel occulte. Quorundam quedam sunt animalia que ita leuiter dormiunt qd vix percipiuntur somnus suus. Sic vere nullum animal. i. nulla persona debet esse que somnum contemplationis non percipiat: quo modo multi tamen sunt qui dormiunt per contemplationem non percipiuntur; et tamen finem veritatem / somno huiusmodi aliquoties delectantur: quia per certo multi sunt qui occulte sunt contemplatiui et deuoti: et tamen publice estimantur ab omnibus imperfecti.

5 ¶ Somnus nimis et excessiuus multum nocet: corpus enim habet ultra debitum humectare; et humores dissoluere et generare; et per consequens calorem extinguere; et crudos humores in corpore generare; et ideo potionatis et febricitantis consilium ne dormiant / ne se fiat maior humorum relaxatio qui a natura regi non possunt / cum tunc sit debilis et incepta. Per somnum potest intelligi dulcedo prosperitatis mundane; et quies et delectatio carnalis; necnon torpor et desidiosa corporalis. Ista enim quando nimis excedunt: multa mala spiritualia faciunt. Solent enim humores interiores. i. affectiones dissoluere / et per carnalia desideria humectare; et sic calorem charitatis extinguere; et humores phlegmaticos et crudos. i. diuersa vitia in anima generare. Porrosum autem potionatis. i. illis qui medicinam penitentis de nouo biberunt / et febricitantis. i. illis qui sanguinem carnalitatis a venis cordis per confessionem nouiter elegerunt. Illis qui ad religionem vel penitentiam nouiter accesserunt non est vitium talis somnus prosperitatis et torporis: quia scilicet si tunc dormitioni huiusmodi se daret / humores malarum affectionum tantum generarentur in ipsis qd a natura. i. a ratione eorum regi vel dirigi non valerent. Tales igitur non debent tali somno dormire; sed abinde pro virtute resistere. Ideo bene dicitur ad I. Epheios. v. Surge qui dormis / et eurge a mortuis; et illuminabit te

6 Christus. ¶ Bonus et temperatus somnus calorem naturalem fortificat; corpus humectat et tingit; et crudos humores decoquit; ebrietatem tollit; infirmum alleuiat; et victoriam nature contra morbum denunciat; et declarat. Sic vere somnus contemplationis calorem charitatis solet fortificare; mentem per deuotionem impinguare; crudos humores malorum carnalium affectionum digerere; conuicere et mutare; ebrietatem victorum tollere; infirmam animam alleuiare; et victoriam contra vitia demonstrare; et ipsam naturam anime ad triumphandum de vitiis a iuuare. ¶ In somno considerantur multa scilicet dormitionis voluntas: qd scilicet voluntarie se ponit homo ad dormiendum. Item dormitionis breuitas: quia quando quis vadit ad somnum cito et iterum surgere pponit. Item virtutis unitas: quia vitio etiam est virtutes vigilando disperse; coadunant in somno. Item dormientis insensibilitas: quia scilicet dormiens non sentit que circa se exterius geruntur. Item dormientis audacia: quia scilicet dum dormit; etiam hostis presentia non timebit. Per somnum potest intelligi status religionis; deuotionis et perfectionis: in quo scilicet homo ab exterioribus mundi laboribus se segregat; et quieti mentis intendit fugiter atq; vacat. Talis enim somnus spiritualis debet fieri voluntarie non coacte: quia sicut homo non potest compelli dormire sic nec deo seruire. Mar. iiii. Ultro enim terra fructificat. Item debet fieri cum breui more inuentione. Somnus enim contemplationis non potest esse diuturnus; et intensus. Debet enim homo aliquando de tali somno surgere et actiue opera exercere. Ioan. xi. Lazarus amicus noster dormit: sed vado ut a somno excitem eum. Item debet fieri cum virium a iuuatione: quia scilicet vires suorum affectionum debet homo recolligere; et eos ad interiora ab exte-

rioribus reuocare / et ipsos in deum coniungere et vnire. Item debet fieri cum insensibilitatis induratione: quia scilicet talis dormiens debet esse insensibilis quo ad mundum: nihil enim sapere debet de terrenis. Et etiam per virtutem patientie debet insensibiliter se habere; ut quecumq; mundi tribulamina videatur non percipere vel sentire. Proverb. xxi. Verberauerunt me / et non dolui: traxerunt me / et non sensi. Item debet fieri cum spei et securitatis confirmatio: quia pro certo illi qui per contemplationem in statu perfectionis dormiunt / hostis diaboli potentiam seu presentiam non timeant: quin immo ipsum facilius superant atq; vincunt. psal. Non timebis a timore nocturno. Vel dicit qd ille qui dormit in peccato voluntarie se ibi subijcit; et cum fatua spe resurgendi; et ibi modicum manendi delinquit. Peccatum etiam ipsum ita insensibiliter et obstinatum facit; et ita in sua malitia securum / qd hostis diaboli presentia non presentit. Act. x. Quis graui mergeretur somno: cecidit. Vel dicit qd ille somnus significat huiusmodi mortem; que fuit voluntaria; breuis et transitoria; insensibilis et patientis; securi / et hostem diabolum nihil timeans. ¶ Homo quando dormit: figuram variat atq; mutat. Exterius enim videtur mortuus; intus tamen est fortis et viuus: exterius apparet pallidus et frigidus; intra tamen est rubeus et calidus: quia scilicet quanto virtus magis interiori roboratur. Sic percul dubio in illis qui dormiunt in dno per spem et deuotionem; apparet exterius quedam spiritualis mortis imago. Ista enim apparent pallidi / frigidi / pauperes / et depressi; et virtute quo ad exteriora bona penitus destituti; et etiam in mundanis reputantur quasi mortui et amissi: veritatem quo ad deum ipsi sunt viuentes / et intus in conscientia calidi; charitativi / deuoti / et seruientes. i. ad Corin. vi. Quasi morientes / et ecce viuimus. Istorum enim virtus et prudentia quanto minus valet exterius in mundanorum opinione; tanto magis valet interiori in dei estimatione / et quanto minus valet exterius in mundanis; tanto plus est fortis interiori in salutaribus et diuinis: qd sicut dicitur. i. ad Corin. i. Contemptibilia mundi elegit deus. ¶ In dormiendo attendit diuersitas: quedam animalia dormiunt palpebris clausis; quedam apertis. Vide infra de animalibus in generali. ¶ Dormiens viuus sensum non habet. Non enim loquitur / non audit / nec gustat / non odoratur / non videt / non tangit / non ambulat / nec voluntarie mouet. Exterius est pallidus / et frigidus; intus autem calidus. natura autem in ipso de exterioribus non curat; de interioribus vero solus tractat. Sicut etiam est / et ultra modum ponderat magis qd vigilans. Talis dormiens est peccator. Iste enim somno delectationum ligatus / nihil percipit de pertinentibus ad salutem. non enim videt per discretionem / non audit per obedientiam et subiectionem; non gustat per contemplationem; non odoratur per spem et deuotionem; non tangit per beneficiorum collationem; nec tangitur aliorum miseris per compassionem; non loquitur per confessionem; non mouetur per bonam operationem; nec ambulat per bonam affectionem: quin immo grauis est per pigritie compressione / et onerosus per importunam conuersationem; itaq; difficilliter potest portari per supernam supportationem et dilectionem. Unde etiam potest moueri de malo statu suo per prelati correctionem et predicationem. psal. Qui dormit / non adiciet ut resurgat. Vel dicit qd per somnum intelligit mors: quia scilicet dormiens conditiones mortui secum habet: quod scilicet non audit / non videt / et sicut supra. Vel dicit qd dormiens est vir iustus et patiens / qui dissimulat omnia que fiunt erga eum. Verba enim et tribulationes non videtur sentire / iniurias non videtur audire / mala exempla non videtur videre / mundi delicias non videtur gustare / aliorum infamias non videtur odorare / mundi bona non videtur per affectum tangere; nec ad aliqua bona opera se mouere: sed per stabilem perseverantiam graui timore dei et humilitate pressus / in vno loco / in vno gradu et statu residere / et non per ambitionem de beneficio ad beneficium transire: ut sic cubile possit dici illud Iherosolym. xvi. vbi Christus redies ad discipulos et inueniens eos dormientes dixit. Dormite tam et requiescite.

Capitulum. xx. de somno.

¶¶¶

Somnium est dormientium quedam dispositio / qua diuersarum rerum forme dormientium mentibus imaginariis imprimunt. Et est dicitur Sicut gregorius / et etiam Macrobius in libro somnii sectionis / propter colligantiam / et vnionem quam anima habet cum carne / passionibus et dispositionibus corporis in ipsam resultant / que imaginariis et phantasiam mutant / et eisdem quiddam similitudines representant. Anima vero quod tunc non habet exercitium rationis propterea quod instrumenta tam sensus communis quam sensuum particularium sunt ligata / istas quidem similitudines cum phantasmatibus taliter qualiter apprehendit / de ipsis tamen plenarie non iudicat nec discernit / immo illud quod fictum est / verum et solidum esse credit. Per animam in corpore intelligo prelatum vel iudicem in sua maiestate. Ista enim anima / iudex quandoque est dormiens et non vigilans / quia procul dubio multi sunt iudices et prelati per ignorantiam et negligentiam dormientes / et non per diligentiam vigilantes / sensus discretionis ligatos habentes / rationis exercitio non videntes. Item ad Lxxij. Inter vos multi infirmi et imbecilles / et dormiunt multi. Ipsi enim habent colligantiam cum carne / cum carnalibus amicis / et cum suis collateralibus / et consiliariis. Nam ipsi taliter copulantur / quod ab ipsis pro libito immutantur / et sic phantasias malorum consiliorum ab istis recipiunt / et quicquid ab eis offertur quasi sit verum / et frivolum / verum credunt / et quia caret rationis iudicio / ipsis speciebus oblectatis / istis verbis relatis consentiunt / et sic ipsorum iudicia ficta / et opera non vera / certa aut stabilia / sed falsa et vana / et somnia dici possunt. Ita. xxi. Sicut somnium visionis nocturne sic multitudo omnium gentium.

2 Zacharia. Somniationes frustra locuti sunt. Somnia autem quod sunt vera / et tunc potissime quando sunt ex divina inspiratione / vel ex bonorum angelorum impressione. Ipsi enim beati angeli quandoque ostendunt ipsi anime multa vera. Et hec aliquoties nuda et plana / quandoque vero figuris et enigmatibus involuta / sicut apparet in multis somniis et visionibus prophetarum / et etiam in somnio Scipionis. In talibus enim somniis anima non iudicat falsa / immo facit vera iudicia atque certa. Quando vero somnia sunt ex demonum suggestionibus / vel ex ciborum receptione vel ex humorum infectione / tunc talia somnia vel committere non sunt vera / sed potius frivola atque vana. Sic vere quando anima / iudex vel prelatus qui in corpore ecclesie vel patrie precipatur / habet in suis iudiciis et imaginationibus deum impressum / vel bonum angelum / iussu viri inspiratore et consultore / ipse tunc procul dubio non solet errare / sed vere et legitime iudicare / et de rebus vere et non inaniter estimare. Iohel. ij. Senes vestri somnia somniant / et iuvenes vestri visiones videbunt. Sed pro certo quando ipsi anime / principii vel prelati offerunt talia somnia / istalia verba a dulatores / relatores vel detractores a demone / a malo et malitioso consiliatore / a ci bonum / a munerum receptore / ab humoribus / carnalis affectionis acceptione et infectione conficta et generata / utpote quando ista procedunt ex malorum consiliarioz deceptione / ex munerum corruptione / et ex carnis affectione / tunc dico quod talia somnia non sunt vera / quinimo anima / prelati vel principes qui tales exhalationes / informantes talium sequuntur / nunquam vere poterit iudicare / sed potius falso et imaginariis somniant. Gen. xxxvj. Ecce somniationes veniunt. Somnia causantur ex multis / quandoque ex completionibus / quandoque ex appetitu et affectione / quandoque ex nimia attentione / et intentionis applicatione / quandoque ex cerebri perturbatione / quandoque ex sanguinis corruptione / quandoque ex etatis immutatione. Complexio enim somnia variat / utpote / quod sanguineus somniat leta. Melancholicus tristitia. Cholericus ignea. Phlegmaticus pluvialis / et nubes et aquatica. Appetitus etiam et affectio causat somnia / ut patet de esuriens / qui somniat quod comedit / et de sitiente / qui somniat quod bibit / et cum tamen euigilat / delusum se invenit / et magis esurit atque sitit. Nimia etiam attentio causat somnia / ut patet in voracibus / qui semper somniant se pecuniam numerare / et argenteum et aurum palpare. Corruptio etiam sanguinis causat somnia / ut patet / quod ille qui corruptum habet sanguinem / somniat se ambulare per loca fetida et imunda. Cerebri

etiam perturbatio causat somnia / ut patet in phreneticis / qui propter cerebri perturbationem terribilia somniant / et horrenda. Eratis etiam immutatio causat somnia / quod patet in Aristotele. quod pueri infra quinquennium non somniant / alii autem sic quando quinquennium transierunt. Sic vere in anima ad litteram / in quocumque iudice vel prelati causant somnia / falsa et inepta iudicia multis modis. Et hoc quandoque ex completionibus sue male conditionis / quandoque ex affectione alicuius mundane dilectionis / quandoque ex nimia attentione circa occupationem terrene possessionis / quandoque ex corruptione sanguinis / carnalis infectionis / quandoque vero ex mutatione puerilis innocentie et bone intentionis. Constat enim quod quiddam ex conditione et completionibus sua naturali semper volunt aliquid somniant / opinionibus varias terere / et multa vana et inutilia cogitare. Quod vitiis accidit secundum conditionem humorum / affectuum et vitiorum / quia scilicet sanguinet / carnalis semper cogitant / somniant de rebus letis et solatiis. Cholericus / crudeliter de rebus igneis / de rapinis et negotiis flagitiosis. Melancholicus / terrestres et cupidus semper cogitant et somniant de rebus tristibus / de mundi diuitiis / et (que cor contristat) sollicitudinibus curiosis. Phlegmaticus autem / pigri / desides semper cogitant de aquis et de niuibibus / de frigoribus precauendis / et de aquaticis / de cibis delictiosis. Tales enim secundum suam malam conditionem / et vitiorum suorum completionem semper somniant / et nunc vnum / nunc aliud cogitant et affectant / contra illud Leviticus. xix. Non augurabimini et non observabitis somnia. Constat etiam quod quando quis multum affectat aliquid / semper solet de eo cogitare / et aliquid imaginari / et frivole somniant / sicut patet de illis qui sitiunt et esuriunt / qui desiderant et affectant promotionem sui / parentum / qui non cessant circa hoc aliquid facere vel tractare / vel de sufficientis ipsorum quos diligunt / salum aliquid estimare / ita quod videat eis quod iam bibunt et comedunt / quod id quod appetunt iam acquirunt. Quod etiam videmus de avaris / quibus videtur quod ipsi optime se faciunt mundi bonis / et quod ipsi bibunt et comedunt pro libito voluntatis / quod vitiis facit nimiam affectio quam habet ad mundi bona / et esurientes avaritie qua tenetur. Sed procul dubio non sic / non enim faciuntur vel implentur immo quanto plus somniant et estimant diuitis repleti / tanto minus implentur / et tanto maiori esurie avaritie inflantur. Quod etiam de diuitibus potest dici. Quidam dormiunt in deliciis huius mundi / et videtur quod ipsi mundi bonis replentur / quod tamen est frivolum somnium atque vanum / cum in eis non sit aliqua plenitudo. Et quando de somno presentis vite per mortis experientiam / tunc se delusos inveniunt / quando scilicet in inferno siti et esurie affliguntur / et quanto videbantur in mundi prosperis dormiendo amplius bibisse / comedisse / et de diuitiis impleuisse / se tanto maiori esurie et penuria grauiter perpetuo dinoscuntur. Male. xx. Somniant esuriens / et comedit / cum autem fuerit expergefactus / vacua est anima eius / somniat sitiens et bibit / et cum expergefactus fuerit / adhuc sitit. De alijs etiam apparet / quod pro certo illi qui nimis sunt attentis circa diuitias / semper solent de ipsis somniant. De ipsis falsum aliquid iudicare / et eas magis quam debent reputare / ipsasque veras cum falsis vane sint estimare. De corruptis etiam / et luxuriosis quorum sanguis affectionis est corruptus / apparet / quod pro certo tales non cogitant nisi in rebus fetidis et immundis / et in luxurie fetoribus impudicis. De illis etiam qui cerebri / sensum et rationem habent per infirmitatem inuidie / malitie / odii vel nequie perturbatum / apparet / quod pro certo tales nunquam de vero iudicant / immo aliquid falsum semper somniant / et aliud quam dicat veritas / consueverunt. De procreis etiam apparet / quod pro certo illi qui pueritiam / statum innocentie perdididerunt / et qui quinquennium / debitum regimen quinquis sensibus excesserunt / somnia multarum frivolarum opinionum / estimationum et affectionum solent incurrere / et a rectitudine veri iudicii deviare. Ista igitur sunt somnia / falsa opinionibus et iudiciis / quod qui ex causis istis motus in aliquo negotio fuerit / vere veraciter iudicabit / quinimo potius somniant / ita quod quando morietur / demones poterit ei dicere illud Gen. xxxvj. Ecce somniationes veniunt / venite ergo / occidamus eum / et videamus quid profuerit ei somnia sua. Somnia nihil aliud est quam amplexa.

sto vmbre pro re signi pro signato/ imaginis p veritate/ fal
si pro vero. Et ideo somnians dñi somniat/ multa imagina-
tur: qz aliquādo videt sibi q est rex vel episcopus: et q videt et
facit mirabilia et stupenda: sed cū euigilauerit/ inuenit oīa
esse falsa. Sic vere opinio malorum de mundo et mūdi feli-
citate/ non est nisi quoddā somnium: quia scz ipsi amplexant
ymbra pro re/ signum pro signato/ imaginē pro veritate
et falsum pro vero: hoc est dictu/ amplexantur bona mun-
di/ que nō sunt nisi quedā ymbra/ quoddā signū/ quedam
imago futurorum bonorum/ que reputant esse vera/ fixa/ so-
lida/ atqz certa. Et ideo videtur q illi faciunt mirabilia in
hoc mūdo: tamen quando de somno presentis vite euigi-
lauerint per mortem/ inueniēt se delusos/ et bene videbūt
q omnia que crediderāt/ erāt falsa/ et omnia que certa esse
mauerant/ erant vana. ps. Domiuit somnū suū/ et nīhil
inueniuit omnes vīri diuītiarū in manibus suis. Et sicut
talīa somnia quandoqz veniunt ex ciborū repletionē/ quan-
doqz ex infirmitatis grauatōne/ et quandoqz ex vacuitate et
inanitione: sic vere somnia talis falsae opinionis et indebi-
te reputationis procedūt ex repletionē virtutū et nequiti-
e/ ex infirmitate/ inbecillitate nre ignorācie/ et ex vacuitate et
inanitione infirmitatis anaritie. Ista cū sunt que mūdi bo-
na faciunt reputari vera/ et certa/ et que imaginationi offerūt
ista vana. Eccles. v. Ubi multa somnia sunt/ ibi multe va-
nitates. et in ps. Et elut somnū surgentiū domine/ imaginē
eorum in ciuitate tua ad nīpīlum rediges.

Capitulum. xxi. de vigilia.

Vigilia est quedā animalis dispositio/ que nīhil
aliud est qz libera per organa sensus et motus/
spiritus diffusio/ anīmate virtutis i corpore per-
agens actiones. Nā omnis actio voluntaria ani-
me in vigilādo habet fieri: et omnis sensus et mo-
tus nō naturalis sed voluntarius et animalis habet in vigi-
lis exerceri. Queniunt enim vigilie moderate omnibus
operari volentibus: qz scz iste sunt necessarie laborantibus
vt mercedē accipiant. Speculantibus vt in insidias hostium
peccant. Expectantibus vt dominiū suū venientem susci-
piant. Trinitatem vt dīctā perficiant. Studentibus vt le-
ctionem suam addicere valeant. Militibus vt pugnantibus:
vt coronā accipiant et habeant. Reges custodientibus/ ne
lupi vel fures oues rapiāt. Medicinam fumentibus: ne nī-
lam dissolutionē incurrant. Quibzdam egrotantibus scz
lethargicis/ vt a morbo citius cōualecant. Tales vigilie
significant sollicitudinē curiosam/ et vigilē diligentē vir-
tuosam. Unde vigilia nīhil aliud est qz discretio et sollicitudo
circa sua negotia meditando/ et diligēs sollicitudo vt attētio.
Ista enim est quedam anime dispositio/ que est necessaria
ad exercendū omnes operationes virtuosas. Homo enim
dormiens/ sopitus et negligens/ nīhil operatur. Homo vero
vigil et diligens/ circumspectus et attendens/ sentit possere
tionem/ et per bona opera mouet/ et virtuosos actibus occu-
patur. ij. ad Timoth. iij. Tu vero vigila/ in omnibz labora/
opus fac euangeliste/ ministeriū mū imple. Igitur dico q
vigilie circumspectionis/ prudēcie/ diligēcie et attentionis/
sunt vitales et necessarie multis generibus personarū: vide-
licet laborantibus sub onere tribulationū/ vt merces glorie
reporretur. m̄. arc. xliij. Sustinete hic/ et vigilate mecum. Ite
speculantibus in arce cōtemplationū/ vt hostium spiritua-
lium insidiosa retatio euitetur. Unde. j. m̄. ach. xij. dicit q
Jonathas timens aduentū hostium/ precepit suis vigila-
re: et esse in armis. Ite necessarie sunt istae vigilie expectanti-
bus scz largitozem cōsolationū/ ne ab ipso per mortē in alt-
quovittio preoccupent. m̄. arc. xliij. Vigilate itaqz: quia nesci-
tis quādo filius hoīs venturus sit. Item itinerantibus scz
p viam huius vite ad terminū celestium mansionum: vt nō
sra diueta somno peccati nō impediatur. Eccles. xxi. Iustus
cor suū trader ad vigilandū diluculo. Item necessarie sunt
sūdētibus scz in libro suarū cōscientiarum et affectionū/ vt
docti et prudentes efficiantur. ps. Vigilaui et factus sum si-
cut passer solitarius in tecto. i. in cordis secreto. Ite necessa-
rie sunt orantibus et pugnantibus in pello tentationū/ ne
ab hostibus per vitia lupurentur. j. Petri. v. Sobrii estote et
vigilate: qz aduersarius vester diabolus circuit querens quē
deuoret: cui resistite et c. Item necessarie sunt greges custo-

diētibus. i. p̄elatis et pastoribus/ et possessoribus p̄elationū/
ne scz subditi sub eorum regimine dānentur/ et a diabolo ra-
pantur. Luce. ix. Si sciret paterfamilias quā hora fur ve-
niret/ vigilaret vtiqz et nō ineret per fodi domū suam. Ideo
Luce. ij. dicit q pastores erant in regione vigilantes/ et cu-
stodientes vigilias noctis super gregem suū. Item sunt ne-
cessarie medicinā fumentibus. i. penitētiā accipientibus:
ne non lethargicis. i. sopitis et negligētibus/ ne scz oppri-
mantur somno malorum delectationū/ vt a tali somno cri-
minū excitentur/ ne forte morte perpetua suffocentur: qz si
cur dicitur Eccles. xliij. Vigilia et sollicitudo auferet somnū.
¶ Aliqua sunt que solent facere qz facilliter vigilemus/ vt
delicere vacuitas ciborū/ timor inimicorū/ terror tormētōz/
amor hospitū et sociorū/ spes lucri et premiorū/ cura reddē-
de rationis et administrandorū negotiorū/ dolor etiam et
infirmitas capitis/ et aliorū membrorū. Sic vere hominē
faciunt spūaliter vigilē/ et attentū vacuitas ciborū. i. tēpo-
rallum tenuitas et paupertas: qz scz illa mens que circa tē-
poralia nō occupat/ melius vigilat in his que pertinent ad
salutem. Item timor inimicorū. i. diaboli/ carnis et mundi/
cōsiderata insidiosa subtilitas. Item terror imminentū tor-
mentorū. i. mortis/ iudicij et inferni p̄meditata aduersi-
tas. Item amor hospitū et sociorū. i. grata dei et scdōz so-
cietas/ quam scz habet homo qui est in statu gratie/ et ideo
propter gratam societatem debet melius vigilare/ ipsosqz
per peccatum nō debet dimittere/ et ad somnū delectatio-
num abire. Item spes premiorū. i. gaudiorum paradisi de-
siderata felicitas/ que scz promittitur vigilantibus. Item do-
lor corporis et membrorū. i. de peccatis contrita et dolens ri-
miditas. Item cura negotiorū. i. reddende rationis ipsi su-
dicti chyllo attenta necessitas/ et cure regende vite insistera
sedulitas. Quia pro certo homo qui habet de necessitate
facere magnū negotium/ et qui habet custodire magnum
thesaurū/ et qui habet pertransire magnū periculum/ nō li-
benter dormit/ imo vigilat diligenter. Sic homo qui habet
facere negotiū salutis/ custodire thesaurum gratie et glie/
pertransire periculū huius vite/ debet vigilare spūaliter
et nō dormire. Jonas enim in periculo maris positus dormis-
uit: ideo submersus fuit. Jone. i. Bene ergo dicit m̄. arc.
cl. xliij. Vigilate et orate/ ne intretis in tentationē. Ista enī
sunt que excitant hominem de somno peccati/ et que ipsum fa-
ciunt ad deū vigilē et attentum. Quia procul dubio homo
debet spūaliter vigilare vt inimicos demones possit pre-
cauere/ vt focos deū et angelum possit associare/ vt tormē-
ta mortis et inferni possit preuicere/ et vt premia celestis glo-
rie possit reportare: vt curā sue salutis possit diligētē habē-
re: et in die iudicij rationē possit debite reddere et mōstrare.
Ideo bene consultat apostolus. j. ad Thessa. v. Nō dormia-
mus sicut ceteri/ sed vigilemus et sobrii simus. ¶ In vigi-
lando homo potest habere pleniū sensum officiū. Tūc enī
hō sentit/ ambulat/ mouetur/ opatur/ videt/ audit/ gustat/
odoatur/ tangit/ loquit/ intelligit/ et veritate de rebus ima-
ginatur/ que tamen oīa deficiūt in homine dormiente. Vigila-
ns significat virū iustū/ de sua salute sollicitum et atten-
tum: quia pcul dubio talis habet ad pleniū exercitiū suorū
sensuum spūalium et virtutum: qz scz nullus somnus per-
ipsum impedit aut retardat: ideo talis mouetur per sui sta-
tus discussionem/ ambulat p amorem et affectionē/ sentit
per discretionē/ operatur per bonā operationem/ videt per
cōsiderationē/ audit per subiectionē/ gustat per deuotionē/
odoat per spem et attentionē/ tangit p beneficiorū collatio-
nem/ intelligit p cōtemplationē/ loquitur per cōfessionem/
predicationē/ laudem/ et gratiarū actionem. Ideo ad talē
spūalem vigilāam monet scriptura Apo. iij. dicens cui
libet viro iusto. Esto vigilans: et firma cetera que mox
erant. ¶ Est quedam species vigilantium que dicitur in-
somnia/ que magis est infirmitas qz dispositio natura-
lis: et est quādo vigilie intantū excedūt/ qz sensus ad somnū
reuocari nō possunt. Sit autē talis insomnietas mīris mo-
dis. Quandoqz enim prouenit ex caliditate et siccitate cō-
plexionis. Spiritus enim igneus semper petit exterioria/ et
sic animal non quiescit. Quandoqz fit propter malam mas-
teriam ledentem cerebrū/ sicut patet in phreneticis et infir-
mis/ in quibus mali fumi de malis humoribus resoluti cere-

brū petūt / qm̄ in quietat atq; pungunt / z dormire aliqua-
liter nō permittunt. Quandoq; prouenit ex viscositate hu-
miditatis in cerebro dñantis: vt patet in decrepitis. Quā-
doq; ex dolore vel timore mēis vel corporis parietis / spiri-
tum quiescere nō sinentis. Quādoq; ex superfluitate humo-
ris indigesti in stomacho abundantis: ex superfluitate ebrie-
tatis et vini acuti fumū ad nervos sensibiles mittentis / et
eos claudi z opilari nō permittentis. Quādoq; vero ex p-
funda meditatione cordis circa aliquid nimis attendēis /
et spiritū ad exteriora trahēis / z quietem ipsius auferēis.
Hīs enī oib⁹ de causis incurrit hō vigilāz excessum / z in-
somniaz / z perdit somni suauitatem / z ex hoc etiā incur-
rit virtutis debilitatē / sensus visus hebetudinē et obscuri-
tatem / corporis siccitatē / et capitis grauitatē. Per istā pas-
sionem vigilari intelligo illam nimiam z nimis vigilē sol-
licitudinē pctorū: q̄ scz vltra debitu sunt attentī ad terrena
negotia pertractāda / z ad bona tēporalia acquirēda / et ad
mala cōsilia cōtra primos machināda / de qb⁹ Job. xxiij.
Vigilantez ad predā / pparant panē liberts: agrū non suū
demitit zc. Tale enī vigilāz seu malitā causant mul-
ta genera vitiōz: videlicet feruor / et ignitas auaritie / que
scz spiritum mēis trahit ad affectandū exteriora / ita q̄ qe-
scere nunq; possunt: sicut ad litterā patet de auaris merca-
toribus z diuitib⁹ / qui nunq; a sollicitudine quiescunt. Ec-
clesiasticis. v. Saturitas diuitis nō sinit dormire eti. Itē ma-
las vigilas causat humositas iracundie. Quādo enī hō
phrenesi furoris et iracundie pcurtur: sumi maloz affectuū
cerebrū mentis ledit: et pie ardore vindictē ipm̄ quiescere
nō permittunt. Hāere. xxiij. Vigilaui vt euellerē. Itē tales
malas vigilas causat humor z viscositas luxurie. Quā-
doq; etiā dolor desperationis z tristitie. Quādoq; ebrietatis
prospicitatis et opulētie. Et quādoq; meditatio mūdane
occupationis: z executio terrene sapiētie. Ista enī sunt que
homine faciunt vigilem z attentū / z a somno deuotionis z
gratie alienum. Et ppter hoc talis vigilā. I. talis vigil sol-
licitudo et malitia solet siccitatē idēnotiōis efficere / visum
discretionis hebetare / vires fortitudinis spiritualis z cōstā-
tie debilitare: z capitis. I. mēis grauedinē generare / et etiā
per torpore z pigritiā aggravare / z finaliter p eterne dāna-
tionis violentiā ad infernū inferius inclinare. Ideo de ta-
li malo vigilie potest intelligi illud Job. xxi. In die perdi-
tionis seruatur malus: et ad diem vitionis duces. Ipse ad
sepulchra duces / z in congerie mortuorum vigilabit.

Capitulum. xxiij. de exercitio.

Exercitiū est vnu de conseruantibus vitā huma-
nā. Siue enī sit exercitiū mētale / sicut ē gaudiū /
amor / letitia / tristitia / iracundia z similia: siue sit
exercitiū corporale / sicut est ire / laborare / equi-
tare / vigilare z similia: dū tamen sit moderatū z
nō superflū vel remissū: multum valet ad corporis z ani-
me sanitatē. Hā sicut tale exercitiū / vt dicit constantinus /
calorem naturalem excitat / superfluitatē consumit / z mem-
bra indurat z consolidat: sic vere dico loquendo spirituali-
ter / q̄ exercitia bonorum actū z virtutū siue sint exercitia
spiritualia / sicut est amor dei z primi / timor culpe z pene /
gaudiū spei et spiritualis letitie / tristitia bone displicentie /
iracundia zeli feneritatis z iustitie: siue etiam sit exercitium
corporale / sicut est gressus peregrinationis / labor manualiū
operationū z elemosinarū z largitionū multū proficiūt ad
sanitatē anime conseruandā. Ista enī sunt que calorem
charitatis habēt accēdere / superfluitatē carnalitatis habēt
consumere / soliditatē z duritiā fortitudinis z firmitatis ha-
bēt inducere et efficere. Bonorum enī laborū exercitiū z
assuetudo mēbra cōsolidat / vitia adhiūlat / z calorem chari-
tatis excitat z augmentat. Ideo pulchre loquitur fulgēt⁹
in quodā sermone tractans illud Proverbi. xxiij. Panem
oriosa nō comedit. vbi dicit sic. Hōnestus / inquit / labor est
humane vite fida custodia / dormiētis nature stimulus / so-
piti caloris lima / superfluitatis cōsumptio / vitiōrum fuga /
morborum mors / lāguonū medicina / lucrum temporis / lu-
uentutis debitu / adolecētie disciplina / senectutis gaudiū
salutis adiutorū / nutricio oim maloz emula ois et inimica.
Iste nēpe sol⁹ ab exercitio se abstrahat z labore / qui fe-
z licitatis gaudiū vult carere. Exercitium debet fieri ante

prandii / vt superfluitates lubrificatē z resolute / per exerci-
tium euacuentur / ne cibis supueniens corrumpatur. Sic
vere anteq; sumamus cibū eucharistie vel etiam cibū spiri-
tualis doctrine / necesse est q̄ exercitiū laboris z penitentie
subeamus / quo scz superfluitatē vitiōz dissoluamus z con-
sumamus: vt sic cibū istū in corruptionis loco nō ponam⁹ /
sed vt sibi in cōscientia locū mundissimū faciam⁹. Exer-
citiū factū post cibū / si tamen temperatū fuerit: solet pfi-
cere / z motu suo cibū ad locū digestionis depingere / calo-
rem excitare / z digestionis officii adiutare. Sic vere postq;
homo sumpsit cibum doctrine vel penitentie / ipse se debet
p bona opera exercitare / z in bonis laborib⁹ occupare. Hā
talīs labor: calorē charitatis excitat / et digestionē moralis
cōuersionis perficit z procurat. Et breuiter bonū exercitiū
siue sit in moralib⁹ / siue in agilib⁹ / siue in scientialibus / ē
causa spiritualis anime sanitatis / et causa tā corporalis q̄
mētalis fortitudinis z virtutis. Unde vegetius libro. ij. de
re militari dicit. Minus artes et opera lūgibus exercitijs
conualecunt. Qd si in minimis verum est / q̄to magis in
arduis z in magnis.

Capitulum. xxiij. de quiete.

Quietis est finis z cōsummatio motus z laboris.
q̄ scz omnis motus ordinat naturaliter ad qe-
rem: quies enī est cōseruatiua rei: q̄ nihil est
durabile in istis inferiorib⁹ elemētis nisi ali-
quodiens qeſcat. vnde poeta. Qd caret altera
reque / durabile non est. Per quietē enī mensuram vires
reparantur / mēbra lassā refocillatur / et interpellato labore
virtutes corporis z aie vigorant. Per quietē possum intelli-
gere statū cōtemplationis / z vitā religioſe conuersionis.
Ibi enī mens ab exterioribus laboriosis negotijs ad in-
teriora cōscientie reducit / z ibi in pace et quiete solū deum
(qui est vera quies) meditat / dices ipi christo illud Aug.
Inquietus est cor meū donec leſti / donec quiescat i te. Talis
enī quies solet statū et esse gratie cōseruare / durabilita-
tem persecutiōis generare / vires anime reparare / z lassitu-
dinē mentis que in terrenis fatigata fuerat / cōfortare. La-
bor enī actionis exterioris terminari debet ad quietē cō-
templationis interioris: q̄ pro certo nullus potest in statu
gratie durare vel persequere / qui quietē cōtemplationis
aliqui non nouerit frequētare. Prover. iij. Quiescat: z sua-
uis erit somnus tu⁹. Aliquādo quies est falsa / z nō vera /
et hoc apparet in infirmitatib⁹ acutis / vbi homo continue
est in febre: habet tamen aliquas horas falie quietis / q̄ scz
nō est prope quies: q̄ scz non cessat infirmus somnare et
aliquid mētaliter cogitare. Sic vero in mundo est duplex
quies mentis: scz quedā que est vera / quādo scz anima per
fidem et charitatē et per cōtēplationē etiā in deo qeſcit.
Alia est que est falsa / quādo scz anima in creaturis quietē
inuenire credit / et quādo aliqua delectabilia ibi sentit. Ista
enī nō est quies vera: imo falsa: q̄ pro certo homo nunq;
statū diuitijs vel delicijs delectat / quin laboret amplius q̄
letetur: z vbi magis videtur homo requiescere / solet men-
tis maiores angustias plus sentire. Ista. lviij. Lox impij q̄
mare seruens / qd quiescere valet. Quies quando nimis
excedit / solet multari egritudinē esse causā. Ista est enī
maloz humorū generatiua / caloris cōsopitiua / virium
corporis enervatiua / corruptionis etiā inductiua. Aqua ē
quiescens z imota corripitur / z ferrū rubigine corrodit / q̄
nimis debito vtitur. Sic pcul dubio quādo homo plus
debito quiescit a labore bonoz operū / z in mundi delecta-
bilibus vltra q̄ deceat cōsolat / ita q̄ nullis tribulationum
impulsibus vel laboriosis actibus occupat / multorum viti-
ōrum corruptio in eo generatur. Tūc enī solet in eo hu-
mor carnalitatis generari / calor charitatis tepescere / z vir-
tus fortitudinis z cōstantie enervari. Nota enī mens di-
uersis vitijs corripitur / et tora cordis integritas malorum
affectuum rubigine denigrat. Ideo de illis qui in pſpe-
ritate quiescūt / dicitur in ps. In labore hominū non sunt:
ideo tenuit eos superbia. operi sunt impletare z iniquita-
te sua. vnde Isai. xlvij. Fertilis fuit moab ab adoleſcen-
tia sua / et requieuit in fecib⁹ suis zc. Et de supra de somno
tam in bono q̄ in malo significato. Tria sunt mēbra in
corpore que nūq; habent quietem / et que a motu perpetuo

Ca. I. Lib. III. De Infirmitatib⁹. Fo. XLVI.

non quiescunt / scz cerebri / cor / z pulmo. Sic vere in corpore ecclesie tria sunt membra. i. tria genera personarū que a motu bonorum operū nūq̄ debent quiescere vel cessare / scz cerebri / qd̄ significat prelatos / qui cetera membra regunt. Cor qd̄ significat bonos mūdānos / qui in corporalibus totū cor pus ecclesie viuificant et nutriūt. Pulmo / q̄ significat religiosos / qui scz docendo z orando ipm cor. i. ipsos mūdānos a calore concupiscētie / flatu spiritali refrigerāt et perfundūt. Prelati enim semp debent moueri / alios debite regendo. Actiui semp debent moueri / opera penitētie et misericordie exercēdo. Religiosi vero et clerici semp debent moueri studendo / predicando / docendo / orando / obediēdo z cōtemplando. ps. Adoucatu mare z plenitudo eius / orbis terrarū / et vniuersi qui habitant in eo. Vel dic q̄ ista tria membra significant res theologicās virtutes. Cerebri enim est fides / que influit sensus vere cognitionis. Pulmo est spes / que habet flabellū refrigerantis cōsolationis. Cor qd̄ est charitas / que habet calorem amoris z dilectiōis. Ista igitur in nobis semper debent exercere motus spirituales et horere quietē / z delectationes temporales. Fides enim semp debz moueri ad verū / spes debet moueri ad summū / charitas nō debet moueri ad bonū. Fides enim creditur / ratiō. Spes semp anhelat ad cellū summā dignitatē. Charitas nō amat deī z proximi bonitatē. Et sic de tali triplici motu dicitur ps. xxi. Per tria mouetur terra. i. anima vel cōscientia. Luce. xxi. Virtutes celoz mouebuntur.

¶ Ibi incipit Liber quartus de infirmitatibus.

Capitulum primum.

¶ Constat iam dictum est de homine / et de his que hominē constituūt / dicē dum ē aliqd̄ de his que hominē de struūt z destruiūt. I. de infirmitatibus / et non quidem de omnibus / sed solum de aliquibus / fm̄ q̄ ad mores hominū melius poterit applicari. Sunt igitur tria que naturā solent ledere / scz causa morbi / morbus / z accidens segns morbum. Causa morbi ē innaturalis dispositio / sicut est mala cōplexio / nimia repletio vel inanitio / virtus defectio / qualitas alteratio / z cōtinuitatis dissolutio. Morbus ē illa in naturalis dispositio que sequitur ex pmissis / sicut est febris / apostema / z similia. Accidens vero est res sequens ad ipsam / sicut est passio / sicut sunt signa aliquarū infirmitatum / sicut est sitis in febre / rubor et tumor in apostematibus / et cetera / sicut sunt quedā male dispositiones q̄ post morbos in corpore relinquūt / sicut sunt cicatrices in apostematibus / debilitas z attenuatio in febribus / z similia. Procul dubio sic videtur esse tria / que ipsi anime spiritaliter sunt nocua / scz cause morborum / i. virtutū ipsi morbi. Ipsa vitiā accidentia. Illa que vitiā sunt sequentia. Causa enī vitiōrum sunt dispositio innaturalis z irrationalis ipsi vitiōs / quā qui de malam dispositionē efficit repletio diuitiarum z delectatiō / inanitio virtutū z gratiarum / defectio virtutis z discretionis / alteratio qualitatiue cōuersionis z dissolutio charitatiue cōtinuitatis z dilectionis / necnon sociatiue coniunctionis. Ista enim omnia sunt quedā preambula z causalia ad morbos z vitiā vniuersā. Morbi autem sunt ipsa vitiā ex causis precedentibus introducta / scz febres / calor auaritię / apostema z tumor superbie / z similia. Accidentia vero sunt illa que ad predicta sequūtur / sicut sunt relique morbi / z signa ipsorū vitiōz / sicut est paritas que significat auaritiā / pōpositas superbiā / detractio inuidiam. Sicut etiā sunt illa que post vitiā remanent / sicut cicatrices infamiarum / z male dispositiones consuetudinis / z facilitates ad reiduationem culpārum. Et breuiter in omni vitiā sunt ista tria / causa efficiēs / culpa inficiēs / et finalis dispositio deficiens. Illegā sicut vis.

Capitulum ii. de cephalaea.

¶ Cephalaea est infirmitas capitis / dicta a cephalo / quod est caput. Caput enī patitur multis modis / sicut etiā in scriptura fit mentio / Gen. i. Omne caput languidū / z omne cor merens. Accidit ergo capiti dolor qui dicitur cephalaea / qui quandoq̄ prouenit ab extrinseco / scz ex percussione ledere

vel ex calido aere dissolvente / vel ex frigido confringente. Quandoq̄ etiā accidit ab intrinseco / z tunc vel ex mala ipsius capitis vel cerebri dispositione / vel etiā ex stomachi euaporatione. Unum tamen est / qz quando iste dolor ē ab ipso capite / tunc est continuus / quando vero est a corruptis humoribus / est interpollatus. Per caput intelligatur capitaneus / z prelati / iuxta illud ps. Constitues me in caput gentiū. Iste igitur patitur dolorē vitiōz multis modis. Et hoc quandoq̄ a causis exterioribus / quandoq̄ ab interioribus. Ab exteriorib⁹ enim quādoq̄ percussit / quādoq̄ dissoluitur / quādoq̄ confringitur. Ipsum enim percussit adulationes / et precum vel munerū oblatōes / vel etiā demones teratōes. Amos. ix. Percute cardinē / z mouebūtur supereminaria. Ipse etiā dissoluit aer calid⁹ / i. delicta carnales / q̄ remouit / z enervat. Ipse nō confringit aer frigid⁹ / i. diuitie temporales / que mente per paritatem confringunt / z per indevotionē cōgelāt / qz de diuitie potest dici illud Job. xxxviii. In similitudinē lapidis durat aque / et superficies abyssi confringitur. Ab interioribus vero quādoq̄ patitur ratio cerebri / vbi sunt sensus / vel ratione stomachi / vbi est appetitus / hoc est dictū / quando in eius cerebro. i. in eius intellectu / est vitiū ignorantie vel erroris / vel quando in eius stomacho. i. in eius appetitu / affectu est vitium auaritię / luxurię / vel alicui⁹ concupiscētie vel ardoris. Ista enim sunt vitiā interiora / scz error z ignorantia in intellectu / ardor nō z concupiscētia in affectu. Ista tamen est diuersitas / qz tale vitiū cerebri. i. vitium erroris z ignorantie est continuū. Alii vero stomachi / scz gula z luxuria / est interpollatū. Vel si vis dic q̄ caput est intentio / que scz est caput mentis / que potest ledi adulationib⁹ / precibus / z tentationibus exteriorib⁹ / vel errorib⁹ / z malis affectib⁹ interiorib⁹. ps. Iniquitates supresse sunt caput meū. ¶ Caput dolet aliquādo ex corruptione vel superfluitate quattuor principalū humorū. Cognoscitur autem vnde puenit dolor / qz si sanguis est in causa / dolor est a parte anteriori / si phlegma / dolor est a parte posteriori / si cholera / dolor est a parte dextera / qz sicut dicit Galen⁹ in libro institutionū / Nō oportet caput diuidi in quattuor partes. Nam sanguis in frōte distat / cholera autem in dextera / melancholia in sinistra / phlegma vero in occipitis dominatur. Multa sunt alia signa causarum doloris capitis que ppter prolixitatem omitto. Per caput videtur dictū est / intelligitur anima / seu mens / vel etiā intentio mentis nostre / que procul dubio quattuor habet partes. i. quattuor statū diuersitates. Anterior enim pars est tepidior / posterior nō senectur / dextera nō ē stat⁹ pigritia / sinistra nō stat⁹ aduersitas. Itē dicitur q̄ sanguis q̄ inficit / significat carnalitatem z luxuriā. Phlegma nō qd̄ frigidat / significat pigritiam / que scz motum membrorū aggrauat. Cholera vero que feruet / z que leuit / z ignea est / significat auaritiā z superbiā. Melancholia vero que terribilia somniat / significat timorem / desperationē et tristitiam. Ista est igitur veritas / qz caput mentis nostre fm̄ quattuor statū nostros / a quattuor vitiis potest ledi. Ipse enī in anteriori pte. i. in tunēture ledit sanguis. i. carnalitas et luxuria. Iudic. xiii. Inuenerūt cadauer sine capite volutatum in sanguine. Regū. i. Sanguis tuus super caput meū erit. Ipse enī ledit in posteriori parte senectutis / phlegma. i. tepiditas z desidra. Est. i. Omne caput languidum / z omne cor merens. Item ipsam ledit in dextera. i. in statu prosperitatis / cholera. i. feror / auaritię / et leuitas superbie / vt de hoc exponat illud ps. De torēte (suple pspertatis) in via bibit / propterea exaltauit caput / Itē ipsam in sinistra aduersitatis ledit melancholia timoris / desperationis et tristitie. ps. Quertet dolor ei⁹ in caput eius / z in vertice ipsi⁹ iniquitas eius descendet. Vel dic q̄ caput est prelati / qui in predictis suis statibus potest pati vitiā supradicta. ¶ Caput patitur quandā infirmitatem que hemiparesis nūcupatur / qui dolor est grauissimus fm̄. Constat / fit de humo cholerico et calido / cū ventositatē puncturā arsuram z tinnitū inducēte. Sentit enim homo malleationem et percussionem / z tinnitū in capite / z nō potest pati somnū nec vocē / nec lucē / neq̄ splēdoz. Talis passio videtur esse frigiditas / que scz ex cholericā cōplexione nascit⁹ / z ex ventositatē supbie generat. Ista enī in capite mentis generat a r

furā. i. vindicte appetitū/puncturam. i. doloris aculeū/mal-
leationē. i. perpele in iuri vel displicentie memoriam / tū-
nitum: qz scz memoria in iuriarū ipsum semp malleat / z ad
vindictam excitat atqz vocat. Prouer. xix. Nō allet percutiē
les stultorū corporibus. Talis igitur infirmus somnū cōso-
lationis nō recipit / vocem applausus effugit / z lucē pspē-
ritatis nō diligit: qz procul dubio nihil sibi prosperū inue-
nit / qui ire z impatiētie stimulis exardescit. Ideo bene di-
cit Prouer. xxv. Saue ē sarrū / z onerosa arena / sed ira stul-
ti vtroqz grauior. Vel dic qz ista infirmitas est inuidia / que
scz ex superbia nascit / z a qua cor ardescit z stimulat / intā-
qz vocem alterius audire / z lucem prosperitatis alterius vi-
dere / nec spūdozem aliene glorie respicere dignatur. Ioa.
4. iij. Qui male agit / odit lucē. Caput quandoqz patitur ti-
neam seu squamā: z potissime in pueris. Que ē infirmitas
phlegmatica / superficiē operiens capitis / z more tince ip-
sam inficiens z corrodēs. Ista autem passio immoderātū
puritū inducit / z nisi cause sanetur / semper cicatrices post
se deferit z relinquit. Contingit autem hec infirmitas pue-
ris / ppter cutis raritātē z mollitiem / ppter sanguinis abū-
dantiā / z ppter amplioris cibi affluentiam. Sūmum ta-
men remediū est lactantibz fm. Consi. si a parte posteriori
sanguis inter aures extrahatur / z ipso calido caput inuiga-
tur. Poros enī sua caliditate aperit / z sua subtilitate subin-
trat / z subintrando materiā diuidit z consumit. Libus etiā
fm. Constanti. debet subtrahi / vt subtracta materiā possit
curari. Puer est quilibet homo carnalis z simplex / qui mo-
re pueri est imbecillus / impotens / et ignarus. Passio autē
autem ista luxuria significat: qz pro certo puritū malorum
desiderio z cōplacentiarū generat. Litem cōuersatiōis
vicerat / sanlem malorum exemplorū distillat / mētem etiā
corrodit z lacerat / z dato qz per penitentiā sanetur / semper
tū cicatricem alicui? note z infamie post se causat: qz si ho-
mo quis luxuriosus fuerit / z maxime religiosus / clericus / vel
prelatus / vel etiam mulier et huiusmodi / vix aut nunqz est
quin cicatricem pessime infamie perpetuo secū gerat. Eia.
xliij. Subter te sternetur tinea / z operimentū tuum erūt ver-
mes. Et procul dubio triplex potest ēē causa istius viti in-
ductiua. Prima est cutis raritas. i. debilitas fortitudinis
z cōstantie. Abundantia sanguinis. i. debilitas fortitudinis
z intemperantie. Multitudo etiā cibi. i. abūdantia diuitiarū
et terrene opulētie. Eze. xvi. Ihec fuit iniquitas sodomē / su-
perbia / saturitas / z abūdantia / z otium. Remediū est igitur
talibus pueris. i. talibus imperfectis si cibis terreno-
rū bonorum eisdem subtrahatur / z sanguis deliciarum ab
eis extrahatur: vt sic huiusmodi corruptio z luxurie infectio
cōsumatur. Vel dic qz sanguis est peccatū: quod p cōfessio-
nem debet extrahi / et quo caput intentionis per memoriā
debet inungi / z sic infectio luxurie consumi poterit / z sana-
ri. Vel dic qz caput puerile est prelatus puerilis / qui tinea
luxurie patitur ex dictis causis: scz ex sua debili imperfectio-
ne / z deliciarum affluentia / z diuitiarū opulētia: z sicut su-
pra. Et sicut videmus qz tinea seu scabies a pueritia est sa-
nāda: qz si antiquari permittatur / vix amplius sanatur: sic
vere luxuria nisi a iuuentute eradatur ab homine / vix potest
amplius extirpari. Si enī p malas consuetudines fuerit
antiquata / vix erit amplius extirpata. Eccl. xliij. Ihomini
fonticario omnis panis dulcis / nō fatigatur transgrediēs
5 vltz in finem. Caput patitur quandoqz quando erigino-
sam squamositātē / quandoqz capillorū fluxum / z nuditatē /
quandoqz pediculorum / tendum et furionū immēsitatem.
Sic vere homo prelatus vel anima quādoqz patit squamo-
sitate male cōuersationis / quando scz squame malorum
exēploz idē fluūt z cadūt. Ite fluxū capillorū. i. defectū / vru-
tis z perfectiōis: vermes etiam tre / inuidie z tristitie / z de-
sperationis. Vel dic qz caput est prelatus: circa quē genera-
tur z aggregātur multi vermes. i. multi homines peccato-
res / quorū quidam faciunt puritum adulationis / quidam
vero corrolationem detractionis z accusationis. Gerūtāmē
sicut video qz tales vermes nō sunt in capite nudo / z capil-
lis vacio: sic signum est qz isti vermes magis capillos qz
caput sequuntur: sic he adulatorēs z detractores nō sequi-
tur nec amāt caput. i. capitaneos et prelatos propter se: sed
solū propter capillos diuitiarū / quibus abūdant. Et istud

ptz: qz si hō vell? diuitiaz pderit / p certo tales vermes. i.
adulatorēs / detractores z malos famulos et amicos circa
se ampl? nō habebit. Eccl. xliij. Si habueris / pulset tecū:
si nihil habueris / derelinqte. Et vltio crebri et capitis /
6 resoluti mali sunt quandoqz capillos inficiūt / ex quibz vel
corrodūtur / vel defluūt / vel canescūt. Caput quandoqz patit
catarrhū / qui nihil aliud est qz fluxus immoderatus humo-
rum / qui quandoqz fit a calore dissolvente / quandoqz a fri-
giditate cerebri cōpimente / z partes liquidas expūmet
quandoqz ex liquiditate humorū exteriūs defluente / z quā-
doqz ex debilitate vtrius humoris cōtinere nō valēte. Sic
vere a capite. i. a mente nostra pueniūt quandoqz fluxus hu-
morū. i. fluxus malariū cogitationum z affectionū / et hoc
quando per piperitatem effluamus z dissoluimur / quando
etiam per frigus aduersitatis formidam? et cōstringimur /
quando insuper ipse humor affectionis est male composuit
et digestus / z ad vitia fluxibilis: z quando nihilomin? virt?
contentiū / vtz virtus tēperantie z fortitudinis est impotēs
atqz debilis. Ite pro certo ex prosperitate p amorē male dis-
soluente / z aduersitate p timorē male expūente z compul-
mente / ex fluxibili dispositione ipsius volūtatis: necnō ex
debilitate cōtinētie z cōstantie z firmitatis / fluxus vitiorū
et malorū affectuū gignitur / nullos virtutis obfasculo ph-
bet. Et hoc est qd dicit Eze. xxi. Abescet omne cor / supple
p malū timorem / dissoluentur vniuersę manus / supple per
malum amorem / infirmabitur omnis spūritus / ecce virtutis
debilitas / z p cūcta genua fluēt aq. ecce affectuū vitiorū
z cōstantia z labilitas. Adagister ponit hic remedia z p fir-
mitates capitis z ptra catarrhū. Sed qz valde esset longum
ista medicinē remedia moralizare / et ad mores applicare:
ideo in isto capitulo z in alijs pro maiori parte omīto gra-
tia breuitatis. Unū tamen dicit Constant. qz qdū catarrh?
est in vehementia fluxus / nullū est fomentum adhibendū
vel episthema apponendū: tunc enī maior dissolutio fieret
et potius officeret qz iuuaret. Sic vere loquendo moraliter
quando videmus qz aliquis est in ipsa vehementia fluxus
sui. i. in ipso actu et opere vitioso / et in ipsa effrenitate vo-
luntatis: siue sit circa iracundiā / vel circa luxuriā / vel etiā
circa vanam gloriā / vel similia / nō sunt tunc temporis re-
media adhibenda / nec etiam correctionis vel redargutio-
nis in ipso mentis furore sunt verba seu verbera apponen-
da. Talia enī que in ipso actu furoris menti offeruntur /
ipsam mentē ad deterius inflāmant: z ideo necesse est vt il-
le furore aliquantulū recedere permittatur / z qz vltz ad tēp?
dissimulet / vt habita opportunitate meli? calligetur. Iste
potissime locū hz in iracundiis z luxurijs / de quibus dicit
Eccl. viij. Non incendas carbonēs pctōiū / arguens eos.
Sic etiam ipse de? in suis correctionibus facit / qui scz pec-
catorem aliquādo vti furore sue male volūtatis permittit /
fluxū vitiorū nō impedit aut diuerit / finaliter vero cū
homo se cognoscere ceperit / ipsum melius corrigit / z cōuer-
tit. Unde ipse ē qui loquitur peccatori / z de peccatore Eia.
lvij. Abscondi faciem meā: z indignatus sum / absit vagus
in via cordis sui / vias eius vidit et dimisi eam / z reduxi eū
et reddidi consolationes ipsi.

Capitulum. iij. de phrenesi.

Phrenesis seu furor / est illa infirmitas de qua fit a-
mentio Deutero. xxvij. Percutiat te deus furo-
re zc. Est igit phrenesis calidum apostema fm
Constanti. in quibusdam cerebri pelliculis ge-
neratū / et a phrenibus. i. a pellibz cerebri ob-
uolentibus / phrenesis nūcupatum. Cholera enī mētem
proprio calore z febrili lenigata furiosa efficit / et sic per ver-
nas nervos z arterias / superius ad cerebriū rapitur / ibi
apostema colligitur / z exinde passio que dicit phrenesis / ge-
neratur. Fit aut ex calido humore in cōplectione calida / et
tēpore effuso z calido / sequiturqz accidentia terribilia / scz
alienatio mentis / siccitas oris / litis nimia / z dolor z angus-
tia totius corporis / defect? spūritus / et syncope cordis. Per

affam passionē intellēgo trāctūdiām / z furorem / i qua procul
 dubio mēto a recto iudicio alienat / r rationis iudiciū ab
 forbitur. Et ideo illa dicit apoplema cerebri: qz / p certo qz
 cholera. i. trāctūdiā ad cerebri mēntis raptur. necesse est q
 ubi apoplema superbie generet. Quod vitis in perionis fer
 uentibz / z calidibz / z ad mala opera ardentibz / z acutis. nec
 non rpe effuue phuratis magis accidit vbi scz magis viuūt
 cholera picipit / z feruēde voluntatis. Talibz ergo pringūt
 plura mala accidentia videlicet sitis. i. ardor et appetitus
 viderēde / siccitas. i. inductorio z imptetas / lingue nigredo z
 asperitas. i. verbum in iuturo / z infamis effentias / dolor
 etiam / z angustia scz de bono alioqz / et syncope seu defecto
 cordis / z spiritūali. defectus caritatis et affectuū bonosū
 Bñ ergo dicit sapiēs. Eccli. xxiij. Ira z furoz vtrūqz ecreta
 bilia. / Phznetici cognoscitur per hec signa. Iñ ab enī
 mēris infaniam / vigiliam infantiam / oculorū mobilita
 tem / z extensioē diffusolū. Item in ipso est capitis cōmo
 tio / manū plectio / dentū frendor et collisio / semp a lecto
 ruit surgere / nūc solet plangere nūc cantare / se custodiē
 te et medicantē libenter solet ledere et mordere / raro so
 let filere. sed quasi continēte alie clamare. Jñ ergo pericu
 lossime egrotant / z tamen ignorant qe aliqualer egrotā
 nt. Phzneticus est peccator / et maxime superbz qui in ce
 rebro sensus sui / apoplemate et fumore supbie est repletus.
 Tales enī solēt mēte. i. rationis viuis perdere / z cōtra ra
 tionem plurima cogitare. Solent / z per malas sollicitudi
 nes vigilare. per trāctūdiām insānre / z per extolētiām pō
 nitans oculos extendere / z per diuersa delictoria cupidit
 atis typos ad mūdi delectabilia circūferre facilliter / z mo
 uere. Eccli. xvj. Oculi eius sepe lapsi sunt. Jñ etiā caput
 intentionis solēt mouere per incōstantiām / manus suas. i.
 opera solent vniqz proficere / z dilatare p iactantiām / den
 tes etiam quādos solēt frendere / z collidere / per crudeli
 tatem in pauperes / z trāctūdiām. Is. Frenduerūt super me
 dentibus suis. Item illi de lecto. i. de quiete et pace solent
 non curare / z nūc per inanem spem / z letitiām solēt canere
 nūc per desperationē / z tristitiā solēt plorare. Prou. xliij.
 Nilis dolori miscēbit. Luctuofentes enī i. prelatos / medic
 tes se. i. predicatores / z correctores / solent detrahendo mor
 dere / z de eorum correctioēbz complacentiām nō habere.
 Prou. xv. Nō amat pestilens eū qui se corripit. Semper
 volūt loqui / raro filere / z cū sint in moris eterne periculo /
 ipsi tamen dolose infirmitatis culpe se non vidēt per
 cōtentionem sentire: quimo quod est deterius / nō aduertūt
 se ipsialiter infirmari. nec sibi mortis eterne periculum im
 minere. Et ideo talī peccatorū vitia sua ignorāt / z pericula ne
 sciunt. dicit Apoc. iij. Dicit qz dñes sum / z nulli / ego et
 nescis qz tu es miser / z miserabilis / z pauper / cecus / nudus.
 Phznetici sunt remedia celeriter adhibēda / aliquotū
 cito perit. Primo ergo debet caput infirmū abadi / z cū to
 pido aceto abluī / et pulmone pecozino caput sepius cata
 plasmai / vena frontis sanguine misui / in loco obscuro de
 bet cōstitui / nō fugiat aut surgat / debet ligari fortiter vel
 teneri. Iñ et picture filis nō debent offendi silentiū affan
 tibus debet indicī / z sibi verbis fatuus nō debet aliquid
 ter responderi / vnguentis z fomentis debet somnus prouo
 cari. cū medicina debita debet cholera extingui / panis et
 aqua solūpo dicta debet dari. Si vero his remedijs adbi
 bitis adhuc per tres dies infania cū infommitate perseue
 rer / nequaquam potest amplius spes haberi. Phznetici / vt di
 cit est / peccator et toto vitis deditus / a mēte et rationis
 viū alioqz / z line rationis obscuro effnari / et bestialiter
 qd vitia cūta pantiō. Lant. ergo medicus / z prelat / istis ca
 pillos. i. locutiones / exultationes / z regmina vitiorū debet
 abadare sanguine peccati debz per cōfessionem minuere /
 pulmone pecoris nostri chaffi. i. memorias vbe passiois
 debet adhibere / z aceto / supple qd chaffi / in cruce potuit /
 debet ipos abluerē / z posare. Jñ enim sunt summa reme
 dia peccatorū / z prelatum / z predicatozem a / hibenda / scilz
 confessio / ocaionis / z cūrsationis amotio / z mortis chaffi
 memoria / z recordatio. Themo. iij. Memento esfo pauperta
 tis meo / abshinij et fellis. Jñ talis debet in obscuro. i. in
 secreto / z solitudine religari / z a publicis negotijs / z specta
 culis segregari / z in tenebris contribulate conscientie / vbi

clausuri et religionis / vinculis dei mandatorum et regula-
rum statutorum debet tenaciter alligari. **2^a p^a xxv.** **2^a**
g^a p^a pedibus et manibus propositis et in tenebris. **Pictu-**
resq; et imagines. **I.** mulieru pulchritudines / et bonoru mun-
dialiu copulencie / ab aspectu suo debet excludi. **Item etia**
ad litteram si casus hoc requirat. **ne fugiat.** In obscuro car-
ere debet ligari / propositi et intrudi. **Silentiu** illis qui sunt in
tota etia illis qui rogant pro ipso / debet indicit / suisq; verbis
vel deprecatorijs vel desperatorijs **non debz;** responderi / sed
pot^o omnia maledicta / et conuita que dicit / debent a prela-
to sub dissimulatione transiri / et equanimiter sustineri / q^o
certo quando illis est in desperatione et furore / **non est** et respo-
dendi / sed potius de verbis ipsius **non curandi.** **Prouerb.**
xxvi. **I.** et responsebus stulto iuxta iustitiam suam. **Iste igit-**
ur vinctus / i. verbis dulcibus et consolationibus debet
inungi et fomentari. **Somnus** autem. **i.** quies mentis / **affec-**
tionibus debet induci / et curari. **I.** cholera. **i.** feruor / cupidita-
tum debet extingui / et panis et aqua. **I.** arcitudo vite debet
inungi / q^o sicut dicit **Eccli. xlv.** **3^a vlt.** **3^a** vlt^a vite hominis panis
et aqua / et vestimentu. **2^a vlt^a vlt^a.** **2^a** vlt^a vlt^a dico q^o post
ista remedia adhibita / et postq^o prela^o et predicator talib⁹
correctioibus et consolationib⁹ / cautelis et inductionib⁹ / ta-
lem phreneticu peccatozem sanare voluit / si ipse adhuc re-
manet incorep^o / nulla est de salute sua amplius spes ha-
benda / **imo** sicut medicus desperas solet infirmu dimittere
re / sic et istu sciit ethnicu **de prela^o** fugere / et in manu dei
relinquere / qui solus potest remediū adhibere. **Isa. c.** **xxx.**
Infanabilis fractura tua / pessima plaga tua . **C.** **Phrene-**
ticus quandoq; ligatur / qui tamen in vinculis aliquoties
gloriatu^r / et in eoru sonitu delectat. **Sic** vere peccato^r ligat^r
ut a diabolo vinculis malarum complacentiarum / con-
suetudinū et vitiōū / qui tamen ex hoc non videt infirmitati
mo solet in ipsis vinculis et vitijs aliquoties gloriatu^r / et in
sonitu sue pprie infamie delectari / **imo** etiam quandoq; fa-
ci per iactantiam q^o ista vincula vitiōū audiūtur / et q^o alijs
qui ipsa igno^rauerant / reuelant / ita q^o in tali sonitu propter
infamie gloriantu^r. **Ps.** **quid** gloriaris in malitia / qui po-
tens es iniquitate? **77.**

Capitulum. iiii. de amentia.

An dicitur dicitur ab a quod ē sine ⁊ mēs ⁊ quasi
fine mēte. Est em̄ idem qđ mania ⁊ qđ fm̄ Lō-
stan. est infectio anterioris cellule cerebri / cum
putatio imaginatiōis: sicut melācholia est
infectio medie cellule / cū putatīo ratiōis / ve-
dicit platearius. lboū ergo remediū est qđ ligetur / vt a ps
pia ⁊ aliena cessent lesione. Et sunt tales lux om̄ia colōza-
di ⁊ a sollicitudinibus ⁊ timorib⁹ amouendi. instrumentis
musicis letificandi ⁊ modiciter excedendi ⁊ tandē si pur-
gationes ⁊ electuaria nō sufficiunt. arte chyrurgica sunt cu-
randi. Si vere sepe fit qđ cerebrū. i. mens ⁊ sensus hominis
per amorem delectabilī huius mundi taliter inficitur / qđ
omnis spiritualis imaginatio ⁊ meditatio perditur / ita qđ
de spiritalib⁹ ⁊ eternalibus nihil penitus cognoscit. Tales
igitur vinculis statutorū ⁊ pcelatis debent ligari: melodij
dulcī verborū mulceri ⁊ letificari. Al sollicitudinebus fecti-
li per predicationem debent reuocari. In bonis operibus
et laborib⁹ debēt exercitari ⁊ si sit necesse / chyrurgia. i. cor-
pectio alpa debēt truci ⁊ curari. Quē oīa bene figurant
in faul: qui aliquotiens per arreptionē demonis / aliena-
batur a mēte ⁊ tamen per cantū chyrurgie dauid reducebat
ad mentē. j. Reg. xvi. Quia po certo sepe fit qđ dñi dauid. i.
predicator vel pcelat⁹ cū citra predicationis vel dulcis
montionis vel consolationis modulari mens per peccatū
deuia ⁊ a demone possessa / ad sanitatē gratie reuocatur ⁊ et
vires imaginatiua ⁊ celestij contemplatiua / necnō infer-
nalium meditatiua / ad sanitatem debitam reparatur. Ec-
cli. ii. Tibie ⁊ platerijs suauem faciunt melodiam: ⁊ super
vtraq; lingua suavis. ¶ Supor est quedam passio anime
que nihil aliud est qđ quedā cecitas seu insensibilitas men-
tis / que est quando apertis oculis homo nihil videt ⁊ quā
do propter defectū spirituum anima non iudicat de sensi-
biliter apphehsis: sicut fuerant sodomite in foribus loth:
que aliquando cōtingit ex perturbatione rationis non ad-
uertētis. Aliquādo er superfluitate humoris vias spiritū

opplantis sicut p[er] in ebriosis. Aliqui ex cōstructione frigoris
nervos sensibiles cōpimentis. Et dicit stupor a similitudi-
ne stuporis corporalis q[ui] nihil aliud est q[uam] obdormitio vel in-
sensibilitas alicui[us] mēti. Talis infirmitas videtur inesse
sapientib[us] huius mūdi. Ip[s]i enī cecitatem spirituale[m] patiū-
tur: q[uia] scz in bonis spiritualib[us] cecū esse cōpēriūtur. Adat[er]h.
xv. Leci sunt: et duces cecorū. Dato enim q[uod] oculos intel-
ctus habeant apertos/lympidos/et claros q[ui] ad mūdi ne-
gocia/nihil tamē vident: imo cecū sunt q[ui] ad illa que ani-
me sunt vilia. Actus. Et p[er]t[er]s[us] oculis nihil videbat. Et
hoc p[er]cul dubio contingit quando ratio ip[s]orū p[er] malitiam
perturbatur. Sap. ij. Eccecauti eos malitia eorum. Quan-
do scz via spiritus eorū. i. ipsa affectio p[er] abūdantiam humo-
rum. i. p[er] bonorum terrenorū opulentiam opulatur/et cumu-
latur. Figura est de thobia. Thobia. i. culus oculi ex sterco-
re hircinū sunt cecati. Et quando nervus. i. sensus/et cō-
passio indeuotionis frigore congelat[ur] et ne p[er] pietatem ad
pauperes se extendat/ p[er] avaritiam p[er]stringitur/et arctatur.
Et p[ro] certo stupor mentis. i. inaduertētia rationis/ita ex-
cecat corda sicut stupor corporis. i. avaritia stupefacit et ob-
dormit man[us] et membra/impediens scz ne se extendant ad
pietatis opera. Et sic de talib[us] breuiter potest dici illud Job
xij. q[uod] deus adducit cōsiliarios in stultum finem/et iudices
in stuporem. Aduerte tamen q[uod] stupor vt cōter accipitur p[er]
illa mentis insensibilitate/et inaduertētia/quam incurrit
homo cū p[ro] nimia admiratione pauescit/que de se nō est
virtutis neq[ue] virtus. sed sic nō accipitur infirmitas supradic-
ta. ¶ Stupor p[ro]ut supra accepim[us] est quedā passa som-
nolitas/que est dispositio ad grauissimas passiones/et
maxime ad lethargum: q[uod] est apostema in posteriori cellu-
la capitis generatū/et a lethe/quod est obliuio/dicit[ur] p[ro] eo
q[uod] obliuio in dicit. Sic vere stupor/et insensibilitas pigri-
tie/somni/et somnolitas negligētie ad magna p[er]t[er]a/
et ad magnas anime passiones disponit/et maxime ad le-
thargum. i. ad obliuionem dei: quam facilliter introducit:
sicut patuit in dauid. ij. Reg. xj. q[uod] ex otio cecidit in adul-
teriu[m] et homicidiu[m]/et p[er] cōsequēs in diuini timoris obli-
uionem et fastidiu[m]. Isere. ij. Popul[us] autem meus oblit[us] est
mei debitus inueneris. Adde si vis istum. §. p[re]cedenti. Et
dic p[ro]ta mūdi sapientes q[uod] cecitas et insensibilitas sue mē-
tis facit eos deū obliuisci. ps. Obliti sunt deū qui saluauit
eos q[uod] fecit mirabilia in egypto. ¶ Letharg[us] est q[uod]da[m] infir-
mitas q[ue] somnū et obliuionē inducit/et fit quando phlegma
ex calore febrili sursum ad cerebrū rapit[ur] et in posteriori cel-
lula in apostema congregat[ur] et sic ex superfluo humore cere-
bri occupat[ur] ille falsus somn[us] qui lethargus dicit[ur] gene-
ratur. Talis autē infirmus vix vocatus respōdet/et si respō-
det/loquitur aliena supin[us] iacet/et si ad hōia super lat[us] ver-
situr/p[ro]p[ri]o impetu iterū supinatur. Talis autē vt cōmuni
tervalde frigidus in extremitatibus inuenit. Adedicus au-
tem debet ralem in loco lucido constituere/loquendum et
disputantū garrulitas debet adesse. Per pilos barbe et
capitis debet trahi fumo sentio debet subsumigari/vt po-
te fumo comu capie cōbusti/et aqua frigida debet sepius ir-
rigari/clyster p[er] euacuationem debet apponi. Caput ei[us] de-
bet abiaci/et super omnia debet sternutatio p[ro]moueri. Per
istum lethargum potest intelligi malus diues/culus cere-
bri. i. sensum et mentem/humorum. i. bonorum terrenorum
p[er] malas affectiones sup[er]fluitas occupat/ibiq[ue] mediāte ar-
dore febrili. i. feruore avaritie se collocat atq[ue] fundat/et som-
num negligētie necnon dei obliuionem generat: ita q[uod] de
virtutis suis interrogatus/respondere p[er] confessionem nō cu-
rat/imo in lecto peccatorū suorum se supinat: inq[ui]t scz ip-
sis peccatis doctum obliuiois vertit/et quasi subitus et retro
seisū donit et calat. Et si p[er] medicū p[re]dicatōe a tali mala
dispositiōe q[ui]q[ue] verit[as] statim p[er] reclamationē ad p[er]t[er]s[us] suoz
obliuionē iterū supinat. ps. Protecisti post tergū tuum oīa
p[er]t[er]a tua. Alio etiā mō supin[us] dicit[ur] inq[ui]tū terrā. i. terrā suā
cōditionem et mortem retro post dorsum obliuionis sue po-
nere cōprobatur. Eccl. xij. Displebet et p[er]t[er]s[us] post ter-
gum suum. Adedicus igit[ur] p[re]dicatōe confessor vel elat[us]
debet tal[is] put potest in luce veritatis ponere/disputatio-
nes et verba bonarū exhortatiōnū dicere/et ab alijs dici fa-
cere/capillos qui sibi adiacent. i. vitia que sibi adp[er]t[er]e/ de-

bet p[er] reprehensionem trahere/atq[ue] pungere/suum etis
fetenem. i. memoriam suoz fetentū virtutū/vel cōbustio-
nē cornū caprinorum. i. damnationem hominū peccato-
rum debz ipsius naribus applicare/et ipsius memorie p[re]-
sentare. Aqua etiam dulcis consolationis ip[s]m debet mul-
totiens irrigare/spem venie p[ro]mittendo/et sic sternutatio-
nem cōtritionis/euacuationem cōfessionis/necnō capitis
ablationem. i. amotionē velaminis omnis male excusatio-
nis poterit p[ro]uocare: et sic istū p[er]t[er]s[us] lethargicu[m] a somno vi-
tior poterit excitare/dicēs illud apl[us] ad r[om]ph. v. Sicut q[ui]
dormis/et exurge a mortuis/et illuabit te xps. ¶ Sicut vi-
dit[ur] L. ostia. si de phrenetico fiat lethargic[us] pessimū ē si p[er]o le-
thargia in phrenesim cōuertatur/bonū. Somnolusius le-
thargicus significat illos q[ui] occulte sunt mali/ sicut sunt hy-
pocrite et proditores/qui exterius videntur simplices et do-
mientes/et quasi nihil mali sciētes/interius tñ sunt pessimis
infirmitatib[us] et vitijs abādātes. Phrenetici vero publicos
peccatores designant/qui infirmitatē virtutū suoz oib[us]
manifestant. igitur q[uod] de phrenetico fiat lethargicus. i. q[uod]
de publico et notorio peccatore fiat peccator occultus: hypocri-
ticus et velatus/pessimū est: q[uia] scz sub velamine hypocri-
sis magis nocent vitia/et scz q[uod] nunc virtutes esse credunt.
Contra autē si de lethargico fiat phreneticus. i. si de pec-
catore occulto fiat manifest[us]/melius est: non enī tantū vi-
cet alijs/dū peccat sibi. etiam magis p[er]fici/dū eius vi-
tia manifesta et cognita faciūt corrigi. Allega si potes.
¶ Certigo est infirmitas capitis q[ui] nihil aliud est p[er]m. L. o.
stanti. q[uod] corruptela ip[s]ius visibilis/qua scz fit q[uod] omnia vidē-
tur voluētia et tenebrosa. Quod fit ex aliquo ventoso humo-
re/et spiritui visibili imiscēte/et motū et vertiginē in imagi-
nariis spiritib[us] inducente. Procul dubio ralem infirmita-
tem videntur habere multi falsi iudicatores et opinatores/
in quibus scz virtus recti iudicii sic turbatur/q[uod] omnes alios op[er]-
antur. Vt enim solos stare existimant: alios vero vagos et
volubiles esse putant. Istud ei facit v[er]itatis sue sup[er]be p[er]-
sumptionis/que scz mouet et decipit v[er]itatis sue discretiōis
et cognitiōis: de quo dicit[ur] Eccl. x. Domini m[er]itū sp[iritu]
ritū vertiginis in medio eius: et errare fecerunt egypti. Et
dic q[uod] iste motus nō est in reb[us]: immo ē in ipso cerebro ip[s]i
patiens. ad denotandū q[uod] illos motus vitiorum quos quis
habet in se/alios similiter credit habere/q[uod] sicut dicit[ur] Tul-
lius: in quo quis insanit/et in eodem alios insanire credit.
¶ Vigilia/insomnietas et. vide supra titulo de vigilia:
ubi de insomnietate. i. de vigilia inaturali multa vi-
debis.

Capitulum. v. de morbo caduco.
¶ Aducus morbus est ille quo paties cadere cō-
pellit: q[uod] epilepsia q[ui]q[ue] seu apoplexia/ seu etiā sa-
cra passio noiat. Dicit enim ista passio vt dicit[ur]
in passionario/ h[er]acitonon. i. sacra passio/ eo
q[uod] sacras corporis occupet partes/ scilicet caput et
sensus. Dicit[ur] hercules passio/ eo q[uod] infirmitas fortissima. Vi-
ditur etiam epilepsia: ab epi/ q[uod] est supra: et lepis/ q[uod] est le-
sio siue capitis. Fit autem iste morbus p[er] raptum humorum
ad cerebrū/et suorum ventriculorum occupationem: ex quib[us]
anima in regimine corporis impedit[ur] et sensus et motus
intercipit[ur]/ quousq[ue] natura ab illo humore exoptauit v[er]it[as]
suam. Ista igitur passio hominē subito facit cadere/caput
facit tremere/et os et faciem cū stridore dentiu[m] et spumatio-
ne turpiter obloquere. Per istā infirmitatē intelligo pec-
catum superbie/que scz sacra passio dicitur: q[uia] scz sacros vi-
ros aliquoties occupauit. Passio herculeas q[uod] de virtute etiā
sanctissimis/ cōfatiōis et fortissimis triumphauit. Epilep-
sia. i. superiorum lesio: q[uia] scz multos superiores et potentes
p[er]strauit: imo etiā ip[s]os superiores āgelos de celo ad istū calli-
ginosum aerem iclinauit. Eccl. x. Sedes duciū superbonū
destruxit dñs. Fit enim iste morbus superbie/ quando aliq[ui]
mali hūores. i. alique vane affectiones/cogitationes et ima-
ginatiōes/ ad cerebrū. i. ad cōsiderationem rapiuntur: v[er]po
te quādo homo nobilitatem generis/ fortitudinē corporis/
opulētā diuitiarū/ et etiā abūdantiā virtutū et gratiarū ali-
quotiens p[er]siderat. Nō enim talis humor. i. talis vana cogi-
tatio cerebrū p[er]siderationis occupat: tūc epilepsiam super-
bie ibi causat/ atq[ue] a suis spiritualib[us] actionibus ip[s]e

dit: et sensum discretionis/motus bone operationis homi-
ni tollit: et a statu gratie et prosperitatis descendere ipsum facit
ps. Tu humilasti sicut vulnerati superbum. Et sic introdu-
cit in homine peccatore tremorem desperationis / stridorē
tre et turbationis / spumā malorum verborum et detractiois / et
obtortiois vultus. et turpitudinē male cōversationis. An
de breuiter superbia est ille morbus de quo dicit M̃sarc. it.
q. quorū apphenderebāt illū infirmum / allidebat eū / et
spumabat / et stridebat dētibz / et arefcebat. ¶ Epileptico-
rum tres sunt species / scilicet epilepsia / analepsia / catalepsia.
Sed de istaz diuersitatibus parū ad presens curo. Unum
tamen aduertendū q. quidā istorum presentū casum suū
et quandoq. per cōstrictionem extremitatū casum deuīat
fm Salenū. Sentit enim quāsi mortū formicaz / vel quā-
si motum aure superius ascendente. Alii in nullo presen-
tunt casum / sed cōtinua capitis grauedine laborāt. Teste
autē Saleno / istifebz sepe patiūtur: q. sine calore nūq. sur-
sum materia rapere. Sic vere inter caducos peccatores:
quidam sunt q. casum futurū peccati presentū / inq. nūq. scz
raptū materie. i. occasionem et tentationem peccati p. cogi-
tant et cognoscūt. et hī quandoq. remediū apponūt / scz p.
cōtinentiam et temperantiam saliter cōstringūt / q. casum
vitioz euadūt / dicētes illud ps. Logitauī vias meas: et cō-
uertī pedes meos in testimonia tua. Alii hō istū casum nō
p. cogitant nec cognoscunt / nec ad p. nuncia signa pecca-
ti attendūt / nec scz ad raptū seu motum materie. i. tentatio-
nis vel inflāmate affectiois / cautelam aut remediū appo-
nūt: ideo enomiter in vitia multa cadūt / grauedinē cap-
itis. i. obstinationē mentis cōtinue secum gerunt / et febze
male p. cuspiciēte facilius incalēscūt. ps. Loculit cor meū
intra me. Bene ergo docetur Eccl. i. vbi dicit. Attēde ne
forte cadas. ¶ Epilepticois est vitis frequentiam hominū
deuitare: q. scz ibi solet ipsos infirmitas aggredi / vel nocere.
Sicut etiā dicit Placari / istos curat tres guttas san-
guinis de medio scapularū / scarificādo extrahere / et cū vno
ouo conui in fine accessiois pastū sumere. ¶ Proficet etiā
eis peonia vel potata vel potata: coagulum leporis bibi-
tum: bepar asini assatum / sicut dicit idem. Ladicus signi-
ficat infirmum: qui scz cadit facilius in peccatū / ad cuius
tutelam possunt esse multa necessaria / et p. mo quidē de
uitatio hominū: q. scz qui frequētiam hominū diligit /
et q. opera sua publicari cōsentit / procul dubio facilius in
peccatū conuīt atq. cadit. M̃sarc. v. Attēdite ne iusti-
tiam vestra faciat coram hominibz. ¶ Proficet etiā istis
q. tres gutte sanguinis extrahūt. i. q. tres partes propolis
laboris et penitentie / scz contritionem / p. fessionem / et satisfā-
ctionē habent / et q. cū ouo conui. i. cū memoria propolis pec-
cati / quod scz comius diabolus in corde comui posuit et in-
fudit / iachym mabiliter ipsa sumant. ¶ Proficet etiā istis coa-
gulū gratie det: et assatura passionis christi. ¶ Pro certo q.
assatura asini nostri christi. i. memoria sue passionis pastus
fuerit p. compassionem / qui coagulo sue gratie se impigua-
uerit per deuotionem / et qui oua conui diaboli / hoc ē dictu
propolis peccata comederit per ipsorum memoriale reco-
rdationem / et tres guttas propolis sanguinis et laboris emise-
rit / scz cōtentionem / cōfessionem / et satisfāctionem: et societa-
tes hominū fugerit per inanis glorie deuotionem: pro-
cul dubio a casu peccati p. seruatur / et a casu mortis eter-
ne liberabitur. it. Reg. i. Si fuerit vir bonus: nō cadet.

Capitulum. vii. de sternutatione.

Sternutatio (ut dicit Lōstantin⁹) est violētia ce-
rebrī cōmotio / ad expellendū ipsius cerebrī su-
perfluitates. Fit autē sternutatio aliq. a
a natura / aliquando a morbo. Prima autem est
bonum signū: significat enim naturā esse fortem
et ad expellēdas superfluitates potentē. Et ideo talis ster-
nutatio cerebrum cōmouet et exonerat / totūq. corpus cōcu-
tit et alleuat: et ex violētia acris cōmorte in canalibz na-
rium strepitū facit et generat. Procul dubio talis bona pas-
sio est p. rictio. Ista est enim que cerebrū mentis mouet per
suis ipsius discissionem / et que etiā sonū et strepitum facit
per confessionem / mentem autem superfluitatibus vitioz
exonerat: per oīmodam satisfāctionem. Et pro certo talis
sternutatio est bonum signū future salutis / scz quādo hō

mo sternutat facilius. i. quando ad cōtentionem et confessio-
nem libenter mouetur. Vel dic q. sternutatio potest tenta-
tionē diabolicā significare / cū qua superfluitates malaz sug-
gestionum et cōtentionum terrorum et desperationum emi-
tit / de quo Job. xli. Sternutatio eius splendor ignis.

Capitulum. vii. de tremore.

Tremor accidit in capite vel in membris. et sicut
dicit strabus super Gen. iij. istud fuit signum
caini / qd deus posuit vt cognosceretur / et ne occi-
deretur / scz tremor capitis. Et in hoc potest no-
tari q. homo / dato q. sit more ipsi cam. i. p. cōtē-
dum tamen per dei timorem metuat atq. tremat / non me-
rebitur per damnationem occidi / sed potius vite gratie et
penitentie reservari. Bene ergo dicit Thobias. xlii. Cum
tremore cōfitemini domino. ¶ Tremor capitis a Lōstā-
tino dicitur iectigatio / et prouenit ex defectu virtutis regit-
ue in neruis spondilium / seu ossium ipsius colli / et aliorum
mēbroz. Sūt enim in hoc morbo duo mot⁹ oppositi / quorū
alter sursum / alter deorsum mouet. Natura enī facit supio-
rem: morbus vero inferiorem. Natura enim membrum qd
necdum a suo regimine destituit / ipsum nititur regere / et
in dispositioe debita continere / et sursum per consequens
elevator: morbus vero ipsum membrum inferius depimit:
et sic ex controuersia duoz motuum tremor accidit atq. ve-
nit. Procul dubio p. istam infirmitatem possum intelligere
incōstantiam / et dubitationem mentis: q. scz quidam sunt
quorum mens semper tremat dubitando / vacillando / et
incōstante et dupliciter se habendo / et nunq. in soliditate fi-
ducie vel constante permanendo. ps. Timor et tremor vos
nerant super me: et conterūt me tenebre. Sūt enim in ho-
mine duo motus / scz motus synderesis et rationis / qui sur-
sum erigit: et motus sensualitatis / qui deorsum ad vitia pre-
mit: motus etiam virtutis et gratie / qui mentem nititur re-
gere: motus vero culpe et carnalis cōcupiscētie / q. mēte sep-
vult inferi ad mūdi delectabilia trahere et depimere. Ipsi
sunt enī duo motus contrarij / et libi inuicē p. rictioz / de
quibus ad Salath. v. Laro cōcupiscit aduersus spiritū: et
spiritus aduersus carnem. Quādo igitur virtus regitua /
scz ratio / est debilis et impotens / tunc nō potest membrū. i.
mentem in statu debito p. tinere: imo quāvis semper per syn-
dresim cōscientie repugnet / et infirmitati culpe resistat / nō
hominis nō motū culpe non tollit / nec enervat / nec mēte
recte dirigit aut gubernat: sic igitur fit ibi quedā spiritua-
lis vacillatio / et quedam incōstantie titubatio: q. q. rati-
o vult sursum trahere / tūc culpa vult mentem deorsum
flectere. ps. Cōturbati sunt / cōmori sunt: tremor apphe-
dit eos. Vel dic q. virtus ista naturaliter significat debile
prelatum / qui q. nō potest membrū infirmū. i. malū subdi-
tum bene regere / contingit in ipso tremorem incōstantie / et
desperationē inesse. Si enim ista virtus istius prelatis esset
tanta / q. in isto infirmo et defectuoso subdito totū motū in-
firmitatis tollerēt / ipm contra vitioz suozū inclinatio-
nem in debito regimine contineret / nunq. in ipso talis tre-
mor. i. talis mentis fluctuatio proueniret: sed quia in tali p.
lato vis regitua / que est iustitia quandoq. deficit: ideo mē-
brum seu subditum tremere et fluctuare permittit. Vel dic
q. natura vel virtus significat animā: morbus vero signifi-
cat carnem. Vel natura est deus / vel bonus angelus: mor-
bus est diabolus seu mund⁹. Ipsi enim contrarios motus
agunt / et ideo mentem nūc sursum nūc deorsum deflectūt.
ps. Ascendūt vsq. ad celos / et descendunt vsq. ad abyssos.
¶ Frigiditas quandoq. inducit tremorē: neruos enim cō-
gelat / et virtutē regitua debilitat: sic mēbrū tremorem ge-
nerat atq. causat. Contingit etiā / vt dictū est / ex defectu re-
gitue virtutis / membrū in dispositioe et infirmū debite re-
gere nō valētis. Unū autē aduertendū est / q. paralytis quē
fit cū tremore / magis est curabilis / q. illa quē sine tremō-
re. Cui⁹ ratio est: q. membrum qd tremat / nō est totaliter des-
titutum a natura. Tremor iste significat timorem diuini
et maxime timorem seruilem / qui facit tremere et patere.
Istū enim introducit defectus virtutis regitue scz cha-
ritatis: quia sicut dicitur. i. Jo. iij. Qui timet / nō est per-
fectus in charitate: perfecta enim charitas foras mittit ti-
more. Ipm etiā efficit frigiditas cōgelans. i. excessus tribu-

lationis et aduersitatis. *ij. Esdre. ix.* Erat omnis populus tremens propter hyemem. Quis ergo talis seruilis timor non sit sufficiens ad premiū obtinendū/ valet tamen ad peccatum vitandū/ et ad hominem ad bonū aliquāter disponendū/ et ad dei miām obtinendū: quia pro certo paralytis peccati mortalis/ que seculi auertit sensum discretionis/ et motum bone operationis/ tunc sepe curabilior reperitur/ quādo tremor talis/ scilicet timor seruilis/ quo seculi homo timet damnationem et tormenta/ talē paralytim comitatur. Natura enim. *i. deus* nunquā illum ex toto destituit/ qui dei iustitiam tremat/ et metuit: quāto ille facilius ad sanitatē gratie puenit/ qui dei timorem cōtinet atque gerit. *Esa. lxxij.* Ad quē inquit respiciamus/ nisi ad pauperem/ et contritum spiritu/ et tremētem sermones meos? Illa vero paralytis. *i. illud peccatum mortale/ quod nullus tremor diuini timoris comitatur/ videtur incurabile:* quia pro certo membrum. *i. persona* que talem morbum patitur/ videtur a natura. *i. a deo* penitus destitutum/ et siue proprie voluntati dimissum/ et ad nullam sanitatem gratie ordinari: sed potius damnationi perpetue reueruatur. *Eccl. i.* Qui sine timore est/ non poterit iustificari. Et si vis pone hic per modū figure de eā illud quod ponitur supra. *S. i.* Ad membra quādo a virtute deficiūt/ quandoque tremula et instabília fiunt. Sic vere quando in homine deficit virtus gratie diuine/ et maxime virtus fortitudinis et fidei/ tunc tremulus per desperationem efficitur: ita quod semper titubet et mouetur/ et ubi deberet esse firmus/ vacillat/ fluctuat et turbatur. *ps.* Trepidauerunt timore ubi non erat timor.

Capitulum. viij. de spasmo.

Spasmus est violenta nervorum contractio/ motum voluntarium auferens/ aut retardans: et hoc est quando membrum aliquod obdormit/ et spasmus: *i. rursus* ita quod ad voluntatem hominis non regitur aut mouetur. Et accidit talis infirmitas aliquādo ex repletionē/ aliquādo ex inanitionē/ et aliquādo ex nimia infrigidacone/ sicut patet in labijs et manibus infrigidacone/ qui vix verba formant/ et vix digitos complicant et reuertunt. Talis infirmitas videtur esse pigritia: quia pro certo talis est que nervos affectionum contrahit/ et motū bonorum operum eis tollit/ intantum quod membra eorum videntur penitus obdormire/ et nullum motum boni operis exercere. Et provent talis infirmitas seu inquietas aliquando ex diuturnā repletionē/ aliquādo ex virtutum inanitionē/ aliquando ex frigidacone indeuotionis cōgelatione. Et pro certo quando mens a virtutibus extinguitur/ et depauperatur/ quādo insuper mens et affectio bonorum terrenorum/ opulentiā et cōplacentiā cumulat/ tunc solet per accidens contrahi/ et a motu bonorum operum retardari. Ideo de ista triplici causa talem immobilitatem pigritie inducente/ potest dici illud *Exod. ix.* Tribus diebus nemo vidit fratrem suū/ nec mouit se de loco suo/ quasi dicit. Ipsi tres dies. *i. iste* tres cause auferunt vñm discretionis/ et motū bone operationis. *¶* Quādo digitus frigore sunt spasmati/ cauendum est ne nimis subito forti calori apponatur: quia ex subita repercussione frigidacone extremitates nervorum dolorem non modicum sentiunt. Paulatim ergo et non subito debet membrum calefieri/ ne lesionem nervorum cōtingat repercussione frigoris generari. Ista possunt allegari cōtra feruorem subitū nouitiorum. Ipsi enim qui in seculo fuerunt frigidi/ et per indeuotionem gelati/ quando tandem ad religionem veniunt/ feruor deuotionis ita subito et indiscrēte se exponit: quod propriam fragilitatem obliuiscunt/ et facere mirabilia pponit: ita etiā quod plerūque de sua pfectione supbiunt/ et alios quos vident peccare/ ostēdunt. Sed pro certo sepe fit ex occulta dei dispositione/ et intentionibus exponitur/ et vix humilitatē cōcipiant/ sub ipsius dimittuntur. Et tunc frigus indeuotionis ad exteriores nervos et affectus cordis reuertitur: ita quod dolorem virtutum maiorem quā ante sentierant/ experiantur: ita quod etiam quandoque a statu gratie cadere permittuntur. Et sic (sicut dicitur *Abag. s.*) est igitur vñm quod feruor et calefactio deuotionis paulatim/ vix cōtinetur/ crescat: quod tota subito effundatur/ et postea perdat/ et decrecat: quia sicut dicit *Proverbi. xliij.* Substantia festinata minuet: que autē paulatim colligit/ multiplicabit. *¶* Omīto ista alia quod hic dicitur de spasmō.

Capitulum. ix. de paralyti.

Paralytis est lesio partis humani corporis cum diminutione motus/ vel sensus/ vel virtutis. Sit autem quandoque ex humore opulente/ quandoque ex calore cōsumente/ et nervos corrugante/ quandoque ex frigidacone nervos cōstringente/ et spiritus congelante/ et quandoque ex vulnere nervos incidente/ et vidente. *Ex istis enim causis via animalis spiritus impeditur/ et sic membrum ad quod tendebat/ sensu et motu priuatur:* ita quod illud membrum quasi mortuū reputatur. Quāto autem ex superfluo potu et cibo solet iste morbus fieri: quia scilicet per multitudinem humorum qui ibi generantur/ nervi solent (ut dictum est) opilari. Per paralytim potissimum intelligitur peccatum/ vel etiam debilitatem virtutis/ et potentie spiritualis/ et impotentiam operandi bonum. Quod pro certo motum bonorum operum tollit/ et sensum discretionis confundit. *¶* Oritur autem hec infirmitas/ scilicet impotentia bene operandi/ multis causis/ scilicet propter humores carnalis delectationis/ propter calorem auaritie et ambitionis/ propter frigus timoris et desperationis/ propter vulnus inuidie/ iracundie et cordialis afflictionis. Amalis enim delectatio nervos affectum claudit et opilat. Auaritia nervos affectionis per parcitatem contrahit et corrugat. Timor et desperatio ipsos affectus per indeuotionē infigit/ et congelat. Inuidia vero ipsas affectiones incidit et vulnerat/ et schisma discordie inter partes generat atque causas. Iste enim sunt quatuor cause quibus spiritus diuine gratie interceptitur/ et per quas/ ne mentem sensificet et moueat/ impeditur. Et sic propter defectum ipsius spiritus sancti vel gratie/ membrum. *i. peccator* spiritualiter paralyticus efficitur/ et sensu cōpassionis vel discretionis/ nec motu bone operationis destituitur et priuatur: ita quod de quo libet tali potest dici illud *Abag. viij.* Jacet in domo paralyticus: et male torquetur. Vel dic quod nervi sunt prelati/ quibus mediantibus/ membra. *i. subditi* recipiunt sensum et motum predictū. Sed quod isti nervi quatuor predictis modis opilantur/ corrugantur/ congelantur/ et inciduntur: ideo membra subiecta paralytica efficiuntur. *¶* per omnia sicut supra. Vel dic quod nervi sunt predicatorum etc. *¶* Paralytis est autem quādo generalis/ occupans mediam partem corporis infirmantis: aliquando particularis/ occupans partem vñm membrum: vtpote manus/ brachium seu linguā. Et est aduertendum quod causa seu materia huius infirmitatis: scilicet opilatio humorum/ aliquando est in origine nervorum/ aliquando etiam in ipso membro paralytico/ et differtur: quando non solum dolet membrum paralyticum: imo etiam locus superior/ spina dorsali vel similibus. *¶* Vnde *Salen. pmo* de locis affectis dicit se amouisse emplastrum quod pophista posuerat super malum/ scilicet super digitos: et posuisse super scapulam. Quia scilicet palmo est medicandus locus/ unde prouenit causa morbi/ quod etiam ipsum membrum: in quo est ipse morbus. Sic paulo dubio dico quod paralytis peccati/ et causa eius aliquando est in membro. *i. in ipso* malo subditi: aliquando prouenit a nervo superiori opilato. *i. a malo* prelati et infecto. *¶* Oportet ergo primo istū nervū. *i. prelatū* malū sanare: alias vix poterunt membra que sub eo sunt/ sanitatis remediū reportare. Quia caput enim infirmū est/ cetera membra dolent. *¶* Paralytis que fit ex incisione/ nunquā curatur. Antuerialis vero paralytis/ maxime que in senibus accidit/ vix aut nunquā aut difficiliter medicatur. Sic vere paralytis pigritie vel defectus bonorum operum/ et vitium negligentie vix aut nunquā potest curari/ siue sit particularis siue sit vñm: scilicet: quia vix aut nunquā penitentia remediatur vitium quod per scissuram schismatis in senectute male consuetudinis generatur: quia scilicet postquam homo per schisma a fide et ecclesia fuerit separatus/ et per malas consuetudines in vitijs antiquatus/ vix amplius potest esse a paralyti infirmitate liberatus. *¶* Abag. ix. Dissolutus est paralyti/ nec vltra potuit loqui verbū.

Capitulum. x. de oculis.

Oculum varie sunt passionēs. Sunt enim oculi membra mollia/ tenera et fragilia: ideo ad ledendum vel ad lesionem incurrēda sunt valde parua et facilia. Patitur ergo oculi a vulnere cōtinuitate oculorum dissolvente. A puluere tenera

substantiam perturbante. A vento frigido spiritum visibilem repercutiente. Ab aere calido dissoluere. A humo obfusante. A claritate corporis lucidi spiritum disgregante. A nimia tenebrositate spiritum visibilem conculcante. A superfluo potu visum hebetante. A volupate venerea humorem crystallinum consumente et corrumpente. A cibo forti & violento / vtpote ab alio obcuritate in oculis inducente. Istis enim decem causis oculi corporalis patitur et tam istis q̄ alijs multis causis in ius actionibus impeditur. Procul dubio per oculum intelligi potest anima / que videt et intelligit vniuersa. Et etiam oculus est mens et discretio cordis nostri. Et etiam duo oculi nri sunt intellectus et voluntas. Dico igitur q̄ tales oculi cordis nostri debiles sunt nature: facili enim per peccata leduntur: quia propter decem causas et decem occationibus vitia patiuntur. *Psalm.* Oculi mei defecerunt. Patitur igitur oculus mentis quando per inuidiam vulneratur / quando puluere terrenorum per auaritiam perturbatur / quando fumo superbie molestat / quando vento inanis glorie repercutitur / aut grauiatur. *Psalm.* Oculi superborum humiliabis. Item patitur iste oculus quando aere calido mundane prosperitatis dissolvitur: et enervatur: quando claritate solis (quem vult respicere) i. profunditate diuine maiestatis quam vult persequari et inquirere / obtrunditur / et excrucatur. *Eccl.* xxx. vij. Alenuati sunt oculi mei / suspicientes in excelsum. Quando etiam obcuritate ignorantie obfusatur / et discretio lumen in eo compingitur et calcatur. *Psalm.* Obcuratur oculi corum ne videant. Item patitur iste oculus / q̄ homo vino peruerse doctrine inebriatur / quando venere & luxuria maculat / et q̄ alijs. *Isa.* cundie ac redine provocatur. *ps.* Turbatus est a furore oculus meus. Ista enim omnia oculum mentis ledunt / et spiritum visibilem. I. spiritum sanctum / seu diuinam gratiam in eo corrumpunt / et lumen discretionis per ignorantiam impediunt et obtrundunt: vt sic possit dicere peccator illud *psalm.* Lumen oculorum meorum / et ipsum non est mecum. Et dic q̄ oculus est pelar? vel religiosus / qui scilicet quandoq̄ patitur dictas infirmitates vitioz. *zē.* dic per omnia sicut supra. *¶* Oculi quādoq̄ patitur apostema / quod ex humoribus ad pupillam fluentibus super oculi albuginem aggregat. Et vt istud apostema melius curetur / debet medicus collipia mitigantia apponere ex lacte femineo / et aqua rosacea oculū alpergere / lachrymas restringere / et aliquibus materiam leuiter repercutere / et nungis (si materia est multum calida / et dolor fortis) debet repercutitua fortia adhibere: quia alias si materia ad neruum obtinuit (per quem transit spiritus visibilis) repercutitur / perpetuam cecitatem poterit inducere vel causare. Si uero in oculo mentis aliqui generat apostema superbie / et congregatio humoris carnalitatis et luxurie. Et ideo vt sanetur / debet apponi collipium mitigantium dulcis monitionis / lac dulcis doctrine / et aqua rosacea deuotionis et compunctionis. Restringi etiam debent lachryme desperationis / et adhibenda est consolatio spes / et promissio venie / et saluationis cum aliquantula leui et non aspera repercutitione timoris et redargutionis: ne forte si esset excussiva repercutio et correctio / induceretur cecitas mentalis obstinationis / et non sanitas salutis / vel saluationis. *ps.* Turbatus est in ira oculus meus. Et dic q̄ oculi q̄ sunt mediavale de nobilia / et ad regnū corporis constituta / significant nobiles et principes huius mundi: q̄ pro certo debiles sunt constanti vel virtutis. Nolunt enim asperere tangi vel corrigi: timore leniter et suauiter volunt vngi. Confessor enim / et predicator: volens apostema superbie ab eis tollere / debet verba mitigantia et lactea adhibere / et non ipsos proterue vel fortiter exasperare vel repercutere: ne forte ad desertum prouocentur / et cecitatem et obstinationem malitie ipsam contingat in eis generare. Et dic q̄ oculus significat personam debilem / et fragilem: que pro certo si forti repercutitione timoris tangatur / per desperationem facilius excrucatur: quapropter cauendum est vt confessor in talibus verbis lenitius q̄ asperis plus vitetur. *Eccl.* clesiastici. xxi. Qui pigrit oculi / educit lachrymas. *¶* Patentibus oculis apostema / vtile est capite alto dormire / lucis claritatem fugere / vocis emissionem vitare / et aquam

claram et calidam portare. Sic vere patienti aliquid vitii mortale in oculo cordis sui / pdest et si capite interionis iurium erecto ad deum / per ipem et contemplationem dormiat / si claritate mundane glorie vitet et fugiat / si vocem nullo quicquid compellat et silentium custodiat / et si aquam clarā diuine sapientie et doctrine bibat et hauriat. *¶* Oculi accidit lippitudo / que est oculorum viscosa superfluitas palpebris adherens / et eas ingrossans / et inuiscans: et non oculorum substantiam / sed palpebras solas afficiens ita lippitis quippe oculis non pupille sed defluente humore palpebre ingrossescunt / sicut dicit glossa super *Leuiti.* xxi. Et ideo sicut ibidem exponitur / per istos lippos oculos mundi sapientes intelliguntur / qui quous pupillam intellectus sanam habeant / instantum q̄ veritatem clare cognoscant atq̄ videant / ipsi nihilominus lippitudinem et viscosum humorem carnalis vite sustinent et cum lippitudine scientie lippitudinem carnalitatis habent. Et ideo ibidem *Leuiti.* xxi. precipitur ne ille qui habet lippos oculos / vel albuginem in oculo / seu iugem scabiem in corpore / ministrare in tabernaculo permittatur. Ad denotandum q̄ illi a ministerio tabernaculi ecclesie / et a promotionibus et officiis debent repellī / qui licet virtutis habeant scientiā / vite tamen carnalis scabiē / lippitudinem et albuginem sunt sedati. Talibus enim potest dici illud *Iob.* x. Oculi carni tibi sunt / et sicut videt homo / et tu videbis. quasi dicat. tu videbis rationabiliter sicut homo omnimodam veritatem / et tamen oculi tui carni sunt per carnalis imunditie volupratē. *¶* Oculo accidit quedam macula rubra / que fit ex percussione aut ex re alia punctū rubrum faciente. In hac autem infirmitate sanguis est dissoluendus postq̄ inflammatio quieuerit: et quandū dolor persequatur / albumen oculi est sumendum cum oleo rosato. Oculo etiam accidit alia macula que tela nuncupatur / que fit quando humor viscosus defluit ad oculū / qui male discussus / vel a principio non citatus / successu temporis induratur / et tela vel pannus efficitur: a quo pupilla et etiam tota nigredo occupatur / et cecitas introducit. Que infirmitas incurabilis efficit / si aliquantūli antiquat. *¶* Ipam tamen finē *L. dō.* (dū recens ē) dicitur sanguis extremitatis ale dextre colūbe / vtpote / vel huiusmodi rumpere: et fortiter abstergere vel curare. Si uero quādo humor viscosus male et carnalis affectionis et cogitationis / ad oculū mentis defluerit / statim per discussionem et penitentiam curetur / paulatim per malam consuetudinem durefcit: ita q̄ in telam et pannū. I. in obstinam et compactam malitiam se conuertit / et oculum mentis occupat / cecitatem obstinationis inducit / quā nulla medicina penitentia curat / si magno tractu temporis inualefcit: quia sicut dicitur *Proverb.* xxi. Adolescentes iuxta viam suam / etiam cū sequerit / non recedet ab ea. Quando tamen talis macula peccati vel ignorantie recens est / nec adhuc per obstinationem et desperationem indurata / tūc sanguis ale dextre ipsius colūbe cristi. i. memoria sui sanguinis et passionis / proficit: et peccati maculam rumpit / abluat et abstergit. *Apoc.* vii. Auerit stolas suas in sanguine agni. *¶* Sanguis quādoq̄ de aliqua venula defludat in oculo / et generat ibi maculam rubeam. Ista est macula luxurie / que ex sanguine et carne prouenit / que oculū cordis inficit / sine oculum i. peccatū vel religiosum turpiter maculat et confundit. *zē.* *¶* Lachrymarum fluxus accidit in oculis / qui quando est inuoluntarius et continuus / maximam generat passionem. Accidit ergo fluxus lachrymarum inuoluntarius aliquando ex percussione / aliquando ex calidi aeris dissolutione / aliquando ex frigidi coarctatione / aliquando ex humi moridicatione / aliquando ex pulueris perturbatione / aliquando ex ceparum vel aliorum odoracione / aliquando ex humoris abundantia et liquefactione / aliquando ex virtutis contentione cerebri debilitate et defectione. Sic p̄ciū dubia lachryme compunctionis et doloris / lachryme etiam compassionis et dulcoris / lachryme deuotionis et amoris possunt ex causis varijs prouenire. Ipsi autem introducit percussio diuine inspirationis. Calida dissolutio charitatis / feruoris et dilectionis. Frigidus aer diuini timoris et tribulationis. Fumus ignis. i. meditatio et memoria ignis eterne dānationis. Puluis. i. cogitatio nostre mortis / et pulueris resoluti.

Ca. XI. Lib. III. De Cecitate.

tionis. Ac credo alij odorati. I. memoria diuine iustitie / et suorum iudiciorum / et sic seueræ correctionis. Abundantia humoris / gratie / et deuotionis / et debilitas contentiue obfinationis: hoc est dictum / tenetudo benigne affectionis / que scilicet nescit lachrymas retinere / imo solet eas facillime defudare / sicut bene apparebat in illo q̄ dicebat in ps. Lauabo per singulas noctes lectum meum / lachrymis meis stratum meum rigabo. Vel dic q̄ lachryme inuoluntarie significant desolationem / damnationis eterne / que procul dubio ad modum calidarum lachrymarum damnatos decoquunt et erunt. Istam enim causa est calor dissoluens mali amoris / frigus coarctans mali timoris / sumus exhalans mundi vanitatis / puluis perturbans terrene facultatis / humor abudans carnalis voluptatis / virtus deficientis / et nihil continens intemperare voluptatis. Ista enim oia lachrymas eterne damnationis inducunt / et fletum perpetue desolationis instigunt. Threnoz. ij. Defecerunt pre lachrymis oculi mei. et Eccli. xlii. Pingens oculum educit lachrymas. Oculi insup̄ solent per medicos caligantem molestari / que est morbus adueniens oculis / maxime eorum qui sunt in senectute. vide. iij. Reg. xlii. Caligauerunt oculi eius pre senectute. Iste autem sic oculis caligantes bonum est / si uolunt curari / q̄ oculos suos in aqua frigida demergant / et parui in ipsa aqua aspiciant: q̄ sic visus valde roboratur. Debent fugere vinum grossum et dulce: et etiam cibos q̄ non facile digeruntur: similiter non debent comedere crucia / porri / et ea que habent acrem vaporem. Abultu etiam potest si quotidie per vinum mentem integram insillit huiusmodi aqua in oculos / que fit capiendo feniculum viridem / et ponendo intra aquam pluuiale et relinquendo per unum diem / et unam noctem: et postea insillendo. Profecto per oculos sic laborantes possumus intelligere re religiofos quosdam antiquos / et in suis peccatis valde deprauatos / maxime luxurie et auaritie: de quibus dici potest illud. iij. Regum. xi. Deprauatum est cor eorum per mulieres. Illi per certo religiosi sunt aut deberent esse oculi iuniorum: ut eos instruant et doceant bonis verbis / suisq̄ suis et exemplis: sed certe oculi eorum caligauerunt / et videre non possunt: ut dicitur de helico. i. Regum. iij. Si autem tales volunt sanari / bonum est q̄ oculos suos demergant in aqua frigida / et in ea respiciant. Bonum est q̄ perfundant oculos suos lachrymis contritionis et penitentie / et non parum / immo frequenter in eis cogitent: et tandem faciant illud quod dicitur. i. Regum. iij. Planxerunt donec deficerent in eis lachryme / et tunc oculus eorum. i. cor valde roborabitur in gratia. Item debent fugere vinum grossum et dulce / et cibos duos. i. seminaria luxurie: nam ut est apud Terentium / sine cerere et baccho friget venus. neq̄ propter hanc rationem / debent comedere cruciam / et similia: q̄ oia ista mouent ad luxuriam. Proderit etiam si tales quotidie per vinum mentem. Iper residuum totius vite sue / insillat in oculos suos. i. in cor suum feniculum viride. i. memoriam dominice passionis / que calida esse debet ut feniculus in corde eorum: et feniculus iste. i. memoria dominice passionis remaneat per aliquod tempus in pluuia. i. lachrymis contritionis stillantibus ut pluuia.

Capitulum. xi. de cecitate.

Cecitas est privatio / seu perpetuum visus impedimentum / que fit generatur multis modis. Accidit ergo cecitas quandoq̄ propter organum indispotionem / propter nervi obiecti opilationem / propter humorum consumptionem / quandoq̄ propter lachrymarum effusionem / et substantie oculi dissolutionem / quandoq̄ propter runcari oculi inspissationem / et humorum in oculi compactionem / et indurationem / quandoq̄ propter humoris substantialis desiccationem / quandoq̄ propter humoris visibilis disgregationem. Introducit igitur (ut dictum est) cecitatem oculi indispotio / sicut patet in cecis natis. Per uinum opilatio / quod fit quando per supercrecentem humorum consumptionem / sicut patet committere in sensibus / ubi ex humoris consumptione hebetatur et auferitur visus. Item runcarum inspissatio / sicut patet in macula de qua dictum est. Humorum substantialis desiccatio / et spiritus disgre-

gatio / sicut patet in vso: qui aspectu peluis cadentis propter disgregationem spiritus visibilis / et consumptionem humoris crystallini cecatur. Ego etiam puerum vidi / qui deprehensus in igne in combustionem unius domus in qua erat / ex splendore et ardore ignis inuentus est cecus postquam euasisset. Procul dubio cecitas significat virtutis ignorantie / vel etiam virtutis obfinationis / et malitie: iuxta illud Sapientie. ij. Excecauit eos malitia eorum. Istud ergo vitium introducit multiplex causa: videlicet quando organum mentis est indispotum / per infidelitatem / quando nervus affectionis opilatur per carnalitatem / quando humor deuotionis consumitur per male vite antiquitatem / quando oculi ipsius mentis vulneratur per odij et inuidie peruersitatem / quando lachrymis plus debito perfunditur per desperationem / et tristitiam / quando macula et duro panno tegitur per obfinationem et malitiam / quando humor gratie consumitur / et ipsius. i. spiritus sancti donum disgregatur / et dissipatur per igneam et feruentem auaritiam et concupiscentiam: quia pro certo quando ignis auaritie et carnalis concupiscentie oculum mentis per mala desideria comburit / tunc humoris gratie consumitur / et spiritus sancti dona euacuatur et dissipatur / et cecitatem ignorantie et obfinationis malitie introducit. ps. Succidit ignis: et non viderit solem. Iste igitur variis et diuersis modis sunt ceci mundi peccatores / ita q̄ illa que ad salutem pertinent / videre nesciunt: nec illa respiciunt aut attendunt. zacharie. xi. Percutiam omnem equum cecitate. ¶ Secundum Constantinum / inter omnes passionem miserabilior est ipsa cecitas. Ista est enim que decipit cecum in apprehendendo in iudicando / in eligendo. In apprehendendo enim decipit imaginatiuum / de albo enim imaginatur q̄ sit nigrum / et e converso. In iudicando vero decipit virtutem deliberatiuum. Deliberat enim quandoq̄ penes se ire ad orientem / et vadit ad occidentem. Item in eligendo decipit virtutem affectiui: quia quandoq̄ oblati sibi denario cupreus et aureo / quibus affectat aureum eligere / quandoq̄ tamen cognoscitur loco autem cupreum accipere. Procul dubio talis cecitas videtur esse peccatum: quia scilicet istud est quod lucem gratie solet tollere / et rationis iudicium hebetare. Talis enim cecitas peccati decipit animam in imaginatione apprehensiu / in deliberatione determinatiua / in affectu electiu. Cecus enim. i. peccator decipitur in imaginatione / estimat enim de rebus nigris q̄ sint albe / et e converso: quia pro certo res mundanas que sunt nigre / obscure et viles / reputat esse albas / claras et nobiles / et e converso spiritualia / que sunt alba / clara / nobilia et vilia / reputat nigra / vilia et inutilia. Iste decipitur in ordinando et deliberando: quia pro certo sepe fit q̄ peccator deliberat ire finaliter ad orientem paradisi / vtpote quia in fine penitere proponit / qui tamen vadit ad occidentem inferni / vtpote quia sine penitentia moritur / et decedit. Threnoz. iij. Errauerunt ceci in plateis. Item decipitur in eligendo et affectando: quia pro certo inter duos denarios sibi oblatos / cupreum scilicet et aureum. i. inter bona temporalia et eterna non bene eligunt: quia quandoq̄ et communiter cupreum pro aureo. i. mundum pro paradiso eligunt / et eternis contemptis temporalia apprehendunt. Ideo de talibus breuiter sic deceptis dicitur Sopho. i. Ambulabant ut ceci / quia domino peccauerunt. ¶ Cecus multas habet conditiones. Cecus enim sepe est securus ubi esset timendum: et e converso sepe est timidus ubi nihil est metuendum: quia enim non videt periculum / est securus / et quia causam securitatis non videt / est ideo timidus. Item cecus nunq̄ solet recte incedere: perdem enim sepe eleuat / ubi eum deberet depimere. Ipsi etiam e converso quandoq̄ depimunt / ubi debuerat eleuari. Iste etiam facillime offendit / et ideo vniq̄ palpat manu et baculo viam querit. Et breuiter / cecus raro securus aliquid agit: immo ut communiter in cunctis dubitat et timet. Talis est peccator / et maxime ignorans et sapientia denudatus. Talis enim raro solet securus esse: lute enim gratie causis securitatis est: et ideo q̄ peccator luce gratie caret / nunq̄ proprie securus est. Timet enim etiam non timenda: q̄ scilicet peccator timet semp̄ mundi tribulationem / penitentiam / et correctionem / fortune deiectionem / et mortis co-

sumptionem: quia sicut dicitur Job. xv. Sonitus terroris in auribus impij: cum pax sit inimicitias suspicatur. Et tamen ista non sunt a sapiente timenda / sed equanimiter toleranda: quia sicut dicitur. i. Joannis. iij. Perfecta charitas foras mittit timorem. Virtus enim spei talibus deficit: et ideo etiam ubi timendum non erat / quilibet per timescit. psal. Trepidaverunt timore ubi non erat timor. Et breviter homo peccator: et sceleratus nunquam est securus: nihil enim audeat secure agere vel sperare: immo solet in oibus dubitare: sicut patet in malis officialibus et tyrannis et etiam in latronibus iniquis. Sonitus enim terroris in auribus impij / ut dicitur. est. Ipsi etiam qui inferni peccati pericula non perpendunt etiam ubi timere debuerant: sed in mundi prosperis securi sunt: et dā letantur in piperis / ad aliquod periculum non attendunt. Eccl. viij. Sunt impij qui ita securi sunt ac si iustos facta habeant. Igitur tales solent in via morum offendere: et ad offendicula bonorum temporalium pedes affectu per desideria alidere / pedesque affectionum sepe solent ad terrena deprimere / ubi ipsos ad celestia debuerant erigere: et tunc ipsos p superbiā solē elenare / ubi per humilitate ipsos debuerant deprecare. Th. xj. Surgens cecus pater cepit offendens pedibus currere. Cecus semper solet omnia palpare: et quod semper est dubius / semper solet manu vel baculo preterire. Cecus etiam non sibi sed alteri de se solet credere: et tunc vel pueri regimē sui dare. unde etiam sepe fit q ad transeundi pontem vel aliud periculum cogit credere magis cani q etiam sibi ipsi. Cecus etiam non solet erubescere: q scilicet cum neminem videat / nullū estimat se videre. Unde quādoq nudus et discopertus iacet: et tectū se estimat: et cū videat ab hominib' latere se credit. Sic vere peccatores qui spiritaliter cecī sunt / omnia aliorū facta palpare / et investigare volunt: et quicquid sit de alijs scire et attrahere contendunt. Eccl. liij. Palpauimus quasi cecī parietem / et quasi abfcs oculis attraximus. Tales etiam sui iuris proprie non sunt imo pueri. i. canis et canis infirmabilis. i. diaboli vel mundi domino subfunt ipsos obtemperant et obediūt: et ab eis regl' ducit ordinari se permittunt / eorūq malis suggestionibus et tentationibus obediunt atq credūt: sicut de Thobia ceco dicit Thob. xj. q cepit offendens pedibus currere data manu pueri. Tales etiam non erubescunt / dato q nudi et manifesti videant: quāto magis opa sua mala notorie faciunt: ita tū sunt debetores / q nō videri vel atēdi ab alijs opinant. Ad possitne patet de luxuriosis: et etiam de viciarijs / qui opera sua credunt latere / licet ipsa cōtingat omnib' apparere: et q ipsi vilitatem propriam nō vident nec a meritis ideo alios ipsa attendere nunq credunt. Gen. ij. Erat enim uterq nudus: et nō erubescēbat. Cecus oculos suos soli aperit facies suam ad celum erigit: et tamen lumen ipsius nunq sentit: et dato q solis radius ceco oculo se presenteret / lumen tamen eius nō percipit neq videt. Sic vere peccator cecus et obstinatus quādoq facie volūtatis oculos rationis ad deū per aliquales cogitationes solet erigere / lumen tamē gratie nunq solet recipere / sed in cecitate obstinationis perpetuo remanet: sicut patet de mūdī sapientibus / qui bene de deo et de salute sua aliquādo cogitant: et tamen cor suū a malitia nunq mutant: imo dato q radius diuine gratie semp ipsis se presenteret / et eos saluet / illi tamen illuminationē ipsius non recipiūt neq curant: imo in mentis cecitate vsq ad mortis terminū pserāt. iij. Regū. vj. Percute obsecro gentem hāc cecitate. Cecus puerum ductorem suum quādoq verberat vel offendit: ipsa tamen verbera aliquotiens dūre luit. Puer enim verberū non tū memoret ipsum in portis medio vel in aliquo periculo dimitte: et fugiens viam euadendū periculum nō offēdit. Sic vere cecus et obstinatus peccator / puerum iesum ductorem et rectorem suum non cessat per diuersa crimina offendere: et ipm male suis opib' verberare: iuxta illud apli ad hēb. vj. Virius crucifigentes filiū dei submeripis. Sed p cecitatem q post longā dissimulationem et ipatentia sibi parcēs / in furias recogitat: et in periculo mortis in ponte. i. et in pucto per quem poterat ad celum transire / ipsos solet dimittere / gratiam suam eis non infundere / nec contritionem vel pe-

nitentiam / per quam euadant periculum / ostendere: sed potius ipsos dimitit in mētis sue obstinatione et cecitate manere: et mortis eterne periculo subiacere. et tunc proprie ipse miser peccator cecus et desperans et ductore priuatus: et in periculo dimissus / poterit dicere illis Gen. xxiij. Puer nō pparet: et ego quo ibo? Cecitas aliquas habet laudabiles proprietates. Solet enim cecus eo q visu nō videt / in tactu et auditu et memoria pl' vigere / sicut ego de quodam ceco vidi / qui si semel hominem tetigisset / etiam post annum ipsum solo tactu cognoscebat. Et sicut de alio audiui / qui solo auditu didicit officium ecclesiasticū. Qui autem in vno deprimatur / in alto releuatur. Unde etiam de demetrio philosopho legi q athēnsis fecit sibi oculos erui vt vegetaciones cogitationes haberet. Vel vt dicunt alij / ne mulieres concupisceret / vel vt alij asserunt / ne malis ciuib' bene esse videret. Alius enim pōt concupiscentie causa esse. Et ideo multi sunt quibus plus pficeret cecitas q videret: iuxta illud Job. ij. Si cecī essetis: nō haberetis peccatum. Ista ad litteram possunt allegari ad consolationem cecorum: quia procul dubio oculi sunt irritamenta et incitamenta vitiorum. Ipsi sunt enim sicut quedam fenestre / per quas intrant latrones. i. mūdī cupiditates ad animam. unde Thienoz. iij. Oculi meus depredatus est animam. et hieremie. li. Adors intrat per fenestras. Vel ista possunt dici de cecitate ignorantie et simplicitatis / qm ad exteriora mundi negotia / quia procul dubio qui qm ad exteriorē vitiū. i. qm ad exteriorē sapientiam cecī sunt / in interioribus et in illis que ad salutem et conscientia pertinent / clare cernūt: et auditu subiectionis / tactu cō passionis / memoria gratiarū actionis / plus alijs se sentit vigere: quia visu mundane sapientie magis inueniuntur carere. Etate. xij. Oculi cecorū videbant. Alius enim mundani sensus solet quādoq multarum fallaciarum et cautelarum et multorum appetituum causa esse: et sic damnationem anime inducere et causare. Et ideo de christo legitur Thob. xij. q accesserunt ad eum cecī et claudi: et ianauit eos. Et sic loquitur Thob. xij. Si oculi tuus. i. mūdī danus sensus scandalizet te / supplē mala ostendendo et fuggerendo / erue eum / et projice abs te. Ideo seneca de cecitate dicit in libro de remedijs fortuitorum. Oculos / inquit / amisti / habet ipsa vox suas voluptates. an non intelligis partem esse innocentie cecitatem?

Capitulum. xij. de surditate.

Surditas est defectus auditus et priuatio / qui secundum Constantinum ianua mentis est / qui quādoq totaliter aufertur / quādoq diminuit / aut grauiatur. Erunt enim audibiles qm humores opilantur / et sic auditus in toto vel in parte impeditur. Sic vere sepe fit q humores carnalitatis / vel etiam substantia terrene facultatis / in neruos affectuū nostrorum per malas complacentias se immittunt: et sic surditatem obstinationis inducunt: ita q aures cordis nostrae nec audire verbū dei / nec credere veritati / nec obedire mandatis prelati volunt. ps. Sicut aspicias furde / obturatis aures suas. Vel dic in bono q quando humor diuine gratie neruum affectus / et discretionem claudit / tunc surditatem patientie introducit / quo fit vt homo consultis et ipso peris non audit / aut ita parum curat / ac si non audisset / et tanq surdus dissimulat atq transit. Quod etiam in detractio nibus et adulationibus debet esse: surdos enim nos exhibere debemus / vt communiter ad dictas iniurias non intendamus / nec verba adulatoria vel detractoria facilliter audiamus. psal. Ego autem tanq surdus non audiens / et sicut mutus non aperiens os suum. Aliquando intrant vermes in aures / vel ibidem ex compactis humoribus generantur: et tunc puritius et tiellatus sentitur: et quasi quodammodo patientis purigine delectatur. Sic vere multi sunt qui in auribus et auditu suo / vermes. i. mordaces detractores admittunt: et in eorum loquutionibus puritiam et delectationem sentiunt / ipsiq gratificantur et applaudunt. vñ apls. ij. ad Thimothēum. iij. Locerubunt sibi magistros purientes aures. Surditas si a iumentu te fuerit incurabilis est: etiam si per trienniu perseuerauerit / vñ curatur. Super omnia autem ad surditatem amos

is pro
tionem
di / qui
a erat
s eius
te / vel
aplen
am in
n men
us af
deus
o oco
terita
despe
mo se
x gra
ce dū
apice
is con
burit /
a cua
e mas
olent
pctō:
e nec
inter
fent
in eli
iam.
in ius
berat
occid
iam:
fuis
loco
rider
raile
m ce
bens
tua.
mat
ceru
uat
que
ia et
iula
vise
i ta
ntē
i in
a p
et et
iur:
uns
nas
dū
cas
im
si si
pes
et /
pe
im
tas
do
iur
tat
en
nt
le
ti
et /
ō

Ca. XIII. XIII. XV. et. XVI. Lib. III.

uendam vel allentandam valet balsamū aurbus instilla-
tum. Sic vere surditas obstinationis/ si fuerit antiquata/
vix opere nature. i. ministerio hominis potest ad sanitatem
reducī. Adhucūlū enim diuini est quando ille qui est a tu-
uenture ab auditu verbi dei/ et obediētie dei et prelati/ pe-
nitus oburdatus/ et in vitis induratus/ audiat et obediat
sicut decet: sicut de christo dicitur ad hanc. vij. q. surdos fe-
cit audire/ et muros loqui. Inter omnia ergo que talibus
surdīs et obduratis possunt ad salutē pficere/ summe profi-
cit balsamū diuine misericordie eorum aurbus instillare/ et
eis de dei misericordia predicare. Et balsamum liquorē
et dulcorem benigne monitionis significat/ que pro certo
aures surdas et obstinatas melius pronocat/ et ipsas ad bo-
num aperit et inuitat. Etale. xxxv. Aures surdorum pate-
būt. Et de supra de aure i fine: et supra de sensu auditus. 2c.

Capitulum. xlii. de fetore.

Etor accidit in naso/ et in ore. In naso enim ac-
cidit precipue ex quadam infirmitate que poly-
pus nūcupatur. Humores enim grossi et viscosi
descendunt ad chartulas narium: ibique spongiosa
porositate narium imbibitur/ et ibi diuturnitate
temporis et actione caloris condensantur/ et quasi in substan-
tiam carnēam cōmutantur: que rādem corrumpitur/ fetore
horribile spirat/ aerem contiguū inficit/ et odoratum allo-
rū grauat/ et neruos odorabiles ita obstruit et obturat/ vt
etiam ipse patiens ppiū fetore nō pcpiat/ nec etiā iter fetores
et odores discernat: immo penit/ nihil sentiat. Et est poly-
pus infirmitas corrosiua/ a polypo pisce dicta/ que nares
corrodit et dissipat/ et totam faciem (nisi ponatur remediū)
destruit et deturpat. Per istam infirmitatem potest luxuria
designari. Ista enim pre cunctis vitis fetet: et fetorem infa-
mie semper habet. Ista est enim polypus/ qui nares et na-
sum. i. sapientiam et deuotionem deuorat/ faciem conuersa-
tionis dehonēstat/ neruos discretionis et sensus obturat/ in-
tāq/ q/ polyposus vel luxuriosus fetore sue prople infamie
nō percipit nec cogitat/ et inter fetorem luxurie et odore ca-
stimonie non discernit aut iudicat. Corruptus enī humor
male affectiōis induratus/ per diuturnitatem obstinationis
luxurie et in carnem conuersus per vitium carnalis
discretionis obturat et claudit: et sic miser peccator propriā
suam infamiam nō percipit neq/ sentit. Etale. xliiij. Hō re
cogitant in mente sua/ neq/ cognoscūt neq/ sentiunt. Et
2. Et ois accidit ex multis causis/ videlicet quādoq/ ex gē-
gūay corruptione/ quādoq/ ex ois vlcatione et pustula-
tione/ et quādoq/ ex thoracis mala habitudine/ et spiritus
mala dispositione/ quādoq/ ex humorū stomachi putrefa-
ctione/ quādoq/ ex totius corporis infectione/ sicut patet
in leprosis: quoz/ anhelus est fetidus et infectus/ qñq/ ex feti-
dorum comestione: vt patet in comedentibus allia et simi-
lia. Et p os itelligit locutio/ iuxta illud Apoc. xliiij. In ore
eorum non est inuentum mendacium: bene et congrue per
fetorem ois potest intelligi infamias deformitas verborū et
locutionum. Et enim illi dicūt fetere/ qui fetida verba/ tur-
pia/ mēdacia et infamia noscitur eructare. Feto ergo talū
verborū/ ex diuersis prouenit causis/ videlicet quando gin-
gūa mentis per heresim corrumpitur/ quando os per de-
fractionem vlcatur/ quando pectus per inuidiam inficitur/
et quando cor per malas cogitationes ad male loquen-
dum disponitur/ quando stomachus affectiōis per luxu-
riam inficitur/ quando totus homo per infamiam est cor-
ruptus/ et quando rebus feceribus. i. malis operibus est ci-
batus. Et his enim omnibus fetor ois/ et infonestas ver-
borum sequitur/ et mala et improba locutio generatur. Etale.
xliiij. De cadaueribus eorū ascendet fetor.

Dolor dentium. vide supra de dentibus. §. vij. et. viij.

Capitulum. xliiij. de locutione.

Ecuto multiplicitur impeditur/ et hoc quando
lingua calore neruos corrūgat/ vel frigore con-
stringente paralyticatur/ quando humore rela-
xatur/ quando apostemate grauat/ et quando pu-
stulis vlcatur. Ista enim oia faciūt hominem
mutū/ vel saltem in loquēdo multiplicitur impeditū. Anū
tamen aduertēdum est/ q/ hōis qui naturaliter est surdus/

est similiter mutus: nam qui audiendo verba formare non
didicerit/ ipsa necessario formare postea ignorabit. Sic ve-
re lingua ecclesie/ scilicet prelati vel predicator/ qui alios ha-
bet instruere et docere/ iste inquit potest fieri mutus/ et ad
loquendum/ docendū et predicandū/ impeditur/ propter mul-
ta/ scilicet propter calorem auaritie/ propter frigus pigritie/ pro-
pter apostema superbie/ propter relaxationem et humectā-
tionem luxurie/ propter pustulas et vlcera inuidie/ necnon
propter surditatem ignorantie. Qui enim ad audiendum
et discendū in iuuentute fuerit surdus/ necesse est q/ ad lo-
quendum/ predicandū et docendum/ postea fiat mutus.
Adhuc. vij. Adducunt ei surdum et mutum. Unde breuiter
aliqui sunt qui loqui nesciunt/ et alios docere non possunt
propter paralytū pigritie. Aliqui non audient: quia parū
tur relaxationem luxurie. Alij nō volūt/ quia parū
tur apostema superbie. Alij nesciunt/ quia parū
tur ignorantie. Et sic sum sicut surdus non audiens/ et sicut mu-
tus non aperiens os suum.

Capitulum. xv. de raucedine.

Aucedo accidit in locutione/ et in voce. Et fit ge-
neraliter tribus modis: scilicet ex spiritu et
virtutum debilitate et defectibilitate: sicut pa-
tet in illis qui diu fuerunt infirmi/ et in illis qui
multo tempore sunt attenuati. Item ex siccitate
contractione et asperitate seu inequalitate arterie inducitur/
et spiritu (ne libere transeat) offendente. Item ex humiditate
phlegmatis et sanguinis in valis abudante/ et arterias coar-
ctante. Ista enim oia liberi spiritus transiū impediūt/ et aspe-
ritate vocis faciūt/ et sic raucedine inducūt. Raucedo q/
est vox dissōna/ aspera et nō placida/ pōt significare inepti-
tudine locutionis/ doctrine et predicationis/ necnō impedi-
mentū laudis/ gratiarū et orationis/ et confessionis. Et ratio
enī et confessio/ laus et gratiarū actio/ doctrinaq/ et predica-
tio/ sunt quedā spūales voces/ q/ pro certo in multis pūta-
raucedine/ et dehomant/ et adeo/ q/ nec deo nec mūdo grate
aut consone efficiuntur. Et hoc pro certo fit quando tales
spiritus. i. spūsancti donoz/ et virtutū parūtur debilitatem
et paucitatem. Item qñ per siccitatem inuocationis parūtur
nimij frigoris asperitatem et inuolūte inequalitatem. Item qñ
pre abudantia humoris dissoluitur et deliciarū/ parūtur arte-
rie. i. mentis constrictione et depeffione/ et cupiditate et car-
nalityte: q/ pcul dubio carnalityte/ cupiditate/ inuolūte et in-
gras/ inuolūte et spiritus seu virtutū tenuitas/ faciūt vocē
hōis rauā/ et deo et hōibus dissōnā et ingrātā. Et. Intraue-
runt aq/ vltz ad aniam meā: la bozū clamans/ rauce facte
sunt fauces mee. Et de raucedine que causatur quādo lu-
pus hominū appropinquat/ vide infra de lupo §.

Agina vulgo squinantia. vide supra titulo de guttu
re duobus vltimis §.

Strandi difficultas. vide §. de pulmone/ in fine: et su-
pra de anhelitu §. vlti. et §. de aia §. vltimo.

Puti infectio/ et cetera. vide supra de lingua duobus
vltimis §.

Orthypis. vide §. de pulmone §. vltimo.

Capitulum. xvi. de cardialia.

Ardiaca synopsis nihil aliud est q/ tremor cor-
dis. Synopsis autē ē interpollatio mor/ cordis.
Causat ergo tremor cordis multiplex causa/ vi-
delicet ex dissoluitōe et euaporatione spirituum
ipsi/ cordis. Et aliqui ex hūore in pulmone abun-
dante/ et substantiā cordis cōpimentē/ et motū ipsi/ impediūt
te/ et ipm tremere/ cū se alias mouere nequeat/ cōpellente.
Aliqñ fit ab hepate debitū nutrimentū cordi non mittere.
Aliqñ ex alioz membrorū colligātia/ sicut a cerebro vel sto-
macho malos fumos ad cor destināte. Aliqñ ex fumo me-
lancholico inficēte et spiritū perturbāte. Tremor cordis po-
test significare tristitiam et desperationem: quas procul du-
bio multa possunt introducere et causare. Et primo quidē
defectus/ carentia/ et exhalatio spirituum. i. spiritus sancti
et charitatis/ a corde: quia pro certo vbi deficit charitas et
spūscit/ necessario deficit ipes/ et sic p 2ns venit timor. Et
Timor et tremor veniūt sup me/ et pteret me tenebre. supple
desperatiōis. Item accidit qñ cor multitudine hūoz. i. vitiosi

nunc inhiuitur/nunc augetur. Istam autem cōcomitur
 sitis malouū desiderioū/ insonnietas malarū vigiliarum/
 dolor capitis multarū displicentiā/ et debilitas virtutū ad
 exercitiū opationū bonarū. Deute. xxvij. Percutiat te dñs
 egestate/ febre et frigore. Et sicut febris naturam valde de-
 bilitat/ intantū q̄ etiam post recessum suū homini facilliter
 accidit recidua: sic luxuria totam anime virtutem ener-
 uat/ hominēq̄ ita ad illū actū habituat et inclināt/ q̄ etiam
 post recessum febris. i. post penitentiam et propōitū abstine-
 di/ i. idipm facili reuincit et iter reciduat. ij. p̄e. ij. Latis
 reuerfus ad vomitū: sus lota in volutabio luti. ¶ Febris
 q̄q̄ sunt simplices/ et q̄q̄ cōposite. Una tñ causeria semp
 est adhibēda: q̄ si febris est simplex/ simplex debet esse me-
 dicina: si aut cōposita est febris/ et medicina cōposita de-
 bet esse. Sic vere febris peccatorū est aliquando maior/ ali-
 quādo minor/ aliquādo simplex/ aliq̄ duplex: sed istud de-
 bet esse generale: q̄ sc̄ per medicū cōferre pro simplici
 et nō enomi peccato/ simplex et leuis medicina penitentie
 datur. Si vero culpa sit maior/ et duplior: et penitentia dupli-
 cetur. Deute. xxv. Iuxta mensuram culpe erit et plagarū
 modus. ¶ Quattuor sunt species febrium: sc̄ quotidiana/
 que prouenit ex phlegmate/ et quotidie afiligit/ nō tamē cō-
 tinue. Continua/ que prouenit ex sanguine: et cōtinue affli-
 git. Tertiana/ que puenit ex corrupta cholera/ et de tertio
 in tertiu diem ledit. Quartana/ que procedit ex melanco-
 lia corrupta/ et de quarto in quartum diem afflictionē in-
 ducit. Per istas quattuor febres intelligo quattuor genera
 peccatorū. Et prima quidem febris peccati et pigritia: que
 est infirmitas quotidiana. quotidie enī patimur istum mor-
 bum/ licet interuallum aliquod habeam. i. licet quandoq̄
 bona aliqua faciamus. Et secūda. Alexandria erit dispa-
 ta/ et in mēphis angustie quotidiane. Secūda febris est lu-
 xuria: que sc̄licet bene sequitur ex prima/ et hec est p̄tinua/
 que ex sanguine deliciarū surgit/ et que actu vel habitu pos-
 sessores suos cōtinue fatigare videtur. Luxuriosus enim
 cōtinue peccat vel actu vel affectu. ad Rom. ix. Tristitia
 mihi est magna/ dolor cōtinuus cordi meo. Tertia febris
 est auaritia/ et hec est tertiana/ quam sc̄z introduct cholera
 .i. temporalis substantia/ que vult more cholere possidentē.
 Ista enim de tertio in tertium diem ledit: quia sc̄licet auar-
 itia tres habet dies/ sc̄z laborem in acquirendo/ timorem
 in possidendo/ dolorem in perdendo: vt de auaris dicatur
 illud Numeri. xxxij. Ambulauerūt tribus diebus per de-
 sertum errantes. Quarta febris est desperatio seu tristitia
 et ista est quartana. Ista enim ex melancholia. i. timore pce-
 dit: et quattuor dies. i. quattuor puncta seu partes habet/ sc̄z
 mentis obstinationem/ dei misericordie obliuionem/ ceciti-
 tatem ignorantie/ et cōtēptū penitentie. vnde Eccli. xxxvij.
 Verbu nequā imutabit cor/ ex quo partes quattuor oriūt.
 Desperatio enim est quartana: que sc̄licet tardius et rar-
 ceteris febribus. i. ceteris vitijs accidit/ et cū acciderit/ ma-
 gis durat/ et difficilius sanatur et recedit. Ibiere. xxx. Insa-
 nabilis est dolor tuus/ propter multitudinem iniquitatis tue.

¶ Homo q̄ quartanam patit/ multa incurrit pessima acci-
 dentia/ sc̄licet corporis grauitatem/ ciborum indigestionē/
 curium grauedinem: vigiliarū insonnietatē/ timorem in
 somnis/ liuiditatē vngulū/ tumorem splenis/ dolorem lum-
 borū/ et fortitudinē appetitus cibariū. Quartana signi-
 ficat peccatum: quod quattuor habet/ sc̄z cogitationē/ de-
 lectionem/ consensum/ et operationem. Ille ergo qui istā
 quartanam patitur/ multa mala incurrit: videlicet grauita-
 tem et ponderositatem pigritie/ indigestionem morum/ vi-
 giliis variarum sollicitudinum et laborum/ liuiditatem et
 deformitatem vngulū. I. operum/ tristitie timorem/ super-
 bie tumorem/ inuidie dolorem/ auaritie appetitum et ardo-
 rem/ et ciborum bonorum temporalium insatiabile deside-
 rium et feruorem. Proverbio. xlij. Venter implorū insa-
 tiabilis. ¶ In febribus acutis si accidit constipatio ven-
 tris/ magnum est periculum. Fluxus vero sanguinis et na-
 ribus/ est bonum signum. etiam fluxus ventris cōfert mul-
 totiens remedium. Sic vere in peccatore febricitante et cō-
 cupiscētis inflāmato/ periculum damnationis est/ quan-
 do venter sue conscientie per obstinationem confringitur:
 ita q̄ per confessionem emittere corruptos humores vitio-

rum nō potest. Fluxus vero et solutio confessionis proficit/ et
 mortis et damnationis periculum tollit. ¶ In febribus acu-
 tis nihil est de vera quiete: habent tamen aliqd de falsa qe-
 te/ multū nō de agustia et labore: sicut de medio hemitreo
 p̄s: q̄ habet triginta horas in summo labore/ et non nisi duo
 declin in falsa quiete. Ista possunt applicari/ q̄ i febre et au-
 dore ambitionis/ auaritie et luxurie/ nunq̄ est aliqua vera
 quies: sed etiam de falsa quiete delectationum est ibi val-
 de modici/ respectu laborum et desolationū: q̄ sc̄z omne pec-
 catū generaliter plus habet de dolore q̄ de dulcore/ etiam
 in presenti: in futuro vero verificabitur illud Augusti. Ador-
 mentū est quod delectat: sempiternū aut quod cruciat.
 ¶ Multa ponitur hic de materijs/ causis singulis/ curis
 et remedijs febriu: de quibus hec solū que supradicta sunt
 excerpti gratia breuitatis. ¶ Rigor i febribus et horripilatio
 ex eadem causa contingunt. Est enim horripilatio quedā pra-
 ua dispositio ex febrili materia cōtingens/ actioes febriles
 p̄uenians et precedens. Et dicit horripilatio fm. Iliodū
 quā horrida pilor erectio. Sumus enim de materia frigida
 resolutus/ nobiles nervos tangit/ ipsosq̄ ledit et stringit/ et
 in suis actionib⁹ impedit/ et ita tremere corpus facit. Quod
 etiam frigidus fum⁹ ad cutis superficiem se extendens/ par-
 tes cutis restringit/ et sic capillos erigit et horripilari facit.
 Quod etiam accidit i forti timore/ vbi sc̄licet calor ad cor
 repercutitur/ et sic corporis superficies depauperata calore
 contrahit/ et pili sicut dictū est erigunt. Talis morbus videt
 esse timor/ sc̄rulus/ et desipatio salutis. Et h̄q̄ enī de materia
 frigida. i. de frigore infernaliū tormentorum resolutus fu-
 mus. i. cōsideratio nimis frigida et austera/ que calorem cha-
 ritatis solet fugare/ et superficiem mētis confringere/ et sic
 capillos affectionis a sua plantie mouere/ et tremorem di-
 bictatis et timoris/ necnon horrorem et terrorem desperatio-
 nis inducere et causare. Iste est enim rigor/ qui febrem eter-
 ne damnationis precedit/ ipsamq̄ p̄nunciat et inducit.
 Sap. v. Videntes turbabuntur timore horribili.

Capitulum. xviij. de passionib⁹ stomachi.

¶ Iuxta membra nutritia/ sicut et stomachus/ va-
 rie accidit passiones/ sc̄z fastidiū/ bulimus/ vo-
 mitus et singul⁹. Est autem fastidium ciborum/
 atq̄ potum involuntaria abominatio/ virtutū
 nutritiue maximū inferens nocumētū. Unde
 dicit fastidiū/ quasi faciens tedium. Fastidiosus enim homo
 solet inuēire tediu in quo alter inuenit oblectamētū. Lau-
 sar aut istud fastidiū ex spiritūū deflectione/ vel ex nervorū
 opilatione/ vel ex humorum repletione. Spiritus enim sunt
 instrumenta virtutū: et ideo virtus appetitiua necessaria lā-
 guescit. Nervus etiā sensibilis delectationē in cibo sentit:
 ppter qd appetitū prouocat et faciunt: et ideo qñ opilant et
 impediuntur/ necesse est qd appetit⁹ tollat⁹ et fastidiū genere-
 t. Acutas etiā appetit⁹ solet causa esse: et ideo si osticiū sto-
 machi malis humoribus repleti fuerit/ necesse est fastidiū
 adesse/ et desideriu deperire. Per istam infirmitatem intel-
 ligi abominatio et fastidiū verbū dei et bonorū spiritualiū
 et eternorū/ quod sc̄z peccatores patiuntur/ qui in istis nulla
 tenus delectant: sed potius ipsa aspernantur: quapropter of-
 gestio moriū in eis impedit/ et sic virtus naturalis. i. gratia
 deficit/ et totū corpus moriū deperit et languescit. ps. Dēu
 escam abominata est anima eorū: et appropinquauerūt vltis
 ad portas mortis. Dm̄nē escam dico: sc̄z doctrine gratie et
 glorie. Tria aut sunt que tale fastidiū in istis causant/ sc̄licet
 defectus spiritūū. i. carentia gratie et deuotionis. Item
 obstructio nervorū. i. carentia p̄uidentie et discretionis. Item
 ut enī in qd viget sensus/ discretionē designat. Item repletio
 humorū. i. affluētia deliciarū et diuitiarū terrene possessionis
 Quando enim stomachus cordis humorib⁹ bonorū terreno-
 rū replet⁹ p̄ malam cōplacentiā/ quando etiā neru⁹ sensus
 et discretionis obstruct⁹ p̄ ignorantia/ qñ in super spūs et gra-
 tia deficit p̄ obstinationis malitia: tūc dico qd sapor in spūa
 libus cibis nō inuenit/ sed pot⁹ ois eorū suauitas premitit
 et calcatur. Prover. xxvij. Anima saturata calcabit fauū.
 ¶ Bulimus. i. grandis fames/ est insatiabilis et quasi ca-
 ninus appetitus. Sit autē iste duobus modis. Primo per
 frigiditatem cibos ad fundum stomachi dep̄imentē/ et osti-
 ciliū stomachi vacuante/ et rōne vacuitatē/ appetitū et famē

desiderium inducetem. Secundo vero modo accidit ex immoderato calore membrorum, quorum vene trahunt ab hepate: hepar vero per venas mesaraicas trahit a stomacho: ex quo subito stomachus emittitur: et appetitus immoderatus: et cōtinuatur generatur. Per istum immoderatum appetitum potest auaritia denotari: que videlicet canina et inatrabilis potest dici: quia scilicet sicut dicitur Proverbi. xviij. Oculi hominum inatrabiles. Ista enim duplicem habet causam. Una est frigiditas proprie indeuotionis: alia est caliditas aliene voracis affectiois. Indeuotionis enim frigiditas quando in stomacho voluntatis dominatur: solet ipsam vacuum et inanem facere: et inde omnem plenitudinem sufficiens tollerare: et appetitum auaritie generare. Abi enim est indeuotionis frigus: nunc potest esse sufficiens: ubi vero non est sufficiens, semper est necessarius auaritia. Et sic. vij. Etiam sua non saturabitur: et tres eorum non implebuntur. Aliena etiam depopulatio quandoque istius auaritie est causa: et hoc potissime in ecclesiasticis et prelatiis: quia scilicet quando membra. i. nepotes et familiares nimis calidi sunt: attrahant et hauriant sibi humores: et teporalem substantiam hepatis. i. ipsorum dominorum et prelatorum suorum: mox in istis prelatiis paupertatis vacuitas inducitur: et sic appetit auaritie suscitatur. Et ostendit enim quod multi sunt hodie prelati: qui quia membra suis. i. familiaribus: collanguietis figuratur et depauperant: ideo ad rapinas exercendum: et ad alienos humores et substantias attrahendum mouentur: et ad vacuitatem sue paupertatis supplendum conantur: et ex hoc bulimiam canine et inatrabilis auaritie patiuntur. Et sic. lviij. Canes impudenter nesciunt saturitatem. Et potest dici quod stomachus: qui cibos recipit et preparat et digerit: significat agricolas et mercatores: hepar autem ad quod ipse stomachus preparatos cibos mittit: significat prelatos/patropes et potentes: quibus scilicet agricole et subditi deseruiunt: et illa que cum labore colligunt: preparant atque mittunt. Et igitur membra. i. familiares talium ipsos vacuat: depauperant atque vastant: et ipsorum humores et substantias teporales figunt: ebibunt et manducant: ideo procul dubio isti stomachum. i. subditos per rapinas nituntur euacuare: et sic tam in se quam in illis solent appetitum auaritie generare. Ideo Proverbi. xj. bene dicitur quod alij diuidunt propria: et diuitiores sunt: alij rapiunt non sua: et semper in egestate sunt. Singultus est sonus violente commotionis: ex spasmus: i. stomachi dispositione proueniens. Quando enim nervi stomachi calore vel frigore in anitione vel repletionem contrahuntur: tunc fundus stomachi eleuatur: aerque extrinsecus copulatus: alteri aeri obuians: sonus qui singultus dicitur operatur. Valent autem contra singultum prouocata sternutatio: subitumotus in cussio: et alij: vel verecunde obiectio. Per istam infirmitatem possumus intelligere virtutis indignationis/displicentie et querulose murmuracionis: qua scilicet fit quod talibus non potest aliquid placere: immo solent de omnibus singultare: et quicquid eis accidit: cum singultu et dolore et displicentia tolerare. Talem ergo singultum impatientie causat in homine frigus indeuotionis: calor concupiscentie et ambitionis: in anitione paupertatis: et repletio mundane temporalitatis. Iste sunt enim quatuor cause que nervum sensus et discretiois nis impediunt: contrahunt: et sic stomachum voluntatis ad singultum impatientie et displicentie perducunt: ita quod vocem querimonie emittere ipsum cogunt. Veritamen tria sunt que talem singultum possunt sedare: et talem impatientiam seu tristitiam temperare: videlicet quando timor dānationis inuitatur: quando virtutum que fecit verecundia ad mercedem reducitur: et quando sternutatio commotionis/contritionis et confessionis/modo debito prouocatur. Omnis enim singultus iracundie et impatientie deficit: quando timor inferni: et petio verecundia: et cerebra. i. sensus metis sternutatio seu discussio conualescit. Et sic. xxv. Non erit tibi in singultum: aut scrupulum. Et dicit quod singultus est stimulus conscientie: et desperationis remorsus: quem scilicet predicta quatuor: scilicet indeuotio/habendi ardor et affectio/inopia et inanitione/opulencia et repletio introducit. Ad istum tamen sedandum valet sternutatio et discussio contritionis: timor diuine offēse et indignationis: et verecundia que est in actu confessionis. Proverbi. xv. Per timorem domini declinat omnis a malo.

Capitulum. xix. de vomitu.

Vomitum est humorum et ciborum violenta a stomacho relectio: que scilicet habet fieri multis modis. Fit enim quandoque ex caloris ebullitione: quia scilicet calor in stomacho abundans: tales humores dissoluit: et ebullire facit: et sic ipsos sursum eleuat: et per vomitum expellit. Item fit quandoque ex ciborum et humorum abundantia: quam scilicet natura non potest regere: et ideo tanquam superflua ipsos nititur reicere et euomere: sicut patet in ebrijs. Item fit quandoque ex humorum seu ciborum acumine: quo scilicet nervi stomachi mordicantur: et ad expellendum ipsos per vomitum prouocantur. Item quandoque fit ex debilitate virtutis relectiue ipsius stomachi: et fortitudine expulsiue. Item quandoque ex acumine medicine. Item quandoque fit ex stomachi contractione et eleuatione: ex aliorum membrorum colligantia contingente. Stomachus enim quandoque ratione inordinatur: nihil potest retinere: sed omnia euomit. Ad edicta etiam suo acumine dissolutos humores expellit. Ad embrioz etiam aliorum vicinorum passio vomitum inducit: sicut ex passione matricis. grauida mulier facilius vomere consuevit. Unde etiam frequentem vomitum esse impregnationis signum Salenus asserit atque dicit. Iste vomitus potest mihi denotare confessionem: et vitiis nostrorum a stomacho conscientie et cordis per os et linguam expulsiue: quia pro certo multa sunt que vomitum possunt prouocare: et ad confitendum et expellendum peccata hominem inuitare: videlicet calor stomachi. i. feruor dilectionis. Abundantia humorum. i. horro: enormis infectionis. Mordicatio nervorum. i. dolor et punctio contritionis. Aditiorum medicine verbi delectio bone instructionis. Fortitudo expulsiue. i. facilitas et habituatio ipsius confessionis. Grauiditas matricis. i. conceptus gratie et deuotionis. Fit enim confessionis vomitus quandoque ex solo dilectionis feruore: quo mouetur homo humores vitiis per contritiones dissoluere: et per confessionem emittere: quod sicut dicitur. i. Joan. iij. Perfecta charitas foras mittit timorem. i. peccatum. Fit etiam quandoque ex abundantia ipsorum vitiis: et sic volitante ad se exonerantem per confessionem mouetur: et tunc fit illud apud Roma. v. quod. i. vbi abundauit delictum: superabundat et gratia. Fit insuper quando ipsi humores vitiis nervos conscientie pungunt per remotionem. Quando etiam homo inuitatur per medicinam verbi dei et eruditionem. Ad preterea habituatur per medicinam expulsiue: et quando iam conceptus gratia et deuotione. Frequens enim vomitus confessionis signum est conceptus boni propositi: et future sobolis bone operationis. Et sic. xxv. Bibite: inebriamini: et vomite. Bibite: scilicet doctrine portionem: inebriamini per copunctionem: et vomite per confessionem. Et dicit quod vomitus significat elemosynarum largitionem: quod scilicet quando humores diuitiarum abundant: calor charitatis debet eos per largitatem et elemosynam eicere. Natura enim. i. ratio videns quod tales humores et diuitie difficiliter possunt regi: ipsos solet abominari et emittere. Etiam punctio ipsorum humorum. i. sollicitudo et molestatio ipsarum diuitiarum ad hoc debet nervos voluntatis inducere. Et ad hoc etiam medicina verbi dei: et conceptus diuine gratie/necessitas fortitudo expulsiue. i. habituatio pietatis naturalis: ad hoc solet facere: et vomitum largitionis et elemosyne: ne non diuitiarum contemptum et odium prouocare. Sancti igitur et philosophi: qui senserunt quomodo tales humores et mundi diuitie erant periculose et nocue: ipsas euomuerunt et dimiserunt: et a se verbaliter vel saltem mentaliter abiecerunt: sicut bene precipit deus. Matth. xix. Si vis perfectus esse: vade et vende omnia que possides: et da pauperibus. Et dicit quod vomitus significat malam loquutionem: et multiloquii affectionem. In aliquibus enim virtus continentia: scilicet virtus temperantie ita debilis est: et expulsiua loquutionis ita expedita et facilis: quod nihil possunt retinere: immo quicquid habent in animo: solent vomere et narrare. Ad quod scilicet cooperatur feruens calor: incontinentis affectionis: et conceptus peccati et male operationis. Quia scilicet quando homo non cessat loqui: et verba mala vel fatua et vana vomere: signum est mentem fetu diabolico. i. peccato et mala intentione grauidam

gggg iij

Ca. XX. Lib. III. De dolore Stomachi.

esse: qz scilicet dicitur prover. x. In multiloquio non deerit peccatum. ¶ Comitus tempus valde est infirmis utilis et laudabilis: solet enim stomachum mundificare / digestio nem luare / naturam exonerare / causam morbi auferre / et ab egritudine liberare. Comiti tamen precedit motus et tremor: labiorum: conatus et angustia spiritalium: meborum: nausea: aboiatio ipsorum interiorum humorum: oris apertio: lingue diffinitio: sudoris emissio: lachrymatio oculorum: gutturis et oris amaricatio: et imutatio palati: et gustus in perceptione saporum. Procul dubio talis est vomitus confessio nis: qz pro certo iste stomachi conscientie mundificat / digestionem morum: et compositionem adiuvat / naturam. i. conscientiam exonerat: et ab egritudine peccati saluat et liberat. Veritatem istam debet precedere tremor: et conturbatio: conatus dolor: et contritio: ipsorum humorum. i. virtutum abominatio: oris apertio: et lingue locutio: sudoris effusio. I. boni laboris occupatio: et oculorum lachrymosa communctio. Sustus etiam et complacentie anime immutatio et amaricatio: qz scilicet confitens et penitens debet totus amaricatus esse: ita qz illa que sibi prius placebant / scilicet virtutis et delectabilia: non debent sibi amplius complacere. Prover. xxvi. Anima efuriens etiam amarum pro dulci sumit. Et Apoc. x. Amari catus est venter meus.

Capitulum. xx. de dolore stomachi et ventris.

Deter predictas infirmitates solet quandoque stomacho accidere dolor ex multis causis: videlicet ex frigore coarctante / ex calore dissolvente / ex ventositate extendente / ex apostemate compressante / ex humore viscoso villos stomachi inflante. Sic vere dolor peccati et remissus accidit stomacho conscientie multis modis. Iste enim causat frigus coarctans indeuotionis et pigritie / calor dissolvens auaritie / ventositas extendens superbie / apostema feces continentis luxurie / et villos stomachi affectiones mentis inflans humores terrene opulencie / seu etiam humor gule et carnalis affluentie. ¶ Ventositas doloris stomachi facies cognoscitur ex rugitu et gurgulatione / et ex eructationis insipientiarum emissionem. Nocent autem plerumque magis ventositates quae humores sunt. ¶ Ostenditur: ut patet in hydropicis. Et ideo summe curandum est ut ventositates extenuentur: ad quod scilicet pdest appositio ventose circa umbilicum cum vilius ut ventositates ab interioribus attrahantur: et cum vilius et comestio. Sic vere ventositas inanitis glorie et superbie quam fletus rugitus lactantis et elationis gurgulatio impatientie et indignationis iuxta illud Joan. vi. Vento magno flate mare exurgebat et eructatio malorum verborum et diffamatorie locutionis comitantur: solet plerumque plus nocere anime quam humores. Iste carnalis infectiones: quia scilicet plus nocent peccata spiritualia quam carnalia: et magis displicent deo superbia quam luxuria. Iudith. ix. Superbi nunquam placuerunt tibi a principio. Debet ergo homo ventosam que fugat ventositatem: hoc est dictum / considerationem circa umbilicum: propter fragilitatis apponere / ut sic mediante consideratione propter vilitatis possit de stomacho cordis ventositatem superbie extrahere. Scarificatione pfectio dicitur: ut cum in vilius fletus: sic ventositatem superbie poterit tenuare. ¶ In vilius fletus: qz cum iustus ascendisset nauiculam: cessauit ventus. Iesus qui interpretatur saluator: est humilitas. ¶ Vilius seu intestinis accidit multiplex dolor: et potissime tortura viscerum: seu torsiones intestinum. Tales enim generantur: quandoque ex ventositate intestinum substantiam extendente / quandoque ex humorum multitudine viscerum substantiam aggrauante / quandoque ex apostemate lesionem visceribus inducente / quandoque ex subilicorum multitudine corrosio nem visceribus inferente / quandoque ex membrorum colligantia compassione intestina pungente et vicerante. Sic vere in intestinis cordis et conscientie / quandoque generatur torsio inuidie et doloris: vel etiam torsio. i. peccatum quod mentem stimulat atque torquet. Iste igitur torsiones diuersae diuersi modo introducunt. Accidunt enim ex ventositate inanitis glorie et presumptionis: que intestina mentis extendit et inflat. Item ex multitudine humorum. i. ex abundantia terrene opulencie et possessionis: que mentem deprimit et ag

grauat. Item ex apostemate tumoris et indignationis: que mentem ledit et occupat. Item ex multitudine vermium. i. ex infestatione male familie et carnalis cognationis: que mentem mordet et stimulat. Item ex colligantia. i. ex vicinitate male societatis et congregationis: que mentem concitat et perturbat. Item ex acumine humorum. i. ex putredine iracundie et inuidie: tristitie et desperationis: que mentem lacerat et inflamat. Ista enim omnia / torsiones et sollicitudines mentis inducunt: et cor quietere non permittunt: qz procul dubio mens humana pungitur / quando mala societate cingitur / quando vermium et malorum famulorum multitudine roditur / quando apostemate superbie inflatur / quando humore bonorum temporalium grauiatur / et quando vento inanitis glorie distenditur et sufflatur. Ista enim sunt que pacem et quietem mentis impediunt: et torsione sollicitudinis et peccati inducunt. Et illi. Propter hoc omnes manus dissoluentur / et omnes cor hominis tabescet et conteretur: torsiones et dolores tenebunt: quasi parturientes dolebunt. ¶ Secundum Constantium veritas que torsiones inducit: quandoque resoluitur a materia sanguinea: et tunc dicitur dolor infixiuius: quandoque ex materia cholericam: et tunc dicitur dolor extensius: quandoque ex phlegmate: et tunc dicitur dolor congelatiuius: quandoque ex solo vapore: et tunc dicitur deambulatorius: ut dicit comestor: super Ioannitium. Sanguis significat carnalem consanguinitatem. Cholera inter humores subtilior / significat sapientiam et subtilitatem. Phlegma quod est humor viscosus: et lubricosior et imperfectior / significat carnis conditiones: scilicet fortitudinem et formositatem: que scilicet de facili lubricant atque fluunt. Melancholia vero que est humor terrefriscus / significat temporalem substantiam et facultatem. Phlegma vero vitreum: quod est frigidissimum: vitrea et spiritulentem mundi gloriam et dignitatem significat. Apoc. vero significat propriam affectionem et voluntatem. Igitur dico qz ventositas superbie: que scilicet inducit torsionem doloris et inuidie et iracundie: potest generaliter ex sex causis induci. Quia pro certo ventositas inanitis glorie: elationis / presumptionis et superbie: quandoque accidit et promouetur a materia sanguinea. i. ex consideratione parentele et generis. Quandoque ex materia cholericam. i. ex consideratione proprie scientie et subtilitatis. Quandoque ex phlegmatica. i. ex consideratione proprie fortitudinis et formositatis. Quandoque ex melancholica. i. ex consideratione proprie temporalis opulencie et terrene facultatis. Quandoque ex vitreo phlegmate. i. ex splendore fragilis et vitree mundane dignitatis. Quandoque ex solo vapore. i. ex dispositione proprie conditionis / affectionis et voluntatis. Et istis ergo sex causis producit superbie ventositas: ex qua scilicet sequitur torsio mentis: et multarum inquietudinum diuersitas: quia scilicet licet dolor infixiuius luxurie / dolor pungitiuius inuidie: dolor extensius carnalis amicitie: dolor aggrauatiuius auaritie: dolor congelatiuius indeuotionis et desidia: dolor etiam deambulatorius leuitatis et incostantie: tales ventositates superbie solent comitari: et a diuersis diuersi modo generari. Et sic fit qz iuxta vbius ps. diabolus producit ventos de thesauris suis et percussit progeniem egypti ab hoieris ad pecora. ¶ In torsione doloris ratio est grauior: quanto materia subtilior: latitatur intestinis: et hoc qz tunc minus per locum euacuatiouis. Sic vere peccati quod est in intestinis subtilibus: in personis sapientibus subtilibus: magis est periculosum quam illud quod latet in simplicibus: rudibus hominibus atque grossis: difficilius enim euacuatur tales per confessionem: ideo citius incurrit mortem et damnationem: qz scilicet sicut dicit Isai. Sapientes sunt ut faciant mala: bini autem facere nescierunt. Et seneca dicit qz nihil moleste vitari quam multa subtilitas. ¶ In intestina replent grossa et viscosa materia: tunc ligantur intestina et coagulantur: ita qz natura se euacuare non potest: sic necessario sequitur interiorum torsio: interiorum pressio: et ex humositate repulsioue supiorum summa perturbatio: et quous mors et subita destructio: sicut patet in colica passioe. Sic vere qui in intestinis affectibus nre est aggregata grossa et compacta et per mala consuetudinem indurata viscositas vitiorum: ita qz per confessionem non possunt ei elici vel emitti: eride percul dubio sequitur torsio et remissus conscientie / pressio et obstinatio desperationis

Ca. XX. De dolore Stomachi. Fo. LIII.

et nequie, fumositas erroris et ignorantie et perturbatio superiorum. defectus sensus et sapientie. psal. Turbati sunt et mori sunt sicut ebrius et ois sapientia coru deuorata est.

¶ In inferiori intestino quod colon vocatur / a quo etiam colica passio notatur / quandoque feces taliter deficiant / quod quasi obstructo stomacho in interioribus indurantur / nec ceteri pro libito expelluntur: ita quod tunc dolor et colica passio et viscum roscio generatur. Istius autem indurationis (ut dicunt medici) multiplex est causa. Prima est calor excessiuus a quo materia siccatur et induratur / et exire non permittit. Secunda est materie grossities et cibi recepti peulcatio / que ad exitum non disponit. Tertia est viscositas phlegmaris / a qua materia ne exeat detinetur. Quarta est multitudo acari / dum et vermium mortuorum / qui inuicem in intestino ab exitu prohibent. Quinta est insensibilitas intestini / que nocum est tum fecis non sentiens / ad expulsiōem ipsius non mouet. Sic vere dico quod in intestinis conscientie et volūtatīs indurantur quandoque feces vitioſi / et ibi per mentis obſtinationē taliter compinguntur / quod per cōſeſſionem nō possunt eſſe: immo solent in cōſcientia taliter detineri / quod roscio mortis eterne exinde solet sepius suboriri. Acrius tamen istud cōſtipationis / istius impedimenti cōſeſſionis plures possunt eſſe cause / scilicet caloris auaritie inflāmatiō: quod scilicet auari et viuarij nunquā volunt cōſiteri. Item materie grossities. I. aliquid grossū et enormis criminis cōmissio. Enormitas enim criminis impedit cōſeſſionem. Item viscositas. I. male cōſuetudinis detentio. Multa enim cōſuetudo criminis monstrata per cōſeſſionē recedere non permittit. Item vermium mortuorum. I. peccatorum mortalium abundans cōculcatio: quia scilicet homo aliquoties ex multitudine vitioſi deſperat / et sic ipsa expellere per cōſeſſionem nō curat. Item insensibilitas intestinox. I. ipsius volūtatīs malitia et obſtinationē: quod scilicet mens obſtinata (que ſenſum ſpiritualem perdidit) feces vitioſi non percipit / neque ſentit: et sic ad expulsiōem vitioſi / cum ipsa non ſentiat / nec de ipsis delectat / non attendit. Ex his ergo oibus egeſſio et cōſeſſio impeditur / et dolor et deſperatio: mors etiam et eterna dānatio ſubſequunt / ſicut de impio antiocho dicit. ij. ad acha. it. quod appropinquat eū diſſeueri viſcerū dolor et amara interioru tormēta. **¶** Quamvis ſeu vermes aliquoties in intestinis gignuntur / ſed diuerſas materias ex quibus ſunt / diuerſarū figurarū efficiunt / et ſic aliqui longi / aliqui lati / aliqui rotundi inueniuntur: a quibus ſcilicet vermibus multe moleſtie corpori inferuntur / et ita adherent intestinis / quod quousque mortui fuerint / viri a corpore expelluntur. Sunt ergo primo per amarā medicinā occidendi / et tādē ipſos mortuos abhorreū natura ſunt de corpore expellendi. Ibi igitur in patiente niſi expellatur / generant multos morbos / videlicet febrem / puritū narium / ſtudoſum dentium / emiſſionē et maſticationē lingue / ſuppoſitum antrū / et alienationē mentis / et tremorē corporis. Tāgendo enim et ledendo nervos interiores / neceſſe eſt / propter morboſū colligatū patiantur vires ſupiores et exteriores. Per iſtos vermes poſſunt intelligi peccata / que ſciz cōſcientiā per remorſum corrodūt / et etiam corroſionē moris eterne inducunt. Eſa. xliij. Subter te ſternetur tinea et operimentum tuum erunt vermes. Vermes igitur. I. peccata / ſed quod a diuerſis materiis trahunt originem / diuerſimode variantur: ſicut patet: quod auaritia ortum ſumit a diuitijs / luxuria a delectatione / ſupbia ab eminentijs / inuidia ab aliena proſperitate / impatentia a propria aduerſitate. Quid ergo? Procul diſſo tales vermes faciūt homini multa mala. Generāt enim febrem et ardorem emiſſionis puritū voluptatis / ſtudoſū crudelitatis / lingue emiſſionē et cōmaſticationem vane loquacitatis / et detractore verboritatis. Apo. xvj. Cōmāducauerunt linguas ſuas. Generant etiam alienationem fatuſtatis / ſuppoſitum / hebetiſſimū ſimplicitatis / tremorē deſperationis et timiditatis / et abominationē cibi. I. doctrine et veritatis. psal. Omne eſcam abominatā eſt anima eoz. Vermes igitur niſi per cōſeſſionem citius expellatur / mortis eterne periculum operatur. Et ideo neceſſe eſt quod primo necentur et mortificentur cum amara medicinā cōſtrictionis / et quod deinde expellatur cum medicina expulſiua cōſeſſionis: ut ſic dicatur illud. Ro. xvj. Non compuruit nec vermis inuentus eſt in eo. Vel dic quod iſti vermes ſignificant remorſum cōſciē

tie hominū damnatorū / qui ipſos perpetuo corrodūt et mor dēt. Eccl. vij. Ad indicta carnis impij / ignis et vermis. Tales enim vermes in intestinis cōſcientie poſiti / ſtudoſū dentium et cōmanducationem lingue per tormētorum dolorē ſolēt facere / alienationē mentis inducere / et tremorē et ſuppoſitum antrū generare. Ad att. xliij. Ibi erit ſletus et ſtudoſus dentium. Vel dic quod iſti vermes ſunt viles et improbi adulatores et detractores / qui pro certo in intestinis. I. in domibus et amicis diſtūm gignuntur / et quidam viuunt / per ſua corroſiua detractiōe / ipſorum cum quibus ſunt / et qui eis credūt / mentem a bono ppoſito alienari faciunt / et dentibus et lingua ſtridere contra alios ipſos incitant / et inducūt. psal. Biber uabit peccator / iustum / et ſtridebit ſuper eum dentibus ſuis. Conſtat enim quod tales vermes / ſcilicet adulatores et detractores ſunt causa quare magnates contra alios mouent / et cū ſtudoſe dentium cōtra innocentes aliquoties debacchantur. Quoties ſumenda eſt amara medicina pro vermibus occidendis / neceſſe eſt quod cum aliqua dulcedine / ut pote cū melle vel lacte ſit cōmixta. Dulcia enim vermes diligunt / que ſibi incorporant et recipiūt / et ſic cū amaritudine ſe occidunt. Sic vere predicator quādo vult vermes vitioſi in auditoribus occidere / ſemp cū amara medicina penitētie ſeu timoris dei et ſue iuſtitie / debet miſcere lac et dulcedinē ipſi et diuine miſericordie: quod ſciz diuine miſericordie dulcedo recipiūt et diligunt / penitētie amaritudo melius et libentius incorporat / et efficacius operat. Vel dic quod quando diabolus vult vermes. I. peccatores occidere / morit ſcilicet infernali et vitioſi / ſolet ſemp dulcedinem mūdi delectarum vel ſpem future penitētie miſcere / ut ſic cū tali dulcedine mixtam peccati amaritudinē nō ſentiant / et ſic mortis eterne periculum incurrāt. Prover. xvj. Vineta ſaturata calcabit ſauū / eſuriens vero etiam amarū pro dulci ſumet. Vineta enim que eſt diuina gratia ſatiata / ſauū mūdi delectabilium cōtēnit et calcat: illa vero que eſt eſuriens et peccatrix pro dulcedine delectabilium amaritudinē peccati aſſumit. **¶** Cūtri in intestinis accidit fluxus humorū et inuoluntarius et exceſſiuus. Istius tamen tres ſunt ſpecies: ſciz diſſenteria / ſyſenteria / diſſenteria. Diſſenteria eſt ſimplex fluxus / cum cibi tamē indigeſti emiſſione / et abſque ſanguinea egeſſione: que proſequent ex liquiditate humoris / vel ex aliquā diſtēperatā diſſolutiōe caloris. Syſenteria eſt fluxus ventris cum indigeſti cibi et potus emiſſione / quādo ſcilicet cibus ita crudus emittitur / ſicut recipiūt: que ſit ex villoſi ſtomachi abraſione cibos retinere nō valēt / vel alijs cauſis ſimilibus. Diſſenteria eſt fluxus ventris / aliquādo cū ſanguis emiſſione / aliquādo cum pellis intestinox abraſione / aliquādo cum ipſoſu intestinox putrefactionum egeſſione contingens / ex cholere acumine pueniens et procedēs. Procul dubio per iſtos tres fluxus poſſunt intelligi tres morales incōſtante et diſſolutiones: videlicet diſſolutio in loquendo / in audiendo / in operando. Eſt enim fluxus locutionis ſicut diſſenteria: quod ſcilicet quidā ſunt qui in verbis et in exterioribus moribus diſſoluti ſunt: a ſanguine tamen peccati mortalis et ab indigeſtione imponēſe cōuerſationis ſe cuſtodiri: ſed ex liquiditate humoris. I. ex ipſa naturali leuitate affectionis / in verba leuiſ et aliquos diſſolutos geſtus proiungunt. Item eſt fluxus et diſſolutio auditus / ſicut ſyſenteria. Auditus eſt aliquotū tra eſt diſſolutus et leui� / quod de cibo verbi dei niſi poſſunt retinere / nec in ſui vtilitatem cōuertere vel mutare: ſed potius crudum et immutatum reiſcere / et horere. Item eſt fluxus et diſſolutio operatiōis / que eſt ſicut diſſenteria: quod ſciz cum ſanguine et cruentatione peccati mortalis / etiam cū abraſione ois moraliſ ſutis / et etiam quādoque cū putredine male ſtuctudinis / et cū totali corruptiōne intestini. I. affectiōis huius fieri. Quid etiam ſolet ex acumine cholere. I. ex ardore male cōcupiſcentie generari. Iſta ergo ſunt tria genera diſſolutionū / que ſciz diuerſarum ſunt cōſtitionum: quod ſcilicet prima eſt grauiſ / ſcda eſt grauior / tertia eſt grauiſſima. Et ſic dico quod eſt triplex fluxus malox / de quo in psal. Sicut cera quod ſluit / auferetur / ſuppeccidit ignis / ſcilicet cōcupiſcentie / et nō viderunt ſolem. Vel dic quod triplex ſpecies fluxus eſt triplex ſpecies pdigallitatis. Prima eſt non multū violenta / que ſcilicet omnia ſuperflua emittit / neceſſaria tamē cuſtodit. Secūda eſt magis exceſſiua / que ſciz oia

Cap. XXI. et. XXII. Lib. III.

mobilia abradit/ substantiam tamen intestini. i. hereditatis dimittit. Tertia est excessuosa/ que se non solum mobilia superflua/ nō solum etiam mobilia necessaria destruit: immo etiā ipsam substantiam intestini/ hoc est/ dictu/ ipsam substantiam possessionis/ et immobilium bonorum scindit/ vendit/ dilacerat/ et cōsumit. Et a. xlvij. Scidit petram/ et fluxerūt aque. Multa possunt dici de istis infirmitatib⁹ trib⁹/ dicitur rhea/ dysenteria/ dysenteria. Sed materia videtur aliquantulum in honesta.

Capitulum. xxi. de hydropis.

Hydropsis est tumor et inflatura membrorum/ ex errore virtutis digestivae cōtingēs. Accidit enim hydropsis quandoq; ex indigestione/ quādoq; ex retentione. Nam quādo virtus digestiva est debilis/ ita q; ppter defectum caloris cibos receptos nō potest bene digerere/ nec in bonos humores cōvertere: solent exinde multe superfluitates in hepate generari/ que diffuse per mēbra/ ipsa tumescere faciūt et inflari. Quādo etiā accidit q; natura retinet humores qui alibi solebant fluere/ vtpote quādo hemorrhoides refringūtur/ vel quādo mēbrum aliquod trācutur: ita q; illa portio humorum que mēbrum illud nutrebat/ cū nō habeat amplius quid nutriat/ in corpore retinetur: tūc ex tali retentione/ mēbrorum inflatura potest supbia denotari/ que scilicet per elationem/ et presumptionē inflat plus debito cor humanū. Due igitur sunt causae principales que causant/ et principiant istum morbum/ scilicet defectus digestionis/ et defectus expulsiōnis: q; procul dubio quādo digestio. i. sensus/ ratio/ et discretio: que se habet res coquere/ cogitare/ dividere/ distinguere/ iudicare/ ppter carentiā caloris. i. charitatis in hōie deficiat: ita q; cibos bonorum temporalium debite per discretionē non regit/ nec eos q; expulsiōne largitur/ emittit/ vel p; susceptio nē paupertatis voluntarie a se dimittit: tūc exinde inflatura supbie gignit/ et mēs tota erigit/ et inflat. Deuter. i. Tumētes supbia accēdistis in monte. Sūt enī quidā qui illū humorē diuitiarum quo deberent membra. i. pauperes nutrire/ vel alias per largitatem/ et elemosinā emittere/ volūt per avaritiam retinere/ et sic ex multiplicatiōe/ et retentione earum solent tumescere/ et cōtra alios supbire: quia se p; magnū. Difficile est vt supb⁹ nō sit/ qui dives est. Et cū ista possunt allegari contra quosdā: quibus pro certo vile est magnas curas/ et sollicitudines habere/ et plura mēbra. i. plures personas nutrire: q; scilicet quādo cura eorum diminuit/ et mēbra seu persone/ que suis diuitijs nutrebat fuerant/ adimūtur/ tunc ex retentione/ et accumulatione humorum. i. diuitiarum tumescunt/ et inflati hydropici. i. supbi sūt. Numeri. v. Inflato vētre cōpūtescat femur eius. Et hydropis generat vt cōmūter ex distemperatiā qualitatis in hepate/ ppter qd ex defectu virtutis digestivae superfluitates generant/ que p corp⁹ diffuse faciūt inflaturā. Et tali aut morbo distemperatiā gignitur: ita q; hydropicus quāto pl⁹ bibit/ tāto plus bibere delectat/ et etiam ratione indigestionis humorum tāto tumescit amplius/ et inflat. Est igitur hydropicus tumidus/ molli/ grauis/ ponderosus/ et sitibundus: ita q; vter talis morbo re tympani resonat repercussus. Sic vere quādo in hepate. i. in mente quattuor humores. i. quattuor affectiones distēperantur/ et deordinantur: tunc virtus digestiva/ scilicet discretio deficit/ et sic multiplex superfluitas vitiorum ibidē gignit/ et accedit: et ita fit ibi inflatura supbie/ sitis insatiabilis avaritiae/ mollities luxurie/ et pōderositas accidit: q; procul dubio talis hydropicus/ supbus scilicet vel avarus/ quāto pl⁹ de diuitijs et honorib⁹ solet acquirere et bibere/ tanto magis solet novos honores et diuitias resistere: q; videlicet honores et diuitie potate/ et acquisite/ mētē nō satiant/ sed potius ad alta acquirēda ipsam irritant/ et inuolant. Unde proverb. xxvij. Infernus perditio non implebitur: sic et oculi hominum insatiabiles.

Capitulum. xxij. de ictericia.

Ictericia est defecatio cutis in qualitate: et fit ex cholera superabundante et ebulliente: cū sanguine se permiscet/ et ipm inficente: et per mēbra se postea diffundente: et cutis infectionē seu auruginē inducente. Sunt autē tres species ictericie. Pro

cea scilicet: que fit ex infectione cholere citrine. Altridis/ que fit ex infectione cholere paline seu viridis. Nigra/ que fit ex infectione nigre seu etiā immaturalis. Sanguis enī a talibus humoribus in hepate corruptus/ et infectus/ ad exteriores partes corporis nutriendas mittit/ et scdm suam infectionem/ illas quas tūgit partes inficere comprobat. Sic pro certo sunt aliqui/ qui exterius in cute cōuersionis multipliciter sunt infecti. Nam aliquādo sunt croci. i. per fictā sanctitatem aurei. Aliquādo virides. i. per iuueniles cōditiones/ et per carnalitatem humidā. Aliquādo nigri. i. per totalem infamiam obfcuri/ et diuersimode sunt effecti. Nam quādo sanguis. i. affectio intus in hepate. i. in mente ex triplici cholera. i. triplici cōcupiscentia ebulliens efficitur: tūc necesse est q; cutis ad quā talis sanguis infectus mittit/ i. conuersatio que a tali affectione oritur/ corrumpat totaliter/ et fedetur: q; scilicet ex interioris infectione affectionis/ pcedit infectio cōuersionis/ et locutionis. Unde Hieronymus. sup. Ezech. iij. Pro signo interioris hōis sunt verba crispētia. Adnotab⁹ bus enī malicia monstrantur/ et mens luxuriosa clari nō valet/ quin exterioribus gestibus ostendat. Et si vis per istū sanguinē intelligi pcelatū/ officialem vel legatū/ qui ab hepate. i. a papa mittit ad diuersas corporis ecclesie partes pro mēbris. i. pro personis spiritualiter nutritis. Sed quid pro certo aliquādo contingit q; talis sanguis. i. talis infectio est vitis/ et corrupt⁹/ et sic partes ad quā mittit/ solet inficere et non nutrire: et suis malis/ et corruptis verbis/ et exemplis alios corrumpere/ et fedare. Adnotab⁹ et de hereticis/ et hypocritis predicatoribus potest dici/ qui alios nutrire mittunt/ quos tamen fedare/ et corrumpere nituntur. i. ad Lōm. xv. Lōriūnt bonos mores colloquia praua. Et quādo in felle foamē inferius clauduntur/ pars corporis inferioris vitiat. Et vide bene de felle. s. vltimo. Et ictericia que est exterior/ cutis infectio/ multe male cōditiones comitant/ q; scilicet talis patiens solet habere calorem in hepate/ sitim in ore/ dolorem in fronte/ et tinnitum in aure. Sic vere illi qui ictericia male cōuersionis sunt fedati: vt cōmūter calore luxurie inflantur/ siti avaritiae fatigant/ dolore inuide mulantur/ et tinnitu timoris/ desperationis/ et tristitie pte ceteris perturbant. Job. xv. Sonitus terroris semper in auribus impij. Et hemorrhoides sunt quinq; vene in posteriori parte corporis constitutae/ ad quas quādoq; natura mittit multas superfluitates/ que tunc quādoq; aperiantur/ et per ipsas corpus a dictis superfluitatibus liberat/ et a multis infirmitatibus preseruat. In istis tamen venis duo cōtingere solent: videlicet nimia retentio/ et excessiua euacuatio. Quādo enī iste superfluitates plus debito retinetur/ tūc grauedo capitis/ pallor/ faciei/ pōderositas renum/ et dispositio ad hydropisim/ phthysim/ mania/ et melancholiā generat. Quādo vero plus debito aperitur/ et euacuantur/ tūc ex tali fluxu corpus debilitat/ et passiones varie efficiunt. Per istas quinq; venas que sunt in posteriori parte corporis/ intelligo illos qui in gradu/ et statu vitio/ et infimo in ecclesia sunt positi/ scilicet simplices laicos et seculares: qui quinq; pro eo dicitur: q; quinq; sensib⁹. i. quinq; sensui appetitib⁹ gubernantur. Isti ergo sunt a deo specialiter ordinati ad superfluitates diuitiarum q; ad eos precipue mittuntur/ et que eis pte alisse abundantius conceduntur/ euacuandū/ et pauperibus p elemosinas erogandū. Sed quid/ pro certo isti quādoq; istas superfluitates diuitiarum retinent/ ipsasq; per largitatem non euacuant vt deberent: et ideo tunc multe infirmitates. i. multa vitia in eis generant/ et grauedo seu pōderositas pigritie/ sitis avaritiae/ pallor/ inhonestie/ apparentie/ hydropis/ seu inflatura supbie/ necnon mania/ et alienatio crudelitatis/ et seuitie/ occasione talium diuitiarum/ et superfluitatum tentari in eis produciuntur. Ideo bene dicit apłus. i. ad Tim. vj. q; radix omnium malorum est cupiditas. Et Eccl. v. dicitur q; diuitie aggregant in malum dñi sui. Quādoq; etiā accidit q; aliqui tales diuitiarum superfluitates exerceant per prodigalitatem emittit/ seque plus debito aliquādo aperit/ et nihil sibi retinent/ sed cuncta impudenter expēdunt/ et sic fit q; debilitas paupertatis in eis inducitur/ et multe etiam infirmitates peccatorum/ vtpote impatientia/ tristitia/ despectio/ furti etiam mudanum in ipsis aliquotiens generant. Eccl. xxvij. Propter inopiam multi deliquerunt.

Capitulum. xxiii. de renibus.

Renes/vesica/et pellicule ventris/multas infirmitates incurrunt. Et primo quidē sciēdū est/ut de alijs sciamus/q' lapides et arenule generantur quādoq' in renibus et vesica. Humores enī viscoli quādoq' in renibus prouocantur/vel in vesica puerorū per intemperatē calorem indurātur/et in lapidē vel arenam mutant. Per quos meatus renum/vel vesice ostium opilantur/ita q' urine transitus totaliter impeditur/vel saltem cū difficultate solēt aquā illam supfluatā dissillare. Charissimū per renes/ubi latet virtus venerea et p' vesicā ubi aggregat supfluitas aquea/intelligo humanā affectiōnem/que procul dubio quali inamam habet venerem voluptatem: que cōtinue aggregat vitiorū supfluitatē. Per lapidem vero intelligo obstinationē et per calorem concupiscētiē inhamationem. Dico ergo q' quādo in renibus et vesica affectiōnis et volūtatis humane/viscoli humores diuturne et delictariū abūdan/et dico scz quantū ad affectū et delectationem earūdem/ tunc procul dubio calor intente concupiscētiē et in lapidē obstinationis generat: et ipsos temporaliū et carnaliū affectus per malas cōsuetudines conglutinat et indurat: iuxta illud Job. xxxviii. In similitudinē lapidis durant aque. Sic ergo fit q' et renes et vesica. i. interiores affectiōnes claudunt/et vitiorū suorum supfluitates per confessionem emittunt p' talem lapideam obstinationē impediunt/vel saltem vix etiam guttatim/et cū difficultate maxima ipsa mingere/consistit et emittere dinoscuntur. Job. xx. Lū dulce fuerit in ore ipsius malū. abscedet illud sub lingua sua/parcet illi/et non derelinquet illud. Vel dic q' calor cupiditatis quādoq' humorem viscosē et carnalis affectiōnis per obstinationē et parcatitatis duritiā lapidificat et confringit: et sic meatus liberalitatis obturatur et claudunt/ita q' supfluitatē urine. i. supfluitatē diuitiarū erogari et mungi per elemosinas nō permittit: sicut patet de auarīs/qui vel ex toto nihil/et elemosinas erogant: vel si erogant/hoc guttatim/difficiliter/et cū dolore et displicētia illud solum. Lōtra quos dicit Seneca. l. iij. de beneficijs: ubi ait Ingratū est beneficium qd inter manus dantis diu hēlet/qd quis egre dimittere vult est/et sic dare. tanq' si eripere.

2. Tur. i. Lapides in renibus quādoq' gignuntur ex potu aque limose et arenose. Lapis autē iste sepius accidit pueris propter viscositatē humorū. Abulicribus autē aut raro aut nunq' accidit talis lapis: et hoc q' meatus habet largos/et q' multoties scz in mēstruis/purgant humores supfluos et corruptos. Sic vere lapis obstinationis et duritiē/qui ex aqua limosa prosperitatis et mūdane sapiētie aliquotiens gignitur in pueris. i. in viscosis et carnalibus plūijs in alijs generat. Abulieres autē. i. simplices/qui cōsistētiē meatus largos habent: ita q' supflua vitiorū libere et sepe per confessionem emittit et purgat/obstinationis lapidē nō incurrūt: sed per cōfessionem et penitētiā ad deum facilliter se conuertūt. Luce. xxi. Non relinquet lapis super lapidē/qui nō destruitur. Lapis qui ex viscosis humoribus gignitur/facillius dissoluit/et ille qui ex arenulis generatur. Sic vere ille lapis. i. illa mentis obstinata duritia facill' potest frangi/quā viscositas carnalitatis inducit q' illa quam arena diuitiarū efficit: q' procul dubio carnales et luxuriosi facillius per cōtentionem dissoluitur/et illi qui per auaritiā indurant. Job. xxiij. Lapis sol' calore in es vertit. Lū lapides aliquotiens/ut dictū est/ in renibus generantur hoc est verum/q' si reniculus dexter lapidē habeat/ pes dexter et cora facillius supēit/aut dormitat. Duo reniculi intellectum et volūtatē designant. Intellect' enī est dexter/q' magis recta supēcit. volūtas vero est sinister: q' sepe ad simplicitatē vitiorum tendit. Duo autem pedes significāt duplicem vitam/ cōtēplatiuam scz que est dextera/et que pertinet ad intellectu et actiuam/que est sinistra: et que principaliter pertinet ad affectū. Lapis vero duritiā obstinationis designat/que nunc in intellectu/ scz saltem pro vero accipiendo vero in affectu/ scz malum pro bono obliuiscit eligendo generatur/et inhabitat. Alerū est igitur istud/ q' quorūdam lapis obstinationis erroris/et malitiē in reniculo dextero. i. in intellectu gignit: pes dexter. i. vita cōtēplatiua obdormit/deficit/et sopit. Si vero in sinistro rene. i.

in affectu et volūtatē/obstinationē lapidea fuerit/ tunc sinister pes. i. vita actiua in hoīe deficiet et stupebit. Ideo bene est necessariū hominī q' per dei et angelorū seu prelatorū adiutorium defendat. ne per talem obstinationis lapidē intellectus et affectus ipsius illudat: iuxta illud psal. In manibus portabit te/ ne forte offēdas ad lapidē pedem tuum.

In vesica accidit passio ex defectu contentiue virtutis/ scilicet inuolūtaria emissio urine. Quādo enī virtus contentiua est debilis/ calorq' naturalis in renibus est fortis/ tūc p' certo ratione caloris fit in renibus magna humorū attractio/ et ratione cōtēntiue/ que est debilis/ fit illius inuolūtaria emissio. ad qd etiam facit quādoq' relaxatio nervorū in collo vesice/ quādoq' etiam somni profunditas: sicut patet in pueris/ qui dormiendo in lecto mingunt. Talem autem infirmitatē patientes sepe solent sentire/ et vix aqua deiderium satiare. Per istam infirmitatē possum intelligere vitii prodigalitatē: q' scilicet quidā sunt qui ratione caloris et ardoris nō cessant humores diuitiarū attrahere: q' tamē virtutem contentiua. i. pudētiā ipsas cōseruandi nō habent/ solent eas per prodigalitatē emittere/ nec ad necessitatem de ipsis aliquid retinere: sed potius per auaritiā cōtinue sentire et ardescere/ et quantum per prodigalitatē emittunt/ tantum volūt iterum bibere et haurire/ et sepe per auaritiā famelicare et sentire. Isa. v. Stultitudo eorū sicut exaruit. Vel dic q' per tales patientes intelliguntur homines incoherētes et leues/ et in suis operib' dissoluti/ quibus ppter malas cōsuetudines et habitus/ quasi inuolūtaria accidit vitiorū cursus et fluxus. Virtus enī cōtēntiua. i. rēpērantia: in talibus deficit/ calor vero concupiscētiē in talib' cōualēcit/ et ideo ab ipsis nō cessat vīna et supfluitas vitiorū fluere/ et dato q' rationi eorū non placeat/ ab ipsis nihilominus emanare. Ad Roma. viij. Velle adiacet mihi/ perficere autem bonum nō inuenio. Vel dic q' ista supfluitas significat superflua verba/ q' scz quidā sunt q' ea nō valent retinere: sed quasi inuolūtaria vident ipsa cōtinue emittere/ nec ab eis abstinere. Circa illas partes corporis accidit qñs quedā infirmitas que dicit hernia/ que nihil aliud est q' ruptura vntus pellicis/ que siphach a medicis dicitur/ que iter mēbra nutritiua et generatiua collocatur. Cirgit enī illam pellem/ vel ex nimio corporis conatu/ sicut fit in lucta/ vel palēstra/ vel in clamore et cantu rumpi/ vel ex interiori calore liquefiert et relaxari/ et sic inferius ad locum testis descendere: infirmitatē non modicam generare. Per talem rupturam potest intelligi vitium discordiē: q' pro certo discordia nihil est aliud q' quedam ruptio et diuisio tele seu pellicule charitatis. Et procul dubio ista quādoq' accidit ex calore interioris cupiditatis. Aliquando ex clamore exterioris iniuriōse rixositatis. Aliquādo ex lucta cōtentionis et cōtrarietatis. Hec enī omnia solent charitatem et amicitia rumpere/ et diuisione discordiē/ dolorēq' iracundiē generare. Isere. v. Confregerunt iugum/ ruperunt vincula.

Capitulum. xxiii. de gutta.

Gutta vulgo. i. morbus articularis/ est infirmitas in iuncturis mēbrorum cōiungēs et ibidem dolor inferens et inducēs. Diuidit gutta in tres species: chragra. i. que habet fieri i digiti et manib'. Ichiadē/ vulgo sciaticā/ que habet fieri in coris atq' cruribus. Podagram/ que habet fieri in talis atq' pedibus. Fit autem hec infirmitas ex humoribus ad nervos et ad iuncturas cōfluentibus/ et se ibidem inuiscantibus/ et sic per cōsequens motum impediētib' et dolore inducētib'. Chragra ligat et cōtrahit manus ne aperiantur/ sciatica ligat crura ne sine dolore flectantur. Podagra vero ligat pedes ne motu volūtario inqueantur. Talis triplex gutta videtur mihi significare triplicē concupiscētiā humanā/ scz concupiscētiā carnis/ concupiscētiā oculorū et supbiā vite. hoc est dictu/ luxuriā/ auaritiā/ et superbiā/ que scilicet in iuncturis cordis ex humoribus supfluat affectiōnem gignit: ita q' ab ipsis dolor et remosus cōtentionis causatur/ et motus bonorū operum impedit. Chragra ergo est auaritiā: que ligat manus ne aperiant ad largiētiā/ ipsa scz claudat et contrahit per parcatatem/ debeat melior et gibbolas facit per infamē vitiatē: q' scilicet manus. i. opera talia sunt turpia et infamia. Impossibiles etiā et arti-

das ipsas efficit per indevotionis siccitatem. Matth. xli. Erat ibi homo manu habens aridam. Item sciatica est in perbia. Ista est em illa infirmitas que non permittit crura cordis per humilitatem flectere, imo ipsa solet in rigiditate et auferitate perinde vertere. Deuter. xxxviii. Percutiat te deus vice pessimo in genibus et in finis. Item podagra significat luxuriam. Ista est em infirmitas pedum spiritualium. Lascivium quos scilicet inflammat per concupiscentiam et pedum etiam corporalium. I. gressuum quorum scilicet actus tollit per pigritiam. Ideo dicitur de talibus tam avaris quam luxuriosis dicitur in psal. adrianus habent et non palpabunt pedes habent et non ambulabunt. **¶** Podagra seu gutta pedum gignit in suavitatem viciis quibus parum se exercitant et a supfluitatibus corpora non emendant. Sit etiam in actus carnis frequentantibus et hoc propter fluxum et motum humorum. Et inde est quod eunuchi et castrati nullatenus podagrizantur: similiter nec pueri qui similiter nec coeunt nec etiam mulieres que multipliciter se expurgant. Unde leproscratas. Adulteros non podagrizant nisi forte menstrua defecerint. Sic vere podagra pigritie torporis et desidie illis accidit quod laute deliciose et quiete volunt vivere et manere actibus carnis et luxurie ipsi dicitur exercere. Sunt tamen tria genera personarum quod istud vitium non incurrit. I. pueri. I. simplices et innocentes castrati. I. casti et continent mulieres. I. pueri tenent atque demerent dum tamen libenter se purgant. I. dum velint esse facilius contentes et menstrua. I. vitia per confessionem expellentes. **¶** Alii cet pedes podagrizant patiantur propter humores qui illuc fluxunt: parum tamen infirmari vel tumescere comprobant: et hoc pro eo quod carne. I. nervis nudati sunt. Sic vere pauperes qui per pedes intelliguntur podagrizant peccati et pigritie fluxus luxurie aliquotiens possunt pati: verum tamen infirmari superbie parum impediunt pro eo quod carne bonorum temporalium denudantur.

Capitulum. xxv. de apostemate.

Apostema scilicet Constantini est supfluentium humorum in aliquo membro collectio putrefactione faciens et tumor. Sit autem apostema hoc modo. Humores cum quantitate peccatorum et plus debito abundantes a calore consumuntur vel a virtute expelli non valentes in coacantur: humorum recipiuntur ibique putrescunt et coarumpuntur. Et sicut in furno pasta posita ab igne desiccatur et in supflie crustulam quandam recipit sub qua later: sic talis humor re collectus propter violentiam caloris quandam duram crustulam sibi facit sub qua putridus humor absconditur ibi tumet et includitur et velatur: ita quod talis humor sic aggregatus et tumens apostema sicut dicitur est nuncupatur. Apostema potest significare peccatum in genere quod semper comitatur humor et tumor et dolor: quod in omni peccato est dare humorem affectionis quod per malam intentionem corrumpitur: tumorem elationis quo mens contra deum erigitur: dolorem remorsus et redargutio nris quo mens per synderesim mordetur atque pungitur. Ideo de peccato generaliter potest dici illud Eccl. i. Non est in ea sanitas sed in aia peccatrice: quod ergo respondet. Ulcus et liuor et plaga tumens. Sit em apostema peccati tali modo. Multiplicatio em humorum. I. affectionum et cogitationum malarum vanarum et supfluarum quandoque in concavitate cordis recolligitur: et quia a calore contritionis vel charitatis non consumuntur: quod etiam a virtute expulsiua. I. a confessione non eiciuntur: ideo tandem per malos consensum putrescunt et in apostema peccati mortalis convertuntur: quod videlicet tria peccata. I. metis corruptio. I. cordis elatio et conscientie remorsio comitantur. Sed quidam procul dubio isti humores corruptionis et absconditis sibi faciunt sub qua semper latere volunt et sub qua pie verecundia consistendi ne appareat se abscondit. Generale est em quod peccati postquam consummatum fuerit excusationes et latibula sibi querat et pie verecundia quantum potest secretis se abscondat contra quod facit illud Prover. xxviii. Qui abscondit scelera sua non diriget in terra: qui autem confessus fuerit et dimiserit ea misericordiam consequetur. **¶** Apostema quodque sic habet fieri: quod membra nobiliora fortiora et superiora solent humores supfluos a se rejicere et ipsos ad alia membra ignobiliora debiliora et inferiora mittere ipsosque talibus humoribus penetrare et im-

bueri et ibi apostema cum se expedire nequeat generare seque de malis humoribus liberare et membra que ipsos retinere vel expellere non pueat onerare. Ista possunt allegari contra superiores nobiles et potentes qui non cessant opprimere et gravare subditos inferiores et alios impotentes. Ibi em dicit scriptura quod unusquisque onus suum portabit hoc tamen isti non solent facere: immo apostemata in membra solent ad alios mittere et eos in istis que ipsi portare debuerant opprimere et gravare: et cum se defendere nequeant apostemata ipsorum maiorum et superiorum oportet eos tollere et eorum gravamina sustinere. Istud ipsialiter potest allegari contra illos qui subditos exactores faciunt: loco sui ipsos fidelitatem ponunt: sic fit quod eos incurere apostemata permittunt: sic onus quod illi portare debuerant isti tollunt. **¶** Item v. Patres nostri peccaverunt et non sunt et nos iniquitates eorum portauimus. Et dicit quod quando a superioribus nobilibus et distioribus supfluit humorum. I. defectum et malorum exemplorum consiliorum et documentorum ad inferiores et debiliores mittunt: quandoque ipsa pie debilitate virtutis reijcere nequeunt: sed potius retinet et recipiunt: sic et inde apostemata vitiorum incurrit: et quandoque mortis perpetui percipit et acquirit. **¶** Item xviii. Patres nostri comederunt vum acerbum: dentes filiorum obfupescunt. **¶** Apostema quantum habet fieri propter largitatem meatuum per quos humores facilius solent fluere. Quodque propter liquiditatem humorum qui facilius solent currere: et in aliquo membro se recludere et arctare ibique putrefieri et in apostema se convertere et mutare. Sic vere apostema peccati mortalis solent fieri ex duobus: scilicet ex largitate meatuum per quos humores exposita ad peccandum vel ex latitudine meatuum. I. sensuum qui sunt nimis aperti ad delectabilia hauriendum. Item ex humorum. I. affectuum fluxibili et inconstanti liquiditate que sunt habiles ut ad peccata facilius fluant et ut per mala consuetudinem se costringant et in apostema aliquid mortalis criminis se covertant. Job. xxxviii. In similitudinem lapidis durant aque et supflie abyssi costringuntur. **¶** Nihil aliud est dictum nisi quod aque et fluxibiles affectiones in peccati mortale per malas consuetudines indurantur. **¶** Aliquando sunt apostemata corosiva ex materia viscosa sicut est nolitmetangere: quod est apostema in facie cancer lupus et crispelas. Ista sunt enim apostemata que carnes et nervos corrodunt: membris cui insident deponunt et consumunt: que postquam in membro radicata fuerint vit aut nunquam amplius tolli possunt. Sic vere in corpore ecclesie in diversis membris partibus statibus et collegiis quandoque generatur apostemata. I. homines tumidi et supbi qui quandoque sunt per crudelitatem et rapinam corosivi quod membra cui insident. I. locus et patria collegium vel ecclesia in qua manent ab ipsis vastatur et consumitur: carne et nervis. I. bonis temporalibus exterioribus denudatur. Ipsi ergo denunciantur nolitmetangere: quod pro certo ipsi nullo modo volunt tangi corrigi vel reprehendi: quin immo ad modum illius in firmitatis ex tactu correctionis solent amplius irritari. Preterea em per predicatorum istos sepe intactos et impunitos denunciant: eo quod ex talibus irritant et amplius quam antea mali sunt. Iudic. xlii. Apud eius non tanget nouacula. Ideo bene figurantur isti in illis prelati et predicatoribus de quibus dicitur Numer. xvi. Recedite a tabernaculis hominum: nolite tangere quod ad eos pertinet. Et dicit ibidem quod illi qui tangi sunt prohibiti a terra penitus sunt absorpti ad denotandum quod tales iniqui qui indigni sunt ut tangantur in presenti vel puniantur a terra. I. ab inferno sorbentur finaliter et vorantur. Item isti dicuntur cancer: quod sicut illa infirmitas que dicitur cancer plures habet pedes brachia seu partes ita quod paulatim serpit et per corporis latitudinem se diffundit: sic tales raptores paulatim solent crescere et serpere et undique brachia sua extendere et partes vicinas rodere et acquirere: quousque totam patriam potuerint usurpare. **¶** Item. **¶** Extendebant cherubin alas suas. Item isti dicuntur lupus: quod publice finaliter solent rapere. Dicitur etiam crispelas. I. facer ignis per antiphasim: quod omnia solent affigere et corroborare: et quod mox ignis nihil potest eis sufficere. Propter hoc. Item. Item autem nunquam dicit sufficit. Tales ergo ex quo afflicti fuerint in ueterati ad penitentiam aut nunquam possunt

Cap. XXV. De Apostemate. Fo. LV.

sunt eradicari nec a sua malitia imitari. *Eccl. xlii.* Ignis eorum non exstinguet. Uel si vis dic q talia apostemata significat detractores / qui mēbra quibus adherēt. i. locios cum quib⁹ manent / solent corrodere / et eos cum dentib⁹. i. cum verbis detractois et iniuriatōis infestare. *Et pcul dubio isti dicuntur nolintetangere* : qz isti nullo modo volūt corrigi / seu tangi. *Proverb. xv.* Non amat pestilens eū qui se corripit. Dicunt cancer / qz occulte solent serpere / et detrāhere : qz sicut dicit *Eccl. x.* Isti sunt sicut serpens : qui mor det in abscondito. Dicuntur etiā lupus : qz etiā publice quādoqz solent morderē. Dicunt in super ignis : qz in se per malitiam / et inuidiam solent ardere / et alios affligere et nocere. *Job. xxi.* Ignis est vlt⁹ ad fundamentū deuorās. Uel dic q ista quattuor apostemata / sunt quattuor vitia corrosiua : et tam sui qz alioz multipliciter afflictiua. Primum est superbia. Ista est nolintetangere : qz supbi nullum reputant dīgnū qui eos associet / et tangat. Secundū est inuidia : qz ista est q moie cācri occulte serpit / et rodit. Tertiū est iracūdia / et discordia seu seuitia : qz ista moie lupi publice ledit / et furit. Quarta est auaritia : qz ista moie ignis oīa cōsumit / et viti et quāto plura acceperit / plus excrescit. *Et ista quattuor si gurant* libere. *rv. vbi dñs minatur peccatorib⁹* / qz ipse inducet sup eos quattuor species. i. volatilia celi : ecce supbia qz solet se erigere. Gladiū ad occidēdum : ecce inuidia que solet pigere. Bestias ad deuorandū : ecce iracūdia que solet fure. Canes ad lacerandū : ecce auaritia que moie canis insatiabiliter solet acquirere : et pauperes lacerare / et affligere. *Eccl. vi.* Canes impudētissimi nesciunt saturitatē.

¶ *Fistula est apostema qd non est corrosiū : sed potius putrefactiū et corruptiū.* Dicit autem fistula : eo q ad modū fistule est interius concaua : exterius vero foramina habet arcta. Contingit etiā fistula quādoqz ex vulnere male custodito : qd interius sanie inficitur : vnde nutritiū a duentēs in saniem cōmūtatur : et dato q exterior superficies aliquādo claudat / et solidetur / cito tamen iterum rumpit : et non solum vnum foramen : sed plura circa eam aperit : et sic pro vno officio obstruēdo tria vel quattuor renascunt. Talis fistula videt⁹ pprie esse pēti luxurie / qd. i. ex vulnere cōtatiōis male custodito / et incaute curato / quādoqz solet fieri : quia. i. hui⁹ moie carnalis affectiōis ibi p malum cōsensum solet putrefieri / et fistula luxurie generari : que pprie fistula dicit⁹ : qz sub cure excusationū latet / et celat⁹ ita q magna / imo maxima est inter⁹ / vbi modica exterius estimatur : sicut est in hypocrisis. An tamen est verū q ista infirmitas nunqz ex toto potest celari : quia pro certo dato q foramen operiat⁹ / et manifestatio ipsius aliquoties ab hypocrisis obstruat⁹ : ita q eorum curis / et cōuersatio sana / et integra videat⁹ : finaliter tamen solet iterū aperiri / et non solū p vnum foramen. i. nō solū p vnu malū opus / sed p plura luxuria eoz que primū latuerat / reuelari. Ista est etiā pēti luxurie ppletas : qz vbi magis latere credit⁹ : eo magis aliquotiens publicat⁹. Ideo David de peccato sue luxurie in Bersabee dictū est. *ij. Re gū. xxi.* Tu fecisti illud abscondite / ego vero faciam verbum istud in conspectu oīs israel. et in conspectu solis. Uel dic q quando fistula luxurie inualuerit / vix potest ampl⁹ sanari : immo multa foramina. i. multa ipsius opera / et genera / solēt circa eam generari : et exterius p multa officia propalari.

¶ *Sūt aliqua apostemata venenosa sicut anthrax / et crisi pelas.* Anthrax etiā a cōstantino carbūculus dicit⁹ : qz vix sicut carbo. An tamen est aduertēdū q in apostemate cui⁹ materia est venenosa et furiosa / nō est vtrū repercutiū / sed pot⁹ mitigatiū / remoluitiū / dissolutiū / apertiū : ne forte materia venenosa ad interiora mēbra ppusha / malus et grau⁹ inferat nocumētū. *Est etiā in talib⁹ venenosis anthracibus theriaca apponenda* : et cū vtro calido offerenda / et si corpus patiat⁹ ante omnia est febrotomia faciēda. Theriaca em illam venenosam materiam ita cōsumit / et desiccāt / qz cā homo pro libito puluerizat. Sic vere quando homo parit carbūculum vel carbonem. i. furoris / et iracūdie actualem molestiā et ardorem / vix pote quando homo est in ipso ardore turbationis vel tentationis / nunqz est vrendū circa eū repercutiū. i. verbis duris / et reprehensiuis : tunc enī nūqz hoc pficere : quāto interiora mēbra. i. cor et mētem grauius lederet / et turbaret / et ad faciēda dete

rius irritaret : iuxta illud *Eccl. viij.* Nō incēdas carbones peccatorum / arguens eos. Quia tales igitur procedendū est caute / cum verbis / et operibus dulcibus / mansuetis. et lenitiuis / conlatiuis / et mitigatiuis / ipsos. i. dulciter ad dissolutionem cōtentionis / et apertionē cōfessionis inducēdo / et theriaca verbi dei circa ipm salubriter apponēdo : qz breuiter sicut dicit *Proverb. xv.* Responso mollis frāgit iram : sermo durus excitat furorē. Aliqua sunt apostemata ita infectiua / et corrosiua / q per medicinas vix aut nunqz curantur / et in talibus est necesse q ignis / et combustio apponant⁹ / vlt etiā q mēbrum in quo est / per chirurgiā abicindat. Adde hinc est em particulam corporis perdere / qz totum corpus periculo subiicere. Sic vere in ecclesia sunt multi ita in se venenati / et alijs venenosi / q ad eoz curationem nihil penitus valet correctionis vel redargutiōis medicina / nec seueritatis aliqua disciplina. *Hier. ij.* Frustra percussisti filios tuos / disciplina non receperunt. Quid igit⁹ ? Procul dubio contra tales necesse est per ignē et ferrum pcedere / ipsosqz igni et combustioni exponere (sicut fit de hereticis) et ferro etiam a corpore ecclesie pscindere / ne forte possint alijs periculi causa esse. Ecclesie em / prelato / patrie / collegio / vlt detur loqui saluato : cum dicit *Matth. v.* Expedi tibi vt pereat vnum mēbrum tuorū qz totū corpus eat in gehennam. In corpore accidūt multe infirmitates que apostematum similitudinem gerunt : sicut sunt vlcera / fistule / scabies / et impetigo. Sunt igit⁹ vlcera quedam vesicule que ex intercutaneo humore inuicē congregato oriūtur / et vix nature de interiorib⁹ ad exteriora attrahūtur : per que tumor / puritū / et titillatio generatur / et cum rupta fuerint / et aperta / ipsius cutis superficies defecatur. Si vero cōcausa fuerint / significant lepram et minantur. Talia vlcera / peccata venalia designat⁹ / que scz nō ex profundo cordis proueniūt / sed solum in cute. i. in superficie cōuersationis / et humoribus intercutaneis. i. ex quādā assufectione exteriori / et leulibus morib⁹ se dilatāt. Ista tamē magna sēritū nocumēta / qz pro certo ex talibus vlcerib⁹ venaliū peccatorū generat⁹ puritū carnalis delectationis / tumor supbie / et elationis / feditas inhoneste cōuersationis : et quādo vltra debitū abūdāt / et puerit⁹ / signa sunt latētis i corde lepre peccati mortalis / et corruptionis. *Exo. ix.* Erūt in hominib⁹ / et in iumentis vlcera / et vesice. Pusule sunt ille vesicule puerorū / q variolę nūcupant. De corruptione em mēstrualis sanguinis / a quo puer suū sumplit in vtero nutrimentū / dicitur tales pusule virtute expulsiua ipsius nature proumpere / et ideo future sanitatis solent / vt dicit medic⁹ / signū esse : quāto nō nisi exterius talis materia proumpere / future lepre periculum designaret. Repercutienda ergo non est talis pusula rum materia / sed potius caute exterius attrahenda / ne forte si ab exitu prohiberet / morbus exinde grauior oriretur. Sic vere dico q ex ipso sanguine mēstruali. i. ex ipsa carnis / et sanguinis naturali affectione / et infectione (ex qua trahimus originem) generantur in nobis pusule venalium peccatorū / que. i. quādo natura. i. discreta ratio exterius per confessionē elicit / sanitatis future in aīa signū gerit : qz pro certo illam cōsciētiam sanam debemus dicere / que etiam venalia p cōfessionē solet libet⁹ elicere / et fugare. Ecōtra autē nisi ista per cōfessionem pellātur / lepre peccati mortalis periculum prestant⁹ : qz. i. nisi venalia per cōfessionem exant / facilliter in lepram mortalis criminis se cōmūtant / et propterea talis materia nō est repercutienda / nec ab exitu cōfessionis impediēda / sed per cōfessionem exterius extrahēda / ne forte prout dictū est / exinde sequat⁹ culpe mortalis grauis infirmitas / et horreda. Ideo bene dicit *Augu. li. de decē chordis.* Nō negligat venalia qz minia : sed timeatis pot⁹ qz plurima : arene enī / pulueres / et pluuie gutte nocent / et ideo timēda est ruina multitudinis / etsi nō magnitudinis. Nutrix summe debet cauere ne aperiat pusulas puerorū. Si em ante tēpus rumpantur / in cute remanēt deformes / et perpetue cicatrices. Sic vere prelatus vel corrector bene debet cauere ne pusulas puerorū. i. defectus et vitia subditorū incaute aperiat / et reuelat : nam dato q infirmitas peccati seu pusula recederet / cicatrix tamē perpetue infamie in ipsis remaneret / si ipsas incaute alijs aperiret. *Apo. ix.* Aperuit puteū abyssi / et exiuit fumus. *22*

Cap. XXVI. Lib. III. De Lepa.

scilicet quando puteus vitiorum aperit et detegitur fumus infamie sequit; qui vix amplius tollitur vel sanatur. ¶ Scabies etiam sub nomine apostematū potest poni. Sit autem scabies ex corruptis humoribus intercutaneis quos scintura mittit ad exteriora vt mundificet interiora. Humores ergo qui subtiles sunt et liquidi facilliter fumo et sudore soluntur: grossi vero sub cute remanent; et in scabiem postea cōuertuntur. Sic vere calor concupiscentie humores affectionū malarum et corruptarū exteriori ad cutem cōuertantur elicit; et scabiem malorum exemploz introducit. ¶ Et dic q de humoribus corruptis. i. de peccatis interiorib; natura. i. ratio discreta infēdit mundificare mētem et interiora: et ideo ipsa semp nititur per cōfessionem trahere ad exteriora. ¶ Leuitamē sepe fit q humores subtiles. i. culpe leues dissoluntur et cōfidentur: grosse vero et enomies abscōduntur et recluduntur sub cute. ¶ Inter q in corde celatur et retinētur: et scabiem et sanem infectionis et puriginē male delectationis in cute. i. in cōuertationis superficie finaliter operant. Et sicut scabies ex vitio splenis quādoq; solet fieri q vir aut nunq; potest inueterata sanari: sic ex splene vbi est sedes melācholice. i. ex desperatōe et tristitia melācholice quādoq; species peccati gignitur que vix sanatur amplius aut curat. ¶ Hēre. re. xxx. Inianabilis ē dolor tu; pessima plaga tua. De scabie inquam sumit pro tinea capitis vnde. s. de infirmitatibus capitis circa finem. ¶ Imperigo est quedā cutis minutissima serpigio ex cholericā et ignea materia procedēs et puritū et serpiginem introducens. Ista etiā serpigio dicitur: quia scz per mēbra serpit et diffundit. Delectabilis autē est ista serpigio quādo fricatur seu scalpitur sed postea in finem dolor et coctio introducit. Ista passio potest significare puritū et appetitū luxurie quā scilicet introducit et pficit cholera. i. ardor carnalis concupiscentie. Ista etiā imperigo dicit: q mētem semp solet impetere et inuadere. Serpigio nominat: q per mēbra corporis solet serpere et discurrere et ista quādo scalpitur et perficitur solet delectationem facere et inducere: in fine tamen coctionem et dolorem remouens et dissipentē solet in cōsuetudine causare et in inferno afflictionem perpetuā generare: q scilicet sicut dicit August. ad hōmē taneum est qd delectat eternum vero qd cruciat. Prouer. xliij. Extrema gaudij luctus occupat.

Capitulum. xxvj. de lepra.

Lepa est vniuersalis mēbrorum corruptio que in vasis corporis. i. in venis/neruis/artērib; cōcauitatibus cordis et hepatis et alijs similibus incipit: in mēbris vero et extra vasa perficitur et cōplet. Corruptio em̄ humore nutrimentali in vasis interioribus restat vt facilliter cōrumpantur mēbra: q ex ipsis humorib; nutriantur: q ex ipsa corruptione humorum corpus cum mēbris oibus cōrumpat: que quidē vniuersalis corruptio lepra generaliter notat. Sic vere quādoq; accidit q interior in vasis cordis et conscientie fit corruptio humorū. i. cogitationū et affectionū: iuxta illud Sopho. liij. Diluculo surgētes cōrumpunt omnes cogitationes suas. Et tunc procul dubio necesse est q mēbra exteriora. i. mores exteriores inficiantur et q scdm corruptionem interiorum exterior cōuertatō et operatio cōrumpant: que scz ab ipsis interioribus nutrimentū seu principij foriunt: q pro certo statim vbi corrupta est interior intentio et affectio cōrumpitur conuersatio et operatio: et sic lepra pēti q fuerat specialis/efficitur vniuersalis et generalis. Prouer. xxv. Fons turbatus pede/et vena corrupta iustus cadens corā impio. Sic sic diceret q corrupta vena cōscientie/ necesse est q corā impio diabolo cadat et deficiat rectitudo totius moris iustitie. ¶ Et dic q iste vena sunt religio/pietati/predicatores et doctores in quibus dicit esse fons gratie/clementie et bone affectionis et scientie pro mēbris. i. pro exterioribus secularibus nutrimentis. Sed pro certo sepe fit q in istis corruptis generaliter talis humor. i. affectio per delectationes/gratia per peccata mortalia/clementia per auaritiā/scientia per heresim vel per ignorantia. Sic igit fit q talibus humoribus nutrimentalibus corruptis/mēbra. i. seculares et subditi qui ab ipsis nutrimenta predicta sumunt eorum malis exemplis et doctrinis cōrumpantur et lepra diuini criminis imbutant: q pro certo pēti et corruptio

ecclesiasticorum est generalis infectio singulorum. Hēre. xliij. ¶ Et prophetis hierusalē egressa est pollutio sup omnē terrā. ¶ Lepa quattuor sunt genera / scdm q quattuor humores diuersimode cōrumpunt. scilicet elephantina/ que generatur ex corruptione melancholice: elephas em̄ est animal melancholicū. Item alopecia que fit ex corrupto sanguine. et dicitur ab alopi/ qd est vulpes: q scilicet talis leprosus more vulpis pilos deponit. Item ophthalmis seu serpentina/ que fit ex corrupto phlegmate: sic dicta eo q talis patiens more serpentis pellem deponit et pōt. Item leonina/ que fit ex cholera rubra corrupta: sic dicta eo q more leonis omnia deuorat et cōsumit. ¶ Per istas quattuor species lepe/ possum intelligere quattuor species mortalium peccatorū. i. auaritiā/luxuriā/maltitiā et supbiā. Auaritia em̄ est lepra melancholica et elephantina: q. scilicet cōcomitari solet melancholia corrupta. i. tristitia et sollicitudo et elephantina terrestres/ grauitas/ infirmitas/ et grossitudo: q procul dubio auaritia more elephantis sunt inflexibiles ad pietatem/ sunt grossi/ graues et inclinati ad terrenā facultatem et sunt melancholici et tristes per sollicitudinē et anxietatē: q sicut dicitur Esai. v. Saturatus diuiti; nō sinit ēē dormire. Seneca em̄ dicit q nullus pōt esse simul diues et felix. Luxuria est lepra ophthalmis vel serpentina: q scilicet ista est que a sanguine nascitur/ et que more serpentis pellem bone et honeste cōuertationis pie cunctis vitijs spoliāt et per quā sicut per serpentē venenum et infectio ad alios deuiait: q sicut dicitur Numeri. xix. Quicquid tingerit immundus/ immundū faciet. Maltitia est lepra vulpina seu alopecia/ que scz a corruptione phlegmatis. i. a puerilitate fragilis et fluxibilis affectionis pcedit et que more vulpis fallaciter incedit: ita q pilos. i. amicos sibi adherentes perdit et nudus sine amicis existit. Maltitiosi em̄ et pātores nunq; amicum inueniūt pro eo q nulli fidē custodiunt/ sed oēs potius decipiunt atq; pōtunt. Unde et Esai. xxi. Quatuor non erit amicus. Supbia est lepra leonina/ q scz a rubra cholera/ que est humor ceteris leuior. i. a leuitate mentis oritur/ et p ipsam sicut p leonem animal supbiū/ circūfascientes alij deuorantur. Et breuiter ista sunt vera q auari sunt hodie magni in diuitijs et inflexibiles ad misericordiā et elephantes. Luxuriosi alios inficiunt vt serpentes. Maltitiosi alios decipiūt sicut vulpes. Superbi vero alios cruciant et deuorant vt leones. Et ideo tales quadruplices peccatores figurari possunt. i. iij. Reg. viij. vbi dicitur q quattuor viri leprosi famelicij transierunt de porta samarie ad castra syrie/ vbi scz intrātes tabernacula inuenerunt copiam bonorum/ et biberunt et comederunt et aurū et argentum et vestes tulerunt et absconderunt. Samaria q interpretatur custodiēs dñm. significat ecclesiā vel gratiā: in qua et per quā dñs custoditur. Syria vero que interpretatur humectat/ significat mūdum: qui scilicet per imbuitionem vitijs totus est madidus et humectus. Sic ergo fit q quattuor leprosi. i. quattuor genera predicta hominū spiritualiter leprosi et pētores. i. auari/ luxuriosi/ maltitiosi/ et supbi/ samaria. i. diluina gratiā et ecclesiā deserunt et cōtēdunt et ad castra syrie. i. ad statum mūdū pro posse transfugunt et accedunt: vbi quādoq; bonorum terrenorum copiam inueniunt et acquirunt et ad comedendū et bibendū et ad aurū et argentum abscondendū et thesaurizandū intendunt. ¶ Quatuor. In dieb; hellis erat multi leprosi in israel. ¶ Lepa profos multa in cōmoda cōmātur. In istis em̄ caro cōpūtur/ oculi scintillant/ palpebre rotundantur/ nares angustantur et cōtrahuntur/ vox rauca efficitur/ crura infensibilitate grauatur/ digitis curuatur/ cutis et carnis superficie vinctuosa intāt fit/ q aqua superflua nō adheret/ sed dilabitur: et inficitur intantum q elius fetore alij cōrumpuntur/ musculi cōsumuntur: et tota cutis superficies maculis deprauatur/ et etiā ipsa leprosi facies pustulosa et immunditjs deturpatur/ pilis denudat/ pediculis et veribus molestatur/ cutis scidit et diluidit/ et squamositatē et serpigine sordidat et breuiter/ tanta est leprosi corruptio/ q cohabitantes cōrumpit et inficit: quāto etiam leprosi efficiunt nā filius q filia q ab eo generantur: quapropter necesse est vt leprosi a sanorum cōsortijs separantur et vt soli et solitarij recludantur. ¶ Per talem leprosum possum intelligere peccatōē et maiorem illi cuius natura. i. vita ex toto est vitiosa/ fetida et cor

Cap. XXVII. De Veneno. Fo. LVI.

rupta: q̄ pcul dubio tales leprosi. I. huiusmodi peccatores multos patiunt defectus: et ab alijs cognoscuntur per multiples malos actus. Ipsi enim habent carnem corruptam per luxurie fedatē: cutem etiam cōuersationis ita vinctu: iam et pinguem per carnalitatem: q̄ nulla aqua doctrine vel gratie potest eis adhibere: quinimo ipsam solent cōtēnere et reijcere. per obstinationis peruersitatem: q̄. I. luxuriosi sunt illi in q̄bus nimis p̄ficiat verbum dei. Eccl. xxi. Verbum sapiens quodcūq̄ audierit: scilicet laudabit: et ad se adiciet. Auduit luxuriosus: et displicebat ei: et p̄ieter illud post tergum suū. Culi etiam taliū scintillat p̄ luxuriosos et impudicos aspectus. Rofudi etiam: clausi p̄ paruū sunt: p̄ igno- rantie defectus. Ij. p̄c. ij. Oculos habentes plenos adule- rij. Et alio modo oculi eorū scintillant p̄ malitiā: et clausi et rotundi sunt p̄ cautēlā et fallaciā. Item isti valde strictas et tenues habent nares deuotionis: et valde rauca et im- placida vocem orationis: laudis et grām actionis: necnō valde habent insensibiles tibias et pedes affectionis: et ex toto corrupti: est anhelus. I. status locutionis et male sug- gestio: tantū q̄ ipse est alioū infectiū: qui sunt sue so- cietatis et cohabitatiois. Quia p̄cul dubio p̄corū vt cō- munitur est malitiosus: et caurus: inderosus: insensibilis: et in orōne raucus: et in verbis feridus et corruptus. psal. Xa- ces facite sunt fauces mee: defecerit oculi mei. Voces emi- sionum rauce dicuntur: eo q̄ deo nō sunt placide: nec ab eo exaudiant. Joā. ix. Scimus qm̄ deus peccatores nō audit. Item digiti istōū per paritatem et auaritiā solent cōtrahi: ita scilicet qd̄ pauperes nō extendunt. Adhuculi sue fortitu- dinis solent detrahi. Luris sue conuersationis maculis et pustulis diuersorum defectū: videlicet malōū actū: ge- stū: et aspectū solet infici: et squamositate villis et honeste vite destrui. P̄litis virtutū exul et nudari: et ei? cōfiteria ver- mibus malōū desiderioz et remoriorum corrodū iugiter et turbati. Eccl. vii. Maledicta carnis impij: ignis et vermis. Ignis dico mali desiderij et affectus: et vermis mali suspi- rij et remoriorum. Breuiter ergo isti sunt alioū infecti: et suis malis exemplis et verbis corrupti: et etiā malorum et cor- ruptorum filioz. I. subditoz: socioz et auditorū generati- ut et p̄ducti: q̄ sicut dicitur Eccl. xxi. Qui tūcigerit picem: inquinabit ab ea. Bonitatem igit tales corruptos et malos ab alioū cōfessionis se iungere: et ne alios inficiant: ipsos etiā per mortē corporaliē si necesse ē a cōmunicatione fidelitū separare. Ad attēti. xxi. Separabit malos de medio iustorum: et mittet eos in caminū ignis. Ideo de leproso dicitur L. c. xxi. Omni tēpore quo leprosus est et immundus: solus habitabit extra castra. Homo ex multis et diuersis cau- sis solet fieri leprosus. Aliquādo ex alterius leprosi cohabi- tatione et frequēratione: contagiosus em̄ est morbus: et alio- rum infectiū. Aliquādo ex mulieris a leproso statim co- gūte: carnali cognitiōe. Aliquādo ex leprosozū parēntū generatione et traductione: lepra em̄ a parēntibus transfer- tur ad posterōs: et ratione corrupti seminis generatiōis trāsit ad generatos filios. Item aliquādo accidit lepra ex corru- pti lactis educatione: vel etiā ex sanguinis mēstrualis con- ceptione: q̄ p̄o certo puer leprosus aliquādo efficitur: quan- do in profluuiū sanguinis mēstrualis gignit: et quādo lacte mulieris corrupte nutritur. Item accidit quādoq̄ lepra ex causis exterioribz: scilicet ex corrupto aere: ex corruptis cibis: vel nimis frigidis: vel nimis calidis: vtpote ex nimio viū alij vel pipēris: vel ex viū porcine vermiculose carnis: et etiam aliquādo ex morū alliculū serpentis vel reptilis. Sic vere dico spūaliter loquendo: q̄ homo potest leprosus. I. peccator: et corruptus fieri: multis modis. Iplum em̄ infici- cit leprosoz. I. alioz peccatoz cohabitatio et societas: q̄ scilicet societas vitius mali inficit multos. psal. Cum sancto scilicet eris: et cum peruerso peruerteris. Ite ipsos inficit malariū mulierū contactus: et carnalitas: parēntū leprosoz. I. malozum p̄clatōū exemplū et iniquitas: corrupti lactis. I. corrup- te doctrine heresis et peruersitas: et sanguinis mēstrualis. I. carnalis inuidie corruptio atq̄ feditas. Lepia pecca- ti a malis parēntibus et plaris per mala exempla ad filios. I. ad subditos trāfunditur. Homo etiā leprosus a nutritioz. I. a malis p̄clatōibus: lacte corrupte et heretice doctri- ne nutritus: efficit: et ex cōfatu corrupte mulieris: et conta-

ctu sanguinis et libidinis vitiat. Isa. lxliij. Alperius est san- guis super vestimenta mea: et oīa indumenta mea inquinant. Item dico q̄ homo leprosus. I. peccator efficitur: quādo cor- rupto aere. I. corruptis alioū exemplis tangit: quando ma- lis cibis. I. bonis tēporalibz: ipm̄. I. more alij et pipēris per auaritiā calefacientibus: immoderate vititur. Item quādo carnibus vermiculosis: porcinis. I. carnalibus delicijs in- caute nutritur et pascit: et quādo a reptilibz. I. demonibz per tentationes mordeat atq̄ pūgitur. Ista em̄ sunt: que hoīem corripunt moraliter et inficiunt: et in ipso lepram: peccatoz mortaliū introducunt: q̄ p̄o certo homo leprosus efficitur et peccator: ex oībus supradictis: scilicet ex malis exemplis: et diuitijs: et delicijs: et tentationū moribus et violētis. Et sicut lepra vix aut nunq̄ pōt curari: quīs possit aliquoties palliari: sic vere ex quo in lepram. I. in vitiozū totalem cor- ruptionē q̄s dilabit: vix amplius per penitentiā medicatur: et nisi per diuinū miraculū: nunq̄ ad sanitatē gratie reuoca- tur: quīs quādoq̄ per hypocritam palliat. I. iij. Reg. xv. Iba- bitauit in domo separata: et fuit leprosus viginti diem mor- tis sue. Ad curationē leprae vel saltem palliationē: sum- me dicitur valere serpens rufus: cum ventre albo: cauda et capite p̄clis: si coctus in porris sepius assumat. Et si vi- num in quo putrefactus fuerit: sepe patientibz propinet: si- cur dicit platearius. Contra multos em̄ morbos valet talis serpens bene coctus: vt ait sicut exēplificat de quodā ceco cui vroz dedit loco anguille serpentem cum alijs comede- re: vt eū interficeret: qui comedit: et multo sudore emisso: vi- sum recuperauit. Talis serpens est L. hystus: per serpentē qui in ligno suspēsus extitit: figurat. I. iij. Reg. xxi. Iste em̄ dicit rufus: p̄o eo q̄ suo proprio sanguine extitit rufatus: q̄ cum porris. I. cū passionis acedine fuit coctus: et in vino sa- cre scripture positus: et immisus. Igitur si quis lepra pecca- tozū mortaliū incurrit: et cecitate et obstinationē mētis cōtraxerit: sumat per deuotionē istum serpentē L. hystū sic coctum et passum: morē. I. ipsius cogitatio: et potum sacre doctrine: in quo iste latitat: degustado: et sic a lepra peccati curabit: cecitas sue mentis p̄ grām illuminabit: et a morte eterna: quā vroz sua. I. sensualitas vel caro sibi intētare vo- luerat: saluabit. Et dicit q̄ serpens significat corp: vinum vero designat sanguinē L. hysti: cū eius et potus in sacra- mento altaris peccatū tollit: lumen gratie tribuit: et a mor- te eterna custodit. Joā. vi. Qui manducat carnē meā: et bi- bit sanguinē meū: vitet in eternū. Ad morpheā est macula in cute: veniens ex nutritiōis corruptione. Et est morpheā in cute: sicut est lepra in carne. Et em̄ quedā infectio que est in sola cute: alba: crocea seu nigra: que quādoq̄ est incur- rabilis: quādoq̄ vero curabilis est. Si em̄ illa macula ac- puncta sanguinē emittat: curabilis iudicatur: si vero puncta sanguinem nō emisit: tunc incurabilis reputatur. Per talē cutis maculā intelligo vitia exterioris cōuersationis: vtpo- te insolentias: verborū gestuum et modozū. Ista em̄ in sola cute cōuersationis quādoq̄ inueniunt: ita q̄ intus in corde nullatenus profundant: q̄ multi sunt qui ex quādā mor- leuitate exterioris mali et maculati vident: qui tamē esse inter- rūs in corde sine lepra p̄corū mortaliū dinoscuntur. Sed breuiter hoc est verū q̄ morpheā et macula peccati insolentie vel defectus siue sit mortalis: siue venialis: tunc curabi- lis et sanabilis est: quādo puncta p̄ correctionē et tribulatio- nem et redargutionē emittit sanguinē p̄ci per cōfessionē m- et p̄ lachrymosam cōp̄ctionē. Si vero homo p̄ tribulatio- nes a deo vel a plato pūctus fuerit: lachrymāq̄ doloris p̄tri- tios et cōfessionis nō emisit: de talis hoīs curatiōe spūali nulla spes erit. Quia em̄ i tribulatiōe et correctiōe positus: ins- duratur: ita q̄ de se nec p̄cni cōfiteudo nec lachrymā com- pūgendo: emittere cōp̄obatur: talis p̄cul dubio non potest sanari: nec ad bonū conuerti: corrigi vel curari. Ite. xxx. Insanabilis est dolor tuus. Ite. v. Dne verberasti eos: et nō doluerūt: attriisti eos: et tenuerunt dūctilimam.

Capitulum. xxvii. de veneno. Venenum est illud per q̄ sine infirmitate p̄ce- dente: vel absq̄ humorū distemperatiā excedē- re: mors hominū intentat: et per q̄ ratiōe impro- portionis cū humana complexionē natura cor- rumpit et necatur. Venenozū igit plura sunt genera: q̄ scilicet

Cap. XXVII. Lib. III. De Veneno.

homo venenat ex moribus reptilium/vel ferarum. Quādoq; ex succis arborū vel herbarū. Quādoq; ex venis lapideum vel terrarum. Argēum enī vīnū et arsenicum sublimatum/in venis terre inueniuntur/faccus taxī et cicute de plantis eliciuntur/humores scorpionis et serpentis/ab eorū spiculis et dentibus insiguntur. Et istorum venenorum quedā interficiunt ratione excessiue frigiditatis. scilicet coarctatione/et calorem naturalem mortificando. Alia vero occidunt ratione nimie caliditatis. scilicet calorem naturalem dissoluendo/et rarefaciendo/et ipsum euaporare et deficere compellendo. Alia/rōne nimie siccitatis/corrodendo intestina et p̄corādo. Alia/rōne nimie humiditatis putrefaciendo et corumpendo. Sic vere loquēdo ipsialiter/omne illud venenū anime dicitur per qđ anima inficit/et per tentationes et complacentias intoxicat/et per malos cōsensūs et opera occiditur et necatur. Alia sunt ergo p̄cipua venena et venenosa ipsi aie peccatrici. P̄cipua sunt dētes et humores reptilium. Verba/suggestiōes et morsus demonū et hominū malignorū. Fadulatio/luxuriosorū/deceptorū/hēreticorū/et detractorū. Istorum enī suggestiōes/tentationes et verba ipsi anime sunt venena. p̄cipua. Venenū alpidum sub labijs corp̄. Secundum venenum est succus herbarum. scilicet liquor carnalium delictarū: qđ pro certo anima per delicias inuenenatur/et morte luxurie et pigritie depauperatur. Unde de vino qđ est succus plante dicitur p̄rouer. xxiij. Ne intinearis vinum quādo flauescit/vel cum splenduerit in vitro color eius. Ingređis blandē sed in nonisimo mordebit vt coluber/et tūq; regulus venena diffundet. Tertium venenū sunt venenararum. scilicet venē terrestriū diuiliarū/que p̄cipue in venis terrarum cōsistunt. scilicet lapidib; et metallis/que de terra effunduntur: qđ p̄cipua dūbio ista sunt que animā inuenenat/ipsamq; spūaliter interficiunt atq; necat. Et breuiter istud est verum/ qđ omnia p̄dicta intoxicant et occidunt animā/ipsam. Aut frigore timoris et desperationis stringendo/aut eam calore auaritie inflāmando/aut eā siccitate odij et inuidie corrodendo/aut ipsam humore carnalitatis per luxuriā putrefaciendo et corumpendo. p̄cipua. Corrupti sunt et abominabiles facti sunt in iniquitatibus suis. Venenū masculinum acutius est et fortius qđ femininū. tamen feminet serpentes plures habent dentes/et ideo deteriores creduntur masculis finit. Sic vere masculinū venenum. scilicet malitia hominū maior est/ acutior et subtilior/ qđ sit femininū. Ne r̄stamen qđ femine plures habent dentes mordacis loquacitatis qđ viri/ideo deteriores vt in pluribus reputantur: qđ pro certo dato qđ maior virorū profundior et subtilior sit malitia/femininū tamen est mordacior et dentatior. Deutero. xxiij. Dētes bestiarum similitam in eos. Et sic qđ masculi sunt mali clerici: quorum scdm veritatem sunt malitie et cautele acutiores. Femine vero sunt laici: quorum detractiores est venenū senuū serpentū qđ inueniuntur/et venenū qđ repletorum/magiorū qđ curtorum: et in eodē genere/motoriorum et siliestriū/et locorum palustrū et planorū. Et etiā peius est venenum qđ effunditur i estate/ qđ in hyeme: et de die qđ de nocte. Sic vere regulariter deterior est malitia/vel peccatū/et alius etiam amplius venenosum/ qđ inuenit in senibus qđ qđ in iuuentibus: in ieiunio/ vacuis et pauperibus/ qđ in repletis et dultibus: in magnis et superbiis/ qđ in curis et subditis inferioribus: in monstrosis. scilicet in religiosis et siliestribus/ qđ in palustribus et secularibus. Item in illis qui sunt in die vt estate prosperitatis/ qđ in illis qui sunt in nocte vel hyeme aduersitatis. Quia breuiter ceteris paribus/et in eodē genere criminū/ peiores et venenosiores sunt senes qđ iuuenes/ pauperes qđ diuites/ religiosi qđ seculares/ plati qđ subditi/ p̄perati qđ tribulati. Ideo s̄lere. v. dicitur. Adam ad optimates/ et loquar eis/ ipsi em cognouerunt viam dñi/ et ecce ipsi magis confregerunt iugū/ ruperunt vincula/ quasi dicit. Illi qui sunt ceteri maiores/ potentiores et discretiores/ sunt ceteris peiores et deteriores. Alia sunt venena valde calida/ et ideo qđ non infirigidant nec mortificant p̄prie/ hoc tamē faciunt per accidēs: qđ scilicet calorem naturalem faciūt rarefieri et euaporari/ et sic calore et sublimatione suggestores malos/ fraudulentos et falsos: qui. scilicet de pie nō cessant. ipsum venenosum. scilicet malū et venenū

obstupescere/ et quasi insensibilia frigidescere/ et hoc qđ calor naturalis per venenū euaporatus solet se a mēbris retrahere: et sic per consequens et accidentaliter frigiditas inducere vel causare. Talia venena calida et feruentia significat aliqua vitia que mētem solent calefacere: et in malis desiderijs inflāmare: sicut p̄prie sunt auaritia/luxuria/iracundia. Ista sunt enī que calorem naturalem. scilicet charitatem et affectionem rarefaciūt et dissolunt: et ipsam exterius ad mūdū bona attrahunt et deuoluunt. Et sic mens per indevotionē frigida manet: et mors peccati mortalitatis in mēbris et corde. scilicet in operibus et in mente se misceat: ita qđ sensus compassiōnis/ cōpunctionis et discretiōis/ in ipsis deficit atq; torpet/ sicut patet: qđ illi qui taliter per luxuriā et auaritiā inuenenantur et mortificiuntur/ propter defectum caloris charitatis propria delicta non sentiunt per cōpunctionem/ propter autem inferias nō sentiunt per cōpassiōnem/ dei vero iustitias. scilicet illa qđ agēda/ fugiēda et rimēda sunt/ non sentiunt per discretiōnem. Ista. xliij. Hēsterunt neq; intellexerūt/ oblitī enī sunt oculi corū ne videant: et ne intelligant in corde suo. Nō recognoscūt in mēte sua/ neq; cognoscūt/ neq; sentiūt vt dicitur. Et breuiter istud est verum/ qđ mortificatio caloris charitatis et discretio affectionis ad exteriora/ insensibilia reddit interiora. Venenū regulū/ etiā mediante hasta continetem interficit/ sicut exemplificat Auidēna de quodā milite/ qui in India cum lēcea tetigiturum talē serpentē/ qui statim cecidit mortuus cum equo suo. Per regulum seu basiliscum/ cui est t̄ra venenositas/ qđ solo visu/ sibilo vel flatu interficit vniuersa/ inātam qđ aues volantes detrahūt/ et quicquid videt/ immobile facit/ et circa cauemam suam oīa siccāt/ destruit et consumit: intelligo personam luxuriosam: cuius aspectus/ sibilus et afflatus/ alius sunt venena: inquitum. scilicet aspectibus/ gestibus/ cantibus/ sibilis et suggestiōibus luxuriosis/ etiā aues ipsas. scilicet personas ipsales solent a volatu cōtemplationis detrahere/ circūstantes immobiles et stupentes/ et motu bonorū operū carentes facere/ et quicquid est circa se viciōs. scilicet virtutis et gratie/ deficere: sicut patet de luxuriosis personis tam mulierib; qđ hominibus/ quorū pulchritudine delectati efficiuntur insensibiles/ stupidi/ et imoti. Ego. xv. Sicut imobiles quasi lapides/ per hastam autē intelligo verū macquerellā: quia. scilicet hausta constat ex ligno arido/ et ferro acuto/ sic tales bene venenales sunt aride sicut lignum: verbis tamē lingue earum sunt scindentes/ et acute sicut ferrum. Sap. v. Auit autem vitram in lacem. Quid igit? Pro certo dico qđ venenum luxurie/ qđ qđ in regulū. scilicet in persona luxuriosa permanet/ tantum est viciōs/ et etiam mediante hasta. scilicet mediante verū lena/ anteq̄ certam personē inuicem se cōtingant/ solet per cōsensum luxuriosum/ et per malas inflāmatōnes intoxicare/ et militem cū equo. scilicet animā cum corpore ipsialiter enecare. p̄rouer. xxiij. Sicut noxiū est qui mittit lanceas et sagittas/ sic vir qui fraudulenter nocet amico. Et de basilisco libro de animalib; in littera. b. Venenū aspiciōis hominē infecit/ statim mēbra frigidat/ colorem alterat/ singultum inducit/ palpebras profundē claudit/ et sicut ita immoderate prouocat/ vt patienti videatur qđ totaliter sit pereat. Tale venenum est auaritia: que pro certo frigiditatem indevotionis solet inducere/ colorem cōuersionis sedare/ singultū sollicitudinis et tristitie excitare/ palpebras attentionis claudere/ et visum discretiōis penitus obducere/ sitimq; malorū desideriorū/ et maxime cupiditatis bonorum temporalium prouocare. Illi enī qui veneno auaritie imbuti sunt/ oculos sui intellectus a pauperib; auertūt/ ipsosq; a dei iudicijs et ab oib; iustitijs claudunt/ et visq; ad mortem bona terrena cupiunt/ sicut appetūt atq; volunt. p̄cipua. Et surdentes et titides/ anima eorū in ipsis deficit. Et species aspiciōis que dicit p̄phas. scilicet corpus: eo qđ spiritus emittat/ cuius facit/ interficit omne viuū: qui cupiunt hēberat oculorū acies/ somnū profundum inducit/ et cum torione colli et inordinatōne pylus/ hominē dormiēdo necat. Et traistud qđ venenū nūq; potest valere/ nisi sola obustio mēbris in quo est. scilicet per combustionē vene stringuntur: ita qđ venenū ad cor transire vetatur. Talis serpens significat hereticos et quicquid suggestores malos/ fraudulentos et falsos: qui. scilicet de pie nō cessant. ipsum venenosum. scilicet malū et venenū

Cap. XXVII. De Veneno. Fo. LVII:

venosa dicta incitamenta et consilia vomere: ita quod illos quos tangunt talibus suis ipsis, solent per malas volutates inficere: et per peccata mortalia occidere: sicut ad litteram patet de hereticis: qui suis verbis inficiunt pietatos, principes et magnates: et de luxuriosis: qui suis verbis inficiunt mulieres: et de demonibus: qui suis suggestionibus inficiunt peccatores. Propter. xvj. et iniquis laetatur amicum suum: et ducit eum per viam non bonam. Tales igitur talibus ipsis: verbis et consiliis inficiunt: solent collum intentionis torquem et puerum habere: per malas complacentias in peccatis dormire: et in oculis intellectus tenebrositate sentire: pulsum et motum cordis. I. affectum per mala desideria citum et velocem habere: et sic per diversa peccata dormientes interire. Iudicium. iij. Sopores mortis faciens deficit. De veneno scorpionis vide infra in loco suo: et de alijs etiam reptilibus vide titulo de angue: et aspidem: et in alijs quibus decet. Venenum canis rabidi est perniciosissimum. Sit enim ex cholera nigra in cane dormiente interius: corrupta: et in fumos exaporata: et rursus ad cerebrum ascendente: cerebrum inficiente: et rabiem inducente. Est enim istud venenum summe periculosum: quia scilicet super omnia alia superius est multiplicatius: et in alios diffusius. Quia do enim canis rabidus hominem vel quodcumque animal mordeat: salua eius que venenosa est: humores corporis ranges corrumpit et inficit: et per corpus cum humoribus se diffundens: locum suum originis: scilicet cerebrum: statim perit: et phrenesim et rabiem introducit. Et si ille alterum mordeat: ipsum etiam inficit: et in rabiem convertit: quod et tertius in quartum: et quartus in quintum: et deinceps facit. Periculosi ergo sunt tales canes. Venenum etiam ipsorum non statim solet occidere: immo etiam post annum solet se offendere. Et hominem mortuum inficere: aliquando eadem die et hora anno revoluta sua malitia declarare. Canes ergo rabiosi linguam extrahunt: os apertum tenent: et continue salivam venenolam emittunt: aquas ubi cadit saliva ipsorum: inficiunt: inde potantes lymphati eos faciunt: quapropter alij canes ipsos cognoscunt: timeant et fugiunt: et contra eos latratus faciunt et emittunt. Illi etiam quos mordeant: timore terrent: latrare sicut canes aliquotiens comprobant: sicut dicitur Lamentationum in viatico. Canis iste significat detractorem: in quo periculum dubio cholera nigra. I. peccata et malitie obcuritas dicitur: que inficit cerebrum membris suis: et eum facit venenosum: rabiosum: et ad nocendum et verberandum modicum: et ad lacerandum alios: furiosum. Talis enim os apertum in lingua extensum et profusum ad obloquendum semper solet habere: salivam malorum verborum emittere: et ipsos quos mordet. I. de quibus detrahit inficere: famam ipsorum corrumpere: et ipsos rabidos: furiosos: timorosos: et suspiciosos: latrantes et querulosos facere: necnon aqua ubi cadit saliva sua. I. societate ubi emittit nepharia verba: solet per malam credulitatem et opinionem de alijs inficere et sedare: ita quod illa infectio male opinionis solet ad alios potatores et auditores venire et sic istud vitium ab uno emissum: multos solet inficere et turbare. Ideo bene dicitur Ecclesiastici. xviij. Susurro et bilivus maledictus: multos enim turbavit pacem habentes. Lingua tertia suis verbis multos commovet. Lestat enim quoniam detractor et infamator multos homines facit rabidos: discordes: iracundos et furibundos: et qui etiam post annum vel post multa tempora solent venenum infamie remanere: et id quod abolitum credebatur: ad homines principem reuocare. Vel dic quod canis rabiosus. I. detractor: illos quos mordet et in quibus salutem suam veneni infundit. I. illum qui prius ipsum audit: rabidum et detractorem facit: inquam scilicet obloquendi materiam sibi dedit. Ille etiam alteri narrando: et illud venenum et infamiam replendo: ipsum solet inficere: et iterum etiam in ipso detractore rabiem generare. Et breuiter ab uno detractore multi sunt successus detractores: et venenosorum morum illatores. ad Romanum. v. Ab uno peccatores constituti sunt multi. Tales igitur canes et detractores: tanquam summe periculosi: sunt ab omnibus fugiendi: et deuitandi: ablatandi: et a cunctis bonis hominibus declinandi. Ecce. iij. Terribilis est in ciuitate sua homo linguosus: et temerarius in verbo: odiosus erit. Vel dic quod canis rabidus est diabolus: quod per tetrationem mordens peccatores facit eum rabiosum: et ab usu rationis alienum. Ille etiam alios mordens inficit: et sic alter alterum successus corrumpit: sicut patet de hereticis: quorum unus alios plures solet inficere: et rabie sua quasi per successum:

ne ad alios destinare. Allega ut supra. Vide multa de anaribus exposita in titulo de cane. Scilicet. xviij. et. xviij. Venenum igitur gualiter loquendo: multa infert corpori incommoda. Est enim et species nature et complexionis humane contraria: et ideo in finita sibi infert grauamina seu dāna. Venenum igitur statim cor: quod est membrum nobilius: aggreditur et impugnat: ipsum aialeni in cerebro perturbat: sensuum organa debilitat: nervos: venas et arterias vulnerat: contrahit et corrugat. Torum: morituram: et arsuram in interioribus generat: subtilitatem cordis et hepatis humiditatem nunc incendit: nunc coagelat: nunc dissoluit: nunc desiccatur: et sepe fit quod dum interiora coarbit: exteriora infrigidat. Tumorem in corpore generat: coloris etiam alterat: et ipsum in pallorē: virore et nigredine mutat. Abominationem et vomitum in stomacho prouocat: totam naturam corrumpit et enervat: que sui violentia ferre non valet succubitu: mouet et desperat. Tale venenum per omnia videtur esse peccatum. Istud est enim quod est nature anime contrarium: et complexionis morali obuius et nocivum. Istud est enim quod cor per malas cogitationes solet impugnare: ipsum in cerebro. I. rationem solet perturbare: organa sensuum (ut scilicet ingressum delectabilium respicere non valeat: et nesciant) solet debilitare: nervos: venas et arterias. Interiora potentias anime solet vulnerare: et torum: tristitiam: arsuram: iracundiam: morituram inuit: dicit solet in interioribus generare. Interiora solet per auaritiam infamare: exteriora autem per incompassionem et indevotionem erga proximos infrigidare: humiditatem interioris affectionis solet per malum amorem dissolvere: aut per malum timorem gelare: aut per indevotionem siccare. Item tumorem superbie solet generare: abominationem et vomitum. I. dispensionem omnis boni solet excitare: coloris exterioris conuersas: tidis solet defecare: ipsamque varijs visiois maculis inquinare. Et breuiter: venenum peccati naturam destruit et corrumpit: et nisi penitentie remedium apponatur: mortem spirituales et perpetuam introducit: quia sicut dicitur Iacobi. i. Concupiscentia cum conceperit parit peccatum: peccatum vero cum consummatur fuerit: generat mortem. Et si vis per venenum pores intelligere tentationem diabolicam: vel carnalem: vel etiam venenum male et heretice doctrine: que pro certo faciunt in anima mala superius nominata. Homo qui veneno est infectus: solet illos quos tangit: inficere: et ideo periculosum est tales indifere tunc gere: ne forte aliquo ipsorum flatu vel actu venenoso contingat hominem interire. Sic vere illi qui sunt per vitia venenati: et per malos mores deprauati: alios contingentes. I. societatem eorum frequentantes: simili veneno inficiunt: et ipsos malis verbis et exemplis suis maculant et corrumpunt. Bonum est igitur tales fugere et contactum societatem ipsorum sagaciter declinare. Quod potissime verum est de personis luxuriosis: quod pre alijs inficitur coniungentes. Ideo bene dicitur ad Romanos. vij. Bonum est homini mulierem non tangere. Signa hominis venenati sunt ista: quando. I. statim sumpto cibo sentit arsuram in stomacho: et si subsecutus fuerit cito spasmus et tumor in vngulis: ardor in lingua: sudor in corpore: tenebrositas in oculis: et morbus. Angues enim de fumositate cordis generant: et ideo dispositio cordis in ipsis potissime declaratur. Sic vere ille a diabolo per peccatum venenatus dinoscitur: qui in stomacho cordis arsuram malorum desideriorum patitur: et etiam qui in lingua arsuram et inflammationem ad obloquendum sentit: et cuius discretio tenebescit: et in cuius vngulibus: digitis et operibus pallor et deformitas inuenitur. Angues qui sunt extrinsecus mitares manuum: hoc est dictu opera exteriora a fumositate: I. ab affectionibus cordis procedunt: et ideo ipsarum qualitate et dispositione ostendunt. Mar. vij. Abintus autem ex corde hominum cogitationes male procedunt: adulteria: homicidia. Et cum venenum sit inimicum nature: et ipsi horribile et detestabile: nunquam a natura sumeretur: si nunc dum sine velamine eidem offerretur. Et ideo sub aliquo dulci venenum inuoluitur: ut quod omne dulce amicum est nature: mediante tali amica dulcedine libenter assumat. Nunquam enim natura venenum sumeret: nisi ea aliquod dulce: sub quo venenum latitat: delectaret. Bonum est igitur vitare dulcia et saporosa: ne forte homo famat cum dulcibus venenosis. Sic vere venenum peccati de sui natura non est anime placidum: sed horridum: quia scilicet anima ratione et synderesi mediante: sciens quod per venenum peccati mors eterna introducit.

hbb

Cap. XXVIII. Lib. III. De medico.

fur/ ipsum abhorret: et naturaliter detestatur. Et ideo diabolus quando venenum peccati vult alicui offerre/ semp solet alicuius complacentie vel delectationis dulcedine immiscere/ vt sic sub illa dulcedine volitatem decipiat/ et cū delectabili dulcedine vitioꝝ malitiā intromittat. Tūc est igitur a dulcib⁹ .i. a mūdi delectabilib⁹ abstinere/ ne forte cōtingat in ipsis peccatū aliquod latitare. Et exemplifica si vis q̄modo sub dulcedine diuinitatē lateret quiritia/ sub dulcedine deliciarū lateret luxuria/ sub dulcedine honorū et emolumentorum lateret superbia. Apoca. x. Factum est in ore meo tanq̄ mel dulce: et cum comedissem/ amaricatus est venter meus. ¶ Contra venenum ante omnia vīdūm est vomitus et euacuatio/ secūdo theriace comestione/ tertio rerū vinctuolarū assumptione/ quarto sanguinis minutione/ quinto diete et regiminis ordinatione. Per vomitū enim materia venenosa euacuat/ theriaca ipsi veneno contrariatur/ res vinctuolae sicut sunt nuce/ ficus et similia/ meat⁹ opilat/ ne venenum ad cor euaporet. Sanguis vero minutio humorum insectum extrahit/ ne corpus p̄ eius abidantiam pregrauetur. Sic vere ad curam et sanationē veneni. i. peccati mortalis multa proficiunt/ videlicet vomitus confessionis/ per quē materia peccati potest euacuari. theriaca/ que sc̄z fit de tyro serpente mortuo/ et speciebus confecto. i. memoria Christi mortis et passionis/ per quā venenum istud solet consumi et adnihilari. Vinctuositas misericordie/ elemosine et cōpassionis/ per quā scilicet istud venenum ne cor di noceat/ impedit. Minutio sanguinis carnalium deliciarū. i. abstinētia/ pena carnis macerationis/ p̄ quā corp⁹ spiritui subiungat/ et p̄ quā fit ne veneni pcti potētia pregrauet. ¶ Procul dubio cōfessio/ Christi passio et passio/ elemosynarū largitio/ carnis et sanguinis maceratio sunt remedia contra peccatū et contra omnē nequitiam et venenum. Proverb. xv. Per fidem et misericordiam purgantur peccata.

14 ¶ Contra arsuram et dolorē ex rebus venenosis/ valet balsamus/ et lac mulieris/ casu etiam vbi theriaca non potest haberi/ bōdium seu ius galline crasse cocte cum alio concastato summe valet/ et miro modo mitigat interioꝝ arsurā. Et ideo p̄m Constantinus/ allium dicit theriaca rusticoꝝ. Sic vere cōtra venenum tentationis/ et arsuram mali desiderij et delectationis/ valet balsam⁹. i. sanguis Christi distillatus de vinea crucis. i. ipsius consideratio. Item lac mulieris. i. misericordia et dulcedo beate virginis/ et sui auxilij imploꝝatio. Ius galline crasse. i. gratia et clementia ipsius Christi/ per passionē in aqua tribulationis cocti/ dū tamē ibi sit allium. i. sui rigoris/ et credentis meditatio. Ex his enim anima sanat/ et venenum et iniquitas extirpatur.

15 ¶ Secūdm Andromachū theriaca valet tripliciter contra venenum/ scilz consumendo/ expellendo/ et cōfortando. Consumendo scilz ipsum venenum/ et hoc quia multa recipit veneno a tota specie contraria. Cōfortando scilicet mēbia vt melius resistent veneno/ multa enim recipit confortatiua. Talis theriaca est penitentia. Ista est enim que venenum peccati consumit per contritionem/ expellit per confessionem/ et ad sibi repugnādum/ mentem confortat p̄ spem et consolationem. Vel si vis dic q̄ theriaca que fit de tyro serpente mortuo/ et speciebus confecto/ significat passionem Christi/ in qua sc̄z ipse Christus mortu⁹ et diuersis obprobrijs confectus/ contra omnia venena peccatoꝝ remediū fuit facit/ quia scilz talis theriaca. i. Christi passio meditata/ venenum peccati cōsumit/ et expellit/ et mētem confortat/ adiuuat/ et custodit. ¶ Cum multiplicia sint venena/ natura multa posuit remedia/ vt secūdm multiplicitatē venenoꝝ/ sit multiplicitas remedioꝝ. Et ideo ista sunt que vel simplicia vel composita valent contra venenum/ videlicet calamintha/ succus caulis/ orobos/ grana ccti/ hypericon/ nasturtij/ ruta/ sal/ radix et semen asparagi/ balsamū/ acerum/ sanguis leporis/ lac asine/ valina puerorum/ ceruini testiculi et asinini siccati et bibiti/ castorei/ allium/ gētiana/ menta/ dictamum/ et alia infinita. Quis omnia ista possent moraliter exponi/ et applicari/ q̄ tamen nimis esset lōgum/ et forte nimis tediosum/ omittit/ et si vis exinde aliquid elicere/ vide de rebus predictis in locis et titulis vbi tractatur de ipsis. ¶ Ad remediandū cōtra venenum/ est primo necesse locum mouere cum igne vel fer-

ro/ vt sanguis venenatus effluat/ aperire/ tandem sanguis gas vel ventosas pro veneno extrahendo apponere/ bursarum cum cinere cācroꝝ fluuiatium patienti offerre/ nec non castoreū et sulphur ipsi patienti modo debito ministrare. Sic dico cōtra venenum peccati mortalis/ ante omnia necesse est vulnus et remedium conscientie vel mediātē ferre. i. duritia tribulationis mundane/ vel igne. i. medicamine dānatōis et cōbustiois eterne/ vt sanguisuga. i. p̄dicatoꝝ diligentia/ vel ventola. i. status sancti ipsius influētia per cōfessionē aperire/ et sanguinē pcti inde facere defluere. Et tūc ad perfectam sanitatem superaddēda sunt/ bursarum. i. dulcedo pietatis et clementie. Linis. i. memoria incineratiois et mortis cācroꝝ fluuiatium. i. sanctorum qui vixerunt in flumine scripture/ et mundane sapientie. Castoreum. i. virt⁹ castitatis et continentie. Sulphur. i. consideratio fetoris peccati/ et abominatio sue immundicie. Ista enim omnia cōtra venenum peccati proficiunt/ et ipsum destruit et cōsumit. Ideo bene dicitur Eccl. iij. Non cōfundaris cōfiteri peccata tua. ¶ Infinita alia possent dici de remedij cōtra venena/ sed transeo gratia breuitatis/ et q̄ talia remedia infra libro de animalibus/ libro de auitibus et de piscibus/ necnon libro de herbis et arboribus/ in locis pluribus sunt infera.

Capitulum. xxvij. de medico.

¶ Edicis qui est ad curam infirmitatū et egritudinum ordinatus/ debet esse prudens/ diligens/ atq̄ doctus/ et in omnib⁹ circūspectus/ nihil enim plus impedit salutē hominū infirmoꝝ q̄ ignorantia medicorū. ¶ Potest ergo medicus/ vt nihil omittat de contingētib⁹/ et vt salubriter opēret/ cognoscere complexionē hominū/ compositionē et cōmitionē tam mēbroꝝ q̄ humorū/ dispositionē temporā/ cōditionē sexū et etatū. Alia enī medicina danda est hyeme q̄ estate. Alia est in sene q̄ iuuenē. Alia i morbi principio/ alia in decremento. Aliam requirit etas puerilis/ alia decrepita vel senilis. ¶ Potest ergo q̄ cognoscat causas/ accidentia/ pericula et signa morboꝝ naturam et efficaciam medicinarum et remedioꝝ/ vt sic cōtra morbos simplices/ medicinas simplices prebeat/ contra compositos vero cōpositas medicinas apponat. ¶ Igitur iste debet scire quādo debilia sunt confortanda/ stricta dissoluenda/ laxa vel dissoluta constringenda/ sana conseruanda/ et noxia expellēda. Talis medicus debet esse quilibet pietas/ vel etiam quilibet iudex/ confessor/ p̄fex byter/ vel curatus. Omnes enī isti officium medici videntur tenere/ et ad curandū infirmitates morbum/ officium gerere et habere. Isti igitur debent esse valde cauti/ et circa adhibēda remedia circūpecti. Debent enim quotiens de aliquo morbo. i. de aliquo peccato agitur/ distinguere inter hominū complexionē/ inter tempus/ etatū/ et sexum conditionē/ necnō inter causas/ signa/ et cōmitionē/ et accidentiū qualitates. Omnia enim ista possunt morbum. i. peccatum vel mētere/ vel augere/ et ideo necesse est omnia predicta attendere/ vt secūdm dispositionē personarū/ causarū/ temporū/ vel locorū/ possit remediū adhibere/ et penitentiam temperare/ quia scilicet aliter est procedēdm cum pueris q̄ cum senibus/ aliter cum viris q̄ cum mulieribus/ et aliter cum repletis et diuitibus q̄ cum vacuis et pauperibus/ quia breuiter medicus. i. p̄dicatoꝝ/ corrector/ et confessor/ debent variare verbā in predicando/ penitentias in absoluedo/ penas in corrigendo et puniendo/ secūdm q̄ viderē precessisse personarū vel causarū varietatem in delinquendo/ vt scilicet cōtra simplices morbos et defectus/ simplicibus vrantur penis et remedijs/ et cōtra illa que sunt composita et maiora/ vrantur penis duplicib⁹ et cōpositis. Deutero. xxv. Iuxta mensurā culpe erit et plagarū modus. Sciat ergo medicus. i. p̄clatus/ p̄dicatoꝝ/ vel confessor/ quomodo obstinatos et constrictos possit per contritionem dissoluere/ dissolutos vero leues et laxos possit per temperatam restringere/ debiles autē tristes/ pauperes et desperatos/ possit p̄ spem et cōsolationē cōfortare/ repletos vero ses diuitijs et pctis possit p̄ confessionē et elemosinā vacuare. Diuersas enī artes debet medicus spūalis habere/ quib⁹ possit scdm varietatem defectū varia remedia adhibere/ dicēs illud Ez. xxxij. Ad perierat/ requiram/ q̄ abieci

Cap. XXVIII. De medico. Fo. LVIII.

erat/ reducam: qđ fractum fuerat/ alligabo: quod infirmū erat/ consolidabo: qđ pingue et foete/ custodiam et seruabo. Sequitur. Ecce ego iudico inter pecus et pecus arietum et hircorum. ¶ Ad medicum contraria contrariis solet curare: calida frigidis/ et frigida calidis opponere. Et quando morbus ex repletione prouenit/ solet per euacuationē et mationem sanare. Ad ubi circūstantias solet attendere/ et per aspectum/ tactum/ uisum/ et uisum/ de eis iudicare. Jūte igitur cognita causa morbi/ si materia latet in profundis et in remotis/ debet uti attractiuis: quia scilicet ipsam materiam debet ad stomachū attrahere: ut ipsam indeualeat vacuare. Si uero materia dura et cōpacta fuerit/ debet uti digestiuis/ inductiuis/ et diuisiuis: ut sic ad educationem preparetur: tandem uero materia preparata/ debet uti laxatiuis/ et expulsiuis. Post euacuationem autem/ quia natura per uolentiam medicine fuit debilitata/ debet uti confortatiuis/ et reumptiuis/ et restauratiuis. Si autem uero restituta/ debet uti cōseruatiuis/ uelicer balneis/ electuariis/ mortonibus et ceteris temperatis. Procul dubio talis medicus est confessor: quia pro certo iste contraria contrariis debet curare: quia scilicet contrarietati uictoria debet contrarietatem uirtutis opponere/ et illos qui per repletionem carnalium et prosperitatum deliquerunt/ debet per inanitionem paupertatis uel abstinence curare penitus et sanare. Unde Gregorius. In arte medicine cōtraria cōtrariis curantur et. Jūte ergo medicus et confessor/ debet morbum. I. peccatorum circūstantias attendere/ et eas uiri discretionis/ et tactu inquisitionis pquirere. Et si materia peccati latet in profundo cōscientie: ita qđ propter uerecundiam non sit res ad euacuandum et confitendum parata: procul dubio iste medicus confessor/ debet uti attractiuis/ id est uerbis ad cōfessionē inductiuis/ ut scilicet talem re motam materiam et tale occultum peccatum possit exterius attrahere/ et per cōfessionē de stomacho cōscientie effugare. Job. xl. An extrahere poteris. Quasi hā hamor. Postqđ aut materia per contritionē est ad cōfessionem et expulsiō nē parata: debet uti expulsiuis. Ipsiā confessionē/ que peccata exterius expellit. Ad thep. xij. Ad alios autem foras miserunt. Verūamen si materia peccatum fuerit in corde per obstinationem indurata: ita qđ ad expulsiōnem cōfessionis sit officile/ homoqđ non proponat aliquāter penitere: tunc debet uti incusiuis et diuisiuis hoc est dictu/ illis que pertinent ad uiculationem diuini timoris: sicut est offensio penarū/ mortis/ iudicii/ et inferni. Jūta em sunt que peccatum compactum et induratum incidunt/ et ad expulsiōnem confessionis disponunt. Eccl. i. Timor dñi expellit peccatum. Euacuatione ergo confessionis peracta/ pro eo qđ ratio timoris incussit/ ratio uigoris excussit/ ratio doloris perpeffit/ natura. I. mens penitentis aliquādo tristitia debilitatur/ necesse est qđ confortatiua spei et cōsolationis apponatur: ut sic uirtutis et gratiū plena et perfecta restitutio celebret. Josue. i. Cōfortare/ et esto robustus. Finaliter autē uerū est illis que sanitatē anime cōseruāt/ et ne in peccatū reincident/ ipsam firmant. Et ista pro certo sunt balnea lachrymarum/ compunctionis/ munitio sanguinis. I. effusio pro prie possessionis/ uel elemosynarie distributionis/ electuaria deuotiōis/ et exercitia bone opationis. Jūta em oia sunt sanitatis anime pseruatiua/ et ne i peccatū reincident/ tuitiua. Quia ut breuiter cōcludam/ intentio confessionis debet uti a contritione digerere/ et ipsa p cōfessionē expellere/ mētem penitētis p spem uenie confortare/ et sanitatē anime p cautelā et diligentia/ ne in peccatū reincident/ cōseruare. ad Ephe. iij. Solliciti seruare uinitatē spiritus. dicendo illud Joā. v. Ecce sanus factus es: iam noli peccare. ¶ Quādo homo propter infirmitatem multū est exinanitus et uacuatus/ dato qđ infirmitas recesserit/ caudū tamē est ne reauratio deperdit subito fiat: tunc natura plus appetit qđ possit digerere/ tantaqđ uellet simul accipere/ qđ ipsa nequirit in nutrimentū corporis cōmutare/ sic possit infirmitates varias sustinere. Sic uero quando peccator de nouo fuit per confessionē et penitentiā uitiis uacuatus/ et ad sanitatem gratie restituitur/ cauendū est ne talis sic de nouo conuersus/ nimis permittat pro libito uti bonis operibus restitutus/ et gratiarum et uirtutū resumptiuis. tunc em homo so

let magis appetere qđ possit digerere: hoc est dictu qđ tunc solet homo plura aggredi qđ possit cōtinuare: sicut pars de nouitiss et cōuictis: qui altiora uoluit cōcedere/ ardua oia facere/ et tandē solēt in uia deficere. Adde qđ igit. i. p. l. v. tales paulatim reducere ad uirtutē/ et de uno bono ope ad aliud bonū opus paulatim assuefacere/ donec ueniat ad salutem. Proverb. xij. Substantia festinata minuet/ que autē paulatim colligit manu/ multiplicabit. Uel dic qđ celestis medicus deus nō pmittit naturā debilitatā. I. hominē fragilem/ debilem/ impotentē/ cibos bonorū temporalium pro libito accipere uel acquirere: qđ sepe fit qđ talis plura temporalia appetit/ qđ possit digerere/ ministrare et regere: et sic si medicus deus pro libito tales cibos sibi cōcederet/ naturam ipsius nō repararet: sed ipsam potius suffocaret/ inquantū multorū criminū causa esset. Deus igit medicus noster illos quos habet in cura/ a supfluitate talium coerct et retrahit/ et parce necessaria tribuit cōcedit. ¶ Quinque sunt genera medicine. I. medicina dissolutiua/ cōstrictiua/ cōseruatiua/ restauratiua/ cōseruatiua. Aut em cōstricta et cōpacta dissoluit/ aut dissoluta restringit/ aut debilia cōfortamus/ aut depdita restauramus/ aut sana et uirtuā cōseruamus. Jūta sunt em quinque officia medici/ et quinque species medicine. Sic pcul dubio medicine uirtutū in istis quinque species diuidunt. Sunt em aliquę qđ mentē induratā dissolunt: et de istis est contritio/ cōpassio/ et dilectio. Contritio em dissoluit mentē obstinatā. Cōpassio/ scz miserie pmi dissoluit burfam obferatā. Dilectio uero dissoluit mentem induratā/ et delicatā/ et congelatā. Dan. x. Dñe in uisione tua dissolute sunt cōpages mee. Item aliquę cōstrictiue: et iste sunt/ prout ppendo/ reuerentia timor/ pudetia. Reuerentia em restringit laxā affectionē. Timor restringit leuē cōtentionem. Pudetia uero restringit leuem operationē. Unde Exo. xxvij. dicit qđ sacerdotes debebāt habere tunicam lineam strictā. Cōfortatiue sunt/ spes uenie/ notitia scripturę/ et cōtemplatio glorie. Spes em uenie cōfortat cōtra delorem. Notitia scripture seu diuine grę cōfortat cōtra errorem. Cōtemplatio uero glorie cōfortat cōtra mūdāni laborē. Jūta. xxv. Pūillantes cōfortamini/ nolite timere. Restauratiue sunt/ penitētia/ patiētia/ iustitia. Penitētia em restaurat sanctitatē. Patiētia restituit firmitatem. Iustitia restituit equitatē. p. l. Tu es qui restitues hereditatē meā mihi. Cōfortatiue autē rutes sunt iste. I. castitas/ humilitas/ sedulitas/ et uoluntaria paupertas/ seu etiam bonorū terrenorū contēptus/ et liberalitas. Castitas em cōseruat a luxuria. Humilitas a supbia. Liberalitas et uoluntaria paupertas ab auaritia. Sedulitas seu sedulitas a pigritia. J. h. iij. Ad uerū seruauit animā meā a cōcupiscētia. Jūte sunt ergo ipsas les medicine p quas peccator a uitiis infirmitatibus liberatur/ p quas in meritis restaurat/ et p quas in esse et statu gratie cōseruat. ¶ Recelligēdo ergo cōditiones boni medici/ possum dicere qđ medicus infirmos domos et patrias uisitat/ morborū causas et circūstantias inuestigat/ medicinas varias preparat/ abdita mēbra et occulta uulnera tangere et abstergere nō recusat/ spem sanitatis et cōualescētie oibus pmittit/ suauiter et leniter uia dā uicere/ et secunda incidere se affirmat et assere/ et ne pars sana corumpat/ partem uir putidā et pscindit/ dolentē parte dextera in sinistra pcutit/ et p lachrymis parietis/ ab arsiura uel sectione/ si prudens fuerit/ nō desistit/ medicinā amaram sub aliqua dulcedine semp palliat et abscondit/ bibit et gustat ipse de medicina qđ sit amara/ et sic exēplo sui/ ad ipsam accipit dum infirmū prouocat et inducit. Jūta oia possunt applicari ad bonū prelatū/ predicatorē/ et cōfessorē: qđ pro certo ad istos pñet pro peragendo p dicationis officio/ terras et patrias uisitare/ et in cōfessione morborū/ I. peccatorū/ causas et circūstantias inuestigare/ et cōtra diuersa cruenta medicinas et remedia varia pparare/ uulnera occulta et horrida. I. peccata enormia et horrida nō debet abhorere/ sed ipsa tangere et abstergere benigniter et tractare/ ipem uenitē et salutis pmittit/ et sectionem et uisuram penitētie suauem et facilem affirmare: et pro dolore et infirmitate partē dextere/ scilicet anime/ partem sinistra/ scilicet carnem percutere/ et ne pars sana. I. anima pereat/ partem putidā/ scz corpus debet per penitētiā uulnerare. I. ad Lōin. v. Tradidi eum

hbbh ij

Cap. XXVIII. Lib. III. De medico.

sathane in interitū carnis sue: ut spiritus saluus fiat. Ad la-
chrymas vero. Ad duplicem patientis. I. peccatoris nō
debet attendere, nec propter hoc a sectione. I. correctione et
penitentia desistere: sed non obstante delinquentis odio vel
murmure, ipsam perficere et complere. Proverb. xxiij. Nō
li subtrahere a puero disciplinam: si enim percussus eū non
moriatur. Iste ergo medicinam amare correctionis semper
debet sub aliqua dulcedine spei et consolationis absconde-
re: et ne infirmus peccator ipsam medicinam amare peniten-
tie respiciat et abhorreat, debet iste medicus, scilicet confessor
predicator vel prelatus ipsam primum degustare, et eam
in seipso exemplariter demonstrare: ut sic infirmos pecca-
tores possit ad eius gustum et susceptiōem magis facilliter
inclinare, dicēdo illud Iudici. viij. Quod me videritis fa-
cere, facite. Iulius tamē contrariū faciunt multi: qui ama-
ram penitentiam alijs imponūt: ipsi tamē aliquid de eius
amaritudine gustare noliūt. Ad artihet. xxiij. Imponunt
onera grauiā et impossibilia i humeros hominū: digito au-
tem suo nolūt ea mouere. Et sic iste medicus est I. hu-
stus, qui domos et patrias infirmorum peccatorum, scilicet
mundum, personaliter visitat: spem salutis omnibus de-
dit, peccata non abhorruit, sed pro ipsis curādis quotidie
nos fecat tribulationibus et vitis: ut vt sanetur dextera. I. ani-
ma, sinistram. I. corpus nostrum ledit: et non obstantibus la-
chrymis et doloribus nostris, nos tamen pro salute et cura
anime tribulare et ledere non desistit. Amartitudinem ta-
men tribulationum semper cum consolationis dulcedine tri-
buit. Et ne penitentia horream, ipsam pmo sustinuit et por-
tauit: maxime i cruce, vbi bibit fel et acetū. Et sic ad simile
sustinendū nos exemplariter inuitat: dicens illud I. heno-
tiij. Memoro esto paupertatis mee, absinthij et fellis. Ad de-
dicus infirmū suū a cibo et potu reprimat et refrenat, et sup
omnia vinū et carnes sibi interdicit totaliter atq; vetat. Al-
lum vero infirmū suo desidio exponit, de cuius salute diffi-
dit penit? et desperat. Pmo ad auferendū carnē putridā,
medicus vti corosius, durante dolore vulneris, vtiur le-
uitatis: postq; vero vulnus mundiciatū fuerit, vti conso-
lidatiuis, et etiā sanatiuis. Et q; pl? ledūt mala intrinseca
q; extrinseca, ideo ante oīa solet medic? interiores morbos
curare, et tādē de exteriorib; cogitare. Ista possunt applica-
ri ad bonum medicū et prelatū: quia pro certo talis debet
subditis quorum habet curam, carnē et vinū, i. carnis deli-
cias interdicerē, nisi forte tales sint in quib? non possit re-
mediū ponere, et de quorū salute oportet desperare et diffi-
dere, et sue volūtatē in correctos dimittere: sicut scy sunt pu-
blici vsuarij, et alij in malitijs obstinati. psal. Dimisi eos se-
cū dū desideria cordis eorū ibūt i adinuationib; suis. Ite
iste debet vti corosius asperere correctionis, semper tamen
debet miscere lenitua dulcis et benigne cōpassionis et cōso-
lationis, et finaliter consolidatiua finalis absolutiois, et in
integrū restitutiōis, promotiōis et exaltationis. Ad p. certo
prelatus pmo debet corrodere puniendo: scdō debet leni-
re consolando: finaliter vero cū morbus et culpa cessauerit,
debet pcoli dare absoluēdo: et a gradu pristinū restaurādo.
Sēti. xl. Recordabit pharaon ministris tui, et restituet te in
gradū pristinū. Et q; pl? nocēt mala interiora q; exteriora,
et vitia cordis q; corporis: ideo de istis tollēdis et curandis
debet ante oīa prelatus curā gerere, et salubre remediū ad-
hibere: dicēs ipsi peccatori illud Prover. iij. Omni custo-
dia serua cor tuū: qm ab ipso vita pcedit. Et sic iste me-
dicus est de? q; illis quos vult sanare, et de quorū salute cō-
fidit et sperat, cibos bonorū temporalū subtrahit, et carna-
les delicias illis vetat: sicut patet q; illos quos de? ampli-
dilexit in paupertate viuere fecit, et a talib; diuitiis retraxit.
Thobie. iij. Pauperē vitam gerim? et c. Peccatores vero
et obstinatos de quorū salute nō est sperandū, solet suis de-
siderijs exponere, vsum ciborum omnū, i. diuitiarū et deli-
ciarū eis pcedere, et p libito finire terrenis opib; abūdere.
psal. Dimisi eos et c. sicut supra. In egris tamē post corrosi-
ua, semper adhibet lenitua: et post tribulationū discrimina/
consolationum et consolidatiōnū adhibet lenitua. Thob.
iij. Post tempestatem tranquillū facis. Iste etiam magis
curat de cordis et interiorū sanitate q; de exteriorum pro-
speritate. Ad agis em curat deus de sanitate animi perpe-

tuo duratur, q; corporis celeriter defecturi. Reg. xvj. Do-
minus autem intuetur cor. Ad medicus non debet proci-
rare euacuationem excessiua: quia quādo natura plus debi-
to expellit, multum debilitatur, et fit etiā aliquando q; plus
de bonis humorib; q; de malis exterius vacuetur. Sic ve-
re medicus spiritualis, scy confessor, non debet sustinere q;
peccator cōfiteudo se euacuet plusq; debet, scilicet cōfiteudo
se fecisse plura mala q; fecit, et maxime q; emittat bonos
humores loco malorum. I. q; cōfiteatur bona et nō mala: il-
la etiam que bene fecit, et nō illa que contra dominū fese-
cit: sicut faciunt aliqui: qui in cōfessione se solent cōmenda-
re, peccata sua abicdere, et virtutes narrare. I. Iere. iij. Iu-
stificauit animā suā aduersatris israel. Ad medicine di-
uerse diuersimode operantur. Sunt enim medicine attri-
ctiue, laxatiue, incliniue, digestiue, cōstrictiue, corrosiue, ape-
ritiue, et alie q; plures: que omnia bene patent circa finem
huius voluminis: vbi agitur de virtutibus humorū et liquo-
rum. Expone i vis predicta de verbo dei, et scriptura san-
cta, que est spiritualis medicina: quia pro certo ista attri-
bit per spem et consolationem, laxat per cōfessionem, incli-
dit per timorē et cōminationē, digerit per discretionē, con-
stringit per temperantiā, corrodit per penitentiam, aperit p
cōfessionē. Et ista omnia possunt dici de prelato vel pre-
dicatore, qui potest dici et medicus et medicina: qui in alijs
facit, vel facit fieri omnia supradicta. Aliqua sunt signa
generalia in infirmo, ad que debet cautus medicus atten-
dere diligenter. Unde sicut aliqui dicūt, mouent sunt signa
generalia que infirmū mori, vel difficiliter sanari pcedūt.
Attēdat ergo pmo infirmū fortitudinē vel debilitatē: q; si
fortiter et patienter sustinet morbum suum, signum bonum
est: contra vero, si debilitat, impatiēter et desperatē susti-
net ipsum morbum. Item attēdat vtrum color sit idem sit
cut palmus, vel vtrum sit enormiter immutatus. Color est
si sit idem sicut in sanitate, denotat bonum: si vero enomi-
ter sit purpuras, signum est malum. Item attēdat infirmū
leuitatem vel ponderositatem. Leuitas enim et facilis mo-
bilitas, signum bonum: ponderositas vero et terrestreitas, si-
gnum malum. Item attēdat si infirmus comedere appe-
tit. Si debito tempore, scilicet de nocte plusq; de die competi-
ter dormit. Si anhelat, sit sanus et non corruptus. Si pul-
sus est equalis et tēperatus. Si bene decoquit et digerit. Si
bene se purgat et egerit. Talia enim signa si assant, hominē
esse sanum denotant: vti si sit infirmus, ipsum esse sanandū
designant. Contraria vero signa significant infirmitatem,
et forte mortem, nisi apponatur remediū, affuturam. Sic
vere spiritualiter loquendo, signa hominis spiritualiter sa-
ni sunt hec: videlicet quando infirmitatem tentationis vel
tribulationis fortiter et constanter tolerat, quādo celeriter
et facilliter surgere de peccato tentat, quādo color bone cō-
uersationis in eo perseuerat, quando cibū verbi dei ardens
ter appetit, quando hora debita, scilicet in nocte aduersitatis
per tranquillitatem animi quiescit et dormit, quando an-
helitus suorum verborū dulcis est et suauis, quādo pulsus
suorum operum temperatus est et suauis: quando cibū
verbi dei in ipso bene retinetur, et decoquitur, quando sup-
fluitas vitiorum in ipso bene per contritionem digeritur, et
per cōfessionem egeritur. Si quis enim talia habet signa/
spiritualiter est sanus, et a morte perpetua alienus. I. Ioh. v.
Infirmitas hec nō est ad mortem, et I. Ioh. v. Ecce sanus
factus es: iam noli peccare. Sed reuera ille qui econuerso
in contrarium disponitur, et qui debilitat, laxat et molli-
ter et desperanter tribulationem et tēstationem patitur, qui in ci-
bo verbi dei non delectatur, in quo color bone cōuersatio-
nis corripitur et immutatur, qui cadens in peccatū, statim
tētat surgere, qui hora indebita, in die prosperitatis solet
dormire et quiescere, nocte vero aduersitatis solet dolere,
et per impatiētiā furere, qui anhelitū verborū solet corruptū
et immūdam habere, q; pulsū operū desperatū et inequa-
lem, discontinuū et imperseuerantē habet, qui cibū documē-
torum bonorū nō bene decoquit et retinet, qui superfluitatē
vitiōrum per cōfessionem nō egerit, sed potius p malā cō-
suetudinē secum tenet: talis dico nō est sanus, sed infirmus,
et periculo mortis eterne propinquus. Unde ergo debet di-
gere illud psal. Ad sēseret me dñe: quoniam infirmus sum.

Medicus igitur. i. piellatus/vel sacerdos/debet ad talia si
gna attendere/ut possit de infirmitate vel sanitate spiritali
debite iudicare. Signa moris in homine moriente sunt
multa: que scilicet catus medicus debet cum diligentia
pseudere. De charadrio quando corā infirmo ponit/ si ve-
rit dolum: de imagine quando non apparet in oculo infir-
mi/ et de alijs similib/ que significant ubi morē/ habes in
locis suis. Sed de alijs signis quidānis/ sicut. i. fuit labioz
decurtatio/ nasi attenuatio/ visus effrenatio/ manū inces-
sabilis diuolutio/ mētis alienatio/ verborū ipteritēs multi-
plicatio/ pulvis defectio/ rvinē corruptio/ letalia sunt. Sic
vere potes dicere qd si aliquis spiritaliter et carnaliter de-
bet mori/ potest ex coniecturis varijs pseudere. Si enim
infirmus. i. peccator/ imaginis oculi. i. memoriam dei et fan-
ctozū de oculo cordis pdidit/ si charadrius cādidus. i. bea-
ta virgo oculos sue misericordie ab eo auerit/ si plūmgs
repudiauerit et dimiserit/ si natus discretioris et odorato-
nis bonorum eternorum in eo attenuatus extiterit/ si labiū
diuine laudis et cōfessionis in eo decurtatum fuerit/ si ma-
nus sue male operationis nunq̄ a motu male executionis
cessauerit/ si per immoderatos appetitus mens eius alie-
nata/ per diuersa vaga concupiscibilia discurrerit/ si ver-
borum liberam honestatem et ordinem per impudentiam
confrigerit/ si pulvis interioris remotus conscientie tam
in ipso non palpitauerit/ si vīna et egestio. i. ipsius fama et
opinio ex toto per infamiam corrupta apparuerit/ talis pro-
cul dubio morietur morte eterna/ et signis istis pcedentib/
bus/ de vita non est sperandum futura. De talibus ergo si-
gnis potest dici anime peccatrici illud Ezechielis. xvi. In
cunctis plateis ad omne caput vie edificasti signa pro-
futionis tue.

¶ Finis libri quarti.

¶ Prologus in librum Quintum.

Celum et terra transibunt. Luce. xxi. Si
cut dicit Hieronimus in lib. moral. xviij.
exponens predictum verbum. Celum
et terra transibunt. Ab ea quā nunc ha-
bent imagine transiunt: sed per essen-
tiam sine fine subsistit. Celum et terra
transit/ et erit: et ab ea quā nunc habet
specie tergitur: et tamen in sua semper
natura seruat. Et quib/ verbis pos-
sumus competenter colligere qd quis celi et terre essentia
immutabilis pericuerit/ et naturam habeat immortalem/
durabilem et perpetuam: ipsorum tamē species et appare-
tia exterior/ vel localiter vel formaliter potest facilliter va-
riari/ et ab vno statu in alium transmutari. Quod vtiq̄ tūc
plenissime fiet/ quādo i die iudicii idē forma noua iuxta
illud. Quid celum nouum/ et terram nouā. Apoca. xxi. Et
quādo elementis purgatis introducef claritas in vitroq̄.
Et quia corporalia spiritalibus deserviunt: ita qd per cor-
poralia et temporalia que videmus/ spūalia q̄ non vident/
cognoscuntur: ideo p istam celi et terre mutationē corporale
possumus intelligere illam spiritualem et morale: de qua
in presenti opusculo aliquid est tractandum. de qua quidē
potest dici verbum superius allegatum. Celū et terra transi-
bunt. Celum enim. i. celi proprietates et conditiones: terra
. i. cuiuscūq̄ materie terrene et corruptibilis virtutes et dispo-
sitiones/ transibunt. i. de sensu literali ad spiritualem intelli-
gentiam conuertentur. In isto enim tractatulo de celo et
eius partib/ scz de corporib/ celestibus/ stellis/ planetis/ si-
gnis et orbibus/ de tempore/ motu et eius partibus/ aliqd
est dicēdū: et ipsorū litteralis ppietas ad spirituale intel-
ligentiam reducenda. Celū ergo et terra transibunt. In qui-
bus verbis ostenditur qd ad istud opus faciēdum tria bre-
uiter requiruntur. Requiritur enim qd homo habeat mētis
sublimitatem/ dei benignitatem/ actus sedulitatem. Requiritur
dico mētis sublimitas intelligendo: quia homo des-
bet esse Celū. Dei benignitas in/ influēdo. Terra. Actus
sedulitas opus exequendo. Transibit. Sit igitur intellectus
sicut celum est altum/ ab infimis segregatum/ clarū et stel-
lis lucentibus ornatum: sic necesse est qd ille qui est expoli-

tor tallum/ sit altus celestia cōtemplando/ clarus et perspi-
cuis subtiliter intelligendo/ stellis. i. scientijs ornat/ alios
illustrando: ut sic possit de intellectu eius et ratione eius di-
ci illud Apoc. xxi. Signum magnum apparuit in celo/ mu-
lier amicta sole/ et luna sub pedibus eius/ et in capite eius
corona stellarum duodecim. Talis enim debet esse signū
per aliorū directionem. In celo per celestium affectionē.
Amictus sole per clarissimā cognitionē. Sub pedibus ha-
bere lunam comutam per superbie cōculationem. Coro-
nari duodecim stellis/ per scientiarum et morum ampliatio-
nem. Sed nota qd iste stelle dicuntur duodecim: quia vere
necesse est qd expositor habeat notitiam aliqualem de duo-
decim scientijs quibus homines vtuntur/ scilicet de septē
artibus liberalibus/ octauo de naturalibus/ nono de scien-
tia morali/ decimo de legali/ vndecimo de canonica/ duo-
decimo de theologia. Et sic dicitur illud Gen. i. Stellas
posuit in firmamento celi. Sit igitur in intellectu mētis
sublimitas. Secundo sit in affectiva influens bonitas/ que
ostēditur cum dicitur Terra. Terra enim est influētiarum
celestium receptiua/ virtute quarum diuersos fructus ex se
generat et pducit. Sic voluntas et affectio expositoris de-
bet dei influētias et inspirationes recipere/ ut diuersos fru-
ctus diuersarum explicationū possit alijs parturire. Et sa. lv.
Descendit imber et nix de celo/ et incubat eam/ et infundit
eam/ et germinare eā facit. Tercio requiritur sedulitas in
executiua: quod ostēditur cum dicitur. Transibunt. Transire
enim significat motum/ exercitium et laborem/ que reuera
sunt necessaria homini qui ad talia vult vacare. Unde ta-
lis debet esse sicut torrens qui raptim transit in conuallib/
Job. vi. Utile est enim/ immo etiam delectabile et honestū
in talibus negotijs laborare/ que non solum prestam com-
placentiam auribus/ sed etiam munditiam animab/. Di-
cit ergo ista moralis sciētia illud Eccl. xxiij. Transite ad
me omnes qui concupiscitis me/ et a generationibus meis
adimplemini. Transendum est enim ad istam scientiam
propter adiunctam diligentiam. Transite (inquit) ad me.
Propter adiunctam complacētiam. Concupiscitis. Pro-
pter adiunctam opulentiam. Adimplemini. Laborandum est
enim in ista scientia: quia vere ipsa habet virtutē impera-
tiam/ virtutē delectatiam/ virtutem secundariam. Si-
cut enim dicitur in quodam sermone: labor/ transitus/ exer-
citiū/ diligentia/ sedulitas et occupatio sunt multum vti-
lia/ si sint bona. Unde dicitur quēdam sapientem dixisse qd
honestus labor est humane vite fida custodia/ doamentis
nature stimulus/ sopiti caloris luna/ superfuitatis cōsum-
ptio/ virtutum fuga/ morib/ rum languorū medicina/
lucru operis/ inuentus debitorum/ adolescentie disciplina/
senectutis gaudium/ salutis adiutorius/ nutritus omnium
malorum/ scilicet otij/ inimica. Laborabo igitur in gemitu
meo: et circa instans opusculum cum diligentia vigilabo/
sciens/ iuxta sententiam sapientis/ qd ex bonis laborib/ fru-
ctus est gloriosus. Ipsi ergo qui pro nobiscū laborando de
paradiso ad mundū transiit/ qui sicut te ra labores subit/
qui sicut celum/ motum et laborem exercuit/ honor/ virtus
et gloria in secula seculorum. Amen.

¶ Incipit liber quintus in quo
agitur de his que pertinent ad celi et corporum celestium
naturam: et ad temporum variationem. Caplm. i.

Mundus est vniuer-
sus sitas crea-
turarū/ cōglobata in spha-
re modum secundū ar-
tiani. Dicitur enim mun-
dus celū cū oibus suis cō-
tentis. Et habet mundus
duas partes/ scz pīmā que
est incorruptibilis/ et im-
mutabilis/ que incipit a
sphaera lune in sursum. Se-
cunda est corruptibilis et
hphh h

variabilis: que incipit a sphaera ignis usque deorsum / scilicet ad
ceterum terre. Prima pars habet celum cum stellis / solem et
lunam / cum ceteris planetis. Secunda habet ignem / aerem / aquam et
terram / cum aëribus / gressibus / herbis et lapidibus. In prima
semper viget lux et claritas. In secunda sepe reperitur obscuritas.
Et ut breviter concludatur per prime partis influentiam
secunda gubernatur. Per mundum intelligo ecclesiam / in
qua sunt omnes creature. Omnes christiani boni et mali /
qui ibi sunt per unitatem fidei conglobati. Sed ista habet
duas partes / scilicet superiorem: et hec est ecclesia triumphans /
que est immutabilis et perpetua sine malo. et inferior: et
hec est ecclesia militans / que multum est mutabilis / varia
bilis et depressa / et variis impressibus. tribulationibus
et tentationibus repleta / nebulis et nubibus. Diversis igno
rantibus et erroribus obscurata. Sed pars superior / scilicet
paradisus / semper habet claritatem: quia claritas solis illu
minabit eam / et lucerna eius est agnus. Apocalyp. xxi.
2. Sequitur. Hoc enim non erit ibi. Item in prima parte / scilicet
in paradiso / est celus. i. deus: qui omnia ambit: quantum ad
essentiam infinitum. Sunt ibi stelle. i. angeli: qui sunt stelle
fixe / immutabiles et incorruptibiles. Quia stelle dederunt
lumen in custodijs suis etc. Baruch. iij. Est ibi sol. i. Chri
stus: qui sol dicitur iustitie. Malach. iij. Est ibi luna. i. bea
ta virgo / que Lantico. vi. dicitur pulchra ut luna. Sunt
ibi planete. i. sancti et sancte: qui solem iustitie illustrant
sicut sunt sequuti. In secunda autem parte. i. in ecclesia mi
litante / est ignis. i. ardor charitatis: est aer. i. splendor hone
statis: est ibi aqua. i. dulcor pietatis: est ibi terra. i. infirmitas
et depressio humilitatis: sunt ibi aues. i. viri contemplati
vi: sunt ibi animalia. i. viri terrestres et activi: sunt ibi lapi
des. i. peccatores insensibiles / duri / frigidi / et obstinati: sunt
ibi arbores. i. fragiles et imperfecti / qui statibus tentationum
pelluntur / et sepe virorem gratie recuperant / atque perdunt:
quia septies in die cadit iustus / et resurgit. Proverb. xliij.
3. Prima materia primo fuit informis et inuisibilis / confusa
sine specie / sine forma / sine loco / sine quantitate / sine tempore /
secundum Platonem in Timæo. Sed tandem ad multas for
mas nobiles est redacta / ex quibus constat machina universi.
Sic vere tales sunt multi iusti et boni pauperes in vita
ista: quia ipsi sunt viles / pauperes et depressi / non habentes
speciem nec decorem: quia carent alimentis et vestimentis
sufficientibus. Esai. liij. Vidimus eum: et non erat aspe
ctus. Ipsi sunt inuisibiles: quia nullus dignatur eos respi
cere. Ipsi sunt sine quantitate. i. sine temporalis facultate. Ipsi
sunt sine loco: quia nullus in societate dignatur eis facere
locum. Ipsi sunt sine tempore: quia tempus eorum non est in
vita ista / sed erit in futura: quia tunc ad formas nobiles re
ducetur / in quantum cum beatis glorificabuntur. Unde Job
xli. Deridetur iusti simplicitas / lampas contempta apud co
gitationes diuitum / parata ad tempus statum. i. ad tem
pus post mortem. Vel dic qd materia est pauper scholaris /
qui primo est sine loco / et tempore etc. sicut supra. sed tan
dem acquisita scientia / acquirit potentiam / locum / preben
dam / et famam: quia sicut dicitur Eccl. xj. Sapientia humi
liari exaltabit caput. Ad materia est immutabilis / incorru
ptibilis / et invariabilis: quia licet forma eius corrumpatur /
et alia introducatur: ipsa tamen incorruptibilis perseve
rat. Modus enim est sub forma ignis / modo sub forma aque /
nunc aeris / nunc sub forma terre / et tamen materia in se nul
latenus variatur. Talis est vir perfectus et fortis: quia licet
sua forma. i. sua species et prosperitas / suus valor et felici
tas destruantur / et forma contraria / scilicet tribulatio vel pau
peritas introducatur: ipse tamen a bono proposito non mu
tatur: quod non constituitur iustum quicquid ei acciderit. Pro
verb. xij. Quia licet modo sit sub forma ignis. i. ardore
tribulationis / modo sub forma aque. i. in affluentia delicia
rum / modo sub forma aeris. i. in plenitudine divitiarum: ipse
tamen non deserit suam bonitatem: sed sine corruptione pec
cati semper manet. Quia homo sensatus in sapientia ma
net sicut sol / stultus autem mutabitur ut luna. Eccl. xviij.
Vel exponere de deo / qui est incorruptibilis / invariabilis / et
immutabilis. Quia ego dominus: et non mutos. Malach.
iij. Vel exponere de firmitate fidei vel ecclesie: que licet sit in

diversis formis et conditionibus / nunquam tamen perit. Lu
ca. xxi. Ego rogavi pro te: ut non deficiat fides tua. Quid
dus licet conflaret ex diversis partibus / in se tamen est vnus
numero / et hoc propter materie unitatem. Et secundum ad
crobium de somno Scipionis / Orbis mundi se continge
do / harmoniam musicam modulatur. Sic vere charissimè
licet religio / studium / vel ecclesia conflaret ex diversis parti
bus. i. personis et nationibus / debet tamen esse vna quan
tum ad concordie unitatem: et hoc quia vnam habent ma
teriam. i. vnam regulam / scilicet religionem / vel vnam fidem /
scilicet ecclesiam / vel vnum privilegium / quantum scilicet
ad studium. Et ideo debent omnes ecclesie / religionis vel
studij partes concurrere in vnum. i. ad aha. viij. Omnes
obediunt vni: et zelus et invidia non est inter eos. Et ideo
iste partes debent voces harmonicas / scilicet orationem /
confessionem / gratiarum actionem dulciter resonare. unde
Sapient. vltimo. In se elementa tonum conuertuntur / quasi
in organo omnia sonum suum custodiunt. Secundum Augu
stinum in glossa ad theoph. xliij. Quidus iste licet sit eternus
quo ad essentiam et substantiam: ista tamen qualitas et spe
cies eius exterior est mutabilis et variabilis / et finaliter qua
do deus mundum iudicabit / ad formam veniet meliorem /
quia in ista. xxx. cap. Erunt lux lune / sicut lux solis: et lux
solis septemplex. Talis est homo / quia licet sit eternus di
uinitate / mutatur tamen quantum ad mores / et etiam quan
tum ad corporis etates. Sed ista mutatio debet esse me
lius: quia sol eius. i. intellectus suus / luna. i. voluntas / que
fuit et resurget / debent semper maiori lumine gratie decorari.
Oculi eius sicut sol etc. Apoc. i. Et sicut in mundo sunt di
uerse partes / que in vnu rediguntur: sic in homine etc. In
mundo quanto materia est purior et nobilior / tanto ad for
mam nobiliorem habet inclinationem / et tanto eam fortius
requirit. Sic conscientia / cor / vel voluntas / quanto purior et
mundior a peccato / tanto formam nobiliorem. i. gloriam eter
nam et virtutes recipit magis cito. Ideo dicitur ad theoph.
v. Beati mundo corde / quoniam ipsi deum videbunt. Et Por
tet semper qd secundum formam introducere proprietatem
materie disponat. Unde si terra debet fieri ignis / oportet
qd materie grossities subleuetur / et depuretur: ut sic forma
nobilior induatur. Sic vere oportet qd materia. i. homo vel
anima disponatur per disciplinam / studium / vel peniten
tiam / ad hoc qd de vili forma. i. de statu peccati vel igno
rantie / ad formam nobilem. i. ad statum gratie vel virtutis seu
scientie transferatur / vel etiam ad statum glorie in futuro.
Et si habetatur fieri ferrum / multo labore eracuet. Et cels. i.
Cum mundus habeat duas partes / scilicet superiorem
et inferiorem / celestem et elementarem: superior tamen est
dignior / maior / pulchrior et purior / et virtutis amplioris qd
inferior. Sic vere cum in ecclesia sint due partes / scilicet pa
radisus / que est ecclesia triumphans / et ecclesia militans: su
perior tamen / scilicet paradisus / est nobilior / et pulchrior / et
virtutis eius amplior: quia eius virtus semper influit in infe
riorem. i. in ecclesiam militantem: quia sanctorum bonorum
orationes semper influit in nos alios peccatores. Vel dic
de homine / cuius pars superior. i. rationalis / est nobilior.
Licet inferior pars mundi / scilicet terra et aqua / sint igno
biliores: sunt tamen fecundiores. Unde quis luce carcat /
non tamen fructus: quia in productione sensibilibus et vege
tabilibus / lapideis et metallois / sunt alijs plentiores. Sic
recte cum in ecclesia sint due partes / scilicet superior / vtro
que prelati et clerici: et inferior / scilicet subditi et laici: pro cere
to licet isti superiores prepollant claritate. i. scientia et dis
cretione vel eminenti prelatione: minus tamen pollent fec
cunditate. i. bona operatione: quia hodie laici plus habent
et fecundantur in fructibus bone conversationis / et in flo
ribus bone operationis / qd clerici vel religiosi: et quanto
plus in eis claritas sapientie deficit / tanto fecunditas vni
tutum plus proficit: quia multi sunt qui propter scientiam
sunt deteriores. Stultus enim factus est omnis homo a
scientia. Itere. x. Nobilior materia nobilior indiget for
ma: et quanto nobilior / tanto habet inclinationem ad nobilio
rem: et tanto forma nobilior in ea finaliter introducit a na
tura. Sic vere quanto aia est purior et sanctior / et magis sine

fece pccū, tanto plus inclinā et afficit ad nobilē formā. i. ad gloriā eternā, et rāto finaliter in ea copiosius introducitur: et eoduerſo, qz quāto quis impuriōr est per pccū, rāto plus inclinatur ad vilem formā. i. ad temporalia et mundana/ et tanto vilior forma. eterna miseria introducitur finaliter in eodem. Im mūdū enim regnum dei non possidebunt. ad Ro. xij. ¶ Licet mūdus videat nutritio corpōū, est tamē carcer spirituum et anīnarū. et est locus incōlatu et pccati grinationis, reatus et transgressionis, doloris et lachrymationis, laboris et fatigationis, hororis et confusionis, mortis et mutationis, fluxus et alterationis, transitus et corruptionis, insolentie et turbationis, violentie et oppressionis, fraudulencie et deceptionis. Adhūc notos allicit, ignotos abſcīt, multos obest, paucos pōdest, multa promittit, pauca red. dīt, et quos dūctis et honoribus extollit, in fine nudos abſcēre consuevit. hec magister.

Capitulum. ij. de celis.

Celi sunt septem: scilicet empyreū, crystallinum/ firmamentū, olympus. i. regio planetarū, igneū, superius pars aeris conficta igni, inferior eius pars coniuncta terre. Inter celos est vnum im mobile, scilicet empyreū. Omnia autem alia sunt mobilia, et ab ipso primo im mobili cōstet: et luminis et in flūentie ipsius receptiua. Sic est deus: qui stas immobilis dat cuncta moueri, fm Boethij de cōsolatione. Non mo uetur em localiter: quia replet omnem locum. Isidore. xxiij. Celum et terram ego impleo. Non formaliter: quia incor ruptibilis. Ad alch. iij. Ego dominus: et non mutor. Ab itō omnia alia et essentialiter et virtualiter continentur et ipse a nullo: quia in ipso sunt omnia. ad Colos. i. Omnes etiam alij celli. omnes creature preter eum / nature sunt mobi les et corruptibiles quātm est de se etiam angeli. Job. xv. Ecce inter sanctos eius nemo est immutabilis. Et ab ipso recipiunt lumen sapientie et omnē aliam influentiam / eua loiem. Per ipsum em mouemur et sumus. Actū. xviij. Cel dic de celo superior. i. de prelatu vel pfecto: quia licet alij sint mobiles et incōstantes: ipse tamen debet firmus et sta bilis permanere. Eccl. v. Esto firmus in via domini. ¶ Cel lum fm Aristo. lib. de causis / est elementū quintū, ab istis inferioribus elementis distinctum. Non est leue: qz tūc pos set ascendere. Nō est graue: qz tūc posset descendere. Nō patitur corruptionem, nec generationē. Inquietum est. et mobile: et semper mouetur circa polum stellam immobilē / ipsiusqz diametraliter circuit incessanter. Talis est per oia vir perfectus / qui primo separatus est ab alijs et distinctus per sue sancte eminentie et vite sanctitatem. Actū. xxiij. Separate mihi barnabam et paulum. Iste nō est leuis per insolentiam: quia tunc ascenderet per superbiam. Non est grauis. i. inclinatus ad terrena: quia tunc descenderet per auaritiā. Non patitur corruptionem luxurie vel peccati: quia iugiter mouetur per boni operis diligētiā. Circa po lum autem. i. Christum / qui est immobilis et immutabilis / semper mouetur: quia circa deum mouetur incessanter per affectionem et amicitiam: et circa ipsum discunt per bo ni operis complementū: nec ab eo aliquid est elōgat per peccatū. Ideo L. huius sibi dicit. iij. Isidre. iij. Propinquus mihi sedebis: et amicus meus vocaberis. Uel per poli po tes accipere quilibet sanctum: quem debem? circūire per deuotionem. ¶ Scdm Aristo. de celo et mundo / Celū est vnum, nec fuerunt nec erunt multi celi / nec est locus alius qz celum. Unde illic est vita fixa et sempiterna / que nec de ſicit: nec finitur. Et est motus eius circularis et continuus circa polum / cuius motor est spiritus / qui mouet illud sua vo luntate. Et dicit firmamentū: quia est solidum / immutabile seu firmū. Talis est ecclesia: que est vna nō plures / sed est columba mea. Cantico. vi. Nec fuit nec erit plures / sed vna sola / que locus est omnū saluādomū: quia ibi est vita fixa / scz gratie et glorie: que nec deficit nec finitur. Hec mo uetur continue / scilicet de prosperitate ad aduersitatem / de pluralitate ad paucitatem / de paupertate et eoduerſo. Nunqz tamen cadit penitus per heresim: nec a polo arcti co. i. a Christo per infidelitatem penitus elongatur: iuxta quod dicit Christus Petro. Luc. xxij. Ego rogavi pro te: vt non deficiat fides tua, Et ideo firmamentum. i. firma et

stabilis nuncupatur / in qua sol et luna. i. Christus et beata virgo / et stelle diuerſe. i. sancti inter se differentes habitant et morantur. Sol et luna steterunt in habitaculo suo. Aba cūck. iij. ¶ Omnia que sunt sub firmamento / mouentur se cūdm motum eius / scilicet planete et orbis, et etiā ignis / aer, et aqua / licet diuerſimode: et motui firmamenti obe diunt. ipsiusqz die ac nocte sequitur ab oriente in occiden tem, et citius et plus mouentur secundum motum orbis qz secundum motum proprium. Et quāto orbis inferior: est pri or / tanto motui firmamenti ordinatus se conformat fm Rabanum. Sic vere firmamento. i. deo vt prelatu debent omnes orbis subditi. omnes inferiores obedire: et secun dum motum voluntatis sue se regere et mouere / motusqz proprium. i. propriam voluntatem motui firmamenti. i. vo luntati prelati vel dei subſcēre: et post ipsum per obediē tiam circūire. Quia quocūqz declinabat que prima erat / se quebant et cetera. Ezech. i. Et quanto quis prior est et san ctior: tanto vere ad mouendum et regendum se secundum voluntatē prelati sui vel dei est prom prior. Eccl. iij. Quā to maior es / humilia te in omnibus. ¶ Quāto aliquod cor pus plus appropinquat celo / rāto magis est mobile: et eod uerſo: quāto remotius / rāto minus se suo motui cōformat. Patet: quia ignis ordinatus qz aer et aqua: terra autem propter nimā elōgationē a firmamento / immobilis est et fixa. Sic vere quāto quis est propinquior celo. i. deo per gratiā et virtutes / tanto mouetur ordinatus et citius per obediē tiam. Et eoduerſo / quāto plus a deo remouetur per pec catum / tanto minus obedit eius voluntati / et minus moue tur per bona opera. Et ideo multi sunt homines sicut ter ra. i. fixi et immobiles per pigritie et inobediētie grauitatē. pial. Fundauit terram super stabilitatem suam. Uel dic qz quāto quis est propinquior deo per gradum ecclesiastice dignitatis / tanto debet eum melius sequi obediendo / et be ne operando et eum imitando. Uel dic qz quāto quis est aliquid propinquior per consanguinitatem et affinitatē / tan to debet ei magis obedire. Uel ex pone de bona societate: qz quāto qd aliquid vicinior efficitur / tanto et in pluribz mo dis et actibus magis fit similis et cōformis: dic. es. Ad al thei. viij. Adagister sequar te quocūqz ieris. ¶ Celū violē ter mouet secum inferiores orbis / licet habeant cōtrarios motus naturaliter / omniaqz inferiora per sui influentiam gubernantur. Sic vere debet facere prelati: quia omnes subditos suos quādo inueniunt eos habere proprios motus / i. proprias voluntates / debet eos compellere per violentiā correctionis sequi suū motū / si videlicet sit bonus / et ipsos se cum rapere / et per bonam suam influentiam ipsos prouide gubernare: et sue iurisdictioni et motui per rigorem iustitie subiugare. i. ad Cor. x. Parati sumus subiugare omnē inobediētiā. Et sicut celum habet semper vniūm et ordinatissimum motum: sic prelati debet habere motum voluntatis ordinatum et maturum: vt se et alios valeat rea gulare. Unde. i. ad Cor. xiiij. Omnia honeste et secundum ordinem fiant in vobis. Uel dic qz celum est vir iustus / qui inferiores potentias compellit obedire rationi. ¶ Celum mouetur velocissime / et ideo ne motus eius velocitas mū di machinā dissiparet / voluit eum natura motu planetas rum retardare. Adnotus enim planetarum proprius cōtra rius est motui firmamenti: vt sic eius impetus motu cōtra rio moderetur fm Rabanum. Sic sunt multi qui more fir mamenti mouentur citissime / scilicet ad vindictam et iustitie executionem / quādo inueniunt aliquem delinquentem / non considerantes fragilitatem peccatoris: et ideo ad refre nandum impetum et motum sui rigoris / dat eis naturā. i. deus planetas. i. subditos qui habet motus contrarios. i. qui eis contrariantur per ritas et appellationes: et sic in uento obſice sua iracundia temperatur. Uel dic qz motus contrarij planetarum significant motus et tentationes car nis / qui sunt contrarij rationi: quia quādo quis est nimis austerus / deus pmitit eum tentari: vt humilietur. Exem plū de Petro. Uel dic qz quidā sunt quorū motus et impet iracundie nō potest refrinari nisi p cōtrarios motus / verborū et punitiōnū. Et ideo vtile est qz inueniant planetas. i. perio nas respondentes / que contraria sibi respondeant / vt quis sciant: et vt sua iracundia moderetur. Proverbijs. xviij. Res

hbbh iij

Cap. III. Lib. V.

De Celo.

8 sponde fulto iuxta stultitiam suam. ¶ Celum licet in suis partibus mutet locum/ in toto tamen suo nec situm variat nec locum: qz ceteris partibus inferioribus fluctuantibus/ celum nunq̃ motus sui tenorem ⁊ ordinem derelinquit/ vt dicit idem. Sic vere celum. i. religio licet mutetur et varietur quatum ad personas: quia scilicet persone moriuntur vel mutantur de loco ad locum/ ipsum tamen celum religio- nis. i. ipsa integritas ⁊ vniuersitas/ vel ipsa regula seu fides/ nunq̃ moritur/ aut mutatur. Et dic q̃ licet partes inferior- res mundane fluctuent et mutentur/ et quotidie variant sta- tum suum/ celum tamen. i. ecclesia in suo toto vniuerso semp debet immobiliter statum suum/ regulam ⁊ ordinationem obseruare: qz homo iustus in sapientia manet/ stultus autē immutatur vt luna. ¶ Scdm Aristot. lib. de celo et mun- do: celum est ita perfectum ⁊ cōciliatum/ q̃ non habet con- trarium aliquod in natura: et ideo est incorruptibile: qz nū- hil corrupti nisi a suo contrario. Sic vere illi qui sunt ita perfecti/ ita mites/ ita benigni/ q̃ nullum habent contrariū vel inimicū in mūdo/ sunt incorruptibilis nature: qz scilicet non corruptiuntur per peccatū: quia scilicet deus tales prefer- uat. Proverbio. xxvij. Qui ambulat simpliciter/ salu⁹ erit.

10 ¶ Licet celum non corruptatur/ nec generetur/ est tamē p̃cipuum generationis ⁊ corruptionis: propter radios/ q̃s mittit ad terrā: vt dicit Aristot. Sic sunt multi q̃ in se sunt boni: ita q̃ per luxuriam nec generant/ nec corrumpunt/ ta- men habet ita malos radios. i. mala exēpla/ q̃ in alijs cau- sant generationem luxurie/ ⁊ corruptionem peccati. Eccl. i. Radijs suis excecatur oculus. ¶ Celum licet sit vni- forme de se/ habet tamen plures oves ⁊ circulos/ propter ne- cessitatem mortalium/ vt sic quolibet anno diuersimode mo- ueatur: qz si semp vniformiter moueretur/ tñ frigus vel tñ calorem causeret: q̃ alimentum mortalium deperiret: fm Aristot. lib. de causis elemētorum. Celum est deus/ qui quā- tum ad occultā suā prouidentiam habet multos circulos. i. plures modos scdm quos se mouet ⁊ se habet erga nos/ et ideo aliquādo frigus aduersitatis/ aliquādo estum pro- speritatis causat: alias enim alimentū gratie ⁊ virtutis pe- nitur deperiret. Non est autem necessariū q̃ semper se ha- beat erga nos vno modo: imo vere vtile est q̃ homini de- us nunc frigiditatem/ nunc calorem/ nunc prosperitatem/ nunc a diuersitate inducat: vt sic alimenta diuine gratie in nobis generet et producat. ¶ Celum habet claritatem/ ro- tunditatem/ diaphanitatem/ vel perspicuitatem. Et fm A- crobium in lib. de expositione somnii Scipionis/ per oves suos causat harmonicā suauitatem/ ⁊ mot⁹ sui impetus causat in rebus caliditatem. Sic vir perfectus habet cla- ritatem sapientie/ rotunditatem obedientie. Figura em̃ ro- tunda est summe mobilis. habet etiam perspicuitatem ve- ritatis et simplicitatis: qz quilibet videt quid habet in cor- de inter⁹. Lausat etiam harmonicā gratiarum actionis/ et calorem diuine dilectionis. Est etiam mot⁹ celi altus/ p̃ cōtēplationem. Omnia continens per cōpassionem. A ter- ra. i. a terrenis/ elongat⁹ per eorum abominationem. Stel- lis ornatus per virtutum et exemplorū possessionem. Gene- re. Sulpice celum: et numera stellas eius si potes. ¶ Ce- lum omnia inferiora immutat/ et tamen a nullo inferiore se potest recipere aliquid. Sic vere deus mutat omnia infe- riora/ temporalia et spiritualia/ vniquodq̃ scdm propriam qualitatem: ipse tamen nullam mutationē recipit in seipso. psal. Insubutabis eos/ ⁊ mutabuntur: tu autem idem ipse es.

14 ¶ Celum summe est perfectionis inter corporalia: sed nū- hil est ita vtile/ nec ita sibi dissimile in natura/ quin in virtu- te aliqua celesti corpori similetur/ ⁊ quin in aliquo/ celo me- lius inueniatur. Patet de pediculis: qui habent vitā/ quā tamen celum non habet. Sic vere dato q̃ homo sit magne perfectionis/ ⁊ vite celestis/ non est tamē ita vtilis homo in natura/ quin habeat aliquā virtutem vel conditionem me- liorem/ q̃ sint multe que in ipso esse noscuntur. ¶ Celum habet altitudinem cunctis p̃eeminētē/ amplitudinē cun- cta continētē/ pulchritudinē stellis cōsistentem/ forti- tudinem semper durantem. Sic vere vir perfectus debet esse per cōtēplationem altissimus: qz scilicet eius affectio ⁊ cōsideratio debet esse sursum in paradisi eleuata/ ⁊ p̃ cō- temptum ab istis inferioribus et terrenis elongata. Unde

Eccl. xliij. Altitudinis firmamentū. et ad Phil. iij. Con- uersatio nostra in celis est. Item iste debet esse per charita- tem amplissimus: quia scilicet omnes homines debet i corde suo continere/ scilicet ipsos diligendo/ et eis subueniendo. psal. Extēdes celum sicut pellem. Item iste debet esse per honestatem pulcherrimus: quia stelle. i. virtutes et exēpla debent in eo relucere. Eccl. xliij. Species celi/ gloria stellarum/ mūdum illuminans. Item iste debet esse firmi- tate fortissimus: quia scilicet ita debet esse solutus per con- stantia firmitatis/ perseverantie ⁊ longanimitatis/ q̃ nūq̃ debet corumpi/ ⁊ deficere per peccatū. vnde Job. xxvij. Tu forasitan cū eo fabricatus es celos/ qui solidissimi quali- ere fusi sunt. ¶ Celum scdm Rabanū est ordinatissime p̃- cessuum/ inferiorū omnium regituum/ cōtinue influētie mi- nistratiū/ mira bilis harmonie causatiū/ et omnium que sub eodem sunt/ ad perfectam obedientiam reductiū. Sic vere vir iustus/ ⁊ maxime pelatus/ semp debet in suis mo- ribus et actibus procedere ordinatissime: qz nunq̃ debet in vno puncto ab ordine recte iustitie deuiare. i. ad Con- trariū. Omnia honeste ⁊ scdm ordinem fiant in vobis. Item iste debet inferiorēs ⁊ subditos ordinare et regere: et in eos mouendo et instruendo et tēporaliter subueniēdo influere/ concentum melodie laudis/ ⁊ gratiarum actionis cōtinue modulari: et tranquillitatem animi seruare pariter ⁊ sectari Job. xxvij. Concentum celi quis dormire faciet? Iste iste debet omnia inferiora ad perfectam obedientiam reduce- re: quia scilicet motus sensualitatis debet cōpescere/ ⁊ ad obe- dientiam spiritus et rationis cogere. Pelatus etiā ⁊ eccl- siasticus suis doctrinis et exēplis debet post se trahere oia inferiora/ scilicet subditos ⁊ laicos/ ipsos informādo/ et ad ve- ritatis semitam reducendo. Eorum etiam rebelliones de- bet repimere/ ipsos si necesse est/ per violentiam compelle- do/ dicens scilicet illud Ez. xli. In brachio extenso et fu- rore effuso regnabo super vos. Et de tali celo dicitur illud Deutero. xxvij. Sit celum qd̃ supra te est/ eneuum.

Capitulum. iij. de celo crystallino.

Celum crystallinū est aquee nature fm Bedā/ que in modum crystalli ibi diuino opere est ge- lata. et fuit necessaria ad temperamētum calor- is motus firmamenti. Ad hoc etiam operantē planete propter contrarios motus suos. Firma- mentum enim per crystallum refrigeratur: ⁊ per planetas retardat fm Bedam et Platonē. Per celū crystallinū qd̃ est nature lucide ⁊ specularis/ intelligit viros plenos sapie- tie spiritualis/ que claritatem cōtinent veritatis. Est igitur necessarium firmamento. i. pelato vel viro iusto/ q̃ habeat secum celum crystallinum. i. locos prouidos ⁊ prudentes/ vt scilicet per eorum cōsiliū/ per prudentiam et maturita- tem/ ad os sue crudelitatis et vindicte aliquotiens tempe- retur. Ad qd̃ etiam sibi proficit motus contrarius planeta- rum. i. rebellio subditorū. Eccl. ix. Viri iusti sint tibi consi- lio. Vtile est enim homini/ rebelliones subditorū/ quandoq̃ sentire/ vt semper in quodam timore et circūspeditione ⁊ di- ligentia cogatur viuere/ et nō in imbecilli securitate torpe- re. Vel dic moraliter q̃ celestes viri ad repimēdum ardorem ⁊ zelum iustitie/ rebellionem inferiorum obuium. i. car- naliū appetitū/ in seipsis sentiūt: ac per crystallinam sa- pientiam ardorem istum prudenter compescunt. ¶ Licet aqua sit fluibilis et fragilis/ ille tñ qui sunt supra celū: scilicet in celo crystallino/ solide sunt atq̃ firme/ lucide ⁊ tranquille fm glo. sup psal. ibi. Aquae que super celos sunt. Sic licet ho- mo sit fragilis ⁊ fluibilis in hac vita: quādo tamen erit su- per firmamentum. i. in paradiso: tunc mox crystalli erit so- lidus per impassibilitatem: qz nulla passione poterit pene- trari/ lucidus per claritatem/ mobilis per agilitatem/ per- uolus per subtilitatem. ¶ Celum crystallinū habet aquas in seipso ligatas et congelatas. Sic vir iustus semper secum portat aquas lachrymarū deuotionis et cōpassionis. Vnde Job. xxxij. Qui ligat aquas in nubib⁹ suis. et psal. Qui tegis aq̃s superiora ei⁹. Et sicut celū crystallinū lucē recte- pit ab empyreo/ ⁊ tribuit firmamento: sic vir iustus vel p̃e- latus a deo sapientie et gratie lucem recipit/ quam in alios post diffundit.

Capitulum. iij. de celo empyreo.

Celum empyreū est primū celū. Et secundū dicitur a pyz quod est ignis non propter ardorē sed propter splendorem. Et est quietum et immobile sphericū maximū quantitate quia omnia corporalia continentur iniforme qualitate quia caret stellis. Et secundū Alexandrū necessariū fuit istud celum propter completiū vniuersi quia videlicet corpus infinitū scilicet terra est immobile et opacum supremum aut scilicet empyreū immobile est et clarū. Et sic inter ista duo immobilia tota natura voluitur vniuersi ut dicit Basilus in hexamerō. Talis est deus maxime factus homo quia splendore scientie rutilat super omnes. Sic est sphericus quia sine principio sine fine. Immobiles quia nec corrupti nec ab eternis suis dispositionibus immutatur. Ego deus qui non moror. Abala. iij. et Humeri. xliij. Non est deus ut homo etc. Maxime est quantitas quia omnes continentur creaturas quia habet essentiam infinitā. Leuiā terram ego impleo. Habere. xliij. Sic est vniiformis quia equaliter est ei cura de omnibus. Sapient. vi. Et ideo iter ipsum et terram. Inter deū et beatam virginem omnia continentur et diuersimode variantur. Ista autem duo immobilitate perpetua confirmantur. Non fuit enim aliquis in uacillare in fide preter christū et virginē gloriosam maxime in passione.

Capitulum. v. de ethere.

Ether est regio planetarū secundū Aristoteli. Et est locus separatus ab inferioribus ubi est dies perpetuus et ubi non diurno lumine non succedit et hoc quia vmbra terre quia noctis est cā ad tam altū locū in ethere non accedit. Et secundū Aristoteli. Ether nihil aliud est quam quintū elementū quod totaliter aliud est a natura aliorum elementorum quia ether neque est grauis neque leuis neque rar⁹ neque dens⁹ neque corruptibilis neque recipit aliqualem. Talis debet esse ecclesiasticus et maxime prelatus vel religiosus quia vere debet esse separatus quo ad vitam et ad mores ab inferioribus elementis. Id est a secularibus et terrenis. Et hoc maxime quātū ad claritatem et lucem gratie et sapientie quia in ipso debet perpetuo permanere. Umbra enim terre terrenorum affectiones non debet ad istos accedere et ideo non. Ignorantia vel peccatū nūquā in talibus debet esse. Non enim non erit tibi. Apoc. xxi. Ipsi non debent esse graues per pigritiam leues per insolentiam rari per vanitatem densi per ruditatem sed semper incorruptibiles per perseuerantē longanimitatē ut dicit dominus non sum sicut ceteri homines. Et ex pone de gloria paradisi ubi est lux indefectibilis quia claritas dei illuminabit eā et lucerna eius est agnus. Apoc. xxi. Et planete. Id est viri sancti angelique ibi habent propriū locum suum quia hec est hereditas servorum dei. Et al. lliij. Et sic de ecclesia ubi est lux clarissima fidei et veritatis quia indefectibilis est quia vmbra heresum vel errorum nullatenus obscuratur. Luc. xxi. Ego rogaui pater ut non deficiat fides tua etc. Et ibi sunt planete. Id est diuersa genera prelatoz vel etiam subditoz.

Capitulum. vi. de sphaera.

Sphaera celli est superficies et rotunditas eiusdem que inter duos polos voluit incessanter. Et est sphaera figura perfectissima tū propter eius rotunditatem quia caret principio atque fine tū propter eius capacitatem tū propter eius vniiformitatem quia equaliter a centro distat ut dicit Aristoteles. Et est etiam figura velocissima quia nulla figura ad motū aptior quā rotunda. Talis est deus primo quia caret principio atque fine per suam eternitatem item quia equaliter se habet ad centrum. Id est omnem hominem per iustitiam equitatem et quia omnia capit et continet per suam immensitatem. Unde quidam philosophus. Deus est sphaera intellectualis cuius centrum vbiq⁹ est circūferentia nūquā. Et sphaera est vir perfectus quia inter duos polos. Id est inter naturam et mortem continuis motibus et tribulationibus et mutationibus est subiectus. Sic enim est capax per charitatem vniiformis per equitatem a centro. Id est a mundo elongatus per voluntariam paupertatem mobilis per obedientie agilitatem vel per bonorum operum multitudinem.

Capitulum. vii. de axe.

Istis est linea intellectualis que inter duos polos et stellas immobiles protenditur circa quā celū diametraliter circumfertur. Cardines sunt extremitates ipsius axis que ipsis polis insiguntur. Idem sphaerum est celi medietas quam possumus videre. Horizon est circulus quē facit defect⁹ vilius quādo celum et terram iungit putat. Unde horizon. Id est vilius terminatio.

Capitulum. viij. de circulo lacteo.

In mundo sunt plures circuli galactica tamen est circulus candidior et stellis notabilioribus illustratus. Et dicitur circulus lacteus qui tendit versus septentrionem qui nūquā a nostris vilius occultat. Talis est religio quia cum in celo. Id est in ecclesia sunt plures circuli. Id est plures status iste tamen est pulchrior et melior et stellis. Id est personis notabilioribus melioribus et honestioribus adornatus qui etiam versus septentrionem. Id est in frigore tribulationū est fundatus.

Capitulum. ix. de zodiaco.

Zodiac⁹ est circulus duodecim spatij distinct⁹ que quidē spatia duodecim ab astrologis sunt signa vocata. Sunt autem signa adinuicem distincta et stellis notabilibus denotata. Et inter ista sunt quattuor cardinalia scilicet aries libra cancer et capricorn⁹. Zodiac⁹ ē ecclia quia duodecim signa. Id est. apostolos continet qui fuerunt distincti ab inuicem propriis stellis. Id est. propriis donis et gratijs quia vniūqu⁹ propriū habet donum alius sic alius autē sic. Id est. Lxxiij. Inter istos autem sunt quattuor cardinales. Id est principales scilicet quattuor euangeliste quia maior scientia quā ceteri ut cōter claruerūt. Alii succedentes sicut paulus et barnabas qui post ascensionē apostolorū acceperūt. Alii cadentes sicut iudas et petrus qui diuersimode peccauerunt et a statu gratie ceciderunt. Unde de istis signis dicit Beatus Hieronymus. Sicut luminaria in firma mēto celi et sint in signa. In zodiaco sunt plura signa quia scilicet quedam sunt mobilia alia immobilia quedam principales alia subprincipalia quedam nature ignee quedam nature terre quedam aeree quedam aquee. Sic in ecclesia sunt plures persone quorum quidam sunt mobiles ad bona opera quidam non quidam sunt principales ut prelatus alij subprincipales ut subditi quidam sunt ignei per charitatem alij aerei per carnalitatis infectionem. Planete exaltantur in aliquibus signis et in alijs depmuntur. Unde sol exaltatur in ariete et in libra depmuntur. Sic vere sol christ⁹ exaltatur et regnat in illis quia sunt similes arietis. In bonis quia virtutū vellere sunt induti. In libra autem. Id est in diuitibus qui non cessant pecuniam librare et computare in istis dico regimen pater quia tales de deo non curant dicentes illud Luc. xix. Nolum⁹ hunc regnare super nos. Et sic de diuites nunc quando sunt in ariete. Id est in petulantia et comuta superbia exaltantur per temporalem prosperitatem sed finaliter in iudicio quando erūt in libra tunc depmuntur per eternā aduersitatem quia generaliter verū est quia qui in vno loco et statu et negotio depmuntur in alio eleuat. Planeta semper est fortior in domo propria quā in aliena et ex fortitudine signi in quo est fortificatur et ex eius debilitate debilitatur sicut vir fortis fortior ē in equo forti quā debili. Sic ne quis fortior est et potentior in domo et patria sua quā aliena ut cōter: quia ibi habet amicos et famulos et alios adiutores. Et sic quia ois homo fortior ad resistēdū vitijs in domo sua existit. In statu suo siue sit regularis siue secularis quā in aliena. Id est si aliena officia usurparet quia si sit ecclesiastic⁹ non debet mundi negotia ministrare. Quod tamen est cōtra ecclesiasticos propria beneficia dimittentes et magnatum curias frequentantes. Contra quos dicit Luce. ix. Nolite transire de domo in domum. Et quō cōsigitur cū melior et fortior signo. Id est melioribus socijs: tūto fortioris efficacie reperit et cōuersio: quō fortior habet debiliores et impfectiores tūto minus sufficit operari. Quia vere multū proficit vel officit bonitas vel malignitas sociorū. Ideo bene Phil. ii. Eccl. xxxvij. Cum viro sancto assiduus esto. Et sic quia tutius est esse in religione vel in statu melior quā in alio minus bono. Et secundum messiuem finis signorū ortus et occasus oppositiones et cōiunctiones aspectus beniuolos et maliuolos diuersa et contraria accidunt

la
ge
lo
ne
na
as
qd
ne
ar
fa
cet
sc
lle
ho
lu
to
io
er
in
im
lu
bul
rie
os

In hoc mundo / et ut dicitur: illa que in natura generantur sub
forti signo masculino ascendente / et forti planeta / et bono a
spectu / bone sunt dispositionis: et ecotario. Signa sunt plati
ecclesie / vel principes mundi: que vere per eorum ortus et occasus
oppositiones et inimicitias / coniunctiones et amicitias / diuer
sa accidunt in hoc mundo / utpote pax vel guerra etc. quia
fina naturam superiorum subditi regulantur. Unde si signum
planetarum vel princeps fuerit ascendens per celestium affectio
nem et contemplationem / masculinum per virtutis et fortitudi
nis perfectionem: tunc vere illa que sub eo generantur. i. l.
subditi sub ipso degentes / bone erunt dispositionis: et tempo
raliter et spiritualiter: que beata est terra cui rex est sapiens.
Eccles. x. Nam si beatus regis: illa maiorum facile
trahitur ad exemplum: que sicut dicitur Eccles. x. Scimus iudice
ciuitatis: sic et hi qui habitant in ea. Aliqua sunt signa que
dicuntur domus angulares / scilicet signa cardinalia. Alia dicuntur
domus succedentes. Alia domus cadentes. Sed inter ista
angulares maiores sunt virtutes que quicunque alie: scilicet me
facile. Sic in mundo vel ecclesia quidam sunt angulares. i. prin
cipes et prelati / alii succedentes. i. subditi / alii penitus / ca den
tes. i. mali. Sed vere illi qui sunt angulares. i. principes et
prelati / iudices / semper debent esse alijs meliores: et in bo
nis operibus fortiores. Ideo de saule electro dicitur que in to
to israel non erat vir melior illo. i. Reg. ix. Inter signa / oia
sunt bone significationis: et influere preter duo / scilicet octauum
qui dicitur scilicet: et undecimum / qui dicitur aquari. Et ra
tio est: quia mars dominatur in octauo / et saturnus in undecimo / qui
sunt planete masculini. Et ideo octauum vocatur domus mor
tis et debilitatis omnium rerum: et in illo est gaudium martis.
Undecimum autem vocatur domus inimicitie / tristitie et labo
ris. Charissimi p. numerum octauum qui excedit et transgre
ditur numerum septenarium / intelligo illos qui per peccatum
transgrediuntur septem virtutes. Per undecimum autem intel
ligo illos qui transgrediuntur denarium decalogi. Dico igitur quod illi
homines qui dicuntur octauum / vel undecimum. i. qui per peccatum trans
grediuntur septem virtutes / et decem mandata / pessimi sunt
scilicet mundi peccatores. Nam in quibusdam istorum dominatur
mars. i. deus belli / scilicet ira / rixa / discordia / odium et inimicitia:
et ideo isti dicuntur domus mortis: quia vere mors eterna apud
eos poterit perpetuo hospitari. Et etiam tales sepe cosue
uerunt mortem corporalem per occisionem / et mortem spiritalem
per detractionem inducere: et ideo a morte eterna digni sunt
denotari. vii. ps. In inferno positi sunt / mors depascit eos.
Item alij sunt peccatores in quibus dominatur saturnus / qui
dicuntur a faturnitate. i. mundi prosperitas: que ipsos fatiat mun
di bonis. Et ideo tales dicuntur domus inimicitie / tristitie et labo
ris: quia vere mundi diuites semper sunt in inimicitia / tristi
tia et labore: et hoc propter diuitias acquirendas / et multis
plicandas. unde libere. ix. Et inique agerent / laborauerunt
et fatis. li. ii. In multitudine vite tue laborasti etc. Et nota
quomodo laborant circueundo nudinas et mercata. Si
signa dicuntur mutuo se aspiciere: quia planeta existens in vno
signo / respicit ante et retro. Sed quidam sunt aspectus medie
amicitie / quidam perfecte amicitie: alij medie inimicitie / alij
perfecte inimicitie secundum mesialem. Sic vere homines debent
se mutuo aspiciere per mutuam charitatem / debent etiam per
p. uidentiam aspiciere ante et retro. i. ad preterita et futura: quia
secundum Senecam / futura precaue / preterita meditare. Veritas
men hodie sunt multi aspectus / scilicet quidam amicitie inter bo
nos / alij inimicitie inter malos et inuidos / et in istis etiam alij
sunt completi / alij sunt medij et imperfecti: que et amor et odium
recipiunt magis et minus. ij. ad Cor. xij. Plus diligens mi
nus diligat. Item secundum Astrologos / ille aspectus dicitur
optimus secundum mesialem / qui quidem dicitur tertius: est quando
signum arietis respicit sagittarium post se / et leonem ante se. Me
le autem dicitur pessimus / quando aries respicit signum piscium
post se / et libram ante se. Primum enim aspectus est amicitie /
secundus inimicitie complete. Charissimi p. arietem qui est
signum diuinum et igneum / intelligo quilibet qui in die vite
presentis igne comburit cupiditatis. omnem hominem. Iste
enim potest habere plures aspectus et considerationes et bo
nas et malas: sed vere illa dicitur optima: quando homo respicit
et considerat leonem. i. diabolum ante se / qui cum post mortem ex
pectat ad deuorandum: et sagittarium post se. i. mortem / que est

sequitur: et cum multis tribulationibus impetit et sagittat. Nam
consideratio hostis et mortis inducit dei timorem. Ideo de di
uitis animalibus dicitur Eszech. i. q. habebant oculos ante
et retro. Sed vere quando aries. i. homo respicit libram. i.
mundi diuitias / que libantur et ponderantur / et pisces. i. mundi
delicias et voluptates / vel mulieres deliciasas / tunc pessime
considerat / et dei inimicitia tunc incurrit. Homo enim non
debet habere oculos ad ista peritura. Unde debet dicere
Auerte oculos meos ne videant vanitatem / quantum ad diui
tias et delicias. Dicitur enim Eccles. ix. Auerte oculos tuos a
muliere compta. Coniunctio planetarum bona est si pla
nete sunt boni / et mala si fuerint mali. Oppositio autem plane
tarum semper est mala secundum mesialem. Sic vere coniunctio. i.
amicitia et societas hominum bona est si boni sunt. Mala au
tem si mali sunt: que sicut spiritus inuicem se complectantur etc. Op
positio autem planetarum. i. inimicitia hominum siue boni siue
rini siue mali: semper est mala: quia nulli licet odire fratrem
suum. unde. Diligite inimicos vestros. Luca. vi. qui odit
fratrem suum / manet in morte. i. Joan. iij.

Capitulum. x. de ariet.

Signum primum est aries / quod secundum mesialem est
signum ignis / masculinum / diuinum / instabile / do
mus martis / et solis exaltatio. Primum factus est
martis / secundum solis / tertius veneris / domus est
vite et natiuitatis. Talis est vir perfectus: que est
igneus per charitatem / masculinus per virtutem et virum / p.
bitatem / diuinus per claram veritatem / instabilis per bonorum
operum mobilitatem / vel per obediencie velocitatem. Et tales
sunt domus martis: que omnes qui volunt pie agere / perfec
tionem paritur. spugne et tribulationis: quia scilicet boni susti
nent hodie multas penas: que omnes qui volunt pie agere / p.
cutionem paritur. ij. ad Timotheum. Sol tamen. i. christus
in istis regnat / et exaltat / et in talibus delectatur. Et
ideo sunt domus vite: que vitam eternam hospitabuntur et re
plent in seipsis. Sapientia enim vita tribuit possessioni suo.
Eccles. vii. Vel exponere de malis / qui sunt ignis per trac
diam / masculini per luxuriam / diuini per auaritiam: que scilicet
nocte vtuntur pro die / circa temporalia laborando. Eccles.
xxvii. Hec octem quasi diem transigit. Instabilis per inso
lenciam. Et sol. i. mundi prosperitas in talibus exaltatur: et apud
eos qui plurimum honoratur: et ideo mars. i. iracundia et con
tentio / sol. i. mundi gloria et possessio / veneris. i. luxuria et infectio
in corde talium habent domum. Aries facit in illis in qui
bus dominatur / multos capillos / corpus curuum / faciem obli
quam / oculos graues / aures breues / collum longum secundum mesialem. Iste est christus: qui fuit aries signum igneum / p.
pter ipsius charitatem. Fuit etiam aries animal / propter eius
passionem: que innotatus est more arietis in ara crucis. Illi
igitur in quibus christus dominatur / scilicet boni / possunt sic co
gnosci: que habent capillos / virtutum multitudinem. Virum
sunt per reuerentiam et humilitatem. Oculos habent graues
per maturitatem: que non mouet eos leuiter. An quidam aures
i. auditum habet breues et curtas: que scilicet parum curant au
dire verba falsa / vana / detractionem / garrulitatem. unde
Eccles. xlviii. Non audire lingua nequam. Collum etiam. i. deuos
tionem que attrahit spiritum / debet habere longum per perse
rantiam et longanimitatem. Vel dic quod illi in pils. i. in di
uitijs. Virum sunt per auaritiam / et ad terram inclinati per
cupiditatem. Facie obliqui per inuidiam et falsitatem. Aures
autem huius breues: que scilicet nolunt audire aliquod bonum verbum vel
sermonem. Unde. ij. ad Timotheum. Viritate quidem audi
tum auerrent / ad fabulas autem conuertentur.

Capitulum. xi. de tauro.

Taurus est signum terre / frigidum / et siccum / nocturnum
fixum / domus veneris / domini eius / veneris /
luna / et mars secundum mesialem. Taurus animal est ela
tum / et significat mundi superbos / diuites et potes
tes: qui pro certo sunt terre / per auaritiam: que non
vacant nisi ad terrena / frigidi per indevotionem / siccus per inco
passionem / nocturni per ignorantie cecitatem / vel per malos
operum suorum velatam et palliatam falsitatem / fixi per
pigritie tepiditatem / domus veneris per luxuriam fedicitatem.
In istis autem dominatur veneris / et regnat. i. luxuria / luna. i.

deffus incōstantia/mars deus belli. i. iracūdia. Ideo dicitur Eccl. vi. Ne te extollas in cogitatioe tua sicut taurus. Et dicit domus possessionis et dationis: qz isti pte ceteris possident et abundant: et etiā solet sibi iuste dona dare. Luc. vi. Pctores pctōibz fenerant vt recipient equalia. Taurus em̄ terram sulcat: et significat diuites qui vacant penit? in terrenis. Nati in cōstellatione tauri habent faciem curuā/ nasum grādē/ nares amplas/ oculos graues/ capillos elatos et nigros. Et crecūdum efficit hoīem et honestū/ tamē vānum fm̄ m̄saclem. Sic vere vir iust? et perfect? habet faciem. i. volūtatē curuā/ per humilitatē/ nares deuotio- nis amplas/ nasum discretiois grandem/ oculos intel- lectus graues/ capillos affectionū elatos/ scz ad celestia. Et recūdus est et honestus et.

Capitulum. xij. de geminis.

- G**emini fm̄ m̄saclem est signū aereū/ masculinum/ diurnum/ mediocre: nam saturnus est de die dominus triplicitatis eius: mercurius de nocte. Iupiter participat cū eisdem. Sic vere illi qui sunt gemini p charitatem et duplices/ sunt aerei p cōscientie puritatem/ masculini p virtutū spūalium probitatem/ diurni p luminosi p veritatem/ medioctres per prudentiā et maturitatē. Dominat eis saturnus maluios? et frigidiūs. i. tribulatio mundana et hoc de die. i. dñ sunt in deſyde presentis: qz scz nunc multe tribulationes iustorum. Sed vere de nocte. i. post mortem dñatur in eis mercurius. i. mercimonia glorie eterne. Iupiter autem. i. diuans pater deus/ in vtroqz. i. in vita ista et in futura regnat in eis/ scz ip- sos in tribulationibz adiūando et in futuro iplis eterne vi- te premia largiendo. Regnabit super te deus tuus. Et Ge- mini est domus mercurij/ et exaltatio caude draconis fm̄ m̄saclem. et in eo dominatur saturnus. Sic vere illi qui in actibus et verbis suis sunt gemini et duplices/ sunt dom? et hospitij mercurij/ qui cū bonis est bon? et cū malis mal? i. mutatur et variatur. Lauda etiam draconis. i. malitia dia- boli in eis regnat. Et saturnus. i. inuidia solet in talibz do- minari. Saturnus enim qui facit suos tristes et melancholi- cos/ significat inuidiā. Ideo bene dicitur Jaco. i. Vir du- plex animo/ incōstans est in obserujs suis. Et Gemini est regio celi/ que facit homines qui in eius cōstellatioe nascū- tur/ pulchros et fortunatos: et est domus propinquitatis/ cō- filij/ religionis/ fidelitatis/ epulaz et somniorum: et disponit hominē ad litteram et scripturā: fm̄ m̄saclem et marianā. Talis debet esse ecclesia/ vel religio/ que est pars celi. Ecce- clēse: qz vere hoīes qz sibi sunt subditi/ scz religiosi/ et clerici/ debet esse pulchri per honestatem/ fortunati per bonorum operū multiplicatē. Iste enim debet esse dom? propinqu- itatis. i. amicitie et charitatis/ cōfilij et veritatis/ religionis et honestatis et fidelitatis/ et epularum. i. sacre scripture/ qz est cibus anime. Item somniorum. i. cōtemplationis: que semp somnat de futuris: vt quilibz dicat. Et idē somnū et. Ideo de tali domo dicitur Esa. lvi. Domus mea domus orationis
4. vocabitur. Et Castor et pollux sunt due stelle in signo gemit- ni. et fm̄ marianā/ in estate quādo noctes sunt breuissime diuina istarū nobis ostē/ alia occidit. Et ideo finierunt poe- te qz fuerunt duo viri/ quorum vn? celos/ alius inferos occu- pauit. Sic vere in mundo sunt due stelle/ duo viri. i. duo ho- minum genera. i. pauperes et diuites: sed vere in estate. i. in feruore finalis iudicij/ vnus elenabitur/ et al? caderet: qz pau- peres tunc eleuabuntur in celum/ et diuites cadēt et deſluent in infernū: et sic ad litteram vnus celos/ alius inferos occu- pabit. Ipse ascendet: tu autē deſcendes/ et eris inferor: qz ma- lis diuitibus. Deul. xlvij.

Capitulum. xlii. de cancro.

- C**ancer est signum aequum/ femineū/ nocturnū/ instabile/ dom? lune. dñi eius venus/ mars et lu- na. Et ē dom? patris casari et vinearū/ et omnij que sunt sup̄ terram. hominem facit rudē et incō- positum. In isto signo fm̄ albumazar oritur cas- nacula/ stella feruentissima/ et turbat aerem. Talis est mun- dus: qz vere mobilis et instabilis est/ et nuncqz in eodem sta- tu permanet/ qstū ad cōseruandines suas que quotidie mu- tantur/ et qstū etiam ad hoīes/ qui quotidie moriunt et na- scuntur. Et ideo dicit dom? lune: qz luna mutabilis. i. mun-

di prosperitas vel fortuna in mundo tātū locum habet. Et in hoc signo dñantur tres planete. i. tria genera vicioz/ scilz ven? i. luxuria/ luna comita. i. inberbia/ mars feruens. i. auaritia: qz omne quod est in mundo/ aut est cōcupiscentia car- nis/ aut cōcupiscentia oculorum/ aut superbia vite. i. Joā. ij. Stella etiam canicula. i. auari feruore cupiditatis inflā- mati/ in isto signo habitant/ qui aerem sibi propinquū. i. pa- triam in qua sunt/ turbant ppter suas vſuras/ rapinas/ vſo- lentias/ et molestias: qz sicut dicit Prover. xv. Lōturbat do- mū suam qui sectat auaritiā. Et ideo bene sequitur qz istū signum/ scz mūdus/ facit hominem rudem et incōpositum. quo ad deū. Vel dic qz est pctōr mollis/ instabilis et effemi- natus: lune. i. incōstantie vel comute superbie/ veneris. i. lu- xurie/ maris. i. iracundie habitaculū arqz dom? in quo sol. i. christus/ ab eo recedendo efficitur retrogradus/ et in quo canicula. i. auaritia semper feruet/ que aerem sue pſcientie semper mouet. ps. Iracūderūt me canes multi. Et Sol efficitur retrogradus in octauo gradu cancri. Nam quādo sol est in cācro/ tunc incipit versus australes circulos reue- nire. Et ideo fm̄ Iſidori dicit cancer/ quod est animal res- trogradū. Cancer est mūdus: qui semp retrogradū p vitia et peccata. Sed pro certo in octauo gradu. i. in tempore cir- cūſſionis/ que octauo die fiebat. i. in statu et populo iudeo- rum/ sol. i. christus factus est retrograd? per incarnationē. Nā cū iste sol ad nos tantū se appropinquauerit p suā cha- ritatem/ et dilectionem/ quousqz ad cācrum. i. iudaicū popu- lum venit per incarnationem/ voluit tamen fieri retrogra- dus. i. iterum reuerſi vnde venerat/ p ascensionem: dicens Thob. xij. Tempus est vt reuertar ad eū qui me misit. Vel dic qz tūc fuit sol dei filius retrogradus/ quādo in isto octa- uo signo. i. in populo iudaico ad humanitatem extitit incli- natus. Eccl. xlvij. Retorediſt sol. et addidit vitam regi. Vel dic qz sol apud iudeos factus est retrograd?/ in qstū istē populus a vero fidei lumine/ et a christo factus est alie- nus. Isidore. xv. Occidit sol dum adhuc esset dies. Vel dic qz tunc christus ab hoīe fugit et retrogradatur/ quando ad octauum gradum. i. ad transgressionem septenarij virtutū et sacramentorum venit.

Capitulum. xlii. de leone.

Leo est signum igneum/ masculinum/ diurnum/ i- gnem domus solis/ et illius exaltatio. Prima fa- cies eius saturni/ secunda touis/ tertia martis. Domus est filioz/ nouorum vestimentorum/ li- briorum et honorum/ fm̄ m̄saclem. Leo iste signifi- cat bonum principem vel prelatum: qz sicut leo est rex ani- malium/ sic tales sunt reges et iudices aliorum. Sed vere tales debent esse igne p feneritatem/ diurni et clari p ver- ratem/ masculini per probitatem/ firi per cōstantie firmita- tem/ dom? et habitaculum solis christi per gratiam et chari- tatem: vel domus solis/ iustitie supple/ per equitatem: et ip- sius exaltatio per sui nominis magnificationē/ et per diui- ne laudis locum/ iustitiam. Unde Esaie. xix. Luitas solio vo- cabitur. Et hīc debz habere tres planetas. i. tres speciales virtutes/ scilz saturnū/ qui pauperes satiat. i. pietatem. Jo- uem/ qui de? dicebatur. i. auctoritatem. Adarrē/ qz est deus belli. i. contra aduerſa omnia strenuitatem/ vel cōtra dyſco- los feruitatem. Ista enim tria maxime spectant a i. prela- tum vel principem/ scz qz in ipso sit pietas/ auctoritas/ et stre- nuitas. Iste debet esse domus filioz: quia omnes filij. i. omnes subditi sui debēt habere refugium/ ad eum sicut ad domum. Nouorum vestimentorum: qz debet habere noui- tatem virtutum et morū. Eccl. ix. Omni tempore sint ves- timenta tua candida. Librorum etiam debet esse dom? i. scientiarum et discretionis. Sap. vi. Diligite lumen sapien- tie omnes qui pceſtis populis. Item honorum: quia scilz ille debz quilibet subditum vel alium honorare/ promone- re/ officiare et beneficiare fm̄ meritū suum. i. ad Timor. v. Qui bene pſunt pſbyteri: duplici honore digni sunt.

Capitulum. xv. de virgine.

Virgo est signum terreū/ femineum/ nocturnū/ mediocre: domus mercurij. dñi eius venus/ lu- na et mars. Prima facies eius solis. Secunda veneris. Tertia mercurij. Pulchros facit oſcos facies decoram/ et mſtigat voluptatem fm̄ m̄-

La. XVI. XVII. et. XVIII.

fielem. Et dicitur dom⁹ seruorum ⁊ bestiarū. Iustitiam si-
gnificat ⁊ emutationem de loco ad locum. Talis est per
omnia beata virgo: q̃ ista ē ⁊ fuit terrea per humilitatem ⁊
frigida per castitatē ⁊ feminea per pietatem ⁊ nocturna per
sui abfconfectionem ⁊ mediocris per maturā discretionē. Ab er-
curius qui statim ad naturā illius cui p̃iugit⁹ se inclinat ⁊
significat benignitatem: que vult volūtatem omnīū adim-
plere. Fuit igitur in ea mercurius i. benignitas in affectio-
ne. Cuius que dicitur lucifer. i. honestas in cōuerfatione. ⁊ u-
na alba. i. albedo castitatis. ⁊ d̃ars rubicus. i. rubedo chari-
tatis. Et ideo sol. i. christus ⁊ p̃mum alius facie i. anima co-
cupauit carnē fcs affumendo. Abacuc. iij. Sol ⁊ luna fce-
runt in habitaculo suo. i. bec est etiam domus seruorū ⁊ pec-
catorum: q̃ uere peccatores q̃ serui sunt corruptis iij. p̃. ef.
ij. quia qui facit peccatū ⁊ seruus est peccati. Joā. viij. qui
inter dicitur bestie sine sensu: isti dico habent cam p̃ore
fugio ⁊ p̃ domo: q̃ fcs facit eos iustos ⁊ mutat de loco ad
locum. i. de peccato ad gratiā ⁊ de pena ad gloriā. Et ideo
dicitur q̃ iustitiam significat ⁊ emutationem. Villos etiā in
quib⁹ domina. i. qui sunt tibi deuoti ⁊ facit pulchros ⁊ gra-
tiosos q̃m ad oculos discretionis ⁊ q̃m ad facie cō-
uerfationis: q̃ fortitudo ⁊ decus i. humerū ei⁹. Prover. xxiij.

Capitulum. xvi. de libra.

Libra est signū aqueum. masculinū. diuini. i. s-
tile. domus veneris: dñi eius fatumū. mercu-
rius. / i. iupiter. Domus est vxoris. nuptiarū. p-
ter. / pentionis. furti. / rapine. fm. misale. p-
libram que est instrumentū ponderandi. i. intelli-
go mūdū diuites. / avaros. qui in librandis pecuniis occu-
pantur. Et etiā alios peccatores. potissime malos iudices
/ iniquos. qui alios habent iuste iudicare. / libare. Tales
sunt aquet. i. molles. / debiles ad operandū. masculinū. i. po-
tentes ad luxurandū. diuini. i. vigilēs. / solliciti ad lucrā-
dum. / circa mundi negotia laborandū. que. / scz vadit de no-
cte sicut de die ad nūdinas. / mercata. Job. xxiij. Noctem
verterunt in diem. Insuperabiles etiā sunt. i. infirmi ad resis-
tiendū. / in qz tentationes. / tribulationes nequeunt sustine-
re. Themo. j. Peccati peccati hierusalem. ppterā infra-
bills facta est. Sifti etiam sunt domus. i. Genius. i. iurure.
Saturū. qui terre preest. i. avaritie. / Mercurij vagabills. i.
vanitatis. / superbie. vel leuitatis. / insulcie. Jous qui in-
terpetatur inimicus separans. i. iudicie vel trucidandi.
oasis et inurie. Nam hodie mūdū diuites in istis vitijs spe-
cialiter abūdāt. scz in luxuria. auaritia. superbia. in cōstā-
tia. odio vel inuidia. / Et ideo bene dicit qd isti sunt domus
vxois. / nuptiarū qstū ad luxuriā. litis et contentions
qstū ad iracūdiā. furti. / rapine qstū ad auaritiā. Jdeo
istis dicitur Esa. iij. Rapiña pauperis in domo vestra. Et
nota quomodo sunt domus litis. / quia scilicet sepe litigant
inimici. propter temporalia. / Domus etiā furti. quia bona
circūstantium victiois furantur. / p fraudes. / viuas. / etiā
quandoq. p excoartationes. / extorcionēs publice rapiunt et
furantur. Jdeo de malis iudicibz dicitur Esaie. j. Vincit
pes ei. infideles. facit furum. / Et dicit qd libra est mundus.
vbi homines librantur. / exercentur. qui reuera est insabi-
lis. vltra modū. qd pro certo est domus furti. / vneris. / cē.
sicut supra. Jdeo de ista domo dicitur Iher. vij. Spelūm
ca latronū est domus ista. / Et dicit contra malos nimula-
rios. / alios mercatores. qui pecunias libant. qd v comū-
niter isti sunt dom. furti. / qz diuersis fraudibz pecunias
furantur. / Et dicit contra malos doctores. qui libant. / pon-
derā verba scripture. / cē. sicut supra. / Et quando sol est in
libra. / tunc facit noctes. / dies equos. et ideo dicitur libra.
quia monstrat ponderum equitatem. Sic vere quando in-
der est in libra iustitie. tunc necessario facit equinoctiū. i.
equale in istis intervā. / proxiūm. futurū. non. / Et dicit
q quando sol. i. christus ascendit signū libe. i. thronū iudi-
cici. vbi facta omniū libarē. / et ponderabit. / tunc vere equi-
tatem facit. i. iudicij equitate. qd nocte et die. i. pecca-
toem. / iustū fm. noxiūm iustitie adequat. reddens cuilibz
cuius quod sūit. et malis penam. iustis gloriā. iudal. xviij.
Vt ex equitate fuit in ore eius. in pace. / et equitate ambula-
uit. / Et dicit qd est iustus. qui quo ad dies. / et noctes. i. quo
ad prospera. / aduersa debet esse equaliter librans. / et non

plus per vnum q̄ per aliud motus: nec per prospera clat?
nec per aduersa turbatus.

Capitulum. xviij. de scorpio.

Scopius est signum aqueū frigidū & sicū & no-
 cumum/ dom⁹ martis/ & nullus exaltatio. In
 eo etiam dominatur quattuor planete/ scz ven⁹/
 mars/ luna/ sol/ fm miscelē. Tales sunt inui-
 ti/ qz: aquei per molitiem & impetionem/ in-
 gidi per indocionem/ siccū p incōpassionem/ nocturnū p ho-
 rum malorum operum occultationem. Domus sunt mar-
 tis/ i. litis & contentions. Et null⁹ apud eos exaltat⁹ qz scly
 nullum reputat dignū exaltatione/ & ita sunt mutū/ qz
 nullum promouent vel exaltant. Et ideo quattuor planete/ i.
 quattuor vitia in talibus dominatur/ scz Venus/ i. luxuria.
 Mars/ i.odium vel irascidia. Luna mirabilis/ i. incōstan-
 tia. Sol solus lucens/ i. superbia/ qz isti volunt soli videri et
 apparere. Hāc mādūabo de bonis meis solus. Eccli. xi.
 Et isti dicunt scōp⁹? qz sicut scōpius est animal venenō-
 sum/ qz facit lambis/ & cauda pungit/ sic isti quando habet
 inuidiam super aliquē/ prete lambit eum/ applaudendo et
 adulando in facie/ i. in presentia/ sed vere a parte retro/ in
 absentia est aculeus fallacie & detractiois/ qz scz quando
 est absens/ ipsum pungunt p detractioem & aculationē
 & infamationē. Ideo istis hic punctus pōt dici illud Eccli.
 i. Impt/ & subuersores sunt secū/ & p scōpionib⁹ habita-
 t. Scōpius est regio que fm miscelē/ mēbris dereluit ge-
 neratiuis/ faciem dat parua/ multos capillos/ oculos par-
 uos/ crura longa/ pedes magnos/ et holē facit instabilē
 et irascētem. Domus est mortis/ timoris/ delicti/ & laboris/
 belli/ damni/ & calliditatis/ & ingenti/ fm miscelē. Talis est
 mūdus/ qz se feruit mēbris/ i. personis generatiuis/ que
 vacant ad cōiūgiū/ scz actiuis. Illi autem in quibus domi-
 natur/ scz mūdandi/ & cor & affectū in eo ponunt/ habent vi-
 ciem conscientie parua/ quoz discretiois paruos/ capil-
 los dultitari multos/ crura & pedes affectionum magnos/
 hōiōes etiā facit instabiles & iracundos/ qz est bonus mor-
 tis/ quia pō certo in mundo est mors & anime & corporis.
 Et estiam ibi timor/ labor/ delictum/ belli/ damni/ callidi-
 tas & falsitas/ qz vō dicitur Eccli. iiii. Dultitari/ furturn/ ho-
 micidiū/ mūdauerunt super terram/ & sanguis sanguinē re-
 tigit. Et ideo iste bene dicit scōpius/ qz scōpi⁹ satis la-
 buerit hominem/ applaudendo per prosperitatem/ punctu-
 ram mortis eterne in fine infigit p damnationem & aduer-
 sitatē. Hic expone de inferno/ vbi sunt aqua ista sic mōda.

Levitiolum. xviii. de sagittario.

Sagittarius est signum ignei / masculini / durum /
num. mediocre. / Huius habet solem. Iouem / et
turnum. Palma facies ei? mercurij / secundum la-
ne. tertia martis. In motu facit delectat / ideo
dicitur domus tineris / fidei / sapientie / magiste-
ris / honoris / astroii / diuinationis / et somnioru. Talis debet
esse predicator / etiam prelatu / vel quilibet ecclesiasticus / vel
perfectus / qui peccatores modis reprehendendo arguit et la-
gittat / q? vere debet esse igneus p charitatem / masculinum
pro probitate / durum p veritatem / mediocrius pro matu-
ritatem. Domus debet esse solis qui mundum calefacit. i.
charitatis / Iouis qui nulli nocet. i. benignitatis / Saturni
qui omnes satiat. i. pietatis / q? scilicet charitas benignitas / et pie-
tas debent in ecclesiasticis abundare. Unde. j. Pet. iii. ubi
seruicordes / modesti / humiles. Et iste pro certo facit audire
res / et subdit in quos agit / in motu donu operi delecta-
ri. Iste dicitur dom? tineris / quia iter offendit ad celum.
Peregrinationis / q? predicatio debet discurre sicut pere-
grin? / fidei / q? debet scire fidelis sacramenta. Sapientie / q?
debet esse matur? / et sapiens. Idagiliter / q? debet alioi doctus
et magister. honoii / q? habet officii honorabile / vel autu-
deli debet honorare. Astroii / quia debet de astris / et celesti-
bus loqui. diuinationis / q? debet de ignotis / futuris scire
i. somniis alijs predicare. Somnioru / quia debet p deu-
tationem de futura gloria somnare. Iste domus paulus dicebat
constituimus sum ego aplos / et magister gentium. i. ad Timo-
i. Et el dic q? iste est magis / q? dicitur sagittarius / q? bonos
sagittat pro tribulationibus. Et vere iste est domus tineris /
peregrinationis / et laboris / q? sicut. i. ad Gal. v. dicitur. v. dicitur

Quāvis sumus in corpore/ peregrinamur a domino. Itē
dilatationes et formositas/ quia tūc quicquid est in mudo/
totū est somnium. I. h. u. l. i. a. r. g. a. v. u. s. E. c. c. l. i. x. l. i. i. Sōtia
et tollunt ipsu. d. e. n. t. e. s. Itē sicut ille existens in agnitio/ ter
ram gradibus/ plus/7 minus agnitit/ hic predicator
debet cū grandia/ cū cōminatione/ tomentoz/ cū mueli.
cū allectione caridolis eternoz/ cū pluvia/ cū irriga
tione bonoz/ documentoz/ impios agnitare. E. a. x. l. i. i.
Pōuit me dñs quasi agnitam electam.

Capitulum. xix. de capricorno.

Gallicomus est signum terreꝝ, frigiduꝝ, siccuꝝ, infabileꝝ/nocturnuꝝ: aturꝝ pꝛima domus: dicitur facies eius iouis. Secũda martis. Tertia iouis. Dñi eius venus, luna & mars. Domus est eius regni glorie et imperij, substatie furtim sublata ꝑm misaleem. Et dicit capricornuꝝ: qꝛ sicur capꝛi libere ter petis superioꝛa, ita sol ibi existens incipit terꝛa ascēdere per circulos boreales, ꝑm hñdorꝛum. T harissimꝝ capricornus. capꝛ cornuꝝ: significat mũdi superboꝝ & peccatoruꝝ: (qui mox capꝛi sunt fecti & imundi) inqꝛtine malos dñi uites & ambitioꝛes: qꝛ vere terreꝝ sunt pꝛaꝛti & aꝛtatiꝝ terreno rum/ frigidꝝ per induccionem/ sicut ꝑ incõpõssionem, instabiles ꝑ sollicitudinem/ nocturnꝝ ꝑ ignoꝛantiam. Et fatuꝛus qꝛ solit planeta qui nõ iuuat nui uisus. ꝑm misalee. tñij et nocet oꝛi alijs. i. alios periclitat / apud eos hospitatũr. Dñima facies. i. pꝛima etas oꝛis & iouis. i. det: qꝛ in infantia sunt boni. Scõa. i. iuuentus/ est martis. i. lucte & laboris: qꝛ tunc laborat ad acquirẽdũ. Sed vltima. i. senectus/ est iouis: qꝛ est rex planetarũ. i. glorie & honoꝛis: qꝛ in fine ditat: et honoratur: ideo dicitur domus regni/ imperij/ domũ nñj et glorie / et etiam substantie: sed tam furtim sublata. i. male acquisite: quia scilicet tales per substantias pauperum furtim eius sublatas acquirunt gloriã et honoꝛe. Scẽe vij. Ipsi regnauerũt: sed non ex me. Ipsi etiam mox capꝛi ad superioꝛa. i. ad dignitates & officia semper ambiunt et ascēdunt/ sive sint ecclesiastici/ sive non. Ideo talibus dicitur hñere. i. vij. Superbia cordis tui extulit te: qui habitas in caernis petre: & apprehendere niteris altitudinẽ collis. In talibus etiam dominatur venus. i. luxuria: luna comata. i. superbia: mars. i. fractidia/ cõtentoꝛ & cõtrouersia. Exponẽ si vis contra ambitioꝛes & religioꝛs.

Capitulum. xx. de aquario.

Arius est signū aerei domi? saturni: sed nullus exaltatio. Prima facies eius veneris: scilicet mercuri/tertia lune. Domi? vocat amicitie/mercati et fortune redditis et tributi/substantie regis et militis finis israel. Et iste fingitur piper cerna fuisse deo: id eo a dijs in celo collocat? fuisse. Et depingitur tenens vnam et eorū manibus aquā fundens. Et dicitur? Alidos? Tales sunt diuites hui? mundi: q? se dabo q? habeant apud se saturnum. I. diuitiarū saturitatem/ nullus tamen fuit exaltatio: q? nullū adiunat bonis suis/ elemosinas erogando. Job. x. Lū fatiatur fuerit arctabit. Et Ecclis. v. Satisfatus diuitis non finit eis domire. P. Iuxta facies. I. prima etas/ se infanzia/ vt cōter ē veneris. I. luxurie Sed secūda est mercuri/ q? post efficitur mercator. Et ideo tertia est lune comite. I. superbie: q? vltimo sunt diuites? superbi? etiam quādoq? milites. I. Ipsi dicitur domi? amicitie: q? diuitie addit amicos plurimos. Prouer. xxiij. Zidmercati et fortune: q? isti in mundo sunt fortunati. Ne additis et tributi: q? scs nullus redditi acquirūt et a? los tributa suos faciūt. Substantie regis: q? scs substantiam regis et nobiliū et militū per viuam et fraudē diuites acquirunt: scs cur patet de burgenb? et vsuarius/ qui redditi nobilib? possimē acquirunt. Unde Job. xxiij. Ag um nō suum de meritis. Et isti dicunt? aquir? quasi aquā fundens: q? vere aquā. I. dona et munera hui? tūp man? deorū. I. principū et baronū officialiū et platorū et scs eoz capient amicitias: et ne ab eis de suis malis orerib? et contractib? duntantur. Et ideo ab eis in celo. I. in altis officiis aliquoties collocantur. Prouer. xxiij. Donum hominis dilatatatum eius? et ante principis spaciū ei facit. Et sicut aqarius est signū aerium/ fixi et masculini: scs isti sunt aerei per superbie vilitatem/ fixi et pigris tepiditatem/ masculini et luxurie vanti-

tatem. Vel si vis dic q̄ aquari? Iste significat quosdā dños
pccatos, qui sc̄s sunt dom̄i. Iam illi. Iam iustitias; q̄ sc̄s iatis
alijs; ⁊ maxime suis domesticis dant comedere; veritatem
nullius tibi exalato; q̄ vix aut nunq̄ volunt aliq̄e pmo
ueri. Ideo ipsi familiaribz potest dici illud ꝑ uocet. xxiij.
Comede ⁊ bibe dicit tibi; ⁊ mens eius non est ꝑecū. Aqua
rūs fingitur pincerna ⁊ sicur supra. Ales sunt adulato
res; q̄ vere in manibz deorū. Lcoram picipibz; aqua. i. ver
ba mollia ⁊ adulatoria ⁊ blanda; semper fundunt; ideo ab
eis collocant in celo ⁊ in em̄tencia dignitat; q̄ cōstat q̄
multi propter suas adulationes in magnis dignitatibz ꝑo
mouentur. Et inde illi. Reges. Iste hic bellicus filius iaphet
qui fundebat aquam super manus helie. ¶ Nam in cōstel
latione aquarii; sunt gloriati ⁊ deuafates; pulchri ⁊ vnā
habent tibā altera longiorē ⁊ vna misale. Aquarius est
indidus; qui aquis deliciari ⁊ diuitiari est plenus. Et ꝑe
re Iste facit filios suos gloriates ⁊ iactantes; pdigos ⁊ va
stantes; pulchros ⁊ rutilantes; sc̄s per curiositatem. Iste cū
nō habeat nili duas tibias; sc̄s fidē ⁊ spē; carētes tertia; sc̄s
charitate ⁊ vnā tamē habent altera longiorē; q̄ spes eorum
est longior ⁊ ad plura le extendit; ⁊ maior est q̄ spes fides;
q̄ pauca habent fidem ⁊ infirmem; spē autē habet magnā
licet inane; q̄ semper de dei misericordia penitentia spe
rant. In fine autē dicent illud ꝑ hobi. viij. Non quēdam
dum ipebamꝑ; euenit nobis. Et illud Job. iij. Spes autē
eius eum frustrat; ⁊ videns nobis cunctis precipitabitur.

Capitulum. xxj. de piscibus.

[illegible]

Capitulum. xxiij. de planctis.

Quante omnes cū moueantur: alter tamen ab altero diuersificat cursum suū: q̄ quidā breui⁹/ alij tardius cōpleūt sp̄m. Et q̄to quāda terra re-
mōtior: tanto mai⁹ indiget tempeōe ad cōple-
dum. Et hoc totū fit fm̄ q̄uitatem circuli. q̄nt
vnicui⁹ dā⁹ est a natura. Sic vere cū in celo. i. in mundo
int plurē planete. i. plures homines/ dato q̄ omnes mos
ueant⁹ et defluant sc̄z ad mortē per defluxuū decursum
hui⁹ vite: alij tamen cōplet cūsum suū: et alij
citius alij moriuntur. Et hoc totū accidit fm̄ q̄ deus vni-
cui⁹q; propiū circuli. i. propiū vite sp̄atium limitauit. Et
constituīit terminos eius r̄. Job. xliij. ¶ Planeta q̄to a
terra remōtior: tanto mai⁹em habet circuli. et t̄psum tar-
dius complet⁹: et cōuersio q̄to terre propinquo⁹/ tanto ve-
lius complet cūsum suū. Sic q̄to homo propinquo⁹ ē
terre. i. deo p̄ gratiam et amorem: tanto cursum ad eundem
in paradisuū citius cōplebit. Et cōuersio q̄to quāda a deo p̄ pec-
catū remōtior: tōtū cursum. i. sp̄m difficilius et tardius ad-
implebit: et p̄ mai⁹em circuli circuitib⁹ tribulationē pe-
narum: q̄ dato q̄ peniteat magis tamen in purgatorio re-
manebit. Unde dicit. i. ad 2 corinth. iij. Et q̄s quidē currunt
sed vnius accipit b̄nauū. sc̄z citius altero. ¶ Q̄d et iusta lac-
phīs q̄ per mortē p̄ influentiam planetarum regitur et dū
pōnitur omnia inferiora in suis cōditionibus. Et m̄nces au-
tem stelle fixe cooꝑant⁹ planetis in suis operibus. Et sicut

De Planetis.

6

139

La. XXIII. De Saturno. Fo. LXIII.

nis aliquos repellit per reprobationem / 2 sic sunt retrogradi per damnationem. Alios autem attrahit p suam gratia et electione. Et isti sunt stationarij per spem eterne beatitudinis / 2 per adoptionem dominice filiois. Ideo de damnatis / 2 reprobis dicitur Gen. xlii. Ab ordes yngulas equi vt cadat alencijs eius retro. Et breuiter / cuius vult misere tur / 2 que vult indurat / sicut dicit ad Roma. ix. ¶ Planete sunt stelle istoru inferioz inmutatiue / impetus celestis corporis retardatiue / serenitatis vel tempestatis cōcitatue / sterilitatis vel fertilitatis inductiue / fluxus maris / 2 refluxus causatiue. Sunt etiā harmonie gñatiue fm macrobiū / 2 p solis pñtia sui luminis occultatiue / 2 a pñte solis inmutatiōis receptiue. Talis est p omnia vī perfectus / 2 maxime boni pñtati / q inferiores se / scypticinos vel subditos iūpat de malo in bonū per suam doctrinā / 2 exempla. Imperiū etiā obis / i. rigorem diuine iustitie p suas orationes temperat. Sap. xviij. Proferēs hō ferulitatis sue scutū orōnē / 2 p incensum depcationē allegas / restitit ire. Fertilitatē virtutū facit sterilitatē vitioz inductit / serenitatē pacis / 2 clemētie bonis pcurat / et tempestatem rigoris / 2 iustitie in obstinatos con citat / harmoniam oratiōis vel gratiarū actionis generat / lūmē suā gratiarum / 2 meritorum occultat. Seneca. Esto occultator virtutum / sicut alij viriōum. Et a sole christo i fluētiā gratie / 2 meritorum recipit / 2 receptat. Ideo de talibus potest dici Eccl. xliij. Gloria stellarū / mundum illum inas. / 2 Eccl. i. Quali stella matutina in medio nebule.

¶ Planeta q̄to altior / tāto tardius attingit finem circuli sui / et cōuersio q̄to magis in imo / tāto citius ipm attingit. Sic vere q̄to quis est altior p dignitatem secularem / vel p superbiam / tanto vere finē suū / i. deum rariū attingit / q̄ scz sepe accidit q̄ alti hoies et nobiles ceteris sunt peiores et difficilius saluantur / quia quod altū est apud homines / abominabile est apud deū. Luc. xvi. Sed vere aliqui sunt imi / scz pauperes in infimo statu / qui etiam sunt imi p humilitatē / 2 isti facilius saluantur / 2 finē suū / qui deus est / cōsequitur / q̄ scz non habent tot occasiōes delinquendi. An de Jaco. ij. Pauperes elegit deus in hoc mundo. Vel dic q̄ illi qui sunt infimi et humiles / citius veniunt ad debitū finem de negotijs suis / q̄ illi q̄ sunt superbi / 2 elati. ¶ Planete sunt inuicem qualitatiū alter alterius receptiui. Nam si vn⁹ planeta circuli alterius ingredit / statim cū inuitat / vel per aliū inuitatur. Unde quando iupiter intrat circū lū saturni / p totis deuolentiam / saturni malitia tēperat / vt ait prolome⁹. Sic vere homo per societatem inuitatur. Nam fm qualitatem illoz quib⁹ coniungitur / et quoz circulos / 2 domos intrat / 2 sectatur / tēperamentū recipit suarum qualitatiū / et alios imitādo / ipoz facilliter sequit conditiōnes. Et ideo bonū est bonam societatem sectari. Nam si iupiter / i. bonus homo saturno maliuolo / i. alicui malo cōiungitur / 2 alter sibi per societatem / ipi⁹ peccatoz malitia vel male cōditiones ab alio poterit temperari / q̄ cum sancto scitis eris zē. i. ps. Vel dic q̄ bona sua debet boni sibi iulcē cōmunicare / 2 in spiritalib⁹ / 2 terrenis alter alteri adiua re. ad Gala. vi. Alter alteri onera portate. j. Pet. iij. v. v. quilibet sicut accepit gratia / in alterutru illā administrātes.

Capitulum. xxiij. de saturno.

Saturnus a saturādo est vocatus / q̄ saturitatē in mūdo causat. Et ideo ops dicitur vroz ei⁹. I. opulētia / q̄ saturn⁹ opulentiam temporalū cōmī rat / fm / Jsidoriū. Sic vere boni / 2 pīj dicuntur saturnus / q̄ scz alios satiant p elemosynas bonis suis. Et isti p certo habent opulentia in vroz / q̄ cōter viri misericordes sunt opulenti / iuxta illud Luc. vi. Date et dabitur vobis. Et prouer. iij. Da pauperib⁹ / 2 implebū tur horrea tua zē. ¶ Licet saturnus sit a terra remotissim⁹ terre tamen malitie est vicin⁹ / vel fm aliam litteram / terre maxime est nociuus. Et est planeta maliuolus / 2 ponderosus fm ptolo. et martianū. Sic vere in mundo sunt multi maliuoli peccatores / qui licet sint a terra / i. a terrenis diu tijs remotissim⁹ / 2 paupertatem / vel per exigentiam sui sta tus / sicut sunt religiosi medicantes / terre tamen malitie / i. terrenoz cautelis / 2 fallacijs sunt cōiuncti / et in terrenis diuitijs p affectū et desiderū implicati. Vel dic q̄ saturn⁹ est iustus / qui q̄to plus appropinquat celo / vitam celestem

ducendo / tanto magis est terre nociuus / terrenos et terre stria contemnēdo. ¶ Saturn⁹ planeta maliuol⁹ magis nocet retrogradiendo q̄ directe procedendo / fm ptolo. Sic vere maliuoli / 2 inuidi detractores / magis alijs nocent re tro q̄ ante / q̄ scz dum retrogradiunt / i. dū sunt retro in ab sentia / tunc p infamias / 2 fallas accusationes alios ledūt / quod tamen directe procedendo / i. ante / 2 in pñtētia face re non audent. Vel dic q̄ quandoq̄ vir iustus plus nocet se subrahendo / q̄ pñcit apparendo. Exemplum de helia / qui plus nocuit acab / 2 eius populo in abñtētia q̄ pñuit i pñtētia. iij. Reg. xviij. ¶ Saturnus est a terra remotissim⁹ / 2 tamen terre mirabiliter est nociuus. Sic boni a ter renis per cōtemptū sunt elongati / terre tamen / i. terrena di ligētijs sunt contrarij. Eccl. xxiij. Contra bonum mas lum est. ¶ Saturn⁹ est planeta maliuolus / frigidus / sic⁹ / nocturn⁹ / ponderosus / pallidus / retrogradus / a terra remo tissimus. Et depingit in fabulis quidā senex tristis / tenēs falcem / et fingitur a filio suo fuisse castratus / cuius virilia i mare proiecta venerem creauerunt. fm Jsidoriū. Talis est peccator / 2 maxime diues / q̄ vere isti sunt maliuoli / frigid⁹ / per in deuotionem / sic⁹ per incōpassionem / nocturn⁹ p pec catorum suoz occultationem / ponderos⁹ / 2 ad terrenā incli nati per auaritiā / 2 ambitionē / pallid⁹ per defectus calo ris charitatis ostensionem / retrogradi per obstinationē / a terra / i. a cōsideratione mortis remotissim⁹ / p mētalem exce cationē. Isti sunt senes / i. in malis cōsuetudinib⁹ antiqua ti / tristes a spiritali letitia deuadati / tenentes falcem / i. in fallitatis operibus occupati. Senit itaq̄ / 2 caligauerunt oculi ei⁹. Gen. xviij. Si q̄ras q̄re sunt tristes / q̄re sepe acci dit q̄ filij eoz / i. subditi vel cōsanguinei vel vxores vel filij castrati diuitias suas furādo / 2 subrahēdo / ita q̄ gñat inde ven⁹. i. luxuria. ¶ fm Eccl. iij. Et in bonis ei⁹ / ali⁹ luxuriabit. Itē si querat cur depingit cū falcē / q̄ de sicut falc⁹ retrogradiendo rūpit herbam / ita saturn⁹ quando est retrogradus / magis nocet q̄ quādo directe procedit. Sic vere isti per retrogradationē suam / p tractus falsos quos faciunt retro / i. nō in pñtētia alioz / sed pñtati in came ris / magis nocent vicinis suis q̄ quādo directe. Laperte p cedit / q̄ scz tunc obligat sibi paupes / 2 palliātiūras suas / directe / i. publice nō audent facere quouis modo. vnde lēre. vij. Facti sunt retroz / 2 nō ante. De istis autē vi de diffusius lib. xv. ca. j. de saturno. Vel si vis dic in bono q̄ saturnus significat bonos senes / q̄ scz debet esse graues et ponderos⁹ / 2 actus / 2 incessus maturitatem / pallid⁹ p me ditationis sagacitatem / frigid⁹ p castitatē / sic⁹ p abstinen tie macerationem / nocturn⁹ p vigilariū frequentationem / a terra remotissim⁹ per terrenoz contemptum / 2 abomina tionem / a filiis / i. a pauperibus debet castrari / diu tijs suis p elemosynarum distributionem / 2 falcē iustitie debent ha bere p seueram malozum punitionem. Apoc. xxiij. Ali⁹ an gelus eruit de templo quod est in celo / habēs falcem acu tam. ¶ Scdm ptolo. Subiecti saturno sunt cōmuniter tri qua operantes / pigri / graues / tristes / turpes / rhagadas / i. fissuras in calcaneis patietes / vestimenta fetida non horē tes / aialia fetida diligentes. Tales sunt auari / q̄ saturno / i. mūdane saturitati / 2 pñtati sunt subiecti / q̄ isti sunt itqua operātes p pauperū exheredationem / pigri ad bonam ope rationem. Sed / 2 pedes eoz pigri sunt ad ambulādū. Sap. pten. xv. Tristes sunt per sollicitudinē. Graues / 2 ad terrā inclinati p auaritiā. Turpes p malā cōuersationē. Et in calcaneo / i. in fine vite sue fissuras patiuntur / i. eternam dā nationem. Fetida autem vestimenta / i. bona temporalia nō horēt / imo diligunt p auaritiā. Animalia etiā immūda / i. malas mulieres diligunt p luxuriā. Ideo Eccl. lvi. Aia eoz in abominationib⁹ suis delectata est. ¶ Scdm ptolo. sub saturno sunt capricornus et aquarius / 2 sunt dom⁹ ei⁹ / et regnat in libra / sed in ariete perdit regnū / 2 significat tri stitiā / 2 merorem. Saturn⁹ maliuolus est diabol⁹ malitioz / 2 fur / q̄ vere dom⁹ eius est capricorn⁹ / i. alta petens / scilicet abitiōz / 2 aquari⁹ / i. molices / 2 luxuriosi. Et regnat i libra / i. in mercatorib⁹ per auaritiā. Sed vere in illis qui sunt aries / i. mites / 2 benigni / vellere meritorum vallati / deficit sibi re gnum / q̄ isti dicūt. Nolumus hunc regnare sup nos. Luc. xix. Sed ipse rex est sup oēs filios supbie. Job. xij. Et iste p

Ca. XXIII. XXV. et. XXVI. Lib. V.

certo suis filiis. i. peccatoribus finaliter significabit tristitia
 8 et merorem. i. mortem eternam. ¶ Scdm ptolo. Saturnus
 significat tristitiam et merorem. Et ideo depingitur tristis.
 Sic vere charissim Saturnus. i. mundi saturitas et piper-
 ritas in suis possessioibus significat eternam tristitia et mero-
 rem. temporalem scz eternam. Quia vere illi qui munda-
 na prosperitate letantur et nuc et in futuro per tribulationes
 varias contristantur. Quia vere fm ambrosii. Continuis
 successus temporalium eterne damnationis est indicium. Subiecti
 autem saturno et sicut supra in. s. vi. ¶ Licet saturnus sit
 plubeus pallidus et malivolus: tamen quando intrat circu-
 lum iouis planete beniuoli sua malitia temperat et argen-
 teus et cadidus efficit. ut dicit ptolo. Sic dato q homo sit
 plubeus et maculante luxurie infectionem / luidus et ma-
 lam vitam et cōuersatione quando tamen letatur cōfortiū
 iouis. i. aliquid bone persone / efficitur candidus per castita-
 tem / clarus per honestatem et per malitia acquirat vite et mor-
 bonitatem. Saturnus per triginta menses moratur in quolibet
 signo et triginta annis compler in zodiaco cursum suū
 Sic vir iustus propter latitudinem circuli mentis sue / vni-
 debet morari in quolibet rerū signo. i. in cōsideratiōe cuius
 libet creature / ut sic in numero tricenario / qui cōstat ex ter-
 nario decies ducto. i. in fide sancte trinitatis quo ad ternariū
 rum / et in perfectione decem mādatorum quo ad denariū /
 ppleat cursum vite / dices illd apli. ij. ad Tim. Cursum cō-
 summauit fide seruauit. Capitulum. xliij. de ioue.

Iupiter est planeta beniuolus / masculinus / diu-
 nus / temperatus / calidus et humidus / in colore
 argenteus et clarus / saturni cui cōiungitur mali-
 tiam repulsum fm ptolo. Iupiter facit homi-
 pulchrum et coloratū. Et ideo in ioue causam se-
 licitatis antiqui posuerūt. Et ipsum patre et summū deorū
 omnū vocauerūt. Sub ipso sagittarij et pisces sunt. Regnat
 in cancro: sed in capricorno regnū perdit. Et sub ipso conti-
 nentur honores et diuitie / sapientia et ratio. fm ptolo. Talis est
 vir perfectus: q masculinus per probitatem / beniuolus per miti-
 tatem / diuus per veritatem / temperatus per maturitatem / ca-
 lidus per charitatem / humidus per pietatem / colore clarus per
 honestatem. Et quando saturno. i. peccator est associatus /
 et malitia repulsum per vite et doctrine sue sanctitatem. Ad
 maxime facit pletat respectu subditi dycolū atqz mali. Et
 ideo talis potest dici causa felicitatis: q bonus pletat est
 felicitas et prosperitas ecclesie et patrie et subditis vniuersis.
 2 Prover. xix. Rex iustus erigit terrā. ¶ Iupiter est summus
 deorū et sicut. s. hic est christus / qui ppter suam bonitatem
 saturni. i. humani generis malitia temperat / quando ip-
 sum per incarnationis sue cōfortium reparauit. Iste facit ho-
 minem / scz quem diligit / pulchrum et coloratū per gratias et
 virtutes. Et sub ipso cōiungitur et ab ipso acquiruntur honores
 et diuitie paradisi / ratio / sapientia et veritas: quoniam ipse sapie-
 tie dux est: et sapientū emendator. Sapient. vij. Et ideo felici-
 tatis eterne causa non imerito debet dici. Sub isto sunt sa-
 gittarij. i. quilibet vir iustus et rigorosus / qui alios sagittat /
 arguit et castigat. Item pisces. i. quilibet vir mitis et deuotus
 vel studiosus / q aquas sacre scripture vel deuotionis secta-
 tur et decumbat. Regnat in cancro retrogradiendo. i. in il-
 lo qui retroacta vicia recordat. Sed regnū suū deficit in
 capricorno ferido. i. in illo qui in actibus luxurie feridis occu-
 patur. Ecce in iustitia regnabit rex. Eccl. xxiij. ¶ Iupiter

3 in omni signo significat bonū pietatis ex parte quadrupedū
 et ex parte familie / fm Barthianū et ptolo. Sic licet christus
 in omni signo. i. in omni etate et tempore significet bonum
 in tantū q semper apud eum misericordia reperitur: in vlti-
 mo tamē signo. i. in finali tēpore / scz in iudicio significabit
 et causabit quadrupedibus et seruis. i. peccatoribus bestiali-
 bus et peccatorum seruicium subiugatis / tristitia et seruilitate
 et paupertatem eternam: quia ipsos tunc rigide et iuste cō-
 demnabit: quia zelus et furor viri non parceret in die vindi-
 ctę et. Proverbia. xvj. Caplin. xvj. de Marte.
Mars / deus belli a gentibus putabatur. Et enī
 planeta feruens et fuscus / masculinus et nocturnus / malivolus
 et sunt domus eius. Regnat in capricorno: sed in

tauro est discessus regni. Sub ipso continetur pletat / car-
 cer / inimicus. Et significat iram / celeritatem et furorem.
 Et est rubens / faldidus et dolosus scdm ptolomeum. La-
 les sunt mali et tyranni / mundi principes et magnates / q di-
 cuntur dii bellosi: quia per eos bella et guerre vel pletia con-
 citant. Sunt enim calidi per feruentem crudelitatem / sicut
 sine humore pietatis / masculini per luxurie feditatem / nocturni
 per ignorantie cecitatem / malivoli per malitiam pautatem.
 Isti sub se habent duo signa. i. duo genera subditorum. Quia
 dam dicunt scorpius. Isti sunt officiales et balli / qui mor-
 re scorpiōis alios inueniunt per falsas accusationes et de-
 tractiones: et eos pungunt per rapinas et excoitationes. Alij
 dicunt aries / qui est dux gregis. Isti sunt consiliarij / causi
 dici et iudices / vellere diuitias per ceteris induit. Et ideo
 bene dicit q sub eis est pletum / scz inter se inuicem / vel cō-
 tra subditos rapiendo violentur. Lacerat scz multos ius-
 te in carcerē. Inimicus qz facillime sunt alijs inimicus
 difficiliter amicus. Et hoc qz isti facilliter habent iram et fu-
 rorem / quando scz ab alio cōcitantur: ptra illud Jacobi. i.
 Et tardus ad iram. Isti etiam sunt rubi per crudelitatem /
 dolosi per falsitatem / faldidi per mendacium vel mendacitas
 tem: licet dicatur Prover. xvij. Non decet picipem labii
 mentiens. Quia facit hominem longum et alium in tu-
 uentute: sed in senectute disponit ad curritatem / hoc ratione
 caloris cōsumentis / et siccitatis cōtrahentis. Sic sunt mul-
 ti qui in iuuentute. i. in vita ista / in qua non est nisi inceptio
 vite et durationis / sunt alij per superbiam et elati. Et isti sunt
 filij martis diaboli / qui eos mouet per superbiam et extollit.
 Sed vere in senectute. i. in tempore mortis tunc incuriabi-
 tur et inclinabuntur / scz inferius in infernum. Quia mar-
 diabolus illos quos nuc eleuat / tunc deprimet. Quia qui
 se exaltat / humiliabitur. Iste dicitur. xliij. Quia est plane-
 ta malivolus: qui disponit ad animositatem / et ad appeti-
 tum vindictę et ad animi mobilitatem. Ideo dens bello-
 rum dicit qz scz bella facit fm Jfidorium. Regnat in capri-
 cornio: sed in tauro perdit regnum suum / fm ptolo. Sic ira-
 cundia facit hominem stulte audacem / et vindictam appe-
 tere / et animo per diuersa proposita volitare. Et ideo bello-
 rum dicitur deus / qz scz solet bella et cōtentiones / lites atqz
 discordias generare. Et ista regnat in capricorno. In mun-
 di peccatoribus et maxime in malis potentibus et ambitio-
 sis / qui more capri ad alta cōcendant. Sed vere in tauro
 . i. in vitiis bonis et maturis / qui more tauri terram. i. corpus
 proprium colūt / est discessus regni sui: qz sicut dicit Eccl.
 xlvij. Secundum virtutem hominis / iracundia illius est.
 Quia dicitur ceteris planetis ardentior / et rubicundior et
 siccior. Iste calor datur / et disponit ad audaciam. Sic
 vere vir bonus de esse ardens per charitatem / rubicundus per
 honestatem / alios animans ad bonum et ad virtutem / et
 cholericę cōplexionis. i. mortis / iracundie pdominans. Ideo
 de talibus dicitur Joan. v. Ipse erat lucerna ardens et lu-
 cens. Et Proverbia. xv. Melior est patiens viro forti: et q
 dominatur animo suo / expugnatores vrbium.

Capitulum. xvi. de venere.
Venus idem est qd lucifer / planeta beniuolus / fe-
 mininus / nocturnus / semper comitatur solem / vel
 precedendo / et tunc dicit lucifer: vel subsequendo
 et tunc dicit vespereus. Iste ceteris gaudet / pletat
 et ideo dicit subar propter radiositate. Iste
 et solis ortū immediate annunciat et precedit. Iste excedit
 zodiacum in duabz partibus / fm Bedam. Iste facit suoc-
 cantores / musicos / amatores / pigmentarios et aurifices / fm
 ptolo. Talis est beata virgo: qz fuit feminea per pietatem / be-
 niuola per benignitatem / nocturna per occultitatem / humiliter
 radians per honestatem / solem. i. christū semper comitantem
 per incarnati societatem / ipm precedens per maternitatem /
 ipm sequens per filialem virginitatem / et etiam qz post ipm
 remansit in mundo. Ista etia zodiacum. i. conditiones nos-
 tre nature excedit in duobus / scz in hoc qz virgo peperit / et
 in hoc qz creatura creatorem portauit. Vel in hoc qz inuita-
 lata pñsit / et in hoc qz sup āgelos ascendit. Ideo de ea po-
 test dici illud Esa. xliij. Lucifer mane oriebaris / et vespere
 Ascendā in celū: super astra exaltabo solium: in illis ero al-
 tissimo. Ista etia facit suos et sibi deuotos / cantores et ga-

tiarum actionem pigmentarios per future consolationis contemplatione. Et si vis exponere de viro perfecto: qui in duabus sui partibus / scilicet quantum ad effectum / intellectum / 30: dicitur. I. ambitum humane nature excedit / in quantum scilicet ad cognoscendum et meditando super celestia eleuat intellectum: et ad diligendum inuisibilia dilatat affectum. I. ad 2. Corinth. v. Siue in te excedim? siue iobai sumus / charitas christi regit nos. Iste etiam solem iustitie christum semper per gratiam comitat. ad Rom. vii. Quis nos separabit a charitate christi? Ipsum quandoque precedit desiderando / quandoque sequitur imitando. ad act. vii. ad ag. ster / sequar te quocumque ieris. Et etiam solem christum precedit et annunciat predicando / ipsum sequitur obediendo. Iste ergo dicitur per ceteris gaudentius fulgere / quantum ad vultus huiusmodi tranquillitatem. ad act. vi. Intruebant vultum eius tanquam vultu angelis stantibus inter illos. Alios cantores facit vel efficit per diuine laudis quam in eis excitat iocunditatem. 2. audis est per castitatem. Fulgens per scientie luminositatem. Semineus per pietatem. Nocturnus per humilitatem. Et sic merito dicitur iubar lucis lucifer propter ex plaris conuersationis radiositatem. Iste est ergo lucifer de quo Job. xxxviii. I. unda producis luciferum in tempore suo / et vesperum super fines terre ori facis? Et sicut venus in tribus semitonis soli dicitur occurrere: sic viri iusti soli iustitie christo in tribus virtutibus theologice / vel in tribus penitentia partibus / vel in tribus religionis votis / contra tres hostes anime / mundum / carnem et demonia noscunt spiritus liter obuiare. Eccl. xxi. In tribus beneplacitum est spiritui meo. 1. Scdm. Prolo. sub venere sunt libra et taurus: sunt domus eius. Regnat in piscibus: sed in virgine regnum perdit. Sic vere libra. I. diuites qui pecunias libant / tauri. I. potestates qui gubernant / sunt sub venere: qui venere et luxurie famulantur. In piscibus et in delictis regnant: sed vere in virgine / maria scilicet et etiam in alijs virginibus / perdunt regnum suum: qui luxuria nunquam habuit in beata virgine aliquam potestatem: iuxta illud ad Rom. vi. Non regnet peccatum in vestro mortali corpore / vt obediatis concupiscentijs eius.

Capitulum. xxvii. de mercurio.

Mercurius est planeta temperata / nocturnus / modo masculinus / modo femininus / cito enim se vertit ad naturam illi / cui coniungitur / et cui bonis bonus / cui malis malus efficitur: sicut dicitur in fac. Sic vere sunt multi nocturni. I. lignos / et imbecilli / qui habent animam tra leuem / et propositum ita instabile / quod nunc sunt masculini / nunc feminei. I. nunc boni nunc mali. Nam ad naturam illorum quibus coniunguntur per societatem / facillime conuertuntur / vt si sint boni / boni fiat et econuerso / quia statim per aliorum verba et exempla de vno proposito ad aliud se conuertunt / mutant. Iuxta illud. Quod cito credit / leuis est corde. Eccl. i. Et dicitur qd mercurius est verus obediens / qui finem voluntatem illius cui coniungitur. I. prelati sui / suas mutat et regular voluntates. Sapientie. xvi. Anusculis voluntati deseruiens / ad quod quis volebat conuertebatur. Et dicitur qd talis est prelati: quod scilicet iste finem quod inuenit subditos dispositos / malos scilicet / vel bonos / vel mediores vel medios / finem hoc ipse debet cum eis agere / et se eis bonum. I. beneficium et benignum / vel malum. I. rigidum et seuerum prebere. f. ad 2. Corinth. ix. Omnia omnia factus sum. 1. Mercurius a poetis de eloquentie dicitur fuisse sapiens finem Ili domi: quod scdm. Prolo. facit hominem studiosum / eloquentem / calculatorem et computatorem. Talis debet esse prelati / vel predicatores: qui vere ipse debet habere sapientiam in regendo / eloquentiam in predicando / et virtutes et merita subditorum debet equaliter numerare. Et x. xlii. Vocabant Paulum mercurium eo quod esset dux verbi. Et dicitur qd boni prelati facit homines studiosos / in quantum vult et laborat quod subditos habeat scientia et eloquentia luminosos. 1. Mercurius semper est cum sole vno signo ante vel vno signo post. Quando sole preuenit / radijs eius sequitur: tunc videtur esse retrogradus. Sic boni semper sunt cum sole christo per gratiam et charitatem: et sic sunt quandoque stationarii per firmitatem / et fortitudinem / quandoque retrogradi per retroacte vite sue considerationem. Iordanis conuersus est retrosum. Et dicitur qd sol lucens est mundi prosperitas / quod ocu-

los intelletus stupefacit. Homo igitur oportet istam vi comitari dum est in ista vita: sed si ipsam preueniat / et eam contemendo post se derelinquat / tunc efficitur stationarius: quod scilicet ipse contra reuerberationes et tribulationes fiat firmiter / et resistit. Sed vere quando eam sequitur / scilicet eam amando / et eius negotia tractando: tunc oportet quod sit retrogradus per peccatum: quod scilicet opus quod fiat mercator / aduocatus / auarus / et sic per diuersa peccata retro cito itinere retrocedit. Unde. f. ad 2. Tim. v. Multi abierunt retro post sathanam. Et dicitur qd quidam sunt qui ante solis occasum lucent: et isti sunt illi qui nunquam peccauerunt. Et alij qui post occasum splendent: et hi sunt qui post peccatum ad penitentiam redierunt. Sicut autem mercurius nunquam ultra triginta gradus a sole recedit / sic nec iusti triginta annis / qui constituti in denario ter ducto. I. denarii mandatorum et temerarii fidei trinitatem dimittit. 1. Mercurius habet sub se geminos et virginem: regnat in virgine / sed in piscibus regnum perdit. Et sub isto continetur fortunium / negotio / et significat rationem et sapientiam finem prolo. Sic christi habet sub se illos qui dicuntur gemini. I. qui habent geminam charitatem: et virginem. I. eos qui seruiant corde et corpore / signatatem animarum castitatem. In talibus enim regnat christus: sed vere in piscibus. I. in illis qui in aquis delictorum iugiter commorantur / perdit regnum suum: quod diabolus regnat in talibus et non christus. I. habent enim super se regem: cui nomen exterminans. Apoc. ix. Et sicut mercurius est planeta cum bonis bonis / cum malis malus: sic deus quando inuenit homines bonos / ipsi sum similes inueniunt bonum / beneficia sua largiendo: sed vere si mali fuerint / sic ille similis malis / erit eis / scilicet quantum ad malitiam pene: quod malum pene eterne eis inferet: iuxta illud 2. Tim. ii. Non est malum in ciuitate quod non faciat dominus. 1. Mercurius rarissime videtur: quia vt communiter semper sub solis radijs occultatur. Sic vere prelati non debent se nimis ostendere / et coram alijs publicare: quod nimia familiaritas parit contemptum. Sed vel studendo vel orando se a mundi strepitu occultare. Abscondam faciem meam ab eis / et considerabo nouissima eorum. Deutero. xxxii. Et exponere de religiosis vel viris perfectis / qui infra claustra sua continue esse debent absconditi / et raro exterius propalati.

Capitulum. xxviii. de sole.

Sol scdm. Isidorum dicitur quasi solus lucens / eo quod sit fons totius luminis. Et est planeta fortissimus / tamen quandoque per confusionem masculini planere fit malus. Sic vere licet homo sit lucidissimus per honestatem et bona exempla / dato etiam quod sit bonus / fortissimus et virtuosus / quandoque tamen accidit quod ipse coniungat alicui malo planete. I. quod ipse sectatur societatem alicuius male persone / et tunc efficitur malus per eius malam vitam / exempla et verba / que sequitur. Ideo bene docetur per proverbiorum. xlii. Lum stulto ne abieris. 1. Sol omnibus celi luminaribus maior est dignitate / potestate / effectuum multitudine / claritate / quia scilicet magis est calcari luminis / motus vniuersitate: quia semper directe mouet / et nunquam excedit terminos zodiaci / nec vniuersum fit retrogradus luminositate: quia scilicet omnia inferiora et superiora illuminat et illustrat: vt dicit mesalach. Sic vere charissimus debet esse de prelati / qui debet esse subditis maior dignitate / merito / dignitate / potestate / et multitudine bonorum operum / scientie claritate / motus / operationis vniuersitate et maturitate. Alius enim debet exire terminos zodiaci / scilicet per peccatum / vel etiam iustitie per acceptionem personarum: sed semper in medio incedere per iustitie equitatem. Est. xxx. I. hec est via: ambulare in ea / non declinetis ex ea ad dexteram vel ad sinistram. Sed vniuersimode mature in suis actibus debet procedere / nec aliquo modo debet a via rectitudinis et iustitie fieri retrogradus / nec per peccatum vel acceptionem meriti a veritatis lumine eclipsari. Isa. lx. Non occidet vltra sol tuus. Sed subditos suos debet illustrare scientia / siue doctrina / pariter et exemplo. Eccl. xlii. Sol illuminans per oia respexit: lux subditorum debet ab eo emanare. Et sicut sol mouet contra firmamentum / vt ipsum temperet / sic prelati se debent ponere per orationes contra motum diuine iustitie / vt per eius temperet. Exemplo aaron: Numeri. xvi. de quo dicitur Sapientia. xlii. Proferens seruitutis sue sententiam orationem et allegans resistit tre. 1. Scdm. Ambro. in hexameron: Sol est oculi

Ca. XXVIII. Lib. V. De Sole.

mundi locunditas diei/pulchritudo celi/mesura temporis/virtus et vigor omnium nascensium/decor et perfectio stellarum/rex et dominus planetarum. Et finis Aristoteli: Sol est principium lucis/rex nature/mens mundi/sulcor olympi/moderator firmamenti. Talis est deus/ quia oculus et director est mundi/pulchritudo celi. Ecclesie: mensura temporum: quia scilicet in mensuris est/ omnia mensurans/ virtus et vigor est omnium/decor stellarum. i. sanctorum/sonus lucis/ scilicet sapientie/firmamentum. i. rex omnium per occultam pulchritudinem moderator. Rex est etiam rex dominus planetarum. i. sanctorum/ et etiam errantium peccatorum. Et sicut sol per xlii. signa incedens lumen prestat omnibus spheris/ finis Platoni: sic christus dum fuit inter duodecim apostolos/ omnes alios illustravit/ scilicet lumine sapientie vel gratie. Vis enim sanctorum lux/gratia vel sapientia/ a christo principia liter derivat. Unde. Resulit sol in clypeos aureos: et reple dierunt montes ab eis. j. zeph. vi. ¶ Sol simpliciter est essentie vel nature/ et ideo incorruptibilis: quia compositio ex contrariis est principium corruptionis/ finis Aristoteli. Sic vere in ecclesia vel religione debet esse simplicitas. i. unitas et concordia: quia partes contrarie. i. persone inuicem discordes non debent ibi esse: et sic semper incorruptibilis permanebit: quia societas vel religio continue stat/ quando persone sunt inuicem conformes. Sed pro certo illa que est composita ex personis contrariis/ et inuicem odiosis/ statim destruitur et corrumpitur: quia quilibet trahit ad partem ubi est affectio sua: et sic lites oriuntur et contentiones/ que totum subvertunt: quia si domus supra semetipsum dispartitur: non poterit domus illa stare. zeph. iij. ¶ Omne corpus leue habile est ad motum. Et ideo quod sol est leuissime nature: velocissimi est motus finis Dionysio de di. no. Sic vere quod quis est leuior: pro voluntaria paupertate/ et minus habet de diuitiis farnosis/ tanto ad motum obedientie vel bone operationis est habitior. et ideo sol. i. vir perfectus velocissimi est motus. ¶ Sol secundum Dionysio de di. no. Renouat/nutrit/custodit/pficit/discernit/refouet et fecundat/augmentat/mutat/collocat et plantat/et viuificat. Primo dico quod sol renouat: quia per radios suos subintrantes terra herbis et floribus vestitur/ et sic a statu hyemali pristino renouat. hinc est prelatos/ qui per radios doctrine sue terram. i. terreum peccatorem facit per penitentiam renouari/ et herbis et floribus. i. gratiis et virtutibus adornari. hinc debet alios nutrire spiritualiter per predicationem vel scientiam/ et corporaliter per elemosinarum frequentiam. Custodit scilicet subditos per diligentiam/ et discernere debet inter eos per discretionem/ scilicet qui sunt boni et qui mali. Ego iudico inter pecus arietum et hircorum. Ezechiel. xlii. hinc debet refouere per compassionem/ secundum re per predicationem/ augere per meritum/ cumulationem/ mutare per malorum subditorum depositionem/ plantare per bonorum promotionem. vel mutare/ supplere peccatores per conuersionem/ plantare per fidei confirmatam radicalionem/ viuificare per vite gratie vel eterne glorie procuracionem. Ideo talibus dicitur habitare. j. Constituit super gentes et regna/ ut euellas/ et destruas/ et edifies/ et platesas. ¶ Sol secundum Dionysio. virtutem habet conseruatiuam: quia composita ex diuersis et contrariis elementis statim destrueretur/ nisi per virtutem et influentiam celestis corporis conciliarentur et conseruarentur. Sic vere charitas habet vim unitiuam et concordatiuam: quia omnia mixta. i. collegia/ societates et consortia/ que ex diuersis personis ut communiter sunt composita/ statim destruerentur/ nisi per vim charitatis inuicem vnirentur/ et in unitatis concordia seruantur. ¶ Sol habet virtutem perfectiuam: quia nihil peruenit ad perfectionem vel complementum inter vegetabilia et sensibilia/ nisi per solem. Virtutem etiam habet fecundatiuam et augmentatiuam: quia nihil fructificat vel augmentatur/ ubi radius solaris non attingit. Talis est christus: quia vere per gratiam suam vel charitatem (quam immittit) ipse fecundat per boni operis inchoationem: augmentat per eius perfectum incrementum/ et prosecutionem: perficit per finale complementum/ psecratiam et perfectionem. Quod admodum cepit ita et perficit. i. ad Corinthios. viij. Nihil enim potest homo in bono proficere/ nisi radius diuine gratie tangat ipsum. Quod patet in peccatoribus/ quia tali radio

non tanguntur: fructum bonorum operum nunquam portant. ¶ Sol virtutem habet confortatiuam: quia quando appropinquat ad nos/ virtutes animalium fortiores efficiuntur/ sicut etiam patet in auro/ ubi propter aduentum solis natura fortificatur et recreatur: et tunc omnis infirmitas auertitur/ flores etiam in eius ortu aperuntur/ et vigorant: qui tamen in occasu ipsius marcescunt et clauduntur. Sic vere quando sol christus appropinquat ad nos per sue gratie immisionem/ tunc vigoramus/ et ad bene agendum/ vel maius sustinendum fortius roboramur/ et per confessionem laudem vel gratiarum actionem aperimur. Unde. Apertum est illico os zacharie. Luce. i. ¶ Meritum quando nobis occidit peccatum/ tunc cessando a confessione vel gratiarum actione/ laude vel oratione/ claudimur et velamur. ¶ Sol diuersas recipit mutationes. Ipse enim in mane rubet: in tertia luce/ et meridie feruet/ in vespere pallidus. Et ideo finis Bedam quattuor habuisse equos fingitur a poetis. Unus dicebatur Eryon. i. rubeus/ alius eous. i. splendens: tertius pyros. i. ardens/ et quartus phlegon. i. viens terram. Sic vir iustus et perfectus debet mutari de bono in melius/ quia enim debet inueniri rubeus per charitatem/ clarus per honestatem/ feruens per zelum/ pallidus per mortificationem. ¶ Ideo iste debet habere quattuor equos/ quibus vehatur ad celum. Quattuor virtutes cardinales. Unus est rubeus/ quem sanguis causat. ecce fortitudo. Alius est lucens et illuminans. ecce prudentia. Tertius ardens. ecce feruor iustitiae. Quartus pallidus. ecce matura temperantia. zeph. i. ¶ Qui ascendit super equos tuos: quadriga tue saluatio. ¶ Sol virtutem habet purificatiuam. Nam radius suis aerem subtilizat vel subleuat/ et auram pestilentem fugat. Sic vere christus conscientiam suam animam mundificat et depurat/ et in missionem radiorum suorum. i. gratiarum et bonarum inspirationum aerem pestilentem. i. peccata et vicia exinde fugat/ ipsas destruit et subleuat. Unde dicit Ezechiel. xxxviij. Fundam et edificabo fundamentum vestrum. ¶ Sol virtutem habet calefactiuam. Calorem enim causat ex radiorum suorum motu et contractione/ et eorum concursu in superficie obiecti corporis/ et maxime si fuerit politus vel speculare/ ut dicitur in perspectiva. Sic vere christus causat in nobis ardorem charitatis/ et hoc per immisionem radiorum. i. gratiarum et beneficiorum suorum/ et maxime quando inuenit cor nostrum politum per motum venustatis/ speculare per scientie claritatem. Ezechiel. xliij. Sol in meridie non exurit terram. ¶ Sol virtutem habet attractiuam. vapores enim puros attrahit sursum/ et ipsos postea per pluuias emittit/ et confuevit. Sic christus illos qui sunt puri per castitatem vel scientie sanctitatem/ sursum attrahit ad gloriam paradisi. Et quod sunt puriores/ tanto facilius ascendunt/ et altius collocantur. Amice/ ascende superius. Luce. xliij. ¶ Vel dicit quod sol est prelatos/ qui per certo illos qui sunt puriores castitate et sanctitate/ debet prius et altius eleuare/ scilicet ad dignitates/ officia/ beneficia vel prebendas: dicendo eis. Surge illuare hierusalem. ¶ Duo sunt in sole nobis occulta/ scilicet magnitudo et motus. Nam cum sit octies maior terra/ et maxime quantitas/ hec tamen nobis sensibus non apparet. Quia etiam velocissime mouetur/ tamen propter maximam suam claritatem a nobis hec velocitas non videtur. Sic de deo/ duo proprie sunt nobis abscondita/ incognita et inuisa. i. magnitudo sue essentie/ et motus sue occulte puidentie. Nam cum sit essentia infinita/ illa tamen infinitas non potest plenarie a nobis apprehendi. Job. xxxvi. zeph. i. ¶ Signum est dominus et vincens sciam inram. Tanta est etiam claritas sue sapientie/ quod motus puidentie non potest. i. quod ratio suo iudicio occultior a nobis patet/ non videtur. Unde Ecclesiastes. viij. Dim operum dei nulla potest habere inuentio/ et quod plus laborauerit/ tanto minus inuenietur. ¶ Sub sole est leo/ et est mus. Regnat in arietem: et in libra discedit regnum eius. Sub ipso pntinet spes/ lucrum et fortuna/ et maxie disponit ad altiores ne finis prolo. Sic christus hospitatur in leone. i. in viris iustis fortioribus et perfectis. Regnat etiam in arietem. i. in mitibus et simplicibus et idioribus in libra. i. in falsis diuitibus et mercatoribus pecuniis libatibus deficit regnum suum: quia tales per peccatum eum expellunt. ¶ Secundo. Ecce deum non timemus/ et rex quid faciet nobis? Sub isto autem inuenitur spes/ scilicet sue misericordie/ fortuna

La. XXIX.

De Luna.

Fo. LXVI.

16 flentis gratie / lucrum future glie. Ideo ipse dicit Apoc. iij.
Quado tibi emere aurum re / velociter hias. Et Sol e pla-
neta venulosus / maculosus / durus / calidus / et siccus / fun-
gens in re / omnia alta illuminans / terminos iocatus / nun-
q̃ excedens / nec vnq̃ retrogradat incedens / in / mēsalach.
Sic vere vir perfectus venulosus est per mitatē / mēsal-
achus per fortitudinē probatē / durus clarus et manife-
stus per veritatē / calidus per charitatē / siccus per absti-
nētē / parcatē fulgens per sapientiam / vel honestatē / alios il-
luminans per doctrinam / vel per exemplū suū iuncta
tem. nūq̃ excedit iocatus signa. / duodecim articulos habet
per herem / et incredulitatē / nec vnq̃ retrogradat / et pce-
catorū prauiatē / vel per malitiam / et fallaciam / vel per luo-
rum operū discontinitatē. / Quia nemo mittens manū ad
aratrum / et aspiciens retro / aptus est regno dei. 2. uce. iij.

il regno a
ce luna.

Luna dicitur quasi luminum vna. i. principalis: fm. yfidofo: qz soli in magnitudine e pulchritudo e similluna. Et fm. Ambrosio in becamone. Luna est decora noctis, mater rosis, humores ministrat, dominatrix maris, temporu mensura, emulatrix solis, mutatrix aeris, lumen a sole mutuas / i. iungit modo speculati ad nos refulcens e refundens. Aliis est beata virgo: qz vere luminatur celi. i. omnis sanctio ecclesie est principalis: ac foli. i. christo folio non illuminat. Et ut ad perfectionem. Ibeo est enim decora noctis. i. hominis turbulenti et vite, vel noctis. i. peccatorum: quia scilicet peccatoru e penitentie est ipse / foliatu atqz decor. Lat. vi. Pulchra vt luna electa vt fol. Et Eccl. vi. Decora eni vite est in illa. Adhabet et etiam rosis gratie: et humoris deuotionis ministrat. Ros luminis ros tuus. Isa. xxi. Ista dominat mari. i. peccatoribus tumultuosis et fluctuosis: ipsos ad vitam reducendo. Vel mari. i. mundo e virtus dominat: omnia imperat. Et Eccl. xliii. In fluctibus maris abulauit. Et posui in populo suo dicitur mensurari: sua scilicet tempora debite ordinando: e in bonis vitiis expendendo. Seneca. Et posui tui in temporibus dispensat: preterita recordare, presentia ordinare, futura precare. Vel etiam ista Epus vite nostre ducem e me faciat. Sol. i. christum emulatur e amat. Lucii. Fili quid facis nobis hic? Ego e pater tuus dolentes querebas. Et Terentii. celsentiam peccatoru de malo in bonum immutat, lumen etiam. i. gratiaru plenitudinem a sole christo acquirit e tandem ad nos peccatores iteru ducit e refundit. Nam e hic viuentes e in purgatorio lucem a luce vite misericordie recreat atqz lenit. Ad ipsa potest dicere: pene traho omnes partes terre / e illuminabo omnes sperantes in fine mundi. Eccl. xlii. Et Luna est status multu mutabilis, digressu etia e coloris. Quando foli est propinquum, illuminatur ab eo a parte celi / e perdit lumen a parte terre. Quando autem est foli opposita vel remota, sic eoductio perdit lumen e a parte celi / e plene illuminat a parte terre. Lara ergo nunc est e nunc obscura, vt dicitur Isaia e ysaacrob. Luna e hodie quiescit e desinit de viuo statit ad aliu: e nunqz in eodem flatu permanet, sed continue mutatur e variat statu suu figuram: pater e colorem: qz nunc efficit comutus per sublimem, nunc rotundus e mobilis e insolentiam, nunc obscurus e ignominiam, nunc clarus e sapientiam: nunc est lucens, nunc est tenebre: nunc est sanus, nunc infirmus: nunc est diues, nunc est pauper. Ideo Eccl. xlvii. Solutus mutatur vt luna. Ista luna. i. homo potest illuminari a parte celi. i. qz ut ad bona spiritalia e gratias e virtutes: et p sapientiam spiritalialem e finaliter p gloriam eternalem. Iterum potest illuminari a parte terre. i. a parte bonoz, teneoz: e hoc triplici luce: scilicet p dilectis / diuitis honoribus: qz in istis tribus consistit mundu prosperitas. Luna etiam ista. i. homo potest esse propinquus e amicus soli. i. christo p gratiam e charitatem. Et potest esse ab eo remotissim: per peccatu. Luna longe est diis ab impijs. Psal. xv. Ideo igitur p certo qz quando luna. i. homo est propinquus e coniunctus p gratiam ipsi soli. i. christo tunc vere a parte celi. i. qz ut ad bona spalia e eterna recipit illuminationem, qz gratias, bona, virtutes e merita. Sed pro certo tunc ipsa vt coiter perdit lumen a parte terre. i. mundi, sperantem: qz vt commiserit de amico non prosperant in hac vita: imo sunt pleni obscuritate. i. pauperte

Ca. XXIX. Lib. V. De Luna.

quotiens facit aliquē abundare a parte occidentis. i. in bonis temporalibus; tunc ut communiter talis minuitur a parte orientis. i. a bonis spiritualibus. Quia sepius fit qd illi qd abundant temporaliter prosperitate; carent spiritualiter sanctitate. Ecclesiastici. xj. Si diues fueris: non eris immunis a delicto. Luna est planeta femininus / nocturnus / frigidus et humidus; nunq̄ manet in eodē statu vel figura: incerti est motus: q̄ nunc est sub sole / nunc ante / nunc retro / sepe cornuta apparet / sepe rotunda / et breuissimo tpe cōplet cursum suū. Talis est peccator / q̄ femininus p̄ in deuotionē / nocturnus et obscurus p̄ ignorantiam / frigidus p̄ in deuotionē / humidus p̄ per luxurie infectionē / varie figure p̄ gestus et vestitus curiositatem / incerti motus p̄ per insolentē leuitatē. Loquitur nutus est per supbie vanitatem / rotundus et mobilis p̄ inconstantie leuitatē / et cursum suum. i. vitā breuē tēpore cōplet: q̄ ut communiter deus nō permittit qd viri sanguinum dimittent dies suos / imo dat eis duratioris breuitatē. Luna uero luna est in cremēto / cornua ei⁹ respiciūt versus orientē: quando autē decreuit / tūc versus occidentē respiciūt: ut p̄ ad sensum. Sic vere quādo homo crescit et augeatur in meritis et virtutibus / duo cornua eius scilicet intellectus et uoluntas / uerba sunt ad orientē. i. ad bona passīua: uoluntas nēpe desiderando / intellectus meditando et cōtemplando. Sed vere eōdē modo / quādo hō decreuit a lumine gratie et diuine sapientie per peccatū / tūc uere huiusmodi cornua uersa sunt uersus occidentē. i. ad temporalia / ipsa gubernando / amando et acquiescendo. Luna uero luna inter nos et solē interponit / facit solis eclipsim / et in mūdo causat obscuritatē / quod nunq̄ accidit fm̄ Albū. li. de motibus planetarū: nisi in nouissimo et in linea eclipsica. Luna que fluit et refluit et mare gubernat / significat mūdi p̄p̄tatem / q̄ nunc minuit / nūc augeat: et super mare habet dominatū. Sup̄ amarus et miseris peccatoribus. Nā quādo ista interponit inter nos et solē. i. deū / ita qd magis est prope nos p̄ affectionē et attentionē q̄ ipse deus / tūc uere radios solis. i. gratiā dei / sapientiā / scientiā et gloriā / a nobis abscondit / et ipm̄ facit quo ad nos eclipsari / et ita nos redit ignaros / incertos et obscuros. Ideo de illis q̄ seruili creaturae post qd creatoris / dicit Ro. i. Obscurati sunt insipientes cor: illum. Uel dic qd luna. i. antichristus se inter nos et deū mittit / tūc solis chisti lumen. i. fides in mundo quasi nullatenus apparebit: sed per eius opa obscuritas erroris et heresis p̄ mundū erit penitus seminata. Uel dic qd sol significat principes mundi / q̄ re uera quādo respiciūt lunā. i. ecclesiā / ipsam scilicet indignatē uidentē / tūc p̄pter terrā interpositā / occasione terrenorum ipsam faciūt eclipsari / et diuersis tribulationibus obscurari. Cōstat enī qd malivolentia p̄ncipum vel tyrannorum est causa depauperatōis ecclesie et etiā clericorum. Luna quādo terra interponit inter ipsam et solē recta linea / eclipsim patit et propriū lumen perdit: et hoc ratiō plenilunio accidere p̄uenit. Sic luna. i. uoluntas q̄ fluit et refluit p̄ diuersa desideria / tūc t̄p̄is lumen perdit / et a sole christo gratiā vel gloriā / uel etiā sapientiā diuinā recipere cessat / qm̄ terra. i. terrenorum amor inter eū et deū est positus: et quādo p̄ auaritiā tp̄alia dño preponunt. Nā quādo hō nō misvacat ad tp̄alia: tūc lumen diuine gratie uel sapientie cito p̄dit. Unde Pro. xxiij. Lucerna impiorum extinguitur. Luna ex sui corporis opacitate semp̄ h̄z quādā opacitatē seu obscuritatē / et hoc maxime qd appropinquat ad terrā. Ideo dicit marian⁹ qd hoc cōtrahit ex umbra terre / cui est uicina / cuius signū est: qd quādo superiores peragunt circulos / clara et sine macula tūc uidet. Sic uere naturaliter nos habemus ex ipsa cōditione corporis et nature nostre obscuritatē et nigredinē ignorantie / et multorum maculas peccatorum / et maxime quādo appropinquamus ad terrā. i. quādo ad terrenas diuitias per auaritiā applicamur: qd tūc homo ex umbra terre. i. ex terrena affectione multas cōtrahit maculas peccatorum. Figura Apoc. i. vbi dicit qd obscuratus est aer de fumo putei. Sic aer. i. pura scientia fit obscura et maculata per peccatū / quādo a fumo. i. mūdi prosperitate per ei⁹ affectū tangitur / que p̄terit sicut fumus. Baruch. vi. Agrestis facies eorum de fumo qd in domo fit. Sed p̄ certo quādo luna. i. homo uel aia est in superioribus circulis. i. in paradiso p̄ affectionem uel cōtemplationem / tūc huiusmodi maculas nunq̄ sentit. Unde Exo. xxxij. Ascende ad

me in montem / et esto ibi. Luna fm̄ Bedam est temporaria significatiua in nauigatione. Si enī luna scintillat ad remos / imbrē et tēp̄estatem significat affuturā. Et dicit prolo. qd sub luna est cancer / et est dom⁹ eius / et regnat in cancro / sed in libra est discessus regni. Talis est mūdi prosperitas quia uere sua scintillatione. i. fauore uel splendore / quādo eum circa nauigatē aliquem in hoc mari huius mundi emittit / tēp̄estatem scilicet eterne mortis sibi p̄dicit finaliter p̄paratā: qm̄ Ambrosio. Continuis successibus tēp̄oralium eterne dānationis indicū est. Nam luna ista. i. mundi prosperitas regnat in cancro. i. in illis qui more cancri a recta uia iustitie per uitia retrocedūt / scilicet in mūdi peccatoribus / qui cor suū h̄nt in mūdi prosperitate / et sic sicut dñe sunt subiecti Sed uere in libra. i. in illis qui per libram iustitie regulant / scilicet in uiris bonis et perfectis perdit mūdi prosperitas regnū suum: qd scilicet eam p̄temnūt / nec ei famulant. Ideo nolite diligere mūdum. rē. j. Joā. ij. Luna humorem seminis ad ministrat / pascua in syluis de nocte querentibus luminis beneficiū prestat. Et ideo dea semini dicit et syluari. Hec etiā subtilitatē: qm̄ Albū. nisi aer de nocte per radios lunares subtilaretur / magna ibi corruptio ex nocturnorum uaporum exhalationibus gigneretur. Luna etiā maris est attractiua / terre fecundatiua / et grauolus fontē celestis harmonia effectiua. Hec est beata uirgo uel etiā ecclesia dei: qd uere fertilis. i. peccatoribus per nocte uisus uite uagantibus / lumen discretionis fidei et sapientie prestat / semina etiā. illos qui iam sunt p̄ gratiā et fide in agro ecclesie seminati / humores gratie et deuotionis pietatis et compassionis humectat / et sic eos meritis uirtutibus perficit et augmentat. Hec etiā grossum. i. peccatores / radios suos. i. sacramentis purificat. i. iustificat / ne uaporum suorum. i. peccatorum grossitie corrumpantur. Istud mare etiā. i. amarus peccatoribus quotiē ad salutem attrahit / terram cōscientie uirtutibus fertilē efficit / et inter cantus diuine laudis grauolam et humiliorē sonū beata uirgo cantauit: dicens scilicet Luc. j. in magnificat Quia respexit humilitatem ancille sue etc. Et sicut luna a sole recipit lumen / et semper fluit et refluit de una figura ad aliam / nunq̄ tamen deficit uel corrumpitur: sic ecclesia a sole christo lumen suum / scilicet fidem et sapientiā habet. Et licet cōtinue fluat per diuersas mutationes / motus et tribulationes / nunq̄ tamē penitus deficit. Uñ Luc. xxi. Ego rogauit p̄ te etc. Ecclesi. x. Fides in seculū stabit. Luna est frigida et humida cum excessu: tamen quia circulo solis est uicina: ideo ab eo sua frigiditas et humiditas temperatur. Sic dato qd homo sit frigidus per in deuotionem / humidus per mollitiem / et delicatū uel per carnalem delectationem / si tamen soli. i. alicui bone persone sit uicinus. i. si bonorum societatem sectetur / sua poterit qualitas mutari / et per eorum exemplū / uitam et uerba / sua p̄uitas tēperari. Ecclesi. vi. In medio proborum sta. Sicut Aristoteli. luna ē in dispositione hominis peccatiua / facit enī hominem mutabilem / discurrentem / et in oculis male dispositum. Et vnum oculum facit alto maiorem / fm̄ prolo. Et breuiter homo in cuius complexione lunaris constellation dominium habuerit / macula in oculo non carebit. Luna est mundi prosperitas uel affectio carnalis / que pro certo hominem pessime disponit per affectionem. Quia uere illi in quibus lunaris constellation. i. amor prosperitatis / et carnalis affectio / uel acceptio personarum dominatur / uitio in oculo. i. in rationis iudicio / nō carebunt: quia scilicet iudices auari / multa uita et falsa iudicia per affectionem uel odium uel per uenera faciūt. Nam cum duos habere debeant oculos. i. duplicem considerationem / vnam scilicet ad amicos / aliam ad inimicos / vnum ad iustitiam uirtutis partis / alium ad iustitiam alterius: et cū isti oculi debeant ēē equales / quia scilicet eque debet iudicare / sit amicus uel non / dederit sibi uel nō dederit: isti tamen habent vnum alio grossiorem: quia scilicet oculus quo respiciūt amicos / maior est alio: quia maior iudex pro amico iudicabit / et alium / licet sit iustus / condemnabit: uel cognatum promouebit / et alios meliores de primis ex calcabit: contra illud Deuteronomij. j. Siue cuius sit ille / siue peregrinus / nulla erit distantia uel distantia personarū. ita paruū audietis ut magnū. Sub luna (sicut dicit astrologi) cōtinet dāni / amissio / timor et egritudo

Sic vere est de mundi prosperitate: qd vere sub ista continetur
dammū: quia scilicet homo perdit vitam eternā pro temporalib⁹
Egritudo: qd diversorum peccatorū. Amisio gratiarū et vir-
tutum. Timor: qd scilicet mundani divites semper sunt in timore
ne divitie sue pereant: et ne status eorū decidat: et timent etiā
mortem perpetuam: quam expectant. unde Seneca. Quan-
tum accessimus ad succellum: tantum accessimus ad me-
tam.

16 **L**unaris constellatio maxime operatur in homi-
nis dispositione: et maxime gētur ad egritudinem vel san-
tatem sive Hippocrata. in pronosticis. Unde sicut dicitur in
commento de diebus criticis: per conjunctionem lune cum
stellis fortunatis: fuit egritudines terminabiles ad bonū:
et e converso: per conjunctionem eius cū stellis malis sunt ter-
minabiles ad malū. Luna ista est princeps vel prelat⁹: qui
pro certo maximā habent hodie potestatem. unde Luce. xxiij.
Reges gentiū dominant eorum. per hostem egrotantē in-
telligo quēlibet subditū: et pauperē vel infirmū: qui san-
tatem piperitatis nō habent. Dico igit⁹ qd quan-
do luna. i. princeps vel prelat⁹ est cōiunctus stellis. i. perso-
nis bonis: quando scilicet habet secū bonam comitiā: bonos
scilicet iudices: officiales: cōsiliarios et ballivos: tunc vere dico
qd infirmū qd sunt sub eo. i. subditi sui: acquirunt sanitatē. i. re-
pōalem. piperitatem: tunc enī non sunt exactiones iniusti-
cie vel rapine: et sic subditi piperantur. Sed vere e converso
quādo ista luna habet secū malas stellas: i. malos socios. i.
adulatores: accūsatores: raptores: diffamatores: sicut ha-
bent hodie multi: tunc vere infirmū pauperes subditi moriū-
tur. i. soli solatio spoliant⁹: qd scilicet tunc ab eis depredant⁹: et dā-
nio et inuasione infestantur. Unde Prover. xxiij. Regnā-
tibus impijs ruine hominū. Vel dic qd sacerdotes vel prelat⁹
quādo est cōiunctus malis stellis. i. malis mulierib⁹: quan-
do scilicet est luxuriosus: tunc p malum eius exemplū infirmū et
imperfectū subditi moriūtur: qd scilicet ad peccatū cōsumit se in cle-
nicā. Et e converso: quādo talis est cōiunct⁹ bonis socijs et ho-
nesto subcapellano et clerico: et quādo bonos religiosos libe-
ter associat: tunc vere facit cōmodū infirmorum subditorū: qd
scilicet bene edificatur: et ad simile inclinatur: et sic ad sanitatē
perfectiōis et moriū reducitur. Ideo dicit Eccl. xxiij. Lū vi-
to sancto assiduus esto.

17 **S**ecūm varias etates lune mo-
ventur humores in mulierib⁹: bella in aīalib⁹: et passionēs
in corporib⁹: excitant⁹: ut patet in lunaticis et caductis. Sic
vere p mundi prosperitatem humores carnalitat⁹ et luxurie
in mulierib⁹. i. in deliciosis generantur. Bella etiam crude-
litas et iracundie inter aīalia. i. inter crudeles principes et
etiā inter alios cōcitant⁹: morbus etiā caduc⁹: supbie: mor-
bus iē lunatic⁹: fultit⁹: que facit carere ratione p lune. i.

18 **P**er prosperitatis influentiā inducit⁹ et causatur. Et luna
plus pscit in lumine: tanto oīa aīalia p. i. pscit in medul-
lis et humorib⁹. Unde bene de mari s. j. et de conchyliis
et de aīalib⁹ in generali s. cxxvij. et cxxvij. Luna nunq̃ in
eodē statu pmanet: p̃o enī parū habet de lumine: s. pau-
latim fit in medio sui tpsis lumine plena: sed rursū paulatim
minuit lūmē suū: finalit⁹ in fine mēsis torat⁹ obcurat⁹. Ta-
lis est vita humana: qd vere ista semper venit ad pfectū cōtē-
nū pulchritudinis: fortitudinis et vigoris: quousq̃ perue-
nit ad perfectionem plenitudinis naturalis. Sed vere fi-
naliter minuit⁹ et decrevit⁹: et ad vltimū obcurat⁹ mortis
incurrit. Vel dic qd lumen lune est mūdī scientia vel psperti-
tas: que primo est in hoīe multū parva: sicut p̃p̃ in aduoca-
tis et ballivis: qd primo sunt ignoantes et pauperes: sed pau-
latim ita crevit eis lux sciētie vel pspertatis: qd sunt sicut
luna plena: que in dieb⁹ suis lucet: ita qd totā patriā vident⁹
illuminare. Sed vere in fine mēsis. i. in fine vite totū illud
lumen depertit⁹ et obcurat⁹ mortis temporalis: et eterne suc-
cedit. Unde Eccl. xliij. Luna signū diei festi: luminare
qd minuit in p̃matione mēsis.

19 **L**apsum. xxx. de cometa.
Cometa est stella flammis circūdata scdm Bedā:
et significat mutationē aut pestilentiā: bella et vē-
ros. brevis spatio finit⁹: scilicet octo dieb⁹ vel parum
plus vel minus: semper in septentrione apparet: et
nunq̃ in occidente. Talis est gloria et pspertitas
mundi: qd vere flammis et ardorib⁹ avaricie circūdat⁹. Et da-
to qd splendere videat⁹: et in presentē tpe relucere: illis tñ qui
eam habet: significat bella et pestilentiā tribulationis eterne.

Prover. xliij. Nō dolore miscebit⁹: et extrema gaudij luct⁹
occupat. Unde Bedā. sup luc. Nihil mūdī ē sicut nihil phre-
netici: quē ex vestigio sequitur mortis vestigiū. Brevis etiā du-
rat tpe: qd tantūmodo in vita hac: qd in septentrione. i. in mūdo
isto ubi viger frigus tribulationū: tantū videt⁹: in occidente
aut. i. tunc quādo hō occiderit p mortē: nō poterit inveniri. 2
ps. Neq̃ descēdet cū eo gloria eius. Cometa dato qd nō
sit planeta: videt⁹ tamē moveri motu planetarū: alij alij
autē immobili videt⁹. In parte septentrionali apparet: nūq̃
emittit radios versus occidentē. Brevisimo finit⁹ tpe: qd finit
Bedā nō durat vt cōter nisi octo dieb⁹: licet vlt⁹ fuerit co-
meta durare aliquoties octoginta: vt dicit. Talis est hypo-
crita: qd nō est planeta. i. vir iust⁹: hō mor⁹. Opera cōmilia
habeat: et h̃ stare p gratiā aliquoties videat⁹. Iste in septe-
trione. i. in frigore penitētie p̃cuerat: sed vere radios lucē cō-
siderationis nūq̃ emittit versus occidentē. i. versus mor-
tem: qd isti nunq̃ cogitant de morte. Et ideo parum durat
scilicet in sua fictione: quia cito manifestatur iniquitas pal-
liata: quia fin sapientem. Sapient. iij. Adulterine planta-
tiones non dabunt radices altas.

Lapsum. xxx. de polo.

Polus est stella minima: immobilis: in supior par-
te cel⁹: est duplex: polus: scilicet arcticus et antarcti-
cus. Arcticus semper est nobis apparens: an-
tarcticus nūq̃. Et inter istos duos polos trāsit
axis linea intellectualis: circa quā totum celū
mouet⁹: sicut circulus circa centrū. Axis iste est persona fi-
lij dei: duo poli sunt due nature: scilicet divinitas et hūanitas.
Vna est vltima: alia nō scilicet deitas: ad minus p rēpo-
re hui⁹ vite: qd deum nemo vidit vnq̃. s. Joā. i. Dico igit⁹ qd
celum. i. ecclesia vel aīa: semper debet volui per fidem: chari-
tatem vel cōtemplationē: circa axem. i. circa dei filium in car-
natum: qd in duob⁹ polis. i. in duplici natura figitur et cōfi-
git⁹. Nā circa istū scg dicitur p deuotionē cōsiderationē
et circūsp̃ctionem. Unde Lant. iij. Surgā et circūbo ciui-
tatem. Vel dic qd duo poli sunt spes et timor: vt cōsideratio
natiuitatis et mortis: vel fides et charitas: circa que debet
aīa semper verti: et cursum bonorū operū exercere: vel etiā
per obedientiam circūire. Eccl. xliij. Sicut celi circuli so-
la: et in p̃mūdū abyssū penetrant: et in fluctib⁹ maris ambu-
lant. Circuli dico celi. i. paradisi p cōtemplationē: abyssū
sum et mare. i. mortē et infernū p timorē et cōsiderationem.
Polus est stella altissima: et minima videtur: licet sit ma-
gna: fixa et immobilis: circa quam totū celum mouetur. Hec
est etiā vltima: qd ppter sui imobilitatē terrarū situs est
discretiua: nauigantiū directiua: astrologorū certificatiua:
ferri more adamantis attractiua: brevisimū circuli electi-
ua. Et ideo ista stella tam a nautis qd ab astrologis potissi-
me intuet⁹. Hec etiā rōne sui sit⁹: medij tot⁹ celi est ostēsiua
omnib⁹: vt dicit Bedā. Hec est maria: que pro certo altissi-
ma est per cōtemplationē: minima per sui cōtemptrā et de-
fectionē: tamen in se fuit maxima p meritōrum cumulatō-
nem. Fixa fuit per fidē et propolitiū firmitatē. Ideo ista co-
lumna ecclie dicitur: quia omnes alij vacillauerunt p̃ter
ipsam: vltima morte christi in sabbato ante resurrectionē. Et
ideo dies sabbati nomine ipsi ieiunant. Unde Eccl. xliij.
Ego in altissimis habito: et thronus meus in columna nu-
bis. Ista ergo immobilis fuit per perseverantiā et duratiō-
nem. Et circa eam semper debet volui: celū. i. mens huma-
na per spem et deuotionem. Lant. iij. Surgam et circūbo
ciuitatem: Ista nauigantes. i. in hoc mūdo fluctuantes: ad
portū paradisi dirigunt: scilicet per orationes suas. Astrologos: i.
celestia contemplantes: de vita eterna certificat et erudit.
Eccl. xliij. In me omnis gratia vite et veritatis.
Ferrum. i. peccatores duos ferreos et obstinatos: ad mise-
ricordiam redigit et attrahit. In funiculis adam trabam
eos: in vinculo charitatis. Eccl. xj. Et ideo vere ista debet
a nauigantibus. i. ab actiuis bonis secularib⁹ et ab astrolo-
gis. i. a religiosiis et contemplantibus: per deuotionē spem
et orationem frequētius intui. Brevisimū etiā facit
circulū suū: quia parum de temporalibus ambijt vel ha-
bit: imo maximā paupertatem tenuit: mundisq̃ ambitū et
largitudinē nō amauit. Eccl. xj. Brevis in volatib⁹ ap̃lo-
et initium dulcoris habet fructus eius. Et sicut polus est

iii iij

Ca. XXXII. XXXIII. et. XXXIII. Lib. V.

nobis perpetue apparitionis: sic etiā beata virgo nobis est
proprie et perpetue subuersionis. Apoc. iij. Ecce sto ad ostiū.
Minimo sicut iste polus polo antarctico semp opponit:
sic beata virgo christo filio suo et rigori sue iustitie p pccōi-
bus se opponit/ inq̄tū pro eis dulciter intercedit. Et sic
expone de plato: circa quē tota ecclesia debet volui. Et ap-
plica de conditionibus supradictis. Et sic q̄ polus an-
tarcticus qui polo arctico xpo opponit/ est diabolus/ vñ anti-
christus/ qui inuisibilis est etc.

Capitulum. xxxij. de arcturo.

Arturus/ septentrio/ arctophylax/ bootes/ idem
sunt. Et est illa cōstellatio q̄ dicitur cur? / et in mo-
dū cur? ordinat. In ista sunt septē pulchre stel-
le: quarum quatuor a tribus discernuntur/ et sic ordi-
ne distinguunt. Cōstellatio ista nunq̄ occidit/ et
hoc q̄ circa poli arctici est sita: circa quē circuit incessan-
ter: vt dicit Irido. et grego. Hec est ecclesia/ q̄ sepe stellas. i.
septē sacramenta cōtinet/ q̄ circa poli/ deū imobilē et eter-
num/ vertit per fidē et deuotionē: et ideo nō occidit nec defi-
ciat/ nec cessabit p quāquā tribulationē. Arturus ei prius
voluit: sed tñ nūq̄ mergit. Sic et ecclesia voluit tribulati pōt
mergi autē et deficere nūq̄ pōt: sicut dicit Gregorius sup Job
xxviii. Et si illud. Bene fundata est domus dñi sup firmā pe-
tram. Ad etiā de fide per oia dicit pōt. vñ Eccl. xl. Fides
autē in seculū stabit. Et sic dicit q̄ hec est aia/ q̄ debet cōtinere
septē virtutes/ scz quatuor cardinales/ et tres theologicas/ q̄
ab invicē distinguunt. Apoc. j. Habet septē stellas in de-
xtera sua. Quaz dñi tres/ scz theologice/ sursum ad deū erigū-
tur/ quatuor/ scz cardinales/ ad primū inclinant. Hec etiā
circa arē vel poli. i. circa deū semp debet verti p deuotio-
nem et dilectionē/ et sic nūq̄ cadet vel occidit p pccm. Et
sic. Hō occidit vltra sol m. et Job. xxi. Luxuriamet nō ca-
debat in terrā. Et sic exponē de plato/ q̄ nunq̄ debet occide-
re p pccm/ sed sepe virtutib⁹ insignitus/ circa poli christi
ambulare/ vñ sub ditionē semp debet se presentare per
boni exempli dationē/ et nūq̄ se eis occultare p sui subditi
denegationē/ seu p sui abscissionē. Job. xxviii. Strū arctū
vñ q̄scere facit. scz in ecclesia sua cū subditis suis etc. Unde
Job. i. Qui facit arcturū et orionā etc. Cōstellatio q̄ dicitur
arcturus/ circa poli incessanter circuit/ tardius tñ ceteris
incedit. Altius in firmamento persistit/ breuiorē circuli fa-
cit. Dñi in vna parte depmunt/ semp in alia se erigit: q̄ scz
q̄ habeat septē stellas/ sic est q̄ dñi quatuor depmuntur/
altaz ternari⁹ se extollit: si pōt q̄ternari⁹ sursum vehit/ tunc
ecōtra ternari⁹ se deflectit. Arturus etiā nunq̄ a nostris vi-
sibus abscondit/ nisi forte qñ nube vel nebula obūbrat. In
hyme autē qñ foris terra gelatur/ solet arcturus clar⁹ rutila-
re. Et per mediū eius draco. Iq̄da stella sic vocata/ solet ad
modū fluminis/ fulminis p̄trāsire. Ista oia dicit de vtro p̄fecto
et maxime de plato: q̄ scz iste debet poli. i. deū per cōtēpla-
tionē circuire. Tardē p deliberationē debet incedere. Al-
te per affectionē et vite perfectionem dñi p̄sistere. Breuē cir-
culū. i. breuē negotiorū expeditionē dñi facere et tenere. Sap.
iii. In breui expleuit tpa multa. Si in vna parte. i. in terre
nis depmunt/ in altera tñ/ scz in spūalib⁹ dñi erigit. Et si h̄res
et frigus tribulationis incubat/ tunc dñi virtus eius clarior
demonstrat: et vult⁹ eius rutilatior et h̄silarior inueniri. Is. ad
Lxx. xli. Cū autē infirmos: tūc fortis sum. Sēp etiā se debz
in necessitatibus aliorū p̄sentē et sollicitū exhibere/ nisi forte
qñ occasione nubis vel nebulaz. i. infirmitatū vel necessita-
tum corporaliū sōm opz ad tps subtrahit vel latere. Et cū. xx.
Ad em subterfugi quomint⁹ annūciare omne cōsiliū del-
vobis. Draco autē inter tales dilabi b̄: q̄ constat q̄ mali z
impij hoies draconini et peruersi/ talib⁹ bonis superiorib⁹
aduersantur: et q̄ etiā draco diabolus/ ipsis p̄ ceteris inui-
det/ et cōtra eos machinat. j. p̄. v. Aduersari⁹ vester dia-
bolus tanq̄ leo rugiens circuit querēs quē deuoret etc. Et
si vis dñi q̄ ista cōstellatio significat hominē/ qui scz ex se-
pte stellis. i. ex quatuor elementis q̄tū ad corp⁹/ et ex trib⁹ po-
tentiss q̄tū ad animā constat. Igit ista est veritas q̄ in isto
ista modo cōtrario se vidēt habere: q̄ scz quādo quatuor
depimunt/ tres eriguntur. Iq̄da corpus ex quatuor ele-
mentis cōstans tribulationib⁹ p̄munt/ tunc pōt certo ani-
ma ex trib⁹ constans potentiss/ in donis et virtutibus pmo

uetur/ et ad deū per spem et desiderii eleuat. i. ad Lxxviii.
xij. Arturus in infirmitate periclitatur. Et contra vero quando
corpus in presenti gloria sublimat/ tunc anima a statu suo
p̄munt/ et vitis aggrauatur. Sapientie. i. Corpus quod
corumpitur/ aggrauat animam. Et sic bene accedit illud
brocardicum. Qui in vno depmunt/ in alio subleuatur.

Capitulum. xxxij. de capite draconis.

Caput draconis et cauda/ sunt intersectiones
circulorū in ecliptica/ que licet nō sint stelle vel
planetę/ habent tamē motū planetariū. Et quā-
do vna est in vno signo/ alia semp est in opposi-
to: neutra autē est in medio. Et quocunq̄ motu
moueantur/ caput est cōtra caudā: z cauda cōtra caput. Et
ideo ppter aspectū oppositū/ cauda est penitus veneno-
sa. Im Arist. Draco significat diabolum. Ecce ego ad te dia-
co magne: qui cubas in medio fluminis. Ecce. xxi. Corpus
eius est vniuersitas reproborū. Caput huius corporis sunt
mali principes vel plati. Cauda eius sunt mali subditi. Et
co ergo q̄ caput et cauda. i. p̄lati et subditi draconis. i. dia-
boli/ inuicē opponuntur: q̄ p certo inter peccatores nulla ē
perfecta cōcordia/ charitas vel amicitia: sed potius oppo-
sitiō/ cōtrouersia/ ira/ odium et inuidia. Caput em opponit
caudā. i. subditis p rapinā et excoitationē. Cauda autē op-
ponitur capiti per odium/ murmuratiōē/ rebellionē et con-
sentionē: sicut patet in multis abbatib⁹/ ecclesiis et patrib⁹
Aere q̄ caput caudā respicit oppositē. i. q̄ p̄lati odium et
persequitur subditos: ipia cauda est hodie venenosa: quia
multi subditi sunt mali per desperationē/ quādo vident a
p̄lati suis se odiri et psequi: z inde solēt rixē et appellatio-
nes suboriri. De ec. vij. Omnes calefacti sunt velut cliban⁹
et deuorauerūt lucides suos. Elter autē draco. i. molles
adulatores in medio sunt/ et z subditis z supiorib⁹ a dulci-
tate. Si sol sit cū capite in vno signo/ et luna sit cum cauda in
alio signo opposito/ causabit eclipsis ppter terrā interme-
diam. Sic vere quādo caput. i. princeps vel platus habet
secū solem. i. ardorē correctionis vel crudelis austeritatis:
cauda autē. i. subditi habet secū lunam mutabilem. In con-
stantiam voluntatis et vacillationis: tunc vere sepe accidit
eclipsis. i. defect⁹ apostasie et desperationis: sicut p̄ in mul-
tis statib⁹/ vbi crudelitas p̄latorū facit imperfectos et de-
biles subditos despare et a gratie lumie eclipsari. Et sic
q̄ quādo cauda. i. subditi habet secū lunā. i. mundi p̄per-
tatē/ scz quādo p̄lati stat⁹ diuicias/ tūc p̄ causat eclipsis. i.
pena/ tribulatio/ rapina et excoitationē: q̄ scz tunc malus p̄-
nceps vel p̄latus nititur subditū spoliare. Populū meum
exatores sui spoliauerūt. Et c. iij. Et sic generalit⁹ q̄ cau-
da est diabolus: caput christ⁹. Et cauda caro/ caput spiri-
tus. Et cauda malus subditus: caput bonus p̄latus. Et
sic de alijs. Ista enim sibi inuicē opponunt/ ita q̄ vno exal-
tato/ alius in esse suo inclinatur. Expone quomodo. Eccl.
xxxij. contra bonum malum est: et contra vitam moris.

Capitulum. xxxij. de stellis.

Selle a stando sunt dicte/ quia stare videntur/
licet moueant. Sydera dicunt a cōsiderando:
q̄ stellas solent mathematici cōsiderare/ scdm
Iridorū. Et est stella lux aggregata in suo orbe:
quia q̄to est maior aggregatio lucis in substan-
tia stelle/ tanto maioris est q̄tatis/ pulchritudinis et cla-
ritatis/ Im alphasaganū. Unde stelle ab eo vocantur lucis ve-
hicula. Et sunt stelle tenebrarū noctis illuminatiue/ vñuer-
si decoratiue/ solis vicē a quo lumen recipiunt supplētue/
motu radiorū aeris depuratiue/ elementorū in mixto cōcō-
latiue/ caloris naturalis in rebus conseruatiue/ et etiā cau-
satiue: in solis p̄sentia a quo lumen recipiunt/ sui sunt lu-
minis occultatiue. Tales sunt p omnia viri iusti et perfecti.
Dicuntur em stelle a stando/ q̄ licet moueantur p multas
tribulationes/ tērationes et labores/ semp tamen stant per
constantiam/ patientiam et virtutē: nec vnq̄ cadunt p ipa-
tientiam vel imperfeuerantiam aliqualem. Igit dicitur sy-
dera: quia vere vita eorum/ aliorū est consideratio/ forma/
speculum et exēplar. Et tales dicuntur lux: quia scz in se lu-
cent per gratiam et alios illuminant per exemplum et do-
ctrinam. Nam quanto plus est in eis de lumine sapientie
et gratie/ tanto maioris sunt q̄tatis et reputationis apud

La. XXXIII. De Stellis. Fo. LXVIII.

deur tanto sunt pulchiores honestate/clariores veritate/
potentiores bonorum operum actualitate. Dan. xij. Quia ad lu-
minem eruditur multos/ quasi stelle in perpetuas eternita-
tes. Isti enim noctis. Ipsi mundi expellunt tenebras. Ignorantia
et errores per doctrinam et predicationem. Antuerpium. l.
ecclesiam decorant per sue sancte vite perfectionem: et sic so-
lis christi a quo lumine gratie vel sapientie recipiunt: suppleant vice:
in quibus suos fideles illuminant per instructionem: et in quibus
pro ipso gerunt vicariatum et legationem. Is. ad. L. omni. v. Pro
christo legationem fungimur. Isti aciem. l. ecclesia depurat
per correctionem. Elementa contraria. l. discordes et rixosos
vincit et pellunt per pacis reformationem. Deo etiam pecca-
tores: qui sunt contrarii/ pacem faciunt per orationem. Isti causant
calorem. l. charitatem: per lumen sue perfectionis occultant
per humilitatem: quod se coram sole christi parum reputant: bo-
na sua vel propria sanctitate/ latentem enim magni sunt: quia
virtutes suas non solum pro palare/ sed soli coram deo student
magni et lucidi apparere. Unde Baruch. iij. Stelle dede-
rent lumen in custodiis suis. l. in occulto et secreto humilitatis/
et luxerunt et qui fecerunt illas. Stelle sunt quo ad substantiam
solide/ non porose/ quo ad formam lucide/ quo ad actum fide-
de/ quo ad figuram sphericam/ non angulose/ quo ad superficiem
plane non asperam/ quo ad naturam purissimam/ quo ad situm altis-
simum/ quo ad motum citissimum/ quo ad quietatem maxime/ quo
ad apparentiam minimam/ quo ad numerositatem plurimam/ quo
ad potestatem divinisimam. Sic vere si vis esse stella. l. vir per-
fectus et sanctus: tu debes esse solidus per constantem vel patientem
firmamentum/ non porosus in te aliquid subintret per malam vo-
luntatem/ vel per impatientem ferocitatem. Ite si vis lucere/ per honestatem
vel per scientie claritatem. Fluidus per pietatem/ sphericus
per veritatem: non angulosus per falsitatem: figura enim spheri-
ca nihil occultat: e converso de angulo. Sic homo verus se ostendit
et manifestat/ et nullam in corde malitiam fingit vel occultat
et contra de falsis. Idem. x. Nihil occultum quod non revele-
tur. Si vis vivere planus per simplicitatem/ vel per mititatem/ non as-
per per crudelitatem: quod beati nites. Idem. v. Iterum debes
esse altissimus per contemplationem: quod in celo sit/ debes esse per affe-
ctionem. Gen. i. Posuit stellas in firmamento celum. Ite de-
bes esse citissimus per obedientiam et subiectionem. Baruch
iij. Stelle vocate sunt/ et dicuntur adsum. Idem. x. per me-
ritum cumulationem/ debes tamen apparere minimam per ma-
rum virtutum occultationem. Unde poeta. Virtutes scribare
si vis tu prodece noli. Debes etiam esse virtuosissimus per bo-
norum operum executionem. Stelle etiam sunt plurime et innume-
rabiles/ sic et sancti. Unde. Qui numerat multitudinem stellarum
Stelle habent cursum ordinatissimum: quem nulla occasio
ne transgrediuntur. Sic vere viri perfecti habent in acti-
bus et moribus ordinem perfectissimum/ quem nullatenus
transgrediuntur. Iudic. v. Stelle manentes in ordine et cursum suum
aduersus sydera pugnaverunt. Uel dic de religiosis/ quod ordi-
nem suum nunquam debet relinquere vel exire. Stelle enim or-
tus et occasus sunt aeris multipliciter imitatur: quod nunc te
pestates generant/ nunc serenitates. Sic vere prelati vel prin-
cipes/ aeris. l. subditos solent multipliciter imitare/ et nunc
tempestate correctionis/ nunc serenitate consolationis imitare
re vel causare. Stelle aeris illuminant/ ipsumque suis radiis
subleuat et depurat/ bonum vel malum contemplantibus signifi-
cat/ et designat nauigantem in mari dirigit et gubernat. Sic
predicator nullum illuminat: quod lumen veritatis et sapientie
sententia predicando/ et ideo radiis suis. l. verbis/ aciem. l. co-
scientiam auditorum purificat et emendat/ et eum contemplanti-
bus et audientibus/ bonum et malum/ penam et gloriam affum-
ram denunciat et demonstrat. Baruch. iij. Stelle dederunt
lumen re. Nautigantes etiam per hoc mare fluctuosum. l. per
mundum gubernant et dirigit/ ut ad portum perveniant paradisi.
Gen. i. preceps/ per quam ambulant/ eis ostendit/ dicens. Ecce
via. l. hoc est via/ ambulate in ea: non declinetis neque ad dexteram
neque ad sinistram. Uel dic de sanctis qui sunt in patria/ qui
suis radiis. l. suis operibus occulte purificant aerem. l. scientias
nras et ipsas per gratiam illuminant et infirmant. Stelle ubi
admicunt sunt coluete/ maioris sunt pulchritudinis et lumi-
nis expressius/ et considerate multo pulchre videntur: qui per se co-
siderate non videntur ita pulchre: quod in Idem. vna supplet ip-
sectionem alteri/ qui sunt inuicem aggregate. Sic vere qui illi de

vna congregatio villa/patria vel religione/ studio vel col-
legio sunt inuicem adunati et coniuncti per concordie et amicitie
unitatem: tunc videntur esse pulchiores/ et sunt per omnia fortiores:
quod tunc perfectio vna supplet defectum alteri. Pulchritudo est enim
et delectabile videre cōstantem inuicem concordantem/ quod tunc non
ita esset si quilibet per se consideraretur: quod scilicet multi sunt imperfecti
qui sub bonitate transierunt aliorum. Vis enim virtus vna/ fortior est
seipsum disciplina: secundum philosophum. Stella igitur nobis est propin-
quior/ tanto videtur esse minor: et e converso/ quanto a nobis est res
motior: tanto videtur esse maior. Per quod sol et luna maiores vi-
dentur in ortu vel occasu/ quam in meridie/ quando nobis vicine sunt/
et propinque. Sic de duabus stellis. l. viros perfectos consideramus:
quando sunt a nobis remoti/ et quando non sunt nobis familia-
res: tunc de ipsis melius iudicamus/ et eos maiores quo ad va-
lorem et meritum reputamus: et e converso/ quando nobis sunt amici
et familiares/ tunc minores et imperfectiores nobis videntur: quod
familiaritas parit contemptum: quod non est propheta sine honore
nisi inter amicos suos. Luc. iij. Et hoc non venit ex eorum
defectu/ sed ex isto: quod scilicet debilitas nostris visus vel nre disce-
ptionis de eorum valore et magnitudine non discernit. Uel dic
quod quod stella. l. vir perfectus est a nobis remotus: quod scilicet supra nos
non habet aliquam potestatem: tunc videtur nobis esse magnus. l. bonus
et iustus. Sed vere si cōtingat quod veniat prope nos in meridie
super caput nostrum. l. quod placeat nos per superiorum officia: tunc statim
ipsum minores esse perfectionis reputabimus: et per murmur et
odium ipsum quasi naturaliter contemnemus. Unde de david dice-
bat illi. i. Reg. xvj. Quis es fili? Iste: vt iherusalem. Et stelle
la videtur sepe esse maior in occasu quam altius/ sicut patet de luna:
vt dicit Beda. Sic vere magnitudo et bonitas hominis apparet
in morte plusquam in vita/ in occasu plusquam in ortu: sicut patuit
in martyribus/ quos mors et passio fecit per miracula videri ma-
iores: quod scilicet in aspectu domini mors scilicet operis. ps. cxvj. Uel
suis quod decipit in iudicatio ratione propinquitatis: quod stellam quod
maxime sunt/ respectu lune minimas esse iudicat. quod etiam
oculorum lippiens iudicat esse circulum in candela/ quem tamen sanus
oculus nunquam videt/ et hoc ex humore oculi provenit/ quod illud quod
in se est/ iudicat in candela/ secundum algaei. Sic vere vultus disce-
ptionis nostre quod decipit: quod stellam. l. viros perfectos quod
iudicat minimos/ et parum valere: huiusmodi per arrium: et in candela. l.
in alia persona lucida sepe iudicat esse circulum. l. aliquod virtutis: ubi
non est: quod homo in semetipso habet: alius credit esse. Unde totum pro-
venit ex prauitate oculi. l. ex nra iudicij perversitate: quod multi
vident festucam in oculo fratris sui re. Idem. vij. Uel huiusmodi
nra. Faciles sumus ad indulgentiam nobis. nra enim vitia des-
picimus: et aliena acriter consideramus. Illi tamen qui habent sanos
oculos intellectus. l. boni et iusti/ non habent tales circuli. l. talia
vitia non vident nec iudicant in alijs/ imo despiciunt semetip-
sos. Idem. iij. Uel de vultu iustorum re. Stelle sunt harmo-
niace secundum Idem. v. Ite sunt sue virtutes et lumen inuicem cōcor-
dant. Una enim augeret alteri claritatem/ et confortat ipsi bonitatem:
re sicut in libro de planetis/ planetarum. Sic vere alter deus
alteri bona sua cōcare/ et ipsum per posse fouere et adiuvare.
Unde potissimum ex de non socijs et amicis/ iterum deus per certo
omnia cōcorde debet esse. Et illis omnia cōcorde. Act. iij. Stelle per
ipsas circuli sunt cōcorde. Nā si quod vna subintret circuli
alteri/ propinqua sedem tamen non deserit: nec alij per quā transit facit
aliquid nocumētum. Sic vere quod deus cōcorde loco et statu/ offi-
cio beneficio vel pōbenda/ quod est a deo sibi datus/ neque per arbitrio
nec debet aliorum loca/ hereditates/ officia vel beneficia subin-
trare. Si tamen circuli alteri/ ingrediuntur. l. si quod aliqui ad amicum
suum vel vicinū diuerit/ ipsum nullo modo deus offendere/ nec bo-
nū suū aliquā ipse dire. Ideo de talibus. l. Eccl. xvj. Nūc
quod proximi sibi non angustia vultus in eternum. Stelle sunt
ipsum imitatur/ nā secundum Arist. mutatio temporis non est nisi per mu-
tationem stellarum de signo in signum/ vel per minuta triplicitatem
quod fit. ecl. i. Sic vere per stellam. l. per sanctos angelos et per eorum
ministeria ipsa nra reguntur: et nūc aduersitas/ nūc prosperitas
ab eis causatur: quod scilicet deus cōplet omnia occulta sua
iudicia/ et omnes mundi euentus sine bonis sine malis/ per
angelos: sicut patet in Daniele et Apocalypsi. Unde Job
xxvj. Per hos enim iudicat populos/ et dat eis multos mor-
talibus. Et Dan. ij. Mutat tempora et etates/ transfert re-
gna/ atque constituit.

Capitulum. xxxv. de oratione.

iii iij

Libri Quinti

O Orion fm. Jfidorū est astrūvel cōstellatio martima, durans p latitudine signorū trū/ que ouit tē poie hyemis/ q in ortu suo imbes et tēpestates generat atqz ventos. Et est obscuritas signū est future tēpestatis: et tamē splēdo: et claritas signū est future serenitatis. Ite stellis notabilib⁹ est ornata et ideo totā regionē in q ē purificat et decorat/ et in suo ortu ppter pluuias q̄s emittit: oia germināt et nascūt: vt dī apd ar. tia. Ite est xps/ q vere cū sit stellis notabilib⁹. I. multis gratiis et virtutib⁹ insignitus/ nobis in ortu suo et aduentu pluuiā. I. gratiarū abūdantiā ppinauit. Et celū. I. ecclesiā deco- ratur. Et terrā. I. humanū gen⁹ fructificare p gram et bona opera. pcurauit. Ite est obscur⁹ et clar⁹. Ite dō emē obscu- rus: q nō videt a nobis vsq post mortē. Et ideo mō signifi- cat nobis et causat tempestates et tribulationes: dū viuim⁹ in hac vita: q per multas tribulationes rē. Et c. xliij. Sed vere quando erit clarus. I. clare a nobis videbitur/ sicut in patria: tunc serenitas perpetua subiequet⁹: quia tunc abster- get deus rē. Apoc. xj. et 2. hō. iij. Post tempestatem tran- quillū facit. Et sicut ista cōstellatio admodū armati militis in tribus signis ostenditur: sic christus miles celestis in tribus naturis hominibus reuelatur. Vel dic fm aliquos q orion significat euangelicā predicationem/ que primo ecclesie induxit aduersitatem/ deinde serenitatem/ et virtu- tum secunditatem.

Capitulum. xxxvij. de hyadibus.

Hyaides sunt stelle pluuias sitē in capite tauri/ que in suo ortu pluuias generant/ a quibus terra irrigatur/ et etiā fecundatur. Ite tamen fm Bedam pluuias generant tempestates/ quan- do a saturno impelluntur. Sic vere boni pīela- ti pluuias doctrine et predicationis/ elemosinarū et subue- ritionis: dulcoris et cōsolationis debent alijs emittere/ et ma- xime in ortu suo. I. quando de nouo ad officiū sunt electi et p mortē vt sit terra eorū. I. religio vel ecclesia fructu bonorū operum fecundetur. Vtrū est tamen q quando saturn⁹ ma- liuolus. I. aliquis malus subditus hoc meretur/ tempesta- tem dure et asperē correctionis debent causare/ quando scz ad hoc per mala malorū opera impelluntur. Pīelatus enim debet subditos monere et corrigere/ consolari et conturba- re. Eccl. xxx. Qui diligit filium suum/ affluat illi flagel- la. Vel per saturnū intelligo malos cōsiliarios et balliuos qui vere quandoqz impellūt principes et pīelatos ad facien- dum tempestates. I. tallias et exactiones: quod alias non facerent quoquo modo. Vel dic q hyades significāt mūdī prosperitatē/ a qua prouenit pluuiā. I. aqua deliciarū et cōso- lationum. Si enim saturnus. I. auaritia vel voluptas ei ad- iungitur/ vt ea ad voluptatem vel saturitatem vtatur: tunc pro certo notis sibi generat tēpestatem. Et licet hyades pluuiam terre parent/ et ei proficiant: in ortu tamen suo tur- batur aer/ et tēpestates generantur. Sic licet bonus pīe- latus debeat proficere terre. I. ecclesie sue/ et pluuiam pīe- ritatis inducere/ cōter tamen in ortu suo. I. in taliū electio- nē fit turbatio in aere. I. in conuentu vel collegio vel patria ppter partialitates/ et quādoqz etiā tēpestates/ rixē et discor- die/ appellationes et cōtrouersie gñant: qz scz mali et discor- des de p mortione bonorum nunqz gaudent. Et hoc qz sicut dicit p. iouer. xv. Non amat pestilens qui se corripit. Et qz etiam tūc ambidiosi et detractores adulari solent et detrahe- re/ vt eorū possint gratiā acquirere. Vel dic q in nouitate ta- liū tēpestas oritur: qz tūc impositiones et exactiones pluīqz alias a subditis exigunt. Vel si vis dic q hyades que tunc oriunt qz dies longior/ clarior et feruētior esse incipit/ signifi- cant sanctos cōfessores/ qui tunc in seculo flourerūt/ quan- do dies. I. fidelitas feruentior et splēdidior cepit esse. Et c. xli. Flores apparuerūt in terra nostra. Ite enim pluuias doctrine emisit/ terrā ecclie fecundauerūt: in fronte tau- ri. I. in audacia fortitudie et maturitate collocati fuerūt/ mul- tas lucidas stellas. I. multas bonas psonas secū habuerūt et ipulsi a saturno. I. ab hereticis tēpestates cōtra eos concitauerūt/ inqstū scz cōtra eos tēpestuosi/ et audaci/ pugnaue- rūt. Figurati in machabeis: de quibus dicit. j. Macha. iij. q pīelabantur pīelū israel cū lētia.

Capitulum. xxxvij. de pleiadibus.

Pleades sunt septem stelle vicine/ et inuicē ordi- nae/ site inter genua tauri. et quādo sol transit p locū illū/ tūc aer vernalib⁹ pluuijs irrigat/ et ter- ra florū pulchritudine decorat/ fm Hegeronū et marianū. Pleiades iste significant vniuersita- tem reproborū. Taur⁹ est diabol⁹ obstinatus et ceruicofus cui⁹ duo genua sunt: diuitie et delicie. Et ideo ergo pleiades. I. piores sint sitū inter duo genua tauri. I. in mūdī delictis et diuitijs p nūmū eorū affectū/ et ibi sint radicati p pec- cata et vitia: quāqz tūc accidit q sol. I. christ⁹ transit p eos: et eis radios sue grē et misericordie imittit: et tūc p certo generat ab eis et pducit pluuiā lachrymarū/ qz terrā sue conscientie flore boni ppositi impregnat/ et fructu bonorū operū fecun- dat. Pluuiā volūtaria segregabit rē. Vel p pluuiā intelli- go elemosinā et largitatē/ que terrā. I. pauperes irrigat atqz nutrit rē. sicut s. Vel dic qz pleiades viros sanctos et mari- me bonos pīdicatores designat/ qz scz iter genua tauri. I. corā christo imolato et crucifixo p deuotionem debet stare. Per quos quādo christus sol iussit p gratiam transit/ sicut mū- dum doctrine pluuijs irrigare/ et bonorū operū fructib⁹ fe- cundare. Et c. lv. Pluuijs germinat herba.

Capitulum. xxxvij. de canicula.

Canicula est stella feruentissima/ que tūc nascit⁹ qn sol est in leone/ que aerem calefacit/ et humo- res mouet/ et ideo periculosum est tunc accipere medicinā laxatiuā. Canticula significat auar- titiam/ q feruentissima dicit⁹: qz habet ardorem insatiabilis appetit⁹. Dico igit qz quādo sol. I. hō sit in leone. I. in exaltatione honore vel p mortione: quoniam tūc canticula. I. ardor auaritie solet in hoīe pluīqz alias abundare: tūc vere dico qz periculosū est qz hō habeat medicinā laxatiuā. I. cō- scientiā largam et laxā/ et a vinculis mandatorū dei solutū. Et hoc qz tūc homo se occuparet in actibus auaritie vel crudelitatis: et sic posset mortis incurere pīculū sempiternū. Vel canticula est antichristus/ qui qn natus fuerit/ ac- rem. I. mūdī tribulationibus cōturbabit/ graues egritudi- nes tentationū faciet/ et ardorem tribulationum succitabit. Et ideo tūc periculū erit vti rebus laxatiuis. I. pperitate mūdāna/ que hoīem p diuersa desideria laxat/ hoc qz aer. I. voluntas nimis p auaritiā viret/ et sic mortis eterne pe- riculū sequeatur. unde Apoc. viij. Stella magna cecidit de celo/ ardet sicut facula rē. Et de figuram ibi. Vel dic si vis generaliter qz tūc summe pīculosa est medicinā laxatiua. I. terrena possessio/ quando regnat in hoīe canticula. I. auaritia et abītio. Vel dic qz tūc sunt verba laxatiua et dissol- luta periculosa/ quādo canticula in aere cōscientie oritur. I. qn ardore luxurie nostra mēs stimulat.

Capitulum. xxxij. de luce.

Lux fm aliquos sit accidens/ dicit tūc Augu- stinus q est corp⁹/ quo nihil nobilitus nihil com- muni⁹/ nihil pulchri⁹/ nihil veloci⁹/ nihil ipas- sibil⁹/ nihil pīuol⁹ inuenit. Tūc est vir pīer⁹. Ite est enī ceteris nobilior p dignitatē cōior p charitatē: qz scz se et sua pūmūcat posulati. Pulchrior etiā per honestatē. Rami ei⁹ pulcherrimi rē. Dan. iij. Ite est velox per obedientiā/ ipassibilis p patientiā/ pīuolus p bo- norum operū efficacā/ durabilis p perseverantiā. Ideo be- ne dicit viris pīectis Math. v. Vos estis lux mūdī. Ideo Sap. vij. Lūdo est em lucis eterne: et speculū sine macula et imago bonitatis dei. Lux cū sit corp⁹ fm Augustinū/ alteri tamē scz aerī vel cūcūqz illuminabili imediatissime se cōiungit. Nec est incōueniens duo corpa esse simul/ quan- do vnū est multū simplicis et formalis nature: aliud autē est grossum et materiale/ sicut pīs de aqua et cinere. Tūc em est quasi formale et cōplementū respectu alterius. Sic vere da- to qz del fill⁹ est/ sicut etiā nūc ē nobilissime nature/ subtili- tia scz ab oībus alijs separata/ nō fuit tamen incōueniens qz grosso et materiali corpo. I. humane nature per incarna- tionem vniretur et iungeretur: et qz ad modū forme (s nō sit eius forma) ipsam naturam humanam: periceret et cōple- ret. Vel dic qz licet aliquis sit lux. I. vir nobilis et potens/ et alius sit corpus rude. I. vir pauper et rusticus/ nō est tamen incōueniens si per amorem et charitatem alter alteri cōiū- gatur. Unde Eccl. xj. Leo et bos pascuntur simul. Et c. lxx.

semper apta est illuminare / dato q non semper illuminet.
Nam per indispositionem subiecti / et per eius opacitatem /
quādo opus eius impedit. Sic vere deus est semper ap-
illuminare corda nostra per gratiam: non tamen semper il-
luminat / et hoc nō ex defectu sui: sed quia corda nostra sunt
indisposita per peccatū: et per malas cōsuetudines: vel per
malas cōplacentias in peccato. unde Actū. vij. Dura cer-
uice et incircūcisi cordibus: semper spiritui sancto resistitis.
¶ **L**ux inuisibiliter opat: q. i. facit sensum et motū in aial-
bus: vt dicitur i. l. fontis vite. Viscera etiam terre subintrat:
et etiā lapides p̄ciosos generat / et metalla: elemēta etiā cō-
traria in mixto conciliat / et concordat: fluxū maris / et refu-
xum causat: que omnia facit inuisibilis virtus lucis. Hic est
deus: quia pro certo per sua occulta iudicia et p sua prou-
dentiam occultam / occulte operat in rebus. Vltotus em̄ et
opera aialium. i. hominū dirigit. Sap. x. Directe opera eorū. 2c.
¶ In visceribus etiam terre. i. in purgatorio: lapides p̄ciosos
et metalla. i. viros bonos sicut in fornace fabricat et cō-
ponit. Uel etiam in visceribus terre. i. in ipsa terrena pipe-
ritate lapides p̄ciosos. i. viros bonos p suam gratiā perfici-
cit. In mundo etiam hoc elemēta contraria. i. rebelles et
discordes per suam occultā inspirationem pacificat. Flux-
um etiam et refluxum maris. i. pacem mūdāne prosperita-
tis in mundo causat: quia deuiter teste Gregorio: Via dei
prouidentia agitur. Uel dicit q lux est gratia dei: que p cer-
to inuisibiliter operat: et sensum compassionis et motum bo-
ne operationis: item lapides et metalla. i. diuersa interio-
ra merita et virtutes: conciliationem etiam et concordiam
sua pacem causat: et fluxum et refluxum maris. i. amarū
lachrymarū et amare penitente inuisibiliter facit. ¶ **L**ux
est vna et simplex in se: sunt tamē plura luminaria inuicem
separata et distincta: q dato q luminaria plura inuicē con-
gregata vnum actū efficiant: vnum tamē alterius substan-
tiam nō subintrat: quāsi vnum: sicut vnu lumen a nris ocu-
lis videantur: sicut exemplificat Dionysius. lib. di. no. de lu-
ce plurimū lampadarū. Sic vere in paradiso est vna lux / sim-
plex: et pura. i. p̄miū essentialē. i. ipsa visio dei: que vna est
in oibus scdm apostolū. i. ad Corin. xv. Erit inquit deo oia
in oibus. Luminaria tamē p̄actualia plura sunt: que in-
uicem sunt distincta / licet inuicem aggregata vnu p̄miū
et vna essentia in generali gloria videant. Uel dicit q lux est
gratia vel charitas: que licet sit vna i essentia: multa tamē
in homine causat luminaria. i. multas gratias et virtutes /
multas etiam bonas operationes. Ideo de luce dicitur Sa-
p̄ntie. vij. Et cū sit vna: oia potest 2c. ¶ **L**ux in genere cor-
porum minimū habet de materia: et maximū de forma: et
vicinior est formē q̄ materię. Et ideo respectu aliorum cor-
porum formalis esse videtur: licet sit corpus et substantia fm̄
Augustinū et Dionysū. Sic vere si tu vis esse lux. i. vir per-
fectus: tu debes habere multū de forma. i. de spūalitate et
gratia: parum autē de materia. i. de temporalib⁹ diuitijs.
Forme enim. i. gratie dei debes esse magis vicin⁹ q̄ mate-
rie. i. q̄ mūdane p̄p̄ritati vel carnalitati: q̄ vere respectu
aliorum corporū. i. aliorum hominū formalis et spūalis debes
esse. ¶ Corpus teste Aristotele quanto est nobilius: tanto
magis extendit naturā suā: et ideo lux cū sit corp⁹ nobiliss-
mū / vel saltem res nobilissima in genere formarū corpora-
lium / se maxime extendit et dilatat: et per diuersa loca se fa-
cilliter cōmunicat: q etiā vnus punctus lucis sufficeret ad
totum aerem illuminandū: propter suā maximā actualita-
tem. Sic vere charissimū illud corpus. i. ille homo dicitur no-
bilior: quo ad deū: qui magis cōmunicat per elemosinā et
largitatem: et qui plus se extendit per amicitia et charitatē.
Et ideo ille qui vult esse lux. i. vir p̄fectus: necesse est q̄ per
totum mūdū se dilatat per charitatē et largitatē: amicos et
intimos amādo / bonis et malis sua propter deū largiēdo.
¶ Omni petenti se tribue. Luce. vi. ¶ **L**ux est vna in se. Lu-
minaria autē sol et stelle nō sunt nisi vasa in se lucis recepti-
ua: et cōtēntia: et alijs administratiua: scdm Basilū. Sic
vere lux diuine gratie vel sapiētie est vna et simplex: lumi-
naria tamē. i. angeli et sancti istam lucem cōtinent: et ipsam
nobis occulte per suas inspirationes vel suffragia admini-
strant. Job. xxxvij. Indica mihi per quā viam spargis lux.
¶ **L**ux est summe mobilis: q̄ statim vbi apparet in oculis

te / videtur in occidēte. Sic vere nos debem⁹ esse mobiles
per bona opa: vel p obedientiā: et de vno loco vel de vno bo-
no ope in aliud velociter nos transferre. Sap. vij. Lunetis
mobilibus mobilior est sapiētia. ¶ **L**ux est vīs ad intima
penetratiua / sui similis generatiua: cōcordie inter elemen-
ta in mixto causatiua: rerum in esse pductiua et cōseruati-
ua: vite et permāntie rerum directiua et regitiua: sui cōmu-
nicatiua et multiplicatiua. Talis est p̄dicator: q̄ corda pec-
catorum penetrat p cōtritionem: alios sibi similes facit et
generat in predicatione. i. ad Loci. iij. Per euāgelium ipse
nos genuit. L. cōcordiam inter deum et peccatores facit: ins-
quārum scz per eū emēdant. Ipsos etiā peccatores in esse
gratie producit / et cōseruat: vitam spirituale aliorū dirigit
et gubernat. Sēpsum etiā alijs cōmunicat: inquārum p po-
pulo docendo circūit et laborat. psal. Lircūdare syon: et cō-
plectimini eā 2c. Ideo isti possunt dicere. Joā. ix. Quādiu
sum in mūdo: lux sū mūdū. ¶ **L**ux est sui et aliorū manifesta
tūa: q̄ nihil nisi mediāte luce pōt videri: vt dicit Aug. Sic
vere homo planus et verus se qualis sit ostēdit oibus: q̄ scz
non se fingit aut palliat per hypocrisim et fallitatē. Uel dicit
q homo sapiens se debet ostēdere. i. sacerdoti in confessione:
et qualis sit penit⁹ declarare. Tre ostēdite vos sacerdotib⁹.
Luce. xvi. ¶ **L**ux in superficie vmbrosi corporis recepta
nō se profundat quo ad visibile spectem: ipm tamen subin-
trat quo ad efficacitā et virtutē. Sic vere q̄ lux. i. deus inue-
nit corpus vmbrosū. i. hominē peccatorē: tunc ppter sui
indispositionē ipsum nō illuminat per sue gratie illumina-
tionem: sed vere malis gradibus suis ipsum finaliter pene-
trabit p sue sentētie prolationē: et virtutis sue ostensionē: et
pene eterne immisionē. Eccl. xxiij. Profundū abyssi pes-
netraui. ¶ **L**ux est purissime nature: et ideo licet per fe-
ces transcat: feces tamen nō contrahit neq̄ sordes. Sic ve-
re nos debemus esse puri per innocentia: vel per castitatē:
intantū q̄ licet per loca sordida transeamus. i. societate ma-
larum et infectarū psonarū frequētemus: maculā tñ alicui⁹
peccati vel infamie nullatenus contraham⁹. Ideo de luce
dicitur Sap. vij. Speculū sine macula 2c. ¶ **L**ux tenebras
expellit / merces dissoluit / insidias pōt: securitatē parit /
colorem / formā et decorem cunctis rebus tribuit et inducit:
quā scdm Ambrosiū et Basilium / Lux est creaturarū oim
pulchritudo. Sic vere Christus / vel quilibet bonus p̄dis-
cator di lux: p̄mo em̄ de corde auditorū expellit tenebras
ignorantie et erroris. psal. Illumina tenebras meas. Iste
etiam prodit insidias diabolice tentationis: merore fugat
desperationis: securitatē parit sp̄i et cōsolationis: et etiā in
alijs causat formā et decorem virtutis et perfectionis: et co-
lorem honeste cōuersationis. Ideo Christus dicebat. Joā.
te. Ego sum in mundo: lux sum mūdū. Uel ista oia dicit
de gratia dei. i. ad Corin. xv. Gratia dei sum id qd sum.

Capitulum. xl. de lumine.

Lumen defluxus a substantia lucis est: et est tri-
plex: Reflexū / fractum / et directū. Corpora em̄
polita lumen receptū a se resciūt: et sic sit refle-
xum: sicut est in speculo: vbi lūm cum specie re-
flectitur de speculo vīs ad oculū. Aliud est di-
rectum: quādo scilicet lumen inuenit corpus diaphanū: et sibi
non resistens: quia tūc per ipsum transit: et ipm illuminat:
nec a suo incessu frangit. Lūm est gratia dei: que pro cer-
to diuersimode recipit in nobis. Quādiu em̄ sunt polita / cu-
riositatem ornatus: et isti resciunt istud lūm: q̄ vere gra-
tia corda talium nō subintrat. Quādam autē sunt diapha-
ni / clari / subiles et perspicui: per vite et apparentie sancti-
tatem: et isti non ponūt obicem gratie dei: immo ipsam re-
cipiunt: et ab ea donis et virtutibus illustrantur. Eccl. xxiij.
Penetrabo oēs inferiores ptes terre: et illuminabo oēs spe-
rantes in dño. ¶ Lumen est oculorū letificatiuū: si tamen
sint sani: lippis autē oculis est odiosum / et molestie illatiuū.
Lūm qd dirigit ad vitam eternā: est bonum exemplū / do-
cūmētum vel bona persona: fides etiam vel doctrina veri.
Qd pro certo sanis oculis. i. viris iustis est delectabile vi-
dere: vel audire: quia lux oculorū letificat animā. Psouerb.
xv. Sed vere mali qui sunt lippientes p vitia: et maxime p
luxuriā: et alij imbecilles peccatores et heretici / lūm istud
nō diligunt: immo ipsum odiant: fugiunt: atq̄ spernūt: q̄

Ca. XLI. et. XLII. Lib. V. De Radio et Umbra.

qui male agit/odit lucem. Joā. iij. Utri enim iniqui oderūt simplicem rē. Proverb. xix. Quia reuera mali nō diligūt lumen sapientie/gratie/perfectionis/et virtutis. Unde Job xliij. Ipsi fuerunt rebelles lumen. ¶ Lumen est hominū a somno excitatiū/ formatū et speculū in speculis imprefsum. Lumen enim p radios suos illud qd est exterius p substantiam: in superficie speculi excitat/ et species et formas bonorum exemplor/ vel documentor/ in suos impimit auctores: si tamē sint specula. i. viri plani/iusti/ lucidi/ et honefi: formas etiam rerū paradisi/ vel rerū inferni in eis collocat per imaginē et considerationē: que tamē sunt alibi quā tū ad rei veritatē. Unde. i. ad Corin. xliij. Videmus nūc per speculum in enigmate. ¶ Quanto lux materia inuenit puriorē: tanto effectum suū in ipsa perficit perfectiorē. Si autē materia sit feculenta/ et indispolita: tūc effectus suus re-mittitur/ et laxatur. Sic vere gratia dei si inuenit hominem purum/ et bene sibi dispositū per contritionem: tunc in ipso intrat et auget: et meritorū et virtutum effectū in eo introducit. et eō uero/ si feculenta et indispolita fuerit per peccatū: tunc effectum diuine gratie non habebit. ¶ Corpus lumen nolum quāto plus de lumine recipit: tanto ipm ad alia pl⁹ refundit: nisi forte materia recipiens grossa fuerit/ seu pinguis: quia tunc lumen receptū non distribuit vt deberet: si cut patet de speculo grosso/ obscuro/ et infecto. Sic vere quāto quis plus recipit de lumine diuine gratie/ vel diuine sapientie: et etiā de lumine bonorum temporalium/ vel aliorū beneficiorum: tanto vere pfectius/ et copiosius debet ipm diffundere per bonā operationē/ et boni exempli dationē: sapientia per doctrinā et predicationē: bona reposita per elemosinā largitionē: dei beneficia per gratiarū actionē. Sed vere multi sunt ita feculenti per amorē terrenorum/ et auaritia/ ita pingues p carnalitatē et luxuriā/ qd alius lumen quod recipiunt a deo/ nō refundunt: cōtra illud: Da altissimo datum eius. Eccl. xxxv.

Capitulum. xli. de Radio.

Radius est luminosus a corpore luminoso destitutus/ et est mobilis/ agilis/ sphericus/ et obliquus/ qd de se tamē rect⁹ est/ et ppendicularis: hoc quādo inuenit materiam nullatenus resistentē. Inq̄m reflectit: quādo. i. a corpore polito vlt speculati re-ctitur. Quādoq; etiā frāgit: quādo scz inueniēs corpus non oīno perspicuū obliquat i eo motū suū: vt dicit auctor scē- tie p pectus. Sic bonus iudex debet esse luminosus/ et sapientia/ et discretione: mobilis/ et agilis/ et diligētē iustitie ex-ecutionē. vii. ij. Paral. xix. Oia cū diligētia facite. timor dei apud vos: non enim hominis exerceat officii. Obliquarius debet esse per discretā inquisitionē: quia scz circulariter p presumptiones et cōiuncturas debet inquirere veritatē. Et rē tamē semp debet esse rect⁹ per iustitie eq̄tatē. Sed vere quādoq; frangit/ et obliquat: scilz odio/ precio/ vel fauore/ p inuistitie comitatem. Quādoq; etiā reflectit/ et re-ctit per appellationū bugam et ritositatē. Et sic diuersimode a re-ctitudine sui iudicii compellit deuiare. Acceperunt mune- ra/ et puererūt iudiciū. i. Regū. iij. ¶ Radius in nube con-caua/ et humida diuersas pducit species et colores: sicut p̄y in Bride fm Arist. in lib. Meteororū. Sic radius diuine gratie et sciētie quādo concipit et recipitur in nube. i. in vo-luntate cōcaua per humilitatē/ humida per pietatē: tūc co-lores. i. virtutes et perfectiones solet qd plurimas generare. ¶ Ex motu radioz supra corpus politū/ et eorum coaduna-tione/ cōculatione et cōfractone/ quādoq; aer p̄pinquus igitur: vt patet in crystallo vel berillo: qui radijs solis ex-positus/ stupā incēdit appositū: vt patet ad sensum. Sic ve-re quādo radij ignei. i. p̄ctōies iracūdi inuicē vniūm/ et tan-gunt: tunc qd alter alterū cōculcat p verba/ et opera inuisio-sa aer vicinus. i. status vel patria in qua sunt: solet sepe de-strui/ vel igniri: et per eoz crudelitātē sepius dissipari: sicut patet de malis principibus: qui alter alterius terrā vastant. ¶ Vel dic qd vno/ cōiunctio et societas radioz. i. seruientium auarorū: et eoz multiplicatio in vna patria/ ignē rapine et ex-ortationis/ crudelitatis et exheredationis causant in aere circūstante. i. in suis pauperib⁹ socijs et vicinis. ¶ Vel dic qd

cōiunctio bonorum/ et societas ignem semp generat chari-tatis: vel dic contra discordes in vna abbacia/ vel ecclesia: quorum cōiunctio et combinatio est causa infāmationis. i. destructiōis totius cōtatis. psal. Flāma cōbussit petroses.

Capitulum. xlii. de Umbra.

Umbra est caloris solis repressiva/ sui splēdoris declaratiua/ subtilitatis inductiua/ serpentum amica/ coluborum nutritiua/ maturitatis fru-ctui retardatiua/ meroris et hororis melācho-lis incussiva: insequētum etiā fugitiua/ et fu-gientia insequitiua: sole a nobis remoto. i. in mane/ et in ses-ro/ maioris quāritatis est ostensiua/ et ipso nobis propquo scz in meridie/ quantitatē sue est maxime perditua. Hec oia facit mundi prosperitas: qd calorem charitatis reprimi: causas enim odiū et rancorem inter mūdianos/ et splēdorem veritatis occultat. Exemplū de illis qui occultat et palliat falsos contrarios. Sterilitatem virtutū inducit. Ego steri-lis/ et transigrata. Esa. xliij. Serpenti. i. circa terrena serpē-tiū auarorū est amica: coluboz. i. delictorū est nutritiua/ qui umbras delictarum colūt. vnde Job. i. In umbra ma-net: in secreto calami rē. Ista maturitatem morum retar-dat: quia scz facit hominem insolētē: et merorem/ tristitiā et ri-morem desperationis inducit. Timent enim mūdiani prospe-ritatem perire/ et inferni mortē incurere. Quia sonit⁹ ter-rois in auribus impij. Job. xv. Hec fugientes et se contē-nentes insequit/ et eis vt ab eis diligantur se offert. Insequē-tes et eam amantes fugit: qd vix possunt eam apprehendere. Eccl. xj. Si sequutus eam iuxta votū fueris/ nō apprehen-des. Et quādo sol. i. huius est a nobis remotus per pec-cata nostra: tunc vere umbra mūdane prosperitatis videt magis magna. Peccatores enim ipsam multū reputant esse magnā: et hoc maxime apparet in vespere/ et mane quādo rēpus est obscurū. I. quādo homo est in obscuritate peccā-ti. vnde Isai. vi. Ue vobis: qd declinauit oēs: et facte sunt longiores umbrę vesperti. Sed vere quādo sol huius est propinquus hominī p gratiā: et ipm illuminat p discretio-nem/ et sapientiā: tunc vere umbra prosperitatis mūdī repu-tat nihil esse: dices. Sap. v. Transierunt oia velut umbra. vel dic si vis oia de peccato. Umbra enim peccati serpentibus. i. peccatoribus est amabilis: et aliud videt esse qd sit qd cum sit amara/ videt delectabilis. Proverb. xliij. Ingre-diet blandemouissime autē mordebit vt coluber. Ardorē chari-tatis refrigerat in viatoribus. Math. xxi. Umbra delicti iniquitas: et refrigeret charitatis. Maturitatē vite et morū retardat: et timorē et hororē infernale m procurat. psal. Et mor et tremor venerūt sup me: et contemperūt me tenebre rē. sicut supra. Et sicut videm⁹ qd quāto sol est altior: sicut est in meridie: tanto videtur umbra rei cuiuslibet minor: sic ve-re quāto homo in nobilitate et dignitate altius eleuat/ tāto umbrę. i. culpe/ et defectus sui minores ab eo reputantur: si cur ad litterā videmus de blutibus/ qui crimina sua q̄ulis magna/ semp reputant esse parua: et apud deum magis ex-cusabilia. ¶ Vel etiam umbrę huiusmodi minores pro tanto dicuntur: qd tales minus qd alij de peccatis suis curare vidē-tur. Dicit enim illud Isai. li. Necessimus/ et nō veniem⁹ vltra ad te. qd sicut dicit Proverb. xliij. Impius cū in p̄m-dum peccatorū venerit/ contēnit. Et sicut umbra rei maior apparet in vespere qd in meridie: sic vere ceteris parib⁹ de-fectus et vicia maiorā sunt reputāda in senē/ qd in iuuenē/ et in hoīe vespertino. i. maturo et graui/ qd in iuuenē insolente et leui. Isai. li. Facte sunt umbrę longiores vesperti. Insequētum est fugitiua/ rē. Exponit sicut supra. ¶ Um-bra videtur esse corpus/ et tamē nō est/ sed corporis est simi-litudo vel figura. Corpus enim se coaptat: et secundū ei⁹ mo-tum vel figuram mouetur similiter/ vel quiescit. Sic hypo-crita videt esse corpus. i. vir firmus/ et bonus: et tamē nō est: veritatē composi. i. morū bonorū similitudinē in se fingit/ et scdm motus eoz/ et opera/ et hypocritism se disponit. ¶ Vel dic qd adulator vel falsus amicus/ cui secundum motū et cō-ditiones hominū se regulat et conformat: quia cū stantib⁹ stat/ cū moris mouet/ cum tristibus tristat/ cum letis leta-tur/ videtur esse corpus verū/ et nō est. i. verus amicus/ et nō est: immo falsus/ et fictus: qd tñ habet apparētā/ nō veritatē. Ideo de talibus dicitur Ioan. 8. Alij dicebant quia

3 hie est alij autē dicebant: non / sed similitudo eius est. ¶ Umbra aeris calore temperat: et sic viatores recreat et consolatur. Adherere in melacholice inducit finem. Constat. Sic penitentia calore cupiditatis minuit: viatores et hic viatores recreat et consolatur: ipsos ab itinere peccati retardat: et mercedem contritionis in eis inducit. unde latere. xlvij. In vmbra ebron steterunt de laqueo fugientes. ¶ Umbra si homo vertit faciem ad solem / ipse iniquus: si dorsum vertit ad solem / tunc vmbra sine dubio fugit eum. per vmbra in qua viatores delectantur: et accepto itinere retardant: intelligo mundum prosperitatem: que peccatores ipsos ab itinere paradisi impedit et retardat. Dico ergo quod si habueris faciem. i. voluntatem ad solem. i. ad deum veram per charitatem: tunc vmbra. i. mundi prosperitas te sequetur / quia scis deus dabit tibi sufficienter de reponalibus finem exigentiam tui status: quod non affliget deus famem animam iusti. prouer. x. Si vero tu veritas ei dorsum. i. si de eo non cures / ipsam contemnas / et postponas per peccatum: et ad vmbra mundane prosperitatis faciem tuam veritas per desiderium et affectum: tunc vere dico quod vmbra. i. temporalis prosperitas ante te fugiet: et vice aut nunquam ipsam poteris ad libitum obtinere: quia sicut dicit ad Ro. x. Quod querat israel: non est assequutus. Et ideo bene consulit adbat thet. vi. primum querite regnum dei.

Capitulum. xliij. de tenebris.

Tenebra est lucis carentia / dicta a tenendo: quod tenet et ligat oculos ne videant / lucem enim contrariatur. Tenebra timore incutit / colorum pulchritudinem tollit / verecundiam dirimit / quod scilicet homo in tenebris non verecundat committere turpia et inhonestam formolentiam nutrit. Sic peccati luce gratie nos patriat et ei opponit: timore desperatiōis inducit / colorum et pulchritudinem honeste conversationis tollit / formolentiam male delectationis nutrit / inuerecundiam oblationem et lactatiam parit: quia peccata sua sicut sodomia predicauerunt. zc. Eia. iij. Alium etiam discretionis ligat / et tollit: quia scilicet homo qui est in peccato non videt nec considerat illa que pertinent ad salutem. prouer. iij. Alia impiorum tenebrosa: nec scilicet ubi corruit.

Capitulum. xliij. de motu.

Motus repus est mensura motus / videtur quod postquam dictum est de primo mobili / scilicet de celo et eius proprietatibus / dicendum est consequenter de proprietatibus repositis atque motus. De motu ergo primo aliqua sunt dicenda / et ad mores hominum et vitia etiam applicanda. Est igitur motus secundum Aristotem transitus a termino ad terminum contrarium: quia scilicet omne quod movetur permutatur de termino ad terminum contrarium. Sunt igitur sex species motus: videlicet generatio / corruptio / alteratio / augmentum / diminutio / et secundum locum mutatio. Generatio enim est motus de non esse ad ens. Corruptio de esse ad non ens. Alteratio de qualitate ad qualitatem. Augmentatio de minoritate ad maioritatem. Diminutio de maiori ad minorem. Secundum situm vero mutatio est motus de termino a quo ad terminum ad quem: et de principio ad finalitatem. Per motum in bono significatio intelligitur conversionem et mutationem ad bonum. Conversio enim est quidam motus de termino peccati ad terminum veritatis: quod scilicet ille quo ad mores venit et movetur / qui de malo in bonum convertitur et mutatur. psal. Si dicebam / motus est pes meus: misericordia tua domine adiuvabat me. Dico ergo quod ille qui movetur et ad bonum convertitur: debet habere sex species spiritualis motus / videlicet generationem virtutis / corruptionem vitiorum / alterationem propriam in seipsum conditionum / augmentum meritorum / diminutionem affectionum: et localem mutationem bonorum temporalium / et corporalium operationum. Iste enim sunt sex alterationes / quibus scilicet ad celum volabant: de quibus dicitur Esai. vi. Serale vni. zc. Quia scilicet per istos sex motus sicut per alas ad celum ascendimus et volamus. Generatio ergo virtutis est motus de non esse ad ens: quod scilicet peccati nihil est secundum Augustinum. Sarta autem dei proprie est: que etiam homini datur esse morale et virtuosum: supra illud. i. ad Corin. xv. Sarta dei sunt id quod sumus. Corruptio vitiorum est motus de esse ad non ens: quod scilicet quando peccatum deficit: tunc culpe cuncta in nihilum evanescit. psal. Deficiant peccatores a ter

ra: et iniqui ita ut non sint. et prouer. xij. Arte impiorum: et non erunt. supple impis. Alteratio conditionum est motus de mala conversatione ad bonam conversationem / de qua 2. ucc. ix. Facta est facies vultus eius altera. Augmentatio meritorum est motus de modica quantitate ad maiorem: quod scilicet iustus debet semper isto motu movere se / merita acquirere et augere: et de virtute in virtute procedere et transire. Gen. xlvij. Iba bitavit israel in egypto / auctiorque est et multiplicatus nimis. Diminutio autem cordialium affectionum est motus de maiori tate ad minoritatem: quod per certo iustus debet desideria mentis per temperantiam / et delicias carnales per abstinentiam / et delicias etiam temporales per elemosinam diminueret: omnem superfluitatem debito moderamine temperare. Gen. viij. Reuerse sunt aquae: ceperunt minui. Mutatio vero localium laborum et peregrinationum / necnon actuum et operationum est motus secundum locum: quod scilicet necesse est mutare locum / scilicet vitando malas societates / exercendo laborum penitantes: necnon quouicunque bonorum operum motus et mobilitates. psal. Terra mota est: etenim celli dissilauerunt. Vel si vis / dic totum de penitentia que facit / habere oia sex predicta. Vel possumus dicere quod peccator mouetur sextuplici malo motu / scilicet generatione vitiorum / corruptione virtutum / alteratione bonarum conditionum / augmento malorum desideriorum / diminutione bonarum affectionum / locali mutatione malorum occupationum. psal. Turbati sunt / moti sunt sicut ebrius: ois sapientia eorum deuorata est. ¶ Motus localis plures sunt species: quia scilicet est motus reuolubilis / circularis / rectus. Reuolubilis mutat locum secundum partes et non secundum totum: sicut patet in motu firmamenti / vel etiam in motu rote circa axem: que tota considerata manet in eodem loco: partes tamen ipsius mutant locum: quod scilicet quod superius est / fit inferius: et quod dextrum est / fit sinistrum. Circularis est qui continue mutat locum: sicut patet de planetis circueuntibus orbem suos. Rectus vero etiam locum mutat / in quantum scilicet de termino ad terminum se transportat: nunc sursum / nunc deorsum / nunc ante / nunc retro / nunc dextrorsum / nunc sinistrorsum se variat / et se mutat. Per istos tres motus possumus denotare triplicem hominum gubernationem et alterationem / secundum quod inuenio motum beatorum / motum mortalium viatorum / motum iustorum et perfectorum. Est igitur quidam motus qui est reuolubilis: iste procul dubio significat vitam / statum et regimen beatorum. Iste enim nunquam ex toto mutatur: quod scilicet eternitate suffulsi / semper circa axem deum / per beatam contemplationem voluunt. Particulariter tamen quantum ad aliquid locum mutantur / in quantum scilicet in resurrectione corpora reintroibunt: tunc enim videbitur mutatio rote. I. fortune: iuxta illud psal. Deus meus pone illos ut rotam. ¶ Iste illi qui in mundo fuerat depressi / in inferiores / fiet summus / et superiores: et e contra / qui in mundo tenuerant summum / tunc in inferno voluent ad imum: et qui in dextera prosperitatis fuerant / ad sinistram aduersitatis: et qui in sinistram aduersitatis / ad dexteram eterne felicitatis transibunt. psal. Iste mutatio dextere excelsi. Iste est motus circularis: et iste significat motum / fluxum / laborem / et vitam hominum mortalium viatorum. Vita enim ista motus est circularis: quia scilicet transit de non esse ad non ens: et semper in circulo vite homo per declinationem defectuum currit: et omne quod est in hac vita per quamdam circulationem fluit: sicut patet de die / nocte / septimana / mense / et anno: que semper in dies circumeunt. Eccles. i. Nil transiens in circuitu pergit superius. Item motus rectus est vita / status et operatio perfectorum: qui scilicet semper iuste / recte et sancte mouentur ad bonum: et nunquam declinant ad iniustitiam / vel ad malum. Ecce. i. Pedes eorum pedes recti. Iste enim motus iustitie sex habet partes: quia scilicet iustus quandoque mouetur sursum per celestium contemplationem: quandoque deorsum per inferorum meditationem: quandoque ante se. i. ad repositum futurum per mortis considerationem: quandoque ad repositum preteritum per vitiorum suorum recordationem: quandoque ad dexteram prosperitatis per temperantiam gubernationem: quandoque ad sinistram aduersitatis per patientem tolerationem. Et bene uideri quocumque moueat iustus / bonus et rectus est motus iustus: quod sicut dicit Esai. xvi. Rectus callis iusti ad ambulandum. Vel dic quod triplex motus est triplex vita / scilicet motus rectus. i. vita secularium iustorum. Motus circularis seu obliquus / scilicet vita malorum / qui in actibus suis non recte sed oblique proce-

Cap. XLV. Lib. V. De Tempore.

aut. psal. In circuitu impij ambulat. Resolubilis motus. i. vita et occupatio religiosorum et contemplatio. i. circa deum continua sibi obsequendo: et eum contemplando volunt. De quo. Eze. x. 3. Rotas ipsas vocavit volubiles. ¶ Quando aliqua elementa moueantur sursum/aliqua deorsum/ vide infra de elementis. 4. ¶ Motus hoc habet proprium. q. ex motu generatur calor. Et motu enim obis inflammatur. Et motu ligni liquefit illud qd in eo est plumbum. Sic vere motus boni exercitij et et laboris ignem et calorem charitatis accendit: et ethera mentis nostre bonis desideriis inflammatur et vit: motumque. i. cumulum malarum affectionum et cogitationum cohercet et destruit et consumit: et si quid est ibi de plumbum. i. de peccato: totum per contritionem dissolvit: et per confessionem cohercet et re facit. ¶ Et dic q. iste motus significat motum mentis et cordis: hoc est dictum/ discussione proprii status: que pro certo facit oia supra dicta. ¶ Et dic contra q. motus inordinatus et turbatus ignem crudelitatis accendit: et motumque cordis inflamat et corrodit: et plumbum. i. imperfectas affectiones liquefacit. ¶ Et p. motum intelligere possum tentationem diaboli: cam: que malorum desideriorum liquefactionem et ire/ auaritie et luxurie inflammationem accendit. i. Macha. xij. Factus est 5. motus magnus in ciuitate. ¶ Motus non cognoscitur nec mensuratur nisi per spatium loci in quo est: quia secundum q. videmus rem de termino ad terminum protendi/ secundum hoc possumus motum ipsius contemplari. Sic vere potest dici q. motus interiorum affectionum non potest cognosci nisi per spatium et conditionem exteriorum rerum et operationum: quia scilicet per conditionem operis cognoscitur et mensuratur motus 6. animi seu cordis. ¶ Omnis motus fit aut a natura: sicut lapis mouet deorsum. aut a proprietate/ sicut adamas mouet ferrum. aut violentia/ sicut sagitta mouetur per arcum. aut voluntate: sicut corpus mouet per animam. Sic vere motus obediens potest fieri in homine multis modis. ¶ Quidam enim mouent ad bonum naturaliter: sicut sunt aliqui qui vel ab ipsa sua naturali complexionem/ vel a celestis influente constellatione/ vel ex tentationum vel occasionum peccati carentia et abolitione: quasi naturaliter mouent ad bonum: et abominantur vitium et peccatum. quasi enim naturaliter volunt ad centrum. i. ad deum tendere: et ad ipsum mentaliter se mouere. Alij autem sunt qui mouentur propter: et isti sunt illi quos adamas. i. deus per speciale inspirationem mouet et excitat atque trahit: qui. i. quadam occulta proprietate diuine predestinationis et gratie ad deum trahunt et mouentur. Iher. xxxij. Attrahit te: miserans tui. Alij sunt qui mouentur ad bonum violentia: et isti sunt illi quos deus per fortis tribulationem/ vel per salutem per uoluntas correctiones ad bonum compellit: et ad obediendum et bene operandum mouet/ uolent et cogit. Et dicitur. v. Didicit ex his que passus est/ obediens. Alij sunt qui mouentur ad bonum propter uoluntatem: sicut sunt boni et iusti: qui ex libertate boni arbitrij: etiam contra naturales inclinationes mouentur ad bonum: et ad virtutem. vnde Judith. xij. Suade hebream illam. i. animam/ ut sponte consentiat habitare mecum. Istis igitur quatuor modis mouet homo ad faciendum bonum/ et ad fugiendum malum. Proverb. xxx. Per tria mouetur terra: et quartum etc. ¶ Et contra dic q. homo quatuor modis mouet ad malum. i. ex naturali complexionem/ et ex attractiva suggestionem/ vel ex male societatis ad amatinam attractionem/ ex fortis tribulationis timore/ et ex propria complexionem cui obediunt/ ad malum mouentur. ¶ Quidam p. malos socios et suggestores ad malum trahuntur. ¶ Quidam fortis tentatione vel tribulatione ad hoc impellunt. ¶ Quidam vero sponte et voluntarie ad malum feruntur. Job. xxxij. Qui quasi de industria recesserunt a deo: et omnes vias eius intelligere noluerunt. 7. ¶ Motus naturalis et motus violentus differunt: q. motus naturalis quanto plus appropinquat ad terminum/ tanto magis mouetur: sicut pater de lapide descendente/ qui quanto plus appropinquat ad terram/ tanto impetuosius cadere consuevit. ¶ Motus autem violentus est e contrario: q. ex quanto magis appropinquat ad terram/ tanto remittit amplius suum actum. Et inde fit q. sagitta ita de longe potest emitti/ q. in

fine nihil possit ab ea penetrari. Et breuiter/ naturalis motus quanto a suo principio est remotior/ tanto est fortior et intensior. ¶ Motus vero violentus quanto a suo principio est remotior/ tanto est remissior et debilius. Per motum naturalem intelligo affectum carnalem/ non spiritalem/ quo. i. homo naturaliter tendit ad malum: iuxta illud Gen. vi. Sensus et cogitatio hominis prona sunt in malum ab adolescentia sua. ¶ Motus autem innaturalis et violentus est ille motus quo quis ex conatu/ et utitur contra inclinationem nature mouetur ad bonum: ita q. ad hoc uolentur seipsum. Macha. xij. Regnum celorum vim patitur/ et violenti rapiunt illud. ¶ Quod igitur/ pro certo istud est verum q. motus iste naturalis. i. affectio carnalis et declinatio inclinatio cordialis/ quanto plus appropinquat ad terminum. i. ad finem intemum/ et quanto plus uertitur perdit/ et a suo principio et ortu elongatur et recedit/ tanto magis intenditur/ augmentatur et crescit. ¶ Contra autem violentus et virtuosus motus. i. affectus/ profectus et effectus bonus in processu suo non intenditur/ sed potius remittitur et laxatur/ et quanto a suo originali principio se iungit/ tanto ipsius uolentia plus tardatur/ ita q. plerumque accidit q. illud qd in principio magni fuerat/ in nihilum terminatur: sicut patet de multis qui in principio sunt feruenterissimi: et tamen in fine sunt tepidissimi: et qui etiam in principio optime incipiunt/ sed quanto plus appropinquat ad terminum mortis/ tanto magis desiciunt et decrescunt. Macha. xij. Facta sunt nouissima illius hominis peiora prioribus. ad Gala. iij. Sic stultus estis/ ut cum spiritu ceperitis/ carne consumimini. ¶ Et dic q. illi qui mouentur a natura/ sunt illi qui a parentibus suis habent sufficientem statum et gradum. qui motus pro certo ut communiter persequatur et crescit. Illi autem qui contra naturam suam uolent a fortuna mouentur/ sunt illi qui sine meritis ultra exaltantur/ status sui ad dignitatem et diuitias exaltant: quia pro certo tales in fine desiciunt/ et in se vel in suis heredes continue decrescunt/ sicut videmus de multis/ qui in suo principio per fortune uolentiam marimi sunt/ qui tandem vel in se vel in suis heredibus nihil habent. vnde Seneca in tragedia quam vocat troadem. Uolens imperia nemo diu continet/ moderata durant. ¶ Motus ergo est transmutatio/ nis omnium inferiorum casualium/ caloris et inflammationis generatur/ tam aque q. aeris subtilitatis/ caloris naturalis confortatus/ appetitus excitatus/ medicine laxatiue ad mundificandum corpus cooperatus. vnde dicit Hesiodus. Si vis helleboem ducere. i. laxare/ moue corpus. Si fuerit motus de centro ad circumferentiam/ est materie eleuationem/ extensum/ diffusum/ dilatatum. Si autem fuerit motus a circumferentia versus centrum/ erit materie aggregatum/ inspicuum/ et costrictum. ¶ Motus et agitatio potest mihi significare quatuor. i. bonum laborem et occupationem/ mundi penam et tribulationem/ motum animi et spiritus considerationem et discussionem/ necesse omnium necessarium discretionem et diligenter inuestigationem: quia pro certo quilibet talis motus transmutationem et conversionem inferiorum. i. peccatorum causarum/ calorem et inflammationem contritionis generat/ laxationem confessionis adiuuat/ sublationem et depurationem aeris conscientie/ qui fit per satisfactionem/ procurat/ calorem naturalem. i. charitatem et dilectionem confortat/ appetitum bonorum desideriorum excitat. ¶ Omnis enim talis motus quando transit de centro ad circumferentiam. i. de corde ad ipsum deum/ p. fide et deuotionem: tunc procul dubio solet materiam. i. mentem per contemplationem eleuare/ per dilectionem dilatare/ per elemosinam ad alios extendere/ et per compassionem effundere. Si vero motus mentis a circumferentia. i. a deo/ ad centrum. i. ad cor per ipsum considerationem se deflectat/ tunc p. certo materiam affectionum et cogitationum solet per humilitatem inspicere/ per timorem costringere/ et p. suppositam custodiam aggregare. Et sic patet q. motus laboris et bone operationis/ motus doloris et tribulationis/ motus considerationis et motus discretionis faciunt in homine multa bona. psal. Terra mota est/ ceteri celi distillauerunt. Cap. xlvi. de tempore.

Tempus est rerum mutabilium mensura/ sicut Aristoteles prout dicit Rab. Tempus est dimensio rerum mutabilium secundum tempus et motum. Tempus igitur nihil preteritum/ nihil primum/ nihil labilius/ nihil imperitibile/ nihil altera

hec oia bene videt deducere Seneca in libro de remedijs
fortuitonũ. In vita vero futura est cõuersio: ibi enim est soliti-
tudo: nō equinoctium: dierũ z noctiũ diuersitas: non equa-
litas: q: pro certo in hyeme inferni noctes tribulationũ in
infinitũ superant dies preteritarũ cõsolationũ: q: s. momen-
taneum est qd̃ delectat: sempiternũ autem qd̃ cruciat. In
estate autẽ paradisi dies cõuersio cõsolationis excelsit no-
ctem mundi grauiorẽ: que precescit: q: sicut dicit ad
Ro. viij. Non sunt cõdigne passionẽs huĩs tẽporis ad eter-
nam gloriã: que reuelabit in nobis. ¶ Quattuor sunt tẽpo-
ra anni: scz ver/estas/autũnus/z hyems. In istis quattuor
temporibz quattuor letitia solentia sunt ab ecclesia institu-
ta. Sic vere loquendo moraliter/ possum dicere q annũ hu-
mane vite quattuor habet partes: scz ver adolescentie/esta-
tem seu feruore iuuentutis/ autũnum senectutis/ hyemẽ se-
nis vel decrepite cratis. Cum igit ista quattuor tempora z
iste quattuor etates in quattuor vitis abudare videant/ scz
adolescentia in ignorantia: iuuentus in luxuria/ senectus in
auaritia: senũ vero in pigritia: hinc est q quattuor letitia
facere debemus: vt. i. per virtutũ diligentiam/ in istis quat-
tuor temporibz a dictis quattuor vitis letiuenimus: q: i. in
adolescentia debemz letuare a nimia soliditate/ in iuue-
tute a carnalitate/ in senectute a cupiditate/ z in senio a pi-
gria et tepiditate. Johelis. j. Sanctificate letitiam. Et
ibidem. i. c. Conuertimini in letitiam/ z fletu/ z planctu zc.

4. ¶ Bissexus seu annus bissexilis resultat ex sex hoĩs/ que
quolibet anno remanent in cõputatiõẽ de cursu solis. Sol
enim. ccc. lxx. diebus et sex hoĩs facit reuolutionẽ suam in 30
diacoz: que quidem reuolutio annũ vocat. Iste autẽ sex hoĩs
re quolibet anno nō computant: sed in quarto de sex hoĩs
quater ductus/ vnus dies efficit/ et sic illa dies sup aliorum
numerum computat. Bissexus iste potest mihi significare
gloriam paradisi/ que. i. nō omni anno/ sed in qũto. i. in quar-
ta etate/ in fine senis. i. in morte perficit z complet: tunc enim
hoĩs. i. merita z bona opera que in mundo solũ sine remun-
eratione fuerant pretermissa/ cõputant: et de ipis dies eter-
ne claritatis z glorie resultat z complet. psal. hęc est dies
quã fecit dñs. ¶ Annus lunaris est reuolutio duodecim
lunationũ: z differt ab anno solarĩ: q: s. annus solaris maior
est lunari de. xij. diebz. Si vere annus lunaris. i. gr̃atĩe/ non
est ita magnus aut perfectus/ sicut solaris. i. glorie luminosi-
tas: i. gloriẽ enim z durabilior est qz presentis glorie lunaris te-
nebrozitas/ z eclipsabilis debilitas. ¶ Annus lunaris quã-
doqz dicitur cursus lune de puncto ad punctũ zodiacũ/ qd̃ fit
xxvij. diebus z sex hoĩs scdm̃ quoddã: z quandoqz dicitur cur-
sus lune de puncto cõbinatiõis z cõiunctiõis vni/ ad vniũ pũ-
ctum cõiunctiõis alterius: qd̃ xxvij. diebz fit z sex hoĩs cũ
numero supradicto/ z sic talis annus vel talis lunatio con-
tinet. xxi. dies cũ dimidio. Luna enim cõiuncta soli et sibi
supposita/ reuolutionẽ acquirit. Quãto etiam plus ab ista
cõiunctione elongat/ tanto amplius antiquationem incur-
rit. Quãdo vero luna ad solis cõiunctionem reuertit/ ipm̃
in loco vbi ipm̃ dimiserat/ non reuenit/ p eo q interm̃ in
suo cursu precessit: ideo per duos dies z sex hoĩs ipm̃ se-
quitur anteqz sibi punctaliter iterum coniungat. Per lunã
potest intelligi anima/ per solem vero intelligit Lhũs: qz
pro certo quãdo luna soli. i. anima Lhũs per charitatem
coniungit: tunc in virtutibus innouat. Si autem per pctũ
ab eo separat: tunc pro certo in vitis antiquat: verũ q quã-
doqz contingit q ista luna. i. anima ad ipm̃ solem iustitie Lhũ-
stium per penitentiam vult redire/ ipm̃ pro certo in eodẽ pũ-
cto in quo cũ dimiserat/ nō dicit inuenire: qz. i. remotior est
Lhũstus a peccatore penitẽte/ qz a iusto semper cũ eo per-
manẽte. Ideo necesse est q ista luna. i. anima que ab ipso p
peccatũ recesserat/ ipm̃ cũ difficultate z penitẽtia sequa-
tur: ad hoc q ipm̃ gratiam acquirat/ z q eius charitatiũ
cõiugium iterũ inueniat z attingat. ad phylip. iij. Sequor
autem si quo modo comprehendam.

Capitulum. xlvij. de vere.

¶ Er est principũ anni: cuius principũ est quan-
do sol in prima parte arietis consistit: z quando
per tria signa. i. arietem/ taurũ/ z gemini peram-
bulat z discurre im Lohũ. Et ergo tempus
vernale calidũ z humidũ/ humane nature valde cõgruũ

et amicum: in quo scilz sanguis multiplicatur: et humores
qui frigore hyemali constricti fuerant/ dissolunt/ z ceteri
emittunt: z in flores/ fructus/ et folia conuertunt: ita q tota
terre superficies renouat. Calor enim est causa effectiua/ humi-
ditas vero est causa materialis omnũ fiorum z fructũ/ so-
lorũ etiam et ramorũ. Per istud tempus possum intelligere
tempus penitentie: qd̃ pro certo tunc incipit: quando sol iusti-
tie Lhũs per tria signa. i. per tres ipsius penitẽte partes
scilz cõtritionem/ confessionem/ z satisfactionem/ appropin-
quat/ z transit. In isto enim tempore abundat calor/ dilectio-
nis/ que est causa efficiens omnũ bonorum/ et humiditas
etiam gratie z deuotionis: q scilz est causa materialis ipso-
rum: ideo humores affectionũ: que in corde per frigus pec-
catorũ fuerant congelate z conspate: in isto tempore inci-
piunt per cõtritionem dissolui/ per confessionẽ emitti/ et per
satisfactionem in fructus bone operationis/ flores honeste
cõuersationis/ et folia sane loquutionis conuertit: et sic tota
terra. i. tota anima vel conscientia incipit in virtutibus re-
nouari. psal. Emitte spiritum tuum/ et creabuntur/ et renoua-
bis faciem terre. ¶ Sicut dicit adartianus/ senectas ver-
nalis dicitur riuus iouis: est enim tempus amenu/ et totũdum/
in quo. i. oia florent z ridet. Verũtamen istud tempus quã-
do in suis qualitatibz distemperat/ valde est periculosum
et magnũ egritudinũ causatiuũ. Unde etiam dicit me-
dici. Si ver fuerit nimis humidũ et frigidũ: tamen me-
cessit hyems sicca/ febres calide z acute in estate generã-
tur. Et vt ait Galenus: q tanta sit in humidũ vere supflũ-
tati generatio: vt in estate cõsumi nō possit: capiopter eis-
dem putrescentibz/ in febres putidas mutant. Tempus
veris significat mudi prosperitatem/ que pro certo riuus iou-
is potest dici: qz oia solẽ succedere z redire: ex qb po-
test animũ delectari. Sed pro certo istud tempus est quãdoqz
distemperat: z per adiecta vitia deprauat. Sit enim quan-
doqz hyems peccat cũ siccitate in deuotiõis pcedit/ et q
ver prosperitatis cũ humiditate bonoz terrenorũ succedit:
et q ibi superfluitas malariũ affectionũ generatur/ intro-
ducitur/ et accedit: que q a calore charitatis non cõsumit/
necesse est q diuersimode putrescat: z q febres diuersorum
criminiũ inducantur: a quibus moris et dñati subleuatur
Sicut enim scilicet eundem galeniũ: vt frigidũ et sicci fue-
rit/ pcedit hyems australis z pluuiosa z serena/ grauide
mulieres in anno illo parturunt faciliẽ abortum: sic vere
quoties vernale mudi pperitatis comitatur frigiditas in-
deuotionis/ z siccitas in cõpassiõis: pcul dubio necesse est
q mulieres. i. infirme mentes abosum diuersorum pecca-
torum sustineant: z q fetus bonorũ operum in ipis mortifi-
centur z pereant. ¶ Tempus veris est tẽpus quo cuncta aia:
ita ad libidinẽ stimulat: quo aues garrũ: volare et lude-
re delectant: quo terre nascentia abhãtius pducuntur: et
quo tota terre superficies herbis z floribz venustatur. Istud
tamen aduertẽdũ est q aque tẽporis vernalis nō sunt sane
ad bibendũ: quia scz a vaporibus tunc resolutis ingrossant
z q etia a ranis z vermibz tunc semẽ eticiunt/ defecant.
Talis est mūdane pperitas. Ista est enim tempus veris. i.
ferenũ placidũ z amenu/ suis scz dilectiozibus et amicis: in
quo scz abudat motus libidinis et luxurie/ garrus verbosus
rum z inanis letitie/ fructus et flores diuitiarum z terrene
opulencie/ aque non sane mūdane sapientie. Aque enim scilz
entiarũ mundaliũ. i. scientie fraudum z malitiarũ secula-
rium: q scilicet in vere mūdane prosperitatis abudat: sunt
potãtibz z acquirẽtibz venenosẽ. rane enim. i. loquaces
aduocati: ibi proficiunt feces cautelarũ suarum: et semina
malariũ opinionũ suarum: q reddunt ipas nō sanas sed po-
tius ipsi anime pculosas z vanas. Itij. Regũ. iij. Aque pes-
sime sunt: et terre steriles. Et dic q ver est tempus iuuentu-
tis: z principium anni vite: in quo pro certo abudant flores
curiositatis/ garrus vane locutionis/ et stimuli libidinosi
se carnalitatis. Aque autẽ istius veris significant iuuentu-
tis varias z fluxibiles affectiones: q pro certo non sunt sa-
ne/ nec viles/ nec honeste: qz scz iste per vapores terrestres
i. per ista terrena bona/ p auaritiã ingrossant/ z vana. i. sal-
tarice psumptiõe per superbiam extollunt/ et semine ver-
miũ. i. inficente luxuria maculant. Ideo de infectione ra-
lium aquarũ. i. talium fluxibilũ affectionum z cogitationũ

Cap. L. et. LI. Lib. V. De hyeme et mēse.

malagranata. Et merito: qꝛ pꝛo certo in isto tēpore iuēni-
tur regnare tria signa diabolica. I. tria principalia peccata /
videlicet liba. I. auaritia / qꝛ nō cessat pecunias libare / z nume-
rare. Scorpius / qꝛ facie blandif / z cauda pungit. I. luxuria / qꝛ
in fine. I. in principio est blandis / z dulcis / z in cauda tamē
d. in fine est pīges / remordēs / lacrimis atqꝛ tristis. Sagitta
rurs etia. I. supbia / qꝛ solet pauperes pꝛ crudelitātē sagit-
tare / z eos rapinis et exactiōibꝫ molestant. Pꝛo certo ista
sunt tria vicia capitalia in hoīe: in illis qꝛ pꝛpꝛitate mun-
dicia fruunt / principaliter inueniunt: qꝛ. I. isti sunt qui aua-
rita / luxuria / z superbia pꝛ ceteris imbuunt. Pꝛonēb.
xxx. Per tria mouetur terra / quia sicut dicitur. I. Ioan. ii.
Ecce nūc in mundo est / aut cōcupiscentia oculorum est.
ecce liba auaritiē. Aut cōcupiscentia carnis. ecce scor-
pius luxurie. Aut superbia vite. ecce sagittarius superbie /
crudelitatis / z leuitie. Vel si vite dic qꝛ illud tempus signi-
ficat diem iudicii / in quo scilicet quo ad bonos / fructꝫ pꝛ-
molum recolligunt: z quo ad malos / terra. I. trii tēpꝛi pec-
catores talibus pꝛmiorꝫ fructibus spoliant: qꝛ pꝛo certo in
isto tēpore sol iustitia tria signa dicitꝫ perambulare. I. signū
libe. inqꝛuā merita et demerita singulorꝫ habet libare / z
cōputare. Item signū scorpi / inqꝛuātur illos quibꝫ pꝛimo
fortuna mediātē applausat / pꝛiōres / curabit in cauda. I.
in fine pīgere / redarguere / z siccare / quādo scilz dicit illud
2p. ath. xxxv. Et furit / z nō deditis mihi māducare zc. Itē
signū inqꝛuātum pꝛ eterna dānationē malos habebit
significare / vulnerare / z cruciare. Et sic de isto sole poterit vi-
ci illud Eccli. xliij. Forascent custodites in operibus ardo-
ris / tripliciter sol exurens montes.

Capitulum. l. de hyeme.

M yems fm̄ assiduo dicit ab cundo eo q̄ tunc fol
i breuioz circulo folit circuire & ire: ideo dies
breues & noctes longas soler facere & caufare.
Et est hyems tēp̄ frigidū & humidū p̄phema
tis generatiū glaciū & nubes, nebulę & pluie
productiū lutiꝝ & immundicie p̄ alijs tēporibus conten
tiū. Et ppter magnā solis distantia cōftrictionis & frigoris
effectiū & oim rerū mortificatiū & pulchritudinis p̄co
dentis etatis ad nihilū reductiū. Continuer aut̄ istud tē
pus tria signa fēt capricornū, aquariū & p̄lces / in quibꝫ
fol in isto tēpore peragrat / perambulat / circūdat. Per istū
tēpus potest intelligi vita p̄sens / quā p̄ certo multis ma
lis cōditionibꝫ est repleta. Quia em̄ fol iusticie Ch̄istius
nobis principaliter elongat / ideo hyemalis vita nra multis
infortunijs p̄cograt. In ista em̄ longissime & maxime sunt
noctes ignorantie & erroris: breues aut̄ sunt & modici dies
vere sapientie & veritatis splendoris: q̄ p̄ certo ista vita plꝫ
habet de tenebris ignorantie / q̄ de die vere scite. Agit in ista
vita xxvij. Hos quippe inuoluimur tenebris. Agit in ista
vita hyemali abundant multa genera victorū. Est em̄ ibi fr
igus inuendoris glaciēs & cōftrictio obstinatiōis / nite hy
pocritice cōuersationis / nebula metallis indifferētijs plu
ia & immundicia carnalis infectionis / tēpales & venti refo
res & tribulationis. Et merito: q̄ pul dubio in isto tē
pore tria p̄nant signa. f. capricornꝫ / i. comuta supbia. Aqua
ritus. f. imberges luxuria. Pl̄ces. f. vorax & furiabilis qua
ritas. Laper em̄ animal cornuti semp alta petens / signifi
cat supbos. Aquarius aquas fundes / significat luxuriosos
fluxibiles & deliciofos. Pl̄ces vero q̄ naturaliter uoces
fuerūt q̄ri maior deuorat minore / significat auaros & ab̄sto
fos. Job. xxvij. p̄cepit n̄ uiuē descendat i terrā: hyemis
pluuies & imbr fortitudinis sue. Vel potest dici q̄ hyems
tēpus est mūdane p̄p̄teritatis in qua p̄ certo maior est nox
ignorantie & peccati: q̄ sit dies sapientie: gratie: vel merit.
Sol em̄ iusticie ch̄istus ab isto statu mirabiliter effe
tus: ideo ibi generat duriciōis crīmini impellere / seu flu
ciꝫ. Est em̄ ibi glaciēs fragilis in cōfistate & defectiōis: fr
igus inuendoris: geluz / ftrictio obstinatiōis & p̄ oia ficut
supra. Et ficut in hyeme nerui ppter frīg mortificātū ita
q̄ ab operando impediuntur: et oim compositū vembis lōgo
res efficiuntur: renouat ab interiora calore app̄bit in isto
macho amplio: p̄uocat: sic vere in tēpore p̄p̄teritatis
propter frīgus inuendoris quod ibi abundat / solēt nerui. i.
affectus volūtatē cōfstringi: virtus operandi vtilia impe

dicitur: vmbre bonoꝝ tēporaliū maioꝝ/ in eſtimatione ſcꝝ
hoim/ inueniri: appetitus ciboru. l. abſideri: z cupiditas
diſtictariū reuocato calore auaritie ad interiora mētis/ for-
tior generari: qꝝ p certo iſtud eſt verū q illi qui mūdū pē-
ritate fruuntur: maioꝝ appetitu auaritie ſtimulāz vmbꝝas
terrenoz bonoꝝ maioꝝ credūt z opñantur: z eis neru affe-
ctionū inſiderioſiſſimo frigore ſtringunt: ita q bonoꝝ opꝛū eſ-
eꝛctū nō opat. p. iouer. xz. p. iopꝛ frigus piger avaru noluit.
¶ Iſtūm iſtūm eſtatis grē pulchritudo z ſpecioſitas i hyeme
non videt: ſed potius totaliter abolet. ¶ Eſt ſicut videmꝝ q
in foꝛti hyeme oēs aque vt cōiter cōgelant pter mare/ qd cōti-
nue mouet/ pter fontes q continue aquā calidā de venis
terre hauriūt: pter puteos qui infra terre viſcera pñm
dātur: ſic in ſtatu pperitatis mūdane/ quali oēs hoies per
tem inſiderioſe gelant/ niſi forte ſint ſicut mare per amari-
tudē cōtentionis: z p morū bone occupationis. ¶ Melius ſunt
ſicut fontes continue haurientes aquā gracie z deuotionis
et cōtinue efluētes p elemoſynas aquā tēporalis poſſeſ-
ſionis. ¶ Mel niſi ſint ſicut pueri pñm dāt i humilitate timo-
ris ſue cōditionis: q. i. humiles/ timoſi/ mīlicicodes/ oēs
uoti/ cōtiti/ z in bonis laboꝛibꝝ occupati/ ſunt illi quos frigus
inſiderioſum in proſperitatē hyeme non congelat/ nec
ipſos deſtruit ſeu dānat. ¶ Talis eſt putei. i. humiles/ i hye-
me pperitatis ſunt feruētes: et p cōſequens gelu pcedū
non timētes. i. z. abſcha. i. y. gñem de altari abſcondit in
valle/ vbi erat puteus alius z ſiccus. ¶ Mel hyems eſt ſtatus
peccati in genere/ in quo ſol iuſtitie/ l. huius non eſt pñs
per ad ſue gracie inſuſione/ ſed proxiis a peccatoꝛibus elō-
gatus. ¶ Eccli. xvi. l. vñge eſt oſis ad impiꝝ zē. dic p omnia
ſicut ſupia de pperitate. ¶ Alio hyems eſt ppter tēpoſtuloꝝ
pluuioſum/ z nebulioſum/ frigidū etiam z vtoſioſum. ¶ In hye-
me eſt eſt frigus circūſtantiis aeris/ qd ſolet poſos corpōi
claudere: z calozē ad interiora reuocare. ¶ Eſt ſic licet in hye-
me corpora ſint exteriora frigida/ interiora tamē calida ſolēt
eſſe. ¶ Et inde eſt q fontes z putei in hyeme nō congelant: et
q etiā vētes in hyeme calidoꝛes ſunt: et ppter maioꝝ ca-
lorem ampoli diſticta nutriū appetit atqz volūt. ¶ Alor eſt
interi: pteꝛcuſus/ ppter venas aquarū quas inuenit/ caleſci-
cere: et virtutes aiales in corpore fortificare: et p cōſequens
appetitu fortioꝛem tūc tēpoꝛis pꝛouocare. ¶ Talis hyems ſi
ſignificat tepus z ſtatum tribulationis: in quo qd ſceta. l. i. ter-
renus bonoꝝ/ ventis z turbiniſꝝ diuerſoꝝ fortune caſuū in-
pellit et turba: et in quo frigore timoꝛis cōtrefringit z gela-
tur. ¶ Verūtamē iſtud tēpus qdus exterioris ledat ſup ſuſcien-
tiam ſtatus corpōis/ intus tamē fortificat ſtatu regionis mēta-
lis z cordialis. ¶ Frigus eſt diuini timoꝛis qd in hyeme mū-
di tribulationū abūdāt: ſolet poſos ſenſu claudere: z a va-
nis appetitibus cōphbere: z calozē mentalis affectionis non
ſunt ad exteriora exire: led in interioribꝝ/ ſciz circa mētis cō-
poſitiōem z cōſiderationē ipm ſolet recludere z tenere. ¶ Et
ideo generaliter qdus i hyeme tribulationū terra z corpꝝ
tērent z morales hoies ſint exterioris frigidoꝛes: et a ſtati-
bus z fructibus bonoꝝ mūdi nudioꝛes: intus tamen in cor-
pore z charitate calidoꝛes: z in virtutibꝝ fortioꝛes: et p
appetitu verbi dei et bonoꝝum eternoꝝ deſiderio plentioꝛes.
¶ Generaliter eſt illi qui ſunt in tribulatione/ ſolet bona eter-
na audias appetere/ deū ſeruiſſu diligere. et affectiones
ab exterioribꝝ cōphbere/ z ſenſus ne ad pꝛana deſideria eſ-
fluant/ claudere z continere. ¶ Et de flagello tribulatiōis
dicit Augu. ſup pſa. l. q cōpellit nolentem/ erudit ignoꝛan-
tem/ cuſtodit virtutē/ protegit infirmitatē/ excitat torpente
humiliat ſupbientem/ purgat penitentem/ coronat vincen-
tem/ inſtat ad mortē ſemp viuente. ¶ Mel dic q hyems ſi
ſignificat mortē/ que plena eſt tribulationibꝝ et tormentis/ qd
ſciz terram. l. corpus fructibus bonoꝝum terrenoz ſpoliat/ et
naturam mortificat/ et deſozinat/ humore ſcꝝ et ſpiritus cōſ-
tringit/ aggregat et congelat.

Capitulum. li. de mense.

Capitulum. li. de mense.
Mensis em̄ zfidior dicit̄ a mena grece q̄d est lu-
na latine: eo ſc̄z q̄ antiquitus meſes ſc̄m lunā
computari ſolebat. zſciſ em̄ ſc̄m egyptios et
apud iudeos illud tēporis ſpatium dicebatur/
quo luna de puncto ad punctum zodiacti volue-
bat. Sed q̄ de h̄ ſupia tactū eſt in capitulo de anno/loquē

Cap. LI. De Mensibus. Jo. LXXIII.

dum est de mense secundum quod virtualiter accipitur / et secundum quod mensis apud nos diversimode notatur. Sciendum igitur quod in anno sunt duodecim menses: in quorum sex sol habet ad nos appropinquare et accedere: scilicet per sex signa zodiaci ascendendo: et in alijs sex habet a nobis se elongare et recedere / a separatione in meridiem descendendo. Est igitur primus mensis Ianuarius: dictus a deo Iano / cui secū dum gentiles extitit dedicatus. vel dicitur a Ianua: eo quod anni Ianua sit et ingressus. Et est iste mensis in quo propter frigiditatem homo nihil potest operari vel facere: et in quo propter reperculsiōem caloris ad interiora / fortior est appetitus: et ideo glis oportet comedere et bibere. Et ideo iste mensis ut hys bñs de pingui / et vno ore comedēs / et altero bibens: tempus ad mensam sedens videtur. Et in isto mense sol per signū capricorni in mensis principio: et per signū aquarii in fine peragrat / et moxerit. Generaliter per menses qui dicuntur a mense quod est defectus / vel quod est luna / possunt intelligi quādoque vitia / quādoque virtutes conditionis humane: que scilicet a defectu dicuntur: et eo quod humana conditio naturaliter deficit et mutatur. Et ideo generaliter applicando menses nunc ad vitia / nunc ad virtutes / possunt dicere quod per Ianuarius potest intelligi conditio gulosorum: quia scilicet gula dicta est a deo Iano. Iā carne / vel a vētre de quod gulosi faciūt deū suū. ad phidip. ii. Quotū deus venter est. Dicitur etiam a Ianua: quia pro certo gula est Ianua et origo aliorum mensium. Commū vitiorum et defectū. Et ideo tales cum duplice facie pinguntur: inquit / tum scilicet facies iuc interioris ad ore precipue / scilicet ad gulam pñū / deinde ad luxuriam ordinatur. Etzech. xli. Quas facies habebat cherub. Et breviter isti semper cogitant quomodo ad mēsam sedēt: et quomodo cōtinue comedant et bibant: quāpropter per capricorni et aquarii solent transire: inquit / tales pro ceteris peccatoribz / ad capricornium. I. ad fetorem luxurie: et ad aquarium. I. ad fluxibilitatem inconstante. Isid. accedere et venire. Ideo de gula dicit Bernard. in sermone. Semper satietati luncta est luxuria. Alia enim sunt sibi venter et genitalia: pro ordine mēstruū. ordo sequitur virtutum. Ideo de isto mēse gulofratis potest dici illud Numeri. xj. L. amec comedetis vias ad mētem dierū / donec eriat per nares vestras: et vertatur vobis in nauseam. Vel dic quod iste mēsis significat peccatores: qui scilicet duas habent facies. I. duas intētiōes: quia scilicet vnum pretendit in vna parte / et aliud in alia: vñū ante / aliud retro. zc. Ezech. i. In quatuor partes cūtes ibāt. Idem dicit de falsis amicis / et idem de detractoribz / et adulatoribz: qui scilicet in absentia detrahūt / et in presentia blaudantur. Vel accipiendo in bono / dico quod Ianuarius significat homines studiosos: qui scilicet in mensa scripture semper sedent: et duas facies. I. duplicem intellectum / scilicet historiam et mysticam ibi habent: et ab vtraque parte cibos doctrinę capunt: quibus se satiant atq; replent: et ideo duo signa. I. duas virtutes solent habere. scilicet capricornium humilitatis et penitentię: quia scilicet caper est animal humile et hirsutum / et aquarium. I. profundū doctrine et sapientię. Et sic iste est primus inter menses: quia scilicet fides sapientiā et scientiā / et prudentiā sunt inter virtutes prima et originalia principia. Exodi. xij. Adensis iste principium mēsum erit vobis. ¶ Februarius est mensis secundus / dictus a februo. I. a plūtone deo inferorum / cui ipsum erro: gentiliū antiquis cōsecrauit. Est igitur mensis iste summe frigidus: et propter solis elongationem: et propter aquarum reduciātem effusiōē. Et ideo depingitur sicut senex ad ignem refidens: et pedes calefaciens / et se calcians. In isto etiam sunt duo signa. scilicet aquarius in principio: et signum piscium in fine: et in medio. Procul dubio per istum mensem possunt intelligere avaros: qui super omnes sunt defectuosi: et quibus luna diuine gratie deficit et decrescit. Isti enim sunt dicti februarii: quia scilicet februo. I. plūtoni deo inferni. I. diabolo: sunt specialiter dedicati. Et isti avari mensis viciosa mēne quod est defectus: eo quod semper eis semel in mēse hoc est prius in vita / deficit luna grę: sicut bñ supponit Aplos: dicit quod avaritia est idolorum seruus. Et tales avari procul dubio bene possunt dici senes: quod scilicet in malis

consuetudinibus irremediabiliter antiquantur. Item se continue calefacientes: quia igne auaritię continue infūmantur. Item pedes suos calefacientes: quia scilicet sales calefaciunt bonorum temporalium pro ceteris inaniuntur. Et ecce. xxiij. Accenso igne in medio arboris: erat petrus in medio corb. In isto etiam regit omne frigus inaniōtis: et hoc quia sol infuit / et hysus: et diuina gratia a talibus elongatur: et pñū a bonorum temporalium circa eos cumulari: a qua scilicet calor charitatis in eis suffocatur. Ecclesi. iij. Aqua extinguit ignem. scilicet charitatis: nō tamen ignē cupiditatis: quoniam sicut dicit Sap. xij. Signis in aqua valebat. Duo autem signa. I. duo peccata / in istis piscibus abundat: scilicet avaritia. I. inconstante mollities / et pñes. I. rapine et viue ingluuies. Vel dic quod februius est vir humilis / timens deum: qui scilicet plūtoni. I. inferno videtur quod dammodo dedicatus esse: inquit / non cessat de eo cogitare: et in quantum ad ignem inferni se solet per considerationem ipsius calefacere et cremare. Talis enim / scilicet / prudens et sapiens potest pingui: quia scilicet iustum sapientie timor. bñ. Et ideo iste duo signa debet habere: scilicet aquarium. I. profundum lachrymarū et compunctiōis / et pisces. I. fluxibilitatem deuotionis: quia pro certo tales ut cōmū niter qui timore et consideratione formidationis infernalium affligunt / sensu dīctatione / aquaria lachrymarū et replica deuotione / pro ceteris vegetantur. ut sic quilibet ignem infernalem considerans / possit dicere illud Eccl. xliij. Quia calefactus sum / vidi locum. ¶ Martius est tertius mensis: dictus a Marte romane gentis auctore / vel ab amore: eo quod omnia animalia tunc ad amorem precipue excitantur. Tūc enim humores ascendunt ad membra / et ad ramos: et propter hoc tunc est tempus quod superflua a vitibus et arboribus amputentur: et quod etiam per medicinas superfluitates corporum vacuentur. Unde Martius sicut homo scindens vineam / vel sicut hortulanus depingitur / et etiam figuratur. Est autem tempus mire alterationis. corpora enim tunc facilliter alterantur: quia scilicet in isto tempore vernalis nouitas incipit: et tota terre superficies reparatur: et in isto fit vernale equinoctium / in quo dies noctibus adequatur. Duo autem signa dominantur in isto mēse. scilicet pisces in principio / et aries in fine. Si vis / per martium potes accipere tempus penitentię / vbi est et mars et aries / scilicet dei et proximi. In tempore enim penitentię homines mouentur ad amorem et dilectionem. Humores enim vitioz ascendunt / et excitantur per dolorem et cōstrictionem: et ideo non restat nisi quod purentur et expolientur per cōfessionem / et quod mens alteretur per mouim mutationem: et quod superficies hominis renouetur per bonam cōuersionem ad opus. iij. Renouamini spiritu mentis vestre. Et ideo iste mensis vñtor pingitur: eo quod superfluitates anime in eo refectantur. In isto autem fit equinoctium: in quantum scilicet per penitentiam merita premiis adequantur / vel etiam in quantum culpa cū pena debite mēsuratur. Deutero. xxxij. Iuxta mensuram culpe erit et plagarum modus. Duo autem specialia habet signa. I. duas concomitantes virtutes / scilicet signum piscium. hoc est / lachrymositatem et compunctiōnem / quia scilicet pisces continue sunt in aqua / et signum arietis / et hec est lucta et laboriosa satisfactio: quod videlicet penitens semper more piscis debet in aqua lachrymarum natare: et semper more arietis debet contra carnem / mundum / et hostem luctari / percutere / et pugnare. I. Regum. x. Esto vir fortis / et preliari prelia domini. I. ad cōmū. Ir. Sic pugno: nō quasi aerem verberans / sed castigo corpus meum: et in seruilem redigo. Vel dic quod iste mensis significat raptos / qui aliorum superfluitates et temporales possessiones per rapinas amputant et precipiunt / et qui more piscis in aqua delictorum viuunt et more arietis contra alios luctantur / et eos impetunt / et inuadunt. Threnorum. i. Facti sunt principes eius velut arietes / non timentes pascua. ¶ Aprilis est quartus mensis: sic dicitur: eo quod terra tunc tempore aperitur: et ad emissionem florum et fructuum disponatur. Et ideo sicut iumentis notans florem depingitur: eo quod tūc terra / necnō et arbores floribus decorantur. I. habet autem / sicut alij / duo signa. scilicet arietem in

principio et taurum in fine et in medio. Per istum mentem
possum intelligere illos qui sunt in vestibus et actibus et
gestibus curiosi: qui scilicet apertis ab aperiendo dicuntur: eo
quod sensus ipsorum per vagabilem incōstantiam ad omnia
aperiuntur: et nunc per pudētiā claudunt: aut a variis
affectibus cohibent. Zacha. xi. Aperi libane portas tuas:
et comedet ignis cedros tuas. Isti igitur sicut iuvenes tenens
flores: possunt deplingi: quia pro certo tales nō vacāt nisi ut pos-
sint apparere curiosi et flosidit: et exteriori apparentia omni-
ti et compiti dicentes illud Sap. ij. Loquēmur nos rosis/
anteq̃ marcescant: non p̃tereat nos tempus. Isti autem
duo signa. i. duo virtus videntur habere: scilicet arietem et tau-
rum. Arietes enī qui alios percute et qui luctam diligit si-
gnificat raliūm p̃ofanam fatūritatem. Taurus vero qui si-
ne iugo discit: significat isthorū indisciplinabilem leuita-
tem: quia pro certo tales iuvenes solent vires suas luctan-
do et tentando multipliciter extollere: et alios etiam quan-
doq̃ percute: ledere: et grauare. Solent etiam mox tau-
ri elati incedere: et sine iugo discipline vndiq̃ currere et vo-
lare: quia sicut dicit Job. xj. Ut vanus in superbiā erig-
tur: et tanq̃ pullum onagri se liberū natum putat. Vel dic-
ti in bono: quia apertis aperitur: et per bonam cōuersationem virtutum
flosibus adornatur: et arietis simplicitatis: tauriq̃ laboris
et penalitatis imitat: inquantū in simplicitate interior: et
labore exterior: viuere comprobatur. ¶ Alius est mēsis
quintus: a madefactione pluuiarū sic dictus: quē p̃pter or-
tūm pleiadum tūc temporis plus abundant. Et est malus
mēsis amentatis/amoris: et locunditatis: tunc enim so-
lent omnia ridere et virere: aues modulari et psallere. re-
ges ad bella procedere: et omnia fere animātia ad gaudiū
se mouere. Et ideo iste mēsis depingitur iuuenis equitās/
et volucem manu gestans. Duo autem signa solet habere
scilicet taurū in principio: et post geminos: quia scilicet post
taurozū agriculturam solet terra flores et folia tunc tēpo-
ris germinare. Per istud tēpus possum intelligere statū ho-
minū perfectozū: quia pro certo isti possunt dici matius:
eo quod aquis deuotionis et gratie cōtinue madidantur. Pos-
sunt dici tempus amēnū: eo quod virtutū flosibus picturatur.
¶ Possunt dici tempus gaudiosum: quia per gratiarū actio-
nem et dei laudem iubilant et letantur. Possunt dici iuuenes
equitēs: quia cū fortitudine iuuenali equo suo. i. carni seu
corpori dominantur. Et possunt dici volucem gestantes: quia
scilicet per contemplationē volant: inquantū celestia cōtem-
plantur. Possunt dici esse sub tauro: inquantū in bonis la-
boribz occupantur. Et possunt dici esse sub geminis: inquan-
tū in melius proficendo: in virtutibus geminantur. Scē.
xxviii. Instante partu apparuerūt gemini. Vel dic q̃ iste
mēsis significat luxuriosos: qui scilicet aquis delictarum car-
nālū cōtinue madefiunt: et qui flore ornari ridere gau-
dere et psallere semp volunt: et qui etiam iuuenes possunt
pingi: quia scilicet semp volunt iuueniliter conuersari. Tuem
etiam dicitur gerere: inquantū mentis volubilitatem: quā
aquis significat: solent per ceteris habere. Equitare etiā di-
cuntur: inquantū equo suo. i. carni continue insidere noscū-
tur. Sub tauro etiā et geminis dicitur esse: inquantū solēt
ad modum tauri fortiter laborare: ut suos amores impro-
bos possint geminare: et ad inuicem copulare: quia pro cer-
to luxuriosi magnis solent insudare laboribus: et seruānt
suis inordinatis et geminatis amoribz. Idere. ix. Et inique
agerent: laborauerūt. ¶ Junius est sextus mēsis: a iunio-
ribus sic vocatur: eo quod populus romanus in seniores et iu-
niores fuit diuisus. Est enim p̃cipitūm estatis: in quo oīa
incipiunt desiccare: et maxime illa q̃ tenent sunt humores/
sicut sunt herbe virentes et similia. Et ideo iste pingitur re-
nens falcem et scindens herbā: eo scilicet quia tunc fena p̃e-
scindit: et colligit. Dominatur etiam in isto mēse sicut
in alijs duo signa: scilicet gemini in p̃cipio et cancer in me-
dio. Et ideo per istum mēsem intelligo balliuos et officia-
les: qui pro certo oīa depauperant et desiccant: et maxime
illos qui ad modū herbe sunt debiles et virides: calori sue
auaritie resistere nō valētes. Isti enī p̃tunt cum falcē: quia
pro certo falcē falcitatis et auaritie secū portant: cū qua totā

herbā regionis. i. oēs diuitias subiecte patrie accumulāt/
et eas amplectēdo per adulationē et scindēdo per rapinā et
exactionem: acquirūt: attrahunt: et deuastāt. Et ideo dicitur
tur habere signum geminorū: quia has diuitias solent gemi-
nare: et signum cancri: quia scilicet isti per falcitatem et cautes
lam solent retrocedendo incedere / ut sic possint pauperes
defraudare: et ad utilitatē sui et magnitudo oīa defalcare.
Apo. xiiij. Isti angelus falcem suā acutā et vindemant
vineas terre. Pone si vis per modū figure sicut habes ibi
dem. Vel dic q̃ iste significat detractores: qui omne virtute
i. omne qd habent alijs pulchritū et virtuosum: desiccāt et de-
nigrant: et cum falcē sue curue et proditose lingue: primo
amplectēdo per adulationē: deinde scindēdo et mordēdo p̃
detractōnē omnia lacerāt et molestant. Et ideo isti dicunt
esse sub geminis: quia geminā faciē videtur habere. In p̃e-
sentia enim apparent amici et adulatores: in absentia autē
videtur inimici et detractores. Iudici. iij. Aliorū filius ge-
mini: utraque manu pro dextera vtebat. Sub cancro etiam
sunt. Allega ut supra. Vel dic q̃ iste mēsis qui dicit iunius
a iuuetute significat bonos platos: iuueniles et fortes: qui
ardore iustitie virorem carnalitatis desiccant: et falcē core-
ctionis herbas. i. carnales p̃fendūt et castigāt. Et isti des-
bent esse sub geminis: per geminā charitatem: et sub cancro
scilicet retrocedēdo per dissimulatū sagacitatem. ¶ Julius
est septimus mēsis: sic dictus a Iulio cesare: qui nomē i-
bi imposuit: vel qui in eo fuit natus: vel qui in eo ad imperiū
sublimatus. Est autē mēsis feruentissimus: et hoc q̃ tūc
est sol in cācro in p̃cipio: siue vero est i. leone: et quia canica
la stella feruentissima tūc nascit: et ideo tūc est periculum
sumere medicinā: humores enim ex caliditate nimia p̃ur-
bantur: ex quibz calide egritudines tunc tēporis augmētā-
tur. Depingit autem cū falcē fegetes recedēte: pro eo q̃ tūc
fegetes maturant: colligitur etiam: et fecantur. Iste mēsis
potest mihi significare tyrannos: qui pro certo bene possunt
denotari a Iulio cesare: quia scilicet fuit tyrannus et crudelis: et pul-
mus romanū imperiū usurpauit: et a cedendo cesar dictus
est: pro eo quod nullus adhuc hominū tot hominū cedēs fecit.
Ab isto ergo tyranni denotantur: inquantū ipm imitantur:
quod alios cruciare: molestare et cedere dinoscuntur. Isti enī
feruentissimi sunt ad rapinā: cuius scilicet tres sunt cause: scilicet
gnū cancri. i. retrograda et perueria cōscientia: signū leonis
i. crudelis et potētia crudelitatis et audacia stella canicu-
la. i. canina et insatiabilis auaritia. Ista enī tria sydera
fallacia: crudelitas et auaritia: in istis dñant: et ideo feru-
tes et ambitiosi efficiunt: instanti q̃ feruore tribulationū in
subditis operant: ita quod humores et affectiones eoz turba-
te: morbos calidos: scilicet iram et indignationē: in ipsos indu-
cere dinoscuntur. Et ideo isti cum falcē secare fegetes dicitur
tur: inquantū scilicet p̃ rapinā et exactionē fegetes. i. bona tēpor-
ralia pauperis depauperant: ita quod isti p̃p̃e possunt figurari in
illis vulpibz: quaz caudis Sāon alligauit faces ardētes:
et intrauerūt fegetes phylisinoz et cōbussērūt eas. Iudici.
xv. I. isti vulpes et fraudulosi face ardētis auaritie inhi-
mat: demoliunt fegetes. i. possessiones pauperū subditozū
Lati. ij. Capite nobis vulpes paruulas: q̃ demoliuntur vi-
neas. Vel de canicula i titulo suo libro de celo: ubi alio
feto exponit de autūno. ¶ Augustus est mēsis octauus: sic
dicitur a cesare augusto. Est mēsis in quo fegetes in por-
reis recedunt: et ideo sicut hō flagello triturans fegetes de-
pingit: pro eo quod illo tpe fegetes triturant: et terra fructibz de-
nudat. Duo autē sunt signa in q̃ sol in illo tpe cōmorat. i.
leo i p̃cipio et virgo i fine. Tales sunt mūdi diuites: qui
dicunt augustinus ab augendo: quia scilicet diuitias suas semp cu-
piūt augere: et ideo isti bñ pingi possunt fegetes triturantes:
quia pro certo isti nō cessant fegetes. i. terrenas diuitias aggre-
gare: recolligere et accumulare: et ab ipis terrā subiacēte
subditos et vicinos: ut se repleāt: spoliare. Job. xxliij. Agri
nō suū demerūt: et nudos dimittūt hoīes: vestimenta roliem-
tes. Et pro certo isti habēt duo signa. i. duo virtus p̃cipitūm
leone: qui semp febicitat. i. febē et ardore cupiditatis et vir-
ginē: que nūq̃ fructificat. i. sterilitatē et carētā totius boni-
tatis. Idere. xxi. Scribe virū istum sterile virū qui in vites
bus suis nō prosperabitur. Vel dic q̃ iste mēsis significat

viros perfectos / maxime studiosos / qui scilicet Augustus
dicunt / pro eo qd semper per doctrinā & scientiā augeri viden-
tur / inquit scilicet segetes scripturarū fructuere & triturare
noscuntur. Habet enim duo signa. I. duas fructus speciales / scilicet
leonem. I. acritatē ingentē / & virginē. I. puritatem innocentie:
quia scilicet doctores sunt sicut leones / difficultates scripture
fortiter penetrando: et sicut virginēs / pure & innocēter viuen-
do & querendo. Apoc. v. I. dicit leo de tribu iuda / apere librum /
& solvere signacula ei⁹. ¶ Septēber est mēsis nonus: eo qd
a zōbartio in quo mūdus creatus extitit / septim⁹ est: & est in
isto mēse equinoctiū: noctes enim & dies sunt equales: et ha-
bet sicut alij duo signa / scilicet virginē in principio: libram autē in
fine. Et iste sicut racemos colligēs depingit / pro eo qd vīna
tunc rēpōis colligunt. Totus autē iste mēsis apud lu-
deos erat solēnis. Iste mēsis significat diem iudici / qui p
certo a creatore mundi erit septimus: inquit in septima
die. I. in fine temporū erit factus. In isto enim mēse erit equi-
noctiū. I. equitas retributōis: qd scilicet noctes diebus. I. meri-
ta pēnis equabunt / ubi sol iustitie & iustus in libra ius-
titie: in virginē. I. in dulcore clemētie collocab: ita qd ius-
titia malis / clemētia vero bonis facere diuolcet. Prover.
viii. I. dicit consiliū & equitas. I. boni enim tūc rēpōis fa-
cient animā glorie celebratē: & recipient vinū iocunditatis
eternę: et glorie voluptatē. Lact. v. I. ubi vinū meū cum la-
cte meo. ¶ October est mēsis decimus / qui in sui principio
adhuc est calidus / in fine vero fortis frigore corpus pūgit / in
quo scilicet sunt duo signa / libra scilicet in principio / & scorpius in fi-
ne. Et autē mēsis frigidus & liccus / in quo terra disposita
ad semina suscipiēda. Et ppter hoc iste mēsis depingit si-
cut homo qui seminat semen suū. Iste mēsis significat tē-
pus penitentie / in quo scilicet est calor dilectionis / frigus timo-
ris & turbationis / libra. I. examinatio proprie dilectionis /
scorpius. I. pūctio doloris & contritionis / liccus scilicet
qualioris & macerationis. Istud enim est tempus / in quo ter-
ra. I. aia disposita ad grāiū semina suscipiēda. Et ideo stud
rēpus. I. penitentie / depingit sicut homo qui facit semina: qd
scilicet in isto rēpōe in terra cordis semina boni ppositi semi-
nant: ex quib⁹ virtutū manipuli reportant: qd sicut dicit in
psal. Qui seminat in lacrymis / in exultatione metet. Et
dicit qd iste mēsis significat doctores & predicatorēs / in qui-
bus debet esse libra iustitie & equitatis: ad aliorū merita li-
banda: scorpius. I. pūctio reprehensionis & leuitatis:
seminatio doctrine & totius veritatis: qd scilicet isti sunt qd semē
doctrinę nō cessant dispergere: & ad fructū bonorū operum
producendū terrā. I. terrenos disponere & aptare. Lu. viii.
¶ Existit qui seminat seminare semē suū. Et dicit qd sunt pre-
lati qui semē doctrine & elemosine debent in alios disper-
gere: et libra iustitie oīa regere: et malos sicut scorpius pū-
gere. ¶ Nouēber est mēsis frigidus: eo qd sol a nobis mul-
tum est remotus qui duob⁹ signis scilicet scorpiū in principio /
& sagittariū in fine est subdit⁹: et ad modum scorpiōis et
sagittarij corporib⁹ ratione intensi frigoris est molest⁹. In
isto autē tpe porci impinguntur: ideo iste depingit sicut ru-
sticus / qui glandes excutit / porcos reficere sollicitat & co-
natur. Talis mēsis est peccator: vel etiā status peccati / in
quo videlicet frigus indevotionis abundat: pro eo qd sol ius-
titie & iustus ab eis se elogat. Eccl. xv. I. dōge est dñs ab
impis. Dominat enim in istis scorpius salutaris / et sagitta-
ri⁹ crudelitas: qd scilicet isti solent alios sicut scorpi⁹ decipere / qd
scilicet facie lambit & cauda pungit: et sicut sagittarius lede-
re & affligere. Et breuiter isti pinguēt glandes legentes: et
porcos pascentes: qd scilicet isti sunt qui glādes. I. diuitias rēpō-
rales semper nituntur colligere: vt porcos. I. carnem propriam
nutrire possint & reficere: figurati in silio prodig⁹: de qd Lu.
cc. xv. dicit qd abijt in regionē lōginquā / ubi substantiā ppiā
dissipauit: & tandē facta fame / p porcos pascedis apud quē
dam ciuem regis illi⁹ se locauit. Regio enim lōginqua est
peccati: ubi substantia grę expendit: et ubi de nutriendo por-
co. I. corpore cura diligitur: adhibet. Et dicit qd tales sunt di-
uites maliqui scilicet nō cessant glādes. I. diuitias colligere: et
cū scorpiōne salutaris & sagittarij crudelitatis ipsas acq-
uere: vt porcos. I. carnales pariter vorare filios & nepotes:
12. possint bonis hui⁹ seculi impingere. ¶ Decēber est men-
sis duodecim⁹: dicit⁹ quasi decim⁹ ab imbie dñs artij: sicut

etiā ab eodē imbie dictus est nouēber / october et septēber.
Et est mēsis frigidissimus / in quo ppter frigiditatem cōgelā-
tē / aialia modici sunt mor⁹: & maioris q̄ris: quapropter sunt
amplioris p̄guedinis. Et ideo iste depingit sicut carnifer /
qui porcum suū mactat: p eo qd porci iam impingunt ab ho-
minib⁹ tunc mactant. Dominatur etiā tunc rēpōis duo si-
gna / scilicet sagittarius in principio / & capricornus in fine. Tūc
enim incipit sol a nobis se non amplius elongare: sed ad nos
appropinquare & accedere: & ad seprerionales circulos re-
uenire. Per istum mēsem potest intelligi rēpus penitentie
in quo p certo frigus diuini timoris abundat: et ubi sagitta-
rius. I. sagittatio p̄tritionis: et capricornus (qd est aial fer-
dum). I. feror & abominatio p̄ti et infirctionis imperat: & in
quo sol iustitie & iustus nobis per grām appropinquat: et
in quo homo sicut spūalis carnifer porcum suū. I. corpus p
penitentia subigat atq; mactat. Et dicit qd iste mēsis est
mundana p̄p̄eritas / in qua p certo vidēt imperare duo
mala signa / scilicet sagittarius. I. pauperū sagittatio: & capricor-
nus. I. feror luxurie infectio. Et p certo in isto mēse est sol-
stitium. I. solis vltima elongatio: qd scilicet sol iustitie & iustus
ab illis totaliter elongat: qui in mundi p̄p̄eritate versant.
Nam sicut de diuo Ambrosio legit⁹: cum audisset ab hospite
te quodam suo qd nunq; acciderat sibi infortuniū: sed semp
prosperitas / dixit: fugiam⁹: qd nō est dñs in loco isto. Ista
est ergo que porcos et bestias. I. p̄tiores propter defectum
motus tribulationis p delicias impingunt: ipsos tamē pū-
gatur interficiēs: qd p certo p̄p̄eritas illos quos primo res-
creat: tandē damnat: qd sicut dicit⁹: Flourca virtutū p̄p̄eritas
beatulus sūis in principio taliter obsequit: vt in fine p
niciose opere. Sic ergo patet qd duodecim sunt mēses. I.
duodecim vītra / vel duodecim virtutes / vel duodecim ge-
nera personarū ex quibus constat annus. I. rēpus et status
istius misere vite nostre. Pone hūc illa que sunt in sermo-
ne: Omne lignū.

Capit. lii. de diebus.

¶ Dicitur a dijs quorū nomina sunt voca-
ti: quia scilicet prima dies dicit⁹ dies solis: vel dies
dñica: eo qd sol sit dñs planetarū. Secūda vero di-
citur dies lune: & sic de alijs: qd scilicet dies ab illis
planetis solēt denotari / qui in p̄ma hora dicit⁹
lēt dñari. Et sūt dies diuersimode denotati: qd scilicet dicit⁹
dies naturales. Quidā dies artificiales. Quidā dies egi-
ptiaci. Quidā dicunt kalende. Quidā idus. Quidā none.
Primum enim antiquitas dies diuersimode notauit: et scdm
suas varias cōsideratōes / ipsos alit & alit nūcupauit. Dñe
enim vocauerūt a dyan / qd est clarum: pro eo qd in die relucet
claritas solaris. Diem artificiale dicit⁹ illud rēpōis spa-
tium quo sup nostrū hemispheriū fertur et voluitur sol iste
materialis. Dies naturalis est illud spatium quo sol ab ortu
suo vsq; ad eundē ortum reuoluitur / in quo viginti quattuor
hore temporis continentur. Dies egyptiaci sunt illi in qui-
bus deus flagellasse egyptios dicitur: qui ideo in kalēda-
rio ponuntur: vt dei mirabilia et malorū punitiones ad mes-
moriam reuocentur. Dies kalende sunt principia mensū /
dicti a halo / qd est vocare / eo qd tūc fiebat nūdine: in qd scilicet
licet hoies vocati / per aliquot dies negotiābatur. Dies ve-
ro qui dicitur idus / ab iduo qd est diuido dicitur / pro eo qd
tunc nūdine diuidebant⁹ hoies ad propria reuertebant⁹.
Per dies in scriptura possunt intelligi merita hominū sin-
guloz / qui scilicet a stellis denominant⁹: & a dyan qd est clarū
dicitur / pro eo qd ipsa hoim merita / a stellis. I. a sanctis et a
claritate diuine gracie dependere noscunt. Dico ergo qd in-
ueniuntur dies naturales: et isti sunt p̄p̄tates et virtutes
nature / que scilicet in oib⁹ sunt equales / sicut ipsi dies natu-
rales nō sunt alter altero longiores. Illa enim que homi-
nibus sunt naturalia in forma & materia / in omnibus sunt
equalia. Deutero. j. Siue ciuis sit ille / siue peregrin⁹: nulla
erit distantia personarū. Item inueniunt⁹ dies artificia-
les: isti significant virtutes & merita hominū in gratia cō-
stitutorū / quos scilicet sol diuine gracie perficit: eos sup
hemispheriū anime sui diffusiōe componit. Item in mē diebus
nō sunt equales / scilicet virtutes morales et merita hoim: sed
vt cōmuniter sunt disparēs & difformes. Eccl. i. xlii. I.
Dies diem superat / et lux lucē. Item sunt dies egyptiaci:
et isti significant cōditiones bonorū / qui scilicet habet mes-

kkkk kj

Cap. LIII. LV. et. LVI. Jo. LXXV.

dem hora supponit: sunt enim finis noctis principium diei/ infirmitas alleuatio/ larrorum timor/ hostium fuga/ securi-
tatis inceptio/ timoris euasio/ laboris principium/ dormita-
tionis finis/ sobrietatis et perfecte celebratio digestiois res-
pus. Talis est penitentia: quia vere ista est noctis peccati fi-
nis et egressus/ et diei gratie et glorie introitus et ingressus.
ad Ro. xlii. Nos preceit: dies autem appropinquauit. Infir-
mitas enim peccati tunc deficit/ larrus diabolus stupefit/ spei
securitas redit/ labor satisfactionis incipit/ abstinentie
sobrietatis et pudentie digestio tunc accedit/ dormitatio pigri-
tie deficit/ et timor desperationis recedit. Ideo perouer. xj.
bene dicitur quod bene colligit odulculo/ qui querit bona.

Capitulum. lliij. de meridie.

Eridies dicitur dies media: quando scilicet sol est
in medio firmamenti: distans equaliter inter or-
tum et occasum. Et ideo dicitur merides: quasi
mera dies: et ideo dies est tunc clarius/ calidior/
et siccior. Sol enim tunc temporis nobis directus
opponitur/ et radij sui circa terram et inferiora corpora dire-
ctius retinguntur. Umbra autem euasit/ et corporis in pu-
cto meridie minor efficitur: et maior claritas in aere gene-
ratur. Per meridiem possum accipere diem iudicii/ ubi scilicet
licet sol iustitie et huiusmodi in equitatis medio se tenebit: et ubi
radij sue iustitie terram et peccatores feruenter inflamabit/
ipsiusque directus opponetur/ et sic propinquius obuiabit.
Tunc enim umbra latibulorum et excusationum minorabitur/
tunc claritas et veritas amplius apparebit/ quia secreta omnia
reuelabuntur: et tunc ardor feruoris et rigoris erit amplior:
ita quod igne perpetuo peccatores et demones ardeant. pial.
Igitur ante ipsum procedet: et inflamabit in circuitu inimici
eos eius. Eccl. xliij. In meridiano erunt terram: et in cons-
pectu ardoris eius quis poterit sustinere? Vel dic quod meri-
dies significat paradisum/ ubi sol iustitie est beatis propin-
quus et presens: et ideo ibidem est feruor et ardor perfecte
charitatis: et lux et splendor perfecte veritatis: et directio et
multiplicatio radij: et beneficiorum sue opulentissime lar-
gitas. Tunc enim umbra ignorantie est minima/ et claritas ve-
re notitie et scientie summa et maxima: quia scilicet per Alpo-
solum/ deus claritas est: et tenebre in eo non sunt viles. Vel
dic quod merides est charitas/ ubi sol et huiusmodi nobis est con-
iunctior: et ideo mens nostra feruentior est et ardentior: et lux
veritatis et fidelitatis est splendidiore atque maior: umbraque igno-
rantie et peccati minor et rariore. Ipsi autem est enim verum quod illi qui
bus huiusmodi est per charitatem propinquus/ sunt umbra igno-
rantie minus granat: et luce vere sapientie plus donati. Quia
autem sol iustitie a nobis et a charitatis propinquitate plus
recesserit: tanto umbra ignorantie et amoris mundane prosperi-
tatis et glorie maior erit. Idem. xj. Facte sunt logiores um-
bre vesperis. Vel dic quod merides est vir iustus: qui minus ha-
bet de umbra ignorantie: plus de luce sapientie: magis de ar-
dore charitatis: et soli huiusmodi propinquior est per propinquum
tatem gratie. Unde Ber. in quodam sermone de beato Joanne
ne dicit sic. Merides est plenitudo feruoris lucis: et est so-
lis status/ umbrarum exterminatio/ paludum desiccatio/ fetorum
expulsio. Applicata per omnia ad virum iustum. Vel dic quod meri-
dies est mundi prosperitas: ubi claritas mundane glorie est
amplior/ umbra humilitatis minor/ calor cupiditatis arden-
tior: et sol iustitie oppositior. Quia sicut meride herbe siccantur/
fruges maturantur: et animalia venenosa ad pungendum
stimulantur: sic in statu prosperitatis/ herbe debiles et imbeci-
les a vitio gratie facilliter possunt siccari/ venenosi. Ipeccatores
ad nocendum et pungendum solent facilliter excitari/
fruges tamen. I. viri iusti inde solent meliorari: et in virtutibus
et moribus maturari: quia scilicet prosperitas que malis solet
obesse/ bonis et ipsa bene ventit/ solet proficere et pdesse.
Eccl. xxx. Iste oia sanctis in bona: impijs autem et pecca-
toribus in mala couertetur. Vel dic de tribulatione: cuius
ardor malos defeccat: bonos vero maturat.

Capitulum. lvi. de vespera.

Espera est hora serotina: que serum dicitur: eo quod
ubi fores serant: ut omnia in domo tutiora seruentur.
Post etiam corporum tunc reple obstruitur: sumi-
interius recluduntur: et aialia ad dormitionem et
somni disponuntur: greges a pastorebus ad cau-

la et ad domos reducuntur/ vigilie et custodes propter hostes
et latrones in muris et turribus constituntur: et operarij qui per
diem laborauerunt/ remunerantur/ et quiescere permittuntur.
Et dicit vespera a vespero stella: que occidentem solem sequitur
et sequentes tenebras comitatur. Per vesperam potest in-
telligi status senectutis: que scilicet occasum vite sequitur: et no-
ctis. I. mortis tenebris proxima. Ipsi autem est enim illa etas in
qua fores sensum debent obstrui/ et serari/ et post affectuum
claudere/ et sumi cogitationum compungi/ et arctari: et somnus
contemplationis prouocari: et vigilie discretis in arce mentis
debent constitui: ut hostium. I. tentationum et demonum possint in-
sultus et imperio precauere. Tunc est tempus quo greges fi-
delium ad hospitium paradisi a deo pastore ecclesie ducuntur: et
quo illi qui in bonis operibus laborauerunt/ quietis et remun-
erationis brauo potiuntur. Matthei. ix. Cum autem sero factus
esset/ dicit dominus vinee procuratori suo/ voca operarios: et red-
de illis mercedem. Vespera est hora in qua dies finitur: et
solares radij a terre suppellicie subtrahuntur. Umbra etiam cor-
porum maxime protenduntur: et flores qui ad solem apti fue-
rant: tunc propter solis absentiam in se contrahuntur/ atque clau-
duntur. Fumosi etiam vapores qui materia sunt nubes et nebu-
le: tunc temporis resoluuntur. Aues nocturne de cavernis
exiunt: et ad passum progrediuntur. Lupi etiam a canibus vice
tunc temporis discernuntur. Per vesperam possum intellige-
re peris: ubi pro certo dies gratie et vere scientie deficit: et sol
huiusmodi a mente subtrahitur et recedit. Ibi enim umbra igno-
rantie protenditur/ et lux fidei et sapientie obscuratur. Ibi her-
be. I. homines qui per bonas affectiones ad solem huiusmodi aper-
ti fuerant/ contrahuntur: et per obstinationem in seipsis metra-
liter obstruuntur/ vaporesque malorum affectionum in eis gene-
rantur/ a quibus nubes ignorantie et nebulae peccatorum in acre
conscientie produciuntur: in statum quod inter canem et lupum. I.
inter bonos et malos peccatores male discernere dinoscuntur.
Aues etiam nocturne. I. demones tunc temporis discuntur et
serantur: et in peccatorum meribus per suggestiones clama-
re/ et sonum horribile facere comprobant. Et ideo de vespe-
ra peris potest homo dicere de aia sua illud. Eccl. xliij. Ador-
tua est vox mea vesperi. Vel dic quod vespera est mundi pipes-
ritas: et dic per omnia sicut supra.

Capitulum. lvj. de nocte.

Nox a nocendo est dicta. Hoc est enim oculo: quia
a sua perfectione. I. ab actu videndi ipsum priuatur:
et rem in colores in quibus delectatur/ occultatur.
Nox: quia ab ymbra terre inter nos et solem inter-
posita causatur/ a qua lux solis intercipitur: et illa
seris obscuritas que nox dicitur/ generatur. Et est nox horro-
ris et timoris incussura/ illusionum et phantasmatum in dormi-
tibus inducitur: immundorum aialium et auium est nutritura: si-
cut patet de lupis et apibus: qui plus discuntur de nocte/ quam
de die/ a gregibus vineas deuastando. Ipsi vero malis est nox
securitatis aliquotiens effectura: inquantum scilicet est scele-
rum suorum occultatura/ et verecundie sublatina: et audacie
ad perpetracionem criminum causatur. In mari vero cum
via eundi ad portum non cognoscitur/ est nox periculi/ inducti-
ua: et quod medium temporis occupat/ ideo est nox medietatis
vite nostre/ in sensibilibus consumptura. Talis nox per omnia
est peris: quia pro certo culpa mortalitatis est illa nox quod oculo me-
tis nocet et officit: inquantum lumen solis. I. huiusmodi gratia si-
bi tollit. Alsum enim vere discretionis impedit: et colores. I.
vera notitia rerum a nobis contegit et abscondit: quia pro cer-
to illi qui nocte peccati granantur/ nunquam vere de rebus iudi-
cant: sed per errores et ignorantias obscurantur: et seipsum
deficiunt et falluntur. pial. Posuisti tenebras/ et facta est nox.
Umbra enim terre. I. fugax possessio bonorum terrenorum: que
ses inter nos et solem iustitie huiusmodi per malum et immoderatum
affectum interponit/ nocte culpe et ignorantie in nostris cordi-
bus operatur/ per quam scilicet errorum phantasmata generantur: et ti-
mor et horror desperationis aliquotiens inducuntur. Unde
Sapient. xviij. dicit de peccatoribus/ quod vinculis tenebrarum
et longe noctis copeditur pauperes horrende erant: et cum admi-
ratione nimia perturbati. Nox igitur culpe solet immundas
anes/ scilicet peccatores letificare: quia. I. sunt qui exultant
in rebus pessimis. Proverb. ij. Et in mari huius vite vitam
ad portum salutis solet impedire/ et damnationis periculis
kklk tñ

Cap. LVII. et. LVIII. Lib. V.

lum generare. Latronibus. i. peccatoribus solet presumptio nem et securam obstinatione concedere: inquantum dei ti morem et virtutem verecundie solet eis tollere/et peccati audacia immittit. Utopis etiam et apitis. i. tyrannis solet noc culpe fauere: inquantum ipsis prestat audaciam. contra alios defuit: vineas et possessiones pauperum rapinis et exactio nibus deuastare. psal. posuisti tenebras et facta est nox: in ipsa pertransibunt omnes bestie silue. Uel dic q significat vitium ignorantie: que lumen sapientie et discretionis occul tat/aere mentis obnubilat: et in ipso vmbra mundane pro speritatis vel peccati generat atq; causat. Ista est q aulb? immundis. i. demonibus? et bestiis silue. i. rapinosis/latroni bus. i. hereticis et alijs deceptoribus patrociniu prestat: et eis audaciam ad malam tribuit: inquantum oculos et intel lectus simpliciti cu quibus habent facere/obnubilat et ob scurat. Causa etiam est periculi et submerisiois eterne: et nau fragiu per mundum nauigantibus administrat: inquantu co gnitionem vie salutis impedit et retardat. Uel dic q nox est mundi prosperitas: que scilicet facit omnia supradicta: quia sicut dicit Joa. xj. Qui ambulat de nocte/offendit: q nox mundi prosperitas: que scilicet facit omnia supradicta: 2 lux no est in eo. ¶ Ne nox propter solis absentiam esset pe nitius indecora voluit eam deus stellaru splendoribus illu strare/ut motu siderum nauigantes dirigeretur/aeris ob scuritas temperaret: et aeris grossities et densitas tenua retur. Est autem nox frigida et humida/et quieti anima lum virtutu necessaria. Virtutes em naturales que dlu: no labore fuerat debilitate/quiete sunt et confortantur p nocte coadunate. Vita pennis est nox. i. tribulatiois: q. i. a pntia solis Chastit et ab ipsius gratia destituta videtur: inquan tum scilicet homo tribulationi exponitur et tribulari pmit titur. Aerumamen semp affuit ibi stelle. i. alique diuine con solationes et illuminationes: que tenebras. i. noctem tribu lationis temperant/et ipsam per bonam spem illuminant et illustrant: quia pro certo nunq est nox tribulationu tan ta/ut a stellis diuine consolationis sit penitus aliena: quin immo sedm pphetia/secundu dolores et tribulationes/mul tiplicantur diuine consolationes. psal. Nox sicut dies illu minabitur: sicut tenebre et? ita et lumen eius. Nox vero ista val de vtilis anime solet esse: inquantu scilicet poros sensui et affectuum soler claudere/et somnu contemplationis me tis et quietem melius prouocare: quia pro certo cu iustus exterius tenebris tribulationu regit/mentales sui affectus in seipos claudunt: et meo auanis desiderijs dulciter quie tatur. psal. Nox illuminatio mea in delictis meis. Uel dic q nox est vita pennis: q pro certo ppter solis sanctorum iustorum presen tia ipsam exemplis et doctrinis illuminaret/et densitatem suorum defectuum tenuaret. ¶ Omnis infirmitas plus intenditur generaliter nocturno tempore q diurno: et nox stellis irradiata et nubib? humectata est quieti penit? dedi cata. Talis est mundi prosperitas/ in qua stelle mundi co so lationum refugient: et somnus pigratie et nubes ignorantie abundat: quia scilicet omnis infirmitas vitiorum tunc tem poris plus augetur. vix enim est dare aliquod vitium quod in prosperitatem habentibus non augmētetur: sicut patet de diuitibus et potentibus/qui magis sunt luxuriosi/auari/hi perbi/et desidiosi/hominibus tribulatis. ¶ Nox in quat tuor vigilas antiquitus solebat diuidi. Quia scilicet in ca stris et exercitiis/ per quatuor noctis partes/scilicet co cubium/conticinium/intempestum/et gallicantum solebat ad vigilandum excubie ordinari. Sic vere nox turbulente vite nostre quatuor habet partes/ in quibus necesse est vi gilare: et ad salutē anime attendere et vacare: scilicet pue ritiam/iuuentutem/senectutem/et senium. In exercitu emi mentis nostre et potentiarum et virtutum anime debemus excubias rationis constituere in quatuor partibus vite no stre: vt sic possimus insulsum et tentationes demonum pre uidere: et de salute aie puidere: q sicut dicit Luce. xij. Si paterfamilias. i. de? in pma vigilia et scda nos vigilantes in uenerit/ beati sunt serui illi. ¶ Nox nihil est aliq q defect? seu carētia lucis et pntie solis. Vmbra em terre inter nos et solem posita/lucem nobis intercept: et sic nocte et obscu ritatem in aere introducit. Nox significat mortē: que nihil aliud est q carētia lucis vite. Quando enim vmbra terre. i.

defect? nostre terre mortalitatis inter nos et solem eterni tatis ponitur: tunc necesse est q nox. i. mors et vite carētia generetur. Sen. j. Vocauitq; tenebras noctem.

Capitulum. lviij. de sabbato.

Sabbatum erat in antiqua lege principiu septi mane festum scilicet quod summo opere celebra dum fuit: eo q in die septima dñs in principio a creatione nouarum specierum requieuerat. et sic sabbatum fuit illud q de tempore requies sibi vendicauit: et quod sibi deus consecrauit. In isto enim festo dñs requiem ab omni seruil opere induit: et tā domi nos q seruos/ tam iumenta q homines/requiescere iussit. Igitur ista die ignis in iudeorum domibus no accende ba tur: et cibis tibi necessariis die precedenti preparabatur: in dumentis cultioibus populus vestiebatur: et cibus lauro ribus utebatur: templu amplius frequentabatur: laudes/ sacrificia/ et orationes maiores domino reddebatur: omnis discursus et vagatio prohibebatur: et ab omni motu et labo re populus quiescere iubebatur: sicut hoc totum patet in diuersis locis et passibus scripturaru. De sabbato potest intelligi quies glorie paradisi: que scilicet die et etate septi ma reperit. Ista est em vbi ab opib? et laborib? requiescit: et vbi sempiterna festiuitas celebrat. L. eul. xvj. Sabbatu res quationis est. Ibi enim no est ignis alicuius male cupiditatis: sed preparatio cibi maioris voluptatis et laetioris et perpetue fertilitatis: cultiois vestis eterne claritatis et locu ditatis: iuxta illud Job. xl. Irtuda tibi decori/ et in suble mrigere: et esto gloriosus: et speciosis induere vestibus. Aerumamen in die precedenti/ scilicet in vita ista: est necesse ei bos istos p bona opa pparare: et voluptate glorie paradisi per precedere penitentiam dum vitium procurare. Eccl. xvj. Ne in iuuentute tua non cōgregasti: quomodo in se nectute tua reperies? In sabbato igitur paradisi templu trinitatis frequentatur/ sacrificiu laudis immolatur/ mens in deo perfectissime quietatur: et omnis discursus et labor et tribulatio penitus abdicatur. Apoc. xliij. Amodo enim iam dicit spiritus/ vt requiescant a laboribus suis: opera enim illorum sequuntur illos. Uel dic omnia de quiete men tis: que in septenario virtutum et donorum consistit/ vbi scilicet omnis motus et labor exteriorum negotioū et omne opus seruile peccati sistitur et quiescit: quia scilicet tale sab batum. i. talis quies mentis est deo specialiter dedicata/ in quo omnis desiderioū inquietas est a perfectis cordibus abdicata. Ignis cōcupiscentie ibi solet deficere. Cibus eu charistie et doctrine laudis accedere. In dumentu honeste cōuersionis polle. Templu orationis frequentari: et sa crificium gratiaru actiois dño immolari. Et istud est per fectum sabbatu/ scilicet quies a vitijs et desiderijs inordinatis in quo relique cogitationis peragunt domino diem fe sti. Heem. ix. Precepta bona et sabbatu sanctificatiū offe di eis. Uel dic q per sabbatu potest intelligi quilibet scie ntias et festiuitas ecclesie/ in qua pro certo debem? ab ope ribus mortuis quiescere: et a vagatione metis et corporis cessare: templa et altaria frequentare/ laudi et orationi vaca re/ cibum deuotionis et eucharistie sumere/ indumenta ho neste conuersionis induere et vestire: quia pro certo sicut antiquitus in sabbatis lex a sacerdotibus explicabatur: et arma fumere illicitum/ nisi p legis defensione/ putabatur: et qui frangebat sabbatum/ interfici iubebatur: sicut patet Numer. xv. sic vere in diebus festiuis/ lex dei debet a sacerdotibus predicari/ bellare non licet aut rixari: immo quicunq; peccando vel illicita operando festa violauerit/ necesse habebit a deo finaliter interfici vel damnari.

Capitulum. lviij. de neomenia.

Neomenia erat antiquit? festiuitas noue lune/ seu principium mensis lunaris: quia scilicet in die dei cōputabatur mensis secundu lunationes. In principio vero sui mensis/ scilicet prima die noue lune/ solennitatem faciebat quā neomeniam appellabant: in qua cum tubis cornib? buccinabant/ et ad solennitatem populum aduocabant/ et in cornib? tubis pa rentes suos fuisse pastores pecorum memorabant. Per lu nam intelligitur deus: iuxta illud psalm. Sicut luna perfe cta in eternum: et testis in celo fidelis. Et sic q festum neo

Cap. LIX. De Quadragesima. Fo. LXXVI.

mente potest intelligi nativitas redemptoris / in qua scilicet dei filius nostro modo erit innotat / in quantum homo mirabiliter est effectus. Ista est enim solennitas gloriosa / qua deo debemus colere, in qua deum laudando debemus psallere: et ad dei laudem rubis predicationis alios invitare. psal. Succinate in neomentia tuba / in insigni die solennitatis vestre: quia preceptum in israel est. Septuagesima est spatium septuaginta dierum pascha precedentium / per quod quidem septuaginta anni captivitatis babilonice denotantur / in qua quidem captivitate incolatus presentis miserie designatur / et electio adam et humani generis a paradiso / prefiguratur. Est ideo de ista electione / et presentis vite incolatus / et miserie inchoatione ibidem merito recitatur. Et propterea quatuor letitiae cantica / scilicet gloria in excelsis / alleluia / te deum / et gloria patri / in fine psalmorum usque ad pascha dimittuntur: in pascha vero / per quod status future resurrectionis intelligitur / reasumuntur: Ad denotandum quod tunc humana miseria sicut quedam septuagesima terminabitur / et humane nature letitia restituetur: sicut in summa Joannis beati de officiis ecclesiasticis continetur. Ad hoc quia aliter exponitur: hoc solum igitur superaddo / quod quoties in mente nostra / nostrum incolatus et presentis vite miseriam recolimus / septuagesime seculi facimus. Antica ergo letitiae deponamus: ut in pascha future resurrectionis ipsa cum Christo solenter peragamus. Quinquagesima incipit per quinquaginta dies ante pascha / significans tempus remissionis / quod per ubilem qui erat annus quinquagesimus / significatur. Ad denotandum quod iam illud est tempus penitentiae / per quod finaliter peccatorum remissio obtinetur. Jubileus autem annus ante legem secundum aliquos fuit institutus: quando scilicet Moyses qui erat quinquagesima annorum / ab Abraham extitit liberatus: sicut dicit Gen. xliij. Ad denotandum quod quando Moyses in tempore declinans / peccator / ab Abraham patre multarum gentium / a deo liberatur a vitis / et ab eis / quinquagesima requies et remissionis perpetue expectatur. Nunc re. vij. Cum quinquagesimum compleverint annum / servus cessabit / eruntque ministri. Sexagesima que sexaginta continet dies ante pascha artingatur: qui scilicet numerus sexagenarius ex sex decies ductis constat / potest significare statum actiuorum / in quo debet esse servarius sex operum misericordie / cum denario adimpletoris decalogice / ad hoc quod digne quis possit perungere ad pascha refectionis eucharistie: ad statum resurrectionis / et glorie. Et sic dic quod illi qui ad pascha eucharistie et future resurrectionis digne perungere capiunt / quatuor tempora servare debent / scilicet septuagesima / hoc est dictum / memoriam presentis miserie / et calamitatis: sexagesima / hoc est dictum / servarii elemosyne / et pietatis: cum denario legalis et decalogice sanctitatis: quinquagesima / id est / spem future requies et felicitatis: et tandem quadragesima / id est / quadraturam quatuor virtutum: et servarii afflictionis et penitentiae.

Capitulum. lxx. de quadragesima.

Quadragesima est tempus quadragesime dierum / qui scilicet a prima dominica quadragesime inchoantur: et in cena domini terminant. Et est quadragesima unum tempus militie et propugnationis / tempus ieiunij et afflictionis / tempus etiam sanctitatis et specialis dedicationis / tempus etiam commutationis et solutionis. Et dico tempus militie et propugnationis: quia scilicet in quadragesima contra vitia pugnamus / et carnem per ieiunium / mundum per elemosynam / diabolum per humilitatem superamus. In signum cuius ipse Christus postquam quadragesima diebus ieiunavit / legitur a diabolo tentatus fuisse: et ipsum fortiter superasse. Mat. xvi. Ad denotandum quod si quadragesima ieiunemus / tentationes hostium superabimus. Et ideo beatus sequitur quod istud est tempus ieiunij et afflictionis: quia scilicet in ista quadragesima debemus corpus affligere: et a vitiis et deliciis ieiunare. psal. Afflictus sum et humilitatus sum nimis: rugiebam a gemitu cordis mei. Tempus est etiam sanctitatis et specialis dedicationis: quia scilicet istud tempus a deo et a prophetis fuit constitutum: et tanquam sancti domino dedicantur. Christus enim quadragesima diebus ieiunavit: eadem vero de hostis tentationibus: ut dictum est: triumphavit. Luc. xliij. Iste etiam legitur quadragesima diebus ieiunasse: et eadem ad montem dei ore peruenisse: sicut dicitur. Iij. Reg. xix. Moyses etiam legitur quadragesima diebus et noctibus ieiunium celebrasse: et sic legem a domino suscepisse: sicut dicitur. Exo. xxxij. Populus etiam israel legitur quadragesima annis in deserto fuisse: et eadem ad terram promissionis pervenisse: sicut dicitur Deuter. xxxi. Adduxit nos per desertum quadragesima annis. Ad denotandum quod Christus tam ipse quam in prophetis istud tempus consecravit: et sibi specialiter dedicavit. Ad denotandum etiam quod illi qui quadragesimam digne peragunt / diaboli tentationes vincunt: ad morem dei ore. Luc. xliij. Christus secum pervenit: legemque dei et eius mandata accipiunt: et finaliter ad terram promissionis. Luc. ad paradisum attingunt. Item istud est tempus significationis: quia scilicet per quadragesimum numerum / qui constat ex denario quater ducto / significatur quod nos debemus denarium mandatorum perficere: et quaternarium evangeliorum credere: et servare. Item tempus est solutionis et commutationis: quia pro certo in quadragesima decimam temporis anni solvimus: et pro delictis nostris satisfacimus: et perpetuam penam nobis propter peccata nostra debemus / in temporalem per penitentiam commutamus. Exo. lxxviij. Primogenitum animi mutabis duc. In anno enim sunt. ccc. xvi. dies. et quatuor pars diei: quorum omnium decima facit. xxxvi. dies ieiunabiles / qui sunt in quadragesima: ut sic propter quadragesimam habeamus pro temporis vite nostre decimam. Ieiunia vero quatuor tempora habeamus pro primitiis. Quadragesima inter tempora anni tempus magis est nobile et insigne. Est enim tempus reformationis: quia scilicet terra que mortua videbatur / reuiuiscit tunc temporis: et vivit. Tempus est renovationis: quia scilicet terra herbis et floribus / arborum vero frondibus et folijs novitate mirifica iuvenescit. Tempus est impregnationis: animalia enim tunc ad generationem moventur. Tempus est nidificationis: quia tunc volatilia ad nidificandum et pullificandum animantur. Tempus est medicine et purificationis: quia tunc humores moveri incipiunt: et ideo tunc videri cepelluntur. Item tempus est lucris et negotiationis: quia scilicet tunc agricole in terra / naute in mari / et mercatores in negotijs occupantur. Item tempus est motus et peregrinationis: quia tunc homines sanctorum luminaria vilitate noscuntur. Item tempus est refectionis et purificationis: quia vinee et arbores / et etiam legetes a superfuitatibus suis resecantur et praecinduntur. Item tempus est fletus et lachrymationis: quia scilicet tunc vinee praecise lachrymantur. Item tempus est seminationis et insertionis: quia tunc semina vernacula terre committuntur: et furculi in arboribus inseruntur. Item tempus est rotis et pluvialis irrigationis: quia tunc oriuntur hyades / et alie stelle imbessere / a quibus terra pluvijs irrigatur. Item tempus est laudis et iubilationis: quia tunc aves que in hyeme quasi mortue fuerant / cantant / et dulcissime modulantur. Ista omnia possunt applicari ad virtutem penitentiae / ieiunij / vel abstinentie: quia per certum tempus est anime vale / et insigne. Est enim tempus spiritualis vivificationis. In isto enim tempore illi qui per peccatum mortui fuerant / per gratiam reuiuiscunt / et virorem honeste apparentie reasumunt. psal. Deus tu conuerteris vivificabis nos. Item tempus est renovationis: quia pro certo mores hominum qui per peccatum fuerant antiquati / ad novitatem decentie et honeste apparentie reducuntur: et floribus virtutum exterius induuntur. ad Ephesios. iij. Renouamini spiritu mentis vestre. Item tempus est impregnationis: et etiam nidificationis: quia pro certo in quadragesima penitentia / solvent animalia. id est / viri simplices feram boni propositi concipere: Alues vero. id est / viri spirituales solent per spem et desiderium in celis nidificare: et ibi pullos bonarum affectionum procreare. psal. Illic passeris nidificabunt. Item tempus est medicine et purificationis: et etiam sectionis et purificationis: quia per certo humores interorum viscerum tunc debent per contritionem moveri: et per confessionem eiici / et expelli. Superfluitates etiam bonorum terrenorum debent a vinculis arboribus. id est / a vitiis iustis / per elemosynas resecari: et exterius ad pauperes erogari. Luc. ii. Flores apparuerunt in terra nostra / tempus putationis advenit. Item tempus est negotiationis et peregrinationis.

kkk. lxx

Cap. LX. Lib. V.

De Paschate.

hōis: quā p̄o certo in quadragēsimā pēnitēte/viri iusti
negociantur: et mercantur regnū eternū: et mentaliter
perēgrinat̄: et p̄operant ad paradīsum. ¶ p̄. et i. ¶ Obsecro
vos tanq̄ adueniē: et pēgrinos abstinete vos a carnali-
bus desideris. ¶ Itē tempus est lachrymatoris / et rosulæ ir-
rigationis: quia p̄ certo in statu pēnitētie debemus mori
vinee lachrymis cōpūctis emittēte / et rore / et pluuia de
uōis corda nostra dulciter irrigare: et p̄ hyadum / et pleia-
dum. i. p̄ perfectiorū influētiā terram cōscientie humectare.
¶ p̄. al. Lachrymis strati meum rigabo. ¶ Itē tempus se-
minatoris et infertioris: quia p̄ certo quadragēsimā est tempus
in quo p̄dicatores debēt semina vbi debēt disseminare: et sur-
culos boni p̄positi in corda hōim inferre: vsq̄ possint fru-
ctus bonoz operum reportare. ¶ Iaco. i. Suscipe inhiu fru-
tum: qđ potest saluare aīas vestras. ¶ Itē tempus est tubila-
toris: quia p̄ certo tunc debet hōmo de spē venite gaudere /
et de serenatione cōscientie meo aulim capere et garrire.
¶ Isa. lx. Et erabitur coram te sicut qui letant in mēse /
et exultant victores capta p̄da. ¶ Et eliam aues. Langeli tunc
tempoz letantur: et de conuersione peccatorū locundant̄:
qđ sicut dicit I. uce. xv. Gaudium est angelis dei super vno
peccatore pēnitentiā agente.

Capitulum. ix. de paschate.

Iſaia dicitur grece idē quod pati latine / z idē quod transire hebraice / coſ. quia antiquitus agnos pariebat / z immolabat / z transiit / z exiit filioꝝ iſrael ex egypto celebrat / z celebrabat. q. ſicut dicitur Exo. xxi. quando deus filios iſrael de egypto voluit educere agnū pcepit occidi / z manducari / z iungere poſtes domoꝝ iſrl / ſicq. factū eſt q. angelus a deo miſiſus p̄mogenitū egyptioꝝ exterminauit. filijs vero iſrael quōdā domus linite erant ſanguinis p̄cepit. et eos ſibi diſis coſecrauit. Precedente etiam iſrl paſche / populus p mare rubiū tranſiens / precedente columba ignis / z nubes extitit a ſeruitute egyptiaca liberat. p̄pharaō vero cum egyptijs in mari medio eſt ſubmerſus. Et lic iſtud paſcha. iſta agni immolatio / filijs iſrael p̄ſuit / p̄ſuit vero necut ante obſuit. Iſta omnia poſſunt exponi de noſtra ſolēitate paſchali / in qua ſcils agnus immaculatus Chriſtus paſſus / z occiſus fuit / per quem populus fidelium de morte ad vitam / de culpa ad grām / de miſeria ad gloriā pertranſiit / q. pro certo nos qui ſumus in egypto huius mūdi / duos p̄ncipes habemus timere / ſcilicet pharaonem. i. diaboli / nos cum victoꝝ exercitu perſequentem / et angelum. i. deum egyptioꝝ. i. peccatoꝝ percutientem / z perpetuo coſdemnatiem. Sed pro certo iſtud paſcha cum ſuo agno paſchali occiſo. i. cū Chriſti paſſionis / z occiſionis merito / contra iſta duo remediatur / quia pro certo ſi ſanguine ipſius poſſes cordis noſtri / per paſſionis memoriam innumerabili: angeli percuterēt. i. dei peccatoꝝ dānantis ſententiā eua demus / z p̄mogenitū noſtrum. i. animā a percuſione mortis perpetue ſaluū / et liberum faciemus. In virtute etiam ipſius ſacramētī poterimus p mare rubiū. i. per penitentiā a maritudine tranſire / et ſic pharaonis. i. diaboli / cum egyptioꝝ. i. victoꝝ exercitū poterimus deſpicimū non ſentire / et a ſeruitute victoꝝ de cetero tuti eſſe / quia procul dubio virtute iſtius ſanguinis / et paſchatis pharaonis. i. diaboli potentia deſtruitur / z filioꝝ iſrael. i. fidelium miſeria releuatur. ad Ephe. i. habemus redemptionē per ſanguinem Chriſti. Vel dic generaliter q. paſcha bonis proſuit / malis obſuit / quia pro certo illi qui boni ſunt / et qui iſtud paſcha / ſcils Chriſti ſacramentum digne comedūt exinde procul dubio ſalui ſunt. Qui vero egyptij. i. mali ſunt / virtute ipſius interibit. Id uob bene figurari potuit in coſuetudine iudeoꝝ / apud quos de duobus reſ / vnus in paſchate liberabatur / in ſignū populi tunc liberati / alius vero damnabatur / in ſignū pharaonis ſubmerſi. Ad denotandū etiam hodie q. paſcha noſtrum Chriſtus immolatus bonos / z digne ſumentes liberat malos vero / et indigne recipientes damnat / quia ſciliſceſſet ſcripſit eſt. Quicūq. māducauerit corpus domini in digne iudicium ſibi manducat / et bibit. i. ad Cor. x. Et ſicut filij iſrael poſt tranſiitū rubi maris inceperunt cantare / dicētes. Lāntemus domino gloꝛioſe zc. Exod. xv. ii.

erant nos a diabolo liberati/debemus plurimum exultare.
Et dic qd quid in corde nostro pascha spiritalis facim?
Et hysit passionem et resurrectionem ad memoriam reduci-
mus. ipsunqz per deuotionem comedimus: tunc phara-
nis dominum euadimus: et mediante aqua maris. l. lachry-
moia amaritudine/ columna ignis. l. amorosa et charitate
ua dulcedine/ et columna nubis. l. puritate et innocentie san-
ctitudine/ egyptios. l. peccata submergimus: et eorum per-
secutionem vitamus: et primogenitum nostrum. l. animam
a morte perpetua liberamus. ¶ Sicut ponitur /Exod. xij. 2
in confectione agni paschalis magne cerimonie seruabatur.
Iste enim primus assilatur/ nilybz de eo in aqua co-
quebatur/ os eius non cominebatur: nec aliquid visqz ma-
ne referuabatur etc. Vide omnia que ponuntur hic quando
de figuris agitur /Exod. xij. ¶ Ad pascha nostrum perti-
net quinqz dies/ scilicet pascha flozidum. qd est dies /L. hysit
receptionis: et est in palmarum ramis. Dies cene et
paschalis refectionis. Dies veneris et dominice passionis.
Dies sabbati et dominice requiectionis. Dies pasche et do-
minice resurrectionis. Sic vere ad hoc qd pascha. l. transiit
et recessum a viris celebremus/ quinqz sunt necessaria/
scilicet pascha flozidum. l. flozida conscientia: in qua /L. hysit
stus in hierusalem. l. in mente per deuotionem est recipien-
dus. /L. ena. l. elemosyna et clementia/ in qua /L. hysit dicitur
puls/ scilicet pauperes/ sunt cibandi. /Parascue. l. passio-
nis /L. hysit memoria/ in qua in corde nostro ipse est mens
taliter crucifigendus. Sabbatum. l. innocentia/ in qua /L. hysit
stus est in sepulchro cordis nostri queredus. Reurrectionis
. l. penitentia/ per qua /L. hysit stus est in nobis resuscitandus:
et nobis per gratiam resuscitendus. Si enim ista quinqz pres-
cesserint/ agnum paschalem. l. christum in sacramento altaris
bigne poterimus recipere/ et iolemitati ipsius celebras
re. /L. idre. vi. Secerunt filij israel transmigrationis pascha.
¶ Pascha flozidum/ est dies in ramis palmarum: sicut di-
ctum est: eo qd ramis flozidis illa die soliti sunt portare. Et est
ista dies privilegiata: quia scz ista die Iosue cum populo
israel iordanem ficcato/ terram promissionis intravit/ vbi de
nouis tem frugibus primitus manducauit. Tali etia die
/L. hysit stus a populis fuit in hierusalem receptus: et cu hym-
nis et laudibus honoratus. Tali etiam die /L. hysit stus de te
plo ementes et vendentes legitur eiecisse/ et numularioz
carpedras subuertisse. In quibus spiritualiter notare pos-
sumus qd ista die /L. hysit stus per deuotionem occurrere: et las-
tuas hierusalem. l. mentis et aperire/ ipsunqz per charitas-
tem recipere: et cum ramis flozidis et conscientia flozidis
ibi obulare debemus: et tunc ficcato flumine carnalitate/
ipse nos in terram promissionis. l. paradisi/ introduce: et fru-
gibus nouis eterne glorie nos pascet/ et a teplo cordis nos
sint mensas numulariorum. l. auaritie et amorem pecunie
destruat et euertet. ¶ Dies cene est illa dies i qua a /L. hysit
stus sacramentum eucharistie constituitur: et carnalis agni-
tione in spiritali mutatur/ in qua etia veriter testa-
menti terminatur figura: noui vero testamenti instituitur
natura. Ista est etiam in qua penitentes ad ecclesiam re-
conciliantur/ in qua crisma et oleum a pontifice bnficetur
in qua pauperum pedes lauantur: et in qua cum man-
danto reficiuntur/ in qua altaria denudantur: et in qua cam-
pane non pulsantur nec audiuntur. Sic vere in cena domi-
ni ad litteram/ in die scilicet cene ante parascue vel etia
in cena spirituali. l. in refectione deuotionis/ debent hec
omnia interuenire/ scilicet eucharistie sacrificatio/ omnis
carnalis conditiois immutatio/ vetule conuersationis ter-
minatio/ pedum. l. affectuum per lachrymatione loto et purifi-
catio/ pauperum per elemosynam reffectio/ altarium. l. cor-
dium per confessionem denudatio/ crismatis deuotionis co-
positio/ campanarum lactante cessatio: et sic fiet penitentis
anime perfecta deo reconciliatio/ et in ecclesiam paradisi
introducio. psal. Introibo in domum tuam in holocau-
stis: adorabo ad templum sanctum tuum: et confitebor/ scilicet 6
mini tui. ¶ Ad pascha etiam pertinet parascue/ scilicet
dies veneris/ in qua dominus passus est: crucis scilicet pri-
uilegia sunt. /L. hysit passio/ inferni spoliatio/ demonis supe-
ratio/ et similia: hominis redemptio/ paradisi apertio/ et om-
nium scripturarum consummatio. et ideo tunc dicitur in cru-

Ca. LXI. LXII. et. LXIII. Fo. LXXVII.

te moriens ipse Christus: Consummatum est. Ista possunt
litteraliter dici de die pasche: vel spiritualiter possunt dici
de memoria domini passio: / que est quasi quedam spi-
ritualis pasche in cordibus nostris celebrata. Et pro cer-
to per istam demones a nobis superant: peccata redimuntur:
paradisus aperit: et virtualis pectus in hunc consumma-
tur. Et dies etiam sancti sabbati ad pascha dicitur pertinere:
quod ideo sabbatum sanctum dicitur: quia sanctus sanctorum Christi
fuit per totam hanc diem in sepulchro quiescente dimisit. In isto
enim sabbato ignis novus acquiritur: et accenditur: et ad accendendum
paschale custodit. Deinde ceteris a diacono erigitur: et be-
nedicitur: cui thus i forma crucis apponitur: tandem lectio-
nibus lectis ad benedictionem fontium accedit: et totum diem
officiis sub beatusimis vespers terminatur: benedicamus
autem cum duplici alleluia dicitur: ad denotandum quod in ratione
ultima duplex solus: scilicet gloria corporis et anime fidelibus co-
ceditur. Ista possunt dici de sabbato quod interpretatur re-
quies. De spirituali requie mentis nostre: quod pro certo ad hoc
quod istud sabbatum sanctum sit: et ad hoc quod mens pfecta sancte
in mundo a vanis appetitibus requiescat: necesse est quod Christi
in sepulchro nostre humilis conscientie requiescat per devo-
tionem: et quod ibi accendatur ignis spiritus sancti per dilectionem:
quod ceteris intellectus ibidem illuminetur per discretionem: et
benedicatur per omniam perfectionem: et quod habeat thus. i.
orationem et devotionem: thus namque habeat formam: crucis
orationis semper habeat crucis memoriam: et compassionem. ha-
beatque istud sabbatum sanctum benedictum: scilicet prophetiam co-
punctionem: lectiones etiam plures: scripturam studium: et
lectionem: et beatus vespers. i. de cuius vite consideratione: et
duplex alleluia. i. duplici in deo exultationem: ynam scilicet
que ad gratiam et ad glorie acquisitionem pertinet. Et. lxj. In
terra sua duplicia possidebunt: letitia sempiterna erit eis.

Capitulum. lxj. de pentecoste.

Pentecoste erat solenne festum apud iudeos: sicut
est modo apud christianos. Est enim pentecoste
quingentesima dies post pascha: dicta sic: quia
pentecostus quingagesimus dicitur. Ista est enim
quingentesima dies post pascha: qua die populus israel
venit ad montem sinai: ubi lege accepit: sicut dicitur Exo.
xix. Et in ista die etiam deus pater super discipulos in linguis
ignis spiritus sanctum misit: sicut dicitur Act. ii. In septem
autem septimanas distinguitur istud tempus: ad denota-
ndum quod septem sunt dona que spiritus sanctus suis fidelibus tri-
buit: et infundit. In quibus omnibus satis possumus notare ad lit-
teram istius festi dignitatem: et celebrare: quod vere si ista bene
et diligenter colitur: spiritus sanctus spiritualiter recipitur: quo mens
et lingua charitatis incendio inflamatur: lex dei. i. discipli-
na: et ratio suscipitur: et quo omnis malus imperio colitur. Ibi
enim tres speciales numeri sunt contenti: scilicet septenarius: septi-
manarius: quinquarius: decimarius: et denarius quinquarius. Ad
denotandum quod per spiritus sancti dationem: septem dona acqui-
rimus: decem legis mandata complemus: et quinquaginta sensus cor-
poris a vanis appetitibus colibemus. Et sic tempus pente-
coste: est tempus militie et strenuitatis: tunc enim solent ty-
rones magis quam in aliis festiuitatibus militare. Est tempus
munditie et siccitatis: quod tunc calore solis solent luti et im-
dite desiccari. Tempus letitie et iocunditatis: quod tunc solent
aues dulciter modulari. Tempus virois et amentatis: her-
be enim tunc summe virent. Tempus odoris et suauitatis: flo-
res enim tunc summe fragrant. Tempus dulcoris et saporositatis:
apes enim tunc summe mellificat. Tempus messis et matu-
ritatis: quod tunc in regionibus calidis messes instant. Tem-
pus pacis et siccitatis: quod tunc herbe pie ceteris repositibus
plus abundant. Tempus etiam audacie et animositatis: quod
scilicet humores cholericis transibile tunc inflant: et sic cor ad
audaciam et choleram inuolant. Sic spiritualiter loquendo:
pentecoste spiritualis. i. gratia spiritus sancti facit nobis infinita
bona. Per istam enim militiam christi efficitur: contra vitia
militado. Et ad Corinthios. Arma militie nostre non sunt car-
nalis. Per istam munditiam acquirimus: luti carnalitatis
desiccado. Per istam letitiam et exultationem: in deo spirituali
ter cogitudo: et cantum divine laudis et gratiarum actio-
nis cordialiter tubilando: per istam viremus atque floremus
boneste conuersando: et odorem bone fame alijs diffundens.

de. Lanti. ij. Vox turturis audita est in terra nostra. Vinces
florentes dederunt odorem suum. Item per istam mellifica-
mus per deuotionem. Per istam mellis bonorum operum
nostrorum maturatur per omnimodam perfectionem. Per
istam pascha scripture preparant: per doctrinam eruditionem.
Et per ista spiritualis audacia animatur: scilicet ad bonorum ag-
gressionem: quod breuiter spiritualis pentecoste. i. spiritus sancti mis-
sio facit in nobis omnia bona: et dat nobis omnia spiritualia.
Ista dona: quod sicut dicitur. i. ad Corinthios. xij. Dominus operatur
omnia in omnibus: vnicuique autem datur manifestatio ipsi-
ritus ad utilitatem.

Capitulum. lxj. de scenophagia.

Scenophagia erat festum iudeorum: quod dices-
batur festum tabernaculorum: quod scilicet fiebat in
memoriam eius quod in tabernaculis manserant
quando redierat de egipto: et ideo scenophagia
scenon quod est tabernaculum: est dicta. Iste
enim festus in septem celebratur: ubi populus in tabernaculis
virorum ramorum arborum: exterius morabatur: et poma cedri in
manibus tenebat: et sic festus scenophagie cum letitia faciebatur.
Per istud festum possumus intelligere statim bonorum reli-
gionum: qui pro certo istud festum spiritualiter videntur
peragere: et in mundo isto in tabernaculis non in domibus ha-
bitare. Tabernacula enim sunt habitationes mutabiles:
et portabiles: domus autem sunt habitationes stabiles et
imobiles. Iustus igitur in tabernaculis dicitur habitare: quia
scilicet mansionem durabilem hic se habere non meditatur: im-
mo quasi ad tempus et in transitu in mundo commorari no-
scentur: dicentes cum apostolo illud ad Hebr. xij. Non habes-
mus hic ciuitatem permanentem: sed futuram inquirimus.
Recordari enim debemus quod patres nostri: scilicet sancti aposto-
li et alij post egressum egipti. i. peccati: in tabernaculis man-
serunt: et nihil in mundo sibi appropriauerunt: sed vitam istam
quasi in transitu peregerunt. Et decima die septembris erat
apud hebreos tria festa: scilicet festus expiationis: afflictionis: et
pittationis. Ista enim die altare cum sanguine semel in an-
no expiatur: eadem die populus fuit afflictus ieiunando
pro vitulo adozato: et eadem die fuit populus letatus de deo
sibi propitiato: sicut dicitur Deuter. xvi. et Exo. xxxij. Tale
festus est penitentia. Per istam enim virtute sanguinis Christi
istud altare cordis nostri expiatur: per istam mens de vitulo. i.
de diabolo obediens et adozato affligitur atque tristatur: et per
istam finaliter venit de petris et pittatio reportatur.

Capitulum. lxj. de encensis.

Encensa est nomen templi dedicatio. Et enim templum
pluribus viciis: fin plures reparaciones fuerat de-
dicatum: ideo apud iudeos festum istud pluribus
in anno viciis populus celebrabat. Dedicatio
autem festum adhuc tenet ecclesia. Quan-
do enim episcopus ecclesiam consecrare seu dedicare dispo-
nit: primo corpora mortuorum de ecclesia eicit: ecclesia tandem
circuit: aqua benedicta eam aspergit: duplex alphabetum in
pauimento transversaliter scribit: parietes crismate vngit:
et cruces plurimas ibi pingit: thymiam et thus per quinqz
partes altaris comburit: et ipsum altare ornat et vestit: et in-
tus sanctorum reliquias includere consuevit. Procul dubio
tali modo videtur episcopus noster Christus dedicare et si-
bi consecrare templum suum. i. animam viri iusti. Primo enim
solet de ea corpora mortua. i. peccata mortalia per confessionem
ejicere: tandem solet eam per spiritualem visitationem et in-
spirationem circuire: et post solet eam aqua benedicta. i. la-
chrymarum profluuium aspergere: duplex alphabetum. i. nostram
pluribus testamentis in ea scribere: parietes mentis: scilicet intel-
lectum et voluntatem crismate deuotionis vngere: et totam ip-
sam ecclesiam. i. totam animam crucibus. i. crucis memoriam et co-
passione signare: et altare cordis in quinqz partibus. i. in quin-
que sensibus spiritualibus cum thure feruoris orationis per
dilectionem et deuotionem accendere et cremare: et reliquias
i. exempla sanctorum sibi per deuotionem includere: et per
fecte memorie commendare. Sic igitur erit templum no-
strum sanctificatum: et deo principaliter dedicatum: scilicet
conscientia: que est templum et ecclesia dei patris: de quo
dicitur illud. i. ad Corinthios. iij. Templum dei sanctum est
quod estis vos.

Incipit liber sextus de materia.

tertia forma igne et aere et eorum impressioibus. Et primo de materia.

Materia prima est cum forma principii omnium rerum. Sic est tamen prout dicit Aristoteles. et metaphysice: quod propria materia appropriat sibi propriam formam. Unde dicitur quod sub una forma est una materia: et sub pluribus plures. Sic procul dubio quilibet materia. id est quilibet ecclesiasticus debet sibi appropriare: applicare et videri certam et propriam formam. id est certum gradum statum: beneficium vel prebendam in quo se maneat atque vivat: sic tamen quod una materia una habeat formam: et plures plures. Id quod unus ecclesiasticus unum habeat beneficium: et multi multa. Job. xli. Una vni coniungitur. et Math. x. Acciperitis singulos denarios. Quod potissime verum debet esse de beneficiis curatis et dignitatibus: quia sicut nunquam est dare quod una materia habeat plures formas substantiales: sic nunquam debet esse quod unus ecclesiasticus habeat plura beneficia vel plures ecclesias parochiales. Merito tamen sicut una materia potest subesse vni forme substantiali: et cum hoc potest beneficia sine cura: sicut accidens habere: cum tamen ad sustentationem status sui sufficiant. Quod bene figuratur Numeri. xxiij. ubi scriptum est: plures latiores fortis habebant: pauciores angustiores. Et dato quod materia sit in potentia ad omnes formas: et nunc sub una forma: nunc sub alia naturaliter oportet esse: nunquam tamen illam eandem formam numero quam habet alia materia: sibi videri vel assumere: vel propter ipsius appetitum alia materia transire ad alteram formam suam. Sic vere dato quod homo ad habendam alia beneficia et officia ambiat: et anhelet: nunquam tamen debet appetere quod ab alijs occupantur: nec contra illos machinari: vel propter ipsum suis beneficijs ipsolent. Quod tamen est contra multos: qui quocumque modo habeant: etiam cum alterius prejudicio: nunquam curant: contra illud Exodi. xx. Non concupisces rem proximi tui. Et materia prima erat in tali potentialitate: quod omnis forma in ipsa poterat introduci: et ideo dicta fuit abyssus. Id est aqua: quod sicut aqua est receptibilis omnis coloris: sic materia omnis forme. Sic vere tanta est capacitas in anima et volutate: quod ad modum materie omnem formam virtutis perfectionis: et more aque omnem colorem hominis conversationis potest in se recipere per agentis divinitus impressionem: et etiam conversio formas omnium malorum habituum interiorum: et pravorum actuum exteriorum per diabolicam operationem. Ideo dicitur Ecclesi. xxvij. Omne masculinum creavit mulier. Et ibidem. Omne escam manducabit venter.

Materia igitur est subtilior et sublimior: tanto ad susceptionem forme est habilior: quanto autem est a natura celestium remotior: copactior et terrestrior: tanto ad susceptionem impressio-num formalium est debilior: ut dicitur lib. de quinq. substantijs. Sic igitur anima et voluntas est subtilior: per sensum et discretionem: sublimior: per eternorum contemplationem: tanto ad susceptionem forme: scilicet gratie et virtutis: est naturaliter magis apta. Sed igitur est a celo remotior: per terrenorum amorem: copactior: per avaritiam tenorem: terrestrior: per pigritiam corporis: tanto ad susceptionem spiritualium impressionum: scilicet gratie divine: naturaliter minus est apta. Et ideo religiosi et theologi qui celestia contemplantur: plus sunt apti gratiam recipere quam seculares legiste: qui tantum in temporalibus occupantur. Et ideo dicitur quod terra erat inanis et vacua. Item dicitur quod igitur aliqua res plus habet de forma: minus autem de conditionibus materie: tanto est nobilior et actualior. Sic igitur quis plus habet de gratia et virtute: minus autem de propria voluntate: tanto apud deum nobilior iudicatur. Et secundum Aristotelem materia causa est divisionis et individuationis in rebus. Unde dicitur. iij. Metaphysice: quod divisio speciei per individua: est secundum materiam: et non secundum formam. Res etiam que multum habent de materia: et parum de forma: multum crescunt:

ut patet in arboribus. sunt etiam tales minus sensibiles. Unde etiam secundum Avicenam: Omnia parum habent sensibilitatis: quia multum habent materie et terrestris. Et sicut dicitur in libro de unitate materie: Materia est contraria et dissimilis unitati. Sic vere in mundo isto materia. id est divitiae et temporalia sunt causa divisionis: contentiois et divisionis: quia sicut dicitur Gen. xij. Erat substantia eorum nimia: et nequebant habitare communiter. Unde materia parva est unitas: quod vere divitiae sunt unitati pacis et concordie inimice. Res enim. id est homines qui multum habent de materia divitiarum: multum crescunt et eleuantur: sed per superbie vanitatem: et multum sunt insensibiles per ignorantiam cecitatem: et per copationem duritiam et potestatem. Unde etiam divites sunt sicut arbores per superbiam elevari: sicut ossa per incompassionem et duritiam infirmari: hoc est causa corruptionis et destructionis rerum inferiorum: quod si materia esset contenta forma sua: nec aliam appeteret: nunquam mixtum corruptum. Sic de levis et instabiles: et maxime ecclesiastici ambrosios appetunt omnes formas. Omnes status: dignitates: et officia: omnia volunt tentare. Unde si sunt sub una forma. id est in qua religione vel statu vel ecclesiastica dignitate: non sunt contenti: immo statim volunt esse sub altera: et de prebenda ad decanatum: de statu ad statum: de officio ad officium se convertunt: hec est causa sine dubio quare per diversa vitia corrumpuntur: et quare etiam mixtum in quo sunt: scilicet religio vel ecclesia sua: multum patitur detrimentum. Quod si more corporum celestium. id est sanctorum iustorum contenti essent gloria sua: et sederent in loco suo: corruptio peccatorum in eis non veniret: et collegium eorum tribulationem: propter eos non sentiret: sed quod quilibet mittitur ad maiora: ideo corpus mixtum ecclesie invidiosum et dissensionibus dissipatur: et ipsi etiam a virtutum integritate solvantur. Talibus enim inquietis dicitur Ecclesi. i. In multitudine vite tue laboras: nec dixisti: quiescam. Et sicut proprium est materie subijci et succipere: et non subijcere vel succipere: sic debent alij per obedientiam subijci: et ab eis succipere regimen et doctrinam: et non e converso. Subijce humerum tuum et porta eam. Ecclesi. vi. Et secundum Aristotelem. x. metaphysice. quibus materia forma propria sibi appropriat: et quanto subtilior est et sublimior: tanto forme nobilioris susceptior. Sic voluntas cultuslibet naturaliter ad aliquod proprium inclinatur: quod multum diligunt honores: mercatores divitias: burgenses aule et clerici delicias amplectuntur. Quidam volunt deum: alij mundum: quidam scientias: alij lectissimas: quod secundum apostolum. i. ad Cor. x. vij. Quisquisque habet proprium donum: alius sic: et alius sic. Et quanto voluntas et ipsa anima est naturaliter melius disposita: tanto ad formam nobilioris. id est officium nobilissimum inclinatur: quod dispositio virtutis: ad aliquid certum: ut ad agriculturam vel scientias et huiusmodi: non est nisi secundum dispositionem naturalem ipsius materie. id est voluntatis. Et materia dicitur infinita: vel quod debilis est in infinitum: vel quod habet appetitum ad infinitas formas. Et ideo dicitur Plato quod materia fluit in infinitum: nisi forma sistat fluxum. Materia enim est in potentia ad omnes formas: sed non potest esse in actu nisi sub una. Et est in materia potentia quedam activa: que est communis formis contrariis: ut frigido et calido. Unde si sit sub uno contrario statim appetit esse sub alio. Unde nulla forma potest replere omnem appetitum materie: nisi forma celestis: quod scilicet materia est sub formis inferioribus: nunquam quiescit appetit: sicut immo de una ad aliam variatur: sed tunc quiescit quando sub forma celestis ponitur. Et hec est ratio quare celestia nullatenus corrumpuntur: quod forma celestis replet omnes materie appetitus. Sic vere voluntas humana propterea quod est debilis in infinitum. id est habilis ad committendum infinita peccata: et quod habet infinitos appetitus et desideria: Quia multe cogitationes versantur in corde viri. Prover. xix. potest dici proprie infinita. Unde Seneca. Hoc ignoro: si nostra desideria sint eterna: et temporalia finita sunt: nostra autem desideria infinita. Nec est aliqua forma inferior: aliquid creata natura que appetit

Ca. II. De Forma. Fo. LXXVIII.

ius huius materie scilicet volutatis valeat adimplere. Unde
quod voluntas est sub formis inferioribus. In amore rerum
mundanarum et terrenarum, nunc quiescit appetitus: sicut
patet deducendo de divinis delectationibus et ambulationibus: imo
in sub forma quod appetitur. Si acquiescit aliquid re-
porale quod dicitur cupere, non propter hoc quietatur: imo statim
appetit habere aliam. Si acquirere alias res mundanas. Et
breuiter verum est quod dicitur Ezechiel. vij. Aliam suam
non saturabunt: et ventres eorum non implebuntur. Sed vere
quando materia volutatis humane spiritus formis et rebus
inferioribus ipsi forme celesti deo coniungitur per amorem: tunc
repletur ipsius appetitus: quod secundum Augustinum: Animam dei
capacem, nihil minus deo replere potest. Et ideo materia. i.
voluntas humana fuit in infinitum per diuersos appetitus
nisi forma. scilicet ipse deus, sui presentia sitis finem: quia in
quatuor est eorum boni esset, donec requiescat in te: dicit
Bernardus. Et sicut materia per diuersas alterationes peruenit
ad formam: quam tamen fastidit cum sub ipsa fuerit: sic ho-
mo per multos labores acquirit formam optatam: sed res
mundanas: a quibus tamen non propter hoc satiatur: imo ip-
sas fastidens, de amore vni ad aliam variatur. Proverb.
xij. Qui tunc non vult pigrescere. Vel dicitur quod forma celestis est gloria
eterna: que perfecte saturat materiam. In anime appetitum: for-
ma vero secularis est terrena opulencia: que nunquam potest
satiare animam. Allega et supra.

Capitulum. ij. de forma.

In forma secundum Aristoteli. li. de quinque substantiis
est lumen, pulchritudo, et essentia: et signum omni-
bus tribus: possumus dicere quod forma que
materiam perficit et informat: potest intelligi glo-
ria eterna vel prelati. Hec ergo quod res per
habet de conditionibus forme: minus autem de conditio-
nibus materie: tanto nobilior: actualior: et perfectior iudica-
tur: sicut patet in igne. Quod vero e converso plus habet de
materie conditionibus: minus vero de forme proprietatibus:
tunc est ignobilior: grossior: obcurior: atque peior. Sic vere
charissimus homo quanto plus habet de conditionibus forme. i.
anime gratie et spiritualis nature: minus vero de conditionibus
materie. i. carnis mundi vel peccati, tanto ipsius est me-
lior: et apud deum nobilior atque maior. Et vero e converso
plus habet de materie conditionibus: scilicet de carnis vel mu-
di vel bonorum terrenorum infectionibus: minus vero de for-
mali gratia: sciensque et virtutibus: tanto reputatur apud
deum ignobilior atque peior. Et ideo diuites et carnales qui
abundant in conditionibus materie: et non forme: modice sunt
reputati apud deum: quod sicut dicitur Luc. xvi. Quod al-
tum est apud homines: abominabile est apud deum. Vel dicitur quod
materia que est appetibilis omnis forme: est propria voluntas:
forma vero est gratia: obediencia vel charitas: quia pro cer-
to in ecclesia illi qui minus habent de materia proprie vo-
luntatis: magis vero de forma gracie et virtutis: sunt nobiliores:
et e converso. Dicitur igitur talis homo illud ad actum. xvi. Querunt:
men non sicut ego volo: sed sicut tu. Et dicitur forma mixta
vult et conciliat eius partes: ipsam manet: et non corrumpitur:
et e converso deficiente conciliatione forme: partes ab invice
separantur: et corrumpitur ipsa mixtura. Sic quod in corpore
mixto ecclesie vel religionis vel etiam in anima: que de pluri-
bus potentibus est copacta: forma charitatis vnam partem
animam personam alteri conciliat: et adiungit: ipsa ecclesia vel
religio manet in unitate et pace. Sed si ubi forma et cha-
ritas euaporat: et conciliatio e corde deficit: tunc vna pars
ab alia segregatur per dissensiones et partialitates: et sic cor-
pus pulvismodi necessario dissipatur. Ideo christus (Joan.
xvi.) iunxit voluit discipulos habere charitatem et unitatem
rem. Et nota etiam quod ecclesia sicut corpus: stat ex di-
uersis et contrariis elementis. i. personis: que tamen ad con-
stitutionem mixti in vnum conueniunt: mediante forma
mixta: scilicet charitate. Et forma est qua differt aliquid ab aliis:
quia posita res ponitur: quia destructa nihil de rei substantia
reperitur. Et est forma secundum Aristoteli. i. mixta: quia pulchri-
tudinem signum et essentia tribuit. Unde in physico audiri
dicitur Aristoteli. quod forma cum materia est causa omnium acciden-
tum. Est autem duplex: scilicet accidentalis et substantialis. Sed
accidentalis indiget forma substantiali: que est causa for-

me accidentalis: que non perficit res: neque facit eas. Et nulla
forma est incorruptibilis nisi celestis vel spiritualis: quod ideo est
incorruptibilis: quod replet omnes materie appetitus. Forma
ista est charitas: quia scilicet materia. i. voluntas et anima infor-
matur: et hec est qua differt vnum ab alio: quia secundum Augu-
stinum: charitas est realis differentia qua filii gehenne a fi-
liis ecclesie distinguuntur. Hec est ergo que rei. i. anime dat
pulchritudinem conciliationis: signum differentie et distinctio-
nis: essentiam virtutis et perfectionis: ideo destructa for-
ma ista: nihil de esse gratie vel rei substantia reperitur: quod secundum
apostolum. i. ad Romanos. xiiij. Charitatem autem non habemus: ni-
hil sumus. Et ideo forma in materia. i. charitas et gratia in vo-
luntate: est causa omnium accidentium. i. omnium bonorum
et virtutum. Est autem duplex forma. i. duplex dilectio et cha-
ritas: scilicet accidentalis: et hec est amor et affectio naturalis.
Ite substantialis: et hec est gratia et charitas gratuita. Et
sicut forma accidentalis indiget substantiali: et sine ea ni-
hil valet: sic vere charitate gratuita indiget amor et affectio
naturalis: alio poster dicitur illud ad Galatas. iij. Et mulantur vos:
sed non bene. Et Luc. vi. Peccatores diligentes se dili-
gunt: sed dilectione naturali. Unde forma substantialis cau-
sa est accidentalis: quod charitas gratuita debet aliam regu-
lare: et sicut causa effectum perficere et coplere. Unde forma
accidentalisis. i. affectio naturalis: non perficit res: animas
et conscientias: nec eas complet: quod omnis completio virtualis
est ab amore gratuito: non naturali. Et secundum quod forma no-
bilior debet in materia introducta: ipsa materia debet apta
ri primitus et copleri. Unde si de terra debeat fieri ignis: nec-
esse est ut materia subtilis et primitus disponatur. Sic quod
audientes predicationem habent per eius influentiam et doctri-
nam recipere formam ignis: et ipsum sanctum spiritum: per quem
cor calefit et ignitur: ideo necesse est quod primitus per gratiam
disponatur: ut sic de terra. i. de corde terreo et auaro efficiatur
ignis. i. cor charitatis incensum inflammatum. Unde Ezechiel.
xi. Spiritum novum tribui in viscibus illorum: et auferam cor
lapideum de carne eorum. Et Ezechiel. xj. et xxxvi. Et talis est
differentia inter bonum prelatum et malum: sicut inter formam cele-
stem et elementarem. Forma enim celestis replet omnes apper-
tus et vacuitates materie qua informat: et ideo tale com-
positum non corrumpitur. Sic bonus prelati omnes defectus
et vacuitates ecclesie sue debet rigore iustitie complere: et
sic eius religio minime corrumpitur: que est quasi corpus co-
positum: scilicet diuersis personis. Et sicut talis celestis forma
partes compositi ita conciliat et concordat: quod vna non agit
in alia consumendo (unde non sunt ibi contrarie qualitates).
sic prelati in religione debet concordiam generare: et iras
et discordias extirpare. Et sicut virtute talis forme omnia
elementaria sensibilia et vegetabilia perficit: sicut arbores
et humilimodi: et eius etiam virtute secundum philosophum in terra ge-
nerantur aurum et argentum et lapides preciosi: sic crepusculum doctrina
et virtutibus prelatorum seculares debet gratia vegetari: et doctrina
sensibilis: et in terrenis et cupidis generari aurum rutilans
charitatis: argentum candens castitatis: et preciosi lapides
gratie et virtutis. Item quanto forma est a conditionibus
materie magis separata: tanto est actualior: et nobilior: patet in
angelis. Sic prelati angelicus quanto virtutibus et moribus
altius excellit: tanto nobilior dicitur. Et in corpore quanto plus
est de materia: tanto minus inuenitur de forma. Sic in homine
vel religione quanto plus abundant diuitie materiales: tanto
minus inuenitur ibi de discretione et scientia et gratia: que sunt for-
me spirituales. Et forma elementaris non terminat mate-
rie appetitus: et ideo in corporibus elementaribus sunt con-
trarie qualitates: quarum actionibus et passionibus semper
est corruptibilis quo ad potentiam: et multoties corrumpitur
quo ad actum. Sic quia vere malus prelati nescit mori:
et appetitus subditus mediante iustitia reprimere et termi-
nare: ideo per contrarietates ire et inuidie corpus illud in quo
est ecclesia vel patria sibi subiecta: discordiis et iniuriis et in-
iudiciis dissipatur. Et sicut quod forma mixta partes concili-
at et concordat: corpus est integrum: et e converso: sic stan-
te bono prelati stant subditi: et cadente eo etiam cadunt ipse
fili. Figura. i. Reg. ultimo de saule quod interfecit a seipso: ar-
migerum suum ad simile prouocauit. Et forma secundum Aristoteli.
se habet per modum virtutis: quod sicut vir potest plures feminas

actū puriora quo ad substantiam / magis perspicua quo ad formā. Alia aut duo elementa / scilicet terra et aqua / sunt inferiora: habentia scilicet motū suū a circūferētia ad centrū / et sunt ceteris grossiora / materialiora / magisque cōpacta et obtrusa. p^{ro} habentia de materia / q^{ui} de forma: et p^{ro} sumā elōgationē a p^{ri}ma sphaera / motū p^{ri}mit mobilis nō sunt ita obediētia / et maxime terra: q^{ui} scilicet ceteris omnib^{us} / p^{ri}m magis et min^{us} se mouentibus nō mouetur. Sic vere in mūdo isto sunt duo genera elementōrū. l^{ib}ominum: scilicet boni et mali. Sed boni sunt sicut ignis p^{ro} ardorem charitatis / sicut aer p^{ro} splendore honestatis. m^uali sunt sicut aqua p^{ro}pter frigus indevotiōis / et sicut terra p^{ro} siccitatē et duritiā in cōpactionis. In his ergo est differentia: q^{ui} p^{ri}ma duo elementa / scilicet boni / sunt nature nobilis et pure: q^{ui} cū sunt vicini p^{ri}me sphaere / et stellis. i. christo et sanctis / et angelis p^{ro} amore et virtutis: ideo ab isto celo / et stellis. i. a deo et sanctis suis / maiore influentiā recipiūt gratiarū / et nobilitatē inde cōtrahunt spiritalē. Deutero. xxxij. Qui appropinquat pedib^{us} eius: accipiet de doctrina eius. Quia virtus celestis / scilicet influentia dei et sanctorū / p^{ri}mo influit super ista elementa. i. super iustos / magis q^{ui} sup^{er} alia que sunt ab eo remota per peccatū. l^{ib}iere. xxxij. Ibi enim cōpetit: q^{ui} p^{ri}or es. Et etiā istis mediantib^{us} influit super infima elementa. scilicet p^{er} dōres / p^{er} corū predicationē / et humilitatē. Rūp. iij. Et extendē palliū tuū super famulā tuā: q^{ui} p^{ro}pinquus es. Et ista elementa. i. scilicet / sunt rectora quo ad motū operationis. In omnib^{us} operib^{us} tuis esto velocis. Eccl. xxi. Item sublimiora quo ad sitū cōtem plationis: q^{ui} p^{ro}ueratio eorū in celis est. ad philip. iij. p^{ro}spicua quo ad formā honestatis. fulgebūt iusti sicut sol. ad ant. xij. Puriora quo ad substantiā castitatis. Thobie iij. Adundā seruauit aīam meā. Et ideo habet motū suū a cētro ad circūferētia: q^{ui} motus appetit^{ur} et affectio eorū ēdē est ab his infimis ad suprema / p^{ro} erectionē volūtatis. l^{ib}ere. x. Eleuauerunt cherubim alas suas. Sed alia elementa v^{er}la / scilicet p^{er} dōres / habet motū cōtrarium: q^{ui} mouent descendēdo a circūferētia. i. a deo et superis / ad centrū. i. ad mundalia et terrena. Et explicā. Ideo de v^{er}is dicitur in ps. Ascendūt montes: et descendūt campi. Et ista elementa / scilicet peccatores / sunt grossa per ruditatē / spissa et obtrusa per ignorantē obscuritatē / cōpacta per tenacitatē / plus habentia de materia p^{ro}pariū voluntatū et affectionū / q^{ui} de forma gratie et virtutū: et a p^{ri}ma sphaera. i. ipso deo sunt p^{er} peccatū totaliter elōgati: et ideo motū ei^{us} nō obediūt. i. eius inspiratiōib^{us} et p^{re}ceptis: et specialiter terra. i. terreni / et cupidi sunt totaliter inobiles p^{ro} duritiā: q^{ui} non possunt moueri de malo statu in bonū / nisi forte p^{ro} miraculū diuinū: vel p^{ro} contritiū timoris dei. vii. Fūdasti terrā sup^{er} stabilitatē suā: non inclinabitur. Nā sicut dato q^{ui} terra moueatur / et terremota / soler tū cito plus q^{ui}scere sicut ante: sic terreni l^{ib} quādoq^{ue} in terremoto timoris diuini moueant^{ur} et cogitent de salute / statim tū ad inobilitatē obstinatiōis p^{ro}sternunt. vide in ps. dicit^{ur} Terra tremuit / et quēuit. Capitulum. iij. de igne.

In ignis sit nobilissimū elementū / virtutē habet mirabiliter sui diffusivā. In oib^{us} enim reb^{us} occulte latet ignis: sicut manifeste videtur cum duo solida corpora inuicē collidunt^{ur} / exinde effluet ignis egredi / qui tū ibi credebatur minime occultari. Si vere deus inuisibiliter est in omnib^{us} / et sicut supra de deo. Vel pōt dici de igne charitatis / scilicet spiritus sancti / vel diuini amoris / qui in multis est in quibus nō creditur esse: q^{ui} tū si esset necesse / et p^{ro} sustinēda fide oporteret collationem pati / ibidem clarissime appareret / sicut apparuit in beato bonifacio. Q^{ui} vere multi sunt qui vident duri peccatores et frigidi / qui tū p^{ro} fide essent parati mortē pati. Sapient. v. Ignis in aqua valebat supra virtutē suā. Et pone talloz purgatū / et a rubigine mundatū / humosū crudoz in corpore digestū / fructū māturatū / et fūspū in reb^{us} omnib^{us} diffusū / et inferiorū eleuatū. Sic ignis verbi dei aīas a peccatorū rubigine depurat et mundificat / humores crudos et cōstentias induratas / et carnales digerit et molliciat / fructū etiā bonoz operū perficit / maturat in reb^{us} omnib^{us} / in omnib^{us} auditoz auribus se defluit et cōicat /

et sic ipso ab inferiorib^{us} et mudatis ad superiora eleuat^{ur} et ad celestiu amorē attrahit et inaltat. ideo ps. Ignitū eloquiū tuū. et p^{ro}uer. xxi. Vis sermo dei ignitus et l^{ib}iere. xxiij. Verba mea quali ignis / dicit^{ur} dñs / et quali malleus p^{er}terēs petra. et l^{ib}iere. xx. Fact^{us} est i corde meo q^{ui} ignis estuans et c. Ista oīa possunt dici de bono plato / p^{ro}dicatore et confessorē. ¶ Ignis quodāmodo ē: inēsurabilis et infinit^{us} / sicut in dō n^{on} sū descriptōe p^{ro} habes. i. s. iij. et hoc q^{ui} virt^{us} ei^{us} cre^{atur} scit in infinitū / si inueniat materiā in quā agat. Itē ignis ē mobilis: q^{ui} mouet se et alta / et a nullo mouet^{ur}. Itē dicit^{ur} ibidē q^{ui} ignis est clarus / manifestus / discernēs / distinguēs / et hoc p^{ro} cōmentatore ibidē: q^{ui} habet virtutē sui et aliorū manifestatū: q^{ui} se manifestando / oīa alia manifestat. Itē naturā habet renouatiuā: q^{ui} oīa vetera cōuertit / deficit^{ur} et antiquat^{ur} / que virtutē ignea nō seruatur / vt patet i illis in q^{ui} calor deficit naturalis. Ideo d^{icitur} a dionysio / nature custos. Itē ignis virtutē habet inmutatiuā: q^{ui} materiā in quā agit / ipsam cōsumendo / cōmutat in naturā propriā et cōuertit. Ideo dicit^{ur} a dionysio inmutatiuus / et cōprehēsiuus. Itē habet naturam suūp^{er}ius cōicariuā / et huc nature in oib^{us} rebus diffusivā: q^{ui} scilicet ignis inuisibiliter in reb^{us} oib^{us} est inclusus / et eis immediatissime est cōiunct^{us}. Et s^{ic} philosophos triplex ignis species est difficta / scilicet ignis lux / vt est i p^{ri}ma sphaera. Ignis flāma: vt est in materia aerea. Ignis carbo: vt ē i materia terrestri. Talis ignis ē charitas: q^{ui} materia in quā agit / scilicet ipse de^{us} qui diligit / est infinitus / et ideo dicit^{ur} infinita. Dicit^{ur} etiam mobilis: q^{ui} omnia se participatiā mouet ad bona / opa faciēda. Alia etiam virtutes mouet et exercitat ad actus suos. l^{ib}ec est igit^{ur} ignis clarus et manifest^{us}: q^{ui} amor / more ignis se nescit celare: quin p^{ro} actus eternus de^{clar}et^{ur}: q^{ui} sicut dicit^{ur} i s. i. x. Amor dei nūq^{uam} est otios^{us} / operat^{ur} enim magna si est / si vero operari renuit / amor nō est. Nunq^{uam} emⁱⁿ pōt abscedere homo ignē in sinu / vt vestimenta ei^{us} nō ardeant: p^{ro}uer. vi. Et ideo dicit^{ur} distinguēs / discernēs: q^{ui} p^{ro} istū charitatis ignē discernit^{ur} / distinguē et cognoscunt filij diaboli / a dei filijs / p^{ro} Augu. Itē etiā ignis est renouatiuus: q^{ui} charitas aīam virtutibus et gratijs renouat. Itē dicit^{ur} nature custos: q^{ui} per charitatē alie virtutes i esse debito cōseruatur / et sine charitate / corruptione peccati oīa bona moralia corrūpūt^{ur}. L^{ib}ustodit emⁱⁿ dominus diligētes se / et vias peccatorū disperdet. l^{ib}ec etiā habet virtutē inmutatiuā: quia materiā suā cōuertit in propriā naturam / inquantum amantem cōuertit et effigiat in amatum. Et ideo pōt dici inmutatiuus et p^{ro}phētiua. vñ ps. iudicabis eos et mirabūtur. l^{ib}ec habet naturā cōicariuā et diffusivā: scilicet charitas nō tū i corde / p^{ro}prio in quo est / ino i oib^{us} reb^{us} alijs se diffundit / vt alia in deo diligit / alia p^{ro}pter deū. ad Ro. ma. v. Charitas dei diffusa est in cordib^{us} nostris et c. l^{ib}us autem ignis / scilicet charitatis / est triplex species / scilicet ignis lux in p^{ri}ma natura / hēc est charitas qua de^{us} diligit. Itē ignis flāma in materia aeris satis p^{ro}pinqua et cōsimili. hēc est charitas qua amio^{us} amat. Itē ignis carbo in materia terrestri / p^{er}nit^{ur} / dissimili / hēc est charitas qua diligit inimiticus. Descripsi ergo ei^{us} tibi triplicē. p^{ro}uer. xxi. q^{ui} fūctus lux triplex diffictē rūp^{it}. Eccl. iij. Aīde alia de deo supra. ¶ Ignis a dionysio. c. xij. de angelica hierarchia describit^{ur} sic. Ignis est corpus sensibile / omnib^{us} rebus. i. corporalib^{us} lōge subtil^{ius}: et p^{ro}pter hoc effectum sui dissimilē cum ceteris alijs demonstrat. Ignis emⁱⁿ in oib^{us} est et p^{ro} omnia dare se vent^{ur} / et ab oib^{us} nō remouet^{ur}. Est tū occultus / incognit^{us} / inēsurabilis / inuisibilis / quodāmodo in coipe potens ad actionē propriā / mobilis / tradēs se oib^{us} quoquo modo appropinātib^{us} / mouens vniuersa se participatiā renouatiuus oīm nature custos / illuminatiuus / cōmūelatis splēdoib^{us} / clarus / discernēs / distinguens / et resiliens deosum / clā semetipm pascēs / ac sursum mouēs / acutē micās / excelsus / nō recipiens ignominia / minoratiōis / semp motius / cōprehēsiuus et inmutatiuus / in se reuertens / potenter actiuius. Itē p^{ro}prietates ignis p^{ro} oīa cōpetūt deo / xpo / et spū s^{an}cto / vel etiam vtro iusto. Ignis emⁱⁿ dicit^{ur} excelsus: q^{ui} pōde re carens sublime querit: et cūctis alijs corporalib^{us} supem^{us} net. Sic chys^{ostomus} carens pondere terrenorum et querēs sublimia eternoz: q^{ui} semper fuit pauperrim^{us} / nunc supest oib^{us} creaturis: q^{ui} excelsus sup^{er} omnes gentes dñs. Vel pōt dici

de bonis et spūalib⁹ pauperibus: qui q̄ terrenorū vel victoriū
pondere caruerunt: ideo sursum ad celestia hic mentaliter/
tandem vero personaliter ascenderunt. iij. ad Lōinth. viij.
Altissima paupertas cor abidauit in diuitias. Itē ignis
dicit quodāmodo incorporeus: et nature spūali proximus/
q̄ propter substantie sue puritatē et subtilitatem videt esse
medi⁹ inter corporalia et spūalia. Unde inq̄tum appropin-
quat superioribus/ incorpore⁹ potest dici. Sic vere christ⁹
voluit esse medi⁹ inter spūalia (scz deū et angelos) et corpo-
ralia/ scz homines. Unde inq̄tum appropinquat superiorib⁹
inquit ad inferiora. i. ad hoies/ vere corpore⁹ ē: q̄ cum ho-
minibus est hominib⁹: cū deo deus. Mediator dei et ho-
minū homo christ⁹ testis. i. ad Lmo. iij. Et pōt dici de bo-
no prelato: q̄ debet esse per castitatem et innocentia purissi-
mus/ et inter deū et populum medi⁹/ vt scilicet apud deū ora-
tionib⁹ agat causam populi/ apud populum vero predicatione
et correctione agat causam dei. Deutero. v. Ego autē se-
quester et medi⁹ viri est⁹ crescit in infinitū/ si materiā in-
ueniat quā incendat. Sic vere magn⁹ dñs noster: et magna
virtus eius: et magnitudinis eius nō est finis. Et pōt dici
de charitate: que q̄to plus accendit/ t̄to plus inuenit qd̄
ametur. Eccl. xviij. Scdm ligna filie exardescet ignis.
Et pōt dici de rigore iusticie/ que debet crescere in infi-
nitū/ si ligna inueniat delictorū. Allega vt. s. Item ignis
habet naturā occultiorē: q̄ in sua natura nō videt/ nec sen-
su percipit: imo etiam quid sit realiter/ vix cognoscit intel-
lectu/ nisi forte cū aliq̄ materie cōiungitur/ vñtur/ vt in car-
bone vel flāma. Sic vere essentia diuina/ nec sensu/ nec in-
tellectu potest plene cognosci: quia lucem habitat inaccessi-
bile. i. ad Lmo. vi. Possū ē enī intelligere quis est et qua-
lis: sed nunq̄ quid est. Ideo dicit Eccl. xlv. Vere tu es de⁹
abcondit⁹. Tñ quando iste ignis fuit incorporat⁹ per bea-
tam incarnationē materie terrestris/ scz humanitati nostre:
tunc quodāmodo fuit visibilis. Baruch. iij. Postea in ter-
ris visus est rē. Et pōt dici de iusto/ qui se debet p humili-
tatem occultare/ vt vt ab alijs cognoscatur: nisi forte p opa:
quando scz per actionem alicui⁹ boni operis terreni/ velut
alicui⁹ grosse materie rerū temporalium miscetur. p. s. Ad erat
qui cognosceret me. Item ignis dicit mobilis: q̄ in ipso ē
principiū motus/ et mouet se et alia/ et a nullo mouetur. Sic
christus ad modū mobilis se habet descendendo et ascendē-
do/ et in mundo cōuersando. Unde etiā primo se mouit/ scz
per bona opera: et deinde alios/ docendo/ inspirando/ et exē-
plum dādo: q̄ ipse cepit facere et docere. Act. i. Et ideo di-
citur ignis clarus et illuminatiuus: q̄ xps claritate vite et
doctrinē mūdū illustrauit. Sed splendor suus ē: circūelatus
fuit enigmatib⁹ et figuris. Ignis etiā acutē mēas dicit: q̄
ppter sue virtutis acutiē subintrat et penetrat vniuersa. Sic
deus corpora oīa essentialiter penetrat et subintrat. qd̄ verū
est et principaliter/ et potēter/ et essentialiter. Ideo dicit
Eccl. xxiij. Penetrabo inferiores partes terre: et inspicia
omnes dormientes/ et illuminabo omnes sperantes in dño.
Et pōt dici q̄ p inspirationes penetrat corda dura/ vt p̄s
in paulo. Act. ix. v. Et etiā in triduo et morte/ quo terrā vsq̄ ad
fytos penetravit/ vbi spantes i dño. s. scz p̄s misericor-
diter visitauit. Et pōt dici de prelato vel predicatorē: q̄ ad
hoc q̄ alios moueat docendo/ debet primo esse mobilis be-
ne operando/ et sic ipsos illuminare poterit et docere/ cōuer-
tere/ penetrare et circūelare/ mouere et monere/ acutēq̄ cir-
cūspicere/ et neare/ vel etiam acutē reprehendere vel puni-
re. Allega vt. s. Item ignis habet virtutē inferiorū ad su-
periora attractiuam: q̄ materiam in quā agit/ rarefaciēdo
dissoluit/ et sic sua violentia sursum trahit: et ideo dicit deor-
sum pascens/ sursum trahens. Sic christus materiā suā in
quam egit. i. naturam humanā quam deorsum pascēdo as-
sumpsit/ eādem in ascēsiōne ad superiora attraxit. Vñ etiā
sicut ignis dicit resiliens: q̄ peracto officio suo resilit in se-
ipsum: sic christus peracto officio redemptoris humane/ in
seipsum resiliit ascendēdo. Itē p̄s est inq̄ vt reuertat ad eū q̄
miserit me. Lho. xij. Et pōt dici de prelato/ q̄ inq̄tum
primo agit in aīam/ ipsam rarefaciēdo/ et p inspirationes

et gratias disponendo: quā tādē ad celestia elenat/ mūn-
dum contēdendo/ celū cōtemplādo/ et exaltat gloriā tribuē-
do. Joā. xij. Cum exaltatus fuero a terra/ oīa traham ad
mēipm. Quod etiā pertinet ad prelātū et predicatorē: q̄ de-
bet deorsum subditos pascere/ et ipsos monitionib⁹ et cor-
rectionib⁹/ sursum ad amorē eternorū trahere et leuare. Itē
ignis habet naturam superius diffusiuā. Sic vere christus
p diuersa beneficia in creaturis oīibus se diffundit/ ipsas
cōseruādo in esse/ et maxime in hoīb⁹: et ideo dicit q̄ p oīa
dare se venit: et nature custos: q̄ christus se dedit pro oīb⁹
scz supplicij et tormētis: hoc sine sui diminutione facit et
detrimēto: et ideo dicit nō recipiens ignominia minoratio-
nis: q̄ sicut dicit Eccl. xij. Neq̄ adiectū est neq̄ minūf/
neq̄ eger alicuius cōsilio. Et pōt dici de prelato/ q̄ debet
esse nature. i. paritē et ecclesie custos: et se debet in omes do-
cēdo/ et beneficia dādo/ diffundere: et p oīa se dare/ ma-
xime pauperibus p pietatem/ simplici p leuitatē/ iustis p
equitatē/ oīibus p charitatem. Ite. xij. Vbi dilectā ani-
mā meā. Et hoc tñ debet facere sine minoratione virtu-
tum/ vt scz cum alijs p̄ficiat/ sibi nō noceat. Itē ignis ha-
bet virtutē sup̄flus cū alio corpore immediatissime cōiunctū:
uam/ vt p̄s in carbone vel ferro ignito/ vbi ppter subtilita-
tem sue substantie cūlibet parti illi⁹ corporis est cōiunct⁹.
Sic de⁹ quātū ad essentia cū rebus est vñtur/ et in eis abscō-
ditus et inclusus/ sed specialiter p beatam incarnationē cū
ferro et cū carbone. cū humano corpore se vñtur. Et pōt
dici de corde humano/ qd̄ cū alijs se debet p charitatē im-
mediatissime coniungere et vñre. Act. iij. Multitudinis cre-
dentū erat cor vñū. Ideo p oīa bñ dicit. De⁹ noster ignis
consumens est: Deut. iij. q̄ Ignis habet vim purgatiuā/
que metalla/ que nō potest plūmere/ mūdificat et depurat:
sed ligna cōsumptibilia attenuat et cōsumit. Sic ignis iter-
ni p̄leas et ligna. i. peccatores dānatos cruciat et cōsumit/
sed metalla. i. penitentes et cū gratia decedentes/ cū ipsos
nequeat plūmere/ in purgatorio purificat et emūdāt. Figu-
ra: Numeri. xxxi. vbi ferrū/ es et stānum/ plumbū/ aurū/ et ar-
gentū p flāmas ignis purgata sunt. et q̄ nō potuerit ignē in-
stingere/ aqua expiationis sunt sanctificata. Sic fortes in tri-
bulationib⁹ purgant: sed simplices dei mīa supponant et
exponē. Unde Eccl. xlvij. Exortē testes nō quasi argenti
elegi te in camino paupertatis. De dānatis autem bñ. Ite
re. vi. In igne cōsumptū est plumbū rē. Mat. iij. p̄leas
autem comburent igne inextinguibili rē. Et ista possunt
dici de igne p̄sentū tribulationū/ in quo boni purificantur
et corrigunt/ mali vero affliguntur et puniuntur: et p despe-
rationē cōsumuntur et periciantur. Etzech. xv. De igne egres-
diētur/ et ignis plūmet eos. De igne tribulationis vel purga-
torij egrediētur/ scz boni/ ignis vero scz tribulationis vel in-
ferni consumet eos/ videlicet peccatores. Et Ignis semper
appetit sup̄ aerem esse/ sed si infra per violentiam detinet/
paulatim in mollē aerem euāescit/ s̄m Alidori. Sic vere
iustus homo sup̄ aerem nebulosum. i. sup̄ mūdū negotia rās
q̄ ad celestia cōtemplationem cupit et multipliciter elua-
re: ideo si p aliquā mollitiē i istis inferiorib⁹. i. in mūdānis
negotijs detinetur: tunc paulatim in mollē aerē euāescit.
i. in naturā flexibile et variabile/ vt pote ad delicta. Sap.
ij. Spūs diffunderur tanq̄ mollis aer. Et vide supra de ca-
lore. Et flāma est materia ignea/ in substantia aerea: q̄ ppter
substantie puritatē et subtilitatē et similitudinē quam ha-
bet cū sphaera ignis/ de facili ignit⁹ et in naturā igneam cō-
mutatur. Et s̄m q̄ materia aeris est purior: t̄to flāma erit
lucidior: et cōuerio: si materia sit turbida et fumosa: tunc
obscuram et turbidam reddit lucē. In motu est cōtinuo/ et
nūq̄ penitus requiescit. Sic quādo materia aerea. i. cōscie-
tia/ p̄p̄ua ē ab oībus vitijs et depurata: tunc quia sphaera
ignis amoris/ scz ipsi deo est cōsimilis et vicina: ideo tunc
de facili p amorē inflāmat⁹ et in naturam ignēā. i. in ipso
dei similitudinē trāformat⁹. i. ad Lōinth. iij. Nos autē res
uelata facie gloriā dñi speculātes. In eādē imaginē nōs
formamur. Et q̄to materia. i. cōscientia fuerit purior et ino-
centior: tanto flāma exinde creata/ scz amor et operatio ere-
toris/ vel exempli/ erit lucidior/ et pulchrior apparebit. Et
autē sit turbida p trācidiām/ fumosa p malariā cogitatio-
num/ redundantiām/ obscura p ignorantiam: tūc p certo lucē

exemplum: et exterioris operationis et amoris reddit turbida et obicura: et sic semper est in motu diuersarum cogitationum. vñ Job. x. Arte cogitationes succedunt sibi: mēs in diuersa

8 **S** rapitur. **¶** Flāma tenebrosa illuminat abdita. prodit viā. et vie ostendit ambulātib⁹ ostendit. Sic vñ del tenebrosa corda p ignorantiā illuminat: et illustrat p veritatem: abdita etiam. i. abconditis demonum insidias hominibus manifestat: et abdita prodit in lucem: et sic vie presentis vite ostendit: et peccatorum nocumēta notificat et declarat.

9 **¶** Flāma fmi ad art. tortuose et anfractuose mouet per aerem: et ideo fmi poetica figmenta vulcanus. i. ignis in terrā proleus/ claudus fuit: qz scz tortuose non directe succedit: sed ad sinistram et dextram tendit anfractuose. Sic vere charitas non rāu extendit se directe ante se. sed deū: imo et ad dextrā. i. ad amicos: et ad sinistram. i. ad inimicos vñ dīg se extendit: vt amicos in deū: et inimicos dilgat ppter deū. **¶** Ideo vulcan⁹ in terram cadēs. i. ipsa charitas a celo vñ ad terram veniēs/ claudus fuit: qz vñ charitatis claudicando dilgit vñquēqz. **¶** Figura **¶** Gen. xxi. de iacob ab angelo claudicato. **¶** Et dīc qz flāma est auar⁹/ qui semper claudicat p fallitatem/ et nūqz in actib⁹/ cōtractibus et procellibus directe vadit: sed a dextris et a sinistris rapit et accipit alienum/ tam bonos qz malos: et tam amicos qz inimicos tuoluens. **¶** Eze. i. Nubes magna et ignis inuoluens. **¶** Et sic flāma fortior est et ardentior in sua extremitate/ sic cupidus auarior est in sua senectute. **¶** Et sic flāma sēp nūqz fursum tendere/ et anfractuose incedens videt vias alienis querere: sic auarus et ambiciosus semper qrit vt fursum ad dignitates et officia ascēdat/ et ideo p anfractuosa et indirectas vias ascēsum suū inquirat multipliciter et procurat. **¶** Et dīc **¶** Anti. iij. Surga et circuib⁹ ciuitatē. et queram quē dilgit anima mea. **¶** Et dīc qz talis est vñ contemplatiu⁹ qz anfractuose p diuersas cōsiderationes in deū surgit/ et de cōsideratione creaturarū ad creatōis cognitionem tendit. **¶** ad Ro. i. Inuisibilia dei p ea qz facta sunt/ intellecta cōspiciūt. **¶** Et dīc **¶** Anti. iij. Flāma est materia ignea in substantia aerea. Nam ppter vicinitatē aeris ad sphaeram ignis/ et ipsius puritatem/ de facili ignif. **¶** Adnotetur autē flāma naturaliter fursum/ et ex omni parte in acutum tendēs/ in extremitate et fine sui fortior et acutior: et clarior reperit: et ideo materia sibi in extremitate appositā incēdit facilius et in flāmat. **¶** Adnotu cōtinuo mouet: nec aliqñ quiescit. **¶** Locū superiorem querere fatigat/ et materia in quā agit ad superiora eleuat et educit/ et ex partib⁹ suarum collatione munus suū gignit. **¶** Sic iustus qz per imitationē suorum operū vicinus est et propinquus ipsi ignis. i. eius qui ignis cōsumens dicitur. **¶** Deuter. i. iij. Ideo p amoris incēdū facilius in flāmat. **¶** Iste est in motu cōtinuo per bonorū operum cōsequentiā. **¶** Adnotu suus semper est fursum p eternorū desiderii et appetentiā: et ideo locū superiorem querere nō desistit per iugē perseverantiā. vñ ad **¶** Colos. i. iij. Que fursum sunt/ querite: nō qz sup terrā. iuxta illud apli ad **¶** Phil. i. iij. Sequor autē si quo modo cōprehendam. **¶** Et ex omni parte sul. i. ex oib⁹ suis affectionib⁹ et motibus/ fursum in acutum. i. in virtutū pyramidem semper devertit in virtutem erigit/ et ideo i extremitate sui/ scz senectute/ calidior et per charitatē acutior/ et per bonorū operū velocitatē celerior reperitur. tunc etā ceteros plus accendit per documentorū et exēplorū dationē/ et ex se sonū gignit per gratiarum actionem: et per diuine laudis predicationē. **¶** Act. i. Factus est repete de celo son⁹. **¶** Flāma ardētor/ fortior est in extremitate. sic et tu debes in vite tue extremitate et senectute cē ardentior diligendo/ et fortior operando. **¶** Et enim infirmior tūc fortior sum. i. ad **¶** Loci. xli. **¶** Ideo **¶** Job. xli. Infirm⁹ dīcat: qz ego fortis sum. **¶** Flāma a vento modico incēdit et auget: sed a vēto forti vehementer extinguit/ et totaliter dissipatur. **¶** Sic ignis charitatis et virtutis modico vēto tentationis et tribulationis accendit et augetur: sed cū fortis et vehemens tēratio intrucit/ tunc necessario dissipatur: nisi forte per dei adiutorium tueatur. **¶** Figura **¶** iij. Regum. xix. vbi post auram leuem sequutus est spiritus fortis/ conuersus petras zē.

Capitulum. v. de fumo.

Fumus vapor est ex partib⁹ materie subtiliorib⁹ et humidiorib⁹ reiolutus. Diuersificat autē fumus fm conditionem materie de qua manar: et sic dīco qz inuenit duplex fum⁹: purus scz et im- purus/ odorosus et fetidus. **¶** Fum⁹ enim fetidus et amarus vñum ledit/ cerebrū et spiritū animalē turbat/ et senium grauatur. **¶** Unde fm cōmētariorum de aialibus/ fum⁹ candele extincte intrāt grauatur equā pregnātem/ qz si cum senierit/ facere cogitur abortiuum. **¶** Ledit etiam accipitrē/ et alias pcedit aues. **¶** Fum⁹ autem ex rebus aromaticis re- solutus in sui olfactus est delectabilis et amicus/ spiritus cordis et capitis reparatiuus/ rheumatis et ventris fluxus restrictiui/ et delicatius/ venenoz contrariatus/ et fur- gariuus reptiliū/ neruoz confortatiu⁹/ et porozum apertiu⁹. **¶** Sic est recte de bona et de mala fama: qz vere malū exēplū et mala fama quando in narib⁹. i. in auribus alicui⁹ subin- trat/ vñum contemplationis ledit/ senium etiam et cerebrū imaginariū grauatur/ et equam pregnāte. i. hoīes simplici- ces bono proposito pregnantes facit abortire/ inq̄tum per mali exēplū dationem impeditur ne fetus boni operis p- creet/ et maxime fum⁹ candele. i. pōne ecclēstice (que. i. ha- bet alios illustrare) quando extinguit per peccatum: qz fm **¶** Bern. peccatū principis tantis obest/ q̄tis pcedit. **¶** Accipit- res etiam clari vñus. i. viros contemplatiuos/ fumus infā- mie alioz multū ledit. **¶** Et dīc **¶** Anti. vi. A voce clamantis. i. diffamā- tis/ domus impleta est fumo. **¶** Contra autem fum⁹ bonus bone fame/ boni exēplū/ et bonarū virtutū/ qui ex speciebus aromaticis. i. ex virtutibus hominib⁹ exhalat: talis dico est olfactus spūali. i. auditui delectabilis: et amicus/ nisi forte p inuidiā sit infect⁹: qz scz mali nūqz volunt bonam famam de alijs adorare/ sed boni sic: qz vñgueto et odorib⁹ delectat cor. **¶** Propter. xviij. lib. ergo in odorantib⁹ spūs admittos. i. gratias et dona reparat/ suum etā rheumatis. i. gule et ven- tris et luxurie ingluuiē obstruit et restringit/ et tēperat/ inq̄tū scilicet aliorum exēplū/ et famā peccatorū sentit/ et odorib⁹ se corrigit et refrenat: et etiam venenolorū reptiliū. i. moruos detractorū et ipsozum punctorū et diffamationum totaliter fugat/ et sic neruos. i. viros spūales/ vbi est sensus bone ope- rationis/ edificat et cōfortat. **¶** Ideo **¶** Anti. iij. Accendit per desertum sicut virgula fum⁹ ex aromaticis. **¶** Et **¶** Anti. iij. **¶** Odor vñguetorū morum sup omnia aromata. **¶** Fumus est vapor/ ex subtiliorib⁹ et humidioribus partibus materie reiolutus vt caloriz/ habens graues partes mixtas cū le- uibus/ ex quibus obscuritatem contrahit: et fetorē ex gros- sitie etiam materie contrahit/ culus acutine oculos ama- ricat/ et lachrymas prouocat et educit. **¶** Et est fumus vñqz ad intima penetratiuus: et porozū obstructorū apertiuus/ et venenolorum reptiliū fugatiuus. **¶** Talis est fum⁹ penitētie vel cōtritionis: qz ex partibus terrefrib⁹/ scz ex ipis peccatis resoluū et emanat p virtutem caloriz charitatē/ vel per inspirationē diuinā: et ideo habet partes leues. i. spēm in e diuine/ mixtas cū grauib⁹. i. cum timore dei: et hoc con- trahit obscuritatem ignorantie: qz nescit homo vtrū amore vel odio dign⁹ sit. **¶** Eccl. ix. Item fetorē: scilicet proprie disce- plīctie. **¶** Unde ppter amaritudinē remorū pscientie/ qui ibi est oculus mentis et etiā carnis purgit/ et sic lachrymas extrahit et educit. **¶** Et dīc **¶** Anti. xvi. Inebriabo te lachryma mea. **¶** Fumus ergo cōtritionis vñqz ad intima penetrat p pecca- torū recordationem/ porozū aperit per ois cōfessionem/ ven- enosa fugat p malorum cogitationum repressionē/ spūs cordis et capitis reparat p gratiaz et virtutum restauratio- nem/ rheumatis et vētris fluxum restringit p delictiaz et vo- luptatū abdicatiōe. **¶** Et sicut fumus ex igne pcedit. et spm anteqz aliquando appareat manifestat: sic compunctio de igne interioris charitatis emanat/ et cum ibi esse ostēdit. **¶** Et sicut fumus obscuritatem in aere facit/ sic contritio in cōscientia p sui agitationem/ status proprii ignorantiam in- ducit. **¶** Ideo **¶** Baruch. vi. Nigre sunt facies eoz a fumo qui i domo sit. **¶** Et dīc **¶** Anti. xvi. Iste fum⁹ significat cōsiderationē infernaliū tormentorū/ qui. i. oculis mentis appositus/ et in aere cōscientie inmissus/ et ab igne infernali pambulatiue emissus facit oia supradicta. **¶** Fum⁹ post ortum suum cito perit/ et in aere euāescit. **¶** Fumus etiam ex cibis et pot- bus et humorib⁹ melancholicis generat⁹/ et ad cerebrū ele-

Ca. VI. Lib. VI. De Carbone.

uatus / timorem generat in melancholicis / furorem in phre-
neticis / obliuionem in obliuiosis / et delirium in lethargi-
cis / sensus et motus et rationis priuationem in epilepticis.
Fumus etiam terre et maris superius attractus / aerem infu-
dit et condensat / nubes et nebulas generat / ventis et tempe-
statibus fomentum et materiam administrat / radios etiam solares
intercipit / et aerem obtenebrat et obfuscet. Talis est fumus
mundi / spiritusque cito post ortum suum deficit et perit / et
maxime fumus spiritus ex priuatis hominibus et diuitijs indebi-
tis generat / et in peccatis vitijs congregat. Timor enim dei pe-
rationis facit / furorem iracundie excitat / obliuionem dei gene-
rat / et delirium in suis / causat / motus bone operationis
et sensus deuotionis priuationem inducit / et hoc in melan-
cholicis / phreneticis et ceteris in diuersis generibus hominum
peccatorum. Item fumus prosperitatis a terra / a diuitijs et
delicijs attractus / aerem conscientie per auaritiam et luxuriam
inficit / nebulam malarii cogitationum ibi gignit / et nubes
ignorantie facit / et ventis et turbidibus discorsis et liti-
bus et diuersis criminibus fomentum et auxilium prebet / et tri-
butus radios solares / diuinas inspirationes intersecat / et ae-
rem conscientie per ignorantiam et errores obtenebrat et obfu-
scat. Baruch. vii. 5. Nigre sunt et cetera. sicut. s. j. et vide ibi / vel
dic totum de superbia. ¶ Fumus ut ait Hieronimus domos deni-
grat et inficit / et in parietibus fuliginem generat et nutrit / lo-
ca angulosa querit / in quibus infectionis vestigia derelin-
quit. Fumus de stomacho ad caput procedens / somnum effi-
cit / et sensus exteriores ligat / et timorem in melancholicis sub-
inducit et cetera. sicut. s. precedenti. Sic peccatum domus co-
scientie per errores obtenebrat et inquinat / et ibi fuliginem
amarum remouit / et priuationem generat / et loca angulosa / i.
abscondita et non apta querit et diligit et procurat / quia pecca-
ta semper querunt fieri in occultis / qui male agit / odit lu-
cem. Iohan. iij. Sed contrarium est de veritate quia veritas
non querit angulos. Postquam autem vestigia derelinquit
quia post peccatum remanet conscientie remouit et infectio /
mala consuetudo et inclinatio / conuersationis et honestatis
destructio / et ceterorum hominum sunt vestigia precedentium pec-
catorum. Fumus etiam iste somnum pigritie efficit / senium
in super discretionis ligat / et motum bone operationis impe-
dit atque tollit. ¶ Fumus alter ascendendo euanescit. sicut super-
bia. dicitur infra. s. sequenti. Fumus etiam ex corporis hu-
moribus generat / i. superbia / ex sanguinis et generis nobi-
litate procedens. Dicitur per omnia sicut supra de prosperitate.
Item fumus / i. superbia ex terra / i. ex diuitijs et aqua. Ex de-
licijs et ceteris. Dicitur sicut ibidem. s. Deficientes quidam modum hu-
mus deficit. ¶ Fumus / s. glo. Tan. ibi. Virgula fumus / ci-
to moritur postquam oritur. Quot magis ascendit / tanto amplius
euanescit. a vento mouetur et dispergitur / et per ventum vndique
circulatur. Sic vita humana post ortum et naturam cito
per mortem deficit et abscedit / quia licet in presenti tempore al-
te ascendat ad seculi dignitates / tamen adueniente mortis
turbine subito et totaliter euanescit. et arcto aduersitatis et
vanitatis mundane continue dispergitur et mouetur / et quanto magis
creuerit / tanto amplius annullatur / et tanto morti et defe-
ctui proximatur. Iaco. iij. Quid enim est vita vestra / vapor
est et cetera. Et sap. iij. dicit. Fumus et flamma est in naribus nostris
Sed spiritus dissoluens tanquam mollis aer / et transiet vita nostra tan-
quam vestigium nubes / et tanquam nebula dissoluetur / et sap. v. Nos au-
tem nati continuum desinimus esse. ¶ Fumus in principio est gra-
cilis / sed tandem superius dilatatur / et est propius fumus /
semper mouetur / et semper sursum ascendere vel lenari. Sic
homo iustus hic inferius paruus est et gracilis per humilita-
tem et paupertatem / sursum vero in paradiso dilatabitur
per eternam felicitatem. Et sal. lx. Dilatabitur et dilatabitur
cor tuum. Iste autem vult semper moueri bene operando
et semper vult sursum ascendere celestia affectando et con-
templando. Et ideo cum admiratione de beata virgine di-
citur Luc. iij. Que est ista que ascendit per desertum
sicut virgula fumus ex aromatibus myrrhe et thuris. Et ad-
uerte hic quod dicit Iosephus. q. Sanitiqui fumus in le-
ge antiqua qui ascendebat de thuribulo sacerdotis sacrifi-
cantis / si directe ascenderet / erat signum quod sacrificium erat
acceptum / et oratio exaudita. si vero anfractuose fingeret / tunc
contrarium signum erat. Sic vere quando mens hominis directe

surgit ad deum / signum est quod a deo acceptatur. Si vero cir-
cuuagat ad mundana lateraliter erigitur / tunc vere signum est
quod a deo reprobat. Et potest dici quod fumus est oratio / que
directe tendens ad deum / acceptatur et iperatur anfractuose
se vero vacillans / et cor ad vanas cogitationes deflectens / a
deo nihil reportat. Ideo Apoc. viij. Alcedit fumus / incen-
ditur de orationibus sanctorum / de manu angelorum coad deo. Et sicut
fumus illuc vadit quo ventus eum impellit / sic iustus illuc mentali-
ter tendit / ubi status sancti spiritus ipsum ducit. s. Spiritus
sanctus bonus deducit me in terram rectam. Et sicut bonus
fumus multas habet bonas proprietates et cetera. Et vide supra. s.
j. ¶ Fumus quoque plus ascendit / tanto minus habet de soli-
ditate / et tanto amplius euanescit. Sic superbia quoque plus inal-
tantur et promouentur / tanto per vanitatem et superbia amplius
vanitatem et ventis et vanitatibus agitantur / et tanto facilius
euanescentes deficiunt / et per mortem et infirmitatem citius de-
labuntur. s. Deficientes quidam modum fumus deficit. Et sicut
fumus semper tendit ad illam partem ad quam ipsum ventus
impellit / sic talium mentes semper illuc fleuntur ubi a vento
vanitatis vel a suggestione diabolica agitantur. Et sicut
fumus a vento posatur / et inde est quod per fumum a qua parte
ventus proueniat declarat / sic viri vani et summi tota ven-
to vanitatis et inanitis glorie possidentur / et ad quicquid par-
tem loquendo vel operando se mouerint / semper ipsos ven-
tus vanitatis et inanitis glorie comitatur. Job. ij. Et irruunt
in superbiam erigunt et cetera.

Capitulum. vij. de carbone

Arbo est ignis in terrestri materia incorporatus / et
et contra naturam propriam inferius deuenit / et al-
ligatus. Fumus autem valde est notabile et mira-
bile in carbone / quod semper cum extinctus fuerit / vix
aut nunquam perpetuo coputrescit / datus quod nullam
habeat soliditatem firmitatis / imo facillime costringatur. Vir-
tute enim ignis tota eius humiditas est consumpta / et ideo
sublato humore / putrefactionis materia est sublata. Et in-
de est quod caput colane in terra insigendo / solet comburi / ut
sic in terra vel aqua non possit putrescere vel corrumpi. Sub
lapidibus etiam qui sunt termini terrarum / carbonem ponunt
ut locum ille carbonum indicium perpetuo cognoscat. Ista
possunt allegari de viris bonis / in quibus ignis interior charita-
tis / et ignis exterior aduersitatis / totum humorem carnalitatis
consumit / et eos per paupertatem et penitentiam et abstinentiam
penitus defecant / quod procul dubio tales quousque per benigni-
tatem sunt teneri / et cito ad vitiis fragilibus / sunt tamen in do-
mo stabiles / et ad puerandam durabiles atque fortes. Et hinc
ergo illos quos colinas ecclesie voluit facere / scilicet apostolos /
martyres et perfectos / per quos / voluit terminos mundi / et eccle-
sie / peccata et gratie / misericordie et glorie / culpe et peccati del-
dere et distinguere / primo voluit / aduersitatem et charita-
tem exterius et interius comburere / ut sic facili carbonem pos-
sent diutius permanere / et in perpetuum memoria sequacibus
signum esse. Sap. iij. Iusti autem in perpetuum viuunt. Et de
beato laurentio et alijs apparuit / quos dei providentia
igne cremari misit / et sic ipsorum memoriam perpetuo referre
uauit. Eze. j. Similitudo animalium quali carbonum ignis
ardentium et cetera. Et potest dici de malis / qui igne charita-
tis et humore gratie spoliati / et per peccata denigrati / durant
in mundo et viuunt vltra debitum / et sunt in scandalum pluri-
morum. Ezech. viij. Implus longo viuere tempore super terram.
Et potest dici contra danatos / qui igne vite presentis ex-
tincti / et in inferno nigri et hiipidi effecti / perpetuo non possunt
deficere / immo ibi sine morte necesse habent perpetuo perma-
nere. s. Laborabit infernus et viuere adhuc in finem. Et
potest dici contra malos / qui estimatione sua se putant in-
mortales / et nunquam credunt deficere seu mori. ¶ In carbonem
ne substantialis humiditas totaliter est consumpta per ignis
violentiam precedentis / et ideo quod vix est ibi sufficiens glutin-
um quo pres inuicem costringantur / carbo de facili fragilis / et in pul-
uerem redigitur / et mutatur. Et si extinctus fuerit / tunc quod sole partes
terrestres remanent / ideo propter dominum siccitatis iterato de
facili resignant. Sic vere in avaris propter violentiam ignis
cupiditatis et avaritie / humiditas deuotionis et copiosius
nis totaliter est consumpta. et ideo quod non habent aliquod
glutinum gratie charitatis / quo partes inuicem coniungantur

tur/de facili frangitur per peccatū/et in minutissimos pul-
veres diversorum peccatorum et criminum commutatur:
quia ex quo aliquis perdidit humidum radicale charita-
tis/gratie et compassionis/ ille certe de facili ad voluntate
diaboli delinquit/ et per desperationem frangitur atq; pe-
rit. Et licet per gratiam a peccati incendio aliquoties ex-
trahatur/ tamen propter dominum siccitatis/ et duritie et
impatientis/ de facili igne cupiditatis reingitur: et iterū ad
avaritiam reuertitur et mutatur. Et sic. Et itula docta dicit
git tritum. Unde Zacha. iij. Eritis sicut torris erutus
de igne. et quia breuiter istud est verum de omni vitio quo
quis aliquando fuerit accensus/ q; facilliter recidit in idip-
sum. Et ista possunt dici contra tracundis/ qui quia glori-
no gratie et charitatis carent/ per impatientiam facilliter
franguntur. Et laie. i. vj. Fracta sunt simulachra eorum. Et
ista dic contra luxuriosos/ in quibus ignis concupiscentie
humorem deuotionis consumit: et ideo diabolus per ten-
tationes facilliter eos frangit. Et Carbo acutissimus habet
ignem. unde sui acuminem et violentia ferrum in se durissimū
resoluit/ et gerit et emollit/ et ad fabricam et malleationem
habilitat et disponit. Sic predicator igne vbi dei acutissimū
in se gerit: quo ferrum. i. peccatores ferreos atq; duros di-
gerit et dissoluit per contritionem/ et molit per compassio-
nem/ et sic ad malleationem tribulationum inscipiendam
habilitat et disponit. Et potest dici q; carbo est pietatis
rigidus et feruens/ qui contra ferrum. i. contra peccatores
rigidos et obdurnatos vbi acutissimo igne correptionis et
sicut supra. ps. Sagitte poteris acute cum carbonibus des-
solatores. Et dic q; iste est christus/ q; est carbo et igne et ex
ligno. et diuinitate et humanitate constans/ cuius ignis ri-
gidus erit in iudicio ita acutus/ q; ferreos peccatores i in-
ferno destruat et consumat. ps. Adent super eos carbonem
in ignem delicias eos/ in miseris non subsistent. Et dic
q; iste est carbo infernalis purgatorius vel conflagrationis/
qui scilicet consideratus facit omnia supradicta. Et Carbo
quando ignitur/ vertitur in ruborem/ et exinde contrahit pul-
chritudinem et decorem. Sed quando ignis deficit: tunc in
nigredinem commutatur/ et quanto per ignis consumptio-
nem pulchrior fuerat/ tanto per extinctionem turpior repe-
ritur. Sic quando anima per charitatem ignitur/ virtutum
pulchritudine decoratur. Sed si per peccatum extinguatur
tunc efficitur vitiolum nigredine deturpata/ et coram deo
et angelis totaliter inhonesta: et q; quis pulchrior erat
pulsus per virtutes/ tanto igne charitatis sublati/ horri-
bilio reperit. vñ The. iij. de nazareis dicitur. Candidio-
res nunc. et Sequitur. Denigrata est facies eorum super car-
bones. Unde. i. z. s. a. c. h. a. j. Secundum gloriam ei/ multipli-
cata est ignominia eius. Et potest dici de diuinitibus ma-
lis/ qui q; pro ignem prosperitatis sunt modo splendido-
res/ tanto extincti per mortem erunt turpiores: et in infer-
no viliores. Et Carbo est ignis incorporat/ terrestri ma-
terie: et per violentiam in inferioribus detentus. Unde li-
cet ignis in flamma moueatur sursum: carbo tamen ratio-
ne grosse materie cui adiungit/ mouetur deorsum: creptis
do tamen et scintillando. Carbo est actus: q; licet sit ignis
per charitatem: tamen quia materie terre. i. negotijs ter-
renis coniungitur: ideo in infimis mundi negotijs quasi ne-
cessario detinetur: et ad ima per violentiam inclinatur: q; li-
cet calor charitatis qui in ipso est/ ipse habeat naturaliter
ad eterna superius eleuare: terrestres tamen materia nego-
tiorum cui adiungitur/ ipsum habet necessario inclinare. In
infimis tamen ardet per dilectionem et bonam conuer-
sationem: et scintillat per doctrinam et predicationem. Et
potest dici de christo incarnato/ et terrestri materie adun-
to/ sicut supra de igne. s. v. Et Carbo ignitus si sub cinere
fuerit inuolutus ignem in se custodit. Si autem discooper-
tus fuerit et frigido acri expositus/ in fauillarum multitudine
nem redigit/ et in se subito euanesce. Sic si homo igne cha-
ritatis accensus sub cinere. i. sub mortis memoria se inuol-
uat/ et infra humilitatis officium se reponat/ tunc amoris
diuini ignem in seipso poterit conseruare. sed si acri frigido
aribus et negotijs mundanis/ que frigunt in deuotionis cau-
sam/ se discooperat et exponat: tunc ignis charitatis pau-
latim deficit/ et ipse homo a virtuali perfectione totaliter

euanesce. ps. Carbones succensi sunt ab eo. Et sicut vide-
mus q; carbonem accenduntur quando vento perfiantur:
sic iusti accenduntur ad bene agendum/ quando flatu spi-
ritus sancti interius/ vel flatu predicationis exterius/ vel fla-
tu tribulationis a supernis insulantur. et sic iusti figurant
Ezechiel. i. vbi dicitur q; sanctorum animalium aspectus
erat sicut carbonum ignis ardentium/ et quasi aspectus la-
padarum. Et Carbo trahit ignem sibi incorporatum deor-
sum/ licet habeat naturaliter ferri sursum. Sic bona mun-
di merem humanam eis per avaritiam incorporatam/ in-
ferius detrahunt ad mundana/ licet feratur naturaliter su-
perius. Et dic q; sicut carbo extinctus facilliter reaccendi-
tur/ et maxime quando carbonibus non extinctis adiun-
gitur/ et foliis insinfatur: sic peccator ab igne cupidi-
tatis et peccati per penitentiam extinctus/ facilliter reaccendit/
quando flatus tentationis insurgit/ et aliorum peccatorum
ignibus se sociat. Et dic contra impatientes/ quia sicut car-
bo extinctus si calcatus fuerit/ stridorem reddit: si vero ex-
tinctus non fuerit/ plantas comburit: sic detractor si sit viuus
i. si potestatem habeat libenter suum calcatorem vel cor-
rectorem ledit: si vero extinctus. i. carens potestate existat:
tunc saltem impatientiam promit. Et etiam dic q; carbo
cum sonitu frangitur dum calcatur. Sic peccator finaliter
morte fractus/ cum tumultu a demonibus concutatur. ps.
Perist mœla eorum cū sonitu. Laphn. vij. de scintilla.

Scintilla est modica particula resoluta a mate-
ria ignita/ que quādiu igne fuerit inflammata/ su-
rsum ascendit vel manet/ et quanto ignis for-
tior est/ tāto ipsius motus est velocior: et ex ignis
viridibus maiores et fortiores scintille emittun-
tur/ q; ex siccis/ licet pauciores: tamen quando ignis extin-
guetur/ et nature proprie relinquatur: tunc propter terreitas
tem ad ima cadere compellitur. Sic vere homo igne cha-
ritatis imbutus et accensus/ ad eternorum contemplationē
se eleuat/ et ibi manet per pferantia quādiu ignis ille du-
rat. cū etiam sursum erigitur et mouetur/ quādo charitatis
igniculis inflammatur/ ita q; fulgens per honestam conuer-
sationem/ et ardens per feruentem dilectionem/ inferiora des-
serit/ et ad celestia mentaliter eleuatur. Unde Sapient. iij.
Fulgebunt iusti: et tanq; scintille in arundinetis discurrent.
Et quanto ignis charitatis maior et fortior fuerit/ tāto mos-
tus et velocitas bonorum desideriorum et operum maior
erit. Charitas christi/ regit nos. i. ad. Lxxviii. v. Et dar-
to q; ex lignis viridibus. i. ex carnalibus peccatoribus pau-
ce scintille. i. raro boni viri fieri merentur/ quādo tamē ac-
cenduntur per charitatem/ et quando ad deum per peniten-
tiam conuertuntur: tunc scintille fortiores. i. viri feruentio-
res et meliores efficiuntur. ad Rom. v. Vbi abundauit des-
luctum/ ibi superabundauit et gratia. vt p; de magdalena: de
qua dicit Luce. vii. Dimissa sunt ei peccata multa: quoniam
dilexit multū. Sed quando ignis charitatis deficit p; pecc-
catum/ et sibi ipsi homo relinquatur/ tunc ad infima/ scilicet ad
mundalia et terrena delectabilia negotia inclinatur et cadit
et p; avaritiam celo et celestibus relinquit/ ad terram et tempo-
ralia/ necnō ad pctā et tormenta finaliter deuenit et descen-
dit. Descēde/ sede in puluere virgo filia dāb. et. Et laie. i. vj.
Et potest dici de sanctis discendentibus/ qui gratia illu-
minati et charitate infiamati/ sursum discurrent ad gloriam:
extincti vero pctōres inferi/ descēdūt ad penam. Allega.
Eccl. iij. Spūs filiorū adā ascendit sursum: et spūs filiorū
tumentorū deorsum. Et Scintilla licet sit modica/ tñ qñ in
materie accessibili inuoluit/ vt in stipula vel in flupa/ eride
qñ ignis maxime generat/ quo domus et ciuitates multos
tens oburnit. Sic ex modico verbo iracundie inter paleas
et stipulas. i. inter psonas iracundas expositus/ ignis pmaxi-
mus rix et discordie oritur/ quo domus et velle ad litterā p guer-
ras et odia dissipat. Ideo dicit Eccl. xj. Scintilla vna au-
get ignis/ et ab vno doloso auget sanguis. Et scintilla signi-
ficat modicā tentationē vel modicū dissolutū sermonē/ a q;
p certo qñ magnus ignis fortis et cupit et retentiōis gignit/
nisi a principio cauti/ extinguit. Allega vt. s. Scintilla ppe
ignē incorporatū ad pulchritudinē hñt/ et velocitē mouet et cir-
cuit: s; extirca subito copali euanesce/ et ad terrā descēdes
nihil pter modicā fauillā relinquit. Sic hō ppe ignē incorpo-

ratum. I. propter animam viuificantem / dñi uiuit pulcher & gratiosus inuenitur / et per aerem mundi huius velociter circumit et mouetur: sed tamen ignis iste. I. anima, subito per montem deficit / & luciditas vite presentis extinguitur / atq; perit: et sic homo ad terrā et terrestatem ueniens / pulchritudinem suam perdit / et ita euascescit et dissipatur: q̄ de eo nihil praeter fauillam et cinerem penitus reperit. Sapientia. I. fumus et flatus est in naribus nostris / & sermo scintilla ad commouendum cor nostrum: et extinctus cinis erit corpus nostrum. ¶ Scintilla est modica pars cineris accensa / que ratione ignis in altum ascendit: et ibi subito extinguatur / et propter terrestrem materiā statim cum extincta fuerit / ima petit. Sic vere quandoq; q̄ homo sit ignis: tunc per charitatem / et hoc sursum eleuetur: per superbiam et uanitatem / alios scilicet contemnendo / et de suis uiribus presumendo / et in suis uiribus gloriando: et per laetantiā se uindictā propalando: quo facto sepe fit ut iusto dei iudicio extinguatur / et perit: et uisibilis relinquatur. Sic cadit continuo in peccatum / et a lumine dei subito deficit / et suffatur. Unde Esaias xliij. Quomodo cecidisti lucifer: Sequitur. Detracta est ad inferos superbia tua / cornu in terram / qui vulneras bas gentes.

Capitulum. viij. de fauilla.

Fauilla dicitur a fouēdo / eo q̄ foueat ignem etc. Fauilla est cinis modicus ex carbone per ignis violentiam resolutus / que si ignita fuerit / sursum tendit: si extincta fuerit / ima petit: ut ait Gregorius. Sic vere anima per mortis violentiam a corpore resoluitur / et tunc si per charitatem fuerit inflammata / sursum ad paradysum ascendit: si autem per peccatū mortale igne charitatis fuerit spoliata / inferus ad terram miseretur et tenebrarum deuoluitur in infernum. Et sicut secundum Gregorium. fauilla motu proprio descendit / motu autem alieno / scilicet per ignem quo accenditur / sursum uehitur: sic anima quā si ex natura propria trahitur ad inferum: sed sursum ad paradysum non uehitur / nisi per ignem charitatis et per gratiam adiunetur: ubi per dei misericordiam eleuetur: quia non ex operibus iusticie que fecimus nos: sed secundum misericordiam suā saluos nos fecit. ad Titum. iij. ¶ Fauilla est cinis tenuis / mollis et leuis / subalbidus et siccus / in superficie carbonis igniti adherens / fulgores ignis hebetans / et ardorem ipsius diminuens. Sic peccata uenialia sunt mollia ad dissoluendum / sunt leuia et facilia ad committendum / sunt tamen subalbida per complacentiam et siccā / inquantum siccitatem in deuotionis inducunt per eorum redundantiam. carboni ardenti. I. homini per charitatem et gratiam inflammato solent adherere: quia uenialia cum gratia possunt stare / calorem tamen minuunt charitatis / et hebetant splendorem honestatis. Explicat etc. ¶ Fauilla propter defectum humoris / qui naturaliter nutrit ignem / licet de facili accendatur / tamen facilliter extinguitur. Sic uir instabilis propter defectum humoris compassionis et deuotionis / qui ignem charitatis nutrire debet / de facili extinguitur per peccatum / et de facili accenditur per amorem: quia tales ad modum pueri modo amant / modo non etc. ¶ Fauilla ignita sursum ascendit / si autem extincta fuerit / ima petit. Deorsum mouetur motu proprio: sed sursum ascendit alieno. De facili ignitur: et de facili extinguitur. Sic uoluntas igne amoris diuini accensa sursum ad eternorum inclinatur amorē: sursum etiam ad eterna fertur motu et adiutorio ignis et gratie que in ea est: sed ad ima et temporalia / ad uicia et peccata / motu et inclinatione propria deuoluitur et descendit: quia sensus et cogitatio hominis in malum prona sunt ab adolescentia sua. Genes. viij. Et propter siccitatem in deuotionis et incompassionis / licet de facili incendatur ad amorem / tamen de facili extinguitur per peccatum etc. ¶ Fauilla ad modicum flatum uenti dispergitur / dispersa uero uir uis colligitur: ut dicit Gregorius. De facili ignitur / sed facilliter propter humoris defectum extinguitur. Si sit ignea sursum tendit / si autem extincta fuerit / ima petit. Inferius tendit motu proprio: sed superius rapitur impetu alieno: ut dicit idem. Sic uita nostra ad modicum uentum tribulationis uel infirmitatis dispergitur et aufertur per montem:

nec unquam amplius potest recolligi vel haberi / quando per mortis impetum dissipatur. Ideo Job. xvi. Ecce inquit breues anni transierunt / et semitam per quam non reuertar ambulo. Responde alia sicut supra. s. precedenti de uoluntate ¶ Fauilla sicut Gregorius dicitur a fouendo / eo q̄ ignem foueat atq; tegat. Unde etiam sicut pater. fauilla carboni adherentes / claritatem eius hebetant / ignem tamen eius custodiunt atq; seruant. Sic uere mortis memoria / et humilitas ignem charitatis et seruoris in homine seruant / fouent et nutriunt: claritatem uero eius. I. temporalem pompam et gloriam resecant / operunt atq; tegunt. Ideo Job. xliij. Ergo penitentiam in fauilla et cinere.

Capitulum. ix. de cinere.

Cinis est despecti coloris / et amari saporis. Virtutem mundificantium habet / et uelutium abluunt / et dealbatiuum / et macularum abstergium / et corrosiuum et delectatiuum: et si calidus fuerit / ignem seruat: si autem frigidus fuerit / ipsum destruit et extinguit. Sic uere penitentia est despecti coloris per exteriorum conuersationem / amari saporis per interiorum contritionem / maculas peccatorum tamen dissipat / uelut conscientie mundat / sanie luxurie abstergit / carnem adulterinam cogitationum corrodit / et fluxum et mollem deliciarum eradicat et desiccatur. Et si cinis calidus fuerit / si penitentia in calore et sermone et in statu charitatis fiat: tunc ignem spiritus in seipso attrahit et custodit. Si autem frigida fuerit per absentiam charitatis: tunc ignem ipsum coferuare nequit. Apocalypsis. iij. Altimam calidus es / aut frigidus: si quia tepidus es / incipiam te euomere de ore meo. Constat enim q̄ penitens si tepidus fuerit / facilliter reciduat / et sic ignem suum extinguit / destruit et adnubilat. Et sicut cinis ex terrestri materia resoluitur: sic uere ex resolutione contritionis et ex consideratione proprie terrestrietas et culpe / cum actione ignis / cum spiritu sancti inspiratione penitentia generatur. Et sicut cinis sterilitatem reddit terra: sic penitentia hominem facit in sterilitate. I. in paupertate uiuere / delectabilia contemnere / et de fecunditate terrene opulencie non curare. Unde ergo dicebat Job. xliij. Ego me reprehendo: et ago penitentiam in fauilla et cinere. ¶ Cinis minutissimas habet partes / et ideo de facili dispergitur et diuisitur: et per turbines impetum dissipatur. Sterilis est etiam: inquit Gregorius / et quando in terra proficitur / ipsam non fecundat: sed si sterilis fuerat / ipsam sterilitatem facit. Sic diuinitas de facili dispergitur / sed non de facili adiunatur / et ab eis qui habent / per uentos et turbines tribulationum / uel per turbines. I. per balliuos et prepositos de facili auferuntur. Steriles autem sunt: quia fructum gratie in corde non generant: immo ipsum per auaritiam sterilizant cum ibidem fuerint seminate. Sapientie. xv. Cinis est enim cor eius et terra superuacua spoliabilis. ¶ Cinis secundum Isidorum est a cadendo dictus / eo q̄ per ignis incendium de materia terrestri resolutus atq; cadit: et post incendium remanet eius signum: et habet uirtutem mundatiuum et corrosiuum / et ignis custodituum. Sic mortis memoria que post incendium mortis aliorum debet in nostris cordibus remanere / uirtutem habet mundificantem conscientiam / et corrodendi uicera peccatorum etc. sicut. S. precedenti. Unde. Extinctus cinis erit corpus nostrum. Sapientie. iij. ¶ Cinis est despecti coloris / amari saporis / mollis et tenuis / et per multam conflationem ignis et violentiam / formam suam commutat in naturam vitream atq; claram. Sic humilis est mollis et pietatem / despecti coloris per humilitatem / amari saporis per penitentiam asperitatem. et quia per ignem charitatis totaliter conflagrat: ideo in paradiso efficitur luculentus. Et ei qui per ignem tribulationis et conflagrationis conflagrat in morte: ideo in paradiso lucens efficitur atq; clarus. Et ad luciditatem post ignem conflagrationis in iudicio / resurget lucidus et resurgens per dotes corporis et anime: quia tunc habebunt iusti sicut sol. Matthei. xliij. et hoc quia qui humiliatus fuerit / erit in gloria. Ioannis. xvi. Et cinis est peccator / qui quāuis sit uilis et hispidus per horrorem / quando tamen igne tribulationis uel penitentie conflagrat: tunc in uitru. I. in uirtu perfectu / uirtutū claritate lucidū conuenit.

tatur. j. Regū. x. d. ubi dicitur in vtrum alterū. U. de in cap.
de vitro. libro vndecimo.

Capitulum. x. de aere.

Et secundum Iſidorum dictus est eo q̄ ignem
ferat; et ab aqua feratur. Habet enim duas par-
tes: ſuperiorem ſcilicet: que ſemper eſt pura; cla-
ra & quicta; ad quam inferiores procelle nō poſ-
ſunt attingere. et iſta pertinet ad celeſtem natu-
ram. Et inferiorē; que groſſa eſt; opaca et obſcura. et iſta
pertinet ad terreſtre naturā. Talis eſt pilatus: q̄ p̄ certo ille
videtur eſſe medius inter naturam celeſtem. i. pentus ſpiri-
tualē; ſcilicet angelos; et terreſtrem. i. pentus brutalem.
i. pecudes. Et inter naturam ſuperiorem; ſcilicet contem-
platiuam; et inferiorē; ſcilicet ſeculares & actiuas. vtriuſq̄
enim ſtatus conditionē debet ſapere / et de vna ad aliam
loco et tempore ſe tranſferre. Ioannis. j. ad edius veſtrum
ſteit. Iſte enim habet vna partem ſuperiorem / ſcilicet rati-
onem et contemplationem / que eſt angelica et celeſtis /
clara / intellectualis & pura. Altera autē inferiorē; ſcilicet
actiuam: que eſt brutalis & terreſtris / et magis ignorans &
obſcura. Per primā enim deo et angelis aſſimilata; p̄ ſecun-
dam vero brutis. ſ. ſecularibus comparatur. Et traſ tamē
pars eſt neceſſaria prelo / vt ſe mediate habeat cum pro-
ximo et cum deo. Ezechielis. viij. Eleuauit me ſpiritus in-
ter celum et terram. Et dic q̄ iſte eſt chriſtus: qui medius
fuit inter celeſtes et terreſtres. deo enim et angelis erat ſi-
milis quo ad ſuperiorem partem ſui; ſcilicet diuinitatem;
homini vero ebeſſis erat ſimilis quo ad humanitatem;
& i. deo iſte dicitur ab apoſtolo mediator dei & hoīis hō chri-
ſtus teſtis. U. de bene expoſitam infra de anima & de eccle-
ſia. ſ. iij. Et inuatur in ſuis qualitatibus per ſolis et
ſtellarum appropinquationem; q̄ tūc caleſcit: vel remotio-
nem; q̄ tūc frigefcit. Sic conſcientia caleſcit tūc charita-
te; quādo ſol chriſtus et per gratiam appropinquat: ſed tūc
frigefcit per inuentionē; quādo per peccatum ab eo elon-
gatur. Solus autē quomodo caleſcit: Eccleſiaſtis. v. Si
cut ait Aulicena: Si ſol alicui planete frigido / & in ſigno fri-
gido conſurgatur: tūc frigus et rigiditas in aere genera-
tur. Si autem ſtelle calide copuletur; tūc calor in aere cu-
mulatur. Sic ſi ſol. i. bona perſona cum frigido planeta. i.
cum peccatore inuentionis frigore congelato communi-
cet; copuletur et iungatur; eius ſocietatem frequentando;
tūc dico q̄ aer ſue conſcientie ſibi ſilis efficitur. ſed ſi cum
calido planeta iungitur: tūc et influentia aer ſue conſciē-
tie calidior; et per charitatem et deuotionem ſententior re-
peritur. U. Job. xxxvij. E. ſi tu ſua calida ſunt cū per-
ſtata fuerit terra auſtro. Aer etiam ex cadauerum vicinitate
te corripit. Et ſicut infra. Aer habet duas partes; ſc̄z ſu-
periorē claram et puram / et ad celeſtem naturam perti-
nentem / ſphere ignis cōtiguam et vicinā. Et partem in-
feriorem: quā terre & mari vicinatur; que eſt turbida; & mul-
tis vaporibus ſc̄micta; groſſa et compacta; & ad terreſtre
pertinens naturā; in qua pluuię et grādines; & diuerſe alle
impreſſiones; ex vaporibus ab aqua et terra aſcendentib⁹
generantur. Sic anima humana duas habz principaliter
regiones. Superior pars eſt ratio; que eſt pura per ſancti-
tatis dilectionē; clara per veritatis cognitionē; & hec ad na-
turam celeſtem. i. ad dei et angelorum ſimilitudinem dīno-
ſcitur pertinere: quia i ſuperiori parte anime ſumme viget
dei effigies et imago. et ideo dicitur q̄ ſphere ignis eſt con-
ſtigua et vicina: quia ſcilicet ipſi deo; qui ignis conſumens
eſt; immediatus ſimilatur. Similis ero altiſſimo. Eſaie
xliij. Ad imaginem dei factus eſt homo. Genetiſ. ſi. Sed
inferior pars iſtus aeris (i. a. ſc̄z ſenſualitas; que terre
& mari. i. iſtis inferioribus ſenſibilibus et animalibus vici-
natur; eſt turbida per ignorantiam; groſſa; impura et com-
pacta per carnalium affectionum abundantiam. Et ideo
propter vapores et ſumofitates. i. propter deſideria et affe-
ctiones quę a terra et aqua. i. a carne et ſanguine ad eam
aſcendunt; diuerſe impreſſiones. i. diuerſa vitia et peccata
in ea generantur. Exinde enim deſcendit pluuię luxurie /
nebulę ignorantie; grādo rixę & diſcordie; pruina auaritie /
gely accide / nix gulofitatis; ventus vanitatis; conuulſio

hypocriſis / tonitruum comminationis; fulgor rapine & in-
ualentis. Iſte enim impreſſiones in iſta pre aeris per agens
diabolicum inducunt. ſ. ignis / grādo / nix / glacies &c. Ideo
monetur. j. Petri. ſ. Abſtinetes vos a carnalibus deſideriis
que militat aduerſus animam. Et dic q̄ aer qui volu-
crum cell eſt habitaculum proprium. i. viroium ſpirituali-
um et ſanctorū; eccleſia eſt; in qua ſc̄z volucres et beſtie. i.
homines boni et mali habitant et morantur. Iſte autem
aer eſt medius inter infima. i. inter nos alios homines qui
mō ſum⁹ de eccleſia; et ſuprema. i. ipſum deum et angelos.
Et ideo aer iſte; ſcilicet eccleſia; duplicem habet partem;
ſcilicet ſuperiorem eccleſiam triumphantem; que eſt clara
per beatam viſionem; pura per beatam fruitionem; calida
per beatam dilectionem; vbi venti & procelle tribulationis
attingere nequeunt vel venire: quia ibi eſt pax et tranqui-
llitas ſempiterna; et hec pertinet ad celeſtem naturam. i. ad
angelicam ſimilitudinem et decoiem. Ioannis. xvj. In mū-
do preſſuram habebitis; in me autem pacem. Sed eſt alia
pars inferior. i. eccleſia militans mundi huius; que mari &
terre; ad litteram elementis inferioribus; eſt vicina; vel ma-
ri. i. peccatoribus; & terre. i. bonis et humilib⁹ eſt contigua.
Et in iſta ſunt venti et turbines diuerſarum tribulationū
& tentationum; ex quibus aer iſte ſcilicet eccleſia militans
quotidie alteratur; et in ſuis qualitatibus immutatur. Ideo
de duplici eccleſia dicitur Eſaie. xxxij. Sedebit populus
meus in pulchritudine pacis / in tabernaculis ſidue / in
requie opulenta; ſcilicet in eccleſia triumphante. Sequitur.
Quando enim in deſcenſione ſaltus; & humilitate humilita-
bitur ciuitas. ſcilicet eccleſia militans &c. Et accipe p̄ ae-
rem eccleſiam militantem. Pars eius ſuperior eſt religio;
que eſt clara; pura; et angelis vicina &c. Pars autem infe-
rior eſt mundus / vbi ſunt impreſſiones diuerſorum pecca-
torum: quia ibi eſt nebula ignorantie; ventus vanitatis et
ſuperbie &c. ſicut ſupra de anima. Iſta igitur pars eſt groſ-
ſa per ſuperbiam; compacta per auaritiam; turbulenta per
ignorantiam; conuulſa per gulofitatem et luxuriam; vel
etiam per pigritiam; et nature terreſtri. i. nature beſtiarum
et huiusmodi eſt vicina. Ubi etiam volucres et beſtie. i. bo-
ni & mali pariter conuerſantur. Sed beſtie in terra et rēpo-
ralibus remanent; aues autem. i. boni ad celeſtia ſe exol-
lunt; quia in domo magna nō tantum ſunt vafa aurea & ar-
gentea; ſed etiam lignea et fictilia. ij. ad Timotheum. ſ. Et
ſic ſpiraculum deuotionis; auius. i. cōtemplatiuis; et be-
ſtijs. i. actiuis; tribuit et miniſtrat: et ſic tā volucres q̄ anti-
malia continet & preſeruat; & vſq̄ ad eorum interiora ſc̄lt
cet ad cor; et ad conſcientiā diſſunditur et ſubintrat; & ideo
ipſos in bonis moribus viuificat & immutat. ſine enim ae-
ris iſtus attractione nullum animal poteſt viuere quo ad
deum; immo niſi iſtum attraxerit; neceſſario morietur mor-
te culpe; & etiā finaliter morte pene. Incuruatus ſum mul-
to vinculo ferri; et non eſt reſpiratio mihi. ſ. Paralipo. vlti-
mo. ps. 125. Meum aperui; & attraxi ſpiratum. Et ſecun-
dum Ariſtotelem ex cauſa triplici inſpiſſatur; ſcilicet ex va-
pore partes terreſtres ſuas cum aere permixtę; vel ex fri-
gidityte partes aeris congelante; vel ex noui aeris conge-
neratione; ſe cum altero coniungente. Ratiſcatur autem ex
cauſis contrarijs; ſcilicet propter vaporum conſumptionē
et deſcenſionem; vt patet in pluuiā. Secundo propter calo-
ris attenuantis actionem; vt patz in eſtate. Tercio propter
ignis ex partibus aeris generationem: quia quando aeris
partes in ignem conuertuntur; tūc alter aer ratiſcatur;
inquantum ad loci precedentis repletionem extenditur.
Sic recte aer conſcientie per peccatum tripliciter conde-
ſatur; & remouetur a lymptitudine puritatis. Nam quando
vapor terreſtis. i. affectio & amor rerum corporalium & cupi-
ditas ſe cum aere conſcientie immiſcet; tūc per peccatum
auaritie condenſatur. Quando etiam frigida timoris ſpi-
rum aerem conſcientie congelant et conſtringunt; tūc per

peccatū desperatōis multoties condēfatur. Quā etiam
nouus aer generat. i. quando amor illicius et affectio in cor-
de introductur: tunc similiter per peccatū luxurie conden-
fatur. Et breuiter vel ex amore male inflammāte vel ex ti-
more male depmēte vel ex auaritia et ardore male occu-
pante semper in corde introductur densitas peccatorum.
Sed pro certo conscientia rarificatur per gratiam: ex cau-
sis contrariis. Nam si contra vapores terros diuinarum/
quibus cor incorporatur adhibeatur pluuia largitatis per
quā vapores huiusmodi sup̄ terram aridam. i. super paupe-
res disperguntur: tūc dico q̄ aer conscientie serenat. Ideo
Job. xxxvij. Aer cogetur in nubes et ventus transiens fur-
gabit eas. Ventus dico largitatis dispergit puluerem di-
uitiarum. Item si calore charitatis frigus timoris de con-
scientia repellatur et per ipsum calorem peccati grossities
extenuetur: tūc dico q̄ similiter serenatur: quia perfecta
charitas foras mittit timorem. i. Joannis. iij. Item con-
tra amorem male inflammātem si de partibus aeris. i. de
conscientia ignis diuini amoris educat: tūc dico q̄ p̄ficiē-
tia depuratur: quia sicut maior calor attrahit et extrahit mi-
nores calorem / vt patet de fontibus in estate: sic si ignis
et calor diuini amoris in conscientia incendatur: calor mi-
nor: scilicet terrenorum affectio / ab eo totaliter absorbetur:
quia dies diem superat et lux lucem et sol solem. zc. Ecce
sufficiat. xxxij. Et sicut in vltima parte aeris multe sunt im-
pressiones sic in sensualitate anime zc. vide bene supra de
anima. ¶ Aer aliquoties immutatur ex cadauerū et pal-
lidum vicinitate / quia vapores ex talibus resoluti se cum
partibus aeris miscentes / ipsū inficiunt et corrumpūt:
et hoc summe accidit in tempore estatis: et hoc quia tūc
aer est purior et ideo conuertit billos in huiusmodi corrup-
tam. Sic aer. i. bona et pura persona aliquoties peccato
luxurie corrumpitur / quando scilicet cadaueribus et paludi-
bus. i. personis corruptis per luxuriam et infectis vicina-
tur: quia ex huiusmodi rebus ascendit vaporis corrupti. i.
mala verba et ardeffiones / tentationes et occasiones / que
cum infra cor et conscientiam istius aeris per auditum et
complacentiam immiscetur: tūc dico inficitur per dele-
ctationem / corrumpitur per consensum / et turbatur per opa-
rationem: et hoc summe accidere consuevit in estate pro-
speritatis / que scilicet sicut estas fructibus. i. mundi conso-
lationibus est repleta: quia vere prosperitas luxurie est ami-
ca. Figura Apocalypsis. iij. Ascendit fumus de puteo abyssi
sicut fumus fornacis magne. Et sicut dicitur ibi / obscu-
ratus est sol et aer de fumo putet zc. vide ibi. ¶ Aer et sui
natura est mobilis / alterabilis et mutabilis in oppositas
qualitates: quia ex vapore terre et maris sepius alteratur.
Nam si in acre vapor venenosus vel turbidus misceatur /
in obscuritatem similiter transmutatur. Et est aer propter
sui puritatem solaris luminis receptiuus / et sui vsq̄ ad spha-
ram ignis superius extēsiuus. Et quāto aer a terra et aqua
fuerit remotior / et igni et celo vicinior / tanto purior inueni-
tur / et similior est etheri puritati. Recte talis est voluntas
humana: quia ex sui arbitrii libertate mutabilis est et mo-
bilis ad contrarias qualitates: quia si homo aliquid modo
diligat et appetat / statim potest eius velle contrariū / et ab
eo resilire: et sic non est de actibus altarum potentiarū. Ex
vapores etiam. i. ex tērationibus / cogitationibus et de-
lectationibus / que ex terra et aqua. i. ex carne et sanguine su-
perius eleuantur / et infra substantiam ipsius aeris scilicet
mentis et voluntatis miscentur: ipsa voluntas multoties
alteratur. Vel per aquam accipe carnem. Per terram au-
tem accipe mundum: que mutant et variant homines vo-
luntatem vt in ea diuerse impressiones. i. diuersa peccato-
rum genera producantur. Figura. iij. Regum. xviij. vbi nu-
becula. i. i. modica cogitatio vel delectatio ascendit de ma-
ri. i. de carne vsq̄ sursum. i. ad aerem voluntatis / et statim
sequute sunt pluuie luxurie / et gradines auaritie / et huius-
modi. Vide melius de malis impressionibus supra de ani-
ma. Hic autem aer / scilicet voluntas / propter sui naturalem
puritatem / est celestis luminis. i. diuine gratie vel etiam sa-
pientie receptiuus / et a terra. i. a terrenis vsq̄ ad sphaeram
ignis. i. vsq̄ ad celestia et eterna est sup̄superius extēsiuus: qz
voluntas potest diligere et infima / et suprema: et vno reli-

cto / se ad aliud eleuare: et quanto a terra et aqua. i. a mun-
do et carne remotior per vite perfectionem / et celo et cele-
stibus propinquior per contemplationem / tanto purior per
castitatem / calidior per charitatem / lucidior per sapien-
tie claritatem / et similior etheri. i. supreme et angelice pu-
ritati per omnimodam conformitatem. Spiritu ergo am-
bulate / et carnis desideria non p̄ficietis. ad Galat. v. ¶ In
aere secundum Aristotelem generantur diuerse impressio-
nes ignis / que stelle a vulgo esse creduntur: de nocte cade-
tes / que nihil aliud sunt q̄ vapor calidus et siccus p̄ ignis
violentiā inflammatus: cuius materiā nō videmus: sed
ignis nobis tantum apparet / qui propter remotionem stel-
la esse videtur. Quia autē statim consumpta materia des-
cendit: ideo a simplicibus stella vna creditur cecidisse. Sic
in aere. i. in ecclesia sunt multe stelle non fixe / sed fixe: scilicet
hypocrite / qui propter splendorem bone apparentie / stelle
esse creduntur. i. viri iusti et boni: et tamē non sunt nisi vapor
ad modicū parens. Iaco. iij. Quorum materia. i. interior
conscientia non videtur / que pro certo est vapor calidus per
cupiditatem / et siccus per in deuotionem / et impietatem. Ignis
tamen. i. exterior: lucens apparentia videtur / propter quam
creditur esse stella. Sed pro certo cōsumpta materia ignis
huiusmodi. i. amota fictione / que ignem honeste apparen-
tie nutrebat / tūc deficit et extinguitur ignis iste / quādo scy
peccatorum suorum vilitas declaratur. vnde Job. xviij. Lux
em̄ impij extinguet / nec splendet flāma ignis ei⁹. Et tūc
quādo cadunt de aere ecclesie vel religionis / credunt sim-
plices stellam celestem. i. aliquam bonam personā per pec-
catū cecidisse: quod tamen non est ita: quia solus vapor cec-
cidit et transiit: et stelle cadent de celo. 2d Barthel. xxiij.
¶ Constantinus reddit rationem quare aer est in monte
frigidior q̄ in valle / et dicit q̄ omne subtile per motum et
exhalationē in frigidatur: et quia ibi maiores et frigidiores
venti vērant: ideo propter eorum motum est ibi frigidus
aer. Sed contra aer in vallibus quiescit a motu / et per cō-
sequens calefit et ardescit. 2d acrobatus autem aliam ra-
tionem assignat: quia dicit q̄ radij solares in vallibus plu-
q̄ in montibus aggregantur: et ideo ibi fortius refringun-
tur / et exinde ibidem calor fortior generatur: quia repercu-
ssio radiorum ardentium ad cētrum / est causa caloris scū-
dum ipsum. 2d oñtes sunt prelati / clerici / diuites / iudices /
et maiores: qui p̄ ceteris eminent dignitate. Valles au-
tem sunt subditi et minores. Aer autē est conscientia vno-
rumq̄. Sed pro certo in montibus. i. in maioribus / est aer
conscientie frigidus per in deuotionem: quia omne subtile
i. omnis conscientia que de se est subtilis et discreta / discer-
nens semper inter bonum et malum / propter motum et ex-
halationē / hoc est propter eius ad diuersa negotia applica-
tionem / in frigidatur per in deuotionem. Sapientia. i. x. De
primis inhabitatio terrena sensum multa cogitantem. Et
ideo cum in montibus p̄fiet maior vltus. i. exhalatio vanta-
tatum / et cum ex hoc aer qui est in montibus. i. conscientia
iudicum et maiorum per diuersa negotia et desideria vna-
diq̄ moueantur: hinc est q̄ aer sue conscientie a calore cha-
ritatis paulatim spoliatur / et frigore in deuotionis totali-
ter congelatur: quia vere occupatio circa mūdāna est cau-
sa quare de conscientia calor charitatis euaporat. Sapie-
tie. i. j. Spiritus diffunditur sicut mollis aer. Sed contra
in vallibus. i. simplicibus subditis et humilibus quiescit aer
conscientie a motu huiusmodi negotiorū / et per consequens
calor charitatis non exhalat: sed ibi potius augmentat. qz. i.
in vallibus et humilibus radij solares. i. diuine influentie
magis q̄ in montibus et potentibus et superbis aggrega-
tur et multiplicatur: quia radij diuine inspiratiōis tendūt
ad centrū humilitatis / non ad superficiem vanitatis: quia
sicut dicitur 2. uce. i. j. Respexit dominus humilitatem zc.
Et quia radij diuinorum beneficiorum ibi refringuntur /
in quārum scilicet per gratiarum actionem ab ipsis humi-
libus iterato in deum superius reflectuntur / quod quidem
non est in montibus et superbis: quia de nullo gratias agit
deo / ideo dico q̄ in ipsis vallibus calor charitatis inuestit
generatur. In istis autem montibus maiora in deuotionis
frigora perueniant: tū quia ibi nō est fractio et reflexio di-
uinorū beneficiorū q̄ recipiunt / scy p̄ gratiarū actionē: tum

Ca. XI. De Impressionibus. Fo. LXXXIII.

quia ventis vanitatum et negotiorum exponuntur. Job
xxiii. Quibus non est operimentum in die frigoris. Ipsi enim
amittunt pallium. i. charitatem in die frigoris. Prover. xrv.
Subtile enim per motum frigiditatis: quia scilicet propter mo-
tus negotiorum illi qui plus sunt in mundanis subtilis et sapie-
tes sunt per inductionem frigoris propter ceteris tepescerunt:
quia sapientes sunt ut faciant mala. Vel dic qd isti sunt su-
perbi et presumptuosi / quorum conscientia semper est in-
deuota. ¶ Aer quanto ex vaporibus terre et maris spissus
fit efficitur / tanto sol in eo fortorem calorem gignit. Et
ex repercussione solarium radiorum in aere humido / (sicut
dicit Aristot. in libris Meteororum) ibi colorum plurimum
varietas generatur: ut patet in Iris. Sic quanto homo
per incorporationem vaporum. i. alienarum miserationum
densior efficitur per compassionem / tanto sol iustitie maius
rem ibi imprimat calorem. i. gratiam / charitatem et deuoti-
onem: et ex repercussione radii solaris. i. diuine gratie in
aere. i. corde humido per pietatem / color virtutum multi-
plex generatur. Et Eccl. xvi. Uelut es bysso et polymito et
multis coloribus. ¶ Aer secundum Constantinum est ele-
mentum simplicium. Et est aer substantialiter humidus ex
natura propria: sed ex vicinitate orbis est calidus. Et est aer
superius diffusius / et sui a terre et maris superficie usque ad
sphaeram ignis extensius / subtilis et perspicuus / et solaris
luminis receptivus. Sic vir iustus est simplex et discooper-
tus et apertus / non per subtilitates et cautelas involutus / et hu-
midus est naturaliter per mansuetudinem et pietatem. Sed
ex orbis. i. christi vicinitate et imitatione calidus est per cha-
ritatem. i. gratiam: quia charitas naturalis potest inesse homini a na-
tura: charitas vero gratuita non est nisi a deo. Illic est etiam superius
diffusius per largitatem et compassionem / sui a terra. i. a ter-
renalibus usque ad sphaeram ignis superius. i. ad celestia ele-
uatus per eternorum contemplationem. Illic est purus per
castitatem / perspicuus per honestatem / celestis luminis re-
ceptivus per sapientie claritatem. Unde Sapient. iij. Spiritus
secundum Constantinum maxime corpus immutatur: quia
usque ad interiora cordis et spirituum diffunditur et subin-
trat: et nutrimentum spiritibus tribuit et ministrat: et ideo
fit purus et clarus / spiritus facit lucidos atque puros:
et sic ipsos meliorat / et ipsum cor ab inflammatione calo-
rum impedit et retardat. Et si mediocriter in suis qualita-
tibus fuerit temperatus / vitam continuat et conservat. Et co-
tra autem si disemperatus fuerit et imbutus vaporibus / ve-
nerosus / tunc pessimas in corpore generat passiones: quia
scilicet attractus talis aer / cor et spiritus inficit: et sic vitam
abbreviat et consumit. Talis recte est sapientia et doctrina
que per os anime. i. per auditum usque ad interiora. i. usque
ad conscientiam se diffundit: et ideo ipse interioribus
spiritibus. i. ipsius anime affectionibus tribuit nutrimentum
quia sicut corpus cibariis nutritur / sic anima sapientia
impinguatur. Deutero. viij. Non ex solo pane vivit homo / sed
et omni verbo quod egreditur de ore domini etc. Et ideo si ip-
sa doctrina fuerit clara sine obscuritate / pura sine falsitate
redde claras et puras / et ipsum cor. i. conscientiam et volun-
tatem servat ne per ardorem vitiorum inflammetur / et sic
vitam gratie continuat et prolongat. Ecclesiastici. iij. Sa-
pientia filius suis vitam inspirat. Sapientia enim vitam tri-
bit possessori suo: sicut dicitur Ecclesiastici. viij. Sed econ-
tra si aer iste / scilicet doctrina fuerit vaporibus venenosus /
verbis et sententiis erroribus intermixtus / vitis doctrina et
sapientia hereticorum: et etiam sapientia mundi: tunc de-
co quod cordi a quo attrahitur. i. flosne que in huiusmodi scien-
tia occupatur / pessimas passiones / errorum scilicet et vitio-
rum facit: et sic vitam gratie attenuat et consumit: et mor-
tem culpe et pene appropinquat et inducit. Quia prudentia
carnis mors est / prudentia autem spiritus vita et pax. ad
Romanos. viij. Vel dic qd aer purus et clarus significat deu-
otionem / gratiam et discretionem / vel etiam bone socie-
tatis conjunctionem: que se facit homini omnia bona pres-
dicta. Aer vero impurus est mundi prosperitas / mala do-
ctrina / mala exempla / et mala societas etc. per omnia sicut
supra. ¶ Aer cum habeat duas partes: in inferiori tamen

varie impressiones sunt: quia scilicet aer concitatus facit
comilationes et contraria. Contractus nubila. Conspua-
tus pluvias. Congelatus nives et grandinem. Differtus
serenitatem generat atque causas. Sic cum in anima sunt due
partes / scilicet ratio et sensualitas: in ista tamen sensuali-
tate / que est pars inferior / diverse impressiones. i. diversis
tentationum genera commouentur: quia si concitetur per
fractandam / tunc ventos vanarum loquutionum / cornu-
tiones fictionum / contraria comminationum / fulgura etiam
invasionum ab ea emittuntur. Si autem per adulationem
contrahatur / tunc in ea nebula ignorantie generatur. Si per
delicias inspissetur / tunc pluvia luxurie derivatur. Si per auar-
itiam congelatur / tunc nives divitiarum in simul adman-
tur. Si vero differtus per penitentiam fuerit / tunc serenitas et te-
nationum alietas preparatur in via / et etiam glorie serenitas
in futuro. Allega si potes etc. ¶ Aer quanto a terra est
remotior / et celo vicinior / tanto est purior et ethere purita-
ti similior et conuictior. Sic vere mens humana quanto per
contemplationem celestium est magis alta / et a terris. i.
ab amore terrenorum magis per contemptum remota / ta-
nto est per innocentiam magis pura / et puritati angelice
pius vicina.

Capitulum. xj. de impressionibus.
¶ Omnis impressionum generetur diversa genera: primo
et ante omnia dicendum est de impressio-
nibus que sunt in materia calida et sicca.
¶ Est igitur notandum quod superius generatur que-
dam impressio que vocatur candela. Et est can-
dela impressio aeris in superiori parte aeris generata ex va-
pore calido et sicco / per motum firmamenti / et virtutem ignis:
que quia habet latitudinem et longitudinem equalem / ideo
rotunda intuitibus apparet. Sic prelatas est candela ce-
teros illuminans per doctrinam / in prima parte. i. in digni-
tate et superiorem aeris. i. ecclesie per motum et inspira-
tionem celli. i. christi / et virtutem ignis spiritus sancti per charitatem
inflammantis / et factus prelatas populi vel candela: quia
nullus debet esse prelatas / nisi motu et inspiratione firma-
menti. Christum fuerit euocatus. Qui vocatur a deo: sicut
aaron ad hebreos. v. Ille debet esse equalis per omnes sui
dimensiones et per regulam equitatis: ut ex una parte non
sit extensior / et in alia per personarum acceptationem: sed
equaliter sit ei cura de omnibus. Sapient. vi. Ideo Apoc-
lypsis. xij. Longitudo eius tanta est quanta et latitudo. Ibidem.
Latera ciuitatis equalia sunt. ¶ Item est impressio que di-
citur ignis longus. Et est vapor calidus et siccus / in pri-
ma parte aeris inflammatus propter ignis virtutem et mo-
tum firmamenti / carens latitudine manifesta respectu sue
longitudinis. Et dicitur hec impressio draco euomens
ignem. Sic bonus homo debet esse ignis per feruorem di-
lectionis / longus per vigorem durationis / calidus per cha-
ritatem / siccus per castitatem. Qui in prima parte aeris. i.
in principio vite sue per virtutem ignis / scilicet spiritus san-
cti / et per motum et influentiam orbis. i. christi / per gratiam
inflammatur / et habet maiorem longitudinem per eueran-
tiam: quod habet longitudinem charitatis: quia multi licet sint
parum feruentes / tamen in sua parua perfectione optime
perferunt: et ideo sicut draco qui est animal longum / ignem
charitatis euomunt / in quantum scilicet tales longi sunt et
perseuerantes / et tamen ignem et charitatis feruorem a
se ipsis quodam modo repellunt. Paralipomenon. xx. Ibi
fuit longissimus etc. Vel potest dici quod tales sunt mali diu-
tes: qui caudam. i. familiam valde longam / charitatis ra-
men et liberalitatis latitudinem habet paucam. Ipsi ergo
per auaritiam inflantur / et ideo dracones per rapinam
et crudelitatem vocantur. ¶ Item est impressio que di-
citur assubdescendens. Assub est impressio aeris per motum
celli / et ignis vicinitatem et virtutem inflammata / et est du-
plex secundum Aristotelem / scilicet ascendens et descen-
dens. Ascendens enim propter leuitatem et subtilitatem
materie petit superiorem: sed descendens propter frigus cir-
cunstans / et materie gravitatem / inferius inclinatur. Sic
iustus debet esse inflammatus per charitatem / et hoc per
motum et inspirationem ipsius celli. i. christi / et virtutem ignis / scilicet
spiritus sancti. Sed due sunt species huius impressionis / scilicet

Ca. XII. Lib. VI. De Vento.

Acet iustorum: quia aliqui sunt ascendentes scilicet ad celestia contemplanda. sicut religiosi et contemplativi. qui propter leuitatem paupertatis et subtilitatem. i. conscientie puritatem euolant ad superna. Alii autem econuerso sunt actui: qui propter pondus negotiorum mundanorum et frigus inuentionis ad mundana descendere compelluntur. Deutero. xlvij. Ascendet super te et erit superior: tu autem descendes et eris inferior. Uel ista possunt dici de bonis: qui ascendunt superius ad eterna: et de malis: qui descendunt per auaritiam inferius ad terrena. Uel potest dici de anima saluata: que inflammata charitate sursum ad paradysum ascendit: et de damnata: que igne perpetuo inflammata ad infernum descendit. Item est impulsio que dicitur ignis perpendicularis: in superiori parte aeris generata ex vapore calido et sicco: habens latitudinem in profundo et longitudinem in alto: ad modum figure pyramidalis: per virtutem ignis: cuius superior pars est religio: in qua ignis perpenditur. i. in qua persone bonae debent per motum et inspirationem celi. i. christi et virtutis ignis. i. spiritus sancti superius generari. Et dicitur ignis per charitatem perpendicularis per eternorum contemplationem: in quibus suspenditur mens deuota. Job. vii. Elegit suspensum anima mea. Hic est longus per perseverantiam et proficiendo et perseverando in melius: et superius per bona opera propinquando ad celum. A parte autem inferiori: scilicet quo ad scotos et proximos debet esse latus per charitatem et dilectionem: et sic omnes tunc. i. omnes eius solum deum terminari: ut omnia faciat propter ipsum. i. Machabeorum. viij. Omnes obedunt uni. Uel principium eius. i. iumentum: debet esse latum per charitatem: extremitas autem. i. clausus fenectus sit acuta et simplex: per affectionum unitatem etc.

Capitulum. xij. de vento.

Ventus secundum Constantinum: est vapor frigidus et siccus: ex terris et aquis per calorem resolutus: aerem per sui incorporationem fortiter commouens et impellens. Per ventum charissimè potest intelligi aliqua vana et ventosa persona: sicca per inuentionem: calida et feruens per auaritiam et ambitionem: que quandoque a terra et mari. i. de alienis partibus veniens: incorporatur in aere. i. in aliquo collegio patrie vel hospitio: et tunc pro certo non cessat totum aerem istum in quo est. i. societatem: patriam: collegium vel hospitium tribulare: et tunc detractionibus: nunc intus: nunc falsis machinationibus perturbare: et per discordias et tristitias agitare. Iaco. iij. Haues cum magne sint: a ventis valetis circumferuntur. Ventus est circulariter processus: et non recte: sed tortuose: terre vndique giratiuis: palearum leuatiuis: cineris et pulueris in cauernis et angulis aggregatiuis. Sic auarus non recte vadit vel procedit per veritatem: sed circulariter et tortuose per cautelas et fallitatem. i. Paralip. xxi. Ambulauitque non recte. Uel etiam circulariter procedit: inquit de mercato ad mercatum: de placito ad placitum circumit et vagatur: ut diuitias accumulet et acquirat: quia in circuitu impij ambulat. Et sicut dicitur Ecclesiasticus. i. Lustrans per vniuersa in circuitu pergit spiritus etc. Et sic paleas. i. mundi bona parum valentia eleuat et amplectitur per amorem: et puluerem et cinerem diuitiarum in cauernis et abditiis: hoc est: in arcibus suis et scrinijs accumulat et augmentat: et hoc per motum et turbationem: hoc est dictum per auaritiam et rapinam. Abacuch. ii. Uel ei qui multiplicat non sua: viquoquo aggrauat contra se densum lutum. Ventus perflans aerem et aquam: est inequalitatis suarum partium causatiuis: quia sicut dicitur Iheronimus: Aqua semper efficit equa: nisi ventorum flatibus mouetur. Sic vere quando ventus adulationis vel carnalis affectionis perflans aerem. i. superiores: tunc aquam. i. subditos per acceptationem personarum reddunt totaliter inequales: quia aliam partem aque istius exaltant per promotionem: aliam deprimunt per oppressionem. Et nisi

ventus iste: scilicet adulationum status: in aqua religionis vel ecclesie flaret: semper partes aque: scilicet ipsi subditi: equalitate proportionis debite equarentur: sicut precipitur Leuitici. xvi. De parte inquit sacerdotum cunctis filiis aaron equaliter per singulos diuidetur. Aer enim est pelatus et superior: qui veto carnalis affectionis vel adulationis motus: partes aque. i. subditos equales non facit etc. Uel dic quod ventus est mollis: affectuosus et impetuuosus superior: qui per certo aquam perflans. i. populum quem regit: facit inequalem: quia scilicet alios deprimunt et alios exaltat. i. ad Corinthios. xij. Alius quidem esurit: alius autem ebrius est. Ventus secundum aliquos generatur ex collisione brachiorum maris: quia si brachium australe et brachium adlonare colligant in oriente: tunc flat fauonius: si autem in occidente colligant: tunc flat fauonius. Item si brachium orientale et occidentale colligant in meridie: tunc flat aquilo. Si vero colligant in septentrione: tunc flat aquilo. Ex alijs autem refusionibus maris intermedijs venti medij generantur. Sic si vis dic quod generaliter quattuor partes maris. i. mundi: sunt quattuor genera personarum: scilicet pelati: qui sunt orientales. principes: qui sunt occidentales. Leuitici et religiosi: qui sunt aquilonares. Pelati vero: qui sunt meridionales. Ab istis igitur quattuor brachijs maris et ab eorum conflictibus: discordijs et motibus: elationibus et fluctibus: oia veteris gentis. i. vitiorum: tribulationum: et diabolicarum inflationum opera generantur. Exinde enim prouenit subolanus orientalis: hic est superbia. Fauonius occidentalis: hic est adulatio et blanditia: quia fauonius dicitur fouendo. Aquilo frigidus: hic est inuidia. Zuster feruidus: hic est ambitio et auaritia. Subolanus igitur superbia ostenditur in oriente pelatum: fauonius adulationis abundat in occidente. i. in curijs principum et magnatum. Aquilo vero inuidie nascitur in septentrione religiosorum. Zuster vero auaritie abundat in meridie secularium laicorum. Ubi zachar. vi. Ipsi sunt quattuor venti celi. Uel dic quod brachia maris configentia in occidente: sunt heredes et executores qui pro occidente et moriente aliquo inuicem configunt: et ventum vane laudis inducunt: inquit bona mortui in suis perfluitatibus expendunt. Uel dic quod diuersa brachia maris sunt diuersi religiosi vel canonici: qui in electione consilientes: veterum. i. ventorum pelati generant atque creant: quandoque scilicet orientalem subolanum. i. superbum: quandoque occidentalem fauoniu. i. luxuriosum: quandoque septentrionale aquilonem. i. inuidiu: quandoque meridionale austrum. i. auarum. Ubi enim aut raro accidit quin malus pelatus generetur: quando electores configunt inuicem et rigantur. Deus enim inuindictam eorum solet eis quandoque dare malum pelatum: quando scilicet se reddunt indignos bono. Amos. iij. Percussi vos vento viete et attrigine etc. Dicit Seneca de naturalibus qst. libro. i. quod spiritus. i. ventus in inferioribus terre inclusus: ipsas aquas compellit sursum ascendere: et in locis insolitis in torrentem erumpere: et sic contra naturam superius se leuare. Narrat etiam ibidem quod Cambyses rex misit exercitum ad ipsolum templum Jouis hamonis. Ventus vero austrum arenam eleuans quasi nubem: totum exercitum texit et obruit. Dic quod ventus est spiritus superbie: qui aque. i. persone deuote et humili: et arene. i. persone deiecte et pauperi quandoque incorporatur: et sic contra naturam sursum erigitur: et ad multa mala erumpere compobatur. Unde Seneca ibidem. Contra naturam suam multa conantur nata desuere. Uel dic contra pauperes et personas ferules: quos ventus. i. diabolus ad altos status quandoque contra naturam suam erigit: et eos torrentes violentos per rapinam et crudelitatem facit: et ipsis mediantibus exercitum regis christi: scilicet pauperes obruit atque ledit. Asper enim nitui est humili cum surgit in altum: inquit claudianus. Uel si vis per ventum accipere fortune fauorem etc. sicut supra. Uel potest dici de spiritu sancto: qui cordi humano permixtus: ipsum sursum contra naturam ad celestia eleuat: et in fontes et in fluuios. i. in viros perfectos et viles: eos mutat. Ecclesiasticus. xlvij. Ego sapientia effudi flumina. De reliquo dic quod cambyses est Christus: qui exercitum ecclesiasticorum contra Iouem hamonem. i. diabolum destruxit.

sed pro certo spiritus australis. i. diabolus / nube arenarum
 i. diuitiarum ipsos obtexit / et sic eos per peccatum auaritie ob-
 ruit / et a cepa militie impediunt. ¶ Ventus secundum L. d.
 stantimum / est vapor siccus ex terris et aquis per calorem
 resolutus / aerem per incorporationem sui fortiter commo-
 uens / et impellens. Sic quoniam ex terra et mari. i. ex partibus nostris
 oritur vapor / et in aere coactis cumulat / tunc ventus
 spiritus sancti ibi generatur. Sed iste vapor coactionis de-
 bet esse frigidus per timorem / siccus per penitentiam asperita-
 tem / et per calorem resolutus. i. per feruorem et charitatem
 vel calorem solis. i. inspiratione dei superius eleuatus etc. Et
 sic ventus vel spiritus interiora terre subintrat / et ipsam
 commouet et conturbat / et terremotum gignit / et quandoque ip-
 sam terram aperit / ita quod ventus erit / qui edificia obruit et
 subuertit / sic contritio et spiritus sancti inspiratio in interiori-
 bus terre. i. conscientie occultatur / ipsam terram conscien-
 tie concutit per compunctionem / et fit terremotus per
 spiritus diffusionem / et sic aperitur per confessionem / et
 cadunt edificia diabolica / scilicet peccata / per ablutionem
 et satisfactionem. Figura. lxx. Regum. xlii. ubi helias vidit ip-
 sum forem / qui conterebat petras / et conterebat montes /
 quem secuta est aura lenis / in qua erat dominus. Sic post
 spiritum fortem coactionis / contereantem et diruentem mon-
 tes superbie et elationis / venit aura lenis. i. serenitas pacis
 et affectionis / et tunc coactionem ibi dominus per intro-
 ductionem gratie et dilectionis. Ideo psal. Sana coactiones
 eius / quia commota est. Et sic ventus ex sui inter partes
 aque coactione / humum facit ad superficiem eleuari / et ip-
 sam aquam mundificat et depurat / sic contritio spiritum
 peccatorum facit ad superficiem. i. ad os superius enatare
 per confessionem / et sic aqua. i. conscientia depuratur. Exo.
 xlii. 2. umos extendit et moyses manum suam supra mare /
 abiit illud flante vento. ¶ Ventus secundum Bedam gene-
 ratur sic. Dicit enim quod aer cum sit nature mobilis / ingredi-
 cauernosa / et exire cum autem vna pars nititur intrare / et alia
 exire / fit conflictus et mouetur aer / sicque ventus et turbines
 generantur. Et ideo colia que est regio ventorum / est res
 glos cauernosa. Ventus etiam ex cibis et humoribus in cor-
 pore generatur / et ibi inclusus pessimas generat passiones
 quia tolliones viscerum efficit / hydropisum et arteticam ge-
 nerat et inducit. Sic quoniam vna pars aeris. i. vnius clerici / qui est
 pars ecclesie / nititur intrare cauernam. i. collegium vel ec-
 clesiam ubi habeat locum suum. i. beneficium vel prebendam /
 et aliam. i. clericus qui ibi est / nititur inde exire / non con-
 tentus loco proprio / sed appetens ampliora / tunc ex istis co-
 actionibus et affectionibus partium aeris / ventus fit /
 inuidie et discordie / in ipso aere ecclesie generatur. Nam
 aer. i. persona ecclesiastica est mobilis et iniqua per ambi-
 tionem / et per diuersas affectiones / et ideo semper nititur vel
 ingredi vel exire. Et ideo Zacha. vii. Introeunti et exeu-
 ti non erat pars pro tribulatione. Quando ergo ventus teta-
 tionis / et ex discordie / in ventre. i. in corde alicuius / includit
 tunc ibi pessimas generat egrotudines peccatorum / quia tolliones
 viscerum inuidie / hydropisum inflationis / superbie / et arteticam
 (qua digiti coarctantur) pigritie et desidie inducere con-
 suevit. Nam spiritus ista peruenit / nunquam potest bonum aliquod
 operari. Ita enim viri iustitiam non operantur. Iaco. i. ¶ Et
 terra secundum Aristotelem duo vapores genera generantur /
 vnius quod est humidus / et est materia pluuiarum / alius au-
 tem siccus / et est materia turbineorum / ventorum. Sic de ter-
 ra voluntatis oriuntur duo genera vaporum. i. affectionum.
 Vnus est humi / per pietatem / ex quo oritur pluuia. i. mi-
 sericordia / et largitas / qua terra arida. i. status pauperum im-
 pinguatur. Sed alius est siccus vapor / et hec est affectio ad
 crudelitatem et vindictam / que sicca dicitur / propter defe-
 ctum humorum compassionis et misericordie / et ex ista
 ventus tribulationis / et turbo inuasionis multotiens pro-
 creatur. Unde Job. i. Ventus magnus a regione deserti etc.
 ¶ Et compara voluntatem vento / propter eius mobilitatem
 et vertibilitatem etc. sicut supra. ¶ Ventus est summe mo-
 bilis et iniquus / motus et agitationis est in aere genera-
 tus / tempestatum in mari induciuntur / et quia ad interio-
 ra maris penetrat / ideo procellarum suarum eleuatus / et
 diuersorum fluctuum causatus / et ipsius maris in partes

oppositas diffusus est. Et est ventus cineris et pulueris disper-
 sius / et per sui subintrationem infra cauernosa loca est ter-
 remotus generatus / et edificiorum plurimum destructus.
 Sicque ventus superbie mobilis est / qui facit hominem inque-
 tum / et se in pluribus partibus agitantem / et etiam offen-
 tantem. In aere etiam huius mundi generat tempestates
 tribulationum / a quibus edificia diabolica. i. ipsi superbi des-
 truantur / et vsque ad terram miserie inferius dilabuntur. Job
 xxx. Quasi super ventum ponens elisisti me valide. Quan-
 do etiam ad interiora maris. i. conscientie (que amara dicitur
 propter remorsum) ventus superbie se immittit / tunc ip-
 sam per elationem eleuat / et fluctus et procellas tentatio-
 num in ea generat et inducit / et ipsum mare. i. voluntatem
 et conscientiam in partes oppositas. i. in diuersa desideria
 deflectit / et cinerem et puluerem diuitiarum disgregat et
 dispergit / quia superbi diuitias non accumulantes / sed per va-
 nitates multas ipsas diuidunt et dissipant / ut patet in mi-
 litibus / qui communiter sunt pauperes / hoc quia sunt in
 suis festis et consiliis et in guerris et in litigiis / opes in-
 numeras expendentes. Vetus etiam superbie in interiori-
 bus terre et conscientie recluditur / et tunc terremotus fit
 et discordie generatur / quia inter superbos semper sunt iur-
 gia. Proverbiorum. xlii. Et tunc edificia circumiacentia. i. pau-
 perum vicinorum habitacula / sepe per rapinam et auari-
 tam destruantur. Generant flumina / et flauerunt venti / et
 irruerunt super domum illam / et cecidit. ad. vii. ¶ Ven-
 tus si moderatus fuerit / nec nauigantibus contrarius / sul-
 est itineris directus / et ad portum applicatus. si autem
 immoderatus et nauis contrarius fuerit / tunc est itineris re-
 tardatus / nauis etiam submersus. Ventus / et maxime
 borealis / qui frigidus est / aerem depurat / nubes et nebulas
 fugat / serenitatem efficit et procurat. Ventus insuper vltimus
 est depuratus / humoris superflui consumptus / lubrici-
 tatis et immunditie absternus. Exerat etiam venti flatus
 ignis et flame est excitatus / immoderatus autem est
 quandoque ipsius extinctus. Talis est ventus tribulatio-
 nis / quasi in mari mundi temperate perflauerit / si nauis. i. aie
 non sit contrarius / utpote quia tribulatio pro mundo non
 sustinetur / sed pro deo / tunc viam spiritualem dirigit / et ad
 portum paradisi facit velocius perueniri. Gregorius. ad a-
 la que hic nos premunt / citius ad deum venire compellunt.
 Quanto ergo maior ventus et tribulatio flauerit / si guber-
 nator nauis. i. ratio discreta fuerit / et ipsa nauis. i. anima
 alicubi per amorem aliquarum rerum mundanarum non
 impigerit / tanto ibi facilius peruenitur. Actuum. xlii. Per
 multas tribulationes oportet nos intrare in regnum celo-
 rum. Sed si ventus tribulationis anime contrarius fuerit /
 ut quia pro mundo vel carne et huiusmodi sustinetur / tunc
 iter spirituale impedit / et nauem vsque in profundum maris
 scilicet in infernum per desperationem deiecit et submer-
 git. ad. the. xlii. Nauicula lactabatur magnis fluctibus
 erat enim ventus contrarius. Ventus enim tribulationis
 si temperatus fuerit / ignem diuini amoris accendit / sed si
 fuerit excessiuus / ipsum per impatientiam dissipat et extin-
 guit. ¶ Quando venti mare perambulant / multam aquo-
 sitatem et multos vapores exinde eleuant / ex quibus tan-
 dem pluuia generatur. Sic venti tribulationum / vel etiam
 ventus spiritus sancti / quando mare. i. amarum conscien-
 tiam perambulant / multi vapores bonarum affectionum
 exinde superius ad deum eleuantur per orationem et contem-
 plationem / ex quibus pluuia gratie vel lachrymarum in
 aere cordis deuoti generatur / et aliqui per calorem diuine
 gratie exteri resoluuntur. ¶ Quidam dicunt esse causam
 venti / nubes superius eleuatas in aere / quod ipsum mole sua
 hinc et inde premunt / quarum impulsu fit ventus. Sic ve-
 re causa venti tribulationum in mundo isto / sunt sepe nu-
 bes. i. iudices et superiores / qui mole auaritie qua premunt
 tur / aerem sibi subiectum. i. pauperes subditos depimunt
 et molestant / et sic in eis ventus et turbo tribulationis et ex-
 coactionis impingitur et causatur. Nonne diuites per po-
 tentiam opprimunt vos? Iacobi. ii. ¶ Ventus secundum Ari-
 stotelem fit ex vapore eleuato a terra / et cum aere intermixto
 quo aer impellitur et mouetur. Unde secundum Bedam / ventus
 nihil aliud est quam aer motus. Sic quando a terra et aqua. i.

carne et mundo vapor alicuius male cogitationis et suggestionis ascendit et eleuatur vsq; ad aerē cōscientie: tunc mens mouetur per delectationem; et sic ventus tentationis ibi efficitur et causatur: quia diabolus producit ventos de thesauris suis; et sic percutiuntur palmogenta egypti etc. expone. ¶ Ventus scdm Aristotelem est in suo ori debilis et occultus: sed cum paulatim super terram insurgit / multi vapores ei coniunguntur et aggregantur; et sic maior ac maior in tantū efficitur: ita q; quādoq; domos et arbores diruit et subuertit; et maxime ventus auster. Venit etiam aquilo veniens de supremis / sua frigiditate flores et vineas ledit; et germina erurit et consumit; nervos contrahit et perculit / et ab operatione impedit. Et ideo dicitur aquilo quasi aquas ligans etc. Talis est tēratio: quia in suo principio debilis est; quando scz a diabolo suggeritur. Sed quando sup terrā voluntatis et conscientie aliquantum inualefcit: tunc multi vapores. i. multe affectiones / cogitationes / et imaginatioēs / et cōplacētie aggregant; ex qb; ventus tentationis intantū fortis efficitur; q; domos del; scz religiosos / et edificia mūdi / scz laicos / destruit et subuertit: quia scdm Hieron. Nisi tentationi nascenti cōtinuo obuietur: paulatim crescens conscientiam subicit atq; ligat. Ideo dicit. i. iudach. vi. Nisi preuenieris eos paulatim maiora hīs facient; et nō poteris obtinere eos. Et maxime hoc facit auster / vetus calidus et humidus. i. tentatio carnalis: et hoc scdm Iheronimū quia ab imo flat: hoc est dictū ab interiori suggestiōe. Ideo Job. xxiij. Ab interiorib; egredietur tempestas. Aquilo etiā q̄venit a montib; . i. tentatio supbie vel mūdi: que ab ipsis montibus superbis demonib; immittitur / sua frigiditate et occisione flores et vineas. i. incipientes et perfectos ledit / et germina bonorū propositorū erurit et consumit; nervos etiā corporis ecclesie. i. viros in quib; viger sensus deuotionis et motus bone operationis / perculit; scilicet per delectationē / contrahit per cōsensum et opationem; et a motu bone operationis impedit per cōsuetudinem et reiterationē: ideo dicit aquilo quasi ligas aquas: quia tentatio ligat ipsas affectiōes anime / ne actus suos valeat exercere. Vetus enī Aquilo dissipat pluuias. Prover. xvi. Frigidus enī ventus Aquilo flabit: et gelabit crystallus ab aquis. ¶ Ventus quādo inuenit obstaculū / est siue virtutis magis q̄ alias ostensiuus: et inde est q; cōtra fortes et altas domos et arbores violentius agit / et ipsas q̄q; diruit et subuertit: quod tamē paruis arborib; suo impetu cedentibus sic nō facit. Sic de per imperiū siue iustitie fortis seuit cōtra presumptuosos et superbos sibi resistentes / et elus impetum nō timētes q̄ cōtra humiles et deuotos / ipsum metuētes / et per mentis obstinationē sibi nullatenus obuiantes. Talibus enī superbis dicit dñs illud Ezech. xxi. In biachio extento et furore effuso regnabo super vos. Quō potissime fit in iudicio vel in morte / vbi a deo tales alti / fortes / diuites et magni penitē destruiuntur / et in inferno totaliter subuertuntur. vbi etiā ipsis humilib; cedētib; / et se inclinātib; timētib; et misericordiā poscentibus parciat: ita q; quib; tribulationibus impellantur / de terra tamen viuentiū / scilicet gratie vel ecclesie p peccatum et tormentum nullatenus euelluntur: sicut dicitur Prover. xxi. Deus superbis resistit humilib; aurem dat gratiam. ¶ Scdm Senecam libro. v. de naturalibus questionibus / venti antelucani et nocturni / solent in mane deficere in toto / vel in parte. Nam vetus q; de nocte vehemēs fuerit / in mane minuit / et in solis presentia vis eius extinguitur: nec ultra maturū flare vel fluere sibi datur. Ventus est tentatio: que de nocte. i. in statu peccati est fortis: in mane tamē. i. in statu gratie ē debilis. Solis enī christi presentia que p gratiam acquiritur / quādo per orationem ab hominē accersitur / solet venti tērationis impetū retundere / et hominē / ne succubat / adiuuare / et reiterationem ne vltra vires seculi amulare. i. ad Loxinth. x. Si delis de: qui non pmitter vos tentari vltra q̄ potestis: sed faciet cū tēratione prouentū. ¶ Venti licet sint aucti terribiles / tamen horribiles / et ad sustinendum graues et difficultes: tamen scdm Senecam lib. v. de naturalibus questionibus / ad multa sunt boni et viles. valent enī / vt ait / ad nubes adducēdū et educendū / et ad pluuiam per mundum mediantibus nubibus diuidendū. Item valent ad sege

tes maturandū et deficēdū / et ad fruges latis folliculis aperandū. Item valent ad aerem suo motu purificandū et temperandū / et inde omnem corruptionem et pinguedinem propellendū / ipsūq; ad spirandū et respirandū habilem faciendū. Temperies enī / et sanitas aeris pro maior parte / scdm ipsum / ex ventis consistit. Unde de vtro circulo dicit q; sibi q̄q; edificia rumpenti galli / populus gratias agit / et hoc quia salubritatem celli. i. aeris ipsius generat: sicut ait. Unde etiam diuus Augustinus ad Galilias ventens / et illius venti vtilitatem videns / sibi templū vout et fecit. Credo tamen q; istud debet intelligi de illa parte galilæ que dicitur dicitur / que fortissimos habet ventos: qui ex causa predicta sibi necessarij creduntur. Ventus potest significare flatum et impetum tribulationis. Iste enī ad salutem est vtilis / licet ad sustinendum grauis. Per istum enī nubes. i. apostoli et martyres per multū fuerunt dispersi / et ad fugiendū per diuersas terras compulsi: et sic ipsis mediantibus fidei et doctrine rituli per mundū sunt diuisi. Nisi enī / Paulus tribulationib; iudeorū impul; romā venisset / romanis minime predicasset. Job. xxiij. Nubes spargunt lumen suū / q; lustrat cuncta p circuitum / quocunq; eas voluntas gubernantis duxerit. Tales etiam venti tribulationum solent segetes. i. homines a superfluitatibus deficere / per discerptionem maturare / p confessionem aperire / et aerem conscientie et voluntatis polent eis / ne nimis p carnalitates et vitia pinguescant / impedire / et vt sit tēperat; et saluber pcurare. Quod enī q; flat; tribulationis est et affectum hoīs tribulati solet temperare / et eum ne insoleat plus debito / refrénare. ps. Sicut puluis quem proficit ventus a facie terre / tales igitur venti de oculis diuine prouidentie mittuntur / vt p eos oib; terrarū sanitas cōpleat. ps. Producit ventos de thesauris suis: et percussit palmogenta egypti ab homine vsq; ad pec; . Igitur talibus tribulationum ventis debemus gratias agere et ipsos quib; graues tamen vires requare. Vbi si vis per nia sicut supra.

Capitulum. xliij. de turbine.

¶ Turbo scdm Senecam nihil aliud est q̄ diuersio et ventorum sibi in acre obstantium collectio: et mutua impulsio / qui q̄dū durat / aerē valde solet turbare / puluerem et paleas eleuare / et dissipare / et aliqui domos et arbores eradicare et euellere. Turbo autē prout dicit / diu nō solet manere / sed vno ventorum alium vincente / solet alius sibi cedere / et suo impetu locum dare. Sic procul dubio est de mundi discordiis atq; guerris. Iste enī semper ex contrariis flatuum / et spirituum. i. cordium et animorum superbia sollet fieri / qua scilicet ad collectandū et discordandū solent inulcem animari. Talis vero turbo guerre et discordie solet in subiectis patrijs multa mala facere / paleas et pulueres diuitiarum tollere et rapere / turres / castra et edificia diruere / et ad litteram / quādoq; siluas scindere / et terram per paupertatem nudare. Eia. xxi. Spiritus robur forū quasi turbo impellens parietē. Finaliter tñ deficit / et pacatis discordiis pax accedit. Vbi turbo est diabolica tentatio / que collectas in acre cordis humani / ipsum turbat et concutit / et edificia virtutum exinde eradicat et subuertit. Job. ix. In turbine conteret me. Vbi dic q; aer est ecclesia: diuersi venti sunt diuersi demones ibidem diuersimode flantes. Vnus enī tērat de superbia / alius de luxuria / alius de auaritia: et ideo tantus turbo tentationis ibidem quādoq; generatur / q; silue. i. persone per honestatem videntes / a bono proposito eradicantur. Turres. i. cōtemplatiui alta querentes / inferius ad terrenorum amorem subuertuntur. Palee vero et puluis. i. viri vni et pestilētes superius ad dignitates et beneficia extolluntur. Sapient. x. Tanq; turbo ventū diuidit eos. Vbi dic q; q̄ in aere ecclesie tempore electionis fit diuersitas et collectatio / inter ventos. i. inter ipsos electores variatū deditos: tunc sunt ibi multa mala / scilicet turbatio litium / sonus discordiarum / eradicatio siluarum et domorum. i. destructio ecclesie possessionum: et finaliter sepe fit q; de desperatione / vel a casu ipsi eleuant in prelatum paleam vel puluerem. i. aliquam

La. XIII. XV. XVI. et. XVII. Fo. LXXXV.

personam vilem/inhabilem/et indignam. **Dece. viij.** **Uen-**
tum temerarium / et turbine mentem. **Uel** dic q turbu
est mundi tribulatio: que ex ventorum i. ex perionarum vel
elementorum contrarietate et collucratione cohsurgit. **Uel**
etiam turbo est moru vel iudicium / que totum aerem con
scientie ecclesie vel patrie coëurit / et tam castra qd paleas
i. tam fortes qd debiles eradicat / et subuertit. **Qd** potissime
erit i. iudicium: quando turbo furoris dñi arbores / et castra. i.
altos / et diuines in inferno subuertet. **Paleas** vero qd leues
sunt. i. pauperes: pulueret etiam qd modicus est. i. humiles i.
paradisum eleuabit et tollet. **Figura** de helia: qui in turbi
ne et currigione eleuatus est in celū: sicut dicit. **iii. Regū**
ij. **Quia** scilicet sancti et humiles / mediante turbine tribulatio
nis / martyrij / mortis / et iudicij / igne charitatis vel purga
toij eleuantur in celum: tures vero et arbores. i. alti et
superbi subuertent in infernum. **Unde** de quolibet bono po
test dici illud **Eccl. xviij.** **Receptus** est in turbine ignis. **De**
malis vero dicit **h. ier. xliij.** **Ece** turbo dñice indignatio
nis egredietur: et tephas crepitans sup caput impioru ve
niet. **Uel** dic q turbu est subita / pspertas / que paleas. i. per
sonas nichil valentes eleuat: tures vero. i. bonos deicit atq
trubatur. **Ab** aliē in prosperitate eleuantur: boni vero timē /
tribuat / et conturbant. **Uñ** nāc est / q siue turbo / pspert
tatis siue turbo temporalis aduersitatis fuerit: parum so
let durare: et subito deficere et cessare. **Uel** dic q turbu est
fortuna: que eleuat malos / et depulmit bonos etc. sicut supra
Eccl. ij. **Uen**tilabis eos / et ventus auferet / et turbo disperdet
eos.

Capitulum. xliij. de tempestate et procella.

Etim tempestas nūq̃ aliud sūt q̃ ventorum / tot
intuorum / fulminum / et conuulsionum in acre
habita turbatio: vt cōmuniter fm̃ Senec. 2. Pl.
non sit nec profunda hyeme nec pfunda estate.
Vnde fide de fulmine q̃. vi. p. cella vero est ṽ
fatis foris cum pluuia ṽ. Añ tamen aduerse q̃ dicit Se
neca. Nulla rēptas magna perdurat: et dā p̃elle quā
to plus habet virtutū. tanto minus tēpore durat. Sic ṽre
fit vt cōmuniter de tempestate et p. cella prosperitatis: et
etiā aduersitatis. Si enī magne iunt 2 vlt̃ra q̃ decet ṽlo
lente / parum solent durare: sicut videm̃ de multis quorū
prosperitas mox te tempestate subito venio: et impet̃ pōpe
et sup̃be magnos facit: q̃ vt cōmuniter citō et facilius dēci
et atrop̃perit. Proder. 2. Quasi rēptas transiens: non erit
impulsus: nisi autem quāo stabile fundamentū. Q̃d etiā ṽ
debus ad sensum: quia homo vlt̃ra solitū leticius et letus
et vobis nō sperat: fit turbidus atq̃ tristis. Senec. 2. Impio
borū letia cito ad p̃ncipie veniūt. Sic et etiā videm̃ de forti
bus aduersitatis / infirmitatis et infirmitatib̃: quē vt cōs̃
ter in suo excedit nō durat: immo min⁹ et alie sequunt̃.

Capitulum.xv.de vento subfolano.

Etiā sololanus vult de vento subfolano. Et sololanus vult et orientalis qz sub sole nascitur: et ideo subfolanus cōgrue nūcupat. Nā scitur em sub zona torrida in qua sol semper incendit: libet autē duo collaterales scz vultūm ab aquilone eurusque vero a meridie. Sūt igitur isti tres venti calidi et sicet qz sub sole durissimē anteqā ad nos perueniant permāsūt. aeris sunt depurati. z qz a regione tēperata aromatica z florida veniunt: sunt sanitatis corpis pie alij seruati. Itē qz subfolani intelligo papā qz sub sole hūmo immediate ponit: et eius vicarius ordinatur. Per duos et collaterales intelligo platos et predicatorēs: vcl clericos seculares et regulares. p̄lati eiqz seculares clerici sunt iuxta eurus qz interpretat circūens: et a parte meridij vbi est feruor: qz scilicet tales ad opa actiue circūent: z tentationū meridialem feruoribz propinqui sunt. p̄dicatores vero z religiosi dicūtur vultuosus: volando: in aquilone. i. in frigore penitētie debet esse: et per contemplationē debet superius volitare. Et sic. Volañt z non deficient. Quid ergo? P̄o certo isti venti orientales/ scilicet papā/ religiosi et clerici/ p̄dicatores z p̄lati debent metem suam in zona torrida charitatis torrensce sic debet calidi per dilectionē esse: z sic per abstinētiā apparere: et sic alijs scilicet subditis poterit salubres esse: z acē sue infusione poterit doctrinis z exēplis in puritate gratie cō

teruare. vt de secularibus istos vêtos diligētibus dicat illud iher. xliij. Magni fuerūt in ruptis. attraxerūt ventum quasi dacones. Et de quo subleu. vñ? et supbia et hoc fole dno scilicet sursum in oriente paradisi in lucifero fuit ora: et etiā nūc ab oriente. I. a puelis et alijs supero: ribus foli flare: que pocius dubio nō habet viria colla: ralia. scz vulturnū volēm. I. mentis elationem: que scz in aequilone. I. in deuotionis frigore cōgelatur: e enim cretū: effrem. I. a mōitione: que po pmoitionē? vult circūire: p desideria foli ardere. flumina contra orientem currentia sūt. signa: po eo q ventis salubribus? exponunt sūm. Et s. f. Sic illi qui per affectionē versus orientē diuine grē: dunt: et ventis orientalibus. I. spiritis sancti flantib?: necnon p dicationum bonis informatis fibus se exponūt: apud deū meliores et saniores sūnt. *mo*

Capitulum. xvj. de vento fauonito.

Innis ventus est cardinalis, ab occidente veniens, qui frigidus & humidus reperit. Dicitur autē a fouendo: eo quod propter suam humiditatem germina foueat et nutriat. Iste in vespere incipit calefieri in Constātia. Talis est delectatio et tentatio luxurie: que ab occidente. Ita carne mortali & occidua venit. Iste autē frigiditatem in deuotionis & humiditatem carnalis infectionis habet: & germina affectionum carnalium nutrit & fouet. Et fauonius venit ab occidente: qui est ventus frigidus. hic etiā habet duos collaterales. In sero calescit a radijs solaribus: sed quia in mane non calescit:ideo que turbant occidentales. Et dicit fauonius: quod fouet eā que nascitur. Sic vere tales sunt mali pelati, frigidus scilicet in deuotione, humidus per carnalem affectionē: et qui in matutinitutis luce non calescit a radijs solaribus. Ibi vna gratia: ideo que occidentales. Imundani populi sunt turbidi per ignorantiam & non puri. Dicitur etiā fauonius: quod fouet paritatem suam patrimonio crucifixi. Duo collaterales sunt rapax familia, & carnalis parentela. Iste ventus fiat recte contra orientem, et contra cursum solis: quod tales contra lapsu matutinae tustie operantur, similes gallo supra campanile, qui semper veritatem faciem contra ventum, licet unde ventus ventus affluat. Sic licet isti per doctrinam offendat in deuotione pulsantur: tamē et per opera se opponunt. Et sic fauonius? licet sit frigidus in mane: in vespere tamen est calidus: sic tales in mane inuincuntur per deuotionem frigidescunt: in vespere autē inuincuntur per auaritiam inardescunt.

Capitulū. xvij. de vento borea.

Item est ventus cardinalis, duos habet col-
laterales, scilicet aquilonem & Leonem. Iste enim venit frigidus fuit & siccus: hoc quia a locis frigidis & gelidis oritur, et ideo isti venti sua frigida-
te corpora frigus necros ledunt: membra oblique facilius ad mortem et sensum impediunt. Sic vere flatus male doctrine, malorumque verborum, a locis frigidis et gelidis, id est personis malis, obstinatis, indevotis et in malo con-
gelatis, veniens, folet multa mala facere, corpus ecclesie ledere, necros sensus et devotionis contrahere: et manus operationis a bono morum operari impedire. Aequilo flabit et congelabit crystallus. Eccl. xliij. ¶ Aequilo borealis fuit et ostium causat, et peccatorum defecationem, necros etiam contrahit, & confringit, ideo membra ad operandum inutilia reddit, flores et fructus teneros et vineas germinantes vitis siccit, arborum vitrosque spoliat, humores interius et exteriori defecant, et sua frigida-
te herbas in terra prahit, et recludit. Sic vere et quia mali pernicii in indevotione et cupiditate sunt frigidi, siccit autem in impacatione et crudelitate, ideo in corpore ecclesie peccatus, vitros plenos scientia, necros, plenos bonis operibus et industria, per mala exempla, vel alias, contrahunt & confringunt: quia vit voluit quod aliquis bonus predicatorem & instructorem ventat subditis predicare: et sic totum corpus ecclesie inutile reddit ad motum bone operationis: et ad sensum sancte affectionis etc. Ite flores et vineas destruit: quia per mala exempla talium homines qui incipiunt vitum floribus adornari, scandalizant, et per eorum imitacionem, a fructu bonorum operum retrahunt. ¶ Aequilo borealis, propter suam frigiditatem vapores resolu non permittit: et sic aere servat purum, pestilentiam ab auro ora reijcit et ex-

Cap. XVIII. Lib. VI. De Austro.

pellit / spiritus purificat / sensus subtiliat / aqua in cristalli
duritia in conuertit / corpus indurat / poros claudit / vim vi
gestiua adiuuat / et confortat / et ad masculinor generatione ha
biliterat / disponit. Sic vere aquilo tribulationis ppter frigi
ditatem timoris dei qui cum eo pluerat / vapores a terra /
a mente carnales affectiones resolu per desideria no per
mittit / immo poros / ipsos anime appetitus / per quos ex
tra ad opera habebant exitu / claudit / et sic aerem / coicic
tiam puram seruat / pestilentiam etiam / infectione ab austro
a carnali / mundiali voluptate inductam / effugat a con
fictoria expellit / et aquas / fragiles / et delicatos in cristallu
couertit / inquam ipsos facit claros p honestate / et duos
per constancie firmitatem. Et eius indurabitur sicut lapis
Job. xli. Ideo Eccl. xlii. Frigidus verus aquilo flabit / et ge
labit cristallus ab aquis. Homo enim assuetus tribulatio
nibus / fortis efficit atqz firmus / et sic corpus dicit indurare.
Hic ergo verus / i. tribulatio / ipsius / interioris affectus pu
rificant / sensus etiam / discretionem subtiliat / vim digestiua co
ntritionis adiuuat / et perficit / et ad masculi / i. viri perfecti ge
nerationem cooperat / et disponit / quia is per tribulatione
homo efficit masculus / i. perfectus / et virtuosus. Et oronās co
ronabit tribulatio. Etia. xlii. Quia ergo aquilo tribulatio
nis faciat tanta bona / bene possumus dicere illud Job. xlv.
4. Ab aquilone aurum venit. Aquilo est frigidissimus / et hoc
qz is in locis a sole remotis / generatur / et ideo terrā et corpo
ra desiccant / et in pectore tussim facit / nervos contrahit / et co
stringit / et ad motu / et operatione impedit / asperitat in cor
pore gignit / flores et vineas germinantes erurit / virosos ar
borū spoliat atqz tollit / humorem interius / et exterius consu
mit / phthisico est nocuus / et dicit Eccl. xlv. / et aquas co
gelat / et costringit / et nunc in glaciem / nunc in cristalli duri
tiam eas couertit. Sic tentatione / peccati / et committat fr
gus in deuotionis / et timoris seruili / et hoc quia longe est a
deo / qz sicut dicit Eccl. xv. Longe est sapientia a superbia
et dolo. Veneris ergo iste / scilicet peccati / terram / coicicentia ab
humore exterioris / et passionis / et interioris deuotionis des
ficat. In pectore coicicentia tussim / et remouit causat. Her
uos / i. potentias anime pcutit atqz grauatur / et ad bene ope
radum impedit / et retardat. Flores et vineas / i. bona opera
dissipat et mortificat / in ipsius fructu eterne vite / et spem sa
lutaris destruit / et annullat. Dicam ergo illud Lactio. iij. Sur
ge / i. fuge aquilo / venit auster / quia sicut dicitur Habere. i. Ab
aqlone paderet oē malū. Aquilo fin / i. iudiciū venit a mō
5. ribus supremis / et ideo frigidissimus dicitur / in tantū qz sua
frigiditate flores / et vineas ledit / germina erurit / et consumit /
nervos contrahit / et ad operatione impedit. Talis est fortis
tribulatio / et tentatio. Ista enim veniens a montibus / i. inimi
sa ab ipsis superbis demonibus / sua frigiditate flores / et fructu
incipientes / et pfectos ledit / et germina bonorum proposito
rum erurit et consumit. Nervos etiam corporis ecclesie / i. vi
ros perfectos in quibus viger sensus dilectionis / et deuotio
nis / et motus bone operationis / pcutit per delectatione / co
trahit per coisensum / et per operatione / et ad motu bone ope
rationis inhabiles reddit / et consuetudine / et reiteratione. Et
ideo dicit aquilo / quasi ligans aquas / qz scilicet tentatio ligat
ipsas affectiones aie ne actus suos valeant exercere. Vener
is enim aquilo dissipat pluuias. Psal. xlv. / et Eccl. xlii.
Aquilo flabit / et gelabit cristallus ab aquis.

Capitulum. xlvij. de austro.

Auster habet multas proprietates. Est enim cali
dus / humidus / pluuie et rois ministratiuus /
pororum terre apertiuus / germinum / et seminu
productionis / et nutritiuus / et augmētatiuus / su
perficet terre renouatiuus / pennarū veterū in
aibus immutatiuus / humorum compactorū digestiuus /
fumaritatis / et sudorum / et supfluum humorū prouocatiuus /
reptiliū / et vermū ab interioribus adductiuus. Talis est gra
tia / quia calidus est / et charitatis humida / pietatem / et ideo
pluuie compassionis / et rois deuotionis est ministratiuus /
pororum terre / i. sensu / et maxime oris ad coicicentia est aper
tiua / seminum / i. germinū / i. interiorū donorum / et virtutū est
eductiua / quāto ad simplices / et icipites / nutritiua / quo ad
et ceteros / augmētatiua / quo ad perfectos. Hic / et c. supfluem
terre / i. exteriorē apparentiā renouat per honestatē / veteres

pēnas male consuetudinis inurat p vite nouitatē. Homo
res copactos / i. peccata in stomacho coicicentia p passia de
gerit / coicicentia / et sic eoz sudorem / i. emissionē prouocat
per coicicentiam. Reptilia etiam / et vermes / i. carnales affe
ctiones ab interioribus coicicentia extrahit et educt / p di
missionem / et educationē. Etia. iij. Veneris auster / perfla horū
melli / et fluent aromata illius. Et oia possunt dici de flatu
spiritus sancti / vel etiam de flatu bone doctrine. Auster est
verus calidus / et humidus / poros aperit / corpora dissoluit /
grauitatem in corpore facit / fin Hippocrate / infirmis aus
ditū grauatur / caliginē oculis inducit / colore corrumpit / egrit
tudinem facit / recidiam prouocat / puritatem commouet /
epilepsiam / podagrā / et acutas febres nutrit / et hoc quia ab
imo flatur / et ab interioribus extollit ad externa. Talis est car
nalis voluntas / qz feruens / et calidus est / et coicicentia / humi
da / per delectationis mollitiē / ab imo etiam / pcedens / i. ab in
terioris carnis coicicentia. Hec est igitur qz poros / i. sensus exte
res aperit / qz facit hominem vagari / prouocat. xlvij. Hec
ga. Etia. i. Opus etiam / i. mētem dissoluit / debilitat / et renouat
et ad resistēdū reddite hominem impotētem / qz qui dissoluit / est in
opere suo / frater est sua opera dissipatus / prouocat. xlvij. Hec
etiam grauitatē pigritie generat / auditum aliorū per infa
mā grauatur / caliginē peccati mortalis facit / recidiam / i.
multiplicem istius actus reiterationem facit. Unde Eccl.
xlvij. Homo in fornicario oīs panis dulcis / nō fatigabit trās
grediens vsqz ad finē. Item istud pēni puritū delectatio
nis excitat / epilepsiam / i. casum vsqz ad inferos / prouocat / po
dagram / i. ariditatem bone operationis efficit / et febres acu
tas ire / rixae / discordie generat atqz nutrit / et hoc qz ab imo
flatur / i. ab interioris carnis suggestione / a qua luxuria pcedit
tur / et emanat / qz ab interioribus egreditur tempestas. Etia. Job
xlvij. Et sicut auster calorem inducit / sic luxuria facit homi
nem esse calidum / et feruentem / et coicicentiam. Nonne ve
stimenta tua calida sunt / cum pluit fuerit terra auster / Job
xlvij. Etia generaliter ista possunt dici de peccato quolibet
vel etiam de flatu tentationis / vel de flatu / i. spiritus / qz
scilicet faciunt oia supradicta. Vel dic qz auster / i. tentatio
peccati / prosperitas / luxuria / auditu ledit / iniquitū scilicet ho
minem ad contēndum auditum verbi dei disponit. Hic
re. xlvij. Incredulus aures cois / et audire non possunt. Etia. Job
auster fin / i. iudiciū sub polo antarctico oritur / quia pars pe
nultima frigiditate est / inhabitabilis / et ideo naturaliter est
frigidus / et siccus / sed qz postea transit per zonam torridā / et
per meridiem / ubi multi sunt vapores et aque / ideo ibi hu
miditatem contrahit / et calorem / et sic apud nos calidus / et hu
midus reperit. Sic vere homo licet frigidissimus / p dei hu
morem / siccus etiam / p duritie torporis / em. / ex hoc scilicet qz sub
polo antarctico loco frigido / i. sub peccatorū / et tormentorum
infernaliū consideratione oritur / p inspirationē tamē si ab
istō antarctico polo / i. a consideratione frigoris / et infernaliū
tormentorum recedit / et ad meridiem / et zonam torridā / i. ad
considerationē eterne lucis / et meridiem paradisi accedit
tunc frigore timoris deposito / calore amoris diuini paulatim
et sic efficit calidus / p charitatis amorē / et humidus / p deu
otionis dulcorem / qz scilicet ex timore dei deuenitur ad eius
amorem / Qui timetis dñm / diligite illum / et illuminabit
corda vestra. Eccl. iij. Etia dic qz auster est homo qui libet
a principio sic frigidus / p diuinum timorē sicco / p parca
tis squalorem / quādo tamē fit / qz ipse transit / p zonam torri
dam coicicentia / et p loca fetida / et venenosa luxurie / seu
etiam p quācūqz malam societate fetidam / et corruptā / et
conditio immutat / et sic ad faciendū malum / feruens / et cal
idus inuenitur / et ad tolerandū malū mollis / et humidus
pfititur. Et ista possunt dici de malis naturaliter frigi
dis / per in deuotionem / i. siccis / per in coicicentiam / qui scilicet
cet / p trāsitum zone torride bone societatis / sunt / p charita
tem feruidi / et p pietatem / et deuotionē humidi. Austra
lis ventus / qz est calidus / et humidus / ideo dissoluit mētem
fin Hippocrate / et grauatur auditum / facies corporis graues
et causat in mari repestat / et qz p multa loca imunda ple
na serpētibus trāsit / ideo egrotantibus est nocuus / sicut pas
tet in febre continua. Sic qz multi hodie sunt calidi / p aqua

Cap. XI. De Rubibus. Fo. LXXXVI.

ritam/humidi per luxuriam: ideo mala fama coris/ auditu
inficit alioru: et a bonis operibus impedit q̄ mala exempla
illos per quos circueat atq̄ transit: et licet iam filii mali cau-
sant in corpore alioru pigritie grauitatem: et excoitatione
ragnari in mari mudi/ faciut tepescat. ¶ et in loca in-
munda/ per actus luxurie transeunt: ideo infirmis peccato-
ribus sunt nociui/ ipsosq̄ suis malis excolis/ r verbis despi-
ciunt atq̄ ledunt. Ergo non debet diu cōitari auferi/ perfla-
boiti meum. ¶ Et itico. iij. sed bene potest diu illis/ e. x. xviij.
In aquis munda (scz tribulatione et delictaru) adduxerūt
te remiges tui. I. mali et vanti prelati. Cūms auferat cōtruit
te in corde maris. I. hoc sufficiant de ventis,

Capitulum. xix. de nubibus.

aprilum. xix. de nubibus.

Nubes quāto ex purioribus vaporibus est cōpo-
sita. tūc magis est luminis receptiua. si autem
ex grossis fumositatib⁹ sua subtilia compona-
tur. tunc obcuritat⁹ generans. solaris est lumi-
nis interceptiua. et a nostris aspectibus ablati-
ua. Sic quando cōscientia ex puris vaporibus. i. affectioni-
bus componitur. tunc lumē celestis grē recipit ⁊ doctrine.
Sed si ex grossis vaporib⁹. i. ex carnalibus affectionib⁹ cō-
stituitur. tunc obcuritat⁹ igno- i. et in ea inducit. et lumen
celestis grē et doctrine ⁊ solis l. p̄stī influentia ab intell-
eptione oculis occultatur. Ecce venis turbinis veniebat a-
q̄lone / nubes magna ⁊ ignis inuoluens. Eze. i. Uel dic q
nubes clara ⁊ pura est religio / p̄ bona societates / q̄ est ex pu-
ris vaporibus. i. ex bonis p̄sionis constituta. Turbida vero
est mūdī. p̄sertim / p̄ mala societates. s. sicut supia. ¶ Itē
nubes quadruplici causa mouet scilz p̄pter huius aeris
leuitatem. p̄pter ventorū impulsū. p̄pter calosē ignem
in ventre nubi⁹ interclusū. et p̄pter attractionē radioꝝ
solarium. qui nubem ⁊ quādam violētiam mouent sursum
Sic vere aia triplici causa mouet ad bene operandū. scilz
p̄pter aeris. i. cōscientie puritatem. p̄pter ventorū tribu-
lationum impulsū ⁊ velocitatē. p̄pter calosē c̄p̄aritatē.
⁊ interioris animi vigorem. ⁊ p̄pter radij solaris. i. diuine
inspirations attractionē adiutorij. et virtutē. Ideo dicit
prouerb. xix. Per tria mouet terra. et quantum non potest
sustinere. Quis enim tria prima mouet ad bonū mentem
humanā. scilz bonū voluntatis dispositio / mūdāna tribula-
tio. et interioris c̄p̄aritatis operatio. quartū tamē potēt?
ceteris mouet. scz diuine inspirationis vocatio. ⁊ attractio.
vñ Amos. iij. Dñs meus locus est. qd non p̄phetabit. Uel
potes dicere q p̄ tria mouet ad p̄ctm. et de firmitate boni
p̄positi agitatur. scz p̄pter leuitatē aerem sup̄bie / p̄o-
pter impulsū ventū ⁊ tentationis luxurię. p̄pter intra-
neum ignem auaritię. quarto autē (q̄ est principalis) p̄-
pter radios solares. i. p̄pter repulsiōē diuine reprobatio-
nis. et sic occulte sustinet. Eccl̄s. viij. Nemo potest corrigē-
re quē deus desperet. Uel p̄pter leuitatē incōstantiē. p̄-
pter impulsū aeris in deuotionis ⁊ fallacię. et p̄pter
calorem interioris dispositionis ⁊ cōcupiscētie. Eccl̄s. xxvij.
A tribus timuit cor meū. ¶ Item nubes est impetio aeris
sursum in medio generata. et ex multis vaporib⁹ aggrega-
ta. qz calor celestis partem leues et vapores ipsius terre et
aque superius in aere subtilissime eleuat. et in naturam nu-
bis conuertit et mutat. ¶ Nubes enim licet ex maris solis ra-
dijs ardeatur. tamen omnis marine amaritudinis est in
dulcedine conuersiua. Et est nubes quasi oia materia oim
que in aere generant. vnde nunc pluit. nunc grandinat. ⁊c.
Sic vere pelatus p virtutem nubi⁹ insitit debet a terra. i.
ab amore terreno. tota salter eleuat. et sursum in aere. i. in
statu totius p̄fectionis firmat. et ibi ex multis vaporibus. i.
p̄fectionibus plurimis aggregat. ibiqz p cōtemporali-
nem suspendit. et p affectionē celestij exaltat. et ex mari. i.
ex mundo debet extrahi p cōceptum. ¶ Ab omni amaritudi-
ne peccatoris debet absolui. Debet etiā diuicijs p cōpassio-
nem ⁊ rapidū ⁊ deuotionē a ceteris muneris. vt sic dicat
illud psal. Uel dicla faucibus meis eloquia tua. Hec
nubes q̄ a sole insitit per gram resoluť pluit p doctrinā
et predicationē. grandinat p blunarij cōmunionis prola-
tionem. coniscat p eternorum gaudiorū apertionē. vel exē-
plorum ostensionem. tonat p diuini iudicij terribilem decla-
rationem. fulminat p malorum correctionē ⁊ punitionem.

[illegible]

¶ Itē nubes quāto terra vicinior: et quāto remotior: tanto maior esse videt: et cōfuerior: quia nubes que videtur maxima circa terrā si celo esset p̄pinqua / minima putaretur. ¶ Itē dē dam. Sic magni diuites qui terrē. i. rebus tēporalibus et cūctis / et potētes et secularibus reputant: et hoc q̄ a celo p̄p̄sito sunt totaliter elongati. Et cōtra illi qui in veritate sunt magni virtutibus: si tamē a terra et terrenis amoue sint abstracti: cōtra autem per amorem / cōtemplationem / et perfectionē p̄opinqui illi dico apud mūdānos minū reputant: q̄ hodie bonos et virtuosos negligūt: eo q̄ a sua vicinitate et comparitate sunt remoti. Nidālos autem et p̄ciosos: qui esse sunt p̄opinqui et familiares / appreciant: et totū lūmē q̄ dei relinquit legē / laudat impiū. ¶ Ps̄. xxi. xxiij. et xxiij. Ad hominē impiū eos qui in recta sententiā. ¶ Alio dic q̄ quāto quis terrē. i. mūdo et p̄cis et vicinior: tanto p̄ su perbiā et p̄sumptionē reputat: et esse maiorē: et quāto celo per meritā tyrūtinus est p̄pinquior: nāto in oculis suis est mī nor. Eccl̄. iij. Quāto maior es: humiliā te in oib̄. ¶ Alio potest dici cōtra illos qui sibi p̄pinquos et cōfanguineos reputant meliores: veteres et extraneos minores. ¶ Nubes per mūtū rruptionē solent quādoq̄ contritū facere: et per mutuum in aere colluctationē solent ignem in aere generare. Sic et rruptione pacis et colluctatione controuērsie et litis / oritur quādoq̄ contritū discordiē / et generat ignis cru delitatis et rapinē. ¶ Itē quādo vapor terrenus a centro proprio eleuat: superius / nunq̄ quiescit: imo sem̄ est instabilis et motuus: et patet in nube que avento medico de fa cili mouet. Sic quādo homo a centro p̄p̄io / q̄d est de⁹ vel humilitas / per p̄ctm̄ separat: et per sup̄bia furis eleuatur: non potest quiescere: sed ad modici ventū tentionis vel tribulationis de vno peccato in aliud: et de vna affectione in aliam circumferret: nec vnq̄ potest desistere a motu. p̄p̄ia rum affectionū / donec ad centrum suū dei per charitatē reueniat iterato. ¶ Themo. i. Peccati peccantū hierusalē: p̄ p̄ctera instabilis facta est. ¶ Alio potest dici de bonis religio sis predicatoribus: qui quādo a terra et terrenis penit⁹ sunt semoti: et fursum ad deū eleuati et suspensi / solent p̄ bonā oporationē et cōtemplationē facili ter se mouere / et tēdm̄ suū m̄ sp̄is inspirātis ad predicandū vndiq̄ circūire. ¶ Jaco. iij. ¶ Aues cū magne sint a validis ventis mouent. ¶ Itē § nubes que simul sup̄ terrā ceciderit / destruit et submergit: sed si paulatim decēderit in pluuiam resoluta: tūc ipsam irrigat et fecundat. Sic tūc q̄ deliberat et paulatim plu uiam emittit eloquior: sententiā / iudiciorū et p̄ceptorū: tūc terrā suā. i. subditos / bene regendo irrigat et fecunda

dat: sed quando per sententias precipites sine deliberatione
inimul i eos resoluunt z cadit: tunc ipos destruit z submergit
Ideo iudicibus precipitur. ij. Paral. xix. Sit timor dñi vo
biscum: et oia cū diligentia facite. Et de malo iudice dicit
Esa. xliij. Tu es in terram tuā dissipidisti: tu populū tuū oc
cidisti. Vel potest dici de predicatorib⁹: qui nō debent etiā
aqua doctrine sue simul effundere: alias solēt atrediendo
magis nocere q̄ proficere: sed paulatim. et p̄udēt debet
fillare: vt sic sine p̄p̄i displicetia possint eos i turb⁹ fecū
dare. vnde Job. xij. dicit de nubibus. Et p̄tulerit aquas/
omnia siccabunt: z si emiserit eas/ subuerent terrā. Item
nubes sequens motū firmamētū nunq̄ cadit: sed si motū
propriū sequit⁹ statim cadit. Nubes etiā quāto plus fuerit
impulsa. tanto veloci⁹ mouet⁹. Et a parte celi est figure ro
tunde. Figura cū hec p̄e ceteris habilit⁹ est ad motū. Sic
q̄dū religiosus vel subditus motū z voluntatē firmamen
ti. i. prelati sui sequit⁹ per obedientiam: tūc statim ad
peccata descendit. Exemplū de Adam. z. sicut et infra. s.
9 pe. expone. Nubes sursum in aere videt⁹ insensibilis esse: ce
lo prima z vicina: et tamē scdm veritatē multo plus terre
q̄ celo est p̄p̄inqua. Sic sunt multi qui in alto gradu ecclē
sie stantes/ credunt a simplicib⁹ esse celo z celestibus. Ideo
et angelis p̄ grām et merita contigit⁹ vicin⁹: qui tamē in
de valde sunt per demerita remoti: et inferius terre. i. infer
no p̄p̄inqui. Vel potest dici de multis hypocritis/ qui iur
sum in aere religionis manētēs: a terra et terrenis clonga
ti: z celo z celestib⁹ p̄p̄inqui credūt⁹: qui tamē scdm veri
tatem circa terram/ et longe a celo p̄ auaritiā collocant⁹.
Et sicut nubes quādoq̄ p̄mittit pluuiā/ quā tamē nō ha
bet: sic hypocrite aliquādo pluuiā gratie p̄mittūt: nō ha
bet tamē nisi vtiū vanitatis hypocritis z inanis glie. Job
xxvi. Et cogetur in nubes: et vtiū māiens fugabit eas
10 Item nubes est concava naturaliter/ z ad modū sp̄gite
cauernosa: Ideo est influētie superiorū corporū receptiua:
et per subintractionē radiōū solaris forme multiplicis ostē
dit⁹: vt patet in arcu celesti. qui nihil aliud est q̄ nubes ra
ra z rotunda: in cui⁹ substantia calor multiplex generat⁹. Est
etiam nubes: eo q̄ celo appropinquat⁹ forme et figure im
mutabilis: quā rotunda est ad modū celi a parte superior/
a latere autē nō est ei figura aliqua determinata: q̄ quādo
nubes nubi lateraliter appropinquat⁹/ in figura alteri se cō
format: vt dicit Beda. Et est nubes sue substantie sursum mo
tina: z secundū q̄ a vtiū magis vel minus impellit⁹/ est tar
dius vel citius processiva. Nubes etiam inter nos z solem
sua interpositione est sui caloris mitigatiua: et ideo mēso
ribus z trimeritib⁹ est accepta. Et p̄ solis influentiā in plu
uiam resoluta. est terre fecundatiua: z semini z germinū pro
ductiua. Et licet a mari originaliter resoluat⁹: tū deposita
omni amaritudine dulcis z lapida reperit⁹. Talis nubes vi
detur fuisse beata virgo: q̄ p̄cul dubio beata virgo fuit cō
caua p̄ humilitatē: et iō influētie celestis. Idei p̄is fuit p̄e
ceteris receptiua. Nā quādo radius solaris/ scilicet ipse filius
dei ab ipso sole deo patre vlt⁹ ad interiora nubis/ scilicet beate
virginis fuit missus p̄ beatā incarnationē: tunc statim ima
go ipsius ipse homo L. hys⁹ in eius vtero resurrexit/ q̄ ar
cus celestis dicit⁹: q̄ pluuiam diuine gr̄e/ z solationis z do
ctrine peccatorib⁹ denūciat⁹: et colores multiplicis p̄fe
ctionis dando/ exemplū p̄ctōib⁹ representat⁹: et cōfede
rationē inter deū z homines reparat⁹. Ecl. ix. Arcū meū
ponā in nubibus: erit signū federis inter me z inter terrā.
Ista ergo nubes fuit rara p̄ paupertatē: z ideo fuit leuis p̄
promptam obedientie voluntatē. Vnde Esa. xlv. Dñs ascē
det sup nubes leuēs: ingredietur egyptum zc. Et ideo quā
do ista a vento. i. spiritus sancti inspiratione impellebat⁹: per
bona opa ad celū et celestia velocissime mouebatur. Psal.
Spūs tuus bon⁹ deducet me in terrā rectā. Iste etiā inter
nos z solem iustitie se interponit/ z erga nos rigore suū mi
tigat z refrenat. Ego sequeſter z med⁹ fui inter deū z vos.
Deutero. v. Figura est i vis quomodo heſter se interposuit
p̄ p̄p̄lo suo vt regis Absueri scētā mitigaret. Iste est. v. Et
ideo mēso rib⁹. i. bonis in agro mūdī fruges virtutū colligē
tib⁹ est cōgnia z accepta/ etiā ipſis trimeritib⁹. i. peccato
rib⁹: qui ambulant inter tenebrosūm: (Prouer. iij.) est q̄ plu

rimū opportuna. Iste est nubes q̄ licet a mari. i. populo
dato duro z amaro p̄ sentit⁹/ z petā/ ortum sumptit⁹: nihil
tamen amaritudinis retinet: imo dulcissimā et benignissimā
semp manet: et ideo in pluuiā gratiarū resoluat⁹/ a qua
terra. i. aridi peccatores bonis opib⁹ fecundant⁹: z ab ardo
re diuine iustitie cōferuant⁹: quia ardorem refrigerabit ros.
Ecl. xlvij. Ideo. iij. Re. xlvij. Ecce nubecula parua alce
debat de mari. lequē. Sequita est pluuiā largissima. Vel
dic q̄ nubes est vt p̄fectus. Debet cū habere cōscientiam
cōcauam et cauernosam p̄ humilitatē: vt se vacuū reputet
omni bono. Figura Exo. xxvij. de altari holocausti q̄ erat
non solidū/ sed concavū. zc. Et ideo propter cōcauitatē hu
militatis celestes impressiones/ scilicet grām z virtutes facilliter
recipit i seipso. iij. Reg. iij. Summe vasa vacua nō pauca:
ingredere z claude ostiū/ z mitte ide i oia vasa hec: cū ple
na fuerit/ tolles. Iste debet esse nature rotunde p̄ passionē
a parte celi. i. superiorū suoz z dei figure rotunde. i. veloci⁹ z
p̄p̄te p̄ obedientia z subiectionē. Altare autē p̄cauū. a p̄e
scilicet iniquit⁹ p̄moy z socoz/ eis p̄moy efficit⁹ in figura p̄
socialem cōuersionē/ vel per bone vite ipsoz imitationē:
vt fm Zoph. i. ad L. o. i. fiat cum iudeis iudeus: cū infir
mis infirm⁹. Et quāto vento. i. sp̄s sancti fiat⁹ z inspiratio
ne plus vel minus fuerit agitata: tanto citius vel tardius
ad bona opera mouet⁹. Iste etiā sui z orationum suarū in
terpositione/ calorem diuine iustitie rep̄mitit: z terrā. i. paup
res z petiores pluuiā elemosinarū z exemplorū et doctrine
irrigat z iſtandit. Ideo de eo p̄r dicit illud Ecl. xxxliij. Pro
rectoz potētē/ regimē ardoris/ vmbaculū mercediant. z ad
tutorium casus. Iste etiā ad deū sursum p̄ affectionē semp
mouet⁹ et tendit: et colores bonorum exemplorū in seipso re
cipit: et alijs ostendit. Ecl. xliij. Pulchritudinem colorū
eius admirabitur oculus.

Capitulum. xx. de Iride.

Iste est reperculio radij solaris in nube resolu
ta: sicut splendor refulget in aqua. quapropter
in ipsa Iride sicut in speculo multorum colorum
imagines reſultāt. Iste igitur de die z non de nocte
videtur. Nam vis a solis z nō a lune radij
vt cōmuniter procreatur. Sua etiā virtute inferiora cū
pluuia fuerit resoluta. vegetat⁹/ solis etiam ardore mitigat⁹/
humorē p̄dominantem in aere demonstrat celo et terre de
cozem p̄stare. Vnde fm Beda et magistrū hystoriarū/ per
quadraginta annos ante iudiciū nō apparebit. L. o. p̄p̄tionē
nem z defecationē elementorū denorat/ pacē etiam z con
cordiam inter deū et mūdum designat. Semp autem sol
opponit⁹: et nunq̄ in meridie p̄cto videt⁹: q̄ tunc sol in eo
q̄ orbem mediat⁹/ radij suos nō plus in vna q̄ in alia par
te mandat⁹: sed in vtroq̄ hostiē equaliter libat. Secūdu
Beda vero iris ante iudiciū p̄ quadraginta annos non ap
parebit: q̄ defecationē aeris z finē seculi denotabit. Ta
lis est gratia diuina vel dei mia: q̄ radij et p̄ influentiā
solis iustitie Iesu L. hys⁹ respiciētis in nubem. i. animā res
solutam z contritā: in ipsa causat⁹: q̄ gratia imēdiata a deo
efficit⁹ et creatur: a qua etiā multi colores. i. multe virtutes
et p̄fectiones postmodū oriūt⁹. i. Zphacha. vi. Reſultat sol
in clypeos aureos/ et resp̄cduerit zc. Iris autē ista/ scilicet gra
tiā dei/ quanta sit in hoīe/ in nocte. i. in vira p̄senti/ si
cur dicit Ecl. ix. nō appareat: q̄ homo modo nescit vti
amore vel odio dignus sit. Sed quādo post mortē dies de
clarans latibula venerit/ scilicet iudiciū diuini vel ipsa sentē
tia eterna/ tūc iris ista quāta z qualis fuerit/ i quolibet ap
parebit: q̄ sicut dicit Zphala. iij. Tūc videbitis qd sit inter
iustū z impiū. Quare autē in nocte p̄sentiis seculi non vi
detur/ ratio est: q̄ gra non causat⁹ a luna. i. a mūdāna pipe
ritate: que nunc fluit z reſultat: imo ab ipso sole iustitie Iesu
L. hys⁹. Iste autē iris. i. gra vel mia/ ardore et rigore solis
mitigat⁹/ inferiora. i. viatores p̄ bona opa vegetat⁹: z pulchri
tudinem ipſi celo. ecclesie trūphanti/ z ipſi terre. i. ecclesie
militanti tribuit et ministrat. Iamque etiam deuotiōis in
aere cōscientie/ in qua est oſtari denūciat⁹ et declarat⁹. Et
ideo q̄ ante iudiciū elementa. i. mūdus z predicatorēs hui
more deuotiōis z cōpationis totaliter sic cabunt⁹: propter
p̄fidiā: antichristi: Ideo tunc ignis mie et gr̄e nullatenus
apparebit: q̄ mūdū defecet/ finem et consumptionē ventis

fic ea media: celum et terra. i. deus et peccator inimicem con-
iungantur: ut et sic signum federis inter eos ipsa repete-
tur: dicens illud Isai. xliij. Celum et terram ego impleo.
Hec etiam fuit ipserica per obedientiam in bonis operibus
velocitate: pspicua p venustatio et apparere claritate: colo-
rata singulariter per perfectionem et virtutum singularitatem.
Ideo dicit. Virgo singularis etc. Quia oēs colores rerum
aliarū. i. oēs perfectiōes ipsorū quattuor elemētōrum eccle-
sie. scz ignis angelorū. aeris patriarcharū. aque martyrum: et
terre cōfessorū. in ea perfectissime refulxerūt. Ibi rubor cha-
ritatis quo ad ignem. Ibi candor castitatis quo ad aerem.
Ibi viro: claritas: quo ad terrā. Ibi cōsulitas patientie et
humilitatis quo ad aquā. Sibi ergo ponit dici illud etc.
xvi. Sumpsi vestimenta tua multicoloria. Uel dic q' iris
est pelar: vel etiā quilibet vir pfectus: qui debet p iustitiā
arcuatus: sed tamē esse per clementiā humectatus: ut sic si-
mul sit pietate et equitate tēperatus. Item debet esse colo-
rum. i. virtutū pulchritudine picturatus. et dic colores sicut
supra. Soli. Huius debet esse per orationē oppositū p alijs
et obiectis. et ad faciendū concordiam inter deū et subditos
ordinatus. Item. vi. Arcū meū ponā in nubibz: et erit signū
federis inter me et inter terrā. Et a terra: quā per actiā ha-
bet tangere ad celum p cōtemplationē et affectionē mēta-
liter eleuatus. Item. xvij. Jacob vidit scalam cuius sum-
mitas celos tēgebat. Uel solū de iustitia potes allegare q'
arcus iste semp significat pluriā. et arcus et sagittatio iu-
stitie semp cum pluriā mie debet esse. psal. Misericordia
et veritas obuiauerūt tibi. Sic dicit Aristot. p. li. Ar-
cus in estate nunq' sit in meridie puncto: post equinoctiū
vero autnale potest fieri in omni hora diei. Lutus rationē
assignat Seneca lib. i. de natura. questio. dicens q' in esta-
te in meridie sol est feruētissimū: et ideo ita radijs lecat nu-
bes oppositas: q' nō inuenit sufficiens obicem in nube: q'
reflecti faciat radios: ut imago ipsius solis: que iris dicit:
ibidem ut in speculo formet: non sic autē in alijs tēporibus
et horis: cū sol sit debilior: q' tunc satis inuenit in nube op-
posita a quo suus radius reflectat. Lutus exēplū potest po-
ni in speculo: ubi imago non apparet si vltus vltra pioce-
deret: nisi plumbū ex opposito a quo reflectat inueniret.
Sol est. Huius? nubes est aia: iris est gloria eterna. Istud
est igit' regulare q' iste sol Christus nunq' tridē. i. eterne glo-
rie pulchritudine in aia generat: nisi i ipsa inueniat i quo li-
fiat: nisi aliquā pulchritudine meritorum habeat: que ra-
dios sue iustitie reflectat: et istam causare pulchritudine fa-
ciat et pellar: q' sicut dicit August. Qui creauit te sine te/
nō iustificabit te sine te. Uel dic q' iris diuine grē et ipsi ro-
risque mie a te venit: omni hora diei vite nostre potest acqui-
ri: excepto meridia. i. statu post mortē: et futuri iudicii rigo-
re. tunc em nubes. i. pectus: a sole iustitie fecabunt: et cū nō
habeant q' radijs sue iustitie obuiet sine glorie et grē colo-
ribz dimittent. Seneca. Nō sit arcus nisi in nubilo. i. non
acquirat grā vel promeret gloria: nisi dum durat nubilū ve-
te huius. Item. fms Aristot. nō sit virtute radiorū lunariū
nisi raro: scz bis in annis quingentis: et scdm eundē nunq'
apparent simul nisi due trides: vna. i. que fiat radijs solari
bue: alia lunari: ut si sol sit in occidēte: fiat arcus in oriē-
te: si autē luna sit in meridie: fiat arcus in aquilone. Istud
potest allegari q' luna. i. mundi prosperitas raro creat arcū. i.
raro facit bonū pfectum. Et tamē possibile i aere. i. in ho-
mine duas trides. i. duas perfectiones apparere: vnam scz
que fiat a sole. i. huius. que est spiritualis. Aliam vero que
fiat a luna. i. a mundo: que est tēporalis: quia procul dubio
quis sit valde rarum et valde difficile q' homo simul et se-
mel habeat duos arcus: et q' simul in hac vita tēporali-
ter quo ad mundum: et spiritualiter quo ad deum sit perfe-
ctus: non est tamen impossibile quin aliquoties hoc con-
tingat: sicut de multis bonis pelatis videmus: qui lunari-
ter et solari. i. spūaliter et tēporaliter sunt beati: et in vtroq'
latere circū spectat: ut sic de eis possit dici illud psal. Sol et lu-
na steterūt in habitaculo suo. Caplm. xxi. de rose.

Quis est impressio aeris: que ex virtute celestis gi-
gnitur: et ad terrā insensibiliter descēdens her-
bas et plantas irrigat atq' nutrit: et quicquid ar-
dor diurnus cōbuserat: ros nocturnus refrige-

rat et remollit: et licet ad ardorem solis de herbarū supficie
quo ad apparentiā euaporat: ibi tamen virtutē suam man-
festissime dereliquit. Hic igit' terrā iuebiat et fecundat: me-
dullam in grants amplificat et augmētat: ostrea in mari et
cōchylia margaritis impregnat: pullos conuorū: dum tamē
adhuc sunt iuuenes: reficit et impinguat. Item etiā cale-
factum vltra modū per sui incorporationē tēperat: et cōden-
sat. Hic etiam vim venenosorum repulit et retardat: q' pa-
rū de nocte pungunt. Et licet ad modū aque sit insipidus:
tamē mel in floribus aliquibus generat ac causat. Per ro-
rem potest intelligi bonas ecclesiasticas vel pelatus: qui
procul dubio virtute celestis: et inspiratiōe spūsancti in acre
religionis vel ecclesie gignitur et introductur: et ibidē ad
virtutē hominis eligitur et creatur. Zacha. viij. Uel dabit ro-
rem suum. Iste enī solet herbas et plātas. i. simplices subdi-
tos et laicos: maxime pauperes: humore doctrine et elemo-
sine irrigare et nutrire: et cōbustos tēporaliū et tribulatiōnū
ardoribus suis cōsolatiōibus tēperare. Item. xvij. Nōne
ardorē refrigerabit ros: Et sic ipso facit in bonis operibz
et virtutibus fecundare: et tēporaliter et spūaliter germinare:
dicens illud. Psal. xliij. Ego quasi ros: et israel germina-
bit sicut illū. Item. cxi. i. ipsos clauos religiosos et humi-
les: lapidibus peccatoris. i. bonis et beneficijs impregnabit:
et ut bēntus concludat: iste pūcturas venenosorū demonū
et tyrannorū refrenabit: et ardorem aeris. i. rigore diuine ius-
titie suis ofonibus temperabit. Psal. liij. Fecit dñs mediū
fomacis: quasi ventū rois flāt. Et q' plus est: pullos con-
uorū. i. pupillos et orphanos parentū auxilio destitutos: mi-
sericorditer refovebit. Item. vi. Misericordia vestra quali-
ter ros: et in floribus. i. in iuuenibz: suis docet
nubes et exemplis mel et māna deuotionis et grē generabit.
Numeri. xij. Uel descenderet sup castra ros: defecēbat pa-
riter et māna. Et dato etiā q' iste ros p ardorē mortis eua-
porare cogatur: eius tamē virtus post ipsum in herbis. i. in
subditis relinquit: et in productione bonorū operū manife-
stissime declaratur. Constat enī q' boni viri etiā post mortē
et recessū suū: alijs proficiunt propter bona documēta et
exempla: officia et beneficia que eis reliquerūt: ita q' quili-
tales ab alijs personaliter separant: cum eis tamē remane-
re vident: ut sic q'libet horū dicat. Radix mea apra est iuxta
aquas: et ros morabat in messione mea. Uel oia ista pos-
sunt dici de dei gratia diuinit' collata: vel de bona doctri-
na celit' inspirata: q' procul dubio ista sunt que corda irri-
gant: et p pietatē humectant: p bona opera impinguat: per
cōsolationem refrigerant et temperant: margarita. i. huius
ipsa impregnat: et pullos et innocentes refovet: et oibus mel
deuotionis prefert: et etiam p bonos habit' quos generat:
post se bonam dispositionē in cordibus parat: ut sic beneu-
ter possit dici: cuiuslibet roficato grā vel doctrina. Item. xvij.
In rose celli et pinguedine terre erit bñdictio tua. Et
sicut videmus q' ros de nocte generat: in die vero siccatur:
sic vere istū rorem diuine sapientie et gratie: non humilita-
tis et aduersitatis pcurat et generat. Dies vero mundane
prosperitatis vel publice negotiationis ipsum deficiat. Et
inde est q' sancti patres qui hunc rorem acquirere volue-
runt: diem. i. mundi prosperitatē presentem: et negotia pu-
blica dimiserūt: et noctem. i. secretum religionis et cōscien-
tie et etiā secreta eremorū et nemorum elegerunt: et ideo istū
dicebant illud. Cantico. v. Saporem meū plenū est rose: et
cinni mei guttis nocturnum. Et sicut fms Ambro. luna dicit
mater rois: ros etiā nunq' dicit cadere nisi quando flauet:
rit ventus austris: sic luna. i. beata virgo et aufer. i. spūsan-
ctus rorem diuine gratie et mie nobis generat et procurat.
Item. vi. Misericordia vestra q' nubes et q' ros. Item. xxi.
Quis sit insipidus: res tamē dulcissimas solci generare: ut
delictet mel in floribus: et in herbis manna fms Plat. Sic
predicator dato q' in se sit insipidus. i. iduorū et crudus:
sepe tamen fit q' verbis suis inductiuis dulcedinem deu-
otionis et compassionis in auditoribus generat: et sic dat
alijs q' ipsemet non habebat. Deutero. xxxij. Fluat et ros
eloquū meum. Sed sicut videmus q' ros cito euanesceat: il-
cet q' dū durat: aliquoties pferre possit: sic hypocrita et
predicator malus et fictus modico ardore tēporationis defi-
cit: et p peccata ipse q' alijs pferat euanesceat. Item. xxi.

Cap. XXII. De Pluuia. Fo. LXXXVIII.

3 cut ros mane pertransiens. Ros de celo veniens et herbas irrigans: vltis ad terram penitus non descendit: sed quasi origine suam petens: sursum in herbarum summitatibus se suspendit. Sic vere iust? qui de celo se sentit per creationem ventis: nunquam debet ex toto ad terram. I. ad terrenorum amoris descenderet: sed origine sue creationis memorans: debet sursum se per contemplationem suspendere: et temp ad celestia anhelare. ad

4 Celo. iij. Que sursum sunt sapite. Ros enim auster generat sua humiditate: ipsum vero aquilo siccit sua frigiditate. Luna etiam sua humida struitur in Ambrosia. mater est rosis: et cum in aere inuisibiliter generat: qui tandem suauiter descendens apparet visibiliter noctis horis. Sic vere auster. I. spiritus sanctus: et luna. I. beata virgo solent rosem deuotionis et gratie in aere consicere: inuisibiliter inducere: que tandem se solent per opera visibiliter demonstrare: quibus aquilo. I. diabolus ipsam nitatur per frigiditatem peccati et tatarionum siccicare.

5 Ros pullos cornuorum nutrit et. Vltis de coquo in titulo suo. Ros in cōchyliis generat margarita. Vltis de libro de lapidibus: et margaritis: item libro de piscibus et conchyliis. Item ros est impio in aere generata. Nam per virtutem celestem: et maxime lunarem: ros de nocte primo in aere occulte ostendit: tandem inuisibiliter descendens: per herbarum summum se diffundit: et tunc herbas et plantas vigo rem tribuit. et que effus diurnus consumendo et desiccando inclinauerat: ros nocturnus erigit: reparat et suffollit. Sic Lullus per virtutem celestem: et per virtutem spiritus sancti in aere puri et lucidi. I. in beata virgine pura castitate: lucida honestate descendens: occulte et inuisibiliter existit: per creaturas vero insensibiliter se diffundens: quod sine ruptura clausit: virginalis visibiliter apparuit: mundo natus est: super herbas. I. super peccatores: per suam gratiam se diffundens: et quos calor diurnus. I. ardor tentationum et tribulationum que in die prosperitatis mudane vigent: desiccauerat ab humore deuotionis: consumplerat a decore perfectiōis: inclinauerat ad mundanam cupiditatem: incurruerant ad prophetiam carnalitatem: primo irrigauit per doctrinam et deuotionem: et erexit per contemplationem: humectauit per compassionem: et per clementiam pietatem. Ideo dicitur Eccl. iij. Ros obulans ab ardore venient humilem efficit eum. et. Ardorem enim refrigabit ros. Eccl. xviij. Item ros congelatus in Bedam conuertit in pluuiam: propter maxime frigiditatem in Bedam. albetur: herbas super quas cadit exurit: et marcescere facit: et ad calorem modicum euanescent. Sic ros. I. religiosus quando congelatur per inuentionem: tunc conuertitur in pluuiam hypocrisis. I. licet sit frigidus per inuentionem: peccata: tamen color ipsius est albus per hypocritam et humectus: herbas tamen super quas iste ros cadit. I. quod dat mala creptia sua et cōsilia: marcescere a virore gratie facit: et ipsos exurit per penitentiam: et tandem ad modicum calorem tribulationis totaliter euanescent. Humectus videtur priusquam veniat sol. Job. viij. Et ibidem. Ante oculos herbas arefcit. Et sicut ros in loco corrupto gentis fit corruptus: et aliorum corruptius: et florem et herbarum destructiuus: sic vere homo qui per hypocritism vel penitentiam corrumpit: alios etiam quos tangit et associat: et maxime flores. I. personas lucentes solet corrumpere: et per mala verba et exempla inficere et turbare. Vel potest dici quod ros corruptus est mundi superbitas: quod possessores suos per delectationem inficit: et auruginem et rubiginem auaritie in eis generat et inducit. I. ad Cor. x. Corrupti bonos mores colloquia praua. Iste est ros quo tinctus est Nabuchodonosor quando in bestiam est mutatus. Danielis. iij.

Capitulum. xxiij. de pluuiis.

Pluuia secundum Aristoteli dicitur pluralitate guttarum. Imber ab imbuendo terra vel ab inebriando. Imbus vero dicitur a nube: quando exinde in maxima copia subito deriuat: et ideo dicitur nimbus quasi nubes imber. Et est pluuiam ipso aeris ex vapore frigido et humido: et in nubem congregato: per calorem inferius resoluta. Fit enim pluuiam hoc modo. Summum enim diuinum humidum ex aqua et terra exhalantes superius ad medium insertitum aeris eleuant: et ibi propter loci frigiditatem in corpus nubes condensant: et deinde de calore radiorum solis rui et motus firmamenti et ipse ignis: humiditatem humil-

modi dissoluit: guttatim dissoluitur in pluuiam et in imbrem: ut dicit Beda. Talis modo videtur generari pluuiam lachrymarum. Est enim primo necessarium quod homo recolligat vapores et fumos peccatorum: quod commisit: tam a terra quam a mari. I. tam a spiritu quam a carne: et quod sursum in aere consicere ipsos trahat. Et tunc est necessarium quod ibi frigus timoris dei: in quo oia si mul cogimur: et exinde quada nubem dubietatis status: per prius constituat et coponat. Et sic debet adesse calor: fortis contritionis et displicentie de peccato: radius etiam diuine inspirationis: ignis charitatis et dilectionis: et motus celi. I. impulsus proprie dissolutionis: que nubem istam resoluit: et in pluuiam lachrymarum conuertent: ita aerem consicere serenū faciet et terram corporis fructibus bonorum operum cumalabunt atque replebit. Et hoc figuratur. i. Reg. xviij. vbi cum terra esset siccitate grauata: et sterilitate nudata: precebat helie factum est quod nubecula parua ascendente de mari: sequuta est pluuiam largissima. Et post ascensum considerationem nubis peccatorum: sequit pluuiam lachrymarum. psal. Operis celi nubes et paras terre pluuiam. Vel dic quod pluuiam est doctrina: que primo de mari sacre scripture extrahit: et in corpus nubes. I. in seriem sermonis coponit: et eadem auditibus effundit: pluuiam et stillat: et exinde mens auditorum scientis secundat. Et ideo pluuiam ibi ab imbuendo: propter nescipat. Deuto. xxxij. Sicut ut ros eloquii mei: quasi imber super herbam: et quasi stille super gramina. Vel dic quod vapor est humilis: qui a deo sursum ad dignitatem trahit: et nubes. I. pietas efficit: unde pluuiam doctrine et beneficiorum alius distillat: et a quo terra pauperum irrigat. Vel dic quod vapor est ambitiosus: qui sursum tractus nubes. I. iudex vel pietatis efficit: a quo et a cuius malis creptis pluuiam carnalitatis: fulgur rapacitatis: tonitruum terroris et impetuositatis: sequuntur: iuxta illud psal. Produces nubes ab extremo terre: fulgura in pluuiam fecit. Venti mare et terram perambulantes: multa aquositate secum trahunt: quia tandem in nubem et pluuiam conuertunt. Sic predicationes de mari scripture: et de terra philosophie: vapores scientiarum extrahit: de quibus et. Pluuiam raro fit in orientalibus partibus: veritatem quando fit: valde abundat: quod etiam in prouincia copertimus. Unde etiam de palumbo seu columbo ciuitate indiarum auditur quod est mirabiliter pluuiosa. In regionibus enim calidis: vapor qui est causa pluuię prius a calore consumitur: vel in aere conuertit: quod ad locum ubi fit pluuiam: sublimetur. quodammodo tam ex forti calore fit ibi maxima vaporum attractio: ex qua tandem sequitur magna pluuię resolutio. Sic vere in oriente. I. in virtutis sanctis: vbi sol iustitie lustrat: ois raro fit pluuiam prosperitatis: calore scilicet tribulationum et paupertatum: vapores diuitiarum et terrenorum bonorum in eis penitus consumuntur: fiet tamen post mortem maxima abundantia pluuię: perieritis: scilicet in paradiso: sole iustitie abundantia vaporum. I. affluentia omnium bonorum super eos aggregante: quod scilicet quanto hic precipit ratio: tanto illic inuenient ampliorē. Figura. i. Reg. xviij. vbi post diuinam siccitatem secuta est pluuiam largissima. Paucas enim consolationes precipit boni in presentia: ut tandem multas habeant in futuro. Vel ista possunt de multis religiosis dici: quibus raro accidit pluuiam peccati: et hoc quod feruor charitatis vapores malarii cogitationum consumit: et pluuiam fieri non permittit. Fit tamen quandoque conuersi in actum prauum fortiter peccant: et raritate multitudinis recedens: et quanto fuerat in principio sanctiores: tanto finaliter sunt peiores. psal. Posuit pluuias cor grandine: ignem comburentem in terra eorum. Vel ista possunt dici de multis qui in principio rarum habent pluuiam deuotionis: compassiōis: et spiritualis consolationis: calore et concupiscentie oia consumente: quibus tamen quandoque accidit talium abundantia pluuiarum: ita quod quanto in iuuetute fuerant rariores: in senectute habeant amoliores. Zacha. x. Petite pluuiam a deo in tempore serotino. Pluuiam quicquid est nocua: ut sicut dicitur in libro de natura rerum: i. egypto circa ciuitatem thebarum: quod si ibi in estate abundanter pluerit: tota regio infinitis muribus abundabit. Sic vere pluuiam diuitiarum impiois hominibus multum nocet. Si enim in estate: quando habet feruorem auaritie: abundauerit: pro certo mures rodentes. I. peccata conscientiam rodentia in eis generabit. Vel dic quod quando pluuiam diuitiarum alicui aduenit: statim mures. I. falsos amicos: quorum incur et affectio: sicut dicitur psal. crefecit crefecit luna. I. fortuna

generabitur circa se aggregabitur: quod constat quod falsi amici ut
aliquid rodant et acquirant: solent abdicare circa illos in quibus
viderit diuitiarum pluuia redundare. Propter. xix. Diuitie ad-
ducunt amicos plurimos: a paupere autem et si quis habuit. separant.
Uel dic quod mures sunt familia rapax: nepotuli et parentes. qui
in egypto huius mundi pluuia. i. pietatos: quod alios rigare de-
buerat. sequuntur: et ab eis ecclesia vel patria generantur: quibus
tota regio et patria rodit et vastat. Uel dic contra multos quod sta-
tim quod habet pluuia. i. diuitias: voluit habere mures. i. fami-
liam rapacem. **¶** Pifces et ranule quibus vili sunt descendere et
cadere cum pluuia: quod fit vel quod sursum frute celesti in nube de
aquosa materia fuerit geniti: vel quod de aquis fuerit eleuati. Nu-
bes est ecclesia vel religio: ubi pro certo pifces. i. delictiosi: et
ranæ. i. loquaces detractores et querulosi generantur. Qui ab
aquosa materia. i. delictis: ibi in nube. i. religione generantur:
vel a vento. i. a diabolo ibidem de aquis huius seculi deferuntur.
Isti ergo hic inferius ad modum ranarum cum delictis plu-
uia descendunt: et spectaculum malorum exemplorum secularibus
cunctis sunt. Uel dic quod istos pluuia delictarum de nube reli-
gionis per apostasiam eiecit: et ad mundum: per hunc infernum
inferius seculum ducit. psal. pluit illis sicut puluerem carnes: et
sicut arenam maris volatilia penata. Uel dic quod ventus est
inspiratio diabolica: que multos sursum ad nubem digni-
tatum et officiorum erigit: quos tandem pluuia diuine prouide-
tie detrahit et expellit. Uel dic de demonibus: qui sursum in
nube paradisi sunt geniti: et tandem sicut pluuia inferi sunt
detracti. Isa. xliij. Quomodo cecidisti lucifer: et. Uel post
dici generaliter quod illi qui contra conditionem propriam in nube
alioquin officio et statu se ingerunt: cum pluuia tribula-
tionis et miserie iusto dei iudicio inde cadunt. Talibus ergo
debet dici illud. iij. Regum. xviij. Descende me et occupet
pluuia. **¶** Pluuia quando est corrupta. herbas et fructus cor-
rumpit: et sic oues et lumina de eis comedentes corrumpunt:
et per eiusmodi pestilentiam moriuntur. Sic quando aliquis corrumpit
per auaritia: herbas et pascua que tangit. i. hereditatem et pos-
sessiones: populos quas male acquirit: corrumpit: et corrupti-
uas et infectiuas facit: et sic oues et lumina. i. filij sui et succes-
sores: qui ei in male acquisitis succedunt: corrumpuntur se-
militer per peccatum: quod possident illud quod de iure non erat pa-
tris sui: et ideo per mortem eternam una cum ipsa pluuia quod cor-
ruptus eos. i. cum eisde usurariis in inferno moriuntur: quod per ra-
lem viam filij usurariorum ipsos sequuntur ad inferos et ad pe-
nam. Ideo dicit Eccl. xliij. De patre impio coquerunt filij:
quoniam per ipsum sunt in opprobrio. Uel dic quod pluuia corrupta
est hypocrita vel prosperitas: sicut supra de rose. vltimo.
7 **¶** Quando radij solares inueniunt nubem densam: ubi est
multa aquositas aggregata: et coagelata frigiditate loci: si-
bi fortiter resistit: multiplicat et fortificat: et facit ibi
magnum calorem: quod scilicet omnis causa naturalis fortius agit in
resistens: ex quo nubes illa dissoluitur: et eius aquositas in plu-
uiam conuertitur: a qua terra circumiacens irrigatur. et in tantum
quandoque per calorem de celo cadere reputatur: ut dicit Aristoteli. Et
ideo ut communiter post acutum calorem abundans pluuia so-
let sequi. Nubes ista charissimè est homo diues et auarus:
qui in se continet in aere huius mundi multam aquositate
diuitiarum: que tamen in ipso auaritie frigore taliter congelantur:
quod ex illis defuere per elemosinas nihil potest: sed quod radij. i. di-
uine miserie: voluit respicere nubem istam. ibi quod calorem ma-
ximè tribulationum et aduersitatum accumulans: vel etiam
ignem amoris diuini ibi per inspirationem generant: et tunc
nubes ista: scilicet auaritia: per compassionem et largitatem resolu-
tur: et sic pluuia elemosinarum ad pauperes distillatur: ita quod
terra arida circumiacens. i. status pauperum: et tota patria
beneficiis irrigatur: et aquositas diuitiarum: qua nubes obcu-
rior per ignorantiam reddebatur: paulatim vacuat: et sic aer
conscientie serenatur. Et ideo post magni calorem contritio-
nis: charitatis: et tribulationis: videmus sequi multotiens
pluiam largitatis. **¶** Et ideo Job. xxxv. Glorie deo cre-
scit gelu: et sursum latissime fundunt aque. Uel si vis per istum
fortem calorem intelligo fortem miseriam altorum: quod se auaritia
quarrit: cuius duri debet ad clementiam remollire: et sicut su-
pra. Et quia nubes ista calore charitatis: adurit: ideo plu-

uia eius / sanguis et vita pauperum dici possunt. Uel ista
possunt dici de seruo: diuine charitatis: que volens osten-
dere sue diuitias pietatis: quandoque fortius agit in illi qui
sibi magis in via mortis per peccatum resistit: sicut apparuit in
Paulo: Bonifacio: et Agadalea. **¶** Quando enim videt nubem
conscientie in deuotionis frigore congelatam: et ex multis va-
poribus et vitijis constipatam: obstinatam: et induratum: solet
eam vel interius inspirando: vel exterius tribulationibus affli-
gendo: comburere: et sic solet eos per contritionem dissolue-
re: et lachrymarum pluiam distillare. que etiam quandoque ru-
bea inuenit: in quantum pie nimia cordis adustione solet ru-
bores verecundie continere: et sic solet deus in aere sue con-
scientie serenitatem innocentie generare. Et quanto amplius
congelatus quis fuerit: tanto solet post conuersionem ma-
gis virtutibus abundare. Ad Rom. vi. Ubi abundauit de-
lictum: ibi superabundauit et gratia. Et ideo secundum gre-
gorium. licet homo videatur congelatus per peccata: non pro-
pter hoc debet contemni: quia nescimus quando deus sibi
gratiam suam dabit. Et ideo secundum ipsum dominum vo-
cat tales: thesauros multos: preparatos in diem pugne. Job
xxv. Et ut ait Hieronymus: timendum est ne nobis cade-
ribus resurgat: qui nobis stantibus irridetur. **¶** Ideo po-
test dici illud ibidem. Job. xxxv. Quis est pluuie pater:
aut quis genuit stillas rois: quasi dicat: solus deus est cau-
sa quare huiusmodi pluuia generatur. Uel dic quod nubes est
pura humanitas christi: que de perlis maris vaporibus. i.
de sanctis marie humoibus extitit generata: que tandem
in cruce eleuata: et ibi seruo fortis passionis et dilectio-
nis resoluta fuit: et sic sanguinem loco pluuie nobis plu-
uit. psal. Conuertere aquas eorum in sanguinem. **¶** Pluuia finis
est fluxus humorum restrictus. i. cum ceteris aquis sit
purior: et leuior: ideo facilius corrumpitur: et in contrarias
qualitates variatur. dulcior tamen est: et etiam sapidior: per
ceteris quod in puritate debita perseverat. Pluuia etiam
temperata ad infinita vitis est: quia terram fecundat: ni-
mosa conglutinat: caloris intemperie mitigat: aerem fere-
nat: ventos sedat: pifces impinguat: siccam complexionem
adumit et confortat. Sic pluuia diuine scientie: gratie et de-
uotionis: fluxum vitiorum et malorum cogitationum obs-
truit: et pluuiaque cetera. i. pluuiaque scientie mundant:
et aque prosperitatis humane et cetera. huiusmodi pluuia
dulcis et sapida reperitur contra peccata. Uitis etiam est:
quia terram conscientie per bona opera fecundat: rimosa. i.
corda diuisa per discordias: et iram: conglutinat per amorem:
calores concupiscentie mitigat: aerem conscientie serenat:
ventos tentationis sedat: pifces. i. homines deuotos virtu-
tibus impinguat: siccam etiam complexionem: scilicet cor in-
deuorum et impatientis: quando ibi immittitur: adumit et
humectat. Ideo dicitur in psal. Pluiam voluntaria ser-
gregabit deus. Et. iij. Regum. xliij. Pluiis germinat her-
ba. Idem etiam omnia possunt dici de bono predatore: vel de
eius doctrina: quod descendit sicut pluuia in vellus: et sicut stil-
licidia stillaria super terram. psal. lxxv. Uel dic quod pluuia est con-
scientia innocens: quod quanto purior: innocetior: et simplicior: ta-
to facilius decipitur per errorem: et corrumpitur per horrorem.
¶ Item pluuia quanto celo propinquior: et a terra remotior:
fuerit: tanto dulcior et cum guttis gracilioribus descendit:
quanto autem terre est vicinior: et a celo remotior: tanto im-
petuosius descendere et cum guttis grossioribus consistit.
Sic quanto iudex pietatus vel altius est melior: et a terrena
cupiditate remotior: celosque et celestibus propinquior: per amo-
rem iustitiam et equitatem: tanto pluuia ab eo resoluta. i. ver-
ba ab eo promulgata sententie correctionis: dulcior et mitis
proferunt. Sed si terrene cupiditati et inordinate affectioni
vicinus fuerit: impetuosius per iras et discordias proferet ver-
ba: dure proterue et asperae subditos puniendo: in debita et
imporabilia onera imponendo. Uel potest dici de quolibet
qui quanto magis est celestis et bonus: tanto mitius: dulcis
et benignius alios consolatur: et tanto verbis et factis magis
est alijs mansuetus: et mitissimus super omnes homines. Numeri. xxi.
Contra autem terrenis per affectionem propinquet a celo et
deo per peccata remotus: impetuosius et impie omnia facit: atque
dicunt. Unde de rotis decambulantibus super terram dicitur
Ezechiel. i. quod ubi erat impetus spiritus: illuc gradiebatur.

Cap. XXIII. et. XXIII. Fo. LXXXIX.

Item pluuia in suis qualitatibus distēperata solet esse
dammabilis et nociua. Nam inmunditie et lubricitatis est
in vis et semitis effectiua. graminum et herbarum. inutiliū
multiplicatiua. fructuū et seminum corruptiua. caloris na-
turalis in feminibz extinctiua. obscuritatis in aere inducti-
ua. radiorum solarium interceptiua. nebularum et nubium
causatiua. operum et itinerum retardatiua. maturitatis se-
getum impeditiua. rheumatis et fluxus augmentatiua. mor-
borum omnium aggrauatiua. sterilitatis inductiua. corru-
ptionis et pestiferie in fumis et in hominibus effectiua: qz
pluuia corrumpit herbas et pascua. ex quoru esu animalia
postmodum corrumpuntur. Talis est mundana prosperitas
et consolatio: quia quando dissemperatur in suis qualitati-
bus. quando excedit limites debiti regimini et affectio-
nis. solet esse multum nociua. scilicet anime peccatrici. Hec
enim lubricitatem luxurie et inmunditie generat. gramina
inuisa malarum cogitationu et affectuū multiplicat. fru-
ctus et semina. bonoru operu. posita corripit et dāfficit. /
calorem diuine dilectionis extinguit. obscuritatē ignoran-
tie et dei obliuionis inducit. qz diuites mūdant nec deum
amant. nec ipsius recordantur. Populus autem meus obli-
tus est me. et cetera. Hec etiam radios solares. i. diui-
nam influentiam et gratiam intercept. nebulas et nubes di-
uersorum peccatorum inducit. et sic iter bonorum operum
quo itur ad celū. impedit et excludit. Concluit vias meas
lapidibus quadris. Themo. iiij. Ad naturam honestatis
retardat rheuma gulositatis. et fluxu carnalitaris augmen-
tat. et omnes morbos humidos. scilicet pigritiam. gulum. lu-
xuriam aggrauat. sterilitatem virtutum efficit. famē aua-
ritie producit. vel famē eternam post mortem. corruptionē
etiam peccati et malorum exemploru generat et producit.
Et sic talis pluuia fuit in diluuiū figurata. vbi. xl. diebus et
noctibus nū pluit qz ppter paucos qui in arca erāt. totius
mūdi ppl's submersus fuit. Quia vere illi qui pluuia mun-
dane prosperitatis tangitur. vitis necessario submergun-
tur. nisi forte pauci qui in arca diuine protectionis claudū-
tur. psal. pluet super peccatores laqueos. ignis. sulphur. et
spiritus procellarū. pars calicis eorum. Et per omnia dic
qz pluuia superflua significat mundi delicias. et carnis vo-
luptates. et dic per omnia sicut supra. Et similiter fin. l. d
stantiū aqua pluuialis corrupta si poterit. facit raucefce
re vocem. et inducit febrem. Sic mundi prosperitas et volu-
ptas febrem et feruorem malorum desideriorū inducit. et vo-
cem orationis. predicationis. laudis et confessionis raucefce
re facit. quia fin. Seneca. Aditum est peccatorum aliquid dicit
ab homine mollitiem profero. psal. Rauce facte sunt vo-
ces mee. iniquus sum in limo profundū.

Capitulum. xliij. de puina.

Puina nihil aliud est qz ros congelat. fm Be-
dam. In hyeme enim ros ad terrā descendens
congelatur. et in puina albe substantiam cōmu-
tatur. a qua flores et herbe exaruntur. et marci-
de efficiuntur. modico tamē solis radio euane-
scens totaliter dissipatur. Tale est peccatus. quia rose gra-
tie congelato. puina peccati gignitur. / quo flores et herbe
virtutum marcescere comprobantur. Istud tamē modico
calore soluitur. quia scilicet non potest esse in homine ita mor-
dicus gradus charitatis. quini peccati substantia deleatur.
Sap. xij. Facile dissoluebatur sicut glacies. Et sicut videm⁹
qz gelu et puina fortis sequitur cū fuerit nox serena. et stel-
larum lumine decorata. sic vere gelu peccatorum in pre-
sent. et gelu tormētorum in futuro fortis in eos inualefcit.
quibus serena nox presentis vite fuerit. et in quibus mūda-
ne prosperitatis claritas antecedit. Zacha. xliij. Non erit
lux. sed frigus et gelu. qz Puina est impressio ex vapore nō
congregato in corpore nubis. in loco frigidissimo generata.
in qua nō est aliqua pars caloris fm. Aristotelē. et ex nimia
frigiditate noctis in substantiam duram et frigidam cōmu-
tatur. et puina efficitur. Talis est peccator. quia
cum deberet esse ros per deuotionem. tamē quia de aere. i.
de statu gratie descendit ad terram per temporalium affe-
ctionem. ideo nunc in frigidatur per in deuotionem. et etia
de induratur per obstinationem. In deuotio enim obstina-

tionem causat. Ideo Job. xxiij. In similitudine lapidis
durantur aque. et superficies abyssi confringitur. Et sicut
puina est alba. et tamē flores teneros exurit. que tamē tan-
dem calore modico deliquefcit. sic peccator. maxime hy-
pocrita. album. i. castum et mūdum se nititur ostendere. ta-
men quando potest. solet in inferioribus. i. in tuniculis hui-
morem gratie delicare. qui etiam ardore modice tribula-
tionis solet a sua ficta perfectione euanescere et perire. psal.
Transiit. et ecce non erat.

Capitulum. xliij. de grandine.

Grandis est impressio in aere generata ex vapo-
re frigido et humido. Et est grādo que sursum
in altis nubibus et partibus generatur. parua
et rotunda. quia ex diuturnitate motus quam
descendendo facit in aere. et ex calore ipsius ae-
ris dissoluitur et minuitur. et rotundatur. Sed si generatur
circa terram. tunc impetuosa et grossa. acuta et frigida res-
peritur. que terram perit et percutit. vineas et fructus mul-
tum ledit. et frequentius per diem qz per noctem. et hoc
quia calor diurnus fugat frigus ad interiora nubis. et sic
grandinis substantiam ibi gignit. Grandis est tribulatio et
aduersitas. Nubes ex qua progreditur. est ipse deus. quia
nō est malū (scilicet pene in ciuitate. scilicet mundi. qd nō
faciat dominus. Amos. ij. Quid ergo nubes ista. scilicet
Lhusus est in suprema parte aeris sursum. scilicet in celo. i.
qdū durat mūdus iste (quia sicut dicit. Actū. iij. Ipsum
oportet celum recipere vltz in diem resurrectionis omnium.)
grando tribulatiois quā immittit. inuenitur modica et mī-
nuta. quia modica est tribulatio mundi huius. tum quia cū
to finitur. tum quia semper ibi possunt homines consolari.
Ideo dicitur Job. xxxv. Hunc enim non inierit furor tuus.
nec vicinatur scelus valde. Sed quādo nubes ista erit pro-
pe terram. scilicet in valle iofaphat. quando bonos et ma-
los finaliter iudicabit. tunc grādo grossa et impetuosa eter-
ne tribulationis immittetur ab eo per sententiam damna-
riam. et super terram. i. terrenos. cupidos et auaros pec-
catores. (qui plus gaudent de tempestate qz de tranquillita-
te. vt melius possint vinum et bladum suum vendere. in se-
retur per molestiam afflictuam. et tunc grando ista percus-
siet atqz ledet ipsos flores. i. homines curiosos. vineas. i.
ebriosos. et cetera. Ideo dicitur Apoca. xvi. Grandis magna si-
cut talentum descendit de celo. In die autem grando effi-
citur plusqz in nocte. qz in illis qui sunt in nocte obscura per
aduersitatem. grando pene perpetue nō causatur. In illis
vero qui sunt in die clara prosperitatis. generatur. Et hoc
accidit quia in die prosperitatis calor auaritie et cupidita-
tis / frigus in deuotionis repellit ad interiora nubis. i. con-
scientie et voluntatis. nec ipsum euaporari permittit per cō-
fessionem. contritionem. et satisfactionem. et ideo exinde
grando pene perpetue componitur et causatur. Ideo psal.
Ignis. grādo. nix. glacies. spiritus procellarū. pars calicis
eorum. Qd bene figuratum est. Exodi. ix. vbi dicitur qz dos
min⁹ dedit tonitrua et grandinem. et discurrentia fulgu-
ra super terram. ranteqz fuit magnitudinis grando. quāte
antea nunqz apparuit. et percussit grando cuncta que fue-
runt in agris. et omne lignum regionis cōfregit. Per istam
grandinem pene inferni possunt intelligi. quia scilicet con-
stat ligna. i. peccatores destrui et cassari. Et dic qz grando
est homo. qui quanto ab altiori loco et genere descendit. tā-
to humilior. minor. et simplicior debet esse. Luitus contra-
rium est de illis qui inferius de plebe infima generantur.
quia vt communiter tales grossiores et superbiores inue-
niuntur. et ab ipsis. quando in aliquo officio preponuntur
alij impetuosius feriuntur. Et potest dici qz illi qui de sur-
sum a deo processerunt. et in aere huius vane vite multis
motibus tribulationum circueunt. parui et humiles. ro-
tundi. et per obedientiam vertibiles inueniuntur. Alij qui
hic circa terram in prosperitate manentes. motus tribula-
tionis us sunt experti. grossi et fugbi efficiunt. et ab ipsis alij
crudeliter verberant. Unde de talibus potest dici illud qd
Apoca. xvi. dicit. Grandis magna sicut talentum descendit
de celo in homines. et blasphemauerunt deum propter pla-

mm mm

gani grandinis. Vel dic sic vis q̄ grādo alta est pena que sustinetur pro deo: bassa vero est illa que sustinetur pro mūdo: quia vt cōmuniter malora sustinent homines pro mūdo q̄ pro deo: et maior est grādo infima q̄ suprema. ¶ Et dō fit leptus de die q̄ de nocte: et in estate gignitur: non in hyeme. Sic vere tribulatio accidit iustis in die et in estate vite presentis: in nocte vero mortis et in hyeme future vite non: tunc em̄ non grandinabitur sed sempiterna requie le tabūtur. Apoc. xxi. Absterget deus oēm lachrymā ab oculis eorum. ¶ Item grādo fm̄ Aristo. sic generat: q̄ frigus fugiēs aeris calorem ad interiora nubes se recipit: et ibi inueniēs vapores humidos et frigidos: congelat eos et cōstringit: et in substantiā puerit grādinis et naturā: et iō magis in estate q̄ in hyeme gignit: q̄ tūc calor est in aere: p̄ que frigus repercutit ad intima nubes: vbi grādinē causat. Sed cōuerso in hyeme nō est calor in aere q̄ frigus repercutit ad interna. Sic q̄ p̄ calorem rērationis frigus in deuotionis ad intima nubes p̄ficiēte repercutit: tūc ibi inuenit multos vapores humidos. I. multas cogitationes et affectiōes carnales: quas inuicē cōadunat p̄ delectationē et cōplacentiam: et tandem p̄ consensum in grandinē p̄cti moralis ipsas cōstringit et gelat: et p̄ oblationem cōtrahit et indurat. Et tūc etiam peccatorū gignit magis in estate p̄p̄eritatē abūdat calor rērationis: et aduersitatis: et hoc q̄ in p̄p̄eritate abūdat calor rērationis: frigus in deuotionis ad intima cōscientie repercutiēs. In hyeme autē tribulationis nō abūdat huius rērationis feruor: sed potius diuini timoris algor: p̄cti grandinem nō cōstituentis aut cōponens. Unde de tali grandine calorem huiusmodi comitāte dicitur Exo. ix. Ignis et grandio mīxta pariter ferebant. Vel dic q̄ grandio est peccator: qui a calore diuini amoris tanq̄ indignus repellit: et in vtre nubes. I. in carcere cecitatis mentis et oblationis includit: vbi in deuotionis frigore duratur: in grādinem. I. in durū et crudelem cōmutat: qui plus de die q̄ de nocte apparet: quia scilicet peccator: qui in die prosperitatis q̄ in nocte aduersitatis delinquere et nocere alijs cōprobat. Generaliter em̄ verum est q̄ plura mala fiunt dū durat prospera q̄ aduersa. Ideo August. lib. confess. De prosperitatibus seculi. Ne semel et ve secūdo et vterū. Ista est em̄ dies illa de qua dicitur. Ne desiderātibz diem dñi. Vel dic q̄ grandio est peccator: qui calorem diuine charitatis fugit: et in profundum nubes et calliginis. I. in profunditatem vitiōū se ingerit: vbi per oblationis duritiā in diabolicam grādinem se conuertit. Proverb. xviij. Implus cum in profundū peccatorum venerit: contemnit. ¶ Et dō fm̄ Bedam aliquādo sic efficitur: quia quādo ros in terram cadit: tūc ventus aquilo frigidissimus ipsum coagulat et cōstringit: et in substantiam grandinis congelat et cōuertit. Sic ventus frigidus auaritiē hominē per auaritiā congelat: et de ipso facit grādinem. I. virum impium et raptozem: quo vince et fructus pauperum dissipant. Figura Exod. ix. vbi grandio et ignis mīxta pariter ferebāt: que terras egyptiorum penitus vastauerunt. Sic isti qui sunt grādo per crudelitatem: ignis per cupiditatem bona egyptiorū. I. pauperū igne et ardore tribulationū vstorum dissipant et consumunt.

Capitulum. xxv. de nive.

Item fm̄ Aristo. generat de vapore frigido et humido: vbi est calor repugnans: sed tamē frigus predominat et vincit calorem: et sic vapore cōgelat: et in eo formā nobiliorē quā p̄t introducit: scilicet albedinem. Sic licet in vapore nostro. I. in carne nostra repugnet motui et tentationi calor et concupiscētia: tamē si ibi predominet frigus timoris: nō obstāte huiusmodi calore ibi poterit gigni albedo niue castitatis. Ideo Sap. xvi. Nix et glacies sustinebāt vim ignis. Et generaliter nix castitatis humore in vapore humido et frigido. I. in persona que est humida per deuotionem/commotionem/ generatur. Et sicut nix in montibus plusq̄ in vallibus perferat: sic in cōtemplatiuis plus viget castitas q̄ in actiuis. Figura Math. xviij. vbi dicitur q̄ in monte fuit dñs transfiguratus: et habitus vestis sue candidus vt nix factus. vnde psal. Nive dealbabitur in selmon mons dei mons pinguis. Vel dic q̄ color albus et niueus significat

gloriam paradisi: de qua Eccl. xliij. Pulchritudinem canis ad mirabitur oculis. que scilicet introducit in vapore. I. in persona vbi cum repugnantia caloris tentationum frigus timoris diuini generat. Frigidus ventus aquilo fiabit: et gelabit crystallus. Eccl. xliij. ¶ Item nix est aqua durior: et sicclor grādinē: tamen est mollior et debilior: quia fit ex admixtione caloris in ventre nubes: vt dicit Aristote. et ex frigiditate dealbatur. Nec est em̄ frigus fm̄ Aristote. in nube vbi nix generatur: sicut in illa vbi grandio generat: et ideo ceteris mollior efficitur: et ad calorem modicum euaporat. Alia est pena et tribulatio mundi huius: que semp est in terra. Nix autem que in loco a nobis remoto gignit: est pena purgatorij. Sed grandio que in nubibus remotissimis a nobis generatur: penam significat infernale. Nix igitur: pena purgatorij / aqua. I. penitentia huius mundi durior est: et frigidior: sed minor est dura et aspera q̄ sit grādo. I. pena gehennalis: q̄ nix purgatorij mollior et tenera reperitur respectu grandinis infernalis tormētōum. Et ratio est: quia in loco niuis: scilicet in purgatorio semp est calor ipse et charitatis: q̄ scilicet habet certam spem q̄ finaliter salua buntur. Et etiam vapores illi. homines in calore charitatis et spei moriuntur: quapropter ibi non est tantum frigus timoris et desperationis: sicut in nube grandinis in inferno: et ideo nix nō duratur taliter: nec efficitur aspera sicut grandio: quia calor diuine consolationis et angelice visitationis ipsam multum alleviat: et remollit. vtriusq̄ tamē dura et frigida reperitur. Ideo dicitur Job. xxxvij. Aliquid ingressus est thesauros niuis: aut thesauros grādinis asperxit. Nix tamen calorem resoluitur: quia pena illa calorem diuine misericordie finaliter relaxatur. Ideo dicitur Sap. xvi. Ad ignem poterat exterminari: modico solis radio calefactum tabefecit. Nix si diceret. Illa pena quā ignis consumptio nō terminat: diuine misericordie radius quādo ipsi soli iustitie placuerit: euaporat: q̄ vt loq̄ fit q̄ eos ibi sunt: liberat atq̄ saluat. Vel dic q̄ p̄niua q̄ citius niue dissoluit: presentē tribulationē significat: nix vero eternam aduersitatem designat: que scilicet fortius molestat atq̄ grauat. Bene ergo dicitur Job. vi. Quia timet p̄niua: et super eum nix. ¶ Item nix propter calorem intermixtum in vapore i quo generat: nō est ita dura sicut grādo. Et ex mora niuis super terram impinguitur humus. Nam sua frigiditate poros terre claudit: vnde reuocato calore ad interiora seminum et radicum: fit humoris interioris attractio ad radices: et quo terra impinguitur. Unde nix herbas malas mortificat: et attenuat: bonas vero nutrit et impinguit. Nix etiam fetida tegit et occultat: et iter impedit et retardat. Feris et animalibus nocumētum prestat: et eorum pascua tegit: et vestigia manifestat. Unde in repore niuis venarum facillius q̄ alias cas caput. Et etiam aqua niuis stipit: et ideo fluxum stringit. Talis est penitentia: et etiam pena presentis seculi. Multo enim leuior est q̄ sit grādo. I. pena gehennalis: et hoc accidit propter calorem diuine gratie: et consolationem spei: et feruorē charitatis: que niuem penitentie et tribulationis presentis comitantur: que scilicet ipsam attenuat et remollit miro modo. Nix igit penitentiam terram. I. animā inebriat per cōtributionem: facit germinare per confessionē et fructum facere per bonam operationem. Et ratio est: quia i ista niue est frigus timoris domini: qui poros terre exterioris. I. sensus anime et appetitū tenet claustris: ideo calor charitatis ad interiora cōscientie reuocatur: et sic humor gratie et deuotionis attrahitur: et ipsa terra. I. anima virtutibus et donis impinguitur. Ideo dicitur Esa. lv. Descendit imber de nix de celo: et inebriat terram: et germinare facit eā. Hec malas herbas malarū cogitationum mortificat et excludit: sed bonas affectiōes et cogitationes multiplicat et nutrit: et fluxus carnalitatē retrahit et restringit: et loca fetida. I. ipsa p̄ctā contegit et abscōdit: q̄ fm̄ Augu. Si regis ipse detegit: ipse detegit: ipse tegit: et sic iter deuū q̄ ducit ad mortē: impedit et retardat: vt dicat illud Job. xix. Semitā meā circūspexit: et trāsire nō possui. Ipse etiam animalibus. I. demonibz nocet: q̄ pascua in quibus pascēbāt p̄tentationē et carnales affectiōes et voluptates: cōtegit: et per cōfessionē ipsa vestigia demonū. I. p̄ctā q̄ p̄ctā

Cap. XXVII. Lib. VI. De Fulmine.

panis: tamē solis. i. mentis claritate obfuscatur. Inter etiā sa-
lutis impeditur: i. latronibus. i. personis leuibus sunt amica.
Quādoq; etiā p adensationē & multiplicatiōē in nubes. i.
in magna & mortalia crimina ouertunt: nisi forte radijs so-
lis. i. motu diuine grē delectant. Etia. xliiij. Deleui vt nubes
iniquitates tuas: & quasi nebula pēta tua. Vel nebule sunt va-
ni pēdies sine cōsistētia & virtute. qui. ij. pē. ij. dicunt nebu-
le turbantur agitate. ¶ Itē nebula a radijs solis attracta/
3 le turbantur agitate. ¶ Itē nebula a radijs solis attracta/
i directe sursum meat in nubes cōuertitur: p pluuia signi-
ficat assurtur. Si autē a radijs solis repulsa fuerit: tunc in
seipsam redit: & euanciscit: s. sic serenitātē aeris denūciat &
pēlagit. Sic vere mūdī pspertitas q moie nebule est fragi-
lis atq; vana. si ascēderit & abūdauerit: signū est pluuie & tri-
bulatiōis eterne. ¶ Eōtra pō si a sole iustitie deo destructa
fuerit: tribulatiōib; repulsa signū est future serenitatis
& glie sempiternae. vñ Ambrosio. dē. l. dōtū. successus spaliū
eterne dānatiōis est indicū. ¶ Et nota si vñ q nebula mū-
dane pspertitas facit mala oīa supradicta. i. s. pcedenti.
4 ¶ Nebula est impissio de resolutiōe nubū generata: q quā-
to terre est viciū: rāto spissior: obscurior: & frigidior: inueni-
tur: quāto autē magis super? eleuat: tanto magis est solū p-
ua: et min? frigida & obscura. Nubes sunt aīe. ex qb? ema-
nat nebula affectionib; q si terre. i. terrenis. ppinque fuerit p
amorē: tūc sunt obscure p ignorantiā & frigide p indevotiō-
nē. Sed si nebule affectionū ad celū & celestia fuerit eleua-
te p cōtēplatiōē: tūc radio solari. i. diuine pēplatiōis sunt
perle: & a frigore indevotiōis & obscuritate ignoratiē tota-
liter sunt immunes. vñ Eccl. xliij. Apertū sunt thesauri: et
euolauerunt nebule quasi aues. Quidē de superbiā.

Capitulum. xlvij. de fulmine.

¶ Fulmen fm Jfidonū icus celestis iaculi nūcu-
pat. Unde put dicit: fulgurare idē est q ferire.
Fulgur ergo & fulmē multoties p eodē lumē
qutis iter se differat: sicut inferi? apparebit. ¶ Et
ergo fulmē fm Jfidonū generat ex vapore gros-
so: & in cōcauitate nubis vehemētissime inflāmato: q collis-
sione & attritu nubū interioz impellit: et quasi lapis igne?
p mot? violētā inferi? deriuat: & ideo ic? celestis iaculi ab
Jfidonū nūcupat. Unde fulmina collisa ad modū lapidum
fulgida p aerē discurrere discernunt. Et q fm Jfidonū de
subtiliorib; elementoz partib; cōponit: ideo pmaxime est
virtutis. Et q in descēsu suo incēdit & videt: ideo vñ fulgur
penetrat & scindit: ideo dicit fulmē: & nihil corpale ei resi-
stir. Vapores isti sunt demones: q in pcauitate nubis para-
diti p supbiā & inuidiā inflāmati: ex collisiōe & repugnatōe
nubū interioz. i. del & angeloz inferius sunt ipulsi: et ignei
per seutiā & malitiā & crudelitātē sūt facti: et sicut lapides
fulgētes. i. sicut creature dei sciētissime et sagacissime i isto
caliginoso aere sunt detrusi: scilz circa hoīes ad corp exerci-
tū habitātes. Ideo ipoperat lucifero Ezē. xlvij. Posuite
in mōte sancto dei: in medio lapidū ignitōz. zc. Istud ful-
mē est maxie virtutis: q sicut dicit Job. xij. Nō est potestas su-
per terrā: z Abac. j. Fortē vt corripere sūdasti zc. Et ideo
nihil ei pōt de se resistere: quin penetret p ispiratiōē. Vel
dic q qñ in nube religionis vel societatis vel ecclie inflā-
manī aliqui malivapores. i. aliqui mali subditi p inuidiā &
liuorē attritu et collisiōe nubū & ventoz. i. impugnatione
alioz bonoz pēlatoz et socioz debēt extērius ipelli: & de
alioz cōfortio relegari. Prouer. xxiij. Et sic derisioz: & exilbit
cū eo iurgū: cessabūtq; rixē & ptumelie. Vel dic q illi mali
vapores q de nube. i. qui de patria bānunt & impellunt in
fulmē. i. in crudeles & homicidas conuertunt: qb? alij mul-
2 tipliciter molestant. zc. ¶ Scdm p. li. Aliqua sunt genera
fulgurū q sunt humida: q nō vñt nec dissipāt: sed infuscāt.
Alia sicut sicca & calida: q cōburunt & dissipāt: et inflāmant.
Sic in mūdo sunt diuersa gñā hoīm pētoz. Sūt em̄ ibi hu-
mīdi luxuriosi: q licet nō vñt p rapinas & excoitationes: tñ
ipsi infuscāt et maculāt cōtēgētes p luxurie feriditate. Sed
illi q sunt sicci p indevotiōē: calidi p auaritie ardore: scilz
vñtarij & auari: isti dico licet nō infuscāt p luxuriā: tñ pau-
peres circūstātes vñt & dissipāt p auaritiā et ardore. Ante
faciem ei? ignis vorans: & post ipm eurus flāma Job. ij.
3 ¶ Scdm p. li. l. i. c. l. i. j. Et qddā gen? fulminis qd pecu-
niā nō lesis sacculis liqfacit: & vinū nō lesis dolijs adnibit

lat & cōsumit. Sic detractores sacculi & dolia. i. ipa facta ex-
terioza leuia pmittit intacta: licz aliqñter sunt cōsumptua
& rephensua. Sed ipam pecuniā interiorē & vinū. i. interiorē
rē hoīm intētiōē sinistre interpretādo liqfaciūt & cōsumit.
zc. Allega. ¶ Fulmē licet sit clarū et rubicūdu: tñ sūme est
periculosum: q intuetes execat. tāgētes penetrat. loco vel
monasterio nō parcat: imo sup cāpanilla & loca alta cadere
sepius cōsuevit: & cū aliqō corp? tāgit. exinde fetoz pēsum?
exit. Et est quoddā gen? fulguris fm p. li. qd vinū intra do-
lia & pecuniā intra saccos liquefacit & cōsumit: saccis & do-
lijs nunq; lesis. Fulmē est mulier ornata / q clara & rubicun-
da dicit. ppter ei? pulchritudinē corporālē: intuetes tñ exce-
cat. ppter pētm. Judith. xvi. Sādalia ei? rapuerūt oculos
eius. zc. Tāgētes etiā p tentationē penetrat: q. (Eccl. l. i.)
¶ loquū ei? quali ignis exardescit. ¶ Personis ecclasticis
nec laicis pēit. ista vina & pecuniā exhaurit: & solū saccos &
dolia derelinqit: aurū fatuoz secū tollit. ¶ Triplex genus
igne? ipēssiois nobis a nubib; deriuat: scz cōsulcatio: ful-
gur: & fulmē: q multū inter se differit & qualitati? & pntē.
Cōsulcatio em̄ nō maculat neq; ledit: sed aerē illuminat &
illustrat: nec ad terrā descēdit: sed i aere euaporat. Fulgur
est impissio grossior: que ad terrā descēdit: et herbas molles
penetrat & cōburit. Sed fulmē est vapor igni? grossius cō-
pactus & solidus: impetuoze cadēs: fundēs et vena & dissu-
pās quicqd tāgit: cui resistere nihil corpale pōt: cōsulca-
tione & fulgure pshānt in xrtute: & ideo fm Jfidonū fulgura
re idē est q ferire. Sup loca autē alta facili? cadit: sed in lo-
cis humilib; nō descēdit. In hyeme vel in estate vix aut
nunq; descēdere cōsuevit: q in hyeme nō est calor: q vapor
res inflāmet: et in estate non est vapor: qui a calidibus va-
leat inflāmar: sed in autūni pncipio & fine veris vbi est ful-
ficiens vapor: inflāmandus & calor inflāmans: crebrius descē-
dere cōsuevit. Istē ignis significat dei iustitiā & rigorē: tri-
bulatiōē etiā & dolorē: que in triplici differētia pōt esse: q
est ibi cōsulcatio: & hec est tribulatio mundi. fulgur autē est tri-
bulatio q post immitte? i purgatiōis: sed fulmē est tribu-
latio q in die iudicii dānatis in inferis immitte?. Sed vere
cōsulcatio. i. tribulatio mūdi hui? nihil ledit: nec maculat:
respectu scz alioz. Ideo ab aplo. ij. ad Corin. liij. vocat mo-
metaneū & leue tribulatiōis qd nūc est: qd eternū tñ glie pō-
dus opabit in nobis. Et ideo bñ dicit q cōsulcatio illuminat:
q tribulatio lumē bñditiōis & sapiētie administrat. ¶ Sicut
xlvij. ¶ Exatio dat intellectū. In aere etiā et in vita pntē
deficit & euaporat: nec ad terrā. i. ad statū post mortē pene-
nit vel descēdit. Fulgur autē. i. pena purgatiōis ad terrā des-
cēdit: q sub? terrā efficit: & qñ corpora sunt sub terra. & est
multo fortius & ardens q cōsulcatio: q herbas molles. i.
peccatores cum mollitie gratie descendentes vñt & affligit
et afficit. Sed fulmē est pena eterna: que in die iudicii pec-
catorib; ab ista nube fulgida. i. huius terribili iudice inflā-
get. Et hec sine dubio cōsulcatōē & fulgur excedit: qz mul-
la pena tēporalis pōt ei cōparari. Hāc est em̄ vapor igne?
ad litterā em̄ erit ignis grossius p obscuritatē / cōpactus p
multitudinē / solidus p inextinguibilitatē & duratiōis rigi-
ditatē: & ideo dānatos quos tāget / vñt / findet & affliget. qd
dicit Sap. xvi. Fruct? inimicorū exterminabat ignis ardēs
grandine et pluuia cōsulcans. Dicit fulmē intrare terrā: qz
pena eterna postqz corporaliter sub terra fuerit in terre me-
dio inflāget. Nec ei aliqd corpale resistit: qz miseri pētores
ex quo adiutorio diuine grē pnuabunt: cōtra hui? fulminis
ipēti nullū adiutorē psequēt. Ideo qrebat Isaias. xlvij.
Quis habitabit ex vobis cū igne deuorāt / cū ardorib; res-
piternis: qñ dicat: null? i. Job. ix. De? cū? ire nemo resistit
re pōt. Immo fulgur etiā cadit sup loca alta: qz eterna tri-
bulatio altos diuites & supbos / et nō valles. i. iustos et hūi-
les cruciabit: qz a facie ei? cruciabunt populi / oēs vñt: &
digen? in ollā. Job. ij. In estate autē vel in hyeme fortis
in illis qui fortiter ardēt p amorē / vel fortiter algēt p timo-
rem / nō generabit istud fulmen. zc. Quidē infra s. sequent.
¶ Fulmina fm p. li. in estate calida / vel in hyeme mul-
tum frigida nunq; solēt generari: et ratio est: quia in estate
non abundant vapores: qui valeant inflāmar: / et ex qui-
bus fulmen possit fieri. Et in hyeme licet multi sint vapo-
res: tamē non est calor: tantus q possint in naturam fulminis

Cap. XXVII. De Fulmine. Fo. XCI.

nis cōmutari. Sed ex causa cōtraria in fine veris et in prin-
cipio autumni ubi et calor et vapores abundat fulgura mul-
tiplicant. Fulminib⁹ etiam inest calor: tātus q̄ aerem ignit
et inflāmant: et quēcūq̄ tīgūt/dissipant et cōburūt. Et has li-
gnificat hoies pfectos ppter fruct⁹ et flores diuersarū virtutū
et propter estum feruētissime charitatis. Ibi autē signi-
ficat hoies humiles et depresso: ppter pluuias et v̄tos tri-
bulationū et ppter frīg⁹ timoris diuini quo arctant. Fulmē
autē significat tērationem vel etiam pccm mortale: ex quo
aia comburit in presenti p culpā et finaliter p gehēnā. Ful-
men igit non fit in effare: quia fulmē violētē tērationis in
vitis pfectis et cōtēplatiuis nunq̄ cadere cōsuevit: q̄ ibi
est tātus estus charitatis q̄ nunq̄ possunt ibi vapores ma-
larum affectionū et cogitationū impalmi vel oīri: ex quib⁹
tērationis fulmina oriant: q̄ calor iste vapores humilimo-
di adhibet. charitas em̄ oīa sustinet: sicut dicit
tur. i. ad Cor. xij. In hyeme autē. i. in vitis humilibus et
tribulatis licet inurgat multi vapores affectionū et cogita-
tionū: tamē q̄ ibi viger frigus timoris diuini et deest calor
cōcupiscētie et voluptatis: ideo affectiones hui⁹ p delecta-
tione nō inflāmantur: nec exinde fulmē pccī mortalis efficitur
vel causat. Sed p certo in vere et in autūno. i. in munda-
nis tepid⁹ et voluptuosis / qui nec del amore accēduntur
nec del frigore vel del timore premunt: sed vaporibus affe-
ctionum abundant: et calore cupiditatis inflāmant: in tali
bus dico tepid⁹ fulmina tērationū efficiunt: que eos pe-
netrat per cogitationē inflāmant p delectationē cōburūt
per cōsensum fundunt et diuidunt p operationē. Ideo Apoc.
ij. Utinā calidus esset aut frigidus: s; q̄ tepid⁹ es / in cōpā
se enomere de ore meo. Et sicut fulgur cadit sup loca alta:
sic tēratio sup multos et. Et de de luxuria. Ideo de diabolo
pōt dicit ill⁹ ps. Fulmina multiplicauit et turbauit eos.
¶ Capos grossus et pactus nubes ascendēs quādoq̄ ibi
ignit: et in fulmē cōuertitur: et sic ad terrā descendit: et ab ipso
eio cōburūt. Mōtus vero fulguris anfractuosis videt⁹
et hoc satis facit diuersitas materie de qua cōstat. Ibi autē
enī fulgur partes leues et igneas: q̄ super⁹ eleuat⁹: par-
tes graues et terreas: quib⁹ ad terrā depimunt: et ideo pro-
pter repugnantiā motū diuersiū nō directe tendit ad ter-
rā: sed ad modū falcis circulariter et anfractuose descendit.
Vnde Seneca. lib. ij. de naturalibus questionibus dicit q̄
ter fulminis obliquum est: q̄ natura ignem sursum vocat:
et in terra decumum premittit. Ista possunt allegari cōtra mul-
tos ambitulos: qui q̄bus sint vapores vanti: cōpacti: rudes
et ignari: tantū tñ faciūt q̄ q̄nos sursum ad nubes. i. ad alti-
tudinem dignitātū et officiorū accēdunt: et alijs pedomi-
nant⁹ et p̄sum. Sed dū sunt sursum / statim in flāmā se quertūt:
et ardore rapine et auaritie succenti: statim cōburere et inflā-
mare: rapere et impugnare volunt. Nam sicut fulgur lucet:
ardet: discurret: percutit: fundit: vitet: sicut Seneca ferozem
sulphuris eius combustio fecum gerit: sic tales lucent ma-
la exempla dando: ardent aliena cupiendo: discurrūt sub-
ditis insidiando: percutiunt falso accusando et imponēdo:
fundit vindicando et puniendo: vitet rapiēdo et affligendo.
Vnde Eze. j. Animalia ibant et reuertebantur in similitudine
fulguris cōmīcantis. Sed quid⁹ pro certo isti quādo
descendunt inferius ad rapinā: non directe solent descende-
re: sed oblique: quia scilicet oblique. i. sub simulatione iusti-
tie: et p varias impositiones et cauillationes rapiūt alienū
Si em̄ directe descendēret: et patenter frueret: non iudicis
sed raptoris acquireret sibi nomē. Ibi autē tamē duos mor⁹
et duas inclinationes / duas etiā cōsideratiōes. vnā igneā /
aliā terream. vnā rectos / aliā raptoris. vnā iustitie / aliā
seuitie. Iustitia em̄ que eis incūbit ex officio ipsos sursum
erigit: nec ad grauamē subditorū eos descendere permittit.
Auaritia vero et seuitia eos inferius trahit: et ad nocēdum
subditis eos impellit. Isti igit oblique habēt descendere / vt
istū duorum contrariōū motū possint discordiā conco-
dare: vti sub dissimulatione iustitie possint nequitia perpe-
trare: et alios rapiunt et exactionib⁹ inflāmare. Vnde x. Et
debam sathanā sicut fulgur de celo cadentē. Sed qd⁹: Pro
certo oīs talium inflāmatio sulphureū habet fetore: q̄ scilicet
feto: infamie generat: quādo inulset p istos patris rapinis
et iniurijs inflāmat. p̄ial. Ignis / sulphur et spūs procellarū

pars calicis eorū. Vel generaliter ista possunt dici de hoie
rationali: qui qñ descendit ad pccm / duos generaliter habet
motus: vnū scz spūs sancti / aliū carnis et delectationis: vnū
conscientie que tendit sursum / aliū nequitie que depimit
deorsum: et sic igit nō directe nec statim cōscientia cōscen-
dit: imo oblique et p interualla carne vel diabolo obrinere
infectionē / finaliter ad cōsensum descendit. Vnde Athel. xxiij.
Fulgur erit ab oriēte. i. a statu grē: et apparet in occidēte. i.
in statu pccī. Vel dic q̄ qñ fulgur diaboli descendit ad tēra-
dū de aliquo pccō: nō directe tērat de eo: sed p indirectas
et obliquas inductiones. et. Allega sicut supra. ¶ Fulmina
sunt in vere facilius q̄ alias: q̄ tūc abundat vapor / qui ful-
minū materia debet esse: et sufficiens est in aere calor: q̄ va-
porum debet inflāmare. Et fm Seneca ibidē: montū cas-
cumina sept⁹ fulmine feriunt / p eo q̄ nubib⁹ opposita sunt:
et de celo cadēbus p hec trāeundū est. Fulgur est diabo-
lica tēratio / vel eterne mortis dānatio. Et vero est repus
prosperitatis. Vnde dicitur / statū significat dignitatis. Et p
cul dubio in vere et in mōtib⁹. i. in illis q̄ magis affluunt pro-
speritate / et magis emulēt / solet accidere fulgur tērationis
i pccm: et fulgur dānationis i futuro. Et ratio est: nā q̄ pcul
dubio in istis abundat humor carnalitatis / feruor cupidita-
tis / eleuatio et tumor vanitatis / et opposito obstinate volū-
tatis: q̄ oīa nubib⁹. i. deo et scitis opponunt / ideo de celo ves-
niētibus et cadētib⁹ malis angelis p hos trāeundū est: sup-
ple vt morte ppetua moriatur et dānatiois ignib⁹ cōburant.
ita em̄ p mōtes. i. tumidos / psumptuosos et supbos transi-
t / q̄ deo p obstinationē opponunt / et ptra eū p supbia eleuant.
vt sic dicat ill⁹ Eze. vij. Prope est dies occisiōis: et nō glie
mōtū. ¶ Fulgurū seu fulminū multa sunt genera: sicut dicit
Plin⁹ et Seneca vbi. s. Vnū aut inter cetera valde est
mirabile: q̄ vnū i dolis exhaure / aurū i sacculis: etiā fm
Pliniū / intacto cereo sigillo. liquefacit gladiū in vagina: et
ferri in dolabro dissoluit facit: et tñ lignū / vaginā / sacculū vel
doliū nunq̄ ledit. cui⁹ rationē vt ait Sullerm⁹ de cōchis /
nō est facile inuenire. Seneca m̄ de naturalib⁹ questionib⁹
lib. ij. rationē assignat. Dicit em̄ q̄ fulmē illud qñ impingit
in aliq̄ corp⁹ solidū / necesse est q̄ pinde viā sibi querat: et
cōsequens q̄ illud latet / aut dissoluat. Si vero corp⁹ rariū
fuerit / sicut est pānus vel lignū: tūc illius ignis subtilitas li-
bere p mediū trāit: et cū nō inueniat obicē / trāit suā et cū
nō offendit. Istud em̄ genus nō habet cōburere / sed inuili-
biliter dissoluere / vel frāgere. Vnde etiā de quodā audit⁹ q̄
aurū in arca habēs post factū contriuit in sacculo non inue-
nit / aliquidq̄ oīa intacta reperies / furatū credidit: tñ post
tres dies illā pecuniā liquefactā subius arcā i quodā penu-
per duo solaria reperit. Et inde est q̄ Seneca dicit q̄ fulgur
violenta q̄ resistit / violentius dissipat: cedētia vero sine inu-
ria trāit / cū lapide ferroq̄ et durissimis quibuscq̄ cōstigit: re-
neris autē et rariorib⁹ parit et. Et hāssimi p fulgur inre-
ligo et hāssitū: q̄ etiā fulguri se cōparat in scriptura. Vnde Athel.
xxij. Sicut fulgur erit ab oriēte: ita erit aduent⁹ filij hois.
Istius pcul dubio mirabilis est virt⁹: et maxime cōtra ma-
teriā resistentē. i. cōtra psumptuosos et pternos / q̄ et in spi-
ritu et volūtatē nolūt aliquid obediē. Tales em̄ dato
q̄ sint aurei p diuitias / ferrei p duritias / vinei p delicias:
ipso tamē solet q̄nos p infortunia destruere / exhaure / et ad
paupertatē deducere / et finaliter dissoluere: et p morte corpo-
ris et aie ipsos totaliter dissipare. Ista vident⁹ quotidie i re-
ligione / vbi q̄nos sunt aliq̄ duri / ferrei / et incōpatiētes: et pre-
sanctitate sicut aurū pma facie refulgētes / altos cōtēnen-
tes: et de suis virib⁹ psumētes: p q̄s pcul dubio fulgur diui-
ne iustitie mittit / et ipsos seipsos relinquit: et sic mediāte igne tē-
rationis dissoluuntur: et a sua psumpta fortitudine dēficiūt /
et cassant. Et fulmē tērationis fortis tales pcutit: et q̄ resis-
tere psumūt de suis virib⁹ cōfidentēs / nec tērationi cedūt:
nec occasione fugiūt: ideo sepe fit q̄ ipsos destruit et dissol-
uit: q̄bus tamē si cederet / et si pprā fragilitatē cogitaret: et
cū humilitate occasione vitarent / tēratio non noceret: nec
fulmē diabolicū ipsos grauaret: q̄ dñs manū supponeret /
et eos adiunaret. Ideo de supbis dicit Iudith. vi. Nō de-
relinquis psumētes de te: et psumētes de se: et de sua vir-
tute gloriāntes humilias. Et dic q̄ tale fulmen est bonus
pcelat⁹ / vel iudex: qui p certo ptra fortis debet esse fortis /
immm. ij

Cap. XXVII. Lib. VI. De Fulmine.

et cōtra flexibiles et humiles debet esse flexibilis/humilis/
atq; dulcis. Si enī inueniat aliquē tyrannū fortem et potē-
tem/vel subditū obstinatū sua crimina exequantē/correctio-
ni resistētē/et obedire seu cedere nō volētē/debet eū destrue-
re et enervare: et cōtra tales viros suas ostēdere: et in ipso
poterū debacchari: iuxta illud Sap. vi. Fortior fortior
instat cruciatio. Sed p. certo quādo inuenit nō resistētē
materiā sed cedētē. I. quādo inuenit subditū tenerum/hu-
mitem et benignū, qui se defectū suos nō defendit: sed emē
dare pmittit/debet sibi parere/ipsius sine lesione trāsire:
et virtutē potentie sue cōtra talē nō ostēdere: sed cū eo be-
nigniter se habere. Iaco. iij. et j. Pet. v. Supbis resistit: hu-
milibus autē dat grām. Vel fulmē est sentētia iudicij futu-
ri/que duos pōtētes destruet: humilibus autē parceret. Vel
dic q fulmē significat vsurarios/q pro certo mirabilis sunt
nature: q scilz isti sunt qui impceptibiliter buras et arcas
exhauriūt: et dimissis sacculis vacuis oīa secū tollunt. Tu-
rum enī et vinū solent tollere: de arca autē seu dolio nō cu-
rare. Ad etiam de mala muliere potest dici/q in illis quos
tangit et inuoluit/solet oīa consumere/et aurū de arca/vinū
de dolio exhaurire. Job. xxxj. Ignis est vīq; ad fundamē-
ta deuorans. Vel dic q fulmē est diabolus/qui aurū diu-
ne gratie inuisibiliter adnihilat: facit autē seu arcam cor-
poris nō destruat. Vel dic q talis est mors/que se soler va-
gna et arcā et dolio. I. corpus dimittit/et illud qd est intra/
animā. I. secum ferre. Vel si vis dic q fulmē est verbū dei/
vel etiam radius et grā spūsancti/ qui reuera in aīa consu-
mit vinū carnalis delectationis/ aurum sapiētie secularis
seu amorē substantie tēporalis/ et gladiū. I. spem potentie et fi-
ducie mūdialis. Saccus tñ et vagina nō leditur: q se ipsa
aīa et ipsius potētia nō ledit/ sed potius liberari et euacuari
propter hec cōprobant. I. Scdm Senec. li. ij. de natural-
ibus questionibz/ tā de hoībus q; ceteris aīalibus illud an-
notandū est: q q fulmine occisū sunt/caput ipsecat ad etē-
tum fulminis/ oīmq; percussarū arborū hastilia contra ful-
mina surgūt. Et istū causam credo q fulmine subito trās-
eunte et exeunte/ ad partem illam/ pē doloris rabie caput
vertit. quibz statim expirantibus/ in illa parte vbi verā fue-
rant capita obijcunt. De arboribz aut fulmine percussis
audiui a quodā credibili viro: q in quadā turre vbi fulmen
cecidērat: de quolibet ligno quod tetigerat/ solū resisterat
quedā hastula seu gleba: vt recte ex industria vidēret illa
ligna taliter exglebasse. Iulius eqdē rationē dimittit proui-
do lectori. Ista possunt allegari ptra dānatos peccatores/
qui cū fulmine mortis eterne percussī fuerint/caput mētis et
volūtatis in illa parte per obstinationē tenēt/ ad quā ipam
cōuerterant cū perirent. Necesse est enī q mens in eo statu
ppetuo pmaneat/ i q fulmē mortis et diuine sentētie hoīem
inuenit: quē fulminat. non licet enī post penitētiā agere: sed
in eo statu i quo homo inuēns fuerit/ ipm necesse est pma-
nere: iuxta illud Eccl. xj. Abiectionē ceciderit lignū/ ibi erit.
Et ad ipm fulmē qd eū occidit/ se ad mortē dānationē vī
dei sentētiā semp p desperationē caput mētis cōuētere:
et p remotum cōscitētie ibidē animū inclinare. Ad potissi-
me verū est de dānatis: q absopti penitē nō aliō cogitāt/ nec
alio caput intētiōis puerūt/ nisi i fulgur eterne dānationis/
quo se sentiūt iterisse. Vel ista possunt dici de opprēssis/ q ful-
gur p qd sunt opprēssī. I. tyrannū p quē sunt verati/ semp so-
lent aspiciere per rancorē et etiā odiū/ et crudelitātē ipsius
cogitare. Job. xliij. Anime vulneratoz clamabūt. Vel dic
q ille q fulmine alicuius tēstationis p pcrīm mortale interijt/
vultū mētis debet semp ad illud cōuētere/ et in pcrō pteritū
to ne iterū reincidat cogitare: q fm Senec. in prouer. cau-
tio est in reliquū lapsus anterior. Vel dic q fulgur est pec-
cātū luxurie/vel mala mulier/ que si aliquē illaqueauerit/
et spūaliter occiderit/ necessario eternū p malā cōplacētiā
ad eā caput vertit/ et irrevocabilit ad eā se deflectit. Iul. c
exēplū. iij. Idre. iij. vbi dicit sic. Videbā inq; apemē cō-
cubinā regis sedentē iuxta regē ad dexterā/ et auerētē dia-
dema de capite ei/ et imponentē sibi/ et palmitē cedebat re-
gem: et hūc rex apto ore intuebat eam/ et si arriserit ei/
ridet et. Ad bēnifer talia fulgura. I. tales ornatē mulieres
et cōcubitēs: etiā ipsos reges. I. viros discretiores q se et alios
deberent scire regere/ solēt taliter decipere/ q diadema de

utrarum et honorum solent eis auferre/ et sibi imponere: et
ipsi nihilominus in eas solent pē nimio affectu supidi ore
aperto respicere/ et irrevocabilit residere. I. Dicit idē
ibidem q fulmē percussens animalia venenosa/ venenum
admitit ab eis. Cuius certum est signū: q cum aīal venē-
nosum mortuū nō vermescat/ inuēntur est q occisū a fulmi-
ne infra paucos dies vermescebāt/ et eorū corpora vermibz
fatebant. Per fulmē possum intelligere mundanas tribu-
lationes: quibz boni quotidie fulminant. Per venenosa ve-
ro aīalia possum intelligere impios peccatores: quorū ver-
mes et exēplis alij venenatur/ et qui venenū peccati in se
cōtinent/ et sectant/ qui procul dubio vermescere non solēt:
inquārum se futuros vermes et putredinē nullatenus medi-
tantur. Quid igit? Dicitur dubio fulmen tēporalis tribula-
tionis talibus venenosis pōctit/ ipsosq; tangēs/ venenū
peccatorū in eis consumit: et ipsos vermescere. I. se ipsos ver-
mes cognoscere facit: inquārum scilz ipsos ad fut. et sue vi-
lis conditionis considerationē inducit: q breuiter homo
percussus fulmine tribulationis/ ad sui cognitionē reducit:
et se esse vermē et futurum cibum vermū meditat. Un-
de. ij. ad ach. ix. de antiocho dicit q in agnitionē sui bu-
ctus est/ percussus a dño plaga. Dicit igitur isti cum pīal.
Ego sum vermīs/ et nō homo: et abiectio plebis. Vel dic q
venenosi pōctōres/ quos venenū malitie non fuit vermesce-
re. I. non pmitit cogitare de morte: nec se futuros vermes
esse: qn eos fulmē mortis vel dānationis percussit: in ipsū
illud venenū. I. illam suam venenosam psumptionē con-
sumet: et faciet vermescere eos et corripet. Corpus enī eorū
rodetur vermibz/ in sepulchro: et aīa eorū affliget vermi-
bus. I. cōscitētie stimulis in inferno. Figurati p herode Ach.
xij. de quo dicit q consumptus a vermibus expirauit. q sic
cur dicitur Eccl. xliij. Detrahitur est ad inferos superbia tua.
Sublequitur. Subter te sternet linea: et operimentū tuum
erunt vermes. I. Seneca vbi supra volēs probare q attri-
tu nubium sunt tonitrua/ ignes/ et fulmina/ dicit q mons
ethna visus est aliquādo magis solito flāmīs abundare/ et
ingētē vim arene ventis p aera effundere: et quasi noctē
inducere/ et populos nocte subita deterere: tunc etiā plu-
ra fulse fulmina/ et tonitrua/ que constat facta esse cōcur-
aridozum corporū et non nubium: quas verisimile est in tā-
to ardore aeris tūc tēporis nullas esse. Idē autē in eodē
libro dicit q alique sunt insule/ que post diuturnum calo-
rem late incedo puagāt/ ex se ignē concepere. Ite idē
in eodē dicit q glans excussā fida liquefit: et attritu aeris
velut igne distillat. Ex quibus vult Seneca cōcludere q
ex attritu nubū/ ignis et fulmina generant. Adhōc iste cha-
rissimi significat mūdum/ qui flāmās cōcupiscētie semper
emittit/ et arenas diuitiarū per avaritiā vtrūm/ beatulū
suis effundit: sic eis mediantibz noctē ignoitiē circa eos
inducit: et fulmina et tonitrua mortis eterne eis vltimo pē-
parat/ et terrorē perpetuū administrat. pīal. Fulmina multū
plicauit/ et pīrbauit eos. Adhūc enī sunt qui ignē avaritiē
solēt faciliē cōcipere/ et in aere mūdane pspertitatis de-
cere et liquefcere/ et a perfectione virtutū totaliter desuere
et cessare: vt sic de tali liquefactiōe/ cōbustione/ inflāmatio-
ne et ignoitiē obscuratiōe/ dicit illud pīal. Sicut cera que
fuit auferent. supcecidit ignis: et nō viderunt solē. I. Iste
eodē ibidē/ in tēpore sereno bene fuit tonitrua et etiam co-
ruscationes: fulmē tamē nunq. Serenū/ inquit/ sine fulmi-
ne est: non habet istos motus aer pur. Tēpus serenū est re-
pus status grē: sed pro certo in isto bene fuit tonitrua fortis
tentationis: et etiā coruscationes pcrōū venialium: nunq. nō
fulmina mortaliū peccatorū. Alē enī purus cōscitētie iusto-
rum/ fulmina vtrūm mortaliū nō recipit: et serenitas gratie
pctā criminalia nō admittit. I. Fulguratio et fulmē eiūde
sunt materies: et nō differūt fm Senec. ibidē/ nisi pur remi-
sum et intēsum. Unde dicit q fulguratio est ignis futurū ful-
mē/ si tñ habuisset virtū. Fulguratio enī ab eadē nube pce-
dit qua fulmē: sed nō habet tñ virtū q cadat/ ppter raritātē
materie/ q euaporat anteq cadat. Recte talis videt differe-
tia inter venalia et mortalia. Ab eadē enī nube. I. ab eadē
mēte possunt pcedere: q tñ materia subiecta nō est eadē:
ideo solēt diuersitatē habere. Fulguratio enī venialium si in-
cendat/ in fulmē pcti mortaliū cōuertit. si vero in sua ppetue

Cap. XXVII.

De Fulmine. Fo. XCII.

[illegible]

res & angelos malos cōcremat: & de ipsīs in medio mari. i. in profundo amaritudinis & doloris inferni insula constituit atq; format: vt sic illi insule infernali dicat dñs illis llerē. i. dabo te in morte cōbustionis: et nō toliet et te lapidem. Et ista possunt dici de bonis diuitib⁹: qui sub aque mundane p̄peritatis ignem cōtinent charitatis: q̄ fuit exte- rius abundet p̄peritas: non tamen extinguit illā q̄ inter- rius later ignea charitas. Ad id de aq̄s tērationū potest dici: q̄ b̄uēt in multis tūis est charitatis ignis: q̄ nec aque tribulationū: nec abundantia consolationū: nec fluct- bus tērationū potest extingui: sed potius augmētari. Sap. xvj. Ignis ardens in grādinē & pluuia. Et potest dici contra multos: qui ita sunt infāmari cupiditate: q̄ nulla vis aque mundi diuitiarū eis sufficit: imo quanto p̄ de aquis mari. i. de bonis mundi habuerint: tanto fāma cupidita- tis fortior exardescit. Allega vt supra. p̄cedēt. Ignis in aqua valebat rē. Et id q̄ fite ignis est carnis cōcupiscen- tia: quā procul dubio nulla vis aque maris. i. nulla tribu- lationū: vel paupertatū amaritudo potest extinguerē: sed p̄tra oīa remedia iusto hoīe solē p̄ualere. Allega vt supra. Et id q̄ fite est ignis ire: rixē: crudelitatis: & discorde: quā quādoq; in mari religionis vel ecclesie generat: ita q̄ etia ipsūm religionis mare contra naturam propriā quādoq; p̄ discórdiam concremat videt. Allega vt supra. ¶ Cū autē ad hoc supradictū et Seneca: qui dicit libidē q̄ antiqui credi derūt fulgura a ioue mitti: sed hoc (vt ait) a prudentissimis viris fictum: et ad coercēdos animos imperitorū: quibus innocentia nūi metu nō placet: vt scilicet supia se aliqd̄ time- rent: cōtra q̄d nemo sibi satis potens videt. Et istud etiā de fulmine diuine iusticie potest dici: q̄ supra capita nra eminet: & tūc merito a quibusq; quāticūq; facinus pos- sit llerē. i. dñs nō timebit te o rex gentium: ¶ Dicit autē hoc idē Seneca q̄ cū diuētia sint fulminū genera: diuersa- mode significatā: quia (p̄out dicit) aliqua significant hos- mīnē prospera: aliqua aduerſa: aliqua timēbantur vt iua- rent: aliqua vt interferrent et nocerent: circa bæ mira sunt fictio sapientū. dixerunt em̄ q̄ iupiter fulmina leta et p̄spe- ra solus sine consilio mittebat: si vero fulmina sinistra & ad- uēſa significatā volebat mittere: tunc oēs deos ad consi- lium inuocabat. In quo notari voluerūt (p̄out ait) q̄ iupiter. i. quicūq; prelatu⁹: rex vel p̄ncipes: ad beneficiēdū vel ad fulnē proferum mittendū: non debet diu delibera- re: nec aliquo consiliū expectare: imo debet hoc per se fa- cere & implere. Sed p̄cul dubio quotiens vult aliqd̄ p̄- cūtere vt punire: nō debet rēcūm p̄udētē facit: sed deos. i. p̄udētēs viros ad p̄siliū vocare: & cū eis ex deliberatōe: & cū consilio oīa executioni mādare. vñ dicit idē Seneca. libidē. Dicit itē q̄ inter hōēs magnā potentā adepti sunt: sine cō- silio ne fulmē q̄d mitti. Aduocēt: cōsiderent: multos sen- tentis nocturna tēpēt: & hoc sibi p̄ponat: vbi aliqd̄ p̄cuti debeat: ne tōtū quiddē suū satis esse consiliū. At si diceret q̄ nullus est satis sapiēs ad alios puniendū: imo vbi eis p̄- nitur vel percutit: semper est cū p̄udenti cōsilio p̄cedendū. Eccl. xxxij. Filii sine p̄silio nūq̄ facias. hoc Seneca de natu- ralib⁹ questionib⁹ lib. ij. ¶ Ex libro vero de natura rerū excerpti Alincē? q̄ homē qui rāgit fulgur: nō temp̄ occi- dit: alia p̄o aīalia temp̄: hūc honorem: vt ait: natura possit- bente. Quā addo q̄ in multis facit natura hōi pluri⁹ ant- mātib⁹: ceter⁹. Vñ em̄ hoīs occisi ad p̄sentia occisoris dicunt sanguine emittere sūm Aristō. In problematib⁹. Etia- dius quo hō occisus est: dicit nūq̄ amplī rect⁹ esse. Et homo etiā submersus p̄siliū nūq̄ vit est: supin⁹? femina: nā p̄per- ti sunt ful fluctuare: et etiā tali modo dicitur de mris vt p̄- meare. Et q̄d oīm mirabil⁹ est: de facto q̄tēde aperit si cor- pus submersib⁹ sit in aqua nesciat: & scūta milis: de genere antiquo & naturali: in aqua p̄siciat: vñ diūdis circuit quousq; supia locū vbi est mortu⁹ veniat: vbi se sissit. Ista possunt applicari q̄ homo hominē debet honorē ip̄dere: quē videt naturā et in his & siliis honorare: & maxime q̄i cōsiderat q̄ homo intellectus sicut angelus datur: & q̄ natura corpo- ris sui et specialī p̄uilegio sursum erigit et leuatur: & q̄ in- sup ab ip̄o dei filio taliter adamat: q̄ sibi sp̄ritus angelis coniungitur & vnitur: et q̄ possi oīa p̄o hominē redimēdo: ip̄se dei filius mortū traditur: & sanguis ipsius dispensatur:

Cap. XXVIII. Lib. VI. De Tonitruo.

hæc enim consideras homo debet nature humane z in se z in alijs honore ipedere alios honore z diligere: z se etiam nū reputare qd feruitur peccatorū non se debet facilliter subui gare. i. ad Loxm. vi. Empti estis pectio magno: nolite fieri ferui. et tamē de multis dicit in pial. qd homo cū in honore esset nō intellexit: cōparatus est iumentis insipientibus z similis factus est illis. Uel si vis expone oīa particulatim aliter: et dic qd fulgur occidēs semp aīalia non hominē est tentatio diabolica: que pio certo hominē. i. psonas ratio nables non semp solet occidere: qd scz ipsi sciunt vel resistē re vel occasiones fugere vel alias suis periculis obuiare. Sed p certo bestias. i. brutaliter z bestialiter viuētes: z ep impetui resistere nesciētes: quoties pcurit occidit: et qtiēs rētat ad pctm mortale pducit. Uñ diabolus dicit. Eze. xxxviii. Lōmoue buntur a facie mea volucres celi pīces maris z bestie terre. De hoīe nō occidit qd in pīentia occisiois sangui nē emittit: et gladio occisiois qd nūq apli recti exstāt: pos tes dicere qd in h vīde de? z natura abhorere homicidiū et homicidā pōdere: vt penā debeat sustinere: iuxta illud decretū diuinū. Gen. ix. Quicūq humanū fuderit sangui nem: fundet sanguis illius. Uel potest dici de Lhūsto a nō bis occasionaliter occiso: cuius vulnera in nostris cordibz semp sanguinē stillare debent: vt nos ad compassiōē mo ueant et accendant. Sen. iiii. Uox sanguinis fratris tui cla mat ad me de terra. Reliqua vero de scuto expone sic qd ho mo submersus est Adā cum humano genere. Jste enim in vitis fuit submersus: z in profundo inferni cōditus: quē inuente volēs Lhūst? z extrahere: accepit scutum crucis que ad litterā fuit ad modum scuti: scilz sursum lata: z infe rius stricta: et sic isto scuto mediante humanū genus mor tuum iuuēntū est: et extractum de pīfundo inferni z libera tum. pial. Scuto circūdabit te veritas eius non timebis a timore nocturno. Uel dic qd scutum militis Lhūst est pa tientia: que triangularis debet esse: qd scilz patientia se ha bet ad iniuriarū pīolationē ad penarū illationē ad rerū sublationem. Scutum ergo patientie Lhūst. i. exempla de Lhūst patientia z passioe si debite adhibeant a sacerdo te summe valēt ad hoc qd cadauer peccati mortalis de pī fundo cōscientie extrahat. Uel dic qd scutum est penitētia que triangularis debet esse: pio eo qd cōstat ex cōstritione confessione z satisfactioe. Jsta est ergo que mortuū. i. dia bolū vī pctm in pīfundo cōscientie pōit z inuenit: z ipm in de extrahit et expellit. Expone aliter si potes. Jlia vero de erectione stature habes alibi. ¶ Sicut dicit liber rerū il le a fulmine non percutit: qui cōsecrationem pīmo viderit vel tonitruum audierit. Si vere illi fulmine mortis eterne non feruit: qui cōsecrationem z cōminationem ipsius pī mo bene viderint et aspererint: z qui tonitruū terroris ipsi bene audierint z perceperint: qd pio certo si ista bene viden tur z attēduntur ictus eorum precaueat: nec incurritur aut feritur: iuxta illud. Hān. iiii. Omnis qui viderit te: resiliet a te. ¶ Item ibidē dicit qd fulminatōum vulnera frigidiora sunt reliquo corpore. Locus vulneris peccati est cor. quan do vero homo per peccatū fulminat et interimit ipm vul nus vel ipse loc? vulneratus scz cor per in deuotionē infri gidatur: vbi tamē corpus calore cōcupiscentie non pīuat. Uel dic qd in corpore ecclesie ille partes. i. ille persone qd per peccatū mortale sunt a diabolo fulminate sunt ceteris ad 22 bonū frigidiores z in deuotionis reposit? pleniores. ¶ Se cūdum Senec. quādoq sunt tonitrua sine fulmine: immo etiam sine cōsecratione. Et ratioe reddit: qd inquit imbec illis spūs qui in ignem nō valuit in sonum valuit. Sic ve re de multis est: qui nō habent opera vī exempla: sed bene habēt tonitrua seu verba. Sunt enim sicut spūs imbecilles qui in ignem. i. in bonorum exemplorū et operum claritatē non sunt valentes: et ideo in sonum verborū sunt potentes: quā illi quādoq qui minus bene operant: celsius predicāt et loquūtur: z etiam illi qui facta possunt minora: verba ha bēt sepiissime laetiora. Jstud potissime patet de sacerdotibz qui in omni genere rerum quāto minus possunt: tanto ma iora dicunt. Unde Senec. in prouer. dicit qd canes imbecil les quāto plus defecerint vīribus: tāto magis solēt latrare 23 summe est periculolum: qd inuētes excecāt tangētes pene

trat loco cuiusq etiam montuoso non parit: imo sup cūpas nilia et loca alta cadere sepius cōsuevit: z cū aliq corpus percutit: exinde fetor pessimus extit. Et est quoddā gen? ful guris fm. i. Senec. qd vinum intra dolium pecuniam intra saccos liquefacit et consumit: saccis et dolijs illesis. Fulmen est mulier ornata: que clara est et rubicūda ppter pulchritudinē corporalem: inuētes tamē excecāt p pctm. Jndith. xvi. Sandalla eius rapuerūt oculos eius zc. Tan gentes etiam per tentationē penetrat: qd zccl. ix. dicit. Lō loquū eius quali ignis exardescet zc. Jsta etiam nec pīonis ecclesiasticis nec laicis parit. Vna z pecunias exhaurit z solum saccos z dolla derelinqit: z fetore infamie secū ducit. Capitulum. xlviii. de tonitruo.

¶ Tonitruum habet fieri fm Arist. quādo igneus vapo? extinguit i nube roida z aquosa: qd sicut ferum candēs extinguit facit stridorē: sic ignis ille cum extinguit stridorem generat et terrore. ¶ Tonitruum autem solet consisti cōsecratio: z etiam pluuia seu vent? Sic vere quādo ignis rigoris z in stitit et feruētis charitatis et amicitie scilz ipsa psona filij dei: qui deus z ignis consumens est. Deutero. iiii. Jst meritis per beatam incarnationē in nube roida per pietatē. i. in virgine sacrosancta: tunc exinde tonitruū. i. ipse me diator dei et homi? homo Lhūstus Jēsus resurrexit: qui se etiam tonitruū notauit: in quārum discipulos suos fratres boanerges. i. filios tonitruū appellauit. Jdar. iiii. Jc enim ferrum z ignis iustitie z iustitie diuine fuerunt mitigatē et in mansuetudinem totaliter cōmutata: et aqua clemētie z statu spiritus sancti tēperata: qd pio certo omnes acp salua tois fuerūt i benignitate. Jbidē i cor. i. est volo inq: z nō sacrificiū. ¶ Jc. vi. Jc sicut tonitruum circulariter z antra ctuose auditur: sic Lhūstus orbiculariter vndiqz predicā do circulari: z ideo dicit pial. Uox tonitruū tui in rota. Uel dic qd ignis est vir religiosus ecclesiasticus vel prelatus: qui charitate est feruētis: z sapientia luminosus. Jste enim quā do in nube aquosa mūdānarum voluptatū immergit: z ibi per pctm luxurie extinguit: tonitruū infamie exinde pce ceteris generat: quo alij scz seculares mirant: z etiam cōturbā tur. pial. A voce tonitruū tui formidabūt. ¶ Tonitruū fm Arist. aliquando causat ex vento z turbine: qui impetuosē sese ingerit in nube: z ipsam concitat: z dū inualecit: exi tum querit: nubem incidit et confringit: cum impetu ma gno z sonitu horribili ad audientium aures venit: sicut ver sica inflata licet sit modica: tamē si cōplosa fuerit: tonitruum magnū reddit. Sic quādo in nubecula cordis nostri vent? supbie vel ire z inuidie se includit: ipsum pio certo p tristi tiam stimulat: cōcitat: z corrodit: et ideo nubes cordis nō valēs ventū huiusmodi cōtinere: et maxime quādo ibi ac cenditur z ignis per malitiā z furorem rumpit per exteriorē rem oīs apertione: et sic tonitruum rite z discorde pōpe lactantē cōminationis: et diffamationis: et iniurie ge neratur: qd exterius auditur: z in publicū propalatur. ¶ Jc clesiastici. xl. Quasi tonitruum in pluuia personabunt. ¶ Item tonitruū fm Aristotelē in libris meteororū efficit: tur quando vapor secus z calidus ad interiora nubes frigi de et humidē se recludit: ibiqz naturaliter suum cōtrarium (quo circiter inuoluitur) abhorēs discutitur: et querēs exi tum: ex forti motu inflamat: nubēqz rumpens egreditur: et exeuendo vapor ille igneus aut in aqua nubes se extinguit: aut per aera euaporatur: sic ex ruptione nubes efficitur so nus tonitruū aut auditur: et ex igne euaporante fit cōsecra tio que videt. Sic quando anima (que debet esse vapor sic cus per castitatem: et calidus per charitatē) in nube z tur bulētia prosperitatis mundane vel peccatorum diuersorū inuoluitur per amorem: tūc quia huiusmodi nubes est sibi totaliter contraria et noctua: cōscilicet qd in ipsa est humor carnalis infectionis: z frigus in deuotionis: ideo vapor iste scilz anima cōtrarietatem in qua detinetur abhorrens: mo uetur z discutit per supbiis cōsiderationē: sic ibi infla mat per amorē et dilectionē: z nubem peccatorū rumpit per dolorem z contritionem: sic tonitruū efficitur exterius per clamorē et confessionem: z cōsecratio cōsecrat: et nubes pctorū totaliter euaporat z deficit z satisfactio. Jpoc. iiii.

De thono procedunt fulgura/ z voces z tonitrua. ¶ Et ex-
pore iuris de beato Francisco: in quo ignis diuini amoris
rumpit nubem corporis: sic emittit p signata fulgor men-
tis. ¶ Et hic q nubes ista est christi diuinitas: quae in cruce
rupta/tonitru christus fecit/ quado clamans vocem magna
spiritum emisit: quo facto ignis diuinitatis per aerem hu-
us mundi diuersis miraculis conuolauit. ¶ Apparuerit
conuolatus sic ubi teneb/ uidit z p mota est terra. ¶ Et hic q
talis peccator: sic contritus z coëfusus quadoq fit vir per-
fectus: z predictor: sic tonitruū predicationis/ z conuatio-
nem bone conuersationis/ pluuia dulcis consolationis/ fulgur
aspere conuersionis emittit: z auditores irrigat z infundit.
¶ Et sicut tonitruū nūc alie/ nūc basse/ nūc circularit tonat:
sic predictor nunc alie de paradiso z virtutibus: nunc basse
de inferno z criminibus: nūc circulariter a latere de mūdo
z de demonibus sonū facit. ¶ Et sicut tonitruū cum si igne z
aqua simul descendit/ vtile est: si autē cum solo igne vel
fulmine/ summe nocet: sic predictor cū igne diuini rigoris
miscens aqua diuini dulcoris z clementie/ vtile est au-
dientibus: sed si solum cū fulmine diuini rigoris descendat:
tunc maxime simplicib/ est nocuus. Ideo Sapient. vltio.
Ignis in aqua valebat supra suā virtutē: z aqua extinguit
tis nature obliuiscēbat zc. sic per offēda de timore: z appli-
ca cōtra duos predicatoris. Dursus est hic sermo: z qis po-
test eū audire? Ideo. vi. Ideo sequit/ q multi conuersi sunt
retro: iam cū christo nō ambulant. ¶ Et tonitruū tui in
rota. ¶ Et dicit q vapor ficcus est malū verbiū/ quod in vētre
nubis. i. in corde receptū/ p iracundiā inflāmat: z sic exteri/ p
discordiā conuolat/ et p rixas infamē z iniuriās notat. ¶ Et
si vis dicit q tonitruū est predictor quā si aqua diuine gra-
tie contrahit tunc vtilis audientibus cōpōndit. nisi vero ista
aqua affuerit: tūc ista vox vtilis nō erit: qm Beseiozū
Invanū laborat lingua/ nisi affuerit saluatoris gratia. ¶ Et
dicit q tonitruū significat facrā scripturā: q sic diuersimodō
de tonat/ z nūc alie cōmāndando/ nunc basse allocutionē/ nūc
circulariter inducendo/ pōdat atqz clamat. vnde illud si-
4 ¶ Et tonitruū tui in rota. ¶ Tonitruū z conuatio simul effi-
ciuntur: sed lux citius q sonus se diffundit/ z sensus vltus
est celerior q auditus: ideo conuatio ante tonitruū nutt
lat et videtur: licet homine arbozem incidente/ ante vide-
mus licet percuti q sonus ipsius audiat. Tonitruum est
homo: lux que videtur/ sunt opera z exempla: sonus autem
qui audit/ sunt verba. ¶ Et licet simul hō sonum verborum z
lumen exemplor/ et operū admittit/ tū lux citius videt/ q
opera plūqz verba cōmūiter attēdūt: quia multi bas-
5 bent vocem Jacob/ z man/ ¶ Eia. xxi. vii. Ideo dicit/ si.
Joan. v. Opera que ego facio/ testimonio perhibēt de me.
¶ Et propter hoc dicit Seneca epla. viij. Sic discamus: vt
que fuerint verba/ sint opera. ¶ Et quando ignis in aqua ex-
tinguitur: tūc scdm Aristō. tonitruū generatur. Sic quādo
ignis charitatis extinguit in nube aqua voluptatis/ tunc
6 tonitruū infamē vnde cūditur. Quod fulmine p in
luxuria zc. Et claudit/ si. Aqua ex tunc extinguit ignē zc. ¶ Ton-
trū quadoqz glisfit fm plm ex collisione nubū: quā quādo
de diuersis ventis z cōtrariis agitant/ inter se inuicem col-
liduntur: sic sonus efficit/ q tonitruū nūcupatur. ¶ Et dicit
7 ¶ Et dicit fm Aristō tonitruū/ a terrore: eo q audientes dicit/ tū
tūc deterreret. Sic quādo nubes. i. principes z superiores bi-
uersis vanitatū turbinitus agitant/ tunc quadoqz p iras z
discordias colliduntur: sic tonitruū terrore z pminationē
in aere circūstant/ scs in subditis efficitur z auditur/ a quo
audientes vndqz deterrerent. Nota hic si vis quomodo guer-
re mouentur et superbia. Fontes sine aqua: z nubes turbu-
8 nibus exagitate zc. si. p. et. si. ¶ Tonitruum quādo descen-
dit cum aqua/ qspirumū vtile est scdm Aristō. sed qū pan-
tum descendit cū fulmine/ tunc multiplicitet est nocuius: q
tunc mo nō oia cōcutit/ cerebrū cōmouet/ animum ter-
ret/ turres altis acutit z destruit z euellit: q nō in loc/ hu-
milibus sed in sublimib/ ledere consuevit/ quibz obicula
infractuosa/ z inaequalē reddit: q nūc alie/ nūc sublimē
more rotatū strepitus z sonum reddit. Idē scdm Aristō
quā accidit inaequalitate nubū que rumpūtur: q tonitruū
nūqz aliud est q ignis et ventus rumpens z diuidens nu-
bes. ¶ Tonitruum iste est christi/ qui duplīter descendit a

terram: scz primo p incarnationem/ z fecundo per aduerſum
ad iudiciu. Sed pro certo primus aduerſus iuuſ fuit cum
aqua. i. cum dulcore mie z benignitatis: quia fuit ignis fue
iustitie reſparatus: z ideo cunctis hoibus fuit vitile z iocun-
dus: qz aqua fue mie terram arſit. peccatores multipli-
citer frugant/ z donis z turis? fecidant: z ideo ignis fue
iustitie tunc temporis nō nocebat. ps. Fulgura in pluuiam
fecit. Sed pro certo fecidus defeciuſ ad iudiciu cum ful-
mine erit: z sine pluia: qz ipi erit fulmen rigoris et iustitie
sine pluia elementie vel dulcoris: quia etiam ad litteram
ignis coſagrationis ante iudiciu apparebit: qz erit ſignum
ſumme del ſeuitie rigoris. Ideo dicitur Eccl. lxxv. Ecce
dñs in igne veniet/ et quali turbo quadrageſima ignis reddere
in indignatione furorem ſui/ z increpationem ſua in flama
ignis/ qz dñs in igne diiudicabit zc. Et ideo dicit contritiuſ
a terrore fm Yſaias: qz ſic qñ contrituſ diuini iudicii ful-
minabit/ celū z terra ad litterā mouebunt/ cerebri? i quoruſ
qz ſenſus deuotiōis/ z motus bone operationis. i. ipi bea-
ti et angeli terreſtriuſ: animus omniuſ audientiū obſtupe-
ſcer. Et eoñ ſic rugiet: quos nō timebit. Amos. iij. Quia
ſicut rugit? leonis/ ita erit terror regis/ qui offendit cum pec-
cator in anima ſua. Prover. x. Leo enī rugiet: z formidabit
filij maris. Eccl. f. Ideſt demōes z dānatī: hoc qz tūc to-
nitrū ſitis turres altas. i. dñites z ſupboſ deſtruet z cuel-
let: ſ; vallib? deuotiōis z humilib? nō nocebit. Et ſicut toni-
trum cū fulmine ledit oua que cubant/ flores eſurit/ z ſino
turbat: ſic iudiciū ipſa oua diaboli. i. peccatores/ qui ab ipſo
in delictis mudi hui? fouet? cōſtere: flores. i. in pulchritudine
z veltib? curioſos eſuret/ z vīna. i. lenones z luxurioſos qz
alli? inebriant? totaliter conturbabit. Ideo dicit. iſ. per. iij.
Per qz celū. i. ſuperbi/ ardentes ſoluent? et elementa. i. alij
peccatores/ ignis ardore tabeſcent. Sonus etiam z ſenten-
tia huius tonitru? iudicantis erit circularis z obſcurialis:
qz inaequaliter illa ſententia reſonabit. nūc enim alit et cru-
deliter ad dñatos dicit. Ite maledicti zc. Nūc vero baſſe
z ſuauiſer ſaluādis dicit. Qui tñe bñdicti zc. Mat. xxv. S
pro certo inaequalitas hui? ſentētie puenit qz inaequaliter nu-
bium. i. hominū qui rumpunt ſe. per ſſam ſententiam ab
iūce diuindit? qz enim nubes ſſe. boni ſſe? z mali inaequalis
ſuit meritis: ideo inaequalia ſunt ſmīa bonoz ſc? z malozū.
Quando enim venerit filius hominis in nubibus: congre-
gabit ſc? et omnes gētes: z ſeparabit eos ab invicē: ſicut
paſtor ſegregat gregem ſui zc. Matthe. xxv. El expone li
vis de iustitia: qz nunqz debet eſſe fine inīa: qz fm depone li
mia fueritis reſpēditur/ ſi fine pietatis clemētia teneat
tur. Et Dato qz in tonitruo ſitvapo? hūc? in nube nī aquo-
ſa ppter mortē ignis. Sic boni ppter mortē tribulationis in aq
milie?/ charitatis incēdo igniſunt. Sap. viij. Ignis i aqua
valebat: qz extinguitis nature obliſſicebat. Et Tonitruū
cū aqz defecēdis vtile eſſet ſi ſolu cū fulmine: ſime necet: qz
tūc motu ſuo vīna in fulmine? acut atqz turbat: mulieres p-
rogantes qñqz abſorbe facit: pulli etā in ovo interficit arqz
necat: altas etia turres impetit atqz ſerit. Sic fulmo: del ſi
qz aqua fue mie defecēdit/ z vtrūqz inſimul miſceat? tunc
proſicit audiet. Sed ſi timor del cū fulmie fue iustitie ran-
tummodo contemplerur: tunc ſumme necet et occidit in-
tuenti: quia tunc in deſperationem inmittit? z vīna in doli-
ſis. i. bonos infra doli ſtarum eccleſie conuerſantes/ ipſa
etia oua diaboli. i. peccatores: ipſas mulieres. i. ſimplices
incipientes/ ipſas etiam altas turres ſcilicet cōtemplati-
uos z perfectos: quādoqz per deſperationem diſſipat? z occi-
dit zc. Et ſi dēderetur igitur tonitruū ſtud cū aqua/ nō cū ful-
mine: qz miſerationis elius ſuo omnia opera eius. Alē dic
de prelatō: qui ſemp debet eſſe alijſ terribilis z ſeuernus: ſe-
ſcily ipſum timeant ne delinquant. ſemper ſi debet pluuiā
benignitatis habere/ quia alſ ſi cum ſolo fulmine crudeli-
tatis appareret: poſſet oīa diſſipare. vñ illō Eccl. ix. Ignis
z aqua mitaſia pariter ferebātur. Et del qz tonitruum quod
fm Ariftoſel eſt ipſiusvaporis in ſinu nubū receptus/ qui
exiſtum querens nubem rumpit? z frepitiuſ ſſum facit/ eſt
ambitioſus/ qui in ſinu religionis vel eccleſie in ſtatu bul-
ſectionis detent? / nō facit niſi querere exitum ad aliquod
exterius beneficium obſtinēdo: z ideo vt exeat et p?mo
ueatur/ ſolet totā nubem eccleſie cōſtere z turbare. z alij

pisces fin Aristo. omnes autē alias sibi nō similes afficiunt et infestant. Et tales aues fin Aristo. vt cōter nūq̃ porat aquam nisi forte qñ infirmatur. Sic viuaris i raptores carne z sanguine pauperū. i. eoz substantijs z bonis temporalibz nutriunt. Eccl. xliij. Pasca dicitur sunt paupes. Que qdē temporalis substantia sanguis dicitur pauperū: qz sicut sanguis est vite necessarius: z ip̃ nutrimentū: sic substantia pauperū non est in eis superflua: imo ad necessitatē vite ipsorum est strictē ordinata: z tñ istum suū sanguinem eis vsurarij z raptores auferūt z deuastant. Numeri. xliij. A d a c cubabit leo donec rapuerit p̃dā: z occidit sanguine bibat. Et tales etiam aues. i. superbi z volantes habēt hodie rostrum curuū. i. nba et dicta fallacia/curua/deceptoris atqz ficta: qz scy vnum dicit: z aliud intēdunt. Unde prover. xxi. Simulatio: ore decepti amici suum. Item prover. xxi. Qui blādit fictis sermōibz loq̃ amico suo: rete expandit pedibz eius. z lberemie. ix. Pacē cum amico suo loquē et occulte ponit ei insidias. Et de illa curuitate falsitatis dicitur Job. xxxi. Incuruaui ad fecum z parture zē. Habēt etiam rostrū acutū: qz scy eorum verba sunt acuta/autentica z cōmunita z pūgitua: qz scy cū feruore loquūtur pauperibus et porce. ps. Lingua eorum gladius acutus. In gues etiā z pedes. i. manus talis sunt acutē z curue. Acute scy per rapacitatem / curue tñ per tenacitatem z parcatē: lberem enim rapiunt per acutem crudelitatis: qd vero rapuerint / nō dimittit ppter curuitatem parcatatis z tenacitatis. Cantico. liij. Tenui eum: nec dimittā. Et Apocal. iij. Tene qd habes. Nolūt enī nec restituere/ nec paupibz aliquid dare: sed totū sibi volunt iprobe retinere. i. ad Thess. ii. Qui tenet nūc tenet: donec de medio fiat. Inter hos autem aliqui auius rapaciōibz sunt petores: quia etiam illis de suo genere nō parcat: sed rapinis z exactionibz eos premunt. Matthe. viij. Inimici hoīs domesticū eius. Aues curuati vngui/ scy aues rapaces/ societatem nō diligunt: nūq̃ etiā gregatim vadunt: sed bine et binc: in locis remotis et solitarijs vitā ducunt. Sic vere viuaris et raptores societatem nō diligunt: qui viuaris et raptores nolūt sociā similes inueniri: eo qz q̃to minus est de viuaris in patriā ad ipsos pauperum crebrior sit cōcurus. Ideo possunt dicere illud Eccl. xij. Auius manducabo de bonis meis solus. Aues aues rapaces alias aues predant: sibi tñ similibz vel que sunt de suo genere / nūq̃ nocent: aliarū autē sibi dissimiliū carnes z sanguine sitūt z affectat. Sic pcul dubio acceptatores personarū / z maxime plati vel iudices mali/ cum oibus nocere solent: z omnium carnes. i. substantias temporales sitūt: sibi tñ similibz / scy alijs malis / z maxime illis de suo genere/ scy cōsanguineis z nepotibz/ amicis/ solent parcere/ z deuotatis alijs/ istis solū modo nō nocere: qz sicut dicit Eccl. xliij. Omnis caro diligit sibi simile. Aues aues pdales cōter non comedant sibi similes in specie et natura: istud tñ in piscibz fallit: qz scy illis de sua specie nūq̃ parcat. Sic q̃tus mali generaliter sibi similes nō predantur: qz scy raptori raptorem/ z viuaris viuaris non inuadit. z etiam cōter eos qui de suo sunt genere / nō deuotant: pisces tñ. i. luxuriosi cōtrariū facere sepius dno scunt: qz luxuriosi etiam illis de parētē la sua sepius abutunt per incestū. Auiusqz carne diachysus vorabit. Eccl. ix. z lberie. xij. Auiusqz carne amici sui comedet in obfidiōe. Uel dic de religiosis vel beneficiarijs/ qz illos sue religionis vel capituli psequit. Allega vi. s. Aues aues pdales alijs pdales/ auius nō nocent: inocetes tñ cūculas comedere nūq̃ cessant. Sic cū mali inocetes nō nocēt/ inocetes tñ z iustos ledere z excoiare nō cessant/ ip̃osqz p̃ alios afficiūt z infestant. Eccl. li. Qui recessit a malo/ pede paruit. Aues pdales teste Aristo. nūq̃ potant aquā nisi forte quando infirmatur. humor enī sanguinis auius inocetum est eis p potu. Sic vere viuaris i raptores/ qz de sanguine. i. substantia pauperum/ potu acquirunt/ bibere aquā sacre scripture p auditum z p̃dicationē designant: nisi forte/ z raro/ qñ infirmant: qz tunc aliqui bibūt: qz aliquas emēdas faciunt/ z infirmatē testamēta. vñ dicunt. Aquam nō bibāt: nō comedā panē in loco isto. iij. Reg. xliij. Ideo lberie. xliij. Locutus sum tibi in abundātia tua: tūc/ nō audī. Et sicut auius nobilis habz caudā lon-

gam/ qua se volando dirigat z predando: sic isti caudam. i. finem corporis sui/ scy mortem habent longam. i. longe a se estimāt abitura: qz scy videtur eis qz multū debent viuere: et ideo ad volādum p superbiā/ ad predandū p rapinam multipliciter diriguntur. Ibaebant caudas sicut scopulorum/ zē. In qua scy est aculeus mortis eterne: z potestas eorum zē. Apocal. ix. Item auius primo ponit ouū/ deinde ip̃m fouendo pullum int̃ p̃ducit/ quo pfecte formato per decem dierum spatū viuificat: z tādē rupta testa euolat ad supna. Auius est deus/ qñ in nido huius mundi ponit ouum: i. hoīem quo ad corp̃: (qz fin aliquos deo immediate creat substantiale formā.) sed postea istud ouū fouet/ quādo ip̃m corpus lineat: postmodū vñ in ouo pullū gnat/ qñ aiam in corpore pcreat. Utrum est tñ qz iste pullus in principio est imperfectus: qz oīs aia eo ipso qz carni cōiungitur/ reat/ eterne cōiugium secum deserit. Sed pullus iste per decē dies p̃datur: qz anima (que pullus est deus) per obseruatiā decē madorum z p gratiam viuificatē moribus z virtutibz p̃fectitur z completur. Et ideo pullus sic format. i. anima p̃fecta/ tādē rupta corporis testa p mortem/ ad paradysum euolat z ascendit. Eccl. xliij. Auius sunt thesauri: z eno lauerunt nebule sicut aues. Uel dic qz diabolus primo ponit ouum/ suggestiōis/ deinde fouet per calorem delectationis/ deinde rupta testa verecūdie post transgressionem decalogice perfectionis/ egreditur pullus peccati in actū exterioris executiōis: z sic volat ad aures aliorum/ p auditū diffamationis. Item masculus auius femellam suam multum amat/ z ad nutriendum pullos ipsam inuat. Auius tñ cum femellā cōter nullum pullum nutriunt/ nisi illos quos inuicem generant z producant. Auius iste est christus: femina eius est aia/ que in baptismo christo p fidem eritit maritaliter copulata. Pulli eorum sunt opera. Auiusculus ergo pullos quos genuit non alios nutrit: quia christus operibz qz ei instinctū in anima sunt cōcepta/ tñ modo prouidet de vigore meriti vel virtutis: qz nullum op̃ anime/ nisi a deo originaliter sit cōceptum/ rationē habet gratie z meriti sempiterni. Unde etiam bona opera que fauore mundi sunt/ nō merentur apud deum. Unde etiā hy pocrite receperunt mercedē suam. Matthe. vi. Nec etiam femella aia debet pullum. i. opus aliquod nutrire p cōplacentiam in eodem/ nisi ip̃m de christo se noverit cōcepisse/ nisi forte sit adultera: qz tunc relicto viro/ p̃p̃io scy christo/ mundi vel diaboli filios in se nutrit. i. mala opera vel peccata. Eccl. iij. Filij fornicationum sunt: qz fornicata est mater eorum. Et generaliter omnis auius est bipes. ita anima cū pedibus duplicis charitatis tendit et graditur ad eterna. Uel dic qz masculus est priuatus: femina ecclesia/ qui nullā prole subditōz debent nutrire nisi que ibi canonice sit concepta. Aues q̃to plures habent plumas/ tanto in altum leuius z facilius extollitur. Sic q̃to aliquis melius est idutis pluma diuitiarū/ tanto in altū per superbiā p̃ceteris facilius se extollit: qz diuitie superflue causa sunt superbie et vanitatis. Scdm enī Augusti. impossibile est vt diues qd sit/ z superbus non sit. Uel dic qz plume qz operunt carnē auius/ sunt opera charitatis siue mīse z pietatis/ que operiūt coposalē vitā z peccata. Auius enī delicta operit charitatis. Propter. x. Uel ergo pl̃ hy de hmoi plumis/ scy de operibz charitatis/ altius volat ad deū. lberie. xliij. Ecce quā si aquila volabit: z extendet alas suas ad moab. qui interpretatur de patre: z significat virū qui est de deo patre/ ad quem homo misericors alas extendit: z apprehendit. Item quedam aues sunt que nesciunt nisi in arboribz frondibus re fidere/ z ille p̃ceteris auius/ sunt mūdialis vite: sunt canis dulcoris/ sunt letitie amplioris. Nam alique sunt que omni tempore resonant: sicut sunt philomene. Alie autē in estate z nō in hyeme cantant. Aues etiam iste in arboribz requiescunt/ z ibi pullos suos faciunt/ nutriunt z pducunt. Et vt cōter qd in arborē māsērit/ a visco z laqueis sunt secure: statim autē qz arborē relicta ad terram descenderint/ pati possunt periculū z lacturā. Auius tñ arbor est crux. Auius est cōtemplatiuus/ qui qd in arborē crucis p mortem māsērit/ nec visco luxurie/ nec laqueo auaritie/ nec sagitta inuidie capietur. Si autē arborē relicta ad terrā. i. ad terrena descenderit per affectum: tunc aliquo trū vitiōz

Ca. I. Lib. VII.

De Auiibus.

a diabolo poterit defraudari. Tunc enim beatus Joannes. Jo. 1. Omne quod in mundo est: aut est concupiscentia oculorum: aut concupiscentia carnis: aut superbia vite. Et in ista arbor aues pullificat: quia viri spirituales in cruce et eius memoria pullos bonorum operum faciunt: cum ibi per compositionem iugiter commorantur et habitant. Lant. 1. Sub umbra illius que desiderabam sedi. Ipsi sunt cantus dulcoris per gratiarum actiones. Sume citharam: frequenta canticum: circui civitatem: et memoria sit tui. Eccl. 1. Sume citharam que de ligno est: crucis memoriam per compassionem. Frequenta canticum per actionem gratiarum. Circui civitatem. I. paradisum per contemplationem. Et memoria sit tui: scilicet apud deum. Item isti sunt letitiae ampliores: quia tales in ipsa sancto gaudent. Gaudent in domino iuxta iterum dico gaudete. Ad. 1. Philipp. 1. Item sunt vite mundioris per continentiam: per penitentiam: et per abstinentiam voluptatum. Qui mundus est in domo tua: vesce ea: scilicet carne. Lant. 1. Et sicut aues in arboribus victum que runt: et de fructibus arborum comedunt: sic in arboribus crucis potes invenire cibum devotionis: fructum perfectionis: scilicet christum: qui satiat sine fame. Ideo Lant. 1. Alceda in palmarum: et apprehenda fructus eius. Figura in arboribus nabus chodonosor: in qua aues diversis generis habitabant. Eccl. 1. Ba. 1. Uide etiam infra in loco suo. lib. 1. et exponere bene: quia bona est. Et sicut ros ab arboribus stillat: sic a cruce ros devotionis emanat. Eccl. 1. Ros luctus ros tuus. Item aues secundum Aristoteli. lib. 1. de animalibus: cum in nido ovis posuerit: super ipsum cubat: et intrat virtus auis in ovis: et tunc creatur ibi pullus: qui post decem dies totaliter lineatur. Unde qui sic frangeret testam: inveniret pullum perfecte lineatum et distinctum: et caput matris toto reliquo corpore inclinat super cruce dextris: et alas pulli extensas super caput: tandem pulli virtute naturali fortificata: viusficatur: sic pro greditur ad externa. Ista etiam dicitur in libro. 1. ca. 1. ubi etiam ait: quia post decem dies in vero maturescunt: et ubi etiam adiungit: quia que decem dies habent a tempore parit: sunt villa ad fovendum: vetera autem et recentia insecta: da. et sic quodammodo videtur innuere quod numerus denarius quodammodo spale respectu habeat ad naturam auium: et quod ipsi sit specialiter dedicati: sicut novenarius videtur spectare ad homines. Charissimi aui ista est deus: mundus suus est mundus: ovis fuit fides: pullus in ovo est corpus ecclesie: cuius caput christus est: cuius crura corpus sunt subiecti. Alie etiam sunt homines virtuosos: plures virtutum induti: quibus medianibus ecclesia volitat ad eterna. Primo igitur aui ovis in nido ponit: quia a principio deus fidem suam hominibus in spiravit. Sed tandem ovis aui ista fuit: scilicet quando pro mortuo ardore suo et calore. I. fervore spiritus sancti fide ecclesie dilatauit: ideo pullus fuit ibi genitus: scilicet mystici corpus iesu christi. Ecclesia sacrosancta: quod intra ovis. I. intra sancte fidei ambitum calorem spiritus sancti est productum: et per decem dierum spatium. I. per decem preceptorum complementum totaliter est perfectum. Lant. 1. xvi. Quicquid decimi venerit sanctificabit. Denarius enim. I. complementum decalogi mandatorum: numerus est perfectus: et aui. I. viri spirituales specialiter applicati. Iste est enim quo mediante ipse aues spirituales in ovo. I. in fide creantur et perfecti: per quem etiam ipsum ovum. I. ipsa fides vel ipsum bonum: propositum perficitur et formatur: quia fides sine isto numero est informis. et quo etiam mediante ipsa ovis. I. ipsa bona: proposita a christo fovetur et acceptatur: quia denario mandatorum ovis perficitur: que alias imperfecta et inutilia iudicant. Quod bene figura tum est. I. beater. 1. ubi dicitur quod beater. 1. aia decimo mense. I. in decalogi observatione ducta est ad cubiculum regis. I. ad gratiam christi. De qua etiam perfectione loquitur Sap. 1. ubi dicit. Decem mensium spatium figurat sum. Caput tamen istius aui est matris corpore: quod solus christus qui est caput ecclesie: maior est cunctis hominibus huius mundi: tam gratia quam virtute. habet aui in donis: pallo imperio. Beati. penult. Iste autem super cruce dextris inclinat: quia christus super illos quod laborant continue per penitentiam pro dextera prosperitatis eterne finaliter obtinenda per amorem et affectum misericorditer se inclinat. christus enim illum diligit: qui pro dextera eterne prosperitatis laborat: se submittit. Ideo Eccles. 1. 2. Lo sa:

plentis in dextera eius. Lo. 1. affectio christi sapientis in dextera sua ponit: quando per amorem ad labores pro ista predicta dextera applicat. Caput autem aui alius ipse regit: quia ale corporis ecclesie. I. viri spirituales caput suum christum: et dem eius ceterum: ipsum scilicet tam verbis quam actibus a perfectione totius facili defendendo. Alie ale super caput resident: quia viri spirituales requiem non inveniunt: nisi residendo per amorem super caput ipsum: quod est christus. Ideo Aug. In quierum est cor meum bone iesu: donec quiescat in te. Alie dic quod ale sunt superbi: qui per certo requiem non inveniunt: quousque et caput dignitatem ascendunt. Themo. 1. Facti sunt hostes eius in capite. Job. 1. Requieverunt fessum robore. Alie dic quod aui est homo: cuius ovis bona proposita mediante denario isto in vero. I. in corde concipiunt: et in aui. I. in opera bona transfiguntur: et a christo fovetur: acceptantur et premiantur. Alie: ga per oia sicut supra. Iste masculus: vorem suam diligit: ipsam ab aliis per posse protegit et defendit: nec vult alii copulati: quod vixit vixit sua: et tamen illa solos illos pullos nutriunt: quos invicem generant et producit. Sic christus vorem suam ecclesiam diligit: et ad universitatem protegit et nutritur. Eccl. 1. Protegam te dextera mea. Nec alii vixit se copulat: quia nullam sectam christi diligit nisi istam. Ideo Eccl. 1. Sponsabo te mihi in fide in sempiternum. Et illa etiam alius nescit: quia ecclesia non nisi fidem catholicam: que etiam arram matrimonii iesu christi: recipit vel admittit: nec ab eo propter aliam separat. Lant. 1. Tenet enim: nec dimittam. ne forte tanquam adultera puniat. Quia mulier vivente viro alii gata est legi. ad Ro. 1. Et masculus quos genuit pullos nutrit: quia christus nutrimentum gratie non ministrat nisi illis quos per fidem generat in ecclesia. 2. Bar. 1. Non est bonum fumere panem filiorum: dare canibus. Nec etiam femella. I. ecclesia debet aliis providere de beneficiis et prebendis nisi illis quos de christo se cognoscit concipisse: scilicet bonis et iustis: qui in ecclesia a christo generantur. Iste. 1. v. Paucos vultus suos qui sub manu sua sunt. Sed hodie fit contrarium: quia reuera illi qui a mundo concipiuntur. I. ab affectione carnali vel temporalis: hodie beneficiis ecclesiasticis laudius quam alii nutriuntur. Ideo possunt plangere cum Iheremia (Themo. 1.) filii christi. Iheremias nostra vera esset ad alios nos domo nostre ad extraneos. Item satiare aues incipiunt cantare: sed bura incipiunt dormire. Sic aues spirituales. I. prelati divitiis vel aliis beneficiis dei satiantur: incipiunt cantare per gratiarum actiones: sed porci et bura. I. divites mundum non cantant: propter beneficia dei: imo dormiunt in peccatis. Figura de holofeme: qui satiat obdormiunt: occisus est a Iudith. Iudith. 1. Et de Sihar occisus a Iahel. Iudith. 1. Quare illi qui satiantur pullos et divitiis non curant gratias agere deo vel cantare: sed magis in deliciis obdormiunt: finaliter occidunt: morte perpetua damnantur. Item aui secundum Aristoteli. lib. 1. de animalibus: que habet uncus ungues: et sunt aues rapaces: non insidet liber ter super arbores: ne forte ungues ipsi hebetentur. Iste etiam ut ceteri cantare nesciunt: sed magis solent aut perire: multo esse: aut terribiliter reboare. Sic rapaces principes: vixit rarum super arbores memorie crucis: vel supra lapidem penitentiae non moriuntur: scientes quod oportet eis dimittere ungues acutissimos rapinarum. nullo enim modo volunt hebetare ungues suos. I. dimittere rapinas: ideo tales sunt ad confessionem et gratiarum actionem muti sunt: et propter reboando. I. terrendo: iactando: furando: aut comminando pauperes: nihil dicunt. Apoc. 1. Iste habebat comua sicut agnus: et loquebatur sicut draco. Iste aui specialiter habet vmbilicum cum nascitur: sed qui creverit: volare inceperit: latet rotaliter vmbilicis. Per vmbilicum qui a matre oritur: quo mediante fetus in utero matris percipit insuetudinem et virtutem: intelligo peccatum originale: quod a matre. I. a carne naturali: ter nobis inest: et mediante quo insuetudinem maledictionis paternae. I. ipsi adam: percipimus in hoc mundo. Ipsi autem vmbilicum habet aui. I. hoc quando nascitur: quia vixit committere ois homo cum nascitur: isto vicio est infectus. Jo. 1. 2. In peccatis natus es. ad Ephe. 1. Natura filii ire. Sed cum homo creverit per virtutes: quando scilicet post naturam suam regeneratus fuerit in baptismo: tunc in ipso vmbilicis huius modi non apparet. Quiescit enim: non est inveniunt. Regit.

et Gen. v. Non apparuit: quia tulit eum dñs. Uel dñs q' vmbilic' significat carnis delectatione: sicut dicit Greg. sup illud Job. xl. Virtus eius in lūbis est. Ista em cū homine nascitur: in oibus naturaliter radicatur. Ezechiel. xvi. In die qua nata es: non est p'ciū vmbilicus tu'. Quando tamen homo per virtutes creuerit: p'fectus factus fuerit: talis vmbilicus p' ratione rali ter relectatur q' ibi nō percipit aut videtur. Allega vt supra. ¶ Item fm adagistru de pprie-
 17. tatibus: pugne sunt inter aialia: z aues: sed hoc est semper aut ratione loci z habitacionis: aut rōne cibiter cōiter. Sic lites z cōtentiones mūdānōm sunt vt cōiter aut ppter ci-
 18. bos bonozū mobilitatē: q' breuiter omnis pugna et cōtrouersia mūdānōm aut ppter honores: aut ppter diuitias aut ppter delicias generat. Daniel. vii. Quattuor venti pugnabant in medio mari. Erat autē biga inter pastores loth z pastores abia: q' erat possessio eoz nūmia zc. Appli-
 ca figura. ¶ Ite sunt q'da aues q' societate diligūt z sequūt vt sunt ille que gregatim cōsueuerūt morari: z iste rostrum acutum nō habent: nec altera altera percutit vel inuadit: z si cōtingat q' aliquādo se percutiant vel deplument: nunq' ppter hoc abinuicē se diuidūt: imo quali reconciliata si-
 mul volūt: z societate p'stinam nō declinant. Sic in mū-
 do isto sunt duo hoīm genera. quidā sunt charitatiui et bo-
 ni: q' societate vnus alter' diligūt z sequūt: q' vnus bo-
 nus semp' velle bonis alijs esse comes: q' omne aial diligūt sibi sile. Eccl. xii. Et eccl. xvi. Glorilia ad sibi filia cō-
 ueniunt zc. Et ideo tales non habent rostrum acutum. I. vba punitiua z acuta: nec inter se pugnat p' dissensionē: quia nō leuabit gens contra gentem gladiū. Et ite. i. Et si con-
 tingat q' aliquādo se deplument p' diffamationes: malum alter de altero p'ferendo: et q' se percutiant p' iniurias z in-
 iustias: nō ppter hoc nō se diuidunt p' odium z rācores: imo inuicem reconciliant p' cōcordias z amores simul habi-
 tare p' charitatem: vel volare p' cōtemplationem nō omit-
 tunt: imo iniurie p'stine obliui: non declinant alter alteri cōmittū. Eccl. vii. Dimitt' que dicitur nō accōmodēs
 19. cor tuum zc. Et Eccl. xvi. Admēto nouissimoz: z desis inuincari. Luc. vi. Dimittite z dimittimini. ¶ Aues p-
 dales vngues z rostra acuta habēt: quib' innocēs alicui-
 las denotant: societate fugiunt: z sine sociorū multitudine
 separe esse volūt. Ite ergo aues significāt detractores z in-
 iustos: q' pro certo isti rostra habent. i. verba punitiua per
 detractionem: murmuracionē z cōmationē: z cū istis ro-
 stro z vnguib' i. cū verbis z operibus suis malis aues in-
 nocentes. i. pauperes z simplices sibi contiguos z alios bo-
 nos damificant z molestant: q' illos quos per opera bo-
 nos nequeunt: rostro. i. verbis diffamatois z detractois
 diripiunt z infestant. Lingua em eoz gladi' acutus: vt di-
 citur in ps. Ite societatem nō diligūt: q' vere vnus inuicē
 nollet aliū reperiri: imo sol' vellet i tota sua patria remane-
 re. Huc manducabo de bonis meis solus. Eccl. xi. q' dicit
 in puerbio gallicano: q' gulosus in coquina non querit sibi
 parē. Sicut en culina son par ne desire. Ideo isti possunt
 dicere illud iher. xv. Sol' sedebat m: qm amaritudine re-
 plessi me. Et ratio quare auis predalis societatem nō dili-
 git: est: q' timet q' pede circūcetes nō sufficerēt vtrobiz
 z q' ppter alterius societate minus inueniret ad predam.
 Sic q' inuidus z auarus timet q' pede. i. diuile z hono-
 res circūcates in illis partib' vni ppter aliū subtrahā-
 tur: z q' pede p'cedendo: lucra: officia z dignitates: q' vnus
 habet vel habere sperat: sibi ab alio auerteretur: ideo nollet
 alios sibi similes inueniri. Prouer. v. Ihabeto eas solus: et
 nō sint alii principes tui. dicunt em illud iher. i. Hec
 forte nō sufficiat nobis z vobis. Et illud Gen. xvi. Rece-
 de a nobis: q' potēior nobis es zc. Ite iste aues sepe ppter
 predam pugnāt: q' iudici ppter tēporalia inuicem litigant
 et p'cedunt. Prouer. xii. Inter supbos sunt iurgia. z ideo
 a seinuicem separant. Gen. xii. Erat possessio eoz nūmia: z
 neq'bat habitare cōiter. Et hec maxime habēt locū in ad-
 uocatis z p'cedatis: quoz vnus vnus gaudet de alteri morte
 20. vt ipsi officijs p'feruat. Ro. xi. Fracti sunt rami: vt ego in-
 serar. ¶ In auib' dñatur aerea z aquea substantia: et ideo
 mox sunt leuatois q' gressibilia: q' illis in terra remanenti-
 bus: aues volitant ad suprema. Hāc aer qui in plumarū con-

cauitate includit: ipsas habilitat ad volatū: z ideo quanto
 maioris sunt pennolitas z minoris carnositas: tāto ve-
 locius z facili' possunt volare: vt ps in auib' p'iede: q' ppter
 carnis paucitatem: z plumarū densitatem: sursum facili' ele-
 uatur: acuti vilius z magne animolitas z efficacie existē-
 tes. Aues sunt iusti z cōtemplatiui: qui ppter substantiam
 aqueam deuotiois: aerea cōtemplationis: motus sunt for-
 tis z leuis p' exercitiū bone operationis: q' scz gressibilibus
 in terra remanētib'. i. p'ctōib' circa terrenavacatib' ipsi ad
 eterna z supna volitant p' amorē ps. Ascendit super cheru-
 bin: z volauit. Et ideo quanto min' habent de carnalitate
 voluptatis: z plus de plumolitate virtuositatis: tanto velo-
 cius ad eterna p' amorē ascendunt: z infima tēporalia dere-
 linquūt. Nam q' in plumis. i. in affectiois eoz reperitur
 vacuitas z cōcūtas paupertatis: affectu scilz vel effectū:
 ideo aer inclussus. i. clara eternozū cognitio ipso alleuitat:
 et eleuat p' eternozū feruū appetitū. Ezech. vii. Eleua-
 uit me spūs: z adduxit in iherusalem in viliōe dei. Ista em
 duo mētem alleuiant z eleuat a terrenis: scz vacuitas pau-
 pertatis: z aerea puritas scientifice veritatis. Isa. lx. Alle-
 uata est terra: babylon. ¶ Ite auis fm iherosolū dicit quasi
 sine via: eo q' suozū gressū in aere nullū vestigiū derelinqit.
 Dicitur aues: q' p' alas volat: vel eo q' alatur dei: puidētia:
 nō sua. Dicitur volucris et volatilis a volando. Altile a se
 superius inalando. In auib' aut aquea z aerea substan-
 tia dominatur: z inde naturaliter habent superius euolare
 licet sepe inferius conuerfent: vbi etiā aliquoties occidun-
 tur: dū incaute circa victualia occupāt. Sic homo sine via
 realiter potest dici: q' q' per aerem. i. per mūdū vitā transie-
 rit: nullū post se vestigiū. i. nullam vite sue memoriam dere-
 linquit. Sap. v. Comotis alis transuolauit: z nullū signum
 inuenitur itineris eius. Dicit etiam ales: q' homo p' alas
 virtutū debet ad celī cacumina p' cōtemplationem leuari:
 z a rerū p'ouisoze chylsto debet donis z virtutibus enutriti.
 Dicit. xi. Ego quali nutriti' effraim. Et sic dicit volucris
 et altile: q' scz ad bona terrena p' cōtemplationē volabit: z
 ibi se p' desiderū inalabit. Eccl. xxxi. Euolauerunt nebu-
 le quasi aues. Aquea em substantia deuotionis z lachrymo-
 se cōpunctionis: et aerea virt' cōtemplationis ipso debet
 sursum per desiderū erigere: z ab amore tēporaliū segre-
 gare. Quod quidē multi sunt qui nō faciūt: quini mo q' in-
 discrete inferius ad mūdū negotia descendunt / hinc est q'
 diuersozū vitozū periculū incurrunt. Et ideo bene consi-
 lebat angelus loth. Gen. xix. Nō maneat in omni circue-
 gione: sed in monte saluū te fac. ¶ Item auis de albumi-
 ne nascit' z vbi creata fuerit: vitello oul z rubedine enutrit:
 et tādē vitā recipit: z plenarie figurat' testamq' ouī rum-
 pens z lanians exterius ext' z progredit' z ad volādū fina-
 liter preparatur. Sic homo de p'ri frigiditate naturaliter
 procreat: quia oēs sumus natura filij ire ad Ephe. i. Sed
 quia post vitello charitatis enutrit: ideo vitam gratie reci-
 pit: z testam corpore per penitētiā frangit: sic ad subli-
 mia per cōtemplationem ascēdit. Hāc. iij. Sol ortus est: z
 auolauerūt: z nō est cognitus locus eoz. ¶ Item duo sunt
 23. genera aulū. Nam quedā sunt que hoīm societatem z ha-
 bitacula diligūt z frequentant: sicut sunt ille que gregatim
 volant. Alia aut cōsortia fugiūt hominū z abhorrent: sicut
 sūt fluuiales: siluestres z mōtose. Sic recte dico q' duo ge-
 nera sunt hoīm in hoc mūdo: scz boni z mali. Hāc boni gre-
 gatim volant: q' omne aial diligūt sibi sile: z oīs caro ad si-
 bi simile cōiungitur. Eccl. xii. Et hoīm. i. personarū ratio
 nabilitū diligunt cōmittū. Prouer. vii. Delicie mee esse
 cum filiis hoīm. Sed illi qui sunt siluestres p' auaritiā: flu-
 uiales p' luxuriam: mōtani per superbā: tales dico socie-
 tem vitozū rationabilitū nō sequūt: sed eos fugiūt z sumo
 pere detestant: q' sicut dicit Prouer. xix. Detestant' impij
 eos q' in recta sunt via. ¶ Item aues vt cōiter sibi inuicē si-
 dem seruant: z ad nutriendū pullos inuicem se adiuuāt
 et ad pullos p'creandos cōgruitatem tēporis eligūt z ob-
 seruant: in quo scz ad amorē cōiū inuicem se inuitāt. Hāc
 in vere ad generandū cōueniūt: sed in hyeme ab huiusmo-
 di actib' se separant z dislingūt: z donec hyems transeat:
 ad actus veneris nō attendūt. Sic cōiuges debent sibi in-
 uicem fidem seruare / et circa onera matrimonij inuicem

se lunare / et ad op^o generationis temp^o debitu expectare: quia in hyeme .i. tempore penitentie et austeritatis / vt in .xl. et in ieiunijs et in festis et huiusmodi non debent huiusmodi actibus occupari: sed ab huiusmodi operib⁹ per continen-
 25 tiam segregari. **H**ic .xxxij. Donec tempus veniat / non vni demorabunt. **¶** Item aues fm **I**sidoru scdm varias suas co-
 plexiones / varias et diuersas sibi vendicant mansiones: qz il-
 le que sunt nature siccioris / montes et siluas inhabitant: et
 etiam gregatim quandoqz habitationes hoim frequant: sicut
 pater de anseribus / hirundinibus / gruib⁹ et gallinis.
 Sed ille que sit nature humidioris / in mari et fluminibus
 couersant: vbi acquisitione victu et purificationibus occu-
 pantur: sicut sunt merguli et anates. Sic in mudo sunt duo
 genera hoim / scz quidam q sunt sicce nature p castitatem /
 scz religiosi. Alij autē humide nature p castitatem / scz
 cūlales. **H**ic autem scz cōtemplatiui / aut in mōtib⁹ cō-
 templationis / aut in nemorib⁹ penitentie et macerationis /
 vt sunt eremite / aut in congregationib⁹ et domibus / scz in
 cenobijs fraterne charitatis et dilectionis cōiter couersan-
 tur. Alij autē q sunt humide et carnalis .i. fragilis mollisqz
 nature / scz seculares actiui / in mari et fluminibus habitant
 hui⁹ mudi .i. in insulis et in terra / vbi aquas deliciarū et diui-
 tiarū frequant: et vbi in matrimonio purificatione et multi-
 plicatione generis humani intendūt et vacant. **P**ariant fi-
 lios et filias: et multiplicamini: et nolite esse pauci numero
 25 **H**ic .xxxij. **¶** Aues que versantur in fluminib⁹ / pedes ha-
 bent largos / clausos / functos / et nō in articulis diuisos. **E**t
 sagaciter fecit natura / vt scz natādo aquam pedibus retro
 pulsant / sicut cū quodā remigio vel cū pala / vt sic in āter⁹
 se deflectant. **L**audam autē habent tales volucres valde
 breuē / ne scz caude mādēfate magnitudine natando ipe-
 diantur / et a cepto itinere retardent. Sic vere illi qui in ma-
 ri mūdū negociorū volēt tute natāre: et ad partē anteriorē
 rem. **I**. ad bona eterna trāsmigrare: et dilectionē cōtinuā et clausi
 per discretionē: ne scz ad oīa voluptuosa p inordinatos ap-
 petitus diuidantur: qz de malis dī. **E**ccl. xvj. **D**iuisti pedes
 tuos oī trāseunt viā. **N**ō em debet esse diuisi p diuersas vo-
 luptates: qz depimit habitatio terrena sensum multa co-
 gitationē. **S**ap. ix. **I**deo **L**u. x. **T**urbat erga plurima. **I**mmo
 debet eē clausi p appetitū vitatē: vt oīa ordinent ad vni
 bonū: scz ad deum. **I**. **M**ach. viij. **D**ēs obediat vni. **E**t **L**u.
 ce. x. **P**oro vnum est necessariū. **F**igura **L**eu. ij. vbi aues
 dīo offerēde nō debebāt diuidi: aīalia aut sic. **A**d denotan-
 dū q perfecti et spūales nō debent circa plurima esse diuisi:
 si: sed magis deo offerri integri et pfecti: qz tamē aīalibus
 .i. secularib⁹ magis licet. **I**. **R**egū. iij. **D**ate ei infantē viuū
 et nolite diuidere eū. **E**t ideo aquā diuitiarū et deliciarū
 cū pedibus .i. cū affectionib⁹ clausis debet repellere: contē-
 nēdo scz et eas dispergere p mīam pauperibus largiendo:
 et sic ab aquis istis nō suffocabūt: sed viter⁹ vltqz ad por-
 tum paradisi feliciter perducēt. **A**ct. xvj. **I**ussitqz eos
 qui possent natāre: se i mare ponere palmas / et euadere. **I**tem
 dī habere caudā breuē. **P**er caudā enī que est corporis fi-
 nis: intelligitur finis vite: scz mors: quā debet habere boni
 actiui breuē: vt scz eam breuiter / cito et velociter reperit af-
 futurā: qz sicut dī. **E**ccl. x. **D**is potētatus breuis. **S**i hā-
 beret eā longā .i. si viuere diu / et mortem esse lōge sperarent:
 tunc a natando .i. proficiendo per virtutes / et aquā diuitia-
 rum cōtēnēdo et dispergendo possent nō modicū impedi-
 ri / et a bono itinere retardari. **I**deo **E**ccl. xij. **N**idēo esto
 quoniā mors nō tardabit. **I**udex enī ante ianuam assistit
 sicut dicit **I**ac. v. **¶** Item tria sunt genera auiū: qz quedā
 27 carnes et sanguinē comedunt: quedam puris granis et sem-
 nibus nutriūt: quedam vero mixtim / modo granis / mo-
 do carnisbus satiant: vt sunt aues conuin⁹ generis / vt pice /
 monedule / comices / atqz conui. Sic vere in mundo quidā
 carnisbus vescuntur per luxuriā: quidam seminib⁹ et gra-
 nis per auaritiā / vt vsurarij / qui frumentum recondūt: et
 quidam vtrāqz depascuntur / vtrōqz vitio laborantes: et tam
 luxuriā q auaritiā exercētes. **E**xod. xvj. **N**espere come-
 detis carnes: et mane saturabimini panibus. **I**tem enī vespe-
 re .i. in obscuro et de nocte carnisbus in mūdīs se satiant: ma-
 ne vero .i. publice vel de die ad panes diuitiarū vacāt. **¶** Et

dic q aues q granis viuūt / sunt boni et religiosi: qui granis
 et seminib⁹ .i. doctrinis et virtutib⁹ nutriūt. **L** artem autē
 comedētes / sunt pctōres: q carnes pauperū comedūt p rap-
 pinā: vel carnisbus viuīs vtuntur p luxuriā. **I**. **R**eg. ij. **N**on
 accipia a te carnē coctā: sed crudā dabis mihi. **F**igurat
Ipod. xviij. vbi dī qz babilō facta ē habitatio oīs volucris
 imūde et odibilis. Alij autē mixtim vescunt / scz illi qui mo-
 do boni sunt / mo mali: qui mō cantāt **M**isericordia / modo cū
 tant Defect. **¶** Item est quedam aues que dicit osifraga
 fm **A**rist. que cū aquila pullos suos de genere prolecerit
 ipos in suos recipit et adoptat. **H**ic est mūd⁹: qui oīibus
 a chysio de generib⁹ prebet et prouidet incrementum. **¶** Et
 dic q iste est deus / q oībus ab aquila .i. a diabolo vel a mū-
 do expōsit et relictis solet subuenire: et eis in necessitatib⁹
 prouidere: et ipos tū temporaliter q eternaliter adiuvare.
 ps. **T**ibi derelict⁹ est paup⁹ / orphano tu eris adiutor. **¶** Item
 nota q aues fluuiales habent caudā breuē: ne impediāt
 in natando. **E**ccl. x. **C**ōtra aues rapaces caudā habēt longā: quā
 ad volatū se dirigūt et ad pedā. Sic illi q in fluuio deuitio-
 nis resident: caudā que est finis coispos. **I**. mortem reputāt
 esse breuē / citam et velocē: qz vere in natando p bona opera
 retardant: et ipos tū temporaliter q eternaliter adiuvare.
 tra aues rapaces / scz vsurarij / cauidicti / raptōres / pcepti
 et balli / et alij huiusmodi / qui alte volāt per supbie vani-
 tatē / et ceteras aues occidunt p auaritiē falsitatem / carni-
 busqz crudis viuunt per luxuriā fedatatem: tales dico ha-
 bent longam caudā / et in longū protensam. **I**. mortē suā cre-
 dunt longe esse ab eis: qz nō credunt cito mori: et sic pro-
 certo magis sunt apti et leues ad volādum p superbie vani-
 tatē / et ad rapendū p auaritiē et feritē crudelitātē. **E**st.
 xxx. **L**ena et leo et eis vipera et regu⁹ volans. **¶** Et dic q
 li q vsant i fluuijs orationū / scilicet vlt⁹ deuotiōis: hnt cau-
 dam breuē. **I**. modicā seculi pompam: qz magna cauda
 .i. pompa seculi multū retrahit a bono. Sed aues rapaces
 .i. vsurarij et habent lōgam: qz semp volunt magnā comiti-
 uam. **A**llega vt. s. **¶** Et dic q cauda est familia et. sicut. s.
¶ Item aues q volat: pedes ad posteriora extendit: et col-
 lum et caput ad ima depimit: alas autē erigit ad volatū
 et maxime aues fluuiales: ppter colli sui lōgitudinem et de-
 bilitatem. Sic siuis in paradisiu volare p cōtemplationē:
 pedes tuos .i. affectus extēde ad posteriora / scz ad mortem
 per iugem ipsi⁹ meditationem: vel etiā ad bona paradisi: q
 post vitiā veniunt p affectionē et cogitationē. **L** apur. x.
 intētionis depimere debes ad ima. **I**. ad infernū. **I**. cogita-
 do penā / qz sub⁹ sit afflictionē: alas autē tuas / scz timorē
 et spem debes ad deū erigere / scz alam timoris ad diuine
 iustitie cōsiderationē: alam vero spem ad diuine mīe impo-
 rationem. **E**t sic pociū dubio poteris sursum ad bona cele-
 stia volare: et te tibi nūc metaliter: tādēo personaliter trā-
 portare. **¶** Unde de talib⁹ dī. **E**sa. xl. **S**cti qui spcrāt in dño
 mutabūt fortitudinē / assumerēt penas vt aqle / currēt et nō la-
 borabunt / volabūt et nō deficient. **¶** Aues fluuiales caput
 et collum habent valde lōga et debilia: et ideo q volāt / por-
 tant eū semp infer⁹ inclinātū. **S**i vere fluuiales aues .i. se-
 culares / simplices / molles et deliciosi / qui collum et caput .i.
 intētionē et cogitationē habent debile et ruddē ad cogitandū
 de paradiso / tales dico debet caput et collū depimere. **I**. in
 tētionem et cogitationē ad infernū supplicia declinare: vt si
 amore paradisi nequeūt / saltem timore inferni resiliant ab
 iniquitate: qz per timorē dñi declinat oīs a malo. **P**rouer.
 xv. **¶** Item nota q duo sunt genera auiū / quedā q pōstia
 hoim diligunt et frequant / et eorū vtilitatibus obsequunt⁹
 scz aues que gregatim volāt / vt anseres et columbe. **A**liud
 genus q societatē hoim nō diligit nec frequant / nisi for-
 te ad ipsius nocumentum: vt sunt aues pedales / et monta-
 ne / siluestres et fluuiales. Sic duo sunt genera angelorū / scz
 boni / qui homines diligūt: et mali / q eis in oib⁹ aduersant⁹
 nec eorū diligit comitiuam / nisi vt ab eis rapiāt et fure-
 tur. **I**deo dicit **I**oan. x. **F**ur nō venit nisi vt fure et mactet
 et perdat. **E**t **M**alach. iij. **E**mulant em vos: sed non bene
Isti autē mali angeli mōrati sunt / iniquitā a lucifero rege
 suo sunt ordinati ad tentādum de supbia siluestres de auar-
 itia / fluuiales de luxuria: qz sicut dicit. **I**oā. ij. **E**ne quod
 est in mudo / aut est cōcupiscentia oculorū / aut cōcupiscentia

caris/ aut superbia vite. Figura Apoc. xvi. de tribus ranis
que exierunt de ore draconis/ que exierunt ad reges vniuersę
terre/ congregare eos in preliu. q. p. certo ab ore draconis lu
ciferi mittunt in mundum tres spiritus. i. tria genera spiri
tuum inuicem/ vt scz tentado de tribus vitis antedictis pos
sint bellum inter hoies generare. Scz. xv. Descenderunt vo
lucres sup cadauera. ¶ Itē cum de generali appetitu na
ture sit generare sibi simile: inde est q. aues que virtute ha
bēt feminalem/ teste Aristotele/ ouum ponūt: et ipsum de
cem diebus fouēt/ et pulli in eo produciunt/ et generant. Sic
cum generalis appetit/ p. elatozū et p. elatozū sit velle
sibi siles scz p. elatozū generare: iuxta illud ap. i. ad
Corinth. vij. ¶ Olo oēs homines esse siles memetipm: hinc
est q. ipsi debent ouū. i. bonū documentū in nido cordis au
ditū ponere/ et cū ibi per spatū decē dierum. i. per obser
uantiam decē mādatorum nutrire et fouere: et sic pulli bo
noum operū poterūt in alijs generare. ad Galath. iij. ¶ Si
lolet met: quos iterū parturū/ donec fouet in vobis chri
stus. ¶ Nota q. oīs aues que in aque profundo cibū suū
querit/ necessariū habet collū lōgum. Sic p. elatozū q. in p.
fundo fluminis facit scripture debet cibū querere sapientie
et doctrine/ debet habere collū lōgum. i. lōgā deliberatio
nem: q. inter pect/ et os ad modū collū est media: vt sic qd ab
aliquo cogitat/ dū ante deliberet qd loquat/ vt sic iuxta fa
p. elatozū doctrinā. Eccl. xvi. sit in corde hominis illorum. Et
Senec. Dū delibera/ cito facito. Quicquid enī hō dicit/ et
maxime p. elatozū longa deliberatione debet examinari/
ne forte contingat aliquid fatū coram alijs emanari. Ideo
Seneca li. de mor. Quicquid alijs dicitur/ es/ anteq alijs
dixeris/ tibi dic. Unde Eccl. xvi. Verbis tuis facito stas
ram/ et out tuo facito ostia. ¶ Itē nota q. aues in tpe veris
citāt/ et vociferāt/ et ad amorē mutuū se inuicāt/ oua et pullos
generant/ generatos nutrit et educant: sed completo gene
rationis officio/ et adueniente hyeme/ a cantu et generatione
cessant. Sic p. elatozū in vere. i. nūc in tempore gratie/ vel
in tempore nouo/ scz aduēt/ et quadragesima/ quādo flores
apparent in terra nra/ scz christus qui est flos campi et lilii
consiliū. (L. i. c. iij.) nūc dico debent cantare et resonare per
p. elatozū/ et se ad amorē mutuū inuicāt/ et tunc debent
per gratia pullos facere. i. peccatores p. penitentia genera
re. Nam sicut p. elatozū generationem est processus de non esse ad
esse: sic p. elatozū p. elatozū est processus de non esse. i. de statu pec
cati q. non est. (Job. xviij. Socij eius q. non est) ad esse gratie
vel virtutis. Ideo. i. ad Corinth. iij. Per euangelii egovos
genui. Et illos quos genuerit/ debent p. doctrinā et bona
etēpla iugiter educare et etiā p. subsidii spale si possint enu
trire. Unde Iher. iij. Dabo vobis pastores fm cor meū/ q.
pascent vos scientia et doctrina. Vel dic de viris perfectis/
qui in p. elatozū vere solent cantare per gratiarū actionē/ lau
dem et confessionem. ps. Volucres celi habitabūt: de medio
petrarū dabunt voces. Item debēt ad amorē se inuicāt p.
mutuam dilectionē. Debēt aut pullos. i. pauperes in nido
suis. i. in suis domib/ generare et inducere/ et eos educare p.
epulum et cōpassionē. Et saic. lviij. Frange esurienti panem
tūū. ¶ Itē nota q. aues que p. elatozū sunt dedite/ vt sunt
aquile et accipitres/ et huiusmodi/ sūt nature calide et sicce/
magne plumositate/ pauce carnositate/ respectu aliarum/
clari visus/ leuis motus/ curū et acuti rostri: vt p. elatozū
clari et possint diuidere et scindere vel secare. Ungues sūt
habēt acutos et curuos. Lauda habēt subtilem/ qua in volū
do ferebant. Sic p. elatozū q. ad predandum aias sunt
dediti/ et etiā oēs viri p. elatozū maxime ecclesiastici et p. elatozū
ti debēt esse calidi per charitatē sicut p. castitatem/ magne
plumositate per virtutū pluralitatē/ pauce carnositate p.
voluptatis paucitatē vel p. vite austeritatem/ mot/ leuis p.
obediētē velocitatē/ volatus fortis per bonozū operū exer
citiū et probitatē/ clari visus p. discretionē et sagacitatē et
intelligentiam: vt scz sciat qd debeant facere vel dicere: iux
ta illud iher. viij. Restitutus est ira/ vt videret clare oia.
Item sūt rostri. i. verbū debent habere acutū per asperam
correctionem et redargutionē: in se sūt debet esse recurui et
reflexum p. propozū verborū adimplentiōē. Lauda vero/ q.
perseuerantiam significat/ debēt habere lōgam p. bonozū
operum cōtinuationē. Ungues vero. i. manus debent habere

re diuissas et expāsas p. liberalem elemosinarū erogationē:
quia pro certo ad tales p. elatozū acute et asperare loq. alios cor
rigendo. Et sa. xlv. Posuit os meum dñs quasi gladiū acu
tum. Verba sua ad se reflectere/ ipsa impledo et faciēdo. iij.
Reg. viij. De locut/ es/ et opere p. elatozū. Ipsa bona opera
in longū cōtinuare: nō deficiendo/ sed perseuerando. Et etiā
man/ suas ad alios debent extendere et diuidere/ bona sua
pauperibus erogando. iij. Macha. i. Accipiens manu por
rigebat eis. ¶ Aues que turmatim volāt/ vt sunt grues et
anieres/ tempestatem sentiunt et p. elatozū cognoscunt: et ideo ruc
ante eius euentum solēt clamare/ et inuicem cōuenire. Sic
vere nos q. turmatim in ecclia vel religioe/ in collegijs vel
cenobijs viuim/ et manem/ tempestatē mortis eterne debe
mus p. elatozū cognoscere et scire: et cū clamādo p. elatozū alijs
inuicē et mōstrare. Lauda ne cesses rē. Et saic. lviij. ¶ Se
neraliter omnis aues habet duos pedes quib/ infer/ abut
let circa terrā: et duas alas plenas plumis/ quib/ superius
volitet erga celū. Sic pro certo boni et perfecti viri habent
duos pedes. i. duplicem charitatē et affectionē/ scz ad deū et
ad proximū/ et duas alas. i. intellectū et volūtatē/ que plu
mis virtutū tam moralū q. naturalū sunt plene: vt sic per
cōtēplationē volent superius ad eterna. Et sicut aues p. pe
des graditur/ et cū alio volat/ sic p. elatozū debet gradi p.
mūdum se discrete ordinando cū affectionib/ charitativis:
vt scz oia opera sua ad deū vel proximū dirigat vtilitatem: et
cum alijs virtutū alte debet ascendere cōtēplando. Et sa.
xl. Sup mōrem excelsum ascende tu qui euāgelizas syon. et
Et sa. lviij. Pulchri sup montes pedes. ¶ Generaliter oīs
aues que longū habet collū/ lōga crura habet: et econtra q.
curtum habet collum/ curtis cruribus sustentat/ exceptis
fluminalib/ q. crura hnt breuia/ et collū longū: sicut p. in anse
re et i. cygno. vii. Pl. l. i. c. xxxvij. ait. Quib/ lōga colla. i. lōga
lōga et crura. Per collū qd caput sustinet ne ad terrā deflu
at/ intelligo a morē eternoz. quo caput intētionis erigit/ ne
defluat ad terrena. Per crura quib/ corp/ sustentat/ intelli
go bona opa et virtutes: p. quas aia spūali sustentat/ q. sicut
crura a pedib/ eleuant/ sic virtutes ab affectionib/ q. pedes
sunt aie/ oriunt. Qui ergo habet collū longum. i. desideria
eternoz magna et longa et protensa: crura etiā ipsi. i. opera
et virtutes solent p. longam mūtātē et perseuerantiam esse lon
ga/ exceptis tñ fluminalib/ et delictiosis/ qui collū desiderioz
habent longum: crura vero bonozū operum habent curtū.
Quozū autem collū est breue/ qui scz parum curāt de eter
nis: eoz etiā crura. i. virtutes et opera breuitate incōstan
te finitū. Quod patet in dilgentib/ mūdū/ qui si habent
aliquā aliquas virtutes/ cū eis tñ nō lōge p. elatozū. Vel dic
q. collū quod est mediū inter corp/ et caput/ significat p. elatozū
cipes et p. elatozū/ qui scz sunt mediū inter populū et deū. Crura
vero que in corpore inferiorē locum tenent/ significāt
populū et subditos. Regulare est ergo in corpore ecclesie vel
collegij/ qualia sunt colla/ talia sunt crura: q. quales sunt
superiores/ tales sunt inferiores: qualis p. elatozū/ talis popu
lus: qualis dñs/ talis sua dom/ Eccl. i. Qualis rector ci
uitatis/ talis popul/ q. habitat eam. Vel dic q. collū in quo
formatur vox/ significat verba: crura vero que corpus por
tant/ significāt virtutes et opera. Quia vere qui lōgum col
lum vult habere. i. qui magnū vult dicere et p. elatozū/ debet
habere similitē longa crura. i. magna et virtuosa merita et
opera. Vel dic q. collū significat virtutem deliberationis/
vt visum est. Crura vero significāt virtutem perseuerantie/
duratōis: q. scz crura dicitur corpus esse finis. Istud er
go verum est q. qui longo collo. i. longa et discreta delibera
tione vitur longis crurib/ et diuturnis successibus locūda
tur. Et cōuerso vero breue collū. i. breuis deliberatio/ crura
breuia dicit habere/ in quāti que sine longa deliberatione
fiunt/ dicunt parū durare/ et breuiter deficere et cessare. Be
ne ergo dicit Seneca q. diu deliberādū ē/ quod semel sta
tuendum est. Exēplum de illo qui si fieret rex/ desiderauit
esse grus: vt habito collo lōgo posset verbū suū diu deli
berare anteq de pectore ad os transire: qui propter bonū
responsū/ regnum a patre habuit: alij vero fratres quozū
vnius accipit/ vt bene volaret et rāperet: alius aut meru
la vt bene cantaret fieri desiderauerant/ de regno paterno
nihil habuerūt. Et de si vite. s. l. i. c. xviij. s. l. i. vbi quasi iā

- 40 pontitur. ¶ Scdm Aristot. aues que multum ouiscant cito moriuntur / maxime galline. Sic multi q in principio multis bonis operib⁹ se exercet indifferet / cito & velociter moriuntur / scz cessando & quiescendo a feruore: qz acres in principio / frangunt in fine fm Arist. Ideo p^ouer. xx. Substantia ad qua festinatur in principio in fine benedictione carebit. Vel dic q illi qui in hoc seculo multum ouiscant. l. qui in presentia multa oia diuitiaru habent. tales dico cito p peccatu moriunt. & ad mortem perpetua deducunt. ¶ Pre generaliter oēs aues quarū est vita qcta. habent rostru paruum & breue / rē aut raro rostro se percutiūt. licet ab alijs vulnerent: rectum nō est rostru earum nō acutum / hoc qz carnes nō comedūt: sed nō semina seu fruct⁹. Sic boni et pacifici / qui dei filij vocabūtur / rostru. l. verba habent parua. l. pauca et breuia: exemplo quo verbū abbreviatū fecit dñs super terrā. ad Roma. ix. Rostru istud habet planu. l. rectum: qz verba eorū sunt recta. nō toruosa / p falsitate. nō curua per calliditate: sed magis recta labia mea vt recta p^odicet. Et tales rostro. l. verbis nō se percutiūt per iniurias / p detractiones & punctiones. Unde rostru eorū nō est acutu: qz boni non habent verba pungitua. Vñ carnes nō comedūt alioz / scz detrahēdo de ipsis: s⁹ mī semina seu fruct⁹. l. bona opa alioz de ipsis recte loquēdo. ipsa comedēdo / imitando. ¶ Aues que in profundo suū cibū querunt. habent rostrum longum: sicut patet de auib⁹ fūntalib⁹. Sic vere illi qui in profundo sacre scripture querūt victum doctrine. ibi diligenter studendo. habent rostru & os longum & magnū / in verbis per eloquentiam affluunt. Unde Eccl. xxxix. Tāqz umbes mittit eloquia. Vel dic q nos q de aquis paradisi mortis & inferni debem⁹ nobis acquirere spūale victu / debemus collū intentionis & discretionis: et os eloquentie et predicationis longum & protensum habere. Isa. lxx. Dñs dedit mihi linguā cruditi / vt scia sustinere rē. ¶ Aues predales rostru habet acutum & curuū / hoc vt possint carnes deuorare / r⁹ ipsas facilliter lacerare. Sic vere sūt aues pdales / que inter se pugnant / r⁹ quos iurgia semper sunt. p^ouerb. xxiij. Rostru eñ. l. verbum talium est curuū per falsitate: qz pacē cū amico suo loquit⁹ / r⁹ occulte ponit ei insidias. Hic re. lx. Est acutum per punctiōem / detractionē & crudelitatem: qz lingua eorū gladius acutus. Et hoc vt possint carnes autum innocentium. l. bona & substantias simplicium et pauperū / rapinam et predationē deuorare: vel carnes etiam. l. personas bonorū per detractionē lacerare. Deut. xxxij. Inebriabo sagittas meas sanguine / r⁹ gladius meus deuorabit carnes. Gen. xli. Aacerabunt volucres carnes meas. ¶ Aues quedā sunt que societate diligunt & frequētant: excubias et vigilas ordinant / r⁹ regem sibi p^oficiunt et p^oponūt / quo se eleuāt se eleuant / r⁹ eo ad pascua descēdente descendunt. r⁹ rex ipse caput p^o ceteris frequentius eleuat / r⁹ circūspicit / r⁹ si quē aduersariū viderit / vociferat: r⁹ ad cauēdū alias excitat & p^omunī: sicut p^o in anserib⁹ siluestribus & gruib⁹. Sic vere religiosi & clerici in grege & societate iūres / p charitatē sibi regem faciunt. l. p^oclatu cui in oibus obtemperant / r⁹ fm eius eleuationē a terra. l. a tēpo talibus & defensionem ad terrā. l. ad penitentiam & laborem / se debent subditi regulare: qz religiosi in bonis & virtutibus p^oclatis suis cōformari debent. Eccl. i. j. x. Lūmas alalia eleuātur a terra / eleuabunt pariter & rote. Et nota quomodo rota intra rotā p^ouertit: sic & alter intra alterū per amorem cōuerit debet. Religiosi eñ dicitur rote p^opter volubilitatem obedientie. P^oclati dicitur animalia oculata p discretionem & circūsp^octionem prudentie. Dene si vis p modū figure & expone illud. Tūc eā infra li. xvi. Eccl. i. j. Hic. lx. Ad ipū dñi figebat tēoria / r⁹ ad ipū illū depones bāt. Et rex ipsoz debet plures caput erigere: qz p^oclatū circūspectus debet caput intentionis ad eterna p^o ceteris eleuare / r⁹ p discretionem & puidētiam vbiqz debet circūspicere & videre. Luce. xxi. Respice et leuate capita vestra. Et si quē aduersariū scz diabolum vel hereticū viderit: debet clamādo p^o p^oclationē subditos p^onuere. Isa. lviij. Clama ne cesses rē. Isa. xl. Sup mōre excelsū ascēde. ¶ Sūt qdā aues que in tñ solitudine diligunt / qz etiā pullos proprios

secum habitare & nō permittūt: imo statim q volare possunt ipsos a se eijciunt & emittunt: sicut sunt generaliter omnes aues p^ode / sicut exēplificat p^oli. lib. x. c. iij. de aquila que proprios filios eijcit / r⁹ eis alimenta denegat / qd p^ovidenter est factū a natura (vt ait) quia alis ad ipsos nutriendum nō sufficerent puli circūiacentium autū aliaz. Vñ iūre religiosi / qui solitudinem religionis diligūt / r⁹ a p^ostio hominū se seungunt. ps. Ecce elongauit fugiens: & mān in solitudine. Maxime aues p^ode. l. predicatoris: qui per clamatiōem predicationis in silua mūdi animas p^oducit: quia p^o certo pullos p^optos / scz affectus paruum & carnalū amicos debent abijcere / r⁹ se ab eis totaliter elōgare. Quod maxime verū debet esse de platīs & uicib⁹: qz vere tales nō debent pullos. l. carnales nepotes imoderate diligere: sed a nido cordis sui potius efigare: qz p^ocul dubio p^ode & rapine parte illis non sufficiunt / qui nutriendi est et dirandis pulis. l. nepotib⁹ intēdunt. Multū igitur deus illis p^ouiscit: si talem affectū de talium cordib⁹ abstulisset: nūqz emī remanet / si possunt / quin mali iudices acquirat / vt filioz nepotes ditare valeant. Et ideo cōmendat aaron Deuter. ro. xxiij. qz ipse dixit patri suo & matri sue. Nō cicio vos. r⁹ t^o tribus suis: ignoro illos. Vel potest dici qz tra illos qui etiam p^optos parces abijciūt. j. ad Timothy. v. Qui suoz domesticos curā nō habet &c. ¶ Aues naturaliter & generaliter sunt nature purioris et leuioz / nobilitatis / melioris / mor⁹ fortioris & agilioz / vius clarioris &lympioris / carnis sanioris & digestibilioris / circa pullos solertie amplioris & attentioris. Sic ne dico q religiosi & clerici debent esse nature melioris & nobilitatis / p spiritualitate / motus fortioris / p bonam operationem / vius acutioris / p discretionem / carnis digestibilioris / per obtemperantiam et subiectionem / carnis sanioris / per bonā cōuersationem / circa pullos melioris solertie amplioris / p elemosinam / largitionem. vel doctrinam & p^oclationem. In toto israel nō erat vir melior illo. j. Reg. ix. ¶ Istud est generale inter aues quiete vite: sicut sunt colūbe / grues / anseres et galline / qz quis fortiter quandoqz rostris et alis se verberent et infestent / statim in finito p^oello solent sicut p^o simul habitare & viuere: quā si recollate nō solent p^ostina societate dimittere: sed collata omni iniuria / sicut pilus cōmuniter habitare. Sic vere quis contingat inuicē nos trahi / r⁹ pugnas & cōrouersias nos habere / ex hoc tamen nō debemus odium concipere / nec alter alterius cōsortium declinare: quinimo iniuriarū debem⁹ oblitisci / r⁹ nō memorari / r⁹ ad simul habitādū non debemus magis qz antea retardari. Vñ Leuitic. xix. Non memor eris iniurie ciuium tuorum.

Capitulum. ij. de aquila.

Aquila est auis nobilissima: que volitando deſu per ſolē pullos ſuos prouocare ad volatū / r⁹ eos ad exēdū de nido tali modo docere. Et ſi ſic exire noluerint / ſolet eis cibū ſubtrahere / r⁹ facere let eos verberare / et vnguib⁹ pungere & arcere / r⁹ ad exēdū de nido cogere. Sic vere facit deus pullos. l. ſidelibus ſuis: qz vere volādo deſup per bonos exēploz oſenſionem / et per beneficiōz collationem / ipſos prouocat ad volatū bonoz operum exercendū. ps. Sicut aqla prouocauit ad volādū pullos ſuos / ſup illos volitās. Si vero ipſi ſeſ per imitationē noluerint: ſed adhuc in nido. l. in amore mūdi pigritauerint / ſolet eos facere eſurire / tēpora ſua ſubtrahendo. Vñ ſi non ſufficiat / ſolet vngues & pūctiones adhibere ipſos tribulationib⁹ & infirmitatib⁹ affligēdo: qz ſicut dicit Sigeo. Māla que hīc nos premit / cit⁹ ad deum ſe cōpellūt. Vel dic q aquila eſt p^oclatus: puli ſunt ſubditi / quos bonis exēplis & beneficiis ſolet de nido carnalitatē extrahere: qz ſi nequeat / debet eis cibū et beneficia ſubtrahere. et ſi hoc nō ſufficiat / debet corporalia ſubtrahere. l. penas corporales adhibere. Et allega vt. s. ¶ Item fm p^olium aquila in nido ſuo reponit viuos lapides p^o cūctos nomina etites: vt puli / eius per eos ſeruentur ab oibus venenoſis. Sic vere p^oclat⁹ in nido eccleſie vel religionis debet ſeminare duplicē virtutem / ſciz charitatem & caſtitatē. Et ſicut fm p^oli. vnus iſtoz lapidum eſt maſculinus / alius femininus: ſic iſtarū vna eſt maſculina. l. perfectior / ſcilicet

Ca. III. De Accipitre. Fo. XCVIII.

credentes / ad littus / et ad aridum / et in religiosis transeunt /
vbi tunc / et secure habitare credunt / sed p certo ibi inuenti
aquilam diabolum fortius insidiantem / et ipsos magis q
in seculo aliquoties inuadentem / sicq fit q isti vbi credi
derat se saluare / loient amplius se danare. Cuiuspenim insi
diatur hostis / et vbi minus esse creditur / ibi facilius inuent
tur. Iste em videtur dicere homini illud Amos. ix. Si ascē
derint ad celos / inde detrahā eos / et si abscedit fuerint in
vertice carmeli / inde scrutā auferā eos. Et breuiter istud
sepe fit q talis auis sub aquis tribulationū et tentationū
tādū detinet / q fatigata le reddit diabolus / a quo crudel
ter deuoratur. ¶ Aquila pugnans cum ceruo / et in arena le vo
lutans / tādem excussis aliis in oculis cerui / ipm arena ex
cecans / pēniq ora verberans / ipm precipitari a rupib
compellit. Pugnans etiam cum diacone / et in aere volare
inuadit / et oculis sibi eruit / vt dicit idem ibide. Aquila est
diabolus / qui p certo ceruum. I. auarū tunc execat / quan
do arenā bonorū temporalium / et eorū amorem in oculis cor
dis tactat. Alsum em discretioris p auaritiā solet eis au
ferre / et sic solet eos in infernum precipitare. Diacones etiā. I.
superbos et ambitulos sursum in aere. I. in statu eminen
tium execat / q propie cōditionis plicationē / et mortis /
inferni / iudicii / et paradisi notitiā ipis tollit et negat. Sūme
em nittitur aquila. I. diabolus oculū discretioris extingue
re / vt sic possit in infernū hominē detrahē. Et. vi. Exce
ca cor populi hui / et aures ei aggraua. Et. el dic q ceru
diabolus comitatus et superbus / vel etiam ipm peccatū supbie
tunc repositis vincit / qn arena. I. mortis plicationē sibi oppo
nitur / et q ibi homo humiliter volutat. ¶ Sicut ponit hic
p. li. Aquila cognoscit benefactore. vnde ait in ciuitate les
so aquila a quadā virgine educatū / que sibi gratias re
fere / primo aues quas venabatur / virginī afferebat. Tan
dem mortua eis vltio / et p mōre ad concremandū loco
sepulture deducta. Aquila vero se in rogiū eius intiecit / et
cum virgine confragit. Factum est igitur ibi templū io
is / et p gimi / intinuatū heronum / p eo q loit est istud a tal de
dicatum. Ista igitur ad virtutē gratitudinis possumus appli
care / qz scz benefactores nostros debemus / recognoscere / et
de nostris venationib / et bonis temporalib / ipsos debemus
pacere / et si mors seu infirmitas ipis accidat / debemus p cō
passionem eorū igne. I. eadem tribulatione nos affligere et
cōbuerre. Et maxime verum debet esse de illis amicis no
stris qui descendūt in ignem purgatorij / cum quibus scz p
dolorem cōpassionis debemus nos mētraliter cōcremare.
Et hoc etiā potest dici de illis qui cremant igne peccati / q
bus scz debemus compati / et cui eis mentaliter cōcremari.
Iuxta illud dictū apli. i. ad Cor. xij. Quis infirmatur
et ego non infirmor / qz scandalizā. et ego non vior. ¶ Scdm
p. li. ibidem / sunt quedā aquile que comedūt pisces. Cum
ergo quedā aquila quadam die quadam rostrū in litore
rapuisset / et eam vellet sursum leuare / vt dimittēdo ab alto
cadere / confringeret / et comederet / contigit q eschilus poe
ta caluū contēplando spatiaret / capite discooperto. Aquila
ergo videns caput poete nudū / et credens esse lapidē / rostrū
cū ab alto cadere dimisit / et philoiphū interfecit. Logno
uerat autē poeta ipsa die se esse mortuū / per scientiā celli
quod summe euitare volebat / sed dum euitare voluit / mas
gis incurrit. Ista etiam recitat Vincentius in speculo na
turali libro. vi. ca. xxiij. Ista possunt applicari contra il
los qui volūt euitare fatā / et occulte dei prudentie ludicia /
qui dum precauere desiderant / incurrit potius quod vitā
bant. Exemplum de Jona / qui dum a ninive voluit fugere
contigit ipm a cetō absoptum / et in partes ninive eno
mum / delatum esse. Ideo bene dicitur p. iouer. xij. Non
est cōsum / nō est prudentia / nō est scientia contra domi
num. Et dic contra illos qui spiritualiter sunt calui. I. qui
caput cōscientie a capillis virtutum habent nudum / qz p
certo aquila diabolus tales finaliter interficit / et tērationi
bus primo eos percutit / et damnatione profermit. Bene er
go dicitur Luiti. x. Capita vestra nolite nudare / et velti
mentā vestra nolite scindere / ne forte moriamini. ¶ Scdm
p. li. ibidem / Ser sunt species aquilarū. quādo vero diuer
se species inuicem cōiungunt / quedam tertie species exin
de generantur / sicut est offitragus / et etiam quedam species

vulturū / que omnino nō generāt / sicut ait. lib. aliet. etiā ge
neratur de diuersis speciebus aquilarum. Et. Si vis expo
ne sicut de alino / et de mulo / qui a speciebus diuersis gene
rantur. ¶ Aquila nō venatur ppe nidum suum / sed longe
ne forte contra pullos prouocet circumstantes. Sic faciunt
multi latrones / qui vadūt rapere / et furari in partib / remo
tis / et nō iuxta locū vbi morantur / ne percipi possint. Et. el
expone sicut de lupo. ¶ Aquila pullos suos etiā adultos lon
ge a se fugat / et eis certa spacia determinat / et assignat. Ad a
gna em spacia sunt eis ad populandū necessaria / et ideo nō
vulturum par aquilarum alia iuxta se paria. Et. scdm. p. li.
vbi supra. Expone sicut de vulture. ¶ P pullos ab aqilia eis
ctos recipit offitragus atqz nutrit. Sic faciunt p. li. virt. qui
recipiūt orphanos derelictos. Et. Expone sicut de equa scz
et de vulture. ¶ Aquila nō solum alijs aibus innocētib
immo etiā pullos p. li. solet esse inimica / qz scz illos solet
de nidis p. li. elicere / et ipsos rostro et vngulibus pungere
et a societate p. li. elugare. Sic vere multi sunt tyranni /
qui nō solum extraneos / imo etiam pullos et subditos pun
gunt / rapiunt et infestant / et de suis domesticis eos fugant.
Capitulum. liij. de accipitre.

Accipiter p. m. Jfidoriū est auis regia / tam rostro
qz vngulibus animosa et armata. Unde lōge ma
iores se aues accipit. Et est auis plumis varijs
et colorib / insignita. piede est auida / et pullos de
nido exire cōpellit / et ad volatū cogit. ipsos ro
stro et vngulib / verberando / et nutrimenta etiam subtrahē
do / et ē struthionis simillima in colore / sed impar et dissimilis
in virtute. Plā ita alte aliquādo se eleuat / vt humanū trans
cendat visum / et in vīa preda subito petit ima / vt ipam rap
iat et occidat. Sic vere christus est auis regia / qz ipse est
rex regū terre. Apoca. xix. et rostro. I. verbo sacre p. li. cationis
et vngulib / seuerē correptionis armat / cū sit paruius corpore / et
villis habitu / qz scz inuenit / vt homo (ad p. li. iij.) magnas
tamē aues / scz reges et imperatores / tam sua qz suorum pre
dicatione diripuit et accepit / ipsosq per fidem seruaturū sue
et ecclesie subingauit / iuxta illud. Et. xlix. Erunt reges
nutriti tui. Ite iste plumis varijs colorat / p bonā querla
tionem / fuit piede auidus p animarum desideratam acqui
tionem / dicens. Genes. xliij. Da mihi animas / cetera tolle
tibi. Ite iste filios suos electos in nido mūdī elirare facit /
et vt melius euolet ad eterna / nutrimenta bonorū tpaliū eis
subtrahit / et si de nido mūdī exire pigritauerint / ipsos pmo
rostro. I. verbis / secūdo vngulibus. I. verberibus et tribulatio
nibus cogit / qz p. m. apostoli ad Iheb. xij. Flagellat domi
nus omnem filium quem recipit. Ite accipiter est similis
in habitu et colore struthionibus. I. hominibus peccatorib /
qui ad modū struthionis sunt graues et inhabiles ad vola
tū / quia deus misit filium suū in similitudinē carnis pec
cati. ad Ro. viij. Ideo dicit ad p. li. iij. In similitudinem
hominum factus. Et. Unde potuit dicere Sapientie. viij.
Sum quidem de genere terreno illius qui primo factus est
scz adam / similis alijs hominibus. Sed licet sit similis in
humanitate / dispar est tamen in virtute et deitate / iuxta il
lud ps. Non est similis tui in dijs domine / et non est scdm
opera tua. Et alibi. Deus quis similis erit tibi. Ite iste ac
cipiter ascendendo celum / se sustulit a visibus hominum
sed tamen in die iudicii vīa preda in terra. I. vīa spurcitia
reprobōrū / ad eorū occisionem subito veniet et descendet
quia sicut dicitur. Et. xxi. Subito dum non speratur ve
niet contritio eius. ¶ Christus et diabolus venantur et ca
piunt predam suam more accipitrum / quorum sunt duo ge
nera / scilicet siluestres / et domesticus / quia scilicet silues
tris rapit aues domesticas / domesticus vero siluestres.
Christi per siluestrem intelligo diabolū / per domesti
cum christum. Siluestres autem semper rapit aues dome
sticas / quia diabolus bonos et domesticos in domo eccle
sie per peccatum rapere summe petit. Et conuersio autē do
mesticus christus siluestres et deuos peccatores ad gre
mum ecclesie per predicationem allicit et adducit. Et. sic
cipitri de preda sua ab aucupe datur cor / sic et tu de te de
bes cor dare christo. p. iouer. xxiij. Fili prebe mihi cor tuū
¶ Dicit Bregorius in mora. q accipiter senectute seniens
se grauare et pennarum podere inhabile ad volatū / stante

austro ad solis radios se uertit / et aura et calore ipsius resolu-
uit / apertis poris exhalat grossi vapores / et tunc fortiter se
excitans / facit cadere veteres penas / et nouis resuscitantibus
renouatur. Sic peccator qui pondere peccatorum / et senectute
male consuetudinis se videt grauatum / et ad volandum in
celum totaliter impotentem / stante austro vento calido et hu-
mido et viuificatorio. durante vita presenti / ubi sumus in
statu merendi / debet respicere solem iustitie / ventum postula-
do per orationem / debet resolui per contritionem / post aperiri
per confessionem / peccata exhalari per satisfactionem / et tunc se
debet cocutere per penitentiam / et castigationem / et sic resumptis
viribus per gratiam inuenietur / et cadentibus plumis veteri-
bus peccatorum / loco earum nouis plumis virtutum ornabitur
ad celum poterit euolare. Job. xxxix. Nihil per sapientiam
tuam plumescit accipiter: Uel dic q accipiter est christus
qui veteres crucis mortalis conditionis in fonte tribula-
tionis et prunis deposuit / nouasq penas immortalitatis per
resurrectionem assumpsit: sic renouat finaliter in celum ascen-
dit. Apoc. xij. Date sunt ei pene aqle due / et volauit. ¶ Item
nota q accipiter est aui regia / nobilis et plumosa: et hys pec-
toribus acutis / carne tamen aliquantulum velata. Et ratio fm Phil. me-
lous est volatus: qto pectus plus habuerit acutum. Per ac-
cipitem intelligo pietatem. Per pectus in quo est cor / scien-
tiam intelligo. per acumen / rigorem et iustitiam. per camum
clementiam et dulcorem. Debet ergo pietas plumis virtutu
indui / et ornari / debet pectoris acumine. i. rigore vel iustitia
preminui. Debet tamen acumen rigoris sui carne. i. considera-
tione populi fragilitatis et dulcore vel clementia temperari
Et quanto pectus. i. scientia in ipso fuerit acutior et sanior / tanto
volatus considerationis arripit altior. Figura de arca testa-
menti in qua cum virga et tabulis. i. cum correctione et scientia /
erat manna. i. copioso vel dulcedo. Nam sicut dicit Grego.
Nimis rigoris iustitia destituit / si sine pietate clementie re-
neatur. Et hec fuit causa fm Grego. qz deus principem eccle-
sie petrum cadere permisit / vt ex sue fragilitatis consideratio-
ne alijs diceret misereri. Iuxta illud Eccl. xxi. Duce ex
tempore que sunt premi tui. ¶ Dicit etiam q accipiter habet
fortitudinem suam in rostro / in vnguibz et in pectore. Unde sta-
tim exercebat predam suam. Eius fel est medicinalis / et vtili-
ter admiscetur in collapsis oculoribz: qz visum acuit / et albugi-
nes destruit et consumit. Sic iudex vel pius debet habere
fortitudinem et auctoritatem in rostro locutionis / in vnguibz
correctionis / in pectore cognitionis. Unde hoies cerulca-
tos debz excubare per correctionem / et ab eis auferre cere-
bum. i. fatuam imaginationem et oblationem. Fel enim et amari-
tudo flos feueritatis et iustitie. pfectus qui in oculis. i. in aspectu
bus aliorum ponit: quia scz timore ipsius hoies a peccato re-
trahuntur: et sic albugo visorij abstergit et auferitur. Apoca.
xij. Collapsis inunge oculos tuos vt videas. Uel si vis per fel
intelligi considerationem diuine iustitie / que per certo solet cor-
dis oculis abstergere et mundare. Uel per fel intellige qd christus
in cruce potauit / qd per considerationem et copationem in
oculis cordis deponit vt a peccatis purget / et vt dei cognitio
clarificet. Iuxta illud Themo. iij. Memores esto paupertatis
mee / ab inuicem et felis. ¶ Differentia est inter gallinam et acci-
pitrem: qz accipiter dum uiuit / multum appreciatur / et carus
a suo dno reputatur / eo qz predam accipit ubi uiuit / mortuam ve-
ro vilis pendit et in sterquilinum plicatur / et supra simit. Gallina
autem uiuens parum appreciat / mortua autem coram rege i mela ho-
norabiliter presentat. Sic accipitres. i. diuites et potentes q
rapiunt et opprimunt innocentes / qd uiuunt honorant / et ab
ancipe diabolo magistro suo carissime seruantur / eo qz pre-
dam prauorum operum capiunt et faciunt / in qua diabolus de-
lectatur: sed post mortem a diabolo plicatur in sterquilinum
infernale. Mathe. xxij. Sepultura asini sepelietur / putrefa-
ctus et proiectus extra portas hierusalem. Sed gallina. i.
pauperes pro certo licet in mundo parum apprecientur / tamen
mortui ad paradisi consilium deferuntur. Et sicut auceps
oculos operit accipitris / ne uisa preda laqueos rumpat / et
predam sequatur: sic diabolus ante oculos illorum ponit consi-
lamonem mundani / vt non videant predam paradisi / et rumpant
laqueos peccatorum. ¶ Nota aut q duo genera sunt accipitru.
Sunt enim quida qui predant in terra / et similiter de aqilis
et alijs qui in predant in aere. Sed columba inter istos dis-

cernit / et respectu diuersorum diuersa remedia sibi parat: qz
scz qui uidet illum qui rapit in terra / solet fursum ascendere:
qui vero uidet illum qui in aere rapit / tunc solet ad terram infer-
rius declinare: et in petrarum foraminibus latitare / fm Phil.
li. c. vij. Sic in aere caliginoso mundi huius sunt diuersa
genera aqularum et accipitru. i. demonu. Nam aliqui predan-
tur in aere per superbiam. Alii in terra per auaritiam. Alii in
aqua per luxuriam. Et ideo columba. i. aia debet per singulos
singula virtutum remedia prouidere / vt per humilitatem / largi-
tatem et castitatem deuictis malitiis demonu pdat. Si enim vi-
der rapientem in aere. i. tentantem de supbia et vanitate / de-
bet inferius per humilitatem et per mortis considerationem de-
scendere: qui vero uidet in terra rapientem. i. diabolum de ana-
ritia terrenorum tentantem: tunc debet fursum ad bona eterna
per contemplationem et desiderium euolare. ps. Quis dabit mihi pe-
nas sicut colubae / et volabo et requefaciam: Uel per colubam autem
placem / intelligo iuuenem puellam / et eam maxime q in cellibus
vivere pposuit. Nam hec inter accipitres pcos suos optime
discernit / ne ab eis capiat. Nam qui ad eam venit q in aere
pdat. i. emittit dignitatem sibi vendicando / tunc ad terram hu-
git. i. ad originem sue infirmitatis allegas q ipsa non sit ipso di-
gna. Unde vero ad eam venit q in terra pdat / hoc est / terrenas
possessiones sibi accumulans / tunc fursum ad celestium bono-
rum contemplationem euolat: allegas q non terrenam hereditatem co-
piat: sed incorruptibile et incontaminatam / conseruat in ce-
lis. j. perri. j. ¶ Accipiter est indignantis nature. Unde si
a manu aucupis ad predam accipendam dimittatur / si a
captione deficiat / indignatur / q non reuertitur fa-
ciliter ad magistrum. Sic quando de manu aucupis dia-
boli dimittitur homo mundanus ad predam bonorum tem-
poralium acquirendam / si a captione deficiat / vt pte sit et pper-
re non succedat / dum uidet temporalium vanitatem / ad eter-
na plures se conuertit / et ad aucupem diabolum redire re-
spicit / et contemnit. Et sic. xliij. Indignatio mea et ipsa aui-
liata est mihi. ¶ Teste Phil. lib. x. c. vij. Accipitres nunquam
comedunt corda auium quas pducuntur: carnes enim com-
edunt et non corda. Sic vere raptiores principes et tyranni de
corde. i. de amore auium. i. subditorum suorum non curant / car-
nes enim temporales substantie per rapinas comedunt / et ip-
sas diligunt et affectant: ideo hodie q tales tyranni magis
curant de carne qz de corde / magis de substantia qz de anima-
tia / magis de lucro populo qz de populi comodo / ideo verificat
in subditis illud ps. Cor autem eorum non erat rectum cum
eo / nec fideles habiti sunt in testamento eius. ¶ Locy est
quedam species accipitru / que de nocte volat / et paucis die-
bus estatis tantum cernit / postea vero nunqz hec ab illis
vult videri / et sola vt communiter parturit vnum ouum / raro
autem duo: et qz in omni genere auium nullus est / hec ab illis
de sua specie denotatur: qz scz alijs accipitres occidit eam.
Ista igitur nidus non facit / et de propria prole timet / et pper
hoc in alienis nidis ouum suum ponit / maxime in nido puli
be / pullus suum fouedum alijs dereliquit. Timet enim vt de-
cit Phil. lib. x. c. ix. qz si proprium nidum haberet / quilibet ipm
p libito inueniret. Timet etiam qz si proprium ouum suum fo-
ueret / pulvis super contra eam inurgeret. Iste aut accipiter
in nullo est alijs similis / excepta pluma: sicut dicit. Per ve-
ros accipitres / nobiles et aiosos / intelligo christum et ange-
los. Per istum vero degenerem cocycem intelligo peccatores
qui scz veris accipitribz. i. christo et sanctis nihil habent simi-
le sicut plumam. i. sicut humanitatem / vel pietatem sicut appa-
rentiam exteriorum: sicut patet in hypocritis. Ipsi enim viden-
ti nolunt: qui male agit / odit lucem. Ioan. iij. Et in alienis
nidis. i. in bonis vicinorum habitationem suam constitunt:
et de propria ple. i. de proprijs amicis et parentibus suspi-
ciosi sunt / iniquum in aliquo non confidunt: iuxta illud Iher.
re. ix. In omni fratre tuo non habearas fiduciam. Unde ergo
pro certo dato q videatur contra rationem q illi qui sunt
eiusdem speciei / inuicem se occidunt: veri tamen accipitres / scilicet
christus et angeli et etiam boni principes / iudices et plati na-
les cocyces. i. tales peccatores et malefactores puniunt et occi-
dunt: et de ipsis iustitiam faciunt condecere. Christus enim
istos in nido. i. in corpore et anima interfecit: boni vero iu-
dices ipsos compaliter puniunt in pnti: qz sicut dicit Seneca
Sen? mie est malos cito occidere. Uel dic q cocyx est huius

aliquib⁹ laqueolis astringunt/et gestantur in sinistra aucu-
pis/ut de dextra aliquid eis des. Accipitres isti sunt rell-
giosi viri/et ceteri perfecti/qui plumis virtutum induti alre
debent volare p⁹ cōtemplationē. Auceps autē eorū est christ⁹
vel plar⁹. Debent autē caute/et mediocriter dietari/ut nō ni-
mis laute p⁹ deliciis nutrantur/et tūc impinguantur/carnali-
tati busq⁹ inoleant/et leuitantibus/et ad manum obseruan-
te regularis/et ad clamatorū conscientie vel p⁹dicatōis
et monitionis nō descendunt/et ad volatū cōtemplationis
sunt totali pigrities. *Isa. xxiij.* Locut⁹ sum tibi in abum
claustra tua/dixisti nō audiam. Et deuter. xxiij. dicit. Im-
pinguatus est dilectus/et recalcitrauit. Si etiā nimis lau-
te nutrantur/tunc ad p⁹dicatū sunt inhābiles/et ad p⁹dicatū
meritoz per patientiam capiendā sunt penitus impoten-
tes/et ideo necesse est q⁹ mediocriter nutrantur. *Abdū enī*
tenuere beati/ sicut dicit *Isid⁹*. Ideo Salomō *Prover.*
xix. Nec diuitias nec paupertates de deris mihi dñe tribue
tantū victui meo necessaria. Et isti sunt cōmuniter qui re-
gulas nimis arctas et pauperes p⁹fectur/et qui p⁹ indifere-
tas abstinentias plus debito macerant. Debent etiam ocu-
li eorum. i. sensus. per discretionem velari cordo. i. memoria
mortis/ ne visus cordis sui ad auctulas ad quas anhelat. i.
ad mūdi delectabilia libere efferant/ ut et ipsi dicat illd⁹ ps.
Auerte oculos meos ne videant vanitatem/ in via tua viui-
fica me. Et ut hoc melius teneat/ auceps eorū. i. p⁹lar⁹ de-
bet pedes. i. affectus eorū/ cōstitutionum laqueolis alliga-
re. Et in sinistra aduersitatis et penitentie sunt gestandi/
ut a dextra prosperitatis eterne possint habere glorie nutri-
mentum in futuro/ et etiam p⁹ cōtemplationem erinde resi-
ci in presenti. Ista enim tria religionis sunt necessaria/ scz
q⁹ corium future mortis p⁹ oculis habeant. Ite q⁹ vincula
statutorum in pedibus affectionum teneat. Item q⁹ in sini-
stra aduersitatis et penitentie maneant et resideant. Sic enī
a volatu maloz desiderioz ad mundi bona impediunt/
et sic dicent accipitres ab accipiendo/ q⁹ tunc accipient re-
gnum decoris/ et diadema speciei de manu dei. *Sapient. v.*
18 ¶ Ite nota q⁹ auceps videns accipitrem pigrū ad volan-
dum/ aliquando dat ei carnes venenosas comedere/ et post
reponit eū in mutatorio/ sic virtute carnis venenose expel-
lit penās veteres ponderosas/ et sic mutatis penīs et viri-
bus/ inueniunt. Sic vere si homo efficit repid⁹ ad volandū
per cōtemplationē/ ut q⁹ p⁹sumit de meritis suis/ vel huius-
modi/ tūc auceps christ⁹ p⁹mittit eum vti carne venenosa
i. peccatis/ latēdo scilicet manū suā/ et dimittit eū peccare
et etiā quādoq⁹ cadere a statu p⁹prio/ scilicet a religioe vel
a fide/ sed post reducit eū ad misericordiā et ad gratiā/ p⁹po-
nit ipm in mutatorio penitentie. Vel ad litterā ponit eū in
mutatorio carceris superiorū/ ut ibi p⁹ctā sua cogitando et
ruminādo/ fragilitatem propriā cogitando/ et ad deū p⁹ ora-
tionis suffragiū recurrendo/ dimittit penās veteribus vi-
tiorū/ virtutibusq⁹ resumptis p⁹ penitentiā inuene-
scat/ et sic habilis efficiat ad volandū p⁹ cōtemplationē/ et
ad p⁹dicatū p⁹ predicationē/ et ad alia opera virtuosā/ sic
dicat. *Abdū* habetū/ sic ad pugnā vadam. *ij. Paralip.*
xviij. et *Isa. lviij.* Abijt vagus in via cordis sui. scilicet via
19 sentis. vidit et dimisit eū/ et reduxit eum. ¶ Ite dicit *Beda* q⁹
accipitres maxime granatū sum⁹/ et ideo mutatoria eorū a
locis fumosis debent esse remota/ ne oculi eorū hebetentur/
et sumi amaritudine et infectione tam plume q⁹ corpora de-
nigrent. Sic fumus carnalis delectationis religiosos infi-
cit et denigrat/ ideo debent a locis fumosis. i. a suspectis
familiarib⁹ et personis et locis infamibus remoueri/ ne for-
te vitioz nigredine polluantur. Figurati *Gen. xli.* vbi
dictum est iorh⁹ q⁹ de loco pessimo sodomorum/ qui igne et
sulphure perire debebat/ fugeret/ et q⁹ longe in quodā mon-
tis vertice se saluaret. An sibi dicit. Iorh⁹ ne respicias re-
trosum/ nec stes in omni circaregione/ sed in monte saluū
te fac. Sic religiosus sodomam debet fugere. i. mūdum/ eo
q⁹ sulphure luxurie et igne auaritie delectatur. Qui dicit an-
gelus. Ne respicias rē. sed in monte religionis salua te.
Iorh⁹ autem eius. i. carnalis religiosi ad temporalia reuer-
tentes/ in statua m⁹ conuertuntur. Hora toram hystoriam et
applicā ad p⁹positum.

Capitulum. liij. de haliceto.

Allicetus fm glosam Deuterono. xliij. Idem est
qd falco/ autis animosa et parua/ unde mto mas-
lores se inuadit. p⁹ h. autem halicetus dicit esse
quandam generosam speciem aquilarum/ de
qua supra de aquila. *Isid.* Sic bedelli ballui/ et
indictis aduocati/ licet qui sint moribus et virtute/ magnos
m⁹ aggredi non timeant/ immo p⁹sumptuose omnibus
se opponunt. Vel halicetus fm *Abdū* agitur aurore/ idem
est qd nifus/ paruula auis tam corpore q⁹ virtute/ que dū
magnas aues inuadere nō valeat/ quas m⁹ diripit et deuor-
stat. Sic pauperes et paru ludices aduocati et ballui/ cū
magnas aues scz diuites nō audeant inuadere/ pauperes
m⁹ afficiunt et inuadunt. Figura de *Ismael* godolam occide-
te/ et viros rasis barbis. Et de eam alibi/ q⁹ breuiter sicut d⁹
dicitur *Iob. xliij.* Vulgum pauperem spolauerūt/ pupillos
depredantes rē.

Capitulum. v. de alaunda.

Alanda est auis summe letitie/ et ideo alaunda a
laudando fm *Isido* dicta fuit. Ista enī in fere-
no tempore semper cātat/ nūq⁹ vero in tempore
pluuiofo. Ista etiam q⁹ dū est in terra/ nūq⁹ d⁹
citur cantare/ sed dum est sursum in aere/ et ver-
sus celum ascendit/ tunc solet multipliciter modulari. *Bar-
rissimū* tempus turbulētum significat statū peccati. *Alau-
da* significat hominē qui ad laudandū dñm est electus. *ps.*
Ezra et lauda habitatio syon. *Claustrum* illud est verū
q⁹ q⁹ dū est in tempore pluuiofo et turbulento. i. in statu pec-
cati. Iquādū est in terra. i. in terrenis negociis occupatus
nūq⁹ p⁹prie dñm laudat/ nec in deo locidatur aut exultat/
q⁹ sicut d⁹ *Eccl. xviij.* Nō ē speciosa laus in ore pctōis. Sed
vere q⁹ serenitas cōscientie et splendor diuine gratie abun-
dat/ et q⁹ ipse surgit de terra. i. de terrenis ipsa contēdendo/
et sursum ad celum et ad paradysum ascendit/ ipsa affectū
dōctū in spūale letitiam resoluit/ tunc ad laudem et gra-
tulari actionē erigit/ et tunc in deo letifice gloriā/ dicens cū
ps. Lauda aia mea dñm/ laudabo dñm in vita mea/ plau-
lam deo meo q⁹ dū fuero. Vel ista possunt allegari de illis
qui deū laudāt in sereno p⁹spicitatis/ et nūq⁹ in turbulo ade-
uersitatis. Vel p⁹ dicit de angelis/ q⁹ illi q⁹ in serenitate pa-
radisi remāserunt/ laudant dñm/ illi vero qui ad terrā p⁹pro-
strati fuerūt/ minime laudāt eum. ¶ *Alaunda* intrā tūct
nisum/ q⁹ videns eum solet quādoq⁹ ad sinum vel ad mar-
num hoīs refugere/ sperās cū hoīe facilius mīam inuenire
Sic et peccator/ qui modo de christo vero homine nō curat/
si bene crudelitātē nisi. i. diaboli p⁹deraret/ ipsum p⁹cul cui
bio fugeret et timeret/ et hominē christo qui naturaliter et be-
nignus p⁹ penitentiam se traderet/ cum ipso mīam inue-
niet/ dicens illud ps. Libera me dñe/ q⁹ ad te confugi.

Capitulum. vi. de halcyonibus.

Halcyon sicut dicit *Abdū* in *hexameron* dicit
ab ales et oceanus/ quasi ales oceanī. Et enī
aues que in medio hyemis vbi mare est tempo-
stuosum/ solet in mari nidum suū facere/ et in ip-
so ona sua ponere/ sed statim q⁹ in nido incipit
cubare/ i. toto mari fit maxima serenitas/ ita q⁹ sepe dicit
quib⁹ ona fouet/ et sepe alijs quib⁹ pullos eductos nutrit/
nulla penit⁹ turbatio fit i mari/ et ideo naute istos quatuor
decim dies perpetue serenitatis obseruāt/ et ipsos halcyonē
das vocant. Et ista videt eadem velle *Isidus* in *li. Abdū*
ta. *Charissimū* p⁹ mare fluctuosum intelligitur mundus/ tu-
xta illd⁹ ps. Hoc mare magnū et spatiofum. p⁹ et hyeme in-
telligitur tempus antequē legis/ in quo mare hui⁹ mundi
erat tot fluctibus et tot tempestatibus plenum/ q⁹ nulla na-
uis. i. nulla aia poterat venire ad portum paradisi. p⁹ et ista
autem volucrum intelligo dei filii/ q⁹ recte dicit halcyonē
ales oceanī/ in quantum seculū qui erat p⁹prie ales celi/ hie-
ri voluit ales oceanī. hui⁹ mundi/ q⁹ se postea in terrenis
sus est/ et cū hoibus miferatus est. *Baruc. iij.* Ista ergo hal-
cyon. i. dei filii/ vidēs q⁹ mor⁹ et fluct⁹ tribulationū et cōren-
tionū/ discorāz et diuisionū/ i mari hui⁹ seculi abūdabāt/
iuxta illd⁹ ps. *Isid.* *Abdū* magn⁹ fac⁹ est i mari/ ita v⁹ na-
uicula opitref fluctib⁹. volēs oia pacificare/ et sedare/ venit
ibi p⁹ bām i carnationē i nido uerū gignat/ et ē i nido eccle-
siarū. *Ios. xxi.* *Abdū* festauit se lesus ad mare tyberiadis.

Anibus oua et pullos. i. fideles et discipulos spiritualiter genuit et produxit, iuxta illud Jacobi. i. Voluntarie genuit nos verbo. Et tunc pcul dubio facta est serenitas pacis et concordie, necno serenitas iustitiae et gratie in isto mari. q. i. discordia q. erat iter doli et hoies/et etia inter hoies et hoies/fuit penitus concordata/ita q. tunc angelus cecinerunt. Gloria in excelsis deo/et in terra pax hoibus. Et ideo etia Salas vocat ista halcyonem. i. dei filium, patrem futuri seculi/principem pacis. Et sic factum est q. ex tunc p quatuordecim dies. i. p tempus istius vite que duplici septenario currit/ scilicet septem diebus et septem noctibus naure. i. fideles serenitatem pspere nauigandi ad paradisi portum habent/ et ibi naues suas. i. animas deducendi. Et ista figuratur albat. viij. vbi cum rata esset repetas in mari q. discipuli fere submergebant/ clamauerunt ad dnm dicentes. Domine salua nos/ perimus. Et dicitur ibi q. ieluis sperauit vento et mari/ et facta est tranquillitas magna/ ita vti alij mirarentur dicentes. Quas est hic/ q. ventus et mare obediunt ei? Et ista exponit possunt moraliter de corde humano/ qd quatin caret christo/ fluctibus malorum cogitatu agitur/ statim autem bti halcyon. i. l. huiusmodi per gratia cubauerit/ fluctibus temptationum et malarii affectionum cessantibus serenitas conscientie generatur. Et huiusmodi enim cor nostrum spirituali vilitate/ et ibi oua bonorum cogitatu/ et pullos bonorum consensuum generat/ mare cordis et conscientie serenatur/ ita q. ad portu paradisi fil volumus sine periculo peragamus. Et tunc per. xij. dies potes intelligere decem precepta legis/ et quatuor cardinales virtutes/ quoniam obiecta necessaria est ad hoc vt huiusmodi serenitas teneat. Et sic q. halcyon est bonus princeps vel placatus/ vel etia homo iustus/ vel etiam bonus legatus/ cui pre sentia causat in mari. i. in patria collegio vel societate tranquillitate et pacem/ que alias poterat perturbare. Et sic q. halcyon. i. pelaeus/ vel curatus/ vel etiam quicq. bonus princeps vel iudex sedet personaliter in nido officij vel bene fici sui/ ibi fouet personaliter subditos suos/ totu pcul dubio maris. i. tota subiecta patria stat in pace et in letitia et quiescit/ sicut dicitur Lu. xij. Tu totis armat custodit atriu suu in pace sunt omnia que possidet. Aduentu enim halcyoniu mare turbidum pacificat/ et aduentus bonorum legatoru gentium guerras sedat. Prover. xij. Legatus fidelis sanitas.

Halcyon teste Aristotele. contra naturam aliaz auium in psum do hyemis parit et nutrit pullos suos/ parit autem in medio mari/ et ibi coquit nidum suu/ ita fortiter q. vix aut nup. postest gladio dissipi. Sic vereviri iusti in hyeme tribulationis fructificant pullos bonorum operum et virtutum. In ipso enim mari aduersitatu et amaritudine huius mundi ita debent nidum conscientie sue solidare/ et ipsum tam fortem et solidum efficere/ vt nulli gladius desperationis vel peccati et iparientia ipm valeat cassare/ iuxta illud Prover. xij. Fl. o consistat iustu qd ei accidit. Caplm. vij. de anate.

Has est avis fluuialis/ que multu amat aqua/ et ista sicut dicitur in lib. de natura reru/ ita est libidinosa/ q. si plures masculi fuerint/ et vna sola femella/ se vicissim copabitudo cu ea solent occidere vel necare. Istud potest contra luxuriosos applicari/ qui in fluminibus delictu cupiunt semp esse/ et ibi carnaliter opera exercere/ et illos cu quibus cohabitant solent necare. qui plures no verecundatur cum vna vicissim sua libidine adimplere/ figurati in filijs beniamin/ q. vicissim abuentes vxore leuite ea mortua reliquerunt. Iudic. xix.

Capitulum. vij. De Anser.

Anses scdm Aristoteli nec sine aqua nec sine herba bene sustinet. Sic vere nec homo sine herba sancte doctrine/ nec sine aqua copunctionis et deuotionis et gratie potest spiritualiter bene vivere. Unde Esa. l. Computrescent pices sine aqua. Anser quous sit animal libidinosum/ ita q. i. aquis coeat/ istud tamen veru est fm Aristoteli q. vni masculo iusti cur tres femelle. Quod est contra impudicos luxuriosos/ q. bus no potest sufficere infinitas mulierum. Templo salomonis/ qui mille habebat ta reginas q. concubinas p quas tunc cor ipsius deprauatus fuit dicitur. Reg. xij. Anser afflatus clangoribus vigilas noctis testatur. Et fm Aristoteli. Nul lum animal ita sentit odore hominis sicut anser. Unde cu

Sallustius vellent capere capitoliu/ ascensus eorum p clamorem anseris deprehensus est. Idem autem narrat quid de fabinis q. cuuissent ciuitate romanam capere/ clamor anseris dormientes milites excitauit. Sic vere prelati et predicatori debent circa suum officium vigilare/ hominem etiam hostium. i. demoniu/ de quibus dicit albat. xij. Inimicus homo hoc fecit. Debet insulius et insidias presensire/ et ne capitoliu anime capiat per peccatu/ debent suis clamoribus et predicationibus dormientes homines excitare/ et eis inimica pericula vt precauant declarare. Figura Ezech. xxxij. vbi dicit q. speculator videt venire gladiu/ debebat cluere annunciare/ vt precaueret/ altoqn si qs auferbat/ ille in sua libertate moriebatur/ et nihilominus aia ei de speculatore manibus regerebat. Et ideo plato p predicatori bti Esa. lvij. Llama ne cesses etc. Anser aliena oua no excludit/ sicut dicit pl. lib. x. c. lxx. Sic vere multi sunt qui nolunt bonum facere nisi si suis/ sicut patet ad littera de auaris/ qui ouis suos. i. filijs et filiabus vltra modu nituntur beneficiare/ et eos excludere. i. ad statum promotionis educere/ nullis autem alijs volunt alia quid boni facere. Et sic de deo qui solos suos scy quos pdestinatos cognouit/ facit p gratiam excludere/ et testamini dicit canis exire/ et finaliter ad eu euolare. Et sic de deo q. oua sua. i. opera ab ipso in nido cordis posita facit excludere/ et pullu eterni premij generare etc. Scdm eundem ibidem pullis anseru sunt vitice mortificare. Sic vere vitice q. vult. i. mundi diuile q. mitem sollicitat et vult/ sunt pullis. i. simplicibus et ipis vti nescientibus venenose. Anseres siluestres ordinate volant more grunni/ ita in volatu tunc se delectant q. vix quiescunt. Quod est contra naturam domesticorum. Isti tunc in volando habent mirabilem industriam/ q. nunq vadit contra ventu/ sed semper subit/ ac si a facie venti fugerent. Et si ventus se vertat/ anseres etia se conuertunt. Unde si aglo flauerit/ solent volare siluestres anseres versus austru/ et etia occideri/ sicut dicit lib. de naturali historia. p. c. xij. et etia in lib. de natura reru. Ventus significat status tribulationu et temptationu malaru/ et suggestionu et occasionu. Anseres autem siluestres significat contemplantiu et regulares. Domestici vero significat seculares. Dico autem q. siluestres. i. contemplatiui et religiosi debent in volatu contemplantationis summe delectari/ et nup ab isto debent quiescere vel cessare. Esa. xl. Gloriantur et no deficient. Verum no debet conari volare/ et ire et repugnare contra ventu temptationu et tribulationu et malay occasionu/ q. forte no possent pualere/ sed p certo ipi debent a facie venti fugere/ et temptationu occasionem cultare/ et tribulationibus cedere/ ne forte possint periculum subire. Figura de muliere Apoc. xij. qua cu draco veller deuorare/ fugit et volauit in solitudine. Anser i. pinguiatur in noue diebus. Alis et sibilu pugnat p pullis/ et si societate sua perdidit valde dolet/ ipam clamando et circumpiciendo requirit. Sic iustus in noue diebus qui constant ex tribus rebus ductus. i. in fide tristitia debet virtutibus impinguari/ pullos suos. i. subditos debet sibilu orationis et alia precepsis rueri et defendere/ et si a societate fidelium p peccatum et excommunicatione errauerint et ceciderint/ debet penitentiam dolere/ et quousq. eos recuperet/ no debet a clamoribus et lachrymis et ab inuestigatione cessare. Esa. lvij. Llama ne cesses. Anser locu vbi ei/ totu aut ore opascit aut stercorebus fedat. Sic luxuriosi tota patria vbi sunt no cessant suis verbis et operibus maculare.

Capitulum. ix. De apodibus.

Apodus que alio modo cypelli dicitur/ sunt aues que vltim pedum non habentes/ quasi continue sunt volando. Unde etiam quantumcunq. huius ad remotissima maris vehatur/ semper tamen inueniuntur apodes comeantes. Sicut enim dicit pl. lib. x. c. xxxix. aut facient aut pendunt/ hys quies nisi in nido nulla. Iste in scopulis nidificat/ et si miles sunt huiusmodi. Iste autem de istis audiu q. in maris et vbi multe sunt tales/ cum ambulare nequeat/ nec terra etiam si descendere contingerit/ amplius se mouere/ in scopulis talia facit nidos suos q. facili motu impulsu possunt inferius cadere/ et sic cu cadunt recipiuntur in aere/ et volatu recipiunt et cadendo/ q. sic dictu e nup de tra ppetuo surgit ex q. semel quiescit. Vnde alio etia audiu de istis q. i. e.

Ca. X. XI. XII. et. XIII. Lib. VII. De Auiibus

breuissimas tibiās habeant: vtpote quarū nullum habent vsum: duo tñ fortissimi hoies non possunt auē rumpere, nec tibiā a tibiā separare. Per istas aues possum intelligere quosdam q̄ sunt optimi in cōtemplatiua: nūq̄ tñ valent in actiua: q̄ sc̄s optime per cōtemplatiōē volant: et per mare penitentie circueuntes nauigātes. I. in isto seculo fluctuant per orationes cōmeant et associant: nūq̄ vero per terrā. I. per terrena negotia ābulant: nec tibi se dirigunt aut gubernāt: quinimo qd̄ pelus est: si ad terrā. I. ad terrena negotia descenderint: tibi ex toto resident: et inde ad cōtemplatiuam ascendere plus nō valent. ps. Qui cadit: non adiciet vt resurgat. Tales igitur nō debent in terra cubare: nec se in terrenis negotiis implicare: sed i scopulis. I. in statibus paupertatis: āperis: et mollitie prosperitatis carentib⁹ debent quiescere: et valde parū de terra et terrenis bonis accipere: vt sic possint faciliter in aere. I. in bonis spūalibus per cōtemplatiōem se suspendere et volare. Job. vii. Elegit sup pendium anima mea. Sic igitur isti si ex toto terram et terrenā spauerint: et volatui cōtemplatiōis se dederint: et breues tibiās et pedes. I. truncatas affectiones/modicas et limitas eas habuerint: fortitudinē et cōstātiā tā habere poterūt q̄ dūq̄ q̄q̄ fortissimi demones ipsos per peccata diriperet nō valebunt. Breuitas em̄ et paucitas affectuum et cōcupiscentiarū volatūq̄ cōtemplatiōis et amor celestiu māsionum faciunt hoīem fortem: et ad resistendū vitijis stabilem et potentem. Esā. xl. Sancti qui sperant in domino: mutant fortitudinem: assumēt pennas vt a quile zc.

Capitulum. x. de ardea.

Ardea fin Ambro. in heramero dicit ab arduo volatu. Ita em̄ ardeus et alte volat q̄ sentit pluuiam: q̄ nubes transiit: vbi ventus et pluuiā nō attingant: et ista fin. ps. lib. xviij. c. vlt. in arena tristes pambulans p̄noscit duplicē rem. pestā rem. Et sicut in libro de natura rerum dicitur: ardea videns accipitrem sibi infestū applicat ei animum: et ei eicit stercorea p̄ra ipsū: que sc̄s stercorea facit alas accipitris putrefcere: et hoc videns confuēte ardeē dare pacē. ps. autem dicit q̄ ardea accipitri se p̄frequentē p̄fēcem putridū p̄ficeret: circa quē intentus accipiter eam ire p̄mittit. Sic vt: charissimū cum vent⁹ supbie et pluuiā p̄frequentis: luxurie sint nobis valde cōtraria et nocua: nos debemus p̄ affectū et desideriu volare: et ascendere supra nubes. I. sursum ad cōtemplatiōem celestiu nos leuare: ne sc̄s talib⁹ vērō et pluuiā fatigemur: si in infer⁹ in mundanis remanserimus p̄ affectū. Esā. xliij. Ascēdam sup altitudinem nubiu. et in ps. dixit dauid. Ascendit super cherubin: et volauit: volauit sup pennas vētorū. Si em̄ iser⁹ in arenā vanitatis mūdane rutes remāserimus et inertes: duplicem nobis p̄noscitabimus tēpestatē. I. corporis et aie dānationē et mortē. Accipitri ergo nos p̄frequentē. I. diabolo nos tentanti stercorea bonorū tēporaliū et fetorē delictarū carnaliū dimittam⁹: et ipsa a nobis per cōtempnū eiciam⁹ et expellamus: iuxta apostolum. ad ph. iij. iij. Dia arbitrat⁹ sum sicut stercorea. Et sic manus ipsius euadem⁹ et sursum ad cōtemplatiōem celestiu sup nubes cum angelis ascēdemus: exēplo Joānis: qui dimisit pallio nud⁹ fugit. Uel potest dici q̄ q̄ accipitri. I. iudex vel p̄lar⁹ p̄frequentē ardeam. I. vsurarium vel luxuriosum clericū vel curatū: vt eum corrigat et puniat: statim solet ei stercorea et p̄fēcem putridū. I. dona et munera p̄ficeret: sic ei⁹ et ante principes spatū ei facit. Scdm̄ ps. lib. x. c. lx. Ardeola autē est que maximā penā sustinet et generando et pariēdo. Unde ait q̄ mares cum vociferatu sanguinē ex oculis profundunt: nec min⁹ egre. I. min⁹ difficiliter pariūt grauidē. Applica svis ad luxuriosos: ex quorū oculis sc̄s stillat sanguis. I. luxurie petri per impudicos aspect⁹: iuxta illd. j. ps. iij. Oculos h̄nt plenos adulterij. Uel dic q̄ mas et femina sunt malus p̄lar⁹ et malus subditus: quorum alter sc̄s p̄lar⁹ cum difficultate vult generare: sc̄s p̄lar⁹ cum difficultate vult parere: bona opa faciendo. Aduerte tamen quod dicit ps. lib. x. c. lx. q̄ est species ardearū dicta leucon: que semper altero oculorū caret zc. Expone sicut de monoculis.

Capitulum. xj. de anisomib⁹.

Anisomib⁹ seu aues padisi sunt quedā aues ad quāritatem anseri: alis circa: que ita sunt diuersis colorib⁹ colorate: vt null⁹ color dicat eis deesse: et ita ita habent vocem piam et dulcē q̄ exaltare possunt hoīem ad deuotiōē. Et dicitur aues padisi eo q̄ nescit vnde veniant: aut quovadant. Esā. rum em̄ coltus aut generatio nō videtur: sed certis temporibus aggregate veniunt et certis temporib⁹ recedūt: sicut ponit auctor in lib. de natura rerū. Talis p̄ oia fuit christ⁹: q̄ sc̄s generatio ipsi⁹ fuit hoib⁹ penit⁹ ignota. Esā. liij. Generationem ei⁹ quis enarrabit: Ideo etiā dixit iudeis de seipso. Joā. viij. Vos autē nescitis vnde venio: aut quo vado. Iste em̄ certo tēpore per incarnationem venit: q̄ sicut dicitur libere. viij. Turtur: h̄rudo et cicōtia cognouerunt tēpus aduentus sui. Certo etiā tempore per passionem recedūt: dicens. Joā. xvi. Tēpus est vt reuertar ad eum q̄ misit me. Iste igitur dicitur aues paradisi: q̄ sc̄s ite ad līram de paradiso venit in mundum. Eccl. xliij. Exiit de paradiso zc. Et ideo ite fuit coloratus oīū color virtutis et perfectionis. Eccl. xvi. Sumptisti vestimēta tua multicoloria. Et vocem etiā habuit ita piam: sicut p̄r per deuotum euangeliz⁹: q̄ fin rei veritatem hominē potuit ad deuotiōem mouere: et ad compassionem et finem aliorū quociens excitare. Ideo de voce sue locutionis: et de colore sue decore cōuerfationis dicit Lant. i. j. Blande mihi faciem tuā: sonet vox tua in aurib⁹ meis: vox em̄ tua dulcis et facies tua decora. Uel potest exponi de angelis. Angeli em̄ sunt aues paradisi: quorū generatio et conditio penit⁹ ignoratur. Uel dici potest de viris iustis: qui sunt aues et habitatores paradisi: nunc spe: tandem facie: qui sc̄s debet habere coloratā p̄fessionē: et p̄ia et dulcē p̄dicationē.

Capitulum. xij. de barlatha.

Barlatha ē aues q̄ in arbore nascit⁹: et in mari in lignis putrefactis. Et istas aues dicit Immacentius phibuisse in quadragesima manduca ri. Istas vocat Arist. tubonides. Iste in picturalia circa maritima vbi plurime sunt tales: vocatur cratichis: et ideo de istis vide in titulo de picturalia infra libro quarto decimo. Capitulum. xij. de bitarda.

Bitarda que vulgo bitarda appellatur: est aues magna: vulgo sic nuncupata: eo q̄ bis tardat: q̄ vult volare: nūq̄ em̄ subito surgit et terram imo bis vel ter saltū facit in terra anteq̄ subleuetur. Uñ q̄q̄ cōtingit q̄ dū taliter se retardat ab aucupe sagittat⁹: sicut dicit in li. de natura rerū. Sic vērē multi sunt qui nūq̄ volunt dimittere terrā et terrēna subleto vel aperte: nec ad deū celeriter euolare: imo solēt bis vel ter: iter boni p̄positi retardare: sic sepe fit q̄ dū nimis de liberant: solēt eos diabolus tērationib⁹ sagittare: et a volatu bonorū op̄e impedire. Bñ ergo cōsult qui dicit Eccl. xliij. Sū ne tardes p̄uerti ad dñm. Uel p̄r allegari de p̄uerti⁹: q̄ nō debent precipitāter volare ad opa sua: imo bis vel ter debēt deliberare: et aliq̄tens vīquo opportunitatē videāt retroire. Sene. Dū deliberandū est: qd̄ statuēdū est semel. Et tarda cōedit carnes et etiā pene sola inter comedētes carnes: herbas depascit. Ista tñ in volādo nō capit p̄dā sicut aues p̄dāles: h̄ expectat q̄ sint p̄les tarde simul cōgregate: tñ alias si aggreddūt et occidūt: earū caribus vescunt⁹: sicut dicit lib. dē. Tales sūt mlti mali: malitiosi et iniq̄: q̄ quis vescat⁹ p̄ rapinā carib⁹. I. subfā: is aliorū: iustū volando p̄ supbiām: vel publice rapitēdo nō p̄dant: q̄ imo solēt se plures inuicē aggregare: et alter altere adunare: et sic in simul bonos inuadere: et cōtra eos p̄ualere. Ista patent de balliuis/officialib⁹ aduocatis: et de vsurariis: q̄ vt cōmuniter plures sunt eiusdē societatis: quino omnes in vñ cōueniunt ad alios occidēdum et p̄dādum. ps. l. Gregati sunt aduersus dñm et aduersus christum eius. plures em̄ detractores et malitiosi se solent inuicem cōiungere: q̄ vult alique impugnare. Uñ em̄ accusat⁹: alius testificatur: alius cōsultat⁹: alius iudicat⁹: alius excoquit⁹. Et bene ter illud quod p̄ vñ fieri nō potuit: p̄ plurimorū malitiā adimpleretur. ps. Multiplicati sunt q̄ tribulāt me zc.

Capitulum. xliij. de bonifa.

Bonosa est auis que et sapore et q̄tate quasi assimilata perdit. Ista mirabiliter cōcipit: quia cūciet masculus quādo vult generare/ hiant oze/ ruit donec de oze spūmā emittat: quā femella vne recipiens cōcipit atq̄ parit. Tales sunt luxuriosi: q̄ dū femella recipit/ et audit spūmā. I. imūda verba que de oze suo p̄fert masculus: sepe fit q̄ malū p̄positū cōcipit: et parturit malū opus. Uel potest allegari de hereticis: quoz spūmā. I. imūda doctrina dū ab auditorib⁹ pro vera recipit: in ip̄is ois error cōcipitur: et ois iniquitas p̄tuitur. p̄al. L. cōcepit doloz: et peperit iniquitatē. Uel potest de bono predicatorē dici: cuius spūmā verborum facit alios concipere cuncta bona.

Capitulum. xv. De Bubone.

Bubo. Dives avarus similis est buboni: que onusta plumis/ a cunctis alijs aubus impugnat: ab eis deplumata. Et frequēs et vultus scdm̄ augures de nocte p̄lagiū est mortis. Stercorib⁹/ et alijs immunditijs veltis: et cū ea alias aues aucupes deprehendit. L. uē odit: et cauernas inhabitat. Et si aliquis vult eam accipere: in supina se vertit/ et rostro et pedibus se defendit. Sic diuites et avari a ciuitis alijs/ scilicet balliis et principibus impugnantur: et hoc quia sunt onusti plumis. I. diuitijs sup̄fluis sunt induci/ propter quas ab oibus impetunt/ et paulatim etiā deplumantur. Iheron. Quid enim est avarus/ nisi arca latronum/ bursa principū/ sibilus oim̄. Ululatus etiā et verba diuitū/ fraudulentia/ mortē et exheredationē p̄lagiunt pauperibus et egenis. Ipsi immunditijs et stercoribus velti tur/ scz bonis rēp̄oralib⁹: que ad p̄siliū p̄boz et vnguib⁹ solum nūcupant. Unde aucupes. I. inferni diaboli cum istis capiunt alios: quia isti sunt occasio quare multi faciūt multa mala. pauperes/ de eis grauiter murmurando/ et detrahendo. principes et alijs eos inuadendo/ vel sustinendo propter munera sibi data: et sic de alijs. Ipsi lucem fugiūt veritatis. contractus em̄ suos faciūt non in luce et apparentia veritatis/ sed in abditis et tenebris. I. sub velamento multiplicis falsitatis. Joā. iij. Omnis qui male agit/ odit lucem. Et si aliquis vult eos accipere corrigendo: tunc se sup̄nat versus celū/ se excurfando/ et facta sua esse tota celestia. I. iusta et iusta asserendo: et sic a p̄latis et corectoribus vir capitur aut cōcluditur: quoniam cū rostro p̄boz et vnguib⁹ bus fictoū op̄erum ab oibus defenditur. Eccl̄. viij. Sicut impij qui ita securi sunt: ac si iustozū facta habeant. U. Bubo fm̄ p̄sidoz est auis plumis et rostro et vnguib⁹ aub⁹ p̄daliis similis: nō tamē virtute: q̄ graui detenta pigritia/ nimis est debilis ad volatū. I. sepulchris et cauernis de die inhabitat/ et de nocte p̄dā querit/ et in vbe vīa scdm̄ augures solitudinē p̄lagit affuturam: vt dicit p̄l. lib. x. c. xij. et fm̄ Aristo. lib. viij. Mōedula que est comitū generis/ comedit oua bubonis de die: quia debilis est vīsus: et ecōtra bubo comedit oua mōedule de nocte: q̄ clarus videt de nocte q̄ de die. Alucops aut cum ea alias aues deprehendit. Ecclesiā autem frequentat nō vt deo seruati: sed vt oleum lampadarū bibat. suis stercoribus ecclesiā maculat et deturpat. Sic vere hypocrita in plumis apparētie/ in rostro eloquentie/ in vnguib⁹ potētie/ aub⁹ p̄daliis. I. sanctis hominib⁹ similis: non tamē in efficacia vel virtute: quia iste ad volatū cōtemplationis totaliter piger et debilis inuenit. Apoc. iij. Sciens q̄ modicā habet virtutē. Iste de die. I. in apparentia hominū/ in sepulchris et cauernis penitētie et humilis cōuērsationis videt manere: vel in sepulchris. I. in cōsideratione mortis et inferni se fingit corā hominib⁹ habitare: tunc enim a p̄dā peccati quiescit: sed de nocte in abscondito circa p̄dā malozū suozū op̄erum inuisit. p̄al. Posuisti tenebras/ et facta est nox: in ipsa pertransibunt omnes bestie silue. Quia eius. I. extētia bona op̄era comedit diabolus: q̄ cum ipsa p̄aia intentione corripit/ in hoc delectat/ et ecōtra oua mōedule. I. diabolus de nocte/ q̄ de nocte comedit: q̄ in occulto multa mala cōmittit. L. clarus est videt tūc ad op̄a tenebrosa q̄ de die. I. in publico ad op̄a virtuosa. Unde aucupes inferni cū ipso alios deprehendit. Quia tamen p̄pter plumas apparētie

ab alijs aub⁹/ scilicet a simplicibus insequitur: tandē ab eis corrupti a diabolo per vitia capiunt. Exēplifica bene. Sciam autē ecclesiā suozū stercoribus p̄dāum maculat et inquinant. Iheron. xij. Quid est q̄ dilectus meus in domo mea facit scelera ista? Alij tñ eā ad laudē dei frequentat: sed vt oleū vane glorie accipiant et acquirat/ quo scz sua hypocritis ipinguet. Eccl̄. xij. Fedus cū alijs inis/ et oleū in egyptū ferebat. Uel vt etiā oleū bonozū temporalū recte plantat et acquirat: sicut potissime patet in canonicis secularibus/ qui bene frequentat ecclesiā vt habeat distributios/ non vt faciat orationes. Uel per bubonem et mōedulam intelligo diuersos huius seculi deceptores/ quozū vn⁹ alteri insidiatur/ et dū non aduertit/ oua et bona ip̄i⁹ deprehendat. Ipsi patet in aduocatis: quoz cum vnus venit ad obscuritatem et ignotiā senectutis/ alius clare vidēs et astutus ipsum solet decipere/ et bona eius subipere et auferre: quia breuiter inter illos ille qui ad obscuritatem istā puenit/ bona sua que alijs p̄mo subipuerat/ per alios tādē perdit: per illum quē adhuc inueniem et parum vidētē scientē deceperat/ tandē factus fener et ignorans oua sua. I. officia et alia bona perdit: sicut patet de inuenibus aduocatis et de senib⁹ heberatis. Unde Esa. xij. P̄dabunt eos qui p̄dā fuerant/ et subsistent extractores suos. Et pro certo sepe fit q̄ magni aduocati alios qui parū vident/ p̄dantur/ a quibus postea pauperantur. Adidant et seculares similes sunt buboni/ que clarius videt de nocte q̄ de die: ideo cū semp habitat in cauernis/ mōedula comedit oua ei⁹/ et ecōuerio ipsa ouis mōedule noctib⁹ ipinguat. Et est auis onusta plumis/ et rostro vnguib⁹ munita: pauce tñ est virtutis: q̄ nō nisi mures et vesp̄tillones et cetera vīa deprehendit. De nocte circūuolat ad p̄dandū: de die autē lucē solis ferre non sustinet/ in cauernis et abditis se abscondit. Sic vere charissimi in nocte obscura. I. in negotijs mundi clarius vident mūdant/ q̄ in die salutis et spūalitatē: q̄ sapientes sunt vt faciant mala. et. Iheron. iij. Clarus etiā videt de nocte q̄ alie bone aues: q̄ filij huius mūdi sapientiores sunt filijs lucis in generatiōe sua. L. ucc. xvj. Ipsi tamē in die. I. in negotijs spūalibus/ et in illis q̄ ad salutē pertinent/ parum vidēt. Ipsi em̄ sunt illi de quibus dicit Joā. iij. Et vidēs nō vidēt: et qui vidēt/ cecidant. Ipsi ergo in cauernis terre. I. amore temporalū habitant: et ideo mōedula nigra. I. diabolus oua eoz de die comedit. I. bona eoz p̄posita vlt op̄era si que faciūt/ diabolus eis auferit: q̄ scz isti peccatis obtebentur/ bona sua spūalia non defendunt: et sic licet ponat oua. I. licet cōcipiant plura bona. p̄posita: tamen partū vel pullum bonozū op̄erū non emittit: q̄ scz totum a mōedula. I. a tentatiōe diabolica surripit et furatur. Joā. x. Sur nō venit nisi vt furetur. Ecōtra autē in nocte. I. in obscuritate peccati/ isti oua diabolū. I. bona rēp̄oralia rapit: et ea sibi accipit et acquirat. Uel in nocte ouis mōedule nutritur. I. p̄aia delectationib⁹ quas diabolus i cor de eoz ponit. Esa. lxx. Quid comederit de ouis eoz/ moietur/ et q̄ cōfortum est/ erumpet in regulū. Ipsi etiā plumis. I. diuitijs/ rostro. I. lactatijs/ vnguib⁹. I. potētijs sunt muniti: sed pro certo paucissime sunt virtutis: scz apud deū: q̄ q̄ altū est apud hoīes: abominabile apud deū est. L. ucc. xvj. Māgne sunt apparētie/ sed pauce efficacie: de nocte volāt ad p̄dā: q̄ peccatozū tenebris obscurati/ et virtutē solis iustitie fugientes/ ad vesp̄tilloniū et murū. I. pauperū et egenozū circūuolant rapina. Esa. iij. Rapina pauperis i domo vestra. I. Item fm̄ p̄l. Bubo de ouo a cauda exit. ca put em̄ eius ita est ponderosum q̄ posteriorem partem p̄mo fouēdam matri exhibet: sicut dicit p̄l. lib. x. c. xvj. Quid etiam idē dicit de couo/ comice/ noctua/ et p̄ico. Sic vere sunt multi qui de ouo. I. de mūdo exeunt a cauda: q̄ scilicet posterioria. I. corpus p̄mittit: caput vero. I. animā et inuētiōnem adhuc quantū possunt interius retinent: q̄ scz quīs corporaliter de mūdo exeant: ibi tamē cordialiter remanēt atq̄ restant. Ipsi em̄ sunt qui matri sue deo vel p̄elato potius exhibent fouēdā caudā q̄ caput. I. carnem q̄ animā/ inquitūm scz magis sunt solliciti de salute corporis q̄ mētis: plus de illis que necessaria sunt ad carnem fouēdā/ q̄ ad animā recreandā. Quid etiam potest dici de illis qui ad hoc ad matri. I. ad ecclesiā et religionē veniūt/ vt caus

Cap. XVI. et. XVII. Lib. VII.

dam/non caput. l. vt canem nō animā p̄ficiant z p̄p̄o-
nant: caudāq; p̄cedere caput volūt: in quārum fōmēta cor-
poris magis q̄ anime curāt: ita q̄ breuiter deus/ ecclesia/
religio/ vel p̄latus potest dicere illud h̄iere. ij. Elterit
ad me doctum/ z non faciem. Et sicut bubo nunq̄ recte vo-
lat fm̄ p̄li. vbi supra: immo semper ad aliquā partē flectit
quādo volat: sic vere p̄ctōres nullū volūtū. i. nullū op̄ suū
recte faciūt: nec rectā intentionē aut fōmā custodiunt: imo
tortuose z inep̄te faciūt quicqd̄ agunt. Cor autē eorū non
erat rectum cū cor: nec fideles habūt sunt in testamēto eorū.
¶ El dic de proditoribus qui semp̄ vadūt tortuose z falla-
ci ter zc. ¶ Cor bubonis suppositum sinistre mamme mul-
tis dormientis oia secreta sua narrare eam facit: secundū
p̄li. lib. xxx. Sic anima cui cor bubonis. i. malitia diaboli
et eius mala voluntas ostenditur: secreta peccata libenter
dicit z confitetur. Cap. xvi. de capimulgo.

Capimulgo est autē maior merula / q̄ de no-
cte volat: z de die nihil videt / que dicitur capimul-
gus: quasi mulgens capias. sicut enī dicit
p̄li. lib. x. c. xl. ista autē de nocte stabula pasto-
rum ingredit: z ad vbera caprarū euolat: et lac
sugit: z se inde satiat. Ista autē inuiriā vber q̄ sūit morit: z
ipsa capia cecitate dānat. Capia significat ecclesiā: vñ etiā
quēlibet p̄latum simplicē et malitia carētem. Aues au-
tem iste significant malitiosos z ambiciosos: in die. i. in bo-
nis spiritualibus cecos: et in nocte. i. in negotijs secularib⁹
valde astutos. Igitur tales qñq; solent de nocte. i. occulte et
caute stabulū ecclesie ingredi: z ad caprarū vbera. i. ad sim-
plicium p̄latorū p̄guia beneficia se trāferre. Cum vero
tñ possūt facere q̄ ad talia bñficia attingūt / ipsas capias. i.
ipsos p̄latos simplices p̄ malitias vel per munera exco-
cāt: vbera vero que sugunt. i. beneficia q̄ obtinēt: destruit/
depauperat: et mortificant. Iud enī videmus q̄ bñficia
que tenēt ambiciosi/ ab eis destruitur: z tamen ipsi p̄lati
ab eis plusq̄ ab alijs decipiunt. Non curant enī de vberē
sed de lacte: nō curant de bñficio: sed de lucro. Ezc. xxxij.
Lac come debatis: et lana cooperiebamini: et q̄ crassum
erat occidebatis: gregem autem meū nō pascēbatis.
Cynamulgo est avis arabie: vide de arabia.
Coccyz est est genus accipitris: vide de accipitre.

Columba fuit est curiosa: q̄ sedēs sup arborē
circūspicit ad quā partē velit sedere: sed anteq̄
deliberauerit/ multotiens impetit sagitta: z sic
propter sue tarditatem deliberationis/ propo-
situm nō adimpler. Sic multi circūspiciūt z deli-
berāt de sua salute/ ad quā partem vellint et possint animū
declinare: sed q̄ statim veniētē bono p̄posito nō adimplēt:
sed tumultuātē cōsiliā retardant: ideo ab aucupe diabo-
lo subito varijs rērationibus sagittant: z sic de arborē deli-
clarum z honoriū mūdānoū vñq; ad barathrū descēdēt:
ab incepto bono p̄posito retardant. Et ideo cōsiliū Ecclij.
v. Ne tardes cōuerit ad dñm/ z ne differas de die in diem.

Colūba fm̄ glo. Lantico. felle caret/ rostro nō ledit nisi
forte parem suū. in cauernis pullos nutrit. alias columbas
erātes secum recolligit: z iuxta fluentia manet/ vt a lōge vi-
deat vmbā accipitris veniētis. meliora grana eligit/ gemi-
tum pro cātu reddit: gregatim volat/ societate diligit/ alios
z rostro se defendit/ cadauera z alla in mūdā nō comedit/
geminos pullos nutrit: et sup fluentia nidificans/ vmbāq;
accipitris de longe venientis intuentis/ ad interiora forami-
nis se abscondit. inter accipitres discernit: q̄ cōtra volātes
z rapientes in aere in cauernas fugit: cōtra rapientes i ter-
ra vel aqua ad arborē euolat: z fm̄. Dig. quātō p̄noso/ tā-
to fecūdior inuenit. Unde habētēs pedes p̄natos fere pul-
sificant omni mēse. z semp̄ geminos pullos nutrit. L haris-
simi p̄pter istas. xlij. propietates colūbe possum intelliges
re virum: iustū/ vel quēcūq; ecclesiasticū vñ p̄latū vel etiā
animā christiā. Ipsi enī felle caret: q̄ scz sine felle ma-
litie et inuidie debent esse. i. ad L. o. in. v. Nō in fermēto ma-
litiē z nequitie zc. Et sicut dicit Math. x. Ipsi debent esse
pudētes sicut serpētes: z simplices sicut colūbe. Secundo
columba nullū ledit nisi parem. Per parem anime intelli-
go corpus: vñ per parē p̄lati intelligo subditū/ quē solum

debet ledere per penitentiā z correctionē/ vt ipsum subsciat
discipline. Eccl. xxiij. Seruum inclināt operationes asse-
due. Tercio in cauernis nidificat: q̄ scz virt p̄fecti in caue-
nis z foraminibus plagari. L h̄isti p̄ cōpassionem et deu-
tionem faciūt nidum suū/ vel etiam in cauernis inferni z se
pulchri per considerationē mortis. h̄ere. xviij. Quasi co-
lumba nidificans in summo ore foraminis. Quarto alias
colūbas secū recolligit: quia vir p̄fectus debet recolligere
pauperes z errantes/ et per hospitalitatē z miam debet re-
cipere penitētes: et etiā in linis amoris et charitatis tam in
deū q̄ propter deū omne debet colligere creaturā. p̄sal. L. o.
tñui in sinu meo multarū gētum. Quia breuiter virt colū-
binī et perfecti solent societatem diligere: et alios per chari-
ritatem se cōfigere z vnire. p̄sal. Si dormiatis inter me-
dros clerici p̄uene colūbe. Quisto iuxta fluentia manet. Per
fluenta intelligo deuotionē: cōpassionē: lacrymationē: do-
ctrinā: z eruditionem: q̄ pro certo iuxta tales aquas debet
quēlibet residere. L antico. v. Colūbe iuxta riuos aquarū resi-
dent: iuxta fluentia plenissima. Sexto meliora grana eligit.
Per grana a palea separata intelligo bona spūalia z etna:
vel sanū intellectū a corlice littere depurgatū: vel bona bo-
norū documenta et exempla: q̄ pro certo debemus si bona
sunt/ recipere et eligere: paleas. i. vana cōsiliā: vana
mūdā bona: vana malorū exempla z documenta debem⁹ tota-
liter refutare. i. ad L. o. in. xij. Eligit carissima meliora
Septimo gemitū p̄ cantu reddit: q̄ sp̄itus mūdū solanjs
vanitatis aia in gemitū cōditionis z compassionis debet
lectū cōfidentē p̄ noctes singulas abluere vel lauare. Ipsi
p̄sal. Laboraui in gemitū meo. Etia. lxx. Quasi colūbe me-
ditantes gememus. Et tūto gregatim volant: z socios dis-
ligit: q̄ homo debet bonorū cōsilia frequētare: z vna cum
eis ad celestia euolare. Nā. 3. Sol ortus est z euoluēti.
Nono columba alis z rostro se defendit: q̄ aia cō rostro fer-
uentis orationis: z cū alis ardentis cōtēplationis debet a
diabolo se tueri. Decimo cadauera et in mūdā non comedit:
q̄ homo peccata aliorū nō debet p̄ imitationē comede-
re: et sibi per cōplacitiā incorporare: sed oia vt in mūdā es
fetida refutare. L. eul. xj. Nō comeditis neq; tangētis ea q̄
in mūdā sunt. Undecimo geminos pullos nutrit: q̄ i nido
cōfidentē debet amorem dei z primi enutrire. L antico. vi.
Dēs gemellis ferib⁹: z sterilis nō est in eis. Et ideo in scri-
ptura dī q̄ deo debebat offerri duo pulli colūbarū. L. eul. v.
Duodecimo vmba vñ accipitris in aqua statim ad in-
teriora foraminis intrat: vel etiā arborē ascēdit / q̄ vir per-
fect⁹ qñ in aqua delictarū videt vmbā. i. p̄auā delectationis
nem z tentationem: que volatilis est z vmbatica et fallax/
statim ad arborē crucis: et ad interiora foraminis petre in
qua nidificat. i. ad memoriā passiois christi / q̄ fuit vera pes-
tra/ clausis z lancea p̄forata: debet refugere: vt rapinā z rē-
tationē diaboli valeat declinare. Figura. Scn. viij. vbi co-
lumba nō inueniens vbi requiesceret pes eius/ reuerſa est
ad floe in arcā: q̄ sciz scdm̄ hystoriā scholasticā terra erat
lutosa/ fecibus et cadauerib⁹ occupata. Columba autē est
avis mūda: que nunq̄ in talib⁹ figit pedem. Sic aia emul-
sa a floe. i. a deo p̄ creationem/ statim vbi in mundo inue-
nit lutum auaritiē/ z cupiditatis/ et carnalitatis/ debet re-
dire ad deum in arcam p̄ memoriā passiois/ que cū esset lu-
gnea/ in ea saluatiū est omne genus. Sic in cruce zc. Ideo
columbe dicit. L antico. ij. Vñ colūba mea in foraminib⁹
petre: z i cauernis macerie. Et sicut colūba iter accipitris
discernit: sic zc. vide supra de accipitre. s. viij. Tercio de-
cimo quātō colūba pennosior/ tanto fecūdior: q̄ homo quātō
plures virtutum pēnas habuerit/ tanto plures pullos. i.
plura bona opera. p̄creabit. Unde si pedes eius. i. affectus
bene fuerint pluri/ z virtutes: tūc in omni tēpore/ tam in
estate. p̄p̄eritatis/ q̄ in hyeme aduersitatis pulli scire per
bona opa nō cessabit. Eccl. ix. In omi tēpore sunt vestime-
ta tua candida zc. ¶ Scdm̄ Constantini in viat. Colūba
habet sanguinē calidum et p̄sumptiuū. Unde si sub dextra
ala ipsius sanguis extrahat: et caliginosis oculis instillet/
sanator h̄thalmiā. i. inflammationē oculorū. Et est colūba
scdm̄ glo. L anti. ij. felle carens/ nullū ledens nisi forte pa-
rem/ alienos pullos nutiens/ societate diligens z frequen-
tans. Dicit etiam q̄ colūba domesticā ab aucupe/ et mē-

le nutritur: sic dicitur euolare ad alias siluestres: et quod ea vident sibi simile: ratione mellis quod habet in ore / vna cum ea vadunt ad colubare: vel ad rete aucupis: ubi illa primo intrante oēs alie consequuntur. Et sicut Ambrosius colūba de vna provincia ad alia litteras deferit: sed multotiens antequam veniat ad terminum ab hostibus sagittatur propter litteras: propter eas occidit: quod alias non timeret. Quia p colūba simplicissimā intelligit: nisi charissimū mitis et humilis corde: Sanguis enim ipsius preciosus est: et cōsumptius: quod est virtute peccata tam originalia quā actualia cōsumuntur: sicut de ala dextra columbe subius sanguis extrahitur: ita de bacchio dextro. id est de vulnere lateris sanguis et aqua profuit: unde insinuat omnis carnalitate a mētis nostre oculis diluitur et lauitur: quia sibi sacramenta sicut Augustinus efficaciam acceperunt. Ista columba felle caret: quia cum maledice retur: non maledicebat. Et sicut illi. Huiusmodi nisi parē. Per parent filii dei intelligo corpus eius propriū: quod ad eisdem honores per vniuersis gram eleuat. Istud solum legitur charissimū: quia ipsum solum propter oibz salutis voluit vulnerari. Zacharia. xij. Gradus super pastorem meū: et super virū adherentem mihi. Alienos pullos nutrit: quod solum filii oīst facit super bonos et malos. Zacharia. vi. Societate diligunt / scilicet charitatis: quod delicia mee esse cū filiis hominū. Proverbia. xviij. Iste ista columba p aucupem domesticat / et melle re. Per aucupem enim intelligo dei patrem: qui filium suum melle beatitudinis ab eremis repositibus fatiuit: et ad colūbas siluestres. id est ad homines huius mundi mittit: ut dulcedine mellis in ore eius resperat. id est dulcore beatitudinis nobis p predicationē eius promittit: charissimū ad colubare sequimur paradisi: sub rete ecclesie promittimus nos inuolui. Et redam super rete meū: et capleris in sagena mea. Ecce. xij. Ista autē colūba litteras nostre reconciliationis a provincia paradisi ad mundi provinciam attulit: quādo fidēs nos docuit trinitatis: sed antequam daret ad propriū colubare: scilicet ad paradisi viam: propter litteras huiusmodi et propter ab salutis quod docebat: occisus est ab hostibus iudeis. Joā. viij. Queritis me occidere / hominē: qui vera locutus sum vobis. Figura. iij. Reg. xij. ubi Urias miles strenuus propter litteras quas a David rege attulit: occisus est in pelio. Sic propter litteras salutis nostre / quas a deo patre charissimū accepit: occisus est in pelio mundi huius. Littera occidit / spiritus autē vivificat. id est Loin. iij. Dicit Aristoteles. viij. lib. q inter colūbas est masculus et femella: et generat pullos multos: et si femella tardaverit venire ad cubādum super ova vel pullos: cogit eam masculus ad cubādum desuper. et masculus etiam femellā nisi cito pariat: solet percutere: et ipsam ad citius pariendū cōpellere. Columba masculus est pelatus maior: femella autē prelarus minor. Ipsi habent pullos cōmunes: quod tam maior quā minor eisdē subditis dominatur. Et ideo quādo femella. id est minor: pelatus / scilicet curatus / pigratur cubare super pullos et subditos: sicut sunt illi qui nolunt morari in ecclesia sua: ipsos scilicet calefaciēdo et fovendo in dei amore: tunc pro certo masculus. id est superior: pelatus debet ipsum cogere: et cum rostro. id est verbo eruditionis et monitionis: et etiam cum vnguibz correctionis et correctōis ad cubādum super subditos: et ad faciēdū in loco suo residētiam cōpellere: dicens illud. iij. Reg. xlij. Contētus esto gloria tua: et sede in loco tuo. Et etiam ad pariendū ova bonorum operū: et ad faciendū fructum sibi et alijs per virtutes. Columba in ore solet fingere terrā salfam: et in ora pullos inmittere: ut ad cibum sumēdū ipsos paulatim valeat educere sicut Phil. lib. iij. c. xxxij. Sic pelatus quādo videt quod creuerit in discretionē et meritis pulli sui: tunc debet in corpore proprio reciperē terrā salfam. id est amarā penitentiam: vel sal sapientie et doctrinē: in os subditōrum. id est in auditū: qui est os anime: immittere cui ore suo p predicationē: ut sic ad cibum eterne refectōis recipiendū habili ter disponatur. Columba quando dimittit pullū suum: solet coire cū ipso: et ante quod recedat ab eo: fecundare scilicet aliquos. Sic vere si pullus. id est subditus pelati adiuverit pro cōsilio: cōfessione: vel alio remedio: pelatus non debet ipsum dimittere vacuū: immo verbo et doctrina debet in ipso bonum propositū generare: et cum bonis operibz fecundare: etiam affectionibz. Figura Deuter. xv. ubi non licebat alicui dimittere servū suū: nisi variatū

sibi daret. et. Explica et applica. Item nota quod columba finem habet ardorem: et ideo ipsum de nido ejcit: et pullū suū ejcere docet. Sic vere cum stercorea repositū sunt ardētia per anaritiā: et ardorem cupiditatis generantia: hinc est quod predicator vel pelat? debet subditos suos docere ipsa de nido suo ejcere. id est de corde et affectione penit? abdicare: exemplo charissimi: qui dicebat. Zacharia. xij. Uade et vnde vniuersa quod habes: et da pauperibus. Item sicut Ambrosius colūba in egypto et in syria instruitur ut de provincia ad provinciam litteras porter. Naturaliter enim diligit locū ubi primus fuit enutritus: et si longinquus deferatur: tamē ibi redit si libertati fuerit restituta. Unde tali colūbe solent alligari sub ala littere: quod dimissa: statim ad loca natiuitatis nititur se trāsferre: sed quādo in via ab hostibus cognoscitur: ab eis propter litteras sagittatur: et sic sepe propter litteras occidit: que alias non timeret: nisi forte ita alte euolet: ut ad loca hostiū nō descēdat. Et etiam Phil. iij. c. xxxvi. ait quod columbe in rebus magnis internuncie fuerunt: epistolas ad pedes ligatis. et exemplificat de Antonio p colūbam certificato. Per celū (inquit) eūte nuncio. Sic vere charissimū sepe fit quod colūba. id est vir simplex et bonus in egypto et syria. id est in religione instruit: et littera ei traditur: inquit in verbis sacre scripture informatur. Et tūc litteras ad alia deferit: provinciam: quādo sacra scripturā p predicationē cōsciat alienis. Et tunc sub alia littera ligatur: quod subtilitatem ingentis et litterarum scientiā nitit alie cōreplationis regulare: et se ad deum superius eleuare: et sic nobis obiectis in hoc mūdo voluntatem dei portare: et p celū. id est puit celestē ad nos accedere. Et tūc tamē tunc propter litteras ab hostibus occidit: quādo propter scientiam in supbiā eleuatus: a diabolo mortaliter vulneratur. Et sicut. xlvij. Sapientia et scientia tua hec decept te. et. i. Loin. viij. Scientia inflat et. Et ideo debet ita alte volare per cōreplationem: quod ad fines hostiū. id est ad mundi delectabilia nullatenus appropinquet: alioquin in sui periculū litteras deferat: quia quāto quis scientia clarior: tanto si delinquat: culpa est maior. id est. i. Melius erat eis viā veritatis nō agnoscere: quā post agnitā retrocedere a sancto mandato. et. Figura de Uria: qui propter litteras quas sibi David tradiderat: a Joab pncipe militie occasionaliter est occisus. Sic propter litteras scientie et scripture quas David. id est charissimus instruit: Urias. id est predicator vel doctor occiditur a Joab. id est diabolo: quod est pnceps militie superborum: quoniam exide in supbiā et psumptionē leuat. Unde sicut ne deferat litteras mortis: quod sicut dicit. id est Loin. iij. Littera occidit: spiritus autē vivificat et. Columbe sicut Philo. dicunt quasi coentes lumbos: quod in actibus venereis se exercent: et ideo ab antiquis venereis dicebant. Et ideo etiam scilicet fabulas poetarum: currū illius de venereis colūbe ducebant. Iste ergo societatem diligunt: et gregatim volant: osculo concipiunt: et in omni tempore nidificat: si fuerit mansio earū calida. Unde sicut Aristoteles colūba est avis voluptuosa: quod dato quod feneat coire nō valeat: osculari tamē non cessat: et aliquādo femina iug femina salit: et masculus super masculum: ex quo coitu pulli nullatenus procreant sicut Aristoteles. sed exinde generant ova subūteranea: que ad pullificandū penit? nihil valēt: sicut dicit Phil. lib. x. c. lviij. Et ubi etiam ab aucupe fuerit excecata: seductrix efficit plurimum aliarū. Iste charissimū colūbe coentes lumbos sunt luxuriosi: qui actus venereos exerceo do impudice veneri famulatur. Job. xl. Uritus est in lūbis elus. Ibi gregatim volant: quod vnus alteri? in suis nequitijs vitā adiunget. Omne animal enim diligit sibi simile. Ecce. xlij. Societate diligunt: scilicet mulierū: contra prohibitionē. Et c. l. Cum aliena muliere nō sedecas. et. Osculis etiam et tactibus inhonestis malū propositū concipiunt: quod sicut illud. Ecce. xlij. Qui tetigerit picē: inquinabit ab ea. Quod potissimum patet de illis qui suas cōsanguineas osculari nō cessant: quibus sepe cōtingit quod ad malos conceptus et actus proficiunt et procedunt. Luc. xxiij. Iuda osculo filii hoīs tradis: Iste in omni tempore nidificat: quod et tempore teinonū: et alijs repositibus vacare veneri non cessant: et maxime si fuerit mansio eorum calida. id est si in calore delectariū et prosperitatis cōmoriuntur. unde Job. xxx. vi. Hōne vestimenta tua calida sunt cū perfusa fuerit terra austro: Austro vetus calidus et humidus signat delectas. Columba autē feneat nō cessat oscula:

Cap. XVII. Lib. VII.

ri. zc. Quia prohdolor dabo q multi ppter defectum calo-
ris naturalis actu illum no valeant exercere: tamen in oculo
lis z amplexibz in verbis et aspectibz delectant. Isti sunt
senes tam erate qz malitia proiecti. ij. Macha. ij. Uel alle
ga si vis de senibus z susanna. Dan. xii. Et etia multi obli-
ti iudicii naturale alter altero abutunt: qd horribile est et
nephadu. Threno. v. Adolefcntibz ipudice abusi sunt. Isti
pmo ab aucupe diabolo excantur: qz scz oculi intellectus z fa-
ni iudicii talit carnalitat: istamatioe pcurant: q nec mu-
di honore depditu: nec dei fauore depositu: nec ipem dolo-
re repositu: nec ppte fame z substatie p dte pceptunt nocu-
meru. Sap. ij. Excecauit eos malitia eoz. Et tuc efficiunt
altaz auli deceptores: qz nulli dubii qn vnus luxuriosus
suis prauis nutribus et attractibus plures corrumpit et se-
ducit mulieres z ecouerso: z tncqz venator diaboli ipsos ad
coquina deuchit infernale. l. l. l. v. Inuenti sunt in poplo
meo impij insidiates velut aucupes / laqueos ponetes ad
captiendos viros. Sicut decipula plena aubus: sic domus eo-
rum plena dolo. Uel si vis dic q oua subuertanea sunt ope-
ra hypocrisaru: vel etia opera inanis glorie: de quibus pul-
lus retributionis z glorie paradisi non producit nec habe-
tur. **10** Nota q aliquando instruit coluba domestica ad deci-
piendum alias siluestres. Nam eis se associat: z ad rete au-
cupis eas ducit: z rete intrat: vt cu ea alte intrates pariter
inuoluatur: et sic sub amicitie specie eas allicit: sed allici-
do ad morte z interitum ipsas trahit. Et vt ait Pl. lib. x. c.
xxxvi. Isti illis ars iter se blandiri: z corrumpere alias: easqz
comitantes secu ducere. Sic hypocrisita a diabolo instruit z
doceat quo sub specie boni alios ad rete diaboli ptabat et
perducit: z ipsos secum in infernu trahit: z seducat. **11** **12**
Pater de hereticis. vnde Proverb. xix. Quia bladis fictisqz
sermonibus loquitur amico suo: rete expandit pedibus eius.
Coluba est aui stultissima z obliuiosa: q in loco vbi ta-
cipia qz decessores sui pullos suos amittere consuevit: ni
difficere ppter hoc no omittit. Tre stulte est curiosus: qz sedes
in arboe circumpicit ad qua partem velit sedere: et dum in
hoc deliberat: multos occidit a sagitta: z sic volat pzo-
positu impedit: vt dicit Sigo. Item fm Isaac in dictis
particularibus coluba grossa z dura est ad digerendum: z
viscosa: z prosum dat nutrimentum: maxime caro pullos:
sed quando volare assuevit: multu perdit de sua grauitate.
Quanto aut coluba est vetustior: tato durior est ad dige-
redu: z illaudabile prebet corporibus nutrimentu. Sic mu-
dani peccatores i loco vbi peit: scz in mundo: pullos diui-
tiarum no cessant ppter hoc cogregare. Unde ipsi in mun-
do sicut in colubari diaboli: quando satis laborauerut: dere-
liquit alienis diuitias suas: z tade vt est in psalmo: sepul-
chra illor: domus eoz in eternu. Item dum in arboe emine-
tiarum sedet: bene quandoqz mouent caput cōficientie: z cir-
cūspiciunt: z cogitant de salute: z vbi volare: et quid facere
debeant: z vbi post morte sedeat: deliberat diligenter: sed
qz tardi sunt ad volatu boni operis inchoadu: ideo aucups
diabolus mittit eis sagittam tetationis: a qua per malum
cōsensum occiditur: z sic volatus boni operis impedit: qd
no esset si ppositu impleuissent. Ideo Eccl. ix. Quodcuqz
potest manus tua facere: instatere operare. et Eccl. xxxi. In
oibus opibz tuis esto veloc: z ois infirmitas no occurret ti-
bi. Item tales viri possunt digerere vel conuertere per predica-
tionem: qz grossi sunt per supbia: duri per auaritia: visco-
si per carnalitate: z ideo eos imitribus prauu generat nu-
trimentu: qz exēpla taliu no nutriūt aiam: sed corripūt.
Esa. lxx. Qui comederit de ouis eoz: moietur. Si tamen
assuevit volare p penitentia: tunc perdit huiusmodi gra-
uitate. Quanto aut mudani vetustiores sunt: magis in vi-
tijs antiquari: tanto ad cōuertēdu ad penitentia duriores
sunt: et etia ad clementie opera faciēda et ad volatu bo-
noru operu pigriores. Esa. xlii. Scio q durus es: et nervus
ferreus ceruix tua: z frons tua creta. **12** Scdm Isidoru co-
luba dr colorata: et est aui diligens societatem: maffucti-
fima: z in hoim frequentia delectatur. plures pullicat qz
alle anes: qz in vere z estate z autumnu: et etia in hyeme si
calida fuerit domus sua pullos tamen meliores procreat
in autumnu qz in vere vlt estate: z hoc fm Isidoru: qz tunc
reperit a budatius nutrimentu. Solo oculo concipit z amor:

re: et vt cōter non nisi duo oua ponere consuevit. Sic perfo-
cti z religiosi debent esse plures: i. virtutibz colorati: et mi-
res et mansueti: exemplo christi: qui erat mitissimus super
oēs hoies qui erat in terra. Hier. xij. Isti debent hoim.
viroz scdm rationē viuētū consortia frequērare. Eccl. vi.
In medio presbyteroz prudentū sta: et sapientie eoz con-
tingere. Isti si in calido cōmouent. i. in statu feruēde chari-
tatis: tam in estate pperitatis: qz in hyeme adueritatis
pulos bonozu operu faciūt et producant: iuxta illud Pro-
uer. xvi. Omni tepore diligit qui amicus est. Quia tamē
in vere pperitatis pauca inueniūt spūalia nutrimenta:
qz scilicet pperitatis mudana no aiam: sed corpa nutrimē-
ta: z ecotra in adueritate plura nutrimenta spūalia inue-
niuntur: ideo bona opa tepore autnali adueritatis facta
valent melius apud deu: qz illa q fuerūt in vere prosperita-
tis: iuxta illud Eccl. vii. Addeior est finis ofonit qz pici-
piū. Isti solo oculo pceptūt. Nā boni pperitatis sola dei be-
nignitate z etia seueritate: quasi quodā oculo sibi dabo ag-
grediūt opera virtuosa. Figura Isai. xxx. de ouibus q ad
aspectu virgari cōceptebāt. zc. Explica. Esa. xvi. A timo-
re tuo cōceptim: et pcurim: ipm salu. Uel solo oculo.
solo amore: qz scilicet isti faciūt bona opera amore no timo-
re: oculo no lacul: ex voluntate: nō ex necessitate. p. l. l. l.
lutarie sacrificabo tibi. Isti plus alijs pullicant: qz plura
debēt facere opera virtuosa qz ceteri seculares. Isti faciūt
duo oua. i. duo bona. pposita: quia aus ad amorem dei: aus
ad amorē primi debent reducere quicqd agunt. **13** Tre no-
ta q duo sunt genera colubaz: scilicet masculus z femella.
Et dicit Arist. li. vii. qz cu duos pullos faciūt: vno m alio
citi excludit. Et habet ppositu coluba qz qz bibit: caput no
erigit quousqz totu biberit fm Pl. lib. x. c. xxxii. et vbiqz ad
annos. xv. pullicat: z totidem cōter annis viuit. Sic vere
viri iusti z perfecti qz bibant potu gratie salutaris: cum
latione scilicet meritorum: nō tamen caput inrectionis erig-
unt per supbia et vanā gloriā: imo qdū bibunt merita p-
gratia in presenti: caput intentionis per humilitate dep-
mūt z inclinat: quousqz ipm eleuet per glām in futuro. Et
licet duos pullos faciūt. i. licet amorē dei z primi genere
in seipsis: vnus tamē alio citius excluditur: quia amor dei
debet amorē proximi puenire. Isti etia generaliter quia
decim annis viuit: z pullicant. **14** Quindenarius cū nume-
rus cōstat ex septē z octo. Per septem intelligi vtiā actū
in qua septem pietatis debēt opera tam teporalia qz spūa-
lia reperiri. Per octo intelligi cōceptuatiā: in qua octo bea-
titudines z virtutes debēt iugiter meditari: scz paupertas
spiritu. zc. Math. v. Ibi sunt octo dies qui in purificatione
nazarei requiebantur. Numer. vi. Uel octo sunt que de-
bent cōsiderari in cōtēplatiōe bonozum eternoz: scz visio
dei: dilectio summi boni: ppetua laus: ppetua eternitas vi-
te: societas angeloz: sanctoz cohereditas: **15** huiusmodi
filiu: cōmune gaudiū sanctoz. Figura Esa. xxxv. vbi
ezechie egrotant z morituro. i. peccatori additi sunt quide-
cim anni. Uel dic q quando homo potat aquā gratis: scien-
tie vlt doctrine no debet desistere nec cessare qusqz ad ple-
num fuerit satiatus. **16** Inter colubas: masculus de die: fe-
mella de nocte fouet pullos. Femella vero maioris est
solicitudinis circa pullos educandos: qz masculus fm Pl.
lib. x. c. xxxii. Sic vere masculus huiusmodi fouet hoies de
die. i. in statu gratie existentes: sed pio certo femina beata
virgo ipsos de nocte. i. dū sunt in statu peccati vel tribula-
tionis: per spem misericordie fouet. Ista enim femina: scz
beata virgo: valde est sollicita circa pullos educandos. i. cir-
ca salutem hoim procurandam: qz sicut dicit l. l. l. c. xxxv. fe-
mina circūdabit. Uel dic q masculus significat prelatores
vel clericos: vlt ecclesiasticos. Femina vero subditos. i. sim-
plices z impetores: qz pio certo femine. i. seculares
ces hodie sunt plusqz clerici erga pullos. i. erga pauperes
nutriendos solliciti et attenti. Uel per pullos intelligi bona
opera: ad quoru nutritionē plus vacat hodie subditi qz pre-
lati: z seculares qz regulares: qz hodie sunt nouissimi primi
et primi nouissimi. **17** Scdm masculu in prosperitate: scz
pe sunt pugne inter colubas z alias etiam aues: et etia be-
stias: sed vt cōmuniter hoc est. ppter cibum z mansueti-
Sic iter aues spirituales. i. religiosos sepe sunt pugne mu-

diarum, detractonum / et huiusmodi: et hoc propter cibum scientie quem vnus credit vel presumit maiorem alio se habere, vel propter mansionem status et eminentie in qua vnus credit alio preualere: et hoc in minoribus et predicatoribus maxime locum habet. Figura scilicet xlii. vbi Albiaa et Oth egrediens de egypto in terram promissionis peregrinantibus / quibus essent fratres et amici, oia est biga inter pastores eorum: eo quod esset possessio eorum nimia: et sic fuerunt inuicem segregati / licet essent eiusdem parentele. Albiaa pater exaltatus est beatus Frasciscus quem paupertas et humilitas fecerit ceteris celsior. Oth declinans est beatus Dominicus qui a mundi tumultibus declinavit. Pastores eorum seruantes gregem dñicum, sunt fratres minores et predicatorum. Et quod possessio scientiarum suarum hodie est nimia: ideo inter se biga et discordia generatur. Et licet sint eiusdem parentele / scilicet status et paupertatis / et sic se magis diligere teneantur: tamen ab inuicem per odia et inuidias separantur. Vnus autem tenet vnam opinionem / alius aliam. Vnus vult preferri / alius vult anteferri. Colūbe sicut et alie quedam aues libenter in puluere se volunt / et libenter in aqua se balneant. Sic et homo debet in puluere. In mortis memoria se volutare / et in aqua lachrymarum et in confessionis laacro se lauare. Job. x. Ecce nunc in puluere dormio. Colūba alienos pullos et adulteros dicit de nido ejicere: sed antequam eos ejiciat / solet eis cum carnaliter habitare. Sic deus peccatores de nido sui amoris ejicit: tamen illos bonis reponatibus fecundat et nutrit. Vel columba est prelatum: qui de nido. i. de ecclesia vel collegio ejicere debet malos / et maxime symoniacos introductos: ipsos tamen per semen bone doctrine debet fecundare: et ad fructum bonorum operum grauif dare. Figura de Albiaa: qui ancillam et filium spiritus Ymael eiecit: eis tamen panem et aquam pro viatico concessit. De hoc. i. propter multitudinem adinventionis eorum de domo mea ejiciat eos. Colūba in pulchritudine plumarum colli sui gloriatur: solet rostro plumas componere / et se secundum modulum suum pectinare: propter quod / ut ait Phil. i. c. xxvi. Gaudeat ipsa gloria solet accipiter rapere. Et cum sit ait columbis glorie intellectus. Sic illi qui in sua pulchritudine gloriatur / non cessant componere vestes suas / ibique inaniter gloriari: propter quod solet ab accipitre diabolo nunc superbiam nunc luxuriam sepe rapere. Ideo bene dicit Prover. ultimo: quod fallax gloria vana est pulchritudo. Vel potest exponi in bono: quia aia a dñis pulchritudine et nobilitate proprie conditoris: et nature debet se diligenter componere / et cuncta honestis moribus se ornare. Ecce. xvi. Sumptis vestimenta tua et femina quidam simul videntur fidem inuicem sibi seruare. Vnde Phil. i. c. xxvi. dicit quod maxima illis inest pudicitia: et neutri nota adulteria. coniugii fide non violant: et communiter domum seruare. Sic per omnia debet et coniuges etc. Secundum Aristot. columba frangit testam cuius rostro: ut pullos egrediat. et quando finem Aristot. pullum suum a se dimittit ipsum secum dat. Sic doctores et predicatorum et etiam religiosorum. i. sacram scripturam cum rostro eloquente et predicationis debet alijs aperire / et testam grosse littere diuidere: ut pullos interiori appareat: sanus videlicet intellectus: quod littera occidit: spiritus autem viuificat. i. ad 2. Cor. ii. Et quando pulum suum. i. mundum hominem de peccato conuer tendo per predicationem pullum suum et filium effecerunt: volunt dimittere / eo ferri boni propositi debet generare: ut ad pulum bonorum operum proferendum ipsum valeant fecundare. Vel dicit quod columba est penitentia: qui testam corporis debet per penitentiam frangere / ut pullos. i. anima possit liberius ad deum euolare. Ecce. xlii. Aperti sunt thesauri: et euola uerit nebulæ quasi aues. Dicit Orig. quod columba pacis est nuncia / simplicitatis forma / natura munda / pietatis emulatio / societatis amica / intus immemor / prole fecunda / naturaliter timida. raro secuta / nisi quando est in foramine petre: ubi aliquantulum quiescit. damni obliuiosa: quia sublati pullos ibidem nidificare iterum non omittit / super fluenta nidificat: gemitu pro cantu redit / in munda abhorret locum ubi nutrita fuerit: diligit: et ibi reuertit quanticumque alibi defecatur: et tanto est fecundior / quanto penosior inuenit: de nido suo stercoza calida ejicit: et ejicere pullos docet: et antequam

alicubi sedeat / delibetat cluiose. Colūba est religiosus / qui nunciator pacis et concordie debet esse. Iste debet esse simplex per innocentiam: mundus per castimoniam: ut sic sit simplex et rectus: et timens deum. Job. i. Item debet esse pietatis et clementie emulatio: quod beati misericordes. Math. v. 2. Haritatis seu societatis et amicitie frequenter: inuicem etiam in memoriam: et ois patientie seu modestie imitator: expropheta sit: qui cum maledicere non maledicebat. Iuxta illud 2. Cor. xix. Non memores eris iniurie cuius tuorum. Iste debet esse bonorum operum esse fecundus: et gemitu pro cantu. i. dolore et penitentia debet esse facundus: quod beati qui nunc sicut. Math. v. Naturaliter etiam debet esse timidus et raro securus: videlicet timore filia sit: ut timeat de peccatorum commissione: de gratiarum amissione: de bonorum omissione: de status dubitatione: de patrie ploratione: et de incolatus peregrinatione etc. Si enim oia ista homo plideret de seipso: necessario trepidaret atque timeret: quod sapiens in oibus meruit. Ecce. xlii. Beatus homo qui semper est pauidus. Prover. xvi. Unde ut colūba nunquam est securus / nisi quando est in cauerna macerie: ubi re quiescit. In Chus: qui fuit paries exterius per carnem luteus: interius vero per deitatem lapideus: et foris per quinque vulnera perforatus. In hoc ergo foramine columba quiescit: quod religiosus non nisi in deo et in sue passionis memoria debet re quem inuenire. Ideo Lantico. i. Veni columba mea. Sequitur. In foramine petre / et in cauerna macerie. Hec autem sunt foramina aspidum / et foramina regum in quibus / qui ab lactare fuerit / manum suam mittet. Ecce. x. Item debet esse obliuiosus damni: quia dato quod ceciderit in peccatis: et sic diabolus rapuerit pullos eius / scilicet gratiam et virtutes / et hanc amissionem doleat / non tamen debet desperare: immo debet intendere ad altos procreandos / ut sic recuperet quod amisit. Ecce. plo naufragum: qui post naufragia maria tentant: secundum Seneca: afferentes iuxta commune dictum / quod ubi quis perdidit res / ibi facilliter lucratur: iuxta illud ad Rom. v. Abi abundauit delictum / ibi superabundauit et gratia. Iste debet ad locum sue natiuitatis / scilicet ad deum per iugem suorum beneficiorum memoriam finaliter reuolte / licet per diuersas curas et sollicitudines ipsam quandoque oporteat longe ab eo euagari / vel etiam aliquoties per peccata: quod scilicet septies in die cadit iustus. Prover. xlii. Humera. i. Reuertar ad terram in qua natus sum. Ecce. x. Reuere ad vaginam tuam. Iste abhorere debet feces et immunditiam peccatorum: quia qui diligit cordis munditiam etc. Prover. xlii. Et ideo debet ejicere stercoza de nido suo: quod amor terrenorum / que stercoza ab apostolo dicitur / de nido conscientie debet ejicere: et auferre. ad Phil. ii. Quia arbitratum sum ut stercoza. Item quanto plures plumas virtutis habet / et maxime si pedes. i. affectus sint plumati virtutibus / tanto est fecundior operibus. psal. Denne colūbe dearguerat / et posteriora dorsus eius in pallore auri. Item antequam sedeat alicubi per amorem. i. antequam diffundat aliquid faciendum / debet pro certo diu in se deliberare / utrum sit ei expeditum vel nocuum. Vnde Sine consilio nihil facias: iuxta illud Seneca. Diu delibera / cito facito. Vel dicit quod colūba est is qui naturaliter diligit locum natiuitatis et patrie sue / etc. quia vnicuique patria sua dulcissima. Tinniculus est auis cuius visum et vocem accipitres timet: et ideo ut dicit Phil. i. c. xxvi. Ista auis cum columbis debet nutriti / ut eius auxilio possint ab accipitre custodiri. Colūbas enim libenter defendit / et accipitres terret et offendit: et ideo (ut ait) colūbe ipsam mirabiliter diligunt / et cum eo manere cupiunt atque volunt. Unde etiam colūbe quasi sint aues vagabunde / et que facilliter mutant sedes: veritamen non solent locum mutare: sed tinniculus secum nouerint habitare. Ista auis potest multis significare bonos prelatos / vel etiam quoslibet viros prudentes / et iustos / quorum scilicet aspectum et vocem. i. quorum conuersationem et orationem: quorum etiam visum et redargutionem habeant timere accipitres. i. demones et tyranni / etiam vsurarii et raptores. Tales igitur in colubariis. i. in collegiis et vniuersitatibus sunt constituendi / cum columbis. i. cum simplicibus collocandi / et in eorum iudicatoriis / prelatorum et officiorum promouendi: ut scilicet ipsos protegant et defendant: et ut ipsos accipitres / scilicet demones / hereticos / vsurarios / et tyrannos / malos etiam balliuos tercant et repellant. Ecce. i. Statuam quoque perat in rotis et aspectus hominibus. Colūbe etiam. i. sim

Cap. XVIII. et. XIX. Lib. VII.

plures debent talē diligere: z amore eius in patria vel collegio velle manere: z ibi cū talibus viris psonaliter reside-
re: locū suū nō dimittere nec mutare. Cui tamē pñariū
fit qñ habet crudeles iudices et magistros: quia scilicet li-
beter ad alienas iurisdicciones se mutāt: z tales ipsos fugiūt
et deuitāt. psal. Trāserūt de gente in gentē/ et de regno ad
24 pplm alterū. Scdm̄ pñ. li. x. ca. xxiiij. inter colūbas qñ
femina parturit: masculus ministeria et solaria sibi impē-
dit. Si vere mariti debent suis vxorib⁹ obsequi: z ministra-
re qñ in puerperio cōtigit eas esse. Vel dic q masculus est
est deus: vel prelat⁹: femina vero est homo vel subdit⁹
q: pro certo deus z bon⁹ prelat⁹ femina suā. i. subditū vel
aiam tunc diligit: z ei solaria spūalia z rēpōsalia tunc im-
pēdit: qñ ipsam per bona opa parturire cernūt: q: pro certo
ille mereat a superiorib⁹ cōsolarī: qui laborat per bona ope-
ra fecundari. Vel dic si vis q iste partus confessionē signi-
ficat: q: scz deus illum per gratiā adiuuat: qui per cōfessio-
nem parturit: z se purgat. Prouer. xviij. Qui obfōdit sce-
lera sua nō dirigit: qui autē confessus fuerit z dimiserit ea
25 miam consequet. Itē scdm̄ eūdē ibidē: inter colūbas est
quādoq; aliqua adulteris suspitio: ita q mascul⁹ rostro ver-
berat femellā. veritatē ista suspitio non diu durat: q: sta-
tim in oscula ruentes ad carnis opera reuertūt. Sic vere
inter cōiuges si aliqua suspitio vel malus zelus irrepserit:
statim debet ipm dimittere: z per pacē z amicitiam oscula
sibi dare: z ab actibus matrimonialib⁹ nō se ppter hoc re-
tardare. i. ad Lxxv. vij. Xursum cōmēntes in idipsum
ne tentet vos sathanas.

Capitulum. xviij. de cicade.

Cicade fm̄ ysidor⁹ a canēdo dicte sunt: eo q in
paruo gutture miram sonē cantilenā/ z in csta-
tis calore/ quāto acrem puriorez attrahūt/ tan-
to sonū efficiunt clariorē: sed si cicade oleo per-
funditur/ statim moriūt: q: post oleo obstrui-
tur/ vnde solebat acrem attrahere: sed si statim aceto asper-
gatur/ tunc eius virtute potis apertis/ resumpto acere/ reu-
liscit: vt dicit Ambrosius in herameron. pñ. aut lib. xj. c. xviij.
dicit q cicade solo rore viuūt/ femine silent/ z mares solum
modo voce canūt. Sic licet predicator sit minimus corpo-
re: tamē sonū cantilene distinet/ scz sue predicationis debet
in suo gutture resonare: et quāto habet acrem. i. spiritū san-
ctum puriorē/ vel etiam aerē scientie mundiorē/ tanto sonū
predicationis efficiet dulcorē. Itē ergo rore deuotionis
debent viuere: z inter eos viri. i. hoies perfecti debet predi-
care et canere: femine. i. signari debent tacere: iuxta illud. i.
Timo. ij. Docere mulieribus in ecclesia nō permitto. Qd
etiam vbiq; debet esse: q: scz meliores z pudentiores debet
loqui: femine vero tacere. Vel etiam ad litterā de feminis
potest dici: ad quas prius magis tacere q loqui. i. Timo.
ij. Mulieres in ecclesijs taccāt: nō enim permittit eis loq.
Itē igit si delictarum oleo perfundunt/ statim post. i. spūs
appetitus z affectionis eoz delictarū pinguedine obstrui-
tur: et sic via scientie z sancti spiritus impedita/ cito p vitia
postmodum moriunt. Sed si post hoc aceto penitentie fue-
runt perfusi: tunc a potis affectionis oleum delictarū retros-
pellitur: aer autem grē et sancti spirit⁹ ingredit: et sic vita
grē z glorie in eis reducit. Vel per oleū accipe adulationē:
qua multi hoies spūaliter moriūt: p accitū autē correctio-
nē qua viuificant: vt sic dicāt cū dauid. Corripit me lusu⁹
in mia z increpabit me oleū autē pctōū nō iunguet caput
meū. Aduerte itē fz Solin⁹ q apud rhēginos ciuitatē Ita-
lie cicade sunt mute/ cū tamē apud Locrenses licet vicine
plurē alibi sint sonore. Solebat autē tunc gentilitas allega-
re/ q cū hērcules ibi dē dormiret z cicade obmurmuraret/
iussit eas amplius nō strepere: z sic cōtigit ipsas extunc in
ibi mutas esse. Qd si verū fuit/ cōstat q arte magica idē
hērcules istud fecit. Rhēginēses igit significāt mūdī pñ-
cipes atq; reges/ apud quos pro certo cōstat cicadas. i. pre-
dicatores multos esse: z veritatē dicere nō audere. Si ergo
cōtingat q hērculē. i. aliquē magnū dñm in vitis quiescē
tem velint clamore predicationis ingerare: statim indigna-
tus soler eis clamorē redargutiōis interdiceret: z sic q: veri-
tatem nō audent dicere/ necesse est ipsos in dñorum curijs
mutos esse. Psal. lvi. Vniuersi canes muti nō valētēs latra-

re. Vel dic generaliter q sunt muti. Allega vt supra. ¶ Se-
cūdm̄ ysidor⁹ cicade nascūt de spūto cuculorum. Ita
bent autē cicade hebetissimū visum: q: si digitū vel aliqñ
oblicem admoueris/ nō ppter hoc deuiabūt: sed potius im-
pingent in ipm/ nec ab eo precauebūt. Tales sunt multi/ q
recte oculos intellectus hebetissimos vident habere: q: p
certo dato q quotidie in suo itinere malo inueniūt obices
infinitos: et impedimēta z offendicula valde magna/ vpo-
te tentationes/ tribulationes/ z eternas dñationes: ipsi p-
pter hoc a cepto malo itinere non desunt: immo quasi ex
scientia certa cōtra obices impingūt: z pertransire contē-
dunt. psal. Oculos habent z nō videbūt. Vtū enim pñ-
ti vident/ in quātum cōtra fortunā nitunt: z in quātū diuer-
tere a malo itinere nō dignantur. Tales ergo de spūto cuc-
ulorum. i. de suggestiōe demonū vidētur creati: in quātum
more demonum videntur in suis malitijs obstinari. Ioan-
viij. Vos ex patre diabolo estis.

Capitulum. xix. de coturnice.

Coturnix vel oxygometra qd idem est/ natural-
iter timet accipitrem/ vnde qdū ipm videt/ de-
terra non surgit. Unde fm̄ ysidor⁹ dicit a ma-
trudendo. z gregatim volat: z mare trāsit/ vt mu-
nat pascua vberiora/ et qñ fatigatur a volatu
descendit ad mare: z dum ibi quiescit/ vnam alā eleuat ad
ventū/ quasi velū/ z cū alia in mari se regit. ¶ Itē autē ista
quādoq; patitur morbi caducū: est hellebozus cib⁹ eoz/
qui est venenosus: tamē ppter venas quas habet strictas
sibi nō nocet fumus eius: q: scz ad cor non potest ascēdere/
nec superius penetrare. Sic anima diaboli naturaliter ti-
met: z ideo de terra humilitatis nō se debet aliquāliter ele-
uare. Psal. xviij. Descende/ sede in terra virgo filia babilo-
nis. Māre penitētie debet trāire/ vt venire possit ad vbera
pascua paradisi/ z hoc habet duas alas/ scz ipm z charitatē:
tem: z ideo quādo fatigatur laboribus peccatorum/ debet
descēdere ad mare penitētie: z cum alā charitatis in flucti-
bus tribulationū se debet regere: q: charitas oīa sustinet. i.
ad Lxxi. xij. Et ne tribulationibus obuiat/ alam ipet de-
bet superius eleuare: vt p huiusmodi penitētiā speret ad
patriā peruenire. Transi terrā tuam quasi flumen filia ma-
ris. Psal. xxiij. Et sic non tardabitur/ nec a fluminib⁹ obui-
tur. De hellebozo expone sicut infra. Moxbum autē cadu-
cum. i. peccatū de leui z multotiens patit: q: scz ppter in die
cadit iusu⁹. Prouer. xxiij. Helleboz⁹ venenosum. i. bona
rēpōsalia aliquando comedat/ z administret/ veritatē ergo
ad cor/ p complacentiā non ascendit: hinc est q sibi moue-
culpe vel miserie non pñat. ideo zē. Allega. ¶ Differēt
illa est inter aīalia illa que habēt latas venas/ vt sunt alia
lia et aues que sunt magne quantitaris: et illa que habent
venas strictas/ vt sūt aues parue. Illa enī pñā nō possunt
recipere venenosum cibū in stomacho/ quin scz moriantur/
propter cibū venenosum qui ascendit ad cor. Itā autē hui-
mū illum infra stomachū retinet/ z p strictas venas vltra
nō ascendit: et sic minime ppter hoc moriunt. Unde licet
passeres z coturnices comedāt hellebozū/ nō ideo moriunt/
tur/ licet sit alijs aīalibus venenosus. Per latas venas/ cō-
scientias latas intelligo/ p strictas ecōuerio/ p venenū pec-
cata/ p stomachū qui oīa intransita recipit/ cogitationē per
fumū delectationē/ per cor volūtatem. Illi ergo qui cōfite-
ntias latas habēt/ quādo de peccatis cogitant/ statim fumo
delectationis p cōfensum mali operis perimunt. Illi autē
qui strictas habēt huiusmodi venas/ scz viri iusti/ qui habent
cōsciētias scrupulosas: tales non statim moriunt/ si vene-
num alicuius delectationis eis offerit. Fumus enī tentatio-
nis ad cor/ ppter malā cōplacentiā nō ascēdit: ideo ipm
faciliter nō occidit: q: scz huiusmodi istum vīq; ad cor ascēdere
non pmitte: dicens. Numeri. xx. Nō trāsibis p huiusmodi
armatus occurram tibi. ¶ Contēplatiuus debet esse simi-
lis coturnix vel oxygometre. Primo q illa accipitrem nō
met: et ideo a terra non se eleuat qdū videt eum. Sic reli-
giōsus debet timere diaboli/ z qdū videt eum in reatu-
ne sibi insidiante/ a terra. i. a penitētiā vel humilitate nō de-
bet aliquāliter se leuare. Psal. xxi. Humilib⁹ laberis: de terra
loqueris. Secūdo q illa gregatim volat/ et ouem habet/
sicut grues/ cui obediūt: seipsas multū diligunt: z velociter

Cap. XX.

De Liconia. Fo. CIII.

pedib' suis currat / seqz inuicē interpellat. Sic religiosi qui
 gregatim moriuntur / ducit et pelato obedire debet: et si cordi
 bus et sermonibus diligere vel amare / et cū pedibus afficer
 velocius debet per bona opera currere. Sic currite ad cibū
 prehēdendum. i. ad Lōzin. ix. Tertio q: ille aues licet cibū
 comedat venenosum / et in suo stomacho recipiant / sez heile
 boium: tamē quia habet frictas venas / fumus exinde non
 euolat: vltē ad coctē ideo non ppter hoc moriunt: immo in
 stomacho remanens suffulcat: et in eorum nutrimentū a ca
 lore conuertitur. Sic licet in stomacho cordis aliquod re
 cipiat per cogitationē cibum venenosum / sez pcrhē. de eo sc
 licet cogitando: tamē quia debet habere venas frictas. i.
 cōscientias scrupulosas: ideo fumus paue delectationis
 non debet ad cor. i. ad voluntatē ascendere: imo a calore cha
 ritatis debet bigeri in stomacho. i. in cogitatione examina
 riet sic cor. i. voluntas per prauū cōsensum non ledetur: im
 mo p delectationē et reuerentiam cōuertet venenū in herba:
 cam. i. vltum in virtutes: et sic efficit alic nutrimentū. vii
 psal. loquēs de dacone dicit. Dediti enim eam populis
 ethiopiū. Quarto q: cornutus habet duas alas: et mare
 transit vt inueniat vberiora pasua: et calidiora: et sequit so
 lem: et quando fatigat a volatu: ita q: oportet eas delectē
 in mari / vnam alam erigit ad ventum / et cū alia le regit in
 aqua: vt sic a mari minime submergat: a cepto tinere
 totaliter reficatur. Due alae sunt ratio: et voluntas / vel chari
 tas et discretio / vel etiam spes et timor. mare est mundus.
 Debet ergo religiosus mare mūdū transiulare per terrenorū
 contemptū / et sequi solem iustitie per imitationē et affectū:
 vt in loco calido / qui est vltima mar. i. in religione que est vl
 tra mūdū. gregum inueniat nutrimentū: sic si propter ne
 cessitatem vite ad mare mūdū descendit ad teporalia ac
 quisitenda / vel regenda: tunc ad ventum sancti spūs debet
 alam spē voluntatis / et charitatis erigere / et cum alia recte
 discretionis et timoris se debet in mūdū pelago gubernare:
 et sic nec in aquis mūdū delectationū submerget: nec a p
 cessu bonorū operū totaliter retardabit. psal. p. etierit et ve
 nit cornutus. Item de hoc figuratier Phici. ix. dicit q: vltus
 arripit trans mare cornutes / et adduxit eas ad taberna
 cula filiorū israel. quia sez vltus. i. spūs sancti inspiratio ad
 ductū tales cornutes. i. viros perfectos ad tabernacula
 angelorū qui filij israel appellat: et hoc per transitū ma
 ris. i. p penitentie amantudine. Sap. x. Transiit eos p ma
 re rubrū / et transiit eos p aquā nimīā. i. Cornutes gre
 gatim mare transiulauit ad pasua mellora: et dicit orige
 nius illa que inter alias gregem ducit fm. ysidor: et solū
 mare. Sic est tamen q: accipiter insidiatur illi que gre
 gem ducit / vt cū primo ad terrā applicuerit rapiat ea q: su
 tim: ideo cornutem cum se sentiant debiles / solēt sollicita
 re et inuocare ducem generis extenui / sez conices: de alio
 inuocare genere elicit sibi duces / qui sez accipitri insidiāt
 possunt resistere / et eas secure ducere / et ad vberiora littora
 locare: sicut dicit Solinus. c. de oxygia insula: vbi etiā di
 cit q: iste aues mare transiunt / stante autrum nunq: exiunt
 et q: plurimū aquiloni se credit: tūnt enim flatū autrum et
 midiozem / et eligunt aquilonis spūm frigidorem: vt sez cor
 puscula sua pigi: a tarda facillius prouocat siccio: et vbe
 mentio spūs. Dicit insup q: dum mare transiunt / timentes
 sparia longiora / impetūs differtit: et veloces cursus non fa
 ciunt: sed vires sua tarditate nutriti / et tarde et mature p
 cedunt. Per istas aues intelligi quū religiosi et vti ecclesiasti
 ci / qui mare huius mūdū pretereunt / et transiunt / et ad vberio
 ra paradisi pabula corde et aio se deflectunt. Scēgatim igit
 tur et socialiter solēt viuere / et duceni. i. pelatū sibi eligere / et
 habere / autrum ventū mollem. i. mūdū carnale prosperita
 tem debent timere et fugere: et aquiloni frigido. i. mūdū
 tribulationi et penitentie et pauprati se cōmittere: vt sic mē
 tes eorum carnales et debiles possint ad paradysū impet
 tribulationum transpōtare: q: beuiter ceteris paribus virt
 tust potius aduersitate q: prosperitate eligunt: et per ipsam
 ad littora paradisi citius attingunt: et maris huius pericula
 pertransiunt: et euadunt: q: sicut dicit Isidor. q. ad ala que hīc
 non premitt / citius ad deum venire possunt: iuxta illud
 psal. ad ultiplicare sunt inuinitates illoz: postea accelera
 uerunt. Alium tamē debet aduertere cornutes. i. religio

fi/ez longitudo in die sue/ e martis. i. hui/ vte amare duntur/ na iparia cogitare. Ne ergo ipos cōtingat deficere/ nō debent volare nūlis cito/ nec pōnere ad nūlis arcuos vo-
latas operum/ perfectos/ sed pōnē tarde/ et paulatim in bo-
nis operibus/ p̄ficiet/ vt melius cōtinent laborum penitē-
tie que ceperit. **¶** Et est contra fatuos nouitios et tuenes/ q̄
tū in principio ita volūt arcus oq̄era facere/ et in iudicē
tam penitētiā ad paradīsi ita celeriter volare/ q̄ ipos
necesse est i via deficere/ et cessare. ad Sal. v. Curra-
bit ne/ q̄s vos impediunt/ **¶** Isti ergo religiosi/ et clerici/ ne ab ac-
cipiuntur. i. mundi crudelibus raptoz/ inesse/ si de
fendere milites/ debet comites. i. externos duces/ et se-
culares milites et principes in auxiliū inuocare/ qui ipos
debent defendere/ et inuare. Ad hoc enī ordinati sunt p̄u-
cipes seculares/ vt inuēt et defendāt pauperes/ et clericos/
et allos regulares. Sen. i. l. Ad accitius prelatibz an-
te eum. **¶** Et istō potest allegari quomodo accipit diabo-
lus plus insidiā otygomete/ que ducit gregem. i. p̄latoz
q̄ alijs/ **¶** Ideo necesse est q̄ p̄ponat sibi ducē generis alie-
ri/ et scilicet huius/ qui ip̄s et gregem suū dirigat/ et defendat/ et
cens nō illud p̄lat. Dux meū et norus meū. **¶** Et hic q̄
coturnices significat gentes humani/ et patres veteris testa-
menti/ quibz/ quia statim q̄ mare huius vite transferat/ ab
accipit̄ diabolo in infernū raptēbantur/ necesse fuit q̄
haberet ducem alterius generis/ et nature/ scilicet huius/ qui
ip̄os p̄cederet/ et inuaret. **¶** Ro. xxi. Angelus meus p̄ce-
det te. **¶** Coturnices sunt aues q̄ sole p̄ter hōmē patriū
et moribz caducū/ et ideo fm Solmū ipsas dānauerūt an-
tiquoz mēse. Isti ergo simul mare trāseunt/ sed vbi terrā
p̄optināq̄ ferēnt/ tanto impetu quādoz volūt/ et per-
iclitari faciūt aues quibus obuiant/ vt dicit idem. Sic ve-
re mali qui morbum caducū. i. p̄ctm per q̄ in infernum ca-
dunt/ sepe inuolūt/ volāz p̄ malas iocētas huius scilicet
lī/ et vbi terrā/ vt p̄tote emēdam acquirēdā/ vel aliquod ter-
renū lucrū ferēnt/ solent ibi cum tāto impetu p̄perare/
q̄ necesse est nauas quibus obuiant. i. vicinos cōtra quos
pugnant/ et litigāt/ a statu p̄opertate ip̄oz cadere/ et peri-
re/ sicut patet de malis aduocatis/ et baluīs inuicem fede-
ratis. vide infra de gloriā/ vbi fit mēto de coturnice.

Capitulum.xx.de ciconia.

Cito oia nidum suum ihyeme terra replet / et cū
luto virgulas et spinas nidi cōpagnat. ne ihye
me vērū tepestiōnis spm̄ desciat et dissoluat.
In reditu autē suo in vere nidum suū renouat /
sp̄m̄ q̄ bene in hyeme p̄muniuit. tanq̄ oia
occupat / et resumit. Et icona est homo / nidus sū est cōscie
tia hyems tribulatio et tēratio. v̄r p̄p̄terat / sp̄m̄ suū cō
sciente remouit / lutum est pēnitētia / humilitas. Quādo
do igit venit hyems. i. tēratio alicui / p̄c̄it. tunc spinas nidi
nostri. i. pūgētes mortis vel infēri cōsiderationes debe
mus luto. i. humilitate vel moit̄ memōia colligare. ne v̄s
tus et tepestas. i. impulsus tērationum nidum cōsciente
disrīpat et dissoluat. Et si ita fecerit homo in hyeme hui
mundi. tunc adueniēte vere p̄p̄teritatis eteme. nidum cō
scieit̄ reperiet integrū / nō destructū / sic p̄m̄ perpetuo po
terit occupare. Eccl̄i. xxiij. Sept̄ aures tuas spinis. ¶ Et
cōsta est aūs calide nature / q̄ m̄lta comedit venenosa: sed
propter hoc nō moritur: q̄ virtute calozis oia digerunt. v̄s
de et cib̄ efficit / q̄ mors alios inuenit. Et pedes cōstanti
tāto magis rubent: quāto plus feneſcit / quāto amplius
veterat̄. Sic homo qui habet feruorem charitat̄s licet
comedat venenosa. i. ad m̄stret mūdi negotia de se peri
culosa / vel etiā licet videat mala malozis exēpla: oia t̄m
men digerit / diuidit / et dissingit / q̄ modo debito virtute ca
loz̄is charitat̄is oia ordinat / et disponit. Sicq̄ fit q̄ p̄ hoc
non mori p̄t̄ p̄c̄it. licet exinde simplices alij moriantur.
Mat̄. xvj. Si mortiferū quid biberint / nō eis nocebit. Nō
mō etiā perfectus et charitat̄is quāto plus fenerit: tan
to eo suū. i. verba et locutio pedes. Iam p̄ affectio p̄ chari
tatis incendit plus rubescit. Apoc. i. Pedes eius sicut
ochalco dum est in camino igit̄. Quē p̄ pedes intellige
finem vite / in bonis hominib̄. Quē ampl̄ v̄terint /
tāto ampl̄ / rubicundus est p̄ charitat̄ et honestat̄ specie
et decore. ¶ Sicut dicit Ambro. i. hera. ciconie quādo ma

Cap. XX. Lib. VII. De Ciconia.

re trāsuolant vt inuentat pascua vberiora / et loca calidiora /
comices solēt eas pcedere / et defendere / et cōtra aues no-
civas p eis se opponere / et tutū ducant eis ostēdere / et pbe-
te. Ista aut a solino videtur dici de coturnice: sicut supra re-
peries loco suo. Sic vere ciconiis. i. religiosi mare hulus
mūdi trāsuolantibus: debet comices. i. principes seculares
pceditū ferre / et tutū ducantū prebere / et a nocivis tyrannis
defendere. ptegere sicut facit cōter rex francie / q ecclias
et religiosos tenet in sua saluagardia / cōtra malos hoies et
tyrannos. vñ. *Gen. xlii. 13.* Ad accinctus plectabit ante eum.
¶ Sic est de aia / et carne / sicut de ciconia mascula / et femel-
la. dicit eñ. *Solin⁹* inter ciconias esse cōiugia. Sic ergo fit
quādo mas ad pascua egredit / circa pullos femina pteue-
rat: et econuerso si femina ad pascua exierit / masculus nūdū
fouet. Ista est ipsa / femina est caro. Adus aie in quo est
terra et spine / est pccatū / vbi est vilitas et remorsus: pascua
eius sunt bona spūalia. Adus autē carnis est disciplina / et
penitētia / vbi est terra humilitat / et spine aspersionis: pascua
eius sunt mūdi delectabilia. Si ergo masculus. i. ipius ad
pascua gharū / et tutū euolauerit: tūc caro discipline / et peni-
tētie nūdū seruat: vbi humilitate / et asperitate / aculeis infliga-
tur. Si vero econuerso caro ad pascua delectabiliū dimissa
fuerit: tūc aia in nido remanet pccatū / vbi luto carnali-
tatis et cupiditatis puluere maculat / et cōscientie spinis / et
aculeis infligat. Carnis eñ / et spūs diuise sunt leges: q. *fm.*
Reg. i. 10. Ibi nimirū spūs deficit / vbi caro requiescit. Vel pos-
set allegari de cōiugibus: q debent alter alterū supportare.
¶ Ciconia cibos comedit venenosos / sed quādo videt ci-
bos supfluitatib⁹ se grauāt / aquā salinā maris sibi incor-
porat / que sua falsedine mordicat intestina / et sua calidita-
te dissoluit humores: et sic supflua ejicit / et expellit: que sibi
essent alias causa mortis: sicut dicit in li. de natura rerū. Et
etiā *fm.* *Aristo.* si ciconia adulterū cōmiserit nūsi lora fue-
rit anteq masculū suū aduerit / statim q hoc sentit / ipsam
percutit / et occidit: sicut de quadā ciconia fuit probatū / q ab
sente masculo cū alio cōtuebat: sed statim ad fluuiū cur-
rens se balneabat: et sic masculus suus adulterū nō sentie-
bat. Uteritāmē die quadā subito ventente masculo non ha-
buit spātū se lauādi: et ideo statim masculus adulterū sen-
sit: et paulatim dissimulādo recedēs / tandē cum multitudi-
ne aliarū ciconiarū reuolens / adulterū pullos rostro pcutit
et alios pcutientibus mortis penā pfoluit. Istud vel simi-
le vide infra de mirabilib⁹. c. de angliā. Per ciconiā intelli-
go peccatōrē / qui tūc comedit cibos venenosos / quādo in
stomacho pccatōrē recipit vitia / et pccā: sed tūc extēde sentit
se grauātū / quādo pccā sua cōsiderans / eorū ratione sentit
se ad bona opa inhābile et ineptū: et ideo tūc debet bibere
aquā amarā cōfessionis: vt eius acerbūdinē et falsedine pu-
gant intestina cōscientie p remorsum / et eius caliditate et
feruore dissoluant / diuidant / et dissigant humores corru-
pti. i. vitia / et pccā: et sic dissoluta p cōfessionis officii emittā-
tur. Hā si ciconia. i. aia adulterata fuerit p immunditiā: pro
certo qñ ante virū suū venerit / scz ante deū in iudicio parti-
culari vñ. vniuersali / ipsam eternis verberib⁹ cruciabit. Vel
etiā corā viro suo Lūsto in sacramēto altaris: q scz qñq
māducat corpus dñi in idigne / iudiciū sibi māducat et bibit.
¶ Vel potest allegari de fide et fidelitate coniugū / quā debet
alter alteri custodire. ¶ Tū mirabile dicit de ciconia i. li.
de natura rerū / q. dñs loci i quo solet feticare / solet vñā
de suis plumis / et vñū de suis pullis quasi p annuo tributo
et salario dimittere / in q humana gratitudo doceat: q deo
et cuiusq benefactori debet receptū beneficiū pro virib⁹ cōpen-
sare. *Prover. iij.* Honorā dñm de tua substantia. ¶ Nota q
ciconia seruat et diligit nidū suū quē primo habuit / et eū a
cūctis alijs ptegit / et defendit: et nūsi inde p violentiā expel-
latur / alii nūq querit pullos mire diligit atq nutrit / et ex
cōtinuo cubitū sup ipsos plumas pdat / et i nido iugiter resi-
det: q dñ masculus ad pascua gradit / femina pullos fouet
et masculo a pascuis reuertente / femina sibi cedit / et in pas-
cuis succedit. Per ciconiā prelatū intelligo / q nūdū beneficiū
sui summe debet diligere / et p ipso seruādo cōtra oēs alios
debellare / et dño cōtentus debet esse: q non debet appetere
pinguiora. *iii. Reg. xliij.* Cōten⁹ esto gila tua: et sede in lo-
co tuo. Pullos suos. i. subditos debet ptegere / et nutrire / et

plumas. i. bona tēporalia q de necessitate nō fuerit / in eorū
nutrimēto expendere / et eis misericorditer elemosinas elar-
giri / et in nido officij sui debet eos recipere et fouere. Iste etiā
in nido. i. in beneficiū suo debet psonaliter residere: et nō nisi
causa vict⁹ acqrendi tā sibi q pullis et subdit⁹. i. nō nisi cau-
sa scientie acqrendi debet relinquere nidū suū. *2. Cor. viij.*
De ac nocte manebitis in tabernaculo obseruantes cultu
dñi. ¶ Nota q ciconie sunt serpētib⁹ inimice / eosq
rostris pcutiūt / et occidūt / eosq deuorant / et māducant. An
de etiā *ps. li. x. c. xliij.* dicit q antiquus in thesalia quicq
ciconiā occiderat / capitis reus erat / scz p eo q humilmodi
ales patriā a serpētib⁹ defendebat / qñ etiā dicit *Solin⁹*
qui etiā dicit q nocet eis locis oib⁹ nephas putat / p eo
q patriā a serpētib⁹ liberat. Buffones tamē nō nisi in ma-
gna fame dicunt comedere / in quo potest buffonis malitia
apparere. Et suo aduētū tēporis nūciant nouitate / et circa
domos ad hoib⁹ habitatas nūdicāt / et hoim focieratē
ligit / et frequētant. Ciconie etiā hoas diel sua crepitatio-
ne solēt distingere / et rostro etiā aliū purgare / sicut dicit liber-
rerū. Sic pcul dubio pducator debet esse serpētib⁹. i. pccatō-
rib⁹ inimicus / et eos rostro pducatoris sue totaliter ipugna-
re / et ipsos debet sibi p cōpationem incorporare / et ipia
liter deuorare. Buffones tamē. i. diabolo inflato et supbo lu-
cifero excepto: q isti nō est aliquid condoleūci: cū semp
in sua malitia pseueret. Iste etiā circa domos hoim nidū
cāt: q viroū rationabiliū debet diligere comitiā. *Eccl. i.*
In multitudiē pserbyteroz ita. *2c.* Lum igit isti diel. i. vi-
te / seu etiā grē diuine hoias. i. cōditiones nobis denotet: et
cū serpētes. i. demones / et pccā a nobis tollat: et cū etiā nos
purgat rostro. i. p cōfessionē doceat / null⁹ debet eis nocere:
sed vbiq⁹ venerit / salutē et libertatē debet esse: q. p certo q cō-
nitiā. i. pccatōrē vel religiosum leserit / apud deū crimi-
nis reus erit. Ideo i psal. dicit dñs imptēdo. Nōlite tūgere
chyllos meos / et in pph⁹ meis nolite malignari. ¶ Ciconia
nā circa hoim domos nūdicat / quorū focieratē diligit et
frequētat: et nidū suū palmū / nisi coacta fuerit / de facili nō
dimittit: et si ppter hyemē nidū reliquit / in vere reuēntes
reuerit ad eūdem / nec aliū nidū querit. Ciconia est vir pte-
ctus / qui circa domos hoim. i. in focieratē viroū rationabiliū
cōmorat. *2. A. ps. li.* autē q *Solin⁹* dicit q alique ciconie
carēt lingua. Adus talis est pfectio vel religio / in qua de-
bent pullos bonoz operū procreare. Nō debet ergo p inia-
bilitatē et incōstantiā nidū pfectiōis relinquere: immo i
hyeme. i. si tentatiōe vel tribulatiōe coacti fuerint ab eo re-
siliere: nō sedata hyeme et adueniēte vere pperitatē / debet
iterū reuēntē: nec aliū nidū q̄rere / nisi palmū. *2. B. 2. c.* et
qui de prebēda ad pbenā / de religioe ad religionē cupit
euolare. *iii. Reg. xliij.* Cōtēnus esto gloria tua: et sede in lo-
co tuo. *2. B.* etiā est cōtra apostatas / qui sine pposito rede-
di dimittrūt aliquorū stat⁹ suos. Vel potest allegari de pa-
triā: quomodo vnicuiq dulcissima debet esse. ¶ Ciconia
mire diligit pullos suos: q ex sollicito accubitu super eos
plumarū suarū vestib⁹ denudat: q econuerso qñ ad senectū-
tē parcs venerit / pulli sibi vicissitudinē recōpēnt / eūq in
nido senectute fessum educant / et quousq vires depdinas re-
cuperēt / circa parēū educationē intēdunt / et diligētius la-
borant / *fm.* Ambro. in hexam. *2. B.* etiam dicit *Solin⁹* et
Ipsidoms: et etiā liber rerū: qui oēs dicunt maximā ciconiā
in esse pietatē. Sic vere parētes p filijs educadis qñq plu-
mas diuitiarū pdunt pro ipsis promouēdis / et in scholis et
alibi nutriendis: et ideo vice reciproca debet i senectute a fi-
lijs enutriti: et ipsi eis humiliter famulari. *2. B.* et ei ponat pa-
trē suū: vita viuet lōga. *Eccl. viij.* *2. B.* etiā de parētib⁹ et
filijs. i. de plaris et subditis potest dici: q scz isti debent sibi
inuicē deservire / et nutrimentū et obsequiū exhibere. *ad 2. A.*
la. vj. Alter alterius onera portare. ¶ Sicut dicit *ps. li. x.*
c. xliij. Ciconie certo tēpore anni veniūt / et certo recedunt:
veritāmē satis est (vt ait) mirabile q bene venisse / et recē-
sisse noscunt: sed earū recessus vel aduent⁹ nūq actualiter
videt. Locus autē quo vadūt / vñ de veniūt / penitē igno-
ratur. vnde ait. *2. B.* uonā inq de loco veniant / aut quo se re-
rant / incōpētū adhuc est. de lōginoquo tamē venire nō du-
bium. Nemo inq videt agmē discēdētū / aut veniētū
sed venisse cernim⁹. vñq eñ nocturnis sit rēpositus. *2. B.*

vndiq; seminatur.

Capitulum. xxi. de comice.

Comix sua voce pluuiam significat: et licet ex hoc possit bosum pieren: dere: suis tamen operibus incolas dinoscitur infestare: et bona eos come- dere vel vastare. Item hec aues diuissime vi- uunt: et licet in senectute eius pluuiam exterior de- albetur: tamen caro interior quanto plus vixerit. tanto am- plius denigratur. venenosus et alius cadaueribus pascitur: et cunctis predalibus aibus aduersatur. Nam nulum odit/ et acceptum infidatur et resistit: et aequale licet ipsam rages- re non audeat: tamen voce horribili est infesta. Sic licet au- ri vicinis suis/ verbis fallacibus bona plurima consiciant et promittant: et eis pluuiam subditiouum denunciant: atq; dicant: sicut patet de illis qui sub specie bone intentionis pauperibus promittunt dare mutuo: et eos in necessitati- bus adiuuare: tamen de facto contrarium inuenitur: quia per excoitationes et rapinas eos diripiunt et infestant. ipsosq; bonis temporalibus spoliant et denudant. Et sic. xxi. Na- pauperum in domo vestra. Et licet quantum ad venustate exterioris habitus/ vel etiam quantum ad fictam exteriorem conuersationem in senectute sua dealbentur: tamen caro in- terior. i. conscientia/ peccatorum nigredinem non dimittit: immo tunc plus per luxuriam denigratur/ et magis p auas- ritiam induratur. Unde Seneca. Cum cetera vitia senescen- tibus nobis senescant/ sola auaritia inuenescit. Isti longo tempore viuunt in hoc mundo/ nec mirum: quia hic dat eis suus dñs paradisum. Vel multo tempore viuunt/ scilicet re- putatione pauperum quibus nocent. Et cels. vii. Impius longo viuut tepore in malitia sua. Isti aues predales. i. pre- dicatores et etiam principes et prelatos/ qui bona sua per- phas vel nephas predant/ odiunt: eos vocibus detractio- nis improbis persequuntur. A quibus etiam regem prelatos rum. i. huiusmodi suis malis operibus/ rumoribus/ et blasphe- mis locutionibus persequuntur: sed cum eorum nequitias satis dissimulauerit: tunc in ira conuersus eos morte eter- na feriet et necabit. Hunc enim non infert furor dei sum- deus/ nec vlciscitur scelerum valde. Job. xxxv. Sed zelus et fu- ro: non parcat in die vindicte. Prouerb. vii. Secū dūm augures/ comices dicunt hominibus curas agere/ infidat: rum abscondita monstrare/ futura et maxime pluuiam pre- dicere. Sed quicquid sit de istis optimis/ incolas tamen terre vbi habitant/ comices sunt noctue: quia eos fructus et semina diripiunt et deuastant: et voce sua horrida eos discutiunt et conturbant: et aues magnas et potentes/ scilicet accipitrem et aquilam/ suis clamoribus persequi non for- midant/ a quibus tamen sepe fit q; penam et vindictā repor- tant. Sic aduocati clamore suo eloquentie dicuntur curas et mundi negocia agere/ causarum abscondita declarare: et futuros causarum euentus predicere et monstrare: et etiā pluuiam prosperitatis suis verbis consicere: et eam etiā ho- minibus promittere. Sed ista verba augurum sunt fallas- cia: immo de facto sepe inuenitur contrarium: q; pro certo isti super omnes alias aues incolas/ et habitatores terre sue sunt imple et noctue: quia seminibus et fructibus tempora- lium ipsos expoliant/ et voce horribili minarum suarū mul- toriens ipsos turbant. Abaginas etiam aues et predales. i. principes et potentes nō verentur propter eorum nimiam presumptionem clamore litigationū suarū offendere/ vel turbare: ppter quod ipsos contingit sepe penas et supplicia reportare: contra illud Eccl. viii. Non litiges cum homi- ne potēte/ ne forte incidas in manus illius. Et sicut comi- ses ipsam et pullos suos nutrit cadaueribus venenosus: sic tales tam se q; suos nutriunt diuitijs male et imple cons- gregatis/ de quibus potest dici Naum. ii. Leo cepit suffi- cienter catulis suis: et mactauit lecentis suis. et Job. xxxv. Et vigilantes ad predam preparant panem liberis. Et sicut comices gregatim volant: et quāto plus viuunt/ tanto di- uiores efficiuntur: sic aduocati gregatim viuunt: quia vnus alium protegit/ diligit et defendit: nec vnus contra alium vult pro aliqua pecunia vt cōmuniter aduocare: imo sicut vna comice in capō alient/ sedēte alie sūnt ibi sedētes: sic quicquid est seminis totius vastat: sic et. Et quāto pl' vixerint/ tanto in sua malitia grauius indurantur. Et: eius indura-

666

etiam q; in asia patribus campis conueniunt/ vbi inter se congregare cōmurmant: sed eam que vltima venerit/ lace- rant. Simul ergo congregare noctu recedunt/ et nullam pie- ter captiuas et feruas seu in domib' decenas post se dimi- tunt: ista si vis applica ad aduētum/ huius qui a loco no- ble ignoto/ scilicet a paradiso venit/ et illuc etiam post rediit. Noctu etiam dicit venisse nascendo/ et noctu etiam abiisse resurgendo. Nobis tamen omnia sunt ignota: quia scilicet ne- mo est qui bene sciat modum seu horam qua venit/ vel qua etiam surrexit/ vel locū etiam vnde venit: et quo postea re- meauit. Unde ipse est qui ait Joā. viii. Nescitis vnde ve- nio/ aut quo vado. Et autem ciconia huius aduētum si- gnificet patet illud. viii. Abduis in celo cognouit repus suum/ turtur hirundo/ et ciconia cognouit tempus aduē- tus sui. Vel si vis allega contra illos qui tardi et vltimi vo- lunt ad onera et opera publica venire/ qui scilicet debent penā et supplicium sustinere. Ne etiam cōsuetudo solebat esse apud gallicos Fini Julii celsare: q; scilicet illi qui vltimus ad congregati exercitum veniebat: multitudo aliorum proxi- mis occidebat. et hoc faciebant: vt quilibet acceleraret ve- nire: vt null' psumeret remanere. In omni ergo bono ne- gocio/ illi q; plus accelerat/ plus laudatur: illi vero qui vlti- mi veniunt/ reprobat. Et etiā contra illos potest dici qui vltimo ad fidē et ad penitentiā volūt venire: et qui solent sene- cutis terminū expectare: et qui tardi et negligētes sunt: q; scilicet istos solent in inferno demones lacerare. Unde. iij. Reg. xiiij. Interficiā de iseroboa mingentē ad parietē/ et clau- sum/ et vltimū in iher. et. Et mos. ix. Nouissimū illorum gla- dio interficiā. Bene ergo dicit Eccl. v. Ne tardes conuer- ti ad dñm: neq; differas de die in diē. Vel si vis allega con- tra illos qui in aduētū et recessu suo faciunt magnas pom- pas et magnum tumultum et rumores/ volētes q; ab oibus sciat/ vt eorum gloria ab omnib' videatur: sicut pater de principibus et prelatos/ q; si si essent bene humiles/ deberēt igne ingredi et extrahi: q; ppter perperitū venisse q; ve- nire. Et cels. xij. Venter domini/ ferui illi/ hora qua nescit rē.

Capitulum. xxi. de cynomyia. Cynomyia fin' istidū est musca canina/ quere- spectu allariū est magni corporis et lati/ parui vo- latus/ maxime tamē est adherentē et tenacitas- tis: quia in vilibus pellibus animalū et max- ime canum adheret/ et pellē lacerat et corrodit et sanguinem attrahit atq; sugit. Unde etiam antiquoz ca- num/ qui ipsam propter nimiam affluetationem nesciunt ex- pellere/ aures rodit: et ibi scabiem generat et fetorem. Per istas muscas intelligo mulieres/ p canes impudēssimos/ qui nesciūt saturitātē. Et. i. lvi. Intelligo luxuriosos/ p san- guinem intelligo substantiam corporalem/ per pellem intel- ligo exteriorem cōuersationē. Femine ergo sunt cynomyie. i. musce canine per impletatē/ sunt ventris lati per appe- titus insatiabilitatem: sunt corporis magni per luxuriā et carnalitātē: sunt volat' parui et modici per inertā et tepidi- tatem/ maxime etiam sunt adherentē et tenacitatis p im- portunam societate: qui a vere luxuriosos si se a mulieribus permiserit inquinari: nunq; potest eas postmodum effuga- re. Quid in ipso sanguine inueniunt substantie temporalia Et cels. xxi. Si habueris/ conuiuet tecum: si nūq; habueris derelinquer te. Iste pellem bone conuersationis laniat et dirumpit. Iste sanguinem diuiciarū attrahunt et edibunt: et aures. i. auditum veterum mastinozum. i. luxuriosoz in- duratorum taliter lacerant et cruciant/ q; verba saluti sue cōgrua nō audiunt nec attendunt. Et cels. xxi. Quodcunq; audierit cinis laudabit/ et ad se adiciet. Audiuit luxurio- sus et displicebat illi/ et proficiet illud post dosum suū. Et ibi cels. xxi. dicitur homini fonsicario ois panis dulcis/ non fatigabitur nā q; dicens vsq; ad finem. Et dicitur ta- lem fetorem generant in eis musce istę: q; fetor sue infamie

bisur sicut lapis: et stringetur velut malleatoris incus. Job
 xli. Et ideo cor durum male habebit in nouissimo. Eccl.
 xli. Et qui mentis est dure, corruet in malis. Prover. xxiij.
 3 ¶ Coruix fm. p. li. l. x. c. xij. Zabigne est idustrie. Nucc em
 qua non potest rostro frangere in alium leuat / et sup saxa ca-
 dere permittit: et hoc toties reiterat qd eam frangit. Talis
 debet esse pietatus: qd pro certo quando habet aliqua nucē. i.
 aliquem subditū durum / et obstinatū pre manibus / que sci-
 licet rostro. i. verbo nō potest frangere vel domare / debet il-
 lum allidere ad saxa. i. ad duritiā tribulationū: vt sic qui
 verbis nō frangit / verbis castigetur. psal. Beatus qui
 tenebit et allidet paruulos suos ad petra. Vel dic qd petra
 est Christus / ad que debet illum pietatus per orationē allid-
 dere / et eum sibi comendare / et comittere / quē nō potest ver-
 bo doctrine frangere vel domare. Vel dic qd nūc rotunda
 est cor nostrū / qd si sit ita durū qd frangi vel inclinari ad bo-
 num nequeat / nos pro certo ipsum debemus eleuare p ce-
 lestium contemplationem / et tandem ab alto ad inferiora de-
 primere per motus et inferni cōsiderationem: et ad petram
 Christi ipsum allidere per deuotionem et orationem: et sic
 ipsum poterimus frangere per cōuersionem et subiectionē.
 Vel dic qd sepe accidit qd qd videt hoīem nimis seuerū
 et durū: et ad compatiendū alijs minus frangibilem / et au-
 sterum / permittit ipsum in peccatū cadere: vt sic ex proprie-
 tatis fragilitate cōsideratione possit eum frangere / et ad com-
 passionem / humilitatem / et iustitiam inclinare. Exemplum
 de beato Petro: qui fm. Gregorij / ob hoc pmissus est cade-
 re / vt disceret alijs condolare. 28 etia de casu a statu pro-
 speritatis potest intelligi: quia scilz sepe fit vt deus ab alto
 gradu / et statu hominē detrahāt: et ad lapidem. i. ad aduer-
 sitatis duritiā ipsum allidat / vt eum ad bonū facilius fra-
 gat. Unde Job. xxx. Eleuasti me / et quasi super ventum po-
 nes collisisti me valide. Vel dic qd coruix est diabolus / qui
 videns qd nō potest nucem. i. hominē clausum / et ad se custo-
 diendum asutum / fortis / stabile atqz durum frangere per
 peccatum: nec comedere per tormentum / eleuat ipsum scz
 procurando sibi seculi dignitates: et sic pro libito ipsum ad
 peccata detrahāt: et finaliter damnat et frangit. 28 etiam
 de ecclesia pmititur possumus dicere: qd tūc est diabolus fra-
 gere vel ledere nō potuit / quousqz eam per mundi diuitias
 et potentias eleuauit. vnde Grego. Septius in altum quis
 tollitur / vt cadens fortius cōquassetur. Aduerte tamen qd
 dicitur p. li. vbi supra / scilz lib. x. c. xij. scilz qd coruix raro inue-
 nitur in templis et lucis minerue / que erat dea sapientie.
 Vno autem athenis: que litterarū mater dicitur / comicu-
 la non videtur. Sic illi qui more cornicis sunt garruli / vo-
 mos / et templa de sapientie / et ciuitatem litterarū non inha-
 bitant: iniquitatem scilz tales vt cōmuniter veram sapientiā
 non vendicant / nec frequentant. Garrula enim loquacitas
 plerūqz est perfecte sapientie contraria: qd vt cōmuniter illi
 sapientiā non attingunt / qui more cornicis garruli et ma-
 gniloqui sunt / et maxime quādo per diuersa crimina nigri
 fiunt. Sap. i. In maluolam animā non introibit sapientiā:
 nec habitabit in corpore subdito peccatis. Vel dic qd tales
 peccatores templa et ecclesias nolunt frequentare: nec ora-
 tionē vel deuotionē intendere vel vacare. ¶ Dicit Ambro.
 4 in herem. qd cornices filios suos sume diligunt: illos etia vo-
 lantes aliquādiu prosequeuntur / et pascunt: et quādo per lon-
 geam senectutem parētes cornices plumas perdiderint /
 et volatum: cornices iuuenes plumis proprijs eos fouent /
 et ad volatus pūstinos eos pro posse habilitāt / et reformāt.
 Sic si parentes nostri / qui dum sumus iuuenes valde nos
 diligunt: et diligenter etia nos fouent et nutriunt / plumas
 perdiderint diuitiarū / et volatum potentie temporalis / ipsos
 debemus tam virtutibus qd diuitijs adiuuare. Exo. xx. Inono-
 ra patrem tuum / et matrem tuam. 28. Vel potest exponi de bo-
 nis pietatis / et de bonis subditis: quorum alter debet alte-
 ri in necessitatibus subuenire. ad Gala. vi. Alter alterius
 5 onera portate. ¶ Coruix a tergo de ouo egredie dicitur / sicut
 bubo: fm. p. li. l. x. c. xvi. Sed de hoc vide de bubone. §. pe-
 nulli. Coruix quādo nigra sit: tamē loqui ad modum homi-
 nis docetur: et cum in aqua clamādo et aquā respiciēdo se
 balneat / plumiā pronosticare videtur. Quis columbarū
 insidiatur / ipsaqz comedit et furatur. Sic cum peccatores

in suis actibus retrogradī sint nascendo. i. intrando in mū-
 dū / semperqz caro que est posterior prima vadat: isti tamē
 quādoqz vt homines loquuntur recte docendo / et pluriū eter-
 ne felicitatis alijs denūciant predicādo / et se in aquis sicte
 compassionis et deuotionis in apparentia balneando: sicut
 ad litteram potest de hypocritis experiri.

Capitulum. xliij. de coruo.

Coruus fm. Aristot. lib. ix. pugnat cum asino et i-
 tauro / et est amicus vulpis: et pro ea pugnat cō-
 tra elationē accipit: et scdm eundē / corui contra
 se inuicē pugnat / et fortior ledit et perit debilio-
 rē. Per asinū intelligo pauperes mercatores: per
 taurū intelligo pauperes agricolas: p vulpē caudicē deli-
 gnatur: p coruos autē qd furant pecuniā et abicōdit / intelli-
 go cupidos et auaros. Ab istis ergo tauri et asini infestantur
 quando ab auaris pauperes mercatores et agricolas oppri-
 muntur: sed tunc ab eis vulpes diligit: quādo fallaces cau-
 didici ppter suas sustinēdas malitias ab eis alloquuntur / et
 donis et beneficijs ptemantur. Et coruus contra coruum
 pugnat / quando pro caduere. i. pro diuitijs temporalibus
 inter eos iurgia concitatur: quia inter superbos semp sunt
 iurgia. Prover. xxiij. Semp enim iurgia querit malus. lib.
 dem. xviij. ¶ Hora qd coruus est auis immūda / et cadaueri-
 bus vescens / et pugnat cum taurō et asino / et eos rostro / et pe-
 dibus percutit / et infestat / et de pullis suis aliquotiens excipit
 extra nidum / et est amicus vulpis: et pro ipsa pugnat cō-
 tra alios fm. Aristot. lib. ix. et hoc forte quia vulpes sua frau-
 dulēria aues et alia aialia occidēs / coruo dat aliquotiens
 partē pde: sed quicqd sit / quādo vulpes morit / a coruis pel-
 le et carnibus spoliatur: per taurum agricolā intelligo / per
 asinum pauperes mercatores / per coruū pūcipem iniquū
 per vulpem fallacem balliū vel aduocatū. Impti ergo
 principes qui cadaueribus. i. rapinis et excoitationibus nu-
 truntur / pullis suis. i. subditis sunt infesti / et eos de nido sub-
 stātē ppeie exciunt / et expellūt. 28. lib. ix. 28. vulpes populi
 mei eleuasti de domo deliciarū suarū. Agricolas et pauperes
 rostro cōminationum percutiunt et affligunt / vulpes autē
 .i. balliuos et aduocatos diligit / protegit et defendunt:
 et hoc quia per fraudes corū rapine sue et malitie palliuntur:
 et de pedis per eos preparatis ipsi tyranni comedunt
 et vescunt. 28. lib. ix. 28. princeps postulat: et iudex in re-
 dendo est. Sed quando tales vulpes. i. balliū et aduocatū
 moriuntur / pro certo principes eorum substantiam comedunt
 lacerant et pcedantur: quia sicut coruus non diligit vulpē
 nisi qdū viuūt / et qdū ab ipso potest cōmodum reportare:
 sic nec principes aduocatos vel balliuos. Eccl. xij. Si oc-
 currerit tibi mala / inuenies eum ptoem tibi. ¶ Coruus
 cum cadauer inuenit / primo et pūcipaliter oculū peti-
 tū: quē primo extrahit et comedit: et tādē cerebrum / et postea
 alia membra deuorat et consumit. Causam autem allegat
 p. li. l. x. c. xviij. dicens qd plerūqz alitum oculos appet-
 unt: quia effigiem suam ibi cernēs velut ad cognatā des-
 sideria tendunt. Coruus est diabolus / qui ante omnia ocu-
 lum fidei vult extinguere / et tādē cerebrū a quo emanant
 sensus naturales. i. virtutem discretionis nistru destruit:
 et sic secure potest alia mēbra. i. alias virtutes anime diuis-
 pare. Unde Prover. xxx. Sculum qui subannat parēre / et
 despicit partem matris sue / effodiant eum corui de torren-
 tibus / et comedant eū filij aquile. Vel dic qd sic facit deu-
 quia scilz oculum mentis et cordis summe diligit: pro eo qd
 tibi imaginem trinitatis esse cognoscit: et maxime quādo
 peccatū huiusmodi imaginē nō corrumpit. Prover. xxiij.
 Fili pbe mihi cor tuum. ¶ Coruus paucissimi est coru-
 ideo diutissime viuūt. Expone sicut de elephāte. ¶ Coruus
 sicut et aquila si pluri duo aue vel duos pullos fecerit / per-
 titium de nido excipit. pullos verberat / et ad excutendū et ad vo-
 lādum compellit. 28. Expone sicut supra de aquila. ¶ Cor-
 uus fm. Aristot. in tempore estatis pullificat et ouat / contra-
 cursum aliarū auium. qd etiam dicit p. li. vbi supra. et con-
 tra asinū et taurū pugnat: vulpem autē protegit et diligit: et
 autem vulpes mortua fuerit / eius carnes deuorare ppter
 pūstima amicitia nō omittit. Sic diabolus in estare ppter
 tatis oua malorū ppositorū / pullos malorū operū in nido
 cordis humani pcreat et pducit. Pctm em ab eo ponit per

Cap. XXIII. De Cygno. Jo. CVI.

cogitatione fouet per delectatione; cōcreatur pullus p cō
 sensum; excluditur per operatione. Iste cōtra alium. i. cō
 tra religiosos; et ptra saurū. i. cōtra bonos actiūos pugnat;
 et eos rostris et vnguibus tribulationū et tērationū pcutit atq;
 grauat. vulpes. i. peccatores nūc videtur diligere; et eos in
 prosperitate seruare; sed cum mortui fuerit / eos in inferno
 line villo remedio deuorabit nō obstante amicitia pcedē
 ti. Carnes amici sui comedit in obsequio et in angustia; in
 7 qua cōcludunt eos inimici eorū. Ibi dicit. c. i. Hora fin ful
 gērium: Locus habet vocū quādraginta quattuor mura
 tidēs. Sic adulatores infinitis modis variat verba sua. et
 Expone. A. c. i. Variis linguis loquebatur. Ideo ad Titū
 lū. Prophanas vocū nouitates deuota. Vel ex pone de des
 tractorib⁹; qui multimode variat verba sua. Sed sicut fin
 p. l. lib. x. c. xij. tunc est pessima comouū significatio; quan
 do gloriunt vocem quali stragulant; sic vere tunc verba
 detractorum sunt pessima: quando sub quadā gloriandi et
 retinendi; vel totum dicere nō audendi formula sunt prola
 ta; vt pote quādo fingit se multa alia de homine scire; sed
 cuncta dicere non audent; tunc enim maiorem faciunt con
 tra hominē suspitionem; q̄ si plenam edere locutionem.
 8 Secūdum Iudorum comus pulla suis non prouidet
 quousq; sibi similes eorū videtur in nigredine et colore; sed cū
 plumarū nigredine in ipsis videtur: tunc eos tanq; ppositos
 recognoscit: et ipsos allicit atq; nutrit. Sic mūdus illos qui
 non habet nigredine peccatorū; abijcit et contēnit; sed illos
 quos vt se nigros inueniret; tanq; suos recolligit et extollit.
 9 Iuxta illud Eccl. xij. Omne gēl diligit file sibi. c. i. Locus
 nūc sum perpetuo nūcq; mar. Sic nec homo debet
 nūc officium; et beneficiū suū mutare: nisi forte euideā
 ratio contradicat. i. ad Lōin. vij. Inuolūq; in qua voca
 tiōe vocatus est; in eadem permaneat. Quod est cōtra ambi
 tiosos et instabiles / qui nunq; aliquo gradu seu beneficio
 sunt cōtēti. vide supra de cōmō: vbi inuenies idē. c. i. Se
 cūdam fatuos augures comus habet quādam vim pēsa
 gi; et diuinationis: et ideo scdm antiquos; inter aues q̄ de
 nerfas habet vocis mutatio; scz qua draginta quattuor;
 et est auis fraudulēta: quia pecuniā et alias res furtiue sub
 trahit; et eas abicōdit in abicōditis et cauenis; quib⁹ post
 modū se nō inuat. Sic aduocati et diuites a fatuis auguri
 bus et mundanis vim pēlagientē habere vident. i. sapien
 tiam excellētē: et ideo digni iudicantur ab hominib⁹ deo
 apollini. i. diabolo sacrificari. Ipsi multipliciter voces mu
 tant; q; pauperes attrahēdōruntur allecētis et dulcibus;
 ipsos autē terrendo vtiunt cōminatoriis et tristibus: et su
 per cadauera. i. sup bona mundi et carnales delicias p ma
 la desideria cōmōrunt; vbi vltia q̄ deat occupant. Si
 gurati in coquo diluunt; qui plus amant circa cadauera re
 manere. q̄ ad Hōe in arcā reuēire: sicut dicit Gen. ix. Et
 pecunias et alias res furtiue subtrahunt; et eas in arcis et
 abditis recludentes; eis postmodū nō se inuant; quia mor
 te subita puenit; cū habuerint qd cupierant; nō poterunt
 11 possidere. Job. x. c. i. Secūdum Aristo. comus hoc habet
 propriū; q̄ in estatis medie feruoribus ouat; et pullificat;
 contra naturam auium aliarū. Sic boni qui nigrescūt per
 penitentia; in calore tribulationis positi; pullificare p bona
 opa nō omittunt. Et sicut comus vniu melle vel saltē nongētis (Unde
 Būdidū; comus vniu mille anis vel saltē nongētis) Unde
 cōmune est prouerbū; q̄ vna sepes spinarū durat trib⁹ an
 nis; canis durat quātum tres sepes; equus quātum tres ca
 nes; homo quātum tres equi / certus quātum tres hoies;
 comus quātum tres cerui. Sic vere viri iusti debent diuini
 sine per pericleratiam viuere; et nunq; a vita gratie defi
 cere vel cessare. Sap. iij. Iusti autē in perpetuū vliunt; et
 apud dñm est merces eorū. c. i. Secūdum Iudoz pulli cor
 noium anteq; habeant nigredinem; a comis nō diliguntur;
 nec ab eis pascunt; immo tunc teporis rois celestis benefi
 cio nutriuntur; sed postq; plumarū nigredinem acceperint; a
 comio recogit; et ab eis scitidis scz cadaueribus sustentantur;
 rois vero beneficio extrinse nullatenus educantur. Sic ve
 re charissimū q̄dū nos fuerimus sine nigredine vitiōū; al
 bi. i. innocentes et puri; tādū deus rois celestis gratie nos
 nutrit et perfundit. psal. Libauit eos ex adipē frumentū; et

de pane celi saturauit eos. Quis tūc pater noster mūdus
 nos odiat et contēnat; et nutritiēta mundane prosperitatis
 nobis tūc subtrahat atq; tollat. psal. Pater meus et mater
 mea dereliquerūt me; dñs autē assumptit me. Et econuer
 so statim q̄ nigredine peccatorū acquiritur; pater noster
 caro seu mūdus nos cognoscit: et carnibus bonorum tem
 poralium nos nutrit; Deus vero tunc rois. i. nutritiētum
 gratie nobis subtrahit; et in manu nostre prouincit nos de
 mitit. psal. Dimisit eos secūdū desideria cordis eorū; ibide
 in adinuentiōib⁹ suis. Vel potest allegari de vitiūna prou
 dentia; que innocentes et simplices quibus vel fortuna vel
 natura vires et adiutorium denegauit; sicut ample subue
 nire; et ecdūerit illis quibus ppta industria iussit; et qui
 ppta pudētie imitunt; sicut sua subsidia subtrahere; et de
 ipsis ample nō curare. Figura de filiis israel: quib⁹ omni
 alio auxilio destitutis pluebat manna dñs in deserto; sta
 tim vero q̄ de terre fructib⁹ gustauerūt; manna quod de ce
 lo soliti erāt percipere; perdidērūt; sicut dicit Josue. v. c. i. Si
 13 cut comus fin Aristote. si plures pullos habuerit; aliquos
 eijcit; ne in nutriendo grauetur; sic religiosus de mudo cor
 dis sui debet a mōe mundi et carnis eijcere; vt circa amo
 rem dei et proximi valeat occupari. vide idē supra de aui
 bus in generali. § penultimo. c. i. c. xij. natura
 14 lis mundi hystorie facit speciale titulum de comorum intel
 ligentia. Ait enī corum magnū esse intellect⁹; et verba hu
 mana aliquotiens edoceri. Unde narrat Rome fuisse vñā
 comicem que humano sermōni assuefacta; oibus matuti
 nis ad certum locum volabat; et Libertum et Germanicū
 et Dauium cesares nominabat; et trāsētem romanū popu
 lum salutabat. Idōr vero comis a quodam saturo fuit occi
 sa; sibiq; populus romanus epequas fecit; et sup humeros
 duorū ethiopū precedente rubricine finis eius portatū est.
 Ipse vero occisor ipsius exstitit in vitionem mortis comicis
 interemptus. Narrat etiā de quibūdā comis i troezena re
 gione alie; qui assidueo humeris cutisdam; cū ipso ad ve
 nationē ibant; et cū ad eūdi aliquoties exierāt; et in vena
 tionis officio adiuuabant. Narrat adhuc de comicula que
 siriens nec aquā a profundo monumēto extrahere valens;
 visa est tot paruos lapides apposuisse; vt aqua ad sumi
 tatem monumēti exundaret; et sic pro voto biberet. vt pla
 ceret. Ista si vis applica q̄ multo fort⁹ debet homo verba
 humana. i. honesta et rationalia promere; venationē pres
 dicationis facere; et si a monumento et a fonte misericordie
 scz deo vel beata virgine aquā gratie et eloquentie non pos
 sit extrahere; lapillos bonorum operum et orationum debet
 apponere; vt sic possit ista aqua vq; ad os ipsius redundare;
 re. qd maxime debet facere p̄dicato; qui debet esse huma
 norum et rationaliū verborum prolator; et animarū vena
 tor; et in principio debet orationes ad fontem misericordie
 mittere; vt aqua gratie et eloquentie possit os ipsi irrigare.
 psal. xij. Ibauietis aquas in gaudio de fontib⁹ salutaris.
 Vel dīc q̄ si populus roman⁹ voluit mortē vnus auiū vin
 dicare; et eidē epequas sepulture facere; multo fort⁹ est
 mors vnus hominis iniuste occisi vindicanda; et sepultu
 ra debita exhibenda. c. i. Sicut ponit Plin. lib. x. c. xij. Vni
 15 gus arbitratū corui ore parere; et concipere. Aristo. tamē
 negat. Sic vere homo debet parere oia sua. i. confiteri pec
 cata sua ore; scilz verbaliter exprimēdo; quia scz sicut dicitur
 tur ad Ro. x. De autē sit confessio ad salutem. Aristo
 les tamen. i. mundi sapientes et pagani philosophi ad hoc
 non concordant; qui confessionem non necessariam p̄di
 cant; sed cam refutant atq; negant. Vel de infra. lib. xij. c.
 xij. § xix.

Capitulū. xxiij. de cygno.
 C ygnus habet caput rubrum; pedes autem ha
 bet nigros. Sic multi in principio rubent chari
 tate; sed in fine peccatis et vitijs denigrant. dīc
 de statua Dauid. i. que scilz in capite erat aurea;
 in pedibus vero erat testa et ferrea; significās
 illos qui meliores sunt in principio q̄ in fine. c. i. Cygn⁹ fm
 2 Iudoz dicitur a canendo; nam eo q̄ habet collum longū
 et reuerum; et caput altum et eleuatū. modulum suūem
 reddit. Unde in hyperboreis partibus (fm cum concinē
 ribus citharedis; pulli cygnoū de nidis euolant et vna cū
 eis dulcis melodie cānt sonāt. Et est auis in flumib⁹ ha

Cap. XXIII. Lib. VII. De Cygno.

blans/alba plumis/sine nigredine intermixta/et inter pl-
fces nuntit/ipsos nō deuorat neq ledit. Plautis bonū pie-
fagit/et in alis est ei? maxima fortitudo. Cygnū tñ qui iuxta
hominū habitacula nutritur/minoribus sunt volat?/et maio-
ris carnis/et pinguedinis amplioris. Illi autē qui il-
uefres sunt/minoribus pinguedinis/et collis extēis/alas cle-
uatis/pedibusq ad posterius applicatis/sunt volat? gene-
raliter fortiores. Et licz mors eis infirmit? cantare propter
hoc nō omittit. Ipsi in fluuijs nidificant libet vbi ligna
sunt vndiqz inserta:et collo extēlo ad profundū aque de ra-
dicib? et herbis quas ibi inueniūt/cibum sumunt. Cygnus
charissimū significat generaliter viros iustos: quia scilz isti
capite cordis et intētionis ad deū superi? eleuato/cāu mo-
dulose orationis/cōfessionis/predicationis/laudis/et gra-
tiarum actionis debent emittre letabūde. psal. Cantabo
dño in vita mea: psallā deo meo qđ iū fuero. Et tñ cygn?
cū citharedis cantat/quādo vir cōtēplatiuus p posse suo
faciem patris cum angelis cōtēplatus/cū ipsis ad actio-
nes prouehitur gratiarū:et ad letitiam spiritalē: vt gau-
dere cum gaudentibus dinoscatur. ad Ro. xij. dicentibus
angelis et beatis illud Exo. xv. Antem? domino/gloriose
enim magnificatus est. Iste gemitū et dolorem nescit/et in
morte dulciter canit: quia vere vir eleuat? et iustus instantiū
allicitur ad eternā/q mundane tristitie vel dolores/et eter-
ne angustie vel horrores in ipso gemitū desperationis et im-
patientie nō producit: quāto in morte et tribulatiōe po-
situs semp in supremo delectatur: et ideo cōtinue locunda-
tur. Esa. lxi. Gaudens gaudebo in dño. et hoc quia sicut sa-
pientia. iij. dicit: Sperat iustus in morte sua. Iste isti in aq̄s
deuotionis debent nutriti/et ibi herbas et radices sacrorū
voluminū ruminare: et de profundo fluminis scripture de-
bent radices et herbas vere doctrine elicere/quibus se va-
leant impinguare. Scē. xij. Pascebātur in ipsa fluminis ri-
pa. Et licet quādoqz inter pisciculos cōmoriatur. i. inter ho-
mines peccatores: nō tamē ipsos debent comedere detra-
hendo/aut cōtēnendo: sed eos in pace tolerare/exemplo
Christi/qui publicanos recipiebat/et vt eos cōuerteret/cū
ipsis sepius māducabat: dicens Luce. xij. q non est opus va-
lentibus medico/ sed male habētibus. Iste duas alas ha-
bet/ scz duplicis charitatis/ in quib? cōsistit omnis virtua-
lis et spiritalis fortitudo. Item cygnū qui iuxta domos ho-
minū habitāt/ sunt carni: quia cōtēplatiui/ qui hominū
secularium gratias et fauores querunt/ et mundi negotijs se
implicant/ a volatu cōtēplationis retardantur/ et pingue-
dine carnalis affectionis multipliciter hebetantur. Sed illi
qui quo ad mundi negocia sunt siluestres/ extēlo capite in-
tentionis/ eleuatis alis dilectionis/ et ad posterius. i. ad ce-
li futura bona inclinati pedibus affectionis/ cum pauce
sint pinguedinis et carnalitatē/ per cōtēplationem for-
3 titer euolat ad eternā Esa. xl. Volabūt et nō deficiēt. Iste
habent cygni pedes clausos: quibus se iuuant in natando
quia scz vno pro remigio/ et altero pro gubernaculo vtiuntur.
Charissimi per pedes intelligo intellectū/ et volūtātē. Ipsi
debent esse clausi: quia voluntas nō debet esse diuisa p di-
uersas affectiones: immo oia debet reducere ad dei chari-
tatem/ et in ipsum oia claudere per affectum. Pcs etiā in-
tellect? debet esse clausus/ vt non plus sapiat q̄ necesse est
Eccl. viij. Sed sapiat ad sobrietatē. ad Ro. xij. Non diuis-
sus per errores et dubitationes: quia sicut dicit Scē. x. Dī-
uisum est cor eorum: nunc interibūt. Ipsi ergo duobus pe-
dibus debet homo ad celi gaudia nauigare: quia scilz pe-
de voluntatis et affectōis vtiuntur pro remigio/ ista enī ad
modum remigij fluctuat in hoc mundo/ pede vero intelle-
ctus vti debemus pro gubernaculo: quia scilz quicqd agat-
4 mus/ totum debet discreta ratio gubernare. Cygnus si-
ne aliqua nigredine habet plumas/ in fluminibus habitat
et nautis suo occurſu bonum presagit. Sic predatores in
plumis. i. in apparētia debent esse albi/ mundi vidēz et ho-
nesti/ sine alicui? vitiij nigredine intermixta/ et nautis. i. nau-
fragantibus in mari huius mudi/ eterne felicitatis suis des-
5 bent predicationibus solatium diuinare. Cygnus quā-
do coierit cum femina sua/ hoc habet proprijū/ q̄ cibum nō
comedit donec fuerit balneatus: sicut dicit in lib. de natu-
ra rerum. Sic peccatores anteqz cibum sacramēti altaris

recipiant/ per cōfessionem debēt si peccatis carnis fuerint
maculati/ ante oia balneari: et sic munde poterūt pane ce-
lestis eucharistie satiari. i. ad Locus. xj. Probet autē scipm
homo: et sic de pane illo edat. Nota q̄ cygn? est aulis can-
dida/ et cantu et carmine modulosa/ in aquis nutritur/ et cir-
ca pullos suos educandos est sollicita/ et eos rostro alit/ et
sibilo defendere confucit/ et si aliquid eis velit obſistere/
semp inter aduersariā et pullos se mediū confucit ponere.
Et licet inter pisces nutriatur/ eos tamē nō deuorat: immo
panem qui sibi prouiscitur/ eis cōmunicat comedendum. Cy-
gnus est prelatus/ qui in aquis sacre scripture nutritur/ de-
bet esse candidus per castitatem/ modolus per predica-
tionis vtilitatem/ pullos suos et subditos debet ab inuolu-
ribus spiritalibus et reprobis poteregere/ et se cōtra in-
uolores hereticos/ demones et tyrannos mediū obſistere: et
ipsos rostro orationis/ sibilis predicationis/ et alis protec-
tionis debet diligētius defensare: vt sic dicat scōm illō psal.
Adiuuor in opportunitatibus in tribulatiōe. L apud debet
habere eleuatum. i. intētionem erectā ad eternā. Luce. xij.
Respicite et leuate capita vestra. Collum debet habere lō-
gū. i. discretionē deliberatiuā/ vt scilz anteqz cogitatio a cor-
de extēis/ extet? ad os et ad opus perueniat/ possit cōfide-
rare et videre vtrum bona sit vel mala. Et iste licet inter pi-
fces. i. licet inter subditos et papes cōmoriatur: ipsos tamē
nō debet comedere per rapinam/ sed panem scientie et scri-
pture/ vel etiam panem diuitiarū reprobaliū a deo sibi do-
tum debet eis misericorditer erogare: et de herbis q̄ crescit
in aqua. i. de verbis sacre scripture debet accipere sibi ci-
bum. Psē. lxi. Et comedent herbas terre. Cygnus femella
quando masculus cum illa coierit/ ipsum ejcit et expellit/
licet ei primitus blandiretur. Et sunt cygni magnae carni-
fatis et pinguedinis/ et paucissimi sunt volatus/ et habent
carnem interius multum nigram: et ad digerēdum nimis
duram/ et in fluminibus ligitur cōmoriatur. Sic luxuriosi in
fluminib? delictarū pro posse cupiunt emitti/ magne sunt
carnositatis et pinguedinis: et ad volatum cōtēplationis et
bonorum operum nimis pigri: q̄ fm Augusti. Nihil adeo
ab arce cōtēplationis vtilē animū eijcit/ sicut femine
blandimenta. Ipsi etiam carnē interiorē. i. cōscientiam ha-
bent nigram/ et duram ad digerēdum et ad cōuertendū per
predicationē: quia scōm quod dicit Eccl. xliij. Domini
fomicatio omnis panis dulcis/ nō fatigabitur transgredies
vsq ad finem. Et quādo femine de ribaldis suis comodū
qd potuerūt extraxerūt/ ipsos abſciunt et repellunt. Figura
de Balda/ que postq Salōne rotondit/ abiecit ipm: et ma-
nū hostij suoz tradidit occidēdum. Sic mulieres postq
tēporalem substantiā et vellus diuitiarū a luxuriosis excu-
ferint/ ipsos abſciunt et dimittunt. Scē. xliij. Si habueris/ cō-
uliet tecū: si autē nihil habueris/ dereliquet te. Cygnus
pcussus in capite statim morit?/ pcussus vero in alio parti-
bus multos sustinet iterus: sicut dicit in li. de natura rerū. Sic
vere periculosus est hoīem pcusi a diabolo p pcā in capite
intentionis/ vel in principio inuēntis. Alie enim partes vi-
te nō sunt ita periculose: q̄ mors eterna ex ista citi? sequit-
in quātū corrupta iuuentute vel intētionē quicqd de vita vel
de operibus sequit? vitiā: iuxta illd. Lij caput infirmū/ ce-
tera mēbra dolent. Cygnus est filius cygno/ q̄ est aulis
exteri? cōditiſſima/ interi? autē caro ei? est valde nigra/ et ou-
ra/ rostro habet tiberolum/ et dēsum: pedes tamē habet ni-
gros et clausos/ et licz in aq̄s maneat/ interiorē tñ nigredinē
nūqz mudat/ licet exteriorē albedinē nō amittat. Sic hypo-
crita est exterius cādūsus i apparētia gratiosa/ sed niger in-
teri? i pſciētia vitiosa. Iste habet rostro dēsum et tiberolum
q̄ rōba sua sunt onata/ pōderosa et honesta. dura est ei? ca-
ro. i. cōscientia ad digerēdū et pueritēdū: nigra etiā et horribi-
lis ad vidēdū. Apoc. vi. Ecce equus niger/ et q̄ sedebat sup
eū/ nomen ei? mors. Et lū in aquis sacre scripture cōmoriatur/
pctōz tñ nigredinē nō amittit: iuxta illd. Iliere. xliij. Si mu-
tare pōt eripios pellē suā. zē. Pedes autē eius. i. finis vite
suis/ sunt nigri/ qualis est caro alia demōstrātes: q̄ sub
hypocritarū optime demōstrat qualis erat pſciētia/ q̄ sub
honestatis albedine latitabat: Nā tales cōſter i fine cādūt
et sic apparet q̄les erāt. Job. xxxiij. Oſſa q̄ recta fuerāt nu-
dabunt. Et sicut olo/ caput et collū extēdit: vt de terra cūbi

Ca. XXVI. XXVII. XXVIII. XXIX. Li. VI

recesserint / et ad prosperitatu refrigeria accesserint / statim per diuersa vitia pereunt / et sic q in aduersitate boni fuerat positi / in prosperitate succumbunt / quia breuiter multi sunt qui melius sciunt in aduersis q in prosperis viuere / ideo tutius est talibz esse in igne qz exteri remanere / tura illud Esa. xlvij. secundum alia littera / habes carbonem ignis se de sup eos / et erit tibi in refrigerio. z Esa. xliij. Tu ambula ueris p igne. flama no nocet tibi. Et si vis applica ad 4 Laurerium / Agatham / z Justina. Chemerobion est species culicum / que in fluuio hpani generatur in poro / que extra unum diem non uiuit. Sed certe iste sunt que nascuntur in aere / sup quedam flumina galliaru. Quid de pictaula infra libro. xliij. c. xliij.

Capitulum. xxvj. de carduele. Ardus est aus paruula / z ad cantadu in cagis enutrit. Inhabili modo docet aqua pede per silum de oleuare / z vas inferius detentum vqz ad os cleuare / z ad bibedu ois suo applicare / sicut ad sensum patz / ponit in libro de natura rerum. Hactenus sic vere cu nos in cagia religionis vel ecclesie simus positi ad cantadum. I. ad decum laudadum / hinc est q vas plenum aque. I. sacram scripturam plenam scientia debemus de infimo sursum erigere / ipam in reuerentia habendo / z ipam cu pede affectionis et cum filo subtilis intellectus debemus ad os nostru applicare / tibi meditatio / vt possimus bibere aqua scientie / doctri ne studedo atqz legedo. Ucl dic q ista aus est predicator / qui ad predicandu et cantadum est specialiter deputatus / ideo ante oia ipse debet vas plenu aqua. I. maria plenam gra interpellare / et ipam cu filo orationis / z cu pede amoris z affectionis ad se attrahere / z leuare / z eam vt de aqua gratie possit bibere / ois suo debet ante oia applicare / dicen do pio gratia impetrandu. Ave maria. tura illud. Non recedat a corde non recedat ab ore.

Capitulum. xxvij. de cubeth seu perdice. Cubeth est aus luxuriosa / inatru q masculu no vult q femina occupet circa oua fouenda / ideo fragit ea. masculu aut secrete et subtiliter vadit ad feminu / ne ab alijs masculis audiat / z ne ab ipsis in suo opere perturbet. Tanta est aut ista rui autu libido / q femina ex solo auditu vel olfactu masculu impregnat / z ouat. Pugnatur autem adinuicem / et victor cu victa solet cohabitare / z locum secretu solent ad hoc eligere ad voluntatem victoris / sicut dicit Aristu. Est autem ista auis id qz pdix licet trallatoz hoc ignorauerit / sicut dicit Vincent. Recte charissimi tales sunt luxuriosi / qz p certo isti non querunt q femina faciat prolem / quinimo quadoqz fit q ipsi oua femine. I. semen in vtero receptum frangunt / z destrunt cum medicamentibus et cu herbis vt proles non oritur / et ne ipsi cognoscant / z ne voluptas eoru impediatur. Isti igitur secrete vadunt ad feminas / occulte sez z de nocte / ne forte amici z vicini sciant / et ne ipsos impediant / et retardent. Inuicem etia verbis z suggestionibus falsis / et pmissiombz / z allegationibus pugnare solent / z tandem vno victo z cōsentiente / ad querendu loca secreta diligenter vacant et student. Istud autem inter istos quotidie fit q femella solo odoratu fame / solo tactu osculi / et solo auditu verborum ipsius luxuriosi sepe inclinatur ad malu / z oua mali propositi concipit / z tadem pullos mali operis parturit z emittit. Nō est bonum tales audire / quia sicut dicit Eccl. xxviij. Sepe di sunt aures spinis / et nō est audiendu verbum nequam.

Capitulum. xxvij. de cuculo. Cuculi fm istudiu tempus certum habent quo ad nos veniunt / sed q pauci z inertis sūt volat / solent se in humeris miluoru ponere / qui ipsos solent per longa spacia transportare. Sic vere charissimi / cum nos simus debiles z imbecilles ad volandum in celu p opera virtuosa / hinc est q in humeris miluoru / scz Chisti z barie z sanctoru et perfectoru etia vi roum debemus nos per deuotione ponere / z nos eis z eorum tuitioni cōmittere / et sic eoru virtibus z suffragijs eoz meritis et beneficijs poterimus ad celi gloriā transuolare. Deutero. xxvij. Expādit alas suas / et assumpsit eos / atqz

portauit in humeris suis. Cuculus nolēs fatigari in cur batone ouorum / ponit oua sua in nido aucule dicte curru ca fm idugonem / z de ouis dicte aucule totide denit ne forte si numer excederet / aucula cognosceret fraudē suā / sicqz sit q aucula oua cuculi fouet / tanqz sua / dum tamē so ta fuerint z exclusa / pulli ad augmētū de ducti solent cibos aliorum peripere / z se pie alijs impignare. Nutrit ergo v dens cum maior ceteris / in eo gloriatur / et alios respectu ipsius contēnt / et se talem peperisse miratur. Similiter tamen cuculellus ad propriam matrem redit / z suam nutricem deserit / et si eum secuta fuerit / in eis atrociter insurgit. Ista dicitur in lib. de natura rerum. Pl. vero li. x. c. x. Ista dicit de coccyce / q est quedā species accipitru. Cuculellus fraudulēta cuculus poreft diaboli designare / oua autem eius possunt hypocritas pessimos diaboli filios denotare. Cuculla q est aus innocens / religionē vel ecclesiā significat / cui scilz diabolus furue oua sua / scilz hypocritas et malos ecclesiasticos in nido. I. in claustris / officijs / vel per carnis affectionem / vel per simoniam collocat / z quod dolēdum est / exinde ppia oua aucule. I. viros iustos z pios filios eccleie subtrahit z elogat / quia nulli dubitū quia diabolus ab ecclesia z ecclesiasticis / pmoctibz bonos subtrahat / z loco eoru malos substituat atqz ponat / tura illud ad lbebe. x. Nutrit pmi vt sequēs statuat. Et qd pzo certo curruca simplex / scz ecclesia / credens istos cuculellōs esse suos / et pie hypocritica fictione videns eos esse plz ceteris in apparentia virtuosos / z p virtutes z gratias credēs eos plus ceteris impignatos / se peperisse tales filios gloriatur / ipsos plusqz suos proprios exultat / promouet / et ipos quinimo qz peius est / alios respectu istoz cōtēnt / et ipos inspectiores estimat atqz credit. Sed quid / pzo certo qui sic ab ecclesia fuerint honozati / et in eius dignitatibus exaltati / finaliter de ista nutrice sua non curant / sed eis opressam calamitatem deserunt / subz ferunt in nullo re lunt / quinimo ipsam impugnat / et malis exemplis z operibus contra eā insurgit / et diabolo / qui est ppia mater sua / in oibus obediit / et ad ipsum per mala opera se cōuertit / z id de talibus ecclesia pōt dicere illud Esa. i. Filios enim et exaltati / ipsi autem spreuerunt me. Ista porissime patet de malis prelatis / qui ab ecclesia nutriti et exaltati / ipsam pre ceteris opprimunt z impugnant / z tribulationibz paupum secularium ipsam deuolant dimitunt. Baruch. iij. Exacerbasti eum qui nutriti vos / z cōtristasti heru lem nutricem vestram. Ista etiam patet de hypocritis / hereticis / qui a diabolo in nido ecclesie positi / aliquando cum ea pferunt / sed finaliter apostatado ipsam decepti et dimitunt / eamqz impugnat / diffamant / z comedunt / hoc tristatur ecclesia Baruch. iij. dicens. Nutriti eos cum locunditate / et dimissi eos cum fletu z luctu. Cuculus sono nomē accepit / eo scilz q voce importuna semp vocat nat semeipsum / z non semel / immo continue nomen suum rectat alta voce. Tales sunt iactatores z vanigloriosi / qz scilz alta voce predicant laudes suas / et nomen z famā se semp habent in ore / et vix aut nunqz volunt loqui nisi de ipsis et de suis operibus atqz factis / contra illud pzo xxij. Laudet te alienus / z nō os tuum / extraneus / z non bia tua. Pl. lib. x. c. x. dicit vnum valde mirabile de cuculo / q scilz vbiqz pmiu ipsum homo audierit / si pedes dextrum circūscribat / et locum seu vestigiū ipsius pedis effodiat / z de terra aliquem locum aspergat / ibidē pullos non gignit. Sic vere si vocem ois audieris / z pedes / z effectum vestroꝝ circūscriperis / z ordinaueris / rāqz. I. mortis puluerizationem per memoriā effoderis / exinde domū conscientie per timorem / z asperitatem asperiseris / pul dubio omnē pulcem. I. oem malā cogitationē exinde fugabis zc. Allega vt vis.

Capitulum. xxix. de aubus diomedis. Diomedes aues sunt que pennas albas habent / z oculos scintillantes / sic dicit scdm fabulatores qz loci diomedis militis greci a troianopello redēdis dū naufragiū parerent in mari / hmoi sunt mutati / que nūc in mari siculo insulam diomedea frequētare / vbi fm Solinu et nūqz bi sunt reperire. Iste autē aues inter notos z ignotos dicitur

Cap. XXX. De Falcone. Fo. CVIII.

nunt. grecis em tanq incolis suis nō nocet: immo ad eos
solent accedere/et eis blādit: aduenas vero solent percute
re/et morderesicut dicitur Jldoms: Solimus. Jste possunt
significare bonos pīelatos/qui diomedis. l. Jhūti loci p
nastragium tribulationū i aues. l. in viros spīales castos
et candidos cōuertuntur/qui inter veros incolos ecclesie
et alienos. l. inter iustos et impios debēt discernere/et istis
applaudere/et eos pīnuere: illos vero fugere/ punire/ cor
rigere/et punire. Uel etiā potest dici de Jhūto et angelis/
qui in die iudicij optime discernēt iter incolos et inter ad
uenas. inter suos et extraneos. l. inter bonos et malos: iuxta
illud Jse. xxxij. Jgo iudico inter pecus et pecus arīerū et
hīcorum. Nam suos. l. iustos tecum recipiētes/et eis gloriā
concedendo applaudēt: malos vero tanq extraneos per
tinent/et per eternam damnationē eos vulnerabit et ledent:
iuxta illud Jhāth. xxi. vbi dicit q dñs statuet agnos quī
dent a dextris. hēdos vero a sinistris. Uel potest optime al
legari de acceptoribus personarū. qui suos iustos/ alios no
cent. incolos et cōparitōis fauent: alienos vero tribulatio
nes infert. fa miliares et amicos suos iustinet. i extraneos
vero rapinas et iniurias exercent. Jsti ergo de hominib⁹ in
aues marinas mutant/ in quāum scilz tales acceptores in
marī. l. in amaritudine infernali ppetuo collocantur/et ibi
in naufragio diei iudicij a deo cōdēnant. Jro. x. Uentus
arrepant locustā pīocit in mare. J Diomedes aut aues
colos sunt cādidī/oculoy igneo. rostri dēatī. l. de grega
tīm solent incedere/duos duces solent sibi statuere/ vnum
scz qui pcedēdo iter gregi ostendat: alterū vero qui succe
den. do tardas ipeat: sicut dicit Solinus in libro de mira
bilibus mūdī: et Jh. lib. x. c. xliij. Jsta possunt applicari ad
militarem disciplinā: quia scz in exercitu non solum ducto
res qui pcedūt: immo etiā retro custodes qui caueant ne
aliqui ab exercitu remaneant aut recedant. statuitur. Po
test etiam applicari ad religiofos/ qui gregatim et simul de
bent viuere et morari: q scilz in magnis cōuentibus ipi ha
bent vnum duce: scilz pīocem/ qui iplos pcedit ad ma
ritinā/ et alium scilz qui vocatur gardā: qui cauet ne aliq
remaneat a marinis. Uel potest dici de fidelib⁹: qui gre
gatim et cōparitē debēt viuere: oculos intellect⁹ igneo. l.
lucidos per pīudentiam debent habere: rostrū vero. l. locu
tionem denatā et mordacem per correctionē. Jsa. xliij. Po
tuit os meū dñs quasi gladiū acutū. Jsti igit duos duces
debent habere: vnu. l. pīocem/ alium posteros: scz pīelatum
qui vadit pīmus/ et pīdicatōrē qui vadit vīrtuosus. vnum
iter ostēdentem/ alium exhortatē: et ad pīcedēdum vigē
tem. vnum qui exemplariter pīcedēdo volūtarios ad vo
landum in celum inuitet/ alii qui succedēdo pīgros exho
rēt et sollicitet. Pīelatus em debet alios per bona exem
pla pīcedere: pīdicatōrē vero debet alios exhortādo succe
dere. pīelatus debet viam salutis exemplariter demonstrā
re: pīdicatōrē vero debet ad pīcedēdum in isto itinere pī
gros et desides exhortari. De pīelato em pīcedente potest
dici illud Jro. xliij. Jbittam angelū meum qui pīcedat
te. De pīdicatōre vero exhortatē dicitur ad Titū. ij. Hec
loquere et exhortare. J Diomedes aues sunt candidē. rē.
sicut supra. et sicut dicit Solinus: aues iste in altis rupibus
in mari vel circa mare vbi difficilis est accessus/ faciūt do
mos suas/ vbi simul et inuicem cōmorantur. Rostris enim
fossas faciunt/ lignis desuper ordinatis/ terra/ ne vēto spar
gantur/ desup cooperitis. Aditum autē duplicem faciunt/
vnum scilz a parte orientis per quē egrediunt ad pastum/
et alium ad occidentem: vt reuertentib⁹ a pastu pateat ad
itus domus sue: vt lux excurrentibus et redeuntibus nō neget.
Jro. q valde est mirabile: iste aues omni die in aqua se im
mergunt/ et pennīs adhuc madidis ad domū sacram. l. ad
templū et tumulum diomedis (q est in illa insula) redeunt:
et domū lustrantes scīpas ercunt/ et aqua pennarū cir
cūspērgētes totam domū irrigant et perfundūt: sic omni
die quasi quodā ritu tyfam cōsecrant/ et explant: et tūc pen
nīs supplaudentes inde peracta religione discedunt. Jsta
etiam dicit Jh. vbi supra. Jste aues possunt significare oēs
morales homines huius vite. Domus autē et nidus istarū
que in mari huius mundi est posita et multis fluctibus ex
posita/ significat corpus/ q est terra/ et lignis. l. carne et ossi

bus circūseptum. Jsta enim dom⁹ habet duos aditus: scz
orientalem/ hēc est natiuitas. occidentalem/ hēc est mortis
necessitas. Per vñā enim ianuam intramus in mūdum/ et
per aliam redimus a mundo. et de hoc Jeccl. viij. Anus est
oībus introitus ad vitam/ et similis exitus. Templū autem
diomedis significat cor: vbi ipse Diomedes scilz Jhūstus
corpore aliter et per memoriam sepelitur. Uerūamen istam
domū cordis debemus purificare: et deo specialiter dedī
care. Debemus enim in pennīs affectionis et cogitationis
aquā lachrymarū et compunctionis accipere/ cor et corpus
per penitentiā aspergere: et sic ista domus purificabitur: et
deo specialiter consecrabitur. Uel fac duos. s. vnum scz de
morte: et dic q ista domus nostra est terra/ a qua eximus p
portam orientalem nascendo/ et ad quā redim⁹ per portam
occidentalem moriendo. de residuo fac. s. et dic q dom⁹ no
stra est cor/ que debet aqua cōpunctionis lustrari/ et a cun
ctis criminibus explari/ et omni die a cunctis vitijs emun
dari. Jaco. iij. Jmūdare manus pīdēs/ et purificate cor
da duplices animo. Uel potest dici de cōsecratione/ recon
ciliatione/ et benedictione cēmiterīorū et ecclesiarum/ quos
modo ab episcopis cōsecrant/ et aqua benedicta lustrant/
et recōciliantur/ et deo specialiter dedicantur. Jtū vñ ad
vñāq purificatiōē et moralem et corporeā potes allega
re quomodo domus que leprosa fuerat/ cū aqua/ hīlopo/ ce
dro/ et occiso passere purificabatur. J. l. xliij. in fine. q scilz
cet tunc cor/ et ecclesia purificatur et lustratur cum aqua cō
punctionis/ quādo hīlopus humilitatis et cōfessionis/ cedrus
cōtemplationis/ et passer mortuus. l. memoria offīce passio
nis spiritaliter adhibetur. J De istis aubus dicit adhuc
Solinus. c. de italia et Jh. lib. x. c. xliij. q quando feces seu
stercosa volunt elscere/ solent cōtra vētum volare/ et volan
do stercus elscere/ vt vento procul pellente nullam possint
forditiem repostare. Jn nidis enim suis munditiā custo
diunt: et ideo feces elscere procul volunt. Uentus qui pu
rificat aream cordis nostri/ est sacerdos. Si igit nidos cō
sclentiarum mundos seruare volumus/ stercosa vitiōrū no
strozū isti vento/ scilz confessōi pandere et expandere de
bemus: vt sic ad celestia mentaliter volando/ spūalem mū
ditiā repostemus. Jsa. i. Jbundi estote/ auferte mala co
gitationum vestrarū. Uel potest dici contra immūdos reli
giosos/ vel clericos/ qui nidos et conuentus suos/ domos et
hospitia sua/ parochias et consortia per luxuriam stercorī
zant: cum tamē immūditiam suam procul extra magis fa
cere deberent. Jt de hoc cōsequitur dñs Jbiere. xj. Quid
est q dilectus meus in domo mea facit scelera multa?

Capitulum. xxx. de falcone.

Falco sicut dicitur in libro de natura rerū/ quan
do ad ardeam volare dimittit/ non debet ei pie
da sua statim ostendi: immo debet dimitti ali
quātulum elongari/ vt in cōsequēdo pīedā ali
quādū immoretur: vt sic sui animi impetus ali
quātulum rēperetur: alias tanto impetu pīedam caperet/
q seipm in accipiendo interficeret. Sic facit deus. suis em
fidelibus a longe/ nō a prope ostēdit pīedā glorie paradisi:
iuxta illud Job. xxxij. De longe contēplā eīcā. q scilz nūc
ostēdit eis eā q spem/ et nō q spēcīem: iuxta illud. l. ad Cor.
xij. Uīdemus nūc q speculū in enigmate: tunc autē facie
ad facie. Si em istam pīedā de pīpe viderēt/ et qd sit pīpe
cogitārēt/ tanto ipetu ad eā currerēt/ q mortī et supplicio se
submitterēt: sicut apparuit in martyrib⁹/ q ipam aliquātū
lū ampli⁹ a pīpe viderūt: et ideo p acquiritiōe ipi⁹ mortē
supplicia cōtēpserūt. J. Jhāth. vi. Uolūtarie sēbat ad sup
pliciū. Uel potest dici cōtra impetuosos et iracundos/ q tan
to impetu iracūdie ferūt ad vindictā/ q sepe fit q et se et
alios mort exponūt: et ideo vīle est q pīedā cui volunt no
cere/ ab eis aliquātulum elonget: vt dilata vindicta donec
pertrāseat ira factū suū modestius pīsequant. Uel potest
dici q de pīedā bonorū tēporaliū et mūdī pīperitatis ami
cis suis a pīpe nō ostēdit: sed a lōge: q si ipam a pīpe vide
rēt. l. si ipam cito se acqīrere crederēt/ tanto appetitū ad eā
currerēt/ q seipsos p auaritiā spūaliter occiderēt. Jsta ergo
pmitit ab eis dñs elongari: vt impet⁹ cordis humani attē
ta difficultate habēdi/ a pīcutione ipsius temperet. Jro
uerb. xliij. Ne erigas oculos ad opes q̄s habere nō potes:

Cap. XXXI. XXXII. et. XXXIII. Lib. VII.

2 quia facit sibi alas: et volabit. ¶ Falcones renes habent debiles: et pectus robustum. Et non solum ad predam quam videt ante se: immo ad illam que est post tergum: dicit sollicitus vigilare: et oculos in terra claudere: ut volente solet vertere: et mouere. Sic et nos debemus habere renes: id est carnem debilem: pectus autem spiritum valde fortis. id est. ad loquendum. Cum autem infirmus: tunc fortior sum. Ad predam autem non solum anteriorum: immo etiam posteriorum. id est. non solum ad bona temporalia que sunt anteriora et presentia: immo etiam ad bona paradisi que sunt posteriora et futura: debemus respicere: et attendere: et oculos nostre considerationis non ad vnum locum tantum: immo circa nos ad omnia que possunt contingere: debemus vertere: et girare. Apoc. iii. habebat oculos ante et retro. Id est maxime pertinet ad platos: quod quibus necesse habeant vacare ad predam que est ante se. id est. ad regnum temporaliu: ad illam tamen que est post tergum. id est. ad bona eterna debet semper conuertere mentem suam. Oculos vero sue discretionis debet vertere: ut quid alij faciunt: possint scire: et cognoscere. 2. ¶ Falco aues maiores inuadere non pertimescit: licet ab eis aliquando occidatur. Usus habet clarus. Lappas habet in pedibus. Oculi eius velant: ne ad quilibet auem visum abolet. Et in pertica alte et honorabiliter situat. Pedes eius laqueolis asringunt. Sic bonus planus vel iudex debet corrigere quascumque magnas personas: pro executione iustitie: mortis supplicia non timere. Usque ad mortem certa persistit. Eccl. iiii. Lare debet videre per sapientiam: sonum campanarum debet habere per eloquentiam: sensus eius debet operari per discretionem: ne ad predam delectabiliu mundi: vel nimis impetuose currat ad vindictam et punitiōem: aut effuset per ambitionem: et discernat ubi et quando debet corrigere. Et licet in eminente pertica situet: pedes tamen affectus eius debent laqueolis. timore domini vel censura iustitie laqueari: ne per superbiam effuset. Rectorem te posuerunt: non extollis. Eccl. xxi. Ad capiendum ardeam sunt duo falcones necessarii: unus qui ipsam ad terram proferat: alius qui eam prostrata detineat: et occidat. Sic duo tentatores capiunt hominem: scilicet diabolus qui suggerendo ad periculum pellit: caro vel mundus qui per malas copulacientias ne resurgat impedit. Amos. v. Cecidit: non adiciet: et resurgat.

Capitulum. xxxi. de philomena.

1 Philomena est avis que alias dicitur luscinia: alias credula: et est avis in tantum modulatio dedita: quod in suo cantu procedere solet dicit. Nam circa ortum solis solet summo opere modulari. Ideo autem in sue vocis modulatione delectatur: quod rarissime comedit: et cum maxima festinatione ad cantum iterum statim redit: sicut dicit in libro de natura rerum. Tales debet esse viri religiosi: ecclesiastici: et perfecti. Ipsi enim debent dulciter per orationem laudem: confessionem: et gratiarum actionem: canere: et diem eterne letitie suis modulaminibus antecere: dicentes quilibet illis. Psal. lxi. Gaudes gaudebo in domino. Psal. lxxviii. Letabitur iustus in domino. Id est. hoc potissime debet esse de predicatoribus. Fuit etiam verificatum in prophetis et sanctis patribus. Ipsi enim ortum solis iustitie Christi prescuerunt: et cum futurum hominibus suis canticis predicerunt. Et isti procul dubio isti spirituali modulationi ita debent intendere: quod parum debet bibere: et comedere. id est. parum debent carnis delicis impigari: sed ipsi potius abstinerere: et ad ipsum statim recurrere: et redire: sicut ad litteram faciunt religiosi: qui postquam comederint: solent gratias agere et cantare: Exemplo Christi qui post cenam legi dicitur hymnum. Psal. d. dent pauperes et saturabuntur: et laudabunt dominum. ¶ Philomena non cantat in hyeme: sed solum in estate: vel in vere. Tempore vero coltus perdit cantum: sicut dicit Psal. Sic multi sunt qui nunquam cantant deum laudando tempore hyemis. id est. tribulationis: sed solum in vere prosperitatis et consolationis. Psal. Confitebitur tibi cum benedixeris ei. Quando autem homo copulationi luxurie se tribuit: tunc ista modulamina statim perdit. Quare vere luxuriosi nesciunt deum laudare: aut spiritualiter psallere: aut cantare. Psal. xlii. Tu cantico non bibent vinum. 2. ¶ Philomena quoadmodum solet inter se certare cantando: instanti quod vna pie solo alterius ita seruenter cantat: quod vna sepe finiat: prius deficiente spiritu: quam cantu: Psal. li. c. xxi. Et ideo dicitur a philoso: quod est amor: et mene quod est defectus: quasi deficiens pie amore modulandi. Sic vere viri iusti debent

alter alterum ad modulandum et deum laudandum excitare: et mouere: et alter pie solo alterius debet conari per predicationem et orationem fortiter decantare: et sic cantando: et deum laudando: et in deo exultando: debet vitam suam delectabiliter terminare. Psal. Laudabitis deum ad mortem animae meae dominum. Et potest allegari contra cantores: qui pie invidia alter alterius cantando certant: ita quod pie superbia et invidia vitam gratie perdunt. 2. ¶ Testatur Psal. lxx. xlii. quod filij celsaris habebant philomenas greco et latino sermone edoctas: continue noua canentes: et ad iussum cuiuslibet statim canere incipientes. Sic predicator debet esse in grecis et latinis litteris eruditus: et sic predicationis officium inchoare. Et potest allegari de cantoribus. Id est. est contra illos qui de cantando vel predicando faciunt se rogari. 2. ¶ Philomena quanto maiorem sentit turbam: et quanto maiorem audit strepitum: tanto altius et libentius cantat. Sic cantores et viri religiosi ad litteram tanto libentius per vanam gloriam modulantur: et si quid notabile fuerit facere voluerint: iuxta illud Sap. viii. In multitudine videbor bonus: et in bello fortis. Et dicit quod ista significat predicator: quanto plus debet conari bene dicere: quanto sentit maiorem populum excitari: et amplius commodum generari. Et potest dici de multis predicatoribus: qui non volunt predicare: nisi quando vident multitudinem interesse: non aduerentes quod dominus soli mulier iuxta puteum predicauit: sicut dicitur Ioannis. iiii.

Capitulum. xxxii. de fulica.

1 Fulica est avis nigri coloris: marina secundum philum: que pace: pastu contenta: de loco ad locum non circuiolat: sed vbicumque inuenit ista duo: extreme de nunquam recedit: quod dicitur nisi exinde per violentiam expellatur. Ista autem avis secundum Iulianum maris profundum delectatur: ideo in aqua vel in petris maris circuiolat: sed coherere nidum suum. Talis debet esse quilibet homo iustus: quia scilicet iste debet esse niger per humilitatem: debet in petra edificare per constantem stabilitatem: debet circa mare viuere per penitentiam amaram: asperitatem: debet pace et cibo contentus esse per cordis sufficientiam: et tranquillitatem: debet de loco suo in quo primo habitauit. de gradu vel statu quem primo occupauit: nunquam se mutare per ambitionis instabilitatem: nisi forte exinde expulsi fuerint per aduersitatem: vel per aliam iustam et licitam necessitatem. iiii. Regi. xlii. Contentus esto gloria tua: et sede in loco tuo. Et sic dicitur illud psal. In pace factus est locus eius: et habitatio eius in syon. Ista quod ipse poterit dicere illud Psal. xvi. Perfecti decoris ego sum: et in corde maris sita. ¶ Fulica in mari ludens: et de mane cantans: significat tepescitatem: ut dicunt Iuliano. 2. Psal. lib. xlii. Sic mundus diuites suis cantibus: saltibus: et suis letitiis reponitibus sibi ipsis presagium mortis perpetue tepescitatem: iuxta illud Prover. xlii. Extrema gaudij luctus occupat. ¶ Fulica ut dicit Ambrosius: in heramiron: pullos ab aquila delectos solet in nido proprio recipere: et tanquam pullos proprios enutrire. In quo prout idem dicit hominibus: rationabilibus exemplum datur quanta debeant in extraneos et pauperes pietate moueri: quod a diuitis auitibus videtur exemplo tam notabili se doceri. Sic faciebat Iob: quod dicebat. xxi. Foris non mansi peregrinus: ostium meum viatorum paruit. et Psal. lvi. dicitur: Frange esurienti panem tuum: et egenos vagos induc in domum tuam. 2.

Capitulum. xxxiii. de phenice.

1 Phenix est avis unica: diuissime viuens: plumis colorata: pavoni similitima: victum diligens: modicum et grana comedens pura: immo etiam: sicut dicitur: de thure viuens: et nihil aliud preter thure comedens: ut refert Iulianus. Solitudine amara: et sentiens defectum nature sue: querit ligna aromatica: et eis inuicem coglobatis facit nidum suum: et eis et feruore solis flante fauoni infusum: sponte ignem intrat: et ibi cineratur: et tandem post tres dies ex isto cinere vermis generatur: qui alis resumptis in volucrum reformatur: et sic exiit: et euolat ad superna. Per phenicem intelligo hominem perfectum: qui debet esse coloratus per exteriorum honestatem: debet viuere munde: et grans: id est. domus et virtutibus: debet aut

nam enutrire p vite sanctitatem / debet iste esse vnicus p
affectionum vnitatem / vt scz oia ordinet ad vnus dei amo
re. Iste de thure orationis debet viuere per deuotionis co
mmunitatem. Iste etiam debet diligere solitudinem et a mun
di negotijs remota habere voluntatem. Iste diu debet viuere
p vite gratie perpetuitatem. Sapient. iij. Iusti autem in
perpetuum viuunt. Quia scz semper debet in vite gratie re
sistere. Iste quando sentit defectu nature sue. i. quando se vi
der debile ad pnam toleranda / ponderosum ad bona opa
facienda / debet accipere ligna aromatica. i. ligna redolentia
crucis christi / p veram copassionem et passionis memoriā
debet illa in mudo cōficientē cōgregare: et sic hāte fauonit. i.
inspiracione sancti spiritus ex aspectu solis iustitie / si bene
ibi cogitaret / ignis ibi generabitur charitatis: in quē ipse de
bet ingredi / et per suorum factorum examinationē resolu
tū / et per reputationem sui debet in humilitatē incinerari / et se
verum mortalem / putredinem reputare et imaginari. vt
dicat. Quis sum ego et nō homo. Et sic alas virtutū acq
ret: et iam quasi totaliter renouatus / sursum ad cōtemplā
tionē celestiu volabit mētaliter / et ibi in fine psonaliter ascē
det. Apoc. xij. Date sunt ei ale vt volaret in desertum. Uel
exponit de resurrectione / sic q illos q in igne charitatis in
cinerantur / et moventur / post finē triū dierū. i. post qz sps le
gis nature / legis scripte / et legis noue fuerit adimpletū / ex
eisdē cineribus corpus idē reparabit et resurget. / Deec. vj.
Quisabit nos post duos dies / et in die tertia suscitabit
nos rē. Hanc phis et etiā Ambrosius phentis est aus vni
ca / parem nō habet aliq in natura. de coitu nō ouit: sed
virtute celesti a combustis cineribus parētis sui generat /
et cū dicitur vixerit / lignis myrre et thuris / etiā alijs
aromaticis congregatis / et calore solis hāte fauonit inflā
matis / sponte intrat ignem / vbi incineratur / et ex isto cine
re vermis post tridui generatur / qui resumptis alis in auē
pulsinam reformatur: et sic euolat ad aera. Iste est christus: q
sine vitulū semine virtute celesti. i. sancti spūs / ista ligna aro
matica. i. infra virginis viscera virtuosā / munda / casta / et odo
rāntia / ex ipsius cineribus. i. ex facris et purissimis virginis
fanguibz / extitit procreatus. Nam sicut ex lignis aroma
ticis fumus extitit redolens / et delectabilis odoratu: sic ex vir
ginis intus affectionibus / calore sancti spūs / inflāmatis
extitit fumus virtutū / qui vltis ad presentiam dei patris su
perioris euolans / rāto odore dei filii perfudit: q ad virginis
amorem ipsum ineffabiliter inclinauit. Et ita. iij. Que est ista
que ascendit sicut virgula fumū ex aromatis myrre et thuri
ris? In ista ergo phentis. i. christus de aue. i. de deo in homi
nem inmutat / et ipsa mirabiliter inmutat / et pētis virtutū
num indutus: ad mudi solitudinem euolauit: vbi diu in so
litudine et penuria habitauit. Sed quid: pro certo iste phe
ntis. i. dei filius postq cursum vite compleuit / volens iterū
renouari / alia ligna aromatica quesitū / scilicet ligna cru
cis: quibz inuicē congregatis / et calore solis / igne tribula
tionis ibidem multipliciter inflāmatis / hāte fauonit ven
to occidat. i. iudeoz inuidia / super ista ligna crucis se po
suit: et in vermem mutatus fuit: iuxta illud Esai. liij. Uel
dimus eū: nō erat aspectus / dices illud ps. Ego sum vmis
et nō homo / opprobriū hominū / et abieccio plebis. Et ita ille ver
mis tandem post tridui reuixit / ala s. i. dotes corporis re
cepit: et ad paradisi solitudinem euolauit. Apoc. xij. Date
sunt ei ale / vt volaret in solitu dīne. Et hoc fuit figuratū fm
Zila. in quodā facto qd accidit in egypto in ciuitate helio
poleos / vbi onas templum ad similitudinem templi hie
rosolymorum fabricauit / et cum in die dedicationis eius su
per altare ligna aromatica plurima accendisset / omnibus
videntibus descendit in medio talis aus / que in igne in ci
nere pontificis seruauerunt / in die tertia apparuit ibi ver
mis / q alis resumptis in voluerem reparabat / et sic cunctis
videntibus euolauit. Quid per oniam nisi deus pater / quid
per templū in egypto nisi ecclesia in gentilitate? / Esai. xix.
Et ita altare dū in terra egypti / que rōne moraliter intel
lecta / similis est templo quod fuit hierosolymis materialiter
fabricatū. Quid p altare nisi passio / quid p ligna nisi crux?
Inter q dei filius in passioe descendit / qn fuit visibiliter cru

cifixus. et ibi incineratus / qn p ignem tribulationum cor
pus fuit ab aia separatum. nam incineracione vna pars tñ
ab alia separaf. Sed christus aus extitit reformata. quan
do per resurrectionem fuit corpus dñi in triduo reparatum.
Uñ / Seno. xj. Tres adhuc dies sunt / post quos recordabit
pharao ministerij tui / et restituet te in gradū pristinu. Sed
tunc cūctis videntibus aus euolauit: quādo christus viden
tibus discipulis ascendit ad dexteram dei patris. Actū. ij.
Uidentibus illis cūctis / est in celū. Et sicut phentis est vni
ca: sic de christo. Nō est inuētus similis illi rē. / Esai. xlv.
Capitulum. xxxij. de gallo.

 Allus fm p lūmū est aial lerum / et andax / et ge
nerat i se lapidem pectosum qui alectoria seu
alecrotius dicit. Et si facit albus / a leone mō
rabiliter timetur / et hoc forte dicit lapidis p
ctosi virtute. Sic vere charissimū hōmo alb
fuerit per castitatē / andax / per spiritualis cōstantie strenu
tatem: letus p spiritualē iocunditatē / scilicet lapidem pectos
um christum in corde suo generare / virtute cuius leo. i. dia
bolus timet: qz vere diabolus timet et metuit vrum castū
Nam sicut pugil timet aduersariū qui tenet ep lanceā ma
nu / sic diabolus hoies pmetit qz castitatē carnē / q est gla
dius diaboli / i manu retinet discipline. Sap. viij. Uidebū
me et timebunt reges horrendi. Uel per istum lapidem in
telligo humilitatē vel charitatē / que facit de diabolo triū
phare rē. vide lib. de lapidibz. c. de alectoria. / Gallus in
uentis grans voce sua conuocat alios ad edendum / et sibi
etiam subtrahit vt gallinus eū sequētibz largiatur. Nam
cū rostro / et pedibz / palem reuertat / vt granū querat: sed eo
inuenit statim clamat / et nō solus eū comedit: sed cōuocatis
alijs eis distribuit / et exponit. Sic homo pius / liberalis: li
cet rostro / et pedibus. i. laboriosi / operibus et affectionibz / bo
noum temporalū grana querat: tñ quando ipsa inuenit / et ac
quirit: nō debet ea solus comedere: imo uoce pietatis debz
gallinas. i. pauperes / uocare / vt eis de bonis suis benigni
ter possit erogare. Unde Luce. xlij. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra illud Job. xxxj. Non comedet eis / vt
sic eis dicat illud qd dicitur ibidem. Omnia parata sunt: ve
nite ad nuptias. Et debz etiā sibi subtrahere a cibis / et a po
tibus superfluis / vt ceteri suis beneficijs adiueni. Quod
tñ non faciunt cupidī et auari / qui pauperes non cōuocant
immo fugant: contra

La. XXXIII. Lib. VII. De Gallo.

catores ad penitentiam imutat. Tunc vero ossa galli aurum
consumperunt: quoniam affectus et amor christi consumpsit et con-
templatur diuitias et eas tam verbo quam exemplo docuit cor-
nedas. ps. Diuitie si affluat, nolite cor apponere. Et sic os
galli venenum auri dicitur: inquit a mor christi diuitijs co-
trariatur et earum reputationem adhibet atque dānat: dicitur
Eccl. v. Qui amat diuitias: fructus non capiet ex eis. dicitur
xix. Quos qui reliquistis oia et. Iste gallus fuit leti-
spiritualis: ideo de eo dicitur Isai. xlii. Non erit tristis nec tur-
bulentus. Et ibidem. lxi. Gaudeo gaudebo in domino et. Iste
per predicationem cantando diem eterne prosperitatis homi-
nificauit. In die illa videbitis quod ego sum. Joā. xlii. Iste
gallus est antiochus: non timens aspera passionis: quod noluit
timere eos qui occiderunt corpus. dicitur. x. Iste viros suos. i.
animas sibi p fidei coniugium copulatas diligit: quod sicut vi-
ditur Ezech. xlviii. quanto plerumque habuerit de pinguedine gratiarum
et virtutum: tanto eas sibi pinguet collocat per gratiam in
presenti: vel etiam per promissionem ad dignitatem ecclesie
et per gloriam in futuro. ps. Offeratur regi virgines et. Iste
igitur sibi subtrahit: ut eas nutriat: quod sicut vitam et sanguinem
sibi subtrahit: ut cibum beatitudinis peccatoribus daret: et ut
animas p gratia et gloria impinguaret. Et ideo iste ad gra-
na eterne beatitudinis / quod ab eterno quesierat et habebat
omnes animas clamore predicationis vocauit: et liberaliter
mutauit. dicitur. x. Voca operarios: et redde illis mer-
cedem. Et ideo de tali gallo dicitur Job. xxxviii. Quis dedit
gallo intelligentiam? Quod dicitur quod ossa galli sunt discipuli christi
scilicet viri sancti et perfecti: de quibus dicitur. lxi. De celo
soluit ignem in ossibus meis: et erudit me. Iste ergo au-
rum consumunt: et auri sunt venenum: inquit scilicet aurum et di-
uitias vilipendunt: et eas vilipendendas docent et dicunt
ipsarum statum et amorem adhibere et confundunt: dicen-
tes illud Eccl. i. Vanitas vanitatum et omnia vanitas.
4 sine macula: et qui post aurum non abiit. Et gallus viros suos
nitro affectu diligit: et sibi pinguiorem et teneriorem proximis
associat et adiungit: et p eis contra alios gallos tam rostro quam
calcaribus prelatatur: et inuictis quousque solus non comedit / sed
gallinis conuocatis sibi subtrahit: ut eis largiatur. Et est fmi
p. l. circumspectus in inquirendo cibos: non accipit de aquila
timet: et ideo qui circa victum et grana oportet eum insere: in-
clinari: vnum oculum ad terram inclinat: et alio superius ele-
uato de aquile vel accipitris circueat aduentu quem vi-
dens statim conuocat gallinis in abditiis se abscondit. Gal-
lus est prelatator: viros eius sunt subditos: quia sicut vir viro-
rum affectu tenerrimo debet eis sincerius copulari. Etiana
sunt bona temporalia: accipit et diabolus: duo oculi sunt
duplex discretio: scilicet de temporalibus et eternis / que pre-
latis competere dinoscuntur. Gallus igitur viros diligit: quoniam
prelatus affectu intimo suis subditis per amicitiam se con-
iungit: sed tunc pinguiorem gallinam sibi associat: quoniam mello-
res subditos in altioribus officiis collocat: et quoniam ipsos magis
sibi dilectos et ppter quos constituit et ordinat. lxi. Sidre. lxi.
Propter quod multi sedebis: et amicus meus vocaberis. Et
scilicet et prelatator et quicumque vir iustus semper debet meliores
sibi associare et appropiare: et se a deterioribus clongare.
Eccl. ix. Qui iusti sunt tibi conuiue. Iste autem gallus scilicet pre-
latus istis gallinis scilicet subditis suis grana conuocat: quando
de bonis suis temporalibus illis necessaria administrat: et tunc
sibi subtrahit ut alijs largiatur: quoniam a superfluis pompis: ci-
bis et vestibus abstinet: quicquid de residuo est: in vltis pau-
perum elargitur: iuxta illud Apostoli. i. ad Corinthios. vii. Sep-
egentes multos autem locupletantes. Et si oculi discretio-
nis actus ad terram. i. ad bona temporalia et gubernanda ma-
dana negotia ipsum contingerit inclinare: semper tamen oculum
spiritualis contemplatiue debet ad deum superius eleuare:
et tam ipse quam subditi accipitris diaboli possint insidias pre-
cauere: quod sibi sibi insidiantem p tentationes viderit: debet
ad latibulum et profundum humilitatis et orationis refugere: et
in cauernis pietatis. i. vulneribus passionis christi debet tam se
quam alios abscondere et celare. Iste ergo pro gallinis suis pu-
gnat: quoniam tam rostro quam ungulibus. i. tam verbis quam operibus
5 subditos ab inuasoribus protegit atque tuat. Et gallus gal-
linaceus. i. capo. ppter abscissionem testiculorum totus in co-

plexione mutatur: cristam perdit: audaciam amittit: cantum
et vocem deponit: alis non se percutit: nec ad prelium se ac-
cingit: gallinis se asso: ians earum escam comedit: sed nec se
cuidat nec reficit: nec pro ipsis aduersarijs se exponit: et est
timidior et humidior nature quam gallus: non effeminatus:
et finaliter pedes ei alligant: et dimisso capite versus terra
portatur ad mercatum: et inde geritur ad coquinam: et ei cal-
caria vel hebetant vel cadunt. Iste est prelatator tepidus et
ineptus: qui ob defectum testiculorum. i. virilitatis et virtutis
perfectionis perdit cristam: rubee charitatis: dimittit can-
tum predicationis: veritatis: alis non se percutit: p parien-
tiam: corpus suum non accingit p continentiam: et licet galli-
narum. i. subditorum cibos comedat: ipsos tamen non reficit
temporaliter: nec secundat p bona opera spiritualiter: nec
ipsas ab aduersarijs protegit aut defendit: nec pro eis prela-
tur aut pugnat: nec cantando per predicationem ipsos ab in-
neficiendo excitat aut inuitat. Nam iste cui sit nature hu-
mide et carnalis: timidus esse dinoscitur ad aggrediendum ope-
ra virtuosa: et in natura femineam: mollem et carnalem mu-
tatur: supra pullos. i. supra nepotulos et pariter cubat per
nimium affectum: circa illos ac essent sibi ppter occupatur:
et ideo pedes affectus dicitur frangi: in quantum scilicet sunt in-
male et pessime ordinati: et in amore indebito daminati. vii.
de Joan. x. Rogauerunt prelatum ut frangerent eorum cur-
ra. Tandem igitur talium pedes. i. affectus: peccatorum vincti-
les astringunt: et ad forum peccatorum in taberna mundi hu-
ius deponuntur: et finaliter qui mouentur: ad coquinam inferni
dimisso capite supbie sue deuehuntur: ubi ppter decoquuntur
Unde Isai. xlii. Aspiciat et faciet dominus deus sicut aspi-
citur gallinaceus. Et gallus a castratione est dicitur:
nam inter oves aues ei soli testiculi admittuntur: fmi. lxi. Et est
avis calide et sicce complexionis: p suis virosibus contra ad-
uersarios pugnat. Avis est multum audax et animosa: non
rostrum et calcaribus aduersarij impetit et lacerat: et obtem-
perat victoria statim cantat: antequam autem cantet: alis se uolubat
et seipsum feriens ad cantandum efficit apertorem: in nocte pro-
fundo sonu solet reddere clarior et etiam fortior. super ca-
pit cristam habet rubeam pro corona: qua amissa multum peri-
dit audaciam et vigorem. Iste rostro suo impingit: terram
percutit: et plumas circa collum erigens: efficitur audacior
pugnandum et promptior ad cantandum. Ista autem auis
la dicitur ad celum aspicere fmi. lxi. lib. x. Latum autem caput
rer aialium timet: ut dicitur idem: et hoc vel ppter lapidem pre-
ciosum quem quadoque in se generat: vel pro eo quod basilisco aspi-
millatur: vel melius p eo quod sibi inditum est a natura. Item
fmi. lxi. Constanti vetus gallus plectis interioribus: polipolus
impleat: et cum quousque libris aque coquat: efficitur vitilis co-
licam habentibus passionem. Nam viscosos humores pur-
gat: et phlegmaticos contra melancholicam tuat: ventositas
tem stomachi consumit: et dolorem arteriarum curat. Gallus
iste qui dormientes excitat: est predicator: debet esse calidus
tus per lucidam castitatem / calide complexionis p feruidam
charitatem: magne audacie et virtutis p rigidam pbitatem.
Nam alta penitentie opera debet aggredi: et contra aduersa-
rium. i. contra diabolum: mundum et carnem: verbis et operibus
debet conuerti: et obtemperat victoria contra vitia: tunc debet
alte clamare p predicationem: et etiam p laudem et gratiam
actionem: sed tamen priusquam cantet: se debet percutere
re p penitentiam et carnis macerationem: ut sic primo p ex-
pla: secundo per verba altius et letius predicet atque ceteri di-
uinam scripturam et lectionem: quod fmi. lxi. Et loquens in nocte
ritas perdit: quando vox opere non iuuatur. Iste in profundo
medio. i. contra profunditatem vitiorum: vel etiam in profundo
noctis aduersitatis debet sonum fortem et clariorum offerre:
dere: et per combinationem iudiciorum diuinorum: p terro-
infernalium tormentorum dormientes debet a somno crimi-
num excitare. ad lxi. Surge qui dormis: et exurge a mo-
tus. Ideo canit in hymno. Gallus sacres excitat: et som-
nolentos increpat: gallus negantes arguit. Sed quando
est prope diem. i. quando de die prosperitatis eterne loquitur:
tunc vocem debet habere claram / leuem / dulcem: scilicet et al-
licentem: ut magis se permittit quod timore dormientium
hoies moueat ad virtutes. Lat. lxi. Vox enim tua dulcis: et sa-
cies tua decora. Et si carnalitate aliqua os eius. i. predica-

Ca. XXXVI. Lib. VII. De Grubibus.

pullos et subditorum suorum defensione debet se oppo-
nere fortioribus se: scilicet diabolo vel principibus et tyrannis:
et si cibis temporalis prosperitatis et facultatis inuenitur: de
pullos. i. subditos vocare: et per elemosinam la rignione ip-
sis benigne erogare. ps. Disperit dedit pauperibus etc.

2. Galline alique sine coitu faciunt oua: et fm. Aristoteli. quā-
do producit gemellos: unus pullos efficitur monstruosus: quia
natura non potest in uno ouo formare congrue duos pullos.
Sic predicator sine coitu luxurie debet gratia in hoies ge-
nerare: sed qui gemellos producit. i. qui duplici causa predi-
cat: scilicet de amore et vane glorie: tunc pullos efficit monstruo-
sus: quia totum in istam vanam gloriam deturpatur. Vel dic fm
aliquas consuetudines nobilitatis quod fecundo genitus filius men-
struosus est: quia. i. caret hereditate. min⁹ enim habet secundo
genitū qd alij. Vel allega simpliciter de infertione quatuor:
quia scilicet quando homo in uno actu habet duas intentiones: ne-
cessario ē qd una sit monstruosa. i. non bona: sed defectuosa. Ideo
dicitur. Eccl. iij. Ubi duplici corde. Ubi si vis simile su-
pra etc. Gallina oua qd ponit: sed quoties ea perdit: et
3. si propter hoc parere in loco eodem non omittit. Sic viri
iusti dano qd multoties perdat oua sua. i. opera sua bona p
peccatum: non tamen debent propter hoc desistere: quin quo-
tidie reiteret benefacta: quia sicut dicit ps. i. i. Septies
in die cecidit iustus: et resurgit. Vel potest dici de mundi cupidis
quibus licet sepe vel per principes: vel per latrones: vel per
alia infortunia auferantur oua sua. i. bona temporalia: ipsi
tamen propter hoc ouare. i. ad acquirendum bona temporalia la-
borare non omittunt etc. Expone sicut supra de columba.

4. Gallina intus gaudet de ouis suis: qd ipsa nunq̃ vult ce-
lare: quoniam cantando et clamando solet ea raptoribus reue-
lare. Tales sunt iactatores: qd intus gloriant in illis que ha-
bent vel que faciunt: qd non cessant ipsa clamare: et suis dicitis
et iactantibus alijs dicere vel narrare. Idem etiam non solum
verū est de bonis: imo etiam de malis: quia multi sunt qd pec-
cata sua predicauerunt nec absconderunt. Ps. iij. Gallina
5. et gallus repellendo paleam: granū querunt. Sic si illi
qui est granū frumenti. i. xpm vel etiam grana gratie et glorie
volum⁹ inuenire: necesse est paleam bonorum temporalium et vi-
tiorū cōtemnere repellere: et horere. Idem. Ps. iij. Paleas cō-
6. burite: triticum cōgregate. Gallina in parte dextra ven-
tris gerit oua ex quibus produciuntur pulli masculi: ista sunt
oblonga. In parte vero sinistra gerit oua ex quibus debent
produci pulli feminei: ista parua sunt et rotunda: sicut dicitur
in lib. de natura rer. Sic vere christus illa oua. i. illos
hoies quos videt pullos masculos. i. bona opera productu-
ros: gerit in dextera parte ventris. i. in ventre et abscondito
predestinationis sue. ipsos enim iam constituit ad dexteram
prosperitatis eterne. Illa vero oua. i. illos hoies quos nouit
in sinistra. i. p̃p̃tatis mundane sinistra nutriendos: et
ad sinistra aduersitatis eterne cum demonibus separandos
Idem. xxv. Constituet oues quidem a dextris: hedos vero
a sinistris. Vel potest simpliciter dici qd filij dextr. i. boni et p̃-
destinati: faciunt pullos masculos. i. bona opera. Filij vero
sinistri. i. mali: qui prosperitatis mundi et aduersitatis inferni
sunt filij: faciunt semper mala: et hoc potissime: quia isti boni sunt
oblongi per longam p̃seuerantiam: alij autem sunt rotun-
7. di per mobilem inconstantiam. Dicit palladius qd oua ipsa
ria debent dari galline ad fouendū: et sunt tunc optima: quia
decem dies nūq̃ non excedunt. Nā sicut dicit in lib. de na-
tura rer. nimis vetera aut recetia ifecunda sūt. Oua ipsa
significant pauperes et humiles: qd alij non sunt pares. Isti
ergo ad productionem pullos. i. bonorum operū sunt opti-
mi: quando in denario. i. in decē preceptorū numero fuerint
constituti. Tunc enim si non sunt nimis recentes p lasciuam
iuuenilem: nec nimis veteres per pigritiam et obstinationem
senilem: solent fructificare et pullos bonorum operum pcrea-
re. Vel potest allegari contra illos qui sunt aut nimis iuue-
nes et nōniti aut nimis veteres et antiqui: quorum quilibet in
multis negotiis est ineptus. Idem enim tenere beati.
8. Oua in aqua supnatantia: nihil valent ad fertilicandum:
sed illa que in fundum descendunt. Sic illi qui sursum in su-
perficie p superbiam remanent: ad producendum pullos bo-
norum operum non sunt apti: sed solum illi qui inferius ad

fundum per humilitatem descendunt. Ps. xlvij. Descende
sede in pulvere etc. Oua que sunt sub gallina: debent se-
pe ad selem ostendi: et si nihil intus appareat post quatuor
dies: sterilia reputantur: et ideo debent alia substitui: et illa
de nido submoueri. Sic prelati oua. i. pullos qui sunt in
nido ecclesie sue: debet discretē circūspicere: et nisi germē
boni propositi in eis viderit: debet eos expellere: et alios in
loco et officio eorum debet substituere et ponere. Idem maxime
debet facere princeps vel prelat⁹ de suis officialibus et bal-
luis: vel etiam prelat⁹ de nouitijs: qd nisi infra quatuor dies
i. infra quatuor annos: hoc est dictu: p̃pleto anno p̃batiōis
ipsos ad fructificandum per bona opera habiles viderit: de-
bet eos expellere: loco eorum alij substituere. 2. euit. xxvj.
Homo superuenientibus vetera p̃p̃titeris. Gallina
oua in egypto quandoq̃ stercore inuoluitur: et in fabulo se-
peluntur: sic sine galline fomentis et laboribus excludun-
tur: et in pullos finaliter cōuertuntur: sicut dicit in li. de na-
tura rer. Sic vere sepe cōtingit in egypto mundi huius: qd
multi gallina. i. amicis et parentibus obati: et in stercore vili-
tatis et fabulo paupertatis sepulti: calore solis. i. ardore ni-
bulationum: ex sola dei pudentia sine cuiuscūq̃ alteri au-
xilio vel fomento crescunt et nascuntur per gratiam sp̃alem
et per promotionem et gloriam tēporalem: ita qd pulli. i. viri
alti et magni efficiuntur p promotionem et excellentiam su-
p̃nalē: qd sicut in ps. de terra suscitatur inopē: et de ster-
core erigit pauperē. Sicut dicit ibidem: vñus est quā-
doq̃ pullos galline ita monstruosus: qd in vno corpore habe-
bat duo capita: et utroq̃ māducabat. Sic multi sunt inter fi-
lios galline. i. christi vel ecclesie: qui in vno corpore. i. in vno
pectore habent duo capita intentionum: sicut sunt duplices
et maligni. Expone sicut alibi etc. Subitus sonus toni-
trui facit oua fallere: et accipitris audita voce facit pul-
los tangeri: ut dicit ibidem. Sic homo qui de nouo cōcipit pul-
lum boni p̃p̃ositi: tonitruo fortis tribulationis: et audito ac-
cipitris. i. auditu diabole suggestionis vel cuiuscūq̃ ma-
le loquutionis facit illi impediri. Gallina teste Aris-
totele quando appetit coitu: sedet ante gallū etc. Sic mala et lu-
xuriosa mulier gallos. i. luxuriosos: solet p̃storia frequenter.

ambulo: et si illa rauca fuerit: statim alta in simili officio sub-
stituatur: et succedit: et grus illa que vigilat inter cōsomni-
allaz: caput frequenter eleuat: ut si quid nocturnum videtur:
alias clamando excitet et premuniat. super vnum cruce stat
et in altero lapidem gerit: pede a terra suspensio: ut si calu-
aliquo dormit: p calum lapilli excitetur: ut dicit Aristoteli.
etiam p li. lib. x. c. xliij. et fm li. iero. p̃ima alte sequitur oculi-
ne literato. Tharissimi in grege fidelū prelat⁹ est p̃p̃et
foz et vigil. vbi enim alij dormiunt: ad istū pertinet in cura re-
gumini vigilare. Idem. ad Thio. iij. Tu vero vigila. et Idem. xxvj.
Precedat dñs meus seruum suū. Iste ergo debz alioz loz. i. lo-
cios et subditos ad rectitudinem itineris et operū clamore
predicationis incitare: et etiam p̃cessu p̃ambulo virtutū
illum exemplor. Idem. xxvj. Iste soclus itineris tui. Iste
autē sup gregis sui custodia debet sollicite vigilare: et alios
qui in delicijs peccati dormiunt: debet p̃dicationis clamo-
rib⁹ excitare: et cōtra insidias hereticorū et demonū diligē-
tissime premunire. Apoc. iij. Iste vigilans: et cōfirma cetē-
ra que moitura erant. Et ne in peccatis obdormiat in sul-
et alioz p̃eludicium: vno solo cruce. i. recta intentione de-
bet terram tangere: scilicet ad temporalia gubernanda. Sed
aliud cruce: scilicet voluntarē et affectum: debet a tēporalium
eleuare: et lapidem durū penitentis: vel duram mortis: in
ferri memoriam portare: vel christi: qui est petra vnde fuit
xit aqua et sanguis: ut sic a peccatorū fomino se valeat p̃ser-
uare. Surge qui dormis. ad Ephe. v. Hora qd grucor in
cictatem diligunt et gregatim volant: et fm Ambrosio in li. i.
sum se eleuant: ut videant ad quas pergere debeant: regio-
nes: ordine litterato pronolant: et voce p̃conia terram pe-
tunt vbi requiescere valeant. Duceant habent: et vigilas ter-

Ca. XXXVI. De Gruiibus. Fo. CXI.

uant/ fm pñ. vbi. s. In iuuentute sunt cinerice/ in senectute
te autē totaliter sunt nigre. Hoc ferādo perditas socias re-
uocant/ querunt/ et cū accipitrem/ et heroditi sibi insidiantē
viderint/ statim rostro superius elenato cōtra ipsum se mu-
nunt/ vt sic ab eo rostro sit acumine se defendāt. Sic vere
viri perfecti/ clerici/ et religiosi/ q̄ gregatim p̄ charitatē mo-
rantur/ ducem et prelaturum et vigilē habent cui obediunt/ et
quē sequuntur: a terrenis negotijs p̄ cōtemplationem se ele-
uant/ et p̄ prudentiam vniūq̄ respiciūt/ deliberant/ et cōtem-
plant/ vt se videant ad quam partē debent tendere/ vel ad
quam regionē et locū se cōuertant: vt ibi mentaliter cōmo-
rentur/ et vtrū sit melius ire p̄ penitētiā ad paradysum/ q̄
per delicias ad infernū. 2. u. c. xj. Respice et leuate capita
vestra. Et licet quādoq̄ in iuuentute sint parū nigri/ et cine-
rei/ p̄ modicā hūilitatē: tñ i senectute debet totalit̄ denigra-
ri. I. per omniā bonitatem. Thren. iij. Denigrata est fa-
cies eorū super carbonē. Socias autē suas. Alios fideles
qui p̄ peccatum ceciderunt/ et a rectitudine virtutū erra-
runt/ debent clamore exhortationis inde reuocare/ et voce
etiam p̄secutionis debent tugiter petere terram pa-
radisi/ vbi possint perpetuo habitare. ad heb. iij. Festine-
mus ingredi in illā requiem. Et cū accipitrem. I. diabolum sibi
perfectionem viderint insidiantē. statim debent eleua-
re rostrū. I. os cordis et corporis ad deum p̄ humilē oratio-
nem/ vt acumine huiusmodi a refectionum periculo liberent
vigilare igitur et orare: ne intretis in refectionem. 2. ad ier. xij.
Et sicut grues domit capite sub ala inclinato/ et vno
pede sursum eluato/ et alio tantūm ad terram extenso/ si c
vtr perfectus/ si enim in mudi prosperis dormire p̄tingat/ p̄
certo captationis debet sub ala cōtemplationis repone-
re/ pedem affectionis debet a temporalibus erigere. pedē au-
tem discretiōis debet inferius ad terram. I. ad terrenorū re-
gimen extendere: vt sic per vtrūq̄ pedē/ scz amoris et pudē-
tie possit et erga superiora/ et erga inferiora se debite gubernare.
3. Et sicut circa terram volantes p̄sagunt refectionem/ sur-
sum autem se plus solito erigentes significāt serenitatem: vt
dicit p̄ l. lib. xviij. c. xxxv. Sic vere illi q̄ intus/ circa terrā
et temporalia volant/ et se occupant p̄ auaritiā/ et refectionem
eternē mortis sibi p̄sagunt/ et diuinat. Illi vero qui sursum p̄
affectionem et cōtemplationem volitant/ eterne prosperita-
tis serenitatē sibi p̄noscunt: ipsamq̄ vident adhuc in ter-
ris manētes spiritualiter p̄sentire. Unde Deuter. xxxij.
liba diraculi eius sursum. Et sicut inter se pugnant ita for-
titer/ q̄ quādo in pugna sunt calefacti/ facilliter possunt ca-
pi. Sic tracundi verbis et iniurijs inter se pugnant/ ita ipse
tuos/ q̄ p̄ iram et odium diaboli/ facilliter capit eos. Et cū
inter grues elegantē vigilēs et p̄cessores/ isti tamē solēt in-
ter se ordinē obseruare. Nā qñ vigil vel p̄cessor ē fatigat
soler statim alius succedere loco eius. Nā mira discretiōe
nature/ illa que vigilādi officiū compleuit/ facto clamore
illam cui officiū suū creditura est/ a somno excitat/ que sta-
tim omni somno deposito ad vigilādiū vice alteri se prepa-
rat/ et coapat. Alia vero q̄ officiū gesserat/ somno cū socia-
bus se recreat et cōfortat. Iste etiam quādo volat/ seruāt
ordinē in clamādo. Semper enī est sibi vna que clamando
alias exhortat/ sed si ista obuiauta est/ statim altera suc-
cedere/ loco eius exhortat/ et officij exercere: sicut dicit
Ambr. in hexameron. Idē etiam/ vt dicit/ faciunt earum
p̄cessores: q̄ scz vq̄ ad cōstitutionē tēpus gregē p̄cedit
et finitū tempore omnes alie p̄ ordinē subvicissim succe-
dunt/ sicut etiam innuere videt p̄ l. vbi supra. et sic cōp̄sa
to labore nō grāuatur/ dum sic in suis officijs alterant. Re-
uera charissimi: ista recte fieri debent in ecclesia et religio-
ne. In isto enī grege sunt p̄cessores et duces: isti sunt p̄-
lati/ rectores. Sūnt vigilēs: isti sunt doctores. Sūnt clama-
tores: isti sunt predicatorēs. Sed quid/ p̄ certo isti debent in-
ter se ordinē seruare/ et sibi inuicē in suis officijs succede-
re/ honores et labores inter se diuidere/ et p̄ vices et tempo-
ra officia sua disponere/ et onera alter alterius supportare:
sicut in suis p̄lationibus/ et in suis lectionibus/ et disputa-
tionibus/ et in suis etiā p̄dicationibz/ seruāt ad litteram
médicātes. Iosue. v. Sūnt in locū succēsserūt patrū: et Jo-
sue circūcisi sunt. Quia bene inter fideles qñ contingit

aliquē fatigari vel deficere/ statim alius debet libenti aīo
onus sui officij sustinere. ad Gal. vi. Alter alterius onera
portate. Ceterū illud canēdum est/ q̄ prelatus qui loco sui
alium ad vigilādiū/ p̄cedendum vel clamādiū subste-
ruit/ et cū clamore exhortationis monere/ vt circa mūtū
officiū attēte studeat vigilare. exēplo moysi: cui p̄cepit
dñs q̄ Josue qui sibi in ducatu populi debebat succedere
exhortaretur vt ad regendum populi cōfortaret: sicut di-
citur Deuter. xxxj. Alius vero qui officiū assumit/ de-
bet statim omni forniū pigritie excutere/ et sine oī grauitate
sumptum officiū exercere. I. ad Tim. iij. Tu vero vigila
in omnibus labora/ opus fac enāgeliste/ ministerium tuū im-
ple/ sobrius esto. Dicit Solim/ q̄ grues mare trāsire an-
gustias captant/ ne vti statū et ventorum impediānt/ solēt
arenam deuolare/ et lapillos ad temperatā grauitatē in
pedibus portare/ vt vtrū nō possit eas ita agitare/ q̄ vtrū
ad terram applicare voluerint/ pedes sarcina lapillorū libe-
rāt: sicut naute prodiderūt/ qui casu dictorū lapidum sepe
sunt compluti. Arenas tñ quas degluterant/ nō prius euo-
munt/ q̄ locū vbi manere debeant inuenerint. hec solim/ et
etiam idē dicit p̄ l. lib. x. cap. xij. Charissimi nos oēs
habemus huius seculi transfracturā mare: ideo p̄ certo ne
vtrū vanitatis et mundani p̄p̄teritis per superbiā nos du-
cat in pfundū/ arenam asperam penitentie vel mortis me-
morie/ et lapillos. I. grauitatē timoris diuini debemus gluti-
re et accipere/ et ipsi nos q̄dū in mundo nauigabim/ one-
rare: nec ipsa prius euomere vel dimittere/ q̄ sedes securas
paradisi p̄ mortem potuerim/ introire/ vbi tute possum/ pa-
petuo habitare: q̄ sicut dicit p̄ cec. xxi. Arenam et salem
et massam ferri facilius est portare/ q̄ vtrum stultū. I. q̄ dia-
boli. quali dicat/ Abest/ est onus penitentie/ timoris et mortis
mēorie sustinere/ q̄ in inferno vtro fuito diabolo subiacere.
Et el pōr dicit q̄ grus. I. religiosus/ q̄ transacto mari huius mū-
di ad terram religionis applicat/ debet lapillos bonorū tē-
poralium de pedibus affectionū suarū deponere/ vt sic pos-
sit liberius p̄trāsire arenam vero penitentie quā glutit/ vo-
lit et promittit/ remouere nūq̄ debet/ quousq̄ ad sedem pa-
radisi venerit/ vbi ipsam penitus enomet et dimittit: q̄ scilz
tunc arena penitentie cessabit/ et homo in pace et letitia ha-
bitabit. Iosue. v. Posuit arenā terminum maris. Et sicut
bus maximus inest amor et pietas. Nam vt dicit solim/ si
dum volat/ aliqua ita fuerit fatigata/ q̄ agmen sequi ne-
queat/ alie grues solent eam sustollere et lenare/ et super
illis suis in aere sustinere/ quousq̄ vires et p̄paratē fuerit
ex quiete. Sic ite charissimi nos qñ oēs simul et gregatim
volatū facimus ad eterna/ si quis doctor et vicinorū nostrorū
rum defecerit a virtute/ ita q̄ propter aliquam infirmitatē
peccati necesse habeat post alios remanere/ nos p̄cul du-
bio ipm debemus fouere et sustinere/ et inter nos oratione et
cōsolationibus supportare/ et sic virtutes eius reparabunt/
et volatus suus ad paradysum p̄tinuabit. Et ista sunt vera
de oibus fatigatis/ scz de pauperibz/ qui p̄ elemosinas des-
bent foueri: et de onerosis/ qui p̄ patiētiā debent portari:
et de peccatoribus et desperatis/ qui per charitatem et pie-
tatem debent tractari et cōsolari. Et ideo apost. i. ad Thes.
v. dicit. Rogamus vos fratres/ Corripite inquietos/ cons-
olamini pusillanimes/ suscipite infirmos/ patientes estote
ad oēs. In libro de natura rerū dicit q̄ grues qñ vident
nubes pluuiosas/ solent sollicitare ducem suū/ vt celeriores
volat/ accipiat/ ne ipsas pluuia deprehendat. Rex autē ea-
rum cū ad terram descenderint/ solent in custodiam omnū
caput erigere/ et sic alie secure depascūt. Sic vere charissi-
mi si videm/ q̄ dur et prelatus noster sit piger et inutilis ad
volandum. I. ad bene operandū/ et ad nos exemplariter ad
paradysum p̄cedendum/ ipsum debemus sollicitare et ex-
hortari ad celerius volādū. I. ad melius operandū/ ne for-
te pluuia dānationis eterne nos p̄occupet et capiat/ et in infer-
num detrahāt et submergat. Figura. j. Reg. xviij. vbi regi is-
rael dicit. Iunge currum: et descēde: ne te occupet pluuia.
Ipsē vero pro gregis sui custodia debet caput discretiōis
erigere/ vt ipso curam omnū gerente possint alie secure pa-
scere et manere. Abacuch. j. Sup custodiam meam stabo
et cōtemplabor/ quid respondeam ad arguentem me. Et sicut
cui in dicto libro dicit/ grues in montibus orientis arenas

Ca. XXXII. XXXIII. etc. Lib. VII.

aureas transglutunt/ quas tandē in partibus trāsmarinis euomunt. Unde cypertū est q lapis quē grus euomit/ mediantē igne trāsit in aurū. Istc grus charissimū significat mundi doctores/ qui in mōtibus orientis. i. in mōtibus sacre scripture hauriūt/ et transglutunt arenas aureas. i. dicta dei et pphetarum/ que tandē in aurum multiplicis scientie et gracie cōuertuntur: quando per predicationem euomunt in auditōz cordib/ decoquuntur. Et sic q grus ista est gabriel/ qui de montibus paradisi lapilli. i. dei filium ad nostras trāsmarinas huius mundi partes attulit/ et eum in virginis euomit: dicēdo. Ave maria: dñs tecum. zc. Ave in igne sancti spūs decoctum/ virgo in aurū. i. in hominem trāformauit. Dei enī filius de lapide factus est nobis aurū/ qñ ille qui durū est et lapideū/ p nigredinem/ factus est mollis et placcabilis p amorem. Ideo de spōso canit ecclesia. Cant. v. Caput eius aurum optimum.

Capitulum. xxxvi. de garrulo.

Garrulus est avis a garrulando dicta. Ista enim garrulatio et quasi deridendo de ramo ad ramū salutat/ voces hominū et etiam allatū aurum ad dicit. nō ad cātus delectationē. sed magis ad eorum derisionem: sicut dicit in lib. de natura rerū. Istud potest applicari cōtra derisores/ qui nō cessant verba derisoria dicere/ voces et actus aliorū addiscere et inquirere: ut ipsos tandē valeant deridere. Themo. ij. Aderunt eam hostes: et deriserunt sabbata eius. **G**arrulū qui forte idem ē q graciū/ aliquid vertitur in furorem/ ita q in ramo arboris bifurcato aliquotiens se suspēdit. Sic faciūt illi qui pre desperatione vel se occidunt/ vel se submergunt vel suspendunt: dicētes illud Job. vij. Desperavi: nequaquā vivam iam.

Capitulum. xxxvii. de glorie.

Lotus est avis que imitāre hyeme/ qñ ciconie et hirūdines recedunt/ blandiente sibi societa te iter cū eis autē aggredit/ eadē labore in volatu comperto penitētia ducit/ et tamen qñ comitata redire nō audent/ lēte et post eas vadit ita q pre tardis et puls dictis quas dimissa societate post eas facit/ hyems incōpleto iethere cū anticipat/ et eam aliquid quārens interficit atq necat. E cōtra autem cenchramus avis est aīe/ que acies aliarū autem pternerant associat ipsasq sollicitē pcedit/ et de nocte etiā excitat somnolentas ut dicit in lib. de natura rerū. Pl. autem lib. x. ca. xliij. Ista dicit de cornicib/ dicit tñ q cornices mare trāvolant: do ducit et certa habent hospitā. Glotivero cū ultra pcedere nō valeat/ et ipam solam redire pigeat/ in primo hostio residet/ et quousq sequenti anno simili forteventiat altera soia manet. **L**harissimū p hirūdines/ et cōtas et coturnices intelligūt boni religiosi/ viri sancti et perfecti/ qui mare mundi trāscūt et dimittunt/ et ad paradysum trāvolant et transcendunt. Deutero. iij. Nos transibitis: et possidebitis terram egregiā. Ista igitur sunt duo genera auiū. i. hominū comitantium: scz quidam qui p gloriem intelligunt/ et isti sunt instabiles et imbecilles/ q acies religiosorū pfectoz vidētes/ ipsi cū magno desiderio se plungūt/ et cū eis mare mundi trāscūt/ et ad paradysum volare proponūt: verū tamen quandoq istū nimio labore terrent/ ita q a cepto itinere retardant/ et ita lente pcedunt post bonos/ q hyeme mortis vel peccatoz mortalium occupati/ ad celi patriam nō attingūt: sed in profundū inferni finaliter se submergūt. Istud maxime patet in religione/ vbi multi cū alijs viam perfectionis incipiunt/ et quousq sunt novitū/ penitētia quādoq ducuntur/ pre cōfusione tñ recedere nolūt: ideo pterendo societatem aliorū sequuntur: sed finaliter dū religionis laboribus gravantur/ p apostasiam societatem aliorū dimittūt/ et finaliter adveniēte hyeme mortis/ et eos preoccupante/ ad primum hospitā scz ad infernum descendunt/ et usq ad paradysū limites nō transcendunt. De quib/ et similibus dicit. i. p. et. i. ad aucupis nō reuertitur/ sed agnoscere q post agnitiū retrosum cōverti. **L**2: vere multi sunt q quis alta incipiunt/ non tñ pseuerant. Multi etiam sunt qui quis penitēt q aliqua fatue inceperunt/ nō tamen volunt retrocedere qñ possunt: ideo dū continuare pergunt/ maius periculum incurrunt. Sed quid? pro certo istos comitātū alia genera auiū/ que dicuntur cenchrami/ scz

virī boni et iusti: qui non solum bonis se associant/ imo etiā apud ipsos pseuerāt. Sciunt enī q qui pseueraverit in finis saluus erit.

Capitulum. xxxix. de harpyijs.

Harpyie sicut dicit i. de natura rerū: sunt aves iuxta mare ionicū: q fere sunt insatiabiles. v. quē enī hnt acutos/ et ad rapidū paratos. sciem habent humanā: sed nihil penitus habet humane pietatis et virtutis. Iste autē primus hoīem quem in deserto invenerit/ occidere fecit/ et rādu aquam invenerit/ et ibi vultum suum videns/ et inde hominem similem occidisse cognoscens/ in imēsum trāstavit: quādoq usq ad mortem/ ipsos totius vite sue tempore metatur. Ista possunt allegari de homicidis: q si animal irrationale de occasione hoīs sibi solum in vultu similem statuerit/ et penitet: multo fortē si quis aliquo casu fratre suū et in corpore et in aīa sibi similem occiderit: hoc corporaliter totū etā vel spūaliter per documenta et exempla/ perpendat/ et qd invixerit de illo corde lugubri penitere. **L**2: qñ homo aīam propriam interfecit/ debet ad aquam confessionis currere/ et ibi quāritatē sui delicti cogitare/ et agnoscere/ et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**3: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**4: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**5: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**6: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**7: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**8: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**9: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**10: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**11: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**12: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**13: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**14: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**15: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**16: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**17: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**18: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**19: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**20: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**21: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**22: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**23: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**24: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**25: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**26: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**27: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**28: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**29: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**30: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**31: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**32: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**33: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**34: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**35: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**36: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**37: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**38: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**39: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**40: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**41: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**42: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**43: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**44: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**45: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**46: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**47: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**48: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**49: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**50: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**51: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**52: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**53: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**54: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**55: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**56: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**57: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**58: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**59: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**60: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**61: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**62: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**63: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**64: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**65: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**66: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**67: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**68: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**69: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**70: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**71: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**72: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**73: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**74: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**75: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**76: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**77: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**78: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**79: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**80: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**81: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**82: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**83: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**84: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**85: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**86: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**87: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**88: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**89: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**90: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**91: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**92: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**93: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**94: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**95: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**96: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**97: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**98: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**99: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**100: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**101: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**102: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**103: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**104: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**105: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**106: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**107: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**108: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**109: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**110: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**111: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**112: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**113: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**114: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**115: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**116: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**117: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**118: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**119: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**120: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**121: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**122: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**123: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**124: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**125: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**126: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**127: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**128: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**129: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**130: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**131: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**132: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**133: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**134: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**135: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**136: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**137: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**138: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**139: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**140: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**141: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**142: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**143: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**144: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**145: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**146: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**147: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**148: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**149: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**150: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**151: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**152: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**153: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**154: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**155: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**156: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**157: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**158: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**159: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**160: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**161: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**162: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**163: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**164: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**165: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**166: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**167: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**168: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**169: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**170: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**171: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**172: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**173: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**174: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**175: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**176: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**177: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**178: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**179: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**180: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**181: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**182: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**183: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**184: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**185: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**186: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**187: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**188: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**189: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**190: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**191: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**192: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**193: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**194: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**195: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**196: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**197: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**198: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**199: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**200: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**201: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**202: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**203: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**204: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**205: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**206: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**207: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**208: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**209: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**210: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**211: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**212: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**213: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**214: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**215: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**216: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**217: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**218: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**219: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**220: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**221: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**222: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**223: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**224: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**225: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**226: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**227: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**228: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**229: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**230: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**231: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**232: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**233: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**234: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**235: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**236: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**237: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**238: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**239: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**240: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**241: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**242: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**243: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**244: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**245: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**246: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**247: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**248: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**249: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**250: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**251: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**252: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**253: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**254: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**255: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**256: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**257: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**258: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**259: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**260: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**261: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**262: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**263: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**264: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**265: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**266: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**267: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**268: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**269: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**270: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**271: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**272: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**273: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**274: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**275: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**276: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**277: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**278: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**279: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**280: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**281: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**282: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**283: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**284: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**285: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**286: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**287: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**288: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**289: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**290: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**291: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**292: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**293: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**294: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**295: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**296: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**297: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**298: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**299: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**300: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**301: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**302: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**303: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**304: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**305: et sic de penitētia duci/ et proinde qdū vixerit. Lamentari. **L**306: et sic de penit

me aquile et accipitres: et illam hirundinem fugiunt tamque ho-
stem: et forte hoc est finis ipsius propter mortem ipsius veneno-
sum. Unde aues predales quatuor ipsam viderint: non audent
intrare super predam. Quis autem hirundo generaliter debet
furfurata caudam. Per istam autem intelligo mortem: quam timet
generaliter ois caro: sed maxime aquile et accipitres: hoc
est viuarum cupidi: et mundi principes et raptores. Et ceteri
mors quod amara est memoria tua homini iusto. Et ratio
est: quod mortis talibus venenosus. Nam mors eter-
ne damnationis venenum talibus propinat et ministrat. Sed
non sic de bonis: quod sicut dicit Sap. vii. Justus si preoccupa-
tus fuerit morte: in refrigerio erit. Et ideo ista avis cauda
bisfurcata habere dicitur: in quantum mors ad bonos et ad ma-
los diversimode variatur: et in quantum per ipsam bonis gloria/
malis miseria interatur. Ista est enim acuta quasi gladius: bi-
ceps et penetrabilior omni gladio accipitur ad habeb. vii. Et
ideo per certo si aues predales huius mundi istam aue bene
inspicerent: et mortis memoria pre oculis haberent: super
predam. I. super pauperes nunquam intrarent per rapinam. In ois
bus ergo operibus tuis memorare novissima tua: et in eternum
non peccabis. Et ceteri. vii. Et sicut hirundo est avis agilis: pua/
et velocis volatus: sic mors est ita parva: quod homo potest vi-
deri: ita velocis sine preiudicio subito se diffundit: ut et vi-
datur. Et ceteri. vii. Et celeriter / spolia detrahe: festina predari.
Et ceteri. xxi. Subito dum non speratur veniet contritio. Et
ceteri. xxi. Memoro esto: quoniam mors non tardabit. Et dicit
Aristo. quod hirundo sola inter aues agrestes bis ouat in anno
et licet quousque propter hyemem corrumpantur: postiora
tamen committere complentur: pullos faciunt et produunt: et est
avis in dorso nigra: in ventre alba: magne est penositas
velocissimamque volatus. Et ideo nullus avis predaliu prede
cedit: quod ratione fieri volens et velocis volatus ab omnibus fu-
giens se defendit: et mare transvolat ut inueniat calidas re-
giones: ubi in hyeme requiescit. Et ista non in terra residen-
do: sed per aerem volando dicitur cibum sumere. Et dicitur lapi-
um futuram ruinam finis Soli. Unde thebas quoniam mentia sepius
me capta sunt: hirundines non frequentant. Lapsura enim non pe-
tunt culmina: et aspernantur peritura quoquo modo recta.
Et ista colonia byzie: ubi fuit antiochus. Rex Teret regis hi-
rundines non subintrant: ubi multotiens habitabat aut fre-
quentabat: ut dicitur ibi Sol. c. de theba. Et dicitur P. li.
accidere propter ipsius teret scelera que abhorret. Ista autem
predicta dicuntur a P. li. lib. x. c. xxi. Et finis dicitur. I. vire
hirundinis inueniuntur duo lapides preciosi: qui chelidoniis di-
cuntur: quorum unus est albus: et alius rubens: et sunt magne
virtutis: maxime si de ventre pulli extrahantur: antequam tagat
terram: ut dicitur in lapidario. Et pugnant hirundines contra
passeres: et eos de nidis suis propriis expellunt. Hirundo
est vir perfectus et iustus: et maxime religiosus: et potissime
de ordine predicatorum: qui ad litteram sunt albi et nigri: quod
vere ipse debet esse niger exterius per humilitatem: albus ve-
ro in ventre per castitatem: plumosus per virtutum abundan-
tiam: agilis per obedientiam: et velocis volatus per bonorum
operum perfectam diligentiam. Et ideo bis debet ouare: scilicet
in presenti per gratiam: et in futuro per gloriam: quod hic in pre-
senti debet producere oua gratie et meritorum: et sic in futuro
poterit oua glorie pullulare. Vel bis ouare est bene viuere
quo ad seipsum: et recte perferri quo ad proximum. Et licet prima
oua: gratie et virtutes per hyemem tentationis multipliciter
corrumpantur: ultima tamen oua scilicet glorie nunquam perpetuo cor-
rumpuntur: ut scilicet gratia potest perire: sed gloria nunquam. Un-
de talibus potest dici illud Apoc. i. Quia tua postiora plu-
ra prioribus. Et ceteri. vii. Melior est finis orationis quam
principium. Et si velociter volauerit per contemplationem: nul-
lus auis predalis. I. nullus demonis preda erit: quia ratione
se scilicet nunc considerando paradisum: nunc infernum: volauit
et diligenter. Ideo consilium Eccl. xxi. In ois operibus
tuis esto velocis: et omnis infirmitas non occurret tibi. Adare
mundi debet transvolare per contemptum: et ad paradisi re-
gionem calidam per affectum debet totaliter se transferre: et ibi
in hyeme tribulationum: vel in hyeme huius vite debet me-
teliter habitare. Ad ceteri. xxi. Propagines eius transierunt

mare. Iste ergo non debet in terra. I. in mundo cibum malis
delectabili sumere: sed sursum in aere. I. in contemplatione
celestium debet cibum deuotionis et gratie manducare. Iste
lib. vii. Ibi habeo manducare que vos nescitis. Et asura
te edificia. I. mundi dignitates que facilius cadunt et perire
nunc debet mentaliter frequentare vel appetere: nec in aere
Teret regis. I. in curia regis et magnatum libentem ingredi vna-
nere: cum ibi non sit scelera redidare: sed soli in edificis a mu-
surtis. I. in firmo habitaculo paradisi debet facere sibi nidus
per. I. in firmo habitaculo quod operatus es dicitur. Et el ceteri
in statibus paupertatis: a quibus nulla fortuna potest al-
quem inuitu diruere: finis Seneca. In ventre autem huius
hirundinis debent inueniri duo lapides preciosi: videlicet
lapis albus et femininus scilicet castitas: et lapis masculus: et
beatus scilicet charitas: qui quidem lapides a christo auro
preciosissimi reputantur: si in pullo. I. viro perfecto vel religio-
so antequam terram tangat. I. antequam negotijs terrenis se implicet
uerit: in mente fuerint recepti. Nam religiosus et perfectus
cum castitas et charitas multum a christo diliguntur: qui ter-
renis negotijs non ultra debet implicari. Passeres autem
hoc est dicitur carnalis motus et tentationes debet homo sa-
licite impugnare: et eos de nido conscientie vel de nido co-
pulis effugare. Iste. Reg. xxi. Pugnauerunt contra philistinum.
Et ceteri. vii. Item dicitur P. li. duo sunt genera hirundinum: quedam
in hominibus habitaculis commorantur: societate hominum diliguntur
Et ceteri. vii. Item dicitur P. li. duo sunt genera hirundinum: quedam
lib. x. ca. xxi. Atque in cauda habent more foris: bis
catia: et viro in terra nidificat argillosa. Per istam ouam
intelligo contemplatiuos et actiuos. Nam actiuus circa re-
mos hominum: circa mundi negotia conuersantur. Religiosi
autem et contemplatiui in rupibus contemplationis: in foras-
nibus memorie passionis debet lugiter conuersari. Atque
autem species in terra argillosa nidificat: quod si actiuus
templatiui debent in humilitate versari. Vel in terra argi-
llosa. I. in morte: que terra dicitur: quod dicitur ad terrena
gilllosa: quod inenabile habet tenacitate per memoriam con-
tinue commorantur: ibi pullos bonorum operum operari: et
cauda habet bisfurcatam: quod finis viro: qui per caudam
signatur: est duplex. Nam si de actiuo de contemplatiui
aliqui vadunt ad vitam: alij ad mortem. Iste. vii. Procedat
bona fecerit: in resurrectione vite: qui vero mala egerit: in
resurrectione iudicii. Et hirundo non in terra: sed in aere
bum capit: ibi glaucus et culices volando comedunt angu-
p. finis P. li. lib. x. c. xxi. Nec iuxta aquas saltat: et aquas
alio percutiendo: tempore autem pendit: et in hyeme: et
efugit et recedit. Talis est peccator: qui cibum delectationis
non inuenit in terra: in statu humilitatis: sed in aere
in aere predationis et dignitatis: volatres enim per superbiam
muscas inanis glorie capiunt: sed etine sanant et nutriendum
Audus vero talium circa aquam mundi propter tritum adu-
tum tepescit: eterne eis prelagit et deliquit: quod sicut dicitur
Prover. xxi. Ailus dolorem miscet. Iste autem in estate me-
dane vite appareret: eminent et videntur: sed in hyeme me-
nec coram deo nec coram angelis videbuntur. Et transiit
ecce non erat: quod finis eius: non est inuentus locus eius. Et ceteri
test dicit de falsis amicis: qui in estate propter tritum adu-
minem volitant et apparent: in hyeme vero. I. in tempore
paupertatis et aduersitatis fugiunt ab hominibus et disparent.
Allega vt. sicut dicitur in li. de natura rerum. In ventre pul-
lorum hirundinis lapis preciosus chelidoniis inuenitur. Iste autem
pulli qui istum lapidem habent: in eo cognoscunt: quod ore
es in nido: ac si ibi darent oculum commorant. Scire enim
do ecclesie illi qui habent lapidem preciosum. I. christum: ore
os per amorem et concordiam perseuerant: simul per pacem
lumi se salutant. Et ceteri. xxi. Quia mihi oscula filii mei. Iste
do est auis: qui circumflexis ambagibus volat: quapropter
lius auis rapacis prede cedit finis P. li. Tales sunt malicio-
si: qui tot habent circuitus et ambages: et in operibus et in
ctis: quod nunquam possunt concludi in aliqua veritate. Et ceteri
lib. x. hysto. mundi. c. xxi. dicitur P. li. Iste nuncius filius
sunt gna et egypto. Unus scilicet de ista faciente: sicut alio
diuersa ista figura: et aliud quod rupes excantat: et ibi pulli
sine nidis. Et iste istum in egypti heracleotico hostio: cui
gant nullo molem continuatione nidus opponit: et per istam

tiās agendō z exhibendo. Al. c. l. i. In quibus loquētur nouis
Uel dic qd sūt adulatorēs et detractores / qui adulan-
do / mentiendo / detrahendo / obloquēdo / mutant quorūdie
verba sua. Job. xij. L. Omnians labium veracium / z doctri-
nam senuū auferens. ¶ Item iste aues valde sunt pie cr-
ga parentes. Nam senio confectos in nidis suis eos repo-
nunt / z ibi eos nutriunt atq; pascunt. Sic z nos debem⁹ pa-
rentes nostros in domib⁹ nostris recipere / z ibi eos si indi-
geant / clementer pascere z nutrire: exemplo Joseph: qui pa-
trem suum z fratres ad se fecit in egyptū descendere vt ab
eo nutreretur: sicut dicitur Gen. xlv. Quod nō sōlū verum
debet esse de corporalibus / imo etiā de spiritalib⁹. ¶ Col-
lerius est quedā aūs vt dicitur ibidem / in cuius morte do-
lent z vociferant dolorosissime omnes aues. Scire z nos
debem⁹ facere in morte christi. Eccl. xxxvij. Fili sup mor-
tū pduc lachrymas / z quasi dtra passus incipe plorare.

Capitulum. xliij. de charadrio.
Charadrius ē aūs albiſſima / fm̄ phisologum
nō habens aliquā nigredinē intermixtā. Et est
talis nature qd si egrotat rectis oculis inspe-
rit / signum est qd a morbo sine piculo pualet: et
si autem et quasi indignans tergaverit: tunc
ab ipso dubio moritur homo ille. Iste est christus: qui albedi-
nē innocentie sine peccati nigredine retinuit intermixtā /
facies eius sunt bona spiritalia / dorsum autem z postero-
ra sunt bona temporalia. Ergo qd egrotauerit morbo et
egritudine peccatorum: tūc vere si charadrius christi ver-
tit ad eum faciem gratie / correctionē. s. z tribulationē nū-
di aduersitatum / z auertit ab eo dorsum. I. bona mudi et p-
ſperitatem temporalium: tūc pro certo signum est qd ab in-
firmitate peccati per gratiam conualecet. Sed si econuer-
ſo peccator ostēderit dorsum. I. bonorum abundantia ter-
renorum / z faciem suam. I. gratiā / correctiones. s. et tribula-
tiones ab eo auertit: tūc procul dubio talis moritur / z sicut
moriturus de quo medicus desperat / voluntati sue dereli-
ctus ab alijs iudicat. ps. Dimisi eos fm̄ desideria cordis
eorū / ibunt in aduentionibus suis. vt sic dicat dñs illud
latere. xlvij. Ergum z nō faciem ostendam eis in die per-
ditionis eorū. Et hoc ideo sicut dicitur ibi. s. xlvij. qd scz ter-
gū et nō faciem viderunt multi: dicit dñs. Uel dic qd chara-
drius / que fm̄ phisologi et librum de natura rerum ad sa-
nandum infirmum adducitur / z si sanari debeat / ipsum ar-
tente respicit / z infirmitatem ipsius in se accipit / z sic infir-
mo curato aūs infirma recedit / z infirmitatem illā in aere
ad solē cōburit z dissipat. ē. pprie christi: qd infirmitates hu-
mani generis in se recepit / z eo sanato seipm̄ morti z infir-
mitati tradidit: quia sicut dicit Eccl. liij. Vere languores
nostros ipse portauit / z infirmitates nostras ipse tulit zc.

Capitulum. xlv. de laro.

Larus sicut scribit in auroa z in glosa Leuit. xj.
est aūs triplicis cōditionis. Nam in aere volat
vt aūs / in terra habitat vt bestia / in aqua autem
inatat vt piscis. Tales sunt aliqui peccatores / qd
volant vt aues per superbiam / repunt vt bestie
per auaritiā / natant in aqua deliciarum more piscium per
luxuriam. Et ideo dicitur Leuit. xj. qd huiusmodi animal
immundum est. ¶ Nota de laro et mergulo / qd sunt aues
que cum aibus volāt / cum animalibus peditant / cum pi-
ſcibus natant. Sic instabiles nunc volant in religione per
contemplatiuam / nunc peditant in mundo per actiuam / z
tandem in aquis deliciarum se inuoluunt per uitiā z pecca-
ta: contra illud Eccl. v. Esto firmus in via dei.

Capitulum. xlvj. de locusta.

Locusta vnum solum intestinū habet: et ideo qd
est quasi tota in ventre: ideo semper esurit: et est
quasi insatiabilis. Si qd viride inuenit / semper
comedit z corodit / z flores amygdali impin-
guatur: sicut dicit in lib. de natura rer. Sic gu-
losi vni solum appetitū habent. s. circa delicias carnales: z iō
qd totū sunt in ventre. I. in amore deliciarū ventris / iuxta il-
lud ad Phil. iij. Quorū deus venter est zc. ideo habent
insatiabile appetitū: z quādiu viriditātē z florem amygda-
larum inueniūt. I. cibos delictuos / semper comedunt z corro-
dunt. Proverb. xlij. Venter impiorum insatiabilis. Eccl. iij.

xij. Florebit amygdal⁹ / impinguabit locusta. ¶ Nota qd lo-
custa habet os quadrangulum / et habet pro cauda aculeū
et pedes posteriores p̄loib⁹ longiores. In estate autē ap-
paret: in hyeme nō reperitur. Vento australi gignitur / sed
aq̄lonari borea effugiat: sicut dicit vbi supra. Sic detractio
iuxta caudam blandimētorum portat aculeū detractionū
Nam sicut canis cauda blanditur illi quem sepe mordet:
sic tales more barbariorū primo vngunt vt videant chari-
tatis loqui / quē postea accerrime pungunt. Proverb. xviij.
Verba susurronis quasi simplicitas / z ipsa perueniunt vsq; ad
interiora ventris. Et ideo habent os quadrangulum: quia
nūc adulādo / nūc pigēdo / nūc murmurādo / nūc iurādo /
qd̄rāgulār p̄ba sua. L. cetera expone sic de diuſite. ¶ Scdm̄
glo. Jobel. j. sunt athelabi. I. parue locuste sine alis / z post
creſcētibus alis efficiunt locuste / que sunt aues quaz ma-
ior minorē deuorat / z a maiore se etiā deuorat. Qd habent
quadrangulū / z picāda habent aculeū / germina herbarū
et arborū comedunt z corodit / z in saliendo locusta se en-
git / z in saliendo cadit. Ipsi sunt balliui / officiales / z quicū-
q; ambicioſi / qui primo sunt athelabi. I. parui et pauperes /
et sine alis superbie / sed cū aliquānlū excreuerint in diuiti-
tis: tunc in eis ale superbie generant / et efficiunt locuste.
magni raptores z crudeles. maiore autem minorē deuorat:
qd balliui pauperes deuorat / z tandē a principib⁹ deuorant.
Eccl. v. Excello excellos alius est zc. Ipsi nō huc / z ger-
mina. I. bona pauperū deuorat z corodit / z post se nihil pe-
nitens derelinquunt. Deuter. xlvij. Semetem multam la-
cies in terrā: z modicū congregabis / qd locuste deuorabūt
om̄ia. Et Jobel. j. Effidit eruce zc. Ipsi habent os quadran-
gulum: qd verba eorū in quattuor partib⁹ reflectuntur. Nunc
em̄ principib⁹ adulant / nūc pauperibus cōmīnantur / nunc
alios iniuste derahunt / nūc alios fraudulenter decipiunt.
¶ An sczch. j. Quattuor facies vni. Et p cauda habent acu-
leū: qd finis z interio eorū / qui p caudam designat / in ac-
leū terminat / z ad punctiōes z ad rapinas ordinat. Ipsi in
estate. I. in pſperitate apparent / scz circa hominē discurren-
do / z hominē b̄lādiendo. Sed pro certo in hyeme tribula-
tionum fugiūt z disparēt: quia scz tales z quicūq; salū am-
ct in pſperis blandiuntur: sed in aduersis fugiūt / z ab hoste
elōgantur: z qd petus est / illi qui in prosperitate videbant
amict / sunt si aduersitas adueniret inimici. Unde Eccl.
xij. Si occurrerit tibi mala: iuuenies illi cūc p̄iorē. Ipsi in
saliedo de vno gradu ad alij / de vno officio ad aliud decer-
gunt p ambitionē: sed anteq; se eleuauerint / cadūt p inuicem
vel p tribulationē. Eccl. xxxj. Cecidit / z fuit ruina qd ma-
gna. Et sicut fm̄ Phil. locuste qd volāt / tñ strepitū faciunt
vt volucres esse credantur: vor etiam earū ab occipitio eorū
videm⁹: sicut dicit idem lib. xj. c. xvj. sic tales p iactantiam
et cōmīnationem solent strepitum z sonū pompe in suo in-
cessu causare. Et ideo tales optime figurant Apoc. te. v.
Joānes vidit similitudines locustarū / que erāt quasi equi
parati ad p̄liū / z habebant coronas aureas super caput
et facies eorū quasi facies hominum / z habebant capillos
sicut mulieres / z dentes eorū dentes leonū. et habebant
loricas ferreas / z vor aliarum carū sicut vor curruū z equo-
rum currentium ad p̄liū / z habebāt caudas similes scorp-
pionū: z aculei erāt in caudis ip̄arū / z potestas earū necare
re hoīb⁹ mensib⁹ q̄nq; / z habebāt super se regē angelum
abyssi: cui nomē erat abaddon / grece apollion. latine auer-
terminans. L. harū simi p locustā intelligo officiales / mul-
ces z balliui / z quoscūq; i officijs z mudi principib⁹
tutos: qd scz sicut locusta habet pedes curuos z reflectit in
vtere amor talij / qui p pedes designat / semper reflectit in
ip̄os: qd nullū diligunt nisi propter utilitatē suam prop-
ter equos intelligo superbos. Per coronas aureas intelli-
go honorem z gloriam et prosperitatem mūdānam. Per
capillos hominum facies intelligo fallacias et blāditas sub specu-
amicitie et amoris. Nichil enim tam vultu amica bilis / quam
homo: quia homo est animal mansuetum natura. Per
p̄llos intelligo diuitias. Per mulieres delicias. Per
leonis intelligo crudelitātē z rapinā. Per loricas ferreas
intelligo fallacitātē z malitiā: qd sicut lorica plurib⁹ an-
se se tenet / cōponit / quarū virtute corpus p̄griat: sic tales
sunt indurī lorica malitie vel nequie / in qb⁹ sunt mlti an-
ni.

[illegible][illegible]

ta glo
aculeū
ure ap
tur fed
tracto
rection
nozer:
ne chā
r xvij.
vige ad
n qua
nrādo
Scdm
s ped
ap ma
habent
erbanā
f e cri
perat
culte.
nuozar
norant
q gero
hil per
osabie
quada
Hunc
r nunc
ipum.
nt ac u
t facit
tribula
hoibz
eb ann
celle
ffines
de feri
mote
q m
acunt
to con
ānan
fuo r
re vid
fi cen
caput
debant
pellas
s copo
s feco
i more
gelum
aitur
/ tuer
lignif
roscie
Femil
cipias
s infir
l . per
spore
de fici
de ca
dona
inmie
talles
lanil

millitū perierunt. Et sic fit q̄ iste viuentes corrodendo fruges famem faciunt; mortue vero pestilentiam inducūt. Et ideo fm glo. super Esa. Iste congregare solent in foliis abscondi; ne per eas possit aeris corruptio generari; et ne etiā post mortem ipsarum possint fetum quem ante cōceperāt; parere; et post se suum semen pestiferum dimittere. Aliunt etiam quidā fm Palladiū locustas fugari; si aliquas earū in medio contigerit concremari. Locuste significant here-
ticos; qui pro certo simul volantes; et cōgregationes et conuenticula facientes; solem veritatis obnubilant; fruges vir-
tutum deuastant; et corruptionē errorum generant; per lon-
ga spatia circueunt; et famem et abstinentiā subeunt; vt ini-
quitatem suam vndiq; circūfundant. Igitur vile est tales
vel igne comburere; vel fossis et carceribus personaliter in-
cludere; ne forte si expectetur q̄ ventus tribulationis ipsos
ad mare mortis naturaliter pertrahat; ipsosū tabes et cor-
ruptio in aere. i. in patria heresim et pestilentia introducat;
et ne etiam semen malorum discipulorū mortui pariant; si
libere mort ipsos iudices et plati dimittant. Cōburant igit̄
vel incarcerationē; ne post ipsos discipuli generent; et ne cor-
ruptio heresim patriā populetur. ps. In igne desicies eos
in insensibilis; et nō subsistent. Sicut ergo. i. prelari et predica-
tores et etiam inquisitores sunt honorandi; qui potestatem
habent talibus obuiandi. ¶ Scdm̄ ps. vbi supra locuste
16 vermīs circa guttur earum nascit; a quo solet locusta proxi-
mus enecari. Sic vere sunt multi qui in ipso partu bonorum
operū quem emittunt; per inanem gloriam moriuntur. quan-
do enim pariunt. i. quando aliquod bonum opus emittūt;
vermis inanis glorie solet eos arripere; qui per elationē so-
let eos spiritualiter enecare; figuratus in verme qui hede-
rā pone viridē desiccant. Ione. ii. Unde Esa. xliij. Sub-
ter te sternetur tinea; et operimentum tuum erunt vermes.
17 ¶ Scdm̄ ps. locuste parthijs gratissime sunt esse. Sic
vere tales mali homines predicti; scilicet vharis; ballui;
heretici; vanigloriosi ipsi parthijs. i. demōib; finaliter erūt
18 cibi. ps. Deditis eis escam populis ethiopum. ¶ Postq̄ lo-
custe omnes fruges deuorauerunt; solēt duobus modis pe-
rire; scz aut per vermem; qui eas interficit quādo parit; aut
per ventum qui ipsas in mare deprimit et deuoluit. Sic
vere ballui et vharis quādo per rapinas patriam vastauit
runt; et quādo partus multarum diuitiarum acquisiuerunt
solet eos vermis. i. mors occidere; vel ventus tribulationis
in mare paupertatis et infortunii aliquo casu detrahare. Fi-
gura Exodi. ix. vbi ventus proleuit in mare locustas; q̄ egi-
ptiorum fructus cōsumperant; quia scz ventus tribulatio-
nis tales finaliter desicit; quādo fructus. i. substantia pau-
perū per eos est psumpta. ps. Excussus sum sicut locusta. Et
19 alibi. Dedit erugini fructus eoz; et labores eoz locuste. ¶ Lo-
custa longiora hz crura posteriora q̄ anteriora; et est aus
vna alteram deuorans. Nā maior minorem deuorat; et tan-
dem a maiore se postmodū deuoratur. In estate apparet;
sed in hyeme latet; crura et pedes habz replicata et i se refle-
xa. Vento australi generatur; sed ab aquilonari moriuntur;
et de earū stercorebus vermes multotiens generantur. Lo-
custe sunt diuites; pedes eoz sunt affectus; estas et auster
sunt prosperitas; hyems et aquilo est aduersitas; pars ante-
rior ad quā oportet tēdere; sunt bona eterna; posteriora autē
q̄ oportet dimittere; sunt bona tēporalia. Locuste ergo hnt
pedes posteriores lōgos; sed anteriores breues; q̄ vere ma-
ior et longior pars affectuū ipsoz est circa bona tēporalia; mi-
nor autē circa spūalia acq̄reda. i. ps. Posteriora tua de-
teriora pilorib;. Nā alior cōcedit minores; q̄ de diuites mi-
nores suos pauperes depredatur; sed tandē vice reciproca hi
a suis maiorib; deuorantur. Esa. xxxiij. Q̄e q̄ predaris; nōne
et ipse predaberis; nā cū psummaueris depredationē; de-
predaberis. Nā vharis et auaros deuorat latrōes. Eccels.
v. Excelso excelso; altus est et. Ipsi in estate apparet et nō
in hyeme; q̄ diuites mundi amicis suis apparent in estate
prosperitatis; sed in hyeme tribulationis ipsos impie de-
relinquant. Sodalis amico cōiunctatur in oblatione;
et in tēpore aduersitatis aduersarius erit. Eccels. xxvij. Et
tales etiam habent pedes reflexos; q̄ vere affectus talū et
amores ad seipsum reflectunt; cū in affectione et amore

quibus diligunt suum attendant cōmodum et solamen. ad
ps. hili. ij. Sines que sua sunt querunt. Tales in austro p-
speritatis generantur; sed cum vent⁹ frigidus aquilonis in-
bulatio pfluat; tunc ac si essent mortui; ab amicis suis in-
necessitatib; minime possunt reperiri; et de eoz stercorebus
de eoz diuitijs (que a sano intellectu debent stercoreari
putari) vermes alij generantur; sicut ad litteram apparet
in bladis et vestibus diuitum; que multotiens putrefiunt.
Iaco. v. Diuitie vite putrefacte sunt. Figura ad hoc Apoc.
ix. vide eam scilicet. pcedenti et pone eam si vis. ¶ Alique
sunt locuste que sine rege per turmas suas incedūt. Unde
ait Siegbertus et ponit Vincentius li. xvj. c. xij. q̄ tempore
Karoli minoris regis Frācor locuste innumerabiles gal-
lias depopulate sunt. Erant autē ceteris maiores; scz alas
et sex pedes hntes; et duos dentes durissimos; turmati inco-
dentes; spaciū diuini itineris; q̄nq; miliarijs p̄tinētes; solē ob-
nubilantes; et ad metanda loca duces suos cū paucis spaciū
itineris vni⁹ dicit ante aduentū multitudinis p̄mittebat;
hora nona incubantes; et ibi solis ortum expectantes; et cō-
viride corrodentes. Tali ergo spectaculo ad mare baltici
cum peruenerūt; et statu vērōrum in pelago perierūt; sed ab
ocano ad terram relecte computruerūt; et aerem inficere
tes; vna cū fame quā causauerāt; quasi tertia p̄t populi gal-
liarū ea pestilentia peremerunt. Ista si vis applica per-
dinem circa exercitus tyrānorum; qui aduentu suo omnia
destruūt; et finaliter ipsi pereunt; sicut apparuit de vvan-
lis et de gorthijs. ¶ Et dic de cōsideratione balluoz et tyra-
norum; qui vna concordia alios depredantur; et famem et
paupertatem in patria introducere comprobantur; et finaliter
a vento mortis in mare inferni impōtuntur. Unde Ier.
dic. vi. dicitur q̄ maditate et orientales populi; instar locu-
starū vniuersa complebant. Ipsi ergo sunt de quibus ps.
uer. xxx. d. q̄ regē locusta nō habet; et per turmas suas egre-
ditur. ¶ Et si vis dic omnia contra detractores. Exponit
vis q̄ regē ale; sunt sex species superbie; duo vero dentes sunt
visura et rapina. ¶ Capitulum. xlvij. de lucidis.

¶ Lucidi sunt aues habitationes in hercyno germa-
nie saltu; qui dicuntur lucidi; quasi lucem bar-
tes. habent enim pennas lucidas vt lucene-
ta q̄ qui istas habent; ab ipsis in noctis tene-
bris diriguntur; sicut dicit ps. lib. x. cap. xlvij.
et etiā Sol. c. de germania. Tales sunt sancti; quare pe-
ne sue cōuersionis fuerunt alijs pro lucerna; ad ipsos in-
tenebris hui⁹ vite illuandos; et exēplariter et scientialiter
dirigendos. 2. ad art. i. v. Nos estis lux mundi. Ipsi ergo
saltu. i. in altitudine cōtēplationis; vel in sublimitate po-
tionis apparuerunt; vnde lumen cietis hominib; p̄demon-
strat. Sicut etiam dicit ibidē; lucerna sub modio non ponit;
super candelabrum; vt luceat omnibus qui in domo sunt.

¶ Capitulum. xlvij. de miluo.

¶ Miluus est aus rapax; audax in minimis; sed in
maiorib; timorosa. Nam cū siluefres aues in-
uadere nō audeat; domesticas impetere nō es-
timat. Cadaveribus insidet; et propter sui p-
gritiam a niso minore se impetere timet. In inu-
tute sua ab alijs predalib; non videt differre; sed q̄to plus
vixerit; tanto magis degenerē se ostēdit. Nā fm Aristote-
q̄ddā gen⁹ milui q̄ in iuuetute volat ad aliquas auculas
sed tādē in mediocritate dimittit volatū; et circa cadauera
tendit; h̄ tandē dū fenescit; nō nisi vermes comedit vel pe-
dat; et finaliter fame morit; et est ipsi circa pullos sicut vel pe-
tur. Nā cū videt eos impinguari; rostro eos punit; et cibū
eis subtrahit vt macrescant. Locē hz querulū rapine; nā op-
esurit; voce q̄rula cibū q̄rit; fm. ps. lib. x. c. x. Sic plarū ma-
lus ad magna virtutis opa timid⁹; ad minora et incognita
est apertus. Nā aues siluefres. i. principes et raptores nō
audet inuadere; h̄n domesticos. i. subditos et maxime pul-
los simplices et innocētes inuadit; et ipsos per exortationes et
rapinas deuorat et occidit. Iste sup cadauera insidet; et q̄
les sup carnales delicias feridas et corruptas insidet; et q̄
scit. Ipsi in iuuetute sunt quandoq; boni; alijs autē po-
dalibus et bonis similes; maxime rostro et colore. i. in appa-
rentia vel sermone; sed paulatim volatū cōtēplationis
remittētes; tādē cadauerib; i. luxuria et delicijs se nutrit

et a mundi principibus et prelati impetitur: tunc statim currit ad aquam. I. ad arcam. scilicet dando sibi munera/ z si: aque. I. diuitiaru beneficio liberatur. Haui. liij. Aque murtius / et eius diuitie mare.

Capitulum. I. de menontibus aubus.

Menontides sicut ponit Plin. lib. x. c. xxvj. aues sunt ethiope / que singulis annis de ethiopia illu aduolant: et iuxta zibennonis regis sepulchru inter se configunt et pugnant. Opertu etiam est (vt dicit L. remuritus) qd iste aues de quinto in quintum annum in ethiopia regiam menonis visitant / z inter se fortiter ibi pugnat. Istas autem aues vocat idem Plin. peregrinas. zibennon autem fuit rex ethiope / qui occisus est in troia / que fuit in asia minor vel turquia: vbi venerat ad auxilium troianor. Idem autem dicit de meleagri dib⁹ aubus / qd sunt galline plumis varijs sparfe: qd omni anno circa sepulchru meleagri pugnat i boetia aplice. Ista possunt applicari ad milites christianos / qui scilicet ad regia regis menonis. I. christi / scilicet ad ciuitate hierusalem debent in peregrinatione ire / z sepulchru ipsius visitare / z ibi contra infideles bella facere z mouere. Si em istae aues nescio quo spiritu ducte / hominu istoru sepulchra honorant / et de longissimis partib⁹ illuc uadunt / multo fortius christiani debent honorare sepulchru dni / et de remotis partibus illuc ire / z ibi bella dni frequentare. Esa. lx. Filij tui de longe venient z peregrinationis officium adimplere. Esa. xj. Erst sepulchru gloriosum. Vide de fabulis israh. li. c. xliij. s. pe.

Hec tamen aduerte qd in quodam lib. quo fabule poetarum rithmis gallicis exponitur / fabula menontis sic inueni. Aurora em iouis filia / cuius officiu erat noctem a die diuidere / regio menontis mater erat / qui qd in auxilium troianorum venerat / z ibi gladio achillis occubuerat: ideo mater eius videns qd corp⁹ eius sepulture z ignibus tradebatur / rogauit iouem qd ipm faceret imortale. Sic ergo factu est / vt dicit fabula / qd scintille qd de rogo ipsi ascendebat / in aues sunt mutae / qd inter se statim ta fortiter pugnaue / qd in rogu menontis mortue ceciderunt. Primo em gemendo rogum tribus vicib⁹ circueuntes / z tandem flebilem sonu prominentes / in partes varias se diuiserunt / inter se grauitate diuicantes / in igne vnde nate fuerant / mortue reuenerunt. Tandem vero postq sol per signa duodecim peragrasset / de clauibus dictaru auium cobuissay ille aues nascuntur. Uel sicut supponit fabula / eodem aues ad vitam restituntur / et libere per aera euolant / vt iteru moriant. Ista possunt applicari contra hereticos. zibennon em qui contra grecos pugnat / aliquem magnum heresiarcham potest significare / qui scilicet impugnat catholicos atq iustos / qui scilicet finaliter coburitur: z ad incendum cōdemnatur. Iste tamen de scintillis male doctrine quas euomit / solet aues. I. successores hereticos gignere / qui scilicet post rogam z damnationem ipsius solet in seculo remanere / et de morte eius gemere z dolere: et p impiam cōpassionem ignem magistri sui z ipsius mortem z suppliciu metulter circueire. Ezech. xxvj. Pharaonem filie gēru. Finaliter tñ isti mali hereticor successores abnuicem se solet diuidere / z iter se per discordiam distentire: z diuersas sectas z hereses introducere / ita qd finaliter in ignem a quo procefferat. I. in suppliciu ignis materialis vel infernalis solet p sua demerita cadere / z perire: z eodē fine quo magister eorum perit / interire. Ezech. xv. De igne egrediētur / z ignis cōsumet eos. Isti tñ finaliter de suis clauibus iteru resurgunt / z quādo sol iustitie christi / duodecima signa zodiaci percurrerit. I. quādo temporu curricula cōpleuerint / iteru ad vitam reueniēt / z vt iteru moriant: scilicet morte secunda in inferno / propria corpora rursum sument. Eccl. i. Ad locu vnde exiit flumina reuertuntur / vt iteru fluat. Uel si vis dic qd ista possunt allegari de lazaro / z alijs resurgentib⁹ / qui scilicet de cinerib⁹ mortis surrexerunt / z morte iterum gauisauerunt. Uel dic qd tales aues vident esse sancti qd scilicet isti qui spiritualiter de scintillis doctrine sue / vel de flamma sue charitatis / vel de fide sue passionis nati sunt / sepulchrum z ignem dolorem z angustia passiois regis sui christi debent vel peregrinando vel saltem mentaliter cogitando circueire: z pro morte eius gemere z dolere / z maxime quando cogitant qd greci qd interpretantur incole ruminā

tes. I. iudei vagi z desperantes / ipsum pro salute nostra humani generis occidere. Isti ergo debent igne sue passionis intrare / et ibi per compassionis et dilectionis ardorem se cum eo concremare. ad Galath. liij. Iusto confixus sum cruce / et cum eodem cōmori z dolere. Sol vero iustitie de ipsos finaliter quādo mundi iudicabit / resuscitari de suis cineribus faciet / et eos sursum ad celi gloriam secū ducet. Uel etiam dic qd isti cū christo morientes spiritualiter / debent per vite nouitatem cum ipso resurgere / et per contemplationem superius euolare. ad Col. iij. Si cōsumis christum / que sursum sunt querite.

Capitulum. Ij. de monedula.

Monedula dicitur quasi monetam diligēs. Ista enim teste Plinio. et Plin. aurum furatur / et furatum abscondit. Unde cicerō dicit. Non plus aurum tibi qd monedule cōmittendum est. Tales sunt auari / qui diligenter aurum z argenti alienum per fraudes subtrahunt / ipsumq occultant et seruant / et aliquid expendere nunq volunt. Monedula docetur loqui / verū tamen mane in ortu solis inelo / z tenebris addiscit. Sic vere homo in mane iunioris meli⁹ addiscit / z retinet quicqd fuerit sibi dictu / z ideo in mane iunior debet scholas z studia frequentare / vt detur parum astutia / et adolecenti scientia. Prouerb. i. Ista auius est nigra z turpis coloris: est tamen propter modulumina que addidit / hominib⁹ valde grata. Sic multi defectus nature siquos habent / arte z gratia recompensant z supplent.

Capitulum. Iij. de merula.

Merula sicut dicitur in lib. de natura rerum / est auiuscula nigra / dulcissime modulans / libenter in aqua se balneans / z rostro plumas ordinans atq purgas. Iste auius plumas nō exuit / sicut alie aues: sed omni anno rostrum mutat / z hoc in ebur seu in candorem: verū tamen mascula solum fecundat. Plin. lib. x. c. xxiij. Et quis sit nigri coloris / tamē coloris rumpitudinem cantus modulamine recōpēat. Ista est enim merula que nouem notas cōcordantie musicalis ita bene dicebat / qd a nullo poterat musico reprehēdi. Ad dicit tamen Plin. vbi supra qd merula estate canit: hyeme balbutit / circa solstitium mutescit. Tales debent predicatoris esse / qui isti debent se sepe balneare per cōpunctionē / nigri esse per humilem puerationem / modulantes per altam predicationem: rostra. I. verba renouare et mutare per altam predicationem: distinctionem / et maxime in candorem per castam z honestam loquutionem. Plumam. I. exteriorē apparētiā debent purgare per omnis superfluitatis abstentionem: z si qd sit in eis naturaliter defectiu / debent recōpēare per spiritualis carnis perfectionem. Pluraliter deo nostro: pluraliter sapienter. Igitur boni dñi sunt in estate gratie / z laudem et gratiam canūt. Si vero hyems. I. status peccati aduenit / balbutiūt / nec cantum debitum faciunt. Si vero solstitium. I. totalis elongatio solis iustitie ab ipsis abfuerit: tunc a dei laude z p dicatione penit⁹ muti fiūt. Esa. xlvi. Antueri canes muti / non valentes latrare. Ad merula dum est in tñ / cum alijs aubus / loquitur sicut auius: quādo po ponitur in cagia et homines audire loqui: tunc loqui incipit sicut homo. Sic vere religiosi dum sunt in silua religionis cū alijs sanctis viris / ipsi loquuntur more auium. I. more virorum spiritualium / scilicet deum laudando / et vitia redarguendo zc. Quādo tamen accidit qd isti ponuntur in cagia. I. in domo alicuius principis vel prelati: tunc vere quia audiant homines ibi loqui more humano / scilicet adulando z detrahēdo: ideo ipsi cantu spiritualē obliuiscuntur / z sicut alij homines adulantur zc. Ad Scdm Solm. cum merula vbiq sit nigra generaliter / i achala tñ circa ciuitatem epilenem inuenitur candida. Ego autem in domo cuiusdam domini cardinalis merulam candidissimā vidi / que in cetera turcena gallie pulchra fuerat inuēta / z forte de achala aduolando / vel ipsa vel eius parens fuerat appozata. Sic ve re licet sit generale qd merula. I. peccatores z seculares per incontinentiam z malam conuersationem nigri sunt: illi tamen qd sunt in achala / qd interpretatur laborans. I. in labore pietatis / p cōtinentiam albeſcūt. Ad est ei ita niger z infamis pctor / qui p innocentiam z castitatē non possit albeſcere: n

ramen de achala. i. de laboriosa penitentiā vellet esse. Ideo Apoca. vij. dicitur. Ipsi qui amici sunt solis albis, q̄ sunt et vnde venerunt: et respondet. Ipsi sunt qui venerunt ex magna tribulatione: et lauerūt zc. p̄ li. lib. x. c. xxi. dicit omnia premissa / hoc excepto: quia loco achale ipse ponit archadice: melius credo.

Capitulum. lliij. de nycticoxare.

NYCTICOXARE dicitur quasi noctis coruus / et est idem q̄ noctua. Et si enim auis q̄ de nocte clamitat: et est ei⁹ sonus odibilis et horribilis aui⁹ vniuersis. Hec cū columbis et monedula pugnat / et earū oua deuorat / et frangit: et talis auis in insula creta minime reperit. Sic murmuratores rostru suo. i. suis verbis detractoris oua columbe. i. bona opera bonorum vitor comedūt / destruit et adimplant: ideo son⁹ et vox fallū. i. verba eorū detractoria alijs sunt aui⁹. i. probis hominib⁹ odiosa / et tā malis q̄ innocētib⁹ sunt nocua. Et celi. i. Terribilis in ciuitate sua homo linguosus / et temerari⁹ in verbo odiosus erit. Et ideo tales in insula crete. i. in paradiso minime reperiunt: q̄ forte canes et venefici zc. dicit de paradiso Apoca. xxi. zc. NYCTICOXARE auis nocturna: q̄ lucē solis odit / fugit / et de nocte cū clamorib⁹ cibū querit / circa domos hominū hīat / et lepulchris mortuorū nidificat et frequētat: et est ei⁹ clamor fmi. Ipsi. aui⁹ eterio odiosus / et fmi cū in cretensi insula minime reperitur. Ipsi sunt luxuriosi: q̄ de nocte et in caligine tenebescēte vte (prouerb. vij.) actus venereos perficiunt et adimplent. Nam qui male agit / odit lucem. Ipsi. Ipsi circos oculos adulteri obierunt caliginem. Job. xxiij. Ipsi lucē claritatis et manifestationis fugiunt et deuiant: et de nocte. i. in occulto cibū luxurie sibi parant. Lepulchrum autē mortuorum. i. malas et fetidas mulieres frequētat / et circa eas ablopti quasi in eis totāl sepulchra iacent. Ipsi tñ clamore cibū querit: nā cū prius verbis et suggestionibus cibū luxurie sibi parant. Ipsi circa domos habitant: quia vere isti in delicijs et quiete q̄ per domos designant / iugiter et cōtinuē p̄seuerant. Et clamor. i. verba inhonestā talū ceteris aui⁹ / scz deo et bonis hominib⁹ odiosa: et sine dubio in insula cretensi. i. in paradiso tales minime sunt reperi. Nā crete interpretat vocatio columbata: p̄ quam intelligitur paradissus / in quem quis introierit / bene patet q̄ eius vocatio confirmatur. Hec dicta i. ruitis et parietib⁹ nidificat / et dicit noctua: quia de nocte tuens: q̄ de nocte acutē videt: sed adueniente splendore solis ei⁹ vti mirabiliter hebetat. Hāc insula cretensis nō habet / et si altunde venierit / mox tunc est ei⁹ auis de nocte cibum querens: et clamitans in querendo. Ipsi sunt aduocati: qui clamādo per litigā / cibū diuitiarū acquirunt. Ipsi in ruinosis. i. in mundi prosperitate / que semper fuit et ruit / habitant et versantur: et ibi pullos. i. filios et filias nutriunt et educant. Ipsi de nocte. i. in negotijs secularib⁹ acutē videt: quia vere in talibus ita sunt astuti / q̄ vix possunt ab aliquo redargui vel cōcludi: sed in die iudicii adueniente sole iustitie Iesu christi tunc vñus sapiētia / et discretio talū erūt totaliter hebetata / et tunc verificabit illud. i. ad Corinth. i. scz. Per dā sapientiam sapiētium / et intellectū prudētium reprobabo. Tunc em̄ adducet dñs consiliarios in stultū finem. Job. xij. zc. Et ideo cretensis insula / que interpretatur vocatio p̄summata. i. paradissus / tales aues nō sustinet: imo illi qui ibi voluerūt litigare et cōtendere / scz angeli maledicti / statim exinde viderunt electi. Sepultura alim̄ sepeliet putrefactus et profectus extra portā hierusalē. Iherc. xxiij.

Capitulum. lliij. de niso.

NISO est auis pedalis minor herodoti: sibi tñ est similis in colore: et tñ socialiter volare recusant. Niso em̄ non vult habere socium in capiendo autē solus em̄ habere honore vult: ut dicit. Lauia est: ne si haberet sociū in volatu ipsum haberet postmodū in passu: sicut dicit in lib. de natura rerū. Tales sunt supbi: qui si aliqd laudabile facere debeant / soluiunt esse si possint / ne forte alteri gloria tribuat: vel ne in lucro cum ipso condidit teneat. Sed ouertur enim ex inuidia: et superbia: et ex avaritia. Et in inuidia: q̄ nolunt habere parem. Et superbia: q̄ vellēt sibi vindicare gloriam et ho-

norē. Et avaritia vero: q̄ soli vult habere emolumentū cōmodū et valorē. Eccl. vi. Nunc mādūcabo de bonis meis solus. Et esse Tristis. Sol⁹ nifus inter aues pedales comedit aues sui generis. Sic sunt avari / et etiam illis de suo genere nō parciunt. Vel etiam luxuriosi et incestuosi / de quib⁹ Iherc. x. Uir fratrem suum venatur ad mortem / et inimici hominis domestici eius.

Capitulum. liij. de onocrotalo.

OONOCROTALUS ē auis q̄ ore suo horridū sonum facit / et est duplex fmi. Ipsi. Et em̄ quedā aqua: illis: alla solitudinis: et rostru suo in aqua vel luto imerso horridē stridet. Hec maxime agullis infidatur / quas in ventre suouinas deglutit: et postea ita ruminat ac si cas inter dentes p̄ptos mastica: ret / et dū in litore quiescit / rostrum suum sursum erigēs ab aquila vel accipitre rostri sui acumine se defendit. Illud autem gen⁹ quod in aqua versat / fmi. Ipsi. mirabiliter est gulosus. Habet onocrotal⁹ duos ventres / et in primo sine masticatione cibos transglutit: et post in secundo ventre transmutat / ubi postmodū digerunt. Primus tñ ventris sibi proprius vellea reputat / sicut dicit p̄ li. lib. x. c. xlvij. Hic est detractor: q̄ ore suo sonū detractoris facit. Nā in luto et stercoibus. i. in malis operibus aliorū os suum immittit / quando detractorib⁹ detractoria sba dicit: et sic aspirans p̄ de tractionē horribilem sonū reddit. Apoca. iij. Aquebatur sicut draco. Angullis tñ. mollibus et deliciosis et etiam luxuriosis maxime tales aduerfant. Istos enim viuos deglutit / quando eos coctos facta p̄ tugem memorā sibi inco: porant / et post ita dentes mouent / et mastlicant per detractoris nem / ac si eos proprijs dentib⁹ lacerarent. Ipsi habēt duos ventres. primus ventris est vñus: q̄ omnia volumē scire et videre: et in isto ventre quicqd possunt reponunt. Sed secund⁹ ventris est os: in quo cibos. i. aliorū facta per vñum recepta detrahēdo digerunt / lacerant et corrodūt. Dā. vij. Et sicut duo gñā talū onocrotalorū: q̄ in deserto religionis / et in aqua mundi flugibilitatis inueniūt hodie detractores. Unde So pho. ij. Onocrotal⁹ et hericus in limib⁹ eius morabunt. Itē rostru superi⁹ eleuato ab accipitre se defendunt: q̄ qñ accipiter. i. prelat⁹ vult eos corrumpere / eleuant os. i. verba sua versus celum / loquēdo et adulādo prelat⁹ / et sic accipiter nō ledit eos: q̄ p̄ verba huiusmodi a granamine prote guntur: cum tñ prelat⁹ deberent dicere illud Job. xij. Non parcam ei verbis potentib⁹ / nec ad deprecandum cōpositis. Vel accipitres sunt p̄dicatores / qui scilz non audent tales tangere vel corrumpere / propter acutem rostri sui. p̄pter verba sua detractoria / timentes ne ab eis diffamantur. Et isti procul dubio valde sunt gulosi: q̄ vt cōter detractores sunt ciborū maximi voratores / q̄ potissime patet inter relligiosos zc. Hora q̄ onocrotalus burho ē: auis. i. que rostrū pont in luto vel in aqua / et stando horribilem sonū gignit. Sic illi os suum ponunt in aquis delictarum et prosperitatis: et in luto peccatorū suorum / et inde efficiunt sonum iactantie / de peccatis suis scilz et prosperitatibus gloriāntes / qui quidem sonus deo et hominib⁹ est tediosus. Prouerb. ij. A cū tur cum male fecerint. Et Eccl. iij. Peccatū suū sicut domus p̄dicauerunt. zc.

Capitulum. liij. de aureola.

AUREOLA est auis crocei coloris / q̄ nidū suū in ramis arborū pendētem mira subtilitate facit / ac si in solo aere p̄dere videretur. Sic illi qui sunt coloris aurei / per auream conuersationem / faciunt sibi nidos sursum in ramis crucis per deuotionem: ibiq̄ ex toto pendere videntur per spem / fiducia et affectionem. Job. vij. Legit suspendium aia mea.

Capitulum. liij. de oto.

OTO est illa auis que dicit hys gallice / que de nocte clamat hu. hu. vocem p̄tendens humanam / ita vt hominem denariū / a frigore congelatū / in nemore clamare credas. Hec auis bene minor est / noctua maior et eminentior plu mis aures habere videtur / et est odio alijs aui⁹ reuerfio. Ipsi sunt similes aliqui hypocrite / et pauperes falsi / q̄ si audiat / p̄pter eorū viulā / et querimonia / recte de p̄ssivel

pppp liij

motus esse videntur/ quāvis talis vultus nō sit bone necessitas: sed potius ratioe trānce fictio. Et isti aures. i. virtutem obedientie habere videntur/ veritas enim he nō ē aures: imo plume vanitatis et hypocritis dīnoscent. Cor nūti em sunt p superbiā/ quīs videātur habere aures p obedientiam. Aures em eorum sunt de plumis: inquitū obedientia talium semper habet plumas. i. vanitatem adiunctam. Jaco. v. p lozate vultantes in miseris vestris.

Capitulum. lviij. de pellicano.

Pellicanus qui idem est qd porphyrio/ fm phiso logū / fm glo. sup psal. est aulis nimis amans filios suos. Isti tñ filij cum incipiūt crescere/ patres in faciem percutiūt/ ppter quod ipsos patrens repercutit et occidit/ quos mortuos mater per triduum desit/ z se in costa percutiēs/ z sanguinem calidum super pullos infundens/ ipsos ad vitam restituit terato. Pellicanus est deus/ pulli eius sunt humanum genus. Pellicanus ergo pullos suos diligit/ qz deus diligit omnia que sunt/ qm sua sunt. Sapient. xj. Sed pullos patrem suū in facie percutiūt/ qm adam per peccatum se opposuit cōtra deū/ in facie sibi dicens. Uxor quam mihi dedisti zc. Gen. iij. Nam peccatū in eū refoisit/ et sic eū velut saculo i facie percutiūt. Sed pater pellicanus eū repercutiens occidit/ qm morti duplici subiectū de paradisi virdarto relegauit. Sz vere verus pellicanus/ scz dei filij/ p tres dies luit pullos suos: qz toto rēpore legis nature/ z toto tpe legis scripte humani generi dōluit. Doleo sup re fili mi abaslon. ij. Reg. xviij. Et ideo tertio die/ videtis tempore legis noue/ tempore. i. passionis/ in costa se percutiūt/ quādo sine cōtradictione aliqua crucifixus/ latus suū permisit lācea pforari. Et tūc sanguine suo pullos ocellis perfudit/ quando virtute sanguinis passionis sanctos patres pccō originali mortuos/ a peccatū z inferni morte z carcere liberauit. Uel dic q pellicanus christus postqz in cruce pro pullis sanguinem suum fudit/ post tres dies ipsos resurgēdo spiritaliter suscitauit z a morte perpetua liberauit. Unde dicit. vj. Venite reuer tamur ad dñm: quonā ipse cepit/ et saluabit nos. percutiet z curabit nos/ viuificabit nos p duos dies: die tertia suscitabit nos. Uel pone fm magistrum Jacobum de vitriaco lib. de mirabilibus orientalium regionum/ q est quidā serpens in deserto qui infimicat pellicano: z ideo nidum suum intrat/ tamen est ad pascua/ z pullos eius inueniat z occidit z rediens pellicanus z eos mortuos inueniens/ per triduum desit/ vt dictū est/ z virtute sanguinis ipsius ipsos ad vitam suscitāt z reducit. Sed ex isto sanguine emissio multum infirmatur z debilitat/ z aliqui pullos naturali instinctu matris beneficia sentientes/ matrem debilitatā pasciūt. Alij autem degeneres/ nullā eius penit/ curam gerunt: z ideo mater sanata et ad pperitatem veniens pascientes se refouet/ et seclū in nido recipit/ degeneres autem desitit z expellit. Sic vere charissimū serpens antiquus/ scz diabolus/ pullos pellicani. i. ipsos filios et creaturas dei/ scz adam cum tora p steritate interfecit. Sed pro certo istos ipse verus pellicanus christus virtute sanguinis a morte crīmīnum suscitauit. Sed vere charissimū multū sunt pessimi peccatores huius beneficij inmemores/ z de ipso sic debilitato et p nobis mortuo z infirmato penit/ nō curantes/ iuxta il. ad Almos vi. Nil patiebantur super contritionem Ioseph. Boni tñ ei copantuntur/ et sibi debilitato in persona suozū pauperū beneficia largiūt. Etate. xlvij. Reficite lassum/ z ecce hoc est meū refrigerium. Et ideo christus inter vtrosqz diuidet in die iudicij: dices malis. ite. bonis autē dicit/ venite. bonosqz secum in nido paradisi recipiet/ malos vero in infernum expellet. Matt. xxv. Venite benedicti patris mei zc. 2. Ibi dem. Atc maledicti zc. In egypto sunt duo genera pellicanorū. Nam cum in egypto sit quidā fluuius/ exiens de paradiiso/ qui dicitur nilus/ circa illum in solitudine versatur vnum genus pellicanorū/ cuius cibus sunt lacerte et alia reptilia venenosa: sed quia habet naturā calidā/ ideo digerit/ z minime sibi nocent. Aliud genus versatur in fluuijo/ cuius cibus sunt pisciculi qui in flumine oriunt. Et nil hil comedit pellicanus/ nisi illud cum pede in aqua palmatus intingat. Egyptus est mūdus/ vbi habitāt duo genera pellicanorum. i. hominū: scz contemplatiui/ qui circa mun

di fluuium. i. circa deuotionē morant/ vbi pisciculi. i. verbis deliciosis doctrina vescunt. Aliud autem genus habitāt in solitudine mūdi huius/ vbi (si tñ calorem habuerint charitatis) lacertas z venena. i. mundi negotia que comedunt et perpetrant/ poterunt digerere. i. debite diuidere/ et etiam dispensare. Apoc. iij. Vnum calidus es. Figura 2. eū. i. iij. vbi dicit q erat duo passeres cibus vnus imolabatur in aquis/ vnus alius intingebat in sanguine imolati/ z permittebat euolare in agrū/ z sic purificabat lepore. i. ius. Primus passer est contemplatiuus/ qui deo se imolat in vase fictili humilitatis et religionis/ super aquas vitas deuotionis. Sed passer alius est actiuius/ qui traditus libertati/ euolat ad mūdāna/ et in sanguine alteri/ intingit/ quia actiui sanguine z penitentie religiosorū linit/ z adiuuati/ a peccatis facilius liberant/ sic leprosus mūdāna quādo peccator/ in aliqua istarum vitarum a suis iniquitatibz emendatur. Hora q pellicanus siue porphyrio est aulis/ que cibum non comedit nisi prius in aqua intingatur. Cū de pede suouitur loco manus/ qz primo est cibum in aqua intingit/ z post ad os suum applicat z manducat. Iste aut a p. li. lib. x. c. lvi. porphyrio dicit. de quo etiā dicit idem q solus inter volucres aqua mortui bibit. Pellicanus est peccator. Adan/ eius sunt opera. Ius eius sunt verba. Aqua est sacra scriptura. Debet ergo peccator/ quicquid comedit. i. quodcūqz opus sibi incoipat per imitationem/ vel alijs comedere tradit per predicationem/ i. aqua. i. in sacra scriptura intingeret/ vt scz scdm sacre scripture dictamentū omnia ordinētur/ z manu ad os debet applicare. Inquantū cibum doctrine quem p os suum predicando dicit/ primo manu p ipse/ cōplemetū palpare bz z tangere. Cū. i. j. parali. i. j. De locutus es: et opere perfecisti. Et sicut pellicanus est aulis solitaria/ et valde sicca/ sic z predicator debent esse solitarij/ mundi negotia fugiendo/ z sicci abstinentiam sustinēdo zc. Sed nō sic est de multis. Qne dicunt/ a cte/ que autem faciūt nolite facere. Matt. xxij. Adde dō autem debent bibere/ quia scilicet aquam sacre scripture debent mori dacti. I. auide recipere et frudere. Uel dic q talis est malus auditor/ qui scz aquam quam bibit. i. predicationem quam audit/ mordere dicitur/ inquantū de ipso libenter murmurat et obloquitur. Uel dic q predicator modernū aquā mūdane pperitatis z deliciarū reprehendit/ mordet/ tamen ipsam quam mordere et continere videntur/ bibunt libenter/ hauriunt z affectant ad Romā. I. Eadem enim agis que tu iudicas.

Capitulum. lvi. de perdice.

Perdix fm yfido. est aulis fraudulenta/ z oua rapit/ pit z furat aliarum gutum/ z in nido suo rāp pzia fouet: sed tandē pulli exclusi vocem matris proprie audientes/ putatiuum dimittūt matrem et ad propriam reuertunt. Nec mūdā laborat accubando super pullos: imo plusqz aues alie facilius/ leuiter eos fouet/ z statim q pulli nati sunt/ sequiūt matrem et querunt cibū. Et est pauca penositas z multe carnis et ideo debilis est volatus: z si alij volēt/ parū volando aere se leuat/ et statim post modicū terrā petit. Huius timor et dū ipm in aere viderit/ a terra nullatenus se erigit/ vel tollit/ z dū ad sonitū pue cāpanelle fugit/ in reti vel laqueo subito se inuoluit/ vbi cā auceps arripit z occidit. Talis est ues auar/ necnō vfarari fraudulēt/ cauidici z raptores/ oua. i. bona temporalia aliorum per cautelas furantur/ et in nido arcarum suarum tanqz propria condunt ipsa. Vt qz exclusa fuerint. i. per eos multiplicata/ z credunt eleuatū sine dubio occidit a morte/ z pulli ad matrē pzia. i. ad diabolū/ qui eis ipsa generat/ reuertunt. Nam diabolus dispensat bona z dignitates diuitum/ de vno ad alium/ licet post mortem. Uel mater est mūdus/ qui omnia tenet et ad eum totum post mortem reuertitur. Ite. xlvij. p. e. dicit fuit: que nō peperit. fecit diuitias/ sed nō in iudicio medio dierū fuor derelinquet eas. Uel dic q perdis est fraudulētus diabolus/ qui nos de nido vere matris nostre religionis vel christi/ per peccatum subrahit/ et in nido suo. i. in mundo fouet et nutrit. Et ideo statim vocē q vere matris nostre in scriptura vel in predicatione audimus/ matrem putatiuam. i. diabolū vel mundum dimittere debemus.

Fo. CXVII.

Dicitur etiam clamoſa garſula ⁊ iſtabilis pul-
loſ in ſeno ⁊ plumiſ ſouens muſicis araneis et
granis venenofis ipſos nutrit ⁊ pro nidiſ hū-
dum occupat diſis poſtro et vnguibꝝ reſiſit
⁊ ſe quantū poteſt opponit. Sic anari vſurarii
⁊ maxime cauſidici ⁊ garulli plūtgia inſtabiles ſcī ſunt:
qꝛ de aſſiſia ad aſſiſia de mercato ad mercatū tranſeunt et
labuntꝝ. Dilecti mouere pedes ſuoſ: dñſo non placuit. Hie-
re. xliij. In plumiſ ⁊ mollitiſ nurrunt pulloſ ſuoſ ⁊ mu-
ſicis ⁊ araneis ⁊ ſeminibꝝ venenofis. diuitiſ male acquiſi

Cap. LXI. et. LXII. Lib. VII.

fitis/se et suos nutriunt / impinguat: pro natis hirudinū. l. pro habitaculis / possessionib⁹ pauperū occupandis / totis viribus se opponit / et rostrū eloquentie et cōmīnationis / viribus potentie / et dīationis eos diripiit / et infestant. Figura de Achab / et vinea Naboth. l. ij. Reg. xij. Applica bene.

2. Passer senū / et plumas in nido suo ponit / et sic fouet pullos. stercoza de nido efficit / et efficere pullos docet. pullos ab alijs derelictos tanq⁹ suos recolligit atq⁹ fouet. nulle lam timet / et eius presentia clamando prodit. vocem selat / et pugnare consuevit pro natis hirudinū occupatis: et rostro / et molu se opponit. Sic pelicanus in nido suo. l. ecclesia cui presidet / debet plumas virtutū ponere / vt eis mediantibus subditū volent ad suprema / et senū insup viride honeste / et grate cōuersationis: et exinde stercoza debet efficere. l. reposita supflua debet ab ecclesia desiccare: et ad hoc pro pullos incitare. 2. Husseiam debet timere. l. demonē / cuius presentia clamore predicationis debet alijs intimare: pullos subditos debet fouere: et tam pro suis parentib⁹ / et notis / et etiam alienis debet zelare: et pro eis se aduersantibus opponere / seu pugnare: pro natis hirudinū. l. subditos consentis ab hirudinibus. l. demonib⁹ / et vitijs habitatis per predicationē occupandis / debet tota cura iugiter laborare. Joā. iij. Alij laborauerūt / et vos in labores eorum introitis. Passer est avis instabilis / et garrula: iuxta hominū habitacula nidificans / multū libidinosa: et ideo finē constituit libidinis excitatua si frequenter comedat. leporem etiā / et morbum caducū sepe incurrit. Sic hoīes leues instabiles / et garruli / eorū verbis / et motibus ad libidinem incitant audientes: maxime si comedant. l. si eorū cōuersatio imitetur: et ideo tales sic adulatōib⁹ expōiti / lepō luxurie patiunt: et morbū caducū supbie vel apostasie fortituntur. Passer est avis que multū diligit suā speciem. Quādo enim cōtingit aliquē eorū laqueo capī. statim q⁹ clamitant ad auxiliū querit / cito currūt alie ad ipsam adiuuare: et circumueniunt passerum multitudo / et captum eripit / et defendūt. Sic vere homo debet alterutrum diligere: si vnus / et libitatus capiat laqueo paupertatis / statim eo clamitare et ipso auxiliū petente / debet et alij misericorditer subuenire: et ipm p posse de tribulationū laqueo liberare. Job. xxxvj. Si paupertatis funibus vincatur / liberabit eum.

Capitulum. lxx. de platea.

1. Platea est avis que cū piscari nesciat: pisces tamen libere comedit / et māducat. vnde sicut dicitur. p. li. li. x. c. al. Ista avis solet aul⁹ sub aqua se mergētib⁹: et ibi pisces rapientib⁹ insidiari: et eas ad caput accipere: et pedā quā acceperit compellit dimittere / quā solet postea māducare. Istream enim integram transgreditur: sed cū ipsam diligerit: et veter et calefit / testam efficit et expellit. Per istas aves possunt proprie intelligi quidā principes / et reges seculares / qui se licet pisces. l. diuitias aliorum nō volunt rapere: raptas tamen ab alijs bene solent accipere / et vorare: q⁹ pro certo isti solent aulibus que pisces furantur sub aqua. l. balliuis vstratias rapuisse / et indebite acquisisse / impetunt eos / et dicras diuitias dimittere cegūt ipsos. verū tamē ipsas illis a quibus iniuste rapte fuerant / nō restituit: sed potius ipsas sibi retinent / et cōfiscando oīa sibi sumūt. Et breuiter de oībus que talibus solent auferre / nō euomūt vel restituit: nisi testas. l. nisi illud qd penitus nihil valet: illud vero qd bonū est / retinet subleptis. 2. Math. xij. Elegerunt bonos in vasa sua / malos autem foras miserūt. Et dicit q⁹ ista avis significat mendicantes / qui dicunt se iniuste nihil velle acquirere / de bonis tñ que vstrarij / et alij iniuste acquirunt: solent libenter elemosinas accipere / et pitantias manducare. dicunt enim illis illud 2. uce. xvj. Facite vobis amicos de māmōna iniquitatis.

Capitulum. lxxi. de pauore.

2. Pauo habet carnē durissimā. que nec facile coquitur / nec de facili putrescit. Sic auari nō possunt coqui / digerī / vel conuerti igne tribulationis / correctionis / vel amoris: immo taliter indurati sunt / et avaritia / q⁹ p cōpassionis cōfectionē nullatenus remouescit: nec putredine sentit: q⁹ se futura sue carnis putredine nō aduertunt. Job. xl. Et eius indurata

bitur quasi lapis. Pauo habet caput cristatū / debile et serpentini / pectus aureū / et sapphiri et decoz / incessum oculum / caudam oculatā / et decoz / vocem terribilē et clamorā. vnde cōmuniter dicit q⁹ pauo habet plumā angelicā / vocem diaboli / pectus latronis. Sic vere multi sunt in capite. l. in principio serpenti / per fallaciam / scilz deceptio num: et ideo habet pectus aureū per fictionē amoris / et charitatis / vt sic decipiant alios. caudam habet oculatā. l. finē vite sue sperant habere oculatū per discretionem: inquit scilz sperat in fine perire. Et per caudam intelligo fraudem malitiā et intentionē: que oculis malitiarū plena est. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

vite finem / scz morte pallidam et deformē: et sic fine dubio
superbia derelinques. Eccl. viij. Mementoare nouissima
tua: Ineternum nō peccabis. Et Themo. iij. Sordes ei⁹ in
pedib⁹ ei⁹ nec recordata est finis sui. ¶ Pauo est pulchris
pēnis indutus pectore sapphiro: qz cauda oculata / z pul
chia. Scdm Thimo. pime arborē sic conformata. Hā cū pēo
arbo: amittit folia sua: sic pauo amittit plumas suas: z cō
tra / cū pima arbor lūa recuperat folia / sic z pauo plumas: z
hoc in vere: post tres annos pullificat: z tunc colozantur
plume sue: sic etiā dicit Pl. li. x. c. l. ite: z oia fouet. xxx. die
bus / duodecim vire oia ponere cōuertit. Et Tālis debet esse
religios⁹: qui debet indui plumis honeste cōuertationis
maxime in cauda. Ii. In fine vite sue / scz circa senectutē: qz
scz tunc summe debet relucere per honestatem / et habere
sapphīreum pect⁹ per charitatē / et habere
n. l. d. lūsto cōformari / scz in plumari. Ii. In diuitiari spī
tualium z tēporaliū depōitione / z recuperatione: qz scz
ecce etus ex templo plumas. Ii. diuitias que in altū faciūt vo
lare per supbia / debet oīa abijcere z detestari: eas per
elemosinas in hyeme carisse fide paup̄ris emittēte / z lar
giri: et sic in vere. Ii. In paradiso alias recipiet / scz diuitias
eternales: etiā in p̄senti gratias z virtutes. ad Iheb. xij.
Dēponētes omne pondus / z circūstās nos peccatū / alpi
clamus auctorem fidei. Iste post tres annos pullificat: qz
post tria vite religios⁹ sue poterit Thūstū in teipso qz gra
tiam generare / z colozē honeste cōuertationis precipue v̄
dicare. Et xvi. Supisisti vestimenta tua multicolozia. De
bet etia cubare sup oīa. xii. diebus: qz bona opera / que p
oia designatur / debet fūere toto tēpore vite sue / que in tri
cesimo numero. Ii. in numero decē mandatorū sui obseruan
tia triū vitorū suorum debet terminari. et. xij. oia debet
ponere: quā duodecim fidelit articulos vel duodecim folis
Thūstū resolutionis / seu xij. particularis vite Thūstū / quas
vide infra de agno lūi. c. l. iij. s. xlij. / seu etia. xij. foli⁹ spī
ritus / quos videri ad Gal. v. credēdo implēdo vel imitādo
debet gerere et habere. Figura Apoc. xij. de muliere ami
ta sole / z luna sub pedib⁹ eius: z in capite eius duodecim
debet honeste cōuertationis / z luna debet esse sub pedib⁹ ei⁹:
quia midaniam p̄p̄ritatē que per lunam designat / debet
habere p cōtēptum sub pedibus affectionis / z coronā sel
larum. xij. in capite: qz in eius intēctione semp debet uide
re Thūstū resolutionis / idest. xij. fruct⁹ spūs inuenturi. v̄
pone figura. Et. xviij. z Apoc. xij. de arbore qz duodecim
fruct⁹ apporbat: que plātata erat iuxta suū. Iuxta fra
ctū pr̄p̄ritā: quas folia. l. v̄ba erant in medicinā: z cu
sus fructus. l. opera erant in cibū. Ii. in imitationē z. Appli
cā bene figura: qz bona z ad multa propozita multa redūci
būto / z fecida. Et cūcā infra li. xvi. in loco suo. ¶ Pauo
cum habeat pulchras pennis / delectat quādo ab hominib⁹
voco secrete apicifz z videri: z etiā fm Pl. quādo a cruci
pendibus laudat: et ideo ad plumariū pulchritudine offēder
eant: caudā erigere cōp̄oba⁹ / sp̄mas ad folē dicit v̄
voco v̄ color eius p̄lāddico habeat fm Pl. vbi supra. De
voco vero quādo subito euigilat / z p̄ tenebris nō potest
plumas vidēre / horrēde clamare incipit: et tota suam
pulchritudine amittit se credit: sicut in libro de natura re
t dicitur. Tāles funt vāsgloziosi / z curiosi: qz scz pul
chritudine suā tā mouet qz corporālē. l. pulchritudine op̄e
um et corporū gaudent ab oib⁹ intueri / z sp̄m verbaliter
comendari: quāto ad ipsam amplius offēdendā / solē
pompam erigi / z extollit figurati in affluo: qui vocē suā
ad oīa oībus ad esse / v̄ offēdenter cunctis populis pul
chritudine eius. T̄oxe enī. talis est hypocritis / quā scilicet
videri ab oibus: v̄ pulchritudo cōuertationis ipsius de
dit. Hā qñ tales in tenebris. Ii. in abscondito vbi a nemī
possum videri: se esse cognoscit / valde dolens / cōquerit
v̄ genit. 3o. v̄. Hā enī in abscondito facit oia sua: et
v̄erit ip̄e in palā esse. ¶ Pauo habet vocē terribilē oibus
et menosus: ideo in loco v̄b vocem eius sepe audiri / habi
re aliquatenus nō p̄sumit: v̄ b̄ ibidē. Sic vero oia vene
rent vocē cuiuslibet oīs heretici / videlicet vocē orōnis / vo
cē cōfessionis / vocē predicationis / z vocē gratiā actionis

et cuiuslibet vere locutionis: q; procul buboribi solent vo-
ces huiusmodi resonare: nūq; locuti dicti venefici habita-
re: q; pro certo diabolus time et vocē cōfessionis: et orōnis:
hereticus autē vocē veritatis et p'dicationis. Inuidus vero
z detractor vocē laudis et gl'iarū actōis: et vocē letitię et ipli-
ritualis iubilationis. Unde latere. xxi. Vocē terrores audi-
timus: formido: et nō est par. ¶ Pauo qñ ascendit ad ma-
gis solito: pluuia significat. Sic homo qñ per superbiam se
cleuat plus debito: pluuia eterne miserie sibi p'ponosticat z
designat. ¶ Et ut alia edificat domū suā: querit ruinā. ¶ Tē-
cti aristo. Unus pauo quintis vocib; sufficit. ¶ Et vero vnam
solā vocē habeat: eōm p'di salacitate fecūditas: p'ut dicit:
z inde est q; pauones z paouissie plus abūndant in filiis: q; in
filiis plures q; si bini z bini essent: singuli p; se soli. Sic ve-
re dico q; boni magis p'ficient in virtutibus: z plus fecūdi-
di sunt in bonis operibus: quādo sunt plures in eadē socie-
tate q; quādo soli habitant in singularitate. Adigās est enī
fecūda charitas societas: q; solitudo singularitatis: quia
magis fuit fecūda iya: que significabat actiua: q; Rachel q;
denotabat cōtemplatiua. Bene ergo dicit qñ dicit: Ecce
q; bonū z q; locūdi habitare fratres in vniū. Quē potest al-
legari de libidine mulieris: cui nō sufficient quib; viri: cū
quib; paouissis sufficiat vn' pauo. Et ideo bene salomon
os vultu inter insatiabilia computat: sicut z; puer. xxx.
¶ Tēte palladio paouonibus vna est cura: vt femine sui p;
agros incubantes a vulpibus cōsumant. Si vterque p;
inesse vnica debet cura: vt femine sine. Simpliciter subdi-
ta vulpibus. I. a demonib; hereticis/vel tyrānis / vel etiā
a quibuslib; malis hominib; p'neant. Tales enī vulpes. I. a
his deceptoribus sunt p;e ceteris p'cauēdi. ¶ Reg. viij. A-
dens faul q; puidens esset dandi: cepit cauere cū. ¶ Tēte
aristo. Pauo p'p'ia plēnāq; dignatur recognoscere quorū-
lib; in crista sibi simile videret esse. Expone sicut supra de
cono. ¶ Ad d' vniū aduertēdi ē de pauone: q; si. cū sit autis
pulcherrima / rarissime tamen venit ad bonū: de decē enī
pulsis paouonū vir euae vnius. vnde etiā aliquid audiui q;
de centū quadrāginta pulvis vnus ad vnam fuerat refer-
uatus. Istud potest allegari cōtra illos qui corpali pulchri-
tudine z curiose cōuērtiōis gratitudinem sunt p;e ceteris
coloratiz: pro certo facillius q; ceteri periclitantē: z per de-
ueria vicia moitūnt. Tales enī sua pulchritudo est eis oc-
casio superbēdi z luxuriādē: z sic est causa ad bonū rariū
attingēdi. Ideo bene ē. Puer. vltimo q; fallax gl'ia z vana
est pulchritudo. ¶ Tēte Plinio. Caro paouonū vir aut diffi-
cile p'utrescit. Unde dicit Aug. lib. de ciuitate dei. xxi. q;
caro paouonis cocta / et per annū seruaua: nihil putredinis
habet: nisi q; copulante siccioris et cōtractionis fuit. Sic
boni homines nūq; debent putrescere per peccatū: sed ma-
gis in gratia perdurare / et maxime si igne sanctipūs fuit
erecti. ¶ Et potest dici de carne chisti: q; nūll' sentit cor-
ruptelam: q; in igne passionis fuit erecta. p'ia. ¶ Non dās
bis sanctū nūq; videre corruptionē. ¶ Et potest dici de mul-
tis: qñ in sua extirpatione sunt impuribiles et immortas-
les: quādo nūq; cogitat ēe corripēdos nec etiā moituros.

Palumbi sic credo sunt ille colūbe in arboribus nidificantes: 2° in arbo. hinc cōiungitur: et si quis eorū parē suū amiserit: vlti⁹ nūq. coit. Sic sunt boni 2 casti cōiuges: qui boni in casto cōiugio videntes: cū vnus moxiat: alius in vlti-
durate semp manet. Allicat vlt infra de furture. ¶ Palūbi
inulce se vlligunt: sercus de nido eiciunt: et eijcere pullos
dōcent: terra salam in ora pullos euomit: 2. Alde ora ista
supra de columba.

Capitulum. lxxij. de pegalo.
Egulus ficut vñ in libro de natura reru est quda
mirabile monstru quod corpus habet equi: alas
autem sed lege maiores: caput combus arma-
tum: adeo est mirabile qd cuncta aialia terreat.
pobus auret: aialibus est infestus: porcus aut
currit qd volat: r acre collosivirtute pennat: mox turbini-
ventos impellit. Uide ti. de ehyopia: vbi inuencus de eode
Sc vere fuit in mudo motu r anti: quia tñ habent cos
equi p luxuriam. Equi amatores in feminas tr. hanc. v.

Cap. LXV. LXVI. et. LXVII. Lib. VII.

Item habent alas aquile per supbia. Apoc. xij. Date sunt ei ale due aqle: et volauit. etc. Item habent caput comutū per pteritū et duritiā. iij. Reg. xij. Venit Sedechias portans cornu ferrea. Iste ergo propter detestabile vitam suam/cunctis hominibus sunt mirabiles/infesti/ nocui/ et terribiles: qz sicut dicit. i. Thessa. ij. Deum nō timet/ et cunctis hominibz/ aduersantur. Et alie supbie sue in aere huius mundi suscitāt motus/ turbines/ et tribulationes formidabiles. i. Thessa. iij. Potus magnus factus est mari.

Capitulum. lxx. de pica.

Pica est avis valde garrula/ que ad modū hoīs loq. docet. hęc autē inter ceteras cōditiōes suas vnam habet laudabile: qz de indēitate loci vlt. hōit in quo nō dīcat/ curat/ et infidias latitantiū multos clamoribz/ manifestat: ita vt sepe ppter elius clamorē a nocēti proposito reuocent/ vt dicitur i. iudo. et p. l. Talis est pīdicator: qui more humano. i. more pudentis et rationalis persone debet addicere scire loq. Iste ergo hōit vel loci/ patrie vel ecclesie debet vilitatibz/ pīdicationibz/ et clamoribus pīdicationis debet infidias diaboli reuelare: vt sic ipso possit a nocēti proposito repellere et fugare. Eze. iij. Fili hoīs/ speculatoz/ dedit te domui israel etc. Et i. lxx. i. Llama ne cesses/ quali tuba exalta vocē. **P**ica de terra et spīto facit nidū suū vndiqz clauum/ ppter vnum foramē per quod intrat: et adhuc illud foramē ponit a parte dūmi magis spīnosa/ vt ibi difficultior sit accessus. Si autē nidum suū ab homine vīsum pīdicator trāfert oua/ et cū pedū digitis ad locum aliū ipsa portat/ vt dicitur in libro de natura rerū. Hīdus nostra est conscientia vbi oua bonoz operum cōspīmus/ et pīdicator pīdicator: i. pīdicator. Ista ergo est terra et spīto. I. humilitatis et penitētie asperitate cōponenda: et pīdicator custodiā ne pīdicator subintrent/ vndiqz est claudenda: et a vībius hoīm abscondenda. Si quis vero aliqd secretē facere voluerit/ et nidum cōscie sic ab inimicis et infidiatōibz/ depīdiciū esse viderit: multa sunt loca. i. alterāda sunt consilia/ et pīdicator aliter negocia faciēda: ita vt docet i. iudo. l. de re militari. Si inqz negocia sua que facturū es/ ab inimicis pīdicator sceleris/ muta cōsiliū. **L**um putat se laqueo depīdiciū corpus nō mouet: sed solum rostrū/ ne forte motu corporis se amplius implicaret. solo enī rostrū nītrū laqueū aperire: et se de periculo liberare. Sic homo cum se sentit pīdicator a diabolo laqueatū nō debet ad sui expeditiōē nītrū/ et motu corporis laborare/ nec per pīdicator fortitudinē debet credere se posse a diabolo liberari: cū reuera hoc sit impossibile: qz qzto plus cōfīdens de pīdicator virtutē se expedire crederet/ tanto supbia spī in pīdicator fortius implicaret. **L**ū solo ergo rostrū. i. cū solis verbis debet ad hoc per orationē et pīdicator nem laborare/ et pīdicator laqueū aperire/ et sic nō per se/ sed per dei grām se poterit expedire. pīdicator. Laqueus cōstritus est: et nos liberati sumus. Capitulum. lxxj. de pīdicator martio.

Picus martius fm pli. lib. x. c. xviij. avis est i. augetis valde potens/ cuius est mira propietas: quia arbores rostrū suo durissimo cauat/ et sub cortice aliqz cibū congruū sibi latere pīdicator: et etiam i. cauatura nidū suū edificat: et pullos suos educat. verū si quis foramē illud cuneo vel lapide quous fortissime obstruxerit: veniet pīdicator et secundū aliquos tactu virtus herbe: fm trebū vero/ solo tactu seu infessione sui/ cuneū vel clauū elicit/ et inde cū strepitu exilit: et sic nidū suū aperit. **P**icus est homo: qui pro certo in arboze crucis/ et in foramine plagari christi debet pīdicator deuotionē nīdificare/ et ibi pullos deuotionis suoz nutrit: iuxta illud i. lxx. i. i. In foraminibz/ petrez i. cauernis macerie etc. Igitur si diabolus ferit/ et cuneū vel clauū obstruere ad christi vulnera tibi clauū spī in orationē tollere: et ad i. hūstī passiois memoriā redire et impediri aditū aperire. Eze. viij. Cataracte celī apte sunt. **U**el dic qz foramē nostrū est cor: vbi pulli nostri. i. vīta nītra latent. Igitur si diabolus in rostrū hūstī foraminis/ scilz os per obstruere vel verecundiam obstruxerit/ debet hūstī bām cōfīditiōis asserre/ et illā obstruere rūpere/ et per cōfīditiōem oīs reuertere/ dicens illud pīdicator. **Q**s meū aperui: et attraxi spūm. **U**el dic qz picus est i. hūstī/ qui pullos suos

i. sanctos patres in foramine inferni collocauerat/ vbi ipse future redēptiōis ipsos dulciter nutrebat. Geritāme dīabolus istos taliter incluserat et obstruxerat/ qz nēmini exitus patebat: ideo picus noster i. hūstī/ se ad istud foramē applicuit/ et seras et ostia fregit/ et sic ad pullos suos liberos intravit: iuxta illud i. lxx. i. xlv. **A**periam coram coluinas/ portas creas cōterā/ et vectes ferreos pīdicator. **Q**s ibidem dicit qz in capite pīdicatoris vbi dicit lucy tiberonū dō in foro iura pro tribunali redderet/ quidā picus cōfīdit ita placide/ vt manu apprehenderet. **A**ugures tamen interrogati qd hoc significabat/ respōderunt qz si avis dīmitteretur/ pīdicator futurū exēditiū designabat. **P**ietor vero magis diligens vilitatē publicā qz pīdicator/ pīdicator statim cōcepit et mox prodigiū secuti est. qz etiā dicit i. lxx. i. xlv. **I**mperii enim nihil fuit passum: ipse vero pietor cito pīdicator peruenit ad summū fortitudinē. **H**oc potest allegari qz magis est diligēda vilitas publicā qz pīdicator: et qz ille qui est pietor. i. pīdicator vel pīdicator: nō debet timere pīdicator dū num incurere: vt possit dūmū res publice pīdicator. **U**el dic qz picus est dei filius. **P**ietor est populus iudaicus/ apud quē iesus ipse per incarnationē cōfīdit. **H**unc igitur iesus pietor/ scilz iudaicū/ populus/ examinauit et occidit: et sic toti pietor/ toti mundo vilitatē fecit/ se vero destruxit penitus et subuertit. ad Ro. ix. **P**īdicator ego anathema fieri pro fratribz/ vt sic exponat illud i. lxx. i. xlv. **E**xpedi vt vīdicator (supple populus iudaicus) moriatur: et nō tota gens pereat.

Capitulum. lxxj. de pīdicator.

Pīdicator est illa avis qz gallice dī paupe gaudet/ de qua dicit i. iudo. qz sola india pīdicator nītrū. **E**t autē avis speciosissima/ vīdicator coloz/ pīdicator corpz/ pīdicator toque crocea fere aurea circa collum. **H**ęc autē linguā habet latissimā atqz grossā: et ideo verba articulim pīdicator dicit/ et ad modū hoīs loqui docetur/ vt dicit idem. **S**ed pīdicator ista nullam locutionē potest addicere pīdicator humanā. **P**īdicator est vir iustus/ qui debet habere vīdicator colozem bonitatis/ cōfīdicatoris/ tozquem aureā. i. vīdicator charitatis et cōfīdicatoris/ linguā articulatā. i. verbū pīdicator et discrete locutionis. ad modū enī hoīm. i. ad modū pīdicator rationabilis/ et non aliarū debet loqui: et ad hoc specialiter infirmat. ad i. lxx. i. xlv. **L**ū estem paruulus/ loquebar vt paruulus: cū autē factus sum vir/ ena cūmū qz erant paruuli. **P**īdicator cus os/ et rostrum habet ita forte qz ipsum tanqz scūtū pīdicator liquo corpore omni difficultati exponit. vnde etiā si ab alio ceciderit sup lapidem/ rostrū suū anteponit: et super pīdicator totum corpus suū sine lesione sustentat et recipit fm i. lxx. i. xlv. **R**ostro etiā loco manus vīdicator/ quādo repit. **A**ugures etiā rostrū sicut manu apprehēdit/ quādo aliquādo pīdicator suam cāgiā fursum scandit. **A**ugures enī vīdicator pedē ante alio ponit/ quous ante oīa cāgiē vīdicator ore vt fursum se exuer/ apprehēdat. vnde non in pedibus sed in ore virtus est/ existit. dum est enī in cāgiā/ nūqz volādo fursum gradat/ sed pedibus transuersaliter ambulando/ et ad quēlibet pīdicator suū tractu oīs se luuando/ superius eleuat. **T**alis est oīs eloquētia viri iusti. ista enī debet esse fortis/ cōfīdicator. **T**alis est oīs atqz firma: quia scilz ad virū iustum pīdicator qz in verbis nō sit varius neqz duplex. **E**ccli. xxxij. **S**i bis interrogat/ pīdicator ris/ habet caput respōsum tuū: qz sicut dicit **E**ccli. v. **P**ietor catoz/ cognoscit i. duplici lingua. **R**ostrū ergo istud/ scilz vīdicator balis oratio/ cōfīdicator grārum actio/ pīdicator sunt hominibus iustis/ pīdicator sustentamētoz/ cōfīdicator calum pīdicator firmamētoz/ cōfīdicator lapsum tribulationis pro cōfīdicatoris subleuamēto: et etiā ad repēditiū fursum per desiderii ad eternū pro potissimo leuamēto. vnde pīdicator. xlv. **Q**s iustoz liborabit eos. **U**el potest dici de illis qui habēt linguā omnipoetēm in eloquētia/ in tantū qz in omni culpa et infirmamēto suo per fortitudinē oīs. i. per virtutē sue verbalis eloquētie se custodiunt et defendūt. **E**sa. xlv. **P**īdicator os meū dñs gladiū acutum. etc. **P**īdicator si tacus habet caput durissimū/ quādo homo vult ipm docere loqui/ necesse est qz caput et cum ferula vel virga ferrea verberet/ sicut dicit **Solm**. **S**ic verter enim verba nō addidit: vt dicit pīdicator. vbi supra. **S**ic verter multi sunt qz ad bene loquēditiū/ dīditiū/ docēditiū/ etc.

vel etiam ad benefaciendū difficiliter instruantur: qz sicut dicitur *Eccl. i. Peruerit difficile corriguntur*. Laput enim habent ita obfirmatū: durum qz nihil boni volum facere, nisi compulsi. Et ideo breuiter dico qz tales sunt ferula ferrea ferendi: et atroci correctione castigandi: et seueriter puniendi. Reges eos in virga ferrea: et tanqz vas figuli confringes eos. Sic em̄ qz violentia bonū facere docent, qz voluntarie nihil boni agere dignantur. ad *Heb. ij. Didicit ex his que passi sunt obedientiam*. Inter p̄stacos sunt quidā que habent in pedibz quinqz digitos: et isti sunt nobiliores: et ad loquēdū etiam doctiores. Ista etiā auis intra domū dum amplius indurat, vt dicit *Ps. lvi. supra*. Sic vere illi sunt inter alios meliores: et ad discēdū fidem et sciētiam aptiores: qui quinqz digitos. i. discretiōe quinqz sensū sunt dotati: si in in domo ecclie doceant. Illi autē qz soli tres digitos. i. illi qui habent triplicem mundi concupiscentiā, scilz concupiscentiā oculorū, concupiscentiā carnis, et supbia vite rudes sunt ad bene addiscēdū, et faciendū: et maxime in reposita senectute: qz istud verū est qz iūto homo malus amplius antiquat, tanto in malo potius indurat: et bonū facere vel discere dignatur: quia sicut dicit *Eccl. xvi. Non potestis bonū facere: cum didiceritis malū*. P̄stacus fm̄ p̄staciū naturaliter hoies salutat, dicens aue vel cheere. Ista est vox et locutio est ipsi naturalis. Iste etiā hoies amat: ideo domesticos et notos oculari amicaliter cōspiciunt. In aspectu etiā benigno delectatur: sicut dicit *philologus*. Sic vere multi sunt ita naturaliter amicales et benignti: qz alios volūt libenter et fauorabiliter salutare: et qd p̄ personarū etiam virginū se mitabiliter delectare. Ideo dicit *Ap̄ls. Salutate inuicem in oculo sancto*. P̄stacus quādo cibum siccum comedit, ipm̄ primū et ante oia aqua mergit: sicut de quodā vidi qui nebulam in vase indurū illud qd in vna parte immeritum fuerat, comedeat: et tādē ad immergēdū partē reliquā rediebat. expone sicut de pellicano *g. iij. l. ij.* Item ista auis dū in speculo se uidet, multū humi sibi abstulit: ipm̄ turbas. Istud potest allegari p̄ra landi deficit copia, cōturbant. Iaco. ij. *Separabit vtro cōsiderant vultu natiuitatis sue in speculo*. Vel per speculū intelligo scripturā, vbi iusti sicut in speculo delectant, p̄ptos videtur: et ideo ibi delectant: et si auferatur speculū, i. studendi copia, male dolēt. Vel speculū significat viros speculatores: exēplares, et iustos, qui sunt bonis in solatiū, et eorum carentia in tedū. P̄stacus auis est luxuriosa: qz in aspectu virginū delectatur, et vinū libenter bibit: et eo etiam sologus: et est i libro de natura rerū. Sic vere viri carnales non curant nisi vinū libere bibere, et ip̄sque applaudere: oscula domesticis mulieribus dare, et luxurie inebriare: cōtra illud ad *Ep̄h. v. Nolite inebriari vino: in quo est luxuria*. P̄stacus pede vtrius loco manus: et quicquid ad os ponit, primo et ante oia manu tangit: et cū pede sicut cum illo qui pedem volūtatis et affectionis habent loco manus et operationis: sicut sunt illi quibz adest bona volūtatis: ip̄sque tamē deficit operādi potestas. Vel dicit de predicatoribus: et potant manualiter operādo: qz quicquid alios solēt verbaliter edocere, debet exēplari adimplere. Act. j. *Leptus facere et docere*. vnde *lij. Reg. viij. De locutus es pluuiam: ip̄s em̄ pluuiā occidit: ideo sicut dicit in libro de natura rerū in mōtibz gelboe nādicare ferunt: vbi nec deficit a p̄re lumini. Pluuiā em̄ ḡre vel etiā sp̄nalis volūptatis talibz summe dupliciter ip̄sque destruit atqz nocet. Vel potest dici cōtra carnales et p̄ccatores: quibz alie aque p̄ter pluuiā nō nocent: qz scilz isti delectant in aquis p̄os*

peritatis/carnalitatē et sciētie mundialis. Sed vere in aqua pluuiali que venit de sursum. i. in aqua gratie et sp̄s: his sciētie: que a deo descendit nō gaudet: immo ac si eos interficeret: in eius p̄ceptione tristat et dolē: sicut patz de illis qui de predicatione vel de salute anime nihil curant. *ij. Reg. j. Abantes gelboe nec ros, nec pluuiā veniant super vos*. Vel dicit qz pluuiā est aqua mūdane prosperitatis: vel sciētie secularis: que animā interficit, vbi scilz alia aqua deuotionis/compunctionis/cōpassionis: et scripture, et gratie eam nutrit. P̄stacus summā ponit curā in pectina: tione pluuiarū suarū et earum ordinatione. Potissime autē summū studiū apponit in custodia caude sue. Sic vere nos debemus plumas extērioris conuersationis nostre per honestatem diligēter cōponere: et caudam. i. finem vite nostre scilz senectutē a peccato summo opere custodire. *psal. Senectus mea in misericordia vbert. vel expone cōtra curiosos et pomposos et vide de columba*.

Capitulum. lxxij. de sciētiis auiū.
Plinius secundū *ps. lib. x. cap. vij.* sunt quedam aues generationis occulte: que scilz vnde veniant, vel quo abeant ignora: nec (vt ait) *ea rum presentia videbat: quousqz a Jone precibz impetrabat: et nūqz dū ip̄sū presentia indigebatur*. Unde ait qz incolē montis casij contra locustas eorū fruges cōsumentes istas aues precibz impetrabat: que statim locustis cōsumptis iterū recedebat. Deus em̄ vel natura illi populo de istis auiū p̄uidebat: cū tamen error a Jone fieri estmabat. Vel per istas aues possunt intelligi angeli: quoz scilz cōditio hoibus est ignota: nescit enim homo vnde veniunt: aut quo vadūt: quāto ad hoies non accedunt: nisi quando a Jone. i. a deo missi sunt: qz sicut dicit ad *Heb. j. Des sunt administratores sp̄s in ministeriū missi*. Et breuiter quando locuste. i. carnis tentationes vel demones: vel etiā heretici, vel tyāni denasāt et diripiūt fruges nostras: scilz nostras gr̄as et virtutes: vel etiā fidei vel ecclesie libertates: debemus istas aues scilz angelos a deo precibus impetrare: vt locustas huiusmodi velint a nobis hūgare: et in pace et p̄cordia nos locare. Sepe ergo visum est qz angeli subito veniebāt: et pro hoibz debellātes subito data victoria recedebāt: sicut apparet. *ij. m̄d. ach. xj.* et multis alijs locis. Vel dicit qz talis auis fuit christus a deo patre a sanctis patribus pro tollēdis locustis. i. demonibz et vicis precibz ipetrat: et tandē ad locū vbi venerat reuocat. *Jo. iij. Sp̄s vbi vult spirat: sed nescis vbi veniat: aut qz vadat*.

Capitulum. lxxij. de struthione.
Struthio fm̄ p̄staciū habet pennas sicut auis: sed tātū est corporis: qz ale ip̄s nō possunt eū in aere leuare: maxime qz ale ip̄s sunt tenues sicut pilus: nec sunt habiles ad volatū. In inferiori parte corporis plumas habet plures qz in supiori: et ideo nunqz volat. pedes habet duos: sed hū sunt mox quadrupedis. Tante est caliditatis: qz ferrū comestū cōsumit: et fm̄ *Isogo. super Job. xxxij. alas sepe: ac si deberet volare: erigit: et hoc maxime qz videt equū quē natura liter odit: sed a terra p̄pter hoc nō surgit*. Tales sunt aduocati: auari, vlturarij et sapientes mūdi: quia multas habent plumas sciētiarū discretionis et sapientie: p̄ quas possent se erigere a repositis: ip̄s detestādo: et se eleuare in sp̄ritualibus: ea cōtemplando: sed qz sunt magni corporis. i. maxime carnalitatis: ideo nunqz a terra et amore tēporaliū subleuant: et hoc quia ale eorū. i. sciētia est tenuis ad modū p̄li. Per p̄li enī intelligitur diuitie: qz sup̄flue sunt: ad qz regularur sciētia cupidorū: cum oia que sciūt: ad qz di tēporalia ordinantur: et ideo in inferiori parte plures plumas habent: qz maior pars et quasi tota sciētia et eorū affectio ad hec inferiora misera ordinātur. Unde in parte superior: scilz respectu bonorū eternorū paucas habet plumas sciētiarū et virtutū: ideo ab his tēporalibz ad celestia nō ascēdūt. Illas tamē sepe erigūt ad volatū: qz vere cauidici et vlturarij alas affectionū suarū bene erigūt aliqñ qz proponūt penitere: et in altū per penitentiā ascendere: et hoc maxime qz videt equū. i. predicationē: que equus dicit in scriptura. *Abacuch. iij. Uia fecit equis suis in mari*. Et scilz aliqñ audita p̄dicatione cogit de salute: sed qz talis

Cap. LXIX. Lib. VII. De Struthione.

fructu odii equum. *i.* predicatorum: ideo ipm non audire nec eide obedi: imo contra eie te erigit: erectione alari. *i.* cōfessione fustigallaciaru: et brocardo: iplos fugere facit: et cōpelli: intra illud. *i.* Oiderat peccator: iustit: qñt mortificare eip. Alie de fructuone *Job. xxxij.* *Et tūp̃m̃* fuerit: in altu alas erigit: deridet equir: alenfo: *qñt* fructuone ab stellis pleiades oculos leuit: et tñc oua ponit: et in fabulo abscidit. Et qups fructu in corpe sit equo similis in multis: equu tamē naturaliter odit: vbi dicit *Ps. et Sēgo. in moialib* sup *Job. xxxij.* per pleiades filios que sunt stelle specios: site inter equa tauri *fm. ab. art. q.* in ortu suo causant pluuiā: terrā fecundant et irrigant: intelligi pipes rursat mudānā: qñt videf *Isai.* et pcrōab gratia: recte itit: est inter tauri genūa. *i.* inter amib: et subiectione diaboli: more tauri aial est fupbi: genu cū dextrū illū tauri sunt diuitie: gena finistru delicie: et inter illū tauri genua labit et voluit tota piferitas mudānoy. Alia illas igit stellas. *i.* ad claritatē mudāne piferitatis: et ad gloriā diuitū fructuone oculis erigit: quādo mens et volūtas raliū ad mudi pōpse na solū erigit et attendit: et cū illas viderint: oua ponit: quia dū mudi delectabilia cōsiderant: tunc oua et appetit: et desideria de ipsa habebūa pēpiti et emittit. Et oua sua obliuiscitur in fabulo: qñt oua. *i.* desideria sua in fabulo diuitiarū inuoluit: ibi ea obliuiscuntur: qñt ad cogitandū de ipis ritualib: ipa amplū nō recuperat: nec inuenit. *Job. xxxij.* Obliuiscuntur vbi posuerat ea. Et licet corpus cor sit equis simile. *i.* alijs hoibus: tamē equus. *i.* hoibus maxime pauperibus fuit nocui. *i.* deo de fructuone *Job. xxxij.* Dura f ad filios suos quali non sint filii. *i.* oua pōo certo filii deo nō placent: cunctis aduerfari. *i.* ad *Thēsa. ij.* vnde *Thēmo. iij.* *Et* filia populi mei cunctis equis fructu in deserto. *i.* el potest diū de bonis: qñt tunc oua. *i.* oua sua facit: quando pleiades. *i.* exempla sanctorū rutlare cernit. Et quos vero. *i.* carnales odit: et eos persequitur et inuadit: qñt icellit ho: mo infusus ad aspectū claritatis: et exemplaris luminis sanctorum: oua boni pōpiti cōcepit: et per bona opera parit: equos vero. *i.* pcrōes fugit et odit. *psal.* Iniquos odio habet. *i.* *Struthio* habet pedes duos fiffos: cum qñpes. *i.* tē autē est caliditatis: qñt digerit fructū cibum. Sic affectus malorū: qñt per pedes delinquit: filius est: et diuifus: qñt ad vxorem et familiā: ad diuifas delicias et honores affectus talium est diuifus. *De ec. x.* Diuifum est cor eoz: nunc interdu. Per ferrū aut qñt est durum, diuina iudicia intelligo: que sunt pcrōibus dura. sed illi ferrum istud digerit: qñt diuina mia et ipes finalis penetrē illud emolluit. Nā sicut res vel cibum qui digerit emollit: sic tales dum humorem diuine miē cōsiderant ferrū et duritiā cōmationū diuinā digerit: humectat. Dicunt ei sic: non me fecit de⁹ vñ me damnet: cetera huiusmodi. Et illis dicit *Isa. xlvij.* Sapientia tua et scientia bene deceptit te. *psa.* quos *Eccl. v.* *Noli inquit* esse sine metu: nec adicias pēcm sup pēcm: nec dīcas: mia dū magna es: timo pcrōi meozū nō recordabit: qñt mia tua et ira ab ipso cito primat. *Struthio* oua i fabulo pēnt et obliuiscit: *qñt* vbi pullū nō sua pēnt: *qñt* solis et arena nātū intelligit: vbi pulvis idūti: *qñt* ibi sibi similit in deserto reperit: ip̃s p̃tmo recognoscit: et illi diligit atqñ nūrit. Sic sē mudāni amice et psonari acceptores filios. *i.* cōfanguineos: qui sunt in fabulo. *i.* in pauprate inuoluti: cōtemnit: sed si educati fuerit de fabulo paupratō: vñ tute solis *Thēsa. iij.* nō sua: tunc eos appreciant et ponant. Et ille pone qñ illos qui ad fabulū penetrē et religionis tūm impūti: mudus cōtemnit atqñ fugit: sed ip̃os de huiusmodi educatos diligit atqñ nūrit: quia scz plus diligit mudus et diaboli malos: qñ bonos: apofatas qñ religiofos: iuxta illō saluatoris apofolis dīctis. Si de mūdo fuisset: mudus vñt qñ dū est diligeret: sed qñ de mūdo nō estis: ideo odit vñt vñt. *Struthio* ei ante tantū feruoris et ita calide est nature: qñ ferrū digerit et confumit: ideo sicut bicit *Lucē.* Ne mimeris caloris eius ipam cōsumat: dedit ei natura grossa oua: et durissime tescit: vñ natura circa huiusmodi oua occupata: feruor caloris ip̃i remittat. Nā etia oua qñdū sunt in testa in fabulo: negligit: sed etia diligit atqñ fouet. Sic quādo aliq̃s p̃clatus zelo iustitie accensus vult ferrum. *i.* pcrōes consumere: sine aliq̃a pietate cor

[illegible]

e. **Cap. LXX. De Turture. Fo. CXX.**

re & totū obliuionē tradere: sed tūc qđ calor matris ouis de
negat: calor solis et aeris eis prestat: qđ scilicet oua ipsa pulli
virtute solis efficiuntur: ac si matris incubitu cōtinue foue
rent: vt dicit philosophus. ad qđ etiam videtur facere illud
dicunt Job. xxxi. vbi dicit qđ deus pīuauit eā sapiētia. i.
memoria: et qđ obliuiscit in arena oua sua. Sic vere sepe fit
qđ vbi pater et mater. i. quicūq; amici corporales relinquūt
hoiē. et cum in paupertatis sabulo positum derelinquūt: sol
i. deus p suam occultā prouidentiam eos fouet et nutrit et
ipsos in pullos. i. in pūderes et diuites cōmutat et vertit: et
sine humano adiutorio ipsos de paupertatis sabulo extrahit
mirabiliter et educit. vnde ipsi deo possumus dicere illud
Job. xxxi. Quādo struthio ponit in arena oua sua, tu fossi
tan calefacies ea. Uel dic qđ sabulum est status peccati: ex
quo sol. i. deus peccatores per suam occultā inspirationē edu
cit: eum pullū. i. vitā perfectum facit. Uel expone genera
liter cōtra diuos parētes et etiā pēclaros: qui filijs et subdi
tis non solē prouidere: sed eos obliuiscunt cōtemnere et horre
re. p. pater meus et mater mea dereliquerunt me. vnde
etiam de struthio dicit Job. xxxi. qđ durat ad filios suos: ac
celum aspexit: et alio tenā cernit. Sic cū homo debeat ha
bere duplicem oculū discretionis: scilicet spūalem et temporā
lem: vni qui pertineat ad contemplatiuū alium qui perti
neat ad actiuū: vno debet celum respicere: et celestia co
gitare: altero vero debet terram et terrena videre: ad se in
cis debite gubernādum: et ad ea pēcandū. Vnde Eia.
xxxi. Regem in decore suo videtis: oculi eius cernunt ter
rā. Secūdm aliquos struthio respiciēdo oua sua fouet
et ad perfectū deducit. Sic deus oculo sue miē hoīem re
spiciens: ipm in motibus pñit: eum fouet per gratiā atq;
nutrit. Et de hīe de crocodilo. infra lib. xlii. c. xlii. §. xxxi.
de Tinnunculo. §. de columba. §. penultimū et aūpe.

Capitulum. lxx. de turture.

Turtur est auis simplex: sicut columba: sed longe
dispariter est pudica. Nā amīso cōpare alteri
copulā non requirit: sed solitarie incedit: homi
nūq; cōsortia valde fugit. et in desertis habitis
si ad hortos ppter cibum derelictō. statim iterū
pustina loca querit. Sic hoies casti et maxime vtiati quā
do cōparem amittūt. i. quādo alter cōiugium moritur: vere
alius si castus fuerit: ad alterius copulā nō accedat: etiā
huiusmodi quicūq; castus esse voluerit: debet esse solitarius:
a cōsortio hominū et maxime mulierū totaliter segregari:
et licet oporteat qđ ppter corporis necessitatē ad hortos ho
minū. i. ad bona mundi et hominū cōfortia multoties se
extendat: statim tamē debet ab huiusmodi cōfortio separa
ri: et ad locū habitationis sue. i. ad domū propriā si sit secu
laris: vel ad religiōis si sit religiosus redire. Religiosi enī
debēt esse vidui a mūdo: qđ tñ fm apostolū. i. Tim. v. Gre
dic qđ turtur est aīa qđ de sui natura simplex est: et casta: mul
tū diligite sociam suam: scilicet corpus sibi vnitum: de cuius
separatione multū dolet et tristatur: inquitum scilicet nunq;
post separationē alteri corpori copulā: immo pro societate
perdita semper gemit: qđ fm Augū. Anima etiā beata sem
per habet appetitū et inclinationē naturalem ad corp⁹ suū:
qui quāde appetitus non adimplebit gloriā vsq; post resur
rectionem. Uel expone qđ coniūx anime est L. hūstus: cui
spōsata est in baptismo. Dece. li. Spōsabo te mihi in fide.
Istū autē sociū perdit: quando mortaliter peccat: et ideo
ad penitentiam reuertens debet gemere per contritiōē: dū
a missione sui cōparis per peccatū pūstū recordat: vt dī
cat illud Iher. li. Recordatus sum tui: miserās adolescē
tione vici ad Romā. viij. Nos ipsi intra nos gemimus
adoptionem filiorū dei expectantes: redēptionē corporis no
strī. Et ideo huiusmodi penitēs et gemens nō se debet alijs
corpori copulare. i. diabolo siue mūdo: sed oparem propiū
scilicet L. hūstū: vt sibi in presenti per gram: et in futuro per
gloriā coniungat: debet cum penitēte gemitū expectare.
Figura Dece. li. vbi Dece accepit mulierē adulterā ex qua
gemit filios et filias: et dicit sibi: multi annis expectabis
me: nec seqris alios viros. Mulier adultera est aīa p pec

catū adulterata post baptismū. hāc Dece. i. Thūstus acci
pit: quādo per penitentiam reuertitur ad eūdem. Ista ergo
multis annis debet cum per spem et patientiam expectare:
et nulli alijs per peccatū se coniungere vel ligare. Idē in lo
cis secretis a cōsortio hominū segregatis habitat: scilicet in
paradiso per affectū et cōtemplationem. ad p. hūstū. Nōstra
conueratio in celis est. Eleuabit aquila: et in arduis ponet
nidū suū. Job. xxxi. De sumis silicibus videbo eū. Tūme.
xxii. Et si propter cibū in horum hominū descendit. i. si
ad mundi negotia propter necessitatē se extēderit: statim
obtentio cibo solitaria loca petit: qđ obentis bonis tēpora
libus debet se per gram actionem in superius eleuare.
Turtur in hyeme deplumis efficit: et tunc in antris et ca
uernis absconditur: in nouo vero tempore de cauernis erit:
plumas resumit: et ad pullificandū cōgrua loca petit: et in
ramis duris et nodosis nidū cōstruit et facit. Sic vere cha
ristissimā aīa i hyeme. i. in tēpore peccati deplumata a plūmis
scilicet virtutibus: et in cauernis. i. in negotijs mundi et terrenis
occupationib⁹ habitat et morat. Sed aduentente nouo tē
pore. i. quādo per gram et penitentiam innouat: tunc erit de
istis cauernis et plūmas virtutum resumit: et ad pullifica
dū. i. ad bona opera faciendū cōgrua loca petit. Vnde tūc
inter densos ramos. i. inter ligna crucis p eius frequentem
memoriā de lignis nodosis et duris. i. de operibus asperis
et duris penitētie debet cōstruere nidū suū: et sic in nido
talīs discipline debet pullificare per bona opera: et ibi iugiter
cōmorari. Preterea turtur dicit bis pullificare: ter
tio vero nō nllī pmi pulli corumpant. Sic homo pullos. i.
opera sua bis pducere. i. ad intētiōē duplicē debet facere:
scilicet ad laudem dei: et vtilitatem proximi. Tercio vero: scilicet
ad laudem mūdi: nunq; debet pullos bonorū operum pro
creare. Preterea turtur. xv. annis cubat: sup cadauera
nō residet: sed pro victu querit grana pura. Sic vtr pfect⁹
sup pullos. i. sup opera bona debet semper cubare: et hoc. xv.
annis. i. in obseruatione decem mādatorum et in memoria
quinq; plagarū. L. hūstū. Vbi sup cadauera nō residet: qđ scilicet
in amore vel delectatione propiū cadaueris. i. carnis fetti
de non debet aliquāter residere: imo pro victu suo debet
acquirere grana pura. i. sacram scripturā: vel etiam grana
i. virtutes: que recte sunt anime nutrimentū. Turtur sem
per gemit dū cōsiderat societate quā amisit: et alijs garru
lantibus auiibus: hec pro cantu gemitū reddere cōsuevit:
et ex tunc vt dicit philosophus: semper in ramis lictis: et nūq;
in viridibus sedere cōsuevit. Sic huiusmodi penitens cōsi
derans qđ propter peccatū amisit cōfortium Iesu L. hūstū:
debet semper genere per cōtritionem: peccatū propiū cogi
tando. Themo. i. Ipsa autē gemens et ps. Laborant i ge
mitu meo. Et licet garrulenti et rideant mūdāni: ipse tamē
debet iugiter tristis esse. ideo dicit Dece. xxxv. L. eratē vniuersa
terra: in solitudine te redigā. Joā. xvi. Gaudebit mūdus:
vos autē cōtristabimini. Uel dicit qđ coniūx anime est L. hū
stus: et ideo in morte et pro morte eius debet gemere et do
lere. Turtur nō tangit cadauera immūda: sed p se et pro
pullis educandis querit et prouidet grana pura. et pulli tur
turis fm Cōstātinū in principio sunt viscosi: et graues ad
volatū: sed paulatim assuescūt ad volādum: qđ viscositas
temperat. Sic nouitij etiam subditi et maxime religiosi in
principio quando veniūt a seculo: sunt viscosi per carnales
affectiones: et inhabiles ad volatū cōtemplationis. Sed quā
to plus ad volatū cōtemplationis intēderint: tātō carna
litas viscositas melius temperat: et ideo isti grana pura
facre scripture debēt comedere: cadauera vero. i. mulieres
nō debent p luxuriā tangere: nec eaz cōfortiū frequētare.
Turtur tēpore hyemis pdit plūmas: et i cauernis habi
tat atq; antris: sed tēpore veris de antris erit et plūmas re
cuperat: quas amisit. Sic boni et pīj i tēpore hyemis. i. pau
peratis et tribulatiōis alioz: quādo scilicet vidēt alios indi
gere: tūc sine dubio debēt plūmas diuitiarū deponere: eis
misericorditer largiēdo: et in antris et speluncis. i. in alioz
misertis per cōpassiōē debēt iugiter residere. sed quādo
adueniet tēpus veris: quādo scilicet post mortē adueniet. p. spe
ritas sempiterna: tūc sine dubio erit de antris et cauernis
i. de misertis hui⁹ mūdi: et iteratō in paradiso recipient plu
mas: qđ L. hūstū cōtuplum retribuet illis qui plūmas diui

Cap. LXXI. et. LXXII. Lib. VII.

tiarū pauperū emiserūt: quia beati misericordes: qm̄ ipsi
 8 **E**st autē est autē nullū ledens / sed erga oēs pariter se
 habens / in locis tuis / delectabilib⁹ habitas: sicut dicit
 in libro de natura rerū: hec autē sola de nocte pinguescit:
 pascit: / hec autē sola teste phylologo in estate pinguescit:
 cū gñaliter oēs alie aues in estate macrescūt. Talis est vir
 bonus vel vir perfectus: q nullū debet ledere: sed in aliorū
 lesionib⁹ pariter habere: loca vero tuta religiosi / z loca
 amena eterne habitationis debet per cōtemplationē z des
 fideriū frequērare. et talis i nocte aduersitatis pullos suos
 debet per doctrinā pascere / ipsos i nocte z turbulētia pau
 pertatis debet per elemosinā enutrire: q scz pullos indigent
 subdit p doctrinā nutriti spūaliter qm̄ est nox tribulationis:
 ne forte cadāt in barathrā desperationis. vnde **M**arth. xij.
 dicit q media nocte gallus cantauit. psal. Tota nocte in il
 luminatione ignis. Et ista etiā in estate pinguescit: q scilz
 viri iusti in estate prosperitatis p̄ficiunt: et per rēperitiam
 ibide virtutibus pinguescūt: et sic isti vbi oēs alij generali
 ter cōsueverunt deficere / cōualecunt. **E**l potest generali
 ter allegari de quibūdā / qui in hyeme tribulationis z pau
 pertatis macrescūt a virtutibus ratione impatience z de
 sperationis: qui tamē in estate p̄peritatis p̄ficiunt ratione
 temperantie z gñarum actionis. et inde est q martyres i hye
 me p̄ualuerūt / qui in prosperitatis estate forsitan defecis
 sent. Et cōuerso multi fuerunt sancti cōfessores: qui in p̄
 speritate sancte vixerūt / qui forte i martyrio succubissent.
 et hoc est q figurat **N**umeri. xxi. vbi deus p̄cepit q illud
 qd ignem nō potest sustinere: aqua expiationis purget. hoc
 est dictū / q illi qui per ignē aduersitatis ad deum nequeūt
 9 venire / per aquā dulcine mie z mūdane p̄peritatis ad ipm̄
 valcūt applicare. **E**l dicit phylologus: turtures nō bene
 volāt siate austro: q ipsi vti humiditate penne sue sūt
 graues. Sic vere charissimi quādo auster vētus calidus. i.
 fauor fortune z mūdant successus nos affiat / penne mentis
 nosre humide per pigr̄tiam sūt: ita q tunc ad celū per cō
 10 templationē z affectionē volare nō possumus. **E**l dicit
 idem / quādo turtures volāt versus aquilonē / nō habent
 rectorem. **E**cōuerso vero si ab aquilone versus austrū vola
 uerint: tunc habēt rectore quē sequuntur. qd ad h̄ potest ad
 ducti: nam illi qui in aquilone. i. in frigore aduersitatis habi
 tant atqz volāt rectore nō indigent: q scz repatio dat in
 tellectum. vnde in illo statu potest homo se sufficere rege
 re per seipsum: sed vere illi qui ad austrū mūdane p̄perita
 tis volāt: z anhelant / rectore p̄uolūdo indigent / q ipsos
 regat et manuteneat ne delinquant: qz dixerit illi qui ap
 perunt p̄pera / citius delinquit / qz qui asperat: ideo rector
 magis est necessarius his q illis. vnde psal. **D**ns regit me /
 et nihil mihi deerit: in loco pascue ibi me collocauit.

Capitulum. lxxi. de valello.

Valellus est auis colūbino capite / z cristato / col
 loqz viridi / z coipe varietate disticto. **H**ec autē
 cum hominē a longe nido suo appropinquare vi
 derit / egressa sibi cum clamore occurrit: sicqz fa
 tua auis que clamore suo hominē a nido suo se
 fugare credit / ipso clamoris indicio nidum prodit: sicut di
 citur in libro de natura rerū. Tales procul dubio sunt mul
 ti / qui cum clamoribus suis / iniurijs z detractioibus cre
 dunt de alijs triumphare: z hoies nido suo insidiātes. i. inimi
 cos suos sibi z suo statū iudicēs / credit a se h̄mōi clamor
 ribus elongare: et tamē ex hoc solent eos ampli⁹ in sui p̄s
 tudiciū aiare. **I**tem. **R**eg. i. **D**s tuum p̄ra te locuti est. z **J**u
 dith. viij. **N**on sunt ista verba que niam prouocēt: sed po
 tius que iram excitent z furorem. **E**l ad litterā potest alle
 gari cōtra multos simplices / qui cum se multis verbis z in
 rationibus excusare credūt / seipos tamē magis suspectos
 reddūt. **E**l potest allegari p̄ra factitiosos / q si habēt aliqd se
 cretū / nō cessant clamare: donec illis oib⁹ p̄rgerit reuelari.
 Capitulum. lxxij. de vespertillone.

Vespertillo fm̄ glosā **E**sa. ij. lucem odit / z tene
 bias amat. **N**ā in die in parietū foraminibus se
 habicōdit. **E**ca est ad modū talper: puluerē lin
 git. **T**ales sunt cupidi / maxime vīrarij: qz cōci
 sunt / z duces cecorū. **M**arth. xv. ad modū tal

pe / que semp est in terra / vbi optime se regit / z ibi querit vi
 ctum. **I**deo tales lucem manifestationis odit / z abhorret.
Et ideo quādo cōtractus suos faciunt / nolūt qz manifestetur
 veritas: imo in cauernis. i. in occultis eos faciūt: inquit
 tum ipsos palliant cauteose / ne appareat fallitas: vel vīa
 ra: et sic tenebras obfcuritatis diligūt: qz que in occulto ab
 eis sūt / turpe est dicere. ad **E**phe. v. **E**t lumen manifesta
 tionis fugiūt z deuitāt. **I**tem em̄ qd manifestat / lumē est.
 ad **E**phe. v. **E**rgo q male agit / odit lucem: ideo in die in
 rimulis parietū. i. in secretis cauernis se abscondunt. vnde
Job. xliij. **I**n tenebris quasi in luce ambulant. **P**rouerbi
 ij. **R**elinquit iter rectum / et ambulat per vias tenebrosas.
 z. **I**deo **E**sa. lx. **V**ide fili ihois que filij israel faciunt in tene
 bris. **E**l per noctem accipe bona rēpōsalia: z per lucē z
 diē spūalia: z applica ad. p̄positi. **D**ilexerūt hoies magis
 tenebras q lucē. **J**oan. ij. **E**l vespertilio quīs p̄peritias
 z propter volatūm auis esse credat: esse tamē bestia se rē
 tionibus cōprobat. **P**rimo qz non ouat: imo more bestiarū
 pullos concipit z p̄creat: qd tamē inter volucres nō habetur.
 Scilicet qz dētes habet. **T**ertio qz cauda caret. **Q**uarto
 qz lac z mamillas habet. **Q**uinto qz per terram currit: z
 quattuor pedibus gradit. **S**exto qz muri in corpore similitur
 tur: sicut in libro de natura rerū dicit: et etiā **J**sidio. quon
 etiam magnā partem dicit **P**l. lib. x. c. lxi. **S**ic vere chari
 simi multi sunt q quīs habet nōmē et famā q sint auctores
 viri spūitales z iusti: isti tamen bestie. i. viri bestiales etia
 noscunt: et hoc quia isti nō parūt oua: sed aialia. **N**on tū
 ciūt opera spūalia / sed carnalia. vnde ad **R**o. viij. **E**t em̄
 scdm̄ carnem sūt / que sūt carnis faciūt. **I**tem isti habēt
 dentes. i. verba detractoria. **L**auda carent. i. mortis memo
 ria. **L**ac z mamillas habent. i. verba fallacia / dulcia / z re
 ceptoria: cōtra illud **P**rouer. xliij. **N**e laces quēqz verbi
 tuis. **I**tem isti in terra qz quattuor pedib⁹. **L**um quatuor
 affectibus per auitiā gradiūt: et per inhonestā cōm
 11 p̄sationē murtibus simulant. **J**udith. xij. **E**gressi mures
 cauernis suis. z. **E**l vespertilio binos parit pullos / ipsoqz
 pedibus amplexa / aliquādo de loco ad locū volando pos
 tat / vt dicit ibide / et etiā **P**l. vbi supra. **S**ic mali / nepotes
 et filios vītra modū carnaliter amplexantes / ipsos inter pe
 des affectionis sue cōstīne secū portant. **C**aput vesp
 12 tillonis aridū ad collum suspēsum / impedit sonitū. caput
 hoim̄ est **A**dam. caput angelorū hūit lucifer. **Q**ui ergo talē
 caput per peccatū aridum: et ad mortis ariditātē damna
 tum p̄ cōsiderationē portauerit / nunqz somno peccatū
 gr̄tite succubiet: sed semp p̄ diligētā vigiliā erit. **E**l qz caput
 aridum intelliges mūdi capitaneos z potētes / quos qz de
 sepe facit aridos in inferno / cōsideratio mortis sue nos de
 bet facere vigilēs p̄ timore. **S**icut dicit in libro de natu
 ra rerū / in india sūt vespertillones maiores / habētes oēs
 res sicut hoies: que si hoim̄ in facie percutiūt / nāsum autē
 aures ei p̄ciscindūt. **S**ic vere faciunt tyranni z hominē
 qui scilz colūbinā simplicitate excedunt: qz scilz tales ho
 mines crudeliter percutiūt: et eos turpiter mutilāt angustia
 dunt. **E**l dicit q isti sūt demones / qui hoibus auferunt
 sum deuotionis / z aures obediētie z auditionis. **E**l vesp
 13 tilio est frigidissime nature fm̄ **C**onstantini: qz si sanguis
 eius supercilia linant / nō sūt ibi crescere pilos. **S**ic re
 latus auaritie frigore cōstipatus / quādo sanguis eius
 git alique. i. quādo sua crudelitas / que p̄ sanguine cōstipatur
 tur / circa subditū aliquem applicat per rapinā erexit. **E**t
 tionem / pilos diuitiarū inde eradicat et subvertit. z. **E**t
 per sanguinē intelligi affectionē et amorem talū / qui
 amissione diuitiarū in sumptibus / nō seruāt. **I**deo cō
 14 tur **E**ccli. xliij. **D**itione tene focus fueris: si em̄ largitus
 ris / assumet te si nūqz habueris: dereliquet te. **E**t **E**sa. xlv.
 cen. **A**nguētum vespertillonis prohibet mamillas puelarū
 ne nimis crescant. **S**ic vnguētum carnalis voluptatis
 rēpōsialis / p̄peritatis attenuat z minuit mamillas cōm
 15 tie z pietatis / vel doctrine z veritatis. **E**l vespertilio cōm
 muri sūt fm̄ **J**sidio. q volucris et quadrupedis forma
 rit: tam voce qz frigidore sonū reddit / in die latet / in nocte
 patet. **I**deo vespertilio a vespere nominat: eo qz in vespere
 circūuolat ad rapinam. et scdm̄ glo. **E**sa. ij. oleum de lipi
 dib⁹ bibit. de die in parietum rimulus se abscondit. z

Ca. LXXIII. LXXIII. LXXV. Jo. CXXI.

aut esse credatur / plumas tamen aliquas non acquirunt: immo ale eius carnes sunt. Sic hypocrite formā volucris habent: quadrupedis quia licet esse volucres. i. contemplantur videantur: quadrupedis tamen carnalitatis formam non mutant: immo murt sunt similes: qui stercoza comedunt: qui in domo patris filias nullum fructum faciunt: sed porius panem beneficiorum comedunt sine fructu. Ipsi in die. i. in manifesto et apparentia latent: quia tunc videntur esse boni: sed in vespere patet et in nocte: qui ipsos videret in abscondito vel in nocte: tunc patet: qui scilicet tunc facit opera sua praua. Ideo Ephe. v. Que autem in abscondito ab eis sunt: turpe est dicere. quia tunc temporis circūvolant ad pedandū. i. ad carnis sue delectabilia perpetranda: et tales de lampadibus bonorum suorum que lampades sunt. Sego. nominatur: nisi oleū vane glorie non querunt. Ecce. xvi. Similam. i. sacram scripturam: mel scilicet mundi prosperitatis: et oleū comedisti. zc. Ideo. Ecce. xvi. Sedus cū alijs misit: et oleū in egyptū ferebat. Et ideo tales in die. i. in manifesto et apparentia: que p parietes designatur: latere dicuntur. Et ideo licet isti credantur esse aues. i. vti cōtemplantur et celestes: plumas tamen virtutum aliquas non acquirunt: immo ale talium. i. perfectio virtutum quas videntur habere sunt carnes. i. ad carnis delectabilia ordinare. Uel ale eorum. i. sapientia et industria carnalis est: terrena: animalis: et diabolica. Ita co. iij. Uel spiritus habet alas carnosas: volat de nocte et habet debile visum: ita q dicitur nequit sustinere. Sic alii qui prelati alas affectus habent carnosos: quia ois amor talium ad carnem et sanguinem. i. ad parentes et nepotulos: vel etiam delectas ordinatur: quia secundū carnem habet debilem. i. spiritualium paucam cognitionem: quia dicitur. i. bona spiritualia nequeunt speculari: sed in nocte. i. in negotiis secularibus optime volunt et discunt. psal. i. Trauerit in tenebris ambulans. Uide. viij. de avaro: et applica. Et sicut vesperis nō volat nisi in nocte: ita tales nō volunt nec ascendunt ad statum dignitatis et bonorum nisi in vespere vite: quando scilicet sunt prope mortem. zc. Et tunc cum habuerint quod cupierant: possidere non poterit. Job. xx. Quia etiam subito dñs nō speratur: ventis cōtrito eius. Psal. xxx. Uel per volatū intelligo bona opera: que isti ante senectutem non faciunt. Uel de nocte. i. per occultas pactiones et promissiones aliquoties volant ad seculi dignitates.

Capitulum. lxxij. de vlula.

Vlula que idē est qd bubo: qui de nocte vlulat / oua monedatū rostris frangit. Vlulatus eius scōs augures portendit aduersitatem: taciturnitas vero prosperitatem. Et est auis plumis onusta: templa frequētiā vt oleum bibat. Alij autē volūt q vlula idē est qd onocrotalus. sed tam de buone qd de onocrotalo sufficienter dictum est. Tales sunt murmuratores / qui plumis honeste apparentis in diti templis et ecclesijs. i. religionib⁹ cōuersantur: vt oleo lampadum. i. vana gloria fatiantur. Oleum enim vana gloriam significat. Lampades vero bona opera designāt. Olei igitur lampadum bibunt: quando gloriam de suis operib⁹ expectant. Ipsi oua. i. bona opera scilicet et fructus aulium aliarū cum rostro suo. i. cum verbis detractorijs frangūt / runt. In occulto et non in presentia personarū: ideo talis vlulatus prefigit aduersitatem: quia per huiusmodi murmurā aduersitas inuidie et discordie in conuentibus generatur. Ad vocē loquēte grādis exaruit ignis. Hier. xj. ideo vlulatus prosperitas est et concordia aliorū. Ideo puidēs in tēpore illo tacebit: qm dices mali sunt. Amos. v.

Capitulum. lxxij. de rpupa.

Rupa est auis que fimo et stercozibus hominū nutritur: cristis tamē est a capite prodicuntibus galeata. Sic detractores stercoza et fimos aliorum hominū. eorū mala et vitia ore proprio comedunt et corrodunt: dñs de ipīs murmura et loquuntur. Et tales in capite sunt cristati: quia comibus superbie pie ceteris sunt elati / se scilicet pie alijs perfectos reputantes. U pupa est auis spurcissima / semper in fimo residens: vel sepulchris. Unde de stercozibus hominū nidum facit: et eis vescitur et nutritur / et spū sit spurcissima: tamen cum crista est multis decora. Et q sanguine eius se iunxit: demones in hominib⁹ se suffocātes videbit. et eius cor in maleficijs valet: quia eo vtiunt magi in maleficijs faciendis. Tales sunt luxuriosi: qui sepulchra frequentant. i. mulieres: in quibus per nimium affectum totaliter sunt sepulti. Mulieres dominate sunt eis. Ecce. iij. Stercoza comedunt atqz fimum: dum scilicet actus luxurie faciunt et exerceant: que scilicet sicut stercoza fetent. Ideo tales sunt spurcissimi: et vilissimi: quia in actibus spurcissimis occupantur. et licet ita sit: tamen tales vigent cristis et pulchritudine corporali. Sanguis talium est peccatum. psal. Utrum sanguinum et dolosum abdomenabitur dñs. zc. Quo si quis inmundus fuerit: eis scilicet fauendo cōplacendo: vel etiam imitādo: pro certo in hominib⁹ post mortem videbit demones suffocantes se: scilicet in inferno. Job. xx. Venient super eum horribiles. sequitur. Deuorabit eos ignis qui non succenditur. Et cor vrpue maleficijs est cōueniens: quia scilicet amor / voluntas et affectio luxuriosorum / infernalibus maleficijs est complacens: inquantū per eorum gestus / instigationes et suggestiones trahuntur alij ad peccatum. Ideo propter hec omnia dicitur Job. xxi. Ipse scilicet luxuriosus: ad sepulchra ducetur: et in congerie mortuorū vigilabit. dulcis fuit glareis cocytus: et post se omnem hominē trahet: et ante se innumera biles. zc. Jacobi. v. Epulati estis super terram: et in luxurijs enutristis corda vestra.

Vlula que idē est qd bubo: qui de nocte vlulat / oua monedatū rostris frangit. Vlulatus eius scōs augures portendit aduersitatem: taciturnitas vero prosperitatem. Et est auis plumis onusta: templa frequētiā vt oleum bibat. Alij autē volūt q vlula idē est qd onocrotalus. sed tam de buone qd de onocrotalo sufficienter dictum est. Tales sunt murmuratores / qui plumis honeste apparentis in diti templis et ecclesijs. i. religionib⁹ cōuersantur: vt oleo lampadum. i. vana gloria fatiantur. Oleum enim vana gloriam significat. Lampades vero bona opera designāt. Olei igitur lampadum bibunt: quando gloriam de suis operib⁹ expectant. Ipsi oua. i. bona opera scilicet et fructus aulium aliarū cum rostro suo. i. cum verbis detractorijs frangūt / runt. In occulto et non in presentia personarū: ideo talis vlulatus prefigit aduersitatem: quia per huiusmodi murmurā aduersitas inuidie et discordie in conuentibus generatur. Ad vocē loquēte grādis exaruit ignis. Hier. xj. ideo vlulatus prosperitas est et concordia aliorū. Ideo puidēs in tēpore illo tacebit: qm dices mali sunt. Amos. v.

Vlula que idē est qd bubo: qui de nocte vlulat / oua monedatū rostris frangit. Vlulatus eius scōs augures portendit aduersitatem: taciturnitas vero prosperitatem. Et est auis plumis onusta: templa frequētiā vt oleum bibat. Alij autē volūt q vlula idē est qd onocrotalus. sed tam de buone qd de onocrotalo sufficienter dictum est. Tales sunt murmuratores / qui plumis honeste apparentis in diti templis et ecclesijs. i. religionib⁹ cōuersantur: vt oleo lampadum. i. vana gloria fatiantur. Oleum enim vana gloriam significat. Lampades vero bona opera designāt. Olei igitur lampadum bibunt: quando gloriam de suis operib⁹ expectant. Ipsi oua. i. bona opera scilicet et fructus aulium aliarū cum rostro suo. i. cum verbis detractorijs frangūt / runt. In occulto et non in presentia personarū: ideo talis vlulatus prefigit aduersitatem: quia per huiusmodi murmurā aduersitas inuidie et discordie in conuentibus generatur. Ad vocē loquēte grādis exaruit ignis. Hier. xj. ideo vlulatus prosperitas est et concordia aliorū. Ideo puidēs in tēpore illo tacebit: qm dices mali sunt. Amos. v.

Cap. LXXV. Lib. VII. De Vulture.

- 7 intelligo lites et contentiones. ¶ Item vultur sequit exercitum equorum et hominum, ut cadaueribus satietur. Sic et mali prelati domos precipuum: ut domus et honoribus exaltentur: ut patet in curia francie: ubi omnes sunt episcopi.
- 8 ¶ Secundum philosophum vultur habet optimi sensum olfactus: et ideo cadauera longe sentit. Sic tales habent sagacitatem in temporalibus. ¶ Item ab ortu solis usque ad meridiem vultur non venatur: sed post meridiem circa occasum vacat ad predandum. Sic isti in principio boni sunt: sed in fine vite fiunt rapaces et cupidissimi. ¶ Item secundum Aristotelem vultur circa nidum suum et pullos non sinit alios appropinquare: timens ne prede non sufficeret virobique. Sic tales prohibent subditos ab alienis: ut pinguioribus eos reperiant ad predandum, similes canes qui pugnat cum alijs pro officio carnoso: ut solus illud rodatur: sicut etiam canis servat calcem. etc. ¶ Item dicitur: Psalms cor: vulturus in pelle leonis inuolutum: liberat postremum a feris et leonibus. Sic cor: id est affectio circa personam aliam: licet sit crudelis: impia: et leonina: tamen eam fouet et sustinet ab alijs defendendo: si tamen habeat pelle leoninam. id est temporalem substantiam leonine congregatam.
- 12 ¶ Item secundum Psalms pena vulturus alligata pedi sinistro mulieris pregnantis facit eam parere: et si diutius teneatur ibidem educit intestina. Per mulierem pregnantem intelligo subditum diutem: per pedem sinistram temporalia. Propter istud. Item in sinistra illius diuitie. Per pennam intelliguntur balli: ut et officiales prelatorum: qui simplices subditos faciunt parere. Item dicitur: Psalms. Item secundum Psalms lingua vulturis appensa collo pisonem facit eam gratiosam ad impetrandum quicquid vult. Sic prelati per verba et preces malis suis familiaribus impetrant multa bona. ¶ Vultures secundum Isidorum etiam ultra mare cadauera sentiunt: et ad ipsa commenda volant et currunt. Sic vere charissimi deuotus populus christianus debet carnem mortuam. id est carnem huius mundi: que facta fuit ultra mare: sentire: et ad ipsam per deuotionem currere: per crucis assumptionem ad eam transfricare. etc. Item. Transi terram tuam filia maris. Vel per cadauera intelligo feros sarracenos: quorum fetorem et iniquitatem debemus ultra mare sentire: et ad eos perfonaliter currere: ipsos occidere et necare. ¶ Vultures secundum Isidorum presentunt futura cadauera: et hominum et bestiarum mores: et ideo pro gaudio futurorum cadauerum solent in simul conuenire. Unde etiam talium conuentus: solet futura prelia et mores hominum prefigurare. Tales sunt multi ecclesiastici: maxime ecclesiarum curati: et religiosi etiam mendicantes. Isti enim diligunt et presentunt cadauera et funera mortuorum: et ad ea volant et discurrunt: iuxta illud Job. xxxix. Vbi quis senserit cadauer: statim adest. Unde quando plures tales allicui plus solito conueniunt: istud communiter signum est futuri cadaueris vel presentis. ¶ Teste Aristotele, vultures in olfactu precellunt: sicut aquile in visu. Per vultures intelliguntur grossi et ponderosi: simplices atque rudes. Per aquilam intelliguntur prelati: clerici: ecclesiastici: et subiles. Istud est ergo verum quod hodie quis aquile. id est viri ecclesiastici precellant alios in visu et discretione: vultures tamen. id est simplices eos precellunt in odoratu et deuotione. Augustinus. Simples rapiunt celos. etc. ¶ Secundum Isidorum nidos vulturum nemo attingit: pro eo quod in altissimis rupibus nidificat. Unde etiam secundum Aristotelem dicitur quod vultur propter volatum altissimi sola dicitur avis dei. Sic nos debemus ita alte per contemplationem ascendere: et ita alte nidum spiritus nostre in deo et in paradiso ponere: quod nemo diabolus seu quicquid spiritualis inimicus debet ad nos per tentationem attingere. Job. xxxix. In peruptis silicibus conuolatur in inaccessis rupibus. ¶ Vultur antequam volat: ut ceteris facit tres saltus: ita enim est avis poterosa ut subito volare non possit: ita quod quandoque agilitate canis capitur: antequam a terra penitus eleuetur. In terra autem libenter graditur: nisi hominem viderit: et ideo gradipes appellatur: ut dicitur in libro de natura rerum. Sic vere sunt multi ita tardi: et ita pigri ad volatum bonorum operum creque dum: et ita libenter gradiunt per terrena negocia: quod nunquam celeriter volunt incipere aliquem volatum contemplationis: vel bone operationis: immo semper consueverunt multos saltus. id est multas interceptiones et pigras deliberationes: re-

tardationesque facere: antequam possint aliquem spirituale volatum bonorum operum exercere: et ita libenter gradiuntur per terrena negocia: quod nunquam spiritualiter celeriter volunt incipere: propter quod sepe contingit ipsos: antequam bonum volatum quem proposuerant impleant: canis inferni tentationibus arripit: et per diuersa peccata ab isto penitus impeditur. Isti ergo sunt vultures: qui dicitur secundum Isidorum: quasi volans tarde. Contra illud Eccl. v. Non tardes conuertere ad dominum. Isti videntur in multis peccatoribus: qui quotidie proponunt penitere: et quotidie videntur velle incipere: sed dum procrastinant: finaliter nihil faciunt: quoniam canis. id est morte preuenit subito percutit. Vel dicitur quod quicumque aliquem volatum boni operis allicuius facere vult: debet prius deliberando ter vel amplius se mouere. Seneca. Non delibera cito facito. ¶ Vultur indifferenter ad omne cadauer volat: ideo facit caput secundum philosophum: et sicut dicitur in libro de natura rerum. Vultur pugnat cum herodis: herodius tamen cum sit agilis: impetu vulturus cedit: et sic vultur impetu ruens: cum propter pondus se retinere non valeat: contra terram vel lapidem se occidit. Sic vere charissimi illi qui sine discretionem indifferenter ad omnia cadauera. id est ad omnia mundi delectabilia per volutatum volant: facit per diuersa peccata se illaqueant. Potissime vero superbi dum contra herodum. id est contra aduersarios se mitiores sine temperamento misericordie cum toto vindice impetu debacchantur: ipsosque totius viribus enervare vulturus: sepe fit quod alijs per diuinam providentiam liberatis: ipsi per iudicium diuini impetu proprio destruantur. Istud quotidie videtur in guerris et hastiludijs. Istud apparuit in Sennacherib: quod toto impetu volebat destruere regem et populum iuda: et tamen illis saluatis: ipse in sua superbia est peremptus. etc. Item. Percursum superbum: vulnerasti diuinem. ¶ Vultur pullos suos statim quod sunt adulti: a nido suo proicit: ipsosque nec circa nidum suum manere permittit. etc. Exponit sicut supra de aquila. et sicut de aubo in generali. etc. Item. Visus die quod sic debet facere nobiliter: quia scilicet filios suos non debent secum in domo tenere: sed exterius ad videndum et experiendum mundum eicere et mittere: et eos propter providentiam exponere: ut necessitate ducti: dicant de se de salute propria cogitare. ¶ Item vultur alios vultures: et proprios pullos adiuuat iuxta nidum suum morari non permittit: timens ne prede non sufficerent virobique. Magni corporis enim habet vultures: ideo magna patria parti vulturi necessaria est ad predandum. Tales sunt pro certo magni vlturarii: raptores: et ambrosii: et potissime inuidi: et aduocati. Isti enim iuxta domum vel patriam suam nunquam volunt alios sibi similes inuenire: quos etiam sint eorum pulli. Et sanguine vel amicitia: nec cum illis habitare volunt: et nunquam parem habere querunt: dicentes illud Eccl. vi. Nunc maledicabo de bonis meis solus. Item met enim quod patria non sufficit prede plurium: rapina enim suis et vltur: est magna patria necessaria: et ideo tales alios sibi pares repudiant: ut soli patriam deuotet et corrodant. ¶ Vultur magnas aues inuadit: sed minimis parcat. etc. Item. Index plus debet irruere contra malefacientes diuites: quam pauperes. Contra de miluo. etc. ¶ Vultur iuxta nidum suum non venatur: docente natura pacis amica: ne vicinarius odium odium contra se et nidum suum excitet: sicut dicitur in libro de natura rerum. predicto. Exponit istud sicut infra de lupo: et sicut supra de aubo in generali. ¶ Vultur cum adulta fuerit: matrem suam debilem ad volandum videt: eam impugnat: et occidere conuenit: ut dicitur ibidem. Sic vere religiosi et clerici videntes quod mater sua. id est prelati sui: debeat et debilis ad volandum. id est ad operandum: debet contra eum insurgere: et eum a statu suo deponere. Teste enim Aristotele. bonum est mactare patrem in treballis: quia sicut dicitur in euangelio: Qui non odit patrem et matrem: non test meus esse discipulus. Vel potest allegari contra filios impios et iniquos: qui proprios patres et benefactores amicos et parentes: quos ipsos quandoque fouissent: tanquam tres: si vident eos in aliquo defectuosos: vel pre paupertate vel alias ad volandum et ad eis amplius beneficiendum deiles et infirmos: solent contra eos insurgere: et ipsos accutere: et spiritualiter occidere et granare. etc. Item. Item. Item.

25 filij in parentes et eos morte afficiunt. ¶ Vultur ut dicitur ibidem pro eo quod propter pondus corporis non potest acquiescere sibi cibi facilius: ideo reliquias cibi alijs non diuidit: sed pro se et pullis in nido suo reponit: quod pro certo quod difficile acquirere diligenter conseruat. Vel potest dici de viris pulchris qui omnia non solum expendere sed pro repositu futuro reponere et seruare. Proverb. x. Sapiens autem seruat in posterum.

26 ¶ Item vultur optimi odoratum habet ad cadauera sentiens: et ideo sequitur exercitum. Unde secundum augures quando plurimi vultures circueolant signum est prelii futuri: quia aliquo occulto sensu presentiam cadauera que vultur in ferro pedatur et non in mane: et illa que de cibo suo remanent alijs non largitur: sed in nido recolligit pro se et pullis educationis: ubi aliquoties putrescit. Sic avari optimi olfactu et discretionem optimam habent pro cadaueribus bonorum temporalium sentientes: et ideo exercitum. I. lites et contentiones sequuntur et sepe cadauerum habendorum. I. temporalium acquisitionum inuicem conueniunt atque volunt. Quod quidem est signum futuri prelii. Nam propter lucra humilimo. I. sepe unus contra alium prelatitur. Ipsi in ferro senectutis magis quam in neccite finem. Exponit cetera sicut infra. ¶ Vultur secundum aliquos sine concubitu nascitur: et habet hanc proprietatem quod os eius inuolutum in pelle leonis vel lupi liberat se postea a lupis et leonibus. Pedes eius dexter finem. I. sanatur dolorem pedis sinistri hominis: et e converso pes sinister hominis pedem dextrum sanat. Charissimi. I. huiusmodi habet duos pedes: dextrum scilicet. I. misericordiam et sinistram. I. iustitiam. Sed homo duos etiam habet: dextrum scilicet. I. gaudium de prosperitate: et sinistram. I. timorem de salute. Ergo si homo patitur in pede dextro nimis gaudens et se delectans in prospera fortuna huius mundi: super istum pedem apponat de pede sinistro. Scilicet eius iustitiam cogitando. Ideo dicitur Ro. x. Noli altius sapere et tunc cito sanabitur. Sed contra si homo considerans suam peccata patitur in pede sinistro nimis timens: et quasi de salute desperando apponat de pede dextro dei. I. cogitando eius misericordiam: et cito sanabitur. Sic enim loquitur psal. Saluum me fecit dextera tua. Dicit ergo L. x. i. I. Leua eius sub capite meo: dextera illius amplectabit me. quasi dicitur: leua iustitie diuine et dextera sue misericordie me liberabunt. Vultur etiam qui sine concubitu nascitur: et huiusmodi significat. I. deus eius. Igitur in pelle leonis sine lupi inuolutum significat diuinitatem que fuit inuoluta in pelle humanitatis in incarnatione: et illa certe hominem hanc gestat per deuotionem liberat ab incurabili luporum infernalium et leonum. Et de hoc scribitur Eccl. i. j. Liberasti me secundum multitudinem misericordie nominis tui: a rugientibus preparatis ad escam.

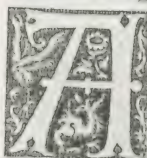
27 ¶ Dicit psal. p. pena vulturis apponit pedem sinistro mulieris parturientis facit eam parere. Sic vere si imitatio vite charitatis virtutis eius et perfectionis: apponit pedem sinistro. I. affectionem anime de qua loquitur psal. Concepti dolorem et peperit iniquitatem. Si hec inquit vite charitatis perfectio tali affectu inordinato alligetur facit eam parere: non peccatum quod ex carne conceperat: sed virtutem quam spiritus sanctus docuerat. I. I. x. An quid ego parturiam? ¶ Secundum psal. lingua vulturis sine ferro auulsa facit postea se gratiosum. Sic vere charitatis lingua locutio oratio et intercessio virginis Marie gloriose quod more vulturis sine carnali copula peperit et concepit: quando sine ferro. I. sine peccati duritia implorat facit et in verbis et in operibus gratiosum: et ideo predicator in principio sermonis istam linguam vel gratiam petit: et inde est quod pro gratia impetranda dicitur Ave maria. et. ¶ Cuius vulturis serpentes fugat et communit sanguis eius lepram curat. Sic vere cinis. I. memoria mortis et sanguinis charitatis serpentes. I. tentationes que in nobis serpunt et etiam lepram luxurie et peccati curat spiritus sanctus atque sanat ad laudem dei. Omnia fere in sanguine mundant et sine sanguine non fit remissio peccatorum. ¶ Vultur finem. I. est propius filius impia et crudelis: quia si videat pullos suos impingui percutit eos rostro: ut fiant ex hoc vulnere macilentum. Sic principes et prelati subditis suis

sunt crudeles: quia si vident pauperes subditos utpote sacerdotes et agricolas inferiores impingui diuitijs: statim inuident: et cum rostro potentius per phas vel nephas seu per falsas impositiones rapinas et excoitationes ipsos faciunt macilentos. ¶ Vultur assimilatur multi quantum ad eius malas condiciones. Vultur dicitur quasi tarde volans: quod pie magnitudine carnis precipites volat non habet. Sic tales quia magnitudine et potestate affectu carnis nalis detinentur et premuntur: ideo per contemperationem superius nunquam volant. Sapient. ix. Corpus quod corrumptur aggravat animam.

Incipit liber octauus de aquis

et fluminibus: et primo de aqua in generali.

Capitulum primum.

Aqua finem. I. dicitur quasi equa. Semp est enim equa nisi per violentiam motus fuerit exequata. Est autem aqua nature specularis: quod rerum sibi obiectarum radios recipit: et per actionem reflectit luminis eorum imagines representat: et facies intuentium manifestat. Talis est conscientia: quod qualescunque imaginem imprensens. I. qualescunque peccati feceris: ipsam per remorsum reflectit (nisi deleat per penitentiam) perpetuo reuidentibus. Proverb. xvi. Resplendens vultus respicientium in aquis. Et sicut aqua mora et turbata non quiescit a motu: quousque eius superfluitates adequatur: sic nec conscientia quiescit a dolore et remorsu quousque pacificetur et per penitentiam quietetur. I. l. xvi. Impi sicut mare feruens quiescere non valent. Et sicut in aqua turbata imagines non apparent: et si apparet videntur imagines monstruose et deformes: sic in corde et conscientia turbata desiderijs et cogitationibus vel etiam vitijs et criminibus imagines. I. virtutum pulchritudines non apparent: quousque per gratiam fuerit adequata: et a turbatione huiusmodi quietata. unde Augustinus. Inquietum est cor meum bone Iesu donec quiescat in te. Veritatem sicut in aqua adequata imagines que propter motum fuerant dissipate iterum reuolunt: sic virtutes et opera que fuerant per peccati mortificationem cum ipsa conscientia adequata fuerit per penitentiam et pacata: ibi iterum per gratiam reuolunt. Et tu reuerteris ad antiquitatem tuam. I. xvi. ¶ Aqua quanto est profundior et purior tanto apparet obscurior: nisi a solis radio subintraret: sicut Basilus dicit in hexameron. Sic anima quanto est profundior: per subtilitatem ingentem quanto purior per nature nobilitatem tanto per ignorantiam spiritualium est obscurior: nisi solis charitatis gratia spiritualiter illustretur. Istud maxime patet in sapientibus huius mundi qui licet sensu vigeant naturali nihil tamen de dei iudicijs cognouerunt. Baruch. i. j. Exquiri scitiam que de terra est. sequitur. Etiam autem sapientie nescierunt. Vel dicit quod aqua profunda est humilitas: quam scilicet semper comitatur obscuritas: eo scilicet quod virtutibus bona sua solent occultare et non alijs propalare. Sene ca de moribus. Isti occultatores virtutum sicut alij vitiosum. Vel dicit quod ista est profunditas peccati vel etiam prosperitatis: que semper obscuritatem ignorantie gestat. psal. Obsecratur oculi eorum. et. ¶ Aqua finem Basilus in hexameron habet vim virtutis ipsius terre: quia nisi per humorositatem aquarum se per interiori parte terre vndique diffundentium ipse partes terre iungeretur: ipsa terra pie nimia siccitate in puluerem verteretur. Et cum aqua sit nature specularis: ideo radios rerum sibi obiectarum quas recipit iterum refundit in maiorem latitudinem et transmittit: et hinc est quod res vite in aqua maiores apparet quam in se sunt secundum rei veritatem: quod se fit propter grossitatem medijs spiritibus. Sic ipsa charitatis gratia vel concordia inter etiam aqua baptismalis terram ecclesiam religionem vel animam unit conglutinat et coniungit. Actus. i. j. ad unitatem credentium erat cor unum. Nam nisi per aquam istam status ecclesie vel religionis iungeretur in moribus et in fide statim in diuersos pulueres partialitatis et sectarum dissolveretur: et sic

qqqq ij

Cap. I. Lib. VIII.

eius integritas rumpitur. Et est ista aqua / scilicet charitas nature specularis. Res enim quas in se recipit / scilicet beneficia que ab alijs percipit / per gratiarum actionem maiora reddit / et semper in ampliore latitudine retribuere et refundere et commendare contendit. Vel dic q aqua ista est amor et affectus carnis. Ista enim illos quos in se recipit / per affectuolum amoris maiores representat / et creditur quia semper res que amatur / maioris bonitatis videtur esse q sit in rei veritate. Nam fm Senecæ: Solus amor verū iudicium nescit. Vel dic q imaginem boni documentū vel exemplū quā ab alijs recipimus / per operis executionē nō solum tantū: immo etiam maiore refundere debemus. Et etiam de beneficijs debet esse q debem⁹ vice reciproca refundere: et maiora etiā q̄s recepimus cōpēlare. ¶ Aqua de sui natura est sine sapore / colorē / vt sic esset indifferens ad omnes sapores / et colorēs rerū omnīū assumēdos. Ideo transiens per occultos meatus terre / a locis per que transit / in colore et sapore recipit mutationē: et inde est q nunc dulcis / nunc amara / nunc clara / nunc turbida / nunc subtilis / nunc grossa / dinoscitur apparere. Talis aqua debet esse omnis persona publica: quia vere nō debet esse determinata ad aliquem certum colorem seu saporem. Ad aliquorū affectionem / et dilectionē specialem / per personarum accēptionem: immo debet esse indifferens ad omnes: vt generaliter sit et cura de oib⁹. Sap. vi. quia non est personarum acceptio apud deum. Ad Ro. ii. Ideo secundum qualitatem terre per quā transit. I. secundum bonitatem vel malitiam personarum. quibus preest / debet etiam qualitas immutari: qz cum terra salia per peccatū debet esse salis per correctio nem / cum dulcis per deuotionē debet esse dulcis p cōpassionem / et beneficij largitionem: cum calidus per iram et tribulationem / debet esse calidus per severam punitionē cum grossis / et rudibus debet esse grossus et simplex / et cum subtilibus subtilis: vt sic secundum exigentiam omnīū indifferenter omnibus se conformet. I. ad Loin. ix. Omnis oia fact⁹ sum: vt omnes lucrificarem. Vel ista possunt de predicatore dici / qui mores aliorum debet imitari / induere: vt eos possit ad viam salutis trahere / inducere. Exemplo apostoli vbi supra: qui fiebat cum gentilibus gentilis: et cū iudeis iudeus. Vel dic q talis est anima / que secundū q in diuersis fundis. I. in diuersis cōsiderationib⁹ situatur / secundū hoc in suis cōditionibus variatur. Vel exponē de sinceritate sicut infra. c. de fonte. §. xli. ¶ Aqua fm Basilii in hexameron / est valde vtile elementū inter omnia elementa. celum enim temperat / terram irrigat / et fecundat / aerē suis vaporibus incorporat et cōdenstat / scandit in sublime / et celum sibi vendicat. Et sunt aque causa omni terre nascitum: quia fruges gignunt / arbores et plantas produciunt / sordes detergunt / peccata abluunt. Et est aqua terre coniunctiua / penetratiua / repletiua / caloris celestis nutritiua / inferiorum temperatiua. Nisi enim hec inferiora suis exhalationibus temperaret / celli motus et ignis flagratio omnia inflamaret. P̄sibus etiam dat spiraculum / et aialibus nutritiua. Talis est gratia / vel lachryma / vel doctrina: qz sicut aqua / scilicet celli crystallini / celum temperat / scilicet firmamētum: quātum ad calorem qui ex vi motus proprii oritur: sic iste spūalis aque / qñ sūt i hoīe / ipm rapit / celli. I. ipm celestis iudicis rigorem temperat et refrenant. Ardorem refrigerabit ros. Eccl. xviij. Et etiam aerem. I. ipsam animā suis vaporibus. I. diuersis virtutibus incorporant / et cōdenstant. Et sic terram corporis bonis virtutibus irrigant et fecundant. Iste igitur causa sunt omnīū terre nascitum / scilicet bonorū operū: qz i terra plātas et arbores. I. in corpore diuersos actus bonorum operū procreant et produciunt. Sordes etiam peccatorum abluunt et abstergunt. Ecce. xxxvi. Effundam super vos aquā mūdā / et mūdabimini. Iste terre partes. I. affectiones anime coniungunt per charitatem penetrant per humilitatem / replent per bonorū operum fecunditatem Iste sunt caloris celestis. I. amoris charitatiui i nostris cordibus nutritiue / inferiorū. I. motum carnalū reueratiue / ardoris desideriorū maiori refrigeratiue: quia scilicet nisi per aque gratie / lachryme et doctrine exhalationē / influentiam / et inspirationē ista inferiora / carnis scilicet desideria temperantur / totū corpus in cōflagrationem luxurie verteretur.

De Aquis.

Iste igitur p̄sibus. I. deuotis hominib⁹ dant spiraculum / aialibus vero. I. secularib⁹ nutrimentū. Ecce. xxxi. Aquę nutritiua illi / abyssi exaltant illi. Et ad per oia possunt vel de cōfessione / et de baptismo. Vel oia dic de elemosina et pietate: quia sicut dicit Eccl. iij. sicut aqua extinguit ignem / ita elemosina peccatū. ¶ Aqua in nihilum deflueret / nisi termino alieno sifteretur. Sic peccator per desperationem deueniret in nihilum / nisi eū alienus terminus. I. dei misericordia retineret: qz scilicet dei misericordia est quare impius nō desperat. Job. xxxviij. Circūdedit illud terminis meis. ¶ Aqua est colorū et saporū oim susceptiua / et de vno ad alterū mutariua. semper defluit nisi termino alieno sifteret: male enī est terminabilis ppter defectū soliditatis: ideo necesse est q ab extrinseco teneat / et alio solido termino limitetur. Sic homo leuis et instabilis vno statu nō est cōtētus / de colore ad colorē / de prebenda ad prebendā / de dignitate ad dignitatē / de statu ad statu quotidie vult esse miratus et miratus. Eccl. xviij. Statu mutabitur vt luna. Ad iij. xij. Ad mare de mari / et ad montem de monte. Ideo motus et affectiones talū nō quiescunt / nisi per alienū terminū. I. p̄latōnū suorū resistentiā / vel per ipsius dei gratiā / vel premissā iustitiā / et tribulationū violentiā sistant / et infra suos limites arceant: et a suis vānis appetitibus cōpēcant. Dicat ergo talibus deus vel p̄latū illud. Ecce. i. Septem vias tuas sp̄s / et septem eas maceria: illud Job. xviij. I. uolūtas venies / hic confringes tumentes fluctus tuos. ¶ Aqua semper deflueret nisi termino alieno sifteret. Et est aqua oim colorū et saporū receptiua / et ad oēs sūsp̄s / et latitū / et motus sui est a centro ad circūferentiā eluctiua. Sic vere aia vel aie volūtas semper fluit per diuersas creaturas / vna post aliam diligendo / vel per diuersa desideria vni post aliud emittendo / nisi per amorē dei et per appetitū / tanq̄s p̄ alienū terminū terminetur. Aug. i. Inquietū est cor meum donec ierū / donec quiescat in te. Et est aqua ista motus sui / scilicet affectus et desiderij / a centro ad circūferentiā. I. a rebus creatis ad ipsam increatā essentiameductiua / et rerū oim colorū et saporū p amorē et deuotiōnē receptiua: quia scilicet cor hoim est in potentia ad amorē oim creaturaru: qz sicut aqua est indifferens ad colorē et saporē: non habens terminū colorū et saporū: sic anima est quasi tabula in qua nihil depingit / nisi postea color rerū in ea depingatur. Et est etiā aqua qualitatē propie mutatiua: qz volūtas quotidie de vna re ad aliā circūferunt. Job. xx. Cogitationes varie succedunt sibi. Et prou. x. mūtatur. Et sicut in aqua mota et turbata imagines nō videntur: sic nec in voluntate et corde turbato per tristitiā notitie describitur: quia sicut dicit Eccl. xvi. Non est senius vbi est amaritudo. ¶ Aqua fm Iñdōz dicitur quasi aqua / eo q a motu nunq̄ quiescat / donec eius fuerit superficies adæquata. Et est aqua elementū frigidū et humidū / et respectu terre subtile et perspicuū: proprio termino non cōtētu: deflueret enī nisi termino alieno sifteretur. Et habet etiā aqua mensurā suā a centro ad circūferentiā: species in se receptas mox speculi ostendit / et hoc in maiore quāritatem q̄s sunt scilicet rei veritatē. Sic iustus nunq̄ quiescit a motu bonorū operū: quousq̄ superficies cōsciente sue in presenti p grām et in futuro p glām quiescat. Deut. xij. Necdū ventis ad requiē quā dñs deus noster datur? est vobis: Et est aqua ista elementū frigidū per castitatē / humidū per pietatē / subtile per paupertatem / perspicuū per subtilitatem et veritatem / imaginem bonorum exemplorum receptiua per honestatem / et honeste imitationis cōformitatem. I. ad Loin. i. In eandem imaginem transformamur. Et respectu terre / hominū peccatorū habet multiplicem nobilitatē: quia terra erat inanis et vacua: sed spūs dei ferebatur super aquas. Gen. i. Ista proprio termino non sifitur / nec volūate regulatur. Iustus enī non se presumit regere: immo nihil sua bonitate presumit / diuine mie et pudentie se committit sine cuius termino se timet in nihilū redigēdū. Circūdedit illū terminis meis. Job. xxvij. et in psal. Terminū posuisti eis: quē nō transgredient. Et scilicet iste scdm dei et plati voluntatē prouidentia / et ordinationē omnes motus suos terminat et cōcludit: et infra ambitum regulariū naturarum.

De Aquis. Fo. CXXIII.

diluuium mandatorum se contineri permittit / z motu sua. i.
 naturale appetitum a centro ad circiferentiam. i. a crea-
 10 ture in ipsum deum applicat et reduct. sic peruenit suam elon-
 gatione ab orbe non sunt ita mobilia nec ubi obediencia /
 sicut sunt alia elementa: et ideo terra q. time distat non mo-
 uetur: immo stat immobilis atq. firma. Sic illi q. ppter pec-
 cata sua stat ab orbe. i. a deo / qui est orbis oia coëstens / non
 habens principium neq. finem / remoti et elongati / non sunt
 eius influentie particeps: nec eius fide voluntati obediētes /
 vel ad motum sue inspirationis volubiles. Exod. xv. f. stant
 immobiles quasi lapides. Et ideo illi qui sunt duri vt ter-
 ra per incapsulationem / frigidit per indeurionem / immobiles
 per accidie torporem / sicut per auaritie ardorem / non mouē-
 tur per obediētie vigorem: immo sunt fixi et immobiles p
 inobediētie z obfinationis tenore. psal. Qui formasti ter-
 ram sup. stabiliteret suam / non inclinabit in seculum fecu-
 20 li. Et dicit q. seculares / qui magis sunt a deo et a quo seruati-
 li elongati / minus sunt mobiles ad bona q. clerici et reli-
 giosi / qui ubi deo sunt proximi / et eius seruatio specialiter
 dedicati. Allega vt supra. Et sic cōuērio q. illa elemen-
 ta. i. ille persone que a celo. i. a deo gradu et statu amplius
 elongantur / stabiliores in bono reperiunt: sicut in seculati-
 bus respectu malorum ecclesiasticorum quotidie comprobā-
 30 tur. Allega vt supra. Et Aqua non habet determinati colo-
 rem / saporem / vel figurā: sed secundum saporem / colorem / et
 figuram loci in quo ponitur / et a quo clauditur / eius quali-
 tates. Sic religiosus non debet habere motum / volū-
 tates / et desideria propria et determinata: immo debet se-
 cundum egeriam statutorum claudiri / religionis / et loci a quo
 clauditur: secundum volūtatem prelati sui accipere colo-
 rem / conditionem / et formā: quia scilicet ipse debet esse indiffe-
 rens ad omnia que sub i superioris dicuntur / z imponunt / di-
 40 ctione illud euangelicum. Veritatem non mea volūtas / sed
 tua fac. Et Aqua firmi fidei dicitur quasi equa: q. nūq. s
 quiescat a motu / donec eius superficies aequetur / Sic nec
 homo debet quiescere a motu bonorum operum / donec in pa-
 radiso per glorie pulchritudine et / superficies. i. anime sue
 valles in equalitate terre. Baruch. v. Constituit deus replere
 50 nozem dei. Et Aqua maris que naturaliter sunt amare / su-
 multosque sunt et lonoze. Sic in mari mūdū hūi / amari scy-
 petosē multipliciter volūtoz / z per ceteris tumultu / turgia
 concitare. Sep. enim iurgia dicit mal'. p. ouer. xviij. Et Aqua
 que sursum gignit / scilicet pluuialis / ceteris aqua est melior: z
 ad terram fecundandam vtilior / maxime quando cum toni-
 truo cadit: quia tonitruum suo motu aquā z vaporem subti-
 60 liat et occupat / et sic terrā magis penetrat z fecundat. Aqua
 ista est gratia / predicatio / vt doctrina: que sursum gignitur
 in excelsis / descendens a patre lūminū. que per ceteris aq. s
 melior: est ad terram anime bonis operibus fecundanda /
 et maxime si cum tonitruo diuini timoris sit percussa: q. to-
 nitruum diuini timoris aquā gratie et sapientie reddit subti-
 70 lior: et ad terrā. i. animā penetrat dā pempt'. aplos. Ecclij. f.
 timor dei / scientie religionis / religiositas / cultus: et iusti-
 ficabit eos. Et Aqua fluuialis firmi f. lōstij. q. ab altis pres-
 cendit / sana est: quādo fluit contra orientem: et tunc pre-
 ualeat illi que fluit contra occidentem. Sic sapientia dei et
 scientia catholica / que ab altis rubibus paradisi per reue-
 80 lationem extitit deriuata / descendens de sursum a patre lu-
 minū. i. quādo fluit contra orientem / a quo de sursum est sapientia /
 patrum / quidē pūca est. Aqua. iij. Sed illa que in vallibz
 habetur / vt sunt leges quas fecerunt imperatores / z que ad
 occidētem / ad mundi negocia semp. deficit / z occidit / ten-
 firmitates superbie et presumptiois et cōtemptus aliorū
 producere confusit. Scietia enim inflat / charitas autem
 90 edificat. i. 2. cor. viij. z Ecclij. f. In multa sapientia multa
 perierunt terram: que tamē alias erat optima. iij. Regū. f.
 Multi elati per scientiā / a bonis operibus steriles sunt /

qui alias boni erant. Ideo et sic dicit. Sapientia tua et scientia
tua hoc te decepti. *Mat. xlvij.* Hec est sapientia terrena, anti-
malis et diabólica. *Ysa. iij.* Et ideo dicit ad *Ro. viij.* Pau-
dentia carnis mors est: prudentia autē spiritus vita et pax.
Et ibidem. Sapientia huius mundi inimica est deo. *Ideo. j.*
Et *Col. ii.* Sapientia mundi stultitia est apud deum. *110*
Et q. fin. *Ysidor.* aqua dicitur quia aqua pro eo q. vitis superfi-
ciosa semper est equa et plana, nisi ab extrinsecis ventis vel cau-
sis alijs excreuerit. Et autem aqua sicut dicit *Seneca li-*
b. iij. de naturalibus questionibus, modum primordium, quod
primum omnium fuit, et ex quo sunt omnia. *Seneca* enim dicit q.
aqua et ignis terrenis diant: ex his ortus; et ex his interit?
est. Supponit enim q. ex aqua sola inceptum; et per ignem oia
sintēt. unde ait. Ignis extris mundi est; et humor primor-
dium. Quod etiam videtur ridere innuere que de aquis. I. be-
nignis materia que nomine aquarū intelligitur: cuncta fa-
cta fuisse predicat. *Gen. j.* Spiritus ubi ferebatur super aquas.
Et per ignis cōflagrationem cuncta elemētaria ante iudi-
cium immundā declarat. *psal.* Ignis ante ei exardescet.
Adhōc autē per aquā potest intelligi dulcor et mollities
pietatis: per ignem vero feruor et acuties charitatis. *Ista*
enim duo omnium dominātur: et ex istis duobus omnium vir-
tutū cōgētes generat. *lib. iij.* enim pietatis est in materia:
vel virtutum principium; et eorum debitū nutrimentum: ignis
vero charitatis est ipsarū causā, et earum finis et congrui
complēctur. *Ideo* *111* *Eccl. xxiij.* dicit q. finitum vite homi-
nis ignis et aqua. Et sic q. in rebus moralibus sunt duo/
scilicet vnum quo constituitur; et vnu quo destruitur. Primum
est humor deuotionis et gratie: a qua virtutes originantur.
Aliud est ignis cupiditatis et auaritie: vel etiam ignis cui
insublet male concupiscit; a qua virtutes exterminantur.
Vene igitur dicit *112* *Eccl. v.* Apposui tibi ignem et aquā/
ad q. volueris: extende manū. Et sic q. humor est carna-
litas; a qua peccata ortum accipiunt. Ignis vero est pen-
tentia et asperitas; a qua virtutes dissipantur. *Sap. xij.* Ignis
in aqua valebat supra suam virtutem. Et *Seneca* licet esset
infidelis; agit tamen diffuse de diluio, quo omnia perie-
runt; et reducit ipm ad causas superiores et inferiores: ex-
teriores et interiores. Causae enim superiores fuerunt stelle
in capricorno puenientes. Unde sicut ait: Percosus causam
naturalem et certum tempus assignat tam diluio q. futu-
re: ignem cōflagrationi. Ardua enim vt ait: terrena cōre-
dit. Causae inferiores fuerunt maria, quibus terra circūda-
tur: quae vt ait: suis fluctibus naturaliter contra terram et
litorea pugnant: quasi apparet eam submergere. Alii etiā
dicit q. natura nos humore. I. mari circūdedit: vt videlicet
nos cum voluisset aggredi posset. Causae etiam exteriores: ro-
tātes de mōtibz irruentes: et fontes de terra scaturientes: et
infra terrā lacus et fluij decurrentes: qui: sicut ait: iaque
que sunt sub terra: et que sunt circa terram. amnes animae
lungē/paludibus stagna. Causae vero interiores sunt ipsa
nature inscitia: quibus a principio natura statuit diluuiū
futurum. unde ait. Sit omnia facilia natura: vitas a primo
facere constituit: atq. nō subito; sed ex denūciato venit: et
a principio quādo mergeretur terrena: decretum est: ne
sit q. vis velut in nouo opē dura mollitudo: olim ad hec maria
se erexerūt. *113* *114* *115* *116* *117* *118* *119* *120* *121* *122* *123* *124* *125* *126* *127* *128* *129* *130* *131* *132* *133* *134* *135* *136* *137* *138* *139* *140* *141* *142* *143* *144* *145* *146* *147* *148* *149* *150* *151* *152* *153* *154* *155* *156* *157* *158* *159* *160* *161* *162* *163* *164* *165* *166* *167* *168* *169* *170* *171* *172* *173* *174* *175* *176* *177* *178* *179* *180* *181* *182* *183* *184* *185* *186* *187* *188* *189* *190* *191* *192* *193* *194* *195* *196* *197* *198* *199* *200* *201* *202* *203* *204* *205* *206* *207* *208* *209* *210* *211* *212* *213* *214* *215* *216* *217* *218* *219* *220* *221* *222* *223* *224* *225* *226* *227* *228* *229* *230* *231* *232* *233* *234* *235* *236* *237* *238* *239* *240* *241* *242* *243* *244* *245* *246* *247* *248* *249* *250* *251* *252* *253* *254* *255* *256* *257* *258* *259* *260* *261* *262* *263* *264* *265* *266* *267* *268* *269* *270* *271* *272* *273* *274* *275* *276* *277* *278* *279* *280* *281* *282* *283* *284* *285* *286* *287* *288* *289* *290* *291* *292* *293* *294* *295* *296* *297* *298* *299* *300* *301* *302* *303* *304* *305* *306* *307* *308* *309* *310* *311* *312* *313* *314* *315* *316* *317* *318* *319* *320* *321* *322* *323* *324* *325* *326* *327* *328* *329* *330* *331* *332* *333* *334* *335* *336* *337* *338* *339* *340* *341* *342* *343* *344* *345* *346* *347* *348* *349* *350* *351* *352* *353* *354* *355* *356* *357* *358* *359* *360* *361* *362* *363* *364* *365* *366* *367* *368* *369* *370* *371* *372* *373* *374* *375* *376* *377* *378* *379* *380* *381* *382* *383* *384* *385* *386* *387* *388* *389* *390* *391* *392* *393* *394* *395* *396* *397* *398* *399* *400* *401* *402* *403* *404* *405* *406* *407* *408* *409* *410* *411* *412* *413* *414* *415* *416* *41*

bet causas/scilicet superiores/que sunt influentie stellarum. i. bonorum industria prelatorum. Inferiores/que sunt affluentie marium. i. compunctio cordium amaro. Exteriores/que sunt torrentes tribulationum et tormetorum/imbres bonorum documentorum/ fontes et flumina bonorum sociorum et vicinorum: nec non lacus. i. honores et infectiones ipsorum criminum interiorum. Anteriores autem/ que sunt predestinatio et preordinatio dei et suorum consiliorum. Et his est quatuor: oritur diluvium lachrymose compunctionis/ et mundi-
ficatio et lotio feriose confessionis/ et per consequens renova-
tio et mutatio moralis et virtuose conversationis. Omnia enim adiuvant naturam/ scilicet naturam deum/ ut sua constituta peragatur: quia scilicet ex quo hominem saluare decreverit/ multis adminiculis vitatur/ et per multas vias/ virtutum suorum diluvium procurat et querit: quia sicut dicitur ad Ro. viij. Diligentibus deum omnia cooperantur in bonum. Vel potest dici quod diluvium significat diem iudicii/ ubi scilicet erit terminus rebus humanis/ et qui humani genus a mundi visibus conderet. Tunc enim omnia et superiora et inferiora naturam naturam deum inuabunt/ et suum decretum et primordiale statutum pro virtutibus adimplerunt: quia sicut dicit Sap. v. Pugnabit pro eo obis terrarum contra inferos. Vel dic quod diluvium significat huius vite tribulationes: quibus homines. i. iusti diversimode fatigantur. Ad hoc enim faciunt sidera superiora. i. mali prelati/ maria inferiora. i. circumstantes nos mali officiales/ et ballui/ fontes/ lacus/ torrentes/ et flumina exteriora. i. mali vicini/ et falsi amici/ statuta nature anteriora. i. ordinationes statuti divini/ quo scilicet a principio cautus est quod homo nascatur ad laborem/ autem vero ad volandum. Job. v. quia sicut dicit Iheronimus: impos-
sibile est quod homo sit et tribulationes non patiat. Seneca ubi supra dicit quod consumptio humano genere per diluvium dabitur terris homo innocens/ inscius scelerum/ et melioribus auspiciis natus. Istud potest exponi de Iheronimo: quod procul dubio datus est terris purus et innocens/ et scelerum ignarus/ toto mundo iam diluvio virtutum perconsumptio/ qui tamen melioribus auspiciis quam alij fuit natus: quia scilicet non per corruptionem carnis/ sicut alij/ sed per incarnationem divinitatis. Ideo de ipso dicit Iheronimus: Puer natus est nobis: et filius datus est nobis. Et Baruch. iij. dicit quod postea in ter-
ritissimus est. Et dicit Seneca quod post diluvium/ dato quod de-
tur terris homo inscius scelerum/ tamen innocentia non durabit nisi dum novus sunt. Lito inquit nequitia surrepit/ vitis difficilis inveniunt/ rectorem ducemque desiderat/ etiam sine magistro vitia addiscuntur. Ista possunt allegari de noviter promotis et introductis/ qui innocentes/ benigni et simplices inveniuntur/ qui cum tractu temporis mali efficiuntur: quod vitia naturaliter etiam sine magistro discuntur. Vel potest dici de hominibus in quibus non durat innocentia/ nisi dum novus et iuvenes sunt/ statim enim surrepit nequitia/ et dum homo corporaliter crescit/ succedentibus vitis innocentia
20 retrocedit. Dicit Seneca ibidem quod mundus dum antea du-
rans/ subito per diluvium perierit. Dicit enim quod ad originem re-
rum natura parce vitatur virtutibus: et subito ad ruinam toto impetu venit. Et exemplificat de homine: qui dum nutritur/ cito moritur/ et addit quod vires constituit etas: hora dissolvit/ momento fit cinis/ diu filius. Sic vere moraliter loquendo sepe fit quod mundi prosperitas/ que multis fuit intervalis con-
fecta/ subito per infortunium destruitur: et homo qui diu in glo-
ria steterat/ fortune impetu modico dissipatur. Quod etiam in virtutibus quodammodo fit: quod ille qui diu in statu salutis stetit/ subito deo permittente per tentationem perit. Vel ad litteram exponit de ruina mortis hominum/ virtutum/ et terrarum: quia sicut dicit idem/ magna tutela stant aut vigent omnia/ cito ac
21 repente dissolvuntur. Item idem dicit quod sicut in corpore hu-
mano non est unus humor/ scilicet sanguineus: sed multi: sic in terra non est tantummodo humor aqueus: immo sul-
phureus/ alumineus/ aureus/ et argenteus. Et. Quod ad ec-
clesiam vel religionem applicari potest/ in qua non tantum est una species humorum. i. una conditio personarum: sed plures: quod scilicet ali-
qui sunt sibi puri/ mundi et aequales/ non mali/ immundi et sulphu-
rei. aliqui clari/ aurei et argentei: alij vero duri/ crudeli-
eres atque ferrei. quia breviter sicut dicit Apulus. i. Timotheus. In magna domo non tantum sunt vasa aurea et argentea:

sed etiam lignea et fictilia. Item idem ibidem/ scilicet de na-
turalibus questionibus libro tertio/ ait quod aliqua sunt flumi-
na seu stagna in quibus res difficiliter merguntur. Unde ait
quod quidam sunt lacus qui nudi ipeperitos ferunt: ut non est in
fictilia. Et adhuc est in syria quoddam stagnum/ in quo na-
tant lateres/ et mergi proiecta non possunt/ licet graula sint.
Ad quod videtur facere quod infra dictus est de arehula
lacu/ qui omnia olera sustinere: et quod de lacu alphaltice
iudee dicunt tam Iosephus quam Solinus/ quod nihil vivum in
eo potest mergi. Lulus etiam simile dicit Iheronimus lib. iij.
de stagno poecidam/ in quo/ ut ait/ omnia fluitant/ et nihil
mergitur. Rationem autem huiusmodi assignat idem Seneca
ca. ibidem. Dicit enim quod graulosa descendunt/ leuiosa ges-
tur: paria vero equaliter stant. Unde ait quod si res imposita sit
gravior/ et ponderosior/ ipsa aqua/ statim descendit. Si vero
sit leuio/ supernatabit: et tanto altius quanto leuio. Si vero
paris sit ponderis/ ipsi aque erit equalis. Supponit igitur
ex premissis quod talis aqua est graulissima/ ubi graula non
descendunt ad infima: quia/ ut ait/ illud a quo non vincitur
aqua in pondere/ non permittit aqua graulissima descen-
dere. Et inde est etiam quod in quibusdam stagnis etiam lapides
superant: sicut etiam Iheronimus ait. lib. iij. de fonte man-
hy/ qui etiam saxa portat. Et similis ratio potest reddi/ si
cut videtur multi quare argentum vivum sustinet omnia po-
dera preter aurum: quia scilicet excepto auro/ argentum vivum
est grauius/ et ponderosius vniuersis. Igitur concludit quod
duobus grauius minus graue eminet magis graui/ et mi-
gis graue sustinet minus graue. Tales lacus videntur esse
mundant status: vel etiam mundant iudices/ et magistri. Iste
die enim mali licet sint graues petiores/ et maligni: desce-
dere ad gradum subiectionis digni/ et submergi etiam ali-
quotiens/ puniunt: ipsi tamen hodie non submerguntur
secundum grauium peccatorum suorum/ exigentiam inferni
deprimunt: immo quod pelius est/ superius in dignitate po-
tollunt: et ibidem vitra sua demerita detrahunt. Et que est
ratio/ procul dubio: quia isti ab aqua graulissima sunt ges-
ti. i. a malis prelati et principibus se peioribus/ et grauioribus
tolerant: et in statibus et officiis sublimant. Ad aliam
superiores malos inferiores sustinet/ ipsosque cadere non p-
tunt: sed in suis malitijs potius ipsos fouent. Quod pro certo
ideo faciunt: quia ipsi grauiosiores/ et deteriores sunt: et in-
tum eos indebit sustinet/ deteriores etiam illis sustinet
de bachide. i. Achab. i. d. quod elegit viros impios/ et con-
tuit eos duos regiones. Vel dic quod homo debet sustinere
tolerare alios/ quibus sint intolerabiles atque graues: et ma-
me quando bene considerat quod etiam ipse grauior forte et in-
tolerabilior potest esse. Nam si defectus graulissimos
qui necesse habent ab alijs aliquoties supportari/ bene at-
tendamus/ alios minus graues cognoscimus et videmus:
mus: et sic eos toleramus/ et in patientia sufficimus. Et
cl. xxxj. Dilce ex teipso que sunt proximi tui. Bene ergo
citatur ad Gala. vi. Considerans te metipsum: ne et tu reus
ris. alter alteri/ onera portate. Vel dic quod aqua graulissima
est vir iustus/ qui procul dubio per timorem dei in ipso
derosius: et per humilitatem semper inferius descendit. Igitur
igitur qui potest per se virtutis novum inferius subiacere
facile est grauius tribulationum et impositionum onera/ et quod
quid a deo vel a prelo sibi imponi/ in patientia tolerare.
psal. Propter te sustinui opprobrium/ operuit consilio faciem
meam. Vel dic quod talis aqua est peccator: qui potest vitio-
rum grauiatur. psal. Iniquitates mee suppresse sunt caput
meum: sicut onus graue grauiatur super me. Ille igitur
quicquid graue sibi a deo vel prelo imponi/ tenetur tolerare
nere/ cum omnis pena imposita/ grauitati vitiorum sua po-
nitur/ digne non valeat respondere. Peccata enim nostra
per sunt penes impositis grauiora: ideo efficit quod nobis im-
ponunt/ portanda sunt/ tanquam plus debito leuioia. unde po-
uer. xxvj. Et ecce saxum/ et onerosa arena: sed ita stultus/ per
vtriusque grauior. Et ad hec predicta addit Seneca ibidem
hec que supra dixit/ intelligit de solidis atque duris/ non de
uibis et pumicosis. Dicit enim quod in indra sunt insule de
tertia pumicola/ que vndique superant. Spuma enim aquae
calore solis in pumicem mutatur: et per additionem compo-
nuam continue augmentatur/ et in insulam aggregat.

etiam lib. ij. c. xviij. multas tales insulas nominat scilicet in agro cecubo et reatino mutinensi statouensi et in vadimonis lacu et ad curtyas aquas opaca silua. Sicut etiam insulas in nymphæo mari: que non solum veteri: imo etiam in symphonice cantu pedibus modulantium mouetur. Pomponius etiam viam talem insulam aserit in egypto / vbi natabat templum apollinis: sicut patet infra lib. xliij. c. de egypto: qd est. xliij. Lancellarius etiam paritientis solebat dicere qd in mari circa babantia semel apparuit quedam insula cum populo et cum villis: que ibi ab alienis partibus fuerat vento vecta. ibiq; aliquo stetit reposita: sed vento flatu cetrario disparuit et recessit. Scdm Seneca igitur libro. iij. de naturalibus questionibus: talis esse cutilla insula fuit: que per aqua natans modico vento huc atq; illuc impellitur: ita qd nunq; per diem et nocte in eodem loco sistit: sed de loco ad locum continue agitatur. Quis inquit duplex causa esse potest: scilicet leuitas materie de qua constat: et grauitas aque que eam vectat. Dicit etiam qd ista insula curilla herbas et arbores nutrit: qd possibile est qd pinguis humor aque tricus et frondes arborum pulueres etiam arenas illic infectas coaglutinet: et i herbas et in arbores mutet. Per tales insulas moraliter loquendo possunt intelligi sancti ecclesie palmicie: scilicet apostoli et alij: qui pcul dubio terre et terrenis nullatenus adhaerent: immo leues et pumice per paupertate volitantem extiterunt: quapropter nunq; se in aqua graui mundane pspicitatis et carnalitat per malas coelacetas immeruerunt: sed eas calcando et contemnendo desuper natauerunt: et ad statum et inspirationem spiritus sancti predicando qd mundi vndis currebant: et sicut peregrini et egeni in mundo vagati sunt: et huius imitatores: nihil in rebus sibi civiliter viderant: vel appropriauerunt. ad heb. xj. ptere gratia et hospites sunt super terram. Ipsi tamen licet fuerint vagi et paupes herbas in arbores. Iallos fideles pignedine charitatis in simul coeperunt: et suis verbis et exemplis in fide et moribus spualiter nutruerunt: et eos ne in inferni caederent suis orationib; portauerunt. Deice. xj. Ego nutritus est vagus per mundum in paupertate vixit: et nidum aut forneam vbi se reclinarat non habuit: sed coegit: immo sicut colonus et peregrinus in alieno solo qd agis mortalitate vagus est. Et sic deo admittendo dicebat lib. i. c. xliij. Quare sicut colonus? quia in terra: quasi viator: de limbo ad mare: de terra ad heredes: sunt religiones reddituales: et in bonis repositibus fundate. In fine autem parces sunt religiones mediantes: que terreni fundamentum non habent: sed in solo deo sperare: et aque. i. mundi rebus fluxibilib; permanere: et statu ipsius sancti ad patriam nauigare et herbas et arbores virtutum nutrire et portare debet: ut sic quelibet talis sit vna nauis spualis: que multos hoies continens: soli statui spualit expolita de temporalibus nihil curat. Propter hoc facta est quasi nauis infortioris de longe portans panem suum. Vel expone in malo significato: et dic qd tales insule sunt supbi: qui recte de materia inani et pumicea videtur constare: qd scilicet nunq; solet ad fundum p humilitatem descendere: nec in aquis fluxibilib; fragilitatis p considerationem se immergere: sed sursum per elationem mentis natatur: et vto vanitatis mundane se exponere: et p seculum vndis diuagari. Et sic. lviij. Abijt vagus in via cordis sui. Vel dic qd talis insula generaliter est peccator: qui terre. i. deo: qui est immobilis et ferti: sicut terra: non adhaeret per charitatem: sed in aquis mundane pspicitatis vagatur: et inenabile vanitate: et statu ventri. i. tentatione tribulatione: vel inspiratione diabolica: vel etiam vanitate mundana taliter vacillare per inconstante leuitatem: qd nunq; in eodem statu permanet per alicuius perseverante firmitate: nihilominus herbas et arbores. i. terrenas possessiones portat et habet per le qui deo non adhaeret per amoris nunq; stabilis potest esse: immo necesse est ipsum per multa desideria fluctuare: et continue mentaliter laborare. figuratus in L. aln: qui interpretatur possessio: qui caput habuit tremulum: et fuit vagus

et profugus super terram: sicut dicitur Gen. iij. Quia scilicet tales peccatores possessiones secuti diligentes ab ipso deo p peccata distinguuntur: et sic instabiles et tremuli efficiuntur: et vagi et profugi quoad mentem in seculo conuertuntur: et sic verificatur verbum Augustini qui dicit: Inquietus est cor meus donec Jesu donec quiescat in te. Bene ergo David dicit in psal. Abijt autem adhaerere deo bonum est: et ponere in domino deo ipem meam. Vel dic qd ista insula est cor: qd est in corpore: sicut insula in mari: qd more insule fluctibus cogitationum continue laceratur. Istud ergo nisi cum terra. i. cum deo radicetur: fit instabile et mobile: et per res multas nas desiderijs vagum et nabile. vnde illud predictum. Abijt vagus in via cordis sui. Et sic. lviij. vnde August. in libro confessionum. Et anime que putat si recessisset a te: se aliquid melius habiturum: gira et regita: versa et reuersa in tergum et in latera et in viderem: et ecce omnia dura: et tu solus requies. Item Augustinus dicit lib. vi. metamor. qd de solis insula que nuc ortiga dicitur: ante diluuium vagabilis fuit: et ab aqua sustentata: vndis portabilis sicut nauis: in diluio vero facta est stabilis atq; fixa. Quis ratio potest esse: quia in diluio limus arena et terra lapides et rupes illi insule adiuncta fuerunt: ipsamque ita ponderosam effecerunt: qd ea terre fundamento aqua distincta erat intrinsece: et reuerentur: et sic eam stabilem effecerunt. Aduerse tamen quib; Augustinus et alij poete loquuntur de diluio intelligunt de diluio qd factum est in thessalia: vbi deucalion regnabat. Tria enim fuerunt diluua: sicut dicit Augustinus libro. xliij. Talis insula significat malos: qui in mari huius mundi incerti et instabiles vagantur: et nulla firmitate boni propoliti radicati: fluctibus tentationum et tribulationum per diuersas affectiones iactantur. Sed qd: p seculum dubio sepe fit qd cum diluuium compunctionis lachrymarum: vel deuotionis circa eos abundauerit: vel etiam cum deus diluuiis fortis tribulationis ipsos submergeret: et opprimeret: tunc vere stabilitas constans: et boni propoliti firmitas eis veniebat: adiungitur enim eis terra limus arena et lapides: quia deo scilicet in statu tribulationum compellitur cogitare de se: de sua limosa et vili conditione et procreatione: de arena. i. de future mortis sepultura et abiectione: et in terram resolutione: de lapidibus. i. de futuri iudicii duritia et percussione. Et talium igitur consideratione et adiectione talis insula: scilicet vanus et instabilis peccator: terre fundamentum. i. deo coniungitur: et stabilis constans: et firmus in fide et moribus efficitur: et statu tentationum vel cogitationum ad malum amplius non mouetur. Job. xj. Ecce tuare poteris ad deum faciem tuam: et eris stabilis: et non timebis. Vel potest dici e contrario de bonis religiosi et clerici: eis qui per mundum debent esse pro diluio vagabundi: et nullo terrenorum affectu inferius alligati: sed vbi status spiritus sancti illos duxerit: illuc per obedientiam concitati. Et rursum quando diluuium mundane prosperitatis eis adiungitur: et circa eos terra arena et lapides. i. bonorum terrenorum copia aggregatur: tunc per pigritiam immobiles efficiuntur: et a motu bonorum operum quietantur. Et sic. xv. Sicut immobiles quasi lapides. Et gutta est minima pars aque: que sicut Augustinus quis sit minima quantitate: mollissima et frigidissima: tamen maxima est virtute: quia ex fire: quenti casu lapidem durum excauat et corrodit. Et est gutta in substantia humida: clara: et rotunda: et ex casu suo terram irrigat et humectat: radices nutrit: vitroem in herbis inducit: pisces in mari reficit: et in ostreis margaritam gignit: maxime stilla rosas: sicut Augustinus. Gutta que vi caloris ex nube resoluitur: significat scientiam vel doctrinam scilicet predicationis: que vi caloris ingens: a corpore nubis. i. a corpore sacre doctrine efficitur per studium resoluta. Et licet gutta predicationis vel benigne monitionis sit modica: tamen ex frequenti casu lapidem. i. cor lapideum irritat: et emollit: iuxta illud quo dicitur. Gutta canat lapidem non vi: sed sepe cadendo. Ista igitur terram. i. terrenos irrigat per gratiam: et radices. i. incipientes: arbores. i. proficientes: pisces. i. deuotos et perfectos irrigat et recreat per gratiam et humectat: et in conchyliis. i. in variis peccatoribus gignit lapidis preciosi. i. boni propoliti voluntatem. Vel dic qd gutta est tentatio vel etiam peccatum veniale

qqqq iij

le/que sez paulatim rodit/ ledit/ et excauat cor lapideū atqz
firmū. Job. xliij. *2* apides excauat aque/ et alluione terra
consumitur. *3* Capitulum. ij. de fontibus.

Fons fm̄ ysidori dicit a fouēdo/ vel a fundēdo
aqz. scaturiēdo em̄ aqz cōtinue recipit/ qz fluē
do cōtinue refūdūt. Fōs sicut sēu pbat/ calidior
est i hyeme qz i estate: qz i hyemis tpe aerea frī
giditas calozē intus recludit/ et ideo
ibi cōgregatus calor fortius cōualefcit: sed in estate ppter
causam cōtrariam calor interior dispēgit/ et per actionem
caloris exterioris subrahī: et sic in fonte frigiditas ppter
caloris absentiā remanet et causat. Sic vere in hyeme tri
bulationū/ vlt etia senectutis/ debet calor charitatis in fon
tibus. i. in hominibz plus vigere/ qz in estate pperitatis/ vlt
etiam iuuentutis: qz ppter frigus nature in senectute/ vel
ppier frigus aduersitatis in tribulatione/ calor interior char
ritatis recludit/ in quārum scilz homo ad seipm redire: et ad
deum recurrere compellit/ et sic cumulata charitas pl⁹ au
getur: quia scilz affectio exte ad res exteriores ppter tribu
lationē prohibet. Sed in estate pperitatis/ quādo aer cir
cūiacens. i. status exterior calefit/ scilz feruore suozū et amī
citiarum et etia delictarū: tunc calor interior charitatis p
diueria desideria euaporat: et a rebus exterioribus attrahit
tur paulatim ad mūdum: et sic fit homo tepidior/ et frigidior
quo ad deum: qz scilz calor et affectio sue mētis exterioris oc
cupatur: et sic plus pficere aduersitas qz pperitas cōpro
batur. *4* Regū. i. *2* Quis operiret vestibz/ nō calefiebāt. *3*
scilz quāto quis diuitiarū vestibus amplius exterioris operi
tur: tāto minus per deuotionē et charitatē feruidus interi⁹
reperitur. *4* Et dicit qz fons significat virum iustum/ qui scilz in
estate prosperitatis debet esse frigidus per diuinū timorē:
in hyeme vero aduersitatis debet esse feruidus per diuinū
amozē: et sic poterit dicere illud ad *2* philip. *4* Scio
abundare: et scio penuriā pati. *5* Fons terras sibi vicinas fo
let facere herbis et floribz pte ceteris abundare. Sic homo
terreus et simplex/ quādo fonti viuo. i. viro pobo est socius
et vicinus/ per eius influentiā magis efficit virtutibz et ope
ribz fructuosus. *6* *7* Et erit tanqz lignum qd plātū est
fecus decursus aquarū/ qd fructum suum dabit in repose
suo. *8* Et sicut aqua fontis scdm terram adiacētem: et ei⁹ na
turam variat/ sic homo scdm cōditiones illorū quos fre
querat/ aliquādo melior/ aliquādo deterior reperit. *9* *10* *11*
3 sancto sanctus eris/ et cum viro zē. *12* Fons et aqua semper
sentit naturā fundi sui: qz si purus et perosus fuerit/ aqua sa
pi da et dulcis erit. Si vero fundus sit fetidus et limosus/
aque sapor erit terreus et ipurus. Sic vere dico q opus sen
tis naturā intentionis sup quā facit et fundat: quia scilz si
fundus intentionis purus fuerit/ opera erunt pura et bona:
et econuerso/ si fuerit corruptus/ opera erūt mala. *13* Et sic ex
ponit illud *2* ysaiah. *14* Si oculus tu⁹ fuerit simplex/ totū cor
pus tuū erit lucidū. *15* *16* *17* *18* *19* *20* *21* *22* *23* *24* *25* *26* *27* *28* *29* *30* *31* *32* *33* *34* *35* *36* *37* *38* *39* *40* *41* *42* *43* *44* *45* *46* *47* *48* *49* *50* *51* *52* *53* *54* *55* *56* *57* *58* *59* *60* *61* *62* *63* *64* *65* *66* *67* *68* *69* *70* *71* *72* *73* *74* *75* *76* *77* *78* *79* *80* *81* *82* *83* *84* *85* *86* *87* *88* *89* *90* *91* *92* *93* *94* *95* *96* *97* *98* *99* *100*
scilz cōditionibus et moribus facilliter se cōformat. *1* Fōs
est caput et origo aque viue/ que manat cōtinue et effluit de
occulis et abditis terre venis: et ideo dicitur fons/ quasi fo
uens aquas fm̄ ysidori/ siue fundens. *2* Occlusi enim ha
bet de terra egressum: et de meatibus petrarum profundis
consequit ozm suū. *3* Et est fons aque siue multiplicatiuus/ et
siue cōdicatiuus: qz nulli se occultat/ sed indifferēter se oibz
exponit. *4* scilz renouatiuus: quia scilz aque fontis cōtinue
renouant/ et auitibus in se balneantibz beneficiū renouatiōis
ad ministratiuus: vt patet in accipitribz et aquillis/ qui in
fontibus renouant/ sicut patet superius iocis suis. *5* Et etia
fons fordidum mūdatus. *6* Et licet fōs originaliter sit par
uus: est tamē quandoqz multozū et magnozū fluuiozū cau
sarum ad eādem altitudinē emissus: qz fons in mōris
altitudinē scaturiens/ per conductum potest ad eādem alti
tudinem peruenire. *7* Et insup aqua fontis lacuū per quos
transit/ a corruptione seruatiua/ et pfectum ibidem degentiū
melliozū: arenularū vero et puluerū sibi obiectozum re
lectiua. *8* Talis est *9* *10* *11* *12* *13* *14* *15* *16* *17* *18* *19* *20* *21* *22* *23* *24* *25* *26* *27* *28* *29* *30* *31* *32* *33* *34* *35* *36* *37* *38* *39* *40* *41* *42* *43* *44* *45* *46* *47* *48* *49* *50* *51* *52* *53* *54* *55* *56* *57* *58* *59* *60* *61* *62* *63* *64* *65* *66* *67* *68* *69* *70* *71* *72* *73* *74* *75* *76* *77* *78* *79* *80* *81* *82* *83* *84* *85* *86* *87* *88* *89* *90* *91* *92* *93* *94* *95* *96* *97* *98* *99* *100*
scilz *1* *2* *3* *4* *5* *6* *7* *8* *9* *10* *11* *12* *13* *14* *15* *16* *17* *18* *19* *20* *21* *22* *23* *24* *25* *26* *27* *28* *29* *30* *31* *32* *33* *34* *35* *36* *37* *38* *39* *40* *41* *42* *43* *44* *45* *46* *47* *48* *49* *50* *51* *52* *53* *54* *55* *56* *57* *58* *59* *60* *61* *62* *63* *64* *65* *66* *67* *68* *69* *70* *71* *72* *73* *74* *75* *76* *77* *78* *79* *80* *81* *82* *83* *84* *85* *86* *87* *88* *89* *90* *91* *92* *93* *94* *95* *96* *97* *98* *99* *100*
scilz *1* *2* *3* *4* *5* *6* *7* *8* *9* *10* *11* *12* *13* *14* *15* *16* *17* *18* *19* *20* *21* *22* *23* *24* *25* *26* *27* *28* *29* *30* *31* *32* *33* *34* *35* *36* *37* *38* *39* *40* *41* *42* *43* *44* *45* *46* *47* *48* *49* *50* *51* *52* *53* *54* *55* *56* *57* *58* *59* *60* *61* *62* *63* *64* *65* *66* *67* *68* *69* *70* *71* *72* *73* *74* *75* *76* *77* *78* *79* *80* *81* *82* *83* *84* *85* *86* *87* *88* *89* *90* *91* *92* *93* *94* *95* *96* *97* *98* *99* *100*
scilz *1* *2* *3* *4* *5* *6* *7* *8* *9* *10* *11* *12* *13* *14* *15* *16* *17* *18* *19* *20* *21* *22* *23* *24* *25* *26* *27* *28* *29* *30* *31* *32* *33* *34* *35* *36* *37* *38* *39* *40* *41* *42* *43* *44* *45* *46* *47* *48* *49* *50* *51* *52* *53* *54* *55* *56* *57* *58* *59* *60* *61* *62* *63* *64* *65* *66* *67* *68* *69* *70* *71* *72* *73* *74* *75* *76* *77* *78* *79* *80* *81* *82* *83* *84* *85* *86* *87* *88* *89* *90* *91* *92* *93* *94* *95* *96* *97* *98* *99* *100*
scilz *1* *2* *3* *4* *5* *6* *7* *8* *9* *10* *11* *12* *13* *14* *15* *16* *17* *18* *19* *20* *21* *22* *23* *24* *25* *26* *27* *28* *29* *30* *31* *32* *33* *34* *35* *36* *37* *38* *39* *40* *41* *42* *43* *44* *45* *46* *47* *48* *49* *50* *51* *52* *53* *54* *55* *56* *57* *58* *59* *60* *61* *62* *63* *64* *65* *66* *67* *68* *69* *70* *71* *72* *73* *74* *75* *76* *77* *78* *79* *80* *81* *82* *83* *84* *85* *86* *87* *88* *89* *90* *91* *92* *93* *94* *95* *96* *97* *98* *99* *100*
scilz *1* *2* *3* *4* *5* *6* *7* *8* *9* *10* *11* *12* *13* *14* *15* *16* *17* *18* *19* *20* *21* *22* *23* *24* *25* *26* *27* *28* *29* *30* *31* *32* *33* *34* *35* *36* *37* *38* *39* *40* *41* *42* *43* *44* *45* *46* *47* *48* *49* *50* *51* *52* *53* *54* *55* *56* *57* *58* *59* *60* *61* *62* *63* *64* *65* *66* *67* *68* *69* *70* *71* *72* *73* *74* *75* *76* *77* *78* *79* *80* *81* *82* *83* *84* *85* *86* *87* *88* *89* *90* *91* *92* *93* *94* *95* *96* *97* *98* *99* *100*
scilz *1* *2* *3* *4* *5* *6* *7* *8* *9* *10* *11* *12* *13* *14* *15* *16* *17* *18* *19* *20* *21* *22* *23* *24* *25* *26* *27* *28* *29* *30* *31* *32* *33* *34* *35* *36* *37* *38* *39* *40* *41* *42* *43* *44* *45* *46* *47* *48* *49* *50* *51* *52* *53* *54* *55* *56* *57* *58* *59* *60* *61* *62* *63* *64* *65* *66* *67* *68* *69* *70* *71* *72* *73* *74* *75* *76* *77* *78* *79* *80* *81* *82* *83* *84* *85* *86* *87* *88* *89* *90* *91* *92* *93* *94* *95* *96* *97* *98* *99* *100*
scilz *1* *2* *3* *4* *5* *6* *7* *8* *9* *10* *11* *12* *13* *14* *15* *16* *17* *18* *19* *20* *21* *22* *23* *24* *25* *26* *27* *28* *29* *30* *31* *32* *33* *34* *35* *36* *37* *38* *39* *40* *41* *42* *43* *44* *45* *46* *47* *48* *49* *50* *51* *52* *53* *54* *55* *56* *57* *58* *59* *60* *61* *62* *63* *64* *65* *66* *67* *68* *69* *70* *71* *72* *73* *74* *75* *76* *77* *78* *79* *80* *81* *82* *83* *84* *85* *86* *87* *88* *89* *90* *91* *92* *93* *94* *95* *96* *97* *98* *99* *100*
scilz *1* *2* *3* *4* *5* *6* *7* *8* *9* *10* *11* *12* *13* *14* *15* *16* *17* *18* *19* *20* *21* *22* *23* *24* *25* *26* *27* *28* *29* *30* *31* *32* *33* *34* *35* *36* *37* *38* *39* *40* *41* *42* *43* *44* *45* *46* *47* *48* *49* *50* *51* *52* *53* *54* *55* *56* *57* *58* *59* *60* *61* *62* *63* *64* *65* *66* *67* *68* *69* *70* *71* *72* *73* *74* *75* *76* *77* *78* *79* *80* *81* *82* *83* *84* *85* *86* *87* *88* *89* *90* *91* *92* *93* *94* *95* *96* *97* *98* *99* *100*
scilz *1* *2* *3* *4* *5* *6* *7* *8* *9* *10* *11* *12* *13* *14* *15* *16* *17* *18* *19* *20* *21* *22* *23* *24* *25* *26* *27* *28* *29* *30* *31* *32* *33* *34* *35* *36* *37* *38* *39* *40* *41* *42* *43* *44* *45* *46* *47* *48* *49* *50* *51* *52* *53* *54* *55* *56* *57* *58* *59* *60* *61* *62* *63* *64* *65* *66* *67* *68* *69* *70* *71* *72* *73* *74* *75* *76* *77* *78* *79* *80* *81* *82* *83* *84* *85* *86* *87* *88* *89* *90* *91* *92* *93* *94* *95* *96* *97* *98* *99* *100*
scilz *1* *2* *3* *4* *5* *6* *7* *8* *9* *10* *11* *12* *13* *14* *15* *16* *17* *18* *19* *20* *21* *22* *23* *24* *25* *26* *27* *28* *29* *30* *31* *32* *33* *34* *35* *36* *37* *38* *39* *40* *41* *42* *43* *44* *45* *46* *47* *48* *49* *50* *51* *52* *53* *54* *55* *56* *57* *58* *59* *60* *61* *62* *63* *64* *65* *66* *67* *68* *69* *70* *71* *72* *73* *74* *75* *76* *77* *78* *79* *80* *81* *82* *83* *84* *85* *86* *87* *88* *89* *90* *91* *92* *93* *94* *95* *96* *97* *98* *99* *100*
scilz *1* *2* *3* *4* *5* *6* *7* *8* *9* *10* *11* *12* *13* *14* *15* *16* *17* *18* *19* *20* *21* *22* *23* *24* *25* *26* *27* *28* *29* *30* *31* *32* *33* *34* *35* *36* *37* *38* *39* *40* *41* *42* *43* *44* *45* *46* *47* *48* *49* *50* *51* *52* *53* *54* *55* *56* *57* *58* *59* *60* *61* *62* *63* *64* *65* *66* *67* *68* *69* *70* *71* *72* *73* *74* *75* *76* *77* *78* *79* *80* *81* *82* *83* *84* *85* *86* *87* *88* *89* *90* *91* *92* *93* *94* *95* *96* *97* *98* *99* *100*
scilz *1* *2* *3* *4* *5* *6* *7* *8* *9* *10* *11* *12* *13* *14* *15* *16* *17* *18* *19* *20* *21* *22* *23* *24* *25* *26* *27* *28* *29* *30* *31* *32* *33* *34* *35* *36* *37* *38* *39* *40* *41*

¶ Fons est in epro fm Jfido. in quo faces accense extinguitur: et extincte acceduntur. Sedm Aug. in illis fons dicitur esse luxa cluante gratiopolitana in delphinaria vienne. Simile et ad fontē dicitur esse pl. in dodone fontis. qd fons ardentis faces extinguunt. extinctas vero si admoueat accendit. Pomponi? etiā dicit idē. Soli. Sic vero in chyl ffo uidet. qui erat ardentis p fidem. fuit extincti p infidelitatem: sed gentes prius extincte per peccata. accense sunt et illuminat p fidem z charitatem. Joā. x. Ego in iudicio in mundū veni. vt qui nō vident videant. et qui vident credant. Vel dic q talis fons est fides et salus christiana. vbi flos accendi et illuminari. hoc est dictu mudi sapientes z phylolophi extincti z repudiari fū: ignoantes et simplices sunt electi. fide alius in errore manebitbus illustrati. Adhuc xj. Confitebor tibi pater qm abdicasti hec a sapientibus: z reuelasti ea paruulis. Jfud etiā videm? quotidiē. qz fcs mudi sapientes extinguūt in hīs que pntent ad salutē: simplices vero potius accedūt. Vel dic q fons epi est moras: qz p cōro in ffo fonte illi q nūc p tribulationē sunt accēsi. fcs pauperes z egeni. extinguunt. et ad padis refrigerio descendunt. Jfll vero qui nunc a tali igne extincti et refrigerati sunt. fcs diuites. qui in prosperitatē refrigerio vident in ffo fonte. fcs in morte igne tribulationū infernaliū succedūt. Vel dic ecōtra q in morte extincti a charitatē igne accendunt incendio infernali. Jfll vero qui ardentēs igne charitatē extingunt. tunc ignem fontis. fcs infernale mēdium nō timebunt. ¶ Fons est in applica qui canoas vocēs facit. Et est fons tuberontis in Italia. qui medet vulnibus oculorū. Fōs est in epro sicut in predicto. J. Talis ē penitentia: qz facit vocē canoā p confessionem vel orationem. sanat oculos fcs intellectus p carnalium absterlionē et faces extinctas. l. hoies sine igne charitatē accendit p charitatem qui ibi ingurgitur: z accēsi fcs igne cupiditatis ibi extinguunt per gram qm in fonte ipi? balneit. Ezech. xlij. Intercutiat aīas qd nō moriunt. z viuificant illos qd nō viuunt. ¶ Sicut fons nulli se negat. sic penitentia bonis z malis communis efficit. Zachar. xlij. Viri fons patens domui Jacob i abluōne peccatorū z mēstima. Sic penitentia mo fons est iudiciū peccatorū z mēstima. Sic penitentia caligine z senio renouat. ita anie in fonte pnt renouat. Vel dic scilicet. J. Vel dic q iste fons aplyce significat gratiā dei. qd fcs p dīcatōrē voces canoas et delectabiles. z audietibus placidas et sonoras solet dare qm ipas a deo potest in principio sermonis imperrare. ad Ephe. v. Impleamini ipi sancto loquētes. ¶ Fons circūiacet terram facit fructiferos. floida z decoz. z etiam fructibus fluida et fecudam. Sic qd terra. i. aīa fons lachrymarū z deuotionis irrigatur sic efficit vridis p honestatē. floida p castitātē fructuosa p charitatem. l. hēre. ix. Quis dabit capiti meo aqua. et oculis meis fontē lachrymarum? zc. Et si tunc aqua fontis plus vno tempore p alio abundat. sic aqua lachrymarum et deuotionis nō semper equaliter fluit. idco potuit figurari p quēdam fontem hylōe ad radicem fūm. qui fm Jfidoz nō semper fed certis hoīs effluit et ebullit. Sic fons deuotionis et lachrymarū nō semper effluit. sed fm ordinatōt nem. ¶ Fons est aqua. lachrymalium p quas trāsit. melioztatus. depuratus. z a putredine seruatur. p pisciū ibi degentiū nutritiōis. Sic bonus prelatu aquas. i. populos. laicus. ecclesias vel religiones in quā vel in quas insunt per predicationem. z quibus preeft p iurisdictionem. melioztatus et depuratus. z a corruptione peccati seruatur. p pscēs. i. deuotos reficit z educat. ad Iob. v. Fac? est oībus ebēpēratū. 10 bus causa salutis. ¶ Jtē Seneca l. iij. de gñi. naturali. dicit q certū sunt fluii. i. qui certis hoīs z repositus minozantur z crescant. Lert et cōtra qd fenis hoīs plent fū. fcs nīlq alius manēt sicel. Ad qd allam rationē non assignat. nisi q naturaliter aque sua interualla habēt. quib? se retrahit z redcit. Sicut cū inquir. curiana ad hōiā venit. p dāgra ad tēpus responderi purgatio si mibi obstat statim habet quibus se retrahat et quib? redcant. Nec hoc mirū vt ait. qd videmus ordinem rerū fm constituta procedere. Et talis fons fm Jfido. est fons hylōe circa hierusalem. qui fcs nō cōrūne. sed intercede z statim hoīs ebulliebat. Et

videntur significare hypocrisis carnales et immundos qui
 opus videant esse casti et frigidi sunt in rebus luxuriosi et
 fetidi. Tales igitur luxuriosi sunt publici, siue occulti, so-
 lent alios per se transientes calefacere et verbis et exemplis
 ad immunditiam inflamare et saporem sulphureum et fetore
 rem luxurie contrahere et portare. **13** Item teste eodem Seneca.
 Alique sunt aque que fecundant steriles: ut aliq[ue] in Lycia que re-
 tinent virtutem iuvenes non pariter fieri abortiuum: sicut
 etiam exemplificat **Ysido** lib. xxiij. de Lino fonte archadie.
 quod etiam dicit **Plin.** lib. xxiij. c. ij. ubi etiam dicit quod thespiaz
 fons conceptus mulieribus representat. Talis est fons mije et
 pietatis: quod procul dubio iste steriles et pauperes fecundos
 et diuites quidam in hoc mundo et necessarios in alio solet fa-
 cere: ipsosque facit bonis temporalibus virtutibus et eternalibus
 abundare. **14** **Isa.** xlvij. **Al**o sedebat virtus et sterilitatem igno-
 rabo. **Uel** dicit quod ralis est aqua lachrymarum: gratie deuotio-
 nis et refectionis. **Ista** enim solet per bona opera hominem
 fecundare et fetum boni propositi in vtero conscientie reti-
 nere et virtutem retentiuam per seueritatem refouere et abor-
 tuum peccati vel operis imperfecti fieri nullatenus susti-
 nere. **Ista** igitur aqua potest dicere huiusmodi **Scilicet** xxi. **Ysido**
 Quidam Salmarum lacus vel fons est in Lycia iuxta capreas: cuius
 aqua est mirabilis: quod si quis de ea biberit vel in ea se balnea-
 uerit statim infirmus et medietatem virtutis perdere copio-
 batur et in mollium feminam enervatur. Et ideo fictus est a poe-
 tis quod ibi balneum fuerit in feminam permutat. **Ista** pro-
 pter dicitur de prosperitate vel de carnali voluptate. **Iste**
 enim sunt que possidentes et dilectores suos effeminant et
 enervant et virtute virilis probitatis et constantie ipsos priu-
 at: sic loquendo spiritualiter in feminas eos mutat. de quibus
Isa. li. **Deuotio** autem robur eorum facit iuxta quasi mulieres.
15 **Item** Quidam ibidem scilicet **Ysido** lib. xxi. dicit quod est quidam
 fons qui medio die alget ut gelidus: ortu vero et occasu so-
 lis calefit. Et forte iste sunt aque de quibus dicit **Ysido** lib.
 xxi. quod apud Troglodytas et fons qui ita alget de die ut non bi-
 batur de nocte vero ita feruet et ardet ut sine periculo non
 tangeretur. **Quem** tamen fontem solus dicit esse circa debilem
 opidum garamantum quod etiam idem solus reputat valde mi-
 rum. **Plin.** vero lib. ij. dicit idem scilicet quod solus hamonis stagnum
 inter diu frigidi noctibus feruet. Apud troglodytas etiam
 est fons solis circa meridiem frigidus et dulcis: mox paulatim
 tepescens nocte vero feruore et amaritudine infestatur. **Ta-**
lis fons potest illos significare qui in ortu iuuentutis sunt per
 deuotionem feruidi in meridiem vero in medio vite quando
 tam sunt in mundi negotiis inuoluti: tunc sunt per deuotio-
 nem gelidi qui tandem in occasu senectutis iterum ad con-
 scientiam reuerentes iterum sunt feruidi et deuoti. **Quod**
 potissime de apostatis in religione videmus qui in iuuentu-
 te boni in vite medio mali tandem ad religionem reuertentes
 in vite termino iterum aliquotiens sunt iusti iuxta illud
 consilium **Apoc.** ij. quo dicitur. **Adem** esto unde exideris
 et prima opa fac. **Residuum** vero exponit quod illi qui in die pre-
 sentis vite per deuotionem gelantur et dulcedine prosperi-
 tatis fruuntur et calore charitatis taliter priuantur quod a ne-
 mine bibantur vel quod eorum beneficia ab aliquo non gusten-
 tur in nocte mortis scilicet in inferno taliter cremabunt et ama-
 ricabuntur quod nunquam amplius extinguantur dicentes illud **Se-**
ne. xxi. **Die** noctis estu videret et gelu. **Uel** dicit quod illos quod
 dies prosperitatis per deuotionem cogelat: non aduersitatis
 per contritionem amarecat et per charitatem inflamat. **Uel**
 dicit quod iste fons significat infernum qui scilicet nunc ardet et nunc al-
 get per penarum diuersitatem. **Job.** xxiij. **Ad** calorem nimium
 descendit ab aquis nimium. **Scilicet** **Ysido** lib. xxi. fons est
 in aphrica qui virtutem habet mirabilem ad congelandum
 et cogelandum. Unde etiam dicit quod de cineribus et fauillis cespiti-
 tem facit et in vnum corpus ipsos consolidat et constringit.
Istius idem dicit **Sol.** ca. de aphrica. **Est** autem ut ait iste
 fons solis specialiter dedicatus: et est fons iuxta replum ha-
 monis prope arenas sparsus. **Tales** sunt viri boni: dulces
 aquae et benigni qui vere virtutem habent consolidatam: co-
 cordatam et distinctam et discordiam ad concordiam reductam
 uam. **Non** cessant enim laborare pro vicinis discordiis

reconciliandis et in charitate unitate tenaciter solidandis
 Et tales specialiter dicit esse mediatores et legati. **Exemplo** est
 qui sunt fons sapientie: verbum dei sicut dicitur **Eccl.** i. **Qui**
 cineres et fauillas peccatores incoherentes et diuites
 et per vitia concrimatos et a virtutibus consumptos humo-
 res gratie denudatos simul per fidem et charitatem reuocat
 et pacem inter se inuocat et etiam inter se et deum et angelos re-
 unit. **ad** **Ephe.** ij. **Euangelizauit** pacem vobis qui longe
 estis: pacem his qui longe et pacem his qui prope. **Eccl.** i. **Ecce**
do. lib. xxi. in insula que dicitur dicitur: que est prope turquias
 fons est quidam qui potatores suos sensu dicitur hebetare.
Plin. autem dicit in cea insula non in chio: sicut patet in
 fra. **Talis** est fons deliciarum carnalium et maxime fons vi-
 nolentie et ebrietatis. **Qui** enim ibi vitra debentur impotens
 fuerit sensu et animo hebes erit: quia sicut dicit **Petrus** ra-
 uennas. **Qui** regnat ebrietas ratio exultat consilia deuotum
 intellectus obtrunditur consilia subvertuntur. **Uel** dicit idem
 de mundana prosperitate: que scilicet valde hebetat mentem.
Turbati sunt et moti sunt sicut ebrius et ois sapientia eorum
 deuorata est. **Item** **Ysido** ibidem ait quod fons cyzice totus
 lit veneris appetit. **Dicit** etiam quod in capania fontes sunt
 qui feminis sterilitatem masculis vero infamiam abolere ob-
 ciuntur. **Talis** fons est midia aduersitas et paupertas. **Ista**
 est enim que venere mitigat infamiam temptationis sedat et steri-
 litatem seu carentiam in virtutis tollit et bonorum operum mer-
 itatem procurat. **Idem** dicit de penitentia vel de confidenc-
 tione vel timore vel etiam de deuotione vel etiam de boni-
 tate sacre scripture. **Prover.** xvi. **Timor** domini fons vite.
Idem **Ysido** ibidem ait quod in idumea est quidam fons qui
 ab incolis dicitur fons Job: qui quater in anno mutat colo-
 rem. **tribus** enim mensibus est cinereus et coloris terrei: **tribus**
 ceruleus et viridis et coloris aquae: **tribus** clarus et **lym-**
phus et coloris aerei: **tribus** vero rubens et sanguineus et co-
 loris ignei. **Talis** fons videtur esse vita humana vel etiam bo-
 mo. **Constat** enim quod iste continue mutatur: quod sicut dicitur
Job. xliij. **Quali** flos egreditur et ceteritur: et effugit velut
 umbra: et nunquam in eodem statu permanet. **Primo** enim in pe-
 ritia est molliis: **puerilis** et aqueus: et hinc per certo habet tres
 menses. **tres** puerile defectus: que sunt ignorantia: **spont-**
ia et **imunditia**. **Tandem** in iuuetute ipse est pulcher: **clarus**
 et aereus: et hinc habet tres menses: qui sunt luxuria: **stul-**
titia et **curiosa** apparentia. **Postea** in senectute ipse fit sic-
 rugosus atque igneus: et hinc similiter tres menses habet de-
 fectuosos: qui scilicet tunc fit homo traxidus: **supbus** et **auarus**.
Finaliter vero in senio ipse fit ponderosus et terreus: et hinc
 per mortem cinereus et pulueris: dicens illud **Job.** vii. **Ecce**
nunc in puluere dormio: et si mane me querieris: non subleu-
Et hec etiam tres menses. **tres** defectus habet: scilicet
bilis et **virium** hebetudine sensuum: **dolor** infirmitatum
 et **incursum**. **De** tali igitur defectuum quadruplici trinitate
 te dicit **Prover.** xxi. **Per** tria mouetur terra: et quartum non
 potest sustinere. **quod** scilicet vita humana per tripliciter pre-
 ctas variat. **Quartum** autem est mors: quod ferre non sustinet
 cessario dissipat. **Uel** dicit quod talis fons videtur esse vita mu-
 tabilis peccatoris. **Iste** enim nunquam est eodem: vno vitio vel
 duobus: imo continue deuitio ad vitium mutat et color facit
 male conuersationis continue variat. **Eccl.** xxiij. **Stulus** autem
 mutabit vel luna. **Ab** habet igitur quattuor principales mutatio-
 nes: quod pro certo ipse aliquis est aereus et veteris per superbiam et
 vanitatem: quandoque igneus et sanguineus per ardentem
 auaritia et cupiditatem: quandoque molliis et fluxibilis et
 aqueus per luxurie voluptatem: quandoque ponderosus et
 terreus per torporis et accidia grauitatem: et etiam in colore co-
 nuersationis cinereus per inhoneste apparentie deformita-
 tem. **Sed** quid procul dubio quodlibet istorum vitiorum ha-
 bet tres menses. **tres** porissimos defectus: quia mensura
 citur a mense: quod est defectus: pro eo quod menses antiqui
 defectu lune incipiebantur: quod etiam adhuc apud hebreos
 obseruatur. **Tres** ergo menses. **tres** defectus superbie
 ree sunt: sui nimia reputatio: mendax factio: **stulta** **plim-**
ptio. **de** hoc **Eccl.** xxi. **Tres** species odii sunt animae
 et aggrauo: valde anime et illorum: pauperem superbum et
 uitem mendacem et senem fatuum et infensatum. **Tres** me-
 ses et tres defectus auaricie ignee sunt: ardor in acquirendo

Fo. CXXVI.

21

22

tes. i. vniuersitate bonorum circa se habet / quibus continue vegetat. Et xij. lauricis aquas in gaudio de fontibus saluatoris. Numerus enim centenarius qui consistat ex denariis decies ducto / significat perfectam decalogi custodiam / que scilicet pertinet ad perfectos. Item Soli. dicit varronem asserere in arabie litore fonte esse / que si oues cadide biberint nigrescunt. Sed istud expone de fonte tentationis diaboli / que si quis per sensum biberit / cadore innocencie et castitatis amittet / et per diuersa vitia niger erit. Vel dic quod iste fons est mors. Ad est enim ita candidus aut formosus / quin si ibidem biberit / fiat niger / huiusmodi et furvus. Item. iij. Denigrata est facies eorum super carbonem. Vel expone sicut. s. s. x.

Capitulum. iij. de fluminibus.

Iste Seneca lib. iij. de naturalibus questionibus sicut ventus est fluens aer / ita fluuius est fluens aqua. Unde fluuius secundum Iulio. dicitur a fluendo. continue ei fluat / et labitur / quod alio torrens / non fluuius dicitur. Item. i. Iste igitur fluuius est in ripa sua / nec inundat / multum est vitiosus / sed quoniam limites suos transiit / tunc est damabilis et nocuus / quod scilicet terre plantarum dissipat / destruit / et circuli accensos possessiones diripit. Multum possunt dici fluuius / quod deficiunt atque defluunt. Iste igitur quando non excedit sed infra limites debiti regimini continetur / tunc prosumit scilicet debite eiusdem vitiositas / sed quoniam in aliquo tunc est de aqua diuturnum quod non potest eas continere / per debiti eorum usum et gubernationem / imo superabundant / et exeat fines suos / tunc non cent circulantibus / pauperibus et egenis / quia scilicet per tales aquas fluuius iste / scilicet diues / pauperum vicinorum terras dissipat et per extorsiones alienas possessiones vastat. Job. xxiij. Fluuius subvertit fundamenta ipsorum. i. pauperum. Ideo Job xxi. Si contulerit aquas / omnia sicca buntur / et si emiserit eas subvertent terra. Item. Fluuius datus quod in principio fuerit parvus / in fine tamen mare ingreditur multum magnus. et licet aquas multas in se altius recipiat / tamen vix autem nomen suum per mare / et alius principalem mutat / imo nomina aliorum qui principali fluuii adiungunt / communiter mutant secundum nomen fluuii principalis / et eadem incorporantur et vniuntur. Sic licet in principio ecclesia fuerit parua et tenuis atque pauca / quod sors nostra parua / (Lan. viij.) tamen modo multipliciter creuit et multiplicata est. Item. xvi. et Ihesus. x. Fons parvus creuit in fluuium magnum. Licet autem in ecclesia conueniant multi flumina / multi populi / multe secte / scilicet iudeorum et gentilius et aliorum / nomen suum non perdit / imo omnes alie suo nomine nominantur / scilicet nomine christiano. Ideo dicit ad Salath. iij. Ad est iudeus neque grecus / non est ieru / neque liber / omnes enim novum sumus in christo Iesu. Nam ecclesia omnia sibi incorporat tanquam fluuii / principales / et ipsa a nemine incorporat / alia mutat / a nemine mutatur. ipsa stat / et alia variantur. Ideo ps. Mutabis eos et mutabuntur / tu autem idem ipse es / anni tui non deficiunt. Et Deut. xv. Generaberis nationibus plurimis / et ipse a nullo acceptus mutuus. Item. Flumina secundum Iulio. que currunt versus orientem / et ipsum mare orientale intrant / sunt meliora et sanctora / quia a veteris ibi generatis subillant. Sic vere boni curretes per affectionem ad orientem paradisi / ubi est lux gratie et virtutis / a ventis. i. a pietatis debent depurari per defensionem / clarificari per instructionem / viuificari per compassionem / adiuuari per fraternalem dilectionem / et sic boni sicut per sanctitatem et perfectionem.

4 Item. Amnis secundum Iulio. est fluuius amens / frondibus et ramis undique circumseptus / iuxta que herbe medicinales abundant / volucres siluestres nidificant / et ex cuius potu fere estus suum refrigerat / et ex cuius vicinitate prata circulantia et pascua virosi suum vigorem diutius referunt / et in cuius pascuis pecora nutriuntur / et ad laborandum fortificantur / et ad comedendum etiam impinguntur. Recte talis est sacra scriptura theologie / quia ista est ramis et frondibus. I. apostolorum et prophetarum auctoritatis circumsepti. Figura de horto Ihesus. vij. qui erat arboribus cōstitus / in quem intrauit rex. et. Ihesus est ecclesia / hōtus est sacra scriptura / Rex christus etc. Iuxta igitur ista / crescit herbe medicinales. i. documenta / exempla et precepta / que sunt infirmis peccatoribus medicina. Item. iij. Fluuius egrediebatur de loco volupatis. Item. i. vis dic oia de spiritu sancto / cuius emanatio est eternalis / fluxus et influentia est salutaris / cuius motus est impetuosis

na religionis ab hominibus separantur / semper iuxta fluentia sacre scripture per eius studium conuersantur / ubi cantum gratiarum a cunctis proferunt / voces predicationis emittunt. ps. Super ea volucres celi habitabunt / de medio petrarum duorum testamētōrum dabit voces. Aqua ista amnis feras refrigerat / quod per potum aque sapientie et intellectus / qui in isto fluuiio exhaurit / ardor concupiscentie mitigatur / et istis auaricie temperat / dum scilicet scripture colloquia cogitant. Item. xvi. Bibant / et obliuiscant egestatis sue. Item. i. vicinitate pratorum vitreus. i. honeste persone / que virosam honestatis retinet sicut pratorum / ex scripture sancte vicinitate humoris gratie referunt inter / et etiam exteri apparere venustate. ps. uer. xviij. Alperia sunt prata / et apparuerunt herbe viuentes / et collecta etc. In huiusmodi etiam pascuis pecora nutriuntur in verbis sacre scripture anime humoris gratie impinguntur / et ad laborandum per penitentiam roborantur / et ad manducandum. Ad per imitationem incorporandū ab alijs disponuntur. Ideo dicit Ihesus. xxiij. In pascuis pinguis pascuntur / et in montibus inter erant pascua eorum. Figura Item. xvi. De amne egresse sunt septem vacce pingues et formose / quod in ipsa fluminis carecta carpebant / quas septem alie macule te deuorauerunt. Sic illi qui per gratiam et virtutes in isto fluuiio impinguntur / tamen ab alijs / scilicet a maculis et peccatoribus comeduntur. i. vita eorum et exple ab alijs assumuntur / sic eos sibi incorporant / dum eos imitant. ps. L. comedit pinguis eorum. Item. Amnis secundum Iulio. est fluuius sic ex amenitate vocatur / iuxta que herbe medicinales abundat / volucres siluestres nidificant / ex cuius potu fere potantes ardorem refrigerant / et ex cuius vicinitate pascua et prata suam virosam diutius retinent et referunt. Talis fluuius est penitentia / deuotio vel lachrymatio / vel etiam baptisimus / quod iuxta cum herbe medicinales / scilicet virtutes crescit / volucres etiam siluestres / viri spirituales nidificant et habitant / et in eo se balneant. ps. Super ea volucres celi habitabunt. Et ex earum potu fere. i. peccatores feri / huiusmodi est concupiscentie sue mitigant / quando scilicet ipsam sibi incorporant. Et per istum etiam fluuium pratorum. i. viri iusti suam virosam gratie et honeste apparente deuotius retinent et referunt. Item. xvi. vbi de ligno plantato super aquas etc. erit folium eius viride / nec aliquis desinet facere fructum. Et sicut fluuius nulli se denegat / sed indifferenter paruis et magnis / mūdus et immūdis se exponit / sic peccatores quos cumque fordidum per peccatum / dum tamen sunt in vita ista / semper potant in istis aquis se balneare / et ab omnibus criminibus liberare. i. i. i. Item. xvi. Erat fons patens domui iacob in ablutionem peccatorum et mēstruare. Vel si vis expone de sacra scriptura / de qua etc. vide. s. precedenti. Item. Fluuius continue fluens / habens quo ad fluxum perennitatem / quo ad siccum profunditatem / quo ad motum circularitatem / quo ad substantiam puritatem / quo ad speciem periplicitatem et specularitatem / quo ad impetum virtuositatem. Sic christus perenniter a diuina essentia est emanatus / et per beneficiorum largitionem ad nos continue delinquitur / nulli scilicet obstaculo inueniat peccatorum. Item. etiam profundus scilicet quod ad diuinitatem / ita quod non potest investigari. Item. i. profundum abyssus quod dimensus est / Item. huiusmodi est etiam circularis / quod de mare exiens / et per ripam munditatis / iterum ascendendo ad celum ad idem mare paradisi extitit reuoluit. Item. i. Ad mare unde exiit flumina reuertitur / ut iterum fluant / scilicet gratia comedendo. Ita est etiam impetuosis / quod nullus potest sue resistere voluntati. Item. i. Sicut puteus aquarum viuentium / que fluunt impetu de libano. Item. iste est specularis et purus / scilicet pura / ubi. i. in ipso ubi continue speculari / refrigerant et recreant. Item. i. purissimas reddam aquas eorum et flumina. Item. igitur est continue emanans quātū ad paternam generationem / infer / defluens quātū ad maternam incarnationem / implet / procedens quātū ad resurrectionem et ascensionem / per uolue incedens quātū ad futuri iudicii executionem / purus vero est et limpidus quātū ad eternam beatorum delectationem et glorificationem. Ideo bene dicit Apoc. xxi. Et stendit mihi a fons fluuii aque viue splendidi tanquam crystallo. Vel dic quod iste fluuius est gloria eterna / que continue a deo emanat / purum et immensum / de vno ad alium circulariter fluit / et oēs reficit et delectat. Item. i. Fluuius egrediebatur de loco volupatis. Item. i. vis dic oia de spiritu sancto / cuius emanatio est eternalis / fluxus et influentia est salutaris / cuius motus est impetuosis

Ca. III. De Fluvijis. Fo. CXXVII.

cur aspectus est lucidus et luminosus, et sic dicitur sicut. s. s. iij. Unde et sic. lxx. Et enim sicut fluvius violentus quem spiritus dei cogit. Et fluvius suo impetu nautes movet rotas voluit, fordes in se recipit, loca per que transit mundificat, magna et laudes a corruptione preterit, eorum pisces melliorat et im-punguat, ferocem et malum saporem ab eis abstergit et ab-stergit et eliminat, omnibus fluvijis in differenter se comu-nicat, siccitates potat, estuantes refrigerat, circumiacentia suo humore irrigat et fecundat, radices herbarum impin-guat et igroriat, civitates sua circumferentia munit et fortificat, nautes onustas mercimonijs ad portum ducit et applicat, ter-ras et parvas virtualibus et mercimonijs ditat et locupletat. Sicut enim fluvius a mari oritur, et tunc non amarus, sed dulcis reperitur: hoc quod per terram calatur, ab omni amaritu-dine exuit et purgatur, sic vere christus ab amaro iudeorum populo natus, non amarus, sed dulcissimus est invenit, et hoc quod in incarnatione pervenias marie terre dulcissime est co-latus, quoniam secundum prophetam. Civitas de terra orta est, iustitia de celo pipebit. Christus est igitur quod nautes, i. viros virtuosos one-ratos virtutibus et gratijs movet per inspirationem, et ad por-tum paradisi adducit per saluationem, vel nautes, i. tribula-tionum fluctibus et saluationem, vel nautes, i. tribula-tionum. Figura de Salomone, qui mittebat nautes in ophrybi, erat aurum. iij. Reg. ix. Vel nautes, i. diuites movet secundum gloria ad miseriam infernalem. Figura. iij. Reg. x. ubi di-citur quod nautes onuste auro, coarctate sunt. ps. In spiritu ve-hementi coarctas nautes thariss. Preterea iste rotas voluit quod christus illos qui ad modum rote sunt mobiles per obedi-entiam, sunt impetui per sui in deum reductionem, et mortis et nati-vitatis iugem meditationem: tales dico per bonarum operatio-nem voluit executionem, et de timore mundi huius reducit ad altum diem paradisi per sui in deum resolutionem. Etzech. x. Ipsi rotas vocavit volubiles. Preterea fluvius iste fordes in se recipit: quod christus fordes humani generis in se tulit, dis-solvit, purificavit et purgavit. Unde et sic. lxx. Anguores nostros ipse portavit. Et apoc. i. Laus nos a peccatis no-stra in sanguine suo. Preterea loca per que transit purificat, res suos facit pures. Purificavit gratia ipsius heredes su-mus et ad. lxx. iij. Preterea lacus aquas melliorat, quod lacu-mundi huius et pisces eius, i. delictos, ipsi ipsum in incarnatio-nem fuerat in regem, per gratiam suam melliorat, et a corru-ptione peccati saluavit. Etzech. xlvij. De aquis de sanctua-rio circumibit. et vi. s. Nam rotam humanum genus per tri-lationem istius fluminis extitit depuratum, et malus sapor in-fidelitatis per eius adventum extitit dulcoratus. Figura. iij. Reg. ix. de sale in vase novo. De filio dei in virgine, qui for-tis in clerico sanavit. Preterea fluvius aquam suam omni-bus indifferenter coarctat, quod christus aquam suam omni-bus et hominibus, i. simplicibus et prudentibus exponit, diludit et dispensat: quod omnibus omnia factus est: ut omnes lucrifa-erent. i. ad. lxx. iij. Figura. lxx. iij. et. xx. ubi de pe-ra aqua multa egressa est, ita ut biberent homines et iumenta. De: filius fuit misericorditer destinatus, qui desertum mundi hu-tus fecit ducit: et aquas gratie et doctrine diuisit et coarctavit. Deo Proverb. v. Deservientur fontes tui foras, et in platcis aquas diuide. Preterea fluvius loca circumiacentia fecundat, quod christus illos qui merito et professione sunt sibi propinquos: fa-cit bonos et virtutes fecundat, ut eis dicat illud. et sic. lxx. iij. Et sic sicut hoc irrigat, cuius non deficient aque. Preterea fluvius radices herbarum nutrit: quod christus per sua gra-tiam cor et voluntatem, que radix est anime, nutrit per devo-tionem et alit. Job. xlvij. Ad odorem aque mittit radicem. Pre-terea fluvius potat: quod ipse deus sit, veniat ad me et bibat. Joa. vi. et sic. lxx. iij. Item iste estuantes tentationibus et fati-gatos tribulationibus refrigerat: quod christus est tegimen ardo-ris, et ambaculum meridiani. Etzech. xlvij. Preterea ciuita-tes munit: quod viros perfectos, qui sunt ciuitates regis summi, ab auctuaria protegit et defendit. Nam. iij. Nam quid melior est alexandria populorum, que habitat in fluminibus, cuius di-uitie mare: aone muri eius? Preterea ciuitates locupletat: quod aduentum huius fluminis ad ciuitatem ecclesie ipsa abun-

dant in diuisis gratiarum: quia sicut mediante fluvio na-ues et diuitie ad ciuitates veniunt: sic mediante fluvio ipso, ad ciuitates ecclesie, nautes, i. sancti homines proveniunt, qui co-munibus scientia ditantur. Deo et sic. lxx. iij. Flumina eius manabunt in circuitu eius: et ramos suos emittit. Preterea fluvius herbas et arbores circa se nutrit et fecundat: quod christus san-ctos et sanctas diuine gratie sue humore nutrit, et fructibus bonorum operum fecundat, et eos ita inaltat per fructus quod ad altum diem paradisi perveniunt et perfringunt. Figura notabilis. Etzech. xlvij. Ecce affuit et. Explica et applica figuram, quod bona est, vide eam si vis in loco suo infra. lxx. iij. Et sic quod fluvius est prelatus, vel predicator, vel etiam quisque iustus, iste enim nautes, i. iustos movet ad portum salutis per devotionem, rotas, i. peccatores voluit per conversionem, feces peccato-rum recipit per confessionem, et oia mundat et purgat per vi-tiorum abstentionem, ciuitatem ecclesie munit per orationem, et per ipsius abstentionem, ciuitatem ecclesie munit per orationem, et dilectionem, siccitates, i. pauperes potat et refrigerat per elemosinarum distributionem, totam patriam ditat et locu-pletat per suam discretionem et sapientiam, totam terram, lenticulat per dei laudem et gratiarum actionem. ps. Fluminis imperpetuificat ciuitatem dei. Et sic vis dic omnia de beata virgine, vel dic omnia de spiritu sancto, vel etiam de quos-libet sancto, vel etiam de lachrymosa penitentia vel doctrina, vel etiam de impetu tribulationum, que seculi patienter portent, animam mouent ad bonum, et eam voluit et purgat. s. Et fluvius licet a paruo fonte oriat, tamen antequam mare in-tret, propter aquarum collectionem in ipso aliquotiens maxi-mus reperitur: quato a suo principio amplius elongat, tan-to propter aquarum influentiam maioris efficit quantitatis. Unde narrat Isidorus de istro, i. danubio fluvio germanie, qui cum in occidentalibus germanicis partibus paruis oritur, tendens contra orientem, i. in se fluvios recipit, et finaliter per septem ostia in mare ponticum terminatur et exiit: sicut etiam Solinus dicit: addens quod danubius seu isther tanto impetu in pontum fluit, quod per. xl. milia passuum aquis ponti impermixtus existit. Et quato fluvius a ciuitate est remotior, tanto purior reperitur: quia a corruptione et fecibus ciuitatis potius elanga-tur. Sic iustus licet a fonte baptismatis paruis oriat, et virtutibus et gratiam baptismalem: tamen quod aquam gratiarum et virtutum, et per se sibi incorporat et adtingit per opera virtutis: ideo quod ad mare, i. ad deum a quo originaliter prodixit per creationem et recreationem, reuertitur per motum resolutionem: tunc magnus quo ad gratiam et merita reperitur. lxx. iij. Fons parvus ci-e uit in fluvium magnum. Et ideo quato a principio suo, scilicet a na-tiuitate per etatis processum longior est, ratio debet maior in-gratiss apparere. Exo. xix. Sonitus buccine paulatim cre-scebat in maius, et pluit tendebat, quod iustorum semita quasi lux splendens pcedit, et crescit usque ad perfectum diem. Prover. iij. Et ideo ab occidere orientis, i. a peccato originaliter na-scens, quod se nos sumus natura filij ire. ad. lxx. iij. et semp-terius orientem gratie virtutis tendens, tandem per septem ostia, i. per septem opera mie spiritualia vel corporalia, vel septem dona spiritus sancti, debet in mare, i. in deum fluere, ope-ra et appetit suos in ipsum finaliter ordinando, vel in ma-re, i. in paradysum intrare, cuius que ibi est, abundancia per-fruendo. Etzech. i. Omnia flumina intrant mare. Et Deut. xlvij. Per viam viam egredere contra eos, et per septem fugias. Preterea fluvius purior est, qui a gentibus remotior: quod homo quato a ciuitate et mundi negotijs et tumultu est re-motior, per mundi contemptum et abiectionem, tanto purioris co-scietie et efficacie reperitur. Etzech. i. De eremitis: qui in des-ertis et nemoribus latitabant. Ideo et sic. iij. Ducam eam in solitudinem, et loquar ad cor eius. Nam flumina prope ci-uitates feces rechiunt: quod quasi impossibile est quin homo qui in ciuitate mundi, i. in mundi negotijs se implicat fecibus seculi, auaritie et luxurie maculis se polluat. Etzech. xlvij. Qui tetigerit picem, inquinabit ab ea. Et pone de spece-denti: quod sicut fluvius habet irrigare, fecundare, refrigerare, sic iustus suis doctrinis et exemplis sicut. s. Uel expone de rursus, qui in principio sunt fontes, i. parui pauperes hu-miles et benigni, qui tandem per adunationem aquarum diu-tiarum magni fluvij efficiuntur, a quibus tota patria circui-

cens dissipat. Et dicitur quod flumini carnalis tectationis a paruo fonte. I. a modica cogitatione oritur: et tandem per adiunctio nem aquarum. I. malax cogitationum et delectationum flumini violentur efficitur: quo mens ad consensum et ad opus rapit et sibi non facilliter obuiat. Et ista etiam patet dict de bona consideratione: que primum confortat et crescit et paulatim in fluitum lachrymarum et deuotionis inualescit: qui edificia diabolica subuertit: rotas voluit et sicut. s. pcedenti. ¶ Flumini semper fluit: nec aliquando quiescit: pisces nutrit / feces in se recipit: rotas molendinorum voluit: arbores de terra eradicat: et subuertit: et ad mare finaliter terminat et descendit. Et licet a mari originaliter pdeat: aque tamen eius dulces sunt et in ipso pisces maiores minores deuorant et consumunt. Talis flumini est mundus: vel etiam mundi prosperitas. Iste enim semper fluit: et nunquam in eodem statu permanet. Probatur. I. pisces. I. delicias dulces et mundanos nutrit: quorum maiores / minores et pauperiores deuorant et occidunt. Abac. i. Facies hominis sicut pisces maris: et sicut reptilia non habentia ducem. Nam pasua diuitum sunt pauperes. Eccl. xlii. Feces etiam in se recipit: quod temporalia que feces dicuntur ab apostolo. ad i. p. h. i. i. pro portione sua amplectitur et assumit. Themo. lii. Qui velcebat voluptuose / amplexari sunt stercoia. Iher. xlvij. Requiescit in fecibus suis. Rotas molendinorum. I. diuites mundi / qui circa grana temporalium diuitiarum molenda et aggreganda iugiter intendunt facit voluit. I. de alto / scilicet fortune dono: ad ima inferni declinat. s. Reg. xv. Impij rotabuntur sicut rota plaustrum. Et Job. xlii. Flumini subuertit fundamenta ipsorum. I. mundi prosperitas. Preterea arbores eradicat: quod etiam illos qui in terra humilitatis / religionis et presentie plantati / fructum bonorum operum faciunt: mundi quique prosperitas a firmitate boni propoliti diruit et subuertit. Allega sicut. s. Job. xlii. Flumini subuertit et. Preterea ad mare. I. ad inferni amaritudinem finaliter terminat: quod omnia flumina intrant mare. Eccl. i. Et licet a mari originaliter veniat: et in mare vadat: licet cum labor amaritudinis mundi prosperitas acquirat et veniat: et licet ad inferni vel tribulationum amaritudinem terminet et intendat: dum tamen est in ripa huius mortalitatis vite / dulcis et sapida bibentibus reperitur: quod anime elusit ea que amara sunt / dulcia esse vident. Job. vi. et Prover. xvi. Et sicut flumini arbores bene radicatae non euellunt: nec lapides ponderosos euertit: sic nec mundi prosperitas illos qui in profundum humilitatis sunt radicati: non destruit: nec illos qui lapides spirituales sunt: scilicet ponderosi per humilitatem / sicut per castitatem / frigidum per temperantiam et maturitatem / agitat vel offendit. Figura de domo edificata super petram / super quam venerunt flumina. Item i. i. et Luce. vi. de domo edificata in arena. I. in amore diuitiarum / quam flumini mundi prosperitatis destruit: ut dicit ibidem. Ideo dicitur. Nam. i. Parte flumini: rum aperte sunt / et templum ad solum dirutum est. ¶ Flumini est qui continue fluit omni tempore: quod causam habet indeficientem: scilicet fontem viuum / a quo emanat: sed torrens est qui ex inundatione aquarum et etiam imbui colligit. Et licet iste aliqui maximus appareat: tamen statim transiit et arefcit: quod non procedit a causa indeficiente: imo a causa transitoria non durante. Unde in estate talis flumini totaliter deficit: et ideo illos qui de ipso bibebant: nisi aliam aquam habuerint: sitis penuria necessario tunc affligit. Et est occurfus torrentis ipe tuosus et fortis: quod quicquid sibi obuiat secum rapit: terram in qua fluit: concavat et corrodit: lapillos et palcas coaceruat: post se vestigia derelinquit: vias destruit: vicina mergit: et in mare finaliter descendit. Primum flumini est prosperitas paradisi: que quod a fonte bonitatis pcedit immediate: scilicet a deo: ideo inextinguibilis et indeficiens reperit. Isa. xlvij. Virtus sicut huiusmodi / irrigua / cuius non deficit aque. Sed recte mundi prosperitas est sicut torrens: qui quicquid magni videatur in oculis mundanorum: tamen statim labit atque transiit. Et hoc quod non habet causam stabilem: sed labilem. I. delicias et diuitias / eminentias / scientias / amicitias / fortitudinem et pulchritudinem temporales et huiusmodi: que quod defectiva sunt et transitoria: ideo cito transiit. Torrens iste etiam in mare. I. in inferni pena vel tribulationis amaritudine coiter terminatur. Prover. xlii. Nilus dolori miscetur: et extrema gaudij luctus occupat. Figura de septem bobus que ascen-

derunt de flumine pingues et pulchre: quas alie sepe macre vorauerunt: quibus etiam voratis nullum sateris dederunt vestigiis: sicut dicitur. Gen. xli. Sic illos qui in flumine mundane prosperitatis / delicias et diuitijs impingunt: deuorant: qui sunt macille: qui non comedant neque bibunt: in inferno deuorant in eternum: nec tamen tantum possunt comedere: ut possint ad sufficientiam se replere: imo semper cupiunt alios absorbere. Unde Abac. i. Ipe quasi mors: et non adimpletur et. Et Job. xli. Absorbebit flumini flumina: et non inuolabit et. Et ideo cum talis flumini. I. mundi prosperitas / estate. I. post hyemem huius vite totaliter destruat: quod post mortem nihil inuenit de prosperitatibus huius vite: quod non est apud inferos inuenire cibum. Eccl. xlii. Nisi illi qui in hoc mundo istam aquam bibebant: scilicet diuites: aliam aquam sibi procurauerint: dum viuunt: scilicet aquam abundantie paradisi: per elemosinas et opera virtuosa: oportebit quod in inferni ardores: sicut perierat atque fame. Ezo. xvi. Et tunc nos fecit de egypto: et inter ceteros nos sibi in deserto. Preterea imper huius flumini: scilicet mundi prosperitas fortis: quod est sibi obuiat: scilicet mundi coceptores secum rapit: et oblectatores suos: nisi forte sint in bono proposito optime radicati: preterfluit et destruit: excauat: quod etiam quam prosperitas preterfluit: sepe per luxuriam et auaritiam et alia peccata excauat et corrodit. Job. xlii. Apices excauant aque: et paulatim alluione terra consumitur. Et iste etiam torrens vicina destruit: palearii et arenas post se vestigia relinquit: quod scilicet malorum prosperitas loca vicina: scilicet habitacula bona pauperum sibi propinqua diripit: et exinde paleam et arenas. I. temporalia: que arene et palee propter vilitatem coferant: in cumulos: scilicet in horreis sibi cogregat et adlungit. Et ideo post transitum suum. I. post vitam istam: qui in mare inferni iam fuerint: post se vestigia derelinquit: quod scilicet cumuli bladi / vini / vestii et pecuniarum diuitum qui post mortem remanent: affluentia denotant precedentem. Unde Iacob. v. Thesaurizastis vobis in nouissimis diebus. Abac. li. portant aquam istam turbidam: que irrigat egyptum: sed boni expectant aquam bonam paradisi. ¶ Quia autem curius flumini magis est rectior: tanto velocius ad mare fluit. Sic ergo anima magis est rectificata per iustitiam: tanto ad mare paradisi venit citius et attingit. Item Prover. xvi. Qui autem receperit corrigam viam suam. ¶ Flumina quanto sunt a ciuitate remotiora: tanto puriora sunt et clariora: et ad pisces nutriendos simpliciter meliora. Nam a fecibus ciuitatum coiter flumina corrumuntur et corrumpuntur. Sic quanto religio est a multitudine ciuitatis remotior: et per abstractionem temporalium et deliciarum abstractionem: tanto purior est per castitatem: et clarior per intelligentie spiritualium veritatem: et ad pisces. I. ad animas nutriendas per deuotionem magis apta. Nam flumina prope ciuitates. I. religiosi qui prope mundi ambitus situant per ambitionem temporalium et negotia mundana / limu luxurie et fordes auaritie contrahunt: ex quibus aqua fluminis. I. gratie virtutes: que in religiosis sunt: multiores corrumpuntur et pisces. I. ipsi religiosi: qui sunt ibi per diuersa vitia mortuuntur. Figura Apoc. vii. vbi in aquis et fluminibus cecidit stella ardens sicut facula: quod est absinthium: et amare facit aqua: et mortua est hominum multitudo. Figura etiam Exod. vii. vbi aqua fluminis verse sunt in sanguinem: et mortui sunt pisces eius. et. Nota hystoriam: et vide expositionem. j. li. xvi. in locis suis. ¶ Secundum Lactantium. aqua fluminis sunt laudabiles: sed fluctus velox: fortis et currens super lapillos: habet fundum arenosum / solidum / lapideum et mundum. Nam cum colorem et saporem terre / aque fluminales colorem et saporem suum mutant. Sic vere quando aque fluminis. I. persone religiose sunt veloces per obedientiam / fortes per patientiam / currentes super lapillos per bonorum operum executionem: et per aspectus superbie tolerationem: tunc sunt laudabiles et virtuosae: ad potandum alijs per imitationem multum apte. Et quando flumini religiosus habet fundum et fundamentum solidum per constantem firmitatem: mundum per continentie puritatem / sapidum per charitatem: arenosum per paupertatem: (arena enim sterilis perturbat significat) tunc dico quod hic flumini est laudabilis: apud deum et in loca. I. familiaritates et societates: per que transit et frequenter persona religiosa: finem hec dico saporem vel amaritudinem contrahit gratie vel peccati: quod quicquid religio in mundum / in mundum facit. Alii. et. Et: cum sancto sanctus

Ca. III. De Fluminibus. Fo. CXXVIII.

14. **erit. fo. xvij. ¶** De perpetuitate aut fluminū antiquitate. **¶** Seneca lib. ij. de naturalibus questionibus. fuerit diuerse opinionis. sed inter ceteras ipse tres vel quattuor reddit causas. Dicit enim ubi supra q. p. aeris sub terra cōtinuū in aquā mutationē p. ipsius aque abūdentem et labilem cōditionē p. flagrantē et lacum infra terrā existentū inūdationē. et p. ipsius nature legem et cōstitutionē. flumina perpetuant. et de terra sine eis detritū eto. perpetuo glabunt. Nā (vt ait) sub terra sunt cauernae pmaxime. vbi aer perpetua vmbra et frigida densatur in aquā / et hoc in tanta abūdantia q. exinde fontes et flumina p. tunc possunt nasci. Aqua etiā (vt dicit) quarta pars est nature. ideo nō mirū si rex natu re magna portio potest semper ex se aliquid effundere. Et ad dit q. infra terrā sunt lacus et in eis aquarū dulciū recepta cula a q. cōtinuū sunt aqua. Nec mirū (vt ait) si terra de tractos nō sentiat. cū adiectos maria nō sentiant. Natura insuper vt dicit flumina a mudi principio cursum de dit et certū est (vt ait) flumina (quorū inenarrabilis est natura) cum ipso mundo traxit principia. L. hāsitim p. flumina intelligo beneficia / quibz ad alios debemus fluere / et alios frigare. Nā igit in nobis debent esse cōtinua. multiplici ratione. Primo q. quantū effundimz. nū de aere diuine mi sericordie recipimz. Et cū diuine mie occulte aquam di uitiarum solent illis stillare. quos videt flumina elemosyna rum et beneficiorū alijs erogare. Et quātomagis per benefi cia effundimz. tanto p. iustam dei prouidentiam fit q. ampli abundamz. Luc. vi. Date et dabit vobis. Secūdo q. quā do aqua bonorū temporalium abundat. iustū est q. aliq. be neficiorū flumīū sēp fundat. Thob. iij. Si multū tibi fuerit abūdantē tribue. Tercio q. ista sunt instituta nature tam naturis q. naturae. Hoc cū deus et natura ordinauit / et flumini beneficiorū ad alios distillari a principio statuē ruit. Et sic dico q. tam ratione statū diuine voluntatis. nā ratione abundantie terrene facultatis q. ratione diuine re scientiarū et continuatū pietatis / flumina elemosinarum alij effundere. et nulli homini nos negare. Eccl. ij. Flumz egressi de bas de loco voluptatis. irrigans vniuersam superfi cietem terre. Et el dic offīda de quoq. sapientie et doctrine. qui quanto p. effundit. tanto magis auget. et qui potissime ab illo qui abūdant in scientia debet effundi. maxime cū hoc a deo videant infundit. et mandari. Et el dic cū deus sit mari na portio rerū. nō mirū si flumina beneficiorū fluunt. nā spūaliū q. terrenorū q. etiam eternorū. cōtinuū nobis fundat. Eccl. xxiij. Ego sapientia effudi flumina. L. Teste Seneca ubi. s. terra tunc emittit flumina. nec ppter hoc siccatur. et mare ipsa cōtinuū recipit. et non tñ ppter hoc augmentatur. Sic vere boni cōtinuū fundit alijs flumina elemosinarū et beneficiorū. nec ex hoc depauperant. immo to ad effundendū potentiores fiūt. Nā alij vero ecōtrario ad modū maris omnia beneficia volunt ab alijs recipere. et tñ quanto plura habent et recipiunt. tanto minz solent abūda re. et tanto minz quod habēt. solet sibi sufficere. et in eis ap pare. Eccl. i. Omnia flumina intrant mare. et tñ non re dundat. Nūquid pater de ambrosio. qui nunq. satiatū recl pere beneficia ecclesiastica. et tñ vt cōter semper sunt pau recte. et gent. Nā est ergo dare nostra. vt abūdemus. q. prouer. xi. Alij diuidit propria. et dū ad accipiendū. et ad dandū non sua. et semper in egestate sunt. Bene ergo consiliū Eccl. iij. Non sit potestas tua ad accipiendū. et ad dandū collecta. L. Seneca. dicit q. terra natura regit. ideo sicut i corpore humano natura venas et arterias instituit quibus humores cōtinuū circūfundit. sic p. venas terre natura flumina et fontes mittit. Dicit etiam q. mare in occulto vias sibi supfluit. ppter hoc nunq. exhaurit. (vt ait) q. solū qd scientie venas mie habere. per quas debet saltē illud quod est superflūū. distillare et prebere. Luc. vi. Quod superest dare elemosinam. et ecce omnia munda sunt vobis. Natura regit. ppter qd ad effundendū p. tunc debet agi. L. Sicut dicit idem Seneca. Aliqui posuerunt causas fluminū esse

imbres. et exinde est (vt ait) q. ethiopia deserta. in q. sunt horrendi seruitores / ibiq. raro aut nullotens sunt imbres / flumina dicuntur carere. Nā illam vero et germaniam que imbribus affluit. constat flumina abūdare. Sic vere im bres diuine gratie. flumines deuotionis et lachrymose cōpi cionis et elemosinarie cōpationis / scientie et lectionis. in nobis generant. Illi vero qui talibz carent imbribz. virtutū flumines nunq. stillant. Idē dic de imbre diuine scientie et doctrine. Deserta enim ethiopia. i. mundi peccatores super quos imber diuine gratie et scientie non descendit. flumini bus lachrymarū et mie alios nō infundunt. ij. Reg. i. Nā don res gelboe. nec ros. nec pluuia ventat sup vos. L. Idē idem dicit ibidem q. flumina aliq. siccant. et alio loco q. consue uerāt prouident. Sepe enī. vt ait. j. ex terremoto vene aqua rum intercludunt. et p. interiores rimas intercludunt. et tunc nouos extrus sibi querūt. et alibi q. fluxerant flumines. et q. longē alibi translati viam quā perdidit. vbi possunt sibi faciunt. Et inde est q. fontes et flumina aliq. siccant. et no uis fontes et noua flumina vbi nunq. alias fuerunt. oriuntur. sicut theophrastus explicat de auctoico mōte. in quo ter rari tremore noua vis fontū emersit. L. hāsitim p. flumi na que cōtinuū fluūt. possum intelligere hoies. qui cōtinuū sunt in fluxu et quantū ad nature varietatē et q. tū ad for tu ne instabilem vanitatē. Quid igit. p. pro certo isti quandoq. siccant. et pauperes et tenuis efficiunt. et per terremoto tri bulationis vel mortis vene et vie sui fluxus. i. cause sue p. p. ritatis et status eiūdem intercludunt. ppter quod necesse rio destruitur. et ad paupertatem et infortūtiū deducunt. et aque sue substantie tēporalis suozq. officiorū et beneficiorū alibi transferuntur. et de ipsis noui fontes et flumina con stituuntur. hoc est diuini q. loco eozū alij subrogantur. sicut enī dicitur Job. xxiij. Deus conteret multos et imune rabiles. et faciet alios p. eis stare. q. sicut Eccl. x. dicitur Substantie impiorū. sicut flumines siccabitur. Nā videmz tēporaliter ad oculū de officialibz et diuitiis. qui tremore tribulationis vel mortis obuiunt. et aque suarū diuitia rum prebendarū et statū ad alios deuoluunt. Nūquid insu per videmz naturaliter. q. scz omnes flumines. i. omnes morta les hoies per terremoto mortis siccant. et de loco ad locū trāferunt. scz de mundo ad sepulchrū. et loco eozū alij succe rant. Unde Seneca. de morte dicit q. natural. lib. ij. in fine. Tōtū hunc quē cernis populū. cito natura reuocabit et cō det. Et qdē cūstusue tardissime veniendū est. De malis vero pōt dicit illd Baruch. iij. Extermiati sunt. et ad inferos de scenderunt. et alijs loco eozū surrexerūt. Et potest dici q. illi qui modo p. terremoto mortis siccant. non faciunt nisi lo cum mutare. q. in iudicio noui per resurrectionem emer gēt. et de antiqua via mortalitatis se ad nouam viā imota litatis cōuertent. Luc. xvi. Nolus superuenientibz vete ra proficietis. Et potest dici de ambitionis et balliuis qui quando a cursu statu et officio precluduntur. nō cessant cir cuire. et viam sibi querere. quousq. possint alibi emergere. et aliud officiū acquirere. et quandoq. maiores q. ante fue rant. in publicū proficere. iuxta illud iher. x. Si vos ple qui fuerint in ciuitate ista. fugite in alia. Et dic q. si ter remotus tentationis viam salutis. et fluxū lachrymarum. et alios bonos motus nobis impedit et precludat. statim de bemus aliam viam nobis querere. et si necesse fuerit. locū mutare. et quousq. suam per bona opa. non cessare. Nā d. ij. Per aliam viam reueri sunt in regionem suam. L. Teste etia Seneca ubi. s. theophrastus ponit q. incisio nemoz est quandoq. causa fluminū et aquarū. Nā vt ait. mons erinius aliq. fuit sine aquis. sed galloz gēs a cassandro obfesa. ad illum montem fugiens siluas excidit. et tunc aquarū copia apparuit. q. scz ille humor quē arbores ad sibi alimētū tra hebant. exterius distillauit. Sic procul dubio sepe fit q. in mōte erinio. i. in ecclesia vel patria est siccitas et paupertas et hoc fit. q. ibi inter alios sunt aliq. magne arbores. i. alij qui diuites et eminētes. qui totū humorem diuitiarū patrie ad se trahunt. et in alimentū suū et status sui conuertūt. et sic per consequens alijs vt cōter siccī fiunt. q. isti totam pa triam siccant. depauperant et cōsumunt. et se solos augmen tant. nutriunt et extollunt. Patet de quibzdam qui totū bla dum vni patrie congregant. de alijs qui vineas et he

De Fluviis.

22

25

enim sunt aque / que potatores. i. possessores et disiectores
 suos inficiunt / et viscera cordium ipsorum per indeuotionem
 nem refrigerant et confringunt / et per oblationem in-
 durant / lapidificant et compingunt. Quod etiam non so-
 lum de ipsis virginitatibus. i. de simplicibus et re-
 glossis / et contemplatiuis hominibus. Quia breuiter illi q
 talibus aquis potantur / et qui in eis per delectationes et
 complacentias ultra debitum immerguntur / duri et lapi-
 dei efficiuntur / et per mentis et morum duritiam. crudelita-
 tem / et obfinitatem malitiam in lapides conuertuntur. Et
 hoc accidit quandoq; siue sint virge. i. pietati alios regen-
 tes / siue sint corone. i. religiosi tonitruum portantes / siue vo-
 latiles. i. clerici alta contemplantes. Unde de quolibet sic
 indurato potest dici illud Job. xl. Los eius indurabitur
 quasi lapis. Quod patet: quia tales efficiuntur duri. i. dur-
 re per crudelitatem alios vulnerantes / duri. i. obfinitati et
 impenitentes / duri etiam. i. sic / indeuoti / parci / taceas /
 et incomparantes. Deuteronomij. xv. Descenderunt in
 profundum quasi lapis. Vel si vis exponere in bono et dic q
 iste aque significant mundi tribulationes / diuine scriptu-
 re sententiam et lectiones / deuotiois etiam et compunctio-
 nis lachrymosas dissolutiones. Talibus enim aquis qui
 immeris fuerit vel potatus / procul dubio in visceribus
 cordis sui fiet per constantiam et fortitudinem lapideus
 atq; durus: et ad tolerandum aduersa fortis atq; immobi-
 lis. Apocalypsis. xxi. Structura muri eius et lapide iaspis
 de. Vel dic de illo fonte / Lethargie / in quo aqua quan-
 diu est multa / et est frigus / pura remanet / quando vero
 efficitur pauca / et est calor / lapidificatur. Potest allegari
 qd est in societate multorum proficit / maxime quando fri-
 gus et hyems diuini timoris vel tribulationis ibi perfluit:
 paucitas vero aquarum. i. sociorum / et solitudo officit: quia
 si calor concupiscentie et effas prosperitatis vigeat / in la-
 cietate oblationis se vertit. Adulti enim sunt qui in so-
 cietate manentes per gratiam viuunt / qui si sint pauci et so-
 litarij / in vitis indureant. vii. i. Regum. xv. Mortuum
 est cor eius / et factum est quasi lapis. Vel dic qd fons qui
 quando fuit et currit non lapidificatur / significat homi-
 nem / qui quando currit et laborat / per oblationem non
 induratur: qd pletum in byeme. i. in tempore tribulationis
 accidere consuevit / ubi scilicet homo amplius est in motu.
 Quando vero cessat a motu laboris / scilicet in estate pro-
 co qd solet per oblationem lapidificari / et per malam
 consuetudinem indurari. Allega vt supra. Item idem
 ibidem Seneca / scilicet libro tertio de Naturalibus que-
 stionibus / dicit qd aliqua sunt flumina / que palam in al-
 lideant / et sic ex oculis auferuntur / et sub terra diu currit /
 eadem ex intervallo longe alibi oriuntur / et nomen et cur-
 sum recipiunt. Nilus caulam reddit ibidem. Na (vt inquit)
 aqua naturaliter ad ima et ad imane defertur / suus sub ter-
 ra secretus facit cursum: sed cum primum aliquid solidi
 quod obstat inuenit / praeiuncta terre parte / que debilis est /
 et que minus ad exitum repugnat / exterius prorumpit et
 erigit / et ab incolis illis nomen et originem suam prima-
 de. i. quod dicitur / nomen nouum recipit et assumit. An-
 procul hinc / alioq; renascitur ore. Sic modo cu bibitur ta-
 cito modo gurgite lapsus: Reddit Argolicis ingens Era-
 sidera / diu / tandem remoti loco purgamenta electat. Las-
 Solinum / talis est / Padiu seu Eridanus flumens italoru.
 Nilius est etiam Nilus flumens egyptiorum. Isti enim flu-
 do ab arena bibuntur / vel ab aliquo specu forantur / et tan-
 lo qui sub arbane monte videt transire. et de tigris / qui sub
 Tauro nascitur penetrare: prout ponit i capitulo de egypto
 et de perlide: ubi etiam ponit qd dicit flumini diuersis locis
 diuersimode nominatur. Et probatur qd illi idem sunt per

feces et purgamenta / que primo an absorptione in eis pro-
 secta / tandem quando renascuntur / exterius ab eis deferu-
 tur. Ista charitissimi possunt applicari ad Christum. Iste
 enim de fonte paradisi ortum iuuenis / tandem in specum
 corporis virginis sub terra humanitatis se reclusit / ibiq;
 secretum carnis peragens / nouum mēibus latitauit: tan-
 dem vero exinde parturit et renascitur / et nouum ortum
 in mundo consequitur / et etiam nouo nomine nominatur.
 Sicut enim tunc Iesus nouiter nominatus: sicut ab ange-
 lo fuerat appellatus. Etate. lxxij. Vocabitur tibi nomen no-
 uum / quod os domini nominauit. Vel dic qd iste qui sub
 terra nostre humanitatis fuerat absconditus / vel etiam in
 specu et spelunca sepulchri positus et absorptus / postq; ibi
 curius suos secretos vsq; ad inferos fecisset / iterum per re-
 surrectionem renatus exiit et exiit / et purgamenta no-
 strorum criminum secum tulit. Etate. liij. Crete languores
 nostros ipse tulit / et dolores nostros ipse portauit. Vel ista
 possunt applicari ad malitiosos / qd quandoq; diu latet / et spe-
 lucas vararum palliationum intrant / et diu in occultis
 curius secretos. i. machinationes suas peragunt et frequen-
 tant / et tandem inuenta opportunitate nascuntur exterius
 et manant / et malicias suas que latuerant / subito et ubi non
 aduertunt / manifestant. Vel dic qd flumini sunt homines
 fluxibiles et mortales / qui procul dubio super terram pri-
 mo nascuntur / deinde a terra per mortem abibunt. Apocalypsis. xxi. Spernit terra os suum / et absorbit flum-
 inum. Sed postq; idem secrete ad diem iudicii secerit
 curius suos / iterum per resurrectionem nascuntur / et ab ip-
 sa que eos absorberat terra euomuntur. Job. xx. capite.
 Diuitias quas deuorauit enomet. Vel istud exponit de ter-
 ra. i. de terrenis diuitibus / qui flumina diuitiarum absor-
 bent: ipsas dum viuunt / secrete tenent et custodiunt: fina-
 liter tamen sollicitate diuine iustitie et morte compulli / ip-
 sas dimittunt / reijciunt atq; vomunt. Job. xl. Absorbebit
 flumini: et non mirabitur habere et. Vel dic qd boni diuites
 flumina. i. diuitias recipiunt et seruant / vt tandem neces-
 sitatis replete per elemosinas ipsas refundant. Vel dic qd
 iste est pensens / qui flumina virtutum / que absorberat et
 diu tenuerat / tandem per confessionem euomit et reuelat.
 Vel dic qd talis specus est predicator / qui flumina scientia-
 rum recipit et custodit: et tandem predicando et docendo /
 loco et tempore alijs ipsa vomit. Vel potest dici de viro iu-
 sto: qui flumina gratiarum et beneficiorum a deo non ces-
 sat recipere: qd tamen nouit per bona opera / vel per gratias
 rum actiones reddere. Vel dic qd flumini est peccator: qui
 a terra. i. ab amore terrenorum per auaritiam absorbetur:
 sed cum diu ibi steterit / sepe fit qd per obstaculum alicuius
 tribulationis vel infirmitatis / inde tandē exte cōpelli per
 diuitiarum contemptum exterius comprobatur. Vel dic
 qd isti sunt mali religiosi / qui in specu religionis / quem in-
 trauerunt / et ubi aliquandiu cucurrerunt / alicuius difficul-
 tatis obstaculum inueniunt / et terram regularis obseruan-
 tie rumpunt / et per apostasiam exeunt et recedunt. Seneca.
 li. Flumini egrediebatur de loco volupatis. Item ibi-
 dem dicit Seneca qd pulvis pureolans / si aquam attige-
 rit / ipsam aquam in lapide conuertit. Predicte enim aque
 de pulueribus et rebus alijs lapides faciunt. Isti vero pul-
 ueres aquas quas tangunt / in lapides conuertunt. Talis
 pulvis videt ee memoria mortis nre ante pulueritatis fu-
 ture. Iste em si bi tēgat aqua cordis humidi et deuoti / vel
 si in aqua lachrymarum et cōpunctiois fuerit intermixtus / ipam
 p certo facit lapideā atq; fortē / et ptra aduersa oia stabile et
 duram. Job. xxxix. In similitudine lapidis durat aque. Hō
 est enim aliqua persona vel aliqua mens ita aquea / fragi-
 lis et carnalis / quin contra tentationes et tribulationes for-
 tis efficiatur / si pulvis humilitatis et memoria sue mortis
 ipsi mentaliter misceatur. Ideo bene dicitur adhebe. i. f.
 In domo pulueris / puluere nos cōpēgite. Vel dic in malo
 qd iste pulvis significat diuitias / et alia bona terrena. Iste
 em pulvis si aque. i. persone impie et fragili mixtus fue-
 rit / cōcessus / vt pte si ille qd diuitis nesciat / ipis abun-
 dauit: statim pro certo lapis. i. durus / incompatiens / cru-
 delis / parcus / induror / et obfinitus erit. Allega vt. s. In

similitudinē ē. Istud patet de malis divitiis; qui quanto plus habent de pulvere divitiarum, tanto magis sunt lapidei atque durī: et ideo talis pulvis est periculosus, propter quod Christus dicebat apostolis. Matth. x. Excute pulverem de pedibus vestris. Item idem ibidem ait quod sunt quidam fluvij qui vellera ovium aquas eorum portantur tingunt. Unde ait quod in beotia sunt duo amnes, quod ambo de vno lacu exeunt, et tamen diversa faciunt: quia scilicet unus oves potantes si albe sint facit nigras. Alius vero oves si nigre fuerint facit albas. Et ideo unus eorum melas grece, quod niger latine dicitur, nūcupatur. Ysidorus autem libro. xliij. de beotia dicit idem per omnia. Unum alium talem fluvium dicit Theophrastus esse in macedonia: in quo oves albe nigre fiunt, cum aliquādiu potaverint. Unde etiam (ut ait) si indigent lana nigra, granitū habet, quādo voluerint infectorem seu tinctoriem. Dicit etiam idem Seneca quod in galatia flumen est quod idē in omnibus efficiat. Idem autē videtur Sol. s. de grecia de beotia dicere de duobus fluminibus supradictis, quod albas oves nigras, et nigras faciunt esse albas. Plinius autem libro. xxxi. c. ij. dicit per omnia quasi idem. Unde ait duos esse fontes, scilicet ceronem et mellem: quorum primus oves nigras dealbat si biberint, alius autem albas denigrat: et simul autē mixtis varias esse constat. Theophrastus etiam dicit fluvium in thurijs Lathin candore facere, ybarim in bobus et pecoribus nigrum generare: quod etiam (ut ait) sentit homines quia qui primum biberint sunt candidiores: qui secundum biberint, nigrores. Idem etiam ait in macedonia esse duo flumina scilicet halacmon, quod oves potantes faciunt ferre albos, et Arxum quod facit fucos aut nigros. Charisius ista flumina tā mira et tā varia, quorum quāda alba denigrat, et alia nigra dealbant, possunt mihi significare mundi prosperitatem et aduersitatem. Prospera enim et aduersa flumina dicuntur: quia scilicet in eodem statu nunquam permanet: immo continue variantur. Quid igitur? Procul dubio ista flumina licet de vno lacu, de mundo exeant et emanent, diversa tamen in moribus faciunt atque causant: quia procul dubio fluvius aduersitatis et paupertatis de nigris obfuscis et hyssopidis facit albos, id est de malis et de peccatoribus facit iustos et de iniquis innocentes et mundos: quia constat quod per aduersitatem homines ad se redire compelluntur et videntur: et sic timore dei concepti innocentes et candidi, qui nigrifuerant, efficiuntur: ita quod tunc potest eis dici illud Apocalyp. xliij. Ambulabunt mecum in albis, quoniam digni sunt, sicut de martyribus dicitur Apocalyp. vii. quod ipsi dealbauerunt stolas suas in sanguine. id est tribulatione. Conuersio autem fluvius prosperitatis operatur. Illi enim qui ad istum fluvium albi, innocentes et mundi accesserint, et isto flumine potati, delectati et repleti fuerint, successu temporis per vitia denigrantur, et mens et conuersatio eorum: de vitiorum fulgine maculantur. Baruch. vi. Nigre fiunt facies eorum de fumo quod in domo fit. Ista potest figurari in cana libi laban, in quibus per virgas nudas et decorticas, oves nascebantur candidę, per virgas vero indutas et cortice nudas putatas, oves generabantur nigre, sicut dicitur Gen. xxx. Quia pro certo canalis huius mundi, si virgas divini timoris cum nuditate paupertatis habuerit, albos fetus, id est innocentes generat facit. Si vero e converso cortex divitiarum affuerit, tunc homines nigros, peccatores, et infames producit. Et dicit quod fluvius albefaciens est penitentię lacrymosa confessio, vel bona societas, vel etiam bona doctrina, vel etiam religio, quod procul dubio potatores, delectatores, et frequentatores suos de nigris facit albos, et de peccatoribus innocentes et mundos. Fluvius vero denigratius et infamatius et obfuscarius, est carnis voluptas, mala societas, mala doctrina, vel etiam mundus. Ista enim albedinem innocentie et munditie tollunt, et nigredinem vitiorum et luxurie introducunt. Apocalyp. vi. Sol factus est niger quasi sacculus cilicinus. Ezechiel. xliij. Nigrescere faciam stellas celi. Et breviter quotiens diaboli indiget nigra lana vitiorum et peccatorum, non oportet nisi quod oves suas, scilicet peccatores, ducat ad istas aquas in aliquo fluminis predictorum, et statim per se sine timore

et alio nigrabitur: ita quod dicit poterit illud flum. ij. Facies eorum sicut nigredo olivę. Et dicit quod duo vltimi fluvij sunt due scientie, scilicet divina et mundana. Et dicitur fortime, aduersa scilicet et secunda. Et duo bona, spiritualia scilicet et terrena. Et duo status, religiosi scilicet atque mundus. Igitur quęcumque ovis vult fetus albos, bonos concipere, vel munda opera facere, debet de primis fluminibus bibere, et se in divinis scientiis, tribulationibus, et omnibus spiritualibus solummodo delectare. Contra vero illi qui alia flumina bibunt, et qui mundi scientiis, prosperitatibus, et divitiis se imbuunt, nigros fetus, id est mala opera generant et producant, quia sicut dicitur Matth. vii. Bona quę bonos fructus faciunt, et similiter mala malos. Et dicit quod fetus sunt subditi, matres vero plati, quia scilicet plati boni, et bonis predictis fluminibus potati, solent albos et bonos et innocentes subditos facere. Ad alii vero malos et contrarios generant. Ezechiel. xvi. Qualis mater, talis et filia eius. Secūdam Senecam ubi supra, in cappadocia dicitur esse flumē quod si equi biberint, spargitur in eis alba cutis, quod tamen (ut ait) non accidit alicui alij animali. Charisius per equum potest intelligi bonus subditus et obediens, qui scilicet per disciplinam permittit se frenari, et per patientiam equitari, et conculcari. Per fluvium igitur istum intelligo statum religionis vel ecclesie, tribulationis, penitentie, divine scripture vel scientie. Ista enim sunt flumina purificatiua, et conscientie mundatiua. Sed quid? Pro certo soli equi in talibus candidantur: quia dato quod ista flumina sint bona de se, non tamen possunt proficere nisi equis, nisi personis disciplinatis, patientibus, humilibus et subiectis. Tales enim soli in flumine penitentie, scripture et religionis dealbantur, et a vitiorum maculis depurantur. Ad alii vero dato quod in religione manent, et flumine sacre pagine se imbuunt, nunquam propter hoc spiritualiter dealbantur. Unde Apocalyp. vii. Ecce equus albus, qui sedebat super eum, habebat arcum: et data est ei corona. Scriptura enim non videtur facere mentionem de aliquo animali albo, nisi de equo. Et si vis potes dicere quod prosperitas est fluvius qui dealbat malos per curiositatem, aduersitas vero denigrat bonos per humilitatem, et equalentē austeritatem. Et dicit quod fluvius dealbans est hypocritis, quę vellera conversationis facit candida. Fluvius alba denigrans est veritas, quę scilicet albedinem hypocritarum finaliter denigrat et infamat, et quicquid ibi albi aut sordidum fuerat, palliat et delectat. Bene igitur dicit apostolus Actū. xliij. Percutit te deus paries dealbate. Tigris fluvius, et euphrates, sicut Solinus ait, mat, oriuntur ex eodem fonte, in armenia. Et est tigris fluvius rapidissimus, per lacum transiens arethuse. Euphrates vero frugifer interpretatur, eo quod vberem et frugiferam reddit terrā, et maxime in quibusdam locis mesopotamie in quibus inundat certis temporibus, sicut nilus: prout refert Solinus et Iosephus. Est etiam (ut aiunt) geminus variis copiosus. Tigris denotat sapientiam mundanā, quę ad modum tigris cito defluit atque transit: quia defecit sapientia in theman. Hieremie. xli. Et lacum infidi imbuunt atque regit. Euphrates autem dei sapientiam significat, et theologiam, quę terrā, animam per quam transit, irrigat, et fructificat gratiis, et virtutibus, et lapides preciosos, id est mercedem apud deum preciosā in ea generat atque causat. Illi duo fluvij de vno fonte exeunt: quia ois sapientia a domino deo est. Ecclesiastici. i. De vna terra egrediuntur ambo. Ezechiel. xli. Due mulieres matris vnus filie erant. Ezechiel. xli. Sed licet ab eodem fonte prodeant, tamen per eadem itinera non incedunt. Ideo Jacobi. iij. Nunquid fons per eodem foramine emanat dulcem et amarā aquam? per eadem ibidem. Ex eodem ore procedit maledictio et benedictio. Item Quidius ibidem scilicet vltimo libro adu. mo. phoscos, dicit quod fluvij athamatis aque mirabilis sunt nature. Si quis enim in fine lunatis istis aquis lignum asperferit, vel in eis ipsum immerferit, mox accenditur et ardebit. Sic de in fluvio infernali illi qui sunt ligna sine fructu, scilicet peccatores, in fine lunatis vite sue, quę per mortem miserie vite sue lunatio diminuta accendit, et in ipsis aquis miserie vite

tu coiburentur. Sapient. xix. Ignis in aqua valebat supra
 suam virtutem. Et ideo Apocalyp. xix. dicitur q. mali mis-
 si sunt in stagnum ignis. Vel dic q. iste est fluvius delicia-
 rum / q. dato q. h. d. sit lignum aridum. i. persona abstinentis aq. a-
 sicca. si in huiusmodi aqua fuerit delibuit. p. concupiscenti-
 am carnalem facilliter accendit. Quod etiam de aquis
 dulcium dici potest. que mentem solent conseruare per
 cit q. h. bar. et crastis flum. sunt. itale. q. capillos facit si-
 miles auro. vel electro. Capilli significant exteriorē cōuer-
 sationem. que pro certo aurea per honestam presentia effi-
 citur. si sepe in lachrymarum vel deuotionis fluminib. bal-
 neatur. Rhodanus est fluvius vnicus de tribus maximis
 europe. iticidum Solim. ita enim maxima flumina eu-
 rope sunt Rhodanus / Rhodanus et Tiber. i. dan ubi. Et si igi-
 tur Rhodanus fluvius valde impetuosis terrarum circū-
 lacentium corosionis: et ideo Rhodanus dicitur quasi ros
 des amnis. De alpihus autem precipitatur. et per lacum
 glemie transiens / cum aquis lacualibus non miscetur:
 tandem mare mediterraneum ipso mari turbulēto ingre-
 ditur. m. i. ut ait Solinus et Seneca. quando frenum ven-
 tis cretat. Rhodanus vero etiam cum serenū est. leuit et flu-
 tius agitatur. Ista possunt applicari cōtra illos qui de
 alpihus et de altis montibus. i. de altis parentibus et nobi-
 libus ostentant. Ipsi enim per superbiam intumescunt. ter-
 ras aliorum per rapinas corodunt. lacu etiam per quem
 transit. i. societate aliorum quos frequentant se immisce-
 re dedignantur. et etiam cum serenū est. i. tempore pacis
 seuium per iracundiam et turbantur. et superbia et tumultu-
 bus effrenantur. Job. xxi. Fluvius subvertit fundamen-
 ta ipsorum. Et dic q. tres maximi fluvij europe. Ecclesie
 sunt pater. verbum. et spiritus sanctus: quia sicut dicit Jo-
 nis. v. Tres sunt qui testimonium dant in celo. Vel spes
 fides. charitas: quia sicut dicitur. i. ad Corinth. xiii. Nunc
 misceat se alij aquis: sicut de arethusa lacu infra capitulo
 vii. s. xi. Item Solinus capitulo de sicilia dicit q. diana
 fluvij est qui iuxta Lamarinū ciuitatem fluit. ex quo si ha-
 bitus impudice / aqua hauerit. non coibunt in corpus vni-
 uisum et later aque. Quod intelligo q. si aliquis impu-
 dice se habuerit non longe ante. et aquam illam de flumi-
 ne hauerit. aqua illa ciuino misceri non poterit. et sic hau-
 rentie impudicitiam reuelabit. Per aquam potest intelli-
 gi doctrina. et maxime per aquam diane. que interpretatur
 clara. Per vinum vero voluntas humana accipitur. Aqua
 enim doctrina refrigerat. voluntas vero humana p. desideria
 feruet. Aqua ergo bone doctrine vino feruentis voluntatis
 apponitur. ut feruor sui appetitus debite temperetur. Igi-
 tur ista possunt dici cōtra impudicos predicatorē. Tales
 enim impudici. si aquam diane. i. doctrinam sacre scriptu-
 re vino. i. voluntati auditorum immiscerint / vt ics ipsam
 tepere ab affectionibus inhonestis: ipsi procul dubio nū-
 spicabitur: quia secundum Gregorium / Lulus vira de
 spicabitur. restat vt eius predicatorē contemnatur. Vel dic q.
 aqua diane que dicitur a dian. quod est clarum. significat
 clara et bona opera et exempla. Vinum vero quod dulce est
 et suauis. significat suauitatem glorie paradisi. Quid ergo. p.
 certo si impudici mente et corpore fuerimus. et si deo spon-
 so nostro fidem spiritu alio integritatis frugerimus. et adul-
 tero diabolo per peccatum nos cōiunxerimus. nunq. aquā
 flis glorie conseruigem. vel per ipsam celi dulcedinem ac-
 quem. Vel dic q. haurio impudicus est mala inrentio.
 que dato q. aquam claram hauerit. i. dato q. bonum opus
 fecerit. ipsum vino diuine gratie vel acceptionis vel beni-
 quia scilicet bona que in peccato mortali / vel que mala in-
 tentione sunt. diuina gratiam nō acquirunt. et etiam io-
 dio eius non miscbitur extraneus. Item Solinus ibi-
 dem caplo de grecia. dicit q. in beotia est vnus fluvius de
 quo ones que biberint. ferus suos facient coloris cuius fue-
 rint. Sic vere si quis. i. simplex et vtilis predicator. fluvium

scripture primo biberit. i. impleuerit et perfecit. ferus. i. au-
 ditores sibi in bono similes generabit: quia scilicet facilliter
 homines illos imitantur. qui quod docuerint operantur. et
 e conuerio. Este est Greg. l. oquentis auctoritas perdit /
 quando vox opere non imitatur. Et dic in malo q. illi qui
 fluvium mundane prosperitatis bibunt / filios sibi similes
 si possunt faciunt: quia scilicet filij libenter imitantur. scilicet
 cer viuando / mercando. et pariter iudeos quos bibunt. p. ge-
 ra attendunt et inueniunt. Jo. dicit. ij. Quod natum est ex
 carne. caro est. Item Solinus. c. de beotia dicit ibi flum. s.
 esse de quo si oves nigre potauerint. albe fiunt. et c. Quid su-
 pra vbi factum est: scilicet. s. xviij. Item Solinus cap.
 de sicilia. dicit q. in sicilia est quidam flum. nomine haer-
 belius. qui in medio flumine subita cretante feruet. Ta-
 les sunt multi qui quauis fluant per diuersa vicia. et frigi-
 di et indeuotū int. aliquando tamen ventis eis subito deuotio-
 nis et contritionis feruor. et contra omnem spem. bone
 voluntatis ardor. sicut enim d. Joan. iij. Spiritus vbi vult
 spirat. vt de eo exponatur illud Job. xli. Feruere faciet
 quasi ollam / profundum maris. Vel dic e conuerio de fer-
 uore territionis q. subito in medio. i. corde. flumini. i. lu-
 storum erumpit. et eos ad malum excitat et accendit. Alie-
 ga vt supra. Item idem ibidem dicit q. himerus est flu-
 uis in sicilia. que ecclesie mutant plage: quia scilicet vbi
 ad aquilonem fluit. amarus est: vbi vero ad austrum flectit-
 tur. dulcis est. Aliquo est vira paelens. vbi frigus tribula-
 tionum abundat. Aufer vero est vira futura. vbi splendor
 eterne claritatis comscat. Iste flum. igitur significat deū
 qui procul dubio in aquilone presentis vite suae inuenitur
 amarus. tribulationes immittendo. Et ad austrum verovire
 future vite erit dulcis. consolationes faciendo. Iudith. v.
 Fontes amari ob dulcari sunt. Vel dic q. flum. iste est pe-
 nitentia / que in aquilone presentis vite est amara / in au-
 stro vero paradisi erit in dulcedine versa. Allega vt. s. Vel
 dic q. aquilo est peccator / qui flum. penitentie vel reli-
 gionis inuenit amarum. Aufer vero est infusus: qui ipsum
 inuenit lapidum et locidum. Vel dic q. flum. iste est mun-
 dus / qui aquilonibus. i. iustis frigore diuini timoris ge-
 laris videtur amarus et insipidus: australibus vero. i. pec-
 catibus auarus et feruentibus / luxuriosis et humescitibus
 videtur dulcis et sapidus. Prover. xviij. Anima esuriens a ma-
 rum pro dulci sumet. Item Solinus dicit q. hypanis
 flum. est nobilissimus / qui a scythia vix ad India pro-
 tensus. Alexander magni iter terminauit / sicut etiam are in
 ripa eius posite declarant: quas idem Alexander construxit
 ibi. Iste igitur in principio dulcissimus est: et huius sa-
 luberrimus: sed vbi callipodii terminos attingit: quidam
 fons infamis et amarus qui dicitur exampes sibi adun-
 gitur: cuius amaritudine dulcedo aque ipsi vitatur. et in
 amaritudinem commutatur. Et sic fit q. ille qui prius dul-
 cissimus fuerat. amarissimus in maria deuehatur: et sic vt
 ait opitones de hypane discordant: quia q. ipsum in prin-
 cipio nouerunt. predicant: qui vero in fine / excreantur et hor-
 rent. Et forte iste est ille flum. quem Alexander cum exer-
 citu sitiens in arenis. nec aquam dulcem reperiens / inue-
 nit: q. hellebore erat amaro. que cū ducenti milites trans-
 natarent. ab hippopotamis sunt absorpti: sicut dicit in his-
 toria alexandri. Ista possunt applicari cōtra multos. quo-
 rum finis a principio discordat. et qui in iudicare quando
 primo currunt per mundū. dulces et deuoti inueniuntur: qui
 tamē in fine. i. in senectute. in peccati amaritudinem cōuer-
 titur. Dato enim q. alijs sit dulcis bon. potabilis. i. iustis
 tabilis et famosis: quando tamen fons exampes. i. infamis
 et amara mulier / vel etiam quecumq. mala societas / vel
 etiam malus consiliarius / vel mala doctrina. vel etiā mun-
 dana prosperitas in tales influit / ipsos procul dubio p. pec-
 cata variat. amaricat et corrumpit. Job. iij. Accipiet eum
 caligo: et inuoluatur amaritudine. Vel dic q. iste flum. est
 vira presentis. que in principio dulcis est homini: quia scilicet
 dulce est homini viuere: sed tandem fons amarus. i. mors
 et adiungit. ex quo in amaritudinem mutat. Vel dic q. ista
 ē mūdāna prosperitas vel voluptas. q. nūc ē dulcis cū bibe-
 ribus: sed finaliter / q. p. peccata vel spali mori admixta fue-
 rit. ij

rit: mirabiliter erit amara. Idem autem dicit de mala muliere: que primo dulcis est et gratiosa: tandem est et amara et reditosa: quando scilicet per ipsam corpus famam bona et anima perdidit. *Prover. v.* Fauus distillans labia meretricis: nouissima autem eius amara velut absinthium. Uel dicit quod iste fluuius est mores vel etiam inferi. Ista est enim uisus et bonis dulcis et sapida. Sapientie. *lij.* Sperat autem iustus in morte sua. In iustis autem est amarissima: iuxta illud *Ecclesiastici. xij.* Mors quod amara est memoria tua homini iniusto. Vbi enim sunt hyppopotami. i. demones: qui milites alexandri. i. diuites huius mundi / in arenis diuitiarum per auaritiam sitientes: deuorabunt: et ipsos perpe tuo absorbeant. *Job. xxvj.* Ecce gigantes genuit sub aquis: et qui habitant cum eis. Uel dicit quod iste fluuius est mundus: quod fons infamis peccati facit esse amarum. In isto ergo latet hyppopotamus. i. demones. qui paulo dubio milites et diuites / sine navi gratie inducunt per aquas bonorum temporalium transire volentes: per diuersa peccata inuadunt: et tandem per diuersa tormenta deuorant: et absorbeant. Uel etiam in isto latet hyppopotamus. i. vlturari et raptores: qui milites alexandri. i. Christi seruatores deuorant: et eos rapinis et exactionibus molestant. *Isaerem. ij.* Absorbuit me quasi diaco: impleuit ventrem suum tenebris ne mea. *Item Solinus* dicit quod Bozophenes fluuius est nerie: que est scribie provincia: in quo sunt pisces egregij saporis: qui nulla penitus habent ossa: sed cartilagine reuerrimas. Talis est fluuius religionis et deuotionis / cuius pisces. i. habitatores debent ossibus. i. duritia et oblatione carere: et cartilagine flexibiles. i. virtutem obedientie: que hominem facit plicabilem habere: et ita poterunt alios boni et sapidi apparere: ita quod talis poterit dicere illud *Ecclesiastici. xliij.* Spiritus meus super mel dulcis: et hereditas mea super mel et fauam. Uel dicit quod talis per omnia fuit beata virgo. Uel dicit quod iste fluuius est mundus vel prosperitas vel voluptas. Illud enim pisces. i. homines: careant ossibus constantie et firmitatis: et sunt molles et flexibiles per inconstantiam fragilitatis. *Item Solinus* capitulo de aphrica / dicit quod in aphrica prope syrtis est ciuitas Berenice: vbi est fluuius dictus Lethon seu Lethae / qui (ut ait) ex inferorum creditur eructatione promoueri: et secundum pristinos vates potatoribus suis obliuionem inferre. Talis fluuius potest dici tentatio: quam scilicet ab infernali seu diabolica eructatione promoueri constat. Ista est enim: quando fortis est: que obliuionem proprie salutis inducit: et dei paradisi: inferni: et etiam sui memoriam abolet atque tollit. *Item Ieremie. ij.* Populus autem meus oblitus est mei dicitur innumeris. Uel dicit quod iste fluuius est mundi prosperitas: que potatores et possessores suos obliuolos facit: quia ut communiter tales sunt ingrati: et obliuiscuntur benefactorum. Tales sunt superbij: qui obliuiscuntur suipsum et defectuum propium. Tales sunt elati: et delectationibus capti: qui obliuiscuntur dei et suorum iudiciorum. *Genesis. xl.* Succedentibus prosperis: oblitus est interpretis sui. Uel dicit quod iste fluuius est mores: que ab inferno. i. a diabolo originaliter dicitur provenisse: iuxta illud *Sapientie. iij.* Inuidia diaboli mors intrauit in orbem terrarum. Ista est ergo que obliuionem suis gustatoribus passue tribuit: in quantum lapsu temporis memoriam eorum destruit atque tollit. *ps.* Oblivioni datus sum tamquam mortuus a corde. *Item Solinus* dicit quod Libidaspes est fluuius: currens per perfide tante dulcedinis et saporis: quod reges per se de eo potum sumere solcant: et etiam quando ad loca peregrina pergunt: pro potu aquas ipsius secum ferant. Hoc idem dicit de Euleo flumine: qui a Mediam in arabiam transiit. Talis fluuius est sacra scriptura: ista est enim dulcissima deuote contemplanti. *ps.* Dulcia faucibus meis eloquia tua. Et ideo reges per fidem. i. viri religiosi et clerici: qui se et alios bene debent regere: et deo seruando regnare: quia scilicet seruire deo regnare est: non debent alios potius. i. alias scientias querere: sed in peregrinatione huius vite: ista se reficere et fovere. *ps.* Quoniam apud te est fons vite: et in lumine tuo videbimus lumen. *Item Solinus* capitulo de india dicit quod Ganges fluuius est orientis: cuius

ius minor: latitudo octo milia passuum habet: maior: vero latitudo ipsius viginti milia / profunditas vero ipsius tanta est: quod in loco ubi est vadiorum: centum pedes habet profunditatis. De hoc vero dicit *Lucan.* quod solus inter fluuios currit versus orientem. Sicut tamen dicit *Isidorus* iste fluuius quamuis maximus: a L. pro tamen rege: pro eo quod vnum de militibus suis submergerat: in mille. *ccc. lx.* alios fuit diuisus: et sic cum vadiorum exercitui suo fecit. Ista potest fuisse applicatio: quod nihil est homini vel humane rationi et indurite impossibile: cum audiamus tale et tantum fluuium tam profundum et altum: per humanam industriam vadabilem factum esse. Uel per istum fluuium intellige diuites huius mundi: contra orientem. i. contra deum currentes: et se et vltis opposcentes. *Job. xv.* Accurrit aduersus deum erecto collo. Quia vere pato quod sunt profundissimi sensuum subtilitate: et latissimi diuitiarum et potentie diffusa facultate: nihilominus *L. yus rex. l.* Huiusmodi: quando vult: ipsos per motem diuidit et subvertit: et ad nihilum pertrahit et deducit. Ad agnus enim fluuius fuit Alexander: qui cum diuisus est in partes: quod scilicet de regno eius facta sunt multa regna. *Isidori. xij.* Omne regnum in seipsum diuisum desolabitur: et domus supra domum cadet. *Item Solinus* seu Ganges est fluuius de paradiso veniens: et per terram Eulath. i. indie defluens. Et interpretatur phylon catarua: quia secundum *Isidorum* cataruam fluuium: scilicet decem flumina in se recipit. Interpretatur etiam oris multitudo: quia secundum diuersas sui partes multipliciter mutatur et in colorem et in quantitate. et secundum *Isidorum* in historia desert arenulas amaras: gemas etiam preclatas: et circa se herbas et arbores aromaticas nutrit. Sic sacra scriptura a paradiso per reuelationem prodijt: et decem flumina. i. decem precepta in se recipit. *Figura. liij.* Regum. *vij.* vbi in atrio ante templum erant decem luteri: vbi sacerdotes et sacrificia lauabantur. *Templum paradisi est: atrium sacra scriptura: decem luteri sunt decem precepta: et cetera.* Item hic fluuius mutatur in colorem: quia alibi clarus et plenus: alibi obscurus et incognitus: alibi est turbidus. i. semiplenus: quia pro certo scriptura quantum ad colorem suum apparet: modo obscura est: modo plana: modo mediocritas. *Figura Ecclesiastici. xlvij.* vbi vidit fluuium primo vltis ad talos: et secundo vltis ad gema: tertio quem non potuit transuadare: quia scilicet sacra scriptura aliquando est facilis: aliquando profunda. Item mutatur quo ad quantitatem: quia alibi parvus: alibi diffusus. Sic scriptura in quibusdam locis multum diffuse: in alijs parce tractatur: quod infirmis et rudibus et lubricis se coapat. *ad L. coite.* Facrus sum infirmis et infirmis. Item mutatur in sensum: quod alibi sacra scriptura frigida per comminationes: alibi calida per promissiones glorie paradisi. Item arenulas autem: quia fluuius sacre scripture desert aurum sapientie: argentum eloquentie: medicum penitentie: et aromata gratie et virtutum. In isto fluuiio continetur feces penarum inferni: que sunt in fundo: flores glorie paradisi: qui sunt in summum: illi etiam pericula: et spirituales pocula discipline. Et iste fluuius ad mare tendit: quia sacra scriptura ad ipsum deum: qui est origo ipsius: ordinatur. Ideo *Ecclesiastici. xxxij.* Factus est mihi frames abundans: et fluuius meus appropinquauit ad mare. *Abana* et *Farfar* fluuij sunt qui circumstant regionem Syrie: et eam herbis et fructibus fecundant: et maxime Damascenam ciuitatem. Syria que interpretatur altavel sublimis: aridavel humecta: significat mundum: qui aret per auaritiam: qui humectatur per luxuriam: et qui est sublimis per superbiam. In isto est ciuitas damasci: que interpretatur sanguinem bibens et mitens: et significat statum diuitum: qui in sanguine pauperum bibendo delectatur. *Numeri. xxiij.* Deccosum sanguinem bibit. In ista regione sunt isti duo fluuij: qui inter se preterfluunt ciuitatem. Primus dicitur farfar: qui interpretatur talpa vel fodiens vel dissipans: qui significat sceleratam legalem: scilicet caudicorum: per quam ad modum talpe: terre et hereditates pauperum foditur et dissipant. *Alia* dicit *Abana*: qui interpretatur pater gratus: et scientia significat medicorum: qui patres grati diuitum cupantur: quia

scilicet plus in eis confidunt q̄ in deo. Ist ergo duo fluij
damascum irrigant et fecundant: q̄ per istas duas sciētias
regit in rebus et corporib⁹ totus mūdus: et fructib⁹ temporalū
irrigant diuersū regionē: q̄ hodie videm⁹ q̄ diues nō vult
audire sciētiam, nisi aliquam istarū: vt inde fructum tē-
poralium recipiat et acquirit. Ideo Ezechiel. xxi. Fluij
manabant in circuitu eius. Et tamen finaliter isti in ma-
re inferni descendunt. Et ideo tales figurantur. Regū
v. vbi Naaman venit de syria ad Iherusalem / vt sanaretur
a lepra: qui precepit ei q̄ se in iordanis fluuiū sepius laua-
ret: qui valde indignatus dixit. Nonne abana et farfar me-
liores sunt? Et nolēbat lauari / sed potius recedebat: et ta-
men nunq̄ sanatus fuit: quousq̄ balneatus extitit in iorda-
ne. Naaman qui interpretatur decore⁹ vel pulcherrim⁹: si
gnificat clericos nostros beneficiatos: qui totam curā ad-
hibent in pulchritudine copozali. Isti sunt principes exer-
citus regis syrie: quia tales in ecclesia que est chisti exer-
citus participant. Isti tamen aliquoties sunt leprosi: et
hoc quia per simoniam vt communiter in ecclesia ingre-
diuntur: vt etiam quia lepra luxurie consumpuitur. Isti ap-
parent coram Iherusalem vt sanentur: id est coram deo: in ecc-
lesia. Iheros canonicas et officium faciendū: et beneficia
ecclesiastica acquirēdo: sed ille precepit eis vt in flumine
Jordanis. In sacre scripture studio balneentur: quia scilicet
et huius vult vt ecclesiastici fideant in theologica di-
sciplina. Sed pro certo illi declinant: et non curant: immo
dicunt q̄ abana et farfar meliores sunt: quia hodie secula-
res sciētias sacre scripture preponunt: nec de ea curant:
sed ad leges euolant audiendas. Aspera est via do-
ctrine. Ecclesiastici. j. Sed tamen nunq̄ lepra peccati nū-
dabitur: nisi in Jordanis fluuiū fuerint balneati. Ideo mo-
net sapienter: Stude sapientie fili mī. Et p̄ uerborū. xviij.
Non recipit enim filius verba doctrine: nisi ea dixeris que
ferantur in corde suo. Et Josan est fluuius qui regionem
Abedonū irrigat: qui ad orientē in mare rubrum terminat⁹.
Tur. Preterea L. hobar est alius etiam fluuius qui Baby-
loniam irrigat: ab euphrate iuxta tigris orientē secundū Iher-
onymum: circumscriptus undiq̄ salicibus et carectis. Baby-
lonia vel Abedonia significat mundum: quia Babyloniam
idem est quod confusio: Abedonia idem est quod ad equatō:
quia mundus confusio est ad equatō. Josan qui inter-
pretatur nux: significat delicias: a quibus exprimitur ole-
um: vane laudis. L. hobar qui interpretatur iuxta electum:
significat diuitias: que electe reputantur a multis. Iuxta
ista flumina sunt salices et carectis / arbores scilicet sine
fructu et floribus: hoc est dictū: homines mundani / qui
vt communiter vel circa diuitias vel delicias commoran-
tur. Isti fluij figurati sunt in scriptura: vbi dicitur q̄ Sal-
manasar et Habuchodonosor captiuauerant filios israel:
et elecerunt eos de terra promissionis / in regionem Abedo-
ni: quos captiuauit / misit ligatos in regionem Abedo-
ni: super flumē Josan: sicut patet. iij. Regum. xviij.
Habuchodonosor autē illos quos cepit super fluuiū L. ho-
bar posuit et ligauit. Salmanasar enim rex medorū signi-
ficat luxuriam: quia Salmanasar interpretatur pacificas
angustias: quia scilicet luxuria pacē promittit illis quos
carnis stimulu⁹ angustiat et affligit. Habuchodonosor q̄ in
terpetatur sedens in tristitia / significat auaritiam / que est
in corde auarorum: quod mirabiliter est sollicitum et tri-
ste. Quos ergo Salmanasar. i. luxuria a terra promissionis. i.
a statu gratie captiuat / super fluuiū Josan. i. super delicias
alligat et exponit: quia deliciosus semper cupit delicias in-
herere. Sed illos quos Habuchodonosor. i. auaritia a statu
gratie relegat / super fluuiū L. hobar. i. super diuitias situat
p̄ amorē. Et sicut: prout in scriptura dicitur: quādiu israel
fuit in terra babylonis / nunq̄ perfecte fuit liber⁹: quousq̄ ad
dauīd figurans dicebat in psal. Super flumina babylonis
illuc sedimus et fleuimus: dum recordaremur tui syon: sic
quādiu homo sedet super flumina diuitiarum et delicia-
rum in babylone mundi huius: nunq̄ perfecte potest gau-
dere quousq̄ ad terram promissionis. i. ad statum gratie ite-
rum reuertatur: quia Inquietum est cor nostrum donec Iesu
donec quiescat in te. August. Vel dic q̄ Habuchodonosor

est diabolus. Israel est humanum genus. Babylon mun-
dus. Terra promissionis paradysus. sicut supra. Et dicit
est fluuius rapidissimus exiens de paradiso meditare tigris
vel euphrate: quorum brachium videtur esse secundum glo-
sam Ecclesiastici. xxiij. Et est fluuius signis lapides pre-
ciosos: qui etiam aromatica ligna nutrit: et ex eodem fon-
te quo tigris vel euphrates oritur et emanat. Sic chisti est
fluuius rapidus et fortissimus: et circa malos impetuosi-
mus. Figura Daniel. j. vbi de se de antiqui dierum. i. del
parris egrediebatur fluui⁹ igne⁹ rapidusq̄. Et iste igit de pa-
radiso oritur: quando per incarnationem ad mundi spacia
destinat: sed tñ mediantib⁹ tigride et euphrate: q̄ sunt duo
fluuij maximi quorum creditur membrum esse. i. mediantē
te patre et spiritu sancto / quorum membrum L. huius est:
quia diuina persona est: et eis per omnia coequalis. Ideo
ex eodem fonte oritur: quia ex eadem essentia cum patre et
spiritu sancto filius deriuatur. Ecclesiastici. xxiij. Ego sicut
fluuius dicitur exire de paradiso etc. Et Ezechiel. xxi. De ter-
ra egrediuntur ambo. Et in isto fluuiū sunt lapides pre-
ciosi. i. gratie et virtutes: quia omnis lapis preciosus operi
metum eius est. Ezechiel. xxiij. Et circa istum ligna aro-
matica. i. sancti sunt et sancte: q̄ in hoc mundo virtutum aro-
mata profuderunt: qui scilicet circa L. huius per fidem cha-
ritate et dilectione habitauerunt. Figura Ezechiel. vbi dicit⁹
tur q̄ de ianuario egrediebatur fluuius qui intrabat mari-
re: et sanabat aquas: et circa ipsum ab vtraque parte erat li-
gnum fructiferum et decoum: cuius fructus erat in cibū
et folia ad sanitatem: nec de ea curant: sed ad leges euolant
audiendas. Sanctuarium est paradysus / fluuius L. huius: vna
ripa diuinitas: ligna eius angeli: altera ripa humanitas:
ligna eius sunt sancti: mare est mundus: pisces vero L. huius
sunt exempla / opera / documenta: fructus arborum sunt san-
ctorum virtutes et opera / folia eorum verba: quia procul du-
bio ex vtraque ripa L. huius de paradiso: sanctuario venientis
angeli et sancti per fidem habitant: et angeli ripam diuini-
tatis: sancti vero ripam humanitatis per deuotionem fre-
quentant: q̄ procul dubio fruct⁹ et folia. i. opa et verba alijs
sana et vitia portant. Apocalypsis. xxi. Erant fructus ei⁹
in cibum: et folia ad sanitatem. Et si vis pone figuram de
fonte qui ascendebat de terra Genes. ij. Ideo Job. xliij.
Fons de domo dñi egredietur etc.

Capitulum. iij. de Jordane.

Jordanis est fluuius a libano monte oriens fin-
itronum a duobus fontibus: quorum vn⁹
ior alius dan dicitur. Et hic fluuius iuxta ciui-
tatem Iherico in mare mortuum terminatur: et
q̄ ipsum fluuiū absorbet penitus et cōsumit. Et
hic fluuius tempore messis nitice solet plus solito abun-
dare secundum glossam Josue. iij. Et etiam illud forte ac-
cidit ex imbutum inundatione: et ex nimia resolutione. Iste
fluuius iudeorum et gentilium regionem: scilicet arabiam
et iudeam dicitur separare. Et de isto legitur q̄ coram filijs
israel de egypto et de deserto venientibus: se aperuit: ad
ingressum terre promissionis aditum eis dedit: et ad arce-
m populi presentiam se diuulsi. In isto fluuiū Naama sy-
ria lepra fuit sanatus: quando ibi septies est intinctus: sicut
dicitur. iij. Regum. v. Iste fluuius testimonium sanctitatis
Iheric et Iheric perhibuit: dum ad tactum pallij helie an-
te eos se diuulsi. iij. Regū. ij. Iste fluuius ferrum q̄ in fun-
do aque erat / ligno mediante subleuauit: et p̄ hēte quod
perdiderat restaurauit. iij. Regū. vj. Preterea iste fluuius
ex tactu carnis L. huius: vim regeneratiuā acquisiuit: Iste
in isto fluuiū Joāne baptizante L. huius: celi apert⁹ sunt
et spiritus sanctus ibidem reuelatus: sicut dicitur Mat. iii.
et Luce. ij. Talis fluuius est penitentia: quia originaliter
a monte libani. i. a paradiso oritur mediantibus duobus
fontibus: scilicet fonte contritionis ex parte penitentis: et
medante fonte misericordie et compassionis ex parte dei
remittentis: quia quando misericordia et veritas obuiant
sibi: scilicet misericordia ex parte diuine remissionis: et ve-
ritas ex parte humane confessionis: tūc iustitia et pacificus
sanctus: q̄ scilicet homo per penitentia iustificat⁹ / paci restituit⁹
mtr iij

la loca venire / et ad malorum societates transire: quia sicut dicitur Eccli. xiiij. Qui tetigerit picem / inquinabitur ab ea: et qui communicat superbo / induet superbiam. ¶ Illius fluminis in duo se dividens / infra se insulam mercedem facit: quoniam dicitur in spatio populis est refectio. Tandem vero refert Solino / ad quedam altissima promontoria veniens / (que a Seneca Philæ insula nominantur) occurrantibus ibidem scopulis asperatur: et ab angustis rupibus cadens non manare sed ruere cernitur: tantum clamorem in ipso casu faciens / quod incole qui ex horribili sono surdi fiebant / illam regionem dimississe / et in quietiora loca secessisse feruntur. scdm Senecam ubi supra. Istud potest applicari circa multos / qui quando dimittuntur currere / et facere pro libito / patientes videntur: quia sine tumultuatione feruntur. Veritatem quando obicem inveniunt / et quando deus per tribulationes / et periculis per inhibitiones / in via sua mala obstaculum eis ponit: tunc per superbiam inrumescunt / pre impetuositate descunt / et tantum fragorem horrois / et discorde faciunt: quod auditores stupore deficiunt / et surdescunt. I. more surdi faciunt / inquantum pre horrore abeunt et recedunt. Istud est enim vnum remedium / scilicet a tumultu talium recedere / et fugere: quia alias videretur esse necesse clamorem talium surdos esse. Isti ergo possunt dicere illud. I. Reg. iiij. Ecce ego facio verbum in israel / quod quicquid audierit / tinnit ante aures eius. Vel potest de christo veniente ad iudicium intelligi: qui clamorem et fridorem faciet: et circa obstaculum peccatorum per severitatem iustitie inrumescet: et eos stupefaciet / et subvertet. Isa. lix. Veniet quasi fluvius violentus: quem spiritus domini cogit. ¶ Illius fluminis Solinus omni anno per quatuor menses redit / et super terram egypti vndique se dilatat: et eam in estate per quatuor menses irrigat / et humectat: et per quindecim pedes ad minus super agros hominum se profundat: et sic terras quas tangit fecundat. Quicquid vero non tetigerit / fructum vel germinem non habet. Tunc etiam ut dicit Seneca civitates / et optida sicut parvule insule videntur: ita de locis ad locum per nauticas papiricas navigantur: et quanto quis de agris suis minus viderit / plus letatur: quatenus aqua amplius fuerit: tanto maior fecunditas expectatur. Isti enim fluvius pro eo quod sub terra torrens absorbetur / turbidus est et limosus: ideo ad terram fecundandam est amplius operatorem. Isti enim est terrens / et limosus: quia scilicet per istum hominem considerat se factum fuisse de limo: et futurum terram. Et ideo iste fluvius quando super terram corporis insidat / ipsam occasionaliter virtutibus fecundat: quoniam quanto ista plura insidaverit / et quanto maior tribulatio pauperas / et miseria nobis a deo iniussa fuerit: tanto fructus virtutum in presentia / et celestis glorie in futuro vt communiter malis erit: quia sicut dicit Apostolus: Qui quisque propter meritum non accipiet finem laborem suum. Illi autem quos iste fluvius non attigerit / et quos tribulatio non insidat / non fructus virtutum / non fructus mercedis / non fructus glorie / quoniam non fructu perpe- nitentiam / et tribulationem occurrerunt / non solent trinitatem / et quanto plura de aquis tribulationum / et minus de agris terrenis divitiarum viderint / debent in deo potius locum dare: et amplius glorie fructum / et copiam prestolari. Et sic de talibus a quo videtur loqui scriptura Eze. xlvij. ubi dicitur. Innumera auge profundis torrentis / et fanabuntur omnia: et que venerit torrentis / videntur stabunt. Vel si vis exponere de flumine gratie / et de insidatione nihil / que vt communiter omni anno / et in estate / quatuor menses et certo tempore habet fieri / diversi diversi senserunt. Aristot. enim in ostijs fluminis aggregate cursum eius ad mare impediunt / et sic fluvium retrocedere et exundare compellunt / que tadem in mare impinguntur: et sic aque que retrocesserant vacuantur / et fluvius ad suos limites rediens / versus ad determinata tempora non augetur. Solinus vero / et Seneca omnes pluribus aliorum opinionibus / ad causas super-

iores attendunt: et solem in locis ubi nilus per ethiopiam et egyptum fluit / ferventissime aquas / et de suis canalibus et cuniculis / et de sui fontis abditis attrahentem / huiusmodi fluxus causam omnem esse dicunt. Et ponit exemplum Seneca de lucerna / ubi oleum / sursum ubi exurit / attrahitur / et fluit: et sic vult concludere quod propter fontem solis attractionem huiusmodi fluxus venit. Dico igitur quod huiusmodi fluxus cause sunt arene cursum impediunt / vel radij solis aquas superius elevantes. Per istum fluvium possumus intelligere virum iustum / qui scilicet certis hostis ad deum per eodem plationem erigitur / et eius doctrinis / et exemplis alij irrogantur: eius etiam beneficijs / et elemosinis tota patria circumspecta fecundatur. Huiusmodi igitur elevationis in deum due possunt esse cause / scilicet calor solis. I. amor / et charitas: que sursum elevat: pondus etiam arene. I. timor / et humilitas: que fluxum affectionum ad mare mundi / et peccati impedit et retardat. Isti ergo cause sunt amor / et timor / et timor / et timor: timor enim ad deum mentem erigit: timor vero mentem ne fluat ad mare peccati / impedit et recolligit: et sic pro certo fluit. I. homo crevit in bono / et virtutibus augetur: et eius irrigatione temporalis et spiritalis ecclesie vel patria promouetur: vt sic ecclesie possit dici illud. Iij. Regum. xlvij. Tabernacula tua Jacob / et tentoria tua israel: et hosti iuxta fluvios irrigui. Vel dic quod aqua fluminis nili / est interior affectio: que tunc temporis ad deum elevatur et augetur: quando arena. I. pondere divini timoris et consideratione mortis a fluxu peccati retro pellitur: et calore divine gratie superius sublimatur et trahitur. Vel dic quod solis ardor significat misericordiam a dieritatem / pondus vero arene significat humilitatem et subiectionem. Isti ergo duo aqua in gratie faciunt crescere / et hominem virtutibus abundare. psal. Abundantia diligentibus te. ¶ Illius fluvius est qui irrigat egyptum. Nam scdm Hie- ronymum / cumuli arenarum semel in anno se interponunt in ostijs eius / et sic non ingreditur mare: sed in tantum redundat quod totam terram egypti irrigat / et fecundat. Quatuor enim mensibus stat super terram / ita quod agricole tanto plus gaudent / quanto minus de suis terris videntur: quicquid enim aqua operitur / mirabiliter fecundatur: quicquid vero nilo non tegit / sterilitate / et penuria lacescit / sicut dicit Seneca Solinus. In isto autem fluio habitat quidam magnus venenosus / qui dicitur crocodilus: qui homines quos circa ripam fluminis invenit / deuorat / et occidit. In isto etiam fluio habitat bestia que dicitur Ichneumon: que in luto se volutans / dum crocodilus dormit / dilabitur in os eius: et omnia interiora ipsius lacerat et deuastat: vt dicit Plinius. Isti fluvius semper est turbidus et limosus / et ideo magis facit terram fructiferam / et fecundam. Isti fluvius a parva disloatur: tamen ibi nunquam reuertitur. Sic vere mundi sapientia egyptum tenebrosam / et mundum gubernat: cum ad mare versus originatur / et venit / deberet redire: sed ipsi deus in quo et a quo ois sapientia est / per debitum eius usum ordinari deberet: tamen cumuli arenarum / et abundantia bonorum temporalium ei ad deum introitum et ordinationem impedit / et excludit: quia quando ostium huius nili / scilicet huius sapientie (quod est cor humanum / per quod hic fluvius) deberet intrare ad mare / et reduci / et ordinari in deum / per arenas / et dilutas / auaritiam et earum amoris obstruitur: tunc debita in deum ipsius reductio impeditur: sicut patet in aduocatis / qui per auaritiam impediuntur ne sua sapientia ad deum ordinetur: immo tunc superabundat huiusmodi scientia / et ad egyptum irrigandum et fecundandum. I. ad mundi negotia se dilatat. De hoc dicitur Iosue xliij. Fluvius turbidus qui irrigat egyptum. In isto fluio habitat crocodilus. I. aduocati et viuarij / qui veneno sue malitie homines circa sua habitacula commorantes inuocant / et occidunt: ideo bestia Ichneumon. I. diabolus / dum crocodilus iste in fluio sapientie mundi dormit / se inuoluit in luto. I. in bonis mundi / et in os crocodili labit / quando per peccatum auaritie / et per amorem temporalium in eorum conscientiam se diffundit. Et tunc interiora ipsorum / et cor et affectionem lacerat per auaritiam et ambitionem: et sic mortem perpetuam eis parat: vt tales dicant illud. Venit mens / et conficti / quasi mustum absque

ipſo ſpectaculo quod lagūculas nouas diſrumpit. Job. xxiij. Et iſte fluuius eſt turbidus: quia mundi ſapientia propter linum carnalitatis et bonorum reſporſum ad que ordinat turbida eſt: non clara per veritatem: idcirco terram quam irrigat. i. ſer: renos facit fontib⁹ reſporſum abundare. Et licet de paradifo. i. de deo originaliter veniat: ad ipſum tamen per gratiarum actionem ei debita nunquam reddit. Ideo dicit. Eſa. lv. Deſcendit imber et nix de celo: et illuc ultra non reuertitur: ſed inebriat terram: et germinare eam facit. et cetera. Vel per ipſum fluuium intellige peccatorem: que arene diſtillarum ad mare. i. ad deum fluere non permittunt: immo ad mundum et ad mundi amorem per auaritiam reuerti compellunt. Vel dic qd iſte fluuius: que arena. i. penitentie vel timoris dei curſus: vel etiam paupertatis ſterilitas: vel future mortis memoria ad mare. i. ad peccatum vel ad mundum fluere non permittunt: immo per contritionem ipſum ad deum reuertuntur: et ipſum irrigatores terre. i. doctorem et predicatorum faciunt: et in ſcū vſu aliquotiens eū vertunt. ps. Jordanis cōuerſus eſt retroſum. Vel dic qd iſte fluui⁹ eſt dei gratia: de uoto vel lachryma: vel etiam miſa: que ſciz arena. i. ponderis diuini timoris ſup terrā cordis reſcitur: ut ſic bonis operibus ſecundetur: que vero nō tetigerit: a virtutib⁹ deſiccatur. Vel dic qd iſte fluui⁹ eſt tribulationis: qui pūdētes nō turbat: ſed beatificat: qd ſciz de ipſo ſcūit qd ſi iſte terrā ſui corporis irrigat: ipſam in virtutib⁹ plus ſecundat: et qd illi qui iſto fluuiio non merguntur: ſteriles virtutibus inueniuntur. Bene ergo dicit. Proverbio. xij. qd non contriſtabit iuſtum quicquid ei acciderit.

Capitulum. vi. de fluio.

Fluuius a fonte paruius egreditur: tandem ex ipſo fluui⁹ generat⁹ a quo terra circūiacens irrigatur: qui anteq̃ intret mare: per maxim⁹ reperit. Sic gratia a fonte baptiſmi parua emanat: ſed cū tandem per proceſſum bonorum operum creuerit: exinde fluui⁹. i. diuerſarum virtutum abundantia per maximā ſcaturit: que atq̃ ad mare. i. ad mortis amaritudinem veniat: per diuerſa bona opera aſſuit et abundat: et terram. i. animam bonis virtutib⁹ irrigat et ſecundat. Et eſt riu⁹ rē. vide per omnia de effectib⁹ gratie: ſicut dicit. ſ. ſequenti de predicator. ¶ Riuus a rigando dictus eſt ſm Yſidorum. Nam a fonte vel a riuo fluui⁹ ducitur: et terrarū ariditas irrigatur. Riuus naturaliter ſapit naturā ſui fundi originis. Et eſt riuus immunditiarū purgatiuus: terre ſecundat⁹ potius auib⁹ et animalibus miniſtrati⁹: vtriusq̃ herbarum et arborū conſervati⁹: lapillozum et glarearū attractiuius. Sic predicator vel doctor a rigando ſciz homines per doctrinam dici poteſt riuus: qd ſciz cum aquam ſapientie in fonte ſcripturę hauſerit: et in ſe per ſtudiū receperit: exinde terrarū. i. auditōrum ariditatem et in deuotione imbuit et inſundit. Debet ergo riu⁹ iſte naturā ſue originis ſugiter retinere. i. humilitatē que in origine cauſuſib⁹ poſſime reperitur: vel etiam regulare diſciplinam et obſeruatiam ſui ſtatus. Iſte igitur riuus per predicationem peccatorum ſummiſſiam a cordib⁹ auditōrum noſcitur purgare: terras. i. animas bonis operib⁹ et virtutib⁹ ſecundare: poſſi ſacre doctrine gratie et deuotionis auib⁹ et animalib⁹. i. bonis et peccatoribus a miniſtrare: glareas et lapillos. i. peccata magna et parua de fundo cordis auditōrum extrahere et educere: et vtriusq̃ hoſtias ſeruare. ps. Riuos eius inebrians multiplicat genimā eius: et in ſilicidijs ei⁹ pſerabit germinans. Vel dic qd prela tus qui a fonte. i. a deo pcedit: facit omnia ſupradicta. Vel etiam chriſt⁹ qui a fonte paradifi: vel a beata virgine nobis funditur. Vel dic qd riuus eſt gratia: que a chriſto vel a virginē nobis inſunditur: ut eius beneficijs irrigemur.

Capitulum. vii. de lacu.

Lacus eſt reſporſorium aquarum nō fluentium: ſed quieſcentium. Eſt enī lacus in quo aqua reſtinetur: nec ſummiſſibus admixetur. Eſt igitur differentia inter fluuium et lacum: quia fluui⁹: ut etiam aqua a fonte receptam non retinet: ſed eā permittit fluere. Lacus vero aquas receptas alijs non cōmunicat: immo ratione calcie terre ſolet eas retinere: ſed quā

do calcie terra rumpit: tūc totum effundit: et prout cū cūlacentia abundantius irrigant: et ſic lacus retentis ſolum ſecibus et vermibus: aquis quib⁹ reple⁹ fuerat vacuatur. ¶ Harſiſſimi per fluuiū intelligi bonos. ¶ Et lacum vero intelligi malos: et maxime tenaces et auaros. ¶ Reuera ad modū fluui⁹ bonus hō aqua gratie et ſolatijs: aqua etiā diuitiarū et ſcientie: quam qd fonte chriſto accipit: in ſeipſo lo non retinet: immo ipſam per miſericordiam et pſeratem ad mare fluere permittit. i. ad afflictos et debiles: qui premuntur amaritudine paupertatis: eiſdem ſciz elemoſynas largiendo. Sed auari ſunt recte ſicut lacus: qd mediāte calcie terra. i. clauſura auaritie: et amore terrenorū aquam diuitiarū retinent in ſeipſis: p ſe et piſcibus ſuis. i. vicijs et filiis irrigandis: ſed quando inſpiratione diuina clauſura auaritie rumpitur: et lacus per miſericordiam aperitur: tunc larga manu omnis huiusmodi affluentia effunditur: et omnia pauperibus largiuntur: et parat circūiacentia. i. vicijs ni pauperes per eorū beneficia irrigant. ¶ Exemplum de ſa cheo. Lnc. xviij. Ideo dicitur. ¶ Ben. vij. Apert ſunt omnes fontes abyſſi: et cataracte celſi aperte ſunt rē. Vel dic qd calcie terra: et corpus: propter cui⁹ indigentias auari retinent: nō diſtribuit bona ſua. ¶ Iſtud igitur per mortē vicijs: et ſic aque diuitiarū alijs effunditur: tunc ſalutē de bonis eorum alijs irrigantur: ipſi vero cū ſecibus peccatorum et cū vermibus remouſus conſcientie: vacui diuitijs diſtribuntur. ¶ Iudicium. i. ¶ Emerſerunt eos vacuos et ſine honore. ¶ Lacus aquas quas ſcaturiendo recipit: alibi non tranſmittit: niſi ſcilicet cū difficultate hauriat. ¶ Idem ranas: vermiculos: et herbas ſuperfluas multas nutrit: calcie terra habet terram: que tenet ne aque fluat: que tamen aliquoties rumpitur: et quicquid intus aque et aliorum diu ſeruatum fuerat: lac⁹ perdit. Et eſt aqua lacualis ſm Conſtanti. ceteris aquis groſſior: ſcizentior: et illudabili⁹ ad potandū. ¶ Nā piſces qui in ea morant⁹: reddit pingues: et qualiſi ſapientes. Aqua autem vniuersi fontis quando lacum intrat: piſces ei⁹ meliorat: et lacū a corruptione ptegit et pſeruat. Lacus eſt aduocatus: qui ſcilicet aquas ſapientie mūdane quas ſcaturiendo. i. addiſcendo paulatim acquirit: alibi non tranſmittit: ſcilicet pro cauſis pauperum ſouendis: niſi forte ibi aliquis hauriat cum ſitula pecunie vel domoſi. ¶ Satis enī non ſolet aquam ſue ſapientie emittere: ſed quouſq̃ hauſtorum pecunioſum inueniat: retinere. ¶ Proverbio. v. libabeto eas ſolus: et nō ſint alieni participes tui. ¶ Iſte etiam nutrit herbas ſuperfluas vanarum cogitationum: affectionum: et deſideriorum: ranas vanarum locutionum: vermiculos etiam. i. remouſus conſcientie et compunctionis a quibus ſcilicet ſugiter inſeſtatur: qd vermīs corū non morietur. ¶ Abſarcl. lx. Aqua dictorum lacuum ſane non ſunt: qd ſcilicet aque ſcientiarum mūdialium: que in hīs lacubus pro ceteris inueniuntur: ſpiritualiter non ſunt ſane: ſed eas bibentibus et amantibus: et eis debite non vrentibus ſunt nocue atq̃ rane. ¶ Abſulta enī peccata generant in bibendo. Ideo piſces in iſtis aquis nutriti. i. homines in ſcientijs mūdialibus eruditi: limoſi ſunt per delicias et carnalitates: terram ſapiunt per auaritias et cupiditates: pingues ſunt per luxurias et voluptates. ¶ Quando autem clauſura terre. i. corpus per mortis impetum diſſipatur: tūc lacus huiusmodi: ſcilicet aduocatus: aqua ſapientie vacuatur. ¶ Unde cōſter dicitur: et videtur qd ſapientia iſtis in morte ſubtrahitur: quam ſcilicet vendere quādiu vixerant videbantur. ¶ Iuxta illud Ezechiel. vij. Qui vendit: ad id quod vendidit non reuertetur: et adhuc in viuētibus vita eorum. ¶ Quā dicat: ipſis viuētibus ſubtrahitur eis aqua ſapientie: ſcilicet in morte. ¶ Unde ad Roma. i. Quia non probauerunt deum habere in notitia: tradidit illos deus in reprobi ſenſum. ¶ Tunc ergo ab eis fugiunt piſces. i. parentes et amici: tunc deſicit rana eloquentie: tūc ceſſat aqua ſapientie: tūc ceſſat linus voluptatis et immunditie: vermes tamen. i. re morius conſcientie in eis remanent: qui ſub luto et ſecibus peccatorum perpetuo ſe occultant. ¶ Unde Iudith vltimo. Dabit ſuper eos dominus ignem et vermes. ¶ Veritatem quando aqua viua gratie et charitatis ſubintrat lacum huiusmodi: vel aqua viua ſcientie ſpūalis: a corruptione peccati poteſt aliquantulum pſeruare: quia ſicut aqua lacualis

Cap. VII. De Lacubus. Fo. CXXXIII.

per aqua viam subintrantem purificatur: sic mundana sapientia quādo diuina scientia et gratia sibi adiungitur: melioratur: ne anime noccat: retardat: q̄ bene figurat. **Eccl. i.** ubi de aquis de sanctuario egredientibus. de scientia diuina et gratia a deo puenientibus: dicit q̄ aque iste ingredientes mare: et sanabitur aque. quia breuiter aqua mundane sapientie non officit: quādo aqua viua diuine sapientie et gratie ipsam regit. **Eccl. i.** dicit q̄ aque lacuales sunt bona terrena: que grossa sunt et simpliciter nocua: et infirmitates diuersorum peccatorum: virtutum in ipsis generantur. In lacu est aliquādo aqua sic corrupta: q̄ pisces ibi generant mortui. Sic vere aque. i. diuine et possessiones ipsorum lacuum. i. aduocatorum et virtutium sunt quandoq̄ ita corrupte. ita male acquisite: q̄ pisces eorum. i. filij in aquis huiusmodi patribus succedere mortuntur per peccatum: et per mortem eterna: quia scilicet in male acquisitis non debent succedere: sed ipsas restituere. Ideo **2. p̄. viij.** Multum hominum mortui sunt ex aquis: q̄ amare facit sunt. **Eccl. i.** De patre impio queritur filij: qm̄ per ipsum sunt in opprobrio. **Eccl. i.** Lacus secundum diuersitatem et qualitatem fundi diuersas participat qualitates. vnde in ethiopia est lacus finis. Iudorum a quo p̄sa corpora velut oleo nitescunt. In aphrica est lacus qui canoras voces facit. In italia etiam est lacus qui bibentibus redium vinit facit. In reatinis etiam paludibus: tumorem vngule duntur. Italia metis excessus. Ethiochia caligo. Aphrica fertilis vel augmentata interpretat. Lacus ergo est penitentia vel plenitudo diuine gratie et m̄e: in quo ecclesia regina: et huiusmodi pisces suos. i. fideles animas nutrit: abluat: et impingat. Sed iste lacus diuificat secundum personarum qualitates. Nam si iste lacus sit in ethiopia. i. in obsecrationis peccatorum: fulgine: ipsos facit oleo gratie relucere: peccatorum per penitentiam dealbat. Iste si fuerit in aphrica. i. in bonis et iustis: gratias et virtutibus fertilis: et fecundus: tunc non solum facit eos relucere: immo etiam dat eis voces canoras laudis diuine et gratiarum actionis: vel deuote orationis: que dulciter resonat corā deo. Si autem fuerit in italia. i. in cōtemplatiuis: qui mentē excedunt: tunc facit vinum in eis effluere: in quāto vinum eterne dulcedinis aliqd̄ percipit cōtemplatiuis. Et ibi tumorem vngule durant: quia per huiusmodi cōtemplationem et penitentiam: carnales et debiles in perseverantia cōfirmantur. **Eccl. i.** Congregabitur in cōgregatione vniuersi facies in lacum. **Eccl. i.** dicit q̄ lacus ethiopiē qui facit nitescere: est penitentia: quia tota cōuersio tenet. **Eccl. i.** dicit q̄ aphrica est dei m̄a: quia iustis ad laudem cantant: deo regnandi in fideles. Lacus vero ita: licet est scriptura scientia: in qua vinum prosperitatis mundane non dulcescit: et in qua pes. i. affectus per pleurantia durescit. **Eccl. i.** dicit q̄ lacus itale est luxuria: que pro certo vinum et dulcedinem deuotionis et gratie facit horere: et vngulas. i. affectus equorum. i. luxuriosorum per m̄tis oblationem et per malam cōsuetudinem durescere facit. **Eccl. i.** v. Vngule equorum elusur: et toties dulces: finis Iudorum. i. iustis et in nocte similiter si cur dicit. **Ps. lxxi.** i. ubi ait istum lacum insanū vocari: qui albis serpentibus viciuorum cubitois est refectus. Troglodyta ferus succinctus interpretat: et significat penitentem: qui debet ad bona opera se succingere et armare. Dies est vita presens. In hoc igitur peccatore debet esse lacus penitentie: qui in die vite sue est ter amarus: sed amaritudine cōtritionis in corde: pudoris in p̄ssione: laboris in opatione: sed iste lacus toties est dulcis: q̄ per cordis amaritudinem acquiritur dulcedo reconciliationis deo: per confessionem dicit. **Judith. v.** Fontes amari obdulcati sunt: et sic bene secundum multitudinem dolorem meorum in corde meo: cōsolationes me letificauerunt animā meam. **Eccl. i.** dicit q̄ ra nocte a diuersitatis: et in die prosperitatis: tū videt habere de dulcedine cōsolationis: sicut de amaritudine desolationis: et econuerso. Si enim bene attendatur non tribulationis: inuenies triplicem amaritudinem: scilicet dolorem animi: lāguorem corporis: amissionem rerum. **Eccl. i.** vero ibi est triplex dulcedo seu cōsolatio: q̄ videt tūc homo cognoscit seipm̄: tēdit in deum: cōtemnit mūdum: et sic verificat illud psal.

predictū. Secundum multitudinem. **Eccl. i.** Ecce autem in die prosperitatis fons humane vite triplicem habet dulcedinem: scilicet diuitias: delicias: et eminentias. Sed pro certo econtra iste triplicem habet amaritudinem: scilicet sollicitudinem quo ad diuitias: fastidium quo ad delicias: timorem casus quo ad eminentias. Et breuiter age quicquid volueris: q̄ in die prosperitatis et in nocte aduerfitatis tot inuenies dulcia: quorū amara: ita q̄ scdm̄ **Eccl. i.** Deus posuit lucē in tenebras: et tenebras in lucē: amarū in dulce: et dulce in amarum. **Eccl. i.** dicit q̄ lacus insanus est mundi: quia facit per mala desideria insanire: que sicut dicitur est: tot habet amaritudines: quorū dulciores: que etiam serpentes. i. malos homines maximos et potētes nutrit: ipsosq̄ continet et custodit. **Eccl. i.** Secundum Iudorum lacus tiberiadis est sanior: qui sit in iudea. Sic lacuum penitentia est vitulus et sanior pro criminibus spiritualiter abluendis: qui in ecclesia possit reperiri. Tiberias enim interpretat bonitas testificationis: et penitentiam et cōfessionem significat: in qua homo cōtra se testificatur. **psal. lxxi.** confitebor aduersum me in iustitiam meā dño. **Eccl. i.** Stagnum genefareth est in iudea: q̄ propter suā magnitudinem sepe mare dicit in scriptura. Ibi suis fluctibus et vndis auram generat. Et ideo dicit genefareth quasi auram generans. et propter eius motum et agitationem efficitur sanior: purior: et subtilior: ad potandum finis Iudorum. Iudea confitens vel glorificans est ecclesia: que vni deū glorificat confitendo. In ista est lacus genefareth: i. vni mentium tribulationis et penitentia: qui propter suā magnitudinem mare. i. amarus multoties indicatur: quia scdm̄ **Ap̄l. ad Iac. i.** Omnis disciplina non videt esse gaudium: sed microis. Sed scdm̄ rei veritatem aque eius non sunt amare: immo sane sunt bibentibus atq̄ dulces: quia fontes amari obdulcati sunt. **Judith. v.** Et ideo dicit quasi aurā generans: q̄ tribulatio generat auram letitie semper terna. **Eccl. i.** Iste medij fornicis: quasi ventum rois statem. **Eccl. i.** Iste tepidatē tranquillū facit. Figura **2. p̄. viij.** ubi naucula in stagno genefareth lactabatur fluctibus: et laborabant intus existentes: in remigando contra ventum. Sed dum sic laboraret: statim affuit dñs: qui omnē tepidatē sedauit: et petrum sup̄ aquas ire precepit. Sic quādo ecclesia vel persona fluctibus tentationū in mari vel in stagno tribulationū soluit: dum tamen remigando: et cōtra vētum mūdane glorie resistendo: homo debitu suum faciat: statim adest dñs per auxilij gratie sue: et omnē ventorum turbationem facit quiescere vel cessare: quia scilicet sicut dicit. **1. ad Cor. x.** Fidelis deus est: qui nō permittet vos tentari vltra q̄ potestis. Petri etiam agnoscet. i. quilibet vtrum sp̄ialem iubet ire sup̄ aquas munda ne prosperitatis: sup̄ aquas delictarū et diuitiarum: super aquas tribulationū et miseriarū: ipsas scilicet calcando per cōtemptū: et se diuine prouidentie cōmittendo. **Eccl. i.** dicit q̄ cūcabit eam pes: pes hoīs pauperis: gressus egenorū. et. **1. p̄. viij.** v. Omne sollicitudinē proicientes in eū: qm̄ ipsi cura est de nobis. **Eccl. i.** Lacus asphalti mare mortuū nuncupatur. Dicitur mare propter profunditatem et magnitudinem: mortuū dicitur q̄ nihil gignit: q̄ scilicet nihil de genere viuētū ibi residet: immo si qua arte ibi aliqua viua merla fuerint: statim resiliunt et excutuntur. Unde nulla auis est ibi: nec etiam pisces. nulla etiam nauis: q̄ omne vita carens ibi submergit in profundū. vnde candela accensa supernat: mortua et extincta submergit. Unde scdm̄ Iosephū **Eccl. i.** sp̄ianus quosdam ligatis mēbris in hunc lacū fecit proijci: qui ibi submergi nō potuerūt: sed viuit de profundo superius emeruerunt. **Eccl. i.** dicit q̄ istud a ventis nō mouetur: q̄ propter naturā bituminis qua si oīs aqua stagnat. **Eccl. i.** Haues autem bitumine limite ibi natat: sed nihil aliud ibi natat. Secundum conestorē: poma exterius pulchra: interius ignea vel cinerea inueniuntur circa mare illud: sicut etiam dicit **So. l. c.** de iudea: que quis exterius decora appareat: si tamen manu prematur: fumus: cinis et fauile interius esse patet. **Eccl. i.** dicit q̄ ista nigra bituminis iste lacus a se vomit et rescit: q̄ secundum eundē ita est tenax: q̄ quicquid eo inungitur: citius rēpitur q̄ abluicem diuidat: nisi forte cū filo intincto in sanguine menstruo diuidat. **Eccl. i.** dicit q̄ istud est infertus: q̄ mare magnū et spatiosum dicit manib⁹: ubi reperi

Cap. VII. Lib. VIII.

De Lacubus.

lia 22. quia tanta est ipsius magnitudo q. nunq. potest aia. bus hominu. saturari. Abac. liij. Dilatauit quali infern. ant. ma. suam. 22. et non adimplet. Infernus etiam dicit mare mortuu. quia ibi est umbra mortis. Job. x. Dicit etiam mare propter profunditatem: quia. (Ecc. i.) Profundum abyssi quis dimensus est? In isto enim nihil quod vitam gratis et charitatis habeat/ submergitur: imo si boni aliqua p. mis. sioe diuina ad inferos per demones ducerent/ statim inde resisterent/ reuerterentur: sicut patet per plura exēpla. Pro deo ibi nulla est aia. i. nullus vir cōtēplatiuus/ nec p. scis. i. vir cōpatiēti et deuotus/ nulla nauis. i. nullus bon. actiuius: sed quicquid vita caret/ uidelicet tota cōgētes peccatoru/ totū ibi submergit i. pfundū. Job. xviij. In pfundū inferni descēdent oia mea. Athl. eni. ibi supnatat nisi vitā gratie habeat. Candela eni. i. homo/ ardens. i. per charitatē et di. lectionē/ lucens p. honestatē et bonā cōuersationē/ ibi nō submergitur: sed si his duobus priuatur/ statim ibi inferi. infundat. vnde. Athl. viij. Descēdit grex porcorū in ma. re/ et mortui sunt in aquis. idem. Athl. v. Luc. viij. Aque autem. i. populi/ quia sicut dicit. Apoc. xviij. Aque multe populi multū. que scilicet in isto mari sunt: a ventis. i. san. ctuū orōnibus nō mouent: immo bitumine diuine dispo. sitionis et tenacis et durabilis dānationis/ ibi taliter et tam firmiter sūantur/ q. nūq. ad miam perueni admittunt. Eccl. xiiij. Cēritamē in infernū detraheris/ in profundum laci. Solus eni. sanguis christi istud bitumen fregit quādo in filo. i. in mie vinculo sanctos patres extraxit/ et de lacu isto. i. de sue tenacitatis bitumine liberauit. Zacha. x. Tu autem i sanguine testamētū tui eduxisti vinctos tuos de la. cu. Roma q. ibi sūt. dānati (sicut per multa exēpla. pbat.) licet exteri. i. sint pulchri/ et appareāt: tamē inter. i. continue sūt cōbusti/ et exinde glebe nigre bituminis. i. demones ni. gri per peccatū bituminosi et tenaces per obstinationē/ ad mundi supficiem emittuntur/ quo scilicet in mūdo isto peccato res in vitis bituminatū et ligatur. Naum. iij. Facies eorū sicut nigredo olle. Et dicit q. iste lacus est mūdos vel mun. dana. i. pperitis/ in quo scilicet submergit/ per affectum se et negotiū impitēdo/ quisquis vita caret gratie: sed p. certo illi qui vita gratie viuificant/ in aquis huius maris. i. in de. licijs et diuitijs/ que in mūdo fluūt et refluūt/ solēt supnatā. re per earum cōtemptū/ nec in eis submergunt per affectū. Boni enim mari mūdi seu eius fluctibus nō libēt se im. plicare. Athl. vero ibi metaliter se pfundat. Exod. xv. De scēderūt in profundū quasi lapis. Et dicit q. mare huius mundi viuos. i. bonos a se fugat et reijcit. Athl. duos vero. i. malos peccatores recipit/ p. mouet/ et custodit. Quod etiā de mari mortuo. i. de mortuis peccatoribus potest dici: q. scilicet ipsi gaudent malos et peccatores et infames homi. nes secum recipere et habere: viuos vero. i. sanctos homi. nes solent reijcere et horere: sicut patet de multis seculari. bus/ qui citius ad se hōpitē recipiēt vnum pessimū secu. larem q. vnu optimū regularē. Sicut patet etiā de multis dñis et prelatis/ qui bonos et probos hōies in suo seruitio no. lunt habere: malos vero solent recipere et tenere. Ioan. liij. Dilexerunt hōies magis tenebras q. lucem. Sicut etiā pa. tet de quibusdā alijs: q. mortuos. i. peccatores solent siquā do delinquit/ abscondere et celare. Annum autē viui. i. alij. quē clericū vel religiosum nō dignarent exculare: sed ma. lum suum oibus reuelare. vnde. Athl. viij. Siniste mor. tuos sepelire mortuos suos. Athl. eni. in mare res mor. tuas recipit: quia scilicet vnus malus alios malos diligit et defendit. Circa littus huius maris. i. in mūdo sunt poma. i. peccatores colore et pulchritudine gratiosi/ qui si scalpā. tur per inuestigationē/ in eorū medio/ scilicet in corde/ scintille tre et inuidie vel mortuū carnalitū: et cinis auaritie reperit. Sap. xv. Cinis est cor eius: et luto villorū vita eius. 22. In hoc ergo mari nō sunt aues. i. cōtēplatiui/ nec p. sces. i. humi. les et deuoti/ q. scilicet huius mūdi persone fugiunt ad desertū religionis vel ecclesie: et in mari mortuo huius mūdi volūt vt cōmuniter remanere. Apoc. xliij. Date sunt et ale/ vt fuge. ret in desertum. Haues etiā. i. boni actiui/ q. faciūt operati. nem in aquis multis/ nō possunt ibi esse quin submergant per peccatū iniquitatis et cupiditatis/ nisi lintant bitumi. ne charitatis. Gen. vi. Bitumine linites eam intrinsecus et

extrinsecus. Istud etiā mare glebas bituminis nigras eli. cit: q. scilicet mare mūdi illos qui sunt nigri per penitētiā/ qui sunt bituminosi per charitatē/ a se et a promotionibus suis elicere et expellere cōuenit. Gen. xvi. Et ecce ancillā et filiū eius. i. Regū. xliij. Et ecce eam foras: et claude ostiū post ipsam. Et exponit oia p. dicta de peccato si vis. Athl. si vis dic q. istud mare mortuū significat bonos/ qui p. pen. tētiā mortificāt semetipsos: q. scilicet istres viuos et nō mor. tuas sustinet: inquantū scilicet labores viles et vitales libe. ter tolerant: labores vero mundanos et mortiferos non su. stinent/ nec portant. psal. Propter te sustinui opprobrium. Et dato q. p. cōtēplatiui mare mortuū. i. spūaliter mortuū et amari/ ipsi tamē nūq. volūt res mortuas. i. alios pecca. tores dilicere vel portare: nec charitatie suffere/ seu i. pa. tētia sustinere: nec eos in suis necessitatib. adiunare. Idē etiā in religione videm. q. multi sunt qui q. suis sint de. ctuosi: alios tamē defectuosos tolerare vel supportare non volunt: cū tamen dicat ad. Sal. liij. Supportate inuicem. et. Sal. vj. Alter alterius onera portate. Et nauis bitu. mine linita significat aliquos qui glutino charitatis et gra. tie sunt inuncti. Generale est ergo q. in lacu inferni oia vi. ta carēt. Lomnes qui mortui/ mergunt/ nisi qui bitumine. charitatis et gratie inuncti reperunt. psal. Eruisti de infer. no animā meā: et de lacu mortis vinctā meam. Et dicit de. pomis/ q. isti sunt hypocrite/ qui circa lacum mūdi per as. ctionem versant/ qui q. suis exteri in apparetia per fictā cōuersationem sunt pulcherrimi: intus tamē in corde sunt pessimi: q. scilicet ibi sunt per auaritiā cineres et pulueri/ p. lux. xuriam faullet et igne: et p. supbiam fumosi et aceti: ita q. si per inuestigationē cū diligentia scalpēnt/ nihil valere pe. nitus noscerentur: q. suis prima facie boni et viles videant. Sap. xv. Cinis est cor eius: et luto villorū vita eius. Et. Ecce Senec. de naturalib. quēlibet lib. liij. sunt sub terra mi. nus nota fura nature: sed non minus cerra. Et rede. i. inquit/ infra quicquid extra vides. Illic eni. scilicet sub terra/ sunt per. cus vasti/ ingentes recessus/ spatia larā/ et abrupi in infini. tum hiat/ qui vides illapso aliquid receperit. Idē ergo (cum nō sit dare vacuū) spiritū. i. aere plena sunt: illicq. sunt stagna obfusa tenebris/ illicq. aialia nascuntur: sed rā. da et informia: vt in aere ceco et pingui/ et in aquis torpi. tibus cōcepta et facta: que vt plurimū ceca sunt/ ratiōe per. sectus luminis. Et huiusmodi tales lacus et stagna possum. intelligere infernū: et inferni noxas māfones. Ibi eni. sub terra scilicet in loco tenebroso et ceco sunt hiatu/ cauernae/ ra. cessus et stagna: que sunt p. maxime quantitatibus/ in quibus pro certo sunt aialia informia/ ceca/ et tarda/ et perpetua lu. mine carētia/ scilicet ipsi dānati/ qui dicuntur informes: q. per. del gām nō informatur: dicuntur ceci/ q. dei visione nō cō. solantur: dicuntur tardi/ q. de eodē loco p. petuo nō trāserūt: dicuntur autē lumine carere: q. nullo lucis solatio dele. ctantur: sed tenebris tristissimis desolant. Ista est igit. illa terra tenebrosa/ et operta mortis caligine/ vbi vmbra mor. tis/ et nullus ordo sed sempiternū hōro inhabitat. Job. x. Et sic de talibus piscibus et dānatis exponatur illud. Job. xviij. Ecce gigantes gemūt sub aquis/ et qui habitāt cum eis. Et ista possunt exponi de mundo/ qui pro certo locus subterraneus videt esse/ pro eo q. in tenebris ignorat et in caliginoso aere dinoscit hic latere. Job. xxviij. Nos quippe inuoluimur tenebris. Hic eni. sunt diuersi lacus et sta. gna/ et diuersi recessus et hiatu: hoc est dictu/ diuersi sta. gna/ in quib. procul dubio multa aialia. i. multi peccatores continentur/ qui p. petuis culpā tenebris inuoluti cecū sunt per mentis p. betationē/ informes sunt per incōpositā cō. uersationem/ tardi sunt per torporē et deficit inuolutionē/ sine lumine sunt per gratie fidei et sciētie p. tationē: vt sic quilibet talis proprie dicat de diabolo illud psal. Colloca. uit me in obscuris sicut mortuos seculi/ in tenebris et vmbra mortis. Si vis aduerte bene ad hoc q. dicit hic Gene. ca/ scilicet q. infra sunt/ quecūq. supra vides. Idē alij qui videntur intelligere q. inferus infra terrā et i. mari sunt summa dulcia curētia/ memoria: et etiā forme aialium/ et cerera que sunt supra: sicut et refert. Bernasius in libro suo de mira. bilibus: sed de hoc vide alias. Et. Arthusa fm Seneca ibi. q. dem/ lacus est seu fluuius de achata p. olympiam ciuitatē

Cap. VII. Lacubus. Fo. CXXXIII.

decurrens: nam a terra abscidetur sub mari viam suam
peragens in insula sicile/circa ciuitate syracusas nascitur/z
algas z purgamenta secum portans/manifeste ostendit qd
alunde venit et progreditur. Unde Plin. lib. ij. c. xvi. dicit qd
archeula est fons syracusanus in quo redduntur lacta in al-
pheum. Sunde etia dicit de alijs multis. Istud potest ap-
plicari ad apostolos/et alios viros iustos/qui in patria in
qua nati fuerunt noluerunt multu subsistere vel manere: im-
mo per terre et maris spatia voluerunt ad regiones alias/ve-
l ibi predicando proficeret et fluere/ se transferre: sciētes qd
iuxta sententia saluatoris: *L. u. iij.* Nemo ppheta acceptus
est in patria sua. Et ex parte per oia sicut supra. c. iij. §. xvi.
Et per mare hic intelligit idem qd ibi intelligit per terrā.
10 *¶* Archeula fm Solinū lacus est per cuius mediū fluit
tigris transit: z hoc mirū: qd nec aqua nec pisces fluminis
aque lacus se iungunt: ecouerso: aqua lacus z eius pisces
nunq fluminis se pmiscet. Et idem Seneca vbi supra ponit
versus Virgilij de isto lacu dicens. Sic tibi cum fluit sub-
terlabere ficanos: Dosis amara suas non intermiscet vi-
das. Hora autē qd dicit idē est qd tigris: vel saltē quoddā
tigris bachū: vel fluminis qui subintrat tigrim. Fm *¶* Ili-
dō et fm glossam *¶* cell. xxiij. Lharissimū per lacū istū pos-
sum intelligere mūdū. Per fluminē vero intelligo virū iustū/
qui tigris lingua perfluit. I. sagitta potest appellari/ pro eo
q moie sagitte debet ad bona opa cito ferri/ et ab ipso sicut
a sagitta debet impij vulnerari. *¶* L. u. d. ergo: Procul dubio
quidā aliquis tigris fluitus. I. alijs iustus/ ex inflicto sibi
officio habet transire per lacū archeulē. I. p mūdū et nego-
cia mūdā/bene debet cauere ne ipsi lacu. I. mūdū p ma-
las complacentias se immisceat: qd etiā secum admiscet
aquas lacus. I. bona mūdū per acq̃sitionē indebitā non per-
mitrat: sed qd putus et vitis impermixt per mediū cū cur-
rat iuxta illud. *¶* Jo. iij. Nolite diligere mūdū/ neq illa
que in mūdū sunt. Et sic qd fluit per lacus mūdus est reli-
giosus in medio mūdū/ que pro certo se et pisces suos. I. religio-
sus in medio mūdū debet a mūdū permiscere seruare/ et etiā
ne ipse mūdus lacuosus et immundus sibi per imitationē
vel malā complacentiam miscet/ debet sollicitē precavere:
iuxta illud *¶* Numeri. xvi. Recedite de tabernaculis hominū
impiorum: nolite cōgere que ad illos pertinent: ne inuoluā-
mini eis. *¶* Archeula fm Solinū lacus est qui oia iusti
ner onera. Adverte tñ qd istū nō archeulē sed archeulā Plin-
i vocat: dicens scilz lib. ij. c. xvi. qd moie asphalti onera por-
tat. Unde credo qd alij est pmo: qd sicut ibi patet pūm? est
in greca z sicilia: iste autem est in maiori armenia. Dicit er-
go q lacus iste est charitas/ vel vir charitativus z cōstās/
qui se omnia tribulationis onera sustinet pro L. hysto: z nul-
li cedit miserie vel tormento. *¶* ad L. i. xij. L. charitas oia
sustinet: oia sustinet. Et sic qd talis lacus est peccator/ qui
pro mūdū/ z p bonis mūdū acquirendis nō fatigatur gra-
uia sustinere. *¶* Alique sunt aque fm Senecā de natural-
ibus lib. iij. que sapore vini prendere videtur. Unde dicit qd
aliquā cām illi habet lac? qd cūq bibet (vt inq̃t *¶* Dul-
cis). At ut furā/ aut parit mirū grauitate sopore. Inebriant
enī valde. Et ideo aut faciunt furere aut dormire. Et etiā
fluitus quē Seneca ibidē mētium vocat: *¶* Quid? autem
lyncestū enī dicit: Quē quicūq parum moderato guttu-
re trahit: libat aliter tñbat qd li meravina bibisset. Plin.
etiam lib. iij. dicit qd lyncestis aqua que vocat acclula/ vini
modo remulētos facit. Idem etiā ait lib. xxi. c. ij. qd eudo-
rus et rheopodus dicunt istos esse fontes quoz aqua suos
inebriat potatores. *¶* Isti charissimi videtur qd iste aque la-
cus et fluminis significare possunt mūdū deliciā/ adulato-
rum blādiatā/ malozū consiliarioz fallacias/ et hereticoz
scientias. Ista sunt enī que inebriant/ hebetant et obtene-
bunt mētē suam potatozū. I. auditoz/ possessorū/ z ama-
tōrum. Nam ipsos facit furere per malozū desideriozū in-
flānationē/ dormire p male pseruditis inuolutionē/ tñba-
re p fidel dubitationē: et p inconstāte vacillationē/ inebria-
ri per sensus et rationis diuotionē. *¶* Lib. i. xvi. *¶* Bibet/ z in-
ebriabitur/ et infanscit. Ista enī oia facit aqua deliciārum
suis potatozibus. Ista facit aqua pperitatis suis possesso-
ribz. Ista facit aqua blāde locutiozū suis auditōzibz. Ista
etiā facit aqua hereticē pācatōis suis creditōzibz. Ideo

de talibz dicit in psal. Turbati sunt z moti sunt sicut ebrii:
et ois sapientia eozū deuorata est. *¶* Secundum Senecā 13
ibidem de naturalibz questionibz lib. iij. Aliqui sunt lacus
in quos quicūq respicit/ morit: aues etiā que delup volūt
moriunt: sicut euenit? fm *¶* Iliod. Lacus est in italia in-
ter neapolim et puteolos/ qui fm *¶* Seruatiū apparet quasi
stagni ficta vestigia/ qui dicit auct? fm *¶* Luca. quasi aut-
bus contrarius/ in quo quicūq vniū proicitur moritur/ fm
¶ Seruatiū. Plin. autē lib. xxi. c. ij. de aulibus dicit idē in quo
etiā aues supulantes necātur. Quod Augustus cesar
propter dēas iiluas/ exhalationes aque retinētes fieri in-
telligēs/ siluis exilis sine periculo fecit lacum. Talis enī
est aer vt dicit idem Seneca/ talis est locus/ ex quo lethas-
lis aqua distillat. Et esse potest qd locus inficit aquā/ aqua
aerē/ aer vero z exhalatio aque inficit personā vel volucē.
Talis vero lacus dicit esse tibretis. zc. Per tales lacus
possum intelligere pulchras et malas mulieres/ que lacus
dicuntur propter immunditiā luxurie/ propter profunditatē
malitie. Iste enī sunt alijs venenose/ infecte et pernicio-
se: tot enī malas exhalationes/ tot nutus/ gestus/ aspectus/
et locutiones ex seipis producit/ q illos qui in eas aspiciūt
per desideria carnalia inficiunt et occidunt. Ideo *¶* cell. iij.
dicit. Nō circūspicias mulierē alienā/ ppter speciem mu-
lieris multi perierūt. Et hoc enī cōcupiscentia quasi ignis
exardescit. Et qd plus est/ ipse aues. I. ipsi viri cōtemplatiui
et spūales talibus lacubz in caute appropinquātes/ z iuxta
eas volitantes/ quadoqz p luxuriā pereunt/ et in lacū luxu-
rie se immergūt: z a volatu cōtemplationis deficiūt atqz car-
dunt. *¶* Prouer. xxi. Fovea pūda os aliene/ cui iratus est
dnus/ incidit in eam. Tales aues fuerunt Sathan/ David/
z Salomon/ qui aspectu mulierū sunt decepti/ et in lacum
luxurie immerfi. *¶* Themo. iij. L. apia est in lacum vita mea:
posuerūt lapidem sup me. Quia scilz qui in lacum luxurie
labitur/ lapis et pondus male cōsuetudinis et supponit: de
quo nō facilliter liberat. Et sic qd talis lacus est mūdus z
mūdāna/ pperitas/ cuius delectabilia qui aspiciūt p tenta-
tiones auaritie/ luxurie/ superbie/ que ex diuitijs delicijs z
eminētijs surgūt/ perit. Et ideo multe aues. I. multi religio-
si et viri spūales qui ad istum lacū/ scz ad mūdū z ad mū-
di negotia et delectabilia respiciūt/ per diuersa pcrā ruunt
et deficiunt: qd sicut dicit *¶* Ias. ix. Nemo mētēs manū ad
aratrum/ et aspiciens retro/ apus est regno dei. Et sic qd
iste est lacus inferni/ vbi aues. I. lupi qui hic desuper voli-
rant/ labiunt: z ibi finaliter moriunt. *¶* L. i. xxiij. L. congrega
būtur cōgregatione vnius fuscis in lacū: et claudenī ibi in
carcere. Et potest allegari qd sicut fundus corripit aquā/
aqua aerem/ aer personam/ quia sicut dicit ibidē Seneca:
Nulla res est que nō eius a quo nascit notas reddat/ sic in
moribus/ vnus malus dicit et exēplis alium corripit/ ille
vero alium: z alius alij similit modo inficit: et sic vnum vi-
tium de vno ad aliū cito currit. ad Ro. v. Per inobedientiā
vnius/ peccatores cōstituti sunt multi. *¶* Qd etiā de infamia
vel de verbo infamatorio videmus: qd de loco ad locū/ de
persona ad personā velociter transfuolat: et sic ab vno malo
occurrit: sed tandem alios plures turbat/ et multozū mentes
inficit z immutat. Et sic qd quādo silua malarū excusatio-
nū de lacu cordis peccatozū succidit: z verecūdie tenebro-
sitas remouet: tunc vapor corruptus. I. peccatū p cōfessio-
nem exhalat: et sic lacus iste sanus efficit/ a quo aues. I. bo-
ne affectiones pūm? necabātur. psal. Sup ea volucres ce-
li habitabunt. zc. *¶* Item idē ibidē ait qd sunt quedā aque 14
fallaces z proditioe: qd scilz aspectu quādoqz inueniuntur/ lu-
cide/ z gustu etiam lapide: et tamē effectu sunt venenose z
morbide. Unde dicit qd circa nonacriū ciuitatē arcadie est
aqua que styx ab icolis appellat/ que aduenas fallit: quia
nec facie nec odore suspecta est: que tamē summa celerita-
te corripit: nec remedio locus est: qd protinus hausta dura-
tur: z ad modū gyphi statim alligās viscera in vtero cōgela-
tur. vnde Plin. lib. ij. dicit qd iuxta nonacriū arcadie styx nec
colore nec odore differens/ epōra illico necat. Ista possunt
applicari cōtra hypocritas/ hereticos/ et falsos et prodito-
res homines. Isti enī in facie z colore/ in odore z fama op-
tūis/ vident esse potabiles atqz bonifed: procul dubio ipsi
sunt dānabiles et pueri. Istos enī a quibus bibunt. I. illos

Cap. VII. Lib. VIII.

De Lacubus.

a quibus frequentantur associant et incorporantur/audiuntur et imitantur: solent dictis et exemplis suggestionibus et inductio nibus suis malis corrumpere: et ipsos sine remedio vita gra tie spoliare. Bene ergo docet *Chilist* *Abath*. vij. dicēs. Attē dte vobis a falsis pphetis q veniunt ad vos in vestimentis ouis/ intrinsecus autē sunt lupi rapaces. *Uel* dic q talis aq delectationē cogitationē vī suggestionē significat. *Ista* em in pncipio nō videt esse venenosa: qz scz hō sperat vti re bus licite: z nullo modo intēdit cōsentire peccato. Et ideo quādoqz homo istam aquā bibit: z delectationē peccat/ co gitationē vel suggestionē in corde recipit: z admittit: et tūc pcul dubio ipsam nō facilius extrahit: imo subito indura tur: et per consuetudinē molestat: ita in breui alligat vīscē ra affectionis ad cōsensum trahēdo/ qz morte inducit/ pec care mortaliter faciēdo/ et finaliter ad mortē inducit pdu cēdo. *Epoca*. vij. *Abult* homines mortui sunt ex aquis: qz amare facte sunt. Bonū igitur est aquas huiusmodi fuge re: et malas cogitationes/ suggestiones et delectationes nō recipere/ sed cauere. Subito em viscera mētis rapiunt/ et mor tem criminum introducunt. Bene ergo dicit *i. ad Tim. v.* Noli tam aquā bibere. *Uel* dic q ista est aqua mūdane p speritatis/ vel aqua etiā deliciarum/ que a fatuis periculo se nō credunt: licet tamē magno periculo bibant z recipiā tur: qz sepe fit q exinde multa vitia generent. *Uel* dic q ta lis aqua est doctrina heretica/ vī etiam malū verbū dictū de aliquo: vel etiā mala inductio ad peccatū. Tales enim aque dum vere vident/ non cauent: z sic in corde recipiuntur/ et auribus ebibunt: et tādē per tenacem memoriā et per firmā credulitatē indurant: et sic mors et dānatio sub sequitur. *Istas* ergo aquas/ scilz mala verba de alijs/ ma laqz et heretica dogmata/ malaqz narrationes nō libere p auditum bibam: ne forte postq in cordibz indurata sint: pro voto discutere nō possimus: qz sicut dicit *Job. xxxvij.*

¹⁵ In similitudinē lapidis durantur aque. *Item* Seneca ibidē dicit q in thessalia circa tempe est quedā aqua noxia/ quā et fere z pecora deulant: que nec arbutia alit: imo etiā herbas necat. *Ista* enim est tante penetrabilitatis: z tanta tūct ei virtus etiam dura molliēd/ qz per ferrū et es potest erire. *Ista* videt *P. li. lib. xxx. c. vlt.* in fine intelligere de aq stygis/ quam nō dicit posse teneri aliquo vase/ nisi sit de so leis siue vngulis mularū. vnde ait venenū aque stygis ab antipatro in tali vase ad occidēdū *Alexandri* esse missum: magna/ inquit/ *Aristo*. infamia excogitatum. De tali vel si mili aqua audiui q in quadā insula maris caspi/ in ipso vīdec/ est quidā fons aque similis oleo seu bitumini conti nue fluenti/ que tāte penetrabilitatis existit/ qz nihil preter equi vngulā ipsam tenere possit. Et etiā illud bitumen tan te caliditatis/ qz hoies inde vneri vel modico gustu potati/ nō timēt frigus cuiuslibet septentrionalis aduerstitas. *Ista* possunt exponi in bono de veritate: que procul dubio valde est penetrabilis virtutis: ferrum em et es. i. quodcūqz forte obstaculū solet penetrare/ et nō obstante quocūqz operculo in publicū promeare. *Ista* est em que herbas et arbutia. i. velamina et opercula palliationum z excusationū non nu trit: qz scilz veritas non querit angulos. Et ideo statim ois fera et pecus. i. ois homo malus istā fugit: et qz nihil potest eā tenere vel abscondere quin in publicū veniat/ ipsam odit. *i. Tim. iij.* Veritate quidē auditum auertent/ ad fabu las autē conuertent. *Uel* dic q talis aqua est caro vel car nalis tentatio/ vel etiā mala mulier/ quā pro certo fere si luestres. i. viri solitarij z regulares/ pecudes etiā. i. boni acti ui z seculares debent fugere/ et eam totis viribz precauere. *Ista* est em que herbas. i. viros honestatis desiccāt. et ar butia. i. virtutū planities nō educat: sed quascūqz duras materias. i. quēcūqz dura et firma corda et pposita remol lit ad luxuriā z humectat: et ad modū predicti olei istis in unctos delictis incendit p concupiscētiā z inflāmat: tandē vero non potest esse celatā vel occultā: imo per infamiā pu blice se proparat: et etiā per ferrum et es erit et penetrat: et se hominibz manifestat. Quorum oim exemplū habemus in *David*: q in pfectione erat firmissimus: z tamen fuit per *Berabece* ad adulteriū remolliuit. Aqua vero sue lubrici tatis z luxurie nō latuit: immo tandē in publicū erit z ap paruit. vnde sibi dictū est. *i. Regū. xij.* Tu em fecisti verbū

hoc abscondite: ego autē faciam illud in pfectu ois israel/ et in cōspectu solis. *Uel* dic q talis aqua est mūdā prosperi tas/ que reuera dura et firma corda solet ad malū molli re. *Uel* talis est adulatio/ que penetrat vniuersā. zc. *Uel* si vis de dicto oleo dic q ista est grana dei: que scilz bonos solet penetrare: vngulas vero mulinas. i. obstinatos et carnales nō solet aliquāter subintrare. Illos autē qz potauerit/ so let in amorē dei taliter inflāmare/ qz nullum frigus tribula tionis vel tentationis potest eis officere vel nocere. Bene er go cōsiliū *Eccl. ix.* Belem de capite tuo nō deficiat. *Uel* dic q aqua diuine doctrine solet oēs hoies penetrare: pre ter vngulas. zc. sicut supra. *Uel* lyotus lacus itale scōm *16* *Ibidem* lib. xij. talis est virtutis/ qz quicūqz de ipso bibent/ vinum vident/ non amabit. de quo memoras *Quidius* ait. *Lyotus* quēqz sitim de fonte leuauit/ *Uina* fugit. zc. *Pli.* etiā lib. xxi. c. ij. per oia dicit idē. *Talis* lacus seu fons vi detur esse gloria paradisi: quicūqz enim sitim desiderio suorum de torētē voluptatis eterne per deuotionē cōte plationem releuauerit/ procul dubio erit tunc vini/ supple in quo est luxuria. i. dulcedinis deliciarū carnaliū et pipiritis mūdane pocula nō amabit: sed ipsa fugiet et horebit. *Boā. iij.* Qui biberit ex aqua quā ego dabo: nō sitiet in eter num. *Ista* autē breuit q bene gustat qualis et quāta est cele stis dulcedo/ nihil sapit sibi quāqz terrena delectatio/ vbi tas/ vel pinguedo. Bene igitur videbat sapiens cā gustat se cum dicebat *Eccl. ij.* Proposui a vino abstinere carnē meā/ vt transferam animā meā ad sapiētiē lucem. *Uel* dic q talis aqua est carnis vel mūdā delectatio: qz vere qui ta libus aqz sunt imbibiti/ non solent vini. i. diuinā gratiam seu scripturā/ seu etiam eterne glorie dulcedinē diligere: sed cū potius abhorere. Ideo bene dicit *Apoc. i. Tim. v.* Noli tam aquā bibere/ sed vinum. zc. *Item* *Quidius* meta *17* *mor. lib. vlt.* dicit q in arcadia lacus est quem antiqui phe neum dicebāt/ cuius aque sunt ambigue et suspēcte: de no cte em potate nocluē sunt: si vero de die potate fuerint/ nul lum ledunt. Tales aque sunt hypocrite/ qui ppter molliē conditionis/ aque possunt dici. *Isti* em sunt qui de die in presentia hoim/ in publico scilz a aperto nihil faciunt male: qz scilz verba z cōuersatio eorū ita sunt bona/ qz magis solēt vīlīa qz nocua. de nocte vero. i. in abscondito z secreto solēt nocere: et tūc venena malitiarū effundere/ et suos actus lu xurie exercere. *Istā* etiā de hereticis potest dici/ qui de no te faciūt conuenticula sua: et tamen in die et in publico bo ni apparent. *Hoc. vi.* Noce vīruri tūc vt occidant. *Uel* dic q iste sunt aque bonorū terrenorū: que scilz si de die in statu gratie bibant z acquirant/ nō nocent: si vero in nocte culpe habeant/ inueniunt. *Item* *Quidius* vbi supra ait *18* q est palus in grecia/ alias in apthica/ que triton dicit: in q scilz tritonia. i. pallas dea sapientie colit. In qua si quis no uem vicibus immergit/ mor pēntis assumptis in volucrum cōmutat. *Istud* nescio si dicit *Quidius* fabulose: quia videt dicere narratiue. Dicit etiā ibidē q erant in scythia quedā mulieres/ que quibūdā incantationibz hoies in auos mu tabāt. cuius simile narrat *Uincētius* allegans *Guillelmū* q in italia due vetule erant/ que quādo hospitem solū in tu gurio suo recipiebant: ipm statim in aliqz animal cōmuta bant: et sic eos vel alijs vendebāt: vel in suo seruitiū detine bāt. Sed de hoc vide infra libro de mundi mirabilibz. *20* *Uel* iste charissimū vbi dea sapientie presidet: potest mihi si gnificare sacram scripturā/ vbi pcul dubio perfecta sapien tia/ que est dei notitia/ reperit. Per numerū nouenariū qui constat ex triplici ternario/ intelligo fidē catholicā/ que con tinet tria. i. in deo trinitatē psonarū/ in *Chyso* trinitatē na turarum: in ecclesia trinitatē saluādarum animarū: que scz per *Hoc*/ *Daniel*/ et *Job* intelligitur/ scz cōiugatiō/ vīngi num/ z cōiunctiō. *Quid* igit/ procul dubio quēqz se in pa lude tritone. i. sacra scriptura studendo/ z que studuerit im plendo/ balneauerit: dū tamē hīc nouēs. i. per fidē carpo līce ambitum cōtinuauerit: aulis. i. vīr spūalis et cōtempla tiuus erit: et terrenis spētis/ sursum ad amorē celestis eno labit. *Istā* bene in hoc potest figurari: qz de aquis volucres fuerūt facite: sicut dicit *Gen. i.* Ad qd facit hymnū/ qui canit vbi dicit: *Quid* ex aquis ortum genus partim remittit/ gurg giti/ partim leuas in aera. Ad denotandū q illi qui aquas

De Butcis. Fo. CXXXV.

his est lacus in terra defossus fm Alsidori/
us quia aqua est ceteris grossior: & impuri-
or. Cōstāt. ideo nisi hauriēdo idem frequēter
ueat/ facilliter contrahit corruptelam. & q̄to
e plus est vicinior/ tanto aqua putealis fit.

De Piscinís.

glādor ⁊ dulcor: reperit. In hyemali tēpore nūq̃ ṽt cōm
niter cōgelatur: immo tūc rēpōtis calidior: sū in effusio rē
perleuat. ⁊ Aqua autē pūreals ppter sū profunditas
difficiliter extrahit ⁊ habet. ⁊ pūreus etiā iura ⁊ pūreū pos
tus si sit profundior: aquā alteri⁹ attrahit ⁊ assimilat. Dūc
et maxime avarus ⁊ pūreus dici potest ⁊ maxime q̃ i terra
in terrena cupiditate totaliter est defossus ⁊ ibi p amōdū
atrectionem infime pfundatus. ⁊ que hū⁹ pūrei sunt
dic: que ibi p multas terre exhalatōes. ppter diuersas fin
stias ⁊ labores inuicem congregant. Iam p̃s autē signi
cat pauperes ⁊ ppter tribulationes ⁊ frigora rēpētunt
propter paupertatis multiplices nuditate. Iam p̃s etiā si fr
ctibus est nudata. ⁊ fias autē vbi sunt fructus ⁊ statū fr
tum significat ⁊ magnorū q̃ dūcturū ⁊ delictarū fr
tus affrū⁹ ⁊ abundā. ⁊ Est igit pūreus diues ⁊ que eius v
tilis: que nisi cōtineat ibi hauriendū pro erogatiōe i paup
res moueat: quātum ad dūctis imputatione quo ad de
faciliter ⁊ vel etiam ad litterā corumpunt: q̃ blada ⁊ v
menta: dūctum tūcels ⁊ veritibus corrodunt. Jaco. v. rē
uile vestre putrefacte sunt. ⁊. Ideo sicut in pūreo frequē
ter hauritur ⁊ vnde fiores abulant ⁊ silentes potentius
ignis extinguit: sic diues i arcis suis debet frequēter haur
rire ⁊ vtrāq̃ dūcturū hauritū silentes pauperes poterit
peccatorū fuor scilz propiorū abluat ⁊ ignēs auaritie ext
guat. ⁊ Eccl. iij. Ignem ardente extinguit aqua ⁊ elemosina
refilitur peccatis. ⁊ Et ideo pūreus iste scilz diues ⁊ in hy
me. i. in tēpore caritatis ⁊ paupertatis nō debet per incōpā
sionis viritū cōgelari: sed tunc plusq̃ in effare. i. plusq̃ i
tēpore opulente ad pauperes per feruorē cōpassiōne cal
dior: reperit. Job. xxiij. Et cisternā mā calida sunt cū p
flata fuerit terra austro. ⁊ si hū⁹ pūrei. i. diues iura fluuiū v
aquā vltā deuotionis ⁊ gratie fructū: etā cūctus. i. dūctū
spādiō: ⁊ dulcor: reperit ⁊ frigidior ⁊ igne auaritie ext
guēdo: q̃ ignem ardere extinguit aqua. ⁊ Eccl. iij. quia be
2. nus diues q̃ inuē⁹ est fine macula. ⁊. Eccl. xviij. ⁊ Aqua
pūrei si sit pfundior nō sine difficultate extrahit. Sic hū
auaritia pfundū scilz mali dūctus. in tāsi sunt avar. q̃ me
re pūrei vix ⁊ cū maximo labore potest aqua elemosinarū
erinde extrahi ⁊ habet: q̃ nec p predicationē nec per pū
perum clamorē volum aliqd̃ erogare ⁊ dicēs illud. ⁊ nū
cū: nec dūmīttā. ⁊ anti. iij. Et el istud dic de aqua lachryma
rum: que nō facili⁹ extrahit ab hōie in vltis pfundior
⁊ p̃ouer. xxiij. Simpius cū in pfundū peccatorū venci
3. cōtēsit. ⁊ Si fiat pūreus pfundus iura minus pfundū
plenum: aquas eius sibi attrahet ⁊ se replēdo plēnū exhaur
iet. Aqua etiā fm Senecā semper fluit ad vacuū ⁊ inane
Sit vere pūreus pfundus. i. diues caritulosus ⁊ malitios
sus: a quo. i. bñitas ⁊ possessiōes alteri⁹ pūrei. i. vicini fm
minus pfundū. i. minus malitios⁹ pro fraudes ⁊ cautelas
attrahit ⁊ furat: et ipsū euacuat ⁊ vtrāq̃ de bonis ipsius
implicat. ⁊ u. i. ⁊ iures dūmīttit inane. ⁊ Ita etiā de mul
tibus patet: que fatuos exhauriūt ⁊ se replent. Illud sum
me patet de iuuenib⁹ ⁊ de subtilib⁹ cauidicis: qui etiā alios
dūctes ⁊ antiquiores cauidicos: quando de nouo ventū
spoliāt rebus suis: iuniores enī sc̃p sunt subtiliores ⁊ et
ob hoc alij subtrahūt possessiōes: lucra ⁊ p̃cōnes. ⁊ d
etiā in studijs videmus: vbi magistri subtiliores solent an
tiquioribus scolares subtrahere ⁊ eosq̃ auditiōis vacua
re: iura illud ⁊ u. xxiij. Hōis iuguentib⁹ vetera possi
4. cietis. ⁊ Pūreus fm Sīdōy est lacus defossus in terra p
fundus. Iam quādo terre vena subtrahit: tunc interiores va
pores q̃i fumado euaporat: er quibus euaporatis aqua q̃i
gnit pūreus: ṽt dicit Sīdōus. ⁊ Et quanto pūreus pfund
dius fodi⁹: tāo aqua exinde difficilior exhaurit ⁊ sicut fu
gia dictum est: quādo pūreus pfundus est iuxta alium pū
reum ṽt fluit: tūc aqua alteri⁹ pūrei in eo de facili scatur
rit. ⁊ Et in hyemali tēpore propter calorem intraneū ṽt aut
nūq̃ aqua pūrei cōgelat. ⁊ Pūreus est humilis: qui sui re
puratione est defossus ⁊ profundior. Ipe ceteris infimius
⁊ depicius. ⁊ Aqua huius pūrei est gratia ⁊ deuotio lachry
ma: elemosina ⁊ vel compassio: que ppter subtractionē
re: i. propter abdicatiōē temporalis ⁊ cōtēpū⁹ quib⁹ iste
pūreus causat per volūcariam paupertatē sibi abundantiā
generat. ⁊ Iam quādo pūreus. i. homo causat per humilitatē

tem et terra ab ipso auferet per paupertatis amorem: tunc ex
ipsis terre interioribus. Iuxta ipsa conscientia fumus bone cogi-
tationis vel contritionis exhalat/ ex quo in hoie aqua pie-
dicte cumulantur. Figura. Iuxta Regum. xviij. vbi post ascen-
sum nubecule/ sequitur eis pluuia largitima. Iuxta quatuor
textus est profunditas. quanto quis humillior est/ tanto aqua
gratie huius aqua deuotionis et virtutis sibi per tentationis diffu-
silis auferunt/ vt talis dicat diabolo tentator illud Ioh. 3.
Iuxta. Vnde alius est/ neque cum quo haurias habes. q. 13. fo-
lii. h. humiles tentationes euadit. q. 13. fo. puerus ille tuus po-
teum. Huius pleni/ videlicet gratie et veritatis/ fons est et ve-
rator: Ideo aquarii abundantiam. Iuxta. g. plenum plenum digne
fugit: q. de plenitudine eius oves accipimus. Joan. 1. Iuxta
in hymeal tepore. Iuxta. in tepore tentationis et aduersitatis nifi
frigore peccati mortalis congelat: tunc tunc tepore in cha-
ritatis influentia calet. Iuxta enim in hyme tribulationis
feruescit/ qui in estate piperitatis tepescit. ad Ro. 5.
Spiritus feruens/ temporis feruens. Aduerte tamen q. si in
puteo corrupto generatur/ nisi aqua sua perfusum hauri-
ratur: sic et in hoie corrupto peccati gignit/ nifi per cofes-
sionem multoties aqua grossa malorum cogitationum extra-
hatur. Idem dicit de aqua scientie/ que quanto plus haurit
comunicando/ tanto amplius et melior reueritur.

Capitulum. ix. de piscinis.

Piscina sive Gliozorum est aqua ad nutriendum
piscis recollecta: et ad hoc etiam coaptata. Et ele
cidum eundem ad bonitate piscine tria requiruntur
ut scilicet fundi soliditas: aque influentis puritas
insufflante cōtinuitas. Et ideo ne aque ipsius pu
trescant: solent ibi per canales aque viue infusi et immitti
et ne aque de piscina desistant: solent ibi valli et aggere con
cipiunt. Piscina est anima dei sponsa: que ad cōtinuendam
aquā gratie vel doctrine: pisces bonorum operum nutren
do: et principaliter instituta. Ad id quod bonitate necesse est
quod fundi habeat solidum: et sup^{er} huiusmodi qui est alioquin
damenenti per amorem immediatius solidet. Ipse scilicet et alioquin
propter ipsum munus operis diligendo. Item quod aqua dulcem
et recentem. I. doctrinā et grām recipiat: et quod per canales
predicatores sibi ipsam cōtinue incorporet et assumat. Io
an. illi. Adulter de iamaia venerat ad hauriendum aquam
scilicet alias ad eius potum cito pretuleret et perirent. Et er
go aquae deuotionis gratie et doctrine de aia effluent: val
les et aggeribus i. studiis et disciplinis: obseruatisque regulari
bus se debet vniuersis cōuallare. Figura Ioan. v. de probati
ca piscina. et. Quingus porticus sunt quingus corporis sentias:
sicut quingus porte: et ibi descendeat angelus: scilicet magni co
siliij L. huiusmodi. et. Aqua piscine i. gratie et doctrine mouebat
tur per bonum exercitium: que per inspirationē istius angelus
causabatur: et sic laqueus sibi de carnis affectione: quod per
diuersa desideria languet / in aqua huiusmodi euabatur.
Et el dic qd ista est piscina pēnitentie: que scilicet facta est et in
uentio pro peccatoribus emendandis: vbi ne per impatiē
tiam pēnitentia quod tribulationis / necesse est quod influat aqua
recentis diuinarum consolationis: vbi scilicet pisces i. fluidi pecca
tores per grām impinguntur. Figura de pbatia piscina Io
an. v. vbi curabat infirmi: et cecus illuminatus efficitur
scilicet quingus porticus sunt quingus operis satisfactio: scilicet
tunni / oro. elemosina. vigilia / disciplina. ¶ Piscina inora de fa
cilitate aquas influentes recipiat: aqua cuius inora de fa
cili corripuit. Sic nisi grām dei primum a deo recipiamus /
illam aquā gratiarum quod est in corde nostro / in puritate dei cō
seruare nequimus. ¶ Piscina sive Gliozorum est aqua ad nu
trientum pisces collecta: ad cuius perfectionē vbi dictū est
requirunt fundi soliditas: aque influentis puritas: et fluxus
cōtinuitas: quod alias pisces ibi nutrit: propter malū fundum
efficerent insipidi: et aque ibi collecte de facili pretuleret.
¶ Circa piscinas etiam solent arbores secūdus fructificari: et
in herbe speciosius viuere. et. Sic sacra doctrina est aqua in
qua pisces i. deuote. fideles et humide aie nutriunt. Et ne
aqua sapientie per vitia corumpat / necesse est ut solidū habeat
fundamentū. scilicet Iesum L. huiusmodi. vbi amorem et non amorem
fundat: scilicet aeternam. Et cum luforias spiritus et in diu
ne: vel amoris: et inanis glorie sit fundamentum et causa
huius aquae i. acquiescentis glorie theolozice: tunc pisces. i.

hōes ibi cōuersantes insipidi per in deuotionē sunt. i. ad
L. o. i. j. Fundamentū aliud nemo potest ponere. p̄ter id
qđ positū est. Iesus Christus. Aqua etiā dulcis et recens
debet ibi influere. i. gratia. z deuotio: alioquin nō potest diu
aque doctrine puritas preferuari. quin aliquoties corum
parat. Ipotet etiā q fluxus ḡarum ibi continue p̄ perse
ueritiam referret. Arbores. i. hōes qui iuxta piscinā sacre
doctrine habitant. viroem honestatis. z fructus p̄bitatis
abundantius faciūt atq; portat. Et sicut valli z aggeres cir
ca piscinas aggregantur ne ex hys aqua defluat. sic et tu de
bes valli discipline circa te aggregare. et ne aquas scētie
perdas. debes ipsas intra ambitū memorię retinere. Dimi
bus em mobilib⁹ mobilis est sapientia. Sap. vii. Uel dic q
piscina cuius aqua et riuuli ad irrigandū terras deducun
tur. et ad eius esse tria requiruntur. vt dictum est supra. s. i.
est religio. de qua emanant riuuli. i. p̄dicatores. qui me
diante aqua doctrine terram. i. terrenos. et de terrenis so
lum viuētes irrigant et fecundant. ac etiam fructus bonorū
operum in eis inserūt atq; plātant. Uel dic q piscina est re
ligio. que p̄ces. i. deuotos hōes nutrit et cōmet. z aquas
deuotōis intra aggeres clausit tenet. sicut supra. Et dic
q ista est piscina. p̄bitas. vbi angelus resamit descendit.
qui infirmos carne sanat. et aqua deuotōis z lachrymarū
mouet. excitat. et inducit. zc. Uide infra Joan. v.

Capitulum. x. de gurgite.

Gurgites sūm Jhdoz est locus in flumine profun
dus. a gutture dictus. eo q aquas influētes re
cipiat. et iterū eas euocat et emittit. Unde p̄
pter eius profunditatē motu circulari et reflexo
circumfertur. Sic purgatorū est locus in medio
fluminis huius mundi. vel in medio maris. scz circa centrū
prope infernū. vbi aque influētes. i. anime penitētes p̄ mor
tem de collibus huius mundi defluētes p̄pter aliqua pon
dera peccatorū recipiunt et puniunt. sed tamē inde secūdu
dei voluntatem iterum euomuntur. et ad paradisi gaudia re
mittuntur. et ideo motu reflexo mouet. qz scz aie ibi deposite
rursū sursum veniūt. z ad celoz gaudia trāssunt. Ideo
posiunt dicere illis psal. De⁹ redimet animā meā de manu
inferi cum acceperit me. et illud Abacuk. i. j. Fluuio scin
des terre. viderit te aq. z doluerit motus gurgis aquarū
tristit. vide infra. c. l. s. j. x. de periculo maris qđ dicit cha
rybdis. vbi simile exponit. ¶ Gurgites est locus. p̄fūd⁹ in
fluio. vbi aque plurime abloabent. in quo hōes natantes
de facili submergunt. vbi etiā p̄ces in timore abscondūt
ne facilliter capiant. Sic in fluio ecclesie. z maxime in fine
gurgis. i. p̄funditas tribulationū erit. scz in tpe antichristi
vbi de facili submergētur qui extēris voluerint enatare.
Ideo p̄ces. i. hōes deuoti tunc rēpōis se abscondent. ne a
piscatore diabolo capiant. Esa. xxi. Uade populus meus
intra in cubacula tua. et claude ostia tua super te. absconde
de paululū ad momentū. donec p̄transeat furor meus. Uel
dic q gurgis est p̄funditas humilitatis. vbi vt cōmuniter
istis igit nos abscondam⁹. ne a piscatore diabolo capiamur
Esa. xli. i. j. Iustitia tua quasi gurgites maris. Uel dic q
iste est mūdus. vbi pro certo periculū est natare et viuere.
ne forte propter aquarū deliciarū et diuitiarū. seu tentatio
nem copiam. ibi cōtigat submergi spūaliter et perire. Uel
dic q iste est auarus. qui oēs aquas diuitiarū solet infatig
biliter deuorare. Isai. xli. i. j. Ueluti fluuiozū intumescūt
gurgites eius.

Capitulum. xi. de mari.

Mare sūm Jhdoz est cōgregatio aquarū. z dicit
mare quasi amarū. amarū enim est. veritatem
aque dulci est permixtū. vt dicit Aristot. lib. vii. i.
de aialib⁹. Mare autē arenis claudit. inter qz
quādo reperitur lapides p̄ciosi. qui attritu
arenarū poliri. per vndarū maris motum ad littora transfe
runt. Item licet aqua maris sit amara. tamē ratio vena
cur pars in fontib⁹. qui a terra calida oriunt. qui licet origi
nālter egrediant amarū z frigidi. tamē ratio venarū ter
re sulphure vel alie per quā transeunt. dulces z calidi sca
turunt. Sic p̄cul dubio in mari huius mundi inter aquas
amaras. i. in peccatorū societate sūt aque dulces. i. boni hō

mines et benigni. qui simul vsq; ad iudiciū sunt p̄mixti.
Et erāmen sicut mediante vase terreo non cocto in ma
re proiecto. aqua dulcis ibidē subintrās ab amara separa
tur. sic Christo mediante qui terrenus z sine coctura concu
piscētie fuit genitus. quādo scilicet in mare mūdū ad iu
diciū aduenit. isti abinuitē diuidētur. et dulces et boni
ab eo recipient. amari vero z impii in amaritudine inferni
dimittent. Matth. xii. Elegerūt bonos in vasa sua. malos
autem foas miserūt. In mari ergo huius mundi sunt lap
des p̄ciosi. i. hōes virtuoli inter arenas. i. inter hōes pec
catores. vbi scilz per aduersitatē defecantur. z sic per patiē
tiam politi z aptati. vbius celestib⁹ preparant. qz fm Bre
go. vtilitati bonorū militat nequitia reproborū. Et sicut aq
amarā et frigida transiens per venam terre calidā z dulce
dulcis et calida efficit. sic peccator amarus per desperatio
nem. frigidus per in deuotionē. quādo transit sup venā dul
cis terre z calidē. i. quādo manet et frequētat societate bo
norū hōim. dulciū per compassionē. calidiorū p̄ dilectio
nem. tunc eorū similis efficit. et tunc induit colorē honesta
tis. et calorem charitatis. et dulcorē etiam pietatis. ac va
lorem et efficaciam p̄bitatis. qz scz sicut naturaliter aque
maris valent cōtra multas p̄ssiones. sic mali per bo
norū societate conuersi exēplis. informationib⁹ et doctri
nis. valent cōtra diuersa genera peccatorū. Uel pone si vis
econuersio. qz aqua amara. i. bon⁹ homo z iustus. amarus
per penitētiā. trāiens per venā terre dulcis et calidē. i. p̄
mūdū. vbi est dulcedo deliciarū. et ardor diuitiarū. simi
lis efficit. scdm societate quā frequētat. sua conditio va
riatur. Eccl. xii. Qui cū sapientib⁹ gradit. sapiēs erit. qui
vero cū stultis ambulat. similis efficit. ¶ Mare est con
gregatio z locus omnium aquarū tam dulciū qz amararū.
Et qz mare oim fluuiozū et fontium aquarū multitudinē
recipiat. nunq; tamē implet. nec redundat. fm Jhdoz lib.
xii. Ihu⁹ autē rel assignat ibi causas. vel quia scz p̄pter suā
magnitudinē aquas ibi influētes nō sentiat. vel qz aq ei⁹
amara aquas dulces ibi influētes cōsumat. vel qz ipsa cō
cūctas nubium multā aquositate ad se attrahat. siue quia
illas auferūt partim venti. partim etiā sol exsiccat. siue qz
aqua dulcis per occulta quedā foramina percolata. ad ca
pita fluuiozū vnde venit. iterum redeat. Mare est auarus.
qui scilicet est aquarū. i. diuitiarū tā amararū qz dulcium. i.
tam bene qz male acquiritur in suis terminis. i. in suis ar
cis z serinis collectiuis. z oim inexplēbiliter absorptiuus.
Et licet diuitiarū multitudinē recipiat. nunq; tamē eidem
sufficit aut abūdat. Prover. xvi. Infernus nō adimplet. sic
et oculi hōim insatiabiles. qz sicut dicit Eccl. i. j. Quia flu
mina intrant mare. z mare nō redūdāt. Ratio autē quare
mare. i. auarus nō implet aquis diuitiarum. multiplex po
test esse. Primo qz eius amplitudo est ita magna. qz influē
tes aquas nō sentit. qz p̄ certo cor humanū est ita magnū.
qz ipm deum infinitū potest per intellectū capere. z per gra
tiam cōtinere. et ideo qz aque et flumina huius mundi. i. bo
na tēporalia. respectu maris. i. ipsius dei valde sunt pauca.
et quasi nihil. hīc est qz locū suū. scz cor humanū replere nō
possunt. qz fm August. Animā dei capax nihil min⁹ deo
replere potest. Adhuc est autē totus mūdus respectu dei.
qz gutta aq respectu maris. Et ita sicut nō est mirū qz mare
fluminib⁹ non implet. sic nec etiā si cor diuitis non satiat.
Alia est ratio. quia aque maris aquas dulces consumunt.
Per aquas em amaras. que sunt p̄prie ipsius maris. intel
ligo vitia et peccata ipsorū auarorū. que sunt p̄prie eorum.
Scdm em August. Nihil habemus propriū nisi peccatū. Et
ab hys ergo aquis amaris. i. a vitijs z peccatis aque dulces. i.
mundi diuitie cōsumuntur. et ne abūdent vel sufficiant. im
pediunt. Isai. v. Peccata nostra prohibuerūt bonū a no
bis. Et sic mare. i. auarus diuitijs vt dictū est nō repletur.
Prover. xii. Est quasi pang. cum in multis diuitijs sit. Et
ideo Prover. xv. Melius est parū cum timore dei qz the
sauri insatiabiles. Alia ratio qz ipse mūdus. i. mundi p̄nci
pes et p̄lati. balliū pariter z p̄positi. multam aquosita
tē. i. diuitias a mari. i. ab auaris ad se trahunt. et quicquid
possunt. quia quātum aliunde capiunt. tantum ab eis isti
tollunt. Unde Isai. x. Quid em est auarus. nisi bursa p̄ui

Cap. XI. Lib. VIII.

De Rari.

capitula larionū: sibiſuis oīm: et ppter hoc dicitur p̄ouer.
xix. Quia calūfias pauperē vel augeat diuitias/ dabit ipſe
superior/ et egebit. q̄ ſcilicet/ dōnis/ et exactiōib⁹/ et mi-
ſeris/ et rapinis auari a principibus ſpoliatur. Alia eſt auē
ratio: quia partim vēti lūgie/ et vanitatē/ partim ſoli inuē-
die et aliene proſperitatē/ partim fluctu bīſcordie et rīo-
ſitatē: iſtas aquas faciunt exhalarē: ſic p̄ certo lites et
cōtentionē/ pompe et elationē ſunt cauſe quare non poſ-
ſunt diuitie diuiti ad ſufficientiā abſolūde. Et ideo dicitur.
v. Abi diuitie multe/ multū ſunt q̄ comedunt eas. Alia eſt
ratio: quia per occultos meatus. l. fecit occultā dei iudiciā
ad illū locū vnde originalliter veniunt/ reuertuntur. Quod
maxime patet in balliſtis et curialibus/ qui ſub vmbra dei
min⁹q̄ ſuozū acquirunt multa: que tamē ad capita fluui-
rum. i. ad principē dños ſuos iuſto dei iudicio reuertuntur.
et modicā occaſionē ab ipſis principibus auferuntur.
Eccl̄s. i. Ad locū vnde exiit flumina reuertuntur et iterum
fluunt. ¶ Sic eſt de aia et corpore ſicut de luna et mari: q̄
quādo luna plena eſt lumine in ſummo vlt a pte celī: vlt eſt
in nouilunio quādo ſoli eſt cōiuncta in immediatē: vel a pte
terre quādo a ſole eſt ſeparata / ſc̄z in plenilunio: tunc in
hīs duobus punctis mare totaliter eſt plēnū vſq̄ ad ſum-
mum. In alijs autē punctis ſicut luna vel reſpectu celī vel
terre luna dimīnuitur: ſic mare abundantiā aquarū cre-
ſcit/ vel ſpoliatur. Luna eſt aia. m̄s eſt corpus. vtrūq̄ fluat
et reſultat: ſc̄z aia p diuerſa deſideria et affectiōes. p̄ouer.
xix. Marie cogitationes verſant̄ in corde viri. et Job. ix. Co-
gitationes varie ſuccedūt ſibi. Corpus vero fluat de ſancti-
tate ad egritudinē/ de quiete ad mortē/ deuita ad mortē. Job
xix. Conteritur et effugit velut vmbra/ et nunq̄ in eode ſta-
tu permanet. ¶ Quando ergo luna a parte terre eſt plenā.
quādo aia eſt plena in terra. In mīdo gratiſ et virtutiſ
plena eſt/ quādo ſcilicet a ſolis ſponſi ſul L̄hiſti preſentia
eſt ſeparata: tunc mare. i. corpus plenum eſt/ ſc̄z penitentiā
p operibus vtrioſq̄. Sed quando luna renouat̄/ quādo ſc̄z
aia in partē ſoli ſuſtine cōiungit̄: et ab ipſo a parte celī. i. a
parte paradīſi plenitudinem luminis recipit: hoc eſt dictū
plenitudinē glorię ſempiternit̄is/ per huiſmodi luminis
inſuſtentiā mare. i. corpus per dotes glorioſas perficit et re-
pletur: q̄ ſm Auguſt. tanta erit in luna. l. in aia glorię plen-
tudo/ q̄ in mare. i. in corpus exterius redditabit: q̄ quatuor
dotes glorioſas in eo generabit. Et ſic mare p lūne inſue-
tiam plenū efficit/ quādo corpus per animā glorioſis do-
tibus adornat̄. ¶ Ioan. ij. Impleuerūt hydras aqua vſq̄ ad
ſummum. et c. ¶ Ad acrobis dicit q̄ mare in principio lun-
nationis minuit ſeptem diebus: iterū alijs ſeptē augeſcit
rum autē per alios ſeptem minuit/ et tādē ſeptem dieb⁹
alijs replet̄. Et inde fit q̄ in nouilunio et plenilunio mare
plenitūdinē inuenit: omni autē alio reſep̄e variat̄. Dicit
q̄ mare ſignificat cor humanū/ q̄ ſc̄z per deſideria ſua et
reſult inſeſtantiā: q̄ in principio lunationis iſtas deſec-
tuoſe vite/ ſolet quater per ſeptē dies. l. per ſeptē peccata
mortalia decreſcere: quandoq̄ vero per virtutū ſeptenariū
ſe repleat: quandoq̄ etiā per alios ſeptenariū. i. per ſeptē die-
rum curriculū lumine proſperitatē minuit/ in ſincero per
vltimū ſeptenariū/ ſc̄z per ſeptem dotes corporis et aie in
gloriā augmentat̄. ¶ Iſta ſunt illi veritates q̄ quociūq̄ modo
fluat et reſultat cor humanū: nunq̄ habet plenitudinē/ nec
ſufficientiam: niſi in duobus punctis/ ſc̄z quādo ipſum con-
tingit in preſent̄ renouari: et quādo in fine ipſum cōtinget
per gloriā illuſtrari. Quoz enim implet et ſufficientiā acqui-
rit: ita q̄ nūq̄ illud appetit ſeu querit: quādo per grām in
preſent̄: et finaliter per gloriā in futuro ſatiſat̄. p̄ſal. Acple-
būtur ab vberitate domus ree. ¶ Alia quidē fit de alijs re-
p̄rib⁹: in nouilunio tamē. l. in ortu L̄hiſti vel virginis glori-
oſe/ vel etiam in plenilunio. l. in L̄hiſti paſſiōe/ que ſemp
in plenilunio vel circa celeſtias: mare. i. cor amari. l. humi-
liatū et cōtrituū debet aquie deuotionis compaſſionē ſan-
ctiſſimē repleri. ¶ Huius. i. ¶ Grundauerit aque ſup
caput meū. Idē potes dicere de quolibet reſc̄/ vbi ſc̄z fan-
ctus nobis cotetur quali nouus/ inquit ſc̄ſtu c̄ p̄ annis ſin-
gulis innotat̄. ¶ Ad adare licet aia flumina dulcia recipiat:
nunq̄ tamē efficit dulce: imo cōtinue eſt amari. Sic ſunt
multi: qui quāſi oīa flumina bonozū documētōz/ beneficiſ

[illegible]

Cap. XI. De Mari. Jo. CXXXVII.

mutabit colorem: p[er] hunc cōuersionis et per errores fedabitur per dendo calorem charitatis et dilectionis: q[uod] enim ibi calor et ardor adueritatis et tribulationis ab ista stella suscitatur: ideo aque huius maris. i. populi ecclesie multipliciter mutabunt. Figura Apoca. vii. vbi stella ardens quasi facula: missa est in tertiam partem fluminum: et sic sunt aque amare: et multi hominū mortui sunt. Tercia pars fluminis est ecclesia: in qua cadens et veniens stella ista: scilicet populus antichristi: p[er]uerit aq[ua]s. i. populos in abyssum et moventur homines p[er] peccatū. Vel si vis dic q[uod] canticū stella feruida ardorem auaritie significat: que scilicet mare. i. mundum multipliciter turbat. vel mare. i. cor humanū quando in ipsum ascēderit: valde fedat: ipsūq[ue] per mala desideria exagitat: et bone cōuersionis coloribus totum priuat. Item dic de concupiscentia carnis. zc. ¶ Al mar p[er] oculos meatus prodeunt flumina et aque dulces: que terram irrigat et fecundant. Sic a deo inuisibiliter p[er]cedit gratia: que terram. i. animā irrigat: et ipsam facit p[er]bas/arbores: flores: fructus et folia. i. diuersa virtutū genera germinare. ¶ Ecce. i. Ad mare vnde exiit flumina regerunt. Vel dic q[uod] flumina. i. fluxus et refluxus: et tunc cōtingit actui humani. i. mari. i. a deo p[er] oculos meatus sue p[ro]uidētie et suorum iudiciorū dicuntur procedere: et ab ipso tanq[uam] a causa primaria originaliter puenire. vñ Themo. iij. Quis dicit vbi fuerit dno non subente: Et Amos. iij. Si erit malū mare est hōis oim flumioz: et fons ibiū et aquariū. Et est mare quo sibi dīscipulū populi copulant: et ipso intermedio cōiungunt. Et est etiā subsidū in necessitatib[us]: refugū in periculis: timentis cōpēdū: et laborib[us] lucrum. Ratio autē q[uod] mare sit amarū: est: q[uod] calor solis subtiliores et aqueas partes consumit: vel facit exhalare: et remanēt grosse et feculentę: que calore solis plenius aduruntur: et sic in amaritudinem et salēdinem cōuertuntur: quia de aduisione generatur salēdo: sicut pater in aqua colata p[er] cinerē: que salia reperitur. Et autem aqua maris grossior: q[uod] dulcis: et ex hoc navigationi vilior: q[uod] nautis p[ro]fundius mergit in aqua dulci: q[uod] in falsa: et facilius ibi perit. Quum etiam in aqua dulci. i. mare etiam est sup[er]ius purgatiū: mortuorū corptum: electorū fluxus continui fluminū et fontium causatiū: p[er] colorem lapidum generatiū: et licet sit amarū et salum ad portū dūm tamen est plurimū infirmitatū curatiū: vñ et hydropis et vlcera. Sed cōuersio est capis: turbinis ablatiū: aquarum dulciū receptarum in amaritudinem cōuersionem. Item ratione loci per quem trāsit: est fuit fons amari in dulcedinem mutatiū. Adare est penitētia. i. tribulatio: vel temporalis afflictio: vel etiam religio: vel ecclesia. Istud est enim hōis flumioz. i. sanctorū virtutum: qui more flumioz terram. i. ecclesiam: per doctrinā fecundant et irrigant. Dicit etiam fons imbiū: q[uod] ibi nubes. i. predicatoris imbre doctrine hauriunt et assumunt. Et bono populi copulatur: in quātum per penitētiā macatur. Et in. i. i. Aduena quōdam tuis adiungit tibi. Et est mare istud i peccatorū necessitatib[us] subsidū: in tētoz bonantibus in mercimoniis virtutū lucrum. Nam. i. i. l. u. n. i. s. et tribulatio: nauticū: ad portū paradisi est tuius q[uod] aqua dulcis. i. q[uod] status p[er]seuerantis mūdane: q[uod] nauticū. i. bonus homo non t[er]re deprimatur versus terram. i. ad t[er]re seu paupertatis amaritudinem: si cur si esset i aqua dulci. i. in prosperitatib[us] et deliciis huius mūdi. Quum et tribulationis ad celum enatatis in aqua dulci prosperitatis fuerit: submergitur in infernū. Et est istud mare p[er] seipsū purgatiū p[er] contritionem: mortuorum sanctorum electorum p[er] cōfessionem. Et est fluxus et refluxus etiam lapidum. i. virtutum generatiū p[er] omnē

peccati abstersionē. Et licet mare istud potatibus sit amarum: tamen infirmitatū plurimū peccatorum est sanatiū: et ratione venarum terre per quas transit. i. ratione. i. h[uius] et sanctorum quos mare penitentie et tribulationis p[er]tingit: aqua eius. i. adueritas in dulcedine cōsolationis transmutatur: in quātum p[er] cōsiderationem tribulationis h[uius] et sanctorū dolor nostre miserie temperatur. Ideo Iudith. v. fōres amari obdulcati sunt. Dicit etiam q[uod] mare istud caput. i. mētem hominis turbat p[er] cōtritionem. i. i. i. Regū. i. i. i. Ap[er]t meum doleo. Nauticam etiam motis huiusmodi peccatorū p[ro]uocat p[er] contritionē. Numeri. xvi. Anima nostra naufragat. Appetitū etiam immutat p[er] delictarum et vitiorum detestationē: et p[er] bonorum spirituum dilectionem. Job. vi. Anime elisenti. i. penitenti. que amara sunt. i. opera penitentie: dulcia esse vidētur: et q[uod] p[er] cum esset in deliciis: volebat t[er]gere anima mea: modo p[er] amaritudinem: scilicet penitentie: tibi mei sunt. Ideo bene dicit q[uod] mare aquas dulces amaricat: quia omnes mūdi dulcores et delicias facit amare: scilicet corde penitētis. Themo. i. i. Et ipsa repleta est amaritudine. ¶ Secūdm Aristot. lib. 10 de elementis: mare scdm motum lune suas mutat et variat qualitates. vnde si aliquis flumioz scdm suum motum naturalem fuit in mare: si tunc quādo mare intrat luna oritur in illa regione: eadem hora dicit: ac si esset flumioz p[er] violentiam rep[er]ssus: in seipsum reuoluit versus originē: et reflectitur cōtra motum propriū sui cursus. Sicut enī ferrum relicta natura propria sequitur adamatē: sic mare sequitur motū lune. Per mare q[uod] semper fluit et refluxit: intelligo hominis voluntatē: que de vno proposito in aliud cōtinuē fluxuat et mutatur: quia vult et nō vult p[er]gere. Themo. xlii. Per lunam que a sole lumē accipit: et quādoq[ue] totaliter obscuratur: intelligo gratias et virtutes: que a Christo immundate oriūtur: et nunc minuitur: nūc augētur: et quādoq[ue] p[er] peccatū mortale totaliter obscuratur. Vel per lunā accipit voluntatē diuinā: que nunc est nobis lucida p[er] p[er]seuerantiam quā nobis dat. Nunc vero obscura dicit p[er] adueritatem quā immittit. Aliquādo etiā lux eius nobis occultat p[er] eternam damnationē: quā p[er]cutit. Sicut igit mare sequit motū lune: sic etiā p[er] motū et inspirationē voluntatis diuine: gratiarū etiā et virtutū debet voluntas humana totaliter regulari: ita vt dicat homo deo illud Lu. xlii. Querāme nō sicut ego volo: sed sicut tu. Et ideo si aliquis flumioz. i. si aliquis mollis fluxibilis et carnalis cogitatio: in mare voluntatis nostre intrat: si in illa hora oriat luna i regione cordis nostri. i. si p[er]cepim[us] q[uod] dicit dei voluntas faciēdū: et si aliquis p[er]ualis cōsideratio p[er] oculos habeat: statim p[er] influentiā h[uius]modi lune debet flui: carnalis delectatiōis et cogitatiōis rep[er]cutit: et ne mare voluntatis n[ost]re introeat: i. p[er]diti: et sic debet mare. i. voluntas nostra scdm influentiā lune. i. voluntatis diuine attrahi et leuari. Et sicut aque maris sūt salte et amare: aque autē fluminis rep[er]cussū dulces: sic in voluntate debent aque. i. affectiones et cogitatus amari p[er] penitētiā et cōtritionē: admittit: aque vero dulces. i. cogitatiōes carnales sunt penitētiā repellende. psal. Iordanis cōuersus est retrosum. ¶ Secūdm Aristot. in lib. meteor. Adare est oim flumioz et aquariū principū et origo: et aquariū quies et plenitudo. Et ideo mare in nubes: fontes: et flumina diuidit: et aq[ua] et occulte ad vegetationē oim ipartit. Adare istud est beata virgo: in qua rep[er]it gratiā oim plenitudo: et iō in nubes. i. in p[re]dicatores et p[re]dictos: in flumioz. i. in p[re]dictos et infectos: et in fontes. i. in p[re]dictos et resectos. zc. a mari istud. i. a maria diuidit et mittit copia gratiarū. Hieron. Et ceteris p[er] partes: Adare autē tota simul se infundit plenitudo grē. Joā. i. De plenitudine ei[us] oēs accepim[us]. Et sicut si i mari ponit vas terrē crudū: vt sine igne factū: ibi s[un]t Arist. li. vii. de alib[us] p[er] diē et nocte igne dif aq[ua] dulcis: si t[er]re clausus fuerit: alias nūq[ua]m sic vere in vase virgineo Adarie: q[uod] fuit cruda et nō cocta: sine igne cōcupiscentie carnalis: vnde q[uod] clausa p[er] integritatē pudicitie virginis: dū esset i mari mūdi hui[us]. i. i. amaritudine p[er]nicie: intravit i ea aq[ua] dulcis. i. dei filius. Ihesus Christus. q[uod] in ea fuit inuisibilis et mirabilis incarnatiō. Joā. xx. Venit Ihesus tanis clausis. Et sicut mare est hospitium flumioz. zc. sic Adaria zc. Et p[er]one sicut. s. supra. s. t. ¶ Secūdm Bedā et collisione biachioz maris: q[uod] cingit terrā: vñ multos generatur.

Sic vere quando brachia ecclesie. i. seculares et clerici/ se per inuidia et iram collidunt: tunc in eis diuersi venti tribulationum et fluctu generantur. Job. xxx. Quasi sup ventu ponens/ collidisti me valide. ¶ Secundū Aristotele in libro meteororum: in mari sunt aque dulces/ et amare: sed amare et false propter terrenitatis et grauitatis pondus/ in terra remanent: dulces autem per solis infamationem superius euaporant: sicut nubes: ex quibus imber resoluitur/ a quo terra postmodum irrigatur. Sic vere in mari huius mundi sunt duo genera aquarum. i. hominu: quia aque multe potuit multi. Apoc. xviij. In mare et dulces. i. boni et mali. Sed aque amare et false. i. peccatores propter grauitate accide qua premuntur: et propter terrenitatem auaritie qua grauantur in terra remanent per affectu. i. in bonis terrenis et spaliu mundi huius: in quibus se totam fiduciam suam ponit. Sed aque dulces. i. boni homines: per solis iustitie influentiam superius ad bona celestia eleuatur: et ibi per sanas affectio nes euaporant: et in nubes. i. in viros perfectos conuertitur: et maxime quando sunt predicatorum: quia tunc ab ipsis tonitruum predicationis/ fulgor honeste conuersationis/ aqua bone doctrine/ consilij et eruditionis/ ad terram. i. ad terre: nos inferius deriuatur. Exod. xliij. Erat nubes renebrosa illum inans noctem. Expone et applica. ¶ Vel dic q iste due species aquarum: sunt duo genera animaru/ scilicet dulces et bone/ que sursum ad paradysum ascendunt: amare et peccatrice/ que inferius ad infernu descendunt. Eccles. iij. Dulc nouit si spiritus hominu ascendat sursum/ et spiritus iuniorum descendat deorsum: ¶ Vel dic q mare est cor: vbi sunt aque dulces et amare. i. cogitationes rationis et sensibilitatis. Ille ergo naturaliter sursum tendunt: iste vero naturaliter ima perunt. ¶ Mare ponticu qd est ab aquilone/ propter paucitate caloris partium illarum: et propter aquaru dulcium ibi influentiam multitudinis/ parum est amarum: imo quasi dulce reperitur. Sic mundus propter aquaru dulcium. i. delectationu quantitate: et propter caloris charitatis paucitatem/ parum est amarus: scilicet malis ipsum bibetibus: immo dulcis et sapidus est eisdem. ¶ Pro certo causa quare mundus videtur eis dulcis/ est defectus caloris charitatis: et abundantia dulcedinis carnalitat. Job. vi. Ani me esuriunt que amara sunt/ dulcia esse videtur. ¶ Et istud est peccator/ qui ex predictis causis per contritione no amarecat. ¶ Mare est aquarum collectio: que est in fluxu et refluxu continuo/ per motu lune. Et sunt aque iste spumose et fluctuose: et est mare habitaculum omnium fluuioz. Est etiam maris aqua amara: quia per calorem celestem partes humide et dulces exhalat/ et remanent grosse et seculente: que magis ac magis aduste/ in amaritudine conuertunt. ¶ Propterea mare licet sit amarum: est tamen dulcium pisciu nutritium: quia scilicet ibi est aliqua dulcedo/ qua sugunt et incorporent sibi pisces. Est etiam monstrorum intrabillium productum: et est etiam continuo fluxu et refluxu superius comotuum. Talis est mundus: continue enim fluit et refuit de vno statu ad alium: et hoc secundum motum et influentiam lunariam: per quam intelligo fortunam seu prouidentiam/ que occulte et inuisibiliter mare mouet. i. mundu: et ipsum facit per prospera et aduersa nunc turbidum/ nunc tranquillu/ nunc minui/ nunc augeri: quia omnes motus et varietates seculi secundum dei prouidentiam ordinatur: et eius motus et tribulationes/ variationes et mutationes/ vel actiue vel passiue per eius occultam ordinatione et influentiam regulantur. Isa. li. Conturbo mare: et intumescit fluctus eius. unde dicit Amos. iij. q non est malum in ciuitate qd non faciat dñs. Aque huius maris sunt populi/ et tribus/ et lingue. Aque multe populi multi. Apoc. xvij. Iste ergo aque. i. populi mundiales sunt sonori per lites et contritiones/ sunt spumosi per peccatoz et malorum cogitationu emissiones: qd impij sicut mare feruens/ qd quiescere non valet. Isa. lvij. Sunt motui et instabiles per diuersoru negotiozum euagationes: sunt amari per diuersas tristitias et turbationes Ideo Apoc. xviij. Multi hominu motui sunt et aq: q amare facite sunt. Causa autem quare homines aque/ scilicet mundani amari sunt. i. tristes et turbulenti/ est ista: qd scilicet calor auaritie facit euaporare aquas dulces. i. dulcorem deuotionis/ gratie/ et copiosionis: ita q in corde eorum/ no remanet nisi

feces/ et partes grosse. i. amor et affectio temporalu. Et quia magis ac magis aduruntur calore auaritie: ideo per rancorem et tristitia/ per horrorem et inuidiam/ in totalem amaritudinem conuertuntur: qd certo feces diuini no causant in corde letitiam: sed timore et sollicitudine et dolore. Job. xx. Panis eius in ventre eius conuertetur in fel/ et spidum in trinecus. In isto tamen mari mundi sunt pisces dulces. i. homines deliciofi/ qui iter aquas amaras. i. inter mundi amaritudines et dolores inueniunt aliquam dulcedine/ scilicet prosperitatis et deliciarum: qua scilicet sibi incorporant/ attrahunt/ atq fugiunt: et sic inpinguatur/ dilatatur/ recalcitrant/ contra deum. Multus enim qui in se est amarissimus/ istis videtur esse dulcissimus et amenus. Iudith. v. Fontes amari obdulcati sunt. Et sicut pisces amari cum fagina extrahunt/ et quantius et vesiculis spoliantur/ et in calderia decocti/ a leccatoribus comedunt: sic deliciofi cum fagina mortis/ que paruos et magnos extrahit a mari mundi/ extrahunt. Et a picture in fagina mea. Isa. xli. Et quantius sese premunt/ ¶ Job. xli. et vesiculis. i. amicis et parentibus diuinitis et bonis nouibus spoliati/ et in inferni calderia cocti/ a demonibus comedunt. Ideo dicit Isa. xxxviij. Comouebuntur a facie mea pisces maris. i. deliciofi et luxuriosi: bestie terre. i. auariti et volucres celi. i. superbi. Et ideo istud mare dicit origo et habitaculum fluuioz: quia flumini. i. delictati in mari mundi huius habitant et quiescunt. Eccles. i. Quia flumina intrant mare. ¶ Vel dic q mors solet a mari mundi aquas dulces. i. bonas personas tollere: et sic in mari solent aque amare. i. persone defectuose et inuides remanere. Sap. iij. Xaprus est iustus: ne malitia mutaret intellectum eius. ¶ Vel dic q in mari amaro sunt pisces dulces: qd scilicet ipso mundo tepelluntur et iniquo inter ipsa mostra. Inter peccatores inueniuntur pisces dulces. i. hoies aliqui boni et benigni/ dulces/ rices/ riosi/ misericordes et pi. ¶ Vel dic ecouerso q in amaritudine status religionis inueniunt multi dulces. i. deliciofi conuersationis. Isa. v. Poneres amarum in dulce/ et dulce in amarum. ¶ Amaro mundi similis est mari/ qd est fluctuosum/ tumidum/ amarum/ sequitur mortem lene. unde crescente luna crescit: et decrecente decrescit. Sic mundi amor semper habet aliquam falsedinem peccati: quia scilicet auarus auaritia/ luxuriosus luxuriosum diligit. Lu. vi. Peccatores diligentes se diligunt. Iste etiam amor sequitur mortem lene prosperitatis et fortune: quia scilicet quanto in luna. i. in homine maior est lux prosperitatis: tanto mare. i. amor mundanoz amicosum ad eum plus abundat: et ecotra si lux prosperitatis deficiat: etiam mare. i. amor mundanoz amicosum circa eum tunc decrescit. unde de amico falso dicit Eccles. xliij. Si habueris/ conuincet tecum: si nihil habueris/ derelinquet te. Adhuc igitur. amor mundanus: vel etiam cor humanu/ generatiter oes illi in quib/ luna. i. mundi prosperitas dñatur: qui ad istam lunam/ que de se est mutabilis et varia/ principaliter attendunt/ et per eam regulantur: inquieti et incostantes efficiuntur. Et ista per certo est ratio quare corda sunt inquieta et vaga mundanoz. Augustin. Inquietus est cor meum bone Iesu donec quiescat in te. unde illud predictum Isa. lvij. Impij sicut mare feruens/ qd quiescere non valet. ¶ Vel dic q luna est aia/ que se mare. i. corpus debet regere/ et non econuerso. ¶ Vel dic q luna perfecta in eternu/ et testis in celo fidelis: est deus vel bonus prelat. Adhuc vero est inferior tubidus/ qui se debet se isti lune. i. deo vel bono prelato conformare/ et eodem q plus viderit in eo de lumine bonoz crederet/ debet aquas sue virtutis et gratie plus augere: et se eis in oibus conformare. Isa. xliij. Similis ero altissimo. ¶ Vel dic ecotra q luna est vanus et mutabilis prelat. Eccles. xviij. conformat mare. i. malus et fluctuosus subditus. ¶ Scilicet autem mutabitur luna. ¶ Mare est tepellatum/ quod causatiui/ et nubiu et turbidum/ productum/ calorem et fluctu nutritiu/ radiorum solaru interceptum. Sic etiam solaru repressum/ et in aere caliginis inductionem. Sic recte mundana prosperitas tepellat tribulationu alijs causante nubes turbines et caliginem ignorantie et falsitatis generante lucem veritatis obnubilat: tumultu discordie nutrit/ et radiorum solis. i. diuina gratia obducat et absicte/ et suis vaporibus suis prauis amoris/ mentem refrigerat/ et calorem feruente charitatis subuertit. Sicut etiam mare sepe colores suos mundi

Cap. XI. De Mari. Jo. CXXXVIII.

sele etiam continue mouet et agitat: sic mundi prosperitas nunq̃ in vno periculerat: sed continue fluctuat: et nūc cresce-
 18 nes maris. ¶ In mari finis fiduciam sunt multa pericula.
 ¶ Est enim ibi vnum periculu qd̃ dicitur scylla, qd̃ nūq̃ est nisi
 eminus fatum vbi collidunt fluctus: et strepitū faciūt: ad
 qd̃ collide naues vite a naufragio salue sunt. ¶ Est etiam ibi
 aliud periculu qd̃ dicitur charybdis: qd̃ est mare voragino-
 sum: qd̃ naues attrahit et deglutit. Aliqua em̃ accipit vt ite-
 rum euomere: et conuersione finis fiduciam lib. xlii. c. de estibus
 maris. ¶ Et est ibi aliud periculu qd̃ dicitur hyris: quod est
 inaequalitas fundi in mari vadoso: qd̃ arena in cumulos co-
 gregata et ab interiori per vntum continue mora et agita-
 ta: ad modū aque mora et ventila: naues impedit trā-
 19 nare. ¶ Est etiam ibi aliud periculu qd̃ dicitur biphalaſius:
 qd̃ est terra bituminosa et glutinosa: in qua sic foriter heret
 nauis: q̃ a venti impulsibus nō mouet. hęc sunt q̃tuor: nō
 tabula pericula maris mūdī. ¶ Per p̃mū enī scylla: intel-
 ligo cinerem dignitatum: in qua omnes fluctu maris. i.
 ambitiosi mūdātorum desideria reflectuntur: et pro eis
 auertendis cum eis continue reluctatur. ¶ Et cum ibi p̃mū
 moderatum affectum nauicula mētis impingitur: moitis
 eterne nauis iharis. ¶ Per charybdis intelligo amorē mūdī:
 qd̃ temp aqua attrahit: quia amor mundi non est nisi pro-
 pter attractionē proprie vilitatis: et diuinarū lucrū. Aliqua
 etiam diuinarū eyomit et recipiat: q̃ peccatorum peccato-
 ribus fuerunt: vt recipiant equalia. 2. ne vi. ¶ Per hyris
 auaritia seu personarū acceptio designat: que in mari mūdī
 di inaequalē fundum facit: quia scilicet vno loco scilicet in pau-
 perib: nihil ponit de arena diuini aris: sed satis de aqua tri-
 20 bulationis. ¶ In alijs scilicet in diuilibus ponit magnos cumu-
 los auararum. i. diuinarū abundantiam: et parum de aqua
 tribulationis. ¶ Et sic nauis arentia diuinarum impingens
 per amorem immoderatū: de facili subuertit in peccatum.
 De ista fundi inaequalitate dicitur. ff. de ac. empti. l. j. qd̃ vni
 (nūq̃) superest: p̃teritūq̃ accidet vti alteri desit. ¶ Et a postu-
 21 lū. j. ad lo. m. xj. Alius inquit ebur: alius quidē ebrius
 est. quia vt dicitur 2. barth. xxi. habent dabit: et abunda-
 bit. ¶ Per quartū periculu biphalaſium intelligo luxuriā: q̃ ita
 ligat foriter et alstringit: q̃ nauem volūtatis vel anime ibi
 per immoderatū affectum impingentem ex toto detinet et
 arestat. ¶ Proverb. vij. Irretrahit eum multis sermionibus. et
 22 Eccl. vi. Inueni mulierem morte amariorē. vicia sunt
 manus eius. Bene ergo dicit Eccl. xliij. Qui nauigat ma-
 re: emarat pericula eius. De alijs autem periculis maris
 sicut de raptibus: a dā mētibus: et Syrenibus: et alijs mō-
 23 de piscibus. ¶ Ad are est finis et habitatio omnīū flumīnū:
 quia ibi oēs aque et flumina terminantur: ibi tanq̃ in sinu
 le hospitium hospitantur et cōduntur. Talis est mors: quia
 in eam oēs aque et flumina a. homines magni et parui fina-
 liter tanq̃ in finale hospitium cōcludunt. ¶ Ideo dicit Job
 xxi. Scio q̃ mortis trades me: vbi cōstituta est dom⁹ omniū
 vniū. Sed sicut dicit Eccl. j. Omnia flumina intrāt ma-
 re: vt iterum fluat. Quia omnis caro licet modo a mari. i.
 morte necessario absorbeat: tamē in die resurrectionis vtri-
 24 que iterum fluat: scilicet de morte ad vitam. Figura Apoca. xxi.
 vbi dicit q̃ p̃ma terra abijt: et mare tam nō est: qd̃ absorpta
 est mors in victoria. j. ad lo. xxi. quia mare. i. mortalitas na-
 no erit. ¶ Præcipit autē dñs mortem in sempiternū: sicut
 dicit 2. sa. xxi. Et sicut mare nō impletur: p̃pter flumina: li-
 cet magis et minus abidare videatur secundum influentiā
 lunarem: sic mors nō impletur. Abacuc. ij. Sed secundum
 res aque influentiā. i. secundū oculū tam vel p̃uisionē plu-
 25 ritas effect in hoc mūdō. 2. sa. te. Nouissimo aggrauata est
 via maris trans Jordanē. ¶ Et sicut de mari puriores aque
 euaporant: et amare remanē: sic in iudicio et in morte: san-
 cto vero cum ip̃sa morte perpetuā mōtionem facient. 2. sa.
 xxiij. Periculum fides cum morte. 2. el dic q̃ mare ama-
 rum: est infernus: in quo pro certo aque dulces: scilicet mundi

carales et delictosi hospitantur: et in quo fluctus et tēpeſta-
 tes tribulationum inueniuntur: et in quo monstra periculo-
 sa. i. demones cōmōdantur: et in quo proci dubio flumina. i.
 mūdī diuinitate in amaritudinem cōuertuntur. 2. sa. i. rante-
 rentur montes in cor maris. 2. et iterum plat. Inuiticos er-
 20 operuit mare. ¶ Ad are mediterraneū dicitur finis fiduciam
 magnum marean quo sunt diuersi sinus et reflectiones: in-
 ter quos sinus ponticus est ceteris dulcor: et reflectiones: in-
 obſcurior: propter aquarum dulcorum influentiā multitudi-
 nem: habeo a tergo ad cordes paludes. Sic sacra iētēta
 per medium terre. i. ecclesiam tranſiit: habens plures sinus
 et reflectiones. i. plures libros: inter quos sinus ponticus. i.
 liber euangelicus ceteris dulcor: est gustū intellect⁹: pro-
 pter aquarum dulcorum. i. verborū et actuum. i. huius des-
 lectabilem multitudinem influentem. est tamē obſcurus: et
 nebulosus per enigmata et figuras: q̃ licet dicitur ad atp̃et
 21 l. j. huius sine parabolis non loquebatur eis. Et habet a
 tergo meos cordes paludes. i. scientias seculares: que scilicet re-
 tro oleantur esse: tanq̃ diuine sapientie minice: quia sapien-
 tia huius mundi in tenebra est deo. ad Ro. vii. Et recte palu-
 des huiusmodi scientie dicuntur: quia oēs sunt lato carna-
 litatis et caritative terrene permixte: inquitū a. i. lucra tē-
 22 posita ordinantur. ¶ Secundum Aristotē in libro de ves-
 getabilib: mare habet duram fundum: litus solidū: vna-
 rum et arenosum: ideo terra marī propinqua arenosa est: et
 sine humore: ibi tamē sepe generantur lapides preciosi. Sic
 religio sita prope mare penitentie: et in amaritudine pau-
 peritatis: est arenosa per humilitatē: sicca per castitatem: et
 ad modum arene infructifera per paupertatē: ibi tamen la-
 pides generantur. i. bone persone et sancte virtutibus et mo-
 ribus preciosi. ¶ Per arenam enim et sabulum quod parum
 appropinquat: et tamē vna cum calce in edificijs ponitur: re-
 cte humilitas designatur: que cum calce feruentis charita-
 tis coniuncta: cementū debet esse edificij mentis nostre. ¶ Fi-
 23 gura Exod. ij. vbi Moyses. i. bonus religiosus postq̃ egyp-
 ptium. i. diaboli iugum: vel peccatū ipsum sub homi-
 litatis sabulo sepeliuit: Pharaonis impetum religionis/
 egypti. i. mundi habitacula pretermisit. Sicut enim in ma-
 ri sunt aque amare: in quib: tamen videntur pisces dulces: sic
 in religione licet amaritudo tribulationū abundet: ibi ta-
 24 men pisces dulces. i. viri deuoti viuunt: aquis amaris pre-
 dictis. i. miferis et tribulationibus afflicti. ¶ Et q̃ arena sit
 terminus maris: vidē. c. de arena. ¶ Secundum Aristotē
 mare insipiat post ascēsum stelle que canticula nūcupa-
 25 tur: colorēq̃ mutat: et nunc efficitur ceruleum: nūc viride/
 nunc turbulētū. Plinius etiam libro. ix. c. xxi. ait q̃ hoc sit
 maxime i. bosphoro: vbi alge et pisces superferuntur: omnia
 ab imo verſa. Sic vere quomodo in mari religionis ascendit
 canticula. i. auaritia: que more canis habet appetitum insa-
 tiabilem: qd̃ scilicet tunc factum est quando religio et ecclesia
 bonis fuit temporalibus impingua: statim pro certo per
 diuersa vitia fuit turbata: et colorē honestatis amittens:
 nunc in vnum peccatum: nunc in aliud cōmutata est: licet
 26 patet q̃ aliquādo auari et cupidī religiosi de officio ad offi-
 cium: de statu ad statum ambulant: et se quantum possunt
 erigunt: vt ad gradus altiores ascendant: et ipsi in se turbā-
 tur et alios omnes turbant. Ista enim pessima stella: scilicet
 cer auaritia et ambitio: pisces maris. i. ipsos religiosos et ele-
 ricos facit per elationem superferri: et omnia contra ordi-
 nem ab imo humilitatis inuerti. Sicut autē aqua maris
 fuit semper et refluat: sic cor ambitiosi et auari semper fluit
 ad aliqd̃ acquirēdum: et nunq̃ per sufficientiam propiū
 27 status quiescit: sed semp̃ aliquā aliud appetit et requirit.
 Proverb. xxiij. Venter impiorū insatiable. ¶ Ad undas
 similis est mari religio nauī: potius noster est paradysus:
 intra igitur nauē ne submergatur. Figura Ezechiel. xxi. Si
 28 li hominis vasa transmigrationis fac tibi in humeris por-
 taberis: in caligine effereris. fode inquit parietem: faciem
 tuam velabis: ne videas oculis terram. fode igitur parie-
 tem corporis q̃ penetratā noli videre terrā et terrena p̃ aua-
 ritā intra caliginē tribulationū: et transuigra in nauē reli-
 29 gionis in cell portum. 2. ¶ Nauis in maris fluctib: mul-
 tis causis mergitur. Quādoq̃ propter vicos fluctus: et tur-
 bines quibus operit. Quādoq̃ propter aerē et turbulentiā

Cap. XII. XIII. et. XIII. Lib. VIII.

et obscuritatem: propter quā rectitudo itineris impeditur. Itē quando venti contrarii oriuntur: quia scilicet quanto per ventum ventus impetuosius fertur ad portum: tanto per ventum contrarium impetuosius fertur ad precipitum. Sic vere in mari huius mundi navis. i. anima multis caulis submergitur per peccata: scilicet propter turbines invidie: vel aduersitatis et violentie: propter caliginem erroris: heresis: et ignorantie: propter veros contrarietatis: dissensionis: et discordie. Et quāto navis anime per verum tranquillū pacis et amoris ad portum citius ducit: parā dicit: tanto per discordiam ab eo retardat. Psal. xliij. Navicula in medio mari factabatur magnis fluctibus. Dan. vij. Quattuor venti pugnant in medio mari. ¶ Delagus est latitudo maris sine litore: sine portu: sive iudicium: summā habens profunditatem: instabilitatis et motus continuitate: monstrorum et beluarum diversitatis: vaporis et fumositatis generans de firationem: obnubilationem: et obscuritatem: et veterum mutatione recipiens coloris mutabilitatem: ex sua collisione ipsius mari generans fedtatem: et tumultuosam reddens sonoritatem. Recte talis est peccator: quia propter appetitum suorum irrefrenabilitate: sine litore dici potest. Littus enim tenet et terminat fluxus maris. Peccator autem a nemine terminatur: nec a ratione sistitur: nec a malo suus impetus refrenatur. Sine portu etiam dicitur: quia nunquam ad portum glorie applicat. Isa. lviij. Implus sicut mare fervens. quia igitur portus est quo paradisius intramus. Itē dicitur profundus propter peccatorum occultationem: quia sicut res profunde non videntur: sic nec illi peccata sua voluit videri. psal. xli. Qui constituit profundum maris. Et dicitur instabilis et motuosus: propter voluntatum et propositorum mutabilitatem: quia modo vult unum: modo aliud. Proverb. xliij. Qui vult et non vult piger. Proverb. xix. Subtile cogitationes versant in corde. Est etiam monstrorum: inconfusorum. i. malorum operum productivus: quia peccatores regulantur in rebus inconfusis: quādo eis ascribuntur. Isa. l. Terra sculptilium est: et in portis gloriæ. Item vapores et fumositates. i. diversas ignorantias habet: quia nihil videt nisi in terrenis. Ideo psal. Obscurentur oculi eorum: ne videant. Item colorum mutationem recipit propter ventum: quia scilicet secundum ventum: vanitatis mundane: peccatores mundant de uno colore conversationis ad alium se convertunt. Hoc patet in ritibus quotidianis: et in mutationibus vestium et gestorum. Eccl. xviij. Solitus mutabitur ut luna. psal. xlv. Obvenerunt mare et plenitudo eius. Item ex sua collisione et discussione: immunditia: cogitationum: et spumam generat fedtatem: et per tumultum discordie vocum et zelum: rum: detractorem et contumeliam: efficit sonoritatem. Ideo Isa. v. Sonabit in die illa super eum sicut sonitus maris. Bene ergo dicitur illud Isa. lviij. Implus sicut mare fervens quod quiescere non valet: et non est pax impiis: dicit dominus. Quia re caspiam in hoc est mirabile finem Soli: quia in ambibus maciatur et decrevit: estibus vero augmetatur et crevit. Huius ergo similes sunt quidam quibus plus proficiunt estus aduersitatis: quam imbres prosperitatis: quia scilicet quidam sunt qui in estu aduersitatis solent virtutibus augmetari: in imbie vero prosperitatis solent meritis maciari. Vel dic quod estus significat charitatem: imber vero carnalitatem: quia pro certo carnalitas aquas deuotionis in nobis attenuat: quas tamen charitas augmentat.

Capitulum xliij. de abyssu.

Abyssus est aquarum profunditas impenetrabilis: ad quam solis vel lucis effusio non attingit. Ideo dicitur abyssus: quasi sine base. i. sine fundamento: quia eius fundus videri non potest. Vel dicitur quasi sine bysso. i. sine candore: vel dicitur Isidorus. Habet igitur abyssus profunditatem et obscuritatem: omni aquarum capacitate: inscrutabilis inextinguibilis: insatiabilis: quia nunquam tot aquas suscipit: quin plures suscipere possit. Talis est infernus: obscurus sine lucis candore: impenetrabilis et inscrutabilis: quia nemo potest excogitare quāta sit ibi profunditas tormentorum. Profundum abyssi quod dicitur est: Eccl. i. Est igitur infernus: inscrutabilis: propter penarum pluralitatem: inextinguibilis: propter suam maximam capacitatem: quia nunquam tot aquas. i. tot animas recipit: quin plures recipere parat sit.

Ideo Proverb. xviij. Infernus et perditio non implebitur. Et sicut abyssus fluitans attrahit et absorbet: sic infernus homines delictos. Eccl. i. Omnia flumina intrant mare: et mare non redundat. Vel dic quod abyssus est peccator: qui candore et luce gratie: et fundamento seu basi: scilicet Iustitie seu etiam ipse et constantie caret. Itē est ergo insatiabilis: per auaritiam: inscrutabilis per malitiam: obscurus per ignorantiam: sine candore castitatis: et sine base firmitatis. Isa. nescit. Tenebre erant super faciem abyssi. Vel abyssus est deus: qui est inscrutabilis et profundus: et infra se rerum omnium contentus. Eccl. i. Profundum abyssi quis dimensius est: Vel abyssus est vir iustus: profundus humilitate: caritatis: charitate: inscrutabilis subtilitate: sonorus et clamor: sus predicationis sedulitate. psal. Abyssus abyssi inuocat. Vel abyssus est mors: que omnia deuorat: et absorbet. psal. De abyssi terre iterum reduxisti me. Vel abyssus est in membra glorie paradisi: continentis copiam inextinguibilis gratiarum. psal. Adhauc eos velut in abyso multa.

Capitulum xliij. de fluctibus.

Fluctus agitate veterum aquarum mouentes: se invicem collidentes: spumam generant: et fundi arene particulas effundunt et emittunt: que intus latrabant. Sic fluctus ire et tristitie aquarum conscientie agitant et conturbant: et spumam quæ uersarum cogitationum faciem emanant: et multa secerant in fundo conscientie latrabant: vomunt exterius et deccarant: iuxta illud Isa. xxi. Turbat mare: et sonant fluctus eius. unde Eccl. xxi. Non est sensus ubi est amaritudo. Vel dic quod fluctus sunt mundani peccatores: qui ventis et vanitatibus agitant: sese per lites et discordias impetunt et conturbant: et spumam inmundorum verborum per inuicem detractores: inuasionem emittunt: et lapillos voluntatis et affectionum suarum: ac etiam malorum propositorum que latuerant ostendunt: declarant: et etiam manifestant: quia sicut dicit Proverb. xxi. Totum spiritum profert stultus. Admunge si vis. sequentem. ¶ Fluctus intumescit in mari: ex venti sublatione: et secundum venti impetum nunc descendit: nunc ascendit: et ex sua collisione aerem et ventum concitant et producant: naues eleuant: et ad ripas ventis compellunt. Sic quādo in cordibus midanorum subintrat ventus vanitatis: tunc fluctus superbie intumescit. psal. Eleuauerunt flumina fluctus suos. Et tunc ascendit usque ad celum per elationem: nunc descendit usque ad inferos per desperationem: vel ascendunt per superbiam: descendunt per auaritiam: et sic aerem sibi contingunt. i. vicinos suos concutunt et conturbant: et in eis ventum: turbulenciam et tempestatem tribulationum: et rapinam generant atque causant. Naues. i. bonos et virtuosos: quādo ipsos concutunt per tribulationes: ad deum occasionaliter eleuant et exaltant: quia scilicet iusti per malos inestant: compelluntur fortius ad deum recurrere: et sic solent ad portum salutis occasionem talium fluctuum puenire. psal. Multiplicate sunt iniquitates eorum: postea accelerauerunt. ¶ Fluctus aqua agitant: spumam emittunt: pisces meliorant: propter motum aqua a corruptione preseruat: et diuersas fundi particulas faciunt enatare. Sic quādo fluctus tribulationum aqua: aliquam personam agitant et impellunt: spumam peccatorum per confessionem emittunt: et ipsum ne per vitia corrumpatur: custodiunt: et pisces. i. interiores affectiones: et ipsas cogitationes anime meliores reddunt: et etiam lapides preciosos virtutum: si qui in fundo conscientie latuerant: apparenter ostendunt. psal. Exaltati sunt fluctus eius: et letati sunt: quia siluerunt: et deduxit eos in portum voluntatis eorum. ¶ Fluctus solent nauem agitare: et eam quādoque in profundum submergere. Sic vere tentatio nauem anime in profundum peccati mergit: et finaliter fluctus tormentorum ipsam in infernum subuertit. Eccl. xliij. Inuoluit eos dominus in medijs fluctibus.

Capitulum xliij. de spuma maris.

Spuma maris licet sit fluxibilis et fragilis: tamen calore solis excoctā in spongiam et pumam induratur. Sic vere molles et fragiles: et ad cadendum per tentationem faciles: per calorem solis. i. charitatis incendium: vel tribulationem

Cap. I.

De Piscibus. Fo. CXXXIX.

stonum infortunium solidatur. Job. xxiij. Lapis solutus calore in es vertit. Uel dic q spuma est peccatum: quia pro certo peccatu in principio quando est in cogitatione, facile est ad modendum: sed cum usq ad calore contentus venerit: et ibi per longam morā excoctū fuerit: tunc dico per illā malam consuetudinem in obstinationē totaliter induraf: ita q facilliter nō dimittit vel cassatur: eo q difficile sit affueta relinque. Et si cuncto em altera ē natura. Ideo Job. xij. L. et eius indurabit quasi lapis. Et spuma est aque immunditia: ex collisione fluctuū et aeris subintratione exterius cōgregata. que modico vento lanias: et procella modica diffipatur. Sic quādo aqua. i. cor aqueum peccatorū fluctibus contritionis collidit: tunc spume. i. peccatorū in mūditate p confessione exterius emittuntur: et sic vento modico satisfactiois et penitentie laniant: et totaliter dissipant. Job. xxiij. Ater coget in nubes: et ventus transiens fugabit eas. Uel dic q spuma est vita humana: que ex foetibus gignit: debili substantia constituit: et ideo vento modico tribulationis vel mortis facilliter dissipat. Uel dic de prosperitate malorum: dicitur: que ex foetibus. i. ex causis malis colligitur: et ideo facilliter destruitur. Uel dic de amore mūdī: q ex inho nestio causis provenit: et ideo rare soliditatis exurit: quas propter occasione modica cito perit. Unde de hīs omnib⁹ dicitur: potest illud Sap. v. Spes impij quasi lanugo q a vento tollitur: tanq spuma fragilis: que a procella dispergitur.

Incipit liber novus de pisci

bus. Capitulum primum.

Pisces sunt illi q dicitur a pascē do eo q in aquis herbas et alia que ibidē inveniuntur depascunt. Et sunt Ambrosij in herameron: tāta est inter pisces et aquā cōmunitas q sine aqua nō possunt vivere: i aqua vero et non alibi possunt de posteriori in anterus se trāsire: et ibi natando vivere, et manere. Ad qd facit scriptura Esai. lvi. dicit. Deficient pisces sine aq et morient in siti. Sic vere tāta est inter animā et aquas gratie et devotionis cōparitas et cōgruitas: q extra huiusmodi aquas vitā vel esse propiti nequeat cōservare: q nulli alibi sufficiens spetaculum poterit reperire: sed in aquis istis scilicet doctrine et gratie inveniunt cibum sciētie quo nutrit: et ibi rependo et natando p profectū bonoz operū de parte posteriori. Iam ore mundanorū ad partem anteriore bonorū scilicet eternoz per delictū se trāsire. ad p. h. iij. Quae vero sunt obliuiscēs: adeo vero que ante sunt extendens in eis: ad destrinatū psequor: dicitur. Et pisces vniuersalitē diuersificant q ad locū vbi generant: quo ad escā qua cibant: quo ad colorē et formā variā qua inuicem distinguuntur: quo ad substantiā et quā componuntur: quo ad virtutē qua diuersimode operantur. Nam fm Jsidorū quidam versant in aqua tantum/ quidā in terra tantū/ quidā in terra et aqua mixtim: q amphi bia. i. dubia ab Jsidoro nūcupant: vt sunt hippopotami. i. equi similes/ crocodili/ castores/ et phoce: qui et in terris cum bestiis: et in aquis cū piscibus cōsuevit generalitē habitare. Alij etiam in aquis dulcib⁹/ alij in mari/ alij nūc in vno loco/ alij autē in alio conuerfant. Et sunt quidā pisces qui nominib⁹ aialium nūcupant: propter rapacitatem. cōsimilē: vt est canis et lupus. Sic hoies maxie peccatores et viri iusti variant: qz boni a malis differūt q ad locū. i. ad mōdū habitandi: qz boni a malis differūt q ad colorē et formā honeste cōuersationis. Quarto quo ad substantiā ratis q bone opationis: qz quātum ad hoc est maxima differentia inter bonos et malos: qz nō est cōuentio iustitie cum iniquitate. i. ad Lxxij. vi. Et istosm pisciū. i. hoim quidā versant in aquis deliciarū et luxurie: quidā in terra avaritiae se defecant: qz sicut illi de aqua ad terrā veniūt: sic luxuriosus avaritiā requirit: vt per eā nutriat. Uel quidā in aquis deuotentes habitant: quidā in terra penitentie et maceratione versant. Sap. vltimo. Quaeq natant in terrā trāsibāt.

Quidā etiam morantur in qua dulci. i. in sciētia theologica. Quidā in mari. i. in sciētia mūdiali. Quidā partim in vna/ partim in alia occupant. Inter istos ergo sunt multi q propter crudelitatem et ratione plurimū criminū que cōmittunt: naturam aialitū sortitur: vt canes p auaritiā/ lupi per rapinā et seuitiam nominentur. Esai. lvi. Canes ipydetissimi nesciunt saturitatem. Baruck. vi. Bestie meliores sunt illis. Uel dic q quidā sunt qui volunt quādoqz in aqua: quādoqz in terra morari: illi scilicet qui oia volūt tentare: sed in nullo habiles esse: qui nūc in mari religionis: nūc in terra. i. in tēporalib⁹ negotijs conuerfant: et nūc in celo cū angelis: nūc vero in terra cum bestiis occupantur: ita breuiter q isti volunt pascere vtrāqz rīpam: et hic volūt gaudere cū mūdior: et illic regnare cū hysto. Isti ergo sunt qui turbant erga plurimā: qz vni sit necessarii. Luce. x. Quia femelle nō fructificāt: nisi in loco vbi semen piscis masculi sit aspersum. Et huiusmodi oua piscis. i. anime. sunt et opera: masculus spūs et marit⁹ eius. i. hystus est. Quia igit piscis non valēt nisi femine masculi imbuan: qz opera anime nō valēt quātum ad meritū/ nisi gratia dñi fuerit informata: nisi scilicet in loco vbi effusum est semē. i. in statu grē fuerit pretrata: qz alias ex ouis huiusmodi nunq pullus eterne glorie procreat. Quum em est bonū opus. Nidus vbi locus vbi ponit: est status gratie. Pullus autē qui pducitur: est vita eterna. Et sic dicit q maxima pars ouorum damna quādo femella ouat euagando: qz ibi nō est presens masculus ad oua ipsi⁹ femine infundēda. Sic quādo aia facit oua bonorū operū indistincta: vt pote nō ad debitū finē: sed euagando p repositū amorē: et opa pereunt: qz suus masculus. i. hystus illa nō approbat/ vbi inā grām nō infundit. Job. xxxix. Qui ponit in arena oua sua. Et pterea nota q fm Ambrosio. oēs pisces fouent et diligūt pullos suos/ exceptis ranis. Sic debet prelari oēs subditos suos fouere et diligere/ nisi fuerint rane/ scilicet de aquis deuotionis exētes: et ad terram auaritiae se versētes/ et clamorē discordie emittētes: qz vbi verba sunt plurima: ibi frequēter egestas. Prover. xliij. Secundum Dulcē. capita pisciū salita/ congrua sunt medicine vsut: quia sanant morbum canis rabidi/ et scorpionis: carnē adulterinā eradican: vlcibus sanant: cōferūt: cōtra venena tuant. Sic prelari qui sunt capita pisciū aliorum: si la le sapiētie et discretiōis/ vel penitentie et macerationis fuerint saliti: spūali congruē medicine: qz de corpore ecclesie carniem adulterinā. i. carnalem parētelam/ vel luxuriosos eradican: morbum canis rabidi. i. detractiois latatus sanant: vlcibus sanant. i. pccatorib⁹ et infectis/ ab eis peccatorū sanem p correctionē abstergēdo: et eos vnguento cōpassionis et mīe vngēdo/ sanitate cōferūt: et cōtra venena malorum consiliū adiuvant atqz pofunt. Ideo dicitur. i. lha bete i vobis sal: et pacē habete iter vos. Sicut dicit Ari. sto. lib. iij. pisces in odoribus delectant: et odorem sequuntur: et sepe per eū defraudant. Unde etiam pisces libetius vadunt/ et se capiunt in valis nouis/ qz in alijs/ propter odorem ipsius valis. Et asa pro piscibus capēdis sunt predicatorēs. vnde de Paulo dicit Actū. ix. Uas electiōis est mihi iste. Quae si fuerint odorifera per bonam famā: et per penitētiā innouata: tunc in eis pisces. i. peccatores per conuersionem facillius capiuntur: et a mari. i. a peccati amaritudine extrahuntur. i. ad Lxxij. iij. Huiusmodi bonus odor sumus. vnde Prover. xxvi. Vnguentis et varijs odoribus delectatur cor. Sic anima bonis amict consilijs dulcesatur. Prover. xxvi. Quādo piscis femella ponit oua/ masculus suus sequit eam: et femine suo oua infundit: quia alias nō fructificarent: oua em illa pereunt/ que in loco vbi effusum est semē masculi/ non ponuntur. Et ipsi pisces sicut pulli cōueniunt in similitudine: et sicut grex pariter conueniunt et vagantur. et multi cum pullificant infirmantur. Et licet generet/ nullus tamen piscis habet testiculos nisi castor. Piscis semella est predicator/ masculus suus est hystus/ sperma eius est gratia/ oua sunt verba/ et documēta: que tunc perclatantur et percunt: quādo in loco vbi sperma nō ceciderit. i. in auditib⁹ vbi grā hysti nō venient ponuntur: qz in vānū laborat lingua plicatoris/ nisi in vānū affuerit grā salutaris. Isti igit tēpore pullificatiōis. i. plicatiōis cōueniunt: et partes vniūqz circūcūit: et licet generet spūali plicatiōe: m iij

tamē testiculis. i. luxurie officio sunt privati p. sanctimoniam
 7 castitatis. ¶ Secūda Aristot. pisces qui alios predantur ha-
 bent plures dentes/fortes/acutos/et multos. unde dicitur
 est piscis qui p. fortitudine dentium ostrea vesciatur et nutri-
 tur: sicut dicitur Jldo. Et fm Aristot. pisces pro malos par-
 te comedunt carnes/et sunt gulosi et auidi/ excepto fusta-
 leonte. Pisces sunt principes: quorum dentes: quibus median-
 tibus pauperes deuorant et māducant: sunt iudices et bal-
 liui/ qui sunt acuti p. caurelas et fallacias/ fortes per miu-
 rias et rapacitates/ minuti multū per infinitam fallitarum
 multiplicatē: et istis dentib⁹ median⁹bus ostreas. i. bonos
 subditos et pauperes/ dato q. sint clauū per supilius custo-
 diam diligētē/ principes deuorant et denudat excoꝛatio-
 nibus et rapinis. Figura Dañ. 7. vbi in ore bestie erāt tres
 ordines dentium/ qui dicebāt et. Surge comedere carnes plu-
 rimas. Sic in ore. i. in familia principum/ sunt tres ordines
 dentium. i. seruientium: scilicet balliui/ iudices/ et consiliarii/ q. sug-
 gerēdo et cōsulendo rapinas et excoꝛationes/ dicitur principib⁹
 q. surgāt: et carnes. i. pauperū substantias deuorēt et consu-
 mānt. Ideo principibus bene consulit. Proverb. xliij. Noli
 esse in cōsulis eorū: qui carnes afferunt ad vescendū. ¶ Uel
 dic q. isti pisces sunt detractores/ qui scilicet allos/ q. q. fortes
 bonos et clausos/ per detractiōē deuorant atq. cassant: et
 ideo tres ordines habent dētiū. i. tria genera maloz ver-
 boū/ scilicet detractiōē/ que deuorat carnes. primum: blasphe-
 mia/ que carnes detractionis/ que carnes sunt. vide figurā
 8 infra Dañ. viij. lib. x. c. de māticoꝛa. ¶ Pisces lacuales/ pa-
 lustris et fluuiales/ plus ouant et citius q. marini: q. ut plu-
 rimū post quinq. mēses: alij autē oēs post unū mē. Et sunt
 pisces im⁹ pleni aculeis/ et exteri⁹ pleni squamis. Isti sunt
 peccatores/ qui in lacubus delictarū/ in paludibus diuitia-
 rum/ in fluminib⁹ supbie et discordiarū/ cōtinue cōuersan-
 tur. et isti plus ouāt/ plus crescūt/ et se multiplicāt in bonis
 tēporalibus/ q. boni/ qui in aquis amaris penitētie cōmo-
 rātur. Pisces tamen. i. peccatores licet intus sint pleni acu-
 leis. i. cōmorib⁹ cōscientie: isti tamē exteri⁹ habēt squamas/
 quibus protegūtur. i. peccatoꝛū suoz palliationes/ quibus
 se protegūt et exculant. Sepia vias suas spinis/ et sepiā eas
 maceria. Psal. li. Spine enim sunt iteriores remotiones.
 9 Zabacra vero significat exteriores excusationes/ q. genera-
 liter q. pisces peccatoꝛū spina cōscientie remoueat: se tamen
 cōtegit semp et exculat. ¶ Pisces in mari se mutuo deuor-
 ant: q. apud illos minor est esca maloz: et tandē qui alij
 deuorauerit/ a maiore se postmodū inueniet deuoratum se
 ipsum. Sic in mari hui⁹ mundi pisces. i. diuites se deuorāt
 mutuo: q. quilibet minorē et respectu sui pauperē deuorat
 et deuastat: sed q. alios depredatus fuerit/ depredabunt eū
 qui reliq. fuerint de populis. Abac. ij. Et q. ex celso excel-
 sior altus est. Eccl. v. Sicut ad litterā videmus de visu
 rarijs et balliuis/ qui inferiores deuorāt: et tādē a superio-
 ribus deuorant. Esa. xxxij. ¶ Ue qui predaris/ nomen et ipse
 10 predaberis: quasi dicat/ sic. ¶ Pisces fm Aristotēle quidā
 sūt qui mouent ad cōceptum et ortum fm cōstellatiōes. vñ
 dicit Jorath et Jsidorus de australi pifice/ q. pisces ipsius
 generis nō apparēt/ nisi quādo pleiades oriuntur: et quādo
 pleiades occidunt: tūc etiam illi pisces incipiūt disparere.
 Sic homo dicit apparere/ quādo pleiades. i. viros celestes
 et bonos et iustos viderit aduenisse: in eorū enim societate
 debet delectari: et eorū influentia ad bona opera fort⁹ ani-
 mari: sed quādo pleiades. i. bona societas discesserit: tu si
 milliter debes infra domū tuam/ vel cōscientiā/ tādū per
 discretiōē recedere: quousq. iterū pleiades. i. bonoz socie-
 tatem/ vbi possis proficere/ senseris aduenisse. Figura Eze-
 chiel. j. Stantibus aialibus oculatis rote siliter stabant: et
 eis eleuatis eleuabant. Sic si sis rota volubilis p. obediē-
 tiam inuolutus: tunc cum bonis debes stare: et eorū exēplo
 te eleuare vel etiā occultare. vel si vis expone. i. istum sicut
 11 supra lib. viij. c. de struthione. §. ij. ¶ Pisces pregnātes tunc
 temponis parit: quādo ventrē suū fricant ad arenā. Sic
 hoies vitis impregnati: tunc parit per cōfessionem: quan-
 do ad arenā contritiōis/ vel ad cōsiderationem mortis fri-
 cant vētrem suū. i. cōscientiā aggrauatā. Lanti. v. Ven-
 12 ter meus intumuit ad tactū eius. ¶ Pisces qui alios pre-
 dantur/ fm Jsidorū dentes habent fortes. unde dicit q. pa-

grus est piscis/ q. dentes habet ita fortes/ q. in mari ostrea
 nutriatur. Sic detractores qui alios deuorāt detrahēdo et
 pungēdo: dētes. i. verba/ ceteris habēt fortes: ita etiā q.
 ipsas ostreas duras et clausas. i. bonos et iustos clausos p.
 penitētiā/ duos et cōtione et discretiōē/ frangūt/ dila-
 cerant/ et deuastāt. Figura Dañ. viij. vbi bestia alijs diffini-
 lis/ q. habebat dentes ferreos/ deuorabat et aminebat. 22.
 Nota figurā et expone sicut infra Dañ. viij. 22. ¶ Pisces fm
 Aristotēle seruant in suo genere paritatē: q. ut dicitur bide/
 non inueniuntur pisces qui cum alterius genere miscantur:
 pisces longo tēpore fetus suos nutriūt/ et educant/ fm Ari-
 stote. Sic coniuges debēt fidem alterutri cōseruare: nec al-
 teri per adulteriū cōmisceri: et certe pullos et filios educa-
 dos sollicitare/ intrudere/ et eos diligere. ij. ad 2. c. xij. Nō
 debent filij parētib⁹ thesaurizare: sed parētes filijs. ¶ Uel
 dic q. masculis et femella sunt prelat⁹ maior/ et minor: qui
 pari cōsensu debēt pullos. i. subditos gubernare. ¶ Pisces
 in mari natantes squamas habent duras: et spinas infra car-
 nis sue substantiam acutas. Pisces autē aque dulcis squa-
 mas habēt teneras atq. molles. Sic vere hoies qui in mū-
 di amaritudine et negotioz fluctib⁹ cōuersant/ squamas
 habent duras. i. verba execratoria et obstinata/ et pungēti-
 ua: infra carnis tamē substantiam. i. in cōscientia habēt sub-
 spinas acutas et duras. i. remotiones cōscientie multas duras
 Esa. lxij. Nō est par impijs/ dicit dñs. Sed pisces. i. homi-
 nes qui in aqua dulci deuotionis et religionis versantur/
 habent squamas. i. opera et verba exteriora mollia et mālne-
 ta: q. respoꝛio mollis frangit ita. Proverb. xv. Et spinas. i.
 remotiones cōscientie habent similitē tēperatos. 22. ¶ Epili-
 ca ad propoꝛiū: generaliter religiosi sunt vel debent esse
 in respoꝛione et cōuersione. i. in moribus et verbis cle-
 mentiores/ molliores/ et affabiliores: et ipsi maritimi. i. secu-
 laribus dulciores. ¶ Pisces fm Auicē. lib. ij. qui herboz et
 radicibus nutriunt/ moliores sunt illis qui foridib⁹/ que de
 ciuitatibus effluunt/ nutriunt. Sic theologi/ qui herboz et
 radicibus. i. sanctorū auctoritatibus et doctrinis nutriunt
 per studiū/ moliores sunt q. legiste/ qui foridibus/ que de in-
 perfluitatibus. i. a legibus a ciuitate romana deuolutis/ vel
 foridib⁹ ciuitatū. i. studio de regimine ciuitatū in hoc secu-
 lo nutriuntur. Themo. ij. Sordes eius in pedibus eius: nec
 recordata est finis eius. Sordes. i. diuitie vel scientie mul-
 diales in pedibus. i. in affectionib⁹ eius scilicet animenec
 recordata est finis sui/ scilicet mortis: quia scilicet scientie vel
 diuitie mūdiales mortem faciūt obliuiscit. ¶ Pisces plus
 laborāt de nocte q. de die/ illi pferim q. mox animalū rau-
 pacium sunt crudelēs: et plus ante mediā noctem/ q. post/
 quia ante solem aliquātulum dormiūt: ideo tūc ut cōmu-
 niter male vidēt: vnde et tūc facilliter capiunt. Sic pisces. i.
 homines qui plus laborant de nocte. i. in operatib⁹ bus no-
 cturnis et malis/ q. de die. i. in operibus spiritualibus et di-
 uinis: ab inferni piscatoꝛib⁹ facilliter per vitia capiunt: ma-
 xime cum aliquātulum dormiant per negligētiam et torpo-
 rem. ¶ Uel potest dici de illis qui plus laborāt in malo ante
 mediā noctem/ q. post. i. ante medium sue nocturne vite/
 hoc est i. tēpore iuuentutis q. tēpore senectutis. Esa. xlviij. De
 cient iuuenes et laborabunt. Qui autem in nocte peccato-
 rum ambulant: et ibi per delicias quiescunt: a piscatoꝛibus
 demonibus in tentationū periculis et sportulis capiuntur
 17 llatere. vi. 22. Istam in vobis piscatoꝛes. ¶ Secūda Aristotēle/
 stotēle/ pisces femelle sunt masculis longiores et duriores/
 maxime in posteriori parte. Sic in mundo femellā i. i. i. i. i.
 pisces sunt masculis. i. sapientibus et discretis longiores et
 perseverantiā: et in posteriori parte. i. in senectute duriores et
 scilicet tentationibus resistēdo/ in bono perseverando: q. scilicet
 licet sicut res dura bene se feruat/ nec de facili mouet: sic
 vere diabolus eos non potest per tentationes mouere. 22.
 Esa. xlviij. Scio enim quia durus es tu. ¶ Uel dic q. pisces
 femelle. i. mali et imperfecti sunt masculis duriores/ longi-
 res et maliores. i. bonis hominibus duriores/ crudeliores et
 potentiores. 22. ¶ Uod patet de pauperibus quādo ad digni-
 tatem aliquam eriguntur/ qui scilicet ceteris masculis. i. i. i. i. i.
 uilibus et nobilibus sunt peiores. ¶ Secūda Aristotēle/
 telem/ pisces generaliter preter rapaces plus laborant de
 die q. de nocte: et generaliter plus audiunt de nocte/ et p-

Cap. I. De Piscibus. Jo. CXL.

odoat. Sic iusti in die vite presentis per penitentiam plus laborant: sed in nocte scilicet post vitam presentem in gloria requiescunt. Requiesces et non erit qui te exterreat. Job. xij. Et dic qd pices. i. hoies in nocte tribulationis melius audunt diuinam predicationem: et melius odorant eternam consolationem: qd in die prosperitatis: et ideo generaliter loquendo villos est aduersitas qd prosperitas: quia sicut dicitur Esa. xlvij. Ueratio dat intellectum. Et sicut iter pices duos/naturaliter melior est minus durus: inter molles vero melior est minus mollis: sic inter illos qui naturaliter sunt durus/rigidi et fuerit plus ualeat minus durus. Illi qui sciunt iustitiam duritie cum clementia temperare: et inter molles et remissos qui minus molles/melior est: qui scilicet nouit quodops se ad iustitiam suscitare: qd sicut dicitur Proverb. xvij. Qui mollis et dissolutus est in opere suo: frater est sua opa dissolutus. Et secundum Auic. illi pices inter ceteros sunt meliores: qui sunt nutriti in aquis discopertis uentis/fla-
 19 tibus et moribus expositis. Et sunt generaliter pices meliores qui in mari qd in aquis dulcibus olinuntur. Nam illi qui sunt in aquis uehementis motus et labores: sunt pre ceteris meliores. Generaliter etiam pices sunt meliores in mari orientali vel aquilonari/ qd meridionali: quia propter remotum statum plus illi mouentur et exercitantur: et sic magis a suis supfluitatibus depurantur. Sic quantu ad deum meliores sunt illi qui in moribus laboru occupationu/fla-
 20 tibus dolorum et tribulationu in hoc seculo nutriunt: qd scilicet sicut in psal. dicitur: Multe tribulationes iustoru. Nam huiusmodi moribus/ hi a superfluitatibus et diuitiarum et uitiorum multipliciter depurant: qd fm Augusti. qd lima ferro/ romar auro/ sagelli equo/ hoc facit tribulatio viro iusto. Qui igit in mari tribulationu moriantur/ meliores sunt illis qd in aquis diuitiarum et deliciarum comorantur. Et in pibus qui nimis sunt molles et fragilibus nature/ necessa-
 21 rie fuerit ipse/ quibus sustentaretur fluxibilis caro sua. Sic fragilibus et simplicibus necessarie sunt ipse timoris dñi/ vel remotionis conscientie/ ut sic possint per gram sustentari/ ne scilicet desinant ad peccata: qd scilicet per timorem dñi de-
 22 clinat omnis a malo. Proverb. xvj. Et secundum Aristote. sunt aliqui pices ita passibiles nature/ qd non possunt pati excessus frigoris vel caloris. Nam ad ascendum canalic pro-
 23 pter calorem moriuntur: et similiter in hyeme propter intem-
 24 perationem frigoris multoties pereunt: et maxime illi pices qui habent lapidem in capite/ sicut cancri: quia scilicet lapide congelato ex frigore/ de facili periclitat talis pices. Quod etiam dicitur psal. l. i. c. xvj. Sic recte quida simplices/ vel alij sunt iniquatum ad peccata ita passibiles/ qd nesciunt tenere medium: immo vel propter excessum caloris. i. ppter infam-
 25 mationem amoris/ vel propter excessum frigoris. i. propter depressionem timoris/ periclitantur facilliter per peccata. Nam quado sup hemispheru cordis sui ascendit canicula. i. amor altitudo pñone sue ret/ ipso lumine sue pulchritudinis vel flammatis: tunc propter amoris excessum pereunt: inquit. i. huiusmodi amore proumpit ad multa scelera perpetranda. Figura de stella ardere sicut facula qd cecidit i aqz/ et ex eis
 26 mortui sunt homines. Apoca. viij. Expone et applica. Illi autem pices qui habent lapide. i. peccatoru inferni et tor-
 27 mentorum duritia in capite/ et imaginatione: de facili periclitantur per desperationem: et hoc quando excessu frigoris. i. timoris nimis cogelantur. et hi sunt cancri/ pices scilicet retrogradi: qd cum ad anteriora/ scilicet ad bona paradisi debe-
 28 rent principaliter tendere per spem/ et affectum: ipsi tamen econtra retrocedunt/ principaliter respiciendo ad penas et tormenta. Ideo de istis potest dici illud Gen. xxxj. Die no-
 29 vero aduersitate designat: quia scilicet quidam sunt ita im-
 30 perfecti/ qd ipse nocent tam prospera qd aduersa. Illi enim qui in corde habent lapidem obstinationis/ vel timoris pe-
 31 nitentis: scilicet retrogradi peccatores/ modico frigore tri-
 32 butationis et tentationis per desperationem moriuntur: et per-
 33 tus a quilo flauit: et gelant crystallus ab aquis. Et pices parui in aqua parua pullificant: et tepore tranquillo descen-
 34 dunt ad fundum magis: magni autem tunc temporis na-

tant superius/ et paruos denotant. Sed econtra in tempore tempestatis magni ad fundu descendunt: et parui superius eleuatur. Sic parui pices. i. hoies humiles in tepore tran-
 35 quillo presentis vite et prosperitatis mudane sunt in fundo. i. in imo: scilicet villipendi et despecti. Adalores vero superemi-
 36 nent: in honoribus. i. huius mundi. Contra tamen erit in tempore tepestatis iudicij et mortis: quia scilicet tunc magni erunt in fundo et imo inferni: et parui. i. pauperes superius cum angelis enatabunt. Deutero. xxvij. Ad uena qui versatur tecum/ ascendet sup te/ et erit superio: tu autem descen-
 37 des/ et eris inferior. Et pices nutriti i aqua dulci: maris gu-
 38 stato vt plurimu moriuntur: tamen aliqui pices de aqua sal-
 39 sa maris ad aqua dulcem se vertentes/ ibi impinguntur et delectantur. Alij autem econtra de aqua dulci ueniunt ad aqua maris: ubi vt dictu est/ quadoqz subito moriunt. Aqua dul-
 40 cis est diuina sapientia: amara est mudana. Quando igitur pices. i. sapientes mudani de aqua amara mudane sa-
 41 pientie vel etia prosperitatis ad aqua dulcem theologie vt gratie et charitatis se conuertit/ impingunt ibi donis et vtrius-
 42 que: et plurimu delectantur/ qd nihil dulcius qd attende-
 43 dere in mandatis dñi. Eccl. xlij. Unde legitur qd salmo eris a mari/ et uenies ad aqua dulci/ ibi fonte inuenies/ et de eo bibes/ nunqz ad mare redit. Fos est et hystus: qui in aqua dulci scientie vt gratie reperitur/ a quo qui a mundo amaro uenies biberit/ recedere no debet. Econtra autem qd de aqua dulci theologie vel gratie ad aqua amara munda-
 44 ne prosperitatis vel etiam sagacitatis quis uenerit/ subito moritur per peccatu: quando ipsam gustauerit per affectu. Apoc. viij. Adortui sunt et aquis: qd amare facite sunt. Et dic qd aqua dulcis est/ prosperitas mudana: cuius pices vite volunt amaritudine religionis gustare. Adarui vero et res-
 45 ligiosi delectantur/ prosperitatis dulcedinem intrare: quia pro-
 46 certo facilius declinant religiosi ad secularia/ qd seculares ad regularia. Et pices fm Auic. sunt meliores qui i ma-
 47 ri/ qd in fluminib/ degunt: et qd i fluminib/ qd illi qd i lacub/ pferunt. Adare est sacra scriptura/ propter obscuritatem et profunditatem/ et amaritudinem penitentis/ et saliedine qua in-
 48 ducit. Fluius a mari exeuntes sunt scilicet pices. Lacus sunt scientie lucratue/ propter limum temporalium/ et quietem deliciarum. Dicit ergo potest qd pices marini. i. theologi/ sunt meliores qd fluuiales. i. philosophi: et isti qd lacuales. i. legiste. Et secundum Ambro. in hexameron/ pices habent
 49 dentes multos et minutos/ vt cibos cito incidant/ et facile deglutiant sine mora/ ne aque alluione paulatim consumatur/ si in ore diut/ teneant. Sic etiam homo debet habere
 50 dentes plures. i. affectus et desideria: quibus cibum. i. verbum dei vel bonum consilium cito incidat discernendo/ et transglutiat adimplendo: quia si in ore cogitationis diutius re-
 51 neatur/ deliberando/ et proponendo: alluione tetationis et diabolice suggestionis paulatim consumetur. Esa. xxvij. Statim vt manu tenuerit/ deuorabit illud. Et pices i esta-
 52 tis tempore a calore litrois et terre timentes/ fugiunt ad profundum maris/ vt ibi propter frigus/ quod ibi est: ab hu-
 53 iusmodi caloribus tueantur. Profundum maris est timor dei/ propter inferni profunditatem/ et tormentoru frigidita-
 54 tem. Terra est teporalis affluentia. Estas prosperitas. Calor concupiscetia. Si igitur circa terram bonoru teporalium uideris in estate pñentis prosperitatis esse imoderatu calorem tentationis et concupiscetie/ statim debes exinde fuge-
 55 re per cotemptu teporalium/ et te in pfundo maris frigiditate/ scilicet timore tormentoru infernaliu et offese diuine/ attente balneare: et sic calorem tetationis poteris deuotare. Esa. xlij. Trasi terru tua quasi fluuii filia maris. et qd timet deum no
 56 occurrer mala. Eccl. xxxij. et. Et pices uiuus habet i na-
 57 tando dorsum superius/ et trem inferius: si vero mortu/ sit econtra ueter peninet/ dorsum latet. Charissimi/ dorsum in scriptura significare potest virtute constantie et patientie: quibus scilicet sustinet iusti oia grauia onera que imponunt. Etenim vero significat vitium lasciuie et inurie: quia scilicet oia ista uerant generaliter circa ueter. Quid igitur/ pro cer-
 58 to illi qd sunt uiui p gram atqz iusti: dorsum sine patientie pre-
 59 ponit: et ipse deo/ et plato ad ipondit qd uoluerit antepo-
 60 nite/ ueteris. i. appetitu carnis spiritui subiiciat/ et imponit. Gen. iij. Sub te erit appetit tu/ et tu dñaber. illud. Sed p
 61 m iij

Cap. I. Lib. IX.

De Piscibus.

certo illi qui sunt mortui per peccatū faciunt econuersio: qz scilz vtrē in preponunt docto: carnē spiritui laiciuā patie-
tic iniquitatem iustitie et licetiam preferunt discipline. de
quibz in psal. Obscurent oculi eorū ne videant et dorsum
28 eorum semp incurua. ¶ Pīscēs aquilonares pīualēt au-
stralibus: et hoc qz ventis vehemētibus et frigidis melius
depurant: quia aque que sunt nutrimentū pīcū motu am-
pliori agitantur: et per cōsequens magis a quacūqz putre-
dine pīseruantur. Sic vere illi qui in aquilone aduersita-
tis in frigore paupertatis generant: pīualent illis qui in
australi pīperitate fouentur. Aduersitas enī a supfluitatibz
purgat et liberat: prosperitas vero supfluitates et vitia ag-
gregat et augmētat. Ideo dicit Job. xxvij. Ab aquilone au-
29 rū venit. ¶ Pīscēs vt dicit Iheronimus habere memoriā cer-
tum est: qd ex eo probat qz in pīscina bethleem ipse vidit qz
pīscēs qui panē accipere ab altantibz soliterāt post hoīes
circa pīscinam euntes turmatim incedebāt: et pīmi pascē
30 memores alii expectabant. ¶ Teste etiam pīlino et Am-
bro. pīscēs nouerūt tempus quo debēt ad pascum procede-
re vel redire. Hābent etiā domicilia que a nullo eiusdē ge-
neris inuadūt: ad qz etiā redire facto pascu pperitū. Hāc
enim oīa pōt dicit idē Ambro. Impressit eis natura: que
vere magistra est pietatis. In hoc charissimū excitatur hu-
mana discretio ne oberrēt: qz multo fortis homo debet ha-
bere memoriā de pīteritis et futuris. Debet enī recordari
et cogitare qui sunt illi qui pīscunt et panem. i. qui sunt
benefactores vt eis dē regnā. Debet etiā scire et discere
nere: quando debet pascum bonozū temporalū querere: et
quādo debet ad conscientiam suam redire: et quādo debet
per bona opera parere: et quādo debet ad pīa domicilia
paradisi a mundi fluctibus reuēire: qz ibi bāta hoc faciūt
pelosos sunt qz bestie qui horū memoriā pīderunt: pīa
quos dicit in psal. Oblit sunt beneficiō eius nō fuerunt
memores multitudinis mie sue. Ideo repēdit dñs apo-
stolos Iheronim. xv. dīces. Adhuc et vos sine intellectu estis:
31 supple qz videtis quō bāta faciūt facta sua. ¶ Aristo. i. lib.
de vita et morte dicit qz aqūca sunt breuiois vite qz gressi-
bilia. Quod fit vt ait quia sunt nimis fluxibilia et mollia:
et quia etiā sunt sanguine carentia pio maiori parte. Sic ve-
re illi breuem habēt vitā gratie et pīueratē qui in aquis
i. in delicijs conuersant: qz vt cōmuniter tales moriunt fa-
cilitate per peccatū. vnde. i. ad Tim. v. dicit qz vidua viues
in delicijs mortua est. Et potissime accidit quando san-
guine caret. i. quādo nō habēt memoriā mortis et sangui-
nis Iesu Christi: qz sicut dicit Leuit. Deutero. xij. Anima
omnis carnis in sanguine est. Hāc dico. i. vita. Tales enim
vt cōmuniter sunt molles inconstantes et luxuriosi: et ideo
sunt faciliē corruptibiles et defectuosi. Apoca. ix. Multū
hominū mortui sunt de aquis. Cuius tamē est cōtrariū in
gressibilibus: et in assuetis laboribus atqz penis: et in pau-
pertate viuētibus: qz scilz tales dīutius in gratia et in bono
pīuerare noscunt. Dani. v. Rex in eternum viue. ¶ Pīscēs
32 debilitat vidēt maxime de nocte: quod fit qz oculos habēt
semp apertos: cū careant palpebris: et ideo visus debilita-
tur in ipsis spiritu visibili cōtinue exante. Sic multi sunt
qui visum discretionis habēt debilem maxime de nocte. i.
in rebus difficilibus et obscuris: et in rebus spiritualibz
et profundis: et maxime in nocte mortis: qz scz de ista nihil
cogitant: sicut potissime sunt mūdant de quibus in psal. di-
citur. Oculos habent et nō videbūt. Et hoc fit: qz oculos
habent apertos et expositos ad mūdāna: et ideo cōtinue
spiritu. i. spirituali sensu ab eis dilabēte necesse est qz visus
discretionis in eis tenuet: et qz vitiorum laqueis et demonū
tentationibz capiantur. psal. Obscurent oculi eorum ne vi-
33 deāt. ¶ Teste Aristo. quibz pīscēs nō sint naturaliter acu-
ti visus: vident tamē melius in pte dextera qz sinistra. Sic
vere homo quibz sit hebes inscius et ignarus: semp tamen
debet melius videre illa que sunt ad dexterā scilz bona spi-
ritualia et eterna: qz illa que sunt ad sinistram scilz bona ter-
rena. vnde ipse debet dicere illud Sen. xij. Si ru ad sinistram
lo misericordie sue videt meli? illos qui ambulāt in dexte-
ra. i. in affectu bonozū spiritualiū qz illos qui ambulāt ad si-
nistram terrenozū. Et potissime fiet i iudicio quādo dicit

his qui ad dexterā erūt. Venite. alij autē. Ite. Iheronim. xvj.
¶ Vel potest dici de malis qui libentius vident prospera qz
aduersa et dextera qz sinistra. ¶ Teste Aristo. pīscēs quan-
doqz dormiunt: sed cōmuniter etiā dormiendo semp solent
caudā mouere. Dormiunt etiā alij ita fortiter vt dicit pīl.
qz etiā manibus possint capi. Tales sunt multi qui in aqz
mundane prosperitatis ita sopiunt et delectant: qz ibi sine
difficultate a diabolo capiuntur. In nullo enim p bona ope-
ra mouēt: nec ad aliqz exercitiū agītatur. Caudā tamē dī-
citur mouere: inquam motum bonozū operū in cauda. i.
in fine vite sperant finaliter exercere: qz breuiter totum cor-
pus dormit et est immobile pīter caudā. i. totam vitā vo-
lunt voluptati dare pīter finem: semp enī sperant in cau-
da. i. in fine vite penitere: et ibi motum bonozū adimplere.
Apo. ix. Potestas eorū in caudis eorū. Vel dic qz caudā qz
retro stat cōficientiam significat: que hodie postpōntur in
mundanis. Talis tamē cōditio est ista cauda: qz nunqz
cessat a motu. i. a remozū: dato qz homo dormiat in pecca-
to. Vel potest dici qz dato qz totum corpus. i. tota vita nostra
dormierit in peccatis: cauda tamē. i. finis vite et venecpno
debet dormire: sed emēdādo iuuetur delecta i bonis ope-
ribz se mouere. ¶ Pīscēs fin Ambro. in hoc sunt diffini-
les aialibus: qz nō delectātur in tactu seu in lenimēto ma-
nuum vel applausu. Tales sunt viri iusti et maxime tales
debent esse boni principes: et pīlati: qz vere isti nō delectā-
tur in applausu adulatozū: nec in verbis mēdatoris dece-
ptozū. A talibus enim pīscēs. i. deuoti et iusti fugiunt: in
quibz tamē bestie. i. peccatores delectātur et obdormiunt: qz
scilz palpari cū blanditijs semp volunt dicētes illud Ier. xij.
Loquimini mihi pacē et iusticiā. ¶ Dicit Aristo. vbi sur-
34 pia qz pīscēs quādo pulli sūt cibantur pulis suis. Sic ve-
re multi sunt mali iudices et pīlati qui pīos pullos et
subditos comedūt et deuorāt per rapinas. Ite. v. Patres
comederūt filios i medio tui. Sicut enim pīscēs maiores
comedunt minores: ita qz etiā illi qui sunt de pīa spe-
cie vel genere nunqz parcunt: scz inter auaros et crudelē
maior et potētiō minores deuorāt: et qz pelus est: etiā illi
qui sunt eiusdē speciei generis vel patrie: etiā si sint propij
filij et subditi: nunqz parcat. Ite. xij. Vnuquisqz carnes
amici sui comedet in obsidione. ¶ Omnes pīscēs generale
35 ter inuicem se comedūt: excepto quodā animali qz Aristo.
Fustaleon vocat: hoc ideo quia carnes nō comedūt oīo.
Pīscēs significāt mūdānos: qui alter alterutrum per litigia
deuorant et infestant. Fustaleon vero significat religiosos
et maxime predicatorē: qz scilz isti carnes nō debēt come-
dere: nec carnes etiam aliozū per detractionē vocare: et
per consequens nō debet alter alterum molestare. Vel dic
qz pīscēs sūt detractores qz carnes. i. vitas et mores con-
dunt aliozū. Deutero. xxxij. Gladius me? deuorabit car-
nes. Fustaleon vero significat iustos: qui scz per detractionē
nem carnes nō comedūt aliozū dicētes illud psal. Nunqz
manducabo carnes taurorum aut sanguinē hircorū pota-
bo: quasi dicat nō debeo. ¶ Pluuia impinguat pīscēs: ve
36 ritamen multi sunt pīscēs quos pluuia excecāt: nō qz mul-
ta: sed quia frigida: vt dicit in libro de natura rerum. Plui-
ua est prosperitas: qua mali impinguantur: et si nimia fue-
rit per obstinationem et malignitatē excecantur: quia fin
Seneca fortuna quem nimis fouet stultum facit. Hāc ta-
men non est ratioe sstus pluuie: quia prosperitas de se bo-
na est: vt enim dicit Seneca. lib. de paupertate: nō in rebz
vitium est: sed in animo. Sed ratioe frigidis indeuotio-
nis quod solet cōmuniter in talibus abundare: et talem plu-
uiam comitari. Deutero. xxxvij. Percutiat te dñs egestate
fame et frigore. ¶ Pīscēs longi fin pīl. impinguant vtrūqz
aquilonari: ampli vero australi. Aquilo frigidus est aduer-
sitas: et ista est que gratijs et virtutibus impinguat pīscēs
longos. i. illos qui sunt constantes et fortes: et diu in bono
perseuerantes. Proverbior. iij. Longitudo dierū in dexte-
ra eius. Iustitiam autem ventus mollit: est prosperitas: et ista
est que impinguat amplos et latos. i. misericordes et cha-
ritarios: bona sua alijs p elemosynas extendentes: quia
breuiter prosperitas proficit pīis et liberalibus: aduersi-
tas vero proficit longis. i. diu perseuerantibus et constan-
tibus. Ideo Iheronim. dicit de ecclesia. Antico. iij. Euri-

La.II. De Halecibus. Fo.CXLI.

40 Ge aquilo/venit aufer/perfla hostium meum: et suant aro-
mana eius. ¶ Plinius libro. x. dicit q' piscium omne gen' mi-
ra celeritate adolescit et crescit. Sic pul dubio mali in mu-
do cito cresunt et p' diuitias cito et subito magni fiunt: et de
paruo. de humili plebe et statu ad quantitatem status cre-
scunt. libet. x. Fons parvus creuit in flumini magnum.
41 ¶ Scdm Ambrosio. in herameron. sicut aubus sic et piscib'
cauda pro gubernaculo est in natando. Cauda anime. est
consideratio finis: q' procul dubio in omni opere ista cau-
da. scz consideratio finis. est directio operantis. Ideo dicit
barversificator ille. Quicquid agas. sapienter agas: et respice
finem. ¶ Et dicit q' ista cauda. est consideratio mortis. que
pro certo est causa qua bene operando natamur: et qua dire-
cte quo volumus ambulamus. Iuxta illud. Eccli. viij. In
omnibus operibus tuis memorare nouissima tua: et inter-
num non peccabis. ¶ Scdm Ambrosio. vbi. s. aqua bona
mater est piscibus. Aquae est respiraculum piscibus tribuunt
ad qua sua piscis committit. Piscis etia neq' nidos texit/
neq' diuturni sensus labore sentit. nō cum sui molestia nu-
trunt: q' potius aqua q' fetu ipsi recipit. quodam natu-
re gremio. velut nutrit blanda succipit. et animal celerit for-
tu reddit. Aquae q' di. quali equa. significat ipm deu. v' vir-
ginem gloriosam. religionē vel ecclesiam militāre. Piscis
vero sunt homines deuoti et perfecti: q' pro certo istis deuo-
tis et religiosis est aqua diuine gratie vel etiā ipsa religio
bona mater. Sicut enī videmus. nō oportet ipsos nidifica-
re. nec fouendo pullos suos seu filios laborare. Quia enim
sua. i. vota et desideria aque diuine prouidentie committunt.
que cito et celeriter ipsis ignorantibus multoties adimple-
tur. vel saltem in melius committant. Ista est enim blādis-
ma nutritia. que curam habet de filiis suis. vbi ipse
dñs dicit illud. Eccli. xij. Ego quasi nutritus ephraim. Et
illud ps. Iacta cogitatum tuum in dño. et ipse te enutriet.
43 ¶ Etiam de ecclesiavē religione dicitur illud. Eccli. xxxij.
Aque nutritur illū. abyssi exaltauit illū. ¶ Nil' piscis
nidificat fm Aristot. q' scz ab aqua sine labore recipit nutri-
mentum. et pullos suos aque committit. preter fucā sine phi-
cū. que est piscis ex alga nidum facies. et ibi pullos paries
et nutriendos. Sic vere nullus religiosus debet nidū propriū
status facere. sed aque diuine gratie se et pullos. i. parētes
et deuotos per orationē committere. et de nido diuitiarū repo-
ralium nō curare. Nilus tñ quidam contrarium faciūt. qui
etiā in ipso mari religiosi de alga et herba maris. i. de ipsis
bonis religionis et ecclesie nidū sibi constituit. vbi se et pul-
los. i. parentes et nepotulos nutritunt atq' ponunt: sicut de
quibusdam mendicantib' inuenitur / qui contra naturam
aliquum piscis. i. aliorum precessorum suorum nidificāt. dñs
uitas acquirēdo: vt sic nō piscis prope dicant. sed aues.
44 ¶ Ath. viij. Alulpes foueas habent et volucres celi nidos
filios aut hominis. i. bonus religiosus nō habet vbi caput
suum reclinet. ¶ Piscis quādoq' insinuat. Nam chalci-
des piscis sunt in quorum brachijs inueniuntur pediculi: a
quibus sepius occiditur: vt dicit Aristot. Sic vere vermes
multorum malorum desideriorū brachias amplectunt et affe-
ctuum nostrorum quādoq' taliter obdient / q' morte diuer-
45 Interit. ¶ Inter ipsos pisces multe sunt insimicicie. Nā vt
dicit Plinius. mugil et lupus mutuo flagrant odio. Con-
pauet et si prope viderit. omnino morit: sic de alijs pluri-
bus. Sic vere charissimi inter homines inueniuntur inimici
cite infestis. Abigiles enī et lupi. i. ipsi mali inimici se odiūt
¶ Conche etiam. i. velati hypocrite. murenas. i. viros deuo-
tos nō diligūt. Locuste insuper. i. pauperes / ipsos polypos
et insimicite semper sūt. Eccli. iij. Inimicitias ponā inter
biberent oleū mortuntur: sicut dicit ps. Sicut illi q' oleū
adulationis vel delictarū bibunt. morti vitiōū succubunt
47 ¶ Dicit ergo hō illud psal. Oleū perdis nō ipinguet caput
meum. ¶ Scdm Aristot. quidam sunt pisces qui solum lu-
to et ceno nutritur. sicut carabus siue locusta. qui luto vi-
uit. idco est lutosus: cum capitur: in eius interiorib' mul-
tum de luto inuenit. Illic est auar' similis. qui in luto et ce-

no diuitiarū solum inuenit nutrimentū: et ibi tñmodo de-
lectatur: et ideo cū captus a demonib' p' mortem fuerit. in
eius interiorib' .i. in arcis et absconditis multū de luto. i. de
cōgregatis diuitijs inuenit. Abacuch. ij. Et ei qui congre-
gat nō sua: vñquo aggrauat super se densum lutum. ¶ Et
potest dici contra detractores: qui luto et ceno. i. vili' alio-
rum defectibus nutriuntur / et ipsos per obloquutionem in
ore suo ponere delectant. ¶ Plin' lib. ix. c. xvj. dicit q' sunt
quedā pisciū genera inter quos nō sunt mares / sicut (mā) 48
sunt erythini et chionces / cuius inquit signū est: q' oēs inue-
niuntur cū oīs. Expone sicut. i. lib. xlij. de amazonia.
Capitulum. ij. de halecibus.

 Aleces sunt pisces marini puli et sapidi. q' opti-
mi sunt. tam recentes. q' sicci: et hi certis tempo-
ribus / scz ab augusto vñq' ad finem decembus
in mari apparent: vbi in maxima copia vñbus
hominum diuino munere capiedos se exhibēt.
Nulli autem temporibus ita in secretis maris abscondun-
tur q' vñ aliqui inueniuntur. vt dicit Plido. et sensu etiam
expertur. Tales debemus esse: q' tam recētes q' sicci. i. tā
tuenes q' antiqui debem' apud deu et homines esse bo-
ni. Certis vero temporibus debemus apparere: maxime
quādo necesse est. scz in hyeme tribulationū. nos debem'
alioz vñbus et vñliarib' exhibere: et quando non est neces-
se. iterū ad secretum maris cōsuetū recedere et abire. Iñ
potissime pertinet ad predicatorē / qui ad vñliatē alioz
certis temporib' debent ire. et tandem facto officio se debē-
re in maris secreta. i. in suum claustrū et cōuentum recedere
et abire. libet. viij. Turur. hirundo et ciconia cognoue-
runt tempus aduent' sui. Et Eccli. iij. Temp' loquendi et
tempus tacendi. ¶ Et potest dici q' haleces. i. religiosi dum
sunt in profundo maris. i. in claustris et cōuentibus suis. vbi
a rebus seculariū abscondunt. tñ sunt: quādo vero appa-
rent. et quando ad publicum ventūt. et mundi negotijs se
exponunt: sic picatorib' .i. demonibus pcedere sūt. Ideo
cōsiliū. Eccli. xviij. Ade populus meus: intra in cubicu-
tua et abscondere. ¶ Haleces ex sola aqua dicuntur viuere.
Quod patet: q' extra aquam nō viuunt etiam per momen-
tum: immo etiam eodē momento quo tangunt aerem. mori-
runtur. Et iste salte diutius possunt seruari. q' quicunq'
alij pisces. Scilicet earū in aqua lucent vt candele: sed hōz
splendor mortur cū efficit: q' scz extra aqua perdit non solū
vitam: sed etiam oculorū splendorem. vt dicit Plido. Lha-
rissini. Mare est status penitentie. Aqua est diuina scien-
tia vel gratia. Aer vero est mundanitas vel prosperitas.
Sic est ergo q' halec. i. iustus qui reuera diu sine corruptio-
ne peccati seruari pōt si sale sapientie sit condit' / ex aqua
denotionis. mie. gratie et scientie totale recipit nutrimentū
et spūalis vite anime cōplementū. In ista enī non solū ha-
bet spūalis vite perfectionē: immo etiā oculorū intel-
lectus splendor et discretio: quia scz in mari penitente
et scientie et deuotionis nō solum spūaliter deo viuunt:
immo etiam splendor veritatis et sapientie ibidem clarius
intuitur. p' quem ipse dñs subtilius cōtemplatur. Apoca. i.
Oculi eius sicut sol in virtute sua lucent. ¶ Certamen statū
q' homo extertus ad aerem mundane prosperitatis et vani-
tatis exponit: et ab aq' eiusmodi extrahit. necesse ē q' spūa-
liter per vitia moriat' et q' lux oculorū ipsi' hebetetur. Ista
videm' de illis qui a statu perfectionis ad mūdāna trans-
eunt: et relicto deo et deuotione et religione vel ecclesia. ad
secularia se exponunt: qui scz morte multorum vitiōū pro-
sternuntur et lumine discretionis et sapientie quantū ad illa
que ad salutem pntinent spoliantur. ¶ Et etiā in scientialib'
apparet: q' pro certo oculus intellect' obtunditur. quando
aqua studiū dimissa. ad negotia pertransit. ps. Lumen ocu-
lorū meorū et ipm non est meū. vñ Baruch. iij. dicit scriptu-
ra. Disce vbi sit virtus. vbi sapientia. vbi sit prudentia. vbi
sit longinquitas vite. vbi sit lumen oculorū et par. quasi di-
cat: solimodo in aqua religionis et deuotionis. ¶ Haleces
fm Plido. vñcunq' supra mare viderint lumen gregatim
ibidem conueniūt: hac cautela ad retia deducunt. Sic
vere multi sunt qui lumine prosperitatis taliter delectant'
q' dum ad aspectū ipsius cōueniunt: et dum ad ei' pulchre-
tudinem atredūt. rebus malay. cōplacentiarū inuolutis

Capitulum III. Lib. IX. De Piscibus.

tur: sic a diabolo capiuntur / et per diuersa vitia occiduntur: et sic vnde sperauerat letitiam / miseriam et periculum consequitur. Quod etiam contra iuuenes dici potest: qui videre lumen. i. pulchras mulieres delectantur. quibus mediantibus per mala desideria capiuntur. Et sic. lxx. Expectamus lucem: et ecce tenebre.

Capitulum. liij. de anguillis.

Anguilla fin. Jfidori ab anguis dicitur similitudine: est enim piscis lubricosus et flexuosus: vltra modum difficilis ad tenendum: difficilis etiam ad excorpiandum. Hanc sicut dicitur in li. de natura rerum: excorpiata adhuc solet vivere: et etiam scissa aliquot palpitare. Diutissimam enim habet vitam. Aquis fluuiatibus clavis gaudet: femina et oua aliorum piscium comedit: et ex limo generatur et venit. Tales sunt viri falsi / cauteiosi et iniqui: qui scilicet ita sunt flexuosi et lubricosi / per diuersas cautelas / quod vix aut nunquam possunt in vno verbo teneri: nec in vno proposito custodiri. Anguille enim. i. diabolo sunt similes: et ideo lubricosi sunt et variabiles et fallaces. Item. li. Impossibile erat teneri illum. Ipsi enim nascuntur in culpa: et generantur ex limo carnalitatis: gaudent aquis clavis mundane prosperitatis / femina et oua. i. diuitias aliorum deuorant rapacitate vivere et crudelitatis: duram et logam habent vitam male et obstinate voluntatis. In vita enim sua mala sunt radicati: et ibidem ad perseverandum diutissime confirmati. Ecclesiasticus viij. Impius longo viuit tempore super terram in malitia sua. Et ideo bene dicitur quod isti difficiliter excorpiantur: quod pro certo difficile est quod tales pelle sue male consuetudinis per conuersionem spoliemur: iuxta illud Ecclesiasticus. i. Peruersi difficile corriguntur. Hanc si quis predicator velit tales excorpiare et couertere: vix aut nunquam poterit ipsos vbiis et expletis taliter scindere: quoniam ipsos semper sentiat palpitare: et in contrarium allegare. Quod potissime verum est de hereticis: et etiam de obstinatis: qui etiam excorpiati et conuicti: semper aliquid in contrarium murmurant et susurrant. Radicata est enim illa malicia in ipsis: et non possunt recedere: nec a malis suis optationibus resilire: figurati in ipse Phobie / quod postquam de fluuiio extraxisset in sicco / cepit ante pedes ipsius palpitare: sicut dicitur Iob. vi. Vel ista possunt dici contra superbos: qui etiam reducti ad statum infelicitatis: nudati / afflicti et tribulati: adhuc palpitant et rebellant: et cum aliud nequeant / susurrant / murmurant et reclamant. Figura in Saul. i. Regum. i. qui occisus adhuc vivebat: dicens. Adhuc tota anima mea in me est: et tenet me angustia. Vel potest dici de bonis: qui etiam excorpiati ipsam et corporali nudati / et scissi per tyrannos / vitam gratie non perdidit: sed etiam mortui corporaliter et diuinitatem istam palpitando miraculis ostenderunt: dicentes illud apostoli ad Romanos. i. Tu ego iam non ego: viuit autem in me Christus. Vel potest allegari de beato Bartholomeo: qui etiam excorpiatus vivebat: et viuens alios predicabat. Leui. i. Detracta pelle hostie corporis in frustra cecident. Anguilla ad vocem tonitruum commouetur: in aquis turbidis palpitans / Pleiadibus occidentibus maxime capis: assata melior inuenitur: et eius pinguedo auribus medetur: sicut dicitur in eodem libro. de natura rerum. Tales fuerunt sancti: quod pro certo isti tonitruum diuinam combinationem et predicationem timuerunt: in aquis turbidis tribulationum nutriti fuerunt: et stellis Pleiadibus pluuialibus occidentibus. i. mundi consolationibus eis deficientibus capiti sunt: et conuersi precipue extiterunt: et sic se assata et nudati pro Christo in martyrio permiserunt: ita quod pinguedo. i. sanguis et martyrii ipsorum: vitia aurium. i. duritiam auditorum efficaciter sanauerunt: quia scilicet omnis obstinatio et duritia tollitur: et homo ad credendum eorum exemplo inducitur: quando sanguis et fides martyris cogitatur: et maxime beati Laurentii: qui ad litteram assatus extitit et crematus. Sicut adipe et pinguedine repleatur anima mea. Sicut dicitur in eodem libro. de natura rerum: anguilla mortua sola inter pisces non fluctuat: nec super aqua sicut alij mortui supermarat: nisi soli cum aquis putrefacti fuerint et dissoluti. Istud potest applicari ad quosdam peccatores: qui spem peccatis sunt mortui: nunquam tamen per superbiam supermarant: immo semper vilitate propius statum cogitant: et ad fundum per humilitatem descendunt: et ideo de talibus peccatoribus dicit beatus Hieronymus: quod nunquam deus merem deserit: que se esse in te-

nebris recognoscit. Et hoc patet: quod pro certo quia tales putrefacti creduntur: et ex toto aquis vitiorum corrupti: tunc de peccato erigunt: et quasi miraculose a deo coueruntur. Hanc deus speret igitur peccator: qui ex morte culpe quam secum habet humilitatem concipit: et ad fundum descendit: quod deus finaliter tales couertere consuevit. Iob. xij. Cum te consumptum putaueris: orietur ut lucifer: et habebis fiduciam: propolita tibi spes: et defossus securus dormies. Ipsi enim sunt contra naturam aliorum piscium. i. peccatorum: quia scilicet quando mortui sunt per peccatum: tunc magis sunt supermarantes et vagantes / superbi / variabiles / incostantes: et seipsos per factam tiam effrentes: et in suis vilitatibus gloriantes. Proverb. xviij. Impius cum in profundum peccatorum venerit: conuenit. Vel potest allegari contra obstinatos / qui mortui per peccatum nunquam per penitentiam volunt resurgere: sed in ceno deliciarum inferius semper esse. Iero. xv. Descenderunt in profundum quasi lapis: nisi forte quando sunt putrefacti. i. senes et imbecilliterati in vitijs et corrupti. Vel potest dici de banatis: qui mortui latent inferius in inferno: et putrefacti finaliter resurgunt in iudicio. Vel dicitur contra generaliter de mortuis vilitatis: qui mortui latent inferius in sepulchro: vnde per resurrectionem non supermarantur: nec resurgunt: nisi in die iudicii quando ex toto corrupti fuerint et consumpti. In illud predictum Iob. xij. Cum te consumptum eris. Item. Psalms. plus viuit anguilla line aqua flante aquilone quam austro. Sic vere plus viuimus vita gratie: et melius in aquilone aduersitatis: quam austro prosperitatis. Item. xviij. Cuius auster contriuit. Item. Anguilla nunquam hyemat in aqua parua: sed potest in profunda: rimet enim forte quod si gelaretur: moreretur. Sic vere in hyeme temptationis non debemus esse contenti modica aqua gratie / deuotionis vel lachrymarum: sed potius recurrere ad profundam: quod alas gelu oblationis et in deuotionis nos possit gelare: et vitam gratie colare. Ecclesiasticus. xliij. Frigidus ventus aqualo flauit: et gelat crysalus.

Capitulum. liij. de abide.

Abide fin. Alber. aial est marinus: quod primo est aquosum: et nutritum eius est aqua: deinde vero mutatur eius forma conditio: et nomen: et vocatur alyor: efficit aial terrestris: in terra habitans: non in aqua: hoc mirum quod mutata forma et dispositione mediozorum: mox etiam conditio commutetur. Tales procul dubio sunt apostate / qui scilicet in principio sunt aialia marina: et in mari religionis et fidei natantur: aqua diuine gratie viuificant: sed pro certo processu temporis ipsi de pisce mutantur in bestiam: quod scilicet mare religionis dimittunt: et ad terram. i. ad mundum se per apostasiam couertere: mutant sibi formam: scilicet in habitu ne cognoscantur: conditorem scilicet in moribus: ut secularibus conformantur: et etiam aliquoties mutant nomen: ut scilicet alij esse credantur. Item. Abstinentur gloriam suam in similitudine vitulorum comeditis feni. Item. iterum isti ex toto sunt terrei: terrene et temporaliter viuentes et mare religionis pre ceteris abhorrentes. Vel potest dici de religiosis: qui postmodum sunt pialari: et qui de contemplativa veniunt ad actiuam: scilicet quandoque ex toto videntur conditiones mutare. Abstinent enim nomen ratione dignitatis: et sic iuxta commune proverbium: cum mutatione nomen mutant mores. Item. apparet quod primo erant aquei / deuoti / marini: penitentes et auari: qui tamen quandoque sunt terrei et auari: ita quod in forma et conditione sicut in nomine inueniuntur varij et diuersi. Et sic. Item. Alia nomen eius accelera: spolia detrahe: festina predari. Vel potest dici de religiosis: qui in principio quia sunt nouitij: sunt pisces. i. deuoti / flexibiles et aquei: tandem vero mutata conditione fiunt bestie et erudi / indeque tunc terrei. Sapientia. xix. Quicquid nascitur in terra transibit: et terre. Item. Quicquid nascitur in terra transibit: qui in terreis negotijs se occupant indifferere. Vel potest dici de bono de illis qui ad dignitates nominantur et eligunt: verum qui iam non clerici sunt nominantur: quod si ipsi cum mutarunt nomen: etiam conditiones et mores in bonum mutare tenent: quod si prius erant pisces. i. carnales et aquei: tunc erunt debent esse animalia. Iusti autem fortes et terrei. Figurati in Ioseph: quem pharaon pfectissimus egypto mutauit nomen eius: et vocauit eum salubrem: sicut dicitur Genes. xli. Vel potest dici de Christo: qui primo ante incarnationem erat animal marinus: scilicet de-

per rigorem iustitie amarus sicut exemplis pluribus copro-
batur. Sed procul dubio iste fidei in incarnatione fuit mi-
rabili mutatus. Quia de deo homo et de pisce aial effectus. Nunc
ei mutauit formam, carne vestitus: mutauit conditionem, piera
te et niam induendo: mutauit nomen, nomen Iesu ab angelo
velicando. Mutatus est igitur de deo in virum, de iusto in pium
de deo in Iesum. Mutatus est in forma per noui habitus af-
fuspitionem. Reg. xxiij. Rex israel mutauit habitum: et ingres-
sus est bellum. Iste mutauit se in conditione per pietatis offe-
sionem. Exo. xliij. Primogenitum asini mutabis oue. Mutatus
est etiam in nomine: per noui nominis impositionem: quia
fatus est dicitur. Luc. ij. Vocatum est nomen eius Iesus. Et
leij. Vocabitur tibi nomen nouum: quod os domini nominauit. Et
breuiter iste qui a principio in aqua eterne voluntatis: et in
profundo maris paradisi habitauerat: terrefre animal est
effectus: iniquitatem in terra cum hominibus personaliter puer-
fatus. Baruch. liij. posita in terris visus est: et cum hominibus
conuersatus est.

Capitulum. vi. de aphora.

Aphoras sunt piscis est modicus: et iste
sine coitu ex limo aque nascitur: cito enim dissoluitur
et parum durat. paldit tamen si nautae qui piscis iste
dissoluitur: dum tamen remaneant caput et oculus
ei: iterum renascens longo tempore durabit:
sicut dicitur Aristoteli. Talis piscis fuit Iulianus: iste enim non ex
femine trahitur, sed diuino spiramine fuit natus: parum durauit
in mundo: sed solum triginta duobus annis cum dimidio:
post quos fuit morte terribili dissolutus. In ipso tamen reman-
serunt caput et oculus. diuinitas et anima: que mox se requi-
uerunt: ideo renatus est resurgendo: et diu posita durabit
et durat eterne et perpetue permanendo. ad Ro. vi. Iulianus
resurgens ex mortuis iam non mortuus: mors illi ultra non do-
minabitur. Vel potest dici de peccatore, qui suis per pec-
cata videtur penitus dissolutus: non est tamen de eius conuer-
sione remanent in eodem: semper enim potest per gratiam re-
nasci: et per penitentiam ad statum gratie reparari: et post etiam
perueniendo diuitius et cautius inuolari. Ioan. xij. Qui cre-
dit in me: etiam si mortuus fuerit: uiuet: et ois qui uiuit et cre-
dit in me: non morietur in eternum. Vel potest dici de uisurariis
et balliis: qui quauis quandoque per aliquam infortunia dissol-
uantur: et ad paupertatem et miseria deducuntur: dum tamen
remaneat caput: id est corrupta sua intentio: oculi: id est cautela et
circuspectio: semper solent ad statum pristinum reparari: et ad
maiores dignitates et diuitias eleuari. Iob. x. Fons pul-
crent in flumina magnum.

Capitulum. vii. de albire.

Albire ut dicitur Aristoteli. est piscis marinus: ha-
bens cutem fortissimam: adeo spissam et duram: ut ea
milites utantur pro galea: facit enim sibi quasi plu-
leu de cute piscis huius: et sub galeis ferreis po-
nunt illud: quodammodo enim occultat virtutem ictibus res-
sistit: et si accidit percussio gladii in illo dolorem non inducit.
Piscis iste significat Iulianum sanctos et bonos ecclesiasti-
cos et prelatos. Ipsi enim cutem. Iam tamen et corporis consan-
tiam diuissimam habuerunt: in quantum pro christi tribula-
tionibus resisterunt. Iob. viij. Lute mea aruit: et contracta
est. Nos igitur si milites christi fuerimus: de cute ista. id est de con-
stantia scilicet per imitationem ipsorum nobis contra sepe aduersitatu-
lores mundi penarum minime sentiemus. Si enim cogitamus
quantum christus et sancti sustinuerunt: et qualem cutem habue-
runt: discernimus tolerando pro certo virtutem patientie: et
plena: etiam exempla sequendo: et sic galeati non sentiemus
me: et non doluerunt: etiam me: et non sentimus. Verbera uero
lute assumunt: et gladium ipsius: quod est uerba dei. Vel si
uis per galeam istam intellige fidem: que de cute dei. Vel si
ria martyrum roboratur. et sicut supra. Vel dicitur quod milites
sunt armati: et ideo nulli ictus gladii ipsos vincere
potuerunt.

Capitulum. viij. de ariste maris.

Ares maris ut dicitur Plinius lib. ix. c. xliij. est piscis
qui grassatur sicut latro. Nam in ymbria magnarum
nauium in salo stantium occultatur: si que natandi
voluntas inuitat: expectat: erectoque extra aquam
capite piscantem cymbas speculari: et occidere: ad-
natans arripit et submergit. Tales aristes sunt officiales
vel balliis: qui se in ymbria magnarum nauium. id est magnorum
dignorum: et sub velamento seruunt: et officii ipsorum in ipsa aqua de-
licitur manentes: et caput intentionis peruerit ad specu-
landum quid fiat in partibus: erigentes: insidiant natantibus
et in subiecta patria manentibus: et si ipsos incaute procede-
re viderint: vel si contra ipsos quicunque minimam occasio-
nem inuenire poterint: solent occulte explorando: ad eos
adnatate: et eos inuadere: et ad profundum tribulationum trahere
et per extractiones accusationes et inuisiones submergere et oppri-
mere. Propter. xxiij. Insidiat in vijs quasi latro: et quos incautos
videt: interficit. Vel dicitur quod iste est diabolus: qui natantibus
et se in aquis mundane prosperitatis balneantibus: insidia-
tur: et eos per diuersa vitia submergere nititur: nisi precauerit ne
labant. ps. Insidiat ut rapiat pauperem. Vel potest gene-
raliter dici contra latrones et homicidas: vel etiam contra
visurarios et sicut supra.

Capitulum. xliij. de aureo vellere.

Aureu vellus est piscis qui lanam in similitudine
nem auri portat. Unde dicit Ambrosius. Aureum
vellus mare nutrit: et lanam intingendo: specie
metalli gignit: cuius coloris (ut ait) nullus adhuc
fullo potuit imitari. Et de hoc vellere genere
creditur fuisse illud propter quod multe ciuitates in troiano-
rum partibus sunt exstite. Ad. scilicet Iason in pumelia Colchoni
quesiuit: sicut Quindus in libera. recitat atque ponit: sicut
Diceris i troiana histola asserit. Piscis iste charissimi bea-
ta virginis significat: que in mari huius mundi aureu vellus. id
est ipsum christum portauit: cuius colorem et perfectionem et virtutem
nullus adhuc perfecte potuit imitari: nec aliquis fullo vel pre-
dicato: plene depingere vel describere vel imitari. Etate
sui. Generatione eius quod enarrabit: Iste est enim illud vellus
in quo gedo habuit signum victorie: dum illud in area sicca in-
uentum: rose madifico plenum fuit. Iudic. vij. Quia scilicet istud
vellus: corpus scilicet christi: dum in area sicca sine virili semine
vteri virginis posuit: ibi prore diuinitatis implet: gedo. id
humano generi signum salutis et victorie ministratur. Et de
isto rose in isto vellere mirabiliter de secedit. de dei filio hoc
vellus aureu habitante: et in psal. Descenderunt pluvia in
vellus: et sicut stillicia stillantia super terram. Vel dicitur quod istud
vellus significat exteriorem conuersationem christi: virginis
vel sancti: que pro certo ita fuit aurea: preclara et alta: quod
nullus est qui possit eam imitari: vel ad eam similitudinem suam
vellus. id est sua conuersatione tingere: vel eorum sanctitudinem con-
formare. Ecclesi. xliij. Non est inuentus similis illi: qui conser-
uaret legem excelli: quia sicut dicitur in psal. Assit regina a
dextris tuis: in vestitu deaurato.

Capitulum. ix. de actipensere.

Actipensere secundum Plinium libro. ix. cap. xviij. piscis
est apud antiquos valde nobilis: dictus ab aliis
quibus elops: qui in hoc mirabilis reputatur: quia
contra naturam omnium aliorum: squame eius ad ca-
put et ad os ex aduerso tendunt et ordinantur: con-
tra etiam aquam natando meare fertur: ut ait idem ibidem.
Per squamas istas in corpore piscis: intelligo malos reli-
giosos vel clericos in corpore ecclesie. Et etiam per squa-
mas behemoth intelligunt reprobi: qui diabolo adherent
per vitia sicut squame: et qui in corpore diaboli inter se con-
cordes et coniuncti sunt contra bonos. Iob. xli. Corpus eius
quasi scuta fulsit: et copactum quasi squamis sese prementibus
una vni colligitur. Quid ergo: procul dubio: isti homines oes
tendunt et erigunt sursum contra caput: os et oculos. id est contra
prelatos: administratores: et viros bonos et doctos. Prelati
enim est caput: os quod pascit omnia membra: temporalium ad-
ministratores: oculi vero qui regunt: sunt alij prudentes et
discreti rectores. Contra istos ergo vadunt squame corpo-
ris religionis vel ecclesie: scilicet mali subditi: eis se contraria
do: de eis murmurando: et de eorum regimine conquerendo.
Lau. ij. Filij mei pugnaverunt contra me. Quia isti ecclesie

Lib. IX.

fo debere ē tēdere / z līl capiti subditi esse z obedire / z se sub
eo humiliter ordinare. 3us est ei retrogradū līnt / z semper in
oppositum / ēz contra mandati superiorum / z contra regu
lam suam / z diuina mandata / ēz aduerso faciunt atqz rei
dūcti. 4us dicitur / 2ª mandata dñi audientes / iōa fecerunt cō
traria. Et potest generaliter dici de malis / qui cōtra deū
caput z creatorem omniū / per oblationē tendunt / z eidē
per vitia contrariant / z contra eū se erigunt et contendunt.
ps. 3us / 3us capiti dñi semper. Et dicit q^d pīctis iste est homo /
capitū intendo / oculū per discretiōē / eo vero q^d membra pa
ciūt / est pietas z deuotio / que ēz cibāt mentem / iequatū nō
tendit carnaliū desiderioz machinatiōē / q^d pcul dubio semper
sunt iequatū nostrē. 4us / carnis appetitus contra caput in
tentionē z cōscience / cōtra oculos discretiōis / z sapientiē /
et contra o deutionis atqz elemētie / q^d ēz semper erigunt
tur cāris desideria cōtra aiām / z mortis compōis ptra mē
tem. Ideo dicit. 3us est. 2us / 2us obsecro vobis abstinere a carnalibus
desideriis / q^d militānt aduersus aiām. Pīctis em̄ iste semper
in cōtrariū natat / q^d sensualitas semper rationi repugnat /
q^d sicut dicit ad Galat. v. 2^oaro concupiscit aduersus spm̄.

Capitulum. x. de amio.

Erit illis in ydoliis pfectus est saxatilis / qui lapide
de portat inter / qui virgulas hinc lateribus / pu
nicas / et tot / ad modum panis ferici pulcherrimi
est coloris. Talis est tuus / qui lapide tuum chi
stum per deuotionem confectus / et exterius virtu
tum coloribus per conuersionem honeste splendet. **Ezech.**
xvi. Sumpsiſti veſtimenta tua multi coloris.

Capitulum.xj.de afforo

Essors fm thidm pisco est modicus / q̄pter
circuitatē m̄ hmo capti nō potest. Sic vero vtr̄
humilitas ita purificat / z exinanit̄ semetip̄s
q̄ hmo tentatōis diabollē nō ledit̄. D̄
stat enī q̄ nō homo humilit̄ recognoscit suam
fragilitatē / z sic recurrit ad diuinā protectiōē z bonitatē.
taliter a deo adiuuā / q̄ nūq̄ tentatōis humilis ineca-
tur. ps. humiliauī / fūm: liberauit me. Unde de beato A
ntonio legit in Ḡl̄t̄ p̄p̄a / q̄ videns mundū plēnū laqueis
dixit. S̄ de q̄ euadēt s̄fos: et r̄ndit̄ v̄s de celo: hūil̄itas.
A uisitalis: videt supra in general. s. x.

Capitulum. xij. de aranea.

[illegible]

De Piscibus.

leus erat in caudis earum.

Capitulu. xij. de bochis. q. apud Alber. boce dicunt.
Bene p̄fices fūt humiles. lari et teneus. q̄ cū
veniat / ad fundū descendit. aqua. turbant
dorum offendit. et nō vidēat. ē euadit. /
lis est vīr humilis / q̄ p̄ficatorē diabolū / rē
sue tentationis timens. debet ad p̄fūdū con
fidente defendere. p̄ fultiphs cōsiderationē: debet se p̄
sternere p̄ humilitatē / si hiectionē: debet aquā / fluuio
cordis turbare. p̄ dolore / cōtortionē: / et debet dolo / fluuio
dere. fugiendo omnē malām occasionē: sic p̄cul dubio
non rapit p̄ peccatū: sed euadit periculū / vānationē. p̄
Lococutū. in me obfcurū facit mōmūs seculi. / et antiq̄
est super me spiritus meus in me turbatum. est cor meū. /
si vis de contra malitiosos subditos. quos si p̄ficator. p̄
latus vellet capere / cōtorgere / statim p̄falsitates et cau
telas solent negotium ita turbare / q̄ homo non potest eos
comprehendere vel punire.

Capitulum. xliij. de barchona.

Bartheol. a Germanis & flandrenſibus milles
propter icutu & galea vocata: a p̄lo ius (verre
cūmus) teſtudo ſm̄ Aristo. animal maritimu
eſt in aqua / cuius officiū fortius eſt omni ani
mal: tranſit enim lapidem quē moxer: cuius ba
bet duritiā: z ideo oportet q̄ in aqua ſeſſime innuſtra
tur: quia alio curē q̄ ſi taliter iudicaret / q̄ ſe flectere non
valeret: z etiam propter leuitatem ad volutarem ſuam in
aquam non p̄ profundaret: ſed neceſſario ſuperi⁹ enatare
iſta videt eſſe totius marina: z ideo vide in libro de reli
gionib⁹ c. de totitura: Inſtra littera. Et ſic tibi eſt noſ re
ligio⁹ z clerici: z etiam peccati / quō moſe ſiſ aial: terra z
aqua habemus habitare / z temporalia et ſp̄ialia miniſtra
re: quando cōtingit nos eſſe ad terram. I. ad repōitū mi
niſtranda / non debem⁹ ſi dū ſtare / quin ad aquam deuoti
onem: z ad mare religionis p̄ cōtemplationem redeamus:
et quin in aqua lachrymarum cōſunctione z deuotionis
noſ ſepius balneamus: q̄ alias ſi nimis extra circa repōi
tia manerim⁹ / curis voluntatis noſtre calloſa tentationi
z inuidioſomem deſiccabit⁹: z per obſtinationē taliter iudica
bitur: q̄ ad bona ſp̄ialia noſ flectere nequibim⁹: nec luxu
rorum in aqua deuotionis noſ profundabit⁹: immo ſupe
rius circa temporalia vagabimur / z p̄ inanem gloriā ſu
arabimur: currem⁹: quia p̄ certo quā circa temporalia
m̄s intendit: ita efficiet inductus z durus: q̄ vitā ad ſp̄
itualia plus redibit: q̄ z nunc in aqua deuotionis ſe am
plius profundabit. ad Ro. ij. Sc̄m duritiam conſtituit
Impenitens cor mū / multiplicas tibi irā. q̄ Barbaol. z
tem alit⁹ eſt p̄ſcis marin⁹ / q̄ in tanta dāmbulo / et itro flu
minibus diſci abūdare: cui⁹ ſola cauda ſe pars poſterior
comedit: pars vero anterior proicitur / quī reſpectu capu
ris habet oculos valde paruos / z maxime q̄n fit magnus:
q̄ tūc videtur quaſi oculos nō habere: creſcente enī corp⁹
oculi ſp̄ius nō creſcit. Iſtud p̄t applicari cōtra magnos
homines z potentes / q̄ reuera oculos vere intelligentiū pa
uos habent: q̄ ſc̄z ſūt ſunt q̄c p̄ ceteris minus ſc̄nt: ne
pertinentiſt⁹ ad ſalutem. Joan. iij. Adhuc modicu lumen
in vobis eſt: Pars enī talium anterior. I. lucentis v̄e cōtra
parū valeret ſi quid habent validi z virtuoſum / hoc cau
da ſenectutis tenet. Abulū enim ſunt qui in principio ſunt
mali. in fine vero z in ſenſu ſunt boni. Caput iſci z p̄nci
plū vitē talis abſciam⁹: cauda ſol. ſc̄ ſenectutis crepiā
imitando ſumamus: exemplo moſi: Ex. iij. quī caudam
ſerpentis apprehendit z ſic ſibi nō nocuit: ſed in virgī mu
tatuſ fuit: q̄ lei ſi cauda ſenectutis / z ſinis bonoſi crepiā
riter accipit / accipiet⁹ in virgā mutis z directiōis mutat⁹

Capitulum. xv. de balena.

Balena maxima beluarū fm̄ yfidozū dicitur
ballin grece, qđ est emittente latine: eo lēq; aq;
more fluminis de ore suo efficit: vt emittat: qđ
nauis cōfuitur quandoq; deſicit et ſubmergit
ſe. Unde dicit Baſilius magnus q; ipſe vidit
balenas incedētes p̄ mare: totū ſuſc: vt emittentes p̄
eas fluere totēſ marini videbat. Et ē balena femina: ce-
terū autem eſt maſcul: vt dicit Joarh: 2 Amb. in heptate

Lib. IX.

De Piscibus.

plures: masculi simplices. In quo notat q inter caneros. l. inter ipsos malos/ femine sunt deteriores viris/ subditi pla- tis. duplces em habent pedes maloz affectu: alij non: qz vt coiter magis cupiunt nocere q illi/ z magis sunt raptos- res/ cupidi z auari. l. deo mulieri male dicit. *Eccl. xvi.* *De* uisisti pedes tuos omni transiit. *Uel* potest dici de femi- nabus/ que magis vt coiter sunt misericordes viris/ et ma- gis ad pauperes extendunt z diuidit pedes suos z affect? *Uel* dic in malo contra mulieres/ quaz pedes anteriores. l. manus diuise sunt et aperte ad accipiendū/ z ad auare ac- quirendū pre masculis magis aperte. *Uel* etiam potest dici de simplicibz subditis/ qui etiam viris. l. prelatis z superio- ribus sunt meliores/ z ad diuisionē nre pōptiores. *Uel* a- cer cohabitare vxori suuolens/ ascendit super dorsum: vxor vero abhorrens huiusmodi coitū/ ad cū se vertit/ et sic fit co- pula inter eos. *Ista* possunt applicari contra concubitiōs/ domiticiū/ qui est horribilis/ z a quocunq fugiendus: quod tñ non faciebat ille ipudicus/ l. ostius/ de quo narrat *Se- 6* nea in li. de naturalibz/ quest. i. vbi agit de speculis. *Uel* *De* ste Solino/ in occidēte sunt cancri qui dorsa habent dura et offea sicut crocodiliter/ l. ita foris habent brachia/ q hos- mines apprehensos submergūt. Tales sunt duri tyranni/ in dorso. l. in exteriori apparentia obditi/ qz isti solent ho- mines apprehendere/ z in mari. l. in paupertatis amaritu- dine submergere/ z rapinis z iuriss molestare. *Eccl. xix.* *Leo* factus est/ z didicit capere predam/ hoiesq deuorare. *Uel* *Uel* cancer intrat cōchas/ z alia loca vacua alij/ vt ibi se nutriat: cū creuerit/ mutat se ad testam seu conchā malos rem/ fm *Pl. lib. ix. c. xxxi.* Tales sunt viliarij z balluli. dñ enim paru sunt/ sufficit eis intrare aliquā paruā conchā. l. aliquid paruū officiū/ seu statum: cū vero conche carnes. l. substantiam totius patrie vel dñi sui deuorauerint/ z ipsi de bonis alioz/ in diuitijs creuerint/ solent maiores conchas z maiores officia/ z solēiores dños qtere: vt ibi possint sub- intrare/ vt carnes eius possint sicut alterius deuorare: et se semper in amplius augmentare. *Istud* patet de aduocatis et officarijs principū z prelatoz/ qui primo minoribz ser- uiant/ z carnes eoz deuorant/ in quantum de terris ipsoz to- tam utilitatem recipiunt: et cū totum consumperint/ ipsos dimittunt/ z ierultia maiorū procurant z querunt. *Quod* z verū est de adulatozibz z fallis amicis/ qui priozibus ami- cis z dñis vacuatis z consumptis/ alios pleniores z malos res querūt: vt similiter eos vassent. *Prover. xxi.* *Si* habue- ris/ cōuincet tecū nisi habueris/ derelinquet te. *Uel* illud *Eccl. xix.* *Propter* mādātū dei assume pauperem/ z ppter inceptam ne dimittas eum vacuum.

Capitulum. xviij. de carpa.

*C*arpa seu carpa seu carpa seu carpio piscis ē fluuialis z stagnens: squamas habēs aureas et laras. huius mirabilis est cōditio: sicut dicitur in libro de natura rez. sentiens enī se esse/ ppinquā partu/ masculū suū addit/ qui lacteū semē in os eius immittit/ virtute cul? carpa statim parit: z plus etiā in futurū proficit. *Uel* harissimū masculū/ iste si significat christū qui est vir z maritus noster/ femina autē eius est aia christia- na. *Si* igit carpa. l. anima christiana omis variorum pposi- torū bonoz z desideriorum sit plena/ z timeat ne ipsa nō pos- sit parere/ vel ad opus p executionem debitam demandare/ adeat christū virū suū per deuotionem/ z partū suum operū ei cōmittat p fiduciam z orationē: tunc christus se- mē lacteū sue gracie sibi infundet/ virtute cuius bona ope- ra pariet z emittet. *Uel* cū. *Uel* mulier suscepto semine pe- perit masculū. *Uel* potest dici q iste maritus est prelatus/ vel predicator/ femella est subdit? vel auditor: qz pro certo dñ ab isto mare predicatorē semen lacteum dulcis doctri- ne auditoribus in os cordis immittit/ partus bonoz ope- rum adiuuatur/ z executioni debite demādat. *Eccl. lvi.* *Parit* uir filios suos. *Uel* exponit de adulatore/ qui semen lacteū dulcium verborū infundit in auribus audito- rum/ z sic facit eos parere/ dicere z reuelare quicquid interi? latetabat. *Ipone* si vis figurā de tabele: que hysare offerens vitē lactis/ occidit eū/ qz tales suis lacteis verbis faciūt alios dicere dñā suā. *Uel* *Prover. xvi.* *Uel* iniqu? lactat amicu suum/ z ducit eū per viam nō bonā/ *Contra* quos

Prover. i. *Si* te lactauerint peccatores: nō acquiescas eis *Uel* pone q cōfessor verbis lacteis cōsolariōis facit peccato- rem parere z dicere culpam suā: qz tamen alias nō vole- bat. *Uel* de apls. *Facti* estis quibus lacte opus sit. *Uel* po- ne q ista carpa est imbecillus prelatus/ qui semper habet vñ maritum. l. vñ principale cōsiliarium/ quē/ quādo vult pa- rere vel aliqd facere/ solet adire/ et fm eius lactea cōsilia mala opera parturire. *Ps.* *Uel* concepit dolorem/ z peperit in- quitatem. *Uel* q partum intellige promotionē et emissionē ad exteriora biuicia/ quā hodie faciūt multi indebite p con- silium malignozū. *Uel* el masculus est diabolus/ lacteū semē est tentatio parturēs malū opus. *Uel* *Uel* arpa sentiens retiā plicatoz/ multis modis ista nitit euadere z exire. *Primo* ergo vt exeat/ rete circūiens/ foramen querit: qz si nō inuenit supra rete si potest vt retro cadat salte/ qz si nō proficit/ hē- bā in ore tenet/ vt rete desup transire nō agat. *Si* nō istud nō valet/ caput in limū fortiter infigit: vt sic lup canis rete trānsire nō trahat/ sicut dñ i eodē li. *Sic* nō debem? facere quoties videm? rete plicatoz. l. tentationē diaboli paratū esse. *Uel* multis modis quibz possumus/ vt euadamus capturam mali operis vel cōsilijs: debem? cum diligēti- la boare. *Uel* quatuor igit sunt nobis necessaria/ scz foramen querere/ herbā in ore tenere/ saltare superius/ caput infige- re inferius. *Foramen* querit pro exitu ille qui vitat tentatio- nis occasiones. *Herbā* in ore gerit ille qui ore suo recurre- ad faciendū deo orationes. *Superius* ille saltat qui recur- rit ad cōtemplandū cell cōsolariōes. *Inferius* vero infigit caput ille qui recurrit ad meditandū mortis et inferni tur- bationes. *Ista* enī sunt quatuor ad euadendū tentationes et peccata/ necessaria: scz fuga malay occasio/ verū nō uoraz/ orōis/ cōtemplatio celestij mātionū/ z meditatio infer- nalium passionū. *Si* enim homo cogitauerit q peccatū in- ducunt occasiones/ qz cōtra tentationem adiutante oratio- nes/ qz ppter peccatū perdūtur celestes cōsolationes/ qz ppter peccatū acquirūtur infernales tribulationes/ istud rete poterit euadere/ et a diaboli tentationibus se saluare. *Figura* *Uel* vii. vbi mortu? qui a quatuor portabatur: a christo extitit suscitatus. *Uel* a scz peccatoz/ qui predictis quatuor vitis/ a christo ipsialiter suscitatus. *Eccl. xviij.* *Uel* quatuor ventis venit ipis. dicens cū psal. *Uel* aquas cōm? et et nos liberati sumus. *Adiuuati* nostrū in nomine dñi.

Capitulum. xviij. de concha.

*C*oncha parul? ē piscis/ totaliter inclusus in te- sta/ sicut ostrea/ z habz similitudinē nautis. *Ista* igitur hostiū est canorum. *Parul* enī can- cri testas eius intrant: vbi se nutrit/ z de carni- bus seu humoribus eius viuūt: sicut dicit *Pl. lib. ix. c. xxx.* *Sic* vere multi sunt q in domibz familiaris suis libenti? recipiūt extraneos qz propinquos/ a quibus nō in- la eis vtilitas procurat/ immo humorē sue substantie cō- munt/ deuorant et predant. *Ps.* *Diripiāt* alieni labores ei.

Capitulum. xix. de conchyliis.

*C*onchyliū dicit illa cōcha seu ille piscis mari- nus qui de rore celi concepit atqz parturit mari- garitas fm *Ysidor. Pl. z Soli.* *Et* ista alio mo- mine *Uel* eloe noiat. *Iste* conche fm *Soli.* *Uel* mari gregatim incedunt: maior natu ducit gre- gem: que si capta fuerit/ fugiunt alie/ que sequunt. *Pl. lib. ix. c. xxxv.* *Uel* singuli greges cōchay duces habēt: sicut apes/ mire ad cauendū sollertie. si nō dux ipsa capta fuerit/ alie facilliter capiuntur/ z in retibz includunt. *Sic* vere cha- rissimū viri lusi/ maxime religiosi z clerici/ p mare peniten- tie ambulantes/ z gregatim charitatis/ z socialiter habitan- tes/ z margaritas bonoz operum parientes/ z infra testas humilitatis se clauos z absconfos tenētes/ debent maiore natu. l. pudentiorē z in moribz/ seniorez sibi in prelatis po- ponere/ z ipm alios in gradu z statu facere pcedere/ et ipm obediendo sequi/ z sup se regem cōstituerē/ qui scz ad po- uendū picula mire sollertie debz esse. *Alpoc. xliij.* *Uel* sequi- tur agnū quocunqz scit. *Eccl. xxxij.* *Uel* quere tu maiorē/ tu/ decet enim te pmiū verbum. *Uel* si iste qui pcedit/ scz iudex/ p peccatū aliquod cap? fuerit/ ipi pro certo cap? ex- plo nō debent peccare/ nec diaboli retribus se immittere/ sed potius retrocedere z fuggere/ z a consimili abstinerē. *z. ad.*

Lib. IX. De Piscibus. Fo. CXLIII.

[illegible][illegible]

Capitulum .xx. de glauco seu clauco seu glant.
Glaucus seu glantus pifcis eft multū ingenio-
 fus: quia cibum in hamo appetens: fed aculeo
 timēs: nō mori: ſi ſuis pinifis hamū cōplecti-
 tur: nec pinis dimittit quouifque circūforis totū
 efcam. Thariffimū in mari huius modū cibus
 delectabiliffimū hamum peccati in fe cōtinet: fed diſcretus
 homo cibum appetens: cum ore cordis et amotis non de-
 bet ipſum accipere: q̃ tunc peccati aculeo fe necaret: ſed
 ipſum peccati aculeum debet accipere: ſcilicet cum pinif-
 ſis rationis et diſcretionis: eius punitionem pre oculis ha-
 bendo ⁊ tuitando: eſſe ſine periculo corrodere poterit ſibi
 cibum: quia ſcilicet comedere et acquirere diuitias: nō eſt
 malum: ſi peccati aculeus caueatur.

Capitulum. xxi. de conuo.

De Piscibus.

Conius est piscis marinus fm̄. Iſidormus: qui a
voce dicit conius: q̄ peccatoſe voce ſemper gr̄i
nit: maxime dum pulſicatur: et ideo voce pro
pria pectus capis cū auditur. Sic pe ſunt mu
ſi ſeruī et etiam religioſi: q̄ q̄cūq̄ faciūt: ſēp gr̄i
nunt: murmurant: q̄ oburgant: quapropter ſepe fit q̄
magiſtri cōm dum ipſos murmurantes audierint: eos capiat
et punit: q̄ ſi patienter obedirent et operarent: nunq̄ plus
ſolito grauarent. Al̄ poſſet allegari cōtra quodaſ ruficos
qui videntes te habere pullos diuitiarum et terrenorum:
non poſſunt abſtinere a la grunniū la crantie: et a ſono ſu
perbie: quapropter voce propria prodit / ſepe fir q̄ balli
ſus capitur et ſpoliatur. Al̄ poſſet dici contra incau
te loquentes: qui et verbis q̄ coſeſionibz propriis capiuntur.
Bene ergo dicit ſapient̄ Prover. xij. Qui cū cuſtodis
ſonum: cuſtodit animam ſuam. moſ eſt ſerua in manu lin
gne. Al̄ poſſet dici cōtra queraloſes ſeruitores: qui omnia
cum grunniū et murmure ſolent facere: propter q̄ pſica
tores. I. magiſtri eorū audientes ſolent eos p̄p̄ grauare. His
ergo pōt dici Al̄ et. Durū eſt tibi tra ſtimulū calcitrare.
Et anitulum. xxi. de ceto.

Cetus ⁊ balena fm Joazh sunt ideo: sed cetus ē
maſculus/balena fēmina. ⁊ Et eſt cetus piſcis
maximus/ quādoq; quatuor ūgeri latitudine
habens/ qui intantū aliquoties augmentat/ ⁊
magis mōs ad celū erep̃ eſſe videt. ⁊ Et ſame
vltia modū in cōcentu ⁊ in filiſulis delectat ⁊ ideo ſicur
dicitur in lib. de natura rerū taliter ſolet cap̃. ꝑſcatores em̃
in nauibus luxta ip̃m conueniunt ⁊ vt inſequente allūcit/
tandū cantib⁹ ⁊ filiſulis citabari ⁊ ip̃m attenti⁹ ⁊ poſiti
reddūt. ⁊ Quod videntes/ inſtrumentū ferreū clam in ipſū
inſigūt ⁊ ſtatim fugiūt ⁊ recedūt. Per⁹ q̃uo euigilās ⁊ le vi
neratū ſentīs/ fundū maris petis/ ⁊ ſcīcas le dorſo ad ter
rā ferri excutiat/ ip̃i magis ac magis inſigūt/ ſic perſo
rata pinguedine/ aqua ſalla intus ingredit/ ⁊ ſic beſtia mo
rtitur ⁊ ſuper aquā ſuiſas inuenit ⁊ ad terram fundū cum
gaudio traſit/ ⁊ multe regiones ex eo inuictualib⁹ ſecun
dū dicit. ⁊ Harſimū ꝑ ſitum cetū poſſum inſtelligere del ſiliū
beneficēti/ qui reuera eſt in quātitate maxim⁹/ cum ſit ⁊ in
potētia ⁊ in eſſentia inſinitus. ꝑs. ⁊ Idagmus dñs ⁊ lauda
bilis nimis/ et magnitudinis eꝑ nō eſt finis. Sed quid ⁊ ꝑ
certo iſſe cetus arte mirabilī fuit captus ⁊ de profundo pa
radīſi ad midū ꝑ incarnationē attrax̃. ꝑſcatores em̃. i.
antiqui patres veteris teſtamenti coā ipſo piſis oſationib⁹
ceclnerūt ⁊ ipſum modicūb⁹ ꝑecibus vocauerūt. ⁊ Un⁹
em̃ de ꝑſcatōib⁹ erat quidā/ qui dicebat. Veni ad liberan
dum nos dñe de vitā. Alius fuit ꝑſcalas/ qui dicebat
Vtinam diſciperes celos ⁊ deſcenderes. Sed alꝑ fuit Sa
lomon/ q̃ dicebat. Venias dilectus m̃i in hoſiū ſui. ⁊ Lā. ꝑ.
⁊ Et beuient/ et iſti ⁊ alij taliter ceclnerūt q̃ ip̃m aliquat
ſopierunt ⁊ q̃ ip̃m aliquid coꝑū amoue in carne obdormi
re fecerūt ꝑs. ⁊ Ecce t̃ eſt tanq̃ dormiens dñs tanq̃ potēs
⁊ crapulā ⁊ vino. Sed quid ⁊ ꝑ certo iſſe cet⁹ ꝑſcomis
ab iſtis nauitis vbi ab eoz ſequacib⁹ ꝑſc ludib⁹ inſtrume
to ferro/ ꝑſc clauis/ ꝑſp̃is ⁊ lancea/ in cruce vulneratus ⁊
occuſus fuit ⁊ exinde in fundū maris inferus/ ad libera
dū ſes ſancos patres deſcēdūt ⁊ tādē refurgēs itez ſignā
tauit ⁊ aſcendit ⁊ ſic in vſus hominū ꝑ fidem conuerſus
extitit/ ita q̃ tota regie ecclēſie vtilitate ipſi plena fuit ⁊ ꝑ
ſacramētū altaris corpus eius in cibū hominū venit ⁊ ad
ſalutem fideliū ſe diſſit. ⁊ Unde ipſe eſt qui dicit Joam. vj.
Laro mea vere eſt diſſit. ⁊ Alꝑ poteſt dici ꝑra multū q̃
ꝑſc ſunt ſint fide ⁊ morib⁹ ⁊ valde magni in filiſulis ſi/ ludis
et ſolaris delectant ⁊ marine in cantib⁹ ⁊ choels multiter/
et ideo diabolus videns eos poſitos ⁊ delectatos/ ſolet ſta
tū gladium tentationis inſigere/ et ſic facit eos ad fundū
maris. i. ad executionem operis deſcendere/ et tande quali
de peccato nō curantes ſam in publicū ⁊ in ſuperficie ſine
verecūdia comparare. Sic ig̃ꝑ capſitū ⁊ ad līꝑ infirmi
deducitur. ⁊ Ideo bene coſiſit ꝑcc̃. i. e. Lūm ſaltatrice ne
aſcūd ꝑſc nec nauis illa ne forte peras in efficacia ꝑ
ſus. ⁊ El ꝑſc dicit q̃ iſſe modulatiōis ſunt ſibi ⁊ tēratōis
demonū q̃ ſmo applaudūt ⁊ hoīem delectat/ poſt gladiū
malū ꝑpoſiti inſtitūt ⁊ ſic hoīem mozt trādūt. ⁊ El iſti mo

[illegible]

Fo. CXLV.

[illegible]

Calidū aial ē maritū: maritū puos in respectu
coris hū pedes: vñū hū bz alio logico qñtū lo
co man? qñ. scū ipso cibū ad eos transmittit: her
bas eradica: ē alia facit facit. Eales res mlti qñ
pedes affectū. amorē ē amicitia respectu cori
poris. i. respectu appenitē qñ pñdū hñt puos: sic sunt fili
si amici / quoz affectio est modica licet sit amoris appa
ria valde magna. **Q**u autē ille pedes vñaf loco manus: ex
pone ficut lib. viij. de aub? qñ de pellicano s. iij. de quo scri
bitur simile. Calidū a aqua nō potē strare: s. iij. de solut res

De Piscibus.

2. paritum de spūm q̄ melodia dicitur n̄
stos q̄ libenter audīit melodiā verbi dei. 3. si enim iūm
de agiles mādā dei et p̄clatorū celeriter faciendo. 4. v̄
sum eozū. i. p̄cētia qua sūstinent labores / est cristianū.
sursū ad deū erectū per spem de futuro celesti premia

Lib. IX.

De Píscibus.

Fo. CXLVI.

[illegible]

De delphina

hūano silem. Sic vere hō qñ se videt p pectū a diabolo esse capū, dō gemere z plorare: z p cōpūcationē dolere: z p contritiōis inīpīa lachrymari. Et c. xxiij. plora būte in amaritudine aīe. z in pñā. D. abozai in gemitu mō: lauabo p singulas noctes lectū meū: lachrymīs meis frātū meū rigabo. ¶ Delphina pariete solet maulcū ferri deuocare: q̄ propter mater se solet cū feribz occuare: ficut dicit in lib. de natura rerū. Istā expone sicut de aq̄ panone iuxta lib. vij. c. lxiij. s. v. et. vi. vbi līe inuenies de panone: q̄ deuocat a. panonē ferit: ideo se occulat. ¶ Scdm p. l. z. Soli. delphini apīre: verūtamē q̄ in aqua iipare nequeant: ideo surfum ad pīrē se eleuant vbi spīrūt. Et las ergo odoraz mīas nescias nō habet: et tñ odoraz sagacissimē. Aleuticas hñc pīnas: que inhorescūt cū trāscunt: cum nō pacati fuerint depzīmunt: z inter se etiā cōplanant: z velut in quibulda vāgnis recōdunt: vt dicit Soli. in lib. iio. Tales sunt iustī: q̄ iipant: z spīlantur: p deuotiōē olascūt: z bona eterna p̄sentunt: z odorant p cōrēplationē: z contra malos inhorescunt: z trāscunt p iustitīe executionē. Istud pōt p̄cipue dīci de bonis platis: z secularibz actiuis: qui q̄sūs nō vidēt tur iipare vel odorare p cōtēplationē vel deuotiōē: p coes q̄s aquarici sunt: z seculares: sicut tñ q̄s de aqua ad eos rem. l. de terrenis ad spūalia se trāstere: et ibi de salute aīe cogitare. Spinas etiā doctuales in ira crectas. l. mo. trāscuntē scūt rehenare. z in vagina temperantē collocare. ¶ Delphinū habet ad hoīem quādam amicitīa naturālē. vñ dicit p. l. l. c. viij. Delphinū nō expauēscit hoīem: vt alēnīcū exultans obuiā nauis venīt: z quasi alludēs vela p̄terit: et qñ ex parti nauigādo certat: z lura naue dūcitur: scit: sicut etiā a q̄bulda m. audut. l. nī dicit p. hñs. q̄ delphinū dicunt naufragabz subuolūt. Ad q̄s facit exēplū q̄s nar. nar. Solm. q̄ dicit libro de mirabilibz: q̄ cū quidam naute vellēt arione quēdam cithariā occidere vel subnēgere: ad eis obrūnit q̄ cithara pīr. caneret / q̄ facto ad cātū delphinoz greges cōueniret. Ille vero in mare se p̄ficeret: ad vno illoz exceptz ē z ad līrē p̄ueret: et sic q̄s hoies occide reuolūt: belue saluaret. Arione ei q̄ apud rege cōstiphoz erat maximz: cū in scilla pecuniā marinā aggregasset: tñ mēs nauas fuculos: se eis noluit cōmittere: ne forte p̄ter p̄pūa pecuniā ad eis necaret. Z oīnhoībz q̄ nauas cōparras cas elegit: q̄ i mare ab eis pīce: q̄ cū pīr cithara cecidisset p delphiniū ad līrē p̄t deuocē: q̄ cū a rege nō crederet: nauis p̄ficea venētibz: q̄ ab eis p̄teret fiderēt arione: dūkerūt se cū in scilla florentē diuīssis dimissit: q̄ statim p̄p̄a nautaz: mēda cū: z delphini miraculū p̄barūt cū. ¶ D. etiā p̄bat rēplū cū imagine crea: z descriptioe tpis: q̄ in tantū facit memoriā in p̄mōtio p̄p̄is fabricant. Et p. cal dubio dō esse de nobis: q̄ hoies. l. p̄lonas rōne vrentes debemz diligere: z coz melodias. Et oīz verba et documēta debēt audire: ad ea cōter audīda cōuenire. p̄s. Et ente illi: audite mētiōē dīz docēbōus. Et ipos etiā sī idigēt iupportare: vel etiā naufragantes: z diuīssis p̄ciliis p̄uinas esse debemz: scit t̄pē: z eos ei t̄pē z fallaz: et maxime q̄uide mus ipos i nris auribz: dulces p̄ces flebilī insonare. p̄oer. xliij. Erue eos q̄ dūcūt ad mortē: z eos q̄ trāpīs ad in. etitū: liberare ne cesses. Alī dīc q̄ delphini fū p̄p̄is z āgēlī ferī: q̄ videntes hoīem in mortis eterne piculo: z q̄ naute infemales ipm occidere volūt sī cithara flebilis cōfessioē dīm resonare audūt: statī adfūt: ipmz i mare p̄nie se cade p̄mittentē sustinēt: z exēplū: ad līrē p̄adit p̄ducit. p̄s. ad dñm cū tribularet clamauit z exaudīuit me. Et ip̄s al. egari: z crudelitātē hīam: cui p̄feret p̄teras aīas. Et l. p̄ antre nobis siles intellīgo p̄p̄inoz: p delphinos dīspas itellīgo extraneos: q̄ sepe tñ nō in p̄nupā ad a primis: ad extraneis adiūat. Et p̄t dīcī q̄ delphini ad p̄p̄as q̄d esse. l. sub dīcī sunt meliores Baruch. vi. Bestie meliores q̄d esse. l. Et etiā p̄t allegari q̄d nīpl occurrūt q̄s res elez: z quō q̄d hoīz malitia celare volūt: q̄s p̄ belāz reues ut. Et ei dīc q̄ delphini q̄d nouit: p̄s simplicē: d. l. hoīm p̄lonaz: rōnabillū nō dō societatē expauēscere: sed p̄oer. p̄oer. z libetī aīo frēquitate. Et etiā dīc de xpo q̄ hoīm foz erat em dilexit: cū eis p̄lonaliter habitauit. p̄oer. viij. pelicie mee esse cum filiis hoīm. Alī. Et sepe Aristote. z p. l. o libro. l. c. ap. vij. Scitoz delphinorum cito crescut: et

mizabile dictu

Lib. IX.

De Piscibus.

vsq; ad decem annos continue adoleſcunt / et poſtq; in etate perueniunt / decimo meſe ſolent parere nouos fetus. diuſiſſime aut viuere dicuntur / ſc; circa centum. et annos vt dicit cyprianus: / qui caudis amputatis aliquos delphinos in mari diſmiſit / qui poſt totidem tempora ibidem ſunt inuenti. Plinius tamen vbi ſupra / et etiam Solinus dicit ſolimo do de triginta / qd etia magis credo. Chariffimi numeri de nariis in ſcriptura ſignificat decalogi cõplementũ. Decem ergo meſes ſunt decem mandatorum inchoatio / que pro certo neceſſaria eſt ad hoc vt prolem bonorum operum generem. Decem vero anni ſunt decem mandatorũ adplectio / q; p certo neceſſaria eſt ad hoc q; ad perfectũ cõmentũ virtutũ ſpiritualium attingamus. Quicquid deci mũ venerit / ſanctificabit. Si igitur ad tale cõplementum peruenimus: tandem diuſiſſime per gratiam / et finaliter per gloriam perfeuerabimus / et viuemus. Sap. 11. Juſti autem in perpetuum viuunt. Igitur cito p merita debemus crefcere / vt ad tale cõplementũ poſſimus propterea peruenire. Sen. 11. Creuit puer et ablatus eſt. Delphini par-
S null vadunt per mare / ſicut greges / et habent duos cuſtos: arctos / et mutuo ſeſe diſſigunt miro modo: vt dicit Ar- ſto. Plinius vero vbi ſupra dicit q; paruos ſemper aliquis grandior comitatur vt cuſtos. Sic vere chariſſimi nos qui ſumus in mari huius mundi / in grege religionis vel eccle- ſie conſtituti / debemus antiquos delphinos. i. prudentes et circũſpectos cuſtodes et p̄latos habere / qui nos poſſint precedere et fouere: et ad ſalutẽ anime gubernare: qui etia duo ſimul debet eſſe / et non ſoli: per copulam vnitatis: quia ſicut dicitur Eccleſ. 11. Melius eſt eſſe duo q; vnum. Nos vero debemus alter alterum diligere per vinculum chari-
9 tatis. Ioã. 13. Hoc eſt preceptum meum: vt diligatis in- uicem. Scdm Solinum delphini ſancte aquilone cele-
10 rius audiunt: ſancte vero auro auditus obſtruiunt eorum. Sic vere chariſſimi / quando erga nos ſat frigidus ventus a quillo tribulationis: nunc mada de et p̄latos / et pre-
11 dicatoꝝ melius audimus / et promptius in omnib; obe- dimus: ſi vero auſter mollis proſperitatis flauerit: tunc au- ditus obediẽte obſcuratus erit: quia diu proſperitate gau- demus / mandata dei vilipendimus / nõ audimus. Iſaie. 29. Locutus ſum tibi in abundantia tua / diceſti: non audia. Delphinus ſcdm Arſto. valde diligit filios ſuos / et lon-
12 go tempore paſcit eos. Iſtud tamẽ intelligo de matribus quia patres filios deuorant / cũ naſcuntur: ſicut ſuper / iam dictu eſt. Tales ergo debent eſſe boni p̄lati / qui filios et ſubditos debent diligere / et ipſos ſa reſpõdentes ſpiritu-
13 liter regere / circũducere / et nutrire. Iſa. 48. Melius rex moab nutrebat pecora multa. Sicut dicit tam Pl. qd Sol. delphini quendam habent benignitatis affectũ / quo homines vident diligere / et maxime illos quos pueros gra-
14 tes et innocentes ſibi applaudentes potuerint inuenire: et inde eſt q; Sol. lib. de mirabilibus. c. de helleſpõto / et Pl. lib. 1. c. viij. dicit q; ſub Auguſto p̄ncipe in cãpania puer quidam fragmentis panis delphinum quendam qui in lacu lucrinũ a caſu intrauerat / illerit: deinde manibus eiſe pal-
15 pandum prebuit. Puer vero tandem audax effectus doſo delphini inſiliens / ab eo vectatus fuit: ita q; aliquando a baſano littore vsq; putolos ab eo portabat. Delphinusq; quantũcuq; eſſet occultus / quocũq; dieſet tempore inſcia ma-
16 tus ad vocem pueri lenabatur. Quod rãdiũ factum eſt q; apud eos miraculum eſſe deſijt. Moſtuo autem puero cũ ad ſolita equitãtione delphinũ ipm reuertĩ nõ videret / in ocu-
17 lis vulgi publice interijt: quod p̄re deſiderio et amore nul- lus accidiſſe / vt dicit idem Pl. dubitauit. Hoc idem etia narrat ſenator fabianus. Narrat etia idem Solinus apud hipponem vibem ap̄lice / in qua ſc; fuit ep̄ſcopus beatus auguſtinus / ab hipponenſibus delphini paſtus / tracta-
18 dũ et equitandum ſepe ſe prebuit. Flauianus vero procon- ſul ap̄lice cum eum delinſſer / inuentis / odoris nouitate ſopitus / ſuper fluctus velut mortuus lactabatur / qui tandẽ euigilans / a ſolita mãſuetudine longo tempore abſtinuit. Iſta ſtoria parũ habet quã apud Baſum vibem babilonice puerum delphinus aſſumit / quem poſt colludia recedẽ-
19 tẽ impatiẽtẽ ſequẽs arenis inuectẽ. Circa eandẽ vibẽ etia cũ puer delphino vectatus / in yndofis fluctib; necare-

tur / ipſum delphinus ad terram reuertit / et vt ac ſi conſciere-
20 tur reatum ſuum / dolens de puero propter ſe mortuo / ſeip- ſum morte mulctauit: et ad mare amplius redire noluit: ſ; ſupra mortuum p̄re dolore deceſſit. Iſtis ergo exemplis po-
21 teſt induci humana conſtitio ad naturam humanam amã- dam / et ad fidelitatem et amicitiam eidem conſeruandã: et poſſime quando videmus perſonas eſſe beneficas / et pue-
22 ros. i. puras innocẽtes et mĩdas. Ad tria ergo poſſunt cre- pla predicta adduci / videlicet q; humana natura et homo
23 inquantũ homo / a quolibet debet diligere / quem videt et a beluiſ adamari. Quod eſt contra crudeles / qui contra hu-
24 manam naturam debacchantur / et pro nihilo habent ſi occi- derint hominem: immo in hoc multotiens gloriantur. De
25 quibus Eccl. xviij. Homo homini reſeruat irã / et a deo querit medelam. In hominem ſimilem ſui non habet mĩ-
26 ſericordiam: pro peccatis deprecatur. Tale ergo ratio- nem / ſc; q; ratione humanitatis homini ſit parcendum / ab-
27 legabat Plinius iudeis de chriſto / cum dicebat. Ecce ho- mo. Item iſtud poteſt allegari contra ingratos: quia ſcili-
28 cet iſta animalia ratione paſtus et beneficij ſuſcepti ſerua- tem deponunt / et homini ſeruitum quod poſſunt faciunt / et
29 eidem applaudere volunt. Ad hoc tamen nõ faciunt ingra- ti: qui illos a quibus beneficia receperunt / perpetuo nolunt
30 videre: quia ſcdm Senecam ep̄ſtola. lxxij. Ingratus quia reputat turpe eſſe non reddere: nõ vult eſſe cui reddat. Po- teſt etiam allegari de bonis amicis / qui amicos ſuos libe-
31 ter vident / et cum eis lerantur / ſolatiuntur et gaudent: ſi in mare tribulationi ipſos intrare contingat / eos portant / ſu-
32 ſtinent atq; fouent: et etiam pro poſſe liberant atq; ſaluant. Et ſi moſ vel infortium eis accidat / et maxime ppter
33 eos / cum eidem mentaliter cõmofitur / compatiuntur et dolent. ad Roſ. xij. Gaudent cum gaudentibus / et ſcili-
34 ſtibus. Et poteſt vltimum exemplum exponi de chriſto qui cum a p̄ncipio cũ puero Adam amicitiam tractaret
35 et eũ fluctibus temptationum diaboli peremptum videliſſet / ipſum de manu inferni eripuit / et in littore iudee pro eo mor-
36 tuus fuit: ſic morte alterius morte propria puniuit / deſis illud Eccl. xviij. Amicum ſalutare non confundat / et aſ-
37 cie illius non me abſcondam: et ſi mala mihi cõueniant / ppter illum / ſuſtinebo. Et poteſt dici q; iſte eſt deus: qui pue-
38 ros. i. innocẽtes amat / et quocũq; hora ab eis per orationẽ inclamatur / ipſos eraudit poſtius atq; ſaluat. p. In qua-
39 cuq; die inuocauerit: velociter eraudit me. Al. dicit q; puer eſt chriſtus / quem nulla belua. i. nullus peccator debet et
40 pauſcere: ſed diligere / et in perſona pauperum paſſa da- re / et mortem quam pro nobis ſuſtinuit / cõpartiendo deſere: et q; ipſum tempore iudee paupertatis viderẽ / mortuũ
41 debem? cũ eo mori ſpũalẽ / et dolere: dicẽdo illud Eccl. xviij. Puer nõ cõparet: et ego quo ſor? Delphini ſoli inter p̄-
42 ſces mamas habent / et lac quo ſet? ſuos lactant et nutria- dũ ſunt parui. Unde etia dicit Pl. lib. 1. c. viij. q; delphini
43 puulos ſuos diu comitant / magna erga p̄rũ charitate. So- lin? nõ ait q; vberib; ſet? alit? teneroſq; in faucib; recipiunt / inualidoſq; aliquãdiu pſequunt. Sic plati / et predicatorẽ
44 fetus ſuos. i. ſubditos et auditores lacte doctrine et reſpõ- lis ſubuentioſ debent nutrire. Duplex autẽ mama p̄re-
45 lati eſt: reſpõdalis ſubuentio ſiniſtra / eruditio ſpiritualis de- xtra: vel dextra mĩa / ſiniſtra tuſticia. Predicatorẽ etia be-
46 bet habere duas mamas / dextra qũ ad nouũ teſtamentũ ſiniſtra quantũ ad antiquũ teſtamentũ. Iſtis igit mamil-
47 lis lactare ſubditos / et egenos / et erga eos ondere affectu be- ntuolos et paternos: maxime circa pauperes iuuenes / ipo-
48 tẽtes et egenos: q; ſc; tales debet charitatiue pſequi: et eos comitari / et defendere / et p virib; auxiliari. An. 1. ad Theſſ. v. Suſcipite infirmos et c. et. 1. ad 1. Cor. 12. Tanq; paruiſſi
49 in xpõ lac deſit vobis. Delphini ſimones a grecis dicuntur: q; ſimon interpretat audies / eo q; audita ſymphonia i ma-
50 ri inſimul cõgregant / et ad ſonũ melodiẽ venientes / ibi mira- bilẽ delectant. An etia Pl. lib. 1. c. viij. ait q; oēs miro modo
51 nomen ſimonis diligunt / et ita etia appellari maluit / et mĩ- ce cantũ voluit. Sic vere ſcram q; plectrũ lingue nãt ſym-
52 phonia predicatorũ / et ex ipſo ſonat ſonus melodiẽ. Ibi del- ſimones. i. audientes debet inſimul cõgregari / et huiusmodi
53 melodia audieda. Et ſicut ſm p̄ huius / 3. Sol. delphini

his nota quomodo scdm aliquos sunt milites qui in mari habent habitationem suam ibi a natura coëccam, et quomodo videntur quādo de palariis suis subterraneis in mare intrant: tunc in pifces fe tranſiunt. Unde in illa libro xv. in dialogo de mirabilibz mundi: ubi exempla trahentes videt nefcio fi sunt vera. Unum tamē fictio quia multa sunt secreta rerum, quae ignoramus, et multe possunt esse rerū generationes occultae, quae nobis penitus sunt ignotae. Unde sapiēs postq̃ de mirabilibus dei dixisset Eccl̃i. xliij. de mari dixit sic. Illuc placet et mirabilia opera, varia genera bestiarū et omnium pecorum, et creatura beluinarum. Sequitur. Benedicentes dominū. exaltate illum quantum potestis, maius est enim omni laude, et postea ad alia obsecra sunt maiora bestia: pauca enim vidimus operum eius. Sed quia tale est quod in dicto logio recto non moralis, et sic si tales milites videntur nostri moderni nobilis: quia reuera in palariis suis sub aqua deliciarum ipsi videntur milites esse: iniquarum scilicet ipsi de factis militaribus solent loqui: et deviribus et fortitudine disputare, et de mirabilibus se fecit iactare. Jobel. iij. Infirmitas dicat quia ego fortis sum. Sed vere in mari pifces sunt: quia quando ad mare. et ad fluctus et amaritudinem laborum veniunt: tunc vere pifces, et humiles, delictiosi, timorosi et debiles inveniuntur: iniquarum nullum actum militie equeuntur. Hierem. ix. Erunt greges sicut mulieres.

Baco maris fecit piscem et animal marinum
et crudele: insularum dracones terrestris in longitu-
dine proferunt: sed alii caret: et loco aliarum pin-
nulas habet: et sicut viciis in libro de natura re-
rum / istud animal valde habet modicum caput
magnum magnitudinis corporis: huius vero ovis habet
valde magnum: et cutem durissimam: transcurrit magna
marium spacia veno impetu. Roboris eius est tam homini-
bus q̃ piscibus venenosis. Tales videtur hodie esse mul-
ti peccatores: quia scilicet ipsi sunt crudeles per aliorum in-
iustam inuasionem: longe car: de per longe vite estimatio-
nem: dure cutis per male considerandis oblationem:
nullarum alarum per nullam celestium affectionem: et con-
templationem: q̃ procul dubio nunq̃ voluit sursum celestia
contemplando: quinimo per mare pulvis mundi impetuo-
se currunt: terrena negotia in superbia gubernando. *Da-
uid.* *Nullus sunt alii eius: et sublimis est de terra.* *Quid plu-
rio:* pro certo isti habent magnam copiam: et magnam os: et
parum caput: quia pro certo tales caput: vbi vident sensu-
um: et os: et carnalitates: et gulam: et pudorem bestialem: ha-
bent magnam: quia scilicet isti multum habent de corpo-
rum: parum de capite: multum de carne: parum de spiritu:
multum de conditione carnis: parum de perfectione mor-
ali. Abundant enim in superbiis: et deficiunt in necessi-
tatis: et sic figurati possunt in holofem moribus: q̃ habebat
opus: carebat capite. *Vnde David.* *Nullus.* *Ece holofemes*
capit in terra: et caput ei non est eo. *Et ideo* *beatus boies*
piscis: alii bonos et malos solent rapere: et actionibus in-
iustis detractionibus: et falsis accusatoriis modeste: et ve-
ro sine malitie inficere et nocere: et q̃ beatus talis: pos-
set dei illud *Ezechiel.* *xxxi.* *Et conueniunt assimilari:* es-
t et diaconi qui est in maris. *¶* Secundum *Plinium* *draco*
maris in arenam *deducit:* mira celeritate cavernam sibi
arat. Sic pro certo sunt multi officiales: et alij qui possint
in areis. Alij statu: officio vel gradu: sunt in arenis diutius ha-
cant: tangere et ministrare: mira celeritate cavernas: et ho-
pitia: domos et palatia sibi fabricant: et valde cito ad ma-
gium statum proferant: et modico tempore magna parat.
Istud parat de vitulis: et ballulis: qui in duobus annis
et tribus sunt diuites et potentes: et meritis: quia sicut dicit
tunc *Joannis.* *liij.* *Alij laboresauerunt:* et vos ipsi in labores
eorum introitis.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
776/0/1

Lib. IX.

De Piscibus.

bet sub ventre/que pedibus assimilatur/et in ore loco den-
tium habet aculeos valde fortes. Hic ergo piscis mirabi-
lis est virtutis. Nam ubi alient parri alicuius quantacumque
magne nauis adheret/ipsam a cursu velut anchora stare fa-
cit: ita ut nec impulsu modico moueatur. Quod tantum
est mirabile/ut incredibile videretur/ nisi omnium magnorum
auctorum in hoc sententia conueniret: sed in hoc conueniunt
Ambrosius/ Basilus et Hieronymus/ Aristoteles et Plinius.
Plinius autem addit exempla de nauis Antonij ptoleis/ qui cum vellet
circuire suos et exhortari: subito nauis ipsi est retenta. De na-
ui etiam Laus principis dicitur idem qui arreptata ea inuenit/et
in gubernaculo piscis parui/ magnae limaci filio/ qui huius
retinente causa erat. Ista et exempla non ponit Plinius lib. ix.
c. xlv. ubi agit de echeneide/ sed ibi ponit de de naue portante
peritiam ut castrarent nobiles pueri/ sed ista ponit li. xxiij.
c. j. ubi diffuse tractat de mirabilibus huius piscis/ dicens
Laus indignum fuisse/ quod piscis semipedalis sola adhe-
rentia nauem retinisset/ quadringentorum remigum obsequio con-
tra se retinente. Sicut autem dicit Plinius lib. vi. s. similis potestate
videtur esse apud gentes veneris coche. Idem pro piscis quidam
ex latinis remora appellatur. Charissimus pro istum piscem po-
test intelligi amor dei vel etiam ipse christus. Ipsi enim ad re-
tinendum nauem aie/ ne tentationum vel tribulationum fluctibus
moueatur/ eximie sunt virtutis. Quicquid enim per gratiam ad-
hesterit iste piscis/ sibi se habendo et plium auxilium exhibendo
impossibile est quod fluctibus tribulationis et tentationis pulset: vel quod
a firmitate boni/ propositi et tunc pueritiae commutet. Si enim
deus pro nobis/ quod contra nos/ ad Rom. viij. Un. Luc. vij.
Illum est flumen domui illi/ et non potuit ea mouere. Vel
dicit quod iste piscis esse patientia/ vel etiam fides/ vel charitas vel
constantia vel fidelitas/ que si nauis cordis fortiter hereant
ipsam in firmitate perpetua stabiliunt et firmant. Apparuit istum
in martyribus/ quod nulla tribulatione vel tentatione fuerit mo-
ti: sed in christo maiorem perpetuo radicati/ iuxta doctrinam apostoli. i. ad
Corinth. x. dicentis. Stabiles estote et immobiles. Idem etiam
de bonis amicis dicitur: quod se erga eos qui sibi adherent
per consanguinitatem vel amicitiam et fidelitatem/ debet ita immobi-
liter se tenere/ quod nullo casu debeat ab eis se mouere/ nec in
lege fidelitatis vel amicitie vacillare. ad Collo. j. In fide
fundati/ stabiles et immobiles. Vel ista possunt dici in malo/
quod piscis iste significat aliquam creaturam nobis per affectum inor-
dinatum ultra debitum adherentem/ sicut sunt bona mundi/
mulieres/ parentes/ et dignitates et talia. Ista enim quilibet sunt
modici valoris et virtutis: qui in immoderate diligunt/ faciunt
hominem a motu bonorum operum quiescere/ et statum ipsius sancti non
obedire: ad portum paradisi non venire/ sed sine profectu in ter-
ram in mari mundi in peccato sistere/ et manere: sicut ad lit-
teram videmus quod multe adherentie et societates/ mali affectus
nepotum et in filiis personarum/ multos a magnis bonis impediunt/ et
ne ad portum salutis vel ad statum maiorem honoris tenderent
tardauerunt. Et la. xl. Querit quomodo statuat simulacrum quod non
moueatur. Et Ezechiel secundum Ambrosium lib. i. et Basilium index est furis
re tepestatis/ presentis enim quando debet venire: ideo tunc so-
let calculum arripere/ et cum eo fortiter se tenere/ et de eo quasi
anchoram facere/ ut fluctus superuenturum ipsum nequeat de
mari eicere vel mouere. Hoc igitur videntes naute sibi pre-
uent/ et futuram tepestatem eius exemplo preuidere atque timere:
et nauem suam anchoris statuunt atque firmant. Idem au-
tem dicit Plinius libro. ix. c. xxiij. Reuera charissimus/ talis
piscis debet esse quilibet vir discretus. debet enim futuram tepe-
statem tribulationum vel tentationum sagaciter preuidere: et con-
tra ipsas eas eas inire/ et de opportuno remedio pul-
dere. Igitur lapide agulare se ipsum per deuotionem querat/ et ei
per fidei dilectionem adhereat/ seque et fragilitatem suam sibi com-
mittat/ et in eo ex toto speret et confidat: et sic fluctibus tentatio-
num/ afflictibus adulationum et suggestionum/ tepestatis tribula-
tionum/ necnon motibus temporalium consolationum vel elationum
non mouebitur/ nec de mari peritietur/ vel de aqua gratie amo-
uebitur: sed stabilitate perpetue constantie fulcietur. ad acth.
viij. Descendit pluuia/ venerunt flumina/ flauerunt venti/ et
firmavit super domum illam/ et non cecidit: fundata enim erat su-
per firmam petram. Bene ergo dicit ille qui dicit. ad huius autem
adherere deo bonum est/ et ponere in domino deo spem meam. Vel
potest dici de nobis religiosis: qui adherendo pietati/ et firm

motum voluntatis ipsius nos regendo/ et nos ei penitus
mittendo/ fluctibus tentationum non obuiamur: qui si in v-
luntate nostra nos gubernauerint/ facilliter culpam flucti-
bus peribimus/ et extra aquam gratie percurrerimus. Et ergo
nos videmus quod sancti precelesores nostri tepestates vitiorum
et tormentorum taliter preuiderunt/ et eas talibus remediis
precauerunt: tepestates etiam huiusmodi debemus co-
rum exemplo timere/ et nauem anime nostre anchora spei et
dilectionis firmare/ et ne periclitari/ et ingratum metem nostram
in deo stabilire/ dicentes ipsi deo illud psalm. Perfice gressus
meos in semitis tuis/ ut non moueant vestigia mea. Et Ezechiel
noster est piscis spinosus/ habens alas sub ventre similes pe-
dibus/ dentes habet velut aculeos/ venenosus est comedit:
et quod vix ad mortem dissoluit/ et ipso vtuntur aliqui ad inimi-
corum odium concitandum/ ut dicitur in libro de natura rerum.
Tales sunt multi: maxime detractores. Isti enim sub ve-
tre gulostratis habent alas supbe et vanitatis: quod vt comu-
niter tales sunt gulosi et pomposi: ideo isti sunt per totum cor-
pus spinosi propter suam asperam conditionem. Dentes ha-
bent vt aculeos propter mordacem loquutionem. Alenosi
sunt alij propter periculosam conuersationem/ et ipso de-
mones vtuntur ad feminandum odium/ inimicitiam/ et diffen-
sionem: quod se detractores cum ipsi inter se sint inimici: et
etiam cum omnibus inimicitias habeant/ faciunt quod etiam in-
ter alios inimicitie multe fiant. Et ceteri. Et ceteri. Et ceteri. Et ceteri.
dus succendit litem/ et in medio pacem habentium iniecit
inimicitiam. Et Ezechiel noster est piscis semipedalis/ cuius est
virtus mirabilis ad omnia retinenda/ et a cepto motu retar-
dandum. Nam vt dicit Plinius lib. ix. c. xxiij. Iste nauis adhe-
ret/ tardius currit/ habet et portatus iudicia et lites moras
facit: partemque inuetero pregnantis continet/ et fluxus partem
tuum sistit/ et partem parere non permittit: et si salus fuerit et
aurum in profundissimum puteum ceciderit/ iste admonens et
applicans ipsum aurum secum extrahit atque rapit. Talis
piscis videtur esse vitium negligentie: quod pro certo ista est
que cuncta negotia facit fieri magis tarda. Si quis enim
istud vitium habuerit/ cursum et nauigationem obediens su-
bi tollit/ partemque boni operis impedit/ et conceptum boni pro-
positi per executionem pruriri non sinit/ lites etiam et iudicia di-
mi ab ipso negligentibus iudiciis non permittit. Hoc vo-
lum habet quod aurum et muna extrahit et emergit/ et quia in
omnibus sit lenta/ ad aurum tamen hauriendum et acqui-
rendum sollicitus se extendit/ non est enim ita negligens hoc circa
virtuosa negotia quoniam bene sic capax aurum et diligens in ana-
ritia. Quod etiam potest dici de multis qui sale mundane
sapientie etiam de ipsis profundis puteis. i. de ipsis in-
quis auaritis et usurariis absconditis et celatis sciunt aurum
extrahere/ et sibi ipsis per auaritiam vendicare. Et ceteri.
et dabitur ei de auro arabie. Vel dicit contra munera/ que
portata solent iudicia retardare/ et lites et iustitiam impe-
dire/ et omnem fluxum iracundie mitigare. Idem etiam dicit
de precibus magnatum/ et de affectione carnali/ vt etiam de
odio partis aduersus: quia sicut dicitur Deuter. xviij. Aduersus
ra excecant oculos etiam iustorum.

Capitulum. xxiij. de ephemero pisce.
Ephemeron secundum Iohannem de animalibus est pi-
scis qui sine costis nascitur/ et cum per tres horas
vixerit/ tunc moritur. Sic christus non ex virili
semine generatur/ postquam in cruce per tres horas
vixit/ scilicet a sexta vigilia ad horam nonam/ et
mando emisit spiritum suum. Vel potest contra inconstantes dici
qui in vita gratie non perseverant/ immo eadem die qua per
conuersionem et confessionem nascuntur/ eadem iterum per
vitia moriuntur. Sapient. v. Sic nos nati continuo delin-
mus esse.

Capitulum. xxv. de escaro seu scaro.
Escarus/ plinio scarus/ secundum Hieronymum lib. xliij. piscis
est qui solus inter pisces dicitur ruminare/ et secundum Plinium
iste est ingeniosus. Si enim piscatoris spoutula intra-
uerit/ non ex fronte erumpit/ nec violenter contra vi-
mina currit: scit enim quod quanto plus violenter
luctaretur tanto inter vimina spoutule se amplius implicar-
et. Et ostendit ergo retrocedere/ et frequenter caudam iterum
tule fores laxare/ et sic euadere et exire. Et si forte alij e-
scarus luctantem ad eundem viderit/ caudam eius ostendit/ et

Lib. IX. De Piscibus. Jo. CXLVIII.

ipsum ad erendum adiuvat / et pro viribus extrahit et educt.
 Illud dicit p. lib. xxiij. c. ij. allegas. Quia in lib. haliu
 ficon. Reuera iste piscis videt significare viros piosos et
 discretos / qui scy facta / dicta et opera solent ruminare / et ma
 tura deliberare premissa de eis pvide cogitare. Seneca
 dicitur deliberare cito facto. Ingeniosa aut pudentia summe
 ds apparere in cretudo de peccato: nã si qñ in sportula dia
 bolice tentationis p peccatū intraverit / nō statim ex abun
 pro nstatut exte / sicut facit quidam: qui videtes se in ali
 quovito deliquisse / vt pote in ebrietate vel similibus / iurāt
 nō perpetuo se facturos / et sic indifferere volunt eripere de
 sportula quā intrarunt: qñ tamen nō facit: imo ex ipso lu
 ramento magis tentatur / et citius relinquit et delinquit.
 ad Rom. viij. Nam peccatū occasione accepta p mandatu
 seducit me / et p illud occidit me. Quid ergo debet facere ho
 mo pndes? p. certo ipse debet paulatim retrocedere / oc
 caliones vitando / et cum cauda. i. cū memoria suis percu
 tere / de morte / inferno / iudicio cogitando: sic foras obist
 nare voluntatis et diabole tentationis lababit / cōtione
 habendo: tunc exibat facit cōfessio / et peccatū totali
 ter dimittendo: vt sic de alia contrita dicat illud Themo.
 Ipse gemens cōferta est retrosum. Alius vero elatus /
 scy pclarus vel pcedat / sacerdos vel peccator / qñ videt
 q homo luctatur / laborat exte de peccato / et q penitens
 facit qñ in se est / debet cū ore suo et verbis p orationē vel p
 correctionē / inductionē / et monitionē ipm adiuuare: et p ipso
 de peccato extrahendo verbis et operib / laborare: iuxta illud
 ad Rom. viij. Si peccauerit frater tuus: corripe cū si em te
 audierit: luctatus eris fratre tuo. Et facit fm p. lib. elatus
 non cedet pede alicui / piscium dentatoz: sic vere talis sic
 discretus non caput tentatione demonū malignosum. Uel
 ista possunt dici generaliter de quocūq qui facit posse suū
 vt de peccato vel de infornio ercat: quē focus chysus
 statim adiuvat / et ipm liberat atq saluat. Uel potest etiā
 dici q quādo videm? q aliquis diliget et pūderet lucta
 tur exte de sportula / et de piculis fortune / et de aliquo ma
 gno infornio / procul dubio alij debent moueri ad eū m
 ferociter adiuuandum / et ad ipsum de huiusmodi infornio
 nis liberandum. Plus em decet iuuare hominē qui diligen
 ter ad bonū laborat / et qui facit qñ in se est / vt fortuna lūpe
 ret atq vincat / qñ illū q totaliter in alienū auxilium sperat /
 et qui expens de se nō cogitat neq pensat. Figura dicit.
 xliij. vbi dicit q videns chysus apostolos laborantes in re
 migado erat em ventus cōtrarius illis / statim affuit: et vē
 contrariū cessare fecit: qz pro certo qui cōtra ventum
 contrariū tentationum vel tribulationum luctatur / a deo et
 a proximo adiuari meretur. Unde ad Roma. viij. Spirit
 tus adiuvat infirmitatē nostrā. Cap. lxxvij. de Es.

Eos pisces est maxim? in fluuio danubij: intan
 rum qz vix vna quadriga ipm potest portare / qui
 etiā qz cibus est delicatus / ad longinquas por
 tatur partes. Et autem animal benignissimū et
 inuoluntissimū. Nā a pūgitivo minimo pisciculo
 tes clupea siue alofa sepe perungitur ad fugā: vt dicit p. lib.
 lib. c. xvj. vbi ait qz propter venam quandam quā habet in
 faucibus / ipm auide appetit et occidit. Huius libenter affri
 cat se fluuio iocandi causa. Si autē caprus fuerit / vino for
 ut etiam extra portatur: et sic inebriatus pluribus diebus vt
 bibet em quādo quatuo: serratia vini anteq inebrietur.
 Talis est iustus: qz licet quādoqz sit et temporaliter et spe
 ritualiter magnus: est tñ et timosus et humilis et benign?
 Eccl. liij. Et magn? es: humilis te. Ad inimicis em piscē
 culis cum ipso bulgā habentibus debet cedere / et elidē lo
 tur. Illis qui verbis pungunt alios / et qui facit obloqui
 tur. Alci em a iustis solent timeri / et ne pungatur ab eis
 te. Et sic sequitur qz suriones delectantur cum eo iocari: qz
 pro certo sicut videmus / talis humilitas personarū societa
 tem cupit sicut videmus / talis humilitas personarū societa
 tis etiam lacte deuotionis / et vino scientie et lectionis in
 ebriat / adeo vt sic dñi vniuant in statu gratie / et lōge lateqz
 ad vsus fidelū deponet. Apparuit h in paulo / qui p cōuer

sionem captus / lacte et vino gratie et doctrine a deo fuit in
 ebriatus: et ideo p peccatum nō fuit amplius mortuus: sed
 late et longe predicando fidelū vbius applicatus. Et lib.
 filij tui de longe venient. Unde talib? dicit Eccl. li. p. 10.
 perare / emite absq argento vinū et lac. Uel dic qz piscator
 diabol? postq iuuenes et imbecilles cepit et inuoluit in ali
 quo peccato / solent eos inebriare vino / in quo est luxuria / et
 lacte dulcedinis temporalis: et sic postat eos vbi vult. Uel
 dic literaliter contra ebrios / qz permittit se parari et circū
 ducti a diabolo ad omia alia peccata. Uel dic qz tales sunt
 multi / qz magni sunt in apparetia: timorosi tñ et imbecilles
 in existētia: qz etiam a paruulis piscibus / ab indignis ho
 minibus et modicis tribulationib? vincuntur / et ab ipis su
 gere compelluntur. Et eos in fluuio fodit sibi foueas / vt se
 abscondat. cū sit aial timosusum: et ideo quādo videt sturio
 nem qui vult eū co ludere / solet ad foueam pro latitudine fu
 gere / et de ipis ludis nō curare. Si vere religiosi qui timo
 rosi et humiles debet esse / in fluuio religiois debent foueas
 i. cellas habere / quapropter si sturio. i. secularis ipsoz velit
 quādoqz ad ludos. i. ad mundi solatia murrare / stat debet
 ad cellam secedere / et ibi ne delinquat in aliquo se abscons
 dere / et se a seculari vanis lusionibus et colloquijs elonga
 re. p. s. Elongant fugiens / et mansi in solitudine. Uel pot dñi
 ci qz si diabolus vel quilibet homo mal? ad ludum malici
 solatioz et colloquiorum nos inuitauerit / ad fouē cōscien
 tie vel ad foueam sepulcri vel mortis memorie debem? fu
 gere / et ibi nos a vanis gaudijs absentare. Uel pot dñi cō
 tra partiales / qui de bonoz solatijs et cōfortijs nō curant /
 sed ad cauernas et domos suas soli fugiunt / vbi in tristitia
 solvuntur. Salere. xv. Solus sedebat qm amaritudine reple
 fit me. Et sturio in danubio fluuie intātū exierit esen ad
 ludēdum qz dñi simul ludēdo per fluuū vagatur / aquā mo
 uent / et sic deprehendunt et capiunt. Sic vere sepe fit qz lu
 dus et solatio vanitatis est causa qz nō solvuntur sed plures
 simul a diabolo capiunt / et vni ppter aliu decipiunt: et diuer
 sis vitijs laqueant. Sunt ergo vana solatia fugienda / et tñ
 illa cōfortia dimittenda: qz sicut dicit p. dñi. xliij. Nisus
 dolon miscbit? extrema gaudijs luctus occupat. Qd etiā
 de latronib? pot dñi / qz inrer se talia ducunt solatia / qz iudi
 ces et ballui ipsoz deprehendunt / et eos capiunt et suspendunt.

Capitulum. xxvj. de herico maris.

Hericius maris est piscis fm Arist. habens os
 et caput inferius / aniuero et suspensum exten
 superius: et hic contra naturā oim aialū ipm
 vñ loco pedis. Spinolus em est et hñp? / et ois
 bus alijs piscib? horid? et carnes hñrubeas vt
 tra modū sicut dicit p. lib. Scdm Jhd. vñ lib. xliij. herici?
 resulas hñ more cassane / ex oī pte aculeatas. Charissimū
 p istū piscē possū intelligē detractores / qz ex oī pte pūgētes
 sūt / mordaces et aculeati / ita qz de spinis facit sibi pedes
 inqñtū pedes. i. affect? eoz ad pungendū et detrahendū tota
 liter ordinant. Quid vltra? p certo isti anū et feces habet in
 perit? inqñtū scy feces infamiaz etiā super? cōtra hygrores
 nō cessant pūgere / et eos suis hñis detractozis diffamare.
 Caput nō et os p fallam hñlitate depmunt inferi? inqñtū
 scy hñlitate cū reuerentia vident? viuere / et nba sua charita
 tiue pferre: qz p certo istū est planū qz detractores ad finē
 vt eis meli? credat? os depmunt reuerētē loquēdo / caput
 inclināt hñlitate reuerēdo / et hoc totū ad finē vt feces sur
 sum eliciāt alios turpiter diffamādo. Et ideo dñi dñ. Eccl.
 xij. Est qz nēget se hñliat / et interiora ei? plena sunt dolo.
 Sed qd? p certo iste piscis oib? alijs est horid? qz scy des
 tractor ab oib? abhorret / et a cūctis vilipēdit et odit. Eccl.
 v. Sufuratori aut odia / inimicitia et cōtumelia. et Eccl. li.
 Linguosus et temerari? in? bo odiofus erit. Uel pone qz ipi
 ne sunt diuitie / sicut etiā pñs dicit Luc. xliij. Isti qz sunt ma
 li habētes spinas p pedib? / inqñtū scy ipis in edictib? mo
 uent? et in suis malis opib? sustinent? / et diuersimode in mū
 di negotijs puagant. Istud potissime p: de vñrarijs et ma
 lis diuitib? / qz etiā ipm diuitiaz nudati / deo et hoib? sunt
 odibiles / et maxime qz caput. i. aiam delictū et cōtemnūt:
 dosum nō et feces. i. carnē pñficiūt et cōtemnūt:
 i. carnem superius ponunt in honore / caput vero. i. animā
 habent inferius in horrore.

ttt lllj

ignē multa pñt. cōpñ ad lactantiā / et ad dicta: extra xō pe-
nit nñū valēt. Sap. xvi. Ignis in aqua valebat supra suā
virtutē. Et quā marin⁹ est aīal crudele cōtra alios pñces
maris: hominē tamē dicit timere: et cū ipso bella gerere for-
midat: ut dicit Aristote. Tales autē sunt multi: et maxime
ballui. vñrarij: et auari: isti em cōtra pñces. i. cōtra debi-
les flexibiles: et pauperes sunt audaces: cōtra hominē ve-
ro. i. cōtra rationales pñas defendere se potēs: mira-
biliter sunt fugaces: qz scz isti tales homines timent: formi-
dant atqz verent: pñces vero. i. debiles et pauperes depre-
dantur: de quibz. j. Reg. xv. potest dici qz pñgionibus ama-
lech pepercerūt: quicquid autē vile et repobū fuit / demo-
strat. Uel potest dici de diabolo: qui cōtra pñces. i. cōtra
delictos peccatores est fortis: cōtra hoīes vero. i. cōtra ius-
tos et rationabiles est debilis: qz illos solet vincere facili-
ter. Iñsovero qz vicere nō potest: solet metueret: ipsos in-
uadere nō audere. Jacobi. v. Resistite diabolo: et fugiet a
vobis. Et pñgionibz. x. Uel timet hominē: cito corruet.

Capitulum. xli. de equo simiali.

Equus simialis monstrū est mirabile fm Aris-
tote. habens sublimē faciem: crines vt equus /
pedes fñcos vt vacca: caudam vt porcus: coriū
vnde valde grossum: hñm vt equus: magnus
est vt asin⁹. Sic vere mali sunt sublimis facies
per supbiā: pedum. i. affectuū filioz vt vacca per incōstā-
tiam et lascitiā: caudam vero que retro stat. i. absentia ha-
bent vt porcus per immunditiā. Abagui sunt vt asin⁹ per
impertinētiā: hñm vt equus p detractionē: coriū vero
exterioris querelatiōis spñsum habet: i. impenetrabile p obis-
tationem. Ideo de talibus equis carnalibz et peccatoribz
dicit Eccl. xxi. Equi eorum caro: et non spñtus.

Capitulum. xlii.

Nō intellexit auctor Plinij h loco. Tu vide Pl. lib. ix. c. v.
Epistola fm Plinij est belua q in mari Judee
inuenit: cui⁹ dētes sunt lōgissimi: piguedo vero
maxima: cūqz fñcos cubitoz: sicut narrat idē
de qua dicit tal belua q a Scauro romanoū edī-
le i edilitate sua romā fuit p spectaculo adlata.
Tales sunt detraētores: qui precipue in Judea: que inter
pretatur confrens. i. in religione et ecclesia: in qua est vera
cōfessio: inueniunt. Isti enim lōgissimos habet dentes: qz
scilicet ad remotas partes moriēt: detrahunt et diffamāt.
Maxime vero sunt piguedinos: qz vt cōter tales per car-
nales belicias per ceteros se impingunt: ideo tales finalit
ter in inferno spectaculum mundo hñt: quādo scilicet in mū-
do de humine beliciarum extracti: romā. i. ad imperatoris
2. Chystrī presentia venient et accedunt. Uel potest dici de
rapinosis: qui qz dentes habet lōgissimos ppter rapine
crudelitātē: ideo vltra modum sunt pingues p diuitiarū fa-
cultatem: finaliter tamē spectaculū cum cētis hñt: quādo in
iudicio recipient iuxta propiā iniquitatē. vii. j. ad Lxxii. x.
Spectaculū facti sumus mūdo: et angelis et hominibus.

Capitulum. xliii. de elco.

Ecus seu scelus: idem est qd vt librus marinus.
Sed de isto vide ad plenū in libro de animalibz
bus: in titulo de vitulo marino.

Capitulum. xliii.

Puto muglem esse de quo hic loquitur. vide Aristot. li-
bro de hysto. animalium. viij. cap. ij.
Ime belua est marina: gulosa: vñuersis: vñ-
de sit qz propter nimis comēstionē extendit ven-
ter eius: vltra modū impinguat. Uerū tamen
quando tñet aliquē insidiatorē: in se contrahit
ligi: et abscondit: et si insidiator se replicat: recol-
toret belua carnes pñas deuorare: malens se in parte cō-
sumere qz cum periculo suo se hostibus explicare. vt dicit
Aristoteles. Sic vere quando homo videt qz nimis gulo-
sus videt diabolū sibi per tentationem luvie insidiantē:
hoc debet sibi sibi timere: et per status sui cōsiderationem
se sibi sibi colligere: et se infra seipsum abscondere et cēla-
re: et per tentationem et abstinentiam carnes proprias deuora-
re et cōsumere: vt sic possit tentationum hostis malitiam

declinare: vt sic dicat illud Job. xix. Pellī mee cōsumptis
carnibus adhesit os meum.

Capitulum. xlv. de phoca.

Phoca idē est qd bos marinus: et istud est fortissim⁹
mū aīal: tracūdum: et animosum: vt dicit i libro
de natura rerum: et nō solum cōtra extraneos:
verū etiam cōtra illos de suo genere: pugna cñt
habet perpetua cum femina sua quoadulqz eam interficiat:
interfectam vero eiecit a loco: et aliam sup ducit: nec sic ces-
sat clicere. et supducere feminas: quousqz cōtingat eā pro-
pria morte mori: vel a femina interim: vt dicit idē et etiam
Aristot. Et hñt illi vxo: nñā est illa cui cōiūgimur ecclesia.
vel prebenda. hñc est tanqz matrimonialiter copulari de-
bemus fidem seruare: vñtūatē ipsius procurare. Sed qd
Procul dubio multi sunt sicut phoca: qz vere nō solum extra
neis rebus sunt crudeles: immo etiā ipsi ecclesijs pñis
et propinquis. Constat enī qz multi sunt qui cōtra propriā
vxo: em scilicet cōtra prebendam vel ecclesiā suā pugnant: vñ
scilicet ad eam hauriendū et depredandū solum vacant: et de
aliqua vñtūatē ipsius nunqz curant: quinimo cū ipsam in-
terfecerint. i. destruxerint et cōsumpserint: de habenda alia
statim tractāt. Quā cum habuerint: cōsimili casu grauāt:
et sic breuiter non cessant qdū vñtūatē mutare: et
cum pñma cōsumpserint: alia pcurare: quousqz per mortē
propriā de medio tollant: vel nisi per ipsam vxo: capitulū
ecclesiā: vel puentum ipsi de gradu proprio deponant: et
temporaliter auellāt. Similes i hoc imperatorū Heronē
qui et matrem vxo: rem nequiter interfecit. Uel potest dici
de malis rectoribus et tyrānis et iudicibus: qui cōtra vxo-
rem propriā. i. cōtra plebem sibi commissam non cessant
pugnare: et ipsam per exactiones et rapinas occidere et gra-
uare: quare sepe cōtingit ipsos ab ipsis subditis interim et
perire: iuxta illud Eccl. v. Patres comedēt filios in medio
tui: et filij comedēt patres suos. Ista enī vxo: scz plebs sub-
secta: videns se et predecessores suos taliter impugari: solet
cōtra tales insurgere: et eos apud supiores accusare: et eos
quādoqz etiam ad mortem ducere vel tractare. Eccl. xxi. Retire.
Depredabunt eos quibz prede fuerat. Uel istud potest di-
ci de luxuriosis: qui semp nouas feminas habere volūt: ha-
bitas vero quātū ad animā et famā interimunt et occidūt:
et primis iam occisis et diffamatis alias supducunt. Eccl.
xxvi. Mouis fugientibz vetera proiciēt. et libebz. Tu
fert pñmū vt sequēs statuat. Uel etiam posset allegari con-
tra vñrarios: qz cōtra vxo:es suas. i. cōtra mīseros sibi obli-
gatos pugnat: ipsosqz tēporaliter interimunt et exheredant:
et sic successiue nunc vñū nunc aliū grauāt. Abac. ij. Ipse
quasi mors: et nō adimplet: et interficere gentes nō cessat.
Phoca: sicut dicit i libro de natura rerū: nūqz solet locū
mutare: sed vbi ipsam natura creauit: sep cōsistere: vel ma-
nere: vt dicit experimētator: vbi supra. Tales debem⁹ esse:
quia in loco nostro: vbi natura sum⁹ conditi. i. vbi a deo per
vocationē sumus positi: debemus manere: et sine causa ra-
tionabili locū huiusmodi nō mutare: nec ad altam religio-
nem vel ecclesiā: prebendam vel beneficium nos trāsferre.
Eccl. x. Locum tuū nō dimiseris. Tulus tamē facili⁹ cō-
trarium ambitiosi: qui nullo loco gradu vel statu contenti:
nō cessant mare et aridam circuire: et de loco ad locū: de be-
neficio ad beneficiū se trāsferre: contra illud. iij. Reg. xliij.
Content⁹ esto glia: et sede in domo tua. Uel dic qz tales de-
bem⁹ esse: et qz patria nostra i qua nati sum⁹: debet nobis
sufficere: et qz alienas terras: possessiōes et hereditates nō
debem⁹ appetere: nec eas per desiderū curare. Exemplo
Aglaī quē narrat Solinus qz Apollō beatissimū cēst: eo
qz pñia hereditate cōtentus: solum natiū nunqz excessit:
ipsumqz Apollō illi regi dñssimo qui felicissimū se crede-
bat: et vñm aliqz esset felicitas petierat: pñtulit. Allega vt
supra. Unde etiā Seneca de mor. ait. Crede mihi non po-
tes esse diues: et felix. Uel potest applicari ad scholares: qz
non debēt volare de loco ad locū: de studio ad studium: qz
sicut dicit Seneca scda epla. Non cōualefcit plāta que se-
pe transfert. quinimo in vno loco et studio debēt puenire:
pacifice quiescere: et manere. Uel dic qz locus in quo natu-
ra nos creauit: est patria nostra: qz pro certo summe est dñi
genda: et ceteris paribus pñ alijs eligēda. Uel dic contra

Lib. IX.

illos qui patriam suam in qua nati sunt nimis diligunt et qui ceteris exire nolunt: et qui alibi vivere nesciunt: sed ibidem continue stare volunt: propter quod et temporaliter et spiritualiter aliquoties multa perdunt: quod sicut dicitur Luce. 14. Nemo propheta acceptus est in patria sua. Ideo Seneca epistola. xvij. reprehendit illos qui certa loca sibi appropriant: et commendat eos qui indifferenter animum suum ad omnia loca parant. Ambagis (inquit) quis veneris quod quod interest: et ideo nulli loco adhucere debemus animum. Non sum vni angulo natus: patria mea totus est mundus. Sequitur. Bene vivere: in loco positus est.

Capitulum. xlvj. de sustalente.

Istaleon ut dicit Aristoteles animal est marinum: quod vino non comedit carnes. et videtur supra in generalibus ubi ponitur. §. xxvij. Aristoteles dicit quod in maribus est quidam piscis nomine fasten: in cuius ore aqua dulcescit: cuius causa pisces alij os eius intrant: et sic ab eo devorantur. Sic in ore aduocatorum dulcescit aqua. id est mundana sapientia per eorum eloquentiam deceptiva: ideo simplices qui propter istam aquam infestantur committendo eis causam suam: tunc ab eis devorantur: in quantum scilicet plus constat eis salarii aduocatorum: quam valeat tota causa. Et Aristoteles. Et hoc enim verba dulcis. Et hoc dicit quod fasten est mala mulier: que dulcia facit verba sua: ideo a fastis diligitur et insequitur: et finaliter per animum fame et substantie destructione: ab ea devoratur. Unde proverbia. v. Sauius distillas labia meretricis: et sequitur. Nouissima est amara quasi absinthium. Et hoc dicit quod fasten in cuius ore aqua dulcescit: propter quod pisces ipsi sequentes ab eo capiuntur: et retinentur: et hoc dicitur: quod pro certo in ore fasti in predicatoribus: vel etiam in ore eius populo dulcescit aqua doctrine: vel sapientie: vel etiam aqua tribulationum: ideo debemus eum sequi. Et hoc enim tua dulcis. et Aristoteles. Et hoc dicit contra aduatores et hereticos: qui per dulces sermones deceptiunt mentes innocentium: secundum apostolum: quia per certo multi etiam propter dulcedinem orationis: verborum hypocritarum adulatorum: et falorum amicum decepti: ab eis defraudantur. Et Aristoteles sunt sermones eius super oleum: et ipsi sunt iacula.

Capitulum. xlvj. de phycis.

Illycis seu fua latine est piscis qui tempore est candidus: excepto vere: ubi est varius: colore enim mutat omni anno secundum Philonem lib. ix. c. xxvj. Sic sunt multi qui ita sunt variabiles et incostantes: quod nunquam in eodem colore. In eadem conuersatione vel proposito perseverant: quod quibus aliquando sunt candidi atque mundi: in vere tamen prosperitatis sunt varij: atque vani et diuersi. Zacharia. vi. Ecce equi varij: et fortes. Et phycis est piscis qui contra morem omnium piscium ex alga facit nidum. et videtur supra in generalibus. §. xliij. circa finem ubi ponitur.

Capitulum. xlvj. de galaga siue galalca: galga seu galgatha.

Istaleon siue galalga secundum Aristotelem monstrum est natura mirabile. Nam contra morem omnium hoc fetum sentiens vivere: de ventre extrahit: et ipsum ad vitam maturum videtur: foras dimittit: si vero insufficiens ad vitam fuerit: ipsum fouendum iterum in matrice reponit. Tales sunt multi prelati: qui pro certo fecerunt et nepotulos suos statim qui sentiant eos vivere: volunt eos parturire: et ceteri ad beneficia de ventre claustrum emittunt: et ad beneficia promouere: si quidem sufficiens fuerint: quod tamen raro accidit: solent eos ceteri in suis beneficiis dimittere: si vero insufficientes: solent eos iterum in vtero suo: hoc est in domo sua reponere: et ipsos secum sicut pueros reuocare: sicut patet hodie: quod circa multos prelatos inueniunt greges pueroz beneficiatorum: qui quod nimis cito promouentur: necesse est quod iterum in ventre. id est in domo prelatorum: ut pueri foueantur. Et hoc exponit sicut supra de balena. §. ultimo: ubi inuenies de balena quasi idem.

Capitulum. xlvj. de glauco.

Istaleon siue glauco piscis est sic dictus a colore albo: quo per totum est tinctus. Et hoc enim glaucon album dicitur. Et hoc videtur esse raro apparere: nisi tamen in nubilo. Talis est vir castus: candidus: innocens: atque purus: quod per certo hic in estate prosperitatis non debet apparere: nec in ea ad publica negotia aspirare: sed potius in hyeme aduersitatis. et de dele

De Piscibus.

etare: et solum in nubilo humilitatis gaudere. Et Ambrosius. Resulit sol: qui prius erat in nubilo. Prosperitas enim est castitati et innocentie inimica: paupertas vero: tribulatio et humilitas est ipsius amica.

Capitulum. m. de glano.

Istaleon siue glano piscis est sic dictus a glano: quod est in aquis fluminalibus: cuius masculus circa pullos fouendos valde est sollicitus: ita quod propter ipsos fouendos facit circa eos quasi quoddam opus: et tunc domus: et tunc vociferatur fortiter: ut aduersarij terreantur: et timeant inuadere pullos suos: et si illo tempore contingat eum in aliquo reti capi: fortificatur: et animam amore pullos ad euadendum: ita quod tunc magis quam alias cum veribus scindit rete. Femina vero sua de carulis nunquam rat: sed circumquaque per aquam vagatur et ambulat: et de ipsis non cogitat nequa tractat. Et harum generaliter scriptura per pariter vult intelligere prelatos: et ideo masculi significant prelatos bonos: virtuosos: et fortes. Femine vero significant prelatos malos: feminos: atque molles. Et videtur ergo: pro certo masculi iusti: boni prelati sunt solliciti circa pullos: et circa subditos gubernandos: et circa eos a cunctis aduersariis tam spiritualibus quam temporalibus prelegendos: semine vero. id est prelati femine de pullos et de subditis non curant: et de ipsorum regimine: nutrimento et fomento tam spirituali quam temporalis penitus nunquam tractant. Job. xxxij. Duratur ad filios suos quasi non sint sui. Boni enim solent subditos allocuare: et presentialiter defendere: et nutrire: et per predicationem: et orationem: pro eorum tuitione ad terredum aduersarios clamare: et cum ipsis personaliter habitare: et etiam amore ipsorum ad eundem rete temptationum fortius coalere: et ne dent eis mala exempla temptationum: rete peccati diligenter precantur: ipsos fortius rumpere et exire. Femine vero cum pullos presentialiter non morantur: sed dimittunt cura pulorum: circumquaque in curijs regum: et principum diuagantur. Iohannes. Adherensarius et qui non est pastor: fugit: et dimittit oues: quia non est ei cura de ouibus.

Capitulum. li. de gladio.

Istaleon siue gladius piscis est sic dictus a gladio: quod est in aquis fluminalibus: cuius masculus circa pullos fouendos valde est sollicitus: ita quod propter ipsos fouendos facit circa eos quasi quoddam opus: et tunc domus: et tunc vociferatur fortiter: ut aduersarij terreantur: et timeant inuadere pullos suos: et si illo tempore contingat eum in aliquo reti capi: fortificatur: et animam amore pullos ad euadendum: ita quod tunc magis quam alias cum veribus scindit rete. Femina vero sua de carulis nunquam rat: sed circumquaque per aquam vagatur et ambulat: et de ipsis non cogitat nequa tractat. Et harum generaliter scriptura per pariter vult intelligere prelatos: et ideo masculi significant prelatos bonos: virtuosos: et fortes. Femine vero significant prelatos malos: feminos: atque molles. Et videtur ergo: pro certo masculi iusti: boni prelati sunt solliciti circa pullos: et circa subditos gubernandos: et circa eos a cunctis aduersariis tam spiritualibus quam temporalibus prelegendos: semine vero. id est prelati femine de pullos et de subditis non curant: et de ipsorum regimine: nutrimento et fomento tam spirituali quam temporalis penitus nunquam tractant. Job. xxxij. Duratur ad filios suos quasi non sint sui. Boni enim solent subditos allocuare: et presentialiter defendere: et nutrire: et per predicationem: et orationem: pro eorum tuitione ad terredum aduersarios clamare: et cum ipsis personaliter habitare: et etiam amore ipsorum ad eundem rete temptationum fortius coalere: et ne dent eis mala exempla temptationum: rete peccati diligenter precantur: ipsos fortius rumpere et exire. Femine vero cum pullos presentialiter non morantur: sed dimittunt cura pulorum: circumquaque in curijs regum: et principum diuagantur. Iohannes. Adherensarius et qui non est pastor: fugit: et dimittit oues: quia non est ei cura de ouibus.

Lib. IX.

[illegible]

Capitulum. lliij. de hirudine pisce.

Fundum maris piscis est: vt dicit Plin. voluit
hircundin similes. Nam ab eis alias vt hircundo: con-
tinuas tame vt respicitur: quib? subito in aera
fertur: et quasi per lapiti lapidib? volantes: iteru
in aqua cadit et mergit. Qu? quide? pisces ceteri
ca insulam maioraru sunt in copia: sicut ab aliquib? insu-
laribus intellexi. Haru similit? pisces isti significare possunt
bonos actiuos: qui in mari. In mundi fluctuosis negociis
habitates: in aqua mudane piperitatis non semp morant:
tunco cu alijs charitatis? et spei aliquado sursum ad aere? te-
rentatis eterne metalliter eleuatur: celestia relicta? tempo-
ralibus cōtemplatur: et ad mare mundi negocioru loco? re-
pōe iterum reuertentes sic vicissim sua opera alternat. Quod
potissime pertinet ad platos: qui figurati in dyoyle? et dyo-
clo? ascēdunt in mōtem ad dñm: quādoq? vero descendūt
in vallem ad populu? et quādoq? ascēdit superius ad para-
dūm: per cōtemplatiu: quādoq? vero descendūt ad mun-
dū? et ad mudana negocia insiliunt per actiū. Et isti pos-
sunt dici pisces et volucres: p eo q? more volucrum volitat
cōtemplando: more vero pisciu in mari mundū narrant: infe-
rius de agibilib? ordinando. psal. Gloures est? pisces
maris. Et ista possunt dici de multis: qui de mari mundi
et de aqua amari peccati quādoq? nstūtur exurgere: et sursum
ad altitatem perfectionē volare: quapropter quādoq? solent
subito volati alcutis boni operis arripere: et se sursum ad
deum eleuare: veritatem istū volādo nō persequitur: sed fla-
et sim ad aqua mundane piperitatis? et ad mare pcti redeunt
et declinant. psal. In cōspectu eius cadent oēs: qui descen-
ditur in terrā. Et potest dici de peccatorib? qui per carna-
litatem sunt pisces: et der sublimi volunt esse aquae. Nā in
aquis delictaru vt pisces volunt nare: in aere vero mudū
eminentiaru et volucres quierunt se p sublimi et ambio
nem erigere et leuare. psal. Ascendū? et gressus ad celos: et descē-

De Piscibus.

dunt vīq; ad abyſſos: aīa eorū in malis tabeſcebat. Et
pōt dici de quibūſq; qui naturaliter ſunt piſces: i. vīlēs p-
lone z ruſtice: in mari. i. in laboī amariſſimū manētes: et
inferius natātes: quī qīq; videntes ſe habere alas dūtiſſi-
mū vel fuſſerāmō amīcō: volūt aues. i. nobiles eſſe: ſim-
ſim qm qm nobilitē? ſe erigere: z ad altū militie ſe leuare. Sed
quid? p- certo eſt volatus parū durat: quia vel in ſe vel
in heredibz ſuis cito a tali volatu cadunt: et ad frātū p-
ceſſum ſuū reueniunt: et ſerū de nobilibz ruſtici: z de
auiſbz piſces ſunt. Amos. ix. Si aſcēderint vīq; ad celos
dēt deſcendat eos. Capitulum. lvi.

de detrahā cos. Capitulum. iij.
Hoc h3 Arist. de mugili capitone z murino.

Illaos piscis est marinus et orientalis: cuius dicitur in libro de natura rerum: mirabilis est natura. Nam cum pluvia alios piscis tuetur et impinguit: ita mirabiliter nocet: si enim multa fuerit pluvia: cecant oculi eius? et fame et inedia moritur. L. harsimius per pluuiam intelligit mudi populum: que pcul dubio oibus piscibus. l. bonis oibus ipsa vit scilicet? est vtilis atqz sana. Sed p certo malos significat per catones: quibus scilz ppter huius malū vñum / illa inueniunt esse mala: que sunt alijs valde bona: quia scilz pluvia illa si circa eos abundet / solet eos p supbia excicare: quia scilz mali in prosperitate possit / nulla videre dignam? et etiā per malitia et ignorantia / vñum tunc mēis penitus obducere. Qd pater: qz tunc no videt quid fuerit / quid lunt / vel quid erit. Sap. ij. Exccecuti ois malitia eorum. Et qd plus est? isti fame auaritie tibi repositi cruciant: quia scilz quousqz abundauerint / tanto inedia sollicitudinis amplius mollescit / turet ardore auaritie portus infāmant. Ideo de talibus ita dicit Proverb. xxiij. qz similis est imbi / quo paratū sunt fames. Vel malos significat hereticos / quos pluvia vñum ne scientie et scripture occidit / et excecat / qz fideles impinguat et saluar: sicut pater de iudeis / et p pluvia sacre scripture amittuntur sunt ceci. Vel etia pluvia est predicatio vñ doctrina. Deudo. xxiij. L. concrecat in pluvia doctrina mea. Itia igit malis est tristabilis / nociva: que bonis est gaudio: dilis / iuuat / et vñum pinguedinis inductus: qz tale inde mal per oblationē moianitur / vnde boni spūaliter augmētantur. ij. L. col. ij. L. pñti bonus odor: sumus / alijs quidē odor: mortis in morte / alijs odor vite in vñ. Alii lñ significant inuidios: qui a pluvia pferitatis alioz leduntur et cruciant. Andē cū vidēt qz alij diuitijs et beneficijs impinguntur / ipsi mētaliter cecantur: et pze tristitia moian- tur. Pluvia em eadem que bonos impingunt / inuidios bona felicitat qz grauāt: quia sicut dicit Seneca: Quot sunt bona clacta / tot sunt tormēta inuidios. Alij potest dicit qz boni te pluvia pferitatis alieni impinguntur / p copla cētā et lēta vñ / alijs occidit: nec dissimiliter et tristatur.

Capitulum. lxx. de kilos.

Rhos pſicis eſt marinus/qui ſm Arctico
ſeniſus viniaci/ q̃ uicq̃ ad eipropinquat ſenti
¶ Quatuor habet pedes/ ⁊ duobus poſteriorib⁹
adheret lapidibus/ duobus vero anterioribus rēſ loco mo
nuita/ q̃ uicq̃ ad per eū mſit de pſicibus depreſat. Et ſi
preualere nequeunt/ torpet in ſeipſo/ ⁊ tunc/et tunc
ſuo cui adheret/ ſoſtiter ſe coniungit. Et harſimū per ſuū
pſicem poteſt intelligi malus peler⁹/ iſte enī habet duo ante
riores pedum/ i. affectū/ ſcilz poſteriorū ⁊ anteriorū. Affec
tu poſteriores qui ſunt magis abſcōditi ⁊ ſecreti/ ſignificat
ſectus quos habet ad nepotulos ⁊ parētes. Anterior⁹ vero
anterior⁹ qui ſunt magis aperti ⁊ publici/ ſignificant ali
cutiones ad miſci diuitias ⁊ honores/ q̃ beuſter oēs affect
ſtorum/ aut ſunt anteriores/ aut poſteriores/ aut ſunt ad
utiariſ acquisitionē/ aut ad parēum promotionē. Et iſto
eſt qđ ſequi/ quia pro certo ſit qđ pedibus poſterioribus
eſt affectib⁹ carnalibus adherēt lapidib⁹. I. lapidib⁹ nepo
tulis ⁊ iogratibus/ ipſos indebite dilgēdo/ ⁊ promotionē
eorum vltra qđ debeat procurando. Anterior⁹ vero pedes
ſcilz affectus diuitiarū ſunt eiſ loco manuū/ transfundunt
inſidando ſubditos deprecando/ emēdas ⁊ munera ege
do/ et ſic diuitias aggregando. pſal. Inſidat⁹ ve rapit pa
perem/ rapere pauperē et ad attrahit eū. Et ſic ſequi ſub
q̃ita quādo nequeit cōtra aliquē/ quē moleſtare vellet.

preualere solent procul dubio pie furorē et supbia tumescere et torpere et in seipis pie tristitia deficere et languere et circa lapides quibz adherent. i. circa parentulos et nepotes seipos retrahere et manere. Ideo breuiter de talibz potest intelligi illud Job. xxiij. Nō habentes velamē et amplexantur lapides: vim fecerūt depredātes pupillos et vulgū pau perem spolauerūt. ¶ Illud pōis est fm Aristo. qui os in medio vētris habet. ¶ Harisimū os qd loquitur et qd comedit: significat locutionē et enā gulam et comestione. ¶ Ili er go pīces significāt gulosos quoz os in vētre videt: inquit tum de pascendo ventre cōtinuē meditant: et de vētris delectis quasi cōtinuē loquuntur. ad Phil. iij. Quorum deus venter est. etc.

Capitulum. lviij. de kola seu hoky fm Alber.

Kola fm Aristo. animal est marinum: in terra et mar habitans: in terra festicans circa mare et mamillis pullos suos lactans: ipsosq post dies quodectum ducēs. ipsosq ad nandū inducēs: difficulter autem intermit. etc. Breuiter istud animal videt esse felis seu vitulus marinus: ideo nō expono. sed vide libro de animalibus de vitulo marino.

Capitulum. lviij. de hyllione pīce: quē Alber. hyllon vocat.

Hyllon vt dicit Aristo. animal est marinū in quo natura errasse vel vltus ordinē mutasse videtur: sed ablit vt errasse credatur natura. Omnia enī bene disponit: et vniculq creatur qd iustū et rectum est: vt dicit idē. Istud igit pro tanto dicit: qd cū natura oibus animalibz tam paruis qd magnis hepar in latere dextro plenē vero posuerit in sinistro: i. hyllione est cōstratū: quia scilicet plenē habet in parte dextera hepar vero in parte nē videt natura. In scriptura enī per dextera intelligit eterna felicitas: per sinistra vero mūdāna pīperitas. Prover. xij. Item hepar vbi est sedes sanguinis scdm medicos significat amorē. Splen vero qd est sedes melacholie significat tristitiā et timorē. Sanguis vero facit hominem amorem. Melacholia enī facit hominem timorosum. Unde ergo? Procul dubio ad oēs pīnet qd hepar amoris et affectionis bationis sit in sinistra pīperitatis mūdāna: qd scilicet boni debeat amare et desiderare celt felicitatē: timere vero et formidare mundi pīperitātē: iuxta illud ad Colos. iij. Que sursum sunt querite: vbi dicitur hūmilitas in dextera dei sedens: qd iustas que a dextris sunt nouit dicit: peruerse autem vltion: qd sinistra sunt. Sed qd? Pro certo multi sunt sicut hyllion: qd scilicet hepar sui amoris est in mūdāna pīperitatis sinistra: Splen vero sui timoris est in cetera felicitatis dextera: quia videlicet isti amāt pīperitātē mūdānam: timent vero et fugiunt felicitatē eternam. Ad parz de multis qui timores quoniam in presentibz solēt letari: vbi vero de futuro spūalia: et eterna: qd breuiter boni diligūt dextera: mali sinistra: iuxta illud Eccl. x. Qui sapientis in dextera illius stultus vero in sinistra illius. ¶ Et cōuersio mali sinistra et tēporalia diligunt: eterna vero et celestia odiunt et cōtēnunt. ¶ Splen in angelo illo Apoca. x. qui sup terram: que propter suam opulentiā paradysum designat: posuerat pedem sinistru: super mare vero: qd pīper fluctus mundi denotat: pīperitatis sinistru et aduersam: mare vero mūdāna prosperum reputant atq dextri. Si vis per dextera intelligi virtutes et bona spūalia: per sinistra vero vitia et peccata: qd scilicet boni amant virtutes tanq dexteras: odiunt vero vitia vt sinistra. ¶ Cōuersio vero mali amāt vitia: et odiunt virtutes et bona spūalia. mūdāna vero est mūdāna aduersitas. Generaliter pīces et vitas: qd vt cōter o a appetit pīperari. Splen vero timoris et tristitie habet in sinistra aduersitatis: qd vt pīperari oia merentur tribulati. Sed quid? Pro certo iusti sunt sicut hyllion totaliter cōuersi: qd scilicet plus amant in hoc seculo

tribulati qd pīperari: et magis tristati qd letari. Itepar enī affectionis habet in sinistra tribulationis. Splenē vero timoris et displicētie habet in dextera mūdāna cōsolationis: qd breuiter boni timēt et tristantur in prosperis: gaudent vero et tripudiat in aduersis: et merito: quia teste Augustino sup psal. Enime periculosa sunt prospera: qd aduersa. Ideo dicit Grego. xj. moralū qd iusti plus placeat in aduersitate mala perpeti qd inter mudi prospera consolari.

Capitulum. de karabo. Tu vide Aristo. hūto. aia. li. iij. c. i.

Karabus fm Aristo. mōstrum est magnū in mari: qd alias gāmarus dicit. Pugnat autē huius generis mōstra inter se fontissime velut arctes. unde vbi sunt aliquādo vidēt gregatim incedere et adinuicē bella partiri. Tales sunt iugbi crudes et fructu: qui in pace nequeūt viuere: qd sicut dicit Psal. lviij. Non est pax impijs dicit dñs. immo et verbis et factis solēt inuicē dūicare: et bella et litigia inter se velut arctes suscitare. ¶ Threno. i. Facti sunt principes eius velut arctes. unde Prover. xij. Inter supbos semp sunt iurgia. ¶ Ite in scriptura libro de natura rerū qd inter animalia sunt prelia multis causis. Prima est ppter inuariatē ipsius animatibz in perbiam. Secūda est ppter habitationes suas: quas qñq volūt alter alteri? vlturpare. Tertia est ppter vices et ppter earum cohābitationē. Quarta vero est ppter cibū. Quinta autē est ppter fetū. Cetera istis quinq de causis sūt hodie bige lites. et cōtrouersie in hoc mūdo. ¶ Inter enim pīmo ppter supbiam: et crudelitatem: quia sicut dicitur Prover. xij. Inter supbos semp sunt iurgia. ¶ Inter ppter habitatiōem. i. terrenarū possessionū auaritiā et cupiditatē. vnde Eccl. xij. dicit qd factū est iurgū inter Abrahā et Lot. et reddidit ibi causa: qd erat possessio eorum nīmla: et nequibāt habitare cōmunitē. ¶ Inter sunt ppter vices et seminarū carnalitātē. Constat enī qd ppter mulieres facti sunt ppter vices. Item sunt ppter cibū. Ite ppter bonorum mobiliū ambitionē: sicut de Jacob et de filiis fratribz dicit Eccl. xxxvj. qd diuites erāt valde et simul habitare nō poterāt: sic dicunt alter ab altero recessisse. ¶ Inter sūt ppter fetū. i. ppter filios et amicorū affectionē. vnde. j. Reg. xxi. dicit qd populus iudeus filios suos ductos capti uos plangens volebat Dauid lapidare: qd amara erat anima vniculq super filiis suis et filiabus.

Capitulum. lx. de lulligine.

Lulligo fm Andelinū: mōstrum est maris adeo mirabile: vt naturā in eo hūisse credas: que hoc creatur oibus fere beluis preferēdum marinis. Ite enī aial iqua matū est cute gregibz pīciū: et sectatur pīunda maris. Per quod itelligi qd istud mōstrū circa cutem loco squamarū: habet pīces more squamarū corlo ipsius adherētes. Ite autē istud mōstrū alas pennigeras: qd cū aquas maris sustinerit: cū aubus fertur in ethera: sed status vtorū ferre nō sustinēs: vbi stat? senferit: cito relabit in pīunda. ¶ Harisimū pīstā belnam possum intelligere mūdā sapiētes: scilicet aduocatos: cōsiliarios: et rectores. Isti enī vident esse squamati gregibus pīciū. i. gregibus hominū. Constat enī qd quasi totus populus istos sequit: istis adheret: et pro cōsilijs et negocijs hi ad se cōgregant vniuersos. ¶ Eccl. xxi. Ad glumabo pīces flumini tuorum squamis tuis. Isti igit alas habent sicut aues: per quas quidē alas intelligo scientias seculares: diuitias repositas et diuonū suoz potērias magistralles: mediantibz enī talibus alijs isti sursum ad dignitates cum antb. i. cum altis hominibz efferuntur: et in altis statibus et officijs oibus alijs preferuntur. Apoc. xij. Date sunt ei ale velut aquile: vt volaret. Sed quid? Pro certo iste volatus non multum durat: quia scilicet vltus et status mortis istos tandem psequit: et sic in profundū inferni finaliter delabuntur. ¶ Rodi. xv. Descenderunt in profundū quasi lapis: submersi sunt quasi plūbi in aquis vehemētibus. Vel ista possunt dici de multis qui sedm veritatem naturaliter sūt pīces. i. rustici: viles: et pauperes: et in fundo maris. i. in statu infimo puerantes. Ceterū isti multos habet pīces. i. multos nepotulos et parētes sibi per cōsanguinitatē cōtiguos et herētes: et sic fit etiā qd isti habent alas. i. amicos:

Lib. IX.

scientias et diuitias temporales quibus scilicet mediantibus in
sursum ad officia et ad dignitates tolluntur: et sicut aues et
nobiles quandoque sursum ad militiam efferuntur: et non solum ipsi:
immo etiam pisces et parentes et adherentes sui ad magnos
status cum eis eleuantur. Sed finaliter per ventum mortis vel
tribulationis sepe fit quod isti cadunt et labuntur a suis statibus:
et sic ipsis cadentibus/pisces sui predicti vix remanent in as-
sumptis beneficiis/officiis/et honoribus. Vel si vis etiam per
adherentes intelligo quoscunque imitatores/familiares/et se-
quaces/qui etiam cum magistris suis primo in altum tolluntur:
et tandem in profundum inferni cum eis dilabuntur. Figura ad
premissa valde notabilis est. xxi. vbi dicit sic. Ecce ego
ad te pharao diaco magne/qui cubas in medio fluminis/et
extraham te de medio fluminis tuorum: et venturi pisces tui
squamis tuis adherent: et proiectam te in desertum: et oves
pisces fluminis tui super faciem terre cadent. Sequitur. Bestias
terre dedit te/et volatilibus celi ad deuorandum. Ipsi enim sunt
pharao. i. disceptantes/scilicet alios spoliantes per rapacita-
tem. Sicut diacones scilicet inflammati per cupiditatem. Cubas in
fluminibus scilicet deliciarum per carnalitate. Ihabent pisces ad-
herentes. i. sequacium nepotum/vel familiarium/vel etiam imita-
torum multipliciter. Sed quid? Pro certo sequitur quod isti
per mortem vel infortunia de fluminibus prosperitatis et deli-
ciarum extrahuntur: et in desertum paupertatis presentem vel sal-
tem eterne damnationis sequentis vna cum suis piscibus ad-
herentibus proiecti: et a bestiis terre scilicet a tyrannis secula-
ribus quantum ad bona/et a volucribus. i. a demonibus quan-
tum ad animam deuorant. Quod etiam quod deductio talibus in
desertum inferni/ mortis vel aduersitatis/ amici et tyranni
solent bona eorum rapere/et demones animas deuorare: non so-
lum ipsos in propriis personis: immo etiam in nepotibus et se-
quacibus/ab ipsis dum vicerent indigne promeritis/inuadere et
punire. Deutero. xxi. Dentis bestiarum immittit in eos. et c.
Sicut ad litteram videmus de heredibus aduocatorum/et de ne-
potibus prelatorum. Vel dic quod isti significant multos secula-
res/qui de mari mundi vbi habitant/et de fluctibus negotio-
rum secularium/cum aliis spei et charitatis se quandoque eleuant
sursum cum aibus. i. cum virtutibus spiritualibus/cogitando de su-
perioribus/et eternis/et de pertinentibus ad salutem: ita quod qua-
doque aggrediuntur aliquod opus bonum/et aliquem volatum ope-
ris virtuosum. Sed quid? Pro certo isti mirabiliter timent ven-
tum. i. penitentiam et tribulationem vel rationis statum: et ideo
statim quod istum sentiunt/ solent a volatu incepti boni operis
retrocedere: et iterum ad mare/et ad mundana redire: et rursum
de aue in piscem. i. de iusto in impium se mutare. Figurati
ad istum. xlii. In Petro/qui ex precepto Christi ambulauit super
aqua: cum vidisset ventum validum/ timuit et cepit mergi:
et ideo sibi redarguendo dictum est. Absodice fidei quare du-
bitasti: Talibus igitur vtile esset quod ipsi cum Petro dicerent/ dñe
salua me fac. vt et huiusmodi apprehensa manu saluaret eos.

Capitulum. lxi. de ludolotra.

Ludolotra sive Aristoteli animal est marinum/quo pro
eo videtur mirabile: quod duas alas habet in facie/
et duas in dorso/ quibus vbi voluerit velocissime
se transportat. Charissimi iste piscis significat
animam/ seu mentem. Quattuor alae sunt quattuor
affectiones/ scilicet dolor/ et gaudium/ spes/ et timor: quibus per
dubio anima vertitur vbi cunctis iuxta illud Augustinus. Pes me-
us affectus meus: eo feror/ quocunque feror. Facies autem sive
oculorum presentia significat: pro eo quod ista est a parte ante con-
stituta. Dorsum vero absentia designat. Dico igitur quod anima
quattuor habet alas. i. quattuor cordis affectiones/ quibus
scilicet mediantibus de vna voluntione ad aliam circumfertur.
Sed pro certo de istis quattuor due sunt in facie. i. in presen-
ti: scilicet gaudium et dolor. due vero sunt in dorso. i. in futuro et in
absenti: scilicet spes et timor: quod scilicet iste due affectiones/ scilicet
licet gaudium de bono/ dolor de malo/ versantur circa res presen-
tes. Alie vero due scilicet spes boni et timor mali/ versan-
tur circa res futuras et absentes. Iste sunt ergo quattuor
alae quibus mens nostra in mari huius mundi diuersimo-
de mouetur: et quibus de vno ad aliud agitur. Dani. vii.
Ihabebat alas quattuor/ super se. Vel dic quod ludolotra est sa-
piens homo/ qui scilicet habet faciem et dorsum. faciem dico. i.
audaciam/ qua solet apparere: dorsum vero. i. fugam qua solet

De Piscibus.

disparere. in dorso ergo et in facie habet alas: quod scilicet volan-
do. i. cito et velociter debet apparere et accedere si oportet/
vel etiam fugere et se retrahere si deest. Et sic. xlv. Dorso regis
vertam. Vel dic contra illos qui sicut habent alas in facie/
ita in dorso/ hoc est dictum/ quod sicut sunt audaces ad acceden-
dum/ ita et ad fugiendum.

Capitulum. lxi. de oligine.

Oligines pisces marini sunt: vt dicit Phil. qui
capunt quinq; cubitoz: et vltra duos annos ra-
ra est eorum vita. Et duos habet pedes/ quibus lo-
co manus vniunt/ cubum ad os deferendo. Alper
sunt eorum pedes alii/ quibus vtrius in pugnam
do: et se turmatim ad pugnam stabiliendo. Et apud vero et ve-
trem habet inter pedes: et vtrius pedibus loco manus. Et
isti extra aquam sagitte modo volando/ in tanta copia aliqua-
do se eleuant supra aquam/ vt naues obuias mergant: et hi
in mauritania non pcul a flumine lizo in magna copia ab-
dant sive Phil. Ista possunt exponi de multis malis diuiti-
bus/ aduocatis/ viuaris/ et balliuis. Ipsi enim sunt quinq;
cubitoz. Ipsi habent quintuplariam sententiam incontinentiam.
duobus annis vniunt. i. duplici vita: nature scilicet et culpe. na-
vita gratie vel glorie nunquam vniunt. Ipsi autem habent duos
pedes. i. duo genera portarum/ fautorum et sustentatorum/ pui-
cipales scilicet prelatos: quod procul dubio isti a principibus et pre-
latis quibusdam pedibus sustinentur/ et in suis nequitiis
profundantur: ideo isti pedes sunt eis loco manus/ per quos
mediantibus/ cubus bonorum repositum ab istis attrahit et ha-
betur: et propter hoc os reuerentem istorum inter suos pedes esse
se dicit/ pro eo quod os istorum. i. locutio/ et veter eorum. i. affectio
tota vacat pedum. i. magistrorum suorum utilitati et obsequio.
Patet enim: quod isti non vacant nisi vel ad dicendum vel ad co-
gitandum modum/ et viam faciendo voluntate et utilitate ma-
gistrorum suorum: etiam in suarum preiudicium animarum. Ad illud
igitur: Pro certo isti turmatim vadunt/ quasi faciendo vnam
societatem et communitatem. Patet: quod vnus sustinet alium
tra oes. Sursum sicut aues volat per supbia/ et populum tra-
tem. Ad ore sagitte incedit per proteritiam et crudelitatem. Et
tra naues. i. contra subditos in mundo fluctuantes et laboran-
tes pugnant per nequitiam et rapacitatem: et eas in profundum
tribulationis demergunt per impositionem fallacitatem: et ex-
communicationem iniquitatem. Phil. Ibi dolores vt parturientes
in spiritu vehementer conteres naues haris. Timeo quod solu-
go idem est quod luligo. et ideo vide supra.

Capitulum. lxi. de locusta.

Locusta maris sive Phil. lib. ix. c. xxi. hyeme le-
ditur: autumno et vere pinguecit: sed plenius
natio magis. Locusta habet fragile sanguine car-
net/ comia habet/ quibus contra socias suas pug-
nat: et quod satis mirandum est/ os ipsius et den-
tes non sunt in parte anteriori: sed in medio ventris: ideo
macho interioz. Locusta vero a polypo comeditur: et ideo
ipsum timet in tantum locusta/ quod eo viso moritur pro timore. Et
ipse est peccator: quod pro certo iste est comitatus/ per supbia/ fragili-
tatis per inconstantiam/ sanguine pietatis caret per seuitiam
in plenitudo prosperitatis pinguecit per luxuriam/ pugnat cum
alijs per discordiam: vere iuuuentis et autumno senectutis im-
pinguat per opulentiam: hyeme vero mortis ledit per dam-
nationis miseriam. In stomacho vero habet dentes/ semper
gigando circa gule et ventris intemperantiam. Et ideo tales
a polypo. i. a diabolo comedunt per eterne mortis pestem
tiam: et per ipsum visum ad mortem terrent per perpetuam timo-
rem et tristitiam. Iste sunt ergo ille locuste qui corrodunt omni-
virorem in terra egypti: et tandem omnes flare fecit ventum ab
occidente vehementissimum: arreptas locustas prolece in
mare rubrum. Ad vlc pulchro diabolus charissimus tales a quibus
alii vel per rapinam vel per detractionem roduntur/ rante non
occidentales vento/ scilicet morte in mare. i. in inferni amari-
tudinem deportant. Vel oia possunt dici contra detractores
res: qui etiam in stomacho. i. in cordis gremio dentes ha-
bent: in quantum in secreto detrahunt et mordent: et si quando
intus in scissis de alijs trahunt et dolent. Et tales vt comu-
niter carent sanguine. i. officio mortis copatione/ vel etiam
sanguine gratie et deuotionis. Ihabent comia elationis: per
gillis sunt testes: quia per impatientiam cito franguntur: et

Man
ter/
regū
cic/
den

[illegible]

3

Capitulum. lxxv. de lucio.
Lucius est piscis fluuialis; cū magnis dētibz
 et ore lato: et scdm librū de natūra rerū, lucius
 est lupus aquaticus: de populat enim alios pis-
 ces: etiā illos qđ de popria illius sunt specie.
 Nam ppria femina depascit: vbi forma pisces
 acceperint. Si diu viuat, in longitudinē maximā crescit: et
 iste ita est rapax: qđ inter cibos nō diffugit: et inde fit qđ nō
 solum pisces: immo etiā ranas et bufones comedit et con-
 sumit. Tales procul dubio sunt crudeles viuarit et auari:
 et maxime officiales et aduocati. Isti enī pro eo qđ alios in-
 nocentes deuorāt et predant: non solum lucii: immo lupi aqua-
 tici possunt dici. Hære. v. Lupus ad vespēra vastabat eos.
 Nulli est generi hoīm parcunt: quia nō solum pisces: immo
 bufones. In solum bonos: immo etiā malos: nō solum etra-
 neos: immo etiā illos de suo genere: scy vicinos: subditos:

Magnus est piscis fluuialis/ cū magnis dēribus/ et ex lato/ et scdm libū de natura rerū/ lucius est lupus aquaticus/ de popalū enim alios pisces/ etiā illos qui de propria illius sunt specie. Nam pīia semina depascit/ vbi forma piscis acceperint. Si viuiuant in longitudinē maximā crescit/ et isceita est rapax/ q̄ inter cibos nō diffugit/ et inde fit q̄ nō solum pisces/ immo etiā ranas et bufores comedit/ et consumit. Tales procul dubio lūn crudeles viuāriti et auari/ de maxime officiales et aduocati. Iſti em pio eo q̄ alios in nocentes deuorāt/ p̄cedant/ non solum lucī/ imo lupi aquatili possunt pisci. Hære. v. Lupus ad vesperā vastabit eos. Nulli em generi hoīm parcunt/ quia nō solum pisces/ immo bufores. i. nō solum bonos/ immo etiā malos/ nō solum extraneos/ immo etiā illos de suo genere/ scy vicinos/ subditos/

Lib. IX.

et propinquos/per vsuras et exactiones exheredat et deuorant et consumunt. De buffonibus. l. de malis constat: qd certo ppolit et officiales non querunt nisi buffones. l. no deliderant habere nisi malos et maleficos/ in quibz occasione habet exheredandi. Et inde est qd hodie multi sunt qui non viuunt nisi de venenosis. l. de malozu exactionibus et emendat. psl. A nemini aspidum sum labijs os. De piscibz etia patet: qd etia ipsi piscibus. l. bonis et simplicibz nunq parciunt: et cui caufam non habent: falsam supponunt: ex exemplo Zachabai: qd habenda vinca habebat/ suppositis falsis testibus ipm occidit. lvi. Regz. xxi. De propolis etia feminibz patet: qd pro certo dato qd aliqui sint propolis semel sua/ scilz ipsi subdit/ pariter/ vel vicini: dum tame videat qd fons piscis attrigerit: qd diuites efficit fuerint/ ipsos non omittunt. ppter hoc deuorare et rapinis et exactionibz infestare solent. Et. Nunquid carnes amici sui comedit in obsequio ne. Et inde fit pulv dubio qd tales si diu vixerint/ in logrum diuinem crescent: in qd ius regnauerit/ in diuitis magni fiat. Eze. xviij. Et resit in vineam latior. 26. Illa etia possunt dici de malis piscibus et prelatiis. ¶ L. Lucius cu deuoraret generaliter oes pisces: est tame piscis qui dicit perca/ qui per longu docti asper est et spinosus: quapropter raro vel nunq lucis efficitur predam: et maxime si ipsam accipiat a parte caudae: tunc enim aculeis obuiantibus impedit. Et crumenam si ipsam a parte capitis accipit: facilliter ipsam deuorat et transglutit. Lucius est diabolus: qd pro certo facillime oes pisces. i. omnes hoies p iterationes solet spualiter deuorare. j. p. Petri. v. L. Circu querens quid deuoret. Sibi tame obuiant illi pisces qui sunt pleni spinis et aculeis cofscentie interius: et aspere penitentiae exterius: et maxie quando opponit sibi caudam. i. mortis memora. i. humiles enim per hoc oia sibi saliter obuiant et contrariant/ qd ab ipsius tentationibz non perisit vel voratur. Iudici. i. Ps non potuit delere habitatores vallis: quia falcatis curribus abundabat. Et crumenam caudemum est de capite. l. de interione/ affectione/ vel cogitatione: quia pro certo nullus est ita spinosus/ nec ita iustus/ humilis vel feruens/ vel etia ita cofscentiosus/ si caput eius. i. interio affectu vel cogitatio per aliquam mala complacentiam a diabolo occupet/ quin per cofsentiam ipse totus facilliter deuoret. obtento enim capite intentionis/ facilliter percutit mebra exterioris queratationis. L. si caput enim infernum: cetera mebra dolent. Vel si vis per caput intelligi iuuetur: quia a diabolo obtenta et occupata/ corpus reliquit. i. totu vite residuu sibi cedit. Et dicit qd perca est ecclesia/ collegiu vel parochia. Lucius ergo diabolus si a cauda. i. a subditis incipiat/ nihil facit: qd scilz mediantibz prelatiis et superioribz facilliter ipsos perdit. Sed per certo si caput. i. capitaneos/ maiores et prelatos primo occupauerit/ cito totum residuu occupabit. Etia. i. Auferat et de tunc caput et caudam. qd sicut dicit Zacharia. iij. Percute pallorem: et dispergent oues gregis. ¶ L. Lucius caput in spoutula vel in reti/ si antequam amoueat/ lucu dedit videri/ vir inueniet ibide/ quia vlam querit et euadit. Siquere dato qd homo in spoutula alicuius peccati detineat/ si tame lucu fidet i discretione sibi luxuriet/ de ipso desperandu non erit. queret enim sibi vlam penitentiae et exibat: et sic ipsozatus diabolus laqueis non peribit. psl. Illumina oculos meos: ne vltis obdormiam in morte. Vel per lucu intellige diuinam gratia. 26. ¶ Femina lucu cu peperit/ aqua ascendit: et a maris soli presentia recedit et fluit: sciens qd etiam pprios filios comedere consuevit. Et facit scdm aliquos: vt quado versus fontem afflueret: raro aqua dulcioem inueniat. Vel vt dicit alij/ vt filios suos a rapina patris liberet et abscidat. L. harum fil per patre intelligitur mudus/ per mare intelligit religio. Nle enim pater mudus vel diabolus/ cofsuevit oes suos paruulos deuorare. Eze. v. Patres comedet filios in medio sui. Et idco mif re ipsoz ipsos p posse sibi nif/ ne deuorent/ p pdicatione subtrahere et auferre: et idco ipsos ab ipso pre solet p penitentia elogare: et ad aqua fontis greg deuotionis et scitific/ scilicet ferre. i. predicatoz vel vel prela/ quado moe ple matris vult peccatores in gram parvulorum: sursum contra aqua mudane prosperitatis debet ascendere/ et ad fontem gratie et glorie ipsos ducere/ vt sic eos possit a patris sui mudu vel diaboli nequitia liberare. Religiosi etia mendicantes cum aliquo in

De Discibus.

religionē parere volunt. Ip̃m a patrib⁹ suis secularib⁹ elon-
gant ⁊ tollūt; ⁊ ne ab ip̃is inueniant; vt mel⁹ possint dēse-
litum; ducūt eum ad fontem gratie/scientie ⁊ glorie/et
saluatur a furore patrum nequitie: que sc̃z volebat ip̃m in
mundo perdere per deuotionē iniquitatis ⁊ auaritie. Ad
statem q̃d ip̃i mūdant ad hoc volunt rerūne fieri fides ⁊ op̃e
mūdanti efficiant; et vt per cōsequēti diuersis vijs deo
renf: quāpoteat matie q̃dūm lūm nouit⁹; ab eis sumē clau-
gandū: in aqua dulcis fontis deuotionis cōtinū partem
dat. Et el potest dici q̃ quādo predicator vult parare verbum
dei: ante oīa debet ad fontem mēi sc̃lis ad l. hūmū; vel ad
beatā virginē per deuotionē ascendere: ⁊ aquā dūm lūm
gratie querere; vt semē verbi dei q̃d parturit; possit fructu
melioem pferre; et mediāte ista aqua magis pficere ⁊ va-
lere. Accurramus igit ad istum fontē humilitatis orando vt
nobis aquā sue gratie infundat; nos salubriter inspirando.
Bēñ. xxiij. Ecce ego s̃o prope fontem aque. ⁊ c. l. Actus
quādo multi antiquaq̃ lapideū crystallū simile in cerebro
gerit. Sic vere quilibet vñ ad senectutē venerit; debet lū-
pidem preciosūm l. hūmū; in capite per deuotionē habē-
re; et ip̃um semp̃ lectū gerere et portare. ⁊ vñ q̃d cū homo
in iuuentute factus; quādo tanē senescit; ip̃i pūctus est l. hūmū;
s̃o totaliter se cōiungit; et ip̃um in capite interfontis deu-
otionem et fiduciam semp̃ gerit. ad Gala. vi. Signatura boni
mīni Iesu in corpore meo porto.

Capitulum. lxxvj. de lupo.

Lupus marinus fm. Fidoz ab audientia
latur. in aqua lupo terreftri assimilarur. Et di
lupus fipis candidus z fapidus; qui bis in
no dicit parere: et fm. Arillo. qui magnu
aerem attrahendū spirare: et cum reti se cre
datum fenferit; cauda arenam fodere/ et sic in fouea abies
dere: et sic a reti trāseūte, de sup se saluare fm. Phil. xxiij.
ij. Sic vere iusti per castitate candidi: z per benignitate
di sunt. bis et in anno gratie paritū: inquitum scilicet
lum ferus bonozū desideriozū / verū etiam ferus bonozū
operum producit: et sub arena humilitatis mediante
da. l. mortis memoria se reponunt: et sic rete dabit fignū
et euadunt. Capitulum. lviij. de mullo.

Capitulum. lxxvij. de mullo.

[illegible]

Capitulum. lxxviii. de miluo.

Glorius fm Pli. lib. ix. c. xxvii. pille
nomine appellat lucerna: subit enim (vt au-
summa maria/ vbi sesquipedalia cornua expe-
mari attollit. Habet autem linguā ignis, que p-

De Piscibus. Fo. CLIII.

as aperta / trāquillis noctib⁹ relucet: quāpropter lucerne no
mie accepit. Tales vident esse aduocati: q̄ pcul dubio isti
sunt qui p mare bñ⁹ mundi crebris comb⁹ elationis tē p
sumptiosis incedit / linguāq; loquelā ignea ardētē tē p
udentē tē p eloquentē tē modū sapientis splendētē habēt: quā
noctē huius vite fē credit illuminare: inquit illi scī mōdū ne
gocia dīgūt arq; regūt. Talib⁹ ergo psumptuosis videt lo
qui ap̄lōs ad Ro. ij. Lōdīs tepm dūcē cecorū / lumē hīs
qui tēnebris sunt: eruditōis insipienti. Et dīcē p̄tra mōdū
sī eloquentē tē doctrinā. Illi tamē videt habere ignem: in
tum verba cor vidēt pē ceteris respēdē: dīcēt illud
Ecc̄l. vii. Dīcēt mīhi dñs lingua mercedē meā. Et dīcē q̄
tales sūt boni doctores tē p̄dicatores: quorū lingua tē locu
tō dīcīt ignea: ad alios inflāmādū: tē dīcīt lingua: ad alios
dīrgendū. Ecc̄l. vii. cūq; Surrexeris et alios quasi ignis: tē ver
bū ē⁹ ardēb⁹ fēculā. Fīxī ergo possunt dīcē lucerna. vñ
2b. an. Et loq̄s estis lux mundi. L. ap. lux de magli.

[illegible]

milib/ tribue fin victui meo necessaria. ¶ Et pōr dicit q̄ mugil
 est hō lucius rapax et diabol⁹. ¶ Isti q̄ tpe hyemis. i. tpe
 tribulationis et penitentie iūmānt. q̄. i. tūc hō efficit uulp⁹. et
 sic q̄ p̄teritis tpe et diabolo sibi uicem p̄uarant. cū tūc sūt
 p̄uicē i. e. fates p̄fiterant. tūc em vt cōter hō tpe p̄tor⁹ sic
 obedit diabolo. et cū ipso p̄corat. sibi hōs nō h̄at. nec ipso
 fatior⁹ obuiat aut rebellat. dicit. Eia. xxvij. Depigim⁹
 res. cū mōster. cū iūmo fecim⁹ pactū. ¶ Plin⁹ tradit vni
 mirabile mōdū p̄ficatū mugiles. Dicit enī q̄ i. nardōnē
 pulicē flagno. I. aterna. delp̄hini cū hōib⁹ mugiles p̄ficā
 tur. p̄p̄m⁹ em vidēs cert⁹ t̄pib⁹ mugilū multitudinē i. sta
 gni. in t̄p̄olū vociferand⁹ e. i. iūrore clamant. Tūc vo
 cē delp̄hini audiunt. et ex t̄p̄olū veniūt aduocat. ac p̄m⁹
 acē d̄ponūt. tū mugiles t̄p̄olū ad aliq̄cē certū locū su
 gere pellūt. p̄ficatores vero tūc tendūt retia cū t̄ra t̄p̄os. et
 furcis lup⁹ q̄ ipso leuāt et capiūt. t̄p̄i q̄ rete trāsiūt. t̄p̄os
 delp̄hini inscipiūt. et app̄hēos occidūt. p̄tē viciu. cū
 p̄ficatores derelinquūt. P̄ficatores vero nō sūt vlti p̄ficē.
 imō etiā panē et vinū suū coadiutorib⁹ distribuit. hec. Phil.
 i. et. c. viij. Isti delp̄hini charissimi possūt m̄li significare
 t̄p̄icatores milites. q̄ vocatī a p̄ficatores. I. a p̄cipib⁹ ad
 bellū statim adhiūt. dato q̄ t̄ra mugilē. i. t̄ra aduer
 sos pugnatēs. ipso obtineat. de acq̄siti fin nūb̄ reperit.
 mō p̄ficatores. i. illis q̄ ipso aduocauerūt cūcta relinquit.
 Ad ista possūt allegari t̄ra quōdā. q̄ dū vni periculū m̄
 licetite vitare volūt. in pelus incidūt. q̄ dū vni periculū m̄
 solūt fugere. solēt se beluis committere. q̄ dū a retib⁹ hōim
 mortare. q̄ dū postime de apofat. verū est. q̄ retia hōis. i.
 natura fātor⁹ et d̄disciplinā religiois solita leuātē trā
 cēt. et exētes. beluis infernalib⁹ et etiā beluis et h̄mā
 nialib⁹ se mittūt. q̄ ipso p̄ficatē vulnerāt et occidūt.
 vna illis Job. x. Fugiet arma ferrea. et irruet in arcū ereb.
 et t̄ra illis q̄ p̄tor⁹. p̄tor dicit. q̄ dū rete dēt et mādato
 i. fugiūt. i. man⁹ demoni trāsiūt. q̄ ipso i. iūmo occidūt.
 i. Decidit i. ceylla q̄ vult vitare char. b̄dīm. ¶ Abugilis
 dēs etiā. s̄hamū illi esse fentēs. comedere nō audet. vt
 si soler cibos cauda vberare. vt ipso ab hāmo cadētēs
 ossi t̄re comedere et vocare. fm. Plin. li. xxvij. c. iij. Sic si
 cū dūitaz. et delictari appetim⁹. ab hāmo luxurie vt aua
 de caueam⁹. Nā si delicias vt dūitaz ab istis hāmis er
 tim⁹. ipso p̄ certo sine piculo mādauam⁹. Isona enī t̄pa
 secure et sine piculo p̄sumūt. dū rē vitiā caueam⁹. Ecell.
 i. Isona est subūaria cū nō est p̄ctm. ¶ P̄fices differūt
 genio et facigatē. vt vt dicit. Iñdō. mugil est p̄fice aq̄
 q̄ ita cito q̄ fensitē iñdiaz p̄ficatores. ita cito a reti rati
 q̄ volasse ab añtū. videat. Sic statī q̄ p̄ficatores diabo
 lūsiā. ad videtēs esse parat⁹. vt in reti ratiōnē capiat.
 des statī et velociter resille. de reb⁹ d̄iis cogitand⁹ ad
 res reti oppositas euolūt. vt i. rete luxurie tibi appont
 retrocedere et euola ad abstinentiā et h̄mō. Et sic rete
 letis annis cōp̄ngit. sic diaboli ratiō m̄li suggestio
 et iñductiō. est op̄cata. Frustra lacit rete ante oculos
 rator⁹. Prouer. i.

Merena pulvis est totuolus xeroquo x mollior: q̄a grescis d̄ myrena/ p̄ q̄o cōpōlit ēē i cireu
los. Est aut̄ pp̄uū murene q̄ icuū fuisse rixite:
rimis/ modico d̄o gustu ferule p̄nt/ enecat f̄m
p̄ illi. l. l. xxi. c. x. sicur d̄ f̄id. teste p̄ll. gustu
i r̄abie x̄r̄. Sic ēē sit m̄it x̄erolū/ q̄ūis gustu
s̄. Gues p̄ mūdo labores op̄e f̄uiss̄ne/ ferulū d̄o q̄st
ua medicinalis. h̄ gustu alpa x amara/ v̄ acetiū. l. laborē
alationū v̄ p̄ntē p̄ deo nequeit f̄uiss̄ne/ q̄ūis iugū
sit flauē/ x onus b̄n sit leue/ ip̄os t̄n dicit mirabilis atq̄
t̄. Laboro mūdān/ q̄ūis sit difficilis atq̄ durū/ ip̄os
d̄nē fatigat/ v̄ molestat. X̄st̄ q̄ fortis sit atq̄ d̄ susti
p̄ mudo x/ p̄ carne grauiā/ debiles d̄o atq̄ tolerā d̄
t̄i leuiā: cū t̄i ip̄i debet̄ dicere d̄o illō p̄a. Forti
mēā ad t̄e custodiā. Cū murene f̄er/ velocit̄mne crescit
p̄ll. l. l. c. xxi. d̄o q̄ murena q̄ctū/ mēse pit. cū ceti p̄
t̄alio pariat̄ t̄e. Sic filij doli b̄n i h̄ mūdo celerit̄ in
t̄palib/ magni s̄ūt. vide sup̄a x ḡnall. ḡ. Uel dic
t̄a hōis q̄ o t̄e vacat libidīn/ cū alia aialia cōte p̄
Cū murena licet sc̄m alis aliḡ d̄ ē p̄ncipat venē:
si t̄i sp̄b̄ x aromatis/ q̄is/ effiḡ q̄ū bulc. Sic l. l. c. x.

et homo sit venenosus / periculosus per peccati: quando
tamē per penitentiam decoquitur: / cum virtutum aroma
tibus perficitur: sic deo / angelis cibis dulcissimis reper-
tur: quia sicut dicit **1. u. r. v. Audient** est angelis dei super
4 vno peccatore penitentiam agente. **¶ Ad iudena. fm. 30a th.**
et fm. Ambrosii. nunq̃ concepti / a suo simili: sed a serpente
quē sibilo prouocat et inducit. / Accet ergo serpens de se sit
venenosus: tamē quia ante huiusmodi colorem venenū euo-
mit: ideo murena ferens coēpit non venenosus / serpēt in
nullo simile / fed sibi. Sed serpens cōpleto colorē rediit iterū
ad venenū. / Murena est beata virgo: quē non concepta a suo
simili / scilz ab homine: sed potius ab ipso deo et ispiratū
cto: qui tunc serpens dici poterat propter venenum iustitiae
vel rigoris: sed po certo in ista copula benedicta depouit
iste rigoris: scilz deus: totum illud venenū. i. omnē iustitiā
et rigorem: et sic murena scilz beata virgo ferens nullo mo-
do coēpit venenosum / aut multissimum: sed potius māue:
tissimū et benignū. / 3. se autem ferens / scilz deus pater: si
naliter i dei iudici venenū sui rigoris refumit: quādo pec-
catores eternis ignibus tradet: q̃ ille qui nunc videt se
neno iustitiē carere vitia dissimulādo: tunc apparebit ipis
venenosus vitia puniendo. **¶ Isa. xli. Tacul / temp silul / pa-**
tens / et quasi paritūris loquar / dissilabo / r. auro / bebo / fi-
milul / scilz ferens fm. **¶ Plin. lib. xxiii. c. i.** murena sibilo
prouocat ad copulā: sic deus pater beatā iudariā ad **2. h. i**
filii copulam prouocauit mediante suo filio **Abaziele / v**
illud **2. u. r. v. dulcissimū suis auribz** / sibilauit. qd̃ beneficium
tunc. **¶ Regū. r. r. vbi dicit q̃ post ignem venit sibilus aure**
tenus: et in sibilo dñs: q̃ post ignem rigoris venit sibilus
Abaziel / quem aura. i. ispiratū cōt / sufficit: qui nobis bo-
nū minū apponatur. / **¶ Uel si vis dic q̃ murena inter q̃s non sunt**
mafcult: sed oēs femelle: et q̃ cōcipiunt a serpēte / significat
quodā hoies imbecilles / in quorū collegiis / cōsortijs nul-
lus inuenitur mafculus. i. perfect / scilicet / aut virtuo-
sus: quāpropter et non habeat q̃ ipsos impiegnat / p doctri-
nam: solent a serpētibus. i. a diabolo / et hereticis coēptum
querere / legem / disciplinā accipere / et se ipsi subscire: /
in fide / moribus cōformare. **¶ Haim. vii. Ecce popul / tuus**
mulieres in medio tu. / 3. ita autē oia in schismaticis appa-
rent / qui ppter caritatem bonorum doctorū hereticis credi-
derunt. / Pater etiam in ignorantibus / feminels / et insufficiē-
tibz / religiosi / qui ppter defectū / caritatem boni viri / quā-
doq̃ serpētē. i. aliquem pestiferi / alieni nature. i. de alie-
no gremio in maritū. i. in pelatium solent eligere: et se iusto
impero subugare: qui scilz in principio cum affumit / solet
venenum malitiē deponere: et se bonū / manifestum finge-
re: loco tamē et tempore solet venenū huius refumere: et er-
ga feminas istas suas malitiā declarare. **¶ Job. xxiii. Egre-**
gnare cati hominē hypocritā / ppter peccata populi. / Vide
5 hoc satis plene infra libro. x. vltimo de viperā. **¶ Ad iude-**
na habet vitam in cauda: quia ibi cruciata cal abscissa
stima moitur. / Sic si caudam. i. mortis memorā pideris /
diu in statu gratie viuere non valebis. / **¶ Figura 2. eult. xxij.**
vbi aial fine cauda in sacrificijs non valebat. **¶ Isa. i. Aue-**
ret a te dñs caput / et caudam. / **¶ Uel dic q̃ cauda ista est per-**
fectio: quia scilz vitia et perfectio culuilibz est in finali pe-
uerantia / que p caudam designat. / **¶ 2. uia** qui pueuerant
vsq̃ in finem: hic saluus erit. **¶ 2. batth. x. et. xxiii.** vnde illud
2. x. cauda probat. / **¶ Unde si caput. i. inuēit p̃ principij vlti-**
te hominis percutiat multis vitijs et peccatis: non propter
hoc moitur / nec ppter hoc mori? / aut dānatus debet bi-
ci: nam p̃ aulm male incepti / qui tamē bene finit. / **¶ Unde**
Eccl. vi. 2. Ad eloz est finis orationis q̃ principium. Sed si
murena i. cauda pcutit. i. si homo deliquit / i fenectute sua /
et in fine vitij si cauda ipet finalis penitētie et perseue-
rātie ab eo abscindit: tunc mortuus poterit iudicari. / **¶ Fi-**
6 **gura 2. eult. xxij.** vbi in sacrificijs votiuus non sufficebat aial
q̃ auyem et caudā amiserat. / Sic sup̃ altare paradisi dño
nunq̃ offerretur / qui auyem obediētie perdidit: / caudam
finalis perseuerantē non habuerit. vnde **2. p̃oc. ix. Potestas**
eorum in cauda ipsoz est. **¶ Ad iudena** finalis. i. lapēda /
non habet in toto corpore os neq̃ spinam / excepto os. / **¶ 2. s.**
enim tantū habet lapēda: totum refidit est carneū. / **¶ Uerū**
tamen cū illo os offeso iā fortiter adheret lapidi / sed lignū

q̄ vitē enellit vel auferitur. Sic etiā multū sunt qui in corpore vel in vita nō habent aliq̄s or̄s aliuicū firmitatē & con-
stantē vel aliq̄a sp̄mā. Aliquē remouitū cōficientē
or̄s tamē excepto. os enim ipsū est forte et osseum: q̄ ver-
ba ratiū sunt fortia, notabilia & leuera: sed pro certo totū
residūū sc̄z facta et mores/est carniū q̄d molle. solo enim
os adherent lapidi. ¶ L. h̄sistio: factis vero ab eo lūctū
cti. ad ¶ L. iij. q̄ d. ostēditur quidā se nosse deum: factis aliq̄
negant. et tamē dicit Seneca q̄ m̄rum est fortiter aliq̄
dicā ab homine mollitē p̄feso. ¶ Sc̄m. ¶ Lib. ii. c. xxiij.
in Gallia septentrionalē murentē oibz in dextera maxilla
sunt fēpē macule seu nūrle/ ad formā septentrionis/ aureo
colore fulgētes/ et hoc dīcatat vīetūb̄s: q̄ cū aīa pariter
extingūntur. Tales sunt lullū: q̄z in septentrione. in frīgo
re tribulationū positi/ septem notis seu stellis. i. fēpē vīetū-
tibus seu donis insigniuntur: ipsi dū vīa gīes comēs fuerit
decoantur/ figurati in illo filio hoīs Apoca. i. q̄i habebat
fēpē stellas in dextera sua. Dextera em̄ lullū est interioris
cōficientia/ q̄d pro certo fēpē stellas. i. fēpē dona seu virtutes.
cōtinet/ quibz in mūdo rutilat arq̄ splēdet. Aduerte namē
q̄ vīa gratie per p̄ctm̄ mortale defecērit/ statim p̄ certo
stellari. i. donozū seu virtūū septenariū euancēcit. ¶ L. iij. q̄
rene arctotē fugēdo/ solēt poiem affigere. Etia cū vīa
dūis p̄olito/ dānata mācipla in murenari vīuaro p̄olito/
vt ea faceret mīserabiliter interire/ sicut dicit Pl. vī. lupul/
Seneca etiā libo de clemētia ad Nerōnē/ i. fēpē. ¶ L. cū vīa
de vituperatō: eo sc̄lz q̄ murenas humano sanguine signa-
bat. Tales sunt balliū & alij inferiores trānti/ q̄i rapina
z exactionibz figunt sanguinē. i. temporale substantiā alio-
rum. Istis ergo qui tradit/ acerbē mox/ r̄ ab eis alio-
rū laceraf. ¶ El expone de detractōibz/ quozū os osseum est
durū. El de demonibz/ quibz tradunt dānate aīe cruciā
¶ Pl. lib. ii. c. i. v. dicit. q̄. L. h̄sistio fuit ille q̄ p̄lm̄ eger
gītant referentia/ seu vīuaria murenari: z ideo iſte in ce-
lestis trīsuphalibz/ Iulij cēfatis obtulit sex mīlia murenari/
sed de hoc nili ad p̄sens.

Capitulum. lxxj. de megarí.

Et garis pifcis est villis in partibꝫ vbi capi-
sus tamē ⁊ ad lōgiquas partes delatꝫ vici-
et lapidus ppter raritatē ad incolis reperitꝫ
qꝫ dicitur liber rerū. Et istud nō solū de fimo-
eriā de multis alibi piscibus est verū. Per fisci-
pisces qui minꝫ valent recentes qꝫ siccī. significat quā-
dā parū in recētia iuuentutis pſcunt multū vero in siccī-
tate. I. in senectutis tēpore boni sūt. Potest etiā dici de qui-
busdā qui in loco vbi nati sūt / sꝫ in patria pꝫia milti
valent vilesqꝫ vel ratione parentū vel alia repositūritate
mē in alienis ⁊ remotis patrias pſcunt ad matꝫ ⁊ bo-
ni atqꝫ viles estimantꝫ. ⁊ uce. liij. Non est pꝫba sine
noze. mlti in patria sua. Ut ille est igit mltis patriā dimittit
re: maxime qꝫ dicit Seneca qꝫ omne soli patria est virosi.

Capitulum. lxxij. de murice

Grex est quoddā genus cōchyliorū qd in
ferro lachrymas emittit purpureas. & Col
muriceus hie purpureus in sola vena candi
est in murice: reliquum vero corp⁹ ois est fuscū
est. L. harisfilius vena cādila significat purū
dam: & innocēre cōficiēti: color vero ille purpureus signi
ficat verēdiciā. Illud igit est verū qd purpureus & rube
verēdiciā: a pura & bona cōficiētiā pcedit: qd preter his
na: scz cōficiēti puritate qd est dare in boie verēdiciē
fēlitate. Qd bene patet: qd ex quo qd cōficiēti est innocē
perdit: corp⁹ verēdiciā amittit. vnde aīe peccatū cōficiēti
liāre ille. Frōne mulieris meretricis facta est tibi mulier
erubescere. Qd rursus solimodo sanguine purpureo
emittit: nā in ipsa emissioe vitā fit. Sic vere hōis sanguine
mel p petis nōtione mortu⁹ est: femel p hōis sanguine
fuit. Et tamē de alijs resuscitatis nō sic: qd hōis mortu⁹
peritūrit. Et il lūd etiā potest dici de maritū: qd est
guine vitā finierit: ideo femel penas soluerit: qd est
tum nūq̄ ampl⁹ doluerit. ij. ad 2 cor. ij. Semel lapidat
sum. 2 cor. xij. Absisteret de⁹ oēm lachrymā ab oculis
tuis: qd iam nō erit amplius neq̄ lucus: neq̄ clamor. o.

Capitulum. lxxij. de musculis.

Lib. IX. De Piscibus. Fo. CLIII.

Musculi sunt conche: que cum balena amicitiam dicuntur habere: eo quod eius cuti inueniuntur adherere. Ne dicantur musculi quasi masculi: eo quod ostree eorum lacte impregnantur. et dicitur gallice moules: et sunt ille qui supra dicte sunt coche: quod ad similitudinem navis sunt facte. Tales sunt balene: cum balena. I. cum balistio amicitia nascitur habere: et per charitatem iugiter adherere: et ostreae. I. simplices seculares lacte doctrine sue impregnare solent et resplere. Antiqui. I. et lac sub lingua tua. Ut de supra scis de concha.

Capitulum. lxxvij. de mure marino. Mus marinus si in librum de natura rerum ad terram exierit: et fouea facta, ibidem una ponitur: cui etiam dicitur Plin. lib. ix. c. xix. qui scilicet terra operiens: et post triginta dies rediens, foueam aperit: et pullos gentios secum ad aqua ducit: quod aliqui dicitur vili carens: sicut generaliter pulli omnium aquarum: et postea viliu recipiunt: sicut ponit Plin. ibidem. c. li. in fine. Mus iste charissimus potest mibi pignus religionem vel etiam predicatorem. Ipsi enim fetus suos. I. subditos solent primo parituri. Ipsi enim fetus suos. I. subditos parire in terra. In penitentia et asperitate: et ponere in foueam. I. humilitate et humilitate: includere infra terram. I. detinere in obedientia et discipline capacitatem: et per triginta dies qui constant ex denario ter ducto ipsos ibi dimittere. I. ipsos tenere in obedientia decalogi cum trinitate credulitate: et sic pro certo ibidem pulli isti formabuntur per motum et virtutum honestatem: ita quod ad mare paratissimi poterunt ducuntur per contemplationis subtilitatem: post mortem vero per presentialis adeptionis felicitatem: et tunc acquirunt perfectum usum: quando scilicet oculo ad oculum videbitur diuine essentie claritatem. Ipsi enim se habent per ordinem in nouiter educatis: quod scilicet pulli debent in penitentia et humilitate fundari: in fidei et mandatorum obedientia: et tunc eadem recepta vira gratie: in mari deuotionis balneari: ad contemplationem celestium infirmari: ut sic eis tunc illud pascit. In mari via tuarum semitae tue i aquis multiplicat: quod mus quod filios suos in terra parit: sed ipsos ad mare ducit: significat viarios: qui filios suos hic in terra beluis mundis parit: et ipsos per mala opera secum ad mare inferri ducit. Sic ite. I. Ipsi ducit ad interfectorem filios suos. Ut potest dicit de prelati: qui debet filios et subditos suos de terra. de amore terrenorum tollere: et ad mare penitentiae inuitare. et. Ut de titulo marino in libro de animalibus: ubi inuenies simile expositum multis modis.

Capitulum. lxxv. de musella maris. Musella maris fin Ambrosio more delphini dicitur fetus viuos de vetre educere. ipsos tamen fetos: quando videt insidiantium periculum: solet iterum in vetrem recipere: quousque ad resistentiam ipsos vident fortes esse. Ut de simile supra de balena: et supra de galaga: et expone sicut ibi.

Capitulum. lxxvi. de molli seu mullo pisce. Molli piscis est propter teneritudinem sic vocatus. Dicitur autem iste piscis oculorum aciem hebetare: quod qui ipso multum vsi fuerint: piscem olent. Talis est mollities delicatissimi. Ipsi enim oculos intellectus hebetat: et se vltra debitum estimari procurat: et iniquum odorem sue fame in infamiam cōsumat. Patet de multis religiosis: qui quia viuunt delicatissime carnaliter: et olent piscem iniquitatis more carum: unde sunt ante oia voluptates: que etiam sublimitas ingentia nuerunt. Ipsi dicitur Seneca epla. xxvi. q. debellare: piscem est per imitationem sumitur et comeditur et incorporatur: certum est quod eorum exemplo motus luxurie refrenandus in vino necamus fuerit: vinum illud potatum tedius vitiis facit. Sic vere charissimi si vinum in quo submersi sunt immittat et eternaliter tribulati: per aures biberimus et audierimus: pro certo timore mortis et damnationis terribili: visum delictarum et voluptatum temporalium odimus: ipsi tanquam periculum abhorrebitur: et exemplo precedentium fugiemus: quod sicut dicit Seneca. Balena precedentium posteros docet.

Capitulum. lxxvij. de mure marino. Mus marinus si in librum de natura rerum ad terram exierit: et fouea facta, ibidem una ponitur: cui etiam dicitur Plin. lib. ix. c. xix. qui scilicet terra operiens: et post triginta dies rediens, foueam aperit: et pullos gentios secum ad aqua ducit: quod aliqui dicitur vili carens: sicut generaliter pulli omnium aquarum: et postea viliu recipiunt: sicut ponit Plin. ibidem. c. li. in fine. Mus iste charissimus potest mibi pignus religionem vel etiam predicatorem. Ipsi enim fetus suos. I. subditos solent primo parituri. Ipsi enim fetus suos. I. subditos parire in terra. In penitentia et asperitate: et ponere in foueam. I. humilitate et humilitate: includere infra terram. I. detinere in obedientia et discipline capacitatem: et per triginta dies qui constant ex denario ter ducto ipsos ibi dimittere. I. ipsos tenere in obedientia decalogi cum trinitate credulitate: et sic pro certo ibidem pulli isti formabuntur per motum et virtutum honestatem: ita quod ad mare paratissimi poterunt ducuntur per contemplationis subtilitatem: post mortem vero per presentialis adeptionis felicitatem: et tunc acquirunt perfectum usum: quando scilicet oculo ad oculum videbitur diuine essentie claritatem. Ipsi enim se habent per ordinem in nouiter educatis: quod scilicet pulli debent in penitentia et humilitate fundari: in fidei et mandatorum obedientia: et tunc eadem recepta vira gratie: in mari deuotionis balneari: ad contemplationem celestium infirmari: ut sic eis tunc illud pascit. In mari via tuarum semitae tue i aquis multiplicat: quod mus quod filios suos in terra parit: sed ipsos ad mare ducit: significat viarios: qui filios suos hic in terra beluis mundis parit: et ipsos per mala opera secum ad mare inferri ducit. Sic ite. I. Ipsi ducit ad interfectorem filios suos. Ut potest dicit de prelati: qui debet filios et subditos suos de terra. de amore terrenorum tollere: et ad mare penitentiae inuitare. et. Ut de titulo marino in libro de animalibus: ubi inuenies simile expositum multis modis.

Mus marinus si in librum de natura rerum ad terram exierit: et fouea facta, ibidem una ponitur: cui etiam dicitur Plin. lib. ix. c. xix. qui scilicet terra operiens: et post triginta dies rediens, foueam aperit: et pullos gentios secum ad aqua ducit: quod aliqui dicitur vili carens: sicut generaliter pulli omnium aquarum: et postea viliu recipiunt: sicut ponit Plin. ibidem. c. li. in fine. Mus iste charissimus potest mibi pignus religionem vel etiam predicatorem. Ipsi enim fetus suos. I. subditos solent primo parituri. Ipsi enim fetus suos. I. subditos parire in terra. In penitentia et asperitate: et ponere in foueam. I. humilitate et humilitate: includere infra terram. I. detinere in obedientia et discipline capacitatem: et per triginta dies qui constant ex denario ter ducto ipsos ibi dimittere. I. ipsos tenere in obedientia decalogi cum trinitate credulitate: et sic pro certo ibidem pulli isti formabuntur per motum et virtutum honestatem: ita quod ad mare paratissimi poterunt ducuntur per contemplationis subtilitatem: post mortem vero per presentialis adeptionis felicitatem: et tunc acquirunt perfectum usum: quando scilicet oculo ad oculum videbitur diuine essentie claritatem. Ipsi enim se habent per ordinem in nouiter educatis: quod scilicet pulli debent in penitentia et humilitate fundari: in fidei et mandatorum obedientia: et tunc eadem recepta vira gratie: in mari deuotionis balneari: ad contemplationem celestium infirmari: ut sic eis tunc illud pascit. In mari via tuarum semitae tue i aquis multiplicat: quod mus quod filios suos in terra parit: sed ipsos ad mare ducit: significat viarios: qui filios suos hic in terra beluis mundis parit: et ipsos per mala opera secum ad mare inferri ducit. Sic ite. I. Ipsi ducit ad interfectorem filios suos. Ut potest dicit de prelati: qui debet filios et subditos suos de terra. de amore terrenorum tollere: et ad mare penitentiae inuitare. et. Ut de titulo marino in libro de animalibus: ubi inuenies simile expositum multis modis.

Capitulum. lxxvij. de monacho marino. Monachus marinus monstrum est in mari batissimum: quod in pina parte corporis figuram mentitur humanam: hoc excepto quod nasum non habet ab ore distinctum: sed contiguum: pars vero extrema similis est pisci. Iste igitur pro tanto monachus dicitur: quod caput eius cum quadam magna corona ad modum monachi nouiter rasi figuratur. Tales procul dubio sunt monachi moderni: et quilibet religiosi mali. Ipsi enim monachi maris dicitur: pro eo quod in mari seculi: plures in religionis flumine cōuertantur mentaliter. psal. In mari via tua. Ipsi ergo non ex toto sunt homines. ratione veteres: immo pro certo pro magna parte sunt pisces. I. molles fluitabiles et carnales: quia pro certo licet in prima parte, scilicet in corpore, quod homini primo apparet: isti videantur homines esse: et coronam monachalem in signum religionis gerere: in parte tamen posteriori: scilicet in moribus et in vita: que ab eis postposita ipsos poterit pisces. I. carnales inuenire. Abac. i. facies hominis sicut pisces maris. Nam nasum et os habent cōtinuum: quia scilicet nasus sue discretiois videtur ex toto esse circa os sue gule et confessionis: quia scilicet quasi totus ipsorum appetitus et sensus videtur ad gulam ordinari: et ad carnis delicias terminari. de quo ad Roma. xij. Sapietia carnis inimica est deo. Ut potest dicit de multis: quod in principio seculi in inuentum sunt religiosi et monachi: i fine tunc in cauda se neclit: pisces sunt. I. carnales delictiosi et mali. Et sicut monachus marinus solet in mari ludere: et ludendo intuentes ad periculum trahere: sic mali moderni monachi solent salibus et lusuibus choreare: et suis malis exemplis alios ad interitum inuitare. Contra quos Hieronymus super epistolam ad Hebræos dicit sic. Monache qui debes lugere: quare rides: dic mihi ubi huiusmodi hoc fecit: bene enim fuisse legitur non risisse. Ut si vis dic in bono: bene monachi et religiosi debent esse marini per amarum contritionem: homines per rationem et discretionem: pisces in aquis manentes per misericordiam et deuotionem: leui et ludentes per spiritualem consolationem: et per diuine laudis exultationem. et sic. lxx. Gaudeo gaudeo in domino. et. Adona chus marinus monstrum est: quod super aqua selet saltare et ludere: et cum videt hominem in littore se suis lusuibus delectantem: et in eum intendentem: solet amplius ludere et saltare. quod si homo appropinquat ad eum: appropinquat et ipse: et si datur facultas hominem rapit et trahit in profundum et comedit. Sic vere charissimi facit diabolus in hoc mundo: volens enim homines in profundum peccatorum et tormentorum deducere: solet primo ante eum per tentationes ludere: et multos falsos applausus et delectationes suggerere: et per nem ad complacitiam inducere. si vero videt quod homo ad eum appropinquat: in malis suggestionibus se delectat: et in malis cogitationibus immorando: tunc fatius insinuat: et dulciores saltus mentitur et fingit. Sic ergo fit quod ubi non aduertit: subito homo ad malum consensum rapitur: vvvv ij

Lib. IX.

ad malum optus trahitur: tandem in profundum peccati per oblationem submergitur: et sic tandem in inferno crude liter deuorat. Ideo de diabolo potest dici illud *Prover. xxiij.* Ingressus blade / nouissime autem mordebit ut coluber. Uel ista possunt dici de inuenibus saltantibus et ludentibus: tam uiriles quam mulieribus / qui aspicientes attrahunt ad peccatum: et qui quanto uidentur ab alijs aspiciunt / tanto ut magis placeant / ludere et saltare nituntur: et sic sepe fit quod dato quod insipientes in principio nulla mala habuerint voluntate: ex post facto tamen ad appropinquandum peccato inducuntur: et finaliter in uitijs submerguntur. Bene ergo psalms dicit *Eccli. ix.* Ubi saltatrice ne assiduas sis: ne forte percas in efficacia illius.

Capitulum. lxxix. de monoceros marino.

Monoceros maris / monstrum est marinum / quod in mare comu habet maritimum / quo scilicet naues medas penetrat atque scindit: et hominum multitudinem destruit atque perdit. In hoc tamen humano genere prouidit natura: quod cum tardum animal creatum sit / naues eo uisum possunt fugere / et a periculo se saluare: sicut dicitur in libro de natura rerum. *Harissimi monoceros qui dicitur a monos quod est unus: et ceras quod est cornu / quasi habens unicum cornu / potest mihi significare. Huiusmodi / qui scilicet habet cornu potest singularis. Comu enim sue potest unum dicitur pro eo quod in genere suo singularis et unica reperit. Istud enim ita magnus est quod naues. id est peccatores in mari huiusmodi fluctuant: sicut rigore iustitie scindere: et homines scilicet peccatores et teporaliter et eternaliter perdere vel damnare. Quod uisus in iudicio potissime apparebit: quando rigore sue iustitie peccatorum multitudo peribit. *Job. xxxij.* Perder multos et innumerabiles: et regnare faciet alios per eos. et in psalms. In spiritu uehementi conteret naues tharsis. Et si uis dicitur quare peccator dicitur nauis. Sed quid? pro certo in hoc uidetur humani generi natura naturans deus: uoluit enim quod istud animal esset tardum: quod scilicet huiusmodi quantum ad executionem sue iustitie ualde est tardus / patiens et benignus: quod sicut dicitur *Eccli. iij.* Patienter agit deus: nolens aliquem perire. quod sicut dicitur *Job. xxxv.* Hunc autem non infert furor eius / nec uicissit scelus ualde. Hunc enim habet misericordiam cum iustitia: et ideo si istum monocerem huiusmodi uiderimus: fugiamus: comu iustitie sue per penitentiam tepus habemus: et si uoluerimus ipsum per penitentiam euadere: quod ad nos ueniat / non expectabimus: sed dum durat misericordia dilationis sue tarditas / fugiemus. Iste est enim qui habet cornu cum tarditate. id est habet feruorem iustitie cum misericordia pietate. psalms. Exaltabit sicut unicorns cornu meum: senectus mea in misericordia uerbi. Uel ista possunt dici contra modernos iudices / qui dato quod habeat cornu iudicarie potestatis / quo possint naues. id est male operantes scindere / corrigere / et punire: ita tamen sunt hodie prolixi et tardi / quod naues. id est malefactores bene possunt fugere / et euadere: et in malo etiam gloriari. Uel potest dici de bonis iudicibus / qui dato quod sint armati comu. id est fortitudine et zelo iustitie (iuxta illud psalms. Exaltabuntur comua iusti) ita quod naues. id est peccatores per mare seculi vagantes / possint iustitia mediante scindere / corrigere / et punire: non debent tamen ultra debitum precipites esse: sed tarde / deliberate / ponderose et mature / procedere contra partes. unde Seneca. *lij.* *Prover.* Deliberare uel illa mora est tutissima. ois mora odio est: sed facit sapientiam.*

Capitulum. lxxx. de narce siue toxepedine.

Narce siue Aristo. est piscis qui tangentibus stuporem immittit: et in ebria etiam tangente stuporem / instanti quod quando piscatur: etiam mediante linea / et calamo stupor / et insensibilitas primo brachio: deinde toti corpori accedit: ita quod necesse sit quod piscator calamus eiciat et dimittat. Et ideo est quod medicus ne stupor / siue narcotice dicatur. Talis est mulier. ista enim est stuporifera: quia. procul dubio omnem hominem ipsam tangentem / et societate ipsius frequentantem / et sibi incaute appropinquantem / solet stupescere / et per mala desideria stupidi et insensibilem reddere: ita quod necesse est lineam. id est affinitatem qua media se coniungunt / scilicet uerba / colloquia / loca / solatia et alia similia dimittere: alias ab isto stupore / et ab isto septo amore non poterit se saluare. Et sic talis mala mulier potest dicere illud *Zacha. xij.* Percutiam omnem equum in stupore. Equi inquit. id est luxuriosum. Uel dicendum de quacunque

De Piscibus.

mala societate. Uel dicendum de morte sicut infra de toxepedine.

Capitulum. lxxxi. de necrotibus.

Necrotibus siue piscibus belue sunt maris / que toto corpore sunt hirsute / et aliqua similitudinem habent cum homine. harum cum aliqua emori debet: ut imitantes conditionis humane / generis etus / planetas longe ab incolis auditus esset. Iste est tristitia / sicut dicitur / mortis necessitate amara esse mortalibus. Ista belua potest significare malos diuites: quod procul dubio hirsuti sunt diuites atque pleni / et rerum temporalium uellere premunt. Iste enim cum homine habent aliqualem imaginem / et non plenam: quod scilicet non ex toto sunt homines. id est per rationem rationabiles: immo pro parte sunt bestie. sensu et ratione carentes. psalms. Homo cum in honore esset / non intellexit / comparatus est iumentis insipientibus: et similis factus est illis. Quid igitur? pro certo tales quando ueniunt ad mortem / ualde tristantur: et per desperationem placentur / et gemitibus emittentes / mortis non solum corporis / immo etiam anime / amaritudine protestantur. Ipsi enim qui desperant de paradisi sorte / per ceteris tristantur in morte: et ultra modum timent mortem: quando uident quod post mortem non sunt requiem habituri. Ideo bene dicitur *Eccli. xij.* Mors quod amara est memoria tua hominibus infuso / et pace habent in diuitijs suis. Que tamen uiri boni non faciunt. in morte enim non timent: sed ipsam gaudere expectant et recipiunt. Uel de Seneca. *Alibi* nunquam timeas / semper uero cogita. Uel ista possunt dici de anima damnata / que morti eterne se redens adiudicat / merito tristatur / et gemit. Sap. v. Intrae penitentiam agentes: et per angustia spiritus gementes. et uidentes turbabuntur. et. Uel dicendum infra libro quarto decimo capitulo. *lxij.* *vij.*

Capitulum. lxxxii. de nauis.

Nauis seu nauis / siue alios pompilos / siue piscibus lib. ix. c. xxix. est monstrum marinum / inter precipua miracula: quod scilicet / si libidem uel est esse de genere polypteri. Ubi enim aliquid equo nauigare uoluerit: tota aqua perfrustata de corpore emittit: et cum uacua fuerit / duo per nauiachia sursum reuoluit: mebanam mire tenentur: qua inter alas habet / loco uel sursum ad auras extendit: cum aliquid tem pedibus per mare natat: cum cauda uero media loco gubernaculi lege regit: et sic per mare ueliscat atque transit. Si uero causam timeat inueniat / statim hausta aqua uel maris ponderet / uel sua deponit: et in equora se immergit. Sic uero quando homo de nullo dubitat neque timet: tunc solet ire per medium / appetere / et uelle ad mundi negotia / et stabilia nauigare: et ideo tunc solet aqua deuotionis gratie et compassionis euomere: et biachia laborum suorum sum ad auras mundant fauoris extendere: et uelum coelestium sursum per inanem gloriam erigere: et se ad omnem flammam bolice tentationis exponere: et sic dimisso pondere timoris diuini / solet per seculum remigare: et tunc de negotio ad negotium / de officio ad officium / de uicio ad uirtutum diuagationem: sicut ad litteram uidemus de superbijs et uanagloriosis de quibus *Eccli. xxiij.* Eleuatum est cor tuum in robore tuo. Sed quid? pro certo contrarium est quando homo est in aduersitate: quando est in tristitia / et timore. tunc enim solet uelum superbie deponere / biachia et amplius altitatem suorum ad seipsum recolligere / aqua deuotionis et compunctionis bibere: et iterum in mare. id est in penitentie amaritudine se mergere: et ad profundum humilitatis redire: et sic se a periculo liberare. Et sic istud est uerum quod magis (ut communiter) proficit ad aduersitatem quam prosperitatem: quia bono in aduersitate per timorem retrahitur / et saluat: qui in prosperitate per uanitatem erigitur / et laxatur. Ideo bene dicitur *Prover. xv.* Per timorem domus declinat ois a malo. Uel ista possunt dici econuerso de bonis. Iste enim uolens uelut re per contemplationem ad eterna: debet primo aqua munditie prosperitatis et peccati de corde / et de affectu eicere / per contritionem et abominationem: debet biachia amoris et amplius sursum ad deum / bona paradisi extendere / per desiderium et affectionem: debet uelum cordis ad statum spiritus sancti erigere / per puriorum contemplationem: et sic procul dubio poterit per mare huiusmodi discurre per bonam operationem: et ad pro-

Lib. IX.

Omnes qui ingrediuntur ad eam non reuertentur nec apprehendent semitas vite. Usurarius etiam postquam pauperes incluserint: et in suis contractibus immoluerint: claudunt se: eis nihil amplius dandus: deuorant eos cyperedando: dicentes scilicet illud Matthei. v. Amen dico tibi: non eris inde: donec reddas nouissimum quadrante. Et generaliter ista possunt dici de diabolica tentatione. Diabolus enim in principio late se aperit et exponit: et viam latam diuersorum delectabilium vniuersis ostendit. Cum vero quis intrauerit ipsum per metis obstinationem: et per malam consuetudinem taliter retinet: et includit: quod viam circundi per penitentiam sibi tollit: et ipsum tamen in inferno deuorat: et consumit. Figura de Iabele Iudici. iij. que Sifare ostium aperuit: et eum ad intrandum multauit: et lac ut dormiret propinavit: que sibi retinuit et occidit. Sic diabolus mala mulier vel usurarius. et c. Allega ut supra: et vide figuram de Iabele expositam libro de animalibus titu. de aranea.

Capitulum. lxxvij. de porco marino.

Porcus marinus seu iullus: sicut dicit liber rerum: est piscis in magna parte porco similis: habet enim carnes pingues: et lingua abioluta: ut porcus: sed voce differat. Hic etiam more porci in fundo maris fodiendo arenam: cibum querit. Sic vere carnales et delictiosi porci sunt similes per vilitatem: sicut porci sunt pingues per carnalitate. Lingua habet ut porcus per immundam loquacitatem: et in terra arena. bonis terrenis querunt cibum diuitiarum: ut porcus per auaritiam et cupiditatem: et hoc in profundo maris peccati per omnimodam iniquitatem. Matthei. xxv. Abiens fodit in terra: et abscondit talentum. Porcus marinus fin. piscis habet spinas venenosas in dorso: quarum punctura valde cruciat: sed fel illius remedium est. Sic vere contra puncturas detractionum et iniuriarum iracundorum: remedium est ad patientiam: fel tristitia: qua in corde primo sustinent ipsi mali: patientius enim fertur humilissimi punctura: quando homo cogitat quod ipsi primo dolore felleo cruciantur. unde et Seneca dicit quod humilissimi dolori remedium est patientia.

Capitulum. lxxviii. de pungitius.

Pungitius est omnis piscis minimus habens pungentes pinnulas: propter quas dicitur pungitius. Est enim piscis quibusdam maculis variatus. Ipsi piscem vulgus sine coitu nasci dicit: et quod plus est: matrem aliorum piscium ipsum vocat. Dicit enim quod si stagnum nouiter fiat: ubi nulli ponatur pisces: quod primo anno ibi pugnitiui inueniuntur: et secundo anno multorum piscium genera ex ipsis propagabunt. Charis sunt pisces iste significat. Pugnitiui qui percul dubio minimus sunt in incarnatione per humilitatem: dicens illud psalmi. Ego autem sum vermis: et non homo: opprobrium hominum: et abiectionis plebis. Pungitius vero erit in iudicio per seueritatem: quando scilicet sicut dicitur Apoc. i. In ore habebit gladium bis acutum. Quid ergo? Iste sine coitu virilis seminis fuit conceptus: et in stagno nouo vteri virginis vel noue sponse ecclesie fuit natus. Et quod plus est: iste mater aliorum dicitur pro eo quod ceterus fidelium ab ipso fuit in ecclesia propagatus. Quod est enim quod Charis sine semine natus fuit: et in stagno nouo ecclesie fideles genuit: et conceptus: dicens illud Esai. lxxv. Nunquid ego qui alios parere facio: ipse non pariam: dicit dominus. quasi dicat sic. Vel dicit quod pungitius est vir humilis: qui in religione proprio motu sine coitu laboris alterius nascitur: et conuertitur: a quo postmodum multi alij in fide et moribus generantur. unde apostolus. Filioi mei quos iterum parturio: donec formetur in vobis Christus.

Capitulum. lxxix. de purpura.

Purpure sicut dicitur in libro de natura rerum: conche sunt: que colore purpureo et roseum saluandem emittunt. Iste autem infra annum totam magnitudinem suam complent: et si amplius creuerint: nihil ad colorem emittendum amplius valent: et ideo teste eis franguntur: ne plus debito crescant. Charissimi iste coche possunt significare predicatorum et doctores: qui de ore solent saluare illum preciosum liquorem sapientie et doctrine: quo peccator per verecundiam purpuratur: et quo iustus per honestam apparentiam coloratur. Sed quid? Procul

De Piscibus.

dubio ad hoc vnum est necessarium: ne scilicet crescat dubitatio et delictis et honoribus huius mundi. Sicut enim videmus ad oculum: quando aliquis in temporalibus augmentatur: in saluando et purpurando. docedo et predicando impeditur. Et ideo dominus apostolis et sanctis predicatoribus: restitit corpus: et temporalis substantie per tribulationes fregit: et eos ad humilissimi cremento impediuit: sic ipsos ad predictum officium habiles reddidit: et effecit. Et idem enim ad litteram de istis medicamentis: quod dum sunt in suo debito complemento: docent: predicant: et per deuotionem et orationem saluant. Si vero per diuitias et pietatis creuerint: statim hec omnia sibi cessant. Igitur vtile est quod deus homines et deuotos et doctores a talibus crementis impediatur: et quod per tribulationes ipsos alij quotiens frangatur: ut eis eos per orationem et per doctrinam saluare doceat: ut infra. unde Eccli. xxxij. Operatur in disciplina: et querit requiescere: laxa manus illi: et querit libertatem. Purpure coche marine si in aqua dulci ponatur: necitur: semineces vero mari reddite resultant: unde dicitur Psal. lxxv. Sic vere est de multis religiosis: et sanctis: dum et grosse et vilius panis more cochearum immundis: qui scilicet in mari religionis et penitentie viuunt per gratiam et deuotionem: inde vero ad aquas dulces consolationis medane extrahi: et mundi negotijs implicari: facilius mouentur: per gratie amissionem: qui dato tamen quod sint semineces: dato quod aia sit iam mortua per peccatum: et non reserit nisi quod corpus mortui: hoc est dicitur quod sint in peccato: dum tamen adhuc viuunt in humanis: si mari penitentie restituantur: semper viuificantur per gratiam et sanantur. Sap. xliij. Transiunt mare per rarem liberati sunt. psalmi. In via tua viuifica me. Secundum Psal. lxxv. purpure coche capte possunt extra mare quinquaginta diebus viuere sola sua propria saluata. Iste autem malis odoribus facilius solent mori. Et harissimi salua que de ore emittitur: significat orationem. Et salua ista que est lachryma purpurea: significat verecundiam: conpunctionem: et lachrymationem. Iusti igitur sunt iste purpure quibus sua propria lachrymatio saluatio et oratio est spiritualis vita: intra illud psalmi. Fugerit mihi lachryme meae per oculos ac nocte. Iusti enim in vita sua tali salua dum sine capiti in corpore possunt diu spiritualiter viuere: et vix ad quoniam gestum dilem. i. vix ad iubileum eterne requie perferuntur: dum tamen a fetore peccati: qui iustos occidit: sciant legem me peccare. Purpura fin. psalmi. vbi supra. Lingua habet magnitudine digitalis: ita acutam et duram: quod lingua coche perorandis palatur. sub lingua autem est illa vena: unde lachryma eius et loquutio debet esse secura et dura: et ad penam duras et obliuionis acuta. Cetera autem salua. i. bone doctrine ibi debet latere: qua scilicet predicando possit per virtutes alios purpurare. Anti. v. Vel et lac sub lingua tua. Vel dicit quod talis est detractor: cuius lingua est acuta et vena: et eius salua. i. eius locutio carnalis et rubea. psalmi. Lingua eius gladius acutus.

Capitulum. xc. de pauone marino.

Pauone piscis est fin. Psal. x. a pauone autem sic dicitur: coltus: eo quod ei sit similis in colore: dorso enim et collo simili colore pictus est. Tales sunt sancti: qui lachryma pauoni volucris celesti fuerunt in mentis conformati: supra illud Matthei. v. Et forte preceps sicut et pater vester perfectus est. In collo enim eorum. i. in spe fursum erecta: in dorso etiam illorum. i. in patientia omnibus obiecta: coloris virtutum et perfectionum apparuerunt: quibus ipsi sancti coram deo et hominibus reluxerunt. Et c.

Sumpsi vestimenta tua multicoloria.

Capitulum. xci. de perna generis cochearum.

Perna fin. Andelinus est quod inter cochearum velutur: ostreorum more: et inter conchas velutur: vnde vellere nobilissimo: fuluo nimis et rutilo: et conchis conficiuntur preciosae vestes: scilicet pepla et cetera: menta tam virosum quam mulierum. Charissimi coche: quarum vestis est testa dura: deformis et hispida: potest significare religiosos: qui in colore habet debet esse humilis et deformis. Perne vero possunt significare ista discipulos et curiosos: qui scilicet inter cochearum. i. inter alios religiosos de bonis ecclesie viuites: non essent in habitu conformati: sed peccato

Lib. IX. De Piscibus. Fo. CLVI.

his vestibus: et in colore et precio statū suū dedecentibus/ ab ipso diuersificatur: et lana filui coloris multotiens in- diuitur: ita q̄ iam nō pisces: sed bestie: iam nō religiosi: sed milites esse videtur. Unde Hieron. in p̄sona talium dicebat. sed vauitatis. nōdiles eīz: et monachus sibi de eodem p̄ano eplamyden et cucullam partium. Uel dic q̄ inter cōchas. i. inter duos et testos peccatores inueniuntur quādoq̄ al- tius: et velleribus diuitiarū exterioris sunt induti: et fulgore honeste apparente variati. Psal. Altit regina a dextris tuis in vestim deaurato. Uel si vis vide supra in littera. A. de vellere aureo pisce: et expone sicut ibi.

De piscibus. xxiij. de physterere. Ipsi ingens est qm Solinū in dī nomināte physterere: et vi dicit Plin. est in illa parte ocea- ni. que gallia respicit. Et est piscis tāte altitudi- nis: vt extollens se sup fluctus. ingentis colūne similitudine proferat. altioris nauū velis dūlu- uum aquarū euomit: et eructat: ita vt suspēciat fluctuan- tes. Plin. autē lib. ix. ipm vocat physterera. Ipsi vidi appli- catum ad beatum Augustinū et alios excellētes doctores. Ipsi em ecclesie colūne et fortissime fuerit. in q̄ vela in mari fluctuanti nau. um. i. alta ingenia philosophorū et mū- di sapientum preceperunt: et ideo fluctus doctrine et sciētie rantes ad irrigādum ecclesiam emulserūt: q̄ fluctuantes phi- losophos paganos et hereticos in stupore et miraculū cōuer- terūt. Psal. Ecce auerit flumina vocē suam: eleuauerūt su- mina fluctus suos. nō habiles clationes maris: mirabilis in altis dñs. Uel si vis ista possunt dici de altis mūdi diui- tibus. officialibus et p̄sidiis: qui q̄uis a natura sint p̄- fecti. de humili plebe: ita q̄ in mari amaritudinis et labo- ris naturaliter in basso statu debeat currere: ipsi tamen ho- mines per supbiā eriguntur: et fauente fortuna intantū extol- luntur: etiam ipsi altis velis. i. ipsi nobilibus et p̄cipi- bus in honorib⁹ adequant: ita q̄ iam isti esse colūne patrie vident. Plin. xvi. aduēti erigunt filij Leui. Et quod turbarum pomparū et iactantiarū sup alios emittuntur: q̄ non mirum si isti a cunctis nauigantibus. i. a cunctis simpli- citer viuētib⁹ timeantur. nō atq̄ xij. Nauicula in medio mari iactabat magnis fluctibus. Uel dic q̄ iste piscis signi- ficat diaboli: qui cōtra naues. i. contra iustos per supbiā erigitur: et sicut colūna contra ipsos taliter confirmat: q̄ fluctibus tribulationū et tentationū ipsos submergere in- profundum peccatorū mollit: propter q̄ iusti non imme- rito cōturbantur. Uel iste significat quelibet virum iustum/ qui per cōtemplationē sursum erigitur: et sicut colūna per uotionis de ore cruciat: et fluctus orationis predicationis et de- mones superfacit et turbat. Psal. xij. Alperis in supmis mon- tibus. et Joā. vij. Flumina de vētre eīz: et sicut aq̄ viue.

De piscibus. xxiij. de platantissis et quibusdā vermib⁹ quos alij scaphos. alij stacias. Aliter autē facias appel- lar. q̄ Plin. que allegat nullū cīs nomē tribuat. Latantissē fm Plin. lib. ix. c. x. beluc sunt in San- ge Anuo Indie: rostri habētes vt delphin: et caudam habētes quindēcim cubitoz. Ipsi so- cie sunt belue quas scaphos vocat: brachys bi- nte: quib⁹ tantas vires esse dicūt: vt elephātes abstrahant arapumpat. Sic vere in flumine delictariū hu- comu socij a quibus pcul dubio elephantes. i. iusti diuer- simode grauātur: per tentationes et tribulationes multipli- citer infestantur. Prouer. xxiij. Utri sanguini oduerunt sim- et diuitiarū manētes: q̄uis ad supfluitarem habēat: tamē alqd de aqua sui fluminis elephātes. i. pauperes secū por- tant q̄p se diuitie pluribus sufficerēt et valerēt. Quod etiam de iudis videmus: qui flumina. i. bona cōmunia si bi volunt appropriare: et alios solē inuadere et molestare/ si ipsos viderint appropriare: vt sic soli tāq̄ dñi possint glo-

riari in cōmunib⁹ et gaudere. Ista maxime patet in mona- sterijs et collegijs: et etiam in cōmunitatibus villarum/ in quib⁹ semp est inuenire aliquas magnas beluas que se re- putant dños. Et ideo intrare volētes in eorū collegiū et cō- gregationem: vel de aquis suorum beneficiorū auctoritate aplica/ vel alias iuste aliqd assumere volētes: mordēt atro- citer et impugnat. Contra quos dicit Is. xlii. Ecce ego ad te diaco magne/ qui cubas in medio fluminū tuorum: et dicis: meus est fluminis et ego feci meipsum.

De piscibus. xxiij. de polypos. i. polypos. Polypos fm Plin. dorū lib. xij. idem est q̄ multi- pes. Et est piscis quasi de similitudine seplari: habet em multos pedes: scilz octo: quos habet squamosos et porosos: et inde est q̄ seopulis et lapidibus supinus et auertus fortiter adheret: ita q̄ exinde vis amouet: nisi cū aliquis fortidus odor ipi- naribus applicat: sicut etiam dicit Plin. lib. ix. c. xxi. Tales sunt mundi diuites: q̄ pro certo isti pedes affectuū et desu- deriorum multiplices habent: quibus pro certo lapidib⁹ et seopulis. i. reb⁹ inenibilib⁹ nimis heret. Et ideo isti auerit dicuntur herere: quia pro certo cōuertendo se ad diligēdum mundi bona/ necessario a deo se auertit. Nullus enim ad vnum extremū cōuertitur: quin a reliquo se auertat: et istud est totum peccatū q̄ est in adhesionē et dilectiōe terrenorū: quia scilicet ibi auertit mens a bono in cōmutabilit et cōuertitur ad bonum cōmutabile. Prouer. i. Queris par- uulorū interficer eos. Sola em ista auertio peccatū est. Is. Reg. xi. Trar est dñs Salomō: eo q̄ auertit esset mēs ei⁹ a dño. Quia ultra: Procul dubio planum est q̄ isti ab ista adhesionē et a terrenorū dilectione nequeunt separari. Et ideo p̄ficato: deus odorem fetidum/ scilz mortē eorū mari- bus applicabit: et sic istos ab istis seopulis separabit. Uel per lapides intellige nepotes insensibiles et ignoantes p̄- latonū: quibus per nimis affectum adherent: intantū q̄ a deo propter hos se auertit. Allega sicut supra. c. lviij. de hyllone. Uel dic q̄ dato q̄ aliq̄ sit a deo auertus: seopu- lis bonorum terrenorū et honorum adherens et conuersus: ita q̄ per aliquē predicatorē nequeat separari: si tamē ap- plicet ei res fetida/ scilz mors et corruptibilis carnis et mor- tis cōsideratio/ separabitur: et ad deum cōuertetur. Timos itij. Accedere feci putredinem castrorū vestrorum in naves vestras. Polypos quicquid pedibus appropinquat: facili- ter voluit: habet brachia fortissima: intantū q̄ si hominē incaute sup nauem stantem viderit: si brachijs ad collum eius tactis appropinquat: ipsum facilliter detrahit: et submer- git: nec ipsum dimittit donec velut gladio brachia sibi sel- derit. Unde et Plin. lib. ix. c. xxi. ait q̄ negant vllum atrox- ius esse animal ad cōficiēdum hominē in aqua. Talis est diabolus: quia pro certo iste tante est potestatis: q̄ facilliter voluit ad malū: et de bono p̄posito diuellit omnē hominē cui se applicauerit ad tentādum: nisi sit dñs qui defendat. Non est enim potestas sup terrā que cōparet ei: sicut dicit Job. xij. Iste em fortissima habet brachia/ quib⁹ ses hoies amplexat. Et ista pcul dubio nihil aliud sunt q̄ male sug- gestionēs. blāde delectationes/ fallaces inductiones/ et for- tes tērationes. Si quis em incaute de nauē ecclesie vel re- ligionis/ vel de statu gratie ad mare mūdi et ad bona tēpo- ralia descēdens: brachijs istis ab isto insidiatore amplexa- tus fuerit: nisi cito ipa a se absciderit: cito p malum cōsen- sum ad peccatū trahet: et p mala opera in pfundū vitiōis trāsbibit: et tandē ab eo in inferno deuorabit et peribit. psal. Insidiat vt rapiat pauperē: rapere pauperē dñi attrahit eū. Uel dic q̄ polypos est mala mulier/ que ad votum ducit et voluit hoīem cui adhefit. Illi emi que p̄dictis brachijs vel etiam corporalib⁹ amplexib⁹ et applausib⁹ amplexata fuerit: solet taliter detinere: q̄ a statu diuine gfe et mūdant honoris ipsum solet detrahēre et mouere/ et in mari pecca- ti vel etia in amaritudine paupertatis ipsum submergere vel necare: et carnes sue tēporales substantie totaliter deuorare: nisi forte a principio homo promp⁹ fuerit ipsam a se reijce- re/ et truncare. et sic dicitur Eccl. xij. Inuenit mulierem morte amariōis: que laqueus venatorum est: et agenda cor- etus/ vincula sunt manus eius. Et ideo bene consilij Eccl. xxi. vbi de mala muliere dicit. A carib⁹ tuis abscide.

vvvv iiii

Lib. IX.

De piscibus.

3 illam: nec te a butaturo. ¶ Polypus quādo natus/ semp obli-
quus incedit/ et habet caudā bifurcatam/ cū quādā fistula
in dorso/ quā quandoq; ad dexterā/ quādoq; ad finistrā mo-
uet/ quādo natus. Sic sunt fallaces/ et p̄diores/ obliq; enim
et nō recte incedit in actibus suis/ cauda ei fuit intentio-
nis/ et finte bifurcata est/ quia scilz unum p̄tendit apparen-
tere/ aliusq; intendit latere. ¶ Fistula etiā habet/ quia scz fi-
stula dicitur verborum et attrahenti in talibz semp viget.
¶ Fistula ergo blandoz verborum/ et attrahenti solent di-
uersimodo vertere/ et flectere/ et nūc ad partē dexterā appa-
renter/ nūc ad finistrā latere mutare/ vt sic nūc vni/ nūc
aliud fingēdo possint ad executionē intenti operis trāsi-
tare. vt sic de falso et maligno poie intelligat illis & c.
¶ Virat ad meridiē/ et flectit ad aquilonē/ iufurans vnicuiq;
in circuitu pergit. ¶ Polypus caput habet durissimū/ sū
¶ Pl. lib. ii. c. xxx. ¶ Nōne q; q polypī nant obliqui i caput
q; p̄cedit. ¶ Ames etiā cum ienuerit habet duras: ita
q; quādo comeditur/ necesse est q; carnes eius vt teneriores
fiant/ foriter verberetur. Sic vere mali/ et obstinati ita sunt
in capite mēto in suis vitijs indurati/ q; nunq; ad deū po-
sunt dirigi vel cōueri/ nec p spirituale cōmētionem/ et p̄e-
dicationē in corpus suū mystici cōmutari/ nisi a deo p tri-
bulationē/ vbi a pelato per correctionē fuerint verberati/ q;
5 scit dicit p̄sa. xvij. ¶ Vteratō dat intellectu. ¶ Polypus
carnibus cancrorū/ et concharum velicetur/ in caeuerna vbi
iacet/ de ip̄is aggregat/ quicqd potest/ ad sui cubile co-
portat/ et ideo locus eius per tales cōchas deprehēditur/
quādo earū multitudo mortua alscubi reperit. Dicit tamē
Aristo. q; quādo quicquid in ip̄is idonei est comedere/ re-
stas extra caeuernā eijcit/ et cū ip̄is p̄ficulos venat/ et eos
deuorat/ et cōsumit/ scit etiam dicit p̄ll. vbi supra. ¶ Ita
fuit dicit p̄ra auaros/ vlturarios/ et raptos: et p̄ certo scī cā-
cros et cōchas. I. pauperes/ et simplices dep̄dant/ et ip̄os/ car-
nibus. I. eorum tēporalibus substatijs latantur/ et caeuernas
suar/ et domos inde repletes/ sibi ip̄is de ip̄is bonis cōū-
lectum. I. quietem/ et solatiū operantur. ¶ Pl. ii. ¶ Et cepit sus-
ficenter catulis suis/ et mactatū leontis suis/ et p̄leuit p̄e-
da sp̄elicas suas/ et cubile suum rapina. Sit igitur vis scire
vbi est caeuerna polypī/ vide vbi inuenies testas cōchylorū.
I. bona/ et possessiones pauperū aggregatas/ sic em co-
gnosces q; illa est domus talium t̄p̄anorū/ ita q; poteris di-
cere illud Job. v. vij. Ibec sunt ergo fabernacula inquit/ et
iste locus eius qui ignorat dicit. Quid ergo/ pro certo illi
illud q; sibi melius est/ retineat/ illis vero q; nihil valet/ re-
s bladium/ et vinū corruptū/ p̄ficulis. I. pauperibz/ sub specie
mutui etijcunt/ et sic eos sibi obligātes/ ip̄os tandem deui-
p̄cat/ capiat/ et cōsumunt. Patet ad sensum/ q; isti bonū vi-
num/ et bladū nolūt mutuo dare/ sed possunt retinere vel vē-
dere/ illud vero q; nihil valet/ mutuo dant/ et cū illo pauper
capiat/ exp̄peredat/ atq; grauit. Vnde isti sunt qui dicit
¶ Pl. lib. ii. c. xxx. ¶ q; arborē vltia sepe noctu trāsibat/ et p̄fica-
tozū cibaria comedebat/ quā tandē a canibz/ et dep̄lebitus/
6 vit tridentibus est cōfossus/ cuius scz tāta erat magnitudo/
q; caput ad similitudinē bolij habebat/ ita q; amphoras qn.
decim capiebat. Ego etiā semel audui narrari/ q; piscato-
res in mari p̄uicē in littore suo carbonēs locustas/ deco-
qui posuerāt/ eum circa ignē cōmirent/ ecce vnus poly-
pus/ dū locustis fractus de mari exiret/ ad ignē veniens/
et cum pede locustā accipere volēs/ sed calore ignis rimēs
ad mare rediit/ et quādā nūcā quā loco caput/ habet p̄
caput/ aqua implet/ tortēs eiūz/ et reducēdo p̄ ignē p̄ole-
cit/ q; nisi extinguit/ sic locustā accipiens fecit ad mare deui-
liser/ infm vnus de piscatoribz/ qui hoc videbat/ ism accepit
feret/ loco locustae p̄ carbonēs comedendū posuisset. Itā
possunt allegari de balliuis/ vlturarijs/ et demonibz. ¶ Balli-
ui em et officiales/ qui naturaliter appetūt locustas. I. pau-
peres/ deuorat/ quādo cōsiderat/ et alia locusta. I. altius
substat/ a piscatoribus. I. a maioribz/ p̄cipibus pontis/ su-

[illegible]

prudenter potest dici: qui maiores p prudētiā solēv in
cere: quos nequirent p potētiā superare. Sicut em̄ dicit
Eccl̄. ix. Dicebā ego meliorem sapientia esse q̄ fortitudi-
nem. Polypus sicut dicit liber de natura rerū: vultū inu-
olūm tūcū in hyeme p̄cipit: v̄vere parit: v̄ femina vnu
rum parit: in quo est innumērabilis multitudo oio-
rum: de quibus prole infinita deducunt. super oia
autē sua incubat: cācellatis inuicē brachijs quasi came-
ram faciunt. Ista possunt dici de cōiugibus: q̄ per amorē
mutuum debent alteri alteri vultū vertere: v̄ se per amorē
amplectādo: oia. i. filios defendere: v̄ fouere. Uel potest dici
de platis bonis: marib⁹ v̄ semellis. i. superiōribus v̄ inferio-
ribus: q̄ se inuicem debēt amplecti: v̄ diligere: v̄ cōi assensu
oia. i. subditos temporaliter v̄ spiritualiter gubernare. Uel
dic q̄ polypus est p̄ctō: qui in hyeme rērationis: oūi malū
ppositū concipit: ex quo in vere p̄peritatis: quando scy op-
portunitatē habuerit: filios. i. malorum op̄um multitudinē
parit. de vno em̄ oio multa p̄les producit: quādo ex vno
oio. i. ex vno malo p̄posito multitudo malorū op̄um pro-
creatur. Et sicut filij de septe magis q̄ filij q̄ habz
heret: cum vel peccatozē p̄ducit: qui tādē multū pestiferū
semē gignit: v̄ multos alios pestiferos succēdēs in eccle-
sia derelinquit: sicut fuit artius v̄ alij similes. Eccl̄. ix. Qui
lorem ad similitudinē loci in quo est: sicut dicit Pl̄. lib. ix.
c. xxi. Istud expone sicut de tharando vel chameleonte.
Ite lapillum inspicit ne claudat: sic se cure ipsarū camē-
bus satiat: sicut dicit Pl̄. lib. ix. c. xxx. Idem autem dicit
tur de cancro: v̄ ideo vide ibi. s. j. vbi exponitur.

Capitulum. xcv. de rana.

Rana marina fm̄ Aristo. piscis est qui h̄z caput
spinosum: habet autem alas: v̄ sub oculis que-
dam cornua: quib⁹ turbat aquas: vt non vidē-
tes pisces rapiat: ipsas mouens: quasi ad ver-
miculos pisces alliciat: v̄ accēdēs prop̄ ipsos
rapit. fm̄ Pl̄. lib. ix. c. xlii. Rana clamosa aduocatos ma-
lores designat. Ite em̄ caput intētionis habet spinosum: p
intentiū punctiōnū rapine: v̄ actionis: alas habet scy fu-
perbie v̄ elationis: v̄ sub oculis sue caute malitie v̄ caullas-
tiones habet cornua. pterite v̄ dure obfirmationis. Quid
ergo: pro certo ista aqua negotiozū que habent pze manib⁹
taliter turbant: v̄ suis malitijs inuolunt v̄ ligant: q̄ alij pi-
scēs scy simplices nihil ibi vident: et ideo sicut volūt ipsos
capti: decipiunt atq̄ fraudant. Ite etia de quib⁹dam
malitiosis potest dici: qui scy ante oia solent negotia turba-
re: ne eoz malitie possint apparere: vt sic possint p̄tra alios
p̄uolare. h̄tere. xxx. Turbat mare: v̄ consonat fluctus eius.
Ite Pl̄. lib. ix. c. l. diuersa genera pisciū simul nō co-
p̄iunt: rane similis: qui h̄z oia v̄ nāscitur piscis parte
suo cornua prominentia: turbat aquas v̄ pisciculos rapiat.
Sic vere licet nullū genus hoī in debeat alteri speciei. i. al-
teri mulier se cōiungere: istud tñ fallit in rana v̄ squatina. i.
in adulteris: v̄ luxuriosis: qui scy fidē alteri alteri non seruāt:
sino cū alienis cohabitāt: v̄ inde spurcos v̄ adulteros fi-
lios generāt: qui cū comb⁹ superbie patriam totā turbāt:
p̄as de brodis seu spuris qui in s̄a cōsola et alijs multis
terris faciūt cuncta mala: quib⁹ indignanter loquitur scri-
ptura. Et sicut. lvi. Accedite huc filij auguratricis: semen
lus p̄pelas coniūgitur cū ecclesia vxore: que sua scy nō de-
bet esse vxor: sed potius aliena: tunc ibidē generant v̄ p̄s
alios habent p̄ superbiam: cornua habent p̄ protētiā: et
siam per crudelitatem v̄ discordiā: v̄ pisciculos. i. pauperes
decipiunt p̄ fallaciatē v̄ malitiā. Et sicut. xxxii. Lūym
p̄liffm̄ aquam biberetis: reliquā pedib⁹ vestris turbaba-
tis. Ite em̄ pisces pullos suos nutrit: p̄ter ranā. vide
lib. de animalib⁹. c. de rana. Et sicut Pl̄. lib. ix. c. lvi. Theopha-
sua dicit esse in babilonis irrigulis quosdā pisces in capi-

te similes ranis marinis: q̄ cauernas sibi fodiūt: ita scy pro-
fudas: q̄ etiā desiccato humine: aque in illis cauernis p̄si-
sunt. Exinde ergo cauda v̄ pinnulis se mouentes: ad sicci-
p̄ passu erunt: v̄ itādē reuertunt ad cauernas: vbi obuerfi
perstāt. Sic vere debet bon⁹ actiūs cauernam. i. memo-
riam mortis in ipso mūdī humine sibi fodere: ibiq̄ in aqua
deuotionis v̄ lachrymationis viuere: v̄ si pro necessitate vi-
te ipm̄ cōtingat ad terrā. i. ad terrena negotia trāsire: semp
debet ad cauernam suā. i. ad mortis memoriam reuēire:
vbi scy obuerfus. i. contra diabolū v̄ tentationes versus v̄
obutus debet persistere et manere. Et sicut. xxvi. Ingredere
in cubacula tua: abscondere te.

Capitulum. xcvi. de raijs.

Raijs seu rays gallice pisces sunt lati: et quasi ro-
tundi: nam in lōgitudine v̄ latitudine quasi sunt
equales. Ite ergo oculos habent horribiles. os
habēt nō in locovbi sunt caput et oculi: sed infē-
rius circa ventrē. caudam habent longā v̄ gracilem more
colubis: sed aculeis plenā. Et isti fm̄ Aristo. omnes sunt pi-
scēs lati. Si vis talis piscis est ecclesia. Nam dato q̄ ista
in longitudine p̄euerant: v̄ in latitudine charitatis xpo
fuerit in suis mēbris p̄ iustitiā adequata: iuxta illud Apoc.
xvi. Latera ciuitatis erāt equalia: quāta latitudo est: tan-
ta et longitudo: nihilominus ista est multipliciter variata:
oculos em̄. i. iudices habet horribiles per crudelitatem: es-
put. i. plaros habet sine ore. i. sine pastu mie per tenacitatē:
quia scy isti nō vident habere os: quo corp⁹ ecclesie nutria-
tur. i. per elemētiā v̄ pietatē. os etiam q̄ spiritualiter cor-
pus cibāt. i. p̄dicatores sunt iuxta ventrem p̄ gulam et car-
nalitatē. Cauda. i. balli v̄ officiales pleni sunt aculeis per
exactionem v̄ rapacitatē. h̄c oia possunt dici de malo pre-
lato: cuius scy oia membra. i. oēs familiares pleni sunt acu-
leis rapinarij: v̄ maxime caude. i. balli. sed solum dicas q̄
caput. i. intentio caret ore: v̄ sicut. s. Apoc. ix. Aculei erāt
in caudis ipsorū. Abas seu rabis fm̄ Joarh h̄z virtutē
stupefactiū. Stupefacit em̄ pisces q̄ cū vident: ita q̄ se mo-
uere nō possunt: stupefactos caput. Pl̄. etiam lib. ix. c. xlii.
quasi vident idē sentire: sed de torpedine. Sic diabol⁹ pro-
curat facere hoīes stupidos. i. imobiles et insensibiles: hoc
est dictū q̄ primo curat eos facere inuēiores: qui dolorem
proximi per cōpassionem nō sentiūt: et qui per bona opera
se nō moueant: v̄ tunc p̄cul dubio ipsos ad vitiū per diuer-
sa peccata rapit: et in eternū deuorat atq̄ caput. h̄tere. xxv.
Interficiam eos: v̄ ponam eos in stuporem et sibiolum.

Capitulum. xcvi. de rhombo.

Rhombus est piscis fortis et magnus: v̄ astutus:
sed tardus. hic latus est sicut pecten: in limo la-
tēs turbat aquas ne videat: quapropter in s̄i-
cia dicit turbor. Quid vero de piscibus sic
ad eū appropinquat rapit: v̄ corripit: et h̄mōi solerte argu-
mentum est q̄ mugil piscis velocissim⁹ in ventre ipsius qui
tardus est inuenit: sicut dicit p̄ his logos v̄ etiam Pl̄. lib.
ix. c. xlii. Istud potest allegari cōtra multos: qui vident tar-
di simplices v̄ boni: v̄ q̄ nullo modo scirent malitiosum ali-
quid cogitare: ita etiā q̄ in puerbis de eis dicitur q̄ nesci-
rent aquā turbare: qui tñ per falsā suā cōsilia omnia solent
turbare: et insidias suas sub limo diuersarū palliationum
solent celare: v̄ ita solent alios decipere: q̄ mugiles. i. quos-
cunq̄ subiles v̄ agiles inueniuntur suis fallacijs deuorare.
Istud videm⁹ quotidie q̄ tales tardi qui vident hebetes v̄
ignauī: etiam subiles v̄ agiles decipiunt: ipsosq̄ superant
atq̄ vincūt. Uel istud pōt dici de chaffo: qui tardus est ad
vin dictā sumendā: v̄ ad diu cōuersionem nostrā expectan-
dum. nūc em̄ ab eis dīna videt: sed pro certo nō est alius
ita agilis: quin ab ipso inuēiatur: deuocet: possit
me in iudicio vel in morte: qñ scy iste turbabit omnia elemē-
ta: iuxta illud Et sicut. xlii. Turbabo celum: v̄ mouebis de lo-
co suo terrā. Et de hoc dicit h̄tere. xvi. Error vndiq̄ ast
dīs: nō fugiet velox: nec se saluari putet fortis. Ad aquilo-
nem iuxta fluuiū euphratem victi sunt v̄ ruerūt. Error em̄
iste est dies iudicij: vbi pro certo est aquilo. i. frigus v̄ asper-
tas quātū ad malos: v̄ euphrates q̄ interpretat frugifer. i.
fecunditas glorie v̄ felicitas quātū ad bonos. Ad aquilo-
nem ergo iuxta euphratē. i. ad sinistram iuxta dexterā: ad pe-

Lib. IX.

nam iuxta gloriam ponitur fortis. Illi qui pro ceteris can-
telis et malitiosis more mugili sunt veloces. Amos. ij. Per-
bit fuga a veloce et fortis non obinebit virtutem.

Capitulum. xxiij. de salmone.

Salmo piscis est qui a barbaris laetatur. Et est sal-
mo dictus a saliendo. Iste enim in arcto positus solet
cauda in aure ponere et ut euadat in altissima
saltare: quod non facit corporis leuitate: sed magis
ex fortitudine et virtute. Iste enim contra fluxum
currere et ascendere delectatur et a cursu tali non desistit: quo-
usque pascatur et reficiatur et cum refectus fuerit ad vada et do-
micilia sua reuertitur: ibique residet et moratur. fit enim quousque
sic contra fluxum ascendit: scilicet suam seu aggeret in aqua factum
pro piscando vel pro molendinis vel aliud obseculū in flu-
mine inuenit et quod in intervalis seu aperturis illis scilicet est
aque transit violentus: ideo ut transcat cauda aure impo-
sita ut dictum est fortissime vitra transiit: ita quod aliquando
inuenit est quod in aliquo palo scilicet acuto super calciam se
infingit: sic ubi credit fortiter agere magis perit. Et lentia
etiam aque ipsi quod inferius repercutiendo retrahit et
in sportula ibi preparata includit. Ista possent hystorice
allegari contra presumptuosos qui in fortitudine confidentes
contra impetum et cursum finis nature et contra delicta
nationem vel contra potentiorum iurisdictionem et super vires
suas multa facere conantur et saltare et alios excessus exer-
cere gloriantur: unde sepe fit quod inopinate mortis dispen-
dio moriuntur. Talibus igitur potest dici illud Exod. xvij.
Stulto labore consumeris vitra vires tuas est negotium.
Fatum est enim cursum fluminis et ordinem rerum impulsui for-
tune et dispositioni dei se opponere et superiorem moribus per
supbiam contraire: multa enim mala exinde sequuntur et mors
et infamia incurrunt. Ideo bene consulit Sapientia Eccle-
stij. Non resistere contra faciem potestis nec coneris contra
tectum fluminis. Istud etiam videmus in moribus ubi aliqui non
formidant aggredi fortiora se et incognito nituntur ac per-
fectos facere et contra et supra naturam conari quos pro cer-
to sepe contingit ab incepto deficere et in diaboli sportulam
ruere: sicut de multis nouit videri qui in principio ar-
dua aggrediuntur sed finaliter cadere et deficere comprobantur.
Vene ergo dicit Eccle. iij. Altiore te ne querieris. Vel
si vis expone de chyllo qui propulsum vadit scilicet domicilium
paradisii exiit et ut pascere animas et eas per predicatio-
nem et saluationem et de inferno liberationem piscare: con-
tra cursum fluminis. Id est contra cursum nature in mundum per
incarnationem venit et calciam peccati et tentationum ta-
liter transiit. quod in palo crucis corporaliter se infixit. ad Sa-
lath. ij. Offensus sum cruci. Et iterum per resurrectionem et ascen-
sionem ad proprium domicilium remeant. Reuertit in domum
meam unde exiit. Luc. xij. et Math. xij. et Numeri. x.
Et dicit quod salmo est perfectus qui procul dubio pro pastu
virtutum accipiendo debet domum parentes et patriam relinque-
re. Gen. xij. Egredere de terra tua et de cognatione tua. Et
cursum fluminis huius mundi scilicet impetum fortune siue fluxum
ad fluxum secularium rerum siue quantum ad fluctus aduer-
sum cum mentis constantia contraire et cum animi fortitudine
tentationum et tribulationum violentiam transire. Et hoc est
quod dicit Seneca de naturalibus qst. li. iij. ubi dicit quod pieci-
pue est animus contra calamitates fortis et contumax luxu-
rie non aduersus tunc sed et infestus nec cupidus periculi nec
fugax. Et si forte tantus sit impetus et obseculū huius con-
stratitatis et tentationis ut libere transire non possit ponat
caudam in aure. Id est memoriam mortis et finis iocunde cogitet
in cauda et in fine regni scilicet morte iudicio inferno et paradiso:
nunc enim in seipso reuertetur et copulabit et ad transiendum
difficilia aiaabitur et ad preterendum tam aduersa quod pipe-
ra muniet et sic iste dicit salmo quasi saliens montes. Id est
si transiens passus difficilis atque graues. Cant. ij. Ecce
stiterunt saliens in montibus et transiens colles similis
est dilectus meus capree huiusmodi ceruorum. Et salmo flu-
uialis secundum Psalm. lxx. In aquitania oibus marinis pisci-
bus pferatur. Nam enim carnes rubeas atque dulces. Et crista-
men super oculos cibos isti sunt qui cibus saturat adducunt.
Iste est chylus qui pro certo oibus antefertur in dulcedi-
ne et sapore et in saltando. Et magna multitudo dulces

De Piscibus.

in gloria tue dñe quam abscondisti timentibus te. Et potissime
in gloria: ubi ipse omnes gustantes et fruantes perfectissime
saturabit. ps. Satiabor cum appuerit gloria tua. Vel dicit quod car-
nes salmonis significant delicias huius mundi quod pro certo
non habentibus sunt dulces habentibus vero sunt sariatis
ue fastidiosis et graues: quod secundum Reg. in hominibus delicias mu-
di cum non habent sunt in desiderio cum vero habent sunt in
fastidio. Et salmo sicut dicitur in libro de rerum natura non be-
ne vivit in stagno: vult enim esse in loco ubi ad aquas viuas
et fluuiales cū liber sit egrediens et sicut dicunt quidam in
parum valet tam in colore quam in sapore quousque de saltedine
aque maris gustauerit. Talis est iustus: quia pro certo sine
aqua viua fluminis deuotionis scientie et gratie spiritualiter
non vivit: si de aqua maris id est amaritudine mundi tribula-
tionum non gustauerit parum dubio pfectus aut valebit ho-
mo enim qui in amaritudines non est expertus sed sem-
per in aquis dulcibus mundane prosperitatis nutritus pa-
rum potest valere et de viliibus modicum cogitare. Eccl.
xviij. Ut in multis expertus cogitabit multa qui autem
non est expertus paucis recognoscit. Ideo Sen. dicit: Ut scire
puto quia nunquam fuisse miser transiit vitam et non inuenit
sit aduersaria. Ut sciret quid nimia felicitate torpescunt.

Capitulum. xxi. de sturione siue thyrione.

Sturio vel sturio piscis est sicut dicitur liber rerum
a barbaris dicitur sturionem. Est autem piscis in lacu
et magnis fluminibus habitans et sine aqua fluui-
libus diu vivere non valens et sicut dicitur liber
rum et etiam vincens. Iste piscis respectu cor-
poris modicum habet viret et valde modica interstina: nihil
enim aut parum cibi admittit in corpore. Sola enim aeris li-
rena tranquillitas sufficit sibi pro cibo et inde est quod iste
caret illa enim pars capitis clausa est quam os occupare so-
let: foramen huius habet sub gutture clausum et cum voluerit
aperiri ad aeris ferentem. Et hic in lacte dicitur diu vivere
sicut in aqua. Austro autem flante contra naturam piscium lon-
gum dicit pinguescere et flante aquilone in aqua prosum-
dis latere. Per sturionem charissimi possunt intelligi veri
sancti et maritime confessores. Iste enim non aquas lacuales
mundi diuitiarum sed aquas fluuiales christi scietiam sumope-
dilce: cibum modicum sumperunt et in abstinentia viu-
tes: ventrem et interstina. Id est carnis et ventris ingluuie modici
habuerunt. Iste etiam ore quod loquitur et comedit caruerunt
inquantum se a cibis abstinerunt et inquantum inani verbosum
rum silentio habuerunt. Ad id plura: procul dubio quasi pa-
maior parte cibi sui aerem et spiritum sanctum et cōtemplatio-
nem et deuotionem habuerunt et isto spirituali cibo contenti pa-
rum de reliquo curauerunt. Id est de carnalibus. Videbant autem de
spiritali consequente eos petra petra autem erat chylus
Iste enim omnia debent esse in religioso: quod pro certo isti de-
bent carere ore per tactum. Eccl. v. Sic dicitur non
sup os tuum ne capiaris in verbo indisciplinato. Iste debet
viri paucis cibis per abstinentie parcitate. Math. x. Et dicit
Ioannes non manducans nec bibens. Item debent habere
modicum ventrem. Id est delicias carnalium paucitate et pro car-
nitate restringent puritate. Cant. v. Venter eius eburi-
neus distinctus saphyris. Iste debet diligere aquam flumi-
nis. Id est sacre scripture scientiam et veritatem. ps. Flumen dei re-
pletum est aquis parasti cibum illorum. Et pie omni cibo de-
bent habere serenitatem aeris. Id est dulce gratie sinceritatem
et celestis patrie tranquillitatem: quod isti debent vivere com-
templando post mortem vero adipiscendo per mentis plenam
saturatē ad Rom. xij. Si spiritu viuimus et spiritu am-
lemus. Et sturio habet hepares magnas et ventrem paruum.
Sic vere iusti debent habere parum de ventre. Id est de carne
luptate multum vero de hepate ubi est sanguinis locus. Id est
charitate et pietate. Et sicut sturio secundum librum rerum in primam
turam piscium longior auster pinguescit et aquilone in primam
do languescit: sic talibus pfectus auster prosperitatis: quod
ipsa virtutibus pinguescit ea bene vivendo: ipsos autem rursus
aquo tentationis fortis et aduersitatis: quia scilicet ipsos per
timorem delectat a bonis operibus retardando. Et sturio dicitur
cissimū habet hepares et ideo pie dulcedine ad posterum fastidii
facere comedenti vtile est quod ipsum hepares scilicet quod ad
cet inungat ut nimia eius dulcedo felis amaritudinem

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
776/D/1

Lib. IX.

De Piscibus.

bis nostris: ⁊ caro de carne nostra: sicut dicit⁹ Gen. ii. sunt
per imitationē istū mundū frangendū: ⁊ sic ille exemplo albi
⁊ sic poterit atq; munda. ¶ Ad odorem septē vices co
uenient⁹: ideo in vale ponit piscatozū. Septia vñ igne tu
turis est mala mulier: qz sic pisces. l. delictos albi ⁊ odorē
et infamā cōueniunt: ⁊ ipsa mediante in demonū rent⁹ be
interit: dicitēs L. an. j. In odore vnguetoz tuoz currem⁹:
be supple ad perditionē. Septia oco cōcipit piscū vipera ⁊ c.
Exponē sicut de vipera. L. apitalum. c. ij. de siluro.

Silurus piscis est sicut dicitur liber rerum cui circa
fetus mira est sollicitudo / postquam enim femina cui
i peperit / maletur / quinquaginta diebus ipsa custo
diat / ab aduersariis defendit. Talis est bonus
pelatrus / qui oua / subditos quos femina sua / i
ecclesia sibi peperit / dedit / debet fouere / contra aduersa
rios spirituales et temporales defendere et iuuare / vt ad
quinquagesimum diem / ad tubilem cernere requirit illic pue
niam / totis debet viribus laborare. ¶ Pili. lib. c. xv. dicit q
silurus est piscis qui grassatur vbi cibus est / omne animal ap
prensos. Ande ait q in meno germanie flumine apprensos
equos inuantes sepe demergit / et piscis ita magnus / q
captus et exanimatus / tugis boiu trahatur ad litus. Sic
vere mores diaboli in flumine mundi / piperitatis natates
equos / i luxuriosos appetunt / ipsos diu non aduertunt / ca
piunt / subuertunt. Et etia dicit q equi sunt superbi / q cete
ra sicut supra. ¶ An. Sen. lib. ii. dicens pinguis equi et
c. antulum. ciii. de solari piscis.

Capitulum. ciii. de solari pñce.

Solaris est piscis qui alio noie dicitur barbotha qui pro eo solaris dicitur quia libet in ripis ad solem manere perhibetur. Hic est agullus est similis et hepar habet dulcissimu et pectus est bilidiatu. Per istu possunt significari illi qui solutissime christo per affectum et desiderium se exponunt et hepar interioris voluntatis dulce et benivolis semper gerunt.

Capitulum. cv. de squatina.

Eratina fer squatus fm yfiodo li. ii. est flicis martin/ cum cuti cute afpera ligna vppuriffima poluit. Iffa autem cutis vocat gallica pellis ruffici. Et fm p. li. flicis non fignificat quinqs pedu/ caudam qd habet fempedalē qui in limo abfconditus/ pffices fubito corripit. L. t. ergo eius eft ita afpera/ qd exinde roditur/ & polliur l. gna. et totus flic pffici ita durus efi/ qd vix aliquo ferrit vel calypis acumine potefci fcindi. Per fiffi pffice polliur fignificat illi qui in limo fallaci pffice abfcondit/ alijs infidant/ vt eos inuadant et rapiant: ficut fuit tyzanni/ caufidici et ballui/ qui fub abfcondita pollutione infidant fimplicib/ vt inuenta occasione/ fpos penitē afficiat atrocibus. Tutis ergo iftoz. l. exterior conuerfario efi crudelis/ & afpera/ & ad polimēti bonorum/ & exercitijs virtutis eoz/ & ad corrofio/ nem/ & cōfumpfione/ fuperfluitatis illoru valde apta: quia ficut dicit Greg. Tilitati bonoz militaria vicia repobuim. Iffi autē pcul dubio ita funt dur/ & obfifnati/ qd nullo gladio verb/ vel per cōftritionem penetrari/ nullo etia tribulatione vel correctionis formeto fcinduntur aut emendant. Eccl. i. Peruerfi difficile corriguntur. T. ales enim tyzanni qui alios fricant/ rodūt/ poliunt/ & affligunt/ pte fuis mentis obfinate duritia vti aut nunq/ fcindit/ penetrari/ aut corrip. poffunt. Et hoc efi quod de obfinate dicit Job. xij. Cor eius indurabit quali lapide/ et fringetur velut malleus in tncus. Sequit. T. nafi ftipula effimabit malleu/ et derides bit vibramēti bafis. Vel potefi dici de detractorib/ & obfifnatis et insolentib/ in ecclefia vel religione/ qui alios veros btes detractorib/ fricant/ rodūt/ qui ita indurant/ ficut/ qd nulla fciffura correctiois corrip. poffunt. Allega vt fupia.

Capitulum. cvj. de scolopendris.

Colopēdre fm. Pl. pīces. fūm similes terrestribus qđ cēpēdres vocant. Ibi hamo deuoratoꝝ oīa intēra eumit. donec eā resciāt ism hamū. / tādē pter ism hamū quicqđ retereant / iteratō recipiūt ⁊ resobent. Sic debent facere iusti: quia sentiētes se cibos cū hamo comēdisse. / diuīflas cū peccato acq̃uissē totum resciūt / restituiūt / dimittunt. / Ibi vero vidēt hamū peccatū nō esse in cibis / qđ essē

dictu/vbi vident q cibus diuitiar sine peccato z sine con
scientie stimulo mādūcat potest: tunc ipm libenter totu
z acquirit: ppo necessitate sui: alioz ipsum libenter p
curat z assumit. Sicut enī cibis nō est malus/ sed ham
p se temporalis substantia nō est mala/ sed vitia. z celi. iij. v
na est substantia cui nō est peccatū in conscientia. Unde Se
neca lib. de paupatate dicit q nō est in rebus vitium/ sed in
vitiis. Ubi dicit pōt de malis diuitibus/ qui sentientes aculeu
z hamū tribulationis vel infirmitatis habere/ z timentes
periculum mortis/ cibos quos comedant. i. diuitias quas
inuisile acquiritur/ quōs euomere z restituere curant/ vt
vomendo z restituendo/ etiam hamū infirmitatis et mortis
euadant: tandem vero qñ vident q hamū receperunt/ tunc
sepe fit q iterū diuitias z cibos recipiūt z resorbūt/ quas an
te vomuerat. Ubi etiā generaliter ista possent dici de ma
lis religionis/ qui pfitendo religionem/ ad finē q hamū pe
cati euadunt/ solent cibos bonoz temporalium addicere z
etiā. Job. ii. Diuitias quas deuoluat euomere. z Adm
ti arcanti avaritia/ pccatarii sunt/ z diuitias quas rece
rant/ resumiūt: et si possunt/ diuites rursum fieri: cū patet
de multis mendicantibus/ quibz mūdī necesse negotia/
p̄re ceteris voluit restituere/ z diuitias nūcū acquirere
habere. ij. p̄er. ij. Canis reuerfus ad vomitum/ et sus lo
ta in volubuto luri.

Lapitulum. cvlj. de sponsijs.

Spongie ab Zfidoro lud. xij. dicitur fungie. et per
lit. iste in mari nascuntur in locis abruptis et pe-
trofis/ quib⁹ quasi incorporatae adherent: aliu-
rum conchyis vel pisce vel limo. Sicut enim dicit
idem Zfidoro: Spongia docet esse animal. po-
co q̃ abfissa de lapidib⁹ sanguine emittit. Scdm etiā pla-
lud. ix. ca. iij. spongia habere intellectū videtur q̃ apparet
q̃ vbi aqua se fenit et contracta i. l. multo difficili⁹ abfissis
hif. Et uod addē vbi affi. sicut impulse faciunt/ et cyulis et cy-
dicibus iterū crescut. p̃trefcūt in apertis locis: led in gur-
gite bene viuunt. sicut enī dicit Zfidorus ibidē: eleuantur
in aquis/ alia diffundit/ vel pisces/ et belue: alia vero fatis
vel offree/ leini/ et spongie: et dicuntur fungie p̃one dicit/ a
fingo fungis: q̃s idē ē q̃s abfingo abfingis. Et harsimū
p spongiās intelligo hūiles/ paup̃eres et depresso/ qui quia
nō p̃p̃tētur luter p̃fatis. Iq̃ulis ratiōe deformati⁹/ fusa
lois et paup̃tatis in numero hoīm et estimatiōe mūdano-
rum nō habent/ iuxta illud Ez. liij. Et idē⁹ eūz nō erat
aspectus: viri doloz et scētem infirmitate/ et sic multos
estimetur ppter simplicitatē eoz/ q̃ ipsi careant vna t̃g̃na
tē q̃s fortune: liti nī realiter viuere dinofcuntur/ et in mari-
in amaritudine paup̃tatis/ et in gurgite humilitatis viu-
re p gratiam coprobantur. Zfit enī scopolus ē petris. Ipsi
sto et factis p fiduciam immobiliter adherent: sī diabolus
iplos p p̃ctm auellere voluerit/ statim le cōtrahit ad feli-
cos/ et cū de se fortius cōiungit/ et tenent: dicētes illud p̃m
Adhuc adherere deo bonū est/ et ponere in dño deo ip̃m
Et sic p̃o certo liti probant habere sanguinē i. hūmōrē de
uotionis et pietatis/ intellectu/ sensum discretioneis fidelē
sagacitatis/ et clementi⁹ profectus virtuoz op̃is et boni-
tatis. Zfit etiā/ et maxime religiosi/ in aperto populi/ cito moui-
do et affectibus homi⁹ in mūdā negotiis expofiti/ cito moui-
do et culpam/ in gurgite nī religionis et claustrī tribulatio-
ni uere possunt per gratiā. Et uod etiā de gurgite tribulatio-
dici potest/ vbi fcs mellus uiuut homo vna scilz gratie gurgite
extra aquā mellester extē/ et in mūdā p̃p̃eris exponat: q̃s
time foler sanguis deuotionis fccari/ et ipe vtra gurgite polli-
rl. Ezech. xvi. Dixit tibi cū esses in sanguine tuo vix: et
vix dic cōtra mūdā dilectores/ qui quies sine aīa lia. hōies
sensu et intellectu dotati/ ipsi nī lapidibus i. rebus inanimatis
libus et terrenis per affectum adherent/ ita q̃ recte videtur
sensu et intellectu carent/ inquitur per bona op̃era nō se mou-
uent. Et ex. v. Flant in immobiles quasi lapis. Et Spongia
et p̃oioze et bibule ē nature: ideo aquā attrahit/ et es tibi
incorporat atq̃ bibit/ ip̃am q̃s plena fuerit/ nū p̃p̃ia fuit
nī nō euemut vel emittit. Uerū tamē si aliquatū p̃m
rur/ tota aqua ab ipsa sic exp̃lmit/ et spongia inanis re-
net/ et penitus vacuatur. Tālis est auarus. et enī rarus per
inconstantiā debilitatur: posiuos p malorum affectus multo

piscare bibi? per bonorum terrenorum appetitum et cupiditatem. Isti enim aqua bonorum mundi que sunt fluxibilia sicut aqua non cessant attrahere et in concupiscentibus suis. In articulo et abditis aggregare ipsam vero cum ea pleni et dultes fuerint nolunt amplius largiri vel eumere sed per parca rem oia reuere: iura illud prouer. v. vbi de aquis dicit. habebit eas solus: et non sunt alieni participes sui. Sed quidam p. certo de? videns q. ista non sunt aliqd de istis aq. ab sorptis et auare a quibus p. largiri dimittere / solet eos vel per tribulationes vel p. morte premere et sic p. certo quicqd. bibi berant de diuitijs eumere et dimittere copelluntur et ipsi mundi et vacui de isto seculo emittunt. Job. xx. diuitias quas de hoc mundo eumere et de ventre ei pertrahet eas deus. Uel dicit q. ipse est peccator qui sicut dicitur Job. xv. Bibit quasi aqua iniquitatem quam scis cum plen? fuerit non libenter dimittere sicut dicit prouer. xvij. Imple? cum in pfundum peccator venerit contemnit. In fine m. aquam istam scilicet peccata p. confessione eumit / q. deus morte vel tribulationibus ipm. premit. sepe m. fit q. per rectitudinem hanc resurget. obliuiscit enim nudi? volunt peccata dimittere nisi p. cesset. Uel dicit q. mali qui a eius peccator modo dimittere nolunt sed continue ea bibunt in fine morte compulsi ipsa admittendo emomunt.

Capitulum. cxiij. de sparo et solea.

Sparus fm. yfido. lib. xij. est piscis sic dictus eo q. sparo. lancee missili affimilatur sicut solea piscis est pro eo q. solea fouilur aliquid conformatur. In q. notare possum? q. illoz quib? nos affimilam? et quoz nos morib? cōformam? fisco veru? est q. in malo. j. Regu. xxi. Recte vocatu? est nomen eius nabal.

Capitulum. cxix. de stella.

Stella fm. p. lib. ix. c. lx. piscis est in mari oceanus facinus ad similitudinem stelle carne interius habens mollem / calli vero exterioris valde duri et fm. Aristot. et p. lib. iste piscis ignei dicit habere calorem / ita vt oia in mari contacta aduratur. Et omne alqd q. comederit in ventre durissimu? quali pants ratione omatus superflui lucent et rutilant sicut stelle. Iste enim habens virtutem ystiuam et igneam. Uel dicitur q. tangunt flammescunt et incidunt et per ardorem luerit igne malorum desiderioz combuntur: q. pro certo et tactus et natus est aspectus et verba et facta earu? insinuant ad libidine cor hian. Uel p. eccl. ix. propter specie mulieris multu? plerit et ex hoc concupiscentia quasi ignis ardesit. Et sic bene se quitur q. illa que iste piscis comedit induratur: quia p. certa quicquid male mulier per amorem incorporati fuerit per obstinationem in mentis duritia cōmutatur: et ideo propterea p. bis cocto cōparatur: q. scs hic p. luxuria in inferno propter merita decoquitur. Et istud pars de luxuriosis qui per cetis indurati et obstinati videntur quod scs ex hoc p. q. et substantia nesciunt erubescere vel dolere: q. sicut p. Eccl. ix. homini fornicario ois pants dulcis non fatigabitur transgressus vsq. in finem. Et pone si vis figurā Apoca. vij. de stella ardente sicut facula / que cecidit in tertiam partem aquarum et amare facit sunt: et multi hoies mortui sunt ex aquis et nomen stelle abhynchiu. Aque fluxibiles signifi cant bona mundi quoz tertiam ps sunt delicias. Stella q. ar dens dicit et amara velut abhynchiu est mala mulier. Eccl. ix. mne ad amaritudinem paupertatis infamie peccati et torvule temp. cadere et ibi fouere et manere: quapropter hoies ista esse abhynchiu expiunt: q. sicut de muliere dicit prouer. v. Non summa est amara velut abhynchiu et acuta velut gla diu. p. lepro.

Capitulum. cx. de terra maris.

Terra fm. yfidoz est monstrum maris a re nome habens. habet enim serratam cristā qua subnat occulit nautib? eas occulte fecit et sic aqua subintrante de submersi carib? se fatiat atq. cibant. Alii est moris: q. pro certo ista tam terra

dicit q. serrata. Nihil enim est quin ab ipsa ferretur / fecerit aut penetratur. nautibus enim. i. corporibus in mari huius vite fluctuantib? subnatat occulte / ipsaq. oia die paulatim fecit inuisibiliter et ferere. j. ad 2. cor. xv. Uel uoluit morior. Sic igit naut corporis psona / hoies moritur et in mortali tatis flumine submergunt et ab ista terra in sepulchro comeduntur et cōsumuntur. p. aduersus depascit eos. Uel terra est diabolus / qui occulte tentationem et delectationem fugerendo / nos fecit: sic aqua male cōplacens vel cōsentis nautem volitans intrante nos p. peccatum submergit et necat: tandem in inferno denotat atq. grauatur. 2. sa. xliij. Arifer lignat? extendit nomā / formauit illud in rucina. i. in terra. Terra sicut dicit liber reru? est monstru? in mari / habens alas imanes et pinnulas laustimas / q. cōtra nauē velificante in mari in cōtrarium erectis alis velificare cōtendit. Quod cū stadijs. xl. aliquādo fecerit / laboie victa / alas deponit et ad sese retrahens lassā subsistit: ipsam vero fluct? in profundu? ad locū suū reportare tūc tps cōuenit. Nautis quā spū sanctus ducit ad portu? / quā gubernaculū prouidēt regit p. frētū / est ecclesia / terra vero cū pinnulis excoiationis et rapine / et cū alijs psumptionis elationis et supbie / est tyrannus. Uel igit: pro certo sepe fit vt terra. i. aliquis crudelis princeps et secularis impator vel tyrannus inuideat naut ecclesie p. mare huius seculi velificat: et quia displicet sibi q. tot et tantis vti libertatibus / et q. ita libere et audente tendit ad portu? / in cōtrarium nitit velificare / et ecclesie libertatib? obulare: et sic solet alas superbie erigere / pinnulas acute crudelitatis extrudere et se isti naut op. ponere: et cū in cursu sui regiminis impedire. Sed qd? p. cul dubio pro nihilo tentat hoc facere: q. necesse est nauē ecclesie preualere. teste enim scriptura Eccl. xlvj. Pugnat? contra dñm non est facile. q. etiam sicut dicit Luc. xxi. Chustus pro petro dicit rogasse vt nō deficiat fides sua. Et cū ista nauicula petri fluctuasse legit / nō perisse. Uel dicit plura: pro certo finaliter necesse est q. talis tyrannus alas supbie deponat et q. lassus et fatigat? se ad sese contrahat / quousq. lassus et fatigat? fluctus mortis ad pfundum inferni petra? hat et deducat. 2. sa. xxxij. Cum fatigat? desierit cōtemnerit / conteneris. Uel ista possunt dici de tyrānis paganis / q. fidē ecclesie extinguere voluerunt / qui fatigati et victi nihil contra dñm potuerunt: sed in pfundum inferni descendunt. 2. sa. xliij. Detraha est ad inferos supbia tua. Uel generaliter potest dici de psumptuos et crudelib? qui nuntunt p. fortiores et supiores / qui finaliter lassī remanent atq. victi. Uel potest dici de tyrānis et balliuis / qui in principio faciūt contra nauē. i. contra iustos quicquid possunt ipsiq. malitijs et iniurijs obuiāt et resistunt / qui finaliter lassī in morte subsistunt et fluctus mortis ipsos in profundu? inferni deducit. 2. sa. xliij. Dederunt timorē suū in terra viuētū / et portauerūt ignominia suā cū his qui descendunt in lacu. S. i. alio modo accipias terram istā. scz q. ista terra nō contra nauē / sed potius cū nauē velificare cōtendat et cū ea per mare se posse currere credat / donec raudem laboie victa et fatigata subsistat / pōt cōtra psumptuos allegari / qui se maiorib? et meliorib? nitunt equiparare / ex equo cū eis cōtendunt currere / et se eis in gloria cōformare. qd? quia continuare nequeit / necesse habent lassī subsistere et cessare. Istud videmus in multis repositatib? q. in expēse et strenuatib? supra vires patrimonioz suoz / magnis nobilib? et diuitib? se cōformare nituntur: et festa cōtinua et arma incaute sectant: qui cū seipos cōsumpserint / desistere cōpellunt. Contra quos 2. sa. xvi. Audimus superbiam moab supbus est valde. Superbia eius et arrogātia eius plusq. fortitudo eius. Uel idem etiam ista spūaliter in religione vbi multi nonitū virtū suarum ignari / supari res nituntur quādoq. opera perfectiois facere / et nautibus. i. sanctis se credūt equiparare / qui tūc solē finaliter deficere / et a cepto ppositio vacillare. Vñ q. dicit Eccl. iij. Altitudo te ne quieris.

Capitulum. cx. de hyentibus.

Hyentes fm. p. lib. i. et Andelinū sunt quedā monstra marina / que faciūt muliebre / brachia et mamillas habēta pro cere magnitudinis et facies sunt horrede: in reliquo coipe aq. illis sunt similes / cū alijs et vnguib? ad laudandū aptis.

Lib. IX.

De Piscibus.

In fine quo corporis squamosas plicis caudas habent/ q^{uo} nantando in fluctibus se gubernant. Et sic aut sunt pueros inter bachia portare/ quibus volens solent nautae q^{uo}plurimum formidare/ ideo eis lagenam vacuum solent proferre ut dum cum illa luserint possint se ab eis elongare. Et sic dicitur liber reru/ hec narrauerunt illi qui se vidisse assererent. Tale monstrum videtur esse mala mulier. Ita enim habet manus biadesis delectationis/ quib^{us} se3 carnos z sequaces suos lacerat/ delectat z nutrit. Threno. xlii. 2. amie nudaes runt mamas/ z lactauerunt carulos suos. Ita ergo liceat deatur esse femina in prima parte. In principio/ q^{uo} dulcis amicitabilis z benigna/ est ita adla in sequenti/ habet enim alas et virgues. ale enim significant sua volentem volitare/ virgues vero sua auiam cupiditatem et suam rapacem tenacitate. Nulla enim per varia desideria dicit volare/ z illos quos decipit/ solet bis fortune nature/ z gratie rapaciter spoliare. De an. vii. Unus quibus habebat ferreos rē. Ita fit dicitur habere caudam plicis/ qua pro certo cauda. i. finis z intentio istarū principaliter querit aquam delictarū/ z fluxum luxurie copialis. Et sic q^{uo} iste frenes possunt significare ludices precipites z crudelēs/ qui volare dicunt/ z pigere/ eo q^{uo} sine deliberatione solēt rapias z pūcturas pēcipitāt z celeriter exercere. muliebem itē. i. dulcem facie z apparentia dicunt habere/ z manibus dulcis verborū z fallacium in principio dicitur lacerare/ ut sic possint deceptos melius deuorare/ z de spolijs aliorū se et carulos. i. filios nepotulos emittere. Et sic. xlii. i. q^{uo} dicitur habuit foueo peric^{ulo} z emittit carulos. Et sic. xlii. i. q^{uo} dicitur dubio nautae. i. simplices tales solēt valde timere/ et ne ab eis obuiant/ precipite formidare. Necesse est ergo q^{uo} aliqd ad luēdū p^{ro} p^{ro}ciāt. i. q^{uo} aliqd munus vel censū eis offerant/ ut sic locū fugiē d^{ic} habeant z euadant/ alii enim si se muneribus non redimūt/ submergunt/ rapinam et exheredationē timere possunt/ q^{uo} sicut dicitur ad iace. vii. Si quis non dederit in ore eoz quip^{er} p^{ro}ciā. sanctificant sup cum plicū. ¶ Syrenes saltans z ludentes significant rēpescatē in p^{ro} p^{ro}ciō. tunc enim matrem facit letitia/ q^{uo} sentiūt rempescatē in proximo futura. Scirene melius sunt qui tūc summe letant/ z gaudent/ quando rēpescatē tribulationū alijs renire vident/ cōtra illud p^{ro}uer. xlii. i. Quia ceciderit inuenire tuis/ ne gaudeas/ q^{uo} sicut dicit p^{ro}uerb. xvi. Qui in ruina letat/ alius non erit impuni^{us}. Et p^{ro}est dicit contra predones/ quoz saltus/ fēsta z cōsulula/ signa sunt rēpescatē z rapine subdītoz. Constat enim q^{uo} cum multa expenduntur festuūdo/ magis z acri^{us} solent rapere/ q^{uo} pauperatē supplendo/ dicitur enim. faciam bonum fēstū/ q^{uo} ruffici totū soluet. Nautae ergo. i. simplices debent sibi de futura rēpescatē z rapina timere/ q^{uo} vident tales frenas fēsta z quiliā z alias letitias celebrare. p^{ro} uer. xlii. i. Extrema gaudiū lucus occupat. Et illud p^{ro}ter exponere dicit supra de aui^{bus} tit. de fulca. §. ii. ¶ Syrenes dulcissime dicuntur cantare rē. Et sic libro de animalibus c. de syrenib^{us}/ et dicit per omnia ficit libi.

Syllaba sicut dicitur lib. de natu. reru. allegas An-
tillan. monstru est im re pitare habitas in illo
mari qd Italiā ē Siciliā secludit / habet pect
et caput virgino sicut fynes: rictus vero ē hia
tum oris ē dentes habet horribiles. Istud vero
nautis ē omni generi hoim inimici est / ē in eius sanguine
delectatur. In aqua dissiliscit vincitur: in terra vero quasi
venit et ibelle. Vocem aut habet quasi musica: ē in me-
lodia delectat. Tale monstru charissimu vident esse multi
qui sez simul sunt crudeles ē falsi: quia vident celi ipsi facie.
i. apparentia habent virgines et benignam: voce vero dulce
melodiosam ē suauem: et huiusmodi generis sunt inimici et
ad deuotandū sapientum ē tribulandi nautas. i. simpli-
ces semper prompti. Nam cū sua simplicitate virgines et
cum sua voce ē locutione mellea quas ipsi pretendunt exte-
rius ipsi ē certo pleni sunt crudelitate fellia / quas falsi-
tate palliata ipsi feruāt inter p. dices em crudelitatis ē vo-
racitatis noscitur habere / quibz non cessant alios tēporā-
liter ē verb. aliter rodere ē mordere. Ista patent de diabolo
ē heretico / qui sub specie alicui blandimur quia preterit
hoim ad damnationē pertrahunt atq. ferunt. Ista patent

de vſurarijs / et alijs falſis iudicib⁹ / officialibus / et balliuis
qui vt decipiunt in principio virgines eſciverunt / et tamen
cōſat qd mordre ſemp ⁊ rapere machinant. ⁊ ſub pꝛe
hypocritis / qui ſunt virgines in appaꝛta / qui tñ ſunt aia
runt inimici in eſſentia. ⁊ ſub etia patet de detractōib⁹
q ſcꝝ in prima parte / ſcꝝ in hoim appaꝛentia / ſunt virgines
poſterius vero in coſſi abſentia ſunt peſſimi. ⁊ tñ ego cum
ſunt in aqua mūdane fluxib⁹ / et poſteritatis rite / vix poi
ſunt ab hoie ſuperatū cū vero ad terra. i. ad moꝛtem venerint
tunc mulieres ſunt yatoꝛis / q tunc vel in te ſequūti ad animā
vel in filijs quantū ad mūdū ſuperantur / et coſſi foꝛtitudi
ad nihili deducit. Eſcꝝ. xxiij. Dederit foꝛtitudinem illam
in terra videntū / et nō dormierit cum foꝛtibus / qui deſcen
derunt in infernū. ⁊ tñ igitur porerit in locutis figurari
qꝛe / ſicut dicit Apoc. ii. / facies hoim / capillos mulierū / et
tñ dentes leonū / et caudas ſcorpionū habuerit / q ſcꝝ tñ
ſunt hoies / et mulieres in facie. i. in appaꝛentia blandienſes
ſunt tñ leones in eſſentia deſtañtū / et ſcorpiones poſte
rius in abſentia detrachendo / et pungendo moꝛtaliter et vi
gendo. Prouer. xxiij. Angreſſit blandemouſſime aure me
debit vt coluber. Et nota q ſcꝝ tñ periculi eſt maritus / et
pñ poetas / ſcꝝ tñ etia de e maris. Sed de hoc vide alibi
ſcꝝ li. viij. c. xi. ſ. xxiij. et j. li. xv. vbi agit de fabulo poeꝛatū

Capitulum .cxliij. de scincis.

E Cinci fm Ysidro. circa milia frequentissime sunt
belue que crocodilli sunt similes sed minores
et huius carnes medicinales esse videtur: in
in paulo fmo carnes belue belue posuerit: in
venient potetiam expellit. Isti cinci posunt mi
pti significare aliquos tam seculares q̄ religioſos q̄ recte
apparentia vident esse similes crocodillis: ratione. scilicet
familiaris vel leuis vite quā petendum est: veruntamen istis
sunt valde minores in malitia vel errore. Dato q̄ eni
deantur mali exteri in conuersatione. Ipsi tñ boni & medi
cinales interius in intentione. et istud patet: q̄ etiam vni
doctrinē q̄ per eos transiit. illa documenta dicta vel ver
ba que ipsi alijs dicūt & emittunt: p̄cul dubio contraveni
unt: peccati remediū sunt: q̄q̄ multis insolenter et ceteris
uiter vident viuere: scilicet inuolūt & facere & docere. Nō
oportet ergo de talibus iudicare fm faciem/ sed fm pecca
ta: iuxta illud Ioan. viij. Tollite iudicare fm faciem: & iuxta
iudicium iudicare. ¶ Sicur dicitur ibi remi/ scilicet belue sunt
que pudent tēpēstas & vētos: cauda enī sua villosa obru
rant foramen cauerne/ a qua parte debet flare ventus: op
positum vero apertū dīstintur. ¶ Sicone fuit lib. sequē
ti de animalibus. r. de rano. s. r. vbi inuenies similes.

Capitulum. cxliij. de téncha.

TEnche piscis est lacualis / q̄luto nutrit / pelle nitra / q̄lup vire aurca colosa / piscis est
 terri / valde viscosus recte quasi anguilla / ubi
 est calidus / sed dure digestione / Fin composit
 nem vulgi / iste coire dicit cum buse. Talis est
 peccator / q̄lutenus est p̄auritiam / viscosus per turbari
 ger p̄infirmam / aureus p̄ per curiosam velist apparet
 male digestionis / cōuertitur per obstinationē / malitiam
 et cum buse diabolo coiens / malam amicitiam / et ab
 ipso concipiens peccatū / et requiritur. ps. Conceptus dolose
 et peperit iniquitatem.

Capitulum. cxx. de trutina.

Et rurba fin libru rey, ⁊ etiam sicut fenit
piscis q̄ in huminis ⁊ inuenti ⁊ de alio mon
stris ositit ⁊ q̄ lapidei litrus habent. Et
dicit salmoni similis in colore cutis: r̄is in ro
bre ⁊ partim in sapore carnis: sed hoc loit in
estate: q̄ si in hyeme carnis habet aliquid ali pice
dulcedinis ⁊ minoris. ⁊ ales tunc boni religiosi: q̄ pro er
to sūt in humie religiois inuenti. q̄. fundi ⁊ fundamē
bz lapidei / scilicet ipm chysum / q̄ lapis ⁊ petra dicitur in
scriptura ⁊ ab aliis nobis. ⁊. a sanctie ⁊ perfectie patib
noscitur deriuata. Et si em salmoni. i. chysio pro viribz
militantibz ⁊ quasi ad cutem honeste conuersationis ⁊ quan
etiā ad carnē interioris affectionis / ipm pro viribz impie
tatis: quod tñ scilicet in estate. i. in tēpore gratie / q̄ si ab
dant calor charitatis ⁊ splendori veritatis ⁊ fructus boni

tatis. Nam in hyeme. i. in statu peccati ubi frigus in deuo-
tionis et sterilitas virtutis et perfectionis abiciat. ista simi-
ludo deficere cōpobatur. qz scz sapore charitatis et colo-
re honestatis celsantibz. isti non christi. sed alij piscibz scz
peccatoribus et malis etiā secularibus conformant. Tunc
enī potest de ipis dici illud ps. Non est similis tui in dijs
domine. et nō est fm opera tua.

Capitulum. cxvi. de thymalo.

Thymalus fm ysidori li. xij. ex flore qui thym^o
dicitur nomen habet. Nam (vt ait) cū sit colo-
re gratus. et sapore locidus. in sicur iste flos fra-
grat. et corpe odores aspirat. Tals sunt sancti
qui exēplo floris fragrantissimi. Jēu christi co-
lorem gracie cōuersionis induit. et odorem locide fame
in aliorum naribus diffundunt. Cant. liij. Odor vestimen-
torum tuorum super omnia aromata.

Capitulum. cxvii. de testudinibus.

Testudines fm ysidori li. ix. c. x. mare Indicū habz
ita magnas. qz de testis earū hoies sibi faciunt
lata domicilia. atqz inter istas maris rubi de
singulis testis singla fuit nauigia. Istō mōstrū
caret dentibus. acutum tñ habet rostrū. et durū.
nam tanta est sibi ois duritia. qz lapides cōminat atqz frā-
gat. Istud oia parit vls ad cetena. que in terra fossa et pe-
trore parit. incubat noctibz. fetus pō educat annuo spa-
tio sicut ait. Charissimi per testudines possunt intelligi pre-
lati. qui cutem exterioris apparente debent p constantie et
patientie firmatē pre ceteris habere solidā. testem atqz
duram. Eccl. liij. Dedit frontē tuam duriorē frontibz. eo-
rum. et faciem tuā valentiorē dentibz. eorum. quasi silicē
et adamantē. de dī faciem tuā. Quid ergo. p certo isti de-
bent esse tales. et tāti. qz ipsi possint esse domus ad alios cō-
tinentes charitatie. et naues ad alios deferendū sustenta-
tiones. qz isti sicut dom. subditos debent contra frigora tri-
bulationum. cōtra pluuia tēstationum. cōtra latrones. i.
cōtra impios mūdiales. et cōtra feras. i. cōtra demones in-
fernales. defendere. sicut naues ipsos in mari. i. in amar-
tinaliter et tēpōaliter nutriendis. merces virtutum. exen-
tium. documētū cōtinere. Prover. xxiij. Facta est qua-
si nauis insulsois. de longe postans panem suū. Quid pcul-
dubio isti oia et fetus. i. subditos suos debent in gratia spī-
ritualiter parere. et in terra. i. in sue mortis memoria per hu-
militatē inforsare. ipsosqz pectoraliter pautos fouere. et pō-
naliter exemplis. doctrinis et elemosinis educare. Late
xxxiij. Ibi habuit fouē hereticos. et nutrit carulos. Quid
ergo. p certo isti dentibz crudelitatis rapacis. et detractio-
nis mordacis. debet carere. qz scz nulli debent iniuste affli-
gere vel mōdere. Crutamen quātum ad impios punien-
dos rostrū ois debent p seueram locutionē ita forte et du-
rum habere. qz lapides. i. lapideos peccatores possint con-
fringere vel domare. et rigore iustitie castigare. vt sic de ip-
sīs dicitur illud. iij. Regū. xlv. Ecce dñs transiit. et spūs grā-
dis et fortis. subuertens mōtes. et cōterens petras ante do-
minum. Et p dentes possunt intelligi verba mordacia. qz
p certo sepe fit qz dato qz hō pcelatus vel index careat hu-
soler pmos corrigere et frūgere. et lapideos hoies castiga-
re. Et potest allegari qz plus pñcit quādos rostrū durū. i.
dura et seuera reprehēsiō qz dentes acuti. Iqz mordax et cru-
delis punitio. qz sicut dicit Prover. xviij. Plus pñcit core-
ctio apud pudentes. qz cētum plage apud stultū. Et hoc qz
sancti debent cor rectionibz emendare. stultus vero pla-
qui recte apud mundanos domus et naues. i. magni et nota-
biles reputant. qui p certo fetus et filios suos solēt in ter-
ra. i. in amore terrenorū sepelire. et ipsos vltra debitū dilige-
re et fouere. Et testudo cū vxore sua cohabitāt carnaliter
peccorū more. Et istam vxorē suā nō libenter partur copu-
lam. quousqz masculus ea auersa ois et ius festuca imponit.
Istud potest intelligi de bonis mulieribz. que copulā car-
nalem cū propius viris debet difficiliter et cū quadam
difficultate sustinere. maxime quādo vident eos bestiarū et
pecudum more effrenari. et carnaliter motos esse. et solum

propter festucā quā habentī ore. i. ppter frenum legis dūi-
ne que hoc precepit. se debent bone mulieres in talibz exer-
cere. vt scz non ex libidine. sed ex iustitia moueant. iuxta il-
lud. j. ad 2. corinth. xij. Vxor viri debitum reddat. similiter et
vxor vtro. Aduerentes ad illa q dicit angel. thobie. Thos-
bie. vi. qz scz in illis qui cōiugium ita suscipiūt. qz a se dū ex-
cludant. et sine libidine ita vacēt sicut equus et mul. potesta-
tē hz demonū sup illos. Et potest dici 3 malas mulieres.
que nō patiūt libidine a procis suis. nisi etiā festuca dos
nouū et munerū recipiāt ab eisdem. Et estudines marie
in tāti diligūt libere respirare. qz sursum in aque superficie
volunt quasi cōtinue supernatare. et sic fit qz dū testudo nō
aduerit et respirando aerē delectatur. testa eius a sole tāl-
ter siccatur et induratur. qz se submergere vel in aquam. pñ-
dare impedit. et inusta supernatare cōpellit. et sic piscatorū
manibus exponit depredada. sicut dicit ps. li. lib. ix. c. x. Ne-
uera sic videtur hodie de multis ecclesiasticis et religiosis.
constat enī qz isti sunt positi in mari penitentie. vt in aquis
deuotiois et gratie balneent. et per humilitatē inferius p-
fundent. S. quid. Pro certo hodie ita appetit farne testa-
dines. i. statū religiosi et clerici libere respirare. et ita glorian-
tur sursum ad auras mūdant fauols ascendere. et se mūdā
negotij implicare. et ita abhorēt in statu religiosi manere.
et in pñdo statu humilitatis iacere. qz procul dubio sur-
sum in patulo in statu alicuius eminentie gloriatur ascende-
re. et in officiis et dignitatibz vel in mundi fauoribus vel in
curijs principū vel in executionibus mortuorū vel in alijs
administrationibz terrenorū delectant et appetunt pside-
re. sicut ad litterā pater etiā de mendicantibus. qui qualivis
dentur mare religionis dimittere. et extra quasi et toto ad
seculi negotia se trāsferre. Et. xxiij. Et terram tuam filia
maris. nō ē cōtingit vltra tibi. Ac si diceret. isti ciguli obe-
diētiē dimittūt et rīpūt. et de mari religiosi ad mūdū exēit
et accedunt. Quid plura. Procul dubio ibi snipit. taliter
obliuiscitur. qz a sole mūdane prosperitatis. et ardore cōcu-
pisculari ibi ab hūore deuotiois siccant et p obstinationē
et malam cōsuetudinē taliter indurāt. qz se in mari reli-
gionis pfundare amplius pcedunt. imo quasi seculares
effecti. etiam pta volūtatem rationis sursum super mūda-
na supernatare et enagari et mentaliter et personaliter dino-
scunt. et sic per cōsequens ipso piscatoribus infernalibz
exponit. Quid potissime pñz de apostatis. qz libere aspi-
rare volentes. libertatem plus debito diligentes. mare re-
ligionis abhorrent. exterius sicut seculares vagantur. ita
indurati in malo. qz amplius redire dedignantur. 2. ar. xxiij.
Qz supra tectū est. nō descendat in domū. iij. Reg. i. De
lectulo super quē ascendisti nō descendes. sed morte morie-
ris. Et testudo maris facilliter capitur. qz pmitus inuer-
satur. ratione enī dure et late teste nō se potest facilliter rele-
uare. seu itez reuolare. sicut igit dicit liber rerū. testudines
de nocte exēdo ad terrā depascuntur et sistant. et tandem
redeūtes ad aquā. sup aquam dormiūt fluctuando. Tunc
ergo duo piscatores natando seu nauigādo accedunt. qui
ipsam inuerfant. et qui etiā pedē suū firme ligant. et sic cū
inuerfam et supinā ad litus trahūt. Charissimi tūc homo
spīritualiter inuerfatur quando errans in fide. contra deū
supinatur. et fidei eius repugnat. et sibi mentaliter aduer-
satur. vel quādo per desperationem a statu spī. retrovertit
et p obstinationem contra dñm voluntarie aduerfatur. pñ.
Auertatur retrosum et cōfundant. Et quo enī homo a sta-
tu fidei per heresim auersus fuerit et euulsum. vix aut nunqz
pōt resurgere. nec se a sua pfidia releuare. Iher. xviij. Quid
auersus est. nō reuertet. Quid igitur. Procul dubio qz ho-
mo in terra diuitijs satiatu fuerit. et in aqua deliciarū su-
permatando dormierit et quieuerit. tunc ad sunt piscatores.
qui ipm per heresim vel p desperationem inuerfant. et ipm
contra deum et paradīsum p obstinationem supinant. et in
culo male cōsuetudinis ipm alligant. et sic cum propter du-
ritiē cūctis. i. mentis resurgere nō valeat. ad litus inferni
pro libito ipsum portat. exemplo mortui. qui auersus ad ru-
mulū trahitur et supinus in tu mulo sepelitur. Unde de ta-
libus potest dici illud Daniel. xiiij. Auertunt sensum suū
et declinauerūt oculos suos. vt nō viderent celum. neqz re-
cordarentur iudiciū iustorū. Et dic qz inuerfatio ista est

Lib. IX.

De Piscibus.

mois: q̄ etiam mortui inuerti sepeliuntur: q̄ pro certo mali qui modo vincit nequit: tunc saltē superabunt: quando p̄ duos nautas sc̄z per del occultam ordinationē vitam limitantem: / 2 p̄ casum vel infirmitatē corpus affligentē: p̄ mortem inuertiabunt: / 2 per aliu nautam: / sc̄z diabolum ligabuntur: et ad litus inferni trahent. *Ezech. xlv. Extrahā te de medio fluminū tuorū. Uide ad hoc figurā supra de luligine.*

Capitulum. cxv. de testeo pisce.

*Testeo s̄m Aristo. animal est in mari arabico/ q̄d propter duritiā teste sue/ pro eo q̄ sumi euas-
potare nō possunt/ aliquotiens infirmatur/ 2 ca-
lore intrinseco inflāmur. Uadit igit ad aquā
dulcem 2 potat/ 2 in ipsa aliquādiu habitat/ et
sic cutis eius subtiliat/ 2 sudore exiunt sanatur. Sic vere
si propter duritiā mētis nostre/ corporis/ coactis 2 ois clau-
si/ mali vapores vitiorū a nobis p̄ confessionē non exierūt
cōpetenter/ propter quod calore cōcupiscēte generato mo-
raliter fuerim/ infirmati/ restat q̄ aquā dulcem deuotionis
2 cōpassionis bibamus/ 2 q̄ in aqua lachrymose cōfessionis
et cōpunctionis nos corporaliter balneem/ vt sic dura cu-
te voluntatis nostre obstinate madefacta/ sanitatem anime
repetemus. *iii. Regū. xv. Uade lauare septies in Jordā-
ne/ et recipies sanitatem caro tua.**

Capitulum. cxvi. de tortuca maris.

*Tortuca maris/ barcōa/ testudo/ 2 testēū anti-
mal/ videntur supponere pro eodem/ et etiam
magister de pp̄leratibus rerum de predictis
non facit speciales titulos. Uerū tamen quia
liber de natura rerū pōit diuersos titulos de
eisdē: ideo ego posui sub diuersis. Dicit ergo q̄ tortuca ma-
rina est belua ingens similit̄ tortuce terrestris: sed eius quā-
titatē in infinitum excedēs. Et eo em cubitos habet in lon-
gitudine/ latitudo vero est quattuor: ē cubitoz. sc̄tū habet
testēū/ triangulare/ quinqz cubitoz. Lura habet longa/ di-
gitos magnos sicut leo/ fortitudine 2 audacia ē mirabilis
tres enim hoies inuadere nō formidat. Ista possunt expo-
ni in bono/ 2 sic per tortucā intelligam vitū iustū/ mari peni-
tentie deditū/ 2 ad tolerandū aduersa offia induratū. Iste
enim debz habere octo cubitos. Octo beatitudines: sc̄tū
etiam testēū consistēte 2 fortitudinis debet habere: q̄d tres
virtutes theologicē/ sc̄z fides/ spes/ charitas/ debent trian-
gulare: 2 q̄d quinqz cubitoz debet esse/ inquitū debet con-
tra quinqz sensū illecebras preualere. 2 sic igit armat⁹ vn-
guibus iuste correctionis/ 2 sc̄tū fortitudinis 2 perfectio-
nis/ tres viros. i. superbos/ auaros/ 2 luxuriosos: vel tres vi-
ros/ sc̄z mūdum/ diabolu et corpus. pp̄rium nō timebit in-
uadere/ ipsosqz poterit supare. p̄a. Scuto circūdabit te veri-
tas eius/ nō timebis a timore nocturno. 2 ad *ps̄. vi. Su-
mētēs sc̄tū fides/ in quo possitis oia tela nequissimi ignea
extinguere/ et galeam salutis assumite/ 2 gladium sp̄s q̄d
est verbū dei. Uel ista possunt dici de fatuis 2 proteruis/ q̄
quando sc̄to 2 armis alijs sunt circūcincti/ ad mala omnia
sunt audaces. Uel p̄ scutum intelligo obstinationē mentis
et duritiā voluntatis/ q̄d sc̄z triangulare dicit/ pro eo q̄ a
trib⁹ pessimis vitijs fabricat/ que sunt falsitas/ crudelitas/
cupiditas. Ex istis em tribus p̄stat scutum iniquitatis ma-
lorum. Isti em habent falsitatē vt decipiāt/ crudelitatem vt
diripiāt/ cupiditatem vt accipiāt. Tali ergo scuto sic tri-
angulato armati solent audacter tres viros. i. vniuersitatē bo-
norum/ qui per tres viros/ *Hoē/ Daniel/ Job/ intelligūt.*
*Ezech. xlii. p̄elatos sc̄z/ cōtēctēs/ 2 cōiugatos solent in-
uadere/ 2 eos multipliciter infestare. Unde de talibus dicit
Job. xli. in persona behemoth/ q̄ corp⁹ eius quasi scu-
ta fūilia zē. Uel p̄ istam beluam intelligo incorrigibiles 2
obstinatos/ q̄ ita duri sunt p̄tra veritatē/ 2 contra iustitiam.
sc̄tū/ q̄ nulla correctionis sagitta possunt penetrari/ qui
primo alios verbis 2 iniurijs nō timeant inuadere/ 2 eis te-
merarie cōtrahere. *Ps̄. xlvii. Sc̄lo em quia durus es tu/
2 et nervus ferreus cernit tua/ et frons tua erea. Tortuca
maris si inuertiatur/ vires perdit: sc̄tū enim vīr potest releua-
re. Sic tales cū mores suos inuertiauerit/ nil valebunt/ cū am-
plius auitis nō resurgant. Uel exone sicut supra de testu-
dine: vbi est simile. Uide lib. de aialibus. c. de tortuca.****

Capitulum. cxv. de thymno.

*Thymnus mōstrum est marinū caudam habens
latitudinis duozū cubitoz: q̄d in mari fetidū
cat/ 2 non alibi: 2 istud taliter impinguat vt de-
hiscaz: vtra biēniū raro viuit/ vt dicit *Ps̄. lvi.
it. c. xv. Sc̄dō Alber. bestie sūt in Ethiopia q̄
colore fusco binas habent mamillas/ quib⁹ lactat canulos
p̄ li. vero lib. ix. c. lii. ait thymnoz tātam multitudinē in ma-
ri indico classē Alcedri magni obuiā fuisse/ vt classis cō-
tra aciem direxerit/ cū alias nō esset sp̄s eius euaerē: thym-
noz multitudinē obulante. Tales sunt multi qui causā
i. sp̄em future vite habent latā/ 2 hoc binorum cubitoz
sc̄z bis credūt viuere/ vbi sc̄z in hoc seculo: 2 futuro: inde ē
q̄ duas mamas habere dicitur/ inquitūm sp̄e p̄p̄eritatis
presentis 2 future lactant 2 delectantur: ideo p̄ certo sepe
suos. i. desideria sua/ voluntatem 2 p̄positū/ solent in mari.
in mūdo 2 mundiali amore parere 2 nutrire/ 2 se ibi taliter
diuitijs 2 delicijs impinguare/ q̄ vitā gratie cōtinuare ne-
queūt aut feruare. Et etiam de tp̄ali vitavez. *eli. q̄. p̄. cer-
to qui vitā modū corporaliter delicijs impinguant/ 2 quo-
rum mentes carnalitatibus cumulant/ 2 quoz stat⁹ p̄p̄er-
itatis augmentat/ vitā tam tēporālē q̄ sp̄iali et eterna
faciliter spoliatur: figurati in Agag pinguisimo: qui a la-
muēle est occisus. *ii. Regū. xv. Uia p̄ certo illi q̄ predictis
pinguedinib⁹ impinguat/ morte reponatē sept⁹. p̄merit.
Ideo dicitur. i. ad Timothe. v. Uidua in delicijs vitauit/
morta est. Iste etia contra classem alexandri. cōtra nam
bonozū se cōgregant/ 2 eis obulante 2 repugnant: quare etiā
necesse est vt cōtra ipsi boni cōtra eos se colligant/ cōse-
derent atqz iungant/ vt eoz impetum securius fugiant/ cui
dant. *i. adacha. v. Congregate sunt gentes vt dimicent cō-
tra nos. Thymnus. p̄cedens ad terrā vt pascatur/ dēp̄o.
ra solet ripa intrare/ et leua exte. Quod accidit s̄m *Ps̄. lvi.
lib. ix. c. xv. q̄ dextero oculo mel⁹ credidit videre q̄ simile:
natura tamē vtroqz oculo habet. Et sic ergo supponitur q̄
semp vult oculū imponere veris parē illam ad quā ten-
dit. Sic mali modo p̄cedentes ad passus bonozū tēporā-
lium acquirēdos/ dextera p̄p̄eritatis solent ad terram. i.
ad terram intrare: s̄ p̄cul dubio sinistra aduersitatis exte-
de p̄ mortem letē recedere 2 exte: q̄ p̄ certo illi qui nūc
ad terram intrant prosperē et quietē/ finaliter inde similit̄
extēnt 2 moleste. q̄ bene figuratur *Ezech. xlv. vbi dicit q̄
ille q̄ per portā meridionalem in solēnitatem ingrediebatur/
per portā aquilonarē egredi iubeatur. Ubi dicitur enim
prosperitātē/ aquilo frigid⁹ aduersitātē designat/ ad vici-
tandū q̄d in fine ad mūdā prosperū habet ingressum/ sc̄z
diuites/ in fine sinistra aquilonarem et aduersum habebit
egressum: q̄ sicut dicit *Prover. xlii. Extrema gauisus lucis
occupat. Thymnus s̄m *Ps̄. lvi. belua est marina/ que curā
sitate videndi vela nantium agitari vento/ naues p̄sequi
et intrāti stupore afficit/ vt tridēte percutiat absp̄s eo q̄ mu-
uacat. Simile videm⁹ multis accidere/ et maxime curiosis
et religiosis/ 2 inuenculis mulierib⁹. Ipsi enim valde appe-
tunt videre vela nautū volare. i. mundi ludos/ solaria/ lud-
bia/ p̄p̄as/ choros/ 2 similia celebrari. Sed quid/ p̄ cer-
to dato q̄ in principio nō intendant aliquid mali/ tra m̄ in
pore/ delectatione et admiratione 2 cōplacentia afficiunt
et tenent/ q̄ vbi non aduertunt/ a nauta diabolo tridēte
tentationis triplicis cōcupiscētie/ sc̄z superbie/ luxurie/ 2
auaritie/ percutiuntur: 2 sic per p̄ctū spiritaliter occidunt.
Cui⁹ figurā habem⁹ in Dina virgine/ q̄ volēs videre mu-
lteres regiōis sichimoz egressa ē/ vbi a sicheim filio emose
ē corrupta. q̄ ne miser lumenis curiosa facta/ 2 mores alio-
rū videre sollicita/ corruptionē peccati solet facilliter rep̄-
tare. Ideo bene p̄sultit *Ecc̄. lvi. vbi dicit. In superuacu-
rebus noli scrutari multipliciter/ 2 in plurib⁹ operibus cō-
p̄ nō eris curiosus. Sequit̄. Adultos enim sup̄p̄arunt sup̄-
tio illoz/ 2 in vanitate destituit sensus eoz. Sc̄dōm *Sol. 4.
thymni sunt belue que in p̄to solū (q̄d est mare ceteris
cui⁹ inuencuntur/ qui flumina intrant dextera/ 2 ea exunt
leua. Sic tales qui in dulcedine deliciarum volunt vivere/
flumina statim 2 beneficiorū 2 diuitia 2 munditiam
que dicitur flumina/ q̄ fluit/ dextera prosperitatis adp̄-
sc̄tū: sed sinistra aduersitatis per mortē exinde egredi***********

Lib. IX.

est rostrum durissimum/cū quo naues terebat et perforat/
quod bene videtur innuere. *Plin.* lib. xxi. c. li. et est piscis
in oceano. et. Et de similitudine supra in littera. S. de gladio et
expone sicut ibi.

Capitulum. cxxlii. de tritone.

Triton dicitur esse piscis qui in ore habet fistulam
quali tubam/ ita qd p maria tubicinando nau-
gat/ propter quod populus maris tubicinem ip-
sum vocat. Iste igitur antiquitus inter deos ma-
ris fuit computatus/ et pictus cum tuba a genti-
bus veneratus. Unde etiam poete fingerūt mīlēmū tubick-
nem qui in mari submersus est/ a tritone fuisse submersum
pro eo qd dum tubicinabat/ ipsius tritonis officium exerce-
bat. Ad omnia autem ista alludit *Plin.* lib. naturalis histo-
rie mundi. l. c. v. ubi dicit qd olympionensium legatio ppter
hoc ex certa scientia sibi missa/ nūciauit tiberio principi in
quodam specu auditum vīsumqz tritonem/ concha canen-
tem/ qua nō scitur forma. i. in illa figura qua antiquitus pin-
gebatur. Tales debet esse pīelati et predicatoris/ quia pro-
certo isti debent in ore tubam predicationis habere/ et per
mare huius seculi predicationis tubicinium exercere. Fi-
gurati in angelis habentibus tubas. *Apoc.* l. x. et. Iste etiā
per vite sanctitatem et excellentiā in isto mari debent esse
dij. *ps.* Ego dixi: dij estis. Et illos qui suum usurpant offi-
cium/ scz hereticos et falsos predicatoris et hypocritas de-
bent submergere. i. deponere et depimere/ et predicationis
officium denegare. Iste ergo dicitur *Ps.* vii. In guttu
re tuo sit tuba sicut aquila super domum dñi. Et dicit qd ta-
lis est christus/ qui maris huius seculi predicatione fuit tu-
bicin: et est deus. Tubam em̄ predicationis in ore habuit/
qua peccatores devitijs excitavit. Igitur iste videns alios
tubicines/ scz falsos et malos predicatoris/ sibi officium usur-
pare/ et turpis questus vel vane laudis gratia pīdicare/ con-
tra ipsos indignat: et in profundum inferni eos demergit/
et per damnationē eternam ipsos destruit et cōfundit. De
istis ergo dicit illud *ps.* Peccator autē dicit deus: Quare
tu enarras iustitias meas/ et assumis testamentū meum p
os tuum: Tu vero odisti disciplinam/ et pīcisti sermones
meos retrosum: lividebas fure/ currebas cū eo. Et dicit
qd maris huius seculi tubicines sunt magniloqui et adula-
tores/ qui p certo dij maris dīcunt: qd scz in huius mundi
pelago a pīelatis et pīncipibus tales sicut dij adorantur/ et
tāqz dij in hoc seculo dominant. Iste etiam alijs tubicini-
bus. i. alijs suis imitatoribus adulatoribus solent invidere
et eorum submersionem et casum pro vitijs procurare. Et dicit
qd tales sunt oculatores diuturni et regij/ qui cū instru-
mentis multis vel cū verbis exclamatorijs solent in auribus
diuturni tubicinare/ facta eorum cōmendare/ et sic solent
eos diuites et fatui nobiles sicut deos adorare/ et deos et
consolutores seculi reputare/ dīcētes eis illud *ps.* Ego dixi:
dij estis/ et filij excelsi omnes.

Capitulum. cxxv. de ventis pīscis vulgariter sic dicto seu
Aerich fm Alber. Aentij autē Aincētiō: siue de arista.

Aentij pīscis est qd aliter dicit aristofus/ eo qd ar-
istis innuerabilibz sit replet/ qd p pauper cibz
et iter alios pīscis vilijs reputat/ et aristofus. Iste
pīscis sic capis. Sup rete em̄ arc/ ligne/ aq supemū
mens ponit/ ubi nola seu campanella suspendit/
cuius sonū audientes isti pīscis/ in magna quāritate solent
illuc cōuēire/ et in magna multitudine in retibus insillire.
Tali modo vidēt capi a diabolo multi peccatores. Pīscato-
res em̄ diabolus volens capere et in reti vitiōrū inuoluere
viles et abominabiles peccatores/ plenos aristas. i. consciē-
tie remotionibus et peccatis/ adhibet suarum sonū et sibilum
cāpanarū/ et iste sonū sibilū aliud est qd mūdī gaudior lud/
ritus/ cantz et consolationes mulier: sibilz et incantationes
mundanorum/ ad superbiam/ pompam/ et auaritiā inci-
tationes/ et ipsius hostis occulte suggestiones et tentatio-
nes. Iste enī in pīscis scilicet peccatores in talibz delectan-
tur/ et dum incaute ad talia appropinquant/ dīcti in instru-
mentis multis/ choreis et adulatoribus/ et mulierum sibi-
lis se delectant/ in reti diaboli. i. in peccato inuoluuntur et
intraunt/ et in inferno capiuntur et dolent. *Abacuch.* i. Tra-
xit illud in sagemā suā/ et congregavit in rete suam. Fatui

De Piscibus.

est igitur in talibz nolitis et sonalis delectari/ immo vīse est
dicere illud *Amos.* v. Aufer a me tumultum carminū tu-
rum/ cantica līre tue non audiam. Et potest dici illud in
bono de illis qui delectantur in sonitu. i. in auditu predica-
tionis: qd vix est quin aliquando cadant in rete diuine gra-
tio et conuersionis. *Eccehi.* xii. Et extendā super te rete mēi/
et capieris in sagemā mea.

Capitulum. cxxvi. de vipera.

Vipera maris pīscis est quasi cubiti vnus/ qui
in capite super oculos cornu acutum habet/ qd
venenosum et mortiferum est. Quicquid enim
ex eo vulnerat/ ex eo inficitur: quod cauētes pi-
scatores/ capto pīscē amputant ei caput/ et reli-
quū quod valde est edibile/ vībus cedit humanis. Iste pī-
scis qd bonz est et edibilis pīeter caput/ significat mīhi quod-
dam in religione et ecclesia/ qui vt in pluribus bonis/ sunt
edibiles/ imitabiles atqz iusti. Veritatem habent quādoqz
caput cornu fatuitatis et pīsumptionis ita armatum/ qd
inter oculos. i. publice et patenter habere et pīendere/ et
cum eo alios impetere/ molestare et verbis detractorijs ve-
nenare/ frontose/ dure et prociaciter nō verentur: et tūc pi-
scatores. i. boni pīelati talibus debent caput. i. capiti cōi-
cum cornu potuerit per iustitiā amputare/ et capiti cōi-
impetum referre: sic cum sine tali capite fuerint/ pote-
runt omnibz boni esse. Istud patet de multis in omni ho-
minum gradu et sexu/ qui in oibus boni inueniuntur/ ex-
cepto qd capiti et cornu/ frīcti et cholericī plus debent
in alios efferuntur. Figurati in boue comupta. *Eccehi.* xxi.
qui debebat recludi/ et ne noceret alijs coarctari/ et inuisi-
dominus tenebatur. Sic tales comupti/ potuerit et inuisi-
rioli necesse est qd a dominis suis. i. a pīelatis et superioribz
arceant/ et qd eorum caput et capiti cōi- aferant/ alijs
ipsi domini et superiores de eorum fatuitatibus teneantur
et sic de talibus correctis/ humillatis/ decapitatis/ subu-
gatis/ poterit dici illud *Yudith.* xiii. Ecce hōleferes faciet
in terra/ caput eius nō est in eo. Et potest de multis dici
qui ratione cornu sui. i. potente et iustiticiōis et capiti. i.
capitaneorum/ dominorum et parentum quos habent/ sunt
alijs nocui et venenosi/ et occasione predicatorum faciunt
multa mala. Et ideo pīscatores dīcunt qd isti alias essent boni
sicut eis vel per mortē vel per infortunia caput. i. ista omnia
auferre: vt sic possint spiritaliter boni esse. *Eccehi.* ix. Disper-
det dominus ab israel caput et caudam.

Capitulum. cxxvii. de vergilialibus pīscibus.

Vergiliales pīscis dīcti sunt/ eo qd om̄i stellap
que vergilie nominantur/ apparent/ reliquos ve-
ro tempore absconduntur/ et sicut *Plinius* dicit
libro. ix. c. xxi. in duobus lacubus *Italico* qui
larus et verbanus dicuntur/ inueniuntur/ qui
quamvis crebris conspicui sed pīecurijs inueniuntur. *Ver-
gille* que sunt stelle lucentes/ diuitias et eminentias deli-
gnant: isti vero pīscis mundi parentes/ cognatos/ amicos
significant: quia pro certo quando ille stelle circa nos inci-
piunt lucere/ et quando mundi prosperis incipimus pīec-
gere: tunc procul dubio amici nostri circa nos incipiunt ap-
parere/ et se familiares et obsequiosos erga nos exhibere.
Cum autem iste stelle. i. mundi prospera aliquo casu dispa-
ruerint/ et cessauerint: tūc et illi pariter cessabunt/ et ab illis
frequentijs et obsequijs recedentes/ vna cum eis dispa-
runt. *Eccehi.* vi. Et amicus socius mēse/ et non compare-
bit in die tribulationis. Et sic vis dīc qd isti falsi amici/ com-
pīculi sunt ad adipiscendum/ acuti tamen ad rapiendum/
et ad acquirendum/ et vilitatem propriam faciēdum/ qui
scilicet in principio/ quando scilicet homo non est pauper/
parati sunt ad obsequendum/ et ad suum cōmunicandum:
tandē vero scz quando vident hōiem occidere et depauper-
rari/ et cadere/ parati sunt ad dispīendum/ et ad eum vili-
tendum. Allega vt supra.

Capitulum. cxxviii. de vulpibus marinis.

Vulpes maris fm *Plin.* lib. ix. c. xlii. pīscis sunt
qui hamum glutinū attractiōis vīqz ad infirma
linee facile perducunt/ significantes illos qui
cum esca delectationis hauriunt et glutinū
hamum peccati/ et conscientie remotionis.

Ecclis. iij. Pisces capiuntur hamo. Non intelligo bene
textum: et ideo transio.

Capitulum. cxxix. de vacca maris.

Vacca maris sive Aristo. monstrum est magnū
et iracundū et proum ad iniuria. Quod non
onay sed fetū facit: quem tenere diligens dicit
vbi dicit: decem mēlibus impregnat et vi
uit hoc aial. c. xxx. annis sicut ait. Quod probatū
est caudis eoz apurari: sicut de delphinis dictū est q̄ viuūt
annis. xxx. sive Soli. Quid pōt allegari cōtra nūmū diligē
tes filios et eos secū habere volentes: p̄ra illud Eccl. xxx.
Acta filium tuum et pauentem te faciet: lude cū illo et cō
tristabit te. Vel pōt allegari cōtra malos q̄ sunt iracūdi et
ad iniurias pōnt et filio carnaliter dilectui et decē mēsi
bus. i. decē defectibus scz per transgressionē decē mādatorū
dicuntur parere: supple mala opera. Adēis autē dicit a me
ne q̄s est defectus pro eo q̄ lūne defectio menses facere so
lebat multum vero dicitur viuere et caudas. i. mortis me
moria dicitur amputata habere et ea defecere et carere.
Ecclis. vij. Impius longo viuit tempore super terrā.

Capitulum. cxxx. de vitulo marino.

Vitulus marinus qui alio modo dicitur elcus / qui
etiam idem videtur esse quod kola (q̄ per omnia
eodem sunt cōditiones posse de kola in lib. de
natura rerū / sicut de vitulo marino in libro de
prophetaribus rerū) monstrū est marini et for
te idem est quod vacca marina. Uide igitur de vitulo ma
rino libro de animalibus titulo suo vbi ponitur. Credo etiā
q̄ idem est quod phoca.

Capitulum. cxxxi. de vitice maris.

Vitice maris est quasi de natura pongsarū. Dicit
enī p̄ lib. ix. c. l. v. vitice et spōgie nō vidē
tur esse nec hūit: nec aial: sed quedam media
inter viticis naturā. Sūt ergo vitice maris qdā
piscis similitudinem fructū preferētes / quibz
eadē est vīs pruritu mordax: que viticis terrestribz. Acta
vaganatur. contrahuntqz se q̄ maxime rigentes. Hic ergo
penatantibus p̄ciculis frondem suā porrigunt attractos
q̄ deuant: cōsumunt. Hic pectines et echinos noctu pers
lecutum. Siquis vero ipsos manu capere voluerit: colorem
mutat et contrahuntur: si tempus habuerint / abiectionem
tur. Ales videtur esse quidam mali simplices tam in ie
culo q̄ in claustris: quia scz nō videtur esse aliquid nec an
detur sapere vel sentire. Uerū tamē isti habent virtutem
elios solent verbis denariorū vere et pruritu ire et disp
centie in eis generare: p̄ciculos etiam. i. pauperes solent
esse per mordacitatem suam tam verbalem q̄ realem: so
lent aliud q̄ credebant se ostendere et suam malitiam que
latuerat declarare. Ista videntur ad litterā de rusticis ylu
rari in hoc seculo. De q̄busdā rudibz malitiosis in clau
stro: qui nō vident scire et nō solent alios vere et mordere.
Sicut ignis q̄ oburit filia et sicut flāma oburit mōtes

Capitulum. cxxxii. de vngue p̄cice.

Vnguis est p̄cice marinus de genere cōcharū
qui alio modo dicitur dactylus / q̄ ad humano
rum vnguā similitudinem sic vocat. Hic ergo
quandā lucem innatā habere videt: q̄ scz relu
cere etiā inter ora manducantiū cōprobat. In
tenebris enī siue in manibus siue in veste siue in ore re
det: sicut dicit p̄ lib. ii. c. penul. Ales videtur esse viri sciē
tifici et p̄cice q̄ scz lūmie clare et honeste vite splēdore etiā
sapientie et doctrine mirabiliter sunt dotati. Vident enī
in tenebris ipsius vite et alios illuminant et dirigunt exem
plis pariter et doctrinis. Adarph. v. Uos estis lux mundi.
Ecce pōt ponere verum est de sanctis: qui etiam adhuc in
oe manducant. Ista videntur locutione p̄dicantium
et eodem laudantium: relucere videntur in quantum eoz
verba et exempla nobis pro lumine offeruntur. Ista ergo
et alijs similibz dicitur ad p̄ lib. iij. Inter quos lucetis si

cut luminaria in mūdo / verbum vite continentes. Vel dicit
de hypocritis / qui quibz regulariter nō sunt nisi quidam p̄
fices. i. carnales et delictiosi: ipsi tamen per honestā appare
tiam lucet et in ore manducantium. In verbis laudantiū
lucere desiderant: in quantum famam et laudem cupiunt
et affectant. Job. xij. Post eum lucebit semita.

Capitulum. cxxxij. de sedrolis seu gedrolis.

Sedrolis sive p̄simū delue marine sunt in arā
bia: que tante sunt magnitudinis q̄ ossa earum
quādoqz quadraginta cubitorum inueniuntur:
et ideo de istis ossibus paratis et sectis domus et
alia edificia cōmode construunt. Talis est chys
stus / qui maximus fuit in gloria et virtute. Ista enī enis
i. apostoli / martyres atqz sancti: qui more ossium fortissimi
ad toleranda tormenta fuerunt / quadraginta cubitos ha
buerunt: qui scilicet cōstant ex denario quater ducto. i. dea
cem mandata legis in fide quattuor euangeliorum tenuerunt:
ideo secti martyris et tormentis / facti sunt trabes p
ecclia construenda et pro salutis nostre fabrica sustinenda.
Figurati in ossibus heliet: de quibz dicitur. iij. Regū. xij.
q̄ ad eorum tactum reuertit homo mortuus. Quia scilicet
cum isti ossa chysisti peccatores scz mortuos p̄dicando te
rigerunt: eos a peccato resurgere fecerūt: ecclesiam etiam
mortuam et dep̄ssam ad vitam gratie reuixerunt. Ista er
go chysisto potuerunt dicere illud. i. Paral. i. Es tuum su
mus: caro tua. Vel dicit q̄ ista ossa fuerunt fundatores tell
gionum et scilicet supra. Vel dicit q̄ isti p̄fices sunt viri perfe
cti et sancti: quorū ossa sunt virtutes et scientie et fortes ac
anime: vel etiam constantie et virtutes maxime in marty
ribz. de istis enī est anima vel ecclesia fundata et fidel
nostre machina fabricata et salutis nostre fabrica robo
ra. Propter. xij. Dulcedo anime sanitas ossium.

Capitulum. cxxxiii. de ydrach.

Ydrach sive librum rerum / monstrum est mari
num: quod licet videatur terribile in figura / est
tamen innocuum. habet enī caput vt equus:
sed valde nimis totum corpus vt draco: cū cau
da longa gracili serpentina. Corpus enī diuer
sis est maculatum coloribus: et pinas habet vt p̄cice: quibz
natus. Sic vere plerqz inueniunt qui licet ipsoz ca
put. i. cor sit equinum. i. elarum per superbiam: corpus vero
et caro sint draconina. i. inflata per luxuriam: canda ve
ro. i. finis et intentio sit serpentina et toruola per malitiā /
et longa per diuturnam in malo perseverantiam: cutis ve
ro conuersationis sit colorata per curiosam apparentiam:
habent etiā pinnulas pungentes. i. diuitiarum abundan
tiam: et natiuit cum p̄cicebus. i. cum delictis per delicta
rum affluentia et per consequens tales prima facie videan
tur altis terribiles et nocui: ipsi tamē nulli hominum sunt
inest. Ipsi enī sunt qui quibz mali sunt in se alieni: tamē
alij nunqz nocent: imo erga alios socialiter et benigni
ter se habent. Eccl. xi. Super foramen aspicias et in cauer
na reguli qui ablactatus fuerit: manū suam mittet: non no
cebunt: non occident in vniuerso monte sancto meo.

Capitulum. cxxxv. de ystri.

Ystis vt dicit magnus Basilus i hexameron / ma
rina est belua / que excedens estimationem ho
minum: tāta est vt prouida mater rerum natu
ra in isto mōstro luisse videatur. Ista enī belua
nulli rerum nec p̄cicebus maris nec bestijs ter
re nec volatilibz celi assimilatur: sed in sola et in singulari
figura ipsa belua gloriatur vt recte valde mirandū specta
culum cunctis videntibus videatur vt ex hoc laus et potē
tia creatoris in omnibus extollatur. Si enī inquit caput
videris monstruosum omnino velut abyssum fugies: si ocu
los horrebis: si reliqua corporis te nūllū simile vidisse fate
beris. Ales possunt dici multi q̄ recte in nullo volūt alijs
conformari: immo gloriatur soli et singulares vident / et in
nullo alios imitari. Ista patet de quibusdam / qui ita glo
riant in malitia et potētes sūt in iniquitate et ita sūt monstru
si p̄ vitioz enormitate: q̄ nec inter volucres celi scz fūgos
nec inter bestias terre. Lauros nec inter p̄fices maris. Ista
curiosos ē facile eis aliquid siles respice. Et ideo mores eoz
sūt ita monstruosi et dispares vniuersis q̄ merito oibz sunt

Lib. IX.

hominibiles ad videndum. Sapient. ij. Quis est nobis etiam ad videndum: quoniam dissimilis est alijs vita eius. Et si illud potest allegari de singularibus in religione / qui vitam communem nolunt tenere: imo vitam habere singularem et alijs dissimilem gloriantur. Gaudent enim alijs dispares apparere / et alijs per hypocritam prepolere. Potest etiam allegari de fatuis iuuenibus / qui ita in habitu / gestu transformantur / quod nulli assimilari gloriantur: quia se ipsi gaudent quando dicitur illis illud ps. Non est similis tui in dijs domine, et non est secundum opera tua.

Capitulum cxxvi. de ytro

ytiron. i. miles marinus / monstrum est marinum / sicut dicit liber de natura rer. / ingens et fortissimum / cuius dispositio talis dicitur esse. In parte enim prima forma militis armati prefert / habens caput quasi casside galeatum / ex cute rugosa / dura / et valde firma: a collo eius dependet scutum latum / magnum / concavum atque durum / ut pugnatum more possit monstrum contra ictus defendi. Hinc autem et nervi fortissimi de collo et ipsis humeribus eius tenduntur in humerum / quibus suspenditur dictum scutum. Forme triangulares ipsum scutum est / ita forte et solidum / quod vixulo saculo perfozatur. Achilla habet fortissima / manum bifurcam / cum qua durissime percutit / fortissime et vite / ita quod vix potest interiri cum capite / nisi malleo ferreo occidat. Et istud monstrum humanas discordias dicitur imitari: inter se enim bella et turbatione maris tantam commouet in pugna / ut in loco certaminis recessas quedam exurgere videatur. In mari autem britannico hoc monstrum dicitur reperiri. Hic liber mihi iterum quod a religioso viro proposito sancti michaeles in eremo / in solo pictaunico vnde oriundus ego sum / supra littera oceanis aquitanici situato / me recolo auduisse / vidisse se in mari iuxta monasterium capere piscem cum facile et manibus humanis / squamis armato capite / ad modum locustae: ab umbilico vero ad modum latum pectus terminatum / quod vix a nautis capi potuit / in quodam rupis maris recessu se retinens / et manibus prosciendo lapides se defendens. Alio altero vero audivi semel in eodem mari ppe insulam colcam paruulum piscem captum ad formam armati militis / figuratum casside / scuto / et lorica armatum. Quis simile audiuit a venerabili viro magistro philippo de vtriaco / asserere in normania similem militem vidisse. Ergo etiam scutum vnum semel vidi / latum et forte / quod constabat de squama piscis esse / et dicebatur a nonnullis marini militis fuisse. Tale vero scutum a quodam maximo monstro seu milite marino extoritur apud bolonia in gallijs fieri esse. Istud potest allegari et applicari / quod militia a deo est inuenta / quod patet: quod ab ipso in natura extitit prefigurata. Et ideo milites nostri debent in domino gloriosi / et militiam iuste et licite exercere / et militares actus sancte et vtiliter operari. Habent enim a natura exemplar sui status et gradus: et ideo non ad destruendum / sed ad defendendum naturam debent exercere / et facere suos actus. sicut enim dicitur Job. vii. Militia est vita hominis super terram. Et propter hoc cuiuslibet potest dici illud. ij. ad timoth. ij. Labora sicut bonus miles christi. Et ista possunt exponi de bonis et iustis / qui sunt spirituales milites iesu christi. Isti enim debent in mari et in amaritudinibus huius vite milites christi esse / et contra inimicos anime / mundum scilicet / carnem / et hostem viriliter dimicare / et contra tentationes et tribulationes more humane discordie spiritualia litigia excitare. Habebat igitur scutum bone voluntatis / quod per tres virtutes theologicas et considerationis / sursum ad caput et collum / scilicet ad deum suspendatur: quod etiam interius per humilitatem concutitur / et quod per patientiam et constantiam taliter in firmitate boni proposito solidetur / quod nullo tentationis vel tribulationis saculo vulneretur. ps. Scuto bone voluntatis coronasti eum domine / et voluntate labiorum eius non fraudasti eum. Voluntas enim si per spem / fidem et charitatem fuerit triangularis: si per contemplationem ad collum. i. ad deum fuerit suspensa / ligata et eleuata: si in super per humilitatem fuerit concuata: si nihilominus per constantiam et fortitudinem fuerit solidata: et ad sustinendum omnia ad-

De Piscibus.

uersa per patientiam confirmata / scutum procul dubio tutum erit: quo armatus homo non facile penetrabit aut peribit. Sapient. v. Sumet scutum inexpugnabile equitarem. Item habebat talis miles galeam super caput / et ista per totum est timor dei / qui super omnia debet esse: iuxta illud ps. ecclesiastici. xxv. Timor dei super omnia se superponit. Iste enim caput mentis debet tegere / et ipsam ne superbiat vel in vana deuotio continere: et ideo ista galea de pelle rugosa hoc est dictum de nostre mortis et fragilitatis / et future rugositate memoria debet esse: quia scilicet homo debet caput intentionis et mentis timore dei / qui ex consideratione mortis et fragilitatis concipitur / galeare. ad ephe. vi. Salua salutis assumite. Item habebat iste miles manum. i. operationem bifurcatam / ut scilicet omnis operatio ad laudem dei / et vtilitatem proximi ordinetur / ut sic spiritualis hostis quilibet bonorum operum ictibus vulneretur. ps. Adversus tuas gentes disperdidit. Sic igitur armatus miles christi audacter contra vitia procedat / et bella spiritualia excitet / faciat et ostendat / dicens illud. ij. ad corinth. x. Non secundum carnem militamus / sed secundum spiritum: arma enim nostre militie non sunt carnalia. Et ista possunt exponi in malo / contra malos milites / et nobiles et potentes / impios et crudeles / qui scilicet galeati et furati in mari huius mundi tempestatem et brigas suscitant atque causant / et manibus suis bifidas. i. a dextris et a sinistris / hoc est dictum bonos et malos dure percutiunt atque grauunt / et totum mare. i. totam patriam molestant atque turbant. ut sic cuiuslibet tribulatio eos et afflicto dicatur illud ps. xxij. Quia et clypeo et galea armabitur contra te. Et ista possunt dici contra studentes / qui etiam contra monachos insolentes / quia per certo multi sunt qui dato quod pisces. i. deuoti / studentes / boni milites / et diligentes esse debeant: ipsi tamen milites maris esse volentes / scutum et galeam accipiunt / et mundum / mundanorum discordias imitantes / inter se bella faciant atque gerunt / ita quod totum mare. i. totum studium vel totum religionem turbant / destruunt et confundunt. Quod generaliter contra omnes ecclesiasticos arma porantes potest dici. ad matthe. vii. Factus est motus magnus in mari. i. in nauicula operitur fluctibus. Et potest dici contra diuites ruficos / qui quousque a natura habebant esse pisces. i. infirmi / subditi atque viles / utpote de infima plebe nati: ipsi tamen milites voluit esse / et galeam / et scutum habere / et mundum discipulis ac / militares cupiunt exercere / et contra naturam populi gloriantur guerras et torneamenta facere / et mouere et habere. Et potest dici de litigiosis et detractoribus religiosorum / qui quousque naturaliter debeant esse pisces / scilicet benigni / deuoti / humiles atque mitres: et in mari. i. in statu amaritudinis et penitentie commorantes / ipsi nihilominus mundi discordias voluit in mari religionis et ecclesie imitari: et cum seuro oblationis / et galea peruerse intentionis / tribulationes et litigia in ecclesia machinari / et contra naturam sui status in brigis et litigijs occupari. De quibus dicit. ij. ad ach. xlii. Bella nutrit / seditiones mouent / nec partitur regnum eccle quicquid. Et si vis ista dic contra fatuos scholares / qui esse debent esse pisces. i. vigilantes et studiosi: ipsi tamen more militum sunt in studio litigiosi et brigosi / qui sunt de piscibus. i. de rustica plebe nati / in studijs tamen discordias suscitant et milites bellicosos.

Incipit liber decimus redit

ctoij moralis tractatus de animalibus / vermibus / et serpentibus.

Capitulum primum.

Animal dicitur quicquid vitali spiritui viuificatur. Et sunt animalia tria principalia genera / scilicet aerea. i. volatilia: aqua. i. natatilia: terrea. i. quadrupedia. Sic et in mundo sunt hominum tria genera: scilicet religiosi / clerici / et seculares. Primi debent esse aerei / per puram vocationem et conuersionem / et volatiles per conuersionem. Secundi scilicet clerici debent esse aquae / per mollitiam pietatis / et natatiles per exercitium scientiarum et facultatis. Tertij autem seculares et acuti donec eorum est quod ad bonorum operum fecunditatem / et gressibiles quod ad per-

Lib. X. De Animalibus. Jo. CLXIII.

fentie laborem et mobilitatem. Sed hodie pro certo non
fic: quia primi scilicet religiosi, sunt volatiles p. ambitione/
aeris per vanam glorificationem. Clerici autem sunt aquet
per luxuriam et voluptatem/naturales quantum ad vaga-
bitatem et instabilem leuitatem. Seculares autem sunt ter-
reli quantum ad indevotionem et auaritia/megressibiles au-
tem quantum ad mundanum laborem occupationem. Ideo Ecce
piscis maris et bestie agri. ¶ In terra sunt quattuor aialia
genera scilicet homines/reptilia/bestie et lumenta. Sic
vere in religione/mundo et ecclesia/sunt diuerse species pio-
narum: quia quidam sunt homines. Irascibiles iusti et pii.
Alii sunt lumenta in auxilium aliorum data. i. simplices/
labores expositi. Alii autem sunt reptiles quantum ad
auaritiam et cupiditatem: quia circa terras. i. terrena res-
piciunt. Alii sunt bestie. i. sensuales et brutales homines quan-
tum ad luxuriam et carnalitatem/mordaces per dera ctos
nem/ crudeliter etiam et voraces: quia sicut apostolum. i. ad
Timotheum. i. magna domo non tantum sunt vasa aurea et
argentea: sed etiam lignea et ficilia. ¶ Secundum Basilium
in hexameron/ quedam animalia dicuntur lumenta
scilicet illa que in adiutorium huius vite hominibus sunt
consecrata scilicet boues ad arandum. onas ad vestendum/
sua ad manducandum. Sic vere ad adiutorium vite spi-
ritualis nobis proficiunt et adiutant/ si volumus omnes
nostri socij et vicini scilicet boues. i. viri perfecti ad nobis
cum laborandum per penitentiam. onas. i. simplices ad
nos vestendum per innocentiam. porci. i. volupinosi peccato-
res vel etiam viles et pauperes/ ad eos manducandum/
et nobis incorporandum per compassionem et clementiam.
¶ Et sic patet quod diligenter deus omnia cooperatur in bonum
ad Romam. viij. ¶ In terra sunt tria genera reptilium: scilicet
cor quidam que dicuntur se trahentia/ que ore se trahunt in
anteriora: sicut vermes. Alia sunt serpentina/ que se trahunt
de loco ad locum se transferunt: sicut colubus et huiusmodi
Alia sunt reptilia/ que pedibus se rapiunt: sicut lacerte/ do-
draces/ huiusmodi. Si vere in terra nostra scilicet in mu-
do sunt tria genera reptilium. i. peccatorum ad partem an-
teriorum. i. ad statum dignitatis et excellentie/ diuersimodis
ad promotionem: quia quidam se trahunt ad anteriora. i. ad
statum potestatem et altitatem cum ore. i. cum verbis suis/ vt
sunt vermes/ scilicet adulatores et cauidici. Alii cum vi co-
stium lateralem. i. amicosum: et isti sunt colubus/ qui co-
sunt vmbas delictarum/ scilicet religiosi et clerici: qui co-
die ab amicis carnalibus promouentur. Alii cum pedibus
proprie. i. per proprios labores/ eundo scilicet et discurrere
docile sunt vltimari/ mercatores et alij laici. Unumquod-
que ante faciem suam ambulabat. Ecce chel. i. Vel dic in bo-
no q. in terra. i. ecclesia/ sunt qui diuersimode se transferunt
ad anteriora. i. ad eterna bona/ vel etiam ad promotiones et
spiritualia. Quidam scilicet ore per orationem dominum oran-
do. Quidam costis/ que sunt circa cor. i. per bonam affectio-
nem deum diligendo. Quidam pedibus. i. per bonam ocu-
pationem seruando imperando et laborando. ¶ Be-
stie dicuntur omnia animalia non mitia potestati hominum
utiendo: q. nunc sciunt dente vt aperire/ nunc vngue vt le-
ones/ nunc cornu vt cerui et rhinoceros et similia/ vt dicit
Ysidorus. Tales sunt recte mundi tyranni/ qui alijs nocent
diuersimode/ scilicet cum cornibus sue potestatis et iuris di-
butionis: cum denticulis minarum et sue locutionis: cum vngu-
clationis: cum dentibus defractionis et falsie infamie/ ipo-
nationis sicut patet in balliuis et officialibus/ qui alios ac-
culant/ et sub nomine iurisdictionis potestatis rapiunt et
predant. Ideo dicitur Deuter. xxiij. Dentes bestiarum im-
mitiam eos. ¶ Inter bestias siluestres/ sunt quedam alijs
misticis scilicet cerui/ onagri/ huiusmodi/ q. licet sint do-
mesticis animalibus/ feriores: tamen sunt feris alijs/ scilicet
leombus et huiusmodi/ mitiores. Sic vere inter bestias sil-
uestres. i. inter peccatores et etiam infideles/ semper est re-
pere aliquos qui naturaliter sunt alijs mitiores/ et ad in-
ferocitatem promptiores. Barbari autem non modica hu-

manitatem impendebant nobis: dicit apostolus Actuum
xxvij. Sed etiam inter seculares aliqui alijs mitiores/ scilicet
licet boni et iusti/ q. licet non sint in mites et boni sicut bo-
mestici. i. sicut religiosi: tamen alijs feris. i. mundi raptori-
bus sunt mitiores. et ad misericordiam promptiores. ¶ Sec-
cundum Basilium in hexameron/ et Aristotelem de animalibus
secundum q. completio est in aliquibus purior et mel-
lior/ secundum hoc raptoris sunt ferus et ingens et effi-
mationis/ et pluris sagacitatis/ hunc est q. bos est tardus
et stabilis/ alius solidus/ vulpes dolosa/ lupus indomitus/
equus ferus ad feminas/ canis graticus/ et amicitie me-
mor. Nam vt dicitur ista omnis ista diuersitas venit ex di-
ueritate virtutis agentis diuersimode in diuersa. Si vere
re charissimi/ secundum predomiu interiore sanguinis. i.
interiore affectionis et naturalis dispositionis/ et diuine gra-
tie occulte inspirationis vel abstractionis/ mores anima-
lium/ hominum variantur: quia pro certo quidam sunt tar-
di per pigritiam sicut bos: quidam sunt solidi per ignora-
tiam sicut alius: quidam sunt dolosi p. malitiam sicut vul-
pes: quidam sunt indomiti per obstinationem et duritiam
sicut lupus: quidam sunt ferues ad feminas per luxuriam
sicut equus: quidam autem sunt gratici et amicitie memo-
res per bonitatem et iustitiam sicut canis. Quia secundum
naturalem interiore dispositionem/ et morale affue-
ctionem/ et diuine gratie inspirationem/ motum et actum
varietas generatur/ sive in malo sive in bono. Ideo Ecce
xij. Cor hominis immutat faciem eius/ sive in bono sive
in malo. Nam secundum q. virtus. i. deus agit diuersimodis
de per suam occultam prouidentiam in diuersis/ secundum
hoc motum et gratiarum diuersitas variatur. Quia vni-
cuique data est gratia secundum mensuram doni christi. ad
Ephe. iij. et. i. ad Corinth. xij. ¶ Secundum quod dicit
Aristoteles lib. i. quedam animalia habent sanguinem/ que-
dam non: sed illa que habent sanguinem/ sunt maioris cor-
poris et virtutis potioris: illa tamen que non habent sangui-
nem/ habent alium humorem loco eius/ sicut patet in ap-
ibus/ et ceteris animalibus. Sic vere quidam hominum habent
sanguinem. i. memoriam passionis christi/ alij non: sed pro
certo illi qui habent secum huiusmodi sanguinem/ sunt alijs
meliores et perfectiores quantum ad gratias et virtutes/
alijs dico inducitur/ qui non habent istum sanguinem/ sed
loco eius habent in corde suo alium humorem/ scilicet car-
nalitatem et affectionem/ et voluptatem mundi et carnis.
Sanguis enim iste est vita anime spiritualis. Leuit. xviij.
¶ Anima omnis carnis in sanguine est. ¶ Item vt dicit idem
Quedam animalia societatem diligunt et sectantur/ vt cer-
ui/ onagri/ boues et onas. Quedam autem fugiunt/ vt aues
et bestie que de carnibus vivere consueverunt. Unde dicit
Alicena libro. i. q. quedam sunt vrbana/ quedam agrestia:
sed inter cetera homo non posset viuere solus. Formice au-
tem et apes in hoc communicant: quia scilicet non sole/ sed
in consortijs et societatibus esse volunt. Sic vere inter ho-
mines est differentia talis: quia quidam volunt viuere
simul et in societate/ sicut boni. Quia volatilia ad sibi
similia conueniunt. Ecclesiastici. xviij. Nam illi qui sunt
homines quantum ad sagacitatem discretionis/ cerui
quo ad velocitatem bone operationis/ apes quantum ad
mellificationem/ denotionis/ onagri quantum ad clamo-
rem/ predicationis/ formice quantum ad laborem continue
occupationis/ non possunt viuere soli per concordiam et pa-
rtialitatem: immo cupiunt inuicem esse per concordiam et
vinitatem: quia/ Ecce q. bonum et q. locundum habitare
fratres in vnum. Sed pro certo quidam sunt qui societate
suum similibus non amant/ scilicet illi qui viuunt de san-
guine. i. de crudelitate et rapina: quia tales volunt esse so-
li per partialitates: et societatem alter alterius non affe-
ctant. Patet in cauidicis vltimarijs/ et falsis mercatoribus
et ceteris raptoribus/ quorum alter nolle q. in sua patria ef-
ferat sibi compar/ ne scilicet per eum sibi rapine velis-
re vel lucri portio minoreretur/ vnde non sunt vniti per con-
cordiam/ sed per discordiam et inuidiam separati. Inter
superbos semper iurgia sunt. Proverbiorum. xlij. ¶ Item
animalia variantur quantum ad nutrimentum: quia que-
dam nutriuntur carnibus suis/ vt leo et lupus. Quedam in

Lib. X.

De Animalibus.

graminibus? ut bos & ceruus. Quaedam omnibus / ut canis et vulpus. Quaedam suis gustabilibus liquoribus / ut apes melle: aranee humore muscarum / ut dicit Aristoteles. libro. i. Sic vere spiritualiter inter homines sunt quidam qui carnisbus. i. rapinis et extorsionibus viuunt / sicut leones & lupi. i. crudeliter principes et tyranni. Alij vescuntur humilibus. i. delictis et carnalitatibus. Alij graminiibus. i. diuitijs et terrens faculratibus / sicut boues. i. mercatores / & laboribus mundanis occupati / et cupidi scilicet & auari. Alij autem oibus: qui se nutriunt carnibus p. crudelitatem / humilibus per carnalitatem: & graminiibus p. cupiditatem: & isti sunt canes. i. aduocati / vili. i. clerici ambrosii / q. arbores dignitatum scandunt. Unde Ecclesi. xxvi. Minime escam manducabit venter. Vel dic in bono / q. quedam mentes nutritur carnibus. i. exemplis martyrum et aliorum sanctorum mortuorum. Alie graminiibus. i. sancte scripture pascuis & auctoritatibus. Alie liquoribus. i. gustu deuotionis & humilium modi. Alie autem omnibus: quia se nutriunt deuote & sciētes: et huiusmodi sunt canes. i. predicatorum / vili. i. hirsuti religiosi. Alius autē credit se manducare omnia. ad Roma. xlii. ¶ Scdm. Arist. lib. i. aliqua sunt animalia que carnibus aliorum vescuntur / et suū nō accumulant nutrimentū / ut leo & aquila. Alia que suum accumulant nutrimentum / ut hericulus / & mus & formica. Sic vere inter malos quidā nō reponunt nec prouident in futurum / sicut sunt leones & aquile. i. fatui nobiles principes et tyranni / qui propter nimias expensas & improuidentia / sunt pauperes / ita q. ad quotidianū victū viuunt carnibus. i. extorsionibus / rapinis / & exactionibus subditorum. Rege sene & stulto qui nescit prouidere. Eccl. i. Alij autem sunt qui sua accumulā nutrimenta / scilicet inuidi / cupidi et auari / qui cum magnis laboribus / cauernas suas. i. arcas & cellaria replent vltimis. i. diuitijs huius mundi. Vel per istas formicas intelligo sapientes & puidos / p. alla stultos & improuidos & prodigos. Uade ergo ad formicā p. giger. Prover. vi. ¶ Scdm. Auicēnam: omne animal indiget nutrimento. Nam quia humor naturalis semper et continue per actionem calidā consumitur: ideo necesse est q. per nutrimentum restitatur. Sic vere charissimi / quia in anima humor. i. gratia & deuotio & compassio continue consumitur et diminuitur a calore. i. a feruore & concupiscentia carnali & mundali: vel a calore tribulationis & tentationis: ideo necesse est q. continue recipiat spiritualium nutrimenta / scilicet doctrinā sacre scripture & predicationem / bona exempla / bonam informationem: ut sic humiditas deuotionis & gratie restituatur: & ne per peccatum depereat / continue vegetetur. Comede ergo et bibe / grandis enim tibi refectus. i. Regum. xix. ¶ Item quedam animalia querunt victum de die / sicut oues et huiusmodi. Quedam de nocte / sicut lupi & aues lucifuge et huiusmodi. Sic vere inter homines quidā vadūt ad cibum. i. ad opera & negotia de die. i. patenter & manifeste / scilicet oues. i. persone simplices & benigne / que sunt plene in actibus et operibus. Sed vere quidam de nocte incedunt. i. in obcuritate caualationum: & cautelarum / qui fugiunt lucē veritatis / & suos actus abscondunt / scilicet viliarii & aduocati / qui suos contractus semper faciunt in occulto / & ita de luxuriosis & huiusmodi: quia Qui male agit odit lucem. Ioan. i. ¶ Scdm. Arist. & Auicēnam / quedam sunt animalia semper domestica / ut ouis & capra et huiusmodi. Alia semper siluestria / ut leo & lupus et huiusmodi. Alia autem que licet sint naturaliter siluestria: tamen cito domesticantur / ut elephas et similia. Alia que licet sint naturaliter domestica: tamen quādoq. siluestria efficiuntur / ut patet in canis et huiusmodi. Sic vere inter homines quidam sunt omni tempore domestici. i. domus ecclesie sic assueti / et in statu gratie perseverantes / scilicet boni et perfecti. Alij autem omni tempore sunt siluestres per vitia et peccata / et a domo ecclesie separati / scilicet tyranni & crudeliter / vel etiam infideles. Alij autem qui licet sint aliquo tempore siluestres. i. indomiti et peccatores: tamen per predicationem & correctionem facilliter conuertuntur / & p. gratiam domesticantur / sicut sunt multi faculares & alij. Alij autem sunt qui licet sint domestici per gratiam / & in domo ecclesie vel religionis conuersantur: tamen aliquando effi-

ciuntur siluestres per apostasiam vel peccatum / et a statu ecclesie segregati. Non enim omnia omnibus expedit / et non omni anime omne genus placet. Eccl. i. ¶ Secundum Aristotelem / de omnibus animalibus duo sunt generis: siluestria & domestica. Siluestria sunt: homo siluestris / equus & asinus / &c. Sic vere de omnibus statibus animalium. i. hominum inueniuntur aliqui apostate et siluestres / mali pariter et peruersi / qui spreta societate bonorum / siluam incolunt huius mundi. Quod in societate christi apparuit / ubi iudas filius isacer et nepharus est inuentus. Apostata vir inutilis. Prover. vi. ¶ Quedam animalia sunt magne ire et impetuositatis: et maxime tempore colitis: quia tunc pugnant pro mulieribus et viris: et certant sicut patet de apes. Et in cunctis animalibus scdm. Auicēnam / est appetitus delectationis. Animalia ergo sunt homines / et maxime clerici. Quos sue sunt beneficia / dignitates / officia / vel prebende. In cunctis ergo animalibus est appetitus delectationis. i. promotionis: q. scilicet omnes & boni & mali cupiunt promoueri / et cum diuitijs viris copulari: quia secundū August. nemo est q. se gaudeat alijs dominari. Et ideo multi sunt magne ire et impetuositatis per ambitionem: quia scilicet se ingenti non vocat / et maxime tempore colitis. i. quādo vident vitem paratam / quando scilicet aliquid officium vel beneficium vacat: quia tunc vnus solet pugnare contra alium / lites et discordias / ut vocem obtineat quam affectat. Uoldebantur pueri in ventre matris. Genes. xxx. id est in claustro: quia scilicet quilibet volebat primus exire / et ad exteriora beneficia p. moueri. ¶ Item animalia quedam sunt magne ire et furoris / sicut leo. Quedam autem magne benignitatis / sicut ouis: quedam magne refrenationis / sicut elephas. Sic vere ad litteram quidam sunt multi iracundi: alij benigni / alij autē scilicet per discretionem suā cholera refrenare / et maxime elephantes / qui inter omnia buta plus videntur ratione / secundum Plinium. i. viri iusti & perfecti. ¶ Quedam animalia sunt tenacis memorie / sicut canis / q. est memor amicitie / et optime recolit beneficia sibi facta / Asinus etiam & camelus. Queda autem magne sunt obliuionis: sicut struthio et colūba. Solus autem homo secundum Auicēnam memorat oblita / ut etiam dicit Arist. libro. i. Nam secundum Augustinum / In solo homine est memoria / inquantū subiacet rationi. Sic vere inter homines quidam sunt qui sunt magne obliuionis: quia vere beneficia ab alijs sibi facta / et maxime christi beneficia statim obliuiscuntur: nec ea per vicissitudinem recordantur. Populus meus oblitus est mei. Hieremie. ii. Peccata etiam peccatorum non recordantur / scilicet ad confitendum: et ideo dicitur struthio: de qua dicitur Job. xxxix. q. cum in arena posuerit oua sua / obliuiscitur ubi posuerit ea. Multa etiam peccata non recordantur / ad peccandum ea: ideo dicuntur columba: que scilicet ibi pullificat ubi pullos suos semper se percipit amisisse. Sic isti licet in mundo per multos casus perdant diuitias: tamen ibi pullificare / & eas ibi accipere nūq. cessant. ideo Esai. xli. Redite pecuariae rores ad cor: recordamini p. ioribus seculi. Nō recolitis etiam beneficia aliorum / significati in illo pincerna q. succedentibus p. p. oblitis est interpretis sui. Gen. xl. Exemplifica cōtra linguatos. Sed p. certo illi q. sunt homines. i. ratione vtentes / q. sunt canes. i. gratifici et fideles: qui sunt asini. i. fortes et constantes: camelus. i. humiles et obediētes: tales dico bone memorie et retentionis: quia scilicet aliorum beneficia bene recolunt et habent in memoria: et ipsa vice recipiunt ea: compensant: contra illos qui non fuerunt memores beneficiorum suorum / que offendit eis. ps. lxxvi. ¶ Scdm. Auicēnam / solus hō memorat oblita: buta ei illa q. obliuiscuntur: nō amplius recordantur. Sic vere illi qui sunt pecudes et canes: nōales p. iores / nō recolunt oblita. i. peccata seu beneficia mandata dei / que postponunt obliuiscuntur. Sed illi qui sunt homines. i. iusti et rationales / licet aliquando videantur obliuisci illa que viderunt / scilicet peccata que commiserunt: beneficia que perceperunt / mandata que audiuerunt: tñ loco & tempore reminiscunt / & peccata ad confitendum / beneficia ad remunerandum / diuina mandata ad implendum. 2. mō est igitur vnde excideris / & prima opera fac. Apocal. p. i.

Lib. X. De Animalibus. Fo. CLXIII.

20 **¶** Scdm Augustinum / admiranda est in brutis et animas-
libus prudentia seu sagacitas / et quedam similitudo ratio-
nis / que evidentem habent solertiam in educatione filiorum /
in edificatione maiorum / in latibulum in in medicatione vul-
nerum / in fuga nocivorum / in presagio mutationis tempo-
rum / quia vixes proprias / filios et socios recognoscunt / vt
dicit Augustinus. xj. de ciuitate dei. Recte tales debent esse
boni et discreti / et perfecti viri / et maxime prelati et predicator
res / quia vere isti debent filios et alios sibi subditos vel se-
minores educare per bonam eruditionem et instructionem
missiones / scilicet celi / sibi et suis parare per bonam vitam
operationem / vulnera. i. peccata medicari per penitentiam
et confessionem / noctua. i. mala exempla et conhortia fugere
per prudentiam et discretionem / mutationem presentis
temporis preuidere / per mortis et inferni et aliorum futuro-
rum recordationem. Lepisti cogitare quid futurum esset post
hec. Danielij. Huius preterita / et de futuris cogitat. Sa-
pient. vij. Suos autem copares et filios. i. suos socios / am-
icos et subditos / debet diligere per charitatem / recognosce-
re per subventionem et pietatem / et cum eis pacifice conuer-
sari per concordem amicitiam et veritatem / quia qui suorum
domesticorum curam non habet / fidem negauit / et est infi-
delis deceptor. i. ad Timotheum. v. **¶** Scdm Aristoteli. In omni animal
est vna radicalis originale membrum / quod est principium
omnium virtutum naturalium / et per quod infunditur in
membris alij vita et virtus / scilicet cor / et istud primo for-
matur et perficitur in corpore animalis. Sic vere in anima
est vnum membrum. i. vna virtus principalis et prima res-
pectu omnium aliarum / scilicet fides / que est origo et prin-
cipium omnis virtutis moralis. Per hanc enim habet virtu-
tem et efficaciam omnia opera nostra / quia scdm apostolum
ad Romanos. xij. Omne quod non est ex fide / peccatum est.
Iste ideo ista debet primo et principaliter contrari / et compo-
ni / et summo opere custodiri / quia sine fide impossibile est pla-
cere deo. ad Hebr. xj. Et sic quod in corpore ecclesie iste est
cor / et istud est vna virtus et primogenitus aliorum / a quo ois
vita et virtus derivatur / quia ipse est primogenitus in mul-
titudine virtutum. ad Romanos. vij. Et exponit vis de charita-
te per omnia sicut supra. vel de pietate. **¶** Omne animal ha-
bet vultum naturaliter inclinatum ad suum originale prin-
cipium / scilicet ad terram / excepto homine / cui soli tantum
bilio nature / est stature erectio reuerata / ad denotans
dum scilicet finem. Ibi scdm quod homo non debet terrena / sed ce-
lestia contemplari / et non de inferioribus cogitare. Scire in-
ter animalia. i. inter peccatores homines omnes naturali-
ter inclinatur ad terram. i. ad amorem terrenorum bono-
rum / illi tamen qui sunt homines. i. iusti / rationales et perfe-
cti / habent faciem. i. intentionem erectam per spem / affecto-
nem et contemplationem / superius ad eterna / non inferius
ad terrena / vt sic videatur ceteris bestijs. i. peccatoribus / no-
bilio esse nature. Job. xl. Circunda tibi decorem / et in subli-
miterige. Et. ij. ad Corinthios. iij. Contemplamini nobis
23 **¶** Omne animal habet seminem / generat sibi simile / et ideo quod
non potest seruare speciem suam / si se deit sibi natura per
cupit alios facere et generare sibi similes in modum et na-
turalitatem / hoc vt sic sua species / ordo scilicet seu statum eo-
rum possit se maneat / et per successionem et generationem alio-
rum seruetur. Ipsi in locum surrexerunt patrum suorum. Iosue. v.
sum. **¶** Ad generationem animalium necessario requiruntur vt coiter
masculi et femella / scilicet masculus qui seminem emittit / femella qui in
matrice seminem recipiat / et sic ibi fetus / gignitur / qui postmodum
in ouantibus / aliter in partibus. Ibi masculus et se habet per
modum seminis / femina per modum materis / ideo omne femininum
vere in generatione bonorum operum / habet aliquid loco eius. Sic
masculus. i. christus / semen. i. gratia vel bona ipsius inspira-
torum. i. anima / mater. i. voluntas et subiectio / que vere opor-
tet quod primo masculus. i. christus inuitat semen. i. bona in ipsi

ratione et gratia preueniente / et quod femina. i. anima istud semen
recipiat in matrice / scilicet voluntatis / et sic fertur bonum / propositum
concupit per bonum consensum / et eum foueat per bonam dilectionem
emittit et parit per bonam operationem / et eum nutriet per bonam fre-
quentationem. Et sic e contra de generatione malorum operum / quia
masculus. i. diabolus emittit semen male suggestionis et tenta-
tionis in matricem femine. i. in voluntatem anime / et sic con-
cupit per malum propositum / parit per malam operationem / nu-
trit per consuetudinem et iterationem. Ipsi qui seminat semen
mare semen suum. Matthei. xij. quia que seminauerit homo
bonos vel malos predicatorum / per semen / bonam vel ma-
lam doctrinam / per feminam / subditos auditores / et expo-
ne de quolibet sicut supra. **¶** Omnia animalia sunt animalia
nam / in aliquo differunt / et in aliquo conueniunt / quia omnia con-
ueniunt in carne et nervo / differunt tamen in multis / quia differ-
unt in qualitate et habitudine membrorum / tam simplicium
quam compositorum / quia testudo habet testas / heric / spinas /
equus candidus / tamen homo non. Sic vere inter homines et brutia. i.
inter iustos et iniustos / bonos et malos / est aliqua diuersitas
et aliqua differentia / quia per oes conueniunt in nervo. i. in na-
turali sententia et discretionem / et in carne. i. in naturali mollietate
et copulatione / quia omnia homo naturaliter est rationalis / et
animal manetum. Et crassamen in aliquibus differunt / quia
vere inter brutia. i. inter peccatores / quidam sunt qui habent
spinas. i. diuitias et temporalem possessionem sicut heric /
quia ipsi peccatores in seculo abundauerunt diuitijs. Alii
habent testas. i. diuitiam et oblationem / quia noluit cor-
rumpi / nec audire predicationem. Scio quod durus es tu. Eia.
xlvij. Alii habent candidam. i. spem longe vite et durationis /
que per candidam designatur. Sed vere homo non / quia per cer-
to qui sunt homines. i. ratione et perfectione vtentes / carere
omnibus istis / quia non habent testam oblationis / spinas
nec sollicitudinem temporalis possessionis / candidam lon-
ge vite et durationis / quia homo natus de muliere / breuit
vixit tempore. Job. xij. **¶** Differunt etiam animalia in qua-
ritate oculorum. vnde noctua habet oculos multum apertos
aquila autem multum paruos / et hoc est necessarium / quia noctua
obscure videt / et de nocte vadit / ideo sibi est necessarium ha-
bere oculos apertos. E contra autem in aquila / quia acute vi-
det / et de die vadit / ideo bonum fuit quod oculus eius esset strictus
non apertus. Sic vere differentia est inter iustos sapientes et
simplices / quia simplices sunt sicut noctua / scilicet obscuri et no-
cturni / et ignorantia / et ideo pro certo talibus est necessarium
oculos intellectus apertos sit per vigiliam / vt possint se vide-
re quicquid eis precipit vel docetur. Sint oculi tui aperti.
Psal. i. Sed vere aqle. i. sapientes et doctores / cum habeant
oculos intellectus claros et acutos / scientiam et cognitionem /
utile est quod sint cooperti et parum aperti. i. parum expositi ad
vanas questionum et opinionum / ne forte per nimiam subtili-
tatem in heresim dilabatur. Amictu oia velabis / vt ocu-
lo non videas terram. Ezechiel. xij. Et sic quod noctua. i. secu-
larios / habent oculos apertos et vagantes / aquile autem. i.
viri spirituales tenent eos clausos / quia oculi sapientis in
capite eius / stultus autem ambulat in tenebris. Eccles. ij. Dicitur et
sapientes / auerte oculos meos ne videant vanitatem. **¶** Diffe-
runt etiam animalia in numero pedum / quia que-
dam bipedia / quedam quadrupedia / quedam multipedia sunt
sicut patet in araneis et erucis. Scire differunt homines
in qualitate pedum. i. affectionum / quia quidam sunt bipes-
des per duplicem charitatem. scilicet dei et proximi. quidam
quadrupedes quantum ad quatuor virtutes / vel quatuor
affectiones / quidam multipedes per multas affectio-
nes / sicut sunt instabiles atque leues / quia multe cogitatio-
nes versantur in corde viri. Proverb. xij. **¶** Differunt etiam
animalia in qualitate pedum / quia quidam habent eos val-
de teneros et molles / sicut homo et camelus / quedam val-
de duros / sicut equus et bos. Sic vere quidam sunt qui ha-
bent pedes. i. affectiones multum teneros et molles per be-
nignitatem et compassionem / et hoc illi qui sunt homines / per
mansuetudinem et rationem / quia homo est animal rationale et man-
suetum / illi qui sunt cameli / per passionem et humilitatem / quia camelus
se inclinat dum oneratur. Sed per certo alij habent eos multum duros et
duritiam crudelitatis / et obstinationis / et illi qui sunt boves / qui ad
xxxv illi

Lib. X.

labores terrenos / scz avari: equi quantū ad supbia / scz pici pes z tranni: qd planta pedis eoz / sicut planta pedis viti / ē. Eccebie. q. Uel dic qd pes ē finis vite z fenec? / qui i alij est mollis p miam z pietatem / vt sit fenec tus sua in miseri cordia vbert: in alijs durus per partialitatem z auaritiam: quia vespere decidit / in durat z arefcit. Uel dic qd quidā habent pedes. I. affectus molles p delicias / quidam duros p cōstantiam z virtutem zc. ¶ Differūt aialia in situ mamillarum: quia quidam habent eas in pectore / sicut elephas: quedam in ventre / sicut fues: quedam inter crura / sicut vacce. Sic vere predicatorcs differunt: quia vere quidam habent mā mas. I. predicationem et doctrinam in pectoribz / scz illi qui predicant ex corde z ex charitate. Alij in ventribz / scz illi qd predicāt causa ventris. Alij inter crura / qd scilicet predicant causa luxurie. Alij enī alius clamabant. Acre. xix. z pty ad phillip. qd de diuicritate amicitiaū christum. Uel dic qd vbera sunt verba / qd pro certo quidam habent in pectore / scz illi qui temper vult loqui de suis pectoralibz / et amicos / quos habent prope cor. Alij in vētre / sicut gulosi / si qui nolunt nisi de ventre z de bonis cibis loqui. Alij in inter crura / sicut luxuriosi: qd tempolūt loqui de mēbris z operibus impudicis. ¶ Itē ergo loquūtur vtriusq; linguis magna labi diaboli. Actus. iij. ¶ Item differūt aialia in actione: quia diuersimode cū alijs pugnant / et ab alijs se defendūt. qdā enī cū naribz / vt elephas: quedā cū naribz / vt fues: qdā cū naribz / vt ceru: quedā cū dentibz / vt serpentes: qdā cum vngulibz / vt leones: quedā cum pedibus fugiēdo / vt lepores: qd fm philiū z Auicēna: Ingeniosia natura dedit cunctis animalibus contra nocua munimenta. Sic vere charissimi hominū pugnant cōtra hostes spirituales / diaboli scz / carnem z mūdum / diuersimode: quia quidam cum auribus audiēdo p obediētiā z subiectionē: quidam cū naribus / olfaciēdo scz futuram suauitatem per deuotionē: quidam cū dentibus. I. cum verbis p orationem / gratiarū actionē z cōfessionē: quidam cum comibus. I. cum virtutibus p cōstantiam et perfectionē: quidam cum pedibz / fugiēdo omnem malam occasionē: alij vngulibz. I. manibz bene operando / vt elemofina largiēdo per cōpassionē. Unde de elemofina dicitur Eccl. xix. Super scūtū et lanceam propugnabit pio te. ¶ Item differunt oculorū virtute: qdā habet oculos valde debiles / sicut eleph: vespertilio: quedā multū fortes / sicut hīrudo. Sic vere quidā habent oculos intellectus valde debiles / scz per ignorantia et incredulitātē: quia fcs oculos anīme. I. fidem habent valde debilem: quia scilz facilius tritubant. ¶ Ideo talibus dicit Joā. xij. Adhuc modicum lumen in vobis est. Alij autē habent huiusmodi oculos multū fortes: quia fcs discrete vident ea que sunt fidelē doctrine: de quibus Apoc. i. Deuictus sicut sol. ¶ Differunt animalia in appetitu cōcidi: quia quedam sunt multum prona ad coitum / sicut colība et porcus: quedam magne refrenationis / sicut elephas et turtur: quedā autem perpetuo continent a coitu: sicut apes. Sic vere inter poies / quidam sunt faciles et prona ad acē luxurie / scz solūt i luxurioli: alij autem se debent refrenare scz boni acitū z cōiugati. Alij autem perpetuo debent cōtinere / scz clerici z religiosi. Unusquisq; enim proprium habet donum / alius scz z alius fcs. I. ad Lointh. xvj. ¶ Quedam sunt animalia que appetunt coire cum omni specie: alia rēsum cū sua: alia cum nulla. Primum patet de parido cum leena. Secundū de elephantibus / inter quos sunt coniuga fm philiū. Tertius de apibus. Sic vere in mūdō isto sunt quidam qui appetunt coire cū omni specie / scz cum solutis et coniugatis / scilicet luxuriosi. Alij seruant cōiugia: sicut boni coniugati. Alij autem perpetuo cōiūnt sicut casti clerici z religiosi: qd non omnis cor eadem cor sed alia volucrum z alia bestiarū. I. ad Lointh. xvj. ¶ Differunt autem animalia in comēdo: quia quedam sunt magne voracitatis / sicut lupus / canis z leo. Alia autem parci viores: sicut serpēs. Sic multi sunt voaces p gastrimargiam / alij autem modici per abstinentiam. Uel dic qd quidam sunt voaces per auaritiā z rapinam: quia cibos dī uisuram in indiscrete deuorant z acquirunt. Alius credit se manducare omnia. Alij autem sunt abstinentes ab huiusmodi cibis per paupertatem. Phimi sunt similes lupis z

De Animalibus.

Alide tibi. Sed qui abstinens est / adiciet vitam. Eccl.
xxvii. ¶ Differunt etiam bestie in tempore venandi: quia
quedam tempore de nocte veniunt / vi lupus qui dicitur ha-
lia: quedam tempore die: vi aquila / accipiter. Alia autē
z die z nocte: sicut canis. Et harilim non significat bonā
poialia: dies bona spiritualia. Quidā ergo boni fūt z iusti
qui in die. i. bonis spiritualibus vel in statu gratie peccan-
tur / scilicet merita z virtutes de quibus vivunt. Alii autē
in nocte. i. in bonis z negotiis mūdā acquirūt pedes suas /
scilicet bona repōialia z diuitias. Alii autē partim vros
vntur: quia vtiliter volunt temporalia simul z spiritualia
exercere / z vtilitatem pascere / z chysit et mundi negotia
ministrare. Sed pro tanto Memore potest duobus dominis
seruire. Matth. vi. ¶ C In corpore humano necessaria sunt
diuersa membra propter eius diuersas operationes. Unde
tibi sunt ossa necessaria ad totius corporis sustentationem: car-
tilagines ad defensionem ab ossium lesione. Sic in corpore
eccliesie fidelis religionis / necessaria sunt plura z diuersa me-
bra / homines scilicet z pōne. Unde necesse est tibi esse ossa
z viros iustos cōstantes rigidos auri fortes / z maxime pō-
larios: sic scilicet corpus eccliesie sustentetur per iustitiam / ne
lucifer deficiat ad peccata: quia iustitia eleuat gentem. psal.
xviii. xlii. Sed quia ossa ista nimis confueuerunt esse dura
per rigorem / et carnem. i. viros carnales ledere per alperā
correctionē: ideo necesse est tibi esse cartilagineas / que sunt
molles z flexibiles. i. viros pios / compatientes z misericor-
des / v sic per eos ossium infirmum durities temperetur / ne
cor. i. carnalis totaliter distorquetur. Exēplū de moyse pio-
cio: sic se opponeret deo per orationem / ne carnalis populus
necaretur. Numer. xvi. ¶ C Huius corporis sunt necessaria
ad membrorum coniunctionem / et sensus z motus admi-
strationem: et ideo sunt molles et flexibiles / concavi / et spi-
ritu aereo pleni. Sic in corpore eccliesie sunt necessaria
i. vtri spirituales et perfecti / qui sunt molles pro benigni-
tatem / flexibiles pro pietatem / concavi per humilitatem /
spiritalia concavi pleni per virtutum z gratiarum abundantiam
mam vbertatem: et ideo isti per sua bona opera: exempla et
verba / alia mēbra copulant et coniungunt / scilicet per cha-
ritatē / et per fidelē et amicitie vnitatem / z in eis sensum di-
rectionis / deuotionis et compassionis / et mortis bone opo-
rationis causant / efficiunt et procurant. ¶ C Caro in corpore
est necessaria propter vacui repletionem / et vitallis caloris
conservationem. Caro autem necessaria est propter puri-
tatem vitalium generationem / z vite conservationem. Sic
vere in anima debet esse caro. i. mollis z fluida companio:
que vacuum. i. pauperes per elemosinas repleat / et calorem
vitalem. i. amorem z charitatem custodiat z conferuat /
enim cessat pietas / cū deficit charitas: quia vbi non sunt
ligna / extinguitur ignis. ps. xlviii. xlv. ¶ Caro autem / fides
est necessaria / vi etiam vna spiritualis. i. gratia et chari-
tas deducta. Alē dic q in corpore eccliesie oposte esse car-
nem. i. pios et cōpatientes / et cor. i. calidos et charitativos
spiritu ferentes domino seruientes. ad Roma. xii. ¶ Qui-
bus non fuit necessarius propter frigiditatem attractionē: ad ca-
lores cordis mitigationē. Sic vere charissimi in anima est
necessarius pulmo. i. deuotio seu oratio: q circa cor. i. circa
cogitationes nostras / calor carnalis cōcupiscentie et inu-
et ideo necesse est q cū pulmone deuotiois aspiresmus per
orationem / et aere. i. diuinam gratiam attrahamus / z
resperemus / calorem cordis. i. carnalem inflammationē z diaboli-
cā irritationē et suggestionē. Quis mē aperit / attrahit pul-
monē. ¶ C Stomachus est necessarius propter primam admi-
strationem: quia cibos in se recipit / et puram substantiam
compositis nutrimentum retinet / impurā autem et superflua
per secesum emittit. Sic vere in anima opoter esse Roma
chum. i. discipulorum / que receptis cibis. i. verum exerciti-
um notitia p. os. i. per cogitationē recepta / debet quiddam aliud
ponitur de bono / retinere ad anime educationē: alē qui
tāqz superflua refutare. Alē stomachus est audius / qui
debet bonos cibos. i. bona verba retinere: alia autē preter-
mittere. Nonne aures vnde dilucatur. Job. xxi. Alē dic q
stomachus est homo pius: qui sibi et corpori et domui re-
net ratiūdo mo necessaria: superflua autem exterior pauperi-
bus emittit. Alē dic q ille est auiarus: qui alia pura z bo-

Lib. X. De Animalibus. Fo. CLXV.

[illegible][illegible]

Lib. X. De Animalibus. Fo. CLXVI.

[illegible]

modi lacte & carnisibus satiet. Job. xxxix. Ubicunque fenserit
cadaver statim adest. Et sic a plicatore diabolo caput per
pccatū et in inferno comeditur per totumque deus prius in cal-
daria cupiditatis coquitur: & iquamis. i. diuitiis i. mortis ter-
mino ipsorum. I. deo dicitur diabulus. Ps. xvi. Extēda sup-
te rete meū: capietis in flagena mea. Et Scdm Aristot. vt
dicit Auicē. dē phlynti & vnuū aliud genus piscium: ad ton-
trum vel aliū morum magnū cadunt in fundū. & illi essent
epileptici: & tunc a piscatoribus veluti it essent ebiū capium-
tur. Sic vere boni & iusti quādo audiūt tonitruū. i. terrorem
diuini iudicii: sic vere defendūt ad fundū. i. infernus
ad infernū per consideratiōē remōtorum infernalium: & ita
cadunt per humilitatē. ac illi essent ebiū. i. vino grante et de-
uotiois. Inebriabo te lacte & chyma mea. Esa. xlvj. Et ideo tunc
a piscatorib. i. predicatoib. facillime capiunt et conuertū-
tur. Et tōtūm eius verberat terra. Eccli. xlvj. Alii dic q
quidā in cōstāntia habēt debile cerebrū spirituale: quia sūm-
t qd audit & sentit: tōtūm tonitruū. i. aliquā fortem reatōis/
ipsi cadunt scilicet in pccatū: & a diabolo sicut ebiū vino fcs de-
lectationis capiunt. Turbati sunt & moti sunt sicut ebius.
¶ Pccēs fm Tuicēna. et maxime dēphnti. fugiunt tria/
scilicet locū ablutiois alterius piscis infecti: sanguis
mem etiam alterius piscis: et sporulas foedidas & immun-
das: et libenter substant nōtas. Sic nos debemus time-
re & fugere & cauere locū infectiois et sanguinis aliorū. i.
causas & peccata. ppter quas vicini nostri ipsaliter vel tē-
posaliter vel eternaliter occidūt: & malas mortes diuini
mūdanoz. Unde quia videmus diuitē mortuū. ppter gu-
lam/luciferum propter supbiam/& cetera humilimodo: ideo
alia debem. i. fugere & cauere. Idemus suas lauabit in san-
guine peccatozū. Psellire enim flagellari fultus sapient-
ios erit. Proverb. xix. Sporulas etiā foedidas. i. foecietates
emittas: & per peccatū infectas: debemus fugere/ scilicet la-
turosos et midanos: et in sporte nouis. i. in foecietate bo-
na et noua per gratiā nos trāsferre. In nouitate vite ambu-
emus. ¶ Antimalia angulos corporis: scilicet apes/araneæ/ &
ormice/ & cetera similia habēt sensus acutos: de occultis
et audiūt & olfaciūt a remotis: & in bonis odoribus delectā-
tur: in fetidis autē interficiuntur: vt in odore sulphuris vel
ellilis vel conu cōbusti. vnde fm Tuicē. Apes nō morant
tur in loco mali odoris. Sic vere illi qui sunt angulos i per-
fectionem: et virtutū. i. atē & rotundū/ habēt et debēt habere
cutos sensus spūales: q scilicet debēt acute videre & iudic-
ationē/ audire per obediētiam et subiectionē. odorare per
uotionē. Tūramen illi sensus debēt esse occultū: q scilicet
nō debēt se exponere per vanitatē: de bona fama occu-
rare per humilitatē. Intra in cubiculū tuū & clauso ostio
Ps. lxxv. v. Et cōtra illos qui deuotionē et orationē suā in
insepctū hominū magnificat: vt hant gloria nutrant. In
bonis etiam odoribus. i. in bona fama alioz delectari de-
bent: & in malis trāstari. I. ideo boni ad modū apum nō ma-
nent in locis & in foecietatib. fetidis & infamib. & fetore
hūis maculatis. De cadaverib. eorum accedet fons. Esa.
xlvj. Et in locis odoriferis. i. in bonis bonoz foecietatib.
si fragrat odor bone fame & vite. debent fugiter cōuerſa-
ri: vnde Cant. i. In odore vnguentorum curremus. et
Proverb. xxvj. Vnguentis & variis odoribus delectat cor.
Differūt etiā aīala fm Tuicēna in modo vociferādi: q
medā habēt vocē forte et acutū: quēdā tēmodū et remissā:
medā autē valde modicā seu nullā. Et omne aīal habens
oculū habet pulmonē/ & tracheā arteriam/ & respirat. illa au-
tē q non respirant/ nō faciūt vocem: sed sibi sui sonū.
sic vere hoīes differunt in vociferando/ scilicet per orationē/
i confessionē gratiarum actionem. et predicationē. q alii alte/
ij basse/ alij seruetur/ alij remisse/ vniūquisq; secūdiū pro-
prium virtutē et perfectionē et diuinam grām et inspira-
tiōē differenter vociferat atq; clamat. Alii autē aliud cla-
mant. At. c. v. Et illi pro certo solomodo qui spūat per
uotionē/ habēt hūmilmōdi voces/ q scilicet spūritum grā-
attribuāt a deo. Illi autē qui nō sic spūant scilicet peccā-
tes/ carent voce hūmilmōdi: q scilicet non loquuntur per ora-
tiōem/ confessionem/ eruditiōē/ et de laudationē. Idō cōfi-
dent: et nō loquuntur. Sed pro certo loco istarū vocum fū-
nit sibiūm malarum suggestiōis/ tōtū vel strepitum

Lib. X.

De Animalibus.

lactantia et cōmationis et tēporalis letitie et cōsolationis. Uox phitonis vox tua / de humo audiet eloquii tui. Esa. xxi. Uel per vocem intelligit adulationē, vel tactatiam, quā peccatores mudi diuersimode participant, vt apparet: quia quidā se iactant alte, vt supbi et vanigloriosi: quidā remisse vt luxuriosi et auari: quidā nunquā vt vhrarij. zc. Hic vocē suam habet. Sap. vlti. ¶ Omnia aialia vociferantia et respi rantia faciūt tonos et maxime tēpore coitus et amoris vo: ciferant atq; clamāt: et per voces se cognoscūt et ad ample xus mutuos se mutant. Sic vere illi qui emittūt tonos pre dicationis et spiritū orōnis, debent facere tonos. i. vocū va rietatem: qz scilz nūc debet loqui alte, scilicet de paradiso, nūc basse de inferno, nūc medioeriter de mūdo, nūc dul citer attrahēdo, nūc fortiter scilz cōminando: et hoc maxi me tēpore cōuenienti, in qdragesima scilz, vbi aie debet cū huius cōiungi per charitatē et vrozari: qz vere tūc debet alter alterū ad amplexus charitatis invitare. Uel dic qz tē pore amoris. i. gratie, debent fideles vociferare per oratio nem, et copulā huius querere per gratiā et charitatis vno nem. huius etia per se et per suos clamāt per predicatio nem, et per bonā inspirationē: vt sic charitatis cōiungat.

78 Ad vocē loquēle grādus exarist ignis. Isere. xi. ¶ Omne aial habēs palpebras, claudīt eas cū dormit: et omne aial ouans facit sonnū tenuem, patet in aulibus, serpētibz, et pscibz, qui leuiter excitant fm Aulcē. ibidē. Sic vere quā do homo vult quiescere et dormire per deuotionē et contē plationē, ipse debet claudere palpebras. i. sensus et motus exteriores, et vagos affectus repulmire. Claude ostia super biam: serpentes. i. repentes in diuitijs, pscēs. i. natātes in delicijs, ab huiusmodi sonno facilliter excitant: qz vere qui habēt cor ad diuitias, delicijs et honores, nō dormiūt con tēplādo. Ecclz. v. Dulcis est sonnū laboris, saturitas autē diuitijs nō sinit dormire eū. ¶ Omne aial idiget nutrime to, vel ppter indiuidui pseruationē, vel ppter ei pseruatio nē, vel ppter augmentatiōē, vel ppter depditiōz restauratio nē. Sic vere, ois aial indiget nutrimento doctrine grē et de uotionis: et hoc vt possit in statu gratie cōseruari, meritis et virtutibus augmentari: et vt deperdita scilz grā et virtutes que, per peccatū perditur, gloriā etiā paradisi, quā per pec catum Aī de pidiūmus, nobis valeant restaurari. Comedi te ergo pigula: et bibite mulsum. ¶ Aialia diuersimode bi bunt: qz quedā sugendo: quedā lambendo. sed ratio diuersi tatis est: quia quedā aialia sunt equalis labij, et dentiū cōi unctorum, vt homo, equus, mulus, bos, ouis, et similia: et talia sugendo et forbendo bibūt. Aialia autē habent inequa lia labia et dentes serratos et diuisos: vt sunt porci, et ca nes, cani, leones, et huiusmodi: et ista bibunt lambēdo: vt di cit Aulcē, et p. li. lib. x. c. lxxij. Aqua significat scientiam et doctrinā: dentes autē et labia significant verba. Sed vere ista aqua et ista sciētia diuersimode accipiunt et acquirunt a diuersis: quia quidā acquirūt et bibūt scientiā sugendo. i. per aspirationē et deuotionē: et hoc pio certo faciūt tātum modo boni, iusti et perfecti, simplices et deuoti: quoz labia non inequalia per mendaciū et falsitatē: quia lex veritatis fuit in ore eius, in pace et equitate. zc. Aīalach. iij. Et sunt cōiuncta per identitatē, nō diuisa per varietatē, cautelas et multositatē. Aīij autē istam aquā bibunt et acquirunt labendo. i. laborando, studēdo, et vlgilādo: et hoc illi faciūt, quoz dentes et labia. i. verba sunt diuisiuncta per varietatē et inequalia per mendaciū et falsitatē: scilz leues, indeuoti, loquaces, instabiles, et mēdaces: qz tales nō acquirūt sciētiam per aspirationē, sed per laborē, et loquelam, et occupatiōnem: qz disperdit vīs oīa labia dolosa et linguā magnā loquā. i. labia inequalia, dētes diuisos. ¶ Antimalia aquā lambēdo bibētia / habēt linguā tenuem, longā, et flexibīlē: vt sic melius aquā recte plant et assumāt. Sic vere illi qui lā bendo, i. adulando et applaudēdo, acquirūt aquā. i. bonā tē poraliam: sicut sunt trutāti, mimi, et ceteri adulatorēs: habēt labia et dentes et linguā. i. verba sua et dicta inequalia et di uisa, mēdacia, falsa et diuersa: qz vere eorū linguā. i. sua ver bositās est flexibīlis et longa: qz scilz sua verba se deflectūt ad suā partē, pio et cōtra: scilz amicos cōmendando, inimī

cos diffamādo: sic aquā. i. bonā tēporaliam a diuitijs recte piunt et acquirūt. Figura Iudic. vij. de illis qui labēdo bi berunt, qui electi sunt a gedone. Sic vere illi qui lambūt per adulationē, hodie a pīncipibus eliguntur. Acquirunt nobis placētia. Esa. xxi. ¶ Quedā aialia multum bibunt: quedā parum, vel nihil: et ratio diuersitatis est: quia que dam vtūtur cibo sicco, sicut colūbe, et equi, et similia: et ideo talia bibunt aquā: vt nutrimentoz tēperēt siccitatē. Aialia autē vtūtur cibis multū humidis, vt cuniculi, et lepores, qui vtūtur herbis virentibus. Aues etiā rapaces: que vtūtur crudis carnibus: et ideo tales nō bibunt: qz ciborum suoz humiditas est eis loco porus: et sufficit vt p mēbra deleat nutrimentum. Aliquādo tamē bibunt, quādo scilz infirmantur: et tunc est signū excedentis caloris: vt dicit Aristote. zc. Aulcē. Sic vere charissimi inter hoīes sunt quidam qui bi bunt aquā. i. doctrinā et predicatiōem, seu deuotionē: quē dam de ista aqua nō curant. Unde pio certo illi qui vtūtur cibo sicco. i. cibarijs nō delicatis, vt sunt simplices et colū bini, videlicet rustici agricolę, seculares: tales dico libere bibunt et audiunt predicatiōē et doctrinā. Sed vere illi qui comedūt cibos humidos: et qui vtūtur cibarijs deli catis, scilz lepores, i. diuites, qui herbas diuitiarū comedūt, aues pscēs. i. pīncipes et raptores, qui carnibus. i. excolat ionibus et rapinis viuūt, tales dico nō curant bibere aquā doctrine et predicatiōis, gratie et deuotiōis, nisi forte ne firmetur: qz scilz quādo timent mori, tunc audiūt aliquādo bona documēta, et huiusmodi: sed alias nō: qz tamen dica tur: Inisti vite hoīs aqua et panis. Ecclz. xxi. ¶ Anima parui corporis ppter ceteris sunt ingentiosa, vt patet in apu bus, araneis, et formicis: quarum opera sunt ita sublimia, ad similia sensus hoīs nō attingit: implet eū in eis natu ra in sensus sagacitate qz eis videtur deficere in virtute et corporis quantitate, vt dicit Aulcēna. Sic vere illi qui sunt parui per humilitatē: aliquādo sunt ita sagaces per pūcti tiam et spūalem subtilitatē, qz ad similia nō attingit sententia et operatio ipsoz hominū. i. vrozū rationabilū discretiū. vnde Ecclz. xxi. ¶ Anima viri iusti annūciat aliquādo ve ra, magis qz lepē vti sedentes ad spectaculū in ecclesia ve bis loco: qz vbi humilitas, ibi sapiētia. Proverb. xi. ¶ Jūc fm Solinū de mirabilibus mūdī: Omne aial gulolum fm llos generat impfectos, sicut patet in cane, et vulpe, et lupis, qui cecos generant filios: in vīsa et similibz: qui habent vites acutos et serratos. Hā qz filij talū sunt guloli et auiti ideo ventres matris coroderēt, et sūgerent humores: et mē dendo matrē interficerēt: si vīsa ad tempus debet parare et sue perfectiōis debite expectaret: et ideo oportet qz talis impfectos expellat natura ante rēpus: ne eorū mora in vte ro sit matri popule nocumētum. Accē sic est in religioe et ecclesia, vel prelato: qz vere hodie compellit parere. i. emi tere et promouere extra vētres claustrū sui, scilz ad ceteros officia et beneficia, filios impfectos. i. subditos indignos, cecos et ignotiores: ratio est: qz vere ita sunt hodie filij qui cecos nūc ferunt mēns. ¶ Omne aial gulolum, rapax et bellicolum, generat filios incōpletos, sicut patet in leone, qui mortuos, vīsus massam carnā, canis cecos: similiter lupus, vulpes, pāthera, pardus. Sic vere illi qz sunt guloli carnales, et raptores, bellicoli et discordes. i. seculares mūi dani, faciūt filios suos impfectos. i. male īformādo et cogēdo: sicut patz i vhrarijs: qz filios suos sibi similes esse vo lunt. Unde breuiter illi qui sunt leones per supbiām, vīsi luxuriam, lupi per rapinā, canes p auaritiā, vulpes p malitiam, pāthera et pardi. i. vīsi per fallaciā, tales dico im perfecti faciūt ptolem suam: qz patrem sequit sua ptolem quecūqz eū viderit filij patrē facere: hoc faciet et supbius, et malitiosus, qui filios et subditos malis suis exemplis fa ciunt impfectos, et eos impfectos generat: quia scilicet illos qui sunt impfecti, scilz mortui per infamiā, carnalēs per luxuriā, cecī et ignotantia, promouēdo parit et emittit.

Lib. X. De Animalibus. Fo. CLXVII.

86 ¶ Omne animal facies multos filios primo nascēte magis diligit: magis sibi reputat naturalem: et ideo quedā animalia filios suos deuorant pater pūmā: sicut quedam porce facere sunt suere. Filij isti sunt duo genera subditoy. Primi signant affines et familiares: posteriores autē signant alios remotos: ad quos non habet affectus specialis. Prælati ergo moderni qui multos filios et subditos faciūt et acquirunt plus diligunt et melius beneficiant illos qui sunt patritet naturales. i. suos carnales cōparentes et affines: pūmōs etiā eos faciūt et pūmōent: ceteros autē deuorant et manducant: exactionibus afflictionibus laqueis et statutis. Comedunt patres filios in medio tui. Ecce. v. Quidē in: plus amant et eos plus promouent et maxime iuxta consuetudinem bitante: ubi primogeniti habent totam hereditatem: alij autem nihil. ¶ Item secundū solūm ibidem: Omne animal bellicosum generat multos filios. Hā quia finit. talia aialia habent propter victum septem diuit carē: ideo necesse fuit multos nasci: ut si in bello periret multum: tamē in paucis remaneret. Species seruaretur. Et ideo lupi canes et leones et cetera multos filios generat et producit. Animalia autē pacifica paucos filios producit: pater in ouibz et equabus. Charissimi aialia bellicosa sunt diabolus et mūdus et caro: qui cōtra bonos quotidie preliantur. Animalia autē pacifica sunt Chystris et religio: q pacem et concordia faciūt et sectant. Sed pro certo ista animalia bellicosa et diabolus caro et mūdus multos generant: filios et filios perdes: q filioz infinitus est numerus. Ecce. j. Nam diabolus generat supbos, caro luxuriosos: mūdus generat auaros. Et filij filij pro certo ppter victum: propter bona tēporalia multū habent pugnare, litigare et rixari. Et ideo et tēporaliter et spūaliter et eterniter habent mori. Inter superbos semper sunt iurgia. Propter habent hodie paucos filios: q pauci sunt hodie boni et iusti: q pacifici et quieti. Adulter enim sunt filij deserte magis q filij boni: plures obediunt mūdō et diabolo q Chystris. Si quis cum rege autē israel nō: immo exercitus suus erat si habet hodie secum multos: rex autē israel Chystris multū paucos. Et ideo q illi qui sunt bellicosi: scilicet mūdus avari et superbi habent multos filios. Multos imitatores: illi autē qui sunt pacifici: paucos. ¶ Aialia que generant filios gulosos: cito sterilescent: et hoc q filij fugunt multū de humilitate matris: sic cā debilitat: ut pater in leena que sexto anno sterilescent fm pūmō. Aliquādo etiā matre occidunt nimis quide fugendo: ut patet in vipera: que ppter gulositatem filioz mox pūmōturi pariendo fm pūmōz et Solinū. Sic vere hodie parentes multū qui habent filios gulosos. i. auaros: audios et ambrosios: cito sterilescent per paupertatē. Turbatores paritū. i. tēporales diuitias quas propter eorū dīdēre cito deuiciūt ad sterilitatē. Ad statum paupertatis: quia multi ppter expensas filios pauperes fiunt. Filij enim comedunt patres suos. Ecce. v. Vel pater est pīelatus. Aialia que habent pedes multe fissure et dentes acutos et ter in canibus et in pōcis et in similibz. Animalia vero q habent dēres cōtuncos: non acutos et pedes in pauca dīter in canibus et in capris et ceteris similibz. ut dicit Arist. et etiam Auicē. Sic vere charissimi inter hoies illi qui habent pedes diuitios p multiplices affectiones et dentes. i. feritones: tales dico faciūt hodie multos filios. i. multas diuitias et possessiones: q multi filij deserte. Et alij. Et habet perdes tam in delicijs q in diuitijs pte cereris affluunt et abundant. Istud maxime patet in canibus. In mūdū sapiētibz et causidicis: qui latrando variant et palliant verba

sua. Sed vere boni iusti et pacifici et quieti: quorū pedes. i. affectus: dentes. i. verba sunt coniuncti p simplicitatē et veritatem: nō abundant in filijs et vident. In mundi fructibus: diuitijs et delicijs: q ipsi tantum peccatores in seculo obtinuerūt diuitias. Vel si vis p filios intellige peccata: et dic sicut supra: vel etiā imitatores. Vel dic q illi qui habent plura vbera per adulationē: qui scilicet bene sciūt alios lacrare: dentes acutos per detractionem: tales dico abundant in filijs. i. diuitijs vel in peccatis: vel imitatoribus. Vel dic q illi qui habent plura vbera. i. plura beneficia diuitias et pībendas: plures habent filios. i. plures sequētes et subditos: familiares scilicet atq notos: q multi colūt personā potēris: q amici sunt dona tribuētis. Prouer. xix. Vel multos filios. i. multā familiā: q ut dicit Eccles. v. Quidē multre diuitie: multi q comedūt eas. Et educerit illi qui habent pauca vbera diuitiarū: paucos inueniūt filios et sequaces. Patet in ouibus. In mundi pauperibus: quia a paupere et hī quos habuerat recesserūt. Prouer. xix. ¶ Animalia que habent parū corpus / sunt plures gnatōis q aialia magni corporis. Sic ne illi q sūt parū corpus p humilitatē vel etiā paupertatē: sunt multe generatiōis. i. multe bone operationis: q plura bona opera generat et producit. Illi autē qui sunt magni corporis. i. magni fastus et diuitiarū parum de bonis operibus parit et emittunt. ¶ Scdm Arist. Auicē. et etiā Gale. aialia casta et que raro libidini vacāt: ut elephas: lōgioris sunt vitē. q que supflui sunt coltus. Et ratio nem assignat Auicē. de aialibus: quia sperma est de bono sanguine et digesto: apto ad transeūdū in nutrimentum mēbrorum: et ideo plus debilitat corpus in emittēdo sperma: q si quadragies exiret de corpore tantus sanguis. Et ideo eunuchū: q nunq coeunt: vitē sunt lōgioris. Sic vere hoies qui raro vel nunq libidini vacant: ad litterā diutina viuūt et tēporaliter in hac vita: et eternaliter in futura: scilicet boni religiosi et casti. q dabo eunuchis locū in domo mea zc. Et alij. Illi autē qui multū vacant huic operi: breuioris sunt vitē tēporalis: spūalis et eternalis: q vere luxuria vitā corporis et aīe exterminat et enervat. Ite vsq Arist. et Auicē. et Solin. ¶ Scdm Isaac in dietis: aialia diuersimode cōsiderantur quantum ad homines: quia quedam sunt nature humane congrua et vicina: scilicet oues: porci: boues: cerui: volatilia: et humilimodi. Aialia autem sunt penitus contraria: et hoc propter nīmiam caliditatē: ut tigrides et diacones. Aialia autē ppter nīmiam frigiditatē: ut arane et scorpiones. Aialia autem sunt nō ex toto cōtraria: sed multipliciter noctua: ut sunt vulpes et herici et cetera gūis odoratis: que pessima pīestāt corporibus nutrimenta. Sic vere hoies diuersimode variant quantum ad nutrimentum aliorū. I. quantum ad exēpla et bonā vitā: que vere est alijs vidētibz spūale nutrimentum: q quiddā sunt alijs cōgrui et tēperati: scilicet boni et iusti: oues et boues et cetera. i. simplices et pfecti. Caro enim. i. vitā talis vtilis est ad eum. i. ad imitationē. Dedit vobis carnē eorum in cibū. Gen. ix. Alij autem sunt penitus cōtrarij anime nutriende: scilicet serpentes. i. auari: scorpiones. i. detractores et ceteri peccatores venenosi. Hā q tales excedūt in frigore indeuoratiōis vel in calore auaritie: luxurie et infectionis: ideo caro et vitā talis sumētibz et imitātibz est venenū: q scilicet suis malis exēplis alios inficiūt et corripūt. Qui comederit de ouis eorū: morietur. Et alij. Alij autē sunt qui nō sunt penitus cōtrarij scilicet seculares et mūdant: qui licet nō sint ex toto venenosi per peccata: tamē nō sunt cōter in suis actibus imitandis: quia carnes eorū. i. vitā sua grauis aliquoties est odoratis. i. male fame: et maxime illorū qui sunt herici: scilicet vestiti spūis diuitiarū: illorū qui sunt vulpes: scilicet cautelosi et mūdī sapiētes. Isti em mala dant aīe nutrimenta: si per imitationem sibi incorporēt vitā suam. Nolite comedere de carnibus eorum: et ca dātera eorū ne tangatis: que immunda sunt. Leviti. xxi. ¶ Aialia siluestria sunt calidiora / sicciora et macilentiora q domestica: et hoc ppter sui nutrimentis siccitatē et ppter inhabitari aeris caliditatē: et ppter motus et laboris continuatē: et ideo eorū carnes sunt duriores et indigestibiles: q patet: q nō ita pro certo putres fiunt: et minus sapide et nutritiles q domestice: ppter paucos fm Isaac in dietis. Charissimi aialia domestica sunt

Lib. X.

De Animalibus.

religiosi: siluestria vero seculares/ qui in silua huius mundi vagant sine iugo discipline: et isti pro certo sunt ceteris sicciores per incopassionē/ macilentiores per indeuotionē/ calidiores per auaritiā/ luxuriam/ tracitā/ et ambitionē. Nā caro saluū. vita est indigestibilis per obstinationē: qz vix possunt digerē/ corrigi/ vel cōuertit et dura per crudelitatem/ insipida et nō nutritua per malozū exemplozū et operum multitudinē. Ideo talibus dicitur Esai. xlvij. Scio enim qz durus es tu: et neruus ferreus ceruix tua: et frons tua erea. Nā propter motū et laborē et sollicitudinē mundanorum negotior: propter aeris. i. societatis in qua habitāt cupiditatem: ppter etiam cibozū quos comedūt. i. rerū quas administrāt/ vel exemplozū que accipiunt/ siccitātē/ et humore gratie paucitātē/ humore copassionis et deuotionis i eis delicat/ et duritia obstinatiōis et siccitas incopassionis generat. Et exponit in bono de religiosi/ qui in silua religionis habitant/ qui ppter motū bone exercitatiōis/ penitentiae/ et tribulationis: ppter cibum sicū parce sustentatiōis: et ppter aerem calidū bone et feruētis associatiōis/ habēt esse sicci per castitātē/ macilenti per paupertātē/ vel penitentiam austeritātē/ calidi per charitātē/ duri per cōstātie firmitatem/ incorruptibiles per pseuerantē loganimitatē. ¶ Et cōmuniter aialia domestica sunt meliora/ et nutritiora/ qz siluestria. Istud tamē fallit in aliquibus/ scilicet in capreolis siluaticis: qz ppter motus cōtinuatē/ rarificatur et purificatur caro/ aperitur poris/ et euaporant grossi humores/ et odoris grauitas amputat: et ratio siccitatis caro a mēbris tardius dissoluit. Sic vere licet cōter domesticū. i. viri religiosi et cōtemplatiui sint siluestribus. i. actiuis et secularibus meliores: istud tamē aliq fallit: qz multi seculares ecclesiasticis preexcellūt. Nā propter motus tribulationū et exercitatiōis: caro. i. carnalis vita digerit per contritiōis: et post scilicet cordis et ois aperitū p cōfessionē/ et sic exiūt grossi humores/ vitia et peccata/ et cessat grauitas odoris et infamie: et sic efficiuntur boni et digestibiles/ et apti ut ab alijs per imitationē comedant. Et tales etiā mēbris et corporis ecclesie tenacius adherēt per charitātē et pseuerantē firmitatē. Adhesit os meū carni mee. Et de infra de capreolis. ¶ Item fm Isaac/ quidā aialia nutriunt in locis humidis et aquosis: quedam autē in locis altis et mōstis. Sed vere ista sunt alijs meliora/ et nutritio corpis aptiora: et in regēda sanitate cōuenientiora. Sic vere quidā hominū nutriuntur/ viuunt et cōuersant in locis humidis. i. in delicijs et voluptatib/ huius mundi: quidā autē in mōstis. i. in altitudine cōtemplatiōis/ penitentiē et pfectionis. Sed pro certo isti sunt alijs meliores/ et ad nutritiōem spūale altiorū. i. ad bonozū exemplozū dationem penitē aptiores. Ideo de bonis dicitur Ezechiel. xxxij. In excelsis mōribus israel erūt pascua corū. ¶ Aialia fm Isaac que in domib/ nutriuntur/ vinctuosiores habēt carnes et grossiores: ppter multas cōmestiones: et cibi sui corruptiones: et ideo durioris sunt nutritiōis: et ad digerēdum in stomacho tardiores. Sic vere illi qui in domib/ i. in mūdi curijs et familiarijs prelatozū et pncipū nutriunt/ sunt ceteris vinctuosiores quo ad delicat et carnalitātē/ grossiores et pinguios quo ad diuitias et tēporalitātē/ duriores quo ad duritiā et crudelitatem: et ad digerēdum. i. ad cōuertēdum et corrigēdū tardiores per obstinationē et peruersitātē. Ibiere. v. Impiguitate. ¶ Sicut dicit Hippocrates/ ad cognitiōem bonitatis aialium prodest scire loca et pascua vbi nutriunt: aerē sic cum vel humidū in quo cōuersant/ quantitātē et qualitātē exercitijs vel otij quo diuersimode disponūt. Sic vere ad cognitiōem bonitatis vite altiorū/ cōfert scire quib/ pascuis nutriūtur: vtrū scilicet diuitijs aut delicijs/ vel scientijs et doctrinis. Ite aerē. i. societātē in qua cōuersant/ motū/ opus/ et exercitijs/ quo et quib/ et qualiter occupant. Ideo Ione. i. Quid est opus tuū/ q terra tua/ vel ex quo populus tuus/ hęc enim oia debet medicus. i. prelatus discrete cōsiderare/ vt cōditiones sciat sub altiorū. ¶ Animalia domestica sunt siluaticis caliditatis minoris/ et humiditatis maioris: et multa enim quiete poris clauduntur: et per inclusum calorem humores dissoluitur: et sic carnes eozū mollescentur: et quia multum comedunt/ ideo humorum superfluitas et pinguedo in talibus generatur: et ideo corruptioni sunt carnes ta-

lium vicine/ et humoris superflui emissus. Vere tales sunt domestici/ seculares et mundani: quia pro certo sunt magne humiditatis et carnalitatis: paucē autem caliditatis. i. charitatis: et ideo ppter quietem pigritie et tepiditatis poris sui. i. affectus boni et appetitus claudunt et opilantur: et sic humor carnalitatis generat: et caro interior. i. conscientia per praua desideria dissoluit et mollescit. Et qz ad literam multi comedūt atqz bibūt: ideo corpora illorum impinguantur: et sic caro saluū. vita per luxuriā corrumpit et fedatur: et in emittēdo humore fetidum occupant: quia vere gula et luxuria sunt vicine: et de vna ad aliā facilliter deueniunt. Ibiere. v. Saturauit eos: et mechati sunt. ¶ Aialia q habēt carnes humiditas/ vt sunt aialia domestica/ facillius digeruntur: et in nutritiōem corporis facilliter cōuertunt/ plusq siluestria quozū carnes sunt dure/ sicce/ et indigestibiles: ideo parum naturaliter nutriunt. Accidētaliter tamē carnes humide minus nutriunt/ qz siluaticę/ siue sicce/ qz facilliter cōuertant: tamen ppter suam lubicitātē/ de mēbris facilliter dissoluitur: carnes autē dure licet tardius digerantur: tamē digeste in mēbris diutius pseuerant/ et tenacius eis adherent: et sic accidētaliter melius nutriunt. Sic vere charissimi in mūdo sunt duo genera carniū. i. hominū. Quidā molles/ hūidi/ flexibiles/ et facile cōuertibiles: Alij autē duri/ obstinati/ et in sua malitia confirmati. Primi sunt illi qui ad gratiā religionē/ vel ad fidem facilliter demittuntur et cōuertunt: sed exinde per peccatū vel apostasiam ciliat cadunt et euellunt. Figura de semine quod statim natum aruit: quia radicem (inquit) non habuit. Adhabet xij. et Lu. viij. Exemplū de Petro/ qui ad Christi vocatōnem statim secutus est eū. Alij autē qui sunt duri et obstinati/ licet tardius cōuertant/ digerant/ et nutriant: tamē diutius perseuerāt in corpore religionis/ vel ecclesie. Exemplum de Paulo. unde ipse dicit ad Ro. v. Et ibi abundans licitum/ ibi magis abundauit et gratia. Tamē difficilliter cōuertitur: vt patet Act. xij. et c. ¶ In omni genere aialium masculi sunt feminis cōter meliores/ et fortiores/ maioris caloris/ et minoris humiditatis: et ideo magis laudabiles nutritiōis. Fallit tamen inter capras: qz femine sunt masculis meliores: fm Isaac ibidē. Charissimi mas est pellex/ vel etiā vir sapiens et discretus: femina est subditus. Sed vere isti masculi. i. pellex debēt esse ceteris subditis meliores/ virtuosiores/ pfectiores/ et virtute et cōstātia fortiores/ maioris caloris. i. charitatis/ minoris humoris. i. carnalitatis: quia scdm vegetiū/ tunc bene res publica regebat/ quādo nō poterat esse maior/ nisi minor. Istud tamē fallit in capris. i. inter seculares: qz vere illi qui sunt masculi. i. fortia et potentia alijs elegantiores/ sunt ceteris deteriorēs/ et ad nutritiōem animā exemplis et operib/ sunt peiores. ¶ Inter capras femine sunt masculis meliores/ et nutritio corporis aptiores: qz cum humore femininitatis naturalis siccitas temperat/ que per calorem masculinū ferus intēdit et augetur: et potissime quādo lacti sunt adhuc vicine: quādo duplicis humiditatis/ siccitas melius tēperat. Si ceteri inter hoies/ illi qui sunt femine et hūidi et lactei per pietatē/ preualent illis qui sunt masculi sicci et calidi per rigore et austeritātē: qz sicut dicit Iacob. ij. Superalrat mīa iudicis. ¶ Animalia castrata sunt mediocriter cōplexionis et temperate: inter naturā masculi et femelle: qz feminis sunt calidiora: masculis autē frigidiora. Sic vere illi qui sunt castrati per vorū castitatis. i. boni religiosi et clerici/ sunt quasi medij inter masculos et feminas. i. inter angelos et hoies/ inter perfectos et peiores. Et ideo licet isti sint angelis repulsi/ perfectiores et piores. Et ideo licet isti sint angelis repulsi/ carnes p indeuotionē: tamē feminis. i. alijs hominib/ sunt calidiores per charitātē: et in oib/ vix cōter meliores. Ideo Sap. iij. Quid pulchra est casta generatio cū claritate. ¶ Item fm Ibiere. Semp est angelis cognata virginitas. ¶ Animalia quedam sunt naturaliter hūidi de cōplexionis et in eis magis valēt masculi qz femelle: et magis valēt etiam te perfecta qz imperfecta. Inter autē illa que sunt naturaliter sicca/ plus valēt femine qz masculi: et plus illa qz sunt etatis imperfecte qz pfecte. Si vere i mūdo sunt aliq qui sunt hūidi per naturalē pietatē et cōpassionē. Alij autem sunt sicci per naturalē rigorem/ iustitiā/ et incopassionē. Sed vere inter hūidos et pios/ plus valēt illi qui sunt

Lib. X. De Animalibus. Fo. CLXVIII.

masculer et etatis perfecte. i. qui sunt pfecti, discreti, et sapie
res. q. alij. q. scilicet iuunt qui debent, quando et qualiter misse
rent. Inter autē illos qui sunt naturaliter sicci. duri, rigidi
et austeri. po. certo plus valent femine et simplices: et eta
tis imbeciles. illiterati et ignoscentes et illi qui plus accedat
ad molliem pietatis: q. scilicet per voluptatem, imbecillita
tem, et perierant rigor. ius insitit temperat. Et sunt filia
104 filio melior. Eccl. xxv. ¶ Animalia lacti vicina sunt ma
gis humiditas et viscositas naturaliter: ideo carnes et
humores plegmaticos generat: nisi forte quando dicce sunt
nature, vel sunt bouine et caprine: q. humiditas et visco
sitas naturalis temperat. Sic vere illi qui sunt, pprius
lacti. i. iuuentis erant, sunt multi humidi et viscosi naturali
ter per luxuriam voluptatē et carnalitatē et plegmanci per pti
gritiam et tepiditatem. scilicet viti illi qui sunt nature sicce. i. do
mili et religiosi et alij perfecti viti qui sunt locati et fundati in pe
nitentie et abstinentie siccitate: quia maceratio penitentie et
abstinentie iuuentie minuit voluptatē. Omnis enī qui lacte
105 et particeps, imbec. est. ad l. he. v. ¶ Inter alia sic
ca maxime quādo lacte sunt lacti vicina et ppingua: et ma
gis quando lacte cōgno sunt nutrita. Sic vere iter ficosos
et in dentes peccatores, meliores debent esse illi q. lacti. i.
scilicet dicitur: maxime filii lacte cōgno. i. si bona doctrina fue
rit enutriti. Quasi ergo modo genti infantes rationabili
106 tes lacte cōcupiscite. i. petri. ij. ¶ Inter alia humida me
liora sunt illa que a lacte sunt separata: per molnos sunt hu
miditate et viscositas. Sic vere inter hoies qui sunt hu
miditate et fluidi, molles et infabiles, leues et insolentes me
liores et minus mali sunt illi qui a lacte. i. carnalitatib. et
voluptatibus per tribulationē penitentiā vel abstinentiam
separant: q. viscositas. i. carnalitas et humiditas carnaliū
affectionū in talibus temperat. In camera enī reguli, qui
107 alia sunt iuuentia: rursus sunt mitti. Et sc. ij. ¶ Quando
alia sunt iuuentia: rursus sunt magis humida: et ideo faci
lius digeruntur: quādo autē sunt in statu etatis pfecte: tunc
verū digesse in corpore diutius persequatur: et a melioris tar
tus naturaliter. Sic vere hoies qui sunt adhuc iuuentuli
faciliter digeruntur et cōuertuntur, scilicet ad penitentiam et reli
gionem. Nil autē qui iam sunt in statu vel etate pfecta: q. tā
difficilius digeruntur et cōuertuntur, emolliunt et corriguntur
sunt: q. sicut dicit. Et sc. xlvij. Durius es tunc: neruius feruens
ceruix tua: et frons tua erca. Verū tamen quādo digeruntur
emolliuntur et corriguntur, melius pfecti erant in corpore eccle
sie, vel religionis, et in statu gratie: melius et psonis per cha
ritatem tenacius coadheret: q. alij qui iuuenes cōuertuntur
108 tura sua sunt. Et sc. firmus in via dicit. Et sc. v. ¶ Alia
quādo autē sunt iuuentia: rursus sunt magis humida: et ideo faci
lius digeruntur: quādo autē sunt in statu etatis pfecte: tunc
verū digesse in corpore diutius persequatur: et a melioris tar
tus naturaliter. Sic vere hoies qui sunt adhuc iuuentuli
faciliter digeruntur et cōuertuntur, scilicet ad penitentiam et reli
gionem. Nil autē qui iam sunt in statu vel etate pfecta: q. tā
difficilius digeruntur et cōuertuntur, emolliunt et corriguntur
sunt: q. sicut dicit. Et sc. xlvij. Durius es tunc: neruius feruens
ceruix tua: et frons tua erca. Verū tamen quādo digeruntur
emolliuntur et corriguntur, melius pfecti erant in corpore eccle
sie, vel religionis, et in statu gratie: melius et psonis per cha
ritatem tenacius coadheret: q. alij qui iuuenes cōuertuntur
108 tura sua sunt. Et sc. firmus in via dicit. Et sc. v. ¶ Alia
quādo autē sunt iuuentia: rursus sunt magis humida: et ideo faci
lius digeruntur: quādo autē sunt in statu etatis pfecte: tunc
verū digesse in corpore diutius persequatur: et a melioris tar
tus naturaliter. Sic vere hoies qui sunt adhuc iuuentuli
faciliter digeruntur et cōuertuntur, scilicet ad penitentiam et reli
gionem. Nil autē qui iam sunt in statu vel etate pfecta: q. tā
difficilius digeruntur et cōuertuntur, emolliunt et corriguntur
sunt: q. sicut dicit. Et sc. xlvij. Durius es tunc: neruius feruens
ceruix tua: et frons tua erca. Verū tamen quādo digeruntur
emolliuntur et corriguntur, melius pfecti erant in corpore eccle
sie, vel religionis, et in statu gratie: melius et psonis per cha
ritatem tenacius coadheret: q. alij qui iuuenes cōuertuntur
108 tura sua sunt. Et sc. firmus in via dicit. Et sc. v. ¶ Alia
quādo autē sunt iuuentia: rursus sunt magis humida: et ideo faci
lius digeruntur: quādo autē sunt in statu etatis pfecte: tunc
verū digesse in corpore diutius persequatur: et a melioris tar
tus naturaliter. Sic vere hoies qui sunt adhuc iuuentuli
faciliter digeruntur et cōuertuntur, scilicet ad penitentiam et reli
gionem. Nil autē qui iam sunt in statu vel etate pfecta: q. tā
difficilius digeruntur et cōuertuntur, emolliunt et corriguntur
sunt: q. sicut dicit. Et sc. xlvij. Durius es tunc: neruius feruens
ceruix tua: et frons tua erca. Verū tamen quādo digeruntur
emolliuntur et corriguntur, melius pfecti erant in corpore eccle
sie, vel religionis, et in statu gratie: melius et psonis per cha
ritatem tenacius coadheret: q. alij qui iuuenes cōuertuntur
108 tura sua sunt. Et sc. firmus in via dicit. Et sc. v. ¶ Alia
quādo autē sunt iuuentia: rursus sunt magis humida: et ideo faci
lius digeruntur: quādo autē sunt in statu etatis pfecte: tunc
verū digesse in corpore diutius persequatur: et a melioris tar
tus naturaliter. Sic vere hoies qui sunt adhuc iuuentuli
faciliter digeruntur et cōuertuntur, scilicet ad penitentiam et reli
gionem. Nil autē qui iam sunt in statu vel etate pfecta: q. tā
difficilius digeruntur et cōuertuntur, emolliunt et corriguntur
sunt: q. sicut dicit. Et sc. xlvij. Durius es tunc: neruius feruens
ceruix tua: et frons tua erca. Verū tamen quādo digeruntur
emolliuntur et corriguntur, melius pfecti erant in corpore eccle
sie, vel religionis, et in statu gratie: melius et psonis per cha
ritatem tenacius coadheret: q. alij qui iuuenes cōuertuntur
108 tura sua sunt. Et sc. firmus in via dicit. Et sc. v. ¶ Alia
quādo autē sunt iuuentia: rursus sunt magis humida: et ideo faci
lius digeruntur: quādo autē sunt in statu etatis pfecte: tunc
verū digesse in corpore diutius persequatur: et a melioris tar
tus naturaliter. Sic vere hoies qui sunt adhuc iuuentuli
faciliter digeruntur et cōuertuntur, scilicet ad penitentiam et reli
gionem. Nil autē qui iam sunt in statu vel etate pfecta: q. tā
difficilius digeruntur et cōuertuntur, emolliunt et corriguntur
sunt: q. sicut dicit. Et sc. xlvij. Durius es tunc: neruius feruens
ceruix tua: et frons tua erca. Verū tamen quādo digeruntur
emolliuntur et corriguntur, melius pfecti erant in corpore eccle
sie, vel religionis, et in statu gratie: melius et psonis per cha
ritatem tenacius coadheret: q. alij qui iuuenes cōuertuntur
108 tura sua sunt. Et sc. firmus in via dicit. Et sc. v. ¶ Alia
quādo autē sunt iuuentia: rursus sunt magis humida: et ideo faci
lius digeruntur: quādo autē sunt in statu etatis pfecte: tunc
verū digesse in corpore diutius persequatur: et a melioris tar
tus naturaliter. Sic vere hoies qui sunt adhuc iuuentuli
faciliter digeruntur et cōuertuntur, scilicet ad penitentiam et reli
gionem. Nil autē qui iam sunt in statu vel etate pfecta: q. tā
difficilius digeruntur et cōuertuntur, emolliunt et corriguntur
sunt: q. sicut dicit. Et sc. xlvij. Durius es tunc: neruius feruens
ceruix tua: et frons tua erca. Verū tamen quādo digeruntur
emolliuntur et corriguntur, melius pfecti erant in corpore eccle
sie, vel religionis, et in statu gratie: melius et psonis per cha
ritatem tenacius coadheret: q. alij qui iuuenes cōuertuntur
108 tura sua sunt. Et sc. firmus in via dicit. Et sc. v. ¶ Alia
quādo autē sunt iuuentia: rursus sunt magis humida: et ideo faci
lius digeruntur: quādo autē sunt in statu etatis pfecte: tunc
verū digesse in corpore diutius persequatur: et a melioris tar
tus naturaliter. Sic vere hoies qui sunt adhuc iuuentuli
faciliter digeruntur et cōuertuntur, scilicet ad penitentiam et reli
gionem. Nil autē qui iam sunt in statu vel etate pfecta: q. tā
difficilius digeruntur et cōuertuntur, emolliunt et corriguntur
sunt: q. sicut dicit. Et sc. xlvij. Durius es tunc: neruius feruens
ceruix tua: et frons tua erca. Verū tamen quādo digeruntur
emolliuntur et corriguntur, melius pfecti erant in corpore eccle
sie, vel religionis, et in statu gratie: melius et psonis per cha
ritatem tenacius coadheret: q. alij qui iuuenes cōuertuntur
108 tura sua sunt. Et sc. firmus in via dicit. Et sc. v. ¶ Alia
quādo autē sunt iuuentia: rursus sunt magis humida: et ideo faci
lius digeruntur: quādo autē sunt in statu etatis pfecte: tunc
verū digesse in corpore diutius persequatur: et a melioris tar
tus naturaliter. Sic vere hoies qui sunt adhuc iuuentuli
faciliter digeruntur et cōuertuntur, scilicet ad penitentiam et reli
gionem. Nil autē qui iam sunt in statu vel etate pfecta: q. tā
difficilius digeruntur et cōuertuntur, emolliunt et corriguntur
sunt: q. sicut dicit. Et sc. xlvij. Durius es tunc: neruius feruens
ceruix tua: et frons tua erca. Verū tamen quādo digeruntur
emolliuntur et corriguntur, melius pfecti erant in corpore eccle
sie, vel religionis, et in statu gratie: melius et psonis per cha
ritatem tenacius coadheret: q. alij qui iuuenes cōuertuntur
108 tura sua sunt. Et sc. firmus in via dicit. Et sc. v. ¶ Alia
quādo autē sunt iuuentia: rursus sunt magis humida: et ideo faci
lius digeruntur: quādo autē sunt in statu etatis pfecte: tunc
verū digesse in corpore diutius persequatur: et a melioris tar
tus naturaliter. Sic vere hoies qui sunt adhuc iuuentuli
faciliter digeruntur et cōuertuntur, scilicet ad penitentiam et reli
gionem. Nil autē qui iam sunt in statu vel etate pfecta: q. tā
difficilius digeruntur et cōuertuntur, emolliunt et corriguntur
sunt: q. sicut dicit. Et sc. xlvij. Durius es tunc: neruius feruens
ceruix tua: et frons tua erca. Verū tamen quādo digeruntur
emolliuntur et corriguntur, melius pfecti erant in corpore eccle
sie, vel religionis, et in statu gratie: melius et psonis per cha
ritatem tenacius coadheret: q. alij qui iuuenes cōuertuntur
108 tura sua sunt. Et sc. firmus in via dicit. Et sc. v. ¶ Alia
quādo autē sunt iuuentia: rursus sunt magis humida: et ideo faci
lius digeruntur: quādo autē sunt in statu etatis pfecte: tunc
verū digesse in corpore diutius persequatur: et a melioris tar
tus naturaliter. Sic vere hoies qui sunt adhuc iuuentuli
faciliter digeruntur et cōuertuntur, scilicet ad penitentiam et reli
gionem. Nil autē qui iam sunt in statu vel etate pfecta: q. tā
difficilius digeruntur et cōuertuntur, emolliunt et corriguntur
sunt: q. sicut dicit. Et sc. xlvij. Durius es tunc

[illegible]

Lib. X.

abstinētiā: sunt multi comedētes / z se lauti impingua-
tibus preponēdi: et in nutritiōe illi. In boni crepli
dationē ceteris preexcellit. Ad dic qd alioz de cibis vult
titarum parū comedūt z acquirunt. pauperes / sunt multi
comedētes. i. mūdī diuitibus meliores. Ideo pauperes
114 elegit deus. Iaco. ij. ¶ Animalia fluxuaria z cāpēstria la-
mōsa sunt et meliora illis que in domibz nutritur: et hoc
propter cibi paritatem / motus continuitatem: et propter
aeris attractū puritatē: a quibus humorū supfluitas delicat-
atur. Illa autē que in domibz pascitur: propter paruitatē
puri aeris / et defectiōē motus / z multitudinē cibi / minus
laudabilia sunt. Sic vere charissimi illi qui sunt cāpēstres
scilz ecclesiastici et religiosi: propter motum laboris z in-
bulatiōis: propter paritātē cibi abstinentie et macerati-
nis: propter puritatē aeris facile scripturē z deuotiōis / me-
liores debent esse illis qui in domibz. i. in mūdī delicijs et
carnalibus nutritur: qz pro certo tales mūdā et secula-
res propter multos cibos et gastrimargia: propter impurū
aerē male doctriē z suggestiōē quā attrahūt: ppter quē
tem pigritie et tepiditatis: magne sunt et supflue humidi-
tatis z voluptatis. Requiesit in scēbz ius. zc. ¶ Carnes
115 animalium que sunt pingues / pessime sunt quo ad eum: qz no-
cent digestiōi: vtrēm inflāt / sup cibum natant: lubricita-
tem z viscositatem inducūt: qz nimia pinguedo stomachū
accendit et cōsumit: et sic digestiōē destruit / deficit cō-
fētiua z pfortatiua z expulsiua: vt dicit idē Isaac. Et ideo
vtilis est vt comedat macrodo talium: non pinguedo. Cha-
ryllē iste carnes sunt diuitie huius mūdi: que pinguedi-
nē comparant: qz reuera non sunt nobis vtilēs ad acquie-
scētē z comedendū. Nam qz pinguedo diuitiarū vrēm ima-
ginatiōis affectus et cōfētiē inflāt per supbia z timorē
accendit per auaritiā z ardorem: dissoluit per inconstantiā
et luozem: ideo vis digestiua cōtritiōis / vis expulsiua cō-
fēssiōis / vis contentiua perferuerant et duratiōis a ta-
libus impeditur: et sic viscositas deliciarum / z carnalitas
116 generatur. ¶ Carnes pingues in stomacho semper vo-
lunt cibis alijs supmatate: et ideo vir possint bene digere
rit: quia inferius ad fundum vbi est locus digestiōis faci-
liter non descendūt. Sic vere homines qui diuitiarū z de-
liciarū repleti sunt pinguedine: per supbiam et presumptiō-
nem volunt alijs pcedere / et sup alios enatare: ad prelati-
onis et superioritatis apicem ambiēdo: qz sicut ad sensum
patet diuitie generāt lubricitatē luxurie / et timorē super-
bie. Et isti vir cōuertunt ad bonum: qz scilz ad infirmitatē
humilitatis nolunt descendere / vbi locus cōuersionis / diges-
tiōis et emendatiōis dinoscit principaliter esse. Unde
August. difficile est vt supbus non fit qd dicit est. Et ideo
carnes macre. i. pauperes diuitibus pinguis preferendū
117 sunt. ¶ Carnes animalium que sunt excessiue macre et ner-
uosas: parū sanguinis habēt / et parum sunt corporis nu-
tritue. Sicut vere mali pauperes et inuoluntarij: ad omni bi-
tulariū pinguedine denudati et macerati / parū habent de
sanguine et humorē. i. de benignitate cōpāssiōis / gratie et
deuotiōis: qz vere si potestas afforet / et crudelissimos de-
monstrarent: que vellent oēs diuitias diuitum suscipisse.
Ideo tales per exēpla sua et opera nō dant alijs spūalia nu-
trimenta: nec eis conferunt sua paupias alijs bonitatis: qz
118 nequissima paupias in ore impij. Eccl. xlij. ¶ Illa que
sunt inter pinguedinē z macredinē temperata / laudabilia
sunt ad eum: qz scy nō habēt tātū de pinguedine / qd soma-
chū inflānt: et lubricitatē faciūt: nec ita sunt macra qz na-
turam infrigidant: et eam a sanguine depauperant atqz pri-
uent. Sic vere charissimi illi qui tenent mediū inter pingu-
cientiam ad necessitatē / nō ad supfluitatē: tales dico sunt
alii et toto pinguis / z macris. i. pauperibz et diuitibz me-
liores: qz scilz non habēt tātū de pinguedine diuitiarū / qd
stomachū volūtatis infāntem per auaritiā z cupiditatē:
et lubices per luxuriā z carnalitatem: nec sūt macri per
excessum paupiatatis / qz infrigidant per inactionē et im-
patientiam / z depauperant: et qz a sanguine. i. ad humore tra-
ctie spoliēt. Ideo bene petebat ille Proverb. xz. Diuitias
z paupiatē ne dederis mēhi: sed tāti vtrius me tribue ne-
cessaria. ¶ Animalia variant scdm repōitū imitatiōē: qz

De Animalibus.

scilicet alio tempore inueniuntur plena medulla et sanguine
alio autem a talibus penitus vacuant: scilicet patet lenitudo
ter in chonchylis maris et in cerabro aialium: et medullis
que crescunt luna crescunt et de crescente de crecunt. Sic ve
re inter hoies est mutatio scdm tempus: scilicet aduersitatis et
prosperitatis: qd pio certo falli amict alio tempore inueniunt
pleni sanguine copiosissimi: et medulla amota et dilato
ntis: et hoc in tempore prosperitatis: qd vere quando luna
in aliquibus amicis suis et alijs personis abundat luna
prosperitatis et glorie reposita: tunc vere appareat eis aia
lia. i. falli amict teporales et mudant: pleni sanguine et me
dulla: quia videtur eis esse copanentes et amict: sed vere in
tempore opposito: scilicet in tempore aduersitatis: quado in illis
na minuitur lux affluente tepore: tunc vere in aialibus
istis deficit sanguis copiosissimus: et medulla amota et
ctio: qd est amicus scdm tempus: sed non pmanet in te
pore necessitatis. *Eccli. vi.* Et dicitur dicitur addunt ami
cos plurimos: a paupere autem et is quos habebat: rece
runt. *Prover. xix.* Et illud maxime patet i cerabro. i. in diuini
di facitibus et aduocatis: in chonchylis maris. i. in diuini
bus et avaris: qd vere isti non amant aliquem nec et alijs
nunt: nec ergo ipsum diuinit sanguis et humor: afficitur
suis: nisi qdm ipse est diues: et de eo possunt facere lucrum
suum: sed statim qd amicus suauent ad pauperem: am
bo lumine prosperitatis: ipsum imple deservit et omittunt.
¶ Adulteri autem qui in vno tempore sunt sancti: in alio autem sunt
infirmi: sicut pps de lunaticis: maniacis: et caducis: qui in
cudu luna sunt vel egri efficiunt. Simia etiam fm lunat
secundu cursum lune tristicis efficit vel leta. Sic vere leues
et mudant: vno tempore sunt infirmi per pctm: alio tempore
nt per gratia: alio tempore pleni medulla et sanguine charita
tis et copiosissimi: alio tempore vacui: alio tempore leni spali
ter: alio tempore tristes: et hoc vere totum scdm cursum et tem
pore: luna. i. per influentia miserie et mutabilis ppena
et fortune mudant: qd vere scdm euentum rerum scdm
risiane in suis actibus variant: nec habent aliquam constan
seu perpetui firmitate. Quia vere quida sunt sicce cadu
qd pio certo licet aliquado fient per gram: tam epe sepe
p reciditum peccator. Alii sicut maniaci licet vno tempore ha
beant vnum rationis et discretionis: alio tamen tempore
videtur penitus carere. Ideo bene dicit *Eccli. xxvij.* In vno
autem et vna mutabit. ¶ Queda animalia in vno et
pore macerant: quaticumque victualia abundet: que alio
pore impingunt: sicut patet de glirib: et vesib: qui domi
do in hyeme impingunt: qui tamen in estate eugunt: et avari
exerunt de caueris. Sic vere charissimi cupidi et avari
et abundet per cibaria diuitiarum: nunq tamen et in estate
guedo pietatis: deuotionis: et gram: et hoc vere chari
et prosperitatis mudant: quando auro: avaritie et m
ger: sed in tempore opposito scilicet in hyeme paupatis et m
lationis tunc magis abundat in guedo pietatis et deu
fionis: et foimnis deuotionis et contemplationis: licet m
abundet cibaria et alis possessionis: qd sicut videt. Alii
in prosperitate et in diuitiis sunt duri: fieri et incopantes
in tempore infirmitatis: paupatis et aduersitatis sunt pio
benigni: et misericordes: qd omni negotio tepus est et opo
tunitas. *Eccli. viij.* Et ideo deus dat aliquado pauperi
tes et infirmos: et homines ad elemosinam monent
¶ Quos etiam seruati tepus. Unde narratur de hirundo
bus qd in hyeme dormiunt: et quasi mortui in arboris ca
uitatibus inueniuntur: que tamen tempore estiuo exerunt et vo
tant vndeque: fortes et agiles se ostendit. Sic vere in
ter aues. i. viros spuales et predicatoros et religiosos: qui
quida qui in hyeme. i. in tempore tribulationis vixit: pcedit
miunt et quiescunt: nec exerunt nec volitant vixit pcedit
do. Sed vere quado venit ista pperitatis: quado felix et iustus
sunt vel sperant fauore hominu acquirere laute et iustit
de comedere: tunc vere ad opus per dicationis domos
discurrunt. Quia dicitur facti hoies se ostendit domos
tes: mortuos et debiles ad alpera et aduersa: sed forte et
valentes ad prospera huius mundi. *Pertur. i.* hirundo co
gnouit rebus aductus sui. Cum ita econuerso debet
cum apofolo in tribulationibus gloriari. *Expone i. vi.* et
falsio amicus: qui in aduersitate non videtur: in prosperitate

Lib. X. De Animalibus. Fo. CLXIX.

113. **De sic.** Pices vno tempore impingunt: et statim sequenti tempore macerant. Sic vere inter homines quidam sunt qui licet vno tempore, scilicet tempore predicacionis vel quadragesime impinguntur per gratiam et virtutes: charitate scilicet et patientia: statim tamen in sequenti tempore, scilicet post pascha vel predicacionem iterum macerantur per vitia et peccata: quia non habent illi radicem sed sunt temporales: quia audierunt verbum crediti: sed in tempore relaxationis recedunt. **De piscibus.** Pices diversimode secundum qualitatem repositi impinguntur: quia quidam sunt in vitro aulrali, scilicet pices amplii. Sic vero inter homines quidam impinguntur per gratiam et virtutes: quoniam sicut frigidus ventus aqua in tempore aulrali, in tempore perperitatis macerantur per vitia et peccata. Et tales sunt pices longi. Illi qui credunt habere longam vitam: diu durare. Similiter diuites: quia vere plus possunt talibus aduersitas quam prosperitas: quia prosperitas facit eis multa facere: a quibus non aduersitas eos commouet. Illi autem sunt e contrario: quia tempore aulrali et prosperitatis impinguntur per gratiam et virtutes: hoc illi qui sunt amplii per longitudinem charitatis: cuius per considerationem vite et humane breuitatis: quia tales qui sunt benigni et copacientes per charitatem: quia habent mortem pre oculis: sicut boni vite prosperitate. Vnde gratia agendo et elemosinas erogando. **De piscibus.** Pices diversimode impinguntur: quia quidam sunt pices qui impinguntur tempore pluuia: quidam vero: quia pluuia conuenit omnibus testibus preter puritatem: de aqua pluuie bibunt: ipsa vero mouet. Hoc etiam aliquid: alii pluuia: quia ipsos excitat si sit magna. Pluuia est illi prosperitas: a qua per certo quidam impinguntur per gratiam et virtutes. Boni vero iusti: qui ea scilicet bene vident: et maxime illi qui habent rectam vitam. Illi qui iustitiam penitentia sunt inclinati. Sed pro certo multis alijs nocet. Similiter peccatores: quia vere ipsos excitat per ignorantiam: quia scilicet impedit ne fragilitatem propriam occidit. Sic per culpam: in fine per penam: quia prosperitas stultorum quidam impinguntur per gratiam: alii excitantur per inuidiam et malitiam: autem in mala conuertuntur. **De piscibus.** Pices diversimode impinguntur: quia quidam sunt pices qui impinguntur tempore pluuia: quidam vero: quia pluuia conuenit omnibus testibus preter puritatem: de aqua pluuie bibunt: ipsa vero mouet. Hoc etiam aliquid: alii pluuia: quia ipsos excitat si sit magna. Pluuia est illi prosperitas: a qua per certo quidam impinguntur per gratiam et virtutes. Boni vero iusti: qui ea scilicet bene vident: et maxime illi qui habent rectam vitam. Illi qui iustitiam penitentia sunt inclinati. Sed pro certo multis alijs nocet. Similiter peccatores: quia vere ipsos excitat per ignorantiam: quia scilicet impedit ne fragilitatem propriam occidit. Sic per culpam: in fine per penam: quia prosperitas stultorum quidam impinguntur per gratiam: alii excitantur per inuidiam et malitiam: autem in mala conuertuntur.

uentutis: alij in autumno senectutis: alij in estate prosperitatis: alij in hyeme paupertatis et aduersitatis: qui tamen in opulentiis temporibus deteriorantur per peccata: vel minus boni inueniuntur: quia omnia tempus habent. **De piscibus.** Pices diversimode impinguntur: quia quidam sunt in vitro aulrali, scilicet pices amplii. Sic vero inter homines quidam impinguntur per gratiam et virtutes: quoniam sicut frigidus ventus aqua in tempore aulrali, in tempore perperitatis macerantur per vitia et peccata. Et tales sunt pices longi. Illi qui credunt habere longam vitam: diu durare. Similiter diuites: quia vere plus possunt talibus aduersitas quam prosperitas: quia prosperitas facit eis multa facere: a quibus non aduersitas eos commouet. Illi autem sunt e contrario: quia tempore aulrali et prosperitatis impinguntur per gratiam et virtutes: hoc illi qui sunt amplii per longitudinem charitatis: cuius per considerationem vite et humane breuitatis: quia tales qui sunt benigni et copacientes per charitatem: quia habent mortem pre oculis: sicut boni vite prosperitate. Vnde gratia agendo et elemosinas erogando. **De piscibus.** Pices diversimode impinguntur: quia quidam sunt pices qui impinguntur tempore pluuia: quidam vero: quia pluuia conuenit omnibus testibus preter puritatem: de aqua pluuie bibunt: ipsa vero mouet. Hoc etiam aliquid: alii pluuia: quia ipsos excitat si sit magna. Pluuia est illi prosperitas: a qua per certo quidam impinguntur per gratiam et virtutes. Boni vero iusti: qui ea scilicet bene vident: et maxime illi qui habent rectam vitam. Illi qui iustitiam penitentia sunt inclinati. Sed pro certo multis alijs nocet. Similiter peccatores: quia vere ipsos excitat per ignorantiam: quia scilicet impedit ne fragilitatem propriam occidit. Sic per culpam: in fine per penam: quia prosperitas stultorum quidam impinguntur per gratiam: alii excitantur per inuidiam et malitiam: autem in mala conuertuntur.

130. **De piscibus.** Pices diversimode impinguntur: quia quidam sunt in vitro aulrali, scilicet pices amplii. Sic vero inter homines quidam impinguntur per gratiam et virtutes: quoniam sicut frigidus ventus aqua in tempore aulrali, in tempore perperitatis macerantur per vitia et peccata. Et tales sunt pices longi. Illi qui credunt habere longam vitam: diu durare. Similiter diuites: quia vere plus possunt talibus aduersitas quam prosperitas: quia prosperitas facit eis multa facere: a quibus non aduersitas eos commouet. Illi autem sunt e contrario: quia tempore aulrali et prosperitatis impinguntur per gratiam et virtutes: hoc illi qui sunt amplii per longitudinem charitatis: cuius per considerationem vite et humane breuitatis: quia tales qui sunt benigni et copacientes per charitatem: quia habent mortem pre oculis: sicut boni vite prosperitate. Vnde gratia agendo et elemosinas erogando. **De piscibus.** Pices diversimode impinguntur: quia quidam sunt pices qui impinguntur tempore pluuia: quidam vero: quia pluuia conuenit omnibus testibus preter puritatem: de aqua pluuie bibunt: ipsa vero mouet. Hoc etiam aliquid: alii pluuia: quia ipsos excitat si sit magna. Pluuia est illi prosperitas: a qua per certo quidam impinguntur per gratiam et virtutes. Boni vero iusti: qui ea scilicet bene vident: et maxime illi qui habent rectam vitam. Illi qui iustitiam penitentia sunt inclinati. Sed pro certo multis alijs nocet. Similiter peccatores: quia vere ipsos excitat per ignorantiam: quia scilicet impedit ne fragilitatem propriam occidit. Sic per culpam: in fine per penam: quia prosperitas stultorum quidam impinguntur per gratiam: alii excitantur per inuidiam et malitiam: autem in mala conuertuntur.

114. **De piscibus.** Pices diversimode impinguntur: quia quidam sunt in vitro aulrali, scilicet pices amplii. Sic vero inter homines quidam impinguntur per gratiam et virtutes: quoniam sicut frigidus ventus aqua in tempore aulrali, in tempore perperitatis macerantur per vitia et peccata. Et tales sunt pices longi. Illi qui credunt habere longam vitam: diu durare. Similiter diuites: quia vere plus possunt talibus aduersitas quam prosperitas: quia prosperitas facit eis multa facere: a quibus non aduersitas eos commouet. Illi autem sunt e contrario: quia tempore aulrali et prosperitatis impinguntur per gratiam et virtutes: hoc illi qui sunt amplii per longitudinem charitatis: cuius per considerationem vite et humane breuitatis: quia tales qui sunt benigni et copacientes per charitatem: quia habent mortem pre oculis: sicut boni vite prosperitate. Vnde gratia agendo et elemosinas erogando. **De piscibus.** Pices diversimode impinguntur: quia quidam sunt pices qui impinguntur tempore pluuia: quidam vero: quia pluuia conuenit omnibus testibus preter puritatem: de aqua pluuie bibunt: ipsa vero mouet. Hoc etiam aliquid: alii pluuia: quia ipsos excitat si sit magna. Pluuia est illi prosperitas: a qua per certo quidam impinguntur per gratiam et virtutes. Boni vero iusti: qui ea scilicet bene vident: et maxime illi qui habent rectam vitam. Illi qui iustitiam penitentia sunt inclinati. Sed pro certo multis alijs nocet. Similiter peccatores: quia vere ipsos excitat per ignorantiam: quia scilicet impedit ne fragilitatem propriam occidit. Sic per culpam: in fine per penam: quia prosperitas stultorum quidam impinguntur per gratiam: alii excitantur per inuidiam et malitiam: autem in mala conuertuntur.

Lib. X.

De Animalibus.

[illegible][illegible]

7

148 fun
tēt
bē

I

Lib. X.

De Animalibus.

[illegible]

aduerſitas benoſat: luxta illſ. ij. ad Roſ. vj. Et dexteſ et ſiniſtris p arma uolunt. Per eſtate aut intelligit tēp pſena: p hyme intelligit tēp futurū. In eſtate em pſento pſus lux hūane vite refulget: hyme autē futurū pſus mox: turbulē ta obſcuritas ſubſequit. Dico igitur chariſſimi q arietes. l. homines Do dmi dō mutat lē: q reuera ſtūd et regularē deſ. q illi q in eſtate hui⁹ rēpoſis dōmūt: t q quieſcūt i latere dextro. In ſtatu locū dātis rē piperitatis q tēp hyme ſ. mortis ad uenerit: iſp i certo dōmūt i latere oppoſite: q tēz opoſitib illos dōmūt i latere ſiniſtro eterne aduerſitatis. Et cōuerſio i eſtate hui⁹ vite ſup lē ſiniſtri pū pertat i aduerſitatis ſteterim: q i certo hys futuris pōis rē mortis ad uenerit: tūc i latere dextro pſpirat: et ne ſuper q cō angulo dōmim⁹. Hā ſicut videm⁹ q i rota uerſit illud q erat ſuper iſt ſit inferi⁹: illud autē q erat int⁹ ſus ſit ſuper iſt: lic reue cū rota humane vite puerſa fuerit: mutata: tūc iſt q nūc ſunt inferiores: fiet ſuperiores. In pſia. Illi autē ecōuerſo q nūc ſunt ſuperiores in pōa z ſuperior: ſient inferiores i pena z miſeria. Exēplū. Luc. xvj. de doli tē z Lazarō de qb dicit Abiſabā: Filii recordari q reſcepit ſit bona i vita tua z Lazarus ſiſter mala. Hāc autē illi tatur tu uero cruciari. Et Ariet eſt aīal mūdū i quo nūq i eſt qd uilitate careat aliquid: dicit arietes ab arietē cōm i arietis z altari⁹: p pētis antiqūis occidebat et imolabat: et q p eſus tangunt pētis explabit: ut dicit Jſa. lvi. Et dicit Jſa. lvi. qū reuera mūdū ſm pōis puriſſim⁹ fuit p immo: tūc i caſtitate: q reue nūq iſt ſit in ipſo qd caruit xne et medicina ſpūali. Yſte em in arietis crucis pō carerim ſunt deo patri imolatus: ſic q ſuit ſanguis ei⁹ ad pētōz indolē tūc oīdāt: et p ei⁹ eſuſione ſuit deus pater pſia: hō mo a mortis periculo liberat. Figura iſt. cxi. vj. Abiſabā imolatur occidit arietē hērentē cōm⁹: inter pſes: hāc Jſaac a morte ſui liberat: qū tñ et pcepto dñi ad moſtem pater aduēctus. Sic reuera chariſſimi Abiſabā qū tul⁹ ludat: arietē. I. Jſa. lvi. ſit inter vepes. I. inter ligas: hē crucis q ad modū vepis aſpera z pūgēria poſſunt pēte rebar cōm b. I. manū b. I. ſc. hē ierit ad modū cōmū cōm bē cōſute: z ibi clauis ferebāt aſchērit: iſtū dīco arietē i bea ta paſſione occidit z imolatur: i ſc dē pātē placatur Jſaac. I. humanū genus mortē aduēctū z p pētē Abiſabā berauit et ſaluauit. Ideo canit ecclia: Adorām⁹ te et bēne dicim⁹ tibi: q p cruce tua redemiſti mūdū. Et Ariet qſe iſt habet venas ſub lingua: talis colozis ſolet iſtis generantē q iſt habet albos: ſi nigras nigras: ſi varias varias generat et pducit. Ariet eſt p dīcator: q reuera ſcōm q ne fue que ſunt ſub lingua. I. verba ſua alba vel nigrā: calid vel tūpia: edificatoria vel vana fuerit: ſcōm ſi ſuit illi: ſcōm aduēctoz vel ſubditi i colozē z puerſitōz mutant z vāntur. Sic iſt eme vene iſta verba ſunt alba mūdā calia: ſi beneſta: dicit ſiſi ſi ſi et auditores ſubditi z imitatoris: albi ſiſi caſti et mūdī. Et ecōuerſo iſt venas nigras vel vātas: ſcōm iſta inhoneſta habuerit: tūc ſiſit turpes z nigras: males et puerſos faciet ſetus ſiſi: q breuiter ſicut dicit Prover. xlvij. Abos z vitis in manu linguz. Et dē q vene ſunt terrores affectiones / ſcōm quāz ſūitate variant z mutant exteriorē ſet i. exteriorē opationē. Loz em hōis iſtū facit ei⁹: ſiue i bono / ſiue i malo. Eccl. xlv. Et Jſe em ſto: z Auēct. Arietes habet voces pſias / z amoloz: et pō vocat feminas rēpoſe coit⁹ / generatioz / z amoloz: et pō res aquā ſalſam vna cū oībus: anticipat actū generatioz. Sic p dīcatoris debet ad amozē charitatis vdiē amicebū ſiſi alterutū iſmutare / z rēpoſe amoloz z gñationis ipſiſe ſcōm rēpoſe p dīcatoris / vbi ſcōm bonoz opēri generantē: ubi femellas. ſi ſimplices ad ſtatū gñe cōuocant et ſcōm ſi auditores debet ſal ſanctiē z aquā ſal ſan penitētiā bere: vbi ipſi mel⁹ generet p dīcator: alii mel⁹ cōſcribāt diēdo. Et ſa. xvj. Dōcepim⁹ et qū parturim⁹: z peperim⁹ ſpūritū ſanctū. Capitulum iſt. de agno. I. de latine q

Eius grece fm yndoz dicitur
 teroia aiala est aial marnu/ et innoce:
 ledit/ nec dēre nec cornu/ nec vigne: et qdā in
 eo reperit/ velle est: pellis ad foia/ uras/ qdā
 pilus ad vestimenta/ fm: ad medicina: qdā
 dōscolia/ dōsolur cū aceto/ igne sacro curat/ qdā

Lib. X. De Animalibus. Fo. CLXXI.

ra virginea z oleo cōbustura sanat: comu etiā el^o z yngues
valer ad medicinā. Per agnū intelligo *L. pūstū* q^u pūstū in-
nocēs z manuer^o sunt sup oēs q^u morant in terra. *H. uert. xij.*
Nullū ledit: nec dēre blasphemie vel iniuriarū: q^u nō in-
nēru est dolus in ore eius. *J. Per. ij. et p. sal. iij.* Rec comu
potēte vel dñationis: nec yngue inuidie vel detractionis:
ino in oib⁹ vultu reperit. *H. p. pellis z pūstū* sue puerfatis
comu lue iurisdictionis: fin^o ab eo digest^o z egest^o. *L. doctri-*
na lue pūctatōis: yngues lue correctōis vilitatē cōferūt
aiabus: maxime si cū aceto. *L. cū amaritudine* penitētie re-
cipiant: cū cera virginea. *L. cū virginitas* memoria bñdite.
H. i. sic ignem inferni et vlturas tentationū refrigerat atq^{ue}
sanit: ignē etiā auaritiē vel ignē etiā tribulationis z angu-
stie repēat et refrenat: sic i^o illo agno nūq^u est qd spūali ca-
reat medicina: q^u ipse vnerat z medet: percutit et man^o
2 elus sanabit. *Job. vi. q^u J. p. pūstū* fin^o pūstū. Agnus amar societa-
tē: de e^o pūstū mōst^o tristat: nec vult esse solitari^o. ante gregē
salit: et saliendo ludit. vidēs lupū aliquādm solitari^o: sed tādē
subito gradū figit: z sibi nō voce vel balatū q^u implicat vul-
tu tantūmodo parci pēit: z lue spoliē vellere siue cute: nō
morderet: ligatus a carnificib⁹ caputū ab hoste minime te-
deret. *L. hic est agnus dei q^u tollit. zc. Joā. i.* *L. hic ergo dū*
q^u societatē hōim q^u et q^u gram cōiungit. *p. iouet. viij.* De-
licie nec esse cū filiis hōim. *L. q^u quādo pōies peccat. tūc*
amittit istā societatē: ideo tūc tristat: solitari^o esse nō
vult. Unde etiā semp dicit esse i medio discipuloy. *Joā. xv.*
Iste ante gregē fidelitū salit et ludit. Ecce iste venit saliens
in mōtib⁹: rāuiliēs colles. *L. ant. iij.* *H. i. quasi pēolēdēs viā*
humilitatis: salit de celo i vterū virginis: vlt patētie i pa-
triū crucis: vlt mie: in carcerē inferni: vlt cōtēplatiōis
ad apicē celī. *p. iouet. viij.* *L. iudēs corā eo ludēs in orbe*
terrā. Iste vidēs lupos. *L. iudeos* quātū ad apparētiā tū-
muit et fugit: dans exemplū simplicit^o et infirmit^o. *Joā. x.*
Abicōdit: z exiit de tēplo. sed subito in passioe fixit gra-
dū: vbi caput fuit ab hostib⁹: z ligat^o a carnificib⁹. *Matth.*
fuit: *Solitari^o fuit vellere vestimentū. Joā. xij.* *L. i. q^u*
fuit ad spūitē: vbi solitari^o est pelle per iactationē et fla-
gellationē: tamē nec comu pcutiendo nec pedib⁹ fugien-
do nec balatū iniuriādo: sed tū vultū simplici se defendit.
3 *L. i. lū. p. ant^o ois ad occisiōē dūc^o est: et tanq^u agnus*
cōa tondeat. *zc. q^u Agn^o mātē cognoscit: voce z balatū cā*
vocat: sicut poplitib⁹ ab e^o vberib⁹ lac educit. *Sic. L. hū*
fū debent^o pūstū z discretiōē cognoscere: z corā eo genua
condit^o z corporis flectere: z lac rēpōis subuētiōis z spū-
ritualis z eternalis pōlationis cū balatū oratiōis ab vbe-
rib⁹ sic mie erecto capite recte intētiōis postulare. Dicit
ergo quilibet illud pūstū. *L. i. dē te leuati oculis meos: q^u habi*
tas i celis. *L. Agno* summe nocet pluuia: frigus: solitudo:
tonitruū: et esse sine pastore. Sic vere agnus. *L. simplici^o tu*
nem^o et infirmit^o nocet frigus tribulatiōis: tonitruū tēra-
tiōis pluuia pūperitatis z tēpōalis cōsolatiōis: et esse solū
per parentalitē: et carere pastore. *L. nō habere discreti plati*
custodiā z sedulitatē. *H. o est enī bonū esse hōiem solū: licet*
5 dicit *Eccl. iij.* *L. Scdm. Amic^o z Trist.* Agni qdā nascū
tur tēpōe veris: alij in autūno: sed vernales sunt meliores:
et calidū intelligo tūmētē: per autūnū autē tēpus siccū z
frigidū intelligo senectutē. *L. i. ergo q^u ad deū cōuertunt in*
tūmētē: meliores sunt apud deū q^u illi qui senectutis tpe
conuertunt: z apud eū spūaliter generant. *L. deo Eccl. vi.*
6 *Sic i. tūmētē excipe doctrinā. L. Dicit etiā pūstū q^u agni q^u*
generant^o sicut aquilone: meliores sunt illi qui sicut austro
flet tēpus delictarū z voluptatis. *Sic ergo aliq^u religio pūstū*
fuit illis qui generant in religioib⁹ delicatis. *Uel etiā nō*
7 *prospicitur sicut. H. i. illi qui in tribulatione: pūstū illis q^u in*
dit: sunt meliores et pūstū illi qui in vterū astrali. *L. i.*
et cū cauda blandit: erecto capite flectit poplitibus: z
emittit balatū māmā petiit: et lac fugit: et nisi caput prius
ereperit: nunq^u bibit. Sic agnus. *L. vtr pūctus: matrē suam*

debet agnoscere. *L. deū vel ecclesiā vel religionē: ets cum*
cauda ingis perieueratē blādiendo. *(Per caudā enī perie*
ueratim intelligo: que sicut dicit *L. eul. j.* in sacrificio ponit
debet.) Debet etiā erecto capite intētiōis / emissio balatū
oratiōis: flectis poplitib⁹ affectionis z subiectiōis: māmā
eternē beatitudinis postulare: hec enim tota intētiō debet
esse. *H. i. nisi caput intētiōis ad deū ereperit: lac celestis*
arāmetē nō gustabit. Respice ergo z leuate capta vestra
2 *L. uc. xij.* *L. Agnus est aial humilissimū et mānēt.* Agnus
enim grece dicit^o plus latine. Iste enim matrē suam sequi-
tur et agnoscit: et coram ea poplites flectit: et siue ducatur
ad victimā siue trahatur ad pascua: nō recalcitrat: sed obe-
dit: neminē etiam ledit: et quicqd in eo est: bonum totū est.
Sic vere religiosus debet esse humilis atq^{ue} matrē suam re-
ligionem vel pūstū diligens z agnoscens: z debet eidem
subijci per obediētā atq^{ue} flectit: et siue ducatur ad victimā
tribulationis: siue ad pascua cōsolatiōis: nō debet mū-
murare: nec cōtradidit: sed sapienter in oib⁹ obedire: q^u
sicut dicit *Matth. v.* Beati mites qm ipi possidebunt ter-
ram. *L. Agni* colorem vellēt talē habent quālē in ventis
lingue habuerit patres sui: quia si nigras venas habuerit:
nigri coloris sunt: si autē albas / albedinē retinet in colore.
9 *Patres agnorū sunt pūlati / qui si verba casta habuerint*
instruendo: tūc per castā cōuersationem alba sunt vellera
subditorū: z cōuersio a nigredine peccatorū: pūlati: sub-
ditorū nigredines generantur. *Ideo dicit Eccl. i. Quas*
lis rector: cluitatis: ita z populus qui habitat i ea. *L. Agn^o*
10 *societatē maxime similitū sibi diligit: et de e^o amissione tri*
statur z dolēt: solitari^o enī esse nō vult. Sic vere nos de-
bemus diligere societatē bonorū et iustorum: et maxime il-
lorū qui nobis in cōditione z morib⁹ sunt similes z cōfor-
mei: z de eis a missiōe quocūq^{ue} infortunio nobis accidit:
debem^o dolere. z simopere cōmfortari. *L. ad Loin. xvi.* *Sau*
deo inquit amplius in pūstia: *Foriniani / Stephane et*
Alchazai. *Uel dic q^u agnus significat hōiem tūmētē z igna*
rum: qui nō diligit societatē nisi sibi similitū: / scz aliorū iu-
uenum lactuorū: z nō se cōformantū pūstie perfectiorū:
quorū typum Roboam gerebat: qui adherēs cōsilio iuue-
num z nō sēd / perdidit monarchiā regni sui. *ij. Reg. xij.*
11 *L. Agnus naturaliter tonitruū timet: z ideo vtile est ei esse*
in societate: q^u si solus fuerit: aliquādo timore tonitruū mori-
tur atq^{ue} perit. *L. habet enī fin^o plūstū caput debile: z ideo re*
mediū est eos simul aggregare: vt ex societate munit^o pūa
periculū amittunt. Sic vere simplices z imperfecti timēt vlt
tra modum tonitruū tentationū et diluuarū cōmūtiōis:
scdm illud qd dicit *Eccl. xviij.* *Aia que peccauerit: ipsa mo*
riet. *Et ideo sepe accidit q^u de pūstione facilius moriet^o:*
nisi bonorū doctorū cōsolatiōib⁹ eruditiorib⁹ z oratio-
nibus iuuarent. *Et ideo vtile est talib⁹ in bonoy societate*
rūere: z solitudinē abhorere: iuxta illud pūstū. *L. cōstebō: tū*
bi dñe in toto corde meo: in cōsilio iustorū z cōgregatiōe.
12 *L. Agnus* est aial carnale: humilidū z viscosum. imbecille:
impotēs et defectuosum: qui nec dentib⁹ nec ynguib⁹ est ar-
mat^o: sed ignoantia z simplicitate est pū ceteris aialibus
hebetat^o. Reuera tales sunt multi ecclīastici et plati: q^u ve-
te viscositate delictarū z carnalitatū pū ceteris sunt affecti:
et debilitate ipotētie et tepiditatis pū ceteris sunt affecti.
Isti enī nō sunt armati nec dentibus locutionis aut fūda-
tionis: nec ynguib⁹ correctiōis: nec comib⁹ fortis iustitie z
iurisdictionis: ideo nec se nec subditos suos possunt defen-
dere vel ruere: z marie q^u tales sunt cōiter pū ceteris: ignora-
tes / ibeliles pariter z ibelles. De talib⁹ ignoantib⁹ ecclīas-
ticis et pūlatib⁹ dicit *Apoca. xlij.* *Uidi supra montē syon*
agnū stāre: z cū eo centū quadraginta quattuor milia habē-
tia nomē e^o et nomē patris e^o scriptū in frontib⁹ eorū. *H. i.*
pro certo cōstantissimū i mōte syon. *L. in ecclīastico statu hō*
die sunt mīti agni ignoantes z carnales ecclīastici z plati:
qui reuera secū habēt maximā multitudinē illorū q^u pōntē
nomē patris sui. *L. syon* familiarū z parerū qui eadē mātē
ne / sanguine z noīe sunt vocati: q^u s. p. mouēt in ecclīasti-
cos officarios: bñficiarios z pūbēdarios. *Pater* de mult^o
pūlatib⁹ suis: de familia / vlt de parēla: alios autē q^u cūq^{ue}
q^u pūdos et discretos: dimittit pūstū impotētos. *Et*

Lib. X.

ideo de talibus illis ibidem. Illi sequuntur agnū quocūq; ferit. Et de plene figurā illā in opusculo sup̄ apocalypsim: ubi quadrupliciter exponitur. Unde ibi nota p̄tra adulatoris platorū, q̄ sunt similes cubaredis q̄ ante agnū cubarizabant.

13 **D**icit p̄l. l. vii. c. xlvij. q̄ i aliquib; regionib; meliores sūt agnū q̄ nascunt i hyeme q̄ illi q̄ nascunt i vere. Dicit enī h̄ aial: vt dicit idem: solū vilitur in bauma. i. in hyeme nasci. llyrens est stat⁹ aduersitatis: q̄ ibi sunt pluuie, turbines z tonitrua. Ver autē est stat⁹ p̄p̄eritatis: ubi sunt flores z herbe: z ubi oīa scipiūt vitare. Ideo igit q̄ in regione z religioe fidei ch̄stiane meliores reputant apud deū illi agnū. i. illi hoīes: quoz generatio. i. quoz stat⁹ z vira sp̄alis magis est in hyeme: q̄ in vere. i. in statu tribulatiois q̄ in statu p̄p̄eritatis. Est enī sūme vile agnū. i. hoīb; iuuentib; carnalibus z lasciuīs q̄ vernali p̄p̄eritate careant: z q̄ hyemalīs aduersitatis z correctiois frigidib; cōstringant. Bonū enī est viro q̄ postauerit iugū ab adolescentia sua. Themo. l. ij. Vel dic q̄ sepe accidit q̄ illi q̄ nascunt z cōuertunt in hyeme. i. in tēpore senectutis: meliores sunt illis q̄ cōuertunt in vere iuuentutis. Exēplū de Petro z Paulo. q̄ fuerūt multīs alijs meliores. **A**gnus amniculus est ille agnū q̄ adhuc est iſra annū, qui tāto est melior: z sapidior: quāto a lacte est remotior: dū tamē sit iſra annū: ideo talis agnū p̄re ceteris erat sacrificijs magis aptus. Iſte agnū significat virū p̄fectū: maxie eccl̄asticū vel religiosū / q̄ p̄ certo quāto est a lacte carnalitatis vel a dulcedine p̄p̄eritatis magis remot⁹: tāto moraliter ē melior: z deo z angelis acceptior: potest dicit dū tū iſra annū: hoc est dicit: iſra fidei veritas: vel iſra statū gr̄e: vel iſra ambitū eccl̄ie sancte m̄ris: q̄ p̄ annū moraliter designat. sicut enī annū est illū sp̄atū t̄pis in q̄ sol duodeci signa pambulat: sic fides eccl̄ie est ille ambit⁹ z circuit⁹ iſra quē duodecim sp̄iales reuolutioes / cōdicioes z cōsideratioes solis iustitie L̄h̄stī possūt videri: et cognosci: et iueniri. Nā sicut dicit Joā. xj. Duodeci hore sunt dies. Iſte autē sunt reuolutioes iſtī solis. i. duodeci statūs q̄s L̄h̄stī habuit dū i mūdo reuolueret. i. Incarnatio cōtra sup̄biā. Natūritas p̄tra auaritiā: q̄ paup̄ nat⁹ est. L̄r cūctio p̄tra inobediētiā: q̄ nō ascribitur obedire legi. Ap̄partitio cōtra inuidiā: q̄ gētib; effudit se cōcādo. Sap. vij. Ablatio in tēplo p̄tra ingrati tudinē: q̄ in hoc docuit gr̄as agere z adorare. Baptizatio p̄tra vetustatē, immunditiā. Iesū iſtū i deserto tēralio cōtra luxuriā. Ius passio p̄tra inuidiā. Ad inferos descēso p̄tra duritiā: q̄ cōpatēs ad vinctos descēdit. In sepulchro requiescit cōtra mūdī tumultū et discōrdiā: q̄ in pace fact⁹ est locus ei⁹. Resurrectio cōtra p̄cti vetustatē. Ascēso p̄tra terrenōi amorē et cupiditatē. Ille ergo agnū q̄ in iſto anno. i. in iſto statū L̄h̄stī p̄lidiē ratiōe / affectioe z deuotioe versat⁹: ceteris laudabilior: potest dicit. Exo. xij. **E**rit autē agnū sine macula mascul⁹ amnicul⁹. Talis agnū fuit figurat⁹ L̄cul. i. vbi dicit q̄ de agno amniculo offerebat holocausta: detracta pelle bestie / mēbris cōcicis pedibusq; lauat⁹: si tū cēt immaculat⁹: nec enī reprobat macula velleris / sed carnis. Sic de viro p̄fecto sic holocaustū q̄ si se totū deo dedicat z accēdit. Pellis extrahit⁹: q̄ si cōuersatio feculi spoliat⁹. Mēbra cōcicunt⁹: q̄ mēbra ei⁹ i bonis operib; occupant. Pedes lauant⁹: q̄ de carnis affectio nib; cōfitec. z dato q̄ maculā aliquā in cōuersatiois velle: re pariat⁹. nisi caro interior. i. cōcicētia vitis maculec: nūq; a deo p̄p̄ hoc reprobat⁹. **S**cōs Aristot. l. iij. c. xvj. Agne si circa renes igitur / infirmant p̄p̄ paucitatē caloris: q̄ sup̄flūū humidū nō digerit vt oportet: ideo ab vberib; pascuis sunt arcēde: ne crescēte pinguedine moriant⁹. Sic q̄ simplices imperfecti parū habēt de calore charitatis si p̄pinguedo delictarū in eis augeat⁹: sic facili ter circa renes p̄ luxuriā infirmant⁹: et ideo ab vbertate delictarū sunt arcēdit: et pascuis sterilib; penitētie recreādi: ne huiusmodi pinguedine moriant⁹. Nō sic autē in magnis z p̄fectis: q̄ calor charitatis huiusmodi pinguedinē potest digerere: z eius sup̄fluitatibus obulare.

Est autē omne serpētū genus: z dicit anguis quasi angulosus: q̄ angulariter z tortuose incedit: z nō recte. Dicit serpēs a serpēdo: z reptile a repēdo. Dicit coluber: eo q̄ collit vmbrias / vel eoq; collabit dū tenet. Et sūt serpētū diuersa ge

De Animalibus.

nera. Sed q̄ genera tot venena / q̄ species tot p̄ntices: q̄ colores tot dolores: vt dicit J̄sid. l. xij. Recte sic est de peccatorib; mūdantib;: q̄ p̄ certo ip̄i sūt angues angulosi p̄ fallitatis: q̄ sicut in angulo mūd⁹ est de luce z p̄ de tenebris: sic iſtis mūd⁹ est de luce veritatis: z magis de sordib; peccatorū z iniquitatib;: veritas enī nō q̄rit angulos. Iſti etiā in actib; z negocijs nūq; incedūt recte vel iuste sēdm regulā cōscietie: imo semp̄ tortuose, angulose, malitiose, z fallaciter. Dicunt etiā serpētes: q̄ semp̄ serpūt z circueūt circa terrā. i. circa rēp̄ralia z mūdāna / i. quib; tū vacāt. Ideo serpētū dicit⁹ est. Gen. l. ij. Terrā comedēs. i. in rēp̄ralib; tātimodo delectaberis. Ideo Esa. l. lxxij. Serpēt puluis panis ei⁹. Dicunt etiā colubib;: q̄ p̄ certo ip̄i collit vmbrias / hoc ē vt etu tenebras z loca secreta: sicut p̄t in vñarijs: q̄ in caueris. i. in locis secretis z a bēdōit⁹ faciūt cōtract⁹ lūos. Parit i luxuriosis. zē. **E**t q̄ male agit odit lucē. Joā. l. ij. Cū cūtur colubib; a collabēdo: q̄ vere dū aliq; credit eos tenere. i. amicos habere: ip̄i collabunt⁹ fugiūt nec tenent. Vel expone q̄ in aliq; credit eos tenere p̄ aliq; cōuersionē et p̄missionē: ip̄i de manu ei⁹ p̄ cautelas z malitias dilabuntur. Obſtrictiōe manu eius educit⁹ est coluber tomolias. Job. xvj. Iſti autē p̄ctōū multa sunt genera: q̄ struētū infimū est nūer⁹. Eccl̄. i. Alij enī cauidit: ali j falli mē catōies: ali j vñarij. zē. Sed p̄ certo q̄ sunt genera totū venena: q̄ q̄libet gen⁹ habet p̄p̄tū venenū p̄p̄e malitiē vel cautelē: z p̄p̄tū gen⁹ nocēdū. Nō ut etiā colores: tot dolores: q̄ ne q̄t habēt exteriores colores. i. blāditias z fictiones: tot habēt interi⁹ malitias z prauas affectioes: q̄ vñi giū cordis bōi: z faciē bonā difficile iuuent. Eccl̄. xij. Si vis expone de demonib;: q̄ collit vmbrias / occulte fugiūt: rēp̄t: terrā videt. i. bonos calcādo et molēdō: angulose z tortuose incedūt malitiose p̄ctā p̄curādo: multa rēp̄tū sunt gēna: z rētatiōis suarū multiplicia sūt venena. **A**lii dū sunt maximi serpētes. vñ dicit p̄l. l. vii. c. xlij. q̄ magis sibi hēnes tradit i india serpēs cē rāte magnitudinis: q̄ ceruos z tauros integros hauriāt. Alii dicit q̄ in puncto bellā turta sumē bagra dū fuit q̄ dā serpēs interfecit⁹ a regula imperatore cū machinis z ballistis: q̄ habebat cētū viginti pedes lēgitudinis: cuius pellis z maxille fuerūt sup̄e mēde quoddā rēplū Rome: z durauerūt vñs ad bellā numātiū. Sic vere charissimū quidā sunt maximi demones z fontis mī / instanti q̄ ceruos. i. veloces p̄ obediētiā: tauros. i. dōces ad penitētiā inuadūt p̄ rētatiōes: ledāt p̄ delectatiōes: cedāt p̄ plēnū z opatiōes: z sic eos come dāt z sibi i corpore z de coipe suo eos faciūt: z rādē i cloacā inferni eos egerūt z emittūt. In vñer vadit: z p̄ fecissimū emittūt. **A**parthē. Unde vñ erit eos maxim⁹. Lucifer: q̄ nō est potest⁹ sup̄ terrā q̄ cōparet ei⁹ q̄ facit⁹ est vt nullū timeat. **E**t iſte p̄ certo in xp̄i aduētū et marie i bello punicolā p̄o llo crucis occisus est z deuict⁹. Nā ab ip̄eratore xp̄o ammi hūanitatē iduro mediātib; machinis z ballistis. i. p̄lucantib; z scrip̄tur: occisus z vict⁹: z in inferni carcere est deuict⁹: sic pellis ei⁹. i. sūt falli p̄phete z hypocrite z defensor res q̄ ip̄i tegebant z defendebāt ad modū pellis: maxille etiā ei⁹. i. oratores / p̄l: z eloquētes / ap̄s Romā. i. ad romanā eccl̄iā ante tēplū fidei ch̄stiane sūt delati: quātū mēdiantib; p̄dicatoib; crediderūt: z fidē eccl̄asticā succēp̄rūt. Exēplū de bō Dionysio. Act. xvj. c. de Paulo. Act. xvj. qui p̄mo fuerūt maxille diaboli p̄ eloquentiā et doctrinā: qui facti sunt maxille L̄h̄stī p̄ predicationē. **I**do Job. xij. quē pleb; gurgustū pelle ei⁹. zē. **I**re sub claudis cēlare: q̄ illa fuit q̄ dā serpēs occisus i cul⁹ a puer iteger est rep̄p̄t. vt d̄r p̄l. l. i. b̄d̄: et hūc serpētē vocat idē p̄l. boam. **I**ſti fuit recte in passioe L̄h̄stī: q̄ in Italia que interpretat⁹ mentis excessus: scilicet in L̄h̄stī passione: que omne mēte et cognitionē excedit: fuit victus z occisus serpēs maxille luciferi: in cuius ventre. i. in cuius abiconditio z caueris inferius in inferno: maxime i limbo erat puer. i. hūmans gen⁹ z sancti patres: quos a mundi p̄ncipio abſoluit rat ille diaco. Iſte enī erat fera pessima: a q̄ deuorauerat filios dei Ioseph. Gen. xlvij. **S**cōm p̄l. in india sunt serpētes maximi: in tantū q̄ etiā tauros deuorant atq; ceruē: tales inquit p̄l. maxime ledūt: q̄ nūc vñi nūc hūm mē caude ictu: nūc motu alios interficiūt et occidūt. Sic vñ

Lib.X. De Animalibus. Fo. CLXXII.

tales sunt demones: q' p se et p media sua alios. l. bonos le-
dunt: q' de tate sunt quitat' et vtrius. q' cernos. l. veloces p
obediunt: tauros. l. fortes ad laborandū per penitentia
ritualiter occidunt. et summe nocet: q' nūc flamm fuggellit/ōs/
nunc moxū fētationis nūc itius tribulationis. nūc vultū subti-
litaris: et fallacis discretionis alios inficit et corrumpunt.
Deutor. xxxij. Dentes bestiarū imitū in eos cū furore tra-
hentium lupū terrā atq' serpentem. Uel de q' tales fēpēs
sūt magnitvritū mali ballitū iudices et prelati. q' tauros. l.
agricolas: et cernos q' vndequaq' mouent. l. mercatores tra-
pūnt et eractionib' occidunt. l. Tales etiā fēpēs. hoc est d'p-
cti/ midū pueri pētentes multipliciter nocēt bonitatē: q' nū-
vū et aspectū venenosū inuadit: caude itius malitiae: flati-
adulationis. moxū detractionis. Allega. vt supra. ¶ Sūt
quidā fēpēs minimi corpore sed maximi nocēdi potesta-
te quipia d'p' dicitur: vt dicit' Jsidorus: et allegat poetā
et et fēpēs tate eriguntur: q' cū calcat vix videt: et tūc
elusū venēt citius interficit: q' ab illo quā percussit sentia-
tur. Sic vere charissimū quā dū sit ita parat. scilicet humi-
lis et deuoti vt sunt hypocrite et heretici et malitiosū vt
vident et cognoscunt: imo eos quā sup eos calcāt. i. quā eoz
fallacis erunt: et circa eos habitant vt moxū pūnt in-
terficet q' aduocitū fuggellit eos citius corripēdo q' sen-
stant: q' d' credunt esse bonū q' suggerit: nō percipiūt no-
cumentū q' ingerit. Verberauerunt me et nō dolui: vulnera-
uerunt me et nō fēui. p. iouer. xxiij. Et cū quā nequirer le-
humilitat' et interiora ei plena sunt dolo. Eccl. xij. ¶ Tr-
rus est quidā fēpēs minimus: sed tamē ptra eius venenū
vitremūdiū videri. vt dicit' Jsidorus lib. viij. Sic vere quidā
pauperes viles et beccati inueniunt in seculo et i claustris/
quā licet sint minimi quātū ad vires et quātū ad potestate:
sūt tū venenosissimi quātū ad malitiam volūtate: ita q'
cōtra multos rufficos et pauperū malitias vix possunt pre-
lati et principes sūt remediū inuenire. Eccl. xij. Huiusm-
7 a paupis in eos impij. ¶ Amphibena est fēpēs duoz
capitū: q' nūc habet in cauda: aliud in picipio: vtroz
capitū currit. f'm Jsidori lib. xij. p. li. viij. c. xxiij. habet
inquit amphibena duo capita: quasi parū esset vno ore ve-
nena fundere. sicut etiā ali fēpēs plures habentes duo
capita. ita vel quatuor: vt dicit' Jsidorus ibidē. Recte si-
cū est in ecclesia dicit: multi sunt q' habet plura capita. l. plu-
res dignitates. beneficia et prebēdas. vñ scy in pincipio/
duo vel tria vel quatuor: in fine vel in cauda: q' p certo in
picipio. l. in numerate cōstitū sunt vno beneficio. vel prebē-
das: q' tādē temp creuit cupiditas: ita sit q' in fine. l. in
fenebre acquiritur capita. l. prebēdas vel officia: duo tria
vel quatuor: vel inuiste loca plurima occupātes. Uel expo-
ne cōtra illos quā habent duo capita. l. duplicē intentionē
in acibus suis: et vtraz currit. l. vtraz le inuunt: ac si esset
pāri q' vno modo venenū malitie vix diffunderet in alios.
¶ Duplex animo inuētiō est in oibus rjse vijs. Jst etiā q'
temporalis alleg' bonū opus habet duo capita. l. spūalem et
temporalē intentionē: q' luxa honorē et laudē dūtinā semp
8 intendit dūde pōpiti. ¶ llydra est a quibzdam fēpēs
q' capis capis: q' in pūcia arcadie apparuit i palude lery-
nar: dicit' etiā latine cecrea. q' vno ceto tria capita furgebant.
¶ Enimē aquas vāfantes pōtina cūitaret: quādo vnus
meatus claudēbat tres vel quatuor cōfurgebant. ¶ 28 vñ
dens herules totū meatū illū obstruit: et sic fingit fēpē-
min quibus capiti occidisse. Recte si cū est in ecclesia d' et in
leo/ aduocati et ballitū quā habet plura capita. l. plures d'p-
beneficia. officia officia et pēdas: q' vñ pificidit. l. q' vñ
cō illius dimittit: tunc loco ei surgit tria vel qtuor q' o-
bere. Sed herules. l. bonus prelatus debet oēs tales fō-
res et oēs tales fēpēs excludere de ecclesia: eis fia ca-
pita debet. ¶ 28 vñ: si facit l' dū p' quā tales vñ
dras obstruit et occidet finaliter in inferno. Figura Apoc.
xij. vñ Joannes vidit bestia ascedēte de mari poterat
capita septe cū dedet dras tantā vtrūte: q' nūl poterat
et resisteri: erat similis pardo: et habebat pedes sicut pes-

des vñ et os leonis: s; ficur dicit. xliij. c. lbtē. bestia et sibi
adpēctēs nulli sunt in flagni sulphuris et ignis. Sic vere
de mari. l. de mari paup'atib; / ascendit bestialis clericiu;
ad uocatus; vel balliuus viuentis simile pardo quidam ad
aquatū et parietatē: q; nō audet comedere ad saturitatē/
os habēde leonis: q; scs moriet et rēter quātū ad detractio-
nem. Item simili vñsio quōdā a luxuria et infectionē ha-
bēs capita septē. l. plura beneficiā et dignitatē: ppter vir-
tutē sibi datā a diacone. l. a diabolo vel a diacone. l. a pū-
tibus / plaris / quib; tales seruiri: nullus potest eis pū-
re: q; pūlati et reges aliquando tales fuisse: et sic opōit q;
oēs eos honorēt et adōrēt: rēpos et bestia aliq; locū estē. l.
cōm familiāres et parēs: veritatē nō in fine appēchēdēt
bestia p mortem: et in flagni ignis et sulphuris. l. in infernū
intret. Ideo Dan. viij. Ecce alia bestia q̄i pardus: et alias
habebat quatuor q̄i anis: q̄i uos capita habebat: et pote-
tas dars ē. l. et pone signa Dan. viij. vbi vñ comu fra-
cto q̄i uos furerit. ¶ Serpens fīm. ¶ Sīdoy. l. xij. diffi-
cūl ē colore. Unde isyrale est quidā serpens maculis variis
insignit; in tantū q; ppter terribē pulchritudinē ad vñ mira-
tione attrahit mīrētes: et dū circa cū intēndū occupat/
colore terret et occidit. S; quāto colorozū rāto magis
venenū ip̄s; est nocitū: q; calidissimū et acutissimū esse dē-
cē. Unde exmte c. p. pellis eius depolira. Fm l. ucanū dē-
cē f; feruere etā l. tpe frigoso h;emalis. Accē sic est dē
mulierib; q; cū sint pulcherrim; et vari; colorē et appa-
rētēs. s; fūtoz lūenēs et laticioz: et sic ab eis capti-
p; pūa deflida et occidit p malos p̄fensuz et opa. p̄o-
uer. xliij. Infidat in vñs q̄i latroz: q; incautos vidēt in-
ferficet. Nā isti serpētes. l. mulieres sunt calidissim; quā-
ad feruorē luxuriē et cupiditatē: Ideo venenū cap. l. verba
lunt acutissimā: q; penetrāt vñs ad intima cordis. Itē calid-
dissimā: q; altos inflāmat igne luxuriē. Eccl. iij. Eloquū
vñs tanq; ignis exardēt. Unde etā tpe h;emis. l. in tpe
tribulationis / paup'atib; vel infirmatib; vel in tpe penitē-
tē. vel q̄i geratim; feruor; sue luxuriē nō quēscit: q; pellis
eius et exterior apparat; ita est feruēs et luxuriosus tū tpe
calid; alia. Sed Job. xij. Feruere facit quā illā pio-
undū maris. ¶ Uel q; istū serpēte intellige hypoctēz / vel
perericoz / q; exterioris cōuersationis apparatū lucēre omnia
l. simplices attrahūt quos p errorē et herētes occidit dū
ab specie boni cōfide mala fūgerit et immitrit. P;culū
mī in falsis fratrib; ē. ad Cor. iij. ¶ Itē ibidē. q; bites est
serpens maculis distinct; q; tot habet nocētē modos; q; ha-
ber colores variōs et distinctos. Sic vere multū exten-
sioz; bone cōtērationis depict; et sunt falsi heretici /
pypocrite / malitiosi / fallaces etā vñarij. Sed vere q;
habēt exteri; colores. l. bladiatū et fictioz tot habēt nocē-
l. modos. l. caurelas / fallacias / deceptiones. Ideo. i. ad
Tim. iij. Specie pietatis habētēs / itatē et; abnegatēs.
¶ Diffidit serpēs quātū ad habitatiōē: q; dāā habitāt
in cauernis; p puluē comēdit et terre humiditatē fugit.
Alij versant in aquis: et alij in siluis. Sic vere diffērentia est
inter p̄dicos; q; dā morant in terra. vñ anar; q; puluē dē-
itātū fugit / diligit et affectat. Alij versant in aq̄s. l. in be-
cēis; et luxuriosi. alij in siluis. l. in officiis; bonēz; / cū
cēis; et fugit; et sic p̄s; oēs q; est mīdo; aut est; cūpiscit
la carnis: aut est; cūpiscitē oculoz; aut supbia vite. 3oā.
¶ Hydrys est serpens agēlis; a quo p̄cūm intusgerit. et
ficunt; hydropici fm Sīdoy. sed fm; bonis remēdit est.
Calis est cupiscit; et in aq̄s p̄cipit; midane bodie cō-
tērat; q; illos q; percutit. l. p̄cipidos diuites facit hydro-
icos. l. in gidos p supbia: p sitibūdos p infiriabē appeti-
tū: q; vter impioz infamabili; p̄uēt. xliij. Sim; in bo-
tis. l. cōsideratio vilitatis putredinis et mortis bonis. l. car-
to; auxiliat et tuat; q; fm l. Hieromy. Capia p̄tētia ora / se-
temp cogitat mortū. ¶ ¶ H; atrē est serpens aq̄r; q; oēs aq̄s
quib; fuerit; veneno inficit et corripit fm Sīdoy et l. u-
canū. vnde l. ucan; Et nativ; violator aq̄s. Sic vere sunt lu-
tiosi: q; si sunt alib; aq̄s. l. in aliq; societate; q; aq̄ multe
opū multū. Apoc. xij. vñs veneno maloz verbor; et sug-
estio nū per luxuriā inficit et corripit. Figura Apoc. xvi.
bi d; test; q; erāt septē angeli habētes septē phialas plenas

ira dei. Sed dicitur qd tertius angelus effudit phiala suam in aquas: et factus est sanguis. Sic vere in mundo sunt septem mali angeli. i. vniuersitas hominum peccatorum: qui septem peccatis mortalibus sunt ibi. Istorum quilibet habet phiala suam. i. suum genus delectationis: qd in omni genere peccati est semper iuvenire aliquid delectabile. Et ideo talis phiala dicitur fra dei: qd summe deo displicet. Et inter istos primus angelus est superbus: secundus avarus: tertius luxuriosus. Iste igitur tertius effudit phialam. i. verba et actus luxurie: scilicet ita citado et suggerendo: in aquas. i. inter suos locos: et sic exemplo suo alij vertuntur in sanguine carnalitate: et efficiuntur carnales: luxuriosi: et peccatores. Ideo Exodi. vii. Percussit aqua fluminis: et versa est in sanguinem. Quia serpentes habitant in specubus: vmbis: vel siluis: et veniuntur alicuius: quas deuorant: et earum sument humilitatem. Iam Aristoteles. Et quando inueniunt os alicuius aialis apertum: ipsum subintrant: sed contra eos lacerta que dicitur saura pugnat: et aial excitat quando dormit: et super faciem eius saltit: et pedibus eum scalpit: Iam autem anguis infidus manifestus. Sic vere in siluis conuentum et religionum sunt quidam serpentes. i. detractores: qui alicuius. i. ipsos bonos et contemplatiuos suos verbes detractiois inficiunt et inuadunt: et eorum humilitatem. i. eorum bona et gratias deglutiunt detrahendo. Insuper dicitur etiam dormientibus. i. absentibus: vel dormientibus. i. illis qui per aliquas temporales consolationes dormiunt et letantur: et quando inueniunt os et verba alicuius apta. i. aliquantulum dissoluta: tunc ea subintrant: de eis detrahendo: et eos vili pedendo. Sed per certa la certula. i. quilibet bonus debet eos defendere: vel excusare: et iuuare: et maxime quando dormiunt. i. quando sunt absentes: vel etiam debet eos excusare. i. eos premunire: et reuelare infidias: et verba talium detractiois. Et hoc per aliquando serpentes. i. diaboli vult subintrare hominem per peccatum et tentationes: et ipse dormit per ignorantiam et negligentiam: lacerta. i. predicator vel prelati debet eum excusare per predicationem: et contra hostis infidias premunire. Propter. vi. Ade et suscita amicum tuum. Et nota qd Quicena et Ipsi domos vocant eum saura. Iam Saury finit Isidorus. i. xij. et etiam stellis sunt duo genera lacertorum: quorum saura qui sentit visum obscuritatem: in vere exiit de cauerna: et mutat locum: et querit sibi cauernam ad orientem: et solem fugit respicit donec consumatur humor: qui oculorum caliginem inducebat: et sic visus sui claritas restituitur. Sic vere charissimi quando nos videmus qd propter vetustatem vitiorum in nobis deficiat lux discretionis: gratie: vel virtutis: debemus mutare locum: et malam societatem: dimittimus cauernam nostram. i. mundanum cupiditatem: respicere ad orientem. i. ad nostram vilem natiuitatem: aperire oculos ad solem. i. ad Christum per fidem et charitatem: et sic ipse consumet humores oculorum. i. condit vitium et carnalitate: et lumen nobis restituet. i. gratiam et veritatem. Ideo Iohannes. vii. Restitutus est ita vt videret clare oia. Et sic debet illuminari oculus cordis. Surge ergo qd dormis: et exurge a mortuis: et illuminabit te Christus. ad Ephe. v. Ite finit Isidorus. dixerunt serpentes in incessus qualitate. Iam quidam tortuose: alij recte icedunt: sicut cecylis qd semper finit Iucanum incedit rectus: nec se potest flectere: et semper facit rectum iter. Alii prout versus terram ambulant super peccata: alij autem a peccato: qui scilicet vadunt et erecti et directi: sicut chelidri: qui incedit erectus et directus: qui si dum currit se torserit statim crepat. Venenum autem semper spirat: ideo loca per qd transit videtur fumare. Iam Isidorus. li. xij. et finit Iucanum. Sic vere in mundo est multorum diuersitas peccatorum: qd quidam vadunt recte per nimiam austeritatem: vt duri iudices: et crudelitate furiosi: qui se nolunt flectere per misericordiam et dulcorem. Alii serpunt: totum tangentes terram: vt cupidi et ambitiosi. alij vadunt erecti per superbiam: sicut chelidri: qui non possunt se flectere: vel curuare per humilitatem: et venenum malorum verborum. Iam creatie et combinationum quantum ad pauperes semper spirant: et ideo ab eis fumus superbie: vanitatis et lactantie semper manat. Si gura Apoc. ix. de equis spiritibus fumum ignem et sulphur: qd habebat capita sicut leones: et caudas sicut serpentes. Sic vere ab ore istorum non procedit nisi verba fumosa per superbiam: ignea per crudelitatem vel auaritiam: sulphurea per luxuriam: detractio: et infamia: et habet caput leonis per superbiam: et popos:

tate: cauda serpentis per malitiam et calliditatem. Ite ergo sic erecti sunt ita rigidi: qd se non possunt flectere ad humilitatem aliqualem: immo potius crepant: qd se per humilitatem aliquid inclinaret. Ideo talibus dicitur diabolus. 2. cui. xxvi. 2. 8 fregit iugum vestrum: vt incederet erecti. Et ideo figura peccatorum dicitur ad plenam in opere super Apoc. ix. Serpentes dixerunt: quidam ad mortem: qd quidam nam diffinire se mouent: vt ita tale: de qua supra dictum est. Alii ita velociter qd volare videntur: vt facillus: qui saltit in arboribus: et magnas bestias sibi obuias inuadit: et super eas saltit: et eas occidit: et dicit Isidorus: et ideo tales a velocitate facili sunt dicit. Sic pro certo peccatores huius mundi differre videntur: quia quidam sunt tardi moris per pigritiam et ociositatem: quia non se mouent per exercitium et labores: et maxime ita tale corpore picta: hoc est dictum: virtutis delectationes: et mulieres: pictura. i. pulchritudine corporis pollicetur. Iam de bestie vtriusque pigritiam. Alii sunt velocissimi motus per furores: iracundiam: et rapinam: sicut sunt prauitudo: et principes: et ballui: qui sine deliberatione sunt precipites iudicio: et etiam vincti: ideo iaculis. i. diaboliacula possunt dici. Ite enim volant per superbiam ad arbores. i. ad alta culmina dignitatis: ad quas semper ambulant et ambulant: si quid bestiam obuiam habuerit. Ite alij etiam fuerit obuius: et contrarius in actibus suis: ipsum statim inuadit: eum causando: cum suis diuis accendendo: sic veneno suam litem eos sepe ad litteram facit interficere: vel occidi. vel etiam ipsum inuadit per detractio: sed per rapinam et exortationem: et interficiunt per fame ablationem: et destructionem. Ite patet in causidicis: qd occasio modica se applicat super bona aliorum. Ideo Sap. i. Venite circumspecti: iustitiam: qm contrarius est operibus nostris. Et sic patet qd quidam se mouent circa debitorum: alij extra debitorum. Ite in arabia sunt quidam serpentes qui a multis syrene dicuntur: habentes alas: qui ita cito currunt: qd quasi volantes equos transcidunt: quarum virus ita est punicosum: qd ante interficiat qd dolorem inferat patienti. Et tales vident serpentes qui de arabia volant in egyptum: de quibus vide ti. de lib. diuis. Sic vere in mundo sunt quidam tales serpentes: qui alij superbie: presumptionis et elationis erecti: vel alij. i. amicis carnalibus collateralibus: et fauorabilibus directi: equos. i. bonos homines preueniunt ad honores: quorum tamen venenum. i. malicia: et te: prauitatis et iniquitatis tanta est: qd alios interficiat qd dolorem sentiat vel aduertat. Et nota qd isti dicuntur syrene: qd syrenis monstris marinis propter dulcedinem cantus. i. propter mulcedinem verborum suorum sunt similes et conformes. Ideo de istis dicit Ecclesi. xij. Verbis enim suis obducit inimicum: cum inuenit tepus non satiat sanguine. Et ideo infra se syrene: vbi ad plenam inuenies. Ite Iohannes finit Isidorus. Ite quidam serpentes immixte malitie: qui in Italia domum et buccinum vberibus lacte irriguis se innectit: et fugado ipsos: interficit et occidit: ideo a domum depopulatione boa finit Isidorus nuncupatur. Sic vere quidam malitiosi subintrant pietatem bonum. i. religiosorum et clericorum cautelese humiliter arguunt. Sed hoc pro certo non pro deo seruendo: sed vt lac beneficiorum temporalium attrahant: arguunt: gant: et ideo suauiter: per fictam humilitatem usq; ad vbera lacte irriguis. i. usq; ad bonas predicationes officia et dignitates se transeunt: et usq; ad statum prelationis: vel huiusmodi: et tunc lac temporalis subuentiois qd pauperibus debeatur: sibi et sue carnali parentele fugunt et attrahunt: sic corpus ecclesie depauperant: et denudant: et totum destrunt: et dissipant: spoliant enim ecclesias: accipientes stipendium. i. ad Ioh. xij. Ideo ad Ioh. v. Omnis enim qui lacris est pariter: ceps: ceps est sermonum iustitie. Exemplum de Saule et Abimelech: qui in regnum humiliter intrauerunt: sed tandem per crudelitatem omnia destruxerunt. Unde Proverb. xlii. Ingressus blande: sed in fine mordebis et colubis. Ite secundum Isidorus lib. xij. Diuersa sunt genera serpentum: scilicet angues: aspidem: et dracones: sed tantus est numerus: mos suum vt nomen. Generaliter autem omnes serpentes sunt frigide nature: nec de facili percutiunt: nisi calefuerint. Unde in nocte vel in hyeme minus nocent: qd de die vel estate: in hyeme enim se conuolunt: et torpent: in estate autem se dissolunt: et in malitia multum vigent.

Lib. X. De Animalibus. Fo. CLXXIII.

Sic vere in mundo sunt multa genera peccatorum malitiosorum. Sunt enim ibi angues et anguloni per malitiam: aspidodentes veneni aspergentes per insidias: daemones dentibus cedentes per detractorem et infamiam. Et generaliter ois serpentes. Ois peccatorum est frigidus per indevotionem et indevotionem. Isti autem summe nocent atque ledunt alios quando calefacti per rationem. Inacidia: avaritia: et ambitione: hoc in estate sperantur. Plusquam in hyeme advenit. Nam hyeme vel in nocte. In tpe paupertas: et advenit: parum possunt nocere: quia licet veneni male voluntatis habeant: tamen propter tempus et statum in eis cohibetur: et ideo tunc temporis se complicit: hoc est dictum. se abscondit: et ideo tunc temporis humilitatem: quod est qui nequit se humilitate: interiore estate: ubi est fructus abundantia: hoc est dictum. in prosperitate tunc se explicant et dilatant per tactantiam et superbia: et ideo tunc summe viget malitia sua: quia circumstantes pauperes exheredant: percutiunt et immolant. ideo prosperitas. Ingre dicitur blande: sed in fine mordebit: ut volens non potest tantum nocere in adiversitate sicut in prosperitate: quia frigus timoris dei reprimat vires suas. Vel dic qd illi qui nocent in die in estate huius vite: ubi sunt in prosperitate et lociditate: et ubi diversis inflammationibus calefacti: quando saltem tempus hyemis et noctis venerit. i. tempus mortis: et advenit: quando scilicet in sepulchro fuerint computati: tunc saltem omittent nocere: et bonos ledere percutius a serpente malitiae infestare. ¶ Secunda etiam lucani percutit a serpente: primo obsequit quasi insensibilis: propter veneni frigiditatem: deinde cum veneni in corde exaruerit: subito perimit et occidit. I veneni enim non nocet nisi sanguinem tangat: sed tunc per venas vsq ad cor rapitur: et vna subtrahit. aiam expellendo. Sic vere quando aliquis est percussus a serpente diabolo per tentationem: et veneno delectationis fuerit intoxicatus: tunc efficitur primo insensibilis: quia pro certo peccatores non sentiunt quanta est criminis egreditur: non sentiunt etiam per coactionem et contritionem: imo veneni rationis et delectationis ita rapit et occupat voluntatem: q recte obsequit: et fit insensibilis: non adveniens nec sentiens: nec phiderans: quod patet in peccato carnalis: sed tandem cum calor et inflammatio tentationis insualit: et sanguine affectionis tergerit: tunc per venas. i. p diversis cogitationes ascendit vsq ad cor. i. vsq ad voluntatem: et ea insitit per consensum: et vna gratie sibi subtrahit: et sic mortuus efficitur homo per peccatum. Soporose morti socians defectus: et mortuus est. Iudic. iij. ¶ Serpens finitudo: et pl. cum summa diligentia caput custodit: unde p capite obijcit totum corpus ferient. Sic vere boni viri et sancti caput suum: scilicet christum: debent cum summa diligentia custodire: et corpus proprium ad martyrium et verbera exponere ipsi ecclesie impugnatores: et tyranni p capite christo de fens edoscut fecerit martyres. Act. x. xj. ¶ Serpens paratus sum pro christo: nec facio aiam mea preciosis q me mouit: pars tamen abscissa capiti vivit: abscissa aure recalcitrat moriendo. Sic illi qui fide et charitate sunt cooperati capiti christo: vivunt per gratiam. Alii autem abscissi per peccata eternaliter moriuntur. bene tamen apparet aliter quando aliquis mortuus et recalcitratio in peccatores: q se habito timore pariter et laboris: q fm Diego. Advens insuper semper in labore est: q aut mala molitur que inferat: aut cit q nulla animal tanta celeritate movet lingua sicut an habere: propter motu velocitatem. Sic vere peccatores huius mundi: et maxime leves et instabiles: sine discretione moriantur: quia nunc adulando vel detrahendo: nunc iurando vel multiplicando: nunc faciendo vel glorlando triplicant et la. Eccl. x. ¶ Figura sive de bestia que habebat res ordines detinuit in ore. sic aliqui: cum tamen non debeant habere nisi vnam lingua. i. verborum unitatem. Sit sermo vester

est estinus: non. Mat. v. Ideo. i. ad T. vlt. Prophanas vocat novitates deura. ¶ Ite idem ibidem. Oia serpenti genera habet corpus humidum et molle: ideo serpens post se cuiusdam viscosi humosus vestigiū derelinquit: sunt serpentes a principi guttura pleni coctis et spinis: quibus vivunt pro cruribus et squamis pro pedibus incedendo. Sic vere peccatores: q sunt molles. i. carnales: luxuriosi: ideo ubique fugiunt: vestigiū viscosum. i. malum exemplū de carnalitate vel luxuria derelinquunt: q verbis aut factis suis dant et derelinquunt alijs exemplū de peccato. Ideo Job. xij. Post eum lucebit semita. Sit etiam pleni spinis et coctis. i. malis affectionibus: que ipsos pungunt et inquietant tanq spine. Ite squamis. i. malis cogitationibus: quibus tanq pedibus et cruribus ad perpetuandum crimina deferuntur: sicut vna squama cum alia connectitur: et incipit ubi alia finitur: sic plures male cogitationes in eis coadunant: et vna ab alia progreditur et succedit alia delinente: quia multe cogitationes versantur in corde viri. Proverbio. x. et Job. xij. Una vni contigitur: nec spiraculum quidem incedit per eas. ¶ Serpens quando ledit et percutitur: debilitat ad motum et circuitu peragendum: et maxime si percutatur in principio circa caput. Sic vere q homo percutitur p mortale peccatum debilis efficitur ad motum bonorum operum peragendum: et maxime si in principio circa caput. Ite inuentus: q peccatorum qd tunc committitur: dum in consuetudinem vertitur: totam vitam debilitat et corrumpit. Prover. xvi. Adolefens iuxta viam suam: etiam cum senuerit: non recedet ab ea. x. Ihere. xxx. Plaga inimici destruxit te castigatione crudelis. ¶ Item ut dicit idem: Serpentes diu vivunt: etiam sine cibo: et quando senectute se sentiunt esse grauos: pelle deponunt veterem: et resumptis viribus iuvenescunt. Sic vere si sine cibo diuine græ vel doctrine diu qd vixerit in hoc mundo: tunc in senectute qd se videt diversis vitijs aggrauatum: debet se renouare p penitentiam: et pellem veteris conuersationis deponere: et sic resumptis viribus gratie et virtutum: per novitatem vite iterum iuvenescit. Deponite ergo veterem hominem: et induite novum: qui secundum deum creatus est. ad Ephe. iij. Vel dic de bonis q debet esse magne abstinentie: vt vitam gratie habeant longiore: q propter crapulam multi perierunt: qui autem abstinentes est: adijcet vitam. Eccl. xxxvii. ¶ Anguis finitudo: et philosophi taliter renouatur: q quando sentit se sentio pægruari: iuransq virtutum defectu: primo diu ieiunat: vt sic per carnis consumptionem pellis a carne leuius relaxetur: tandem comedit quoddam herbam amarā per quam ad vomitum pronocetur: et sic euomit virulentū humore: qui erat causa sue infirmitatis: tandem vt cutem durā mollificet: in aqua se balneat et humectat: et tandem angustā rimā alicuius petre querit: vel cavernā: ubi cum violentia intrat: et transendo a pelle veteri se decoquit et denudat: et incipiens a capite successiue se expoliare toto p diem naturalem: et tandem soli expositus se desiccatur: et in carnis superficie nouā cutem recuperat: et sic resumptis viribus videtur clarius incedit fortius: repleti velocius: vivit longius: comedit avidus: q prius faciebat. Iher. eadem dicit Irido. lib. xij. et Aristot. et Avicē. Recte charitissimi tali modo se debet peccator renouare: quia dum videt se grauatū prauis humores peccatorum: et sentio male consuetudinis: debet primo ieiunare: et maxime tempore quas dragamine: et postissime a peccato cessando: vt sic p consumptionem carnis. i. carnalis voluptatis: pellis. i. exterior: mala conuersatio facilius relaxetur: et leuius deponatur: deinde comedere herbā amarā. i. sibi incoportare amarā contritionem: et humore virulentū. i. ipsa vitia sibi nocentia debet vomere per confessionem: deinde pellem videlicet prauam consuetudinis debet mollificare in aqua p deuorā lachrymationem: tandem debet querere arctū foramen. i. arctā viam penitentis et asperitatis: quia arcta est via que ducit ad vitam. Matthei. vii. Et ibi successiue et paulatim se assuefaciendo transire: et a capite. i. a iuuentute incipere: et vsq ad caudā. i. ad mortem continuare: sic veterē pellē. i. antiquā consuetudinē ex toto dimittere: et tandem soli iustitie christi per deuotionem et amorē et contemplationē se exponere: et per carnis desiccationē. i. carnalitatis totalē abdicationem: pellē noue vite et conuersationis acquirere: et sic vires virtutū et

Lib. X.

[illegible]

De Animalibus.

[illegible]

Lib. X. De Animalibus. Fo. CLXXIII.

eduncti per multā defensionē ⁊ societate: q̄ isti vnus aliū
sufficit. Job. xij. Ana vñ cōtingitur. Sunt tamen inter
se diuisi ⁊ distincti per iram, inuidiā ⁊ partialitatē. Et de
his dicitur diabolus dicitur Job. xij. In circuitu dentiū eius
terro. Isti enī dicitur dentes, quali dēmetes: quia isti de-
met de substantiis aliorū. Dañ. vij. Dentes ferreos habebat:
comedens atq; cōtinuens. Et per istū serpentē intel-
lige falsos principes. Figura de bestia q̄ habebat tres ordi-
nes dentiū. tria genera malozū serpozū / scilicet cauidi-
cos, p̄positos, et balliuos ⁊ c. vel consiliarios / scilicet cau-
38 ⁊ ferulentes. Serpentes habēt triginta costās scdm̄ nu-
merū dentiū mensis. et si quis eozū oculos cecauerit / ad vñ
frigitur iterū reuertē: sicut pulli h̄rūdīnū. Per nūq;
triginta qui causat ex numero ter ducto, intelligo obseruā-
tiam decalogi in fide trinitatis: qm̄ si q̄s penitus habue-
rit vñm̄ dūcretiois ⁊ gracie, q̄e per peccatū perdidit /
39 ⁊ secūdu cūde / cauda serpentis absclisa iterū crescit: sicut
⁊ cauda leuē. Sic vere licet cauda. i. persecutiō absclisa
datur aliquādo per peccatū: tamē dicit iterū crescere per
virtutē quādo sc̄s homo p̄ penitentiā reuertitur. Quod est
contra delictos, qui si semel ceciderint, nolunt amplius
crescere / nec conuerti de cubus s; h̄ster. x. Sōns parū
creuit in flumī magnū. Et per caudā q̄ est veno, intelligo
retroacta peccata, que aliquādo crescunt / quādo scilicet
hō ad ea reuertitur iterū. Camis reuertus ad vomitū rē.
40 ⁊ Prouer. xvi. Serpentes fm̄ Aristo. nō generāt animal
intus: sed oua: q̄ cū emissā sunt / in animal transformantur:
sicut aues: excepto tamē tyro ⁊ vipera, qui interius faciūt
oua ⁊ ex illis pullus interius generatur. sed habet serpens
matrem in duo diuisam, habens quasi parietē intermediū
⁊ ibi sunt oua ⁊ actus ordinati: ⁊ quādo ouat, nō emittit ea
simul: sed potius successiue. Serpens est peccator: matre
est cor seu voluntas: quod diuisum est p̄ diuersas affectio-
nes. Dicitur. x. Diuisum est cor eozū. Quia sunt male affectio-
nes ⁊ peccata. In matre ergo serpentis. i. i corde sunt oua
per actus. male affectiones ⁊ cogitationes. Sed isti parit
operatiōe. Unde ex ouis interius nō fit pullus: q̄ p̄ certo
cogitatio nū nō exeat fines suos / pullus. i. p̄m̄ mortale
nō efficitur. Ita etiā oua successiue emittuntur: q̄ scilicet
41 cessant: quia fm̄ Job. x. Arīe cogitationes succedūt sibi.
⁊ ab vna mala voluntate ad aliam hō trāsīt. Scdm̄ Aris-
to. lib. v. ca. iij. tempore coitus ita se applicant ⁊ inuoluūt
q̄ videntur esse vñ corpus / habens duo capita. quod etiam
dicit Phil. x. c. lxxij. Serpens etiam fm̄ Aristo. libro. viij. de
animalibus capite. iij. et maxime quādo transglutit aue / p̄io
utatur. Sic vere mali ita in mūdo isto se vñūt et cōsistūt
per malā cōcordiā ⁊ societatem: q̄ videntur esse vñ / ita q̄
quia vñū lēdit oēs: sicut patet in a duocatis ⁊ balliuis:
la. i. ad. cōm. vj. Ad transglutendū autē aues. i. ad deu-
rādū pauperes: vel ad aues. i. ad diuitias acq̄redas ipsi se
erigunt per superbā ⁊ elationem: ⁊ quādo eas transglutit
tem. Job. x. c. lxxij. si satiatus fuerit, arcubabit: ⁊ oīs dolor irruet
in eū. Et hoc eis accidit p̄pter stomachi paruitatē. i. p̄p̄
modo debent vñ fieri per amorem. Sint vñ sicut ⁊ nos.
Joan. xvi. Ad quod. i. ad Loxm. xij. Multa cum sint: vñū
42 alter idē. Ad de fideli amico dicit Seneca q̄ ipse est quasi
ficti quasi idē: de coniugio: vbi vñ ⁊ mulier debent esse
carne vna. Sen. ij. Ita q̄ iam non sint duo: sed vna caro.
⁊ balliuis. Scdm̄ Aristo. de animalibus lib. ix. capite. vj.
res: hoc quā mures comedat: et ideo ei displicet quādo
inuenit alios comestores. Sic vere p̄positi et balliuis venā-
tur. rapit ⁊ excoquant mures. i. pauperes ⁊ innocentes: et
ideo pugnant cōtra serpentes mūrū inuafores. i. cōtra vñ
varios latrones: et cōtra pcuratores ⁊ clericos: nō amo-

re mūrū. i. subditos suozū: sed vt soli valeant eos deuorare.
Eccli. xj. Nūc manducabo de bonis meis solus. Et pone
q̄ mustella est p̄dicator: qui comedit et si bi inecorporat p̄
amorem mures. i. miferos peccatores: ⁊ ideo serpentes. i. de-
mones quādo volūt eos comedere: ⁊ sibi incorporare p̄ pec-
catū. debet repugnare p̄dicando ⁊ vitam amārā penitē-
43 tie comedendo. Serpens inueniens os hoīs apertū, il-
lud ingreditur, vt in calore quē diligit foueatur, ⁊ sugendo
humore ipsius nutriatur. Serpens tamē naturaliter di-
git lac: ⁊ ideo ad odore lactis ceteris exit qm̄ ipm̄ sentit ⁊
de corpore egredit quod intrauit. Serpens est homo pec-
cator: homo dormiens est h̄stia, qui nūc dormire dicit p̄
patientiā ⁊ dulcorē. Istū autē serpens peccator: ingredit, qm̄
per fidem ⁊ charitatem de eius corpore mystico efficit. Nā
cū sit frigidus per indevotionē: ideo calore diuine dilectio-
nis ⁊ humorem cōpassionis diligens: debet ad eū se trans-
ferre: vt sic p̄ virtutes ⁊ grās foueat. Sed p̄ certo diabolus
volens ipm̄ extrahere, ostēdit et lac. i. voluptates ⁊ delicias
huius mūdi: ⁊ sic exit peccator de corpore christi ⁊ i lac de
lectationē ingreditur p̄ affectū: ⁊ sic a diabolo capit ⁊ occi-
ditur spiritualiter / corporaliter ⁊ eternaliter. Figura si vis
de laque: qui ostendit Siliare vitrem lactis ⁊ c. sicut infra
de aspide. ideo Iude. v. Aquā petenti lac dedit. Et pone
q̄ qm̄ serpens. i. p̄cor intrauit corpus diaboli p̄ penitē. debet
ei ostēdi lac diuine miē: quod eū extrahat a peccato. vel lac
etiā sacre scripture, cuius odor homo attrahitur ad virtutē.
44 ideo ad h̄ebiecs. v. Facit estis q̄b; lacte opus sit. Scdm̄
cūdu Aristo. lib. iij. de partibus animalium. ca. xj. hoc habet
serpens propriū: q̄ potest respicere retro: ⁊ hoc quia ip̄dys-
les docti e; sint cartilaginei et bone inflexibiles: et hoc ne-
cesse fuit vt respiceret caudam, vt corpus suū longū posset
regere: ⁊ contra pericula toti corpori p̄cauere. Serpens est
homo: caput eius intellectus vel intentio: cauda est finis ⁊
mors: vel pars retro est vita p̄terita. Debet igit homo ca-
put intentionis ad partem retro. i. ad vitam p̄teritā flecte-
re: ⁊ ad caudā. i. ad finē operis: vt scilz consideret principii
atq; finem in omni tempore: et maxime in vita. vt sic possit
corpus. i. vitā ⁊ personā suā feliciter gubernare: et p̄na pec-
catorū pericula p̄cauere. Nā si fuerit bone flexionis. i. des-
bite diligente ⁊ discretionis: tūc se regere poterit vel tue-
ri. Eccli. xxvj. Festina tempus ⁊ memento finis. Ecce tra-
de incircūspectis d; Themo. j. Sordes eius in pedibus eius:
nec recordata est finis suā. Eccli. xlvij. Nec recordata est
nouissimi sui. Serpentes natāt in aqua per corporis flexi-
45 onem: sicut repūt in terra: carent enī alis vt volent sicut
aues: ⁊ nō habent pinnulas sicut p̄ces: ⁊ ideo q̄ aues fa-
ciunt alis: p̄ces pinnulas. hoc faciunt serpentes corporis
flexione: vt dicit idē. li. ca. v. Sic vere mali in aqua. i. in de-
licijs / in terra. i. in diuitijs vñdiz se deflectūt: ⁊ licet care-
ant alis ⁊ pinnulis. i. bonis affectibus: tamen per flexio-
nes corporis. i. per carnales cordis sui affectiones motum
suozū p̄auozū operū exequuntur. Nam se vñdiz circūflectē:
do. i. per cautelas ⁊ malitias ⁊ carnales affectiones se vol-
uendo / se regunt suis huiusmodi flexionibus ad mala ep̄a:
sicut iusti alis ⁊ pedibus. i. sanctis affectionibus ad bona ep̄a
perpetranda. Serpentes nō habent pedes vel alas: p̄-
46 p̄pter corporis longitudinē: quia si haberēt multas p̄pter
pluralitatem essent tardi motus: si haberēt paucas / corp⁹
longū recte regere non valerent. ⁊c. Sunt in aqua quidam
p̄ces similes serpentibus in corpore longitudine: ⁊ ideo
natant in aqua corporis flexione / adiutorio duarū pinnu-
larū quas habent. In terra etiā aliquāditū vñūt sine aqua
sicut serpentes sine cibo fm̄ Aristo. li. viij. ca. iij. Sic vere
in mūdo isto sunt quidā similes serpentibus: hoc est dicti
boni actus: qui q̄ntū ad labores exteriores similes sunt ser-
pentibus. i. peccatoribus ⁊ cupidis. Nam in aquis fluxib; li-
taris humane seruosē ⁊ tortuosē: scilz de vno negotio ad
aliud. de vna re ad aliā se cōuertunt. In hoc tamen disse-
runt a serpentibus ⁊ malis: quia scilicet habent duas pin-
nulas. i. duo precepta charitatis: scz dei ⁊ p̄imi a quib; su-
stinent ⁊ reguntur: ne scz in aqua mūdane prosperitatis per
vitia submergāt. Quidā p̄ces similes serpentibus alioq;
47 ad terrā translati sine aqua aliquāditū vñūt / sicut murene
vel anguille: sed in vñū p̄pter defectū aque viuere nequeūt

sine aqua. Serpentes etiā dū possunt viuere sine ciborū
men oportet q̄ ppter defectum cibi finaliter moreretur
scdm eundem ibidē. Sic vere homo qui est in terra. i. in re
ligione vel etiā in vita ista. nō potest diu viuere spirituali-
ter per gratiā sine aqua gratie/ passionis vel deuotionis/
z sine cibo doctrinæ eruditionis. Et licet homo aliquādiu
viuere et perseverare in statu gratie sine istis possit. tamen
oportet q̄ finaliter moreretur nisi tali aqua z tali cibo ali
quotiens nutretur. Et s. l. Putrescent pices sine aqua/ et
moriuntur in sili. Ideo Job. viij. Nunquid viuere potest scyphus
sine aqua? Scdm Aristot. lib. de generatione animalium. iij. ca.
48. iij. Nationi serpentū raro accidit error vel monstruositas/
z hoc fit ppter matricē que est longa z recta/ z stricta/ et in
duo diuisa z distincta. Unde z ova serpentū sunt oblonga.
Sic vere in generatione nra. i. in productione operū nrorū/
nō debet esse monstruositas per peccatū/ et hoc pro certo
quia matris vñ pueniunt ista opera/ hoc est cōscientia no-
stra/ debet esse longa per fortitudinem: scz in perseverando/
recta per iustitiā/ stricta per temperantiā/ distincta p pru-
dentiā: ideo in ovis z pullis. i. in operibus exinde pcedē-
tibus nō debet esse superfluitas prauitatis: q̄ bonus ho-
mo de thesauro suo profert bona. Matth. xij. ¶ Erasles
fm Jsidō. est serpens astutissimus: quia cū habeat comua
sicut aries/ abscondit totū corpus sub arena/ exceptis cor-
nibus q̄ tantūmodo exteri⁹ apparent. Ad que dū volucris
vel animal accesserit/ nō arietem sed anguem nequissimū
comperit. Nam dum aues credentes de suis cornibus q̄
sunt vermes/ descendit ad eū/ ab eo capiuntur. Ulas obli-
der et semitas: tā equos q̄ hoies sibi indiscere appropi-
quātes insitit subito et occidit. Erasles est antichristus/
cuius duo cornua sunt duplex potestas: quā se fingit habe-
re: scz rēpōnalis z spūalis: q̄ fingit se regē z sacerdotē: z sic
in vjs publice se ostēdens/ et arena penitētie se cooperiēs
et occultās/ z cornua arietinis. i. fictā māuetudinē pie se fe-
rens/ z potestātē duplicē usurpans/ z se effertū arietem. i.
christū fingēs/ aues. i. hoies ad se attrahet/ z eos p errores
insitiet et occidet. Insidiatur in via quasi latro/ et quos vi-
derit incautos interficiet. Prover. xxiij. Uel p istū serpēte
intelligo hypocritā in religione/ qui corpus suū. i. interiorē
malitiā occultat sub arena. i. sub asptate penitētie/ qua ve-
lat. Cornua autē duo/ hoc est dicū/ querelationē honestā/ z
eloquētiā rectā exteri⁹ tū mōstrat/ que arietē dicit: q̄ ad
modū arietis se fingit humilē et benignū. Sed p certo q̄
ad eū accedit/ z i aliquo officio vel dignitate eligi⁹ z ponit:
tunc per crudelitātē aues. i. subditos innocentes deuorat
z occidet. Unde tunc ipsum percipiunt nō arietem sed ce-
rastem. Exemplū de faule/ qui pmo fuit humilis/ deinde
factus est rex crudelissimus. Est em̄ qui nequit se humi-
liat. Eccl. xij. Figura de bestia que habebat cornua sicut
agnus. Apoca. xij. que totū mūdū decept: ideo finaliter
missa est in stagnū ignis. Sic vere tales qui pietate arte-
tine humilitatis decipiunt mundum/ finaliter in igne in-
ferni cremabuntur. ¶ Erasles fm glossam i. s. xli. tan-
te est venositas q̄ mordens vngulā z pedem equi/ ipm
equi z equitē simul necat. Sic diabol⁹ per morsum pecca-
ti in solo pede. i. in affectione/ equi. i. corpus z equitē. i. ani-
mā occidit. Per pedem intelligo finē vite/ in quo si diabol⁹
mordiderit equū. i. aiam/ ipsam enecabit. Gen. xli. Fiat
Dan coluber i via/ cerastes i semita/ mordēs vngulas eq/
50. vt cadat ascensor eius retro. ¶ Behemoth fm Joia⁹ est
serpens qui aialibus se innectens/ ipsa circuit atqz ligat/ et
cū fortiter ligauerit/ ipsa mordet/ vulnerat atqz necat. Ta-
les sunt vsuarij: qui pmo ligant hoiem per contractus z
obligationes/ deinde mordent et occidit eos p exhereda-
tiones z exactiones. Prover. xi. Illaqueatus es verbis oris
tui/ et captus es pprijs sermonib⁹. ¶ Leuiathā fm i. s. l. te-
ronymū hebraice dicitur diaco. Unde fm Grego. diaco in
spū loquens de diabolo/ vocat eū serpentē/ cetū/ leuiathā.
Et s. xviij. Astitabit dñs super leuiathan serpentem vectē:
et occidet cetum qui est in mari. Istū autē serpentem vo-
cat Joia⁹ leui. vel leuiathā: sed de hoc vide supra lib. it.
53. c. de cetis. vltimo. ¶ Sicut ponit vincentius in suo specu-
lo naturali (sed nō fuit allegatū vnde accipit) Diacoco-

pedes est serpens qui habet faciē virgineā/ corpus fī elus
terminatur in diacōne. Et forte (vt ait) talis erat serpens q̄
decepit euā: quia faciē virgineā dicit habuisse. Tales sunt
deceptores: quia scilicet isti faciē. i. pncipiū z ingressum
habent virgineū atqz blandum: veritatem corpus z cauda
eorū. i. pccatū z finis talū in diacōne finitur/ iniquitū dia-
conū malitiā exercere finaliter pprobāt. Ista appa-
ret de proditoribus vsuarijs: qui pmo blandiuntur/ postea
nocent z pcedant. Uñ p. iouer. xxiij. Ingredif blaēne: nō illi
me aut mordebit vt coluber/ z sicut regulus venena distin-
det. Istud pz de hypocritis luxuriosis/ q̄ in facie. i. in appa-
rētia appaerēt virgineā/ z casti/ q̄ tamē in cauda. i. in occul-
tu inueniuntur bestiales z serpentine. Uel dic q̄ talis serpens si-
gnificat vetulam ruffianā/ q̄ sub specte boni loquit/ na q̄ in
pncipio virgineam faciē habere videtur: tandē vero in-
pit loqui de materia/ z sic apparet esse diaco/ iniquitū agi
deveniosa malitiā. Allega vt. s. Uel dic q̄ iste est diabo-
lus/ vel peccatū/ quorū pncipiū: scilz cogitatio z suggestio
est virgineā et delectabilis: finis vero diacōnis z dāna-
bilis. Uel dic q̄ talis est mala mulier/ q̄ in pncipio blan-
ditur: in fine vero diaco oia deuorās/ et vitam/ famā z sub-
stantiā aduulsiā inuenit. Prover. v. Fauus os illius lar-
bia meretricis ē. Uel dic q̄ tales sunt multi/ quoz facies
. i. ingressus in eccliam/ religionē vel statū/ est virgineus/
humilis scilicet z benign⁹: corpus aut z cauda. i. pccatū
vite corū et finis est venosus et diacōnis: sicut pater de
multis pccatis: qui in pncipio sunt optimi: tandē vero fi-
unt raptores z pessimi. Exemplū de faule z abimelech: qui
pmo benignissime/ tandē crudelissime regnauerit. Judic.
ix. j. Begu. x. xxiij. ¶ Ad dera serpens est germane grol
sus z curtus/ cuius est tantū venenū/ q̄ gladiū statu veni-
grat et insitit: virgā vero vitentē velicis et pusillū reptilē
si oī ipsū applicetur. Ignec em̄ est nature: ideo venenū
eius semp tendit sursum. Uñ si in pede morsus hō fuerit/
nō cessabit quousqz occupauerit corp⁹ totū. Est ergo venenū
dium q̄ eleuatis pedibus illuc suspendat/ vt vis ignea ve-
nent sursum ascendens ad pedū extremitates eleuet/ z sic
illa extremitas vbi est venenū/ debet abscindi/ z sic p ho-
mo curari. Serpens iste significat superbos: q̄ se venenū
ipsoz/ quod est superbia/ semp sursum ascendit/ z dū mox
ignis per ambitionē accendit/ semp loca/ officia/ gradus z
status superiores querit. Igitur istud venenū superbi nō fa-
natur/ nisi homo p cōtemplationē celestū suspendatur/ et
nisi pedes. i. finis z mors proponat/ et p considerationē p
oculis habeantur: ita q̄ ipm venenū superbie ad pedes. i.
ad considerationē mortis retrocedere compellat/ z sic co-
cepta humilitate/ sanet immania superbie vanitas/ z para-
in qua venenū rederit. i. mens per cōtentionē z ferro ligat
per cōfessionē scindatur. ¶ Spuens fm Aulc. dicit quidam
serpens inter genera aspidū/ pyras a Galeno dicit: q̄ ipm
mittit: quod illum sup quē occiderit occidit: odor etiā ipm
necat: quē vero momorderit/ sine sensu z mortu sine dolo-
re interiorū deficit atqz perit. Talis est psona luxuriosa:
scilz spurū. i. mala verba z venenosa soler emittere/ quibus
soler alios inuenenare per delectationes/ z occidere p co-
sensu. Sic ergo fit q̄ tales sine dolore moriuntur/ iniquitū
vitiā corū eis placent: z sic cū peccatū cōplacētia ad me-
tem inferni deducūt. Uel dic q̄ tales sūt heretici/ quoz
sputum. i. quoz venenosa doctrina insitit: et cū corū sequa-
ces bene credant facere/ ipsos sine dolore ad inferos deducunt.
Prover. xxiij. Erberauerit me/ sed nō dolui: vulne-
rauerit me/ z non sensi. ¶ Lacerta fm p. l. i. x. ca. lxxv. co-
parit. sed Arist. negat. Istud tamē verū est q̄ lacerta nūqz
incubat: oblita statim vbi ipsa enixa fuerit. Ibi em̄ et alii
nulla est memoria. Itaqz inquit q̄ se catuli erupunt/ z ap-
pone ista sicut titulo de struthione. s. j. vbi iuēnes similes
¶ Scdm pl. lib. x. c. xxiij. Animalia venenosa sine pedib⁹
cibo diuissime viuūt/ sicut pater inquit in serpentib⁹/ qui
clusi seruātur: corpa enī corū nec sudore nec sanguine reple-
uunt. Et ideo est/ vt ait/ q̄ nūqz interit fame alai venenosi
¶ Per aialia venenosa intelligo pccatores/ z maxime enomēs
impios z tyrānos: q̄ pro certo tales qui veneno iniquitatis
pleni sunt/ nūqz fame aut siti. i. quociqz mūdū tribulant
pereunt aut succubūt: imo vt cōter tales sine infirmitate

Lib. X. De Animalibus. Jo. CLXXV.

suadere labore viuunt & p[er] ceteris diuitijs & prosperitate
letantur. Item xij. In ip[s]is prosperant bene est omnib[us] qui
p[re]uocantur et inique agunt. Uel dic q[ue] serpentes sunt viri
pudentes. f[er]re ore diuini timoris algetes quos licet letu-
num & abstinentia affligant famem tamen & extrema inopia
ip[s]os vt co[n]terunt interimit atq[ue] grauatur. Prouer. x. Nō
affliget d[omi]n[u]s fame aiam iusti. Uel dic de venenatis dānāt[ur]
qui inclusi in inferno nunq[ue] comedunt & t[ame]n mori nequeunt
immo in ip[s]o famis lāguore sine morte p[er]sistunt. p[er] sal. 2. a-
borabit infernu[m] & viuat adhuc in finem. ¶ 2. acerte quā-
doq[ue] inueniuntur habere duas linguas & etiā duas caudas
f[er]m. p[er] lib. xij. c. xxiij. et. l. Sic vere multi sunt ita varij et
duplices q[ue] cauda. l. p[er] sonu[m] finis & interio et lingua. l. eorū
verbu[m] & loquutu[m] semp[er] inueniuntur gemina et biforca. In
fine em[en]t apparet in eis fuisse duplices & p[er]ditio in lingua
vero varias & deceptio: vnu em[en]t intendunt & aliud p[re]te-
dunt: vnu loquuntur publice & in p[re]sencia aliud aut oculis
te & in absentia: cōtra illud Eccl. v. Non vides te in o[mn]i
venit neq[ue] eas in o[mn]i via. sic eni[m] peccator cognoscitur
in duplici lingua.

Capitulum. v. de apro.
¶ Per apud grecos dicit[ur] hyagros p[ro]pter sua sum-
mam respectu parui corporis feritate: apud la-
tinos dicit[ur] verres eo q[uod] magnas habeat vires.
Est em[en] animal ferissimu[m] & indomabile: q[uod] etiā
facit mortis testiculo: vix aut nunq[ue] se exhibet mā-
lulmis duob[us] magnis vni p[er] gladio ad pugmandu[m]. Est
etiā tante feritatis q[uod] contra venatores venabulum intrep[er]-
de se infigit & ardore vindictę mortis periculum nō time-
sci vt d[icit] p[er] lib. viij. c. lxxv. Recet talis erit antichrist[us]
q[uod] summe erit ferit & crudelissim[us]. Verres etiam dicitur
p[ro]pter magnas vires: q[uod] nō erit potestas super terrā que cō-
paretur ei. Job. xij. Quia licet sit castratus. l. licet se casu[m]
p[er]dicu[m] esse fingat: tamen mansuetudinem nō acquirit &
immo cōtra sanctos impie et crudeliter militabit. Figura
granda. x. vbi dicit q[uod] illi comu[m] modico datu[m] esse os loquens
et t[ame]n q[uod] bellum faceret cōtra sanctos v[er]os ad tempus
quens grādia: sc[ilicet] deū blasphemando bonos terrendo / ma-
lā inatendo. bellum etiam faciet contra sanctos: quia p[er]
cominationes & sacras oēs audientes impie deterreb[un]t &
tolā: eos q[uod] obeire noluerint ipse cruciabit q[uod] f[er]m. d[icit] d[omi]n[u]s.
vi. Denes habebat ferreos / & deuorabat et cōmunebat /
culmos habere: q[uod] f[er]m. duplicia verba habebit: sc[ilicet] factan-
tiam & cōmationē. Factantia dico: q[uod] dicit se esse deū et
promissum in lege messiam. Cōmationē: quia quos non
poterit habere blanditijs / cōmationibus deterrebit. Uel
duo caluit sunt duplex potestas / quā se finget habere: q[uod] d[icit]
cet se regem et sacerdotem. Itē aper venatorū lacula vili-
tis eterne laculum preparatū: tamen quasi mortem vili-
culi & mortis eterne sententiā se infigit q[uod] testat[ur] Lyp[er]os
pendens: contra deum et sanctos pugnabit: et sic i de la-
stomo: obf[er]uata malitia impossibilia aggredi nō formidat
¶ Uel pone si vis de diabolo qui cum sit crudelissim[us]: cum
cessat contra sanctos pugnare / licet mortis eterne laculo
se inde nouit vulneradum. Uel dic q[uod] aper significat ali-
quos p[er]atos: qui quous sint castrati p[er] v[er]u[m] castitatis / vel
per continentia[m] carnis: feritate tamen detractionis rapina:
qui sunt castissimi & tamē nequissimi. Uel dic de quib[us]dā
tamen p[er] hoc domantur: vel a feritate crudelitate et ra-
pina superant: sicut patet de viuaris et balluis. ¶ 2. aper
culmos habet fortissimos: quibus v[er]itur pro gladio ad pu-
gnandū. Et si habebat fuerint cōtra arborē vt acut valeat
eos fricare. Nascitur autē ap[er] dentati: vt dicit Agid[us] f[er]m
p[er] lib. viij. c. l. Sic detractores habent maximā potesta-
tem in dētib[us] suis. i. in verbis detractio[n]is: & eis pro gladio
vniunt ad alios deuorandum / occidendu[m] & mortificandū
Prouer. x. Ista est generatio que pro dētib[us] gladios ha-

bet. Ista etiā quādoq[ue] fructu[m] asuribundi facti / contra ar-
bores: hoc est dictu[m] contra crucem dentes suos acunt /
inquit ip[s]am p[er] blasphemias & detractiones persequun-
tur. Tales vident dentati nasci: quia scilicet ab ip[s]a natura
te & inuenture dentibus detractionis vniunt. Uel pone de
predicatoribus: qui debent dentes. i. verba acutere p[er] f[er]re
uocem ad memora[n]t[ur] dñice passionis. Uel pone de antich[rist]o:
f[er]re: qui verbis malignis v[er]itur & contra crucē dñi impie
loquit[ur]. p[er] lib. xxiij. Igni saltus eius ego succidi. ¶ 2. aper
in latere dextro habet vnu os durissimu[m] et fortissimu[m] quod
semp[er] opponit venabulo persequētis: & ip[s]o osse v[er]itur p[er] d[icit]
p[ro] cōtra impetu venatoris f[er]m. cundē p[er] lib. p[er] dextera[m]
intelligitur stat[us] p[er]p[er]itatis: et in isto latere summe est ne-
cessariu[m] q[uod] habeam[us] os durissimu[m] i. virtutē cōst[an]tie fidei
fortitudinis & p[er]seuerantie: & ideo si venator diabol[us] iacu-
la tentationū nobis ingerat / p[ro] certo statim debemus sibi
opponere scutu[m] istud & eidē p[er] firmitate[m] & fortitudinē resis-
tere & tentationū laculis obuiare. ad Ephe. vi. Sumētes
scutu[m] fidei in quo possitis oia[m] rela[m]i mimi[m] ignea[m] extingue-
re. Uel dic q[uod] os istud est p[er]tinentia & etiā fortitudo quā in ad-
uersitatibus & tribulationibus debemus semp[er] opponere fe-
rienti. Job. xij. Ista eius quasi scura fusilla. ¶ 2. aper est ita
feru[ens] aial q[uod] venatoris gladium v[er]pendens / intrepide con-
tra eū p[ro]iungit: & sic in eius gladium se infigit. habet etiā
vnu os ita durum in latere q[uod] vix potest gladio penetrari: &
ideo istud solet semp[er] opponere iaculis venator[um] / vt dicit
p[er] lib. x. lxxv. Tales sunt obstinati: qui gladiu[m] i. correctionē
venatoris. i. superioris: vel etiā gladiu[m] diuine sententie cō-
temnūt p[er] obstinationē: immo cōtra eum & ei[us] mandata
p[ro]iungunt. Es etiam quod habent in latere. i. cor suu[m] q[uod]
est duru[m] & obstinatu[m] / ei obijciunt: sic q[ui] ex certa scientia
in gladiu[m] h[uius] se infingunt / & sic p[er] rēp[er]iale & eternā dam-
nationē seip[s]os vulnerant et occidunt. Ideo de talib[us] ob-
stinatis dicit Job. xv. Lucurrit aduersus eū extento collo.
Et Job. xij. Cor eius indurabitur quasi lapis. ¶ 2. aper in-
tantu[m] grauatur ex v[er]ina sua / q[uod] nisi eū egerat / fugere nō va-
lebit. Nam f[er]m. p[er] lib. x. v[er]ina cōbuitur nō egesta. Ista autē
v[er]ina medicinalis est. Nam cū egesta fuerit / multarum est
egritudinum curatio. p[er] v[er]ina quod est sup[er]fluu[m] allimē-
ti intelligo sup[er]fluu[m] diuitiarū: quod nisi ab apro. i. a diu-
tibus expellatur & egeratur pauperibus largiendo / a dia-
bolo & a morte eterna fugere non valebunt: q[uod] ab huiusmo-
di v[er]ina p[er] auaritiā cōbuitur: soli em[en] nudi possunt fuge-
re dum fugant. Amos. ii. Inter fortes nudus effugiet. Si
tamē ista v[er]ina egeratur. i. si diuitie huiusmodi p[er] elemosy-
nas disp[er]gant: tunc infirmitates pauperū: scilicet eorum
miserie releuantur: iuxta illud: Disperit de d[omi]n[u]s pauperib[us].
Infirmitates peccatorū ab istis diuitib[us] abstergunt. p[er] c[on]tra
ergo tua elemosynis redime & iniquitates tuas / misericor-
dijs pauperum: dicit[ur] est Nabuchodonosor: d[omi]n[u]s. iij. qui
recte fuerat sicut aper: quia ad litterā f[er]m. aliquos ipse fue-
rat ille de quo dicit dauid: Singularis ferus depast[ur] est eā.
¶ 2. aper vt dicit p[er] lib. x. c. lxxij. Radices comedit: et v[er]-
eas inueniat terrā fodit. Et est aper femella debili[or] q[uam] ma-
sculus: & ledit femina fodiedo & mordendo / et mascul[us] sur-
sum erigendo: & ideo nec masculus potest ledere facientē /
nec femina stantem. Sic recte diabolus multum appetit
radices. i. sanctos & humiles / qui sunt radice[m] & fundamētū
oim[is] operum & virtutū. Et differunt demones sicut mascu-
lus & femella: quia quidā sunt alij fortiores & p[er]focis: ve-
ritatē nec masculus. i. q[ui]sticūq[ue] fortis demon potest lode-
re eum qui facit p[er] humilitate[m]: q[uod] sc[ilicet] nō potest eū erigere
p[er] superbiam vel leuare. nec etiā femella: hoc est dictu[m] de
bilio: diabolus potest nocere ei qui stat p[er] constantie fir-
mitatem. Ideo: State succincti lumbos vestros. ad Ephe.
vi. Diabolus em[en] f[er]m. Lyp[er]osomum suggerere p[ot]est: co-
gere non potest. Bene igitur cōsultur Eccl. iij. Sta in iusti-
tia & timore: & prepara aiam tuā ad tērationē. ¶ 2. Duo mo-
di sunt quibus potest ap[er] sentiri deuicari: scilicet q[uod] homo
prostrnat se ad terram / vel ad arborē ascendat. Sic si de-
monis tentationes vis euadere / necesse est vt te p[er]sternas
p[er] humilitate[m]: vel vt ascēdas crucis arborē / p[er] passio-
nis memoriā & pietatē. Ascendit in arborē symon[us]. Lu-
ca. x. Symon[us] autē est scius satua / & significat crucē: q[uod]

Lib. X.

De Animalibus.

3 verbi crucis peressibus stultitia est. i. ad Ro. i. ¶ Alper
impugnati qui p. pte dies queſcit: r maxie qñ par u potat:
ſicut dicit p. l. lib. viij. ca. l. Sic vere homo qñ queſcit per
ſeptē dies. i. a ſeptē pte moralibus: vel quādo queſcit p
ſeptē dies. i. qñ ſe exercitat in ſeptē orbibus: mīe: vel in ſeptē
donis ſpiſſanti: tūc dico impugnatur per grās / r virtutes /
r maxime ſi parū potat: hoc eſt dictu. i. a potu deliciaru eſt
p. p. r tibi abſtineat hui⁹ mūdī. ¶ In pace in idipſum cor
mian / r queſcit. ¶ Pugna eſt inter lupū r apum: q. lu.
p. p. ſiſſidatū parvulus eius: ideo aper cōtra cū pugnat.
Dicit etiam p. l. lib. viij. q. contra venatores inſultus aper p
filio ſe opponit: r quādo non eſt el locus fugere: morit⁹
p. cū periculo ſe exponit. Nam vt dicit ſecondo libro. xviij. Na
tura dedit culmos apro⁹ vt feminas r filios ſuos qui deb
lores ſunt / defenderet r iuvaret. Sic recte inter p. clatu r
lupum infernali debet eſſe pugna: quia cū lupus diabolu
filij ſuis. i. ſubditis inſidatū. p. clatu debet ſe opponere
pro eſſe dū compatiendū / orandū r eos monedū et inſtru
endo: contra etia venatores alios / hoc eſt dictu. ¶ Ira mūn
di principis r tyrannos / p. femina. l. p. eccleſia. r p. filij. l.
p. ſatire ſubdit⁹ debet ſe exponere r morit⁹ periculū
p. quibus non timere: quia bonus paſtor aiām ſuām ponit p
ouibus ſuis. Jo. x. ¶ Et pone q. clatu r p. diabolu ſe
opponit et pro vxore et filio. l. pro fide eccleſie et fidelibus
chriſtiani venatores. ¶ Diaboli r iudeos ſe opponit facili
r tormentis. ¶ Sal. l. ¶ Vere lāgores noſtros ipſe poſuit.
Et ſicut ſciti libū de natura rerū: oia aialia prebuit au
ditu: ſic p. clatu vel iuſtus debet audire verbum dei: r ſu
perioz obedire mādatis. Seneca in puer. ¶ Bagle audias
q. loquar. ¶ Inſiſt fin. p. l. in. ap. maxia ſeritas quā
do ſunt in amore: quia tunc ſeras ardeat / culmos vibrent
r terrā fodunt / atrociter pugnant / parū comēdunt / attemu
r r macreſcunt / p. borendo gemitu furia pectos offen
dunt r in locis r vallibus borendis cōmorant⁹ / vbi de ra
dicibus arborū victum querūt. Sic vere quādo ſancī r ſan
cte in principio eccleſie / vbi ſumus fuerūt inſiſt amore ſer
uice / charitate / facti ſūt p. ſcili fidelē p. clatu furibūdi
certe ſeras. i. affectus excreuit ad eternū deſideriū r p
p. clationē: culmos. i. verba vibrauerūt p. orationē r p. clati
onem: terrā. i. temporalia foduerunt r eleceerunt p. munda
tōz cōtemptū r abominationē: parū comederunt p. abſti
nentia r macerationē: atrociter pugnauerūt p. martyri
orum tolerationē: et contra etia diaboli tērationē: vbi ſuis
r gemitibus ardorē pectos offenderūt per predicationē:
in locis nubioſis r borendis habitaerūt / ſicut patet de
eremitis per ſolitudinē r elongationē vbi de radicibus ar
borum vixerūt ad litterā: vel per ſanctoz cōtemptū r imita
tionē: ſicut patet per oia parat ad l. b. c. xj. ¶ Trāſerūt in melo
tis: ſc. tentant p. ſecit ſunt in occiſio gladij mortui ſunt.
Expone ſi vis in malis contra luxurioſos / qui rēpore amo
ris r ardoris pectos ſui malitia r voluntate borendo ge
mitu. l. verbis r ſuggeſtionibus manifeſtāt: ſeras. i. capil
los erigunt pectant⁹ r opponūt r ad litterā p. totū feminas
diſcurrūt: parū comēdunt r attemuāt: et in locis nubio
ſis r occultis diligunt facere actus ſuos: quia ocul⁹ ambulo
ſiter obſervat caliginem. Job. xviij. ¶ Attenuāt dico: exem
plo p. m. m. d. i. Regū. xij. ¶ Quare ſic attenuat⁹ fili regie:
ſequitur: ¶ Amo ¶ Hamar ſororē meā. ¶ Alper tempore pu
gnae r cotus ſpumat. Sic homo qui eſt in pugna fracidie
r detractionis in cotu luxurioſi r infectioſi tunc maxime
faciem maloz verborū emittit. Nam tracundi r inſurioſi
carnales etia r luxurioſi ſpūmā maloz verborū et o. p. p. lo
ſepe promūt: quia malus homo de malo theſauro ſuo po
ſere mala. ¶ Arab. xvi. ¶ Alper vt dicit ¶ Inſiſt. l. vi. c. xviij.
contra venatores inſultu vultu hae cauteia: q. coſtas ſuas
fricando ad aliqua arborē indurat / r luto ſe involuit / r tan
dem caloi ſolis expōit / ſe ſiccac / r luto ſiccac taliter in
duratus / venatoz lacula minus timet. Sic vere quādo tu
ſentis inſultū diaboli per tentationē / debes ad arborē
crucis te fricare p. paſſionis memoria et cōpaſſionē / debes
te in luto ſuolucere per morit⁹ tuē recordationē: r per hu
lilitatem r ſubiectionē: deinde te debes ſol chriſto expone
re per ſeruentē orationē: et eſſe calore te ſiccac / p. ardentē
dilectionē: ſic facula r tentationes diaboli nō timebis.

[illegible]

Lib. X. De Animalibus. Fo. CLXXVI.

3 rimosi / quib? no sufficit quicquid habent. ¶ Apes castra sua nimia prole replent / exercitum / regimē habent / bella mouent / summi / ventū fugiūt / tumultu. Sic predicator castra. ecclesia replent prole nimia / hoc est dictu / fidelib? quos conuertunt. i. parati. xj. filios multos dedit mihi dñs. Jñt dicitur habere regimē: quia regit alios per doctrinā: dicitur exercitū / et bella mouere: q? ptra demones / et vitia cōtinuē pellantur / et exercitū fidelium docent / et incedunt pellant: et ideo isti debent fugere summi infamie dentigrati: ventū supbie cōmouent / tumultū litis / discordie petant: intra illud: Scilicet / sine disciplina qñtiones de iura / scilicet q? generant lites. i. ad l. i. q. 3. Itē fm fido. multi experti sunt apes nati de cadaueribus boiū. Cū vltulox occidit: carnes optime verberantur / et sic de putrefactio sanguine generantur vermes: qui alis receptis apes efficiuntur. Sic deus volens in aluē eccleie apes. i. fideles generare / et prodocere: primo occidit ramos suos: i. filios sanctos martyres: qui fuerit verberati / laniati / et occisi: sic ex videmus q? martyres p fide christi mortui sunt: in fide solidamur / et firmamur. Unde istud est primū fundamentum ecclesie: scilicet sanguis christi et martyriū. Et ideo pōt dici illud sacra. ix. Tu autē in sanguine testamenti tui emisti vinctos suos de lacu in quo non erat aqua. Christus emisit in sanguine martyriū vinctos. i. infideles de lacu peccati / et infidelitatis: in quo non erat aqua grē et charitatis. Figura 2. dicitur. xxi. ubi christus dicit: Tauri mei / et altilia occisa sunt: dicitur inuitatis: venit ad nuptias. 2. v. repositio ossium christi et martyriū: fuit facta maxima cōuocatio fidelit ad cōsuetū fidelit christiane. ¶ Scdm Ambrō. in hexameron: Abstrahiles sunt proprietates apū. Nā apes cōmūne habent sobolē: vñ incolunt mansionē: vñ pōt claudantur iūmine. 2. m. cōmūne est labor / cōis cibis / cōis vñs / cōis operatio / cōis fructus: cōis volat? / cōmūne corporis integritas virginialis / et cōmūne generatio. Nullus em concubitus miscet: nulla libidine refoluitur: / et tamē maximū examen generant filios. Sic vere debet esse de religiosis: quia eadem mansionē: cōuentū et habitationē debent incolere / et eadem porta claudiri: q? non debent in diuersis caueris tacere: sed in vno dormitorio quietari. Jñt debet habere omnia cōia: quia volat penitētie / et operationis: cibis doctrine / et deuotionis: vñs diligētiar / et exercitationis: fructus perfectionis: volatus contemptus: omnia cōmūne: et vñs debet vñs opus erat / nec quisq? illud quod habebat / suū esse dicebat. Jñt etiā p abstinerē: steriles tamē ppter hoc nō dicitur: q? filios spiritūaliū maximā generant quantitate: scilicet illos quos ad religionem attrahūt: vel per predicationē / vel per bona exempla ad penitentiāuertunt: vel ad fidem per euāgeliū. ¶ Igo vos genui. i. ad l. i. q. 3. Sterilis peperit plurimos. 2. ¶ Apes fm Autē. licet sint sine libidine secundē: quia nō solū vñs fetum / in mo gemellos generat omni anno. Sic licet beata virgo libidine nescierit concupiscentiam: tamen partū peperit duplicē hoc est dictu / illū qui duplicē naturam cōtinet in seipso / diuinā scz et humanam. gentilem: vel etiā bonos / et malos: qui ab ipsa tanq? partus proprii vliguntur / deiciuntur / et pēguntur. Et ideo sibi pōt dici illud. i. l. i. ¶ Etare steriles que nō parit: quia mulier pugnans: et p eo pterit pulchrit putant. Sic maritauerunt vñs ad mortem: et pro eo mox gloriam putant: ideo de eis potest dici illud. i. l. i. ¶ Etare. i. l. i. ¶ Iugum ne sic si vis de fidelibus vassallis / qui moriuntur pro domo se vider obligatum. ¶ Apes fm Ambrōsiū tamā reuerens dicit nec ad quoscūq? pastus pōt / donec ipse exierit fm? / et sibi volatus vendicauerit principatū. Sic vere boni / et iusti

sit tantam reuerentiam debent regi Christo: q? ad aliquem pastū / hoc est dictu / ad aliqua delectabilia nō debent egredi: vel exire / nisi ad illa ad q? viderint ipm pmissis exiisse scz ad oia illa opera perfectionis ad que ipse dñs videret est egressus. ¶ Adicūq? declinabat q? pta erat / sequēbāt et cetera. 2. ¶ Et pone si vis q? religiosi se debent suis regib? prelati / et maioribus conformare: et eos preficere et pfectre. ¶ Apes fm eundem regē sibi eligunt magnitudine et specie insigniorē / et mansuetudine animi clariorē: q? si habet aculeū cō nō vttur ad vindictam. Sic vere prelati maior virute / et perfectione / et speciosior honestate / et cōuerfatione benignior: mansuetudine / et cōpassiōe pte ceteris debent esse: quia aculeo vindictarū potestatis non debet vti ad vindictā: sed tñ ad correctionē. Ideo ad l. i. q. 3. ¶ Pōt episcopus esse sine crimine: nō violentū: tractandū 2. ¶ Apes generaliter qñs sunt corpore maiores / tāto sunt alio minorē. Sic hō qñs est maior dignitate / nobilitate / officio vel fortuna: tanto benignior debet esse. ¶ Eccl. i. l. i. ¶ Quanto maior es: humilia te 2. ¶ Apes fm Ambrō. i. hexamerō / obediant regi suo: et siq? inobediens fuerit / seipsum puniet: proprio aculeo se occidit. Sic subditi debent obedire prelati suis: alioquin inobedientie sue iaculo mortē propriā incurrūt. ¶ Et pone si vis q? ipsa alia que nō obedit regi christi / et mandatis eius: proprio suo aculeo hoc est dictu / res mortuū cōscientie vulneratur. i. Regū vltimo. ¶ Jñt super gladiū suū / et mortuus est. ¶ Et dicit q? homo qui videt q? regit suo christo vel prelati / aut eorū mandatis / vt debet nō obedit / debet seipsum punire / iaculante penitētia castigare. i. ad l. i. q. 3. ¶ Aliq? corpus meū: et in seruitutem redigo. ¶ Scdm eundem / in apū examine nulla est ociosa. Nā alie certant quasi in bello campēstri cōtra alias apes: alie vñs lant cōtra victum / alie cōtra explosant imbes / et speculantur cōcurfus: alie cōtra flores et mella cōponūt: alie cellulas nunc rotundas / nunc quadras intra cōnecione faciunt: / et tamen inter tam diuersa opera / nulla alienis laboribus infidatur: nulla raptu victū querit: sed p pto volatur et labore inter herbas / et flores congrua cibaria recolligit: et requirit. Recte sic debet esse in examine apū spiritūaliū: hoc est dictu in collegio ecclesie. ¶ Nullus em debet vacare ocio vel torpore: sed oēs scdm exigentiā status proprii laborare. Jñt enim alij debent certare. Jñt sunt milites et principes qui cōtra alias apes. i. ptra malos christianos / vel etiā infideles: debent totis viscerib? dimicare: de malis iustitiam faciendo: et pro fide contra incredulos propugnando. i. ad l. i. q. 3. ¶ Labora sicut bones miles christi. Jñt alij circa victū inuigilāt: isti sunt agricole et mercatores per quos cunctis fidelibus de victualib? puidetur. ¶ Eccl. i. l. i. ¶ Est qui tenet aratrum / et qui gloriatur in iaculo. ¶ Jñt alij futuros explosant imbes et concursus: et isti sunt doctores et predicatoris et speculatiui / qui futurum tmbrem venturę felicitatis quo ad bonos / et concursum future aduersitatis quo ad damnatos / continue meditantur: et ipam puidēt: alij ipam suis sermonibus manifestant. ¶ Et per istas apes intellige dispensatores et officiales: qui debent de futuris puidere / et ea puidere. Sapient. vii. ¶ Nonne pterita et de futuris estimat. Alij mel / et cerā componūt: isti sunt religiosi vel alij perfecti vñs qui mel deuotionis / et ceteram cōpassionis / a qua nutritur ignis dilectionis cordiū vel cōuertū suoz: cōficiūt et cōponūt. ¶ Art. i. l. i. ¶ Mel et lac sub lingua tua. Jñt alij cellulas rotundas vel quadras faciunt. Jñt sunt predicatoris: qui alios edificant suis doctrinis / et ipsos faciūt domos dei: nūc rotundas per velocitatem / et obedientiā / nunc quadras per firmitatē / et cōstanciā. ¶ Quod est cōtra ambitiosos et auaros: qui alienū laboribus / et diuitiis infidantur: nec sunt contenti quilibet loco suo: immo alter alteri infidantur: vt suū officiū vel beneficiū fraude vel violentia sibi tollat. ¶ Eccl. i. l. i. ¶ Et tu infidiaberis calcaneo eius. ¶ Et pone si vis q? clerici non debent vñs pa re officiū militū / vel ecōuerfo 2. sicut fecit iostas rex: qui sacerdoti / officiū vñs pañt: et ideo factus est leprosus. ¶ Apes

Lib. X. De Animalibus. Fo. CLXXVII.

[illegible]

lo feruntur in ecclesia/habent beneficia pinguis: et ideo
alie apes benedice: hoc est dicta fratres et clerici boni et re
ligiosi et humiliores: debent ad eorum expulsiōem prout po
tuerunt laborare: quia scdm Apostol. ij. ad 2. h. iij. Qui non
laborat: nō māducat. ¶ Rex apum Fin Arifto. non apparet
extra aluere: nisi sit magno apum strepitu circūscriptus. et
quādo rex rurs apum volat cū agmine suo: aliquādo apes
alterius examinis associat eis: et dimittunt pūmū regem:
et illi qui plures habet: alie se adiungūt. ¶ Si rex rurs ve
lit eas sequi: vt ipsas ad imperium suum retrahat: occidit
eum: et sequitur de nouo electum. Talis est 2. h. iij. quia
quādo aluere para diffi exitur: ipsius cōcomitatur fili apū.
angelorum celestiu multitudine. 2. u. ij. Facta est cum ange
lo multitudo celestis exercit⁹. In mādo etiā habuit alias
apes tecum: scilz apopholos et discipulos in quozum medio
semp fuit. Ioan. x. Et quando ille rex cum examine suo. i.
cum capitulis quos redemerat voluit: scilicet ad celum in
ascensione: tūc apes alterius examinis: videlicet peccatores
res: et maxime gentiles: qui erāt de examine diaboli p infi
delitate: reliquerūt ipsū diaboli regem suum: et ipsū re
gem 2. h. iij. pro fidei et dilectionem sunt fecerūt. Ideo
li pūm⁹ rex rurs diaboli: qui obedisti in statu peccati: te
insequit pro remissionis: vt suo imperio iterū te liberior
tu debes ipsum occidere. i. contra eum iniquū ppter res
pugnare: et cū rege 2. h. iij. electo fortiter te tenere. 2. cū i.
xvi. Hous superueniētibus vetera prophetis. Scē. x. r.
Amos sequens prioz pteruult. lib. x. Aufert pūmū vt se
quens statuit. ¶ Ite eni habet plures ex parte sua: quia scilz
angelos et homines: et adeo magis est eligendus. Figura. iij.
Reg. xij. vbi separate sunt decem tribus a Roboam: et se
quuntur cum: h. ieroboam: et principem tributozū a Roboam
missum pro eozū reuocatione: lapidauerūt. Roboam dissi
pans plurimos: significat diaboli: h. ieroboam super⁹: ut
dicans: significat 2. h. iij. Ite ergo eligitur: alius repelli
tur: pcepit etiam in tributozū suozum: scilz superbia: a nobis
penitus destruat. ¶ El pone li vs figuram de arboze Dauid.
iij. quia incisa fuerūt bestie de sub ea. ¶ El pone figurā de
controversia domus Iosobeth: et domus Dauid. i. Reg. iij.
finaliter autem domus Dauid obtinuit. 2. c. El pone q. rex
pūmus est 2. h. iij. quia ex examē gentis humani perdidit
eas: et maxime populū iudeozū: qui alium scilz diaboli tes
quebatur: et ideo ad eos reducentes pferentialiter venit: et
ab eis est occisus. Figura de h. ieroboam. i. de parte q. prin
cipem suum 2. h. iij. misit pro populo suo: reduco: qui ab
eis est occisus est. 2. h. i. q. Occiderūt regē filij eius. ¶ Apes 23
Fin Arifto. pro diuersas partes se diuidunt: et vna pars les
quirit vnum regē alia alium: quādo sunt diuise: tūc fac
liter sequitur illum regem qui sepe habet. Sic in alieas
religiosis vel ecclesie fit sepe dissensio: diuisio et partiali
tas: et maxime in electione noni pleari: qui tūc vna pars se
tenet cum vno alia cum alioz: facilius ad illum qui habet
plures fautores et adiutores: alie se conuertunt. Figura. iij.
Reg. xvi. vbi vna pars sequebatur ambio: altera autē secu
ta est zambil. ¶ Inter apes accidit q. quādo apes vni⁹ re
gis: alter se cōiungūt: et ille pūmus vult eas sequi: et redu
cere: occidit eum apes. Sic vere quādo aliqui contum
gunt se diabolo per peccatū: ipsum faciunt regem suum:
tunc li rex proprius. i. plearius vel predicator: vult ipsos re
ducere per correctionē ipsum sepe occidit per infamā et
detractionem. Ad alenim suos predicatorēs et correctores
occidit et diffamant: quādo predicat veritatē: vt eos re
ducāt ad statū salutis. Figura vt supra de h. ieroboā et Ro
boam: qui sic dicit 2. h. i. derisor. i. q. El erudit derisor: ipse
sibi iniuriā facit: 2. u. i. derisor. ¶ Apes Fin Arifto. quādo
pungunt: cito moriuntur: si totum infixerūt aculeū: qui tunc
erit cū aculeo intestū. Rectores etiā apum raro piungunt
etiā in fratri. Sic vere illi qui totū aculeū correctiois volūt
infigere sine aliqua pietate per immoderatū zelū vindic
tore cito moriuntur: et crudelitātē: q. ipsi se se cūctos: et
intestū. i. cōscientia vulnerat: q. testante Seneca: culpa
est totam culpā persequi. Rectores etiā. i. pleari raro et
intui debet pigere per excoicationē. Ideo dicit Seneca et
libro: Alteri semp ignoscere: tibi autē nunq. 2. d. est 2. rra
multos: qui nimis sunt scilz ad puniendū: et nimis pigri ad

Lib. X.

De Animalibus.

- 31 excommunicandum. ¶ Quando in alucri apum est aliqua mortua/ alie apes festinant eā expellere: sunt enim anima: lia munda: et ideo res fetide granant eas. Sic vere quādo in alucri ecclesie vñ religionis est aliqua persona mortua per heresim vñ per obstinationem: alie apes/ scilicet boni et fideles debent eam expellere: nec debent cum ea cōuersari: ne forte per eam corrūpantur: quia qui tingerit picem/ inquinabitur ab ea. Eccl. xliij. ¶ Ideo ¶ Prouer. xviij. Et sic veri forem. zc. Numeri. xviij. Separate vos de tabernaculis hominum peccatorum. Figura de leproso qui expellebatur extra castra. 2. eul. xliij. ¶ Feto: vt dicit Aristot. grauat apes: et ideo volando eliciunt sterus suum anteq̃ in alucrie intrent. Ventus etiam eis nocet: et ideo refoze ventoso debet regi alucrie: et ex fetoze sepius infirmatur. Sic religiosi anteq̃ intrent alucrie religionis/ debent relinquere sterus suum. i. diuitias temporales/ saltem quārum ad affectū/ et debent fugere fetorem luxurie/ alioquin infirmari poterunt per delectationem/ cōsensum/ et cogitationem. Ventum etiam inanis glorie debent fugere: et contra eū discretionis operculo se velare: et per humilitatē se ab hominibus occultare.
- 32 Seneca. Nō occultator virtutū/ sicut alij virtutū. ¶ Apes infirmatur quando nimis quiescunt: et ideo non amant ortū vel quietem: immo otiosas a se eliciunt et expellunt. Sic vere quādo homines et maxime religiosi quiescunt in delictis et otio/ nec se exercitant per penitentiam et laborem: tūc facilius infirmantur per delectationem: et tandem moriuntur per cōsensum et operationem: et ideo non debent esse otiosi: debent otiosos de suis cōsiliis effugare. Et sic ancillā. i. otiositatem et filium eius. i. otiosum. Gen. xxiij. ¶ Ideo. i. ad Timotheum. Exerce te ipsum ad pietatem. ¶ Apibus in estate conueniens locus frigidus: in hyeme autem locus calidus. Sic vere in estate prosperitas mūdane necesse est q̃ in loco frigido/ hoc est dictū/ in timore domini/ qui ad modum frigoris cōpūit et cōstringit/ habitemus. In hyeme autem aduersitatis debemus calorem spei et charitatis querere/ vt scilicet speremus q̃ sicut abundat passiones/ et huius in nobis: ita et per ipm abundabit consolatio. i. ad Corinthios. ¶ Ideo Job. xliij. Ad calorem nimium transiet ab aquis nihilum.
- 33 ¶ Si homo dimiserit apibus nimis de melle/ parum post modum operabuntur: et si nimis parum dimiserit/ tunc fegnescit ad operandum: et ideo secundum quantitatem apum debet eis mel relinqui. q̃ si mel non habuerint: sicutus et alijs dulcibus nutriantur. Sic vere si homines et maxime religiosi habeant multum de melle/ hoc est dictū/ de sciētia et doctrina: tūc parum operantur per penitentiam et laborem: sicut patet in mundanis: quia sciētia ad modū mellis inflat: charitas autem edificat. i. ad Corinthios. viij. In multa enim sapientia multa est indignatio. Eccl. i. Si autem nimis parum habuerint de hoc melle: tunc similiter nesciūt laborare: et ideo custos alucrias. i. prelatus debet ad sufficientiā in alucri ecclesie relinquere et introducere mel doctrinę. q̃ si mel sciētie et doctrine eis deficiat/ debet apes. i. subditos suos sicutus dulcibus: hoc est dictū/ sanctorū patrum exemplis et imitationibus enutrire. 2. Machab. viij. Preco: quas ficus dilexit anima mea. Vel dic q̃ abundātia mellis. i. bonorum temporalium facit homines inhabiles ad laborem. ¶ Ideo ¶ Prouer. xvi. Qui mel multum comedit/ nō est ei bonum. Anima etiā paupertas et indigentia aliquando impedit bonum opus: sed mediocritas in omnib⁹ proficit. ¶ Ideo ¶ Prouer. xxi. Nec diuitias nec paupertates derisus mihi dñe/ tribus tñ victui meo necessaria. ¶ Quando apes contendūt in alucri/ signum est q̃ volunt illud relinquere: et ideo custos earum debet irroare vino dulci: et sic manebunt. Sic vere quando in alucri ecclesie vel religionis contendunt ipse apes. i. clerici vel religiosi per conspirationes ac discordias atq̃ lites: tunc ne forte dimittāt alucrie suam per appellaciones vel apostasias/ custos suos prelatus debet eis infundere vinū dulce: hoc est dictū/ dulcem et benignam consolationē et monitionem: et sic sedari poterit biga sua: et in alucri proprio remanebunt. Exemplum de Sedeone qui sedauit iherosolimam. Iud. viij. Responsum enim molis frangit iram. ¶ Prouer. xv. supra dicta dicit volando. Sic nec homo facit strepitum tactatē vel detractōnis/ nisi quādo volat per supbia et vanitatem. Sicut pitus alarum ipsarū. zc. Apoca. ix. ¶ Dicit Aristot. lib. iij. et etiā sensui patet/ q̃ pedes apū posteriores sunt anteriores longiores: et hoc ppter ambulationē: et vt a terra facilius eleuetur. Primi pedes sunt affectiones ad reposita: posteriores affectus ad spiritualia. i. ad 2. cor. xv. Primi q̃ ante male est: deinde q̃ spirituale est. Quia pro certo affectus spirituales debent in nobis esse longiores per longanimitatem: alioquin per contemplationē q̃ ipsa pars anterioris affect⁹ carnales: vt semper proficiam⁹ de bono in melius. ¶ Ideo Apoca. iij. Posteriora tua plura pilouibus. Job. xliij. Præiora tua fuerint parua/ et nouissima tua multiplicentur nimis. Job. xliij. Dñs autem benedixit nouissimis Job. hoc vt a terra. i. ab amore terrenorum citius valeat nos liberare per desiderium eternorum. Figura 2. eul. xij. Nam and mal volatile quadrupes erat immidū/ nisi haberet pedes posteriores anteriores longiores. Sic illi qui non habent affect⁹ spirituales maiores et longiores. i. durabiles carnalibus/ immidū quo ad deum iudicantur. Vbi via pars anterior est iuuentus/ posterior est senectus: que pro certo debet habere pedes longiores. i. virtutes durabiles/ et perfectiones permanentiores: et a terra. i. a temporalibus per contemptū eluatores. 2. B est cōtra multos fenes: qui in uenibus sunt petores et auariores. ¶ Scdm Aristot. lib. i. quando in alucri corrumpit mel: tunc exinde generantur vermes/ qui faciunt texturam sicut aranea: et sic infirmatur apes vel moriuntur. Sic vere quando in alucri ecclesie corrumpit mel. i. doctrina ecclesiastica per heresim et errores: tunc multi vermes diuersorum peccatorū exinde generantur: et sic apes. i. fideles aut infirmantur in fide/ et tunc aut totaliter moriuntur per heresim et errores: et ideo 2. Machab. xliij. Multi morientur in omni loco propter silentiū. ¶ Aristot. lib. iij. de generatione animalium dicit q̃ apes multiplicantur refoze pluuioso/ propter humiditatem: econtra autem tempore sicco minuitur propter defectum humiditatis. Sic pro certo amici mūdani tempore pluuię/ hoc est dictū/ tempore prosperitatis et cōsolationis repositis multiplicantur: sed vere quando humiditas temporalis prosperitatis et cōsolationis deficit/ et siccitas aduersitatis et paupertatis addat/ etiam carnales amici minuitur. ¶ Ideo ¶ Prouer. xliij. Etiam proximo suo pauper odiosus erit: amici vero diuitum multi. ¶ Prouer. xxi. Diuitie addunt amicos/ et rimos. ¶ Scdm 3. Mac in dictis particul. duplex inuenitur mel apes enim pascentes iuxta flores amygdalini/ et clunt mel magis temperatū et saporosum: et mēbrum rituum maxime mundificatiū. Apes autē que pascuntur super herbas amaras/ vt est absinthiū/ faciūt mel amarum. i. minus dulce: est tamē summe mundificatiū/ motionis hepatis apertū/ et hydropicorum iuuatiū/ morib⁹ a floribus tam dulcibus q̃ amaris. i. ex auctioribus et vbi tā dulcibus p promissionē/ q̃ amaris p cōmitionē/ est cōfecta: et ab ipsis apib⁹. i. ab ipsis patriarchis/ prophetis et apostolis est scripta: et ideo istud mel est sciētie mundificatiū/ opilationis verecūdie p cōfessionē apertū/ et p pñis insatiabilis auaritie curatiū/ ptra mortuum carnis bñdī. i. detractōnis iuuatiū. ¶ Ita enī oīa p mel facere pture sanantur/ in quā ibi dant remedia cōtra cuncta. ¶ Scdm pbum tuum dulce: q̃ sanat omnia. Sap. xvi. ¶ Scdm pbum libro. xj. c. vi. Apes in hyeme latent et absconduntur: et res non habent vt resistant niuius et pñis/ et flammis aquilonis. In vere autē faba florente erexit ad laborem: et de tunc nulli licet inter eas vacare otio vel quieti: et pones faciunt de cera cellas suas: deinde vacant soboli et mellia parant. Iheremias est tempus ante incarnationem: ubi abundabat frigus infidelitatis: apes sunt sancti et iusti: et ver tempus gratie: faba virgo: flos est Christus: carnis pōze ergo hyemis: hoc est dictū/ ante Christum carnalis nem vbi abundabat frigus infidelitatis/ pluuiā tribulationis/ gelu incompassionis/ venti et turbines tribulationis: apes. i. sancti et sancte/ latitabant/ scilicet in cauerne mundialis amoris et temporalis prosperitatis: quia tunc melius erat ita sanctus/ qui in temporalibus substantia non quideret abundare: sicut patet de Abrahā et Job et alijs.

Lib. X. De Animalibus. Fo. CLXXVIII.

fuerunt diffimili: et ratio est: quia non poterant resistere flati-
bus aquilonis: hec est dictu: tentationibus luciferi: qui
tunc stabat in persona propola: quia ab aquilone panditur
omne malum super faciem terre. libere. j. Et ubi venit ple-
nitude temporis: videlicet tempus gratie: quando faba. i.
beata virgo maria flore in lumen dei filii nobis emisit: tunc
exierit apes. i. sancti de alveari suo. i. de amore temporalium p-
voluntaria pinguat: dicentes. Matthei. xxi. Ecce nos reliqui
mus omnia. Tunc ceperunt laborare per penitentiam et sedu-
litate: vacare soboli per predicationem: domos suas in ce-
lo facere per meritum: acquiescere: ceram mollem copo-
nere. i. elemosinam et compassionem: mella construere. i. eter-
ne dulcedinis contemplationem et devotionem. Et ideo po-
tuerunt dicere. Cant. vii. Quidane surgamus ad vineam: videamus
si floruit vinea: si flores fructus parturivit. Uel pone
q boni tempore hyemis. i. tribulationis latitant: ne succubant:
tempore autem veris et prosperitatis exeunt ad laborem: si
cui patet in martyribus: qui sepe in tribulatione latebant: et
in consessoribus: qui tandem data pace ecclesie labori penite-
tie se dederunt: ut eis diceretur. Luc. xxi. Jam hyems
transiit. et c. Apes triplici munimine muniat fauos suos:
quia primo faciunt vinam crustulam amarā: secundo aliam
dulciorem: tertio aliam grossiorem: que fauosi est fundamen-
tum et initium: ut dicit Plin. lib. x. c. vij. Sic boni et penite-
tes ad munimentum sanctorum suorum. i. bonorum operum et
virtutum: debent habere tres crustulas: primā amarā: hec
est dolor contritionis: secundā dulcem: hec est clamor con-
fessionis: tertiā duram et grossam: hec est labor iustitiae et
nile. Ista enim tria sunt fauorum. i. virtutum et gratiarum et
melles devotionis palmarii fundamentum: et contra bestias
venenosas. i. contra demones et vicia ne subintrent pectus
et nomines. Funiculus enim triplex difficile rumpit. i. Ec-
cles. iiii. Conclusero etiā mortis peccatorum iudicij et pas-
sionis. Ipsi sunt fundamentum perfectionis: ex quibus sur-
git dulcis crustula spei et devotionis et consolationis: tan-
dem alia durior. i. virtus constantie et longanimitatis. Iste
lachrymis et guttis glomosis linunt alveare: ut contra be-
stias. i. v. Charissimi isti succi significant liquorem pietatis:
quia pro certo alveare cordis debemus vigere: si bestio-
larum. i. demonum mortuus et tentationes volumus euitare. j.
omnia valer. c. Apes sunt Plin. lib. x. c. vii. non insi-
dent super flores marcidos: sed recentes: et inde accipiunt
materiā ad faciendum mel. Et quando flores proximi con-
sumpti sunt: mittit speculatores ad vberia pabula requi-
renda. c. parissimi flores maridi sunt peccatores: estu co-
cupiscentie macerati: flores recentes sunt boni: humore gra-
tationem meditatione et exempli acceptione et associatio-
nem super flores marcidos. i. peccatores: sed super recentes. i.
nem et exempli er ipsi accipiunt mella et devotionis ma-
teriam. Sed si prope se non inveniunt flores tales: scilicet per-
fectos viros: certe ipsi debent speculatores suos. i. intellectū
et voluntatem vsq in paradysum per contemplationem mittere:
ut ibi vbera pascua requirant: scilicet considerando quales flo-
res ibi sunt: et qualem vitam duxerūt illi qui in illis pascuis
nunc morantur: ut eorum exemplo dirigat quilibet vitam
suam. Figura Numeri. xxi. ubi existēs in deserto: miserūt
exploatores qualis erat terra promissionis. Sic de deser-
to huius mundi debemus mittere exploatores nostrum: scilicet
contemplationem et considerationem: vsq ad terrā pro-
missionis paradisi pro floribus qui ibi sunt: contemplandis:
ut sic speculatores renitent: dicentes. Cant. ii. Flores ap-
paruerunt in terra nostra. Uel si vis per flores marcidos in-
tellegere bona temporalia: per recentes bona eterna. et c. Per
eos apprehenderit anteq ad alveare propolium reuertatur:
a rore et pluuia custodiant: et alas habentes ficas volent
liberis in crastino ad opus suū: Plin. lib. x. c. vii. Sic
vere dum nos sumus in expeditione: in guerra: et in labore

huius mundi: si nos alicuius tribulationis huius mundi nos
apprehendat anteq ad alveare paradisi veniamus: debe-
mus supini lacere per spem et eternorum contemplationem:
quia faciem cordis. i. intellectū et voluntatem debemus eri-
gere versus celum: exinde contra tribulationis impetum au-
xilium imploando. Et nunc clamemus in celum: et misere-
bitur nostri deus noster. j. Matthei. iiii. Et per tribulationes
et patientiam premij sperando. j. deo psal. In noctibus ex-
tolite manus vestras in sancta: et benedicite dñm. Et hoc
ne ale nostre. i. intellectus et affectus: quibus debemus vo-
lare per contemplationem rore presentis prosperitatis: vel plu-
via carnalis voluptatis madescant: sed ut in siccitate et pu-
ritate conscientie pure et munde altius et liberius ad actus
exeat operadi: quia Iste mundo corde: quoniam ipsi deum
videbunt. Matthei. v. Contra multos qui dormiunt versus fa-
ciem. i. mente versus terram: et dorsum ad celū et celestia ver-
tunt: quasi ipsa cōtempnū habentes: vilipendentes: et de
eis non curantes. Luc. x. Dormiunt et non faciem vertunt
mili. j. Paral. xxi. Auertunt faciem et prebuerunt dorsa.
Uel pone q licet dormiamus in deliciis huius mundi: ta-
men semp debemus habere faciem cordis ad celum et ce-
lestia appetenda. j. deo dicit I. hysius. Cant. ii. Ostende
mihi faciem tuam. Uel pone quomodo boni quādo adue-
nit eis nos alicuius tribulationis: debent supercedere vsq
ad tempus: et tandem inuenta opportunitate ad volārū do-
norū operū remeare: q. Ulsq ad tempus expectabit patiens:
et postea reddito locunditatis. Eccl. i. Apes dum sunt
in expeditione: si aliquādo nos eas apprehendat: ordinant
exercitias suas: et in mane una earum eas excitat ad volan-
dum triplici sonitu seu bombo: et tunc ad vocem ipsius alte
surgit et volant: fm Plin. lib. x. c. x. Sic vere si nos peccas-
ti mortales apprehendat apes. i. homines dum sunt in expe-
ditione. i. in labore et militia vite huius: ita q tunc incipiat
dormire in deliciis mundi huius: facto tamē mane. i. orten-
te sole iussit in cordibus eorū per gratiā et amorē. una ea-
rum: videlicet bonus predicator: prelat: vel ductor: ipsos
debet excitare ad volandum: et ad surgendum de peccato: et
ad volandum ad eterna per affectum: hoc triplici sonitu. i.
suppliciorū cōminatione / terrenorū cōtemptu et vilipensio-
ne: eternorum promissione et declaratione: et sic alij debent
surgere: et ad volarū penitentem et cōtemplationis celeriter
se parare. Iste enim triplex sonitus predicatoris signifi-
cat tres lanceas quibus Iob Abisalon occidit. j. Res-
gū. viii. Tres sagittas quas precepit Iheremias. i. ad Sy-
riam destruendam. i. Regū. xxi. Atria lata farine mulieris
euangelice. Matthei. xxi. c. Applica si vis figurā. j. deo
Prouerb. xxi. Per tria mouetur terra. et c. Apes pcedunt
niant imbres et ventos: quia si dies serenus sit futurus: ad
opera sua creuit: si autem esse debeat turbulens: de alvea-
ri proprio non exiunt: fm Plin. lib. x. c. x. Sic vere quando
dies prosperitatis est turbulentus per vicia et peccata: nos
nō debemus de alveari nostro. i. de secreto conscientie: vel
de conuentu: vel de religione: vel de diuinorum mandato:
rum clausura exire: res mundanas scilicet appetere: mun-
di negotia ministrando: ne forte vtero superbie: aut pluuia
luxurie: aut turbine auaritie subuamur: q. Dies illa dies
ire: dies tribulationis et angustie. Soph. i. Sed in die cla-
ra: hoc est dictu: in bonis spiritualibus: que sunt clara et se-
rena: debemus volare ad laborem penitentie et contempla-
tionis: quia In illa die stillabunt montes dulcedinem. et c.
Iob. i. Sed ecōtra multi exeunt in die prosperitatis mu-
dane: et ideo diuersis vitijs moriuntur. Figura de Elia
exerunte ad venationem: et benedictionem dei per-
dunt: et ideo diuersis vitijs moriuntur. Figura de Iacob
in domo mancute: et ea acquirere: q. vere multi dñi exeunt
ad mundū delectabilia et negotia: benedictionem dei per-
dunt. Alij autem qui in domo claustrij: vel in secreto cordis
sui per humilitatem se abscondunt: benedictionem eternā
reperiant. De alio autem exitu dicit psal. Erubuit homo ad
opus suū. et c. Uel pone q in tempore tribulationis tutius
est vsq ad tempus latere. j. se periculis exponere: et tem-
re apparere. ad Ephe. v. Redimentes tempus: quia dies
mali sunt. Et item inter apes est ordo: quia iuuenes creuit
ad opera et laborem: senes autem intus remanent: ubi mel
et cibos et domos parant: fm Plin. lib. x. c. x. Sic vere in

alucari ecclesie illi qui sunt iuniores: hoc est dictu imper-
fectiores/debet onera seculi et temporalia negocia ministra-
re. *ad Rom. vi.* Si habetis contemptibiles in ecclesia: eos
constituite ad iudicandū: sententia autē. *ad lapidatores* et per-
fectiores: qz cant sunt sensus hoīs. *Sap. iij.* debent in do-
mo remanere. *ad regimē domi* ecclesie insunt: vt sunt pae-
lati et predicatoris: qui mel deuotionis/et cibū lectionis et
predicationis debet componere tam pio se qz pro laborantibus.
Uel pone melius qz iuuenes. *ad sapientibus* et matoribus
et clericis senibz. *ad perfectos* et sapientibus et matoribus
qui in alucari ecclesie remanēt. *ad qui melle doctrine et gra-
tie lectionis et predicationis* eos cibant: qz si spūalia sem-
nauim⁹ vobis non magnū est si vīa carnalia meram⁹. *ad*
50 *ad Rom. iij.* Quidā ad alucare apum veniūt alique apes
de folijs floribz onerate: statim adfunt tres vel quattuor: se-
norum aliarū que ad eas recipiendū et exonerandū sunt
parate. *fm. ad lib. xj. c. x.* Sic vere apes sentiores. *ad religiosi*
perfecti: qui mel cōficiunt. *ad qui folijs spūalibus habent vas-*
care licet nō videantur curare de temporalibus: tamē quādo
ad alucare suum. *ad ad cōuentum vel religionē venit aliqua*
persona bene onerata: scilz diuitijs et temporalitate: statim
sunt parati plures ad ipsum recipiendū/alliciendū/et exone-
randū: sicut patet in medicantibus: qui summe gaudēt
quādo aliquis diues ingreditur statū suū: vel quādo apud
eos eligit sepulturā. Uel pone qz quādo aliqui vidēt alium
oneratum diueris curijs laboribus et negocijs: debent eū
supportare: et in suis oneribus adiuuare. *ad Sala. vi.* Alter
alter⁹ onera portare. *ad Roma. xv.* Nos qui superiores su-
mus. *ad ad allega de inuēture ad litterā* qz in omni eccle-
sia vel cōuentu iuniores debent in exterioribus laborare: se-
nes autē in domo quiescere: et mellificationi deuotiōis va-
51 care. *ad In examine apum suū ordinatissime sunt locati:*
sed vt cōmuniter in superioribz fauis parum est de melle:
in inferioribus autē multum: *fm. ad lib. xj. c. x.* Sic vere in
ecclesia dignitates et officia optime sunt ordinata: qz alius
est episcopus. alius est archiepiscopus. *ad ad caute et or-*
dinatē. *ad ad Sacha. vi.* Sed istud est regulare: qz in superioribz
bus et prelatis minus est de melle deuotionis et compassio-
nis: qz in inferioribus et subditis. Uel pone qz apes. *ad ad deus et*
angeli magis implent melle gratie et deuotionis illos qui
sunt inferius per humilitatem: qz illos qui sunt superius per
presumptionis et superbie vanitatem. *ad ad xl.* Omnis val-
lis implebitur: et omnis mons et collis humilabitur. Uel
pone qz illi qui sunt superiores in gradu et in ecclesiastica
dignitate/debet minus habere de melle carnalis volup-
tatis. *ad ad Luitici. ij.* praeceptum in altari dei mel non
offerri. Uel dic qz superiores sunt ecclesiastici et clerici: in-
feriores autē simplices et laici: qz vere tales inferiores plus
habent hodie de melle gratie et deuotionis. qz illi qui in di-
gnitate et scientia sunt maiores. Uel pone qz pars superior
est aīa: inferior autē est corpus: qz vere plus debemus de
melle cōsolatōis dare parti superiorī scilz anime et ratio-
52 ni qz inferiori. *ad ad corpus seu carnē.* *ad ad Alpes fauos suos*
suspēdunt: et cadentes fulcūt. *ad ad ibidē.* Sic vere bonus prela-
tus debet fauos. *ad ad subditos suos* suspēdere per cōtemplatio-
nem/et eternorū desiderū et amorē: ad hoc eos incitare/
et cadētes per peccatū vel desperationē vel tribulationē/
debet fulcire per predicationē et monitionē et cōsolatio-
nē. *ad de bono prelato dicit Eccl. i.* In vita sua sufful-
53 sit domū. *ad ad item dicit idē ibidē qz apes gerule secundos*
status captant: timentes a sepe ventū statim: ne forte ad eo
desiciant: et mel qd portant desiccat: ideo volant circa ter-
ram. Ille autē que nihil portat: solēt se lapillis onerare: vt
eorum onere sint contra ventū impetū magis fixe. Sic vere
charissimi illi qui portant mel deuotionis et gratie: scilz bo-
ni et virtuosī/debet timentē ventum inanis glorie/presum-
ptionis et superbie: quia *fm. ad Regouū* Valde timentū est
vīrum qd ex victoria nascitur vītorum. Et ideo debet vo-
lare circa terram. *ad ad circa mortis memoriā: et circa confide-*
rationem propter vilitatis per humilitatē: qz superbia non
faciliter eleuat hominē. *ad ad bonum* si circa mortis memo-
riam occupetur. Illi autē qui vacui sunt melle gratie et deu-
otionis: vt sunt penitentes et incipientes et imperfecti: isti

ne statim superbie euellātur: debent accipere lapillū. *ad ad*
stium (qui est lapis angularis) per desiderū et affectum in
eius misericordia cōfidēdo. Uel per lapillū intelligi timo-
rem diuinum: qui aggrauat et ponderat et depūit mētē
nostrā. vel etiam lapidē. *ad ad hūstū sepulchri* que oīa si iusti-
ter meditentur: min⁹ ventus superbie te mouebit. Et enim
ventus tribulationis vel tentationis timetur: duplex est re-
mediū: basse volare per humilitatē: et lapidē. *ad ad hūstū*
accipere per spem et deuotionem: vel etiam lapidē timo-
ris portare per mortis et damnationis cōsideratam aduer-
sitatē. *ad ad de Petro. ad Barth. xliij.* qui videns vīrum
validum veniētē timuit: et ideo apprehendit. *ad ad hūstū*
qui est lapis angularis: qui scilz debet apprehendi per fidē
deuotionem et charitatē. *ad ad item dicit idē ibidē qz mīra*
est inter apes obsequantia discipline. Nam nullas inter se
otiosas per mītūt: immo otiosas puniunt vel occidūt. *ad ad*
rā etiam inter eas est mīditia: quia nullam spūritā in al-
ueari suo permittūt: immo stercoā omnī in vno loco con-
gregant: postea cōficiunt. Sic vere debet esse inter fideles:
qz nullus debet esse otiosus ad exercitio discipline: immo
otiosi sunt puniēdi: et per correctionis spūritualiter occide-
di. *ad ad acatis otio: et idē dicit idē. ad ad. ad ad. ad ad. ad ad.*
debent esse per conscientie puritatē: quia omne spūritū
peccatorū suorum debet in vnum colligere per discipuli-
nem: et expellere per cōfessionem: et sic alucare cordis puri-
ficare spūritualiter et mīdare. *ad ad. ad ad. ad ad. ad ad.*
da duplices animo. *ad ad Quādo aduersus peractū intrat apes*
in domibus suis: et strepunt: donec vna carum illa. *ad ad*
que eas excitauit: eodem bombo vel sonitu eas inuicē mo-
neat ad quiescendū: et tūc omnes subito cōticecunt: *fm. ad*
ad. *ad ad. ad ad. ad ad. ad ad. ad ad. ad ad. ad ad. ad ad.*
do dies vite nostre iam declinat: scilz in fenecitatem: nec
debemus intrare cameras nostras. *ad ad. ad ad. ad ad. ad ad.*
nādum et discutiendū: et tūc ad fontem monitionis et
predicationis illius qui nos excitauit ad labores et opera:
scilicet prelatis vel predicatoris: debemus omnes tacere et
quiescere per cōtemplationem: scilz a strepitu mūdātorum
negotiorum: et in sola cōscientie camera mūdanda solliciti
et purificanda de cetero cogitare: qz in vespere fenecitatis
maxime debemus cogitare spūritualia et temporalia singula
contemnerē. *ad ad. ad ad. ad ad. ad ad. ad ad. ad ad.*
dies: oro te quiesce vīs in mane. Sed ecōtra multi magis
vacant ad labores mundanos et ad auaritiā in repositio-
ne: et inuētiuntur: similes vulturi: qui post meridiē ve-
natur. *ad ad. ad ad. ad ad. ad ad. ad ad. ad ad. ad ad.*
cte sunt iōgiores vmbre vespē. *ad ad. ad ad. ad ad. ad ad.*
maiora peccata. *ad ad. ad ad. ad ad. ad ad. ad ad. ad ad.*
debet religiosi seruare: quādo a superiore inuētiuntur. *ad ad*
ad. *ad ad. ad ad. ad ad. ad ad. ad ad. ad ad. ad ad.*
feriunt omnes pacem suam dissoluere cupientes: vel mella
sua comedere cōtēdentes. et scdm eūdem ibidem. *ad ad.*
Regem habent apes non armatū aculeo: sed potius ma-
state: quia etsi habeat aculeum non eo vitur. Unde reges
apum habere aculeum incertum est: ipsos tamē aculeo
vri certum est. Sic recte debet esse inter prelatis: qz de-
ctores qui mel virtutū et meritorū suorum verbis suis in-
diosis adhibent et cōsumunt: et sic pacem inter alios cō-
pant et subuertunt: debent acriter castigare: et eos fortiter
impugnare. Reges autem. *ad ad. ad ad. ad ad. ad ad. ad ad.*
mari maiestate et auctoritate: qz aculei vī correctōis aspe-
ritate. *ad ad. ad ad. ad ad. ad ad. ad ad. ad ad. ad ad.*
leum. *ad ad. ad ad. ad ad. ad ad. ad ad. ad ad. ad ad.*
bent: vel in tram cerasperari: nec ad vnguem punire: sed
quāto plus possunt: saluo rigore iustitie: et benignitate pos-
cedere. Benignitas enim regis in suos: gladius est in bo-
stes: vt dicit Seneca libro de clementia ad Nerone. *ad ad.*
do apes sunt in labore: tūc reges sunt intrus: vbi circūstant
vndequaqz: et circūstant eos quēdam apes habentes acule-
leum: quasi lictores regem defendere paratē: *fm. ad. ad.*
ad. *ad ad. ad ad. ad ad. ad ad. ad ad. ad ad. ad ad.*
boie et erumna: scilicet ante aduentum. *ad ad. ad ad. ad ad.*
ad. *ad ad. ad ad. ad ad. ad ad. ad ad. ad ad. ad ad.*
aculeatis: scilicet ab angelis aculeum diuini rigoris ad-
rētibz: cingebat: qui parati erant tanqz diuini lictores: vt

Lib. X.

De Animalibus.

uisse addunt amicos plurimos/a paupere autē z iſ q̄s ha-
buerat/ ſeparant. *Prouer. xix.* Sed p certo tūc depauperā-
tur: z minuit mella. *i. bona ſpūalia/ ḡra/ z virtutes:* q̄ mū-
dana pſperitas ſuggerit facere multa mala: vt pote gūla z
luxuria: q̄ piodit q̄i ex adipe inſiſtas corū. Ideo *Eccl. xvi.*
hēc fuit inſiſtas ſodomie ſozoris tue/ ſaturitas panis/ z ſu-
perbia vite. *Et Deutero. xxxij.* Impinguat eſt dilect⁹: z re-
calcitrauit. Quādo autē ver pſentis vite eſt ſicc⁹ p paupra-
tē: tunc vere deſicūt z ceſſant filij apum. *i. amici carnales:*
mella autē. *i. bona ſpūalia* tunc rēpōis plus abundāt. Ideo
Eccl. xxiij. Si habueris/ puluer tecū/ ſi aut niſi habueris
derelinquet te. *Exēplū. iij.* *Reg. xv.* vbi tēpore aduerſitatis
ſeparat⁹ eſt oīs iſrael a Dauid. Ideo dicit *Seneca* z *libe-*
ronym⁹: Ob hoc ſolū amāda eſt paupras: q̄ a q̄b⁹ amaris
oſtendit. ¶ In alucari⁹ ſi cib⁹ deſecerit/ impetū facit
in apes. *primas/ ppoſito rapiendi: z cōtra eas alle acie di-*
rigunt ſi regē habent: z q̄n inueniūt alias apes ſibi fauētes
parcūt eis/ nec eas inuadūt: ſed eas ſibi aſſociāt: z p eis pu-
gnant: ſicut dicit vbi ſupra. Sic vere eſt de malis picipib⁹
huius mūdi: q̄ quādo deſicit eis cib⁹ i alucari⁹ z domi-
bus ſuis: ipſi inuadūt alios. *i. ſuos ſubditos* p rapinas/ tal-
lias et excoitationes: ſed p certo illos q̄ eis fauēt/ non inua-
dūt: q̄ ſuos balliuos et ſeneſchallos et cauſidicos/ q̄ eis in
ſuis rapinis fauēt et obſequiunt⁹/ nō inuadunt: ſed ab oibus
poteſt z defendūt: z ipſos ſibi aſſociāt ad pcedādū. *Exē-*
plifica bñ. *Judith. xij.* Ego nunq̄ nocui virū q̄ vellet obedire
Habuchodonozor. Alios autē exceptis fautoribus expo-
niant z denudāt: vt cib⁹ et alia neceſſaria ſibi parēt: q̄ leo
rugiēs/ et viſus eſuriti⁹/ princeps ipſus ſup populū paupere
lētes. *Job. xxiij.* ¶ Itē idē dicit ibidē/ q̄ ex plurib⁹ cauſis
pugnāt ſepe et certāt apum impatores: ſed eorū bulga mo-
dico tactu pulueris vel lapidis diſſipāt. Sic vere in mūdo
reges z picipes ex cauſis varijs alter oīa alterū pccant:
z etiā alij inferiores/ lites z diſcordias inuicē nutriendes. Sz
quādo ſup eos lapis vel puluis iacet. *i. in morte/ q̄n ſub ter-*
ra z ſub tumulo locabunt: tūc cop rixē z diſcordie diſſolu-
tur. Adhemento ergo nouiſſimoz: deſine inimicari. *Eccl.*
xxvij. Vel p puluerē intellige cōſiderationē pprie fragili-
tatis z vilitatis/ q̄ ſi in alucari cordis recepta/ ceſſare faciet
oēs bulgā. Facile em ptenit oīa q̄ ſe ſemp cogitat moriturū.
¶ Apes p dētes aculeū nō oīa vitū z mellificare nō poſ-
ſūt: z velut caſtratey vtrū/ nocere nō poſſunt nec pdeſſe. *fm*
Pl. lib. xj. c. xvij. Acule⁹ pūgit⁹ ſignificat remouſum/ cō-
ſcientie/ vbi de timore: z etiā ſtimulū diſcipline/ q̄ ſi homo di-
miſerit/ ſuſtitia z cōſcientiā ppriā relaxado/ mellificare ceſ-
ſabit p bona opera: z p pſeuerantiā vita ḡie diutius viuere
nō valebit. imo tūc totaliter ceſſabit nocere z pdeſſe: noce-
re. *i. demonib⁹/ z prodeſſe ſibi:* q̄ niſi in timore dñi tenueris
z inſtiter/ cito ſubuerteret domus tua. *Eccl. xxvij.* ¶ Feto-
mal⁹ occidit apes *fm Pl. lib. eodē ibidē.* Unde ſi cācer co-
quāt iuxta alucariā/ ex e⁹ odore moriunt⁹ *fm Pl.* Sic vere
religioſi ſepe ex fetore alioz. *i. ex iſtātia maloz ſeculariū*
eorū imitationē moriunt⁹ ſpūaliter. Nā ſi iuxta alucare. *i. ali-*
quē cōuētū vel collegiū bonoz coquāt aliq̄s cācer. *i. ſi ali-*
qua pſona luxurioſa et retrograda igne luxurie decoquāt:
tūc apes. *ppinque. i. religioſi vel alij boni* ab eo corripunt⁹.
Figura. iij. *Apacha. ix.* de Antiocho/ cui⁹ fetor grauiabat ex-
ercitiū. Sic z. Fetet em pccm luxurie: et ideo fetorib⁹ cōpa-
rat⁹. *Eccl. xxxij.* De cadaueribus eorū aſcēdet fetor. ¶ Itē
idē lib. xj. c. xvij. quādo rex apū mori⁹ triſtitia torpent. hinc
rantiūq̄ moſe/ dolore maximo cōglomerant⁹: cib⁹ tūc non
cōuehūt/ ad paſcua nō procedūt: ſed rege peſte cōſcripto/ lu-
ctu ſe cōſciūt: z niſi de medio mortui⁹ tollat⁹/ fame pereūt
et dolore. Hilaritas ergo apum/ ſui regis denotat ſanitatē.
Sic vere in alucari eccle vel religioſis/ q̄n rex. *i. p̄lat⁹* eſt
mortu⁹ p viſta z pccā: tūc apes. *i. boni ſubdit⁹* debēt eū con-
dolēdo z cōſolādo lugere. Hilaritas ergo ſpūalis ſubditōz
ſanitatē p̄latoz denotat z rēuēt. Qdū autē p̄lat⁹ taliter
mortu⁹ eſt in medio z in officio/ nō pōt eſſe in collegio leti-
tia ſpūalis: ideo neceſſe eſt q̄ talis mortu⁹ de medio tolla-
tur p depositionē/ alioquin apes alle. *i. ſubdit⁹ mortui⁹.* cū
imitādo/ vel ppter eius negligentia delinquēdo: caput em
mortuū nō pōt habere ſub ſe mēbra viua. *Exēplū de Sau-*

le mortuo/ et ſe occidēte/ ad cul⁹ exēplū ſtatim armiger et
occidit ſe. *j. Reg. vi.* *Figura. iij.* *Reg. xxiij.* vbi Joſias occi-
ſus eſt a neceſſitate regis egypti/ z luxit cū iſrael: et poſt ſtatū
deliquerūt cōtra deū: z tandē captiuati ſunt a Nabuchodo-
noſor. Sic mortuo principe p pccm/ delinquit ſubdit⁹. et a
diabolo captiuant⁹. Vel pone ſi viſo iſta p modū exēplū/ q̄n
ſili⁹ debēt eſſe p̄p̄ti ad exequēdas exequias mortuoz pa-
rentū. *Exēplū de Joſeph z filijs Jacob.* *Gen. l.* Ideo dicit
Eccl. xxxvij. Fili ſup mortuū pduc lachrymas. et *Eccl.*
xij. Nō deſis mereri⁹ in cōſolatiōe. Vel pone ſi viſo p mo-
dū exēplū quomodo debem⁹ ppati mort⁹ regis vel p̄cipis
Jeſu Chriſti/ ſignūq̄ doloris oſtēdere/ et famē z letitiam in
die ſui obit⁹ celebrare. ¶ Item dicit idē *Pl. lib. xj. c. xvij.*
multas incurrit paſſiones: egrotāt em ppter oīū/ q̄n nō p̄-
ciūt ſe ſui ſiliter ipſis inimicat ſubit⁹ z inmoderate/ ſonit⁹
echo/ terrēs eas. Itē araneē q̄ alucaria ſubtrahit/ q̄ eas con-
rūpūt. Itē papilionis q̄dā q̄ mel earū deuorant. Itē com-
pta nebula/ q̄ corrupt⁹ flores q̄s paſcūt. Itē autē diſas pal-
q̄n in moderate comedere appetit. Itē oleū q̄d eas necat
ſed acetū ſupluſum vluſcat. Itē nocet eis vēr/ ſum⁹
feto/ z pluvia. Vere oīa iſta in cōmoda incurrit religioſi
etiā quilibet viri pfecti. Plūmū q̄ in cōmodū eſt pigritia
vere q̄n ceſſant ab opere diſcipline/ z vacāt otio et deſicūt
tunc p multa viſta inſiſtant⁹: q̄ oīa mala docuit oſtēdere.
Eccl. xxiij. Et hoc eſt p̄mū in cōmodū. *i. pigritia.* Scōm
eſt terror: z ſonit⁹: z ſignificat diuitia et crudelitātē p̄lat⁹
qui ſubito z ſine deliberatiōe ſubditos puniūt/ verbēat⁹
conturbāt: vnde etiā pueniūt diuerſa viſta. *i. apoſtaſie/ oſe-*
ſenſiones/ z p̄mū. Deutero. *j.* Nicij tenuerūt nos. Tenuit
in cōmodū et araneē/ z ſignificat p̄mū ſonit⁹/ q̄ ſunt re-
alios in religioſis/ q̄ ſuis p̄mū nūti⁹/ vbi ſe ſuggerit
bus alios in cōmū ad pccā: et ſic eos inſicit z corripit
vñ/ malus vellet q̄ oēs alij eſſent ſibi ſimiles. Uolo oēs eſſe
ſicut meſm. *i. ad Cor. vij.* Quartū in cōmodū eſt papilio
et iſte ſignificat detractores z ſuſurratores/ qui in mella alu-
rū. *i. bona opera* cōſeuerando z cōtrahendo ad inſiſtētē cō-
munt⁹: q̄ ſua ſuſurratores q̄ ſupplēcia. *Prouer. xxiij.* Qu-
tum in cōmodū eſt corrupta nebula: et ſignificat p̄mū
in maiorib⁹. *i. ſeniorib⁹/ z p̄lat⁹:* qui debet eſſe q̄ ſi ho-
alij debēt depaſci p imitationē/ z boni exēplū acceptione
ideo q̄ ſunt corrupti per luxuriā vel aliud pccm/ mai⁹ tūc
imitatoz tribuit nutrimentū: q̄ bodie celiſcan eſt ſonit⁹
z cecidit ſonit⁹. *Eccl. xl.* Sextū in cōmodū eſt audit⁹ pal-
hoc eſt dictu/ nimis appetit ſcientie: q̄n in moderate ap-
petit ſcientie: q̄ ppter hoc horas canonicas vel alia mo-
lia dimittit: tūc inſiſtant⁹ p inflationē ſupbie z p̄mū
nō: q̄ ſcientia inflat: charitas autē edificat. *i. ad Rom. xij.* ſicut p̄p̄e
Ideo nō p̄ ſapere q̄ p̄p̄et ſapere. ad Rom. xij. ſicut p̄p̄e
multis monachijs/ q̄ dimittit habitū/ vt audiat leges. Qu-
nocet eis oleū ſupluſus: z ſignificat tēpore/ pſperitatē
cte facit eos exanimis. *i. luxurioſos/ cupidos/ et ſupbiaſos.*
fm Seneca: Fortuna quē nimis fouet/ ſuſtrā facit. Acci-
tamē correctiōis/ ſi a p̄lat⁹ ſupluſus/ ipſos vluſcat p̄-
gram et cōſeruat: q̄ mandati lucerna eſt/ z lex lux: z via vi-
te in cōſeruatōe diſcipline. *Prouer. vi.* Itē nocet eis vēr/ ſu-
ble/ ſum⁹ in fame/ feto/ luxurie/ z inmoderate pluvia delin-
rū z gule z gaſtrimagie. Ab his em nocentis debet co-
ſtos apum. *i. p̄lat⁹ ſp̄as ſollicitē cuſtodire.* *fm Reg. xxiij.*
Cuſtodit vitam iſtum. zc. Et hoc viſus huc dicit *plūmū.*
¶ Autēna autem dicit lib. ix. c. iij. q̄ apes comedunt mel
quādo ſunt inſirme/ et nō exiūt domus ſuas: ſed ibi mori-
paſcunt. Sic vere clerici et religioſi debent comedere mel
doctrinē/ z ſcientie/ z deuotiōis. Alii autem qui ſunt in-
mi/ fragiles et imperfecti/ qui de facili cadunt in peccatū
debent remanere in domo ſua. *i. in conuentu ſuo:* et a mun-
di negotijs abſtinere/ et in proprijs conuentibus reſiderē.
Non enim debēt circūire vndequaq̄ per mūdum: ſed ſu-
tare occaſiones pccā: z melle doctrinē z maxime ſacre ſci-
pture lugiter enutriti: vt ſic ſanent et fortificentur per gra-
et virtutes. Deutero. *xxij.* Conſtitue eum ſup excellētiam
ram: vt fugeret mel de petra. ¶ Apis quādo inuenit
mūdū/ libet ibi mellificari/ et facit ibi domos ſeſſe
ſi os alucaris ſit nimis amplū/ ſtrictificabit eū in cōmo-
ris z nigritis: vt dicit idē Autēna ibi dē. Sic vere q̄n *Eccl.*

Lib. X. De Animalibus. Fo. CLXXX.

fuis vas mundū. i. consciētiā purā et innocētem et castā
 inuenit libenter habitare ibi: et ibidē mellificat p gratiā: qz
 scilz ibi mel deuotionis et gratie introducitur. Qui diliget
 cordis munditiā: ppter gram labioz habebit amicū regē.
 Prover. xxiij. Et itāco os alucaris. i. ipsa uolūtas debet sibi
 edificari per conscientia et timorem: et maxime cū succo ni
 gro et amaro. i. cū mortis memoria: que corpus amarificat
 et denigrat. Ad quē enim respiciet spūs me? nisi a d humili
 lem et cōstitū corde? Et sa. lxxv. Et in humilimodi domo mū
 da et corde puro facit apīs d huius domū fertilē. i. habita
 culum suū. scilz angustis quadratum. Ipsi ser angulū sunt
 spūs fides: charitas: humilitas: patientia: timor. Uel dic
 q homo valde debet attendere q in vase mūdo. i. in religio
 vel societate pura et sancta eligat sibi locū. Et celi. xxiij. In
 habitaculo sancta coā ipio ministrat. Alpes primo edi
 ficat domos: dein de mella. Alpes autem masculi domos
 edificat soli: alie autē occupant exterioris labore. Sic ve
 re nos primo debem⁹ edificare domos nostras: scilz eterna
 habitacula in paradiso: qz in domo patris mei mansiones
 multae sunt. Joā. xxiij. Et deinde ad mella cōponenda. i. ad
 reposita potius vacare. Ad quēte primū regnū dei et
 iustitiā ep: et hōc oia adiciunt vobis. ad h. vi. Et ita facit
 masculi. i. vti pfecti et iusti. Semine autē hōc est dictu: pec
 caros molles et delictosi: exteri⁹ circa labores mūdānos
 se occupāt: et de eternis domibus parū curant. Uel maicū
 si sunt cōtemplatiui: femine sunt actiui. et cetera sicut supra.
 76 ¶ Apes fm Alucē. morantur in fauīs suis: et quādo est tē
 pus exire: exeunt in altū ad modum pyramidis: et come
 dunt mel. Sic pro certo boni in mūdo hoc cōuersant in fa
 uīs suis. i. in suis bonis operib⁹: ubi melle gratie impigū
 tur: sed quādo erit tempus exire: scilz de mūdo per mor
 tem: tunc volabunt pyramidaliter vīs ad altitudinē para
 di: ubi mel eterne dulcedinis ppetuo gustabūt: et sic mel
 gratie in mel glorie conuertet: qz gloria nihil est nisi gratia
 cōsummata. Apertū sunt thesauri: et euolauerūt nebule qū
 aues. Eccl. lxxv. Alucē autē apum nō habent aculeum/
 nisi pauciter: cum nūritur pungere: non possunt. Sic muli
 uices nō habent aculeum. i. potestātē nocendi: tamē quia
 malam habet uolūtatē: hoc nūritur facere: et nō possunt.
 Ad pater in malis pauperibus: qui se si possent crudeliter
 vindicare. Ideo Et sa. lxxv. Supbia eius et arrogantia eius
 plūqz fortitudo eius. Et Ideo Et celi. xix. Si ab imbecillita
 te vniū reueter peccare: si inuenit tempus: malefaciet.
 77 ¶ Apes apum in duplo maior est qz alie: et vtiur apes acu
 leo duplici causa: ad humiditatem. i. supflue cōsumptionē:
 et ad mellis sui defensionē. Alis enim ignea est in aculeo:
 et Ideo operat valde ad superflui cōsumptionē et mellis
 depurationem et cōseruationē fm Alucē. ibidē. Sic vere
 pelati debent esse maiores quātum ad merita: et meliores
 qz subditi. Aculeo autē. i. iudicialia potestate debet vti ad
 bono: scilz ad supfluum. i. malorum et vitiōz destructionē
 et cōsumptionē: et mellis. i. bonorum subditōz defensionē
 et tutionē. Alis enim ignea charitatis debet esse in aculeo
 cōrectionis: vt scilz ex charitate corrigat delinquentes. Dia
 opavestra ex charitate hāt. j. ad Lōuin. xv. Et Ideo debet
 supflua refecare: bona autē et proficua cōseruare. Nō ergo
 frustra gladiū portat: dei enim minister est: videt in iram. zē.
 78 ¶ Item idem. Alucare subintrat quēdā musce male: que
 re apes pungunt ipsas: nec permittūt secum morari. Sic
 vere quādo in alucari apum. i. in societate bonoz subintrat
 mala musca. i. aliqua mala psona: debet pungi et corrigi: et
 pungi et ab alijs eijs et expelli: alioquin alas apum. i. vir
 tutes et affectus bonoz perforaret et corrūperet per malas
 fugaces et exēpla: et sic muscas alias sibi similes gene
 raret: qz alios sibi similes faceret p peccatū. Venit Adā
 79 filium ad imaginē et similitudinē suā. Gen. i. i. Alpes
 mellificantes scdm eundem Alucē. Interficiunt masculos
 ne regunt interficiunt: et qz nimis comedunt de melle. pu
 gnāt et cōtra apes longas: et eas eijs cūctque: non mellifi
 cauit: sed comedunt: et per talem electionē meliorat mel et
 augēt. Sic p certo boni subditi: qz mel deuotiōis et gfe: mel
 etiam reposita sustinent cōficiunt: et ad hoc p pō se et

alijs laborant: interficiunt masculos nocentes. i. prauos et
 peruersos: et eis in via morum obstitēs: sicut sunt hereti
 ci: et principes pccōres. vtile est enim tales occidere: qz fm
 Seneca: Senus clemētie est malos cito occidere. Reges
 autē suos: scilz malos prelatos: qui eos male regūt: debet
 impugnare: eos deponēdo: et apes lōgas. i. carnales et ocio
 sos: qz nō faciunt nisi comedere labores alioz: nec laborare
 curant: debet a se expellere et fugare. Quia qui non laborat
 non manducet. i. ad Thes. iij. Nam per eozum expulsionē
 de cōuentu vel collegio: melioratur mel. i. reposita: et spiri
 tualis prosperitas alioz. Et sic eam: et claudē ostiū post eā
 ij. Regū. xliij. ¶ Est quoddā genus apum qd dicitur labon/
 qd interficit apes mellificantes: et earū domos destruit: odit
 enim eas: qz sunt vigiles et bone custodie. Sic vere in eccle
 sia dei sunt pueri canonici vel religiosi: qui odunt mellifi
 cantes. i. bonas psonas: et magis prelatos suos: eo qz sunt
 vigiles sup gregem dñicū: et bone custodie: qz scilz ipsos
 custodiūt ne delinquant: p cōrectiones et documēta. Amos
 v. Oderit in porta corripientē. et Ideo eos occidit per infra
 mias: si possunt: et eozū domos destruit. i. dignitates et offi
 cia: inquantū nūritur eos deponere: qz nō amat pestilē eū
 qui se complēt. Prover. xv. Alucē enī vt cōmunitur non odit
 sunt bonos nec subditos nec prelatos: imo eos plequūtur
 et odunt: et eozum spiritualē vigiliā per detractionē desti
 tuit et cōtēdit. Unde Prover. xxix. Detestatur impij eos
 qui in recta sunt via. ¶ Labon est quēdā apes: sic dicta: qz
 intrat alucaria ad comedēdū mella: quādo ibi intrat: ita
 aulde se infigit in mel vt deuoret: qz nō potest exire: imo ibi
 inuenit: et a veris apibus enecat. Sic vere in alucari hui⁹
 mundi sunt cupidī et auari: qui tāto ardore appetunt mel. i.
 mūdi diuitias/delicias et honores: qz ibi taliter se infigit p
 desiderū et affectū: qz nō possunt exire: nec eas dimittere p
 cōtēptū: imo ibi infit totū vite sue tēpore p malas cōiue
 tudines pfeuerant: ita qz in morte inueniunt ab apibus ve
 rīs. i. a deo et sanctis angelis: et p montis eterne supplicium
 occidunt. Numeri. xxv. Statim qz apprehēderit eū: interfi
 ciet. ¶ Quilibet rex apum habet vna cateruā: et illa cater
 ua nō vult habere aliū. nisi illū quē pmo elegit: imo si alij
 vult esse rex illius caterue: cōtra eū pugnat: et occidit: qz
 nec eū admittit fm Alucē. Sic vere est in ecclesia dei: qz
 quilibet prelat⁹ habet suā cateruā: scilz subditos: et quilibet
 abbas monachos suos: et Ideo p certo illi qz pmo elegerit
 vniū regē. i. vniū prelatū: statū vel religionē: debet eo esse cō
 tēti toto tēpore vite sue: nec debet currere ad regē aliū. i. ad
 alium statū vli ordinē declinare. Sufficit tibi lac caprarū
 in cibos tuos. Prover. xxvij. Uel pone si vīs qz sephalares vli
 subditi: ex quo primo eligūt vniū bonū magistrū vel pīlātū/
 non debet illū immutare: et tanqz inflexibiles de vno ad aliū
 se trāsferre: qz fm Seneca: Nō cōualefcit plāta qz sepe trās
 fertur. Uel pone qz rex quem primo eligim⁹ in baptismo: est
 Thys⁹: qui est rex et pīnceps caterue christiane: et Ideo pro
 certo nō debem⁹ eū dimittere p pccm: nec alij regi scilz dia
 bolo: qz est rex sup oēs filios supbie. Job. xli. nos vnire: imo
 mo si sup nos regnare voluerit / et nos potestati sue p vitiā
 subingare: debem⁹ cōtra eū pugnare: suis tentationib⁹ for
 titer resistēdo: et eū occidere. i. occidit vli mortuū dicere: vli
 putare. Resistite ergo diabolo: et fugiet a vobis. Iaco. i. iij.
 83 ¶ Figura de Roboam et Jeroboā: sicut habes supra. ¶ Quid
 apes volūt volare si fuerit paucē: expectat societate alteri⁹
 exantilis: vt sic securi pariter proficiant. Sic vere nos qz
 habem⁹ de hoc mūdo volare ad patrē: debem⁹ bonā socie
 tate pquirere: et eidē nos adiungere et vnire: vt sic alter alte
 rius auxilio p vite hui⁹ pericula securius trāscamus: qz fra
 ter qui adiuvat a fratre: tanqz ciuitas firma. Prover. xvij. i.
 ¶ Nulla creatura est ardētior ad vindictam qz sint apes. 84
 Unde sepes magnas proferunt sul exercit⁹ magnitudinis: qz
 ad iracundiā concitant: quādo scilz cōtra diripiētes mella
 resistere cōpelluntur. Sic vere boni prelati et subditi qui p
 zelum iustitie ad iracundiā concitant: contra inuadentes
 iniuste iura et possessiones suas et ecclesiā suarum: debet
 esse iracūdi simi et rigidi: vt ea scilz a cunctis inuadē
 bus tueantur: et sepes etiam fortes. i. mundi principes et
 potentes debent proferre et corrigere exercitū apum:
 hoc est dictu: prelati ecclesie et collegia cōstituta. Pugna

Lib. X. De Animalibus. Fo. CLXXXI.

ris corporis. i. maioris cupiditatis et voluptatis q̄ masculis:
pedes enī. i. affectus habent longiores: q̄ plura et maiora
desiderant et affectus: et ideo sunt habiles ad texturā. i. ad te-
lam cautelariū et malitiae p̄perandā et ad muscas. i. ad luxu-
riosos capidos et inuolutos et attrahēdos: ut sic sua hu-
miditate. i. sua temporalī substantia fatietur: quia sicut vt
denus/luxoriosos inuolutos vacuant bonis suis: et ipsos
interficiunt per fame et scientie detrimētū. Iba bēt
enī scilicet pedes et molliores. i. affectus: quia affectus
et voluntas mulieris de facili flectitur ad peccatū et ad va-
na et vaga desideria mobiliter circumfertur. Ideo p̄rouer-
bijs. i. de mala muliere dicitur: Barrula et vaga. quēctis impa-
tens. Et p̄uer. v. Agi sunt gressus eius: et inuestigabiles.
¶ Scdm Arist. li. v. c. vij. Aranea femina attrahit masculū
per fila tele sue: et masculus femina: et nō cessabit attra-
ctio donec inuicē coniungant et carnaliter copulent. Quod
maxime accidit in fine veris et principio estatis: et quādo
q̄ in fine autumni et in principio hyemis: et tunc maxime
sunt noctue et earū puncture venenose. Sic vere luxuriosi
et luxuriose attrahūt se inuicē per telas suas. i. p̄ mutuas sol-
licitationes et verba ad cōiunctionē et copulā carnalē. Et
maxime accidit in vere et estate: hoc est dictū. in tēpore in-
fantie et iuuentutis: quia tunc libidinis desiderii fortius
inardescit. Accidit etiā aliquando in hyeme vel in autūno
q̄ sunt finis anni: hoc est dictū. in tēpore senectutis: quia
multi sunt qui etiam tēpore senectutis nolunt dimittere
actūs illos: et ideo tunc tēpore sunt araneae magis vene-
nose: quia vere peccatū luxurie magis nocet et spiritualiter
et temporaliter in tēpore senectutis. Deus enī summe odit
senem fatiū et insensatum. i. luxuriosum et vitiū mēda-
tū. pauperem superbū. Et ccl. xvj. ¶ Scdm Arist. li. ix.
c. xxiij. Diuersa sunt genera araneaz: quia quedam sunt
parue et maculose resperse: alie autem sunt magne et nigre:
sed prime magis sunt acutę q̄ alie que sunt magne et ni-
gre cum pedibus longis: quia tales vt cōter sunt minoris
moris: nisi quādo coitu stimulant. Sic vere in genere vsu
rariorē et balliūmum: qui sunt paruī. pauperes et ex humi-
li plebe nati: sunt velociores per sollicitudinē et acutiores p̄
rapinā. q̄ illi qui sunt maiores ad diuitias et ad generis di-
gnitatem. ¶ Aranea nigra circa terrā laqueos suos facit:
vbi cū aliqua musca ceciderit: ipsam deserit et reponit ad lo-
cum suū: et ibi fugit humiditātē vnde viuit et consumpta
tota musca humiditate cū expellit et iterū reuertitur ad ve-
nandū. Talis est mulier mala: quia cū aliquē infra laque-
os suos inuoluerit: fugit q̄quid potest attrahere de humi-
ditate temporalis substantie: et cum videt q̄ musca non ha-
bet amplius de humore diuitiarū: statim pro certo dimit-
tit eum: et de eo amplius nihil curat. Figura de dalila: q̄
postq̄ totundū Sanionem: qui supra genūa dormierat: et
postq̄ totundū recessit: expulit eum: et tradidit philistēo.
Dalila interpretatur fitula: q̄ tandiū vertit faciē ad aquā
q̄dā hauriat et impleat: et tunc vertit ei dosiūm: et signifi-
cat malā mulierē: q̄ primo faciem. i. fauorem et fictū amorē
et apparentiā vertit ad hominem: vt impleatur venter ei
et diuitijs atq̄ lucris: quod cū factū fuerit: nihil amplius de
eo curat: immo vertit ei dosiūm: et nō facit. Dū igitur San-
ion. i. aliquis homo dormit et delectatur super genūa Dal-
ilē. i. in carnali amore dormit et delectatur super genūa Dal-
ilē. statim conuertitur ad tendendū: et vellus diuitiarū ab eo
erundū. Sed pro certo statim q̄ istud vellus. i. sua tpalia
substantia fuerit auulsa: fatuusq̄ homo fortitudinē prope-
ritatis amisit: et venerit ad infirmitatē paupertatis: ipm
pocul dubio derelinquit. Et i. Judith. j. Remiserūt eos va-
lites. i. a demonibus capti: per ignorantia excecatur/
per malas consuetudines alligantur: tandem vna cum eis
in templo inferni occidūtur et extinguūt. Et dicit q̄ aranea
est diabolus: qui in laqueis suggestionis delectationū et tē-
rationū: et in amore mūdane prosperitatis ligat et inuoluit
muscā. i. peccatorem: ipm q̄ pro complacitis fortius et
fortius quotidie semper stringit: et cum videt q̄ ita est liga-
tus: inclinatur et dedit mūdum et mundanis: q̄ non cōten-
dit resistere: tunc diabolus paulatim fugit: euacuat et eucl-
lit ab ista musca q̄quid h̄ de humore. i. de dei grā et de de

uotōe et cōpassōe. Et cū bñ p̄ diuersa pctā fuerit vacuar:
tūc ipm aranea. i. diabolus: de cauerna sua. i. de mūdō efficit
et expellit: per mortē. i. temporalē. Unde de hoc potest dici
illud. i. Regū. xlij. Et tunc eam et claude ostiū post eā. Homo
enī per mortē efficitur: et post ipm ostiū clauditur: quā-
do sibi redēdi potentia denegatur. Figura de dalila sicut
supra. Dalila enī est diabolus: genūa eius sunt mūdī pros-
peritas: que. i. sunt duo: q̄. i. mūdī prosperitas in duob⁹ cōsi-
stūt. i. in diuitijs et delicijs. Qñ ē Sanion. i. h̄ dormit et q̄
scit sup genūa dalilē. i. super mūdā prosperitatē: tunc vere
Dalila q̄ interpretatur fitula. i. diabolus: qui semper fitit dā-
nationem nostrā et haurire cupit q̄quid habem⁹ de aqua
gratie et virtutis: statim conuertitur ad eū tendendū: et capil-
lis gratiarū et virtutum: vellereq̄ bone cōuersationis erun-
dū et spolandū: quod cū factū fuerit: et mūdū peccatōis
in mūdī prosperitatib⁹ bene consopuerit: et ab oib⁹ bonis
spiritualibus exuerit: tunc vere ipm expellere consuevit: et
philistēis tradere. i. mūdū et inferni tribulationib⁹ et tormē-
tis: vbi alligatur per eternā dānationē: et vbi etiā excecatur
per vtriusq̄ lucis p̄uotionē. Et dicitur. xvj. Et tunc eum in
tenebras exteriores. Et dicit q̄ aranea est viciū: vel ana-
rus: qui cū laqueis suis. i. cū multis inductōib⁹ et cautelis
ligat et inuoluit muscas. i. pauperes et vicinos. Quādo autē
videt eos contractibus obligatōibus et pactionib⁹ ineti-
tos: ita q̄ non possunt soluere: nec a suis laqueis resistere: tunc
vere fraudulenta aranea. i. viciū: solet istā muscā. i. pau-
perē inuadere per citationes: modere et ledere p̄ diuersas
impugnationes: et eos humore temporalis substantie va-
cuare per etheredationes. Et quando videt eos vacuos et
manes: solet eos expellere: et a sua domo societate et amici-
tia penitus abdicare: quia reuera tales p̄mo fraudulēter
pauperes attrahūt: deinde eos in suis p̄tractib⁹ inuoluit:
tandē eos exheredant: post expellūt. Ideo de talib⁹ dicitur
Eccl. xlij. Si habueris: pulet tecū: autem nihil habue-
ris: derelinquet te. Isti ergo sunt figurati in dalila que in-
terpretatur fitula: q̄ situnt et cupiunt diuitias vicinorū: q̄
vere illos qui dormiunt super genūa sua. i. illos qui in suis
aditōijs et mutuis et auxilijs p̄dunt: et qui eis inmittunt/
ipsi tondū: spoliant: depauperāt et cōfundūt: eosq̄ philistē-
is. i. balliuis partiūt: et exactorib⁹ tradunt multo rēis cru-
ciados: de eis amplius non curātes postq̄ eos totō derūt:
sed eos sine spe allicius inuadunt expellētes. Et dicit q̄
aranea est fallus amic⁹: qui amic⁹ suū laqueis adulatio-
num alligat: vt humore. i. lucris temporalē ab eo attrahat
atq̄ fugat: sed si ipm vacuarū viderit: ipm. p̄ certo q̄ctō
derelinquit. Figuratus in dalila: que tandiū sanionem
secū dormire permittit: quousq̄ capillos sibi rasi: sed cum
statim expulit et dimittit. Diuitie enī addunt amicos plu-
rimos: a paupere autem et hī quos habuerat: recesserunt.
¶ Prouer. xij. ¶ Aranea postq̄ cepit muscam: ipam reponit
et donec iterū esuriat seruat: et illud quod residuū est et nihil
valet ad bibendū: efficit de cauerna: et iterū reuertit ad ve-
nandū. Sic auarus muscas. i. diuitias recolligit p̄ sue aua-
ritie fame et esurie temperanda: et illud quod nihil valet. i.
bladum vel vñū corruptū efficit: quādo scilicet ampli⁹ ser-
uari nō potest: et ad venationē auaritie: vsure: fraudis et ra-
pine iterū reuertitur. ¶ Aranea non venatur q̄dū habet
muscā qua nutriet. Sic vere nos nō debemus esse solliciti
de acquisitione temporalū: q̄ ad modū muscarū pungunt
et sollicitant cor humanū: q̄dū de eis ad victus sufficiētā
habemus. i. ad Tim. vi. habentes alimenta et quib⁹ te-
gamur: his contenti sumus. ¶ Tēse Aristotele libro. ix. c.
xv. q̄dū tela araneae est rupta: nō vacat venatōi: do-
nec iterū reparet: et ipam summe reparat circa solis ortū
et occasum. Et fm p̄ li. in reparatione huius semp incipit
a medio: quia nihil iudicat in corpore tele esse integrū: q̄
dū mediū non est firmit. Aranea est homo: tela sua est cō-
geries virtutū et morum: musce sunt bona temporalia: que
inestant et sollicitant cor humanū. Si ergo tela sua. i. cōge-
ries virtutū et morū et velamē fuerint aliquo casu diruta p̄
aliquid peccatū mortale: pro certo non debes vacare re-
nationi muscarū. i. acquisitioni bonorū temporalū: nisi prius
per penitentia tela ista fuerit integrata. Et hec reparatio
maxie habet fieri circa solis ortū et occasum: hoc est dictū:

Lib. X.

per considerationes oitus z naturitatis/occasus et motus
ipsius folius iustitie iesu christi: quia circa naturitatem z mor-
tem christi inuenies doctrinam et exemplum omni virtutum: et
ad eorum regulam repare poteris telam tuam. Hā folius ortu
z occasus: spon speciem decoris eius. Telam etiam in folis or-
tu. In ipso folio iuuētus: z etiam in occasu fenecturus: qz
scilz z iuuētus z fenectus sunt repōa bonis operibz: oppo-
tuna. Ideo dicitur **Eccl. xi.** Adhuc femina semē tuū: z vespere
non cesserit manū tua. Et in hac reparatione tu debes incipere
a medio. I. a corde: z a cōficientie puritate: qz nihil potest
esse integrū in motibus vel securum/ nisi co sit iurum: z fir-
mū per cōficientie puritatem: et per constantē firmitatē.
Ideo **Ami.** custodita serua cor tuū / qm ab ipso vira poci-
11 **et** **psou.** **liij.** **Et** **Scdm** **Ariflo.** femina aranea parit z
natur: z masculū iuuat eam. Sic est de vsuarij z auariz:
qz pio certo femine vacant venationi. I. vsure z lucro/ sicut
ipsi: z mares earū/ ipsas adiuvant ad lucrandū: quia sicut
videmus ad oculum/ femine auarozū magis sunt ardētes
et cupide qz avarū: quia breuis omnis malitia super maliti-
12 **am** mulieris. **Eccl. xxi.** **Et** **Scdm** **Ariflo.** Aranea quan-
do vult capere muscas/ abscondit se in foamine/ vel sub te-
la/ ne a bestiolis videatur. Sic vere vsuarij abscondit se
sub tela sua. hoc est dictū / sub pallio cautelarū suarum: qz
contracti suos palliant aliquo bono/ vt pote mutuo vel vē-
ditio zc. Et hoc faciunt ne videantur. I. ne eorū malitia co-
gnoscatur. Dicunt enī: Non me videbit oculi. **Job. xliij.** Hā
sub specie mutui vsuras cōtrahit z rapinas. **Figura** **Eccl.**
xxvij. de **z** **hamar:** qz volēs decipere iudā/ inuoluit se pal-
lio: z cū ab eo persequeretur/ offendit fibi arra bonę ce-
perat: et liberata est. Sic quando vsuarij volunt euadere
persequentiē iude. I. iudiciū z principium z perlatorem/ in-
uolunt se pallio cautelarū z ostendunt arrabonem. I. char-
tas z litteras simulatas z fictas: z sic liberantur: ita qz iu-
das. I. pelatus ppellit dicere: Justus me es. Ideo etis po-
test dici illud. **ij.** **Regū. xliij.** Cōmura habito/ ne cognoscas
13 **et** **Parauit** aranea statim qz nare incipit/ incipit telas
facere: z venatiōi vacare: z ac si in materno vtero essent edo
cto/ statim incipiunt facere instrumenta competētia pcedē
sue. Sic pio certo filij vsuariorum statim qz possunt ire/ ab
eis informati: z docentur ad telas cautelarū faciendas/ et
ad venatiōē vsuriarū exercendā. Et ideo sicut videm⁹
statim qz possunt loqui/ incipiunt vsurare: z ad parentū offi-
ciū se donare/ et telas cautelarū ordiri / vt muscas capiāt
z diuitias/ vt fraudes exercent z vsuras. Infus enim est
regulare qz in omni statu parentes volūt filios ad propria
opera erudire et informare: vt patet de mercurio/ vsu
et cauidicis/ et operarijs vniuersis. **3** **Iacob** **lere. vij.** Patres
colligunt ligna/ filij succendūt ignem/ mulieres cōpergit
adipem ad faciendū placentas regine celi. Quia breuiter
inter vsuriaros z patres: z mater z filij/ ibidem aliquid op-
14 **erantur.** **Et** quedā species aranearū qz venatur paruum
lacrētū: quia filius filio circūligat os/ et tunc palat lupū ipsū
et ipm interficit et occidit. Ista autē dicit **Isai.** Non solum
de laceto: immo etiā de serpente. **libro. 2. cl. xliij.** circa finem
2 **Laceratus** est paup⁹ hō z implex: aranea est cauidic⁹/ qz
filio suis. I. fallacijs et cautelis ita circūligat os et verba
pauperis/ qz non potest aliquid dicere quin capiatur: et ita
claudet ei os/ qz non audet nec potest filius fallacis respon-
dere: et sic enī interficit/ temporalem substantiā subtrahē-
do. **3** **Itre** **et** filius sermionibus zc. **3** **psou.** **vij.** Lepertū
cōculcare os eius zc. **2** **Luc. xij.** Hē pōne quomodo vsu-
rij et cauidici ligant alios p os. per verba z obligatiōes:
desinde inuadunt per citatiōes/ z occidunt p exactiones.
15 **Item** dicit **Ariflo.** qz aranea aliqui inueniunt in examine
apium/ quia corripit mel / et fugit liquoz/ et facit tecturam
circa fauos: z corripit eos. Sic vere in examine donorum
viuorum/ clerici/ z religiosi/ aliquando est aranea. I. alti:
quis malus ambitiosus z cupidus/ qui a conuentu suo fu-
git z attrahit sibi mel temporalis beneficii z subuentiōis
z circa fauos. I. circa ipso bonos viros/ qui cerā paffiōis
melis deuotiōis cōtinent/ facit z inducit telam auaritię/
fraudis z deceptionis: z sic periculis exempli alij corripū-
tur. per araneā enī corripit apīs/ quando p societatem
male perone eorum psumit bona: quia qui retigerit picē: in-

De Animalibus.

quinhabitur ab ea. ¶ Eccl. xxiij. Ideo nūciet. rē. Quicquid
tigitur immundus: immundū faciet. ¶ Sicut dicit phili. 1.
Alic. 2. tria sunt genera aranearū. quod dicit phili. 1.
gū: cū corp⁹ erigū: variū: velox: nōtū habēs mōsum:
aliud quod nigri est corp⁹: cruris longioris: cauernas
bi teres: r facies circa terrā: aliud qd in altis locis mirabil
facies telas. Scilicet recte tria genera sunt malorum. Primi
sunt mali ballui: qui dicitur parū corp⁹: per pulmā
paupertatē: vel per fictā humilitatem: varij sunt q caute
las et falsitatem: veloces sunt per irā et asperitatem. Posti
mus per rapinā et crudelitatem. Ideo eccl. xxiij. Aquo
sima paup⁹ in ore ipsius. Alie aranee sunt mali agricolē
vel mercatores: qui circa terram. l. circa terre cultum es
ercent vires suas: et ibi suas facit maniones: et sūt sū
magni corp⁹: per temporalū quantitatem: longioris nigr
p la bore et asperitatem: cruris longioris per maloz alic
cium pluralitatem: q: crura. l. affectiones habent ita lo
gas: q: vellent omnia bona diutius. si tñ eis impune cede
ret: furatē. Desideria occidit pigrū. p. d. uer. xxiij. Alie autē
superiores sunt pelati et principes: qui in altis locis em
nentiarū dignitatē et honorū domos et habitacula sibi pa
rant. Ideo dicit Job. xxxij. In altis manet. et p. al. Alii
dunt enim vijs ad celos: et descendunt vijs ad abyssū.
¶ Sicut dicit phili. 2. ad sensum patet: quod admirandum
est: nunq potest corp⁹ aranee tantū vacuū: quin semper
sufficientem materiā habeat ad telam exterius ordinādā.
Unde q̄to exterius crescit tela: tanto interius crescit eius
materia venenosa. Sic pio certo in corde auaroz nūq
desiccit cupiditas: quod recte est quasi fundamentū origo ma
terla et causa exterioris auaritie: et exterioris subtilitē tem
poralis. Unde q̄to magis crescit tela sua. l. temporalis pos
sessio: tanto interius materia. l. ardor habendi et cupiditas
magis crescit: q: fm ligna silue. sic exardescit ignis. Eccl.
xxvij. Vel expone de elemofina. sicut ita. li. xij. de endo.
¶ Aranea resp. p. li. miro modo et equissimo fila necesse
ipsa inuicem ordinat et componit: et a centro parū distantiā
ipsa colligit et coniungit. Sic recte heretici miro modo fila
sua. l. argumenta falsa colligant: et ipsa circa centrū. l. circa
deum collocant ordinatē: vt sic eis facilius a simplicibus
credat. ¶ Identur enim verba sua esse defensiva veritatis
cum tamē sint ipsius destructiua. q. f. achaba. vi. ¶ Abat cap
te et ordinate. Et sicut fila aranee ita sūt subtilia et q: vix po
sunt videri: sic argumenta talia. q: vix possunt solui. ¶ Sicut
fila aranee q̄to magis centro vel medio coniunguntur: tan
to arctius constringuntur: et q̄to magis extremo appropin
quant: tanto vniū ab alio remotius elongatur. ¶ Aranea
medium et centrū est deus: qui ad modum centrū est ip
mobilis: q: resse Boethio. Stans in mobilis: dat cuncta
moueri. ¶ Extremū seu circumferentiā sunt creature: q: modo
rotā circulator et procedunt. Aranea est adam: q: sicut
sunt homines: q: q̄to sunt propinquiores medio: hoc est do
cto: ipsi deo et christo per gratiā et charitatē: tanto inuicem
magis stringunt p cōcordiā et vnitatem. Sed q̄to circū
ferentē: hoc est dictū rebus mundi et creaturis magis: tan
to propinqui per auaritiā et cupiditatē: tanto ab inuice p
sunt elongat q discordiā et partialitatem. ¶ Nud patet
sibi diuinitas: qui per lites et lurgia ab vnitatē concordie
separatur. Figura sē. xli. vbi ppter tēporālē possessionē
Lorh et Abimeam sūt diuisi. Et sē. xxiij. ¶ Isaac et Abime
lech. sē. xxviij. ¶ Jacob et Esau. Ideo dicit sē. xxiij. ¶ Et
posse coū nimia: r nequibat habitare cōiter. De bono
autē potē dici illi Job. xli. Ana vni iungit et c. ¶ Sicut
inter araneas sunt auguria: q: scdm q: tēps est futuri. Alii
vel submissus cōponit et cōfiscunt telas suas. Si autē tēps
per se ferū expectant: alie faciunt telas suas: q: quā
sit turbidā affuturi: tunc inferius faciūt telas suas: q: quā
do plures aranea in simū cōueniūt: signū est q: annus erit
pluuiosus. Aranea sunt adulatores: fila eoz. vbi verba sūt
etideo fm q: sperant tempus futurū. l. scdm q: sperant tēps
vel parū impetrare: alius vel submissus fila sua. l. verba
sua adulatoria deponit vt extollit. et quādo plures arae
nee. l. adulatores in simū cōueniūt: signū est pluitū. l. rep
poralis prosperitatis: q: adulatores nūc inueniuntur
q̄tum durat tempus prosperitatis: quia multi colunt plosā

Lib. X. De Animalibus. Fo. CLXXXII.

potest, p[ro]nu[n]t[ur] t[er]r[am] ab[is]c[us]q[ue] f[er]re[n]t[ur] cadauer[um] statim ad[es]c[ere].
 Job. xxiij. q[uod] si pater de[us] h[is]trionib[us] q[uo]ntu[m] congregato
 significat co[n]silia sua festa / q[uo]d f[er]m[us] q[uo]d plus vel min[us] /
 gl[ori]e sperant / extollunt vel dimittunt carnis suos. Al[ia] d[icitu]r
 q[uo]d illi arane[ae] illi homines qui serentat[ur] eterne prosperitat[is]
 expectant / p[er]sp[er]at / sursum / scilicet in celo edificat[ur]
 et laborant ad p[ro]p[ri]u[m] / h[is]trion[um] / q[uo]d h[is]trion[um] in celis est.
 Illi autem qui inferius in mundanis circa terra[m] operant[ur] et
 lucrant non cessant / signum est q[uo]d temp[us] turbulentu[m] eterne
 aduer[sa]ritatis eos finaliter subueq[ue]nt. Ideo de istis duo[bus]
 generib[us] hominu[m] dicit[ur] Deuto. xviij. Ipse affert d[omi]nu[m]
 super te / et erit superbo[rum] tu autem descende[re]s / et eris infors[us].
 21. ¶ Scdm[us] p[ro]p[ri]u[m] xvij. ca. xliij. q[uo]d circa flores arbor[um] te
 nellos facit[ur] arane[ae] fila sua / aliquoties eor[um] punctur[um].
 Sic quado circa flores / et luenes tenellos co[m]ponunt[ur] arane[ae].
 I. p[er]cutit homines fila sua. I. opera et verba et exempla
 eos mouendo / et ad malu[m] informando / et maxime heretici /
 de facili tales luenes co[n]spicunt[ur] p[er] heresim[um] errorem:
 q[uo]d co[n]spicunt mores mores colloquia p[ro]p[ri]a. I. ad Lon. xv.
 p[er]one et illi luxurio[rum] cu[m] laq[ui]s h[ab]e[re]nt[ur] aliis pl[ur]i
 luenes p[er] lucrum inficunt[ur] et co[n]spicunt[ur] / p[er] pater in istis
 araneis. In v[er]itatis venenosus. I. lingua em[issa] terribiliter multos
 22. co[m]m[un]it[ur] xvlij. pot[est] infern[us] q[uo]d illa. Eccl[esi]a. xviij. I. Scit
 dicit[ur] p[ro]p[ri]u[m] h[ab]e[re]nt[ur] p[ro]p[ri]u[m] illi mortif[er] / et venenosus: sed
 contra eum valet succus plantaginis / et ideo lacte et bo
 trices et alij vermes molius arane[ae] fo[m]idat[ur] / succo pla
 taginis se vident[ur]. v[er]o dicit[ur] p[ro]p[ri]u[m] d[icitu]r. I. dicit[ur]. p[ro]p[ri]u[m] /
 et ideo diaboli / cu[m] mo[do]s. I. tentatio est aie venenosus:
 et ideo succo plantaginis frigidu[m] et amaro. I. amaritudine
 penitentie / et rigoru[m] diuini timoris debet quilibet se mun[us]
 p[ro]p[ri]a mo[do] huiusmodi venenosu[m]. Eccl[esi]a. xviij. Ante
 23. laqueo[rum] adhibe[m]us medicin[am]. ¶ Scdm[us] p[ro]p[ri]u[m] et Aristot[elis]. Tela
 araneae m[odo] nature artificio de arane[ae] viscerib[us] con[tra]
 fect[ur] / miro et subtilissimo ordine co[m]ponit[ur] / more retis co[n]
 fect[ur] / magno labore et longo tempore perficit[ur] / sed miro
 modo facit[ur] dissipat[ur] / et ab igne / vento / vel pluuia sub
 24. iect[ur] multo casat[ur]. Talis est tela mudane prosperitat[is]:
 q[uo]d multo casat[ur]. I. multo rebus conficit[ur] / scilicet ex diu[er]s[is]
 et delictis / ex emittent[is] / ex scientiis / ex cautelis / ex fallac
 ciis. I. hoc em[issa] ad modu[m] retis / scilicet paulatim / et suc
 cessive laboriose et tediose conficit[ur]. Sed p[ro] certo fact[ur]
 iter talis tela dissipat[ur] / et p[er] subita[m] mortem / et inasperat[ur]
 aduer[sa]ritate totus iste labor destruit[ur] et casat[ur]. Exemplu[m]
 de d[omi]no. I. uice. xij. cu[m] letant[ur] et in diu[er]s[is] confident[ur] di
 25. cipt[ur] est: Stulte h[ab]et nocte repetent[ur] a[ma]m suam et. Al[ia] d[icitu]r
 q[uo]d ista tela significat humanam vitam / et ex p[ar]te p[ro]ia sicut
 lupia. Job. viij. Araneae[m] tela fiducia eius. ¶ Licet res
 la arane[ae] a venenosu[m] bestia generetur: ipsa tame[n] n[on] est ve
 nenosa: immo pluri[m]o vtilis medicine: quia fm[us] d[icitu]r. si a
 foetalibus et puluerib[us] fuerit separata / virtute[m] habet con
 stringent[em] et coagulantem / et res[us] gerant[em] quia sanguinem
 restringit et coagulatum / et res[us] gerant[em] quia sanguinem
 superposita fuerit / plage tumor[um] sedat / et plagam recentem
 curat. Sic v[er]o licet diu[er]s[is] sint ab aliqua bestia venenosu[m]. I.
 ab aliquo cupido et auaro aggregate et acquirit[ur] / ipse t[ame]n
 26. m[en] n[on] sunt venenosu[m] / si q[uo]d eis debite s[er]uat[ur] in vi. Immo si p[er]
 eleemosynas pauperib[us] fuerint erogate / et modo debito dis
 pensate: tunc sunt contra diuersos viros genera[m]e[m] me
 dicine: quia sanguine[m] luxurie / sanam gule / vultu[m] inuide / in
 27. berat. I. Tobie. xij. Ideo Eccl[esi]a. I. Sicut aqua erigit[ur] igne[m]
 fra elemosina erigit[ur] peccatu[m]. Al[ia] pone q[uo]d licet sit ma
 lus predicator: tamen doctrina sua est anime[m] medicina: q[uo]d
 28. alios saluos facit / scilicet aut[em] non possunt saluos facere.
 I. uice. xviij. Ideo eis pot[est] d[icitu]r. I. Adice cura teip[su]m. I. uice
 xviij. I. sic gen[er]at[ur] aranea dicit[ur] plantaginu[m] fm[us] p[ro]p[ri]u[m] xliij. ca.
 maculis replem[us] albis: cu[m] l[icet] acerbis est q[uo]d velpat[ur]
 et habita[re] co[n]ter[ur] circa furos et mole[m]dina. Tales recte sunt
 fomites: et alios hominib[us] similes: tamen ip[s]is q[ui]nt[ur] ad po
 29. tentia[m] et diu[er]s[is] sunt maiores. I. p[ro]p[ri]u[m] et d[omi]nos / malos / in im
 p[er]to. I. Ben. xliij. I. si habent caput. I. introitu[m] et t[ri]ngit[ur]

ruffum. I. malitiosum ⁊ fallax. Teste em̃ Aristotē in phrysonia: color ruffus significat malitiam naturalem. ⁊ in principio enim malitiosū blandiuntur rapis ⁊ certo corpus cōstitit, processus vite sue est nigrū. I. primum ⁊ victiosum ⁊ candore innocente longe distans. I. p̃ocap. vi. Ecce equus niger ⁊c. Nam sicut nigrædo et calore inducitur: sic paulatim et turpitudine vite sue et calore auaritie generat. habet tamē aliquas maculas albas: q̃ significant aliqua bona que fās cūnt ⁊ vt pote aliquas elemosinas: ne et rapa pessimi reputentur. ⁊ tris istorum. I. eoz malitia ⁊ rapina est permissio: sioz q̃ vespe: quia vt eoz aliquando minus esset dolorosum pauperibus a vespe percipi q̃ ab aliis crudelibus rapaciter tantari. Et ratio est: quia contra venenum vespe inuenitur remedium ⁊ per eius contrarium: fed contra ipsos non inuenitur: hoc quia isti non habent cōtrariū in natura: quia pelati et principes ipsos font ⁊ et vniū alteriū iustinet ⁊ sic cōtra eos nullum remedium inuenit. Iobab enim. I. principes: ⁊ Abiathar sacerdos. I. pelati erant et p̃te adonit. I. Regū. I. italium raptorz. Isti versant iuxta furros et molendina. hoc est dictū iuxta doli ⁊ simplices agricolæ: qui grānū in abundantiā sibi ferunt. I. circa istos eis morant: eis applaudendo ⁊ vel eos defraudando ⁊ vt acquirant grana et diuitias sibi sibi. Ad per molendina et furros intelligi curias p̃cipuū magnarū ⁊ vbi est clamor litū ⁊ tumultus discordiarū ⁊ foznar omnia ligna confusum: auaritie ⁊ crudelitatis. Figura Dan. iij. vbi dicit q̃ in babilonia erat foznar in curia regis Habuchodonozor ⁊ vbi tres pueri misit sunt qui statū noluerant adorare. Sic vere in curia Habuchodonozor. I. mali principis: est foznar crudelitatis: q̃ quotidie incendit q̃ dilbet detractor ⁊ quā latoz ibi suffiat. Et quādo pueri. I. pauperes innocētes non iuxta adorare statū quā erexit Habuchodonozor rex. I. balli uos/officiales ⁊ causidicos/indigne ⁊ pelatis et principibus p̃motos/eis scz munera largiēdo ⁊ vel hmoi ⁊ p̃sijuntur in foznacē ignis et crudelitatis per fallas accusationes talū balliuoz. ip̃e em̃ Habuchodonozor ipsos p̃ceptis spoliari. I. Circa huiusmodi q̃ foznacē ⁊ molendinū curie principis moztur p̃phalāgia. I. impij causidici ⁊ balliū ⁊ vt inueniant victum suum. libere. xlvj. Super tumulū alexandrie visitabo. ¶ P̃phalangū fm̃ p̃ li. est genus aranee tūa venenosum ⁊ icus eius acerbos est q̃ vespe. Sed contra eius mossum remedium est alterū modū offendere sic p̃culio: ⁊ ad hoc etiā referantur cū mortui inueniunt. Ex ore etiā ipsorū est remedium contra mossum mustelle: vt dicit. Sic vere mali vbi hodie tūa iniqui/malitiosi ⁊ venenosi q̃ pauperes qui ab eis percutiuntur ⁊ predant ⁊ exheredant: nullum habent remediū nisi q̃ respiciant aliquē alium cuiusdā speciei mortui: q̃ vere quādo p̃deramus mortē aliorum maloz causidicorū et balliuoz/raptorz et iniquoz qui p̃cedecerunt ⁊ p̃t eo cōtra mare ⁊ pestime moruorū est nobis remedium aliquale: quia sic cogitam⁹ q̃ deus nos vnde cauet de ip̃is/sicut de illis: q̃ sicut illi mortui nō dimidia verit̃ dies suos/sic nec isti. ⁊ mox et p̃cep̃ pessima. ⁊ deo vnde bunt iusti ⁊ timebūt: et sup̃ eis ridebunt ⁊c. Et id eo tales aranee mortue referantur/inquiri moztas talū aliquādo in scriptis p̃notari ⁊ vt sic ad cōsolatōē et remedium afflictorū et in tribulationib⁹ positos offendant ⁊ marnetur pariter ⁊ dicant. I. Erabit iustus cū viderit vindictā. Ex ore etiā talium. I. memoria male mortui sue cōtra moztum mustelle. I. contra tentationes diaboli solet esse remedium ⁊ tuame: quia inquiri iudiciū dei et vindicta respicitur: moztus diaboli declinat. Ideo Eccli. xxxvij. Iste mos est iudicij. ⁊c. ¶ Est aliud genus aranee lanuginosum ⁊ cuius mosus accidit caligo ⁊ vomitus et genūi dei fecis. Sic et mosus et tentatione diaboli accidit caligo ingranite/defectus inconstantie/vomitus d̃splicite/et q̃ scilicet bona spūalia sibi displicent ⁊ ip̃a respiciet et abhorret. psal. Vñm esse alia abominata est aia eoz. ¶ Est aliud genus d̃splicite fomicaleon vel myrmecem fm̃ p̃ li. Fomicaleon similis capite ⁊ habet alium ⁊ copius nigrū/distinctum maculis/culus mosius vt vesparū roquet: ⁊ dicitur fomicaleon ⁊ fomicas venat vt leo ⁊ ip̃as rapit ⁊ eā iugū humidat ⁊c. inde viuit ⁊c. de passeribus et alijs animalibus postmodū raptur⁹ ⁊ ab eis deuozatur. Et citat dicit in lib.

Lib. X.

de natura rerū. Iste dū est paruus/cum alijs formicis vi-
uit/z benignitatem simulat/ cum autem creuerit/ipsarum
confortia fugit et declinat. Et q̄ nūl in estate congregat/
allari grana deuastat. Ipsi sunt mali p̄clari et hypocrite/
qui in capite. i. in principio sunt albi. i. boni / innocentes et
casti: sed in corpore. i. in p̄gressu vite efficiuntur nigri. i. pra-
ui/ insolentes et avari/ maculis distincti. i. fallacijs et caute-
lis variati. mordent vt vespe: quia vere ipsi excoquant et ras-
piunt vt typhāti: et formicas. i. pauperes focios inuadunt/ et
eorū humiditātē. i. bona tēporalia sugunt/ et sibi attrahūt/ et
inde viuunt. Sed pro certo ab ip̄is passeribus. i. a munda-
nis principibus/ quorū depredati sunt subditos/ nō tueri-
sed magis ab ip̄is inuaduntur. Ut pone q̄ isti ballui in
principio albi. i. simplices et humilitatē fingētes/ et in prin-
cipio pacifice conuersantes: tandem cum in diuitijs et po-
testate creuerint/ sunt superbi/ p̄stulorū amicorū societate
cōtēntes/ bonorumq̄ excoatores: et formicas. i. pauperes
eractionibus deuorantes. Sed a passeribus. i. a suis domi-
nis et principibus postmodū deuorant/ quādo ip̄os nequie
rite cognoscunt. *Eccl. xxiij. Ne qui predaris nōne et tpe p̄-
daberis: cum desideris depredari: depredaberis. Unde Se-
meca: Alitero expecta. aliteri quod fecer.* *Eccl. l. dōm mor-
sum oim aranearū est remediū/ cerebrū gallinacū cum pi-
pere et cum vino dulci bibulum/ coagulum agni cum vino/
vngula arletis cū melle/ musce cōtine et supposito. Sic ve-
re cōtra morsum aranearū. i. demonū valet cerebrum. i. dis-
cretio et doctrina galli. i. predicatoris / si cum pipere cores-
tionis. et cum vino cōsolationis adhibeat. Item coagu-
lum. i. benignitas et dilectio/ vngula. i. asperitas et diffictio
ip̄ius agni et arletis/ scilicet iesu Christi/ qui modo est agni
propter mansuetudinē peccatores tolerādo/ et eis indulgē-
do: sed iudicio erit arletis eos feriendo. *Dan. viij. Ecce ante
portam Ulai artes vnus. Item ad hoc valent musce cōtine-
te. i. consideratio cōtitionis et punitiois demonū et malos
rum. Si ergo morderis per tentationē ab aranea diabol-
lo/ accipe et cōsidera cerebrū galli. i. doctrinā predicatoris:
coagulum agni. i. benignitatem diuine dilectiois/ et huma-
ne redēptionis: vngula arletis. i. asperitas sue correctiois:
muscas mortuas. i. exemplū malorum et sue perditionis et
dānationis: et si hec oia cōsideras/ ppter morsum tērationis
mortis periculum non incurres. In omnibus operib⁹ tuis
memorare nouissima tua/ et in eternū non peccabis. *Eccl.
vij. Nam per cerebrū a quo procedit sensus et motus/ signi-
ficatur predicatio/ a qua oritur sensus cōpassiois/ et motus
bone operationis. per coagulum victuosum intelligit dū-
ce do: p vngulā durā seueritas et durities iudicij. *Eccl. iij. Pre-
dicat. i. c. vi. dicit q̄ aranea lōgos et tenues habens pe-
des/ et candida/ si contrita veteri oleo sit admixta/ dicit sol-
uere albuginē oculorū. Sic vere illi qui sunt longi per per-
seuerantiā et longanimitatē/ tenues per humilitatē/ candi-
di per castitatem/ contriti per patientiam et aduersitatem/
oleo mixti per pietatem: isti oleo per documēta et exempla
soluunt tam a se q̄ ab alijs albuginem oculorū. i. peccata et
vitia intellectu. Iste ergo colligat. i. istorū exemplo/ doctri-
na et imitatione/ iunge oculos tuos/ et videas. *Apoc. iij.*****

31 *Tela arance stringit sanguinē fluentem a vulnere/ et p̄-
hibet fieri sanū et infortunū. Sic tela vite humane et cō-
silijs et breuitas considerata stringit fluxū vitiorū/ et tol-
lit sanem carnalitatis/ et inflaturam superbie et vanitatis.*

32 *Scdm̄ p̄li. lib. x. c. xliij. quidam dicunt inter araneas
feminā fila tegere/ masculum vero venationi intendere: et
sic labores cōiugales inuicem conduldere. Sic vere inter
contingens masculi debent venationi et acquisitioni neces-
sariorū vacare: femine vero filationi et domi domestico
labori se dare: vt sic vir faciat opera virilia et fortiora: femi-
na vero feminalia et debilitiora. Quod tamē est contra mul-
tos contuges/ qui videntur sua opera permixtasse: quia scilicet
viri faciunt opera feminarum/ et femine totum volūt
regere/ et facere officia maritorum. *Isa. lxxij. Mulier cir-
cundabit virum. Contra illud Dextero. xxiij. Non induetur
vir veste feminea. *Eccl. xxiij. Non induetur***

Capitulum. xxiij. de asino.

De Animalibus.

Sinus fm̄ Iſidor⁹ dicit quasi asedus/ a seden-
do: quia ante vsum equorū illis homines inside-
bant. Et dicitur ab a. quod est sine/ et finis q̄
est sensus/ quasi sine sensu. et est animal simplex
et tardum/ humanis viribus obediens et subie-
ctum/ obliuiofum/ omniferū/ et patiens oneris et laboris/ vti
et modico vtens cibo/ inter spinas et tribulos querens vi-
ctum. Sic vere verus obediens vel religiosus/ asinus p̄t-
dicit: quia si alij sedcant super ipsum. i. si alij sint emine-
tes et ip̄e inferior et subiectus/ non conqueritur: sed assentit: et
spectu oim se humilians et posternens. Hic debet esse sine
sensu terrene sapientie/ q̄ humilitas est apud deum. *1. ad Cor.
rin. iij. Stultus fiat: vt sit sapiens. Debet esse simplex et in-
nocentiā/ sine plica malitie. Job. i. Erat simplex et rectus/
ac timens deū/ et recedens a malo. Item debet esse raras
per maturitatem et deliberationem/ vt nemini cito manus
imponat. *1. ad Tim. v. Debet esse obliuiofus per benigni-
tatem et inuitiam dimissionē/ humanis viribus. i. suis domi-
nibus obediens et subiectus. *1. ad Hebr. xij. Obedite pas-
sectis vestris. Hic debet vt modico cibo p̄ sobrietatem/
inter spinas morari per penitentiam et austeritatem: omniferū
et laboriosum animal debet esse per patientiam et lōganimi-
tatem. *1. ad Cor. xlij. Vlachar alinus sonis. *Eccl. i. Alcius est
iuuens asinus/ qui pulchrioris est forme quando etate est
tenellus q̄ q̄ni tenet efficit et antiqu⁹: et q̄to magis senex/
tāto hyipidior et deformior inuenitur. Et autem aial meli-
cholicū/ frigidū et siccū/ pigrum et obliuiofum/ inter spinas
querens cibū/ laboribus afflicto. Recte tales sunt multi
qui in ipsa iuuentute pulchrioris et honestioris/ meliores
et scientiores sunt/ q̄ tempore senectutis: et quanto plus vi-
uunt/ tanto peiores cōtinue efficiuntur. *1. p̄t. ij. Facia simi-
lis posteriora deteriora prioribus. Ipsi sunt frigidi per in-
deuotionē/ sicci per incōpassionē pigri et melancholici. p̄ ob-
stinatōnē obliuiofi beneficior et mandatorum dei p̄ obli-
uiofationem/ inter spinas et inter mundi diuitias victorūque-
runt per terrenorū appetitū et ambitionē: q̄ ad ipsos alius
vacant nisi ad spinas diuitiarū aggregandas/ q̄ ipsos alius
solllicitudinibus cruciabit. Ideo *Isa. x. Nolite ferere sup-
spinas. Labores etiā sunt: q̄ sicut sensui patet/ plus laborant
cupidi huius mundi ad suā dānationē/ q̄ boni ad suā
saluationē. Docuerit linguā suā loqui mendacium/ et
inique agerent/ laborauerunt. *Isa. lxxij. Ideo *Eccl. i. Ipsi
multitudine vie tue laborasti/ non dixisti: quiescā. *Eccl. i. Ipsi
minutus auitur est exosus/ q̄ spinas vbi nidificat/ conser-
dit/ et eas horribili voce sua discit et deterret/ et de nido
suo fugere eas facit. et habet asinus multas miseras condi-
tiones: quia supra vires laboribus exponit/ fuste et aculeo
pungitur/ chamo os eius ligatur/ hinc inde circūducit/ ab
vberibus pascuis per q̄ trahit/ chami sui refrenaculo conser-
cetur/ post labores cassus in fine moritur/ cutis et admi-
cadaver eius sine sepultura lupis et canibus cōmendat/
quibus acriter deuorat. Recte tales sunt auari et vultres
huius mudi: q̄ minutis auitibus/ hoc est dictu/ pauperibus
sunt infesti: q̄ ipsos horrido sonitu cōminationi suarū de-
terret/ et spinas vbi nidificat/ hoc est dictu/ pauperes et par-
uas domos et possessiones suas eis auferunt fraudulenter/
eorūq̄ bona vel per fraudes vel per rapinas eiā subtrahunt
et inuadunt. *Job. xliij. Argum nō suū demerunt. Et
ideo habent miseras cōditiones: q̄ p certo laborio/ mis-
tis exponuntur. Laborabit in eternū. *psal. xlvij. In culeo remo-
tus conscientie cruciant/ chamo pauca cōsuetudinis afflic-
gūtur/ intantū q̄ de manu dñi sui diaboli euadere non possunt.
In chamo et freno maxillas eorū. *Eccl. i. Undiq̄ circūducit
cūtur/ scilicet ad afflictas/ nuditas/ et mercata. *psal. lxxv. In
duxit eū et docuit. scilicet diabolus. Vento supple/ pluuie lapa-
rie exponunt/ et ab ip̄is suis pascuis/ hoc est dictu/ ab ip̄is
suis diuitijs quas habent/ capistro auaritie colligantur: quia sicut vt
ip̄o diabolo per paritatem nimiam refrenantur: quia sicut vt
denus/ isti auari nō audent comedere nec expendere bo-
na sua. *Eccl. vi. Non tribuit ei deus potestatem q̄ com-
dat ex bonis suis. *Eccl. vi. Regū. vij. Et dēbis eas oculis tuis/
et nō comedes ex eis. Et postq̄ in mūdo laborauerunt/ et sine
causa et incassum temp⁹ suū cōsumpserunt/ morantur in
corpore et aia: et ideo tunc ab amicis pelle temporalis pos-****************

[illegible]f₂ IC

Lib. X.

De Animalibus.

tem sacre scripture vel deuotionis/ ubi sine pedis. l. affectu
intinctio vel infectione possunt bibere/ non debent aquam
delictari/ nisi modè appetere/ immo si eis a diabolo offera-
tur fons aliquis. l. aliqua voluptas/ non debent tam exinde
gustare/ nisi sit similis alijs asinets/ licet multum/ quo ad
sensualitatem appetere/ requirant. Hò poterant bibere aquam
fluminis cò. j. xco. vij. Diabolus tñ ipsos exonerat onerib/
dei mandatorum/ et eos cogit solum temptationi/ sic facit
eos bibere aquam mundari delectationi. ¶ Sic dicitur
15 Aristot. asina tñ animis nò cõcipit/ quot grana podet trita-
re in multi sanguine madauerat. Adulus est luxuriosus/
grana sunt verba/ que si intincta fuerint in sanguine peccati
et luxurie/ sunt asine. l. infirme psona aliquid offeratur/ ut scy-
cos infirmis de peccato luxurie colloquant/ scdm quartum
16 tem verbor/ pceptus boni propositi ad ea impedit. ¶ Ad
generationem mulorum non debet eligi equa que sit qua-
drima minus/ vel decem maior/ ut dicit idem. Sic illi qd
generatione spalem eligunt/ scy predicatores debent esse
quadrupes per quatuor virtutū quadratum/ et decenes p
17 decalogi cõplementum. ¶ Nullum aial cõt libenter cu ali-
specie/ et ideo pastores qui volunt q mulus generet ab asino
nò equa/ hoc vñt artificios/ pulli alini nurrunt lacte
eque/ et eũ tibi dum parvulus est/ in tenebris subiciunt ut
lacretur/ tunc illi pullus cu creuerit/ quasi adulter ita effe-
ctus/ tempore coit/ ad equarū libidinem inardescit/ et cõ-
trario pullus equi nutrit/ lacte asine/ cum asinabus possi-
modum cõmiscetur/ sic talia asiala generat/ scilz mulus et
asino/ equa/ hinulus et equo/ asina/ licet dicit p. lñ. lib.
vij. c. xliij. Sic po certo homines nò debet cu aliteria pec-
cie. l. cu aliorum ypoibus cõmisceri. Sed vere paflos pec-
catorū diabolus iplos decipit illo modo/ q qñ vult q mu-
lusu. spiritus generetur/ primo a iumentis pullum asini. l.
qñ luxuriosum nutrit lacte eque. l. delictis luxurie et car-
nalitybus/ et verbis de oblectatõibus mulierū in tenebris et
laticulis/ et in absconditis/ occultis/ ideo quādo talis pul-
lus factus est adulter/ tunc tempore coitus. l. tentationis
et ardoris/ ad asinarū amplecti. l. alienari vrozum copulā
inardescit/ et sic multi/ ppter lac luxurie quo a iumentis nu-
tritur/ in senectute adulteri efficiunt/ q adolescentis iura
viam suā etiā cum semerit/ non recedit ab ea. p. zoner. xxiij.
¶ Qsq in hodiernum diu moem legunt antiqui. l. xij.
gum. xviij. ¶ Nam beuiter illi qui sunt nutriti lacte asinarū.
verbis mulierū/ maxime in iuventute/ ad carū copulā faci-
liter inardescit. Iudic. v. qñ qñ petenti/ lac dedit. Pone si
18 vis figura supra de iabele. Iudic. iij. ¶ Si aut asini/ coear
cu equa impregnat/ corripitur partus ratione frigiditatis/
spermatis asini/ ut dicit Aristot. lib. ij. de gñatio. aia. c. vj.
Dicat etiā q si asina cõcipit ab equo/ tunc gñatio asini coit/
tus ppter spermatis frigiditatem/ totū corripit/ et cogit fa-
cere abortum. Asinus est diabolus/ equus l. huius/ equa
bona aia/ asina aia peccatrix. Si ergo equa l. bona anima
equo. l. spiritu sancto fuerit impregnata/ tñ cu ipso mīa
fecerit asinū. l. diabolus/ p pccm/ tunc diu cõcepit/ bonoz
operum impedit. Nam ppter frigiditatem indeuotionis
que cauatur a spermate asini. l. a suggestione diabolica/ to-
tū corripit/ quo cõcepit. Si etiā aia peccatrix/ ipa. l. asina
equo/ recte est quasi eiusdē speciei/ cu asino diablo/ pcepit
bonū propositū/ et cõtritiōe ad ipso equo/ huius/ ut sic pa-
ratur aliqd bonoz opus/ tunc asinus diabolus cu ipa coies. l.
ipam de vizio tentans/ et ad pccm inclinans/ partū et cõce-
ptum bonoz operū dissipabit. Figura est ad hoc m̃asph.
xviij. de inimico qui in agro feminato/ iterato super femina-
uit zizaniam/ quia vere inimicus diabolus quādo zizaniam
de suggestione feminat in cõscientia/ alcu. ¶ tñ criticū qñ
feminauit fuerat. l. bonū propositū maculat. Ideo iher.
19 xij. Seminauerit criticū/ et mēsurabit spinas. ¶ Adulus q
et asino/ z equa signatur/ nò potest ferri pñas/ et ratio est fm
Aristot. lib. ij. de gñatioe aial. c. vj. quia sperma asini est na-
turaliter frigidū/ sperma etiam eque est cõplexionalibiter
ratiss ferus frigiditatis/ et ideo ppter frigiditatem vtriusq sper-
matis erudit genitū tñ est frigidū/ q non potest aliud aial
generare. Dicitur nam p. lñ. lib. vij. c. xliij. Est in annali-
bus nostris mulam sepe peperisse/ verum/ inquit/ prodigij
loco habuit. Theophrastus vero ait mulā in cappadocia

[illegible]

Lib. X. De Animalibus. Fo. CLXXXIII.

[illegible]

Iste est conlatationem eius.
L'apitulum .ix. de aspidibus.
Spiritus est perpens venenosissimus / dicitur ab asperso
 sedo venenissimus quatuor sunt plures species / affectu
 et effectu disparates ad nocendum / ut dicit Zsidus
 lib. xij. c. ult. Tales sunt demones: quia ois suos
 malis suggestionibus / spargunt veneni tentatio
 nibus tam malitiam quam potentia inaequalis: sed ois no
 membra naturalium inest eis perversitas antiorum. Vnde eni
 per ois corporis non eundem actum habent. ad Ro. xij. Uel
 venulas inaequales / detractores / maloz suggestiones / et
 aspidem alienos. Ad tui abundanti malitia etc. ¶ Strula est
 aspidem quae dicitur uisibus / quibus mediantibus demones inue
 niantur. facit eis sitire visus ad mortem / et sitiendo moritur sic p
 cussus. Talis est quartaria / quae quando moritur sic p
 infecti facit eis sitire per immoderatam appetitum dulcissimi
 in tantum quod nulla bona munda possunt extinguere sitim eius
 ita quod finaliter moritur sitiendo: quod visus ad mortem sitis si
 tur. Unde dicitur non in desertum / ut interficeretur non sitit / par
 tibus nostris: quia desertum auaritie facit auaroz filios / ex
 emplo parentis habendi / a quibet sitibundis. Figura de
 sitibant in deserto visus qui cecidi ad Thibiam cum pane et vtre aque
 sitibam deo electi et reprobat. ¶ Sen. xij. Sic illi qui ab
 Thibiam deo electi et reprobat. ¶ proportionem et salario acci

[illegible]

turatur et illas magicas voces non audiat nec eiusdem voci obediat ex eundo. In ipso ista significat sapientes et doctos mundanos qui dicunt aspidem ab aspiciendo: quia clare vident et aspiciunt iura sua. Incantator est predicator: quia ad modum incantatoris sufflando et predicando facit videri aliquid ubi nihil erat: scilicet in peccatore gratias et virtutes et facit disparere quod ibi erat: scilicet vitia et peccata. Unde ergo aspidem cupido et sapiens huius mundi videt incantatoem. Incantatoem parati ad incantandum et predicandum et tunc quod eum educat de caverna. Id est de amore mundi huius tunc obturat aures anime: scilicet intellectui et voluntati. Tunc enim incipit cogitare quod dulce est talia velle et diligere. Tunc autem cordis vel intellectus obturat cum caudam: cum sine suo qua scilicet sperat deum vivere et in fine perire: et sic per penitentiam cauda. Id est finis quam sperat habere et per cupiditatem et amorem terrenorum obturat et indurat cor suum et non faciat nec audiat quod iubet. Ideo latere. xvij. Induraverunt ceruices suas ne audirent legem et ne susceperent disciplinam. et psalm. Furor illis secundum similitudinem serpentis: sicut aspidis furde et obturat aures suas. Et sic dicitur in cantatoem est diabolus: qui si per incantationem suggestionem suam velit de caverna. Id est de statu fidelis et gratie se extrahere: obturat aures tuas et adhibe terram. Id est memoria tue vigilantis et cauda. Id est memoria tua finis et mortis: et sic incantatoem eius poteris declinare: dices: Amos. v. Aversum me tumultum carminum tuorum: cantica lute tue non audiam. Et per incantatoem intelligo luxuriosum, hereticum vel quencumque mala suggerentem et sic sicut supra.

8. Et secundum philosophum lib. viij. c. xxiij. Aspidem percussit ab aspidem intrinsecus: et nisi pars contracta abscindatur: vix aliquo remedio coalescent. Sic vere quando aliqua membra corporis ecclesie sunt infecta ab aspidem diabolo per heresim et errorem: tunc vix corpus ecclesie coalescit: nisi tales de medio abscindantur per baculum seculare. Quia ois arbor que non facit fructum bonum excidetur. Matthei. iij. Figura. Leui. xliij. vbi si plaga leprose videtur in domo: labis ubi erat: debeat excidit et extra portam et domum alieno luto liniri. Sic vere si in domo ecclesie in aliquo lapide. Id est in aliqua persona orta fuerit plaga leprosa. Id est heresis: debet excidit et extra portam de consorcio aliorum et domus ecclesie abradi et abstergi per correctionem et alieno luto. Talis doctrina liniri per predicationem: quia secundum Ieremiam. Aspidem est qui percat vnum: quod vinitas. Et Matthei. v. Non est tibi qui percat vnum de membris tuis: quod totum corpus. Et sic pone si vis idem contra obstinatos religiosos et incorrigibiles etc. Item ibidem dicitur quod aspidem mirabili sensu et affectu uxorem suam diligit: et si quis copare suam interficit: ipsum maximo zelo vindicte persequitur et iuvandit: in quocumque populo vel agmine fuerit: ipsum nititur in festinare et non nisi veloci fuga vel fluio intermedio desinit ipsum sequi. Sed contra malitiam eius dedit natura remedium: quia debilem habet visum et cum habeat oculos in temporibus non potest bene ante se videre: sed magis a latere: et ideo non bene potest insequi fugientem. Unde cum insequendo plus se iuvat auditu vel odoratu quam visu. Per istam aspidem intelligo mundanos peccatores: qui aliquando sunt coniugati hoc est dictu confederati et conglobati per malitiosam concordiam et amorem: quia sicut dicitur Luce. vi. Peccatores diligentes se diligunt. Et ideo quando aliquis inuadit aliquem ipsorum: oes alij parati sunt pro eo pugnare et eius aduersarium impugnare. Istud patet in cauidis: quos vnum alium sustinet et tueritur et in quocumque agmine vel populo. Id est in quocumque statu fuerit vel religione de eo se nititur vindicare. Remedium tamen contra eorum malitiam est velociter fugere et eorum brigas et litigia deuitare et ad partem anteriorem. Id est ad religionem et bona spiritualia rectius se transferre: quia cum isti habeant oculos mentis in temporibus et a latere. Id est res laterales circumstantes et mundanas et non in fronte. Id est res anteriores et spirituales: ideo non bene vident recte iudicando nec possunt persequi illi qui directe fugit et euolat ad eterna etc. Et sic pone si vis per modum exempli quomodo viri debent uxores diligere et de eorum morte dolere: et conuersio ad ephe. v. Vir uxorem suam diligat: sicut et vix visum. Id est Luce. iij. Et aspidem

non habet oculos in fronte sed in temporibus et ideo non bene videt que sunt ante se: sed magis ea que sunt circa latera nec cito potest currere. Aspidem est auarum: qui oculos non videtur habere in fronte: quia scilicet ad partem anteriorem sed vere oculos videtur habere in temporibus: quia sed a latere. Id est bona mundi circumstantia semper aspirat oculos mentis facit. Dicitur Matthei. v. etiam philosophum lib. viij. c. vltimo. quod aspidem non nocet apulus et mauris. Unde pueros suos quos duntaxat de se natos: aspidem obiciunt: quia si fuerint de eorum gente non nocebunt: si autem adulterini fuerint: eos occidit. Istud dicit Solinus de phillis: sicut inuenies. c. de apibus. Per aspidem intelligo malos principes et prelatos: quod apulus et mauris colore nigros et vltos / intelligo peccatores: quod pilos et auaros et maxime cauidicos et balluos: qui propter esum auaritie peccatorum fuligine denigrantur. Isti ergo non nocent aspidem. Principes prelati: immo certe eos sustinet et tueritur per acceptationem personarum et filios cognatos familiares et notos sibi recomendatos et traditos non ledit: immo amore parentum ipsos eleuant et exaltant. Sed quando isti apibus tradunt suis aspidibus. Id est principibus prelatibus per falsas accusationes alienos: scilicet pauperes agricolas: quos eis tradunt detrachendo salis acculando et adulando: ipsos dico deuorant per rapinas et excoitationes. Ideo aspidem. v. Aspidem posuit: et iudex in reddendo est. Et ideo talibus dicit psalm. Super aspidem et basiliscum ambulabis. Et aspidem est diabolus: apibus periculis et niger homo sanctus et penitus et maxime sancti qui hanc dauerunt religionem: pueri eorum sunt religiosi suos ostendit qui si recte per imitationem filij matrum fuerint non ledit: tur a diabolo: si autem adulterini sunt: ut quia hypocrite vel mali tanquam alient et non sanctorum filij a diabolo necantur. Ideo etiam. x. In foramine aspidis et in caverna regum: qui ablati fuerint: manu sua mittit. quia beatus diabolus non habet potestatem nocendi bonis: sed tamen aduersariis impijs et peruersis: legitimis vero filijs ecclesie bene et iuste gentis et pmoitis non nocet diabolus: adulterinos autem. Id est in iuste affectuos et symoniacos gentios et immodicos: finaliter purget in inferno. ledet pariter et damnet. ideo dicitur Luce. x. Idem dissipat sepe: mordebit et coluber. Dicit philosophum lib. viij. c. vltimo quod si quis aialia quod sit innotia et intermitit alienos. Unde dicit quod angues et cetera euphrate incolas terre non ledit: sed extraneos lacum et occidit: quoniam ipsos inueniunt domitiles. Dicit etiam eodem Aristoteles. tradit a scopiis et Alleteno more carie homines non ledit: sed alios indigenas enecat. Per istos angues intelligo malos iudices prelatos acceptores psonarum: qui incolas terre sue. Id est filios qui sunt nati de partibus vel de parentela sua: ad quos habet affectionem specialem: non nocet: quibusque alienis molesti sunt atque duri: sicut per aspidem et platas: qui solos illos de partibus suis promouet et excoitationes alios autem quod meliores dimittit. Per atem etiam in principibus alios illos de familia sua sustinet: alios autem excoitationes et benonudat. Aspidem etiam iudices suis familiaribus sunt benigni: cunctis autem alijs sunt iniqui: contra illud Deuter. x. Ita parum audiet: ut magni: siue cuius sit ille siue peregrini: nulla enim distans psonarum. Et eodem quidam habet more scopionum: qui plerumque diligunt extraneos quam copartitos in seruitutem alios: sic fit quod indigenis et vicinis et subditis sunt infestis: alij autem sunt beniuoli et amici: sicut ad litteram patet de talibus efficit venenosus: pro incendio repugnat et ea sic glacies extinguit et semper sanie spumat: quod si corpus hominis tetigerit: ipsum inficit: pilos defluere facit et dato quod scilicet dem tetigerit: totum corpus inficit et deturpat. In igne autem sine consumptione: licet ita sit venenosus: tamen a quibus animalibus come de loco cibi. Talis recte est diabolus: quia pro

discipline subditi: et eorum comuna iudiciaria potestas iusti-
 tie et equitatis viculis alligari: ut sic bonis laboribus esse va-
 leant de dicat: ut dicat quilibet: *Et c. xx. Alligatus spiritu*
 3 *vado in Iherusalem.* *¶* *Bovis bini inuicem ligantur: et ceter*
in parte anteriori, scilicet in capite et comibus: quod scilicet fortius la-
borant: et melius operantur. Sic vere quando plures boni: et ma-
ximè plati sunt inuicem cōfederati et ligati: et maxime i capi-
te: et in parte anteriori. Ab ipsa infantia seu primaria iuue-
tute: tunc vere fortiores sunt ad bene operandum: et vtiliter in
*ecclesia laborant: quod sicut dicitur: *Prover. xvij. Frater quod ad-**
 4 *iuvat a fratre: tanquam civitas firma.* *¶* *Soli boves iter aia-*
lia sunt: plati retro ambulantes pascuntur: et aqua calide ablutione
dicuntur pigrescere. Et sunt boves in Syria: qui non habent pas-
culari: sed gibbum habent supra dorsum. Sic vere mali et mu-
dant: et etiam mali plati semper retrocedunt: scilicet ad vitia et peccata:
quod cum deberet sumere pabulum doctrine et gratie et virtutis: pce-
dendo ad anteriora. Ad ipsa bona eterna per bona opera: ipsi
tamen cōvertuntur ad partem retro. Ad bona mundi: quod debet re-
tro nos remanere per contemptum: retro nos finaliter remane-
bunt: se purtunt per affectum. Et breviter loquendo multi sunt qui dū
pascuntur retrocedunt: quod dū a deo vel a platis vel a p̄dicatoib⁹
pabulo doctrine bñficiorū vel p̄speritatis pascuntur: ipsi ma-
gis retrocedere per vitia non verentur: vel retrocedere. Ad bo-
na mundi vel ad dimissa peccata per recidivum respicere. Exēplo
veritas. Quod que retro respicit. Et etiam mali retrocedendo
pasci dicuntur: quod scilicet dū retrocedunt per peccata et maxime per
avaritiam: mundi diutius et honorib⁹ pascuntur. Facti sunt re-
trosum: et non in ante. Baruch. ij. Ipsi etiam pascuntur: hoc est
dictum: maturitate vel benignitate verborum non habent: sed gib-
bum supbie supra dorsum cordis cōtinuē fecerunt portant. Et
ritant: quando aqua calida. I. ferventi doctrina vel correctio
ne rigida p̄fundunt: tunc aliquoties per gram impinguntur.
¶ *Et per aqua intelligo adulationem: que impingat caput mu-*
danoz: et maxime p̄latoz: quod sicut aqua calida spoliat et
deponat: sic per adulationem plati et p̄cipes diutius spoliant
Deutero. xxxij. Impinguatus est dilectus: et recalcitrauit.
 5 *¶* *Bovis nigri coloris parva habet comua: nimis repu-*
tantur viles ad laborem. Et qui non est castratus: tunc crescit cor-
nua eius: corpus etiam atque vires: minus audacia: et fit patiens
oneris: et laboris: maturus: domitus: et quies. Sic vere illi
qui sunt nigri per penitentiam et austeritatem: parva habet comua:
nua supbie per humilitatem: efficiuntur p̄p̄tiores ad laborandum
per bona opera et virtutes. Si etiam sint castrati per cōtinuam
et castitatem: crescit in eis comua rigoris et correctionis: vi-
res valoris et p̄fectionis: et minus audacia tumoris et elas-
ticitatis: et ad litteram efficiuntur maturi: domiti: et quieti: et ad
laborem bonorum operum magis fortes. Quod maxime debet esse in
*platis: quod debet esse casti et maturi et rigoris: ut dicitur: *Prover.**
xlij. Ibi manifesta est fortitudo bouis. Sed e contra multi
sicut tauri: indomiti: incasti: imaturi: et ideo parva habet
comua correctiois et rigoris: quod cum vitis sint ligati: alios
*corrigere non audent: ne forte diceret eis: *Abedice cura re-**
 6 *spem. Luce. xlij. ¶* *Bovis debet domari a iuvenute: quod si se-*
nect expectaret: iugo non leuiter subderent. Unde sunt plati.
in trimatu debet domari. Sic vere homo a iuvenute debet
tauro. I. corpori suo iugum imponere discipline: et spem aratro
religionis et penitentie subiugare: quod si senectute expectare-
rit antequam tauro suo. I. corpori mādatorū vel iugū imponat:
tunc forte induratus recipere nollit spem. Ideo Threno. iij.
 7 *Bonū est viro cum potaverit iugum ab adolescentia sua.*
¶ *Taurus sunt plati. tunc melius edomat: quam boui sent in ara*
tro sociati et simul cum eo copulati. Sic vere taurus. I. iuvenis
indomitus et lascivus: si cum boue sene. I. si i societate hominū se-
rum et maturorum inesse: tunc ab eis informabitur: et eorum cre-
plis et doctrinis ad bona opera facilius imbuetur: quod cum sctis sctis
*eris. Et *Prover. xlij. Qui cum sapientibus graditur: sapiens erit.**
¶ *Ideo cum talibus debet ligari: et eorum cōsiliis copulari.*
 8 *¶* *Bovis sunt plati. habentur socios laboris et agricultu-*
re. Tāta etiam fuit apud antiquos cura de boue: ut qui pec-
ci aīo boue occideret: sicut de homicidio puniret. Sic vere
boves. I. p̄lati: debent esse socii et participes cum subditis in
tribulatione: penitentia et labore: et ideo ab alijs p̄cacter et
malitiose non debent ledi per detractionem: non debent occidi per
diffamationem aliquā: quod hoc facit: sp̄ualis dicitur homici-

da: imo etiam parricida: et ideo morte perpetua puniret. *¶* *Ios.*
ij. Qui odit fratrem suum: homicida est. Ergo multo fortius
*odit patrem: quod percutit patrem suum: morte morietur. *Gen.**
xxij. Qui non inivit illis est homicida: imo etiam in an-
geli deorum ad occidendū et imolandū: et eos placandū fuit a
principio cōgruus et acceptus. Sic vere sancti apostoli et mar-
tyres non tantū fuerunt hominibus viles: sed p̄dicando: imo etiam
ad imolandum deo per martyrium fuerunt apti: et per eos etiam co-
*fuerunt occisi. Figura de Iherusalem. *Regū. xij.* qui boues*
suos imolavit. quod scilicet Iherusalem suos boues. I. p̄dicatores
apostolos ordinavit per martyrium imolari. ¶ *Bovis tertio*
mere aperit: ardua colit: et ea fructificare facit. Caro eius bo-
na est ad comedendū: pellis ad diversa opera faciendū: et
ad terrā aridā fecundandū. Sic p̄dicatores vel cōfessores debent
cū vomere. I. cū lingua terrā. I. terris peccatorum aperire per cō-
fessionem: scilicet movendo: suggerendo: et inquirendo per discutionem:
et sic cū per virtutes et merita fecundabit. ¶ *Pro. i. Repulis*
substantia vtilis est alijs per elemosinā et subiectionem: et
cōversatio ad exemplū et imitationem: finis autem est egestas.
¶ *etiam doctrina ad aliorum fecundationem: et sp̄ualis impinguntur*
ne: maxime ad aridos. I. ad peccatores vel tribulatores cōsolat-
*ionem: breviter bene dicitur: *Prover. xlij. Qui non sunt boves**
p̄sepe vacui est. Quia ubi non sunt p̄dicatores vel boni
p̄lati. I. p̄sepe. I. subditi vacui sunt et depellunt. ¶ *Et comua*
bonum fuit diversa instrumenta: quod igne fuerit calefacta. et
inde erit funis arcus ad iacula faciendū: arma ad copiam
iaculis defendendū: lucerne ad tenebras effugandū: p̄c-
tores ad caput mūdificandū. Comib⁹ etiam vtitur venatores
ad canes incitandū: et ad bestias terrendū. P̄ciores etiam
p̄tores ad colores servandū: bellatores ad socios cōtra ho-
stes cōmovendū: eos si fugerint reuocandū: pastores ad he-
stias custodiendū: p̄culatores ad alios ad vigiliā cōp-
dū. ¶ *hanc illi per bonū intelligo. I. hanc illi per duo est comua*
intelligo duo testamēta: sinistrū verū: et dextrū novū: dicitur
vetus sinistrū et dextrū novū: quod in illo austeritas: in isto boni-
gnitas inuenitur. ¶ *Quia ergo sacra scriptura et duo testamēta*
fuerunt igni a sancto spiritu liquata. I. manifestata et revelata:
tunc ad diversos viros sp̄uales fuerunt coaptata. Sicut autem
inquātur eis contra peccata vitia et contra demones: tunc
auctoritatem a p̄dicatoib⁹ faciunt. Sicut arma: inquit: alie
ea a tentatione iaculis defendunt. Sicut pectines: inquit:
caput intētens a ledibus malorum affectionibus per ea purgat.
¶ *Ios. xv. Ibi vos mudi estis: propter sermonem. et. Sicut lucerna*
ad lumē mādatorū ostendendū: et tenebras ignorantie fugandū:
et aīas ad gloriā dirigendū: quod mādatorum lucerna est. ¶ *Prover.*
vij. ps. declaratio sermonis tuorum illuminat. Ibi ergo comua
nub⁹ virtutis venatores. I. p̄dicatores ad incitandū canes: et
nos et fideles ut currat ad gloriā: et ad terrendū bellum: ap-
catores ne vadat ad penā. ps. Ibi mādatorum tuorum cuncti
latis etiam virtutis p̄ciores. I. scti et boni viri: quod sicut excipit
doctrinis aīas p̄curant et colorat per virtutes. Ibiis viri sunt
bellatores. I. martyres ad se ad martyrium cōmovendū: et
virtutis pastores. I. plati ad pecudes. I. subditos p̄ciores ut vigilet
bona opera exhortandū. Ideo Sap. vij. Preponenda est
gnis et ledibus: quod omni bonorum mater est. Ibi sacra scriptura
ad oīa bona opera coaptat: quod virtutis iugum voluntatis
seruile: ad quod quis volebat cōvertetur. Sap. xvj. Ibi p̄-
nua dura intelligo p̄ciores: qui igne tribulationis vel p̄-
tus per contritionem calefacti: cōvertuntur in pectines: et arma
maxie p̄dicatores: qui per p̄dicationem suā sunt pectines: et
mūdificandū: arma fideles contra vitia mundi reuocandū:
res ad virtutis p̄lū excitandū: et eos si fugerint reuocandū:
diabolū et vitia impugnandū: laterna: lumē bonorum: et
alij ostendendū. Hec oīa patet in beato Paulo: quod lapsum
luc⁹ calorem in esvertit. I. in virtutem retonant. I. p̄dicatores
Iob. xviij. ¶ *Ibi bonis sunt plati. Ibi iugum sume hydropicos*
si inde ad solē vngant: et etiam arreticos: quod humore iugum
neū corodit et cōsumit. Per simū intelligo vitia et demones
hūane et ipam carnē post mortē seclā atqz vīlē: quod si boni
consideratione sumat: ipsos hydropicos sctos et supbie
būdōs: I. auaros: arreticos etiam. I. accidiosos: I. inuicem
re intercitant. I. carnales iteriores affectus: et

Lib. X. De Animalibus. Fo. CLXXXVI.

7. belicatus: qz fm Siergo: Hylit la valet ad domida carnis
vicia, licet cogitare qualis futura sit caro mortura. ¶ Se-
cundum p. et qd quoddā parū aīal simile scardabo. qd dī-
cunt dupsis. qd inter herbas latrat: quaz qz bos incau-
tū carpi: dupsis ab eo cū herbis deuorat: vtrū ē? litrat: te-
cu perit: 7 illud ralter inflamat: qz bonū cunctu marino
tūc necat. Sic bos exterius iugo premī, stimulo pigit: 7
inter 7 a dupsis malitia cneatur. Per bonū cunctu ho-
mīnū: herbas intelligo diutius midius delicias: qz come-
dit 7 cūqz per dupsim intelligo perm avaritiam. ¶ 2. p. cer-
to aqz bos. homo credit ad sufficienti herbas. i. munda bo-
na ad crece 7 carpe: tūc subito dupsis. i. cupiditas 7 aua-
ritia collabit 7 ventrē etius. i. cor: et sic tecur. i. volūtatē per
ardorem habendi et acquirēdi inflamat: et sic per sollicitu-
dinē. i. per labōre et acquirēdo timorē in feruēdo: dolorē in
p. dolo angustiat 7 a fugit: qz cū fama p fuerit, arcabit 7 oīs
dolo: i. met in eo. Job. x. Saturatus ēis diutius nō sinit ēis
dormire. Eccl. v. Et randem iugo pene et labōris bos. i.
avarus premī: stimulo. i. remoti conscientie pungitur: et
interius in tēore. i. in volūtatē a dupsis. i. peccato avari-
tē corrodit: et sic miser avarus in terribilitatē mori in cor-
pore 7 aīa sine fine. Fecit diutius, et nō in iudicio: moriet:
et non in sapientia. 7. libere xvij. ¶ Et sic qz dupsis est pec-
catum luxurie: 7 expone vt supra.

Bibulum est bonus custos/consuetudine ex offi-
cio deputat/ qui ad pacis eos ducit/ comma-
cium ligat/ eos iugo subicit/aratro eos iun-
git stimulo pignitatis viger/ pungit/fibilo et
cantienna eos mulcet/bos em licet ceruus fm
Zulec in melodia delectat. Sic boni prelati qd ex officio
custodie boi/fubiditor deputat/debet eos i paci sui predi-
catis et doctrine piguiare: comma coru. i. pteruatur/ i sup-
bie vinculo pcepto/ i statutoz ligare/iugo midarozu del-
pnie cu charitat/ humilis colligere/pignitatis i. canones
iudicatos qd correctiois stimulo pungere: laboiares aut i fel-
bos subduci in melo d/i scy dulcis colationis i dulcis
stimulo dure correctiois delectat/ i consolaf et melle catenat/ qd
nerosis est animus pois: et facill/ ducit qd trahaf. 3 deo. f.
Thes. v. L. Corripite inquietos/ i solamitu punitantem
iudicite infirmos. Plus em pficit correctio apud prudere
qz centu pape apud stultu. Prover. xvi. ff. Bibulum vni
fibilo i stimulo. Sic pdicator qd fibilo laboiares vti aitra
quedo ad eterna: i stimulo correctiois dure pugnando i ar-
cue possit qd tota diem boues sub iugo tenuit/ i nunc fibilo/
nunc stimulo copulerit ad laboi: tade in sero i iugo soluit/ i
duo possit qd tota die vite presentis boues suos electos ad
laboi: tene sub iugo mandatoru copulerit per bona opera
trahat/ qd fibilo predicationis vel colationis/ stimulo
laboiares i correctiois incitauerit: tandem in sero mortis
preparandus ad prelope paradisi eos ducit/ i pabulo eterne
beatitudinis eos pascit. Bononi enim laboi gloriofus est
mucq: qd nungier bos cu plope plenu fuerit. Sap. iij.
Arbitrium vni

10 mugier boni et pſepe plenu fuerit. Sap. liij.
 11 Capitulum. xij. de bubalo.
 12 Balus est aſal bubo ſimile. qd ita indomtum
 13 eſt. qd pſe feritate iugū nō recipit. niſi cū narib⁹
 14 cur circulu ferreus inſig⁹. per quē circūduci
 15 tur mēdq. Et habet bubalu nigrū vel fuluū
 16 colorē paucos ⁊ raros pilos. frōte validiſſimis
 17 comib⁹ circūſcript⁹. culuſ carō nō tñ eſt viliſ ad edendū.
 18 immo ⁊ cōpēt⁹ ſm. pſi. multiplici medicīne. Flam carō
 19 eſt. v. l. ſol⁹. lac. ſel⁹ ⁊ ſimus ⁊ ita multas adiūm⁹ paſſioſe.
 20 Indomiti qd iugū nō recipit dūrit ⁊ obſtinati ⁊ incorrigibiles et
 21 teler. alij qd iugū nō recipit dūrit ⁊ obſtinati ⁊ incorrigibiles et
 22 a tribulatione immittit eis circuli ferreū. dūrit ⁊ auſtera pe
 23 niſi ſit ⁊ mactat. p quas eos circūduci ⁊ affligit. ⁊ ſic boni
 24 ſperantē. et ſulū coloris ⁊ amicitia et charitatē. paucos
 25 pilos. i. paucū diuturnū p voluntariū paupere. inquit.

tum fcs cōueni eas pauperibus distrībuit p elemosinā ē
 pictatē. Illec dōc patet ad litterā in beato p aulō q pūis
 fctus ē indomī? potēta factus ē vltis ē quētus. florere.
 xxi. p dōc q pueritū mē: egi pēnitētiā. rē. L. cōmna etiā ha
 bē vāldi dīfīcīlī. a. cōstantī ē firmatē: qz in dieb? cō non
 grūtūt dūcē. E. cēll. xlvij. Et sic fīc q carō. vita tālū fīc
 alīqū mēdīcīna p doctrīnā fclīz et cēpīa. Nā solce fīc labo
 ris: cōstātē ē duratīōē: lac fīc doctrīne vel pēdīcatīōē
 cōpāmīōis vel deuotīōis: fīc fīc rigorosē correctīōis: fīc fīc
 fīc humīlītātis vel subīectīōis: fīc pīa vīta rēmedīū cō
 fūatē: quādo pōt īmītatīōē rēcīpīūt. Et ideo talīb? pōt
 tēdē dīcēre dīc illud ē. l. xxiij. pōmā ergo cīrclū in na
 ribus tuis: ē ferrū in maxīllīs tuis. Cō gīn gēmanīa fūt bo
 nes agrestes habētes cōmna ita pēnīa: qz regīō mēlīs p
 pter eoz capactatē in eis poculā p pēnīē: et fūt magnā
 et agīlīssīmā: ē odīū omīū vtēcos. vnde venatores hōc īcō
 ē: īndūtī velle rēuē: vt eos pūocēt ad fē īnsequēdū:
 ē tūc venato: in velle rēuē retro arborē fē pōntē: bōs vero
 ita fortīter īpīngīt ī arborē: vt pīpīs cōmb? dēmetatē: fīc
 ībī a venatore capīz ē occīdīt: vt dīcīt phīlōsōf? pērtīflos
 bōnes agrestes ītelligē demones. pēr eoz cōmna ītelligē
 fūperbīā ē obfīnatīōē. pēr venatores ītelligē L. hīstīa: q
 qī volūt capere et dēfīnere bōnes agrestes. ī demones et
 pōt pōstātē: vēnīt ī fōrestā hūīs mūndī et īndūt velle
 nōstre mortālītātē: tūc dū ī fōrestā hū? mīdī cīrcūbat ē
 pēdīcatōr: ille bēfīc fcs demones cēpētūt qī pēquāt: p
 fē qz ī mēbīa fua: fīcū patet dē Barth. 2. l. uce. liij. vbi dīabo
 lus tēratūt eī. rē. Et īdeo venatores: fīc L. hīstīa pōntē fē res
 tro magnā arborē: hōc ēfī dictū. in arborē crucīs ī pāfīdē
 ī velle rēuē. L. īn carne fūngūe rēvīfācātā: et fīc fīstas be
 fīstas ī arborē crucīs cum cōmb? fūpīe īmpīngēntes et
 blāspēmīas: mēdīte īsta arborē pīrātūt ē dēlectīz: cā
 rī pōtēntā dīmīnūt ē cāfīatūt. Et S. cōm phīlōsōf? ēfī: qz
 dā bēfīa fīmīlīs bōnī agrestī: sed mīnor corpore. māgīa ha
 bēs cōmna: quē dīcīt apīaleon vel apīralpos: quē cōmb?
 fīstis alīrō ē acutīs arborēs dēfīcīt et pīrātūt: qī gīa pāstus
 cōmna fua qī habet ad modū fērrē fēcāntīa. fūbīmītī īnēr
 fructes ē vīmīna: quōbī cōpīetīdē ē cōnīctīe cōmna pau
 latīm cīrcūllānt: tūc bēfīa dīu luctās: māgīs ac māgīs
 ī vīmīnū ē īnvolūt: et fē captā fēntīcē: pēr īndīgnatīōē
 mugīt: cū? vocē hōrībīlē audīēs venatores: cā fēcure aggre
 rīt: et occīdīt. Et qz mīrabīle ēfī: illā ī pārlō fructē: capīe
 occīdīt: quā ī māgīs fīlūtī īnuadē nō ēfīfī. vnde. pērtīf
 fīā bēfīā ītelligē hōīem mīdātū. pēr cōmna cō ītelligē
 qz pōstātē tēpōrālē: qī ēfī alīa ē fūperbīā: acutā p rapīnā.
 pēr herbas ītelligē mūdī dīvītīas: bonā ē honores. pērtīf
 mīnīa ītelligē vītīa ē pēnīa: malas dēlectatīōes et cōfūe
 uīdēs ī cīfīdē. pēr venatores ītelligē dīabōlū. Et fīc ī
 fōrestā hū? mīdī apīaleō. ī homo mīdātū ē: luxurīosus / cu
 dīdēs ē auar? qū recte fīmīlīs ēfī bōnī agrestī. Et fīc dīabo
 lū p obfīnatīōē ē crudelītātē: mīnor tamē cōfīdōne na
 tūre ē fēgacītātē ē malītātē: qz natūra amīcā fūlpōr ēfī
 cūmāna. Fīc habet dūc cōmna. ī pōtēntīa tēpōrālē: qī dū
 lerī dīcīt: īnquāt ī a duob? L. a plātīs ē pīncīpīb? dērluat.
 abēbāt dūc cōmna māgīa: vñū et cēlīus altero. D. an.
 Et ideo īsta bēfīa: fcs cāfīdūtī vel ballūī vel fīcēs: cū
 cōmb? pōtēntē fē arborēs. L. mīdī dīvītēs dēfīcīt et pō
 mūtūt. Sed p cērtō talēs dēfīcūtūd ad pāfīcū. L. ad mūdī
 electabīlīa cōfīcīdā: a qī? fua pēpīcīfīcīa pāfīcī ē nūtrī
 īdeo vt pāfīcīnt. L. vt dīvītās acqīrāt: īnvolūt ē īfīra
 mīnīa: hōc ēfī dictū: īfīra vīnculā pēctōz: auarītīe fcs ē
 dīdītātis / luxurīe ē carnālītātis: rībī p malas affēctīōēs ē
 dēlectatīōes fē īnvolūt: ita qī licet luctēt ē cōfīctīe re
 nōfīum: īfī magīs ac māgīs fē īnvolūt ī malas fīctūdī
 ēfī: ita qī fē nequītīe dē pēctōz vīcīlīs ē dē mīdātīs cūpī
 tātātē: līberare. Et tūc mugīant hōrībīlītēr p dēfperatō
 ē: blāspēmīa: ē obfīnatīōē: qī īpīs cū ī. pīfūdū pēctōz
 cēnēt: cōfētīt. pōner. xviij. Et bī vīdēs etiā venatores: dīa
 bōlū statīm adēfī: fcs fūggēdō qī īpōfībīlē ēfī īfī fālūa
 ē: qī bonīs pēfēntīb? fīnatūr: ī vīnculīs rēmanēt pec
 catōr: fīcē p mōrtē corpōrālē cū īnterfīcīt: ē īnfērnō dē
 nat: ē corrodīt. T. deo Job. xviij. Ammīfī ī rēte pedē fīnī
 nēbī plantā dīus laqueo. Et fīc fīc qī pīfī quī māgīs ar
 dētēs. ī pōnās dīvītēs dēuafābāt: a pārlīs vīmīnū? mā

Lib. X.

De Animalibus.

larū affectionū vincitur: et a venatore diabolo occiduntur. Figura Daui. viij. de arte que cū duobus canibus oia ſu perabat: quō tandē hircus fectus cū vno conu ſpſauit. Sic iſti finaliter ab hircu diabolo occidunt: q̃ Interficiat Interfectores. Eſe. xxv. et lſtere. xxx. Idēs predatores tuos dabo in predam. ¶ Eſt quēda ſpecies bouis agreſtis: quē Arifto. lib. ix. in fine vocat boumal/ ſimile tauro in quātū tate/ crines colli habet ab vtraq; ptes pendētes ſicut eq̃ veniētes vſq; ad oculos/ conuſa alquantulū curua/ vngulā ſenſitibus: et duos i pede quolibet forſutales/ et cauda ha bet breuē reſpectu corporis/ terrā cauat/ et in cauado erigit ſicut tauſ/ pilos habet molles/ cutē durā/ et icuiū patiente: qui qñ a canib⁹ venatorib⁹ inſuſque et/ timet cap/ ſtercuſ frequēter poſſicit: circa cul⁹ odorē canes occupant: ſic ſe ſita ab eis elongat et euadit ne capiat. L. Arnē autē habet dulce ppter quā venat. L. harſimū/ p beſtia iſtam intelligo diuites huī mundi/ q̃ ſimiles ſunt tauro. i. diabolo p ſupbia et proteruitate: carnes eoſ ſunt diuites/ pedes ſunt aſceſ/ cauda eſt finis vite/ cutis eſt exterior apparentia/ ſtercoſa ſunt diuitie ſunt munera/ venatores autē ſunt pceptes p ſila ti/ canes eoſ ſunt iudicia/ et balliū. Diuites ergo ſunt iſtes tauro/ quātū ad ſupbia et obſtinationē: capillos. i. diuitias habet vſq; ad oculos. i. ad eo q̃ volitatē p eorū niſiū amo rem/ et affectionē: corpora. i. temporalē poteſtate/ habent cura per cauteſ/ et palliationē: vngulā habent firmā per fuo rum affectū multiplicē diuſionē: quia ad plura/ ſcilz diu ſitas/ delicatas/ et honores/ affectus/ et pedes talū ſunt diuiſi. Eſe. xvi. Diuiſi ſunt pedes tuos. Et i. deo plures forſutales ha bet i pedib⁹ p diuerſos pctōs multipliciter. Terrā. i. pau peres cauat/ et deuadit p crudelitatem/ in cauado et depou ſa dō ſe erigit p ſupbia et impletat. L. audā etiā. i. finem vi tē habet breuem/ per mortis velocitatem: q̃ tales non diſi diat dies ſuos. Iſis em poterat breuis vita. Eccl. x. Anni impioū breuiabuntur. Prouer. x. Pilos habent molles per ceteroſe ſiccam benignitate: eum habent durā per effe raram malitiā et proteruitatē: q̃ nullum ſaculū correctio nis vel predicationis poſſet eoſ penetrare. L. et ex indura bitur quā lapſis. Job. liij. Quando autē a venatoribus. i. a mundi pſincipiū/ et perlatē: et ab eoī canib⁹. i. a iudici bus et balliſ perſequitur propter vitiū et foſectat/ et pſcapant et corrigat et puniant: tunc poſſiūt canibus. i. iudicibus ſtercoſa. i. dona/ et munera/ quō ſtercoſ ab apo ſtolo nominant: ad. p. di. li. Et ſic iſti canes circa ſila ſter coſa occupant/ quaſi eis cōtēnt/ et alios diuitiū effugere et euadere: et ſic nunq; ab eis puniunt: nec poſſet cōtra hu iuſmodi diuites paup aliquis pualere: q̃ ab oib⁹ ſuo ppter munera ſuſtinentur. Donum enim hoīs dilatat viam eius. Prouer. xvij. Ideo Eſa. v. et i. qui iuſticiatē impioū pro muneribus/ et iuſtitia iuſti auferat ab eo. et i. pone q̃ quando aliquid ſequitur bona ſua. i. aliquem diutem/ et po tentem/ quā multū colunt perſonā potentis. Prouer. xix. v. pte pote familia/ vxo/ filij/ et parētes/ q̃ ſi frandē ab eis eloga tur/ p morte iſti de eo non curātes/ circa eſe ſtercoſa. i. cir ca diuitias ab eo congregatas/ quaſ poſt ſe in mīdo relin quit/ occupant. quod patet ad oculū: quia ſic quilibet cer rit ad arcam. et. Ideo videns hois quidā laborans in cytre niſi/ dixit illis qui detrahebant/ et rumpebant arcas: Feſti netis inquit feſtinitis: quia mundicia diſcedit. pſal. E. re linquit patiens diuitias ſuas. et. ſequit. Ynrolbit vſq; in p gnes patris dicit. Expone acutoſitate. ¶ Ad dicit Arifto teles ibidem/ ſcilz lib. ix. c. xlv. quādo vacca aggreſſa habet parētem/ congregat alie multē/ et adiunat/ et cōgregat ſer cam multā/ et ipſam vndiq; ordinant tanq; murū. Per vac cam iſtā intelligo pſonā publicā vel ſlari/ qui tunc ptoxis qñ habet parere. L. quādo habet aliquem ad dignitatē vel beneficium promouere: adunatū multū circa eum: q̃ quis libet ſperat obtinere: et i. deo circūdat eum ſtercoſib⁹ hois eſt dictu/ muneribus quō offerunt/ et ſic obſeāt q̃s inten dit. Ideo talib⁹ poteſt dicit. L. eridate ſyon et cōplectim ni eā: narrate in tur. p. ¶ Inueni ſcriptū neliō i eſt vno q̃ bubal/ pſallit/ quādo occidit/ auſcultat et odorat i breſi mortuus/ ipſamq; cum canibus percutit/ noſes ipſum di mittere/ quādo ſentiat eſſe viuū. Sic vere multū ſunt ita cru deles/ q̃ quſus aliquem proſtrauerint/ et ad paupertatē redu

fecerint: ipsum tamen dimittere/ & a psecutione cessare no-
lunt/ nisi ex toto ipm. eradicent & subuertant. Contra quos
Seneca. *Culpa est totam culpam persequi.*

Capitulum. xiii. de basilisco.

Basiliscus latine dicitur regulus: q̄ rex est serpentis: ⁊ t̄m̄ rex in capite macula candida in signū diadematis decoratur. Ipsiū oīa timent: q̄ statu et aspectu interimit. ⁊ aues etia sibi appropinquantes statū vel solo sibilo destruit et cōvulsit. Ut habet duodecim digitos ⁊ lōgitudinem herbas comit. Fructus ⁊ oīa circūcūctia destruit. tangētem se statim cum hasta interfecit ⁊ consumit. ⁊ celsus ⁊ erectus incedit: aquas quas t̄git inueniat. herbas statū suo exurit: lapides quoq̄ r̄git. Ipsiū tamen hostem nature musella tūta munita inuadit: et victoria de eo obtrinit. Ipsi necat: sicut dicit ⁊ idiosus lib. xij. c. liij. et Pl. lib. viij. c. xxiij. Iste serpens significat diaboli ⁊ vel eius vicarium. tam serpētem q̄ erit rex serpentū. i. p̄ncipes ⁊ caput omnīū peccatorū. Job. xli. Ipe est rex super oēs filios superbie. Et ⁊ idiosus demate candido. i. regia maiestate cum ficta cāida calitate decorabit: quia antichristus se fingit castum ⁊ regem. Adonias eleuabit: dices: ego regnabo. lib. i. Aeg. i. Ipsiū omnia timebunt: etiam serpētes. Ipsi mali: q̄ tam serpētes q̄ aues: hoc est dictū: tam bonos q̄ malos statū suo suffugiet: p̄ aspectu rōis despectus et cōmīnationsis interfecit ⁊ occidet: inquit: q̄n̄ eris per erroes ⁊ vera vita ⁊ ⁊. Ipsiū est: separabit: sibi enim e. i. p̄teruia doctrina ⁊ suggestio in erroē inducet etiam electos: i. si fieri potest: q̄n̄ dicit ⁊ barth. xliij. Et idē dicit q̄ herbas fructus ⁊ circūcūctia destruit: q̄ sequaces suos fructibus bonorum operum: et herbis. i. virose bone cōuersationis cōducit. ⁊ celsus et erectus: hoc est dictū: clarus et sup̄bus manifestus ⁊ apertus incedet: q̄ aquas facie scripture male interpretatō inficit et corripit: et bibētes. i. his interpretatōis vobis credētes inueniat: scz p̄ erroē: t̄gētes ei cū b̄ba: et hoc est dictū: contra eum p̄elantes occidet tēporales: necabit. Et beneuit n̄h̄l tēporale vel corporale: s̄ue male: s̄ue vel leuitē poterit contrarie: q̄ nō est potestas t̄p̄er: terram q̄ cōparēt ur. E. Job. xli. Pone ⁊ exone figuram de oratione. i. de diabolo: de p̄ma bestia: de antichristo: de leuē. i. de falsis prophetis: scilicet ponit ⁊ p̄oc. xli. in opusculo q̄ fecit. Et ita quid faciet vera musella ⁊. Ipsiū: vna armabit et ruda amara. i. amaritudine et discretione: letis et rigoris: et p̄cedet contra basiliscū antichristum: letis ⁊ Apollō. i. ⁊. Ipsiū. i. ipsum interfecit spiritū oīs iudei: post dies quadraginta: q̄n̄q̄ p̄cedet contra diaboli ⁊ ceterum: et iudicando publice ipsum cum corpore suo edemnat: q̄ vidētibus cūctis scriptabit. Job. xli. Stigmata de antichristo ⁊. E. xxviij. vbi dicit de ⁊. q̄n̄q̄ per terram israel: quia tunc cōmouebūtur ⁊ facie eius: et licet ⁊. p̄ces maris: bestie terre ⁊ volucres celī: p̄cedet mōtes ⁊ corruēt sepes: sed t̄ndē dicit: dicit dñs. Sic vobis sanguine ei iudicabo: ignē ⁊ sulphur plū s̄up̄ ei. Sic vobis tēpore antichristi ⁊ facie dñi. i. a facie ecclesie cōmouebūtur volucres. i. cōtemplariū et sp̄iales: bestie terre. i. actiue ⁊ cūculares: p̄ces maris. i. volutuarii ⁊ peccatores: sed t̄ndē ignē et sulphur in monte olueti vbi se fingit velis: t̄ndē peribit: quia audietur vox in aere dices: moere. fuge in glo. i. ⁊. Ipsi. Et dicit q̄ vis musella ⁊ humilitate: habebis plūale: necesse ē q̄ vis musella ⁊ humilitate: et p̄ ruita. i. contritiōis vel penitētie amara penitētie: et p̄ ruita. i. q̄ basiliscus est caro: vel etiā mala mulier: cōmūit alius venenosus: q̄ aues. i. ipsos viros sp̄iales ⁊ herbas: b̄n̄it: petras etiā. i. viros fortes: stabiles frigit: ⁊ herbas virose cōtinet: fructus. i. fructū bone op̄ationis aduētilat ⁊ letis plūit: q̄ vis viciere: necesse ē q̄ vis amara muselle ruta amara. i. amaritudine penitētie sibi amara ⁊. Ideo lib. xxi. Stane tibi specula: pone tibi specula: q̄nes v̄rge pedes tuos i v̄rā recā. ⁊. Et p̄ ruita iudicabit: consideratōne amaritudinis mori: q̄ debet cogitari incedit: tēamur. Et dicit q̄ iste est supbus: q̄ erectus incedit: sicut sup̄a. Et dicit q̄ iste significat p̄ctōes: q̄ alius p̄cedit: ascipiendo ⁊ inuidiā ⁊ sibi dō p̄ suggestionē: adulationē ⁊ detractionē. v̄rā. ⁊. Et dicit. i. dicit de q̄ ap̄b̄ p̄ces

Lib. X. De Animalibus. Fo. CLXXXVII.

ethiopes fcs est qui d: *Algrs/qui a multis d: caput nili*
ybi est catoblepas modica bestia/ pigra/ et mēbis ceteris
thera/ q̄ graue caput gereas/ semp habet vultu in tēpē de
lectum: alias interuocio effusit humani generis: q̄ oēs q̄
videret oculos/ expiraret. Sic apud ethiopes nigros. dē
mones/ effi lucifer detrusus in fundo abyssi/ in humani ge
nus suis paulis tentationibus corrūperet vel necaret. zcili
et alibi. ca. dē Egypto. ¶ L. lcer basiliscus viuens sit ve
nenosiss/ rī mortu/ p̄ bullp/ perdit viui veneni: t opib
alchimie et metalloz transmutatib/ vtilis reparat. Sic
vere lcer dī peccatoz viuens/ scilz mido et peccatoz. sit noc
uiss: nam quādo conuertit a d penitētiā/ ē mido mouit/
z hūilo viuūt efficit vtilis: sicut pater in paulo/ qui dicit
ad Gal. i. ¶ Quō ego iam nō ego/ viuūt autē in me L. hūsp/
z hūilo gmarie fuit per cōuersionē z incinerationē humil
tatis z tribulationis/ vtilis ad transmutationē metalloz/
ad cōuersionē peccatōz/ p̄ predicationē et doctrinā. psal. xlv
4. fabis eorum p̄mūbunt. ¶ De basilisco dicit q̄ p̄mū
der hoiem/ statim viui interficit fīm: si vero p̄uillus fuerit
ad hoīe/ statim z ipse basiliscus perimūt. Unde inueni i v
tilispari q̄ quā dicit pater in deserto t̄ret ad fontē basiliscū
videt: oīces sic. ¶ Deus/ aut m̄hū mōdendi est/ aut sū. sta
tim aut basiliscus crepuit. Exponē sicut de lupo sū.
Lapin. mūd.

[illegible]

buſſo oculos ardētes ⁊ lucētes: ſed tanto p̃nicioſior/quāto
 aſpect⁹ eſt⁹ ardētor: et quāto habeat oculos:odit tamen
 lucem folis ⁊ adueniente locē larebas terre querit ⁊ in ca
 uernis ſe abſcōdit. 2. loca finioſa et luroſa buſſo diligit: loca
 autem odoriferā multū odit. Et inde dicitur qd fioribz ſuis
 neis odorem ferre nō ſuſtinet: ſpas exi. h̄ec. P̃dionus ⁊
 P̃li. Sic vere eſt de malis ditiſſimis ⁊ de ſapientibus hu
 ſus mundi: qd quāto ſunt maiorē diuitijs ſcientie et ho
 noribz: tanto quā ad vitia ſunt peiores: qz quāto p̃ luxu
 rioſi ⁊ raptorez efficiunt: et quāto plus ſunt maculis. i. cau
 ſis ⁊ cauillationibz diſtincti: tanto plus ſunt veneniſi. i.
 vitijs inuoluati. claros tamē et lucidos habent oculos inre
 lectuz: qz certe ipſi pollēt ingento naturali. Sap. xij. h̄orē
 das ab oculis finitillas emittētes. Sed vere nūpionius
 lucem ſolis/hoc eſt dicta bona ſpūalia/ ſcilz gratias et vir
 tutes et ſcientiā ⁊ predicationē odit: fugiunt ⁊ deſertit ⁊
 in cauernis terre/hoc eſt dictu in amore bonoz et terrenoz
 per affectum et delectatē ſe abſcōdūt. et quāto ſunt oculi
 eorum lucidiores. i. quāto maior eſt cori ſcientiā ⁊ ſapientia
 mūdiſſis: tanto p̃ diuerſa vitia ſunt peiores. Explica. h̄ic re.
 liij. Sapientes ſunt vt faciant mala. r̄. Et ad 20. vij. Sapiētia
 carnis mors eſt. ⁊ ſi ad litterā larebas querūt: qz in occulto ⁊
 abſcōditis faciunt cōtract⁹ ſuos: ne videant⁹ ⁊ alla facta ſua.
 P̃ter de auariz ⁊ luxurioſis: qz qd magis agit/odit lucē. P̃o. liij. ⁊ ſi etiā loca luroſa ⁊ auaritia/ ſi
 inola per luxuriam diligit ⁊ ſecratur. i. malas ſocietates. Sed
 loca odorifera. i. ſocietate bonoz vitioſi ſpūaliū negligi
 t ⁊ deſertit: ſicut pater ad litterā: qz tales vt aut nūqz vo
 lūt bonos religioſos ⁊ h̄iſti pauperes ad ſuū hoſpitium re
 ceptare: ſimo certe quādo ſunt in vinea. i. in ecclia ⁊ vident
 loſe. i. predicatorē dare odorē ſuum predicationē: tunc ſtatim
 reit illā vineā: qz odorē predicationis nequeit expectare. Et
 ſic deo Job. xliij. Non ambulet p̃ viā vinearū. r̄. L. o. liij. h̄iſti
 bonos odorē ſum⁹. r̄. Et pone corā iuſtoz: qz p̃ certo odorē vine.
 i. bonā ſmā alterius p̃ſone nequeit ſuſci
 nere. r̄. C. Buſſo ppter frigidiatē venit mēbra que tūgit
 efficit inſenſibilia ⁊ egelata: ⁊ habet buſſo oculos lucētes/ 4
 a finioſa diligit/odorifera fugit. Et ſm P̃li. herbas dul
 ces ſibi incoꝑorat ⁊ eas comedit: ſed comedēdo eas inue
 niat ⁊ corripit: et ideo ruita amara/ qd et venenoiſis cibis
 ſimilis. i. in hoſtis i circuitu herbarū dulciū debet placari/ et
 et eſt efficacia vere ab ipſis dulcib⁹ cōſepta. Recte talis
 et diabol⁹: qz vere ppter venenū tērationum/ qd inſundit/
 oies efficit inſenſibiles p̃ incoꝑationē ⁊ obſtinationē/ con
 clat⁹ p̃ auaritiā/ parcat⁹ ⁊ in deuotionē/ oculos ſes inre
 lectus habet lucidiſſimos p̃ ſcientiā naturālē: et ſubtiliſſimā
 cognitionē. ⁊ ſi em ⁊ ſe. xxvij. Tu cherub plen⁹ ſapientia.
 r̄. Et ſi ergo herbas dulces. i. viros delectioſos deuotat
 ſibi incoꝑorat ⁊ p̃ctū. Et ideo necceſſe eſt vt iuxta ſe tuā
 marā penitētiē ⁊ mortū/ mētoie hoies habeat⁹ vt eſt v̄r̄b⁹
 nūmian⁹: dicat⁹ pone tibi amaritudines. r̄. h̄ic. r̄. xij. 5
 Buſſo ſm P̃li. li. xxi. c. liij. habet duo lecoa: vnū vene
 niſum ⁊ aliud medicinalē corā venenū qd eſt abinuit⁹ di
 ſtinguit⁹: qd quando buſſo i nido formicarū proliſci/ parē
 medicinalē formice comedunt ⁊ aliā diſtingunt. Illā ergo
 quā formice appetit/ oportet accipere: ⁊ illā quā fugit/ di
 ſtate. Buſſo et diabol⁹: vterq⁹ eſt inſenſib⁹/ vbi cibi ſibi
 ali coꝑunt ⁊ cupiditate: deſide in cloacā inferi egerit.
 Duo vtriusq⁹ lecoa ſunt duo mūdi bona ⁊ ſpūalia ⁊ tē
 p̃talia/ aduerſa et p̃ſera/ bona et mala/ ſutures ⁊ p̃ctū: qz
 operibus altiſſimi vnū corā vnū/ duo corā duo. Eccl. xliij.
 r̄. Et ccl. xliij. Etia duplicia vnū corā vnū. r̄. ſomni
 qd in eſtate vite p̃ſentis p̃parat meſſem ſibi/ ſi vtrūq⁹
 ſe ſci. Formica eſt inter q̃tuor ſapientia nūm⁹/ p̃ouer.
 Et in vterq⁹ ergo buſſioſi. i. diabol⁹. i. in nido ſit duo le
 coa. i. duo genera bonoz/ ſz t̃p̃talia ⁊ ſpūalia. Certe tamē
 in ſtoſz et venenoliſſimi ſz bona repozalia/ qz venenū lu
 rie/ auaritiē ⁊ fugiē i ſe ſeruāt. Aliud aut ſz bona ſpū
 ſum medicinalē corā venenū p̃cti: vt pote pauperes ⁊ p̃a
 b̃ia/ largitas p̃tra auaritiā ⁊ ſic de alijs. Et ideo ſi well
 ſe ſcite que ſtoſz ſunt eligēda: ⁊ medicinalia/ ⁊ qd noci
 ſ ⁊ p̃ſcipiam⁹/ formica. i. ſanctos ⁊ ſanctas: videam⁹ quā
 eligant. certe nos imituenius qd bona ſpūalia nō ter
 reno proſpera ſed aduerſa/ non delectat deſenſitatis/

Lib. X.

De Animalibus.

non diuitias sed penurias elegerunt. Istam ergo partem
exemplo eorum eligamus, et contra venenos diaboli referemus.
Ideo Prover. vi. A de ad fornicatorem piger et considera vias
eius et disce. **B**uffo fm. Pl. ibidem habet in dextro latere
os vni oculum, quod proletri in aqua feruente facit et subito
extractum. Illo autem esse vitium magi ad amorem vel odium
concordandum. Sic vere buffo. i. diabolus habet ossa sua, scilicet
demacroses oculos, qui proletri in aqua feruente. i. in ali
qua bona societate vel collegio feruente charitate, facit eos
ab huiusmodi feruore refrigerari, i. quatenus iter eos seminat discor
dia et lite et litore et ideo magi. i. diaboli talibus vtuntur ad odium
discordie suscitandum. Prover. vi. Omni tpe iurgia feminat.
Et nisi de aqua. i. de communitate vel societate, collegio vel
cointu huiusmodi ossa expellantur, nunquam ibi inueniri poterit fer
uor amicitie vel amoris. Job. xli. Ossa eius sicut scura fusi
lia. **A**cer buffo si venenosus: tamen incineratur et coarctatur
amittit vim veneni et virtutem recipit medicinale: mirabili
ter valet ad carnis et cutis reparationem et nervorum consolida
tionem et vulnerum desiccationem. Sic de quatuor homo sit
venenosus et peccator: si tamen in cinerem per penitentiam et hy
militate in igne tribulationis, contritionis et dilectionis: tunc
vim veneni. i. peccati deponet et per gratiam et virtutes alius esse pote
rit medicina: sicut patet in beato paulo quod de buffone factus
est medicina vel medicus a saris. et sic valebit ad carnem et cu
tem. i. ad vitam et apparentiam per peccati deperditam recuperanda: et
ad nervorum. i. virtutum spiritualium confirmationem et ad vulnerum. i.
peccatorum desiccationem valere poterit et inuare, exemplis scilicet
ac doctrinis: quod vbi abundauit delictis, ibi superabundauit et
gratia. ad Ro. v. Unde paulus de se dicit. i. ad Tim. i. Ego
qui prius fui blasphemus, persecutor et contumeliosus: sed mi
sericordia dei. **B**uffones scdm librum de natura rerum i gal
lia vocantur et more tubarum sibi inuicem coram ipso dant: in alijs
autem regionibus muti sunt: illuc illati a gallis muti fiunt.
Scdm aliquos autem istud aial dicitur habere cor in gutture: et
ideo difficiliter occidit, nisi palus in gutture infigatur. Istud
potest allegari contra superbiam et ferocitatem gallorum. vbi quis
enim antiqui anctores de gallis loquuntur, semper ipsos predi
cant ingenio acres et animo superbos et feroces. Isti buffo
nes. i. homines superbi et inflati qui sunt in gallia, per ceteros ho
minibus sunt loquaces et loquendo laetantur et inuicem cogau
dendo sine causa sepius sunt verbales. hoc tamen verum est
dum in gallia sunt. i. in sua patria: quod si multi sunt in ea loqua
cissimi: qui tamen in alijs regionibus muti et humiles fiunt.
Isti igitur cor in gutture habere dicuntur, in quantum scilicet stoma
chi et superbi et ad coadialiter loquendum parati esse per cete
ris dinoscuntur. superbi enim et fatui cor habent in gutture vel in
ore: in quantum scilicet illa que corde cogitant statim volunt ore vel
gutturis proferre. Ideo dicitur Eccl. xxi. Verba inquit pudent
tibi statim poterunt et in ore fatuorum cor illo. In corde
vero sapientium os illo. Ad indignum autem contra me quicquid
gallicus ista leges nam et ego sum gallicus, sicut ipse. Act. xxi.
Ego phariseus sum filius phariseorum. **I**tem sicut dicitur ibidem
buffo terra rescat: hoc tamen prouide et cum mensura: timet enim
quod terra sibi deficiat: ideo quantum potest pede anteriori de
terra concludere, tamen in die manducat. Istud ponit Vincetius
sed nescio si est verum. Tales certe sunt multi avari: quod se ipsi
timet quod terra. i. bona terrena eis deficiant: ideo plubito
comedere vel expendere non audetis in mensura et potest et
in parcitate et miseria tam pro se quam pro familiaribus cibos li
bent. **E**se. iij. Cibus tuus quo rescertis erit in potest. Vel
si vis dic de abstinentibus: qui in mensura et temperantia cibum
sumunt. **I**tem ibidem dicitur quod si buffo comburatur et puluis si
bi ipsi dimittatur, plures buffones vni exinde generantur.
Buffo significat malam mulierem oculis ardentibus venenosam:
quia procul dubio quando talis igne luxurie combusta
efficitur: tunc ex ipsa alie plurime generantur, in quantum scilicet
lena et ruffiana efficitur et in quantum verbis et exemplis eius
alie plurime inuencule corripuntur et in buffones. i. in ma
las mulieres luxuriosas et veneficas conuertuntur. Ista etiam
possunt dici de hereticis: quod semper operante diabolo quod etiam
combusti et mortui in inferno discipulos generant in hoc mun
do: sequaces inueniuntur qui post vadant. **E**t etiam dicit po

test de illis qui ignibus concupiscentiarum videntur: quod seculis malis
dictis et exemplis multi alij similes efficiuntur: et in malitia
generantur. Hier. xxxij. Vos surrexistis pro patribus vestris
nutrimenta et alimini hominum peccatorum.

Capitulum. xv. de bombyce.

Bombyx est vermis de cuius corpora fit bombyx
nisi: nascitur in frondibus fraxini atque terebinthe
mori: fila exterius facit: atque ita se euacuat quod
non remanet in eo nisi aer fm. Zoroaster et Pl.
Vermis iste est. **B**ombyx. p. l. **E**go sum vermis
et non homo. Fila vel laquei sunt diuitis. i. Tim. vi. Qui
volunt diuites fieri incidunt in laqueum. Fraxinus cuius
vmbra serpentes fugat: morus cuius fructus soluit squama
clam: et cuius vni ad pelium animat elephantos: terebin
thus cuius gummi vulnera sanat, significat crucem, que ser
peribus. i. de moribus et moribus carnalibus contrariatur:
contra iniquitatem que guttur claudit. i. contra confessionem
verecundiam auxiliatur: et per cuius succum et liquorem. i. **B**om
byx sanguinem ex ea defluentem: elephas. i. bonus christianus
ad peliandum contra vitia animat: et cuius liquorem. i. in
fluentia et deuotione peccatorum vulnera medicatur. In an
bonibus istis igitur inuenit bombyx: quod pro certo **B**ombyx
potest in crucis arbore reperiri: ibi enim pependit: ibi ten
torium suum edificauit. Ascendit in palinam. **E**t. Isti etiam
de ventre suo. i. de corde et conscientia emisit fila. i. diuitias
et voluptates mundi: que per contemptum emisit et reiecit: ita
ab omnibus remansit vacuus et egenus per voluntariam
paupertatem: sed tamen aere. i. spiritu sancto semper fuit locu
ples et repletus. **B**ombyx. i. **B**ombyx sum fortitudine spi
ritus dicit. **B**ombyx est vermis similis cruce: que flores
et folia comedit vinearum. **B**ombyx exterius fila necit: sed necesse
do se euacuat: ita quod in eo nihil remanet nisi aer: et frigoris
est impatiens: unde de filis suis habitaculum sibi parat con
tra frigoris hyemis nocumta. Tales sunt diuites et aua
ri: qui ad modum cruce fructus et flores oleum et vinearum
possessiones et diuitias aliorum deuorant et conuolunt per aua
ritiam et vfuras: et ideo isti exterius faciunt telas suas: hoc
est dictum redditus et possessiones quas acquirunt. **T**elas ara
nece texuntur. **E**sa. li. **E**t ideo cum frigora penitentiae et ad
uersitatis nolint vel nequeant sustinere, infra telam suam
in amore diuitiarum penitus se involunt. **E**t ad litteram
in tela sua. i. in bonis vestibus et foraturis contra penitentiam
frigora vel tormenta. Verumtamen dum fila diuitiarum pa
uis modis taliter acquirunt et conuolunt, seipsos vacuam omnia
bono: quia quanto plus de diuitiis acquirunt, tanto minus
repleuntur: immo tanto fortius vacuatur per auaritiam et ar
dozem: et sicut res spirituales non replet locum corporales
scilicet angelus vel anima: sic nec res corporales scilicet diuitie possunt
replevere cor humanum. Ideo dicitur Eccl. v. Auarus non implet
pecunia. Unde i corde talium nihil penitus remanet, nisi aer
qui se est mobilis et volutus. **N**isi volutas superbie et mobi
litas inconstans. Ideo dicitur. **R**eposuerunt vasa
sua vacua. et Sap. xv. Supervacua est spes eorum et labor eorum
inefructus. **E**t pone quod illi qui se euacuant filis. i. diuitiis per
contemptum scilicet boni viri qui eas pauperibus largiuntur:
remanant pleni aere. i. bonis affectionibus et spiritibus sanctis
inspiratiōibus: et de eis filis suis sibi faciunt munimenta
contra frigus tribulationum et tormentorum: que in hyeme. i. in
tempore post mortem ipsos oportet sustinere: quod de diuitiis
datis pauperibus celestis habitatio preparatur: eterna domus
et decus. **1** Thob. xxi. **E**lemosyna a morte liberat. **2** Thob. xxi.
Thob. xxi. **T**hesaurizate vobis thesauros in celo. **F**igura **2** Thob.
xvi. de villico iniquitatis. **I**deo dicitur ibidem. **F**acite vobis
amicos de mammona iniquitatis: ut cum defeceritis, suscipiant
vos i eterna tabernacula. **U**nde melius de bobace titulo de
prouincia infra libro de mirabilibus mundi. c. xliij.

Capitulum. xvi. de bonafio.

Bonafio dicitur esse bestia in poma conuoluit
et tortis et plicatis / quod in ea impingens non le
ditur: sed quod sibi in defecando caput denegat
alium prestat. **N**am quod a venatoribus inueniuntur
serpens a posterioribus emittit: et contra remanens
res per statum trium ingrum proletri: ita vens et ferat
ipsi venatores fugere et ipsam dimittere necessitate capiti

Lib. X. De Animalibus. Fo. CLXXXVIII.

tur fm Jndoy. qd etia dicitur p. lib. vii. c. xv. z Solu. c. de phigia. Alij tamē vocant bonafum; alij vero bonachum. Sic vere sunt multi mali q contra venatores. I. cōtra quos cunq inuatores z punitores; cū se vident nō posse defendere; emittunt simū malorū verborū; que sunt vicia et ferentia per detractiōē z infamatiōē: ita q sepe accidit q per humilimodū sba detractio z infamia ipi cōpellunt alios fugere; z a sua correctiōe vel oburgatiōe cessare. Et celi. xz. Apertio oris illi; infamatio. Uel dicit q si diabolus te insequitur; proice z cōrēne stercoza. I. bona reposita; et fugiet. ad p. lib. iij. Omnia arbitratus sum tanq stercoza.

Capitulum. xviij. de camelo.

Camelus fm Jndoy. p. lib. est aial oneriferū; vel lor; et pelijs et oneribus mancipatū; et dicit a chame grece qd est humile; vel a camur quod idē est qd curui; q dum oneratur; sup anteriora genua se humiliat z incuruat. sed licet sit ita paucis tineris z laboris; tamē nō vadit vltra spatii; sicut nec p. solito suscipit oneris ad portandū; sicut dicit p. lib. vii. c. xviij. Sic pro certo veri patientes debent esse agiles per obediēte velocitate; onera penitēte; z pelia aduersitatis sustinere per patientiam z firmātem. vnde ad isa. la. vi. Unusquisq onus suū portabit. Et ideo quādo magister cameli. i. prelatos vel sacerdos; vel etiā quādo deus iudicat; inuigilare z inuitare aliq opus penitēte; laboris; vel aduersitatis; statim nos debemus incuruari p humilitatē; obediētā z subiectiōē; z genua flectere p gratiā actionē. Ideo Beati. xxiij. Uidit requē q esset bona; z supposuit humerū ad portandū. Et celi. vi. Subice humerū z porta cā. Veritatem magister cameli. i. prelatos nō debet plus de bito imponere vel inuigilare. immo totū camelus. i. subditus suos nō implere; immo totū reijceret; et nihil de impo sitis pferret; sic grauius delinqueret z peccaret. Contra hominū digito autē suo nolunt ea mouere. Abat. i. xxiij. Uel pone si vis cōtra impatientes; qui nolunt aliq onus penitēte sustinere; nec aliud facere nisi astuta. I. res leues; aliquoties totū reijciat; trāsgrediendū; vel aliquoties apostatando. Ideo libere. i. i. Uel cōfregisti iugū; rupisti vinclatū; nō seruā. q fm Seneca. Adolefcentum est carere meliorem; quāda in arabia; qui habet vnum tñ gibbum in dorso; alij in bacria qui habent duos. vnum in pectore; et alium in dorso. Sic in mundo sunt duo genera supborū; q alij habent gibbū z tumorem superbie exterioris per lactantiam; z verbum tñ; alij autem non tñ in dorso. I. in exteriori conuersatione; immo etiā in pectore. I. in corde z cogitatione. Uel per gibbum intelligi diuitias; que sunt quidam gibbus z quodā onus. Et saie. xxx. Super gibbos camelos thesauros suos. Quidam igitur habent ipas suas in dorso. I. exterioris; non circa cor; scilz boni diuites; qui tñ non ponunt affectionē; qui sunt tanq nihil habent; habent duplicem onus; scilz in pectore cordis et affectionis; et in dorso exterioris possessionis. Et ideo impossibile est q tales camelus introeant per forā me acus; scilz diuites cum duplici gibbo. cū diuitijs in corpore et pectore; ideo doctores p. lib. diuitie si affluant; nolite cor apponere. Et Lame. i. l. ruminat sicut bos; et dentibus superiorib; caret; z non lib. iij. de par. aial. c. xxiij. Camelus habet quattuor vētres; qui talio sunt dispositionis sicut animalū ruminantiū; cor animalū non bene masticatur; et ideo necessarij sunt plures vētres; vt transibit de vno ad alium; deinde ad alios vētres transmittit; vnde amplius non erit. Sic vere charē ruminatiōē; et nostra pcta z cōtitionē et cōpunctionē; non findere vngulā. i. affectionē per multiplice occupatiōē z diffinitionē. Larere dēbitus. i. blasphemā z detractiōē; et maxime a parte superior. I. quātum ad spm deū; et prelatos vel parentes. Larere etiā comibus. i. superbia z elatione. Et p. lib. i. Lāfregit ad numeros dentes meos.

Reuera in interiorib; nostris debet esse quattuor vētres. I. in interioribus cōscientie nre quattuor diffinitiones. Primus vēter est cōtitiō de pcta; z de isto debet cibari. I. pcta; tāq nō bene masticatū nec cū maturitate receptū extrahi vltz ad os; scz per confessionē. Secundus vēter est compūctiō; quā scz homo debet habere de culpa precedere; et ita est pars satisfactiōis. Tertius est timor; recidit; tura illō. Et celi. v. De p. p. peccator noli esse sine metu. Quartus autē vēter est g. arum actiō; scilz de culpa abolitā; de venia data; z g. restituta. Et sic i istis quattuor vētribus. I. in istis quattuor cōditionib; debet peccata nostra digerere; et ad anime nutrimentū cōmutari. Ideo de istis quattuor vētribus dicitur p. celi. xxiij. Et conde partes quattuor oriuntur. Uel pone si vis cōtra illos qui habent plures cōscientias. Vnā de diebus ferialibus; in quā mittit et extra hūnt faciētes de eodē facto modo cōscientiā; modo nō set aliā de diebus festiuis; in quā intrat cibi boni z digesti; de qua nō est licitū qd exire. Uel pone p. lib. i. q partialiter cōfessent de quibūdā angulis cōscientie aliqd; de alijs nihil. Uel pone q camelus est diabolus; gibbosis p supbiam et elationē; ruminā p gram z desperatiōē; nō findē vngulam p discretiōē; sed carens comib; per potētē sue relectiōē. p. lib. i. Omnia peccatorū confringā. Et in vētre ei. I. in inferno sunt vētres plures scdm diffinitionē. Primus de quo potest aliqd extrahi; scilz vēter purgatiōis; sed alij sunt de quib; nullus extrahit; scilz lumbus pectoris z inferni; q nō est agnitus; qui reuerfus sit ab inferis. Uel accipe quattuor vētres diaboli; quattuor q cōcurrunt in p. lib. i. scilz cogitatio; delectatio; cōfessus; operatio. de duob; primis potest herba. I. homo exire; nisi in alios transferat. Vnde potest dicere aia peccatrix illud libere. i. i. Abieci me quasi diabolus; impleuit vētre suū tēneritudine mea. Et camelus fm p. lib. i. vii. c. xviij. est inimicus equi; et diutissime vivit; scz per quinquaginta annos; diu tolerat sitim; scz per quattuor dies; nec bibit aquā nisi turbidā; quā; si nō ē turbidā pede calcatur; vt dicunt tam p. lib. i. q. Soli. Plini autē addit dicto caplo; q post quātriduum tñ bibit; q faciat desideria preterita; z prodest etiā ad futura. Lastrat camelus; vt aptior et velocior sit ad bellū; fortior enim sit et velocior coltu penitēte; denegato. Talis debet esse vir pfectus; z maxie religiosus; q equos. I. religiosos luxuriosos debet fugere z odire. Immo quos odio habuit. scdm illud qd dicit p. celi. xxi. Qui se iungit fornicarijs; erit nequus. Vt etiā debet viuere per pericula uerantia in bono opere et longitudinē. Rex in eternū vitue. Et d. v. Stitit debet tolerare per abstinentiā; et carnis macerationē; z bibere aquā turbidā; nō clarā. I. precamare turbidam penitentiā et tribulationē; q clarā prosperitatem z mūdā cōsolationē. Hicere. i. i. Uel bibas aquā turbidam. Et debet esse castratus per cōtinentiā z luxurie resecationē; vt sit velocior; aptior et promptior; ad cursum et ad bellum. I. ad bonam operationē; q homo fortior est spiritūaliter quādo per cōtinentiā est castratus. vnde p. lib. i. i. L. r. xxi. Cum enim infirmior; tūc fortior sum. Sap. iij. qd pulchra est casta generatio cū charitate. Uel si vis dic p. lib. i. illos qui occasiōe tēsumi tā preteriti q futuri bibūt z comedunt magis laute. Et camelus scdm Auicē. primo mouet pedum dextrū; sicut leo; habet fīssos pedes sicut vilius; et inter scissuras est pellis; sicut i pede anseris; et sunt pedes eius debiles z carnos; ideo lauant eis pedes; et sunt eis calciamēta sicut hoibus; ne lassent; vt dicit Auicē. Camelus est homo; cuius pedes sunt affectus; q sunt fīssī naturaliter p appetitū diuersitatē; carnos per carnalitātē z voluptatē; ideo oportet q eos sepe lauet p cōfessionē; et q eos calciet; scilz exēplis sanctorū; per eorū imitationē. Nam per calciamēta que sūt de mortuis animalibus; intelligo crepla sanctorū; q que debet affectus nostri induli; z ab iniquitatē luxurie pseruari. Et p. lib. i. i. L. r. xxi. Te byssos; calciauit te hyacyntho. Et cum homo habeat duos pedes; scz dextrū z sinistrū; hoc est dictū; affectus spūales et carnales; semp tamē debet preponere dextrū pedē; scz bonū affectū vel bonā intentionē z desiderii eternorū. Figura si vis p. lib. i. de angelo qui posuit pedem dextrum supra mare. Et ide eam in opusculo sup apocalypsim. Et scdm eūdem; in corde cameli allquādo inuēntur os; sicut in corde certū; quia

Et lib. i. iij

Lib. X.

fciſm corde vñ ſuſti. / os. i. L'hiſtus inuenit / qui ſpm robo
rat z cōfirmat z ſufficitur. Ideo hūc nō ex orali bus meis.
¶ L' Camelus f'm B'uicē. eſt ferus ad coſtituta qz p'e delide-
rio inclinat ſe / vadit ſuper genia quādo appetit maſculo
copulari : z lucta locū vbi plus couit / appetit ſemp coirez
poſtat per duodecim meſes. et non colt ante tricenſium : z
poſt coitum queſcit per annum. Sic anima debet eſſe re-
uerſa per charitatē ad coemūdū z cōſolēdū cum. L'hi-
ſto per cōcōdie vitatē. et Ideo debet ſectere genia per
humilitatē : z locum luxa quem plimo cum L'hiſto ſuo
maſculo fuit iuncta / ſcilz innocētā baptiſmalē ſummē de-
bet appetere et amare / vt ad reducat. Hec debet fetum
ſuum. i. bonū propoſitū concipere / et poſtare per duodecim
meſes. i. per duodecim artculos fidelit' cum maſculo ſuo
L'hiſto non copulat per dilectionē / quouſqz tres annos.
tribus artculis habet abeat / et cognitionē : qua B' Alpo. ad
7 l'eb. xij. Sine fide impoſſibile eſt placere deo. ¶ Ad dicit
idem camelus habet duas mamas : in quibz quattuor ſunt
papille. Sic vera anima habet duas mamas / ſcilz fidem z
charitatē / a quibus oriatur quattuor papillē. i. quattuor vi-
tutes cardinales. Quia ſunt quattuor conia. zc. Dan. vij.
¶ Scdm Trifto. lib. v. c. ij. Camelus tēpore amois eſt ſoli-
tari⁹ in mōtibz : habet rēpus determinātū ad coſtū. Sic
L'hiſtus tepore amoris. i. incarnatiōis fuit ſolitari⁹ p vite
ſingularitatē : qz fedebat ſolitari⁹ z acerbam. Themo. li. z
l'bere. ij. Dnager affectus in ſolitudine. Et ad pulmoſi-
ditatem z coniunctionē cum humana natura faciendū ha-
bit certū tēpus : ſcz tēpus gracie. vnde : Turtur milius ci-
conia z hyridio cognouit repas ad nētus fui. l'bare. vij.
z Apulus ad Salal. iij. Quādo venit plenitudo rēpos. zc.
¶ Camelus nō colt cū matre. vñ dicit Trifto. l. ii. c. xlvj.
qz camel⁹ qdā cū mater fuit operta pallo / ſaluſit lup eā et
cognofces effe matrē / deſcedit z iugenat⁹ occidit. Quā-
to magis ergo homo nō debet ad cōfulgians accedere.
Exemplū de qdā pho. Jdeo L'ent. vij. Anuſquiſqz ad p-
ximū fui ſanguinis nō accedit. Ecce dicit Dece. liij. Sā-
guis ſanguinem retigit. qz ſi forte ingenuſti. i. caro operies
nos pallio prae careretur / que ſcs p ſanguinitate facili-
lus habetur / nos fecerit cū talibz cōingi / occidam⁹ eū p
penitentia et laborē. Quid em nequ⁹ qz qd caro z ſanguis
cogitauit : Eccl. xvij. q. d. niſi. ¶ Scdm Plinū lib. xj. c.
xxvij. Camelus inter quadrupeda colt calueſcit ſicut ſtru-
thio inter aures : aſſimilat⁹ bobus in ventre z in dentibus :
nō tamen in comibus. Sic debemus calueſcere. i. pilos bi-
niſtarum deponere per elemoſynam et largitatem. Mūm-
bus z caluus eſt. L'ent. xij. et bobus. i. ſanctis aplos z mar-
tyribz debemus eſſe ſimiles in vētre. i. quantū ad abſtinē-
tiā z continentia : z in dentibus quādi ad predicationē z elo-
quentiā licet nō ſimus ſcs ſimiles in comibz. i. quādi ad vir-
tutes z cōſtitiā : qz illi boues tate fuerūt fortitudinis / cōſtan-
tie z virtutis / qz penas z martyria ſullulerūt. vnde Proue.
xlij. Ibi manifeſta eſt fortitudo bouis / qz vici⁹ nos illi mi-
ſeri nō habemus. Nā ſicut dicit Idē. Pl. qz camelus habet
dentes ſicut alia rumina : Ideo necesse eſt qz ventri ſuis
ſimilis ſit diſpoſitiōis. Sic p certo ex quo pdicator ſimilis
eſt aialibus ruminantibz. i. ſanctis aplos et predicatoribus
quādi ad dētes. i. quantū ad eloquentiā : Ideo debet eſſe
ſimilis quādi ad ventrē. i. quādi ad interiorē affectionē / vel
quantū ad abſtinētiā z carnis macerationē : vt ſcz nō de-
ſuat vēter eius p gulām z luxuriā / niſi quātu illi. Jdeo L'ā-
tico. vij. Ambulans tuus ſicut crater tomariſtis nunq̄ indi-
gēs poculis. et L'arco. liij. Dētes tui ſicut greges tonſarū
que accēderēt de laucaro. ¶ Camelus nō habet fel diſtin-
ctū ſicut elephas : et Ideo dicit anagoras / qz iſta eſt cauſa
quare iſta dū viuūt : quia animalia parum haberia de ſelle
dū viuunt / ſicut ceruus : qui poteſt viuere centū annis / el-
phas trecētis / camelus quinquaſia. Nā vt dicit Idē fel eſt
cauſa omī infirmitatis. Fel aut nō habet camel⁹ qz hepar
z ſanguinē habet valde ſanū fm Pl. li. xj. c. xxvij. L'barti-
ſimi p fel itelligitur qz eſt de materia cholerica : qn hoc cu-
curſat. Si ergo volum⁹ habere longā vitā. hoc eſt bictu-
illū que ſemp durat gloriā vite eterne : vere dico qz debem⁹
carere ſelle. i. pauſare z facilitate ad traſcendē z vin dicā
duo : quere carētia fellis z tractūde / crudelitatis panther

De Animalibus.

videlicet/causar in hōie vīram longā/ gratie fēz in preſenti/ et glorie in futuro/ in elephante z cerno.¶ In Lpulo z ſan-
ctis. Ecce autē abundantia felicitis et iracundie morte acer-
leat ſempiternā/ z infirmitates cauſar multiplici pēroz.
¶ Eccl. xij. Zelus z iracūdia minuit dies/ z ante repus for-
nectū adducunt cogitatus. Ideo Eccl. xxvij. Hō deſe-
riſ. zē z pōuer. xxiij. Qui em̄ ad indignitū facilis eſt/ erit
ad peccata procliuſ. ¶ Calameluſ licet aīal manuerit/ ſi
tamen aliquōd incurrit rabiem z podagra/ fm Arifto. ¶
ec cameluſ animal licuū z macilentū/ firmuſ z callidū/
veloz ad motū/ et hoc ppter amplitudinē patiuſ. Sic vī
cet homo ſit aīal manuerit natura/ tamē aliquandū efficit
rabidū z crudelitate/ quia peccatores mundani ſunt cali-
di per auaritiā z cupiditate/ ſicci et pallidi per hyſterio-
nem et caliditate. Ideo efficiūtur rabidi z crudelitate/ z poda-
grici/ p pigritiā et ſtoliditate/ caloz em̄ auaritie z crudelita-
tiſ rabiem cauſat in iſpſ. Iſtud patet in muli/ malis pē-
latiſ z iudiciuſ/ qui ſub ſpecie hypocritiſ z ſcietie bonita-
tiſ/ ractioneſ z crudelitateſ exercēt. Eccl. xlvij. Aīa ca-
lida quali ignis ardēt/ nō extingit donec aliquid cinerū.
¶ Calameluſ eſt aīal callidū et ſicci et macilentū/ quia licet
eſt acutiſ/ ſubtile/ diereticūz diuſiūſ/ z groſſiūſ/ humo-
iſ incuſiſ. Sic L hyſtuſ fuit calidū z charitate/ licuſ p
contēntie puritate/ macieſuſ z penitētiā z auſteritate/ z
lac iſpſuſ. doctrina euāgelica quādam in ventre cōſcietie
incorporat per meditationē/ tūc valet cōtra vitiā z peccatū
ſcilz iſtud lac. Liſta L hyſtiſ doctrina eſt incuſa ſcilz cōſci-
entia per contritiōē/ aperta ſcilz oīz per confeſſiōē/ acuta
correctiōe. Ideo ad Lheb. liij. Vltimuſ eſt fermo dei et effi-
cax/ z penetrabilioſ omni gladio accipiti. ¶ Nota qd et eſt
Petrus alphonſi de camelis. at̄ em̄ qz tanta habet in ſe
munitate/ qd oēs illi qui ſunt euāgelici ſocietatiſ/ ſemp volūt
ſimiliter comedere/ et ſi vnū comedere nolit aut nō poſſit/ ſociet
ſimiliter eſt aliſ ſocietare/ quāz ppter ſi vnū ſocietūſ/ exiſtat
neceſſe eſt qd ſocietate tollat/ qd ppter eū iſe iſtū aliſ
ſummo perimere. ¶ Poſſa poſſit allegari de charitate z mu-
nitate/ qd ſes illi qd ſunt euāgelici ſocietatiſ/ debet eſe maxime
charitatiſ z mune cōſortatiſ/ z nullū ſingularitate/ qd
ſcilz cū comedat/ debet comedere/ z cū abſtinet/ abſtineat.
¶ nēz/ cū ſancti ſancti ferit/ z cū infirmatiſ infirmari. ¶ i. Coe-
rin. xj. Quis infirmat/ z ego nō infirmoz/ z. i. L. q. 2. d. 2. b. 3.
oīa ſucruſ ſum. ¶ Et el cū vnus muluſ et quozdam ruma
multioriſ/ z ideo malū z infirmiſ ſpiales de medio tollant/ nō
boni per eos et eorū exempla/ dicta ſpūaliſ morantur.
¶ Unde illud et ad Loin. xj. Auſerte malum a vobis.

Capitulum. xvij. de camelopardali.

Camelopardalis vel camelopardus ut
ethiopicum / māficūm / ad modum omniū
nans / findens vngulam / et habet caput sicut
camelus / collum sicut equus / pedes et crura
sicut bubalus / maculas sicut pardus / et ideo
dicitur camelopardus / a capite cameli / et maculis pardus / et
dicitur hīdo. li. xij. et p. lili. li. v. cxiij. Et sicut aliū vulgari
dicitur ieraffa / qd est aliū habens collū et pedes anteriores
longissimos / respectu posteriorū. Aliū erat munū sicut le
ge. Deuter. xli. Sic vere vtr pfectus / maxime religiosus
debet esse similis oīi quantū ad mitritudinē vel ad māne
tudinē / et benignitatē / hīc ideo vngula p discretione / et rumi
nādo p sacre scripture meditationē. Hīc debet habere car
pit sicut camelus / qui scilicet se inclinat quādo onerat
Sic iste debet caput ppriū inclinare superiorē / et p hūm
ilitatē. Et celi. liij. Abagnotū humilia caput tuū. Et celi. li. v.
tēctōne debet habere sicut equus / et ipm vtr cōter habere
uatiū / qz infēto ei / debet esse ad celestia eleuata. Celi. m. v.
sicut turris eburnea. Et celi. li. Et collū / guttur sicut equus
per hūmū pducatur. Job. xxxij. Nunqā circūdabit col
lo equi hūmū / Pedes ei sicut ei. affect / debet esse similis
bubalo boni siluestri. li. hīpior / qz sicut bos habet fortē
bias / sic affect / nri debet esse fortis / stabilis in bono. Et
li. v. Turra ipm / colline marmoree. Debet etia habere ma
culas albas / sicut pardus / qz pro certo sua pellis / et cōuer
to exterior debet et diuersis maculis / et tūti discitis. Hīc
potest dici illud Dani. xij. Ecce alia bestia qsi pardus / et
habebat vt aūis / et sic erit mūd / vt ad alij comedat qz imi

Lib. X. De Animalibus. Jo. CLXXXIX.

tatione. Et ex pone de malis: qui sunt similes in capite. I. qum ad intentionem / camelo p avaritia: qz scz ipi portat gibbum tpaliu per affectione: etia in collo. I. in voce et gure sine similes equo qum ad lactantiam: qz mala locutio nem. Et quis em libenter hinit. In pedibus. I. volutate et affectione similes sunt bubalo qum ad obstinatione: quia bubalus est animal indomitum et ceruicolum. In pelle. I. in exteriori regimine sunt similes pardus qum ad crudelitatem: et iniqua operationem: quia fm p. h. pardus est animal pie: ceptus ad sanguine. Et quia tales qum ad aliqua similes sunt equo: ideo fuerit figurati Apoca. ix. vbi Joanes vidit eqs de quoz oie pcedebat ignis / sulphur et fumus: et habebant capita sicut leones: caudas autem sicut scorpiones / habentes capita: et in his nocent. Sic vere multi mali sunt similes equis quo ad luxuriam / lactantia: et superbiam. Unde de eos eoz non pcedit aliquod verbum / nisi sit igneus qum ad avaritia / fumus qum ad superbiam / vel sulphureus qum ad luxuriam: quia vt coter verba oim mudanoru circa ista tria versant. Isti habent caput sicut leones per crudelitatem: quia eoz caput et intentio crudelis et leonina esse: et ideo dicitur q habent caudas sicut scorpiones: qz eozum cauda et finis per rapinam punit. licet eos facies primo vngat. et dicit q in cauda eozum est caput: quia pro certo caput intentionis sue dicitur esse in cauda scorpionum. I. in finali venenosia rapacitate: quia scz tota eozum intentio respicit ad caudam. I. ad finem: vt scilicet aliquid in fine scorpionice rapiat et acquirat. Ideo dicitur ibide: habebant caudas vt scorpiones: et aculei erant in caudis earum. loquitur de locustis puti abyssi.

Capitulum. xix. de chameleonte.

Chameleon fm Jfido. est animal parvum / diversitate coloratu. Unde fm Avic. id est qd melio. Et est istud alia mltu timidum: et pauci sanguis: ideo facillima pueris de colore mutat: qz ad colores quos exterius apprehendit per intentionem imaginationem / facillime se convertit. Unde etiam q culciqz rei se commiscuerit: e color ei fiat. et fm Avic. habet faciem lacerte / vngues acutos / corpus asperu / pelle duram sicut crocodilus / oculos habet / pfundos et semper apertos / quos sepe girat et mouet / parum habet de carne / et splene caret. Sic vere bonus et perfectus homo debet esse diversimode coloratus per apparentiam / et honestatem: tempore sanguinis et voluptatis per continentiam et patientiam: cum duru p patientie firmitate: vt vngues acutos p verboru et correctionis rigiditate: se debet facilliter convertere ad obiectos colores p bonoru exemploru imitationem. Sapient. xvi. Ad quod quisqz volebat / conuertebatur. Faciem tamen lacerte debet habere per benignitatem et fidelitatem. Na lacerta prodit insidias serpentis. Beat. ho qui temp est pauidus. Prover. xvi. Oculis cordis eius debet esse pfundus per firmitate fidelis et diffractione: aperituo per celestiu meditatione et affectione: cito girans p ceteros per carere per mortis considerationem. Et ex pone eozum de malis: qui sunt parvi per defectu virtutu: qz non habent debitam dimensionem: scilicet altum fidelis / longu spei / latum charitatis: et pfundum humilitatis. Paruulu occidit timidia. Job. iij. Isti sunt stellati per pperitatis claritate et ornamentoru multipliciter. Eccl. xvi. Alestui te multi de charitate: vel de sanguine benignitatis et copationis: et maxime de sanguine christi in corde nihil habent p sue passionis recordatione: ideo timidi sunt. I. ad bonu aggredietore: si videt pauperem: si videt regem: estimat preda auribz impiis. Job. xv. Ideo Seneca: Quatu accessimus ad successum. tantu accessimus a metu. Ista aut timiditas puenit ex defectu sanguinis. Et isti habent pellem per obscurationem et incorrigibilitatem: quia scilicet nullum talium predicationis vel correctiois potest eos penetrare. Job. xli. In stipulam versu sunt et lapides funde. Cor eius indurabitur quasi lapis. Isti habent vngues. I. manus acutas

per rapinam et avaritiam. Na sicut resynca: acuta bn retinet qd habet: et facilliter arripit qd non habet: sic isti sua tenent p avaritia. aliena aut accipiunt p rapinam. Tene qd habes. Apoc. iij. ideo ostendit. Et qui ceperit eos. tenet: noluit dimittere eos. Isti sunt similes lacerte qum ad venenositates fallitatis / crocodilo qum ad infatigabilitatem cupiditatis. Et crocodilus em semp crescit qd diu vivit. Sic isti semp querunt p diuitias augeri in infinitu. Et habent corpus asperu qum ad exterioru superbiam et auferitatem. Et isti scdm quod vident exterius / colorem suu mutant: qz scilicet oia mala etia pla que in alijs vident in se mutant et regulant et disponunt. Quod bene veru est de adulatoibus: qui oim alioz coloribus et conditionibus pro viribus se conformant. Et eues em sunt et instabiles: et ideo de vno statu ad aliu se transmutant. Nullus em est conuersus. pprio colore. I. pprio statu: qz de canonica ad decanatu / et inde ad episcopatum et. ideo puer. xlii. Vult et non vult piger. et Eccl. xxvii. Struere autem vt luna mutabit. Et ex pone de corpore glorificato: in quo apparebunt diuersi colores. I. diuerse doctes p virtute interioris imaginationis. I. per interiorum influentiam aie: qz p gloriam aie derivabitur gloria in corpus / vt sic eis dicit: Eccl. xvi. Sumplisti vestimenta tua multicoloria. Et Strel. lio mutat colore extertus quado vult: scdm interiores conceptus: fm Aug. de ciuit. dei. Sic iustus conuersatione mutatur scdm locum et tempus: quia nunc letus. nunc tristis et. Et omura habitum cognoscatis. Et ex pone de hypocrita: qui student pellem sue conuersationis extertus colore sanctitatis pingere et ornare: et in variis virtutu species se mutant. Pulchritudine coloris et admittitur oculus. Eccl. xlii. Attende tu qm fm Pl. lib. vii. c. xxvi. et fm solinu duo sunt colores quos nunq potest mentiri chameleon: candidus scz et rubens. Sic vere hypocrita nunq potest in duas virtutum species pprie se mutare: scilicet in albedinem innocentie et in rubedinem charitatis. Acquirent em pot hypocrita et etiam quicqz peccator castitatem / patientiam / penitentiam et alias morales virtutes: sed pro certo innocentiam et charitatem nunq. Et scdm Aristot. li. i. c. xi. chameleon est corpore similit lacerte: et mediu eius pminet sicut pscia: et cauda et est longa: et facies eius habet silitudine porci et simie: corpus totum habet asperu / vngues habet in manibus: sicut anes: manus habet diuissas in duo: cuius portio diuisionis est sicut pollicis ad manus hois. Et hant simi per chameleonte intelligo diuites huius mundi: q sunt recte similes lacerte. qui tm apparet tempore sereno: et non pluuio: quia vere tempore sereno prosperitatis: apparent alijs: scilicet esse amici et fideles: sed quando venit pluuia aduersitatis: tuc fugiunt nec vident. Eccl. vi. Est amicus fm tempus. Adhuc eozum scilicet cor: per superbiam prominet et tunc mecit: qz fm August. Difficile est vt supbus no sit: qui dicit ues est. Lauda autem. I. pscuerantia in malo est multum ionga: qz optime perseuerant in labore acquirendi et. Facies aut eoz. I. introitus fauor et apparentia istoz est similit simie qum ad calliditatem et fallitatem: quia sicut simia similitudinem habet hominis / non naturam: sic isti in principio videntur esse aliud q sunt: hoies enim. I. rationabiles et benigne esse creduntur: qui tamen finaliter esse bestie comprobantur. Unum em promittit pauperibus: sed aliud eis reddunt. Et exemplifica. Similis est etia porco: qui non somniat nisi sterco: qz tota talis affectio est ad diuitiaru sterco: et congreganda. Qui vescerantur voluptuose: amplexati sunt sterco: Isti etia habent corpus asperu per auferitatem / vngues acutos per crudelitatem. Nam in manibus habent vngues. I. rapinam et pueritatem: et punctura et iniquitatem. Eccl. vii. Vincula sunt manus eius / agenda cor eius. Et chameleon fm Aristot. ibide habet oculos pfundatos / magnos et rotundos: et nunq eos cooperit et girat eos frequenter: et color eius mutatur quando coru ipi insufflatur: et habet colorem subnigrum: in morte aut turpissimu est coloris. maculas habet in toto corpore nigras: et maxime in oculis et cauda: paru habet carnis: nisi i capite et cauda vbi paru habet sanguis: i cauernis manet: scissus et diuissus adhuc palpitat: splene autem non habet. Sic pro certo charissimi tales sunt cauidici et sapientes huius mundi / mudis diuites et potentes: qz pro certo oculos intellectus habent pfundos

Lib. X.

nos per sapientie
signat: res de vna
dit: quia allegat p
celi. xij. caulel e
vrius ⁊ caulel
amen oculi nunc
aperte: ⁊ non du
stant in caulel.
vri donec suppla
aperti ad oia cō
vrius vñ. ⁊. Non
ocula oculi homin
oculi mutant: qu
vna: ⁊ si tamen i
ad colore: appo
m cōuertit: quia
⁊: quodq; oculi
oidia. fatul quasi
illius. ideo dicit
Erit cruda rubig
⁊ Argi. verfurat
obcura. ⁊. Isti fun
ocula eoz ei⁹ est vi
dicat n'igredo ocl
ocula ⁊ paffione/n
noem. vbi facit
elemofnas lazar
oculi est ⁊ lepta.
habitant per terre
operationem: sed
non habent etiā
solationē. Unde
qui: quia nō habet
perfecte leti: h
oie⁹ mortis ⁊. Et
oculi vi cōmunit
portibiles ad vide
hameleon colore
ster ⁊ velociter
colore. ⁊ appare
oculi nouas cōfies
⁊. e. xvj. Sumptio
fines vndiq; vertū
fines terre. Eccl̃s
resecationem et
vide. ⁊. Lame
pactis contra acc
pactis animalib⁹
licet hoc plin⁹
roboreis ⁊ buffi
vñ. Flo. p. 2. e
cum lit crude
certo si accipit
magistralis focle
suppressiones ⁊ in
complanationis
fic beffis terre.
Unde tales pos
vbi ad cellā inde
vbi mādabo fere
immaginato talis
bis ⁊ tonitrua. ⁊
cum fumme paret
et sepe pccant. Et
aliqua depressio
oie⁹ ⁊ bentagos
verū est de hypo
de vō. L. de vñ
fines pulchritud
de humilis et
hameleon est dia
bus suis accipit
verū de rebus ad
finaliter in inf

De Animalibus.

res cruciados. ¶ Chamelon dicitur vlture de celo ⁊ ⁊
sicut talpa de terra, balce de aqua / salamandra de igne. Et
versus. Terra cibet talpam / flamma pacit salamandram.
Unda fit halceus cibus aer chamelcon. Solus autem dicitur
iste habet huiusmodi valde magni / et ramiem fine alacris
visus ministerio: vt pote cū neq; cibis neq; potu alatur: sem
acris haustu viuat. Sic vere in mudo fuit quatuor
tam hominū / quī quatuor elementis. Quatuor: principib
vitijs nutritur: scilicet chamelcon stellis: quī significat
superbos ⁊ curiosos in vestibus: quī aere vane laudis ad
histrionibus ⁊ adulatozibus nutritur. Effram pacit
vires. ¶ Sic fit. Alijs fuit talpa. laurū: qui ad modū palpe
ceci terrā comedūt. bona terrena comedūt ⁊ sectant. Et
ram comedens cibus dieb⁹ vltis. Et sic. Alijs fuit talpa
madra. Iudic⁹ q; igne tribulatiois ⁊ aduersitatis alloy pati
cunt ⁊ nutritur: q; alloy nocumēta fuit talū nutritimēta.
Et igne egreditur: ⁊ ignis consumet eos. Et sic. Alijs fuit
lec. i. deliciozū aqua delicioz ⁊ luxurie ipignū. Et sic
Aque nutritur ius illū. Et el expone i bono: quādam viuat
aqua cōpassionis: alij igne dilectionis: si aere cōtempnū
flonis: alij terra humilitatis ⁊ mortis recordationis. Et
dic q; multi sunt qui pro nihilo vident habere eos magnū
capacitatē intellect⁹ / cū cibū doctrine / eucharistiā et grā
nunq; sumant: sed vento inanis glorie foliū viuat. Et sic
Solinus. Et corax. i. corvus odit ⁊ occidit chamelconē: aquo
cū intersectus fuit victorem suum peritit interceptus: quā
scilicet si de carib⁹ eius gustauerit / moritur / nisi ramo lauri
r comesto sibi. prius medetur. Sic vere sepe fit ⁊ boni
coruus. i. hō per penitentia⁹ detrahit⁹ de chamelcone. i. de
venenosa carme tritupat⁹ / ipsamq; mortificat atq; comest
ad ipsa sic intersecta occiditur: quādo fletum de habita vi
crota in anter gloriatur ⁊ ad contemptū flosum per ip
biam eleuatur: sic fit q; nisi ad laurū. i. ad christum ⁊ glori
fionē recurrat / caro quam per penitentia⁹ occiderit ⁊ ip
biam ⁊ inane gloriā ipsum necat. Et ideo bene dicitur
gorius q; valde timēdū est vitiū qd ex victoria nascit⁹
flosum. Et dicit q; quis coruus. i. prelatu⁹ vel iude cam
lone. i. peccatore occiderit ⁊ punierit: ipse fit per penitentia
moritur: si de caribus seu temporalis substantiā gustauerit
quia felix ipse non debet bono querere / quando de corpore
suscitauit. Unde modum hodie contra multos. Et dicit
laurus est crux / culus scilicet gustus ⁊ deuotio illū libat
quē chamelcon. i. caro vel diabolus inueniat.

Capitulum .xx. de caprea fue boscade.
Caprea est filiculus capra / a carpendo habet
dicta. Ad oritur autem in excelsis rupibus
si coarctata fuerit a venatoribus / in picea car
re se p mittit / et illesem super conua que habet
foetissima / durissima / se recipit / et habet
limu visum / et de longe prospicit venatores / et est capax
quod ibit vel damula fm yfido / z pagia. Sic vere ven
tus debet carere se facta doctrina per studium et m
tationem / in qua debet fugiter meditari. Et .x. In
co ripe fluminis vireta carpebat / ibic debet m
excelsis rupibus per contemlatione. In montibus
erunt pascua eorum. Et .xxviii. Debet etiam car
re per discretionem. Sed quando a venatoribus / a rem
nibus impetitur / debet se precipitare per humilitatem / et
inferius cadere et descendere per mortu z inferni contem
tationem / et si habeat conua fortia / fortem / et deuotionem
perfectionem / super ea se retinebit per spem z deuotionem
z non ledetur per tristitiam z desperationem / nec a re
tore diabolo occidetur per eternam damnationem. Ad celsu
ad celos / z descendit vizas ad abyssos. Ad expone de p
tis / qui in altis habitant m dibus dignitatum / qui debet
esse discreti humiles et contemplatiui zc. Abrupa quod
libicibus perula sunt. Regum .xxxi. Ad expone nra
perbos / qui modo sunt in montibus dignitatum / sed qui
de venatores. I. mos venerit / nunc precipitabitur inferius
suffrago / et tamen nubi / moietur / quia labora ibi
z viuet adhuc in finem. Adios em ab eis fugit expone
liere. xlii. Nec conua etia fue superbie confringetur
supbia eoz qui te oderit / ascendet temp. Animus em p
torum nunq cessat pre desperatione tumescere cona

Caprea/capra siluestris/damula vñ ibi est velocissima in cursu/leuissima i saltu/acutissima i aspectu/dulcissima quo ad gustu/tenerrima: et auidissima quo ad esum/sagacissima quo ad pastu: quia in altis montibus longe a venatoribus pacisci/inter herbas odore discernit. Alia debet esse cōtemplatiua et religiosus/et quilibet vir perfectus/quia velox debet esse ad cursum obedientie et bone operationis. **Eccl. xxiij.** In omnibus operibus tuis esto velox. **Et philosophus** in ethicis. **oportet** quidē pñari tarde: sed operari velociter. **Et** velox debet esse ad saltu obedientie et subiectionis. **Et** rāstiens montes. **Luc. iij.** **Acut** quo ad aspectum scientie et discretionis. **Et** cultus sicut sol. **Apoca. i.** Dulcis quo ad benignā loquutionē. **Et** vñ dicitur multi plicari amicos: et mitigari inimicos. **Eccl. vi.** **Tener** quātum ad cōpassionē: et sanus quātum ad bonā conuersationē: apud se vt ab alijs comedatur per imitationē: sagax quātum ad pastu doctrine et eruditionis: quia in altis montibus paradisi debet pacisci per orationē et cōtemplationē. **Luc. xviij.** **Fuge** dilecte mi: affimulare capree humiliorū ceruorum sua per mōtes bethel. **Et** iter herbas. **i.** doctrinas. **i.** virtutes et mundanas discernere per discretionē. **Et** sciat quid sit inter mūdū et imūdū. **Luc. xij.** **Caprea** siue damula fm **Pl.** lib. xviij. c. habet sanguinē medicinale: quia neruos contractos remouit/dolorem articulorū soluit/et venenū expellit: damula enī serpentes fugiunt/et eius anhelitu sustinere nō possunt. **Et** caprea etiā quādo egrotat/bibit sanguinē capree/et vim languoris euertit. **Et** est acuti visus/velocitatis cursus/et leuis saltus. **Per** caprea intelligo christū/qui fuit acuti visus per discretionem: velox per bonā operationem/et leuis per paupertatem et terrenorū abdicationem. **concorda** da vt supra. **Precedē** i. **Caprea** fuit in silua huius mundi super montes iudee a canibus venata/scilicet a iudeis et occisa: ideo sanguis eius preciosissimus est medicina: lē aie peccati: quia neruos. **i.** viros perfectos in quibus quando contrahuntur per auaritiā/remouit per cōpassionem: venenū etiam peccatorū soluit/et expellit per indulgentiam et remissionē: quia fm **Apoca. ad iher. ix.** **Omnia** pene in sanguine mūdantur. **Ita** etiam serpentes fugiunt: quia pro certo serpentes. **i.** demones et motus carnales/qui guinē et passionē: pro certo si christus in corde nostro fuerit per sue mortis memoriā et cōpassionem/nūq̄ ibi serpēs diaboli habitabit per peccatū et tentationē: quia statim elius. **Et** christi inspirationē nequit spiritus diabolicus sustinere: ideo pro certo leopardus. **i.** homo qui egrotat per vitiā et peccatū/debet bibere et sibi incorporare per sue passionis recordationē et cōpassionem/sanguinem capree testis dualiter. **Idē** **Job. xvi.** **Caprea** ne operias sanguinē meū. **Eccl. xxxij.** Sanguinē fortium biberis. **Num. xxiij.** **Caprea** vel damula est animal timidū et imbellex/nō habens aliq̄ munitiōem: quādo persequitur/nisi fugam: loca alta habitat/et herbas aromaticas comedit/et quando vulnerat/dictamū pro certo homo est aial naturaliter imbellex/et sine aliquo pñsido virtuali. **Unde** nec mundanas tribulationes/et nec hostis suggestiones/nec carnis passionibus et tentationibus potest resistere quoquo modo/nisi rātū fugiendo ad diuinū adiutorij et nois inuocationem per deuotionē et orationem/et malarū occasionū deuotionem. **Prover. xviij.** **Uabitur** **Ita** etiam debet in montibus altis paradisi morari per cōtemplationē: herbas aromaticas. **i.** altiorum bonorum opera. **Fuge** dilecte mi: similitudo capree super montes fixa in corde suo/tunc pro certo debet comedere dictamū. **i.** quid et qualiter loquatur/et eam incorporare considerando nite: sic sagittam eructat per confessionem: quia sicut dicit **Eccl. i.** **Timor** domini expellit peccatum. **Capitulum. xxi.** de capreolo.

Capreolus est animal simile filio cerui/et mutat dentes/et quando sunt magni/significant vite diuturnitatem: sed fm **Aristo. li. viij.** quando sagitta in eo est infixā/comedit pulegiū: et eā eructat. **Sic** vere boni qui sunt similes filio cerui. **Et** huius filio dei/mutat dentes. **i.** verba sua: scdm. **scdm.** locū nem loci et temporis et persone cui loquitur. **Figura. j.** **Regum. xxi.** de **Dauid** corā achis: qui mutauit linguā et gestū et. **Et** quādo sagitta alicuius improprie in corde eorū ab alijs infigit/tunc pulegiū. **i.** huius patientia munitur et sanatur/inquātum ipsa reijciunt per patientiā atq̄ fugant. **Et** contra de impatientibus dicit **Eccl. xxi.** **Sagitta** infixā femori canis: sic verbū in corde fulti. **Capreolus** ppter continuū cursum et motū a supfluo humido exoneratur/et caro eius rapidior et digestibilior efficitur/et odore sui grauitas amputat. **fm** **Luc. i.** **Sic** pro certo boni qui iusti qui occupationē et exercitiū mouēt/ab huiusmodi vitio supfluis/et maxime a carnalitate et voluptate depuratur: et ois mali odoris. **i.** ois infamie et luxurie grauitas per motum boni laboris et occupationis ab eis amputatur/et melior in omnibus efficit sua caro. **i.** vita: quia **Eccl. i.** in delicijs viues/mor tua est. **i.** **Tim. v. z.** **Ita** **Eccl. i.** **Uir** leuis explicat vias suas. **Capreolus** de locis altis ad altiora ascendit/et quādo in campēstribus persequitur/alta petit/et inter herbas salubres et nobis odore discernit. **Non** cornu/nō vngue/nō dente: sed fuge solius beneficio se defendit. **Sic** pro certo qui homo in deserto huius mūdū vel campēstris. **i.** in seculari vita et negotijs mūdant videt se persequi per diuersas hostis tentationes/fugere debet ad montē. **i.** ad statum perfectionis et religionis/et ad altitudinem cōtemplationis: et de vno loco alto perfectior debet semper ad altiorē procedere: vt sic vadat de virtute in virtutem/donec videat deus deorū in syon. **Idē** **Eccl. i.** **Transierunt** de monte in collē obliuī sunt cubilis sui. **i.** mundi. **Unde** si ab aliquo impetatur vel prosequatur/nō debet se defendere cornu superbie vel elatiōis/vngue inuidie vel inuasiōis/dēre blasphemie vel detractōis: sed solius fuge pñsido/scilicet diuine inuocatiōis/et loco et tempore cessionis: quia debet cedere persequoribus/et fugere ad diuinū auxilij munitiōem. **Unde** **Apoca. ad iher. xxi.** **Ad** vniuersos defendētes charissimi: date locū ire. **Inter** herbas autem. **i.** inter altiorū opera debet discernere per discretionem/que scilicet sint bona/et q̄ mala: vt bona sibi retineat/alta derelinquat. **Scdm** **di. i.** **fco. z.** **pl. in** montibus. **Unde** vbi sunt herbe aromaticę/sunt quidā capreoli in quorū pedibus generatur quedā apostematata/et per motum et confricationē ad arbores extrahunt: et ille humor qui inde defluit/summe est aromaticus: et dicitur muscus: et est i medicina summe virtuosus. **Ecce** charissimi christus est iste capreolus/qui in montibus paradisi ab eter no fuit nutritus/vbi sunt herbe aromaticę/scz gratie et virtutes. **Sed** pro certo in isto fuerūt congregati quidam humores/scilz caro et sanguis/et assumpti in incarnatione: et ideo se mouit per penitentia et laborem/et ad arborē se fricauit. **i.** ad crucis angustiam et dolorē: et sic per fricationē dure passionis/de apostemate suo. **i.** de carne assumpta emanauit liquor preciosissimus. **i.** sanguis eius/qui est aromaticus et suauis/et contra morbos peccatorū virtuosus/et peccatorū omnium medicina: quia preciosissimo sanguine quasi agni in contaminationē redēpti estis. **i.** **Petri. j.** **Vel** dic q̄ illi qui habent apostematata et humores. **i.** abundantia diuitiarū/debēt se fricare ad arborē crucis per memoriā et passionē/et pellē corporis rūpere per corporalem macerationē/et humores diuitiarū effundere per elemosinā et erogationē: sic erunt isti humores diuitiarū odoriferi corā deo et angelis/et virtuosiora infirmitates pñsido: quia elemosina extinguit peccatū. **Eccl. iij.** **Et** **Thob. xij.** **Elemosina** a morte liberat. **Est** enim huiusmodi humor dispersus per largitatē/infirmitatis et calamitatis pauperū medicina. **Idē** **Dauid. iij.** **Peccata** tua elemosinis redime: et iniquitates tuas elemosinis pauperū. **Vel** dic q̄ humor peccati debet fluere per confessionem.

Capitulum. xxi. de capia.
Capia fm **Isido. a** carpēdo virgulta est dicta: alta enī loca semper perit/et summitates comedat virgultorū: parit aut capia ferus plures fm

Lib. X.

De Animalibus.

Pl. Sed quādo impinguatur/faciliter sterilefcit. potat in vtero per quinq; mēfes/et cōcipit in nouembri/ut pariat in martio vel apill. Sic vere iustus potest dici capra: quia semp debet petere loca alta/ scilicet celestia & eterna: ut ibi pascat virgult. glorie sempiternae. Ideo Eccl. xliij. In montibus excelsis israel erunt pascua earum/ibi requiescent in herbis virentib⁹/que scilicet nūq; marcescent. Isti debent parere plures fetus per bonorum operum fecunditatem: quia plura bona debet producere. Unde Lanti. liij. Omnes gemellus scit⁹/et sterilis nō est in eis. Fetus autē boni operis in eis formatur per quinq; mēses. i. per sanā cogitationē/ affectionē/ locutionem/ operationem/ & cōuersationē. Isti sunt quinq; grad⁹ & quinq; cubiti quos debent habere loci vbi fiebat oratio. Eccl. xliij. In nouembri autē huius mundi vbi sunt imbres tribulationū/ debent concipere scilz bonum propositū & voluntatem/ ut in martio & in vere perpetue nouitatis possint fructu eterne glorie secundari. concepio enī. i. acquisitio meritorū/ partum debet precedere praemiorum. Ecce inquit cōcipies & paries. i. uce. j. Quando autē nimis impinguntur capie/ tūc sterilefcit: quia vere homines qui impinguntur p carnales voluptates/ facilliter sterilefcunt spiritaliter/ & a fructu bonorū operū retardantur. Impinguntur est dilect⁹: & recalcitrauit. Deut. xxxij. Lō stat cū q; pinguedo prosperitatis mūdane fruct⁹ impedit virtutum/ & sterilitatē & paucitatem introduct & efficit meritorū. Figura ad hoc. liij. Regū. ij. de aqua herico/ que faciebat sterilem terrā: sed helicus ponens ibi sal & vas terream nouū/ sanauit sterilitatē. Talis pro certo est aqua voluptatis/ pperitatis/ & carnalitat⁹: q; vere ista facit sterilem terram voluntatis humane: & ideo debet ibi poni sal. i. discretio & sapientia: ut ea scilicet discrete vtamur: et ad necessitatē. Ponēt sacerdotes super eos sal. Eccl. xliij. in super etras nouū fictile. i. nostre fragilitat⁹ & mortis memorā/ q; maxime debet considerari tempore prosperitatis: ne superbiamus. Ideo Eccl. xliij. Alimor esto paupertatis in die abundantie. i. Eccl. viij. In die bona fructe bonis/ et diē malū precaue. Et ideo dedit deus parū de pinguedine/ pperitatis sanctis suis/ ne scilicet steriles fierēt per peccatum. Eccl. xv. Nō sitte in pinguib⁹ eius tenuitatē. Vel exponē de ambitiosis/ qui semp volunt ad alta dignitatū ascendere/ ut carpant vīgultia diuitiarū: quia sunt nimis impinguntur a diuitiis et deliciis: & ideo steriles sūt ab omni bono opo. Generit tibi hec duo simul/ sterilitas & viduitas. Eccl. xliij. Ideo Eccl. xliij. Ego sterilis & nō pariens/ transmigra: ta & captiua. ¶ Non oēs capie habent cornua: sed que habent/ sunt in eis signa annorū: scilz incrementa nodorū. Et dicit Archelaus: capie auribus spirant. et ita de nocte vt de die vident/ & raro sunt sine febre. Sic vere non oēs iusti habent cornua dignitatū: in illis tamen qui habent/ debet esse indicia etatis. i. virtutis & perfectionis: nā quia nullus debet admitti ad dignitatem/ nisi sit maturus & puectus: ideo bene dicit q; cornua indicia sunt etatis: q; scdm q; plures annos. i. plures perfectiones et putes habuerit/ plura intermodia & plura beneficia & officia debet habere. Aures istozum debent spirare. i. puerit: scilz pie desiderio audiēt verbū dei/ bona dicta & documenta: et tam de nocte q; de die debet clare videre per discretionem & circūpectionē. i. tempore aduersitatis & prosperitatis: quid scilz quoz in tpe sit agendū. Et raro sunt sine febre: quia pro certo nō est aliquis ita iustus/ quin aliquē defectū patiat in carne sua/ et qui non habeat febrem alicuius cōcupiscentie vel peccati. Non est enī iustus qui non peccet. liij. Regū. viij. & Jacobi. liij. In multis offendimus oēs. Et hoc permittit de⁹/ vt causam habeant se humiliandi/ quando propriam fragilitatem cōsiderant in seipsis. Michae. vi. Humiliatio tua in medio iustis. ad Rom. xliij. Datus est mihi stimulus carnis mee angelus sathane/ qui me colaphizat. Vel dic contra illos quib⁹ aures puerunt p rumorib⁹ audiendū. i. Tim. iij. Locernabunt sibi magistros puerientes aurib⁹. Act. xviij. Athenienses etc. ¶ Omnis capis dependet villus de mento/ per quē si quis vnā ex grege trahat/ ceteri supēctes spectant. Idem etiā dicit euenire cū quāda herbā aliqua ex his momo derit. Sic vere in morte diuitū q; diabolus extrahit aliquē de grege alioz/ ipm⁹ per barbā & per sup-

stultatem malozū actū post se trahit in infernum/ stupent alij & tristantur/ quādo scilz cogitāt q; ita finaliter extrahētur. Expone melius si potes. ¶ Ab oīus capie maxime est olue nociuus & cristalis: quia dum eam modet & lambit olua sterilefcit. Sic pro certo quādo capra. i. adulatoz/ lambit & lactat aliquē oliuā. i. aliquē bonū virū/ ipm⁹ scilicet commēdādo et extollendo: tunc ipm⁹ facit sterilefcere a fructu bonorū operū. Isti linebant eos abiq; temperamento. Eccl. xliij. Ideo Eccl. liij. Popule meus/ qui beatū te dicit/ ipsi te decipiūt. ¶ Sicut dicit idē Pl. li. vij. ca. l. Sole doctus ad occasum/ capie simul nō vidēt inter se/ sed in autum sum se conuertunt/ & diuidūtur: et post in alijs hoīs veris vultib⁹ adinuicem depascitur. Sic vere adulatoz/ psumit amicti quādo sol prosperitatis deficit circa aliquā psonam: tunc nō vidēt inter se simul. circa cā: immo abinūcē diuidūtur: cū pparitū est qdū vidēt solē pperitatis/ reducere circa eā. Vel dic q; qdū sol. i. diuina grā/ nobis datur/ nos simul sum⁹ veri adinūcē p amorē/ sed si nobis defecerit: tūc aueris vultib⁹ per detractionē/ inuidiā & discorsionē ambulamus. ¶ Aristot. dicit lib. liij. c. ij. q; in aliquibus rebus gionib⁹ capie habent lac sine impregnatione. Nam si accipiat vicia/ et pfricetur mamilla/ primo exibat languis/ deinde sanies/ postea bonum lac. Sic pro certo multi sunt hypocrite qui licet non sint impregnati per gratias et virtutes/ tamen habent lac bone & mellisue doctrine. Ab eis lac sub lingua tua. Lanti. liij. Nam quia cū vicia vicia penitentia se conficant/ & sanguinē & sanie. i. verba sanguinea & carnalia deponunt/ ideo tanē lac bone doctrine diffundunt. Ideo Themoz. liij. Amie nudauerūt mamas lactauerūt carulos suos. Vel pone de bonis pcedatibus/ qui sine carnali habitatione debent esse/ et lacte doctrine. Isti parulos enutrit/ et maxime si vicia tribulant/ pfricentur: sicut patet in Paulo/ qui dimisit sanguinem suum. i. verba puerilia & leuia/ aliozū infectiua: & diffundit lac. i. sanā doctrinā alioz nutritiua. j. Lanti. liij. c. ij. effem parulos/ loquebat vt parulus: cū aut facies suā vicia vacuauit que erant paruli. ¶ Capie fm Aristot. li. vij. c. ij. frequenter cōtū vq; ad senectutem/ maxime si barbari erant cibū sufficientē. Sic vere multi ad litterā sunt luxuriosi etiam in ipsa senectute: et hoc magis q; habent cibum sufficientē deliciarū et diuitiarū in abundantia: quia saturati eos/ & mechati sūt. liij. v. Eccl. xliij. libonit fornicario oīs panis dulcis/ non fatigabit frāgredies vq; in finem. ¶ Capie si impregnata fuerint cōtra imperiū viciū septentrionalis partum maris: si aut meridionalis/ parit feminas: et ideo vt dicit idē/ de q; capie dū coeūt/ vertit faciem versus septentrionē. Capia est bon⁹ homo: & masculus significat bona opera: femella aut mala: auster venus mollis & nebulosus significat pperitatem: aquilo ventus frigidus aduersitatem. Si igitur nos sumus in vicio aquilonari. i. in aduersitate & paupertate: tunc vere marcescimus opera emittim⁹: q; ab aquilone aurū venit. Job. xxiij. Si enī homo cōcipit bonū & posita fante acquisitione/ & more diuino/ cōsiderando frigus eterne aduersitatis & mortis: tūc ferus bonorū operū subsequetur. Ideo p er timorem dñi declinat oīs a malo. Prover. xvi. Sed si fuerim⁹ in vicio dñi/ in prosperitate mūdī & voluptate: tunc vere temnas. i. mollia & delicata opa faciem⁹: ideo Eccl. xviij. c. i. tūc auster puerit te. Et ideo facies nostras. i. cor & affectus nem debemus vertere ad aquilonē. i. ad aduersitatem parit sentē: & vertere dorsum ad austrū. i. ad mūdanas voluptates & prosperitates: et sic pro certo ferus masculus. i. opes pfectū a nobis poterit parturiri. Figura Nūci. viij. vbi cū delabū respiciebat ad austrū. ita q; tunc poterimus dicere illud Eccl. xviij. c. i. cōceptimus & quasi parturitu⁹ spiritū iustus. ¶ Capie & oēs comedūt perbas: sed vq; ad radicē iustitias/ q; & remanēt stabiles in pascute: capie aut cito se mouet de loco ad locū/ & non carpūt nisi herbarū extremat⁹. Sic vere duo sunt genera studentū: qdā boni sicut oēs qui faciunt in scholis residentia expectant: & herbā scientie carpunt & inquirūt vq; ad fundamentū & radicē. Radice sapientie cui reuelata est/ Eccl. i. Alij autem sunt flores & instabiles sicut capie/ qui de loco ad locū. de facultate & facultatem de studio ad studiū/ de libro ad librum facilliter

lupen
trahē
ime d
ambit
or lam
scille
secrē
ramē
dicū
ole de
verfio
et fa
onam
tē de
durat
effec
quā d
sua res
i accē
guis/
ti fuit
et vir
et el
tū dū
a fani
āmas
boul
trine
tritis
it bo
f. d. tū
f. m.
h. v.
i. ba
it lu
at ci
qua
i vō
mū
arū
it fa
afu
ntus
ntus
i quis
i. bo
r. v.
lmo
mo
nem
fom
i en
crio
pres
pus
i cū
ere
ti fa
dice
mon
atē
ne
tuo
die
s
s
et

15

16

16

1

Lib. X. De Animalibus. Fo. CXCI.

hoie benigne et humiliter aduocatur: sed q̄to magis du-
re impellitur, tanto ad trā amplius incitatur vt cōiter: ve-
ritatem aliqui canes a latratu suo nō desinūt, nisi quādo
fortiter repelluntur et percutiuntur. Sic vere duo sunt genera
hoim: Quidā per p̄ba dulcia et benigna corriguntur, et oēm
deponunt mairiā et furorē: q̄ respōsio mollis frangit trā.
p̄ouer. x. Alij tamē sunt qui nō possunt corrigi p̄ verba:
immo necesse est q̄ adhibeatur verbera. l. fortis et dura cor-
rectio. Seruus em̄ verbis nō pōt erudiri. p̄ouer. x. ideo
ēccl. xxiij. **¶** Quid tigris et canicula inuicē copulā? cō-
inde fonsur? canis generat. l. nā narrat. l. xij. et enā
Sol. lib. suo. q̄ rex albanie misit vnu talem canē ad alex-
dri. qui vltā suē et vltō. vltō adeo sp̄uit vt offensus dege-
neri p̄ceda: dū tamē iners accubaret, ita reuelat ignauū
rex imperaret extingui. Sedm̄ p̄li. aut rex albanie alium
misit: et mandauit alexandro ne in modici cū experiri fa-
ceret. Igitur iste statim adducti leonē interfecit. Eādem
adducto elephāte: canis vltā belia horrentib⁹ villis et p̄s-
cūbus p̄ totū corpus: p̄mo vltā belia horrentib⁹ villis et p̄s-
artificialiter dūcitur: elephāte fecit cadere vel p̄ferri.
l. hāsim p̄ tigris velox et illicetiaial: intelligo naturā
diuinā i persona filij: per canē autē q̄ est aial domesticū/
intelligo naturā humanā: quia homo est aial mansuetū na-
tura. Quid ergo tigris et canicula. l. diuina et hūana natura
fuerunt inuicē copulare et incommutāre: nō em̄de gene-
ratus fuit canis fortissimus et fidelissimus: scz chysillus de-
noter: cui⁹ fortitudo similis est rhinoceroti. l. vmeri. xxiij.
Iste em̄ leonē q̄ nungens circū querēs quē deuoret. l. mū-
di princeps et imperatoris vicit: et eos ad se conuertit per
predicationem. elephāte autē maximū bestiarū. l. ipm̄ lucī
ferum (quia non est potestas sup̄ terrā q̄ comparet. et. l. Job
xij. p̄mo inuāit latratu p̄dicationis: quia dū per mūdū
circūit p̄dicādo et diaboliū impugnādo. Sed deinde in
passione cōtra eū artificialiter dūcitur in p̄lio crucis/
et cogit. l. sicut cadens elephas non potest surgere: sed
barrit et clamat: sic hostis lucifer in inferno fuit in chysil-
passione ligatus: quo nō potest exire: sed ibi barrit et cla-
maretur: sicut dicit Apocal. x. Ligauit eum in carce-
re. z. Job. xij. Nunc princeps huius mūdi eiect⁹ fozas. Et
ideo ille canis et ista bestia fuerunt optime figurati. Apoc.
x. vbi ille qui sedebat in equo albo: p̄uenit cōtra bestia
et pseudo p̄phetas: et eos i flagnū ignis et sulphuris detru-
it: q̄ pro certo chysillus qui in equo humanitatis albusime
ne tu genitū sup̄bi: vulnerasti diaconē. l. l. i. l. i. d-
de bonis p̄latis a rege albanie. l. a chysillo datus: q̄ debent
impugnare leonē. l. diabolum: et elephāte cū villis suis. l.
mūdū cū diuitiis. Allega figurā: et expone omnia de p̄e
subdit. debet habere equū albū. l. corpus castū: alij scilz
bar que prima erat: sequebant et cetera. l. e. j. Et dic q̄
primus canis significat viros nobilis cordis et iustos: q̄ scz
ad p̄dām de genere et indignā: scilz ad aliquē actū inho-
dignātū: p̄ter q̄ sepe fit q̄ a mūdantis ignauū et nihil va-
nū autem in minimis: et ideo in talib⁹ debent experiri et
nō i parit. **¶** Canicula cecos filios pascēs: q̄to eos vbe-
ritior lace et pinguior nutrit: tāto tardius vltimū recipiūt:
ramur: similiter q̄to nascitur et mīn⁹ in materno vtero mo-
quos. ām⁹ solus nascitur: videt. l. x. die: si duo. z. si tres. x. z
sic q̄to plures p̄io affociat⁹: tāto tard⁹ videt: nūq̄ aut post
triplex causa cecitatis caruloz. l. velox pars? / socioru cet⁹? / z
sp̄ialiter hoim: cecū ne videat scz et consideret ea que
distione. p̄mū autē est velox partus / quādo scilz homines
partuntur: emittuntur et p̄mouentur ad dignitates et officia
nimis cito: scilicet in iuuentute: q̄ tunc exceditur per sup-

biam. Istud patet in iuuentib⁹ canonicis et religiosis et pie-
latis: q̄ Quid cecus nisi seruus meus: l. l. xij. Sed im-
pedir catulū ne videat: aliosū societas. Sic vere homo per
malā societatem excecatur per auaritiā: quia q̄to plures ha-
bet malos socios et carnales amicos ad mundi auaritiā in-
ducentes, tanto minus considerat illa ad que tenet. Ter-
tio autē excecatur homo per pinguedinē lactis: hoc est di-
ctu: per abundantia delictarū et voluptatū: tūc em̄ excecatur
homo per luxuriā: quia hec fuit iniquitas sodomie, abundan-
tia panis ē. l. e. x. vj. Excecatur igitur homo p̄ superbiā/
quā inducit cūa promotio: per auaritiā, quā pcurat factor
et amicor. fallax suggestio: p̄ luxuriā, quā adducit volup-
tas et p̄spertatis ipinguitio. et hoc fuit figuratū Job. xxvij.
vbi dicit q̄ tria sunt in quib⁹ non inuenitur sapientia vel dis-
cretio: scz Vultus q̄ cadaver comedit: ecce luxuriosi. mīda-
re quod rurbines et fluctus mouet: ecce superbi. Vbi vultus q̄
omnia absorbet: ecce auari. Et dic cōtra malā societate/
q̄ q̄to in aliquo collegio vel cōitate plures sunt mali: tāto
vltus discretionis sapie fidei et cognitionis in ipsis tard⁹
sequitur. **¶** Canes primo nati: vt dicit quidā ceteris vt
cōiter minus valent: et hoc potest esse quia tales pingui-
ri vberē nutriūt: eo q̄ a matre plus diliguntur. Solimus
etiā dicit q̄ in albania caniculas in siluis alligatas dimit-
tunt: vt venientes tigris cū eis coeat: et fozes exinde ca-
nes habeant. veritatem p̄mō et scēdos inuiles iudicat
p̄ nimia fertitate: tertios autē tanq̄ viles referuat. l. l. oc etiā
dicit p̄li. vbi supra: q̄ faciunt. Indit: et enā idem faciunt de
lupis galli: vt al. Sic vere illi q̄ sunt in hoc mūdo p̄moge-
niti et p̄micipales. i. diuites respectu pauperū, religiosi res-
pectu clericor. clerici respectu laicor. p̄lari respectu sub-
ditorum: ceteris sunt aliquotiens p̄iores: et hoc quia pin-
giori lacte p̄spertatis educant. Unde l. e. x. vj. Fuit
autem hoc p̄mogenitus inde: nequam cōā domino. Et
etiā potest dici ad litterā de p̄mogenitis filijs nobiliū/
qui vt cōiter min⁹ valēt q̄ secūdo genti. quia em̄ p̄nguior-
ri lacte. i. pinguior hereditatē parte nutrit: ideo crudelios-
res et nequiores efficiūt. Utile est ergo quandoq̄ postremo
natos eligere: et ipos p̄mogenitis antefere. Quod vt cō-
muniter faciunt nobiles gallie nardonei. qui filios vltimo
natos solent heredes suos instituere: et ipos p̄mogenitos
refutare. Exemplo Isaac: qui hereditatē suā scilicet terrā
p̄miffionis dimisit Jacob filio iuniori: nō l. san fenioi.
Abala. j. Jacob dilexit: l. san autem odio habuit. Et dic q̄
p̄mogenitis sunt mūdī diuites et potentes / qui quia sunt
pingues carnalitate et feroces crudelitate: a deo p̄renunt:
vltimo vero nati: scilicet paupes: ab eo eligiūt: et heredes
p̄miffie glorie statuiūt. ad Gala. i. iij. Q̄ si fili⁹: et heres. z
loq̄tur ibi de Isaac: qui vltimo natus heres fuit abiae: nō
l. Isaac. **¶** Catulus qui vltimo nascit⁹: et qui primo a ma-
tre in cubile reponitur: optimus est: fm̄ eundē p̄li. l. i. dē.
Sic certe aliquādo accidit q̄ illi qui vltimo nascitur. i. qui
vltimo ad fidem vel penitentia cōuertitur: optimi efficiūt:
tur per doctrinā et gratiā: sicut patet in Paulo: q̄ vbi abū-
dauit delictum: ibi superabundauit et gratia. ad Ro. v. p̄ a
tet etiā in gētilibus: qui vltimi rectā fidem acceperūt: et tñ
primo nascētib⁹. l. l. ipis iudeis a principio credentib⁹: fide
et moribus sunt p̄lari. l. et erūt nouissimi p̄lari. m. l. i. dē. x.
Illi etiā qui a canicula chysillo primo fuerūt portati ad cu-
bile ecclesie. i. qui post passionē primo fuerunt cōuersi: opti-
mi similiter fuerūt: vt patet in apostolis et martyrib⁹: quia
priora tempora fuerunt meliora q̄ nunc sunt. l. e. c. l. i. vj.
Et dic q̄ sepe accidit et in seculo et in claustro: q̄ vltio na-
ti. i. mīn⁹ reputati et vltimi: alij sunt meliores: et ad cubi-
le dignitatis et promotionis tam temporalis q̄ eterne cist⁹
deferuntur: ita q̄ quilibet talis potest dicere illud l. e. l. i. dē. x.
l. i. dē. x. et nouissimus ego sum. **¶** Sedm̄ Aristo. l. i. c. i. j.
Canis nō ejcit dentes nisi fozas duos. q̄to autē est iunior
fzior et nigriores. et citius mouetur ad generationē masculū:
li q̄ femelle: et leporarij q̄ masculini. Sic pro certo duo sunt
genera canū. i. p̄dicatorū i ouili dñi: scz leporarij et masculi
li. i. vlti perfecti et virtuos: qui propter deū tantūmodo p̄e-
dicant. m. l. i. dē. x. et femelle. i. mali hypocrite et luxuriosi: qui
sepe p̄dicant p̄pter lucrū temporale: et propter gloriam et

favorem mundi. Sed vere masculi et leporarii. I. boni et iusti citius et ardentius moventur ad spualm aiaru gñatione / q̄ alij / sc̄s hypocrite et iduot. Et q̄to canis. i. predicator: vel etiā quilibet bonus christianus est iunior: per gratie novitate: tanto dentes citius. i. sermones sunt albiore et castiores: et honestiores. Si autem senex fuerit. i. malis consuetudinibus et vitijs antiquatus: tunc dentes ipsius erunt nigri. i. verba impudica et inhonesta. Juvenes etiam. i. boni habent dentes acutos. i. verba penetrabilia / audacia et acuta. Et in gua eorū gladius acutus. quia cōstanter arguit / obiectat / et increpat: fm̄ Apoc. iij. Tmo. iij. Juuenerat autē dierum malozū habent dentes hebetatos / hoc est dictu / f̄ba mollia et refecata: quia nesciunt nisi palpare et adulari. Et q̄m n̄ nobis placencia. rē. Etia. xxx. ¶ Scdm̄ Aristot. lib. vi. de animalibus. c. xx. quidā canes diutius manent in vtero / q̄ alij: et quidā velocius vident q̄ alij: et ratio est / sicut patet ibi / quia q̄to in materno vtero citius p̄ficiuntur / tanto celerius de vtero in mūdū citius gaudēt vltu. Et sic patet q̄ perfectio naturalis est causa luminis vidualis. Sic p̄ certo in ventre religionis vel ecclesie / aliqui citius p̄ficiuntur p̄ gratias et virtutes q̄ alij: et alij etiam citius vident per sciētiā et doctrinā q̄ alij: quia vniūquodq̄ propriū habet donū: alij quia sic alius autem sic. f. Loci. vij. Ad quod. xij. Corpus vniūq̄ est. xv. Non omnis caro. et ad Ro. xij. Nō oia mēbra. et ad Eph. iij. Vnicuiq̄ data est gratia. rē. Sed istud est regulare q̄ q̄to aliquis citius p̄ficiuntur per virtutes et mores: tanto citius videt per contemplationē et discretionem spiritualem / et tanto etiā citius videt lūm glorie sempiternę. Et el allega q̄ illi qui sunt perfectiores: debent ad lumen prosperitatis beneficiorū et etiā p̄bendarū citius emitti et admitti. Tunc videbis et affusos. rē. Etia. lx. Electabiles est enī oculos videre solē. Et cels. xj. ¶ Leporarij fm̄ Aristot. ibidem / habent hoc propriū q̄ plus possunt generare q̄ sunt in labore: q̄ q̄ in quiete: possunt viuere decē annis: et leuāt crus sicut et alij canes quādo mingūt. Sic vere boni plura bona opera possunt generare quādo sunt in labore penitentie et tribulationis / q̄ in quiete mūdane prosperitatis. idē. iij. Tmo. iij. Labora sicut boni milites christi. Et per decem annos. i. per obseruantia decē mandatorū debet viuere / et quādo vniūq̄ superflua. i. diuitias dādo et erogādo eas paupib⁹ volūt emittere / debet crus. i. affectū et volūtatē leuare / sc̄s ad deū: oia ad eū gloriā et honorē referēdo. Unde non debent tangere cum p̄ de volūtatē terrā: quia scilicet hoc non debent facere / aliquid terrenū considerans. Unde Eccl. xxi. Pone thesaurū tuū in p̄ceptis altissimi / et proderit tibi magis q̄ aurū. ¶ Leporarij in genere suo minus viuūt q̄ canes alij mastini in suo: et hoc accidit p̄pter maiorem laborem fm̄ Aristot. ibidē. Sic vere leporarij qui leporēs. i. pauperes venant / scilicet caudicē et raptos et vltuarij et nobiles: minus viuūt vira corporali et spirituali / q̄ ceteri simplices seculares. Nam p̄pter laborem continuū quē exercent in venationibus et rapinis (quia docuerunt linguā suā loqui mendaciū: vt inique agerēt / laborauerūt. Isā. lx. vt cōmuniter non dimidiāt dies suos: immo septies subito moriuntur. Et pone si vis q̄ leporarij. i. boni aliquādo min⁹ viuūt q̄ mastini. i. peccatores. Iustus enī p̄occupatur morte / vt sit in refrigerio: q̄ raptus est iustus: ne malitia mutaret animū eius. Sapient. iij. Etia. lvi. Iustus perit. rē. sequitur: Et facile malicie collectus est iustus. Et Eccl. vi. Iustus perit in iustitia sua / et impius lōgo viuit tēpore in iniustitia sua. ¶ Laniā fm̄ Plin. l. xxi. c. lvi. fuit ille qui primo ostendit vomitionem: quia repletus cibo noxio. herbā vorauit et venenū effudit: sic per vomitū liberatus fuit. Sic vere charissimū q̄n homo est repletus cibo noxio / sc̄s vitijs et peccatis / q̄ anime sunt venenū / debet comedere et incorporare herbam. i. sacra scripturā / et verba christi: quib⁹ aia nutritur: et p̄siderādo (q̄ sacra scripturam christi fecit in vitijs remediū) et sic cōmouebūtur humores et vitia per cōtitionē et eos euomet p̄fessionē: et sic sanabitur per sacerdotis absolutionem. Eccl. xxi. Si cor actus fueris in edēdo multū / surge et vome. rē. ¶ Lanicula mater canū plura habet vbera inuicem ordinata / et parit plures filios: sed semp̄ cecos / quos tamē renerrime nutrit: et latratu et moitu defendit: et extra latibulum fuerint / eos

interius introducit: et fomoso et predilecto mamillam primo porrigit et extendit: et cū primo reponat ad latibulum et reducit: vt dicit Aristot. lib. v. Et erit ista canicula intelligi malos / molles et pusillanimes prelatos / qui habent plura vbera. i. plura beneficia et p̄bendas et officia / vbi est lactem poialis p̄p̄tatis. Sed pro certo isti non parit nūc catulos cecos: quia extra ventrem clausi vel ecclesie non emittunt: sed ad exteriores promotiones / nisi personas cecos / imbecilles / ignorantes et indignas / quas ad hoc emittunt de claustro / vt vbera lactifera. i. pingula beneficia sibi prestent: quia vix aut nunq̄ paritunt aut p̄mouent aliquā personā videntem. i. aliquē bonū clericū et discretū. Et cū sunt duces cecozū. Etia. xxi. Et quādo tales catuli sui / sc̄s pusilli et iuvenes de parēla sua vel de patria / sunt extra cubile. i. extra religionem vel ecclesiā: vt quia nō sunt de gremio suo: tunc eos per carnalem affectionē interius introducit: sicut videmus q̄ episcopi et abbates replent totum doctum vel religionē de illis de partib⁹ suis vel de parietela: et tandē eis vbera beneficiorū et p̄bendarū porrigunt: et maxime predilectis / vt pote fratribus / nepotib⁹ vel amicis: et eos hic introducos et lactatos a cunctis sinuuloribus protegent et defendunt. Isā. vi. P̄ficeret vniūquodq̄ eos qui sub manu sua sunt. Thie. iij. Lame nudauerunt māmā / lactauerunt catulos suos. Et el expone si vis de bonis prelati / qui cecos filios suos. i. simplices et ignaros debent fuisse diligere: et eis vbera doctrine et predicationis porrigere: et si extra cubile ecclesie positi fuerint / p̄mitti debent eos reducere p̄ penitentia et doctrinā / et cum vitijs correctionis et predicationis eos leniter porrigere: et fomoso. i. meliori et sapientiori debent vbera. i. p̄bendas et beneficia prima dare: eos ab inuuloribus / scilicet hereticis / hereticis et tyrānis defendere / sc̄s latrando per predicationē et mordendo p̄ correctionē. Et el expone de claustro / vt de ecclesia: qui etiā cecos filios diligit. i. peccatores: quia diligit omnia q̄ sunt. Sapient. xj. Et meliora ad vbera paradisi citius admittit. rē. sicut infra. s. eod. ¶ Lanicula anteq̄ concipiat / emittit a se multum humorem mēstrem purgando et mūdificando matrem / et tunc meline parit: atq̄ parit. Sic vere charissimū ad hoc q̄ christum in corde nostro possimus concipere per fidem / gratiam et dilectionem: et partum bonozū operū producere: nec esse est q̄ mētricem conscientie mūdificamus per cōtitionem: et q̄ mētricem mēstrem. i. vitia et peccata emittamus per confessionem: et sic cōcipimus per bonas cogitationes et paritimus per bonas operationes. Etia. xxi. Deceptus est perimus ipm̄ salutis iustitia. rē. ¶ In canicula fm̄ Aristot. inuenitur lac ante partum per plures dies: quod primo est spissum / deinde subleuiatur: et vt modū est cōueniens partum. Sic vere quidā sunt predicatoris qui habent lac conscientie et doctrine / et non parit bone operationis: sicut sūt hypocrite et q̄stuarij. Et istamē tale lac est mēstrem spissum et grossum: quia sua verba semper habet ad mēstrem grossitiem luxurie vel leuitatis: nec potest esse vtile lac: vt cōtine / nisi p̄ueniat partus bone vite: q̄ fm̄ Psal. cxx. quentis auctoritas perditur / quādo vox opere nō inuenitur. ¶ Lanicula est mare minus / corpore agillio / debilis et xibillio: in cursu tamē minus durat propter nequitiam / et ad instruendū autē est habilior / animo mansuetior: nisi quādo nutrit fetus: circa nutriendos fetus sollicitior: quādo migrit canicula / crus nō leuat. Per canes intelligi viros perfectos et virtuosos et antiquos p̄fectos et religiosos / et maxime prelatos. Per caniculā intelligi simplices / ignozantes / scilicet iuvenes nouitios / qui fm̄ rei veniunt hodie prelati suis agillioes per volūtariā paupertatem / flexibilioes per obedientia et humilitatē / animo mansuetiores p̄ benignitatē / et ad instruendū et docendū habiliores: et circa fetus suos. i. circa actus et opera magis solliciti: et diligēti / et velociores ad cursum bonozū operū expediti. Nam nouitij in omniū sunt magis feruētes et p̄uocati: verū tamē propter debilitatē fundamenti / militarij / que est fundamentū spirituale / nō possunt cōtinuare cursum suū. Tales enī nō bene considerant / et fragilitatē. Et multi zelosi et feruētes / et nimis de se mētes / alios reputāt impectos: et ideo nō p̄ueniūt ad

[illegible]

15151515

Lib. X.

[illegible]

De Animalibus.

[illegible]

Lib. X. De Animalibus. Fo. CXCIII.

clius sepulture nō traditur, sed a muscis ⁊ vermibus come-
ditur: et sic finitur misera vita eius. Tales recte sunt diuiti-
es expectantes dñm mundi: qđ pōt cēpi sibi finitū pod-
grici pōt pigritia: qđ non possunt se mouere ad gresum vel
cursum boni operis peragendum. Sap. vi. Pedes coqđ pigri
sunt ad ambulandum: et ideo qđ totā diē vite lē morant sup
firmatū vbiqđ iū: in amore lēci percoqđ/dimittit ⁊ deli-
ctuarum: mīd a vermib⁹. a malis cogitātib⁹ muscis. a
a demōnib⁹ ⁊ tētib⁹ mīd infestant ⁊ marīne circa ocu-
los. Circa fidem: circa aures. Circa auditū verbū dei: qđ
demonēs summe nituntur facere qđ homo inueteratus die-
rum malis nō audiat predicationē. nec videat per fidem
et dilectionē. nō totū ipsū perdat per cōditionē ⁊ con-
fessionē. Cande. l. c. xi. Eccē coqđ populi hui⁹ ⁊ oculos
e⁹ claudē. nō forte videat. ⁊. Alij enim in lenecute tales
per confessionē lē erunt ad sibi muscis: et ideo ligatū
funtibus male cōsuetudinib⁹ ⁊ a finitio. a mīdo fetido si-
naliter extrahitū per mortē corporālē: ⁊ muscis. a demo-
nib⁹ deuotū dē pēto cōsistitū: nec in cōmīto para-
dit sepulture. s. magis i infernali flumīe demergit. Hie-
re. xxi. Sepulchra alim⁹ sepulchra: ⁊ prolecutus ex-
tra liberalem.

Capitulum .xxiiiij. de catulo.

Catulus est canis filius fm Jldoan, licet abusi-
ue filij omni bestiarum catuli nomenetur. regula-
riter ous catulus semp nascitur cecus a matre:
veritatem dentes habet dum nascit/ licet par-
uos fm Pl. Amne enim animal qd habet de-
tes et viasqz terrarum filios generat impetcos. Sic vere
impetcosi peccati originalis: qz nos sumus naturaliter
fili nri ad Ephe. iij. Et ceteram sumus p ignoantia: qz lu-
men fides non habem? Jdeoz ad Ath. vi. Et ficut tu ducos
cecos. Jdeoz. J Regi. v. Lucus et claudus non intrabit in
templu. Pone si vis qz canicula. l. religio cogit parere p pro-
mouones filios cecos. l. personas indignas: qz alias ipam
supra de aialibz in general. s. lxxviij. Vel dic qz multi sunt q
quibz carant viis gratie z discretionis: habet tamen debet
verbofictio z locutionis/ mozdactationis z tractacionis/ la-
titanie z elationis: qz sicut dicitur eccl. xij. Intrafita verba
incenarrabilia. Et Scon Solinu Antiqui dudm catulos in
matra reuerentia habuerunt: eos m dmsissimos quo ad eum
cissimū crediderunt. Apud etiam auctores modernos: ca-
tulus apertis icibus et molibus venenosus appofit/ ve-
neum extrahit et mebum a periculo tutu reddit. Sic ve-
re apud antiquos. l. apud sapientes z maturos illi qui sunt
catuli. i. innocentes z simplices/ qui scilicet non sunt inue-
strati in omne malum/ puri et fani et optimi reputantur/
et maxime apud deū: quia fm Auguf. Simples z idios
et maxime innocentiū: qui p d. hullo fuerunt occisi/ la-
sue reformation optimus et efficacissimus inuenitur/ scilicet
et ijs qui ipsos cum deuotione et reuerentia venerantur.
Et Catuli matrem adhuc cecū viligunt: voce et odore eam
recognofcunt/ māmās eius requirunt: et si lac ad aliquo calu
effunderit/ dente cōfringente papillam illam lac vberius
fluat. Catuli ergo ceci/ boies simplices z ignoantes debet
tem et misericordiam suam diligere: eius māmās. l. ipsius plea
tionis lac sue cōfolationis et gratie populare/ z pū ad odo-
rem sue famole cōuerfatiōis: et ad vocē hie dulcis pfectio-
tionem lac sue gratie ardore sequi: et ipsum cognere per ora
fua deus retrahit lac. l. cōfolationē temporalē bona scilicet
misericordie vel per pluuia vel per flum: tunc papilla sue
enim quali coegere / vobis conferat qd oramus. Eccl. ix. Et
Suges/ inquit lac gentium/ z mamilla regum lac abieris.
cum dentibus detractioſos clericos et religioſos / qui
nūc cognite matre suam. l. prelatum vel ecclesiā qz lac ali-

[illegible]

Lib. X.

De Animalibus.

res/sibi/um verbis debet emittentes debet diligere/ z audire/ z in eorum verbis delectari. Si dilectores audire: sapiens est/ Eccl. viij. Et sic vulnera/ fuerit p pccis/ z dolore vultus in cōficta sentit p remissis/ debet qñere herbā dicamū/ que venena curat. I. timore dei/ penitentia/ z cōfitionē/ et cū debet comedere. I. in corpore suo succipere/ et sic facit tam que causabat dolorem. I. peccatum qd faciebat in cōficta remissum/ et traher per cōfessionem/ et sic sanat/ tunc recipit per satisfactionem: quia sic dicit Eccl. i. Et mor di expellit peccatū. ¶ Et tunc transfrat maria z humina magna: sed in natando fortiores pcedit quoz: quilibet debilius capita imponunt/ et sic sibi minusc succedētes/ leuius labotis pōdus ferūt: vt dicit Ild. z Solin. z fm pld. li. viij. c. xxiij. qñ trāsmat/ gregatim porrecto ordine incedunt: ope vicaria sustinēdo lassos z debiles/ se in nates/ nō vñs hōdore terras petūt. Et hāsimili mare z flumina fluctuola z tumultuosa significāt mūdū/ vbi est tumultus litū z discorsidariū/ et fluc/ z tribulatiō z tentatiō. ¶ Hos igitur qui ad terram firmam z stabilem. I. ad paradysum volumus pprocare/ debemus ista maria trāsfretare/ et de eorum tumultibus et fluctibus quāto plus poterim/ fugere z abire: Ideo gregatim debemus incedere/ z gregem z societate bonozū et perfectozū sapientū z discretozū cōtinue frequētare. Eccl. vi. In multitudine presbyterozū sapiētum sta. In grege etiam societatis debemus recte et ordinate incedere/ vt scilicet quilibet sit contentus statu z ordine propio/ qñs humilis: lucta illud. i. z dacha. vj. Per loca humilia ibat caute et ordinate. E nos etiam debemus ope vicaria supportare. Alter alteri⁹ onera portate. ad Isā. li. vj. scilicet quilibet debet supportare defect⁹ quos alij vider/ sicut vultus/ cūsum veller portari. Et ideo illi q tñt fortiores et malos/ meliores scilicet et perfectiores/ debent alios pcedere per bonū exēplū dationē. Alij autē debiliores/ scz infirmi z imiores debent eis tñnti/ z eos sequi per bonozū suozum opē imitationē: lucta illud. i. z dacha. v. Transfratit iudas piorē/ et ois populus possit eū. Et sic inuicem adiuvātes/ fluctus et tribulationes mundi huius et laborem penitentie melius sustinebit. Ideo ad Ro. vi. Debent⁹ nos firmiores/ imbecilliores infirmiores sustinere. Figura Eze. j. de rotis et animalibus: que ad quem locum declinabāt que prima erat/ sequebātur et cetera. Ad quod Eze. xxiij. tñt. Et sic de ape s. lxiij. Et dēulter in quocūq; transit flumini/ vel tribulatiōis/ vel aduersitatis/ semper debent fortiores debiles/ diuites pauperes/ sapientes inficis/ iusti impios supportare/ et eisdem pcedere z iuvare: qñ frater q adiuuamr a fratre/ tāq; ciuitas firma. Pro. xvj. cxiij. ¶ Et ceruus licet terrā que est iuxta viteriozū ripā non videt/ ipsam tamē odore sentit: et ad eam transfrat/ fm pld. vbi supra. Sic vere qñs terram paradisi non videram/ sensibilibiter: tamen odore deuotiōis eam debemus querere/ et ad eam per bona opera ambulare. Cant. 5 cog. i. In quodē vnguentuozum tuorum cūmibus. ¶ Plin⁹ lib. viij. c. xxiij. dicit q ceruus est animal placidissimū/ vnde a canibus infingatur/ ad hominē vitro fugit/ scilicet eum infingenti nature animal māscūm. Et cerua etiam quando vult parere/ in lūis cauet semitas hominū/ q ferarū: quia iuxta vias hominū parit/ et semitas fugit lupis et leonib⁹: coluntia/ z secretas. Et hāsimili homo est animal māscūm nature: Ideo per hominē intelligo Thāsi/ qui est mansuetissimū et pissim⁹. Per ceruum intelligo hominē/ qui debet esse placidus z benign⁹: per ceruā vero intelligo sim plices z imbecilles. Quādo igitur canes. i. mundus/ caro/ demonia/ per tentationes z tribulationes varias nos infestant: tunc vere ad hominē. I. ad Thāsi debemus per orationem et deuotiōem fugere/ eius auxilliū implorare: vt p ipm misericorditer liberemur. I. Bēffer quoz regina fugit ad osim. Bēffer. xliij. Cerua etiā paritura. i. simplices qui ferum bonū propositi cōcepterūt: et ipsum per bonam operationem cupiunt parturire: debent fugere et declinare se iuxta ferarum/ hoc est dictū/ vitam z societate crudelium peccatōzū: iuxta illud. Ne delecteris in semitis impiorum/ nec tibi placeat malozū via. Proverb. i. iij. Sed semitas tritas ab hominibus/ hoc est dictū/ societatem z vitam vroz rationabili debent diligere vel sectari. Bona enim soci-

sunt summe est ab infirmis et simplicibus eligenda. Et celli. Et isti iusti sint tibi iustus. Et sic dicitur quod cernua simplex est homo
 debet fugere feminas ferarum. I. mundi ubi ferre ab demones
 infidantur: et ad feminas hominum. I. ad religionem vel ad
 statum ecclesie debet fugere toto corde. ¶ Cernua autem ovis
 septentrionis vel arcturi concipit interdum geminos: octo
 autem melius potat in ventrite: autem partium autem purgat
 et quibusdam herbis vitatur quibus fetus melius in ventre reti-
 netur: et facilius emittitur tempore parit: vel dicitur dicens
 Cernua significat hominem simplicem et imbecile. ¶ Septen-
 trionem enim que sunt septem stelle dicte a terendo celum intelli-
 go per genera tribulationum que nos in hoc mundo tenent
 et premunt que sunt fumes et litis/ frigus et effusio/ dolor et
 labor/ et mors. Quod ergo iste stelle in nobis coniungit
 quod tribulationes mundi nobis inferunt: vere per del timore
 debemus concipere boni propositi finem et ipsum parere per
 dona operationem. ¶ Tribulationes enim cognunt nos beneficiare:
 quia timore tuo concipimus. Isa. xxvi. Fetus tamen boni p.
 populi nostri in ventre. I. in voluntate et conscientia octo melius
 continet: quia sex per octo gradus solet bonum populi interius
 perficit: exterius parturit. Primus mensis est timor dei: se-
 cundus consideratio suppliciorum: tertius disculso filii: quartus
 disciplicia peccatorum: quintus contritio: sextus venie postulatione:
 septimus confessio: octavus satisfactio. Tunc sunt octo gradus
 per quos ascendebat in templum Eze. xl. Et ante partum. I. ante
 operationem et executionem necesse est herba quibusdam. I. a
 scripturam comedere: et audire: ut melius refectat per se
 veritatem: et emittat per bona operationem. etc. Isa. xlvii. Ne
 cepimus et quasi parturimus spiritui saluti: ¶ Cernua tepor-
 re concipit a maribus se separat: et discedunt: marces autem
 tunc libidinis rabie feuntur: et glebas vnguium foditur et lub-
 uertur: fin. p. lib. libid. Sic vere quando cernua. I. anima recipit
 libidinis in corde suo: per bonum populi emendandi sentit
 debet masculi sui. I. diaboli qui vit vius fuerat/ relinquit
 et per penitentiam ab eo separare: et resiliat: sic facitque co-
 verti irabem et furore. Et sic dicitur quod cernua est pauper agricola:
 masculinus eius quod impregnat: est viuarum: qui et esse
 natur. I. cum igit accidet quod ista cernua concipit. I. libidinis ac-
 quirat: debet viuarum decerere/ et ab eo: et a suis obligationi-
 bus resiliat: et sic facit et ei converti in rabie et furore. Tales
 enim rabie libidinis a viarum infamant nunquam vellet quod
 quis paup daretur: vit sic ei est mior: et ab eis viarum ac-
 cipere cogere: dolet enim si videt aliquem a laqueis suis
 resiliat. ¶ Cernua quandoque libidine inardescit: et tunc concipit
 rostra nigrescit/ donec imbutus abluant: fin. p. lib. libid.
 Sic vere quando hoies inardescunt per luxurie feriditate:
 tunc rostra eorum. I. verba nigrescunt per ignobiliter et in-
 solentiam: ideo oportet quod imbutus et lauaret confessioni-
 pentrus abluantur. ¶ Cernua post partum herbis medicatis
 naltibus nutritur: sic parvulus post lac salubris admittit
 frater. Cernua etiam partus editos ad curium exercent ad
 fugam docent/ et ad perupta eos ducunt: et modum saluti
 eis indicant/ et ad saluandum eos inducunt: ut dicitur dicens
 libid. Sic vere quando predicator vel prelati in libidinis
 aliquem parturit/ per herbam medicinale facit scripture ve-
 bet comedere: et incorporare: ut sic parvulus peccatorum
 et nouiter penitentibus lac et nutrimentum salubre/ lacra scilicet
 eruditionem et doctrinam valeat ministrare. ¶ Quos etiam ad
 tunc et subditos suos debet ad fugam vitium docere/ ad
 curium bonorum operum instruere/ perupta vitiorum et in-
 fernalium tormentorum ofsedere: et modum saluti ducunt eos
 dendi declarare. Isa. xv. Ad torrem salicum ducunt eos
 ¶ Cernua pinguis tunc pondus corporis/ labesque
 nit: et a venatu: et a ferarum sequentia se abiscit/ quan-
 do ante cernua fugit/ curium non continuat: sed statim reple-
 cit: quando canes vel venatores appropinquaverit: tunc
 vitis pelsida fugit quere. Et ecce auribus vocem canum au-
 dit. Si autem eas subintravit/ periculi non presentit: crederet
 enim auribus acute audire: vero ipsas subintravit: iudicium
 fit: sicut dicit per omnia a. p. lib. lib. vi. de naturalibus
 p. hylota. c. xxxij. Sic vere quando homo est impinguius et ob-
 gratias et virtutes: non debet se exponere per lactaria et ob-
 ratione: sed se per humilitate abscidere/ et lactaria illud
 Eccli. vi. et se vitales locis vitis. Isa. xlvj. Abiscidere mo-

Lib. X. De Animalibus. Fo. CXCVI.

dicum ad momentum. Quando autem fugit scilicet demones
et peccata: quod cursum bonorum operum penitentia scilicet la
bores pugnare actualiter est difficile: ideo aliquando debet
desistere scilicet aliquas consolationes repositas accipiendo
ne nimis fatigetur: et quando videt quod venatoris peccata
propinquat per tentationes: tunc debet iterum fugam bono
rum operum videri. Unde Job. xix. Fugite a facie gladii:
qui vltor iniquitatu gladius est. Aures autem intellectus de
bet erigere scilicet cupiendo de desiderio verbum dei et sic la
trare: canum. i. insulsum tentationis intelligit et cauebit. Si
aure aures. i. auditum verbi dei dimiserit: tunc insulsum hu
iusmodi non aduertit et ideo poterit mortis periculum sem
piternum. Et ideo talibus dicitur. Hecmie. i. fiant aures tue
attente: et oculi tui videntes. Et el pone quod illi qui sunt pingues
per carnalitate abscondit se in latebris scilicet ad execquen
dum luxurie fetiditatem: quod oculus adulteri obseruat calli
ginem. Job. xliij. Adulteri autem sunt qui proponunt fugere et
vitare vitia et peccata: sed qui non continuant iter suum per
fecit bonorum operum nec bonum propositum: sed in la
tratu canum. i. in insulsum tentationis delectantur et multoties ad
peccata preterita respiciunt per delectationem. Ideo sepe pereunt
et necantur per malum consilium et operationem. Non respici
ere post tergum. Eccl. x. Ideo. i. uide. Hecmie mittens manum
ad aratrum et aspiciens retro aptus est regno dei. Bonum est
ergo procedere et non per latratus malarum suggestionum sistere
vel tardare: sicut dicitur. Proverb. iij. Iustus semita
quali lux splendens procedit et crescit usque ad perfectum diem.
¶ Ceruus est animal ita simplex quod omnem miratur volupate.
Vnde videns equum vel bubulum visum in eum attente fig
gitur: venator cum sagitta accedens non aduertit et sic se
pe ab eo capitur et necatur vel dicitur ibidem. Sic recte sunt
simplices huius mundi: quia quando bubalos et equos. i.
diuites et superbos videt in claritate et prosperitate huius
mundi mirantur et eos respiciunt et attendunt simile glo
riam cupientes et sepe instanti vacante circa status et diui
tias aliorum: venator diaboli tentationis sagitta eis insinuat
et sic per diuersas concupiscentias eos necat et ideo consilium
est. Eccl. x. Ne zelos gloriam et opes peccatorum: nescis eni
que futura sit eius inuenerio. Per aerem in pauperibus et agri
colis qui vellent omnes diuitias diuitum furasili impu
ne possit eis cedere. ¶ Ceruus inter animalia hoc habet
proprium: quia singulis annis cornua sua mutat et tunc iner
mis est de die latibula querit et latet: donec nouam recu
peret armaturam: quod etiam est de nocte procedit
ad pascua: non de die. Fin. p. lib. vbi supra. Sed cum cornua sua
crescere ceperint: tunc vt induretur et fortificetur ea ad so
lem efficitur: et ad arbores ea fricat. Ceruus est homo: cui
us armature seu cornua gratie sunt et virtutes. Sed pro
certo ista cornua sepe perdit: quia homo per peccatum sepe
perdit gratias et virtutes. Septies in die cadit iustus. Pro
verb. xliij. Et ideo quando est inermis. i. quando perdidit
gratias et virtutes: et quando viderit se debilem et infirmum: et
ad cadendum in peccatum facilem et pellens: tunc non debet
exponere se tentationibus: quia facilius cadere et perire: im
mo debet se abscindere et fugiendo occasiones peccatorum: quousque
virtutem recuperauerit armaturam: et tunc de nocte debet que
rere pascua: quia scilicet homo penitens semper debet esse in no
cte. i. in obsecratione et afflictionis. psal. Deum exqui
ui nocte: et non sum deceptor. Sed quando cornua
sua nocte crescere ceperint et renasci: tunc vere debet ea expo
nere ad calorem. i. ad diuinam charitatem: vt per solis lu
mine influentiam fortificetur et per perseverantiam induren
tur: ad arbores scilicet crucis debet se fricare: per passionis
lignum fugem memorem et compassionem: et sic resumptis
virtutibus: comibus et virtutibus securus contra diabolum mi
litaabit: ad ardua opera. i. appareret et publice properabit.
¶ Ceruus. vi. Nunquid i fortitudine nostra assumptum nobis cor
nuum. ¶ Ceruus cornua sua mutat quilibet anno usque ad septem
annos et semper crescit in cornu quolibet vnus ramus: post
annos autem septem non crescit alius ramus: sed cornua renou
ata semper in dispositione septenarii pinguet: et ideo vltra
septem non discernit in eis etas per cornua: sed tunc per de
cem: vt dicit Solinus et etiam Philinus vbi supra. Sic vere

bonus homo semper debet cornua. i. virtutes spirituales. i.
armaturas mutare: semper in melius renouando. Ista etiam
cornua singulis annis. i. continue debent crescere et rame
scere quousque ad septenarium. i. ad perfectionem omnimodam
attingamus. psal. Et altabitur cornua iusti. Debet etiam
crescere in comibus virtutum nostrarum ramus: vbi quolibet
anno usque ad septem: quod semper debet esse plures et plures usque ad
perfectionem completam. Inueneritas enim perfectionis per
septenarium designatur. Fin. Diego. in homin. Et tunc in
septenario huiusmodi debemus cornua nostra. i. scilicet mundi ne
gocii pertractando et frequentando sine mutatione per virtutem
peruenire in statu debito conservare. ¶ Senectus
ceruorum cognoscitur per dentes: vt dicit Phil. Sic vere senec
tus nostra spiritualis. i. maturitas et honestas ad dentes. i. ad
verba debet maxime apparere. Et pone de illis quorum
cornua et dignitates et officia semper crescunt: sicut sunt cle
rici ambrosii et qui non possunt beneficiis satiari. ¶ Quan
do ceruus sentit puritatem in comibus ipsa fricat ad ar
bores: sed aliquando propter heredem que ibi est: illa queat
tur: quod non potest se extimere: et sic aliquoties eum venator inue
nit et occidit. Sic vere quando homo sentiens puritatem ma
louum desideriorum fricat cornua superbie sue et presumptio
nis ad arbores. i. ad status et eminencias mundiales: tunc
inuenit ibi laqueos auaritie et malarum voluptatum a quibus
non potest se extimere: sed ibi usque ad mortem remanet imple
tus: et sic a venatore diaboli capitur et mortis eterne la
culis vulneratur. Figura de arietem herente comibus: et vel
lere gedem. Eccl. x. sicut alibi. Prover. v. Iniquitates
sue captiunt impium: et funibus peccatorum suorum confringit
tur. ¶ Ceruus si fuerit castratus antequam habeat cornua: nunquam
eis nascitur: et si postea castratus fuerit: nunquam eis cadunt
Fin. p. lib. vbi supra. Cornua significat superbiam: castratio au
tem significat ingressum religionis: vel emissionem voti casti
tatis. ¶ p. certo si iuuenis aliquis fuerit castratus per voti ca
stritatem et abdicatorem omnis carnalis voluptatis: tunc et cor
nuum superbie non nascitur: si postea deceptus superbia castratus fue
rit. i. ingressus religionem: vix autem nunquam statim superbie derelin
quit: quod adolescens iuxta viam suam. Eccl. x. Prover. x. Et p. par
de illis medicantibus religionis: qui quod de castitate (quam multi
eorum violenter seruauit) gloriatur: cornua superbie et presumptio
nis ita seruauit quod oia alios villipendunt: ideo tales pre
sumptuosos sepe de de dimittit cadere: vt ex fragilitate pros
pria discant alios non horere: nec de virtute propria sup
bire. psal. Cornua peccatorum confringam. ¶ Ceruus serpen
tes odit diuissime viuunt: febres non sentit: quia sibi medetur
hoc animal. Sic bonus homo debet odire serpentes. i. detra
ctores: qui dentibus suis. i. verbis mordacibus inueniunt
quicquid tangunt. Sufuro et bilinguis coquinauit animam
suam: et ab omnibus odietur. Eccl. i. Febres autem. i. cama
lem concupiscentiam non patitur: quia sibi per penitentiam
medicatur. Iuxta sextam dimittit eum febres. Joan. iij. Quare
autem debet in statu gratie et permanere diuissime: scilicet per
perseuerantiam et constantem firmitatem: quia scilicet nunquam de
bet mortem alicuius peccati mortalis incurere vel sentire.
Et ideo videtur quod libet esse de quolibet christiano
sicut de ceruis quibusdam quos Alexander fecit capi et
torquebus aureis circa collum ligari: qui post mortem eius
post centum annos viuunt inuenti: vt dicit Phil. lib. viij. c.
xxij. Sic vere Alexander rex regum et huiusmodi fecit capi per
predicationem apostolorum et suam: ceruos. i. homines christia
nos: iuxta illud. Misit vobis venatores multos. Is. lxxi.
v. Istos etiam ligauit torque aurea: scilicet fide catholica et
statutis ecclesiastice discipline: et ideo per centum annos. i.
perpetuo sine fine debent viuere: scilicet per gratiam in pre
sentem et per gloriam in futuro. Rex in eternum viuens non per
centenarium qui est perfectus numerus vite perpetuitas
designat. ¶ Ceruus fin. Arist. et Avicenna non habet fel nisi in
intestinis: et ideo est intestina sunt fetida: et ideo non com
dunt ea canes. Et fecerunt eos illi mentium qui dicunt cer
uos in auribus fel habere: sed habet ibi quandam humidita
tem similem humiditati splenis. Ceruus est homo sanctus
cuius fel est odium vel displicentia seu ira. Ipsi ergo sancti
non habent fel: iram scilicet vel displicentiam nisi in interi
us. i. nisi in vitio et peccatis: quod nisi eis displicet nisi pec
15

Enoch/nūc Helias/nūc Eſſratim/nūc adhaſaſtes/nūc he beamus Lyan/nūc Bachelem: nunc ſumus adparite ho ſpites/nūc adparere: hic multus canū ē demōn nūc timē bīm? qz cū in nobis nō ſenerint aliqūd odorē vitā vel peccati/ſequi? pſequi noſtra veſtigia nō valebūt. In beator ſi pſequūt ſumus in una femita ſeu via/ ad aliā fugiamus/ adparit. Et pōne perſequetur yos in una clauſura: fugite ad aliam. Vel pone ſecularioz qz in ſemita ym? religioſis canes. i. detractores vel mali prelati nō perſequuntur. In gliaſum ad aliā femitā. i. ad aliā religionē/ vt ſic poſſimus tranquillitate animi reperire. Allege vt ſupra. ¶ C. Lxxv. fugiēs canes c calefactus intrat aliquidū in fluuium/ vbi ita rigefcit? rigefcit/ qz poſſimū nō pōt rigere: ſed a nūc nobis capitur? negatur. Sic homo calefactus tentatūqz nūc currit ad fluuiū deliciarū mūdū/ et ibi tantū rigefcit? p in deuotionē? rigefcit? p obſtinationē? nō poſſet ar rere vel frigere/ vel per bona opera amplius ambularet adueniente venatoze. i. morte/ a canibus. i. a demōnibz occiditur? negatur. Fluuius ſubierit fundamēta eoz/ Job. xxij. ¶ Scdm Arift. li. i. c. v. v. ¶ C. Lxxvi. C. Enatio ceruſ ſe ſer fieri/ qz duo venatoze vadunt ad ſilua: vnus auētoz incipit ſilbare c canere: alius autē ſe abſcedit: ceru? autē ad canē delectatur/ venit ad venatozē? dū vocat ad ſilvā? delectatur/ alius occultus facit venabili/ vbi occidit. Ceruus iſte eſt homo: qui in ſilua hui? mūdū recte na liter capit? y enat. Venatoz canēs eſt mūdū? qz ſiluaſ ſuggeſſioes amioz carnaliū fallaces promiſſiones/ in pmiſſio na promittendo canat? c ſilbare: canēs nō reddit. In pmiſſio nibus humilior vocē. Eccl. xlii. Venatoz occulte eſt de bolius: qui nō videtur: fugita autē eſt mox. Et nō erget eū. i. mlier homo audit i ſilua iſta ſilbū venatoz/ hoc eſt dictū/ verba? c incitamiēra c oblectamiēra amioz/ et ſeculariū mundanoz: tunc vadit ad ipſum venatoz/ legal ad mūdū/ rēpore qua implicat ſe in actibus et negotiis mūdianis: et dum delectat in ſilbo. i. in fauoz c laudē mūdī/ venatoz occultus diabol? mittit et ſagittam ſuam/ et ſic occidit ſpaltiter et eternaliter. Sibiſia aure lenis aud it auris mea. Job. llij. Quid debem? dicere? A mox. Au tū fer a me tumultū? c. Vel dic qz ceruus eſt chſtiſus/ qui ſi nit ad ſilbū. i. ad ofonem ſancioz parū/ venatoz autē i pulvis inſidat ipſum interfecit. ¶ C. Lxxvii. Ceruus i nemē ſe ſaltet? currat/ tamen quando a venatozibus capitur/ i. chrymatū? c mugit/ fm Arift. Sic licet ſuperbi? c com pti modo gaudeant? c letentur: capti tūme a demōnibz/ et ppetuo mugient? c plorabit. Agite nūc diſtēs/ plozate et iſta eſt venenū? comedat anteqz ad terrā perueniat? et cogitant? iſta eſt ſiluaſ ſignificat carnalē affectū et cogitant? qz qua venenofa eſt/ anteqz ad opus emiſſa fuerit/ poſ ſim? qz deuozare. i. reſtrigere/ cōſumere? c adhiſcare/ et ſi na ſentēs grauiditate/ lapidē pſecioſum deuozat/ et ſi neſcio adiuvatur/ qz multo valere dicū mulieribus pſe rīs. Si ſi ſumus grauidati et impregnati? per vitia et peccata/ debem? incorporare nobis lapidē pſecioſum/ et pondus vel lapidē pſecioſum. i. vitiū et pritiōſis/ et pondus nozom tozomētoz? v laborē penitentie/ vel lapidē pſecioſum futurū ſepulchri/ vel lapidē? c pondus diuini timoz/ et in ventre conſciente per cōſiderationē tranſigilare/ et iſta eſt qz ſerum peccati facit per cōfeſſionē parere et expellere et per cōfeſſionem exterius effugare. ¶ Timoz cerui fm Dioſc. inuenitur ois vniū quod valere credit ad currit/ et lerandi? c contra multiplices paſſiones: ideo in currit/ et ſibiſ conſecutionibus admiſcitur. ¶ Timoz diſt inuenit? rem et dilectionem: qui facit mulieris. i. ſimplicis et bonum opus/ et contra infirmitates ſubuenit peccatozibus

Lib. X. De Animalibus. Fo. CXCVII.

30 hoc nicos ex ossib? meis. Scilicet. **¶** Scdm Phil. Aulicē. z
Aristo. Coagulum cerui vel eius cornua vsta / valent con-
tra serpentes z venena. Sic vere coagulum. i. pietas et be-
nignitas cerui / chisti / eius etiā cornua. i. timor / rigor / et au-
sinitas quādo considerantur / liberant hominē a peccato.
31 Ipse est em mons coagulatus / mons pinguis. **¶** L. Eruius
odit serpentes: ideo eos a cauernis extrahit / z quādo se sen-
tit infirmum / ipsos deuorat z cōsumit: et sic ab infirmitate
pistina cōualecit: sicut dicit Irido. Sic vere homo debet
odire z abominari serpentes. i. peccata: que in cōscientia no-
stra serpunt: quia sicut dicitur Prover. v. Qui odit pecca-
ta: viuet. Quādo ergo homo se sentit infirmū spiritualiter
et ad bona opera difficilē atq; grauē. ipse pro certo debet
serpentes. i. peccata de cauernis cordis sui extrahere p cō-
fessionē z ea deuorare z deglutire per satisfactionē: z sic re-
cuperauit sanitatē morālē z pfectionē. Vñ ipse debet dice-
re de suis serpentib? i. peccatis illud Amos. ix. Si abcon-
dit fuerit in vertice carmeli / inde scrutans auferam eos.
32 **¶** Lachryma cerui recolletur inuā cardiacos. i. illos qui
habent cor tremulosum: fm Phil. Sic vere lachryma pro
peccatis emissa tuat peccatorē / z tremorē cordis. i. timorē
lum conscientie et tribulationem desperationis pacificat et
quiescit. **¶** L. xvi. Inebriabo te lachryma mea. **¶** L. Erui si
lios suos adhuc teneros occultat. si autem latere noluerit /
ipso pedu verberare ad latēdū castigat: vt dicit Solin. Sic
vere religiosi debent iuuenes suos in claustris abscondere
et a mudo abstrahere: z ad hoc ipso verbo vel verberare cō-
pellere et vbergere. **¶** Quod bene faciunt mendicantes / qui
paruos filios diuitū quosq; professi sunt / abscondūt. **¶** L. ia.
34 xvi. Absconde fugietes: et vagos ne prodas. **¶** L. Eruius vt
dicit in libro de natura rerū / z omne animal / et etiā homo
vermem habet sub lingua. Sic vere multi sunt qui sub lin-
gua vermem videntur. i. paritū z appetitum loquēdi ha-
bere: et hoc quia vir potuit tacere: et semper appetunt lo-
qui: cōtra illud Iaco. i. Sit omnis homo velox ad audien-
dum / tardus autē ad loquendū. **¶** L. Eruius delectatur i so-
ritu et cantu filiarum: fugit tamen z timet latratū. Sic
vere nos debemus sororū diuine laudis et bona bonorū ver-
ba diligere: latratu autem canum. i. verba detractorum
36 fugere et horere. **¶** L. Erui auditu canum latratu / scdm vñ
tū ambulat et fugiunt / vt scilicet odor cum vento recedat /
ne sequentes canes ipso possint inuenire. Sic ergo z tu nō
curas contra ventum. i. contra statum et inspirationē spi-
ritus sancti: sed potius ipsum sequere: et scdm ipsum ordinā-
uias tuas: et sic canes inferni minus te poterunt inuenire.
37 **¶** Vel dic q ventus est diabolica tentatio / ante cuius ppe-
cium tu debes fugere: ne non sibi pterue opponeri / vel de-
vinoz nris presumere: sic potius canes inferni nō timere.
38 **¶** Vel dic q ventus qui portat odorē infamie alioz / sunt ma-
li relatores / balliati et accusatores: qui scz canibus. i. malis
pelatoz principibus et iudicibus portant infamias alioz.
39 **¶** Ilos scilicet debet hō fugere / vel scdm vētū currere. i. volūta-
tem eorum facere: vt odor suc infamie nō possit ad iudices
penitire. **¶** Ath. v. Ito pientiens aduersario tuo / dum
es in via cū eo. ne aduersarius tuus tradat te iudici zē. **¶** Vel dic
q ventus qui portat odorem virtutum nostrarū ad alios / est
gloria vel inanis gloria. quā scilicet debes fugere / si tenta-
tiones et morūs canū. i. demonū et malozum volueris vi-
cari ad fontem: ibiq; satiatu cornua mutar: z resumptis
37 virtutibus inueniescit: vñ quocq; lenescit refumit: vt dicit
glo. sup. cantica et sup psal. xij. Sic si lenescit male cōfuetu-
dine te turbet / z obcuritas ignoratiē te cecet z pōdus. zē.
4 **¶** Capitulū. xvi. de cornu.

¶ Cornu fm Arist. lib. iij. ca. i. est de natura ossis
sed esse mollius / vngue z carne durius / z oia ra-
lia possunt mollescere at ignē: vt dicit idē. Phil.
Cornu etiam libo. xj. c. xxiij. dicit q si cera cal-
cidi facilius possunt / z in diuersas partes torquuntur: ita q
cornu talis coloris sicut solca / scd. i. colorē pilozū corporis
animalis. Unde scdm colorē cornū variat color corij vel
pilozum: per cornua q sunt corporis munitia / intelligo

pielatos / qui corpus ecclesie habēt protegere vel munitē.
Isti debent esse osses per conscientie firmitatem: duri p rē-
gorem et austeritatem: molliores tamen per pietatē et be-
nignitatem q ossa. i. q mundi duri principes et tyranni: et
duriores q caro. i. rigidiore per correctionem / fortiores z
perfectiores / q piores fluidi z carnales / vel q scilicet im-
perfecti et imbecilles. **¶** Idē. lib. iij. Cornu tuū ponā ferrū
et vngues tuos ponā creos. Quādo autē ista cornua. i. isti
pelati nimis sunt duri per crudelitatem / tūc artifex deus
ponit eos in igne infirmitatis vel tribulationis / vel adhibet
cerā liquefacte contritionis / vel ignē concupiscētie carna-
lis z cupiditatis: quia scilicet permittit eos cadere / vt scz
per cōsiderationem fragilitatis proprie mollescent / p pie-
tatem et benignitatem / z discant alijs misereri. et ista ratio-
ne fm Grego. dimisit dñs cadere beatū Petrū: vt scilicet
disceret per seipsum que sunt proximi sui. **¶** Eccl. xxxj. In-
telligē q sunt pñmi tui ex templo. Et sic quādo per sue cō-
siderationis et vilitatis cōsiderationē fuerit bene resoluti /
melius in vñs z vtilitates hominū cōuertuntur. Secundū
autem colorē cornū. i. scdm honestatem virtutē z pulchri-
tudinem pelatoz / color totius corporis ecclesie variatur: qz
virtutes vel vitia pelatoz facilius ad alios defrunt. ideo
4 **¶** Eccl. x. Scdm iudicē ciuitatis: sic et hi qui habitāt in ea.
z **¶** L. xvi. z osee. iij. Sicut pph: sic z sacerdotes. **¶** Aliq;
bus aialibus dantur cornua ad sui defensionē: ideo in ca-
pitū ponuntur: vt ad resistendū promptius sint parati. Et
sunt cornua vt cōmuniter rotunda z concaua: ppter cerui
et vnicorns / que sunt solida et dura. Sic vere ad defensio-
nem spūalem ab hostibus spūalibus. i. a demonibus z pec-
catis / dedit deus hominū cornua. i. grās z virtutes / quibz
mediantibus hostis diabolus per bona opera impugnāz /
et anima pēgitur z tuerit: ideo homo debet habere ista
cornua in capite / hoc est dictū in principio z iuuentute: qz
ab ipsa iuuentute debet virtutibus pēmuniri. Danie-
lis. vij. Ihabebat cornu in igne iter oculos. Ista tamē cor-
nua dicitur cōcaua: qz scilicet virtutes nostre sunt conca-
ue. i. fragiles atq; casse / et de facili deficiunt z franguntur.
4 **¶** L. xvi. Abscessum est cornu. **¶** L. xvi. z brachium eius
contritus est. Ipsi forte fuerunt cerui vel vnicorns. i. viri
facti / stabiles z perfecti / quoz virtutes sunt solide / durabi-
les / atq; fortes. **¶** Aliqua aialia abscondūt cornua sua. Vñ
dicit Aulicē. q cerus est animal inuidū: quia quādo mutat
cornua / dextrū ita abscondit qz vñ iuuent / z hoc fm Aulicē.
cen. ne exinde aliquis accipiat medicinā. Sic vere multi
sunt qui bene habent aliq; bonū / nolunt tamen ipm alijs
reuelare vel cōficare: sed celant z abscondūt / ne scilicet scia-
tia alijs sit medela. Hoc patet de multis doctoribus / q no-
lunt publicare opera sua: sicut de diuitibus / qui diuitias
suas non cōmunicant sed abscondūt quasi inuidentes sa-
luti animarū / z vtilitatibus alioz. **¶** Cornua fm Arist.
lib. iij. c. ix. maiorem habent continuationē cū cute / qz cum
osse: quia quedam sunt aialia que mouēt cornua sicut au-
riculas: sicut in terra que dicitur Phrygia: fm Arist. et
Aulicē. et talia habent cale et tauri indici. **¶** Iste in titulis
suis. **¶** I harissimi per ossa interius intelligo animā que ha-
bet substantiā durabilem atq; fortē: per cutē autem que est
exter / intelligo carnē fluxibilem atq; mobilē: per cornua
autem q de capite exeunt / intelligo desideria z affectus / q
de corde exeunt z emanāt. Dico igitur q cornua z affectio-
nes cordis humani magis participant cū cute / qz cū osse. i.
magis naturaliter inclinant ad carnē qz ad spiritum: z po-
tissime in multis / q ita sūt fragiles qz cornua sui capiti. i. de
sideria cordis sui cōtinuē sunt in motu: qz p cordia sanū qñ
rota plaustrī. **¶** Eccl. xxxij. **¶** Scdm Arist. lib. iij. c. ix. z Aulicē.
eadem est materia cornū / vnguiū / dētiū / z solearum / scz
fimus a corde resolutus: et hinc est q quāto animal est for-
tioris et calidioris nature inter: tāto plures sunt resolu-
tur a corde: et sic habet fortiora z maiora dētes / soleas / cor-
nua / et vngues. **¶** Harissimi fum? iste est mala cogitatio / q
de corde exit: q reuera causat i hōe multa vitia z peccata.
4 **¶** Est enim materia z causa cornū superbie et vanitatis:
vnguiū fuisse et crudelitatis: dētiū iactantie et detra-
ctionis: solearū / que terrā tāgunt / i. auaritiē z ambitionis /
plumarū vanitatis: z elatōis / z pilozū inhonestē cōuersatiōis.

nis: quia breuiter quicquid est de malo exterius in apparen-
tia venit ab interiori fumo. I. ab affectione et concupiscentia. vnde
de Marc. vi. De corde creunt furta / homicidia / adulte-
ria. etc. Scdm Aristot. ibid. Nullum animal habet cul-
mos. I. dentes magnos habet conua: vt patet in clephari-
bus et in apibus. Sic pro certo illi qui habet culmos. I. verba
que sunt dentes spiritualis / magnos per tactantia et magnilo-
quium: tales dico carent comibus / hoc est dictu / potestate
et virtute: quia verba sunt plurima: ibi frequenter egestas.
Proverb. xlii. Et committere est illi qui pl^u loquitur / min^u
possunt. Et sic dicitur quod illi qui habet dentes acutos et magnos. I.
verba detractoria et pungitua / carent comibus virtutis et
gratiarum: que sunt anime munimenta et ornata. Vir enim
linguolus non dirigitur.

Capitulum. xxi. de crocodilo.

Crocodilus fm Ysidori lib. xxi. est aial quadru-
pes: a croco colore dictu / in aquis et terris va-
lens: quod de die in terra / de nocte aut in aqua ha-
bitat et quiescit. Longitudinis est fere viginti cy-
bitorum / dentium et ungulimmanitate armatu:
cutem habet ita duram / quod per percussionem et ictibus lapi-
dum nihil curat: oua in terra fouet: que masculus et femi-
na vicinim fouet / sicut etiam dicitur Plin. et Solin. L. harsilum
istud potest exoni de mudi avaris / viuariis et perditis:
quia vere isti sunt hodie rusti per malitiam in aquis delicta-
rum de nocte per luxuriam in terris delictarum de die per aua-
ritiam commozantes: quia de die. I. in publico et in aperto cir-
clicant nudinas / et mercantur: de nocte vero. I. in secreto et
occulto in actibus luxurie delectantur. Aia eorum in abomi-
natioibus suis delectata est. Etia. ultimo. Isti habent arma
dentium. I. cautelarum et male loquacitatis: vngulium. I. rapine et
crudelitatis. Patet in aduocatis et balliuis / qui verbis et
rapinis alios infestant. Item longitudinem habent magnam /
quantum ad suam reputationem: quia se in longum et diu semp cre-
dit vivere et durare. Ibi fuit vir longissimus. I. Regu. xxi.
Duram habent cutem. I. faciem et voluntatem per oblationem /
instantem quod non possunt moliri / pueri vel penetrari per prede-
cationem. Idere. v. Indurauerunt facies suas supra petram / et
noluerunt reuerri. In terra etiam nutriunt oua sua: quia scilicet
mundi peccatores in terra. I. in amore terrenorum et in bonis
temporalibus nutritur et educat oua sua. I. filios et filias: eos
exemplo suo docent esse viciarios et avaros / et hoc tam malcu-
lus quam femina operantur: quia scilicet et vir et vxor summe nu-
truntur quod filij sui et filie ad terrena lucra et opera doceant. In
ymbra eorum emittunt catulos. Etia. xxxlii. Quidam plices
habentes pinnas serratas et cum ea verius molliorem fecerunt /
intermittunt crocodilos / scilicet delphinos: fm Plin. lib. viii. ca.
xxv. auoc etiam fm Seneca in naturali. qst. Babilus pre-
fectus egypti se semel in ostio Nil vidisse asserit / pugnam
scilicet crocodilorum et delphinorum: et crocodilos victos et lectos
fuisse. Sic vere sancti qui habent pinnas serratas. I. ope-
ra penitentie asper / et mollitie ventris. I. actus luxurie et gu-
lositatis impugnat / crocodilum. I. carnem interimit et occidit:
et per humilimodum spinas et pinnulas contra carnem preuallet
et triumphat. Etia. li. Nunquid non percussisti superbium / vulne-
rasti draconem? Scdm Aristot. et Plin. lib. viii. c. xxv. Nullum
animal ex tam paruo principio venit ad tantam magnitudi-
nem sicut crocodilus: quia ex ouo quasi asperino crescit in
longitudinem. xx. cubitorum. Per istum crocodilum itelligo bal-
liuos / caudicos et viciarios: quia vere vt committere ta-
les veniunt de paruo genere: hoc est dictu / de paupere et hu-
mili statu: tamen per suas exactiones / fraudes et rapinas /
ad maximam magnitudinem. I. ad magnu statum diuitiarum
et honoris crescunt. Istud patet ad sensum. ideo isti sunt fi-
gurati per granu sinapis / quod minus omnibus seminibus
crescit in arborem magnam / et fit malus oibus oleribus / si-
cut dicitur Marc. iiii. Sic vere isti sunt sicut sinapis: quia fa-
ciunt rusticos flere per excozationes / qui cum sint naturaliter mi-
nimi. I. de vilissima plebe: tamē crescunt et fiunt maiores cu-
ctis oleribus. I. cunctis vicinis et circumstantibus ita quod quan-
doq subymbra eorum. I. sub eminetia sui stant habitant aues. I.
nobiles vel potentes / in quantum se dominia et iurisdictiones
acquirunt. Per ostensio eorum crescit in terra. Job. i. Crocodi-
li habent quatuor pedes et voce carit / dentes habet hor-

ribiles sicut pectore: culmos habent etiam sicut aper / vt dicit
idē. Sic vere peccatores habet quatuor pedes. I. quadru-
plices affectioes. Lingua etiam et voce laudis diuine carit
quia per certo nec deū laudat / nec regram de beneficiis
sibi datis. Precepit abscindi linguam eius. I. Abacha. vi.
Dentes enim eorum. I. crudelitas et rapina cum quibus deuor-
rant circūstantes / magni sunt et horribiles: quia vere peni-
le est videre crudelitatem tallum et rapinas. Ideo Psal. vi.
Ecce inquit bestia quarta horribilis et mirabilis / dentes
habebat / et reliqua pedibus conculcabat. Scdm Plin.
Crocodilus multu comedit / et tandem incipit dormire: et
dormit / venit quēda auicula dicta ibi trochiloy / ita ita
autu / que habet penas scindentes / que in ventre eius illa
bitur / et ipsum sicut telum perforat et corodit. Ad ducit
hic quod magister de ppeletatibus rerum non videtur Plin.
intelleuisse: quod se Plin. ipse dicit quod illa auis scalpendo facit
crocodilum dormire: quod videtur deinde deinde scilicet in
ventre eius illabitur / et perforat ventre eius: quod etiam
nunc dicere coprobatur. Sic vere in mudo sunt aliqui vi-
tra mensuram velut comedere et bibere. Vnde isti multum co-
medunt: quod vere multos cibos. I. multas diuitias accipit
et acquirit: quia eam etiam manducabit ventem. Eccl.
xxvi. Et eruntamē qm sit bene saturati / et pleni diuitiis / ob-
fictis et pbedis: tunc dico scilicet dormire et refulere iura
suuū scilicet delictarum: quia tunc efficitur quolus et luxuriosus
ad modum dormientis non cogitat de futuris: et diu taliter
lectantur / auiculayent / scilicet mors / que subito in faucibus eo-
rum illabitur / et eos deuorat et corodit. Et auicula. I. au-
bolus / qui ipso per mortem corporale interimit et eternam
gura de sahele sicut. ca. de aspidē. Tales enim dum credunt
dormire et delectari in deliciis acquisitis / subito mouentur
et cum habuerit quod cupierat / possidere non poterit. Job.
xx. Et dicit per altum modum quod scilicet vbi auis scalpendo
diabolus male suggerendo / vel adulator dulciter blandi-
do / diuit in deliciis et vitis dormire fecerit / venit tunc
mon. I. mors / que in ipsum illabitur / et occidit. Aud. iiii. Et
post mortem socias defecit etc. Crocodilus solus inter ali-
lia maxilla superiorem mouet / inferiorem immobilis remanet:
fm Ysidori lib. xxi. Sic vere multi a parte superiori capiti
ad deū celestia mouent maxilla. I. verba: quod de deo et
vniuersis alte predicant et loquuntur: maxilla autem inferio-
ris bonam operationem hic inferius exercendo non mouent: quia
ipsi habent verba / et non opera. Dicunt enim et non faciunt.
Marc. vi. Et quando crocodilus satiat / iacet in
fluuiū nili / quedam auicula que dicitur latine rex autem
grece autem fm Plin. dicitur trochiloy / fm Sol. volat
os eius / quā aliquādiu a se repellit: tandē fauce ipsi ap-
rit / que in os eius illapsa / eum primo dulciter et delectabi-
liter vngibus scalpit / ita quod morbo dormit: et tunc auis
la ventrem eius ingreditur / et eum vt telum perforat et
rodit: ventre enim habet mollē et ideo de facili vulneratur
Crocodilus est homo diues satiatu diuitiis et peccatis
fluuius egypti significat delicias huius mundi / qui more eg-
pti ardore concupiscentie est adustus. Auicula est diabolus
vel peccatu. Quando igitur crocodilus diues iacet / quiescit
et delectatur iuxta fluuiū egypti. I. iuxta delicias et ppelet
huius mundi: tunc auis ista / scilicet peccatum et diabolus
ante eum per cogitationem / quā aliquādiu a se repellit: et
statim non conserit peccatu: sed tandem aperit et os eo-
dis / scilicet affectionem: et in deliberatione cogitat / delectatur
et tunc ista auicula delectabiliter eum scalpit: quia scilicet
bolus per falsas suggestioes proponit et delectabilia
sunt in peccato: et statim miser crocodilus homo obdormit
scilicet per consensum: et sic intrat auis diabolus in ventrem
eius. I. conscientia / per mali operis complementu / ita quod
finaliter perpetuo deuorat et corodit: quia etiam in domo
tis remanet corrosio et remorsus concupiscentie. Quia enim homo
habet mollē ventrem. I. mollē et tenerē voluntatem / et fragi-
ad resistendum: ideo de facili mouitur per peccatu. Signa-
pone de sifare et sahele et lacte: vt supra de aspidē: et
miser peccator dormit / delectatur et quietatur in peccato
temporaliter et eternaliter ianias. Et cum dixerint homines
pax et securitas / tunc repetitus eis superuenit interitus et
dolor quasi in vtero habentis. I. ad Thesa. v. Et dicit quod

[illegible][illegible]

cipes non faciant conscientia in illis de quibus pmissus
facebatur: quia breuiter principes hodie largas habent
sceleratas: propter verba adulatores qui sunt iuxta ipsos. *Etia.*
xxx. Loquimini nobis placentia etc. Ideo *Etia.* *xx.* *Etia.* *xx.*
beatificat: seducit: et qui beatificat: precipitatur. *Uel* dic
q nos debemus aperire os per confessionem sacerdotibus aut
bus christi: ut inde extrahant vermes conscientie: scilicet pec
cata. *¶* Crocodilus: sicut Solinus non habet linguam ad vocem
ferendum: sed habet linguam modicam: sicut plices: sed tantum
do ad gustandum. Sic pro certo multi sunt qui non habent lin
guam ad vociferandum per dei laudem et gratiarum actio
nem: sed bene habent linguam ad gustandum: et ad comedendum
per gulam: carnalem delectationem. Adherere facili linguam
tua palato tuo: et eris mutus. *¶* *Etia.* *xx.* *¶* Crocodilus sicut So
linus in aqua habitans retinet radios solis: et in aquis. *¶* In virtus deli
ciosior habitat etc. non intelligo quid est hoc dictum: ideo non
exposui. *¶* *Job.* *xxi.* Sub ipso erunt radii solis. *¶* *¶* Crocodilus
sicut *Plin.* *z.* Solinus ibi facit nidi sui circa nulli: et ibi oua
sua parit: ubi quodam nature presagio cognoscit nulli anno
illo nullatenus ascenditur: sic ut ait *Plin.* ubi supra: nidi
crocodili fragilis est: ubi ad quem locum sit ascensus nullus
anno illo. *¶* *Sic* de viri in fletu sancti nudi flabulauerunt sibi ma
fionem aut nidi in loco vel statu: ubi aque fluctibus: ppe
ritatis mudane attingere potuissent. *¶* Quia enim affectuum
suorum nunquam posuerunt: nisi in statu penitentie: ubi fluit: pro
peritatis fluctibus non attingit. *¶* *Sic* ut ponitur in lib. de
natura rerum: crocodilus etiam corde sublimato aliquando uiuit:
q in animalibus q a corde vitia habent: rarissimum inue
nitur. *¶* *Sic* vere si cor. *¶* *Propalam* voluntatem amiserimus:
vitam gratie propter hoc nullatenus amittimus. *¶* *Uel* dic
q mali qui cor suum perdidit: iniquam spem per mundi vo
luptates distraxerunt: nihilominus uiuunt: vita scilicet temporalis.
¶ *psal.* *lxx.* meum dereliquit me. *¶* *Uel* dic q cor significat con
scientiam etc. sicut supra. *¶* *Uel* in tractatu de piscibus: ubi in
uenies alia. *¶* *Etia* vide in titulo de ouis. ca. ultimo: ubi sunt
liter inuenies quedam dicta: scilicet infra lib. xlii. ca. v.

Capitulum xxx. de colubro.

Coluber dicitur quasi colens vmbas: vel quasi
collabens: quia labitur dum mouetur: ut ait pa
plas. Coluber rutam odit: pellem deponit: lac
diligentissime bibit: carnes fugit: muscas co
medit: puluerem lingit. Tales recte sunt pecca
tores mundi: q vmbas s. loca obscura diligunt: et frequen
titer: quia vitiosius falsum contractum: luxuriosius carnis
actum in tenebris operantur. *¶* In locis secretis: quia qui ma
le agit: odit lucem. *¶* *Joan.* *lii.* *¶* *Uel* etiam collabatur p diuersa
vitia: et perit: rutam. *¶* *pniam* amarā odit: pellē. *¶* *bona* cōuer
sationem deponit: lac. *¶* mundi delicias diligentissime bi
bunt: et carnes. *¶* voluptates carnales: muscas: et puluerē. *¶* *i.*
mundi bona: et diuitias nihil valentia fugit: lingunt: vult
gūt: et terram. *¶* *psal.* *lxx.* *¶* *Inimici* eius terra lingit. *¶* *¶* Coluber cer
uū fugit: leonē interimit: arbores: et cauernas inhabitat: rutā
odit: lac etiā diligentissime bibit. *¶* *Sic* diabolus: ceruos. *¶* *i.* *sim*
plices: et perfectos conuia virtutū deferentes: et cursum bo
norum operū exercites: odit: et fugit. *¶* *Sed* vere leones. *¶* *su*
perbos: et crudelēs intermit: et occidit: arbores: et cauernas. *¶* *i.*
homines concuos p fraudem et malitiā inhabitat: rutā. *¶* *i.*
homines amarus p contritionē odit: lac autē. *¶* *hypoēs* deli
ciosos bibit: fugit: et attrahit in infernum. *¶* *Uel* et lac sub
lingua tua. *¶* *Can.* *lii.* *¶* *Pinguedo* colubis aquarici valet
contra morsum crocodili: et si quis secum habuerit fel co
lubi: a crocodilo non ledetur: contra spem belua nil auden
te. *¶* *Sic* coluber est christus: qui in aqua deuotiois vel etiā
tribulationis fuit nutritus. *¶* *pinguedo* eius est pietas: et dul
cedo: fel autē est eius austeritas seu rigor. *¶* *Pinguedo* igit
colubis aquarici. *¶* *pietas* iesu christi valet contra morsum
crocodili. *¶* *contra* tentationem diaboli: quia per christi pie
tatem a tentatione et vitiorū moribus liberamur: quia pie
tas ad omnia valet. *¶* *i.* *ad* *Tim.* *lii.* *¶* *Si* autē fel eius. *¶* *suū*
rigorem: et austeritatem nobiscū habuerimus: per suū iude
clorū tugenem considerationē: tunc a crocodilo diabolo per
peccata et vitia non ledemur: quia sic per dei timorem: qui
exinde concipitur: vitia declinabimus et peccata. *¶* *Bene*

ergo cōsultur *Thien.* *lii.* *¶* *Ad* *emo* esto paupertatis mee:
abstinentis et fclis. *¶* *Uel* per pinguetudinem intellige sangui
nem christi: et per eius fel intellige fel quod in cruce pota
uit: quia oia sunt cōtra peccata medicine. *¶* *Figura* de serpē
te eneo suspenso etc. *¶* *Uel* *xxi.* *¶* *Applica* de christi passioe.
¶ *Camula*. vide supra de caprea: quod idē est.
¶ *Diplas*. vide supra. c. de aspidē et angue.

Capitulum xxx. de diomedario genere cameli.
¶ *Diomedari* est quoddam genus cameli: sicut *Plin.*
li. *xxi.* *¶* *Diomedari* est est stature q camel: *¶* *lōge* au
tem velocioris motus: et curius. *¶* *Uel* *diomedari*
grece idem est qd curius: vel ex latine: centū cū
miliaria pgit vna die in madia et effia: sunt regiones trans
arabiā: ubi abundat. *¶* *Et* castratur in tumentute: et veloci
res ad cursum fiant: et ne propter feminarū ardorē a cursu
sui sternerent retardentur. *¶* *Sic* vere duo sunt genera camelo
rum. *¶* *i.* *hominū* scilicet cameli cōmunes. *¶* *seculares* et *diome*
darij. *¶* *et* *religiosi*. *¶* *Et* isti sunt vel debet esse minores alio q
humilitatem: velocioris cursus per bonorū operum multu
plicitatem: ideo in tumentute debent castrari: per votum
castitatis: ne scilicet per ardore feminarū moueantur per luxu
riā: et a cursu bonorū operū retardentur: et sic ut castrati
et castificati cursum bonorū operū exequantur. *¶* *Uel* *diome*
darij explicat vras etc. *¶* *Uel* *diomedari* est aial leuē
velox: et mobile supra modum: sed humilimodi velocitatis plu
res sūt cause sicut *Plin.* *¶* *Uel* *diomedari* est aial leuē
habere lōgas. *¶* *Alia* est dispositio membrorum: quia tibias
habet graciles et nervosas. *¶* *Alia* est paritas victus: quia
parci sunt cibi: q sicut vel cortice vel dactyloz. *¶* *osibz* post
longissimos terre circuitus sunt contenti: et sic q non impu
guant: sūt leues ad motū et cursū. *¶* *Alia* ē magnitudo calu
ris: qd sit aial calidissimū natura: ideo calor psumit i co
ventositate et pingue dicitur non sūt eos mole onera
tari. *¶* *Alia* est quia castrantur in tumentute: et sic ppter
libidinis abentiam min⁹ impediuntur a cursu. *¶* *Sic* vere cha
rissimi fientes et perfecti viri fuerunt: et sunt veloces ad cur
sum bonorū operum exercendi: et nos similiter debemus
esse: sed ad hoc debet concurrere plures cause. *¶* *Prima* est
latitudo passus. *¶* *i.* *amoris*: qd vere tibias. *¶* *affectus* longos
debemus habere: ut scilicet non sūt tangam⁹ p dilectionē illa
q sunt ppter nos: scilicet parentes et amicos: immo etiam illa
que sunt longe: scilicet limicos: et etiā non tantū illa q rāguat
tpalla: sed etiam celestia. *¶* *Attingit* a fine vras ad finē. *¶* *Sic*
plen. *viij.* *¶* *Uel* ad celos attingebat stans in terra. *¶* *Sapientia*
xxij. *¶* *Secunda* causa est meborū habitudo: qd vere crua
nōstra. *¶* *affectiones* debent esse graciles p humilitatem. *¶* *et*
nervose per sensum cōpassionis: et per pietatem. *¶* *Sic* vere
tas victus: quia vere nos nō debemus querere deliciā in
deserto mundi huius: sed post circuitus et labores penitus
de debemus comedere cibaria sacre doctrine: scilicet con
cem sensus hystorialis: ferum sensus moralis: et ossa dacty
lorum. *¶* *sensus* mysticos et spūales: quia qui bene vult cur
rere et laborare p penitentiā nō debet impinguari delicijs
sed scientijs. *¶* *ideo* *li.* *¶* *Tim.* *lii.* *¶* *Uel* *diomedari* tū inimple / se
bilus esto. *¶* *Alia* causa est calor. *¶* *i.* *feruor* charitatis: qd si fue
rimus feruientes per charitatē: tunc cōsumetur ventositas
superbie: et superflua pinguedo gule et luxurie: et sic ponder
rolitas auaritie nō impedit cursum nostrū. *¶* *Alia* aut raro
est castratura. *¶* *i.* *emissio* voti castitatis: qd breuiter loquēdo
si fuerimus castrati per castitatē: erimus seruantes p chari
tatem: parci per cibi abstinentiā: lazi passus p amicitiam: et
tūc cursum laboris et bonorū operū velociter exequemur. *¶* *et*
si nervosi fuerim⁹ p deuotionē et cōpassionē: tunc labores nos
strū psumabim⁹ p perseverantiā et durationē. *¶* *li.* *¶* *Tim.* *lii.*
¶ *Boni* certamen certant: cursum psumant: fidē seruant.

Capitulum xxxi. de dracone.

Draconem *Ysido.* *libro.* *xxi.* *¶* *rex* et maximus est
serpentum. *¶* *Uel* in ethiopia in ipsis incendijs
augis eius habitat: de cauernis suis aliquando
erit: et in aerem fertur: et aer propter eius impe
tum excitatur: et mare propter eius venenū
tumescit. *¶* *Draco* habet magnos et terribiles: moris et terribi
terfice: quia cauda sua durissime p cutē atq ligat. *¶* *Uel*
nec ab illo est tussis elephas corpore magnitudine: quia

Lib. X. De Animalibus. Jo. CXCIX.

semitas obliquet per quas elephas ambulat / et ligando pedes eius cum cauda suam compellit cadere: sed hoc non impune facit: quia dum detrahit elephante / super eum elephas cadit: et suo pondere ipsum necat. Recte talis est diabolus: quia in ethiopia. i. in inferno ubi sunt incendia iugis effusa: habitat: et morat. Sed pro certo de cavernis illis aliquando exit: scilicet ad bonos tentandos: et ideo in aere et in mari. i. in ecclesia et in mundo sicut leo circuit et discurret: et ibi tempestat superbie: et feruore iracundie: luxurie et auaritie introducit. Job. xli. Feruere faciet quasi ollam profundum maris. Et iste per certo elephante fortissimū. i. ipsos sanctos et perfectos illudere prelium: sicut patuit de Dauid: et Salomone. Viri enim sancti et perfecti ab eo non sunt tuti: quia semitas religionis et penitentiae et perfectionis circuit: et eorum pedes. i. affectiones inuoluit: sed per malas suggestiones: et sic ad terrā. i. ad amorem temporali cohibet: et a statu perfectionis eos cadere facit: et sic per peccata mortalia eos occidit. Sed hoc non impune: quia dum eos tentat: seipsum occidit: quia scilicet de hoc finaliter accipit punit. Et sic. i. per eum illi superbi: vulnerati draconem. Vel dic q. draco est caro et. sicut supra.

¶ Draco fm. p. lili. lib. viij. ca. xliij. cū sit maxime magnitudinis: tamē per flumina et mare uolucet: et transiret ad pabula meliora. Iste etiam aliquando deces vel uideci p. caudas se mutuo complectitur: ut sic tui p. mare circueant et transierant. Sunt autē dracones fm. Ido. cristalli quibuscumque: quibus uentū attrahit. Lingua habent venenosam: et ideo motu et ictu vulnerant quos inuadunt. Tales sunt recte uisarii et auari et ballui: et generaliter omnes mali: quia isti ad modū draconis sunt libundi p. auaritia: cristalli seu mitrati per dignitates et eminentia: q. scilicet multi mali occupant hodie mitras. i. officia et dignitates. Et sic episcopi et pontifices. Et sic. xxi. Et sic attrahunt uentū. vane laudis p. superbi. Et sic. xliij. Attrahunt uentū quasi dracones. Iste habet linguā venenosam: q. vere eorum lingua et uerba per palliationes et blanditias inueniant pauperes et defraudat: q. eis multa promittunt: ut eos attrahant ad contractus: sicut patet in aduocatis: quorum lingue alii sunt venena: et ideo motu suggestionis et ictu inuasionis pauperes ab eis infestant. p. lili. c. Anenū aspiciū sub labijs eorum. Iste etiam per caudas mutuo se coniungunt: q. vere tales perierit hodie sunt coniuncti: cōfederati et cōglobati: quia unus alium sustinet et tueretur. Iste patet in causis dicis et ballui: qui videntur omnes esse vni: et in vnum p. malam societatem et cōcordiam contra oēs alios sunt cōiuncti. Congregati sunt: conueniunt in vnum. Ideo Job. xli. Vni vni cōiungitur. Et ut hoc isti auari et tyranni sunt coniuncti: ut sic per mare diuitiarū et per fluuiū deliciarū transierant ad pabula meliora. i. ad bona temporalia et beneficia: et officia pinguiora. Unde vident dicere illud: Propter malum malorum possunt dicere pauperes. Congregati sunt aduersum nos gētes: ut auferat nos. Vel pone de demonibus qui in mari huius mundi contra bonos inuicem sunt cōiuncti: et sic. i. ibidem: inter elephante et draconē p. elephas et draco. Nam draco cum cauda sua ligat pedes elephantis: et facit eum cadere: et occidit. Sic vere inter dracones sitibundos: superbos scilicet et auaros: uisarios et aduocatos: et elephante hirsuti et villosi. i. diuites agricolae qui habent magnū vellus diuitiarum: est perpetua pugna: nam istos per fallitates suas et per fraudes et caueas in suis malis contractibus alligant et inuoluit: et sic deducunt. Nam ad paupertatem depriunt: detrahunt et depauperes vicinos. Sed sicut draco interficit ppter casum elephantis: sic propter casum et depressionem pauperum perunt spiritualiter opprobriores. Talia ut supra. Figura et p. lili. vbi draco insidiabatur mulieri in partu ei. Et sic. i. draco quare draco inuadit elephante: est fm. p. lili. et cū sanguis elephantis sit frigidus: cupit draco eū bibere ad ardorem suū temperandum: et ideo contra eū pugnat. Unde draco p. lili. lib. eodem ca. xli. q. aliquando draco ascendit super magnam arborē: et subito salit super elephante: et ipsum

mordet: et sanguinem eius sugit: et sic debilitatus elephas propter defectum sanguinis cadit: et draco sub se opprobriat: et sic dum a dracone occiditur: suum interficit occisorem. Per draconem qui scdm. Iste draco est maximus serpentis: intelligo prelatos: per elephante autem qd est aial simplex et benignum: intelligo subditos eisdem. Sed vere inter istos est perpetua pugna: quia diacones. i. superiores per rapinas et exactiones pugnant contra subditos: et elephantes. i. subditi pugnant similiter contra eos murmurando: conquerendo: et maledicendo. Manasses vorabit effraim: et effraim manassen. Et sic. i. et sic. xix. Concurrere faciam egypcios aduersus egypcios. Scdm. cū Senecam Ista duo simul deus posuit: odium et regnum. Sed pro certo causa quare isti dracones imperit elephante: est: q. cū isti sint feruētissimi per auaritiam et crudelitatem: ideo sanguinem elephantis. i. substantias temporales pauperū subditorum cupiunt. Ideo Numeri. xliij. Non accubabit leo domum: nec rapuerit praedā: et occisores sanguinis bibat. Et ideo quādo isti dracones sunt in aliqua arborē alta. i. in eminentia dignitatis: officio et iudicatura vel prelato: tunc insiliunt in elephante. i. in subditos: mordent eos crudeliter impetendo: et sugunt sanguinem eorum. i. substantias temporales: que data est eis ad subsidium vite et necessitatis: scilicet per exactiones et rapinas: emendas et verationes: et sic debilitantur per paupertatem: et cadunt: scilicet a statu suorum ad terram. i. ad status vilitatem: et moriuntur per famem et hominis perditionem. Et sic. i. Populum meum exactiones suis spoliauerunt. Et sic. i. Quia recessit a malo: praedae parauit. Veritatem dū isti dracones subditos suos opprimunt depauperando et excoiciando: ipsi similiter opprimunt etiam temporaliter: quia non possunt esse diuites: si subditi sint pauperes: et spiritualiter: quia exinde perdit gratias et virtutes: et eternaliter: quia exinde mortem accipiunt sempiternam. Ideo Ise. xxi. Interficiam interfectores tuos. et habere. xxi. Omnes predatores tuos dabo in praedam. Et sicut draco habitat in fluminibus: et ab ethiops māducat: sic isti in fluuiis diuitiarum et deliciarū habitant: et ademonibus comedunt. Et ideo tales dracones bene fuerunt figurati. Et sic. xxi. vbi dicit. Draco inquit magne q. cubas in medio fluminis: ecce ego ponā frenū in maxillis tuis: et adherere faciā oēs pisces tuos sicut tuas: et extrahā te de fluminibus tuis: et proiciam te in desertum bestiarum terre: et autibus celi: et dabo te ad deuorandum: et pisces suos qui tecum sunt. Sic vere isti qui in fluminibus deliciarū habitant: et pisces eorum. i. ballui et officiales in desertum inferni proiciunt: et a bestijs et a uerbis demonibus vorabuntur. Vide de nullo ubi ponitur hec figura. Vel dic q. causa quare demon impetit hominē: est: ut auferat sibi sanguinem. i. deuotionem et cōpassionē christi. Vel dic q. draco qui occidens elephante occidit seipsum: est demon: qui dū occidit. i. occidit procurat elephante. i. christum: et eius sanguinem extrahit per passionē: ab eo cadente per mortem fuit opprobriatus: quia christus mortuus dracoē diaboli interfecit. Et sic. i. draco. vi. vbi Iseasar occidens elephante ubi erat rex: casu ei occisus est. Sic demon occidendo humanitatem ubi erat rex: filius dei: occisus est: introitus casu eius. Et de hoc Eccl. xxi. Faciet nequissimum cōsiliū super eum deuoluetur: et nesciet unde adueniet ei. Tales etiam fuerunt iudei: qui dum christum fecerunt cadere per mortem ne regnum perderent: exinde fuerunt perdit et destructi. Ideo de lapide reprobato dicitur Ithab. xxi. Super quo vero ceciderit: cōteret eū. Et sic. i. Ithab. in glo. Ithab. xliij. Draco propter maximum calorem est animal sitibundum: intantū q. vit potest aqua satiari: et ideo aperit os vento: ut sic extinguat ardorem sitis. Unde cum videt naues in mari: volat ad velum nauis: ut sic ardor suus per ventum qui ibi fiat: temperetur: ita q. propter impetum suum et propter eius pondus nauem quandoq. detrahāt et subuertit: quod videntes naues: et hoc ex timore aque cognoscentes: deponunt velum: et sic periculum euadunt. Charissimi per nauē in mari intelligo religionē vel ecclesiam in mundo fluctuantē: per velum autē intelligo officii dignitatis: ubi ventus vane laudis et superbie solet flare: per draconem intelligo religiosum vel clericum ambitiosum: qui

Lib. X.

De Animalibus.

acute. i. diligētes ad audiendū verbū dei / et ad inquirēdū ea que sunt necessaria ad salutē / et cogitandū causarū veritatē. Ita parū audiet / vi magnū. Deut. xj. Audi tacens simul / et qrens. Eccl. xxvj. Item debet habere aia vel pietatis oculos magnos p discretionē: naves parulas p deuotionē: ceruicē. i. intentionē erectā per eternorū cōsēplationē. Respicite / scz p discretionē / leuate capitavra p ethorū affectionē. Lu. xvj. Debet etiā hēre capillos. i. pntes / et h in collo. i. picipio iunguntur / et i cauda. i. fine senectutis. Jpe erit i caput / et nō i cauda. Deut. xvj. Adhuc. i. valor equorū attendit / vt sit aio audax / et alacer: tremētib⁹ mētib⁹ / qd est signū fortitudinis: et q ex summa quiete facile excitef: excitatus non facile retardet. Sic vere p̄lar⁹ debet esse audax et alacer. Audax scz cōtra malos et tyrānos: benign⁹ et alacer erga bonos: q clemētia in suos / gladi⁹ est in hostes fm Senecā. Jste debet esse tremēdus p diuinorū iudiciorū p̄siderationē: q timor / et tremor veniet sup me. et hoc ē signū fortitudinis spūalis: q vere timor facit hoīem fortem / et cōstantem: quia qui timet deum / nihil trepidat. Eccl. xvj. Sed non in timore domini / et. Si etiam domuit in delictis / et consolationibus huius mūdi / ad modicū impulsū p̄dicatōis vel monitiōis debet excitari: post a cursu bonorū operū p tērationē diaboli non debet facile retardari. Excitauit eū / dicens: surge velociter. Act. xij. Et sicut in equis inueniunt multos colores: q alij sunt rubei / alij albi / alij nigri / alij varij: alij rufi / alij pallidi: sic p̄clari debent esse rubei p charitatē / albi p castitatē / nigri p penitentiā et austeritatē / varij p virtutū multiplicitatē / rufi p cautelā et sagacitatē / pallidi p honestatē et maturitatē. Aestim te multicolour. Eccl. xvj. Via si vis potes expere de aia vel de viro iusto p p̄cto. Scdm Plū. li. vij. c. xij. Inter equos scythicos. i. de scythia est qdā cognatio / q copulā maternā habuit equā pulchrā / et filiū eius pulchrū: volens habere filiū de viro / cooperuit faciem matrē: et cū filius saltasset sup eā / tādē discooperita facie eius / cognouit eā: p̄e dolore su gies precipitauit se filius eque / eo q vidit rē se habuisse cū matre suā: mortuus est. fm Plū. Equus etiā in grege libentius cū foore gradit / q cū matre: fm Plū. li. vij. c. xij. Si igitur inter equos irrationales est cognatio / multo magis inter hoīes debet esse / vt a cōsanguineis abstineam⁹. Turpitudine miris tue nō discooperies. Leut. xvj. Anus quisq ad primā sanguis sui non accedat. Ibidē. Vel dic q mater nra est p̄cupiticia: foror nra est charitas vel sapientia. Illius ergo coletur / et confederationē fugiam⁹: istū vero cōfortiū eligam⁹. Prover. vij. Dic sapientie / foror mea es. 9 Plinius dicit q equi scythici pugnāt p dominis suis / et p morte eorū plorat / et ad vocē symphonie delectant saltant in hostē. Alii etiā ait q cū Regulus oculus fuisse / et hostis ad spoliādū venisset / equus eius interfecit eū. Dicit etiā q rege Alcomede interfecto / equus eius inedia virā finit. Alia multa exempla ponit idē Plū. et etiā Soli. Et sicut dicit Plū: illi equi sūt meliores ad pugnā / qui bibēdo in aquā pfundius mergūt / mares. Sic vere boni et iusti fideles debent p Lūisio dño suo pugnare / fidē et iustitiedō et cōtra infideles p̄lādō. Usq ad mortē certa p iustitia. Eccl. iij. Et deet morte p cōpassionē plorare / et se p cōpassiōe inedia macerare / et spoliatores ei⁹ / scz infideles vel tyrānos corrigere et morderē: et ad auditū symphonie. i. p̄dicatōis in hostē diaboli vel infidelē populū saltare / scz cū aggrediedō p bonā opationē vel cōpale impugnationē / vel etiā trāsferrādō contra Sarracenos / p̄gregationē. Illi etiā qui in aqua sacre scripture vel deuotionis vel cōpassiōis naves aie. i. affectū et volūtātē pfundius mergūt / meliores sunt ad p̄clū bonorū operū exercendū: et ad diaboli et vitia impugnādū: scz qto homo in his aquis pfundius se immergit / tanto cōtra hostes facili⁹ p̄ualefcit. Et breuiter / sicut equus aliquotiens nullū sefiosē p̄ter dñm p̄pū vult admittēre: sic equus. i. ch̄stian⁹ nō debet admittēre aliū sefiosē q Lūisio: q nullā fidē et credētā nisi suā debet suscipere: et motus morte ip̄i / p̄ra Sarracenos debet dimicare. Esto vir fortis / et p̄licemur p ciuitate nra. ij. Regū. x. Vel si vis dic de bonis subditis et vassallis / quomodo se debent

xxvij. ca. lx. Fel equi computatur inter venena: et ideo croci flammī. i. sacerdoti paganorū equi tangere non licebat. Sanguis enim equi recens crudus / perniciosus est / cut taurin⁹. Sic vere ch̄stiani equi quādrige dñice / scz mali eccl̄astici et religiosi / q in eis est fel tracidie et crudelitatis / sanguis luxurie et sefiditatis / tunc sūt sunt pestis et venenosi: q alij qui eorū malo exemplo ad cōsimilia nō hūntur / inueniuntur et mortuū: ideo ille qui est sacra deo. i. vir perfectus / et etiā quilibet ch̄stian⁹ nō debet agere per imitationem tales equos. i. crudeles et luxuriosos. Leut. xj. Non tāgetis et nō māducabitis: q inimici sunt. Scdm Plū. ip̄ma equi cū lacte asine vermes in vterū perimit venenosos. Sic vere si nos sumus p deuotionē et cōpassionē ip̄mam. i. pudorem / Lūisio / lac quod ip̄e luxit. i. si cōsiderem⁹ et natiuitatē et passionē: tūc vermes vitia et p̄ra occidūntur / destrūntur et adhibent. Scdm Plū. p̄clari debent: qto antiquorū / tanto habet res aliores: et a tertio amovis ad. xxx. generat⁹: qui res generat / tūc habet fortiorē vocē. Sic p̄e ch̄stiani boni iustus et maxime pius vel religiosus / debet nuare veteres veteres. i. verba inhonestā debet p̄icere et dimittere: quāto senior et antiquior etate et dignitate / tūc dices ei⁹. verba debet esse aliorū. i. mūdiorū et honestiorū: tūc illi. Eccl. xvj. Loquele indisciplinate nō assuecit os tuum. Jste etiā per bona opera debet generare. i. pullos virtutū / producere vīs ad. xxx. ānos: qui cōstāt ex denario ter et eo. i. vīs ad perfectionē decalogi in fide trinitatis. et homo generat per bona opera / vocem scz grarum actū vel p̄dicatōis debet emittere fortiorē. Scdm Plū. in fortitudine vocē tuam. Scdm Plū. in femine olutius vliunt q masculi. Sic vere inter hoīes qui sūt femellī. i. molles p pietatē et fragiles se reputant / lius vt cōmuniter p̄uerant: q fm Bernar. ab agum cū apud dñm infirmitatē p̄pā cogitare. Scdm Plū. lib. vij. Equus p̄cētibus accidit podagra / et ei⁹ tunc lares / et veniat eis noui / cū p̄signū ē tremor testiculū: Scdm Plū. in eccl̄a dei multis accidit podagra p̄pā repiditatis / ita q forlures. i. bona exempla sanctorū / p̄pā cōtēnt / et recipiūt nouos. i. substituit exempla mala / et uenit / scz luxuriosos. i. subitū superuenientibus veteris p̄pā. Contra illud Eccl. ix. Ne derelinquas amicitia antiquā. Scdm Plū. qui aliquādo patiūtur dolosū illoz / et cōtēnt p partes posteriores / sed inuāt eos si minuat. Scdm Plū. cū eis contractio neruorū / ita q grauat eos aliorū. Scdm Plū. qui patiūtur dolosū illoz / et renit. i. p̄pā malis / et luxurie: ideo cōstringitur p ligamentū male conis / et maxime in parte posteriori. i. si fine vitiorū talibus p̄ficet minui. i. carnalibus delicijs p abstinentionem: moris etiā repititū patiūt. i. detractionē et p̄pā rationis cōstringunt et coarctant p accidit / ita q ambulatione pcedere per bonorū operū exercitiū multipliciter grauat. Pedes eorū pigri sunt ad ambulādū. Scdm Plū. Hora q dicit Plū. lib. v. q equi sup oia aialia ferunt ad coitū. Sic luxuriosi non possunt satari. Ibiere v. q amatores in feminas: vniq ad vxorē p̄mi sui hūntur / et anhelit / calid⁹. Jte accidit et rabies. Jte cōgregatio venenit. Jte infirmitas vine / et nō possit mingere. Jte sus repitit venenosi / qd chalcida vocat / q q viciat⁹ alij mōit. Sic equi luxuriosi. i. carnalib⁹ p̄pā dīt infirmitas in ore / scz stultiloqui et nugacitatis / rabies furoris et crudelitatis: venenū malitie et falsitatis / viciat⁹ bēt abclitū calidū et malā suggestiōē: retinet viciat⁹ rū feditatē p p̄cūdā cōfēdā / et p suoz crimīnū cōfēdā nem: moris etiā repititū patiūt. i. detractionē et p̄pā tionē. Via enim ista accidit equis. i. p̄cūdā / maxime carnalibus et iniquis / quia sicut dicit Ro. vij. Si fm carnalibus et iniquis / quia sicut dicit Plū. lib. v. q equi viciat⁹ viciat⁹ / morlemini. Scdm Plū. equus cōstet hūmū ille q cōtēnt vult p̄clari: delectat stare in p̄pā / et nare in aqua / et potat aquā turbidā: et si clara fuerit / cū pede turbat / hūcuscū Alristo. li. vij. c. xlvij. Sic vere viciat⁹ cōtēnt hūmū. i. suggestiōes et verba illius qui p̄ra eorū p̄pā cū tentatiōe / scz diaboli. Nō enim ignoram⁹ cogitātiōes

Lib. X.

sequuntur per orationem matrem suam. i. xpm vel pre-
larum ybiciq; terit se in omnibus ei conformando. Se-
quuntur cum quocumq; introierit. Luce. xxi. **P**ullus
equinus dum est cu matre ipsam mire diligit ybera ei
fugit stramētis non sternit cingulo nō cingit phaleris
non ornat calcarib; non pūgitur selle nō subiciit freno
nō domat matrē libere sequit ybiciq; discurrere pmit-
titur gramini; pascit claus in pedib; non cauaf: sed
in fine a matris vberib; abstrahit et ea fugere non per-
mittit laboi exponit quadrigis subiciit capistris coar-
ctatur equestri militie deputat et sic casib; miseris pau-
per equi fili; ppagatur. **L**harissimi per istū pullū intel-
ligo virū carnalē mūdānū p cōdēm: qui q̄dū est cū
matre sua. i. in mūdo z in vita pascit mire cam diligit
ybera eius. i. mūdā delicias z seculares scientias fugit:
et stramētis penitētie nō sternitur: cingulo obediētie nō
stringit: phaleris. i. virtutib; non ornat: calcarib; dilu-
timoris nō pūgitur: selle discipline nō subiciit: freno fili-
etij non domat: matrē suā mūdū sequi et post eā ybiciq;
voluerit ire libere pmittit: scz ad mundinās ad mercata
et negotia secularia pertractada. **U**ocūq; volueris va-
de. **L**iber. xli. **S**amina etiam mūdā. i. diuitias z delicias
depascit: et claus. i. cōsuetudine aculeis nō cauaf: et sic q̄i
naturali libertate in hoc seculo locūdat. **I**sta etiā patet
de mūdā pctorib; secularib; et diuitib; inquis. **E**xplica
et exēplifica q̄ vir vanus in supbiā erigit: et tāq; pullū
onagri se liberū natum putat. **J**ob. x. Sed in fine post
miserā vitā istā a misis vberib; .i. a mūdā delicijs abstra-
hitur p mortē rēpōalit: et eā amplē fugere non finitur:
scz laboi infernali subiciit: qz laborabit i eternū et vluer
adhuc in finē. quadrigis. i. onerib; tormētōz exponitur:
chamo indissolubili eterni carceris stringit: qz ppetuo
nequit exire: et equestri militie. i. ipsoz demonum infer-
naliū militū visib; deputat: et sic finitur gaudia z liber-
tates misere mūdānoz. **E**xtemaem gaudij luctus oc-
cupat. **P**rouer. xlii. **U**el expone de religiosis: qui in fine
q̄i exiit de seculo z cōuertitur ad religionē stringitur
cingulo obediētie pūgitur calcarib; diuini timoris zē.
sic. **S**. Laboi penitētie exponitur: quadrigis. i. regule
et religiōis onerib; supponitur: equestri militie. i. ad bel-
lādū ptra vitia disponitur: et eis onera mādātoz dei
imponitur. **I**deo **A**bacuck. lii. **U**ā fecisti i mari equis
tuis. i. in amaritudine religionis. **E**cclm. **I**deo. equi
fuerit quibuscūq; diuersis deoz ritib; cōsecrati. **R**am in
quadriga solis fuerit q̄rtuoz equi consecrati: et hoc pro-
pter ei; in anno multiplicē immutationē: scz veris hye-
mis/estatis/z aurūni. **S**ic de soli. i. xpo de dīcatur equi. i.
viri iusti: et in quadriga ei; .i. in sancta ecclia sunt quat-
tuoz ḡna hoim seu statū: p̄lati/religiosi/p̄ncipes/et se-
culares. **E**t isti equi debēt esse iusti z vniti per cōcordie
vnitātē. **U**el p quartuoz equos intelligi diuersos status
ecclie z religionis: potissime monachos/canonicos/mē-
dicātes/et seculares. **F**igura **Z**acha. vi. vbi vidit quat-
tuoz quadrigas: et i p̄ima equi ruffi: in scda equi nigri:
in tertia equi albi: in quarta equi varij z fortes q̄ curre-
bāt discurretes p oēm terrā: z isti exhibāt de medio duoz
mōtūm. **S**ic p̄ in ecclia sunt q̄rtuoz quadrigē. i. q̄rtuoz
status: q̄ de medio duoz mōtūm. i. duoz p̄p̄loz/iudalci
scz et gētilis: p̄m̄it; p̄derūt. **S**z in quibuscūq; sunt equi
ruffi. **I**sti sunt monachi **L**itercēses veteris ordinis/et
minores. **A**lij sunt nigri. i. monachi nigri p̄dicatores zē.
alij albi/ scz canonici. alij varij/ scz seculares: q̄ nō habēt
aliq̄ue colorē determinatū: q̄ dīcitur currere p oēm ter-
ram: qz scz istoz alij sunt liberi/ alij sunt serui. **Q**uis di-
misi onagri liberum? **J**ob. xxxix. **L**unc dedicabatur
duo equi: scz vnus albus/ alius niger: eo q̄ nocte z die appa-
rear z luceat. **S**ic p̄ beate virginē debēt dedicari albi
et nigri. i. boni z mali: et hoc q̄ nocte z die. i. circa pecca-
tores z iustos solet apparere per suoz bñficiōz impetio-
nem: qz fm **B**ern. in ea inuenit iust; ḡram: pctor veniā:
angel; letitiā. **I**deo **E**sa. xxxiii. **N**octe z die nō extingue-
tur. **E**qui trilingues etiā dijs inferis consecrabant.
Ultra aut septem equos de facili non iugebāt/ referētes
ad septē dies z planetas. **S**ic vere charissimi dijs infe-

De Animalibus.

ris. i. demonib; consecratur tres equi. i. trīa ḡna pctor/
scz luxuriosi/cupidi z supbi: planetis aut. i. sanctis conse-
crantur septem. i. septem donis et virtutibus pollentes.
Item ibidem **I**deo. dicit q̄ antiqui dedicabāt equos
rubeos equi: albos aeri: fuscus terre: varios mari. **S**ic
re illi qui sunt rubet per carnalitatem: varij per saluta-
tem: tales dico mari z igni. i. amaritudinē z igni inferna-
li a deo dedicatur. **I**lli aut qui sunt albi per castitatem
et pallidi per maturitatem/ terre scz viuētum/ et aeri.
celesti claritati debēt p̄cipue dedicari. **I**tem i **E**sa.
te equitabāt rubeos/ qz tūc oia calefuit: i hyeme albos
qz ppter nives oia canescūt: in vere varios/ qz tūc oia vi-
rescūt: in autūno fuscus z nigrus/ qz tūc oia desiccantur
et pallescūt: z a prima pulchritudine desiciūt z larefuit.
Equi isti significāt diuersa genera pctor. varij sunt cu-
rioli: rubet luxuriosi: pallidi sunt tristes et seditiosi: albi
sunt hypocrite z ficti. **I**stos igitur equitat diaboli
ueris statibus z etatib; vite sue. **C**arij em et curiosi dia-
bolo famulantur in vere adolefcentie: rubet z luxuriosus
est et in feruore iuuentutis: pallidi. i. tristes z luidi
in autūno senectutis: albi. i. hypocrite in hyeme sen-
suetudinis et senium deus ne derelinquas me. **E**qui
pallidi solebāt dedicari terre/ et in autūno equitabāt:
fm **I**deo. **S**ic vere auri/ qui terre. i. bonis terrenis po-
tissime dedicatur: i autūno. i. in tēpore senectutis ob au-
ritia potissime equitatur: qz scz auri magis famulantur
auaritie i tēpore senectutis q̄ in iuētute. **F**igura **Z**epo-
ca. vi. vbi **J**oānes vidit equum pallidum: et qui sedebat
sup eū/ nomen illi mors: et infernus sequebatur eū. **S**ic
sup istos pallidos/ terreos z auros sedet mors. i. peccā-
tum auaritie/ que aiam mortificat atq; dānat: et ideo in-
fernus sequit talem equum: qz scz hoc est p̄p̄itum statu-
lum huius equi/ sicut em dī. i. ad **L**oz. vi. **I**niqui regnū
dei non videbūt: nec possidebūt: neq; fures/ neq; auari/
neq; ebrioli zē. **A**ntiqui dedicabāt eqs rufos/ ad auri
deo belli: qz dīars sanguine gaudet. **S**ic vere illi qui sunt
rubet z ruffi per malitiam/ marti deo belli: hoc est victu-
re/ rixē z discordie/ que bella cōcitāt/ et furore z sanguine
et occisione hoim gaudet specialiter dedicantur: qz po-
certo per tales iracundos ois discordia z sanguinis effu-
sio generat. **F**igura **Z**epoca. vi. vbi **J**oānes vidit equum
ruffum: et illi qui sedebat sup eum/ datus est gladi-
gnus: et datus est ei vt tolleret pacē de terra/ et vt hoies
se interficiat. **S**ic vere sup tales malitiosos z iracundos
solet diabolus equitare/ et ipsos vbi vult ducit tāq; oia
et magister. **E**t ideo istis datus est gladius. i. lingua con-
maltie/ que dī gladius acutus: qz scindit z dividit con-
cordiam vnitatis. **E**t ideo fesso: iste diabolus median-
equis suis iracundis/ et gladio suo. i. mala lingua talium
tollit pacē de terra/ et facit hoies interfici spūaliter per
infamias et odium: et etiam q̄q; tēpōraliter per boni-
cidia. **N**on est pax vniuerse camī: dicit dñs. **I**tem **E**sa.
Itaoies fm **I**sid. ibidem/ equos albos dedicabāt aeri
et eos in hyeme equitabant. **S**ic vere charissimi homo-
christus (qui in hyeme. i. in tempore infidelitatis voluit
equitare per mundum istum/ elegit sibi equum ad con-
corpus virginis gloriose/ que fuit alba quātum ad con-
nētie castitatem/ aeri deputata quātum ad concōn-
puritatem: et ideo in isto sedit per beatam incarnationē
nem. **U**el si vis intellige corpus xpi per equum album:
super quem dei filius equitauit. **F**igura **Z**epoca. vi. vbi
Joānes vidit equum album: et qui sedebat super eū
data est ei corona: et habebat arcum: et exiit vincens
vinceret. **S**ic vere dei filio/ qui sedit in equo albo po-
puli corporis/ vel virginis benedicere: data est corona
regia maiestas: quā data est mihi omnis potestas ve-
Ideo **Z**epoca. xii. **H**abebat diademata multa. **A**rcum
etiam sacre scripture habuit: vnde sagittas sacrorum
eloquiorum emisit ad feras capientes. **E**t ideo exiit/ scilicet
ad penitentiam convertendos. **E**t ideo exiit/ scilicet
a patre: et venit in mūdū: vt vinceret/ scilicet demones
et peccata. **I**deo **Z**epoca. xii. **E**cce equus albus et
sedebat sup eū/ vocabatur fidelis. **A**ntiqui equos rufos

rios dedicabāt Iridi/co q ipa sit variis colorib⁹ distin-
cta. Sic vere illi qui sunt varij per diuersarum virtutum
et perfectionum colorum/dedicantur ipsi arcui celesti. l.
xpo: qui oēs colores virtutum ⁊ perfectionum continet
et ip⁹ vbi⁹ deputatur per suoz mādatoz executionem.
Figura Zacha. j. vbi dicit. Vidi per noctem: et ecce vir
ascendēs sup equum rufum: et ipse stabat sup myrretā/
que erat in pfundo: et secuti sunt ei⁹ alij equi rufi/vari
et albi. Sic vere charissimi xpo vir. i. virtuosus: q in pro-
fundo humilitatis positus/pmo fuit inter myrretā. i. in-
ter viros iustos/odoiferos ⁊ sanctos/sez in societate apo-
stolor⁹: ascendit equum rufum. i. corpus suum sanguine
passionis rubefactum: et tūc secuti sunt eū per imitatio-
nem equi rufi. i. martyres: equi varij. i. cōfessores diuer-
lis virtutib⁹: variat⁹ et equi albi. i. virgines castitatis li-
cantur. Zacha. vi. In quadriga quarta equi varij ⁊ for-
tes. Pulvis equinus suam passum quē in iuuetute
passum seu cursum. l. illud opus ⁊ exercitum qd in iuue-
tute affuefacim⁹: in senectutis tēpore frequeramus: siue
bonum fuerit siue mali: q adolefcēs iuxta viā suā zc.

13. Prover. xij. Equus fm Aris. libet vadit in grege
cūsoze. q cum matre. Charissimi: mater nostra est cō-
cupiscit carnis: que oēs parturit in hoc mūdo. Ezech.
xvi. Mater tuus amorem. i. mūdus: mater tua cethea. i.
carnis cōcupiscit. Soror aut nostra est sapiētia. Pro-
uer. vi. Sapientia: foris mea es. Matrem igit niam. i.
cōcupiscitiam relinquant⁹: et fororem nostrā. i. diuinam
sapiētiā frequētē. ad Roma. xij. Curam carnis ne
fuerit in imaginatione pollere. intelligit em adhortationem
tradere: et vsum est equos tela collecta equitibus suis
victoriam pferre ⁊ presentire: sicut de curretib⁹ in cir-
co exēplificat tam p lū. q. Soli. Dicit autem Plinius
q Samate telurio et inedia precedente equos ad cur-
sum habilitat: atq ita per cetera ⁊ quinquaginta miliaria
cōtinuo curru ipsos equitat. Igitur in his docetur homo
intellectum ⁊ discretionem habere: et de futura victoria
prævisā gaudere ⁊ telurio carnē macerare: et sic ad bo-
nā opera celeriter curitare. Sic faciebāt Alpis: vt dicit
go copus meū: et in seruitutem redigo. Vel dic q fessio-
nem macerare: vt possit currere ad opera virtuosā. Ipe
vero equus ⁊ subditus debet de victoria fessiois. l. dñi re-
gis vel plati sui gaudere: et de ca q plurimum exultare.

Capitulum. xxvj. de Elephante.

Elephas apud Indos barrus dicitur: et inde vox
eius barritus nūcupatur: cuius dentes ebur
sunt: ⁊ rostrum promissus appellatur. Hic in-
ter oia aialia maior est corpore ⁊ virtute. Nam
ad edict⁹ per se eis turres ligneas imponit/
moie: gregatim incedit: in aquis ⁊ siluis parit⁹: et vbi
Blenio ferus portat⁹: et trecētis annis vivit: vt dicit Ili-
dous lib. xij. Tales recte debet esse prelati: q magnitu-
dine auctoritatis/virtute pfectientis et bonitatis debet
alij pexellere. Grandis auctoritatis es: et bene regis
regni Irael. iij. Reg. xxi. Et ideo vox eoz. i. cōminatio
deus eoz. i. peditario ⁊ verba debet esse eburnei/sez
rubicundi per charitatem: vt sint eloquia eoz. casta/argē-
tes/et cōtinentes et ecclias debet portare p debitu regimen
et discretum: vt hoies ibi existēs. sez religiosi ⁊ clerici
possint prævisā ⁊ pcta dimittere. Figura. i. Zacha. vi.
lignis: et intus hoies armati. Sici exercitu xpi isti de-
bent esse boni intellectus ⁊ discreti: gregatim ince-
dere p subditos cōcordi⁹ et dilectiōem: et debet parere

p bonā operationē: in aquis debet habitare p deuotionē
et dilectionē et lachrymarionē: et in siluis penitētie per
corporalem macerationem/et ibi ferus suos. i. subditos
relinquere/dimittere ⁊ nutrire. ne a dracone diabolo de-
noietur. Ipsi debet oia viuere per pūeritiam ⁊ lōgan-
tatem: fetus. i. subditos duob⁹ annis portare. i. per fi-
dem ⁊ charitatem: q istis duob⁹ debet prelat⁹ pēpue
subditos enutrire: q In his duob⁹ mādat⁹ tota lex pē-
det et pphete. Matth. xxij. Scdm Plin. lib. viij. ca. j.
elephas inter oia aialia maxime est virtutis et pfectio-
nis: q elephātes in noua luna cōueniūt gregatim/et in
flumine se abluūt: et nouo hyderi cōmuniter plus se incli-
nant: et sic redeūt ad locū suū. Elephas est bon⁹ christia-
nus: luna est plona filij dei: que renouata fuit in incarna-
tione: q dei filij qui ab eterno est: fact⁹ est quasi nouus
et tēporalis: et ideo in renouatione ist⁹. i. in oia vel in-
carnatione ist⁹ xpi: nos elephātes christiani sui debem⁹
inuicem cōuenire ⁊ cōgregari: sez p fidei ⁊ cōcordie vni-
tatem: et ad eccliam et officij diuini solēnitatē cōuenire.
Ideo Apoc. xix. Venite ⁊ cōgregamini ad cenā magnā
dei. In flumine etiā deuotiois/cōpassionis/lachrymar⁹
et sacre scripture nos debem⁹ modo balneare ⁊ lauare/
et isti nouo hyderi xpo nouiter renouato debem⁹ nos cō-
ter inclinare p gratia actionē et sui auxilij implorationē:
⁊ ita purificari ⁊ lauati ad locū nostrum/sez paradysum
poterim⁹ redire finaliter p eterne glie acquisitionē. Vel
pone de natiuitate p̄gis vel Joānis. Vel pōt exponi de
trib⁹ Abagis: q vna stella materialit⁹ cognito oia stel-
le spūalis: pueniūt: et deū adorauerūt ⁊ honorauerūt:
et sic p fide purificari fuerūt: et tādē ad ppriā redierūt.
Matth. ij. Per alia viā reuerſi sunt in regionē suā. Vel
pone q oro isto nouo hydere cōgregati sunt/sez ad fidei
veritatē/elephātes. i. hoies: et in flumine baptismi puri-
ficari/ipsi xpo se inclinauerūt p obediētiā et subiectionē
et sic fidei susceptionē: et sic ad locū suū/sez paradysum
(vñ in Adam ceciderāt/redierūt. Ideo ipleri videt illd
Esa. xviij. In die illa inclinabit homo ad faciem suā:
et nō inclinabit ad altaria. Elephātes iuuenes suos
diligēt cura custodiūt: et qvādiū ad flumē vt lauetur/
cūdo ⁊ redeūdo eos pcedere faciūt: et qñ luna est reno-
uata/inclinat se et: et filios suos ad inclinādū hyderi in-
struit ⁊ informāt. Sic vere debet facere parētes: q vere
filios suos iuuenes debent summe custodire/et maxime
auitijs ⁊ pēis: et eos ad flumē deuotiois ⁊ cōfessionis/
elemosyne ⁊ cōpassionis secū ducere: vt ibi lauetur ⁊ ex-
pietur p p̄ctoꝝ cōdonationē: q elemosyna extinguit pec-
catum. Eccl. iij. Et ad adorādū xpm vel beatā virginē
ipsos exēplo ⁊ verbo instruere ⁊ docere. Eccl. xxx. Doce
filiū: et operare in illo. Exēplū de Thobia: qui filiū suū
deū timere docuit ⁊ abstinere ab omni peccato. Tho. i.
Vel si vis exponere de plaris ⁊ subditis p oia sicut supra.
Elephātes fm eūdē ibid⁹ qñ infirmatur/qualdā her-
bas salubres pgregat⁹: s̄ ante qñ cis vratur/supino capite
eas ad celū leuāt: et qdā religione a nūminib⁹ adiutorij
postulat. Sic ne qñ homo infirmat/et herbas ⁊ medicas
nas gret vt tuet: nō debet i eis tātū cōfidere/imo ipas
ad celū leuare p diuie potētē p̄derationē/et sui auxilij
implorationē. Eccl. xxxvij. Fili. in infirmitate tua ne
despicias telpm: s̄ ora dñm: et ipse curabit te. A lissim⁹
em de terra creauit medicinā: et vir prudēs nō abhorre-
bit eā. Ibidem. Vel dic q illi q infirmatur spūaliter per
ignorantiā et pētm/debet herba sacre scripture vel peni-
tētie comedere ⁊ sibi incorporare: et cū hoc dei auxilium
implorare: q in vanū laborat humanum studiū/vbi dei
nō querit auxilij. Nam fm Hiero. studiū debet sepe in-
terrūpere oratio. Item ibidem Plin. Elephātes sunt
boni intellect⁹: q docēt cognoscere regē: et eū adora-
re: et ob reuerentiā corā eo genua incuruare. Sic ne boni
christiani ⁊ sancti/regē suū xpm vel prelatū debet cognos-
cere p fidem ⁊ discretiōem: corā eo genua flectere cū be-
nignitate ⁊ subiectione: et eū adorare p grē imploratio-
nem ⁊ reuerentiā ⁊ gratiarum actionem. Ideo Lāt. iij.
Egredimini filie Sion: et videte regem Salomonem.
Item idem ibid⁹. c. iij. dicit q elephātes qñ inueniūt

Lib. X.

De Animalibus.

hōiem in nemore errātem primo (ne ipm terrcat) aliquā
tulum de via se elōgāt/et ipm paulatim precedētes/viā
et offēdūt: et si draco obui fuerit/cōtra eū pro defenden
do hōie se opponūt: et hoc maxime faciūt qñ habēt fer
tuuēnes: qñ timent qñ homo querat fetus suos/et ideo de
eo se volūt expēdite/vt eos possint securi et cauti cus
todire. Et si grex pecorū occurrerit/itineri sibi blanda
et placida faciūt: et ne qd animal interficiat/precauent
et attendūt: sicut dicit tam p̄ lñ. q̄. Soli. Elephas est
p̄s: draco diabolus: solitudo mūdus: terminus paradisi:
sus: recta via est penitētia. Elephas ergo. i. filius dei/qñ
vidit in solitudine huius mūdi hōiem. i. humanum genus
errare/et denotare: tūc ne ipm terrcat ab itinere mūdi vel
penitētie/ primo se elōgavit/ sed a principio vsqz ad incar
nationem: qñ tūc non fuit i via penitētie per presentiam
corporealem: sed tādē in via se posuit/ et per bonū exē
plum hōiem precedit: qñ Lepit Iesus facere et docere.
A cruci. j. Precedat dñs me/ seruum suum. Bñ. xxliij.
Et et rectam viam eūdi ad terminum paradisi: vñ peni
tentiam offēdit: et a lesione quacūqz precauit: et i oibus
placide viā salutis offēdit: et pro eo cōtra draconem dia
bolum in crucis p̄ello dimicauit: et ipm de eis manibz
liberauit: et ad veritatis semitam reuocauit. Inuenit eā
in bivio/et non in via. Bñ. xxviii. Ideo Sopho. liij. Au
gas que a lege recesserāt/reuocabo. Uel expone de pre
latis/et virtus iustis: qñ subditos/et alios qñ errāt in fide vel
in moribz/debēt eos precedere per bona exēpla: et viam
veritatis eis per predicationem offēdere: et pro ip̄is cō
tra draconem. i. p̄ra tyrānos/et diabolum pugnare: et pe
cudes et pauperes non ledere/sed iuuare. Elephas
quādo habet fetus/et inuenit hōiem i nemore/precedit
eū/ipsiqz rectam viam offēdit. et hęc ratio est p̄m p̄ lñ.
quia timent qñ homo querat fetus suos: et ideo primo vult
de eo se expēdite/vt fetum suum possit tutius custodire.
Et in hoc habem exēplum qñ homo se debet prius de
maiori periculo liberare/et postea se i suos poterit meli
gubernare. Idem lib. viij. ca. v. et Soli. etiam dicunt
qñ elephātes gregatim incedūt/ minime ex oibz soluta
gret ducit agmen maior natu: alius aut erate p̄m se
quētes cogit: iuuat em eū/et ei cooperat. Iuuenes aut
suos quādo debēt vadū transnare/faciunt precedere/
ne maior ingressu impediatur. Sic vere charissimū in cō
gregatione elephātum. i. religiosorum/vel clericorum/ille qui
est maior natu. i. erate spūali. ille qui est p̄fectior q̄tum
ad grām vel virtutes/debet alios ducere per prelatos
nem/et palmatum in eis obtinere. Loquere tu maior na
tu: decet em te palmatum verbum. Eccl. xxij. Illi etiam
qñ sunt post eos seniores. i. virtutibz perfectiores/debent
eos in prelationis officio adiuuare/cōsiliando et supportan
do: vt per sapiētum et sentōz cōsiliū possint prelati rem
publicam gubernare: et per eoz iuuamen alios elephā
tes sequētes. i. subditos/ p̄uide regere et saluare: qñ bicu
ter loquēdo/post prelatos illi qñ sunt sapiētiōres et senio
res/debēt in dignitatibz et officiis in honoribz et cōsi
liis esse p̄m. vñ. j. ad Thessa. liij. Illi qui in xp̄o mortui
sunt/resurgēt p̄m. Itaqz prelati debent subditos du
cere: alij sō debēt compellere. Qd maxime de prelati
qui sunt p̄m et de p̄ncipibz qui sunt secūdi/pōt intel
ligi: qñ scz ad prelatos pertinet ductio pastoralis/ad p̄i
cipēs aut cōpulsio manualis. Elephātes faciūt pre
cedere infantes suos: et qñ debēt per vadū aliqd trans
nare/ipsos faciūt preire: p̄m p̄ lñ. lib. et hoc ne malo
rum ingressu i narādo impediatur. Tales sunt multi car
nales et affectuosi prelati: qñ iuuenes suos. i. nepotes et cō
patrios et familiares faciūt precedere/ ipsos p̄e alijs
indebite p̄mouendo: qñ ipsi sunt iuuenes et infantes:
nec patiuntur qñ aliquis magnus et scientificus suorum
p̄p̄eritaris introeat ante ipsos. Eccl. liij. Dabo pueros
p̄ncipes eoz et c. Uel dic qñ stultit religio vel clerici vel
superiores prelati/iuuenes. i. imperfectos et instabiles se
pissime faciūt precedere/scz eos p̄ficiendo in prelationi
bus et officiis. Eccl. x. Uel stultum in dignitate subli
mi. Uel per iuuenes intelligo fortes spūales et p̄fectos:
qui debēt alios precedere/et i prelatione alijs p̄pollere.

Iuuenes et acutus inueniatur in iudicio. Sap. viij. Elephas
elephātibz maximus est pudor: p̄m eūdem. Nam qñ vnus
ab alio vincitur/victus vocē fugit victoris/et ei p̄ncipit
cōfortium sustinere. Sic vere charissimū qñ inter duos
elephātes. i. inter deū et diabolum/ diabolus victus fuit et
p̄strat: ideo in loco. i. in corde vbi est xps victor/ per gra
tiam et charitatem/vel vox eius. i. predicator et doctrina
resonat/non audent victus diabolus cōparere. Uel pone
si vis qñ quādo demon superatur ab hōie/tūc ei vocē
orationem timent/nec cōa eo ad ipm iterū de eodē vito
tentādum audent ampli cōparere. Et funditur fur quā
do deprehēditur. Ibiere. ij. et Bñ. liij. Uocem tuā audi
ut: et timet. Elephātes quādo sunt in calore et luxuria
sunt nimis mali et periculosi/et maxime agrestes. Nam
domus et stabula dirunt et subuertunt: vt dicit idem. Bñ.
vere charissimū ex luxuria et libidine pueniūt hodie mul
ta pericula i hoc mūdo: qñ domus. i. status ecclēsticū
(que est domus dei. ad Iheb. liij.) et stabula. i. status mu
danus et hoc destruitur/et per luxuriosos sepulchra
pātur quātum ad famam et quātum ad bona tēporalia
naturalia/spūalia et eterna. A muliere em initium factū
est p̄ci. Eccl. xvj. quia homini fornicario oīs p̄ncipit
cis: non fatigabit transgredies. Eccl. xliij. Elephātes
tes domiti (p̄m qñ dicit idem. lib. et) turres ligneas pos
tant/acies destruit/cōcutitqz armatos/et optumant
in militat: sed qñ mirū est dictū/qui armatos acies non
timent/vocem minime suis sine p̄ore fugiūt: sicut dicit
idem. Charissimū isti elephātes sunt iusti et p̄fecti: qui
per discipulnam et penitētiā sunt domiti: qui per cōsa
tie fortitudinem ipsos hostes spūales/mūdos scz pec
mones infinitis malitijs armatos non timent: sed turres
ligneas. i. opus mādatorz dei/et statutorz ecclēstie religio
nis deserunt atqz portāt. ad Gala. vi. Uel quisqz opus
suum portabit. Et tāta cōstātia et p̄tētia sunt firmatū
qñ nullas aduersas tribulationes vel tētatōes trepidat
vel formidat: qñ leo fortissimus destitit ad nullū p̄ncipit
occursum. Prover. xxx. Ueritatem vocem suam. i. carnis
pp̄ie suggestione mirabiliter metuūt: qñ vere nullū est
ita cōstās vel perfectus/quin ad vocem suis. i. ad sugges
tione pp̄ie carnis multum debeat trepidare/marine
quādo cōsiderat qñ David sanctissimū/Salomon sapie
tissimū/Sālon fortissimū/ ab ista fuit. i. a carne feriat
per luxuriam superat: qñ sicut dicit Prover. vij. Ad alios
vulneratos delectet/et fortissimū quoz ab ea vulnerat
sunt. Figura Bñ. xxliij. vbi Jacob qñ non timuerat
ban persequētem/super oīa timuit Iſau fratrem suum
et ideo ab eo occideretur/septies adorauit. Sic vere
iusti qui cōstātie firmitate sustinēt non timent Iaban. i. mu
dum vel diabolum/ fratrem suū Iſau rufum. i. carnem
propriā/suoz luxurie debēt sume formidare: et ne ab ea
vincatur/dñm septies depicari. ps. Septies in die lau
dem dñt tibi. Uel pone qñ illi qñ timent minimā/fortes sunt
postmodum ad maximā. Idem p̄ lñ. lib. eod. ca. x. vñ
cū elephas altas p̄sternit palmas/et sic comedit fructum
earum. Sic vere diabolus quādo videt altam pal
mam. i. virtutem iustum in p̄fectionis altitudine sublimi
tatem/et fructibus bonoz operum fecundatam/ ipm p̄sternit
aliquotiens per peccatum: et sic fructus eius. i. bonos
ipsius opera deuorat et consumit. Figura Bñ. liij. vñ
agif de alta arbore subuerſa. Uel dic qñ elephas est de
qui palmas fructiferas. i. superbos et diuites peccatores
subuertit/scz per motem: vt sic fructus et diuitie eoz
tribuantur alijs et dispensentur. Eccl. liij. Dies dñi super
oīm arrogātem/et humiliabitur: et super cedros libani
sublimēs et erectas. Uel per elephātem si vis aliter ex
nere: potes accipere deum/qui palmam altam. i. super
bum diabolum prostrauit/et fructus. i. peccatores quoz
sibi subiecerat/comedit: scz eos ad suam fidem conuer
tendo. Ideo Laticor. vij. Ascendam in palmam/et app
prehendam fructus ei. Causa pugne perpetue que
est inter elephātes et draconem/assignatur a p̄m
quia propter corporis magnitudinem et virtutem vnus
alteri inuidet/et cōtra eum militat et bellat. Sic vere in
mundo causa inuidie/malitie et discordie est potestate

Li. X. De Animalibus. Fo. CCIII.

et glorie magnitudo: q' diuites diuitib' inuidet: et ex bo-
cōra scinuicem militat sepius: et certat: q' in A. hyfolt.
Propemodum naturale est ciues ciuib' inuidere. huc
15 uis' p' lū. q' Scdm Aristo. lib. i. c. 21. et Aulicē. natus ele-
phātis est longus et fortis: et eo vititur loco manus: et cū
ipso accipit cibum: et portat ad os: qd nullum aliud aial
facit: et habet manillas in pectore: et dentes et culmos
magnos in ore. Elephas est homo pfectus: et maxime
p'elatus vel religiosus: cui' natus est deuotio: que de-
bet odorare eterna suauitatem. Utera ei' significat mi-
sericordiam: et cōpassionem: vel doctrinam: et predicationem.
Dentes ei' significat eloquētiā: et verbalem corre-
ctionem. Debet igit natus deuotionis nostre esse lōgus
per p'fuerātiā: fortis per cōstātiā. vñ l'ū. vij. Na-
lus natus sicut turris libani. Et eo loco manus debem' 2
vñ: scz ad accipiēdum: et acquirēdum cibū gratie et virtu-
tū: vel cibū glorie: et impiternitatis: cui nō sufficit man'. i.
operatio: debet ei sufficere natus. i. deuotio: q' vnguetis
et variis odorib' delectat cos. p'rouer. x. vij. Utera autē
debet habere circa cor: i. pectore: vt scz ex corde et ex cha-
ritate prediceret: doceat: et pauperib' subueniat: et succu-
rat: et in ore debet habere culmos. i. dentes magnos: et
verba dura: sicut et correctoria: veritatem alba et ebur-
nea. i. pudica pariter et honesta. ad Ep'h. iij. Dis sermo
16 edificatiōem audiētium. Item dicit idem q' lingua
elephātis est valde mollis respectu corporis: sicut sem-
per i ore latrat: et raro videt extra. nisi quādo lambit la-
bia sua post cibum et potum. Sic se in christiano de-
bet esse parua lingua. i. pauca: q' i multiloquio
non deest peccatum. p'rouer. x. Et in ore debet semper
latere: scz per modestiam et silentium: et raro debet exte-
rius apparere: per verbositatem: iuxta illud. Qui duo fa-
ciō ossa: et vbiis tuis facto stateram. Eccl. x. vij. Ue-
l'ū. q' elephātis accipit cibum et potum. i. quādo recipit
17 cibū: et potum: et deo: tūc vere debet apparere lingua
testis vñ: scz per gratiarū actionem. Unde de talib' po-
tulit. q' Elephas non habet nisi vñum intestinum: qd
est ei pro homacho: et aliud per qd feces eijciat: hic ha-
bet hep' magnū: et splenē valde parū: et hoc q' me-
re homachus noster. i. cogitatio: que cibos recipit. debet
esse vñ: per affectionem cōcordiam in deum: et hep' i.
gaudium: debet esse magnum: splen autē q' ridere facit. i.
gaudium et letitia mūdū: debet esse parū: hoc q' me-
l'ū. q' elephātis accipit cibum et potum. i. quādo recipit
18 cibū: et potum: et deo: tūc vere debet apparere lingua
testis vñ: scz per gratiarū actionem. Unde de talib' po-
tulit. q' Elephas non habet nisi vñum intestinum: qd
est ei pro homacho: et aliud per qd feces eijciat: hic ha-
bet hep' magnū: et splenē valde parū: et hoc q' me-
re homachus noster. i. cogitatio: que cibos recipit. debet
esse vñ: per affectionem cōcordiam in deum: et hep' i.
gaudium: debet esse magnum: splen autē q' ridere facit. i.
gaudium et letitia mūdū: debet esse parū: hoc q' me-
l'ū. q' elephātis accipit cibum et potum. i. quādo recipit
19 cibū: et potum: et deo: tūc vere debet apparere lingua
testis vñ: scz per gratiarū actionem. Unde de talib' po-
tulit. q' Elephas non habet nisi vñum intestinum: qd
est ei pro homacho: et aliud per qd feces eijciat: hic ha-
bet hep' magnū: et splenē valde parū: et hoc q' me-
re homachus noster. i. cogitatio: que cibos recipit. debet
esse vñ: per affectionem cōcordiam in deum: et hep' i.
gaudium: debet esse magnum: splen autē q' ridere facit. i.
gaudium et letitia mūdū: debet esse parū: hoc q' me-

per iustitie rectam equitatem: et austeritatem. et ad arbo-
rem. i. ad crucis memoriam: debet se appodiare per cō-
passionem: et maxime quādo vult dormire per cōtēpla-
tionem: ne scz cadat ad terram per auaritiā et terrenorū
affectiōem. Zacha. viij. Utri baculus in manu ei'.
Uel vñ q' ad arborem crucis per desiderium: et affectū
p'elatus debet se appodiare: quā si venator diabolus
hominē subtrahat: scz appodiatiōem et affectionem cru-
cis vel paradisi: vel fiducia auxilij diuini de corde ipsi
auferēdo: facilius cadit p'initus per peccata: et finalis
ter per tormenta. Eccl. x. vij. Nisi in timore dñi tenueris
te infāter: cito subuertetur domus tua. Uel elephas
est diues: arbor est mūdus: vñ vel p'p'rietas: i. ciuitas vel
diuitie. Ista est arbor: scz p'p'rietas hui' mūdū continet
fructus delicias: fructū sciētiarū: folia diuitiarū: ramos
eminētiarū: ad quā elephas. i. diues cupiens dormire
et delectari et consolari: se appodiat per fiduciam et amo-
rem: vt pote q' confidit de longa vita: vel p'sumit de di-
uitijs vel de sciētijs: cōtra illud p'rouer. di. Ne imitaris
prudētiā tuā. Ista igitur significatur in illo q' innitit sup
baculū aridū: i. Egypti: cui si innitens fuerit homo:
confringetur. Et scilicet. x. vij. Et tūc venit subito venator
diabolus: et auferit et scindit sibi arborem istam per mor-
tem: et sic cadit elephas: vñ in infernum: nec resurgit.
Uolūte et cadite: neq' surgat: et c. libere. x. vij. Femina
19 portat duob' annis: et post partum quiescit per triētiū:
et tēpore impregnatiōis oīno a masculo non tangitur:
et qñ parit: sile qd vñlo duoz vel trium mensium pa-
rit. Allega si vis de cōmētiā cōgali. Uel ex pone mo-
raliter q' femina. i. simplex homo debet ferum bonū ppo-
siti per duos annos. i. in fide et charitate in vñre cōficiē-
tie p'ficere et formare: et tūc ei parere et emittere per bo-
nā operatiōem: et deinde quiescere triēniū. i. in fide
trinitatis. et c. Uel elephas dolet succuras: i. uñum eum
20 potus aque calide: et herbe verse in melle: et qñ non po-
test dormire: debet inangi scapule aqua et oleo: vel caro
porci affata debet desup poni. Sic se si homo dolet illi-
cūras p' laboz et penitētie fatigatiōem: debet habere
aqua deuotiōis: calidam feruore cōtitiōis: cum melle
pietatis et cōpassiōis. et si non pōt dormire per cōtēpla-
tionem: superponat carnem affatam diuine p'fidiōis. et c.
Uel Schabuerit elephas ferrū in corpore: datur et oleum:
21 bibere et sanatur. Sic si ferrum crudelitatis sit in corde:
bibat oleū pietatis: et spūalem recipiat sanitatem. Tole-
lite resinam ad dolorem ei'. Job. i. h. Item idem libro
22 viij. dicit q' elephas mascul' maioris est corporis et an-
molitatis: q' sit femina. Sic vere p'elatus debet esse ma-
ior virtute et perfectione: q' sit femina. i. q' subditet au-
daciō: ad bona aggrediēda: et mala tolerēda: et ad per-
uerfos corrigēdos. Uel elephas per verbera domesticat. 23
Uñ quādo percutit et famelicit et fessus est et inclusus in
fouca: ascēdit venator: sup ei: et non fecus q' alios domi-
tos regit: fm p' lū. lib. viij. c. viij. z. i. Uel dicit autē q' dū
fedit venator: sup eum: quādo autē descēderit: ligatur pe-
des ei' donec domesticet. Sic vere multi sunt ita duri:
ita siluestres et agrestes: q' non possunt domesticari. i.
corrigi nisi per verbera. i. p' afflictiones et tribulationes:
q' seruo malivolo tortura et cōpedes. Eccl. x. vij. Nam
q' dū venator: i. deus vel p'elatus fedit super eos per di-
ligentem eoz correctionem. et eos pcutit per infirmita-
tem et tribulationem: tandū obediunt per humilitatem
et subiectionem: et ideo affect' talium debet ligari vin-
culis obediētie et statutorū et diuinoz mādatoz: quousq'
plene fuerint edomiti. Pedes eoz stringit ligno. Actū
24 x. et Job. viij. Tenebitur planta ei' laqueo. Uel
phas fm eūdem ibidem: est domesticabilis: et obediens
tūc frigus in hyeme et frigidum ventum. et est aial valde
stiuale: quia habitat iuxta fluuios: et mergit se in aqua
vñ ad mentum sed non pōt diu natare propter corporis
quātitatem. Sic vere debet esse religiosus. debet eū
esse obediēs et domitus: maturus scz et quietus. et debet
habere sensum bonum et discretiōem: q' frigus inferna-
lium tormentoz: vel frigus in deuotionis d' optime cogi-
tationis.

Lib. X.

De Animalibus.

tare. **D**añ. **i**. **E**psit cogitare quid futurū esset post hec. **S**uauitas etiā debet esse: q̃ iuxta flucta sacre scripture et deuotionis / **l**achrymar: q̃ cōpassiō debet iugiter redire: et ibide debet se immergere et natare: licet coposus sit grauias. **i**. carnis sue ponderositas ipm impedit in natādo: et deuotionis operis pagēdo. **E**t dicit nāris ad natāduū manū suas. **Eccl**. **xv**. **i**. **E**t licet elephas sit aial mānuū tuarū: q̃ natura: q̃ sc̃z caret felle fm **A**risto. tñ aliqñ trahit / qñ sc̃z nimis p̃uocac / vel qñ inebiat vino vñ ad p̃ellū acuā. **A**uit aut durissimē ppter repēdētum cōplexiōnē: et ppter castitatem. **E**t ppter copositas magnitudinē / fetus non pōt i vētre nūi spatio duoz amoz p̃fici vel cōpleri. **S**ic ē licet iusti carētes felle traciāz / sint manūcti. **Ep̃st** **i** qñq̃ trahit / sc̃z cōp̃ositas et zelo iustitē et rigoris: et hoc maxime qñ sunt inebriati vino deuotionis dulcine et imbuti: qñ rīc et zelo ad bellādū cōtra p̃ccōsē fortis? amātur. **D**ū autē debet vluerē. **i**. in gr̃a p̃durare et p̃seuerare: ad q̃ multū cooperat repēdētū honestatis / et cōtētia castitatis: qñ iusti in p̃petuū viuūt. **Sap**. **v**. **E**t q̃ abstinent fuerit / adiciet vitā. **Eccl**. **xv**. **i**. **E**tsi vis allegra illd qñ sup̃a ponit: q̃ sc̃z elephas q̃uis sit naturaliter mānuctus / qñ tñ inebiat vino vel puocatur / efficit valde foris. q̃ optime p̃t applicari cōtra ebrietatem: q̃ ē licet homo sit aial manūcti natura / tñ ebrietas vel nimia puocatio facit eū trahibilem et discorde: q̃ sicut d̃ **P**rouer. **xx**. **l**us turiofa res vinum: et tumultuosa ebrietas. **¶** **E**lephas qñ videt se a venatoze p̃sequi ppter ebur / fragit et p̃rofit cōtētes fuos: vt sic depolito eoz / ipm venatoza amplī non dequit: fm **Sol**. **Sic** ē illd q̃ habet ebur. **i**. diuitias mundanas: et ppter eas videt se p̃sequi et inestari / sc̃z a diabolo p̃ auaritie tentatiōe / a p̃cedib⁹ et balliuis p̃ rapinā et eractionem: debet eas frangere et discicere / pauperib⁹ erogādo p̃ elemosynaz largitiōē: ne sc̃z possint sibi periculi esse causa. **¶** **C**ōfregit ad mūx vētes meos. **27** **2** **Th** **ii**. **ij**. **¶** **E**lephātes fm eodem ibidem / raro carna liter copulatur: qñ nisi p̃ quinq̃s dies **i** duob⁹ amnis et tūc quāto plus p̃it in occultis et additis se abscōdūt. **¶** **S**oli aut actum illum aquos viuis se abluunt: nec ante ablutōem ad gregē reuertitur. **¶** **P**ro feminis nunq̃ pugnat: et nulla nouerūt adulteria. **Sic** ē boni christiani actū carnis raro aut nūq̃ debet exercere. **¶** **E**t si in actu cōiugalī q̃s oporteat circa illū actū vacare: rarius se cretus / occult⁹ et verēdū q̃ possint debet illū facere vel cōplere. **¶** **D**eb̃ et p̃ra multos: q̃ cōsueuerūt per iactārias in illis operib⁹ gloriari: sicut multū luxurios⁹ / qñ letatur qñ maleficerit et exultat in reb⁹ pessimis. **¶** **P**ro uer. **ij**. **E**t post illū actū in aqua deuotiōis vel cōpassiōis debet cōfessio debet se lauare: vt sic ad gregē. **i**. ad cōtātem ecclie purificat⁹ et mūdāt valeat reuēnire. **¶** Item inter p̃os nō debet esse adulteria: qñ quilibet debet esse cōtē⁹ p̃p̃ia vxore: nec debet cōcupiscere alienā. **¶** **D**eut. **v**. **N**ō cūpiscēs vxorē prīmū tui. **¶** **H**ares etiā p̃ro feminis nō debet pugnaire: nec p̃ eis habēdis lites et iurgia suscitare. **¶** **D**eb̃ et cōtra luxuriosos **i** illos qui p̃ mulieribus pugnis et piculis se p̃ponūt / q̃ dicit illd **Judith**. **x**. **D**uis p̃ tam formosis mulierib⁹ pugnaire non debeat: **28** **¶** **C**ōm **Sol**. **i** **ib**idem / inter elephātes maxima esse cura alteri de altero: nam equitatur cūcūcti / fessos et vulneratos inter se recipiūt et eos plūq̃ se p̃tegrū et defendit. **¶** **I**n aut vnus eoz cadit p̃ casu irrecupērabī / miro modo barrit: ad cui⁹ vocē multitudo iueniū subito accedit: q̃ paulatim fenoreū eleuāt / et ad hoc totis virib⁹ et affectib⁹ se inclinat: qñ si eleuare nequēt / cū eo barrit et dep̃lagat: vt dicit idem **Sol**. et **P**h̃soli. **Sic** ē inter christianos / et maxime religiosos / debet esse societas et amicitia / p̃ pietas: qñ vnus vulnerat tētarionib⁹ / et fatigatur tribulatiōib⁹: tūc alij debet qñ recipere p̃ cōpassiōnem: et doctrinis / exēplis et orationib⁹ / cōsolationib⁹ et subuētiōib⁹. **¶** **C**ōtra hostes et vitia defendere. **¶** **I**nfirmū in fide suscipere. **¶** **Rom**. **xij**. et **Rom**. **xv**. **N**os q̃ firmos res sum⁹ / debem⁹ imbecillitatem infirmo sup̃porare. **¶** **E**t qñ vn⁹ cadit / sc̃z in p̃ccnī / et barrit p̃ cōfessionem: rīc alij iuniores. **i**. fortiores et virtuosiores debet conuenire

p amorem / se inclinare p cōpassionem / et cum eo bari-
per orationem / et eū per pietatem releuare a calui pecca-
ti p eū monitionem p correctiōem / A enerat amicus Job
yilitate eum re / Job. ii. Et pone q quādo venit ad pau-
peritatem / et cadit a statu p pferitatis / subintrat: qd si ma-
deat eum releuare / et eū in teporalibz subuenire: qd si ma-
queat / tamen barritum pfecti dōs et cōfessionis nō debet
emittere. Et solamini cū vniuersi q cēris nōmē qd
hābere. xlviii. Figura de amicitz Job / qm pmo cū eōse
uerūt / p eū releuatiōis singulū oemniā z inuare aures
eidem dederūt. Job. vii. Fessos ē: et depauperat p
debt alij adiuuare / reficere z fouere: et alter pio altero
necessitatibz labozare. ad Sal. vi. Alter alterius oem-
pōtate: z sic adimplebitis legē xpi. ¶ Soli. libid. dicit
q qñ elephātes captiuitur / passa hordei domescant: p
ait fovea pfunda in via elephātis / ad quā venies in-
diti ignozāte. ita q ppter pfunditatem erinde eritis nō
potest: et tūc venis venato: pcutit z pūgit tpm: et venis
alius venato: percutit pimum / et admonet tpm ne per-
cutiat elephātem: ipfius de fovea extrahit / et dat eō
cedere hordeum: qd cū ter vel quater fecerit / elephas
domescat: z diligit se liberatē: z et deinceps obedis
manu fecti. Elephas est homo: fovea peccatum: pimum
venato: diabolu: secūdu: scilicet puz: hordeum sacra scriptu-
ra / vel corpus xpi. Mulaigitur elephas. i. humanu ge-
nus in foueam peccati ceciderat / vnde resurgere nō va-
lebat: et a venatore diabolo punctus z percussus tenta-
tionibus z tribulationibz / monte etiā temporalibz fuit
rāt: ideo venit secūdu venato: dei fili? per incarnati-
onem / et diabolum fugauit et pōstrauit in infernum per
suam passionem: et sic elephātem. i. humanum gen? ex-
xit de fovea inferi? peccati per suam resurrectionem
et et hordeum eterne beatitudinis dedit per suā passi-
onem: et sic eum domescant in domo / scilz paradisi.
Et dedit nobis hordeum sui corporis vel sacra scriptu-
re: et ideo debem? eum sequi per imitationē / et obedire
per humilitatem z subiectionem. Figura. i. xxi. xxi.
vbi David in domo romanis / tādē fuit missus ad exi-
cium regis / vt fratrbz victualia portaret / et occidit ibi
Sollam / et Israel de manu p hūilitati liberauit. Sic
xps qui ab eterno cū patre in domo paradisi manserat
tādē ad nos venit / et luciferum pstrauit / et hos libera-
uit: et ideo et debemus obedire / et eum sequi z imitari.
Esaie. lxi. Lamabūt ad dñm a facie tribulantis / et mi-
tet eis liberatiōem. ¶ Elephas pilos habet paucos / et
pedētes: aures habet longas z tenues atq infere depe-
dētes: verūtamē ipas erigit quādo pugnat cōtra bē-
conem. Sic vere iusti pilos diuitiarum habent tenues
atq paucos. Thobie. iiii. Pauperes vīs gerunt / et
tamen isti vli pilii. i. diuitie quas habet / sunt depedētes
inferus versus terram. i. ad pauperes per elemosinam
et largitatem. Iffoz aut expro aures nostras / et nō
debet esse longus per patiētiā: qz si longus debet au-
dire diu anteq loquatur / Audi rātes simi z querens.
Eccli. xxvii. Et inferus debet pendere per cecidit: vt
ad accipit tamen verbū debet esse homo erigere: vt
ad accipit tamen diabolum valeat dimicare. ¶ Elephas
siq chamelcontem vernē venenosum vocauerit / oleū
comedit z sanatur. Sic vere q dōverim venenosissimū
peccatū venauerit / cū oleū. i. cū operibz misericordiz / et
bet sibi ne pereat subuenire. Peccata tūcia elemosinaz
dime. Sā. iiii. ¶ Elephas quādo vincit cōtra eum /
pugnat: nō ei opponit vētem / qd habet valde vinco-
lab dosum: qd habet durum. Sic vere quādo vinco-
sis diabolu pugnat cōtra hominem per rētiōnes / carnis
debet timere de mollitie z fragilitate ventris z armis
et ideo dō et offēdere tergū / scilz fugiēdo: qd occidit
fugere: z a via ei? qto plus poterit declinare: et ei per
duri opponere. i. cū fortitudinē cōstatē obuiare. Et ei per
tergū accipe patiētiā: cū onera imponunt. ¶ Vterq
mē tergū / et nō facit libere. xxvii. z. ii. Para. xxi. Vterq
rerit faciem / et praeberit docta. ¶ Diaco p cōter fuit
Sollm nō inuadit elephātem / nisi qñ se sit sanguine
esse potu / et maloz sumat fatierem et se sit sanguine

Li. X. De Animalibus. Fo. CCIII.

terrepti. Sic diabolus quoniam videt hominem iustum esse ebrium et potum sic eum libenter obsequitur tentationibus et inuadit: ut sic ei casu in periculum sanguinis sui. gram et deuotionem detraxat atque fugat: vel ut sic de sanguine ipsius. i. de vin- dicta et damnatione ipsius faciat. et ideo docet Alphus. j. ad Thessa. v. Non dormiam? sicut ceteris vigilemus/ et sobrii simus. Et secundum philosophum/ elephas nunquam dormi- tando se inclinat totaliter: imo stans dormit/ ad arborem palme inuixus. Sic homo licet dormiat in deliciis/ nunquam debet ex toto se ad terram. i. ad temporalia per affectum in- clinare: imo semper per gram debet stare: et se ad arborem palme. i. ad crucem per passionis memoriam appodare. j. ad 2. cor. xv. Et stote stabiles et immobiles. Et elephantes ut dicit idem/ actu carnis abhorrent/ nisi per sola prole: et tunc vadit femina versus orientem/ et masculus ea sequitur: quousque inueniat madragoram/ cui fructu primo femi- na comedit/ deinde masculus: et sic conueniunt/ et impregna- tur. Scilicet vere homines non nisi prole gratia in actu carnis des- bēt conuenire: et tunc ad orientem. i. ad dei laudem debet intentionem suam conuertere quoniam possunt: et sic poterunt sine peccato aliquo gñare: maxime si madragoram peni- tentie maduauerint/ quod facit concipere gram et virtutem. Et dicit quod masculus et femina. i. Adam et Eva iuerunt ad madragoram. i. ad arborem vetram: et primo comedit fe- minia/ et deinde vir: et sic conciperet dolorem/ et pepererunt iniquitatem. Ad mulierem enim potuit iniquitas viri. Et cetera. xxv. quia muliere facti est inuim peccati. Et quia femina pa- ruit/ et pascitur ferus suos. i. bona opera/ masculi. i. pre- citi debet eos defendere orationibus/ et exemplis. j. Abdacha. li. j. pugilemus per proceres/ nostris. Et elephas fetu suum dum adhuc est in uenis/ tenellus/ pascit et nutrit iuxta flumina/ ne forte draco ipsum absorbeat aut feducat: sicut dicitur. Et Soli. Sic ne plati debet filios et subditos suos de nouo gentis/ et conuersos/ circa flumina sacre scripture et deuotionis et compassionis nutrit/ ne a dracone diabo- lo feducantur. Et item idem dicit vnu valde mirandum/ quod scilicet in quibusdam regionibus/ Ethiopia elephas sic venat- tat: et vna puelle oīno nude adit desertum/ ubi elephas habi- tat: et vna postea vasculum/ alia gladium: et incipit alte ca- dare: quod audies bellu venit/ et lambit mamas eaz: et pre- dio/ et occidit: et alia parat vasculum/ et sanguinem ei/ pre- cit: quo pñus qui dicitur purpura/ intingit. Elephas est diuici/ desertum mundum: due puelle gentilitas et synagoga: diuici/ desertum mundum: et gratias in deserto mu- nicare sunt in Egypto. Iste autem due a principio cātaue- rit: rogauerit et supplicauerit/ ut attraheret elephatē. i. dei filium: quia synagoga cātabat illud/ Et filius. Et tūc dicit de gentilibus/ cōgregata dicebat: Et enīat dilectus meus/ in boitum suum. Lati. v. Et ideo elephas. i. dei filius/ precib⁹ et cātibus huius inclinatur/ venit ad desertum huius mundi/ ad predicationem/ et incarnationem: et cepit eas labere per ditionem. Sed per certo dū eas labēdo/ instruedo/ et erudie- do/ predico/ et informādo delectaret: vna puellaz. i. syn- agoga/ et pñs iudeoz/ arripēs gladium/ scilicet clauos et lan- ces/ gentilitas et ecclesia tam cōuersa/ preparauit vasculum cor- xpi credendo et obediendo suscepit: et eride purpurā. i. pur- puratos martyres/ et aīas per fidē et deuotionē colorauit/ de di. Sanguis enim due sunt filie. prouer. xxx. Pulli ei⁹ mox due puelle diabolus/ et mundus/ desertum est vita pñens. due puelle scilicet mundus/ et diabolus/ qui ambo cātāt et fugat/ runt petā et vitia. Diabolus cātāt de supbia/ dicēs: Ecce quō tales honoriātur/ ppter diuitias: circū/ discurrē/ sis causilicus et mercator/ esto simoniacus vel ambitiosus. Sili mundus/ utpote filius et amicus cātāt de auaritia/ di-

cētes: Dñe/ nihil habetis/ filij vestri/ nepotes et parētes erūt pauperes post vos: quare nō lucrāmini? Et sic isti obdormiūt: vñā. i. istaz labēdoz diligēdo. i. mūdū/ et ei cō- sentiēdo/ et in diuitijs et delicijs requiescēdo: quō videns alta puella/ scilicet diabolus/ infigit i eū subito dū nō aduertit/ gladiū mortis: et alta quā labebat. i. parēta quā dilige- bat/ statim recipit sanguinem. i. subitāriā tēporalē: quō mor- tuo diuite/ parētes nō curāt nisi rapere et furari. Figura Zacha. v. vbi due mulieres quā habebāt alas millui/ por- tauerūt amphorā vbi erat inclusa ipietas cū talento plū- bi: que quidē amphora oculis vniuersę terre dicebat: et portabāt eā in terrā Sennaar. Sic vñ due mulieres/ bla- bolus scilicet auaritia/ per suos tractatus et cātus portat ho- die amphorā. i. auaritiā/ in quo cū talēto plūbi. i. cū pōdere male cōsuetudinis/ ipietas est inclusa. Portat dico eum i terrā Sennar/ quō interpretat fetor. i. in infernū/ vbi est fetor/ horribilis et immensus. Iher. xix. In Thophet scilicet pellentur: eo quod nō sit ali⁹ locus ad sepeliendum.

Capitulum. xxxvij. de Ido.
Dus ab edendo est dictus/ eo quod sit locūdi sa- poris. Nā siccitas ei⁹ naturalis ex etatis hu- miditate tēperat: et ideo nutritibilis et digesti- bilis reperit: et bonū sanguinem generat: et ca- lorē cōtinet et humore. Sic vere illi qui sunt di- gestibiles per obediētiā/ calidi per charitatē/ humidi per be- nignitatē/ sunt xpo iocundi saporis/ et eos edat et sibi in- corporat per charitatē et fidē vnitatē. Et hircos cū me- dulla tritici. Deut. xxxij. Et idus habet vñ valde acu- tum: aspectū totū et obliquū: pellē habet hirsutā: carnē autē dulcē et pingue: exteri⁹ est siccus et macilētus: inter- rius autē pignus et carnosus: et ppter eā caliditatē et hu- miditatē tēperatā digestioni cōuenit: et ideo de nouo cō- ualefcit/ cūctisq; delicate viuētib⁹ est opportun⁹. La- les sunt sancti: qui sunt acuti vñus per siccitatē: totū aspectus per circūspiciēdem: pellis hirsute per habit⁹ aspe- ritatē et abiectionē: carnis dulcis per cōpassiōem: exteri⁹ siccus per penitētiā et carnis macerationē: interi⁹ pingues per deuotionē et cōpassiōem. Et quod calidi sunt per charitatē/ humidi per benignitatē: ideo tēperatē sunt nature per mo- destiā et tranquillitatē: et ideo illi qui cōualefcit de infirmi- tatib⁹ pētoz per penitētiā/ debent tales comedere et sibi in- corporare per imitationē: ut sic ad prefatā deuētiā san- tatem. Iuxta quē ritum tollitis et edū. Exo. xij. Et sicut edus balatu matrē querit: sic sancti xpm querūt cū ora- tione. Et secundum plin. lib. viij. edus est animal imbelles/ innocuū/ petulās et lasciuū/ ruminās et mūdū/ ramos co- medēs et virgulta. Etia fm plin. lib. xviij. c. r. sanguis edī valet cōtra venenā: pellis ei⁹ cōtra morbus repelliūt/ et ad plagas. Talis fuit xps: qui in mundo isto imbelles fuit et innocuus per innocuam pietatē: benignus et locū- dus per spālem alacritatē: mūdus per puritatē: rumi- nās per discretiōem: virgulta carpēs per sacre scripture pre- dicationem. Sanguis autē ipsius passionis: et pellis sue bo- ne cōuersionis: si ipsam habuerim⁹ per deuotionem/ cōpassiōem et imitationē/ sanabit et curabit morbus res- prillū. i. malitiosoz detractionē/ et tēporaliū tribulatio- nem/ et venenū tentationū et delectationū/ necnon vula- nera pētoz et vitioz. Obducā cicatricem tibi/ et a vula- neribus tuis sanabo te. Iher. xxx.

Capitulum. xxxvij. de Eruca.
Eruca fm Iridoz est hmis multipes/ crescēs in frōdibus olerum et arbor. Et dicit eruca ab- erodendo: quod flores et folia arborū quib⁹ infidet et in quib⁹ nascit/ comedit et corrodit. Et si ipis pāpinis est malefica/ licet ab eis inuoluntur: ut dicit Irid. lib. xij. Recte tales sunt hypocrite/ et falsi clerici et religiosi: qui cū sint vermes multipedes per mul- tiplices affectiōes/ quā in arborib⁹ dignitatum et officio- rum sedēt/ illis sunt dānabiles et nociui: nā fructus et flo- res arboris in qua sedēt. i. diuitias tēporales illi/ status vel religionis in quo sunt/ corrodūt et consumūt: scilicet dādo eas pñtis immeritis: vel ipas pōpatice cōsumēdo: vel aliter indebite dispensando et expēdēdo. Prelati em/ cle- rici et religiosi mali/ nō querūt pñcere suis ecclesijs/ sed

Lib. X.

[illegible]

De Animalibus.

[illegible]

expone de reſectio omnis lupi curā .i. iij.
 Capitulum .xxv. de Faunis et Saryſ.
 Auni et Saryſi idem funt: et ſunt Fin Abſ-
 libi. xxi. aiala monſtruoſa humane effigie
 habētia / ſ; humane non particiſia ratione
 q̃ nec arte nec natura ſunt doctes ad loquē-
 dum: tñ imitatur vocem / et aliquos autem
 minimum: et ſunt lutzuri p̄cipue dediti. Plin. auriſ. libi.
 xvj. ca. liij. videri ſentire faunos effe phanſia ſuſcitatio-
 nas: q̃ ibi dicit peniam herbā valere cōtra faunos: et
 dicit q̃ accidiſit in quere. Tales ſunt hypocriſes
 hoīes. i. viros ſcōs imitatur quārum ad efficiēd. Lupi
 tūm ad apparētiam honeſtatis: non tñ quā in dano
 nem. i. quārum ad virtutem: et efficiam bonitatis: et
 cet actus: et opera: vobis. et verba hoīm. i. luſio in malis
 ſis imitatur: tñ lutzurioſi funt et peruerſi. et ſunt loquē-
 ſes deo p deuotam orationem nullaten poſſunt recedere
 Fecitēbār lupi ludaciſe: ſed aſorice. Acemie. vlt. Plin.
 vlt. i. ad Timoj. liij. Speciem quod p̄carat ſunt lutzuri
 et virtutem eſ; abnegantes. Et breuiter / ſi in ſuſtentione
 quēdā phariſa hoīb; illudētes: et eos ſus ſic ſictonētes
 hēdiciſes. ¶ Saryſi Fin libi. xxi. c. de portis lupi
 hoīes ſilueſtres: pedes equinos habentes: et comas
 frōtib; deferētes: quos aut iniquo error: tāq̃ deos colli-

re lingua: quia sicut dicitur Amos. v. "Pendens in tem-
 pore illo tacebit: quia tempus malum est." Item in Scy-
 7 thia sunt quidam habentes ita proliatas proleas au-
 res: quorum corpus inde cooperitur, quos phantasiis So-
 lus vocat. Sic vere in Scythia quæstio frigida et
 aquilonaria. I. in religione vbi viget frigus penitentie et
 timoris: sunt quidam habentes magnas aures. I. magni
 affectum et habitudinem ad audiendum: rumores scilicet fa-
 bulas: ita quod totum corpus ecclesie contegitur et inuoluunt
 scilicet vbiq; se diffundunt ad trifunulos audientium.
 I. cruciæ vbi. Ad nihil aliud vacabant: nisi aut dicere aut
 audire aliqd noui. Item in Ethiopia fuit Sifido, sunt homi-
 nes: qui ad modum quadrupedum vadunt promi et curas
 xpus terrâ: nunq; erigere se valentes: dicitur arripabatur
 te: qui etiam fuit Solinus sicut fere sine certis sedibus
 vagantur. Sic be charissim! in Ethiopia qui
 9 in mundo qui feruore auaritie comburitur sunt aliqui ho-
 mines: scilicet auari: qui semper sunt curui: pœni et inclinati
 ad terram. I. ad temporalia per amorem. ps. Et dorsum
 eorum in semper incuruus. Dan. x. Ultimus meus herebat ter-
 re. Et isti etiam non sunt contenti vna fede. I. certa posses-
 sione: imo semper per iniqua desideria de vna ad aliam
 vagantur. Et vti de ambitiosis clericis cernimus:
 quorum nunq; in vno beneficio quiescit animus. Vbi dicit
 q; tales fuerunt apostoli: quia scilicet nullam sedem tempo-
 ralis possessionis habetis appropriauerunt. Sic etiam boni
 religiosi nō debent sibi claustrū vel locum appropriare:
 sed ad mandatū prelati in certis sedibus: vbi placuerit
 superbius se transferre. Ad hoc vbi. Non habemus
 piam manentem ciuitatem. Et sunt alij in Ethiopia qui
 9 ciopodes dicunt: qui vni tantū habent pedem: ita ma-
 gnum: quod ad ambulantur contra eum: qui ita veloces
 sunt: quod cambus comparent. Sic vere charissim! illi qui
 sunt in Ethiopia. I. in religione non debent habere nisi
 vnum pedem. I. vnu affectum. I. amorem xpi et potestatis
 p: ad nihil debent vacare: nisi ad ipsius: et sic poterit
 esse velocissim: scilicet ad cursum bonorum operū exequendū.
 Ad hoc vbi. Curram: ad propositum nobis certamen.
 Ad hoc vbi isti sunt auari: qui cū deberent habere duos
 pedes. I. duos affectus: scilicet ad temporalia et celestia: ipsi
 non debent nisi vnu: scilicet affectum ad temporalia
 vti magnus est: q; contra effectum. I. auaritie: eo se ob-
 mbent. Vbi isti etiam sunt celeses more canis: sed mala
 pœra et actus auaritie exequendos. Pedes enim eorum
 ad malū currunt. Proverb. i. Item in deserte libye
 10 sunt quidam hoies q; plantas hnt auersas: et isti fenos vi-
 sitos in pedibus dicunt habere. Tales aut dicit ps.
 Scythia est: sicut infra de mirabilib; exposuit. Sic ve
 cula libya mudi butus sunt multi homines scititij
 et peccatores: quoru pedes. I. affectus sunt auersi: q; cū
 deberet esse a parte ante. Ad bona spiritualia et eternaz
 itij si tñ a parte retro sunt: scilicet ad bona temporalia et terre-
 a: q; retro nos necessario remanebūt. Facti sunt quasi
 trostrum: et nō in ante. Hier. vii. Pedes autem affec-
 tum suoz i fer digitos diuidunt: et in fer particulas.
 Numer digitus est amor: et affectio fer: secundū amor am-
 num: terris amor deliciarum: quartus amor diuitia-
 rum: quintus amor bonoz: sextus amor potentie tempo-
 lis. Ecce. xvi. Id iussit pedes tuos. Et Scdm p̄fca:
 11 in super terrā sunt quedam monstra in Scythia que
 amie nuncupant: formā humanam mentientia: que pe-
 se habet quinos: q; etiam dicit Solinus. sed de hoc
 de Scythia. c. vii. Plinius autem lib. x. c. vii. dicit
 amias esse aialia cū mamillis: dicens q; quedam ani-
 mali habent in ventre medio quaternas mamillas: vt
 antipater: alia aut duas: vt lamie. et ad hoc alludit scri-
 ptura Threno. liti. vbi dicit q; Lamie nudauerunt mā-
 las: lactauerunt carulos suos. Sic in hoc mūdo sunt q; m
 peccatores: qui licet habeant formā humanam. I.
 parentiam exteriorē rationabilē sicut homin: p̄ se
 eorum. I. affectus et volūtates autem sicut homin: p̄ se
 et luxuriam: sicut p̄t in hypocritis: qui vident effe-
 mines. I. rationabiles: tñ sunt superbi et luxuriosi. He
 v. Et qui amatores in feminas: vniuersiq; ad vxo-
 rem

De Animalibus.

primi subhinitebat. Iaculusq; Iliodoras lib. xij. vbi mul-
ta alia ponit monstra/que oia accipit a Plinio lib. viij. et
etiam a Solino. Vel dic q; isti sunt adulatores / q; dupli-
ci maia deceptionum: scz gestib; et verbis solent alios
lactare/et ipsos decipere et fraudare. Ideo Proverb. j.
Sili ne te lactauerint peccatores.

Capitulum.xl.De Femina.

Emina fm dñi dñs. et sic dicta aphos qd est
significatio qd habet vñ ignem reberenter
conspiciendum. Et fm dñs lib. ii. ca. f.
Emina gñatler est maior sollicitudo mris circa
fetus et maior pietas qd masculu. Sic ve
boni simplices plus valde habet qd masculu fve religio
si ecclesiasticu clerici vel pelati. Nam hodie maior em
habet vñ igne charitatis maioris fund pietatis e deni
gnitatis e magni fund solliciti circa fetus bonoꝝ opo
rum produciendū. Et pone de beata virgine / que cum
sit pūissima et benignissima / fetus suos peccatoꝝ feru
enter nūscitatio pūtrif. Et aliter. Rūmold obliuif

2 paret mater filii veteri sulz. ¶ Femina fm Arifto. est ge-
neratit malculo infirmioz/debilioz/2 ad infirmioza
pnoz: qd accedit et paucitate calozis/et abundantia hu-
moiz. ¶ Uñ femina inter homines est aial mozuofum.
Sic vere chariffimi/femine. Lubidit: quia calor charita-
tis i eis deficit/et humoz carmalitatis abudat: ideo funt
comūiter malculi. i. pelatis vel ytris perfectis debi-
lizoze ad bene operandum/et infirmioze et pnoioze
ad cadendum. ¶ Uñ apluz. Infirmi facti estis in hac par-
te. ¶ 2 et generaliter inter omnia aialia malculi habe-
ant effe feminis fortioze: hoc fit fallit inter vifoz 2
pardoz/ybi femine funt malculis fortioze. Sic fe licet
in omni cōitate/et maxime inter sanctos 2 angelos/illi
qui funt malculi ad litteram / funt fortioze 2 perfectio-
res/et in omni bono confuetioze: fallit ite inter vifos. i.
inter diuites hūitioz/et inter leopardos. i. inter pūci-
pes et raptioze: quia reuera in talibus mulieres preua-
lent ytris: quia fecimus funt crudeles/et magis pie/2
vt comūiter plus deuote/2 ad oia bona opere magis
fotez. Lubillerem fotez qui inueniet. 2 mouer. r. 17.

[illegible]

est constanti et virtutis et minime fidelitatis et mafcul-
 us. Unde recitat Aristot. ibi de seipſa q. mafcul⁹ pugnat
 pro femina qd videt eam percuci vel inuadi: ipſa tñ non
 pugnat pro eo: imo contra eū et ſpñ perſequitur et inſe-
 ſtat. Sic verelict ſelatus/vir/pelatus et mafcul⁹? no
 ſter pugnaverit pro nobis/ſes contra vicia et demone:
 nos tñ non pro ipſo/ſed contra ſpñ inſurgim⁹/irando/
 blaſphemando/et vicia cōmittendo. Hui⁹m crucifige-
 tes filiū dei. Ad l. aeb. vi. Et di. contra ruſticos/q. lics
 mafcul⁹ ſus. l. pelatus/ princeps vel curatus bonus
 pro eis pugnet recte neceſſitatis ſue/ ſi tñ veniat et ali-
 qui tribulationi/et pote q. a ſuis maiorib⁹ ipſat. ipſi ruſti
 c. pugnant contra eū/accuſando et litigando. ¶ Eccl. iij.
 ¶ Oculis ſuis lachrymaſ. Et. ¶ Eccl. xij. Reddet ei p
 honore contumeliam. ¶ Eccl. xliij. Quare malis p. dono
 redditis. ¶ Et pone biſtoſaliter de mulieribus malis z
 infidelibus/que produnt ſuis ſuos: quia nō eſt malitia
 viri malitiam mulieris. ¶ Eccl. xvj. Et poteſt dici de
 infidelibus vaſſallis. ¶ Semina pñ. Aristot. in genera-

tionē se habet per modum materie: masculus autem p
modum forme: ita q̄ ex cōiunctione duozū feminī fetus
in vtero generat. Sic vere Christus se habet per modū
forme ⁊ causē efficientē: anima autem per modū ma-
terie in generatione spirituali. i. in p̄ductione bonozū
operum: et ex istozū cōiunctione et vntōne gratificā
fetus bonozū operum procreantur.

Capitulum. xli. De Ferante.

Eius est percipere & generare in quibus
neret: et sic dicitur a secunditate. Et habet
setana membris propriū aptum ad concep-
torem: ad hanc cooperatur in Arist. li. viij. i.
uolunt et influentia orbis et stellarū. Sed
hoc querit lib. vi. cap. liij. de muliere pariente. Si vere
talis est omnis bonus homo : qd ferū bonorum operum
primo in loco apto et debita matrice concipit: videlicet
in volūte: et deinde eū per bonam operationem emit-
tit. Veritatem ad hoc operatur & lunat reuoluto & in-
fluentia stellarū &. interfectio: exempla: doctrina & iu-
sticia orbium et stellarū spiritalium &. sanctorum & bono-
rum operū et angelorū. Ad bona enī opera procedenda
a sanctorum exemplis & orationib⁹ adiuuamur. Stelle
enī manētes in ordine suo zc. Iudici. v.

Capitulum. xliij. De Fetu.

Quod hic secundam vocat/ alij secundas plurales
tum numero/ seu involucrum dicunt.

Etus ch parvus animalis: sic dicitur
ventre fouetur. Pellis autem q̄ ferum conti-
netur: dicitur fecundia: quia cum feru nascitur
nisi cum feru expellatur: mater exurit mori
et necatur. Dum autē ferus a matre paruit
tur: necesse est vt a fecundia illa primus spoliatur.
Sic vere charissimū ch homo in ytero matris. In amo-
re statū mundi sit inuolutus fecundia. In carnalibus
voluptatibus et peccatis q̄ tandem de ventre mundi
eijctur: necesse est vt expoliatur: deleatur fecunditas:
vt pote q̄ intrat religionem: vel ad dignitatem ecclesie
promouet. Similiter q̄ ecclesia emittit alique ad digne-
tate: necesse est q̄ carnali tunica exuatur. Ideo dicit ta-
tu illud. i. ad Loy. 3. In carne ambulantes nō fm carne
militamus. arma em̄ militie nō sūt nō fit carnalia. i. peccata
pone sitis de pctō originali: vel de p̄laciuiti i. i. i. i.
que post partū ferus. i. post cōfessionem pcti remaneat in
matrice. i. in volutate: alibi iterfici vt p̄cti. Allegat. i.
¶ De ferib⁹ aialit aliquid sit masculi aliquid femine: alii
q̄ hermaphroditi: q̄ vtrius habent feritē: sed sit semp
imperfecti fm Ysidro. lib. 1. 2. Vnde reliqua lib. 1. 2. de crea-
tione hominis. Sic inter hoies quidā sunt masculi: alii
femine: i. mali: alii hermaphroditi. i. medietate:
nec sūt volut deo ferus: i. mudo: v. vtrōs sexū gaudent.
Sed vere necessarios oportet q̄ vtrius sit imperfecti: quare
nemo pot̄ duobus ibi se feruire: q̄ aut vnū diliget. 2.
2ib. ar. 1. 2. Non em̄ potestis bibere calicē dñi: v. demone-
strant. i. ad Ro. 14. Exemplifica de religiois seculum
fucum. 2. 2.

Capitulum. xliij. de Fatuis ficialis.

Ficarius fatuus de homo siluestri
uens: sic sumitur lere. i. Dacones in
cū fatuis ficarijs. Glosa. i. cū hominibz silu
nis. Unde male dicunt qui dicūt bēatū
ficari? est latrovens sicca. i. gladio bēatū
Alloth Judic. iij. Ficarius etiā pōt dici custos et
ficusū cē. vide supra de faunis.

Capitulum. xliiij. de Formica.

[illegible]

virtutum / bonorum operum magnitudinem cōpārare. Ut
virtus de negotiis iudicaret. *ij. ad iac. vii. c. ij.* Idem
dicit q̄ quādo fomice habet aliquod q̄ voluit eo us nō
possunt postere: tunc vertit se / ⁊ pedibus posterioribus
ante positos post se trahere molitur: ⁊ si unus fuit sit ita
grauē / q̄ postari ab eis nequeat. solent illi diuidere vt
sic facilius deferatur: ⁊ caueria sua leuius inducatur.
Fomica est pellex: ⁊ unus fuit subditus: quem debet
portare ad paradisum: sed si sit ita grauis ⁊ obstinat: q̄
ipsum deferre nequeat ad paradisum nec eo doctrine
vel p̄dicationis / nec moris p̄nititionis aut correctionis:
tunc debet cū p̄cedere / ⁊ bonum exemplum: ⁊ sic post
se trahet eū per imitationē: iuxta illud *1. cor. xi. j. in funi*
culis adēam traham eos: in vinculis charitatis. Si autē
ita fuerit grauis ⁊ obstinat: ⁊ p̄ malas p̄seruditiones ag
grauatus: q̄ nec eo monitionis vel p̄dicationis / nec
exemplo bonē cōuersationis vel operationis trahi pos
sit: sic debet eū diuidere / ⁊ scindere in formā correctionē vt
eū introducat ad gloriā septentrinā in formā iūctiōis padili / vt
q̄ bibis nō corrigat / p̄berib⁹ corrigat. *ps. lxxi. c. ccl. xxiij.*
Idē dicit q̄ diaboli diuidit grana sua. i. auaros ⁊ reposito
ros per multa desideria et negotia: vt sic in formicariū
hām. i. in infernū eos facilius introducat. Et ideo *2. thes.*
ii. lxxv. c. ccc. lxxv. nunc interibunt. Pone etiam q̄
grana ista decoctas / ne germinet: q̄ contemne bonē cō
uersationis eis auferit. sicut meam decoctauit. *Job. i.*
1. c. ij. Item fomice operatur in plenitudo noctis: in
erlumo autē cessant a labore. Nam q̄ de pluribus partib⁹
us cibos euehunt: ideo tempus certū datur eis etiam
ad somnū: sicut *pl. i. c. x. c. x.* plenitudo charissimi
sibi facit repus gratie / in quo nō presentis ignorantie lu
mine lunc. i. gratia. i. huius fuit perfectio illustrata. Et
ideo p̄o certo fomica. i. boni viri in isto plenitudo. i.
tempore gratie debent bonis laboribus vacare: ⁊ operib⁹
us virtuosos instare: vt post istud plenitudo. i. post diē
iudicii cessent ⁊ requiescant a laborib⁹ suis: et opera eorū
se sequant eos. *2. cor. xxiij. i.* in paradiso. *3. ieo. 3. ian. ix.*
peramini donec dies sit. *c. Fomice* sicut *pl. i. c. x. c. x.*
erit in plenitudo operant: gregatim vltat: grana sua cō
municant: ⁊ cū sibi obuiis sit colloquunt: ⁊ diligens p̄
sentatio. Nam altera cū altera mō cōtrahit: ac si inuicē
haberet cōsilia ⁊ cōtractus. vadunt ⁊ redeunt per
mutas fristas / certas ⁊ rectas / quas libertatem super sibi
sēs elegerit. Sunt autē fomice paruule / stricte circa vēs
em: quādo senescunt / crescut eis alae / ⁊ in acrevo
atē sicut auēs. Et licet dicit *pl. lib. vi. c. xv.* Fomica
effusum sanguinem sentit: ⁊ inde tactū gram p̄osicit: ⁊
sum postea non refumit. Sic vere religiosi debent gre
gati per collegia vivere / in plenitudo vite pulvis labo
ri: bona sua inuicem cōmunicare: ⁊ in capitulis suis
alloqui et tractare: ⁊ illos quibus obuiant / pacifice
facere: et inuicem cōsilia facere ⁊ habere: quia salus erit
p̄ multa consilia. *Proverb. xj.* per semitas tristas. i. p̄
am penitentia: quae multis tribulationibus trita esse
bet: debent incedere: et rectam viam iustitie iugiter
seruare. Hae via ambulate / in ea non declinetis: ⁊
debent esse paruuli per humilitatem / stricti vel cincti
⁊ reuerti ⁊ calkitem. Bene vestros accingetis: ⁊
d. xij. Et licet isti in iunēre sint animalia. i. volu
tiosi per carnalitatem / circueuntes circa terram per
arritiam ⁊ cupiditatem: tamen quādo senescunt p̄ta
⁊ ⁊ maturitatem: ⁊ crescut per gratiam ⁊ virtutem:
vere debent fieri volucres. i. viri perfecti ⁊ contem
ptui: q̄ alas duplices charitatis debent accipere / et
sum ad celestia per contemplationis studium eleua
nguinem. i. peccatum luxurie debent fugere: et eos
i inde tacti et infecti sunt dimittere: et eorum consor
tium abhorere. Facient sibi alas: ⁊ volabunt in celum.
sauerbio. xxiij. Date sunt mulieri alae due: vt volaret.
et pone de ballis et caudicibus / qui primo sunt par
⁊ depressi ⁊ pauperes: circa terram in flatu infimo am
plantes: sed tandem cū creuerint per diuitias: ⁊ fenue
rent per scientiam secularē / tunc efficiuntur alati per
perbiam: ⁊ volant superius ad officia ⁊ dignitates: et

Lib. X. De Animalibus.

inter aues habitant. i. inter nobiles et potentes: vtpote
qz efficiunt milites: licet naturaliter sint rustici: z sic de
bestia in volucrum transformantur. Figura Dante. vij.
vbi vidit bestiam in mari quasi leonem: z habebat alas
quali aquila: sed tandem auulsa sunt ale eius: et sublata
est de terra. Sic vere quando isti sunt in mari. i. in statu
paupertatis z amaritudinis / ipsi sunt recte sicut leona:
scilicet crueles z raptores: sed tandē acquirunt alas. i.
diuitias z prebēdas z officia / mediantibus quibus per
superbiam extolluntur: z sicut aquile ad rapinam vndiqz
deferuntur: sed tandem per mortem ale huiusmodi
auelluntur: z illi a terra. i. a vita presenti pariter auferunt.
Prover. x. Impis autē de terra tollent. Job. xxiij. Nunquā
semita seclorū custodire cupis quā calcauerit viri iniqui:
qui sublati sunt ante tempus suū. Item idem ibidem
ca. xxxj. dicit qz i India sunt formice maxime z comute:
que infra cupiditate aurum z arenas aureas z gemmas
custodiunt: qz licet eis non proficiant: tamen exinde acci
pere volentes persequuntur: vulnerant volando z occi
dunt. sed hec Indi furantur effluo tempore: quando scy
pro ferore nimio iste formice in cavernis z in tumulis
abconduntur. Iste autem formice (vt ait) magne sunt
ad quantitatem luporum egyptiorum. Unde ait qz in tē
plo herculis Rome fuerit logo tpe duo comus formice
indice suspensa pro miraculo. Sic vere in mundo sunt
formice. i. diuites: causi dici / vltari / z auari: qui sunt ma
ximi quātum ad substantiam temporalem: comuti quā
tum ad potentiam: secularem: et quantum ad elationē
et superbiam popularem. sed isti sunt cupidissimi: quia
aurum et gemmas. i. diuitias temporales custodiunt:
scilicet in suis arcis et abditiis: licet tanta auaritie par
citate constringantur: qz eis nō proficiant: nec eis vitan
tur: quia scy non audēt vti nec etiam comedere ad sus
ficientiā: sicut dicitur Eccl. iij. Vnus est: et scdm nō
habet zē: tamen non finit qz inde alij accipiat quoquo
modo: imo rerum suarū inuatores z detentores crudeli
ter persequunt: vt pz: quia debitores suos in cariorē tē
pore quo possunt per lites impetunt et inuadunt: et sic
eos occidunt z affligunt: quia vitam suam. i. temporālē
substantiā eis tollunt. Esa. lvij. Omnes debitores ve
stros repetitis: z percutitis pugno imple. Verū tamen qz
post mortem erunt in tumulis et caueris: et quando
estas. i. feruor et ardor ignis eterni et etiam pena mortis
eos afflixerit: tunc vere aurum et gemme. i. diuitie tem
porales quas nunc custodiunt: ab alijs poterūt occupa
ri: quia relinquent alienis diuitias suas: z sepulchra co
rum domus illorum in eternū. Vel dic de bonis qz aurū
et gemas. i. virtutes z gratias debent summe custodire
et demones volentes ea rapere / operibus impugnare.
Verū tamen qz in estate prosperitatis: vel ardore tenta
tionis includuntur in caueris terre. i. in amore tempo
ralium: tunc eis a demonibus subtrahuntur z furant zē.
Item dicit Irido. lib. xij. qz in Ethiopia sunt formice
sicut canes: que custodiūt arenas aureas: sicut dictum
est. Sic sunt auari: qui more canum habēt insatiabilem
appetitum. Esa. lvi. Lanes impudentissimi nescierunt
saturitatem zē. Expone sicut supra: qz idem. Formice
sicut apes fm Aristo. lib. iij. ca. viij. habent scilicet olfa
ctus: qz si quis malo odore subumigauerit domos suas
ipsas fugiunt z dimittunt. Sic vere boni bono odore bo
ne fame aliorum delectant: z ideo domos. i. religiones z
collegia in quibus est malus odor luxurie z infamie: de
bent dimittere / et ad alia odorifera. i. ad bonas societa
tes z famosas pro viribus se transferre. Unde de mun
do vbi est malus odor: infamie z luxurie: debent se trans
ferre ad religionis statum: z societates puras et castas.
Vnguento z varijs odoribus delectatur cor. Prover. b.
xxvj. Vel dic qz diabolus volens expellere formicam. i.
Lustitiam de domo sua. i. de corde hominis: facit ibi do
rem feridum. i. malas z impudicas affectiones z cogita
tiones: quibus homo trahitur ad peccatum: z sic Lusti
tius deserit locum suum. Reliqui domū meā: dimisi he
reditatē zē. Esa. xij. Item idem lib. viij. Formice flo
res et germina corrodendo violant / fructus et semina

concauant z manducant. Et licet hominibus nocent
vros tamen adiuuant atqz sanant: qz eorum oua vris
sunt medicina. Unde infra de vso et de ouis. Sic vere
prauī principes z prelati z iudices corrodunt et consu
munt per crudelitatem z rapinam: et actionem et econ
trariationem: flores z fructus arborum. i. diuitias alienas:
et ideo hominibus: qui sunt bestie nude naturaliter: sunt
licet pauperibus: qui non habent vellus diuitiarum: sunt
infecti: nocui z molesti: quia nudos dimittunt homines
vestimenta tollentes. Job. xxiij. Vros tamen qui sunt
vris. i. qui sunt pios: et vellere diuitiarum vestiti / adiu
uant / sustinent atqz fouent: quia vere mali iudices z ru
ptores sustinent diuites z potentes: z depredantur pau
peres et egentes. Diuitie enim addunt amicis pluri
mos: a paupere autem et si quos habuerat receperunt.
Prover. b. xix. Applica bene contra acceptores peris
narum. Secundo. Pl. lib. xj. ca. xxx. tanta insectio
micis naturalis industria / qz ad earum diligentiam hu
mana ratio vix attingit. Est enim his ratio: memoria: ca
ra: cōmunitas: z sapientia. Apparet autem earum sapi
entia in multis: quia scilicet grana ne germinet: abcon
dunt: magna vt subintrent diuidunt / macerata deici
cant: z super seminas ritas z certas ambulant: de futu
ro cogitant: simul viuunt: et grana contra hyemem con
gregant: certo tempore laborant: z certum estis tempus
ad quiescendum eligunt: et ad recognitionem mutuum
quali nundinas sibi vendant: z sole animalium: puer
hominem: foctas mortuas sepeliunt z tumulant: et cum
sibi obite sunt: quasi quosdam contractus et consilia si
mul tractant. Ite. Pl. lib. xj. vbi supra. Ista omnia dic de
vris perfectis: qui pro certo debent habere rationem
intelligēdorum: memoriam beneficiorum susceptorum:
curam z diligentiam operum agendorum. Ite ergo de
bent grana. i. corpora sua ne germinet: scilicet peccata: p
penitentiam rodere: corda etiam sua si sint per superbia
nimis grossa: debent per humilitatem diuidere z minu
ere: z si sint nimis per carnalitatem humida: debent ea p
abstinentiam desiccare. Per seminas certas: scilicet per
vias per quas sancti ambulauerūt: debent incedere. De
futuro tempore mortis debent cogitare: z sibi pro illo tē
pore grana. i. virtutes z merita congregare. Similiter
coadit z socialiter debent viuere: z certum etiam tem
pus ad labores tam mentales qz corporales eligere: et
certum etiam tempus ad quiescendum z ad recreandū
accipere: de suis negocijs inuicem tractare z consula
re. Igitur bene consilite sapientia Prover. b. vj. dicitur.
Uade ad formicā o piger: z considera vias eius: z discite
sapientiam. Ite etiam debent mortuos socios sepelire:
opera pietatis alteri exhibere. Vel etiā mortuos
defectuosos debent sepelire z abscōdere: eos in publi
cum non mittere: sicut faciunt religiosi. Esa. xxxv. Sep
eli mortuū tuū. Et sicut formice triticum elidunt: hor
deum vero dimittunt: sic iusti accipiunt triticum semina
spiritualis: z dimittunt hordeum cum cortice litere: ho
stias. Vel accipiunt frumentum spiritū alij: z dimi
tunt hordeum temporalium. dicunt enim illud ad. iij. f.
Triticum cōgregate in horreum meū. Secūdu Pl. lib. xj.
formica est fortis animal quod sit in mundo: qz est ma
lum est quod respectu sui corporis satum onus portare
valeat: vt formica. Sic vere humiles z simplices solum
supporādis tribulationum oneribz alijs esse fortiores.
Job. b. iij. Infirmitus dicit: qz ego fortis sum.
Emicaleō. vnde supra titulo de aranea vbi ponit

Capitulum. xlv. de Suco.
Acus est apīs magna / carens aculeo: tanqz
imperfecta: dicit a phagein / quod est com
dere: qz licet non mellificet nec la boset: mella
tamen comedit altariū: fm Aristo. lib. xij. ca. x.
vere in mudo sunt diuites z potentes: qui nec
laborant ad mellificandum. i. ad diuitias acquirēdum: nec
mella aliorū labores. i. diuitias pauperū agricolarū z
subditorū: quas per extorsiones suas acquirunt: nec
et comedunt. Job. b. iij. Alij laborauerūt: z vos in labo
reum introitis. Aug. Et qui seminat: z alij qui mellificat

Lib. X. De Animalibus. Jo. CCVII.

psal. In labore hominum non sunt zē. Vel allega contra malos prelatos vel burgaundos qui sunt in religione/ qui non faciunt nisi alios infestare/ et laute de eorum laboribus comedere/ et manducare/ qz vere multi sunt hodie in ecclesia qui nihil faciunt mellificare nec aggregare/ nec utilitatem aliquā procurare/ de bonis tamen que sancti predecessores sui sanctis meritis/ et laboribus quesierunt/ vobis tunc vivere valde laute. allega sicut supia. **C** fuci fin dā/ et domos edificandas. unde sunt quasi apes imperfecte/ et serue/ et mancipia altorum/ ideo alie eis imperant/ et apes pinguunt/ quādo aut mella sunt perfecta et matura/ expellunt eos alie apes/ et quis multos labores sustinuerit circa mel/ tamen exinde comedere non finitur/ nisi quod rapiunt et furantur/ ideo in vere ab aliearibus expelluntur. Tales recte sunt pauperes atqz serui/ qui alijs apibus/ scilicet diuitibus obediunt/ et eos adiuvant ad mel ducit/ et preparandum/ et ad domos etiam fabricandas. alie enī apes/ scilicet diuites/ consueverunt talibus imperare/ qz diuites pauperibus imperant. **P**roverbio. xxiij. **E**st ideo ad opera z labores tales pnt compelluntur/ et si tardaverint. **N**ō faciunt quod precipitur/ verbis atqz verbis affliguntur/ qz seruo misera est conditio servitus/ qz servus cogitur pati/ et nemo sinitur compari/ servus cogitur dolere/ et nemo sinit eō dolere. **L**icet tamen fuci. i. pauperes agricole circa mel ducit/ et laborant/ tamen quādo mella. i. diuitie sunt parate/ quādo ver. i. tempus prosperitatis advenit/ tunc vere diuites eos prohibent ne de diuitijs comedant acquisitis/ et eos a se propellunt et expellunt. unde breviter de bonis diuitijs nihil portant/ nisi quod possunt rapere vel furari. **E**st illud. **D**ignus est operarius mercede sua. **V**el potestis de falso amore diuitum/ qui alios sibi adiungunt ad laborandum/ sed non ad cōsummādu/ quos licet habeant focos in aduersis/ tamen eos deserunt in prosperis. **Q**uia si habuerit/ conuictet tecū zē. **E**cclij. xij. **V**el ad labores/ sed tamen a melle consolationis temporalis prebendarum/ et officiorum eos arcent. **F**igura de prebentis/ et in paleas non dabant eis. qz ne multi sunt qz bene recipiunt beneficia altioris/ sed nihil penitus volunt recompenare/ contra illud **E**cclij. iij. **N**on sit porrecta manus tua ad accipiendū/ et ad dandum collecta. **C** fuci sunt apes imperfecte/ que non mellificāt/ sed imperat/ et alios apibus mellificantibus edificat/ et operculo clausas. **S**ic vere licet seculares mel deuotioribus/ et gratie vite producant/ apibus tamen mellificantibus edificat/ et procurant/ qz scilicet sunt ample per charitatem/ magnifice per dignitatem/ separe se a mūditiā/ se per votorum et statutorum custodiam. **S**er angule aut debent esse per paupertatem/ obedientiam/ castitatem/ humilitatem/ charitatem/ et pietatē. **F**igura. iij. **R**eg. v. de tyris qui edificauerūt filiis israel templum. **S**ic seculares templa z ecclesias edificat viris sanctis.

Capitulum. xlvj. de Syphibus. **S**yphes sunt animalia crudelia/ que caput et pedes anteriores habent vt aquile/ reliquum aut corpus posterius simile est leoni. **I**sti autē maxime infestāt equos/ et homines etiam deuorant/ et occidunt/ sicut **I**sidus. li. xij. **I**ntantum volentes tollere interficiunt et occidunt. **T**ales recte sunt tyranni. mali principes prelati/ qz primo in inuenture sunt aquile/ qz scilicet vident per discretionem/ altero alie clamant per predicationem/ intra illud **Disc.** viij. **I**n gutture tuo sit tuba quasi aquila. **S**ed vere in parte posteriori/ hoc est dictu/ in senectute z extremitate vite/

ipsi sunt similes leonibz/ scilicet crudeles raptores/ excoisatores/ et superbi/ et more leonum innocentes bestias. i. tuos/ et bonos subditos inuadentes. **E**t ideo bene dicit qz equos et homines. i. bonos et malos/ luxuriosos et castos impetunt excoisatōibus/ et inuadunt. **E**cce. xij. **D**ecidi in te iustum et implum. **S**yphes qui sunt sicut solium alites ferocissime/ vel potius ferevolantes/ in montibus hyperboreis custodiunt aurum et gemas/ et licet eis non viatur/ illa tamen exinde non sinit quēpiā sumere quoquo modo/ sicut **I**sidus. sicut idem dicit supia de formicis **E**thiops. **S**ic vere mali prelati in montibus dignitatis existentes/ custodiunt arenas et gemas. i. animas peccatorū/ quarum sunt custodes et prelati. **N**am per mala sua exempla istas custodiunt in montibus hyperboreis/ qui sunt frigidissimi. i. in statu peccati/ ubi est frigiditas in deuotionis/ ita qz si aliquis hō scilicet predicator/ velit inducere eas tollere per predicationem/ ipsi eū impetunt et inuadunt/ et ipsum sepe phibent predicare/ contra illud **Pro** uerb. iij. **N**oli phibere benefacere eū qui potest potes et ipse benefac. **V**el pone de diabolo vel de magistris scoliarum/ vel de parentibus mundanis/ qui nolunt qz alijs deferat/ scilicet ad statū religionis/ et salutis illos iuuenes vel animas que sue custodie committunt. **I**deo **libere.** xij. **P**astores multi demoliti sunt vineam meā. **V**el pone de auarīs/ qui licet non vtant auro et gemis. i. diuitijs temporalibus quas custodiunt/ tñ non sinit alios eis vtī/ immo fures alios crudeliter persequuntur. **S**yphes ita sunt magni/ qz de eorū vnguibz in mēsa regum pocula propinentur. **S**ic vere gryphus. i. diabolus habet maximos vngues. i. maximam crudelitatem/ ita qz in mēsa regis eterni. i. in sacra scriptura poculum scilicet doctrine de huiusmodi vnguibz propinatur/ qz scilicet de crudelitate ipsius ibi mentio fieri consuevit. **libere.** vj. **C**rudelis est/ et non misericors. **V**el dicit qz vngues gryphis est rigor iustitie ipsius **L**iberti/ qui sunt in sacra pagina in reuerentia et honore. **V**ngues habebat ferreos. **D**an. viij. **S**yphes odit equū/ ipsum vnguibz pungit/ et ipsum in acra subleuat/ et extollit. **S**ic vere tyranni sanctos martyres oderunt/ et eos impugnauerunt. **S**ed vere hoc in altum. i. ad altitudinem perfectionis/ et eterne plationis ipsos mirabiliter exaltauerunt. unde **V**icentius dicit/ bat **V**aciano. **I**n sublimis agor zē.

Capitulum. xlvj. de Syphibus. **T**ales sūt bestiole quasi maiores mures/ sic dicte eo qz sōnus faciat eos pingues/ gliscere/ et enī idem est quod erefcere. **N**am tota hyeme immobiles et quasi mortui requiescunt/ in vere aut euigilant/ et iterum reuiscunt/ vt dicit **I**sidus. li. xij. **S**ic vere peccatores dum sunt in hyeme. i. in statu peccati/ ipsi pro certo dormiunt in delicijs et in luxuria/ et in carnalibus requiescunt/ et ideo recte tūc efficiuntur quasi mortui/ qz scilicet ipsi sunt immobiles et sopiti quantū ad motum bonorū operum exequendū. **S**ic est tñ qz tunc temporis per carnalitates/ diuitias z delicias mirabiliter impingunt/ qz peccatores magis abūdant diuitijs et delicijs qz alijs. **E**t ideo de hoc dicit **libere.** xlvij. **F**ertilis fuit moab ab adolescentia sua/ requiesuit in fecibz suis/ nō est transflus de vase in vas. **V**erū tamen quādo venit ver. i. tempus gratie et penitentie/ tunc vere isti debent reuiscere per gratiam et charitatem/ et ad oēm bonam operationem euigilare. **I**ngressus est in ea spiritus/ et reuixerunt. **E**cce. xxxvij. **I**ad **libere.** v. **N**on dormiamus sicut ceteri/ sed vigilemus/ et sobrii simus. **V**el ex pone de patribz/ et de tempore legis/ et tempore gratie/ qz illi qui prius dormiebant in peccatis/ tādē in uesre. i. in aduentu solis iustitie **L**iberti. i. in tempore gratie reuixerunt. **V**el dicit de falsis amicis seu adulatozibz/ qz in hyeme. i. in tempore tribulationis et paupertatis alijs nō apparent/ immo dormiunt atqz latent/ sed vere in tempore prosperitatis tūc euigilant/ alijs applaudendo/ et se dicēdo amicos altorū/ qz sodalis amico conuicia dabit in oblatione/ et in aduersitate aduersarius erit. **E**cclij. xxxvij. **S**ilices in siluis habitant/ socios sibi notos diligunt/ et cōtra alios vero pugnant/ insigni pietate patres suos in

Lib. X. De Animalibus.

fenectute nutritur: et eis alimēta cū fuerint / lucentes
adminiftrant: ficut dicit Plal. xlvj. c. lviij. Scit vere illi q
in filia religionis habitat / focios fuos debent diligere
tuus / et cōtra alios / ſc; contra mūdum per pēdicationē
et mūdū cōtēptū iugiter dīmicare. Diligite alterutrū
d. Ro. xliij. Diligite amīcū tuū: et odio habebit inimicū.
Mat. v. Jacob dilexi et. Malachie. i. Et patres. i. pre
latores viros antiquos debent pie nutrire et fouere: et eis
in alimentis et alijs neceſſarijs ſubuenire. Quod eis et
alia multo iureuerēt: et obſtinatores: de quibus dicitur
Thienoz. liij. Facies ſenium non erubuerit. Et pone
de pietate in parentes carnales: quib; debet quilibet in
neceſſarijs ſubuenire: q; qui ſuū: et maxime domeſtico
rum curam non habet: fidem negauit: et eſt infidelis dete
rior: vel pone de acceptione perſonarū: q; mali iudices
fuos diligunt: alios impugnant: focios ſuſtinent: remo
ſos aſſigunt.

Capitulum. xlviii. de Gilla.

Gillus ficut choreograffus eñ famial paruū:
rapar: motiferum: z ipſoſam: minus heri-
clo: z a ſono nomē cepit: terram terebat: no-
tribꝫ fridit: retro ambulat. Hecce ſic peccato-
res z diſtites lupi paru per pillulimittit
tem: rapaces per crudelitatem: moſtiferi per detractiōis
venenolitatē: ſpinoſi per diuitiarū multiplicatē. Ben-
ſamini lupus rapax. Benef. xlii. Illi in nocte preſentis
vite frident per detractiōem: terram. i. terrena terebāt
per ambitiōem: retro ambulāt per fallaciam z caſuillatio-
nem. Illi autē abierunt retro. Joā. vi. **G**illus vena-
tur cū formica. formica em̄ in capillo ligat: in cauernā
eiꝫ mittitur: z ſic formica amplexibꝫ educitur: vt dicit
Iſido. li. xij. Sic reuera chariſſimi: peccatores in cau-
ernā bonoꝝ temporalium a principio fuerunt perſecti: z
ideo deus pater vobꝫ eos trahere de cauernā. i. de amo-
re mūdi: in capillo ſuo. i. in perſona filij ſui alligauit
micam. i. humanam naturam: ſic ſiſte grillus: ſic homo
vel humanum genus ſtatim amplexat: eſt eiꝫ per fidem
et charitatē: ita mediante eo educit: eſt iſte de cauerna
iſta: de ſtatu peccati: ad deum patre ſuperius eſt edu-
ctus. Aliquid capies leuiſſiā hamo? Job. x. Vt dicit
grillus. i. humanum genus de cauerna inferni eſt edu-
ctum et reductū mediante formica. i. Chriſto: quādo in
iſtam cauernam ad captiuos in inferis ſubintrauit. ps.
de iuxtiſſi me de lacu miſerie: z de luto feciſ.

Capitulum. xlix. De Hicthneumone.

Debneum fm Plin. viij. ca. xliij. est qda bestia in Egipto nascens qd naturaliter odit serpentes. Quista coram apud mellatur et se per lures in luto inuolvens et pluries ad solem ficcas apud aggreditur / scq; suu caudam erigens / aueria irritos itus serpente recipit: et replicato capite / fauces reptus inuadit. Idem etiam vt dicit in c. sequenti videns crocodilum dormientem in ventrem eius intrat / et eum corrodit et necat. Talis est L. hyssus / qui luto nostre mortalitatis / locatus est: apud d. diabolum superauit: crocodilum aut. i. infernum subintravit / et eum prostravit / qd intestina ei: pes sanctos patres quos ipe abobscuerat: liberauit. Ecce. xlij. Et mox tua o mors / mors tuus ero inferne. Et sic qd de serpente. i. de diabolo vel carne triumphare voluerit / debet se per mortis considerationem in luto inuolueri: et se luto contra diabolum locare.

Capitulum. I. De hyena.

Pena Fm Iudorum ab hiando dicitur / eo q
 patulis naribus inhiat ad pcedam suam. Et
 est in filis lupi in gula ⁊ voracitate. Nam
 mortuos comedit ⁊ eos extrahit de tumulis
 et corrodit. hoies etiam persequitur ⁊ macu
 cat. Fm Aristo. lib. viii. c. v. Lances odit et comedit fures
 homines et cauat sepulchra ⁊ c. Et id vocem humanam
 solet fingere et domum ⁊ passio stabula circuire. ⁊
 sic homines ⁊ canes ad se trahit ⁊ eos deuorat ⁊ consu
 mat. ficut dicit Pl. Id. Talis est detractor: qd se ca
 nibus ⁊ pelariis ⁊ p'dicatoribus hominibz ⁊. viis iussit ⁊

[illegible]

Lib. X. De Animalibus. Fo. CCVIII.

3 piet & pariet filium zē. **Esa.** vij. ¶ **Hyena** fm **Arifit.** lib. vij. ca. v. libas habet super totum dorsum sicut equus et porceas super collum: vocē humanam fingit: vt canes & homines quos odit & comedit: attrahat et allicitat et confumat. Unde etiam **Plin.** lib. vij. ca. xxx. dicit qd eir ca tabemacula palloso ambulans: nomen allicitus ad discere confucit: vt eis tandem enodet & occidat. & eius vmbra canes quos agit: obmutescere facit: vt dicit **Ibidem Plin.** **Charifimii** hyena est vfararius / cauidicus vel princeps / raptore vel balluus: tube eius que sunt cor poris indumentum / & de perfusio nature / sunt durior: vto eis est fallax. **pmiffio** & attractio: canes sunt prela ti vel predicatorum / qui latrant predicando & moden conuigdo: hoies aut sunt simplices & pauperes vicini qd homo est animal mactetur & nudum: quod vtqz sim pliciter & paupertatem significat. **Vmbra** aut est poli fensio sua temporalis / que naturaliter fluit & refuit sicut vmbra. **Sap. v.** Transierūt omnia velut vmbra. Dicitur ergo **hyena** habet libas per totum corpus: qd vere ta les sunt infra pilos diutius / totaliter inuoluti & affecti. **Esa.** li. xij. libis omnibz velut onamēto vestieris. **Ere** ideo isti pio vt attrahat & allicitant homines. i. simpli ces vicinos & quia modū ipsi se fingunt habere vocē ho minis. i. vocem piam: & humanam: scz multa falso repo nuntendo. **Exemplifica** bene. Sed vere hoc non faciunt nisi vt ipsos possint attrahere / comedere & deuorare obli gare / decipere & edheredare. **In pmiffionibz** humiliant vocem fiam. **Eccli.** xix. Ipsi etiam odit canes. i. predi catores & prelatos: ideo quod ad bz modū canes. i. prela ti scz & ludibz persequuntur: ipsi pio certo proponūt eos obmutescere & cessare ad bz modū insequutione: qd hodie dona vfarariū & dultum canes. i. pre dicatores: prelatos & iudices esse muros. **Obmurt** & si eni potest illud flectere: nisi totum corpus flectatur. Sic superbius loquendo spiritualiter / collum. i. infērio possunt fieri et inflexibiles: qd vere dultes & superbi non tem: nisi forte quādo totum corpus flectitur: scz per mo dum: qd tunc necessario ad infēros deflectuntur. **Iob. x.** **Ere**to color zē. ¶ **Hyena** fm **Plin.** lib. vij. habet de teretate collum habet inflexibile: mū totum habet va sos colores: qd oculos habet valde mobiles: vtz i dultes & prene in mille colores de nocte tranfeūt: omne aut mal quod ter iustrauerit: necessario gradum figit. Scilce ter **charifimii** faciunt cauteloi & malitiosi aduocat / vfu rati & auari: qd vere ipsi habent multas colorū varietate. i. multas ficiones / cautelas & falsitates: quia scz de vna fallacia ad aliam de vno vero ad aliud se conuer tit. **Eragi** sunt gressus ei & inuestigabiles. **Prouer. v.** **Ere** ideo oculos scz discretionis & sapientie habent mobi les. i. circumspēctos & veritibz inuestigauēqz. **Dultem** sum est mobilis. **Eccli.** xx. Oculi oculi. i. cupiditas colo res & vinas qd scz ad omnia circūfciatū / ad pata dunt: vt scz oia concupiscunt. **Dult** eius septrēpiles zē. **Ere** ideo quādo aliquem iustrant & circūcut: scz per fal siat gradum: & verbo & cautelas / pio certo necesse est qd bis & contrariis taliter inuoluunt qd non possunt fuge re / vel cozi malitiam declinare. **Irretuit** omni multis manam: et sic canes aduocat / quos occidit: crines ha bet poliores: motus inflexibiles / oculos immobiles: collū inflexibile: qd non flectit collum nisi totū corpus vertat. **vmbra** eius canes obmutescere facit: motus de seculi vt dicit **Plin.** lib. vij. **Acet** omni oculi hyene de nocte in fuo: & in mille colores fm **Plin.** lib. vij. ca. xxx. vj. sunt m rissimi bec omnia possunt dici de mala muliere. **Ibec** em vt attrahat / vocem fingit humanam. i. dulcem & fallacē

Et sic attractos deuorat et consumit / scz quantum ad famam gratiam substantiam et virtutem. Propter hoc. v. Scimus diffidat labia meretricis / nouissima aut eius amara vel tur abysynthum. Quines etiam habet pelationem / motu in frables: oculos quosq; immobiles per elationem et fugibiam portat: ipsoq; ad vnam partem vel altam nusq; videtur: collu eius ad litteram rigidum est et erectum. Et sa. iij. Ambulauerunt filie syon erecto collo zc. In ista mula te sunt que ratione ornati non possunt letescere colla sua nisi simul ventantur. Et pulchritudo tentato saltum facit canes. i. viros spirituales obmutescere / z a latratu predicationis z orationis cessare. Item ista homines. i. viros infus moruos z religiosos de suis sepulchris. i. de suis claustris pte eijuntur z educunt: et eos quos ter lustrant z cingunt: scz per suos tactus / gestus z affatus / reddit immobiles: scz quantum ad motus bonoru operu: qz scz ab eis tentant / cessant morum bonoru operum exercere. Et ro. xvj. fiant immobiles quasi lapides. Et dicitur bene concludit sapies / Eccl. xvj. Bennis malitia omnis super malitiam mulieris. Et elie q hyena est superbus cuius scz collu est inflexibile / z oculi immobiles esse non fecuntur / in quantum ad humilitatem nullatenus deflectuntur. Job. xvj. Lucurrit contra eij erecto collo. Et hyena facit canes quia tangit / obmutescere a latratu: scz p. li. Si creuera mundi prosperitas / que ad modu vmbie mutari non cessat / facit illos quos tangit / ab omnib; bonis loquutis / eij muros. Et sa. lvi. Uniuersi canes murti non valentes latrare. Et hyena copulatur carnaliter cum leona erthiopica / z generat animal crudelissimu di: erum crocutum: voces bestiarum z hominu imitant: plures dentes esse continuo / ordinis dentium in vtraq; mandibula habentem / vt dicit p. li. lib. viij. ca. xxi. Dicit etiam idem crocutum esse animal e cane z lupo pceptu omnia deibus frangentem / z fracta protinus vetre co sicficentem. Et forte ista est leu crocuta: de qua idem facit mentionem lib. viij. ca. xxi. Et barissimi leone que est vno leonis. i. l. huius vel viri iusti / est ecclesia vel religio / que bene dicitur erthiopica: qz scz quotidie per tribulationes varias denigratur: iuxta illud Cant. ij. A tgra sum: sed formosa. Sed vere cu ista aliquando fornicatur hyena. i. aliqua iniqua persona: que scilicet pcece vel precio statui pelationis occupat z acquirit. Sed p certo tempore postea ista hyena. i. iste malus pelatus in ista leona. i. in corpore religionis vel ecclesie generat z producit / primo dicit / inducit bestias crudelissimas. i. viros iniquos / detractores z adulatores: qui imitant voces hominu quantum ad adulationem / z bestiaru quantum ad detractionem et ideo in ore eoz sunt plures fortes dentes. i. mordacia verba / omnia fragienta per detractionem: qz vere a malis pelatis non promouent in ecclesijs committere nisi mali. Figura. i. ysa. lxi. vbi dicitur q Zacharias elegit homines impios: z constituit eos dominos regionis. Et Scdm p. li. hyena a vulgo credit concipere sine matre: sed Aristoteles illud negat. Et fm Solinu hyena in fere gignit lapidem qui hyentum dicit / quem qui sub lingua portauerit / pot futura predicare et diuinare. Et ista bestia in aplycia inuenit / que regio calida z perusta est. Talis est p certo beata virgo: que sine matre. i. sine vbi filii semine dei filii peperit z concepit: qz cetero virgo concipit zc. Et sa. viij. Sed p certo Aristoteles. i. mudi sapienter / iudic scilicet z heretici illud negant. Iherem. vi. Et gaugerunt dominum et dixerunt: non est vbe. quia si abasquebuit eum de loco suo negabit eum / z dicit: non oportet. Job. viij. Et in ista filii gentis / Christus lapis p ciosus / qui fecit homines: scz predicatorum z prophetarum diuinare z predicare de futuris. Quis loquitur / est p prophetas zc. Et ista bestia in aplycia. i. in feruore charitatis et pensitific fuitozia. Ideo de ea pot dicit illud Et sa. clxij. Genuit cabib me bestia agri zc. Et hyena odit pantheram: eam psequit atq; ledit. Unde si pelles ptheruq; coniungant vel alibi ponant / paulatim pnt panthera deficiat atq; cadunt. Hyena est vltimu / vlucis / cauidis / cum vel auarus. pthera que est bestiaru omnium amica fm p. li. significat simplices z pauperes. Pelles autis

Lib. X. De Animalibus.

gnificat substantiā tēporalem. hyena igitur pantheram odit: q̄ vere tales mali bonos vicinos suos odunt atq̄ ledunt. Utrū iniqui oderunt simplicitatē. Prouerb. xxix. Et quādo pelles tallum sunt consucte. i. quādo possessio alicuius est vicina et consuetudo hereditarij et possessioni dē uisita: tunc vere ab eo fraudes paulatim consumit / acquiruntur et cauatur / et pilis suarum diuitiarum paulatim spoliat. Alluione terra cōsumit. Job. xliij. Del expositio de bonis q̄ malis associant / sicut pelles panthere pelles hyene. Sed vere pelles bone sue cōuersationis a mala cōuersatione eorū leditur / et pilis uirtutū denudatur: q̄ q̄ retigerit picem / inquinabit ab ea. Eccl. xliij. Del dic q̄ odium parentum facilliter in filios se extendit. Nam sicut hyena odit pantherā: et ideo pelles eius depilat pellem panthere: sic vere quādo duo homines inuicē se odunt / tunc eorū pelles. i. filij / amici et parētes etiam seipsos depilant atq̄ ledūt: q̄ vere odium parētū solet in filios resiliare: q̄ odium suscitāt rixas. Prouerb. x. Hyena quādo uenante fugit / declinat ad dexterā / ut possit gressus pcedentis hōis occupare: si enim ei successerit / dicunt eum mēte alienari / et de equo hominē decidere. Hoc est dictū / si hyena possit facere q̄ uenator eam pcedat / et ipsa sequatur / tūc mens pcedentis alienat / et de equo cadit: et si in leuam detorserit / de facili capif bestia / ut magi dicunt: fm̄ p̄ lib. x. vij. c. vij. Et sic ex his habemus q̄ homo qui sequit hyenam / facilliter eā capif: si aut eam pcedit / alienat et cadit. Sic vere est in omni cōgregatione q̄ illi q̄ volunt alios sequi per humilitatē / assequuntur facillius quod intendunt. Illi aut qui per superbiam uolūt pcedere / solet alienari mēte per elationem / et de equo. i. de statu suo finaliter cadunt p depiessionem uel dānationē. unde Hieron. l. j. Subito cecidit babilon / et contrita est.

12. Si homo hyenam fugit / pcedit / alienat et cadit: scilicet ipse homo. Sed si hyena fugiat / et homo eā sequat / tunc facilliter superat fm̄ p̄ lib. l. dē. Sic vere diabolus si ipsum psequatur p bona opera / fugiet: si aut ipsum fugeris te loquet. Uñ Jaco. iij. Resistite diabolo: et fugiet a uobis.

13. Item p̄ lib. dicit q̄ corde et secore hyene uincit magi in suis operibus. Fel etiam ipsius multū ualeat contra caliginem oculorū. Hyena est peccator: fel est ira et tribulatio: cor sapientia et discretio: secur desiderium et affectio et persecutio: q̄ omnia uirtus iustis et pfectis sunt medicinalia et salubria / qui istis sciunt bene uti: q̄ p fel tribulationis illorū / uisus et discretio bonorū illustrat / inq̄stū scilicet a pinguedine delictorū et apuluerē diuitiarū per eos denudatur. Quia diligētibz decum / omnia cooperant in bonum. ad Ro. viij.

14. Hyena odit canes et homines: et ideo sepulchras cauat / et de fossis suis homines extrahit et eos deuorat et manducat. Sic vere raptos odunt et persequuntur canes. i. malos: et homines. i. bonos: et ideo eos de sepulchris suis. i. de domibz et habitaculis uolenter et fraudulenter eliciunt / et carnes eorū. i. substantiam temporalem deuorant et consumunt. Didicit capere p̄dam / et homines deuorare. Eccl. xix. Nota q̄ cū supra dicat q̄ hyena habet oculos mobiles / inueni alia lib. i. ubi dicit q̄ hyemobiles et stabiles: et ideo aliter est exponendū.

Capitulum. l. j. De hirculo.

Hirculus est cerui filij ab innuendo dicitur / eo q̄ nūru matris absconditur. Animal est debile et ibelle / acuti uisus / velocis cursus / carnes habet teneras propter motū frequentiam. mater eius eū abscondit / et ultra rubeta et spinera saltare docet et si fuerit castratus in iuēture / caro est melior: ut dicit Isido. lib. xij. Sic est de nouitjs et iuuenibz religiosi. Nam quia adhuc sunt debiles et infirmi / ad pugnandū cōtra tērationes inermes pariter et imbelles ideo mater religio debz eos abscondere et celare: scilicet infra claustrū. Isa. xvi. Absconde fugientes et vagos ne p̄das Et debet esse acuti uisus p discretionē et cōtemplationē / veloces p obedientiā et subiectionē / tenere carnis p pietatem et cōpassionē / frequentis morē p penitentiā et bonā operationē et ultra spinera. i. ultra diuitias et mūdū bona debent saltare p eorū cōp̄tū et abominationē. Ideo dicit Lati. vij. Fuge dilecte mīsimilis esto capree hinnuloq̄

ceruorū. Et si in iuēture est castratus p pudicitia: ut scilicet iuēture incipiat eē castus: tūc est melior et laudabilior uita: q̄ nulla est cōparatio aīc p̄mētis. Eccl. xxvi. Guts hīnnulli et sepū et coagulū serpētēz uenena efficit est medicina: q̄ eis inuincit fuerit / ab eis non ledunt. Tails est tps: sanguis enim est et passio: sepis et passio: coagulū. i. uirtas et dilectio nos liberat a p̄ctis: q̄ si eis inuincit fuerit / p amore / recordationē et memoriam vere a serpentibus. i. a demontibus non leduntur.

Capitulum. l. j. De hirculo.

Hircus est animal petulcum et lasciuū / semper feruens ad cōtū: fm̄ Isido. lib. xij. et oculi semper aspiciunt ad trāuersum / et inde non accipit: q̄ hirci dicuntur oculorū anguli. Et hoc aut natura adeo est calida q̄ sanguis remoueat ad amantem / cuius duritiam ferrū non poterat edomare: ut dicit ibidē. Tales sunt luxuriosi: q̄ tales ad letitiam sunt lasciuī et petulantes et insolentes: et ideo e trāuerso ad litteram respiciunt: q̄ vere semp habent oculos ad latera / ut videant si sit aliquid quod placeat vel deleat: q̄ oculi stultorū in fines terre. Eccl. xli. et. i. j. Petri. i. j. Oculi habentes plenos adulterij. q̄ enim sunt feruentissimi ad concupiscētiā carnalē: ideo sanguis eorū. i. uerba sanguinea et luxuriosa / non durit / firmi. i. stabiles / bono proposito si cut adamam / non soluit: ad luxuriam incitat et emollit: sicut patet / petulanti mulieres optimas quādoq̄ decipiunt: et concubine: q̄ reuera spiritus fornicatiōis est spiritus foris / concubinae montes et contērens petras: de quo B. i. j. Reg. x. hircus est bonus p̄lat: qui debet esse feruens ad spiritualē copulam. i. ad p̄dicationem / et animarū generationem et conuersionem / et eorū per fidem et charitatem desponsationem. Oculi eius debent esse transueri per circūsp̄ctionem. Sanguis eius. i. benignitas / platonem adamantes. i. duos et lapideos peccatores qui ferro correctionis et tribulationis non poterat edomari / remouit per cōtentionem / cōpassionem et affectionē: q̄ vere sanguis. i. platonem benignitas obsequat conuertit: emollit: quos ferrū. i. dura correctio nō domauit: q̄ fm̄ Isido. go. qui inter flagella remanēt incorrecti / lenitior elapsi sunt mulcendi. Del allega de sanguine hirci: q̄ habet mas. i. peccator sit p oblationē durissimus: quādo tūc hirci sanguine tingitur / et quādo p p̄dicationē sanguis iste sup eum stillat / tunc salte debz remoueri p cōpassionem / frangi p cōtentionē et conuersionem. Et hoc dicit caper a carpēdo arborū scilicet similitates. P̄ ost m̄ annū generat: et p̄mo generat / grossior: et pinguior: et perit. comua aut habet magna et fortia atq̄ dura. hircus habet totū. feruens est ad actū gnationis. eius sanguis adamantem remouit. Sic platus qui carpit arborū hirci mitates. i. emētias dignitatis possit annū. i. lac carmitatis trāserit et dimiserit / debet generare p p̄dicationem: comua habere fortia p correctionem: et illos q̄ sunt primogeniti p vite mellioritate / debet facere pinguiorē per bñfictorū collationē. et sic supra. Scdm̄ Amos. lib. viij. c. xxvij. Quidā hirci habēt notabile magnitudinem in auriculis / sicut qdā arietes in caudis. Nam qdā auriculas habēt ad magnitudinē palme manū. hirci et subditus arietes est platus. Iḡ arietes et platus debz p̄lere alios in cauda longa. i. in p̄secutiōe et lōgummitate. Sed vere hirci. i. subditi debent p̄cellere in auriculis et obedientia et humilitate: q̄ debet esse multū audire et obedire. Aur̄ audies beatificabit mo. Job. xxi. Audi di tacēs et. Eccl. xxxij. Hircus h̄z aspectū rotundū / et habet plitram / caudā breuē / comua dura / plū h̄spidū / et est hircus grauis et fedi odoros / magne p̄guedinis: et me circa renes. Et ideo ppter eū pinguedinē facillime r̄f / nisi attēnet. Sic vere mūdā / et maxime sapienter et auari habent oculos intellectus rotundos / inuidiā / inuidiā et peruersitatem: barbā que significat sapientia secularē / habēt prolixā p sapientie subtilitatem / Lauda istorū. i. p̄secutiōis est breuis: q̄ uere nō p̄secuti in bono proposito p p̄fatiōe lōgummitate. Comua eorū perbia et obstinatio sunt dura et crudelitate: q̄ ipsi feruunt

Lib. X. De Animalibus. Fo. CCIX.

et vulnerant pauperes innocentes. Ite sunt comua que ve
tilauerunt Iudam. Zacha. i. Illi uero sunt hupidi: quia
habent rellus diuitiarum magni et longum per tempore ta
cultatem. Iste sunt grauis odor per luxuriam et infamie fe
ditatem. Adhuc sunt pinguedinis per carnalitate et gulo
fratem et maxime circa renes. I. quantu ad renem luxuria
exercetiam: quia pinguedo et delicta talis semper ad luxuriam
ordinantur: quia longe est deus a rebus istis. Hanc. xij. Et
ideo tales delicti facillime moriuntur per diuersa peccata:
nisi pinguedo delictu talibus subrahatur: quia prodest quasi
et adipe integritas eorum. Et sic de hypocritis: qui sunt huius
fuit pili et habent asperitatem: proinde barbe per virilitatis et
probris simulatione: candide bene per mortis future re
condantem et perleuerant perditione. Et tamen interius: scilicet
in corde sunt pingues per delicias et carnalitate: ferit odor
et in corde luxuria et ferit. Et ideo isti moriuntur per mortis
et eterne damnatione. Iste enim circa renes sunt pingues. I.
quantu ad affectus luxurie delicti. Hanc. xij. Prope es
tu uero istum: longe autem a rebus eorum. Et hinc qua
do sunt nimis pingues: facillime moriuntur: et a generatione
impediuntur: quanto pinguedinis sunt maiors: generatio
nis sunt pauciores: ideo sapientes pastores tales occidunt:
vel eos macrificantes ad vitam ferunt. Sic vere illi qui
sunt multi impingui diuitis et delicias huius mundi: sa
cillime moriuntur per pestem: quia vere multi prosperitas: quando
homo nescit ea vi causa est multorum malorum: scilicet super
bia luxurie: huiusmodi quia impinguius est dilectus: et
recalescit. Deuter. xxiij. Tales enim sunt pauc gene
rationes: pro certo multi diuites parum aut nihil de fru
ctu bonorum operum generant et producit: immo recte sunt
steriles omni bono: quia prosperitas est aqua bierico: que facit
sterilem terram. Unde. Eia. xlvij. Venerunt tibi duo hec. Steri
litas atque viduitas. Et ideo pastor bonus. I. Christus tales
aut occidit per mortem eternam: aut eos macrificat per di
uitiarum et prosperitatis sublatione: ut sic ad vitam scilicet per
petuam referantur: quia impossibile est diuites intrare in regnum
celorum. Ad. xvi. Et istud patet: quia deo oes amicos suos
macrificat per tribulationem et paupertatem: ut vitam glorie
eis daret. Quia qui non renouauerit omnia: que possidet/
non potest meus esse discipulus. Et u. xlvij. Licet hircus
aliquando sit macer exierit: tamen interius inuenitur mul
ti pinguis. Quia tamen aut est pinguis: tanto minus potest ge
nerare. Sic vere hypocrite licet sint exterius macri per pen
itentiam et austeritatem: tamen interius sunt pingues per luxuriam et
carnalitate: quia in agro sunt boni et occulto luxuriosi: et ideo
talem ad generandum aliam. Ad predicandum et peccatores conuer
tendum nihil ualeat. Et est hircus ferus ad coram. Sic. I. I. I.
re de: tamen cunctis inuictus est: et debet ab alijs mada
cari. Sic vere multi licet in altari dei: scilicet in religione vel ec
clesia sint oblati: tamen per luxuriam et auaritiam corrumunt. Hanc.
re. vi. In igne consumptus est plabus. Et cum Aristoteli libro
de generatione animalium. c. iij. hircus est animal monstruosum:
quod aliquis uisus est habere comua in cruribus. Carnes
autem hircine sunt duriores et indigestibiles: et pelus gene
rat nutrimentum. Quia peccatores et maxime si sit fene. Hircus est
fouet. Comua autem significat superbiam et elationem: quia pro
prio multi habent comua in cruribus: quia de ipsis suis ami
cerunt. Et tales etiam qui sunt fene. I. in uitijs antiquari/
uerbiles per obstinationem pessimi nutrimenti per malorum cre
plouit exultatione: ferit odor per fame et uirtutis perditione.
Et ecce hircus ab occidere. Et. Dan. viij. Quia uere hircus. I.
peccator in malis consuetudinibus antiquatus: nihil ualeat
ad spem nutrimenti. Ad bona exempla et documenta alijs
conferenda. In hircis deceptis: semper Isaac: cuius est me
lor odor autem grauior: caro petio. Si autem castrat: tunc
est peccator et maxime luxuriosus: qui est deceptus. I.
fene: tunc uere licet cutis. Exterius apparet aliquid bonum sit
bona: odor autem infamia luxurie et caro. I. comua uita sit pesti
me atque graue: quia sunt duri per incompassione: indigestibiles

per obstinationem. Veritatem hircus si castrat: fuerit caro eius
efficax melior: humidior et lapidior ad edendum. Sic de hoies
si castrati fuerint per castitatem: tunc caro eorum. I. uita emittitur
humida per pietatem: sua uita per benignitatem: et alij uisus atque
fana. Et cum. I. I. I. xviij. c. iij. Saguis hirci hedera nu
trui miro modo calculi dissoluit in uena: comua eius et cuncta
fugat serpentes: et uicera corrodunt: et cuncta clarificat: pa
nu et tela soluit. Necur pro montium rabidi canis inuaret: vi
na cum selle lepore coferet: et lenigines tollit. Hircus est bo
nus plas: qui hedera sacre scripture fuit nutritus. Sanguis
igitur ipsius. I. benignitas seu compassio: comua eius. I. potestas et
dignitas: et ipsius. I. austeritas et correctio: secus eius. I. chari
tas et affectio: uita eius. I. doctrina et predicatio: ualeat pro
multiplicata genera peccatorum: quia hoies liberat a calculo obsti
nationis, a serpente detractionis: ab uiceribus luxurie et infe
ctionis. Et his enim uisus discretio et intellectus clarificat
tela carnalitate eradicat: lepore cupiditate mundificat: et le
tigo male pueritatis obsequit et lauat. Vel dic quod sanguis
hirci est sanguis Christi: qui uera sanat et mundat alas pec
catorum: et adamantem. I. corda dura penetrat atque frangit. Ideo
ad hoc facit figura. Leuit. iij. ubi pro peccato multitudinis uel
principis hircus offerebatur: sic princeps et populus sanctifica
batur et purificabatur. Sic uere per peccato principis. I. de et syma
goge. I. oim populoz. Et hircus fuit oblat: et sic eius sanguine
fuit homo purificatus: quia oia in sanguine mundantur. Ad. iij. eb
te. pone locis suis figuras de hircis. Leuit. xvi. de capro
emissario: et Dan. viij. de hircu et arietem.

Capitulum. liij. de hircio.

Hircus semper I. I. I. lib. xij. est animal paruum: spiritus
uictus circuectus: que sunt et loco armaturae: quia
statim quod ab aliquo persequitur: intra spiritum suum
ambitum se inuoluit: et sic ab alijs defenditur. Na
per eius inuolutionem et spiritum punctum et tangi
ab alijs non audeat. Iste enim semper Aristoteli. lib. i. c. vi. loco pilorum
habere spinas: et sicut idem dicit: debilis est auditus plius
alia quadrupeda: et inest sibi paruum corpus: et spinarum multi
tudo: hoc quod nutrimentum suum non conuertit in corpus: sed in spi
nas. Recte charissimi tales sunt diuites et inuidantes: per cer
to tales habent paruum corpus: quantum ad gratias et fructus. Non enim
habent sufficientes dimisiones: sed longum fidei: alio spei: latu
charitatis: et profundum humilitatis: quod forsitan paruum sunt et
ignoues. Hanc. v. Spinarum tamen. I. diuitiarum pergentium: et
eorum et mentis inquietudinis: uictus multitudine sunt uallati.
Unde parui sunt corpore. I. quantum ad fructus: magni tamen sunt
quantum ad spinas. I. quantum ad diuitias et multi facultates. Et
ratio est: quia per certo humor eorum et nutrimentum. I. interior affe
ctio non trahit in corpus: sed in spinas: quia uere sue affectiones
ad diuitias non ad uirtutes ordinantur: ideo ipsi peccatores in
seculo obtinuerunt diuitias. Sed per certo iste spiritus et diuitie
sunt eorum armatura: quia uere qui propter falsos contraxerunt vel alta
crimina a principibus. I. iudicibus et prelatis persequuntur: et i cau
sam trahuntur: tunc uere inuolunt se et includunt per sinu actum
exultationem: et spinas suas. I. diuitias eis obsequit et oppo
nit per munerum largitionem: et sic ab eis non tangunt per punitio
nem: sed inuictus et liberi fugere dimittuntur. Donum enim hoies
dilatant uia eius: et ante principes spiritum ei facit. Pro. xviij.
Et sic patet quod spiritus diuitiarum sunt diuitibus armatura: quia
substantia diuitis uisus fortitudinis eius. Pro. xvi. et. Et ceteri.
vi. Sicut liberat sapientia: sic et diuitie. Iste enim spiritus. I.
diuitijs sunt induti loco pilorum. I. loco exteriorum gratiarum et
virtutum: quia nihil aliud sunt hec oia nisi quedam corporis
indumenta: semper Diego. Et ideo pro certo tales sunt debi
lis auditus: quia uere mali diuites et percuratores non possunt
hodie audire sibi uerba: sed uerbi dei percalcationem et insultum et
predicatorum correctionem: pauperum et egenorum supplicationem
sapientium doctrinam et monitionem vel eruditionem. Ideo dicit
eis illud. Hanc. xxiij. Locutus sum tibi in abundantia tua: di
xisti: non audiam. Et. Hanc. vi. In circuitu aure eorum: et au
dire non possunt. Vel dic de malis et in corrigibilibus: qui
nolunt audire scilicet correctionem pilatorum vel aliorum: et quando in
sequuntur ab alijs et corrigantur: tunc uere inuolunt se per excusa
tiones: ita quod nihil de eis apparet: quia non possunt uideri qua
les sunt: sagittas se. I. corrigere: spiritus suis. I. malis uerbis
et pergitibus laetant atque pugnant: quia arguit deorsum: et se sibi

DDDD

lib. x. de animalibus. fo. ccix. et vulnerant pauperes innocentes. Ite sunt comua que ve
tilauerunt Iudam. Zacha. i. Illi uero sunt hupidi: quia
habent rellus diuitiarum magni et longum per tempore ta
cultatem. Iste sunt grauis odor per luxuriam et infamie fe
ditatem. Adhuc sunt pinguedinis per carnalitate et gulo
fratem et maxime circa renes. I. quantu ad renem luxuria
exercetiam: quia pinguedo et delicta talis semper ad luxuriam
ordinantur: quia longe est deus a rebus istis. Hanc. xij. Et
ideo tales delicti facillime moriuntur per diuersa peccata:
nisi pinguedo delictu talibus subrahatur: quia prodest quasi
et adipe integritas eorum. Et sic de hypocritis: qui sunt huius
fuit pili et habent asperitatem: proinde barbe per virilitatis et
probris simulatione: candide bene per mortis future re
condantem et perleuerant perditione. Et tamen interius: scilicet
in corde sunt pingues per delicias et carnalitate: ferit odor
et in corde luxuria et ferit. Et ideo isti moriuntur per mortis
et eterne damnatione. Iste enim circa renes sunt pingues. I.
quantu ad affectus luxurie delicti. Hanc. xij. Prope es
tu uero istum: longe autem a rebus eorum. Et hinc qua
do sunt nimis pingues: facillime moriuntur: et a generatione
impediuntur: quanto pinguedinis sunt maiors: generatio
nis sunt pauciores: ideo sapientes pastores tales occidunt:
vel eos macrificantes ad vitam ferunt. Sic vere illi qui
sunt multi impingui diuitis et delicias huius mundi: sa
cillime moriuntur per pestem: quia vere multi prosperitas: quando
homo nescit ea vi causa est multorum malorum: scilicet super
bia luxurie: huiusmodi quia impinguius est dilectus: et
recalescit. Deuter. xxiij. Tales enim sunt pauc gene
rationes: pro certo multi diuites parum aut nihil de fru
ctu bonorum operum generant et producit: immo recte sunt
steriles omni bono: quia prosperitas est aqua bierico: que facit
sterilem terram. Unde. Eia. xlvij. Venerunt tibi duo hec. Steri
litas atque viduitas. Et ideo pastor bonus. I. Christus tales
aut occidit per mortem eternam: aut eos macrificat per di
uitiarum et prosperitatis sublatione: ut sic ad vitam scilicet per
petuam referantur: quia impossibile est diuites intrare in regnum
celorum. Ad. xvi. Et istud patet: quia deo oes amicos suos
macrificat per tribulationem et paupertatem: ut vitam glorie
eis daret. Quia qui non renouauerit omnia: que possidet/
non potest meus esse discipulus. Et u. xlvij. Licet hircus
aliquando sit macer exierit: tamen interius inuenitur mul
ti pinguis. Quia tamen aut est pinguis: tanto minus potest ge
nerare. Sic vere hypocrite licet sint exterius macri per pen
itentiam et austeritatem: tamen interius sunt pingues per luxuriam et
carnalitate: quia in agro sunt boni et occulto luxuriosi: et ideo
talem ad generandum aliam. Ad predicandum et peccatores conuer
tendum nihil ualeat. Et est hircus ferus ad coram. Sic. I. I. I.
re de: tamen cunctis inuictus est: et debet ab alijs mada
cari. Sic vere multi licet in altari dei: scilicet in religione vel ec
clesia sint oblati: tamen per luxuriam et auaritiam corrumunt. Hanc.
re. vi. In igne consumptus est plabus. Et cum Aristoteli libro
de generatione animalium. c. iij. hircus est animal monstruosum:
quod aliquis uisus est habere comua in cruribus. Carnes
autem hircine sunt duriores et indigestibiles: et pelus gene
rat nutrimentum. Quia peccatores et maxime si sit fene. Hircus est
fouet. Comua autem significat superbiam et elationem: quia pro
prio multi habent comua in cruribus: quia de ipsis suis ami
cerunt. Et tales etiam qui sunt fene. I. in uitijs antiquari/
uerbiles per obstinationem pessimi nutrimenti per malorum cre
plouit exultatione: ferit odor per fame et uirtutis perditione.
Et ecce hircus ab occidere. Et. Dan. viij. Quia uere hircus. I.
peccator in malis consuetudinibus antiquatus: nihil ualeat
ad spem nutrimenti. Ad bona exempla et documenta alijs
conferenda. In hircis deceptis: semper Isaac: cuius est me
lor odor autem grauior: caro petio. Si autem castrat: tunc
est peccator et maxime luxuriosus: qui est deceptus. I.
fene: tunc uere licet cutis. Exterius apparet aliquid bonum sit
bona: odor autem infamia luxurie et caro. I. comua uita sit pesti
me atque graue: quia sunt duri per incompassione: indigestibiles

Lib. X.

De Animalibus.

2. insursum facit. Prover. ix. scilicet derisor. q. hericij? fm Jldo, ibide. In vites et arbores ascendit poma vel uas desiccit. et cum in terra ceciderint in eis se involuit: ita q. spiritus ipsi? insiguntur: et sic eas portat in cauernam pro filiis educandis. Sic vere sunt mali prelati, qui ascendunt in arbores. i. ad statum prelationis et dignitatum: et poma que sunt ibi. i. diuitias repositas congregant/ colligunt/ accumulāt et acquirunt: quia hodie non attendunt utilitatem subditorum/ sed propriū lucrum: q. d. es que sua sunt querunt: nō que Jelu Christi. ad Philip. ij. Et ideo i. istis pomis se involuit per auaritiā et nimium affectū: sic ad filios suos. i. ad parētes/ cognatos et affines nutriendos et dīcandos eas ordinant: et ad cauernā suam. i. in partes suas et patriā eas ferūt: quia hodie dīcant parentes suos de patrimonio crucifiri. Et eo enim cepit sufficienter sibi/ et macrauit filiis suis. et c. Nam si. J. deo. J. laic. xxiij. Jbi habuit foueam hericij/ et enū triuit carulos. Aliqui sunt hericij siluestres: alij aquatici. sed hoc est generale: q. omnes hericij faciūt multa oua/ que non comedūt. Et habet omnis hericij parum de carne/ et multū de spinis. et hericij? habet os et caput a parte inferiori/ exitum autem supfluitatis a parte superiori: q. patitur a parte inferiori: et ideo officium supfluitatis habet a parte opposita scilicet in dorso superius: q. tamē est contrarium in alijs animalib? et cōmuniter. Sic vere charissimi hericij. i. hoīes habentes diuitias/ cōsueverunt inueniri tam in aqua religionis. q. in siluis ecclesie et prelationis: q. in terra status secularis. Sed vbi cūq. sint diuites/ faciunt multa oua. i. multa opera vel effectus que non comedunt. i. que non sunt digna comēdi. i. imitari vel acceptari per exempli acceptionē: q. qui comederit de ouis eorū morietur. J. la. li. Et generaliter omnes habent parum de carne. i. de pietate et cōpassione/ multum de spinis. i. de re positi possessione: q. tales sunt duri per auaritiā et crudeles. J. deo. Numeri. xij. Caro eius a lepra deuorata est. J. tē os. i. verba et locutio: caput. i. voluntas et intentio est inferioris/ scilicet res inferiores et mundanas: q. nihil aliud dīcunt vel intendunt. Sed vere emissio supfluitatis. i. dona et largitas talium/ per quam superfluas diuitias a se emittūt/ est a parte superiori. i. quātum ad superiores et diuites: nam a parte inferiori. i. quātum ad inferiores et pauperes vel egenos nihil emittunt elemosinā: quia hodie ipsi nō dāt pauperibus/ sed diuitib? q. habenti dabitur/ et abundabit. et c. J. d. arc. liij. Cum tamen deberet esse contrarium: quia os et caput. i. intentio et locutio eorū deberet esse superioris/ ad celestia et diuina: et superfluas diuitiarū suarū deberet emitti inferiores versus terram. i. ad pauperes/ et nō superius ad prelatos/ principes diuites et potētes. sed contrarium fit: q. peccatores pēdōib? fenerantur/ vt recipient equalia. Contra illud Luce. xliij. Cum facis conuiliū/ voca pauperes. et c. J. hericij tot habet dentes/ quot ventres: scilicet quinq. et inter dentes habet partes carnosas locū lingue. Et sunt hericij quidā albe cutis et spinarū albarū/ et generāt oua multa. Sic vere charissimi/ inter hoīes secundū qualitatē ventriū. i. interiorum cogitationū et affectionum/ dētes. i. verba ordinant/ et disponūt: quia ex abū dantiā cordis os loquitur. J. d. arth. xij. Et ideo illi qui sunt hericij. i. vtri iusti/ aculeis timoris diuini cōuallati/ habent quinq. ventres. i. quinq. rerū cogitationes/ per quas necessaria meditatūr/ videlicet quid amādū: q. deus et proximus: q. d. timēdū: q. infernus et diabolus: quid fugiendū: q. pēnā et mūdus: quid desiderādū: q. celū et paradīsus: q. d. faciendū: q. i. bona opa et fructus et boni acti. Et ideo dētes talli. i. verba debent scdm hec quinq. diuidi/ vt scilicet verba sua oīa que dicunt/ ad aliquid istoz pertineāt. Et ista sunt quinq. verba de quib? loquitur Apłus. i. ad Corin. xliij. Glo lo inq. quinq. verba in ecclesia loqui. Verū tamē inter ista verba debet esse carnositas benignitatis et cōpassionis/ vt scilicet quicqd. dicimus/ sit benignū/ q. verba dulce multiplicat amicos. J. eccl. vi. Et debet esse cutis albe interi? p caritatē et albarū spinarū exterius p honestatē: et debet pdu cere oua multa. i. bonoz operum multiplicatē. J. eccl. ix.
5. Omni tēpore sint vestimēta tua cādida. Alii sūt hericij minores alij et minora producit oua/ et mollores sunt: et hoc fit scdm q. mīn? vel fortius digerūt. Presentiūt autē

vtros septentrionales et meridionales: et tunc statim fugiūt ad cauernā. Unde narrat Aristot. lib. ix. c. vi. q. byzantij nūc quidā qui habebat hericij/ per quē pēcognoscebat et pēcebat vtros futuros. Sic vere charissimi inter hericij. i. inter vtros iustos est differētia: q. quidā sunt alij malos vel minores/ scilicet quātum ad gratias et virtutes: oua etiam eorū. i. opera sunt minora vel meliora. Sed generaliter oīes hericij. i. oīes boni presentīūt et pēcident vtros et septentrionales et australes. Septentrionales sunt tribulatioes et pēpates future/ scilicet pena infernalis: et tunc in cauernis penitētie et humilitatis se debet abicōdere vel celare. ne locatur frigidibus huius ventis. Vtentes etiā australes. i. pēpates raturā eternā debet similiter pēcendere: q. boni pēcident vtros/ pēpata vel aduersa. J. eccl. viij. In die bona fructe bonis: et die mala pēcaue. Ad q. J. eccl. xliij. viij. et viij. Restiduum allega cōtra iactantiā/ de illis qui sibi attribunt illud q. d. habent ab alijs. J. Byzantij fuit quidam qui habebat quēdam hericij/ quem cum videbat ad cauernā ire/ gere/ cognoscebat q. ventus septentrionalis debebat facere iactabat se illud scire/ ac si ex propria scientia illud sciret/ fm Aristot. lib. idē. Sic vere sunt multi qui illam scientiā/ illa bona que habēt ab alijs/ iactant se habere a seipsis: cōtra quos Apłus. i. ad Corin. liij. Quid habes q. nō accepisti? q. si accepisti/ quid gloriaris quasi nō accepisti?

Capitulum. liij. de herinacis.

Herinaceus idem est q. chirogril?/ aīal parū et spinosum. habitans in cauernis/ simile hericij: sed dicit esse malus: et fm J. d. lib. viij. c. xxiij. herinacci sup se poma spinis infra dēferunt ad cauernas: sed pter illa que habent in dorso/ semper vnum portant in ore. Sic vere boni et iusti sunt parui/ per humilitatē/ spinosi per penitētiā et diuinitatem asperitatem: et habitāt in cauernis terre per mortem et inferni recordatiōē. Vt et in cauernis arborū. celi p. J. p. et contemplatiōē. J. t. ergo secū ad cauernā paradii pēferunt poma. i. bonoz operum multitudinē/ meritos/ et virtutū/ de quib? viuunt in hyme. i. in tēpore moris. J. ore autē deferūt vnu in pomū/ videlicet gratiā actionis: q. licet sint gratijs et fructib? onerati: deo tamē de hoc gratias agunt/ et confitent se ab eo oīa recepisse. J. d. vbi homo q. d. non accepisti? J. Corin. liij. Et dic q. poma sunt peccatores/ quos boni secū deferunt ad cauernā paradii. J. d. q. in spinis suis. i. in duris penitētie operib? infigunt/ et cum ore suo. i. predicatione et informatione ad penitētiā inducunt: ideo et spinis et ore. i. exemplis et verbis docent alios ad paradīsum: et inde viuunt post hanc vitā/ iniquos inde accipiūt gloriā et mercedem. Et ex parte de quibus subditis exemplis et verbis prelatos maloz/ quibus subditis gūt. et cum eis in cauernā inferni deferūt. Et die diuitib? qui onerati bonis repositilibus/ semper habent in ore per iactantiā. J. herinaceus fm J. d. vīnā rabidā/ et venenosam habet: et quando coarctat/ eam emittit/ et p. ciat persequētes: sed ipse et hoc magis ledit/ q. ipse et p. eam auellunt/ et sic armis ipsi? amittit/ inde facit/ et vnde euadere cupiebat. Sic vere multi in corde interius habent vīnā venenosā. i. malitiā et falsitatem: ideo quādo insequuntur ab alijs/ vt scilicet corrigāt vel puniantur/ tunc emittunt venenū suū/ scilicet malitias et caurelas/ detractas et infamias: quia tā in religione q. in mūdo mali homines et infames inueniunt et diffamant: et ideo hodie predicator non audent predicare vel corrigere seu arguere peccatores: quia non amat pētilens eum qui se corripit. J. d. uerb. xv. Verū tamē sepe accidit q. exinde magis ledunt/ quia scz arma sua et spinas suas. i. diuitias exinde pēcunt iniquitatem scilicet oportet eos emēdā facere de iniurijs quas dixerunt. Reduntur etiam ex hoc: quia famā suā et alios amittit/ iniquitatem ex tunc detractores et iniuriosi ab alijs reputantur: et sic magis sibi q. alijs nocent: quia qui p. cit in altum lapidem/ super caput eius cader. J. d. uerb. et Prover. xij. Implus confundit et cōfundit. J. d. uerb. naceus vīnam habet venenosā/ per quā ab alijs alitibus se defendit: ideo vīne sue parit/ ne suam virtutē a se moueat/ vt sic semper habeat vnde possit alios venenosos. vnde eā nō expellit nisi quādo necessitas cogit eū/ scz q.

Lib. X.

teſt laborare et arare/in domo patrumfamilias retinet. Sic
vere qđd ſunt hoies qui pſiderit comia. l.vitruus qđ ſunt
ſpſalia munimenta/et ideo nō poſſunt terrā concopos excole
re per penſentia nec p bona opera laborare. Et ppter hoc
deus illos impinguit/ ſcilicet diuitijs et delicijs mundi/ qđ ta
les dimittit deus in ſculo pſeruari. Iſupſi em pſeruant/
et bene eſt obſus qui pſeruariatur/ et inique agunt. hſere
ziz/ et cetero. xxi. Impinguitur eſt dilectus/ et recalcitrauit.
Sed pro cetero ſit ſud fat malis ſuis et ad damnationē ſuā:
qđ poſtea occidunt per morte temporalē/ pellis. l. poſſent
temporalis eis detrahatur/ et in inferno perpetuo comedun
tur. Succuſſus enim teporalium/perpetue damnationis eſt
indictum/ ſim Ambio. Illi tamen qui habet comia ſtutui/
et laborat per penſentia/ ad vitam eternā ſeruati in hoſpi
tio paradij. Eſe. xlvij. Illa viuet / et non morietur. Mel dic
ecouerit/ qđ ſancti / et martires primo comia ſupbe pſe
runt per humilitatē. terram. l. teporalia negocia arare ceſſa
uerūt per voluntariā paupertatē: et ideo a d. hſſo ſunt im
pinguati p gratiā multiplicitatē/ et tandē ſunt occiſi/ ſci
licet pro d. hſſo per martyriū / et aduerſitatē et ſic pellis. l.
ſua bona pſeruiato/ caro occiſa. l. ſua mox / paſſio/ inſum
altorum fidelium eſt cōuerſa/ et ad comia vtilitatem. Tauri
mei et altilia occiſa ſunt. ad. xxi.

Capitulum. lvi. de lamia.

Lamia fm Aristotele est animal magnū et cru-
delissimū qd nocte siluas et arces et hortos intras-
et arbores frangit. hoies aut modet. et si ipam in-
pugnare voluerit. eos ledit. Anū aut mirabi-
le dicit idē. qd scilz homo ab ea molius nō sana-
tur. nisi primo rugietis bestie vocē audierit. Sic ergo fit qd
ista bestia que ledit hoīem modēdo. sanat eū et liberat r-
giendo. et vocē ē ambeltri emittēdo. Ista possunt applica-
ri ad L. hysti. qd scilz ipie de pala paradi exitit. in hortū
mundi intrauit. arbores i. supbos confregit. hoies charita-
tis et cōtione vulnerauit. Iste est ergo qui quādoqz homi-
nem per tribulationē modet. et plagā impatiētie aduer-
titiūqz miserā sibi pbebet. ita qd homo dolose miserari-
sumet. De istis ergo rugit impatiēte dolozō nō sanat. nisi pbi-
fere scz L. hysti. vocē i. rugit. (quē in scriptura facit) pmit-
tendū. audiat. et diligētius attendatur. Mt. xxiij. v. Beati qui per-
secutionē patiūtur propter iustitiā. qm ipsoz est regnū celo-
rum. Dicit etiam alibi. p. a. tēntia habē in mer: oia reddā
tibi. Dicit etia in psal. subdite tribulationes iustoz. et d. r.
xliij. per multas tribulationes oportet intrare regnū dī.
Qui igit istum clamorē audierit. pcul dubio a dolozē ipa-
tiente sanus erit. Nec ipsum molus tribulationis affliget.
quia ista L. hysti. verba bene audierit. et attēderit. dicit enim
Iud. 12. c. j. Et quo facia estis vob salutatiōis tūc in auri-
bus meis exultauit infans in gaudio i. vtero meo. Infans
2. inquit. i. mens. Et cōm glosiam pbi Themo. itis. Lamia
dicit quasi lania. qd scilz dicit catulos latrare. et tamē eos
dicit latrare. Cōm glos. autē ipi. Et Isae. xxxliij. Lamia est
bestia pedes habens equinos. cetera autē femina. Pl. a. u.
tem lib. xj. c. xl. dicit lamia esse bestia que in medio ventris
duas habet mamillas. Dic it vis y tales sunt multi. qui
mul latrant et latant. latrant scilz adulando. et hoīem in
pncipio cōmēdādo. ipsum vero latrant postea detrahendo.
et r. famā et vtrā ipsius lacerādo. qd etiā ad vsurarios ap-
plicari potest. qui scilz primo lacrant hoīes. mutui eis dā-
do. tandē vero eos lamā exheredēdo. Themo. itis. Lamie
nudauerunt māmās. nutrierunt carulos suos. vide supra
de faunis. S. vltimo. Capitulum. lviij. de leone.

Iste grece idē est rex latine: eo q̄ rex fit oim aialium. S̄mons et cauda inquit leonis auid: etiam et virtutem: virtus eius apparet in pecto resfirmas in capite: dormit apertis oculis: igit̄ timet et strepitū rotarū: et cum ambulat: vestigia sua cū cauda delet: ne venatores inueniat: locum suū: vt dicit 3do. lib. xj. Reuera charissimi tales debent esse leones. xpi cauteiosi: religiosi et perfecti: et clerici: q̄ alios habent exip̄s et doctrinis regere et gubernare: q̄ isti vxo certo debent habere virtutem in pectore per dilectionē et charitatē: firmatē in capite. Ii in intentione per firmā et bonam ad deum voluntatē. Dormire debent apertis oculis

De Animalibus.

[illegible]

Lib. X.

De Animalibus.

militēs/et ad lucra noua anhelare nō audēt. Et quādo v-
gētū a venatoribus. i. quādo ab infirmis/et tribulatio-
nibus coarctātur: tūc q. timēt capi per mortem rēporalē/et
occidit p. eternalē/ideo cibos. i. diuitias quas comederūt/
euomūt per restitutionē: et cum vngulibus. i. cum manibus
ipsas aliquādo reijciunt per elemosinā largitionē. Sed
pro certo hoc faciūt non amore dei/vel pauperum pietate:
sed timore mortis/et spiritualium venatorū. Diuitias quas
deuorauit euomet: et de ventre eius extrahet eas. Job. xx.
Sed pro certo qd est vilius quādo venatores recesserunt:
quando scilz mors et infirmitas cessauerūt: et quādo acci-
dit q. deo propitio isti ad sanitatē redeunt vel prosperitatē:
tunc q. fames auaritiē iterū regit eos: ideo ad cibos rele-
ctos. i. ad diuitias alio restitutas reuertunt: et eas p. rapti-
nam et auaritiā iterū reasumūt. Ideo. ij. p. ij. L. anis re-
uersus ad vomitū/et sus lota in volutabulo luti. Figura libe-
re. xxiij. vbi Iudei seruos suos/quos liberos dimiserāt ti-
more dei/et Nabuchodonosor regis babilonie/q. eos actua-
liter impugnabat in seruitutē pūstinā redegerūt: ppter qd
reprehēdi fuerūt. Sic vere isti q. timore dei/seruili scilz nō fi-
lii/et timore Nabuchodonosor. i. diaboli regis babilonis
i. inferni/seruos suos. i. alienas diuitias/que sibi seruierāt
liberant et dimittūt: sepe accidit q. ipsas iterum per rapinā
in pūstinam redigunt seruitutē. Exemplifica bene quomo-
do diuites quādo sunt infirmi/ faciunt testamētā/et omnia
precipitū restitūt: sed quando sanātur/ totū cedit in nihilū.
El dic q. illi qui multum comederunt. i. qui multa pecca-
ta et vitia sibi incorporauerūt sine masticatione. i. delibera-
tione/ quando sentiunt se ponderosos et graues ad bonum
faciendū: et maxime quando venatores. i. mors instat et infir-
mitas: tunc scilicet et cessant ab huiusmodi comestione
peccatorū: et ea reijciunt et euomunt per confessionem. Sed
vere quādo venatores scilz mors et infirmitas cessant: tūc ad
eandem vitia iterū reuertūtur: quia ita efficiūtur luxuriosi et
auari/ sicut ante. Ideo p. ouerb. xvi. Sicut canis reuersus
ad vomitū: sic stultus qui iterat stultitiā suā. Exemplifica quo-
modo bene timore mortis contenti et faciunt testamētā/et
quomodo talia nō valēt. zc. ¶ Leo diutissime viuūt: qd de-
clarat cōsumptio dentū/ sed quāto sentio. tāto periculosior
et deterior: nā cū i senectute deficit virtus sua: ita q. nō potest
alias bestias depredari et venari: ideo stat i nemoribz ppe
ciuitates/et hoies tunc deuorat et māducatur: ideo incolē so-
lent eos in vijs publicis suspēdere/ vt terrent ceteri metu
penę. Unde Polybius Emilianus comes refert ista de cau-
sa se vidisse in apulica crucifixos fm p. li. li. viij. c. xvi. Sic
vere mali et pueri pelati et tyrāni/ hodie multū viuūt: quia
impus multo viuūt tēpore in sua malitia. Eccl. viij. 21. p.
certo vita talū nō posset esse nimis breuis: immo qd bre-
uis/ semp est nimis longa: et senectutē suā. i. vitioz et dierū
maloz inueterationē indicat cōsumptio dentū. i. defectus
in honestas verborū: q. ex abūditate cordis os loquit. i. psal-
thel. xij. ¶ Isti ergo in inuēture et principio aliquādo rapiūt/
premiūt et depredant bestias. i. pccōes et delinquentes/quos
corrigunt et inuadūt: hoies autē. i. bonas psonas nō tāgunt
nec infestant. Sed pro certo sepe accidit q. quādo senescūt
et spūaliter quātum ad vitia/ et tēporaliter quātū ad etatē:
tunc vere quādoq. deficit virtus sua/ scilz cōstātia/ bonitas
atq. valor: ita q. nō audēt bestias. i. pccōes aggredi puni-
do: et ideo q. fames auaritiē eos arctat/ ipsi insurgunt con-
tra hoies. i. contra bonos hoies/pauperes et innocentes/et
eos per extractiones suas rapiūt/ excoziant et deuorant. Leo
factus est/ et didicit capere pcedam/ et homines deuorare.
Eze. xix. ¶ Istud patet de auaris principibus et pelatis/ qui
non nocent malis sed bonis: non bestiis/ sed hominibus: et
ideo pro certo quando tales apprehendunt per mortē/ ipsi
suspēduntur ad patibulū infernale/ vt scilz ceteri terreatur:
iuxta illud Numeri. xxv. Accipe principes populū/ et suspen-
de eos in patibulis cōtra solē. quia pestilente flagellato/ sa-
pientior erit paruulus. p. ouerb. xxi. ¶ El dic contra auaros
simpliciter/ q. infestāt bonos/ et maxime in senectute quā-
do erecit auaritiā: ideo suspēdunt in inferno. El dic de la-
tronibus/ qui q. in nemoribz infestāt hoies et occidunt: ideo
i vijs publicis ad terrore aliorū suspēdunt/ vt pena vni sit
metus multorū. El dic q. q. leones. i. demones infestabāt

ciuitates huius mundi: ideo leo de tribu Iuda Chus? suscep-
sus est/ scz in cruce/ vt leones et demones terrent. Figura
Numeri. xxi. de serpente eneo suspēso i ligno: per quē mor-
sus sanatur extitit alioz. El dic q. leo significat multos in-
confētes/ qui quādoq. in inuēture sua impugnat bestias.
carnē et sensualitatē/ et mortē irrationabiles p. penitentia et
virtutē: sed vere quādoq. accidit q. in senectute sua vitia
deficit: et cōtra hoies. i. cōtra opera rationis per peccata
vitia preliatur. ¶ Leo quādo iratus est. fm Iudoz cū cau-
da terrā pcutit/ et seipm/ cū ira creuerit/ cū cauda verberat
et flagellat. Nam vt dicit Aristot. et Auiēna: animal est sa-
ribundū/ et fremit dentibus/ et maxime quando elurrit.
omni autem lingua quā infigit/ siue dentibus siue lingual
profluit ater sanguis/ vt dicit Iudas. Item vt dicit psalm.
Leo sicut tū in bestias viuas/ et mulieribz et paruulis pcutit.
Istud ergo est contra tyrannos/ viuarioros et raptores/ qui
non faciunt ad modum leonis: quia vere non tantū sedunt
viuos. i. diuites alios: sed vere mortuos. i. pauperes et opes-
sos: mulieres etiā et infantes. i. viduas et pupillos occidunt
et excoziant et infestant. Et ideo pater q. leonibus sunt en-
deliores: quia leo talibus parcere conficit. Et tales sunt
mali principes et tyrāni/ qui p. crudelitatem sunt furibundi
et p. feroces vindicte dentibus suis frendūt: et ideo quā-
do sunt irati: tūc cū cauda sua. i. cū rapaci familia/ que con-
sequit/ terrā percutiūt/ scz per tallias et rapinas/ et maxime
quādo elurrit. i. quādo paupertatis elurtem paritū. ¶ Na
quādo reges et principes inuicē sunt irati: tunc terras suas
percutiunt et infestāt: q. leo regēs et viuos elurrit: p. pccō-
impus sup populū pauperē. p. ouerb. xxiij. Et ideo cau-
da talū. i. familia et exercitū eos sequē/ suam irā indicat et
furorem. libebat caudas sicut scorpiones. Apoc. 1. 21.
Ideo sanguis de suis plagis dicitur exire: q. sanguis iusti-
mā maculans/ de plagis suarū rapinarū manare cōtinē-
nunq. cessat. ¶ Virtus leonis apparere in cauda leo-
equozū in auribz fm p. li. Sic vere charissimi cauda leo-
nis. i. perseverantia pelatorū/ ostendit spūalē fortitudinē/ bonitatem
equozū. i. subditōz. ¶ Leo est alia audacissima. nōde celat
do a canibz venatoribz persequit/ nec latitat/ nec celat:
immo in capis sedet in aperto: et quia deputat turpitudine
abscōlione: ideo quādo siluas pterit/ acerrimo furore
su. Unde nō se abscondit eo q. timeat/ sed tūc nō timeat
ideo quādo aliquē persequit/ saltu eū insequit/ quo tamen
non vit quādo fugit: vt dicit p. li. lib. 2. et 1. Solus et c.
apulica. Sic vere charissimi nos debem? esse audaces/ scz
ad bona aggrediēda/ et mala toleranda: et ideo nos nō de-
bemus abscondere p. actū nostrorū et criminorū occultationē
nem/ sed venatoribz et canibz. i. pelatis et predicatoribus
nos persequētibz ad predicationē et emendationē debem?
nos exponere/ et ad tolerationē penitentię p. pccōes esse offer-
dere: et per confessionē humilē nos cōā alijs offerre/ ac et
declare: q. Qui abscondit peccata sua/ nō diriget/ p. ou-
uerb. xxvij. Siluas etiā. i. mūditymbacula et prosperitates
debemus celeriter pterire/ scz contemnēdo et vilipendēdo
et abscondit et celationē nostrorū actū de bem? verecū-
diam reputare. ¶ Istud est cōtra auaros et cauldicos/ qui con-
tractus suos faciūt in occulto/ et qui ita sunt absconditi
involuti/ q. sus caute ab alijs nō vident. ¶ Isti etiam cōtra
luxuriosos/ qui semp in abscondito querūt esse: q. Isti in
le agit/ odit luce. Joā. iij. ¶ Non sic ergo/ sed pro salute nra
fundaris dicere verū. Eccl. iij. ¶ Leo non abscondit q. timeat:
venatoribz et canibz/ nec latitat/ nec se abscondit q. timeat:
sed tantū ne timeat. fm p. li. lib. viij. c. xvi. Sic vere boni
pelatus nō debet timere aliquid aduersi: immo pro deo
sione gregis et fidei debet se opponere venatoribus et tyran-
nis. Unde non se debet abscondere q. timeat: sed tantū
ne ab ipsis timeatur: quia pelatus debet multa que videt
dissimulare: et quasi non vidisset fingeret/ et se abscondit
ne forte timore eius in aliquod pccū decidant/ q. fecerūt
Ideo p. ouerb. xxi. Leo fortissimus bestiarum ad nullū
pauebit occursum. ¶ Item idem ibide. Leo miro modo
quādo vulnerat/ nouit primo se tangente et ipsum in ma-
titudine hominū primo impetit et inuadit: et si quia elum
miserit/ sed tamen eum non leserit: tunc eum rotatum co-

Lib. X.

De Animalibus.

Fo. CCXII.

19

23

Lib. X.

missit ignem. 22. Et allega contra impatientes. Nam quā
do hoies offit et duri z obstinati. qui recte funt ignis diaboli/
truncem rasant et collidunt. quādoq; exinde exit ignis. vnde
de tora viciosa inflammat. i. turbatio vel occasio vnde oēs
alij contristant. q; scintilla augetur ignis. z ab imple fun
derur sanguis. Et celi. xij. Et Solinus dicit q; leo castigator/
quādo videt cartuli verberari. Sic vere quando videm q;
cartul. i. mali hoies verberant et castigant ppter pctā sua/
nos debem timere. z eom exemplo a vitis castigari. quā
quādo videmus mortē vel aduēritate maloz. debem timere
scz deū. z a vitis cauere. q; pestilēte flagellato stult/
sapientior. et. Prouer. xij. z Zacha. iij. Et debet a calcon. z
timebit. Et item fm. Ait. leo in altissimis rupibus se co
cultat. z inde contēplatur pradā suam. quā vidēs. alte ru
git. ad cuius vocem timēt oia aialā z terrenā. z figunt gra
dum. circa que cū cauda in obsequē tracta linē dicit. z illius
circulum mansire quolibet aial pertinet. cū. z stant aiala
stupida. edictū expectantē regis sui. z sic illud q; voluerit.
in pradā accipit atq; rapit. Sic recte charissim. Huius ab
altis rupib; paradisi ab eterno cōceptus fuit pradā suā/
scilz aiam christiā z genus humanū. et alte rugit cōmē
nādo z promittēdo. scilz per legē z pphetas. z circa nos fe
cit circuli. scz ambitū pceptozū et mandatorū. et ideo ad
vocem eius debemus timere. q; leo rugit. q; nō timebit.
23. mo. iij. Et circuli suū. scz mādātā nō debem. aialit
ter ptergredi. sed in eis pmanere. et sic ipse nos accipiet
ad partē suā. Et led. q; leo L. Huius. q; in principio rugie
rat per pphetas dīces. Ecce venio cito. tan dē descendit p
incarnatiōē. z circa hoies circuli. scz pāido. z sic pda
suam. i. animā christiāā sibi accepit. cōiunxit z copulauit.
Et q; veniā z accipiā vos ad meipm. Joan. xlij. Et led.
Huius pmo alte accēdit. scilz in cruce. z alte clamauit. hely
hely. z sic timuit oia creatura. terraq; tremuit. petre scilz
ipse. sol obfuscatus est. et maxime demones timuerunt. q;
leo rugit. z for midant filij maris. Ioh. xij. Et sic. hui
sus descendit. scilz ad infernū. z accipit pradā suā. scilz hu
manū gen; q; erat in limbo. z deo Iudici. v. Surge Sa
rah. apprehēde captiuos tuos. Et led. q; leo est vnde q;
reuera circa hoies fecit quēdā circuli. i. certos limites vnde
quos cubile limitauit. intra que quilibet contineat. z vltra
quē null; potest transire. iuxta illud. Constituit terminos
eius q; pteriri nō poterūt. Job. xlij. Et ideo quādo vult
ipse accipit p mortē illū que voluerit de hac vira. psal. xlv
sit de summo et accipiet me. Et led. q; leo est homo vel ra
tio. qui per osionem debet rugire. z bestijs. i. morib; carna
libus circuli z legē pferre. z maxime cum cauda. i. habi
to respectu ad finem vite. z ad memoriā nostre mortis. quā
nō debet ptergredi quoquo modo. Job. xrvij. L. Crūde
dē illud terminis meis. z posui vectem z ostia. Et psal. Lx
minū posuisti. quē nō transgredieris. Et q; leo vnguib; vixit
p mucrone. et ideo quando p loca aspera incēdit. eis parci
et eos intra carnem pedis abscondit. timens ne forte be
tentur. vt dicit Solin; . L. eo est diabolus. vngues eius sunt
tyranni. quibus mediantib; alios deuorat et infestat. Sed
pro certo optime cauēt ne tales beentur. immo temp eoz
acuit ad tram et crudelitātē. et ideo nō sint q; vlam penitē
tie asperam tangent. immo intra carnem. i. intra mūdū de
licias eoz inuoluit z includit. vt sic crudelitātē accitē nō
amittant. Vngues eius vngues ferret. Dauid. vij. Et led. q;
leo est bonus pelarius. qui vnguib; constrictōis quādoq;
parci. et quādoq; reus opporūnū habeat. eoz abscondit.
27. Prouer. xij. Et vni dissimulat iniuriā. callidus est. Et q;
leo est aial liberalissimū. q; de pradā sua alijs bestijs a lōge le
queribus liberalitātē grā aliqd dimittere cōsuevit. vt dicit
Solinus. Et etiam fm. Pl. aial multum gratū. vt be
nēficia debet sibi optime recognoscere. sicut patet p multa et
empla bide lib. vij. c. xvj. Sic vere nos nō debem. come
dere foli pradā nostrā. i. bona repōsala. i. imo alijs bestijs. i.
pauperib; debem. liberalitē impartiri et benefactores
nostros. scilz decum z hoies recognoscere. z per grati actio
nes nos offendere gratos esse. q; fm Seneca. Pl. bide lib.
28. Huius q; de beneficijs esse gratū. Et item fm. Pl. lib. xvj.
L. eo facile est caliditatis. q; temp febres quaranas pati
tur. vt feritas edemetur. Sic vere quia multū bonū sunt nō

De Animalibus.

mis fert per rigiditatem/austeritatem/zelum/zrigorem luti
ti ita q non cogitant propriam fragilitatem sed auctore contra
alios efferunt/quado scilicet peccant: ideo quo accidunt
ad istum feruorem temperandi / natura naturans/scilicet de
facit eos iugiter febescere, scilicet per carnales motus et con
tationes, vel etiam per aliquas tribulationes, vt sic per con
sideratione populi fragilitatem dicant alijs mifericorditer
paruit in petro filio Hiegorium. Socrus enim Petri tene
batur magnis febribus. Luc. iiij. Socrus Petri est caro.
¶ Caro leonis, quia excedit in calore: idem filius filii Dilecti
ei est vt nocua. Sic vere caro. vita illorum qui excedunt
in calore. In concupiscentia carni vel midiali vel in ca
loze. In nimio rigore sufficit / non debet manducari, et
alij imitari et incorporari. Non comeditis de carnibus
rum, quia in mundo sunt. Leuit. xij. ¶ Adeps leonis fuit
p. litiu lib. xxiij. c. viij. si quis eo inunctus fuerit: motus
repitulum non timebit / et a venenosis omnibus eo tempo
tus erit. Adeps etiam eius faciem mundificat / candore
rum ibi feruat / maxime cum oleo rosaceo: tumores oculor
um sanat. L. huius est ideo: cuius adipe est benignitas et
pteras. vel sanguis suus: et leo: si isto adipe inunctus fue
rit: mus per passionis fuit memoziam / et compassione, tunc fa
cies. i. mens depurabitur / et in candore innocencie ierua
bitur: et tumor. i. superbia oculosis sedabitur: et a motu regu
lum. i. a carnalibus tentationibus poterimus esse tuti. q
qdum homo est inunctus compassione et L. huius sanguine et
passione / tam diu vere tentationibz non succumbet: quia im
l. hieronym. At mala morte moritur plus homo. Minore
q caput tument: facie tuam laua. 2. Petri. vj. ¶ Selice
nis audit claritatem oculorum / et valet contra morbos cadu
cos: et eo ipsius in cibo sumptis soluit quartanam. vt dicit
idem. Sic vere eo. L. huius. i. dilecto. f. l. ipsius. comen
liberant a morbo caduco superbie et a quartana auaritie
q facit homine tremulosum. ¶ Pellis leonis / si deliquit
quis feditit / sanat hemorroides. i. fluxum ganglionis de
quibus venis. Sic conuersatio L. huius vel sanctorum: que per
pellem designat / si super eam per imitatione sedam: su
zum quinqz venarum. i. desideria quinqz sensu relinquit.
¶ Scdm libero. in glo. super Eccl. xix. L eo sic caput et ve
natur: q fit duplex fouea vna cibus quae tuera aliam / et in
cunda ponitur vna cista: que facilius claudunt cum tunc
in. In palma autem fouea ponitur agnus vel ouis: in qua
stratum salis leo quado fouet / pro ouicula capienda: et tunc
videns se non posse de fouea eripere / percipiens se deceptu
intrat secundam foueam / vt lateat: et sic incidit in cistam
que post eius introitu subito se claudit et ei exire viuentis
no pmitit: et sic in cauea extra foueam extrahit et in illa de
phenatus tenetur: donec penitus edomatus. L eo est homo
iuxta pma est ptem: secunda est vere cista confitenda iux
vel cauea est mala confuctudo. Quid igitur leo. i. homo
elurit: scilicet diuitias / delectas huius mundi: tunc verecun
to diabolus preparat sibi vnam ouiculam. i. aliquid delecta
vel pte: q per mala suggestione offedit et aliqua multitudine
cuniam vel huiusmodi: veritatem bene ostendit et q non
potest habere nisi intrat foueam. i. nisi consentiat ad ptem
ad luxuriam / et auaritia. Et tunc furans leo non pondens
de egressu. statim in foueam insilit. i. statim. xliij. Somitus de
fo. vt habeat libid delectabile. i. facit. xliij. Somitus de
et laqueus foue / qui habitatoris es terre. Et sic quibz
videt p funditare fouem / certu de peccato difficile esse
pote: q cogitat se non posse abstinere / vel penitentiam face
re: tunc vere intrat in secundam foueam. i. in verecundiam / impio
fitendi: q pponit non confiteri / vel no abstinere: p. omne. xliij.
et in profundu peccatoru venerit: cōemnit. p. omne. xliij.
Et sic intrat in cistam male cōseruandis / et desperationis. i. iux
a venatore diabolo capif: de terra. de vita penitentem
sic vinculis dānationis perpetue alligat / et perpetuo in
beribus edomat. Id eo. Eccl. xix. dicit de eo. Zibetur in
caueam. et in cathenis adducit: erit eum ad regem. Et si
nis: vt non audiret amplius vos ipsius fuit mores. Et si
bylonis est diabolus rex inferni: ad que p. cetero tales que
rū vobis no audiret per confessionem finaliter adducit / et in
vis pma fouea est midius / in qua homo se implicat / et in
delectationibz psumit. Et q. exinde no potest exire. Eccl. xix.

Lib. X.

De Animalibus.

querit stercus hominis: ideo venatores stercus in alta ar-
bores suspendit: ad quod dum ille saltat: ipse capiunt et oc-
cidunt. Et idem dicit Aristot. lib. ix. c. vi. de pardo et panthe-
ra. Recte tales sunt hypocrite religiosi et clerici: quia vere
caput et pellis: et intentio et conversatio ipsorum similis est par-
do: sed quantum ad varietatem malitiarum et cautelarum: pedes
pro affectu: talium: et cauda: et finis vite sue similes sunt leoni
scilicet quantum ad superbiam et crudelitatem: quod licet habeant pelle
variam: et conversationem pulchram: tamen pedes: et affectus
sunt leonini. Et isti pro certo quando sunt inveniuntur: per auar-
itiam et hypocritismum: diligunt stercora: et mundi divitias: que
ab apostolo ad Phil. ii. stercora dicuntur: quia qui velceba-
tur voluptuose: amplexati sunt stercora. Et hoc. iiii. Et ideo
isti saltant per ambitionem ad arbores dignitatum: ut stercora di-
vitiarum que ibi sunt: acquirant: et sic a venatore diabolo re-
pualiter et spiritualiter et eternaliter capiunt per vitia et peccata.
Capitulum. lx. de lepore.

Lepus dicitur quasi leuipes: a pedu leuitate et
velocitate: secundum Iulianum. Animal est leue: et timidum et
timelle: nullum habens armorum genus: preter suorum
membrorum leuitatem. debilis est visus: sicut omnia
animalia palpebras in dormiendo non claudunt.
boni est auditus: et maxime quando aures ipsius sunt erecte.
aures habet longas et flexibiles: quod fuit ei necessarium ut
eis oculos defenderet a muscis: et ceteris nocuentis. Nam
ut dicit Augustinus. contra omne nocturnum: dedit natura remedium
creature. Et contra canes et alios persequentes data est ei
leuitas membrorum: contra muscas autem eius oculos debiles
inestantes: fuit proceritas aurium sibi data: ut dicit Iulianus.
Et recte tales sunt pauperes et egeni: et simplices secun-
dum laicos: quia ad litteras tales sunt timidi et timbelles: quia nec
possunt nec audent nec volunt per alios bellare per discor-
dias seu lites: quia etiam lesi se non audent defendere. Unde
Iacobus. v. Beati qui iusti: et non resistit vobis. Et Eccl. xii. j.
Pauper autem letus facit. Unde tales non habent: sed di-
uitias et delicias temporales: ut per eas a canibus. i. mundi
raptores: et potentibus tueantur. debiles etiam sunt visus: et
intellectus per ignorantiam. A muscis. i. a malis cogitationi-
bus: heresibus et erroribus non modicum infestantur. Meritamē
deno contra ista duo nocimenta dedit illis duo remedia: quod
contra canes. i. per mundi raptos: data est eis leuitas me-
mbrorum: et paupertas: quia non sunt onerati potestate terrenorum:
et ideo a mundi principibus non infestantur: quod secundum Senecam:
Sola miseria caret inuidia. ideo dicit idem in libro de re-
mediis fortuitorum: Pauper quare dolet: gaude magis: quod
ferre potest. Contra autem visus debilitatem: et contra ignorantiam
muscarum. i. errorum: data est eis aurium: per
certas. i. auditus: verbi dei magnitudo: et flexibilitas: quod ta-
les libenter audiunt sermones: et sic per ignorantiam instrui-
tur: et contra muscas tutus redditur oculis intellectus eorum.
Siant aures tue intendentes: et oculi tui videntes. Daniel. ix.
Quod est contra illos qui non libenter audiunt sermones: quod
videtur quod non habeant aures: et ideo non mirum si muscis ma-
larum cogitationum abundat. Et ex. xlii. j. Nares tuas et aures
precident. Lepus necesse habet multum currere: fugere/
ne a bestiis alijs capiatur: et ideo pedes eius subter sunt vil-
losi: ut pilorum lentitate: pedum carnositas tueatur: quod in alijs
animalibus rarius inuenitur secundum Aristotem. Et habet pedes ante-
riores posterioresque curtiore: quod ei necessarium erat ut cor-
pus eius a terra leuius et facillius moueretur: et ideo versus
montem optime currit: aut versus vallē descendit: facilliter
cadere potest: propter antiorum crurum breuitatem. Recte ta-
les sunt mundi diuites: quia vere pedes eorum. i. affectus sunt
pilosi. i. pilis et vellere diuitiarum induti: quia per certo to-
ta eorum affectio est ad diuitias: ita quod carnositas sua. i. carna-
litas et voluptas istis pilis tegitur et fouetur: et ideo pedes
anteriores. i. affectus spirituales sunt posterioribus. i. tempora-
libus breuiore: quia multum afficiuntur ad temporalia: et parum
ad spiritualia: quia posteriora tua plura prioribus. Apoc. ii. j.
Et ideo pro certo optime currit contra montes. i. ad mundi
honores: et dignitates: ad quas semper ambiunt et anhelant.
Leuauit oculos meos in montes. Sed vere versus vallem. i.
ad opera humilitatis nescit currere: quod cadunt per vitia et

peccata: et sic cursum humilitatis vel pietatis non perficit
quoquo modo. Vel dicit in bono quod pedes anteriores sunt af-
fectus carnales: per posteriores amor est spiritualis: quia paues
quod aiale est: deinde quod spūale est. i. ad L. xii. xv. Debe-
mus igitur pedes. i. affectiones naturales habere pilosas et
foratas: sed foratura gratuite charitatis: ne scilicet in cursum
bonorum operum laboremus: et ne carnositas. i. fragilitas car-
nis nostre nimium fatigetur: quia charitas omnia sustinet. ad
L. xii. xli. Ista enim sola nescit laborem. nam ut dicit Augustinus.
Solut amor nomine difficultatis erubescit. Pedes enim mi-
posteriores. i. amor spiritualis debet esse longior: et extenior an-
terioribus. i. ipsi affectionibus temporalibus et carnalibus:
quia plus debemus currere per bona opera: et nos a terra. i.
a temporalibus: facilliter cleuare per diuitiarum cōtempnū. con-
tra vallē autem mundi non debemus currere: et nos negotia mi-
nistrandum: quia pro certo facilliter caderemus per vitia et pec-
cata: quod impossibile est quod homo temporalibus implicetur: quia
facilliter in vitia dilabatur. Cadat affectus: etus retro. Et
xli. j. Lepus non potest currere versus vallē: quia facillime
cadat: et ideo qui cogitur versus vallē ire: non descendit con-
tra vallē directe: immo oblique circuit circa montem: quia
potest semper ad montis altitudinem se cōuertere. Unde et cursum
suum non cōtinuat: immo oblique graditur huc atque illuc: et sic
multotiens canibus illudit. Sic vere charissimi homo: non
potest facilliter currere contra vallē. i. ad mundi negotia: quia
cadat scilicet in multa peccata: et ideo non debet libenter illic
incedere: sed semper versus montem celi et cōtemplationē bonae
opera currere vel volare. Alcedere in montem illum. Iheronimus:
et cōtemplare inde terrā. Numeri. xxi. j. Meritamē qui co-
gitur currere versus vallē: qui scilicet per necessitate punis
vite: vel ex officio pietatis sibi iniuncto habet necesse in
mundana negotia declinare: tunc ad illum finem cadat in
peccatū: et ne a canibus demonibus et tentationibus occidatur
tunc ipse non debet directe currere contra vallē: quod non se po-
terit ex toto exponere ad mundana: nec cursum humilitatis
debet cōtinuare: immo semper debet ire circa montem per-
fectionis: et cōtemplationis: ut semper cogitet de deo et co-
lestibus per orationem et deuotionem: et sic canes. i. demones illi
dētur: nec ab eis per vitia capitur: quod dicitur quod homo multum
ad mundum inest negotia: tamen si habeat mentem ad deum et ad ce-
lestia: ita quod aliquando a cursum mundi cesset: et ad bona spūa-
lia se cōuertat: nunquam succubet in perditionem. Sic curro: non quasi
in incertum. i. ad L. xii. ix. Unde bene Philistrus. Et hoc. xli. j.
Nescis in omni circa regione: sed in morte saluū te fac. Et
Phil. i. vii. c. lv. duo sunt genera leporum: scilicet magni: qui multi-
tum sunt veloces: et parui: qui cuniculi dicuntur: qui foueas
subterraneas sibi fodiunt: et tales in aliquibus insulis et illis
uis in tantum abundat: quod oēs segetes depascunt: et famem
faciunt regionis. Recte sic sunt duo genera mundanorum: quod
magni: scilicet principes et potentiores: qui veloces sunt ad cōtem-
pendum sanguinis. Alij parui: scilicet mercatores: viuarij: bal-
lunt et aduocati: et tales pro certo in terra. i. in bonis ter-
renis sibi cauernas faciunt: quia ita videtur in eis inuoluti
amorem: quod ibi quasi sunt sepulti. Quid ergo? Pro certo illi
leporum: et parui: et raptos: et viuarij: segetes huius
mundi. i. subditos et vicinos pauperum depascunt: et per vi-
ras et rapinas: et sic in regione huius mundi famem et
paupertatis introducunt: dum scilicet alios depauperant et denu-
stant. Phil. i. Singularis ferus depastus est eam. Et Seneca:
cuniculorum in aliquibus regionibus et insulis ita sunt acce-
pti: quod ab incolis vix purgatis interioribus comeduntur: scilicet
in Balearibus insulis. Sic vere multi hodie accipiuntur
cibum. i. in exēplū: fetus cuniculorum. i. personas tuentes atque
lenes: licet eorum interiora: scilicet cor et affectio: non sint depu-
rata a fecibus luxurie et carnalitatibus. Et secundum Phil. i. vii. c. lv.
Archelaus auctor est quod lepores quos habet annos
etatis: tot foramina habent in posterioribus: et in ano: et quo
plus viuunt: tanto plures annos et foramina pro ejectione
excrementis et stercorebus a natura recipiunt: et quo plus
dant in anis: tanto plures introitus faciunt in antris suis:
et quo plus senescunt: tanto plures introitus faciunt in mi-
seria. Recte tales sunt boni et iusti: quod quo magis in mi-
seria viuunt: tanto ad cauernā paradisi plures introitus sibi pa-
rant: et semper nouas vias salutis inueniunt et percunt. Et

Lib. X. De Animalibus. Fo. CCXIII.

lvij. Et facite / auferte offendicula: prebete iter. Et ideo etiam sunt etate vel moribus seniores / tanto plures annos habere debent. Et tanto debent esse promptiores ad expellenda stercore. Et vitia remouenda. Et exponere de avaris et peccatoribus: qui quanto plus viuunt / tanto per peccata facit sibi plures inimicos ad cauerna inferni: quia semper noua crimina nonis addunt: contra illud Eccl. v. Ne adicias peccata super peccatum. Et el dic de avaris: qui quanto plus viuunt / tanto faciunt et inueniunt plures modos et vias stercoreandi per luxuriam: quia plus sunt cupidi in senectute quam in iuuentute. Et ideo Eccl. ij. Et homini qui ingreditur terram dupliciter debet virtus scilicet: ideo dicitur gignit et gignere sine mare. Et exponere de his: qui dupliciter habuit naturam / scilicet masculinam. Et femininam. Et huiusmodi: et hoc quod sine mare. Et sine viri femine fuit gentes / scilicet in virginibus: et sine mare. Et carnali copula genuit / scilicet peccatores ad gratiam ad fidem: quia voluntarie genuit nos verbo veritatis. Iaco. i. Et si vlti allega contra neophytos sordiditatis: qui vici virtutesque persone in se vident habere. Et Luntulci et leporis mirabiliter fuit fecundus: quia quidam vni paritunt / semper nouo fetu altero verius grauidatur. Unde dum vni paritunt / alii concipiunt: et ideo talia animalia vltia sunt et quo ad elum / et quo ad vltitum / et quo ad multiplicem medicinam: vt dicit idem ibi. Accite sic debet esse de bono christiano: quod vere ipse debet esse fecundus per bona opera: quod vni fecit / vnum bonum impetrari per bona / postquam alio bono opere: quia semper debet concipere et proponere noua bona opera parturire: sic talis erit vltis sibi scilicet et alijs et ad cibandum per pietatem / et ad eos vestiendum per exemplar bene uitae / et ad eos medicandum per doctrinam. Et sagacitate. Et xvij. Et fuit frugilium leporis vltis cibus eius in medicina gentium. Et Loco sanguis etiam leporis dolor mitigat oculos / nec inuenitur aliquid animal quod habeat dentes in vtriusque mandibula / quod coagulum vultus: tanto mellius: sicut Phil. Sic vere si habuerimus coagulum / et pinguedinem charitatis: pietatis veri leporis Christi in corde nostro per imitationem et recordationem / et etiam sanguinem sue dulcissime passionis: tunc vere venemur inuicem siccabitur / furor luxurie stringetur / dolor iracundie mitigabitur / et cessabit. Tale tamen coagulum / scilicet charitatis et benignitatis / non habent illi qui habent dentes: vbi verba detractorum in vtriusque mandibula. Et superius et inferius: superius quod ad preclaros / inferius quod ad subditos: tales enim tales adipem non habent: vere tales detractores carent vt ceteri pietate / charitate / et pietate. Sed vere charitas et amor quanto verius / tanto perfectior: et melior: quanto nonnulli amicus nouus: veteris et cum suauitate bibes illud. Eccl. i. Deo luce. v. Dicit enim: verum melius est.

Capitulum lxxij. de lynce.

Lynx est animal simile lupo / et in lupo numero computatur / sicut pinguis. Et habens dorsum distinctum maculis / sicut pardus. Et vltima autem eius conuertitur in gemam / quod lyncurium appellatur. Sed hoc prescientia bestia / et dolens quod transire debeat in huiusmodi manus vltima abscondit sub humo: sed ibi citius in lapidem transmutatur: et sic bestia vnde nocere crederetur / magis inuadit vt dicit Phil. lib. viij. c. xxxvij. Et Jldo. li. qum ad rigorem dei patrem / qui pilus fuit lupo / scilicet ipso fuit eternaliter generatus. Terra est beata virgo. Quia pro certo lyncus deo pater emittit per eternam generationem vltima benedicti: sed tamen in beata incarnatione ipse mutatur in lapide precioso. Et in botem / scilicet in christum. Et huiusmodi qui recte similis est lyncurio paleas et attrahens facit semine in terra / et germinat. Et bar. iij. Et el dic de inuicem doctoribus: qui nullatenus publicant facta sua / argumeta sua: et scripta sua: quasi inuideres salutem animarum. Et el dic quod lyncus avarus / rapax et lupo / veripellis et vari.

qui reuera in arcibus et abditis suis vltima. bona temporalia habet quod abscondit: nolens quod in vltis hominum pueritiam. Et el allega quod inuidi vnde magis credunt nocere hominibus / inde ei prescientia: quia sepe accidit quod illi qui ab inuidia in terra absconditur / ad statum infinitatis et aduersitatis deducuntur: dei providentia operante preciosi lapides efficiuntur. Exemplum de Joseph: quod fratres in foueam posuerunt / et egyptijs vendiderunt: et sic cum perdere se crederent / quem tamen occasionaliter ad egypti reginem promouerunt. Ideo sapiens loquens de dei providentia Sapient. x. dicit. Hec venditum iustum non dereliquit. Et el dic quod viam per quam inuidus credit vituperare homini impedire solet ea melius procurare. Homo enim proponit / et deus disponit.

Capitulum lxxij. de limace.

Limax est vernis / sic dicitur eo quod de limo nascatur / sicut in Jldo. lib. xij. Nam quia ex limo nascitur / ideo semper est sordidus et immundus: et est valde tardus / semper gerens concham duram / intra quam se recludit quando ab aliquo tangitur quocumque modo: loca quod tangit / maculat / et post se vestigia derelinquit. Recte talis est luxuriosus: quia vere talis cum de limo. Et de vlti materia et spermate immundo concupiscit / carnali nascitur / ideo per gulam et luxuriam efficitur sordidus et immundus: et quicquid tangit per verba sua impudica / sedat et maculat et inficit. Quicquid enim tetigerit immundus / immundum facit. Numeri. xix. Post se etiam vestigia derelinquit: quia sicut dicitur Sapient. i. Non sit prauum quod non pertransit luxuria nostra: vbiq; relinquitur / sicut gna letitie nostre. Et Job. alij. Post eum lucebit semita. Isti sunt lenti gradus per pigritiam: quia non mouentur facilius ter per bonam operationem / pedes eorum pigri sunt ad ambulandum. Sapient. xv. Tales semper volunt esse in delicijs et quiete: et fecum concham male excusationis deferunt atque portant. Nam qui ragnitur / corrigitur vel arguitur de peccatione / et peccati sui defensionem. Laude ostia tua super te. Et xvij. Et sicut in Jldo. tales habet nasci in limbo: et aere corrupto / sic vere luxuriosi gignantur in libere corrupto. Et in pigritate et delicijs mundi / et in aere infecto. In mala societate: quia mala plona et luxuriosa alia inficit et corrumpit: quod modicum fermet totam massam corruptam. Et ad Loco. v. Imax licet sit vltis conditio / de limo generatus / et ad limum tendat: tamen animal est comutum: quia quedam habet additamenta cornea / cum quibus sibi viam querit / quod cum obstaculo inuenit / sed se retrahit / et in concham se recludit. Et quod lenti sit gradus / tamen arboris scilicet altitudinem summitates: et germina comedit atque flores. Sic vere licet miser homo de limo. Et de terra / vlti spermate nascatur / et licet ad litteram ad limum. Et ad terram iterum per motum tendat: tamen animal est comutum per superbiam et elationem. Et licet sit tardus gradus quod ad motum bone operationis / tamen aliquando scandit ad summitates. Et ad altaria officia dignitatum / vbi per excoitationes et rapinas vocat et rodit germina et flores. Et diuitias circula centum vicinorum. Nam sicut ad oculum hodie videtur / tales qui nihil valent / et sunt de vlti plebe nati / aliquando per ceteris promouentur: quia insuperabilis potuit diadema. Eccl. xij. Et Eccles. x. Et idem stultum in dignitate sublimi. Et limax vernis est vltissimus / et tamen est comutus: quia tamen aliquod obstaculum inuenit / comua sua ad se retrahit / et intra sua concham se recludit. Sic vere homo quousque sit naturaliter vltissimus / in aliquoties per superbiam fit comutus. Et erit tamen quod iste limax scilicet homo inuenit in mundo aliqua obstacula. Et fortes tribulationes et oppressiones: tunc aliqui comua sue fuggie retrahit / et humilis efficitur et benignus / et in agnitione sue fragilitatis / prope se recolligit et recludit. Et Jldo. x. In agnitione sui ducit / percutus a domino plaga. Nam in Jldo. Jldo. que hic nos premunt / ad deum cibis tre compellunt.

Capitulum lxxij. de lupo.

Lupus dicitur quasi leonis pes: quia ad modum leonis virtutem habet in pedibus: quicquid enim pede preffert / non vult. Bestia est rapax / et cruoris appetens / que rable rapacitatis quacumque bestiola inuenit trucidat / vt dicit Jldo. lib. xij. Recte talis

Lib. X.

De Animalibus.

sunt raptosus huius mundi et principes : quia pedes sui,
 manus et ungues sunt ad modum leonis : scy apti per raptina
 et curul per parcatate / scy apti ad aliema atrapada p acut
 tatem / et auare retinenda p tenacitate. Et mox etia libuffia
 tiam temporalum belliarum innocentia pauperum multum
 appetunt : et ideo ferre eos per litres et exactiões impetunt
 et inuadunt / et ad litteram omnes perimunt et occidunt / per cru
 re. Et temporalis eorum substantia facientur : sicut patet in ma
 lis latronibus p principibus p iudicibus. Ideo Sopho. iij.
 2 Principes et sicut lupi rapaces. Et Lupus fimo fimo. iij.
 videtur sufficit / hi homines pculderit tollit ei vocē : quia lu
 pum anbellu aere inficit / qui infectus hominem contigit vo
 cē : et ideo lupi totaceti dicitur : Lupus est in fabulo
 Si autē ab hoie primo visus fuerit / tunc quia totā defec
 feritatem / vt dicit fido. lib. vij. et etiam p. B. Hec ete fa
 cit diaboli : quia quidā videt aliquē hominem bene loque
 tem et clamantē per gratiā predicationē / vel gratiā actio
 nem / tunc volens sibi tollere talē vocē / pzo inficit aere sibi
 cōtigit : quia scy aliqua malā psonā vel locatam quā fre
 querat / per luxuriā vel alias anbellu suo. f. ius malis fign
 gestionibus inficit et corrumpit : sic ille aere corruptus fign
 hominē / fcs iustu facit dorem / predicatorē / vel aliū p mala
 verba / tactū et opera : cum similitur inficit per malas de
 lationes : et corrumpit per pñsus et operatiōes : q. Loz
 rūpunt bonos mores colloquia pua. f. ad Loz. xv. Et sic
 talis perdit vocem predicationis vel orōnis / vel gratiā
 actionis : q. pzo certo homo taliter per luxuriā vel alias in
 fectus / statim cessat emittere tales voces. Et sic quasi mu
 tus / nec quasi vir oburgatus. Et sic. iij. patet in facerdotib
 luxuriosis / qui alios non audent reprehendere delinquent
 tes / nec contra lupum diaboli clamare. Hanc facit fimo
 fauces mce. Si autem sua malitia pculia fuerit p cautēla
 tunc si homo voluerit / nō nocebit. iij. ad Loz. iij. Nō igno
 ramus cogitationes etus. Et Lupi fimo fido. libidē nō nisi
 3 per duodecim dies in anno cōstāt / fimein diu iustitē / sed
 post lōga tetamta multū comedūt. Et sicut in Ethiopia lupi
 iubar / qui ita varij sunt / vt nullus color eis desit. Hec ta
 les sunt cupidī et auarī / cauidicī et raptosē : quā uere tales
 raro copulatur. i. raro p locatē / amorē et concordia ē cō
 iungit : quia vnus in patria sua nollet alium fimo simile re
 perire. Alter alteri nō querit. f. f. xxxij. f. f. etia fime
 auaritie multū iustitē : quia nūq ab eis dicitur. Et tales
 cōpūs in principio / fcs iuuentutis / multū tetamta : quia scilz
 cibos diuitiarū ad volūtatem nō acquirūt : tamē finaliter
 multū de diuitijs decauat et māducant : quia licet pzo sint
 pauperes / tamen pfecta diuitijs cito finit. Idē em pzo mē
 ducabit venter. Et coll. xxxvj. Et dicit q. tales debem esse
 pmo cōi cōi in hac vita debemus parū comedere per ab
 stinentiam : et sic in altera vita satis poterim / comedere in
 paradisi affluētia. Debem etia raro copulari per luxuriā
 vel nūq nisi in coniugio tunc raro. Loxati etia debe
 4 mus esse per bonā apparentiā. Et f. in Ethiopia fimo lupi
 ita varij sunt / q. nullus color eis desit / et isti fimo / sicut cre
 do / quos p. lib. vij. c. x. chaos vocat / quos dicit habere
 effigies lupi / et pardori maculas. Tales sunt curiosi domi
 celli / qui iubar et crines nutriti / cōtra cōsiliū apostoli. f. ad
 Loz. xj. Ut si comā nutriti / ignominia est illi. f. f. autē
 oēs colores dicitur habere : quia scy per curiositate vestitū
 varijs coloribus sunt ornati. Et dicit de fraudulentis / q. re
 vera multimodū sunt coloris p falsitate / cautela / p duplici
 tatem : quia oēs colores. i. omnes falsitas et apparentie false
 possūt in eis reperiri. Et sicut te discolorib. Et scy. iij. Ideo
 lphere. xij. Si mutare potest Ethiopia pellē suā / et pardus
 variare suas rē. Et dicit de hypocritis : qui ad litteram
 multum tetamta / sed in aperto : sed tandem multū comedūt
 in occulto. Raro coeunt per ficit castitatem. Multos sunt
 colorū per bonē apparentie venustate. Sipsisti vestimenta
 5 sua multicoloria. Et scy. iij. Et scy. p. lib. vij. c. x. Lupi
 in aphyca et alijs calidis regionibus sunt parui / tardi et
 inertes. Sipi vero qui in frigidis regionibus gignūtur / cor
 pore sūt maiores / et animo ferociōres. Aphyca regio calida
 significat delicias et diuitias huius mudi / et itam piferitas
 sūs : vbi feruor cōcupiscentiarū abundat. Regio frigida est
 timor dei / penitentia et tribulatio et paupertas : quia reuera

charissimi illi qui in regione calida ppter fratris morantur
scilicet diuites / de delicijs / sunt minores in virtutibus / me-
ritis / et imperfectionibus q̄ illi qui in regionibus frigidis. Ita
statu tribulationis et penitentie cōmōatur. Et c. xlvij. **¶**
ficebant nos oēs ppter indiem / et ppter fratrem. Et c. xlvij. **¶**
Anst. li. i. ca. j. in India est quida lupus habens tres oves
suos dentis in ore / faciem hominis / pedes leonis / caudam
scorpijs / vocē ficut hominis / terribilē vt tuba / velox et ficut
ceruus / valde crudelis / et hoies comedit. Et ide supra de
aialibus in generali / vbi inuenies de mantico / de barto-
ro / q̄ ide est ficut pater / vide vbi fit mēto de mantico / co-
fra. Et c. lvi. **¶** Ipsi sunt Arifto. et etiā oia aialia carnē comedere /
sunt magis feua quādo habent catulos / q̄ ante / et vlti-
mo / lupi quādo fugiunt / ferunt filios suos fecū. Sic ve-
nari / et raptores mūdī magis sunt feui per rapinā / ymā-
z / excolationē q̄ habent catulos / filios et filias / q̄ alius
quia scilicet tunc natiuntur / p filijs acquirere vel predare /
ideo vtile esset hominibz / talibus / q̄ carerent filijs / q̄ multa
mala facerent patres pro filijs / vel delictū et affectū / scz
eis tunc cogitando / et p eis ditanis sollicitudine mēto
dicitur / quia in fortitudine manus sue preparat panē libere.
Job. xlvij. Et el dicit de platis / q̄ magis sunt feui / et cru-
des quādo filios habent. / quādo circa se habent suā cam-
lem parentela / quā quide lemp ferat fecum / et lemp fecum
habere voluit / ficut pater de multis / q̄ de suis nepotibus
parentibz / et cōparitioribz / familiaribz / replent tota ecclesia
cui presunt. Et c. lxx. **¶** Upus comedit carnes crudas / et rano cō-
medit herbā nisi infirmetur / quia tunc sentiens se repletū
q̄ dicit et comedit quāda herbā / vt euomāt quod comedit
vt dicit Aristo. li. viij. c. v. Sic vere raptores et auari / cō-
medit carnes. i. temporales substantias pauperū vicinos
raptissime comedunt / et sic incoipant herbā. i. pūbū facit
scriptura / quia nūq̄ volunt audire fmones / et predicatores.
Et tūta men aliquoties quādo infirmatur / et erunt male-
tem / quia videt q̄ cibis malis sunt repleti. i. vitijs male-
acquijs / vel alijs vitijs / et peccatis / tunc filij incoepunt
herbā istam / scilicet penitentia / vel sacra scriptura / et alie
quādo euomūt per restitutionē vel per cōfessionē / omnia
et peccata. Multitas quas deuouuit / euomet / et de venie-
etis erathet eas deus. Job. x. ad. vere mundum pūit
pes / diuites / et raptores nolunt hodie nec aliena restitu-
nec peccata cōfiteri nisi quādo per infirmitates et tribula-
tiones a dño cōpellūt / quia multa multiplicata sunt infirmita-
tes eorum / postica accelerauerunt. Et c. lxx. **¶** Upus quidē
ip̄i sunt hebetari / exit de caverna / et solet masticare co-
num / vt acuat dentes suos / vt dicit idem lib. xviij. Sic vere
predicator q̄ nūit in caueria. i. in administratione bono-
rum mundi / ita q̄ dentes etiam. i. verba sunt refecata et bo-
nata per ignorantia / et iudicium / et ad carnes. i. carnales
fctmōdes p argutionē / et correctionē inhabiles / debet co-
ganum. i. sacra scriptura masticare / audire / scz et fudere / et
scz poterit acui verba sua. Quia verba sapiētū nūq̄ immo-
Et cclx. xij. **¶** Trē idē ibidē. Quādo vpus pmo elatus / et de-
fatis comedit / ita q̄ nō sunt. tūc est valde malus / et de-
multis / et multū appetit ludere post fatisatū et querens
Becte charissimi tales sunt diuites / et maxime cauidi /
visurari et ballui / quia p certo quādo fimes / et cūctis
paupertatis cessauit / quādo multos cibos. i. multas res
utias filij incoipauerunt et acquiescit / tunc vere sunt
valde mali. i. alij intolerabiles / scz per rapinā et superbi-
quia illi vltimes sunt hodie deteriores / qui de maiors pūi-
ria ad diuitias pueniunt. Et c. idē tales scz fatian / et vlti-
volunt quiescere in delicijs / et dormire / et multum etia ap-
tunt ludere ad litterā per inanē letitia rempōale. Etia
se habent cōsequēt / diuitie / luxuria vel delictis / et deinde
letitia rempōalis. Et c. xlvij. **¶** Scit et populus mūdī
et dūbere / et succurrunt ludere. Et c. lxx. **¶** Upus fm
tum appetit ludere / et idē aliquoties rapit puerum / et
mō cum eo diu ludit / sed in fine occidit eum. Et fm
merū / lupus est valde vigil / et mirabiliter timent iūm. Et
vere charissimi / auar et raptores sunt multum hodie vti
et dicit. i. multum cauti / et malitiosi / scz ad acquirēdū pū-
plendum. et idē aliquo raptū / et iure iuri / et iūuolū pū-
rum. i. aliquā simplici cōfessione / pauperes scilicet / et vicinos

Lib. X. De Animalibus. Fo. CCXV.

suos et quando eū acceperit per cautelas et tractus suos/
tunc ludunt cū eo / scz et applaudento / bona et meliora pro-
mittendo / vt sic eū magis inuoluant et obligent in contra-
ctibus suis. Et exemplifica bene quomodo viuarit et causi-
dicti pmo applaudent pauperibus: verū tamen postea qñ
satis luerit. i. quādo ipsos bene obligauerit et inuoluerit
tunc occidunt eos / et subtrahunt sibi vitam. i. bona tempo-
ralia per exheredationē. que sunt sibi ad vitam necessaria
et non superflua. et ideo dicitur prouer. x. pcr risum stultus
operatur scelus. et. xxv. Est qui fraudulenter nocet amico
suo: et cū deprehensus fuerit dicit: ludens feci. Tales etiā
timent ignē. i. asperitatem penitentie: quia vt cōter tales no-
lunt pro deo aliqua asperitatem penitentie vel dolorē susti-
nere. Et dicit de gulosis: qui satiat volunt quiescere et dor-
mire: et deinde ludere vel letari / et ignem penitentie multū
timent. Allega vt supra. Et dicit de diabolo: qui multū est
vigil per cautelas: qui modo cum pueris quos rapuit. i. cū
peccatoribus mundi ludit / scz eis applaudento. et mundi
delectabilia offerendos: vere ipsos finaliter / scz post mor-
tem percutit et occidit / scz per mortem eternā. Interficiet
pueros de foris / et iuvenes de plateis. Hiet. ix. Et dicit de
fallis amicis: qui fraudulenter pmo applaudunt / sed in fine
conuersio. Et allega de mundo et de mundi prosperitate /
qui pmo causat applausum: sed finaliter occidit mortē.
12. et cetera. Et secundū homerū in li. de pugnis et astutis bestia-
rum. lupus qñ lapides pira eū taciturno modo obser-
uat pmo faciente lapidē. et si ille lapis nocuerit / si potest
interfici lactore. si autem nō nocuerit / ipm parū ledet: et
quasi parū ita scdō ipm corripit et dimittit. Sic vere pre-
latus: imo scdm qñ a lapidibus. i. a vrbis vel iudicij alio-
rum scis fuerit plus vel minus / scdm hoc debet puniri:
nem videlicet et correctione debite moderari: quia qualē
insisterit maculam / talē sustinere cogitur. L. cui. xliij. Et dicit
est contra iracundos et tyrannos / qui nesciūt habere modū
nec in vindicta. nec in correctione aliorum. Et dicit supra de
13. leone: vbi ponitur idem. Et lupi scdm eūdem qñ sunt se-
niores: tanto sunt detiores. Nam ppter defectū virtutis
tunc nō possunt bestias venari / et ideo tunc hominibz inli-
debilitant. Et viuunt lupi multo tempore. Recte tales sunt
peccatores: et maxime auari: quia vere qñ magis senies-
tunt temporaliter: et etiā spiritualiter p additionē vitioz /
tunc sunt detiores: scilicet per iniquitatē / crudelitatem et
rapinā: qñ semper efficiuntur plus auari. Nam qñ tunc ppter
defectum virtutis. i. scis et discretionis et secularis pote-
statē nō possunt inuadere bestias. i. alios diuites et rapto-
res: ideo insidiant hominibus: qui naturaliter sunt aialia
munda. i. simplicibus innocētibz et egenis: eos per excolas-
tiones rapinas et extorsiones et toruras ipsos et inuadūt.
Istud maxime patet in causidicis antiquis: quia cū culmi
illi sunt asotici: ideo quia cōtra diuites nihil possunt / nitiū
tur pauperes infestare. Dicit capere predam et homines
deuorare. Et c. xix. Unde dicitur. v. Lupus ad vespē va-
let alios vastare. Et tales multo tempore viuūt: qñ scz vita
tallum est alijs nimia et redolosa: qñ vt dicit gallus: trop vult
qui namande. Timpus enī longo viuūt tempore in malitia
sua. Et cetera. Et Senectus lupi cognoscitur ad dentes:
14. quia in senectute stringitur fin Soliū. Sic charissimi / p-
certo senectus eorū: et maxime senectus spiritualis. i. pro-
fuit nimis cognoscitur ad dentes. i. ad verba: quia scilicet
anarum non sunt laza per pietatē / sed stricta p impietate
15. rem: quia scilicet nullū verbum pū potest de ore suo exire.
Generaliter illi qui sunt pili asperiores sunt animi audacio-
ris. i. habitus et conuersationis rudioris: et penitentie ma-
ad bona aggressiōis. Et dicit de rusticis: qui sub veste rudi
et aspera animi habent crudelē et lupinū. Et dicit de hy-
porcritis: qui sub asperitate pilosū. i. vestimentorū / crudeli-

tatem malitie semp portant. Unde: Venit ad vos in ve-
stimentis ouis / intrinsecus autē sunt lupi rapaces. Et In. 16
teriora lupi sunt valde debilia: et cito recipiunt corruptio-
nem: exteriora autem eorū sunt valde dura: et sustinet mul-
tos ictus. Sic recte est de peccatoribus: i. ius mundi: quia
sua interiora. i. affectus et conscientia sunt multū debilia:
quia piana desideria de facili corrumpunt. Verū tamen ex-
teriora sua / scz obstinatio / verba et effrenatio / sustinet mul-
tos ictus: quia nullus predicator quātūcūq; feriat arguen-
do et pungendo: potest eos penetrare: immo semp duri per-
manent et perueri / et in vitijs indurati: et multos etiā ictus. i.
multos labores sustinent temporales pro diuitijs acquirē-
dis. In multitudine vte tye laborasti / nec dixisti: quiescā.
Et sa. lvi. Quia plus patitur malū pro mundo qñ bonū pro
christo. Et scdm Lucā. li. vij. sunt quidā lupi qui natura-
liter appetunt comedere pisces: et ideo comedūt vilia que
de suis rebus eieciunt piscatores: et quando nihil tale in-
ueniunt / ad comedenda retia se conuertunt. Plin. vero lib.
x. ca. viij. dicit qñ lupi circa adueniunt lacū / a piscatoribz qñ
eis aliquid proiciat expectant: quod si non fecerint / expā-
sa retia nocte lacerant. Et charissimi / piscatores qui in mari
hulus mundi piscantur animas peccatorū / sunt predicator-
res. Matth. iij. Faciā vos fieri piscatores hominū. Recte
eorum est predicatio vel doctrina: per quam attrahunt ad
litus penitentie pisces. i. peccatores. Rorate retia in captu-
ram. Luc. x. Lupi isti sunt detractores: qui vbi suis ma-
lis et iniquis solent pisces. i. homines deuorare / diffaman-
do et detrahendo: et ideo quando piscatores isti. i. predica-
tores de reti. i. de vrbis suis eieciunt aliqua supflua / vt pote
quando dicunt aliqua verba leuia et locutatoria: tunc vere
isti lupi ea comedunt / deuorant et diffamant: quia multi sunt
qui nihil aliud retinent de sermone / nisi quod reprehensibi-
liter audiunt esse dictum. Et quando nō inueniunt talia su-
perflua que possint detrabere vel diffamare: tunc vere rete
eorū. i. verba vtilia predicatoris deuorant et corrodūt: qñ
nō inueniunt in ipsis mala: tunc pre furore inuidie detra-
hunt ipsorū bonis. Ideo bene dicitur prouer. xliij. Turibz
insipientium ne loquaris: quia despicient doctrinā eloqui
tui. Et dicit contra hystiones: qñ nō inueniunt in renibus
piscatorū. i. in domibus diuitū aliquid ad comedendum. i.
dona et munera / vt pote quia diuites non eieciūt nec dant
eis aliquid: tunc vere retia sua. i. bonos et status eorū deuo-
rant diffamando et detrahendo. Et sa. viij. Quē eluriet / trahet
tur: et maledicet regi suo. Et audacter dicam? hoc de no-
stris modernis predicatoribus: qui scz semper habent oculū
qñ eis aliquid detur ab ipsis piscatoribus. i. a malis prin-
cipibus et tyrannis: quod si nō fiat / solent contra eos predi-
care et c. sicut supra. Et dicitur. li. Si quis non dederit in ore
eorum quippiam / sanctificat super eum pelium. Et Se-
cundū philologum / lupus fortis et virtuosus est in parte
anteriori: in capite scilicet collo et pectore: sed debilis est in
parte posteriori circa dorsum. nullo mense potest collum
flectere / nisi in malo / quando sunt contraria. Sic recte sunt
mali: qui in parte anteriori. i. qñ ad bona mūdāna (que
pimo veniunt / scilicet in hac vita) sunt multum fortes / sci-
licet ad laborandū. et ea administrandū: sed qñ ad po-
steriora. i. qñ ad laborandū pro bonis futuris et eternis /
pro certo ipsi sunt multum debiles: quia multum possunt
et volunt laborare pro terrens / nihil vero pro eternis. Ut
iniqui agerent laborauerūt. Hiet. ix. Et lupus nullo tē-
pore preterqñ in malo flectit collum / quando sunt contraria
vt dicit philologus. Sic vere collum. i. superbia / elatio et
duritia vel obstinatio malorum / nunq̃ flectitur per picta-
tem vel humilitatem / nisi quando sunt contraria. i. quan-
do audiunt et percipiunt tribulationes et tormēta sui vel
aliorum: vel quando audiunt contraria diuinarum cōmina-
tionum et predicationum: quia tunc quādoq; terrentur et
humiliantur. Et facile furoris eius pauebit. Et sur vrga p-
cussus. Et sa. xxi. Tales enim corripit nō prosperitas / sed
aduersitas. Et dicit qñ lupus qui fortis est a parte antio-
ri qñ posteriori / significat multos qui fortes sunt in prin-
cipio. i. in iuuentute: debiles autē in senectute. Piora tem-
pora meliora sunt. Et lupus fin philologum / non preda-
tur iuxta locū vbi catulos nutrit: sed in remotis locis. Hoc

Lib. X. De Animalibus. Fo. CCXVI.

faltem effudit eos in terra. In amore terrenorum / 2 putrefe
 re facit eos per luxuriam. Congregauerunt eas per cumu
 los / et copulerunt terra. Exo. viij. Uel allega contra gulo
 sos / qui ita sunt voraces / q cibos suos volunt foli comedere
 re / nitiq alijs impartiri. Eccli. xij. Hunc manducabo de
 bonis meis locum. ¶ Scdm Jsid. Si de lana onta a lupo
 occide vestis fiat / vel cu lana alia miscetur / vestis huius
 modi pediculosa efficitur. Sic vere quado diabolus occi
 dit ouem. Iamq persona per heremum / 2 error: tuc lana. i.
 doctrina pura ouis fit in aliqua veste. Iam aliqua secta vel
 patria miscetur / pediculos. i. errores soler / 2 hereses gene
 rare. Uel cu q lana. i. persona a lupo diabolo infecta per
 aliquod crimen / fit cu alijs bonis ponatur / tunc p sua mala
 exempla et colloquia pediculos. i. malas affectiones / 2 be
 sideria inter eos generabit: sicut patet de luxuriosis: qz co
 rumpunt bonos mores colloquia praua. j. ad Lointih. xvj.
 ¶ Scdm Aristot. Hauria lupoj nature ouiu totaliter ad
 uersatur. Unde legitur q si chorda fide de intestinis lupi
 chorda fide de intestinis ouium in cithara misceat / ipam
 paulatim destruit et corrodit: sicut pluma aqulle adiecta
 plume columbe. Sic vere charissimam naturam lupoj. i. cru
 delium prauorum nature ouium. i. simpliciu et pauperu
 aduersatur: quia contra bonum malum est / et contra vitam
 mors: sic et contra virum iustum peccator. Eccli. xxxij. Na
 si vultis dicitur Eccli. xij. Abominabilis superbo humilitas
 2 abominatio diuini pauper. Et ideo si chorda lupina. i.
 aliquis auarus vel raptor in aliqua cithara. i. in aliqua pa
 tria / colloq vel societate cōiungatur cum chorda ouina. i.
 corrodit / scilicet per detractiones rapinas 2 excoitationes
 quia considerat peccator iustum: et querit mortificare eū.
 ¶ Istud patet in auarijs / qui vicinos suos et focos excoitāt
 et corrodunt per viuram et rapinam. Patet etiam in detra
 ctoribus / qui simplices suos corrodere nunq cessant. Uel
 per lupum intelligi diabolum: per chordulam eius intelli
 gi malos / qui sunt de corpore suo mystico. Per ouem autē
 intelligi christum: per chordulam eius intelligi bonos et
 simplices / qui sunt de corpore suo / quod est ecclesia / qui re
 vera subinueniunt aduersantur / quia boni a malis continue
 corrodunt. ¶ Scdm Pl. lib. viij. c. xxxij. P. ryaon est ge
 nus lupi in India / qui mutat colorem / sicut tharandus: de
 quoq. ¶ Quidam fingit q fuit homo / qui in lupum fuit mu
 tatus. Expono ergo de illo sicut de parandio infra littera
 sed contra longior / et crure breuiori / quod non mutat co
 lorem / sed habitum: quia scilicet in hyeme est hirsutus: in
 Tates vero nudum. Est autē homini innocuum: sicut alit.
 Talis fuit vita presens: quia scilicet dum durat hyems. i. ne
 cessitas. Iamq mortis vel iudicij aduenient / tunc hirsuta sub
 parabit. Unde anime peccatrix dicitur Ezechie. xlij. Ap
 nudabunt te vestimenta tuis / et auferent a te vela deco
 ris tui: et dimittent nudam / et confusione plenam.

sent nudam; et confusione plenam.
 Capitulum. Iulij. de Asbancora.
 Anticora; barrus; lupus indicus; idem sunt.
 Ham. Pl. lib. viij. c. xxx. vocat eum mantico-
 ram. Aucena autem vocat eum fm. grecos
 barrum. Aristo. autem lib. ij. c. ij. vocat eum
 lupum fm. Indos. Ham. licet diuersimode ab
 eis nominetur; tamen fm. conditiones ⁊ proprietates eius
 quas quilibet potest idem animal esse videtur. Et est ani-
 mal monstruosum; simile viso in corpore; in extremitatib;
 leoni; in auribus ⁊ crinibus; et facie homini; in cauda leor-
 cui porcus siluestris; in cauda ⁊ percutit pilis sua; si-
 mile turo; color eius est rubus sicut minium vel sanguis.
 Et eius est magnus et horrendum; et dentium habet
 tres ordines in vtriusq; mandibula; cum quibus deuorat
 homines; et est valde velocis curius ⁊ nulla bestia crude-
 lius reperitur; vt dicitur Plinius Aristoteles ⁊ Aucena.
 Plinio manticores est similis viso in pelle ⁊ in pedibus
 similis est leoni. Tales sunt multi diuites ⁊ raptores; quia
 vere pedes eorum ⁊ manus et ungues sunt similes leoni.

q̄sum ad rapinam et crudelitatem: quia scilicet sunt acuti. Item q̄sum dicitur ad paritatem et renacitatem: quia scilicet sunt cuncti. 2. Coni gentium affinitate re. *Esē. xxiij.* 3. Tr̄ facies manticoze similis est homini et aures et crines: sed in cauda similis est scorpionis: aculeum em̄ habet i cauda. 4. Tales sunt falsi homines: quia vere facies. i. ingressus et principium tallum (qui per faciem denotatur) videtur esse similis homini: quia scilicet in principio applaudunt pauperibus: vt ipsos decipiant. ita q̄ videtur esse homines. i. benigni et misericordes. Pater deservit et aduocatus. Facies hominis vultus oris. *Esē. i.* Sed vere cauda. i. finis istius est scorpionis: q̄z po certo i fine inueniunt pungētes per excoitationē, exheredationē et rapinā: q̄z ad hoc in principio blandiunt per falsas promissiones / vt in cauda et in fine pungere valeant et viderē. 3. Ideo Apoca. 2. Laus de eozum similes serpentibus. Quod etiam potest allegari de detractozis: qui in facie et in principio blandiunt: in cauda et in absentia pungunt. 3. Ideo dicitur habere faciem hominis: et cauda scorpionis. Apoca. 17. Aculei erāt in caudis earum: vel allega h̄ vis per modum figure. 3. Tr̄e manticoza secundū eundem / pilis suis percutit sicut po: s̄ siluestris feris suis. Per pilos enim intelligitur diuites: q̄z vere mediantibus istis mundi tyranni percutiunt per tribulationes et exactiones pauperes vicinos. Sagittis em̄ interficiunt paruulos. *Esā. xij.* Item fm̄ eundem: vox manticoze est sicut tuba. Sic vere po vultum et potentum est hodie autentica et tubalis: quia sicut per tubam excitantur quidam ad p̄lium: et alij deterrentur: sic vere per voces horrendas talium pauperes deterrantur: et sui balliū et famuli / filij et alij ad p̄lium. i. ad rapine exercitum prouocantur. Loquebatur sicut draco. Apoca. 17. Item dicit q̄ color manticoze est rubeus sicut mūtū vel sanguis: per quod denotatur vtri plent malitia. Scdm̄ em̄ Tristio. de phylonomia / color rufus et rubeus malitiam significat ita colorati: q̄ vere sunt ita colorati et malitiosi / q̄z per malitia fallacia / proditione et deceptione videntur esse rufi. Ecce eq̄z rufus Apoca. 7. *et c.* 4. Ad anticoza os habet maximū et horrendum: et tres ordines dentium in qualibet mādibula: et ista hoies deuorat: et nulla est bestia crudelior: ista: fm̄ eundem. Acuera charissimi tales videntur esse mudi: malignoili et oblocutores: quia vere os talium. i. sua vere bonitas magna est et horrenda: quia vere in ore ipsoz sunt tres ordines dentium. i. tria genera verborum / scilicet detractio vel infamia / elatio vel iactantia / iuratio vel blasphemia: quia ad litteram ista tria inueniuntur in ore peccatoz: quia in ore fatiū verba inenarrabilia. *Eccl̄. xij.* Et ideo tales deuorant homines non solum realiter per rapinam et crudelitatem: sed etiam verbaliter per infamiam et detractionē: et per irā et ferocitatē. 2. Leo c̄st et z dicit capere pedā hoies deuorant. *Esē. xij.* Et ideo bene q̄ ista bestia est alijs crudelior: quia po certo isti sunt cunctis alijs hominibus scilicet. 3. Adducam crudellissimos de gentibus. *Esā. liij.* Dabo egyptum in manu doli minozum crudellum. *Esā. xix.* Allega hic figuram de bestia simili viso: que habebat tres ordines dentium in ore. Danie. vii. vide eam supra c̄ de Angue. Uel figuram de locusta. Apoca. 17. quia optime ad hanc rem facit: vide eā in opusculo super apocalypsim. Uel allega totum atra de tractores: qui in facie. i. in presentia sunt homines blandi: endo et adulando: in cauda vero. i. retro in absentia sunt scorpiones / scilicet detractores et detrahendo: et habent tres ordines dentū et c̄. sicut supra et allega figuram Danieles. vii. *et c.* Uel potest esse de diabolo: qui in principio est homini similis per fallaciā blandiendo: sed in cauda. i. in fine post mortem similis est scorpionis / scilicet a leo mortis perpetue vulnerando. Rufus est etiam p̄ malitiam: habet tres ordines dentium. i. tria genera tentationum et suggestionum / scilicet ad luxuriam / auaritiam / et superbiā: et ideo homines deuorat et sibi incoapat: hic per culpam: in fine per penā. Nota q̄ istud potest allegari contra principes vel vsurarios vel aduocatos / vel quoslibet raptores vel mundanos.

Capitulum. lxxv. de assigale bestia/ que fm hebreos (vs
dicit Nicolaus de lira Leut. xj. idem est quod hericlus.

Lib. X.

De Animalibus.

Igale est animal parum rapax et gulosum/cum dolo ei rapit et postea ventri committit et equos multum odit et eque pregnant maxime invidiatur. Fin glo. Leui. xi. et contra serpentes pugnat: sed tunc se armat. Recte tales sunt pauperes ballui et rapaces: quia isti sunt parui per pauperem/gulosi per carnaliter rapaces et dolosi per crudelitatem et falsitatem: quia Benjamin lupus rapax. Genes. xlii. Na illa que per rapinam acquirunt ventri committunt iniquam sed de rapinis pauperum faciunt lauta conuitia et pinguis festa: quod patet in multis nobilibus pauperibus et iudicibus qui excolant subditos suos ut faciant magna festa et ut sequantur tomcameta et similia. Et ideo tales infestant equos et mulos/hoc est dictum mercatores et agricolas sibi subditos et eque pregnant. I. simplicibus diuitibus qui sunt diuitibus impregnati inuidiatur scilicet quomodo eos per rapinas et exactiones valeant spoliare. Unde in Psal. Inuidiatur ut rapiat pauperem. Contra serpentes. I. contra mundi cupidos usurarios et auaros pugnant ipsos per lites verando falso accusando et crimina imponendo: ut se extorqueant pecunias ab eisdem. Et simplicitate bene quomodo volentes extorquere imponunt alijs falsa crimina: ut habeant vineam suam etc. li. Reg. xxi. Quidigale fin glo. Leui. xi. est paruum animal: quod mansuetum se fingit ex timore quando aliquis ei appropinquat: sed statim mordet et venenum diffundit. Recte tales sunt rustici et pauperes: quia vere quando aliquis appropinquat eis. I. quando sunt in presentia dominorum suorum tunc vere per timorem fingunt se mansuetos et benignos: quia qui videret eos crederet quod nescirent aliquam malitiam: sed vere ipsi sunt contrarie conditionis quod videantur: quia vere isti mordent per detractiones et infamias et inueniunt quando possunt per alia nocumera. Est enim qui nequit se humiliat. Eccl. xxi. Quia nequissima pauperis in ore impiorum. Et ideo sicut dicitur Leui. xi. talia animalia immunda iudicabantur: quia scilicet mali pauperes apud dominum sunt immundi. Capitulum. lvi. de Mulis.

Mulus a molendo est dictus eo quod molarum trahendarum laboribus est subiectus. Est mulus animal sterile et optimum ad labores. Fin glo. Aristoteli. lib. vii. c. vii. Quia mulus plus potat de aqua: tanto plus proficit cibis suis. Tales sunt pauperes qui molarum et penarum laboribus exponuntur qui licet sint steriles quo ad fructum diuitiarum in optimi sunt ad labores. Mulus etiam finis. I. temporalis substantia vel spiritualis gratia: tanto plus eis proficit quanto de aqua sacre scripture plus biberint scilicet predicationes audiendo. Vel dic quod cibis hominis sic summe proficit scilicet quantum ad animam quando aqua pietatis et misericordie instingitur. Sibe aquam de cisteria tua. Prover. v. Quidam aliquando miscetur cum equa et proles que sic ex ea generatur dicitur mulus: quod est animal sterile indomitum et velocis: quod non imitatur patris paritatem sed matris quantitatem: quia ceteris alinis est pulchrior et velocior: equis tamen deformior atque minor. Et quia contra naturam generatur et frigidissime est nature: ideo noluit natura talem bestiam generare. Fin Aristoteli. libro. ii. de generatione animalium. ca. vi. quia sicut dicit ibidem: Mulus vel mule non generant nisi forte rarissime. Unde causam supra de asino. Charissimi per equam intelligo religionem vel ecclesiam cuius populus maritus debet esse equus. I. bonus plectus qui debet humiliter per predicationem onera portare per patientem tolerationem. Sed pro certo per inspirationem diabolicam aliqui sibi fingunt et confinguntur asini. I. aliqua ruditer mala psona stolidus et infelix de vili plebe. Est ista coniunctio. I. ista promotio est recte contra naturam: quia non debet seruum dominari principibus. Prover. xix. Et ideo pro certo talis in equa. I. in ecclesia generatur. I. promouet et producit mulos. I. malas personas et fructum bonorum operum producendum: quia sicut videmus illi quos hodie mali prelati promouent virtutum fructibus non fecundantur sed peccatis et vitijs sterilescunt.

Figurati per Michol filiam Saul que fuit sterili. I. Be gum. vi. ideo. I. Ite. xlvij. Venient tibi duo hec: sterilitas et viduitas. Nam reuera charissimi tales contra naturam generant et promouentur. I. contra voluntatem naturam scilicet per promissiones dona et affectiones. I. idonatas naturas deus eis non dat potentiam generandi. I. bona opera producendi nisi forte rarissime: et hoc quia tales sunt frigide nature per indevotionem et incompassionem. Et bene dicitur quod isti non sunt similes patri suo. I. asino: quia vere tales non sunt similes parentibus suis carnalibus alinis vilius et depressis: quia quantum ad honores et dignitates maiores sunt et potentiores: quod quidem accedit ratione matris. I. ratione ecclesie in qua sunt promouendi quantum ad beneficia ecclesiastica ceteros de partibus preclunt. Curiam equo. I. bonis prelati et clerici qui in equa. I. in ecclesia deberent produci sunt minus turpioris quantum ad efficaciam et virtutem. Isti igitur sicut equus et mulus quibus non est intellectus. Isti bene propter diuersi generis animalia inueniuntur. Leui. xxi. Quidam aliquando coit cum equa et generatur mulus leuis et rugosi corporis habens pedes duos et aptos ad cursum: sicut dicitur. Et ut dicitur. Mulus non habet distinctum fel. Sic vere quando generatur. I. bonus prelati contingit cum equa. I. cum ecclesia tunc multi quos producit. I. illi quos in ecclesia possunt generare alios per obedientiam et agilitatem rugosi per penitentiam et austeritatem duri pedes per persequendum et stabilitatem sine felle per clementiam et benignitatem apti ad cursum bene operationis et predicationis per velocitatem. Curios leuis explicans vias suas. I. re. I. Quidam sicut Aristoteli non conueniunt generationem propter naturalem frigiditatem in eis dominantem. Vere illi qui sunt multi per luxuriam et oblationem generant per indevotionem non conueniunt generationem possunt generare alios per predicationem. Quidam quod non concipiunt ideo menstruosa materia transit in cremam corpus steriles sunt quod istis quod isti asini seu muli. Est est generale secundum Aristoteli quod mulus plus bibit de aqua quam equus proficit cibis suis. Sic pro certo mali mundi diuites non concipiunt bonum propofitum et operationem: sed sunt magni corporis. I. imagine substantie et potentie poralis. Quidam enim sua. I. superflue diuitie abundant emittunt per elemosinas: immo eis cedunt in numerum. I. in acquisitionem et additionem novarum diuitiarum et in status sui augmentationem: quia sicut videmus diuites de diuitijs suis non faciunt elemosinas immo per ex eis acquirunt nouas possessiones: et ideo non faciunt magni in diuitijs pre alijs inueniuntur. Et ut videtur si magni inter omnes orientales. Job. i. Mulus tamen diuitie sue tunc eis aliquando proficiunt si aqua diuitiarum et pietatis fuerint saturati: ut dicant illud psal. Super aquam refectionis educavit me. Alas enim diuitiarum valent nisi aqua pietatis et misericordie erga pauperes habeatur. Quidam vna mule erit sua superfluitas mensura sua et ideo multi non faciunt vinam mularum: sicut facit alie bestie que soleas habent secundum Aristoteli. Charissimi nos non debemus facere vinam mularum carnalem delectationem: sed per veram continentiam debemus ab eis abstinere. Quidam Isaac carnis mularum peiores sunt quam carnes asini ad nutriendum non accedunt. Simus autem eius edulcoratus et tritus consumitur stringit sanguinem et valet contra lectus scorpionum. I. diabolus. Tales sunt mali predicatoris: quia licet carnis mularum non valeat ad nutriendos alios per exemplum: tamen carnis mularum quam egerunt stringit sanguinem et peccata. Quidam contra naturam nascuntur de peccatis specibus. Et sunt multi communiter male domiti bella nihil valent et ut committunt vitio nunquam bella. I. tales vere sunt spurij et adulterini qui de contrariis generantur scilicet non ex legitimo thoro: cuius tales ut committunt male sunt conditionati et domiti: tunc nunquam carere. Tales etiam sunt steriles: quia scilicet filij adulterorum fructum ut committunt non faciunt.

mulus animalis
nat. p. p. r. i. s. m. c.

Li.X. De Animalibus. Fo.CCXVII.

eorum pgentes in posterum plonatur: quia filiorum pec-
catorum hereditas deperit. Sapient. iij. Spuria viri
lamina non dabitur radices altas. Uide multa alia de
mulo supra de alio. ¶ Scdm Hebricos / Annaa abne-
pos Esau primus fecit equab' alinos commiserit: teste
Ildo. li. xij. c. j. Sic diabolus etc.

Capitulum. lxxij. de Asure.

As f'm Ildo. est animal pusillum / sic dictu
eo q' ex humore nascat' f'm Ildo. Ildus in
plenitudo incur crescit: sicut & quedam con-
chyli marina: que decrescente lune lumine:
iterum minuitur. Et dicuntur foices: eo q'
ad modum ferre rodunt: vt dicit Ildo. li. xij. Sicut etia
bellum Asuricū portendisse. Theophrastus etiam au-
tor est cum a Syro insula mures fugassent scolas / fer-
res non potat: q' si potauerint / moriuntur. Et est mus alaj
gulosus: quod modica esca decipitur: quando ad gustu
ipsius peruenit odor eius. Urina autem eius est cōtagio
sunt foices: q' pro certo ex humo & humore generatur. I.
ex vii spermate: ideo lecur eorum. I. amor & affectio / la-
lum semper crescit in plenitudine. I. in prosperitate mun-
dana: quia si luna. I. persona quam diligunt / est plena lu-
mine. I. mundi gloria & prosperitate: tūc vere crescit amor
eorum. Si autem lumen huius lune decreuerit. I. si mū-
di prosperitas cessauerit: vt pote quia deuenit ad pauper-
tatem & aduersitatem: tunc vere lecur eorum. I. amor & di-
lectio cessat / similiter & decrescit: quia diuine addit am-
ferunt. Propter hoc. I. quia sicut dicit Ildo. li. xij. Et si am-
cus scdm tepus: & non permanebit in die tribulationis.
Et tales dicuntur foices: quia pro certo per rapinas &
excoitationes / per infamias & detractiones alios cor-
dunt deuorant: mores ferre / ita q' ferrum et argentum. I.
ipsos metalla & diuitias diminuant / pauperesq' de insu-
la. de patria & de possessionib' suis efficiunt / bellū contē-
f'm Ildo. rariū me potat aquam / q' si biberit moritur.
Aduerte tamen q' forte istud intelligitur de muribus li-
bys. dicit enim Ildo. li. xij. q' in apib' fere nō
bibunt in estate / propter inopiam imbium. Unde ait q'
capiti mures liby si biberint moriuntur. Sic vere pec-
catores aquam sacre scripture rari potant / vel aquam
etiam pietatis: quia rarissime volunt audire sermones /
vel facere pietatem: nisi forte quando moriunt. I. quan-
do sunt in lecto mortis: quia tunc faciunt sua ficticia re-
f'm Ildo. et aliquas elemosinas. ideo Ildo. li. xij. Deficient
gulosi: & pro modico cibo quando odorem eius sentit
moris periculo se exponit. Reuera charissimi tales sūt
lo pro modica esca delictarum decipiuntur / & spirituali-
ter & eternaliter occiduntur: si miles Esau / qui pro lenti-
tina vendidit primogenita. I. Ildo. li. xij. Ildus habet vi-
sam. Sic vere charissimi peccatores sunt quali in omni-
bus venenosi: nam vana talium. I. mala istorum doctri-
na: vel etiam mala eorum opera & exempla: morsus etiā
na sunt venenosa / & infamia / vel etiam exactio et rapi-
na: modo inficiunt et corrumpunt. Et ideo bene sequitur q'
re tales male moriuntur multotiens. Vel cauda. I. fene-
cris talium est venenosa: quia tunc per mala exempla et
per auaritia alios inueniunt & occidit. Vel dic de here
cauda. I. fimo: quorum vana & morsus. I. predicatio:
debat caudas sicut scorpiones: & potestas eorum in cau-
dis eorum. Apocal. ix. Scdm Ildo. li. xij. ca. xxvij.
Ildus optimum habent gustum: similiter & olfactum:
et in estate preparant sibi grana contra hyemis repestas:
sem. Nam (vt dicit) est quoddam genus murū quod in

autumno taliter sibi prouidet: q' masculus femellam re-
uerfam supra dorsum spicis onerat inter crura: & sic one-
ratam per caudam pertrahit ad cauernā: & tūc vice ver-
sa masculus se inuertat / et cum femina inter crura spi-
cis onerat: & sic oneratum per caudam pertrahit ad cau-
uernam: vbi latitant tempore hyemali: & sic vicibus ver-
sis alter alterum post se trahunt: et huius rei signum est
(vt ait idem) quia illo tempore inuenitur ipso dorsum ex-
coriatum: & tales sunt mures alptum / quorum magnitus
domelium est / vt ait. Adogni sunt enim isti mures sicut
melis siue taxus: & propter ista sunt illi quos in Aulio
ne vocamus marimotas / qui de Sabandia deferuntur.
Masculus iste est priolatus: vxor eius est subditus / cui
preest: cum quo debet vxorari per affectum et amorem.
Lauerna istorum est paradysus / in qua debent requie-
scere tempore hyemali. I. post estatē presentis vite. Fe-
mina ergo. I. subditi debet se ad terram prosternere per
humiliationem & mortis recordationem: debent etiam
pedes et caput. I. affectum et intentionem ad celum ele-
uare et vertere per celestium appetitum et contempla-
tionem: et sic priolatus debet eos onerare gratis. I. vi-
tutibus et gratis et meritis per predicationē: vel one-
re diuinorum mandatorum per penitentie impositionē
et ad cauernam paradisi trahere et post se ducere per
boni exempli offensionem / et per bonum regimen et dis-
rectionem. ¶ Conuersio autem subditi debent priolatos
adiuuare / et si ipsos viderint oneratos laboribus et eu-
ris officij pastoralis / debent cum ore. I. cū verbis et ora-
tionibus pro eis intercedere / et qstum in se est / ad cau-
ernam paradisi trahere vel lenare et portare. Bene ergo
dicitur ad Galat. vj. Alter alterius onera portate. Vel
dic q' masculus est Ildus / qui feminam suam. I. ani-
mam bonis meritis oneratam per caudam finalis per-
seuerantie trahit ad celum. Vel dic hystorice de fene-
ratoribus et vxoribus eorum / quomodo alter alterū in-
nat ad congregandum grana. I. diuitias in cauernam. I.
in domum suam: et quomodo alter trahit alterum ad lu-
crandum per caudam. I. per spem finalis penitentie: quia
scilicet alter alteri suggerit vt nunc lucrentur et acqui-
rant / et q' in fine penitebunt. Vel allega de bonis contu-
gibus / quorum debet alter alterum in suis laborib' sup-
portare. Ad Galat. vj. Alter alterius onera portate. Vel
masculus est vir spiritualis: femina secularis. Isti igit-
tur debent inuicem se inuare: nam masculi. I. spirituales
debent feminas. I. simplices seculares onerare: scilicet
bonis doctrinis et exemplis. ¶ Conuersio autem secula-
res debent spiritualibus de bonis temporalibus pro-
uidere: quia sicut dicitur ad Romanos. xvj. Si spiritualium
participes facti sunt / debent et in temporalib' ministra-
re eis. ¶ Item f'm Ildo. li. xij. Ildus vtrūq' plures sunt spe-
cies: quidam habitant in domibus: alij in aquis & flumi-
nibus: quidam dormiunt per dimidium annū sicut gli-
res: quidam sunt lara fronte: alij acuta: alij sunt de heri-
naceorū gñe pūgētib' pilis. Et licet mures pauperū pa-
nes rodant / & sint inutiles vt cōter: tñ in pluribus sunt
vtilis. Nam vt dicit Ildo. li. xij. c. vj. cinis murū cum
inelle auribus infillat / aurium sedat dolorē. Recte sic
sunt plures species hoim peccatorū: quia quidā habitāt
in fluminibus delictarū / vt luxuriosi: quidā in domibus
eminentiarū / vt superbi: quidā in campetribus diuitias
rum / vt auari: q' non oibus omnia placent. ¶ Eccl. xxvij.
Et tales dormiunt per pigritiam et tepiditate: panes. I.
diuitias pauperū rodunt per auaritiam & cupiditatem: &
licet sint eis inutiles sicut pri: sunt tñ in plurib' vtilis: q'
sicut d' ad Rom. vj. Diligentib' deum: oia cooperantē
in bonum. I. in eis enim eorum. I. memoria mori: sue / aut
eis medicinas. Nam qñ pauperes cogitat et considerant
mortem malorū (q' vt cōter mala est / et vindictā iustitie
diuine / ipsi letant & consolant / & maxie qñ medicus. I. p-
dicatores eā inferit eorū auribus predicando cū melle dul-
cis cōsolationis: quia tunc dolo: quē propter eorū inua-
siones sustinet / mitigat. ps. Et abiit iustus cum viderit
vindictam etc. ¶ Scdm Ildo. li. xij. fel murū cum ace-
ro tritum / & tepidum auribus infillatur / optimum re-

EE EE

Li.X. De Animalibus. Fo.CCXVIII.

dam. Sic vere multi sunt qui quis in toto corpore. i. in tota vita sunt albi per castitatem et per conscientie puritatem: in cauda tamen. i. in fine vite sunt nigri per luxuriam et aliorum criminum federtatem. ¶ Secundum Phil. lib. xix. ca. iiii. Natura nihil relinquit sine ingentibus remedijs atq; causis. Unde dicit qd fel muscule valet contra aspidem: caro eius valet contra venenum. Sic vere de bonis et in malis semper boni aliquid inuenit: et ideo fel muscularum. Iselus et correctio prelatorum: et etiam etiam sua copassio: sunt alijs medicina. ¶ Uel muscela est diu: rigo: et dulcedo: sunt medicina peccatoribus: quia fel alios sanat per correctionem: alios per misericordiam et consolationem: alios sanat misericorditer inspirando: sicut Paulus: alios foriter tribulando: sicut Anania. ¶ Cedent faciem tuam. ¶ Pudentia muscule multum fecerit: et in serpentibus feridis contrariatur. Sic sunt quidam mali in seculo et in claustris: qui licet sint feridi per infamiam et luxuriam: alijs tamen feridis serpentibus. i. alijs luxuriosis miro modo contrariantur: eos putando et corrigendo: et hoc ad seipsos iustificandi: et ad dicere illud Job. xl. Nunquid condemnabis me: vel tu iustificeris: et illud ad Roma. ij. Qui alium docet: te ipsum non docet: qui predicas non furandum: furas in fopem: et efficitur lethargicus: nec se mouet. Uel rursus muscula comburatur: et cinis eius cum aqua bibatur: excitat hominem a sopore: ut dicit Phil. ibidem. Quis charissimi muscula qd mures comedit: significat isti quidam captiui per mortem temporalem: coburuntur in inferno per mortem eternalem. ¶ Exemplum de diuitur alio. Uel cruciabat in flamma. ¶ Quando igitur nec et facit ei dormire. i. in mundi delictis per delectationes corporales: muscule cobulle. i. memoria mortis diuino delectabili huius mundi poterit excitari: qd per timorem cha. it. Uel debet ascaloni: et tunc debet homo a talibus abstinerere. ¶ Z a mortis talis perior: retrahit hominem a peccato. Surge ergo qui dormis. ¶ A d. p. v. Uel de muscela supra de basilio: et supra de angubus.

Capitulum. lxx. De Asurleigo.

Asurleigo: muslio et catus di. Uel dicit muris legus: quasi legens mures: eo qd muribus sit infestus. i. similiter z muslio quasi circa mures studiosus. catus aut di: a capiēdo. i. ipso mures: vel a catando. i. a vidēdo. ¶ Uel et a greco acure videt: qd tenebras nocti: superat fulgoris. Recte peros sunt capidi: causidici: et auarici: qd vere mures. i. pauas: et egenos depandunt: et infestant prapinas: caute: ¶ Et ideo tales dicuntur cati: a capiēdo: qd vere optime parte. ¶ Leo cepit sufficienter sibi. Nam. ij. Uel dicunt a carando. i. a clare vidēdo: qd vere tales habet clarum: sim discretionis: sapientie z intellectus: scz qdum ad adfaciant mala. Isel. i. iij. Nam tota nox pientis vite a lumine oculoru intellectus sui. ab eo: sapientia seculari sunt filijs lucis in generatione sua. Uel. xvi. ¶ Ideo de ardens. ¶ Catus est aial indeterninari coloris: qd alij flauus: alius niger: alius varius: alius in facie z pedibus et auribus maculosus. Sic recte inter boies sunt diuerfi colores diuersarum conuersationu: honestatum z perfer-

etionum: qd qdam sunt albi et floridi per innocentiam z castitatem: qdam nigri per penitentiam z austeritatem: quidam flauis vel burelli per sapientiam z maturitatem: quidam varijs per circumspectionem z sagacitatem. ¶ Figura Zacha. vi. vbi vidit equos albos: varios: et nigras: et. vide supra de equo. ¶ Uel dic de malis: quoru quida sunt nigri per cupiditatem: qd hoiem siccant: et denigrant. ¶ Factes eorum sicut nigredo olle. Nam. ij. Alij aibi per curiositatem: alij varijs per falsitatem: alij habent diuersas maculas per pluralitatem peccatoru: quidam sunt maculosi in facie intentionis per dupliciter: alij in pedibus affectibus per voluptatem: alij in auribus obedientie per oblationem: et indurata voluntate. ¶ Uel exponit de diuersis statibus: quoru alij sunt varijs: alij nigri: sicut p. de monachis nigris z rufis. ¶ Catus oculum habet magnus: dentes magnos et ferratos: linguam tenuem flexibilem et subtilē: cu qua bibendo lambit. Sic vere mundani peccatores habent os magnu qdum ad voracitatem et gulam: dentes. i. verba detractoria habet longa / acuta et pungitua per infamiam. Dentes eius ferret. Dan. vii. Lingua. i. verba adulatoria habent longa. i. multa: flexibilia et variabilia: fallacia: mollia et deceptoria: qd moliri sunt sermones ei: super oleu: et ipsi sunt facula. Nam ad vtranq; partem flectunt verba sua: qd ante adulatur: et retro detrachunt. ¶ Et ideo isti lambendo bibunt: et attrahunt sibi aqua. i. adulando cu aliqua molli z aquea persona: ipsam attrahunt. i. ad amore sui. Pulsi et lambunt sanguine. Job. xxxix. Uel de causam quare catus lambit supra de aialibus in generali. ¶ Catus est animal iuuentute lasciuum: hylare z iocundum: impetum facies ad omne qd coram ipso mouet: et ludit cu calamo ante eu prolecto. In senectute autem est animal multu ponderosum: graue et somnolentum. Sic recte iuuenes nostri sunt lasciu: hylares et iocosi z leues: et cum omnibus qui coram se transeunt: impetu faciunt atq; ludunt: cum oibus voluit ludere: tangere z garrulare: et maxime cu mulieribus. Sed pro certo in senectute no sic: quia ad literam sunt somnolenti: tunc sunt graues z pigri. ¶ Et ideo bene dicit sapiens: Eccl. x. Adolecentia z voluptas vana sunt. ¶ Uel per iuuenes accipe bonos: qui sunt leui in spualibus: et leuiter mobiles ad bonu. ¶ Per senes intelligo prauos inueteratos diuersi maloru pigros. ¶ Catus muribus cautissime insidiat: et eos odore z visu plenties: in ipsos subito insilit: et inuadit: capto mure cu eo ludit: sed finito ludo ab eo deuotat. ¶ Tales sunt vsuarij: qd muribus. i. pauperibus insidiant. ¶ Quo eos inuoluunt in laqueis: et trahunt foris. ¶ Uel de supra de lupo: qd ludit cu puero que postea occidit: et exponit sicut ibi. ¶ Uel catus est diabolus: mus est peccator: et sicut ibi. ¶ Catus tpe coitus quasi filius uelutis efficit: et tunc inter catos per mulieribus pugna grauissima excitat: vox horreda emittit: et dentibus z ungulibus alter ab altero laniat. ¶ Catus est religiosus vel clericus litigiosus: vix ei quia cupit hie: est pbenda vel bnficiu: seu platio. ¶ Quia igitur instat ipse amor: z copula. i. qd vacat aliqua pbenda: cui cupit quibus copulari: tunc he tales efficiunt siluestres: qd a domo religiosi vel ecclie se absentant per appellaciones: inter se rixant z brigant per trouersias: discordias z diuisiones: et tunc vox horreda infamiaz emittit: et dentibus z ungulibus. i. vbiis z inualionibus alter ab altero laniat. ¶ Figura. iij. Reg. xvi. vbi est osu pliu inter amru z zabi: qd qz volebat ee rex. ¶ Uel Sen. xv. vbi i vtre mris collidebat pueri: qd qz volebat pmo nasci: tunc esau pillosus pmo natus est. Sic he in vtre religiosi vel ecclie collidunt inuicem ambiciosi: qd quilibz vult ee rex. i. prelatus: et quilibz vult pmo nasci et pmoueri. ¶ Uel rursus tamen sepe accidit qd pelos: esau. i. mali primi nascuntur et promouent: et marie qd sunt pillosi. i. qd diuitiaru vel lere sunt obftri: qd hodie impio pualer aduersus iustum. ¶ Abacuc. j. Uel de Jaco. iij. Uel de bella z lites in vobis: nonne ex concupiscentijs que militat in membris vestris: ¶ Uel allega historialiter de luxuriosis: qui pro vronibus pugnant: et semine occidit: qd nunq facit elephantes. ¶ Catus seu bestia efficit qd fit siluestris: qd maxime accidit tempore libidinis: qd tunc. i. qd siluestris est: cu

¶ ¶ ¶ ¶

De Animalibus.

nículos et alias bestias venat/et in nemoribz cōmorat.
 Q̄tus q̄i muribz infidat/ significat balliuos et vīsurā
 rios/ q̄i pauperū subitici infidant. Tales em alij
 de domesticis sunt silueffres/ de rusticis sunt nobiles/
 de pauperibz sunt diuites/ de ruralibz iudices. Et ergo
 tales efficiunt silueffres/ hoc est dictu/ q̄i a domo. I. a
 statu paterne cōditionis recedūt per aliquam fortunā/
 et in fortuna mundanoꝝ delectabilti se inuoluūt/ p̄ amo
 rem/ tunc vere efficiunt seu per rapinā et crudelitātē/ z
 cuniculos z alias bestias. I. vicinos suos pauperes ex
 coriant z denudant. Alij pauperū denudantur. Job
 xliij. quia vere fm Genē. I. Hūi est hodie illis crud
 ius/ q̄i nō nati sunt nobiles/ sed facti. Et I. Landan?
 poeta. Apterius nūti est humilī cū surgit in altum. Et
 dic de apostatis religionis/ q̄i domū ecclē vel religio
 nis deserūt/ et silueffres p̄ apostasiam efficiunt/ q̄ tales
 sunt seu/ crudelēs z iniqui/ et hoc maxime accidit tpe li
 bidinis. i. q̄i sunt luxuriosi et carnales. Et pone de las
 trionibus/ q̄i in siluis ad spām habitant/ et bestias. I.
 mercatores et alios transeantes spoliāt z occidūt. Et
 catus cadit ab alto/ super pedes excipit/ et sic vir cade
 do leditur. Sic vere charissimī/ diuites q̄i ab alto. I. ab
 aliquo eminenti officio desciunt z expelluntur/ vel etiā
 ab alto. I. a statu p̄bicitatis mundane/ tunc vere pedes
 sust. I. amici z fautores ipsos sustinent atq̄ fouent/ z ideo
 nec leduntur nec corrigunt. Eccl. xij. Diuiti decepto
 multi sunt recuperatores. Et q̄imus cū multi feter/ et
 ideo possit eum egerit/ statim eum abscondit sub terra
 cum pedibus z occultat. Sic vere faciunt peccatores.
 Nam q̄ feces corū/ hoc est bīcra/ corū mala opera/ vī
 re z contract/ et cetera corā vitia multi feter per infā
 miam/ ideo ea abscondit/ scz celando et excusando/ et p̄
 palliationes et cautelās vndiqz cōtegendo/ q̄ tales vir
 aut nunqz sua crimina cōfiteantur/ q̄ cum dulce fuerit in
 ore eius malū/ abscondit illud sub lingua sua. parcat il
 li zē. Job. xx. Et al. allega q̄ si quid fecitū cōmiserunt
 q̄z turpe sit et infame/ saltem illud debem celare/ nō p̄
 tactantū ppalare. Et est et̄ p̄tra illos de quibus Eccl. iij.
 Peccata sua sicut fodora p̄dicauerunt/ nec absceiderūt.
 Et Latus q̄i pulchram habz pellem/ vagus efficitur/ et
 de ea quasi gloriāns extra domū vndiqz diuagat/ z q̄i
 p̄pter pellem pulchritudinem occidit et necatur. Aheri
 tamen q̄i pellis aduritur ei/ tunc in domo pacifice cō
 morat. Sic v̄ persone iuuenēs/ et marie iuuenale mu
 lieres/ q̄i vident se habere pulchā pellem. I. pulchritu
 dinem corporale/ vel habitū curiosum/ t̄c in domo sua
 non remanēt/ imo ad ludos z choreas p̄vicos z plateas
 vndiqz diuagant/ de sua pulchritudine gloriātes/ z eam
 coram alijs ostēdentes. Et t̄ ideo propter h̄m̄ pellē z pul
 chritudinē multotiens rapiunt per violentiā/ vel alias
 opprimunt/ z meretricēs efficiunt/ et sic q̄i ad famā z
 gram occidūt. Exemplū de Bina. Sen. xliij. rapta
 z oppressa/ q̄ iurat videri mulieres regionis. Id de ta
 libus vagis mulieribz vs. I. ad Timo. v. Discent circū
 re domos/ nō solū ociose/ sed z v̄bosc/ z curiose loquētes
 q̄b non opz. Fallax em ḡra/ z vana est pulchritudo. Ro
 uer. xxij. Veritatem q̄i pellis exurit/ q̄i. I. species z fa
 ctes delicat/ et pulchritudo deficit et inuenit/ t̄c saltē
 debent cessare vagari/ z se ostēare/ in domibz suis de
 bent pacifice remanere. Nam q̄qd de lascitia inuenit
 adduxit/ debz fectus delicti. Et t̄n est et̄ p̄tra multas
 mulieres/ q̄ etiam i. fa senectute nunqz cessant vagari z
 discurre/ nec lascitia operā exercere. Ideo Thye. iij.
 Metissam fecit pellē meā/ z carnem meā zē. Et al. allega
 de hypocrisis/ q̄i propter pulchā querelationē vndiqz
 se ostētant ad conuīa z ad festa.

Capitulum lxxij. De Noctiluca.
Noctiluca pñ. lib. xi. ca. de minutis ani
malib⁹ est parua bestiola multiplex ⁊ alata: q̃
in tenebris luce ⁊ candela: et maxie circa
posteriora: in luce autē plena deformis est et
obscura: man⁹ tangētis inficit: et licz in tene-
bris luceat: tñ lucē odit: ⁊ de die fabicodit: et is mulce
contrariat: q̃ est lucipeta: vt dicit ibide: pñ. aut lib. xi. c.

xxviii. dicit esse certū gen⁹ / caraboz⁹ / q̄ de nocte lucent
in alas extendunt / refulgētq; ignū / itaq; et fouet
sunt vermes in Tralla de nocte lucentes / itaq; q̄ semina
rum modo ipsos videas refulgentes / sicut v̄i in illa
natura rerū. Hec tales sunt mūdī sapiētes et cauli
ci: quia vere tales sunt multipes / p̄ multipes et
tiones: tales sunt alati per fugias / et elationes: tales
tenebris p̄vite lucent / s̄q; inter alios p̄cōres / p̄
lares scientias / et discretiones / vel per p̄pales affluē
et reputaciones: et marie circa posteriora. i. in senectū
que est postē⁹ v̄ite: tunc est lūmine sapiēcie seculare
lūmine affluētie p̄pali / inter alios rutilant / i. dicit
Inter quos lucetis si cū luminaria. ad p̄p̄li. i. dicit
p̄io certo licet modo videant rutilantes et florentes
q̄i nō p̄sēntis vite cessauerūt / z̄ dies future manifest
tionis. i. post mortē adveniūt: sic apparet v̄ite
desomes p̄vita / z̄ p̄cā: q̄i erunt in inferno / eoꝝ / v̄
tas / z̄ inq̄ias apparet: luxta illud h̄iere. i. illu
ti memora tua ante faciē tuā / apparuit ignominia.
Isti etiam tangētes ipsos. i. eos imitantes et cōcantes
et diligētes / per mala sua verba et exēpla inficiūt et
corumpiūt: q̄i quicquid tetigerit imundū / immundū
faciunt. Flumer. x. Et licet tales lucent in tenebris / t
licet isti videant esse lucerne p̄b̄ tenebrosē vite: lucē
veritatis odunt atq; timent / q̄ p̄z: quia q̄i volunt
cere falsos contractus suos vel atq; luxurie ne p̄pares
abscondunt se. i. in suis cavernis et locis abscondunt
p̄pares: quia nolunt q̄ sua inquisitas / falsitas delect
tur. Iter cū impioꝝ tenebrosū. p̄overb. iii. Quia
sunt in tenebris opera. Esā. xxi. Quia qui male ag
dit lucem: nō venit ad lucem. i. ad publicā
nō fissentur opera eius. Ioan. iii. Et dic de hypocri
ti qui lucent per bonā conversationē: q̄i t̄si / fū
fulgeret. i. si clare possent videri / z̄ cognōti / apparet
viles / z̄ desomes per diversa peccata: et adeo fessit
cum istā. i. manifestatiōē / veritatē: q̄ per hypocri
tes abscondūt. Et dic de ornatu / z̄ pulchritudine et
r / sub quo quādoq; latet avilitas horribilis / z̄ desomes.
Et si vis applica ad vermes. i. ad paup̄es / z̄ humiles
q̄i et cēp̄is et bonis operib⁹ / lucēt / nocent p̄b̄ r
illumina: sicut apparuit de apostolis / et ceteris / p̄
paret de pauperib⁹ p̄dicatoib⁹ / quibus dicitur ad
phet. v. Vos estis lux mundi.

Capitulum .lxxij. De Snagro.
 Hager est alinus siluestris et alius. Inter
 fm yfido. et est alia valde velox. qd cū
 belle z innocuū. foli tñ fuge dñi cō lo
 perat psecutē. In mōtibz altior pascu
 victū qrit. quē cū inuenit. stat iudicē
 psecutū fuerit. a talibz pascuis nō recedit. hoim autē
 quēntā valde fugit. loca etiā solitaria valde circue
 quētat. fm pspoli. Hecce talis est bonz religio. fug
 debz esse alius y parietū et simplicitatē. linuē
 pñiam z austeritatē. velox obedientiā et agilitatē.
 bellis z innocuis y innocentia et benignitatē. qñ
 fugere hoim/etz seculariū/frequentia z cōrāctatē
 cerūt eremite. z locis solitarijs. f. in cōuentibz alius
 scilicet habitare. qz curio. leuis explicatō vias
 onager affectus in solitudine. hātere. f. sic sic boni
 gerit. f. mundi solaria z negocia declinat. boni
 diaboli psecutiō z tentatiōes poterit declinare. boni
 cū ps. Ecce elongauit fugies z masi in solitudine. In montibz
 natio leontis onager ieremo. Eccl. xxiij. In montibz
 altis. f. in celo et in paradiso (ubi sunt pascua et erem
 titudinis) debz cōuersari y desiderij z affecti et iustit
 contemplatiōe iugiter cōmorsari. et vtiqz celestis
 titudinis degustare. nec erinde debz recedere. qñ
 tū z in actu cōtemplatiōis. qñ diutius poterit
 nare z ibi deo perferuere inherere. Ideo de vicijs
 Job. xxxvij. Et respiciet mōtes pascue lue. et vicijs
 perquirat. Et onager maculosus qñ femina sui albus
 infidat parti vno masculo z testiculos sibi albos
 et pscindit. qd forte facit quid velox? de vicijs
 gnosces mī parualū abfusi. ne a masculo veloxat

Li.X. De Animalibus. Jo.CCXIX.

ueniri fm fido. Charissim/mascul? significat religio-
sum vel pfectu viru: femina aut significat mudu vel mu-
danos q p incōstantia sunt feminel fluxibiles atqz mol-
tios. Et igit tales hnt aliqz puill. i. aliqz clericu gra-
tiosum inueniunt: tunc p masculu. i. religiosi insidiant. i. ve-
cu rapant: et attrahat ad religionē: et vt testiculos. i. statu-
plagale et potentia gaudi sibi abscindat p vortu. i. casti-
tatis. Charissim m. i. mundu pareres eos abscōdit. i. in
amore suo: ne a masculis hmoi inueniant: qz secularis
iueniat: et ne eos religiosos faciat sicut spī. Et dic q mī
est diabol? q filios suos. i. pēdies abscōdit. i. in amore
mūdi: ne masculu. i. pīat? vel pps cū dentib? sue p dicatione
et sedat: qz optime cauet ne tales vadat ad fmones/
ne forte luxuria deservant z dimittat. Adater em el? ipu-
3 lici vt imple agret. i. p. ar. xxi. ¶ Onager est aīal
valde patēs sitis: qz bibere dedignat? quousqz potū sue
nial sibi aptū. vii. (sicut dī) aqua turbida nō bibit: sed diu
expectat donec iueniat clara aqua: fm p. li. lib. viij. In
locis altis pascua sibi grī? qz inuenit statū rudis: et
exhēdno recedit: nisi coact? fuerit vel cōpulsus. Cha-
rissim/potus incōueniens aīe pplane est sapia secularis/
sue pperitas spaltis: hec est aqua turbida p seculen-
tā vitioz: qz cōmitant. Iste est hūil? turbid? qz irrigat
egyptū. Josue. xliij. Pot? aut pueniens et aqua clara est
sapia diuina seu pperitas eternalis. Onager igit. i. vir
tutis q in hū mūdo inuenit aqua turbida. i. mundi ppe-
ritate: secularē sagacitatē: nō dīz ea potare: acqzere vel
sibi incompotare p affectionē: s; in siti z penuria. In volū-
taria paupate: vel cum siti. lēu desiderio z amore debz
expectare quousqz iueniat aptum potū. i. post hāc vitā/
qz aqua eterne felicitat: poterit iuenire: z loca dei z luie
veritatis poterit illustrari. Iō dicit ps. p. otābūt oēs be-
ne agri: expectabūt onagri in siti sua. Quasi diceret/be-
ne agri hūi mundi. i. causidici z alij diuites et sapientes
mundane: s; onagri. i. viri in siti. i. in feruore et deu-
derio expectabunt quousqz hēant alia aqua. i. eternā vo-
luptatē. Iste igit in locis altis. i. in statu pfectionis vel in
deuotionis debet sibi qzere: z ea nullo modo relinqzere: s;
per pfectionem z grāz actionē clamare iugiter et rudes:
4 re. Job. vi. Rugiet onager cū habuerit herbā. ¶ Ona-
ger est aīal liberu/indomitu z lasciuu/leue et velocē: et
dicit p. li. z alis est vir mundan? qz tales sunt liberi: s;
sine iugo discipline vel obedientie/et indomiti p obstina-
tione/et ad fiam instabiles z lasciu. Dece. vij. Reuer-
si sunt vt essent sine iugo. Circa mōtes. i. circa mundi di-
stari pascua sibi qzunt. Ideo dīz Job. xxi. Ut van? in su-
perbiā erigis? et quasi pullū onagri se liberum natum
putas. Job. xxxix. Quis dimisit onagram liberum? z ē.
5 ¶ Sēm fido. onagri singuli feminariū gregib? pīunt
et vt dicit p. sol. onager qualibet hora diet z noctis ru-
dit. Et in equinoctio duodecies de die/et duodecies de
nocte clamat. lxx. die z nō artit: et sic p el? clamorē dīno
debet esse platus vel p dicator: qz p certo gregib? femi-
narum. i. simpliciu seculariu et subditoz/debet pcesse p
regimen z doctrinā z p dicationē. Iste etiā apō aphros. i.
apud mundanos feruore auaritie desiccatus/debet ru-
dere z clamare per p dicationē z horas diet et noctis. i.
puncta stat? z cōditiones pēdēz/ mundi z inferni/ grē z
re noctis. i. cōditiones pēti/ mundi z inferni/ hore etiam
dicit. i. cōditiones grē et glorie paradisi per p dicationem
spūs imotescant: z equinoctiu diuine equalitatis iu-
stite vel iudicij elucescat. Isa. lviij. Llama/ ne cesses/
quasi ruba exalta vocem tuā. Et si vis per onagrū in-
telligē dī hūmū/ qui clamanit zē. sicut supra: dicens.
6 Duodecim hore sunt diet. Ioan. xxi. Et per istos intelli-
go bonos p dicatorē: qui die z nocte. i. tempore. p pēti-

tatis z aduersitatis debent clamare z p dicare. Isa. lxiij.
Die z nocte nō tacebunt: z narrabunt populo fortitudi-
nem meā. ¶ Item idē dicit q onager est odore sagax/ z
mundus i olfactu. Unde qm amore feruet/ z nescit vbi sit
vxo: eius/ montē ascendit/ et apertis narib? ventum at-
trahit: et sic odore discernit vbi degat eius vxo: z sic eā
inquit z inuenit. Charissim/ onager est homo: vxo: au-
tem eius cui debz per affectum copulari z coniungi/ est
vita eterna/ vel xpūs/ vel beata virgo. Si igitur homo
feruet amore z desiderio charitatis/ ipse debet ascendere
montē cōtēplationis. i. de deo z de celestibus contem-
plando/ meditādo z cogitando: et nates cordis sui ape-
rire p affectionem: ventū spiritū sancti attrahere p oras-
tionem: et sic istam vxoē suam odore sentiet per deuos-
tionem/ et eā queret p bonam operationē/ et eam inue-
niet per eterne vite acqzitionem et adeptionem. Hiere.
xliij. Onagri steterunt in rupib? attraxerūt ventū quasi
diacones. Et si vis expone de xpo/ qui i mundo isto ru-
dit per p dicationem/ deinde volens inuenire vxoēz
suas. i. aīas xpīanas in limbo detentas/ mōtem. i. crucē
ascendit: z eas qzuit/ et descendit ad infernū ad earum
liberationem. Et dic de platis/ qui debent ascendere in
montem p cōtēplationē/ et vbi sit femina. i. subditi sui/
discernere per discretionē: z ventum eozū erodere. i. sui
status p ditionem/ famā et cōmersionē debent attra-
here per inqzitionem. Hiere. ij. Onager afflictu in solis
rudine/ in deserto anime attraxit ventum.
Capitulum. lxxliij. De Onocentauris.

Onocentaurus fm glo. Isa. xxxliij. est aīal mī-
xrum ex tauro et asino. Onos em dīz asin? vñ
est aīal lasciuum ad modū asini: ceruicolum
ad modū tauri. Recte tales sunt multi hoīes
asinini. i. quantū ad pigritie tarditatē/ et qzū
ad lasciuie seu luxurie feditatem: taurini autē qzū ad
superbiā et elationem/ et qzū ad obstinationem: qz ta-
les nolūt corrigi vel argui: qd potissime patz de diuitib?
supbis. Et ideo dīz Eccl. vi. Ne te extollas in cogitatio-
ne tua/ sicut taurus. ¶ Sēm p. sol. onocentaur? est aīal
mōstruosu: qd hūanā naturā pmet z assimilat. Nā in p-
ncipio a parte capitis formā habz hoīs: in fine autem ab
vmbilico z infra/ formā obtinet aīalis. Centaurus enim
grece homo dīz latine. Ad qd etiā p. cordat p. li. lib. viij.
ca. liij. dicens esse multa bestiarū gna que ex natura hū-
mana z alia sūt permixta: sicut et epīscat ibi. Recte ta-
les sunt multi/ qz in parte sunt hoīs/ in parte sunt bestie
quia p certo in facie z capite. i. circa pncipium z iunens-
tatem quidā sunt hoīs. i. viri rōnabiles z benigni: s;
circa finē vite sue/ circa pedes. i. in senectute inuentūz
asinini. i. viles/ pigri/ stolidi z luxuriosi: qz multi bene incli-
piunt: sed male finiunt. Ideo Gala. liij. Lū spiritū cepe-
ritis/ carne psummamini. et Luc. xliij. Iste homo cepit
edificare/ z nō potuit consummare. Et talis est hypocris-
ta/ qui habet faciem. i. exteriorē apparentiam sicut ho-
mo. i. sicut vir iustus et rōnabilis: sed pro certo vmbilic-
cus suus. i. eius interiora/ affect? s; et desideria (q non
parent) sunt ad modum asini/ s; luxuriosi et immundi.
Et ideo dicitur Isa. xxxliij. Onocentaurus et pilosus
clamabunt ibi/ scilicet in religione. ¶ Hippocentaurus
est animal mixtum ex equo z homine: quia primam par-
tem habet sicut hō: reliquā aut sicut equus. Sed fido.
dicit hoc esse falsū: qz centaurus dicit fuisse eqzēs The-
saloum: qz eo qz in equis velociter discurrebāt: quidā
vnum corp? hominū z equozū iudicabant: inde centau-
ros istos fictos fuisse dicit: vt patet li. xj. c. de portentis.
Tales sunt luxuriosi: qz licet in parte sint homines quā-
tum ad actū scientie z discretionis/ in parte tū sunt equi
quantū ad actus supbie/ luxurie z infectionis. Iste pa-
ter in sapientib? mūdū: qui qz probauerūt deū non habe-
re in notitia/ tradidit eos deus in reprobū sensum: fm
apostolum Ro. i. qd maxime patet: qz licet in principio
sint homines: s; quātū ad sapientia: verūm circa mortē
in fine z senectute sunt bestie quātū ad furorē z indisci-
tionem: qz tūc circa mortē efficiunt phrenetici/ z deficit
sibi sensus. Doctrinā sēnum auferēs. Job. xij. Corpora
E E E iij

etiam eorum et corpus equorum videtur esse unum: quia sic sicut equus est animal luxuriosum et superbius: sic et ista. Etiam. xxxj. Equi eorum caro et non spiritus. quia vere quantum ad multas conditiones pauca est differentia inter istos et equos.

Capitulum. lxxliij. De Asine.

Asine finis glo. Etia. l. est animal parvum: simile murti: immundum nec sacrificijs aptum: quod ad modum gliris tota hyeme dormit: et in estate initio suscitatur. unde dicitur. Ps. q. ovis egypti vocatur: qui in ortu canicule quando incipit estas: scilicet. vij. kal. Junij: de longo somno consurgit: et stellam intuetur: ac si eam vellet adorare. Et declinat ovis ortus: sicut solis fortis: hoc etiam videtur agere. littera. Etia. l. Tales sunt mali predicatorum: qui ad sacrificium deo per penitentiam nihil se coaptant: immo immundi per luxuriam indicantur. Isti igitur in hyeme. i. in tempore aduersitatis dormiunt: scilicet cessando a predicatione: in estate autem. i. in tempore prosperitatis euigilant: scilicet predicationem vacando: qui isti non curant predicare: nisi quando sibi sperant proferre succursu: sicut patet de multis medicantibus: qui optime visitant parochias in quibus bene recreari consueverunt: alias autem nunquam: et isti pro certo quando ad opus predicationis exeunt: caniculam stellam calidam. i. mundi diuites per spiritus lumine consuecates et ardore auaritie estuantes respiciunt et adorant: scilicet eis applaudendo/adulando et fauendo et palpando ipsos: qui reprehendere nunquam audent. Vel dicitur quod ovis significat humanum genus: quod per totam hyemem. i. per totum tempus vite mundane dormit: scilicet per mortem corporalem: sed quando incipit estas vite future: quando scilicet feruens stella canicula. i. luxuriosus feruore iustitie estuans apparuerit: in die scilicet iudicii iudicaturus: tunc ovis ista: scilicet genus humanum excutabit a somno mortis per resurrectionem generalem: et coram stella ista personam suam ostendit: et ea etiam adorabit: qui sicut dicitur. i. ad. Lo. rinth. v. Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi: Nam sicut dicitur. xliij. Sicut fulgur apparet in oriente et cetera. Vel exponit de falso amore: qui falsi amici in hyeme scilicet aduersitatis dormiunt: in estate vero per prosperitatem apparere: sicut supra de mure. Vel dicitur quod illi qui in hyeme. i. in tempore perit: vel in tempore antichristi aduentu dormiunt: scilicet in deliciis huius mundi: in ortu tamen noue stelle Christi vel beate virginis debent consurgere a somno perit: et ea intueri per deuotionem et adorare per gratiarum actionem: sicut fecerunt reges visum stellam. **A**sine finis glo. Saty. xj. est avis pinguis: ita quod sua pinguedine hebetat cultellum: similis galline aphecan. Sic vere quando huius est pinguis per diuitias temporales: tunc per certum dicitur hebetare ferrum: quia vere vir est alius paelar: ita rigidi: ferreus atque durus: si inuenit in homine huiusmodi pinguedinem: quin acies sue iustitie hebetet: qui scilicet propter dona diuitum et eorum substantiam temporalem etiam a superioribus parcat: nec sua demerita puniunt: sed ab eis contra iustitiam sustinent. Vel pone quod diuitie et deliciae hebetant ferrum. i. intellectum: quibus frigidum et acutum. **A**sine finis glo. Scdm. B. i. torem: ovis origis est animal mundum secundum legem: scilicet quo ad esum: non tamen ad sacrificium. unde dicitur. Deutero. xliij. Lome: detis origem: et finis. Ps. origem dicitur esse genus capree: quod viles habet versus a dorso versus caput: contra naturam omnium bestiarum. Tales sunt boni diuites et actiui: qui vili et pili sunt. i. diuitie et possessio temporalis tendunt versus caput. i. versus luxuriam: et ad eum ordinantur: in quantum scilicet secundum eius beneplacitum expendunt: et per elemosinas pauperibus distribuunt. Quod tamen est contra naturam bestiarum. i. diuitum perit: rum: quorum vili. i. diuitie non tendunt ut communiter ad caput. i. luxuriam: sed magis ad dorsum. i. ad carnalem parentelam. Et ideo tales origes sunt mundi et puri: ut scilicet ab alijs comedant. i. ut ab alijs per imitationem incorporent. **A**sine finis glo. Scdm. B. i. torem: ovis origis est animal mundum secundum legem: scilicet quo ad esum: non tamen ad sacrificium. unde dicitur. Deutero. xliij. Lome: detis origem: et finis. Ps. origem dicitur esse genus capree: quod viles habet versus a dorso versus caput: contra naturam omnium bestiarum. Tales sunt boni diuites et actiui: qui vili et pili sunt. i. diuitie et possessio temporalis tendunt versus caput. i. versus luxuriam: et ad eum ordinantur: in quantum scilicet secundum eius beneplacitum expendunt: et per elemosinas pauperibus distribuunt. Quod tamen est contra naturam bestiarum. i. diuitum perit: rum: quorum vili. i. diuitie non tendunt ut communiter ad caput. i. luxuriam: sed magis ad dorsum. i. ad carnalem parentelam. Et ideo tales origes sunt mundi et puri: ut scilicet ab alijs comedant. i. ut ab alijs per imitationem incorporent. **A**sine finis glo. Scdm. B. i. torem: ovis origis est animal mundum secundum legem: scilicet quo ad esum: non tamen ad sacrificium. unde dicitur. Deutero. xliij. Lome: detis origem: et finis. Ps. origem dicitur esse genus capree: quod viles habet versus a dorso versus caput: contra naturam omnium bestiarum. Tales sunt boni diuites et actiui: qui vili et pili sunt. i. diuitie et possessio temporalis tendunt versus caput. i. versus luxuriam: et ad eum ordinantur: in quantum scilicet secundum eius beneplacitum expendunt: et per elemosinas pauperibus distribuunt. Quod tamen est contra naturam bestiarum. i. diuitum perit: rum: quorum vili. i. diuitie non tendunt ut communiter ad caput. i. luxuriam: sed magis ad dorsum. i. ad carnalem parentelam. Et ideo tales origes sunt mundi et puri: ut scilicet ab alijs comedant. i. ut ab alijs per imitationem incorporent.

hyeme presentis vite dormiunt in deliciis et peritis: ita quod vident esse mortui: licet viuunt paliter: qui sicut mortui non videntur: non odorantur. sic nec isti. Nomen habes quod viuunt mortui: sicut dicitur. Ps. lxx. In hyeme etiam in inferno: ubi perit mortem dormiunt: et mortui sunt: et in inferno: ubi perit non resurgunt. Ideo dicitur. Etia. l. dormiunt in capite omni viarum sicut ovis illaqueatus. **A**sine finis glo. Scdm. B. i. torem: ovis origis est animal mundum secundum legem: scilicet quo ad esum: non tamen ad sacrificium. unde dicitur. Deutero. xliij. Lome: detis origem: et finis. Ps. origem dicitur esse genus capree: quod viles habet versus a dorso versus caput: contra naturam omnium bestiarum. Tales sunt boni diuites et actiui: qui vili et pili sunt. i. diuitie et possessio temporalis tendunt versus caput. i. versus luxuriam: et ad eum ordinantur: in quantum scilicet secundum eius beneplacitum expendunt: et per elemosinas pauperibus distribuunt. Quod tamen est contra naturam bestiarum. i. diuitum perit: rum: quorum vili. i. diuitie non tendunt ut communiter ad caput. i. luxuriam: sed magis ad dorsum. i. ad carnalem parentelam. Et ideo tales origes sunt mundi et puri: ut scilicet ab alijs comedant. i. ut ab alijs per imitationem incorporent.

Capitulum. lxxv. De Ue.

Ute est pecus laniferum: animo placidum: corpore inermis: sacrificijs aptum: et bibeat finis glo. Scdm. B. i. torem: ovis origis est animal mundum secundum legem: scilicet quo ad esum: non tamen ad sacrificium. unde dicitur. Deutero. xliij. Lome: detis origem: et finis. Ps. origem dicitur esse genus capree: quod viles habet versus a dorso versus caput: contra naturam omnium bestiarum. Tales sunt boni diuites et actiui: qui vili et pili sunt. i. diuitie et possessio temporalis tendunt versus caput. i. versus luxuriam: et ad eum ordinantur: in quantum scilicet secundum eius beneplacitum expendunt: et per elemosinas pauperibus distribuunt. Quod tamen est contra naturam bestiarum. i. diuitum perit: rum: quorum vili. i. diuitie non tendunt ut communiter ad caput. i. luxuriam: sed magis ad dorsum. i. ad carnalem parentelam. Et ideo tales origes sunt mundi et puri: ut scilicet ab alijs comedant. i. ut ab alijs per imitationem incorporent.

Li.X. De Animalibus. Jo.CCXX.

vt cōmuniter magis p̄ficiunt q̄ illi q̄ cōmuniter sermo-
nes audiunt: & maxime si in sermone datur eis comedē-
da cucurbita q̄ in ligno suspēditur / & lenticula q̄ melan-
choliā & tristitiā gignit: hoc est dictu / si eis fiat mentio
de suspēdione & passione. L. hūlti / & de tristitiā tribulatio-
ne inferni: q̄ hec duo maxime mouent simplices / et eis
pinguedinem gratie / & lac deuotionis administrāt: & ma-
te & dōcere talibus p̄dicet: iuxta illud. Sit ois sermone
ser sale cōdit. ad Lolo. liij. In fine aut̄ dicit. i. in senectū
te p̄ficet eis sumere pastum suū. i. audire p̄dicationē / vt
sic se magis p̄cauant cōtra mortē. El̄pere comedetis
6 illud. Ro. xvi. q̄. Scdm̄ Arist. li. v. ouibz in estate valet
aqua frigida sepe r̄nionalis: tpe aut̄ autūni valet eis aq̄
repida meridionalis. Sic vere charissimū / illis ouibz. i. li
utibz huius mudi / p̄ficet aqua frigida. i. doctrina & p̄di-
catio: frigus vniū i timore & p̄nens: q̄ s̄z veniat a septe-
trione. i. ab inferno: vt se tales cogitēt & eis etiā p̄dicet
de asperitate iudicii / & de tormentis inferni. Sed p̄ certo
illud q̄ sunt in autūno. i. in statu aduersitatis: paup̄ratis
deberi aq̄ calida. i. doctrina dulcis & solatoria: q̄ ve-
niat a meridie. i. a paradiso: q̄ tales debet cōsolari / mo-
ueri & eleuari ad gaudia paradisi. Vn̄ generaliter / illis q̄
sunt in p̄p̄eritate / necesse est p̄dicare de inferno / ad cōmi-
nandū: illis aut̄ q̄ sunt in aduersitatibz / est p̄dicandū de
paradiso / ad p̄solandum: vt deducant in nubē dicit: & no-
scz de illuminatione ignis. Figura de nube. Ro. xlii. q̄
scura cōtra calozē. Sic vere nubes doctrine q̄ applica-
tur ad illos qui sunt in nocte aduersitatis / debet esse cla-
ratis / debet esse obfcura. i. cōminatoria. Q̄. Ques q̄n de
nocte defecēt nix & glacies sup̄ eas / aliiq̄ excutunt nix
uicem de sup̄ se alie nō: sed ille q̄ non excutunt nix / sicut
dicitur est n̄hil valent ad trāscūdū hyemē: imo ibi cōiter
mouent. alie aut̄ q̄ nix excutūt / viuere p̄hibent. L. has
faciunt illos & glaciem intelligunt diuitie rēpales / q̄
glados p̄ deuotionem & in cōpationē. S̄z igitur nix ista
descendat. i. si veniat p̄p̄eritas tp̄alis / & diuitie affluāt:
tunc vere ille oues. i. ille p̄pone que istam nix a se excu-
tunt / in hyemē. i. in tēpore post mortem viuūt: s̄z in pa-
rallo: q̄ elemosina a morte liberat. Thō. xli. Sed vere
tas non defecit nec distibuit: s̄z diuites auarū: q̄ diui-
tiis non defecit nec distibuit: sed eas p̄ se referunt
q̄ morientur: q̄ nihil proderit diuitie in die vltionis.
8 Proverb. xi. q̄. Ques que in locis aquis pascunt / de-
teriores habent carnes: & ille que habent caudam lōgā:
breuē / & maxime q̄n habent paucos pillos & reflexos: me-
ritus partunt hyemem. Ille aut̄ que habent caudam
lōgā: s̄z sustinent frigos hyemis rēpales. Sic vere cha-
rissimū illi q̄ locis aquis & voluptuosis. i. p̄p̄eritate &
delicijs mūdānis viuūt / deteriores sūt: s̄z quātū ad vi-
tā & peccatā / & maxime q̄ tales habent caudā lōgā. i.
finem suū / & morte a se elongat: q̄ semper credidit viuere
nec de morte cogitant vilo modo. Et ideo tales hyemē
perpetuo mouent. Ibi morieris / & ibi sepelieris. Idere.
12 Sed vere illi qui habent caudam breuē. i. qui finē suū
cōtinent diuites sunt vestiti: videnter pauperes & egeni / hye-
res &. Ad. v. q̄. cōtinebant cā pes pauperis / gressus
egetorum. L. a. xvi. Bonū est ergo diuitias sup̄fluas
non habere / & morte cogitare / s̄z nostrū breuē & cele-
stem mōs non tardabit & c. L. Conitruū p̄m Arist. & p̄li.
9 q̄n mōs non tardabit & c. L. Conitruū p̄m Arist. & p̄li.
tict p̄ summe nocet: q̄ si sola fuerit / & impregnata / abor-
tuitur tribulationū huius mudi: tōtū etia rētatio
num carnalium: tōtū etia p̄p̄erice p̄dicationis vel hō

stilis suggestiōis / facit oues impregnatas. i. p̄sonas sim-
plices / q̄ p̄ bonū p̄positū diuinā gratiā p̄ceperūt vel p̄ce-
perūt / aborire: & talē p̄ceptū p̄dere / & fructū bonorū ipe-
dire: q̄n s̄z sūt sole. i. q̄n sūt a societate bonorū operū sepa-
rate: q̄ fm̄ Senecā: Dīa mala docuit solitudo. Et ideo
talibz vtile est ip̄ esse i p̄gregatiōe. i. i bonorū societate / q̄
suis verbis & exēplis ip̄os p̄tra tōtū diuinā & sup̄
portent. Eccl. xviij. Lūm viro sancto assiduus esto. et
Eccl. vi. In medio p̄p̄eritōrū p̄ndētū sta: vt oem nar-
rationē possis audire: & puerbia laudis. Q̄. Quis in sero
auditus comedit q̄n in mane: et est multum vtile in sero
pabula ministrare. Sic boni i sero. i. i senectute sunt aut̄
dīos ad cibū doctrine & p̄dicationis sumendū & audie-
dū / q̄ ip̄os tūc rēp̄is summe iuuat. vide supra. Al̄ dicit
de auarīs / q̄ in vespere senectutis auditus comedit: s̄z
mūdi bona: q̄ tūc sunt magis auari / & plus cupiunt acq̄-
rere / q̄ i mane inuētū: q̄ fm̄ Senecā: Alijs vitijs se-
nescitibz: sola auaritia iuuenescit. Q̄. Quis nūq̄ plene
satiatur in pascuis: & ideo in domo comedit auditus p̄
q̄ ante / & hoc q̄ habet duos vētres. in pascuis vero non
implet nisi p̄mū: ideo alius vacuus remanet: sed post
dū est in domo / ip̄a ruminat: & scdm̄ ventrē implet: & sic
ibi p̄fectus satiat. L. charissimū: ouis est hō / duo ventres
sunt bursa & p̄sentia: p̄mū bñ replet in hoc mundo: s̄z
diuitijs & rēp̄alibz: sed vere secūdus vēter: s̄z cōscien-
tia / in pascuis huius vite vit pōt satiari siue replei: q̄
s̄z rēp̄alia nō attingūt ad istū ventrē: nō em̄ replet cor
sed bursa: & ideo breuiter nisi i domo paradisi ouis co-
medat & ruminet eternā voluptatē / nūq̄ pōt habere eter-
nam satietatē. Istud patet in mūdi diuitijs: q̄ nunq̄ di-
uitijs satiant. Vn̄ Aggel. i. Comeditio: nō estis saria-
ti. Al̄ dicit q̄ ouis est hō / qui cū habeat duos vētres: s̄z
corpus & animā: p̄ certo ista taliter se habet q̄ vno pleno
semper est alius vacuū. Nā si p̄mū vēter. i. corp⁹ diuitijs
impleat: tūc p̄ certo secūdus vēter. i. aīa / vacuus rema-
nebit: ecōuerso / si ruminādo p̄ contritiōē hō impleat
secūdū vētrē: s̄z animā virtutibz & gratijs: tūc vere neces-
se est p̄mū: s̄z corp⁹ suis cibarijs. i. mūdi diuitijs & deli-
cijs vacuari: q̄ vere ista duo inuicē se nō cōpariunt: s̄z
q̄ hō impleat quātū ad affectū tp̄alibz & sp̄ualibz: q̄ nō po-
testis deo seruire & māmone. Ad. v. q̄. Q̄. Quis in estate
tōdet / ne forte p̄pter estū ip̄am suffocari p̄igat. Sic ve-
re charissimū necesse est q̄ diuites q̄uellerē diuitiā sunt
induti / p̄ elemosinas tōdeant / alioq̄ rursus calor auari-
tie in ip̄is poterit generari q̄ mortis eterne periculum
patient. L. a. xv. Dis barba radet in tristis eius. Figū-
ra de nazareis / q̄ ad sanctificationē suā p̄ficiendā tōde-
bāt crines capitis sui: q̄ vere illi q̄ sanctitatē habere de-
siderant / necesse est q̄ a superfluis diuitijs tōdeantur.
Q̄. Quis habet septe cōditiones. Primo: q̄ est aīa timi-
dum / aīa fructuosum / quētū / p̄sentissimū / ruminās /
et vngulā findēs / cognoscēs / & lambens / & sal comedēs.
13 Reuera charissimū talis debet esse hō: q̄ vere istas septe
cōditiones debet habere sp̄ualiter p̄ septe dona sp̄ualia
eti. Dico ergo q̄ ouis est aīa timorosum. timet em̄ mira-
bilitē lupū & leonē / etia strepitū pedū suorū / vt dicunt
quidā: q̄ fm̄ aliquos / multū curreret nisi q̄ strepitū pe-
dum suorū audēs valde timet. Sic vere charissimū nos
debemus esse timidi p̄ donum timoris: quia leonem &
lupum. i. diabolum / et strepitū pedum nostrorū. i. car-
naliū desideriorū impetū debemus iugiter formidare.
Sapiens em̄ in oibz metuit. Eccl. xviij. q̄. beatus hō qui
semper est pauidus. Prover. xviij. q̄. beatus hō qui
fructuosum. oīa em̄ que sunt in ip̄a sunt vtilia: s̄z lana /
pellis: simus / lac / & caro. Sic vere charissimū nos debe-
mus esse vtilēs & nobis & alijs p̄ donū pietatis: nihil em̄
debe esse in nobis q̄n vtilitatē aliquā sortiat. Nā caro si-
gnificat mollitiem fluidā cōpationis. Eccl. xvi. Aufe-
ram cor lapideū de carne vr̄a: & dabo vobis cor carneū.
Pellis de qua fit liber / significat exēmplū celestis & ho-
nestē cōuersationis. L. a. xli. Al̄ dicit. Al̄ dicit. Al̄ dicit.
et lac sub lingua eius. Simus a quo terra fit pinguior /
significat considerationem nostre vilit conditionis.
E. E. E. illi

Lib. X. De Animalibus. Fo. CCXXIX.

Sed vere multi sunt sicut diaco/ scz inuidi detractores et maligni: q nullam vocē eruditōis possunt audire: nec odorem alicui famose conuerlationis: immo si aliquid de talibz dicat/ ipsi p certo statim fugiūt z recedūt. Et cū q boni illi dāt. i. In odorē vnguētōz tuoz curremz. Scdm Sol. et Plin. li. viij. c. xviij. pāthera et Tigris varietate coloruoz/ aialia alia ad suū aspectū inuitāt: et ppter eaz varietatem/ oēs alie bestie ipsas sequūtur/ et in eaz aspectibz delectātur: verū tamen totitate sue faciet terrēt: et ideo facie occultat/ et reliquum corporis ostēdit: sic ceteras bestias rapit/ et predātur. Odorē etiā suū pāthera emittit/ quē solet diaco fugere. Et est bestia que ceteris sibi focis cōcat bona sua: et nūq parturit nisi femel: sicut dicit Aristot. Recte talis est de pater: q iste habet varietatem oim colorū. i. oim virtutū et peccationum: q oēs colores z virtutes creaturaz in eo refulsūt p ideas increatas: et ideo p certo oēs bestie silue. i. oēs sancti ipm sequūtur/ et ei pulchritudinem admirātur: q pulchritudine cādoz admīrabitur oculus. Eccl. xliij. Et in istū desiderat aspicere z cōtinuē contēplari. i. Pet. i. Totitate tñ sue faciet: hoc est dictū/ asperitate z rigore sue iustitie/ quā videt i reprobis exerceri/ terrētur/ et dicit illi. i. x. Mulis non timebit te/ o rex gētium: Et ideo talis totitas vel rigoreis non ostēditur: q scz erga eos nō exercetur. vii. Lxx. xliij. Faciem autē meā non videbis. Et sic in amorem z admirationē ipsi rapit/ et puerunt/ dicentes: ibi est. xv. Valde admirabilis es dñe: et facies tua plena est grāz. Iste etiam nō parturit nisi femel: q solū filiū sibi simile et equalem genuit ab eterno. Et bona sua alijs cōtāctis: scilz naturalia/ lem suū ostēdit/ q de pater/ sicut dicit Mat. v. So ra significat hypocritas z hereticos: qui pulchritudine sue pellis. i. sue exterioris cōuerlationis/ odorē etiam sue fame: et fallacī dulcedine sue vocis/ alios (et maxie mulieres) ad se sequēdū/ honorādū z diligēdū inuitant/ et inducūt: et ne totitate sue neqre si eā viderēt terreatur/ ideo facie suā. i. pāuā intētionem suā ascēdit/ et folam exteriorē cōuerlationē ostēdit: et sic tales se sequētes z honorantes decipiūt z occidūt/ inquantū sub boni palliatione eis suggerunt vitia et peccata/ scz luxuriam vel errorem. ideo dicitur ad falsis pphetis. Et dic de pulchris mulieribz: que alios attrahunt per exteriorē pulchritudinē/ et per pboz fuoz dulcedinem: et sic eos decipiūt/ et per diuersas cōcupiscētiās perimūt z occidūt. Saus em distillas labia meretricis: nouissima autē ei amara velut abyssum. Prou. v. Scdm Plin. pātheram oēs alie bestie sequūtur z admirantur/ ppter colorem variū et pulchritudinē sue pellis et maxie qm totitatem suā vultus abscondit. Et p hysolog. qm clamat de ore ei? erit odor aromaticus/ quē alie bestie diligunt sequi: ppter totū diaconem/ q et vocē ipsi? et odorē reputat pro veneno: et ideo tūc tēpōis fugit ad cauernam/ ubi victus z territus se abscondit. Sic vere chare variū colorem honeste cōuerlatōis suauem odorem fame z operationis/ benignū clamorem feruētis predicationis: ideo cetera bestie. i. pētozē ipm sunt secuti per imitationem: et admirati p cōtēplationem. Mat. xliij. Secute sunt eū turbe pedites i desertū. Et ratio est pro iustitie eis nō ostēdit: q oia opera sua fuerūt i benignitate z acbeo. Et ideo ipm debemz sequi per sue vite imitationem. Et cū q sunt dracones: scz sibi diu per auaritiā/ si p caliditate/ istū non sequūtur/ sed fugiūt z persequi: scz penitentiam/ castitatem z hmoi: imo vere in cauernā suā. i. in amorem bonoz tēpōalium se recludūt. Es. li. Inroibit in spelēas petrarum: et in uoagines terre. Et dic de bonis q ipsi debent imitari z associare pātheram. i. viros q habet colorem/ odorem z clamorem boni

et sanum. Unde qm pāthera. i. iustus vel predicator/ clamat per predicationē vel bonā eruditōē/ ipsi debent cōuenire/ et eū audire. Sed pro certo dracones. i. persone male/ et maxie cupidi z crudeles/ non diligūt societatem pāthera. i. bonoz hoim z religiosoz: imo vere eam odiūt/ fugiūt z declināt: q dicitur virū iustū pētoz. Eccl. xliij. Et qm clamorem sue vocis/ predicationis vel eruditōis audiūt/ qm odorem sue bone fame sentiūt/ statim fugiūt z recedūt: q non amat pestilēs eū qui se corripit. Prou. xv. Istud patet i diuitibz: qui statim q aliquis pducator/ incipit clamare et predicare/ ecclesiam exiūt/ et discediūt. Dederūt humerum recedentem. Aem. ix. et Actuum. vlt. Lūqz non essent consentientes/ recedebāt. Et pāthera/ licet sit seua z crudelis: est tñ suis bñfacto ribus multum grata. Unde fm Plin. lib. i. quidā libera uit catulos ei? de fouea/ quē mater blādēdo z quasi gratias agēdo/ extra solitudinem pduxit. Sic qm quātiūqz prelatus vel alius sit seuus z austerus: tñ debet suis benefactoribz/ scz predicatoribz esse gratus. Unde qm caru li. i. subditi sui ceciderūt in aliquā fouea alicui? peccati/ vel in cauernā et in amorē terrenoz: et exinde ab aliquo predicatorē pboz z exēplis extrahitur: tūc ipm debent regatari/ diligere z amare. Id est cōtra multos facer dotes: qui predicatoribz inuidēt qm vidēt eos in suis parochijs pducare. Et dic hystorically quō quilibet quātiūqz seuus debet de bñfactis receptis esse gratus: q quilibet suoz domesticoz curam non habet/ fidem negant/ et est infelix deterior. i. ad Tim. v. Scdm Soli. lib. i. canī volentes pātheras capere/ quodā gramine veneno so qd dicit pardalīches/ carnes illinūt: quas iuctas in semitis pāthera comedunt: z comesto veneno percuti. huic tñ pesti medetur/ qm stercus humanū inuenire z comedere possunt. Per stercus humanum intelligo consideratiōem vilitatis humane. Igitur si hys canī. i. demones carnibz venenatis. i. delicijs carnis se capiūt intoxicare: adhibe stercus humanū. i. considera carnis fetorem z vilitatem: et sic procul dubio sanaberis/ et veneno luxurie non peribis. Tēste em illi. i. nūl adeo valet ad domādū carnis vitia/ q cogitare qualis futura est caro mortura. Figura Esch. liij. vbi sibi pceptum est q stercore qd egredit de hoīe/ operiat panem suū. Ad veniādū q cōsiderationem sue stercoree vilitatis debet quilibet suis delicijs immiscere. Thren. iij. Qui vescebantur voluptuose/ amplexati sunt stercora.

Capitulum. lxxvij. de Tharandru: quē per errorem pārandrum vocat. Tharandrus est bestia que villos habet sicut vrsus: caput z cornua sicut ceruus: caudā sicut scorpio: que fm Soli. in Ethiopia nascit: que timore habitum vertit. Nam ad oēm colorem/ et sibi presentate/ siue sit paries albus/ vel arbor viridis/ vel pannus rubeus/ ppiū colorem mutat. Lū? sile facit in mari polyphi/ et in terra cameleontes. Plin. aut li. viij. c. xxiij. mirum esse dicit ipi corpori tā facilliter nouum colorem dari: sed mirabilius dari villo: et ideo/ vt ait/ difficilliter capie: q scz nō cognoscit/ dum cuiuslibet rei sub qua latet/ concolor reperitur. Tales pro certo sunt multi instabiles z imperfecti: q vere isti sunt villosi sicut vrsus/ p tēpōalem possessionem: cornuti sicut ceruus per supbiam/ z elationem: caudati sicut scorpio per fallaciā z deceptionem: et habitum conuersationis sue sepe vertūt per leuitatem/ inconstātiā z mutationem: q scz in vna conditione minime perseverant. Nam tales inconstantes ad colorem cuiuslibet persone sibi presentate vel associate/ per imitationem se conformant: de quibz potest dici illud ps. Absoruerūt gloriam suam in similitudinem vultu z. Et exponit de bono religioso: qui bonis se debet conformare: et corpus interioris intentionis z affectionis/ et etiam vultum exterioris cōuerlationis bonis moribus immutare: z sic diabolus cum nō cognoscet/ nec per peccatum capiet aut subuertet. li. Regū. xliij. Commuta habitum/ ne cognoscaris. Et vide de cameleonte: et exponit per omnia sicut ibi.

Capitulum. lxxvij. de Pardo.

Lib. X. De Animalibus.

nerat leopardos. i. malos subditos / versipelles ⁊ crudi-
les. quos ibi generat. i. beneficiat ⁊ inducit. q. malis
per malos p. mouet ⁊ exaltat. Genuit filium ad simi-
tudinem sui. Hē. v. Ipsiud videmus de impijs iudicijs
et p. elatis. qui totā eccliam vel patriam cum p. sum-
ptis leopardis. i. vitijs iniquis / crudelis ⁊ p. ueris. quos
in beneficijs ⁊ officijs p.stituit ⁊ exaltat. vi. j. ad bac.
Elegit bachides viros impios ⁊ p.stituit eos p.rios re-
gionis. ⁊ ales erat stercoza. i. mūdi diuitias diligit et ac-
petit. et vt eas acquirat / ad altas arbores dignitatu-
m ⁊ officioꝝ / per ambitionem salūt ⁊ ambulat. et sic per
diuersa peccata et maxime per auaritiā ⁊ venatōis
demonb. capititur. Ad p.teratū sūt stercoza. ⁊ hē. i. iij.
Adde suā de Leopardo.

[illegible]

Induti sunt arborescentes luxu &c.

Capitulum. lxx. de Prorgo.

De prorgo aial est de gne caparū filitū
nō multū dīfīdī damī; barbari sicut hī
veloz & fīdēs vīgulā sicut ceruus: et in
tātā memora & deserta: & ideo multū quo
esum reputatur Deut. xlii. Tales de
esse religiosi & vīrī pfecti; vte tales debēt esse barbari
sicut hīrcus per cōstāte vīrilitatem et per pudētīā
tūritatem. barba cōn sīgnīfīcat pudētīam et q̄ vīr
hec nō inest infāntibus; debilis & ęrgnariū; sed modū
vīrīs pfectis; fontib; et discretis. Debet etiā ad modū
cerus esse veloces p obedīentīā & bonā operationē
fīdētēs vīgulam per discretīonē. ad nūc etiā debet
esse pūritatem & cōmētīam; deserta & nīa habiles et
re p asperitatem & pensētīam; et esse erūt habiles et
alīs comedātū. i. mīserīcōr. Dan. xlii. ad sūcū ego
a sanguīne. Uel allega hīstōrīaliter de Alercīendī
q̄ sūt barbari et memora inhabitāt & deserta. Et
laug. prorgo est aīa parua & depressa; dicta a p̄p̄

Lib. X. De Animalibus. Fo. CCXXII.

qđ est depressio: sed hoc non supponit Deut. xliij. et ideo nihil ad presens: nisi qđ tales sunt pauperes: qui i mudo sunt parul quo ad diuitias: et depressi p tribulationes.

Capit. lxxij. de Pygmeis seu p omilitionibus.

Pygmei sunt homines parul: statura cubitali: quos greci a cubito pygmeos vocat: et in mōtibz Indie circa oceanum habitāt: fm Pa-
pam. At ait dicit Aug. tales sepe armati fer-
ro: a gruibz occidūt: a quibz iugiter infestā-
tur. Tales recte sunt pctōes: et seculares: qđ tales sunt
parul: caries scz debitis dīensionibz: vcz longo fidei:
lato charitatis: alto speli: pfundo humilitatis. Isti etiā
in mōtibz Indie. i. in dignitatibz et officiis huius mudi
circa oceanum. i. circa mūdane ppetitatis fluxum: ho-
die cōmōtāt: vbi a gruibz. i. a demonibz vel tentatio-
nibus continue infestantur: et ab eis per peccata et vitia
multoties occidūt: pūaliter et necat. Parulūm occi-
dit inuidia. Job. v. **P**ygmei fm Aug. sunt hoies par-
ut: qui tertio anno perfecte viti eratis: in septimo anno
senescit. Isti fm Plin. lib. viij. c. ij. celo semper vernā-
te in regione habitāt: tēperata: in mōtibz aquilonis: vbi
a gruibz pūaliter infestāt: et aliquoties occidūt.
Recte tales sunt viri iusti: qđ isti debet esse parul per
humilitatem: et tribz annis debet fieri pfecte etatis per
bonā cogitationem: locationem: et operationem: vel per
contritionem: cōfessionem: et satisfactionem: vel per fidē
sanctę trinitatis: que bonos facit strenuos et perfectos:
qđ siniculus triplex difficile rūpit. Eccl. iij. Qñ autē
habet septem annos. i. pfectionem septē virtutū vel do-
noz: tūc p certo debet potissime esse senex: scz sapiētes:
iusti et maturi. Isti etiā in tēperata regione. i. in bono col-
legio: et societate debet semper morari: que scz sit sub ver-
nante celo. i. in bonis celestibz occupata per desiderium
et affectum. In mōtibz etiā pfectionis: et cōreplationis
habitare debet: et maxime in parte aquilonis. i. in statu
mūdane penitētie: et tribulationis: vbi a gruibz. i. rēta-
tionibz et demonibz infestāt: qđ multe tribulationes
iustoz. vt tales dicit: Eccl. xliij. Accedam sup altitudi-
nem nubium: sed ego in mōte testamēti in lateribz aquē-
ris armati ferro multoties superāt. Sic vere multi
sunt qui spūs ferro. i. penitētie dura sint armati: tñ al-
quando a gruibz. i. a demonibz vel carnalibz mōtibz supe-
rant: sicut patet de multis: qui post longas penitētiās
fuit mali: qđ potissime accidit qñ de ppijs virtutibz glo-
sificerā: alios vll pendūt: qđ tūc deus dimittit eos fm de-
sideria cordis eozum: vt vadāt in adinētionibus suis.
Et ideo cōgregato agnūe pygmeos: hoies paruos:
re descēdit: et oua et pullos gruum p viribus destrunt
et cōsumit: et sup dosum arietum infidēt: armati iacu-
sibus: qđ si non facerēt: futuris autum gregibz resistere
casus: et vt tpe dicit: pygmeos in cauernis viuere Ar-
stoteles tradit. **P**harissimū p pygmeos intelligo hoies
qui sunt parul: naturaliter optum ad gratias et virtutes.
Isti em infestāt a gruibz. i. a demonibz et tērationibz:
et ideo isti debet inuicem cōgregare per concordiam
et amorem: et ad mare penitentie descēdere: et sagittis
pungētis cōstructionis se armare: vt sup dosū arietum. i.
gruum. i. suggestiones et cogitationes demonum penit-
et tērationem: qđ nisi oua et vitia male suggestionis cassent
retur cōtra nos: et tñt hostes et tērationes multiplicā-
nere eos. i. Macha. vi. et Ezeq. dicit: Si tentationi sur-
geri non resistit: vbi cū creuerit superatur. Talis autē
expeditio facienda est i vere. i. in tēpore gratie: vel in qua-
dragesima: et hoc per tres menses. i. per tres partes pe-
nitētie: que sunt tēritio: cōfessio et satisfactio. Uiam triū
dierū solum: vt sacrificemus deo in solitudine. Exo. viij.
Et sic cōtra grues. i. demones preualebim: et maxime

si in cauernis humilitatis voluerim habitare. Ingre-
ditur in spelūcas. Esa. ij. De testis aut ouoz istoz. i. de me-
morā pctōz que p penitētiām cōsumimus: debemus
facere domum nostrā: scz humilitatem: in qua debemus
versari: qđ scz peccata preterita semper debemus recor-
dari: et exinde ad humilitatis officiū inclinari. Eccl. v.
De ppietate pctōz noli esse sine metu. et ibi. i. qđ
de vias tuas in conuallibz: scito quid feceris.

Capitulum lxxij. de Porco.

Porcus fm Iudoz dicitur quasi spurcus: a spurci-
tia: vel a luto vbi se inuoluit: et inde dicitur
persona vilis. Et est porcus aial immūdus:
et i locis immūdis: feridis requiescit. Scdm
Plin. lib. viij. c. ij. porci nascūtur dērat: et fm
Arist. porcus nūqđ eijsit dentes oīno. Recte charissimū
tales sunt luxuriosi: qđ vere tales sunt spurcitia et vilita-
te pleni: et in locis feridis et immūdis: hoc est dicitur: in
actibz carnis requiescit et delectāt. Ibere. xlvij. Re-
quiescit in fecibz suis. Et pro certo isti sunt dentati: quia
vere luxuriosi semper habet dentes. i. iniquitatem leuita-
tem: detractionis crudelitatem: gule et gastrimargie vo-
racitatem: qđ p certo tales leuiter loquūt: et derahūt:
et gule diligit voluptatem. Iaco. v. **P**ulati estis super
terrā: et in luxurijs vris enutristis eos. **P** Scdm Plin.
porcus si perdidit oculum: de facili extinguitur: vltra
trimatum non generat: vltz ad quindē annos vel vi-
ginti viuere pōt: multis infirmitatibz subiacet: et qñ infir-
matur: caput tenet obliquū. Sic pro certo qñ pctō: p dī-
oculū fidei: discretiōis et sapiētie: cito extinguit: scz p vi-
tia et errores: qđ ppls nō intelligēs vapulabit. **P** Eccl. iij.
qđ p certo vltra trimatū. i. extra fidē scē trinitatis ipso-
bile est gnare: et bona opera pcreare: qđ qñ qñ nō est
et fide pcti est. ad Rom. xliij. Sine fide est impossibile
est placere deo. Et ideo tales subiacet multis infirmita-
tibus pctōz: scz auaritie et luxurie et hūmilitatis: et tūc p certo
qñ p pctā et vitia infirmatur: caput eoz obliquū efficit:
qđ vere caput talū. i. mōtis nō est recta: sed obliqua: qđ
cū deberet esse erecta et directa ad deū: oblique tñ respi-
ciat ad terrena. **P** Porci autē eoz nō erat rectū cū nec fide-
les habet: sunt in testamento ei. **P** Porcus tacet in
luto: dicit Plin. plus tacet i latere dextro qđ in sinistro.
Pinguetū autē porci in diebus xl. et illi qui i principio
sagitationis p triduum ieiunāt: meli impinguāt.
Recte tales sunt mudi pctōes: qđ vere sunt infirmi in lu-
to: p fundi: vbi non est substantia. i. in carnalibz et delicijs
huius mudi: et ceteris pctis: vbi ipsi tacet i latere dextro:
hoc est dicitur: in cōsideratione diuine mie: que p dextro
latere designat. In latere aut sinistro diuine iustitie nunqđ
tacet: qđ vere tales nō considerāt de iustitiā et rigorem:
infernaliaqz tormēta: imo semper in dei mia cōfidit: spe-
rantes in fine vite penitere: cōtra illud Eccl. v. Nec dixe-
ris: mia dei magna est: qđ mia dei et ira ab ipso cito prope-
rāt. Tales etiā mudi pctōes in xl. diebus. i. in vita pñti
(que per xl. annos deserti designatur) pinguetū: scz per
diuitias et delicias mūdiales: qđ ecce ipsi pctōes in se-
culo obtinuerūt diuitias. Et hoc maxime illi qui in prin-
cipio ieiunauerunt: vt sunt claudici: vlturati et ballui:
qđ tales cōmuniter qđ sunt de villi plebe: pte ceteris im-
pinguāt: substantia temporalī: et ad maiorem pinguēdi-
nem diuitiaz solent aliquoties peruenire. vñ Job. xv.
Pinguis ceruice armatus est. **P** Uei ex pone si vis in bono
qđ illi qui sunt in luto. i. in aduersitatibz et depressionibz
huius mudi semper debet iacere in dextro latere. i. in con-
sideratione diuine mie: et in spe future glorie: non in sinis-
tro. i. in cōsideratione infernalium tormētoz: ne forte
in desperationē vertatur. Eccl. x. **P** Porci sapiētis i dexte-
ra ei: cor autē stultū in sinistra illi. **P** Uel dicit qđ illi qui pri-
mo ieiunāt: scz abstinēdo a delicijs et diuitijs et peccatis
melius impinguāt: per gratias et virtutes. **P** Uel dicit qđ si-
deles possunt per xl. dies. i. in tēpore quadragesime vlti-
mibus impinguari: sed vere ad hoc multum operatur si
primo per tres dies ieiunauerint et abstinerint a pecca-
tis. Isti aut tres dies sunt cōtritiō: cōfessio et satisfactio.
vñ Exod. xlvij. Uiam tuam dierum ibimus: vt sacrifices.

Lib. X. De Animalibus.

4. mus deo nostro i solitudine. ¶ Porci mutuo se diligunt: q. si vnus clamat: oēs alij occurrūt ⁊ succurrūt: vnus occiditur: oēs alij dolēt ⁊ grūnūt. ¶ Erutamen i offerat: tūc alij furur vel fercus/stratin obliuio: tradit mortē focij/et ad comedēda stercoza conuertitur. Ecce tales sunt mūdi p̄ctōes/focij ⁊ amicti: q. vere dum viuūt/mūcem se diligunt ⁊ tuerunt: et ad vñ? clamorem/petitiōnem/uuamen ⁊ auxilium alij multū veniunt ⁊ occurrūt ⁊ succurrūt: q. p̄ctōes diligēt se diligunt. ⁊ Luce. vi. Nam il. vnus diues habet aliquod negotium/oēs alij sunt ei parte cōp. et maxime cōtra pauperes. ¶ In etiam focij vbi ⁊ amicti moriunt/ipsi cōueniūt/grūnūt atq. dolent ⁊ aliquātulum in morte cogitat: sed vere statim q. vbi vbi vbi offert eis per suggestionem fercus ⁊ furur. i. mūdi diuitias ⁊ delicias/ipsi cessant cogitare de morte/et dolere de amico perditio: et ad p̄stina vitiā reuertitur. Yfide patet in diuitib⁹: qui licet videat alios male mori/loz: mozem tamen nō cogitat/nec attēdit. ¶ Item. i. Sōdes cōp. in pedib⁹ cōp. nec recordatū est finis vñ. ¶ Vel dic de bonis ⁊ p̄ijs: qui quādo vidēt alios in aliqua tribulatione ⁊ paupertate ⁊ clamāt ad eos auxilium implozando: statim debet occurrere ⁊ eisdem succurrere sicut possunt: q. ¶ Vel obdurat aurem suam ne audiat pauperem ⁊ clamabit ipse/et non exaudietur. Prouer. xxi. ¶ Porci domos suas cognoscere discunt ⁊ sine duce ad eas verepere reuēnt ⁊ eundo ⁊ reditū grūnūt ⁊ etiam doz mūdō ⁊ iacēdo ⁊ maxime si sint bene pingues. Scdm Auicē. aut porcus non efficit dentes ⁊ plures dētes habet masculus q. femina. Ecce charissimū tales sunt nales religiosi: q. vere licet cognoscāt ⁊ diligāt domum suam. i. conuētum ⁊ religionem/tamen eundo ⁊ reditūdo/et in ea opera ⁊ onera perferēdo ⁊ cum alijs cōuersando/semper grūnūt murmurādo ⁊ de statu suo ⁊ focij detrachēdo ⁊ imparietatem offēdēdo: et hoc iue iacēt sine ambulent. i. huc laborat sine quiescat: maxime illi q. sunt pingues per carnalitatē. ¶ Unde breuiter tales nūq. efficiūt dentes. i. nūq. dimittūt verba detractoria ⁊ p̄gustia: immo illi qui sunt masculi. i. qui se reputant perfectiores ⁊ meliores/plus abūdāt in hmoi dentibus q. femelle. i. q. alij simplices ⁊ mīnores: q. fenes ⁊ alij q. debēt esse perfecti ⁊ p̄ ceteris murmurāt ⁊ obloquūt ⁊ detractōis vitiō sunt infecti. ¶ Vel dic in bono q. domum nostram/ scz paradisum debem⁹ cognoscere ⁊ et eam in vespere mortis redire: tēper grūnre per gratiarum actionem ⁊ dentes. i. honesta vba non murare: immo illi qui sunt masculi ⁊ perfecti/ qui etiam sunt pingues ⁊ deuoti/ debēt in hmoi grūnūt ⁊ dentibus p̄ ceteris abūdare: quia ambulando ⁊ dormiēdo. i. laborādo ⁊ cōtemplādo debēt per orationem/ confessionem/ laudem ⁊ gratiarum actionem continue aliquid suffragare. ¶ Porcus plus dormit in malo q. in aliquo alio tēpore anni: et hoc accidit p̄pter fumos caloz vernali resolutos: in estate aut p̄pter calozem consumētē humores: in hyeme vel autūno p̄pter frigis humores cōstringēs non fit tāta vapor ⁊ fumoz resolutio sicut in vere: quia tūc p̄pter sufficiētiam humozis in hyeme generati ⁊ calozis temperati naturalis/ multa fit fumoz resolutio ⁊ nervoz op̄laro: sic necessario dormit porcus. In estate autē abūdēt caloz/ tamen non humoz: q. cōsumitur a calido exterioro. In hyeme autē abidet humoz: tamen non caloz: et sic non resolutur: vt dicit Aristo. La rissimi p̄pter tēpus vere intelligit p̄peritas hūmūdi que mox vernalis tēpōis ruitat atq. floret. P̄ter tēpus hyemis vbi non sunt fructus sed frigus/ intelligit statū paupertatis/ vbi deficient fructus diuitiaz/ et frigus tēmoles diuini abidat. P̄ter tempus estate vbi est effusio ⁊ feruor/ intelligit tēpus aduerfitatis/ vbi estus tribulationum abūdāt. Sic ergo p̄o certo q. porci. i. peccatores maxime dormiūt p̄veritā ⁊ peccata carnalitatē ⁊ voluptatē/ in vere ⁊ in malo. i. in statu mūdane p̄peritatis. Nam q. tunc ab humozib⁹. i. carnali voluntate vel etiā a diuitijs exciūt multiplices sumi. i. multe male affectiones ⁊ delectationes/ que sensus. i. debitis deficiēt: nec non op̄las ⁊ vsum impediūt debite rationis: ideo domo

minuit in vitis q̄ quiescūt. Figura Iudic. xlii. de Sifta
qui postq̄ potant lac statim obdormiūt ⁊ ocellus furit.
Sic vere qui lac mūdane p̄sp̄eritat̄is bibūt p̄ cet̄a
dormiūt in delictis. Dormiūt fōm̄m̄ iūit̄ et n̄p̄t̄.
¶ Non sic aūt in hyeme. i. in statu paupertatis: q̄ vere
q̄ timōis diuini nō sūt fluuios malay affectuōn
refolūt. Et ideo pauperes v̄ cōter in vitis nō quies
cūt. Non sic aūt in estate. i. in statu aduersariatis: q̄
re calo: et feruor tribulatiōnū cōs h̄mōi fūmos debet
cratiōnū et affectuōnū amaliōnū cōsumit delinē
et absober. Et ideo vtile effeēt p̄cōis q̄ semper elicit
in paupertate vel in aduersitate: n̄ se i. in vitis dormi
rent. Nam de delictis p̄cōis b̄t Job. i. In le
dormit: in secreto calant: in locis humilibus. ¶ Por
p̄ingues plūq̄ ceteri dormiūt ⁊ grūnit̄ et minus habē
de lacte: et omni tēpore / se i. de nocte possunt cōt̄
frēquēre: vt dicit Ario. lib. v. ca. vii. Sic vere p̄cōis
deliciorū p̄inguedine circūfūti plūq̄ ceteri dormiūt
p̄ pigritiam ⁊ torpore: et grūnit̄ p̄ detractionē
et horrore: et minus habēt de lacte deuotiōis ⁊ cōt̄
passiōis: et plūq̄ ceteri frēquēte copulam carnaliū
bidinis ⁊ infectiōis: q̄ se i. carnales hoies omni tēpore
sc̄z sūt in se felle et feris / nō cōt̄ de lacte luxurie co
quāt̄. Ideo Iher. v. Admagināci sūt in ditatāciā
fari sūt ⁊ impingunt: et p̄teritūm sermōnes mōs.
¶ Sēdm̄ Ario. lib. v. ca. xlii. p̄cōis post o cōt̄ mēlōs
generat: et femina cōcipit p̄cōm annū: sed q̄ generat
a mafculo ante vnum annū / valde est debilis: q̄ filij
rēum senu p̄uacēt filijs partū iuuenū. Iūuenū
filij qui generantur in hyeme: meliores sūt q̄ geniti
in estate. ¶ Harisim / p̄cōis significat p̄dicatōes vel p̄
latores: qui debēt alios in fidem ⁊ gratiam gēnere post
cādo: i. vere quādo sūt iūu nimis iuuenes: i. sūt calat̄
et ignit̄: tūc nō possunt perfecte generare: imo fati de
bilis faciūt. I. subditos imperfectos. Illi aūt qui sūt in
nēs / sapit̄es et maturi / sūt p̄b̄s ⁊ exēplis boni p̄cōis
filij. I. subditos meliores: quia generalit̄ boni p̄cōis
habent bonos subditos: et mali malos: q̄ Sēdm̄ Iudic.
ciuitatis: sic i. h̄i qui habitant in ea. Eccl. x. ¶ P̄cōis
meliores filios generat in fenecture: q̄ in iuuentute me
liores etiā sūt geniti in hyeme q̄ in estate. Sic vere
filij. I. ille persone que generāt ⁊ deo in fenecture
me. i. in statu tribulatiōnū / timōis diuini et pauper
tis / meliores sūt q̄ geniti in estate p̄sp̄eritat̄is: q̄
munter meliores sūt pauperes q̄ diuites / quia alio
regula fallat. Uel d̄i q̄ illos quos nobis acquiritur
et amicos in hyeme. i. in tēpore paupertatis nō
meliores debem⁹ reputare: q̄ illos quos acquiritur
in estate. i. in tēpore nostre p̄sp̄eritat̄is. Uel expono q̄ me
liores sūt filij in fenecture q̄ in iuuentute / et maturit̄
q̄ in estate: quia vere homo in fenecture ⁊ maturit̄ate
hyeme ⁊ aduersitate meliorem fructum bonorū optinet
generare ⁊ facere cōsueit: q̄ in tēpore iuuentutis et p̄
sp̄eritat̄is: q̄ vere iuuenis ⁊ p̄sp̄eritas impedit iūu
opus. Adolecētia etiā et iuuentus vana sūt. Eccl. x.
Et nota q̄ posco quādo generat / optimus expōita. Et nota q̄
deum coctum. sic sacra scriptura expōita. Et nota q̄
re hōiē d̄m. ¶ P̄cōis est aīa vācillātiō et p̄
sum: et q̄ eī furit / horribilit̄ grūnit̄ et domos inuadit
vt subintret et comedat. Sic vere multi furit / fragorū
q̄ nullam abstinētiā possunt facere: i. Eccl. xxi. v. v. v.
nisi cibos inuenierint / conueriunt. Eccl. i. v. v. v.
etiā māducabit v̄ter. ¶ P̄cōis filio p̄mo nato d̄m
nam mamillā: et sic p̄ ordinem natiuitatis: pat̄ est
dinem mamillay. Et p̄cōis quāto est p̄clatior ⁊ p̄
nus habet de lacte. ¶ Harisim / p̄cōis est p̄clatior
elus filio subditi: mamillā ei sūt beneficia ⁊ p̄clatior
Bonus iūu p̄clatior debet filio p̄mo nato d̄m
senior / melior ⁊ sapientior p̄clatior mamillā. Opti
et digni⁹ et etiā meli⁹ officiū. p̄clatior d̄m
assignare: ⁊ sic ē m̄ ordinem sp̄ialit̄ cratis. I. sapientior
turritat̄ ⁊ bonitatis / debet oīdo procedere dignit̄ate
Figura Eccl. xlii. de Ioseph / q̄ fecit fratres suos elat̄
p̄m ordinem oīd̄ ad mentem suam. Sic bonus p̄clatior

Lib. X. De Animalibus. Fo. CCXXIII.

ad mensam beneficiorum ecclesie sue debet facere sedere fratres et subditos suos secundum ordinem natiuitatis. Item quod fuerint spiritualiter sentientes: scilicet vita scientia et moribus clariores. Adhuc vniu: et posui mensam. Propter hoc. Tales etiam prelati qui sunt pingues per gratiam et deuotionem tunc lac melle dantem piperitatis paucis habent: quod scilicet a lacte delicias ruri et diuitiarum attrahunt mentem suam. Ubi si vis pone de xpo: qui in paradiso melius beneficiat meliores. Et pone figuram sicut. s. vide de cane vel canicula: ubi ponitur.

12. **P**orca non recipit porcum ad generationis officium faciendum: nisi prius viderit aures ipsi inclinat: secundum Aristoteli lib. vi. c. xviij. Sic vere religio vel ecclesia non debet aliquem ad officium generationis spiritualis. id est prelatum vel predicationis admittere: nisi aures per obedientiam sibi viderit inclinare: quod secundum Augustinum. Porcesse non me-

13. **R**etur: qui subesse non didicerit. Porci quadruplem incurrit infirmitatem: scilicet carnis corruptionem: capitis grauitatem: corporis inflaturationem: fluxum ventris. Sed contra carnem corruptam que dicitur bachelos / oportet et carnem istam abscindere: et contra inflaturam vitale est sub lingua minuire: secundum Aristoteli lib. viij. c. xxi. Sic de charissimis porcis. id est porcis huius mundi ista quadruplex infirmitas accidit: vix carnis corruptio. id est gastrimargia: que carne corripit per luxuriam: capitis grauitas: hec est cupiditas: que caput. id est intentionem deprimat ad terrena: corporis inflatura / hec est superbia: que facit hominem tumidum et inflatum: ventris fluxus: hec est luxuria: que facit hominem fluidum atque mollem: que vere istis quatuor vitis quasi totum genus humanum infirmatur. pa. Infirmi sunt valere quod talis caro abscindatur. id est a gula / tur. Contra inflaturam autem superbie valet quod sanguis. id est repositio substantia minuitur: quod sepe diuitie sunt superbie causa: quod secundum Augustinum. Difficile est quod superbus non sit sanguinem. Ideo Leuit. xviij. Cane ut non comedas deos: sed si forte multum comederint de eis: sicut et oues bus: ut dicit Aristoteli. Ubi si vis supra de Apio: et infra de Sue. Charissimi per glandes intelligo diuitias: que crescit in arboribus huius vite: per porcos autem intelligo vitiosos et porcos intelligo simplices et ignaros. Porcos ergo et porcos. id est sapientes et insipientes delectatur comedendo glandes. id est diuitias acquirere. sed pro certo si porcos. id est simplices et ignare multas glandes. id est multas diuitias acquirunt: comederint et sibi in corporeauerint: ipsi facient abortum. Nam quod tales necesse debite eis vitiis efficiuntur auri et superbie: sic ferum mortuum. id est opus arborum et vitiosa facit et producit. Porci subitus qui glandes mittit non attendit. Sic vere sunt multi qui fursum tamen ad deum a quo veniunt non attendunt: quod licet subitus arbores circa terram. in mundo isto glandibus et diuitiis impinguntur: non tamen respiciunt unde venturam actionem. Non respicit ad deum qui fecit illum: quod quidam generant carnem: he sunt delicie: alie pingue: he sunt luxurie: he sunt diuitie: alie inflant per superbiam: he sunt eminentie. De filiis quas porci manducabant.

14. **P**orca et porce delectatur comedendo glandes: sed si forte multum comederint de eis: sicut et oues bus: ut dicit Aristoteli. Ubi si vis supra de Apio: et infra de Sue. Charissimi per glandes intelligo diuitias: que crescit in arboribus huius vite: per porcos autem intelligo vitiosos et porcos intelligo simplices et ignaros. Porcos ergo et porcos. id est sapientes et insipientes delectatur comedendo glandes. id est diuitias acquirere. sed pro certo si porcos. id est simplices et ignare multas glandes. id est multas diuitias acquirunt: comederint et sibi in corporeauerint: ipsi facient abortum. Nam quod tales necesse debite eis vitiis efficiuntur auri et superbie: sic ferum mortuum. id est opus arborum et vitiosa facit et producit. Porci subitus qui glandes mittit non attendit. Sic vere sunt multi qui fursum tamen ad deum a quo veniunt non attendunt: quod licet subitus arbores circa terram. in mundo isto glandibus et diuitiis impinguntur: non tamen respiciunt unde venturam actionem. Non respicit ad deum qui fecit illum: quod quidam generant carnem: he sunt delicie: alie pingue: he sunt luxurie: he sunt diuitie: alie inflant per superbiam: he sunt eminentie. De filiis quas porci manducabant.

15. **P**orca et porce delectatur comedendo glandes: sed si forte multum comederint de eis: sicut et oues bus: ut dicit Aristoteli. Ubi si vis supra de Apio: et infra de Sue. Charissimi per glandes intelligo diuitias: que crescit in arboribus huius vite: per porcos autem intelligo vitiosos et porcos intelligo simplices et ignaros. Porcos ergo et porcos. id est sapientes et insipientes delectatur comedendo glandes. id est diuitias acquirere. sed pro certo si porcos. id est simplices et ignare multas glandes. id est multas diuitias acquirunt: comederint et sibi in corporeauerint: ipsi facient abortum. Nam quod tales necesse debite eis vitiis efficiuntur auri et superbie: sic ferum mortuum. id est opus arborum et vitiosa facit et producit. Porci subitus qui glandes mittit non attendit. Sic vere sunt multi qui fursum tamen ad deum a quo veniunt non attendunt: quod licet subitus arbores circa terram. in mundo isto glandibus et diuitiis impinguntur: non tamen respiciunt unde venturam actionem. Non respicit ad deum qui fecit illum: quod quidam generant carnem: he sunt delicie: alie pingue: he sunt luxurie: he sunt diuitie: alie inflant per superbiam: he sunt eminentie. De filiis quas porci manducabant.

16. **P**orca et porce delectatur comedendo glandes: sed si forte multum comederint de eis: sicut et oues bus: ut dicit Aristoteli. Ubi si vis supra de Apio: et infra de Sue. Charissimi per glandes intelligo diuitias: que crescit in arboribus huius vite: per porcos autem intelligo vitiosos et porcos intelligo simplices et ignaros. Porcos ergo et porcos. id est sapientes et insipientes delectatur comedendo glandes. id est diuitias acquirere. sed pro certo si porcos. id est simplices et ignare multas glandes. id est multas diuitias acquirunt: comederint et sibi in corporeauerint: ipsi facient abortum. Nam quod tales necesse debite eis vitiis efficiuntur auri et superbie: sic ferum mortuum. id est opus arborum et vitiosa facit et producit. Porci subitus qui glandes mittit non attendit. Sic vere sunt multi qui fursum tamen ad deum a quo veniunt non attendunt: quod licet subitus arbores circa terram. in mundo isto glandibus et diuitiis impinguntur: non tamen respiciunt unde venturam actionem. Non respicit ad deum qui fecit illum: quod quidam generant carnem: he sunt delicie: alie pingue: he sunt luxurie: he sunt diuitie: alie inflant per superbiam: he sunt eminentie. De filiis quas porci manducabant.

17. **P**orca et porce delectatur comedendo glandes: sed si forte multum comederint de eis: sicut et oues bus: ut dicit Aristoteli. Ubi si vis supra de Apio: et infra de Sue. Charissimi per glandes intelligo diuitias: que crescit in arboribus huius vite: per porcos autem intelligo vitiosos et porcos intelligo simplices et ignaros. Porcos ergo et porcos. id est sapientes et insipientes delectatur comedendo glandes. id est diuitias acquirere. sed pro certo si porcos. id est simplices et ignare multas glandes. id est multas diuitias acquirunt: comederint et sibi in corporeauerint: ipsi facient abortum. Nam quod tales necesse debite eis vitiis efficiuntur auri et superbie: sic ferum mortuum. id est opus arborum et vitiosa facit et producit. Porci subitus qui glandes mittit non attendit. Sic vere sunt multi qui fursum tamen ad deum a quo veniunt non attendunt: quod licet subitus arbores circa terram. in mundo isto glandibus et diuitiis impinguntur: non tamen respiciunt unde venturam actionem. Non respicit ad deum qui fecit illum: quod quidam generant carnem: he sunt delicie: alie pingue: he sunt luxurie: he sunt diuitie: alie inflant per superbiam: he sunt eminentie. De filiis quas porci manducabant.

Capitulum lxxxiij. de pediculo.
Pediculus est vermis curis: dictus sic quod cum pedibus noceat secundum Aristoteli. Et generatur pediculus ex humoribus intercutaneis corruptis: possessorum autem suum pediculus inquit et molestus: et ubi est multitudo pediculorum / signum est corruptionis generalis / scilicet lepre vel morphe. Recte de parulis est peccatum: quod vere ex corruptis humoribus. id est infirmis suis. conscientiam in qua habitat / inquit et posulat et remouet: quod sicut sagitta infixam femori canis / sic verbum in corde stultus. Et ubi apparet pediculus.

culorum talium multitudo / vere signum est interioris corruptionis: quod signum est quod interior conscientia est corrupta / quod multis eriminibus est repleta. Corripitur putredine pestis. Adhuc. Item. Secundum Aristoteli. In viaticum. id est ossa. quidam pediculi generantur de sanguine / et hi sunt rubri et grossi: quidam de materia phlegmatica / et isti sunt albi et molles: alij de cholerica / et isti sunt nigri / heci molles et pingues: alij de melancholica / et isti sunt teretes / macilentij et tardi. Sic vere charissimi: in corpore ecclesie sunt plura genera hominum peccatorum: quod quidam sunt rubri et sanguinei / isti sunt luxuriosi: quidam albi et molles / isti sunt molles et deliciofi: quidam nigri cholerici et leues / isti sunt cupidi et auari / qui pungunt et excoriant per rapinam: in quibus cholera. id est avaritie dominat: quidam ponderosi et teretes / isti sunt pigri et deliciofi: qui non possunt ad bonum aliquod se mouere. Pedes eorum pigri sunt ad ambulandum. Sap. xv.

Pediculus tanto acrius pigrit / quanto magis estur et macrescit. Pediculus etiam potest vicia dici / ab vicio: quod ubi mordet / adeo ardet ut ibi vesice fiant. Recte tales sunt ballui et raptos: quod vere tales quod sunt macrores per paupertatem / tanto plus pungit per rapinam et crudelitatem. Unde tales possunt dici vicia / ab vicio: quod alios per rapinam erunt et corrodunt: isti sunt sicut ignis quod comburit siluam: et sicut flamma comburunt motes. Contra pediculos secundum Aristoteli. valet frequens ablutio capitis / peccinatio / medicine purgatio. Nam argenteum vinum cum cinere salicis eos necat. Item lithargyrus. id est plumbumustum cum oleo et aceto: et maxime quando ex causa calida generatur. Sic vere charissimi contra vitia et tentationes et concupiscentias valet ablutio lachrymarum: peccinatio concupiscentis / et penitentie medicina. Nam argenteum vinum. id est eloquium dei / quod est argenteum igne examinatum: et cinis salicis. id est memoria mortis / sunt remedium peccati. Sicut si plumbum graue. id est si corpus nostrum (quod est graue et corruptibile) vatur igne penitentie et macerationis / et si adhibeat oleum pietatis et compassionis / et acetum mortis recordationis: tunc a capite intentionis et a carne affectionis poterunt pediculi. id est peccata et vicia relegari: et maxime quando de calida materia. id est de piperitate mundi vel carnali voluptate nascuntur. Quia saluacida cum aceto / vel auri pigmentum cum staphide agria et cum aceto valet contra pediculos si sunt ex humore frigido. Item secundum diuersitatem animalium / est diuersitas pediculorum: quod alios porcos / alios anseres / alios homines in se habent. Sic fuit diuersitatem hominum variata diuersitas malorum affectionum / que recte sunt pediculi in anima / qui faciunt puritatem delectationis: quod alias habent porci. id est deliciofi: alias anseres. id est detractores / tractidi et clamosi: alias homines. id est mundi sapientes / et molles religiosi. Nam deliciofi habent pediculos et affectiones luxurie: tractidi discorde: mundi sapientes inanis glorie. Sed contra hominem pediculos valet auri pigmentum. id est dei sapientia: que est quasi pigmentum aureum: acetum. id est mortis amara memoria: aqua falsa. id est penitentia. hec est oia liberat homines a peccatis.

Capitulum lxxxiij. de pulice.
Pulx est modicus vermis / molestus hominibus et infestus. et ubi a pulvere: quod tepore frigido et hyemali in pulvere absconditur et nutritur: et tunc in seipso deficit et pigrescit: in estiuo tamen tepore insolecit: et cum sit mire lenitatis / vndique circuit atque saltat. Recte tales sunt ballui principum et prelatorum: quod tales sunt modici / scilicet quantum ad diuitias et repositalem facultatem: hominibus tamen. id est pauperibus et subditis sunt molesti: quod sicut pulx homines pigrit et infestat ut sanguinem eorum sugat / et fugendo post se vestigium derelinquit: sic vere tales alios pigrit per rapinas et extortiones: ut sanguinem eorum sibi attrahant. id est eorum substantiam temporalem: quod quidem faciendo / vestigium malorum expiorum post se alij derelinquit. Non accubabit donec tra pueri pedem: et occisus sanguinem bibat. Num. xxiij. Et sicut videmus quod pulx non parit alicui pone / nec pauperi nec diuiti / nec regi / principi vel prelato: sic pro certo isti ballui in iurisdictione sua non dubitant personas bonas et notabiles infestare. Explicata bene contra balli

Lib. X. De Animalibus.

uos regit: qui nihil reputat pulchres/vel nobiles: quod deum
non timet/et cunctis aduersantur. s. ad Thes. ij. Ex plū
de iudice iniquitatis: Luce. xlvij. qui deum non timebat/
2 nec hoies reuerēbat. sic nec tales officiales. ¶ Pulcr in
hyeme et frigore in pulvere abscondit et nutritur: et tunc
hoies non molestat: sed tādē in estate de pulvere exit
et saltē in sole scit/et acriter cruciat atq; pūgit: et mar-
me in tēpore pluuioso. Recte charissimū/ sic faciūt vīra
rū et balliui. ¶ Itē cū in pulvere nutritur: q; pro certo ta-
les a statu vīti paupere cōter veniūt. Unde dum sunt
in hyeme. i. in paupertate/et aduersitate/ipsi tūc tēpore
non nocēt: q; scz non possunt/ sed in seipsis delectāt et pū-
gescūt. sed vere quādo exiūt de hūmō pulvere vel hye-
me/ quādo scz veniūt ad statum pūperitatis: vt pote quia
sūt iudices vel balliui vel diuites quoquo modo: tunc
pro certo ipsi in sole scit per lasciviam et leuitatem/ et vī-
diat cūcūcū: scz pauperes pūgēdo/ et coriādo et infestā-
do. Quis est sol/et auolauerūt. R. aum. iij. In tempore
aut pluuioso. i. quādo apud agricolas sentit esse pluuiā
diutius: tūc vere per rapinam pūgit acius atq; mor-
dent. ¶ Et in tēpore pluuioso. i. in tēpore aduersitatis: q;
scz pūerū tūc magis nitāt nocere/ quādo vidēt hoīem
necessitatē in pīcatum. Eccl. xij. Si occurrerint tibi
3 q; leuissime saltē discurre: et ideo vī pōt capī propter
suā maximā leuitatem. ¶ Quia tales sunt multi falsi
et caueiosi: q; vere isti saltus faciūt multos: q; de caute-
la ad cautelam saltāt atq; volant/ scz se excusando/ et suā
nequitiam palliādo: sicut patet de vīrariis et balliuis:
et ideo pro certo a nemine possunt capī vel concludi: q;
scz salter saliendo/ manus persequētū et corrigere se
volētū fugiūt et euadūt: sicut quilibet videt/ nullus
poteit de talib; triūphare. ¶ Perueri cū difficile corrigū-
tur. Eccl. i. ¶ Istud etiā pōt allegari cōtra cauidicos/
vīrarios et iudices. ¶ Et dicit p̄ra detractores: qui bibūt
et comedūt sanguinem sicut pulcr. i. vitam aliorū: et non
parcunt regi vel principi. i. iusto vel p̄dici. Allega. v. 8.
¶ Et ideo tales saliendo vadūt: q; vere isti semp bona alio-
rum transiūt et omittūt. ¶ Inuenies homines salientes fo-
4 ucas. i. Reg. x. ¶ Pulcr carnem incidit et terebat/ et san-
guinem fugit/ et post se vestigium derelinquit/ et dormi-
re volentes impetit acri moriū. ¶ Nulli etiā generi hoīm
parcere cōleuit. sed istis absynthium est veneniū: sicut
dicit Lōstā. in viatico/ si cū aqua teratur: q; odore ipsi
perimūt. Recte talis bestia est caro nostra/ vel etiā diabolus:
q; per malas suggestiōes sedit et perforat mentē nostrā:
et sanguinem nostrū. i. grām et virtutes euacuat et exhau-
rit. ¶ Et ideo ista pulcr/ scz caro/ post se b; derelinquere ve-
stigium: q; scz post cōcupiscētiā carnalis semper solet
vestigium luxurie derelinqui. ¶ Et illos qui volūt dormi-
re per cōtēplationem/ scz bonos et iustos mordet per tē-
tationem/ inquietat atq; turbat: et nulli generi hoīm par-
cit: q; oib; viuētib; per tentationes officit et obstitit: q;
manus ei; cōtra oēs. Sē. xvj. Absynthiū fr. i. amaritudo
penitētis: cū aqua p̄ritionis et lachrymarū miscet/
hui; pulcris. i. nostre carnis virtutem superat et vigorem.
Abemorigitur esto paupertatis mee/ absynthij et fellis.
Th. ch. iij. ¶ Et dicit q; pulcr est mors/ que carnem nostrā
infestat: et illos q; volūt dormire. i. in mūdi delicis quie-
scere/ impetit atq; mordet: et nulli generi hoīm parcere
cōleuit. Dan. xj. Nec quēq; deoz curabit/ sed aduersus
5 vniuersā cōsurgit. ¶ Pulcr multa oua generat/ de qui-
bus p̄greditur multa proles. ¶ Et est pulcr albus in ortu
et principio suo: sed statim nigrescit subito. Sic vere pu-
lices. i. p̄one male multa oua hodie faciūt. i. multos su-
peruacuos cogitatus. ¶ Et qūq; in principio. i. in iuuentute
sunt albi. i. sordidi et casti et honesti: sed vere statim nigre-
scūt per vitia et peccata: q; fm Luce. xij. Homo cepit edi-
ficare: et non potuit consummare. q; fm Aristo. acres in
principio/ frāgūt in fine. Adulti em sunt qui in p̄nci-
pio sunt boni: sed finaliter sūt mali: sicut legi; de Joas
6 rege Israel. iij. Reg. xlvij. ¶ Unus pulcr ex se multos
pestiferū genus sūū. Sic vere vnus malus per sui imita-

tionem multos alios malos constituit/ generat pariter
et inducit: q; sicut dicit ad Rom. v. p̄ et vni; in obediētiā
peccatricarū constituit sunt multi.

Capitulum. lxxv. de Rhinoceron.

Rhinoceron vel Rhinoceron idem est fm Jū-
doz qd vnicornis/ bestia feroc: que in fronte
vnicū habet cornu/ cū quo vtilit elephātē
vt dicit Jūdo. lib. xij. Nam fm Jūdo. Rhinoc-
ceros vnicū cornu suū acuit ad saxa. et q; res-
tem elephātis scit partem esse corporis molliorem: ideo
ipm cū cornu acuto in vētre percutit/ et sepe ipm interi-
mit et occidit. Recte charissimū ista bestia est diabolus/
qui habet vniū cornu. i. vnicā et singularem potētiā in-
ter creaturas inferiores: q; Non est potestas sup terrā
que cōparetur ei. Job. xij. Num quo quidē cornu potē-
tie vtilit et percutit elephātē. i. quēlibet vīrū iustum
per diuersas tērationes et tribulationes: q; vere cornu
potētie est acutū quātū ad inuasionem et tribulationē:
est forte quātū ad p̄secutionem et durationem: q; mo-
statim vincitur/ licet resistatur: imo q; scit elephātē
hoīem esse debiliorem in vētre. i. qm ad carnalem tē-
tationem: ideo ipm erga vētre. i. qm ad carnalem tē-
tationem fortius impetit et impugnat: et ipm sepe interi-
mit per peccatū luxurie sic p̄sum. vñ dicit. xlvij.
Cornua rhinocerotis cornua ei; ad ventilandā dēti.
Ista enim est hostis astuta/ q; in illa parte in qua vīr
esse debiliorem hoīem/ ipm magis tētat/ vt citius p̄ueni-
leat cōtra ipm. ¶ Et dicit de Paulo vel L. hysto: qui cū
nu sue audacie et cōstātie/ qd linauit ad saxa. i. ad vī-
xpi et exēpla scōz/ impetitū prediciādo elephātē. i. i-
deos et gētilēs: et cōtra eos victoriam obtinuit/ inqum-
eos ad fidem ecclē reuocauit. Allega. v. 8. ¶ Unico-
nis fm Jūdo. lib. xij. est bestia fortissima/ que nullo mo-
no pōt capī: veritamen puella virgo in deserto veniūt
vnicornū pponit/ et eis inuam aperit: et tūc bestia cornu
feritate deponit/ in ei; gremium se inclinat acclit/ et
let dormit: et ibi a venatorib; deprehēditur et occidit.
et necatur/ et lanceis et aculis vulneratur. ¶ Et obtrun-
ceros filius elephātis in longitudine: sed crura habet mi-
rabiliter breuiora: vt dicit Jūdo. lib. xij. c. xx. Recte
rissimū per istā bestia intelligi; dei filij: qui fortissimi
spūm nūcupatur. R. sic. xvj. Unde pro certo venator
hoc est dicit/ inde vel sancti patres ipm non potuerūt
capere/ et ad mūdum attrahere aliqua arte vel ingenio:
veritamen q; ergo et puella. i. beata virgo. Rhinocē-
rata: et ei sinum. i. cor aperuit/ et per amoris desiderium
dilatavit/ iuxta illud ps. Edificauit sicut vnicornū cel-
ficium suū. tunc pro certo dei filius deposuit oēm firmi-
tem suam. i. oēm rigorem iustitie qua primitus p̄posu-
bat: et in sinum. i. in vētre hui; v̄gis se reclusit. vñ ci-
nem humanam assumpsit: et sic a ludetis venatorib; et
delib; est occisus p lanceam et per clauos. vñ R. sic. xvj.
Deus ex egypto vocauit eū: cui; fortitudo est filij rhinoc-
ceroti: qui quiesces acquieuit vt leo. Si vis pone firmi-
de lunamite: in cui; sinu David dormiebat et. Rhinocē-
fra lib. xvj. c. i. ¶ Et iste est filius elephātis. i. cetera p̄-
catoribus in corpore. i. in exteriori apparētia humani-
tis. Sillis alio hoīb; sapit. i. vñ. Sed vere vnicor-
affectiōes et desideria ipsi sunt breuiora: q; vere vnicor-
ria ei; non se tēderūt ad tor et tāra sicut nostra: q;
mūdā nūq; cōcupiscit vilo modo. ¶ Scm Jūdo. lib. xij.
vñ. ca. xxi. vnicornū multū sunt species: scz monoco-
ron/ egoceron/ et rhinoceron. ¶ Et est monocoron p̄-
asprissima: sillis equo in corpore: ceruo in capite: in p̄-
bus elephātis: in cauda apio: cū cornu nigro/ fronte cano/
cubitoz: et hāc feram/ vt dicit vinam negāt capitū
(vt dicit) qū aliquo casu capis statim p̄e indiguitate
mortalit. Sic vere tales sunt multi principes et p̄-
et multi alij p̄cōres: q; vere caput eoz. i. principij et p̄-
troitus vel iuuentus sile est ceruo. qd est aial r̄m dicit
simpler et benignior: q; isti in principio sunt iusti et boni
sed vere in corpore. i. in p̄gressu vite sue siles sunt et boni
qd est animal luxuriosum sup cetera aialia. fm Jūdo.

Lib. X. De Animalibus. Fo. CCXXIII.

q̄ verē tales efficiuntur luxuriosi & inuidi sed verē q̄tum
ad pedes. i. q̄tum ad affectus & volūtatē ipsi sunt simi
les elephāti qui habet pedes inflexibiles: q̄ sc̄s eoz af-
fectiones non possunt flecti ad cōpassionē & humilita-
tē. Nōn flecteris sup eam vlla mīa. Dicit. xlv. Lāuda
eoz. i. nōn vītē & senectus filis est apro: q̄ est aīal crude-
ler: vere tales in senectute sunt raptores crudeles per
avaritiam & tyrānidē. Unde tales in p̄ncipio sunt bo-
ni: sed q̄nt sunt delicti & luxuriosi: postea duri sūt & au-
steri: in fine autē raptores efficiuntur & tyranni. Apoca. ix.
Auleterāt i caudis ipsaz. Et ideo isti habēt cornu cru-
delitatis & potestatis iudicarie: et hoc in frōre. i. aperto
et publico: q̄ sc̄s statim sine deliberatione frōse & cer-
uicose volunt cū cornu iudicarie potestatis alios impe-
tere & ferre: sicut patet de multis qui sine deliberatione
exēcant vel punit. Ideo dicebat David. Nō cornibus
vincōnium salua me. Tales etiā vni non capiuntur: q̄
vere dum vñt in hoc mūdo: nunq̄ possunt capi: corrigi
vel cōueri: q̄ nolūt audire correctores & predicatorē:
sed eos potius p̄sequuntur: q̄ dēderūt in porta corripien-
tem. Amos. v. Uel allega cōtra obstinatos vel malitio-
sos qui non possunt capi vel cōcludi: q̄ per violētiā
captiuntur: p̄pe indignatione & desperationē spūaliter mo-
rātur: in quārum sc̄s impatiētē sustinēt q̄ corriguntur/
et in q̄tum ex hoc deteriores efficiuntur: et ad multa alia
vitiā cōuertuntur. vñ ad Ep̄. iij. Desperatēs semetip-
sos tradiderūt impudētiē: in operatiōe avaritiē. Uel al-
lega cōtra non plēnētes: qui habēt caput cerui: et cau-
da ap̄: q̄ in p̄ncipio boni in fine sunt mali. ad Sa-
ros. ii. Ab aīa cepērit: carne consummamini. Et goce
aīal pusillum & velox: q̄ est capra: et ceras: q̄ est cornu: q̄ est
in frōre. Sic vere in mūdo isto sunt tales capre vel vni-
comēs: sc̄s luxuriosi: q̄ isti sunt capre quātum ad fetorē
infamie male vītē: sunt etiā pusillanimes & teneri q̄tum
ad penitētiā: tolerādam: veloces autē sunt & acres quā-
tum ad lascīviā & leuitatē: et in frōre. i. in apparētia/
in introitu & p̄mia facie habēt cornu. I. obstinati dē: in-
uenerūt & incorrigibilitatem: q̄ tales sunt obstinati/
in uenerūt & incorrigibiles. Ideo libere. iij. Frōns mu-
lieris meretricis facta est tibi: noluisti erubescere. Uel
cidit & obstinatio: q̄ est in frōre supra oculos: q̄ sc̄s
oculos intellectus exēcat rē. Sicut de hircō cū vñco
p̄li. in India sunt vnicornes boues: habētēs vngulas
solidas: sicut equi: et habēt maculas cādidas. Sūt etiā
inter aures. Sicut recte charissimū in India. i. in ecclesia
illi qui sunt p̄lati & vīde. s. de alio. Et nota q̄ rhino-
ceron grece latine dicitur in nare. i. in frōre fm̄. Ysido.

Capitulum. lxxv. de Rana.

Rana a garrulitate sic dicitur: quia importūnis cla-
moribus semper coarcat: et maxime in aqua
vel in palustribus: ubi sc̄s gignitur & nutritur:
et sunt plures species & genera earūdem. fm̄
Ysido. lib. iij. q̄ alie in nemoribus: que sunt si-
sc̄s rubere vel buffones: q̄ parum clamāt: et sunt p̄e ce-
teris venenose. Sic vere charissimū in mūdo sunt diuer-
se genera p̄torē: q̄ vere aliqui sunt i paludibus delicti:
et malitiosi: alij in terra diuili: sc̄s avarit venenosi
et ambulosi: alij in arboribus em̄ in entiaz: et sunt superbi
oratiōem. Sed pro certo ille rane que versantur i aqua
quaces. Garrula inquit & vaga: quicquid inuatiēs. Pro-
sc̄s circa fructes abūdant: alie autē nimis sunt clamose/
que in aquis versantur. Nam q̄nt in inferiorem man-
clānt. ut dicit Arist. lib. iij. c. ix. Maxime autē clamat
rēpore cōtus ois rana fm̄. Ysido. lib. iij. Sic vere in mū-

do isto sunt duo genera principalia hoīm p̄torē: quidā
q̄ habitāt circa fructes. i. circa mūdi fructus & diuitias/
sc̄s diuites & auari: et p̄ certo tales vidētur carere voce/
sc̄s bona voce orationis: cōfessionis: laudis & grāz actio-
nis. carēt etiā voce mala: sc̄s in crācie & relationis: q̄ avari
non se tacēt de diuitijs: imo eas abicōdūt atq̄ celant.
Eris mutus: nec quali vir oburgās. Ezech. iij. Alij autē
sunt qui versantur in aquis. i. in mūdi delicijs: sc̄s gulosi
et luxuriosi: et p̄ certo tales sunt garruli & loquaces: cau-
tādo sc̄s et tactādo: et maxime q̄nt in aqua. i. in ciboz
et potum fluxilitate: vñ in taberna: et sūt rēpore co-
tus. i. cū circa actus luxurie occupātur: q̄ tūc sunt maxi-
me garrulosi. Ideo mala mulier dicitur. vii. garrula
et vaga rē. Uel dicit q̄ quidam sunt qui nunq̄ loquuntur:
alij qui nimis tacēt. Nam quidam exēdūt in taciturni-
tate. Ezech. ix. Et tacēs nō habēs sensum loquē: et est
procar ad loquendum. Alij autē exēdūt in loquacitate.
In oīe famiā inenarrabili. Ezech. xij. Rana mira-
biliter est clamosa: oculos habet lucētes: et maxime de
nocte: et salēdo fugit oīs rana p̄ter buffonē. Et fm̄. Ysido-
doy est quedā rana que in os canis p̄iecta facit eū ob-
mutescere. Et rana aīa: luto: clamosa: venenosa:
timorosa: sub vñre maculosa: et ideo cūctis abominabilis
est & odiosa. Timorosa autē dicitur: si ab aliquo p̄sequitur/
statim ad aquā fugere cōsuevit. Recte charissimū: tales
sunt causidici & aduocati: q̄ vere isti sunt clamosi: q̄ cla-
mando litigāt a diuilem: et oculi eoz. i. intellectus & sa-
piētia luce per discretionem nocte. i. in negotijs huius
mūdi. Isti etiā salēdo fugiūt & loquuntur: q̄ vere isti sem-
per trāsilūt veritatem: et fallendo clamāt. de cautela
ad cautela se cōuertēdo: q̄ causidici trāsilūt verā/de-
tractores bona/adulatores mala. Et isti etiā canes. i. bo-
nos p̄latos et iudices faciunt obmutescere. et a moīa
exēctiōis cessare: in q̄tum sc̄s malas causas excusant/
et bonas acculant. Isti etiā sunt timorosi: q̄ vere tales
multum timēt mortē cōtra illud: Nōli timere iudiciū mor-
tis. Ezech. xij. Sonitus terroris i aurib⁹ impij. Job. xv.
Et q̄nt p̄sequuntur. i. q̄nt ab aliquo predicatorē arguuntur/
ipsi fugiunt ad aquā. i. ad dulcorē diuine miserationis
dicētes q̄ de⁹ dabit eis penitētiā & miām cōtra illud
Ezech. v. Ne dicas: mīa dñi magna est. Isti igitur sunt
aquis per gastrimargiam: lyrosi per avaritiam: clamosi
per discordiam & eloquētiā: venenosi per malitiā: ma-
culosi per fallaciā: timorosi per ignauitiam: et ideo cūctis
hoīb⁹ ceteris odiosi. Et sicut rana non habet caudā: sic
isti nō habēt memoriā mortis: que per caudā significat.
Esa. lx. Auferet dñs a te caput & caudam. I. isti nō ha-
bent caput debite intētiōis: nec caudā memoriē sue fi-
nis. Et quedā rana que dicitur muta: que fm̄. Ysido. p̄iecta
in os canis: facit eū mutescere. Charissimū ista rana si-
mūdi dona: que p̄iecta in os canis. i. iudicū & superiorē
faciunt eos mutescere: et a latratu correctionis cessare.
vñ Ezech. ix. Quasi mutus auertit correctiōem. Rana
primo est paruis piscis: qui gallice dicitur chabot: qui q̄nt
tot⁹ videt esse caput: habēs modicā extremitatē pro cau-
da: sed tūc illud caput dilatat: et veniūt ei pedes: et cau-
da sibi cadit: et sic de pisce bestia quadrupes efficitur: et
tūc circa aquas manēs: iugiter clamat & coarcat: fm̄. Ysido-
doy. Unde p̄li. lib. ix. c. li. dicit q̄ rana parit minimas
carnes nigras: quas gyrtinos vocant oculis tñ & cauda
insignes: mox pedes figurātur: cauda findēt se i poste-
riores. Sic vere sunt multi mali: q̄ in p̄fectione nō perie-
uerūt: quia in principio sunt pisces. i. p̄li: i. iudi & deuoti.
Unde teis nō videt nūc caput: oculi & cauda: hoc est di-
ctu: debita et recta intētiō q̄ est caput: debita discretio/
q̄ est oculus: et mortis sue memoriā & recordatio: que est
cauda. Sed pro certo p̄cessu rēpore ipsi muti: tur de pi-
sce in bestia. i. de bono in malū: q̄ de caput sūt. i. intētiō
et cōfēctia dilatat: sc̄s ad amorē terrenoz: per avaritiā:
et veniūt eis pedes diuersaz affectionoz: et desiderioz
maloz: et cauda. i. mortis mēo iua sibi cadit: et sic efficitur
bestia quadrupes p̄ quattuor affectiones sensualitatis/
q̄b⁹ regit atq̄ vñt: et exiit p̄ certo isti amāt habitare
in terra. i. in diuilijs p̄ avaritiā: in aqua. i. in delicijs per

Lib. X. De Animalibus.

luxuriam: et incipit coarare p detractone et alioz in famia/ vanitate et lactaria. Istud maxime videt in rell-
giosis: q primo in iuuetute sunt pisces. i. denoti: in sene-
citate aut sunt rane. i. detractores: q pro certo charissim
ex quo homo pdit cauda. i. mori/ memoria/ statim efficit
auarus/ luxuriosus et clamoribus. *Isa. lx. Auferet dñs a te
caput et cauda. Vel etiā pōt exponi de caudicibus: q pri-
mo boni/ in fine sūt rane/ qñ pdit cauda/ et acquiritur vo-
cem et sicut. s. Ideo dñs in ps. Dedit terra eoz ranas in
penetrabilib⁹ regū ipsoz. Un tales detractores vel caudi-
dici figuratur p illas ranas que insectauerūt egyptios.
Exo. viij. que postea cōgregate sunt in simul: et compu-
truerūt. Sic vere tales suis clamorib⁹ detractorib⁹ vel
deceptorib⁹ insectant egyptios. i. pauperes denigratos
p penitentiā et aduersitatē: sed p certo finaliter cōgrega-
buntur/ scz in inferno/ vbi ppetuo cōpurescēt. Ideo *Isa.
xliij. Cōgregabuntur in cōgregatione vni⁹ fascis in la-
cum et c. Scdm Aristot. oēs pisces et bestie nutriūt pul-
los suos ppter ranam/ que scz caret cauda. Sic vere oēs
boni pclati nutriūt/ scz per doctrinā, exēplū et tēporale
subsidiū/ ferus suos. i. libditos/ ppter ranam. i. ppter
illos q caret cauda. i. memoria moris: et q in aquis deli-
claz habitāt p luxuriā: et sunt clamosi p lactaria/ discor-
diam et furorem: q tales oīno vidētur de subditis nō eu-
rare/ sed magis eos rapinis et exactionib⁹ insectare. Pa-
scet rnuisq⁹ eos q sub manu sua sunt. *Isa. lvi. Rana
qñ nihil videt/ clamat et coarcat: sed statim q aliquis
venit/ cessat clamare/ et cū fugiēdo transilit atq saltat.
Tales recte sunt detractores: q in absentia hoim loquū-
tur et detrahūt/ et in eoz pntia nihil dicūt: q si supene-
rint/ subito obmutescūt. Non sūt q moueret pēnā/ et qui
aperiret oēs et gāntret. *Isa. x. Saluādo etiā loquūtur: q
vere tales semp detrahēdo transiliūt/ bona vcz alioz: q
nunq loquūtur nisi de malis. Et si vīs dic qño generat
rana. i. qñ qō efficit detractor: sicut. s. Rana saluādo
clamat. Sic vere adulatoz q transilit mala alioz/ detrac-
tor q transilit bona: hereticus vel mendax/ qui transilit
vera/ vel etiam aduocatus. *Reg. x. Inuenies duos ho-
mines salientes magnas foueas et c.*****

Alamandra. vide supra. capitulo de Aspidē.

In fine.

Capitulum. lxxvij. de Sanguisuga.
Sanguisuga est imis aquatilis sic dictus/ eo
qñ aliquid inbescit/ sanguinē eius fugit: quo
cū satiatus fuerit et repletus/ spm relinquit et euo-
mit/ vt recēdoze iter repleat: fm *Ysid. lib. xij.*
Sic de charissim/ tales sunt diuites/ cupidi
et auari: q exstētes i aquis delictaz et diuitiaz hui⁹ mū-
di/ sanguinem. i. substantiā tēporalem illoz qb⁹ adherēt. i.
suoz pauperū vicinor/ per rapinā vel vīrā/ caudicē
vel falsam mercaturā libi paulatim attrahūt atq fugiūt.
Propter. xxx. Sanguisuga due sunt filie/ dicētes: affer/ af-
fer. Auarus em est sanguisuga: cū due filie sunt/ avari-
tia et ambitio: q scz semp clamāt in corde suo/ affer affer.
Vel due filie significāt vīrē et liberos auaroz: q semp
incitāt ad aliqd appōrtādū. Et sicut/ fm *Ysid.* iste imis
habet fistulā in ore/ cū qua sanguinem fugit: sic de in ore
istoz est fistulā. i. vīroz fallacia et deceptio et dulcedo/ cū
qua sanguinē. i. diuitias attrahūt alioz. Pulli ei⁹ lābūt
sanguinē. *Job. xxxv. Cū aut sunt isto sanguine bene ple-
ni. i. qñ sunt satiati diuitijs alioz: tūc de eas euomit/ scz
dādo et largiēdo nō pauperib⁹ sed diuitib⁹/ scz picipib⁹
et pclatis maiorib⁹: quib⁹ auari et caudicē qñs faciūt
plura dona/ et hoc p impetrādis officijs et beneficijs/ ac
etiā pbebēdis: vt sic possint recēti sanguinē. i. vberiorib⁹
diuitijs impingui: q peccatores pctōib⁹ fenerātur/
vt recipiāt equalia. *Luc. vi. Et sicut videm⁹ q sangui-
suga nūq euomit sanguinē/ nisi qñ fortiter premittur: sic
vere auari nunq volūt aliqd restituere de diuitijs male
acquisitis: vel aliqd cōfēdo vomere de pctis cōmissis/
nisi qñ adeo vel a plaris fortiter premunt in firm/ratib⁹/
tribulatiōib⁹ et tormētis: q scz tūc aliqd solēt restituere
de diuitijs/ et aliqd cōfiteri de vitijs. *Job. xx. Diuitias
quas deuorauit euomet: et de vīrē ei⁹ extrahet eas de⁹.***

Sanguisuga fm *Ysid.* est imis mollis/ subligens
beis lineis vilius/ obliuio et flexuosus: os habet
gulū/ et in ore fistulā cū qua sanguinē fugit: venen-
tepe insidet/ vt eoz humore fugat: et in aqua calida
pore calido citius se applicat ad sugendum. Recte talis
sunt adulatores: vt pote hyaudi et nimis hūmili
sunt molles qñm ad delicias: nigri coloris p malitiam
uersationem: rubet qñm ad luxuriā et infectionē
qñm ad longe durationis extinctionē: flexuosus
ad falsitatē et deceptionē: q scz ad cōm parē se facit
Isti etiā habēt os triāgulū: q vere tres angulos
hōz: gñā in ore eoz possunt inueniri: vcz detractio
dactium et adulatio. Nam qñ adulantur/ necesse est vt
eoz inimici mēdāciter ploquātur. Res ordinatior
tum erāt in ore ei⁹. *Dañ. vij. Pone figuram sicut angu-
angue. Sifilam etiā habent in ore. i. dylcedine/ vcz
fallor et attrahēt. Vel fistulā ad litterā (vt ppter
latozibus). i. cātus multos et instru mēta/ mēdāciter
bus sanguinē. i. dona et diuitias attrahunt alioz: et
venenosi sūt. malis et raptozib⁹ hōib⁹ insidet et pūm
adulando et applaudendo/ et eoz mala iustitā cōdēdo
suis humilibus. i. donis et diuitijs facit. Et in ore
calido. i. in tēpore pperitatis/ et in aqua calida clu-
in delictis voluptatis libet/ et se applicat ad sugendum
ad adulandum. Prophete eoz lineib⁹ eos abhorrēt
ramēto. *Isa. xliij. Vel oia potes exponere de cau-
cis: qui cū fistula fallacium vīroz fugit et acquirit
tias infirmis. sicut. s. Vel dic q diabol⁹ quādo
aliquid mēto. i. aliquid pctōib⁹ fugit sanguinem. i. p-
nem et memoriam passionis xpi et sanguinis: et p-
tissime in calido tēpore. i. in tēpore pperitatis/ et
bentius fugit et tentat. Et fugiet mel de petra/ et
gulfuga aliquādo bibit sanguinem. venenosi sūt
do aliquid rei venenose: et ideo anteq apponatur
mēbum fugiūt. ppter medicinā/ debet mēbum
vīrica et sale: vt sic copellatur euomere si quid foet
rit venenosum. Charissim/ sanguisuga ē homo
quādo insidet reb⁹ venenosis. i. mudi delictis: et
amorem/ que recte aīe sunt venenosa: et ideo sepe
et sibi in corporat multum de sanguine venenoso
nalitatib⁹/ diuitijs et delicijs luxuriosis/ et volup-
hū⁹ mūdi. Sed pro certo quādo talis de bet fieri
na alioz/ scz ppredicator vel pclatus: et in aliquo
ecclesie. i. in aliquo officio vel pbebenda debet p-
certo spē debet primo fricari i sale et vīrā/ ca penitentiā
tis et amare: vt sic euomat per restitutionem sangui-
venenosum. i. delicias et peccata/ seu diuitias
quas iuxta illud *Eccl. xxxi. Si coactus fueris
do multum: surge de medio/ et euome: et reficiat
Vel dic q sanguisuga. i. homo/ qui venenosus
peruersis personis pter socius et adherens/ pūm
purgari q ad alioz societatem admittatur.***

Capitulum. lxxvij. de Stellione.
Stellio est bestiola sic dicta/ eo q gūm
stelle lucētib⁹ est depicta: scopionibus
inātum cōtrariatur/ vt eo viso pauper
inferat/ vt dicit *Ysid. lib. xij.* fm *Ysid.*
lio maxime de cruce viuit. Recte talis
sancti et perfecti: q vere diuersis gūtis. i. diuitijs
tib⁹ et mortibus sunt stellati. Apoca. i. habet
tera sua stellas septem. i. septem virtutes. Et
riantur scopionibus: quia vere tales sunt contrari-
pionibus. i. demonibus et peccatis/ vel etiam boni-
minibus et detractoribus: quia propter suam boni-
malis terrorem incutit et pauorem. A voce angu-
puli fugiūt. *Isa. xxxij. Boni em sunt ppter stellas
leo et odibiles nec libenter ab ipsis frequētiur
dicitur Propter. xxx. Abominantur inuicē eos
sunt via. Et hoc maxime q pro certo isti viuit
re. i. de xpi sanguine/ quo per sue cōpassionem
fugiter nutritur. Vel de sanguine. i. de gñā et
q aia oīs carnis in sanguine illius est. *Luc. xij. et
uerte tñ q timeo magistrum de ppetratib⁹ rebus
et possuisse cruce loco roie: quia scz pulli. lib. xij.**

Lib. X. De Animalibus. Fo. CCXXV.

dictum camelon/ stellio & cetera rore viuunt/ qd etiam in duobus libris inuenit. Alincetus etiam in suo speculo naturalis dicit plur. dicere qd stellio rore viuunt. Dicit ergo ita qd plur. ubi supra/ stellio/ qui est bestia guttis stellis insignita/ rore viuunt. Veritatem circa hoc possumus aduertere qd dato qd rore viuunt/ non propter hoc omittit quin semper venenosus existat: quoniam ipse ros quem haurit/ in venenosos humores conuertit: & sic propter rorem nunq sua conditio immutat. Tales procul dubio sunt heretici/ quia men etiam nunq meliores fiunt: quin p corruptas expositiones ipm rore diuine scripture in veneni sue heretice opinionis couertant: qd etia de iudeis potest dici. Tales ergo solis guttis stellis. stellata conuersatione induit/ & bonis exterioribus virtutibus picturari/ licet sint intus in conscientia veneni. qd etia de hypocritis dici potest: vel ad litteram de malis religiosis ista exponere/ qui licet rorem scientie & doctrine continue hauriant/ licet etia rorem deuotionis & gratie p bibito habere valeant/ et licet pelle conuersationis quos nunq mutant. Unde Sap. xij. Iniqua est natio illorum/ & na videlicet de quibusda malis auditis/ibus/ qui quibus rore celesti. fana et bona doctrina. p sua spualia vicia recipiant: ipsi tamen malis interpretationes ipm corumpunt/ et eundem veneni sibi faciunt/ iniquitatis scilicet deterioris ide sunt. Et ceteris illis. Uel dic qd stellio est virtuosus/ qui stellat/ est per bona conuersatione: rore viuunt p gram/ doctrina/ & deuotione: rorem ad summa reptat. bonis operibus ascendit ad ecclesie habitatione. Prover. xxi. Stellio manibus nitis/ et in domibus regis comorat. Licet stellio pulcherrimis coloribus sit decoratus/ summe tamen est venenosus/ & de cruce viuunt/ quid obducit: et ob hoc est in vino necant/ qd forme inuident mo/ centurum. Recte tales sunt hypocrite: qd vere licet habeam pulchra pelle/ honesta et stellata conuersatione: ipsi tamen sunt intus venenosus/ scilicet per vitia & peccata: et de cruce de luxuria et carnalitate/ vel de cruce de detractione et modacitate/ viuere dinoscuntur. Dicit tibi in san carnal voluntate sunt per peccata mortui & extincti tunc vere illi qui istud vinu bibunt. i. qui istud malu exemplum non obliuiscant. Et ideo demones q inuident forme mulieru. i. viciu deceptiuu mulieris. i. anime deformitate: tra qd tamen valet vitellus charitatis/ vel clementie & pietatis: nitrū penitentie & asperitatis/ vt scilicet anime formositas reparet. Uel dic qd talis est pilatus/ qui quando in vino/ in quo est luxuria/ per penit extinguunt: tunc mulieru. i. subditio simpli triti in aqua musclas di/ cōgregare. & habet stellio pedes latos ad modū manus hois/ & mutat spoliū sicut serpēs picturatus. In hyeme iste latitat in cauernis/ guttis stellatis vitellus est: ideo in vere exit cauernā/ & mutat locū & qrit sit locum & cauernā ad orientē: et oculis apertis solē respiciat. vt dicit idē. Recte talis est Chisti/ pelarus/ vel stator/ pedes. i. affect/ habere latos per excedentē & exten minis debet: mutare per penitentiam et asperitatem: & ideo fel. solus iustitie et rigor & correctio talū quādo cum aqua tores cōgregat/ scilicet ad charitatis/ pacis et fidelitatem. Prover. xxi. Stellio est animal paruum et velocissimū/ et tamen non pennat: sed tñ velocitate pedum reptat ad sublimare domū vel murū. Recte tales sunt simplices: q

pro certo dato qd nō habeant pennas. i. altitudinē scientie: ipsi tamen sunt velocissimi quātum ad motū bonorū operū exequendū: et ideo ad altitudinē domorū & murorū. i. ad edificia para dñi ascendere pte ceteris dinoscunt. Propter hoc uerb. xxi. Stellio manibus nitis/ & in regū domib/ comoratur. Ipsi cū manib/ & bonis operib/ pte ceteris inuidentur hominib/. Uel si vis dic de ambitiosis/ qui quāto sint ueneni nōi & uiles/ ad altas tamē ascendunt seculi dignitates.

Capitulum lxxv. de serpente. Serpens fm illud. sic dicit. eo qd non recte: sed occultis accessibus incedat: cuius appretates supra de angue sunt clari/ explicare. Hec tamē ponitur generalis & oibus fere note. Unde fm Joā. de scto Egidio/ serps formidat hoies nūquā/ et insit in vestitū/ et spūm hois leuū reputat pro veneno/ & loca muscida. i. putrida lingit/ & vmbas et abdita semp querit/ et occulte incedit: venatur & sibilat/ & est hostis animū/ et non cessat vertere linguā suā. Recte charitū m talis est diabolus: quia vere ipse ad tentationes incedit non publice/ sed occulte: quia fm Timotheo. Nos occulta de monum infestatio/ velut quedā latronum obliet multitudine. Iste etiam formidat nudum et ieiunū/ hoc est dictu/ viros volūtate paupes/ & p contēptū a diuitijs denudatos/ & viros etiā ieiunos. i. abstinentes: qd cor spūm. i. orationē vel doctrinā talium ieiuniorū sibi reputat pro veneno. Dicit etiam ea pauperes gregis. Zacha. xj. Iste etiam loca putrida. i. conscientias p vicia corruptas habitat: & in vmbis. i. in personis ignorantibus se abscondit: qd nunq querit qd videatur vel percipiat. Et est hostis animū. i. viros spūaliū/ quos persequit atq tentat. Lingua etiam sue male suggestionis non cessat vertere: quia semp sibilat per suggestionem inueniat per cōsensum/ occidit per operationē. Tor tuose etiā et cautelo incedit in suis tentationib/: qd aliqui sub specie boni tentat & intendit malum. Serpens mordet in silentio. Eccl. x. Uel dic de luxuriosis et loquacib/: qui semp vertunt linguā/ et sibilant in loquendo: loca putrida. i. carnales acris diligunt: & vmbas. i. absconsonem suorum peccatorū querunt/ et aues. i. viros spūales odit. Deu lus enim adulteri obseruat caliginē. Job. xxiij. Serpens habet carnem frigidā/ que comesta lepra occultat: super pectus et ventrē in terra graditur: toruose incedit: vmbam diligit: venatur/ & sibilat/ & est hostis animū/ & carum oua vorat: iacta autem et euomit iterum resumere cōsue nit: vt dicit idē Joā. Oblique etiā respicit: quia non ante se/ sed circa latera intratur. Tales sunt avari: qd sibi sunt frigidū/ per in deuotionē et in cōpassionem: lepra. i. peccata sua abscondunt per defensionē & excusationem/ et suoru cōtractionū palliationē: super pectus et ventrē terrā tangunt/ per terrenorū indebita affectionē: toruose incedunt p malitiam et caulationē: vmbas diligit. i. suoru malorū actū occultationem: aues. i. pauperes odit/ & corrodunt: oua. i. diuitias comedunt per ciuram et excoilationē: sibilat & venatur per fallacem suggestionē et promissionē: et iacta vel euomit. i. ea que alijs restituerant/ vel peccata que dimiserant resumunt per suorum malorū actuum iterationem. Et vills facta es nimis iteris vias tuas. Habere. i. Oblique respicit/ scilicet ad bona mundi/ que lateraliter adiacet/ per eorum appetitū et ministracionē: qd scilicet isti non respiciunt ante se/ scilicet ad eterna: sed lateraliter/ scilicet ad terrena. Deu li stultū in fines terre. Prover. xviij. Uel dic de detractorib/: qui aues. i. viros spūales odit/ et eorum oua. i. sua bona opera per detractionē deuorant & cōsumunt: sibilant primo applaudendo/ mordent postea detrahendo/ inueniant diffamādo: & oblique respicit. i. inuide ostendit: quia non rectis oculis aspiciet Saul David. i. Regum. xviij. Serpens se renouat/ pellem veterem deponendo: et pro tutione capitis totū corpus exponit morti. Uide alias cōditiones supra. Sic vere boni et iusti debent se per penitentiam renouare/ dimittendo veterē pellem. i. veterem cōuersationē: & pro capite. i. hūmili se morti debet exponere per sue fidelis defensionē/ et si necesse est/ p martyri tolerationē. Iste debet oblique respicere per circūspicionē. Matth. x. Estote prudentes sicut serpēs. Sibilare p orationē/ mordere p correctionē/ linguā vertere p pūcationē/ et tutionē &

SSSS

Lib. X.

fraternā consolatiōe/vmbra diligere per humilitatē/et
tutū suū abiectionē. Seneca: Est occultator virtutū/
sicut alij victor. vnde Job. i. In vmbra domus. Tortuose
incedere per opem pietatis circularē executionem: vene
na eiecta. i. cōfessā peccata resumere per eorū lucem reco
rdationem: iuxta illud Isere. ij. Vide vias tuas in cōualli
scito quid feceris.

Capitulum. xc. de simia.

Similia sunt filioz (ve dicunt) a similitudine rationis est dicta: eo q in multis suis actibus po-
minibus sit conformati. Vel dicat a nobis simi-
lis et suppressis. Est etiam similia elementoz fa-
gat sim filioz. Talis est enim nature q in noua
luna exultat/ media et causa tristatur. Et harsilli per simi-
pissolam intelligit diuites et mundi sapientes/ qui in multis
suis actibus vni discretioni et rationis habet/ et pills bi
utisari sunt aperti/ et naves. I. doctarij deuotionis valde ha-
bent modici/ et suppressum. Per lunam autē que fuit et reflu-
intelligit vitā vel prosperitatē presentē que semper est in flu-
xu. Tales ergo mudi diuites in luna noua. In tempore iuu-
tutis/ vel in principio mundane prosperitatis exultat/ scilz
letitia teporal/ quādo felix in principio videt q prospere
sibi incipit succedere. Sed vere quādo talis luna efficitur
media. plena/ quādo felix homo venit ad medium vite/ vel
ad plenitudinē prosperitatis: tunc tristatur per curas et sol-
licitudines amplexiones/ et potissime quādo fit causa. I. quan-
do humana vita vel mundana prosperitas declinat et ve-
nit ad seniu/ tunc vere mirabilliter sunt tristes: q vere quā-
to plus talis luna. I. vita vel prosperitas senuerit/ et ad occa-
sum mortis vel paupertatis appropinquauerit/ tanto amplius
tristatur: q ad litterā iuuenes et de nouo diuites/ sunt in
letitia: senes vero et pauperes et estiam multi diuites sunt
in tristitia: magis post mortē et tribulam. Et blaz relinqua-
mus signa letitie nostre. Sap. ij. ¶ Scdm filioz. I. xij. quā-
do simia habet duos filios/ et oportet eam fugere/ illi quē
plus amat/ inter bachia sua postat: alii autē ad collum re-
tro dosum ponit: fed quādo ab insequēte arcat/ primū di-
mittit predilectū: alium autē qui pēdet ad dosum/ nequit
dimittere: et ideo pondere eius pressa/ a venatoze capiz/ li-
gat. Simia est homo: duos filij sui sunt mundus et pccm. I.
mala delectatio et mala operatio: venatoz est mors vel dia-
bolus/ qui ab ipso otto nauitatis hominē insequit/ et im-
pugnat. Simia igit. I. homo qui per vitam vite huius fugit
mortē et hostem/ filium predilectum/ scilz mūdum/ delecta-
tionē et prosperitatē ponit inter bachia et amplexus: q ha-
bet eum in affectione: sed alium filiū scilz peccata et mala
opera ponit retro. I. in obliuione/ de eis non curādo: q non ha-
bet ea ante faciem p memoria et recordationē et dolorem.
Facti sunt retrosum/ et non in ante. Iher. vij. Sed vere
quādo venatoz/ mors felix et diabolus insat/ tunc predi-
lectum filiū/ scilz mūdānam prosperitatē et delectationem
dimittit: quia scilz necesse est necitē portare: sed vere alii filiū/
scilz peccatū vel mala opera non potest dimittere: qz foriter
herent filii: sed oneribus eorum pressus/ in inferno capiz
ligatur. Esa. xliij. Stauabit eam iniquitas sua. ¶ Plura
sunt genera simiarū/ scilz quinqs sim filioz. Et inter
ceteras sunt quedā que habent caudā: fed/ prout dicit Ari-
sto. et Auicē. tales sunt alij peiores/ et in malitia potio-
res. Sic vere charissimi multa sunt genera simiarū. I. homi-
num peccatoz. fed ibi sunt quidā qui longam habent cau-
dā. I. ipem habēdi longā vitam: q caudā. I. posterius sue
vite credunt esse longū/ vt sunt diuites et mundi sapientes/
qui nihil de morte cogitant: sed in longo tempore viuere semp
spērat: contra illud Eccl. xliij. Memoz esto qm mors non
tar dabit. Et pozo certo filij sunt alij hominū/ deteriores/ et
in cautelis/ malitij et fallacie potiores. ¶ Sūt qdā simie
que habent caput canis/ et totū corpus sicut simia et dēum
tur cynoccephali: dentes etiam habēt sicut canes. Sic vere
multe sunt simie. I. multi hypocrite/ qui recte sunt homines
ficti/ et habēt caput scilz intentionis sicut canes/ quāti scil-
licet ad morsum et latratū detractionis/ habēt similitudinē
nem rationis/ et non veritatē. Tales em hypocrite consue-
rūt vt cōmister esse detractozes et murmuratoz: et ideo
caninū caput vidētē habere: qz non est caput nequius sui

De Animalibus.

caput colubis. ¶ Sunt qđā simie fm Jhdo. ibid. qđā m
dum sunt villosi /z comas habēt pminētes /z magnas ma
mas /z pendētes. Recte tales sunt adulatores /z niamis
siles verbis dulcibus et fallacibus inebriant audientesque
etiam villosi /z comati dicitur per diuitias /z ornatus. Et el
liti diuites sunt iuuenes luxuriosi /z curiosi /z habent ma
mas. I. pba deceptoria et allicientia alienos. Et c. xij. Et
ra tua intumescit. et pilus tuus germinat. Et dicitur i
de hypocritis. ¶ Sūt quēdā simie dicte satyri. que faciem
habent mirabiliter gratam /z gesticulantes moribus inque
tati. Sunt etiā alie dicte allitriches. que barbam habēt
proliam /z et caudā laram. Sic vere in mundo sūt simie
tales simie. quia sūt iuuenes et iunēcule. quorum facies
est pulchra et grata: et ideo tales sunt iniqui per lasciu
et mortui. Et inde libere. xlii. Dilexi mulier pedes suos
et dno non placuit. Sunt etiam ibi alie simie. sicut hoies
licet mundi sapientes /z qui habent barbam. I. mundi (sapie
tiam promittētes. cauda vero et senectus et finis salutis
lata per amplitudinē possessionum et diuitiarum. quia ip
peccatores in seculo obtinuerunt diuitias. Et el etiam cau
da. I. sequela suorum familiarū valde est lata et magna. q
scilicet mundi sapientes abundant hodie et in familiis et
in diuitijs. ¶ Secundum p. lib. viij. c. xlii. simiarum ergo
fetus suos maxime est affectio. I. catulos suos parit
iuxta domos. omnis /z demonstrat /z tractatq; ab hominib
suis gaudet /z gratulātes et applaudētes: et cōtra nat
turam omniū bestiarū. quia alie de hoc non gaudēt. sed tr
stantur. I. parit simia que hominū in aliquib; cōsuetu
tur: nō tamē in ratione. significat hypocritas: q; bonis sunt
similes apparētia: nō tamē bonitate: q; vere tales sunt
domos hominū. I. in publico /z palā parit suos catulos. I. op
ra sua bona. vt scilicet ab hominibus videantur. Et ideo op
ra sua facit vt videant ab hoib; . xlii. et c. xlii. Et ideo op
de alijs tractat suos catulos. I. quādo aliqui faciūt meritor
de suis bonis operibus /z scilicet ipsa cōmendādo. pro certo ip
gratulant; bonis /z applaudūt: et cōtra naturā omniū
bestiarū. I. gaudet /z ploratq; q; bone pōne abfēdit catulos
et opa sua bona. ne forte sibi p manē gloriā auferant. xlii. et
thel. vi. Et ideo ne iustitia vestra faciat. qđā hoib; . q; in
vicijs /z deperdit desiderat q; thesaurū publicū in vicijs
portat. Et dicit de vanis glorijs. qui oīa opa sua volunt vi
deri vt videant et cōmēdent: hoc q; tales simie sunt. I. q
sua opa diligit /z appēciat vt vicijs modū. I. qđā ei dicit. xlii. c.
imaginis effigie sine aia. Sap. v. Et cōtra eide. l. viij. c.
xvi. In india sunt qđā simie toto corpore candētes /z h
Indi oīes comedūt venant. Recte tales sunt hypocrit
qui in India. I. in mōdo sūt sunt candidi p fācia catul
et tamē ab oīes. I. a demonib; comedunt et pperu deuor
rant. I. candidi faci sunt nazaret eius. Themo. lli. et p
q; illi qui hic sunt candidi /z hōidi p mūdānam pferē
tate /z demonibus finaliter deuorant. I. ibi sunt ellecti. x
Abac. iij. Et cōm p. lib. i. ibid. et simie maxime se solūt calcēs
vīa singula facere nituntur. Et ideo calcare se solūt calcēs
venatorū: et tūc a venatorib; nō possunt se expēdit qđā lab
multoties capunt: z tūc capta simia trunco alioque pedone
tandū /z ad ludendū instruit: z a magistro suo seipsum ven
berat. Simie sunt hoies: venatores sunt male delectatores
mēta sunt bona mūdū: vīcula eoz sunt male delectationes
cōplacētē /z cōsuetudines: pedes similarū sunt demones
Loā ergo simis. I. corā hoib; ponit /z exponit demones
venatores p malas sc; suggestiones /z calcem aia sua. I. nū
di bona. que etiā ipse princeps demonū sua vocat. I. nū
xlii. inquit tradita sunt /et cui volo do ea. Et ideo simie
simie hoies ponūt pedes suos. I. affectiones et desideria
talibus calcamentis. I. in bonis mūdū /z in eis cum vicijs
malarū delectationū /z pfectu diuini fortiter se cōstringit
per malas cōsuetudines se alligat. cū calcēs supradictas
et tūc venato: diaboli eos inuadit per tentationes /z eos
capit per malos cōsensus et operationes: et tūc traco mūdū
gistro suo dia bolo /videlicet ad saltandū de peccato in pec
cata instruunt: /z ab eo diuersis laborib; et tribulationibus
multoties verberant. Ideo precipitur. xlii. Solue
calcamenta de pedibus tuis. Et Luce. x. Nolite portare

Lib. X. De Animalibus. Fo. CCXXVI.

10 facculum neque pecuniam neque calciametra. **¶** Similia sunt
 11 dices communicat in forma cum homine in villositate cum lupo/
 dentes habet sicut canis / et eius motus est malitiosus / et
 licet habeant formam hominis et naturam tamem contra natu-
 ram hominis sunt villosi. pleni diuitiarum vellere et contexti.
 homo enim inter aialia nudus nascitur / ad designandum quod
 plures diuitiarum non debet querere vel amare: et ideo contra
 naturam hominis est quod diuitiarum vellere sit vestitus: tales si-
 mie sunt diuites mali et ficti. Dan. vii. Dentes eius dentes
 ferrei. Et habent dentes. i. verba more canis. scilicet pungiti-
 ua per detractionem mordacia per rapinam: hoc maxime qui
 habent caudam. i. qui habent ipem longe vite: quales sunt
 pre ceteris malitiosi et prauit. **¶** Secum autem lib. ij. sunt
 alique similes villosi: pectus faciem / quia habent nudam sicut
 homo: dentes etiam habent sicut homo: et omnia alta: acu-
 los habet subuiuos / alperos et acutos: et manus habet in
 pectore: manus pedes et digitos sicut homo: possunt ince-
 dere erecte super duos pedes: quia habet calcaneum sicut
 homo: quod raro in aialibus: et maxime quadrupedibus: tunc
 nitur: ut dicit Aristoteles. Recte et parissimiliter debet esse per
 oia bonus diues: quia vere licet sit per totum corpus villosus
 suus. licet et habeat multas diuitias: facies tamen eius. i. inter-
 tio et conscientia debet esse sine huiusmodi villis: quod non debet
 ibi ponere convel intentionem. plal. Diuitie si affluant / nolite
 eo apponere. Et ideo tales ad modum hominis. i. ad modum viro-
 rum rationabilium et spirituum debent habere faciem. i. inter-
 tionem: reuera. i. compassionem: pedes. i. affectionem: manus. i.
 operationem: ideo isti debent se erigere scilicet ad eterna per con-
 templationem: oculos scilicet intellectus debet habere acutos
 per discretionem: et super duos pedes. i. super amorem dei et pro-
 nectionem ad modum hominis. i. ad modum rationabilium personarum
 habere per boni finis consummationem et per sapientiam / ma-
 nitate et perfectam. **¶** Et c. i. plura pedes eorum quasi plan-
 ta pedis viri. Necesse est enim quod calcaneus finis vite
 nolite sit bonus et humanus: quod tunc soler diabolus nobis
 magis insidiat: sicut dicitur est serpentem. Gen. iii. Tu insi-
 das diabolo calcaneo eius. quod tamen raro in bestis inuenitur: quia
 scilicet diuites raro habent bonum finem et raro etiam bene mo-
 ritur: quod maxime est diues et sepultus est in inferno. Lu-
 ca. xxi. Similia est bestia monstruosa. hominis nature repres-
 sentatio: cibis oibus veltens: et in multitudinis delectatur.
 unde caput hominis scrutatur et vermes quos ibi reperit / in ois
 putredine: sicut enim sunt monstruosi: quia licet sint bestie. i. homines
 bestiales et carnales: vident tamen esse homines. i. viri rationa-
 biles atque iusti. Ipsi enim oibus cibis vtuntur: quod vere oia ope-
 ra ad videtur in alijs sine bona fuerint sine mala: voluit come-
 dere et in ore suo ponere: de eis loquedo: et ea deuorare et co-
 sumere detrahedo. **¶** Minus est cum madducabit veter. **¶** Et c. li.
 xxi. et ad Ro. xii. Alius cre dit se oia madducare. Et ideo
 inter capillos. i. inter opera hominum aliorum querit et scrutan-
 tur periculosos. i. vitia et peccata: et opera querit et delectatur
 in eis: et ea in ore suo ponit: detrahedo scilicet et loquedo: quod ve-
 ratior qualiter scrutantur vitam et mores aliorum: ut temp inue-
 niant quod committunt ei. contra illud psalmi. Scrutetur sene
 insidias et querat impietatem in domo iusti: neque vastes
 requiem. **¶** Similia naturaliter est indomita: et ideo ca-
 13 lencia et verberibus per violenciam edomatur: truco alligat /
 et libere discurre non permittit: ut et insolentia reprimat-
 tur. Sic vere leues et insolentes qui sunt indomiti et inco-
 gibilis debet a magistris suis / scilicet prelati vel etiam a deo
 n. **¶** Tunc etiam. i. castigati: bus et correctionibus edoma-
 dos: vincuntur mandatorum et statutorum: et ligandus / ludere p
 bona opera est delectatio: et discurre et vagari secundum praua
 desideria non est permittendus: sed a vanis discursibus repri-
 14 des: mittit illum in operationem ne vacet. vbi dicit glo. et qui
 15 verbis non corrigat / verberibus corrigat. **¶** Et c. lo infirmus
 facere que videt ab alijs fieri. Unde quidam volens facere ad

modum furoris / foliales eius dissipabat: et tunc furor ille cum
 nouacula acuta verso dorso fricabat guttur suum: quod videns
 simia post eum recessum voluit guttur suum fricare: sed non ver-
 tit dorsum: nouacula: et ideo cum acie guttur sibi scidit. **¶** Istud
 potest allegari contra presumptuos / qui oia attentat face-
 re: sicut vident alios facere: et de aliorum officiis se intromit-
 tunt: et cum hoc facere nesciunt. totum destruit et corripit: sicut
 possunt sunt multi qui officium prelati vel predicatoris acci-
 piunt: et se ipsos nouacula propria interimit: decipiunt: vulne-
 rant et occidunt / similes armigero Saul: qui populo gladio
 se occidit. **¶** Simia alligata trunco videtur eum seruare: sed
 16 contra ipsa ab eo seruat. Sic diuites a diuitijs tenent. **¶** Illi
 de supra de auaritia. **¶** Et dicit quod quando diabolus cepit simiam. i.
 in edanum. alligat eum trunco. i. diuitijs: ut scilicet ab eis culto
 diatur. Diuitie enim sunt sicut prepositus diaboli: que i car-
 cere auaritie seruauit captiuos suos. i. diuites ab eo captiuos
 tos. Sap. xvi. Custodiebat in carcere sine ferro reclusus.
 li. Regu. xx. Custodi virum istum. **¶**

¶ Capitulum. xxi. de sirenis.
 Sirenes sunt phisologice sunt monstra marina: quod
 in mari dulcissime cantant: ita quod nauigantes fa-
 ciunt obdormire: et tunc nauis ingreditur: et di-
 cros dormientes aggreditur. hominem enim dor-
 mientem rapit: et cum ad liccam terram deferunt: et
 secum ipsum cohabitare carnaliter faciunt: quod si facere nes-
 queat: ipsum deuorant et occidunt: et carnes ipsius comedit atque
 rodunt: et ideo sunt in hoc sicut a ira: quod si irascitur
 eo scilicet quod suo cantu irascitur ad interitum nauigantes. Tales si-
 renes sunt falsi amici / demones / ambrosii / et mulieres: fal-
 sus enim amicus suis fallacis amicus suum incantat: et hoc
 totum facit: ut et copula / societate et amicitia possit habere
 re aliquod emolumentum: et finaliter carnis eius. i. temporalis
 substantia per acquisitionem propij commodi valeat satari. ideo
 talibus loquitur apostolus. **¶** Phil. ij. Quis est qui sua sunt querunt:
 non que Iesu Christi. **¶** Istud fuit figuratum in Dalila: quod Sa-
 sonem primo fecit obdormire: ut ipsum posset rodere. Sic ve-
 re falsi amici per adulationes et blandicias conspiciunt auditores:
 res: ut vellus corum. i. temporalis substantiam eis de subtrahant
 atque tollant. **¶** Et dicit quod sirena est diabolus vel hereticus: qui
 sua carnis. i. suis malis et fallacibus suggestionibus et tenta-
 tionibus illos qui sunt in nauis fidei / religionis et ecclesie: et
 qui per mare. i. per amaritudinem penitentie debent nauigare ad
 eterna / facit obdormire: et in mundi prosperis delectari: sic
 eos a nauis. i. a statu fidei per heresim: vel a nauis. i. a statu rel-
 giosis per apostasiam: vel a nauis. i. a statu gratie per peccata et nequi-
 tia extrahit: et educit: et ad littus mundi: et ad societate et in-
 deuotionis ipsos per auaritia attrahit: et perducit eos ad sui
 conjunctionem et copulam: que fit per plura vitia et peccata: certis
 sollicitat et inducit. Sed vere finaliter postquam eos ad sui ne-
 pharia copula dimiserit: et postquam eis satis in hac vita attri-
 ferit: ipsos per mortem corporis et aie atrociter deuorabit. **¶** Et
 ideo de hereticis dicit ad Ro. xvi. Per dulces sermones et
 benedictiones decipiunt mentes innocentium. **¶** Et dicit quod sirena
 est ambrosiosus: qui suis cantibus applausibus / adulationibus
 et nutibus ita decipit illos qui sunt in nauis ecclesie / religionis vel
 collegij: quod recte facit eos obdormire. i. in suis conditionibus
 delectari: et ad eum fallacias non aduertere: et hoc totum facit
 ut in nauis ista. i. in collegij vel puertu ad aliquam prebendam
 vel dignitatem seu officium ipsum recipiat et admittat. Sed vere
 sepe accidit quod quando ista sirena. i. iste ambrosiosus non potest
 suis fallacijs facere quod nauis ista possit intrare statim per cer-
 to puertu ad alios impugnandum: ita quod quos ipsos de nauis. i.
 de statu puero / de officio scilicet et beneficijs suis expellit: et ad
 siccu. i. sterilitatem paupertatis deducit: et eos per rapinas / frau-
 des exactores et turbatores deuorat et consumit. **¶** Nam sepe ac-
 cidit quod mali et ambrosii cum se in nauis alius officij vel benefi-
 cij viderent introductos: totam nauem cum nauigantibus. i. totum
 collegij cum suis subditis ad paupertatem pertrahunt et perducunt.
¶ Et c. in iudic. de Abimelech spurio filio Isedeonis: quod
 fallacis facit et reu. et stat. lxx. fressus habebat occidit. Sic
 de charissimis ambrosiis et simoniaci: quod reuera Isedeonis. i.
 xpi non sunt legitimi filij: sed bastardi: quod corrigit quod statu-
 ra: officij vel iudicatur assumunt. i. pmouent statim recipiunt
 fressus suos. i. subditos et vicinos occidere: hoc est dictum: plect et
 5555

Lib. X. De Animalibus. Fo. CCXXVII.

de tales scorpiones. I. dicitur emgūtur in oleo cōpaffio-
nis & pietatis per diuinam inspirationē: quia tunc eis refert
tūc & se emendant. ps. Intingat pes tuus in sanguine. Uel
dic q. quādo diabolus pungit aliquē per tentationē, vti-
le est q. cinis et combustio. i. mors & damnatio hominū vel
demonū attēdatur. Qui in mari operatur, longe steterit /
fuerunt videntes locum incendiū eius. Apoc. xvij. Si-
cut erāt em. Quicq. spurum hominis icium interficit scōr-
pionē / contra pūcturam etiam eius valet raphanus / vel
abſynthiū in vino potarum / vtrāq. etiam ab ipſe maſcata /
et super omnia herba que dicitur gentiana / sic vere contra
diabolū / carnem & midum / & contra eorum tentationes
valet icium & abſtinentia / abſynthiū & raphanus. I. ama-
ritudo contritionis et penitentia / radix etiam ab ipſe. i.
conſiderata diuina punctura & iuſtitia / gentiana etiā. i. di-
uina ſcriptura & ſapientia. L. Ululabēt enim tali dicitur illud
Luc. c. Ecce dedi vobis poteſtatem calcandi ſuper ſerpētes
et ſcorpiones. Item idem ibidē dicit q. quidam ſcorpio
nes parit vndenos fetus: fed mater eorum ipſos nūtur
deuorare: fed vnus eorum magis follers ſuper clunes ma-
tris aſcendit / vbi tutus eſt a morſu ipſius & a cauda: ma-
tris ſuā interficit / fratremq. cedis vltorē: hoc facit
matrura / ne pellicura proles nūmū propage. Et nota q. ſcōr-
pio parit vermiculos eorum ſpecie. Idcirco ſi a ſignificat
mundū vel mortem: filiū. xj. ſignificant hoīes mortales / qui
intergūtur per numerū. xj. qui eſt eſt primus numerus / qui
transgreditur denariū: quia ſcily naturaliter ſunt denarij. i.
decalogi transgreſſores. Jta ergo mater / ſcily mors / oēs ſi-
los ſuos deuorat & cōſumit: verūtamē vnus de filiis ſuis
ibi preualuit / ſcily Chriſtus / qui frater ſuit aliorū quā-
dam naturam humanā: quia quādo ab iſta matrē / ſcily a mor-
te debuit deuorari / tūc vere ab ea non fuit deuoratus / ſcily in
inferno per penā nec in ſepulchro per corruptionē: imo ſu-
per eam aſcendit quādam ad pellē etiam potēſtatis ſibi datā a
patre / & eam occidit et deſtruit. vnde ipſe dicit. & ſec. xlij.
Ergo mors tua a mors / morſus tuus ero inferne. Et ſic mor-
tem fratris ſuorum / ſcily patriarcharū et aliorū vindicauit:
ſcily plenus in die iudicij exequetur. Uel dic q. iſta mater ſi
ſignificat malum prelatum / qui reuera omnes filios. i. ſub-
ditos occidat / deuorat & iſteſtat. Themo. i. Ad aſtes come-
dit paruulos ſuos ad mēſuram palme. Geritūmen quā-
log reperitur ibi vnus de filiis ſuis / ſcily aliq. bonus ſub-
ditus et aſtutus / qui contra iſtam matrē militat opus ſus
facit quādoq. deponit / & preualat contra ipſam / et ſic vltor
eſt omnū aliorū. Figura. iij. Regi. xj. vbi Athalia occi-
dit omne ſemē regum in Iſrael / libidine dñandi: paruulus
amē filij Joas q. ſub abſconditus / tandē medio Joiaide fa-
cerdotis filij occaſo mortis fuit. Sic vere iſte inique ma-
ſter / ſcily mali ſuperiores / poſſit ſubditos deuorauerunt &
poleſtatem ſuper de iudicio ſit q. aliq. ſubditus abſco-
ditus / de quo non cauerūt / eos punit. Idcirco. xij. Conſurgēt
iſij in parentes / et morte eos afficiēt. Ad hoc tamen de-
et cooperari Joiaide ſacerdos. i. epſcopus fuit papa. Uel
pater iſta eſt mundus / qui filios ſcilicet hoīes occidit per
iusticia peccata / et etiam per mortem temporale: fed vnus
tozum / ſcilicet Chriſtus / in mundo natus / ſuper matrē. i.
per mundum aſcendit per contemptū ipſius / & maxime
per eum aſcendit in die iudicij / et ſic mortem fratris ſuo-
rum vindicabit / mundū perpetuo condemnādo: dices.
de mundo a ſcandalis. Idcirco. xvij. Et nota etiam q. tales
diabolū parti et emiſi ſunt ſicut vermes: quia ſcily mors
ermiſi moriuntur. Job. xvj. Putredint ibi / pater meus
matrē meā & ſoror meā vermibus. Secūdu. i. ſcily
quidā ſunt ſcorpiones qui comedunt venienſes & tales
et peſſimi. Sic vere detractores qui venena. i. peccata alio-
rum comedunt / ſic ibi incorporant detrahendo / peſſimi de-
nt dicit. Et nota quare detractor ſcorpioni comparat: q.
lambit & pūgit: primo hoīem cōmendando / ſic in cauda. i.
fine eum per infamia veniēdo. Inſeruoſe etiam vulne-
re cū aculeo ſuo curuo / nunq. ſcily directe diffamādo / ſed
vtrorſe et lateraliter adhibitis circūſpectis vulnerando /
de alijs obloquendo. &c. ſic ſupra. Et Secūdu. i. ſcily
quidam ſunt diacones qui comedunt ſcorpiones / et iſti

Lib. X.

pessimi sunt venient. Sic vere quidam sunt principes q̄ come-
 dunt & sibi incorporant per complacentia scorpiones. I. de-
 tractores & falsos accusatores/ scilicet ipsos libenter audiendo/ &
 in suis dormibus nutritudo: tales pro certo pessimi sunt
 scilicet suis subditis et nocui: q̄ principes qui libenter audire
 verba mendacii/ sicut ministros habebit impios. p̄ouer. 14-
 xxi. c. Scom. yfiodori lib. xxi. Scorpion est signū in celo:
 scorpion est tubus aculeat⁹: scorpion est sagitta venenata:
 scorpion est vermis venenat⁹. Unde aratus. Scorpion est
 vermis/ signum/ sagitta/ flagellū. Recte tales sunt peccato-
 res: quia isti sunt rubi aculeati/ per peccatorū remotionē:
 sunt flagella ad bonos flagellādos/ per illarū tribulatio-
 nem: maxime cōtra pauperes sunt sagitta venenata per
 puncturam/ & detractio: sunt vermis in terra per auaritiā
 & ambitionē. yfiod summe pater in detractoribus/ qui ha-
 bent aculeos malorū verborum & pungētium/ qui in celo.
 in staris prelationis sunt signū & effigies/ non realitas pre-
 latorum. Ideo de talibus potest dici illud Isai. Impi⁹ & im-
 p⁹ subuersio sunt tecū/ cum scorpionib⁹ habitas. Et Scor-
 piones timent stellionē/ & cetera sicut supra de stellione.
 Capitulum. xxiij. de fue.

¶ **E**s fm Aristoz a subigendo dicitur eo q cum p
 tro terra subigit propter cibū et terram sulcat
 dentibus. vñ pēueniat ad radices. Scī sunt
 multi peccatores / scilz caufidici et mali predi-
 catores / qz rostrū .i. cum eloquētia sua terrā et
 2 radices .i. terrenas diuitias sibi querūt. ¶ Sūs animal est
 immundū in luto et stercore delectat / et ibi se volutat / bal-
 neat et inuoluit / et ibi impinguat / et marie quādo qlescit /
 z filios suos summe diligit / z pugnat pro eis cōtra lupum.
 Tales sunt diuites huius mundi / qz vere in stercorebus
 utuntur / in luto deliciarum hodie queruntur / et ibi p asse-
 ctionem delectant et inuoluntur / et ideo per carnalia desi-
 deria impingunt / et maxime quādo per pigritia qulescit /
 quia tunc magis carnalia desideria insolescunt. Impinguat
 tro etiam et replentur diuitijs z beneficijs / quia oēs sui cli-
 bi .i. omnes filij tēporales red dūtis z prouēus transiunt in
 pilos z in carnem .i. substantiam tēporālē acquirēdam z
 multiplicādam. hīere .i. lviij. Fertilis tro moab / requiescit
 in fecibus suis. Et isti filios suos mire diligit / z pro eis de-
 stans z tuēdus cōtra deum z hoīes se opponunt. Et eler-
 3 pone de bonis pelatis sicut de apio. ¶ Sūs quādo concipit
 / macreſcit / et hoc quia nutritur cum sumo nō transit in
 pinguedinem / sed in lac / vnde filij nutritur / fm Aristote.
 Sic vere sunt aliqui qui quādo concipiunt bonum pposi-
 tum. i. quādo a deo conuertitur / tunc macreſcit / scilz quā-
 tum ad diuitias tēporales. Et hoc quia pro certo piguedi-
 sua z nutritur in lac .i. diuitijs redditus z prouēus extrin-
 se transiunt in lac .i. in elemosinas z pietatis opera / quibz
 nutrit filios / scilz Christi / z ecclesie pauperes z egenos / pro
 quibus etiam extrin pugnat cōtra lupos .i. contra impios
 et raptores. Vnde ita patet de bonis diuitibus. Ideo Job
 xviij. Dulus fil ceco / pes claudō / benedictio perituri re-
 4 nebat sup me / cōterebam molas leonū .z c. ¶ Sūs in vere
 concipit / quatuor mēſibus ventris postat / bis aliquādo in
 anno parit. Sic aīa in vere .i. in statu gratie concipit / bonā
 volūtatem / z fecum bonū pposuit in ventre .i. in cōſcientia
 trit per quatuor mēſes / qui sunt cogitatio / delectatio / com-
 placētia et cōſensu / et deinde eū parit et emittit / p bonā
 5 operationē / et hoc bis in anno .i. per duplicis charitatis re-
 quētionem .z c. ¶ Sūs aliquādo multos filios parit / scilicet
 xx. et quando nō potest oēs nutritre propter multitudi-
 nem / dicitur quādo oēs deuorat pter primū quem nutri-
 tro / diligit et impinguat / vt dicitur Plā. Aristot. Solin⁹. Re-
 cte tales sunt hodie multe religiones / quos pmo in ventre
 suo .i. in clauſtro concipit multos filios .i. multos iuuenes
 qz scilz vellēt q oēs ingrederentur vērem suum / q omnes
 acciperēt statum illum / et ideo vere tot et tanti sunt hodie
 q tales matres tales non possunt nutritre / quia vere nō pos-
 sunt eis pōuidere nec de tēporalibus / nec de spiritualibz /
 sicut patet apud mendicātes / et ideo pro certo ipſos hodie
 deuorat per tribulationes z angustias et tormēta / pter pri-
 mos .i. pter principales / pſulas / quos nutrit in deli-
 cijs z impinguat. Figura Lucij .xxvi. vbi cōſinatur domi-

De Animalibus.

mus mulieribus delicatis qd ad tantam deuenient paupertatem / q cogentur propter filios deuorari. Scire re tales religiones que primo folebant delicias spiritualibus abundare / hodie filios suos deuorari persequendo. Ideo Numi xlii. Terra quid uidim? deuorari habitatores suos. Ad ex pone de malis pietatis / qui subditos psequitur ppter pietatem. I. pater autenticus / q principales / quibus comoditas re nō audent / vel eos castigare: sed eos impinguit / scilicet beneficis / pcedendis / vt eos adiniores habent / et fauores. 6
res. Et poia aliquid omnes filios suos deuorari pter piam / quem sibi magis reputat naturalem: / Ideo fimo. Sic ve re alios / siue non / isti tunc porrigit piam mānē. Sic ve re mali pietati subditos suos deuorant / et persequuntur nisi que persequendo / et huiusmodi. pter illos qui sibi sunt co / gnatos. I. pter filios cognatos / et affines: / et pter pncipes / autenticos / et principales / quibus piam mānē alia piam beneficia / et meliora donant. Et ro pter se stola in piam et induite eum. Et u. r. v. l. tunc rati isti debent talibus voce re illud ab arci. Sedere ad dexteram meā non est meum dare vobis / fed quibz paratum est a patre meo. Figura de Ioseph / et Benjamin / supra de cane. vide alia supra de po / et / et supra de apo. Et Quidam sunt filios que pmissi sunt quos parant / solent penitus deuorari. Scire de diabolo et mundum illos qui apud eos sunt pncipem / seu pmi / et scilz plures et maiores / morti eterne exponit. / Item de rege Abas. Ilii. Regū. qz / pncipem gentis filium interfi cēs / demonibus immolant. / pates immolauerunt filios et filias suos demonibus. pial. cv.

Capitulum. xciiij. de tauro.

[illegible]

Lib. X. De Animalibus. Fo. CCXXVIII.

[illegible]

habēt mobiliā/que alternatim ī pugna mouēt/doi sunt ha-
bēt tra uariā/que nullo possunt laculo vulnerari, feras oēsve
nātur, nec aliter possunt capi. q̄s in foueis: vbi quādo cecī-
derint/peccat indignatōis moūunt. Auris ite significat p̄i-
cipēs et tyranos: sui p̄i sunt diuitie: conua sua sunt officia-
les, iudices et balliui: mediāribus quib⁹ per eos pauperes
impugnant. Isti itē sunt tauri agrestes et siluestres, et in
silua et agro mundi hui⁹ habēt et morant, et sunt atroces
per crudelitātē, ceteris hominib⁹ maiores, scilz quātiū ad
potentiā et dignitatē et velocitē, ite quātiū ad precipitiū
instabilitatē colore fului, scilz per vesitiū curiositatē/oculus
suius scilz intellect⁹/et ceruleus quātiū ad malitiā et caute
loquitē. doi sunt eoz. et cor est duri per oblationē ita q̄ a
nullo venatore possunt capi. ita nullo prelo vel predicator
re possunt vulnerari per trititionē, penetrari p̄ cōpassionē/
licet ad eis feriant per predicationē vel correctionē. Et
et⁹ indurabit quasi lapis. Job. xli. ¶ Tauri indicit fm p̄li.
habent pilos in contrariū versus caput: et itē non tendit inferius
versus terrā, sed sup̄er⁹ versus caput. Ales sunt diuites:
et vere p̄l coeli. diuitie teporales in contrariū sunt versē:
q̄ scilz non tendit versus terrā/scilz ad pauperes p̄ elemosī-
nas: sed versus partē sup̄iorē et versus caput. ita alios di-
uites et sup̄bos: q̄ eas non expēdit ī pauperū sustentationē/
et in fessō et donorum multitudine. ¶ Scdm̄ p̄li tauri
indicit habet linguas ita longas/q̄ vix ad aures p̄orēdāt
eas. Sic vere multi sunt traverboi/ q̄ lingua. eloquētia et
verba oēs rangunt aures. illa que audierit: q̄ scilz nihil
possunt audire de aliis q̄n de eo velint loqui/et detrahere/
et referre: cōtra illud Eccl. xxi. Septi aures suas sp̄nit,
¶ Tauri indicit fm p̄li. habent conua mobilia/et ipsa al-
ternatim pugnatō mouēt. Sic vere mūdi tyranī habēt cor
nua. i. officiales cū quib⁹ alios impugnat: mobilia: q̄ ipsi
alternatim vtuntur ad alios impugnandos. Vel dic q̄ con-
ua. i. coeli officiales sunt mobilia/scilz de officio in officiu/
de loco ad locum: q̄ quādo per rapinas cōtra rapinas pug-
nat. ite sepe mutat et transierit, ne scilz oēs nequitie n̄i-
mis appareant emittēt. ¶ Tauri indicit sunt fortissimi/
quōs feras venant, et capti nequeūt nisi in foueis: et tūc etiā
quādo se vident captos/peccat indignationē moūunt. Sic ve-
re mundi tyranī oēs feras venant. i. oēs hoies persequū-
tur: q̄ deo non placet/et cunctis hoibus aduersant. Et
ideo capī in mudo ito vel castigari nō possunt nisi quādo
in foueam fepulchri vel inferni ceciderit/ vbi peccat indigna-
tione et desperatione perpetuo moūuntur. Vbi morietis/et
bi sepelietis. Is. lxx. Et supra de bestia q̄ dicit eale/
que videtur esse talis taurus.

clapho.

Theclaphus fm Jhidoz lib. xij. est aial simile
ceruo in corpore/caput em habet barbam/ sca-
pulas habet hirsutas sicut hircus/ et fm Jhristi-
facies sua declinat ad terrā/ et crescent sua cor-
nuia sicut ceruus/ s/ sua cornua sicut sicut cornua
hinuli. Et dicit a tragos qd est hirc/ s/ elaphos/ qd est cer-
uus/ qd habens similitudine hirci et cerui/ vt dicit Jhido.
Sic vere quida sunt in mudo/ qd sunt ex parte cerui/ et ex
parte hirci. Ix pte iustiz/ et pte iustiz/ qd corp/ i. vtra sua
in illis est ceruus. I. iustiz/ veritatem villis hunc. I. plent diu-
tiaz sicut hircus. I. sicut peccatores/ s/ barbam. I. secularem
sapientiam habent sicut hirci. I. sicut mundaunt/ et oia fa-
cies. I. inferio sforum declinat ad terram. I. ad temporalia
et terrena/ quia multi sunt qd licet sint boni quantum ad vt
tam/ ipsi tamen volunt villis diuitiarū abundare/ barba se-
cularis scientie ornari/ s/ intentionem ad temporalia declina-
re/ contra illud 2. cor. xij. Nec radetis barbam. 22.

Capitulum.xcvj.de talpa.

Talia in fide Afido. lib. xij. est bestiola similis mur-
ri in corpore / porco in rostrum / cum quo radices
sub terra querit / terram talis et egerit / fuit ter-
ra moxata. nec potest diu vivere super terram /
est talpa ceca naturaliter / et non videt. Tales sunt avari-
tate vere sub terra. In amore terrenorum habitant / vbi
radices. I. mundi diuitias fide querunt / et cecitate igno-
rante perpetue sunt damnati / rostrum. I. verba sua simile
est porco / quantum scilicet ad grunnitum detractionis / et

Lib. X.

De Animalibus.

quātum ad appetitum stercois. i. diuersarū. Et ideo finali-
ter post mortē sub terra. i. in inferno viuet. ubi cecitate et tene-
bris damnabitur. et sup. terrā. i. in presentia diu viuere non
valebit: quia sicut ait psalmista: Viri sanguinū non dimi-
diabunt dies suos. Vel si vis dic de hereticis: qui oculū si-
dei habent per errorem penitus excecāt. ¶ Talpa pellē ha-
bet nigrā. mollem et villosam: pedes et crura habet breuissi-
ma: et pedes eius more manus hoīs per digitos sunt disti-
cti. Et sicut Aristoteli. lib. i. c. 12. talpa habet oculos sub coelo. et
si coelum scindat: apparebit ibi vestigia oculorū. Et sicut
dicunt aliqui: quādo mouitur. pre angustia coelū scindit:
et sic aperit oculos moriendo. quos clausos habuit in viuē-
do. Sub terra autē manet. et raro supra. Tales sunt mūdī
diuites et sapientes: quia vere pellis eorū. i. apparetia et cōuer-
satio nigrā est per peccatorū offuscationē. mollis quā ad deli-
cias villosa quo ad diuitias: crura eorū. i. affectus sunt val-
de breues: quia nihil diligūt nisi luxa se. scilicet temporalia. nō
eterna: terrena nō celestia: amicos non inimicos: et pedes
eorū. i. affectiōes per multos digitos. i. per multa delide-
ria sunt diuisi. Diuisisti pedes tuos omni transiunt. Ecce.
xvi. Ipsi etiā habent oculos. i. sapientiā et discretiōem natu-
ralem et secularē: sed quia isti oculi modica pelle. i. mūdī et
carnis affectiōe et amore sunt inclusi: ideo vere isti non vi-
dent per debitā discretiōem: scilicet ea que videre tenentur. vi-
delicet propria vilitatem. inferni tormenta. dei iudicia. et
huiusmodi: quāntū ad illa que ad salutē pertinet alarū.
cecitate ppetua sunt damnati: sed pro certo quādo isti mo-
rientur. et coeli mundane pperitatis scindet: tunc oculus
sui intellectus aperiet. scilicet ad videndū et cognoscendū ea
que palmitus nō videbant. et leuauit oculos diues cū esset
in tomētis. et vidit Abrahā. Gen. xvi. Vel dic qd illi quorū
oculi a pelle. i. a carne. peccato vel pperitate velantur. quā-
do coeli huiusmodi scindit per tribulationes et penitentiam
temporalē tunc incipit videre. et status sui cognoscere vi-
lilitatem. Exemplū de Antiocho. i. Abdacha. i. qui in agni-
tionem sui ductus est. percutus a dño plaga. Ideo et sale
xviii. Alexator dabit intellectū. ¶ Talpa eo qd oculi eius
sunt aperti. nescit se regere extra terram: quia lucē nō videt.
et solem odit et fugit: in terra autē optime se regit: quia tot ha-
bet foueas et diuerticula. qd vix in terra capitur a quocūq.
Recre tales sunt auari et mūdī sapientes. qui nō vidēt nec
habēt lucem gratie et veritatis: scilicet ipsi sunt p auari-
tā excecati: et ideo solē. i. huiusmodi odium et declinant: vel
solem. i. manifestatiōem veritatis: qd patet. quia contractus
suos nō faciūt palam. sed occulte: qui male agit. odit lu-
cem. Job. ii. Et ideo propter defectū lucis gratie et discre-
tionis. extra terram et terrena. i. quātum ad bona spūalia et
eterna nesciūt se aliquāliter gubernare. Verūamen in ter-
ra. i. in terrenis negotiis optime se regunt: quia tot habent di-
uerticula diuersarū cautelarū. qd vix possunt cōcludi: sicut
patet in causis. i. c. 12. quia sapientes sunt et faciunt mala. et
libere. i. c. 12. ¶ Scdm Plin. talpa eo qd visu caret. melioris
est auditus: quia si hoīem loquētem audierit. statim a remo-
tis ad terrā fugit. et intra terre viscera se abscondit. Sic ve-
re hodie illi qui carent visu. i. simplices. qui carent mūdī
discretiōe. bonū habent auditū: quia scilicet libenter audiūt
verbum dei. et ideo quādo hoīem. i. predicatorē loqui au-
diunt. mūdī pericula et peccata fugiūt. et intra terram. i. in
mortis vel inferni memoriā se recludunt. et sic per terrā. i. p
humilitatē. penitentia. mortis vel inferni memoriā liberā-
tur. Ideo Psal. lii. Intra in lūm. et calca. i. in cōsideratiōem
nemi propie vilitatis. mortis et inferni. et. p. uerb. i. Au-
diēs sapiens sapientior erit. et. ¶ Talpa dum viuit prāta
hominū fodit: ideo a venatoribus capitur et per caudam
suspenditur. et fame cruciatur: et sic famis inopia euacua-
tur. Sic vere mūdī diuites et auari. qui dum viuunt. prāta
hominū. i. temporales substantias pauperū per rapinas
et vīras effodiunt et subvertūt. et venatore diabolo per di-
ueria vīra capiuntur. in altum etiam suspenduntur. scilicet
per caudam. i. per spem longe vite. et fame auaritie cruciā-
tur. et sic per auaritiā famelicōdo morte tēporali et eterna
dānantur. Interierunt fame. mulierēdo morte tēporali et eterna
dānantur. Capitulum. xvi. De tayo siue mele
et vulgo fouina.

Tayus idem est qd melis: cuius pellis est mul-
tum hispida: et dicit melota. sicut dicit in glo.
ad Iher. xj. Et est animal parū. simile vulpi
in quātitate. et dicit Gildorus lib. xj. Et solū
lectia est fm Plin. lib. vii. c. xxiij. qd quando a
canibus vel hominib. insequitur. anhelitum inflatum reti-
net. et cutem extrahit. et sic morsus canum et cūus hominū
minus timet. Sic vere charissimi. nos debem. habere pel-
lem. i. habitum hispīdū. asperum scilicet et incultum. sicut ha-
buerunt sancti et eremitae. de quibus dicit ad Iher. xj. Tu
cūserunt in melotis et in pellibus capitis. quia habentes
alimēta et quib. regamur. hīs cōtenti sum. i. ad Timo. xj.
Et est cōtra religiosos curiosos in vestib. Et quando po-
mines. i. iusti et boni. canes. i. detractores et mali nos per-
sequuntur. scilicet morsibus detractiōum. scilicet tribulatiō-
num. latratibus iniuriarū. pro certo nos debemus anhelitū
nostrū. i. appetitum vindictae et furorem et iracundiam
retinere. et cutem per patientiam extendere. scilicet iniurijs so-
litter obliuiscere. et sic poterim. morsus detractiōis et cūus
tribulationis et correctiōis lenius sustinere. Patientia enim
nobis necessaria est. ad Iher. xj. Et cūserunt in melotis
et. et supra. ¶ Tayus fm Plin. lib. i. dicitur futuram pendentem
pestat: et ideo cauernas subterraneas sibi faciunt. ingre-
sum duplicem continētes. et quādo stat tempestas ausua-
lis. tunc foramen meridionale caudarum villositate obtu-
rant. et aquilonare dimittunt apertū. et e cōuerso quando
stat ventus aquilonaris. et sic contra vīras tēpēstatem su-
bi pueniunt. prout possunt. Et harissimi. per ausum ventū
nebulosum et calidum intelligitur prosperitas. per ventum
aquilonarē intelligitur aduersitas. Et auerna nostra est
creta cōscientie. etamina ipsius sunt affectiōes et appe-
titus. Nos igitur charissimi debemus nobis prouidere et
precauere contra mundi tēpēstates. scilicet contra ausualē
prosperitatē. ne scz allicita vel attrahat. et contra aquilonā-
rem frigiditatem et aduersitatē. ne scilicet per desperatiōem
nos deiciat vel derahat. qd fm Grego. Quidā quando videm.
timenda est. prospera vel aduersa. Et ideo quādo videm.
huiusmodi tēpēstatem imminere. in cauerna nostrā. i. in
secretum cōscientie nostre debemus intrare. per eius clau-
silem examinationē. et si auster pperitatis fluere. qua-
damus introitum illius partis. i. affectū et appetitū. cum
turaliter attrahitur ad prospera. et cum cauda. i. cum
memoria finis et mortis obstruamus. et introitum quib.
cit ad aquilonem. i. cōsiderationem aduersitatis. et ve-
lus vite. mortis iudicij. et inferni. dimittamus apertū. et
re vtile est prosperis de morte. inferno et iudicio cogitare.
Eccl. vii. In omnib. operibus tuis memorare nouissime
tua. et. Si autem viderimus ventum aquilonarē imminere.
re. i. mundi tribulationes et aduersitates. tunc vere ad ob-
struendum introitum et cōsiderationē illius partis. i. de-
bemus caudam. i. mortis memoriā apponere. et introitum au-
stri. i. cōsiderationem eterne future prosperitatis aperire.
sic poterimus omne periculū euitare. Quia breuiter in mū-
di prosperis debemus cōsiderare futuram aduersitatem. et
in mundi aduersis futuram prosperitatē. Lepisti cogitare.
quid futurum esset post hec. Dan. ii. ¶ Tayus in cauerna
suis preparat contra hyemē sibi cibos. et quādo deficiūt
sibi cibos. est et somnus pro cibo. Est enim de illis animalib.
bus qd somno impingunt. et in hyeme abscondunt. Sic po-
terit nos debem. in cauernis et domib. nris cibos. i. po-
rales diuitias ad sustentationē huius vite cōgregare. Sed
certo qd huiusmodi cibi deficiūt. qd tpsalis cessat assuetudo
somm. cōsiderationis debet nos nutrire. qd scz p cōsideratiōem
nō debem. cibos eterne beatitudinis degustare. sic hye-
me silentis vite donis et gratijs ipinguari. Eccl. v. Quia
est somnus laborat. Vel dic qd in cauerna cōscientie debem
cibos. i. tutes et grās aggregare. vt in hyeme. i. in tpe post
mortē possim. nutrirī et somno eterne beatitudinis impin-
guari. Et species tati fm phisicologū qd vna cū vīro et
bos pira hyemē recolligit et reponit. sed veniēte algore hye-
mis timens masculū. ne cibi collecti nimis cito deficiāt. se
mīnā reprimat. et cū ad saturitatē comedere nō permittit.
ideo illa quasi pacem simulans. et quasi masculo edem.
per partem oppositā cauernā ingreditur. et diu cōgregat.

Lib. X. De Animalibus. Fo. CCXXIX.

cibos deuorat et cōsumit. Sic est recte de usurarijs et auar-
ris: q̄ illi et vixores sue cōgregant et accumulāt sibi cibos. i.
diuitias tēporales / vt in hyeme vite presentis valeāt enu-
triri: sed vere quādo isti masculi / sc̄s auari vident imminere
algorem hyemis. i. tēpus caritatis tunc timentes q̄ cibi tē-
poraliū deficiant. feminā suā vna scilicet cum filiis et
familia ab eis rep̄mit. et eos ad litteram saturari nō p̄-
mittit. Laute comedere vel abunde: et ideo sepe accidit
q̄ vxo: ista familia / per aliquē locum occultū ad cibos
huiusmodi ingreditur / sc̄s ad cellarium et ad bladum: et ibi
plus quandoq̄ vna die furatur et expendit / q̄ iste auarus
masculus aggregare potuit vno anno. Ideo Eccl. xliij. In
bonis īp̄us alius luxuria bit. Et dic de infidels socijs: qui
bono recipiunt alios ad se adiuvandum / sed non ad come-
dendum. Figura. iij. Regum. vi. de muliere que de filio
alterius bene comederat / sed in crastinū cum deberent co-
medere filium suū. īp̄m abscondebat / et cōmunicare nō vo-
lebat: quia sc̄s ingrati bene volunt aliena participare / sua
tamen nolunt cōmunicare: contra illud Eccl. iij. Nō sit
propterea manus tua ad accipiendū / et ad dandū collecta.
¶ **A**uarius (vt dicit idem) naturaliter odit vulpē / et vulpes
contra eum pugnat: sed quia non potest de eo viribus pre-
ualere: ideo ad malitiam cōuertitur: quādo ad predam
uulpe iurē taxus tunc vulpes cauernā ipsius intrat / vbi
percoisat / et feces projicit: vna: et tunc taxus venies et
locum suū inuenies defecātū / īp̄m abhorret: et sic neces-
sario cōpellitur q̄ locū alium sibi querat / et ita contra eum
malitia preualet nō virtute. Charissimi / taxus est bona p̄-
sona: vulpes autē est mal⁹ subditus / inter quos
mores. Eccl. xxiij. Et ideo quando talis taxus. i. bona glo-
ria est in sua cauerna. i. in suo officio / beneficio vel preben-
da tunc vulpes. i. malitiosus et malus suus subdit⁹ vel so-
cius nūtur eū expellere / et locū ipsius extrare. Istud pa-
ter inter officiales et balliuos / inter canonicos et clericos:
quia vni⁹ sepe pugnat et laborat vt alterius vendicat sibi
locum. Exempla de samit: qui occidit dñm suū / et re-
gnauit pro eo. iij. Regum. xvi. Sed vere quia isti nō possūt
preualere contra taxos. i. contra bonos socios vel prelatos
virtute. Iustitia siue iure: ideo virtutis malitjs quib⁹ pos-
sunt: vt pote quia eis aliqua falsa crimina imponit: et sic
per infamiam et propter fetorem illius infamie necesse ha-
beret aliquando tax. i. tales bone persone dimittere et per-
tū: quia īp̄us preualet aduersus iustū. Abac. i. Et dic
quando vulpes. i. diabolus sterc⁹ elisit cor humanū / in qua
rum / et fetorem vitiōrū imponit: taxus. i. L. hystus horret et
deserit locū istum: et sic a diabolo necessario occupat. Iste
em taxus L. hystus diligit locū mūdū: et ideo libenter non
me deus. quia sicut dicitur Prover. xxi. Qui diligit cor-
dis munditiā / propter grām labioz / habebit amicū regē.
Capitulum. xxiij. de tigride.

Tigris tigris / bestia est velocissima / et scdm
Ihdo. a tigris. i. a sagitta. Per se est dicta: et ab
ea fluuio tigris d: eo q̄ sit rapidissim⁹. Et est
bestia varijs maculis distincta / virtute et varie-
tate mirabilis: quā hyrcania regio gignit: vt di-
cit Ihdo. li. xij. Tales sunt īp̄s iudices et tyranni / q̄ sunt
veloces et precipites ad rapinam exercendā / et ad senten-
tias pmulgandas: et tales multis varietatibus. i. multis
causis et falsitatibus coloratur: et in hyrcania / vbi scdm
Ihdo. homines viui solebant homines mortuos deuora-
re. In mudo isto versantur / vbi pauperes a diuitibus de-
uorant: quia venatio leonis onager in solitudine: et pascua
diuitū sunt pauperes. Eccl. xliij. ¶ Scdm Plin. lib. viij. c.
xviij. Tigris est bestia tremēde velocitatē / q̄ dū in pascuis
et carulos rapit: aliquoties vadit ad cubiculum suū
et carulos rapit: et in equo velocissimo fugit / at vbi be-
stia cubile suū vacuū reperit: fertur preceps odorē ferē-
tis carulos inuestigans / qui audiens quem illa statim ad ca-
uentū / vnu de carulis sibi elicit / et illum illa statim ad ca-

uernā portat / et interim ille nauē conscendens cū residuis
recedit. Et dum illa reuertitur / p̄ nihilo vltra furit. Bestia
ista est diabolus: cubile ei⁹ est infernus: catuli sui sunt san-
cti patres: venator est L. hystus. Cum ergo tigris diabol⁹
esset occupatus circa pascua. i. circa fideles et gētiles vi-
tjs et tentationibus deuorandos / venator L. hystus ascē-
dit equū. i. corpus humanū per beatā incarnationē: venit
ad cubile suū. i. ad infernū per beatā passionē / et ibi rapuit
carulos suos / sc̄s sanctos patres: et equū istum / sc̄s corp⁹ suū
iterum ascēdit p̄ beatā resurrectionē: et sic eos ad nauē sc̄s
paradisī detulit p̄ beatā ascensionē: aliquos tñ sibi dimisit /
videlicet dānatos ī inferno: et pctores in mudo / quos p̄ cer-
to ista tigris diabol⁹ toto affectu ad cubile inferni detrahit
et reposit. Sed contra alios. i. cōtra sanctos liberatos pro
nihilo vltra furit. In medio catulorū leonū enutrit catu-
los suos. Eccl. xxi. Et dic q̄ cubile est mūd⁹: in quo L. hys-
tus rapuit carulos / videlicet apostolos et ceteros pecca-
tores: et ideo dū bestia diabolus fureret contra eū medi-
tibus membris suis. i. iudeis persequendo in passione / vnu
de catulis raptis sibi dimisit / sc̄s iudā: ceteros autē super
nauē. i. crucē ascēdens / ad portum detulit paradisī. Pone
si vis figurā de equo albo Apoca. xix. ¶ Aliquādo etiā ac-
cidit (vt dicit idem) q̄ venator occulte rapit carulos tigris
dis / quod illa percipiens / venatorē persequitur furibūda:
sed venator specula in viā dimittit: in quibus dum bestia
suā videt effugit. credit suos esse carulos: et ea lambēdo des-
lectatur: et dū taliter circa specula occupatur / venator ca-
rulos importat / et nauē ingreditur sic euadit. Charissimi /
bestia est mundus: venator est religio: catuli sunt mūdani:
specula verba sacre scripture / in quib⁹ offendit īp̄s vmbra
ppia. Accidit ergo charissimi aliquando q̄ religio que est
L. hysti venat: furatur et ad se trahit carulos tigris. i.
filios mūdanoz: sicut patet in mendicantibus / qui vellēt
omnes filios diuitum sustinere: et cū istis effugit / sc̄s eos
transferendo de cōuentu ad cōuentū / de loco ad locū: q̄
quādo tigris. i. parentes percipiunt / rūt in furore: et eos
sequitur / vt retrahant et reposit: verū tamen venator. i. re-
ligio et religiosi offendunt eis specula. i. verba sacre scriptu-
re / in quibus ipsi offendunt vmbra ppia. i. consideratio p̄-
prie fragilitatis et vanitatis / et vmbra mūdane vanitatis:
et sic dum circa hec intendit / dimittunt carulos et venan-
tes. Abstrahit vobis multos venatores et. h. iere. xvi. Ideo
dicit L. hyst⁹: Dimitte mhi paruulos tuos. h. ier. xli. Et
dic q̄ tigris est homo: filij ei⁹ sunt opera bona: venator est
diabolus: specula sunt alij diuites homines: vmbra ibi ap-
parens est status et eminētia secularis. Quādo ergo vena-
tor diabolus rapuit / sc̄s per peccatū / filios tigris. i. opera
bona nostra / tunc vere quādo ipsa sequi et recuperare vo-
lumus per penitentia: pro certo diabolus offēdit nobis in
suggestione specula et exempla diuitū et alioz / in quib⁹ re-
lucet vmbra status et eminētie secularis / in quib⁹ nos in-
feri delectamur / lambendo ea per affectionē et desideria / et
circa vmbam huiusmodi fatue occupamur: et sic cursum
penitentie et boni ppositi relinquimus / nec filios nros. i.
bona opera per peccatū perditā restauramus. Quasi qui
apprehendit vmbam / et persequitur ventū. Eccl. xxxiij.
¶ Et per specula intelligo creaturas / in quib⁹ videt vmbra
diuitiarum et delectatū / que fluūt et refluūt: quia transeunt
omnia velut vmbra: circa que occupamur / nec tamen ac-
quirimus quod optamus: quia q̄ querebat israel / non est
assequit⁹. ad Ro. xi. Et dic q̄ diabol⁹ est venator: catul⁹
est gloria paradisī / quā sc̄s perdimus dum in mūdū specu-
lis occupamur. Et dic q̄ raptor est diabolus: carulus aia
opus / virtus vel paradisus: vmbra autē et imago sunt filij:
specula significant vxo:es. quia vere dum homo delectat⁹
in speculis. i. in vxo:ib⁹ suis / et in imaginib⁹ suis. i. in filijs /
qui ex istis speculis videntur emanare / sepe accidit q̄ dia-
bolus predictos carulos ei tollit / sc̄s animā vel bona opera
et virtutes / vel etiam gloriā paradisī: quia sepius acci-
dit q̄ per amorem vxo:um et filioz perdit homines para-
disum / aiam et virtutes. Proptus em filius noster est pa-
radisus / vel aia / quam diabolus rapit. Filij autē qui sunt
in hoc mudo / sunt filij imaginarij seu p̄cti: quia sc̄s nō ha-
bent durabiliē qualitatem. ¶ Et criamē in imagine p̄cti

De Animalibus.

Capitulum. xcix. de Linea.

2. Et tenendo per oia dicta quia vultis nolle et carere le teneri mō
bilitur et innare. ¶ Et quando veltis diu in grosso aere dimi-
tatur nec veniet vel puro aere explicat / tunc ibi tinea gene-
ratur / q̄ veltis in senfibili ferre corrodit. Et cum sit aial fen-
sibile / tamē vsa permittit le videri. Recte capitulūm sic in
de / anima quia vult quādo anima diu in corrupto aere. In
mūdi delicijs dimittitur / per laborem et penitentiam in-
nē explicatur / nec vult tribulationē expōnitur / nec puro aere
i. diutina tinea expulsiatur / tñc vere in ipsa tinea i. pecca-
tum seu malum propōsitum generatur / a quo ipsa veltis. i.
anima per remōtum corroditur et veltatur / et pills. i. virtu-
tibus ipsolatur. Et tñ ista tinea / sc̄z peccatum / licet senfibili-
ter noceat et affligat / nō tñ se permittit videri / sc̄z ab ocu-
lis peccatorum / quia peccato non videt peccatū suū per
contritionem / licet et marmū inferat nocumētū. Et oculos
habentes non vides. yd̄s. viij. et lsa. vi. Ecce co po-
puli huius. Etideo sicut veltis tinea corrola nūllū valet / et
inutilis reputatur / tñc vere nec anima perforata tinea pe-
ccatum. figura 2. eu. xij. vbi veltis in qua oleibatur lep-
ca / debebat igne comburi / et maxime si abasa iterū ozire-
tur. Sic vere anima in qua oisitur lepca / peccatū / quē perpe-
tuo comburetur / et maxime si abasa per penitentiam / lē-
rato refertur vsq̄ alas habere. i. in illa facta et cōser-
uata.

Capitulum.c.de Teredine.

pſciētias aliqñ dētēnt et corrodūt: et in puluēre. in vānā
 naturā conuērtūt: ita vt vento modice tentatiōis deſti-
 nati in peccatā. ſunt et rāncq̃ puluīs ante faciē vērū p̃i.
 ¶ Quidō lignū nō plantatū vel colligitur tempore q̃
 oportuno. tunc et p̃mōre ſuperfluo tēredō in eo ſolet gignī.
 Andē ſi in plantulō p̃lētūtur. cum tibi omnia magis iū-
 mida abūdēt. ita q̃ regi nequeat a natura: id eo tūpūo
 gignitur talis veritas. Sic vere chariſſimū: d̃mīna rēp̃e
 habent. Eccl̃s. iij. q̃m̃ ſi aliquid plātet vel radicē in p̃p̃e
 nilulō. in amore mundane p̃p̃eritatis: tunc vere p̃p̃e
 abundat humi d̃i. carnalitatis vel diuitiē / delectatō vel
 affectus: q̃ necēſe ſit. ita q̃ a natura ⁊ a debita d̃iſcreti-
 ſis vel a g̃ra nequeat gubernari. oportet q̃ ibi generetur tē-
 dīnō. i. p̃raua deſideria vel peccatā: a quib⁹ lignū. p̃p̃e
 ſcientia diſſipatur. idē bene dicitur p̃rouer. i. p̃p̃eritatis
 ſas ſtultūm perdet eō.

Capitulum. ci. de Testudine.

Testudo est animal fecit ferens ppium dorsu
lūm more testis. Et sunt quatuor genera testu
dinū scz marine, terrestres, fluuiales, & palu
doles. Et creditur a quibusdā & tardis nauis
glum incedat fil secum ferat testudinis pedem
dextrum, licet incredibile videatur, vt dicit Bido lib. 2.
Ei supra de limace. Tales sunt hypocriti & occultatores
peccatorum: qui in testis malarii circulatorum & occultatores
nūm iugiter inuoluunt quoz quida testis marini. Et amant
detractionē: alij fluuiales. i. delictiofi & carnalis infrenē
et per luxuriam: alij terrestres per auaritiam: alij palu
des & carnales delicias seu gula. Et fil nauigalia aqzū que
sunt repletio fecit tales deprauat tardis pperat ad eterna

Epitulum. cii. de Tortuca.

[illegible]

Lib. X. De Animalibus. Fo. CCXXX.

7 occidunt. Esa. liij. Qui comederit de ouis eoz. morietur.

[illegible]

Capitulum. c. ij. de vacca.
femina tam.

Vnde et de testitudine tractatu de piscibus.
Capitulum. cxi. de vacca.
Acce femina tauri dicta est quasi boacca sedm
Iud. li. xij. Et est animal luxuriosum/petulus et
feste ante: rēpore autē cotus efficitur lilius/r
frequentes mugitus ardore sui libidinis manifestat: vt de
lascinat statim post annum. Iam ipso tpe iuuentutis mo
netur ad costrum. Iam luxuria errecendat: et ardore sui libi
dit: nō offendit per mugitus suoz. cantuū et verborum: et per
caloris suū gustu lasciuoz. qd hinc fm Briso. vacca tpe
lasciuie vlt aliquotiens sup taurū desiderans cū eo copu
tes et cogentes ad acrus luxurie perpetrandos. i. Regū. x.
Sū mulieris vltro virū rapientes. Et ideo pio certo tales
dnt: quia mala mulier seruati nō potest. nec etiā castigari.

Ideo dicit Theophrastus lib. de nuptijs: Stultus est erga mulierem custodire adhibere: cum bona feruari non debeat ad mala nequeat. Et ideo puer. vii. Et ecce mulier etc. Et ideo quidam filios suos. i. totales publice merentes. Uci dic de malis subdit religiosis: qd non possunt domari a pastoribus et pelatis: immo qd sunt filios luciferos apostatizantes per magus suos. i. per sua luxuriosa verba libidine nificantes. Ideo pelatis dicitur qd cecilius. Super filiam luxuriosam firma custodia. ¶ Et Alca postat. i. mentibus vel x. fm vulgus. et in x. pariter: et ante pepererit. fer. non viuit: nec vire vngule coelebunt. Et viuit vacca. xv. annis: qd bos similiter: licet si castrati fuerit: magis viuit. fer. x. Sic vere anima debet fetus suos. scilicet bona opa potare: nutritur. et mentibus. i. in obseruatiis. x. mandatorum: qd illa qd alias parit et facit non viuit: scilicet per gratia: qd quicquid facit extra ambitum x. mandatorum principaliter vel accessorie non est acceptabile coram deo. ¶ Unde dicit etiam ais. i. in quinario ter ducto hoc est dictum in obseruantia quinque sensui: si fide trinitatis habet per gratia viuere: maxime si casta fuerit et castrata. scz qd iam ad munditia cogitatur: et operatiōis et loquele: quia vere illi qui sunt castrati per votum: et actū castitatis: durius viuit. i. durius in gratia pueuerit. Ido Sap. iij. ¶ Qd pulchra est gñatio cū castitate. ¶ Alca 3 vt ceteri partem viuit. i. et aliquando dicitur: quādo vacce plures fetus concipiunt: et parit. signū est (vt dicitur boies) in hyeme multa pluuia asportauerit: sicut dicit Aristot. lib. de. Sic vere quando vacce. i. boni christiani iugo dñi subiacent paritunt et faciunt plures fetus. i. plura bona opera / signū est qd in hyeme. I. in statu post mortem pluuia eterne beatitudinis maior erit: qd deus fm plal. reddet vniuersis scdm opa sua. Idē. ¶ Tōrentē voluit: tō potabis eos: et iterū. ¶ Pluuia voluntaria segregabis de hereditariis tuis. ¶ Alca 4 non habet lac vt ceteri ante qd impregnatur: qd si habuerit: nihil valet: et lac vacce aliquoties induratur sicut lapsi / et coagulatur: hoc quādo libi miscetur aqua: vt dicit idē sctidm. Sic vere homo nisi p bonū propositum impregnatur: et nisi pariat p bonum opus non potest habere lac bonae etne et predicationis gratie et deuotionis. qd si lac doctrinae vel scētie alias habuerit: nihil valet: sicut patet in quēdam istius predicatoribus et hypocritis. Z ac etiam vacce. i. predicatorē doctrina bonou coagulatur debet sicut lapsi: scilicet per duritiā correctiōis ad percutiendum dures peccatores et obstatos. Hier. xxiij. Verba mea quasi ignis / et quasi malleus cōterens petram. quia vere sicut dicitur Job. xij. raliū in stipula veniunt lapides funde. ¶ Alca 5 in societate viuit: / si a grege recesserit. sepe a belvis deuoratur. Sic vere homo qd sit in grege. i. in societate bonou vel in religione: potest viuere per gratia. Si autē ab huiusmodi grege se separauerit: p carnalitate / diuisione et apostasiam: et appellatur: tunc a belvis. i. a demonijs et vitijs enascitur. Act. xxvij. Non potestis salui fieri nisi in nauim inuenieritis. ¶ Alca habet vocē grossiorē qd bos: quod est contrariū oīm aialū. communia etiā habet duriora / nodosa / quē possunt molliscari p ignē: et si vacca infirmetur in pedibus p podagra: vel alias: vltē est qd iter cois nua sibi medicina vel oleū apponat: vt dicit Aristot. Sic vere in omni genere hominū illi qui sunt vacce. i. imbecilles et imperfecti: sunt grossiores magis per inactiā / et loquacitatem: duriores coitu per obfinationē et auerterat qd boes. i. qd illi qui sunt boni / iusti et perfecti: quia sicut dicitur Eccl. xij. ¶ In ore statul verba inenarrabilia. et qd sepe tales in pedibus p pigris in egorant: quia etiā communia sue obfinationis multū sunt dura. Iper malos consuetudines indurata: ideo vtile est qd eis ignis correctiōis et oleū compassionis apponatur: vt sic communia sue dure supple molliscant: et pedes suari affectioni ad gressum bonou operū resducant. Oleū de capite tuo nō deficit. Eccl. ix. Et exponit vi vlt aliter sicut supra de coitu vel de bone. Vel dic qd vacce. i. paupes balliū et mali in dices duriora habēt communia. duriores punitionē et correctiōē qd boes. i. qd autē citi et maturi: quia fm poetā: Asper est humilis cū surgit in altū. ¶ Alca habet communia fortiora et vltē acutiora qd bos: et etiā grossiora. Sic vere sepe inueniuntur multe mulieres quae sunt bobus. i. multis hominibus meliores

Lib. X.

De Animalibus.

clarus est et apertius vociferant cōfessio / et deū laudā-
 8 doret fortius operant vitis resistendo. Prover. xxi. Adus
 9 clarā rē vide supra de tauro: et expone sicut ibi. ¶ Vacca
 aliquādo in pedib' patitur podagra / cuius signū est quādo
 submittit aures / et comedere cessat. In fimo iacēs proprio
 impinguecit: q̄sto plus ei a labore parctur / tanto roperet
 amplius et pigrescit. Impinguate etiā iugū abijcit: s; mi-
 nus solito pasta / iugo ad vitimū se supponit. Recte tales
 sunt mali subditi / vel caro nostra: quia aliqñ fuit podagrica
 per accidē: et tunc submittit aures. i. auditum per inobedi-
 10 cientiā: q; scz non libenter auditū que mandatur / et cessant
 comedere / scz cibum gratie et doctrine: sicut pater / quia ta-
 les non vadūt ad mīssam / neq; ad sermones. Pedes eorū
 pigri sunt ad ambulandū. Sapient. xvi. Et in fimo. i. in lecto
 et in delicijs carnalibus requiescūt. Requiescunt in fectibus
 suis. Hier. xlviii. Et ibi per carnis desideria impinguecūt.
 Et q̄sto plus deus vel prelati istis parct a labore scz et
 tribulatioe et penitentia et correptione et huiusmodi: tanto
 magis ac magis impinguecūt / et a labore bonorū operū res-
 tardant: ita q; per impinguationē delictarū iugū et huius
 mandatorū resistunt / cōtēnunt. Et seculo confregisti iugū.
 Hier. ii. De iure. xxi. Impinguate est dilectus / et recalcit-
 travit. Et ideo necesse est q; passus delictarū et divitiarū
 a deo vel a prelati vel ab aia talibus subtrahat / ut ad tu-
 gum mādatorū dei sterū reducant. Et ideo qñ deus videt
 divites propter impinguationē bonorū temporalium insoles-
 cere et pigrescere / sepius subtrahit ea sibi / p pluriā vel per
 gelu. Iniquitates eorū nostre phibuerunt bonum a nobis.
 10 Hier. v. ¶ Quādo vacca estro. i. musca vaccina pūgitur /
 caudā erigit / et miro modo itanēs p cāpos circuit et discutit
 rit sine pastoris licētia / mādaro. Sic vere quādo musca. i.
 diabolus cū aculeo desperationis vel tentationis pūgit vac-
 cam. i. religiosum / tunc per apostasiā extra gregē religiōis
 fugit / et per campos. i. per mundum discutit sine pastoris
 sui L'huisti vel prelati cōsilio vel mandato: et hoc quia cau-
 dam. i. finem vite erigit ad paradisum / scilicet sua reputa-
 tionē / et quia in fine sperat penitere / et ad deū reuerti. Et
 potest dici de hoīe auaro vel diuite / qui per campos. i. per
 mundi diuitias currit extra christi voluntatem / quādo scz a
 diabolo per aculeum auaritie instigantur. Titula formosa
 egyptus / stimulator ab aquilone venit ei. Hier. xlvj. Et
 expone de mulierib' q; aculeo malorū pborū suggestioniā a
 luxurijs vel a diabolo plicte pūgit discutit / et meretrici-
 cos fuit / et hoc maxime in estate. i. in statu piperitatis / sine
 licētia pastoris. i. viri sui rē. Ideo Amos. iij. Vacce pin-
 gues q; estis in monte Samarie.

Capitulum. cxi. de vacca agrestis: quā
 nihil aliud esse putē q; bonafum.
 1 Vacca agrestis fm Aristot. et Auicennā inuenit
 in terra Parthorū / et habet crines in collo sicut
 equus: et ideo a multis dicitur equiceruus. i. mō-
 tanis habitat: cornib' caret: stercus ejcit / et ca-
 nes persequentes vit. Nam q; sibi natura des-
 fensionem a cornibus denegauit: dedit sibi ejcere stercora
 ventia / ut a canibus minime sequeretur. Aliquādo tñ ha-
 bēt cornua tales vacce: sed sunt parua / oīra dorsum versa.
 Reuera tales sunt viri perfecti / et maxime tales sunt boni
 clerici et religiosi / qui in siluis penitentie vel sacre scriptu-
 re / et in montibus perfectionis habitant / et versantur / q; cor-
 nibus superbie vel temporalis potentie carētes / crinib' .i.
 virtutibus decorant / et oculos intellect' habent pulchros
 per discretionem: et ne a canibus. i. a mundi raptorib' per-
 sequantur / debent stercus diuitiarū ejcere per contemptū:
 et sic a canibus istis se tueri: quia vere contra mūdī raptos-
 res tutissimū est remediū nil habere: fm Senecā. Ueritas
 sed quia nō sufficit vt se a canibus. i. a principibus tueat-
 tur: ideo nō est melius remediū nisi q; diuitiarū stercora
 vispendant. qd quia nō facit: ideo a cunctis principibus
 infestant: vt dicit illud psal. Circūderūt me canes mul-
 ti. Et dicit q; ista vacca significat diuites / qui quando a
 canibus. i. a iudicibus persequantur / vt de excessib' pūnta-
 tur / statim pīcunt contra eos stercora. i. dona et mīera / et

mūdī diuitias / que dicuntur stercora ab apostolo. ad Phil.
 ii. Et sic eos per auaritiā vñt et excecant et inflant: et
 ita ipos cōpellunt retrocedere / et a punitione cessare. Pro-
 uer. xxi. Victoria et honorē acquirit qui dat numerarias
 vero accipientū rapit. ¶ In corde vacce aliquādo acci-
 pitur os / sicut in corde cerui vel cameli et taurit: illud os
 quādo incalefcit sanguis / titillando mouet cordis substanti-
 tiam: et ex tali titillatione vacca quasi subito se erigit: et
 ultando et letando saltit velocius et discutit. Sic vere cha-
 ristim quādo in corde nostro est os scz L'huisti / qui est os
 de ossibus nostris / et caro de carne nostra. Gen. ii. tunc qñ
 sanguis. i. affectio nostra incalefcit per diuinā amorem: os
 illud mouet substantiā cordis nostri p bonā inspirationem
 et tunc causat in nobis letitia spiritualis / et subito nos
 erigitur ad eterna per contemplationem / saluamus p ab-
 sectionem / discutimus per bonam operationem. ps. lxx.
 ultationes dei in gutture eorum.

Capitulum. cxv. de vitulo.
 Vitulus fm Plido. a virtute nomen sumptū / eo
 q; statim q; nascitur / virtute ppria ad quēda
 matris vbera erigitur et leuatur: nisi vberib'
 reficitur et lacrat / et a matre lambitur et p-
 gatur: vituli? matre et eius vocem sequitur et co-
 gnoscit: vbera fronte excutit: et sic vberioem lactis abun-
 dantiam a matre sibi querit: ante et circa matrem suā saltit
 et discutit: sed saliendo a matris vestigijs nō discedit:
 dicit Aristot. Vitulo. et Auicē. Vitulus est homo: mater est
 L'huisti / ecclesia / vel prelati. Quia igitur nos ab vberio-
 bus L'huisti et ecclesie. i. ab eius pietate reficimur et nutri-
 mur et spiritualiter et temporaliter / ab ipso etiā p baptismū
 ab omni culpa absorgimur et lauamur: ideo ab ipsa nutri-
 uitate. i. a tempore inuentus debemus caput intētiōis
 per contemplationē et affectionē erigere / et ab vberio / mīe
 L'huisti lac sue grē equirere / et istud lac quasi violentē p
 oronem excutere / et illū totis visceribus diligere / vocē ei
 et predicationē cognoscere et implere / et eum per bonā ope-
 rationē et imitationē sequi / et ab eius vestigijs nullatenus
 elongari. Ideo Joā. x. Vocat proprias oues notatim / et vo-
 cem eius audunt: alientū autem nō sequuntur. Et cōsilio exiit
 (scz in conscientia vbi ipse videt) debemus spūaliter exiit
 tate / et per bona opera discurrere / et de virtute in virtute
 corā eo ludere vel salire. L'udens coram eoludens in corde
 terrarū. Prover. viij. Et per lac intelligo temporalia / que
 quādo deficiūt / a deo per pcessionē et oronem sunt quēda
 da. Et dicit contra ambiciosos et carnales vitulos. i. clerici
 cos et religiosos / qui ab ipsa inuentute herēt ad vbera ma-
 tris. i. ad prebendas et beneficia ecclesie / et cū fronte / cum
 duritia et aueritate / scz sue appellationis rice et diuitijs
 et huiusmodi / excutunt sibi lac istud: et matrem suā. i. cor-
 nalem prelatum eos affectuose promouent diligunt et se-
 quuntur: et ab eius cōsilio vix discedūt: sicut pater ad filios
 ram de aliquibus carnalibus prelati / et de sua carnali
 militia et parēcia / a qua tota die circūdant / vberib' pūis
 temporalibus beneficijs impinguntur. Nam vt dicit p-
 uer. xvi. Adulti colunt personā potentis / et amicti sunt vana
 tribuentis. Et dicit q; mater est ecclesia vel prelat' / a qui-
 bus nos qui sumus vituli sui lacte doctrine et temporalit'
 beneficiorum cōtinue educamur: et ab eis per correptionē
 et per baptismū et cōfessionē a cunctis immunditijs spūa-
 libus absorgimur et lauamur: et ideo istam matrem debe-
 mus diligere et defendere / et lac ipsius. i. doctrinā querere
 et amare. ¶ In fronte vituli (sicut Plido. dicit) nascitur
 quedā carūcula q; a magis amoris asseritur inuentū: quā
 statim scindit et mater cū dentibus: nec ipsum dimittit ad
 vbera / quousq; ablatus fuerit tale vitus. Idē dicit Aristot.
 et Auicē. de pullo equi: et ideo vide supra de equo: et
 pone sicut ibi / scz de originali peccato / vel de prelati / vel
 de vitulis. ¶ Si vitulus in iuuetute nō castratur / erit par-
 tus: sicut dicit Aristot. lib. ix. de animalibus. c. viij. Castratio
 est aialibus dat crementū. Sic vere charissimū illi qui
 sunt castrati per cōtēntiā vel virginale / vel cōgale vel
 vidualem / vt cōter nō sunt magni / scz in virtutib' meriti
 et gratijs: imo parui. vel magni etiā nō sunt in tpalibus et
 diuitijs: sicut pater de luxurijs / qui vt cōter in diuitijs

in moribus non sunt magni. Luce. xix. Non poterat vide-
re Iesum: quia statura pusillus erat.

[illegible][illegible]

dum: sed si quis dexterā suā pinnulā capiti suo suppositae
rit statim vespementissimū hominē opocitur: vt dicitur *scilicet*
ibidem. *Et harsilmi viriulus iste est* *Et hulsus: vt dicitur* pinnule
sue cum quip? mare hui? mundi peragrar ang regit? sunt
mā et iustitia: dextra mia: sinistra iustitia: vel eterna pipe
ritas dextra: et eterna aduersitas iustitia. *Si igitur* dextra
pinnula sffius vituli. *Et para dui gloria* *Et hulsit mia nostro*
capiti. intentionē nre fuerit supposita: p certo hominē cō
templationis et spiritalis delectationis in nobis faciet
causabit: quia vere ad contemplationem et delectationē eter
norum intrabiliter hominē mouetur. qñ *Et hulsit miam et eter*
nam affluentia inuenitur. *Job. xj. Neque scies* *Et non erit* qui
te exterrat. *Et Vitulus marinus talis est nature* *q pellis*
et semp sequit? mortū maris. Unde vbiq? pellis ista fue
rit: semp scdm mortū maris regulat? quia ita mare pleni
et pacari fuerit: tunc pili eius tunc pacati: ai? effus? maris
recesserit: tunc pellis huius vituli inhorrescit: vt dicit *Pli.*
ibidem. *scilicet. ix. c. xij. Et harsilmi viriulus iste est diabolus*
pellis eius tunc oēs reprobi quibus circūdat? re vestitur:
mare est mundus: aque q? sunt diuinit? delectic? que fluūt
et variantur vt aqua. *Pellis igitur vituli. I. reprobi huius*
mundi sequitur mortū maris. *I. scdm mortū* *et regulat? ita*
et cōsuetudines huius mudi fecit? pceptis regulant? et cōfō
mant. Unde si mare i. mūdus fuerit plenus / scilicet aquis p
spertatiss? diuiniarū et delectationum: tunc vere ista pellis pa
cifioratur gaudet scilicet et letatur: quia māl in pspertare sua
valde gaudent quando ipsam stare et nō deflere vident: sed
vere quādo effus? et abundantia aquari huiusmodi recedit?
quando scilicet mūd? pspertat? deficit? vt pote qñ ad stari de
neciant paupertatis: et quando per aliquod infortūm
eius pspere nō succedit: tunc vere pellis huiusmodi inho
rescit: quia scilicet tunc deficient et inhiat. Inhorretur pili
camis mee *scilicet* *Job. xij. Et Vitulus marinus fin* *Pli. lib.*
xx. c. xxxvij. habet oculos in mille colores vertibiles: dupli
cem habet linguā: in medio renūclonū nō habet pinguē
dinem: auribus caret: in ossibus spine solus inter aquatū
ca habet medullā: sicut dicit Pli. in diuersis locis capitū
li supradicti. Tales vident? esse mūdant? q? certo tūti sunt
qui oculos intentionis et mentis multipliciter variant: ins
guam etiā sue locutionis diuersimode scilicet audiendo et des
trahendo duplicant? aures obediēte nō habent: pinguē
dinem deuotionis adducunt? et medulla carnitatis abis
ciunt. Ideo breuiter *Eccl. xx. dicit? q? oculi in pspertis sepe*
plices sunt. Et Eccl. etiam. v. dicitur q? peccator cōgnoiscitur
in duplici lingua. *Capitulum. cvj. de vicia.*

Macta (sicut dicit in libro de natura rerū) est aīal non altiss cane: sed longius: cutus mirabilis est natura: quia si dum est in calore ceterū potius vulnerauerit: statim veniet mures ⁊ mingeret super eum ⁊ moxietur. Cū de de quodā legitur quod ab ea vulneratus ⁊ ad mare se portari fecit: vt cū mures ad mare venisset: ipsum ppter mare attingere non valeret: sed cū ad mare fugetet: mures innumera biles cū eo nauē intrauerit: et dū nauē roderet: ⁊ naute mergi tineret: ipm militē ad terrā reduxerūt: quē mures propterea coserofit et occiderunt: sicut ponitur in chonica martiniana: et etiā vincentius ponit li. xxiij. c. xxiij. vbi addit q in asiaticis res glorioſas si leopardus hominē mordet: mures contra eum congregant. Cū de ponit vñ mirabile: q cū quidam taliter eſset vulneratus: et ab infinitis muribus inuaderet: ab amicis portatus eſt in mare: mures vero pluſq; mille venientes ad litus: et cortices maloti granatorū inuenientes: et eos in mari portentes: in ipſis nauigare ceperūt: ad nauēq; ⁊ ad hominē venientes puenissent: niſi naute eos in fluctibus submerſissent. Nam ⁊ vt ait si mures ⁊ nouē dies arcetur ne hominē leſe nocent: nocere amplius nō attentant. Per vñcias ⁊ leopardos intelligit mūdī principes et potentes: per mures vero intelligit quos mūdī principes et alios inferiores multiuolos et mordaces: quia po certo si contingat q aliquis potens morderit aliquem hoīem ⁊. gesserit aliquod odium contra aliquem: statim inſurgēt cōtra eū mures. Ipſorum potentū balliūt familiares ⁊ deſtractores: qui ſcilicet non ceſſant vīna ſepitiſ inſanatiſ num ipm accuſare ⁊ ſedare: et eum etiā rapitiſ et inſuſiſ

corrodere z mordere/ita q̄ necesse habet fugere vel perire. Timendus est ergo morius et indignatio malorum: quia ex hoc sequitur morius et rapina/detractio et diffamatio malorum inferiorum z malorum reatorum z adulatorum. Istud etiam videmus in religione: quia si quis a prelato suo oditur/omnes alii contra eum puocantur. Istud etiam videmus in illis qui fuerunt in officiis regū et magnatū: quia si magistri ipsorum mordeant/deponant vel affligant eos/statim solent omnes mures. i. omnes qui habent aliquā potestatem rodendi/obloquendi z nocendi/ eos inuadere/ z eos diffamare/et letaliter infestare: contra illud Plauti. Non cōsurgit duplex tribulatio. z Esai. xlii. Salamū qui affari non cōteret. Et sic q̄ tales bestie significant. Et huiusmodi z angelos/qui statim q̄ aliquē peccatore per dānatiōis sententiā mordeant/peccato sunt mures. i. demones ad eum rodendū/et eternaliter affligendū: et sic dupliciter habent tribulationem/ scilicet morium. Et huiusmodi exclusionem a regno: z morium murū. i. afflictionem in inferno. Et sic q̄ morius z tentatio murū. i. demonū non vitatur nisi nauis crucis. Et huiusmodi auxilium/et mare penitentie subintrat: vel nisi nouenarius. i. angelorum auxilium suffragetur.

Capitulum. cxiij. de viro.

Virum fm. Istud dicit ab vīdo. eo q̄ illud qd apprehendit/fortiter stringit. quandoq̄ incedit erectus/et eius maxima est fortitudo in manibus/et in lumbis. z fm. Aristote. Virus comedit omnia indifferenter/et pugnat cū canibus z cū tauro: caput autem vī summe est debile. Talis est diabolus: quia vere quādo diabolus aliquē apprehendit p̄ virtutē peccata stringit eū fortiter atq̄ ligat per malas consuetudines et cōplacentias peccatorū. Et anni etiam illud quod rapuerit/ita fortiter tenet/ q̄ restituere perpetuo nihil voluit. z Lani. iij. Veni enī/ nec dimittis. Istē etiam incedit erectus per superbiam et comedit oīa et sibi incorporat per rapinā et auaritiā. Nam ipse impugnari canes. i. fideles viros et plures: tauros. i. simplices et ignaros. z dān? cū ipsius contra omnes. Et c. xvi. Et isti habent fortes manus/et fortitudo in lumbis: quia vere fortes sunt ad libidine liborum/et ad mala opera manuum: tamen in capite sunt debiles. i. in bonis spiritualibus/et in fide vel oratione/ q̄ caput mox sunt z principia. Istud patet de diuinibus/ q̄ sunt erecti per superbiam/et alios fortiter stringunt suis contractibus et cautelis/ scilicet tauros. i. agricolas et victimos: canes. i. pauperes z famelicos. Et sic pone de detractoribus/ qui oīa comedunt/et pugnant cū tauro z c. sicut supra. Et Viria catulo impregnata parit z emittit eos informes: scilicet quādam massam carnes fm. Istud. Unde fm. Plin. lib. viij. c. xxvj. nascitur parui sicut mures/ sine oculis/ z sine pilo/ vngues tamen prominent: sed postq̄ nati sunt/ mater eos lambendo format/ z cū lingua lineat z figurat/et ipsos in ventre perficit non dimittit: ne forte ppter gulositatem ab eis enecetur: ideo q̄. xxi. die parit/ precipitata fecunditas filios parturit imperfectos: ut dicitur Plin. lib. xij. Et huiusmodi/ vīa est religio vel prelatus: filij eius sunt subditi z affines carnales: ventris eius est claustrū: partus vel emissio est promotio ad aliquā dignitatem/ bñficiū vel pōdā. Viria igit. i. mollis z affectuosus parit z emittit p̄ promotionē: z extra vētre suū ponit. i. extra claustrū/ filios informes/ hoc ē dictu/ suos carnales nepotulos/ infelices z indignos/ q̄ recte sunt massa carnea p̄ luxuriā z carnalitatem/ sunt etiam sine oculis sciētie z discretiōis p̄ ignorantiam z imbecillitatem: sunt sine pilis. i. sine virtutibus per bonorum operum paucitatem. Et c. xvi. In die ortus tui non est precellus vmbilicus a te. i. carnalitas: eris ergo nua z cōfusione plena. Ecce capilloz nuditas. Nam q̄ nimis cito isti paritur z promouentur/ ita q̄ in vētre. i. in claustris perfici non dimittuntur: ideo/ vt dictum est/ erant imperfecti. Nā quia sunt gulosi per auaritiā ambitionis: ideo timent prelatus vngues sue discordie et dissensionis: et sic eos parturit ante tempus. Non parturit z nō peperit: et non emittit iuuenes: nec ad incrementū perdurant virgines. Et c. xlii. Acrentamē q̄n tales affectuose pepererunt z promouentur/ tūc nūtiatur eos formare z perficere/ scilicet mittendo eos ad scholas/ et eos lambendo per affectiōnes: sic quādoq̄ accidit q̄ eos q̄nt ad mores lineent et fi-

gurent: et sic est ordo prepositorum: quia primo debet perfici/ z postea promoueri. sed isti facili et overso. Et tunc enī animal non gulosum p̄io format in ventre/ post parit. Et sic dicit q̄ ista mater est ecclesia/ que omnes filios parit imperfectos/ scilicet q̄ntum ad inspectionē originalis peccati. Unde ab ortu et a natura homo est carnalis/ cecus et ignarus/ et a pilis z a virtutibus nudus: veritatem mediante lingua/ predicatoribus/ isti fetus formantur/ et per mores et doctrinas paulatim figurantur. Et sic dicit de religione contra ambrosios/ sicut supra de animalibus in generali. Et Virus z vīa cocunt non more aliorū animalium: sed more hominū/ scilicet amplexibus alternatis: et tunc alter ab altero separatur/ z separat dormit in speluncis/ vbi masculus triginta diebus/ et femina quatuor mensibus latitare perhibent. Nā femina vīa ad filiorū informationē/ ad masculum non accedit: et partus gratia sic masculus parere ab amplexibus conuenit. Unde etiam Solinus dicit q̄ tunc letetur hinc reuerent mares feminas: p̄ creatos aut infomes filios mater lambit/et cum lingua ipsos perficere debet et formare: fm. Plin. lib. viij. c. xxvj. Recte talis debet esse regula inter cōsuges z actiuos: quia vere isti non debent coniungi carnaliter more pecudū/ scilicet ardenter/ sed propter se: sed more hominū. i. personarū rationalium/ scilicet propter bonum prolis/ vel propter aliā iustam causam. Nolite fieri sicut equus z mulus. Et c. lxxij. de demone a simodo. Et bñ. viij. Et isti tempore amoris debent se occultare/ nō sibi formite publice demonstrare: cōtra illos qui peccata sua sicut sodoma predicant. Et c. lxxij. Et contra illos qui de huiusmodi actibus gloriantur. Et nota ad hoc creptū de q̄a vīo: sicut narrat Jacobus de losanna/ qui cū videret q̄ quidam homo inuenerat ipsum cum vīa in actu carnis/ vocauit eum occidere: quod fecisset nisi homo fortiter se defendisset/ et arborem ascendisset. Et tunc ad litteram debuit alter ab altero amplexibus abstinere/ et in separatis cubitulis dormire. Separarentur ab invicem/ vt vacent orationi. i. ad Louth. vij. Nec debent alter ad alterum accedere/ nisi forte tentatus timent incurrere maius malum. Filios autem suos informes infelices et ignaros debent cū diligentia figurare: et cum lingua. i. cum verbis benignis ipsos instruere et docere/ et ipsos virtuosos z moxios facere et perfectos. Docet filium tuum/ z curia curat vel religiosus est. Et c. lxx. Et sic dicit q̄ vīa est ecclesia vel religiosus/ cum qui non debet coire vel coniungi vīo/ scilicet cū pecudum. i. more viroreum bestialium peccatorū/ scilicet ardore vel libidine dominandi: sed more hominū. i. ratione vtiuntur: vt scilicet omnia ordinare faciat z discrete. Sicut autē suos informes. i. subditos ignorantes carnales et imperfectos debet cum lingua. i. cum verbis et predicationibus formare et perficere/ scilicet quo ad gratias z virtutes/ dicens illud Esai. l. Dedit mihi dñs linguam erudiri/ vt sciam confortare eū qui lassus est verbo. Et sic dicit q̄ que parit. xxi. die/ et que partendo se summe occultat/ ita q̄ Plin. lib. viij. c. xxvj. dicit q̄ nihil rari? est q̄ videre vīam/ parietem/ significat viros iustos/ qui bona opera die nocte limo/ q̄ p̄stāt ex denario ter ducto. i. in fide trinitatis/ et obseruantia decalogi debent parere: ad hoc debet se occultare/ et vīus et laudem hominū fugere et vitare. z dñs. Attendite ne iustitā vestram faciatis coram hominibus/ vt videamini ab eis. Et sic dicit q̄ nihil est rari? q̄ graua. i. peccator videatur parere boni opus. Et Virus mirabiliter delectatur in lambendo pedes suos/ sicut ad sensum patet. Istud etiam est ei pro cibo dum est in cauerna/ sicut dicit Plin. Et huiusmodi pedes qui sequuntur hominē/ sicut filij et familiares: quia vere mudi diuites lambendo z seruando pedes huiusmodi. i. familiares et liberos delectantur. Et Virus et vīa in initio huiusmodi generant/ et tunc illo a cunctis aliorū animalium vīis se abscondit/ et in vīa sua herbas et frondibus circūponunt: et ne in vīa cūpliant summe cauent: z tunc per eundem vīam vīas saliter opprimunt/ q̄ vīa possunt etiam vulneribus excutere/ et tunc mirabiliter impinguntur/ fm. Plin. lib. idem. Et pro certo sunt luxuriosi: quia vere in occulto volunt exerceat acrum illam/ quia oculis adulteri obseruari caliginem dicens: non me videbit oculus. Job. xlii. Lubicula enī

Lib. X. De Animalibus. Jo. CCXXXII.

sua domos scilicet et loca sua frondibus/herbis et floribus edificant et component: quia tales in talibus delectant. Prover. xviij. Myrrha et aloë et cinnamomo aspersi cubile meum. Et sapient. iij. Non perireat nos flos rēpons. Et ideo imbrē diuine gratie nō recipiunt: imo miro modo dōra tribulationū et correctionū quas eis deus ingerit et prelati a somno isto nequeunt excitari: sed ibi per carnales delectas impinguntur. Dormi mecum fozor mea. iij. Regū. xiiij. Et hoc iunime accidit in principio hyemis. i. in tempore deuotionis et compassionis: quando calor diuine dilectionis in ipsis deficit et recedit. ¶ Ubi fm. Plin. ibidē. in principio hyemis taliter per dies. xv. dormiunt / q. vij. possunt si tunc aperirentur. nihil inueniretur in ventre nisi aliquid tulum de humore: et circa cor de sanguine pauca gutte: et c. parui. visus est homo: hyems est peccatum. vel inde bulatio vel correctio: sanguis memoria. h. huius passionis: humor gratia et deuotio. Quādo igitur venit tēpus hyemis. i. peccati et in deuotionis: tunc vere vni dulces et peccationes incipiunt dormire. i. delectari et quiescere in delectationibus et complacentiis peccatorū et voluptatū. huius delectationibus et peccatis nō possunt excitari vel extrahi aliquibus vulneribus. i. tribulationibus: prelatos coram clonibus et predicatorū saculis et sermonibus. h. iere. iij. Frustra percussisti filios viros: disciplinam nō receperūt. Et h. iere. v. Domine percussisti eos: et non doluerunt. Et ratiōne oblationis et somnolentie est: quia pro certo patet et de compassionis: et quasi nihil habent de sanguine. i. de memoria diuini sanguinis et compassionis: ideo sic impinguntur per luxurie voluptatē: tunc oculi intellectus sulterantur per ignorantie cecitatem: tunc confringitur ventus oblationem et propositum malum. et per non conscientiam. i. conscientia et voluntas per auaritie parcitatem tendit voluntatem. Unde Job. xx. Lūm fatiatum fuerit. ar. hyemis. i. aduersitatis debet dormire. scilicet per contemplationem: et tolli somno non excitari per vulnera. i. per aliquā tribulationem: sed ibi debet impingui per deuotionem / et ventis eius. i. conscientia stringi: non aperiri per peccata et reclusionem. Et hoc quia debet parum habere de sanguine vel humore. i. paucam vel nullam carnalem affectionem et delectationem. In pace in idipsum dormiam et requiescā. Et Job. xi. Requiesces: nō erit qui te exterius habebis fiducia. proposita tibi spe. ¶ Quādo visus ita q. v. et c. stric. est et oculi hebetati. i. vere exit de spe fauos apum comedit: et ab ipsis pūgi se pmissit. ut sanguine defluere: oculorum obscuritas illustratur: et tunc fructibus et alijs necessarijs viuunt et super filios volucris more cubat: me. i. in statu peccatorum dormiunt / scilicet per malas copulationes et delectationes / et filios suos: scilicet vitia et peccata ma. i. vel in tempore gratie. ipse debet surgere a somno peccati per sui status considerationem: et a ipelica. i. ab amor mundi extrahere per delectationem abominationē. Et quia tuiusmodi induratus: ideo debet herbam laxatiuam / scilicet et peccata: et ideo debet appetere mella apum. i. verba dei et doctrinam et predicationem / ut istarum apum punctio: gulo. i. superflua carnalitas defluat per carnis macerationem: vel per sanguis. i. peccatum exeat per confessionem: et sic clarificetur oculus intellectus: sit p. scientia et discretio: nem. i. tunc etiam debet penitens super filios suos facere. i. super mala preterita opera: per peccatorum iugem mercedem et recordationem: et fructus: scilicet gratie et de

uotionis vel eterne glorie et consolationis enutriti per eā temptationem et deuotionē. Ideo talibus dicitur le. iere. iij. Uide vias tuas in cōualle: scito quid feceris. ¶ Ubi fm. Plin. ibidem / habet cerebrum venenosum: et ideo quando apprehenditur / caput cū scapulo comburitur. ne si quis inde comederet / in vnam rabiem periretur. Ubi est diabolus: cerebrum eius / quod est sedes fantasie et imaginationis: sicut heretici: scapule eius sunt hereticorū de fensores: qui pro certo sunt venenosi propter heretici et errores: et ideo ne alij simplices istorum pereant fallacis et venenis: ipsi quando deprehenduntur. merito comburuntur: quia melius est vt vnum membrum pereat / q. totum corpus mittatur in gehennam ignis. Zbathel. v. Et bene dicitur q. melius est q. pereat vnus q. veniat. ¶ Ubi fm. Plin. ibidem / habet caput debile. Unde si ab aliquo virgatur precipitari / de facili propter debilitatem capitis enecat. Unde etiam idem Plin. ait q. precipitati manus capiti solent imponere: vt sic debile caput possint defendere. Sic vere multi sunt qui caput moriunt. i. fidem habent debilem: et ideo quando a diabolo precipitantur / scilicet a statu gratie in peccatum: sic occidunt et moriuntur: scilicet per desperationem et errorem. Caput meum doleo. iij. Regum. iij. Nisi forte manus suas preponent / ipsas ad deum per orationem eleuando: vel per bona opera occurrando. Sic enim per manus fractionē capitis prohibent: et sic orationes et bone operationes anime statum saluant. i. Regū. xiiij. Impositisq. manib. super caput / ibat egrediens et clamans. Uel dic q. quando quis precipitatur a statu prosperitatis: statim debet manus sursum ad deum per orationem et gratiarum actionem adhibere et extollere: et sic poterit a desperationis et doloris periculo liberari. Uel dic q. quando aliquis ad infortunium et paupertatem precipitatur: est necessarium q. manus apponat: et manualiter laboret: vt caput vite manuteneat. Uel dic q. caput est intentio: que quia debilis est multum: ideo precipitatur facilliter in peccatum. ¶ Ubi fm. Plin. ibidē. est fortissimus quando sol est in leone: et pugnat cum ceruis: tauris et canibus: et sepe eos vincit. Sic vere diabolus erit fortissimus et seussimus quando sol. i. huiusmodi erit in leone. i. in statu et rigore et crudelitate iudicii: quia tunc aduersus tauris. i. penitentes: ceruis. i. viros periticos: canes. i. peccatores confurget: scilicet acculando eos / et impellendo: et contra eos per crudelitatem et superbiam erigetur. Daniel. x. Nec quēq. decem curabit / sed aduersus vniuersa confurget. Uel potest exponi de antichristo: qui omnes infestabit: et canes. i. carnales deuorabit ad se attrahēdo. Istum. s. inuenit aliter in Plinio: scilicet q. visus habet caput debilissimum q. leoni ē fortissimū. Et sic dic q. visus est peccator: qui caput intentionis habet debile et inualidum. Leō autem. i. iustus ipsum habet constans et solidum. Prover. xxi. Leō fortissimus bestiarum ad nullū pauebit occursum. Dimittite si vis alij textum: quia timco q. falsus est. ¶ Ubi fm. Plin. ibidē. pugnat p. tauris et ceruis: apros et canes: et vadit contra eos erectus: et tenet cornua eorū: et eos in terram delicit: et carnes eorū deuorat et māduscat: vt dicit Plin. et est follers ad maleficia plus cunctis animalibus: sicut dicit. Et fm. Aristot. lib. viij. c. v. visus comedit omnia: fructus: scilicet atq. carnes: et aluearia apū frangit: et non obstante q. cum pungant et lacerant: mella tamen earum comedit: deuorat et consumit: licet pungant os ipsius atq. linguam. Recte tales sunt officiales et ballui et mali principes et tyranni: quia vere isti pugnat per lites et controuersias contra ceruis et apros qui siluas habitant. i. contra religiosos: item contra tauris / qui terram colunt. i. contra agricolas: et contra famelicis canes. i. contra cupidos vsurarios et auaros. Nam cōtra omnes istos pugnant: vt extorqueant munera siue dona: et ideo contra istos eriguntur per superbiam et crudelitatem: et cornua eorū. i. potentiam temporalem: talium tenent et accipiūt: sicut patet: quia tales iudices prohibent vsum et expletū in redditibus et iurisdictionibus religiosorum / clericorum: et aliorum inferiorum: vt aliquid extorqueant per rapinā: et hoc quia sunt follertissimi: et cautissimi ad maleficia per malitiam et falsitatem: et ideo sepe ipsos ad terram. i. ad

statum paupertatis desciunt /z carnes ipsorum .i. tempo-
ralem substantiam per exactiones deuorant /z consumunt.
Gladus meus deuorabit carnes. dicit Pharaon. Exo. xv.
Etiam recte isti sunt gladus diaboli /z pharaonis. Apes
etiam .i. viros iustos et pauperes subditos inuestiant / et co-
rum alueria .i. domos et habitacula sepe frangunt / vt sic
mella ipsorum .i. diuitias temporales rapiant /z deuasent
licet ab ipsis apibus pungantur .i. licet ab eis sue crudeli-
tati (inquiritur est eis possibile) resistat. Impius enim
pneuatur aduersus iustum. Abac. j. Et exponit omnia de
detractore / qui inestrat detrachendo riuos .i. diuitias: ca-
nes latrantes .i. peccatores: et ceruos comutos .i. pelatos:
apros siluestres .i. mundi principes /z tyrannos: apes me-
lificantes .i. bonos et iustos viros: quia vere tales per inhi-
miam et detractorem omnes alios impetunt /z inuadunt:
et carnes .i. vitam eorum: mella .i. bona opera sua per de-
tractionem desumunt. Et licet lingua eorum .i. pessima sua
verba sepe pungantur / arguantur /z reprehendantur ab ap-
ibus .i. viris bonis et iustis: tamen ab humiliori detrac-
tionis officio non desistunt: quia licet sciant se diffama-
tos propter humiliori detractorem: nunquam tamen ex hoc
cessant: ideo bene dicitur quod ipse comedit omnia: quod
de omnibus et bonis et malis detraxit et loquitur. Adma-
nus eius contra omnes. Gene. xvj. Vel possunt omnia ex-
poni de diabolo. vide supra. S. j. ¶ Carnes vbi dicitur cre-
scere quando dormit. Unde scribit Ps. lvi. dicit theopha-
stus qd si tunc occideretur / carnes ipsius cocte et mortue cresce-
rent: vbicumq; poneretur: quod est mirabile / sicut dicit.
¶ Ursus est huiusmodi carnes eius mystice sunt fideles: sed
pro certo quando huiusmodi fuit oculis per passionem / et
dormiuit pro sepulchrum: tunc de cetero incepit cresce-
re carnes sue .i. fideles multiplicari: quia plures credide-
runt post mortem eius ante. Figura Iudic. xvj. de Sansone / qui
plures occidit molens / vires. vbi dicit Eiol. qd Sanson
significat huiusmodi / qui molendo aduersus plures pneua-
luit qd viuendo. Et sicut scribit Aristot. Ursus quando est in-
firmus comedit fomicas et cancores / vt sanetur: sic vere
huiusmodi quando infirmatus et languores nostros scilicet
cer in passione portauit: tunc fomicas /z cancores .i. pauper-
es et retrogrados peccatores comedit /z sibi per fidem in-
corporauit / et corpus suo mystico adiunxit: quia pauperes
elegit deus etc. Jacob. ij. ¶ Ursus est animal impatiens
et de omnibus qui tangunt eum / vult vindicare: et ideo
si quis tangit eum / statim cum sequitur / vt inde sumat vin-
dictam: sed si alius superueniens eis tetigerit / dimittit pal-
mum: et sequitur secundum: qd si tertius eum tetigerit / omis-
sis alijs possit eum currere: sic de alijs: vt dicit Aristoteles.
Recte tunc sunt fractandi et impatientes: quia de omni-
bus volunt sumere vindictam / nolunt alicui indulgere:
contra illud. De immitte / et dimittite vobis. Luc. sexto.
et Ecclesiastici. xxvj. De immitte proximo tuo nocente te.
¶ Quisquis autem eos tetigerit .i. quisquis eis aliquam ini-
turiam fecerit vel irrogauerit / statim volunt de eo vindic-
tari: contra illud. Debi vindictam: et ego retribuam eis
dicit dominus. ad Roma. xij. Et ideo tunc illud Ecce-
siastici. xxvj. Qui vindictam vult / inueniet vindicta a do-
mino. ¶ Ursus quando a venatore capitur / pelus ardens
istius aspectu excruciat / deinde verberibus edomat / cathene
et vinculis colligatur / ludere compellitur et docetur:
et ad truncum vel fistitem confringitur /z arcetur: cum
sit animal multum instabile / tota die circa eum circuit et
mouetur. Per visum villosum /z pilosum intelligit diuites
huius mundi / qui diuitiarum pilis et velleribus sunt ves-
titi. Per pelum ardentem intelligit diuitias mundi / scilicet
vasa aurea / et humilimodi / quod effectiue ardentia possunt
dicti: quia per ardorem auaritie faciunt homines inflami-
ari. Cathene sunt male delectatiles /z consuetudines: quod
hominem vincunt atq; ligant: stipes autem est sua possessio
et substantia temporalis. Quando ergo visus .i. diues
capitur a venatore diabolo per peccatum / tunc vere quan-
do aspicit pelum candentem .i. diuitias huius mundi / spe
per auaritiam excruciat: /z tunc a magistro suo diabolo ver-
beribus .i. mundi laboribus / vinculis .i. malis complacen-
tijs et consuetudinibus confringitur: et ab eo salutare / scilicet

[illegible]

Li. X. De Animalibus. Fo. CCXXXIII

Dico ergo q mandragora herba. i. bona prosperitas vs-
fis. i. imperfectis hoibus z discretione carētibus est le-
num. qz scz cum ipia vti nesciāt. solet ipsi multoz crimi-
nos. i. vti nesciāt. i. prosperitas stultoz perdet
eos. Uteramē si comedunt. i. si sibi incorporāt formi-
et circaviam actum cum diligētia laborādo. tūc recti
plū modicam. et tūc mūdi piperitas nūqz nocet. Igitur
tūc illud predictum. Uade ad formicam o piger.
et considera vias eius: et discē sapiētiam. Uel si vis per
formicam intellige virtutem diligētie/vel prudētie/vel
viam actum zc. ¶ Utrius caput habet debilissimum
fm p. lū. vbi supra: et ideo si in capite percutitur/facili-
ter superatur. Unde audiū modum venādi vltos satis
notabilem in partibus tūernoz. Ibat em puer cum
parula clama z faculo cinere pleno ad locum vbi scie-
bat vltum latere: quem vidēs vltos statim veniebat vt
ludēt cum eodem: valde em apperit ludere/potissime
cum pueris: igitur cū ludendo puerū amplexatur/prof-
cit puer cherem in oculos eius/ad ipm interficiēdum si
ne mora. Utrius est diabolus vel peccatum: cui? procul
dubio caput. i. ingressus/ scz suggestio z cogitatio quam
inmittit debilis est: et ideo si ibidem percutitur. i. si pec-
cato vel diabolo in principio obulatur/faciliter superat.
Igitur si iste credēs te puerum. i. simplicem z ignarum/
statim percutit eum in capite/ suggestio pumarie forti-
tudine resistendo. Exēplo illius ancille que cum fragmento
mole percussit. i. hūmilitate in capite z occidit zc. Iudi-
tis. Expone. i. obice ei cinerem penitētie vel memoriam
mortis tueri si cū potes superare. Figura de puero
David qui dicit de seipso. i. Reg. xviij. Nam leonem z vi-
lū interfeci ego servus tuus.

Capitulum. c. de Ura.
Ura est bestia levissima/ et maxime quādo ca-
tul rapitur. Nam carulos miro modo dil-
git/ nutrit diligētis atqz lambit: et cōtra pfe-
queas pro viribz se exponit. Sic ecclesia vel
prelatus debet subditos diligere: et eos do-
cere/ et eos perfectiores totis viribz cōtraire. Uel vlt est di-
multum diligit z custodit/ ipsas quas genuit acquirendo/
et ideo quādo ei rapitur/ furatur vel extorqueat/ quasi
rabidus efficitur per tristitiam z furorem: qz teste i. i. ego.
possidet. Et sicut patet/ pro huiusmodi filijs pugnat
et ibi cū masculo videri ab alijs amoris tempore erube-
scit/ ibiqz ferus perficit atqz nutrit: fm p. lū. lib. viij. Sic
vere anima quando cum masculino xpo coniungitur per fi-
de debet dilectionem/ et parere per bonam operationem: ipsa
se dehorionem/ et parere per bonam operationem: ipsa
viro xpo se offendere per vanitatem. vñ d. b. vi.
¶ Intra in cubiculum tuum: et clande ostia tua super te.
vide alias supra de Urso. ¶ Scdm p. lū. lib. xj. ca. lxxij.
visus z vlt non bibūt sicut alia animalia que habēt ser-
ratos dētes/ scz lambēdo: nec sōbēt sicut habētia conti-
natos: sed aquam mordendo vorāt. Tales recte sunt de-
tractores: qui aquam sacre scripture/predicationis z do-
ctrine non bibūt/ scz recipiendo vel sibi incorporādo: sed
vere illam mordēt z deuorāt/ de predicatoribus z eorum
sermonibus detrahēdo. Expone si vis aliter sicut supra
aquit z tyrāni mordendo z rapiēdo rapiūt z acquirunt.
¶ Intra in cubiculum tuum: et clande ostia tua super te.
vt cadat ascensor/ retro. Gen. xliij.

Capitulum. c. de Uulpe.
Uulpes dicitur quasi volipes: est em volubilis
pedibus: et nunqz rectis itineribz/ sed tortuo-
sis anfractibus incessina: semper etiam clau-
dicat ppter dextrorum erum breuitatem.
Nam eius crura dextra sunt alijs breuiora:

pellem habet mirabiliter villosam: et caudam: quam in
ore canum ab eis arcata protigit: qui inueniētes pillos
repurātes se delusos/ sibi spatium tribuūt fugiendi. Lo-
ca subterranea habitat: et bestias domesticas plus infe-
stat/ qz siluestres. Est autem amica corui: et ideo coruus
pugnat pro ea contratatum: fm i. i. d. lib. xij. Recre-
charissimi tales sunt vsuarij/ et vti fraudulentū mali-
tiosi z avari: quia in suis contractibus z actibus non re-
cte/ sed tortuose/ fallaciter/ et cauteloze incedere di-
noscuntur. Dexter enim pes. i. intentio semper claudi-
cat: semper enim claudicat per fallitatem: quia loquēdo
et operando semper vnum ostendunt/ et aliud intendunt.
Exēplifica de pauperibus/ quomodo ab eis decipiuntur
per fallas promissiones. Ideo illis dicitur illud. i. i. d.
sum. xviij. Usqz claudicatis in duas partes/ pelles
autem illorum. i. substantia temporalis est multum villo-
sa. i. pilis z villis diuitiarum vndiqz circūsepta/ et maxi-
me cauda. i. finis vite fuerit ideo quādo a canibus. i. mū-
di principibus persequuntur/ replent os eorum pilis. i.
muneribus atqz donis/ que prauis iudiciis offerunt:
quibz inuēris statim eos deserūt z dimittūt: qz dū uera
exceat oculos sapiētū: et murāt pba iustoz. Deut. xvi.
sed talibz munerz acceptozibz per pphetā dñs cōminat
dicēs: Uel q iustitias impii pro muneribus. i. i. d. v.
¶ Ibi loca subterranea inhabitant: qz se in terra. i. in amo-
re terrenoz totaliter se inuoluūt/ et bestias domesticas/
scz pauperes z agricolas plusqz siluestres. i. plusqz alios
raptores odiunt z infestant: quia viri impij oderunt sim-
plicem. Prouer. xxi. Coruus aut. i. mundi clamor/ cau-
sidici et aduocati talium sunt amici/ scz ppter dona que
percipiunt ab eis: et pro istis pugnat cōtra ratum. i.
contra pauperes: et ideo eorum auxilio preualent con-
tra omnes. Impius preualent aduersus iustum. i. d. bac. i.
Exemplifica bene quomodo tales aduocati et iudi-
ces fouent tales. Uel per vulpem intelligo aduocatoz:
et dicit sicut supra. Per coruum autem intelligo mundi
principes/ et prelatos zc. Uel ista vulpes est diabolus/
qui tortuose incedit per diuersas circūstantias tentādo:
et ideo dicitur coluber tortuosus. i. d. xvi. Et iste lo-
ca subterranea inhabitat. i. corda auaroz/ que semper
sunt sub terra per terrenoz amorē: et plus infestat
in mundo isto per tribulationes domesticas animalia. i.
bonos/ qz siluestria. i. peccatores. ¶ A naturale est odium
inter vulpem z ratum: sicut supra patuit de raro. Et si
vis per istos intellige malos/ quozum alter alteri inui-
det/ et locum ei? occupat: sicut patet/ et cetera vide ibi.
¶ Inter superbos semper iurgia sunt. Prouer. xxiij.
¶ Item secundum i. d. ibidem/ vulpes est animal
fraudentum/ semper tortuose incedēs/ et semper clau-
dicans pede dextro: quia crura dextrum habet breuius
qz sinistrum. Est ista aliquando mortuum se fingit: z ideo
dum aucule descendūt ad eam sicut ad cadauer/ ipsas
statim deuorat atqz rapit. Uulpes est hypocrita: pes
dexter est interior/ intentio: sinister exterior/ ficta perfe-
ctio. Igitur igitur tortuose/ cauteloze z malitiose in actibz
suis semper incedunt: quia nunqz aut raro recte vadunt
scz per veritatem. Ambulantes non recte. i. d. paralipo-
menon. xxi. Pes enim eorum dexter. i. intentio semper
claudicat: quia scilicet quicquid dicant vel quicquid fa-
ciant exterius: tamen aliud intendunt vel excogitant
interius: et ideo cum tales sint fraudulentū/ cautelozi et
malitiosi/ fingunt se mortuos. i. per penitentiam mortifi-
catos: et sic aucule. i. alij homines simplices qui sunt
in ecclesia vel in religione/ istos frequentant z hono-
rant: et ipsos quādoqz ad statum prelatus promouēt z exal-
tant: quod cum factum fuerit/ pro certo illos deuorant
et molestāt: et sic se viuos manifestant. Ideo fabulose d-
qz rustici qui in quadriga pullos portabāt/ inuenientes
vulpem quam mortuam esse credebant/ proiecerūt eam
cum pullis in quadriga: que statim incepit pullos deu-
uorare. Sic vere multi hypocrite fingūt se mortuos. i. hy-
miles z deuotos/ vt in quadriga prelatus ponantur/
quo facto/ statim pullis. i. subditis incipiunt esse inole-
rabiles z peruersi: qz vtiqz patet de religiosis ad prela-

De Animalibus.

¶ **U**lpes est animal gulosum: et ideo filios generat, eos-
cos, et nota ratione quare omne animal gulosum gene-
rat filios imperfectos: sicut supra de animalibus in gene-
rali et expone sicut ibi. ¶ **U**lpes fm 3° dicitur et aial
fediū et corruptū: ideo loca que habitat, reddit sterilia
et corrupta: guttur et ventrē habet albi et delicati: cau-
dam autē et tergū habet rufum: anhelitū habet fediū et
morsum aliquantū venenosum: vnde dicit 2° lib. Tales etiā
sunt detractores et luxuriosi et hypocrīte et heretici: qui
quīs sunt rufi in dorso. In exteriori apparitiōe et bureli
fēt q̄ntum ad habitus asperitatis: sunt rē delicati et mol-
les in gutture q̄ntum ad gastrimargiā et voluptatē: in ven-
tre q̄ntum ad luxuriā: q̄ sunt corrupti et fediū per vitia
et peccata: ideo alios per mala verba sua et cetera infli-
ciūt et corrumpit: et hoc quia anhelitus suus. i. verbū et
mala suggestio fetet: q̄ntum fcs ad infamīā aliorū que ab
ore suo egreditur: et morsus. i. mala detractio alijs similit
ter est venenium. ps. Corrupti sunt et abominabiles facti
sunt zē. Ideo. j. ad cor. v. Abodici fermenū totam
massam corripit. Ubi dicit 2° lib. fcs. Fermentū in pasta
est hereticus in ecclesia. Uel potest dici de diabolo: cui⁹
morsus. i. tentatio et anhelitus. i. suggestio alijs sunt ve-
nena. Hā q̄ corruptus est per malitiā et peccatum: ideo
alios per quos trahit inficit et corrūpit similit per pec-
catum et ipso facti steriles: et a fructu bonorū opor-
et aucta: migit in cauda sua villosa: et vinā fescitē cō-
tra canes projicit: q̄ abhorret multitudinē canum: ab ea
aliquantū se elongat: et fugiendi spatium sibi p̄stat:
fm 2° lib. Si vere quādo canes. i. pelati et predicatorēs
p̄sequūt vulpes. i. mūdī p̄dōres: fcs p̄mūdō et corrigē-
do et arguēdo et cōtra eos p̄dicatō: tūc p̄o certo con-
tra eos projicit vinam suam, fcs mala vba et detractio-
ria: fetida et diffamatoria: et sic aliquādo canis. i. p̄dica-
tor vel pelatus timēs fetorem vine sue. i. infamiam ver-
borū suorū: dimittit eos: fcs in correctores et ipunitos. Vul-
li em dubium quin male fcs suos infamēt correctores:
q̄ non amat p̄sequens eū q̄ se corripit. Prouer. v. Uel
per vinam intelligē dona et munera: que p̄lecta in ocu-
lis canum. i. ludum: faciūt eos cessare ne vulpes. i. vfu
rarios et dilutes p̄sequat. Ad vnera em excedit oculos
sapientū. 2° dicit. v. Uel vult vulpes sit in plurib⁹ inut
lis: in multis tñ vrilis reperit: fm exercitum medicinē:
q̄ adeps (ps) et medulla valent contra p̄sumum capil-
lorū: sanguis ei⁹ est bitericus: et ideo valet ad frangen-
dum lapidē in vesica. Lingua ei⁹ in anulo vel armilla
portata facit q̄ potizat eam: non p̄satiat caliginem
oculorū: fm q̄ dicit magi: vnde dicit 1° lib. xvij. ca. x.
vbi ponit de vulpe alias magorū plures opiniones/
quas hic inferre non curat. Expone sicut vbi. Et ad
hoc pōt allegari: q̄ non est dare aliq̄m fari perferum/
q̄m in plurib⁹ sit vrilis atq̄ bonus. ¶ **U**lpes: sicut
dicit 2° lib. lib. vij. ca. xvij. vbi agit de p̄nofficio an-
timalium: curissimum est animal ad pericula precau-
da. vnde si super glaciē sit transfusa: solet aurem ad
glaciē applicare: et vtrū audiri possit tumultus aque
subterlabētē attendere: et sic de glaciē frigiditūde lu-
dicare. Igitur glacies fortis est: transiit si vero debilis/
retrocedit. Glacies significat mūdī status et prosperita-
tem vite: que p̄ certo facit frāgitur. Igitur si sis glaciē
te cōmiseris: et alui statim officio vel prosperitate
credideris: vt p̄o q̄ ad dignitatem vel officium voca-
ris: adhibe aurem et audi quomodo tumult⁹ aque sacre
scripture clamat tibi si tamen est debilis atq̄ vanus: igitur
ad ingreditōe causae: ne forte fracta glaciē mūdā:
ne prosperitatis succubas: illi ergo glaciē. i. illi statū

Capitulum. cxj. de Verme.

[illegible]

Li. X. De Animalibus. Fo. CCXXXIII.

rentem. Et sic p[er] q[uod] diuersimode nature vermiu[m] gene-
ratur. Sic vere inter hoies sunt quidam anulosi et rotundi/
scz mobiles/instabiles et insolentes: qui carit[er] omib[us] forti-
tudinis perfectionis: spiritus. i. conscientie remouib[us]/
et cartilagine fibrillis obediēte et subiectionis/et san-
guine pietatis et compassionis/vel memoria diuine passio-
nis: ideo tales q[ui] sunt in oleo delicat[is]/faciliter p[er] pec-
catum/et maxime per luxuriam moriuntur: et tunc necesse
est q[uod] per actum. i. per acrem penitentiam reuoluitur. Qui
dam etiā generatur per predicationem/et generat p[er] bo-
ni operis p[er]ductionem/scz boni actus et penitētes. Alij
tamen generatur per conuersionem ad penitentiam/non
maxime generat[ur] per bonos operum fecunditatem: et hoc
et conuersantes: q[uod] vere tales cupid[us] et auari parū de bo-
nis operib[us] generant et produciunt. Signis em[en] consumpsit
speciosa desertis: cur dicitur Jobel. i. Et sunt multe species
vermiu[m] alioz/ scz mulce sanguinem et dulcia diligētes/
in estate apparet[ur] et in hyeme morietur/ lucem aman-
tes/et tenebras fugiētes: et caput et alas suas cū pedib[us]
diligētissime pectinat[ur]. Sic vere sunt male mulieres:
que dulcedinem delicat[is] diligūt/et in estate p[er]peritat[ur]/
hominem apparet[ur]: si nō hyēs. i. status aduenientis et pau-
peritatis ingruerit/ tunc recedūt/ lucem. i. apparet[ur] et pu-
bicum amaret[ur] ibi apparet[ur] et se ostēdere semper volūt:
et ad se pectinat[ur] dum et omniū vāciū cōtinue et intēdit.
Que etiā oīa de nostris iumentib[us] domicellis possunt di-
cere: qui in publico semper querūt se ostēdere: et se pecti-
nare et depingere/ et in tenebris et abscondito nō manere.
Ad etiā dicit de hypocritis: qui in publico videri volunt:
delicias amant/et conuersionem suā depingūt/et more
m[er]itarum alios per detractionem molestant et pungunt.
¶ Alij sunt vermes dicitur multipedes/paruuli/in locis
humid[is] habitantes: q[ui] t[er]reni multos pedes h[ab]e[n]t no-
scitur/qui quādo volūt ita cōplicat[ur] q[uod] vnum granum
reū pedes affectionum habent plurimos et immensos:
ita t[er]reni sicut p[er] hypocritam cōplicare/ q[uod] multos pedes. i.
multas affectiones videntur habere/ nec aliquid terrenū
diligere vel amare. ¶ Alij sunt vermes qui scarabei
dicuntur: qui corio nigro vestiti/et q[ui]as comuti et alari vo-
lunt: nesciunt. h[ic] circa stercoza conuersantes/ solent ster-
cop[er] plae cum pedib[us] volūere/ volūdo mugitum facere:
regem vt apes non solēt habere/ p[ro]pter q[uod] solent multis
periculis subiacere: s[ecundu]m p[ro]ph[et]iam. Iste negatus est aculeus
sicut alit[er] et quādo aliquis non potest stercoza volūere/
et auaros/ qui s[ecundu]m p[er] malā conuersionem sunt nigri/
per superbiā alari/et per potestatem sunt comuti/ per ta-
mantiam sunt cubantes/et per auaritiā sunt stercoza. i.
mundi diuitias amplectētes/ ipsas se cum et post se tra-
hentes/et in cumulis aggregat[ur] et regē. i. rationis re-
p[ro]p[ri]os sunt carentes. ¶ Breu[iter] dicitur. Qui vesebāt[ur] volu-
t[ur] spoliatores dicuntur/parui admodum/ qui cōtra serpen-
tes preualere nesciunt/ quāp[ro]pter nomen istud fortit[er]
tur. ¶ Idem enim spoliator serpente dormire solet/ quasi
cum scalpendo/ per spinam vsq[ue] ad caput ascendere: ibi
moxedō cum inuadere/ et vsq[ue] ad interiora cerebri per-
forare. Serpens autem ipsum desuper sedentem nō po-
test expellere/ ideo necesse est ip[su]m succubere et perire.
¶ Per serpentes intellige iniquos vitiarios/ aduocatos/
et malitiosos: per spoliatores autem intellige alios in-
tratos subtile/ et multuolos: q[ui] scilicet sepe fit q[uod] cō-
trarios serpentes et diuites malos q[ui] ad senectutem
nibus imperpet[ur] inuadunt/ qui ipsos lib[er]os et exactio-
lectando serpentem. i. hominem inuadit/ et cereb[um]. i.
rationem et tollit/ ipsumq[ue] per peccatum confundit. ¶ Et
dicunt de adulatozibus/ qui scalpendo hominē se ad-
lingunt/et postea ipsum ad peccata trahentes/et cere-

bro. i. debita discretione p[er]uicaces/ mort[is] eterne submi-
tunt. ¶ Ita. i. ¶ Erunt qui beatificant/ seductes: et qui bea-
tificantur/ precipitāt. ¶ Et dicit q[uod] iste est h[ic]ristus: q[ui] per
humanitatem vermis. i. mortalis effectus/ de serpēte. i.
de diabolo triumphauit. ¶ Et dicit de ambizioso/ qui adu-
lando ingreditur/ et cum se videt non posse deponi/ non
solum cōtra ipsum sustentatoem/ sed cōtra prelatos in-
furgit. ¶ Alius est vermis qui dicitur typhala: qui s[ecundu]m li-
brum de natura rerū/ quadrupes est/ et in terris et aquis
habitat/ in quo illud est mirabile: quia sup[er] aquas sicco
vestigio graditur: si etiam sub aqua detinetur inuitus/
non propter hoc suffocatur. Si vis applica ista ad h[ic]ri-
stum/ qui sup[er] aquas siccis pedibus ambulauit/ et in ter-
ra personaliter habitauit. ¶ Baruch. iij. Postea in terris
visus est. ¶ Et dicit q[uod] talis est vir perfectus/ qui scilicet sup[er]
per aquas diuitiarum sicco vestigio ambulat/ ipsas cō-
temnēdo: nec in eis immeris suffocatur/ ipsas plus de-
bitō diligendo. ¶ Exemplo p[er] petri apostoli: Mat. xliij. qui
ex p[re]cepto domini super aquas sine periculo ambulauit. ¶
¶ Alius est vermis qui dicitur vespa/ qui q[ui]as vi-
deatur apibus simile/ facit t[er]ceras inuitiles: hoc quia
non de floribus ipsas facit/ diligit enim cadauera: quod
non faciunt apes: acriter autem pungit et. Sic mali re-
ligiosi licet apibus. i. bonis religiosi sint in habitu simi-
les: in ceris tamen et in operibus sunt dissimiles/ et hoc
quia cere suorum operum sunt inuitiles. ¶ Iste enim cada-
uera carnalitaris diligit/ flores autem bonorum docu-
mentorum/ virtutū et exemplorum cōtemnūt. Non pos-
sunt ergo bonas ceras. i. bona opera facere: qui nolunt
flores. i. viros sanctos et eorum documēta et opera fre-
quentare. ¶ Apes autē. i. boni religiosi bonas ceras et bo-
na opera faciunt: quia bonos flores. i. bona bonoz et bo-
pla colligunt et assunt. ¶ Mat. vij. Arbor bona bonos
fructus facit/ similiter et mala malos. Sequitur. ¶ Fru-
ctibus eorum cognoscetis eos. ¶ Sap. iij. Opera eorum
opera inuitilia. ¶ Est alius vermis dicitur tabanus/ gal-
lice raon/ et est illa grossa mulca q[ui] boues infestat/ de qua
dicit sicut supra de mulca. ¶ Tabanus est ille vermis cū cul-
sanguine Salomon lapides scidit/ de quo vide infra de
mundi mirabilibus. De alijs autē verminibus/ scz cyni-
bus qui idem sunt q[uod] culices/ tinea/ cynomyis/ eructis/
et de papilionibus/ dōbryeb[us]/ pediculis/ et alijs/ vide
in suis titulis specialibus in hoc libro.

Capitulum. cxij. de Vermiculis.

Vermiculus a verme diminutiu[m] dicitur/ qui
in lignis et fructibus generatur/ et alias tes-
tebitia appellatur: et s[ecundu]m glo. iij. Reg. xliij.
nihil eo mollius dū tangitur: nihil autē duri-
dū tangit: quia ligna durissima perforat. Ex
ligno et fructibus ex humo et humoribus generatur/ et
finita hyeme exterius progreditur: oīa amara fugit/ in
dulcibus delectatur: salia et aromatica non ledit. ¶ Alius
est vermis/ siccibilis/ et eranguis/ et dicit p[ro]ph[et]ia. Ex-
trema sunt gracilia/ media grossiora. ¶ Talis est h[ic]ristus
per omnia: qui in lignis et fructibus. i. in virginis visce-
ribus fuit ex suis humoribus/ et ex purissimis sanguinib[us]
generatus. ¶ Et finita hyeme infidelitatis/ vel aspe-
re legis scripte/ et adueniente vere. i. tempore gratie/ de
latebris suis. i. de ventre virginis egressus/ et cum ho-
minibus est conuersatus. ¶ Et ideo mollissimus per deni-
gnitatem et misericordiam reperitur/ quādo per oratio-
nem et venie imp[er]ationem ab aliquo tangitur et pal-
patur. ¶ Unde. iij. Regum. xliij. Et ip[s]e tanq[uam] tenerissimus
ligni vermiculus. ¶ Veritas tamen quādo tangit/ scilicet in
die iudicii/ quādo reprobos punit/ tunc erit durissimus
et fenerissimus per iustitiam et seueritatē: quia tunc oīe
suo sententia perforabit omnia ligna dura. i. omnes il-
los qui duri sunt per crudelitatem et in deuotionem et in-
cōpationem. ¶ Iudicium sine misericordia fiet illi qui nō
fecerit misericordiam. ¶ Jaco. ij. Iste igitur oīa amara. i.
oīes qui sunt amari per vitia et peccata/ deserit atq[ue] si-
git/ in dulcib[us] autem. i. in habetib[us] dulcem conscientiam
delectatur/ et illos qui sunt salsi per penitentiam/ qui sunt
aromatici per castitatem/ et per bonam famam/ nō per-

cū sit scz eternis iaculis/neq; ledit. Extrema autem ei/ scz natiuitas et mors fuerūt valde gracilia/scz per humilitatem et per pauperatē: quia pro certo tunc fuit vills et sine sanguine/scz in passione. Quidam enī: et non erat aspectus. Et sic. l.ij. Ideo ipse dicebat illud ps. Ego autem sum vermis: et non homo: opprobrium hominū et abiectio plebis. Quid dicit e converso de diabolo: qui licet sit mollis et vils: tamen ligna dura. i. confātes et perfectos tentationibus perforat/ et in vere. i. in prosperitate magis tentat: flexibilis est per fallitatem: dulcia. i. delicio: fos dīgit: amara autem. i. contritos: falsa. i. penitentes vel sapiētes: aromatica. i. castos nō potest ledere. Et est sine sanguine. i. sine pietate: et occulte mordet arbores. i. bonam personam per tentationem et cōsumit: auditio autem sonitu. i. predicatione latebit: nam inter vermes est sensus gustus et auditus: fm̄ p̄ lūi. Inter vermes est differētia: qz alij vngulibus et rostris rapiūt: alij acuminē creant: alij forēnt: alij sugūt: alij vomūt: alij mandunt: alij etiam quotidie non cessant distrabere et raperē: terram fodere vel sulcare: vt dicit p̄ lūi. lib. x. ca. lxxj. Si vere inter peccatores est differētia: qz vere alij ore. i. verbis rapiūt: vt sunt cauidicti: alij vngulibus. i. manibus/ vt principes et balliui: alij sugūt/ vt adulatores: alij forēnt/ vt publici raptores: alij terram. i. terrena fodiūt/ vt auari et mercatores. Et sic patet qd diuersimode querunt temporalia peccatores. Quisquis enim proprium habet donum: alius sic/ alius aut sic. i. ad Cor. vij. Quidē supra de Teredine.

Capitulum. cxxij. de Vipera.

Vipera fm̄ Jsidorū lib. xij. sic est dicta/ eo qz vt pariat: nam vt dicit Aulicē. hoc in seipsa concipit multitudinem filiorū/ scz viginti: qui propter gulositatem totum humorem et nutrimentum matris sugūt et bibunt: et qz eis non sufficit paucis humor: ideo partum debent et nature solutionem non expectantes/ corrosis matris lateribz vt erūpūt: vt dicit Jsidorus ibidem: et etiam Aulicē. et Soli. p̄ lūi. lib. x. ca. lxxi. dicit qd vipera oua in vtero cōcipit/ que intra ventrem infra triduum excludit/ catulosq; singulos diebus singulis parturit et emittit: alij aut tarditatis impatientes/ proripunt per latera occisa parente. Vipera est religio vel ecclesia: vter eius est claustrum: humo: istius vterus est deuotio/ lectio et tēporalis sustentatio: filij ei⁹ subditi sunt ambitiosi. Vipera ergo. i. ecclesia vel religio/ in suo vtero. i. in suo claustro recipit et concipit multos filios. i. multos malos subditos et ambitiosos: quia Sultorū infinitus est numerus. Eccles. j. Sed pro certo istis malis filiis non sufficit hodie humor ventris. i. humor deuotionis et feruitus diuini/ et victus sufficientis: immo vere sunt ita gulosi per auaritiā et ambitionem qz ipsi summe cupiūt exire ventrem et exire claustrum/ habere scz aliqd beneficium extra: et ideo ipsi nō expectāt qd mater sua. i. religio eos emittat et pariat. i. qz eos promoueat ad aliqd exterius beneficium vel prebendam fm̄ merita personarū: immo pro certo ante tempus debitum volūt exire: et ppter hoc vterem matris. i. claustrales obseruātiās corrodūt et exeunt per appellationem et turbationem: et sic matrem. i. religionem vel ecclesiam per lites et per expensas dissipāt et cōsumūt: sicut patet ad sensum: qz per lites ambitiosorū multe religiones sunt pauperes et consumptę. Ideo Baruch. l.ij. Et acerbas eum qui nutriti vobis: et contristatis nutriticem vestram iherusalem. Actū. vij. Genimina viperarū: quem pphetarū non sunt persecuti patres vestri? Figura de Jacob et Esau in vtero pugnantibus zc. Quid dicitur/ put dicit idem Jsid. qd vipera masculus generādo/ per os suum semen in os femine proijcit: illa autem volupate libidinis in rabiem cōuertitur/ et caput matris dentibus trācat: sicut dicit p̄ lūi. lib. x. ca. lxxi. sed hoc non impune: qz filij cōcepti vterem matris corrodūt et exerūt: et sic necessario mater moritur pariendo sicut masculus perierat generādo: vt dicit Jsid. ibid. lib. xij. Et hoc vt dicit Soli. et p̄ lūi. facit natura/ ne pestiferum semen nimis multiplicetur. Vipera est malus

suggestor: scz diabolus/ hereticus/ vel malus doctor vel predicator: femina autem anima vel simplex subdita. Isti igitur masculi cum ore suo. i. cum malis vbiis et suggestionibus ponunt in ore femelle. i. in corde auditōis men suum. i. malam doctrinā vel tentationem: et sic ipsi concipiūt fetus suos/ scz mala opera et mala pposita per cogitationem: et ipsa in vtero fouēt per delectationem: sed vere dum ista pariuntur et emittuntur per consensum et operationem/ ipsi moriuntur/ scz per peccatum mortale/ et vīta gratie spoliatur: et sic parentes. i. mali suggestores moriuntur per peccatum mortale taliter generādo: isti aut moriuntur fetus malorū operum emittēdo. p̄ lūi. Lōnceperūt dolorem/ et pepererūt iniquitatem. Quidē quedam species vipere que dī tyus: et qua sit tyiaca/ que est remedium cōtra venenū. Nam serpens pmo aprehēditur: et cum virga diutius verberatur/ et tūc venenum totum descedit ad caudam: que tūc et pceditur/ et sic de reliquo tyiaca preparatur: et fm̄ p̄ lūi. tyiaca in India reperitur. Sic vere charissimū qd accipit quidam sunt sicut tyus/ scz venenosi per vīta et peccata/ qui habēt caudam longam. i. spem lōge vite in futuro: sed pro certo deus volens facere tyiacam/ et contra peccata et vīta medicinā/ quādo scz vult eos cōuertire/ verberat eos scz cum virga tribulationum et cōcorrectio: num: et postea caudam. i. spem longe vite eis abscindit: qz scz facit eos cogitare de morte: et sic cessante veneno peccatorū/ vīta sua exēplis et doctrina alijs efficitur medicina. Istud maxime patuit in tyro Judeo. i. in beato Paulo/ qui fuit de genere tydeorū: qd pmo fuit venenosus per peccatū: sicut ipse dicit. i. ad Tim. j. Pmo fuit persecutor et blasphemus et sed per cūsum a dño virga tribulationum/ scz cecitate. i. Actū. ix. factus est alijs medicina per doctrinā et exempla: sicut ipse dicit. i. ad Cor. l.ij. Spectaculum facti sumus mūdo: et p̄ lūi. lib. vij. ca. xxxv. Vipera sola inter serpētes cōcauita cauernis latitat: ceteri aut in faror et arborū cōcauitatibus se abscondūt. Nam vipera adueniente hyeme venenum euomit/ et in terra se occultat: sed vere adueniente et perit et effatē terram erit/ et venenum in ea generatur/ et perniciōsior sit qz ante. Sic vere multi sunt vipere tyiaca/ qui quādo venit hyems. i. aliqua tribulatio vel infirmitas: tūc vere qd accipit qd ipsi euomit venenum peccatorū suorū: et in terra. i. in penitētia et humilitate et in mortis moris se abscondūt/ cessando scz a vitijs et a peccatis: consistunt/ et facit testamētū/ et proponit se emendare: sed vere quādo cessat hyems illius infirmitatis: tūc iterū scz venit ver. i. tempus pseritatis et sanitatis: tūc iterū crescit in eis venenum peccatorū: et exerit de terra. i. de hūtu penitentie et humilitatis/ et de mortis memoria: et efficitur peccator qz ante. i. magis peccatores et raptores et auari. Ideo dī Eccl. xx. Est qui pre inopia venenatur peccare: et si inuenit tps/ malefacit. Quidē vipera qz in hyeme dormiūt in terra/ et videri vult comēdēdum/ erit in vere cauernā: et sic vīsum recedens/ clinit oculos suos succo eius: et sic vīsum reperat et vigorem. Sic vere aīa christiana quādo dormit et delectatur in terra. i. in negotijs terrenis in hyeme. i. in tēpore peccati et in deuotionis: ipsa pro certo vere moriatur per in deuotionem et in discretionem: quia vere moriatur negotia/ et somnus deliciarū et peccator hebetat oculos intellectus. Et ideo in vere. i. in tēpore gratie debet exire per cōfessionem/ et fenciculum comedere. i. sacramentum clarificare per scientiam et discretionem. Vipera fm̄ et in tūnge oculos suos: vt videas. Apoc. l.ij. Vipera fm̄ et Aristo. lib. vij. ca. xviij. pellem mutat successū embolismū vna die: et se ita renouat/ qz est quāsi erinus embolismū et incipit a capite. Sic vere aīa quādo habet pellem veterem. i. malam cōuersationem ipsa debet ea deponere per cōfessionem/ et se p penitētiā renouare: sed ista renouatio debet fieri a capite. i. a p̄cepto vite: qz scz qd mori cōfiteri/ debet incipere a capite. i. a tempore iuuentutis/ et oīa resīdūa totaliter explicare. vñ ps. Renouabitur vt aquile iuuentus tua. Quidē. s. de Angue: vbi imit

Li. XI. De terra et ei⁹ ptib⁹. Jo. CCXXXV.

remedium cōtra venenum. i. cōtra vitia ⁊ peccata. **Ex**emplum de Paulo: quia lapis solis in calorem in evertitur. **Iob. xxvii.** Ideo ipse de seipso dicit ad Salā. **1. Lūm** autē placuit ei. qui me segregavit ex vtero matris mee: et vocavit me per gratiam suam. **2. Et Item** idem ibidem dicit: si quis dīco monodocite vel alpis/caput vipere appōsiturūlus sanat: et ecōtrario cōtra alpidis atrāpēdē venenū vipere/morūm sanat: et sic vir inuenies ita magnū malū: quā ad aliqd fit bonū. **Eccl. xlii.** **1. Vni** dētra vniū: duo cōtra duo. **Lūctā** enī fecit bona in tēpore suo. **Eccl. xxxi.** **1. Nam** etiam ipsi mali viri q̄q̄q̄ remedium cōtra alios malos: q̄ sicut b: ad **Roma. vi.** diligētibz deum: oīa cooperantur in bonum. **Et** el potest allegari q̄ contraria contrarijs curātur. **Laro** enī cōcupiscit aduer sus spīritum: et spīritus aduersus carnem. **¶ In** libro de agricultura chaldaica. **ca. l. d.** q̄ si vipera smaragdum vinum respicit: oculis excrebibus visum perdit. **¶ Istud** autē de illa vipera intelligitur: q̄ caput ad glādis similitudinem gerit. **Talis** vipera videtur esse mūdus: non pōt enī smaragdum. **I. hōiem** felicē preciosum: virtuosum: respicere: quā oculū sui per inuidiā ledantur: et quā cecus. **i. desolatus ⁊ tristis** efficiatur. **vñ Seneca:** **¶ Et** tñam oculū inuidus essent in oībz ciuitatibz: ⁊ de felicitate oīū toquerētur. **¶ Et** dīc q̄ smaragdus est beata virgo: cūq̄ ses p̄sentia viperam. **i. diabolum** excecāt: inq̄rōng viros eius attenuat ⁊ enervat.

15 15 15 15 11

Lib. XI. De Terra et eius partibus etc.

15

tem: germinare autem facit. Et ut in terra munda-
tem: qd. sz. le cunctis reputat baffiores: et sphericu
dentie velocitatem: et solidu per constantie firmatam
vñ Eccl. s. i. Terra aut i eternu stat. ¶ Licet celli et cau-
da videat. f. i. munda distare: tñ i cā occulte influunt et cau-
da qd. ibi lapides et fru cū generatū et arbores. Sicq. licet
aperte nō videat: tñ celli. i. vide des per suā occultam. qñ
dētām influunt in hoīes terrenos: et est causa oīm que in
eīs spūaliter pducūt. qd. fm h. iero. oia pudentia et in-
agūt. ¶ Licet celli sit pulcherrimū: sup. enim: et in

Li. XI. De terra et ei⁹ ptib⁹. Jo. CCXXXVI.

[illegible]

transibitis: et possidebitis terrā egregiam. ¶ Terra in
hyeme frigore ⁊ gelu cōstringitur: nūc ⁊ glacie operit:
a fructibus ⁊ florib⁹ demutatur: et ideo decore ⁊ virore
spoliatur: sed adueniente sole iterum immouatur: et virore
flos ⁊ arbor recuperat ⁊ decore. Sic vere aīa in tēpore
hyemis. i. in statu peccati frigore indevotionis gelatur:
induratur ⁊ frangitur per oblationem ⁊ incompassi
onem: et ideo fructib⁹ ⁊ floribus. i. gratiis ⁊ virtutib⁹ spo
liatur: et a decore pfectionis, honestatis ⁊ gratie spolia
tur: nūc tamen. i. bonis rēpōalib⁹ adornatur: quib⁹ multū
plus q̄ boni diuitijs fecundatur. Job. xij. Abundat tabern
nacula predicationum. Sed p certo quādo ver gire revertit⁹
et sol tēps et per charitatem appropinquat: tūc recuperat⁹
virorem honestatis, flores bonarū cogitationum ⁊ fru
ctus bonarum operationum. Producit terra herbā fru
tiferam: et faciētem semen rē. Gen. i. ¶ Licet terra sit fi
xa ⁊ stabilis fm sitū m: humine tū est passibilis ⁊ effectū.
Terra etiā licet exterius vilis appareat ⁊ deformis: in
tus tū latitat multa pcclosa, scz lapides ⁊ metalla que
sibi per solis influentiam generatur. Sic vere boni ⁊ iusti
et humiles: qui fixi sunt ⁊ habiles per gratie firmitatē
multa in hoc mudo patiuntur: q̄ more terre calcantur ab
alijs per cōceptum ⁊ erantur ⁊ tribulationem: q̄ ad ul
te sunt tribulationes in flos. ps. xliij. Fructibus. i. bonis
rēpōalibus spoliatur per rapinas ⁊ excoziationes. Sed
pro certo licet isti exteri⁹ videatur vilis ⁊ depressi: in te
rius tamen in cōsētētia preciosis lapidib⁹. i. gratiis ⁊ vir
tutib⁹ pleni repleti / que per xpī influentiam in talib⁹ pro
ducuntur: et in eis ludo deformitate humilitatis occultantur.
ad. arth. xxv. Abscōdit talentum in terra. ¶ Et dic de
nolentib⁹ vel secularib⁹: qui licet habeat turpem colo
rem. i. leuem conuersionem: et licet qñq exteri⁹ q̄stun
dat exteriorum apparerām nullus in tū mōmentū in qñq
interi⁹ diuinitis charitatis ⁊ pleni repleti. ¶ Et dic de ru
sticis: qui occultat diuitias suas: quib⁹ interi⁹ in domi
bus pleni sunt / licet colore deformi. i. burellis vestitus
int induit. ¶ Licet terra exterius frigida videat⁹: in
tus in aliquoties magnis ⁊ tenacis ardorib⁹ inflāmur: sicut
ater in mōte ethna in Sicilia: qui ppetuis incendijs
emper spirat. Sic vere licet aliqui aliquo videat exteri⁹
se frigidos per inducutionem: sicut flum leues ⁊ loqua
ces: aliqui tū interi⁹ torus feruet ⁊ ardet per dilectiōem:
ab eo erit ignis per bonā operationem. Ignem veni
mittere in terrā. Luc. xij. ¶ Et dic de illis q̄ videtur ex
terius esse humiles ⁊ benigni: et pauperes spiritus: ta
men interi⁹ ardore auaritie malitia ire ⁊ discordie sunt
effensi. Eccl. iij. ¶ Et qui nequitur se humiliter. ¶ Et al
ga hystorialis dicit de inferno. ¶ Terra licet naturaliter
sicca: tū vndiqz mari cingitur: et suis biachijs pcutit⁹
vallat: et per occultos meatus ei⁹ aquis ⁊ humorib⁹
umectat⁹: et ne pccsitate in puluere reducat⁹: pre
suaratur. ¶ Charissimi per mare intelligo dei: ppter ple
tudinem omni bonoz: q̄ suctib⁹ tribulationum terrā
inonos pcutit: sed per sua occultam pulchētiā humo
ris pulationis ipso interi⁹ irrigat ⁊ umectat: q̄ fem
per facit cū rēratione puerum. i. ad. Cor. x. ¶ Et quāto na
p hui⁹ suctib⁹ ampl⁹ vapulat: tāto in bono per virtu
tēstāte solidatur. ¶ Licet terra sit naturaliter stab
ilis ⁊ atqz firma: aliqui tū discunt vebementer ⁊ mouet. ¶ Nā
in vētre terre vaporosus ⁊ frigidus inclusus ⁊ adū
onem ignis agitatur: tūc ipsam terrā cōmouet: et gene
reremouet: et vapor exēst: sonus atqz tonitruū au
dit⁹: vt dicit Arist. li. Meteoroz. c. ij. v. Sic vere charis
si spualiter qñ i terra. i. in corde terreno petōis inclu
sur vapor: seu vētus: hoc est dictū diuina inspiratio sp̄s
ufflanti⁹: ⁊ quādo ignis feruētis cōtentionis sibi adū
nūrat: vere licet ista terra sit fixa ⁊ stabilis: hoc est di
uina: licet peccator sit durus: incorrigibilis ⁊ obstinatus
multo proposito: tamen per dei gratiam mouetur per
status discussionem: audiat tonitruum per confes
sionem: etit vapor ⁊ fumus. i. vitia ⁊ peccata: et terra. i.
pus scinditur ⁊ aperitur per penitentiam ⁊ afflictio
nem. Ideo pauerib⁹. xxx. pter terrā. i. per cōtentionem
effusam ⁊ sufflantiā. mōueret sonus. i. oēs. scz. i. a

Lib. XI. De Terra et eius partibus etc.

tu peccati i statu gr̃e. p̃o. Terra mota est / ctem̃ celi distil
lauerunt. Uel dic aliter q̃ sc̃s q̃n in ṽtre & corde terre. i.
p̃ctōis generat vapor / sup̃bie / tunc vere ip̃m mouet per
trā et p̃sumptionem / et elationē / et sic aperit p̃ lactatā
et suoz actū manifestat idem / et tonitruū tribulationū
et cōminationū ab eo cōmouet. Uox tonitruū eī⁹ verbe
rauit terram. Eccl̃. xliij. Uel dic q̃ q̃n terra. i. corpus su
perboz in monte findit / tūc vere ṽetus sup̃bie euaporat
et tonitruū eterne cōdēnationis / et diuine lenit̃e in eis
generat. Apta est terra / et deglutit dathan. ¶ Quā
do diuersi vapores / et ṽtri in ṽtre terre cōclūsi inuicem
concurritur / tūc ibidem ex tali collisione sonus tonitruū
generat / et tādē p̃ violētā vaporū terra illa scinditur /
et sic vapor ille exit. Et dicit Arist̃. ibidē q̃ in locis mul
taz cauernaz / et vbi est refluxus maris / generat de faci
li terremotus. Uñ dicit q̃ rēpore h̃erculis in quibūdā
insulis incept̃ eleuari terra ad similitudinē collis / et
postea scissus est mons ille / et exiit vapor fortis / q̃ de
struxit primā ciuitatē. Terra est religio eozum rit̃is / et discor
diaz distat / et ipsi vapores. Ipsi mali quasi violētē
exiit / sc̃s p̃elationis officia occupādo / et per lites / et dis
cordias beneficia acquirēdo. Uñ dicit q̃ per lites ma
lor / religiones hodie destruitur / ṽt talib⁹ dicat̃. Tu ter
ram tuā disperdidisti / tu populum tuum occidisti. Esaiē
xliij. Et hoc summe accidit in illis partib⁹ vbi est refluxus
maris. i. affluētia diuitiaz / sc̃s in religionibus diuiti
bus / et redditib⁹. ¶ Quādo efficitur terremotus / sem
per accidit tenebrositas / tegēs sole / et ante eum appa
ret ei⁹ signum / sc̃s nubes longa in celo / que videt̃ ad mo
dum lineę ante solis ortum / fm̃ Arist̃. ibidē. Sic vere
quando terra. i. p̃ctō / mouetur per iram vel superbiā /
tūc vere in eo oritur tenebrositas / ignoātie / que tegit so
lem. i. caritatem sui intellectus / q̃ vere tales non vidēt̃
habere oculos / q̃ sc̃s nō vidēt̃ fragilitatem / p̃p̃iam /
infernum zē. Exceca cor populi hui⁹. Esaiē. vi. Uel dic
q̃ quādo terremotus contritionis accidit / tūc ignoātia
generatur / q̃ sc̃s homo nescit ṽrum amore vel odio de
gnus sit. Eccl̃. ix. ¶ Accidit q̃q̃z terremot⁹ in eclipsi
17 q̃ quādo per lunę interpositionem solaris radius impe
ditur ne perueniat ad aerem / tūc vapor qui est causa ter
remotus / non cōsumitur / et sic necessario generatur ter
remotus / vt dicit idē. Sic vere quādo inter nos / et so
lem iustitie xpm̃ interponitur luna. i. mundi prosperitas
per eius affectionem / tūc vere radius sue gr̃e impedit̃
ut ne ad aerem cōficiēte nostre perueniat / et attingat /
et sic vapor superbie in corde nostro non cōsumitur / sed
per ei⁹ augmentātionem terremotus tribulationis / et tra
ctiōis / tonitruum cōminationis / et tactatē generatur.
Uel vapor est tentatio vel mala affectio / tonitruū est de
tractio / vel infamia / vel mala operatio zē. sicut. s. Uel
18 terremotus est mors tēporalis / et eterna. ¶ Scdm̃ Arist̃.
in lib. vegetabilium / terremotus non fit in locis certe
rius porosis / et raris / q̃ vapor interior / qui est causa terre
motus / cōtinue egreditur / et exhalat / q̃q̃z ibi generatur /
et sic non fit tāta vaporis cōgregatio / q̃ possit facere ter
remotum. Sic vere licet multi vapores. i. multa pecca
ta cōgregentur in ṽtre / cōficiētia p̃ctōis / tñ si sit poro
sus / et sabulosus / p̃ penitētā et cōfessionem / vt q̃ cōtinue
vapores emittit cōfiteōdo / nec in corde suo manere p̃mit
tit / pro certo nunq̃ patietur mortis eterne terremotum /
19 q̃ homo pronus ad cōfessionē / nunq̃ patitur dānatio
nē. ¶ Exemplifica bene zē. ¶ In locis summe solidis atq̃
soliditatem vapor nullus p̃t̃ inter⁹ generari / cū non sit
ibi cōcauitas in qua possit cōtineri / fm̃ Arist̃. ibidē.
Sic p̃e aliqui sunt firmi / et stabiles / p̃ cōfessionē et p̃ueniē

tie / et fortitudinis firmitatem / et hoc tñ q̃ in suis interio
ribus. i. in cōficiētia / et volūtate non generat aliq̃s malus
vapor. i. mala affectio / sup̃bia / et peccatum / et p̃ certo tali
bus nō accidit terremot⁹. i. dānatio sempiterna / que ter
ram. i. p̃ctōem cōcurit / et de terret. Fūdauit terrā sup̃sta
bilitatem suā / non inclinabit zē. Et hoc q̃n inter⁹ in cō
ficiētia / et eteri⁹ / apparētia fortes sunt / stabiles / et rari
biles. eccl̃. de hypocritis / q̃ similes sunt montib⁹ zē.
¶ In locis mōtiosis fm̃ Arist̃. ibidē / sepius accidit ter
remotus / et hoc maxime in his q̃ eteri⁹ sunt firmi / et so
lidi / inter⁹ aut sunt cauernoli / et spongiosi / tūc in cōca
uitate aggregat̃ multus vapor / qui p̃pter soliditatem suā
perficiēti vetat̃ exire / et sic fit coagitatio / et terra scindit̃
et mouet̃. Tales sunt hypocrite / q̃ vidēt̃ esse mōtes / et
elevant̃ p̃ cōp̃lationem / et terrenoz cōtēptum / qui cū
sunt mōtes / p̃ sup̃biā / et elationē / h̃am̃ licet eteri⁹ in
apparētia videant̃ esse firmi / et stabiles / fortes / et iusti
tñ interius in cōficiētia sunt cauernoli / falli sc̃s et curui
et a virtutib⁹ inanes / et vacui / et ideo p̃ certo tales pati
tur facilliter terremotum. i. dānationem eterne / et hoc q̃
vapor malus inclusus. i. interiora vitia / et peccata nō ex
halat̃ p̃ cōfessionem / nec eteri⁹ vidēt̃ p̃pter soliditatem
eteriorē. i. p̃pter apparētem p̃feciōem / ideo ip̃i sunt
causa q̃ terra ista mouet̃ et finaliter scindit̃ per cōcū
nem mortis eterne. Amos. iij. ¶ Circuler / agitatur / et
tribulabit̃ terra zē. ¶ Patet ergo vt cōter q̃ terremot⁹ /
non accidit in locis qui sunt tales in existētia / quales in
apparētia / vt q̃ sunt ex toto rari / et porosi / vel ex toto eter
rius / et inter⁹ solidi atq̃ firmi / sc̃s i locis eteri⁹ solidi / ite
rius aut cōcauitas cōfueuit accidere terremot⁹. Sic vere
mort⁹ apostasie nō accidit cōter / illis p̃sonis q̃ sū rari
q̃les se ostēdit / sc̃s in locis raris. i. in p̃sonis leuib⁹ / nū tñ
sepe euaporēt̃ p̃ cōfessionē / nec in locis solidis angfir
mis. i. in iustis / et perfectis / quia in istis non oritur vapor
tērationis / sed in mōtiosis / et cauernosis. i. in hypocritis
q̃ sunt extra fortes / et boni / inter⁹ cōcauit̃ inanes. In raris
libus dico cōfueuit accidere mortis apostasie / de⁹ no
facillius q̃ alij mouēt̃ / et cadūt a statu p̃p̃io / de⁹ no
lens amplius sustinere h̃mōi fictions / respicit̃ terram /
et facit eā tremere zē. In alijs aut̃ non accidit nisi per
violētiam / q̃ sicut terra licet stabilis alij mouetur per
fortem motū tonitruū / a superioribus ventis / sic aliquan
do quāficus fortis fit p̃sona / motus tñ tonitruū / et tribu
lationum qui venit a superiorib⁹ / et p̃elatio / ip̃so facit
moueri / p̃ apostasiam / et a statu p̃p̃io vacillare. ¶ Terra zē
diuersi modis variat̃ q̃ alibi alta / alibi dep̃essa. alibi ca
lida / alibi frigida / sc̃s tñ hoc regulare est / et generale q̃ ter
ra dep̃essa calidior est / et fecundior / q̃ alta / et hoc fm̃ dā
crobium / q̃ in vallib⁹ fit maior radiuz solis aggregatio
q̃ in mōtib⁹ / q̃ est causa fecunditatis / et caloris. Radij cū
sem̃ vadūt ad cētū / et in locis angulosis / et vallois / in
gis cōp̃imuntur / et multiplicāt̃. Sic vere charitatem / in
terra. i. eccl̃ia vel religione sunt alique partes. i. alique
p̃sone alte p̃ dignitatē / sc̃s p̃elati / alij sunt infirmi / et de
p̃ressi / sc̃s subditi. Uel dic q̃ quidā sunt eleuati per p̃p̃e
ritatem / et honores / alij dep̃ressi / et tristitias / et dolores / mi
serias / et tribulationes / sc̃s vere tales sunt ceteris calidior
res / et charitatem / et fecundiores / p̃ bonoz operū fertilitate
tem / et hoc q̃ tales radiuz diuine gr̃e sem̃ cōdit ad valles
q̃stitate / q̃ p̃ certo radi⁹ diuine gr̃e sem̃ cōdit ad valles
et angulos. i. ad p̃sonas humiles / et dep̃essas. Ad quem
em̃ / respiciat̃ / dicit dñs / nisi aliquid / et tremēt̃ sibi
mea / Esaiē. lxvij. Uel si vis p̃ mōtes intellige religio
et clericos / per valles laicos / et seculares zē. sicut supra.
¶ Variat̃ etiā terra fm̃ solis p̃p̃inquatē radiuz / so
lariū magis disponit̃ per culturā vel naturā / et q̃ est soli
magis p̃p̃inqua / illa aut̃ q̃ est a sole remota / vel nullam habet
sicut est h̃ouegia zē. h̃mōi / paucam vel nullam habet
fertilitatem. Sic p̃e illa terra / religio / sapientiam vel etiam
solem. i. p̃pe diuinam scripturam / et charitatem / fecunda per bona
p̃pe diuinam gratiam / per charitatem / fecunda per bona
opera reperit̃ / et maxime q̃n p̃ penitētā et laborē tribu
lationē et paup̃tate excolit̃ / disponit̃ et purgat̃. Illa aut̃

Li. XI. De Mōtib⁹ i gñali. Jo. CCXXXVII.

status vel persone qui longe sunt a sole diuine sapientie vel gratie scilicet pēdōres et huiusmodi a fructu bonorum operum sunt steriles: et maxime qui per penitentiam nō conuertuntur. Aut em̄ appropinquant pedibus et⁹ fument de doctrina ipsius. Deut. xxxij. ¶ Item variatur terra secundum ventos: quia terra quā ventus orientalis perficitur/temperata est inter quatuor qualitates: et ideo fructibus et floribus/speciebus et aromatis⁹ est magis apta: et habitaculum hominū opportuna. Illa autem quā a vento occidentalis perficitur/magis est humida et frigida: et ideo min⁹ est fecunda. Ventus est diuina scientia vel grā/que ab oriente. I. a deo defluit et emanat. Occidentalis autē est scientia secularis/vel pīperitas mūdāna/que semper occidit et declinat. Illa ergo terra. I. ille status qui vento orientali. I. diuina scientia vel grā perficitur/pro certo magis est alijs temperata: per discretionē. s. z maturitatem/inter quatuor qualitates quatuor affectionū: et ideo aromatis⁹ bone fame/ fructibus bone operationis/ floribus bone conuersationis pre ceteris statibus et religionibus est cōpleta: ut pī in religionibus mendicantibus. Et ideo sanum et congruū sunt habitaculū animarū et etiam personarum. Sed pē illa terra qui vento occidentali et pluuio flo. i. mūdānis scientijs et prosperitatibus est sufflata/vel est mūdus cū suis sapientijs/plus abundat in frigore in deuotionis/et humore carnalis infestōis: et ideo pl⁹ est sterilis a fructu bone operationis. Fecit flare ventū ab occidente: qui arreptas locustas proiecit in mare rubrum. Exo. x. Sic vere ventus iste facit peccatores descendere vsq; ad mare. I. vsq; ad amaritudinem inferni. Et si vis accipere aīam vel hoīem per terram zē. sicut supra. Vel terra orientalis qui abundat in fructibus eterne claritatis/ in floribus eterne venustatis/ in lumine eterne paradisi: terra autem occidentalis est mūd⁹ zē. ut supra. Scī. ij. ¶ Plantauerat autē dñs de paradysum voluptatis ad orientalem plagā Edom. Vel ventus orientalis est etas iuuenilis: occidentalis est etas senilis: quia qdam sunt boni in iuuentute: mali in senectute. sicut supra. ¶ Terra aquilonari vento perficitur: licet sit infestior/ tū populos generat et nutrit nobiliores/maiores/ meliores/ pulchiores et audaciores: sicut patet in Alemānis. Sic vere illi homines et persone qui sunt in vento frigido aquilonis. I. in statu tribulationis et paupertatis/ sunt ceteris nobiliores et meliores/ scilicet qstū ad gratias: licet circa eos fructus. I. diuinitis et delicie nō abundent. Illi autē qui sunt in vento australi. I. in statu prosperitatis mūdane/ ceteris sunt minores et viliores: propter vitia et peccata: licet fructibus diuitiarum et deliciarum temporalium plus abundēt. ¶ Variatur item terra per appropinquationē vel elongationē ad mare. Nam terra vicina mari meridionali calidior est et humidior: q̄ cetera/ quia vapor saluus a mari resolut⁹ eam calefacit. Vapor autē maris aquilonaris propter frigoris predominium terrā propinquā in frigidat et cōstringit. Ad mare significat tribulationē: pars meridionalis significat paupertatem et bona spiritalia: aquilonaris autē significat mundum vel bona temporalia: terra autē est anima vel homines. Quando ergo mare meridionale. I. tribulatio que succurrit pro deo et bonis spūalibus et pro meritis eterne glorie diuine grē qui inde prouenit/ ista terra calore dilectionis inardescit/ et humore pietatis et deuotionis humectatur. Sed pro certo qñ a mari aquilonari. I. a tribulatione/ tunc vere non calefit per dilectionem/ sed frigescit per inuentionem: nō humectatur per cōpassionem/ sed nec per parcitatem: nō mollificatur per contritionem/ sed duratur per obstinationem. Frigidus em̄ ventus aquilo/ stabit/ et gelabit crystallus ab aquis. Eccl. i. ¶ Item per meridiem intellige statum gratie: per aquilonem statum peccati: quē vere mare tribulationis quod in cur supra. Illa autē terra. I. anima que est in aquilone. I. in statu moralis peccati/ suffocatur ipsam indurans zē. ¶ Variatur terra pē diuersam culturam: q̄ q̄to plus

foditur/ eueritur et aratur/ tanto magis disponitur ad receptionē celestis influentie: et sic fructus amplior generatur: qñ autem ociosa sine cultura permittitur/ tūc a susceptione celestis influentie indispōit/ et sic fructibus minime fecundatur/ sed spinis et vepibus et herbis inutilibus adimpletur. Sic vere caro nra vel aīa/ ecclesia vel religio qñ per tribulationem/ penitentiam/ exercitiū et laborē teritur/ foditur et aratur/ tunc disponitur ad susceptionem luminis grē/ scientie et virtutis: et sic p bona opera fecundat: q̄ qui operatur terram suam/ saturabitur panibus. Proverb. xxvij. Sed vere qñ ociosa dimittitur/ et labor tribulationis et penitentie omittit/ tūc lux diuine gratie ibi nō influitur/ et p consequēs fructus bonorum operū non ornat/ sed per diuersa peccata sterilis redditur: et spinis et vepibus. I. diuersis vitijs et peccatis oppletur. Isa. vij. Adhuc quī sarculo sarriuntur/ non ascendūt super eos spine et vepes. ¶ Terra bona si rore fuerit perfusa et compluta/ mollior et profundior/ et ad vltimū fecundat. Si autem arenosa vel lapidosa fuerit/ tunc ex hoc magis induratur/ nec p rorem vel pluuiā fecundatur vel mollior. Sic vere bona persona statim q̄ perfunditur rore vel pluuiā diuine scientie vel predicatōis/ ipsa pro certo statim remollit per contritionem/ et fecundatur per bonam operationē. Sed vere illi qui sunt arenosi et sabulosi per auariciam/ qui. s. habent arenā diuitiarum/ et illi qui sunt lapidosi per obstinationē: tales dico nō molliunt nec fecundantur per rorem predicatōis sed ex hoc magis et magis indurant et obstinantur/ et deteriorantur. Quia cui vult misereri/ et quem vult indurare. ad Roma. ix. Ideo Ezech. xxi. Tu es terra immunda et nō cōpluta. ¶ Terra i medio celi est sita/ fixa et stabilis frigida et sicca/ et naturaliter a mari vndis circūsepta/ et suis fluctibus verberata/ oīm grauiū et oīm viuientium est sustentatua/ fructibus et floribus/ metallis et lapidibus est fecundata: et ideo cibū cunctis mortalibus administrat: et interius humoribus humectata/ fructum et cibum procreat omni carni/ et q̄to magis teritur/ tanto fecundior reperitur. Sic vere religio vel ecclesia in medio celi sita est per cōtēplationem et spem/ fixa est per fidelitatem/ frigida per castitatem/ sicca per penitentiā austeritatem/ et a mari. I. a mūdo circūdatur/ et tribulationibus fluctibus verberatur: et ideo locus est et habitaculū gratulū personarū per maturitatem: et oīm viuientium per gratiam et charitatem: et quia humoribus cōpassionis grē et deuotionis irrigat/ ideo fructibus et lapidibus. I. gratijs et virtutibus adornat/ et cibum predicatōis et doctrinē cunctis viuētibz administrat: et q̄to plus teritur per tribulationes/ tanto plus fecundatur p bonas operationes. Dabit ergo dñs nobis terram/ in qua nullus rei sit penuria. Iudicum. xviij.

Capitulum. ij. De montibus in general.

Mons est tumor terre/ solo pede tangēs terrā versus celum superius eleuatus: et ideo dicuntur montes/ quasi eminentes: sicut Iliodo. Et sunt montes solidi/ cōpacti/ versus celū erecti/ cum terra cōiuncti: qñq; interius sunt concaui et cauernosi: et ideo ratione vacuitatis aquas sibi attrahunt atq; sugunt: quas tandē emittētes/ efficiuntur sempiternorum fontium et fluminū principij et origo. Et sunt montes metallorum et lapidum cōtēntij/ aromatum et fructuum productiui/ radiorū solarium pre ceteris susceptiui/ et solaris illuminationis diutius retentiu. Tales sunt viri sancti et perfecti: quia vere versus celū eriguntur per cōtēplationem/ spem et affectionem: terram tñ. I. infernum tangūt inferius per timorem et cōsiderationē. Usq; ad celos attingebat stans i terra. Sap. pī. xviij. Vel terram. I. propinā vilitatem tangūt per humilitatem. Ipsi sunt concaui per humilitatē: vacui p paupertatem: et ideo aquas deuotionis et gratie scientie/ lachrymarū et cōpassionis attrahunt a deo et accipiunt: et sic fluuiū sacre doctrine alijs defluunt et emittunt: sicut pīz de Augustino et alijs doctoribus. Fluuiū igneus rapidus/ pēgredebat zē. Dan. viij. Ipsi etiā sunt solidi per constantē firmitatem/ per vitē et doctrinē sanā

Lib. XI. De Mōtibz in generali.

estatem. *Esā. xl.* Super montem excelsum ascēde. Tur-
rentium aquarum et metallorū et p̄ciosorū lapidū. i. vir-
tutum et meritōrum sunt interitus cōtētul. *Deut. viij.* De
montibus eius eris metalla fodis. *Abraham* autē
tem et fructuum. i. bone fame et bonarū operationū sunt
exterius possessiui. *Lā. iij.* Et adā ad montē myrrhe.
Illuminationis et claritatis discretiois et sapiētie et ra-
diorum solis. i. gratie et influētie dei sunt p̄ ceteris si-
sceptul. et diutius p̄ perseverantiā contentiui. Sol itra-
dians illuminās montes. *Ecl. xliij.* *Abdōtes* fumo-
2 et vaporū sunt sepi⁹ emissiui et nubiū et pluuiarū in aere
productiui. Et sunt montes v̄ris et fulminibus nebulis
et turbibz⁹ expositi. et ideo v̄r cōiter sunt frigidū plusq̄
valles: et hinc est q̄ in quibzdam altis mōtibz nives
perpetuo p̄seuerant: v̄t est *Laucaus* et *Liban*. Sic v̄r
charissimi sancti et boni fumū et vaporem deuote ofonis
sepe emittunt: et ideo in aere. i. in societate cōtigua vel
in ecclesia causant nubes bonorum exēplorum et pluuiā
bonorum documentorū: sic ardorem concupiscentie re-
frigerāt et temperāt. *Exo. xix.* Totus mons linat fuma-
bar. *3.* Et fulmina et ventos. i. mundi impetus et tribula-
tiones sustinent. et ab eis sepius ferunt: quia multe tri-
bulationes iustorum. Et ideo frigidū sunt per dei timo-
rem: et nives. i. flozida castitate p̄ ceteris candidati. *Lā.*
3 didi facti sunt nazaret ei⁹. *Theno. iij.* *Abdōtes* sunt
solidi duri siccī alti et eleuati lumine et nubi⁹ p̄ ceteris
rīs candidati frigidū et ventis et turbibz et fulminibus
et ardoribz⁹ expositi et sepius nebulosi. Tales sunt
mundi diuites et potētes: quia alti sunt per supbiā et
elati: scz superi⁹ ad officia et cultū dignitates. ps. *Abdō-*
tes excelsi celsi. Duri sunt p̄ crudelitatem duritiā et
parcitatem: lumine autē. i. mundi sapientia et nives. i. mun-
di candore et prosperitate p̄ ceteris sunt repleti. *He-*
bulosi tñ sunt. i. obicuri et ignozantes: scz q̄tum ad deū
et q̄tum ad illa que pertinent ad salutem: quia sapientia
huius mundi stultitia est apud deum. *1. ad Cor. iij.* *Ab-*
3 *Abdōtes* sunt frigidū per indevotionem siccī per inco-
passionem compacti et solidi per oblationem et ven-
tis. i. adulatozū flatibus expositi et mundi vanitatibz⁹
ventilati: pluuijs autē. i. mundi delicijs sunt imbuti:
quia ros *Abdōtes* descendit in mōte sion. *Abdōtes*. i.
mundi diuitijs sunt repleti: fulminibus tñ. i. mundi tri-
bulationibus et diuini iudicij tremendis sententijs et
tribus sepi⁹ q̄ ceteri sunt percussī. Et licet sint sursum
eleuati in statu p̄lationis vel dignitatis terre tñ infe-
rius. i. mundi terrenis bonis per affectionem et auaritiā
sunt pluncti. Et sicut a mōtibz⁹ venit ventus et turbines:
sic vere a maioribus deriuantur hodie turbines tribula-
tionum exortationum rapinarum et quibus alijs ferū-
tur. *Abdōtes*. *1.* Ecce ego ad te mons pestifer: qui contur-
bas vniuersam terram. *4.* *Sedm Aristot.* mons accide-
ntaliter solet fieri tribus modis: quandoq̄ est aqua fluens
cauat molles partes terre dure aut non possunt cau-
ri sed remanent: et sunt mons: quandoq̄ mare quando
terram cooperit magnos aggregat cumulos arenarū
recedentēq̄ marī remanent / et sunt mons: quandoq̄
etiam ex forti terremoto aggregatur terra et fit mons.
Abdōtes est vir perfectus: qui pro certo potest fieri mōs
tribus modis: scilicet per terremotum diuini timoris
et sui discissionis: per mare. i. per amaritudinem peni-
tentie et contritionis: per flumina lachrymarum et deu-
otionis: scientie vel compassionis. Nam per ista terra
mollis. i. corpus et carnalis voluptas consumitur: et are-
na et terra. i. penitentia et humilitas in eo aggregatur:
et sic mons. *5.* *Abdōtes* est locus turis et roatione hūme-
ctio: pascuosus: altio: et speculationi aptior: q̄ sit val-

lis. In monte enim lux est clarior: et ideo hostes vni-
us ibi melius contemplantur. Item ros est ibi dulcior et
aer purior: et ibi meliora pascua pro nutriendis anima-
libz generantur. Item ibi locus est altior: et ad standū
difficilior: et ideo fortalitia castita et munitiones ibi cō-
tra hostium imperū fortissima fabricant. *3.* Ibi etiam ma-
ior est siccitas: et ideo illa que ibi sunt facilius desicci-
tur. *3.* Ibi fructuosa sunt depressiora: et cauernas plures: et
ideo tam aues q̄ fere ibi solent refugere quādo a veni-
toribus infestantur. *Abdōtes* iste est religio: vel status per-
fectionis: qui pro certo est securior: et lumine scientie cla-
rior: celo et celestibus propior: q̄ sit vallis. i. mundus.
In isto enim plus abundat lux diuine sapientie et scientie:
et ideo locus est aptior illis qui volunt speculari et
p̄uideri: scz locus est remotior. i. terram paradisi ad de-
randum: et ad illuc eundū. *Figura* *Abdōtes*. *xxviij.* *Ab-*
cipitur *Abdōtes* q̄ ascendat in montem *Abdōtes* ad con-
templandum terram promissionis. *Abdōtes* interpretatur
montes transeuntium: significat religionem vel perfe-
ctionem: vbi sunt illi qui mundi cōtēntiū et ad de-
3 *Abdōtes*. *xxxiij.* *Abdōtes* in mōtem istū *Abdōtes* et. Item ibi per-
culantur et p̄uident hostes: scilicet mundus: caro: de-
monia: v̄t p̄cauant et v̄t eoz insultus alijs inimicis.
Esā. xl. Super montem excelsum ascēde. *Abdōtes* enī
religionis et status perfectionis abundat aer purior. *Ab-*
na: pura et sancta societas: et viri spūales. Item ros dul-
cis. i. bona et sana doctrina: et etiam ros deuotionis gra-
tie et cōpassionis: et ideo ibi bona sunt pascua: et secu-
ditas herbarum. i. virtutū documentorū et exēplorum:
rum: ideo animalia. i. *Abdōtes* fideles ibi apte nutri-
tur: et donis et virtutibus impingunt. *Abdōtes* dei mōs
pinguis. *Figura* *Abdōtes* per mōtem *Abdōtes* qui sitis sup
Jordanē in pascuis abundat: et ideo ibi animalia im-
pinguabantur: que post in monte *Abdōtes* in templo
reuerant. Sic in monte isto qui sitis est sup Jordanē. i.
super fluuiū deuotionis: gratie vel doctrine abundat
pascua. i. secunditas meritorum et virtutum: et ideo bo-
ni ibi nutriunt et pascuntur: v̄t tandem in repleto paradisi
presentent. *Abdōtes* *Abdōtes* descendit in montem *Abdōtes*.
Item mons religionis vel status perfectionis est locū
tutior: quia hostes spirituales: scilicet diuitie et delicie ibi
non ascendunt. Sunt etiam ibi castra fortia. i. scientie
virtutes: scz lectio humilitas penitentia et cetera simi-
lia: que oia sunt anime munimenta: et ideo homo ibi est
tutus contra oia criminum nocumenta. Qui consistit
in dño sicut mons *Abdōtes*: non cōmouebitur: et cernit
et ideo hoies. i. v̄t rationabiles: aues. i. mundi sapien-
tes: bestie. i. simplices qui se vident in valle mundi in-
stari ab hostibus venatoribz⁹ et aucupibz⁹ a demonibus
et tentationibus: ad refugij istud debent venire: et ibi a
spūalibus hostibus se saluare. *Figura* *Abdōtes*. *vbi* p̄-
crum est *Abdōtes* q̄ si velle periculi fodome cultare: v̄t
eriret: et in mōte cōfcederet: iuxta illud: *Abdōtes* in oī
circa regione: sed in mōte saluū te fac. *Sed* *Abdōtes* p̄-
illos qui retro respiciūt ad bona mūdi per affectū: et
v̄t: *Abdōtes* et ideo destrunt. *Lūc. xviij.* *Abdōtes* est
te v̄t: *Abdōtes*. *Abdōtes* est mons est paradisus: v̄t est
lux eterni sp̄s: et p̄fecte cognitionis: et ibi delecta-
biliter speculat̄ cursus celi. i. essentia dei: et claritas dei:
illuminat ciuitatē. *Abdōtes*. *xxxiij.* Item hic est locus turis:
q̄ nullus hostis: scz tribulatio vel tentatio: ibi p̄t alce-
dere: et ideo ibi possunt (et non alibi) mentes hominum
perfecte requiescere. *Abdōtes*. *Abdōtes* est mons sancto-
tuo. Item locus est pascuosus: quia scilicet ibi abundat
pascua eterne voluptatis: et ideo ibi debemus ascendere
re per spem et affectionem: et finaliter per presentiam
possessionem: v̄t securi requiescam⁹: v̄t ibi deum videam⁹.
m⁹: et v̄t bonis et delicijs eternis affluam⁹. *Abdōtes*. *xxxiij.*
In montibz⁹ israel pascā eas: ibi requiescent in p̄-
virentibus. et *Esā. xxxij.* *Abdōtes* populus meus in p̄-
chitudine pacis: in tabernaculis fiducie: in requie opu-
lenta. In istum autem montē difficiliter ascenditur: et
cum labore: quia per multas tribulationes et. *Abdōtes*.

Lib. XI. De Mōtibus. Fo. CCXXXVIII.

6 Montes autē licet metallis et lapidibus sepius sint repleti multis tñ subiacent incōmodis: quia ventis et flantibus, nebulis et turbidibus/ignibus et fulminibus pre ceteris terre partibus exponuntur. Sunt tamen alti: qui montes ita alti q̄ a nullis malis impressionibus talibus impetuntur: sicut est Olympus et insule fortunatę. Montes sunt dignitates/altra et nobilita mundi officia: que p̄ certo licet abundent in metallis et lapidib⁹. i. in diuitiis et delicijs multis tñ in commodis subiacent. Vbi enim fiat ventus elationis/vanitatis et presumptio nis/adulationis. Vbi sunt turbines temporales tribulationis. Vbi est ignis auaritię et ambitionis. Vbi flumina volupratu et carnalis affectus: et tādē ibi cadit fulmen. Ictus celestis vindicte et damnationis. Sol triplex: p̄pter triplicem naturā in vna persona: qui montes. i. mundi dignitates euacuat et consumit. Et ibi discit illi ascendit et cum labore: licet inde facilius homo cadat. Est tamē mons vnus. i. vna dignitas vbi nō ascendunt talia nocumenta: scilz paradysus: vbi nullum est malum: quia scilicet est super omnia elementa eleuatus. Ideo Esa. xliij. Ascendam in montem testamenti super astra cellę.

Capitulum. iij. De monte Arath.
Arath est mons Armenię/vbi arca post diluuium requieuit: et ideo Armeni locum hūc egrediuntur dicunt. Hic est paradysus: vbi arca. i. anima vel ecclesia post diluuium transacto flumē vite presentis et tribulationū/perpetuo requiescit. Requieuit arca super montes Armenię. Genesio. viij.

Capitulum. iij. De montibus Berhel.
Berhel montes sunt germinei/herbis et aromatis pleni/vicini Iherusalem: et ideo ab himmalis/ceruis et capreis frequentant. Talis est religio vel status perfectionis: qui vicius est Iherusalem. i. paradysus: et herbis ideo a ceruis et himmalis. i. virtutibus et fecundus/et litur et frequentatur. Ideo precipitur Lantico. viij. Berhel. Et exponit de sacra scriptura.

Capitulum. v. De monte Cauaso.
Cauaso est mons ab Indiarūq; ad Tauri: dictus a canidore/ quia est perpetuis niuib⁹ candidatus. Pm Jsidoum. Exponit si vis vt supra de moribus in generali: vide ibi.

Capitulum. vi. De monte Ebal.
Ebal est mons trans Iordanem/vbi steterunt sex tribus ignobiliores: scilicet filij ancillarij/ ad maleficendū transgressoribus legis. Exponit vt poteris. Hiermon. vide supra de montibus in generali.

Capitulum. vii. De monte Ebron.
Ebron mons et ciuitas est i Judea/vbi quondam viri fortissimi habitauerūt: scilicet gigātes. filij Enach: et ibi sanctorū Adam/ Ebraam/ Isaac et Jacob corpora sunt sepulta: et ibi Dauid primus regnavit super Iudam: tandem ad totius regni Iſraelis fastigium est perductus: vt dicitur. iij. Regum. iij. et. v. Hic est religio vel status perfectionis: vbi gigantes. i. viri perfecti et sancti ruc. iij. vbi Dauid. i. Christus regnum ecclesie primo tenuit: et deinde ad regnum triumphantis ecclesie est promotus. Et Dauid. i. quilibet bonus homo et. quia de penitentia venit ad paradysum.

Capitulum. viij. De monte Ethna.
Ethna mons est Stelie: qui perpetuis incēdijs semper spirat. Sunt enim ibi cauerne plene sulphure: ideo ratione fluctum maris p̄sequi ventus ibi recolligitur: et sic aer p̄ agitatione et p̄ caliditate sulphuris inflamatur. Pm Jsidoum. Sic vere mūdus perpetuo videtur

tur spirare ignem luxurie et auaritię et iracundię. Nam ibi sunt multe cauerne. i. multi homines qui per vitia sunt cauari: qui sulphure. i. ardore concupiscentię et malis affectionibus sunt repleti: et ideo ad statū ventu. i. ad motum et ad agitationem tērationis vel exterioris occasionis facilius his ignibus inflammantur: quia luxuriosi ignem luxurie/auaritię ignem auaritię/potentis ignem crudelitatis et sentit semper spirant: quo alij p̄ iniurias rerum et corporum comburantur. Apertio oris eius inflammatio. Ecclij. xv. Figura Daniel. iij. vbi de fornace Babylonis erupit ignis qui circumstantes deuorauit: bonis tamen qui intus erant/ nō nocuit: sed eorum vincula dissipauit. Sic vere de fornace mundi exit iste triplex ignis/quo circumstantes. i. mundani dissipantur et spiritaliter et temporaliter: boni tamen inde purgantur/et eorum vincula. i. peccata dirumpuntur/et ibi nullum spirituale nocumentum patiuntur. Psal. Dirsipi vincula mea et. Et sicut Pm Jsidoum/circa montem hunc audiuntur sepe plangere et voces querulose/et ideo ab aliquibus locus purgatorij fertur esse: sic vere in mundo boni qui ibi purgantur/plangunt et gemunt et hoc quia aut temporalibus aut spiritualibus tentationibus depimuntur. Hierem. iij. Vox in Rama audita est/ploratus et viularus multus. Vel simpliciter p̄ istum montem intelligo principes et potentes: qui quia cauerne sue conscientie et. sicut supra. Et ideo subditi eorum vel vicini dolent et gemunt. Figura vt supra. Job xliij. De ciuitatibus fecerūt viros genere. Et sicut Pm Solimūm/iste mons cum suis perpetuis incendijs nūquies profert: ita in vtroq; iniuncta violentia: q̄ nec calor frigore mitigatur/nec frigus calore dissoluitur: sic vere isti cum predictis incendijs ire/auaritię et luxurie/nīuem et frigus in deuotionis proferunt: et vnum cū alio secum gerunt. Job. xliij. Ad calorem nīuium descendunt ab aquis nīuium. Vel dic q̄ iste mons est inferus: vbi sunt incendia ardentium/et voces querule desperantium: quia pro certo ibi simul sunt frigus intolerabile/et incendium inextinguibile. Allega vt supra.

Capitulum. ix. De monte Esraim.
Esraim effraim est mons secundus/pulcher et gratioſus: vbi Josue hereditatem accepit: et vbi cultros lapideos quibus populus circumcissus est in deserto/ reposuit: et vt dicitur. iij. Regum. viij. vbi principes Adadian a Sedecio ne sunt occisi: et est prope Sichen/que erat locus et ciuitas refugij. Vbi morat⁹ fuit Samuel: vt dicitur. i. Regum. viij. Vbi fuit Delboza propheta sub palma: vt dicitur Iudicum. iij. Talis est religio vel penitentia vel status perfectionis/vbi pro certo Iesus Christus filius Marię filius scilicet dei patris fuit/et ibi q̄dā vixit/moratus est: et ibi cultros. i. predicatoris fortes et firmos/ quibus in deserto huius mundi alij a suis superfluitatibus circunciduntur/vult abscondi. Vbi etiam principes Adadian. i. demones mundi rectores impugnati sunt et deuicti. Vbi Samuel. i. virtutis et sancti a principio sunt morati. Vbi delboza. i. sancta anima sub palma. i. sub crucis memoria debet quiescere: et hoc q̄ iste locus est prope Sichen. i. prope paradysum: qui est locus refugij et securitatis et.

Capitulum. x. De monte Seir.
Seir vel Esau est in Idumea/vbi filij Esau pulsi gigantibus habitauerūt: sicut dicitur Deuterio. ij. Et sunt illi montes ita feruentes in estate/q̄ incolę in cauernis et terre foueis se abscondunt. Talis est mundus/vbi filij Esau. i. diaboli et peccatores habitant et morantur. Nam quia in estate. i. in tempore prosperitatis abundat ibi estus et ardor cupiditatis/carnalitatiss/et crudelitatis: idcirco illi qui ab isto estu cupiunt se saluare/necesse est q̄ in cauernis terre. i. in memoria mortis et inferni abscondantur. Ingerere in caernas petre. Esau. ij.

Capitulum. xi. De monte Phalsa.

Lib. XI. De Montibus.

Diasa est mons in quem ascendit Moyses moriens / et terram promissionis visurus: sicut patet Deutero. vii. Mons est in quo Balaam ductus a Balach populo benedixit. Et cuncti enim multos montes particulares / scilicet Hebo et Abartim etc.

Capitulum. xlii. De monte Galaad.

Galaad est mons trans Iordanem: ubi habitavit tribus Gad / et Ruben / et media pars tribus Manasse. et est mons medicaminis quia ibi multum abundat resina medicinalis: mons reconciliationis: quia ibi Laban et Jacob sunt reconciliati. Gen. xxxi. Item mons est lucris et negotiationis: quia ibi mercatores propter aromata confluunt indequaque per vias Gen. xxxvii. Talis est ecclesia vel penitentia vel paradysus: quia ibi homo deo reconciliatur / et a vulneribus suis medicam recipit et resinam: et ideo a negotiatoribus et medicis. I. a bonis viris debet frequentari. Nunquid resina non est in galaad / aut medicus non est ibi? Isai. xlii.

Capitulum. xlii. De montibus Israel.

Montes Israel sunt generaliter montes totius terre promissionis: qui olivis / balsamis et speciebus et fructibus exterius sunt opulenti: et interius sunt opulenti: ideo terra lactis et mellis manans antiquitus dicebatur / eo scilicet quia ibi copia apii et pecudum abundabat. Tales sunt viri sancti: qui olivis pietatis / balsamo odoroso famositatis / fructibus bonorum operum et sanctitatis sunt repleti / scilicet exterius in conversatione / interius autem in conscientia mentalis. I. gratias et virtutes sunt repleti: ideo lacte sacre doctrine / et melle devotiois affluunt atque manant. Et colles flumines lac et mel. Iohel. iij. Vel dic quod montes Israel sunt boni status et religiones etc. per omnia sicut supra. Et ideo ab apibus. I. a viris sanctis et spiritualibus et a pecudibus. I. a bonis simplicibus frequenter. Et Iherosolymus montes: vide de Eryphib in libro de animalibus.

Capitulum. xlii. De monte Carmeli.

Carmelus est mons duplex in Iudea / fertilis in fructibus / frugibus et herbis.

Capitulum. xlii. De monte Mozia.

Mozia est mons in Iherusalem / ubi edificatum fuit templum. I. Paral. iij. Ibi etiam obtulit David holocaustum cessante plaga. I. Paral. xxi. Ibi immolavit Abrahama pro filio / sicut Iherosolymus. Ibi vidit Jacob scalam / sicut Gen. xxvii.

Capitulum. xlii. De monte Thabor.

Thabor est mons pulcherrimus / fertilissimus / fontibus et fluminibus irriguus / aubus modulantibus locundus / fructibus et arboribus fecundus: et hic est sicut Iherosolymus / ubi Iherosolymus vocatur / et sic transfiguravit: a multis tamen venatoribus propter aures et feras que ibi sunt / frequenter: sicut dicit Isai. super Eze. v. Ibi. Laqueus factus est speculationi / et rete expansum super Thabor. Et ponit vis de religione / vel de penitentia.

Capitulum. xlii. De monte Libano.

Libanus est mons altissimus in phentice: interpretatur candidatio / eo quod scilicet perpetuis nivibus candidatur / et hyeme et estate. Et est mons opulentie et fecunditatis: quia herbis et pascuis abundat. Item redolentie et aromaticitatis: quia thurs et herbe odorifere ibi generantur. Item mons est eminentie et sublimitatis: sicut Iherosolymus / ubi Iherosolymus est mons humilitatis: quia remotissimis partibus videtur. Item est mons humilitatis: quia flumines et fontes irrigant: et ab eo fontes et flumina emittunt. Item est mons fiducia et securitatis: quia cedri et alie arbores aromaticae fugant omnia venenosa: sicut Iherosolymus. Item mons est pulchritudinis et amenitatis: quia herbarum et arborum perpetua viriditas / fructuum suavitatis / fluctuum viarum / et garularum ipsam facit decorum et locundum. Item mons est medicine et sanitatis: quia ibi arbores abundat medicina:

les: scilicet cedri / cyperi / palme / et olive. Item mons est titulus et locunditatis: quia scilicet in eius lateribus crescunt vinea optima: et ibi abundat aures dulcissime modulantes / que letitiam generant et amorem: ut dicit Iherosolymus et Iosephus. Mons iste est vir iustus et perfectus / et maxime beata virgo Maria: que nunc. I. candore castitatis candidatur / nec hyeme aduersitatis / nec estate giperitatis eam perdidit quoquo modo. Ideo de virgine dicit Lant. iij. Feculum fecit sibi / I. corpus / rex Salomon / I. dei filius / de lignis libani. I. de purissimis sanguinibus virginis. Mons est ergo hec fecunditatis: quia gratia et virtutibus et bonis operibus extitit opulenta. I. hoc est mons redolentie ratione bone fame: mons eminentie ratione sublimitatis vite: mons humilitatis: quia in ea abundat aqua lachrymarum et deuotionis / misericordie et copiositas: mons fiducia: quia odor sue virtutis deperit venenositas. I. demones et tentationes: sic tunc est in ea per deuotionem quiescere. Ista est sicut turris libani / que respicit contra Damascum. Lant. vii. Item mons est pulchritudinis quo ad conscientie et apparentie venustatem. Ipsam enim facit decorum flumini misericordie vel scientie / qui ab ea fluit: puteus aquarum viventium / que fluit impetu de libano. Lant. iij. Ibi ostentat virtutis / laudis diuine garrulitas / fructuum bonorum operum suauitas et dulcedo. Est etiam mons medicine: quia in ea exempla et documenta / que sunt altorum medicina. Et enim in ea cedrus contemplationis / cyperus firmitatis / palme virentis honestatis / olia fluentis pietatis. Dedit in solitudine cedrum etc. Isai. xlii. Item mons est locunditatis: quia vinum spiritualis consolationis in ea abundat / et aures. I. angelis circa eam suis laudibus modulatur. Vel aures. I. gratiarum actiones / laus / confessio / oratio / et similia in ea sunt reperta. Exponit vis de libano / vel de quolibet sancto vel iusto. Vel dic quod mons est religio vel ecclesia / ubi nunc. I. frigus penitentiae et candor castitatis debent esse perpetui. Et hic est mons opulentie: quia in herbis virtutum exemplis et documentis debet abundare / ut sicculares in ea possint pasci. Vel pascas: ubi cubes in merdite. Lant. iij. Ibi debet esse aromaticitas et redolentie bone fame: quia ibi debet esse thurs. I. viri sancti et famosi / cedrus. I. viri altius contemplatiui / cyperus. I. viri fortes et constantes / olia. I. viri pii et misericordes: qui odor odorem bone fame debent emittere / et serpentes. I. demones / hic est locus securitatis: scilicet bene sequitur alius: scilicet quia hic est locus securitatis: quia scilicet ratione bone societatis homo ibi per virtutis vere est in mundo. Item ibi est altitudo et sublimitas eminentissime sanctitatis / pulchritudo et viriditas gratissimae honestatis. Ibi debet esse perpetua humiditas laudis / chymarum / deuotionis / scientie et pietatis: quia fontes misericordie / flumina scientiarum / a religione debent distillare. Allega ut supra. Puteus etc. Item mons est letitie: quia ibi sunt vina spei / scripture et consolationis. Ibi sunt aures. I. viri contemplatiui / qui diuersos cantus promunt / scilicet orationem / confessionem / gratiarum actionem / doctrinam / et predicationem. Super ea volucres celi habitabunt / de medio petrarum dabunt voces. Petrarum. I. duorum testium: et tozum. Est etiam locus sanitatis: quia ibi abundat viri sancti: qui sunt alijs medicinales doctrinae / et exemplis. Debet ergo homo dicere illud Deut. iij. Adam et videbo terram hanc optimam / et montem istum egregium et libanum. Vel dic quod mons iste est paradysus: ubi pro certo perpetua est locunditas / fecunditas / amenitas / aromaticitas / sublimitas / dignitas / eminentia etc. Ibi est enim fluitus eterne voluptatis / eminentie scientie / claritatis / vinum eterne locunditatis et ebrietatis. Et immo letificat cor hominis. Arbores et herbe. I. sancti et sancte semper in virose charitatis virentes / aures semper modulantes. I. angelis deum semper laudantes / perpetuas viros / immarcescibilis gloria seu decor / ibi nullum venenosum. I. nulla tentatio vel tribulatio moratur: et ideo est turris summa ibi esse. Isai. xxxv. Ibi non erit lico / nec mala bestia. Et ideo nos qui nauigamus per mare mundi huius

Lib. XI. De Mōtibus. Fo. CCXXXIX.

ius debemus montem istum videre per contemplationem et ad eum accedere per spem et affectionem et bonam operationem. Eleuans Abrahā oculos vidit pauculum locum et c. Gen. xxiij. Vel dic q hic est mūdus qui in multis. i. in diuitijs (que mētem in frigidant per tedium notionem) in fluuijs. i. in delicijs (que mētem imbuunt per carnis infectionem) in rupibz. i. in eminentijs et in herbis. i. in scientijs abundat. Ibi sunt aues. i. superbi et garruli. Ibi est arborum et herbarum. i. hominum et mulierum copia. Ibi bestiarum crudelium. i. raptorum abundantia cōmōratur et interpretatur candidatio: qz candore prosperitatis status mundanorum hodie candidatur seu etiam decoratur.

Capitulum. xviij. De monte Oliueti.

Oliuetum est mons iuxta Iherusalem: q ita fuit prope templum q nocte templi luminibus illustrabatur. Abundat autem i oliuis et ideo fm Augu. super Joannem mons est luminis refectionis et curationis: qz scilicet et oliuis diffilat oleum qd est vulnerum medicamentum ciborum condimentum ignis et luminis nutrimentum fm Jldoz. Nec est ecclesia vel religio que prope templum paradisi per spem et deuotionē est sita: et ista est mons luminis scientie et discretionis fidei et doctrinæ: quia a templo paradisi per reuelationes angelorum quotidie illustratur. Et etiam locus refectionis: qz ibi bone anime doctrina et gratia nutriunt et impinguantur. Et est mons curationis: quia ibi peccatores per penitentiam emendantur et oliue. i. viri sancti et misericordes scz Christus et sancti et iusti ibi affluunt: quorum succus. i. opera doctrina et exempla sunt alijs nutrimenta condimenta et medicamenta.

Capitulum. xix. De monte Olympo.

Olympus est mons altissimus i Macedonia qui nubes transcedit in tantum q nec ventus nec pluuia nec grando nec alie aeris i pestiones illuc possunt attingere: et ideo ibi ascendebant philosophi vt locus ille quietus qz lēte contemplarentur: et in tantū est locus ille quietus qz lēte percurrerent: vt dicit magister in hystorijs. Solim etiam dicit q in summitate olympi fuit ara Joui dicata vbi quicquid sacrificabatur in corruptum post annum inue nebatur. Et etiam. i. viscera aialium talia ibi reuoluto anno inueniebantur: quia ibi dimittebatur. Talis est paradisi: quia vere nubes transcedit ad litteram: et ibi non est ventus alius tentationis: grando et tonitruum alius tribulationis: pluuia carnalis infectionis nec aliqua impessio. i. aliquid vitium vel peccati. Neq mors erit vltima et c. Apocalyp. xxi. Et ideo philosophi. i. viri sancti et angeli et beati ibi sine perturbatione aliqua celsi et eius cursum. i. deum et proprietates ipsius et naturā continue speculantur: et littere in eis scripte. i. sue scientie merita et fructus et grē q in eis sunt inserite perpetuo non delentur nec peccato aliquo amplius destruntur. Locus est em Joui. i. L. hysto dicatur: et ideo illa que ibi dno consecrantur in corruptionis perpetuo mune dno corruptione. Vel dic q hic mons significat viros sanctos: q ita sunt alti per cōtemplationē qz impiones inquietant: et ideo littere ibi scripte. i. virtutes eorum et merita ab eis non perduntur et c.

Capitulum. xx. De monte Sinai.

Sinai est mons cui pars est Sineb in Arabia in provincia Thadān pascuis et herbis optimis fertilis fm Josephu. In hoc habitabat deus spālter. Hinc appropinquas Moyses prodigiū vidit. In h apparuit deus in igne et a dno receperit. Ibi lumen et caligine viderit. Ibi legē promittente bona et cōmāntē mala audierit. Ibi deū sorem tūbe timore incutiente viderit. Ibi deo orationes et sacrificia obulerit. Adhuc autē est altissimus: et quasi

inaccessibilis: et oia patet Exo. iij. et xix. Expone oia de sacra scriptura vel de religione vel ecclia: vbi deus habitat et videt et circa eū Moyses et hebrei. i. xpus et sancti morantur: ibi ignis et lumen scientie et sapiētie: ibi nebula obsecratis et ignozātie: ibi tonitrua diuinari cōminationū: ibi conuersiones miraculoz: ibi promissiones eternoz gaudioz: ibi timor tormentoz: ibi lex statutorum: ibi oportet orare et deo sacrificare. Est tū tante altitudinis et difficultatis qz quasi est inaccessibleis et impenetrabilis: et id rarus est ibi de hominibus accessus: qz pauci difficultates scripture vel religiois penetrat atqz subintrant. Lacumina est montium solis ibi cibus peruis sunt. j. Reg. xxiij.

Capitulum. xxi. De monte Sion.

Sion est mons in Iherusalem: in quo fuit turris et arx David. Et q templū qd erat in decliui latere montis ciuitas etia inferior (que erat i valle) ex illa turre poterat defendi: ideo Iherusalem in scriptura filia Sion sepius nūciatur: qz scz a Sion et eius arce si cut a matre filia defendebatur: vt dicit Iheron. Talis est deus vel prelatus vel etiam curia paradisi: a quibz templū ecclesie et ciuitas. i. fidelium vnitas debz pēgi et defendi. Vel dic q Sion est aia sancta: in qua debet esse turris cōtemplationis et replum orationis: et ibi debet deus continue speculari. Et sicut Sion fuit mons altitudinis pulchritudinis scientie et fecunditatis: sic paradisu vel ecclesia deus prelatus vel aia debet habere altitudinem cōtemplationis: pulchritudine conuersationis: fortitudinem constantie/perseuerantie et durationis: securitatem spei et consolationis: fecunditatem virtutum et bone operationis. Ecclia xxiij. Et sic in Sion firmata sum.

Capitulum. xxiij. De Agri.

Ager rus/campus noualis/alluuius/pro eodem supponit: sed differenter. Et est ager locus laboris et sudoris: qz ligone percutit vomerem aperit et euertitur foditur semine fert rore et imbre perfundit spiritus circūdatur gelu constringit est exurit: sic fructu facere quasi videnter opellitur: et ideo d ager ab agendo fm Jldoz. Ager est conscientia: q debet percuti per correptionem: scindi per contritionem et cum vomere. i. cum lingua propria aperiri per confessionem semine bone doctrine fert per predicationem: rore celestis grē rigari: spiritus discipline et penitentie ambiri: gelu diuini timoris constringi: estu diuini amoris exuri: et sic bonis operibus et spūalibus fructibus poterit fecundari. Et sicut ager in vere colit vt in autūno fructibz fecundat: sic homo debz in vere inuentutis coli: corrigi/castigari: vt fructu bonoz operū doctrine et sapientie in autūno fecundat. i. in tempore senectutis. Vel per ver intelligo vitam presentem per autūnum futuram et c. Diligēter exerce agrum tuū. Prover. xxiij. Sed ibidem d. Per agrū hominis pigri transiit: et ecce totū operuerat spine et vepres et c. Ager est locus planus: qui arboribus vndiqz est vallat: intus autē segetibus repler: ibiqz colligunt segetes ad hominū nutrimentum et c. Talis est mundus vel religio vel sacra scriptura: vbi sunt segetes. i. diuitie/delicta vel scientie arbores. i. dignitates et eminentie inueniuntur: que sunt diuersi mōde hominū nutrimentū. Et erat Jhuac ad meditandum in agro. Genes. xxiij.

Atrū ab atro dictū ē eo q atris tenebris et horridis est suffusum: vt dicit Jldo. vide vbi spelūca. Capitulum. xxiij. De Lampo.

Lampus est terra plana inculta: iuxta ciuitates ad pugnandū vel spartandū p vbi publicis deputata. Talis est mundus q iuxta ciuitatem publicā deputat. Ibi em mali spartant et delectant: qz scz ibi suū accipiūt paradisu: et ibi etiam boni pugnant et preliant. i. cōtra mūdi tentationes et tribulationes: quibz quotidie affligunt: et ideo ibi suū accipiunt purgamentū. Et iste locus pro certo non est cultus: scz per penitentiam et disciplinam imo incultus est

Lib. XI. De Montibus.

et desertus. Ezech. xxxvi. Ecce campus plenus ossibus
mortuorum.

Capitulum. xxliij. De Lauerna.

Caverna est terra perfracta & cauata: quia fe-
sub terra mures & reptilia suas faciunt ma-
fiones/et ad cavernas terrarū & arborū re-
giunt caniculi/herici/colibre/turtures & mu-
res/serpentes & cetera similia qñ exterius
ciunt venatores/vel alius nocuerunt. In cavernis
etiam arboꝝ vel petrarū apes nidificat. 2. attant in fe-
sus in cavernis reptilia vel serpētes: qui fepe pungit,
mordent & inueniuntur p̃pinq̃antes. 2. caverna est reli-
gio vel status humilitatis et p̃fectionis/vel memoria
mortis & inferni: in qua reptilia. i. virt iusti/qui bonas
affectiones repit/ sibi faciunt mansiones: et terram. i. ter-
renas diuitias ei/ciēdo/cavernas. i. status p̃fectionis
a principio fabricat: sicut sunt sancti & religiones fun-
dauerunt: Ideo volucres. i. virt sp̃iales/besit. i. simpli-
ces et rurales statim q̃ vident venatores. i. diaboli in-
sidantes/debent ad cavernam. i. ad statū religionis/pe-
nitentis & humilitatis/vel ad mortis vel inferni recoꝝ-
dationem refrigerare: sc̃q̃ ad eius insulibus et tentatio-
nibus eruent. Apes etiam. i. virt sancti in talibus cau-
nis debent mel. i. dulcedinem copiosius & deuotionis
facere/ & ibi per affectum et desiderii commorari. 3. Ideo
Esai. I. Ingredierentur sifuras petrarū/ et cavernas fa-
porum a facie foemidinis dñi 2. Veritatem in talibus
cavernis aliqui sunt serpentes & reptilia. i. detractores
& hypocrite: qui oēs appropinquantes. i. omnes socios suos
pungunt suis detractioibꝝ & infestant. In foaminibꝝ
apidis & in caverna reguli 22. q̃. i. x. i.

Capitulum. xxv. De Colle.

Colles est latus vel decliue montis. et est loc^{us}
flustrior/altior/ bonis fructibus fecundior/
q^{ui} sit valis: minus si q^{ui} sint montes: na col-
les inter montes et valles videt mediu ob-
tinere. Tales sunt viri sancti iusti qui inter
montes. i. sanctos. 2. valles. i. infimos pctores tenent me-
diu: quicquid minus montib^{us} i^{us} plus valib^{us} sunt lumi-
nosi per discretione. et alit per contemplatione. fecudi p
bonam operatione. et alit maxime dic de prelati vel
predicatoribus/ q^{ui} sunt mediu inter deum 2. mundi. Vel
dic q^{ui} colles sint religiosis/ et inter montem paradisi et
vallem mundi sunt mediet^{as}. sicut supra.

Capitulum. xxvj. De deserto.

esertum/solitudo/heremus est terra inculta
et ab hominib⁹ nullatenus frequenterata: et i⁹
dicitur solitudo/quasi sola:desert⁹/quasi ter-
ra derelicta:heremus ab herendo/eo q terra
siccā solida sit ⁊ herens. Nam aliquñ configit
propter terrā solidatam/vel propter aquarum ⁊ fontē
defectibiltatē/aliqui propter aeris interperem/aliqui
propter hostiū vastitatē/q terra est sterilis et inculta/
spinis ⁊ sentibus occupata. Et est desert⁹ terra siccā et
ariditatis/caloris ⁊ vastitatis. Talis est peccator: q so-
lus sine conforto ⁊ dei ⁊ sanctiorū:desertus est a deo ⁊ co-
tempus:et herens obstat⁹ ⁊ compact⁹. Sed vere ali-
quando fit homo desertum et peccator: duplici rōne:scz
aliqui propter terrē. i. conscientie sue sterilitatē ⁊ prau-
tatem:quia quidam sunt ita peruersi/q nolunt aliquid
bonū facere. Aliquando propter avariā. i. doctrine et
predicationis defectum: q scz non habent qui eis prae-
dicet: dicentes. Nemo nos docuit. Math. 23. 34. Item
aliquando propter aeris circūstantiā. i. ppter societatis
adiacentis prauitatem. Aliquando ppter hostiū. i. demo-
num ⁊ tentationū vastitatē. Q. constat q homo fit pec-
cator: desertum istis quattuor causis/scz et conscientie
prauitate/et doctrine raritate/et male societate/et ex-
tatione et aduersitate. Ideo de hoste dicitur Jobel. 1.
Tūc faciem eius vocans/et possum solitudinem deserti.
Niste est ergo terra sterilis ab omni fructu bone op-
erationis/incul⁹ quo ad penitentia: ⁊ spinis et sentib⁹. i.
vitij ⁊ pcis conscientia mordenib⁹: est repletus. Per
agrum hoīs pigri transiit:et ecce tori operuerūt spine ⁊

[illegible]

Capitulum. xxvij. De Prato.

Fratrum est locus viri. fena colligitur. et floribus
ritus et fontibus irrigatur. herbe et floribus
nustatur. et is virore suo deponit herbari ali
et florum recreat olfactu. flores enim pio melle co
cienti delectat gustu. flores enim pio melle co
ficiendo apib' ministrat. et lactis abundantia aialibus her
pascit. et tribuit aliis pascit. medicina etiam venit her
bas salutiferas. Talis est vir perfectus. q' fena. i. Antes
et doctrine in eo crescit. qbus aialia. i. alij simplices in eo
trinit' p bona eius deplur et yba. et in lacte. i. in opor
melle secundant. et apes. i. viri perfectos. flores. i. bona et
pia in eo accipiunt. et quib' mel deuotionis pponit. et
firmi etia et yba inerat. i. ptores i eo. i. in documentis suis
et expleis inuenit medicina. Est enim locus fontis her
tionis. sicutis doctrine et eruditionis irrigat. et is her
bis. i. virtutib' et gratiis. florib'. i. scijs et fecundis
sicutam odore bone fame q' virore et decore bonitatis

Lib. XI. De Rupib⁹ et fossis. Fo. CCXL.

alios recreat et delectat. Ideo dicitur. *xxviij. Alper* sunt pata. et apparuerunt herbe virides. et collecta sunt fena de montib⁹. Et dicitur q^d parat est religio vel ecclesia vbi sunt herbe. i. viri sancti. q^d florēt per doctrinam et exēpla. Et dicitur q^d paratū est paradisus vbi perfecte anime nutritur et impingunt per eternam voluptatem.

Capitulum. xxviii. De Rupe.

Rupes sunt altissimi montes et solidissimi. et pestatū ipetus et fluxus imbriū cōtinue recipientes. duri sunt exteri et int⁹ t⁹ cauer noli et spongioli. et id sepe sunt aquarū fontium et fluminū emissiū. Sunt etiā q^das mēfistuntur. ibi aquarū impet⁹ collidunt. Talis est bon⁹ pietatis et quicūq⁹ perfectus. q^d solidus est p⁹ constātia et firmitate. altus p⁹ cōtemplationē et spālem dignitatē. durus ext⁹ p⁹ correptionē et austeritatē. intus t⁹ de bet esse cauernosus per humilitatē. aquosus et fluidus p⁹ pietatē. et ideo fontes lachrymarū deuotionis et cōpassionis et doctrine debet continue distillare. quib⁹ de bet tam se q^d alios irrigare. Ego sapientia effudit flumina. *Eccl. xliij.* Intus etiā in cōscientia debet habere metalla et lapides preciosos. i. grās. merita et v⁹tes. et fluxus maris. i. motus et tentationes. p⁹pe carnis. vel motus et irrationabiles diffensionēs et affectiones subdit totum debz⁹ sistere et refricare. et per debitā correptionē et regimen oia tempore. Ibi cōfringes tumētes fluct⁹ tuos. *Job. xxviii.* In cauerna rupiū q^das includit v⁹tes. et est causa terremotus. Sic in cordib⁹ platop⁹ (qui sunt rupes p⁹ alijs eminetes) sepe intrat vent⁹ supbie et vanitatis. sic p⁹ corp⁹ imper⁹ sunt causa quare terra. i. ecclesia vel religio mouet. i. de bono ruit ad malum. et quare per diffensionēs et discordias concitat⁹ et quare ciuitates. i. conuent⁹ cadunt. ad paupertatē et dissipant⁹. Ideo malo plato vel principi d⁹. *Eccl. xliij.* Tu terrā tuā disperdisti. tu populū tuū occidisti. *Eccl. xliij.* Rupes sunt loca alta et ad ascendendū difficilia. et id sepe solis aub⁹ sunt perua. Sunt autē loca tuta et radis solarib⁹ illustratiōis valde apta. Et dicunt⁹ suprema rupiū scopuli a scopis. quod est speculari. q^d de illis locis loca remota enenrūq⁹ hostiū speculari. *Eccl. xliij.* Et rupes intel tam sanctitatis. Sunt etiā loca tuta. q^d scz⁹ ibi nō p⁹nt ascendere hostes. i. carnales delicie et diuitiē. Ideo tuta est q^d homo ibi ponat castrū et habitaculum suū. vt a p⁹te. tentationib⁹ et vitijs sit securus. In arduis pot⁹ net nidiū suū. *Job. xxxij.* Difficile t⁹ est ibi alcēdere. et ad statū perfectiōis vel religionis attingere. ideo solis aub⁹. i. v⁹tes spūalibus sunt perua loca ista. et sunt lūmine sapiētie diuine illustrata. rose diuine grē irrigata. et ad speculandū. i. ad deū et celestia cōtemplandū sunt ventis et turbidibus. i. mūdi tribulationib⁹ exponit⁹. Et exponē de mūdi dignitatibus sicut supra de montib⁹. vel de paradiis. sicut ibidem.

Capitulum. xlii. De fossa vel fouea.

Fossa vel fouea a fodiēdo est dicta. eo q^d terrā fodiēdo et cauādo efficit⁹. et tāto est pfundior in ferius. quāto circa se plus habet de terra sup⁹ per. In fouea autē facilliter cadit. sed inde diffacilliter releuat⁹. Fossa est p⁹ctm. in q^d p⁹ certo p⁹ de terra. i. de terrenis diuitijs habet hō. tāto maiorē periculū p⁹transit. q^d qui se explicauerit de laqueo. cadet in fouea. *Eccl. xliij.* Hora si vis quē leo in fouea capit⁹ vel etiā auaritia. q^d quāto homo plus abūdāt in diuitijs. et maior est. et vt supra. *Eccl. xliij.* Fosse viles sunt ad ciuitates et castra vndiq⁹ ne hostibus pateat muniēda. Itē ad p⁹uadēdas. In foueis autem solēt aque indefectibiles fcauire. In foueis habent flumina loca sua et transitioet

meatus. Fouea terra infima et dep⁹sa est humilitas. q^d facit hominē se ceteris infimiorē reputare. et ista est castrū. i. aie tutissimū munimentū. et maxime q^d aqua lachrymarū et deuotionis est repleta. q^d ruc hostes. i. demones ad animā nō possunt accedere. Ibi etiā pisces. i. virtutes et merita nutriūt⁹. Ibi etiā flumina et fons. i. spūs sc⁹ti gratia habet propitiū habitaculū trāitū atq⁹ loca. *Eccl. lxvi.* Super quē requiescet spūs m⁹. nisi sup⁹ humilē. et c.

Capitulum. xlii. De spelunca.

Spelunca est locus subterraneus. clar⁹ et aper⁹. et r⁹us in ingressu. hūpidus et obscur⁹ in p⁹gressu. fuscus et turbidus in egressu. si t⁹ egressus valeat inueniri. Et enī locus habēs ingressum. sed nullū vt cōter egressum. et dicit⁹ a speculari. do. q^d ibi bestie insidiāt⁹ et speculari qualiter rapiant p⁹das suas. et ideo est locus periculosus. obscurus. incertus. ad occultationē reptiliū aialū. et ad congregationē imunditiarū valde aptus. Talis est mūdi. q^d verelice in p⁹ncipio in inuēture et in ingressu videat⁹ pulcher. delectabilis atq⁹ clarus. t⁹ q^d homo est ingressus. videtur turbidus et obscurus. q^d obscuritas ignorantie ibi viget. in tantū. q^d in fine t⁹ egressu et in morte nō apparet ibi lux scientie vel discretionis. imo obscuritas ignorantie. sicut pater de mūdi sapiētibus. qui in fine p⁹dunt sensum et rationē. in tantū q^d de mūdo et mūdanis se nesciūt explicare. et de mundo nesciūt egredi vel exire. Adoti sunt sicut obliui. et omnis sapientia eorū deuorata est. Ideo *Job. xliij.* Quasi in tenebris sic palpabūt in meridie. Et hic loc⁹ est periculosus. q^d ibi sunt inmunditie. i. vitia et p⁹ctas. ibi etiā sunt reptilia. i. demones venenoli. ibi etiā bestie. i. cupidit⁹ et auari et carnales huius mūdi sedēt et quiescūt. speculari et insidiari vt p⁹edas. i. aliorū bona rapiant et furēt⁹. *Psal. xliij.* Insidiat⁹ quasi leo in spelunca sua vt rapiat pauperē et inopē. Figura. *J. Reg. xliij.* vbi Saul rex israel ingressus speluncā fuit in periculo ne ab inimicis suis occideret. Sic homo in mundo semp⁹ est in periculo vt occidat⁹ a demonibus et p⁹ctis. *Eccl. xliij.* In locis vbi effodit⁹ tur lapides et metalla. maxime sunt speluncas. que q^d remanent vacue ratione subtractionis lapidū. ideo solent colūnas ne corruat appodari et fultet. q^d tamē colūne sunt putride. tūc facilliter inde spelūce p⁹emunt⁹ et sic spelūca cadēte oēs qui intus fuerat opprimūt⁹. Similiter etiā fit q^d volūt minare et diruere castrū. cauernā enī sub castrō faciūt. et ne moles super eos cadat. colūnas lignas ibi ponūt. tandē vero ignē colūnis adhibent. et sic colūnis cōbustis cadit edificū quod sustentat. Spelunca est ecclesia vel religio. vbi metalla et lapides. i. viri sc⁹ti fort⁹es et stabiles a p⁹ncipio sunt inuenti. sed vere isti hodie inde sunt subtrahit⁹. q^d pauci sunt ibi hodie tales. et ideo hodie ibi ponūt⁹ colūne. i. prelati. ne corruat. et ne p⁹ vitia destruat⁹. Sed pro certo quia multe sunt hodie colūne putride. i. multi prelati mali et corrupti. q^d etiā diabolus adhibet ignē cupiditatis et auaritie. in tantū q^d oēs pro malo parte sunt accēsi et inflāmati. ideo iste colūne frangūt⁹ p⁹ diuersa vitia et p⁹ctas. et sic per defectū eorū cadit et perit ecclesia dei sc⁹ti. et illi qui intus erant. i. sub diti pereūt et necant⁹ per eorū mala exēpla et documēta.

Capitulum. xlii. De valle.

Vallis est locus terre infimus et dep⁹ressus. in medio montū situatus et imbriū qui a montibus defluūt receptiuus. et ideo propter montū irrigationē sunt valles secunde frugibus et herbis et floribus adornate. Sunt etiā valles calidiores. pinguiorē et fecundiores. et ideo nives in eis lentius et facillius resoluunt⁹. vt dicit⁹ *Nicolaus.* Vallis est vir humilis. qui se infimum. vilem reputat et dep⁹ressum. hūc circa montes. i. circa paradisiū vel circa christū et sanctos est situs p⁹ deuotionē. vel per mōtes itelligē. duo testamēta. *Zacha. vi.* *Adiēs.* mōtes erel. Et ideo ab eis recipit aquas et imb⁹ gratie et doctrine. et sic fecundatur et in fructibus et in frugibus bone operationis. et in floribus honeste conuersationis. Et enī pinguis per deuotionē vel benignitatē. calidus per charitatē. fertilis per bonoū operū fecunditatē. et nives. i.

De Arena.

2 diuſſe in eo cito reſoluuntur & diſperguntur per elemoſy-
ne largitate. ¶ Vallis eſt locus curſorū & turſorū q̄ ſunt
montes: quia domus ibi ſite non tantū a ventis & turbu-
lans inſeſatur. Sunt etiā valles ſolide & cōpreſſe: & mi-
nus cauernoſe q̄ montes: id eſt terre motu incole vallū
raro conculcunt: vt dicit Ariſto. quia ſc̄z ventus nullam
ibi inuenit cauernā: vt ibi intrā faciat terremotū. Val-
lis eſt ſtatus depreſſionis/ humilitatis & ſubiectionis:
pro certo curſor eſt q̄ mons. i. q̄ ſtatus dignitatis/ pre-
lationis & ſublimitatis: hoc quia ibi nō ſit ventus va-
nitatis vel adulationis: quia nemo pauperibus adula-
tur: ideo domus. i. hoies ibi ſiti nō faciliſt conuunt
per ſuperbie impulſione: terremotus etiā. i. turbatio vel
iracundia vel motio tentationis ibi ſam faciliſt nō ac-
cidit. ¶ Vel dic q̄ vallis eſt vt humilis: qui pro certo ſol-
dior/ ſoſtor: & conſtātor: eſt q̄ montes. i. q̄ mundi malos
res vel ſuperbie: ideo quia vetus vanitatis non inuenit
eū cauernoſum: & perforatū per mala deſideria: ideo non
poſſeſt in eo creare terremotū ſortis tentationis: qui eū
diſſipet & ſubuerſat. ¶ Vallis plus eſt vt cōiter turbu-
lenta/ aquoſa/ luſoſa/ nebuſoſa: ideo fm L. Conſtan. habi-
tātes in vallibus ſepe cōtrahūt humidas paſſiones. Aer
enī eſt ibi groſſior: ideo mons eſt locus ſanus q̄ ſit val-
lis. Propter ſuperfluū etiā humiditatē ſepe abundat in
herbis inſuſuſioſis: & in valle ſordes faciliſſime congreg-
gātur: ibiq̄ ſanctus reſeruatū: & valles plus q̄ montes
a celo onduſgātur: & inferno propius appropinquāt. Val-
lis eſt mūdus: mons eſt religio vel paradīſus. Sed vere
iſta vallis eſt luſoſa per diuſitias/ aquoſa per delicatias/ tur-
bulenta per diſcordias/ obſcura & nebuſoſa & ignoſciarias:
et ideo illi q̄ ibi habitant. i. mūdātes ſepe cōtrahūt paſſio-
nes hūidas. i. vitia quæ & luxurie. Aer enī. i. mūdus/ ſpe-
ritas vel exterior ſocietas eſt ibi groſſa & corrupta &
viciuſa p̄cā: ideo non ibi locus ſanus pro aīa/ ſed in-
ſanus. Adhōc autē. i. religio vel etiā paradīſus locus eſt
clarus/ purus & ſanus: ideo ibi oīa aīa manere & affectū
¶ Non manes in omni circū regione: ſed in monte ſaluū
te fac. ¶ Sc̄r. t̄r. t̄r. Nam quia ibi abundat luſū diuſitiarū/
aqua deſideriū/ idcirco creſcit ibi herbe & arbores in-
fructuoſe. i. mundi p̄cōres/ fructū bonorū operū nō por-
tantes. Sordes etiā. i. luxes luxurioſi q̄ali p̄cōres ad
vallē mundi confluūt & accedūt. ¶ Vel dic q̄ vallis eſt pec-
carorū: qui eſt obſcurus & ignoſciantia/ vbi ſordes & p̄cā cō-
fluūt: & aqua & luſū. i. diuſie & delicie in eo plus abundāt.
Aer autē. i. ſua conſcientia/ groſſus eſt & corruptus & di-
uerſa p̄cā: & ipſe a celo. i. a paradīſo & ideo eſt multum di-
ſtans: quia longe eſt diſis ab impijs. ¶ Pro. xv. Inferno
autē et diabolo eſt multū propinquus: quia anima eorū
inferno appropinquat.

Capitulum. xxxij. De Arcana.

Arena fuit quidam ab ariditate est dicta. est enim terra dura & sicca: ideo siccior quādo hūgus facere consuevit: & propter defectū hūgus semper arena sterilis reperitur. Talis est peccator: quia uere liccus est per in deuotionē & incōpassionē: durus est per crudelitātē & obstinatio-
nē: ideo talis siccior: est murmuratiois / impatiētie & de-
tractionis emissit / quādo ab aliquo corrigitur / hūgus tur-
arguitur: quia non amat pestilentiam eni qui se corripit. Pro-
pter uer. 17. pater de detractoribus & obstinatis. Ideo tale
sunt propter defectū hūmoris deuotionis & cōpassionis: &
caloris dilectionis & affectionis: a fructu bonorū operū
vacui sunt & fames. Est etiam arena frigida est & sicca: &
per dero. sic sūt sunt ponderosi / & frigidi im portabiles: uel etiā
ponderosi pro pigritiā / & frigidi pro odiū & torporē. Bre-
uam & salem & massam plumbi facillius est portare q̃ vi-
rum sultū. Eccl. xij. Grauis est nobis etiā ad uidentū
Sapient. iij. Arena completa magis solidatur. uide de ter-
ra. s. p. ¶ Ille locus in quo arena multa parsurgit / ut sit
suis maris / solet esse sterilis sine fructu. Arena etiā fac-
titer dispergitur: sed non facilliter congregatur. Dicit ta-
men S. iohannis q̃ quando arena super uessē albam ponit-
tur / nullū possit se fedatitū seu fonsis uessigū derelinquē
Recte tales sunt diuites: qui pro certo loco in quibus

funt. i. ipsos diuites qui circa mare. i. mundi negotia
ctulz pro prosperitatis versantes sunt / & licet / facit steriles
scilicet a fructu bonoz operum / & virtutis / licet difficiliter
ter / & laboriose congregentur vel acquirantur: tamen fa
cillime ad modici flutis alcutus aduersitatem vel mo
tis dispergunt / & perdunt. Et al. xxi. Subito flaut in eos
et aruerunt. verumtamen quomodo super veslem alba pō
tur. i. quando alicui bone persone / que eis bene est vti
cōstituntur: tunc vere nulli relinquantur vestigiū sedita
tis / fordis scz vel peccati: quia vitū nō est in opibus: sed
in viu. fm. Hieronymus: quia vere diuitie nō pollutū nisi
malos. Ideo bene dicitur / Eccl. xxxj. Beatus diuites qui
inueniet eis sine macula: qui pōt aurum non abijt.
¶ Arena in aquis marinis ab omni limositate / & visco
sitate ablutur: / & propter vincentē ficitatē in lapidibz / &
rari non permittitur: quia propter excessum ficitatis / &
paucitatem humiditatis inuenit nō cōiungitur / in lapidē
dū substantia indurēt: et ideo arena est terra durior: sed
lapide mollior / & tenerior / & in partes innumerabiles di
uisibilis. Arena que est sterilis / significat humilem pa
perem penitentē / qui pōt certo ab aquis maris. i. ab ama
ritudine penitentie / & contritionis / vel ab amaritudine
paupertatis / & tribulariōis / & ab omni viscositate carna
litatis absgeritur / & midatur / & quia parū habet de hu
moris repositis delectationis vel consolationis / & multū
more repositis delectationis & depeffionis / & corporalis mo
de ficitate paupertatis / & depeffionis / & corporalis obli
cerationis: ideo non conuertitur in lapidē duritiā obli
nationis. Et ideo licet tales sint terra bona. i. viri iusti
duriōres / & ficiores / per inducitiōnē / & ruditatē / sunt ta
men lapidibz. i. frigidis peccatoribz molliores / per cō
mū passionē / & benignitatē. Et ideo de talibus dicitur / Sal
p. vii. In cōparatione eius arena est ergiva. Vel o
p. peccator qui est sterilis a bonis opibus viri iustus cuius
da a mari. i. a mundana profligate tangitur / tunc eius da
viscositas / & limositas. i. memoria sue villis cōditionis
eo tollitur: quia non est humidus per gratiā / & deuotiō
nē / sed siccus per incompāssionē / & obstinationē / & for
efficitur lapis. i. vir iustus / & perfectus / stabilis atqz
etis. ¶ Arena est terra minuta / frigida / & frigida / tanto am
plius ponderosa: que quāto plus aqua mergitur / tanto amplius
cōpōluntur / et inuicē solidatur: / & propter defectū caloris
et humoris / sterilis reperitur. Aqua etiā per arenā tra
siciens / lapidior / efficitur: / & metallā arena fricata clario
redditur. Sic vere vir parvus et humilis atqz inuolutus
gidus est per castitatē / siccus per penitentē austeritatē
sterilis per paupertatē: & hoc quia caret humore car
nalis voluptatis / et calore mentalis cupit pauper est
fructum diuitiarū non acquirat / immo pauper est timore
inuenitur. Est etiā ponderosius per diuinum timorem
quia scilicet continue descendit vīgā ad infernū per ter
mentorum consideratiōnē. Psalm. Descendat in infer
num viuentes. Atque etiā. i. peccatores qui per opibz
transcunt / et eorum societate frequentant / lapidiores / &
meliores efficiuntur / et metallā etiā. i. viri perfecti cla
ritatem a mōliorē per eos consequuntur. Et licet talis
arena. i. vir perfectus ab aqua vel pluuia. i. a mundana
profligate rigeat / et mergatur / exinde tamen non dis
soluitur per vīgā / & peccata: sed magis et magis per vī
militatē compituntur / et per deū timorē depōnitur / & per
firmitatem et constantiā solidatur. Nō solidatēne maris
fese eius. Actū. iij. ¶ Arenarū multitudine maris tū
petus sifistur: ad eius cumulos se refrigerant / & tūc
sedat assignatos a deo terminos / impeditur. Aqua etiā
per arenam colata / dulcis / clarior / & fapidior reperitur.
vt dicit Hieronymus super Iherem. v. Et habebat are
nam virtutem metalloz purgatiuā / & sue rubiginē / lucidiorā
sumptuā: quia quando cum arena fricantur / lucidiores
efficiuntur. Habebat virtutem repercutiuiam / infrigiliā
nam / opulentiā / tumoris fedatiuā / vt dicit Nō constā
de quodā genere arene que ab eo cōmolto ponderosa
minatur. Accetē charissimū per arenam duram et alperā
penitentia per tribulatiō / paupertas vel mortis cōside
ratio designatur: que pōt certo sistit et terminat finem
maris. i. fluxum vitiorum vel prosperitatis mundanę

Lib. XI. De Argilla. Fo. CCXLI.

quia tales fluxus & fluctus per penitentiam restringuntur / & ne submergant terram. i. corpus & animam per peccata / coarctantur & retardant: & ne terminos debite necessitatis excedant: per arenam huiusmodi repelluntur. Posui terminum mari arenam: preceptum sempiternum & qd non preteribit. hanc arenam. v. Et ideo p certo ista arena / scilicet tribulatio vel penitentia / paupertas vel mortis memoria habet virtutem purgatiuam: quia vere aqua. i. anima vel persona que p eam est colata / dulcis est per benignitatem & pietatem. Didicit et hys que passus est / obedientiam. ad labebe. v. Ad etalla etiam. i. viri iusti et perfecti qui arena ista sunt fricati / a rubigine omniu peccatoru purgantur / et per discretionem et gratiam clarificantur / et per honestatem lucidi efficiuntur. Et el per aqua intelligo animam: per metallum intelligo corpus: scilicet mortis memoria emundatur. Item arena repercutit: quia vere omnes vanos cogitatus vel affectus diuini timoris inducit. Item opilat: quia affertur & sensus exteriores vel etiam ipsos fluxus vitiorum opilat et restringit: ideo sequitur q virtutem habet timoris sedatiuam: quia pio certo timorem supbie et presumptionis tribulatio repunit atq; sedat. Et ideo de arena dicitur de matheo. x. v. Et dicitur illud terminus meis: et dixi / huc dicit q arena est asperitas mortis / quia scilicet homo ponitur sub arena. i. sub terra: et ideo p certo ista est que terminat / finit / cassat & limitat fluxus maris. i. cursum istius amare vite / vel mundane prosperitatis: et ideo virtutem habet purgatiuam. & quia vere memoria mortis ad omnia ista valet / et vix per omnia vt supra. Et el per arenam sterilem intelligo pauperem. & sic supra. Inter arenas maris et fluminu quandoq; inueniuntur lapides preciosi / qui arena rum attritu politi / meliores et clariores efficiuntur. Sic vere in societate arenarum. i. steriliu peccatorum inueniuntur lapides preciosi. i. viri iusti et pfecti: quia vix est aliqua tam nequa societas / quin ibi sint aliqui boni. Exemplum de tribulationibus ipsorum malorum / per virtutes et gratias polimur: et inde meliores & sanctiores efficiuntur: quia omnes qui pie volunt vivere in hys tribulationibus pauperem. i. ad timorem. i. qd. Arena quando in ostiis fluminu interponitur / impedit ne fluat aqua ad mare: sicut pater in montis memoria vel tribulatio vel penitentia impedit ne homo cadat in mare peccati vel inferni. Sed pio certo si do arena de ostio fluminis tollitur: tunc aqua referta in maria penitentie profundat: sic pio certo si arena tribulationis et nobis elongata fuerit: tunc a mari peccati per interio ritate affectionem / ad mare voluptabilium mundi per prospectum profundius descendet: qd vere quanto qd aliqui uenerit / ueterior inuenitur: sicut patz in apostatis / qui sunt de sanctuario / intrabunt mare. Unde de Nilo ubi ponitur pterram / et ceteris: et exterius euaporat: quandoq; etia acci dit q in ventre nubis vapor igneus generatur / qui rumpit nubem / et exit. Filii etiam vipere ventrem matris dilacerant: vix exterius procedant. Sic mali religiosi vel christiani lacero ventre. i. fide vel clausula vel regulari obseruatione religionis vel ecclesie matris sue / exterius apostatant & recedunt. & cetera. Et de vipera / de terra / et de nube.

Capitulum. xxiij. de argilla.

Argilla est terra tenax / glutinosa et viscosa / & ad susceptionem impressionis et sigillorum magis apta. Sed tamen quandoq; in lapide induratur: nam per actionem caloris qui humoris conuenit / in laterem conuertitur: per actionem autem frigoris qd humoris congelat et costringit / in lapidis duriciam conuertitur: sicut pater. iij. Ad eteroz. v. et. v. et

vij. Argilla significat personam mollem / fragilem & carnalem: in qua est viscositas carnalis voluptatis: quia vere tales sunt apti ad quancumq; vitiorum impressionem faciendam: qd vere quicquid diabolus vult eis suggerere per tentationem / totum in corde eorum imprimi per delectationem / consensum et operationem. Isti enim sunt qui suscipiunt charactere bestie. Apoca. xij. Et ideo quando isti calore auaritie vel luxurie incallescunt / quando frigore in deuotionis tepescunt: tunc vere qd humor gratie in eis consumitur vel congelatur / ideo nunc in lapide / nunc in laterem indurant: hoc efficitur qd per obstinationem / inuerecundiam / crudelitatem & malam consuetudinem et incorrigibilitatem duri et solidi efficiuntur. Lo: eius indurabitur quasi lapis. Job. xli. Et dic in bono qd tales carnales persone quandoq; per dei gratiam recipiunt dulcium calorem charitatis et dilectionis: & frigus diuini timoris: et sic humor carnalitatis in eis consumitur: et sic ipsi delicti / per penitentiam duri / fortes & stabiles efficiuntur. Et si vis / per calorem et frigus intelligo mundi tribulationes: in quibus boni indurantur per constantiam et perfectionem: mali autem per desperationem & obstinationem. Exemplum de pharaone. Exodi. vij. Induratum est cor pharaonis. & habere. xli. Indurauerunt ceruicem suam ne audiret sermones meos. Argilla seu lutum viscosum per actionem caloris duratur et efficitur lapis: sicut dicitur. iij. Ad eteroz. vbi supra. Sic vere peccator et carnalis quando in calore mundi tribulationu ponitur: tunc per obstinationem et desperationem fortius induratur. Unde habere. v. Indurauerunt faciem suam supra petram: noluerunt reuerti. Et dic qd homo in tumentute efficitur argilla / scilicet molli et conuertibilis et corrigibilis: sed vere quando per calorem naturalem humidum radicale in eo consumitur / scilicet in senectute: tunc vere p malas consuetudines induratur: et impressiones correptionis non recipit: sed potius per mortem frangitur qd per correctionem aliquam immutetur. Lo: durum male habebit in nouissimo. Ecclesiast. iij. Secundum monumenta. Ibidem / argilla frigiditate sua efficitur sanguinis restricta. Unde dicitur. i. Constat in via. qd argilla cum forti aceto disciprata / et fronti et temporibus applicata / sanguinis a naribus fluxum restringit. Argilla ista est charitas: que more argille fringit et ligat diuersa corda inuicem: et ideo si cui ista acetum forte. i. mortis amarum memoriam miscuerim / tunc vere fluxus sanguinis. i. fluxus vitiorum a nobis deficiet & cessabit. Unde Ecclesiast. iij. In omnibus operibus tuis memora nouissima tua: et in eternum non peccabis.

Capitulum. xxxij. de alabaastro.

Alabastrum est lapis candidus / tinctus variis coloribus / firmus et solidus / et frigidus: qui vnguentis custodit peroptime incorrupta: quando de eo fit vas pro vnguentis aromaticis reseruandis. Sic vere quando aliquis est firmus et solidus per constantem et perseverantem & patientem firmitatem / candidus per castitatem / tinctus variis coloribus et virtutibus per exteriorem pulchritudinem et honestatem: tunc vere efficitur optimu vas ad custodiendum vnguentum aromaticum. i. deuotionem / compassionem / charitatem et pietatem. vel vnguentum. i. bona temporalia / quibus pauperes inunguntur: quia scilicet boni et perfecti meliores sunt ad temporalia seruanda / qd alij: quia scilicet vngunt ex ipsis pauperes et egenos. Unde ad arct. xliij. Acceperat alabastrum vnguenti effudit sup caput Iesu. Et secundum dicitur alabastrum dicitur valere ad victorias obtinendam: et conseruat amicitiam / et eam etiam generat atq; nutrit. Harissimū per alabastrum qui est lapis durus et candidus / intelligo duriciam et firmitatem patientie / et candorem castitatis: quā pio certo si nobiscum portauerimus et habuerimus / peccata et vitia / tentationes & tribulationes vincemus / nec eis succumbemus: quod principaliter facit patientia: qd melior est patientia viro forti. Pro uerbis. xviij. Amicitiam etiam generabit et seruabit / scilicet dei et aliorum hominu et sanctorum: qd principaliter facit candor & species castitatis. Et lapide precioso ois circū mureu eius: et lapide candido & mudo ois platea eius sternitur: & per viros eius alleluia cantatur. Et habere. xliij.

Lib. XI.

Capitulum. xxxv. de auro.

Aurum dicitur ab aura/ eo q in aura seu i aere plus luceat: obryzum autē dicitur aurum lucēs/ splendens: rutilans: bractea autē dicitur lamina auri tenuissima/ de qua incidunt fila: vt dicitur Aliber. de metallis lib. xvi. Scdm Aristot. autem ad compositionē auri concurrunt sulphur rubeū/ & argentum vitiū album. Talis est iustus rutilās et honestus: quia vere in aura. i. in publico & aperto coram alijs fulget & rutilat atq; splendet p specie honestatis. Sed vere ad hoc requirit q cōcurrat sulphur rubeum. i. rubeo & ardo: charitatis: que sit viua/ scilz per vitā gratie & veritatis: hoc est dictu/ q nō sit ficta/ sicut castitas hypocritarū: que vitā dicitur carere: quia caret efficacia & virtute: et sic poterit dici aurum mundi. Etale. xlii. Preciosior auro erit vit/ & homo mudo obryzo. Nā sicut color aureus est ceteris nobilior: et clarior/ & magis delectat vsum: sic vere color honestatis & quātum ad se & quātum ad alios in visu et representatione pulcherrim⁹ debet dici. Et sicut aurum lepiā palliat ne cognoscat: sic vere honestas vitā & peccata cooperit/ palliat atq; celat. Pulchritudinē candoris admirabilis oculis. 2. Eccl. xlii. Auro/ sicut dicit Richardus/ quo ad substantiam nihil inter metalla solidius: & ideo in igne positū non euaporat: nec in pondere minuat: sed sibi virtute caloris liquet/ & ab omni sordē si quā habuerat depurat/ & clar⁹ et lucidus reperit. Vere sic de viro iusto & de quolibet debet esse: q; vere quilibet debet esse p fortitudinē patientiā & pietatē solidus et cōpactus. Iustus em quādo in igne et in asperitate tribulationū ponit: tunc vere nō euaporat per desperationē/ impatientiā/ murmuratiōē: nec in pondere scilz morum/ coimpationē: et ab omni sordē vitiorū & peccatorum depurat: et sic clarior & purior & sanctior efficit dū purgatur: qm in igne probatur aurū: homines vero receptibiles in camino humilitationis. Eccl. i. Et sicut (Fm platearū) aurum dum malleatur/ nō rumpitur nec scinditur/ nec emittit sonitum vel stridore/ sed potius in laminas tenuissimas dilatatur: sic vir iustus et patiens quādo a deo percutitur et malleatur p tribulationes/ tentationes et iniurias & paupertates/ nō scinditur vel rumpit per peccata vel per impatientiā/ sed magis p charitatem & p spirituale gaudium dilatat. i. ad Colm. vi. Lor nostrū dilatātū est. et sonitū vel clamorē iurationis/ stridore detractiōis & murmuratiōis penitus nō emittit. Unde ipse est tanq; vas auri solidū/ ornatū omni lapide precioso. Eccl. i. Exemplum de Job & Thobia. Qd est contra iurantes et impatiētes/ qui sunt similes eri et nō auro. 2. Auro inter metalla nihil ductiliss. Nam aurum sub malleo non findit/ sed inter malleum & incudem sine ruptione vel discontinuatione in bracteas tenuissimas scdm votum artificis equaliter dilatatur: nisi forte es vlt aliud metallum interius fuerit mixtū sibi: quia tunc rumpitur et finditur/ et forme impatiēde inobediens inuenitur: et ideo tunc necesse est vt post decorationē ignis illa impuritas auferatur/ vt sic efficiat ductile: et erinde forma debita producat. Recte talis debet esse omnis verus obediens/ subditus vel religiosus: quia vere ad voluntatem artificis/ scilz dei vel prelati/ debet esse ductilis per obedientiam et subiectionem: vt secundum eius imperium ducatur et regat circūquaq; per bonam operationem: et equaliter/ scilz ad omnes amicos & inimicos dilatetur per charitatē et dilectionē. Et ideo licet sit inter malleum et incudem in conflictu tribulationū/ et licet ab artifice. i. a deo vel prelato p correptiones & aduersitates malleetur: tamē non debet rumpi per discontinuationem/ scilz cet cessando a bono opere/ vlt apostatando: nec resonare per impatientiā & murmuratiōē/ sed in omnibus prout poterit obedire. Proverb. iij. Non deficias cū a deo corripis: quia quē deus diligit/ corripit. 2. Verū tamen aliquando adiungitur sibi interius in corde aurichalcū. i. intentio mala vel hypocritis: et tunc vere non est ductilis per obedientiam/ sed rudis et inobediens: et statim q percutitur modica tribulatione/ frangitur per impatientiam/ et rumpit per bonorum operum discontinuationē: et sic ad votum artificis/ dei scilicet vel prelati/ non regitur: immo aliquando ex

De Auro.

toto frangitur per desperationē et apostasiam & obstinationem. Unde Eze. xxiij. Omnes isti ferri sunt: & statim et eo in medio fornacis cōsumpti sunt. Et ideo necesse est q; prius per ignem diuine charitatis et interne contritiōis/ et per virtutē spiritus sancti huiusmodi interiori puritas extrahatur: vt sic bonus/ iustus et obediens esse possit: et in eo forma/ debita/ scilicet gloria paradisi finaliter inducat. Auro enim locus est in quo cōstat. Job. xxvij. Fac si vis duos cū Auro nihil inter metalla pulchrius in colore: nihil est caci⁹ in valore: et ideo omnium colorum et metallorum pulchritudo dicitur atq; decor. Nam inter colores & inter metalla primū et precipuū habet locum. Et scdm Plateariū aurum virtutem habet cōstatuam/ superfluitatē coadunatarum in corpore absteruiam/ synopsi curatiua/ a lepra preferuatua/ vel ipsius curatiua/ vel ad minus ipsius occultatiua/ si scilz limatura auri in cibo ipsius assumatur. Charissimi/ aurum q; splendet/ est diuina sapientia seu charitas/ a quibus splendor honestatis progreditur/ et emanat: quia pro certo ista est principalior/ et efficacior inter ceteros colores et metalla. i. inter ceteras gratias virtutes: quia a charitate tanq; a principaliori omnes virtutes ceterae fluunt et exeunt/ sicut a radice: et omnes etiam colores exteriorum exemplorum: & ideo per virtutem sapientie vel charitatis desolati confortantur: superflua. i. diuitie per elemosinas educuntur: quia scilicet facit hominē misericordem et largum/ et synopsi. i. remouit conscientie ledatur: et lepra. i. peccata erantur/ vel etiam preferuantur. Charitas enim cooperit multitudinē peccatorum. i. perit. i. sicut ignem ardentem extinguit aqua: ita elemosina resissa peccatis. Eccl. iij. Et exponere de sapientia vel doctrina: que si in esu. i. per predicationē assumatur/ efficit omnia sapientia. i. amine auree candentes in vino cernite facit. i. vitiū vtile contra vitia splenis: et multas alias passiones scdm Plateariū. Cūnam q; lēticat cor/ hominē iustum/ ficit spirituale consolationē/ doctrinam & eruditionem: que pro certo si a laminis auri. i. a virtute perfectis dicit. i. ad que sunt anime passiones. Ideo virtus perfectis dicit. i. ad Thess. v. Consolamini pusillanimes. 2. Ad cor enim in corde viri humilabit eum: et sermone bono lēficabitur. Proverb. xij. Et ideo perfectus vir et effabilis dicit. i. i. Dedit mihi domin⁹ linguam eruditam: vt sciam cōsolari eum qui laesus est/ verbo. i. Instrumentū aureum melius est ad faciendū vlturam in aliquo membro/ q; aliter melius talli: quia scdm Plateariū/ virtute eius custoditur leuissim⁹ vulneris a fetore. Sic vere quādo aliquod mēbrum. i. alius persona/ est vniendum et cicatrizandum/ per correctorem/ tūc vere ista vltura est melior & perfectior si infirmum. i. ille qui vult et perorat corrigendo/ scilicet pelatiuū fuerit aureus/ scilicet quātum ad splendorem scientie & veritatis/ quātum ad ruborem amicitie et charitatis/ quātum ad soliditatem consistētie et firmitatis/ quātum ad decorem prudentie et maturitatis/ quātum ad colorem decoretie et bonitatis: quia vere omnes iste virtutes debent in peccato & quolibet correctore vlt iudice relucere. Aurum enim est rubeum/ splendens/ solidum/ ductile/ pulchrum/ quātum ad derosum. Nam quia pelatus perfectus & virtuosus quādo facit vlturam correctiōis/ per discretionem scilz non excedere: ideo fetor infamie ibidem minime generatur. Quid de psal. Corripit me iustus in misericordia/ et increpat me: oleum aurem peccatoris non impinguer caput meum. i. Puluis auri oculorum maculas corrodit: et licet membris non incorporatur nec ea nutriat/ ipsa tamen cōstat et a superfluitate exonerat: scdm Plateariū. Sic puluis sacre scripturę. i. doctrina et predicatio ab oculo coecitatis abstergit maculas peccatorum: et membra. i. peccata confortat/ & eos facit a superfluis. i. a diuitijs exonerat/ et elemosinas/ licet eos non nutriat per gratiam et pietatem/ nec eis incorporatur per retentionem: quia vere licet peccator audiendo predicationem vel scripturam/ et recto non emendetur: tamen aliquāliter in spiritualibus con-

Lib. XI. De Aurichalco. Fo. CCXLII.

solatur: ad elemosinas largatur. Vel per aurum pulue-
 9 risatum intelligo malum predicatorum. **¶** Aurum ca-
 lesfactum si aliquis medium exinde ragatur et tricitur vel via-
 tur pilos auri: et eos amplius crescere non permittit. Sic ve-
 re quando prelatus vel predicator calore charitatis estu-
 tangit: scilicet confitendo et predicando carnalis pecca-
 tos: tunc per certo eride facit ea de re pilos. Exteriores diu-
 tias: tunc per certo eride facit ea de re pilos. Exteriores diu-
 ueriationem facit cadere et cessare: et pro posse suo amplius
 ibi crescere non permittit. Vel dic q. quando aurum. i. prelatus
 calefit in igne auaritie: tunc vere a subditis abstergit pra-
 pinam et tractione pilos diuitiarum et exterioris substantie
 repositos. Anima enim calida quali ignis ardens non re-
 10 sistet donec aliquid glutiat. **¶** Eccl. xviij. **¶** Quando la-
 mina argentea est cum aurea aliqua de causa coniungen-
 da: tunc ab humore/vento vel puluere summo pere est ca-
 nedum: q. si aliquid flosus inter argum et aurum se posue-
 rit: nequaquam vnu cum altero se tenebit: ideo in loco valde
 mundo est humilimodi cōiunctio facienda: q. si fiat. ita pos-
 test vnu cum altero copulari: vni et coniungi: q. nunq. pos-
 sunt vterius separari. Aurum est deus: argentum est aia:
 que pro certo si iuncte volunt coniungi et vni per charita-
 tem: q. si in presentia et gloria in futuro summe cauendū
 est a vento vanitatis et lumbie et elationis: item ab humo-
 re concupiscentie et luxurie et carnalis infectionis: item a pul-
 uere cupiditatis et auaritie: vel ab amore repositis posses-
 sionis: quia vere si aliquis istorum inter deum et animā inter-
 ponat: vt q. anima est superba: auaria et luxuriosa: nunq.
 per charitatis vinculu cum deo perfecte poterit coniungi:
 et ideo in loco mundo. i. in pfecto statu vel religione se de-
 bet quilibet ponere: vt humilimodi copulam valeat colliga-
 re. **¶** Apoc. xvi. **¶** Quia vere anima que debet esse cinis per
 fecte et amare contritiōis/debet poni in loco mudo. i. in sta-
 tu gratie et deuotionis: vel in statu ecclesie vel perfecte re-
 ligiosis: extra castra. Extra tumultu mūdane cōturbatio-
 nis: et sic perfecte cum deo coniungit per charitatem: nec
 ab eo amplius diuidetur. Quis nos separabit a charitate
 11 **¶** Chylus ad Ro. viij. **¶** Aurum ergo est metallum solidū/
 ductile splendens: rubrum/pulchrum: sup. metallā oia pon-
 derum. non sonans: medicinale: et virtuosum. Sic vere
 iustus vel religiosus predicator: vel prelatus debet esse so-
 lidus per constantiam et perseverantia ductilis per obedi-
 tiam: splendens per sapientiam et puritatem: non sonans p
 impudentiam: rubens per charitatem pulcher per honesta-
 tem: ponderosus per sapientiam et maturitatem et bonorum
 exemplorum exhibitionem: virtuosus per gratiam et perfectio-
 nem. **¶** Ande. iij. **¶** Para. li. it. **¶** Casa domus iustus. **¶** Ibi enī erāt
 erant purissimo. **¶** Talis potissime fuit Chylus et etiā san-
 ctus: pone si vis figuram de candelabro aureo ductili cū lu-
 leam dilatatur equaliter. Sic bonus prelatus debet equa-
 12 ter acceptos per affectionem ad omnes subditos: q. est con-
 stantia rutilat: quando a sole repercutit: et intrinsecus tunc
 refulget: q. in proximos parietes diffusit fulgor: eius. Sic
 vere beata virgo tunc summe rutilat per omnimodā hos-
 nestatem et virtutū luciditatem: quando sol. i. dei filius in eam
 est infusus. Nam tunc et exire fulgor: sic gratie et virtutis
 Achille sol in clypeos aureos: et resplicuerunt mōtes ab
 eis. **¶** Typus enim auri sunt pura viscera virginis gloriose/
 in qua sol. i. dei filius carnem assumendo refulsit: et in mon-
 tes. i. viros iustos et perfectos splendor sue gratie redunda-
 uit. **¶** Ad iungit sicut supra de perfectione.

¶ Aurichalco fin. **¶** Idcirco sic dicit: eo q. cum in
 aurum. unde debet aurum speciebus non valorem: nā
 cum auripigmento et alijs speciebus efficit ruti-
 lans sicut aurum: sed vere iste color nō diu perse-
 detur: et lucentia quasi aurum: sed vere paulatim deficit co-
 lor eius: et rubiginatur vasa humilimodi et offuscatur: et suam

originalē materiam protestantur. Illa autē que in istis va-
 sis diu seruata fuerint: horribilē odorem contrahunt et sapo-
 rem. Recte tales sunt hypocrite: quia vere licet sint cupiti
 et es. i. vni duri/indeuoti et peccatores: tamē propter fulgo-
 rem et colorem exterioris honestatis vident esse aurum. i. vi-
 ri iusti et perfecti. Unde isti habent colorem aureū: non valorem.
 Nam tales: propter speciem fide honestatis: ita sophistican-
 tur q. videtur esse aliud q. sunt: cōtra quos **¶** Ier. i. **¶** Hypo-
 crita/aut appare q. es: aut esto q. appares. Sed vere ta-
 lis fulgor fide honestatis cito mūlit: q. licet in nouitate et in
 principio videant pulchri et honesti: tamē in fine rubiginat
 color sue pueriationis: et naturam sue iniquitatis et malitie
 protestat. Nā vt dicit Seneca: nihil q. simulatū et fictū est
 potest esse diuturnū. Unde **¶** Iste. l. iij. **¶** Ego vocauit interie-
 ctorem ad disperdendum omne vas q. fictū est. Illa etiam
 que in istis vasis continetur: scilicet eorum verba et opera: fina-
 liter inueniunt et percipiunt horrida per pauitatem et ferida
 per infamie fedritatem. De cadaveribus eorū ascendet fetor.
¶ Iste. xxiij. **¶** Et el dic de nouitijs et alijs qui in nouitate sua. i.
 in iuuetute videntur auri per virtutē et honestatem: sed cō-
 tinue paulatim deficiunt: ita q. quidē in fine rubiginan-
 tur per vitia et peccata: et perdunt pulchritudinē et honesta-
 tem: per insolentē leuitatē. **¶** Bestia quā vidisti fuit et nō
 est. **¶** Apoc. xviij. **¶** Ita q. quicquid in eis continet. i. verba et ope-
 ra: sunt horrida et fetida. **¶** Aurichalco ad modum auri
 2 rutilat: et ad modū eris lonat: fin. **¶** Platear. collyria et oculi
 lozom medicine in vasis de aurichalco optime seruatur: et
 eris fortitudine acutur. Recte tales sunt boni predicator-
 res. Nam q. splendet per auream honestatē: sonat sicut es
 per canoram eloquentiā et loquacitatem: ideo collyria et me-
 dicine oculorū. i. verba et doctrina facere scripturne a quib.
 oculus intellectus acutur et clarificat per discretionē: in ta-
 libus optime seruatur: q. vere tales debet esse apotheca
 et custodia scripturarū. **¶** Plal. **¶** In corde meo abicōdi eloquia
 tua: ne peccem tibi.

Capitulum. xxiij. de auripigmento.

¶ Auripigmentū est genus lapidis fragilis seu ve-
 1 na pretensens auri speciem in colore. **¶** Et est du-
 plex: rubens et citrinus: et habet virtutē sulphu-
 ris in calefaciendū: et si sulphur et additur: con-
 tinuo virtutē sulphuris dealbat. **¶** Et est auripig-
 mentū ita corosiuū: q. oia metallā rodit et exurit: preter au-
 rum. Nā virtutē habet attrahēdi et dissoluēdi: et ad vltimū
 corrodēdi. Alio autē noie lapis arsenicus noia. Recte ta-
 lis est caro humana: q. vere ista nihil est nisi terra fragilis
 scilicet ad resistendū vitij et peccatis: licet exteriū in colo-
 re. i. in apparētia videat esse aurea: scilicet p speciem et pulchri-
 tudinem corporale. **¶** Et ista quādo libi adiungit sulphur fe-
 res: hoc est dictū peccatū luxurie: calefacit p tērationes/
 dissoluit p delectationes corodit et dissipat p cōfessiones et
 operationes: et in albi colōre mutat per extēiores curiosas
 vestes et cōuersiones. Unde dicitur nullū est metallū/
 nullus scilicet homo: quin a carne propterea corodatur et rentetur
 preter aurū. i. preter sanctos viros atq. firmos. Quis pote-
 rit pugnare cū bestia? **¶** Apoc. xviij. **¶** Laro em cōcupiscit ad-
 uersus spiritū: sicut dicit ad **¶** Ista. v. **¶** Vel dic q. oia de mu-
 lieribus: que sunt auree p corporis pulchritudinē: citrine et
 rubicunde: et quādo sulphur luxurie eis adiungit tunc fiūt
 albe. i. curiosē quātū ad ornatus et vestimenta: et sic alios ca-
 lesfactū p desideria et tērationes: dissoluit p delectationes:
 attrahit p mala verba et suggestiōes: et sic in fine corodit
 per rapinā et excoitationes: q. vere bona nature/fortune et
 gratie/luxuriosus auferit atq. tollit: et ideo omne metallū
 q. tangunt. i. oēm personā cuius societatē frequentat: dissol-
 pant et subuertūt: nisi forte fuerit aurū. i. vir sanctissimus et
 perfectus. **¶** Exemplū de Adam/Sanfone et David et **¶** De-
 tro: qui per mulieres sunt decepti. **¶** Figura de bestia **¶** Apo-
 calypsis. xxiij. **¶** Quis enim poterit ex vobis habitare cum
 ardoribus sempiternis? **¶** Iste. xxiij. **¶** Auripigmentum
 2 scēm platearum: habet virtutem calefaciendū: dissoluen-
 di/mundificandi/corrodendi. unde valet cōtra multas cor-
 poris passiones. **¶** Et talis est penitētia: quia vere peccato-
 rem calefacit per dilectionem/dissoluit per delectationem
 mundificat p cōfessionem/corrodit per corporis afflictionē et
 12: 12: 12: 12

Lib. XI.

maceratione; et ideo pro certo valet contra multas passio-
nes et contra virtutem peccata, a quibus liberat peccatorum.
3 ¶ Ne et auripigmēto mixto qui calce viua et aqua fit vinguē-
tum depilatorum: quod pilorum dicitur: quo si quis inbutus fue-
rit pilos line dolore faciliat amouebit. ¶ Charissimi p. illud
auripigmēti qd est corrosiuū/intelligi morē: que omnia
destruit ⁊ corrodit. Per calcem autē viua intelligi charita-
tem; que calefacit ⁊ vitā gratie prestat. Si ergo ista duo si-
mul languant/ scilicet doctio de ⁊ punit/ et mortis memoria
et aqua pietatis alia adificat/ vire vere pili diuitiarū sine
dolore dimittunt et spernitur ⁊ pauperib⁹ erogant: qd fin
liberum in prologo p. Iosue: Facite contentum oia/ qui
de cogitat moriturū. Ha ista duob⁹ maxime mouet homo
ad pietatē ⁊ largiatē/ scilicet ex charitate ⁊ memoria mortis
suscitatur illud Eccl. xliij. Ante mortē exporrigens da pau-
peribus. ¶ Auripigmēti valet contra impetiginē ⁊ serpi-
ginem/ si locus cui auripigmēto ⁊ sapone leuiter vngat⁹
rursus statim abluat⁹/ est locus ille: qd si diu ibi mane-
ret/ bonas carnes corroderet scilicet malas. Si tūc em ha-
bet corrosiuū ⁊ inciliū: fin. ¶ Placare. per auripigmēti
qd rursus sicut aurū/intelligi detractores: qui p. certo fin-
gunt se esse auros quātū ad splendore honestatis ⁊ quātū
ad rubore charitatis: qd scilicet se fingit oia dicere ex charita-
te: sed pro certo isti habēt virtutē corrosiuā: qd vere oia alia
rudent ⁊ deuorat linguas suas. ¶ Et ideo quādo aliquis habet
serpigine seu puritū inanis glie/ tūc vtile est qd auripigmē-
to vtiatur. I. qd et detractoy corrolio addatur: vt sic ille puri-
tatis trāseat ⁊ desistat. ¶ Non sunt autē tales diu sustinēdi
in corpore ecclesie vel religionis/ vel in auditu ciuiliū/ vel pō-
ne: qd vere carnes bonas corroderet scilicet malas: qd si dele-
tābiliter adduntur/ de bonis detrahūt ⁊ de malis: ideo
non sunt audiēdi. prouer. iij. Amoue a te os malū: ⁊ detra-
hētia labia procua fac a te. ¶ Sedm Placare. auripigmēti
5 vngues deforme: turpes facit cadere/ et crescere mello-
res. Sic ardo penitentie vetera operā destruit ⁊ pctā: facit
crescere noua/ ⁊ fgras ⁊ fructus. Auferit pīmū vt sequēs
statuatur. ad Iheb. x. Angula em que est fletu extrematis/ si
nem significat/ ad que ciuiliū/ vel operis effectus terminat⁹:
quem scilicet per pedem designo.

Capitulum. xxxviiij. de argento.

Argenti latine / argenti grece dicitur est metal-
lum albu & ionio: veritatem (qđ miru est) cō-
positum corporis / lineas nigras facit: in eę cō-
pessum / fm Aristo. / cōcurrit argētum vīuū
fulphur. Nulla autē aliud metallū dulcius refo-
nat qđ argētū: vī dicit Thiodorus. / Talis est hypocrita: quo
per certo nullus dulcius resonat / scilicet quo ad fictam elo-
quentiā vel predicationē: qui licet sit albi coloris / hone-
ste & pulchre appareat / lineas tamē nigras. / opera mala &
et iniqua generat & pducit: qđ non potest arde mala bonos
fructū facere. / 2. ad th. vi. / 2. uc. vi. Est vero idē fulphur. / i.
fetes ardor luxurie: 2 argētū vīuū. / i. leuitas in consuetū
eius subfusta et cōscientia dñatur: 2 idē nō mirū si opera
nigra & vitiosa ab eo producunt. / Et el bę qđ argētū / qđ dē-
citur quasi ardorem / significat diuitias vel mūdī pro
spēritate: qđ per certo in se cōsint fulphur. / lauarit ardō
rem et cupiditatē: 2 idē licet alba / pulchra scilz & electi-
bilis videat: tamē corpori cui imprimi. / i. menti que ei per
affectū inlinit / lineas facit nigras. / i. mīra nigra vitia & pec-
cata: a quibz cōscientia denigrat. / Ite ęr sunt facies eorū
de fumo qui in domo fit. / Baruch. vi. ¶ Argenti est metal-
lum album et ionio / clarum / purum / ductile / balsamī po-
tissime seruatiuū / virtutis / i. sapide iuuatiuū / qđ plus vale-
t sapis in argēto qđ auro / in igne resolutū / 2 multatū cōri-
tudinū curatiuū: nam fm phleauris / spuma ei vīlnera
sanat et carnes fluxas in eis crescere nō pmissit: matri-
cem educit / fluxibilia mēbra fortificat / 2 corpus modificat
atqđ purgat. / Et ęr talis debet esse prelatus vel predicator:
quia debet esse albus per castitatē / clarus per honestatē
purus per innocentiam / sonorus per eloquentiā / ductilis per
obediētiam / balsamū. / i. odorē bone fidei debet seruare per
bonā cōmfortatiōē / in igne scilz tribulatiōis & dilectiōis
debet liquefieri p cōpassiōem / et sic erit infirmatū. / i. pec-
catorū curatiuū per bonū exemplū / et p bonā informatiōē.

De Argento.

nem. **N**ā spuma. i. eloquentia / doctrina talis / vulnera. i. pe-
ccatores vicerofos sanat / et in eis carnē supfluat. i. carna-
les delicias et voluprates crescere non punitur: qd ab illis
mundat homo / p bonā eruditionem. **E**t ideo sic dicit mu-
tricem. i. interiora vitia educat: qd scilicet ea facit educte
coffessionem / debilia mēbra. i. leues et fluxibiles et inferior
res cōsolidat per cōsolationē et instructionē. **L**opus etiā
mundificat / inquit / scilicet introduci facit mundā et pulchrā
cōuersionem. **I**deo de talib' dicit in psal. **A**rgenti ignis
examinat / probat terre / purgatur / septulū. i. sic et visus
argenti album intelligo candore castitatis: que est sine co-
bio vitē / pura / munda / honesta / balsamū. i. bonā et odore
ram famā feruat / et corporis. i. exterioris cōuersionis hō-
nestatem / munditiā hē decentiā introducit / et comes lup-
tuas. i. voluprates carnales prius ad duplat et cōsumit.
psal. **E**loquentia inquit dicit / eloquia casta: argenti ignis
supra. **E**t argētum in igne positū rubet / liquefit / sed in
frigidatū soliditatē pristina recipit et cādore. Sic vere iū-
aliqui qui quādo in igne tribulationis ponunt / tunc liques-
cunt p cōrriptionem et cōpassionē / et rubent p charitatē et dō-
lectionē: quādo autē cessat ignis tribulationis / tunc infir-
datur per inuersionē / solidatur / et induratur per obstinati-
onem / candidatur et dealbatur p curiosā cōuersionem et
ideo vile esset talibus qd semper duraret ignis tribulationis.
Vnde **E**ccl. ij. **I**n igne etiā probat aurum / et argenti mē-
tas et hōies receptibiles in camino humilitatis. psal. **A**mplē
facies eorū ignominia: et querēt nomē tuum dñe. **T**ūc sol-
idat / et iustus quādo cessat p mō ignis et refrigerat: et
per cōstantē firmitatē et alba per cōrriente castitatē: et sic
bene hē habet in pspicitatē / et non in aduersitatē / illi dñe
peccator in igne cupiditatis vel tentationis vel piperis
tatis liquefit / p mala desideria et delectationes: qui tamen
in frigore penitentiē et tribulationis solidat / et albecit p con-
stāntiā et castitatē. **27.** **A**rgenti quādo citra coniūgi-
um / extinde rubiginē cōtrahit: sed si cū arena fricatur / tunc
pistina recuperat claritatem. Sic vere quādo terra. i.
amor: terrenoz cōiūgiū cum argēto. i. cum alia vel aliquo
viro iusto: tūc vere extinde cōtrahit rubiginē antiquā fuerit cō-
casi. **V**eritatem si cū arena. i. cū aspera penitentiā fuerit cō-
fricatus / tunc claritatē pfectionis et honestatis **Q**uāpis
rat / recuperat rubigo quā acq̄sierat / euaporat. **Q**uāpis
in argēto plus valet qd in auro: tibi iūa virtus melius elu-
cescit. **A**uipis est sacra scriptura / quae visum et proficit: sed
acuit et cōfortat. **S**ed pro certo si plus valet et argēto. i.
licet quāquam ad vilitatē mundi / quādo est in argēto. i.
viro iusto / perfectio: sonitū tñ eloquentiē suā habet. **E**t
enim tacens non habēs sensum loquele. **E**ccl. xij. **A**rgē-
to est sonitū / sed aurū pensum nihil sonat: et cōgigitur
preualat. Sic vere illi qui quādo percutiunt et cōgigitur
non murmurat nec clamāt / sūm alijs vt cōter meliores.

Capitulum xxxix. De argento vivo.

Argenti in vino est argenti simplex et
siccum. ⁊ habet argenti vini siccitate subtili-
tatem puritatem ⁊ albedinem. Nam in ipso est siccita-
tes et substantia terre/ subtilitas ⁊ mobilitas
et fluxibilitas aque ⁊ albedo et aeris copio-
sitas. Nam aer aqua/ terra/ ad eius copiositatem conne-
ctitur ⁊ indissolubilibus coniungitur. Ideo aqua vinum
siccitatem in superficie plana non liquefit ⁊ non adfert tigen-
tiffici cut quod est aquosum: ⁊ vocat Aristot. Tals debet
esse vir perfectus: quia vere debet esse albus per castitatem
lucens per prosperitatem subtilis per discretione. sicut per
penitentiam ⁊ macerationem/ mobilis per obedientiam ⁊ subie-
ctionem/ vel etiam per bonam operationem: ⁊ hoc quia vere
in ipso debet esse aqua fluida pietatis/ terra solida constan-
tie ⁊ firmitatis ⁊ aer lucidus ⁊ claritas scientie ⁊ puritas
subtilitatis: que indissolubilibus debet in eo inmixta colligi
ri. Et ideo tales viri perfecti quodam ponunt in terra vel in vi-
no plano. In administratione rerum ⁊ negotiorum terrenorum
loquuntur nec desunt per vitia et peccata: sed intra viti-
os terminos discretionis et prudentie iugiter continentur
quod est contra mundi diuites et pelaros/ quos terreni
prosperitas facit statim defluere: nam mittit de vino offi-
cio ad aliud facilliter pmouentur/ in nullo cōstantia ineq-

Lib. XI. De Argēto vino. Fo. CCXLIII.

plebilio avaritie cupiditate /z hoc cū nullus vīqz aduerſi-
tatis incurſu pſal. ſolum eius nō deſuet: et oīa quecunqz
faciet proſperabunt. ¶ Argentū vīuū hoc habet propriū
q per ſe non coagulat: ſed quādo ſulphuri z plumbō cōiun-
gitur: tūc facile congelat. Sic vere multi ſunt q nō coagu-
lantur: z indurant per peccatum z obſtinationē quādo ſunt
ſolū per ſe: ſed pro certo quādo aſſociantur cum ſulphure. i. cū
perſone luxurioſis et ſecetibus: cum plūbo ponderoſo. i. cū
impotabilibus z inſolētibz: tunc paulatim coagulantur z
indurantur per obſtinationē: z etiā per malam cōiuetudinē
et peccata: qz qui cū ſulitis ambulat: ſimilis efficit. ¶ Pro-
3 uerb. xlvj. ¶ Argentū vīuū eſt ſimplex reſpectu oīm metal-
loſum: quia ſm. Arſto. in libris zibetozoz: vna cū ſulphu-
re eſt elementum et materia oīm alioz metallorū. ¶ Hariliſ-
mi argētum vīuū z albi ſignificat innocentie puritatem:
qz pro certo eſt origo z principiu omniū bonozū: gratiarū
ſcilicet et virtutū. ¶ Et dicit q argētum vīuū eſt bona vita: que
4 calorem amicitie z charitatis. zc. ſicut ſupra. ¶ Secundū
medicos: ¶ Placariū argētum vīuū quia tactum inuenit
frigidū: ideo nature frigide eſſe dicitur a quibzlibz: ſed hoc
non eſt verū: immo eſt calidum et humidū in tertio gradu:
qz patet ex effectibus: qz vitz perſonaz z inclinat: ſic eſſe ca-
lidum comprobatur. ¶ Hariliſmi per argētum vīuū qd eſt ſus-
ceptibile intelligi perſonas affabiles atqz letas / que ppter ſuā
mobilitatē videntur eſſe leues et inſolētes: ſed pro certo li-
quidando eſſe frigidū. i. repidi z indurati: tamē alii
quādo eſt contrariū: qz vere calorem habet feruoris z cha-
ritatis: z candore mūditiē z caſitatis: z humore deuotiōis
et pietatis: et probat hoc ex effectibus: z operibus aliquibus
exer. exercitatis. ¶ Eſtimāta tua calida ſūt cū pſata fue-
rit terra aſtro. Job. xxxvj. ¶ Holte ergo iudicare ſm facit:
5 ſed ſuſum iudicā iudicate. Joan. vii. ¶ Argentū vīuū in
terra gignit: quali aqua proluēs procreat: in vaſe ſolido
et frigido diuiniſſime reſeruat: tante ſic ſiccatitatis: qz nli ex-
tinctū fuerit: vel alteri nō miſcetur: in igne poſitū in humi-
ditate reſoluit z mutatur: nec poteſt eſſe violentiā ſuſti-
nere. Recte talis eſt hypocrita vel auarus: qz in terra. i. in
do vbi eſt frigus induratiōis: dū pſuerat et vult: qz in
plūbo longo vult tēpore ſup terram. ¶ Eccl. vij. ¶ Et qz tales
ſunt magne ſiccatitatis: hoc eſt dictū: ſine humore deuotio-
nis vel cōpaſſionis: ideo rebus alijs: ſcilicet ſuis vicinis non
miſcet per cōiunctionē amicitie z charitatis: imo tales
ſingulariter eſſe querit. Unde Eccl. xj. ¶ Ad dūcabo de bo-
nis meis ſolus. ¶ Et quādo in igne tribulatiōis ponitur: tūc
vere ſp̄s nequeſt ſuſtinere: immo p impatiētia: iurationē
z deſperationē: cōtinuo in ſumū z niſilū enapozat. ¶ In igne
cōſumptū eſt plūbum. ¶ Hecere. vj. ¶ Et poteſt dici ad totū de
hypocritis: qui ſunt albi p exteriorē honeſtatē: fluidi p de-
licias z carnalitātē: calidi per avaritiā et cupiditatē: vici-
tates z incidentes p detractiōē z loquacitatē: ſolū per impa-
tiam vel per ſupbie vanitatem: z exinde exit fumus
ſcilicet infamie z mali exēpli: q allos ſcādaltat. Unde Hecere.
vj. ¶ Argentum repobū vocat eos: qz dñs proleat illos. ¶ Et
dicit ſicut ſupra de diuitie et auro q eſt calidus per cupidit-
tatem: vbi per rapacitatē: fluidus per carnalitātē: albus
per veſtium curioſitatē. ¶ Argentum vīuū tante eſt adhe-
6 rentie z ſortitudinis q nulli rei poteſt admicere: niſi p ſimili-
tudo ſit extincitū: z niſi cum diuerſis ſpeciebz ſua viuacitas
ſit reſpreſa. ¶ Extinguit autem ſi cū ſaluia: et cinere ſaluia: z
pulvere offis ſepie confrice: ſm Platea. Sic vere in mun-
do multi ſunt ita partiales: q nulli rei: nulli pſone: nec deo
nec poſſunt poſſunt admicere vel cōiungi per ſocietatis et
cōcordie unitatem: vel per amicitia z charitatem: immo
ab omni ſocietate alioz reſiliunt et recedūt: hoc maxi-
me quando preſumūt de ſuis meritis z gratijs: vel honor-
bus z diſtiſijs: et ex hoc alios contēnentes: eos habere ſo-
cios dedignantur. ¶ Et ideo deus aliquādo extinguit eos. i. ex-
tinguit pmitte per vitia z peccata: vel per paupertatē z ad-
uerſitatem: et tunc per cōſideratiōē proprie fragilitatis
plus efficiuntur alijs ſociales. ¶ Et iſta forte eſt ratio quare
deus multos ſupbos diuites in paupertatē cadere permit-

tit: vt ſcilz diſcant quāta ſit fortitudo inſtabilitas: ne alios
vilipēdāt. Unde dicit Plid. li. ij. de ſummo bono. c. xxxij.
¶ Taliter quādoqz peccat in minimis: vt a malis vīlū
caueatur. Job. xlvj. ¶ Ux ſimpj extinguit. ¶ Ux vico. i. pro-
ſperitas et gratia. ¶ Et dicit q bona et perfectā pſona nunqz
rebus mūditi: ſcilz diuitijs z huiusmodi cōmiſcetur p amorē
rem: niſi forte extincit fuerint peccata. ¶ Argentum vīuū
7 quādo eſt per ſe: nō diſſoluitur: ſed pulchū et lucens z mū-
dū videtur: veritamen quādo in igne ponitur: tunc ſtatim
deſicit z euaneſcit: z exinde exit fumus qui alios ledit: z pa-
ralyticos efficit quos contingit: vt dicit Platea. Sic vere
multi quādo ſunt ſine igne tērationis: ſp̄s ſtāt: ſcilz in ſtatu
gratie: z ſunt pulchri z lucidi per honeſtatē: ſed vere quādo
diabolus applicat eis ignē tērationis vel tēporalis tribula-
tionis: tūc per cōſtantiam tērationis: non reſiſtunt: ſed p
cōſenſus z delectationes in vitia euaneſcunt: z exinde ſu-
mus infamie z malos exēploſ emanat: qui alios ad dñs
peruenit: inſicit et corrumpit. ¶ Iſti enim ad tēpus credunt: et
in tēpore tērationis recedunt. ¶ Uce. xlvj. ¶ Et dicit ſicut de
8 hypocrita ſupra. ¶ Argentum vīuū ore bibitum vel aurū
in miſſum occidit z interficit patietem: interiora oīa corro-
dēdo. ¶ Pna qd ſume valet (ſm Plata). lac capiti magna
quantitate potatum cum cōtinuo mori patietis. ¶ Ad idē
etiā valet vīuū in quo abſynthiū et hyſſopum eſt decoctū.
¶ Talis eſt mala z heretica doctrina: vel etiam tēratio dia-
bolica: quia vere bibet. i. recipientē z credentē: vel aurū
bus infundentē. i. audientem interficit et cōſumit p culpā
in preſenti: et per penam in futuro: et ideo oportet q talibz
derur ad bibendū lac ſane doctrine z predicationis: z vīuū
diuine cōſolationis z cōfeſſionis: z ſic liberabunt a pericu-
lo mortis eterne: dum tamē ſe moueat iugiter p laboz pte
operatiōis et bone occupatiōis. ¶ Accipite ergo ſine argēto
vīuū z lac. ¶ Eſa. lv. ¶ Et illud argētū habet virtutē inclina-
re. Sic vere mala doctrina vel tēratio diabolica rodit z inci-
dit corda firma. ¶ Argentū vīuū eſt albi: liquidū: fluxibile:
9 mobile: calidū z humidū: oēs fere materias penetrat z cor-
rodens: ſm Plid. ¶ Talis eſt mala mulier: qz alba eſt p pul-
chritudinē z curioſitatē: fluxibilis p molliē z fragilitatē: z
appetitū variabilitatē: mobilis p inconfantia: leuitatē z
vagabilitatē: qz ſicut dicit Prover. vij. ¶ Tunc in ſolis: nunc
in platetis. zc. ¶ Explicata quomodo diſcurrūt. ¶ Iſte ſunt ca-
lide per luxurie et cōcupiſcētie ardorem: z humidē p volus
pratis humore: et ideo oēs materias quantūqz ſortes. i.
oēs viros quantūqz pfectos corrodit z tērationes luxu-
rie: z deſtruit z ſubvertit: dū tamē eis cōmiſceant per ſo-
cietatē continuā. ¶ Exēplū de David. i. Reg. x. ¶ Quomodo
adulteriū cū Bethſabee pmiſit. ¶ Adulteres dñate ſunt eis.
¶ Eſa. li. ¶ Et dicit oīa ſi vīs de carne. ¶ Inuenit argentum
10 vīuū (ſm Plid. li. xvj). in veſtiſſimo ſtercore cloacarū:
z in fomacibz argētaris. Sic vere mali z pctōres alios per
detractiōē corrodetes: vel p exheredationē et rapinā vel
tērationē: finaliter inueniēt i cloaca z fomace incēdiū in-
fernalis. ¶ Iſtud poteſt adūgi ad. s. de diuitie vel de planita-
te: vel de muliere. zc. ¶ Argentū vīuū talis eſt nature: qz ſi
11 ſup ipm: malus ſaxū in centuplū ſupponas: ſtatim reſilit:
ſi autē aliquātilū aurū poſueris: ſtatim oneri cedit. ex quo
patet nō pōdus eſſe cauſam: ſed naturā occultā. ¶ Saxū eſt
pōdus z tribulatio q ſuſtinet pro mūditi: ad modū ſaxi pa-
rū habet meriti vel valoris. ¶ Aurū autē eſt tribulatio q ſuſti-
netur p Plid. qz eſt aurea: meritoria et ptoſa. ¶ Sūt ergo
q optime ſuſtinet ſaxa pōderoſa: hoc eſt: magnos labores z
tribulationes pro mūditi z p terrenis: ſed p certo ſi minimū
aurū. i. minima tribulatio vel penitētia p Plid. eis ſpo-
nitur vel inſiſit: ſtatim vere cedūt: z totū cadere pmittūt:
qz ſcilz nolūt pro deo vel p ſalute aie quippiā aduerſitatis
ſuſtinere: cū tamē dicat Jacobi. v. ¶ Beatiſſimus eos qui
ſuſtinuerunt. dicat etiā de labore mūditi: Prover. xvj. ¶ Sū-
ne eſt ſaxū z pōderoſa arena. ¶ Aliquādo cōponit argē-
tum vīuū artificialiter. ponit enim minimū in patella ferrea:
et teſta terrea operit: z tūc ad latera carbonēs apponit:
et ſic argētū vīuū incipit diſſillare. Sic vere quādo in pa-
tella terrea. i. in corde duro et obſtinato imponitur rubrum
minimū. i. memoria ſanguinis Chriſti: z rubrē ardor cha-
ritatis: z deſuper ponitur teſta terrea. i. memoria mortis et
lab lab lab

Lib. XI.

De Lapidibus.

fragilitatis humane a latere autē adhibetur carbonēs ar-
dentes. i. serues contritio et exterior tribulatio vel ignis in-
fernalis recordatio tunc vere exinde distillat argēum viuū
i. pietas et compassio et lachrymarū emissio: sicut paruit in
zibagdalena: que inuenit sagittas potētis acutas: cū car-
bonibus desolatoris. Nullus enī est tam durus: quin cōsi-
derata morte l. hūi et morte propia: et adhibitis carboni-
bus. i. igne et tormētis inferni: efficiat pius: fluidus et distil-
lans: scz elemosynarū largitārē: vel lachrymarū quātitatē.
13 zibanus mee distillauerūt myrrham. l. anti. v. l. Nullum
metallum potest deaurari sine argēto viuo: et in vase vitro
istud melius q̄ in alijs cōseruat. Sic vere ad hoc q̄ homo
efficiatur aureus per perfectā honestatē / oportet q̄ habeat
argēum viuū. i. gratiā et charitatē et castitatē et pietatē:
que per argēum viuū significant: q̄ est calidū / humidū et
albū. Et notanter in vase vitro. i. in homine qui se reputat
vitreum et fragilē: melius huiusmodi argēum. i. gratiā cō-
seruat: quia deus tales humiles custodit a peccato: et in
eis gratiā seruat: q̄m Ismar. zibagna est firmitas ap̄
deum / infirmitatem propiam cogitare.

Capitulum. xl. de adamante.

I Adamas est lapis paruus ad quātitatē auellā:
ne: et nunq̄ plus: fert habēs colorem / crystalli
splēdorem. Hic ita est durus: q̄ nulli penit? ce-
dit materie: quia nec ferro frangit? nec igne ca-
lescit. Sed licet sit ferri et ignis cōtempor? / san-
guine tamen calido rumpitur et cassatur: et eius fragimen-
tis sculptores in signadis et perforadis lapidib? vtiunt? vt
dicit zibodus li. xvi. c. de crystallis. Iste lapis significat
peccatōrē: qui vere colorem dicit habere ferri per turpē et
infamē conuersationē. Iste aliquando est ita durus p̄ ma-
lam consuetudinē et obstinationē: q̄ non potest vinci: casti-
gari et domari: nec p̄ ignem nec per ferrum. i. per quācumq̄
tribulationē vel correctionē. In stipulam versū sunt ei lapī
des funde. Job. xli. Et ideo quādo homo indurat? nō est p̄
asperitatē a prelato cōtra eum procedēdū / immo vere de-
bet adhibere sanguinē. i. dulcē mitem et benignū monitō-
nem: vt sic scindatur per contritionē: et dometur per cor-
rectionē. Et ita etiā facit de? quando vult peccatōres et obsti-
natos cōuētere: sicut paruit in beato paulo: qui fuit ada-
mas / attrahens scilz ad fidem / ferrum. i. p̄ctōres: quē l. hūi
flus ab obstinatione tam dulciter reuocat. Actū. i. Et
ideo fragmēta istius lapidis. i. memoria et exēplum cōuersio-
nis et fractionis istius beati pauli: valēt modo ad perforā-
dos et conuertēdos alios lapides. i. peccatōres duos et cō-
stīnatos. Deus enī quādoq̄ vult peccatōres obstinatū cō-
uētere: ideo interius ipm linit sanguine sue passionis: et
humore sue gratie: et sic scinditur per contritionē: et aperit
per confessionē: diuiditur per elemosynarū largitionē: et rū-
pitur per penitētie macerationē. Lapidēs enī excavaunt
aque: et alluione terra consumit. Job. xlii. Et sic q̄ licet
adamas. i. vir iustus sit paruus p̄ humilitatē: ferrugineus
per penitētie austeritatē: crystallinus per splēdentem ho-
nestatē: et ita durus per constantē firmitatē: q̄ igne ten-
tationis interioris / ferro tribulationis exterioris nō vinca-
tur: scilz a diabolo: tamē sanguine calido. i. infectione luxu-
rie: et mollitie mūdane prosperitatis aliquādo vincit? et mol-
litur: sicut paruit in dauid. i. Regū. xxi. Et de supra de hirs-
co. i. Sepe enī accidit q̄ qui tribulationibus nō frāgitur:
2 prosperitatib? emollitur. Et Adamas habet virtutē attra-
hendi ferrum quod tangit: et similiter magnes: verū q̄
adamas ferro coniungitur: tunc licet magnes ipsum ferrū
tetigerit: ab eo tamen nō attrahitur: immo virtute adaman-
tis a magnete violenter retrahitur et auertitur: vt dicit idē
zibodus. Adamas est l. hūi flus vel beata virgo / magnes est
diabolus seu mūdus: quia vere vterq̄ habet virtutē attra-
hendi ferrū. i. peccatōres: quia beata virgo attrahit a d gra-
tiam / diabolus autē ad infernū et ad tormētum. Sed vere
licet ferrum. i. peccatōrē: cōiunctum fuerit cum magnete. i.
cum mundo vel diabolo per peccatū: tamen vere si verus
adamas / l. hūi flus scilicet vel beata virgo: eidem ferro. se
apponat per suā gratiam et mīam: et sue auxillationis im-
pensionem: tunc vere a magnete. i. a potestate diabolica et

affectione mundi ipm violenter retrahit et educit: q̄ scilz
nunc per gratiā: et in fine per gloriā ad se trahit: nō econ-
uerio: q̄ nō obstante potestate diabolica. ipsum ferrū pec-
catōrē qui cū adamante. i. l. hūi flus coniungit per gratiā et
charitatē: vel cum beata virgine per fiduciam et deuotio-
nem: nō potest magnes. i. mūdus vel etiā diabolus ab eo se-
parare: nec ad se trahere p̄ petā / suggestionē: et delectatio-
nē. Ideo dicit l. hūi flus zibodus. Nemo tollit eos de manu
mea. Et nota cōditiones adamantis sic supra. p̄ p̄ccatō-
rē: et applica de l. hūi flus vel de beata virgine. Et si vis per
ferrum intelligitur genus humanū: q̄d magnes. i. diabolus
destinebat: sed ipsum l. hūi flus? verus adamas liberat. Et
sicut supra. l. Virtus adamantis fm zibodus ibidē est vene-
na deppendere: metus expellere: malitias artib? obuiare:
et fm zibodus. gēma est recōcillationis: amicitie et amoris:
q̄ si mulier a viro suo digressa fuerit: per virtutē huius lapi-
dis ad ipsius grām facilius reuocatur. In brachio etiā si
nistro portatus valet cōtra hostes: cōtra infamiam: cōtra ri-
xas et iurgia: contra incubos et phantasmata: contra vana
somnia et venena. Talis est beata virgo: que fuit parua: sit
ma et stabilis atq̄ fortis. Nam quādo ista gestat: scilz in co-
de per fiduciam et deuotionē: tunc vere ista facit venena. i.
peccata corrigi et deppēdi: et emēdari: vanos etiā metus
hostiū excutit: et maleficio artibus. i. demonū tentationi-
bus obuiat et resistit. Et ideo ista iuuat hominē sibi deuotū
contra hostes et cōtra venena. i. contra demones: tentatio-
nes et peccata. Valēt etiā contra infamiam et iurgia. Item
valet contra incubos. i. contra luxuriam: et cōtra phantasma-
ta et somnia. i. contra mundi vanam prosperitatē: q̄ pro-
to beata virgo adiuvat et supportat hominē sibi deuotū: ne
ledatur a vitio supradictis. Et ista pro certo dicit lapis re-
cōcillationis: q̄ vere quādo aliqua aia est seclūna a p̄o-
so l. hūi flus per peccatū: tunc vere si istum lapidē secum per
deuotionē portauerit. in ipsius sui grām reuertetur. Et de
ista fuit illa ester: que recōcillauit zibodus zibodus. Hec
vlt. pone si vis p̄ modum figure: q̄m fm zibodus. Ista dicit
cellis gloriā: angelis letitiam: peccatōrib? veniam: pacē
hominib? terris deum. Et per oia expone de influētia bo-
ni p̄dicationis. Et dicit de l. hūi flus: qui recōcillat patrē
peccatōres. et pone de quolibet cōditione virtutis. Et etiam
de charitate: q̄ sunt virtutes recōcillatue et virtuos. Et de
cūdam zibodus. si adamas caute supponat a marito capiti
vixit: sine dormientis: ipsa si casta fuerit: maritū dominū
do virtute lapidis amplexat: si autem luxuriosa fuerit: in-
casta: tūc tanq̄m indigna presentia lapidis: ab ipso rellit? et
extra lectū decidit atq̄ fugit. Et huiusmodi sponsus est l. hūi
flus: sponsa est anima: que sibi matrimonialiter coniungit
in baptismo. Et sic. i. spōsabo te mihi in fide. Et cetera ista
rum est fides ecclesie: carnalis autē copula significat chari-
tatem: que animā cū l. hūi flus copulat atq̄ vnit. Adamas
autē qui est lapis durissimus: significat tribulationē huius
mundi. Quādo ergo anima sponsa l. hūi flus luxa sponsum
suum l. hūi flus in lecto. i. in fide ecclesie dormit: et quādo pa-
ce et quiete letatur: tunc vere maritus iste l. hūi flus volens
eā probare: quādoq̄ apponit sibi istū adamantē. i. tribulatio-
nes et aduersitates: et tūc p̄ certo si aia casta fuerit: iustia
et cū diabolo et peccata fornicata nō fuerit: verū ipsius flus
l. hūi flus amplecti: scilz ei regratūdo de tribulatione: cogit
per amorē: si autē incastra fuerit: peccatrix: et cū mūdus vel
diabolo fornicata et coniuncta per diuersa genera pecca-
torū: tunc si tribulatio ei imponit vt castiget: ipsa caliginē
et corrigi ab isto lapide tribulationis: et a marito l. hūi flus re-
fugit et cōtemnit: et a lecto fidelis et ecclesie quādoq̄ de p̄p̄-
tionē cadit atq̄ fugit: cōtra illud: Nō deficiās cū a deo cor-
rūperis: q̄ quē diligit dñs: corrūpt. p̄ouer. lii. Ista autē
tribulata dicit deo regratūdo illud zibodus. vii. Gram
nō digni p̄sentia istius lapidis: scz tribulationis: nō merent
a deo corrigi vel puniri: scilz in p̄sentia. Figura in legib? p̄p̄-
vixit: q̄ publice p̄fitebatur: nō erat digna q̄ a legib? p̄p̄-
vixit: ideo a diuersi rea non puniebatur: alie autē sic. Et
vere q̄ aia ex toto p̄fuit: et ad amorē mūdū et subiectionē
diaboli totaliter seclina? q̄ scz se exponit ad mūdū voluptu-

Lib. XI. De Lapidibus. Fo. CCXLIII.

bilis et peccata: tunc non est digna q̄ a sponso suo L. hysto
punitur et corrigatur: scilicet in presenti: quia nō visitabo lug
litas vestras cum fuerint sōm̄tate. Sicut. iij. Geritamen
pena sibi eterna seruatur. Et ista est ratio quare mundi di
uitibus et peccatorib⁹ prospere succedunt omnia: quia scilicet
deus nō dignatur eos respicere vel punire: sed ad diem iudi
cii eos reseruat p̄p̄tue condēdōs. Job. xxi. Ad tūc vltio
nis seruatur malus. Job. xxv. A tunc autē non infert deus
furorē suū: nec viciscitur scelus valde.

Capitulum. xij. de lapide A. merchysso.

Amerchysus est gēma rubens: cui⁹ sunt quinq̄
species: purpureo et violaceo colore punicea. q̄
rosa vitens: quasdā sām̄ulas scintillando fun
dit: inter cunctos lapides rubeos obtinet p̄ci
cipatū. Nam scdm̄ dīos. iste facit hominē vi
gilem bonū cōfert intellectū: valet contra ebrietatē: ma
lam cogitationē repellit: et inest ei mollitudo ad sculpendū.
Iste lapis significat charitatē: quē sām̄as bonorū crepulo
rum emittit: inter virtutes obinet principatū. Et coloris
est ruber p̄pter ignē: feruorē desideriorū celestium: quē
scilicet feruorē charitatis: ipsum efficiet vigilā per bonorū ope
ram diligētiā: et boni intellectus per discretiōē et p̄uident
tiam: et ipsum nō permittit inebriari (scilicet vino in quo est
lucurra) sed ipsum facit oēs malas cogitationes penit⁹ res
secare. Scdm̄ enī dīego. A tunc est amor dei otiosus. zc.
Et potest dici de abstinentia et sobrietate: quē ebrietas et
gula resistere comprobant: et hominē etiam vigilē efficit: et
hominiōtā repellit. Et dicit de timore et cōsiderationē: quē
ad oīa ista valet. A. merchysus est gēma rubra et rosea et
sām̄ulas emittens: cuius sunt multe species: illa tamē est
cile possit sculpi. Vere talis debet esse pelamus: predicator
vel religiosus: vel etiā quilibet iustus: q̄ iste debet esse ru
bens et rosus per ardētem charitatē: flāmeus per bonorū
exemplorū luciditatē et bonestatē: mobilis per compassio
nem: scilicet p̄ obediētiam et subiectionē: et ideo Apoc.
xij. iste lapis numerat in edificio noue hierusalē: q̄ vere bo
nos et iustos de ciuitate superna paradisi. Dabo oēs mu
ros tuos lapides sculptos. Etia. iij. Et dicit de beata vir
gine: et aduigile scilicet q̄ facit hominē vigilē. zc. sicut ibi.

Capitulum. xij. de achate.

Achates est lapis sic dictus: eo q̄ iuxta achatē
fluentem sicile p̄m̄itus est reperitus: est nigri
coloris: albas habens venas: cui⁹ tres sunt spe
cies: fm̄ dīdōm̄: scdm̄ hoc q̄ in variis regionib⁹
inueniunt: in eisdem differēt. Nam ille
de Sicilia de quo supradictū est valet magicis artibus.
Nam cum ipso tēp̄stales auertunt: et sicut flumina: sicut
dicit. Et fm̄ dīos. iste valet ad regum formas et simulacra
monstrāda somniō. Iste lapis significat malam mulierē:
quē cū sit nigri coloris. i. male et deformis cōuersationis/
tamē albas habet venas. i. maculas: iniquitū per corpora
tem pulchritudinē dealbatur: et per curiositatē vestium tū
gatur et ornatur. Et ideo talibus vnum magi. i. demones
in suis maleficiis et rērationib⁹: q̄ recte iste nō sunt nisi des
bulatōis et diuini timoris auertitur: flumina lachrymarū
rum. deuotionis et cōpassionis sistantur: et a corde hominū
auertitur: sicut p̄o certo somnia et p̄phāsmata. i. amor dei
licitatē et mundane p̄p̄eritatē inuoducunt. Nam ip̄sartū
tēp̄stare diuini timoris facit perdere: et per vanos affe
ctus semp̄ prospera somnare. Sicut somnator et bartolus
existimat qd̄ ignorat. Prouer. xxiij. Et dicit q̄ flumina sunt
homines: qui per malas mulieres et p̄ alia peccata sistant/
ne per p̄fectū bonorum operum ad mare paradisi discun
tur. Et dicit q̄ iste lapis est timor dei: qui nigredine humi
litate ponat: et somniā candidā castitatis generat atq̄ nu
trū flumina etiā carnalis infectionis repellit: et in animā
discurrenē ipsa dītere facit. In somno etiā. i. in tēpore mor
tis signas regum et imagines. i. visionem dei et angelorū et
sanctorū offēdit. Et dicit q̄ iste lapis est humilitas vel mor

ris cōsideratio: quē flumina. i. hoīes ne fluēdo p̄ peccata in
mare inferni et peccati deī edāt: facit siliere et cessare. Vel
dic totum de penitētia. Sap. x. et dicit illi regnū dei. et
psal. iordanis cōuersus est retro. Et in zeta est ge. 2
nus achatis coloris nigri: maculis ceruleis: qui fm̄ dīos.
mutat pericula: gratia facit hoīem et placidum: affabile et
facilem: et vires confert. Recte talem virtutē habet diu
na sciētia vel scriptura: q̄ pro certo licet sit nigri coloris: et
licet visis a fatulis repulsi: tamē facit hominē placidū: scilicet
licet deo angelis et hominib⁹: sibi vires prestat: scilicet con
stantiā et virtutes: sic pericula scilicet culpe et pene ab eo tol
lit: et cum ad litterā facit gratum: affabile et eloquentē. Sur
de ergo sapiētē sili m̄: testica cor meum: vt possis expro
banti respondere sermonē. Prouer. xxiij. Et achates indu
cus visum fouet: sicut tollit: venenū reprimat in igne p̄cis
tus odorē emittit: et est lapis gurgis sanguinis distinetus:
fm̄ dīos. Talis est vir p̄fectus et predicator: q̄ vere sua vi
ta et doctrina in alijs visum discretioris et fidei nutrit: et fo
uet: ab ardore sitis. i. auaritie eos repulsi: venena peccatō
rum et mūdi delectationū cōpescit: guttas sanguinis. i. me
moriam passionis L. hysti in seipso cōtinet: et in igne chari
tatis vel tribulationis positus: odorē bone fame et exempli
hominū fundit: et emittit: vt sibi dicat illud L. hysti. In odo
rem vnguentorū tuorum curremus. zc. Vel dicit q̄ iste lapis
significat sciētiam diuinā: quē oīa supradicta facit: vel con
temptū mundi: qui sitim auaritie tollit: vel cōsiderationē
mortis. zc. Et achates ab aquila in nido suo ponit contra
construū: ne oīa eius ledant: et contra reptilia. zc. Et de
aquila. Et scdm̄ Solinū in anulo Pythi regis inuentus
est achates mirabilis: in quo nouē dīe cum propiis in
signis erat p̄iete: et Apollo cum cithara: nō impetris figu
ris: sed ingentis. Res iste est L. hysti: annulus quo libar
rat animā: est fides: quē p̄ certo cōtinet Apollinē cum ci
thara. i. L. hysti cum sacra scriptura. continet etiā nouē mu
sas. i. nouem angelorū ordines: et credulitatē de ip̄is: cum
proprietatib⁹ eorūdem. Et dicit q̄ iste annulus est gloria pa
radisi: quē consistit in L. hysti cum cithara gaudio: et in
nouem ordinibus cum gratitudine sociorum.

Capitulum. xij. de lapide A. bestio.

Abestio est lapis sic dictus: eo q̄ iuxta achatē
fluentem sicile p̄m̄itus est reperitus: est nigri
coloris: albas habens venas: cui⁹ tres sunt spe
cies: fm̄ dīdōm̄: scdm̄ hoc q̄ in variis regionib⁹
inueniunt: in eisdem differēt. Nam ille
de Sicilia de quo supradictū est valet magicis artibus.
Nam cum ipso tēp̄stales auertunt: et sicut flumina: sicut
dicit. Et fm̄ dīos. iste valet ad regum formas et simulacra
monstrāda somniō. Iste lapis significat malam mulierē:
quē cū sit nigri coloris. i. male et deformis cōuersationis/
tamē albas habet venas. i. maculas: iniquitū per corpora
tem pulchritudinē dealbatur: et per curiositatē vestium tū
gatur et ornatur. Et ideo talibus vnum magi. i. demones
in suis maleficiis et rērationib⁹: q̄ recte iste nō sunt nisi des
bulatōis et diuini timoris auertitur: flumina lachrymarū
rum. deuotionis et cōpassionis sistantur: et a corde hominū
auertitur: sicut p̄o certo somnia et p̄phāsmata. i. amor dei
licitatē et mundane p̄p̄eritatē inuoducunt. Nam ip̄sartū
tēp̄stare diuini timoris facit perdere: et per vanos affe
ctus semp̄ prospera somnare. Sicut somnator et bartolus
existimat qd̄ ignorat. Prouer. xxiij. Et dicit q̄ flumina sunt
homines: qui per malas mulieres et p̄ alia peccata sistant/
ne per p̄fectū bonorum operum ad mare paradisi discun
tur. Et dicit q̄ iste lapis est timor dei: qui nigredine humi
litate ponat: et somniā candidā castitatis generat atq̄ nu
trū flumina etiā carnalis infectionis repellit: et in animā
discurrenē ipsa dītere facit. In somno etiā. i. in tēpore mor
tis signas regum et imagines. i. visionem dei et angelorū et
sanctorū offēdit. Et dicit q̄ iste lapis est humilitas vel mor

lib. lib. lib.

Lib. XI.

tem. Prover. xliij. Ignis est avaritie in talibz nō extinguitur sed magis iugiter augmentatur: quia scdm ligna silue exardescit ignis. Eccl. xlvij. Vel per ignem intelligo luxuriam. Et dicit aliquid de auro.

Capitulum. xliij. de lapide Abisto quē p̄li. ap̄stō vocat.

Abistū est gēma nigra, pōderosa, rubris disticta venis, quē semel calefacta, septem diebz calorem servat: vt dicit Isidorus. lib. xvj. c. de nigris gēmis. Sic vere nos debemus esse nigri p humilitatē: quia nigredo est color humilis et de spectus: rubri per charitatē, ponderosi p prudētiā et maturitatē: et si semel accensi et calefacti fuerimus per charitatis incēdium et amoris pro certo per septem dies. i. per totum curiculū huius vite nunq̄ debet deficere calor iste. Unde Isale vlti. Ignis eorū non extinguetur. Vel dicit de avaris et peccatoribus: qui sunt nigri per malam cōuersationem, ponderosi per pigrītiā, rubri per luxuriam, semp calefacti per auaritiā et cōcupiscentiā, crudelitātē et seuitiā. Unde Eccl. xlv. Quis calefacti sunt quasi clibanus.

Capitulum. xlv. de lapide alabandico: quem suos imitatus auctores alabandiam vocat.

Alabandia est lapis clarus et submissus, similitudo carchedonio, sed rarior: cuius virtus est sanguinem augmētare fm̄ Isidorū. Sic vere si volumus in corde nostro augmētare sanguinē. i. benignitatem et cōpationem, vel sanguinē. i. gratiam et deuotionem (quē sunt anime nutrimenta: quia vita omnis carnis in sanguine est. Leuit. xviij.) vel sanguinē. i. memoriā sanguinis Christi oporet q̄ habeamus lapidē istum alabandā. i. beatam virginē vel etiam Christū: qui potest dici alabandā, quasi alauda audies: q̄ ipsa est alauda quātum ad hilaritatem laudis diuine et annūciationē diē eterne prosperitatis: et fuit audiens per obedientiam: quē fuit clara per honestatem: submissa per penitentiam et humilitatem, vel ad litteram (sicut dicitur) rufa fuit. Vel potest dici de Christo, vel de beato Joanne, vel etiam de charitate: vel potest allegari de deuotione ad quēlibet statum, p̄ quā sanguis predicti in cordibz nostris generatur.

Capitulum. xlvj. de lapide argenteo fm̄ Isidorū: qui forte nihil est aliud q̄ argyrodamas: q̄ argyris spuma sit argenti, testibus Dioscoro et Plinio.

Argyrites est lapis argēto similis in colore, habēs stigmata aurea: et est fortis vt adamas, figurē quadrangularis: valet ad motus iracundie refrenandos: vt dicit Isidorus. Est autē alius lapis dicitur androdamas: qui eidem est similis in colore. Talis debet esse vir perfectus et iustus: et maxime prelati et predicator: quia debet esse argenteus quantum ad eloquētiā laudis diuine et predicationis, adamantibus similitudinem quātum ad fortitudinem constantie et patientie et durationis, quadrangularis quātum ad quadraturam virtutum cardinalium et perfectionis: et sic poterit suis verbis consolatoris et orationibus iracundiarumurgia refrenare: et maxime si stigmata aurea. i. memoriā stigmati et passionis Christi secum habuerit et portauerit per feruorē compassionis. Vir enim iracundus suscitatur rixas: qui autem patientis est mitigat suscitatas. Prover. xv. Vel exponere per oīa de beato Francisco: qui secum tulit stigmata passionis Christi. Unde Paulus ad Gal. vi. Ego stigmata dñi Iesu in corpore meo porto. Et ideo alii lapidi pretiosi ad Romanos. i. ipsi scilicet Christus fuit similis in colore. i. in exteriori apparētia carnis sue. Similis ero altissimo. Is. xliij.

Capitulum. xlvij. de lapide astris: qui Isido. astris dicit.

Astrion est gēma indica, crystallo propinqua in colore: in centro autem eius lucet stella fulgore lune plene: et ideo dicitur ab astris: eo q̄ eis opposita, fulgorem rapit et regerit: vt dicit Isidorus lib. xvj. c. xliij. de crystallis. Luna significat gloriosam virginē: quē pro certo quātum ad fulgorem honestatis et exempli crystallo similis potest dici. Quādo ergo luna fuit plena. i. quādo venit plenitudo temporis: tunc vere in centro. i. in vtero istius gemme apparuit stella Jacob dei filius per incarnationē: qui per miracula et san-

De Lapidibus.

ctam vitam splenduit sicut stella: quia tūc misit deus filium suū factum ex muliere. et ad Gal. iij. Et ideo q̄ ista fuit opposita et coniuncta ipsi stellis: scilicet deo, sanctis et angelis in assumptione scilicet: tunc vere splendorem eterne glorie sibi ipsi rapuit et assumpsit. Figura Apoca. xij. de muliere amicta sole et luna. et c. Vel dicit q̄ iste lapis est anima glorificata: quē propter fulgorē glorie quē acquirit quādo coniungitur alijs stellis. i. sanctis, potest dici crystallo similis in fulgore: quia pro certo statim q̄ ipsa venit vīs ad lunam plenam. i. vīs ad plenitudinem glorie paradisi, tunc in medio eius refultat stella. i. deus: scilicet tanq̄ in speculo: quia in beatis tanq̄ in speculis spiritualibz videbitur deus: sicut dicit Aplos. i. ad Cor. xv. Erunt deus omnia in omnibus. Ideo Eccl. i. Sicut luna perfecta est in diebz suis lucet. Vel dicit q̄ talis stella debet quilibet esse: quia scilicet lucet debet habere sicut crystallum per motum honestatis: in centro cordis nostri debet esse stella Jacob. i. Christi per gratiam et charitatem: vel stella. i. diuina scientia per sagacitatem. Et si stellis. i. sanctis sapientibus et discretis adsumitur per societate eorum fulgorem debemus rapere: scilicet eorum vitam et sanctitatem addiscendo. et eorum scientiā et bonitatem. Unde Eccl. i. Quasi stella matutina in medio nubis: et quasi luna perfecta in diebus suis lucet.

Capitulum. xlvij. de gemma Allectoria.

Alectoria seu allectoria lapis est qui inuenitur in ventriculis gallinaceis, similitudo oblongo crystallo: ad quātum habet ad plus et secundum magos facit certatim inuictum et insuperabilem. Secundum Dioscorum autem iste lapis excitat venerem, gratum facit et constantem victorē, discretum et coactorem, et amicos reconciliat et recipit in ore suum. Iste lapis significat tantum vt etiam diuina scientiā et scripturā: quē pro certo in ventre gallinacei. i. vtroq̄ spirituali perfecto rum vel cantantū, et laudē glorie deo annūciantū. Iste dicatōr debet iugiter reperiri: q̄ vere iste lapis scilicet scriptura p̄ septe membris facit hominem inuictum et temerarium: et victorē scilicet contra hostis tribulationes et tentationes: et ad litteram gratū eloquentē et discretū et ad veniē rem. i. ad spirituale gratiā predicationis excitat: sicut enim auritie respicit: et si ab amico nro Christo segregari fuerit mus per peccatū, nos eidem reuincit et coniungit. Et ista scriptura dicit crystallus obscura: quia vere in ista est claritas sapientie: et tamē cū hoc difficultas et obscuritas: sicut uenit. Vel exponere de charitate: quē facit inuictum et supercut supra: et amicos reconciliat: quia scilicet facit iustitiam: scilicet indulgere et c. Charitas est oīa sustinet: oīa vincit: ad Rom. xliij. Vel dicit de patientia vel p̄uenerātia: quē vincere facit et obtinere: scilicet gloriam finaliter: et facit hominem gratiosum et ei reconciliat inimicos. Unde Prover. xv. Adulter est patiens viro forti, vel expone totū de viro p̄fecto et predicatorē, vel etiam de Christo vel beata virgine: qui uincunt crystallini: scilicet splendētes p̄ honestatē: et non obsecunt p̄ bonitatem: et sicut supra. Nam suis verbis et orationibz p̄ reconciliatur amico suo deo et c. sicut supra.

Capitulum. xlvij. de Asterite gemma: quam Plinio asteriam vocat.

Asterite est gēma candida, inclinatā p̄tinens lucem, sicut stellam ambulātē: quē reddit solis radios candicantis: vt dicit Isido. lib. xvj. c. x. Talis est beata virgo: q̄ pro certo ipsa fuit candida per florētē castitatē: ideo lux et stella Jacob: scilicet dei filius intra eius uerū se incluit: scilicet per incarnationem: q̄ orta est stella ex Jacob. Numeri. xliij. Et ideo ista reddit solis radios candicantis: hoc est dictu q̄ quādo aliquis est et deuotus pro certo ipsa sibi impetrat q̄ p̄ solis radios. i. per virtutē et gratiā Christi. Ipsi candidi et debet per castitatē et honestatē. Ecce nubes candida operuit eū. Zabat. xviij. Vel exponere de anima vel p̄sona casta: q̄ in se continet lucem boni exempli: sic alios candide et illustrat quātū in se est: scilicet per boni exempli dationē. Quādo tempore sint vestimenta tua candida. Eccl. ix.

Capitulum. l.

Amantion dicit hic lapis Isido. lib. xvj. c. xliij. Plinio vero et Dioscoridi amantus.

Lib. XI. De Lapidibus. Fo. CCXLV.

Azharites fm yfido. est lapis quo si vestis cōtra-
cta fuerit nō ardebit. vt dicit yfido. Hic omni-
bus magorū maleficijs resistit. Recte talis est
virtus patientie. cōstantie et plicuerant: quere-
re velis. Anima fuerit ista virtute bene tacta: et
et plecte coniuncta: tunc non ardebit nec cōsumet per pec-
catum: licet igne tētoris vel tribulationis fuerit effluens
Nam magorū maleficijs. et demonum tētoribus hęc ob-
uiat et resistit. Ut dicit q̄ ista est charitas. vel timor dei: vel
etiam ipse deus. Timor est dei expellit peccatum. Eccli. i.
Et deus de se dicit Eia. xliij. si ambulaueris p ignē. non
cōbueris: ego recti sum. Igitur iste lapis deus habē
duos per charitatem et gratiam. Vel exponit vis de gra-
tia assilente martyribus in tormentis: et ceteris sanctis in tri-
bulationibus et in pēis: vel de humilitate vel tribulatione
2 Item fm yfido. ibidem: scilicet. xvi. Amantes si in igne
ponantur: nūq̄ cōburentur: sed accepto splendore nitidiorē res-
piciēt. Et iste lapis istis aluminē. vestis cōtra ab eo tacta nō
debetur more aluminis traslucere: p honestatē: si in igne
tribulationis ponitur: statim debetur habere cōstatiē et patiē-
tiē firmitatē: q̄ nō debemus cōburi: sed p impatiētiā. tra-
cidiam vel cōcupiscētiā: vel p perā. Omnis enī ignis tribu-
tationum: tribulationis: trucidie: crudelitatis: cupiditatis
et carnalitatē debetur: trucidare: repugnare: nec ab ipsis
debetur p aliquō vatum pmutare non cōburi: quinimo
sensu debemus in ignis meliorē. et maiorē recipere clarita-
tem: grē et virtutis. Exēplū de Job et Ahabia et A. aure-
to. Igne nō examinasti. Et. Exo. xij. Rubus ardebat: et nō
cōburebat. Et talis p oia fuit I. hysus: et ideo illi q̄ ab eo
sunt tacti p sua grā et amorē. hōmō ignis non leduntur.
Capitulum. Ii. de Berylo lapide.
Eryllus.

[illegible]

voluptati et luxurie/vitijs etiam oculoꝝ. **A**mutat ista vi-
tiosu resisteri probatur. humilis est nulli inuider: quia se
reputat alioꝝ vilioꝝe. **Q**uā sine inuidia coicet. scꝑ sapientiā.
Sapient. viij. **Q**uia vero sequitur bene vltimū: scꝑ q̃ hominem
magnificat et quia vero sola humilitas extollit. id est magni
ficentia paradiit. **Q**ui se exalrat. humiliabit. **I**ds arth. xxiij.
L. iij. viij. **E**t idco Job. v. Ponit humiles in lublime. c.
Prouer. xv. **B**loia precedit humilitas. **B**eryllus solis
radis oppositus manentētijs erunt. Sic vere sunt multi
qui si opponantur ad solē. ad piperitatem mūdāda. statū
volunt alioꝝ obuere per detractiōē vel captiua vel tribu-
latiōē. **Q**uē die q̃ iste beryllus significat spem: q̃ tacta ra-
dis solis. per influentiā gratie spirituales. per seruore et
deciderit eternū suū erunt possessioē: et idco scribit fm
diose. Beryllus tollit fursipia: q̃ amore cōiugalē dirigit: sic
vere spes eternoz tollit fursipia et tristitia que er mūdā tri-
bulatiōē: cōcipit. et coniugalē amorē. augit et copulā
charitatis dirigit et pseruat. **E**t Beryllus q̃ pallidus est
melior est. Sic inter hoies ille qui est pallidus q̃ penitētiā
compale vel q̃ moꝝt. **M**oderatiōē tristitioꝝ apud dē melioꝝ
iudicatur. **P**sal. Posteriora docti eius in pallore auri.
L. apitulum. liij. de bitumine.

Item tenax terra tenax bituminosa / limosa / in locis palustribus precipue inuenitur: vt dicit Ieremias. Tale est peccatum luxurie: quia vere istud est tenax et glutinosum: quia hominem luxuriosum ita tenaciter inuoluit: qd vix eipossit de hoc vitio liberare. Et semel fuerit intritus: & c. xliiij. In homini fonticulus ois panis dulcis: non fatigabit transgredientes vsq ad finem. Et scietur limosa per carnalem affectionem & delectationem: / in locis palustribus. In deliciosis et carnalibus inuenitur. Et ideo ista est similis bitumini de Iudea quod circa mare mortuū inuenitur: cuius natura est ardens / ignis cognata: quod tante est tenacitatis: qd nec aqua nec ferro impatiatur: est nigri et feridi et ponderosior: virtute habet attrahendi et consumendi: sicut Plinius. Sic vere luxuria est ardens / et insatiabilis: / fortiter ligat et tenet per insatiam / et hominem attrahit per delectationem: et sic eū consumit scilicet corporaliter vitā abbreviando: / corpus destruendo / temporaliter et eternaliter per peccatum: ideo i mari mortuo. In peccatoribus qui carent vitā gratie inuenitur tale bitumen. Luxurie tenacissime ligamentū. Ideo de istis potest intelligi illud Math. xxi. Taligatis manibus et pedibus / intrite cum in tenebris exteriores. Ipsi enī videbunt paceres peccatorū: magis esse in tenebris: et vixum penitus inuisibile. Vel dic qd talis est mala mulier / luxuriosa: / et enī iudicij luxuriosus: quia vere limosa est per carnaliteratē voluptatē. et in palustribus. I. in mundi delicatis inuenitur: et ideo ista est sicut bitumen maris mortui: quia propterea ardens est in se per desiderium / et libidine: ignis per infernaliū est cognata: qd finaliter ad cor deuoluat. Ad rectam / et insatiam alios per tentationes: qd eloquiū eius sicut ignis exardescit: et ideo dicit attrahēs: qd vere attrahit / aliter seducit. Prouer. viij. Statitima in sequitur. etc. Et dicitur esse tenax / quia vere hominem ita fortiter tenet: qd vix se potest de ea liberare: et hoc nec per aequā doctrinē monitionē vel predicationē nec ferro temporalis tribulationis separe potest: sicut ad sensum pto. Ideo dicit & c. xli. Inueni mulierē morte amariorē: vixula sunt manus eius. Et propter hoc bene sequitur aliud / scilicet qd habet virtutē confundendi: qd vere mala mulier consumit hominem / quantum ad corpus: et quantum ad animā et quantum ad substantiā temporalē: quia nunq homo luxuriosus diues est. & c. xlii. Et bene ideo dicitur esse fetid propter carnem insatiam / ponderē propter suam pigritiā / et nigre et desomies propter malā nuerationē et infolētā: vt Baruch. vi. dicit. Algre sunt oles eoz de fumo qd in domo fit. Et fumus cōsumit flumina Iudaei valde ad educationē mēstruorum / et somnolentia pphlegmatiz pdest: qd pphlegmata educit / et somnolentia excitat. Bitumen est peccator luxuriosus / qui in igni comburit: et ideo fumus talis. I. memoria mortis maris velis scilicet ad educendā mēstrua / et pphlegmata. I. ad detrahendū luxuriā et carnalitatem: et ad somnolētos excitandū: / et ad deponendū omē pigritiā et tepiditatem. Et c. xli. 3

Lib. XI.

tumen et specialiter illud quod est in Iudea, habet naturam ar-
dorem; et tante est tenacitatis; quod nec aqua nec ferro potest
dissolui; sed tanta sanguine menstruali: Ideo valde ad na-
tues inungendas et linendas: et illud virtute habet attrahendi
et consolidandi et consumendi et multum valde ad vulnera consolidan-
da; quod pulueris autem supponit: sicut dicitur (Pla. 36. al. psalmiti-
te. 36. recte aliter est charitatis; quod vere natura habet ardorem
quia omnem hominem accendit et infamant: et naturam habet tena-
ciam quod vere nihil fortius frangit aut ligat per cocordia
et unitatem quam amor: quia illi qui isto bitumine sunt perfe-
cti uniti; et qui perfecte se diligunt; nunquam possunt separari nec
per aquam prosperitatis nec per ferrum de iustitia cuiusque
adversitatis: et ideo virile est quod in nanibus et in religionibus et
ecclesiasticis statibus bitumen amoris ponatur; ut sic ibi
unitas et cocordia coherescat. Et istud enim bitumen habet vir-
tutem attrahendi: quod vere nullus diligit alium / quin statim
alter naturaliter attrahatur ad eius dilectionem. Unde Se-
neca dicit: Alma fit vis amari. et Plautus. viii. dicit de se. Ego
diligentes me diligo. Et virtute etiam habet consolidandi: quod vere
oia vulnera et multum tribulationes consolidat atque sanat: quod
amor oia aduersa facit leuia. Unde alius dicit quod solus amor
difficilliter nascitur. Sed et ideo bene sequitur quod habet virtutem
consolidandi: quia vere oia peccata in iustitiam etiam facta am-
plius et confusio et confusio. Et charitas operit multitudinem peccatorum
viri. et per. vii. et per. x. et hoc maxime bitumen de Iudea
hoc est dictum amor charitatis: qui in Iudea et in eccle-
sia reperitur. Et maxime sanguis medicinalis hoc est dictum
infectio luxurie et violatio sanguinis et planguntur; et
infectus; istud bitumen destruit et corrumpit: quod vere amor
et concordia dei et hominum inter se et sui fieri potius rumpit.
Sepe enim accidit quod sub specie amoris et sanguinis luxuria
committitur: sic amoris veritas corrumpitur. Ideo bene dic-
tatur. Leuit. xviii. Inquisquis ad proximum sui sanguinis non
accedet. Vel bene quod bitumen est terra tenacissima et signifi-
cat perseverantiam et constantiam. Et in mari mortuum inuenitur bitumen
ita tenax quod nec ferro nec aqua soluitur. Sic vere in inferno
est tanta tenacitas quod nullus peccator potest exinde libera-
ri vel exire etc. Unde de lacu Asphaltite.

De Lapidibus.

Amos. v. *Derūt in porta corripientes. Uel si vis pone-
gura de ramino Iudic. li. z. applica. Uel die de vltis pñe-
a quibus est ignis diuini amoris quod pñetur a pñe-
bulatiōes. cñ. Scrupulus est parauis lapilli aperit. pñe-
rangerit quādoq; perforat z. corrodit. cñ. Salsi humides et
detractores sunt alperitima: quia vere nō possunt tangi vel
corrigi quin statim ledant alios z. diffamēt. Calculus autē
quādo generatur in corporibus animalū cñ. vide suprali.
de passione renūm. de calculo.*

De pallione ieiunij. §. de calculo.
*Q*uantiū illi de lapide cotricula: nā est ē cotes seu lapia
 maxius; quod aliud dicitur a cotricula / resse per malis
 et grece / icilio ducta latine / eo / scilicet gladiu
 acuit ad scindendū: sed eos alia indiget cote
 alta aqua: s; oleu len facit gladiū / aqua acuit
 et alio est doctor vel predicator: quia vere gl
 adice. Intellectus huiusmodi aqua p subitū et
 eos ad scindendū / scilicet carne / ppliam. Iad ea macerandū
 preparat ē disposit. Et acure eo mucro dñi. Et q
 dam vtuntur ad hoc aqua misere et tribulationis / scilicet illi
 qui predicant cōmūda: alij oleo diuine mīe / vel quādam
 aqua facre scripture / alij oleo adulationis / scilicet. Et sic
 gladios acuto de ipsam psumit: mali pñ carnosos alio
 exhorbantur / sed pñ per vitia cōsumitur: dicit enim / nō h
 ciunt. qd. hñt. xxiij. et. Et os in hoc q / feruit / scilicet cōsum
 mit. puluis autē ad eius substantia resolutus / virtutem hñ
 bet dedicatū / repensū / et sanguinis resiliū / et
 lis est malus predicator: qui vere alij predicando ē vob
 de seipsum cōsumit per vitia ē peccata: sicut patet in hypo
 critis. Puluis alio est doctrina / quia a core. Ila doctores
 soluitur / quia valet alij / scilicet ad repercutiendū malos affe
 ctiones / ad restringendū sanguine ē luxuria ē carnalis in
 fectiones / et ad dedicandū voluptates et belacticas.
 §. ac. §. et dñi / puluis qui resolutus a core. Ila doctores
 et predicatoribus rē. Et antiū. Ii de calce. Et qd. cum

et predicat corpus 7c. ^{et aplytu. l. de calo.}
Alz et lapis adulfus. et cuius cementum in edificijs
arena. et cū aqua fit cementū aptum in edificijs
et structuris. 2 lapis em̄ non potest melius lapsi
et di copulari q̄ calce cōiūctus. 2 lapis que de
diro lapide fit melior et structus. Nila autē
que fit de molli lapide. villos et in terris. Itē q̄d. li. xvi.
cā. 2. Alz que calide est nature. significat charitate. 2 co
fit in edificio religionis vel ecclesie deficit cementū. 2 co
die et vtriusq. nisi debent accipere calce charitatis. sic po
pletatis. arenā. pondus penitentie vel humilitatis. licet
teret fieri cementū cōcordie. quo aliter aliter vntum. p
ficiat de turpe babylonis. Gen. i. vii. habuerunt bitumē.
cemento. Uel per calce que est acute nature. intelligo cor
rectione. que vicia corrodit. et qua cū aqua pluitur. que su
na humilitatis fit cementū cōcordie vel charitatis. que li
de lapide duro. i. a pietato rigoro. clific. villos et si ad tra
ctura fidelat. 2. Alz et nature calide. 2 si ce
quā gradu. et ideo virtutē habet corrosiua. vulnera em̄
putrida sanat. supflua carnis corodit. 2 sumit. Plur. 2 alio
qua 2 auripigmento pilos cadere facit. Itē Plur. 2 alio
est contrito corrosiua. quia vere carnes supfluas. i. carnales
et volupitates in confumit et vulnera. i. lapsa peccata sanat. et i
cum auripigmento. i. cum aspera penitentia. i. cum aqua. li
cum deli mia misceatur. tunc pilos. i. mundi blutia facit
cadere. hoc est dicu. cōtēti et villipendi. 2 erogari pauper
vicia. vlcera etiam. l. clesiones. 2 remouit cōficientie mit
gat argas. Alz. l. vlt. aqua exterior videtur esse frigida. q̄
tamen est interius multo frigus. 7c. hoc patet. quia per
la aqua. statim apparet ibi ignis incendij. 2 calid. et rursus em̄
fit fumum. et dissoluitur et aperitur. 7c. calor et rursus em̄
fiant. et exterior euaporat. 2 alis est vir humilis. 2 quā ad
vicia videtur occidere. quia vere licet exterior ignis ad
apparentia vicia esse frigidus. i. tepidus. 2 innotuit in
tus ramē in corde est multū feruor per charitatem. Nā
quādo aqua deuotionis. 2 blutne gratie vel etia p̄dicatio
nis vel doctrine. vel etia aqua exterioris tribulationis. vel
qua etia temporalis cōsolationis. ppenius trīgularit. nō
dissoluitur per cōtritionē. aperitur per cōfessionē. r̄spū
diuiditur per miam. 2 satisfactionē. et tunc exinde cū su
pior orationis. et caloz feruor. 2 dilectionis. 7c. sic apparet

Lib. XI. De Lapidibus. Fo. CCXLVI.

esse calidus licet frigidus videretur. Quod etiam potest ap-
plicari de personis leuibus, quæ uideri esse exterius male
quædam ad bonæ conuersationis quæ tamē quadoquæ tunc inter?
valde bone, si deo talibus potest tunc illud pial. Probatur
etiam aqua corradicationis. Boni enī quæ talibus aquis
magis spargitis ratio feruores hinc charitatis, melius obsequi-
tur. Et tunc laus et oratio et grati actione aperitur et dilata-
tur. Sapient. xix. Ignis in aqua ualebat supra illam sit-
tere, quia extinguens nature obliuiscabatur. ¶ Et alibi citi-
tus ignis extinguit, hic per aqua accenditur, et per oleū extinguitur.
Sic uere calide charitatis quæ per calorem designatur
in aqua. In fluctibus tribulationis et paupertatum accen-
ditur, augetur in oleo autē. In mundanis delectis extin-
guitur, necatur cum talis ignis, scilicet auaritia et luxu-
ria in aqua tribulationis extinguitur et desiccant, et in oleo
paupertatis conalescant. Ideo de charitate dicitur Sap.
xvi. In aqua que omnia extinguit, plus ignis ualebat.
¶ Et alibi consilium fieri quia lapis durus accipitur, et in
extinguitur, et aqua alperitur: sic statim dissoluitur et ape-
ritur, et sic uere est, et exinde fieri cementū et etiam me-
dicina. Sic uere est deus uult conuertere lapidem durū in
peccatoris oblationem, primo coquit ipsum in igne fortis
tribulationis, deinde frozat eum aqua hinc gratie et interne
inspirationis: quia alias non ualere tribulationis: et sic dissol-
uitur per largitatem et aperitur per confessionem, diuidit
delectionem, et elemosinā largitione calefact per
suis effectibus, et sumat per orationem, et sic efficitur uir iu-
cūda, et etiam cernit cōcordie et amoris, sicut patet in Pau-
lo. Et alibi solutus calore in es vertitur. Job. xlvij.

Capitulum .lvj. de cemento.

¶ Capitulum lvi. de cemento.

Cementū est illud cū quo linguntur lapides in pariete: est coloris principū et fundamenti: qz nīsi ponatur cementū, nunq̃ potest perfectē paries colorari. Ad elius autē adheret parietī quod dicitur primo paries est humīdus et maxie cementū est charitas: que pro certo est illud mediū quē in edificatōe ecclesie vel religionis lapides constituit. A vere persone inuicē cōiunguntur per corde unitatē: quia discōdās deſicit cementū charitatīs: alter ab altero per culū. 2. sol. vii. Super oīa autē charitatē habete, que est vniūsum: quia vere oīs color perfectiōis et virtutis et honeste cōuersationis parū aut nūllū p̄ficiť / nīsi sit fundatus sup ce-mentū interioſis charitatē, p̄ ater em familiās edificat cū- lūm tūberet parietē. 2. par. ar. vii. Et illud etiā cementū me- hūmectat: qz inter hoīes pios et benignos meli⁹ charitas p̄feratur. Quidē quomodo fit cementū, scē de calce. §. i. z de plastro infra vbi agitur de frāctia.

Capitulum. lviij. de carbūculo.

Capitulum. lviij. de carbūculo.
 Carbūculus est lapis preciosissimus / ignis co-
 lorē / qui ita fulget / q̄ nec nocte victur fulgorē
 ē. Lucet enī de nocte ita q̄ vīs ad oculos ra-
 dios vbiat. Et cum sint multe cū species / res
 illi tamen est potior / qui plus fulget et su-
 vere est ignis / per dicitur. Talis est vir perfectus / quia
 dicat / honestate / q̄ maxime talis debet esse prelati / pre-
 latū de religiosis / quia vere vīs ad oculos aliorū de-
 bet radios suos. Exēpla sua ē bona opera deriuare. Unde
 nulla nō. I. nulla ignorantia vel aduersitas debet ex-
 tinguere peccatū. Nō extinguitur in nocte lucerna eius
 q̄ bone vire lucet lux sapientie et discretiōis / splē-
 deat / quia vere lucet et cōuertat oīs debet noctē aduersitatis
 mentis lūe dādo. Item. I. lux in tenebris lucet rē. Et q̄ro
 rubicundus est et splendidus. I. q̄ro in charitate / honesta-
 te feruēt / tanto melior vici debet. Lucet ergo lux ve-
 stra cōā hoībus / ut videat opera vestra bona rē. Adhuc
 v. Et si vix per carbūculū intellige virtutē charitatis / que

perficitur in acrieris / et radios bonorū operū / et exemplorū
et se product. ¶ Est quedā species carbūculi ceteris nobi-
lior; igne colozis zona candida chreſcit: incitūcus eſt po-
pulum q in igne politus velut iter carbonis mortuos ex-
tinguitur: led aqua ſupius iterū mardelit / vt dicit Jñs.
l. xvi. c. xij. Talis fuit z. baſtus: quia colozē habuit ignē
per feruorem charitatis / cinctus fuit zona candida caſtitas
nis in igne patientis politus extirp. fuit p morte: led tan-
dem per aque inſuſionē / per celeſtis grē inſuſionē iterum
reuit. ¶ Unde z. ccd. xlvij. Surrexit illas quā ignis cō-
flans. ¶ Et dic q iſte eſt bonus religioſus / qui habet chari-
tatem z caſtitatem: qui ſi aliquand in igne tribulationis et
tentationis politus extinguitur per viā z peccata / quan-
do tamē ipſi iterū deus pfundit aqua ſue mē z gratie / cō-
tritionis et conſeſſionis / vel etiā deuotionis / tūc vere iterū
exardelit / z iterum reuiuſcit. Jgnis in aqua valebat zē.
Sapient. xij. quia tunc recipit pſimā virtutē / pulchritud-
nem z honoratē. ¶ Et exponē l. viſ de malis / quozum ful-
gor. l. ardor cōſumpſcentie in igne tribulationis et aduerſi-
tatis extinguitur atqz ceſſat: et in aqua mūdane pſcorita-
tis iterum inualeſcit. ¶ Et exponē de multis imperfectis / q
ignē tribulationis nequeunt ſuſtinere / ſed tibiſe poli / per
deſolationem / impatientiā / z per alia diuerſa vitia extin-
guuntur: qui tamē in aqua pſcoritatis viui et ardentes per
charitatē z grātiā inueniunt. Allega ſicut ſupra de calce. Jñs.
l. xij. ¶ Est quedam ſpecies carbūculi in Jndia / dicta ſan-
daleros / i cui⁹ ſpecie velut iter lucidoz ignes apparēt / q
tē aures reſoluentes: et eſt precij incōparabilis. ¶ Et etiā q-
dam carbūculi ſpecies ceteris nobilior / qe zona candida
eſt pincta. ¶ Omnis aut carbūculus nocte z die ruſtat atqz
fulget: er moze ignis tugiter mardelit. ¶ Est et quedam alia
ſpecies qe folia libroz z paleas arabit / cū a ſole vel a
tirit digitoz fuerit calefacta. ¶ Im Jñs. d. Talis fuit beata
vgo / q p certo habuit ipſedozē honoratē / robore charitatē /
zona candidā floride caſtitatis: et ideo precij incōparabilis
z teſtiabilis fuit / quia vere nec in nocte aduerſitatē / nec in
die proſperitatis ceſſat radios ſue gratie z mē emittit: et
folia libroz. l. clericoz z literatoz paleas. l. laicoz z pecca-
toz ad ſe attrahere vel leuare / z hoc quādo a digitoz no-
ſtris. l. a noſtris bonis operibus z oronibus fuerit inſtigata
ſicut dicit dicitur l. anri. j. Trahe me poſt te: in odore vi-
uentiozū tuoz curremus. Jſta aut in ſe repreſentat: quā
ſas aureas. l. vniuerſitatē bonoz operū vtrūqz / et exemploz
qz poſſunt in ea reportari. Unde Sapient. vij. Cogno-
ſci q oim bonoz mater eſt. ¶ Est quedā ſpecies carbūculi
qe lychyntes dicit / z remiſſus carbūcul⁹ nūcupatur: co q
robore altoz declat: quia ita dura eſt q ſculpture ani-
mali ſi aliquando ſculptur / z ei cera apponit / velut animal
moſu ſemp eze partem ſecū retinet atqz rapit: calefactus
tū a ſole vel a tirit digitoz / paleas z folia libroz elenat
atqz trahit. Sic vere inter carbūculos. l. inter viros iuſtos
religioſos ſunt aliqui tales lychyntes. l. perſone pigre z re-
miſſe / q a robore charitatis deſiciūt z declinat: quā ita ſunt
uri et obſtinati / q ſculpture. l. impreſſioni monitionis vel
doctrinē vel gracie ſpūſantati reſiſtunt: z ideo ſi cera vel pa-
rea. l. aliqua mūdā bona vel aliqua adminiſtratio tempora-
ris eis apponit vel cōcedatur: tūc vere caloz avaritie a-
reſcit / ſemp aliquid ad ſe trahunt / z partem retinēt: con-
ſiſſiſſi: moze tñante deſraudantis de peccio aqz. l. et. v.
ſiſſud patet in malis pſelatis z diſpenſatoribus / qui bona
bi cōmiſſa nō diſpendant pauperibus / ſed accumulāt in
arribus / z ſuis parentibus diſtribuit patrimoniū cruciſ-
ſi. Jñs. xij. Lū exaltat / fuero a terra / alia trāpā ad meipſm.
Baladus eſt ſpecies carbūculi q in vena ſappirit inue-
nitur / vbi virtute celeſti generat: ¶ Im Jñs. Sic vere l. hu-
ſus in vena. l. in ventre dñtis / q ſappirit dicit eſt mū-
ſus: vbi er myſtico ſpiramine ſine vitri ſemie eſt genit⁹ z p-
uct⁹. ¶ Obi. c. xlv. Jñs poſuit i vſcrib⁹ hois ſapē-
am: Capitulum lxxij. de Thypoſophia lapide.

Conspiciendus est lapis enoplicus que lux celat
et pdit obscuritas. Nam de die videtur aure?
de nocte igni est coloris. Nam de die qñ splēdō
rē amittens in aurispecie expallescit. Sic vere
boni et iusti debēt de die. i. in manifesto et in pu

Lib. XI.

blico ⁊ in alijs apparita ē occultare ⁊ suas virtutes ce-
 lare per humilitatem in nocte autē in occulto ⁊ abscondito
 debent sūn ruborem. I. ardorē sue charitatis per bona ope-
 ra declarare. Quia pater noster qui videt in abscondito ⁊ reddit
 tibi. I. ar. vj. I. Et idco Seneca: Occultatores virtutū
 sicut alij virtuos. I. Et dīc q̄ iste lapis est charitas ⁊ q̄ pro
 certo in die. I. in p̄speritate mundana deficit ⁊ p̄llescit in
 nocte autē. I. in tempore tribulatiōis p̄ficet ⁊ rubescit. I. q̄
 vere multi sunt qui in p̄speritate deteriorantur in aduer-
 sitate iterum emendant. I. affligati mē dīcē: eruditus sum.
 I. hēre. xxxj. I. Et dīc q̄ iste est vj perfectus ⁊ in die pro-
 speritatis debet esse aureus per sp̄lendentē honestatē in no-
 cte autē aduersitatis debet esse igneus per feruentē cha-
 ritate: sic in vtroq̄ tempore debet ē debite regulare.
 2. Tercio ⁊ dīc nō extinguitur. I. s. xxxij. I. I. In india spe-
 cies chrysopalli viridis coloris fuit pallius lē pomū gut-
 tas habes aureas ⁊c. Sic vere nō debem⁹ esse virides q̄
 honestatē ⁊ habere guttas aureas. I. v̄ritū vniuersitatem.
 I. g. antulm. lxx.

Apud Plinũ legitur carchedonius: item venerabilis Beda super Apo. xxi. ita legit.

C Alcedonitis est lapis pallidus: et hebetis colo-
ris: qui diuino imbie gignitur: reperculi viri-
tute inuenitur: qui perforatus et potius facit
plene causas: et reficit illufionib: demoni:
et virtutes conferat: fm Alid. et dolo. Et ille nūq̃
nifi tricolor: reperitur: vt dicitur in lapidario. Vt recte est
L hystus: qui pro certo et rore celestis. pro superale viri-
tem in corde teret. in vtero vnginis extitit: precatus: qua-
no et vtrūq; femine zc. Et ideo in ista terra in luna plena. i.
in plenitudine temporis: et in principio temporis gratie est
inuentus: qz Abi venit plenitudo temporis: misit dens filū
suū. ad Isalahas. luy. Et sic filius perforat: / scilicet op̃i
ad perscctā vulnera tēpore passionis: et tunc factus est ad
litterā coloris pallidi et hebet: scs propter defectū sangui-
nis. Ideo fā. luy. Alidimus vñ: / no aret aspectus: virum
despecti: et scientie infirmitate. Et ideo pro certo sic cō
cepimus: et perforatus porrexit in tunc. i. memoria sue na-
tūritatis: et passionis habetur: / rore p certo plus influen-
tiam homi in causā sue salutis obtrinet cōtra hostes: et de-
monū illufionibus et tērationibus resistit: et virtutes et gra-
tias seruat et custodit: quia vere memoria passionis et natū-
ritatis summi est refugū peccatoris. Et sicut fm eundē
lū lapis calefactus paleas attrahit: sic vere L hystus q̃
fuit calefactus illo igne. i. amore qz sic mīdum dilexit vt
homie fieret: sic attrahit: scilicet fecum ad paradīsum: / pa-
leas. i. vānos et infēros peccatoris. Et ille tricolor: est. i. ha-
bens tres status et crescentias et consideraciones: / scs sta-
tum natūritatis: vbi apparuit color: pallidus. Item sta-
tum passiois: vbi apparuit color: parietē et firmatū. Item
statum iudicij: vbi pro certo apparebit color: iustitie et eq̃-
tatis. Uelut ite multis coloribus. fsc. xvj. Et tricolor: di-
citur L hystus: propter tres naturas que in ipso cōueniūt:
scs natura deitatis: natura aī: natura corporis: que quide
in L hysto in vna persona cōueniūt: et sunt vnū. Al di c p
iste lapis significat humilitatem: / que sic pallidā et vilē re-
putat: cum rore diuine gratie gignitur: et plus influen-
tiam demonibus et tērationibus resistit et peccatis. Et
ista habet tres colores. i. tres species: que sūt spemere mū-
dum: spemere nullum: spemere seie.

Capitulum. lx. de lapide Thrysolito.

Charipolus est lapis decim^{us} in rōnali, sicut &
Exo. xlvij. q̄rat quāt^{us} (sicut & Exo. xlvij.)
in operimento palmi aq̄m: q̄m erat septim^{us}
in fundamēto ciuitatis hierusalē: sicut dicit
Apoca. xvj. Et feli papi ethiopicus, vt auriū li-
cens vt ignis scintillas in colore marī sitis / declinās ad
virore. In auro positus ē in sinistrō latere ghar^{us} valet co-
ra melacholia timores nocturnos, ē confortat intellectū
ē dicitur demones terrere ē fugare: vñ Irido. lib. vj. & si
ad eis vt percutit ipse / quia vere luceat scintillat per sc̄ta
desiderata: ideo hī auro diuine sapientie adiungatur, vt hī
scilz homo sapienter se habeat in sperando: tunc hī quibz
hēc ipes in latere sinistrō. in repōe ad diuerſitates / q̄ per si

De Lapidibus.

nistrum designat pro certo summe valet ⁊ suau: quia ver
 melanccholia ⁊ timor. ⁊ tristitia ⁊ desperatio depellunt
 intellectus. sapientia ⁊ discretio cōfortant: demones sine
 dubio deterrentur: quia vere quādo demon videt potē
 dū in aduersariū sperat de eternis: ⁊ ibi gignit cosu
 mptum. Ipsi autē in aduersariū desierit ⁊ dimittit. Spes autē nō cōfundit. Ad Romā.
 Et sic dicit qd ille est vni perfectus: qui est coloris viridis: ruralis
 nesciam apparere. Splendet vir aurip pro sapientia: ruralis
 vir ignis pro charitate ⁊ amicitia: ⁊ ideo talis valde contra
 tristitiam est timor: scilicet alios confortando ⁊ ⁊ cōtra inuē
 lectus ignorantia: alios instruet: et est cōdemones ignis: ⁊ vo
 giunt autē timēt. Iacobi. xij. Resistite diabolo ⁊ resistat ⁊ vo
 bi. Et est species chrysolitis dicta chrysolicta: qd mane
 pulchros est: sed post color ipsi hebetatur: est ignis et fra
 pacillimus: quia luxa ignem positus: igni p̄tineat: est nati
 ura dicit. 3. libro. lib. xvj. de gemis aureis. Sic vere sunt qui
 dam qui in mane. In luce inueniunt videtur splendent: p̄
 tem ⁊ perfectione: sed tunc opacitas deficiunt ⁊ pallidescit
 vitia ⁊ peccata: hoc quia ignis fcs tentationis sunt multi
 rapaces: quādo luxa ignis tentationis ponitur: tentatio
 ipsi statim rapiunt: fcs consentiendo huimilitati. Et de
 nitibus: ar ab ipse se permittunt prius in infamari. Et de
 qd ista est caro ⁊ tunc tunc pulchra: post pallida: que ignis
 xurte est perua: qd fcs ab eo facilliter infamari ⁊ scamb
 ardet. In aliqui persone luxuriose fuerit locata. Et in p̄
 ner. vj. ⁊ in qd potest homo abicon dēre ignem in sinu suo
 vē vestimenta eius non ardeant: ⁊ c. Ignis consumit p̄
 ciofa de ferri. 3. thess. i.

Cap. lxx. de chelidonio lapide: quē Chelidonia

Conceditur enim fido: Dicitur: qui licet
de deo venit hirsutini extrahit: qui licet
in corpore modicus & de speculo tamen vir
bus est insignis. Dicitur etiam: qui speculo
extrahit. Tunc per febrem & malos humores
valet: tunc aqua / sanatur oculos. Rursus autem languem
lunaticam passione & insaniam: & antiqui sanant languem
et facit hominem grati, facundum et eloquentem vel niger.
Talis est vir humilis: quia vere licet sit rursus vel niger.
Exterioris despecti coloris & apparente: quia hodie peniten
tia & humilitas non appretiat: tamen pro certo non modice
sunt virtutis: quia vere valent coram febris & ardore au
rite: contra humores etiam lunaticos et contra vitia oculorum
contra peccata inuidie. Inuidia enim est vitia oculorum: quia
inuidi non possunt videre boni alii. Talis etiam contra in
natica passione et contra leuitate inconstantem / contra in
fratundem et contra antiqui dolorem inuenerat oculi & ma
licie: et sic facit hominem eloquentem et placet / scilicet bo
et angelis et hominibus. Exemplum de Paulo qui docet
bar phasie omnes veritatem. Ad 2. cor. 11.

Capitulum. lxxij. de de lapide Leraunio.

Consumus fin fidei. et dolo. et in
necius vel hyspanicus. milana vel hamaque
locis contritū generatur: et erit in inferis vel
natur: cuius virtus est q. perinde. totū et locū
in q. fuerit. a fulmine ruri reddit. facit etia vice
re causas. et dicitur domine. Ite lapis significat
vel peruerantia. q. pro certo in locū contritū. in cōfessu
tribulationibus huius modi generatur: q. ista valde
fulmē aduerfari etiam: que oia penetrat: vel contra fide
men. I. contra sententiā rudiatū: vel cōtra tentationes ho
minis: quia vere si patientie constantia habuerimus. et per
uerantia huiusmodi fulminibus nō ledemur: causam fa
lutiū nostre lucramini. et vincemus: et per cōtemplatiōe
in p̄fentiā. et per gloriā in futuro per et virtutē dūcter
dominicus: quia loca peruerantia facit vincere. et nō erit que
eternē beatitudinis obtinere. Bequefices. et nō erit que de
exterrear. et Job. xj. Et il vis: expone de rōre vel de rō
ritate vel de humilitate: vel dicit q. illi qui p̄mo fuerunt in
contritio. in statu peccatorum: et erit de derisui. et erit
per cōfessionē efficitur optimi tūta huiusmodi contritio
fulgur et rēp̄fates. I. cōtra vitia et peccata: sicut patet in
Paulo. Et il expone de I. hysso veniente de ventre vici
nisi: qui valet et de supra: quia virginitas thalamsu est locū
ubi ceruamini ille contritū generatur

Fo. CCXLVII.

Capitulum. lxxij. de crystallo.

Capitulū. lxxiij. de lapide corallio.

Capitulu. lxx. de lapide cornicolo seu cornelio: vtroq3

Capitulū. lxxvj. de gemma dionysia.

Lib. XI.

Vincetius in speculo suo naturali lib. viij. ca. lxx. la-
pidem hunc dyacodon appellat.

Capitulum. lxxviii.

De Lapidibus.

in ecclia. i. a
hoc est dictu
quo ferru fu
t. 11. moti / 2

nascenti: quia scilicet quādoq; facit homines desperare/ et in
vitijs obstinari. ideo bene dicit Eccles. viij. Noli esse iustus
multum etc. Vel expone vi vis de meditatione mortis vel
inferni/ vel de consideratione et timore diuine iustitie. q; fa-
cit bona opera parturire: si tamē indiscrete consideretur/
facit hominē desperare: et ideo bonū est simul dei iustitiā
3 cū diuina clemētia cogitare. Et ites fm dlosc. est lapis
q; pgnas est alto lapide/ qui virtute celesti in eius medio
inclusus generatur/ et ibidē sine fractura lapidis introdu-
citur et creatur: et cōfert sobrietatem/ diuitias et amorem/
facit victoriam et effabilem/ et caducorū prohibet casum/ et
tūat mulierem parituram. Talis est beata virgo: q; vere
ipsa fuit lapis pectosus/ plena scilicet gratijs et virtutib;
et virtute celesti/ scilicet spiritus sancti generata. In ipsa ge-
neratione a labe originalis criminis depurata vel etiā pre-
seruata: quia vere ista fuit pgnas et pgnata alto lapi-
de pectoso/ scilicet dei filio. Huius/ qui per beatam in car-
nationem sine fractione sue virginittatis/ in eius vtero vir-
tute sancti spūs est inclusus. Unde Esai. vij. Ecce virgo
concepit et pariet filium. Et ista pro certo facit hominem
sobriū et maturū/ et dulcem scilicet q̄m ad gratias et vir-
tutes: victoriam scilicet contra demones et tentatōes: effa-
bile scilicet q̄m ad laudem diuinā: et casum in peccatū
impedit: quia scilicet eum tenet in statu gratie: et ferū bo-
noium operū eū facit velociter parturire. Unde Esai. lxxv.
Nāquid ego qui alios parere facio/ ipse nō parturū? Vel
4 etiam ista ad litterā mulieres in partu lunat. Hic lapis
prodit venenante: q; si aliquis de veneni fraude suspectus
fuerit/ et iste lapis sub cibo caute positus fuerit/ ipsum cibū
deglutire non poterit: si autem reus non fuerit/ statim sine
difficultate aliqua manducabit: vt dicit Ildo. et dlosc.
Iste lapis significat diuinā iustitiā/ vel etiam ipm. Huius
iustitiā iudicantē: que quidē iustitiā in nido aq̄m
le. i. in pectore huius inuenitur. Huius iste significat refe-
ctionem eterne beatitudinis. Quando ergo iste cibis erit
paratus/ scilicet post mortem/ tunc vere si homo nō fuerit
reus veneni. i. peccati mortalis/ istū statim percipiet et mā-
ducabit. Psal. p. Parafti in conspectu meo mensam. Si autē
reus fuerit/ tunc vere per virtutem istius lapidis. i. per vi-
gorem diuine iustitie qui in cibo isto inuenitur/ impeditur
ne cibum eterne percipiat voluptatis. Unde iij. Regum
vij. Uidebis oculus tuis/ et non comedēs ex eo. Vel dic q;
iste lapis est p̄latus/ qui cibis. i. bonis temporalibus ecclē-
sie p̄ficiat/ adiungitur et donatur. Quia vere charissimū
iste debet arce a salubris cibis. i. a dignitatibus et benefi-
cijs ecclēsie/ illos qui rei sunt veneni. i. qui veneno peccati
mortalis propulas animas insilunt et corrūpūt: quia vere
cib⁹ ecclēsie debet esse talis/ q; nulli denegetur digno: et q;
nulli cōferatur indigno: sicut dicit Augustinus de glia paradisi.
Capitulum. lxxj. de lapide hematite.

Hematites est lapis ferrugineus/ qui resoluť/ in
colorem sanguinē mor erumpit. Hic valet cō-
tra dolorem oculorū/ ventris et vices: et cōtra flu-
xum sanguinis est remedium singulare: vt dicit
Ildo. et Plat. Frigide em et sicce est cōplexio:
nis: et ideo multum restringit. Et dicit ab hēma quod est
sanguis: et t̄hein/ quod est sistere: quasi sistens sanguinē.
Vere charissimū iste lapis est huius: qui pro certo i igne
passionis apparuit sanguinē atq; rebus: quia factus est
fudoz et sicut gutte sanguinis decurrentis in terrā. Luce
xxij. Et ideo modo valet/ si scilicet deuote cōsideretur/ cō-
tra fluxū ventris/ hoc est luxurie: contra dolorem oculorū/ hoc
inuidie: contra venenū et morsum serpentis/ hoc est detra-
ctionis vel malitie: et omnē fluxum sanguinis. i. omnē car-
nalem delectationē habet penitus eliminare. Et quia fr-
gide et sicce nature est: ideo omnē ardorem luxurie et cō-
cupiscentie refrigerat: et omnē humorē gule vel luxurie des-
secat. Psal. Tu siccasti fluuios ethan. Vel dic q; iste lapis
est cōsideratio et timor mortis: iudicij et finali tormentorū:
que p certo potest dici hematites/ quasi sistēs sanguinē: q;
vere sanguis carnalis voluptatis et mundane p̄p̄eritatis/
vel fluxus cuiuscūq; iniquitatis p eā arrestatur. Iherol. v.
Siccatus est fons sanguinis eius. Vel dic q; iste lapis est
penitētia vel abstinentia etc. sicut supra. Figura de hemor-

rhossa/ que ad tactū vestimētū Christi a fluxu sanguinis est
sanata. Vestimētū Christi est abstinentia/ que reuera sa-
nat ab istis fluxibus animā peccatricem.

Elitropia gēma est viridis guttis et venis san-
guineis sup̄fusa. hec in effectu est mirabilis: q;
in aqua ponat/ et solis radijs p̄fundatur/ statim
aerem ita immutat/ q; sol pati videt et
celus: radios obnubilat/ ita q; sol pati videt et
plum: vt dicit Ildo. Unde d; in lapidario: Sanguineū red-
dit mutato lumine solē: Elitropia nōnā terris effundere
cogit. Talis pro certo fuit beata virgo: que pro certo fuit
viridis p honestatē/ sanguine respersa p benignitatē et
sanguineus humor qui est mollis et dulcis/ benignitatē et
pietate designat. Hec fuit posita in aqua/ scilicet deuotione/
gratie et cōpassionis/ fuit etiam illustrata radijs solis. Luce
fluente dei/ scilicet lumine sapientie et discretione: maxime
q̄m fuit ab angelo salutata. Et ideo pro certo sciem facit esse
sanguineū: q; vere solē iustitie dei filiū se cū capere colat
sanguinis. i. carnē sanguineā et humanā: et sic p ipam et
ipsa ipse fuit quasi eclipsatus/ et quasi a claritate eterne lu-
minis obsecutus et p̄uatus/ in quā creatio facit et hō-
q; sicut dicit Iohel. iij. Sol fuit ibi cōuersus in tenebras/
luna in sanguinē. hoc est dictu q; fil⁹ dei/ qui dicit potest
sol et luna ppter eternitatē/ fuit cōuersus et inclinus/ q; Ubi
tenebras. i. intra latebras sanguine carnis nre/ q; Ubi
caro factū est. Ios. j. Et ideo bene potest dici beata virgo
elitropia. i. solis cōuersio/ q; per eam fuit sol huius
uerfus et inclinat⁹ ad carnē assumendā. Figura Apoc.
vbi tertia pars maris facta est sanguis. Sic vere mare
huius per paupertatē amariatus/ habet tres partes. i.
diuinitatē/ aiam/ et corpus: et tertia et pars/ scilicet caro facta
est sanguis. i. posita de purissimis sanguinib⁹ virginib⁹
nec dicit. Unde p sal. L. ouerit aquas cor in sanguinē/ scilicet
Vel dic q; iste lapis est crux/ que guttis sanguinis scilicet
huius fuit ad litterā cōspersa: quia vere per ipsam ipse sol
iustitie huius factus est rubet coloris/ q̄m ad sup̄-
nem quem emittit: et p eius etiā iurcm. i. p crucis sup̄-
cium eclipsari fuit vilius: quia scilicet per mortem quā ibi sub-
ijt/ lumen suū. i. vitā corporālē perdidit et amisit/ lumen
etiā deitatis vilius fuit q̄m ad apparentiā non habere. Ier-
gura Apoc. xvj. vbi angelus effudit phialā ire dei in fō-
factus est sanguis. Sic vere angelus. i. diabolus cū iustie
effudit phialā ire dei. i. tormēta passionis/ in solē. i. in
suum: et sic factus est sanguis. i. sanguineus/ et rubicundus
ideo dicit elitropia. i. solis cōuersio/ sicut supra. Vel dic q;
iste lapis est huius: qui pro certo quādo fuit guttis san-
guineis superparius/ scilicet in passione/ et quādo in aqua/ in
miseria passionis et tribulationis fuit positus/ tunc super
litteram fecit eclipsari solē/ q; tūc tenebre facie sunt
vniuersam terrā. Luce. xxij. ideo Esai. xxxij. Solē nubes te-
gam: et luna nō dabit lumē suū. Quia vere quando luna
humana huius natura nō dedit lumen suū/ scilicet in morte
tunc sol nubes et tenebras fuit reclusus. Amos. viij. Agnec-
re faciam solē in die luminis etc. Et elitropia est talis na-
ture q; posita in aqua in pelui ad solis radios/ statim facta
aqua bullire/ et in nebula facit eā euaporare: tandē i gut-
tas pluuias soluit illa nebula seu nubes: scdm Ierol.
Talis est cōtritiō: quia vere si in pelui cordis nri fuerit im-
posita/ et ibi aqua pietatis inuenierit/ et radijs solis. i. diuina
gratia percussa fuerit/ cor nostrū tūc vere statim ebulliret
feruorē et dilectionē: et faceret nebula ascēdere. i. vaporē pec-
catorū emittere et euancescere p cōfessionem: et sic gubabit plu-
uia. i. irrigatio lachrymarū/ seu deuotio salutaris. Unde
Regū. xviij. Ecce nubecula parua ascēdebat de mari. Et
sequit ibidē q; sequuna est pluuiā largissima. Vel per aquā
(et melius) intellige carnalia pctā/ q; euaporat p cōfessionē
virtute cōtritionis. Vel si vis p elitropia intellige passionē
huius: q; facit cor ebullire p cōpassionē/ et pctā euaporare
et pluuiā inducit lachrymarū p cōfessionē/ et adūge ad s. de
huius passionē: vel de cruce si vis. Vel dic q; q̄m alui re-
lū habere pluuiā in tpe siccitatis/ ipi debēt ponere tpe
cordis sui elitropia. i. huius p deuotionē et amorē: et elemosine
etiā ibi habere aquā. i. pietatis et cōpassionis et elemosine

Li. XI. De Lapidibus. Fo. CCXLIX.

[illegible]

Et ad dunge ad S. supradictum.
Capitulum .xxiij. De lapide Enydros.
Hydros est lapis parvus; qui temp sine dis-
continuatione lachrymas emittit: nec tamē
liquefit omnino; nec efficitur alio modo mi-
nor. Unde dicitur lapidario: Perpetuus est
lapis lachrymas diffillat enydros: Qui velut
ex pleni fonte catenigine manat. Talis est beata vir-
go; vel etiam ipse deus: quia vere ab istis sine aliqua di-
minutione se discontinuat semper emanat; et exis-
tendum sue perpetue misericordie et largitatis; et suorum
beneficiorum irrigatio vel medela; a quib misere an-
te me continue irrigatur et. Nam sicut ex quodam pleno
fonte temp fillatur et. Nam sicut ex quodam pleno
fons; et sic .xxxi. Et quasi hortus irriguus: cuius no-
mine dicitur. Et el dic q iste lapis significat animam
damnantem: que perpetuis lachrymis habet lugere in
inferno; nec tamē consumitur; nec deficit in eternum.
Sibi enim credit stetus; et fridor dēum. 2d Barth. xliij. Ideo
dicitur Job .x. Quia que fecit; nec tamē consumitur.
Et Enydros per suam occultam virtutem aerem conti-
num congelat et condensat in aquam: et sic videtur
semper aquam emittere et guttatim diffillare: et sine sui
diminutione aquam et stillas perpetuo generare: Im Jsa-
dorum et Lapida. Sic vere si nos sumus enydri; i. la-

plides preciosis / ſez luſti z boni z pſi / totum aerem conti-
gum. ita mpoale exteriorum noſtram ſubſtantia de-
bemus conuertere in aquam z pluuiam. Leleomphnas
quibus debem? alios irrigare: ſic licet ſtam aquam
continue emittamus, tamen non dimittimus per pau-
peratatem: quia ſicut dicitur 2.uce. vi. Date et dabit vo-
bis. quia qui dicit pauperi non indigebit. Pro uerbis
xriſti. Quia ſicut circa illum lapidem nou? ſemper aer
introducitur z ſic ſtille ſemper continuatur: ſic de de
ſemper introducitur per ſuam occultam prouidentiam: no-
uum aerem. L. nouas diſtillas circa illos qui aſpirat pie-
tate: ita poſſunt ſemper emittere ſtillas elemoſynarum
ſine ceſſatione. Unde dicitur de Joane elemoſynario q
qſto plus dabat: tanto pſ abundabat. Al. ſi vis p aerē
ſtrellig ſcientia per ſtillas p dicatione vel doctrina z c.
per oia ſcientia ſupra. Qui Job. 41. In illa die ſitilabunt
montes dulcedinem: et colles ſuam lac et mel.
Capitulum. lxxiii. De pſſitile lapide.

Capitulum. lxxvii. De Lapisse lapide.

¶ Has epistulas proprietates apud Iuliodum nō com-
 perio: ubi fāte illi de gēmis est sermo: s; meminit eesse
 istis lapidis (q̄ Plinio hephesites dicit: s; hic z libermola)
 legēdis docet: cū prius hephesites legere) quē natura
 dicit habere speculi in reddēdis imaginib; (q̄ s; rurlet:
 culus z eximentū esse dicitur si inueniāt aq̄ addit: sta-
 tim refrigeret: aut soli oppolit: aridā materiā accēdat.

Ephraim et lapis rutilans et rubicundus: qui ex parte cordis gestatus: totum hominem reddit: copelent seditiones: et fructibus terre coeret locustas: et volucres: et steriles nebulas: et grūdines: vt dicit **Ysidorus**. **Iste** est lapis: quia ipse fuit rubicundus: et sanguineus: quod ad passionē. Et fuit rutilans: et splendidus: ipsum ad refectorem et ascensionem: quia vere ipse in corde nostro habuimus? per gratiam et affectionē: tunc a iunctis aduersantibus tui sumus: tunc illud **Ez. xliij.** Tolli time re: ego tecum in sum: dicit dñs. quia vere si in terra conscientie nostre fuerint fructus. i. gfe et virtutes: tunc per virtutem eius exinde fugabunt volucres. i. demones et tentationes: et nebulæ steriles. i. malæ affectiones: et delesterationes: seditiones: fructibus copelcent. **Uti** si vis ipsum lapidē intelligi feruorē caritatis: exponē sicut supra: quia ipse rutilat arde: pñdēt. **Uti** dic ad litteram de fructibus terre: quia si in corde nostro ipsi per deuotionē fuerint: exinde alia mala fugat: et nebulas et pluuia notias expellit: etiam seditiones quatuor: si tunc sedat: quia dicit **Prouer. xij.** **Lapis** placuerit deo vñ hoīs inimicus ei: puerit ad pacē et c. **¶** **Ephraim** est lapis q̄ pietas: et in aquā feruent: facit ei a bullitio cessare: post modicū frigescere: et seditiones deo repimere: sū **Ysidoro**. Talis est mōtia mortis: vel crā sūus benignitatis: quia vere si aliquis sit feruens per iracundiā et appetitū vindictæ: si ipse lapis. i. mōtia mortis: vel crā sūus benignitatis: in eo ponat: et diuinā inspirationē imittat: tūc flari cessabit bullire per iracundiā et furorē. **Ideo** dicit **Eccl. xlvij.** **Abieciro nouissimō: et desine inimicari.** Et iō seditiones deo mitigare. **Uti** si vis exponē p̄ om̄ia de benignitate et pietate: quia pietas et caritas om̄ia fugat sūcitatat. **Prouer. xv.**

Capitulum. lxxv. De Excolicero.

Eccliecois est lapis ymnus. lx. coloribus decoratus qd diligenter respectu oculis intrinsecis est tremulosus. vt dicit Ioh. B. cetero talis est de qd qd hie in se. lx. coloribus hoc est dictu ymnus strare pntu et pfectionibus qd hie respectu intrinsecis. qd hie pderat strare et pfectionibus / iustitiam. lx. maleficia. ipe p certo strare hz coloris intellectus tremulosus et timorosus. qd nra em oculo mbit et ore gerit. i. hie. x. qd hie pderat strare diuine maleficia / succos oculi et pudentis / pderat strare et pntis / intellectus tremulosus efficit vacillans et timorosus. qd dicit eccl. xlii. Pulchritudinem coloris eius admirabitur oculus et. Melior p omnia de beata virgine.

Capitulum. lxxvj. De Ferro.

Ferrum est metallum durissimum et ad remol-
liendū et dissoluendū difficillimū: et ideo dicitur
ferrum a feriendo: eo quod sua duritie omnia fe-
riat et cōcutiat atque domet: quod licet de terra oria-
tur: ut dicitur Ysido. Frigide enim et sicce est nature dure
pariter et cōpacte. Recte tales sunt mūdāni tyrāni et pec-
catores: quod vere licet oriatur ex terra et carne terrea: tamē
sunt duri et obstinati: et in malis cōsuetudinibus indura-
ti: unde non possunt remolliiri vel dissolui per contritio-
nem vel cōpassionem: quod et a pietatis et predicatorū ver-
bis et reprehensionibus malleatur: nisi forte a deo in igne
forti. In asperis tribulationibus decoquantur. Et ratio est:
quia vere frigide et sicce sunt nature: quod pro certo isti sunt
frigidi per indevotionē et sicci per crudelitātē et incompas-
sionem: et ideo inveniunt duri. I. crudelēs et obstinati/
parci pariter et avari: et oia alia metalla. I. omēs alios ho-
mines: subditos scilicet vel vicinos duritie sue crudelitatis
feriunt: malleant et cōpimūt per tribulationes et exactio-
nes. Ideo dicitur Danielis. Ij. Ferrū omnia domat et vin-
cit. Ideo tales mūdāni principes et tyrāni fuerunt optime
figurati Dani. vij. ubi vidit bestiam quartā, que habebat
dentes et ungues ferreos: et devorabat et cōmīnebat: et
reliqua pedibus cōculcabat. Sic vere sunt isti: qui habēt
dentes. I. verba et ungues. I. verba ferrea. I. dura et crude-
lia: ideo omnes alios suis crudelibus rapinis et exactio-
nibus cōcutiunt et deterrent: cōculcāt et vilipendunt.
Ezech. xxxij. Reliqua pedib⁹ cōculcabatis. Etia. xlv.
Sic quod durus es tu et nervus ferreus cervus tuus: et frōs
tua erit. **F**erramenta debent cum oleo temperari: ne
aque frigiditate nimis indurentur. Oleū quod sanat las-
sa mēbra: significat pietatem: que pauperes lassos et lan-
guidos confortat. Per aquā autē in qua hoīes submer-
guntur: intelligo mundi prosperitatē. Ne ergo ferrame-
ta. I. mundi divites nimis indurentur per paritatem mū-
danam: ideo sepe debent vngi cum oleo misericordie et
pietatis: hoc est dictū quod sepe debet eis predicari de ele-
mosyna et pietate: et in istis se debent iugiter exercere.
Unde Deutero. xxxij. Tingat in oleo pedem suum fer-
reum. **F**errum ex contactu sanguinis citius quā alias
inficitur: consumitur et rubiginatur: et maxime sangui-
ne humano: quia secundum Ysidorū: sanguis human⁹ se de
ferro viciscitur: quia sicut sanguis per ferrum effunditur
sic nulla re ferrum ita cito consumitur: sicut cum huma-
no sanguine infundatur. Sanguis significat crudelitātē.
Nam licet ferrum. I. duri et ferreū tyrāni effundant san-
guinem. I. multas faciant crudelitates: tamen ab huius-
modi sanguine et crudelitatib⁹ rubiginantur: consumū-
tur et perolantur et temporaliter et spiritualiter: et ma-
xime sanguine humano. I. cum sanguinem humanū fu-
derint. I. cum bonis et iustis crudelitatem fecerint: quia
scilicet tunc necesse est ipsos perire vel temporaliter vel
eternaliter et consumi. Unde Psal. Utri sanguinem et
dolosū nō dimidiabūt dies suos. Ideo dicitur Ezech. xxxv.
Cum sanguinem oderis: sanguis te persequetur. quia ve-
re ad litteram per quod multorum crudelitas causa est mor-
tis sue et temporalis et eterne. **F**errum secundum Ysidorū. ha-
bet concordiam cum adamante: ipsūque attrahit ada-
mas: etiam si in vase ligneo vel argenteo sit inclusus.
Adamans lapis durissimus et nulli cedens est diabol⁹:
qui nulli parit: ferrum autem frigidum et durum sunt
mundi peccatores et obstinati et indevoti: quia pro cer-
to isti videntur habere concordiam cum adamante. I. cū
diabolo: quia quīsi ipsi sint in vase ligneo vel argenteo. I.
in statu religionis vel ecclesie: ipsos tñ attrahit: scilicet
per vitia et peccata ad infernū: et ipsi sibi obediunt atque
parent. Unde Ezech. xlvij. Depigimus fedus cum mor-
te: et cum inferno fecimus pactum. Vel dicitur quod adamas
significat duos et crudelēs superiores: ferrum autē cru-
deles ballivos superiores et inferiores: qui vere inter se
habent concordiam: quia scilicet ad nocendum alijs in-
vicem sunt concordēs. Psal. Conuerunt in vinum ad-
uersus dominū. **E**tiam presente auro vel argēto: fer-

rum sequitur adamantē. Sic vere magis debemus sequi
diligere et eligere adamantē. I. Iustū vel duritiā po-
nitēte: quā aurū vel argenti. Prover. vij. Melior est fru-
ctus meus auro et lapide p̄ciolo. Ioan. viij. Qui sequi-
me: non ambulat in tenebris. **F**errum bene polime-
ntum si aceto et alumine linitum fuerit: erit simillimum et
dicitur Ysidorus. Sic vere si ferrum. I. peccator: primo po-
liatur: et ab omni rubigine peccati purgetur per peni-
tiam: tunc si aceto. I. amara mortis memoria: et alumine
claro. I. discretione et sapientia linitur: tunc vere efficitur
similis christi. viro iusto et perfecto: hoc est dictū quod efficitur
sonorus per predicationem: rubicundus per dilectionē
splendū per honestam cōversationem. Etia. xlvij. Mi-
seris ero altissimo. **F**errum (ut dicit Ysidorus) mē-
ginem nō attrahit: si cerussa vel medulla cerui fuerit in-
perlinita. Sic vere homo linitus et fulgidus per puri-
ficationem et conscientie puritatem: rubiginē male cōversio-
nis vel peccatorū nō contrahit: quā medulla. I. cor-
de gr̄e vel deuotionis: pietatis vel cōuersionis: tunc
erit perlinitus. Job. xij. Medulla ossa ipsius irrigauerunt.
Ferrū candēs in lacte vel vino extinctū: facit ipsum
dicinale splenicis: secundum Lonsant. Sic vere homo cō-
ritatus et feruens facit lac sacre doctrine: vel vini cō-
uersionis et verborū: vtile et medicinale illis qui pa-
tiuntur melancholiam tristitie vel desperationis. Etia.
dic qd splen (qui ridere facit) significat pipperitatem mē-
ferum g. I. peccator damnat⁹ et accensus in inferno: qui in
lacte et vino. I. in mūdā delictis suis extinguit⁹ et
facit huiusmodi delicias medicinales. I. ad eas precauendū
splenicis. I. illis quos mūdā prosperitas allicit: et quib⁹
arridet: quod damnatio reprobos est castigatio perierit.
Psal. Manus suas lauabit in sanguine peccatoris. **F**errū
ferrum accensum cito corrumpit: nisi malleis indurentur.
Sic peccator qui est accensus et inflatus per reprobos
nes et concupiscentias et malas affectiones: cito corrigitur
scilicet per malos consensūs et opationes: nisi cū malleis tri-
bulationū vel correctionū: vel cū malleo. I. cum cōsol-
ratione tormento: infernali percussus fuerit et duratur.
Locus eius indurabit quasi lapis. Job. xij. **F**errum
dens in igne nō est vitile ad tendendū: nisi donec incipiat
albescere. Sic peccator illi qui in igne tentationū rubet per
nates et sanguineas affectiones: delectationes: quod feruor
apti ut a deo malleantur per tribulationes: quod feruor
sunt infirmi. Sed illi qui in igne isto apparent albi et
sitatem: quod est uent⁹ et calefacti: apti tñ sunt ad tribu-
lationes: pro dno sustinēdas: et ut diuini vbi⁹ deurent.
Laudidi facti sunt nazarei eius. Themo. iij. Vel dicitur
quod hō rubet. I. quod est in furore suo et feruore: non est
percutiend⁹ aut corrigendus: quia. I. tūc non recipiet corre-
ptionē. debet ergo expectari quod albescat. I. quod a furore suo
pescat. **F**errū in multis vitile est hominib⁹: si autē
licet plus diligat auri spēs ab avaris. Nam ferro res pu-
blica gubernat⁹: malorū audacia coercet: bonorū securi-
tas etiam custodit. Ferrū istud significat iudiciā: quod vere
testatem: dei. I. et hominū: quod dura et austera inuentū: vel
ista est in mūdo plus necessaria quā aurū et argenti: vel
citas tueat: et ut sic res publica. I. cōis status hominū
te gubernet. Ideo Sap. j. Diligite iustitiā: oēs qui iustiti-
catis vobem. **S**ine ferro edificia non subsistunt: sicut
cultura nō exerceat: panis nō acquirit⁹: et acquisitus sine
ferro non diuidit⁹: scinditur vel partitur. Per ferrum
rum intelligo penitentiam et mundi tribulationes: que
dure sunt: quod (ut est ad Hebreos. xij.) disciplina omnia
non videtur in presenti esse gaudij: sed mercedis. Iste eni-
go valent ut agriculturam bonorū operū exerceamus: et
terram carnis nostre scindamus debite et mature: et
ut sic inde fructus meritorū et virtutum reporemus: et
panes eterne refectionis acquiramus: et ut in celo cali-
ficia mansionis perpetue preparamus: quia per multas
tribulationes oportet nos intrare in regnū dei. Etia. xlvij.
Ferrum licet sit durum: tñ cum ferro alio acuitur: et
scindere valeat et truncare. Sic vere licet aliquis sit
rum. I. durus et obstinat⁹: obsecrus per ignorantiam: pe-

betatus per negligentiam/frigidus per indevotionem/
ponderosus per pigritiam/tñ quando alio ferro. i. duris
mundi tribulationib⁹ purgatur/aliqui acutur ⁊ politur
per gras ⁊ virtutes/et disponitur vt scindat carnes: scz
proprias per penitentie macerationē/et vt scindat pa-
nem. i. diuitias temporales/eas diuidendo per elemosy-
nam. i. diuitias spirituales. **Prouer. xxvij.** Ferrum ferro acutur.
Vel dic qd ferrum. i. durus ⁊ ferreus intellectus acutur
⁊ subtiliatur ferro. i. per laborem studij ⁊ exercitationis:
quia sicut dicitur **Ecclesi. x.** Si hebetatum fuerit ferru/
multo labore et acutetur. **¶** Ferrum qñ igne excoquitur/
tunc molitur ⁊ resoluatur: scoria siue imunditia ex ei⁹
substantia separatur. Sic qñ durus peccator in igne co-
stitutionis vel tribulationis ponitur tunc molitur per pie-
tatem/resoluitur per deuotionem: ⁊ a scoria. i. a peccatorū
suorum spurcia depuratur: scilicet per confessionem. **Esa. i.**
Exequamur ad puri scoria tuam. **¶** Ferrum durante
igne est rubrum ⁊ molle ⁊ ductile: cessante autē eo/iterū
nigrescit ⁊ induratur. Sic diuites dñ sunt in igne infir-
mitatis vel tribulationis/mollescit per pietatem/rube-
scunt per charitatem: sed qñ sanantur vel prosperantur/
ad pñam duritiam/frigiditate ⁊ malitia reuertunt.
Prouer. xvi. Sicut canis qui reuertitur ad vomitum:
ita stultus qui iterat stultitiam suam.

Capitulum. lxxvij. De Ferrugine.

Ferrugo fm **Philozum** est illud qd a ferro qñ
percutitur decedit: vel ferrugo dicitur ferri ru-
bigio: que ferrum qñ durum rodit/maculat
⁊ inficit/et etiam fēdit alios cōtingentes: et
qñ ferrum fuerit plus politu/ tanto rubigo
et facilius inheret ⁊ difficilius remouet. Ferrum durū
⁊ stabile est vir perfectus: qui qñ ad aiam durabilis
est sine morte. Rubigo autē que sibi gñatur ⁊ inheret/est
peccatum: qd in anima gñatur ⁊ nutritur. Licet ergo
anima sit dura per constantē firmitatem/ licet sit polita p
bonos apparentie venustatem/ tñ rubigo peccati ei de
facili adheret: ⁊ non de facili remouetur: qd vere ferru. i.
animam cōsumit ⁊ corrodit per conscientie remorsum/ ⁊
eam fedat ⁊ inficit per male conuersationis fedatatem/
⁊ per malum exemplū corrumpitur ⁊ inficiunt. **¶** Ferru
natur ⁊ erinde rubigo difficilius extirpari. Sic de qñ
nobilitatem/ tanto rubigo peccatorum sibi facilius ad-
heret: et per eam defozm⁹ maculat: ⁊ ab ea difficil⁹ per
penitentiam remouetur: quia ad sensum patet qd nobi-
lor ⁊ sapientiores qñ peccatorum rubigine maculan-
tur/ difficilius emendant. **Ezech. xliij.** Non eruit de ea
nimia rubigo eius. Tales em difficilis qñ alij corrigi-
tur. **¶** Rubigo de ferro non tollit/ nisi tripliciter: scz per
ignis excoctionē/ per ferree lime dēctate corrosiōē/ vel
per arene vel lapidis seu metalli cōfricationē vel pcul-
sionem. Sic de pñā ab aia non tollit/ nisi per excoctio-
nem contritionis/ vel per limā dentatam. i. cū lingua ⁊ dē-
tē ⁊ satisfactionis. **¶** Ferrugo fm **Philozum** habet virtutē
attenuandi/ fluxū stringēdi ⁊ consumēdi ⁊ vomitū puo
etiam peccata destruit ⁊ consumit: vomitum cōfessio:
nis procurat atqz facit.

Capitulum. lxxviii. De Gleba.

Gleba est terra coniuncta et globata: que fm
Grego. dum sic est opacta/ semini et fructui
impedit pductionē: cōfracta vero tegit semē
na atqz fructu. Tales sunt diuites: qd dñ sunt
in uicem cōpacte ⁊ ligate in scriptis cupidoz
mina bonarū gratiarū/ ⁊ femina uirtutum/ vel se-
ctio: qñ vero frangitur/ tunc germina et femina ⁊ fru-
ctus uirtutum ⁊ gratiarū perficiunt ⁊ procurant: ⁊ ma-
gis qñ plura doctrine vel gratie irrigantur. Et tunc de
gleba dicitur illud **Iob. xxvij.** Locustas sabbiri la-
pides eius: glebe ipsius aurum. Sicut em fm **Aristo.**

gleba quādoqz est aurea: sic he talis gleba diuisitatum
quando p elemosynas confringit/ tunc aurea debet dis-
ci. **¶** **Iob. xxvij.** Locustas sabbiri ⁊ c.

Capitulum. lxxix. De Gemis in generali.

Gemme dicuntur eo qd luceant sicut gummi: ⁊
preciose etiam dicuntur/ eo qd rare sint et pau-
ce: quia omne rarum preciosum. Gemme autē
tem quando iunguntur/ decoem maximū sibi
conferunt et ministrant: vt dicit **Philozus.**

Tales sunt virtutes: quia si sint i aliqua bona persona/
semper lucem boni exempli vel boni operis emittunt:
et auri. i. ipsius anime sunt nobilissimū ornamentum: et
ad litteram sunt rare atqz paucē. Ideo de anima potest
dici illud **Ecclesi. i.** Tanqz vas auri solidū/ ornatum omni
lapide precioso. **¶** Gemme in diuersis locis inueniunt:
quia aliquando de terra cum metallis effodiuntur: ali-
quando in maris littozibus: aliquādo in fluuiozū gla-
reis inueniuntur: aliquando in animalū vel volucrum
corpozibus procreant. Qualiterqz tñ sit/ virtus lapi-
di a deo singulariter deriuatur: et eis a deo virtus et
efficacia specialiter dedicatur: quia dicitur in lapidario
Igens est herbis virtus data/ maxima geminis. vt di-
cit **Philozus.** Recte sic est de virtutibus: quia aliquādo
inueniuntur in terra. i. in simplicibus et humilibus/ ali-
quando in litore maris. i. in uis amaris/ cōtritis ⁊ pes-
nitentibus: aliquādo in glareis fluuiozū. i. in uis des-
uotis ⁊ sapientibus: aliquando in corpozibus animū. i.
in uis contemplatiuis et spiritalibus: aliquando in
corpozibus animalium. i. in bonis actiuis et secularib⁹.

Nam in omni statu et conditione hominū inueniuntur
gemme. i. gratie ⁊ virtutes: et in eis occulte per dei in-
fluentiam procreantur/ earumqz virtus ⁊ efficacia. i. uir-
tutum valor et meritum a deo principaliter ⁊ immedia-
te disponitur/ instituitur/ dispensatur: quia sicut dicit. **i.**
ad **Corinth. vij.** Deus enim dat unicuiqz donum fm uir-
tutem suam. ipse enim solus nouit qualiter et quomodo
est virtus quilibet acceptanda. **¶** Gemme quando no-
biles sunt et vere/ virtute incredibili sunt a deo insigni-
te: sed quandoqz artificialiter sunt falsę gemme/ ita ve-
ris gemmis in apparetia similes/ qd vix inter eas potest
distingui qñ ad exteriorē speciem ⁊ decozem: vix
tamen et efficacia istarū differentiam manifestat: fm
Philozum. Recte sic est loquendo spiritualiter: quia illi
qui sunt vere gemme. i. uiri iusti et perfecti/ p certo sunt
virtutum plenitudine decorati: et ideo diligendi sunt et
honorandi. Veruntamen inueniuntur multe falsę ge-
me. i. multi hypocrite et ficti homines: qui in colore et
exteriori apparetia sunt bonis similes ⁊ confosmes: et
ideo difficile est cogitare et iudicare qui sint veri ⁊ qui
falsi: qui boni ⁊ qui mali. Veruntamen si virtus et effica-
cia quozumlibet attendatur/ hoc est dicu: si opera consi-
deremus/ tunc bonozū ⁊ malozū differentiam diluci-
de cognoscem⁹: quia ex fructu arbor cognoscitur. **2. uci.**

¶ Inter gemmas difficile est iudicare: quia multe sunt
splendide ⁊ lucide/ qd tamen sunt modice virtutis. **¶** **¶** **¶**
dam etiam vilis et hispida coloris: que tñ sunt maxime
virtutis. Nam plus qñqz latet de virtute i vno paruo
et ferrugineo adamante/ qñ in sardo lucidissimo vel be-
ryllo: fm **Philozum.** Sic vere inter homines est hodie diffi-
cile iudicare/ quis. i. bonus sit: et quis malus: qualiter
multi sunt splendidi per honestam cōuersationem/ qd ve-
re modice sunt virtutis: sicut sunt hypocrite. Sūt etiam
multi qd licet sint (more adamantis) vilis coloris. i. parue
apparetie vel etiam leuiss cōuersationis/ interius tñ in
corde ⁊ in occulto sunt bone ⁊ magne perfectionis. Vel
dic qd multi sunt lucidi qñ ad scientiā/ qui pauce sunt
virtutis: ⁊ cōuersio multi sunt obscuri ⁊ ignorantes ⁊ sim-
plices/ qui tñ precellunt alios in stute. Ideo nolite iudi-
care fm faciem: sed iustum iudiciū iudicate. **Joan. v.**
Vel per claros intellige diuites/ p obscuros pauperes:
quia multi sunt viles et humiles pauperes/ qui in scienti-
tis ⁊ moribus/ claris ⁊ diuitibus sunt meliores: qd me-
lior est pauper sufficiens sibi/ qñ diues gloriosus et indi-

De Lapidibus.

gens pane. Prover. xij. Vel dic q multi clari sunt & maxime apparetie/qui tamen modice sunt virtutis: scilicet quantum ad divitias temporales: et converso multi sunt rufici minoris apparetie: virtutis tamen sunt maxime quo ad divitias: licet sub obscuro burello lateat sua virtus.

Capitulum. lxxx. De lapide gagate.

Algates est lapis viridis / glauc⁹ vel niger:
et est de facili cōbustibilis tere sicut trus. fū
mō autem ē⁹ serpentes fugat; demōia:
cos prodiat; demōib⁹ cōtrariatur. fūm p̄
doriū. Sic vere quādo aliquis est trus ē⁹
terrois habitus vilitat⁹; niger per humilitatē; glaucus
per penitentie austeritatē; que scē hominē facit hūpidū
et pallentē; de facili cōbustibilis per amōis incendii dū
per charitatē; tunc vere fumus. Lozato que ab isto emē
nat; et ad deū elevatur; habet fugat serpentes. i. veneno
sas carnis delectationes; demōes. i. demōniū suggestio
nea et tentationes. Andē i. hōb. vi. Enim est elusio

ne et tentationes. Unde 2. cor. vii. Sumus enim tibi
2 fugati omnia genera demoniorum. ¶ **W**agares Fem. Diolo
virginitate prodit/ quia si quia aquam eius biberit/ si
virgo/ non viciabit/ hic autē virgo non fuerit/ flatim etiam
contra voluntatē vīnā emittit/ et sic veritas per lapidē
peritur. **A**les sunt mundi delictē vel būitque/ q̄ verū
si aliquis homo virgo et castus. i. purus et iustus aq̄s bibe
rit et acquirit/ aqua būitmodi fībi pocul dubio re
nocebit/ quia p̄sp̄ritas bonos non nocet/ imo lunat. **S**
autem homo non sit castus/ sic imp̄r/ iniustus/ tunc verū
si aquam mādane proferat/ biberit/ flatim incipit
vīnā. i. vitiozū/ et peccatorum fedatitē producere/ facere
et emittere/ et sic hie mentis corruptio patet. **F**igura
¶ **A**umer. v. vbi si mulier suspecta de aliquo adulterio
non effecit rea/ non nocebat et aque maledictionis/ hic autē
effecit adultera/ suus vter/ tunc fecit/ femur ipsius p̄u
tecebat/ et sic ipsa adulterio deperibat. **S**ic vere si mu
lier. i. anima adultera nō fuerit/ p̄ vīta/ peccata/ tunc
licet bibat aquam maledictā/ mūdanē proferat/ t̄
ab ea non ledit/ nec inficitur quoquo modo/ si autem
rit adultera/ vt q̄ cum diabolo et rebus mundanis pe
diuerit/ mala delictoria fomicat/ tunc vere si aquam m
dane proferat/ biberit/ flatim intimescit/ per super
biam/ contumescit/ per luxuriam/ adulterio moxius
mortem temporalem pariter et eternam. **A**pocalyp. vii.
2 et ubi homines mortui sunt et aqua/ quā amare facit
3 sunt. ¶ **W**agares calefaci/ p̄cales attrahit et eleuat/ p̄
uis eius dentes lacatos roborat et cōfirmat/ dolores vi
tris sedat/ et carminā et maledicta irrita facit et emuat.
Sic vere vir perfectus per bona sua exempla p̄cales. i.
peccatos attrahit/ scilicet ad bonum/ et maxime quā
do calefactus est per charitatem. dentes etiam vacillā
tes. i. deperatos et timorolos confortat et roborat per cō
solationem/ maxime si iratus et puluerisatus fuerit per
humilitatem. Unde Job. iii. Vacillantes confirmave
runt manus tue. Dolores etiam ventris. i. miseriam et
tristitiam aliorum illi per verba et opera sua consolatos
arg. per elemosinarum liberalitatem auferunt/ carmi
nibus. i. deceptionibus malorum et hereticorum obuiā
et resiliunt per scientie veritatem/ et per fidei firmatē.

4 ¶ *Bagates* nortus humores confumit / hepar confortat / menstrua pouocat / et partum valde accelerat / dolores stomachi sedat / fm *Dioscorido*. *Salis* est contritio / quia vere per eam consumitur nortus humor carnis / ledeatationis / confortatur hepar / spiritualis affectio / nte / quia hepar amare cogit / pouocatur menstruum .i. peccatorum infectio / scilicet ad exitum / confessionis / partus etiam .i. bonorum operum procreatio / per eam acceleratur / et dolo / stomachi .i. conscientie remouet / et cor-
5 rolio per eam fedatur. ¶ *Bagates* valet contra nocturnas demones / verationes / contra carmina / et incantationes / 2 dentes laesos roborat / puluis eius fm *Dioscorido*. Sic diuina scientia vel scriptura valet contra incantationes / hereticorum / contra verationes demonum / et tentationum / et dentes .i. homines in fide vacillantes roborat / et confirmat. *Iob. liij.* Venuit tremor et roborati
6 ssi. ¶ *Bagates* in aqua cocciditur / in oleo autem extitit

guitur: fm Jsidori. Sic charitas ⁊ sic, sicut supra de cal-
ces, charitas, de charitate. ¶ Patet ergo qd gagate li-
cet sit lapis rudissimus, tamē preciosissimus est: et ideo
propter ruditatem exteriorē nullatenus condemnan-
dus. Sic vere multi licet sint rudes ⁊ simplices, et inco-
positi: tamen quandoq; sub exteriori humilitate latet
copa gratiarum. Non ergo spernas hominem in visu
suo. Eclli. xi.

Capitulum. lxxxj. De lapide galactite.

[illegible]

et inducere vel inferre.
Capitulum. lxxxij. De gemma galatia
seu galaxia: que Plinio Galaxias di-
citur.

Calidas gemma eff candida /
 citam grandinis in figura: quante est frig-
 idum / q nunc ab igne calefit: q dicit /
 dous et Dofco. Sic vere multi funt /
 gidi per Deuotionem / q licet in igne
 bulationum ponantur / pfi nunc calefit in beato-
 re: fed femper frigidi et obftinati et indeuoti reman-
 et: et iniqui: et hoc maxime illi funt candidi. Illi qui
 candore mūdane proferitatis fine pefitit /
 qui etiam grandini funt fimiles: quia felices ad modū
 grandinis bona viciū fuū per rapinas deuorant

consumit. Etando magna sicut talentū descendit de celo. Apoc. vi. Et dic qd iste significat bonos et iustos/ qui sunt candidi per castitatem/ grandini si nubes per lucem et honestatem: et tūto frigore pleni. I. tanto diuino timore coalescunt per ardore concupiscentie/ siue carnalis siue mundialis: qd scy boni dulces qd sunt in statu prosperitatis nunq̃ propter hoc per auaritiā aut luxuriā incalescunt. Unde. li. Regum. i. dicitur de Dauid: Lūq̃ operiretur vestibus/ non calefiebatur.

Capitulum. lxxxiij.

Lapis hic Alberto dicitur garatide: quē hieratide esse putant non multū ab eo differre: nam et Aristoteles in li. de aiail. vt esse videtur i hōis sanitatis/ hieratides inquit si ab hōie gestetur/ a muscis vel apib⁹ non mordet. Ratten est lapis niger/ sed iuste superat colorem. Quē p⁹ abluū si quis gestauerit ore/ Dicere mor poterit qd de se cogitat alter: vt dicit in lapidario. Iste lapis significat paupertatem/ que pro certo licet nigra et vilis et despecta videatur/ tū nō modici est valoris/ quia si quis eā possiderit/ et ad literā pauper fuerit/ statim cognoscat et sciet quid de se cogitat/ et cūstantes: hoc est dictū/ qd ipse cognoscat qd cor et quāle affectionē alijs habeant ad eū: deniq̃ quia vere i tēpore paupertatis et aduersitatis veri amici non derelinquūt hominē/ mali autē amici et falsi ipsū deserūt et dimittūt. Iste dicit hiero. et Sen. Qd hōi solū amanda est paupertas/ qd a quib⁹ quis ametur ostendit. Et statim facit portante se amabilem. Unde sic probatū si inuictū fuerit corp⁹ alicui⁹ melle et muscis expolitū/ relinquit eū musce si presens fuerit lapis ille: sed si lapide aliquis subtraxerit/ statim a muscis pungit et vallatur: vt dicitur ibidē. Talis est nature humilitas vel memoria mortis/ et timor dei: quē ista faciūt hōminē amabilem. Sapud deū et homines: ideo si quis inuictus fuerit dulcore deuotionis vel gratie/ et a muscis. I. a malis cogitationibus et tērationibus infestetur/ si lapide istū habuerit. I. humilitatē vel timorē dei/ et hōi: statim a muscis hōi liberatur: qd si eū se subtraxerit/ ab eis infestabitur: melle deuotionis et gratie paulatim primum deū carēbit: quia sicut dicitur. Eccl. xxiij. Nisi in timore dei/ non esse timorē eius apud re. Uel dic qd iste est amor dei vel deuotio. Et dicit qd iste lapis significat affectionē vel adulationē/ vel etiā diuitias seu dona: que tūc addit amico s plurimos. Proverb. xxi. Nam si quis balliū et iudicibus insequatur vt puniatur et corrigat/ obulerit/ vel bene adulari scuerit/ vel cū eis carnaliter sectione cōiunctus fuerit/ tunc ab oibus tutus erit. si autem bona subtraxerit/ tunc eū sine dubio crudeliter persequuntur: quia sicut dicitur. Prover. xxiij. Donū hominis dilatat viam eius/ et ante principes spatium ei facit. Et dicit qd per mel intelligo diuitias/ propter quas et a ceteris impijs infestantur. Per lapidem autem indit a muscis talibus liberantur/ per quem subpresencia boni prelati non possunt nocere: quia scilicet per cōiūctū iniquitas coercetur/ alias si lapis iste prelati absens fuerit/ et si bonus princeps vel prelati defuerit/ tunc talium muscarum malitia exardescit: et ad bonorum nocumentum fortius conualecit: quia sicut dicitur. Proverbo. xj. Vbi non est gubernator/ populus corrumpitur.

Capitulum. lxxxiij. De Iaspide.

Iaspis est lapis viridis sicut smaragdus/ sed grossioris/ est coloris. hic inter pericula turpitudinis facit hominem/ maleficijs et incantationibus resistit/ oculis acutis/ efficacior est in argento qd auro/ sanctissima fugat/ et ardorem

interiorem refrigerat: sicut Isidori. Recte talis est fides quia vere ista facit hominem tutum inter omnia aduersa/ et maleficijs. I. demonum et hereticorum tentationibus et deceptionibus obulari: visum intellectus acutis/ discretionem/ ardorem etiam auaritie vel luxurie refrigerat/ et villosus est in argento. I. in viro sonoro et eloquente/ qd in auro. I. qd in homine auro et perfecto: quia scilicet istorū fides valet plus alijs/ inq̃rum loquuntur et predicant. Et ideo bene dicitur Apocal. xxi. Fundamentum primum iaspis. Iaspis quando caste gestatur/ interiorem ardorem temperat/ febres et hydropisim reprimat/ fluxum sanguinis et sudorem compescit/ luxuriam cohibet/ menstrua stringit/ vlcera et hemorrhoidas sanat. Talis est penitentia/ quia vere si caste et a persona bona et casta ponitur/ ardorem interiorem et mentis concupiscentias reprimat: quia per eam sanatur febris luxurie/ hydropis et sitis auaritie: et per eam compescitur sudor maliarum cogitationum: sanguis malarum delectationum et affectionum: menstrui infecte conuersationis: vlcera infamias operationis. Uel per iaspidem intelligo mortis memoriam/ vel etiam paupertatem/ que hec omnia operatur. Uel dicit qd hec est largitas reprimens hydropisim auaritie/ vel castitas restringens sanguinem et febres luxurie et c. In capite iaspidis inuenitur quidam iaspis parvus/ et multis coloribus coloratus/ qui preciosissim⁹ reputatur: quia solet habere tot valores quot colores. Sic vere illi qui extrahuntur de capite iaspidis diaboli. I. de statu damnationis et peccati/ optimi sunt et preciosi: sicut patet in Paulo. Nam isti sunt colorati per bonam consuetudinem/ et virtutem per sanctitatem et perfectionem.

Capitulum. lxxxiij. De Hyacintho.

Hyacinthus est lapis ceruleus/ nec nimis clarus/ nec nimis obscur⁹/ sed inter duo temperatus: in tempore nebuloso obscurus. Nam fm temporis qualitatem/ diuersimode variatur color eius: fm Irido. Talis est vir iustus et perfectus: quia vere ipse debet esse temperatus inter claritatem subtilitatis rationis/ et obscuritatem ignorantie: quia scy non debet plus sapere qd oportet: sed sapere ad sobrietatem. ad Roma. xxi. et Eccl. vii. Ideo pro uerb. xxiij. Prudentie tue pone modū. Debet etiā fm diuersa loca et tempora/ colorem suum. I. apparentiā mutare: quia si sit in tempore sereno. I. si habeat ipse et sui prosperitatem/ tunc debet apparere letus et clarus: scy congratulando et deum regatando. Si autē tempus. I. status suus vel aliorū fuerit obscur⁹ per aduersitatem/ tūc similiter debet ostendere colorem et apparentiā obscuram per compassionē: vt sic gaudeat cū gaudentib⁹/ fleat cum flentib⁹. ad Roma. xxi. Quia vere iusti et boni in prosperis aliorū debent cōgaudere/ in aduersis autem eorū debet ppati et tristari. Qd est ptra inuidios/ qd faciūt eō uerso. Uel applica contra mundanos: qd fm rēpus. I. fm cursum prosperitatis mundane/ letantur vel tristant: qd eos ferent. I. prosperitas iporum facit letari/ aduersitas autē tristari/ qd finitis mutat vt luna. Eccl. xxviij. Hyacinthus est lapis durissim⁹ ad sculpendū: ab adamante tū vincit et signatur: in ore missus/ sentit frigid⁹: virtutem habet pfortuatiuā/ et tristitiam seu melancholiam fugatiuam: et suspensiones vanas pellit: et aeris pestilentias sume ualeat. Talis est vir perfectus: qd ipse debet esse dur⁹ per patientie firmitatem/ non debet sculpi vel penetrari vel terri/ quacūq̃ duritie mudane tribulationis/ sed solo adamante. I. solo timore diuino. Qui est timor dei/ nihil trepidat. Eccl. xxxiij. Iste etiam debet esse frigid⁹ per castitatem/ vel per modestiam et maturitatem: non feruens per luxuriam vel lenitatem. Et ideo talis habet virtutē cōfortatiuā: quē boni et iusti sciūt suis sermonib⁹/ meliores cōfortare: eorū tristitiā temperare: et malas suspensiones et timores de eorū cordib⁹ remouere: qd sicut dicitur. Prover. xxi. Adheret i corde viri delictet eū sermonem bono letificabitur. Uel dicit qd iste lapis est letitia spūalis/ vel etiam cōsolatio verbalis et c. Uel per hyacinthū intelligitur spes

III III III

firma: que tribulationibus nō cedit/ et oēm tristitiā et de-
sperationē tollit. Spes enim non confunditur. ad Ro. v.
Nam ista contra aeris pestilētiās. i. contra mundi tribu-
lationes et aduersitates valet: neruos etiā affectionū ve-
gerat et confortat: qz vere per spē bonorū eternorū volū-
tas interior roboratur et confortatur per deuotionē: et p-
gratiā vegetatur. Et sicut iste lapis dulcē efficit sapore:
sic spes facit in rebus celestibus et etiā in mundi tribu-
lationibus sapore et delectationē iueneri. habemus an-
chorā. et ad Heb. vi. ¶ **Iacintus** neruos vegetat et mē-
bris dat vigoriē et salutiferū dat sapore: fm Diosco. Sic
deuotio vel contemplatio dat vigoriē et fortitudinē con-
tra peccata et vegetat animā per gratiā et sapore eter-
ne voluptatis tam in presentī facit sentiri. ¶ **Iacintus**
tanto est melior quāto in colore et substantia sapphiro est
propinquior et similior. Sic vere anima tanto est melior
et sanctior quāto sapphiro. i. christo per virtutes et grās
est similior. Similis erō altissimo. Isa. xliij. ¶ **Iacintus**
fm Dioscoridē veneno obulat et toxico cōtrariat. Talis
est gratia deique veneno peccatorū obulat et eis sine du-
bio opponitur. et adiungit. de deuotione. ¶ **Iacintus**
est lapis p̄ciosissimus: et est fm Dioscoridē quēdā herba
eiusdē nominis et coloris et in multis ei similis: licet nō
per oīa sit equalis. Iste est christus qui sanctissimus des-
bet dici: in terra tamē. i. inter hoīes terrenos fuit et que-
dā herba similis scz beatus Franciscus qui in colore. i.
in exteriori apparentia et signatibus fuit ei similis: et
etiā in valore. i. quantū ad humanitatē et benignitatē: li-
cet nō per oīa: cū sit impossibile creature. Figura Dauid.
iij. vbi inter ceteros vidit vnum simile filio dei. Sic iste
in formā paupertatis vel feruentis charitatis est quā-
tū ad signata factus filio dei similis et cōformis. Uel
exponit si vis de anima iusta que deo est similis et cōfor-
mis. Uel exponit si vis de anima humana simpliciter: q̄
deo est similis quo ad imaginē trinitatis. Gen. i. Facta
mus hominē. et. ¶ **Iacintus** plures sunt species/ co-
lore et apparētia differentes: tamen oēs sunt p̄ciosi: fm
Isidorū. Sic vere bonorū hominū plures sunt species et
differentie: quia scz alij clerici/ alij laici et. qui colore et
habitu ab invicē sunt distincti/ quia non oīs caro eadem
caro. i. ad Rom. xv. Quē tū sunt p̄ciosi quocūqz nomie
cōsant. Stella enī differt a stella in claritate. ibidē. Uel
si vis exponit de virtutibz: quarū sunt plēs differentie. et.
Capitulum. lxxvi. De Tride lapide.

Peris est lapis ser angulorū/ perpicuus vel lu-
cidus vt crystallus: et dicitur sic/ eoqz in domo
solis radijs expositus/ statim specie iridis et
eius colores in proximis parietes oppositos
representat. valere dicitur per oīa sicut berpl-
lus: et mulierē adiuvat pariturā: fm Isidorū et Diosco.
Dolores enī teporat parientis. Talis recte est ala perfe-
cti: qz ipsa est clara et perspicua per cōscientie puritatē: et
ideo quādo radijs solis. i. diuina gratia pfundit et tan-
gitur/ tunc vere statim in parietes propinquos. i. in so-
cios et vicinos emittit colores bonorū exemplorū: et sic
specie iridis. i. ipsius xpi (qui fuit signū federis) represen-
tat/ per etus scz imitationē. Uidi angelū amictū nube: et
iris in capite ei. Apoc. x. Ista etiā habet ser angulos. i.
ser opera mīe/ que in isto versu continentur: Uestio/ po-
to/ cibo/ recolligo/ visito/ condo. Et ideo bene dicitur qz
labores parientis. i. dolores et miseras egenorū adiuvat
et supponat: quia scilicet boni et misericordes elemosy-
nis suis egenos consolantur.

Penia est lapis qui in oculis hyene reperitur:
quē si quis sub lingua sua posuerit/ facit pluri-
ma p̄dicere tam futura: vt dicit Isidorus. Ta-
lis est fides vel spūs sc̄tus: qz vere qñ fuit apo-
stolus et prophetas appositus/ statim pro certo
fecit eos de futuris p̄dicere et vaticinari. iij. Pet. i. In
uis spiritu inspirati/ loquuti sunt pphete. Et isti in ocu-
lis hyene. i. in p̄latis et iudicibus et p̄dicatoibz et sa-
cerdotibus (qui sunt oculi directores sc̄lz et correctores
corporis ecclesie) debent summo opere reperiri: quia vere

tales debēt plus feruere fide et sp̄i sancto/ q̄ ceteri chri-
stiani. Act. vi. Elegerunt septē viros plenos fide et sp̄i
sancto. Nam per hyenā que vtrūqz habet naturā/ intelli-
gitur ecclesia: que habet vtrūqz sexū ad literā: quia conti-
net homines et feminas: et ad etus vnitatē conueniunt
vterqz populus. i. iudaicus et gentilis. Et in oculis hye-
ne. i. in eius p̄latis debet iste lapis p̄cipue reperiri/
scz gratia/ scripture sapientia vel doctrina. Uel dic qz iste
lapis est sacra scriptura vel feruor charitatis: mediant
bus quibus homo efficitur p̄dicator: et sic de futuris
scz de vita eterna ihermo et iudicio loquitur et diffinit. No-
uit p̄terita: et de futuris estimat. Sap. viij. Uel dic qz bec
est virtus prouidentie: que scz prouidet de futuris: vel cō-
sideratio futurorū vel cōtemplatio: q̄ vaticinat de futuris.

Capitulum. lxxvij.
¶ **Beminit** huius lapidis Vincentius in specu-
lo naturali/ lib. viij. c. lxxvij.

Aman lapis est diuersimode variatus in co-
lore/ quia nunc niger/ nunc albus/ nunc va-
rius reperitur: et dicitur a cauma/ quod est
incendium/ quia in locis calidioribus sulphureis
generatur. Huius virtus est fm Dioscorū
dropicū curare. et diuersis imaginibus sculpsit et ce-
latur. Talis est sacra scriptura: que inuenitur diuersorū
colorum/ apparentie et significiorum: quia nunc alba/
plana ad exponendum/ nunc nigra. i. difficilis et obcu-
ra: nunc varia. i. diuersis intellectibz variata. Ecce equi-
vart/ albi et nigri. 2. acha. vj. Ista etiam in calidioribus
feruentibus petrioribus virozū spiritualium sc̄lz p̄ph-
etarum et apostolorum/ est inuenta: et deinde multis
imaginibus. i. expositionibus est celata: et ideo modo
valet (quando scz per auditum p̄dicationis vel per lū-
dum recipitur) ad hydropicū. i. ad sitim auaricie/ tu-
morem superbie/ ardoiem luxurie temperandum. Et de
Augustinus super genēsim ad lit. lib. v. Sacra scriptu-
ra sua altitudine superbos irridet/ sua profunditate au-
tentos terret/ sua veritate magnos pascit/ sua affabilitate
te paruos nutrit.

Capitulum. lxxviii. De Habbato.
¶ **Uide** Vincentium in speculo naturali/ lib. viij. cap.
lxxviii. Apud Albertum habbates legitur/ vt est in
horto sanitatis.

Habbates est lapis translucidus/ crystallo similis:
qui dare eloquētiā creditur/ honorem et gloriā:
et defendit a noxijs et venenis: et curat tumorem hepatis
et plenit. fm Diosco. Talis est sciētia: quia vere p̄-
sa facit hominem eloquentem/ dans ei gloriā et hono-
rem: et quia facit hominem discretum/ ideo dicitur a no-
xijs scz tentationibus et tribulationibus p̄seruare: et tumo-
rem superbie/ et melancholiā tristitie sanare pariter et curare.

Capitulum. xc. De Halcasano.
¶ **Calchophonos** apud Plinū legitur: gemamqz dicit
esse nigram/ que illū eris tinnitum reddat. Calchophy-
thongos apud Solinum legitur.

Halcasanus est niger lapis/ colore despectus:
qui gestatus in ore/ dicitur clarificare vocem:
et defendere a rauceidine fauces: vt dicit in
lapidario. Ibec est humilitas/ que in mundo
videtur nigra et despecta: quia vere si ipsam habuerim⁹
tunc vox orationis nostre clara et gratiosa efficitur/ et a
rauceidine peccati seruabitur. Eccl. xxxv. Oratio domi-
nantis se nubes penetrat. Humilitas enī orationi dat
efficaciā et virtutem. ps. Ecce dabit voci sue vocem
virtutis.

Capitulum. xcj. De Lignorio lapide/ quem
Plinius/ Solinus et Dioscorides lyncurū
appellant.

Lignorius fm Isido. et Dios. est lapis electrosi-
milis: q̄ a lynce bestia er eius vīna inter are-
nas signatur: et habet virtutē stomachicorū
lorem auferre/ fluxū ventris restringere: et co-
lorem perditū restaurare. Talis est contritio:
quia quando lync. i. christus mingit in terra/ concipitur
nostrē et infundit vinam sue gratie/ tunc ibi concipitur

boni propofiti et contritio: et sic fluxus ventris. i. luxuria restringit: dolor stomachi. i. imunditia vel remolius conscientie sedatur: color pifus. i. bona conuerfatio reftauratur. Uel dic per omnia q' ifte lapis eft caftitas: que p' certo per dei inspiratione et gratia generatur: quia non ero continens: nifi deus det. Sap. viij. Et dic per oia ficut fupia. ¶ L' yurgius eft lapis electro fimilis: qui palas attrahit: et colorem perditum vel infe etu reftituit et reftaurat: fm dloco. Talis eft honeftas et bonum exemplum: quia vere electro eft fimilis: quia fcilicet fulget et ruftat: p' alijs virtutibus. Et ideo palcas. i. peccatores attrahit ad bonu/ et colozet. i. exteriorē apparentia facit bonam/ et conuerfationē pulchrificat et decozat.

Lapitulum. xxiij. De liparea gemma/ quam liparim plinius appellat.

Liparea eft gēma de fricis partibus venies: quā omnia genera ferarū cupiunt intueri: et ad eius p'fentia proferant et cā intueantur: et ideo venatores feras quas canū curū caducunt: ut dicitur in lapidario. Iste lapis significat virtutē honeftatis et bone conuerfationis: quia vere oēs fecit illius mundi. i. oēs homines delectantur in aspectu illius: quia vere pulchritudo est videre hominē honeftū et maturū: ideo mediante ifto lapide. i. bonū exemplū et conuerfationē/ venatores christus ad se trahit et ducit multas feras. i. multos peccatores/ quos canibus. i. mediantibus mundi tribulationibus ad se trahere non valebat. Augu. de verbis apostoli. lib. j. Redde et venis: ama et traheris. fequitur: Amando venit ad deū/ non nauigando. Uel dic q' ifte lapis est dei mifericordia: ad quā oēs confugunt peccatores. zc. ficut fupia. Uel dic q' ifta eft beata virgo/ que pro certo ad se trahit feras. i. homines peccatores/ et ideo mediante auxilio fuo venatores christus plures accipit et conuerfit: q' per canum fuorum. i. predicatorū latratu et difcurfu. Ideo bene dicit q' liparea est mulier: quā omnis homo diligit a natura: per eam capit multotiens a diabolo per mala de valebat. Exemplum de Dauid/ quem Berabee ad se trahit: ideo per adulterium fuit captus.

Lapitulum. xxij. De Margarita.

Margarita fm Jhidorū lib. xvj. est lapis candidus/ inter oēs lapides candidos p'cipuū: qui alio nomine vno dicitur/ eo q' vnus et vnus duo infimul reperitur: et est clarus/ perfpicuus et rotundus/ virtutē habet confortatiua/ et fyncopis et cardiacē curatiua: ut dicit Pla. La puritate et viginitate/ clara per honeftatē/ perfpicua p' planitie et veritate: quia fcilicet eius intima poterant videri: rotunda per obedientie et boni operis volubilitatē: vna fuit p' ceteris p'cipua/ quātū fcilicet ad fāctitatis singularitatē. Ideo dicitur Virgo singularis. et fācti. vi. Quia est columba mea. Et virtutē habet confortandi/ fcilicet oēs miferos peccatores/ et fyncopim. i. et curandi: fluxum ventris. i. luxuriā reftingendi. Sicut ergo fuit ille qui inuenta ifta p'ciosa margarita/ vendidit oia bona fua/ et comparauit eam. Mat. xij. Uel exponit fi vis de qualibet virgine/ et de quolibet virgine generatur. Sic christus ex roze celesti in maris cōchy et ad iunge conditiones margarite ficut fupia. S. i. ¶ Tre mere candidē/ quedam flauē: fed ille que fuit ex toto candida fuit mere candida et caſte/ fcilicet virgines: que iugum caſte feruent/ virginitatis candorem non habent: fed pro certo meliores et perfectiores fuit ex toto candida/ q' alie: hoc est dictu/ q' melior est status virginitatis. Bonū em melius inuenitur. Eccl. xxxvj. ¶ Margarita que in mane concipitur/ melior est/ pulchrior et candidior/ q' illa que vespertino tempore generatur: ut dicit Jhidorus et Dloic. et etiam Plinius et Solinus: qui ait q' candor fenecta difperit: et grandescitibus conchis flauescit margarite. Sic vere illi qui mane. i. in tempore iuuentutis efficiuntur margarite. i. viri iusti et perfecti et religiofi/ meliores fuit alijs qui in vespere. i. in fenectutis tempore conuertuntur. Nam isti sunt meliores quo ad vite fāctitatem/ et vite bonitatem: pulchiores quo ad honeftatem/ candidiores quo ad caſtitatē. Ideo bene dicitur Eccl. xj. Mōne femina fāmen tuū. Uel dic q' margarite. i. opera bona que in mane iuuentutis fuit/ p'feruntur alijs que fuit in vespere fenectutis/ fūnt apud deum lucidiora et p'ciosa et virtute maxima potiora. Eccl. lviij. Tunc erumpet quali mane lumen tuum. ¶ Margarita virtutem habet spiritus confortandi: et fluxum ventris reftingendi: et superfluos humores abſtergendi: fm Plate. Talis est candor caſtitalis: quia mentem confortat et roborat: spiritum etiam contemplationis fūmme tuat: fluxum luxurie reftingit: humores carnalitatē abſtergit. Uel idē dic de penitentia/ vel fācta fcriptura. ¶ Quando corpus est debilitatum/ en potissime ex folutione medicine/ tūc fūmme confortat et roborat margarita: et fūmme tuat contra cardiacam paſſionem et fyncopim: et contra tremorem cordis. fm Plate. Margarita candida est gloria eterna: vbi est candor lucis eterne/ et fpeculum fine macula: fcilicet ipse deus. Medicine fūnt mundi tribulationes/ que p' certo (fm Hieronymū) fūnt anime medicina. Quando igitur ex ifta medicina. i. ex mundi tribulationibus aliquis est debilitatus et defolatus: ita q' cor eius est tremuloſum et timidum/ accipiat margaritam. i. confideret gloriam eternam: et sic pro certo fiat in per ſpem confortabitur et roborabitur/ et ab his tribulationibus conualeſcet: quia fcilicet videbit q' non fūnt cōdigne paſſiones huius temporis ad eternam gloriam. ad Rom. viij. Iſtam ergo margaritam bene inueniat ille qui pro ea comparanda vendidit vniuerſa: ficut dicitur Mat. xij. ¶ Margarita aliquando inuenitur naturaliter perforata/ aliquādo etiam artificialiter perforatur: et sic vſibus hominū coaptatur. Sic vere fūnt qui quali a natura fūnt perforati: hoc est dictu/ correcti et inſtructi/ et per diuinam gratiam penetrati: aliquando etiam artificialiter et actualiter a p'elatis et p'edicatores perforantur et diſponuntur: fcilicet doctrinis et correctionibus: et sic diuerſimode ad vſus Chriſti et eccleſie p'parantur: iuxta illud. Parauerunt lapides in edificium domus. iij. Regum. v. ¶ Margarita virtute celeſti ex roze celi in ventre conchyli concipit: fed q'ſto maior fuerit hauſtus rois/ tanto margarita generabiſtibi maior: fm lapidarium: fm Plinius libro. ix. c. xxxv. et fm Solinum cap. de taprobane inſula. Margarita ſignificat gratiam vel virtutem. Per aerem intelligo p'edicatorem: qui debet eſſe vir ſpiritalis. Per rozem quā inde venit/ intelligo ſcientiam et doctrinam. Quanto ergo maior ros recipitur. i. quanto quis plus percipit et recipit de roze doctrine et p'edicationis/ tanto vere in eo maior margarita. i. maior gratiarum et virtutum copia generatur. Uel fi vis per rozem intelligo dei gratiam: per margaritam intelligo meritum et virtutes/ vel etiam bona opera: q' q'ſto homo de roze diuine grē magis hauſerit/ tanto margaritam boni operis maiorē cōcipit et producit. Eccl. xxvij. Det tibi deus de roze celi abundantiā. ¶ Quando cōchyle est aptū ad rois receptionē/ et margarite generationem/ tunc (fm Plinius vbi fupia: et fm lapidarium) fi fiat forte contritū vel coruſcatio/ conchy le p'et timore claudif/ et fic lapidis generatio impeditur. Sic ne quādo aliquis aperuit cor ſuum ad receptionē rois. i. diuine grē vel doctrine/ ut fic margarita. i. bona et p'ciosa opa generet et producat/ tūc q'ſq' fit coruſcatio/ et contritio/ vel contritū tribulatio: et fic ſe claudif et retrahit ab huius rois receptione: et fic p'ceptio et p'ductio bonorum operum impedit. Hier. xij. Curitates auſtri clauſe ſūt: et nō eſt q' apiat. Scdm Pl. lib. ix. c. xxxv. cōcha q' 10

margaritā portat statim q̄ videt aliquid manū apponere
p̄mit se operitq̄ opes suas scilicet p̄pter eas se petisitq̄
q̄q̄ q̄ si manum p̄ueniat in claudendo ipsam acutē
sua sanar et abscindit nulla inquit iustiorē pena rē. Sic
faciunt mundi diuites: quia scilicet seip̄os claudunt et
p̄ueniunt quādo aliquid suis margaritis. i. suis diuitijs
in diari cernunt: et quia p̄pter eas se petiet molestari
a latronibus sciunt quādoq̄ fit q̄ taliter se defendunt q̄
etiam ip̄is raptōibus manus et membra p̄scindunt.
quod etiam de diuitijs spiritualibus debemus facere:
quia sc̄z nos debem⁹ claudere p̄ humilitatē et per diligē
tem custodiā nos ferare quādo manū diabolice tenta
tionis p̄pter eas tollendas conspiciamus minas dare.
The. i. Manū suā misit hostis ad oīa desiderabilia ei⁹.

Capitulum xliij. De Abagines.

Agnes est lapis ferruginei coloris et attrahit
ferrū etiā mediante alio ferro ita vt cathenā
faciat annulorū: et ideo ferrū vinum a vulgo
nuncupatur: vt dicit Iliados: et habet virtu
tem reconciliandi mulierē cum marito: et val
et contra hydropisim / splenem / alopeciam / et arsuram: fm
dicit. Talis est predicator coloris per penitentia et ma
cerationem: ferrum. i. ferreos peccatores debet attrabe
re / scilicet per doctrinā et exemplū et predicationē mulie
rem etiam. i. animā peccatricē cum christo sponso suo re
conciliat et relinquit: hydropisim auaritiē / splenē melācho
lie et secularis tristitiē / alopeciam insolentia (que sc̄z capil
los exterioris honestatis facit cadere) sanar et tollit: arsu
ram luxurie facit perducere ad sanitatē / sanar et tollit: arsu
ram vinum / vinū. i. vitā gratie / dicit potest. Vita viuēt
et non mouetur. Ezech. xviij. Et dicit q̄ iste est christus /
similis ferro. i. peccatores in colore et in carne et appare
tia humanitatis. In similitudinē carnis p̄ci. ad Rom.
vlij. Et ideo iste attrahit ad se in paradysum ferrum. i.
peccatores / mediante alio. i. mediante virtutibus peccatoribus
primo conuersis / sicut pater de paulo et apostolis / quos
primo attraxit et conuertit: et deinde per illos alios ad se
trahit: sicut supra: peccatores etiā deo patri reconciliant
ad Rom. v. Reconciliantur enim deo per mortē filij eius.
Iher. xv. Federabitur ferrum ferro. Et dicit q̄ iste est
diabolus: qui attrahit peccatores secū ad damnationē /
et vinum mediante alio per mala exempla / verba et con
uersationē. Figura de diacone qui cum cauda sua trabe
bat tertia parte stellarū. Apo. xij. Quia vere draco dia
bolus mediante cauda sua. i. suis malis sequentibus in
teritū trahit multos. Abagines lapis est reconcilia
tionis: et attrahit ferrū. vnde dicit Augu. q̄ si etiā fuerit
subtus aliquid vas eneum vel argenteū / et ferrum desu
per fuerit / si lapis subtus vas motus fuerit / statim ferrū
quod supra est mouebit. Vnde fm cum / factum fuit quod
dā simulachrū in quodā templo quod videbatur in acre
p̄dere: et hoc p̄pter virtutē istius lapidis de quo erant
parietes cūcūctantes / qui ferrum medium equaliter at
traherant: et q̄ nō erat plus de influētia in vna parte q̄
alia / ideo ferrū quasi suspensum in medio stabat: sicut di
cis de cassa machometi vbi est corpus suū. Talis virtus
est bonum exemplū / vel bona conuersatio: quia vere vir
tutis et honestus per suā bonā conuersationē ferrum. i.
ferreos peccatores attrahit / scilicet ad bonum: quia si
sit in quodam vase eneo vel argenteo / hoc est dictu in ar
gento. i. in albedine castitatis / in ere. i. rubedine chari
tatis / et motus fuerit per bonum exercitium et operatio
nem / tunc vere ad exemplū eius ferrum quod est extra
ista vasa. i. peccator qui est extra statum gratie / mouebi
tur: scilicet per cōmunionē et bonam operationem. Vnde
pro certo si in aliquo templo. i. in aliqua religione vel so
cietate sint multi tales lapides cūcūctantes / et multi viri
simulachrū ferreū. i. aliqua persona importabilis et gra
uis / dura et obstinata / virtute bonorū monitionis et ora
tionis et exempli dationis / ipse efficitur suspensus per cō

templationem / elcatus a terra per terrenorum abdo
tionem: et sic per influētiā aliorum impeditur ne ca
dat per apostasiā / p̄m vel deperationē. Quos ergo qui
sp̄iales estis / huiusmodi instruite. ad Gal. vi. quia si
cur dicit Augustinus de verbis apostoli: Quia si
trahit. Nonne ovis trahitur cut esurienti herba molli
tur: et puto quia corpore non pellitur / sed desiderio collig
gatur. Et dicit q̄ lapis hic est beata virgo / q̄ p̄terea ut
trahit / et eos deo reconciliat / p̄hibet ne ipsi cadant p̄ de
sperationē. Et est quedā species magnetis in ethiopia
que ferrū respuit et a se fugat. Inuenitur etiam magnes
qui vno sui angulo ferrū attrahit / et alio ferrum a se rei
cit et repellit: vt dicit Iliados. Sic vere inuenitur aliqui
in ethiopia huius mundi / qui ferrum. i. peccatores fer
reos tangere dedignantur / et eorum societate sectari / et
eos attrahere ad bonum verbis et exemplis: immo eos
contemnendorescunt et repellunt: dicentes illud Ier.
lv. Recede a me: non appropinques mihi / quia immi
dus es. Aliqui etiā sunt qui vno angulo eos attrahunt /
sc̄z quantum ad verba: et alio angulo sui. i. suis malis ope
ribus eos respiciunt et repellunt: sicut sunt hypocrite: q̄ p̄
dicant verbis / et destruant exemplis. Heemie. iij. Eia
manu faciebat opus / et altera manu tenebat gladium.
Et dicit cōtra falsos amicos / qui in vno angulo. i. in vno
tēpore attrahunt alios / scilicet eis applaudendo: p̄ter
tim quando eis indigent: et alio tēpore eos repellunt
sc̄z quando sunt in paupertate vel aduersitate: nec possunt
eis aliquid valere: quia si habueris / cōiuer tecū in nihil
habueris / derelinquit te. Eccl. xij. Et dicit p̄tra detract
res / q̄ in vno angulo et loco attrahit adulatō / in alio autē
angulo repellit detrahendo. Isti enī sunt (sicut dicitur
Ibidem. iij.) qui predicant pacem: et si quis dederit
in ore eorū quilibet / sanctificat super eum p̄cillū. Et dicit
q̄ iste est deus: qui fm diuersos angulos sue occulte pro
uidētie / vinum ferrum. i. vinū hominē attrahit / conuertit
et saluat: alium repellit / dimittit et damnat: quia sicut di
cit ad Rom. x. Qui vult mīlitemur deus: quem vult
indurat. Abagines dicitur conferre gratiā in ferro.
Sic bona conuersatio facit verbū hominis esse vire
tuoſum: quia fm Iherosolū / loquentis auctoritas perdis
tur: quādo vox opere nō iuuatur. Et dicit q̄ iste lapis est
gratia dei / que reconciliat animā deo / et gratiā cōmuni
bis / et trahit hominē ad paradysum. Puluis magnetis
tis cōmouet cerebrū. vnde si super carbonēs in quatuor
angulis domus ponatur / statim videbitur tora domus
ruere / destrui et cassari / p̄pter vertiginē cerebri: vt di
cit Iliados. Ista est caro: puluis eius significat reducere
rūa mortis: quia scilicet in morte caro in puluē affectio
tur. domus est cor: anguli quatuor sunt quatuor affectio
nes: sc̄z amor et odium et timor et gaudium: seu dolor et
gaudium / timor et spes. Si igitur in quatuor angulis nris
in quocūq̄ amore / timore / odio et gaudio / pulueris nris
puluerē. i. memoriā nostre mortis et puluerisationis / et
maxime si ibi sint carbonēs ardentes. i. memoria ignis in
fernalis: p̄ certo statim cōmouebit cerebrum domus noui
tionis: sc̄z p̄ timore: et statim videbit nobis domus noui
tionis / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier. xij. Abagines mulierem cassam prodit: quia suppo
nitur caute capiti mulieris dormientis / si cassa est: ma
ritum amplexatur: si autem incassa / ab eo respicit: et ce
tra lectum cadit. Sic tribulatio rē. vide per omnia li
bra / scilicet corpus et mundi prosperitas / ruere et cadere
hoc est dictu q̄ statim estimabimus nos morituros: q̄
de morte cogitantes / vitam istam statim reputant finitū
dam. Vnde Ier

Lib. XI. De Lapidibus. Fo. CCLIII.

officia et prosperitatem: et semper voluit alijs dominari: et ideo naues in quibz est tale ferru. i. religiones vel ecclesie in quibz sunt mali et ambitiosi/ ppter attractiōem huius dissipantur: qz cum tales ferret cupiūt se trahere ad istos montes: tūc per eoz lites/ discordias et appellaciones naues ecclesie dissipant. p. In spiritu vehemēti conteres naues tharhis. Et per mōtes intelligo mūdī ppter ritatem: que malos religiosos attrahit et delectat: et ibi destruitur naus religiosus attrahit et delectat: et ibi regit iuda que vadebat in tharhis querere aurum/ cōfractio sunt. i. Reg. vlti. Sic vere ille pone et illi status religionis qd desiderat ire in tharhis. i. in mūdum/ et in mūdī dignitatibz exaltat: ut sic auro possint ditari/ per diuersa vitia cōfringuntur. Et sic vere ille pone et illi mūdī natus diaboli: qz vere dum isti immoderato affectu volūt acquirere aurū/ subito qñs cōfringuntur p mortem tēpōalem et eternā. Ecce. xxi. Subito dum non sperat/ veniet contritio. Et scdm Diof. magnes pulueris calidus est et siccus/ et virtutē habet attrahere/ summe est vitis apponere puluerem ei. Talis est cōfractio: qñ aliquis est vulneratus per tērationem et peccata ita qd ferru. i. peccatū mortale ei corpore ei. i. in interio cōficiētia/ ipm p certo attrahit/ scz vsq ad os: vt sic expellatur p cōfessionē. Figura. iij. Reg. vi. vbi ferru qd ceciderat ad pfundum aque/ statim per virtutem ligni superuenit. Sic vere virtute pntionis ferru peccata mortalis enatat/ euomitur p virtutem cōfessionis. Et per magnetem intelligo carnem/ que est calida per luxuriam/ et sicca per auaritiā: puluis autē ei est memoria mortis/ que pro certo/ si ea nobis appoluerimus/ ferru peccati mortalis p cōfessionem primus extrahet. Figura. iij. Reg. vi. qz vere h lignum. i. fragilitatem carnis nostre cōsiderauerim/ statim ferrum peccati mortaliū per cōfessionem euomem. Job. xxi. Diuitias quas deuorauit/ euomet/ et de ventre ei extrahet eas deus. Et ha gnes est talis virtutis sicut polus arcticus stella maris: qz scilicet ferrum attrahit. Nam si acus in festuca figatur/ et cuspis ei magnetē fuerit tacta/ semper se vertit vel ad lapidem/ vel ad stellam: et ideo cū eo naute in maris periculis dirigitur/ et versus quam partem ire debeat/ instruitur: sicut sensu pceptur et videt. Et huiusmodi per hanc festucam que est immutabilis/ intelligo immutabilem gnam paradisi: per istum lapidem durū et rudem intelli go duritiem mortis/ vel influētiā tormētōz. Ista ergo sunt virtutē attrahit: qz vere gloria eterna attrahit feru. i. peccatū ad bonum alliciedō: pena autē eterna vel mors ipm ad bonū attrahit de terredō. Alcus aut ferrea significat aiam peccatricem: in qua est foamen. i. volun tas/ que oia recipit que subintrāt: et acuties. i. intellectus q oia peccata cognoscere pōt et penetrare. Per festucā aut i qua acus figit/ intelligo fragilē carnē nostrā/ i qua anima deponatur. Per aquā aut intelligo gnam et deuotionem. Quando g acus. i. aia bene tangitur isto magne: gnat de tormētis inferni/ vel de propinquitate et duritie mortis: item qñ figitur in parua festuca. i. qñ considerat se infirmū in fragili et vili carne: tūc vere si sit in aqua. i. in statu gfe/ statim vertet se et respiciet/ anhelabit et amā si. vnde aia iusta que est in statu gfe/ semper debet habere oculos ad gnam paradisi/ vel ad tormēta mortis et in loce trahatur. Suscipe celi: et numera stellas si potes. Ecce. xxi. Et sic qd aqua est mūdāna/ pspertat: in qua si radium vel infernum. Et sic qd stella est beata virgo/ tūc per gnam actionem/ et per sui auxiliij implorationē: na per tribulationem/ vel duritiā diaboli per tērationē. Et sic qd cōtra multos/ qui etiā percussū tentationibz vel tribulationibz/ per deuotionē vel auxiliij implorationē ad virginē et ad deū non recurrūt: cōtra quos ps. Ad te

leuaui oculos meos: qui habitas in celis. Vide i tractatu de celo et partibz titulo de polo. Sicut ponit 10 Albertus scdo mineralium. ca. xi. quidā sunt magnetes q trahūt hoies. Unde etiā ego audiui q cū quidam rex legatos suos ad alium regē mitteret: cōgrit q per quēdam loca vbi erāt magnetes huius/ transierūt: q statim violenter a rupibz tracti/ ibi ppetuo remanserūt. Idem etiā Albertus in tertio tractatu scdi libri. ca. vii. allegās lapidarium/ dicit q quidā sunt magnetes q trahūt plūbum: quidā es: quidā oleum: quidā vinū: quidā et feces vini. Audio etiā q hūc hic Parisius inueniunt cultellū tali paramēto fabricatū/ qui mox magnetis ferrum trahunt. Recte videt q talis magnes est diabolus: caro/ mundus. Isti enī ad se trahunt hoies: et eos ad sua delectabilia alliciunt et inducūt/ ita q reuera iam nos/ quī fm Apōlū/ pro xpo legatione fungimur/ in hac vitā ab istis tāto impetu trahimur ad peccatum. et ad mūdī bonoz desiderium et amplexum/ q ad tpm per gnam nō redimimur/ sed ibi vsq ad mortem porius remanem: qd etiā videm de legatis spūalibz regis xpi/ scz de predicatoribus et paelat. Job. xxi. Post se oīm hoīem trahit. Et bene oīm hoīem: qz scz isti tractores trahūt secum oleum. i. pingues et luxuriosos: plūbum. i. graues et desidiosos: vinū. i. gastrimargos et ebriosos: feces vini. i. auaros et terrenos: affectuosos: qui scilicet sunt feces oīm peccatōz. Quid plura? Pro certo isti sunt sicut gladij vel cultelli/ qui hoīes primo attrahūt delectadō/ vt eos in inferno scindant ppetuo condēnādo. Prover. vii. Nescit qd ad vincula stultus trahat. Et sic q talis est mala mulier: qz pro certo primo et ante oia trahit hoīes ad sui amorem et delectationem: tandem hō trahit ad se plūbum/ es/ vinum et oleū. i. totā illorū pecuniā/ et tēpōalem possessionem. Abacuc. i. Torū in hamo subleuauit: traxit illud in sagena sua. Et sic q talis est furar: qui scz hoīes attrahit per cōtractus: et tādē es/ vinū et oleū. i. ipsorū diuitias secum tollit. Idem aut facit adulator et falsus amicus. non curant em hoīes trahere/ nisi qz iperāt lucrum et cōmodum reportare. Et sic q talis est deus/ qui hoīes valde diligit/ et eos documētis et beneficijs ad se trahit. Unde ipse trahit hoīes. i. ratiōabiles et discretos: oleum. i. pios: vinū. i. consolatores: es qd sonat. i. predicator: qñs etiā attrahit feces vini. i. ipsos putridos peccatores. Job. xxi. Vā traham ad meipsum.

Capitulum. xxi. de lapide Memphis.

Memphites fm Jhidoz lib. xvi. est lapis egyptiacus: qui cū aqua vel aceto tritus/ et sup loca vel mēbra vīda vel secāda linitur/ facit mēbra ista obstupefcere: ita q non sentiat cogitatio cruciatus. Talis est pena eterna/ que in egypto/ vbi est regio feruida/ i. in inferno reperitur. Nam si istum lapidem. i. memoriam pene eterne cū aceto. i. cū memoria amara mortis misceam/ et eam nobis per iugem recordationem apponam: tūc vere licet viamur et leuēmur per mūdānas tribulationes/ nos non sentiemus nec ledemur: qz vere oīs mūdāna tribulatio dulcis sentitur et leuis/ cū eterna cruciatio memoratur. Uer berauerūt me/ et non doluit/ vulnerauerūt me/ et non sensi. Prover. xxi. Et sic q hūc lapis significat passionem xpi: qz vere si passionem xpi et aceturū qd bibit in cruce/ memorem: tūc cruciatum mūdānarum tribulationum et penitentie facilem reputamus: et eū sine leione et displicētia sustinemus: qz fm Lhylo. parua sunt que toleramus/ si consideremus qd bibit ad patibulum/ qui nos inuitat ad celum.

Capitulum. xxvi. de lapide Melanite: qui for sitan is est quē Plin. Melichizon appellat.

Melanites fm Jhido. est lapis bicolor: qui in vna parte est viridis: in alia autē est mellei coloris. Succum autē emittit melleum atqz dulcem. Talis est bonus predicator: quia color eius. i. cōuersatio debet esse viridis per honestatem/ et melleus per dulcorē et benignitatem: qz scz se debet ostendere honestum et benignum: et sic poterit emittere/ predicare scz et dicere succum dulcem. i. doctri

nam mellissimum et suauem. Lat. ij. Vox enim tua dulcis:
et facies tua decora.

Capitulum. xxviij. de Myrmecite lapide.

Mymecites est lapis myrice similis in colore/
et inde fm Jsid. sic est dictus: qui copressus
spirat odorem sicut nardus. Sic vere illi qui
more myrice sunt amari per contritionem/qui
teruntur per aliquam temporalem tribulationem:
tunc per bonam patientiam quam habet/ ipsi emittunt odorem
bone fame. Sicutur eius suauissimum. Lat. v.

Capitulum. xxviiij. de Albedo lapide: quem
Albedeam plini vocat: Uic. aut Albediam.

Albus est lapis de Albedia regione/ nigrum vel
viridis coloris: qui valet contra aliquas pas-
siones: sed si aqua calida resolutus in potu
assumatur/ interficit vomitum sic potatem/ sto-
machum subuertit: si vero frons inde lauetur/
mirabiliter excolat/ et visum tollit/ et ledit/ inducens peni-
tus cecitatem: ut bi in Lapidario/ et fm Diosco. Jste la-
pis significat malam mulierem/ vel plonam luxuriosam:
que reuera qm in aqua carnalis voluptas/ resolutur/ tunc
alys venenosa efficitur/ scz ppter sua mala pba z exēpla.
Nam qui ea biberint z sibi incorporauerint eam imitan-
do/ et frōtem. i. exteriorem apparetiā z cōuersatiōem
ex ea linuerint se el cōformādo/ et locietatem ei? sectan-
do/ statim pro certo stomachus. i. cōfictiā subuertitur
per inordinatam affectionem vel cogitationem: frons. i.
exterior apparetiā ledit/ et excolatur per malam cōuer-
sationem: et sic isti excecantur/ p ignorātiā z obstinatio-
nem: et vix ad mortem. i. qm diu viuūt/ semper vomūt per
bonorū documētōz relectionem: qz vere per malam mus-
lerem multū alij pereūt z excecantur/ obstinātur z diffi-
mātur. Ideo talibus vbi liere. i. frōs mulieris mere-
trici facta est tibi: noluisse erubescere. Vel dic totum
de peccato luxurie.

Capitulum. xxix. de Melchite.

Capitulum. hunc plinius Alodolichem
vocat: Vincentius vero Alodolichem.

Melchites est lapis viridis similis smaragdo
in colore: multum est mollis: et valet ad cu-
stodiam infantium cunas: et phibet a no-
cuis calib? fm Diosco. Talis est mollities
pietatis z cōpassionis: qz vere phibet a no-
xio casu peccati z inferni: et infantes. i. hoies pios z hu-
miles custodit scz ab oib? nocumētis. Vel dic qz hic est
et debet esse bonus pietatis: qz vere ipse debet esse simi-
lis smaragdo. i. ppo in colore. exteri? qm ad stigma-
ta: debet esse mollis p pietatem/ viridis p honestatem:
et ideo cunabula infantū suoz. i. eccliam vel religionem
sibi cōmissam debet illeclam custodire: et a casu etiā pec-
catoz ipsam suis precib? semper seruare: vel etiā a casu
temporalis aduersitatis. Ideo ipse debet cuilibet dicere
illud liere. xlii. Relinque mihi paruulos zc. et vide
tue in me sperabunt.

Capitulum. c. de Armore in generali.

Armor est lapis eximius/ qm maculis et colorib?
cōmendat: et quoz multa sunt gna: alia alba/
alia nigra/ alia viridia/ alia purpurea: que nō
tm a rupib? excidit/ verū etiam in locis planis
sep? inueniuntur: ut dicit Jsid. Sic vere
boni z iusti diuersimode sunt variati: qz alij sūt nigri per
humilitatem: alij albi p castitatem: alij virides p hone-
statem: alij purpurei p charitatem/ vel per sanguineam
martyris acerbitatē: alij etiā coloris aurei p sapiētiē cla-
ritatem: alij sunt duri per cōfictiē firmitatē: alij molles
p clemētiē pietatē: et sic in edificio dom? ecclie diuersi-
mode sūtatur: qz fm illd Eccl. xxxviij. Non oib? oia cō-
ueniūt. qz fm Apīm. i. ad Rom. xij. Diuisiones gratiarū
sunt zc. Et isti non solū inueniuntur in rupibus. i. in statib?
mundo z in statib? secularib?. Cap. armor est lapis cete-
ris lapidib? fortior z solidior/ pulchrior z lucidior/ et etiā
frigidior: et ideo exinde sūt colūne fortissime ad sustinē-
dum edificia. Sūt etiā exinde vasa ad cōtinēdum z ser-

uādum aromata. Sūt etiā inde altaria ad celebrādum
tūbe ad motuos tegēdū: mense pulchre ad cōsolādum.
Et in venis marmor fm Jsid. inueniuntur multoties la-
pides preciosi. Talis est vir pfectus: qz fortis est z solid?
per pseuerantiē lōganimitatē/ et patiētiē vel cōfictiē fir-
mitatem: lucidus p sciētiē claritatem: frigidus p casti-
tatem: pulcher per honestatē: et in ei? venis inter? scz in
corde debet habere lapides pfectos. i. virtutū multipli-
citatem. Et ideo ex talib? marmorib? et psonis debet cō-
strui colūne edificij ecclie. i. prelatis/ qz more colūne habet
eccliam sustinere. Eccl. xxviij. Colūne auree. sup bases
argēteas: fun dā mēta eterna sup petra solidā. Nam isti
sūt colūne ad eccliam sustinēdū: altaria ad celebrādū
scz ecclastica sacramēta. Jsti etiā sūt vasa ad aromata
virtutū cōtinēdū: tūbe ad pfectos z pauperes suble-
tos spūaliter tegēdū et defendēdū: mēte
ad pauperes reficiēdū: qz vere talis debet qlibet vir p-
ctus z marie platus esse. Cap. armor est lapis durus/ et
gidus/ qz ppter sui duritiē de facili nō scilicet nec cō-
tinetur. Sic multi sūt ita duri p obstinatiōem/ et frigidū per
in deuotiōem/ qz non pnt de facili sculpi vel celari/ cō-
tione. Eccl. xlvij. Scit enim qz durus es tu. Cap. armor
mori lapides nō ferro hz plūbo secant. Nā ppter sui du-
ritiē nec chalybe/ nec ferro/ nec ferrā/ nec mallo ferantur
aut secantur: led qd mirū est/ p laminā plūbeā molliorē
asseribus interitā/ ab artificib? scinditur z scaturit
Jsid. Sic vere ita sūt qd duri z frigidū p obstinatio-
nem z in deuotiōem/ qz non possunt scindi/ corrigi scz vel
domari ab ipsis artificib? et platis ferro aut chalybe.
Duri z asperi p bīs z correctionibus: et ideo tūc debet
adhiberi plūbū molle. i. dulcis z benigna monitiō: et sic
melius scinditur z corrigitur: qz seplissime accidit/ qz
qz per austeritatem nō corrigi/ per benignitatem facili-
emendatur: qz fm Isag. p lēris inter tonitrua remanēt
in correcti/ qui dulci monitione adhibita corriguntur.

Capitulum. ci. de Nitro.

Nitrum est lapis subalbidus z lucidus/ sal si-
milis in sapore z valore. Virum enim habet
attractionē/ dissolutiā/ cōsumptiā et tūde vo-
luntatē: et ideo de eo sūt medicinet et tūde vo-
luntatē sordes abstergunt. fm Jsid. l. xvi. c. iij.
Per istud nitrum charissimū qd est amarū/ intelligo p
tētiā et correctionē: que fm Apīm ad hēb. xij. nō videt
in pnti esse gaudij/ hz merorū. Ad vere ista est aie mede-
cina. Nāqz ista vitia z peccata dissoluit p contritionem:
abstergit p cōfessionē: cōsumit p satisfactionē: que per
vestiū. i. maculas male exteriōis cōuersationis/ que per
vestes denotatur/ eluit atqz lauat. Leuit. xv. Lavabite
stimenta sua: et immundus erit vroz ad vesperā. Nitrum
est vena terre: qz licet sit falsa z amara/ tū multi est medi-
cinalis: est enim leuis z alba/ vel rubea/ viscositatem cōtra-
mit: facit clarificat: pediculos de capite tollit: sines au-
ritū necat: calliginē oculorū dētergit: hydropisim z oio-
lysim lique sanat: venenū mortificat atqz fugat: fm Jsid.
seo. et pla. Talis debet esse platus et qlibet vir pfectus:
qz debet esse leuis p voluntariā paupertatē: albus per
castitatem: rubeus per charitatē: mollis p pietatē: alius me-
dicinalis p doctrine z vite sanctitatē. Nam bog? prelatis
calliginē ignorantiē tollit: scz subditos instruit tollit pe-
do: paralytim pigritiē z hydropisim auaritiē tollit: sines
diculos. i. malos affectus de capite intētiōis auferit: sines
auritū. i. adulatores exterminat: viscositatem carnalium
et luxurie/ eliminat z abstergit. Elci expone de cōfictiōe
vel correctiōe: qz licet amara/ tū medicinalis est: qz facit
cōfictiē mūdificat: pediculos malorū affectionū tollit:
viscositatem luxurie cōsumit: hydropisim auaritiē tollit:
et paralytim lingue. i. verecūdiā cōfictiōe sanat. Leuit. ij. Ex-
pone de memoria mortis: vel de correctiōe. liere. ij. Ex-
laueis te nitro: et multiplicaueris. zc. Nitrum de aqua
maris in egypto calore solis coagulatur/ sicut z sal. Nitrum
nitrum albu/ leue z tenerū/ mūdificatiū et medicinale.
Sic vere aqua maris. i. vir amarus z pectus qm calorem
bulationū siccatur/ et solis xpi influētiā z inspiratiōem

Lib. XI. De Lapidibus. Fo. CCLIII.

gitur: tunc conuertitur in nitru. In vtru perfectu et iustu:
et fit albus p castitate: leuis p paupertate: tener p pietate:
amans p caritate: sordiu et pctoz mudificatiu?
per predicatione: et sic fit alius medicina p sua bona do
ctrima et couersationem: sicut oia patet in Paulo: qz al
tissimus de terra creauit medicinam. Eccl. xxxvij.
Capitulum. cxi. de lapide Noeth / seu Noe f m
Uincetum / seu als Botrace: que Albertus Al
tum vocat: vt est in porto sanitatis. Nec aliam
esse putem hanc gemmam qz Botrachitam: de
qua Plinius libro. xxxvij. ca. x.

Noeth. i. capitalina lapis est subalbidus vel
vartius: qui in buffonis capite reperit: et inde
extrahit: et fori vino mudificat: et in eo qnq
forma buffonis / figura apparet: et valet con
tra veneni: qz si veneni presens fuerit / iste la
pide est diabolus: cui? corp? est inuidus: lapis hic est
homo: qz pro certo in corpore buffonis diabolus. In statu
peccati: vel in amore mudi multoties inuenit: sed qn ex
inde extrahit: et ad penitentia vel religionē couertit per
predicationē vel dei inspirationē: et aueneno pctoz mu
dicatur p confessionē: tunc vere efficit optim? cōtra vene
num pctoz: qz sicut dicit ad Rom. v. vbi abducat delictu /
ibi supabundat et gra. In ipso tñ semp debet apparere
forma buffonis. i. cognitio et recordatio sui mali status p
cedētis p amarā contritionē. Recordamini ptois secu
li. Esa. xlvj. Uel dic q multi licet de buffone. i. de mudo
extrahant: et ad religionē couertantur: ipsi tñ semper re
presant p sua mala couersationē formā buffonis. i. vitā
et apparitum secularē: sicut patet de multis religiosis
et clericis: qui sunt meratores et viciatij: qz in ipsis
prime couersationis signa semper apparet.

Capitulum. cxij. de Onyxe lapide.
Onychinus lapis est rube? vel niger / semp tñ
est zonis candidis circūinctus: vt dicit Jld.
Sic hie fuit sim? nigri p penitentia et humilita
tem / siue rubei p feruore et charitate: tñ semp
deben? esse cincti zona candida castitatis. Zo
nam habebat aurea sup renes. Apoca. i. Onychinus
se excitat tristitia et timore / nutrit tractidiam et furorem /
generat discordiam et lites / et de ore infantium facit ca
vered litterā hec excitat tristitia et timore: semp est ti
mered diuine qz sua sibi pecunia subtrahat. Eccl. v. Satu
ritas diuinitis non finit eū dormire. Exēplū de Lame: qui
in tepore possessionis semp habuit caput tremulu. Sali
nam etiā maloz pboz et impudicoz facit emitti / scz ab
infantib? i. ab immūdis luxuriosis. Matt. xxi. Quoties
clit. Et sicut ad oculū videt / ista generat discordias et li
tes: qz ppter talem possessionē et mudi pspirationem oēs
mūdānoz discordie generat. Figura Sen. xli. vbi Loth
et Abraham nequibāt habitare cōter / eo qz esset posses
sio eoz nimia. Uel per onychinum qz est ardētis coloris
dicit qz onychinus qz erat vn? de lapidib? in veste Aaron
significat considerationem mortis / tudicij et inferni: que
catis generat per contritionem: tristitia et dolore de pec
ore emitti p confessionē: et Aaron. i. quilibet ecclesiasticus
vel sacerdos semp debet istū lapide scz considerationem
sup se et contererit mē tendeb. Et iste lapis dicit niger
per mortis considerationem: rube? per ignis inferni
considerat ardorem. Onychinus nature specularis
est et polite: et ideo moie speculi imagines representat:
qz vere licet representet imagines. i. rerū veritatem: non
tñ diluade neqz plane / s; inuoluit et obscure: et ista lites
et tras suscitāt. Uel ista est scriptura vel fides et c. sicut
supra. Ad e. i. ad Lxxi. xli. Videmus nunc per specu
lum in enigmate et c.

Lapis. cliv. de Oite lapide: que Plin. a qui
bulla et Syderem vocari dicit. li. xxxvij. ca. x.

Oites est lapis niger / vel viridis / vel varius:
cui? substantia est quasi ferrum: gestatqz cu
stodit a morib? reptilium: et mulierem se por
tatem prohibet impregnari: et si impregnata
fuerit / facit abortiū. Talis est malus pro
latus vel princeps: qz est niger p malā conuersationem:
vartius p fallitatem et caulationē: ferreus per indeuotio
nem / crudelitatem et obstinationē. Iste em subditos suos
supra quos portat / et qb? preest: licet eos seruet a repti
lium. i. a raptorz alioz moribus et rapinis: tñ qz ipse eos
rodit et deuorat per rapinā: ideo phibet ne impregnetur
per diuitias: immo si sint pregnantes. i. plenti et diuites:
ipsoz facit abortire / et fructum diuitiaz perdere et erire:
qz regnātib? impijs ruine hoim. p.ouer. xxxvij. Ipsi em
seruat eos ab alijs: vt eos soli rodāt. Uel dic qz hic lapis
est peccatum mortale: qz non finit aliam impregnari gra
et virtute: immo fetum bone voluntatis et operationis nes
cat / interficit et occidit. Uel expone de tentatione.

Capitulum. cxv. de Opalio lapide: quem
Plinius lib. xxxvij. ca. vj. Opalum vocat.

Opalius est gēma diuersay gēmarū coloribus
fulgēs. Nam in ea carbūculi ignis / purpura
amethysti / viriditas smaragdi / et singuli colo
res sub quadā diuersitate spicē: et quot co
lores / tot credis habere virtutes: fm Jldo.
Sic vere vir perfectus debet habere colores. i. apparen
tias et imitationes diuersoz lapidum et scōz. Nam hic
debet habere ignē feruoris charitatis / purpurā ridētis
alacritatis / virore fulgētis honestatis: qui scz visum re
creat et cōfortat: et quot habet colores apparet et con
uersationis exteri? tot debet habere valores et virtutes
sanctitatis et existētie interi?. Ista patet in beato Mar
tino: qui i statu militari fuit purpureus et affabilis et gra
tiosus / in statu claustrali fuit igneus et charitatus / in sta
tu pontificali fuit honestus / viridis et delectabilis. Eze.
xvi. Vestisti te multis coloribus. Opalius oculos se
gestatis acuit et clarificat / sed oculos circūstātum obnu
bilat et offuscāt / intātum qz nec percipit nec audit vel vi
det que circa se sūt: et ideo fm Lapidarium / Asseritur
furtis tutissimus esse patronus. Talis est sciētia mūdā
na: qz vere licet acuat oculos et intellect? eoz qui cā ha
bent: tñ oculos eoz qui cā nō habēt / scz simplicitum / ob
nubilat et offuscāt. Nam isti fures callidissimi qui istū la
pidem habēt / scz sciētiā mūdāna / tra in cantāt et obnubi
lant suos pauperes vicini? et alios circūstantes / suis scz
fallacijs et cautellis / qz pro certo ipsi nesciūt quid circa se
agāt / scz de negotijs q tractāt: et ideo iste lapis. i. ista
sciētia / tutissimus est patronus ipsis furib?. i. fallacibus
et iniquis: qz scz mediāt ea faciunt de alijs quicqd vo
lunt: qz et principes et alios ducit ad sue beneplacitū vo
luntatis. ad Roma. xvi. Per dulces est sermones decli
piunt mentes innocentium.

Capitulum. cxvj. de Petra in generali.

Petra dicitur solida latine: et dicitur petra / quasi penē
tras pedes: lapis / quasi ledēs pedem: sicut dicit
ab extruendo ignē qz pcutit: farum etiā dicit / eo qz
de rupib? excidit. Talis debet esse vir pfect?
qz vere debet esse solidus p cōstātie firmitatē:
et pedes affectuū suoz debet penetrare p discussionem /
et ledere p eoz restrictionē et refrenationē: et ex eo debet
egredi ignis / scz diuini amoris / qn scz pcutit per tribula
tionē. Ex eis egrediet ignis in oēm domū israel. Eze. v.
Sicut est lapis durus et frigidus: et tñ qn ferro vel alio
lapide pcutit / ignis exinde egredit vel extire: qz pro:
pter duoz corporū collisionē / aer intermed? inflāatur:
fm Jldo. Sic hie licet homo sit frigidus p indeuotioem /
et durus p obstinationē: tñ qn de? eū pcutit / scz interius
p inspirationē exteri? per tribulationē: tñ ignis diuini
amoris in eo generat. Ignem veni mittere in terrā. Lu
ce. xij. Uel dic / qn ferrū et lapis. i. duo mali principes et ty
rāni colliduntur inuicē / scz ppter terras et tributa: tñ ve
exinde generat ignis rapine et crudelitatis: ex quo et per

De Lapidibus.

mali sunt frigidi per indevotionem: sicut per incipientiam
 nem: ponderosi per pigritiam & tepiditatem: solidi per
 obstinationem: duri per crudelitatem & parcitatem: Ideo
 ad terram. I. ad amorem terrenorum semper decedunt: &
 fluunt per cupiditatem. Vel exponit in bono lapides
 sunt viri perfecti: q. frigidi sunt per castitatem: sicut per
 penitentiam austeritatem: ponderosi per maturitatem: soli
 diti duri per constantem firmitatem: et terram quasi per
 humilitatem. Exodi. xiv. Descenderunt in profundum quasi
 lapides. ¶ Per etre etiam fm Ambro. dicitur ossa terre q.
 scilicet morte ossium terram sustentat & copulatur: ne flamm
 mia scititate defluat et foliatur: et Ideo fm Ambro. ossa
 ossa faciunt in corpore: hoc pter factum in terra. Chari
 mi per terram fecundam intelligo animi viri iusti qui gen
 tis & virtutibus effecunda per terram aiunt qui de p
 trando: vel per lapidem qui bis a ledendo pedem intol
 go mundi tribulationes / que nos penetrat atq. ledunt.
 Sed p certo illi possunt dici ossa terre: q. vere terram.
 aiunt sustinent: ne fcs ppter scitatem in devotionis dis
 foliatur et dissipetur per vitia & peccata. Constat enim
 q. per tribulationem multi arcentur a malo. Jo. Angeli
 facies eoz ignominia: et queret nomen nunt dñe. Et sic
 cut lapides terram percussit / copulabit & compingit
 mundi tribulationes nos percussit atq. premitt: et nos
 faciunt copactos & fortes. Adhuc em tribulationes iusto
 rum. ps. xxiij. Item per terram intelligo peccata: quia
 lapidibus eterne & temporalis tribulationis leduntur
 curantur & premittur. Et dabo lapides pignora dñe.
 Ezech. xliij. Et Ideo de Bog dicitur Ezech. xvij. Item
 et pesse iudicabo eum: et lapidibus imminetis. Et sicut
 lapis quato plus elongatur a terra / tanto redies ipsam
 magis ferit: sic eterna tribulatio vel sententia iudicis
 quato plus a terra. I. a peccatore videtur esse longe: et
 eos acius vulnerabit: modo patienter expectat per
 nolens aliquem perire. Is. l. Per. xij. Vel dic q. perre iust
 viri iusti & perfecti / predicatoris et prelati: quia ossa
 suum terram. I. ecclesiam sustinent & supportant. ¶ Terra
 aqua superflua non dissolvitur: veritatem si aqua q.
 tando et stillando perseveraverit: paulatim consumitur
 et cauat: vir dicit bibendo. Sic viri sanctos: perfecti
 non dissolvuntur per aquam mudane prosperitatis / sicut
 in ea finit abluti: veritatem si ibidem pgeneraverit: paul
 latim consumuntur & deteriorant: quia lapides excauti
 aque: et alluvione paulatim terra consumit. Job. xliij.
 Vel exponit de doctrina sicut de predicatoris. Ezech.
 ¶ Lapidis candentes in vino extincti vinu compungit
 et in acetum convertunt. Sic vere clerici & prelati qu
 do efficitur candentes per luxurie &avaritie ardorem
 et extinguntur per vitia & peccata: nam vinum. I. alios
 subditos vel seculares per mala sua crempa defluunt
 et corumpit. ¶ Lapis quato a terra altius & longius ele
 paratur: prolixiatur & leuatur: tanto redies ad terram
 eam fortius se infigit / et eidem profundius copulatur.
 Sic de peccatore lapideus quato a terra. I. a deo clong
 suum fundamentum principium & origo) magis clonga
 tur per peccatum: quato radem redit & convertitur per
 penitentiam ad eundem: tanto et fortius per charitatem
 et amorem coniungitur & adheret: sicut patet in Paulo
 et Abagadalea. Ad Romanos. v. Vel bi abundavit deli
 ctum / ibi superabundavit & gratia. Vel dic q. qui est
 ficat terrenas divitias: quas quato: q. plus pñit / est
 bonus et perfectus: tanto dum est peccator: ad eas per
 avaritiam cõvertitur ardentius & ipsas querit: sicut pa
 ter de multis religiosis: deum timensibus et diuites per
 tes elongatis: qui quado sunt prelati vel diuites per
 ceteris sunt avari etc. ¶ In lapide inveniuntur multiplex
 vitilias. Sicut enim vitiles in edificijs: construentur in
 plateis sternendis / pro pontibus faciendis / pro thesa
 expugnandis: pro lupis & bestis effugandis / pro thesa
 ris regum ampliandis / pro castris & claustris nanandis. Talis na
 dis et etiam pro infirmitatibus sanandis. Talis na
 re sunt bona opera vel virtutes: quia vere per eas cele
 stes edificij mansionem nobis construis: plateas aut
 me. I. ipsam conscientiam sternimus: pontem bonorum

Lib. XI. De Lapidibus. Fo. CCLV.

merito ad transcendendum in celum facimus: hostes non
stros/scilicet mundum/carnem et diabolum per eas impu-
gnamus: et lupos et bestias. i. tribulationes et tentatio-
nes per eas effugamus: castrum nostre consciencie mun-
mus: et thesaurum cordis nostri ex eis ditamus et etiam
ampliamus: et exinde animam sanamus: et peccatorum
infirmittates curamus. Ideo de anima canitur: Funda-
bo te in sapphiris: et ponam portas tuas in lapides scul-
ptos: omnes terminos tuos in lapides desiderabiles.
Esaie. liij. et Apoca. xij. **L**apides scilicet sunt vilis et ru-
dis nature: tamen ad usus hominum utiles sunt: et ad con-
struenda edificia specialiter sunt dicati. Sic licet boni
et humiles in mundo isto sint pauperes et viles et nullius
appreciationis: tamen apud deum viles reputantur pro
edificiis ecclesie et militantis et triumphantis congrue fa-
briandis. Vel dic de peccatoribus: qui licet sint viles et
mali: boni tamen sunt viles quia ad multa: quia omnia
bonis in bona conuertuntur. Eccli. xix. **L**apides igitur
primo de minera extrahuntur: extrahi quadratur et
collocantur: maiores minoribus supponuntur: mediante
cemento colligantur: et deinde variis coloribus
picturantur. Sic de charissimis ad hoc edificium paradi-
si constructis: necesse est quod primo lapides: peccatores de
minera. i. de amore mundi et statu peccati extrahantur et co-
deantur: deinde igitur tribulationum et penitentia in
hoc vita sculptantur: et per virtutes et perfectiones celen-
tur et quadrentur: et sic post mortem in edificio celestis
hierusalem ordinate: scilicet quilibet secundum proprium me-
ritum locabuntur: et cemento indissolubili charitatis
in cementum ligabuntur: et picturis. i. variis virtutibus et cor-
poris et anime depingentur. Ideo de ista ciuitate canit-
ur. Consonantibus / premissis expolit lapides / suis co-
loribus in locis et. In hymno. Nam per multas tribu-
lationes oportet nos intrare in regnum dei. Actuum. xij.
Vel dic quod in ecclesia vel religione illi qui primo extra-
hantur de amore mundi: et per penitentiam polit: de-
beant poni et ordinari: scilicet in officiis et dignitatibus
vniuersis secundum meritum et virtutem: et cemento cha-
ritatis ita debent vni: ut nunquam per lites et discordias
diuidantur: et picturis bone conuersationis debent esse co-
lores: et picturis bone conuersationis debent esse co-
lores: et dignitatibus: debent esse alijs inferiori-
bus: officiis et dignitatibus: debent esse alijs inferiori-
bus: et per humilitatem: quod quanto maior es: humilia te
in omnibus. Eccli. liij.

Lapitulum. cxvij. de Alb. armore parlo.
Albus est genus marmoris secundum Iulio-
candidum secundum glo. Ihesus. i. et ideo in re-
gum edificiis habet locum. Talis est virtus
castitatis: quia candorem continet puritatis:
et ideo in edificio regio lustris precipuum ha-
bet locum: scilicet in paradiso: vel in anima. Figura Ihe-
sus. i. ubi dicitur quod in conspectu regis Alueri et in pala-
tio suo erat lapis parvus. Sic in eterno Lustris conu-
luis castitas vel persona casta.

Lapitulum. cxvij. de Prasio lapide.
Prasus est lapis viridis sicut porum: et qua-
doque inuenitur cum guttis sanguineis et can-
didis: et ideo propter virorem visum habet con-
spicuum. In lapidario autem dicitur: Ut ille nil
significat honestatem: que in conspectu aliorum vires-
cit et ridet per speciositatem: et gutte sanguineae charitatis:
quia tunc visum aliorum confortat et delectat: quia dele-
ctabilis est oculis videre lumen. Eccli. xij. Et ideo au-
rum. i. personam iustam et sapientem decet habere talem
lapidem: scilicet honestatem.

Lapitulum. cxix. de Pyrite lapide.
Pyrites est lapis colore et quasi valore igneus
et fulmineus: quod si quis ei appropinquet: ignem
statim scintillans emittit. Et de hoc dicitur
in lapidario: Tangi vult leuiter: blandas ma-
nu retineri: Nam pressus nimium digitos tra-

gentis adurit. Tales sunt impatientes et iracundi: qui
vere naturam habent fulminis seu ignis: scilicet ad alios
deuorandum et diffamandum. Nam si aliquis eis applicet
ignem: hoc est dictum si eis det aliquis occasionem tra-
scendi statim pro certo emittunt scintillas. i. verba et ope-
ra iracundia inflammata. Eccli. xx. A pertio oris eius in-
flammati. Et ideo oportet quod tales tractentur blande et le-
niter: quod scilicet supponentur et sustineantur: et eis blandia-
tur: quod si dure tangerentur vel corrigerentur statim tan-
gentem / arguentem scilicet vel improperantem comburent
diffamando: et per verba vel opera inuadendo. Eccli. ix.
Colloquium eius: eius quasi ignis exardefcit. Et ideo be-
ne docet sapiens Eccli. viij. Ne incendas carbonem pec-
catorum: arguens eos.

Lapitulum. cx. de Plonice.

Lapis hic apud Vincetium: Peantes dicitur:
et allegat Arnoldum et Lapidarium. Plinio vero
et Solino Peantides.

Plontes est lapis qui dicitur esse feminae se-
rus. Nam certo tempore concipit et parit co-
mulem lapidem: et confert pregnatibus: fm
Dioico. Talis est pro certo beata virgo: que
cum sit feminae serus: sine tamen adiunctio-
ne feminae virilis: certo tempore: scilicet prefinito a patre: alium
lapidem preciosum: scilicet Christum dei filium peperit: et
cepit: quia Ecce virgo concipiet: et pariet filium. Esaie
vij. Et ideo pregnantibus dicitur valere: scilicet suis pisis ora-
tionibus et deuotionibus: eas in partu et in alijs periculis
adiuuando. Esaie. lxxij. Nunquid ego non parturiam: qui
alios parere facio: quasi diceret: sic. Vel dic quod iste lapis
est bonus predicator: qui scilicet debet esse femineus per pie-
tatem: et alios lapides: scilicet viros iustos debet generare
et pducere: scilicet ad charitatis vel fidelitatem suis do-
ctrinis et exēplis. i. ad Lox. iij. Per euangelium ego vos
genui. Et ad Gala. iij. Quos iterum parturio. Et ideo
talis est vtilis pregnantibus: i. illis qui bonum in populum
conceperunt: quod scilicet vtile est talibus audire predicationem.

Lapitulum. cxj. de Panthero lapide.

Pantherus dicitur hic lapis apud Vincetium
ex lapidario: et ex libro de natura rerum Panthera.
Et fossilis lapis hic est quem Plinio lib. xxxvij. cxj.
a colore pellis panthere pardalium vocat: nisi forte
panchos legatur: quem idem ex omnibus pene
coloribus dicit constare.

Pantheron est lapis multorum colorum. Nam ni-
ger et rubens: viridis: pallensque videtur: pur-
pureus: roseus: et hic si in ortu solis inpi-
ciatur: hominem illa die facit inuictum: fm la-
pidarium. Talis est ipse vel beata virgo: qui vere
in ea resultat omnes colores virtutum et perfectionum. Est
enim in ea rubor: charitatis: pallor: honestatis: viro: casti-
tatis: purpura parientie et firmitatis: et rosa etiam fra-
grante et famositas. Et ideo si in mane ad litteram per
orationem et deuotionem consideretur et requiratur: ho-
minem pro certo facit audacem ad bonum aggredien-
dum: et inuictum scilicet a mundi tribulationibus et tēratio-
nibus. vnde Bern. Taccat tuas misericordias beata vir-
go: qui te fideliter inuocatam: in suis necessitatibus non
fensit adiutricem. Vel potest exponi de quolibet san-
cto: et per purpuram intellige martyrium: si sit martyr.

Lapitulum. cxij. de Plumbo.

Plumbum in terra inuenitur: et est primo que-
dam terra nigra et calculosa: que per deco-
ctionem purgatur: et in plumbi substantiam
transmutatur. Sic vere multi qui in principio
sunt terra quantum ad vitia et peccata: nigri
per malam conuersationem: quando decoquuntur in forna-
ce tribulationis: efficiuntur plumbum. i. viri iusti: molles
et teneri per pietatem: et ponderosi per maturitatem.
Job. xxvij. Ferrum de terra tollit. In locis ubi effodit
aurum: inueniuntur quidam lapilli cum mina auri: qui
cum in fornace flagrant: tunc mina in aurum / lapides ve-
ro in plumbum penitus dissoluuntur: et sic plumbum et au-
rum ab eisdem locis et mineris extrahuntur: fm Iulio.

De Lapidibus.

Ille locus est mundus / vbi pro certo inuenitur miseria
 aurē & plūbi. i. perfectio et imperfectio congregatio: qz
 in eadem societate semper sunt boni & mali: nec etiā alie
 nec ab altero distinguuntur / nisi quādo illi ponuntur in for-
 nace tribulationis vel religionis: qz tūc incipiūt ab inuicem
 con distingi. Nam boni conuertuntur in aurum: qz scz in
 tribulatione efficiuntur aurē & rutilantes per bona etē-
 ptā: mali autē sūt plūbum & plūbei / scz pōderosi per auar-
 itiam / nigri per malam conuersationem / tingētes & ma-
 culātes se cōtingētes per mali exēpli dationem. Idem
 enim fons emanat dulcem & amarā aquam. Iaco. iij.
 2. ¶ Quādoqz de eadem misera cōsistat album plūbum
 argētum & plūbum nigrum. Nam quādo terra illa
 fornacem mittit / tūc pmo exit plūbum nigrum: vbi
 dicit Iud. fornax est religio. Ista terra ergo que in ista for-
 nace ponitur. i. illi qui de mūdo ad religionē m conuertū-
 tur / diuersimodo finitur: qz quidam sūt plūbum album
 per castitatem: alij argētum per eloquētiē / scitē sono-
 ritate: alij autē sūt plūbum nigrum: quod scz inficit tē-
 gētem per male vae conuersationis feditatem: sicut sunt
 luxuriosi. Esēc. xxi. Omnes isti es & stannum & ferrum
 3. et plūbum in medio fornacis consumpti sunt. ¶ Plū-
 bum vel est in India non inuenitur / sed margaritae & au-
 ro India est referta: fm Isid. Sic vere in India. i. in
 paradiso non inuenitur plūbum. i. inficiētes & infolētes /
 es. i. viri clamosi & impatientes: sed aurum & argētum
 et gēme. i. viri perfecti & rutilantes. ¶ Et ex pone de reli-
 gione vel de ecclesia vbi tales non debēt tūberē. Isēte
 4. xxi. Non erit ibi leo / vel mala bestia. ¶ Plūbum & fer-
 rum licet sint vtilia inter metalla: tamen multis vitiis
 sunt vitia. et ad opera laboriosa opportuna: fm Isid. Sic
 vere mundi pauperes licet viles reputentur inter
 alios: tamen ad vniū republicae sunt multū vtilis. ¶ Et
 inhonesta sunt membra / vitiatatem habēt. i. ad Lōz. xij.
 5. ¶ Scidum Arist. sulphur sūt plūbum & ferrum / et argē-
 tum vium & impurum / sunt materia plūbei: ideo pro-
 pter hie marerie grossam impuritatem / plūbum est gros-
 sum & nigrum / seculentum & impurum / et contingentem
 maculas aqz fedat: que impuritas licet possit a plūbo
 abiri / nunqz tamen potest ab eo penitus amoueri. Sul-
 phur istud significat carnem corruptam: argētum istud
 significat sanguinem menstrualem. Quia ergo plū-
 bum. i. homo cōponitur ex carne & sanguine feridis & im-
 puris: idcirco p. certo habet in se feditatem peccati ori-
 ginalis: et vitiatem nature: et obscuritatem ignorantie: et
 ppter suam originale feditatem / illa que omni tan-
 git. i. anima que et vitur / inficitur / fedatur: qz per cor-
 ruptionem carnis / aia contrahit originale. Et licet plū-
 bum istud possit labui / scz in baptismo a feditate origi-
 nalis quātum ad culpam: nunqz tamen penitus potest
 auferri quātum ad penam: qz semper remanet pōdus. i.
 pōnitās ad peccādum / et cōcupiscētia carnalis: et ob-
 scuritas ignorantie. Idere. ij. Si laueris te nitro: et mul-
 tiplicaeris tibi herba bōit: maculata es. ¶ Idē dic q
 illi qui ex sulphure & argēro viuō. i. ex malis parentibus
 generantur / sūt plūbum / feridi / scz et infecti per malam
 conuersationem: et hoc totum procedit a feditate mate-
 rie sue. i. parētem fuoz: qui scz eos non bene correxerūt
 nec infiruerūt. In filiis filius cognoscitur vir. Eccl. iij.
 6. ¶ Alrum. i. vales patres vestrūta et vos. ¶ Li-
 cet sulphur & argētum vium sint ferida & venenosa pro-
 pter excessum caliditatis: sunt tamen scidum Arist.
 materia omī metalloz / que sunt vtriusqz & preciosa. Sic
 vere licet alij seculares sint venenosi per diueria vitia
 et peccata / ita qz recte possunt dici sulphur propter feto-
 rem infamie / argētum vium ppter ardozem auaritie:
 ex istis tamen quādoqz generātur metalla. i. boni filij viri
 tuosi & perfecti: qz sunt aurē per rutilantem cōspirationē /
 argēti per cādādam castitatem / ferrei per firmitatem /
 plūbei per humilitatem &c. Exēplum de iustissimo Esēc.
 chia: qui fuit filius perueri sūmi Iehab. iij. Aqz. x. viij.
 ¶ Et sic de talibz potest dici illud Eccl. vij. Mellos est
 finis orationis qz principium. ¶ Plūbum est metallum
 7. grossum & obicurum / ponderosum / sedum / et maculans

se tangenter. unde nunq̃ sic lauari potest vel artificialiter dealbati/quin semper sit aptum tãgetem maculat. Talis est recte peccator: quia ipse est grossus per superbiam et vanitatem/còpactus per auaritiam et tenebrosus tem/obscurus per ignorantiam et ruditatem/ponderosus per malam còsuetudinem/per pigritiam et reptilitatem/fedus et fedanus per luxuriam et carnalitatem. Nam per malam vitam et conuersationem et per mala sua excolet alios contingentes/foctos scilicet et vicinos fedat et inficit et corripit/et maxime vii luxuriosus: quia quicquid tetigit sit immundus/immundum faciet. Rume. xix. Et licet etiam dealbatur per exteriorē conuersationem/ita q̃ videatur esse argētum. i. vii iustus per suam hypocritum/còpulationem/ manet tamen semper plumbum. i. peccator. et iniquus: et male interius infunt et qualitates. Affectiones: et sic alios est semper aptus corripere per exemplum. Fac. s. de hypocritis/ et dic q̃ plūbū artificialiter aliquādo fit album sicut argētum: h̃ tamen non desinit ppter hoc esse plūbū: q̃ semper in eo dominatur in eis h̃ bec qualitates. Expone. ¶ Secūdm̃ Iheronem in al. s. chymia sua/ si plūbū super acetum suspenditur/ condē nat em̃: q̃ per acetum acuat/ plūbū suspensum condē pitur et penetratur/ et in albi puluerem dissoluitur et mutatur: et efficitur color q̃ ceruilla publice nūcupatur. ¶ Plūbū quod est còpactum et maculat contingenter/ significat peccatorem: qui est tenax et còpactus per auaritiam parcitatem/ et oblationis soliditatem/ per acetum maculat per male còuersationis feditatem/ per acetum autem asperum intelligo amaram mortis memoriam/ inferni vel iudicii. Nam si homo plumbus et peccator suspendatur per cogitationem et frequentem meditationem super acetum. i. super memoriam sue mortis/ statim nem super acetum. i. super memoriam suam/ pulueris: pro certo dissoluitur per contritionem/ pulueris: reputatur per humilitatem: hoc est dicitur q̃ se puluerem reputabit et dealbabitur per bonam còuersationem et castitatem. Accetificet efficitur color: coloratus per bonitatem. Rur. s. de ergo huc/ et intinge buccellam tuā in aceto. Rur. s. ¶ Vel per acetum intelligo memoriam passionis/ et si acetum potat/ et per oia sic fit purus. ¶ Item idē. Si acetum super plūbū fuderis/ super virtutem tuā. Sic retinet acetum. i. amaram correctionem vel predicationem/ fuderis super plūbū. i. super incorrigibiles peccatores/ nec em̃ perdit virtutem suā: q̃ tales nec corriguntur. Peruoluntur: et sic in vanum et pro nihilo arguuntur. Peruolunt em̃ difficile corriguntur. R. cels. j. ¶ Et licet plūbū in ignem vel vitis coloris/ quādoq̃ tamen per ignem moxuratum in vermiculum seu colorem rubrum transmutatur/ Si autē ignis fortis nimis perferuerit/ tunc totaliter destruitur/ et in terram et in cinerem et suam materiam perdit/ misitum cōuertit atq̃ redit. ¶ Ignis est aspera correctio: q̃ vere licet homo sit plūbū et peccator/ et nigri coloris et male conuersationis: tamen virtute ignis correctio nis et tribulationis efficitur pulcher et rubens/ coloratus scilicet charitatu. ¶ Verū tamen si ignis iste nimis durauerit/ et destruitur per desperationem/ et in primam materiam/ personam suam et peccatorem iterum cōuertitur/ laliere. vi. Rur. s. sufflatur confiat: in igne confiatum est plūbū. Sicut em̃ pdest homo in correctio tepetate et nocet si fuerit excessiua. Vel dic q̃ homo naturaliter vilis et de vii semine natus/ virtute tamen ignis et castitatis naturaliter efficitur rubens et pulcher/ scilicet in virtute: sed quotidie per istum delicatior corpus/ et in puluerem per mortem in suā pissimam materiam/ scilicet in corruptionem iterum reuertitur. ¶ Argētum in fornace a còpulatione feruoris/ quādo sibi plūbū addiūtur/ et ideo artifices argenti/ purgādo plūbū fugiūt et sic plūbū ab igne cōsumitur et argētum illeum pmanet et purgat. ¶ Argētum est plūbū qd̃ ponderat/ est peccatum: qd̃ instans igitur/ bonum q̃ facit fedecedere in infernum. Argētum igitur/ bonum q̃ in fornace tribulationis penitētie est purgandū a vitis et peccatis: ne forte ab isto igne ledatur et grauatur/ addiūgat secum plūbū. i. p̃dūs et grauitatem huius

12 f
f
f
r
c
13 r
c
p
n
p
b
c
m
b
tr
p
f
p
te
14 f
bu
de
vi
pi
tu
15 di
lar
vt
ve
gr
aff
tur
16 res
bi
ape
abr
p
et
il
lis
n
mo
q
mo

Quid sit peccatum de penitentia vel de humilitate.
 2. capitulum. cxiij. de Pulvere.
 scitur: et quando cu humore misceatur: sic lupem
 odore generatur: et post aliquando in lapidem
 induratur. Talis est gloria secularis: qd vere pro
 priam suam instabilitatem a vento tentationis
 a vento malae cogitationum & afectionum: et quando cu
 humore delectaz & carnalitatis misceatur: tunc vere effici
 tur luti. vir lubricus & luxuriosus: et desine paulatim
 efficitur lapis durus. i. vir incorrigibilis & obstinatus: qd

Lib. XI.

Capitulum. cxlii. de lapide Quirini.
Quirinus apud V. in centum legitur
in speculo natural. lib. vii. c. xxi.

Quirinus secundum Dioscorum est lapis qui in nidi
vpparum inuenitur: q. suppositus capiti alti-
cutus dormientis facit dicere et reuelare oia
pectoris sui secreta: et q. somniat dicet dor-
miendo: et ideo magi diligunt illum lapidem/
qm per eum multa maleficia operantur: auget eni mira-
biliter fantasias. Vppa autem immunda est homo luxu-
rius et delictuosus: nidius est taberna: lapis huius nidi
est ebrietas: qua pro certo si quis sibi apposerit: et dor-
mierit in delictis huius mundi: statim secreta sua pandet
et reuelabit: q. sicut dicitur Prover. xxi. Nullum secre-
tum est vbi regnat ebrietas. Et ad litteram auget som-
nia et fantasias. i. vanas affectiones et estimationes:
et ideo magi. i. demones istum lapidem diligunt: q. mul-
ta maleficia. i. tentationes et vitia per eum operantur. Et
stat eni q. per ebrietatem diabolus inducit hoicem in mul-
ta vitia et peccata. Vel dic q. vppa autem immunda est
diabolus: in cuius nido. i. in mudo inuenitur quiri. i. va-
na gloria: que vere facit dici et reuelari cordis secreta: q.
scz facit occulta bona siqua sunt: dici: lactari: et dilatare:
et fantasias vanarum presumptionum auget: contra illud
Sene. q. dicit: Ego occultator virtutum: sicut alij viti-
orum. Vel dic q. hic lapis est timor dei: q. facit reuelare: scz in
cofessione sua secreta vitia et peccata. Discooperi humer: re-
uela crura: denuda turpitudinem tuam. Isa. xlvij. Et ideo
valet magis. i. predicatoribus: q. incitat spualiter peccatores.

Capitulum. cxv. de Quadridro lapide.

Quadridrus etiam dicitur hic lapis Alberto simi-
liter et Quadratus: ex horro sanitatis: vbi aucto-
r Plinius allegat in huius modum. Quadratus in egypto
pro inuenitur: sicut et in ethiopia: et exalbidus est.

Quadratus est lapis viliis coloris: sed eximie
est virtutis: fm Dioscorum: inuenitur in capite
vulturis: et valet contra qualibet causas no-
civas: et vbera lacte replet. Talis est sacra scri-
ptura: que valet contra omnia nociva: et vbe-
ra. i. labia replet lacte. i. scientia et doctrina: quia scilicet
hoicem eloquiem facit: et ideo in capite vulturis q. opri-
me odorat. i. in intentione hoim deuotio: qui odorant
eterna suauitatem: debet inueniri: q. licet sit viliis colo-
ris q. tum ad apparentiam exteriorum: tñ eximie est virtu-
tis q. tum ad intelligentiam spiritualem. Sed ecotra di-
citur Job. xviij. Nec intuitus est eam oculus vulturis.
vel exponit totum de contemplatione et oratione. Vel dic
q. hic lapis est elemosyna: que pro certo valet contra oia
spiritualia et temporalia nocumenta. Elemosyna enim a
morte liberat. Thob. iij. Etiam vbera. i. homines misere-
ricordes replet lacte: scz temporalis prosperitatis. Luce
vi. Dare et dabitur vobis. Deus enim plenius eis donat/
qui alijs misereantur: quia feneratur deo: qui misereantur
pauperis. Prover. xxi. Et ideo vultures. i. carnales pec-
catores istum lapidem: scz pietatem et compassionem et ele-
mosynam semper debent in capite: intentionis habere.
Luce. xi. Dare elemosynam: et ecce omnia munda sunt
vobis. Vel dic q. iste lapis est oratio: que tunc temporis
est habenda: q. lac temporalis subuentionis deficit: et
bona temporalia destrunt per pluuiam et ardorem: vt
virtute eius lac bonorum temporalium augeatur.

Capitulum. cxvi.

Ami legendum est ex Vincentio. Tu vide Iber
molaum in Corollario. ca. 94.

Am. i. bolus Armenicus: vena est terre: que
virtutem habet constringendi sanguinem/
vnde dicitur: nature enim frigide est et sicce.
Talis est munditia et abstinentia: in qua est fri-
gus diuini timoris: et sicceitas. i. carnis inace-
ratio. Ista enim habet potestatem restringendi venterem
et sanguinem. i. omnes gule et luxurie voluptates.

Capitulum. cxvii.

Alde num eadem sit hec gemma cum
Astrite: qua Aristobolon Sudines apud

De Lapidibus.

Plinius oculis piscium similem esse dicit
nam nihil apud alios reperio.

Beben est lapillus qui in capite cancri reperit:
et est rotundus et molis sicut pupilla piscis: si-
gidus est et humidus: virtutemq. habet con-
tra morbus scorpionum et canis rabidi: et mu-
dicat dentes: et est planus exteriorius: et interiorius concu-
uus. Talis est vir pfectus: q. planus est per simplicitatem
et deuotionem: rotundus per obedientiam et subiectionem:
et ideo talis fuit verbis et exemplis est alijs medicina:
lis: quia contra morbus venenosos tentationum interiorum
et tribulationum et detractioem exteriorum: scilicet alios adma-
re: et dentes. i. detractores corrigere et purgare. Eccli.
xxviiij. Altissimus de terra creauit medicinam.

Capitulum. cxviii. De sapphiro.

Sapphirus est lapis ceruleus: et celo sereno si-
milis: in colore: ceteros excellit ipse et va-
lore: et ideo gema gemarum in lapidario appel-
larur: stellam habet relucens: p. calido refrigerat:
et eius virtus et efficacia declarat. Aliqua-
do autem habet quosdam pulchres aureos intermixtos:
hic multas et innumerabiles habet virtutes: q. viti-
tem habet discidium reconciliatum: calorem et ardorem
exterioris refrigerat: si scz iuxta cordis venas pulsa-
les appendat: q. sicut in lapidario: hic membra vege-
tat: et integra membra reseruat: febribus ardore refrigerat:
interiore. Talis est per oia beata virgo: q. vere celos
et deo fuit ceteris viuentibus similis: q. tum ad virtutes et
perfectiones. Nam ista omnes alias creaturas excedit:
in specie bone conuersationis: et in valore virtutis et
actionis: q. vere illa q. est stella candida: splendida et pos-
tutina: (Apoca. xxi.) scz dei filium in seipsa cognuit: et
rauit: virgo virginum dicit potest. Nam ipsa habet pulch-
res aureos. Locustas fuit et perfectiones: per quas ru-
nat sicut aurum. Hec ergo habet deum et humanum gene-
quia vere per eam reconciliat: et deus cum humano gene-
re: et etia ipsa cum deo quotidie peccatores reconciliat: et co-
cordat. Ad membra etia. i. si deles: qui membra sunt ecclesie
vegetat p. suam gratia atq. nutrit: et ea seruat integra:
illela contra tentationes. Nam q. circa cor suspendit
tempore accessio: i. tentatio: per deuotionem scz et amo-
rem: tunc ardore interiore: scz concupiscentia carnalis
et temporalis refrigerat per sua gratia atq. sedat. Et
xviij. Ardorem refrigerabit ros. Vel dic q. sapphirus
virtus concordie et benignitatis: que pro certo q. super
cor: allicius ponitur: tunc ardorem frangit: et verbum dicit
et discordias reconciliat et concordat: quia verbum dicit
multiplicat amicos: et mitigat inimicos. Eccli. vi. Al-
de de christo: qui tentationes sedat: et peccatores deo pa-
tri reconciliat: et membra etia teporaliter p. spiritualiter
vegetat per gratia: si scz circa cor p. amorem
et deuotionem ponitur et ligatur. Ideo dicit ipse. Inuentus
viiij. Pone me signaculum super cor meum. Inuentus
sapphirus aliquando in mineris lazuri: et in ipsa vena
et mineris sapphiri aliquando lapis reperitur: qui con-
culus a pluribus nominat: fm Dioscorum. eo scz q. nati in
venis ipsius perhibetur. Et ideo ex natura sapphiri co-
ditur esse carbunculus quada fauilla cerulea obducat:
Carbunculus est christus: propter ardorem charitatis:
sapphirus est beata virgo. In venis ergo sapphiri et
vtero virginis benedicta fuit inuentus carbunculus:
cui. i. dei mater et genitrix nuncupatur: quia vero ex natu-
ra et puris sanguinibus istius sapphiri ipse carbunculus
christus contraxit illas fauillas ceruleas quas circa se ha-
bet. i. illa carnem humanam cui est vnitus: aqua scz et
gine maria matre sua ibi sumplit. vii ipse potest dicitur
In vtero matris mee figuratus sum caro. Sapientia
Sapphirus virtutem habet confortatiuiam: vnde dicitur
contra tremorem cordis: virtute etiam habet restringendi
et lictificatiuiam: vnde valet ad sanguinem de naribus
sudorem de corpore stringendi: sicut in lapidario. Et
lis est spes de eternis: quia vere ista est que tristitiam
desperationem tollit: et mundi desolationes et tribulationes

Lib. XI. De Lapidibus. Fo. CCLVII.

tionem confortat et timorem servilem tollit. psal. Sperate ergo in eo omnis congregatio populi. Sanguine in super mun- dane voluptatis / sudorem etiam vanarum affectionum ha- ber penit' refrenare. Uel dic q' sapphirus est abstinentia v' penitentia que sanguinem et sudorem. i. carnales affectos nec eliminat atq' tollit. 2. ad th. ix. Siccatus est fons san- guinis et. Sapphirus apostematur repulit inflatur: nam maxime valet contra anthracem / qd est apostema ve- nenosum: quia eius venositas et humilitas ad cor ascen- dere non permittit: et hoc certu est fm Diolco. Talis est vir perbie repulit atq' sedat anthracem etiam / qui propter ar- dorem maxime est venosus. i. furorem et ardorem tractu- die et crudelitatis repulit / et eius fumus. i. ipsius malos mo- tus et affectiones ad cor ascendere non permittit: quia vere vir humilis / qui scilicet considerat causas humilitatis sue / scilicet suum nec in superbia / nec in trauit: illud Eccl. xlvij. v' habet veneno contrariatum: nam si araneam in pyride posueris / verum sapphiru in eo: officio aliquadu tenue- ris: aranea virtute eius victa quasi subito morietur. Talis ris statim aranea. i. peccatu mortale qd est in pyride con- scientie destruetur. Uel dic q' hic est L. hyst. vel beata vir deuotionem / quilibet sanctus: qui quando in ore tenetur p- tidis. tentationem et inuocationem: tunc aranea p- tis interfect atq' necat. Sapphirus vim habet oculoru des tollit de fronte dolorem. Talis est fides: quia vere de oculo intellectus tollit fordes. hereses et errores: et ipsum tollit dolorem de fronte / extergit. Sapphir' fronte. i. de conscientia / que deo apparere tollit dolorem re- moris: et vulnera que occidunt animam. i. peccata sanant. i. vulneribus tuis sanabo te. i. iere. xxx. Sapphir' cre- dit ad gratiam a dijs impetranda: quando scilicet precens est quado quid a dijs petitur. Et sicut dicit in lapidario: h' te- tes et vincula tacta resoluunt. Sed qui postat eum / castissimus esse lu- betur. Nam propter inuidiam potantem virtute suam p- dere confutit. Iste etia oculos p-iorat / mentē letificat / audacem et victorem / animu in bonis firmat tollit inuidia / facit homine humile et benignu. Talis est per omnia bea- ta virgo: quia vere si volumus a dijs. i. a deo et angelis alt- quid impetrare per orationē pro certo nos debemus adhi- bere istum lapidem / scilicet virginē 2. sara / per eius memo- riam deuotionē et orationem: quia vere eius presentia no- bis deum et angelos placat / et facit qd petimus obtinere. Figura de isether / per cui' interuentionē Iudei 2. illucri gratiam habuerunt. Uicinos etiam de carcere. i. illos qui culis male consuetudinis et complacentiarum sunt ligati / extrahit et educit / scilicet per suam intercessionē et orationē. Exemplum de theophilo. E. sale. xlv. Potas creas conte- ram / et veteres ferros confringam. Iste etiam oculos con- sonem: quia delectabile est oculis videre solem. Eccl. xj. aduentem etiam tristem et desolatam letificat / timorē su- dum / vicia luxurie / venenū malitie et inuidie sanat / tol- lit et abstergit / facit homine audacem ad bonum aggredie humilem pariter et contra tentationem et tribulationes / do deuore requiritur. feruitur et honoratur / hoc omnia be- neficia suo tribuit seruitori / si tamen caste et puro corde et virtutem eius nō percipit: immo perdet. unde ad 2. i. Coniungatis enim et in fidelibus nihil est mundum. Sapphirus discordes conciliat / ardorem sedat / sangui- nem et sudorem stringit / cor et mentem letificat desolatam /

tumorem apostematū sedat / venenosa occidit / vinctos di- citur de carcere educere / et tacta vincula dissipare. Talis est penitentia: quia per eam discordia dei et peccatorū tol- litur / et inuicem reconciliantur: sanguis etiā et sudor carna- lis voluptatis per eam abstergit / ardor tentationis extin- guitur / hec etiā timorē superbie / venenū detractionis / in- uidie et malitie / vicia luxurie ad sanitatē perducit / et vi- cula peccatorū per eam franguntur et dissipantur: et p-iores de peti carcere liberantur: et sic mentem desolatam et despe- ratam merito letificat et confortat: q' scilicet stimulos con- scientie / timorem mortis et desperationis pellit / et ipem sa- lutis et glorie introducit. Penitentiam ergo agite: appropin- quabit enim regnū celorum. 2. ad th. ij. Luce. xxi. 2. ad th. j. Uel exponere de L. hysto. qui vinctos peccatores de carce- re diaboli liberauit / et cathenas peccatorū dirupit et cōfrie- git / et maxime in passione / vbi captiuos et vinctos qui erant in cathenis inferni / liberauit penit' et absoluit. Ideo 2. a- cha. ix. Tu autem in sanguine testamenti tui eduxisti vin- ctos tuos de lacu in quo non erat aqua. Et ad iungē si vis .s. supra de charitate. Sapphirus est lapis scilicet / va- lens contra multiplicia nocumenta: veritatem oportet q' ille qui portat eum / sit castus: quia si immunde et luxuriose sit vite / sapphirus circa eum virtutē suam perdet / nec ali- quid operabitur aut valebit: sicut dicit in lapidario. Sap- phirus iste significat bona opera vel deuotionē ad deum vel sanctos / vel etiam scientiā diuinā: que pro certo omnia sunt p-iosa apud deum et virtuosa. Sed vere nisi homo qui habet ista / teneat castam vitam / nihil sibi p-dest: quia per infectionem et immunditiam luxurie quicqd habet de gratis et virtutibus / dissipat / et ad nihilum reputatur. Un- de Hieronym' in epistola: Quacumq' virtute polles / qui- buscumq' bonis operibus niteas / si cingulo charitatis ca- reas / omnia per terram trahes.

Lapidum. cxvij. de Smaragdo. Smaragdus est lapis viridis coloris / ad virore- cuius aliqua herba vel lapis non attingit. Nā pre virore aerem inuadat contingēt / et virore- radios circummittit / ita q' nec etiā fulgore solis virore ipsius hebetatur: et quado est bene tersus et politus / tunc mox speculi imagines representat / vt dicit Irido. Et Hero celar / inquit idem gladiatozū pugnas in smaragdo spectare consuevit. L. harilim / per virorem / qui summe inter colores delectat visum / intelligo honestatem: que vilis aliozū et aspect' reficit et delectat. Smaragdus est vir perfectus / qui pro certo debet habere virorem hone- statis: et dato q' radios solis. i. prosperitate mundana per- fundatur / nunq' tamen debet omittere istum virorem / scilicet virtutem honestatis / immo debet tergi per penitentiā / vt sic efficiatur aliozū speculum et exemplū: vt sic imago cuiuslibet in cor luceat: hoc est dictu q' per comparationē ad vitam suam / alij cognoscant quales sunt / scilicet mali vel boni / sibi similes vel dissimiles. Exemplifica de quolibet sancto. Sap. vij. Lando enim est lucis eterne. 2. Uel per istum lapidem qui pre ceteris virore / intelligo puritatē na- ture angelice / ad quā. i. ad cuius similitudinem / alia herba vel lapis. i. alia quecumq' creatura non attingit. Isti enim sunt specula polita et munda / fm Dionysiu: in quibus ima- gines et notitie et species rerum naturalium relucunt: quia scilicet ipsi cognoscunt res per species innatas / secundum aliquos: vel imago scilicet dei et trinitatis in eis relucet et apparet. Sunt enim speculum sine macula / et imago bo- nitatis dei. Sapientie. vij. 2. Adhuc etiam smaragdi a scythia veniunt / scdm Iridozū. Nam ibi colliguntur et inuentun- tur: et maxime in vento aquilonari: quia tunc per ventum istum arene discooperiuntur / et sic apparēt lapides et sma- ragdi. Scythia regio frigida significat statū aduersitatis / aquilo ventus durus et frigidus significat mundi tormen- ta et tribulationes. Illi ergo smaragdi. i. viri sancti et per- fecti qui veniunt de scythia. i. de statu aduersitatis / sunt alij meliores. Nam ventus aquilo. i. tribulationes mun- di et aduersitates ab eis resciunt arenam. i. mudi diuitias et prosperitatem: ideo sunt alij puriores et meliores: sicut patuit in martyribus: et patet quotidie in L. hyst paupe- ribus. Venit enim aquilo dissipat piumas. Prouer. xxv. Ik Ik Ik Ik

Lib. XI.

De Lapidibus.

3 In egypto in fodinis erant inueniuntur quādoq; fina
ragdi: qui tamen nunq; attingunt ad altorum decorem: et
hoc quia semper quibūdam maculis terreis sunt infecti/
et erit vel plumbo vel salī similes notas habent. Egiptus
est mundus: qui ardore auaritie et luxurie est peruersus. Li
cet ergo in egipto. i. in mundi prosperitate inueniatur fina
ragdi. l. aliq; viri iusti inter mundi diuitias et metalla: isti ta
men pro certo semper sunt alij deterioriores. i. minus boni:
quia scilicet quasi impossibile est quin ex ere plumbo et sa
le. i. ex mundi diuitijs quas administrant: contrahant ali
quas notas. l. aliquas maculas vitiorum: quia si diues fue
ris non eris immunis a peccato. Eccl. xj. ¶ Licet fina
ragdus sit naturaliter viridis: tunc tamen maxime fulget
eius viriditas / quando mero vel oleo abluitur et lauatur
fm Jlioz. Sic vere licet omnes boni naturaliter vireant
per gratiam et honestatem: illi tamen qui mero spiritualis
lociditatis / qui oleo misericordie et pietatis seiplos abluūt
atq; lauant / sunt meliores: et pulchrioris etiam honestatis.
5 Ben. xlii. Lauabit in vino stolam suam. ¶ Smaragdī p
pter suam preciositatem sunt hominib; viles: verū tamen
in scythia propter gryphozū immanitatem / ad eos rarus ho
minū est accessus. Alde de gryphib; Smaragdī sunt vir
tutes: que pro certo sunt hominib; viles et valentes et spi
ritualiter et temporaliter: sed vere tanta est in mundo isto
gryphozū. i. crudelium demonum immanitas / tentatio sci
licet et malignitas: q; pauci sunt homines qui virtutum co
piam valeat adipisci: quia scilicet propter tentationes de
monum prohibetur. ¶ Secundum Diosco. et lapidarium/
hic lapis auget opes: et sanat hemitriteum / et morbum ca
dūm: et dat in causis persuasoria verba / si ad collum tes
neat cum quis suspensum / visum confortat / memoria acuit /
lasciuos motus refrenat / contra illusiones demonū valet /
sanguinem sistit / valet ad diuinandū. Talis est per omnia
gratia spiritalis: quia reuera ipsa auget opes virtutum
et meritum / et sanat hemitriteum. i. febrem peracutā aua
ritie / et morbum cadūm superbie: et dat verba placentia
scilicet in oratione / et memoria acuit / scilicet in gratiarum
actione: quia facit recordari beneficia a deo nobis data: vi
sum intellectus et cogitationē confortat per fidem et discre
tionem: lasciuos motus refrenat: et sanguinem cru
delitatis compescit: et lenuat hominē diuinare. i. de futuris
rebus scilicet paradisi et inferni cogitare. ¶ Al de q; fina
ragdus est beata virgo / propter virtutem sue honeste couer
sationis: vel etiam quilibet vir perfectus: qui pro certo suis
verbis et exemplis visum altiorum recreat et delectat: et in
eis vitium luxurie refrenat.

Capitulum. cxvii. de sardio.

Sardius lapis est ruber coloris: similis terre ru
bee: cuius virtus est fm Diosco. q; in cōspectu
eius et presentia onyx qui habet aliquas ppele
tates nociuas / non potest nocere: pellit timorē:
et facit hominē audacem: valet contra incanta
tiones. Talis est L. hyssus in cruce sanguine rubricatus:
quia vere terre rubie. i. peccatoribus carnalibus fuit simili
lis in colore: scilz quātum ad naturam carnis. Quia misit
deus filiū suū in similitudinē carnis peccati. ad Roma.
viii. Si quis autem lapidē hunc habuerit. i. si quis rubo
rem et passionem deuote recordatus fuerit / pro certo sibi
onyx. i. mundus vel diabolus non nocebit: timorem etiam
ferulem / tristitiam et desperationē pellit: et audax erit ad
bonum aggredendū / et malum tolerandū: et ab incan
tationibus demonum / et carnis vel mundi tentationibus
non ledetur.

Capitulum. cxix. de sardonice.

Sardonice ex duobus lapidibus nomē sumpsit/
scilicet sardio et onyche: quia istorum duorū co
lores representat. Nam iste tres habet colores/
scilz nigrum in imo / cādidum in medio: ruberū
ut minū in supremo. hic solus in signādo de ce
re substantia nil abstrahit: fm Jlioz. Hic est L. hyssus/
qui nomē habet ex duobus lapidibus preciosis. i. ex duplī
ci natura / diuina scilz et humana: ex quibus extitit compo
situs: et tres habet colores. i. tres considerationes: quia sci

licet in ipso est diuinitas / anima et corpus: vel tres colores
sunt tres virtutes / quibus L. hyssus principaliter splendat
scilicet nigredo humilitatis / candor innocentie et puritatis
et rubor feruētissime charitatis: et hic de cera cui appositus
est. i. de mundi diuitijs nihil penitus secum tulit: q; scilz per
paupertatē voluit omnia derelinquit / scilz quātum ad
affectū: et relinq; docuit et mādauit dicens. Qui nō renūcia
uerit omnib; que possidet / nō potest meus esse discipulus.
Luce. xlii. ¶ Al de cera. i. de beata virgine nihil virginia
tis abstulit vī corrupti. ¶ Al potest dici de quolibet sancto
qui est niger per humilitatē / cādidus per castitatē / ruber
p charitatē / et nihil de cera. i. de bonis sibi pmissis dimittit p
sandum / secum auferit per cupiditatē: sed omnia dimittit p
voluntariā paupertatē. Quod est contra auaros puelos /
qui bona ecclesie sibi et suis tribuunt. et. Sene. xlii. ¶ Non
accipiam aliquid de omnibus que nra sunt. ¶ Al de q; hic
lapis est essentia diuina: in qua sunt tres colores / tot habet valo
res: et compescit luxuriam: et facit hominē humilem et pa
dicum: fm Jlioz. Talis est castitas / que plures habet
colores honestatis et reputationis: et luxuriam compescit:
et hominē pudicum / et matrum et humilem reddit. ¶ Et
pone si vis de honestate / in qua relictus plures colores bo
norum exemplorum. Eccl. xi. xlii. Pulchritudinem can
doris eius admirabitur oculus.

Capitulum. xx. de gēma solis.

Gēma est lapis candidus / sic dictus / eo q;
ad similitudinē solis in orbe lucentis spiccat
et emittit: vt dicit Solin. Hec est beata virgo:
quia cum sit candida per castimonie puritatē
et radios tamen sue gratie semp emittit / et conti
nue nobis mittit: gēma solis iustitie dici potest. Et ex po
ne de qualibet virgine: que candida est per castitatē / ipse
der per vite sanctitatem / exemplū et honestatem. Fulgebi
iust sicut sol. Sap. ii.

Capitulum. cxvi. de lapide selenite.

Selenites est lapis viridis sicut herba / i. quo q;
Ois gēma est lapis candidus / sic dictus / eo q;
ad similitudinē solis in orbe lucentis spiccat
et emittit: vt dicit Solin. Hec est beata virgo:
quia cum sit candida per castimonie puritatē
et radios tamen sue gratie semp emittit / et conti
nue nobis mittit: gēma solis iustitie dici potest. Et ex po
ne de qualibet virgine: que candida est per castitatē / ipse
der per vite sanctitatem / exemplū et honestatem. Fulgebi
iust sicut sol. Sap. ii.

Capitulum. cxvii. de stanno.

[illegible]

Capitulum. cxxv. de sulphure.

Sulphur est vena terre / nature ignee et calide / cuius ardore aqua q̄s frigida sentit: q̄ trahit per venas sulphureas / calorem contrahit a sulphure et efficiamur z odorem: et ideo fontes calidi q̄ de talibus subterraneis meatibus scaturiunt: qualitates vene sulphuree fecum ferit: fūm yfidoꝝ auaritie et ardoris: q̄ vere licet quid sit aqueus per plerumq̄ per venas sulphureas et maturitatem: si tamen transierit per venas sulphureas / per administrationem bono tempore: certo contrahit calorem auaritie / et odorem male fame: et ideo rariōe stitius sulphureis multū sunt bodie sicut fontes calidi. multi sunt qui ardore auaritie sunt penitus

inflammari. H^one vestimenta tua calida sunt/cum perflata fuerit terra austeris/ Job. xxxvij. Vel dic qd sulphur fctos est persona austeris et luxuriosa/ quequam frigidam. i. perlonam castam/lucidam et honestam/ quado hibi ungitur et affocatur per sua mala exempla inflammari per luxuriam et corrupti/et valorem sue perfectionis ⁊ odorem sue fame et conuersionis desinit et immutatur/ quia qui tetigerit pilcem/ inquinabitur ab ea. Eccli. xij. Aqua de fonte. ¶ Sulphur scdm ⁊ idem igne est nature/ et ideo super omnia que sunt sulphurea. facit igne appolito inflammatur/ et ideo in file colie que dicuntur esse sulphuree/ perperius inflammatur semper spiritus. Talis est sulphurea fetida caro nostra/ quia vere appolito igne tentationis/ facit inflammari et igitur p. r. malos luxurie appetitus/ et ideo ille in file. i. illi status in quibus est multum de sulphure. i. de vitiis carnalibus/ incendio luxurie continue consumunt. ¶ Vel dic qd sulphur est volutatis humana/ que vere appolito igne. i. data occasione facit inflammari per desiderium/ et mouetur siue ad bonum siue ad malum. Vel dic qd sulphur est anima luxuriosa vel auara/ que quia est igne nature p. luxuriam vel auaritiam/ ideo facit inflammari/ scilicet post moem igne infernali/ propter hoc illa insula vbi est satis de isto sulphure. i. inferno/ vbi luxuriosi et auari descendunt/ perperius incendio suis semper flammatur. Eccli. xv. De igne egredietur ⁊ ignis consumet eos. ¶ Quatuor sunt genera sulphuris/ sed vnum solum genus a medicis acceptum/ quod scilicet dicitur sulphur viuum/ transactum atq. clarum. Alia autē impura sunt/ et ideo ad alios vsus valent. Sulphur significat auaritiā et affectionē/ que vere igne est nature sicut sulphur/ quia scilicet in se nō sinit sed ad alia semper tendit. Sed vere illius lapidis sunt multae species/ qd scilicet homines diuersimode se diligunt/ quia quidam fidei/ quidam vere/ quidam propter se/ alij propter sua/ quidam secundum mundum/ alij secundum deum. Sed inter omnes istos amores null⁹ est medicinalis anime/ nisi vnius/ scilicet amor secundum deum et charitatis/ qui dicitur sulphur viuum/ quia scilicet vita gratie informat/ omnes autem alij amatores semper habent aliquid importantis/ quia alij luxuria sunt infecti/ alij auaritia/ ⁊ sic de alijs. Peccatores enim diligentes se diligunt. A. uice. ¶ Et ideo tales anime non tribuunt medicamentum/ sed magis torquem et venenum. ¶ Sulphur inflammatum ferocem emittit et fumum/ qui faciem quam contingit/ facit apparere horribilem/ pallidam et deformē/ et colore mortui respiciat. Talis est caro nostra/ quia vere quando igne luxurie inflammatur/ tunc ferocem infantie et summi mali exempli emittit/ a quibus facies. i. exterioris parentia et conuersionis inficitur et muratur/ et adiungit in pra. i. vis alium. S. de carne. Vel dic qd sulphur est peccatum luxurie vel hypocrisis/ qd quadoq. comitatur fetor luxurie/ quo cum aliquis inficitur et corrumpitur/ tunc facies eius p. hypocrisis palliatur/ sicut pater de hypocritis/ qui exterminat facies suas/ vt appareant hominib⁹ leuantes. Matthei. vi. ¶ Sulphur aliquando est purum et grossum et feculentum/ aliquando clarum lucid⁹ et purū/ et scdm istā differentia/ et sulphure ⁊ argēo vni diuersa metalla differentia generant/ fm Aristoteli. Sulphur significat hoīes/ qui vere diuersimode variatur/ quia sunt puri/ quidā impuri/ quidā boni/ quidā mali/ et ideo fecundum istos bonorum bonitatem et prauitatem metalla que exinde generant⁹. filij qui a talibus procreant⁹/ differunt in specie ⁊ valore/ qd vbi cōmiser scdm qualitatem patris variatur conditio filiorum/ qd si radij sancti/ et radij ad Ro. xj. ¶ Sulphur aliud viuum/ aliud mortuum artificialiter efficit. Est autē calid⁹ ⁊ sicc⁹/ ⁊ virtute habet attrahendi/ dissoluendi et consumendi/ ⁊ ideo tussim prohibet/ scabiem purgat/ radices inuat/ lethargicos excitat/ venenis obuiat/ arthricos ⁊ podagricos ⁊ paralyticos sanat. fm A. uic. Dioc. ¶ Plac. Sulphur qd de terra nascit⁹/ significat carnē/ que quado comburit⁹ ⁊ consumitur p. calorem naturalem tunc fctet ad litterā ⁊ putreficit/ ista etiam aliquando viua/ aliquando mortua reperit⁹/ quia nemo est qui non fuerit viuat. Eccli. fr. Per sulphur autem quod fert⁹/ intelligit memoriam mortis et fetoris quam incurrit mortua caro nostra/ qd vere memoria mortis nostre habet

7

1

30

Lib. XI. De Lapidibus. Fo. CCLIX.

10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527
 528
 529
 530
 531
 532

Capitulum. cxxv. de lapide topatio: nam per t in pe-
nultima scribitur non s

[illegible]

nū: sic vere in **H**is in incarnatione ista imago fuit inuer-
 sa: quia scilicet dei filius qui omnium rerum est superior digni-
 tas: factus est inferior humilitate. Deuter. xviij. Ipse
 descendit: et erit inferior. ¶ **T**opasius sequit motum lune: 3
 quia scilicet maioris est virtutis vel minoris scdm qd luna
 plus vel minus recipit incrementum. Et valet **f**m **D**iof. cō-
 tra lunaticam passionem. et est topasius gēma p̄laidūssī-
 ma: et maxime quādo solis radijs est percussa: quia aliarū
 gemarum in se recipit claritatem: imperfectiores autē summe
 reficir ac delectat. Topasius est virtus honestatis: que p̄
 ceteris rursus exterioris per boni exempli dationem: et sum-
 me delectat imperfectos: quia vere pulchritū est videre per
 sonam honestam: et maturam: et maxime quando solis ra-
 dijs. I. gratia spiritus sancti repercutitur et illuminatur. In se
 etiam claritatem aliosū. bona exēpla et virtutes que in alijs
 vident per imitationem recipi: et libi ea incorporat et addim
 qd. Id est luna ergo que est mirabilis et variabilis: intelligo
 humanā voluntatem: que vere semper mutat de una cogi-
 tatione ad aliam: et cetera huiusmodi. ¶ Quanto ergo luna
 plus abundat in lumine gratie dei: tanto vere topasius. i.
 bona et honesta conversatio plus habet de efficacia et virtu-
 te: quia parum valet bonitas exterior et honestas. nisi in-
 fusus lumen celestis infusus manifestatus. Ideo bona perso-
 na dicit illud Job. xxi. Uidi solem cui fulgeret: et luna mē-
 rentē clare rē. Quia sicut dicitur Job. viij. Non potest vi-
 dere carectum sine aqua. Et sicut topasius habet formam
 et specularem: ita vere honestas est aliorum speculū et exem-
 plar. Splendore enim est lucis eterne: et speculū sine macu-
 la. Sap. viij. ¶ Topasius vndas bullentes et phœnicef. et 4
 bullire non permittit: etiam et tristitia repugnit: et phœnicef
 motus subitram expellit: **f**m **D**iof. et lapidarium. Talis est
 virtus benignitatis: quē vere illos qui per furorē et iracun-
 diam bullunt atq; feruēt: repugnit atq; sedat: et ideo cōtra
 phœnicef et iram. I. cōtra peccatum furorē et crudelitatem
 summe valet: et per consequens morem facit enudare sem-
 item: et qd per iracundiā suscitāt iras: quā autē patiens est
 itaq; suscitatur. Proverb. xv. Et ex pone de patientia.
 ¶ Topasius sanguine fringit: et valet cōtra lunaticā pas- 5
 sionē. Talis est abstinentia vel castitas: qd sanguine carnalis
 voluptatis refingit: et valet cōtra lunaticā passionē. I. cō-
 tra mentis leuitatē et mutabilitatē. ¶ Topasius gestatur 6
 sanguine fringit: tristitia tollit: et motus subitram impe-
 dit. Sic beata virgo gestata per deuotionē sanguine luxurie
 fringit: et tristitia sedat: et a morte subitanea nos p̄ser-
 uit. Exemplū de Normano flagitioso qui letinabat sabba-
 tum in virginis honore: cui caput ab inimicis subito trun-
 citū: tamē cōsolum fuit. ¶ Topasius sequit motū lune: 7
 sūm eam sua virtute regular et disponit: et qd sit nature spe-
 ram: imaginē tamē receptā tuam iam representat. Tales
 et multe leues persone: qd vere secundum lunam. I. scdm
 mutabilitatē sue vane voluntatis: ad Ephe. i. Omnia ope-
 ram secundum cōsiliū volūtatis: vel etiam secundum
 sūm. I. scdm cursum mutabilis prosperitatis et ipsos regit.
 celi. xviij. Scilicet aut vel luna mutat. Et quādo aliqua
 ago vel species eis offertur. I. quādo alio qd bonum exem-
 pli vel mādari tribuitur: sūm pro certo inuenerim repe-
 tār: qd scilicet totū facit contrariū oīni que videtur vel ab
 eis audierit. **H**is data est oī dū audītes oīa fecere p̄tra-
 Judicij. i. ¶ **P**l. dicit qd si topasius poltas: sūm obte- 8
 dia s: obfcuras: si vero pp̄le nature relinquat: tunc cla-
 r et speciosus inuenit. Sic nō multū sunt qd subspis relit-
 et linguis adulatozū poltit: clarū sunt et virtuosū: qd si per
 plationem pollutant: tunc sepe fir qd cōcepto inanis glo-
 rifitū: a claritate. I. a virtute quā habuerat: obfcurant
 et ideo **E**zo. x. precipitur fieri altare de lapidibus nō
 tinctis. Vel dic qd deus: beata virgo et sancti illi sunt clarī
 rectori: qd si ipsos polire. I. cōmendare voluerimus: cla-
 rem eorum magis minuitus: qd augemus: claritas ip̄s
 oī: finis nullatenus ualeat: per quāquō pollutatū lau-
 quā ligua hominis libi facit: quāto mō: sicut dicit **E**ze-
 quiel: quid dicit potest: eo ipso quod dicit potest laudis dī
 e: indignum est. Vel dic qd multi sunt qui si per prosp̄-
 rem et gloriā pollutant: a claritate virtutis et bonitā-
 tem minuant: qd si subspis relinquuntur: et in dīa sta-

张张张张张

Lib. XI.

et paupertate dimittatur/in claritate virtutum perseue
 rare innotuit: et ideo deus multis impolitis. impio
 sior/ru des et pauperes sine opulencia et sine scientia dimi
 titur: talem politura ipsi non proficere sentit. Et dicit q
 politura seu fructificatio est correctio: que quis generaliter pro
 ficiait/multi tamen sunt quos magis ledit q
 inuenit: et quos
 magis obcurat q
 poliat. Et dicit q
 politura est fama. et
 sicut super.

Ergo est lapis flauus; qui visum cofozat; et
 caritatem generat. Lapis est vir perfectus; flauus
 est pallidus; per penitentiam maceratur; qui
 visus aliorum cofozat; per honestam cofuer-
 tionem; in eis hilaritatem efficit; et letitia spi-
 rituale; scilicet suis verbis cofolatorio atq; factis. Gaudent
 cum gaudentibus. ad Ro. xij.

Capitulum. cxxvij. de terra sigillata.
Terra sigillata est vena terre medicinalis/cuius
virtus est restringere sanguinem/ & valet contra
arteticam et inflatū. fm. Plar. Talis est bu-
millas/ vel etiam memoria mortis: quod scz
terra. i. corpus sigillabit in sepulchro: que res
nature est restrictiue: q; per memoria mortis sanguis volu-
ptatis carnalis restringitur: inflaturque morbis mitigatur:
et artefacta pigritie penitus abdicat. Ideo Eccl. xlvj. Ade-
moz esto qui moris non tardabit.

Capitulum.cxxviii.de tartaro.
In masculino legif tartarus in lib.de proprietatibus
rerum:vt est videre in horto sanitatis.

Tartarij esse fer vini succatuta calida bolus: est calidu & siccum: in virtute habet laxandi & mundificandi & consumendi: valet contra serpiginē / scabiem & capitis immunditias. Et nisi esset pipe ritas & volupcras mudana: eius fer et resiliencia significat penam eternā: quia finis est mudare volupcras. Tartarij ergo esset calide & sicce natura: q̄ vbera illa pena est calida p̄ ignem inextinguibile: & sicca p̄ abscissam ois hu manitatis & volupcras. Sed vber istud tartarij esset modo medi cinalē / scilz illis qui spm habent in memoria: q̄ vere p̄ eius timore homo laxatur p̄ contritiōē / mundificat & confes siōē / & consumit p̄ corporis & carnis maceratiōē & penite tie satisfactiōē: sic a serpiginē & purgine. La puritu de sideriois carnalium liberat. Ideo istam fecem debent peccatores bibere p̄ eius consideratiōē. Et alie. li. c. de ec. xxvij. Calice vini furois diti bibisti / potasti vsq̄ ad feces. Tria autem fecem bibent in infimo sensibiliter illi qui modo no vult & potare mētaliter. vnde psal. Fer eius non est eterna vita: bibent omnes peccatores terre.

Capitulum. cxxvii.
Itrum fin' aulcanum est inter lapides, sicut
fultus inter hoies, declinat enim ad omne tin-
cturam. Nam quādo i' fornace liquefit, in quē-
cunq; colorem facit, iter transfinitur: ita q' sima-
ragal vel byacynthi quādoq; species repelen-
tat: hoc accidit ex substantie puritate: quā in fornace acquit
fit: fin' s'ificandus. Itrum est homo: q' vere quādo in fornace
plumbe dilectionis et cōt'itionis vel tribulationis confla-
tur cōtrahit rāsam substantiē. cōsistentie puritatē et habi-
litatem: q' a deo in quēcunq; colorem bone & honeste con-
versationis facit iter tingitur & mutatur: ita q' per suā bonā
conuersionē i' lapides preciosos, i' sanctos qui p'cefferūt
repreferant. Et sicut te multis coloribus. Ecce. xvi. Et sic
v'itrum significat personā leuem: quā nō seruat determi-
nationem colozē, p'feruendū. s' in vno p'posito vel verbo, in
nō si quādo in fornace iracundiē vel tentationis vel mīdia-
e p'p'ertatis colozē statim a diabolo in quēcunq; colorem.
i' in varietatē p'positū t'ramutatur. s'icut p'atet in iracū-
dia qui subito veterem amicōz sunt inimici: illos quos
amo dileverant, p'ferquitur. p'atet in adulatoribus: qui
in fornace prosperitatis ad omne colorem. i' ad oēm volun-
tatem alicui per mīdaciā se cōuertit. Sap. xvi. Ad quod
uiscus volebat cōuertebatur. Applica contra iracundos.
Ecce. i. Cum cūctibus ibant, et cum stantibus stabant. Quia

De Lapidibus.

[illegible]

Capitulum. cxxx. de lapide vaticano.

Lib. XII. De Arboribus. Fo. CCLX.

In exemplaribus quibusdam legitur *Udachites* & *Udachiten*, quod est in capite sequenti: in alijs *Udachites* / sed parum id refert: quoniam in sepe in *U* transit.

Udachites est lapis colore fulvus, figura rotunda: qui in se continet alium lapillum, qui tinnire et sonare intra cum auditur: et hic lapis perpetuis aque sudoribus semper stillat: et ideo ab alijs quibus creditur quod sit idem quod *enydro*, vide supra. Talis est vestra virgo: que fuit rotunda et volubilis per obedientiam, plena per penitentiam. Nam ista intra se, scilicet in suo sacro vtero, continet alium lapillum, scilicet dei filium incarnatum: et hic sudorem misericordie perpetuo nobis stillat, vide supra de *enydro*.

Capitulum. cxxxi.

Udachis lapis quem gratiam supra appellavit.

Udachiten est lapis qui gestat ab homine non inordinatur a muliere, nec ab apibus infestatur: et creditur valere contra venenum, finit *Uoloso*. Sic est *U*bachillus, vel beata virgo, vel etiam quicunque sanctus: quia si gestetur per devotionem, mulce et non nocet. Nam hic contra venenum peccatorum valet. Vel dic quod hic lapis significat munera vel adulacionem: quorum alterum si quis secum portauerit, a mulcis, id est a pravis ballis, et in iudicijs non ledetur, et per correctionem ab his non pergetur. Donum enim hominis dilatat viam eius: et ante principem ipsatum et facit. *Proverbia. xviii.*

Capitulum. cxxxii.

Zimentellazuri legitur apud Vincentium, similiter et in horto sanitatis.

Zimentellazuri est lapis lazuri, quod dicitur scilicet vena terre medicinalis: que tanto melior, quanto coloris celestis vicinior: valet contra multas passiones: primo autem debet optime terri et multoties abluere, deinde dari patienti. mire enim soluit et purgat. Talis est sacra scriptura: que optime debet terri et expolitio nem lauare per oia adulacionis eliminationem: et deinde dari infirmo peccatori per predicationem: et sic soluet per contritionem: et purgabitur per confessionem: et ab infirmitate peccati sanabitur per satisfactionem. *Lazurium*, azur, sit de isto lapide vel de laminis argenteis et a ceteris: sit cerussa de plumbo. Vide supra et ex parte si vis.

Capitulum. cxxxiii.

Apud Vincentium similiter et auctorem horti sanitatis legitur, non zingites.

Zingites est lapis vitreus, qui suspensus ad colulum, sanguine stringit, mentis alienationem depellit: et appositus ad lignum accedum, eius flammam extinguit: finit *Dioscoridus*. Lapis iste significat abstinentiam vel castitatem: que vitrea est per puritatem: et sanguine stringit, id est carnis delicias et voluptatem: et mentis alienationem, id est seruo voluntatis repugnat: quod si ad lignum accenditur, virtus, id est castitatis vel abstinentie, flammam malorum suorum desideriorum et tentationum extinguit. Vel dic quod iste lapis est virtus benignitatis, que flammam iracundie in alijs extinguit. Vel dic quod memoria mortis extinguit auaritiam et luxuriam flammam, vel virtus patientie: quod sicut dicitur *Proverbia. xv.* Ut ira calidus prouocat iras: quod autem patientia est, mitigat iras.

Incipit liber duodecimus

de herbis, plantis et arboribus.

Capitulum primum de arboribus in generali.

Arbor, finit *Aristoteles*, dicitur ab arboribus, eo quod in eis nascatur. Et generaliter finit *Aristoteles*, due sunt arborum species: scilicet masculus et femella. et hoc est verum in omni specie tam arborum quam herbarum. Et est masculus, si fructus durius, solidius, ramolius, densius, siccior: et fructus eius maturabilior, sed breuior: et folijs est fecundior, sed asperior: hoc totum propter maiorem caliditatem et siccitatem, que partes plante diuidit, secant et exasperat

et desiccatur: finit *Aristoteles*. Arbor est homo: sed due sunt eius species et nature: quidam masculus, et hi sunt prelati vel religiosi vel perfecti: quidam femella, et isti sunt subditi respectu prelatorum, seculares respectu religiosorum, imperfecti et peccatores respectu perfectorum. Sed vere masculi isti sunt femellis istis validiores per constantem firmitatem, ramoliores per bonarum affectionum multiplicatam, sicciores per penitentiam vel abstinentiam austeritatem, in folijs, id est in verbis asperiores per correctionis asperitatem, in fructibus, id est in diuitijs breuiiores per voluntariam paupertatem: et hoc totum facit calor charitatis, siccitas penitentie vel austeritatis: quia debent pie alijs abundare. Quando arbor est multum solida et compacta, tunc humor non finitur a siccitate fluere exterius: et sic minus abundat talis arbor etiam in fructibus et in ramis. Sic vere in illis qui sunt solidi per constantem firmitatem, scilicet in viris perfectis, siccitas diuini timoris, penitentie vel abstinentie vel macerationis non finit humor, id est affectionem interiorum extra exterius ad terrena, scilicet per vanos auaritie appetitus: sed ipsam refecit a refrenat: et ideo hodie boni viri et iusti non abundant in ramis temporalium possessionum, nec in fructibus diuitiarum: quia scilicet sancti et boni erant in hoc mundo quasi nihil habentes, et omnia possidentes. *1. ad 2. cor. vi.* Masculus discernitur a femella, secundum *Alyredum*, per pullulationem citius. Citius enim pullulat masculus quam femella. Item per odorem: quia mas odorosior est, ut communiter quod femella. Sic vere prelati a subditis, boni a malis, religiosi a secularibus debent diuidi et distingui, et quo ad pullulationem bone operationis, et quo ad odorem bone fame et conuersationis: quia vere citius et propius et facilius debent per bona opera et affectiones pullulare, et odorem bone fame fortius diuulgare. Ideo dicitur *Ezechiel. xlii.* Fructificate quasi libanus, odorem suauitatis habete. *1. folia* palme masculae ita copulantur cum folijs femine quando inuicem coniunguntur, quod vix possunt ab invicem separari: secundum *Alyredum* ibidem. Sic vere si tuus imperfectus, masculus, feminus vel peccator, necesse est tibi quod cum folijs palme masculae, id est cum bonis et perfectis viris per societatem et amicitiam indutis, biliter te coniungas: quia secundum *Senecam*, sic diligam, qui delinere non liceat. Et ad *Roma. viij.* Quis nos separabit a charitate? *Christus*. Sunt quedam arbores que cōferunt alijs quod iuxta eas sunt platanete, unde malogranate olius conferunt, si iuxta eas sunt platanete, scilicet quia malogranata abundat in calore: qui nature comperit oliuarum: ut dicit *Aristoteles*. Vere tales sunt boni et iusti: quia semper iuant verbis operibus et exemplis alios sibi iunctos, id est socios et vicinos. Unde si malogranate, id est viri religiosi perfecti et contemplatiui grante virtutum repleti, olius, id est bonis personis actius et misericordius coniungantur, ita quod alter alterius societatem sectetur, tunc vere eis confert: quia per bonam societatem semper ad melius perueniunt: quia cum sancto sanctus eris. Et hoc totum accidit propter calorem charitatis: qui in viris perfectis abundat, qui bonitatem perficit aliorum. Secundum *Aristoteles*, lib. *ai. xviij.* Arbor que cito et multum facit fructum, cito desiccatur: quando scilicet cibus transit in semen. Quando humor cibalis et nutritius transit in fructum vel semen. Sic vere multi sunt qui cito scilicet a iuuentute faciunt fructum bonorum operum et multum: qui scilicet in iuuentute preceteris sunt feruentiores: tales pro certo sepius accidunt quod cito desiccantur et priuantur profectu bonorum operum per peccatum et imperseuerantiam: quia substantia ad quam festinat in principio, in fine benedictione carebit. *Proverbia. xx.* Secundum *Aristoteles*, arbor dicitur ab adherendo: quia terre adheret: et inde primo nascitur est herba: tandem crescit in fructum: post in plantula novella: et tandem est arbor magna. Sic homo quando primo generatur a terra, id est a matre vel ecclesia, parvus est quo ad merita: sed tandem semper de bono in melius proficere, ita quod in fine, id est in senectute magnus sit quo ad merita et virtutes: ut sic ad magnitudinem paradisi finaliter deducatur. *1. ad 2. cor. xij. viij.* Quasi paruum, quasi paruum: quod ubi facit? *1. ad 2. cor. xij. viij.* In arboribus est anima vegetabilis, sicut

Itk Itk Itk

De Arboribus in generali.

81

18

Lib. XII. De arboribus. Fo. CCLXI.

no diuidunt & se iungunt sic vitam gratie toti arbori. I. to-
ti corpori ecclesie causaliter administrant. Ex. xij. I. iusti-
cant aias que non uiuunt. Et medulla est pietas, qui de-
bet esse sicut medulla humidus per pietate, mollis per de-
liguitate, albus per castitate in quo pro certo uelut in ven-
tre corde uel matrice debet esse uita gratie & deuotio. I. se-
men scientie uel lectionis. humor clementie uel copassio-
nis per eum debet alijs scz subditis tribui & transferri ac
etiā destinari. Ideo qm in ramis & subditis est defectus hu-
moris. ad medullam. I. ad pietatem debet esse recur-
sus. ut ab eis sicut a fonte accipiant in suis necessitatibus
supplementū. Unde Ambrosio in sermone. Quicquid in ple-
be hac potest esse uirtutis ac gratie de hoc sicut de fonte
emanant. Et. Et p humorē intelligit repositas diuitias/
quas debet pietati habere; & in necessitate subditis dispen-
sare. Et. Et per medullā intelligit christum: dicit per omnia
sicut supra. Et dicit q medulla significat pios diuites me-
dullas: qui humorē diuitiarū ad hoc reuertuntur: ut ramis. I.
pauperes necessitatibus reposito ad eos recurrat. Ideo doce-
bat Aplos. I. ad Thessa. v. Laborat manibz suis; ut habeat
unde tribuat necessitatibus patienti. Et dicit q medulla in ar-
bore est cor uel uoluntas in aia; ubi continet humor affectio-
num. uoluntati & cogitationi. I. si uere ista debet esse ueter/
quia isti debet coqui affectiones & cogitationes per discer-
tionē & examinationē: vñ ab alio. pñ ab impuro. malū
a bono debet diuidi & distingui. anteq ad op. exteri? eme-
atur. unde etiā debet denari et insit fructus bone ope-
rationis. & solui honeste loquutionis & flos bone cōuersatio-
nis. motus etiā & uita gratie et deuotionis. Ideo p. p. uer.
17. In arborē est cortex ad interiorū defensionē, & sicut termi-
nationē: q. quod facit corū uel cutis in aia. hoc facit cor-
tex in planta: ut dicitur. Sic uere in hōe requiritur cor-
tex. exteri? bona cōuersatio. que interiora cōtegat & defen-
dat. & gratias & uirtutes: q. hōiem terminet per bona ope-
rationē: qui debet alios scz totū corp? ecclesie circūire per
discerionē & defensionē a nocuētis uitijs & temporalium
tribulationū per iudicialē protectionē & terminare. regere
scilicet et arcere per correctionem. Et dicit q cor est exte-
rior penitentia: q. aiam interiorū defendit a uitijs et pecca-
tis: & eam terminat et arcet ne exteri? per uanas affe-
ctiones deficiat circūquas. Et sicut arbores que habent
trem pino/bacte & palina: et hoc quia humor non finitur
deficere in latum. ppter durū corticē circūstantem/ et sic
tie uel tribulationū inuoluitur. quo ad uirtutes et merita
pie alijs augmentatur. et in altū per cōteplationē et affe-
ctionē eternorū superius eleuentur: & hoc quia humor affe-
ctionū suarū dilatatur circūquas ad temporalia non finitur:
superius ad eternā diriguntur et leuatur. Job. xl. Circūda tibi
decoem. I. penitentia macerationem: que scz decorat atq
pauit: et in sublime erigere per eternorum affectionem et
conceptionem. et speciosis induere vestibus p bonam cō-
18. uersionē. Et lignū et stipēs est pars arborū fortior/ soli-
dior & rectior & albor. q. a radice extē. usq. ad summitatē
arboris se protendit: & oēs ramos arboris in se portat: et a
radice humorē hauriens atq. sugens ipsū statim ad ra-
mos nutriendos dirigit & trāsmittit. Et stipēs etiā q. uis
durus & solidus sit exteri? interiorū tamē habet medul-
lam tenerā atq. molle: exteri? habet corticē. folia. flos/
fructus. Et est stipēs totius arboris fundamentum/ & est
q. facilliter accessum prebeat cito lumen. Dicit etiā stipēs/
19. et q. per fortitudinē magis cito solidū & stipatū: fm. I. Ido.
Et est per oia bona pietatis & etiā quilibet uir perfe-
ctus & maxime ecclesiasticus uel religiosus: quia uere ipse
radice sequitur & medius huius ramos & deum. Et ideo a
radice deo debet sugere p deuotionē. humorem doctrine &
consolationis: uel humorē etiā temporalis subditis: quē
statim debet ad ramos. I. ad subditos mittere: eos scilicet do-

cendo & eis temporaliter succurrendo. Ipse em totius ar-
boris ecclesie uel collegij debet esse stabile fundamentū: &
sua discretionē/ doctrinā & sapientia debet ramos. I. subdi-
tos portare in bonis operibz. et in statu grē vegetare. Ego
quali nutritus esset in portabam eos. I. Ido. xj. Et iste pro
certo debet esse alijs personis & ramis collegij solidior per
constante firmitatē/ rectior per iustitie equitatē albi? p
munditie castitatem. Et licet sit in apparentia durus p re-
gionis austeritatē. interiorū tamē in conscientia debet habere
medullam. I. dulcorē & pietatē. Nam q. uis exteri? rigo-
rem ostendat. interiorū tamē in corde semp debet benigni-
tatem/ charitatē & pietatem habere. Unde August. Plus
operetur charitas q. seueritas. Ipse etiam exteri? debet
habere corticē bone cōuersationis. folia sane loquēte & pie-
dicatōis/ et fructus bone operationis: sic dicit lignū/ eo
q. facilliter debet accendi per charitatem/ & lumen bonorū
exemplorū ostendere alijs per uite honestatē. Scdm ligna
silue exardescit ignis. Eccl. xviij. Expone uis per oia
de uitis perfectis. qui sunt medij inter deū & peccatores.
Et expone de L. huius/ qui medius est inter deū patrem &
homines. et totius arboris eccleie fundamentū & sicut su-
pra. Mediator dei et hominum homo. I. huius Iesus. I. ad
20. Tim. ij. Arbor domestica nisi culta fuerit/ fit siluestris.
Siluestris etiā si bene culta fuerit/ in domesticam conuer-
titur. Expone hoc p oia sicut de uinea uel de rosa. Unde
dam arbores facit oleū & fructū. et hoc ppter humorē uir-
tuosum & aereū sufficientē: quedā autē non/ propter talia
humoris defectum. Sic uere in quibusdā hominibz est hu-
mor/ scz affectio. uirtuosus. I. dulcis. pius & charitatus:
et ideo tales non tantū faciunt fructum bone operationis/
immo etiam oleū elemosinarum et copassionis. Alij autē
qui humorē uirtuosum pietatis & dulcedinis in corde suo
non habent/ oleo et fructu isto exteri? sepe carēt. Oleum
ergo de capite tuo non deficiat. Eccl. ix. Diferificantur
21. arbores in forma: quia quedā sunt equales/ quedā uero
non: quedā pestiferum afferunt fructū/ quedā salubre: que-
dam folia multa/ quedā pauca: quedā aspera/ quedā pla-
na: quedā etiam arbores habent spinas/ quedā non: quedā
habent fructus rubeos/ quedā albo: quedā nigros.
Similiter de flosibus. Sed tota ista diuersitas prouenit
ex diuersitate humorū interiorum/ et calorū diuersimode
agentis in humorē: quia scdm interiora arborū lignum ex-
teri? uariatur. Charissimi. p arbores intelligo homines.
I. Ido. xij. Uideo homines quasi arbores. Sed uere isti di-
uersimode hodie uariantur: quia non ois caro eadem caro
22. & ad Rom. xv. Quidā em sunt equales per iustitie equi-
tatem/ quidā inaequales per acceptioēs personarū/ et in-
stite iniquitatem. Ite quidā habent salubres fructus. I. opa
bona et deo accepta: alij autē mala & pestifera: quidā ni-
gra. I. uilla & ista mla/ sicut luxuriosi: quidā rubea & alba et
pulchra et famosa & honesta: quidā etiam habent spinas. I.
peccata/ quidā nō: quidā habent folia. I. uerba multa p lo-
quacitatem & garrulationē/ aspera p murmuratōē pun-
ctionē & impatientiā inuoluta p fallitatē et calliditatē: q.
dam autē ecōuerso habent uerba pauca/ plana/ ueracia/ le-
nita et benigna. Sed uere hec oia sic exteri? in apparetia
in hominibz uariatur ppter uarietatē humoris. I. affectio-
nis quā interiorū fortitur/ et propter diuersitatē & calorū ce-
lestis gratie et inspirationis: q. in diuersis diuersimode in-
uenitur: quia generaliter scdm interiores affectiones exte-
riorē mores et conditiones uariantur et diuersificantur.
Eccl. xlij. L. ois immutat faciē etus/ siue in bono siue in
malo. Unde I. Ido. Per hec que foris apparent/ qd intus
laret aperitur. Fructus alij sunt angulares/ alij rotun-
di/ alij rubet/ alij nigri/ alij albi: et hoc totum ex diuersita-
te humorū et calorū habet fieri: quia scdm q. calor inuenit
humorē magis digestibilē scdm hoc fructū in suis cōditio-
nibz uariatur et disponit. Et inde etiā fit q. quidam fructus
citi? q. alij maturant. Sic uere quidā hōm sūt angulares
p constāte firmitatē/ alij rotundi p obedientie uelocitatē/
alij rubet p charitatē/ alij nigri p humilitatē/ alij albi per
castitatē/ alij cito maturabiles p uite seueritatem/ et morū
honestatē. Sed hoc totū pcedit ex humorē interioris affe-
ctionis & grē/ et calore diuine inspirationis/ que in diuersis

De Arboribus in generali.

[illegible]

posibilis est humo affectionis retrahendus: sicut a fugi-
flus et non necessariis et ad interiora. Ad colicem autem
a iam principaliter convertendus: quia scilicet illa magna debet
diliget et servari: supra illud. *Ad uomdo poveris*. Et cito mi-
sericos cordis avaras faciem nam villo pauperis. *Epibos*
lij. q. Sed scitis quid est? Sunt quedam arbores que habent
humorem viscosum: qui a folijs exterioribus leuiter non re-
trahitur a natura: sicut patet in pino et similibus. *Quandoo*
etiam arbor est multis foliis atque dura: et sic impeditur hu-
mor retrahi a folijs et ita cadere non sinitur: quare patet hu-
mor et similibus. *Sic* vere quodoo homo habet compas-
sionem viscosam per carnalitatem: et sic etiam compas-
sus et solutus per obliuiscit voluntate diuini et crudelitatis
et ipetate. *et tenet* per auaritie paritate: sic vere impet-
ne humor sine affectionis a folijs. *Et exterioribus* diuini re-
trahatur: et sic ipsa folia cadere per elemosinas non dimi-
tit: dato q. hymeis. *Scpus* caritatis et paupitatis inter. *q.* Sed
patet de malis diuitibus: qui etiam tempore maxime paup-
taris pauperibus non emittit nec distribuit bona sua: sed
paritate: auaritia ipsa continue retinet et refertur. *q.* Si mi-
lunt lignis quod plantati sunt secus decursum aquarum. *mi-*
dane prosperitatis: et folijs ei non deficiet etc. *Uel* di co-
bo. *ihomo* q. est rare et debilis et inconsistentis nature: quia
tempore hymeis. *i. tribulationis*. *ipoliatur* factus bono
rationis: et folijs hanc loquutionis: et hoc quia tales bono
humore interioris affectionis: gratie vel deuotionis habet
debile atque rarum: qui cito repercutitur et timore et sic cadit
falla et fructus supradicta. *Ueritatem* q. timore talis arbor
humo est solutus p. constante firmitate fructu buxus: inter
gummosus p. glutinosam charitatem vel pietatem sicut p. *mi-*
tunc vere licet veniat tempore hyme malis admeritis et tri-
bulationis: et tamen p.ueniatur: et in statu gratie p.uenit
q. fructus et folia gratiarum virtutis et bonorum muneris
habere. *et*. *Et* folijs eius viride: nec aliquid debet facere
fructu. *Uel* di generaliter q. homo in statu hymeis. *i. p.*
mortalis: perdit fructum boni operationis: quia hoc totu
questionis. *florem* decore conuerfationis: et hoc totu
defectus interioris humoris. *i. gratie* et deuotionis: qui tunc
repercutitur. retrahitur et liccat. *q.* In hyme natura re-
trahit humorem a folijs: que sunt patris lupine et non ne-
cessarie: et ipm attrahit interioris ad lignum et radice: et ficantur
in hyme folia vel communiter cadunt et paleficet. *licantur*
putrescit: radice autem licet sit inferius in terra. *manet* mte
vegetata et viuit. *i. barilimus*. *arbor* est ecclesia: *radix* p.uenit: et ad
boni et iusti: qui hodie sunt infirmi: contemti et deprecati: et ad
modi radices: rudes. pauperes et depecti: folia autem que
pari valent: sunt peccatores: qui modo vident per p.ueni-
tatem: et vento vanitate per lacrimas mouentur: et p.ueni-
tatem. *Sed* vere tempore aliquo circueq. munitur. *Sed* vere
bono tempore temporalis circueq. munitur. *Sed* vere
hymeis. *i. tempus* mortis aduenit: tunc natura naturalis
det ludicri et p.udentia: ad ista retrahit humor volup-
tatis et p.iperitatis: et ipm nutret ad radice. *i. ad* pauperes
alios bonos et iustos: qui sunt et chari et necessarij: q. mali
sunt et quasi superflui: tunc illud. *Eccl. vii.* Non enim neces-
sarij sunt et bonis impij. *Et* ideo vere tunc / scilicet post mortem
ista folia cadent et defluent de arbore vite hyme: et tunc
viam in infernum: et ibi consumpcent et paleficent: et tunc
ita eterna: ad humore ois voluptratis liccantur. *Et* sic
tum est fenu: cecidit flos. *Eccl. xli. q.* *P.* *et*. *Ad* dies etia
i. viri boni et iusti: tunc tempus humoris etieue volup-
potati: viuent et vegetabuntur in eternum: cuius nulli impij
petuum viuent. *Sap. vi.* *Uel* ad die q. natura est accipere
tempore hymeis. *i. hac* dolosa vita debet accipere
morem bonorum temporalium a partibus non necessariis: et
malis diuitibus cum infusis detinentur: scilicet ad accipere
beneficia pingua: et ab eis emendas accipiendo: et sic paup-
tibus valeat puidere: q. tempore famis et necessitatis puidere
prelati debet malos spoliare: viri boni valeant puidere
per cecit deus: qui spoliare egypcios: viri boni illi spolia
vi dicat. *Eccl. xii.* *Unde* Sapient. *i. Tulerit* illi spolia
plorum. *Uel* ad die q. natura est deus: qui tempore hyme
moris detrahatur ab arbore vite p.uerfatis folia. *i. mali* vi-
tios peccatores: et sic retrahit radices. *i. boni* vel pauperes

Fo. CCLXII.

arbores nascuntur in locis siccis: et ille sunt minoris qua-
ritatis: propter defectu humiditatis: quedā autē crevit in lo-
cis palustribus ⁊ aquis: et ille sunt maioris quantitatē.
Sic vere ille arbores. i. homines qui sunt in locis siccis. i.
in statu paupertatis vel humilitatis: vbi humor diluitariū
et delictarū deficit: vt cōmuniter sunt parui per humilita-
tem. Unde Prover. xviij. Lūm obsecrationis? loquū pau-
per: paupertas em̄ humilitatē parit. Illi autē qui circa pa-
ludes mundane prosperitatis sunt plantati / vbi talis hu-
mor abundat: magis in diuitiis et potentia per superbiam
alioquin elati. Aque nutritiue illū: abyssus exaltat illū.
Ecce. xiiij. Et ille dīc qd illi qui sunt in siccitate indeuotio-
nis et incompassionis: parui sunt quo ad merita ⁊ virtutes: illi autē
qui circa fluuiū deuotionis ⁊ cōpassionis nutritur / meri-
tis et virtutibus sunt maiores. ¶ Arbores iuxta mare cō-
munitur sunt parue: ppter terro salledinē et humoris pau-
citatē. Salit tamen in mari rubro: iuxta qd arbores altissi-
me sunt stature: vt dicit Iſid. Idare est mundus / vbi sunt
fluctus furiosos ⁊ amaritudo tribulationis. Idare rubrum
est ⁊ huius passio: que mare dicitur. i. amara: ⁊ rubra. i. san-
guinolenta. Illi igitur qui circa mare mundi sunt siti p de-
siderium ⁊ amorem: et in arena diuitiarū plantati: pro cer-
to non crescent per merita et virtutes: et ad magnitudinē
perfectionis non attingunt: et hoc quia humor deuotionis
et gratie eis deficit: et siccitas crudelitatis indeuotio-
nis et incompassionis in eis abundat. Illa em̄ est terra fallā / que
non sinit crescere filios suos. Illi autem qui circa mare ru-
bum penitentie vel diuice passionis sunt siti per desiderū
et affectū: pro certo ad magnitudinem perueniūt sanctita-
tis: quia deus facit magna in terra. Lham: mirabilia in
mari rubro. ¶ Arbo: aliquando est aromatica in aliqua sui
parte: aliquādo in cunctis suis partib: sicut arbor balsami:
culus lignum: coxer: folia: succus et semen odore aroma-
ticū euaporant. Sic vere quidā sunt aromatici ⁊ odorosi
sūm ad bonā famā in aliqua parte: vtpote quo ad cōser-
uationem vel doctrinam: vt sunt hyppocrite: sed p certo iusti-
fici et perfecti habent omnia odososa: quia et lignū cō-
scientie interioris: et coxer apparēte exterioris: ⁊ folia do-
ctine et locutionis: et semen interioris affectionis vel co-
gitationis: et succus sūe interioris grē ⁊ deuotionis: apud
deum et homines redolent atqz fragrant. ¶ Creatura dei bona
est: et nihil sciendū in ea. s. ad 2mo. iij. ¶ Arbores di-
uersissime nascuntur: quedā ex fermentatione: quedā ex plan-
tatione: quedā ex infertione: quedā per se et ex elementorū
habitu cōmitione. Sic vere peccatores diuersissime na-
scuntur i gram: ⁊ ad penitentiā cōuertitur. Quādo p semina-
tionē predicationis: quādo scz semen verbi dei in eis semi-
natur. Quādo ex plantatione correctionis ⁊ punitionis qñ
illis ⁊ pelatis et maioribus vel etiā a deo per correctionē
tribulationē de vna terra. i. de peccato euellitur: ⁊ in al-
ia in statu gratie plantatur: vel quādo de mūdo ad religio-
nem transferitur. Item quidā ex infertione bone societatis:
quia bonus ramus et bona societates eis adiungit: et sic
eius similitudinē cōuertitur: quia cū sancto sanct⁹ eris.
Quidā autē p se et ex influentia diuine inspiratiōis. Alio-
quin in terra fructificat. Idar. iij. ¶ Quādoqz sit q arbor vni
nature cōuertitur in alā per infertionē: quia dato q arbor
sterilis vel siluestris: si tamē ramus alterius bone arboris
et infertus fuerit: tunc silpitis furculo incorporat: et in
suis naturā cōuertitur et mutatur: et sic tota arbor naturā
reculit cōmutat. Unde etiā in olere vel beta aliquādo in-
fertur ramus oliue: et virtute rami beta fortificatur: et sic
de arbor oliue fortis effertur ⁊ fecundatur: vt dicit Anſto.
Arbor siluestris est religio vel ecclesia: destructa: et p ritia
spoliata. Sed vere qñ ramus bonus i. bonus prelatus ef-
fert et adiungit: tunc ipsius malitiā mutat: reficit et re-
parat: quia scz p bona sua exempla et documenta totum
populū ecclesie reformat: et in naturā aliam cōmutatur.
Et cōuersio si arbor religionis vel ecclesie fuerit bona: si
nem sit adiungat furculū. i. prelatū malus ⁊ siluestris:
in etiā naturā ipsi? stipes qui tali furculo infidet: fortis-
cia scōm iudicē ciuitatis: sic et hī q habitant in ea. Eccē
dīpes em̄ sequit naturam furculi: nō ecōuersio: q vere
ecclesia vel collegiū q se habet ad modū silpitis: cōformas

Lib. XII. De Arboribus in generali.

fureulo. i. prelato sine in bono sine in malo: non tamen ec-
 uerit: quia vt communiter fureculus. i. prelatus si malus fue-
 rit: nōq. ppter bonitatem supitis. i. collegij cui preficitur/
 immutatur: q. fm. S. i. q. uita prelatoz a subditis trahit in
 exemplum. Et sicut tūc est infertio optima quan. lo similia
 similibus infertur: vt ficus in ficu. vitis in vite. vt dicit
 Aluredus: sic ille fureculus vel prelatus debet reputari me-
 lior: qui ciuile est nature: et similibus alijseperitur: qui scilz
 de eodem statu et gremio accipitur et pferit. De gremio
 em eccleie debet accipi fureculus. i. prelatus: si ibi sufficiens
 inueniat: nec debet alibi vendicari. Vnde Deuto. xviij. Non
 poteris alterius gentis hominem regē facere: qui nō sit frater
 tuus. Vel dic q. arbor siluestris est peccator: qui pro certo
 quādo sibi bonus fureculus. i. bona societas vel bona doctri-
 na adiungitur: tunc in naturā illius conuertitur: et de mali-
 tia ad bonitatem: de sterilitate virtutis et bonos operū puer-
 titur ad fecunditatem: ecōuersio de malo fureculo. i. de mala
 societate: quia qui stultor fortis est: similibus efficit. Pro-
 uer. xij. Vel dic q. beta debilis et infirma est humana na-
 tura: que est sicut arbor sterilis: et fructu bonorū operū pu-
 uata. Sicut Polye bonus est dei filius: qui et infertus per
 incarnationē. cā fortificauit: et in bonis operibus fecunda:
 uinet tricum vbi infertus est. i. ipsum hominem Iesum in sui
 naturā conuertit: quia scz cū dei fecit: nos etiā christianos
 deos. i. spirituales et angelos noiat. Vnde psal. Ego dixi:
 diu es: et filij excelsi omnes. Et ideo dicit psal. xliij. q. ho-
 mo nūc ad filiū. tūc dicit: et de parte eius posuit in igne: et
 corit panes: et de reliquo deū fecit. Sic vere deo dei filius
 venit ad filiū mundi huius: et tulit illū. i. humanā naturā:
 et de aliqua eius parte. i. de reprobis et damnatis accēdit
 ignem: scz auaritie: luxurie et iracundie in presenti: et ignem
 gehēnalem in futuro: de reliquo. i. de natura per eum as-
 sumpta: deum fecit: quia scz christus est deus: et econuerso.
 Vel dic de peccatore quō fit iustus: sicut in titulo de olea-
 stro. s. i. q. De bono semine non puenit facilius nisi bona
 planta: licet in aialibus sepe cōtrariū videat: cui est ratio
 fm. Alured. q. plante terre sunt affixe: et vniōne recipiūt
 nutrimentū: animalia autē mouentur: vnde: ideo semen
 facilius in eis variatur. Plante sunt boni et iusti patres:
 qui pro certo de scientia sua raro produciunt malā plantā. i.
 malū filiū: q. scilicet filios suos bene instruit: et sic efficiunt
 tur boni: et bonorū parentū imitatores. In filiis suis cognō-
 scitur vir. Et cell. xij. Stud. nō fallit in animalibus. i. in homi-
 nibus si mplectibus carnalibus: qui q̄s sunt in se boni: qz
 tamen non coniungunt filios vt deberent. ideo ipsos sepe oc-
 calionaliter faciunt esse malos: sic de bono semine nascit-
 tur malum germen. Vel dic q. semen est doctrina: predica-
 tio vel gratia: vel etiā voluntas: que oia sunt principium et
 origo plantarū. i. bonorum operū et virtutū: quia vere ex ta-
 libus bonis seminibus nō puenit nisi bona planta et bonū
 opus: et econuerso si semē. i. cogitatio. affectio vel volitio: vel
 etiā doctrina siuepra fuerit mala: tunc vere planta. i. ope-
 ratio que exinde puenit: cōter et simpliciter erit mala: qz
 non est arbor bona que facit fructū malos: nec arbor mala
 q. facit bonos. Vnde. vi. et Luce. xij. In aialibus tamen. i.
 in peccatoribus fallit istud: quia dato q. suscepint semē
 bonū. i. bonā doctrinā. vel q. habuerit bonā voluntatem et p-
 positum: sepe tamē accēdit q. bonū fructū boni operis non
 pducunt: et hoc contigit ppter motus suos. i. ppter exerci-
 tia et negotia mūdāna q. administrent: p que sepe destruit
 istud semen. nec ad debitū peruenit cōplementū. Semen
 cecidit super spinas et simul exorte spine suffocauerūt ver-
 bum. Luce. viij. Spine. i. negotia et crīne et diuitie mūdī.
 S. i. q. Arbor q. habet grossum corticē cito fit steri-
 lis: et hoc accēdit ppter defectum vniūsi humoris: vel
 ppter duritiā corticis: que prohibet euaporationem grossi
 humoris: qui est causa sterilitatis. Loxter est exterior pos-
 sessio: que vere quādo est grossa et magna. i. quando homo
 abundat in diuitiis: tūc facilius sterilescit a fructu bonorū
 operū et virtutū: et hoc quia talis cortex. i. abundantia diui-
 rtarū nō sinit exhalare: deficere et euaporare malos et gros-
 sos humores. i. malas eius interiores affectiōes et auaras
 quas habet homo de diuitiis augmētādis et seruandis: q.
 pro certo causa sunt quare in bonis fructibus et opibus nō

abundat: quia vere auaritia quā introduciunt diuitie: ph-
 bet et impedit ne homo sit pius. largus. humilis et penitus
 et cetera similia: quia radix cōm malorū est cupiditas. i. ad
 Luce. vi. Et maxime q. vt cōter istū carēt hūore vniūsi
 deuotionis. cōpassionis. gratie et charitatis. Et sicut talis
 arbor grossi corticis vt communiter multi surgit: alium
 cur patet in pino et quercu: sic vere qui habet corticē
 vniūsi multum grossum et magnū. leuiter et facilius accē-
 dunt in alium. i. ad altas dignitates et officia. beneficia et
 prebendas: ascēdunt in quā p supbia. presumptio-
 nem et vanitatem: quia fm. Augu. Difficile est vt supbia
 sit qui diues est. Et sicut tales arbores multos ramos ha-
 bent. i. multos famulos et amicos: et maxime superius quā
 do sunt in officio dignitatis: quia diuitie addunt amicos
 plurimos. Et. Prover. xij. Vnde arbor est sterilis: i. ad
 granata quādo est sterilis: solet aperiri radix: et discor-
 rit: et tunc adhibetur finis potestatis: et aqua dulcis: et sic pa-
 sitina recipit vbertatem: sicut dicit Aluredus sup libū de ve-
 getabilibz. Arbor ista charissimū est peccator: a bono ope-
 ribus sterilis. vacuū et inanis: et ideo vt fertilitatem recipiat
 spirituale: necesse est primo q. radice. i. cor vniūsi
 confessionē: deinde q. finis. i. motus et humane cōditionis
 sibi adiungat vilitatem per cōsiderationē: tandem q. aqua
 dulcis pietatis: deuotionis: gratie: spei vel lachrymarū in-
 gertur: et sic fertilitatem bonorū operū iterū foritur. Sūto
 clām circa pici: et mittā hercora. Luce. xij. Et dicitur ista
 plante que possunt per trāspirationem. patere de poro-
 olere et bolco. I. iniquitatem: de quo dicit Aristot. q. licet sit
 in peride et egypto et vbiq. alibi venenolus: trāspira-
 tamen in hierusalem. homini efficitur cōmestibilis: arapi-
 nus. Sic vere charissimū hō debet fieri boni opus: trāspira-
 tionem: quia quīs in terra in qua natus est. i. in mūdo et
 statu mūdāno fuerit malus: quādo tamē ad hierusalem. i. ad
 statum religionis trāspantatur: extunc p. certo debet esse
 bonus. psal. Q. in ea de egypto trāspulsi. Et equi. Et imple-
 uit terrā. Et ideo de pōno et iniquitatem. S. i. q. Arbor
 rem plantandā maxime cooperatur tempus: locus: et culture
 modus: q. scdm hoc q. aptior tpe: pinguior et melior loco:
 laboriosior et electior modo est plantata: fructū postea
 perfricit plenior et melior. Et vere ad hoc q. homo plan-
 tetur in gratiam: et cōuertatur ad deum. tria requiruntur.
 aptum tēpus: et istud est iuuentus: vel etiā tempus ante mor-
 tem: quia ante mortē et in tempore iuuentutis debet hō pe-
 nitere: et ad religionē vel penitentiam se trāspantare. S. i. q.
 deo dū adhuc iunior sum. Et cell. iij. Trē redit ap. locū
 apra societas bona seu status. Vnde. xij. Semē cecidit
 in terrā bonam. Item apta cultura: vt scilz modo debito
 labore et exercitiū excolat. Vnde. Prover. xlij. Diligenter
 exerce agrū tuum. Et. Arbores vt cōter plantantur in ve-
 re: quia tūc est aptius tempus. paucissime autē in autūno
 aut hyeme: q. tunc ppter abundantia frigoris. tēpus per-
 nitus est ineptum. Sic vere planta. i. homo tunc est aptus
 ad plantandū in statu gratie vel penitentie: quādo est in ve-
 re. i. in iuuentute: q. tunc melius cōuertit et domatur. Sed
 vere quādo est in autūno vel hyeme senectutis: tunc q. re-
 gnāt in deuotionis siccitas: et in cōpassionis frigiditas: ve-
 q. homo est in vitiis antiquis: tūc mala et inepta est pla-
 tatio: q. scilz homo tunc difficiliter conuertit et domatur: ab
 adolescētē iuxta viam suam. etiā cū iuenerit nō recedit ab
 ea. Prover. xlij. In estate paucissime plantantur plante:
 et hoc q. tunc summe abundat calor: et maxime in ortu et
 le feruētis canicule: et sic humor radicalis consumit in pū-
 ra noua et nō dū radicata: in isto etiā tpe vte aurum pificat
 trāspantata. Et scis est prosperitas mūdī: sed vere ille au-
 bores. i. illi hoīes q. ibi sunt: nō sūt apti vt in pau-
 pertate. hūilitate: religione et penitētia plantentur vel cōuer-
 tantur: hoc q. tunc ortur canicula. i. auaritia: q. more canis
 habet insatiabilem appetitū: et ideo tunc abundat effusio ma-
 loz desideriorū: et in flammatio ambitiōis et cupiditatis: et
 luxurie et iracundie: et sic siccatur humor radicalis. i. grana
 deuotio: cōpassio in ipsis plantis. i. in diuitibus: et ita nō
 possunt in terra. i. in penitētia vel religione radicali p. bonū

Lib. XII. De Arboribus. Fo. CCLXIII.

[illegible]

In fenectute digeritur ⁊ cōuertitur ⁊ corrigitur ⁊ emēdatur
humor ſive carnalis affectionis: et ſic recipiunt bonū fru-
ctuum vberatē. ¶ Arbo: habet raritatē ⁊ poſitatē, foli- 42
ditatem ⁊ firmitatē ⁊ leuitatē. Tā arbor eſt naturaliter po-
ſita: et aer in porositate dilabit ⁊ ſubintrat: ſic efficitur
leuis, infantū q̄ lignū maximū in aqua poſitū nō mergit̃
⁊ p̄bit lapillū modicū petri fundū. Et habet lignū quatuor
elementa: q̄ aer eade leuitatē ⁊ ignis raritatē ⁊ aqua
crementum ⁊ quātitatē: ex terra ſoliditatem: ſim Arifto.
et Aluredū. Talis eſt vir iuſtus ⁊ perfect⁹: in quo quatuor
cōcurrunt elementa: ſc̄z ignis charitatis ⁊ dilectionis ⁊ aqua
mūne gracie ⁊ deuotionis ⁊ terra licitatis ⁊ penitentie ⁊ ma-
derationis ⁊ aer ſine ſcientie ⁊ diſcretionis. Et ideo p̄ certo
ex iſtis elementis habet plures conditiones ⁊ virtutes:
quia ſc̄z talis eſt rarus ⁊ penetrabilis per obedientiā ⁊ ſub-
ſeccionem ⁊ poſoſus ⁊ apertus per bonum deſideriū ⁊ eter-
norum affectionē ⁊ ſolidus ⁊ ſiccus p̄ cōſtantiē firmitatem:
preſcens ⁊ augmētans ſe p̄ bonū actū ſpectum ⁊ mul-
tiplicitatem ⁊ leuis p̄ voluntariam pauperatē ⁊ p̄ eter-
norum affectū ⁊ contemplationē ⁊ quia ſc̄z eleuat ⁊ aſcendit
voluntatē ⁊ ideo licet talis in flumine mudāne p̄ſperitas
tis ponatur ⁊ tamen p̄ affectum nō immergit̃: imo eade vili-
pen dens ⁊ ſurſum ad eternā p̄ contemplationē ⁊ deſideriū
ſignatur. A mice aſcendit ſuperius. ⁊ luc. viij. ⁊ ap̄ illi autē
i. peccatores ſtatim ibi immerguntur p̄ cōcupiſcentiā ⁊ dele-
ctationē ⁊ ad fundū i. inferius ad terrenā deſcendunt p̄
auaritiā. Deſcendunt in pfundum quali lapis. Et exō. v.
¶ Omne pingue ⁊ acreū habet ſignaturā: ideo lignū qd̄
eſt poſitum p̄ ſubintrationē aeris ⁊ in aq̄ non ſubmergit̃ ⁊ ſ
ſuperius ſignatur: q̄ p̄p̄tium eſt aqua aerē eleuat. Uerū
tamen q̄ lignū eſt vitime ſoliditatis ⁊ copactionis ⁊ vt eſt
buius ⁊ heben⁹: tunc ſubmergitur ⁊ ſtatim in aqua poſi-
tum eſt: pfundat: vt dicit Arifto. Et ideo bene dicit q̄ ab he-
beno nigro expirauit aer: et ideo ſubmergit̃. Sic vere illi q̄
ſunt victuoli p̄ p̄teratē ⁊ benignitatē ⁊ charitatē ⁊ dilectio-
nem: aerei p̄ gram ⁊ deuotionem ⁊ ſemp habent ſurſum ferrū
ad eternā p̄ affectū ⁊ contemplationē ⁊ ideo lignū. i. vir
ſc̄z quia eſt poſoſus ⁊ apert⁹ p̄ bona deſideria ⁊ ab acre. i.
a diuina grā ſolū ſcientia ſubintrat: et ſic in aqua delictariū
et p̄ſperitatis nō pfundatur ⁊ nec ibi p̄ auaritiā mergit̃ aut
diminuitur: fed aquas iſtas calcado ⁊ cōſcēdo lupertus eleua-
tur. Sube me ventre ad te ſup aquas. ⁊ ſancti. xij. i. e.
ſūp̄ me aliqui ſit q̄ homo eſt ſolidus p̄ obſtinationē ⁊ duritiā
⁊ crudelitatem ⁊ incōpationē ⁊ copactus p̄ paritatem ⁊ tenaci-
tatem: et talis p̄ certo nō ſignatur p̄ contemplationē ⁊ eter-
norum affectionē: imo in aqua mudāne p̄ſperitatē ſtatim
immergit̃ p̄ carnis dilectionē ⁊ ad fundū i. inferius ad ter-
renā deſcendit p̄ auaritiā ⁊ ambitionē. Ideo de differentiā
bonorū diſtū ⁊ malorū quorū quidā ſignaturant ⁊ alij mē-
guntur ⁊ dicit Deut. xxvij. ⁊ p̄e aſcendit ⁊ erit ſupior: autē
deſcendēs ⁊ erit inferior. Et tales ſunt homines quali heben-
⁹: lignū nigrū. mūdū diuſes ⁊ peccatores: qui ſunt nigrū
⁊ p̄ malā peruerſationem: nā quia aer diuine grā ⁊ ſapientie
talib⁹ expirauit: ideo in aqua mudāne volupatē ſe mē-
ſurgit p̄ntē ⁊ inuoluūt. Submerſi ſunt q̄ illi q̄ in aquis ⁊
p̄merſi ſūt. Exod. v. Uel b̄t ecōuerſio q̄ p̄bū q̄ ſūt victuoli
p̄ carnalitatem ⁊ aerē ⁊ ventioſi p̄ ſupbiā ⁊ lacetiā ⁊ vanitatē:
ſemp habent ſurſum ferrū p̄ preſumptionē ⁊ ſupbiā ⁊ additionē:
⁊ ſc̄z alios ſemp volūt ſuppedrare ⁊ eis preſert ⁊ ſemp
ad dignitates ⁊ officia eleuat. Illi autem qui ſunt pōdes
oſi p̄ maturitatem ⁊ ſolidi p̄ cōſtantiē firmitatem ⁊ ſemp ha-
bent deſcendere p̄ humilitatem: quia ſc̄z fundū i. ſtatū in-
ſimū querūt: et alijs ſe ſubiiciunt ⁊ ſuppōnant: ſurra illud.
Deſcendā in inferiores partes terre. Eccl. xij. Et tales
aut ligna hebenā. i. viri perfecti ⁊ precioſi ⁊ victuoli ⁊ qui
ſus aer. i. ois ſupbia ⁊ vanitas expirauit: et ideo fundum
umilitatis ſemp petunt. ¶ Planta in terra ſignificat ex hu-
mo dulci ⁊ calido ⁊ p̄ calorem terre naturalem ⁊ p̄ calo-
rem ſolis humor digeritur ⁊ diſponit̃ ⁊ in plantē ſubſtantiā
ſignatur. ad hoc autē p̄ficat celli influentia: vt dicit Ari-
ſto. Et quia in montibus eſt humor dulciſ ⁊ ideo ibi plan-
tes creſcunt meliores ⁊ et cibis aialū ſaniores. Terra eſt hō
dante ⁊ arbores q̄ tenā onant ⁊ ſunt gratie ⁊ ſcientie ⁊ fru-
tes: ſed vere iſte generant̃ ⁊ in hōie p̄ducunt ⁊ cauſa iſte

Lib. XII. De Arboribus in generali.

plicet. sed ex interiori humore vel affectione obediens: ex calore solis. i. huiusmodi a interiori inspirante: ex influentia celestis. i. cuius superiorum sanctorum et doctorum oratione et prudentia cooperante. Et ideo quod montes. i. viri perfecti habent humorem interioris affectionis dulcem: deuotum et benignum: idcirco meliores herbe virtutum operum et eximiorum in eis produciuntur: que pascuntibus. i. alijs eos imitantibus sunt viles atque sane. Deus enim producit in montibus fenum et herbam: virtutis hominum. Aliquando ex solo aere et aqua generatur planta: sicut patet in quibusdam herbis que aquas regunt. Sic vere quicquid ex aqua lachrymarum vel deuotionis: et aere diuine gratie vel inspirationis generatur planta. i. bonum opus et virtutes et perfectiones. Sanctiores et ut ceteris meliores herbe et fructus nascuntur in monte quam in valle: quia in monte aer est purus: et humor dulcis: in valle autem e contrario aer est grossus et corruptus: humor etiam est terreus et impurus: ut dicit Aristoteles. Aliis est mundus: mons est religio vel ecclesia: quia celum et celestibus propinquior: et ideo plantae. i. humores debent esse et sunt ut communiter in religione vel in monte. i. in statu ecclesiastico meliores: sanctiores: et etiam sanctiores. In valle mundi: quia ibi est humor deuotionis: gratie et copulationis bonae: et dulcis: est etiam ibi aer. i. scientia diuina: pura et sancta: et sic plantae. i. religiosi melius ibi recipiunt nutrimentum. In valle autem mundi est impurus humor carnalis: et mundane prosperitatis: et aer grossus. i. sapientia secularis: et ideo fit quod plantae. i. homines qui ibi versantur: deteriores efficiantur: quia ibi per multa vitia corrumpuntur. Ideo bene consilium dedit. Eccl. xix. Non mancas in omni circa regionem: nec in monte saluum te fac. Aqua dulcis propter suam puritatem et subtilitatem leuius attrahitur quam salina: et ideo in montibus aqua dulcis: quam in vallibus reperitur: quia scilicet ibi aqua dulcis attrahitur et leuatur: salina autem propter suam grossitatem inferius remanet et moratur. Adhuc est status perfectionis ecclesiae vel religionis: ad quam per certo leuiter ascendunt aque dulces. i. viri boni: iusti: benigni et deuoti: et ideo ibi tales debent hodie precipue reperiri. Aliis autem est mundus: ubi pro certo aqua grossa et salina. i. homines salii per vitia et amari remanent: propter suam impuritatem et prauiatatem attrahi non merentur. Ideo boni dicunt. Eccl. li. Qui ante ascensum ad montem dicit. Vel dicit quod mons est padulus: ubi pro certo aqua dulcis. i. viri deuoti et boni trahuntur post montem et leuantur: aque autem salinae. i. peccatores inferius demittuntur. Vel dicit quod mons est prelatus vel dignitas: ubi pro certo boni et dulces debent leuari et promoueri: salii autem et mali debent in valle. In statu infimo detineri. Secundum Aristotelem. Vinctuosum et tenax cito producit plantam: quod secundum Aluredum talis humor est habilis: ut inde planta facilliter producat. Sic vere quando homo est vinctuosus per benignitatem et pietatem: tenax per charitatem: tunc de facili producit plantam. i. bonam operationem: quia humor sue gratie est habilis ad plantam boni operis procreandam. Fructificauit in palmites et emisit propagines. Et cetera. Plantae quae habent humorem vinctuosum et bene digestum: satis possunt durare: ille autem quartus humor est crudus et indigestus: parum durat: cito a frigore desiccant: sicut patet in clericis: quod non durat ultra triennium. Si tamen olei furculus arboris inseratur: tunc virtute furculi fortificabitur et durabit: ut dicit Aristoteles. Aluredus. Sic vere ad hoc quod homo possit durare per perseverantiam in gratia: oportet quod humor sue affectionis sit bene digestus: maturus: peruersus: et in bono proposito firmatus: alioquin adueniente frigore tribulationis: facilliter arefceret per peccatum: et virore gratie prima recedat: quia vere illi quartus humor et interior affectio est cruda: leuis: mutabilis: et indigesta: facilliter pereunt et siccantur. Unde olus. i. persona levis: mollis: fluxibilis et carnalis: non diu durat nec in gratia perseverat: nisi forte bonus furculus. i. dei specialis gratia: vel bona societas: vel doctrina sibi inseratur: quia tunc quandoque fortificatur per constantiam et fortitudinem: et sic potest diutius persistere virtute furculi sibi iuncti. Bene igitur docet Iacobus. i. c. a. sue canonice: In mansuetudine suscipite insitum verbum: quod potest saluare animas vestras. Planta aliquando in duro lapide generatur. Nam quandoque aer in lapide inclusus mouetur et discutitur

et calefit: et ita humor lapidis digerit: et sic calor celestis adiuuans plantam inde producitur exterius et causatur: secundum Aristotelem. Aluredum. Vinctuosum diu durat talis planta: nisi aqua et terre adminiculo foueatur: ut dicit Aristoteles. Sic vere ex duris: obstinatis et lapideis petribus quicquid fit et producit planta. i. bonum opus. Nam quicquid aer. i. interior: sua pietas mouetur et discutit per sui status considerationem: et tunc calefit per dilectionem: et sic humor. i. interior: affectio digeritur per contritionem: et tandem aperit talis lapis per perflectionem: et generat ex se plantam. i. bonam operationem cui adiuuans celestis gratia et virtutis: veritatem necesse est ut aqua dulcis. i. dulcis monitione: predicatione et doctrina: et terra. i. humilitate vel penitentia vel mortis memoria commouetur: alioquin cito deperiet sua planta. Ideo dicit Ambrosius. i. p. ore est deus de lapidibus istis suscitare filios abrahae. Dicit Aluredus quod in tunc et loco multum humido non bene crescit planta: quia per sua humiditas poros opilat: et phibet ad arborescendum: unde nutritum. i. autem nimia fuerit siccitas: tunc potius siccificant: et sic nutrimento non ascendente: planta debet non nutriri. Sic vere quando tempus. i. status hominis est multum humidus per prosperitatem: tunc potius affectioes exinde opilantur et clauduntur per carnalitate: et sic nutritum doctrine gratie et deuotionis ad eum non subintrat: quando autem tempus est nimis siccum per paupertatem: tunc similiter exstringitur homo per impatientiam et desperationem: et sic similiter non debet per gratiam vegetari: et ideo oportet quod tempus. i. status: sit inter paupertatem et diuitias reperiatur: quia multi propter inopiam deliquerunt. Eccl. xix. Ideo petebat sapientia: propter ueritatem. Nec diuitias nec paupertatem dedero michi: unde: tunc tantum victum meo necessaria. Dicit Aluredus: requiruntur ad hoc quod planta in esse debito producat: tres semen bonum et perfectum: terra bona et bene culta: aqua etiam ad irrigandam: calor ad digerendum: ut dicit Aristoteles. Sic vere ad hoc quod homo in gratiam generetur: et per penitentiam conuertatur: necessaria sunt plura: et primo semen verbi dei sancti et catholici: non corruptum vel hereticum. Bonum semen seminat in agro tuo. Ambrosius. xxi. Secundo bona terra. i. bona societas: bone culta per mores et prudentiam et disciplinam. In bona terra plantata est: ut faciat fructum. Et cetera. Tertio indiget aqua vel humore lachrymarum et deuotionis: quo irriget. Quis dabit capiti meo aquam? Isa. lxx. Quarto indiget calore charitatis et dilectionis: ut foueat: auxilium illud. Petrus autem calcificabat se ad ignem. Et sic poterit generari: et per penitentiam perfici et conuertere. Secundum Aluredum planta quod est magis medicinalis: tanto minus nutrit. Sic vere plantae medicinales: penitentia et opera spiritualia: licet parum nutrant quo ad temporalem emolumentum: et licet non sint delectabiles ad suscitandum: tamen sunt viles ad spiritum reuerentiam. Vel dicit quod illi qui sunt medicinales: et viri perfecti: et doctrina: sicut sunt boni praedicatores: et viri perfecti: parum sunt nutriti quo ad elemosinas: quia scilicet illi paucas habent vel nullas temporalitates. Accipit Aluredus: aurum non est multum: quod autem habeo: hoc tibi do. Tercio secundum Aristotelem. Loca soli propinqua abundant in plantis: propter sufficientem humorem et calorem: loca autem remota a sole et plantis: et omnia alia fecunditate carent: sicut patet in vltimis partibus septentrionis: ubi propter solis nimiam remotiorem: paucae vel nulle plantae procreantur. Sic vere in illis qui sunt prope solē. i. huiusmodi per gratiam et deuotionem: bene crescunt plantae. i. gratie et virtutes: et hoc quia abundant in humore deuotionis vel pietatis: et in calore charitatis: Illi autem qui sunt remoti ab isto sole. i. huiusmodi peccatores: scilicet mundi peccatores: pro certo paucas habent plantas: scilicet virtutes: hoc quia siccitas incompassionis: et frigiditas in deuotionis in talibus abundat. Stultus perdit vestimentum suum in die frigoris. Prover. xxi. Vel dicit quod illi qui sunt prope solem sustinent: scilicet clerici qui sibi omni die in sacramento altaris vel in ministerio ecclesiastico appropinquant: debent remotioribus: scilicet secularibus esse virtutibus: sicut cunctos: et bonis spiritualibus plenos. Deinde. Quod appropinquat pedibus eius: accipit de doctrina: et hoc quia abundat in humore vinctuosum: qui est materia fructuum: quod conuersio producit solia ante fructum

Lib. XII. De Arboribus. Fo. CCLXIII.

est hoc qd plus abundat in humore aqueo z crudo / qui
est materia folioz / z sic facit folia ante fructu. Lharissim
folia significant verba / loquutionem z doctrinā: fructu aut
sunt opera bona. Sed vere quidam sunt qui volunt prius
producere folia qd fructu: quia scilicet prius volunt habere
verba qd opera / et prius docere z predicare qd facere: hoc
quia pro certo abundat in humore aqueo crudo. In carna
libus affectibus leuibus et vanis / quos que recte sunt
materia folioz. i. verboru. Unde. j. ad Tim. j. Volunt fie
ri magistri / anteqz intelligant de quibus affirmat / neqz de
quibus loquuntur. Unde Seneca in epistola: Sic factu est /
vt magis diceremur loqui qd viuere. Alij autē / scilz boni /
prius producunt fructus operum / qd folia verboru: z hoc qd
abundat in humore vinctuoso charitatis / que est materia
fructu et virtutu: et ideo prius volūt facere qd docere: ex
emplo Lhristi / et exemplo Pauli / dicentis. ad Roma. xv.
Non audeo aliquid hominum loqui / que per me Lhristus nō
operatur. Quedā arbores sunt que fructu z folia produ
cunt simul / scilicet ille que humor vinctuosum z aquosum
habent proportionaliter / z in quibus calor agit equaliter.
Sic vere multi sunt qui faciunt simul et folia doctrine z lo
quutionis / z fructus bone operationis: scilicet pecti z dis
creti virtutis: sicut fuerit eccle doctores: qui simul habuerunt
verba et opera virtutis: et maxime quādo a calore diuine
inspiratiōis vniuersimiter pfunduntur. Lepit scilicet facere z
docere. Act. j. Quod est cōtra hypocritas / qui habent fo
lia / et non fructus: sicut euāgelica illa ficulnea in qua non
inuenit dñs ficus / sed folia: z ideo ibi males dixit / z exaruit:
sicut b. Math. xxi. z Math. xxi. Sic vere tales habent folia. i.
falsā et apparentiā / et nō fructu operu z virtutu: ideo sūt ma
ledicti / z facilliter exarescit. Scdm Aristot. nō est de intē
tione nature qd arbor aliq sit spūsa: imo spūsa in arboze qd
accidentaliter generatur propt folis coagulationē / z arboris
raritātē / humorisqz siccitatē. Spūsa est pecti originale / vel
etiā actualē / quod pungit et stimulat carnē nostrā / p cō
cupiscentiā naturā / sed istud nō fuit de intētiōne natu
re. i. creatōis / imo actualiter ex siccitate induratiōis in
terioris / ex calore et feruore tentatiōis exterioris extitit in
roduci. Deus enī mortem nō fecit / nec letur in perdit
tione vnoz. Sap. j. Generaliter omnis arbor interioris
est alba / et exterioris est viridis. Sic homo christianus inte
rius in cōscientia debet esse albus / p innocentē puritatem
et exterioris in apparentia debet esse viridis / p decentē ho
nestatem. Et solum eius viride. Hier. xvi. Quidā
arbores rami tendunt in sursum / pyramidaliter: quādiā
autē inferius depmuntur: cuius causa est humor abundā
interius in medulla: quia si fuerit subtilis z calidus / in supe
rius attrahitur: et si fuerit grossus et impurus / inferius in
clinatur. Arbor est homo: rami eius sunt desideria z affe
ctus: medulla est cor: humor est scientia vel gratia vel pec
catū. Nam si in medulla cordis abundat humor subtilis. i.
vel scientia vel gratia / tunc vere rami. i. affectio et deside
rium sursum leuabitur ad eterna. Que sursum sunt queri
te. ad Solo. li. Si autē ibi sit humor grossus z impurus. i.
vitiā vel peccata / vel scientie seculares / tunc vere rami af
fectu z desiderioz nostrorū inferius inclinabunt ad terre
na p auaritiā: sicut pater ad litterā de mudi sapientibus
et peccatoribz: q nō querūt nisi terrena. ps. Oculos suos sta
tuerunt declinare in terram. Quedā sunt arbores q fa
ciunt fructum / et non flores: sicut pinus / sicut quercus z c.
quedā econuerso flores et non fructum: sicut rosa / lilium et
salix z c. quedā verūz / sicut pyra / poma: z quedā neutrum /
sicut eremulus z cete similes: z hoc totum procedit scdū
qd humor est magis tenax vel viscosus / mult / seu paucus /
cruidus vel digestus. Sic vere sunt quidā qui habent flo
res bone conuersationis / sed non fructus bone operatiōis:
nisi vt hypocrite: quidā qui habent econuersio: scilz fructū
bone operatiōis / sed non flores bone cōuersationis: vt in
solentes: quidā qui nō habent nec vnum nec aliud / vt pu
bles pccōres: quidā qui sunt verūz habentes / vt boni z ius
tī / sed hoc totū accidit scdm q humor interior. i. affectio et
cōscientia diuersimode in diuersis variatur. Eccl. xli. L o
68 hominis imitat facie / siue in bono siue in malo. Sūt
quedā arbores q tūz alterant scdm tēpō. Unde in estate

crefcūt / in hyeme pallefcūt: et tamē folia sua nō pdunt. qd
accidit propter fortitudinē viscosi z glutiosi humoris: fugit
tamē calor ad interiora arboris a facie frigoris hyemalis /
et sic remanēt exteriora pallida atqz glauca: vt dicit Ari
sto. z Alureb. Tales sunt boni amici z veri / qui in estate p
speritatis amicorū suorum virent z ridet et congaudent:
in hyeme autē. i. in tribulatione eorūdem pallefcunt / tristitan
tur et merent. Gaudere cum gaudētibz / flere cū flentibz.
ad Roma. xxi. Nam quādo humor affectiōis est glutinos
sus et fortis et tenax p amorem veracē z tenacem / tunc li
cet pallefcāt z tristetur videns alioz desolationē / folia tas
men sua. i. verba et opera consolatoria et adiutoria nō dis
mittit: sed vna cū pallore sue cōpassiōis z tristitie ea con
stanter seruat / et alijs impendit. El dic de amicis mun
danis: qui licet in alioz desolatione palleant / tristēnt z cō
patiant / tamen folia sua. i. diuitias nō dimittunt nec eis
largiuntur vt eos subleuent et supportent: z hoc fit quia hu
mor sue affectiōis est tenax per auaritiā z parcitātē: z ideo
in suoz tribulatione amicorū licet eis pdeant / folia tñ. i.
diuitias p exteriora adiutoria nō impendūt: boni autē z veri
amici nō tantū pallent et cōdolent / imo z folia z diuiti
as suas distribuūt z impendunt: vt suoz amicorū releuent
nocuentū. Impendā et supimpendā pro animabus ves
tris. i. ad L o. xxi. Arbores in principio faciūt fructu
69 actos / et nō plene sapidos seu bonos: sed tandē cōfortato
calore / humor terrestris digeritur / et sic fructu debitu recti
pct cōplemētū / z efficitur sapiens z maturus: Pm Aristot.
Sic vere homo quādo nouiter est plantatus in statu gra
tie vel religiōis / nō plene facit fructum bonorū operum:
quia humor sue affectiōis adhuc est terreus et impurus:
verū tamen per calorem charitatis digeritur et conuertit
tur: et sic tandem facit bonos fructus. El dic qd fructus
sunt homines in arboze religiōis vel eccle pccreati / qui
qz in principio iuuentutis sunt crudi / acidi et indurati /
tandē tamen digeruntur / cōuertuntur et disponuntur / ita q in
fine senectutis sunt aliquotiens sapidi z maturi. In lo
cis acidis / frigidis et siccis aliquādo produciuntur fructus
dulces z c. In locis temperatis fructu citius maturefcūt.
Sic in bono statu z religione vel bona societate tempera
ta et discreta sunt boni homines citi / maturi / perfecti / ho
nesti et discreti. Sunt quedā arbores que pmo faciūt
fructus dulces / qui tamē postea fiunt amari: quia calor ex
cedens humorem ita decoquit z adurit / q in amaritudine
cōuertuntur: sicut sunt myrobalani. Sic quidā in principio
sunt dulces z boni: sed ppter calorem et ardorē cōcupis
cie vel tentatiōis / tandē in malitiam z amaritudinē con
uertuntur. Nouissima et amara velut absinthii. Prouer. v.
vide infra de fructu Sapientia. Quidā arbor in pleni
tudo vel nouitudo plantatur vel exciditur: tunc fructum
vel lignum facit vermiculosum: et facilius auerimibz tes
redinibus perforatur / corroditur et putrescit: et hoc qd tūc
summe abundat humidū / tantū qd regi nō preualer a na
tura: et ideo tempus est ad hoc intermedium eligendum.
Dic q plenitudo est pspertitas / nouitudo est iuuentus:
in quoz vtroqz abundat humor superfluous carnalitatis. vide
infra de tēdine / z supra de luna. Fructu qd est iuuentus
73 facilliter cadit ab arboze ad impulsū ventu: qd tamen cre
uerit z fortificatus fuerit: tunc non ita facilliter cadit. Sic
vere quādo homo est iuuentis z nouitius / ad impulsū tē
tatiōis vel male suggestiōis facilliter cadit de arboze re
ligiōis / vel de statu grē: nō sic autē qd creuerit p augmētū
meritoz / et ad perfectiōis peruenit cōplemētū: qd tūc
magis fortis / cōstans z stabilis inuenitur. Um aut factus
sum vir / euacuauit que erāt paruuli. i. ad L o. xli. Fructus
74 adheret arbori cū quodā retinaculo seu cauda: sed tū
dem fructu maturo / humor eius consumitur a calore: z sic
tenaculū illud rūptur: et fructus ab arboze se separat atqz
cadit. Sic vere hō arbor vite presentis adheret cū quodā
retinaculo. i. cōiunctione aie z corporis: sed quia humor ra
dicalis a calore naturali z innaturali consumitur: ideo qd
hō maturus z antiquatus fuerit / rūptur istud retinaculū. i.
cōiunctio aie z corporis: z sic hō necessario morit atqz cadit /
scz inferius ad terrā z sepulchru: z qd est bonus z iustus / tūc
recolligit z ab angelis in paradiso recedit. si aut corruptus z

Lib. XII.

De Arboribus.

mal⁹ fuerit, a porcis infernalib⁹ deuorat. Vel bñ q⁹ homo
 75 ¶ Arbo arbor: profundius radicaf, tanto plus ligna de pu
 more, z tanto fort⁹ habilis t⁹ etia ligna crescit z eleuat. Sic homo habens radicē cordis, p⁹fundū p⁹ humilitatē / hu
 more z deuotionis et gratie magis lignit⁹ z fortis z stabilis
 in gratia reperitur / et altius p⁹ cōtemplationē et affectionē
 z per finale p⁹moracionē ad celū et celestia se exaltat: quia
 76 ¶ Qui fe humilitat / exaltabit. *Matth. xxiij. Ideo Isai. xxiij.*
 adtinet radices deorum / faciet fructus sursum. ¶ Arbo
 relescat sup⁹flus / melius fructificat. Exponē fruct⁹ in
 de palmite et vite. *Capitulum. ij. de Almygdalo.*

Amygdalus cunctis arborib⁹ plus folijs ⁊ pre
aliojs in vere citius pferit fructu⁹. fructus autē ei
corpus nutrit ⁊ calozē hē bilē repugnat. floma:
chū lunat. cberiat reſiſit. Talis debet eſſe pla
tus vel religioſus: quia vere flores affectionum
bonaz cito ſez atēpore ſuauitatis debet emittere: vel cito
⁊ citi⁹ qd ceteri parurire: ⁊ flozē bonoz exemplo ⁊ virtutu
offēdō alios preſente: vt ſic ardor febris. i. luxurie vel
quaritie poſſit in alia temperare ⁊ eos ſuperaliter enutrire.
Tales em debent ſtomachū cōſcientie ſuauare ⁊ innocētie
puritate ⁊ ebrietati reſiſtere ⁊ abſtinentia ⁊ ſoberietate
alios in flozib⁹. in bonis opib⁹s procedere ⁊ exipū dādo
pro oimoda ſanctitate. Ideo Eccl̃. xij. Florebit amygdal⁹
⁊ impinguiabit locuſta. Vel dic generaliter qd per amygdalū
intelligū boni iuuenes: qui in iuuentū pa⁹ herant: verū
ſicut illi flores facilius qd alij preoccupant ⁊ a gelu: ſic ſepe
fit qd illi qui a iuuentute per alios flozere volunt. citius ⁊ in
conſtanti pallescāt ⁊ deſiſit. Unde Ariſto. Acres in plin
cipio / frangit in fine. ¶ Amygdalus fm Ariſto. lib. de
plantis. indiget cultura ⁊ maxime qd eſt antiqua ⁊ quā
do eſt pe antiquitate ſterilis: ⁊ qd ipla clauis in radice ſi
gatur: tūc humos ſupluſ ⁊ malus mox gummi exit: ſic
humor qui eſt materia fructus ⁊ depurāt ⁊ ita ſterilis efficit
rur arbor illa. Sic vere qd aliquis eſt antiquatus in vitijs
⁊ inueterat⁹ diēru maloz. ita qd a fructu bonozū oporū pe
nitens eſt ſterilis: rūc ſumme indiget cultura penitētie ⁊ di
ſcipline: ⁊ ideo radi⁹ eius. i. cor debet per cōſtrictionē cū cla
uis ferreis conſigil. i. cum memoria mortis ⁊ vel tormento
inferni. vel etiā paſſionis chruſti ⁊ vel cū verbis predica
tionis: qd verba ſapientū quaſi ſtimul. Eccl̃. xij. Eſt ſic humor
peſſimus. i. vitia ⁊ peccata. emanabit per confeſſionē ⁊ ita
radix cordis depurabitur ⁊ fructus bonozū oporū pro
ducentur. Eccl̃. xviij. Fructificauit in palmitis ⁊ emiſit pro
pagines. Vel dic qd illa arbor eſt crux: que primo ſuit ſter
ilis ⁊ deſpecta: ſed ex quo ſuit clauis in paſſione chruſti traſ
fixa. facta eſt fructuofa: quia ſic fructum vite chruſti pro
tuit: vel quia fructum eterne glorie nobis proferit. Figura
⁊ dicitur. xviij. vbi amygdalus ſicca floruit ⁊ prouult fructū.
¶ Duplex in fructū fert amygdalus. ſcs dulcem ⁊ amari
⁊ ſed dulcis viliſ eſt in cibū. amarus in medicīnā. Talis p
certo eſt eccleſia. Iſta enim fructū habet duplicem. i. duo
genera bonozū. habet enim amaroſ. i. viles iuſtoſ ⁊ ſpi
rituales. qui ſunt amari per penitētia ⁊ contritionē: iuxta
illud. In indignatione ſpiritus me. Eccl̃. iij. Alij autē ſunt
dulces per conſolationē ⁊ ſcs boni actuali: qd ſunt dulces quā
tum ad opera pietatis: ⁊ ideo valent ad nutriendū. ſcs pau
peres per elemoſynas: alij autē ad medicīnā ſpiritualē
⁊ ad alios in ſpiritualib⁹ dirigendū ⁊ verbis ⁊ exēplis ſpi
ritualibus nutriendū. Eſt fructus etiam in cibū. Eccl̃. xviij.
Vel dic qd iſte eſt chruſtus: qui primo proferit fructus ama
roſ. i. penitentiam ⁊ aſperitātē. que viliſ eſt anime ⁊ medi
cinalis: ſed deinde fructus dulces. i. gloriā ſempiternā:
qua iuſti cibāt⁹ hīc per ſpem ⁊ cōtemplationē iſbi per bea
titudinē ⁊ fruſtionē. ¶ Antico. ſci. Fructus eius dulcis quē
ruri meo. ¶ Amygdalus fert alijſ fructum amarum. val
de medicīnalem: aliquando fructū dulcem ⁊ qui ſi nuriat
⁊ delectat. tamen ſi recens cū ſuo folliculo comedatur. cap
pur grauat ⁊ caliginē inducit ⁊ venē accendit ⁊ ſomnū facit.
Sic vere in ardore mudi puluis ⁊ in via ſentis vite ſunt
fructus amari. ſcilz tribulatio ⁊ paupertas: qd pro certo ſunt
anime medicīnē. ſunt ibi etiam fructus dulces ⁊ delectabi
les. mudi. ſ. deſicē: qd pro certo ſunt noctue: qd in ducit gra

uedine auaritie/caligine ignorantie/somni pigritie et tepiditate/venerem luxurie et carnalitate. Quasius est hoc panis medicati. p.rouer. et. ¶ Alupes si comedierit amygdalum mouit. ita vere qd vni pdest/alteri nocet. Alupes de pectoris qd per fallacia diuulpet. ¶ Ne em si comedierit amygdalum. i. mudi delicias vel diuitias/ mouit qd per vitia et peccata vere peccator nesciens vit pprofert/etio impinguntur et tunc per supbia/ auaritia et luxuriam quod bonis est reuenatur/ quia vere peccat qd illud quod bonis est reuenatur. malis est venenit. ita inde. ¶ Inuentu est in me qd erat ad vita hoc esse ad morte. ¶ Et el dic de coipe ¶ Alupes qui est illa amygdal? quia virgo Alon. i. beata virgo non bis prulit/ qui quis sit hoib? bonis et pccatis clor? meli cana spiritalis/ vulpibus tame. i. malis pccatoribus hereticis et frauduleris est mors vite. i. peccata? et etia finis corporis et aie p romentu/ quia qui mducatur et bibat bit sanguine dei indigne/ iudici sibi mducatur et bibat. ad 2. cor. xi. ¶ Et dic qd fructus amygdali. i. crucis et alia flus? qd vupes. i. fraudes? diaboli est occidia. ¶ Et dic qd generaliter qd illud qd pdest vni per causam nocet alteri p occasione sicut apostolus de seipso dicit. i. ad 2. cor. xii. Alus fructus odor mortis in morte? et alio odor vni in vitam. ¶ Alz arbor amygdalus amara est ratio medicina et licet? et radix et cortex et folia et fructus et gumi et oleum quicunq copetum vrbibus medicina. Sic vere quicquid est in viro perfecto amaro per contritione et penitentie/ rati/ totu est alius medicina/ et in le boni et virtutolum. ¶ Et radix cordis? cogitationis/ flos interioris affectio/ fructus exterioris conuerationis/ folia vel locustio/ fructus interioris opationis/ gumi vel olei hie dulcis copatiatio. ¶ Ita em in opariis scie sibi medicina liaa et scia luxa illud. ¶ Et in opariis tuta est bona effecti nibi reijcidi in ca. j. ad 2. cor. xii. ¶ Et expono def. huius vbi de quilibet scio. ¶ Amygdal? amara summe est medicinalis. ¶ Et alit em ad mificandam extenuadu/ sanguine stringedu/ et cetera multa. ¶ Sic vere amara penitentie mduffica et purifica et auisus aiam peccatrice/ et purga et p confessione/ et refringit amara vermes et lupratis carnalis. ¶ ¶ Oleu de amygdalo amara mudi et in vtre necat/ melfura puocat/ aurii sanem miferat/ calidum infusileur. ¶ Sic per oleu pccatorum venas miferat/ melfura luxuriae/sanctae quae sanatur. ¶ Epitulum. ¶

Altes est arbor: leuis alia et recra: par
de terreo humido ⁊ grosso: ꝑ multa de humo
subtili ⁊ leui: ⁊ sic facilliter a calore interiore po
cleuatur in altu. Dissiliat etia gume ꝑ se resine
et de talibus sunt naues ⁊ edificia ⁊ mali in ca
uibz. Iste etia arbor ppter breuem non perdit folia ⁊ vel
rore. Unde etia fm Jbz abies ab abeundo ⁊z eo qd vel
ter in altu abit ⁊ crescedo leuaf. Folia etia eius parua sunt
et acuta ⁊ sicur pti: vt dicitur Jbz ⁊ Aristo. Tala etia
se vir perfectus ⁊ et maxime pclarus vel religiosus: et
talis dẽ esse leuis per paupertate. Ad id eo in consopare
de bonis terrenis huili mudi dẽ hĩ pari in consopare
affectione: s; in debet accipere humidi subtilis ⁊ leuif
na spiritualia ⁊ virtutes: ⁊ sic po certo cleuabit ⁊ erit arbor
alta ⁊ s; hĩc per contemplatione vel temporale etia fiat
nem ⁊ in patria ⁊ eterna sublimatione: qd humiles et pau
peres digni sunt repõali et eterna exultatione. Quia em
humiliat exaltabit. ⁊ Luc. xlii. ⁊ Ad. v. Vbi pauperes
spiritu. Iste etia debet esse recus per iustitia ⁊ non debet
esse totus p in iustitia ⁊ omni debet declinare ad vna par
tem plus qd ad alia per acceptione personaru. Non de
netie ⁊ neq; ad detera ⁊ neq; ad sinistram. ⁊ s. ar. Iste etia
de semp hĩc resima pietatis: qd pclar⁊ de semp misericor
dĩ rem cu dulcore: debet etia mltos. Ite. vii. Iq; tẽ
no est in galaad: ⁊. Et iste etia viroz honeste consue
tis no dẽ deponere ppter quacũq; hyme tribulatione vel
fẽrationis: cõsola etia. i. verba debet esse acuta ⁊ de iustitia
correctiois. Et sic iste dicit abies ⁊ ab abeudo ⁊ de iustitia
ad celestia subleuado in virtutibz pfectio ⁊ de modo qd
paritẽ se miferendo ⁊ p diligẽtia ⁊ obediẽtia de iudicio
an. i. Abib ⁊ laui ruidico. ⁊ Arico. ⁊. Egredere abis ⁊ iudico
de talibus abietibus ⁊ de vitiis sanctis ⁊ perfectis debent
fieri mali nequĩ ⁊ velati ecclesiari ⁊ q; reuera tales debent

esse in nau eccle vel religiois mali. i. pncipales et plati. Ideo dicitur: pro saluica ascendet abies. Et sic. i. v. Fac si vis habet viscosum. et alii de plato. Abies humore nri: refinam couertit: ppter qd abies pte ceteris lignis igni appositae facilius inflammat. Sic de qd alijs habet inter in corde humore pietatis: qd piam dicitur: tunc de i. esta. In tpe feruoris: et tribulationis: qd scz videt pauperes indigere: debet cu emittre per elemosinas: et de bonis suis refinare facere ad curanda vulnera: et inferas egenos p dulces consolaciones. Tollite refinam ad dolorem eius. Abies res. i. si est etia pte et copatietes facilius inflammat: et tribulationis: p flammam interioris compassionis. Iudicium. i. Egregia res de ramis: et deuotio cedros libant. Tales etia valent ad fabricam nauis eccle paradisi. zc. Ezechie. xviij. Abies de Sanit dolauerit in remos tuos. aut pulcherrimas portat: que tñ intus non habet aliquem fructum: imo penitus nihil valent. Sic de illi q sunt interius viscosi: i. imo penitus nihil valent. Sic de illi q sunt interius p luxurie carnalitate: qd maxime pty in hypochondriis: qui videtur facere pulcherrimum fructum: scz bonorum operum: que p certo interius nihil valent: qd scz qdum ad meritum: apud deum minime sunt accepta. Opera enim eorum opera inuitum: sicut cruce: que emittit liquor medicinalis. i. sanum: quoniam ppter qd abies de qua fuit mali natiuitas: ppter qd est liquor pcciosissimus: quo nauis aie rugit nem. vñ. Abies. xvi. Tollite refinam virgo egypti. Et ideo illa est in nau eccle. i. aie. malis: qd etia fit i modum crucis. Et sic dicit qd abies alta. leuis: et recta. est xps: altus diuinitas: leuis paupertas: rectus equitatis: qui scz liquor rem pietatis vel propius sanguinis nobis fudit: quando scz etas et estus passionis eum interfecit: qd pro certo est anime medicina.

Capitulum. iij. de Aloa ligno.

Aloa est lignum sume aromaticum: qd in fluuio babylonie cui tigris paradisi fluuio couertit: emittitur: et ab incolis cu rebus extrahit: et medicinale vñ. pferat. Et si creditur qd a paradiso in Indiam p fluuio deriuat: vt dicit p. lat. fluuio babylonie est mudana pferat: in qua p certo rñt per bona fama: et qd mudi pperis bene scit vt: et ex pte: qd cu rebus pcedat: et exinde extrahitur: scz qd ad celestium amoris: et ad religionem vel penitentiam couertitur. Et redam sup te rete meum capietis i sage: na mea. Ezech. xij. et. xviij. Ale expone de xpo: qui a paradiso ad babylonem huius mundi p fluuio: i. p beatam virginem emittit: et in reti suorum viscerum inuoluit: et vñ. medicinale p spualiu deputat. Ideo qd dicitur illud Eccli. qd ista est sacra scriptura: qd de paradiso descendit: valens contra morbos oim vitioz: qd a studentib: cu rebus in genio recipit. Aloa est lignum amarum: pderosum: odoratum: et sume medicinale: qd si masticatum fuerit: amarum masticatis. Istud etia stomachum frigidum et cerebri remediū est: contra debilitatem cordis sume amaritudinem debet semper misceri aliquo dulce: scz mel vel faccarum: vt dicit p. lat. Talis est arbor: crucis vel passio saluatoris: qd vere licet sit grauis et amara ad gustandum: vel sustinendum: est tñ suavis et aromatica ad odorandum: p deuotionem: et sentit: qd de qd deuote masticata uotionis maxie recreat. Anguentis et varijs odorib: delectat cor. Prouer. xviij. Est sume medicinale: scz ptra vñ. i. qd cerebri. i. sensum et intellectum: cor. i. voluntatem: et affectum calefacit p dilectionem: couertit p deuotionem: et fortificat scz ad bonam operationem. Aloa est lignum amarissimum: tñ est medicinale et odoriferum: cale-

facit enim et confortat: veritatem cu accipit: semper debet et aliquo dulce misceri: ne ppter eius amaritudinem gustus grauetur: fm p. lat. Talis est penitentia vel tribulatio: qd licet sit pderosa: grauis et amara: tñ summe est medicinalis: qd scz valet contra vitia et peccata: si quis ea debite sciat vti: veritatem semper debet misceri meli. i. dulcedo spiritualis consolationis: scz spes venie: et consideratione glie paradisi: vt sic amaritudo ipsius temperetur. Et sic dicit qd vñum est sacra scriptura: in qua aloa. i. amaritudo penarum infernalium: et ponderositas et grauitas mandatorum dei: couertit: que sunt alijs medicina. Ne tñ infirmi pderosus ista amaritudinem abhorreant: semper debet medicus. i. pderosus: adungere mel spualis consolationis: et compassionis. Fundetq: deliquit. i. vñ. i. Et sic dicit qd aloa est amara et grauis correctio: qua semper debet comitari dulcedo pietatis. zc. ysaia. i. aloa et cinamomo aspersi cubile meum. Prouer. viij. Aloa est lignum odoriferum: graue et amarum: cu plures sunt spes: colore pariter et valore differentes: qd tñ oes sunt medicinales: et illa est virtuositas: que est amara. Et hoc lignum qd fragitur: tñ summe redolet: licet sit durum: tñ non resistit dentibus masticatis: lo: co etia thymiamatis adoleatur: vt dicit p. lat. et p. lat. Tales sunt per oia viri pfecti: scz amari per contritionem: pderosi p humilitatem: graues per maturitatem: odosiferi per fame vite sanctitatem. Nam qd tales teruntur et incenduntur per tribulationes et temporales aduersitates: tñ odorem bone fame emittunt. Quasi ignis ardens in igne et redolens. Eccli. i. Et cu boni electi inter se differant et odore bone fame: et colore bone conuersationis: et valore bonitatis et perfectionis: oes tñ sunt boni et virtuosii: sed gñaliter ille q plus est amarus per contritionem: plus est bonus reputandus qdum ad perfectionem. Pone ergo tibi amaritudines: statue tibi specula. Isai. xxxij. Tales etia quando debentur. i. duris et bis masticatur et arguitur: non resistunt scz non obediendo vel se excusando: s3 dent cedunt se emedando et acquiescendo. Acquiesce ergo et: et habeto pacem. zc. Job. xxiij. Aloa aliqñ fo: phisticat: qd loco eius aliud lignum sibi in pondere simile videtur: qd taliter preparatur qd vir ab optimo discernatur. Discernitur tñ: qd masticatum dentibus: per duritiam resistit: et amarum non sentit. Tales sunt hypocrite: que re ita sunt sophisticati et preparati p exteriorum conuersationem: qd videtur esse p aloa. i. boni et iusti: qd tales difficienter ab alijs discernuntur: veritatem ipsi possunt cognosci et discerni: qd de qd mordetur p correctionem: tñ p duritiam obstinationis resistit dentibus. i. bis et correctionibus p impatentiam et murmuracionem: vel p falsam excusacionem: et etia non inueniuntur amari per contritionem. Actuum. xlij. Absistebat eis timas magnus.

Capitulum. v. de Aloa succo.

Loc est succus vñ. herbe que aloa dicitur: que in India vel Persia reperit: cuius succus exprimitur: et ad ignem vel solē fortiter deficcatur: vt dicit p. lat. cuius plures sunt spes: scz tres: valore et efficacia differentes. Dis aut aloa licet sit amarissima: sume tñ est utilis medicinale: et quasi ptra oes infirmitates corporis valet. Tales sunt martyres atq: sancti: qd vere ex quo ab herba. i. a matre sua exprimitur et erent p natiuitatem: vel a matre sua. i. a mundo p conuersionem: ipsi ignis et solis ardore. i. penitentia et martyrij tribulationibus exciccantur: et sic sunt p virtutes et gras alijs medicinales. Istud pty in xpo: cuius passio licet sit amara: tñ utilis est contra oia vitia et pcta. Isai. xxxvij. Ecce i pace amaritudo mea amarissima. Tria sunt aloes gñe: scz citrinum vel croceum: hepaticum: et caballinum: s3 primū est ceteris virtuosius et melius: nec ita est amarum. Sic de plures sunt martyres: spes: bonitate differentes: citrinus tñ. i. xps qd primus est martyr: et pncipalis: ceteri est melior: zc. Et si vis dic qd isti sunt tres eccle status: scz actiuos: cōreplatiuos: et platos: qd scz pmi boni sunt: scd meliores: tertij optimi scz plati. Isti em cōplectunt duos alios in qd pteplatiui pter sunt et actiuus. Aloa est spes et succus herbe q amarissima est: saporis: horribilis odoris: est tñ summe medicinalis: qd plegma: cholera et melan

2222

choliam purgat: visum acuit: nervos confortat: stomacum mundificat: mēstrua puocat: bonū colorē in corpore generat: splenē et hepar deopilat: ab hydropissi pseruat. Talis est pnia: qz licz sit amarissima ad gustādū et ad suā stinēdū mēstruū est ad medicinā spiritalem: qz p cam phlegma pigritie/melancholia tristitie/cholera frigidie extirpat: et stomachus piciētie a pualis humoibz pctorz penitus vacuat. Per ea etiā acuit visus discretiois: resaurat color bone cōversatōis: confortat nervus. i. sentit cōpassiois vel deuotiois: et p istā splen vel hepar. i. interior affectio deopilat: et hydropissi. i. sitis auaritie pseruatur. Et p oia expone de amara mēstra mortis vel infirmitatis: vel de amaritudine cōstitiois: vel de virtute amaritatis ppassiois. Ideo cōsulit llatere. xxxj. Statue tibi pculā: pone tibi amaritudines: dirige cor tuū in viā rectā in qua ambulasti. Allega vr. s. ad pphā et aloē zē. p. p. uer. vij. Et aloē puluerizata z cū melle mixta casum capillorū phibet: vermes vētris necat: arteticos iuuat: putredinē ois z gingiuarū mūdāt: stomachū confortat: digestionē adiuuat. Talis est amara cōstitio: qz p cū melle. i. cū dulcore spet venie misceat: pmes vētris. i. remouet: putredinē ois. i. maloz pboz feroz exterminat: arteticos. i. pigros iuuat: scz ad bñoperādū z stomachū. i. interiorē cōstitiā adiuuat atqz sanat. Et p oia expone de amaritudine pnie vel correctiois: vel mēstruū mortis: vel mortis ppi. Disciplinā g dei ne abscias zē. Prover. v.

¶ Cum plura sint gna aloes: scz caballinū/heparicū/et subrusum: qz sit q caballinū qd ceteris minus valet: ita sophisticat: qz citrinū vel heparicū reputat: qd tūc solet fieri: qn in croci pulvere decies tingit et fricat: veritatem i hoc cognoscit: qz fractū fetidissimū sentit: et gustu amarissimum reperit. Sic pē multi sunt i seculo z in claustris: qz pūls respectu alioz parū aut nihil valēt: qui scz dici pnt ppte caballinū et equinū/ inqrum facti sunt sicut equus z mul? quibz nō est intellectus: ppi tñ a diabolo p hypocrisim z fallaciā ita sophisticat: et exteri? in aperticia palliātur: qz boni z optimi esse crediūt: et p pzo bonis z optimis recipiūt: veritatem i qz ipsos frāge ret. i. si quis eos examinaret z discuteret: ipsos p certo inueniret. qn etiā per mortē frāgetur: tūc fetidi corā deo videbunt: sicut hec oia de hypocrisis z hereticis cōprobat. Ad art. xxiij. Siles estis sepulchris dealbatis zē.

Capitulum. vi. de Arundine.

¶ Arundo dicitur arendo: fm Judo. eo qz facilliter areseat. Et est arūdo leuis/ concava/ no dosa/ vēris z turbinis cedēs: et de facili manum le dēs. Talis est mūdāna pspertitas: qz pē de facili arefcit/ deficit atqz perit: hec em vēris tribulationū cōcutit et mouet: et est cōcava/ vacua atqz vana/ nullū pbeēs homini fulcimētū: qz de facili frāgetur/ et per multa mala desideria z peccata suū ledit z vulnerat possessore. Figura e facie. xxxvj. vbi dicit. Confracti sunt baculi arūdinē egypti: cui si homo innitus fuerit/ confringetur/ et pforabit manū eius. Sic pē charissimū/ mūdū pspertitas dicitur bacul? qz sup ipsam pctorz p cōfideriā innititur. dicitur arūdinē: qz bona e? facilliter cōfringitur: sicut pater de diuitijs/ delictis/ honoribus/ fortitudine/ pulchritudine sapiētia zē. Dicitur bacul? egypti qd interpretat angustia: qz pē mūdū bona angustia cōmitatur. Et ideo bene dicit qn homo et innitit tūc frāgit: qn credit vt pspertitas tūc et deficit: et sic suos possessores dectipit: et eos p sollicitudinē vulnerat atqz ledit. Eze. xxi. Fuit baculus arūdinē filijs israel: quē cū apprehēdisent manu confracti es. Et dicit q arūdo est pctor: qz facilliter arefcit/ scz a statu z virore gze z honestatis: et est vacuus/ scz ab omni bono: fragilis scz ad resistēdū vitijs et pctor: et facillis ad frāgēdū/ scz per impatiētiā: leuis p incōstātiā: et i palustribz et mūdū delictis morat per luxuriā: statu etiā vērū. i. vanitatis vel supbie vel adulationis facilliter cōmouet per incōstātiā. Haues cū magne sint/ modico vento mouēt. Iaco. iij. Ista potissime dicit de hypocrisis: qd exteri? per honestatē et fictā benignitatem.

tem. sunt plani/ intrus tñ omni virtute sunt vacui: et i palustribz immūdiatiz volūt viuere: facilliter nō solūt frāgi/ et a statu suo deficere z perire: omni etiā vērū adulatōis cedūt/ et ad statū mūdāne glie animum suū vndiqz dectipit: et se tāgētes. i. se corrigere volentes/ bigis z dētra cionibz ledūt: alios etiā suis malis creptis scādāliant/ vulnerat z cōsumūt. Et Arūdo est media inter herbam et arborē: herba qdē robustior/ s; arborē fragilior. In p dia aut sūt qd arūdines de quaz radicibz incole eripiū suauissimū bibūt succū: vt dicit Varro. Talis debet esse vir pfectus z religiosus: qz inter arbores. i. sczōs z angulos/ et herbas. i. fragiles pctorz debet esse modicus: qz cet fit istis arboribz fragilior/ herbis tñ. i. mollibz/ scz arboribz fortior: vt esse: vt sic possit dici mediator dei z hominis. i. ad timo. i. de radice etiā tallū. i. de eoz cordibz debet expmī et exire succus suauissimū. i. pba et opa virtutis: qz alijs dulcia debēt esse. pōt etiā dici de pias vel pū catonibz/ de qbz eliquat dulcedo sapiētie z doctrinē: qz alios inebuat atqz potat. Et sicut arūdo est leuis/ concava/ mobilis z nodosa: sic vir pfectus debet esse leuis/ concavus/ mobilis z nodosus: per humilitatem/ mobilitē z obediētiā velocitatem/ vēris agitatū per ipis sancti vērū ferentiam. Et talis fuit bēis Joānes. Ad art. x. Adit exilis in deserto videre: arūdinē vērū agitatam: qd si vis dicit de quibzdam psonis fragilibz et imperfecctis/ que scz medie sunt inter bonos z malos.

Capitulum. vii. de Animo.

¶ Animum vt dicit Judo. lib. x. vij. est herba copulosa subrusti: odorū suauissimū: fructus copiosissimū: foris albus/ mox violēt: est vtilis medicinae/ et sume virtuosa. In specialē cū res sit cū corpore/ et in oibz nobilibz/ antedotis admisceat. Talis est vir? penitētie vel charitatis: qz scz odorem bone fame emittit/ et fructū erme glorie copiosum: et ideo in oibz virtutibz operibz debet pte pue adhiberi: qz nihil valet bonū opus qd non comitat charitas vel humilitas. Et charitatem non habuero. nihil sum. i. ad loz. xliij. Et valet ptra multitudine generamoz. i. vitorz et pctorz. Idem expone de penitētiā: idem de oratione. Et dicit q talis est vir pfectus: qd debet esse rufus per penitētiā z austeritatem: boni odoris per famositatem: floris albi per castitatem: fructus copiosi per boni operis multiplicatē. Eze. xlv. Seco pponitur dio terre: et fructus ei? nimis. Dan. iij. Seco pponitur talis etiā. i. detractio: et iniquis dicit resistere/ iniquum talis solet inuoloz pbiis z malitijs non consentire/ sed potius obulare. Iaco. iij. Resistite diabolo: et fugiet a vobis. Et ideo talis est sume medicinalis: qz scz crepla sapientie et doctrina sunt alijs medicine. Eze. xlv. Et fructus eius in cibum: et folia eius ad medicinam.

Capitulum. viij. de Anero.

¶ Anero est herba vel herbe semen: qd vērū habet apertū: cōpactorz diuissū: vērū cōpactorz exterminatiū: toriois z inflatiōis vērū cōpactorz fragitiū: et valet ptra multa gna infirmitatis. Talis est pntio: qz p certo cōpacta. i. vērū et peccata inuicē cumulat diuidit per eoz discussione: aperit etiā scz os p cōfessionem: vērū sitare supbie eret minat p hūilitatē: et toriois vērū innocētie puritatē mitigat atqz sedat: scz p resitute innocētie puritatē et valet ptra oēs infirmitates. i. ptra vitiā z pctor. Et dicit de penitētiā: qd diuidit p cōstritionē aperit p cōfessionē/ et attenuat p satisfactionē. Et dicit anero vērū qd vērū sitare supbie refrēnare. Et Radix anero vērū aliqd valet: siccata aut penitus nihil. Sic multi sūt qui in iunēte aliqd valēt/ s; nihil in siccitate senectutis: multi sunt q pmo sūt boni/ finaliter sūt mali. Radix eoz exsiccata est: fructus nequias facient.

Capitulum. ix. de Anio.

¶ Anio eadem habet virtutes sicut anero/ et saporis est dulcis: virtutem habet dissolūti/ et aperit vērū sitare cōsumēdi/ calculum frāgēdi/ oēs interiores meatus aperit. Et talis est virtus charitatis: qz vere ipa est dulcis

Lib. XII.

De Allio.

Fo. CCLXVI.

et sapida voluntari: qz nihil est delectabilius q̄ amare:
et ita habet dissolvere per cōfessionem: meatu sc̄z cor:
die z ois aperire per cōfessionem: v̄tōlitates elationis
et calculum etiā oblationis. i. dura vitia z peccata cōt̄
fringere z cōsumere per satisfactiōem. Ecce spūs for̄s
cōrēns petras. iij. h. c. xij. Capitulu. v. de Illio.

[illegible]

annus venerit. i. scda vita / scs post miserā presentem: tūc
semen fuit. i. bonoz laborz fruorū p̄m̄iū reportabūz. p̄s.
Seminaverūt agros: et plantaverūt vineas. ¶ Allium
semen tñ p̄ducit semen: et nō nisi in scdo anno possit fr
ctificā. Et allū et toto fe renouat: et tradidit et folia z
semen totaliter renouat. ¶ Idem enī allū nō valet ab his
fructificādū. Sic vere vir iustus qñ in terra humilitatis
penitētie vel religionis vel memorie mortis seminatur
nō se debet penitē renouare et q̄tum ad radicē affectio
nis z cogitationis: et q̄tum ad folia locutionis: et q̄tum
ad fructū vel semen operatiōis. Renouamini ip̄i mētes
v̄e. ad p̄be. iij. ¶ Allū semen rādmō p̄ducit fructū.
Nā si p̄cillum fuerit: semen eō cadit: z radix nō valet ad
iterū fructificādū. Sic multi fructū qui semen tñ p̄ bonū op
p̄ fructificāt: vitpote magnū mūdū petōis: qñ. i. qñ p̄ mi
raculū ad virtutes p̄uertūt: qñ si rursum i p̄cni decidāt: nō
valet ad iterū fructificādū per bona opera: q̄ licet raro
p̄ducant semen boni operis: si tñ eis abscondit: q̄d sit qñ
recedūt in peccatū post suā cōfessionē et plātionē: vir
aut nūq̄ releuātur: vel ad penitentiā reuertitur: et sic se
debit fructū facere dimoſcūt. Bōni aut nō sic: imo quo
tidie reuincūt. Si p̄cillum fuerit lignū: iterum vireſcit.
Job. xij. ¶ Allium i sua nouitate scdas habet multū
pingues z carnosas: et tūc radice seu fructū habet tenuē
p̄dū parū: qñ aut ad maturitatē puenit: tunc ille tēnē
pelliculatur z euancſcūt: et fructus augmētatur z accrescūt:
et sic fructificat carnosā humiditas in fructū z euertit nū
ritudinē. Allū est homo: tunice et sunt exteriores diuiti
e z delicie z subſtātia sp̄alis: fructus aut ip̄i sunt merita
et virtutes. Ad nō allū homo habet carnosas tunicas
z grossas. i. pingue subſtātiā rēpōalem: qñ scz abūdā in
ſperitate mundana: rēpō vere modicā et parū habet frū
tū. scz virtutū meritorū: et hoc maxime si sit in nouita
te: inueniunt corporalis vel moralis: qñ maturatur per
p̄citiā et p̄fectionē: vel etiā p̄ fenectū et et differeſcēt
i tunice subſtātie sp̄alis euancſcūt: qñ scz eas euacuat
delicias pauperū: et crogādū p̄ elemosinarū largitiō
em: tūc p̄ certo creſcit fructus meritorū z p̄m̄iōp̄: qñ scz
ad tunice vel diuitie pauperum efficiuntur nutritiua.
Ideo bene ſcipit dñs zbar. x. Nolite portare duas tuni
cas. et Eccl. x. iij. Edat tunica et emat gladiū. I. et p̄
tunicas et q̄b̄ fructus generat et custodit: intelligo op̄a la
udoria et p̄uolū. qñ fructū etnī ſimū custodiūt z augmēt
ūt: qñ habet cessare qñ p̄m̄iū creſcit i futuro. ¶ Radix
tunicae h̄z coſtas inuicē cōſtituas: quibz tñ coſta p̄
tunicae est opera: et in qualibet eis vis feminaria:
de qualibet planta creſcit. Alas est religio vel eccl̄ia:
multe coſte. i. multe p̄ſone ibi sunt inuicem cōſtituē
t vnitē: et p̄ cōcordiā cōgloabatur: et sub vna sunt pelle.
b vna obſeruantiā regulari inuicē inuicē cōiunguntur: et ſub
vna habet tunica p̄p̄iam. i. p̄p̄iā grām virtutum
valorē officiū etiā vel beneficiū p̄ q̄d pōt altera ab al
tra diſcerni vel cognoscī: qñ vniūſquē p̄p̄ium habet
tunicā. ad Ez. vij. Mulier etiā habet in fe virtutem
minariā. i. grām z charitatē: virtute q̄d pōt p̄ducere
facere plātam z bonum opus z virtutis m̄i: qñ ſicut d̄z
Ep̄he. iij. Vinculos noſtrum data est grām p̄m̄i
donationis xp̄i. ¶ Allium ſumme nocet oculis. vii
rſus. Alia: vna: venus: pulvis: ventus: faba: fumus:
ta nocēt oculis: ſed vigilare magis. Sc̄i d̄e oculis ſin
tēp̄e humani ab iſtis octo ſumme leditur et offuſaſ:
ab alio. i. ab trāciūdiā z furtoſiā: ab vino. i. a gula vel
ſcitate: a venere. i. a luxurie: a ſcitate: a puluerē ſc̄i d̄i
tū vel cupiditate: a v̄to ſc̄i ſuperbie: z vanitatis: a ſa
p̄dōſiā: a pigritie grauitate: a pigritiā. i. a malitia
calidiſſiā: que ſc̄i ſemper vigilat ad alios confundē
s. Iſta enim oia exēcat intellectum et tollit ſapient
iam ſpiritalem. P̄dam ſapientiam ſapientum: et intel
tū pudentium reprobadō. Et la. x. z. i. ad Ez. i.
Allium germinat per ſummitatem ſuā. Allium autem
medium lateris proſert germen. Sc̄i mali d̄ſarant
latera: iura illud Alphā d̄ſo. i. d̄ſo. i. d̄ſo. i. d̄ſo. i.
Allium germinat per ſummitatem ſuā. Allium autem
medium lateris proſert germen. Sc̄i mali d̄ſarant
latera: iura illud Alphā d̄ſo. i. d̄ſo. i. d̄ſo. i. d̄ſo. i.
Allium germinat per ſummitatem ſuā. Allium autem
medium lateris proſert germen. Sc̄i mali d̄ſarant
latera: iura illud Alphā d̄ſo. i. d̄ſo. i. d̄ſo. i. d̄ſo. i.

五五五五

Absinthium est herba amara/calida et sicca/multū efficit in medicina: et hec f'm p'lat. ha-
bet virtutem cōtrariam/laxatiuam scz et con-
strictiuam. Nam si inuenit in v're materiā
compactam/ipsam magis indurat: si inuenit
materiā mollem/ipsam soluit et laxat. Talis est tribula-
tio mūdi vel correctio: qz scz amara est et difficilis ad su-
stinendum: qz sicut dicit ad h'eb. xij. Dis disciplina i presen-
ti nō videt esse gaudij/ sed meroris. Et ista villis est ad
medēdum aīam peccatricem. Sed p' ista habet dupli-
cem virtutem: qz vere si inuenit hoīem cōpactum. i. du-
rum/ auarū et obstinātū/ ipa p' eū magis cōstringit et in-
durat: qz tales tribulationibz nō emēdātur/ sed magis
indurātur et obstinātur. Exēplū de Pharaone. Indura-
tum est cor pharaonis zc. Exo. viij. Sed p' si homo sit
mollior/ plus scz naturaliter et benignus/ tūc p' aduētiēs
amaritudo tribulationis ipm magis mollior per cōtrito-
nem et cōpassionem. Et ideo dicit ad Rom. ix. Qui vult mi-
seretur de p' et quē vult indurat. Vel dic qz tribulatio ha-
bet vim restringētē qm ad carnē/ vim laxatiuā qm
ad aīam. carnem em mortificat/ volūtatē dilatat. i. ad
Looz. vj. Quasi mortificati/ et ecce viuimz. Et sicut f'm
Diosco. hyrpus de absinthio factus stomachum tu-
uat/ appetitū mutat/ ebrietati resistit/ et colorem perdi-
tū reparat et restaurat: sic et tribulatio vel penitentia: qz
ipa est aīe medicina: nam qm est amara p' cōtritiōem/ ca-
lida p' dilectionē/ sicca p' carnis maceratiōem: tūc p' sto-
machum. i. cōsuetudinē cōfortat/ ebrietati. i. carnali volu-
ptati resistit/ appetitū scz bonoz spūalium puocat/ et co-
lorem bone cōuersationis restituit et restaurat: et valet cō-
tra mīta vitia et p'ctā. Ideo de tali hyrpo dicit h'eb. xxiij.
Ecce ego cibabo eos absinthio: et potum dabo eis aquā
felleis. Et totum potes exponere de tribulatione/ vel de
mētia mortis. **U**irtute absinthij si qd eo bene vñs
fuerit/ si fucus et auribz infillatus fuerit/ auditū emē-
dat/ dolorē capitis sedat/ potatū vñm clarificat/ et in
cista repositus liberos et vestes a muribz/ feruat/ et veneno-
sis moribus resistit et obulat: vt dicit h'eb. xxi. Talis est
facta scriptura/ vel memoria mortis eterne: qz vere si au-
ribz infillatur p' predicationē/ auditū. i. volūtatē au-
diēdi verbū dei reparat et emēdat: et vñm discretionis
et cogitationis clarificat. Erūt oculi tui vidētes zc. Esa.
xxx. Et liberos. i. viros literatos/ et vestes. i. simplices se-
culares a muribz et demonibz/ feruat/ si in cista cōsuetū-
dine memoria reponat. Adhuc etia venenosos. i. re-
tationes que aīam inuenenāt/ eliminat et abstergit. Vel
dic de penitētia/ cōtritione/ correctione/ vel tribulatione.
Esaie. xxi. Recogitabo tibi oēs annos meos in ama-
ritudine aīe mee. **A**bsinthium est herba amarissima/
que suo acumine et sua amaritudine ledit et gustū et olfa-
ctum: omne etiā cū quo admisceat/ siue lac siue mel/ red-
dit insipidū et amarū. Talis est mors eterna et etiā tēpo-
ralis: qz vere amarissima est ad odorādū p' meditatiō-
nem/ et ad gustādū p' psonalem flagellationem: et ideo
licet lac et mel. i. mūdane delicta sint dulces et delectabi-
les/ tñ qm absinthium istud eis miscet. i. qm ppter eas
mors tēporalis vel eterna infligitur/ tūc vere in amar-
tudinē conuertitur. Faustus em distillās labia meretri-
cis. i. voluptas mūdana: sed p' nouissima et amara ve-
lut absinthium. Prover. v. Uel si vis per absinthiū in-
telligere peccatū/ qd summe amarū est aīe sanete. Adulti
hoīm mortui sunt et aqulz: qz amare facte sunt. Apoca.
viij. Uel absinthium est p'ctō amarus alijz et crudelis/
qz alios vñbz dicit exasperat atqz ledit et oēm societa-
tem cui admisceat/ amare facit et conturbat: figuratus in
illa stella Apoc. viij. que vocabat absinthium/ et aquas
in quas cecidit fecit amarificari.

Capitulum. xij. de Alpio.

Alpium est herba multis medicinalis: valet
em cōtra venenum: calculum frāgit: meatus
aperit: colorē restaurat: hydropicis et phrene-
ticis puenit et subuenit. Ista est penitētia: que
valet cōtra venenū. i. cōtra p'ctōz infectionē/
frāgit duritiā obstinatiōis p' feruēre cōtritionē/ meatus

aperit p' p'fessionē/ restaurat colorē. i. apparētā per bonā
cōuersationē/ hydropicū sedat. i. supbia et inflationē/ phre-
nesim etiā curat. i. iracundiā et turbationē. Facit g'
dignos fructus penitētie. Lu. xij. **U**el si qdā species apij
qz apij rīp: qd si qd i magna quātitate comederit/ ipm
vñz ad mortē facit ridere/ et ita mortē in ridēdo. Apum
em mirabiliter dissoluit et remouit: et ideo pueris est no-
ciū: qz scz moribz caducum in eis efficit et pcurat: f'm
p'lat. et Diosco. Talis est mūdana p'p'etitas: qz p' si in
moderate ea qz vñz/ ipm facit ridere: hoc est vñz sup-
bie gaudere et gratulari: qz sicut dicit Eccl. xxi. Sicut rī
su exaltat vocē suā: sapies aut vñz tacite ridebit. Dicit em
Eccl. xj. Et tunc inuenis in adolescētia tua zc. Ius g'
isti mouit spiritū et etiā corporaliter i ridēdo. qz
vñz ad mortē in mūdana letitia p'ueniant: et ex tali rīa
mortē incurrit spūalē et eternā: qz rīus dolat mīsericordi-
et extrema gaudij luctus occupat. Prover. xxiij. Et ideo
ista herba est multū nociua pueris. i. simplicibz et indo-
ctis psonis/ carnalibz et insensatis: qui scz ea nesciunt
qz p' mirabiliter dissoluit cor et enervat/ et ipm p' multa
carnalia desideria diuidit et remouit/ et casu epileptici.
casu p'eti et mortis etne i eis efficit et pcurat. Prover.
Dolp'ras stultoz p'ctō eos. **A**lpium est summe nociuū
pueris: ideo f'm Diosco. Pla. nutritio debet cauere nec
medat ipm et assumat. Sic p' qz mūdici p'p'etitas est nociua
simplicibz/ mūdici scz libz/ qz ea nesciūt vñz: ideo mūdici
ces. i. p'elati et p'edicatores debet ab ea abstinere/ ne f'm
eoz exēplo pueri sui pereāt et necentur: qz scz subditū mū-
pietēs facilius trahūt ad peccata p' mala exēpla p'elato-
roz. Actuum. vij. Sicut patres vestri/ ita et vos.

Capitulum. xij. de Aristolochia/ seu Aristo-

lochya herba: nam vñz p' legatur.

Aristolochia herba amara/ multū ē medicina
p'lat: qz dissoluit et veneno cōtrahit/ et feruat. Sic
mortui de viro expellit/ et cetera multa. **S**ic
amarā p'itio vel penitētia dissoluit mēte per
cōpassionem/ et veneno obulat p'ctōz/ feruat
mortuū. i. p'ctm mortale facit expelli p' cōfessionem/ p'le-
nem. i. tristitiā desperatiōis remouit p' cōfessionē/ canbe-
litum bonū facit p' letam locutionē. Et licet f'm Diosco.
radix aristolochie magis ē medicinalis qz folia: plus
valet apud deū i iudicio qz puerfario/ et bona corda qz p'ba.

Capitulum. xij. de herba agnocasto.

Agnocastus est herba semp vñz: qz suo odo-
re vñz castū facit hoīem et pudiciā p'portat
libidine de refrēnare. An etiā Romane mulie-
res solēt ista herba vñz/ et scz eā in cōmuni
et exequijs portare: vt eius virtute possint es-
situs et honesti se h'ere: vt dicit Plin. et p'lat. qz reuera
tra multas infirmitates. Talis est beata vñz: qz reuera
fuit agnus p'p'etate et benignitate/ casta p' integritate
puritate. hec em fuit semp vñz et rutilare honestatē
ideo si ista odorē per deuotionē/ et si comedat p' imita-
tionem/ si p'p'et per spē/ cōfideat et inuocationē/ facit
hoīem castū et corporaliter et spūaliter/ et tuat en cōtra
infirmitates oīm p'ctōz. Erūt folia et semp viride. Iste
re. xviij. Uel allega de xpo/ vel de quolibet viro perfecto
casto et benigno. Uel dic si vis qz ista est abstinentia vel
temperantia/ que causat in hominibus castitatem.

Capitulum. xv. de Artemisia.

Artemisia f'm Diosco. est mater herbarū dicit
calida est et sicca: que multum valet ad medi-
cinam: calculum frāgit: fetū mortuum expel-
lit/ dolorem mitgat. Talis est charitas: que
vere mater est herbarū oīm. i. virtutum: qz
calida dicit qz cor inflammat/ et hec calculum. i. boīem
rum et obstinatum habet frāgere et molire: qz fortis est
vt mors dilectio. Lact. viij. Et fetum mortuum peccatū
mortalis facit expelli per cōfessionem: et oēm dolorem
mitgat et cōfortat. A moī em difficultatē nescit: f'm Plin.
gu. Et sicut f'm Plin. artemisia dicit demones fugat
et incantationibz resistere: sic vere charitas demones fu-
gat: quia scilicet cum demon sit semper in odio et rancore
re/ nunqz potest stare in loco vbi perfectus est amor.

Lib. XII. De Balsamo. Jo. CCLXVII.

cantationibus. i. tentationibus obulat et resistit: q. Lha-
ritas oia vincit zc. i. ad 2. cor. xlii.

Capitulum. xvi. de Avena.

Avena est dicta a veniendo: q. scz seminata ci-
to renascitur z reuenerit equorum vltus est
apta: et vltus medicine. Talis est simplex do-
ctrina: q. equi. i. rudes seculares ea indigent/
et cito facit et emittit fructum: et ad medici-
nam anime est vtilis zc.

Capitulum. xvii. de Balsamo.

Balsamus fm Jsid. lib. xvi. est arbor vel fru-
ter filis viti in corpore: in folijs aut filis ru-
te. Ibec sine aliquo adminiculo se sustentat: q.
tota est aromatica et medicinalis: q. et lignu
et cortex z semen et liquor seu succus summa
sunt remedia medicine: vt dicit Jsid. Talis est vit perpe-
tuo vera: q. se ipse ds esse similis viti. i. xpo. q. dicit: Ego sum
deber hie ad modum vite. i. amarap p edictum: et viridia
p honestate: et minuta p humilitate: et hie ds seipm suste-
tare p cōsistia et stabilitate: et ds etia tot? bon? esse. i. in
toto bon? et medicinalis: q. lignu interioris affectionis/
cortex exterioris cōuersionis: folia sane locutiōis: fru-
ctus bone operatiōis: oia sunt bona: et alijs cōferit me-
dicinā: et maxime liquor sue doctrine et dulcis cōsolatio-
nis: vel sui sanguinis et cōpassionis. oia em q. sunt in vito
sancto vel ecclesiastico: debet esse famosa: sancta z vtilis:
vt dicit Jsid. Ecclesi. xlii. Sicut cynamomū et balsamū
aromatizans odorē dedit. Balsamū est liquor purissim?
et etia odoriferus: ad multa valēs. et maxie ad corpora
cōditiōē. z a putredine referuāda. In aqua aut positi: si
purū fuerit: fidū petit: et hoc tñ fm Jsid. in Judea re-
perit. Idē etiā quā tūgit nō maculat neq. fedat. Talis
est q. det: q. se semp emittit odorē bone fame: et q. aia
est motua p pēn: i. pā si supuenerit a corruptione mor-
tis eterne cā seruat: vt se etiā mūdā. i. cōscietā purā nō
polluit: imo purgat: et fidū vltis. i. p fidū cordis z hūilī-
tatem sēpe petit: et i. iudea. i. in psona cōstet: scz pēn-
tia vel deū glorificat: reperit. Jsid. Purissimū balsā-
mū est grā: ideo p fidū et solidū vas requirit. Vel si
habet a pēn putredine referuāda. Thob. iiii. Elemosyna
a morte liberat zc. Balsamū purū si in aqua positi:
fuerit: fidū petit: si aut fidū z adulteratū fuerit: cū mel-
le vel oleo mixtū: tūc in aqua vel in lacte positi superna
rus z pfectus: iust? et bon? fuerit: tūc si in aqua mūdane
piperis ponat: statim ad fidū humilitatis descēdit/
et odorē sibi. Sicut etiā verū balsamū est pōderosum/
p humilitatē: vir iustus p bonam famā est odoriferus/
Ecclesi. xlii. Quasi balsamū nō mixtū odor me. Sed hie
carnalis voluptatis: et oleū adulationis: tales dico non
petit fidū per humilitatē: imo si i. lacte vel aqua mūdā
se alijs dñat. Ideo de veris z fictis pōt dici illd Deut.
xvii. Jpe descēdet: et erit inferior: scz bon? tu aut ascē-
dit: et eris superior: scz hypocrita. Balsam? fm Jsid.
lib. xvi. c. xvi. tñ in Judea reperit: et dudū in duob? hor-
tis regijs fuit: sed tādē romanis imperatib? in multis
quo adminiculo se sustentat: vltia duos cubitos non cre-
scit: cortex et? in estate scindit: et seruat. Iudea q. inter-
ioris regis significat regnum Iuda: et regnū israel:
balsam? aut est xps vel fides: q. de isse in principio non
deu. i. in terra z gēte iudeor: in duob? horis regijs. i. in
regno iuda et israel: vel in hierlm z samaria: quia ibi tñ
et nō alibi de? primis? credebāt. vñ Amos. iii. Tārūmo:
do vos cognoui ex oib? cognationib? terre. Sed tādē ro-

manis. i. scis aplis z doctoribus regnatib? et predicati-
bus: vel modo q. summi romani pōtices imperāt: vel
dudū etiā romanis ad litterā imperatibus per diuersas
mūdi ptes: ista vinea: scz fides vera: p multa mūdi clima-
ta est diffusa. vñ. i. J. Parali. xvi. Jgressum est nomen et?
pcul. Et ista sine aliquo adminiculo. i. sine alio: rei in-
digētia in seipsa subsistit: q. neq. adlectū est: neq. minui-
tur: neq. eget alio: cōsilio. Ecclesi. xlii. Et hec duor: vñ
esse cubitoz: q. scz sacra fides est principaliter de duob?
scz de xpi diuinitate z humanitate. In his est duobus
tota lex pendet et pphete. Jd. Ath. xvi. Vel dic q. vinea
ista hie ecclesiam: vel etiā statum iustor: q. scz sine terreno
adminiculo: sol? del inuit adiutorio se sustentat. Jd. xv.
Ego sum vitis: et vos palmites. Vineā balsami i. esta
te scinditur: et sic liquor preciosissim? distillat: Jd. xv.
lis in ampullis recolligit et seruat: fm Jsid. et ab inco-
eodē. et est ista vitis duor: cubitoz. Jd. xvi. Talis est
xps: q. reuera iste fuit duor: cubitoz. i. duplicis nature/
diuine scz et humane: et tepore estatis. i. feruore tribula-
tionis z passionis fuit cortex eius. i. humanitas cultellis
ferreis. i. clauis z lanceis pforata: et sic liquor eius. i. san-
guis preciosissim? distillauit: q. a pjs cordib? recolligit:
et p deuotionē et cōpassionē seruat. Vñ nouū in vtres
nouos mitti debet. Luce. v. Vel dic q. vinea est crux: que
scz prulit botru cypru xpm: q. in Judea. i. in hierlm fuit
plārata: et in duob? horis regijs. i. in sciētia duor: testa-
mētōz recōdita: tādē in passione clauis ferreis pforata:
q. humore sanguinis xpi z liquore grē nobis fudit: et tan-
dem p multos colles. i. p multas mūdi ptes p fidē hoīe
est vulgara. Vel vitis ista est beata virgo: q. balsamum
pctioi xpi corporis p natiuitatē nobis fudit: q. etiā quoti-
dianē balsamū. i. pleratem et grām nobis fudit. Balsā-
mi i. estate scindit cortex: vt stillet liquorē pctioi: verū-
tamen sūme ds cauere agricola q. lignū interi? nō ledat:
q. si lesum fuerit: totū periret: et ideo cū cultellis offēs vel
lignis nō ferreis est scindēdum: fm Jsid. vbi. i. vbi aie
q. statim mori? amputari supuacua patēs. Sic vere q. nō
alijs scindit et pforat per correctionē: vt distillet p con-
tritiōē z lachrymaz emissionē. sūme debet cauēri
ne interi? lignū. i. interi? cōscietia ledatur z corrupat:
q. scz nō debet nimis correctio pfidari vel inēdi: q. tūc
p impietiatē vel desperationē totū periret: si supbia vel
auertitas a pre pleari vel iudicis interesset: et ideo cū
cultellis ligni vel offis. i. cū miti z benigna flagellatione
debet q. libet scindi: corrigi vel domari: q. als posset per
desperationē destrui vel sicari: et p apostasiā in deteri?
cōmutari: q. fm Scē. generosus est anim? hois: et faci-
lius ducitur q. trahat. Illud balsamū est optimū qd
grauē est pōdere: mordēs gustu: fragrās odore: seruēs in
ore: colore rufum. Sic hie ille debet dici optim? et pfect?
q. est pōderosus p humilitatē: mordax p correctionē: fra-
grās p bonā famā: seruēs p dilectionē: rufus p peniten-
tie macerationē: non maculās vestem quā tūgit. i. socios
per spūalem infectiōē. Scdm Blosco. est quedā spe-
cies balsami. que creuit circa babiloniā: vbi sunt septē
fontes: si alibi transferatur: nec flores nec fruct? facit.
Jd. xvi. loc? vbi sunt septē fontes. i. septē dona spiri-
tus sancti vel putes: est grē status vel deuotiōis: vel sta-
tus eccle vel religionis. Balsam? ergo. i. homo q. circa
istos fontes plāratur: pōt fructificare per bonā operatio-
nem: et florere p bonā cōuersionē: sed hie si alibi trans-
plantatur: si scz de statu eccle vel peccatū mortale tollat:
vel de fide z religione p apostasiā: tūc hie non pōt plus
facere nec florem bone affectionis nec fructū bone ope-
rationis. In terra bona plantatum est sup mōtes israel:
vt faciat fructum. Jd. xvii. Vel si vñ dic cōtra quos-
dam ineptos: qui scz extra patriā suā nihil valent: cū ra-
men deberet esse cōtrarium: iura sentētiā saluatoris/
q. ait q. Nemo ppheta acceptus est in patria sua. Luce
xlii. Vel dic cōtra malos seculares: qui in mūdi babilo-
ne florēt: z fructū diuitiaz habēt. Jd. xvi. Proficiūt
et faciūt fructum. q. vñ vero in alium mūdum per mortem
transplātabūt: tūc florere per pperitatem cessabūt: et
inanes z vacui dimittēt. Luce. xvi. Diuites dimitt inanes.

De Arbozibus.

Capitulum. xviii. De bdellio.

2. **C** Bellum gūmī est arboris fex lachryma q̄ fūme est medicinalis. Alet enī cōtra apoplema: calculi rūpt: tūmili sedar: reptili mosib⁹ occurrīt: doloꝝ infestioꝝ lenit: fū p̄lat. Alet et lachryma deuotionis vel cōrtitionis: q̄ sua valet cōtra oīa vitia & p̄cā: cōtra sczapo: fīema sup̄be & elationis: cōtra calculi obfinationis: cōtra reptilia detractionis: cōtra tūmili. cōtra remozioꝝ p̄ficiē & desperatiois: et p̄ra infirmatū infestioꝝ. i. p̄ra vitia interioꝝ affectioꝝ. De tal lachryma loquit̄ Cassiodo. Lachryma cibis est aīaz: corroboratio fenuū: lanachum culpaz: refectio mētiū: ablutio p̄ctoꝝ.

Capitulum. xix. De buxo.

Burus est arbor: dura/ solida/ nodosa/ niſq; dens folia/ et in aqua mella/ perit fiduſſe emta folide nature/ q; nō hz potos aptos/ p; ſubſtrationē aer ipam poſſit i aque ſupbiſſe eleuare: fm 3 ſid. lib. xvi. Talis eſt vir pſecr q; dz eſſe albz p caſtrate: dur? et ſolidus p cōſtāte firmitate: lura ſiſ: eſto ſm? in via diſi. Et nō dz pdere folia. i. gram/ virtutē et honeſtatem. ps. Et folia c? nō dz ſuſci. p odorosus etiā dz eſſe p maturitate/ q; ſe i aqua mudāne p ſueritate mſius fuerit/ ſatim dz ad fidu iſer? deſcendere p humilitate: et ſe aliſ ſubſicere/ et pſe aliſ cōtenere/ q; ſe pſoz c? i. mudāna appetit nō de. bēt eſſe aperit/ ſz ad mudāna voluſtate: ita q; aer. i. va. na gla et vanitas poſſit ſubſtrare/ et eos per ſupbiām eleuare: et ſic ſemp remaneant humiles et depreſſi: lura ſiſ: Deſcēde/ ſede i puluere virgo filia babilylon. eſa. xvi. **B**urus eſt arbor: dura/ q; ſatim i aqua poſita perit fidu et ſubmergit: et hoc eſt q; tota? ſp clauſi et cō pacti et hz folia multa/ q; niſq; cadut niſi raro: fructu albz hz pauciſſim ſeu nulli. Talis eſt pctō: q; ſe ita eſt dur

rus ⁊ induratus ⁊ mala cōfuetudinē / solida ⁊ cōpacta ⁊
obfirmationē / q̄ i aqua ⁊ p̄peritatis medietatē / immen-
gius ⁊ dilectionē / ad ad fidū .i. ad infernū decedat ⁊ de
operationē / vel ad pfundū p̄cipit ⁊ p̄ oīmo dō corrupti-
nem. Et h̄c em̄ post .i. spūales affectiones istoz sunt calu-
et obstruit / idco aer .i. oluina gra non subintrat / q̄ ipso
eleuet ad eterna: et idco decēdit inferi ⁊ ad terrena. Et
scēdēt in p̄fidū q̄i lapsi. Ex. xv. ¶ **B**urus h̄ multa
folia: fructi p̄ h̄ modicos seu nullos. Sic h̄c mudi p̄-
catorēs v̄ cōiter habēt multa folia .i. vba: s̄c h̄c
mōdo op̄erā parū habēt seu nulli: q̄ uicq̄ h̄c p̄-
xiti. Et v̄ p̄ fidū plurima: ibi fructifer egelias. Galas
xiii. Et multa h̄nt p̄missiones / pauca v̄ op̄era ⁊ retributi-
ones. Magnifico em̄ sine p̄mittit v̄ sine mīnuit / p̄a-
nē reddere cōpōbitur. Prover. xxv. Et tūc et plura non
sequētes v̄ p̄ glorioſis / et p̄missa nō cōp̄les. ¶ **B**urus
mōz h̄ tenacē et viscosum: et idco folia eꝑ̄ in h̄ yeme
cadūt / licet p̄ter frigus repercutit aliquatū pallēre
re videatur: et idco p̄ter cōtinuā viriditatem burz
sem̄ reficit ⁊ decēlat. Sic h̄c boni q̄ inter p̄ h̄c hamos
tenacē .i. charitatē ligatē et p̄seuerantē nō amittit eꝑ̄
riorem v̄tiorē q̄ h̄ bonitatē / vel bone cōuersationis / s̄c
p̄ter h̄ yemē tribulationis vel tētatōis / iōm temp̄ iant
et tētes p̄ gram ⁊ bonitatē / licet aliquoties pallēre
et ab isto virore decēdere videatur. Et idco tales v̄iam
alioz ⁊ bona sua tēpla recreant ⁊ decēlat. Decēlat
em̄ et occlis videri lumen. Et Eccl̄s. i. Et ibi cōclis .i. cōfusi-
ōna tustoz: q̄ p̄o certo nō debet ⁊ tēclis cadere .i. cōfusi-
ōni vel dissolute v̄iam vel larari. Job. xii. Et v̄tior
mici nō cadebat i terrā. vñ Sē. de moibz atq̄ q̄ile v̄
talis eꝑ̄ oratio. ¶ **B**urus oī in locis petrosus ⁊ siccis:
et idco h̄ multa duritiē ⁊ firmatē: et idco de burz fū-
tabile ⁊ facilliter p̄uiguit ⁊ facilliter decēdit h̄c p̄-
des: s̄iut etia exinde imagines: et s̄iut etia eride duriti-
e: s̄iut etia exinde imagines. Sic vere charissimē est de bono viro
mūlcē instrumētum. Sic vere charissimē est de bono
et tustoz: q̄ talis locis petrosus ⁊ siccis. In ista ⁊ h̄c
te p̄nitentiē ⁊ abstinentiē cōmōtatur: et idco durus fuit
et stabilis est ad aduersa: etia tolerans: et bene et
imagines ⁊ exēplaria vite s̄c q̄z rep̄nitantia: et de oī
p̄iis alioz: imp̄iōis ⁊ doctrinās ⁊ correctōis: q̄ h̄c etia
imagines retinet alioz. Sūt etiā mūlcē .i. sacre scripturę
instrumētum: q̄ sic melodiā p̄dicatōis alioz facit. Sūt
etiā tabule ad scribēdum / s̄c pluma mādatur: et scēdēt
⁊ eruditōne alioz: et s̄iut etia pyrides ad cōtinuū ano-
mala graz et v̄tior: dīcētis illis. Id. et Ez. xlii. vñ boni
pharaū istū ⁊ v̄tior facillibz. p̄dico q̄ v̄tior imagines boni
pharaū ⁊ p̄uertitōis: deide tabule s̄c ⁊ dīcētōis: deide
instrūta melodie p̄dicatōis. Scribe et sup̄ burū. Et a. r.

Capitulum.xx.de Balauftia/lelt

Balaustio: fm Plinium & alios.

Blaustia ab arboze cadit / et in magna efficacit
 igitur / et tepore hemyis in magna efficacit
 refertur. Sic vere charitatem / et virtutem
 ab arboze mundi p morte cadat / tunc ab arboze
 gello colligitur / et in apotheca parati recedat
 dunt / et in tepore hemyis. In statu post mortem in magna
 efficacia referunt. Ad oleo q isti sunt pfecti / et in hemye
 tribulatiois virtute et efficacia non amittit. **Q**ualia
 flia. Ilos mali granat / virtute h restrictiois / et vulnera
 sanatu / et multa. Ibec est absinthium / qrefrigit carnalia
 voluptatem / et sic sanat oem spiritalem infirmitatem.

Capitulum. xxi.

Besta est herba vitilis eius et mellea
 fit fragilis nature (fit si furculi arboris
 feratur forficat et in natura plati et arboris
 transmutatur: fm Aristote. vide. 5. in gna. 5.
 de licet homo fit fragilis adressit vitilis
 et petis (fit si in miferat furculi) et
 natura plati. i. in bona persona couertit et muret. Gal.
 Suscipe insitit verba et. Vel p furculi insitit gram
 et inspiratione. Vel expone de natura humana a verbo
 incarnato: vel de furculo adificio. i. de bona conuentione
 qñ homini adiungit. capitulum. xxi.

Дарьяновский

Lib. XII. De Arboribus. Fo. CCLXVIII.

aquila grādis lōgo mēbroꝝ ducta/omusta plumis/venit
ad libanū/tult medullā cedrī/ q̄ summitatē frōdūm et
auulit/ et in vbē negotiatioꝝ portat eū. Sic ē aquila
dei filiꝝ/ q̄ grādis et lōgitudī infinita est/ venit ad li-
banū pure et candide castitatis: et de cedro. i. de corpore
p̄gis tult medullā. i. humanitatē/ quā ibi assūpit: et cō
portat/ scz in ascēsiōe: in vbē negotiatioꝝ/ i. in paradī-
sum/ vbi eū querit negotiari. Et ideo dī. Dāñ. iiii. Ecce
arbor in medio terre: et fructꝝ et vniꝝ. ¶ Cedrus fm
3
Ildo. et p̄ lūi. arbor altissimi/ odoris est suauissimi/ quē
fugit oīa venenosa/ fructꝝ portat dulcissimi/ q̄ triplicis
est saporis: et hēc emittit succū p̄ciosum/ et liquorē q̄
cedria seu cedrū: quo libi lūit nūq̄ feneſcit: nec a ver-
mibꝝ corroditur. Si etiā corpora mortua ista lachryma
tingatur/ et i ligno cedrino reponatur/ a nūmibꝝ et putre-
dine seruatur: hoc quālibet cōtra moriꝝ serpētum et con-
tra multa alia est medicina. Et est cedrꝝ arbor pulcherrī-
ma/ nūq̄ p̄dēs viroꝝ. Ihec arbor est crux/ q̄ nē est altis-
sima et excellētissima dignitate. Altitudo cedroz altitudo
do et. ¶ Amos. i. Et etiā pulcherrima: q̄ scz sanguie xp̄i
picturata. Et ista fructꝝ dulcem/ scz benedictū dei filiꝝ
portauit: q̄ triplicis est saporis. i. triplicis nature: scz aie
corporis: et detraitis: q̄ aie deuore dulcis et sapidꝝ inue-
nitur. fructꝝ et q̄ dulcis gutturi meo. L. act. i. Ab ista cruce
distillat gūm p̄ciosum. i. sanguis xp̄i: xp̄i: quo p̄ certo
si liber nō cōſciētē fuerit vinctus et lūit: nūq̄ a tñcis
pctōꝝ et viroꝝ corrodet/ nec vetustate male cōſuetudī-
nis cōlūmet: q̄ vere liquor sanguis xp̄i sūme est medicī-
nalis p̄ra infirmitates oīm pctōꝝ. Nam odor huiꝝ arbo-
ris. i. memoria crucis/ et liquor et p̄. i. sanguis xp̄i/ fugat oīa
venenosa. i. oēs hostis tētatōes/ et serpētē. i. mortuū car-
natum moriꝝ sanat xp̄i et mēdēt. Quia fere i sanguie
mūdatur. ad Iheb. ix. Et si homo mortꝝ. i. pctōꝝ: q̄ est in
pctō mortali/ i isto ligno fuerit repositꝝ/ p̄ ip̄e et fiducia
et lique iſto. i. sanguie xp̄i fuerit vinctꝝ/ p̄ deuotiōe et cō-
passiōe/ nūq̄ p̄ certo si nūllic cōpūſcet/ i. putredine
mortꝝ: eternꝝ: q̄ homo circa passiōe deuotꝝ/ nūq̄ dānabit
tur i eternū. Et ista arbor figurata est Dāñ. iiii. vbi ip̄e dī
cit: Ecce arbor in medio terre. i. crux in medio ecclesie vel
cordis humani: et fructꝝ et vniꝝ. i. xps: q̄ nature est infi-
nite: et eīa vniuersꝝ i ea. i. deuotio/ gū et merita infini-
ta: et volucres celi habitabūt i ea. i. viri iſta et ſpiritales
et p̄clatū: bestie terre. i. nūllic pctōes: sub ymbra. i.
sub fiducia ip̄ius habitabūt: eratq̄ arbor pulcherrima/
et altitudo ip̄i: vñs ad celū: q̄ ista est scala Jacob/ cuiꝝ
sūmmitas tāget celū: q̄ scz per istā possumꝝ accēdere para-
disum. Sap. xviij. Uñs ad celos attingebat ſcā ierra.
¶ Uñ dic q̄ cedrus celi xps altissimꝝ/ quo ad dignitatē du-
rissimꝝ/ quo ad immutabilitatē/ pulcherrimꝝ/ quo ad ho-
nestatē/ fecūdisimꝝ/ quo ad bonoz sp̄ialium/ et eternaliū
vb̄tate/ odorosus/ quo ad bone fame locūditatem/ et i
quozem doctrine/ gr̄e vel pietatis/ vel etiā liquorē p̄p̄i
sanguis nobis stillat/ q̄ liquoris sunt cōtra vicia medicī-
ne. Et dic vbi virtute iſtoꝝ liquoris sunt. s. de sanguie et de
cruce. Figura ſicut. s. Ecce arbor i medio terre. i. ecclesie
vel beate gētis. Et hic fuit altissimꝝ/ scz iū oīm terrā:
q̄ licet eſſet in terra/ quo ad humanitatē/ tñ celū tāgebat
quo ad diuinitatē. Eccl. i. Unus est altissimꝝ: et scdm nō
habet. Et iſto est eīa vniuersꝝ/ scz voluptas eterna/
fructꝝ aut et. i. ip̄i/ merita sunt nimia: q̄ scz ad oīa pec-
cata delēda ſufficiūt: et ideo volucres celi. i. angeli/ bestie
terre. i. pctōes et hoīes circa hūc debēt ſtari et habitare
p̄ deuotiōe et dilectionem. Subter eū habitabūt aīalia
et bestie/ et i ramis et cōuerſabūt volucres celi. Dāñ.
i. i. Uñ dic q̄ cedrus est religio vel ecclesia/ vbi debet in-
uēiri ſoliditas firmitatis/ viriditas honestas/ altitudo
cōſeplatiōis/ liquor et gūm gr̄e et cōpassiōis/ vel ſciētie
et deuotiōis/ et fructꝝ bone operatiōis. Figura ſicut. s.
Quia in ramis arborꝝ ecclesie. i. in dignitatibꝝ/ p̄beēdis
et officiis debent poni volucres. i. viri ſpiritales et boni:
inferius autem in ſtatu ſubditō debet eſſe bestie. i. rudes
et pctōes. cuius hodie fit quādoq̄ contrarium. vniuersꝝ
si tamen ſciz boni et mali debent ibi inuenire eſcam. i. nu-
trimentum temporale et ſpirituale. ¶ Uñ dic q̄ cedrus

卫卫卫卫 1111

est alta dignitas paradisi/vbi est altitudo dignitatis/for-
lidas impassibilitatis/viriditas claritatis/fructus dul-
cis eterne voluptatis/habes triplicem saporem: scilicet fructus
nis/visionis/z delectationis. Figura Dauid. iij. sicut supra
Ecce arbor. i. gloria eterna/in medio terre paradisi/vbi
volucres. i. angeli/bestie. i. sancti homines puerant: estq; ar-
bor pulcherrima: z fructus eterne voluptatis / ibi co-
piolissim? inuenit. ¶ Cedrus est arbor altissima/durissi-
ma/imputribilis/et semp viris/omnis arborum regina.
Tales sunt mundi diuites z potentes: q sunt alti p super-
biam z elatione: durit p crudelitatem z obstinatione: semp
virentes qum ad mundi prosperitatem: et imputribiles per
vite diuturnitatem: qz scilicet tales nunq credut mori/nec co-
gitant de futura corruptione. Et sicut cedrus fructus ha-
bet multos/z folia nunq emittit nisi raro: sic isti abun-
dant in fructibus z folijs delictarum z diuitiarum q ita tenet
p auaritia et pccitate: q ea nunq emittunt p elemosinam
z largitate. Figura Ise. xxxij. Ecce assur qm cedrus. Vide
figuram z applica: q optime congruit. ¶ Est quedam spes-
cies cedri fm Plin. q seruat omni tempore fructum: qz om-
ni tempore inuenit fructibus plena. vñ semp alij sunt i flo-
re/alij sunt acidi/alij sunt maturi: z istam multi assyriam
vocat. Talis est religio vel ecclesia: qz vere nunq est si-
ne fructu. i. sine bonis personis. Vñ quida sunt in flore. i.
incipientes et nouitij: alij sunt acerbi/scilicet pccitantes: alij
sunt maturi/scilicet perfecti vel pccitantes. Vel dic q cedrus
est homo perfectus: z dic de pfectione sicut supra: qui sem-
per debet esse plenus fructibus. i. bonis operibus: qz alta
debet florere p ppositum z cogitatione: alia debent virere
per consensum z operatione: alia debent esse matura per co-
fuctudinem z perfectione: z per prudentiam z discretionem.
¶ Et sic figurabit in illa arbor. Dauid. iij. cu? fructus erat
nrmus: z eca vniuersi in ea: qz vere tot fructus bono-
rum exemplorum debent in nobis esse: q omnes alij possint
ibi inuenire escam suam. i. de quo possint spiritualiter nu-
triri: scilicet avar? largitate/crudelis pietate/ superbus hu-
militate zc. Ioa. xv. Hic fert fructum multum. ¶ Aliquis vo-
luit dicere q uniuersus idem est qd cedrus/qz ista in-
fima et lara sit arbor/illa aut altissima reputetur. Cum
ergo poma talia cedrina in regno valent abundare di-
cant/et tam exinde qd a Nicia ad nos in Aunione am-
singulis deferant: vñ auditu satis mirabile de his iun-
peris/seu etiam cedri pomis. Quis eni fructus sit gro-
fissimus inter poma alia nobis nota/et qm in maxima
copia i aliqua ex illis et tenui arbor. nuncq n fit/ vt
auduit ab incolis/ q dym dicti fructus in arbor. et
integri pseuerant/ ipsa arbor ipsorum pondere grauet/ vel
ad vnam partem plus qd ad aliam inclinet. si autem cotin-
gat aliquem illorum fructuum ledi/putrefieri vel incidit/ vel
ramum eius torqueri vel frangi/ et ob hoc pomum arefcere
vel corrupti/ statim ad illam partem vbi est pomum illud/ ar-
bor deflectitur: et a rectitudine qua antea habuerat/ in-
clinatur: ita qz tota arbor z omnes alij fructus sunt ad fractio-
nis periculum propter ipsum depuati. Sic vere dico q
in arbor. religionis z ecclesie istius patrie qum omnes
fructus. i. omnes persone sunt bone/integre atq; sane: z a
vitiis lesione vel corruptione libere atq; tute/ tota ta-
lis congregatio tuta/recta/stabilis: z sine periculo perfe-
uerat/ ita qz ad terram. i. ad amorem terrenorum no deflectit
nec ad ruinam seu casum periculum inclinat. Si vero fiat q
ibi sit vnus pomus. i. vna persona corrupta z mala/ statim
sua nequitia suisq; malis exemplis z malitia tota arbor
z omnes alios bonos fructus. i. ipsum totum collegium z omnes
bonas personas ad se sui imitatione trahit/ ipsosq; ad
casum peti et ad ruinam tribulationis suo pondere flecit
z a rectitudine z stabilitate qua hactenus habuerat/ va-
cillare/curuari z deficere eos cogit. Sicut eni sensus pa-
tet/ vnus malus quadoq; est causa et occasio ruine mul-
torum bonorum/ et etiam desolationis spiritualis et tempora-
lis patrie vel collegii in quo manet. Exemplum de Iona
a facie dñi fugiente/ z in fundo nauis dormiente: propter
cuius culpam tota nauis peribat: z omnes homines ibi exis-
tes periculum inuoluebat. Iona. j. z. ij. Ideo bene dñs ad
Noem. vñ per vnum hominem peccatores constituti sunt multi.

Capitulum. xxiij. de Cypressso.

Cypressus est arbor cuius sumitas a rotundo tem-
minatur in acutum: est imputribilis/ z solida
nature. Ita eni est firma/ qz oneri nunq cedit/
sed semper in sua palma remanet firmitas: et etiam
ideo de cypresso solent coluine in templis z edifi-
cijs fieri z erigi. Et ista etiam arbor ppter virosam/ et etiam
tocius sumitas est odoris: fm Jsid. Talis debet esse vir p-
ctus: quia vere summitas est. i. ratio/ debet sursum erigi
et acui per eternorum affectionem et cōtēplationem. Quia
sursum sunt sapientie. ad Lolo. iij. et Eccl. i. Quasi oliua
pullulans: et quasi cypressus in altitudinem se extollens.
Et hic debet esse imputribilis: qz scilicet per virtutem perie-
uerante semper debet esse sine corruptione peccati morta-
lis: et ita debet esse firmus z solidus per cōstāntiam z for-
titudinem/ qz nunq debet cedere oneri pccitētie/ tribula-
tionis z mādātorum: qz licet sub pondus grauisimū impo-
tur/ nunq n debet frangi per impatiētiā vel aliud inca-
catum: sed semper fortis z solidus debet esse: iuxta illud.
Et forte vt corpores fundasti eū. Abacuch. z Job. i.
Etis stabiles z non timebis. vñ Sene. Cere officio qd
semel sumpsisti: turpe est oneri cedere. Tales potissime
fuerūt martyres. et iste etiam debet esse pulcher per bone
statem/ et suauis odoris per bonā famam. Et ideo de ta-
libus debet hostie fieri coluine. i. pelati z principales in
templo ecclesie vel religionis. Et ideo istis dñs Job. xli. Ir-
cūda tibi decor: z in sublime erigere: et speciosius indu-
re vestibus. et. j. Reg. x. vij. Et sic vir fortis: et prellare o-
lium dñi. ¶ Cypressus est arbor medicinalis et qum
ad folia et qum ad fructus: et est arbor multū odorifera:
et ideo antiqui solebat eam ramos incēdere/ vt sua fragran-
tia repelleret fetorem cadauerū mortuorum: vñ dicit Jsid.
Sic vere quilibet debet esse medicinalis p grā z virtu-
tes: qz et folia nra locutionum/ et poma nra operatio-
num debet esse alia medicina: odor etiam nostre fame de-
bet esse bonus et suauis/ et debet alios delectare: qz ip-
si sunt bonus odor sumus. i. ad Lolo. iij. Et. iij. Ad odor
sup oia aromata. Nam de? quid budū vidit fetore maloz
hoim abundare/ accēdit z inflāuit fetores suos igne: qz
nitatis/ esu tribulationis z paupertatis/ vt odore sue
fame maloz infamia fugaret. Et. i. vñ dñs. vñ dñs. vñ
bani/ electus vt cedri. Vel dic q cypressus est vir perfe-
ctus/ vel sanctus/ vel pccitatus/ redolēt per bonā fa-
mam: et ideo qm nos sumus infestati a fetore z infamia ca-
dauerū. i. peccatorum et luxuriosorum/ tūc debemus accipere z cō-
siderare ramos cypressi. i. exempla z opera scitōrum/ z eos
igne zell z dilectionis i corde nostro inflāmare/ et sic odori
re fame sue et vite taliter recreabimur/ qz alioz infamia
non ledemur: qz cōtra malum bonum est et cōtra vitium
mois zc. Eccl. xxxij. ¶ Secundum Plin. cypressus est
arbor ramosa/ aspectu pulchra/ odore violenta/ folia ha-
bes amara/ et fructus nulli. baccas eni habet que fructus
bus steriles z vacue inueniuntur. Talis est hypocrita:
vere licet habeat aspectu pulchrum per bonā cōuerfationem/ se-
nem/ odorem fragrantem p fame vane acquisitionem/ spe-
lia et pba amara p fictā cōtentione et correctionem/ ipse
enī est sterilis a fructu ois grē: et hoc qz poma sua seu bac-
ce. i. exteriora opera vacue sunt z inanes/ carentes scilicet
cta intēione z merito vel valore z diuina acceptatione.
Vana sūt opera/ et risu digna. Iher. ij. et. iij. Et. iij. dñs
ra eoz opera inutilia. Et sicut cypressus habet folia aspe-
ra z pūgitia: sic hypocrite vt cōter habent pba detracta
ria/ et aliorum pūgitia z lesia. ¶ Cypressus est arbor
aspectu pulcherrima/ et odore gratissima: sicut etiam de
ramis latissima: qui oēs sursum sunt pyramidaliter ele-
uati. Sic vere beata virgo vel etiam quilibet alia virgo
fuit pulcherrima z copiosaliter z mētaliter. Ideo dicit
Pulchra es z decora filia hierlm. Et. i. vñ dñs. vñ dñs
cit qz qm esset bñ virgo pulcherrima/ a nullo n ponit
cōcupiscit. Iher. i. fuit odoris per famositatem/ latissima
per stabilitatem/ latissima per dilectionem/ altissima per
contēplationem. Ideo Eccl. xxxij. Quasi cedrus erat
tata sum in libano: et quasi cypressus in monte Sion.

Lib. XII. De Arboribus. Fo. CCLXIX.

Cyprius in se habet masculum & femellam: vtrique tamen repululat si cedatur. Sic & boni quorum quidam sunt masculi. i. perfecti: alij femine. i. simplices: & idiote: si contingat qd per peccatū scindant: debent iterū repululare: & ad statū gratie p penitentia reuente. Job. xliij. Lignum habet spem qd si scissum fuerit: rursus virefcet: et ad odorem aque germinabit: et faciet comam quasi cum primum plantatum est.

Capitulum. xliij. De cyprio seu cypero: nam vtrunq; legitur.

Cyprius est arbor: similis olue in folijs: cū flo re nigro: et femine candido: que fm Jfido. et Plin. suauissimi est odor: cuius semen si cū oleo coctum fuerit: exprimit vnguentū regū qd fume redoler. Sic vere nos debemus esse similes olue per pietatē: & maxime in folijs. i. in exteriori apparere: qd semper debemus esse videntes per hone flatem: & semē nostrum. i. opera debet esse candida atq; pura per innocentiam: & puritate: qd odor fame nostre debet esse nigrā p humilitatem: et odor fame nostre debet esse redolens: & suauis per sanctitatē: & ideo nos debemus nobis adungere oleū compassionis: sic vnguentū regis xpi. i. opera pietatis a nobis eliciat: quo scz miseri pauperes inungunt: qd ante deum et angelos vnguentū regum reputatur. Et ideo in egypto que est regio peruersa. i. in seruoze tribulationis debent tales arbores inueniri: et sic erim? quasi olua speciosa in capis. Eccl. xliij. Et el dic qd hec arbor est Lilius: vel etiam quicq; sanctus martyr: qui fuit honest? plus inno cēs et famulos: qui qd fuit pressus scz per mortem & passionē tunc et eo fuit elicitum vnguentū regum: scz sanguis. Cant. i. l. l. Cypri cum nardo dederunt odorem suum. Est arbor alia in cyprio similis isti: que dicitur aspala bea in colore: qd suauissimi est odor: et de cuius flore et radice nobile fit vnguentū: et ista arbor qd are? celestis redoler: quasi ad modū castorei: vt dicit Plin. lib. xij. ca. xvj. Ista est virgo zibaria: qd flos eius. i. pura sanctitas est similis rose: scz qdum ad odorē? famositatem: spine quantum ad penitentiā asperitatē: et candide quātū ad caritatem: colore ignea quātū ad ruborem: & charitatē: et ipsa emanat vnguentū regum dulcissime pietatis. Nam quādo arcus celestis. i. dei filius istam tetigit: car nem humā accipiendo: tūc odor sue bonē fame fuit in thos quādam ad asperitatē penitentie: & vestium rudita tem: & dicit fragrare quasi castoreū: propter seruata caci. i. l. l. Quasi arcus refulgens inter nebulas glorie: et qd rosarum flos in diebus vertis. Ideo Cant. j. In odorem vnguentorum tuorum curremus.

Capitulum. xlv. De Cinamomo.

Cinamomū fm Jfido. li. xlvj. et glo. Exo. xxx. in Ethio pia vel India generat: et hec quādo frangitur ramus ei? spiramen odoriferū ad modum nebulę emittit: virgas seu ramos habet tenues ac subiles. Talis est vir perfectus: scz bne plem charitatē: nigri coloris per penitentie austeritatē: & ramos habet tenues. i. possessionis temporalium: et qd frangitur: & concutit per tribulationē orationis: & sgarum actionis: ita qd odor bone fame co: et balsamū aromatisans odorem dedit. Eccl. xliij. Uel dic qd quādo cinamomū. i. homo sanctus frangitur per mortem corporalem: tunc exinde euaporat nebula odor: in conspectu redoler angeloz. Eccl. xliij. Aperti sunt thesauri. i. corpora: & euolauerūt nebule quasi aues. Ex: pone si vis de Christo vel de quolibet sancto. Et sic in morte talis odor bone fame: expleom: & sue sanctitatis

spirat ad alios atq; fragrat. qd vtiq; in martyrib? et sanctis apparet: quozū virtus & miracula post mortem melius vident: qd ante: vt de tali quolibet dicatur illud Eccl. xlvij. In vita sua fecit monstra: et in morte mirabilia operatus est. Cinamomum qd magis est tenue & gracile: tanto est melius & acceptius medicine: quāto autem grossius & rudius: tanto despectius: fm Plin. lib. xij. ca. xx. Sic vere homo quāto est plus tenuis p paupertatē: plus gracilis per humilitatē: tāto melior apud deum: quāto autē est grossior per supbiā et inflationē: quāto rudior qdum ad exteriorē possessionem: tanto de deterior: apud deum iudicat: quia celestis medicus humiles et pauperes eligit: non supbos. Pauperes elegit deus. Jaco. ij. Superbum enī sequit humilitas: & humilem spiritu suscipiet gloria. Proverb. xxi. Cinamomum fm Plinū si cecitate gaudet: et humilitate sterilis est: contra naturam oim arborum: et tunc redoler cū arefcit: parum aut nihil redoler dum virefcit. Sic vere charissimi viri iustus siccitate paupertatis & abstinentia voluptatis debet gaudere: et tunc precipue fructu bonorum operū abundare: humorem autem voluptatis vel mundane pperitatis debet abhorere: quia vere p eam sepe homo sterilis a bonis operibus efficit: qui in siccitate paupertatis fertilis habebatur. Et quasi dices: cū nihil habeat: & quasi pauper: cum in multis diuitijs sit. Proverb. xxi. Quia vere tunc est homo diues spiritu: cū est pauper temporaliter: & mentaliter: et tūc est pauper spūaliter: quando in multis diuitijs est temporaliter: & mentaliter: et qd siccatur per temporale aduersitatem: & diuitiaz paucitatem: tunc redoler per bonam famam: qui tū dum virebat p temporale prosperitatem: fama & vita minime redolebat. Sicut thos redolens in diebus estatis. Eccl. i. Cinamomū dum est in virore non redoler: sed qd incipit desiccari: tunc incipit redolere: fm Plin. lib. xij. ca. xx. Sic vere multi dum sunt vides per iuuentutē: teneri scz atq; molles: non redolēt per famositatem: verū tamen qd humos: carnalis voluptatis attenuat: et siccitas appropinquit senectutis: tūc incipiunt per bonam vitam famā boni nominis obtrinare. Ideo. j. ad Ro. xij. Cum essem paruulus: saptebā vt paruulus: cum autē factus sum vir: euacuauī qd erāt paruuli. Cinamomū fm Plin. in terra sicca oritur: inter vepres et rubos densissimos: et ideo sine difficultate non tollit nec habetur. Sic vere vir iustus in siccitate paupertatis plantatus: temp habet circa se spinas pūgentes diuinitimolis: et vepres vigentes penitentie et laboris: et ideo talis a terra. i. a statu gratie p carnis vel hostis tentationes vir tollitur vel auferit. Septam viam tuā spinis. Eccl. ij. Uel dic qd cinamomū est eterne glorie fragrans suauitas: qd pro certo circūdata est spinis et vepribus. i. asperitate penitentie & laboris. Nam qd vult eam habere: colligere et acquirere: necesse est qd spinis istis primitus cōpungatur: quia p multas tribulationes oportet nos intrare i regnum celozū. Act. xliij. Et ideo difficulter acquirē? & habet. Scdm Plin. vbi supra: Nūll licet colligere cinamomum ante solis ortum: nec post: sed tantū dum dies durat: & sol lucet. Sic vere meritum copia vel etiam eterna gloria nō querit: nec acquiritur nisi in die vite pñtis: nec ante: vel ante ortum solis & lucis gratie: scz in originali: nec post ei? occasum scz in peccato mortali est rēpus merēdi: nec cinamomū eterne glorie colligēdi. Omni enī negocio rēpus ē et oportunitas. Eccl. viij. Tempus enī spargendi: et tempus colligendi. Eccl. iij. Quia a mane vsq; ad vespem inmutabitur tempus. Eccl. xlvij. Dum tempus habemus: operemur bonum. ad Gala. vi. Uel si vis dic qd cinamomum est penitencia: que solum dum hic viuī? habet locum. Quando Troglodyte cinamomū collegerunt: tunc sacerdos legis eozum: partem deo diuidit et consecrat: et reliquum in vsum colligentū cedit: & mercatoribus venditur: fm Plin. & Soli. Sic vere qd cinamomum nostrū. i. bona temporalia colligim? primo debemus aliquā partem eozum: scz decimā deo consecrare: et cā ad vsum tradere sacerdotum: & deo seruētū: et

Lib. XII.

De Arboribus.

de reliquo nostris vñbus prouidere: mercatoribus. i. **C**onstiti pauperibus vendere: sed elemosinas largien-
do: et ab ipsis gloriam eternam mercando et compa-
rando. Unde. iij. Reg. iij. Vnde oleum: et redde credi-
toribus tuis: tu autem de filiis tuis vinde de reliquo. Vnde
de decimis. Numeri. viij. Ideo. Ezech. xlv. Omnis anima
tenebitur pñtibus his pñcipi. **C**inamomū multos ha-
bet ramos: alios alios grossiores: sed illa pars arborum
que grossiore habet cortice: minus valet. Illa autē que
tenuem habet cortice: peroptimi est valoris: fm. Pl. li.
xij. ca. xx. Sic i arboze ecclesie multi sunt rami. i. fideles
et xpiani: qui sunt pñtibus et statibus differentes: quia
multi mēbra in vno corpore habemus: oia autē mēbra
non eundē actum habent. ad Rom. xij. et. f. ad 1. cor. xij.
Sed hē illi q habent cortice grossum exterioris posses-
sionis vel diuitiarum. i. mundi diuites: et potentes: sunt
alios peiores. Ideo. Ezech. xij. Fili mi si diues fueris: nō
eris inuictus a delicto. Vel dic q coctex cinamomi q est
paruus: et tenuis: est melior: et laudabilior: grossiore. Sic
tenuis et tēperata possessio melior: et vilior: est homini q
nimia vel abundans. Ideo. Proverb. xxi. Nec diuitias
nec paupertatem dederis mihi dñe: tribue tantum victui
meo necessaria. Reliquo primā expositionē. **C**in
momo rami qui sunt superius in arboze: preualent illis
qui sunt inferi: circa terram: fm. Pl. et rami tales qñto
altiores: tanto graciliores. Sic hē charissimi: in arboze
sanctę ecclesie illi qui sunt superiores dignitate et gradu
sicut sunt pñlati et maiores: vel etiam clerici et religiosi:
tales dico debēt esse ceteris meliores: et vira et sanctita-
te: fama pariter et bonitate fragrantiores: qñ illi q sunt
inferius. i. qñ inferiores et subditi: vel etiam qñ seculares
et actui: qñ sunt circa terram et terrena cōtinue occupati.
Ideo ad 1. cor. iij. Que sursum sunt querite: non q sup
terram. Et sicut cinamomū cōfortat cerebrum: moribida
mordicat: oculos mūdāt: sic vir perfectus mordicat cor
rigendo: confortat consolando: illuminat erudiendo et c.
Cinamomū totam virtutē habet in cortice exteriori:
lignū autē interius pauci vel nullū est valoris: fm. Pl.
Sic vere hypocrite totum bonū suum habent exteri: in
cortice exterioris puerfationis: qñ coctex et apparatus ta-
lum redolet atq; fragrat: sed hē lignum interius. i. inter-
ior: cōscientia nullius est valoris: qñ scilicet interius sunt
pñlati: exteri sunt boni. Isti apparent exteriū hoib⁹
speciosi: intus autē sunt pleni spurcia: sicut dñ. Matth.
xxiii. **C** Scdm Plin. vbi supra: Cinamomū quib⁹ dif-
ficiliter colligat: incole tñ ad finem q difficultate pñciū
augeant: collectionē eius magis difficilem mentuntur.
Dicunt em̄ alij q plūbat⁹ sagittis de anisū nidiis excu-
titur. Alij autē dicunt q a viro vespertilionū genere alle-
git⁹: serpentib⁹ custodit. Alij dicunt q silue eius par-
tim a Barbatis: partim ab auro ibi spirante: et per se
arbores accendēte sunt pñstę: et cetera similia: q tam
de cinamomo q de calia dicit incolas mendaciter dice-
re: vt ex talibus cōmentis possint rerū pñciū augmēta-
re. Sic p certo faciunt hodie multi: q in operib⁹ suis q
faciunt p alios fingunt et simulant multas difficultates
fuisse: et ad collectionē vel afsecutionē difficillime perue-
nisse: vt sic possint facta sua ampl⁹ ponderare: et sibi ma-
gis hoies obligare. Dicūt em̄ illud Eccles. i. Lūctē res
difficiles: nec pōt eas hō explicare sermonib⁹. **C** Soli-
nus. ca. de Ethioptia dicit q cinamomo collecto: sacer-
dos cū hasta ad hoc pñsecrata: sarmenta diuidit: aliquā
autē portionē ei⁹ soli pñsecrat: q si recte diuisum fuerit sa-
crificiū: voluntarie se accendit: qñ etiā dicit Pl. li. xij. ca.
xx. Ista possunt applicari qño sacerdos. i. facer dñ. i. q
libet bon⁹ pñlat⁹ debz cinamomū suū. i. bona sua eccle-
siastica iuste distribuere et diuidere: et partē sibi: partem
deo: partē pñmo dispensare. qñ si iuste fecerit: ignis diui-
ni amoris ipm sacrificiū suū boni operis acceptabit: et p
acceptationē placidā sibi cremabit et vendicabit. iij. Reg.
xviii. Locidit ignis dñi: et vorauit holocaustū. Vel dic q
sacrificia illoz q cū lancea iusticie dñi scindūt: iudicāt et
diuidūt inter partes: reddētes. i. vñtū qñ suum est:
eorum bona opa deus acceptat: in cuius signum ipso

per amorem suum concremat: et ignem sui amoris ad ip-
sa opera sacrificata deriuat et destinat.

Capitulum. xxvi. De Calia.

Calia (de qua Exod. xxx.) est fructus saporis et
odoris locū: que triplicis est coloris: quā-
mo est cādida: deinde rubea: tertio nigrescit.
Et cognoscit bona calia q colorem: per odo-
rem: per saporē. Illa em̄ est eligenda: q
cis est saporis: suauis odoris: nigrū vel purpureū coloris
et que facilliter nō frangit: sed plicat: fm. Plin. i. iij. ca.
Talis dicitur esse vir perfect⁹: qñ vere debet habere tri-
plicem colorem: scz candorē castitatis: ruborem charita-
tis: nigredinē humilitatis. Nam iste debet habere odo-
rem boni nois atq; fame: qñ sicut dñ. Eccles. vii. Ad elus
est nomen bonū qñ vnguentū pñctosa. Nam vt dicit Eccl.
Fama bona aliud est patrimoniu. Et hic pro certo non
debet frangi per impatiētiam et murmuratiōē: sed po-
tē plicari per obedientiam et subiectionē: vel per pēti-
tem et compassionē. Ideo bene dicit apłus. Adhuc
des: modēsti: humiles. Et est quedā calia ita dura qñ
tius frangatur q plicet: et hec nunq a medicis eligit.
Alia est autē q quando tangit: tunc plicatur: et hec
medicis acceptat. Sic quidam sunt hoīe ita durig et
tius possent frangi per morem: qñ plicant: et in climā-
tur ad cōpassionem: pietatem vel humilitatē: sicut sunt
auari et obstinati. Eccl. xlvij. Scio em̄ quia durus es. i.
Sed hē celestis medicus de talibus non curat. Quia
tñ sunt qui quādo tanguntur per misericordie imploratō-
nem: vel per superiorū correctionem vel monitionem:
statim plicant per cōpassionē: obedientiam et subiectionē:
nem: et ad misericordiam inclinant: et tales p certo a me-
dico celesti pñcipue diligunt: qñ beati misericordes: qñ
dico celesti pñcipue diligunt: qñ beati misericordes: qñ
calie candidi coloris: que inter ceteras species min⁹ est
laudabilis: quia ppter molliem et tēritudinē facili-
ter a vermib⁹ pñoratur. Sic vere inter hoies quidā sunt
albi per exteriorē pulchritudinē et ornatiōē: sed vere illi
sunt pñlati: deteriores: qñ tenet sunt per carnalem vo-
luptatem: et ideo facilliter a vermib⁹ malorum tentatiō-
num corrodunt: et facilliter corumpunt. **C** Alia est spe-
cies multum odorosa: nūc candida: nūc rubea: nūc
nigra: sed nigra ceteris pñecellit. Et autē oia calia mul-
tum vtilis medicis: et valet cōtra multumodas pñstas:
nes. Sic vere inter hoies illi qui sunt nigri per humili-
tatem: alij pñecellunt. Vel si vis dic q ista tres pñ-
significant triplicem ecclesie statum: scz martyrum: vir-
ginum: et viduarum et c.

Capitulum. xxvii. De Calia fistula.

Calia fistula fm. Dioscor. est fructus cuiusdā
arboris: interius nigra et dulcis: exteri⁹ po-
sa et fortis: q quāto est ponderosior: tanto in
medicina vtilior: q signum est q humores
medulla est plenior: et scienda est autem illa
que est leuis et sonora. Sic vere illi sunt ad medicinam
spiritualem vtilēs: et Lūiso medico accepti: q sunt cō-
ces per benignitatem et deuotionē: ponderosi et humi-
ritatem et humilitatē: pleni medulla deuotionis et humi-
re pñeratis et cōpassionis: habentes grana virtutū et mu-
ritatē pfectionis. Et sicut ista vtilis est plurib⁹ medicis
nisi: sic viri perfecti vtilēs oib⁹ iudicant. Ideo talib⁹
potest dici illud ps. Bonus es tu: in bonitate tua no-
ce me et c. Illi autē q sunt leues p insolentiā et mutabilita-
tem: et sonori p impatiētiam et garrulitatē: nō sunt vtilēs
ad medicinam: qñ scz isti per vitam doctrinam et exē-
plum nō sunt alijs medicina. Ideo de talibus erat illa
mulier garrula et vaga: quictis ipatiens. Proverb. xvi.

Capitulum. xxviii. De Calamo aromatico.

Calamus aromaticus (de quo Exod. xxx. ca. i.
xliij. hē. i. v.) est alij calamo similis: odorosus
est suauis: et maxime qñ frangit: mirabilis
virtutem habz confortandi: feruentis est natura:
re: crecit i India: valet ad multos vñs mor-
dicinē: modicus est: qñ frangit: in partes pñtē
castatur. valde em̄ sicce et calide est nature: fm. Plin.

301010
 301011
 301012
 301013
 301014
 301015
 301016
 301017
 301018
 301019
 301020
 301021
 301022
 301023
 301024
 301025
 301026
 301027
 301028
 301029
 301030
 301031
 301032
 301033
 301034
 301035
 301036
 301037
 301038
 301039
 301040
 301041
 301042
 301043
 301044
 301045
 301046
 301047
 301048
 301049
 301050
 301051
 301052
 301053
 301054
 301055
 301056
 301057
 301058
 301059
 301060
 301061
 301062
 301063
 301064
 301065
 301066
 301067
 301068
 301069
 301070
 301071
 301072
 301073
 301074
 301075
 301076
 301077
 301078
 301079
 301080
 301081
 301082
 301083
 301084
 301085
 301086
 301087
 301088
 301089
 301090
 301091
 301092
 301093
 301094
 301095
 301096
 301097
 301098
 301099
 301100
 301101
 301102
 301103
 301104
 301105
 301106
 301107
 301108
 301109
 301110
 301111
 301112
 301113
 301114
 301115
 301116
 301117
 301118
 301119
 301120
 301121
 301122
 301123
 301124
 301125
 301126
 301127
 301128
 301129
 301130
 301131
 301132
 301133
 301134
 301135
 301136
 301137
 301138
 301139
 301140
 301141
 301142
 301143
 301144
 301145
 301146
 301147
 301148
 301149
 301150
 301151
 301152
 301153
 301154
 301155
 301156
 301157
 301158
 301159
 301160
 301161
 301162
 301163
 301164
 301165
 301166
 301167
 301168
 301169
 301170
 301171
 301172
 301173
 301174
 301175
 301176
 301177
 301178
 301179
 301180
 301181
 301182
 301183
 301184
 301185
 301186
 301187
 301188
 301189
 301190
 301191
 301192
 301193
 301194
 301195
 301196
 301197
 301198
 301199
 301200
 301201
 301202
 301203
 301204
 301205
 301206
 301207
 301208
 301209
 301210
 301211
 301212
 301213
 301214
 301215
 301216
 301217
 301218
 301219
 301220
 301221
 301222
 301223
 301224
 301225
 301226
 301227
 301228
 301229
 301230
 301231
 301232
 301233
 301234
 301235
 301236
 301237
 301238
 301239
 301240
 301241
 301242
 301243
 301244
 301245
 301246
 301247
 301248
 301249
 301250
 301251
 301252
 301253
 301254
 301255
 301256
 301257
 301258
 301259
 301260
 301261
 301262
 301263
 301264
 301265
 301266
 301267
 301268
 301269
 301270
 301271
 301272
 301273
 301274
 301275
 301276
 301277
 301278
 301279
 301280
 301281
 301282
 301283
 301284
 301285
 301286
 301287
 301288
 301289
 301290
 301291
 301292
 301293
 301294
 301295
 301296
 301297
 301298
 301299
 301300
 301301
 301302
 301303
 301304
 301305
 301306
 301307
 301308
 301309
 301310
 301311
 301312
 301313
 301314
 301315
 301316
 301317
 301318
 301319
 301320
 301321
 301322
 301323
 301324
 301325
 301326
 301327
 301328
 301329
 301330
 301331
 301332
 301333
 301334
 301335
 301336
 301337
 301338
 301339
 301340
 301341
 301342
 301343
 301344
 301345
 301346
 301347
 301348
 301349
 301350
 301351
 301352
 301353
 301354
 301355
 301356
 301357
 301358
 301359
 301360
 301361
 301362
 301363
 301364
 301365
 301366
 301367
 301368
 301369
 301370
 301371
 301372
 301373
 301374
 301375
 301376
 301377
 301378
 301379
 301380
 301381

Lib. XII. De Arboribus. Fo. CCLXX.

¶ **¶** Talis debz esse p̄dicator vel vīr p̄fectus: q̄z debet
esse feruens z calidus z c̄haritate siccius z penitētie au-
stēritas vel z castitate vel etiā per abstinētie parci-
tem medicinalis z vīre z doctrine p̄tūre z sanctitatem:
odorous z famolatus: confortatus z eloquētiā z cō-
solationem: z si fractus fuerit z tribulationē, debet pul-
uerari z humilitate: z diuini multipliciter z pietate et
largitate z cōsolationē. Iad **Lxx. xij.** Diuidens singulis
2 p̄iure vult. ¶ **Sēm. p̄l.** in cōcūitate calami est aliq̄
aliquod gūmi q̄ n̄ p̄l̄ valeret exinde auferri debet.
Sic si in cōcūitate cōscientie vel cordis gūmōritas
cōmūitatis vel male affectiōnis inuenit statim exinde
debz auferri cūm p̄l̄ proficiat. Auferens malum de me-
dio tui. **Deut. xxi.** ¶ **¶** Vel per calami intelligi virtutē c̄pa-
ritatis: q̄ redolēt z fragrat feruet z in flāmā iunat z con-
fortat. ¶ **¶** Vel dicitur quod calis est virtutē c̄p̄ maxime castita-
te vel doctrina. ¶ **¶** Non obediūti mihi calami suare redol-
entem. **Isa. xliij.** ¶ **¶** Vel dicitur talis est beata vīgo/ conca-
na per humilitatem z c.

Capitulum. xxix. De Calamo vsuali.

Calamum virtutis idem est qđ stipula illud scđ
quod inter radicē et spicam est: mediante quo
spica nutritur: et a terra recipit nutrimentū
vt dicit Iudowus. Per spicā legitur et meli-
us fideiūm/ intelligo bonos et religiosos: in
quibus sunt grana virtutū et meritorium. Per calaum
autem intelligo seculares et alios pctiores: qui pio certo
licet de se sint fragiles ad resistendū/ mobiles ad ceden-
dum: licet vento vanitates facilliter moueant/ sunt in-
utiles ad nutriendū et supportandū quo ad temporalia
tpūs spicās. i. bonos et iustos et spūales: qz per seculares
religiosi/ per laicos clericū in tēporalibus nutriunt. Mel
calis est pēdicatoz/ mediante quo alijs spūituale reci-
piunt nutrimentum.

Lapitulum. xxx. De Calamo scripturali.

Capitulum. xxi. De Calamo scripturali.
Calamus scripturalis idem est qd arundo: sic
dictus: eo q antiqui arundine scribere sole-
bant. Nam propter hanc concauitate & duriti-
am est habilis ad scribendum: cuius pars
prima scindit & ad scribendum acuitur: et ali-
quantulum findit, et in sinistra parte plus qd in dextera
demurratur: et sic arundine vel penna sic parata fit scri-
ptura. P. alio est predicator: quia vere mediatore eo deus
scribit in libris. In conscientijs hominum lamentationes,
carmen et ve. Et isti debent esse concavi per humilitate
parati esse ad recipiendum et encauitum doctrine, scientie et
scripturę debent esse vacui per voluntariam paupertate
et in prima parte. Intellectu debent acui per studi-
um et doctrinam, et scindi debent per superfluum refeca-
tionem: et maxime in sinistra parte. qstium ad bona refe-
cuntur vel peccata: qd talia debent eis refecari vel mi-
nui: et debent etiam finiri per compassionem: et sic pote-
runt scribere per predicationem vel doctrinam & alioquin
condam scripta reddere per virtutem/scientiam & pfectio-
nem. P. lingua mea calamus scribe velociter scribens.
Capitulum. xxii.

Capitulum. xxxj. De Calamo arundine.

Allamur vel ardeo crescit in locis aquisq[ue]
et etiam aliquotiens in nō aquis: et est in-
tus vācus: ceteris durns, politus/ lucēs/
nodosus/ leuis et planus: et valet ad multos
vīsus: scz ad domos regendi in septentrione
ab bella gerendi in oriēte/ ad scribendi in oi parte mū-
dum vīsum antiquoq[ue]. Nam populi septentrionalis cala-
ritas dūmōs regūt: eos in vīs cameris p[er] ornatu suspē-
ditur/ loq[ui]tū dūmōs q[ui] et tūde factū lāceas atq[ue] tela.
Tales d[ic]t[ur]e boni p[er] religiosus/ cōcaus p[er] hūilitatē/ va-
le d[ic]t[ur]e p[er] paup[er]atē/ plani p[er] vīratē et simplicitatē/ leuis p[er]
obediētē et boni op[er]is mobilitatē/ lenis p[er] benignitatē
p[er] hūc p[er] honestatē/ nodosus p[er] p[er]nīe austeritatē/ dur[us] p[er]
placētē firmitatē/ et in hūis locis. In hūilitate devo-
tionē et passivitatē et crescit: et nutrit: sic erit alijs vī-
lib[us] p[er] doctrinā et exēplār sic tales erūt p[er] septentriona-
lib[us] p[er] ornatū: iuuamē et regimē: q[ui] tales sūt

alijse p vmbra z tegumēto p ardorē tētationū / z p lancea
ptra pūti pgalitū z spūaliū tībulationū. ¶ Nō ē cclī. xxiij.
¶ Alitudo casus / tegimē ardoris / vmbacūq; meridia
ni. ¶ Calam' hz radicē vtiuacē: qz si pccūsus fuerit / iterū
facit reuircitē / et ad pñtā reuenit qñtātē. Sic debz
habere bon' xpīan' radicē cordis vtiuacē z pñtā z chari
tātē: qz si fuerit abicūsus p pccm / et si aliqñ a statu gñe
cecidit / statim dē iterū p pñiam reuircere / et ad statū cō
pfectionē pñtā reuircere. Job. xiiij. Lignū hz ipem: qz
si pccūsus fuerit / iterū reuircitē zē. Sicut videm' qz si
calam' ex toto eradicez / a terra tollaz / non pōt ampli
us rēscere: sic xē qñ hō de terra ecclīe penit' eradicaq;
p delationē / nō pōt p pñiam reuircere. Ali die qz pñtō
p mortē corporālē a terra penit' sunt extracti / tñc nō
pōt reuircere p pñiam: qz si stat' merdē penit' tunc dē
sit. ¶ Sec. li. Radix eoz cūcāta est: fructū nequaq; fa
ciunt. Ali die qz calam' hōz radicē qz pōrat / est alia:
qz p certo tra est vtiuac' qz licet hō pccūsus fuerit per
mortē / ipm tñ facit iterū in die iudicii reuircere ad pñtā
qñtātē qñ. qz resurrectionē vltimā corpori infun
detur. ¶ Nō ē sec. xvi. Tu reuerteris ad antiquatē tuam.
Ali allega licet. s. Job. xiiij. Lignū habz ipem zē. vt. s.
¶ Aliqui sunt calamī qz penitus sunt vacuti: aliq; autē
dulcissima sunt repleti: s. illi in qbus sacchari res
peritur cala. Hūi. Qñs tñ calam' facilius frangit / sed
eoz aut nūq; possimodū restaurat. Sic inter hoīes quidā
sunt vacut ab op' pñte interioz pfectionis: quidā autē
pleni sunt medulla dulci grē z deuotionis / clemente
z opassionis: veruntamē oīs calamulū. Oīs homo qñdū
tñ in hac vita facilius cassatur z dissipatur p tētatio
nē z pñtē: sed difficiliter p penitentia integratur: quia
cclīe est peccare / sed non est cala de vitiis se leuare.
¶ Nō ē intelligi illud ad lībē. vi. Impossibile est eos
ceciditū zē. p pñiam resurgere. Impossibile dico. l.
ifficile. Ali die infra de saccharo.

Capitulum. xxxij. De Lappari.

Capparis est herba f'm Diofco. spinofa / super
terrā expanfa / fapozē fubamara / colore ruffa /
que fuper oīa valet ad fpilentē & ventris du-
ritiam mollendiā. Et alio est cōfideratio mor-
tis & inferni: qz fpinoſa eſt & pungitima / ama-
ra & turbatiua: ventrē tñ cōfciētē / duritiā fpilentis / ob-
ſtinationem trifititē / deſparationē & melancholīē / tollit /
temperat & remollit &c. Vel per cappari intelligo peccā-
tū: qz fpinōſa remōſus ſcientie temp. habet / et ſup terrā
humane memoſie ſe expandit. De vtroq; pō dici deſ-
uerſimode illud Ecclie. xxi. florebit amygdalus: ſpin-
guabitur locuſta: tibiſpabit capparis. Et Capparis eſt
frutx ſpinofus / flores habēs medicinales: tñ claue ſūt
diligendi: qz ſi dilatatū fuerint / penur' nūq; videntur: f'm
Dioſco. Sic ſunt quidā qz flores pſit bñi p' bonā vīſā & cō-
uerſationē / qz in cappari. Inter ſpinas plū in arbore re-
ligioſitas vel ecclē ſunt reprē. Iſti tñ claue debēt eſſe p'
humilitatē. E bona ſua occultando & celando: iuxta illud
Seneca: Eſto occultator / ſtutū ſicut alij vitioſi. Et ta-
les ſi claue debent ab alijs colligi per fuoz exemploſi-
mirationē. Nam ſi dilatatū fuerint p' ſactantia: manent
gloriam & adulationē: perdunt virtutē et perfectionē: qz
qñ homo de virtutibus ſuperbiat / de eas per vanā gloriā
pamdit / tunc vitioſus perdit. Unde dicit quidam Poeta:
Virutem ſeruaſe ſi vīſu tuo nemini pandas.

Lapitulum. xxxiiij. De Cardamomo.

Ardamomū est semen arboris laurifolij dulce et medicinale q̃d valet ad confortandū et p̃tra multas passionē. Talis est etiā p̃dicato q̃ de arborē sacre scripture nobis semināz sibi colligit q̃d valet p̃ vitia et p̃cāz q̃ cor triste desperāz q̃ desolati robōar et cōfortar. Tēd tūc q̃ hec efflōr q̃ debz colligi in arborē cordis nō sūt: vel **B**alsūm in arborē passionis zc. **C**alametū est herba medicinalis/calida z sicca/ q̃ p̃tū tēbz dissoluēdū z p̃sumēdū i cō. sicut. s. in multis locis.

Capitulum. xxxiiiij. De Larice.

Alrex est herba dura/acuta/triägula/z in trib⁹ sui
partib⁹ scindēs z secās si ab aliq⁹ p⁹ma⁹/formam

Lib. XII. De Carduo et Carica.

pyramidale more gladij respicitur/radicē habet odorife-
ram: licz sit herba valde dura/in loco tñ humido semp
crescit: fm Jhido. Et fm p. li. idem est. qd cyprius. locus
autē caricū carectū noīatur. Talis est hypocrīta vel de-
tractor: qz vere dur⁹ est exterius p fīctam pnie austerita-
tem/veruntñ in loco molli z humido. i. in carnalib⁹ deli-
cijs vult versari. Talis etiā est odorifer⁹: qz de hypocrī-
ta odorē bone fame imerit⁹ sepe tenet: et iste in trib⁹ p-
tibus scindit: qz scz si tangat ab aliquo modica iniuria/
correctione vel reprehensione/ statim scindit z pūgit p de-
tractionē z maledictam psecutionē: sicut pz de obstina-
tione istoz: qz scz isti sunt ad modū gladij: qz sicut dī in
ps. Lingua eoz gladius acut⁹. Vel dic de malis religio-
sis vel clericis: qz qñs sunt in loco humido. i. in statu ec-
clesiastico/ vbi pōt humor deuotionis/ grē/lectionis z cō-
passionis haberi/ ipsi tñ pze ceteris sunt sicut per indeuo-
tionē/ scindentes p detractionē: z ideo facili sicant per
mortē z dānationē. Vñ Job. viij. Carectū sine aqua cū
adhuc sit in flore/ ante oēs herbas arefcit. Hic est triagu-
laris/ qz vere verba eius z opera in tria reflectunt⁹/ scz in
fallacē adulationē/ qñ scz est ante z in pñtia: itē in mor-
daci detractionē. s. retro et i absentia: itē in mor-
daci scz sine adules/ siue detrahāt/ siue alias loquat⁹/
semp ita palliat verba sua/ qz ex charitate loqui videt⁹.
Habebat tres ordines dētū in ore. Dan. vij. Et Eccli.
xxvij. Lingua tertia multos commouit z.

Capitulum. xxxv. de Carduo.

Carduus fm Jhido. est herba spinosa/ mordax
austera/ in summitate spinosa hñs capitella/
et est herba viles/ q ab aliis comedit⁹/ et a be-
stis conculcā. aculeos hñs recuruos: z iō a ve-
rib⁹ partē tollit/ qñ cū ea pñcant⁹: tota estate
floret: qz qñ flos vñ decidit/ al⁹ temp surgit: flos tñ facili
decidit/ z a vñ tollit⁹/ penit⁹ euanciscit. Tales sunt cur-
pdi z auari/ z maxime nra capitella. i. nostri capitanei z
magistri/ superbi principes z tyranni: qz vere mordaces
sunt aculei z recurui. Aculei dico ad pūgendū z rapien-
dum z attrahendū/ recurui autē ad alienū z suū fortiter re-
tinendū. Res em curua facili ter rapit z retinet qd accē-
pit. sic isti rapiunt per crudelitātē/ z retinet per paritātē.
Nemo tollit eos de manu mea. Joan. x. Et ideo tales
illis q tan gūt eos sunt infest⁹/ z vili pendunt⁹: qz oēs
de talibus murmurant z loquunt⁹. Indignate bestie sal-
tus cōculcauerunt carduū. i. iij. Reg. xliij. Alini tñ rudē-
tes. i. ipsi demones barriētes/ in talibus delectant⁹: qz. i.
in inferno ipsos comedūt z depascunt⁹. Deut. xxxij. Den-
tes bestiarum imittam in eos. Et isti semp vidēt⁹ flo-
rere: scz per temporale pspicitatē: qz vere dū durat estas
pñsentis vite/ floret mūdane pspicitatis/ honorū/ scien-
tiarum/ diuitiarū et deliciarū semp vidēt⁹ habere: quia
dum vnus cadit/ al⁹ semper crescit. Nā si in vno latere
perdūt/ in alio subleuāt⁹. Verū tamen talis lanugo z ta-
lis sua prosperitas facili ter destruit⁹: z per mortem dī-
labitur z aufertur. Sap. v. Sicut lanugo q a vento tolli-
tur. s. ex toto tandē destruetur: qñ scz ventus infernalis
tribulationis ipsos sufflauit in profundū: tñc dicitur
Eccl. xl. Et sciatū est fenū/ et cecidit flos. Vel dic de de-
tractoribus qui sunt mordaces z pūgētes per detractionē
infest⁹: qz scz de vestibus eoz. i. de bona conuersatione/
vita z fama semper aliquid detrahūt z consumūt⁹: ideo
merito tales ab alijs cōculcāt⁹. Prover. xxliij. Abomi-
natio hoīm detractor. Vel dic q carduus est mūd⁹/ qui
spūs tribulationū et paupertatū est munitus: qui licet
floreat per tēporale prosperitatē: ista tñ lanugo vel flos
facillime dissipat⁹: ideo a bestiis. i. a vris perfectis con-
temnitur et calcā: verūtñ ab aliis. i. a peccatorib⁹ dili-

gitur z amatur. Iste etiā transeuntes attrahit z retinet:
quia scz ad sui amorē hoies attrahit z inuitat: verūtñ
vestes. i. virtutes eoz depauperat atqz nudat. Allega.
Job. xliij. Et nudos spoliasti vestibus. Et Cardus
cū aqua coct⁹ potatores incitat ad potādū: valet etiam
mulieribus/ z matricē disponit/ et ad procreationē adiu-
uat masculoz. fm Jdolfo. Carduus pūgēs est stimulus
conciētē/ qui mentē pungit: radix autē eius oīng pūcti-
plum z ouigo est timor dei: qui pzo certo si in aqua conso-
lationis/ z ipet diuine misericordie misceat⁹: tunc appeti-
tum potus eterne voluptatis icitat⁹: z fetus masculus. i.
bona opera facit a mulieribus. i. a personis simplicibus
parturit⁹: qz per timorē dñi declinat oīs a malo. Eccl. i.
Vel per carduū intelligo pungentē penitentia/ vel conso-
derationē mortis vel inferni zc. que reuera sunt causa in
homine q possit fieri masculus. i. bona et pñe et a ope-
ra parturit⁹. Hierem. xx. Natus est tibi puer masculus.
Et Cardus sunt frugibus intincti/ et abūdant in semine.
vide vñ aut nūqz possunt extirpari exinde vbi semē
fuerit radicat⁹: nisi cultoris diligētia extirpent⁹: gradū
cū aut eos/ cultoris lectionē patitur z pūcturā. Talis
sunt heretici/ vel alij peccatores: quia vere isti sunt frugi-
bus. i. bonis hominib⁹ intincti: qz cōtra bonū pūcturā/ z
contrariū morē. sic z cōtra iustū peccator. Eccl. xliij.
Isti etiā abundāt in semine. i. in malis filiis z imitatorib⁹:
bus: qz scz mali multos habent filios z amicos/ z multos
etiā imitatores z sequaces. Eccl. liiij. Multū filij dēre-
Et. i. Reg. iij. Sterilis peperit plurimos. Vel etiam abū-
dant i semine. i. in sua mala sciētia z doctrina: ideo ge-
nus talū qñ in hōto alicuius religionis vel ecclesie vel
patrie radicitur/ nūqz nisi difficiliter extirpatur: quā-
do agricultor pcelat⁹ vult tales extirpare/ conseruare
pūcturā/ tunc vere necesse est q pūcturā z lectionē ab eis
patiat⁹: qz peruersi difficile corrigūt⁹. Eccl. i. Et si
cardus pūgit⁹/ in estate floret: sic mali pūgēt alios
per detractionē vel rapinā/ z florent per temporale pzo-
spicitatē. Hierem. xij. Bene est omnibus qui male agunt
et pñuati cū. Et Carduus licet sit aculeatus z pūgē-
tissimus/ est tñ in pluribus mulieribus adiutorius: mari-
cem enim cōfortat/ z ad pcreationē masculoz adaptat⁹:
cum carduis etiā pñt pñparant⁹/ z ad vñs hoīm ad-
aptant⁹. Sic vere mali licet sint asperi z pūgētes/ ac
leis rapinarum plen⁹/ mulieribus tñ. i. simplicibus bene
quandoz spiritūaliter proficiunt matricis sue cōpō-
purgatiui/ z ad cōcipiendū masculū. i. bonū: fonte pū-
situm vel opus merito/ iñ adiutoriū. Et ostāt em q mali ho-
nis proficiūt⁹: q mala que ab eis tolerant⁹/ ipsos meliores
reddunt. Ad Ro. viij. Diligētib⁹ deū/ oia cooperant⁹
in bonū. Et quedā species carduozū que solū pūgūt
dum recēs est⁹: qñ autē arefcit/ tñc pūgere cessat. Et si
re mali dū sunt recentes z virides/ scz dū durat vita pū-
rens: ipsi affligunt z pūgunt alios per rapinā/ s. vere qñ
per mortē fuerint arefacti/ tñc cessat pūgere z nocere.
Vel dic q dato q homo in recētia inuenerit qñqz pū-
gitius/ z aliorū molestatiuis/ in siccitate tñ siccitatis
nulli profus debet esse nociuus/ et pñctionis veritas
vel realis nullatenus illatiuis. ps. Senectus mea in mi-
sericordia vberit. Capitulum. xxxvi. de Carica.

Carica fm Jhido. est fructus ficū qui māt⁹
pze ceteris fructibus solet abūdare: qz ter
quater in anno pcreat⁹. Ficus em quali con-
tinue hñs: qz dum vna colligit⁹/ alia gene-
rat⁹: et cetera similia. Talis nature sunt fruct⁹ bonoz opo-
rum: qz vere isti debēt in nobis plūqz aliqua alia abū-
re. Nā in ficu. i. in aia debent tales fructus continē-
periri: qz et in estate prosperitatis/ z in hyeme aduer-
tis nūqz debet a nobis deficere fructus iste. Nā si
rebus in cōspectu dei tñ vacuus. Pro. xliij. Nā si
crus duodecim per menses singulos. Eccl. xliij. Nā si
semper debēt esse in flore per ppositum z cōgruū
alij in maturitate per exteriorē executionē māt⁹: qñ
vnus per operationem emittitur/ alius per bonū ppo-
situm generetur: vt sic semper proficiamus de virtutib⁹

Lib. XII. De Coziandro. Fo. CCLXXI.

virtute 22. Et sicut carica est dulcis et nutritiva et corpus
impinguaris boni opus / et maxime opera pietatis sunt
dulcia anime per gratiam pauperum per elemosinam nu-
tritia. Vel dic qd fucus est religio vel ecclesia. que. f. fer-
per habet fructus / scz bonos viros / nā alio percunt per
peccati alius oisitur per gratia et succedit. Et inde ibi sunt
alii in flore. Incipientes / alij acerbi. f. profectus. alij in
maturitate. f. perfecti. Vel dic qd quidā sunt maturi /
scz boni / alij acerbi / scz mali. Fructus eorum inultiles / et
acerbi ad manducandum. Sap. iiii. ¶ Carice f. in Dile-
dulces sunt et nutritive: et antiquis cōvenit quia rugas
oculorum ostendere feruntur. Charissimi / ruga seu plica signi-
ficat falsitatem et dupliciter: carica aut significat virtu-
tem / aut dulcedinem scientie vel charitatis: qd dulcis est
fuit: et anima nutritur per gratiam et impinguitur et
cūcū inuenerit durum malorum / scz peccatores qui rugis
faculorum et dupliciter sunt pleni / debet sibi incorpo-
rare caricas istas / scz dulcedinem dilectionis / libri doctri-
ne et veritates / que ita talibus rugis poterit liberari. Ge-
ritas est nō querit angulos. Et sicut carica clarificat vo-
cem / pectus lenit et mitigat / f. scientia vel charitas lenit
per benignitatem / mundificat per puritatem / confortat
per pietatem. 22.

QUinum est semen herbe medicinalis: q: ventositasatem extenuat/2 digestionē cōfortat 2c. Omit: to gratia breuitatis/ quia commune ē.

Capitulum. xxxviij. De Lorandro.

tēti cū vino (in quo est luxuria). cū ebrietate & volupta-
 te ea quę vlturū statim ad venērē & luxuriā inclinatur.
 nec mundana prosperitas idēterē & immoderate sibi sem-
 in amentia superbie. in fuerozē trācundē trāsmutatur.
 vere vere mundana prosperitas qñ nimis abundat. super-
 biam luxuriā et trācundū dicitur generare. Nā vt dicit
 consilū Apsl. Eccl. v. Nolite exultare nimis. Vt deo
 est luxuria. Et Lxxi. v. Nolite exultare nimis. Vt deo
 odosifert est vñ est integrū. est semen cādidū & minurū. qñ
 Stic. Et est castitas cādidā odor pulchra: qñ vere ipia est
 dicit redolere: dicit integrā & inuolū. & coā deo & angelis
 cōspitū. Et ceter per infamā & horozē. Et v.
 Et semen dulce odor nostrū coā d pharaone. Et Lxxi. v.
 est refreſcitur / calefactū / odosiferū. qñ dicitur: est medicine.
 doſo. Luxuria / humilcoſū / ſomni. pociatū. et si cum
 per immaculatū puritatē odosifera. qñ vere ista est medi-
 cinalis per virtutē & sanctitatē. qñ vere ista est medi-
 cina vitioſū & purat calorem affectionis et charitatis.
 ſomni cōſolationis eterne quietis: si cū aceto. cū
 cōſolationē & miſerationē / ſumma ſumma / et si cum
 me. vt deſce qñ mētia cēneat atqz tollit. Figura flu-
 uioſe coſidā qñ māna dāti filia in ſolito. ſer-

venis? / ita virtuosum est qđ erat dulce / a bibi de
nebar nec fatigatio / nec infirmitas / nec vestiti cōsum
harilla? / Deū? / ita intelligitur corpus Christi / vici
elicti? / est pulvis / a lapida cordi deutoris de celo. / a
elicti? / eterna pāte venit. Joan. vii. Ego sum pānis vi
ritualis de celo descendit. Vbi ille digne fuisse tollit omne
nebar? / infirmitas. Sed satis digne fuisse tollit omne
nebar? / seu fement licet sit homini saniet congruum /
nebar? / infirmitas. Sed satis digne fuisse tollit omne
nebar? / venenosum? / a mortis etiam inductum.
nebar? / medicinalis? / sit homini. Viro iusto / a rationa
nebar? / est acceptis? / mortis etiam tomentis sibi

parat: qz qui recipit corpus aut sanguinem dñi indigne/
reus erit. i. ad Cor. xj. Et el allega gñaliter q multa sunt
que bonos innuāt, q tñ malis ipsis vñ nesciētibz nocēt.

Capitulum. xxxviij. de Coloquintida: seu coloquinta / seu colocynthide / vt est apud Dioscoridem et Plinium.

Coloquintida. i. cucurbita agrestis: est herba multa amara. ⁊ tñ vitis medicina: qñ virtutē habet penetratī. ⁊ dissoluenti. ⁊ diuidendi. ⁊ ventris purgandi. ⁊ cetera. si debite fuerit preparata. Talis est penetratī. vel teporalis tribulatio vel correctio: qñ vere sit amara et grauis ad sustinendi: est tñ medicinalis. et peccatū. hec enim penetrat hoīem per cōritiōē. ⁊ dissoluit per cōpassiōē. diuidit per elemosinā largitiōē. purgat per cōfessionē. Sed sicut videmus qñ cū medicina amara semper ponitur mel vel aliquid dulce. ne a patiēte rejecta. sic vere cum amaritudine istius colouintide semper dñs homo accipietur ⁊ cogitare mel eterne recreationis. vt sic illius teporetur. Figura. iij. Reg. iij. vbi seruus ihelcief dedit comedere colouintida filiis prophetarū. id est fili. ppter ei⁹ amaritudinē comedere nequerūt. Sed dicitur. Ados in olla vir dei. ⁊ tunc ihelciefus posuit in olla farinā. et sic dulcorata est eius amaritudo. et ab eis est comesta. Sic vere seruus ihelcief. i. sacerdos vel platus seruus ⁊ minister christi aliqui dat filijs pphetarū. i. subditis christiani colouintida amarā comedere. i. amarā correctionē ⁊ penitentia vel tribulationē: et qñ p amaritudinē ipsam non possunt comedere vel sustinere. timo dicitur. Ados in olla rē. ⁊ tñ ideo sic ihelciefus. i. christus inponit farinam. i. spē ⁊ cōsiderationē eterne dulcedinis ⁊ glorie paradisi. et sic sicut olla leuita ad sustinendi: qñ p m. ⁊ plm ad cō. viij. In omni sunt cōdicne passionēs vbi teporis ad eternā gloriā rē. Vel ei⁹ qñ helcief est platus vel sacerdos: qui semper dñs miscere farinā dulcis cōsolationis ⁊ cōpassiōis cū amaritudine correctionis ⁊ vt sic sit cōsententia p̄uentus. i. ad l. q. x. et cū dolore cōsolatio rē.

[illegible]

Capitulum. xxxix. de Croco.

Rosus est herba floris cerulei: cuius maxi-
ma virtus est in flore: odoratis boni: cui inter
alias eius virtutes duplex inest proprietas:
vna quia quando cepa. i. radie ipsius matura
est: in multas radices et cepas diuiditur: et
ex qualibet planta generatur: et sic patet q. habet vim se-
minariam in radice. Alia est proprietas: quia tora byes
me viret maxima virtute: in estate autem deficit et sic-
catur: sed in medio autumni incipit iterum reuifcere: na-
tum folia perdit recuperat et refumit. Fac de hoc pul-
res. §. Locos ergo est vir iustus: qui florem. i. exteriorem
conuerfationem habet pulchram/odoriferam et famo-
sam. Ille etiam in hyeme. i. in tepore tribulationis: pau-

portatis et aduersitatis semper floret per gratie venustatem: veruntamen aliqui accidunt quando venit estas. i. tempus prosperitatis: tunc vere desiccatur ab humore deuotionis: et pauperatur a vitiis gratie et bone conuersationis: veruntamen quando iterum venit autumnus vel hyems aduersitatis: tunc incipiunt iterum reuere et flores virtutis et gratie reuere: quod vere multi sunt quibus tempus aduersitatis proficit: et status prosperitatis officit: et qui durate prosperitate sunt mali: qui tamen in aduersitate sunt boni. ps. *Lū occideret eos: querebant eum. Vel dic generaliter de bonis: qui se in hyeme. i. aduersitate sunt fortes: in estate vero. i. in prosperitate sunt sicci. i. temperati et humiles. ad Philp. iij. Scio abundare et penuriam pati.* **C** Lepa croci multas habet radices: quando autem maturatur fundit: et ex qualibet parte planta generatur: et sic patet quod virtus eius seminaria sit in radice. Sic vere virtus charitatis habet multas radices. i. multas bonas affectiones: quibus mediis in terra ecclesie est plantata: quando autem maturatur vel antiquatur: tunc in multas particulas diuiditur et multiplicatur. De qualibet tamen eius parte. i. de qualibet eius bona affectione vel desiderio est planta. i. aliqua bona operatio seu virtus. **C** Croci flos res sit ebrietati si potetur: sicut etiam de eo facta ebrietati dicitur obuiare. Ista est abstinentia vel virtus sobrietatis: quod vere ista est virtus quedam spiritualis que ebrietati et voluptati carnali resistit. Nam si quis isto flore et virtute coronatus: nunquam ab ebrietate superabitur vel ledetur. Ideo dicit Aplos. i. ad Thessa. v. *Nō dormiamus sicut ceteri: sed vigilemus et sobrii simus.* Vel dic quod crocus est timor dei: qui se in hyeme tribulationis valet: quia reuera iste est qui potatus et incorporatus: vel capiti mentis appositus: non sinit hominem in voluntatibus implicari. Dicit enim illud Apostolus ad Eph. v. *Nō sit inebriari vino: i. quo est luxuria.*

Capitulum xli. De Lepa.

Lepa est herba cuius vis tota est in radice. Nam radice eius principalis grossa est et carnosa: multas habet paruas radices: velut capillos: et multis tunicis est induta. Talis debet esse vir perfectus: quod in radice cordis sui debet esse precipua virtus sua: quia vere ista radix debet esse carnosa per plam copiosionem: capillata per multiplicem affectionem: et multis tunicis. i. multis virtutibus supersecta et. **C** Lepa multas malas habet conditiones: caput enim ledit: maniam prouocat: et lachrymas inducit: et visum turbat. Talis est mundi prosperitas: quia vere caput infectionis ledit: maniam. i. furorē iracundie prouocat: lachrymas eremi luce in fine inducit: visum etiam discretionis ledit. Ideo fatui erant filii israel qui dicebant: *Flume. xj. In mentem nobis veniunt porci: cepe. et allia.* **C** Lepa est herba lachrymosa: comedent enim facit facilius lachrymari. Sic vere virtus feruētis contritionis si comesta et bene incorporata fuerit: facit hominem facilius lachrymari: quando se considerat mala que commisit: bona que amisit: et que omisit: de quibus offendit: penam quam incurrit. Ideo dicebat David. *Lauabo per singulas noctes lectum meum: lachrymis meis stratum meum rigabo.*

Capitulum xli. De Lepa canina.

Lepa canina vel marina idem est quod squilla: crevit enim iuxta mare. Inuenitur autem quandoque sola: et tunc mortifera est et venenosa: si autem herba repimatur et temperetur. **P**ter nimiam caliditatem: interius propter nimiam siccitatem: ut dicitur psalms. Talis est recte peccator: quia iuxta mare. i. iuxta fluctus huius seculi semper versatur per affectionem: et hic est alijs venenosus per sua mala opera et exempla: et maxime quando solus. i. in statu peccati mortalis sine societate charitatis inuenitur: vel solus ipsum ad partialitatem et superbiam vel aliozum dedignationem: sicut patet in superbis et avaris: qui volunt esse soli in dignitate vel prosperitate: quia vnus non querit alium si-

bi parem in sua patria reperire. Alter alterum non querit. *Eccl. xxxij. Soli etiam sunt: quia bona sua soli conseruant: quia scilicet alijs et maxime pauperibus non communicant bona sua.* Hunc mādūabo de bonis meis scribo. *Eccl. xj. Et ideo isti sunt venenosi: et alijs mortiferi: exterius scilicet in conuersatione et operatione propter caliditatem avaritiae et crudelitatem: interius in cogitatione et affectione propter siccitatem in deuotionem et caritatem. Nam quia carent interius humore deuotionis et compassionis: ideo habent exterius feruorem crudelitatis operationis.* Unde Job. xxxvij. *Nonne vestimenta tua calida sunt: cum perfusa fuerit terra Austro: et sanguis venenosus est: et mortifera: tamen a medicis saliter paratur: et vitilis est pluribus medicinis.* Nam quando in vino et oleo immergitur: et in multas partes scinditur et diuiditur: et in hortis fertur et plantatur: tunc venenosa fita sua temperatur: sicut psalms. Sic vere licet peccator sit in se venenosus per vitia et peccata: et alijs mortiferus per mala opera et exempla: tamen aliquando saliter a christo medico preparatur: conuertitur et emendatur: et efficitur medicina per bonitatem vite/doctrinam et exemplum: sicut patet in paulo. Nam quando scinditur et contritur: et in hortem tribulationem: et per interitorem contritionem et in hortem plantatur. i. in paradiso per contemplationem vel in hortem ecclesie et religionis per conuersionem: vel per gratiam et deuotionem: tunc vere temperatur et emendatur: et maxime quando in vino spiritus et consolationis: et in oleo clementie et compassionis immergitur: quod scilicet peccator non tantum debet scindi per tribulationem: immo vere semper debet adherere oleum compassionis: et vini consolationis. Unde *Thy. i. Consolabor te virgo filia sion: quia magnauit mare contritionem tuam.* Vel dic quod quando peccator aufertur de litore maris. i. de mundo: et in alto religionis plantatur: tunc efficitur medicinalis: et sua prauietas temperatur: et maxime si contritionem et penitentiam scilicet fuerit secutus: et oleo pietatis irrigatus: et sicut psalms. *Ante annum non facit semen: et postquam plantatur: et est cepa melior: cocta est crassa alba: et rufa: acris tamen est saporis: et odor: et ante plenam maturitatem de terra colligitur: et vt maturecat: ad summum suspenditur: et aqua salia aliquotiens irrigatur: et sic ad feruendum melior: et ad comedendum efficitur magis sana.* Sic vere cepa. i. peccator qui est acris saporis per malam vitam: grauis odoris per malam famam: et per primo de terra. i. de amore terreno eradicat: per penitentiam et conuersionem: et postea ante maturitatem: ante tempus senectutis: scilicet tunc est ad sumum compunctus: et tunc debet poni ad summum compunctus: et lauari aqua salia dolorosae penitentiae et contritionis: et sic ad maturitatem peruenit perfectionis: unde *Thy. i. moribus et conditionibus vitis atque sanus: unde fecit. i. et cetera: et cū suauitate bibes illud.* **C** Lepa germinat et allium germinat etiam extra terram: ex quo germinat fructus nullatenus procreatur: ideo debet cepa ad fructum suspendi: ne huiusmodi mala et inania germina producantur. Sic vere homo licet sit extra terram. i. extra mundum terrenorum: producit tamen aliquando inania germina: huiusmodi: et ideo ad infernum fumum. i. ad contritionem et tormentum: et incendij infernalis debet suspendi: per meditationem: et sic a productione hominum vanorum minimum retrahatur. Impleta est domus fumo. *Eccl. i. Et sicut cepa quando scinditur: ploiat: sic boni scilicet per tribulationem: ploant per contritionem: et lachrymarum nem: dicentes cum ps. Lachrymis meis stratum meum rigabo.* **C** Lepa si cut et allium non facit semen in illius anno: no in quo seminatur: sed in sequenti: quod si in primo anno semen faciat: nihil valet: sicut psalms. In vita hominis duo anni: sed tempus presens et futurum: sed cepa. i. homo non potest fructum seu semen eterne glorie producere: primo anno. i. in presenti vita: immo oportet quod expectetur secundus: ubi viuemus non deficientes. Nam fructus qui in vita presenti inuenitur: secundum aduersionem pernitens nihil valet. Vel dic quod cepa accubita significat pa-

Lib. XII. De Herbis. Fo. CCLXXII.

nitentiam vel tribulatione: que pro certo in vita ista non facit fructu: sed in futura: quia ois disciplina in present non videt esse gaudij: sed meritis: postea aut fructu parcatissimu exercitatis p eam reddet. ad lib. eb. xij.

Capitulum. xliij. De Cucumere.

Cucumer seu cucumis est fructus herbe estus: dem nois: qui frigide est nature: ardorem reprimunt: ventrem solunt: qui in iuuetute est coeueniens et bonus et vtilis ad edendum: in maturitate autem parum aut nihil penitus valet: nec est delectabilis ad edendum. Si vere multi sunt q in dum per imitacione sunt boni z vtilis: et ad comedendū per imitacione lapidi atqz dulces: et hoc q sunt frimētes. Sed vī processu tēporis in maturitate senectutis deteriorantur: ita q hūc alijs importunt. Fructus eoz multos cucumeres amari: sūm q hūc hūc semen lacte mellito perfundat: tūc fructus q de semine nascit: dulcorat. Arbo: ista charissimū significat mūdū. Ista dū aut semen est homo: q vere de natura sua facere habet fructus amari. opera pia: qn tūc lacte doctrine z gratie et melle deuotionis perfundit: rigat: tūc fructus dulces. i. bona opera generat et producit. Ande ad lib. eb. v. Facti estis quibz lacte op' sit. z. Lañ. iij. Adet z lac sub lingua tua.

Capitulum. xliij. De Cucurbita.

Cucurbita est herba q ad modū vince se diffundit: z alijs herbis vel arboribz quibuscūq ligaminibus se connectit: flores albos facit: quos emittit pēpue circa noctem: licet sine appodiatione flores possit fructus tñ nō plenarie maturefcit: vt dicit Iſido. Sic vere vir iustus super terram hūilitatis se diffundit: z herbis sibi adhe: se connectit: flores pēpue et honeste cōuersationis emittit: pēpue circa noctem. i. circa tempora senectutis. Si dum durat vita pēns debilis est z mollis et fragilis suspendi: vel hūsto in mūti per dilectionē: vel per spem pāssionem z meditationē: et p contemplationē z cō: bonam affectionē: et honestam cōuersationem: nunqz tñ pōtē perfecte fructificari per bonā operationem: nisi li: ciam imitatur. Ubi dñm meū in summitate scale. Be: facti herbam: deinde florem albu deinde fructu medul: solum: qui vtilis est ciboz medicine. Sic vere quādo ho: nectur herba. i. mollis z fragilis: deinde perficitur i mor: ribus z ppletur: ita q flores bonarū affectionū fructus bo: nari operationū parturit z emittit. Uel dic q qñ semen ba cogitat: deinde de flos bone opationis: tandē fructus bone affectionis. Fructus cucurbitę pmo ibi oñz her: in suo pncipio in uētutis sunt molles z teneri p benigni: tūc plenī semine pbi dei z doctrine z p dicationis: z me: qñ siccat. i. qñ senescit: z antiquant: tūc efficiunt duri p: elus indurabz quasi lapide. Job. xij. Iſtud pñz i malis p: latio: q in pncipio sunt benigni z pi: sed post iniqui z cru: bonis erat: postea malus: vt pñz. iij. Reg. xij. pñz etiā in: lūos pōtē dici illud. i. ad 2. cor. v. Non laudo q nō i me: sunt molles p uenit. Uel dic q boni in iuuetute pferuerunt firmitatē. Uñ 2. cor. iij. Dedi frontem tuā duriorē frontibz eoz. Fructus cucurbitę vtilis est ad

esum: et semen valet ad multiplicem medicinā z.

Capitulum. xliij. De Chelidonia.

Chelidonia dicit a chelidon grece: qd est hī: rundo latine: eo scz q in aduentu hīrudinū re: nascat: vel q succo eius oculi pullos hīrudinū: nam reuertunt. Et est herba multū medic: nalis: qd amara. habet em virtutē dissoluenti: pur: gandi: consumendi: et cōtra multas pñcti pñctiōnes: vt dicit Iſidorus z Plase. hīrundo que certo tempore ve: nit: signat predicatorē: pulli autē sunt pñctōres: quos per euangelium genuit: z quibz nutrimentū sacre scripture tribuit z ministrat. herba ista est amara pñia: q vī me: dicinalis est aīe peccatricis: q ista dissoluit p cōtritionē: purgar per confessionē: psumit per satisfactionem: ista tunc debet sūme reuētere z renasci: qñ hīrudines. i. pñ: catores veniunt super terrā: scz in quadragesima vel in tempore aduentus: qñ vadunt pñctare. Nam qñ pulli hī: rundinum. i. seculares pñctōres sunt exccati per pñcti et ignoziam: tunc vī debent succo istius herbe. i. amara pñia se lūtre: z in mīne grē dorabunt. Collyrio inunge oculos tuos: vt videas. Apoc. iij. Uel dic de aduētu xpī.

Capitulum. xliij. De diptamo herba: quā p lūm?

Dioscorides z ceteri Diptamū vocant.

Diptamus est herba multū medicinalis: pñ: venenū: tñ em attrahit z cōsumit. Ista vī: tūtem habz ferri expulsiuam: si in corpore sit inferri. Uñ fm Plin. z Iſido. Auicē. z Wals: lūm in herame. qñ cerna vult parere: istam co: medere consuevit: vt facilius pariat: qñ etiam ferrū ha: bet in corpore: istam depascit: vt sic vīte herbe ferrum excutiat vel sagittam. Et ideo fm Plin. dicit hūc her: be cerue palmitus pñcturunt. Talis herba est spes diu: ne misericordie: q vere ista repugnat veneno pñcti: z tñ destruit z cōsumit: z inuā et iā ad parandū: q vere me: diatē spe de eternis. partū bonoz opū facilius partu: rimus: ferrū etiā. i. duritiā desperationis vel tristitie: et sagittas acutas. i. tormentozū infernalū timorē seu mor: tis excutit z expellit: ideo cerui et cerue. i. illi qui sagit: tis talibus vulnerātū: debet recurrere ad diptamū. i. ad spē misericordie saluatoris. Uel dic q diptamus est cō: tritio vel timor dei: q facit ferrū peccati mortalis excuti: per confessionē: z partū bonoz opū produci. Eccl. i. Timor dñi expellit pñcti. Uel dic q diptamus est cha: ritas: que sagittas timorē expellit: q perfecta charitas foras mittit timorē. i. Ioan. iij. Uel dic q Chūstus vel Chūsti passio est diptam: q de corpore cerni. i. diaboli scz de mūdo vel inferno extrahit ferrū. i. peccatores: ip: sos de inferno liberando: vel eos ad penitentiam cōuer: tendo. Eccl. i. Timor dñi expellit peccatum.

Capitulum. xliij. De Diaconia seu diacuni: tio: vt est apud Dioscoridem.

Diaconia vel serpentina est herba sic dicta: eo q sua cutis exteri: maculis sit variata mo: re colubroz vel serpentū. hanc vipere timēt: et hec multiplicis est virtutis. Virtutē em ha: bet vulnera sanādi z siccandi z dilatandi: z si succo ei fuerit qd lūm: a serpentibz non moriet. Flore: habet purpureū: diuū z apertū velut os serpentis: de cu: ius medio pcedit quasi lingua serpentina acuta z nigra z rotūda: vt dicit Iſido. z Dios. herba ista est sp: q pro certo florid: erat p honestatē: linguar: p doctrinā z pñ: tem: medicinalis p oimodā sanctitatē: z iste p certo ex: terius i cortice. i. qñ ad hūanitatē fuit filius serpentibz. i. pñctōibz venenosis: venenū tñ pñcti nullaten: habuit vel portauit. qñ tum etiā ad naturā intellectuāle. similis fuit serpentibus. i. demonibz: sed vī eis z eoz machinationibz pñariatur z resistit: eoz venenis z malitijs pñ: dicit: et iō ab istis serpentibz nō diligit: sed potē refugit: tur z timeat. Ad ist em deus filiū suū in similitudinē car: nis pñcti. ad Rom. viij. Et iste fuit multum medicinalis qñ ad sanctitatē vīte z doctrine: q tpe vulnera pñctōz

De Elleboro. Fo. CCLXXIII.

THE TOTAL OF THE
AND AND AND AND

De Ebulo et Ficu.

Capitulum. li. de cſula.

Est autem quedam arbor cuius radix est medicina: et purgativa: est calida et sicca in medio gradu: valet ad purgandum phlegmaticos humores. Sic penitentia quando est calida et feruore contritionis sicca et austeritate macerationis: tunc purgat malos humores per officij confessionis. &c.

Echula herba est duplex: capestris et hortulana: quilibet
est medicinalis. zc. Capitulum. llii. de epithymo.

Capitulum. liliij. de ebulo.

Icus dicit a fecunditate: qz ter v^l quater in esta

[illegible]

mūdane sustētatiōis misericordiā fāmīliā

natus fuit rationis misericorditer fomite: dantes autem cum clausis vultu reprehensionis, dum timoris et comitacionis infernalis tormentorum debent punire et penetrare: vix per elemosinas se euacuant ab illo humore diuitia et sic tam pauperes quam diuites fecunditate bonorum esse obrichiunt: et ipsam poterit elabare. figura 2. uice xij. paterfamilias habens sic stetit in domo: precepit cuiuslibet. Et quid in eis etiam tunc occupat? Agricola autem domo. Ista circa eam et mita ftercora. Sic vere quod horum deus. Ita ecclesia vel religio est ficut i. homo stitit et peccata. Ita et tam a deo precipit fucidi et mortem debet circa est fodere per accipula pdicator: vel plantat et immittit per correctione: ftercora proprie vilis et diuitiarum suarum appone per temporalium subuentione. Ista boia fode pariet. Ps. xvi. xij. Et sic cypris fuit plantat. xij. similes sunt vltimo in folijs: quater in folijs poterit fructificandi grossus carnis maturefci: nisi palustre incidat: et lactis purissimas emittat. Idem autem in cypris egypcia dicitur quando vngulis ferreis scalpit: tunc et flos dulces et inanes postat i. tunc abundat. fructus et non in ramis. vnde autem fructu colloco. Iohes alius luccet: nec sic foliet fecunditatem pennis effusidit. Ficus est res vel ecclesia que multos hodie pferit fructus. i. boies: et maturos. alios immaturos: sed vere ad hoc q. fructus? necesse est q. p. in incidant per contritionem: et emittant humores peccatorum: per confessionem vngulis ferreis. i. per mortem peccatorum scalpant per satisfactionem: et sic matura sunt per mortem perfectione: opulentes erunt per bonorum p. bonis fructibus per continuam eorum successione. Et culle est eo incidit p. vetera proscindit. Et sic dicit q. ne mittit et cōpationem: et supfluum humores de p. tollat: et inserat aque. Et Ficus in dica lata et pelta ha fuit: et circa fupit in terra insignit: et ad modum vltus circa pariet germinantes rami facunt vmbra: q. sub pafiores ab estu et turbine protegitur. poma etia parua et reputant: vnde dicitur Ps. lxi. c. v. Talis est i. huius: cur et charitate benigna et dulcia dici possunt. Ramus est exemplum: qui in sublimi matre intellige reli fuit fides. quoz quidā fupertus relidit: circa matre est ad terrena et repōtalia inferioris inclinat: quidā aut tamen pferunt: et circa matre i. huius charitatem delectantur. Iohannes cui sub eo vmbra. i. sub eo expleis fuit. 2. ad i. Et si habitabit sub vmbra eius. i. sub matre: et eo contrapafius et actiuos successu sunt quidā flos siluestres eorum stardibus conuerfantes. qui capisid dicunt. Et sic tales iuxta locū domestici: tunc ficos domestice melius fecundant: fm. Pl. et sic huius: capisid est mal? pdicator: qui licet sit flieri bona bonoz operum: facit tibi bonos meli? fructificat: et tibi erimofan? q. tales mal? dant alijs qd nō habet tunc qd est in frigida regione. vnde in pre aqlonis pau nulle fuit ficos: q. frigiditate talis vter humor: lacte? meridionalis ficos meli? fecundat / et dicit idē. Sic q. statim ad modicū frigus aduerfitalis vel tribuladē: et ab humore gratie deficiat: et maxie illi qui paupertas vel aduerfitalis nō cōuenit talibus debet infirmo: imo p. meridionalis. i. fiamis sufficiens vitalitatis: necessarius est et p. ficos. vii. Et c. xij.

Raxinus est arbor alta 7 pœra / que ad hastas

Fraxinus est arbor alta ⁊ pœra / que ad hastas optima est fabricandus. vii. etiā fm̄. 3. lido. ista arbor hasta achillis fuit nobilitata: ⁊ q̄ ad hastas valat / approbata. Idcirco arbor cōrtaria⁹ serpētibus: na cū vmbā matutina vel vesperina non attingit. Nā si serpes inter folia ei⁹ et igne possit fuerit / facit mediciner: ⁊ valet p̄ra multas passionēs. fm̄. p̄li. lib. xvi. c. xxiij. p̄dicta aut dicit idē p̄li. se expertu⁹ vbi addit q̄ in ratis cū hominē nature benignitas: q̄ pulvis serpentes p̄deant: folio fraxinus: folia vero eius nō p̄t̄ deficiunt q̄ iteris serpēs in terra p̄dant: vt sic dū superfluit ⁊ fraxino mediu cū necesse fuerit habeat. Talis est crux xpi: q̄ vesp̄e ipsa est hasta vel lācea ad impugmandū hostes sp̄uales: tālēs s̄p̄eres. I. demones q̄ timet: q̄ vere facilius in ignē inferni intraret: q̄ in vmbā vel folia. I. in locū vel p̄sonā vbi iterū verbū vel memoria crucis. Vñ Achilles. I. chysp̄ / tali hasta sic cruce fuit vsus / q̄ hostes suos demones signavit. Fructus enim s̄p̄. I. chysp̄ / vel chysp̄ sanguis qui in cruce depēdit: vtilis est ad sp̄ialem medicinā contra oīa vitia et peccata. Cū dicit q̄ fraxinus est vir iussu / cū folia sūt s̄baratus vmba sūt exēplū. Tali s̄p̄eres. I. p̄ctores: oīdūt ⁊ hānt folia. I. verba iustoz: ⁊ vmbā exēploz iustoz: q̄ liberi sunt in ignē luxurię ⁊ cupiditatis immergūt: licet ibi sp̄ensiter occidant: q̄ ad folia fraxini. I. ad verba iustoz ⁊ exēplū p̄ imitationē et cōformitatē cōvertant. Vñ illi enī de viciis documentis et exēplis vel de eozū loquētiā non curant: imo ipsos fugiūt et declināt. Vñ iniqui oīdūt simpliciter delectant ipsi eos q̄ in recta sūt viri. Prouer. xxiij. Cū Fraxinus aut p̄tus facit flores q̄ folia. Si cū viri vix productores honeste p̄uersionis vel sine affectionis: ⁊ fructus om̄i op̄ationis: anteq̄ habeat folia doctrine vel eruditionis: vel cū vicijs q̄ locutionis. Act. 1. Cēpt̄ iēsus facere ⁊ docere. ¶ In grecia sunt fraxini quoz folia sunt iumentis venenosa: que in aialibus ruminant̄ minime sunt nocua: vt dicit p̄li. vbi supra. Fraxinus est mūdus: folia ei⁹ sūt dūit: que p̄ certo iumentis. I. carnalibus p̄cōdibus: q̄ si sūt esēcti vti dīc̄re: sunt mortificare et nocere. Illi tñ q̄ ratiōnant p̄ discretionē q̄ scy actus suos masticant / examinant discernunt de istis folijs non accipiūt nocumētū: q̄ dicit nō nocēt bonis / sed tantū malis: q̄ oīa bonis in bonā p̄uertunt: s̄nt malis in mala. Eccl. xxxij. Cū uedam sunt iūbus vtilia q̄ alij sūt venenosa. Et oīandū est hoīes cū tñ canes necant: ferula hoīb⁹ est medicina / murens moras sequimur passerib⁹ est cib⁹ / hoīb⁹ venenum: amygdala vulpē occidit / q̄ hominē nutrit. Quēdā fraxinus est in recta cū folia sumēta interficiūt: velsit aut ruminant̄ non nocēt. Si vere in moralibus diuersa diuersis conuescit: q̄ sicut b̄. Eccl. xxxviij. Non oībus oīa expedit. q̄ ut b̄ ad Ep̄he. iij. Vnicuiq̄ data est gr̄a scdm̄ mensurā nationis chysp̄. Et p̄pone de quolibet p̄ se in titulis suis. I. capitulum. lxxij. de fago.

 Alius est arbor glandifera / cuius glâdes corti
 cis habet aperit / h ucti it interius multu mollē
 albu suauē delicatū et triangulare quē maxie
 mures ⁊ glâres diliguē ⁊ eo impingunt: carnes
 etiā aialū q uo nutrit / magis cotibiles inue
 niūt vt dicit p l. lvi. xvi. c. vij. Et ideo pagā a phageti q
 comedere breuo q antīquū hoies istis glâdib⁹ alebant
 dicitur. Talis est sacra scriptura: q hec est recte quasi
 p sagi. l. del. a quo nobis imitari pducit: et hec licee
 eat cotibet exteriorē. i. sensu hyssoale nudē et aperit in
 t. intellectus interiorē est dulcis ⁊ suauis: mollis ⁊ de
 labiis pio cordē: hec est triangularis. i. triplex quātū ad
 ostēsiōē / scz q̄tum ad sensu molle / mstici / ⁊ allegorē
 i. glâres dormiētes. i. vtrū deuotē ⁊ p̄sclatū / istū fru
 diliguē ⁊ frequētē: scz in sacre scripture expositiōib⁹
 electū: nutriti tali fructu. i. illi q in sacris lris occupat
 lter decaquūt / scz p correctionē: faciliū digerit per
 feritōē. Fruct⁹ ei⁹ dulcis nutriti meo. Lant. ii. 1. Sae
 est arbor cui⁹ lignū inter⁹ est planū ⁊ bene et faciliū
 diē et dolat. non durat tamē multū: q factū a p̄mibus

 212
 213
 214
 215

Lib. XII. De Faba et fermento.

perforatur: et hoc lignū super omnia alia valet ad artem vi
tree preparando. Et. Expone si vis de fago quomodo fiunt
ex ea fabule et diuersa venisilla seu vasa. Sic vere multi
quibus videant planti viri benigni et sancti/ sunt tam enim
tenent: quia scilicet p vicia et peccata facilliter cōputrescunt.

Capitulum. lviij. de faba.

Esta finis doctō, genus est leguminiſ, cuius ha
bita est anguloſa, folia pingue et acutiſ, flores al
bi, purpurei et nigri, theſas habet carmoſas
et oblongas, in quibꝫ fide ſunt in diuerſis domi
ciliſ ordinatę, flores ei ſunt odoriferi, qui ab
apibus precipue frequenter. Talis eſt ſcꝫ pectus, triangu
laris p triplicę virtutę theologicę ſcꝫ fide, ſpem, et charita
tē. Flores ei ſ. honeſta pueritio eſt alba p caſtitate, nigra
p humilitatē, purpurea p charitatē. folia eiſ. ſ. verba
ſunt pingula p pietatē, carnoſa p mollia p benignitatē,
acuta tamē p correctiōē et auſteritatē, quādiu ad malos.
Fructus autē eiſ. bona opera et virtutes in quibꝫdam
theſis reponitur et abſconduntur p humilitatē, qꝫ ſcꝫ boni
ſemp occultant et celant bona ſua, ne forte p vana gloriā
ea pdant. Seneca: Ego occultator virtutū ſicut alii victo

2 rum. ¶ Fabe quādo sunt pmo in theca/ molles sunt et re nere/ et in quadā carnoſa ſubſtantiā ſedm ordinē ſunt diſſin cte: quādo tamē beneſcit/ tunc induratur et ſiccatur: tādē cum flagello de theca exuſcitur/ et ab aialibus comedun tur/ et tunc inordinate vna ſup aliam ponitur. Iteca eſt re ligio: fabe que ſunt ibi/ ſunt religioſi: qui vere in pcepto in uentis ſunt molles et teneri/ p benignitatē et obediētiā et pietatē: qui ſacilliter malitiam/ corrigunt/ et conuertun tur: hoc qd tūc inuoluunt in carnoſa humiditate deuotio nis: et tunc etiam ordinate ſedēt: qd quilibet cōtēnt? eſt loco/ ſtatu et dignitate ſua: ſed vere tādē indurāt/ p obſtinatio nem/ deſicant per inderotionē: et ſic quādo flagello tenta tiōis percutiunt/ tunc extra cōuentum/ et extra thecā ſua exiūt et etne volunt/ p ambitionē ſcilz ad exteriora officiā et beneficia: ſi qd volunt ſibi piores. ſcē. huiusmodi: tunc quādoqz inordinatiſſime ſedēt: qd ſeſepe accidit qd deterio res ſunt i maloi/ meliores in uiliſſis dignitate: et ideo tales finaliter a beſtijs et pcoris infernalibus deuorant. De yora uit eam aper de pilora. ſcē. Alē dic q theca eſt mūdus: que fabe i pcoris pimo in iuerſute ſunt molles et debiles ad cadendū/ et in carnoſitate luxurie inuoluunt: finaliter tamē a calore auaritie per paritatem induratur et ſiccatur: et tādē cum flagello mortis a theca. i. a mūdo eiſciunt/ et a beſtijs demonibz comeduntur. Alē ſic in bono q religioſi pimo ſunt molles et fragiles/ ſcilz in iuuentute: ſed qd calore cha ritatis ſunt ſiccati/ tunc effluſiſſur dor/ forſes et firmi ad re ſiſtendū. ¶ Faba eſt fructus inſatiabilis/ et groſſum/ et ma lum generat languinē et humores: et tamē flo eiuſ ab apū bus frequenter. Talis eſt midana paſpertia: qd licet ſit in ſtatiua per ſupbiam/ licet groſſos humores malaz affecto nū generet/ qd fm Apſto. ſ. ad Ro. viij. ſcētia infanti/ charitas edificat/ tamē apē i. midant ſeculares ipſam ho die pcepit frequenter: ſicut enim pater/ oſes currit ad le ges/ et ſcēntias ſeculares. Et ſicut fm Claronē nō licebat pontificē flammē vit faba: ſic vere illi qui ſunt dedicati ſcē tie. i. deo/ qui ignis cōſumens dicitur. Deutero. iij. religioſi ſcilz et clerici nō debēt vit faba. ſcētia legalis vel mūdali/ nū ſote inuacūm eiſ necellariā ad regimen eccleſie dei.

C. f. abati colatura facit mūdificat. ⁊ ad alia multa valet: ⁊ hoc eis odoriferi ab apib⁹ frequentant. ⁊ cū pane qdā admiscēt fabas. ⁊ vt pōderōt fūat. Tāles est cū pīpīe phlo-
 sophie: vt ere ipsa mūdificat faciem. Intellectum: et ideo apes. i. theologi cū frequentant. ⁊ eā cū pane vite. i. cū sacra
 scriptura miscēt. vt in agnis pōderet ⁊ apparat eis valoz
 i. Scdm plū faba cū ecclīa crescēt luna crescit ⁊ reple-
 tur: in hoc sola est inter fruges. vt dicit ier. In aqua aut
 faba nūq̃ decoquit. Tāles sunt multi q̃ se regulā scdm lu-
 nā. i. scdm mirabile pīpītatē mūdāna: vt ere licet ecclīa
 sint a terra. i. a tēporālī negotiis. vt q̃ faciūt fūit religioſi:
 tamē scdm lunā mūdāne pīpītatē crescūt. q̃ eā se regu-
 lār ⁊ disponūt. Uel dic ⁊ melius. q̃ sunt quidā q̃ proficiūt
 crescūt ⁊ augmētant crescētē mūdāna pīpītatē. ⁊ plus
 valēt in mentis ⁊ virtute: q̃ scilicet ea scūt bene vtrū aqua

autem fallit. In amaritudine tribulationis non possunt com-
muni digerere, cōverti tunc cogit vel domari: quia viles sunt
inca magis pēpulis attrahuntur: quā a pēpulis terrentur. Ne
re multum sunt quibus pēpulis pēficat: et aduerfari nec
Dicit enim Seneca q. generosus est animus hostis: ratiū
ducit q. malat. ¶ Saba fin. Plin. dum est in flore dūci
aqua: quādo aut efflorescit: diligit ficitate. Sic vere
mo quādo plinio floret et bonum desiderat. propolitis
ctum: tunc necesse est q. habeat aqua. doctrina. ¶ Saba
fionem: cui autem efflorescit: q. bonū propolitis et bonū
operacione emiserit: tunc indiget ficitate. I. pēnitentia
ritate. Vel dic q. homini q. est in flore. i. in iuuetute. nec
ritia est aqua doctrine et eruditio: sed q. ille floe trāit
fion ficitate requirit correctio et maceracionis: quia
nec debet dulciter tractari: vbi senes debet acriter
rari. Unde Sap. xij. Ibois quidē tanc: parer mones pos-
fit: illos aut tanc durus rer interrogasti. ¶ Saba terra
qua fēminat: secundat stercois vice: ideo in aliquo pa-
rib: tūc agri euerunt: quādo fide sunt in flore: vbi dicit
Sic vere boni fecundat q. bona opera virtutes et plā-
tū boni societate in qua fuerint feminati: pēpuli et
fecundat etiā q. locupletat q. ad diuitias rēpales: nec
paret de sanctis: qui suis meritis q. virtutib: ecclesia
pēpuli et rēpaliat et spūaliter dītrahit. Cū q. Saba est
parit cū venerit i. terra nra. Et. Vel dic q. saba est
fius: qui q. certo terra. i. humanā naturā fecundat: quā
virtutes: quādo in ea q. incarnationē fuit fēminat: in flore
sterilis habebat: maxime quādo adhuc efflens in flore
iuentus fuit q. passioe euerfus: quia fclis ppulo langu-
ipfam irrigant: q. cōsequens euerfus: quia fclis ppulo langu-
ita facta est velut hostis volupatis. Etzech. xxiij. ¶ Saba
nascit per se in aliquo p. partib: q. maxime in maritima
in infusile etiā septentrionis q. se nascit: fclis vbi
potest coqui: fin. I. lib. xij. c. xij. Sic vere quidā p.
nominē predicatioe nascunt in fidem: q. iam vel religio-
nem: q. fclis ad instantiā aliorū ad bonū conuerfunt: quā
aut sunt qui ex pprio infusioe vilitate nascunt q. coar-
tuntur: et tales qui est obfcura infusioe boni efficiunt: in
sine duri p. cōfistam et firmitatē q. vbi diaboli infusioe
coqui vel ad malū conuertit q. tentationē. Infusio in reli-
confarato. I. lib. x. Et istud est maxime in infusio. In reli-
gionib: q. sunt in septentrione. In frigore paupatē et mi-
dane aduerfariis confistit. Terra enim vbi fructificat.
¶ Saba. I. lib. x. ¶ In Egipto fclis habet decem cubitos: quia
nola est: cuius folia ampla fruba: subammas: radicē com-
stibilis cruda vel cocta: et habet caput fūde papauē
capitello in quo sunt fuba: bec a crocodilis refugit. Ne
fuis vifus cois ledat. Talis est vbi p. gēncus: qui pēnitentia
cubitis. I. decē mādatis cōfistat: q. ipfomus est q. pēnitentia
et ideo a crocodilis. I. a demonibus refugit: q. timetur: noli
enim cois habet dulcem p. pietatem: folia vrefcit tunc
charitatis: fructus etiā portat. I. bonoū operum multum
atrem. x. ¶ Scdm. Uirg. v. dicit Plin. saba fin in amara
natioe machar. vifus crefcit. Si etiam triduo in aqua et pūpū-
quia macerē atq. fēminat: tunc crefcit et debet iūma
fin. Plin. Sic quādo homo in agro religioe debet iūma
tūc fin in vifina. i. in amara pēnitentia fcl maceratur: et hoc
per tres dies. I. per cois contritionem / ois cōfessionem /
peris satisfactioem: tunc melius crefcit. ¶ Regij.

Capitulum. lix. de frumento.

Eum enim dicit a fructu eo q. fructus
appri ad nutrimentum: cuius specia. quiblibet
inimmitate speculis et arboris munif. granu fructi
in theca reccolliq. ne ad aui? spacia fusa fructi
bus spoleret: ut dicit Iſido. Talis est opus ad
ptura: q. ad oibus debet frui: et audire: q. ipsa est opus ad
aui nutrimentum: in hac est spcia. l. exterio: apparet: et
flos: intra q. in ppas thece. l. in variis libris gram
purif. l. doctrine veritas occultat. Sit eni. ne auct. coe
spcia. l. difficultas intellectu: et sensus: hoc ne auct. coe
heretici ca. diſcipul. et ne facilius granu l. inrell. acci
tetur: et corrupat. Et ob hoc q. frumentu est vir pſer? q. pſer
fuit: verba. l. fragilis et impect? scilicet in principio pſer

Lib. XII. De Frumento. Fo. CCLXXV.

denique perficitur et augetur. Siana autē eius sunt gratie/
scilicet et virtutes que sunt aliorū nutrimenta. Sed vere ista
fuit recondita in spicis. In asperitate penitentie et in ipe
cia. In occultatione humilitatis: qz se boni semp celat bo
na sua ne ab auiibus demonibz eis qz vanā gloriā spoliēt.
Seneca: Ego occultator virtutū sicut alij victoriū. R. C. l. n.
quasi vis primā expositionē. ¶ In frumento non tantū est
granū sed etiā palea. Palearū autē aliqua pars ad pastū
ignis: alia pars ad pastū aialium reservatur. Et hec palea
mā est frigida qz nūcū suppositas dissolvit vel desuere non
permittit: ita calida qz poma maturecere cōpellit: vt di
cit Jldo lib. xvij. Sic vere in frumēto. In numero fidelitū
in agro mūdū religionis vel ecclēie nō tantū sunt grana. I.
viri pecti sed etiā palee. I. pccōes et impieci et sicut pas
lea est necessaria grano sic mali bonis. I. ad Tim. ij. In
grana et sicilia. Et tales palee. I. pccōes ita sunt frigidi per
in duotionē qz nūcū. I. sua vitta et peccata nō deponit nec
et auaritia qz poma. I. bona repōalia maturat et tibi prepa
rant qz acqūitionē. Et tales palee finaliter quādo deus in
fernalitā ignis inextingūibilibis conuerterit. Adatib. 2. L. u.
paleas autē extinguet igni inextingūibilib. Uel dic qz palea
quod et leuis est pccator: qui leuis est per paupertatē/ albus
per castitatē: qui quātū ad vītā qz doctrinā cedit in pastū
aliorū: et in nutrimentū ignis charitatis: tenet nūcū. I. ma
los nō solum per vanas affectiones: et hoc cū frigida tra
te diuini timoris quē tūctū poma autē. I. bonos facit ma
turecere per pfectionē: et hoc cū caliditate diuini amoris
quem cōtinere mittit. Idem si vis dic qz oīa de scriptura.
Uel dic qz palea est mūdū prosperitatē: que facit dissipari
tur ea bene. I. a peccatoribz comeduntur: et igit finaliter
coboretur sicut in iudicio. Illec est em palea quā administrat
bar pphara filius israel: qui et in luto et latere seruēbat qz
scilz pphara. I. diaboli paleas bonorū temporalū bonis
ta. I. nō autē paleam mūdane prosperitatē comitatur tā
tum frigus deuotionis qz nūcū. I. peccatores nō sinit li
quescere per cōtentionem et confessionē: et tamē poma. I. vi
nem. Aditire falcem tū: qm matureuit messis. Apoc. xij. 3.
¶ Frumentū dicit etiā de bladi: scilicet hōidē/ siligo/
cilicet. Rā bonū in noualibus proficit: vbi tritici deficit et
arefcit: vbi dicit p. et sic de alijs intelligendū est. Per ista
per noualē intelligo psonam inueniem/ vel nouitū cōuer
sum. Cum ergo sint plures scientie vel doctrine/ debet ta
men quilibet scdm modum debitū seminari: et agricola. I.
doctor vel predicator debet in vnoquoqz scdm virtutē pro
filiis scientiā spargere qualitatē: qz vere licet hōidē. I.
et incipientibus vel inueniēb: si tamē tritici. I. in nouitīs
tia sibi ponat/ ipsa pro certo deficit et arefcit: qz non oībus
go sepe diuini mundi/ p frumentū scientiā theologicā: que
nō proficit sed deficit in noualibus. I. in secularibz. Aialis
em hominō nō pcepit ea qz sunt spūs dei. I. ad Cor. ij. ¶ In
seminādo bladi/ repōa sunt seruanda: qz alia citius. alia
tardius seminatur: que dā ante hremē quedā post: quedā
tūqz scdm pūdus seminant/ et quedā leuius. p fundan
Sic inter hōies diuersi diuersimode seminant/ et agro fidei
vel charitatis p conuersionē: quia quidā citius/ quidā tar
dus. quidā em cito credit: quidā tardē: quidā in iuēntute/
qz quidā bene radicant/ qdā sū profundius/ quidā leuius/
qz caro eadē caro. I. ad L. cor. xv. ¶ Blada tūc melius et vti
lius seminatur vel colligitur/ quādo luna est interlunaris/
nec plena scilz nec noua. Similiter hōies melius in charita
te seminant/ conuertunt et emēdantur/ qm luna. I. pperitas
mūdāna est intermedia. I. sufficiens/ nec plena scilz nec ca

ua. I. nec deficiens p nīmā paupertatē/ nec abundā p di
nitium supfluitatē: qz nec diuitias nec paupertates dede
ris mihi dñe. Prover. xxx. Uel dic qz luna mutabilis est vī
ta humana. Seminādi ergo sunt hōies. I. conuertēdi/ dū lu
na est intermedia. I. dū vīta nostra nō est nīmā iuuentis vl
antiqua: qz omni negocio rēpus est et opportunitas. Ecclē
vij. ¶ Frumēto solent nocere multa: primo vētus/ et maxi
me quādo floret vel maturefcit. Nam ex statu noxio spica
extinguitur et euāescit/ et de fructu suo patitur abortum.
Sic vere bono viro nocent multa/ et maxime ventus vani
tatis et inanis glorie: qz quādo floret p bonam conuersionē
nem quādo maturefcit per virtutem et pfectionē/ tūc sū
statu noxio inanis glorie fertatur/ a fructu virtutū suarū fas
cilliter spoliatur. Uel per vētum intelligo tentationē vel tri
bulationē/ que tūc maxime nocet quādo homo est in flo
re iuuentutis. Uel per statum intelligo mala verba et sugges
tiones. 2. sicut supra. Aggel. ij. Percussit vos vento vici
te. ¶ Frumēto nocet pluuia superflua: qz propter abundan
tiam humoris calor naturalis extinguit/ et corrodentes ver
miculi generantur. Sic vere nocet hominī nīmā abundan
tia mūdane prosperitatē: quia p eam calor charitatis ex
tinguitur/ et vermiculi. I. vitia plurima generant/ que pūgūt
animā et corrodūt. Pote sunt oīa apte sunt/ et tēpū ad so
lū dīrūtū est. Nam. ij. Uel dic qz pluuia ē voluptas carnaliū
delictarū. ¶ Nocet frumento calor immoderatus/ et rēpus
siccum: qz scilz tūc depauperat ab humore/ et tūc ppter
defectū nutrimentū deperit atqz cessat: et in eo quedā mūce
generatur/ que dicitur cantharides: que frumēti substantiā
denorat et corrodūt. Sic vere quādo in hōie abundat calor
auaritie et cupiditatis/ et siccitas in deuotionis/ tūc humor
cōpassionis/ deuotionis et grē in nobis consumit/ et arefcit/
et mūce virides. I. motus tre et crudelitatis in nobis genera
tur: sic a fructu bonorū operū retardamur. vnde. Eia. xij. 9
¶ Frumēto abundātia vermiculū nocet: qz quādoqz tūc abū
dant locuste et baci/ qz oīem eius viros dissipant/ et eī suba
stantiā sterilizant. Sic vere bonis nocent vermes. I. mali et
peccatores: qz vere ppter locustarū. I. balluorū et officialiū
abundantiā/ et bucorū. I. hereticorū/ sepe fit qz homo a fructu
bonorū operum et tēporalis prosperitatē penitus vacuat.
¶ Venit locusta et baccus/ cuius non erat numerus. Figura
¶ Prodi. x. de locusta que comedit omne viride. 2. ¶ Sem
na frumenti si oleo pice vel adipe tangant/ tūc illico corū
pūtur: ideo oportet qz a talibus caueatur: sicut dicit p. 10
Sic vere anima corripitur/ et a fructu bonorū operū impe
ditur/ si pinguedine delictarū vel carnalitatis/ oleo adula
tionis/ pice corrupte societatis fuerit supflua. Figura 2. es
utici. xj. vbi semē madefactū ad tactum morticini pollue
batur. Sic etiā luxuriosi madefacti per delicias/ polluant
per peccatū quādo tangūt per tentationē a moxno dia
bolo vel mala societate. p. sal. Prodiit quasi ex adipe iniqui
tas corū. vnde. Ecclē. xij. Qui tetigerit picem/ inquinabi
tur ab ea. ¶ Frumento nocet malarum herbarū societas. 11
Nam quādoqz cū eo lolliū seu lappa inuenit/ ita qz vī vnū
ab altero separat/ et per ea bladi substantiā suffocāt/ nisi per
agricole diligentiā extirpētur. Sic vere bonis nocet malorū
societas: qz hōidē i omni gradu seu statu lolliū vel lappa. I.
mali cū bonis pariter sunt mixti/ ita qz vī abinuicē disti
guuntur. Nam per eos boni suffocantur et destruitur per ma
la sua exēpla/ nisi forte per bonum agricolā prelaturū tales
de agro religionis vel ecclēie extirpētur. Exote spīne
suffocauerunt triticum. Adatib. xij. Adar. iij. L. u. vij. vel
per lollium intelligunt heretici. ¶ Nocet frumento corru
ptus ros vel nebula: quia exinde aurugo a qua spica corru
pitur/ generatur. Sic vere nocet hominī doctrina corrupta
et heretica: qz aurugo visum exinde generat/ a qua color
bone cōuersionis perditur. ¶ Frumento ergo nocet mul
ta: primo vētus dissipans florem/ nīmā pluuia extingues
calorem/ nīmā calor deficiēs humore/ vermis et locustia
corrodens viros/ ros corruptus generans squalorē/ mala
societas suffocans valorem. Sic bone pīone nocet ventus
vanitatis/ qui tollit florem honestatis/ item pluuia mūda
ne pperitatis/ que extinguit calorem charitatis/ itē calor cu
piditatis/ qui siccit humore pfectionis et sanctitatis.

Ad. ad. ad. ad. 11

Lib. XII.

De Farina Fermêto etc.

Capitulum. lx. de farina.

Larina a frumento vel a farris est dicta: nā far po-
mo mola confringit/ deinde furfur iparatur: ita
idem erinde diuerſa nutritio cōgenera paratur.
Et inde enim ſunt pulues p̄ pueris/ medicina
pro infirmis/ panis ſolidus p̄ prociectis/ ſm̄ iſſi
doſis. Far et ſa cr̄ ſcriptura: q̄ primo tranſiit cū mola ſub-
tilis intellect⁹/ & expoſitione/ deinde furfur. Loīs vna me-
dicatūs erinde ſoluit⁹/ ſic in cibos doctorū & predicatōis
cōuertitur/ et ſic et inde ſit pulis. Leue docuerunt pueros
rum. In cūpitiis/ medicina infirmiorū/ & panis ſolidiorū
2. fectoz. p̄ perfectiorū ſi ſolidus eſt panis. ad Iſeb. v. ¶ Fa-
rina ergo primo molit⁹ et tranſiit/ deinde a furſure diuidit⁹
quia calida aſpergit⁹ et fermetum et v̄ ſi ſapido/ ad dū-
gitur/ melis etiam vel oleo aliquando admixcit⁹/ deinde in
formā rediit⁹ in cibano quādoq̄ decoquit⁹/ quādoq̄ in cle-
nere & carbonibus/ vel in patella frigis/ & ſic per multos la-
bores panis efficitur/ et in viſus hominū cōuertitur & mutatur.
Farina eſt aīa ſeu homo/ q̄ū primo inter mola ſuperio-
rē timoris depemētis/ & mola inferiorē ſpet̄ ſubleuatur/ mo-
leū et caſſatur per contritiōē/ deinde a furſure peccatorū
ſi gregatur per confeſſionē/ tādē quia calida laſchyma-
nā aſpergit⁹ per compictiōē/ fermetum. I. motus memo-
ria acris & amara et ad dūgit⁹ per cōſiderationem/ tandem
per tribulationes p̄ſſatur/ & in cibano charitatis/ et in pa-
tella repōalis aduerſitatis frigis et coquitur/ tādē aſper-
gitur melle deuotionis et oleo pietatis et cōpaſſionis/ & in
cibano dilectionis/ & in patella tribulationis ponitur/ ſic
efficitur panis & nutritio m̄ aliozum/ quia ſcilicet per doctri-
nam et exemplū alioſ reficit atq̄ nutrit. In menſa etiam cele-
ſtis ſuperius in paradifo ponit⁹/ v̄ erinde ſancti & angeli cō-
ſolentur. Figura 2. cul. i. vbi farina p̄mo oleo mīſcebat⁹/ de-
inde in patella frigeatur/ tādē dīſo offerrebat⁹/ et tūc et
ad dūgitur/ et pare eius a ſacerdotibus comedebatur.
Sic vere quādo in farina. I. in anima vel in homine perfe-
cto ponitur oleum cōpaſſionis/ et tūc oratiōis/ et in patel-
la frigitur tribulationis/ tūc ap̄us efficit⁹ v̄ deo in paradī-
ſo offeratur/ et v̄ ab alijs et exempli acceptiōe comedat.
vnde Ez. xvi. Similis et mel et oleum cōmediſt. ¶ Et ſa-
rina ſunt diuerſa genera panis/ diuerſiſimode preparata/ et
et fermetum apponit⁹/ vt panis ſolidior/ habeat. Iſis autē
panis co habet cōſortare/ copius nutrit/ depedit reſtau-
rare/ & vires laboāribus ſuppleat. Sic et ſa cr̄ ſcriptura
ſunt panes. I. varijs ſermones & doctrine/ quicūq̄ aliqñ fer-
mentū ſic̄te philoſophice miſcetur/ vt apparētur habetur.
¶ Minis autē panis doctrine vel predicatōis cor
fortat et conſolat/ animā nutrit virtutū ab⁹ & impinguit/ vi-
res et fortitudinē ad laboāzum per penitentiā minitrat/ &
deperditā ſcilicet gratias & virtutes reſtaurat. Et viſe iūge ſu-
p̄ cum ſ. ſcriptura. Et ſicut paterfamilias ſc̄ndit panem ſi
liſo/ cuiuslibet ſc̄dm̄ propriam exigentiā. ſic predicatō/ ſacrā
ſcripturā debet vinculis quibz ſc̄dm̄ exigentiā ſui ſta-
tus/ quia aliter pauperibus/ aliter libtibus/ & aliter ſcien-
tibus/ aliter ignorantibus. &c.

Capitulum.lxx.de fermento.

Ergo mentum a feruore dicitur **F**iducio. **P**assim enim facit feruere et eleuari; et est in sui natura conuertit. et secundum **D**iofco. humores de corpore extrahit et mittit cum sale apostemata diuisit et maturat. **T**alis est charitas; que quando passet. anime adungit. tunc eam facit feruere p bona desiderat. eam p contemplatione eleuat ad eterna; et in sui natura est murat et conuertit. et si salu ament. penitentie vel iustis memore misceat. tunc sanata apostemata supple et mo

2. **M**oses facit desistere peccator. **¶** **S**ermentum latine grece zime dicitur. est passio caloris corpora. et in acotestate perueria; que vim habet conuersuam; que passu cat adungitur/ corrumpit/ perforat/ diuisit et cleuat/ et feruere facit. et in natura corrupta conuertit. **T**alis est malus amor vel mala corrupta doctrina. vel etiam mali verbi. vsu tentatio; quod scilicet feruere facit p mala desiderat. et cleuat p supbia/ diuisit p discorsia. penetrat p inuidia/ corrumpit per luxuria; et licet modici de eis infirmitate tamen massam aie vel ecclesie destruit et corrumpit. **N**o ergo in sermone nequitie et malitie

sed in azymis sinceritatis et veritatis. j. ad Cor. ii. Helice
q. fermentum est mala persona. per calorem luxurie vel a-
stie corrupta: q. pro certo si in pasta. i. in societate vel cele-
stio fidelium misceat. licet sint puri et azymi. tam ipsos q. ma-
la exēpla et verba inficit et corrumpit. et diuidit per discorsu-
et seungit. et in suis similitudinibus eos mutat. j. ad Col. ii.
Modicum fermentum totam massam corrumpit. Q. qui in-
gerit picem. inquinabit ea. Eccl. xii.

Capitulum. lxiij. de fumo terre.

In muetere est herba amarissima / que est in
dis. multi est medicinalis: exsiccat aures et
ulius est valoris: graue odoris: et horribilis
apozis: vt dicit Placarius. Tales sunt multi
quia diu sunt virides p inuenerit: tunc funt a ma
ri per coritione: et alij medicinalis per doctrina vana
et perfectione: tamē quādo siccant per fenecture: ruc funt
valoz z efficacia adnulla: qz multi qz in uenerit profectus
in fenecture deficiunt: z in maloz hoies conuertuntur: sicut
nouissima sliozum pelozia pelozibz z. ad arth. xij.

Capitulum. lxxij. de feniculo.

Eculusus est herba medicinalis: quae vena-
tra venenū & caliginē oculorū. Nam flos eius
serpens oculos linuit: et herba eius in palatu
munda: sic visum clarificat: & virtute eius pellit
veterē deponēs: fer renouat & immutat: & vena-
lūscit: et dicit Plin. lib. c. xliij. & Dioscorus. Tale est
verbum dei, vel sacra scriptura: quae vasa reprobant venenosa
peccatorū: et caliginē ignorantie abscit. Nā qui serpēs
peccatorū: est ecclesia: & lumine fidei vel discretione
transit priuatus: & in petra iustis antiquis: qui debet
ad iungere herba sacrae scripture et verbi dei: sic ecclesiam
oculus intellexit: sūt clarificabit per grām & discretionē
pellis male cōuersionis deponetur: et p cōuersionē
suae pfectionis inducitur: et sic renouat potest & muta-
ri. vnde Aplos: Etiamus veterem hominē: et indutiamus
nouū: qui scdm dei carē ad Ephe. iij. vcl. p seculū
intelligi cōtione: vel alia vna: qd. volens.

Capitulum. Insuper de herba ferula

Ferula est herba hominū multū medicinale. rā-
 cula multas varias passiones. murens rāncos
 est nocua: q̄ si de lacte est comedirur / flum
 mozinur: vt dicit Plī. Est ferula ex qua flu-
 galbanū refina: in Timano mēdo Syre reperi-
 tur: fm Plī. Harūlmī / p ferulā intellēgo q̄: vt
 lac est intellēgo sanguine in sacramento altaris: q̄ vt
 sic ferula hominū. culibet iusto / rāncō vrti: q̄
 est in flāte grū / est it murens. i. fluxibilis: p̄ctōis in-
 talibz / p voluptuōsū dānāble et nocuū: p mōdo et
 q̄ sunt in p̄ctō mortali. lac istud bibētur: p mōdo et
 iudicū it mozinur: q̄ sic dicit Plī. ad Ro. i. / et sic
 mādicar cōdigne: iudicū it mādicar cōdigne: et sic
 cā acceto et oleo sumit: sic excharisita sumit cō acco-
 cō passionē memoria: cū cū oleo. cū cōsideratione vni-
 tatis. Et ferula est aduerisita: vt cū dicit Plī. vnde
 cūctis seuitas: q̄ sic ferula a feriendo possit dīci
 ista tū q̄ bonos iuuat / malos aut occidit spūaliter et mō-
 rā: tēptō p̄d paracōis: tū sub dūctū ferula indurata
 mercutēti ē

x. Populus nō est reuerſa

apitulum. lxxv. de seno.

Lenim vides est pprie tumentosis. Senu
ad vultu et fronde: motes: paria vellet
nar: z non flos varietate qz vireus venseat pprie
sui aspectu oculos allicet: z inclinat ardore solis
suam raritate z debilitate facit ardore solis
siccat: z sua pulchritudine spoliat: z finaliter in videri
vultu conuerit: aliquando etia ignis incensum depuizat: z
lis est p oia vita humana: qz vere pmo in luceuere videri
re per pulchritudine z decoet: ita qz pprie sui speciem
sui aspectu attrahit interius: qz delectabile est videre spe
na luene speciosam: multi nam est debilis et fragilis
ore: vere fallax gratia: et vana est pulchritudo. p dicit
xxxj. Nam p calore naturale pmo consumitur: et ad vultu
mu per senectute delicatur: et z ridet: et pulchritudo p
llatur: tandem per morte exciditur et falcatur: et in finem

2. Quel die
rel auant
2 rel celle
fos p ma
discordiā
orinth. v.
2 qui ten

Flagellum dicitur. Item de nagellis.
 2. c. clla dicitur sunt mltas arborū ramosi:
 nocti autē oculi dūcunt flēcti eo q̄ ventorum
 flatusbus eponitur. Flagella autē apta sunt vt
 cū ipis pueri flagellent. Allega q̄ illi qui alios
 habet corrigere et flagellare. Item iudices q̄ pre
 lari solent multos flatus. I. murmur et oblocutionibus
 subiacere: quia sicut dicitur. 2. cor. xv. Non amat peccatōs
 eum qui se compit. Et dicit q̄ tales flatus adulatores vel
 vniu inanis glorie per ceteris ventilantur.

e est vir
nre mul
ibilis est
it multu
ant ama
a, vitam
tuc suus
tofi ciuit
ar, a fili

nlet cō
 co cius
 iastu ſu
 is pellē
 z iterū
 Tale eſt
 peneno
 penſi.
 p igno
 det ſibi

one
ē
muta
amus
icula

is:et
imen
arim
fuit

Lib. XII. De Fructibus in generali.

ellet tam deperit vento vel ardore vel pluuia facilliter
 dissipat. **F**los enim semper preceat fructus: de puro humore
 arboris origine contrahit: eripens de arboe, ipsam non
 violat: sed ea perficit et decorat: et apertiores reficit et de-
 lectat. **T**alis est gratia vel meritum: quod vere flus preceat et
 ordinatur ad fructus eterne beatitudinis: quod ubi est flus gra-
 tie et meriti, spes debet esse quod fructus eterne glorie subieque-
 tur. **A**meritum enim preceat premium conuerſio. **E**t iste
 flus: scilicet meritum, gratia seu virtus: de puro humore, id est de
 cordis affectione producit: et arbor, id est anima eo mirabi-
 liter adornatur. **I**deo dicebat spſa. **L**ant. ij. **S**tipitate mi-
 ſtoribus fultice me malis. **I**ſte tam in hac vita facilliter
 ter deperit, et per peccati penitus diſſipatur. **N**am frigore
 inuidie, vento ſupbie, pluuia luxurie, calore auaritie facilliter
 ter deſtruitur atque cadit: et ſi fructus non ſequitur expectatur.
Iob. viij. **E**tiam ad huc ſit in flore: ante oſes herbas areſcit.
Et el dic qd flus eſt bona affectio: que arboe cordis creſcit
 et humore gratie vel charitatis: et ipſum pficit atque ornat.
Nam illa preceat fructus boni operis: et ſi ſignificat afflu-
 rum: facilliter tamē deperit et deſicit per peccati: ſcilicet frigore
 vel calore: pluuia ſeu vitiis. **S**ic ſicut ſupia. **E**t el dic qd flus
 eſt honeſta conuerſatio: que vere arboris, hominis in quo eſt
 perſicit atque ornat: et fructus interioris virtutis ſignificat atque
 ſiſtrat. alioſque reficit et delectat: tamē finaliter per pecca-
 4. **tū** deſicit ſupia. **F**los ſine arboris corruptione de ipſa
 oſitur: et oſ oſe fuerit, arbor ſua per ſe decoratur. **E**t pro
 certo ſi eſt de **L**uſto. **V**irga em̄ et qua oſitur flus: eſt beata
 virgo: et qua **L**uſti per natus: qui tamē in ſuo ortu vir-
 gam iſſā non corrupti vel violant: ſed eam perficit et deco-
 rat. **E**t la. xij. **E**greſcitur virga de radice **I**eſſe: et flus de
 radice eius aſcendit. **F**los et roſe celeſti mel cōcipit: et
 id apibus adminiſtrat: ideo ab apibus frequenter. **S**ic
 beata virgo: et celeſti roſe, id est gratia, mel, id est **L**uſti dulciſſi-
 mō miniſtrat: et ideo a nobis debet per deuotionē ſum-
 mōpere frequenter. **E**t per mel intelligit deuotionē vel
 gratiam: quā bea gentile nobis preſtat. **E**t aduſque ſi vis
 6. **S**i. **E**t flus in ortu ſole per aperit: et in ortu oſculi ſteri ſi
 recludit. **I**bi ſunt etiam flus: qui ſolem ſcōm oſa pū-
 ta ſequitur: ſcilicet ſol ſequitur. **S**icut perfectus ſe aperit per
 amorē ad ſolem. **I**ad eternam beatitudinē: que eſt incoſmū
 tabilis: ad noctē aut ſeu lunam. **I**ad mundū et eius mura-
 bilē: perſperat: et claudat: et ad cū nullatenus: per expādit.
 7. **E**t pone ſi vis aliter cluit infra de folio. **E**t flus capſ eſt flus
 ſiſte graticul: colore rubicundus et ſanguineus: ad viden-
 dum eſt amicable: et in medicina eſt virilis: in locis cape-
 ſtribus creſcit incultis et vomere nō penetratis: nec ſterco-
 re impugatis. **T**alis eſt **L**uſtus: qui in locis deſerti. **I**n
 beata virgine ſuit natus: que per certo ſuit ſterilis per calita-
 tem: deſerta per paupertatē: inculca per virginitatē: que vo-
 mere carnalis voluptatis non ſuit pfozata, nec ſtercoribus
 dūſitari temporalis impinguita: et de tali **L**uſti natus
 eſt. **E**t la. xij. **I**do in ſolitudine cecidi. **E**t iſte flus modicus
 per humilitatē, rubicundus per charitatē, ſanguineus per
 caritatem humanitatē: et multū medicinalis per vitē et doctrine
 ſanctitatem. **I**deo **L**ant. ij. **E**go flus capſ: et ſiſte conuallū.
Et el dic qd iſte flus eſt beata virgo: modica per humilitatē
 rubens per charitatē, ſanguinea per pietatē, medicinalis pec-
 catibus per ſanctitatē. **E**t ſi ſuit flus ſiſte et ſuccus eius vi-
 ſum clarificat: inſpirationes ſedat: morſus venenofos ſanat:
 apoſtemata venenofa tēperat: ſic beata virgo et ſuccus ſue
 gracie acuit viſum diſcretiōis: tollit inſuſurā claudis: ſan-
 nat morſus venenofos diaboliſe tēſatiōis. **I**deo dicit **A**u-
 guſtinus in ſermone. **I**ſta eſt flus campi: de qua ortum eſt
 precioſum lilium conuallū.

1 apulum. lxxv de fructibus in generali.
Ructus. lxxvi de arboris sic producti. quia p[ri]mo
mo humo nobilior et victuosior q[uam] sit in plā-
ta tā in medulla q[uam] in radice / a calore attrahit /
r in de fructu suo repore generet / r in humosior
et caloris beneficio nutrita foliosius protectione
et cooperculo defendet / r tandem solis & celi influentia matu-
retur. lxxvii de fructu significat bonū opus q[uod] hoies bo-
ni possit & producat. Nā p[ri]mo a calore charitatis humor
gratie qui est in radice & medulla cordis / attrahit & in fru-

[illegible]

Lib. XII. De Germine. Fo. CCLXXVII.

5 **C**abaturus fructus cognoscitur per saporem, odorem, co-
6 lorem, et tactu &c. vide supra. §. iij. de nouit. **C** Fructus
qui crescunt in montibus, sunt alij meliores & saniores: &
hoc propter cōuenientius nutrimentū qđ a montibus hauriūt
atq; sugunt. Sic vere illi qui in montibus & saniores: &
ctis et lenatis sunt, scz vti cōtemplatiui, boni clerici & pie-
lati et religiosi, sunt alij meliores, scz secularibus: et hoc
quia nutrimentū gratie & deuotionis, scientie & eruditōis
cōuenientius & melius inueniūt atq; sugūt. Ideo dicat re-
ligio. **Fructus mei fructus honoris & honestatis.** Eccl. xliij.
7 **I**llo opera &c. sicut supra. **C** Fructus aliqui sunt qui cōtra
naturam oim aliorum in principio sunt dulces et delecta-
biles: sed quando maturati sunt, tunc in amaritudine con-
uertuntur: sicut sunt myobalan: sed in p. late. Sic vere sunt
multi qui primo in principio sue cōuersiōis ad penitentia
vel religionē vel etiā in principio sue cōuersiōis ad penitentia
dulces et deuoti: sed vere quādo maturant et antiquantur
tunc quādoq; per vitia corripuntur, et in amaritudine con-
uertuntur: sicut patet in apostatis & multis alijs: qui melio-
res sunt in principio qđ in fine. ad Gal. iij. Sic stultus estis
8 **R**ecum spiritu ceperitis: carne consummimini. **C** Adulti
sunt fructus acerbi & acerbi qui licet sint amari & horribi-
les ad gustandū, sunt tamē viles ad medicandū. Adulti etiā
sunt fructus dulces: qui licet sint delectabiles orī / tamen
corposi sunt nocui. Sic vere opera spūalia & actus penitē-
tie licet sint amari & acerbi, i. difficiles ad sustinendū & gra-
uia & peccata. Adulti etiā sunt fructus dulces & scz dulcie
et delectabiles: qui licet sint delectabiles ad gustandū &
vidēdū, sūt tñ dānabiles et infirmitate culpe / & mortē pene
generatē semper. **Prouer. xliij. Ingressi blāde: nouissime
aut mordebūt vt coluber: & tanq; regul' venena diffunder.**
9 **C** Fructus maturi facilius de arboe cadunt qđ immaturi:
nec facilius de nocte qđ de die / qz tunc nocturno rore per-
gis apt. Sic vere de arboe mundi facilius cadunt fructus
i. vni maturi. i. perfecti, scz cū dimittendo & cōfēdēdo:
et vti cōtemplatiui eligēdo & religionē intrando: & fas-
cilius in nocte tribulationis qđ in die prosperitatis: et hoc
quia magis sunt ponderosi qđ in die prosperitatis: et hoc
gratia superflui. **Uel dic qđ arbor est viti ista: a qua p. certo
per senectutē: qđ quod antiquatur & senectū: prope inter-
uenit eff. ad lāeb. viij. Et maxime qđ rore nocturno. i. ad
uicinate vel corporali infirmitate fuerit superflui: qđ tūc
sunt magis ponderosi & graues. Vñ Seneca: Nullū habet
remediū, quem senex ducit ad mortē. Uide supra in ge-
nerali vbi multa de fructibus inferuntur.**

Capitulum. lxx. de Germine.

Germen est principij plante: floris, folij et fru-
ctus: illud scz quod primo oritur a radice. Nā
virtute caloris celestis humor radice attrahi-
tur: & exterius in germen cōuertitur: & qđ radix
semper humorē terre contigue nō cessat attra-
hatur: quousq; debetum recipiat cōplementū. Et autem
tenere nature & fragilis: & ideo facillime ledit: qđ vento vel
grandine corrupto aere vel rore infecto tāgitur & fedatur:
et quando germen corrumpitur: tunc fructus & floris spes
amplius non habetur. Et ideo fm **Ysid.** Germen dicitur a
generādo: eo qđ ab eo floris fructus generetur. **Charissimij
per germen intelligo statū iuuentutis: que pro certo est prin-
cipij hominis & origo: etiam principale fundamentū flo-
ris honeste pueriōnis: folij bone loquutiōis: & fructus
bone operationis: qđ a iuuentute & cōsuetudine iuuentutis
dependēt oia ista. Unde **Eccl. xvj. Que in iuuentute con-
gregasti in senectute reperies.** Nam qđ radix. i. predicatio
re & prelati humorē deuotionis a terra. i. a chisso conti-
nue attrahunt: et tandem ad germen. i. ad filium iuuenem
ipm trāsmittunt: scz per bona documenta: tunc germen istud
perficitur: scientia & moribz & cōpletur: qđ sicut dicitur ad
Ro. xij. Non tu radice portas: sed radix te. Talia sūt germi-
na, scz iuuenes homines, sunt multū debiles & fragiles ad**

resistendū & faciles ad cadendū: & ideo aere corrupto. i. ma-
la societate, rore infecto. i. mala doctrina & loquacitate: &
to vel frigore. i. temporalī aduersitate: calore vel pluuia. i.
presenti prosperitate facilliter vitiātur. hys cū omnibz cau-
lis potest corripī iuuenis & turbari: qđ sicut dicit. i. ad **Lo-
rinth. v. Adhuc dicitur fermentū totā massā corrumpit &c.** Et
quando germen iuuentutis destruit, tūc vix aut nunq; pōt
fructus bonorū operū expectari: qđ sicut dicitur **Prouerb.
xxij. Adolefcens iuxta viā suā etiam cum senectute non re-
cedet ab ea.** Uel dic qđ radix est pater: germen est filius: qui
primo a radice. i. a patre: exterius: scz ad scholas emittit &
trāsmittitur: & humor qui a terra concipit. i. temporalis sub-
stantia que a parentibus acquiritur: et a terra. i. a suis ter-
renis prouentibus recipitur: & continue derivatur: et sic
per doctrinā & scientiā perficitur et dilatat. Debēt em
patres filijs thesaurizare, non filij patribus. i. ad **Loz. xij.**
Uel dic qđ germen est bona affectio: cogitatio vel propo-
sitiō: que principij ē floris, folij et fructus &c. sicut supra. Et
hec ex humorē gratie & deuotiōis a radice cordis genera-
tur & continue nutritur & cōpletur. Et tñ multum debilis
et tenere nature: qđ vere facilliter corripitur et destruit per
peccatum: scz ab aere: rore &c. sicut supra: sic fructus boni
operis impeditur: qđ qđ bona cogitatio: ppositū et affectio
destruitur: tunc fructus boni operis non amplius expecta-
tur. Vñ in psal. **Iustus germinabit sicut lilij, & florebit &c.**
1 **G**ermen licz sit modice quantitas: tñ qñq; precipue est
virtutis. Nam tunc herbe sunt magis viles medicine: qđ
sunt in germine vel flore: & sunt germina ornatē terre: prin-
cipium fructuum / sequētis estatis indicij, finis hyemis: &
estatis initij. Talis est gratia dei: qđ vere illi sunt medici-
nales. i. boni & virtuosī qui eam secum possūt. Ista em ter-
ram. i. animā ornat: & fructū eterne glorie precedit: et cum
expectādum sperare facit. Sed qđ germen istud a locustis
i. a temptationibus & demonibus corroditur: tunc spes fru-
ctus istius enervatur. Uel germen significat virtutem vel
etiā honestatē: que humorē gratie ab radice cordis creuit
et virtute caloris charitatis gignuntur &c. sicut supra.

Capitulum. lxxi. de Germine.

Germen est herba minuta: que super terre su-
perficiem est diffusa: et hoc qđ per se nascitur:
quia primo virtute celestis caloris radice eius
in terra pducitur: tandē humorē terre sibi in-
corporat ad nutrimentū et augmentū: et quod
supplū est de humore / in folia cōuertit: et sic per se in terra
tales herbe oritur: et multa gramina se inuicē plectunt /
et terre superficies ab eis induitur et vestitur. Terra est re-
ligio / gramina est sūt religiosi: qđ vere ibi virtute caloris ce-
lestis. i. per inspirationē sancti spiritus generant: et ad spi-
rituale nutrimentū sugunt humorē religionis. i. gratiam &
deuotionē, doctrinā & lectionē: exinde causant folia. i. bo-
nam locutionē & predicationē: & honestā pueriōnē, florē
et fructū &c. et se inuicē cōnectūt per charitatē et dilectio-
nem. Una vñ cōiungitur. **Job. xij. Et sic terrā. i. religionē
vestiunt & adornant p. moralem pfectionē.** **C** Tam in her-
bis qđ arboribus illud qđ est de humore supplū, de medul-
la ad pductionē mittitur foliorū. Sic vere tam in religio-
sis qđ in secularibus qđ in medulla cordis est abundantia
humoris. i. bonarij vel malarū affectionū / tunc exinde pro-
rūpit foliorū. i. verborū exteriorū affluentia et natura. **Ysid.
thei. xij. Ex abundantia cordis os loquitur.** **C** Et tñ radix
herbe vel arboris in terra p fundius se infigit, tanto herba
altius se exaltat: et diffusius se dilatat. Sic vere qđ radix
cordis in terra. i. in statu infimo magis p fundatur p humi-
litate: tanto latius dilatat per charitatē / et finaliter in
celo altius eleuatur ad eternā dignitatē: quia qui se humi-
liat: exaltabitur. **Ysid. thei. xliij. et Job. v. Ponit humiles in
sublime &c.** **C** Quando gramē incipit germinare / tunc me-
lius se multiplicat & fecundat si cōpessū fuerit & mediocri-
ter cōculcatum: si autem p libito crescere et luxuriari per-
mittitur: tūc de facili proripit in fenum: & in duratur: & suū
perdit pulchritudinē et decore: vt dicit **psl. Sic vere quā-
do homo primo incipit germinare per bona opa / tūc vtile
est ei vt ab alijs decipimatur p tribulationes: et cōculcet per
contemptū: ne scilicet supbiat aut presumat. Nam qđ**

Lib. XII. De Galbano Gutta et Gariophyllis

vere hoc ita raro fit, q̄ non percipit nec videtur. ¶ Liber
q̄ magis sunt nutritiue & dulces, sunt vt cōter minus me-
dicinales: ille autē q̄ sūt valde medicinales, sic sunt vt cō-
ter nutritiue: q̄runt sūt infipide vel amare. Nō vere medi-
cinalia bona que corpus nutrit et impingunt, nullam vānt
medicinā: bona autē spiritalia que sunt anime medicinalia
nullum dāt corpus nutritum.

S Albanum est gumi cuiusda herbe que in
la. Nam illa herba in estate inciditur & galba
num inde lachryma & distillat. Gumi eo
tiffier & igne nature & mirabiliter medicum
fit, et contra multas proficit affliones: Impe
riat. & Diocor. Talis est elemosyna, virtus pietatis
chymari & compassione. Nam quando arbor, homo
dicitur per contritionem vel temporalem tribulationem leuatur
per diuinam inspirationem, tunc emittit lachrymam per con
punctionem, quia sicut dicit Ecclesi. xii. Qui pigrit oculum
educit lachrymam. Et el. etia ruc exinde sinitur gumi pieta
tis, quod pro certo est odoriferum, p. famositat & va
let contra morbos omni peccatorum, quia elemosyna carum
gum peccatum. Ecclesi. li. Virtute etia habet incensamque
tuz alia peccata exurit et consumit. Et sicut galbani lachry
mitigat, mestrura pouocat, et tum mortui educit, venen
lia restitit, pietas alioz miseris mitigat angrem, et peccata
sua etiam et ferus mortuos. i. interiora vitia et peccata
pouocat et educit.

Citra est gimi vi? arbores que dicitur in
naci. Litus arboris in estate nati in clau
est lachryma que inde defluit: medicine vici
deputatur: odorem habere suane ficut callosi
virtutem etia efficacie: et est candida et pinguis
ficut thus: et quando frangitur apparet interius candida et
glimola: virtutem habet dissoluendi et laxandi: calida est in
tertio gradu: vnde dicitur *Ysid.* *Plin.* *Etol.* *Alc.* etia est
virtus que virtutem habet ignem et ardente. *De solut.* cum
mentem per copulationem / et laxat per elemosinam largiti
glimola est et glutinosa: scilicet inter discordes per concordiam
et amoris: medicinalis est contra vitia et peccata: et odorem
bonum facit emitte. *De omnia delicta optat dharum que*
uer. et hec ab arbores *De hislo* vilius aut / maxime que
do in estate. *In* ferose passionis fuit fractus per motu
clausi et lancea perforatus: que tunc apparuit precipue
ritas infinita. *Uel* per gura inrelligo pietatem / et expone
ritas supra de galbano. *Uel* per gura inrelligo largitum
Dixisti velachrymas et compunctionem. Ideo de fissa gura
dicit *Psal.* *De yrrha* et gura et calia a vestimentis tuis.

Azophylus sunt fructus vniuersi arborum
calidi & sicci in effectu / nigri coloris / suauis
et acuti / aporis et boni. Azophylus quibus
vngue premittit. tunc semper aliquid emittit
in medietate: quia licet exterius sit sicci: interius
tamen est multum humidum subiectio: videlicet Dioceto. & su-
perius debet esse viri perfectus: et maxime pelatus: quia cum
sit fructus arboris ecclesie / ideo debet esse calidus per
charitatem / siccus per castitatem / niger per penitentiam / acutus
per exteriorum humilitatem / odorosus per famulatum: acutus
aporis per correctionis aperitatem: veritatem / tunc debet
inguiuius. l. aliorum miseris pmiss et insignari: quare licet
mittere humores dulciores. l. mellisius pietatis: quare licet
exterius sit siccus & austerus per infirmitatem & rigorosum: interius
tamen debet esse mollis & humidus per clementiam & dulcedinem.
Figura de arca testamenti: in qua non tantum caritatis
debet etiam tabule cum manna. Sic etiam in pelatis non tantum debet
esse virga correctionis / tabule discretionis / immo etiam
cetera pietatis & copassionis: ut dicitur c. p. sal. ad hanc enim
cetera tabula tibi. ¶ Azophylus presum hanc emittit
humiditatem si sit boni. debet seruari in loco temperato ne
humidum pundo nec nimis calido: quia in calido deflorescit
humidum coputrescit: in sicco vero arefcit: ut dicit Dioceto.
¶ Azophylus seruari in teporato calore / nisi forte fuerit pophila
in / c. p. quibus amos: sed si pophila fuerit / sic pima

Lib. XII. De Genesta. Fo. CCLXXVIII.

viginti dies durare poterit. Sic vere vir iustus statim quod premittitur in flagitatur precibus afflictionum debet emittere humorem compassionis et elemosinarum largitatem. Et iste debet firmari in loco. In statu temperato et sic non sit nimis humidus per prosperitatem nec nimis siccus per pauperitatem: quia facilliter corrumpitur per luxuriam in prosperitate et per murmur et desperationem et impatientiam in pauperitate. Ideo bene petebat sapiens: Prover. xxi. Nec pauperem nec divitias dederis mihi domine. Quod etiam de subditis potest dici: quia si nimis humidus. Laxe teneantur facilliter per insolentiam corrumpitur: si vero in siccitate et austeritate nimis arceantur: sic etiam per impatientiam humore devotionis penitus spoliatur. Et bene dicitur: Isti si boni sunt et non ficti sunt: diu possunt in bono perseverare: et in iustitia conservari: si vero sophistica et hypocrite et ficti fuerint: tunc nequeunt diu in bono manere: nec in sua ficta iustitia commorari. Seneca. Quod fictum est non potest esse diuturnum. Et dicit quod iste est peccator: qui statim quod premittitur correctione vel tribulatione predicatione vel monitione statim pro certo si sit bonus debet emittere liquorem et humorem lachrymarum compassionis et devotionis. Unde Hieronimus. J. Oculi mei deducuntur aquam.

Capitulum. lxxv. de genesta.

Genesta vel myrica est frutex crescens in terris desertis et incultis: cuius presentia infundenda terra esse indicatur in qua crescit: saporem et odorem habet feridum et amarum: in hyeme viret et floret. Talis frutex est peccator: quia vere in terra qui est impius et peccator: crescit et generatur: et sterilitate spiritum ad remotionem conscientie: et feridum in se et amarum viret precipue et abundat. Et in hyeme presentia vite viret in deserto. Et myrica o tpe viret et floret: hyeme scilicet et dam quando ibi remanet per tres annos: et ideo in patria mea et in pluribus alijs locis in terris plantat: sicut lege: et sic fructus eius ad terram descendit vna cum folijs et supfluitatibus: et computrescunt: et sunt ibi loco fini: et sic terra fertili efficitur. Recte charissimi talis est et huiusmodi: quia vere omni tempore fuit viridis per honestatem et floridus per nunt fecit fertile: et sic etiam terra in qua plantatur. In humanum genus memini decuplatum. I. post. xxx. annos fuit defecatus per ad humanum genus descendit: sic eos bonis operibus fecit tribulationis et estate prosperitatis debet per gram virere: et terram. Societate in qua est: suis exemplis secundare et suis bonis verbis instruere et docere. Genesta valet contra multas passiones: quia eius elixatura mensura restringit: et venibus subuenit. Sic vere vir iustus et dicit quod ge medicinalis est: quia mensura luxurie et delicie stringit: et hec in terra sterili. In viris pauperibus plus abundat. Genesta amara est et fetida: licet viridis et florida videatur: ista terra in qua plantatur: secundat: valet ad multum valet medicina. post tres annos defecatur: et quia ad nullum est edificium / ignis tantum incendit deputatur. Talis tam oco per interiore corruptione vel per luxuriam et in terram et patriam in qua est: secundat per suam bonam predicationem: quia scilicet bene vivere precipit: quibus ipse minister bene vivat: cito tamen et facilliter siccatur et destruitur per nunt sic sua ficta honestas deperit et pulchritudo: quia non coeunt ad edificium paradisi: idcirco in fernalibus incensur deputatur. Igni datus est in escam. Ezechielis. xv.

Capitulum. lxxvi. de grano in generali.

Granum est minima pars distincta a sit in platea: sed granum quibus modicum est: tamen maximum est virtute: nam in quolibet grano est ratio seminalis evirtus: quia potest educt de quolibet grano planta: et in quolibet est cortex et medulla. Talis

est vir perfectus: quia vere quod ad suam reputationem: ipse est parvus et minimus per humilitatem: corne habet. Interior honestatem: medulla habet. Interior pietatem vel charitatem: et sic in isto est ratio seminalis. In principium virtutis et doctrine vel predicationis: per quod potest educere plantam. Exterior bonam operationem vel plantam educere. per quam potest alios ghere in fide et charitate. Per euangelium ego vos genui. Et per rationem seminale intelligo charitatem: per quam plantam bona opera gherant. Et grana sunt Aristoteles. lib. de plantis: diversimode variantur: quod apparet in arbore: et sunt exposita et aperta: ut in cumino et feniculo: quedam autem in thecis et in folliculis includuntur: ut sunt fabae et similia: et quedam in substantia carnosa continentur: ut pisae et similia. Sic vere iter herbas spuales. homines: quidam habent grana. opera aperta et exposita per boni exempli dationem: quidam ea habent occulta et reclusa per humilitatem et celationem: quidam etiam in substantia carnosa. in molliore pietate: ea recludunt per benignitatem et devotionem. Et dicit quod hominum quidam sunt aperti et expositi: scilicet regulares: alij clausi et involuti: scilicet religiosi et regulares: qui in thecis et coenitibus sunt inclusi sub clausura statutorum. Et iter religiosos quidam sunt penitus inclusi: sicut eremite vel reclusi: vel carthusienses: alij autem non ex toto sed ex parte: sicut ceteri: qui quidam exterioriter exeunt ad mundana: per suis bonis exemplis seculares alliciant ad virtutem. Et grana inclusa variantur: quod licet omnia sint debite ordinata: sunt tamen aliqua sine medio pariete costructa: alia autem mediante pariete sunt distincta: alia autem habent parietem siccum et ligneum: sicut pater nucis: alia autem carnosum: sicut pater in malogranato: cuius grana per carnosas partes distinguuntur: sunt Aristoteles. ibidem. Sic inter illos qui in conventibus sunt inclusi: quidam sunt immediate coniuncti per charitatem et debite ordinati. Alij autem per partes sunt distincti et divisi per partialitatem. Nam quosdam dividit ab invicem paries siccus et ligneus. affectio carnalis delictu separatur et coniungit. Unde. i. Regum. x. Separati sunt ita et divisi: non remaneret duo piter. Boni autem sine aliquo medio se coniungunt. Iuncti sunt piter. Et dicit quod quidam se amant nullo intermedio: sicut boni: et alij se coniungunt per aliquo intermedio: scilicet carnalitate vel divitiis: sicut supra: quod dicitur Luca. vi. Pecatores diligentes se diligunt. Et grana variantur per formam: quia alia rotunda: alia triangularia: alia oblonga: alia quadrata: sed omnia granum longum semper est in vna parte fissum: sunt Aristoteles. ibidem. Sic vere boni variantur: quia quidam sunt rotundi per obedientie velocitatem: alij oblongi per perseverantiam longanimitatem: alij quadrati per quatuor virtutes cardinales: alij triangulares per tres virtutes theologicas. Ad iungunt istud si vis supra cum. s. j.

Capitulum. lxxvii. de gith seu nigella.

Gith seu nigella est herba nigra: que cum frumeto nascitur: que virtutem habet dissolvendi et consumendi. est enim calida in tertio gradu: formam habet quasi triangulari: et in multa spitate sumpta interficit comedentem: abortum etiam facit et procurat: ut dicunt Dioscori. Plin. et Aristoteles. Sic vere cum tritico. cum viris iustis in agro ecclesie vel religiosi est quasi mixta nigella. alijque insolens et peccator: qui nigri coloris dicitur spiritum ad mala perversionem: triangularis spiritum ad mutabilem conditionem: quia nunc in vno latere: nunc in alio. Et iste virtutem habet dissolvendi et dissolvendi: scilicet per charitatem federatos: per detractionem et per verborum relationem: quia scilicet verborum relatores: alios ab alijs separant et dissolvunt: quia vir linguosus separat principes. Prover. xvi. Consumit enim et occidit per detractionem et diffamationem. Iste etiam quo ad mala exempla est alijs mortiferus: si sumatur per imitationem vel per sue societatis frequentationem: quod scilicet sua mala verba et exempla facit alios a fetu boni concepti proposti abortire. ideo dicitur Psalms. lxx. Qui comedit de ovis eorum: mortetur. Et dicit quod gith est bonus religiosus: niger per humilitatem: calidus per charitatem: triangularis per triplicem virtutem: et multum medicinalis per vite et doctrine et exempli sanctitatem. Gith est genus leguminis quod dulcorationis gratia spargitur in panem: et huius

Lib. XII. De Hice et Junipero.

ba calida/apertiva/dissolutiva/virtutem habes plurimā
medicīne. Talis est pietas/q̄ calefacit per charitatē/dissol
uit per cōpassionem/apertit p̄ affectionē et deuotionē/z va
let in medicina/scz cōtra vicia/z pctā: qz pietas ad oīa va
let. f. ad 2mo. iij. Vel dīctorū de charitate vel hūilitate.
Capitulum. lxxviii. de Alice.

Et est ipſecuius quercus glandifera: cuius fructus **flm** flm. plm. multas reficit nationes. Nam vt dicit idem antiquitus vinebant hoſes glandes ante q̃ viſus frum̃enti eſt inuent⁹. Hic eſt multus cuius fruct⁹ / ſcs diſtite et delitce multos nutrium et reſcitu: quia multi fruct⁹ q̃ tantummodo bonis temporalibus nutritur: et maxime poſci. delicioſi / carnales. Antiqui etiā. patres veteris teſtamenti. iſtos fructus diligebant et acquirebat. Patet in Abſaam. Dauid. Salomone / Job et ceteris: qui fuerunt diſſimili: hoc quia ad huc non venerat viſus ſarſis. l. bonoz ipſialiu / et eternozum vel viſus etiam ſarſis. l. ſacramenti altaris. D. iuſſi. Sed hec quia modo poſſum⁹ inuenire frum̃enti. l. delicias vite eterne / bona ipſalia / vel etiam coꝝ vñ in altare: ideo tales glandes. l. bona temporalia amplius comedere non debemus. Et hoc dicit q̃ ſar = euchariftia zc. per omnia ſicut ſupra. Hic dicit q̃ glades ſunt ſcientie legales vel phyſice: ſar autē eſt ſcientia diuina / qua modo debemus vti: quia ſcilicet poſſus non aliq̃ dū eſſem⁹ ſeculares: vteremur religioſi. l. ſcientiis ſecularibus / modo namē q̃ ſi acti ſumus gladiis / eccleſiaſti cū / et prelati / debem⁹ vti ſarſe. l. ſcientia ſarſe ſcripture. p̃s. Ad ipſe frum̃enti ſancti te zc. ſicut ſupra. Sapientia enim modo edifi cauit ſibi domi⁹ / ſcs eccleſie: poſuit meſam / miſcuit vinū et zc. p̃ouer. et c. Aliter eſt abſe profundae radicis / cor ticus duri / iſpſi / magne roſiditatis / ramoliſatis vmbroſiſſimis: magne eſt etia ſolidiſſim⁹ / et impuſſibilis firmitas: flm. plm. Talis eſt per oia vir perfect⁹ / maxime prelat⁹: quia radices fidei debet habere profundas et bene ſarſas z firmas: cortice etiā. l. exteriori non apparenti debet habere groſſam et rudi⁹: quia nō debet eſſe in veſtib⁹ curioſus vltra q̃ decet exigentiū ſui ſtatus. Debet etiā eſſe ramoli⁹ per bonas affectiones / ſecū d⁹ p bonas operationes / vmbroſi⁹ per bonoz exemplot dationes / et per temporalium beneficiorum coſolatioes quia vmbra eius. l. eminentia ſui ſtatus debet viti⁹ recreare z coſortare / vel vmbra. l. bonis ſuis temporalibus debet pauperes conſortare: vir dicatur illud dñi. iſij. q̃ vbi vmba eius habitabat oēs beſtie terre. = Eſt hic debet eſſe ſolid⁹ / p conſtante firmitatē / et impuſſibilis per perſeuerantē longanimitatem: q̃ nūq̃ debet pteſſeri per peti⁹ / ſcs interrumpendo bonā vitam z ſanctitatē. Unde Amos. iij. Altitudo cedroz altitudo eius: et fortis iſte quercus zc. Aliter eſt iſte lign⁹ durable / q̃ ſi impuſſibilis. Nam truci⁹ eſt ſub aqua z terra deſolatus / in ſoliditatem lapidis induratus: q̃ ſto longius ſibi ſteterit: tanto eſt citius magis durus: ideo de talibus lignis ſolebant in reſpici⁹ beoꝝ z in palatijs regū fieri imagin⁹ et coline: vt dicitur plm. Talis debet eſſe bonus D. iuſſian⁹ / et maxime eccleſiaſtic⁹: quia vere debet eſſe fortis p firmitatem z conſtantia / durabiſſis et impuſſibilis p perſeuerantia. Nam licet eſt in aqua z fluzi tribulationū poſitus fuerit: nūq̃ tamen debet ibi pteſſeri / et ipſa tēſa vel murmuratio. vel ali⁹ peccati⁹ debet magis p firmitate conſtante fortius indurari. Job. xxi. vñ. In ſilſtudinem lapidis durant aqua. Et ideo de talibus viris perfectis / fortibus z ad tribulationes durans / ſiebat antiquitus in templo dei. l. in eccleſia / imagi nati z coline. l. prelati: qui debent eſſe imagin⁹ repelen⁹: tanto vti ſanctioꝝ p ſua bona viſa: et debent eſſe coline / ſcs chryſti edificiū ſuſtēdū. Figura Regū. xvi. vñ in templo tabernaculi erit coline de cedro zc. Hic et exponē. Hic ride de duobus colinis. iſij. Regū. vi. zc. p̃. parali. iſij. Capitulum. lxxv. de Zupifero.

Alterus est arbor aspera et pugnativa in locis desertis et incultis crescens: et dicitur Iuniper per Arido. quia gignis ignem: per grece quod est ignis latine. Nam ignis qui sub cinere fuerit absconditus sine extinctione durat quousque per annum: per dicit Arido. Talis arbor est mundus: cuius folia aculeata sunt diuitie que mentem lacerant atque pungunt.

[illegible]

Lib. XII. De Jacintho. Fo. CCLXXIX.

atque ignem tamen luxurie in se et in alijs feruat & accendit. Igitur in iuueniculis quas decipit: et ideo iuniperus dicitur quasi gignens ignem: quia luxuriosius male verule ignis concupiscentie suis malis dicitur & exemplis in alijs feruat & incendit. Vel applicetur illud 2. uce. xvi. Ignem ueni mittere in terram. Et dicitur contra fenes luxuriosos et auaros incontinentes & dedicatos quorum concupiscentia non potest extinguigi. Sapient. vii. Ignis in aqua floscit supra nam virtute. Capitulum. Ite de sopo seu bysopio. vii. floscit alii scribit. di.

Item de flosop/ seu flosop/ vt p̄cipitur alij scribēdi.
Sopos eff herba modica inter petras nascēs/
mūdicatiosa pectoris et pulmonis. vnde apud
veteres fin p̄ll. non fe reputant bene purifi-
catos/ nisi flosop aspergerent quādo i delubris
intrabāt. virtutis eff magne in medicina: p̄ p̄-
flosop corripit vel product. Talis eff penitētia vel humilit
quia: vnde pectus. i. cōfētentiā et intellectū. pulmonē. i.
voluntatē et affectionē purificat et depurat a cunctis for-
minis peccatorū: et Ideo si templū vel delubriū eternū nu-
minis voluit intrare/ p̄ certo necesse eff q̄ flosop penitē-
tie vel humilitatis et aqua lachrymarū et aqua grato et p̄le-
tatis p̄mitus aspergamur. Figura 2. em. xliij. vbi dicit q̄
ad hoc q̄ leprosus de castris electus/ ad societate reuer-
retur. necesse eff q̄ flosop/ aqua et sanguine asperge-
retur. Sic vere ad hoc q̄ leprosus p̄ctō de societate dei et
angelorū electus / possit ibi redire finaliter ad paradisum
et uolando/ vere necesse eff q̄ aspergat p̄ deuotionē aqua
flosop/ capissantis / sanguis. i. memoria dñice passionis/ et
suis. i. de p̄l. i. asperges me dñe flosop/ et mūdabo: lana-
tipice medicina/ et cū nūq̄ dealbabo. Et hec herba valet ad mul-
tū vis precipua eff in flos/ et viris i peccata. Uel dñe q̄ flosop/
et cōseruationis pollere debet: et sic eff modicus p̄ hūi-
litate/ inter petras. i. in duritia penitētie nascens p̄ au-
mentū feracitē et mūdificatū eff allop/ p̄ vite doctrine et ex-
p̄. i. capitulu. lxxi. de huiusmodi.

de hyacintho: nā ita scribendum erat.
 Acin^{us}. est herba coloris celestis: sed flo^{res} ha-
 bet purpurei: et nomen accepit / s^{ecundum} ysa^{iam}. 40
 quia tunc s^{ed} dicto: qui colligēdo flores pur-
 pureos: mortuus est. similis est autē violē in flo-
 ribus: et radice. Jacinthus est aīa fāta: q̄ est ce-
 lestis: habet purpureū per charitatem: ideo in colligē-
 do tales flores. In gregariā animā p̄ predicationē ad-
 si et oculus. Figura i^{eremias}. xxi. vbi d^{icitur} vīsus patrisfamī-
 licos. Sic d^{icitur} hinc ad colligendum vīas: oculus est ab-
 iectus in mūdo colligere: ip̄m mali agricolt^{ae} scilz Iudei
 angui^{culi}. coc^{cus} coloris ignei: byssus autē coloris est niuel:
 de istis quatuor: cōposita fuerūt omnia sacerdotū vel ta-
 rāculi chasmiti isti q̄ntro: exo. xxv. v. deiceps. Re-
 cardinales. Nam Jacinthus coloris significat q̄ntro: nites
 et celestem: et spiritalitatem est prudentia: q̄ magis pres-
 tatur: quā aliq̄ facit sanguinis effusionem. Coccus est fontē:
 superat et consumit. Byssus est temperantia: q̄ sēz co-
 det abednē innocentie et castitatis. Alē d^{icitur} coccus est
 dēns charitas: purpura mollis et sanguinea pietas: bys-
 sus est castitas: et iacint^{us} est honestas: q̄ est coloris celestis:
 rubeus cōuersatio in celis est. ad philip. iij. q̄stis oib^{us}
 ad i^{eremias}. xxi. v. amāt te purpura / cinis te bysso: cal-
 eapi. iher. de i^{eremias} vniuersi
 de i^{eremias} vniuersi

Aquas multas coloribus
Aquas multas esse hyocymas fin pñiores.
Quas mus est herba pestifera et venenosa: som-
nificans et prouocans et motum inducens: si quis ea
indebit vsus fuerit. Nā comes habet bibita mē-
tem alienat: et inducit infantiā et furorē. fēmen
et nigrū mortiferū z pessimū. sonnu ei idē
perpe frigiditate calorē extinguit: vt dicit Zsido. z Dios.

flores habens purpureos seu albos. Talis est per oia munda: quia vere ipse est pessior et venenosior. licet enim habeat flores albos et purpureos. i. licet videatur exterius pulcher et delectabilis: foetidus et omatus. illis tamen qui indifferenter eo vtunt. fit factus peribros: qui ipm viligat et affectat: fit mortiferus et nocivus. In ducit enim infantia lactante et vane glorie, furore etia tracidie. et formid delectabilis carnalis et luxurie: tandem morte eterna: quia vere midius primo facit fauos domire in deliquis: demum eos interficit et occidit: et caloz charitatis extinguat: vta gratie priuat eos. Unde eia. lir. 12. in comedit de vito eozum moiat. Genes. 49. totius caro fuit et sanguis eius.

venenosus/mortiferus et nocuus. Unde, i. ad Tim. vi. Ad-
mone diuites huius seculi nō sperare in incerto diuitiarū:
que mergunt hominem in interitū. ¶ Licet iusquamam sit ve-
nenosa vel cōterit ipsa multa est medicinalis et qui ea de-
bene vult vitis. Sic vere licet mūdus sit malus/ q̄m vult co-
bene vitis/vitis ē proficiuus inuenit. Alitū enī nō est in op-
bus/ sed in vsu: fm̄ Hiero. ¶ Iusquamam? est herba habēs
folia p̄gula/ mollia/ lata et magna/ flores purpureos et al-
bos/ semē nigrū et mortiferū/ et quasi obis aialibus vene-
nosum: fm̄ Dioscor. et Jfido. Talis est luxuriosus/ q̄: folia
eius. Exteriori cōuersatio mollis est et delicata/ pinguis
et carnalis. Flores etiā eius. Exteriora vestimenta sunt pur-
purea vel alba. i. preciosa/ et curiosa: q̄: isti conficiuntur esse
curiosi. Semen autē ei. ista mala verba et opera et exēpla
q̄ seminat vndequis/ alijs sunt venenosa/ p̄ mali exēpli
et per mala suggestionē. L. onstat enī q̄ per verba et exēpla
aliū multū spūaliter et eternaliter moxifit. Vel dic q̄ hic
est hereticus/ q̄ licet habeat flores puerfationis pulchros/
folia etiā loquutionis mollia/ pla/ semen tñ spūal. doctrī-
na comeditib⁹. L. credētib⁹ est venenū: quia comedētēs. i.
audientes/ p̄ errores inueniunt et occidit: quia sicut dī. i. ad
Eoz. xv. L. corūptū bonos mores colloq̄a praua. ¶ Iusqua-
mū habet semē venenosū: q̄ herba est mortifera in per-
tide vel egypto vnde cōter/ veritatem in hīernale vel Jūda
potest innocue māducari: fm̄ Aristo. Sic vere licet homo
it peccator et vitiosus/ et p̄ mala verba et exēpla alijs ve-
nenosus et p̄niciosus/ tamē quādo est in hīernale/ q̄ inter-
pretatur pacifica. i. in bona focietate et pacifica/ tūc bon⁹
et innocuus inuenitur. In terra bona plānta est/ vnde faciat
fructū. Eze. xvi. Vel dic q̄ licet hō in mūdo fuerit veneno-
sus/ tñ q̄i vult et ad hīernale. Ad religionē vel statum
ecclīasticū/ tūc ibi inocū/ debet effici se bon⁹. ¶ Iusquamū
it semē eius est passerū: tamē est mors omī aialū alioz:
ratio est q̄: fm̄ Aristo. vene passerū sunt fructe: ideo fū-
mus iusquamū nō pōt trāsire de stomacho ad cor: ideo nō
ocet si sed vene alioz aialū sunt lare/ v̄ quas fūm⁹ iste
mortif⁹ ad cor ascēdit: tra cor mortificat et occidit. Sic
ere diuites q̄us sunt venenose et noctue aialib⁹. i. illis qui
abēt venas p̄ficiēte laras/ et qui cōficiētia habent largā/ et
hoc q̄ in talib⁹ fūm⁹ iusquamū. i. amor diuitiarū ascendit
ad cor: q̄ fm̄ p̄ avaritiā inficit et corūptū/ passerū sunt. i.
istis qui habent venas strictas. i. conscientia stricta. nō no-
tēdit: hoc q̄ fūm⁹ iste/ scz amor diuitiarū/ ad cor eorum non
scēdit. Unde isti habēt iusquamū in stomacho nō in cor-
de. i. isti habent diuitias nō in aīo/ sed in domo: luxta illud
psal. Diuitie sī affluant/ nolite cor apponere.

Rapitulum .lxxvij. De castanea.
Castanea est arbor multū vilis: quia lignum va-
let ad edificium: fructus eius ad alimentum: et folia
et cortice ad medicinā: in hāstanea est excisa-
teris reuēit et crescit: frum .lxxij. Castis est vir tu-
tus: quia lignū .l. interioꝝ aq̃a valet ad edifican-
dum ciuitatē hierusalem. l. paradiſum: et fructus ep̃. l. opera
eius. l. verba: cortex eius. l. cōuersatio et exēpla valēt
ep̃s ad eos sp̃s aliter nutriendos et medicandos. Erūt frus-
tis ep̃ in cibū .et. c. xlvij. **C** Fructus castanea in qua-
stheca extēp̃ sp̃siosa et aspera sunt inclusi: intus autē
rum quādā pelle nigra sunt cooperti/ calidi sunt et siccī/
lces et nutritiui/ et maxime q̃i sunt in aqua vel igne co-
cti. **C** heca sūt et religio: q̃ extēris est sp̃siosa q̃ penitētie
peritētie. fructus sunt religiosi: qui intus sunt sub pelle ni-
gra. l. sub hāstanea: et sub nigra pelle. l. sub humili habita-
tione.

Lib. XII.

De Lilio.

Fo. CCLXXX.

[illegible]

Flos est herba viridis flore habens candidum more lactis. Nam de radice procedit hasta inter- dum tris cubitos et de summitate pendet flos superius se dilatans et inferius se inclinat; mox- e capaselle resupine. Flos ille sex habet folia ca- dida/pingula et mollia/odorifera, medicamalia: intus autē habet semen aureū, quod cōtinet septē grana. Adit autē liliū folia et flos, sūt multiplicis medicine: sicut dicitur Ps. Diosco. et Jldo. Liliū significat ecclesiam: cuius virtus significat officia et dignitates. Flos autē est platus: qui debet esse albus p castitatem, lenis p benignitatem, pin- guis p pietatem, dilatatus p charitatem/ superius apertus p celestium desideria et affectionem/ inferius autē inclinat p humilitatem et subiectionem/ odorosus debet esse per done summe diffusionē. Florete flores: sicut liliū data odori- bus. Eccl. xxxix. Et ille debet habere sex partes. i. sex ope- ra pietatis q in isto versu cōtinentur. Cestio, poro, cibo, res- colligo, visito, condo. Et intra se debet cōtinere colore au- reum charitatis/ et septē grana. i. septē dona spūsancti, vel etiā septē virtutes q septem vitia mortalibus opponunt. Unde E. la. iij. Apprehendit septē mulieres virū vnū. Et flos flos liliū integrū redolet. fractus autē fetet: sic vir ius- tus et maxime platus: si sit integer per cōtinentiā, tunc redo- let p bonā famā/ aut fractus fuerit p luxuriā/ tunc valde fetet per infamiā. Unde Exo. v. Fetere flores odorē nra cōsa pharaone. Et sicut ille flos a parte inferiori est claus- lus/ a parte vero superiori etus etus expanduntur/ et infes- tus recurantur: sic vere iustus quo ad inferiora et terre- stria debet se claudere/ q nihil terrenum diligere, nec ad ali- quid mūdānū se debet p desideria aperire. Ab. ar. v. Lau- de ostiū tuū sup re. Superius vero / scilicet ad bona celestia et eterna debet affectu dilatari/ et ad deū cognitiōe et amorē et dilectionē spūaliter clargari. i. ad Lxxv. vj. De nostrum pater ad vos o cōiunhi: qd nostrū dilatari est. Ad reuera- mentis in deū dilatatio facit oia inferiora parua videri: et qd creatū est/ modici reputari: sicut pater per Rego. iij. cdo. vbi ait q aīe vident deū/ angusta est oīs creatura. qd- bet et p parū de luce creātionis aspicere bene et sit oī qd creatū est: q ipsa luce visiois intime mētis laxat sūm: q fātiq- xpādi in deo/ vt supior fiat oī mūdo. Ad qd adducit idē rēplū de brō Bndictio: cuius vbi nō radio totus mūdus ostē- dit est: qd qd factū est dilatatio interior/ nō coarctatē de- lementoz: q scz modo celī legunt apti fuisse p etro/ Ste- bano/ Joāni/ et Escheli. Talis etiā flos/ scilicet hō iust/ et ali mētis dilatatiōe debet in seipm reflecti et in sui cōsi- derationē in vilitatē ppriā incurraū/ et p consideratiōem celestium ad meditādū qd indignū existat/ debet initalitē in- iari. E. la. ij. Incurrare et trāscam? Vel etiā si vis dic q tu partiales sfolcut affectiōes designāe: q modo p̄dicto- nt supior dilatāde/ inferius claudēde/ et in posterius recurē- de. Et sicut flos qd alit est in stipite/ itā inferius inclit- at/ sicut dicit idē: sic vere bonū hō qd alius eleuat qd dilatātē rāto inferius/ inclinat p hūilitatē. Et ro maior hūilitas et oīb. Eccl. iij. Vel dic q flos liliū significat- nos iustos et pfectos: q sunt flores eccleie/ et expone p oia- rum supia. Alē dic de brāvirgine: et adificē. Senul. Et qd quod ad oēs partes vbi est medicinale. virtutē em habet offofiamā maturatiū/ doloris intēgatiū facit mūdā- artuā/ puritiet remollitiū/ poroz apertū/ p̄patoz dū- utuū/ humorē repcussū/ respuū/ veneno trāsiatiū/

Flos est herba viridis flore habens candidum more lactis. Nam de radice procedit hasta inter- dum tris cubitos et de summitate pendet flos superius se dilatans et inferius se inclinat; mox- e capaselle resupine. Flos ille sex habet folia ca- dida/pingula et mollia/odorifera, medicamalia: intus autē habet semen aureū, quod cōtinet septē grana. Adit autē liliū folia et flos, sūt multiplicis medicine: sicut dicitur Ps. Diosco. et Jldo. Liliū significat ecclesiam: cuius virtus significat officia et dignitates. Flos autē est platus: qui debet esse albus p castitatem, lenis p benignitatem, pin- guis p pietatem, dilatatus p charitatem/ superius apertus p celestium desideria et affectionem/ inferius autē inclinat p humilitatem et subiectionem/ odorosus debet esse per done summe diffusionē. Florete flores: sicut liliū data odori- bus. Eccl. xxxix. Et ille debet habere sex partes. i. sex ope- ra pietatis q in isto versu cōtinentur. Cestio, poro, cibo, res- colligo, visito, condo. Et intra se debet cōtinere colore au- reum charitatis/ et septē grana. i. septē dona spūsancti, vel etiā septē virtutes q septem vitia mortalibus opponunt. Unde E. la. iij. Apprehendit septē mulieres virū vnū. Et flos flos liliū integrū redolet. fractus autē fetet: sic vir ius- tus et maxime platus: si sit integer per cōtinentiā, tunc redo- let p bonā famā/ aut fractus fuerit p luxuriā/ tunc valde fetet per infamiā. Unde Exo. v. Fetere flores odorē nra cōsa pharaone. Et sicut ille flos a parte inferiori est claus- lus/ a parte vero superiori etus etus expanduntur/ et infes- tus recurantur: sic vere iustus quo ad inferiora et terre- stria debet se claudere/ q nihil terrenum diligere, nec ad ali- quid mūdānū se debet p desideria aperire. Ab. ar. v. Lau- de ostiū tuū sup re. Superius vero / scilicet ad bona celestia et eterna debet affectu dilatari/ et ad deū cognitiōe et amorē et dilectionē spūaliter clargari. i. ad Lxxv. vj. De nostrum pater ad vos o cōiunhi: qd nostrū dilatari est. Ad reuera- mentis in deū dilatatio facit oia inferiora parua videri: et qd creatū est/ modici reputari: sicut pater per Rego. iij. cdo. vbi ait q aīe vident deū/ angusta est oīs creatura. qd- bet et p parū de luce creātionis aspicere bene et sit oī qd creatū est: q ipsa luce visiois intime mētis laxat sūm: q fānsq xpā dñi in deo/ vt supior fiat oī mūdo. Ad qd adducit idē rēplū de brō Bndictio: cuius vbi nō radio totus mūdus ostē- dit est: qd qd factū est dilatatio interius/ nō coarctatē de- lementoz: q scz modo celū legunt aptū fuisse p etro/ Ste- bano/ Joāni/ et Escheli. Talis etiā flos/ scilicet hō iust/ et ali mētis dilatatiōe debet in seipm reflecti et in sui cōsi- derationē in vilitatē ppriā incuruari/ et p consideratiōem celestium ad meditādū qd indignū existat/ debet mentalitē in- iari. E. la. ij. Incuruare et trāscam? Vel etiā si vis dic q tu partiales siccūlū affectiōes designāe: q modo pñctio- nē supior dilatāde/ inferius claudēde/ et in posteriū recurē- de. Et sicut flos qd alit/ et sit in stipite/ itā inferius incli- nat/ sicut dicit idē: sic vere bonū hō qd alius eleuat qd dilatātē rāto inferius/ inclinat p hūilitatē. Et rō maior hūilitas et oīb. Eccl. iij. Vel dic q flos liliū significat qd iustos et pfectos: q sunt flores eccle: et expone p oia rē supia. Alē dic de brā virgine: et adificē. Penult. Et qd quod ad oēs partes vbi est medicinale. virtutē em habet offofiamā maturatiuā/ doloris intēgatiuā faciel mūdā- tiuā/ puritiet remollitiuā/ poroz apertiuā/ pparoz dilu- tiuā/ humorē repellentiū respitiuā/ veneno trānsitiuā/

men autem
ptem gra-
tia per co-
viro perfe-
ctos que

(to / boni /
retingo /
scribitur /
vr dicit /
frigidula /
si sit anti /
vr sunt /
upficio /
upficio /
relingo /
i de gna /
ta agri /
nos can /
lin am /
reproba /
acrimonia /
lactes /
alligati /
am vo /
noti et /
generat /
de vno /
i dicit /
crispus /
la. Ch /
facit /
facit /
i que /
i qua /
i dicit /
sifre /
facit /
pipo /
actu /
sifre /
venit /
tina /
i as /
rigit /
fem /
llei /
la p /
p

cre
ro
le
dal
mi
dis
tro
le
ne
le
le
P
P
P

...

Capitulum. cxiij. De Vinis.
Vini est herba qm̄ in locis plantis et humidis
fuit felari. in vere seritur. in estate colligit. flo
res h̄ flavos: et quedā in sumitate capitula
vbi semē ip̄i continet. P̄dio igit dū est viri
de. colligit. r post a suo semine empuat. r fa
ciculos colligit. in aqua r maturat. diu tenet: tandē
ad solē deficcatur: post multos risonib. r carpinatib.
et lorionib. r delicatiorib. a suis sp̄sfluitatib. depu
at. sic partes deficcate in fila extorquent. tandē in cal
aria bullitur. et post itez et iterū in aq̄s varijs lauaf.
sicq̄ multos labores de vitro ad albedinē deducit. r
puraf. Vini est homo. q̄ in locis humidis. i. in mīdi be
tationib. generat. r ibi seminat. et ponit in vere. i. in
pe iuuentutē: et exinde colligit. r moriē in estate. qd̄ est
ip̄s sicci. i. in tpe senectutis. Itē ergo dū est vitidis. i.
iuuentis. a terra. i. a terrenis abstrahit. r corp̄s com̄p̄ri
f. r vortū religionis et paupertatis. et tunc a femine. i.
vitijs exurit: quia qm̄ p̄cor. colligitur vel conuer
titur. fitim et primo debet diuitias dimittere. et paupe
bus erogare: deinde debet vnus cū alio colligari. r con
tineat conjunctionē. et in aqua deuotionis immergi: ibi
aturatur. r discretionē r perfectionē. deinde ad solē chi
i debet exponi per contemplationē. tandē debet tundi
tribulationē r penitentia. carpinari. r correctionē. bul
ti. r p̄tensionē. deinde in aqua lachrymar. r in cinere. i.
mōtia mortis tandē lauari r cōfessē. r sic debet a
suis sp̄sfluitatibus. i. a vitijs et p̄cijs expurgari. sic p̄
multos labores penitentia acquirere poterit albedinē. i.
alchititudinē honestatis. r cādōrē inocētie puritatis r
sistatit. r relinquat viriditatem carnalitatis. Al. el p̄ albe
dine intelligi gloriā paradisi: que p̄ multos labores ac
quiritur: q̄ per multas tribulationes oportet nos intrā
in regnū dei. Def. xliij. ¶ Wyflus est genus lini quod
egyptio gignitur: quod fm̄ p̄l. est ceteris nobiliss et

Capitulum. xcj. De Lente.

Lens est gen^o legitimus: / scribit eū. ad dif-
ferentia veritas punit. / frigide / sicce est na-
ture / grossum / z melachollicū gignit sanguine:
et est cū horribilibz fominis / p^ostia excitat / z
timore: pessimiū sunt compos^o / nutrimentū:
multas / z magnas gnat passiones ei ea p^otinue q^o vta:
v^o dicit Isaac / i dicitis. / cū siccat: / oculos sum-
me ledit. / Talis nature fuit sp^ota mundi bona: q^o d^o est
eis q^o indifferite vnt. grossum sanguine. / i. malas affe-
ctiones in eis generat: / z tristitia: / z timorem: / i. p^o / Sen.
Quantū accessum / ad ficeffum. / tū accessum / ad metū.
Quia etiā summa. / i. vanas opiniones / et estimatōes in-
ducit: vt p^ote q^o facitū sumere de lōga vita: / cetera si-
milia. Multas etiā gnat sp^oales infirmitates peccā-
torum: q^o corpus. / i. conficitū dēficat ab humore gra-
te et deuotionis: / oculū intellectus summe ledit. / **E**t
sicut lens (sū eum) aliqū proficit: quādo scy debite / z nō
timis q^o ea vnt. sic mūdi bona bonis bz eis vntentibz p^o
ficat: malis aut nocē: q^o hec bonis i bona / malis aut iū
mala puerit. / **E**t cē. xxxi. / Cerebū aut. i. imaginatio-
nis / intellectū replent fumo supbie / z elationis. / **E**t
expone totum de sapientia mundi rē. / **E**t lens sū pl^o.
Sicut / oīa ala legūmina / diligit aquam / ante florem: sed
post cōficiatrem / z sicut supra de faba.

Capitulum. xcij. De Vino.

In ista debet quatuor locis plantis et humiditas
 pule fieri. in vere scilicet. in efflate colligitur. flo
 res hys flauos. et quedam in summate capitella
 ubi semē. tibi. continet. p. d. igit p. d. est viti
 culos. colligitur. post. a. uo. semine. carpinatib. p. fa
 culos. colligitur. p. in aqua. r. maturat. diu tenet. tandē
 solē defecat. p. post multos rufosib. r. carpinatib. h
 lotionibus. r. defecationib. a. futs. supfluitatib. depu
 rat. r. sic partes defecant in fila etoqueunt. tandē in cal
 aria bullit. et post itez. et iterū in aq. varijs lauati
 furs. p. multos labores de virore ad albedinē ducit
 rufat. Quid est homo. q. in locis humidis. i. in mudici
 de cationib. generat. et ibi feminat. et pontē in vere. i. in
 ge. suuēt. et exinde colligit p. mortē in efflate. q. eff
 p. sicill. i. in tpe senectutis. Siste ergo dū est vridis. i.
 uentis. a. terra. i. a terrenis abstrahit p. corp. cōtempnū
 r. vōrū religionis et paupiat. et tunc a. femine. i. a
 iustis. emittit. quia qm p. d. colligitur vel conuertit
 r. statim et primo debet diuitias dimittere. et paupe
 rias erogare. deinde debet vnu s. alio colligari p. con
 ditionē conjunctionē. et in aqua deuotionis immergi. r. ibi
 maturari p. discretionē. r. perfectionē. deinde ad solē chl
 ubi debet exponi per contemplationē. tandē debet rudi
 tribulationē r. penitentia. carpinari p. correctionē. bul
 p. p. ritionē. deinde in aqua lachrymar. r. in cinere. i.
 mēoria mortis tandē lauati p. cōfessionē. r. sic debet a
 futs. supfluitatib. i. a vitijs et pctis expurgari. et sic p
 ultos labores penitentie acquirere poterit albedinē. i.
 alchitudinē honestatis. r. cādorē inocētie puritatis. r.
 silitatis. relinque viriditatem carnalitatis. et p. albe
 nē intelligi gloriā paradisi. que p. multos labores ac
 quiritur. q. per multas tribulationes opoitet nos intrā
 in regnū dei. Act. xxiij. ¶ Wyflus est genus lint quod
 egypto gignitur. quod fm. p. d. est ceteris nobilius es
 HHHH

Lib. XII. De Malo granata arboze.

mel? qz nūl in candore dicitur cōparari. Et de isto fue-
rūt sacerdotalia vestimenta. Talis est castitas: qz abissi-
ma est purissima inter oēs virtutes: et maxime quādo
crescit in egypto/que est regio feruida. i. in feruore peni-
tentie: quia de tali bysso debent p̄cipue vestiri et ornari
sacerdotes. Illi scz qui sunt in seruicio dei. Byssus et pur-
pura indumentū eius. p̄ouer. xxi. qz vere tales debent
habere byssum castitatis/purpurā charitatis/et vestimen-
tū honestatis. Figura in lege Exo. xxviii. et. xxi. vbi de
byssis retorta fuerūt facta indumenta sacerdotū/et vela
templi/pulchra varietate distincta. Sic vere in ecclesia
dei sacerdotes et ministri debent ornari p̄cipue castitate: et
pulchra varietate honeste cōuersationis velari: vt sint si-
cut filie regis in fimbrijs aureis circumiecti varietatibz.

¶ 2. Inū sup oēs herbas est hoim vībz aptū et necessa-
riū: et plures cōuertit vībz. Nā ex lino sūt vestimenta ad
induendū vela ad nauigādū/retia ad veniendū et piscādū/
fila ad consuendū/funes ad ligandū/chorde ad sagit-
tandū/ligamina ad connectendū/linee ad mensurandū/
lintheamina ad quiescendū/cortine ad ornandū/sacculi
et bursae ad necessaria reponendū. vnde nulla est herba
que tot et tantis vībz coarpetur. Vel ad oīa ista sunt
necessaria merita et virtutes: qz vere ista sunt aīe indu-
menta et paramēta/que eā seruāt a frigore indeuor-
nis/et a pluuia luxurie/et a vento superbie et elationis/
et a tepēstate eterne dānationis. Vnde dicitur in p̄sal.
Astitit regina a dextris tuis in vestitu zc. Ista etiā sunt
vela ad nauigādū et transeundū sine periculo mare mū-
di. Retia sunt ad piscandū et venandū p̄dā scilz glorie
paradis. Ista sunt fila quibus debet aīa esse sūra per lō-
ganimitatē/funes quibus debet esse ligata per charita-
tem/chorde quibus sagitte. i. aīe superius extolluntur/
lintheamina in quibus aīa requiescit/linee quibus ope-
ra nostra mēsurantur/cortine quibus aīe inuoluntur: sac-
culi vbi aīe reponuntur. Vel lino est sacra scriptura: ex
qua sunt retia predicationis ad piscandū anīas: et fu-
nes vel ligamina mandatorz dei: que ipsam vincunt: chor-
de etiā que eam corrigunt et sagittant zc.

Capitulum. xciiij. De arboze loto.

¶ Oros arbor est dulcis: cuius fructus comest? ad-
uenis patric obliuione inducit: et hic ante matu-
ritatē sepe colores variat. Taliter se habet p̄nia respe-
ctu peccatoris nouiter conuersi. Expone.

Capitulum. xciiij. De Malo arboze.

¶ 1. Est arbor solida ligno/ rugosa cortice/ frō-
dū densitate vmbrosa/ fructus suauitate lo-
cunda/ florū amēnitate decora/ vībz et gustu
gratiosa/ in diuersis medicinis efficax et vī-
tuosa: et dicitur malū grece/ quod est pomū
latine: eo scz qz fructus eius sit rotundus: vt dicitur p̄sido.
Malus vel pomū significat virū perfectū: qui est solidus
per constantē firmitatē: cortice. i. cōuersatione rugosus
per vībz vīlitatē: ramosus per bonas affectiones: vmb-
rosus per bonos exemplorū dātones: fructuosus p̄ bo-
nas operationes: floridus per bonam cōuersationē: gu-
stus. i. amorū aliorū gratiosus per suā benignā cōditionē:
medicinalis quo ad doctrinā et eruditōnē: et fructus ei-
us opera debent esse rotunda. i. perfecta: et alijs suauia et
placēta per bonitatē et perfectionē. Et fructus eius dul-
cis gutturū meo. Lanti. ij. Malus facilliter sterilefcit/
nisi putetur/et a suis supfluitatibus emūdetur: et hoc qz
humor arboris qui deberet cedere in nutrimentū et natu-
rā fructus/ cedit in ramosū steriliū nutrimentū: vt dicit
cōmentator super primū vegeta. Malus est platus: rā-
mi eius sunt nepotes et parentes: qui de eadē sunt natu-
rita. Quādo ergo malus fructus eius sunt virtutes et me-
ritas ramos. i. multos malos parentes et cognatos vel fa-
miliares secū tunc vere a fructu gratiarū et virtutū effi-
citur sterilis et infecundus: et hoc quia humor sue affe-
ctionis vadit ad ramos istos nutriendos/ non ad fructū
producendū: quia scilicet mali ecclesiastici non vacant
nec intendunt quomodo bona opera et fructuosa faciāt/
sed quomodo ramos. i. parentes/ compatriotas et fami-

liares nutrant. Utile ergo est hominī qz tales rami
auferantur. vñ p̄sec. xviij. Sūmitatē frondū eius auulit.
Vel dic qz illi qui secum habent multos huiusmodi ra-
mos/facilliter sunt pauperes et steriles: et hoc quia rami
huiusmodi attrahunt quanto plus possunt humorē sue
substantie tēporalis: quia scilicet bona temporalia
transcunt in nutrimentū ramosū steriliū. i. suorum paren-
tum et famulorū et nepotū: et sic efficitur sterilis atqz pau-
per: in quātū scilicet de bonis pauperū suos dāt: et idē
necesse est qz omnes tales abiciat et abiciat. Abijce
eam et prolece a te. Vel per ramos intelligit adulatores
et mala familiā corundē zc. Vel dic qz malus est humor
rami superflui sunt peccata: a quibus pro certo necesse
est qz putetur et mundetur per penitentia/ ad hoc qz fru-
ctum bonorū operū possit emittere. Sex anīas putat
vineā tuam: septimo colliges fructus eius. Lanti. xxi.
Humor enim. i. interior affectio ad talia cōuertitur
trienda. Tempus putationis aduenit. Lanti. xxi. Vel per
malū intelligit parentes seculares: quibus non est vībz
quantū scilicet ad deum/habere multos filios vel parē-
tes: qz vere humor sue affectionis zc. sic supra. Malus
lozum vel pomū diuersa sunt genera: alia domesticā
alia siluestria: alia fructū dulcem/ alia acerbum habē-
et diuersitas fructū exteriorum procedit ex diuersitate
humorū interiorū. Sic multa sunt genera hominū/ quā-
dam domesticā et bonitatis siluestres. i. mali: qui diuer-
sitate fructū suozū emittunt: quia alij fructus bo-
nos et dulces faciunt/ alij malos. Et fructus arboris cogno-
scitur. Luce. vi. Claritas enim fructū. i. exteriorū ope-
rationū procedit ex varietate interiorū humorū. i. affe-
ctionū: quia si radix sancta/et rami ad Rom. xxi. A corde
enī excutit/ sicut dicit Malus. vij. furia homicidia zc. filia.

Capitulum. xcvi. De Malo granata.

¶ 1. Malo granata est arbor: cuius fructus malorū
granatū vel malū pūnicū dicitur: et est arbor
dura et nodosa: plus in latū qz in altū et p̄p-
tendens. Fructus autē durus habet corticē
et interius substantiā carnosā/ in qua sunt
multa grana. Fructus autē habet alios albos/ alios pur-
puros/ alios rosos: et coit et fructus et flores compo-
nuntur medicīne: vt dicit p̄sido. lib. xviij. Talis est vir
tustus et perfectus: durus per constantē firmitatē/ laus
per charitatē: non altus per superbiam/ et vībz inclū-
sus per humilitatē: cuius fructus. i. opera sunt inclū-
sa in quodam duro et rudi cortice. i. in virtute humilitatis
que ipsa velat et occultat/ ne exinde gloriētur: quia fm
Senecā: esto occultator virtutū/ sicut alij vitiōz. Et in
istis fructibus est carnositas pietatis/ et plura grana. i. in-
teplura merita et virtutes. Iste etiā habet flores. i. inter-
iores affectiones/ alij albos per cōtinentie puritatē/
alij rubeos per iustitiā vel charitatē/ alij rosos per
patientia significat. Lanti. ij. Fulcite me floribus: sicut
patientia significat. Lanti. ij. Fulcite me floribus: sicut
me malis. Et iste quo ad corticē cōuersationis/ quo ad fructū
flores affectionis/ quo ad folia locutionis/ quia si
operationis/ medicinalis et virtuosus inuenitur: quia si
cut dicitur. j. ad Tim. iij. Hīs creatura dei bona est/
nihil reiiciendū in ea. Malo granata maxime est mī-
gōis impatiens: et flores coquunt et depereunt facili-
ter a puina. Sic multi sunt ita debiles neque iū tolerā
aduersitatis/ tentationis vel penitentie neque iū tolerā
re/ immo ad modicū tale frigus flores suarū bonarū affe-
ctionū/ propolitoz et vōlitionū deficiūt et siccāt. An Job
xv. Lede quali vinea in p̄mo flore botrus eius. et ibidē
viiij. Lūm adhuc sit in flore/ nec carpas manibz: ante oēs
herbas arefcit. Vel p̄ flore intelligit iuuentutē: qz p̄tra frigo-
ra tribulationū vel tērationū marie est debilis et inopia
¶ Fructus maligranate sunt opri dura testa/ et interior
sunt carnosī/ habētes multa grana: et hoc licet parū nu-
triant/ sunt tamen multū medicinalia. virtutē enim ha-
bent confortandi/ consolandi/ suum sistendi/ huiusmodi
di/ et sicut in febribus et alijs compescendi. huiusmodi
etiā fructus valet cōtra multiplices passionēs: fm p̄sido.
Talis est p̄dicator: qz in cortice exterioris apparete

Lib. XII. De Moro. Jo. CCLXXXII.

debet esse clausus: et intus habere multa grana. i. multas virtutes: et merita: carnosus etiam humidus debet esse pietatis: et deuotionis: licet parum nutriat alios. i. quo ad teporalē subuentiōē: utpote quia pauper est: tamē eis est utilis spiritaliter et medicinalis: quia ipsos suis dictis et in formationibus confortat et consolatur: et consolidat in fide et robore: et fluxu in eis virtutū cōpescit: eos a voluptate carnali delinquit: et in febricitantibus. i. cupidis ardenti bus et auarīs sitim auaritie refrenat atq; sedat: q; sicut et istis pomis eliquatur succus delectabilis gustus: et va lens contra multas infirmitates: sic vere succus istos. i. doctrina que ab eis emanat: valet contra vitia et peccata. Vel dic q; pomū istud significat sacra scripturā: que licet sit exterius rudis quo ad litteram: interius tū est granosa quo ad intellectū: et sicut lupia per oia. ¶ Duo sunt genera malorū punitorū. quedam dulcia: quedā acetosa: utraq; tamen medicinalia. Nam licet ista poma sint exte rius dura: rudia et discolorata: interius tamē sunt rubra: mollia: humida: lapida et tōcūda: et in intro nature artificio per cellulas sunt granula ordinata. Succus autem istosū appetitū promouet: naturā et caloriē deficientē reparat: et ad alia multa valet. Sic duo genera sunt bonorū: dulces scilicet. i. contemplatiui: acetosi. i. actiui: ambo tamen boni et utili: quia licet exterius in conuersatione inueniatur rudi des quo ad humilitatē: et etiā aliqui leues: in aliquibus insolentes: et discolorati quo ad habitus: vilitatē vel nū mīa curiositatē: duri quo ad correctionis austeritatē: in terius tamen in corde sunt rubri per charitatē: humidi per pietatē: molles per benignitatē: lapidi per vite san ctitatē: et grana corū. i. interiores cordis affectiones opti me sunt ordinate per sapientiā et maturitatē: ideo tales sunt medicinales per vite doctrinē bonitatē: et succus. i. eorū substantia teporalis deficientes pauperes reparat et confortat per pietatē et largitatē. L. an. iiij. Emissiones mefuit malorum punitorum.

Capitulum. xvi. De Moro.

Morus est arbor quasi tota medicinalis: fructū habens dulcem: primo viridem: tandē albū: tandē rubrū: tandē nigrū: qui dētes et manus comedentium tingit: et fm plini. ventrem soluit. ad solē autē exsiccat: ipsum stringit: et flos superiecta serpenti: ipsum interimit: et a vermib⁹ liberissime comedatur: et ideo vermes qui sericū ex se ege runt: eo aptissime nutriuntur. fructus etiā eius pastosus in deserto releuant famē. ¶ Quando etiā elephantēs succum fructus eius q; est rubeus vidēt: tūc ad pellū animātur: ut dicit Aba. in glo. sup. j. Macha. vi. Moro est crux: que vere multū est medicinalis aīe peccatrici. fructus istus arboris est xps: qui in ea pepēdit: et iste fuit pmo al bus: p munditiā virginis cōplexionis: tandē rubeus p sanguinē passionis: tandē niger et pallidus amissio sangui nis p deformitatē mortis. Et a. liij. A idim⁹ eū: et nō erat aspectus. ¶ Ibidē. lxxij. Quare rubrū est vestimentū tuū? Sola ep⁹ significat crucis memoriā: que in corde nostro debent vmbra eius et imaginē pientare p cōpassionem: et ab estu tērationū nos refrigeret. Fructus igit est xps cui comeditur et sanguinē: qui pro certo qñ aliquis deuotionē et actionē: et hoc quia ad solē fuit expositus et rubicat: colorat atq; pingit: q. i. facit eū loqui modeste/ et operari honeste: ipsum etiā soluit et resoluū p pietatē et deuotionē: et actionē: et hoc quia ad solē fuit expositus et siccatur: quia. i. extra ciuitatē fuit crucifixus: unde dicit in psal. Aluit tanq; testa virtus mea. Et Eccl. xxxvij. Al per sterū cōpassionis: tandē eū stringit per fortitudi nem constantē et perfectionis. Et hic fructus duo facit: quia vere pastosus. i. pclaros et predicatorēs in deserto huius mundi reficit: et elephantes. i. alios bonos et sim plices fideles ad pugnandū: scilicet per virtutes et bona ope ra contra mundū et carnē et dē: et inducit: quia ve re per aspectū succi huius fructus. i. per cōsideratiōē

et deuotionē sanguinis christi: homo pugnat audactus atq; vñ cit. j. Macha. vi. ¶ Stenderūt elephantibus san guinē vñ et mox. Et per huiusmodi memoriā et virtutē serpentes. i. tentationes et demones superantur: et erinde vermes sericum facientes. i. boni et viles nutriuntur.

¶ Fructus mori primo in flore albet: secundo viret: ter tio rubet: quarto nigrescit: et quanto maturior: tanto ni grior: et sunt mora immatura frigida et styptica: conforta tiua et constrictiua: quando autē maturatur: tunc sunt calida et humida: et quanto plus: tanto plus: ut dicitur Dīo scō. et pl. i. Sic homo primo in flore. i. in iuētute de bet albere per castitatē: deinde virere per honestatē: tan dem rubere per charitatē: vltimo nigrescere per humilita tem et penitentie austeritatē: et sic semper debet proce dere de virtute in virtutē: donec videat deū deorum. Et quanto est maturior. i. sapientior vel antiquior: tanto ni grior et humilior debet esse: quia licet dum erat immatu rus. i. dū esset iuuenis: insolens atq; leuis: esset frigidus per in deuotionē: siccus per in cōpassionē: tamen quan do efficitur maturus. i. senex: et prouectus: tunc debet esse calidus per feruorē charitatis: humidus per dulcorē pietatis. Aduratus est in virū aliū. j. Regi. x. Vel dic q; fructus mori sicut et cerasi est nouitius: qui quādo est im maturus. i. in statu incipientis et nouitatus: tunc adhuc est viridis per carnalitatem: immaturus per insolentie le nitatē: siccus et durus et frigidus per in cōpassionem/ obstinationē/ in deuotionē: sed vere tandē quando fit pro fessus/ tūc debet quasi totaliter immutari: quia debet maturari per discretionē: molli per cōpassionē: nigre fieri per habitus vilitatē et delectionē: et debet fieri cali dus per dilectionē: et humidus per deuotionē. Vel dic idem de quolibet iuvene vel antiquo. ¶ Arboris est ar bor: alta: que quasi tota est medicinalis: quia et fructus et radix et cortex et folium cōpōnunt medicīne. Nam radix eius incisā gūmi emittit quod multū est medicinalē: fm pl. lib. xvi. c. xxvj. vbi de moro inquit: Nouissima vrbis: nam arborū germinat: nec nisi ex acto frigore: et ob hoc sapientissima arborū est dicta. sed cum ceperit: vniuersa germinatio ita erūpit: ut vna nocte etiā cum strepitu to tū peragat. Sic vir perfectus medicinalis est et virtu osus quo ad omnes sui partes: quia radix cordis vel affe ctionis: cortex cōuersationis: folia loquutionis: fructus operationis medicinalia sunt. folia enī. i. verba fugant et eneruant serpētes. i. detractores: et vermes. i. simplices nutriunt per doctrinā. Radix etiam eius. i. cor qñ fundi tur per cōpassionē: tunc emittit gūmi. i. elemosynas: largi tionem: que scilicet est pauperibus medicīna: et sic quo ad oia est altis fructuosus. L. uncra fecit bona in repositio suo. Eccl. xxvij. Et sicut fructus mori reficit atq; nutrit: sic exempla bonorū alios recreant et delectant. Iste ergo sa piētissim⁹ arborū. i. hoim d: pro eo q; frigora et pericula tribulationū trāsire permittit: ut liberius fructus suorū operū prosequatur. Vel ista possunt applicari ad quosdā qui fructificare per bona opera nouissimi incipiūt: et hoc quia frigore in deuotionis sunt pleni: sed tādē ad fru ctus bonorū operū taliter propterat: q; tarditatē teporis virtutū abundantiā recōpensant: sicut de paulo aposto lo apparuit: qui vltimus inter apostolos conuersus dice bat. i. ad Rom. xv. se abundantius alijs laborasse: quia sicut dicitur 2a cor. x. Erunt nouissimi primi et c. ¶ Suc cus mori seu vinū multū est vtile medicīne: quia erinde fit vinū electuariū: quod dicit oīa morū seu panchestros: quod valet ptra squinantia seu angina: que tollit respi rationē: et hominē cito necat. Squinaria significat vere: cūdiā cōstīdē: q; interficit sine remedio pccōrē: sed vere qñ succus mori. i. gratia christi vel memoria sanguinis eius adhibetur: tunc et deponit verecundiā: et sic a pericu lo liberatur. Lant. ii. Fructus ep⁹ dulcis gusturi meo.

Capitulum. xvij. De Moro.

Morus est frutex crescens potissime circa ma re: cuius fructus flores et frondes cōpōnūt medicīne: sed fruct⁹ magis. Fructus autē ep⁹ q; recentiores: tāto simpliciter meliores: qui melius seruant in calore solis. q; in vna

¶ ¶ ¶ ¶

Lib. XII. De Myrrha et Myrro.

bi ar: vt dicitur Irido. 7 Pl. Talis est vir pfectus: q: iuxta
mare. i. iuxta amaritudinem contritionis vel penitentie
d ebet esse: 7 hos eius. i. conuersatio/ frondes eius. i. lo
q uatio/ fructus eius. i. exempla vel operatio bona sunt/
m edicinalia 7 virtuosas: fructus tñ eius. i. operationes ver
ba pcedunt. Et isti etiam fructus q: sunt rectiores
per iuuentutē tanto meliores: quia vere bona opera iu
ue ntutis apud deum pie ceteris sunt accepta. Ideo di
cat q uilbet: Ambulauit pes meus iter rectum a iuuen
tute mea. Eccl. ij. Et isti fructus/ scz bona opera/ meli
conferuunt ad calorem solis. i. in feruore charitatis/ vel in
ardore tribulationis et paupertatis/ q: in ymbria munda
ne prosperitatis. ps. In sole posuit tabernaculū suum.
2 **Myrrus** fm Irido. iuxta mare nascitur: et fm Plin.
de baccis 7 fructibus eius efficitur oleū eliquatur. Scdm
aute m Hieronymū in glo. Esa. xij. et. lv. myrrus est im
puribilis 7 aromatica: et kisa mēbra consolidat 7 pfoz
rat. mitigatue em/ refrigeratue 7 teporatue est nature.
Talis debet esse vir iustus: q: vere iuxta mare. i. iuxta
miserias aliorum per cōpassionē debet morari: ex fru
ctibus eius. i. ex suis bonis temporalibz debet eliquari
oleum pietatis/ elemosine 7 largitatis: et sic per virtu
tē pietatis 7 mie efficitur aromaticus per famolitatē/
et ipuribilis p bone vite 7 perseverantiē longanimitatē.
Nam tales pij 7 misericordes fessa mēbra. i. pauperes
desolatos consolidant 7 pfozant: squinantia 7 dolores
eorum 7 deolationes mitigāt: et effus suarū paupertatū
per elemosinas temperat/ refrigerant et refrenant. Esa.
lv. pro saluāte ascendet abies: et pro vitrea crescet my
rus. Urtica em que vlt 7 rodit/ signat auaritiā: loco
cuius debet in nostris cordibus myrrus pietatis cresce
re. Uel si vis dic q: myrrus est virtus spc: q: semper ha
bet locum circa mare. i. in statu amaritudinis 7 tribula
tionis. et ista pfoliat ne deficiat kssu in tribulatione/ co
rūq: dolores teporat/ mitigat 7 pfozat. Figura 7 ach. i.
vbi vir qui stabat inter myrta/ dixit angelo verba bo
na et consolatoria. Et idē et exponit. **Myrrus** est ar
bor iuxta mare crescens/ multū medicinalis: et styptice
seu restrictiue est nature: valet cōtra letus scorpionis: 7
contra multas alias passiones. Talis est abstinentia vel
penitentia/ que p certo semper debet esse iuxta mare. i.
circa amaritudinem pñtionis: et ista p certo habz vir
tutem stypticam 7 restrictiui omni supfluitatum vicio
rum et peccatorum: 7 morus 7 letus tentationum car
naliū sanat. 7.

Capitulum. xcvij. De Myrrha.

Myrra est arbor quinq: cubitorum in altitudi
ne: cuius folia similia sunt oliue/ sed magis cri
spa/ spinosa 7 aculeata. 7 hec quoddam gūmi
distillat qñ scindi tur: qd licet sit amarū/ est tñ
summe medicinale 7 pñtiosum: q: oia vlcera
7 morbos sanat/ si debite apponatur. 7 hoc gūmi viride est
et aromaticū/ sed amarū. Sic est L. hystus: q: folia ei. i.
verba similia sunt oliue quo ad pietatē/ aculeata tñ quo
ad iustitiam et austeritatem: et quando iste fuit incisus
in passione/ lancea scz seu clauis: tunc vere extinde stilla
uit myrra. i. ius sanguis pñtiosissimus: qui licet sibi
fuerit amarissimus/ nobis tñ est vtilissimus: 7 nos a pec
catis liberat 7 absoluit. Et sicut myrra corpora seruat
ne putrescat: sic sanguis xpi aīam liberat peccatice ab
omni putredine pñtiorum. Uel dic q: arbor est pñlat? cum
folijs zē. sicut supra. 7 ab isto debz distillare liquor: ama
rus. i. amara correctio subditoy delinquentū. q: ipsos li
beret a pñtō. Adanus mee distillauerūt myrra. Lani. v.
3 **Plures** aut sunt myrrhe spēs. i. septē/ colore 7 effica
cia differentes. Uel tñ aut habet dissoluendi/ cōfortan
di/ consumēdi: et mortua corpora a putredine pñuādū:
desiccandi/ pñtōdū: conglutinādi: roborandi/ 7 carnē
mortuā corrodēdi: vt dicitur Iose. 7 Plin. Et est myrra
spēs amara/ sed mirabiliter pñtiosa: q: de arbore qñq: volū
tarie stillat: 7 tūc est pñtiosissima: et de arbore qñq: volū
tarie stillat. Uel qñ aut arbor inciditur/ 7 sic inde emanat my
rra: q: licet sit bona. nō est tñ sūis bonitatis. Myrra est
pñia: q: multū est amara 7 grauis ad sustinendū: verū tñ

multū vtilis 7 medicinalis aīe peccatricē. Nam cū dū
solut p passionē vel contritionē pñtior 7 pñtior per
spet consolationē/ consumit 7 desiccatur per carnis corpo
ralem afflictionē/ carnē superfluat rodit. I. carnalē de
lectationē: et sic corpus mortuū. i. pñtōem vita grē pas
uarum seruat 7 purificat/ ne putrescat p eternam dāna
tionē: 7 ne kscat per infamē diuulgationē. et in ligū
hulus/ xps mortu? myrra 7 aloē fuit vncp. Pñtōem
vñ. Myrra 7 aloē 7 cinamomo aspersi cubile meli. Et
hui? spēc. i. pñtētiē/ sunt multa genera et multi mo
dōs: tamen sunt boni et vtilēs aīe. vna enī est vigila
re/ alia ieiunare/ alia disciplinā accipere/ alia corp? in pñe
grinationibus exercere/ alia pñtōem cōteri et penitere/
alia obedire alicui? ppter deū se supponere/ alia car
nitatē se domare 7 cruciare: et ille pñtētiē sepe spēc
myrrhe pñtē. multe enī tribulationes iustoy. **Septē**
vel myrra est spēs suauissimi odoris/ sed amarū/ sa
poris: que de arbore zē. sicut supra. pñcedenti. Sic vñ
ab hoīe pñt emanare duplex myrra pñtētiē vel pñp
tatis: vna sine coactione/ qñ scz ex pñpito motu aliqñ
trat religione/ vel aggrēditur bonū opus/ vel alimū ali
le. Alia inuolūtate 7 coacte/ qñ scz homo pñmo a deo
vel plato inciditur p mūdū tribulationes 7 correctiones
et qñ cōpellitur emittere myrrā pñtētiē: vt qñ agnū
tionē sui ducitur pñtōis a dño plaga: sicut dicitur deo
rioch. ij. Adach. ix. Sed vere illa prima est melior
acceptio: 7 odorosior et famosior/ qñ illa quā inuolūtate
aliquis perficit flagellatus: et ideo ista vñ elera. Unde
Eccl. xxiij. Quasi myrra electa dedit suauitatem odoris.
4 **Septē** sunt myrrhe spēc. i. oēs: oēs sūnt aīe medicina
les/ licet amare. Sic tribulationes mūdū sunt pñtētiē
fames/ sitis/ frigus/ estus/ lassitudo/ infirmitas/ et mor
bis sunt septē sagitte ad adan. 7. Uel de pñtētiē la
pna. Uel dic q: myrra est gratia dei: que cōglutinat pñe
charitatē/ consolidat per cōfatiē firmitatē/ consumit
penitentia asperitatē/ dissoluit per pietatem zē.

Capitulum. xcix. De Myrra vnguento.

Myrra est vnguentū de myrra 7 alijs spēc
bus aromaticis confectū/ quod habet vñtē
hiores in siccitatis cōsumēdi/ et ex aromaticis
tute aīales spēs reparandi/ et ex amaritudi
vermes 7 pediculos interficēdi: Indole est
p ipm cōpescitū: in iūcta corpora a putredine cōfortat
tur. Talis est penitentia: q: ex myrra amare cōfortat
alijs spēcibus/ scz cōfessione 7 satisfactioe cōponat
Istū enī vnguentū desiccatur malos humores carnalis
voluptatē/ expellit vermes iudicē/ 7 putredine luxuriatē
pñtētiē: et q: est aromatica p bonā famā/ 7 spēs interio
res. i. bonas affectiones reparat 7 restaurat. Impletur
domus ex odore vnguenti. Ioan. xij. Iñtū enī vnguentū
habuit Adagdalena q fuerat peccatrix. Lu. vii. Et pñt.
mises arboris myrrhe qñ cōburitur/ ex fumo tali mobi
morriferi cōrahuntur/ nisi floractio beneficiō liberentur
Sic vere quādo plar? pñtūtur in igne luxurie vel auar
tie/ tūc ex fumo sue ifamie 7 maloy suoy expēloz alij co
cidunt. Ap. ix. Quid uratus est sol 7 aer de fumo putē
ci dunt. Ap. ix. Quid uratus est sol 7 aer de fumo putē
ci dunt.

Capitulum. c. De Andragora.

Andragora est herba habens et rursus mala
vel poma super folia: et fm Plin. pñtioram
anthropomorphon: sic vocatur/ eo scz q: ha
bet radicē forme hoīs in multis similes. So
lla habet expansa sup terram/ bete vel lactu
ce similia. Adala ei? odorifera 7 colore crocea/ gustu
sunt insipida: 7 ideo est nō sunt apia: fm Irido. vñ tñ
habent somniferā et somnū olfacientibz inducūt: ma
xime coxer eius cū vino bibitus: sed si nimis q: vñ
mortem procurat: vt dicit Irido. lib. xviij. Iñtū etiam
virtutem mandragora doloze minuent: q: si scindat 7 seco
potauerit: ita sopitur 7 obdormit: q: licet scindat 7 seco
tur/ non sentit: et ideo secandis offertur/ vt non sentiat
inelsuram. Adandragora est mundus: cuius ramū vel p
lla sunt mundant: cuius poma 7 fructus sunt diuulget
delicta. Iñtū ergo mandragora. i. mundus folia sua. i.
illos suos mūdānos/ expantia sup terram: q: de istū non

Lib. XII. De Bádrazora. Fo. CCLXXXIII.

curat nisi de terrenis: et circa ea lacet p affectu. ¶ Iudith
xliij. et cec holoternes lacet i terra. Et iō in talibz folijs
sunt poma mādragore. i. diuitie mudi: qz mali et pēdēs
obtinēt diuitias in h mudo. Unde ps. et cce ipi pēdēs
in seculo obtinuerūt diuitias. ¶ Ita aut poma. i. mudi di
uitie: et delicie sūt pulchre et odoriferæ de delectabilis pec
catolide et gē gustui. i. bonis vtris et spūalibz inuide sūt
et amare. ¶ Ita tñ herba cū pōis suis. i. mūdus cū bonis
suis hñt vim somniferā: qz pē qñ p amozē et affectionem
aliquē ea porat et sibi incorpōrat statim dormit in petō et
delicijs istis gēcit et delectat: et h intantū q licet scī
datur et fecit p labores et tribulationes et p diuinas cor
rectiōes et flagellatiōes: tñ nō sentit nec dolor. Et sicut p
qz mudi diuites plus laborat p mudo qz boni p xpō: et
tñ hō nō congruit nec dolent et laborāt in h delectant et gau
dent. ¶ Ideo hēc. v. dñe pūssisti eos: nō voluerūt. Et t
labere. i. i. Frustra pūssi filios pios et. Figura de Iona:
qut in nauī dormiēs nō sentiebat periculū donec i mare
efferet pietus: et a cepto abhorz. Sic petiō in mari mudi
dormiens nō sentit periculū maris et ceti. Inferni et
diabolū. ¶ Iñ cū in amore mudi ita dormiūt delectant et
involuntiqz tribulationes et labores et miseria qz eis i
mittit deo: vilipendūt: nec ppter h corrīgunt. Et berna
uerūt me sed nō doluit: traxerūt me h nō fēli. ¶ Prover.
xliij. Et dicit qz mādragore sunt diuites: et isti sunt du
plices: masculi. Et temia ad hanc: et silitudine hñt hōis
nō hñtne: quoz folia. i. verba circa terrā. i. circa tpalia
sunt expāsa: isti sunt onerati pōie. i. tpalibz diuitijs:
qz et certo vim hñt somniferā et mortificatīa. i. male eis
venit. Et dicit qz mādragore significat mudi pperitā
et qz facit hōies in petis dormire: qz reuera vim hñt mo
tificatīa: qz hōi pōis et ibit: infirigidat p incedo
tione: et mortificat p eternā dānationē. et pōne figuram
(qz optime ad hēc facit). Iudith. de Sēara: qz potato la
secūdis et vulnerādis. i. illis qz diaboli vñt ppetiō i
ferno dānare et fecare: offert ipse talē mādragorā. i. mū
di bona. et nō sentiat nec pūdeant istas penas et. Et
dina melius. Et dicit qz mādragore est amor dei: volēti
mūdi dormire et delectari: qz nō sentit quicqd ei inferat:
pñ in martyribz: qz ipso pōt ubi nō sentit iū vulnera et
tormēta. Allega sicut supia. De amore etiā mudi pñ qz
gu. Solus amor: nomē difficultatis crubescit. Hā vt dī
idem: Labor amant: bñ est dulcis. Et dicit qz mādragor
est et vir pfect: cui folia. i. hñba sunt expāsa circa terrā. i.
ribus odorosis et pñosis et famosis. Ad. viij. Mādragor
hōis silitudine representat: qz sicut hō est alit rōnale et bes
tialis: sic iste est in corde rōnabile et bñ ign. Dñi. vi. qz
qz mādragora est et paradiis et datū est ei. Et dicit
uite et delicie. Sed. pē herba ista pñ vim somniferam: qz
qñ spem bibit et incorpōrat: tunc hō obdormit p reuo
catore et pemptationē et dolores et mudi tribulatiōes nō
sentit: sicut pñ in martyribz. Et iō medici. i. plati et pdi
catore cū vno pñolatiōis et pñcatiōis debet ista offer
re secūdis et vulnerādis. i. corrigēdis et pñcōdis: dicen
tes ad Rom. viij. qñ non sunt cōdigne pñaliones pñi tē
pōis ad eternā gloriā: qz reuelabit nō nobis. Et hōi man
dragorā intelligi hñt parit: qz facit oia leniter suppoz
tatio: folia. i. loquutiō: fructus. i. oporū: facit nos dormi
tē p deuotionē et dilectionē. i. bñ pñderent: et mala mū
dragore pñt p fortitudine et pñctionē. Et sicut luce mā
cholerē impetū hñt infirigidat: sic succus. i. xpī gñt vel doctri
na infirigidat ardore luxurie et cholēra et ignem avari
tis malculi refrēnat: et marie sū cū lacte. i. cū gñ milie
dragora matricē disponit ad cōceptionē: pñtem hñt pñm

¶ Pl. et Pla. infrigidādi: repercutiendi: formū pnuocū-
di: oēm fluxum superi? z inferi? restringēdi. Talis natu-
re est doctrina vel p̄dicatio: q̄ v̄e hec disponit matrīcē. I.
conficiam auditiēs ad p̄ceptionem boni. positi vel gfe
meriti z p̄ritus fluxū virtutū stringit: formū cōtemp-
tationis induct: malos cogitatus repercutit: et ad secun-
dum fluxū disponit. Figura. Gen. xxx. vbi Rachel erat
sterilis: nec poterat parere: sed filius Leie. sororis sue au-
tulit sibi mandragoras de agro: que comedens cōcepit
z peperit plures natos. Sic vere quando Rachel. i. alis
qua persona est sterilis a fructu bonorū operum: tūc de-
bet comedere z sibi incorporare mandragoras. i. doctri-
nam et p̄dicationē: quā filius Leie. i. p̄dicatio: filius peni-
tentie in agro facit scripture colligit: et sic poterit im-
gnari. Item p̄ oia dīc de gfa dīc: quā filius Leie. i. Ma-
rie. i. Chastus. i. nobis de agro paradisi attulit: et nos bo-
nis operib? imp̄gnauit: et hec formū p̄nuocat z c. sicut
supra. Vel expone de spe celestis glorie: que omnia sup̄as
facit: et poiem fecundat per p̄ritus z c. Figura sicut
supra: et expone. ¶ Ad mandragora disponit ad conce-
ptionē mulieres calidas z humidās: sed frigidas et sic-
cas impedit z retardat: vt dicit Plate. Sic diuitie illos
qui sunt per pietatē humidī: calidi per charitatē dispo-
nunt ad bonorū op̄ez fecunditatē: illos tū qui sunt sicut
per incōp̄ationē frigidi per in deuotionē imp̄diunt: q̄
se bz bonis diuitie p̄ficiunt: malis obfunt. ¶ Eccl. xxxv.
Ibēc oia bonis in bona conuertunt: similitur malis i ma-
la. Nam sicut fin Pl. i. poma ista solo odore infertit foma-
nū: sic diuitie z bona mīdi sola imaginatione et cogi-
tatione faciūt hoīem in ipsa dormire z delectari. Et sic
cur si quis mandragora indiffrēte vire fuerit per eam
mortem incurrit: sic mīdi diuitie mortē eternā inducūt:
si indiffrēte eis quis vtatur et male. Ideo. i. ad Thessa-
lon. v. Non dormiamus sicut ceteri: qui spem nō habēt.
¶ Scdm Pl. i. n. cauent floscos mandragore contrariū
flatum venti in eius floscone: tres circulos gladio cir-
cūferunt et circa eam faciūt et expectant fodere vsq̄
post occasum solis: et sic credunt eius p̄cipuas esse p̄rit-
tes. Succus ei? in sole defleat: et mala ei? in vmbia: et
sic medicine vsibus deputantur. Et sic inuent in lap̄
dario: ista herba quando colligit: clamat z conqueritur:
et si quis vocem eius audiat: moitur: et ideo necesse est
vt caute a floszibus colligat. Ad mandragora est homo: q̄
p̄ certo offi est in terra. i. in mundo radicatus p̄ malam
consuetudinē vel malā affectionē: si p̄latius vult eū
extinde auellere et colligere p̄ correctionē: tunc ipse cla-
mat z conquerit per murmurationē z appellatōnem:
quia nō amat p̄filiū cum q̄ se corripit. Prouer. xv. Et
etiā ipsum correctorem et alios audites z aīares in-
terfici per diffamationē: q̄ Qui arguit deorsum: ipse
sibi iniuriā facit. Prouer. ix. Et ideo necesse est vt ra-
les inueterati in malis consuetudinib? z radicati: oue-
lantur et corrigantur caute z sapienter a p̄dicantibus
z p̄latis: et ideo debent cauere ne ibi sit status v̄tū.
motus superbie: vel impetūs iracundie vel furoris: im-
mo primo debent circūfodere cum gladio verbi dei: ip-
sum scilicet per verba facit scripture: circūduendo et
recondendo concludendo: et ad bonum incitando: quia
scilz circa tales nō est ausere sed benigniter proceden-
dum: et sic tandem poterunt colligi. i. corrigi: et ad v̄sus
medicine spiritualis feruari: quia scz tales sic conuersi
quo ad vitam sunt alisq̄ medicinales: et succus. i. carna-
lis s̄forum ad solem. i. ad ardorem penitentie defleat:
et fructus seu poma. i. eorum opera in vmbia humi-
litas feruantur. Omnia ista parent in Paulō: qui p̄
mo fuit tribus circulis. i. tribus diebus excreatus: z tan-
dem post occasum solis. i. postq̄ fuerat lumine p̄gnatus
perfecte est correctus: baptizatus z conuersus. Et tunc
dicit illud terminis meis. Job. xxxviii. Vel dic q̄ reli-
giosis quando de terra. i. de mundo tollitur a deo per
cōctionem tribus circulis. i. tribus votis affringitur:
et sic post solis occubitū. i. post vite excreum a deo col-
ligitur: et in apotheca ponitur paradisi: fructus autem
eius et succus z c.

下月月月月

De Duce.

similis cannabina

Capitulum. cii. De Menta.

Capitulum. ciiij. De Adalua.

1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 2678, 26

[illegible]

Lib. XII. De Ruce. Fo. CCLXXXIII.

mollis p benignitate vinctuosus p charitate/ alb^o p in-
nocentie puritate: p hie debet habere triplex spirituale
vestimentum: quia primo debet interius indui camisia
candida pure castitatis: et qto plus maturabit se senescet
tanto talis camisia debz eide firmius inherere. Amicus
syndone sup nudo. *Idar. xliij.* Scdm indumentu est du-
rum et rude: et significat duritiam et firmitate boni propo-
siti et voluntatis: qd debet esse rude p hu militate: qz scz
non debet de ppsis viribz cōfiderē: qz magna est fir-
mitas/ propriam infirmitate cogitare. Tertiu indumen-
tum significat amaritudinē exterioris penitentie et aspe-
ritatis/ in qua p certo debet esse inuolutus. et sic per ista
tria poterit a nocementis exteriorū victorum tueri. *Eze.*
xviij. Sumplisti vestimenta tua multa coloria. Et sicut qto
nux plus maturat/ tanto cortex ista ab ea plus elongat/
et finaliter ab ea cadit/ et remanet pulchra et munda: sic
homo qto plus antiquat per perfectionis et senectutis
etatem/ tanto cortex penitentie ab eo plus elongat. i. qz
ipsam leuiorē reputat et inuenit: qz. eā nō habz ppe cor-
per grauitatem: et finaliter in morte ab eo cadet et cessat:
bit: et mūdus et purus in eterna requie remanebit: quia
tunc absterget deus oēm lachrymā zē. *Apoc. viij.* Et si-
cut cortex est amara et humida: sic penitētia dē esse ama-
ra per cōtritionē et humida per lachrymationē. *¶* Ruce
qñ est viridis: interius est mollis et leuior: et exterius est
viridis/ scz in cortice amara et teretida: et tngit et inficit
contingentem/ cortice etiā et testam interiozem habet du-
ram et nodosam: exinde etiā nucleus extrahit/ et a comitē-
bus sep^o deuoratur. Sic de qñ homo est viridis per lu-
pam et carnalitatem et imatur/ per insolentem leuitatē/
tunc interius est mollis et delicatus p voluptatem et de-
lectionem: exterius autem in cortice persequutionis est
viridis per curiositatem/ interius item habet durā te-
stem. i. oblationē et incorrigibilitatem: et cortex eius. i.
exterior conuersatio fetida est p infamiam: et contingē-
tes. i. vicini inficit et corrūpit per mali exēplū dationē.
et ideo de talium incorrigibilitate/ duritia et oblatio-
ne dicitur *Eccl. xliij.* homini fornicario omnis panis
dulcis non satigabitur transgredies vltim in finem. *¶* Si
nalter tñ extrahitur et frangitur per mortem/ et a cor-
nibus demonibus deuoratur. *¶* Effodiat eum corui de
torrentibus zē. *Proverb. xxx.* *¶* Loxit nuxem eleuat/
et vomitendo eam cadere/ ipsam frangat. Sic vere dia-
bolus videns q non potest hominem frangere per pec-
cata/ procurat eum eleuari ad dignitatem et prosperi-
tatem: et sic facit eum per supbiam cadere/ et sic p mor-
tem corporis frangitur/ et per damnationem eternam fi-
naliter deuoratur. *Job. xxx.* Eleuasti me/ et quasi super
dō ponens elisi me valde. *¶* Ruce nux dū est viri-
dis/ amarā et teretida habet cortex/ qñ tñ maturat/ cadit
ab ea talis cortex/ et remanet mūda/ dura et fortis/ exteri-
us et interi^o alba/ vinctuosa/ calida et sicca et medicinalis/ et
oleū inde fit optimū. Sic de licet hō in sua viriditate. i.
in sua inuentute habeat teretidam et vilem corticē. i. malā
et infamem exteriorē cōuersationem/ qñ tñ antiquatur
et senescit/ tñ debz talis cortex cadere et deficere. *¶* Exui-
te vos veterem hominem. *ad Ephē. iij.* Et debet effici ex-
terius durus per penitentie austeritatem/ mundus per
conuersationis honestatem/ interius autem in conscien-
tia albus per castitatem/ vinctuosus per benignitatem/
mollis per pietatem/ calidus per charitatem/ sic^o per
abstinentie macerationem/ emittens oleum. i. elemosy-
carum per vite et doctrine perfectionem. *ps.* Senect^o
mea i misericordia vberi. *¶* Et per statum viridem intel-
ligo statum mundi/ vel etiam statum nouitatus: per sta-
tum autem maturitatis intelligo statum religionis/ vel
statum professionis. *¶* Et sic q viriditas est status pec-
cati: maturitas status penitentie et conuersionis zē.
¶ Ruce arbor (sicut patz intuent) in formam crucis fi-
guratur et cōmuniter. Fructus autem eius quasi in for-
mam crucis inuenitur fissus: in fissuris etiam interioris
nuclei est quoddam tenue lignum/ qd similiter continet
formam crucis. Sic vere homo debet esse spiritualiter

dispositus more crucis: quia debet esse superius exten-
sus ad celestia per contemplationem: inferius ad infer-
num et terram. i. ad mortem per timorem et mortis reco-
dationem: a dextris autem et sinistris. i. ad amicos et in-
micos debet extendi per charitatem et dilectionem. *¶* Co-
pus suum crucifigentes zē. *ad Gala. v.* In fructib^o etiā
eius. i. in operibus debet semper resultare lignum cru-
cis. i. similitudo et impressio crucis *¶* Histi et passionis/
vt scilz ibi appareat humilitas/ perseverantia/ peniten-
tia et cetera similia. *¶* Husto confixus sum cruci. *ad Sa-
lath. ij.* *¶* Hucus fructus si temperate sumatur/ bene nu-
trunt et proficiunt comedenti: si autem imoderate et ni-
mis laute quis eis vtatur/ cholera et malos humores
generat/ et capitis causant grauedinem et dolorem. Sic
mūdi diuitie si debite qd eis vtatur/ et nō nimis: sed tē-
perate ex eis habuerit/ scz ad sufficientiam: tunc conue-
niunt et proficiunt/ et spiritualiter et tēporaliter nutriūt:
si quis autem nimis ex eis comederit et habuerit/ et sine
discerone eis vltus fuerit/ tunc cholera. i. ardor au-
ritie/ malozq humores carnalitatis et luxurie in eo gene-
rant/ et dolorem capitis. i. laborem et sollicitudinem i eo
causant. *¶* Deo bene pseebat sapientis: *Prover. xxx.* Nec
diuitias nec paupertatem zē. Diuitie cōgregate in ma-
lum dñi sui. *Eccl. v.* *¶* Huces sunt calide et sicce et yn-
ctuose/ et valent contra venenum et multa alia zē. Sic
charitas zē. *¶* Illud quod est bonū in nuce/ nunqz sedat
contingentem: sed illud quod nihil valet: scz corium seu
cortex. Sic mali et non boni sedant alios et corrumpunt/
verbis scz et exemplis: qz sicut dicit *Eccl. xij.* Qui tēti-
gerit pccem/ inquinabit ab ea. *¶* Nota qz h agitur de nu-
ce magna et gallicana. Omnis em fructus habens du-
rum corticem/ dicitur nux: sicut castanea/ auellana zē.

Capitulum. cv. De Ruce auellana.

¶ Auellana dicitur ab aliquibus nux silue-
stris/ et dicitur ab auellere/ eo q in loco publi-
co crescens/ a transeuntibus auellatur: min^o
est calida et vinctuosa et nutritiva q domestica.
ca. est dura ad frangendum/ difficilis ad di-
gerendum: digesta tamē bene nutrit: et multum est me-
dicinalis: vt dicit *Isaac et Constant.* Cortex etiam ei^o
valet cōtra alopeciam/ si melli miscetur/ et capillos cre-
scere facit. Tales sunt siluestres seculares: qz. i. talis res
ligiosis et clericis minus sunt calidi per charitatem/ mi-
nus vinctuosi per pietatem/ minus nutritivi per elemo-
synarum largitatem. Duri em sunt per oblationem/
difficiles ad frangendum per correctionem/ et ad dige-
rendum per conuersionem: digesti tñ et conuersi/ emen-
dati et correcti/ tunc bene nutriūt p elemosynas/ scz pau-
peres: et corpori ecclesie proficiunt atqz prosunt. *¶* Cortex
em eorum. i. substantia temporalis quando melli. i. doli-
cedini pietatis p miscetur/ tunc medicinalis efficit illis
qui pilos. i. diuitias perdiderūt. *¶* Pauperib^o quos suis
elemosynis reficiunt atqz iuuant. *psal.* Adiuvit pauper-
em de inopia. *¶* Auellana non ex toto cortice includi-
tur/ sed ex parte: et dicitur auellana/ ab auellendo zē. si-
cut supra. Sic multi sunt qui se cortice penitentie peni-
tus non includūt: qz corp^o in choro/ cor habet in foro: vt
sunt multi mali religiosi: et iō qz isti in loco publico. i. in
mūdo p morant: vt qz mūdi negocijs se exponūt/ idcirco
a diabolo facilliter auellunt/ vel alias remouentur. *¶* Esa.
viij. *¶* Eam^o ad Iudam/ et auellamus eum ad nos.

¶ Ruce muscata est fructus cuiusdam arboris indie
in testa dura sub cortice detinet: et tam cortex q
interior/ nucleus virtutē habet calefaciēdi/ confortandi
cerebrum/ et spiritualia recreandi/ ventositatē extenuā-
di: vt dicit *psal.* Diosco. et *Plata.*

Capitulum. cvj. De Rardo.

¶ Rardus est herba modica/ spinosa et odorifera
que masticata linguam desiccatur: virtutē ha-
bet confortandi/ spūs odoratu reparandi/ oīs
fetorem tollendi/ lingue paralytū tollit/ con-
ceptionem adiuvat/ opilationes splenis aper-
it/ epilepticos iuuat/ et ad alia multa valet: que oia etiā
facit oleū qd ex ea eliquat: vt dicit *psal.* lib. viij. et *psal.*
R R R R R

Hardus parua est humilitas/spinosa est penitētia; calida est charitas: oēs tñ sunt odorifera per bonā famam: et ideo cor pfortant p ipem de eternis: spūs. i. grās et virtutes reparat: et oīs fetorē. i. infamā verboz amputant et eoz inhonestatē: paralytū lingue. i. verecundiā confitēdi et loquendi spūaliter tollunt: cōceptionē boni ppositi procurant: et ad alia multa valent. Idem dic de qualibz virtute: et maxime de grā dei. Vel dic q nardus est psona bona et pfecta/parua per humilitatē/calida per charitatem/spinosa per pnie austeritatem/odorifera per famē et vite sanctitatem. Et ideo de beata Agnē canit: Hardus odorifera q fundit odorem. Lypus cum nardo dererunt odorem suum.

Capitulum. cvij. De Olea.

Olea est arbor/oliva est fructus/oleum succus. Et est olea arbor viridis/habens folia subalba/estate et hyeme virentia: flores habet multos et redolentes: fructus ei pingues sunt/sapidi atqz dulces: et radix eius amara est: et ex radice amara surgit oliva in nutrimentū ignis/in medicamentū infirmi/et in pabulū esurientis: vt dicit Iſid. lib. xvij. Talis est ipso vel vir perfectus: qz vere folia ei. i. exterior cōuersatio semp viret p honestatē: qz in hyeme tribulationis et in estate p pteritatis debet durare vltor: suus. i. decor sue honestatis et sue grē et virtutis. Et est. xliij. Quasi oliva speciosa in campis etc. Sunt etiā subalbida per castitatem. Flores eius. i. interiores affectiones minuti sunt per humilitatē/odorifert per famositatem: fructus ei. i. operationes pingues sunt per pietatem: dulces per benignitatem. L. anti. ij. Et fructus ei dulcis gutturi meo. Radix eius. i. cor amarū est per contritionem: et ex eo surgit fructus bone operationis: qui ignem charitatis suis exemplis accendit: infirmos in fide et moribus corroborat atqz sanat: et esurientes/scilz pauperes/pietatis operibus efficit atqz nutrit. P. salm. Satiavit animā inanem et animā esuriētem. Vel dic q oliva est beata virgo: cuius origo et radix est populus In deorum: qui amarus est p vitia et peccata: et tñ ex eo pcessit ista olea vel oliva: q fructus dulces. i. opera milericordie semper habz etc. sicut supra. Ideo dicitur Iſid. re. xj. Oliuam vberem/puleham/fructiferam/speciosam/vocauit oīs nomen tuum. Oliva radicē habet amarā/corticē filiter: fructus tñ eius dulcis est atqz pinguis: ex quo fit oleū/cibus et medicina. Sic vere qñ homo est amarus in radice cordis per contritionem/in cortice cōuersationis per exteriorē macerationem/tunc fructus dulces. i. opera bona profert: et oleum milericordie et pietatis fundit. Petra fundebat mihl riuos olei. Job. xix. dic sicut supra. de virgine/q fructus huius olei est christus/dulcis/pius et benignus: qui oleum mifericordie nobis stillauit. Infundens oleū et vinum. Luc. x. et ignem charitatis accendit. Ignem veni mittere in terram. Luc. xij. et esurientes pabulo et etiam pane in deserto paut. Matth. xij. et infirmos peccatores sanauit. Figura de samaritana. Luc. x. etc. Oliva multe ē duritie et firmitatis/et quasi impetibilis: sed licet sit magne duritie et firmitatis in substantia/multe tñ est humo sitatis interius i medulla: ex eius em fructu oleum eliquatur. Sic vere nos debemus esse duri et fortes cōtra omnia vitia et tormēta per constantiam/fortitudinem et virtutē: ita q nō debemus succūbere nec cedere nec putrefieri per pctm/sed p perseverantiā impetibiles permanere. Seneca: Utere officio qd semel sumpsiſti: turpe est oneri cedere. Interius tñ in medulla. i. in corde debemus esse teneri et humidi p fluidam pietatem (illū em q sciunt alijs compati et misereri/mellius durant et perseverant in charitate) oleum etiam. i. abundantia elemosynarum et operum pietatis ex nobis fugiter distillare. Iſid. ix. Oleum de capite tuo nō deficiat. Vel dic q licet platus sit exterius in cōuersatione et cortice amarus et durus per correctionē/intus tñ debet esse mitis et benignus et pius per compassionē. Exemplum de Iſoyle qui pie deum orauit pro populo delinquentē in vitulo/et tamen eos dure et seuerē puniuit: quia fm Senecam:

Plus debet esse seuerus dominus/pius pater/mandatorum cultor/victorum vltor. Scdm Pl. arborē oliuarum fructiferarum nō voluit solū nimis pingue vel macrum/sed temperatum/nec regionem feruentem nec frigidam/sed temperatam. voluit em esse in loco temperate calido et sicco/pingui et macro/soli exposto: roseo et li etiam humefacto. multum em eis confert celum. i. celestis influentia temperata. Sic vere illi qui sunt fructiferi per bona opera/non debent appetere solum. i. statū qui sit nimis pinguis per diuitias: nec nimis macer per paupertatem: nec regionē vbi sit nimis calor avaritię et cupiditatis/nec nimium frigus inducutionis et tepiditatis: sed locum et statum temperatum et sufficientē: ex plo Salomonis (Prouer. xxi.) qui a deo petiuit sibi dārī nec diuitias nec paupertatem/sed sufficientiam. Tales em maxime debent petere solum seu societate vel statum qui sit temperatus quo ad vite sufficientē necessitatem: soli. i. L. hysto et bonis eternis expolitus per contemplationem: et roie celestis doctrine humectatus: sic erit fm illis qd celi. i. Quasi oliva pullulans/et quasi expressus etc. Scdm Pl. multū confert oliue tempus et aeris serenitas. Nam si imbutū fiat copia qñ oliue murescunt/oleum facilliter vitatur/nisi forte p sublequentem serenitatem tempore emendetur/per quam liquoris superfluitas desiccetur. Sic etiam multis bonis confert serenitas. i. prosperitas: quia quando vehementes imbres. i. fores tribulationes ingruunt/facilliter corrumpunt et vitiantur per impatientiam et desperacionem: nisi forte subsequens serenitas. i. spes future felicitatis eis subueniat et succurrat. Nam in enim tribulatio nocet nisi spes remediatur. Nam. i. j. porte finisolum aperte sunt et tēplum ad solum dirutū est. Scdm Pl. oliua non indiget rastro vel falce/ vt putetur mox vitia felle soli et rosi pmititur/verno tempore gaudet/et incipit flores: fructus autem eius circa hyemem colligit/et circa radices ei⁹ crescit quādā falce et adulterine colle: quas agricole terra aperta pēdunt post fructus collectionem: sic mirabiliter emendant. Oliva est vberitatis: qui pro certo nō indiget rastro vel falce: incipit te correctionis et tribulationis: hoc quia nulla sunt i eo superflua/q debeant resecari: imo soli xpo per dilectionem/roie celestis grē per deuotionem est totaliter commendus. In verno em tempore. i. in principio mortis/et flores per bonas affectiones: et circa hyemem operationes in senectute/colligunt fructus eius. i. bone operationes qz sez in senectute sunt maxime honesti et apti ad alios edificandum. Ueritatem qñ fructus talium sunt colligunt. i. quando p bona opera fructificauerunt: tunc qz circa radices cordis et affectionis crescant qñqz falce radices et adulterine. i. aliqui motus inanis gile et psumptionis de meritis/vel male affectiones terrenorum etc. Ideo agricolę pēdatores vel prelati debent eis predicando terram aperire. i. suam vilem et terrenam conditionem et naturam ostendere: vt sic possint radices humilium extirpari/et oīs vana gloria eliminari: sic meliores et tēctiores i bonis operibus sunt. Luc. xij. Sine foliis cundiores i bonis operibus sunt. Luc. xij. Sine foliis circa eam eam: et mittam stercorea. Vel dic q quādo male radices. i. male affectiones et vitia et peccata impediunt fructum bonoz operū in aliquo tempore debz prelati dēdere per correctionē/et terram aperire/et talia prelati dēdere et auferre. Ser annis purabis vineam tuā. Luc. xxi. Quando fructus sunt in oliua/non debz oliuam etiam cū virgis dure percutere/ vt fructus ex cutiat: qñ an no sequenti sterilis fieret/minus em fructificat sic percutiſa: vt dicit Plin. Sic vere qñ in aliquo subdito sunt fructus diuitiarū/oluias suos. i. princeps/vis vel platus debet eū cū virgis. i. cū fortibus tribulationibz rapina: nibz percutere/ vt fructus diuitiarū extorqueat p rapina: sicut faciunt tyranni: et hoc qz steriles eos faceret p paupertatē/ ita q in anno sequenti inueniēt minus de fructibz ad suā necessitatē: sicut pty in ipsiis pncipibz q ita demant subditos suos p rapinas: q ipsi nec p se nec p eis nihil habent. Prouer. xxvij. Aegritudibus impijs rume hoim. Vel dic q platus non debz nimis dure percutere

Lib. XII. De Oleo. Jo. CCLXXXV.

et corrigere subditum/ut fructus bonorum operum ab eo ex-
torqueat: quia multi sunt qui a bonis operibus sterile sunt
per oblationem/impatiuntur etiam apostasiam/quā-
do nimis dure corriguntur et tribulantur. Item. xv. Quia ne-
runt de fructu populi meum: et tūc vixi suis non sunt re-
uerſi. vii. Et. ita. Populus non est reuerſus ad percutiē-
tem ſe. ¶ Olea multos portat fructus: quosdam immaturos
et virides: alios maturos et nigras: alios medio-
cres et rubeos: ois tūc olia q̄to exteri? nigras: tanto in-
terius maturas: et vinctuos: et ad exprimendum oleum
aptior: ut dicitur Isaac. vii. Et. ita. Arbor ista est ec-
clesia: et religio: que pro certo multos fructus. i. multos
subditos cōtinet et fideles: q̄ quidā sunt immaturi et vi-
rides: scz nouitij et incipientes: qui adhuc sunt immaturi
per insolentia leuitatem/ virides per carnalem volupta-
tem. Alij sunt rubei et medio-cres: scz p̄ficiētes: q̄ debent
esse rubei per charitatem. Alij sunt maturi et nigri/ scz
p̄fecti: qui debent esse nigri per humilitatem/ maturi per
vite et mox honestatem et sanctitatem. Ideo dicit ps. Ego
quasi olia fructifera in domo dñi. Et q̄to q̄s est nigras
humilitate/ tāto pro certo interi? est vinctuos pietate/
et maturi sanctitate. Unde exteri? humilitas interio-
rem denotat sanctitatem: q̄ vbi humilitas/ ibi est sapiē-
tia. Prover. xij. ¶ Scdm Aristot. fructus olue nunq̄ in ar-
boe p̄fecte matureſcit: etiā si p̄ multos annos ibi eſſet.
Ideo oportet q̄ fructus collecti in vna cōgerie cōgregentur/
et sic cōſortato calore per mutua cōpreſſionem matura-
buntur. Sic vere hoies vix aut nūq̄ poſſunt maturari
per vite ſanctitatem et mox/ q̄ diu ſunt in arboe vbi na-
ſcuntur/ ſcz in mūdo: immo p̄e neceſſe eſt q̄ inde auellantur
per terrenas cōtēptum/ et q̄ in cōgerie religioſis vel
eccleſie vna cū alijs cōgregentur/ et q̄ multum per vilita-
tem et cōcordia cōpreſſantur: et sic calor charitatis in eis
mutuo cōſortabitur: et ad p̄fectam morum pueniēt ma-
turitatem. Sen. i. Congregentur aque que ſub celo ſunt/
in vno locum. Et dic q̄ homo non pōt fieri maturus per
ſapientiam et diſcretionem in arboe. i. in patria vbi naſci-
tur/ immo oportet q̄ inde exeat/ et q̄ longe ad ſtudia ſe-
cūertat/ et q̄ ibi vna cū alijs cōmoretur/ et per plures
dies ibi in ſtudio in ſocietate ſcholarum pſeueret/ et sic
cōſortabitur et cōualeſcet calor ingenij naturalis/
et ad maturitatem diſcretionis poterit puenire. Joā.
et Luc. iij. ¶ Nemo p̄pheta acceptus eſt patria ſua. Ideo
Abraham dictus eſt: Sen. xij. Egredere de terra tua etc.
¶ Olue rubeæ nec multum mature/ nec multum vinctuos
ſeritiores ſunt ſtomacho/ ſm Isaac q̄s mature et nigræ:
q̄ licet mature plus nutriat/ tñ ppter vinctuoſitatem ſu-
pernatat: nec ad locū decoctionis deſcendit: et ſic in hu-
mores ſupfluos et putridos cōuertitur. Sic vere q̄q̄s ac-
cidit q̄ illi q̄ ſunt medio-criter rubei per charitatem/ ma-
turi per ſanctitatem et honeſtatem/ vinctuoſi per pietatē:
ſunt meliores q̄ illi qui ſunt p̄fecte maturi per fame et vi-
te honeſtatem: et hoc quia licet iſti multum nutriat cor-
pus eccleſie/ ſcz pauperes ſuis elemoſynis/ peccatores
ſuis doctrinis et erēpitis: tñ q̄ ppter vinctuoſitatem pie-
tatis quā ſe vidēt habere/ volūt ſupernare per p̄ſcriptio-
nem. i. alijs p̄eminere: ideo non deſcendūt per humilita-
tem: nec perfecte digerūt vel ad bonū cōuertūtur:
immo aliquādo in humores putridos luxurie diſſoluunt
preſumētes. Ideo Eccl. vii. ¶ Noli eſſe iuſtus multum.
et Judith. vi. Humilitas p̄ſumētes de ſua virtute.
¶ Secūdum Plin. bacce olue q̄ diu ſunt in arboe/ non
pereūt: ſed q̄ diu ibi p̄miſcūtur/ ſunt meliores: ſemper enī
nouas vires recipiūt/ et diſſicili? inde cadūt. Sic de ho-
mo q̄ diu in arboe crucis reſidet per ei? recordationem
et deuotionem: vel in deo vel in eccleſia nūq̄ perit per deſpe-
rationem/ vel etiā peccati corruptioem: immo q̄to diu-
tius ibi p̄ſeuerat/ tanto nouas vires recipiet et virtu-
tes et melior efficietur/ et ibi forti? et tenaci? adherēbit.
vide. i. ad. 2. Cor. vi. Quis adheret deo/ vnus ſpiritus eſt.
¶ Olia et triptici ſubſtātia conſtat: ſcz et oſſe duro/ ex-
teri? carne et cortice/ et oleo ſeu ſucco. Sic homo con-

ſtat ex duro oſſe: et ex oleo. i. ex ſanguine liquido: et ex car-
ne. Et dic q̄ olia eſt xp̄s: qui habuit oſs durum. i. for-
tem diuinitatē: et carnem et oleū. i. aiām. Et dic q̄ in aīa
debet eſſe oleum ſuade pietatis: caro tenere benignita-
tis: et oſs dure et ſolide firmitatis. Et dic q̄ olia eſt ec-
clesia: vbi ſunt quidā oſſes per duritiām et obſtinationē:
quidā carnes per luxurie voluptatem: quidā ſicut oleum
per ſuperbie vanitatem. Oleum enī ſemper ſupernat.
ſic multi volūt alijs emine. Et ſicut porci impingunt
oſſib? oliuaz/ et inde etiā ignis nutritur: ſic vere ex iſtis
obſtinatis ignis inferni/ et porci. i. demones depaſcuntur.
¶ Erit in cōbutionem et cibus ignis. Et. ita. ¶ Olia no-
bis mittit et fundit oleum: q̄ vulnera lenit et ſanat: et eſu-
riētes reſcit: et eſt arbor pacis et victorie. Nam ſm ſa-
le. mar. legati Romanorū qui pro pace obtinēda vel cō-
cedenda mittebātur/ ſine ramis olue non mittebantur.
¶ Victores etiā ſm Plin. apud Athenas olia coronabā-
tur. Talis eſt virtus pietatis: q̄ oleum dulcis cōſolatio
nis et clemētie nobis fundit: ex quo eſuriētes et pauperes
per elemoſynas recreantur: et morbi p̄ctōz curantur: quia
elemoſyna extinguit peccatum. Eccl. iij. Et iſta pro cer-
to eſt virtus pacis et victorie: q̄ ſcilz deū nobis pacificat
et cōcordat: et nos facit de vitijs triumphare. Et ideo lega-
tus pacis xp̄s cū iſta olia fuiſſet a deo miſſus. i. cū dulcore
clementie et pietatis: legata etiā pacis beata virgo olia
clemētie ſecū habet: victores etiā victorū et tribulationum
olia. i. per opera mie coronantur. Patet 2da. att. xvj.
vbi in iudicio tñ ſit mērio de operibus pietatis. Et hec
fuerūt figurata Sen. viij. vbi poſtq̄ deus fuit cōſiliatus
et pacificatus cū humano gēe/ colūba venit ad Noe in
arcam cū ramo olue viridis. Sic vere quādo deus fuit
nobis cōcordatus/ ip̄e miſit in arcam. i. in beatam virgi-
nem colūbam. i. filium ſuum/ cum olia ſuade pietatis.
vñ Dece. xij. Erit quali olia gloria eius.

Capitulum. cxiij. de Oleo.

Oleum eſt ſuccus olue: qui q̄to recētor/ tāto
melior. Nam ſm Plin. per ſenectutem et anti-
quitatem corruptitur: et q̄to oleum citius de
torculari exit/ tāto eſt laudabilius. Et eſt oleū
liquor dulcis/ lenis/ pinguis et ſuavis: cui? vir-
tus eſt cibos condire: ſeſſa mēbra recreare: ignē nutritre:
panos induratos remollire: et apoſtemata maturare: et
tanto melius/ q̄to terrene ſubſtātie min? eſt intermixtū:
ut dicunt Isaac et Dioſco. Per oleum intelligitur opus
mie: q̄ eſt ſuccus opus olue. i. hois pij et miſericordis:
q̄ talia ſunt dulcia et lenia/ et alijs placētia: ſeſſa enī mē-
bra. i. hoies depreſſos/ pauperes et affictos iunāt/ ſouēt
et paſcūt/ ſcz per elemoſynas et alia opera pia: ignē chari-
tatis in nobis nutrit et accendit: et morbos et apoſtema-
ta p̄ctōz curat et ſanant: et duritiem crudelitatis remol-
luit atq̄ tollit. Oleum ergo de capite tuo non deſiciat.
Eccl. ix. Sed ad hoc q̄ iſtud oleū ſit deo bene accepta-
bile/ tria requirūtur. Primum q̄ ſit recēs. i. q̄ fiat i noui-
tate vite. i. in ſtatu iuuetutis: vel in nouitate grē et virtu-
tis: q̄ quādo homo eſt antiquatus per ſenectutem/ vel
etiā per malam vitā et cōſuetudinē/ ut q̄ eſt i ſtatu pec-
cati: tūc oleū elemoſynaz et pietatis non eſt ita deo acce-
ptum/ nec ita meritolum. Ideo Job. xxxij. Ab infantia
creuit mecum miſeratio. Aliud neceſſarium eſt/ q̄ cito de-
bet exire de torculari. i. de arcaveſſura: ſcz homo de-
bet cito et celeriter dare elemoſynā: nec debet facere pau-
peres expectare. Prover. iij. Non dicas primo tuo: va-
de/ et cras dabo tibi: cū ſtatim poſſis dare. Tertium eſt/
q̄ a terra. i. a terrenis glorijs et affectionib? debet eſſe de-
puratum: q̄ ſcz non debet fieri elemoſyna p̄ terrena glo-
ria/ ſed eterna: ſicut faciūt hypocrite. Ideo 2da. att. vi.
Lū facis elemoſynam/ noli tuba canere. Et dic q̄ oleū
q̄ per ſenectutem corruptitur/ ſi q̄t quidā qui in iuuetu-
te ſunt boni/ in ſenectute aut corrupti: de q̄b? ad 2da.
la. iij. Lū ſpiritu ceperitis/ carne cōſummamini. Et dic
q̄ illi ſunt quo ad deū meliores/ qui minus cum terrena
ſubſtātia. i. cū bonis tēporalib? ſunt mixti per affectioem
et amorem: et qui de torculari. i. de mundo citi? et libēt?
exiūt et p̄cedūt/ q̄n a deo inſpirantur/ et a p̄dicatore mo-

Lib. XII.

De Oleo.

2 uentur. ¶ Bacce oleo cum mola fortiter conteruntur: deinde de aqua feruētissima cōsparguntur. Nam per talem aquā vinctuositas ab amurca (que est feruēt) et a nucleis diuiditur: et sic oleum leui⁹ eliquatur. Hāc autē aqua ab oleo postmodum artificialiter separā. Oleum est opus mie: quod pro certo quādo de⁹ ab aliquo auaropult extorque/ aliquādo terit eū per tribulationem/ et per fundit aqua grē per interlorem inspirationem: et sic inde extrahit oleū. i. elemosinam et cōpassionem. ¶ Oleum est nature lucide et specularis. Unde sūm p̄p̄. si quis in profundum maris immeris fuerit/ et oleum (et maxime oliuay) in ore habuerit/ tūc si spm emisit/ respirabit: et ita circūiacētia illuminabit/ q̄ se clare videbit et gubernabit. Talis est pura et vera sciētia et doctrina: q̄ vere si quis eam habuerit/ dato q̄ in profundo maris p̄tōy immeris fuerit: tūc virtute ei⁹ illuminabitur per discretionem/ et respirabit per orationem: et sic a periculo poterit liberari. ¶ Oleo dic q̄ oleum est grā dei/ vel virtus pietatis: quā pro certo si quis habuerit/ q̄ sit in p̄fundo p̄tōy: tūc poterit liberari/ et saluari. Ideo dicit b̄tero. q̄ non meminit se legis/ se hominem male mortuum q̄ libeter exerceat opa pietatis.

4 ¶ Diuersa sunt genera oleoy: scy myrtinum/ nardinum et cetera filia: que habet in se diuersas virtutes cōtra diuersas infirmitates. Nam sicut p̄t/ vñū valet contra febrem: aliud cōtra paralytim/ et sic de alijs: aliud infrigidat: aliud calefacit/ aliud restringit/ aliud maturat/ et cetera filia. Sic vere varie sunt gratie et virtutes: que varijs infirmitatib⁹ p̄tōy opponuntur. Alia em calefacit/ sicut charitas: alia refrigerat/ sicut castitas: alia maturat/ sicut discretio et prudentia: alia restringit/ sicut tēperantia et abstīneria: alia soluit paralytim pigritie/ sicut occupatio: alia febri avaritie/ sicut pietas et cōpassio: alia rūpit apocēma supbie/ sicut humilitas: alia putredinem luxurie/ sicut continētia: alia etiā inducit somnum/ sicut oleum papaueris/ hoc est deuotio et cōtēplatio: alia insensibilitatem/ sicut mādragoza: scy patiētia vel benignitas. Ideo de tali oleo d̄ Deut. xxxij. Lingat in oleo pedem suū. Et. i. ad. lxx. xij. Diuisiones gratiarum sunt.

5 ¶ Oleum sūm qualitatem rei cui miscetur/ suas mutat vel tēperat qualitates. Uñ/ sicut d̄ in cōpēdio Salerni/ si caro leonis in oleo sit decocta: illud oleū ita efficit calidum/ q̄ si exinde vole manus et uene pulsantes inungatur/ febrem inducit. Oleum etiā in quo poma mandragore sunt decocta/ ita efficitur frigidum/ q̄ si mēbrū ali/ quod eo inungatur/ insensibile et stupidum efficitur/ ita q̄ non sentiet si scindat. ¶ Oleum etiā papaueris somnum puocat/ et inducit: ut dicit p̄lat. Oleum sūm mūdī p̄speritatem: in qua caro leonum. i. p̄ncipiū tyrānoy: et poma mandragore. i. mūdī filij et diuites sunt decocti per luxuriam et avaritiam: q̄ vere tale oleum inducit somnum pigritie et tepiditatis: febrem avaritie et cupiditatis: stuporem male cōsuetudinis/ obfinationis et incorrigibilitatis: q̄ statim q̄ inde aliquis est inictus/ et q̄ est in mūdī p̄speritatib⁹ inuolutus/ efficitur dormiens per delicias et luxuriam/ febricitas per avaritiam/ et insensibilis per obfinationem et duritiam: q̄ licet scindatur per correctiones et tribulationes: ita est tū obfīnatus q̄ non sentit nec percipit nocumētum per cōuersionem vel cōrītionem: alioy etiā miserias non sentit per cōpassionem: nec eis in aliquo per plas elemosinas subuenit aut succurrit. i. Regū. xij. Non viget sensus mei ad discernēdū. ¶ Oleo dic q̄ oleum est homo: qui pro certo sūm qualitatem eoy quā adliguntur sibi. i. lloz quoy sectat̄ societatem/ sua qualitas vel cōditio variatur: q̄ si caro leonis. i. aliqua crudelis p̄sona et adiecta fuerit et sociata/ tunc efficit ita calidus p̄ avaritiā et crudelitātē/ q̄ etiā suis verbis et exemplis alios facit febricitates et auaros: sicut p̄t/ de malis p̄ncipibus et iudicibus/ qui p̄ societate crudeliū cōsilia p̄ioy sunt crudeles et tyrāni/ et subditos faciūt febricitare. i. tremere et ardere diuersis exactionib⁹ et tormentis. Si autē mandragora. i. aliqua p̄sona frigida et indevotus/ et alios facit insensibiles et obfīnatos: q̄ qui stulto num socius fuerit/ cōsimilis efficitur. p̄rouerbiōy. xij.

Oleum multum habet leuitatē/ et aerēstatis. vñ omni liquor superferitur: et alij liquorib⁹ subesse penitus designatur: et semper alijs supernatur. Sic vir iustus multum est leuis per paupertatem/ aerē per sanctitatem: et ideo non vult relidere p̄ affectionem/ et amorem in mundo. i. inferius in mūdō: sed in sup̄ficie/ scy super in paradiso per cōtēplationem/ spem et affectionem. lib̄ abaculum et sursum. Judith. viij. Et sicut oleum eo q̄ agne cedit/ sup eam eleuatur: sic homo ex hoc q̄ alioy verbis et iniurijs cedit per patiētiam: et eo q̄ alijs facit locum p̄ humilitatem: sepe accidit q̄ tpe eleuatur et crescit per tēporalem et eternā dignitatem: q̄ sicut d̄ Job. v. Deas ponit humiles in sublimē: et merentes erigit sospitate. ¶ Oleo dic q̄ oleum est superbus: q̄ vere semper vult alijs supesse et d̄nari: et sub alijs/ scy in statu infimo et humiliter remanere penitus designatur: sed per ambitionem semper querit ascendere ad dignitates et officia. Et sicut oleū incendit ignē: sic isti ignē tpe et discordie in religione vel ecclia nutrit et accendit: ignis etiā inferni erit finaliter nutritumētum. De igne em egreditur: et ignis consumit eos. Ezech. xv. ¶ Oleum est nature penetratiue: q̄ p̄t in quocūq̄ est/ penetrat et subintrat: nisi forte fuerit vitreum vel vitreatum. est etiā nature insectiue/ contra glofē: q̄ omne qd tangit/ et maxime vestem/ ita inficit/ ubi quasi p̄perno h̄mōi vestigium derelinquit: ignem autē accendit et nutrit. Sic pro certo talis nature sunt delicias que vere naturam habet subintratiuam: q̄ si homo eas habuerit et cōtinuerit/ ipm intrat vlt ad cor: q̄ si eas vlt ligat/ et pro eis efficit sollicitus. Naturam etiā habet contagiosam: q̄ se quādo per immoderatum affectum rūpit/ aliquam p̄sonam/ ipsam per luxuriā inficit et corrūpit/ et vestes. i. exteriorē cōuersionem per infamiam quā inseparabiliter maculant et inquinat. Ideo de bonis d̄ Apoca. iij. Hi sunt qui non inquinauerit vestimenta sua. et Apoca. viij. Hi sunt qui amicti sunt solis albis: sunt et. Tales etiā nutrit ignē. i. carnalem cōcupiscentiam: et re mūdī delicias/ ut luxuriā excitat et inducit. ¶ Oleo dic q̄ oleum est p̄tōy: qui pinguis est per carnalitatem: superbiat̄ per supbie vanitatem: lucidus per vestium curiositatem: q̄ vere talis est cōtagiosus per suū malum cōsuetudinem/ et maxime luxuriosus: qui exēplis et dictis uerfatorem/ et carnalem luxuriosus: qui exēplis et dictis alios inficit. Et etiā nutritumētum ignis: infernalis in futurū: p̄ditatis in presentē: et ignis eterni infernalis in perpetuum. Ezech. xxi. Ignis eris cibus: et non eris in perpetuum. Et etiā nature penetratiue: q̄ semper vult subintrare/ et ad nouas dignitates et officia. sicut pater de ambrosio: qui se ingerit in cursis et officijs/ dignitatib⁹/ beneficijs et p̄bēdis. Patet etiā in luxuriosis: qui etiā fouent mas p̄sonas subintrant et seducūt. Ideo d̄ Ezech. xxi. Lingua tertia mulieres viratas delectat. ¶ Oleo dic q̄ oleum est tentatio vel peccatum: q̄ facit etiam p̄tōy tractat vel subintrat: nisi forte fuerit vitrea/ scy lucida p̄ honestatem et puritatem/ solida per cōstāte firmitatem: ipsam etiā inficit per malas affectiones: et op̄t se vestigiū. i. cōfītiēte remotum vel etiā malam cōsuetudinem derelinquit. Job. xij. Post eum lucebit semita. ¶ Oleo dic q̄ oleum est vir perfectus/ pinguis per pietatem/ et eo q̄ in alijs/ scy exēplis et dictis/ ignē. i. charitatem/ et eo q̄ netras per cōrītionem/ et lucēs per bonam cōuersionem/ supnat̄ per cōtēplationem. Patet de bonis p̄dicatōrib⁹. Et eris semper supra: et non subter. Deut. xxiij. Et oleo dic q̄ oleum est diabolus: qui suis suggestiōnibus et tentationib⁹ penetrat om̄m mentem: et cā inficit et corrūpit per peccatum: et hic est supernat̄: et etiam ignis et sicur. s. de p̄tōie. ¶ Oleum est lenē et suauē/ vulnera mitgat et dolore/ apes et cetera anulosa cernit. Talis est adulatio vel verbum adulatois: scy adulatari. i. remouius conscientie et vulnera sua. i. malos factus actus mitgat atq̄ lenit: inq̄tum scy iustificat opera ei⁹/ et eum palpat et lenit. Ezech. xxiij. Prophete eoy inuocabat eos ad sp̄m tēperamētō. Et ideo tales sermones extinguit et exanimat apes. i. mūdānos diuites et potētes: q̄ 208

Lib. XII. De Oleastro. Fo. CCLXXXVI.

q̄ verba adulatoꝝ multa iniqua cōmittūt. Sed sicut fm
Aristo. talia extincta oleo / si aceto supaspersatur / reuul
scūt sic vere necesse est q̄ tales sic extincti per adulato
nem / reuulscat per acetū. I. per duram q̄ acem predica
toꝝ correctionem. Ideo ps. Corripit me iustus in mīa
z increpabit me: oleum aut̄ p̄ctōis nō impinguet caput
meū. ¶ Oleum purum z lapidum z odorosum cibos cō
dit / et ferrū politum a rubigine feruat: si aut̄ impurum
et corruptum fuerit / mali saporis / grauis odoris: tūc ad
cibos non cōuenit / et ferrū etiā rubiginat z corodit: fm
P̄lin. Sic vere doctrina pura vera z sana cib⁹ est / nutri
mentum p̄ctōꝝ et iustoz / et ferrū politum. I. aīam iustam
et sanctam feruat a rubigine vitiōꝝ. si aut̄ corrupta fue
rit / per heresim z errorem / tūc cōtrario non nutrit / imo
occidit / et rubiginem ignoſcētiē introductū et aīam per
peccatum z heresim corripit. ¶ Et dic q̄ oleum purū est
sciētia theologica: oleum impurum z corruptum mūdā
na. ¶ Et dic q̄ oleum purum est gr̄a dei / que aīam nutrit
et feruat: oleum impurum delictē mūdi vel mūdi proſpe
ritas / que ip̄am inficit z corripit: et que etiā apes necat:
sicut. s. q̄ P̄lin. lib. i. ca. vii. in fine dicit q̄ omne falsum
oleo temperatur: et inde est (vt ait) q̄ vīnates. i. nat̄es
et nauigates in mari / solēt oleum i ore ponere / vt possint
naturam falsam z asperam mitigare / lucēq̄ in mari. p̄fū
do deportare. ¶ Tale oleum est sp̄s futurōꝝ bonoz. ista
est enī que cōm falsedinem tribulationis et cōtritionis
lenit / et reperat / et que lucem gr̄e cordi p̄curat. et ideo si
ne ea fatuus est qui falsedinem maris sentat. i. qui tribu
lationum z correctionum amaritudinem potat z portat.
¶ Vñ dīgo. ait q̄ consideratio p̄mīi minuit vim flagelli.
¶ Et oleum est diuina gr̄a vel cōsolatio z pietas p̄latis /
que semper debet in correctionib⁹ et salis punitiōib⁹
interesse / vt cōm possit rigoris amaritudinem tēperare.

Capitulum. cix. de Oleastro.

Oleaster est siluestris olea / sterilis / inculta et
amara: cui⁹ folia sunt ceteris latiora / styptica
et amara: qm̄ tamē inseritur et ramus olea bo
ne / sic in naturam rami cōuertitur. Talis est
p̄ctō / siluestris / sterilis a fructu bonoz ope
rum / incultus quo ad penitētiā / z amarus per peccatū:
q̄ vere folia. i. vba talium latiora sunt. i. plura et maiora
q̄ folia olea. i. q̄ verba iustoz z bonoz: quādo tñ ramus
bone olei. i. gr̄a dei vel doctrina predicatorū et inseritur
per inspirationē et predicationē / tūc q̄q̄ efficit fructuo
sus z bonus. ¶ Patet de p̄ctō z alijs. ¶ Et dic q̄ oleaster
est natura humana: que quādo fuit sterilis z inculta /
plena vitijs z p̄ctis: sed qm̄ ramus bone olei. i. dei filius
inquit est vnus de trib⁹ ramis trinitatis / fuit huic oleastro
inferus per incarnationem / tūc factus est fertilis z fecū
dus per bonam operationem: q̄ ex tūc inceperūt in hu
mano genere virtutes z gr̄e abūdare. ¶ Et ideo humano
generi pōt dici illud ad Roma. xj. Ex naturali exilus
oleastro / contra naturam inferus es in oliuam bonam.
¶ Oleaster licet sit sterilis z amarus / est tñ multum me
dicinalis quo ad frōdes / corticem z gūmi. Duo enī gene
ra gūmi distillat / que valēt ad medicinā: folia etiā sūt
styptica z restrictiua z c. Talis est vīr p̄fectus: qui steri
lis est per paupertatem / viridis per honestatem: et duo
genera producit lachrymaz et gūmoz: qm̄ cum sit ama
rus per cōtritionem / ideo lachrymat z suspirat: scz pro
incolatu presentis miserie / et pro dilatione patrie. Figu
ra Judi. i. vbi Saleph dedit Azechie sue iriguum supe
rius z irriguū inferi. ¶ Aza frutibūda sūt aīam peniten
tem / q̄ ex amaritu dine cōtritiōis tota vertit in iuiozem:
et ideo pater suus de⁹ sibi dat irriguū superi⁹. i. lachry
mas. p̄ dilatiōe patrie: fm̄ Sieg. et inferi⁹. i. lachrymas
p̄ incolatu p̄ctis miserie. tota tñ arbor ista z quo ad cor
gūmi sue lachrymatiōis medicinalis est z sancta: et quo
ad se alios cōgrua atq̄ sana. ¶ Et dic q̄ oleaster est vir
penitēs z amarus z cōtritus. ¶ Et xxxviii. Acogitabo tibi
oēs annos meos z c. Duo lachryme sunt vna. p̄ omīssis /
altera p̄ cōmissis: vel vna p̄ pena. i. fēmi adepta / alia. p̄
gloria amissa. ps. Lachrymis meis strati mēi rigabo.

Capitulum. cx. de Olere seu brassica.

Oleris dicitur ab alendo / eo scz q̄ olerib⁹ hoīes ale
rentur anteq̄ p̄sces z carnes ad vītis hoīm
concederētur: pomis cū z olerib⁹ hoīes ante
diluuiū nutriebantur. ¶ Est est olus vtile quo ad
cibū et medicinā / et multe sunt ei⁹ sp̄es. corp⁹
enī nutrit: vētrē aliqñ mollit / aliqñ stringit: ebrietati res
istit: lactis abūdantiā p̄stat: veneno cōtrariat / et ad ce
tera multa valet: vt dicit P̄lin. lib. xx. ca. ix. Talis est sa
era doctrina: q̄ vt vtilis est ad nutrēdum aīam / et eam
impinguandum per gr̄as z virtutes: et ideo illi q̄b⁹ car
nes z fruges. i. mūdi dilutie z delictie non sunt cōesse: ta
libus debēt vti / scz mūdi pauperes / et maxime religiosi.
¶ Valer etiā ad medicinā / scz cōtra infirmitates p̄ctōꝝ: vē
trem enī. i. cōsciētiā mollit per cōtritionem: aliqñ etiā
eam stringit qm̄ nimis est lata: ebrietati. i. mūdi delictijs
resistit: et lactis. i. pietatis z mie / vel etiā diuine gr̄ie
affluētiā administat: et veneno peccati mortalis ob
uiat z resistit. ¶ Qui infirm⁹ est / olus māducet. ad Roma.
xiiij. ¶ Et dic q̄ olus est gr̄a dei z c. p̄ oīa sicut. s. ¶ Sub
stantia caulis grossa est z dura ad digerendum / grossum
et melancholicum sanguinem generās z inducēs: ius tñ
ei⁹ nature est laxatiue / et vētris humectatiue: et ideo vti
lius est iure ei⁹ vt q̄ substantia: vt dicit Isaac in dietis.
¶ Tales sunt multi mali predicatorēs: qui quo ad substan
tiam. i. q̄tum ad vitam sunt duri per obstinationem: sicut
ei per incōpassionem: frigidī per indeuotionem: et indi
gestibiles. i. incorrigibiles: ius tñ istoz. i. doctrina ab eis
eliquata / est bona scz audicīb⁹: q̄ vētrē. i. cōsciētiā
eoz soluit per cōpassionem z cōtritionem / et eum laxat
et euacuat per cōfessionem: et ideo vtile est q̄ non acce
piatur de tali substantia / sed ius. i. non vita / sed doctrina:
q̄ que dicit facite: que aut̄ faciūt / nolite facere. Matth.
xxij. ¶ Olus est herba que crescit per transplantatiōem.
¶ Nam si qñ est paruum z tenerum / eradicet a loco vbi na
tum est / et in humum bonā transferatur / crescit in effica
cia z quātitate. Sic vt homo crescit et p̄ficit per transla
tionem z transplantatiōem de loco ad locū / de terra ad
terrā / de mūdo ad religionem / de studio ad studium / de
statu ad statum. ¶ Nam qñ in vno loco fuerit seminatus /
generatus z productus: tunc in iuuentute inde aliunde
transferatur / p̄ficit z cōualeſcit. ¶ Patet in religiosi / de
mūdo ad religionē transferētib⁹: p̄z de scholarib⁹ / qui de
patria sua ad remota studia se conuertūt / et sic de alijs.
vñ zzech. x. vij. In terra bona plārata est i mōtib⁹ israel
vt faciat fructū. ¶ Olus plus p̄ficit in hyeme q̄ estare.
¶ Nam in estare ab erucis et vmb⁹ corodit: in hyeme aut̄
a talib⁹ cōpescit et defendit: et q̄ gelu z pruina cōstringi
tur / ideo calor interi⁹ reuocat: et sic teneri⁹ efficit / et ad
coquēdū et digerēdū molli⁹ inuenit. ¶ Etas sūt statū pro
speritatis / hyems statum aduersitatis. sed vt multi sunt
q̄b⁹ ad modum oleris plus p̄ficit hyēs q̄ estas / aduersi
tas q̄ prosperitas: q̄ in estate prosperitatis ab erucis. i.
a carnalib⁹ et mūdialib⁹ affectionib⁹ corodit / z cōsu
mūt p̄ p̄ctā et a virore gr̄e spoliāt: in hyeme aut̄. i. in
tēpore aduersitatis / calor. i. interi⁹ affectio rep̄mīt /
et pruina z gelu. i. tribulationib⁹ exteriorib⁹ cōp̄mīt /
ita q̄ non p̄mittit exteri⁹ exire ad voluptaria mūdi: q̄ scz
paupertas vel aduersitas impedit ne talia appetantur:
et sic homo efficit teneri⁹ per pietatē et meli⁹ decoquit
p̄ cōtritiōē / et digerit per cōuersionē et correctionē: q̄
vt multi sunt q̄ tēpore p̄speritatis pereūt p̄ p̄ctis: tēpore
aut̄ aduersitatis p̄ gram cōualeſcūt: q̄ fm̄ Aug. qd̄ li
ma ferro / flagellum grano / hoc facit tribulatio viro iusto.
¶ Caulis fm̄ P̄lin. parū coctus soluit vētrē / multum
aut̄ coctus stringit. Sic vt correctio si fuerit parum z tē
perate cocta. i. modeste aspera z rigida / et nō nimis / sol
uit comedētem p̄ cōtritiōē et cōuersionē: si aut̄ cocta
nimis fuerit. i. multū aspera z violēta / tūc vt ip̄m cōstri
git: q̄ multi sunt q̄ benigniter correcti emēdāt / z corri
gūt / aspere aut̄ z dure reprehēlli cōstringūt / in durāt
et obstināt. vñ Prouer. xviij. Plus p̄ficit correctio ap̄
sapientem q̄ mille vbera apud imprudentem. ¶ Olus qd̄
p se nascit sine seminatiōe / scz agreste / vtile est fm̄ P̄lin.

Lib. XII. De Ordeo et Palma.

meditane. Sic de xps q sine virili semine natus fuit/est
melior in ueris. Vel dic q illi qui p se nascuntur. i. qui ex
pprio motu ad bonu et ad religionem couertuntur/melio
res alijs iudicant. Bar. liij. Utro em terra fructificat.
Capitulum. xxi. de Ordeo.

Capitulum. cxj. de Ordeo.

Codum est granum exteri⁹ in cortice rude et asperu⁹ interio⁹ autē in medulla dulce, molle/album & sapidu⁹: et ad nutrimentum tam hoies/animalium aptum. Nam apud grecos pa/ra sit et ordeo precipuus. Nam oideum fran/git/corticem diuidit/ farinam purā extrahit/ et aqua eā apergit/ et sic panē et pulles facit/ de eodem: v⁹ dicit⁹ p⁹lin. Talis est diuina scriptura: q⁹ exteri⁹ in cortice/ i⁹ in hisoria est rudis & grossa/ interius itē in medulla/ i⁹ in intellectu spūali est delectabilis & delicata: et est nutrimentū spūale hoim. bonoz: & tūmtoz. i. p⁹ctoz. Nam qñ greci i. p⁹ctozes eā trinuēt/ p⁹ expositionem: et a cortice historialē medullā e⁹ separauerūt/ rēc luncta aqua dūterioz & sapientie naturalis/ exinde cōfiteri p⁹ nem. i. doctrinam predicationis/ et quā fili eccleie nutriti rē. Apoc. vi. Aliū et oideū ne leferis. vide de p⁹tiliana.

2 ¶ Quidem est granū qđ licet sit in cortice vile et asperū
est tñ in medulla molle tendens et albi et qđ odori ab ordi
ne: qđ qđ qđqđ fer habet odorem granorū: qđqđ quos. cū
fime acri crecit: et ppter mollitiem naturalem cito rap
tur ad maturitatem. Nam in vere feminat et in vere co
ligitur ante alia blada. Talis est p oia vir pfectus: qđ ve
re licet extēre in cortice cōuersationis sit rudis et hūm
ilis quo ad habētū et cetera silia: Interi⁹ tñ in medulla. In
corde est mollis per pietatem: qđ alio⁹ per castitatem: et dō
ab ordine: qđ qđ ordinat⁹ est per pudētiē maturitatem:
qđ scilz duos habet odores. i. duplicē cōparitē: vel ser. i.
ser opera pietat⁹: et ideo talis qđ feminat per ingressum
religiōis: vel cōfessionē ad penitētiā: citissime crecit et
maturat per bonā vitē et pfectionē: repēdit et dī
ctiōis. In vere cñ illi dēntis fortius et cōuertitur et dī
statim in estate. In media estate pfectus efficit et matu
rus. Vel dīc qđ odori est hypocrita / qđ licet extēre sit ru
dis et vili habitu rectus quo ad fidei penitētiē austeritā
tem: interi⁹ tñ in corde est mollis et delicat⁹ per carnalitā
tem: et ideo talis ante oēs alios deficit et arefcit: qđ talis
ficta pfectio non p̄ p̄ueniat: immo per apostasiam
vel alia perit et tabescit. Job. viij. Cū adhuc sit in flore
nec carpat maturi ante oēs herbas arefcit. ¶ Quidē fm
3 Plin. ppter subtiliē mollitiem cito rapit ad maturi
tem. Sic illi qui sunt molles. i. p̄ij et benigni: cito fiūt ma
turi et pfecti.

Capitulum. cxlii. de Palma.

Dalma est arbor victorialis: que quoddam in si-
gnum honoris et glorie victoris dabitur. Arbor est
semper terna pulchritudinis et virositas alioque re
potest pulchritudinem non amittit. Arbor est an-
nosa duras in virose et virtute p multa reposita.
et ideo ad similitudinem phenicis q̄ est avis dulcissima vit-
tus phenicis a grecis eff vocata fructus huius dulcissimos:
q̄ dactyli nuncupantur quos multū diligunt elephātes. cor-
tex ei dura et q̄si spinosa est: et ideo cū difficultate prin-
gitur ad ei fructus: vt dicit Iſid. et glo. sup ps. Talis est
p oia paradisi: q̄ vere victorialis est arbor: et illius qui
vincit ter rationes et tribulationes mundi cōceditur p re
statutur in signū victoriae et triumph. Apoca. vii. Et palme
in manibz eoz. et hoc pio certo immarcescibilis est et de-
cora: et diffinitur durat: q̄ perpetuo non deficiet nec mar-
cescet. Ideo bñ. p. et i. q̄ immarcescibilem cōseruatāz.
Fructus aut ei scizetima voluptas et piperitas dulcis-
simus est: bñcs p ip̄s et ibi per ip̄cs: et ad idē elephā-
tes. I. vti pfecti et sancti illi fructū diligūt et affectāt. Vt
cū illi d. Iſai. Al fecūd in palma: et appropēdām fru-
ctus ei. I. acq̄. Et fructus ei vltis gusturi meo. Sed
p certo ista arbor habet corticem durū. I. exteriorē pen-
teriam: q̄ est quasi cortex istius arboris: que pugnācia est
et dura: et ideo cū difficultate acquirit iste fructus: et alcē
ditur ista arbor. At cū d. xliij. Per multas tribulationes
oporet nos intrare in regnum celoz. I. cet it inferi? in

mīdo iste corpe penitētie sit durus ⁊ alper ⁊ rudis: p̃
 ma tri ista superi? est decoza ⁊ ppter fluctus frōdum
 dulcedine est locūda: mīrū q̃ homo cū ille q̃cedit
 flīne alperit: cōtice nō remittit. Joā. xij. 28. ubi
 cū parit tristitia habet ⁊. Et ille dīc q̃ palma est cruce: q̃
 coice est penitētia: cū? fruce? est eterna glōia. 31. q̃
 cerit pūguitia ⁊ aspera ad sustinēda: fructū? tū q̃
 sequi? ē? eterna glōia? est delectabilis ad gustādam: mīrū
 q̃ difficultate habet ⁊. Ideo elephātes. i. vī fructū ē?
 diligūt ⁊ frequēt. Et ille fructus ē? ille xpo: q̃ ille cruci
 fixus: q̃ dulcis est ⁊ delectabilis pio cordi. Et ille dīc q̃
 ma est religio: q̃ licet exteri? in corice ⁊ apparetia videri
 rudis ⁊ vills: q̃ in intus ascēdit ⁊ intrat: pper hōnēficti
 ⁊ et lapida reperit. 31. em est vīro: pper hōnēficti
 etus dūcis deorionis: cōsolationis ⁊ locutionis: et ille
 ad elephātibz. Ia. vīris pfectis dūdū fuit nō immēto
 frequēta. 2. Aquile scit p arborē? Sen. xvij. ¶ Pal
 ma est arbor: pper vīditatibz: dūttissime durabilitatē
 solidissime firmitatē: ⁊ imputribilis soliditatē: aspe
 ritate: et exteri? magne rugositatē: inferi? rudis ⁊ aspe
 ra: superi? aut pulchra ⁊ fructifera: locunde fecunditatē
 ⁊ fructuositatē: et folia ei? decozē fici vīnū fatiat
 et dicit p̃sū. Uēre talis debet esse quilibet vīr pfectus: vī
 ridis fici p cōuersionatibz hōnēficti: et vīte ⁊ gēne fami
 lare. li. xvj. Et folii ei? vīride. li. dīc debet pper
 tatem vīvere p psecutōrē lōgā mīratem: q̃ pper de
 bet vīta gē ⁊ rādē glē vīstī carī: q̃n īz nūq̃ debet mori
 p peccatū. Job. xij. Sicut palma multiplicat oīes
 31. em debet esse solidus: durus ⁊ firmus p fortitudinē
 ⁊ cōsistētiā: ad mala tolerāda ⁊ bona faciēda: nō dūz
 treheri ⁊ luxuriā: nō dīz gē ⁊ impatīctiā: et cetera flīnī
 et tagat tribulationibz: atq̃ penitētiā: mīrū q̃ arbor
 et tētarō flīnī. li. x. j. Dedit tē mūrū ferreū: et cōlōm
 erē: et pcellabatur aduersum tē: et pualere: et cōlōm
 31. em in corice. i. in habitu ⁊ apparetia debet esse rudis
 ⁊ spinosus: penitētie asperitātē ⁊ gēstus hōmīnū
 superi? aut q̃tūm ad sup̃mō rōnē ⁊ intellē? deccozē
 fici p mōz scītatem: magne etiā est fecunditatē gēm
 si p bonoz opēz multiplicatā: et folia ei? 31. bā decozē
 sunt hōnēficti ⁊ maturitatē. Folia ei? ad medicām lāt. vī.
 Apoca. xij. Et sic culibet talī poterit dīci li. 2. vī.
 Si tota vīa assimilatā est palmē. Uel dīc q̃ palma est
 beata vīro: cū? fruce? est dūclissim? ⁊ xps. Et ille xpo
 de tēpo: vīl de quolibet sancto: vīl plato. ¶ Sola pal
 ma ad similitudinē glāzī sunt formata: et i modis pper
 mīdis dīspōta: lōga sunt plana ⁊ spīta. Scleribz ⁊ con
 nexa: ad spōrtulas faciēdas (Pm li. xvj.) valde asperit
 angulo laterālī? sunt incideria: et rēdētia superi? p̃sū
 celi. li. x. j. mīrū q̃ p folia inciderit locuto fū 31. bā
 palma. i. quilibet bon? xpīstian? debet folia 31. bā habē
 re acuta ⁊ correctōnē: fīz malos arguēdo: et p̃sonas
 loquēdo: q̃ mīrū tē p̃tner ad p̃dicatōres ⁊ p̃sonas
 et ideo ad similitudinē glāzī debet esse formata: q̃ fīz
 est planus/scīdēs ⁊ spīdēs. Sic 31. bā p̃fector debet esse
 plana ⁊ veritatē scīdētia ⁊ austeritatē ⁊ spīdētia ⁊ p̃p
 nestatē. vī ad li. b. vī. Alius est fermo dēz enīcē
 et penetrabilis: oīglado ancipiti. Et 31. bā plana debet
 ⁊ veritatē et simplicitatē: nō inuoluta ⁊ cautēla: et dīctatē
 ditatē. Lōnēra debet esse ⁊ vīnificatōnē et p̃sonas
 nō dīstīcta p̃uatēlatē. Et celi. xij. Si bīs interrogatōz
 fueris: habebat caput respōdū mī. Scleribz aut debet
 esse p̃ p̃tēatē: incisa i lateribz? p̃ dīctatē mīratem:
 et p̃m latera. i. p̃m qualitatē illoz q̃ sunt cruce fīz sapīētibz
 nos audiūt: debet esse dūsta ⁊ scīz: vīz fīz sapīētibz p̃
 duos simplici? simplici? colloquatur: q̃ fīc tē p̃
 uer. i. Cū i modēfā labia sua: p̃dūctissim? nō de rēpō
 aut vīus celi debet rēdere: q̃ de celestibz? nō de terra lo
 quitur ⁊. Deperto aut debet esse folia. i. 31. bā vīra
 tia ⁊ floridā hōnēficti: et nūq̃ cadere ⁊ stolliditā habet
 et. Et folii ei? nō deficiūt ⁊. ¶ Palma pūndas habet
 radices. Nam radī ei? rotūda est ⁊ aspera: et in p̃sū
 terre valde fixa: et ideo altissime crescit: licet ad cōdā
 tūndē nō p̃tngat: vī dī. S. Talis debet esse quilibet

Lib. XII. De Palma. Jo. CCLXXXVII.

q^uod per adit ei^{us}. i. cor. debz esse asper p^{er} cōt^{ra}ctiōe: rotūdu
per p^{er}fectionē: et in terra. i. in statu infimo valde fixū per
humilitatē et subiectionē: vel i. terra. i. inferi^{us} in inferno
debet esse fixū per timorem et meditationē: et sic cre^{are} cere
poterit p^{er} eternā sublimationē et p^{er}lationē: q^uod de^{us} ponit
humiles i. sublimē. Job. v. Quis te humiliat: exaltabitur.
Luc. xij. Expone si vis de beata virgine: que quia fuit
humilima: ideo super choros angeloz est elevata: licet
ad cedri. i. ad xpi altitudinē nō attrigat. Uel dic de quoli
bet sancto. ¶ Frōdes palme i. modū pyramidis ordinā
tur: et xpus celū vni^{us}formiter eleuatur. Ideo fin^{is} xpi. i. ela
te dicitur zē. Sic hē frōdes nīe. i. interiores affectiones
debet super^{ius} ad celū et celestia iugiter eleuari: p^{er} deside
riū et affectionē: et nūq^{uam} infer^{ius} ad terrē debet inclina
ri p^{er} auaritiā et cupiditatē. vñ. l. at. v. Lome tue sicut ela
te palmar. Uel dic q^{uod} palma est religio: cui^{us} frōdes sunt
religiosi: i. sursum ad celestia p^{er} affectionē et cōtēplatio
nem sunt erigēdi: et virore honestatis debet p^{er}petuo cir
cūtegi zē velari. Ideo Job. xij. Lasciā tibi decorē: et in
sublime erigere zē. ¶ Fructus palme dulces sunt: i. sua
ues: et dactyli nūcupantur: et isti xpo maturiores: tanto
vinctuosiōnes: et q^uo soli directi^{us} exponuntur: et ei^{us} radijs
appropinquat: tāto sapidiōres sunt: z dulciōres inuentū
tur: vt dicit^{ur} p^{er} lū. et xpi. Palma est xps: ecclesia vel reli
gio: quoz fruct^{us} sunt viri iusti et p^{er}fecti: qui vere dulces
sunt: boni z medicinales p^{er} grās z virtutes: et q^uo sunt
maturiores p^{er} senectutē: tāto vinctuosiōres sūt p^{er} pietatē.
p^{er} Senectus mea i. mīa vberit. Illi etiā qui soli xpo ma
gis exponuntur p^{er} cōtēplationē: et ei^{us} plus appropinquat
p^{er} affectionē: sunt ceteris meliores: quia ad vite p^{er}fectio
nem: dulciōres quo ad benignā cōuersationē. ¶ Sūt
quidā fruct^{us} qui dicitur myrobalani: q^uo in aliq^uo vident^{ur}
eteri^{us} siles fructib^{us} palme: verū sapoz inter eos discer
nit: quia dactyli sunt dulcissimi z sapidi: myrobalani autē
sūt sapozis horribiliss z amari: vt dicit^{ur} xpi. Sic hē mul
ti sunt hypocrite: q^uo eteri^{us} in cōuersatione videtur esse
boni dactyli. i. viri iusti: sed hē inter^{ius} in corde distinguū
tur z differūt quo ad vite p^{er}fectionē: q^uo scz boni sunt dul
ces z benigni p^{er} miam deuotionē et sanctitatē: hypocrite
z autē sunt horribiles z amari p^{er} vitia z pctā: et p^{er} detra
ctionē: inuidiā et p^{er}uersitatē. vñ. Jaco. iij. Nūq^{uam} ex eodē
fōte p^{er}cedit dulcis z amara aqua: Uel expone melius.
¶ Scdm^{us} p^{er} lū. ad hoc q^{uod} palma fructificet: tria requirū
tur: scz q^{uod} sit in solo nō in fimo z pingui: i. macro z fabulo
so. Item q^{uod} sit in regione nō frigida hē feruida: et solis ra
dijs repercutiā. Item q^{uod} sit i. societate alteri^{us}: et nō sola.
Sic hē ad hoc q^{uod} homo fructificet p^{er} bona opera: necessa
ria sunt ista tria. ¶ Potest ē p^{ri}mo q^{uod} solum ip^{se} ip^{se}. i. sta
tū nō sit fimosus p^{er} diuitias: non pinguis p^{er} delicias:
hē macer z fabulosus p^{er} penitētiā z abstinentiā: et p^{er} pau
peritatem z miseriā: q^{uod} pauperem vitā gerim^{us} zē. ¶ Job.
iij. Item oportet q^{uod} regio ei^{us}. i. status i. quo est nō sit fri
gidus p^{er} in deuotionē: hē feruidus p^{er} dilectionē: p^{er}ustus
p^{er} penitētiā macerationē: radijs solis xpi expolitus p^{er}
templationē. Item oportet q^{uod} bonā habeat bonoz: ad
literā associatiōe: q^{uod} cū sancto scitū eris zē. Et homo
credite paupertatis: in cōiūctiōe bone societatis: fructi
ficabit p^{er} bona opera: et p^{er} grām z virtutes. Ezech. xvi.
hoc q^{uod} palma. i. homo possit fructū sciētiāz in se portare:
necesse est q^{uod} habeat terrā feruidā. i. q^{uod} sit feruēs z dilu
rum z sociū: q^{uod} multū p^{er}ficiat. Item q^{uod} sit abstract^{us} a pin
guedine diuitiaz: et delictiaz: et q^{uod} habeat macredinē. i.
ad philosophandū obstitere diuitie. Pauper ē sū aut
pauper sitis: si aīo vacare vis. ¶ Palma p^{er} fin^{is} p^{er} lū. et
nō ita cito floret vel fructificat sicut masculus: et ad hoc
q^{uod} fructificet: necesse est vt iuxta masculū taliter sit plan
ta: q^{uod} odor z verus masculū eā p^{er}fundat z impregnēt: et
sic floret z fructificat abundatē: masculo autē exciso: femi
na sterilecit. E hāsimi: p^{er} masculū qui est p^{er}fectionis na

ture z virtutis i omni g^{en}te vt cōiter/intelligo prelatū vel
virū perfectū: q^{uod} ceteris p^{er}fectoz debet esse. ¶ Per feminā
autē mollē/fragilē et fluxibilē/intelligo simplices z subdi
tos seculares: q^{uod} sunt molles ad cadēdū in peccatū: et fra
giles ad resistēdū. Femina ergo. i. vir simplex/subditus
imperfectus/indiget societate masculi. i. viroz p^{er}fectoz:
et maxime bonoz p^{er}latoz. Nam p^{er} v^{er}um q^{uod} ab eis fiat. i.
p^{er} eoz bonas suggestiones/informaciones/p^{er}dicaciones
et instructions/p^{er} odore etiā eoz. i. p^{er} eoz samā et exēpla
et operationes impregnatur p^{er} bona p^{ro}posita: floret p^{er} bo
na desideria/fructificat p^{er} bona opera. Ideo Eccl. vj.
In medio sacerdotū sapiētū sta: vt possis oēm narratio
nem audire. Et q^{uod} masculus. i. p^{er}latū excidit p^{er} pctm
tūc alijs exēplo ip^{se} a bonis operib^{us} sterilecit. Exēplū. j.
Reg. xxi. de Saul z ei^{us} armigero: q^{uod} vīsa morte magistri
irruit sup^{er} gladiū suū. Uel dic q^{uod} mascul^{us} est xps/femina
est aīa: que q^{uod} xpo sociat^{ur} p^{er} charitatē: et ei^{us} odore p^{er} de
uotionē: et statu. i. grā p^{er}funditur p^{er} g^{en}te inspirationē: tūc
et nō alio fructificat p^{er} bonā operationē. ¶ Palma est ar
bor q^{uod} cōualecit p^{er} societatem: femina em̄ non fructificat
si masculo nō sit iuncta: et ideo femina plāta: bina z bina
plātatur: semp mascul^{us} cū femina: et ex quolibet crescit
plāta. Unde q^{uod} quattuor infimul nascitur: et inuicem
coadherēt: et ad modū retis intro nature artificio cōne
ctitur: et sic altera p^{er} alterā fecundatur: q^{uod} dū talis socie
tas p^{er}seuerat: si aut mascul^{us} abscondat^{ur}: tunc femina in fra
biduū sterilecit: vt dicit^{ur} p^{er} lū. et Aris. Sic hē palme. i.
hoies p^{er}ficiūt q^{uod}rum ad grās/sciētiā z virtutē: p^{er} bonā
alter alteri^{us} societate: et ideo femine. i. simplices z imper
fecti/masculi. i. virtuos et p^{er}fecti/bini z quaterni debet^{ur} si
mul feminari z situari p^{er} duplicē charitatē: et sic crescit
et p^{er}ficiet quo ad mox sanctitatē: et vñ alteri^{us} adhibebit
et cōnectet p^{er} cōcordiā et vnitatē: et sic p^{er} bonoz socie
tatem femelle. i. simplices z imperfecti fecundatur quo
ad virtutū/mertitoz et operū fertilitatē. Uñ vñ cōiūg
tur. Job. xij. Sed hē talis fecunditas p^{er}seuerabit q^{uod} dū ta
lis bona societas p^{er}durabit: sed hē q^{uod} talis bona mascul
loz. i. p^{er}fectoz societas diuidit^{ur} et soluit^{ur} z simplices femi
ne sole remanēt: et ab alijs p^{er} diuisione/p^{er}ualitatē/rixam
et discordiā distinguunt^{ur}: tūc a bonis operib^{us} sterilecit.
Exēplū. iij. Reg. xlij. et. ij. p^{er} paral. xlij. vbi q^{uod} dū viri
Iolada bon^{us} summ^{us} sacerdos: tādū Ioa rex z popul^{us}
deo seruierūt: statim autē q^{uod} mortu^{us} est dictus Iolada:
et rex z pplis ad idololatriā sunt cōuersi. Sic hē q^{uod} dū
durat in aliqua societate bon^{us} prelat^{us} vel ali^{us} p^{er}fectus:
tādū alijs deo seruierūt: et suis exēplis z doctrinis fertiles
et boni sunt: si aut^{em} exinde ablat^{ur} fuerit: vel p^{er} rixā et dis
cordiā: vel p^{er} mortē abstract^{us}: tūc alijs sterilecit: et p^{er} mul
ta vitia deficiūt z oberrāt. Zacha. xij. p^{er}cutiā pastorē
et dispergēt^{ur} oues gregis. ¶ Femina palme nō fructi
ficat sine masculo: et ideo masculo sociat^{ur} vt p^{er} eū fecū
detur: si autē mas abscondat^{ur}: tūc femina in fra biduū steri
lescit: si tñ folia z flores masculi circa eā aspergunt^{ur}: tunc
quasi ex nouo colū iterū fecundat^{ur}: et vires recipit z resu
mit. Ad masculū est xps/femina aīa: q^{uod} p^{er} societate chari
tatis cū eo/ p^{er} bona opera fit fecūda. Uñ utamen q^{uod} ma
sculus xps sibi abscondit^{ur} et subtrahit^{ur} p^{er} pctm mortale:
tūc hē a fructu bonoz operum sterilecit. Uñ utamen si
agricola prelat^{us} vel p^{er}dicato: eā asperferit z circūdede
rit p^{er} doctrinā et informationē florib^{us} masculi. i. xpi: et ex
plis et folijs. i. suis doctrinis: tūc aliq^{uod} iterū p^{er} fructū
bonoz operū fecundat^{ur}: et iterū p^{er} grām vires sumit: q^{uod}
vere aīa q^{uod} peccat^{ur}: q^{uod} cōsiderat flores z folia. i. p^{er}ba
et exēpla xpi mariti sui quē p^{er}derat p^{er} pctm: ad bonū
statim cōuertit^{ur} faciēdū. Lari. v. Aīa mea liquefacta est:
vt dilect^{us} me^{us} locut^{us} est. Uel dic q^{uod} mascul^{us} est bon^{us} pre
latus/femina est ecclesia: q^{uod} p^{ro} certo p^{er} ei^{us} societate: exē
plum vitā et doctrinā: bonis operib^{us} fit fecūda: q^{uod} sicut
d^{icitur} Eccl. x. Quis rector ciuitatis: tales q^{uod} habitāt i ea.
¶ Si autē talis morit^{ur} et abscondit^{ur} p^{er} mortē: tūc femina. i.
ecclesia a fructu bonoz operum/et a fructu etiā tēporalis
p^{er}seuerat^{ur} z diuitiaz tēporalium sterilecit: sicut ad sen
sum p^{er} de multis aīab^{us}. Uñ utamen q^{uod} folia doctrine z
flores bonoz exēploz ip^{se} prelat^{us} ibi remanēt: tūc q^{uod}

Lib. XII.

De Palma.

[illegible]

mum pingue habuerit/ necesse est ut sal circa radices
 quarulum lege aspergat: ut sic calore salis terre lupu-
 las deliceat/ et sic et humiditas in pinguedine rariu
 eler non cumetur. Sic et homo aliqui a bonis operib
 sterilis/ ppter terre pinguedine. ppter statum diuini
 deliciaz/ i quo est. Nam in terra macra. i. in statu paup-
 tatis et penitentie et aduersitatis meli fructificat: et ideo
 si habeat statum humidu et pingue per delicias et inie-
 tum p diuitias/ vere necesse est q ei aliquid faciat sal. vel
 totu fapiet/ vel falledo penitentie: ut sic sic dicitur
 effundit/ et lupula pinguedo desiderio carnalitate
 p. ponit lup os sacerdotis sal. Et sic. Et sic et sal
 discretiois vel penitentie dulces habuerit/ ppter ping-
 ritatem nung fructifescit: q vitu non est totu sal/ s
 m liero. S. figura ad hoc illu. Et q. vbi sic terra
 rico esset optima/ r/ nonz aqua fontis carit pelima
 sterilem faciebat: et ideo helleus in illo non terat
 sal: et sic iuxta terre fertilitas restituta. Sic vbi
 aliqua psona facit bona z iusta: si in aqua forte
 mudi pperitas vel voluptas ei addat/ a fructu bono
 operu sterilescit. Veritatem si helleus. S. et ibi
 xerit sal. i. discretioem z fapietum/ vel etia reconsulti-
 bulationem: tunc poterit fecundari. S. ideo bene consiliu
 Leuit. ij. In omni sacrificio tuo appones sal. Nam iux-
 no fructificat nisi in regione calida z feruor. Et in
 gloriu/ frigidis semper sterilis inuenit: sic ppter
 lia/ vbi nung facit fructu: q si fructu fecerit/ nisi
 frut maturari: ut dicit p. li. Sic vbi homini nocet ad
 criticandum spualiter frigiditas inducoriois/ et ideo
 feruor deuotionis. Nam si in terra frigida. i. in statu
 cecitate inuoluta fuerit/ vix aut nung poterit fructu
 noz operu parturire: q si forte fructus bono emittit
 noz poterit maturari nec fenscere per pueritiam
 tumia: q sic tales inuoluti non pferant in bene agendi
 et sic fructus quoz debiti non capit implerentia. Et
 p feruorem intelligit diligetia: p frigiditate intelligit
 gritia et negligetia: feruor em diligetia facit bona op-
 ra fructificare/ et frigus torporis z pigritie facit
 bonoz operu retardari. Vel terra frigida est multu
 ra feruida religio z. licet. S. et p. Palma. fm p. i. i. c. b
 plures inueniunt fructu: quida in maturu q som-
 cho nocet: alij mediores/ q paru lauat: quida pte ma-
 turu/ q corpus nutrit/ et delectat/ si cie debite qo
 sunt aut oes dulces: si pceptu tertij/ si multa
 teris dulciores: mediores aut sunt multe multiplican-
 et ideo multos crudos z grossos humores generat
 ducit. Palma est ecclia/ vel de/ vel etia mudi/ q sunt in
 tria sunt gna fructu. i. bonoz/ sic teporalia/ z dulcia/ i. q
 natura: naturalia/ q sunt mediocria: matura z dulcia/ i. q
 z eterna. Sed p palma inferit homini multa delicio-
 nes ptoz. z vitioz/ sic palma teporalia/ dulcie/ i. q
 bona est: qna qna nocet/ nam isti generant crudum
 mali humores luxurie z alioz vitioz/ etiam tunc z volent
 r/ scz bona spualia z etna/ coz/ et ad eam nutrire et celest-
 in presenti per spem/ in futuro p pceptum/ tam celest-
 dulciores. Et de talib dicebat felix. i. Lant. vj. Et
 dam in palma: appetebam felix. i. Et el. c. i. v. i.
 boies quida sunt immaturi per infoliet leuitatem/ et
 aut maturi z. h. o. et oib oia puenit. Et c. i. v. i.
 Et primi sunt incipientes: scilicet p. cientes/ et tertij p. cientes/ et
 Palma qto annos/ tunc fructu/ et melior est: et
 palma no fructificat quousq habeat certu annu. Sic vere
 plenas z perfectas habet vires: ut dicit p. i. i. c. b
 quato qd est annosus/ z antiquo: quo ad mores/ q opo-
 z Sap. iij. Lant sunt senisus hois tanto fructu opo-
 suoz est melior: et ideo quousq habeat certu annu/ et
 ctionem virtutis et graz/ que numero cenario delicia-
 tur/ pfecta z bona opera non fructificat nec pducit/ s
 dic ad littera q qto qd est antiquo/ z maturio/ fens-
 tunc meliores fructu bonoz opoz debet parire. Et
 sapiens odit z merito (Et c. i. x. v. i. senem fructu et
 tum. Et el. d. palma lib virtutes vel etia virtutes
 zoz: q fm p. li. d. naturalis hystoria. v. i. c. x. v. i.

Lib. XII. De Palmite. Fo. CCLXXXVIII.

ma victoria triumphosq; portedit: sicut ibidem exemplificat de palma nata in basi cesaris dictatoris/ ante eum bel la ciuilia: q; victoria designauit. Palma igitur. i. victoria seu virtus/ non statim fructu portat. i. non statim a deo pre mium aut emolumentum repositat: oportet enim q; punitur se nesciat/ et aliud seculum expectet et sustineat. **Ecclis. ij.** Utq; ad tempus sustinebit patiens: et postea redditis locu s. **Fructus palme immaturi non conueniunt esul/ immo nocet.** An dicit **Plin.** q; quida de militibus Alexā dri se palmarum fructu strangularunt. virtutem habent strypticam: tñ si debite accipiatur/ conueniunt medicine: vt dicit **Diosc.** Talla sunt bona mudi: que virtutem habēt strypticam. i. restrictiuam: q; hōiem frangit per auari tatem paritatem/ sicut pñz de diuitibus parit: et ideo ista non conueniunt esul: q; tñ non est vtile q; ea quis comedit vel sibi in corpore per desideriu et affectu: q; vere multi de militibus alexādrī. i. xpī/ scz multi religiosi z clerici/ se cū istis frugulant z occidunt per diuersa vitia z peccata: q; diuitie mergūt hōiem in interitum. i. ad **Timō. vj.** Si quis tñ eis debite vñs fuerit per elemosinas z als/ sibi erūt medicinales z bone: q; **Eccl. xij. di.** Bona est sub stantia cui non est peccatum. **Fructus palme maturi dulces sunt z nutritiu/ gutturis z vtriusq; asperitatem le uant/ et vocem clarificāt.** Sic pñ doctrina z opera xpī vel scōp dulcia sunt z sapida pio cordi: et ideo ipm leniunt per benignitatem/ et vocē ei clarificāt: q; scz facit eum clare cātare per orationē/ predicationem vel grāz actio nem. **Eccl. iij.** Vox est tua dulcem. **Uel per ea intelligo bo na paradisi/ vel dulcem deuotionem zc.** **Elephas di ligit fructus palmarū zc.** **Uide de Elephante.**

Capitulum. cxiij. de Palmite.
Palmes. tñs. est ramus/ cui folium pampinus nūcupatur: cui subsidio palme a vtrius z tur bintibus defendatur: q; ideo alicubi est intercū sus/ vt solis infusura possit ad fructū facilliter subintrare/ vt eius beneficio maturētur. **Q**uia aut palme a radice habet virtutem z nutrimentū. Nam ratione substantialis z viuacis caloris palme humorem attrahit a radice/ quā in substantia m sui z nutrimentū cō uertit: residuum aut in naturam folij/ floriz z fructus cō uertitur: vt dicit **Ysido.** et **Plin. lib. xliij.** Radix est xps: palme est christianus: q; pro certo qñ habet calorem na turalem/ scilicet charitatem: tñ a radice xpo attrahit z ac quirat per orationem z desideriu z affectum humorem gratie z deuotionis: et eo reficitur z nutritur: et inde pro ducit germen bone cogitationis/ florem bone affectūs: fructum bone operationis: et folia honeste conuersatio nis: que fructum bonoz operum ptegit z defendit a ven to inanis glorie/ et a ceteris nocumētis. Bona est con uersatio est bonoz operū tutamentum: et vmbra etiam bonoz expōzalijs administrat. Et sicut palme q; diu est in vite z cōiunctus radici potest fructificare/ abscessus aut nihil: sic homo q; diu vitū z radicē xpo est cōiunctus per charitatem/ pōt p bona opera fructificare: si aut per peccatū mortale ab eo sit abscessus/ fructū virtutū et me ritoz amplius non emittit/ nisi sibi iterum per penitētiā reuigetur. **Ysido. xij.** Ego sum vitis: vos palmite. Et ibidem. Sicut palme non pōt ferre fructū a semet ipsis. Sola s; palmitis sunt yba nostra: scz oratio/ gfarum actio/ predcatio/ confessio zc. que pro certo sunt hois or namentum/ et fructū bonoz opoz velamentum: et ista de bent esse lata per charitatem/ mollia per benignitatem/ succosa per pietatem/ interclusa per modestiam z maturi tatem: q; scz non debet esse cōtinua. Non est debet cō dūne loqui: s; intercluse/ paulatim z mature: et sic solis ra diat. Ipsi gfa z infusura subintrabit/ et fructū virtutum pducere faciet. **U**ter palme habeat naturaliter fructus: tamen fructus certi coloris/ scz albos vel nigros vel si fructus coloris alteri/ generabit. Nam in **Abartio** quā do humo accēdit in palmitem a radice/ debet incidī cir cūq; palme/ et inter cutem z lignum color immitti

siue rubeus siue flauus: et tñ debet optime ligari/ vela ri z claudi cū argilla/ vel als/ ne humor defluat ad terrā: et sic humor per illū colorem circūpositum transiēs/ cū dem colorem in fructibus presentabit: et ita palme vel quecūq; alia plāta pōt in fructu variari/ et fructibz colo ris alteri/ fecundari. potest etiā sic fieri vt plāte naturali ter restrictiue efficiatur laxatiue: vt habetur ex cōpēdio **Salemī:** et hoc q; qualis fuerit humor/ nutrimentalis i ra dice/ talis erit exteri/ fructus plāte. **P**almes est homo: fructus eius naturalis est opus carnis: scz dormire/ inebriari/ luxuriari/ et cetera vitia que habet homo et corru ptiōe nature. **E**rat malitia eoz naturalis. **Sapiētie. xij.** **Ysido** ad **Sala. v.** Manifesta sunt opera carnis: que sūt fornicatio/ immunditia zc. Sed pñ licet homo habeat ta les fructus et tales operationes/ pducere naturaliter: tñ pōt fieri artificialiter/ scz per grām/ q; p trarios fructū producat: scz bona opera z spūalia/ vigilare/ orare z cete ra similia: que sunt cōtrarij coloris/ similitudinis z valo ris. Nam in vere tepore/ scz iuuentutis/ debet homo cū gla dio xpi dei per cōtentionem scindi z penetrari z per pre dicationem/ aperiri per cōfessionem: et ibi debet immitti ti color alius/ scz bona eruditio z informatio: que talibus est faciēda in cōfessione z predicatione: et tñ debet vela ri z claudi p humilitatem/ et maxime cū argilla. i. me moria mortis/ que intro ducit humilitatem/ et seruat ne affectiones defluat ad vanitatem: et sic humor. i. interior affectio que a radice cordis ascendit/ et per tales immis sos colores bonoz documētōz trāibit/ immutabitur/ ita q; fructus z operatio exinde pcedēs i naturam cōtrariā cōuertetur: et sic fructū bonos faciet loco maloz: et que erāt restrictiua per auaritiā z paritatem/ sicut laxatiua per elemosine largitatem. **U**el per ver intelligo tēpus quadragesime. **U**el per colorem intelligo grām dei. et bo nam inspiratiōem zc. sicut. **S.** **Figura. j.** **Reg. xij.** vbi mu tavit se **Dauid** corā **Abis** z desuebat salua exire ei: et sic euasit mortem zc. expone. **Et. iij.** **Reg. xliij.** **Q**uā ta habitum/ ne cognoscatis. **Et. j.** **Reg. x.** **U**iraberis in virū alterū. **P**almite in principio multū sūt fragiles/ ita q; se nequeūt sustinere/ s; ad terrā cadūt z defluūt: z iō natura dedt eis quedā vimina seu vincula quibz se cum arboribz vicinis vinciāt z cōnectāt/ ne ad terrā defluant seu cadāt: et vt sic eoz adiutorio cōtra flatus z turbines muntātur/ ne eoz impulsibz dissipētur. **P**almes ē homo: arbores sunt sancti z boni vicini z socij/ xps etiā vel crux: vimina aut sunt vincula charitatis. **Q**uia igit palme. i. homo est fragilis nature/ ita q; ad terrā. i. ad terrena dilis gēda z appetēda/ et maxime in principio iuuentutis faci liter per auaritiā inclinatur: idcirco natura. i. deus de dit ei quedā vimina z ligamina/ scz tenacula fidei/ spei et charitatis/ cū quibz pōt cū arboze. i. cū deo z sanctis/ cū cruce etiam et gloria eterna se ligare z cōiungere/ et sic ne ad terrena per auaritiā defluat/ se saluare. **U**stiat est q; qui est bene ligatus per spem cum cruce vel cū gloria eterna/ vel per charitatem cum xpo z sanctis/ oia ista in firma vili pendit: et sic non cadit nec defluit p peccatū. **Ysido** dicitur **Eccl. xij.** In vinculis **Adam** traham eos/ in funiculis charitatis. **P**almite singulis annis in digent refectione superfluo: sic cū plus fructificant/ et diffusius se dilatant/ si autem non purgentur nec pu tentur/ tñc degenerāt in labriscam: et finaliter steriliāt. Sic vere homo singulis annis indiget q; purgetur per confessionem/ et q; eius superflua/ scz vitia z peccata re secētur z deponātur. Nam sic diffusius dilatatur per cha ritatē/ et fructu bonoz operū magis fecundatur. **Ysido. xv.** **E**xpurgabit eum/ vt fructum plus afferat. **I**lli aut qui taliter non purgātur/ et qui renuunt annis singulis con fiteri/ degenerant in diuersa peccata/ et a fructu bonoz operum sterilefcunt: et ideo finaliter in ignis infernalis incendio comburuntur: quia sicut dicitur **Ysido. xv.** **Q**uā palmitem non ferentem fructum tollet eū zc. **U**ogno scitur palme generosus fm **Plin.** per nodorum vicin tatem zc. **U**ide infra de **Uite.**

Capitulum. cxliij. de Propagine.

Lib. XII. De Platano Populo et Pino.

Popago est nouellus vinee ramusculus sur-
ges e palmitibus terre infixo. Nam palmes
vitis facta circa radicem fouea in ea depin-
tur et inclinatur eadem terra cooperitur: et sic
ibi vim germinat uam concipit: et illud quod sub
terra est: conuertitur in radicem: et ex ea noua vitis pro-
gatur: quod popago appellatur: ut dicitur Iherosolymis. Et circa radicem
prime vitis sunt ex palmitibus tales popagines: et ita vi-
nea propagatur: et diffusius dilaturatur: et sic fit quod palmes
quod mox filie de radice manabat: tam emissis radicibus
more matris palmitibus circa se velut filias circumfundat.
Huius est radix seu vitis: palmitibus est: sunt sancti et fi-
deles: et boni christiani: qui ab eo procedunt: quod inquit Iohannes
xv. Ego sum vitis: vos palmitibus. Sed et isti palmitibus
fructus in principio inclinatur per humilitatem: terra. i.
mortalis memoria cooperitur per meditationem: et sic vim
germinat in bona opera concipit: et ea emittit: quod ma-
xime patet in patribus: qui religionis fundauerunt: quod a radi-
ce christi procedentes facti sunt radices: et primordia aliorum:
scilicet religionum qui modo sunt: sicut fuit vinea ecclesie
dilata et amplata. Etzechiel xviij. Facta est ergo vinea:
et fructificauit in palmitibus: et emittit popagines etc. Et
dicitur quod radix est cor: rami sunt bone affectiones: que per
certo quando inclinatur per humilitatem: et terra. i. mortalis me-
moriam cooperitur: tunc ex illis fructus bonorum operum pro-
pagatur: et sic vinea. i. anima dilaturatur. Allega. v. s. Et dicitur
quod quando rami christi in inclinatur per humilitatem: ple-
catur per pietatem: terra cooperitur per memoriam mor-
tis: tunc emittit radices bonarum cogitationum: et concipit
per bonum propositum flores bone affectionis: et fructus
emittit bone operationis. Et dicitur quod radix est doctor: pal-
mes est scholaris: qui et circa matrem ita perficitur per
scientiam: quod eadem efficitur radix et doctor aliorum. Primo
tamen oportet quod plicetur per humilitatem. In circuitu meo pue-
ri mei. ad Iherosolymis. Et per uerbum xviij. Si inclinaueris au-
rem tuam: concipies doctrinam.

Capitulum. cxv. de Platano.

Platanus est arbor: cum folijs latis et plantis
ad modum vitis: feruida est: sicca: medicina:
lis pro causis calidas et humiditas: rheuma
calidum coepescit: dolori dentium subuenit:
acutos dolores mitigat atque lenit: alta est et
magna: iuxta aquas plicat atque crescit: sicut dicitur Iherosolymis.
et Dioscorid. et Galienus. Et celi. xliij. Mollior est nature et ad scul-
pendum apte: et plicis summatibus: in longum latius se diffun-
dit: ut dicitur Iherosolymis. quod idem dicit de salice et populo. Talis
posita debet esse quilibet christianus: quod debet esse feruidus
per charitatem: siccus per penitentiam austeritatem: mollis per co-
mpassionem et benignitatem: et ideo facilliter debet sculpi et do-
mari per correctionem: quod non debet resistere: sed cedere per
obedientiam et subiectionem. altus debet esse per contemplatio-
nem: iuxta aquas grauius per scientiam debet nutriri per deuotio-
nem: folia autem eius. i. bona vel etiam exterior conuersatio de-
bet esse plana per uirtutem et simpliciter: non inuoluta per
simulationem vel fallitatem: lata esse debet per charitatem.
Et celi. xliij. Quasi platanus exaltatus sum iuxta aquas.
Cetera exponere de gratia dei quod lenis per benignitatem: restrin-
git per castitatem: siccatur per penitentiam austeritatem: et quando
summatibus. i. exterioribus diuitiis et temporalitatibus precidunt
per elemosinam: tunc et homo crescit per gratias et uirtutes: et di-
latatur per charitatem et dilectionem: et eleuatur per spem eter-
nox et contemplationem. Et dicitur quod summatibus sunt affe-
ctiones: que debent refecari per obedientiam et subiectionem.

Capitulum. cxvi. de Populo arbore.

Populus est arbor: mollis: tenera: folia habes
in una parte alba: et in alia nigra: nocturnus per diem
spem in se gerit. In ortu enim solis ueni preterdit
colore: et in occasu alius. gummi ex se emittit me-
dicinale: et ex eo fit unguentum medicinale: quod
populeon nominatur: secundum Dioscorid. Et de populo: eo quod ex ra-
dice eius magna progenies propagatur: et more populi emit-
tatur: sicut dicitur Iherosolymis. Folia eius tenuia sunt et subtilia: et
ideo ad quatuordecim modum statum ueni semper tremunt: si-
cut patet in tremulo: quod certe species est populi: licet et folia

ex omni parte sint nigra. Arbor ista est ecclesia vel religio
cuius folia sunt homines et fideles: quod se representat notum
et diem: nam quidam sunt nigri per peccatum: alij alij per
gratiam: quidam sunt mali: quidam sunt boni. Et de populo
quod ex ea uelut ex radice crescit multitudo filiorum. Figura
ad ar. xliij. ubi i rei fuerunt congregati pisces boni et mali:
sed mali inde fuerunt electi. Sic modo in rebus iudicij mali
christi (que est ecclesia) boni sunt et mali: sicut in die iudicij mali
expelluntur: et boni in eternam gloriam uiuarum relecti.
Elegit bonos in uasis suis etc. Iherosolymis. Et dicitur quod populus
est religio vel ecclesia: folia eius sunt fidei religionis: et hyponi-
te: qui se in una parte: scilicet exteriori in apparentia sunt albi
per bonam conuersationem: in alia autem parte: scilicet interiori
in anima et conscientia sunt nigri per uitia et peccata. Et sicut
folia ista sunt semper tremula: quod tempus sit quiescentis
vere hypocrite semper sunt in tremore et timore: scilicet fac-
tiones apparent: et sciatur. ubi Iob. xv. loquens contra hy-
pocritas dicit. Sonitus terroris in auribus: impietas emittit
par sit: ille semper infidus suspicatus. Talis tamen emittit
bonum gummi. i. bonam doctrinam et predicationem: que pro
certo sana est et utilis audienti: bene enim docet: et male re-
uult etc. Ideo que dicitur facite: que autem facitis: nolite facere
re. Matthei. xxij. Et Tremulus est arbor: cui folia nigra
que penitus tremunt: quod ad modum flammam ueni mouetur: et
sicut. s. Talis est mundus: cuius folia sunt mundi peccata
quod sunt nigri per infamem conuersationem. Ipsi sunt
tremuli et instabiles per leuitatem: quod ad modum uentum
tentationis mouetur de bono statu. sunt enim tremuli per
timorem: quod semper timet et tremunt feruliter omnem
tum modice tribulationis instare. Patet de avaritia
regem: extimetur predonem: uider pauperem: extimetur
nem. Patet etiam de alijs peccatis: qui timet per opera-
tionem: mortem scilicet et damnationem. Non creditur redire
possit de renebris ad lucem: circumspiciant uindictam
dilectum. Iob. xv.

Capitulum. cxvij. de Pino.

Pinus est arbor magna: recta: leuis: tenera:
humidiora: et etiam inter viscifolia: resnam emittit
tens: de facili inflammabilis: posita: et in mul-
tum fortis et nodosa: omni tempore uirescit: quod
me et estate habet folia viridia: acuta: magis
dentia: et de ea optimi sunt mali in nauibus. Et secundum
hec arbor: debet esse omnis christi? rebus que sub ea seruatur: sicut
cuius e contrario debet nocere: ut dicitur Iherosolymis. lib. xviij. Talis est
vir perfectus: quod debet esse uiridis per honestam pauperiam
per uirtutem et equitatem: leuis per uoluntariam obedi-
tem: humilior inter? per pietatem: viscifolius per charita-
tem: posifus per clementem compassionem benignitatem: ru-
gosus debet esse plicatus misericors aliorum: fortis et sta-
bilis per constantem et perseverantem firmitatem: nodosus et
suis per penitentiam asperitatem: et ideo de talibus debet conser-
uari in nauibus religionis vel ecclesie. i. in collegijs debet esse illas
bus: mali. i. prelatus: quod bonus prelatus debet esse illas
condiciones habere: et sic verificabitur quod sequitur
quod per pinum. i. bonum prelatus influentiam omnia subiecta seruatur
tur: quod uita et doctrina bonorum prelatorum debet illis
sub eis sunt subditos custodire et specialiter a peccato et re-
posaliter a temporalibus nocuerunt: et eis debet esse re-
dulces elemosinas quantum ad pauperes: uel dilectum
ctrinam quantum ad diuites distillare. Iherosolymis. vi. Patet
vniuersis eos qui sub manu sua sunt. Folia autem pinus
debet esse aspera per correctionem: et uiridia per matu-
ritatem: et semper stabilia per prudentiam et lenitatem
tem et ueritatem: non cadentia per medietatem et lenitatem
Verba autem mea non transibunt. Matthei. xxij. Et pinus
exterior? habet durum corticem: et rugosum: desudat et plicat
humorem pinguem et viscosum: resinasque desudat: de facili
et ideo propter suam pinguem humiditatem in locis rariis
flammat: et cum sit arbor pinguisissima: in locis rariis
crescit montuosus et arenosus: ut dicitur Iherosolymis. Sic uere
bonus christianus debet esse exterior: ut corde. i. liquorem
tum ad habitum: rugosus et rudis per ueritatem
et humilitatem: et penitentiam asperitatem: interior? in

Lib. XII. De Vino. Fo. CCLXXXIX.

scientia debet esse pinguis / p gratia / deuotione / p charitate /
 et humilis / p pietate / p benignitate / ideo exterius debet
 emittere resiliam / p resas elemosinas pauperibus erogare /
 libere / vij. / In und qd resina non est in galaad .z. Et ideo ta-
 lis debet facilliter inflamari per charitatem / et rursus bonorum
 desideriorum / vere tales qd sunt pnt / p benigni / facilliter infla-
 mantur / mouent ad bene operandum / deum diligendum / et ce-
 tera similia. Et admodum etiam audiunt clamorem / p mietas pau-
 perum / statim inflamantur per feruorem compassionis .z. p
 alios / ideo sic p ad uoculoque grandis exaruit ignis in ea. Et
 ideo licet pinus prodest oib / que sub ea / et circa ea sunt / funt
 sub eis / scilicet subditis suis / et qui circa eos / scilicet suos et
 c. / pinus .vi. / p dicitur uisqz eos qui sub manu sua sunt
 et essate / superius est torrida / inferius est et vilis medic-
 nisz / odorifera est etiam / et odoriferu facit humu. Sic vere
 nos debemus esse alti / p contemplationem / et eternoz contemp-
 super / ad celestia eleuari / p ipem et deuotionem / et in essate
 pberitatis / in hyeme admeritatis / vivere / p gram inter / et
 p honestate / et sic odorem bone fame ad alios di-
 uulgare / ita etiam edificio paradisi / et etiam ecclesie militantis
 poterim / esse apti. Et cit foliu eius viride .z. libere .xviij.
 4. / pinus est arbor virtus / exterius pinguis / interioris
 et ideo de facili inflamatur. Sic vere illi qd sunt virtutes exte-
 rius / p caritate vestiti / p pinguis inter / p delicias / car-
 nalitate / sicut sunt multi / p maxie iuuenes / leuio nature per
 inconstantie et insolentie immaturitate / posito / p maloz affec-
 etiam multiplicitate / tales dico facilliter inflamant / p luxurie
 feditate / auaritie cupiditate / vel in crudelis ferocitate. Et sci-
 ficet / p homi / p inostros et sicis licet sit pinguis-
 nem pscit in terra. In statu modico / p gram et charitate / deuotio-
 dicatione arenofo / in statu modico / p alto / p terrenoz ab-
 sorptione penitentie / et ferit per paupertatem / et depulsionem / sic
 est / ut facit fructu. Et .xviij. / ideo / Et .xij. / Dedit i solitu-
 dine cultu / et pinu et myrtu / lignu oliue. / pinus est ar-
 bor multi ramosa / sed quato plus de ramis inferius / et
 dit / rano plus in altu crescit / quato plus circa terra inferi /
 de diffusius dilatat / p inus est homo / rami eius inferiores
 sunt / dicitur / delice / honores / amici carnales / et cetera mu-
 dit / bona qd circa terra / et terrena versant. Ita mi aut superio-
 repatio / oratio / amici spiales / scilicet gratie / virtutes / deuotio / con-
 vere quato homo plus / p dit de istis consolacionib / inferi / ta-
 to plus acquirit de celestib / superius / quato plus hic detru-
 ctur / p teporale aduersitate / qui lignu corodit / ideo solit agri-
 to magis superius exaltat / p pauperem / et tribulationem / ta-
 nim desideriu / affectionem / p ipem / et contemplationem / et eterno-
 ne et finalis glorie addeptionem. / p merito / et virtutu cumulat-
 5. / Lareres ceciderit / sed quads lapidibus edificabitur / et
 feru .z. / Ita p argento aurum / p ferro eset / p lapidibus
 7. / ita magis in spialibus proficiunt. / Lator pinu est gros-
 sa et ipsa / veritate pinus in ea non bene feruat / imo fact-
 8. / luer puerit / et abundantia humoris vermes inter cogi-
 tem / lignu generant / qui lignu corodit / ideo solit agri-
 cole corripit penit / extrahere / sic line corruptione melius
 conseruat / pinus significat midu butires et poteres / quoru
 conseruat / ideo significat midu butires et poteres / quoru
 die / p diuitias et prouentus / temporalis magna est / grossa et
 et crescit / p peccatis / luxurie et auaritie et superbie / nam qd ta-
 vermes malarii affectionis / p delicias / carnalitate / ideo
 9. / et auaritia / in eis sepius generant / et desiderioz scilicet quatu ad lu-
 vel qd ei per tribulationem pducit / vel qd ea quod ad affectu de-
 ne preseruant. / 2. / onstat em qd multi / in multis nocet di-
 10. / et caru carita iuuat. / Prodit quasi ex adipi iniquitas
 11. / ideo bene consistit psal. / Dicitur sic affluat / nolite co-
 12. / apponere. / 13. / liquor qui emanat a pino / dicit resina / qd est

pilmo subalbidus ⁊ odorifera: postmodū autē decoquitur sup ignē ⁊ efficit valde nigra, et fetore recipit ⁊ odore. Tales sunt multi, qui in principio quādo exeunt de arbore. de ma tre sua in tempore iuuentutis: vel de studio vel de collegio/ quādo scilicet de nouo promouentur: vel de mūdo/ quando scilicet de nouo religione intrant: ipsi pro certo sunt albi ⁊ casti/ tatem odoriferi per famolitate: verū tamē q̄ tandē decoquūtur in igne auaritie vel carnalis concupiscentie. Ideo finaliter in senectute denigrantur ⁊ malā conuersationē exteri? et perdit odorem bonē fame/ et fetore infamie maculatur. Et sic sicut per picē ignis inflāmat quādo et apponit sic vere mediantib⁹ luxuriosis ignis luxurie in altis inflāmat. Et sic sicut per liquefactā rāgentē inficit ⁊ inquinat ⁊ mūdās res resque maculat atq̄ fedat: sic ⁊ tales infames luxuriosi q̄ in igne carnalis luxurie resoluuntur/ altos contingentes/ scilicet et locos ⁊ vinctos corripit suis verbis ⁊ exemplis: sicut ad litterā patet de p̄monis luxuriosis. Ideo de talibus pōt dici illud ap̄li ad Gal. iij. Eū spiritū cepertis/ carne cōsummamini. Et Eccli. xij. Qui tegerit picē/ inquinabit eā. Et dicit q̄ iste liquor est verita rufiana ⁊ lena q̄ in primo albio ⁊ pulchritudinē corporālē tādē decocta igne luxurie/ facta est nigra ⁊ corporālē desofomiatem/ altis tñ resque insculcis ignē luxurie accendit/ vestes mūdās. Libonas castas ⁊ p̄monas inficit dictis suis per luxuriā ⁊ concupiscentia: sicut dicit E. iij. x. Quiquid tegerit immūdiū ⁊ immūdiū faciet. Et dicit q̄ p̄x est caro: q̄e per certo ignem carnalis concupiscentie semp rufat⁹ ⁊ eā accendit atq̄ nutrit. Ideo quicquid rāgit/ res animā sibi vtrā inficit primo per originale tandē ⁊ actuale. Et sic hec in principio efficitur alba et pura per baptisimū et regenerationē/ tamen quādo ad eū igne carnalis concupiscentie resoluuntur/ denigratur per malā conuersationē et peccatā infectionem: ⁊ sic vestes candidas. Ipsiā animā per baptisimū candidat⁹ ⁊ sic vestes et inficit ⁊ inquinat: q̄ quicquid tegerit immūdiū/ immūdiū faciet. Aumen. xij. ¶ P̄mus in hyme habet fructū/ sed post aduentante efiate eos perdit. Sic multi sunt qui in hyme ⁊ iuuationis ⁊ paupertatis seruā fructus gratiā ⁊ virtutū/ q̄s tamē veniente efiate p̄sp̄eritatis fructus perdere dñoficiunt. ¶ P̄mus est arbor que summe bum ⁊ si iuuenes desiderat aqua. nunq̄ eis potest crescere nisi cito vire trigeat. Sic vere iuuenes nō sunt in iuuentute/ summe aber necesse q̄ aqua doctrine ⁊ gr̄ie ⁊ deuotionis p̄tine rigeant: q̄ altera a cremēto ⁊ a pietatū virtutū facili ter retarant. vnde E. xlii. plāuit p̄mū/ quā pluita nutrit. ¶ P̄mus lente ⁊ tarde crescit: et ratio est. p̄pter eū viscosū amorē/ q̄ ita est grosius/ q̄ se cito a calore digerit nō p̄mitteat sic p̄mus a cremēto cito impediri. ¶ P̄mū sifidus. Sic vere multi sunt qui tarde crescit per profectū bonorū operū/ lente perueniunt ad cōplēmentū perfectiōis ⁊ sanctificatiōis: et ratio est/ q̄ vere humos interior/ sua intrinseca affecta ita est pinguis et viscosa per carnalitatē q̄ se nō p̄mitteat digerit vel cōuertit a calore charitatis/ vel a gratia sp̄sūcti/ vel etia a bono plato ⁊ correctionē: et sic nō receptū ē acquiri sp̄sūale debiti cōplēmentū. Rube nō crescat. Et c. xlii. ¶ Scdm̄ sifidus lib. viij. p̄mus dñi durat lūz ⁊ vbi a pluita nō tūgitur/ nec facili ter admittit terebū m seu vermē: si autē exterius ad ventum et pluiā exposatur/ tunc propter sol tēneritudinē naturalem facili ter corripit⁹ putrefcit: verū tamē si sub terra est in aqua profunda/ tūc sine corruptione durissimē conseruat. Et ideo quāuis p̄mus ad aqueduct⁹ ⁊ sub terra p̄fundius abscondit⁹. tunc multis durat annis: cōuerso autē abies in aqua sub terra cito putrefcit/ firmissima vero est in secum: vt c. p̄li. i. xvi. xlii. Idē etia apparet de alio q̄ in aqua altū durat et ibi indurāt: etia aquā autē facillimē putrefcit. P̄m⁹ est hō: qui q̄dū est exteri⁹ in vira ita pluiis ventis tribulationib⁹ expos⁹/ parū durat/ immo cito ⁊ morcosus deficit ⁊ putrefcit. Paucitas dierū meorū finte vnde. Job. x. Verū tamē q̄ sub terra est inclusus et secur⁹ ⁊ aia est ⁊ aq̄s eterne voluptatis/ est inclusus et secur⁹ vel aq̄s eterne miserie (quo ad dñatōis in infer⁹) tūc durissimē/ immo p̄peruo durat nec morte ampl⁹ dissimur: quā si illi imperpetrū rēuēt. Sap̄. v. De malis m̄m dicit psal. Lababit in tenebris. Et vñq̄ dñus

Lib. XII.

in fine. et Job. xxvij. dicit: Ecce gignēs gemūt sub aquis: et qui habitāt cū eis. Et dicit q̄ homo expōit pluujs et ventis. i. in dī tērationib⁹ p̄ prosperitatib⁹ et honorib⁹ cito p̄trefcit p̄ p̄ctm̄ abscondit tamē p̄ humilitatē timorē deuotionē et mortis cōsiderationē. nō deperit/imo durat. Et celi. xxvij. Si nō in timore dñi tenueris te in sātē/ cito subuertetur dom⁹ tua. Et exponit cōuērio q̄ multi sunt q̄ in pluuiā et v̄to aduersitatū pereunt/ qui tamē in aqua delictarū et terra diuitiarū a vitio saluī sūt: q̄ multi sunt quib⁹ nō cet aduersitas/ et p̄odest p̄peritas. Alibi autē. i. alijs cōuērio. Jdē expōit de alio. q̄ est arbor: culus cōter dura/ lignū rubēū/ rami infertus tendunt/ et hec extra aquā cito p̄trefcit/ et maxime ad pluuiā: infra aquā autē diutissime durat. Sic homo rubeus per carnalitatem/ spissē corticē per exteriorē temporalitatē/ in prosperitate et pluuiā. et. Et homo rubeus p̄ charitatē/ in pluuiā p̄peritatis deficit. et. Et capitulum. cxvij. de pinea.

Pinea est fructus pini: et est oīn nucum maxime rotunda: in pyramide stricte cōtata. grossum habet corticē et durū/ et ideo facilliter nō frāgitur nec aperit/ nisi quādo supra ignē dissolutur: intus autē p̄ fructū cōtinet grana multa/ que dulcia et mollia sunt inter/ nutritiua et lenitiua/ et medicinalia sunt p̄ph̄sico et cōsumptis: vt dicit Diolco. Pallas est vir p̄fectus: q̄ in pyramide cōtēplationis finit: et corticē exterioris habet/ et apparet habet durū per cōstantie firmitatē/ et rudē p̄ humilitatē: et ideo nō facilliter frāgitur per impatiētia et aduersitatē/ nec aperit ad mundanā p̄peritatē et auaritiā et cupiditatē. Hāere. xij. Luitates austeri clauis sunt: nō est qui aperiat. Intus autē habet multa grana. i. virtutū et meritōz fecunditatē/ et scientiarū et exēplōz et bonōz operū firmitatē: quib⁹ pauperes cōsumpti et p̄ctōres nutriti et leniunt p̄ualiter per cōmēta et exēpla/ et tēporaliter per elemosinā largitatē. Et dicit q̄ p̄nus est auarus. et. Et dicit infra. Pinea cōtinet testas plures duras et fortes/ in quib⁹ grana in alijs testis duris ordinatissime sunt inclusa/ et ab inuicē quib⁹dā parietib⁹ miro nature artificis sunt distincta: et ita fit q̄ maiora maiore et grossiore parte occupat/ et minora minore. Minora cū sunt pinella q̄ sunt in gracili parte pinee/ q̄ illa que sunt in grossiori et latiori parte. Pallas pinea est religio vel ecclia: q̄ duro cortice. i. dura exteriori penitētia est vestita. Hā ista plures habet cellulas. i. plures conuētus et collegia/ p̄bēdas et officia/ dignitates et beneficia/ in quib⁹ grana et. i. clerici et religiosi debēt ordinare et discrete locali/ p̄moueri et assignari. Hāere. xxx. Templū in ordine suo finit dabit. Et vn⁹ etiā ab altero debet distingui q̄ ad naturā officiorū/ vt scilicet quilibet sciat qd̄ debeat facere/ et de quo seruire: ne sit cōfūso i officijs: vnus decan⁹/ alius canonicus: vn⁹ prior/ alius cerellarius. et. Hāmeri. lxxij. Sciat vnusquisq̄ cui debeat oneri subiacere. Hāerit tamē ita debet esse semp̄ vt illi qui sunt meliores et grossiores et sciētiores quo ad mores et scientiā/ in grossiori parte pinee. i. in meliori et in pinguiori beneficio collocentur: illi autē qui sunt minores quo ad virtutes et scientiā/ in parte minoris similiter esse debēt/ et minus beneficiū obtinere. Unde dicitur. xxv. Distribuit illis bona sua/ vnusquisq̄ scdm̄ propriā virtutē. Et sicut videm⁹ q̄ vnū pinellū non occupat locū alterius/ nec eū inuadit/ sed est contentū loco suo: sic vere nec boni ecclesiastici debent ambire ad aliorū loca habendū vel beneficia: sed quilibet debet esse cōtēntus loco suo et beneficio sibi dato. lxxij. Reg. xliij. Et dētus esto gloria tua/ et sede in loco tuo. Et sicut in maiorib⁹ testis plura sunt pinella q̄ in minorib⁹: sic vere in maiorib⁹ beneficijs plures debēt esse qui deo seruiāt/ q̄ in minoribus. Hāmeri. lxxij. Pluribus maiorē partē dabis/ paucioribus minorē. Pinea licet cōstet ex pluribus granis et testis/ sunt tamē ita dura/ et ita fortiter inuicē cōglutinata/ q̄ vix aut nūq̄ possunt ab inuicē separari/ nec pinea dissipari: et hoc q̄ quodā liquore viscoso et tenace inuicem sunt cōiuncta. Et ideo quādo aliquis grana et⁹ vult comedere/ et pineā dissipare/ ponit eā sup̄ carbonēs/ vbi leniter resoluī/ et calefit/ et sic statim dissoluit/ et humor ille q̄ causa erat sue adherētie desiccatur/ et statim nucleūs a nucleo/ granū a grano separatur: et sic facilliter extrahunt. Pinea est

De Pinea et pice.

religio vel ecclia/ que cōstat ex plurib⁹ granis et nucleis/ ex pluribus p̄onib⁹/ in quib⁹ grana. i. virtutes et merita cōtinentur: q̄ sunt duri p̄ cōstantie firmitatē: et mediante cōtēplatione charitatē/ inuicē sunt cōiuncti p̄ cordie vnitatē/ ita fortiter q̄ vnus nequit ab alio separari p̄ diuisionē/ ritā et partialitatē/ sed oēs in vnū p̄tēntur/ et vnū corp⁹ faciūt p̄ amicitiam et cōitatē. Job. xij. Et vni cōiungit/ et nec spiraculū interdit p̄ eas. spiraculū. i. detractiōis vī multide. Et sic vbi dicit nō potest eos separare ab inuicē p̄ odiū et diuisionē/ nec de pinea religionis vel ecclie extrahere p̄ apostasiā et appellatōnē: et hoc totū facit viscus et humor: amoris et charitatis qui vnū cū alio cōglutit et iungit. Sed vere diabol⁹ potest posuit istā pineā. i. statū ecclesiasticū sup̄ carbonēs desolatos/ sup̄ mūdū p̄peritatē/ diuitias et delicias: in q̄b⁹ hodie p̄ affectū est ecclia et religio quasi totaliter occupata: q̄ hodie magis vacat ad tēporalia clerici et religiosi/ q̄ ad spiritualia: in quib⁹ sicut in carbonib⁹ cōtinet ignis et calor/ autem tēte/ luxurie et iracundie: et sic cōsumit viscus et liquor tēntis charitatis et religio et ecclia: vnus ab alio separatur/ ritas/ discordias et lites/ partialitates et diuisiones: et pinee. i. ecclie vntas dissipatur/ et pinella. i. clerici et religiosi/ cōiunguntur et ligantur p̄ charitatē/ et diabol⁹ non potest ardore ambitiōis/ auaritiē et luxurie/ charitatis vntatē dissipare. Et c. xliij. Pone eā sup̄ p̄nuas vacuā/ et incalescit eius/ et liquat. et q̄ exinde vntas et amor/ rumpit/ et vntas tur. Jdē q̄m̄ cōstantinus dicitur ecclesias/ audita et p̄nuas dicit: Superfluum est veniū in ecclesia. Et dicit de p̄nuas est vir p̄fectus: q̄ ita est durus p̄ cōstantiā et firmitatē/ et cōiunctus et ligatus p̄ charitatē/ et diabol⁹ non potest eū agere p̄ peccatū/ nec fructus eius. i. merita et virtutes/ auferre: veritatē quādo ponit eū sup̄ p̄nuas diuitiarū et temporalium vel delictarū/ tunc eum calefacit p̄ tentationes et sic dissoluit et aperit per mala desideria et affectiones/ et sic dissipatur per vicia et peccata/ et grana et. i. virtutes et merita et a diabolo subtrahuntur. Unde Zacha. xj. Aperit libane portas tuas/ et comedit ignis cedros tuas. Et dicit q̄ pinea est blues auarus: qui est durus per obstinationē/ et nō potest aperiri per cōfessionē/ nec frangi per correptionē/ est etiā ita stricte per parietatē/ q̄ non aperit per elemosinarum largitionē: q̄ nullus potest grana sue tēporalitatis vel fructus delictarū extrahere vel habere. nulli cū pauperi subueniat aut succurrat/ et ideo necesse est q̄ de p̄nuas cōsumat carbonēs ignis tēporalis: et sic aliquādo aperit per passionē/ et viscositas cōsumitur: et sic tandem aperit per elemosinā/ et alio cōmunicat bona sua. i. elemosinas multas. cha. lxx. Aperit rex erariū suū/ et dedit stipendia pauperibus. Et dicit q̄ q̄m̄ hō est durus p̄ obstinationē/ et p̄ viciōsitas carnalitatis cū tenet clauium ne confiteatur/ et viciōsitas deus sup̄ ignē fortis aduersitatis/ et sic dissoluit p̄ tributionem/ et aperit per confessionē. Et dicit q̄ aperit alius videt hoīem ita parum et durū/ q̄ nō vult se aperire elemosinā/ p̄ compassionē/ nec et aliquā elemosinā clauis/ frāgit eum per mortē tēporalē et eternā: q̄ ponit eum sup̄ igne inferni/ et tūc saltē et⁹ grana vī diuitie cedūt/ et viciōsitas perit et aliorū aliquid: q̄ exinde tunc percipit elemosinā/ et aliorū elemosinas tēporales. Et c. lxxij. Pinea sunt thesauri/ et euoluerunt nebule. Pinea sunt thesauri/ qui eū seruāt/ aperti sunt/ scilicet per mortē/ et nebule. i. sue vane diuitie ad alios euolūt/ et cōnecta/ scilicet nebula in pinea duplici testa fortissima sunt cōnecta/ sunt autē terrores et interioris: ideo difficilliter extrahuntur. sunt autē inter⁹ alba et mollia/ calida et humida/ et multi medicamēta: vt dicit Diolco. Sic vere religio debet et humilitas/ et cōscientie interius/ et sic a diabolo difficilliter comeduntur: et debent esse albi per castitatē/ molles per pietatē/ medicinales per vite sanctitatē/ calidi per charitatē/ humidi per benignitatē. Et c. xxvij. Laude ostia tua super te.

Pinea est fructus pini: et est oīn nucum maxime rotunda: in pyramide stricte cōtata. grossum habet corticē et durū/ et ideo facilliter nō frāgitur nec aperit/ nisi quādo supra ignē dissolutur: intus autē p̄ fructū cōtinet grana multa/ que dulcia et mollia sunt inter/ nutritiua et lenitiua/ et medicinalia sunt p̄ph̄sico et cōsumptis: vt dicit Diolco. Pallas est vir p̄fectus: q̄ in pyramide cōtēplationis finit: et corticē exterioris habet/ et apparet habet durū per cōstantie firmitatē/ et rudē p̄ humilitatē: et ideo nō facilliter frāgitur per impatiētia et aduersitatē/ nec aperit ad mundanā p̄peritatē et auaritiā et cupiditatē. Hāere. xij. Luitates austeri clauis sunt: nō est qui aperiat. Intus autē habet multa grana. i. virtutū et meritōz fecunditatē/ et scientiarū et exēplōz et bonōz operū firmitatē: quib⁹ pauperes cōsumpti et p̄ctōres nutriti et leniunt p̄ualiter per cōmēta et exēpla/ et tēporaliter per elemosinā largitatē. Et dicit q̄ p̄nus est auarus. et. Et dicit infra. Pinea cōtinet testas plures duras et fortes/ in quib⁹ grana in alijs testis duris ordinatissime sunt inclusa/ et ab inuicē quib⁹dā parietib⁹ miro nature artificis sunt distincta: et ita fit q̄ maiora maiore et grossiore parte occupat/ et minora minore. Minora cū sunt pinella q̄ sunt in gracili parte pinee/ q̄ illa que sunt in grossiori et latiori parte. Pallas pinea est religio vel ecclia: q̄ duro cortice. i. dura exteriori penitētia est vestita. Hā ista plures habet cellulas. i. plures conuētus et collegia/ p̄bēdas et officia/ dignitates et beneficia/ in quib⁹ grana et. i. clerici et religiosi debēt ordinare et discrete locali/ p̄moueri et assignari. Hāere. xxx. Templū in ordine suo finit dabit. Et vn⁹ etiā ab altero debet distingui q̄ ad naturā officiorū/ vt scilicet quilibet sciat qd̄ debeat facere/ et de quo seruire: ne sit cōfūso i officijs: vnus decan⁹/ alius canonicus: vn⁹ prior/ alius cerellarius. et. Hāmeri. lxxij. Sciat vnusquisq̄ cui debeat oneri subiacere. Hāerit tamē ita debet esse semp̄ vt illi qui sunt meliores et grossiores et sciētiores quo ad mores et scientiā/ in grossiori parte pinee. i. in meliori et in pinguiori beneficio collocentur: illi autē qui sunt minores quo ad virtutes et scientiā/ in parte minoris similiter esse debēt/ et minus beneficiū obtinere. Unde dicitur. xxv. Distribuit illis bona sua/ vnusquisq̄ scdm̄ propriā virtutē. Et sicut videm⁹ q̄ vnū pinellū non occupat locū alterius/ nec eū inuadit/ sed est contentū loco suo: sic vere nec boni ecclesiastici debent ambire ad aliorū loca habendū vel beneficia: sed quilibet debet esse cōtēntus loco suo et beneficio sibi dato. lxxij. Reg. xliij. Et dētus esto gloria tua/ et sede in loco tuo. Et sicut in maiorib⁹ testis plura sunt pinella q̄ in minorib⁹: sic vere in maiorib⁹ beneficijs plures debēt esse qui deo seruiāt/ q̄ in minoribus. Hāmeri. lxxij. Pluribus maiorē partē dabis/ paucioribus minorē. Pinea licet cōstet ex pluribus granis et testis/ sunt tamē ita dura/ et ita fortiter inuicē cōglutinata/ q̄ vix aut nūq̄ possunt ab inuicē separari/ nec pinea dissipari: et hoc q̄ quodā liquore viscoso et tenace inuicem sunt cōiuncta. Et ideo quādo aliquis grana et⁹ vult comedere/ et pineā dissipare/ ponit eā sup̄ carbonēs/ vbi leniter resoluī/ et calefit/ et sic statim dissoluit/ et humor ille q̄ causa erat sue adherētie desiccatur/ et statim nucleūs a nucleo/ granū a grano separatur: et sic facilliter extrahunt. Pinea est

diffoluendi: consumendi: sicut in Dioscoro. Talis est charitas: quae precipue a pino. i. a. Chusio diffillatur. Ista enim habet virtutem tenacem et coniunctivam: quae ligat et costringit per coactionem unitatem: ideo naves. i. viri boni: vel status et collegia debent ista esse limite et consumere: ne aqua peccatorum submerget: quae eos delictat et submergat. Istud. xxx. dicitur: et debet dissolvi per pietatem et devotionem et compassionem: et consumendi omnia vitia et peccata: quia charitas operit multitudinem peccatorum. j. p. iij. c. dicitur iniquitatem contingentem. et. Alde supra de pino. Et si vis per picem intelligo prosperitatem mundi: quae inficit et maculat quicquid tangit. Eccl. xij. Qui tetigerit picem: inquinabitur ab ea.

Capitulum. cxx. de pyro.

Pyrus dicitur a pyro: quod est ignis: eo quod fructus eius more ignis in acutis tendit. Et est fructus sicut Isaac in dicitur: frigide et sicce nature: aquosae et ponderosae nulli. Em fructus alii non ponderant sicut ponderare quod multa poma. Et ideo licet ex se parum valeant ad corporis nutrimentum: tamen lampada post cibum: ipsum suo pondere consumunt: et ad locum decoctionis cum impellunt: ut dicitur Isaac. Pyrus est mūdus: cuius fructus sunt mūdant: sed vere isti sunt frigidi per inductionem: sicut per incopassio nem: aquosi per luxuriam et deliciarum infectionem: terrestres per avaritiam et divitiarum compactionem: ideo tales sunt multum ponderosi. Inclinales ad peccatum et ad mūdum bona appetenda. Sunt etiam ponderosi. I. graves et imponderabiles ad sustinendum: quod vere gravi est sustinere: et sustinere paucos malos et peccatores: quod multa poma. I. quod multos bonos et iustos. Eccl. xij. Rema et salem et massam plumbi facilius est sustinere quam vitium inuisti. Et ideo licet isti nihil valeant in corpore ecclesie: quāvis est se et licet ipsi non nutriantur per elemosinas: doctrinas et exempla: sunt tamen viles secundum quod: quod scilicet alios cibos. I. viros bonos premunt multis tribulationibus in hoc mūdus: et sic eos compellunt descendere per humilitatem: et coqui per charitatem: sic eos faciunt digerere. I. corrumpunt: et convertunt: sic sunt viles inquirunt per eorum vexationes: sunt ceteri meliores. ad Ro. xij. Diligite vos: omnia coactione: quae graua sunt et difficilia ad sustinendum: tamen vilia sunt anime et virtutibus bonis: quod scilicet eos depumit per humilitatem: inferius descendere compellunt per mortem: scilicet ad confidentiam mortis et inferni. et. sic eos coquunt per coactionem: et digerunt per conversionem. p. d. x. vij. Graue plumbum et imponderabilis arena. I. mūdum tribulationem et penitentiam: sed licet graua et vix grauior. Et sicut pyra sunt dulcia: vere tribulatio vel penitentia licet sint graues: quo ad sustinendum: est tamen in eis dulcedo spiritus et spiritualis consolatio: quod deus consolatur nos in omni tribulatione nostra. ij. ad Ro. Sed sicut cum pyro et post primum vtile est bibere vinum: quod sunt pyra: vitus: sic vere cum mūdum tribulationibus vtile est quod bibamus et hauriamus vinum sacre doctrine et spiritualis consolationis: quod alias possent esse vitus et venenum ipsant: me et eam occideret per desperationem. Ideo Isa. xl. L. d. s. o. lamini consolamini popule meus: dicit deus vester. Et sicut pyra et terra poma domestica et siluestria: sed siluestria dura sunt et terrestria: ad esum insipida: si tamen bulliantur in aqua dulci: et cum melle vel alia dulcedine: tunc sicut Isaac eo qui boni mali tamen quādo in aqua dulcis coactionis et consolationis copunctionibus bulliunt: et cum melle spiritus et consolationis condunt: tunc sua malitia reperiunt: quia scilicet dulcia et sapida: tamen nimis comedebat: sunt noctua: multum enim sunt ponderosa: et ceteris fructibus grauiora: et corpus instant. malos humores inducunt. Talia sunt mūdum: quod vere licet sint dulcia et delectabilia: sunt tamen dos humores luxurie generant et inducunt: sunt etiam ponderosa: quod vere pondus et inclinationem avaritiae introducunt. Illis

tamen qui eis bene videntur: medicinalia sunt et bona: quod de te elemosina: et ecce oia mūdum sunt vobis. L. c. x. c. p. 4. ra cocta cum fagis malitiosa: oem ab eis auferit lesionem. et.

Capitulum. cxxi. de pino.

Pinus est arbor: cuius multe sunt species: et quedam portant fructu rubeum: quedam nigrum: quedam album: sed inter oēs species melior est Damascena. frigida sunt et humida oia puma: et ideo datur contra febrem calorem: et contra ventris constitutionem: quādo sunt matura. Et hec sola arbor gummi distillat glutinosum: et copactum: quo videntur medici et scriptores: ut dicit Isidorus. lib. xvi. Pinus est crassa: cuius fructus huius est medicinalis: quia peccator liberat a febre avaritiae et copactione paritatis: et etiam gummi nobis preciosum stillat: scilicet sanguinem: huius: qui nos per charitatem conglutinat et copigit. ad Lolo. j. Pacificans per sanguinem suum que in terris sunt. Vel dicitur quod pinus est huius vel quicquid sanctus: qui gummi charitatis nobis stillat: cuius fructus. I. opera fuerint alba castitate: rubea charitate: nigra humilitate: ideo contra febrem peccatorum: valuerunt. Vel dicitur quod est beata virgo: vel quilibet vir perfectus. et.

Capitulum. cxxii. de pappiro.

Papyrus est quidam iuncus cretens in palustribus et in pratis: et est herba exerta: viridis et rotunda et valde plana: interius habet medullam albam: siccam: bibulam et porosam: dicitur papyrus: quia pabulum pyros. I. ignis: quod ex eo fuit elychmia ad lampadam ignem nutriendos. et. fm. Isidorus. Talis est p oia vir perfectus: qui in locis humidis cretens. I. in humore deuotionis et copactionis: hic debet esse exerta: in coactione viridis per honestatem: rotundus per obedientiam: planus per veritatem et simplicitatem: lenis per benignitatem: interius autem debet habere medullam volutatam et cōscientiam albam per innocentiam puritatem: mollem per clementiam lenitatem: siccam per abstinentiam asperitatem: leuem per voluntariam paupertatem: porosam per bonarum affectionum multipliciter: bibulam scilicet celestis gratie et deuotionis vel etiam scientie et doctrine per desiderium et cupiditatem. vii. Deuto. xxiij. Qui appropinquat pedibus: et accipit de doctrina ipsius. Ideo Isa. xlv. dicitur iunci vinorum et calamum. Et ideo tales medulle. I. bone et pure cōscientie igne charitatis nutriunt et accendunt: et in lampadibus. I. in ecclesiis et cōuentibus lumen bonorum facit exemplum. Actum. x. Erant autem plures lapides in domo. Papyrus seu iuncus primo a cortice spoliatur: vias ad medullam: sic desiccatur: parum tamen relinquitur de cortice in vno latere: unde medulla tenera subleuetur et sustinetur: sic efficitur elychmia ad comburendum in lampade. Oleo enim immersit: et in lampade accenditur: et sic in templis lumen administrat: quāto minus habet de cortice: tāto clarius in eo lucet ignis. Vere charissimus talis est peccator: qui in paludibus mūdum asperitatis cretens: qui primo spoliatur cortice bone cōuersionis: et siccat ab humore gratie et deuotionis: in oleo ponit carnalis voluptatis: et delectationis: et sic accendit igne avaritiae et ambulationis: luxurie et infectionis: iracundie et turbationis: ita lumen malorum exemplorum alijs re presenter. Eccl. i. Ambulate in lumine ignis vestri. Et sicut talis papyrus est nature sicce et bibule: sic vere isti sunt sicci ab humore pietatis et copactionis: et semper appetit bibere: acquirere et fugere diuitias et delicias repositas: quod sicut dicitur p. d. x. c. iij. c. dicitur impiorum in satiationibus. L. Lapsus est vitru lucidus et fragile: quod oleo implet: et sic in quodam ferro quod mergulus dicitur: papyrus ponit: in oleo imbibit: et sic in vno capite accendit: et ita lumen in ecclesia ministrat: lapsus autem cum chorda superius suspendit et ligat. Talis est homo iustus: qui quāvis ad corpus est lapsus: sed nature fragilis per mortem: est tamen purus per castitatem: et lucidus per honestatem. Iste autem interius est plenus oleo pietatis: in quo est papyrus: sicut bibula volutat: quod ardet et feruet igne feruore charitatis: hic est suspensus per cōtēplationem superius: ad eterna cum chorda spiritus et consolationis et cōsiderationis: et sic lumen bonorum exemplorum alijs tribuit: vel lumen doctrine et pascationis. Superius secū oleū cū lapidibus. Math. xxv. Vel dicitur quod lapsus est petrosus: fragilis. I. ad resistendum petrosus: lucidus per curiositatem: interius plenus olei: carnalis voluptatis: et papyrus. I. suā bibulam et appetere et auaritia

DDDD ij

Lib. XII. De Papauere et Plantagine.

luntatem: que semper ardet per concupiscentiam et cupiditatem. Adhuc ignis in domo impij. *Abich. vi.* Et qui etiam semper est in pendulo per incertam sui status dubietatem: vel per superbiam et vanitatem. *Iob. vii.* Elegit suspendium animam meam. Vel lampas est mundi, piperitas: que facit dissipari, que continet oleum carnalitatis et luxurie, et igne cupiditatis et auaritie: et tamen pulchra et lucida reputatur. Unde de papillone in *ti. de cruce.* Sic ut papyrus ponenda in lapade non ex toto decorticatur, immo aliquantulum de cortice ei dimittitur, ut medulla tenera sustentetur: sic cor ex bonorum temporalium nunquam est ab homine corporaliter auferenda per extremam paupertatem, immo necessarium est ut de istis aliquid retineat ad sufficientem necessitatem. *Proverb. xxi.* Tribus victui meo necessaria. Juncus in lampade quanto minus habet de cortice, tanto clarius lucet. Sic vere homo qui est in lapade religionis, quanto minus habet de cortice bonorum temporalium in corde et affectione, tanto magis rutilat apud deum. Beati ergo pauperes spiritu. *Matth. v.* De papyro secundum glossam. *Isa. xlviii.* et *fm. p. li.* sunt diuersa vasa et vasa. Nam exinde sunt charte ad scribendum, naues ad nauigandum, et diuersa vasa ad alia reponendum. In egypto enim in paludibus nulli sunt tate magnitudinis, quod exide nauigia conterunt. Unde etiam faciunt funes ad naues et ad vela, et etiam vestimenta: et habet tales papyri radicem triangularem: et crescit in altitudinem. x. cubitoi, ut dicit *p. li.* Papyrus est homo: cuius radix est anima: que tres habet angulos. i. tres potestas naturales, intellectus, memoria, voluntas: et ideo in egypto. i. in statu tenebrarum paupertatis, aduersitatis, et maxime in religione, circa fluxum deuotionis debet crescere per profectum virtutum et gratiarum vias ad x. cubitos. I. ad complementum decem mansionum legationis: sic ad varios usus ecclesie transferret. Sicut enim charta, ut in ecclesia diuina scribitur: quod sicut vir discretus et litteratus, sicut etiam nauis. i. vir perfectus, qui repletus meritis et virtutibus ad portum salutis quatuordecim trans migrabit. *Eccl. xlviii.* Aditentes in mari legatos suos ad populum qui eis prodesse non poterit, in vasis papyris. *7* Papyrus *fm. p. li.* nature est bibule et potiois: et natura liter bibit et fugit aqua: ideo valet ad aqua de auribus extrahendam: aqua etiam a vino separat et disiungit: aqua enim bibit et secum portat, vinum autem relinquit: ut idem dicit. Aqua que extinguit ignem charitatis est mundana voluptas et piperitas: vinum autem est gloria eterna et felicitas: que licet catat eos homines. Quid ergo sunt fatui et potatores sicut papyrus: quod scilicet aqua mundane piperitatis surgunt, attrahunt atque querunt: vinum autem eterne beatitudinis deserunt et omittunt. *Proverb. i.* Stulti ea que sibi sunt noxia cupiunt. Vel si vis per aqua que summe abundat, et igne desideriorum satiat, et extinguit, intelligo gloriam eternam. Per vinum quod sensum et rationem tollit, et hominem inebriat, et corrumpit, intelligo statum mundane voluptatis et piperitatis. Papyrus ergo. i. vir perfectus, vinum ab aqua diuidit, et discernit, et vino mundane voluptatis relicto, aqua eterne glorie sibi per spem et contemplationem incorporat et adiungit. *ad Ephe. iiii.* Nolite inebriari vino, in quo est luxuria, et *Eccl. i.* Proposui abstinentia a vino, ut animam meam transferrem ad sapientie lucem. Unde de hedera si vis quomodo cum vase hedere possint, vana. Vel dic quod quando in predicatione vel in dictis alicuius vinum et aqua. i. bona doctrina et verba locularia sunt permixta: papyrus. i. viri stulti non attrahunt nec bibunt nec retinent nisi aqua. i. nisi verba incepta et loculatoria: quod si predicator dixerit aliquod verbum loculatorium et truffatorium, illud retinet, et non bona ipsius documenta: et de ipso loculantur et truffantur. *8* Charta papyrea sicca diu durat: aqua autem mersa statim ad tactum modicum dissipatur et denigratur. Sic homo mersus in delictis, si aliter dissipatur per peccatum: qui tamen diu duraret si i. sinceritate paupertatis et abstinentie permaneret.

Capitulum. cxlii. de paluro.

Palurus est carduus summe spinosus et aculeatus, pedes vulnerat transiens: quia est aculeatus, quod se tangi vel comedi ab aliis non permittit, imo omnem tangentem vulnerat atque pugit: *fm. Psal.* Tales sunt multi maligni: qui ita sunt pleni spinis, i. verbis pungitulis et murmurationibus, rixis etiam et diffamationibus, quod omnes eos calcantes, i. prelatos vel

predicatores eos corrigentes et arguentes et punientes, et eos per quacunque modica iniuria tangentes pungunt per murmuraciones et diffamationes, et vulnerant per repales vel corporales rapinas, iniurias et iniurias. Et ideo tales ab aliis non sunt simplices prelati et predicatoribus, non se puniunt corrigi vel puniri: sicut patet de multis secularibus, qui predicatoribus diffamant si aliquid predicant contra eos: sicut etiam patet de obstinatis et in seculo et in claustris: qui a prelatibus iudicibus non permittunt se corrigi vel puniri. *Artica* et palurus in habitaculis eorum. *Psal. lx.* Vel dic quod palurus est vir perfectus: qui ita est spinosus, quod exteriori penitentia et actionem, quod ab aliis, i. a demonibus non potest comedi per peccatum, imo illeus continue pueratur. *Abich. vii.* Quod opus mus est in eis: est quasi palurus. Unde de carduo.

Capitulum. cxlii. de papauere.

Papauer est herba somnifera. habet enim capitulum la quod ad modum maligranati, in quo sunt semina ipsi continet, ex quo eliquat oleum quod somnifugum est, languentibus administratur: et ex folijs extrahitur succus, qui similiter somnum febrientibus remouet et procurat: ut dicit *p. li.* *p. li.* et *Isa. lx.* Talis est vir perfectus: cuius semine est doctrina: cuius folia sunt diuitie eterne: res et substantia temporalis, sed vere ex tergo extrahit succum, vel oleum medicinale et somniferum. Nam ex semine doctrine sue eliquat oleum dulcem consolatoris et predicatoris: quod languentibus, i. peccatoribus facit requiescere et gratiam, et dormire per contemplationem. *Eccl. xlviii.* folijs etiam est. *Eccl. xlviii.* ex suis diuitijs temporalibus, vel etiam ex suis expletis exterioribus, reductur succus, et dormiunt, qui febres et esu paupertatis premunt, recreant et dormiunt, ut letantur. Unde *Apoc. i.* Ecce ego mittam ad te etum. *vt. i. dormiat.* Papauer est herba cuius semine est doctrina, cuius folia sunt diuitie eterne, cuius succus est somniferus, et inducit in languorem et febrem mentis, quiescere facit, et dormire: verumtamen virtute habet mentis catuam, infirmitatem, et opilationem: ideo caute et discretum debet quilibet eis viri: ut dicit *Isa. lx.* *p. li.* Papauer est mundus: eius semen sunt diuitie, cuius succus sunt deliciae. Nam iste somnus delectationis facit, et inducit, et maxime qui sunt languentes et infirmi. *i. peccatores mundi, et maxime de bilitates, scilicet auaros ita delectat, quod eos dormire facit, sopori, scilicet per obstinationem: quod scilicet sicut dormiens non somniat, non se mouet, non loquitur, non sentit, non recordatur, debilis licet repus in se composi et solutionem: sic ista dormit, quod nec loquitur per confessionem, nec se mouet per bonam operationem, et satisfactionem: quoniam de debitis suis de peccatis non recolunt, licet repus solutionis scilicet mouet, in se. somniat etiam et existimat multa vana et falsa, scilicet mouet, vira et similia. *psal.* Dormierunt somni sui: et nihil inueniunt oes viri diuitiarum in manibus suis. Et talia per certo mundi bona refrigerant per indevotionem, et opilant per incompensationem, parcitatem vel obstinationem: et sic peccatores mortificati, arq. necat per diuersa vicia et peccata, scilicet per superbia, luxuriam, et mortale corruptionem. *Judic. iiii.* Et sopore moriens cians deficit, et moritur. *Psal.* Donec vis figura de *Isa. lx.* est. *tit. de aspide:* et vide supra de mandragora. Et ideo talibus discrete est vitandus. *i. parce non superflue nec laute.**

Capitulum. cxv. de plantagine.

Plantago est herba frigida, habet folia longa et obtrusa, mollia et succola: de quorum medio surgit hasta quod sursum habet quasi clauum in quo sunt platanis continet. Et autem herba multum medicinalis contra multos morbos: ut dicit *Isa. lx.* et *huiusmodi* similitudo erat in mitra summi pontificis, et in eius infula: ut dicit magister hystoriarum super *Exod. xvi.* *lit. dicit de iuliano.* Locat autem herba ista a greco, scilicet *glossa. i. agni lingua:* *fm. Psal.* *Isa. lx.* Talis est sacra scriptura: cuius folia. i. verba sunt succola per pietatem, longa per doctrinam, vel intellectus, surgit velut hasta: quia scilicet est hasta vel gladius ad vulnerandum vel corrigendum peccatores: et est virtuosum et medicinale contra vicia et peccata. Et ista dicit lingua agni: quod vere ista non est nisi lingua, loquela et predictio agni. *Isa. lx.* *lit. dicit de iuliano.* Talis est vir perfectus.

Capitulum. cxxvj. de petroselino.

Petroselinū est herba hortenſis / vtilis ad cūm et ad medicinā. Est enim apertius et dissolutius: ideo calculū frangit / et meatūs aperit vinales: sicut Diosco. Ista est penitētia vel timor dei: que lapidem dure obſinationis frangit et dissoluit per contritionem / et aperit per cōfessionem / et vinali peccata fetida facit eua cuari. *Eccl. xxiij. Et perſam tumulos vestros / et educam vos de sepulchris vestris.*

Capitulum. cxxvij. de pipere.

Piper est fructus arboris vel fruticis in meridionali parte Aucasii montis crescens: et granū naturaliter albu: planū: sed vt dicit Diosco. / serpens ipsum custodiū: qui in illis locis habitat ita copiosi vt non possit aliquis illic ire: nec de pipere emolumentū habere: sed in estate pipere maturo / incole siluas accendūt: et sic perpes fugiunt propter ignem: et ita piperis grana recolligūt: que sunt nigra et rugosa: sicut Diosco. lib. xviij. *Harſimū / per piper intelligo mūdū bonū: in serulo monte Aucasii. In mūdo isto vbi est feruor et elusio auaritie reperit. In isto tamē monte sunt serpentes. I. mūdū diuites et auari / qui ea ita seruat p auaritiā et parcitate q nullus paup potest inde habere emolumentum per elemosine largitate: nec etiam ipsi exinde fructū percipiūt: quia nō audent comedere ad saturitatem. *Eccl. xxiij. Qui sibi nequā est / cui alij bonus erit: Ideo *Eccl. vj. Non tribuit ei dñs potestatem vt comedat de bonis suis.***

Sed vere incole terre. i. deus qui colit / gubernat terram et orbem: quādo hoc videt / apponit ignē infirmitatis et moris circa istos serpentes: et sic cōpellunt fugere et eſtre de mūdo et granā. i. diuitias dimittere: tunc alij inde accipiūt: et tunc etiam inde pauperes habent emolumentū: q vix et filij alij rapiunt ista grana. Iustitulerūt spolia impiorum. *Sap. x. Ideo *Eccl. xxiij. In bonis et alius luxuria bitur. Qui dicit q grana piperis sunt hoies / qui naturaliter sunt albi per castitatem / plani per veritatem: calidi per charitatem: hoc qdū a serpentibus. i. a prelati bonis et pauperibus custodiunt: sicut patuit de bonis religiosi et clauiculis qui dudum fuerūt / quos prelati et predicatoris ita seruaūt: q a diabolo non poterant extrahi per penitē. Sed vere adueniente estate mundane pſeritatis / vipere quādo vitata est ecclesiā vel religio / tunc appoluit diabolus in ista silua. i. in mūdo vel religione ignē cupiditatis et ambitionis: sic serpentes. i. boni prelati defecerūt: grana. i. subiecti igne auaritie et luxurie denigrati sunt per infamā cōuersationis et inhonestatis: et rugosi facti sunt per cautelas et duplicitates. *Baruch. vj. Nigre sunt facies eorū de fuplurur / et sectum ad inferos deponant. Qui dicit q piper est bonū: a demonibus custodiūt: et eis est subiectus per origi nalis peccati corruptibilitatem. Verū tamen quando Thibet et predicatoris ignem charitatis vel feruorē penitentie et contritionis in silua huius mundi accenderūt: tunc serpentes. i. demones fugerunt / et domini piperis piderunt / et nigri per humilitatem / rugosi per penitentie asperitatem / calidi per charitatem. Ideo dicit *Thibet: Lu. xij. Ignē veni mittere in terrā / et qd volo nisi vt ardeat: Piper est granū naturaliter calidū / et multum feruens / licet exterius frigidum videat. Et istud quāto ponderosius / tanto recensius et melius / nisi forte sophistice fiat ab aliquo ponderosum: vt dicit Diosco. Sic vere boni et iusti licet exterius in cōuersatione videantur esse frigidi p in deuotionē / sunt magis calidi per dilectionē: et hi quāto plus ponderant / et meliores per vite sanctitatem / nisi forte sint sophistice. i. ficte et hypocritice humiles et pōderosi: sicut dicit *Eccl. xix. Qui nequit se humiliat: interiora ei? plena sunt doctina. *Eccl. xxiij. Lib. xxi. c. vj. Piper naturaliter est albu: nem. nigrum efficitur et rugosum. Hoc autē permittunt incole: vt melius et diutius conseruetur. Sic vere homo qui******

naturaliter habet esse albus. i. delicatus et curiosus / quādoq efficitur niger per humilitatem et rugosus per penitentie asperitatem: et hoc quādo a sole. i. a *Thibet* dñi per fortes tribulationes exurit / coquitur et corrigitur / vt sic in statu gratie melius cōseruetur: et sic efficitur vir perfectus. *Eccl. i. Excoquā ad purum scoriā tuam. *Eccl. lviij. Excoque in camino paupertatis. Piper est nigrum et rugosum / calidum et infecundum: q scilicet seminatū nō potat nec producit aliquid: ex se fructū: et hoc non naturaliter sit / sed accidet aliter: quia cum naturaliter habeat esse albu et fructuosum / saraceni tamē in quorum terra crescit / ipsum in clibano decoquūt: ne in alijs regionibus valeat germinare: si tibi fuerit seminatū: vt dicit Diosco. et sic ppter crustionem fit nigrum et infructuosum. Sic vere cum homo habeat esse a natura albus per innocentie puritatem / et fructuosus per bonorum operum fecunditatem: tamen q saraceni. i. demones (in quorum terra homo gignitur et nutritur / scilicet in mūdo / cuius sunt principes et magistri) ipm in clibano luxurie et auaritie quāto plus possunt decoquūt: ideo efficitur niger per vitia et peccata / et etiā per cōuersationis vitia: tenet et infecundus / et sterilis ab omni opere sanctitatis: q tales fructū bonorum operum / elemosinarū scilicet et penitentie non producit. Ideo *Eccl. vj. Omnes adulterantes quasi clibanus succensus. Qui dicit q saraceni. i. *Thibet* / qui fuit de genere fare / quādo vult q piper. i. homo fiat sterilis et non fructificans. i. castus / ponit eum in clibano paupertatis et mūdane aduersitatis: et sic virtutem feminariā. i. carnis concupiscētiam perdit / et sterilitatem recipit castitatis: q sic dicitur *Sap. iij. Felix est sterilis et incoquinata / que nesciuit thorum in delicto. Piper multū est calidum: et ideo stomachū calefacit et inflamat: et habet virtutē dissoluenti / consumēdi / attrahendi / purificandi et corrodendi: et ad alia multa valet: vt dicit Diosco. Talis est gratia dei / que calefacit per charitatem et dilectionē / inflamat stomachum voluntatis per bonum desiderium et affectionem / dissoluit per cōfessionem / attrahit per spem et consolationē / purificat per cōfessionē / cōsumit per satisfactionē / corrodit per timorem et mortis considerationē: et ideo valet contra oēs morbos peccatorū. Piper virtutem habet corrodēdi / calefacendi / consumēdi / et appetitū prouocandi: et ideo pſonis cholericis et calide nature multū nocet: q sanguinem exurit et desiccāt / et lepā in eis generat et alias pessimas passiones: frigidas tamē et humidis proficit / si reperate ab eis comedat: vt dicit Diosco. Talia sunt bona mūdī et diuitie reſpales: quia vere licet proficiat illis qui sunt frigidi per castitatem / humidū per pietatem / quia scilicet bene vti per elemosinarū largitatem / calidis tamē et cholericis. i. mūdī cupidis auarīs et fracundis non proficiūt: immo nocent. Nam sanguinē. i. humore pietatis in eis adnūllant et cōsumunt / et eos per sollicitudines cōsumunt et corrodūt / stomachū etiam. i. voluntatem eorum inflāmant per cupiditatem / et appetitū. Iardorem habendi incitant: quia quāto plus diuitiarū habuerint / tanto ad amplius incitātur: quia Ignis nunq dicit sufficit. *Proverb. xxi. Venter enim impiorū insaturabilis. *Proverb. xxiij. Comeditis et nō estis saturati. *Aggel. i. Et lepram luxurie et infestationē generant et alia vitia multa nimis. *Eccl. v. Diuitie congregant in malum dñi sui. Piper ergo granū est exterius vile et rugosum et nigrum / interius autē albu / sapore acutum / odore amarum / in quātitate modicu / in virtute maximū / tactu frigidum / potētia calidissimū / cuius virtus nō sentit qdū est integrū / sed cum fractū fuerit vel cōtritum. Talis est p omnia vir perfectus: q exterius in cōuersatione est niger et vilis per humilitatem / rugosus per penitentie macerationē et asperitatem: interius autē in cōscientia est albus per castitatem. et licet sit modicus sua reputatione / est tamē maximus quo ad deū virtute et pfectione. et licet videat esse frigidus exterius p in deuotionē / est tamen calidissimus p interiorē affectionē. Et quia talis virtutes suas et pfectiones celat et abicōdit p humilitatem nō querēs mūdo placere / sed *Thibet* / ideo pfectio eius et virtus nō dinoscitur qdū est integrū / vult in mūdo: sed vt quādo teritur et frangit per mortē / tunc eius valor apparet et sentit / et maxime superius corā deo: q scdm psal. Preciosa in cōspectu dñi mors********

Lib. XII. De Porris Quercu et Kubo.

sanctorum eius. Uel dic q tuū vir pfectus ppopule cognoscit/
quādo p mūdi tribulationibz tenet ⁊ caſſatur: q̄ parietia h̄i-
§ bia virtutē ipſius manifeſtat. ⁊. ¶ Sēdm Plin. lib. xij. c.
vij. in Italia viuit pipere arbor: nō poſtat tamē fructū: li-
cet viuat. Sic vere multi ſunt quibz placet in ecclia vel reli-
gione viuere: fructū tamen bonozū operum nolūt facere.

Capitulum. cxxviii. de pulegio.

Dilegium est herba multo aromatica et apud
Indos piper pectoris. fm. 3m. calida est et
heca. r. cunctis medicinalibus mēstrua educit. ca-
culū frāgit. mēstrua adiuuat. tussim fedit. Ta-
lis est sapientia del vel scriptura. q. redolēt p bo-
nam famā. et piperē. i. mūdū dūctiss pectoris. et apud
flos. pectoris. et cunctis opibus. p. uerb. lib. i. nec enī
purgat mēstrua carnalis infectiones. et frangit calculū
obstinatōis. et iuuat conceptū bene operationis. tussim
etiā. remouit colēntie fedit. rē. Et pone de gfa. rē.
Lapitulum. crex. de porris.

Grum est herba que cōuenit

Purum est herba que cōuenit esse ut medicine. caput habet camosium. ut terre multis radicib⁹ inheres. proficit per transplantationē: nō p̄mo fed secūdo anno facit semen: acris est sapor: uelut cōtra multas infirmitates. ut cōtra ebilitatem. et alia multa. ut dicit Dīosco. Talis est vir pfectus: quē caput intentionis debet habere camosium. pietas ēterre. mortis memorie uel humilitatis inheret per plures radices bonarū intentionū affectionū et considerationū: ut p̄fici per trasplantationē. sic. sicut de oleis: et secūdo anno facit semē. sic. sicut de cepa et alio. Uel sic quē porri est penitētia: cui⁹ sapor acris est et sustinendū. ualeat tamē cōtra multas infirmitates peritū. ut maxime cōtra ebilitatē carnalis uel lupratis que mētem inebriat: et secunditatis bonorū operū administrat. Uel dicit quē porri est mortis uel inferni memoria et consideratio. et porrum multas habet malas cōditōnes: quē uisum ledit. inflammationem generat. sitim. puocat/ stomachū ledit. sanguinē incendit et infāmāt si frequēt et nimis assumat. ut dicit Pl. Talia sunt p̄ ora mundi bona: quē uisum sapiētē et discretiōis hebetat. infāmāt si fugbie generat. sitim auaritie puocat. sanguinē. i. affectionē per luxuriam infāmāt et stomachū. i. conscientia per remosum destruit atq; grauat. tamē statui ea desiderat. Numeri. vi. xxvi. In mētē nobile uenit. et. Sequit. porri cepa et allia. Uel de in titulo de cepe.

Capitulum. cxxv. de quercu.

Capitulum. cxxx. de quercu.

Omnis est arbor gladiifer/annosa/solida et cō-
pacta/mecillū interit? nullā habēs, radicē ha-
bet,pfundā in terra/tozuoam? z durā/cōtincem
gzoilum z rudē:glādes portat multas,qbz por-
ci nutriunt. Et hec fides dicitur zoi consecrata.
Et dicit quercus a quercō? qz antiquē/in eis respoā de
monū querebāt:vd dicit Jldo.li.xvii. Et hec in glādiū fi-
cūditate: i duritia magnitudinē z fortitudinē arbores alias
preecellit:vt dicit glo.hibeyon. sup. 2 mos.ii. Tales funt
mūdānt pctōies:qz vere annosi sunt: qz 3 mps/ multo viuūt
tpe in malitia sua. Eccl.v. vii. Duri funt z crudelitē/ ppa-
ci p obstationē: nec qbz possunt corrigi/penetrari vř cō-
uerri p contritiōē z emendatiōē. Zocius indurabit qñ
lapis. Job. li. Et ideo bñ sequit qz inter pñ nullā habēt me-
dullā ppañsis/dulcoris vñ pietatis. nulli enim pauperi lar-
gunt elemosinā aliqualē. Ra dñr aut. l. cō? z affectio est du-
ra p parcatatē z duritiā: z in terra. i. in amore terrenoz fortē
ter radicata: qz in talibz pñ penitē inuoluit. Loxer autē
istoz. l. exteriori puerfatio/ rudis est z turpis, mala fcs z infā-
mis. A eritāmē isti funt glādiifer: qz scz glādes. i. diuitias
rēpōales vel scētias seculares habēt z obtinēt plūqz bo-
nū: qz ecce pñ pctōies in seculo obtinēt diuitias: sicut pñ-
pue pñ in aduocato. Et ideo tales dicunt a qñdō? qz respo-
sa demōnū. mūdāna sapiētia (qz a demone maculā? z ma-
lis inprimāz aliqñ per demōnē pñ alios alios respondēficunt
pñ in cauidicis: p quos oēs malitie z cautele mūdāna sa-
piētie (qz recte nihil sunt nisi verba demōnū) alios figere
rūrit. Et sicut folia quercus sunt crispā z inuoluta: sic vere
verba talīū (qz folia designānt) sunt inuoluta p varias
fallacitās: z ideo i fortitudine mūdāne poreffatē: i magni-
tudine diuitiarū z rēpōalitatis alios preecellūt: sicut pñ.

Ideò Amos. ij. Fortis ipse qñ querens: z altitudo ejus fuit
cedit. Et sic dñe q querz e vir pñerz: cup radit. Lañcedit
esse i terra radicaz: p pñda p humilitate z fuit. Et sic fuit
de illice que id est qñ querz. Specto. ¶ Glades sunt
ctus querens: sunt frigidos z licce: multa rñces con
spñtates: z fumos grossos i coze generatēs: z tales con
dunt a porcis. Sic sunt mñdi diuitie qñ licce ventrē. nō
dñt humanā frigiditē p induccionē. fringit: z sicce porci
incōpassiōe paritatz z crudelitatz: z licce fumos grossos
generēt. i. supbijs et vanitatē: tamē a porcis. i. a mñdi
tuoluois: p croibz comedunt z diligitur: q ferpēt pñ
uis panis ctus. Isa. lxxv. Figura. Luc. xvj. de filio pñgō
cuiusqz manducare de filijs quas porci manducant.

¶ **U**lades et **u**lunt lucide et polite in cortice et in quatuor
capa intus plena exterpitur hirsuta cōtineat et iste in quatuor
capis nullo flore potius pectet. Et sic dure et indurati
bilis sit natura: a porcis tam diligunt et comedunt quā
in igne vel aqua coquuntur tunc eam malicia terunt et in
les lunt mīdi petrosos: quō sunt exterpit politi et sic fit
in capsula. In mūdāna pipiferata lunt inclinet et sic fit
ri et crudelitate paritate et incōpatione et indiget
per obstinatione: quō lesita sunt obstanti et ab aliis
sunt dīgi per correptione conuersione vel emendatione
et deoquant per redargutione et dīcatione: et sic a por
cis et a demonibz infernalibz deuonant et capiti occidunt
¶ Et sic quō glans est homo pfectus qui et capiti occidunt
cōtineat: quō lesit exterpit sit multū dura et aspera quō ad
porcā maceratione interit tamē et multū lenis et plana per
spūalem consolatione. Et sic lunt politi exterpit per bonam
cōuersione et tunc per confāntiā et pfectione lunt super
pcedēt. Et sic tamē quādo lunt ponunt et coquunt aqua et
lunt gre et deuotioris et igne mūdāna tribulatione. Et
lunt gre et coertuntur corigunt et emendant. ¶ **U**lades lunt
medicinalis: quō humores putridos siccāt et lunt propter
mīstrualē.

...le sunt purgamăta frumeti /

quādo frumentū purgāt: que adducit
tēpsum infūctum: et nihil sibi afferit nisi pōdus:
et hoc q̄ vacua lūta a vermibul corāta: idē
nō dant hōi nutrimentū: sed tamē ab autō: et me
et aialibus comedunt: et de eis loquit gl'opler 2 me
tū. Tales sūt mūdi diuitie et bona tēporālū frumentū
domi vīrī nō pōficiūt. nō nocēt: et eos aggrauāt p' aui
tū: et inclīnāt: et hec nō sunt nutrimentū homī. vīr
tūstabilū: sed p' corp' peccatorū. vacua cū lūta et corāta
et fructū g'e et meritorū nō faciūt neq' p' artū possessiō. Al
a. Amos. xij. Quilias frumētū vēdamus: q̄ amā
uitas: fructū nō capiet ex eis.

...mora agiti...

[illegible]

fo. CCXCII.

Raphe hicur de carduo.
Capitulum. cxxxiij. de rosa.
Ista est arbor parua & spinosa: que tota est me-
dicinalis: quo ad flosē: quo ad folia: quo ad se-
men: due sunt etius species: domesticā et silue-
stris. Siluestris flores & folia habet subulba &
pauca et plana: & parum rubra: domesticā au-
tem flores habet oīno rubros: vel oīno albos habentes fo-
lia multa imbecilla coherentia et cōnexa. Talis est vir perfe-
ctus & iustus: q̄ cū sint due etius species: siluestris. & scula-
res: domesticā. Irregularis: oēs tamen sunt medicinales. &
boni & virtuosī. Irregularis: p̄ humilitatē & spinosū p̄ penitētiā aspe-
ritatē. Nā semē sue doctrine et p̄dicacionis: et flores sue
bonæ cōuersationis sunt alii medicinales: et etiā folia sue
bonæ locutionis. Folia etius ad medicinā gentium. Eze.
xliij. Rosarij flori due sunt species: 2. sicut supra. Sic
vire fidelitū due sunt species: scz boni & mali: sed vere silue-
stris peccatores nec sunt plene albi & castitate: nec plene
rubri & charitate: nec multi inuicem cōnerti per concordā-
tē. Et cōuersio autē boni & domestici sunt ex toto albi
p̄ innocentē puritatē: aut ex toto rubri & charitate: & mul-
ta folia sint in flore. & multi tamen in flore cōglobati et cōnerti
per cōcordiā vniatē: & ideo isti sunt alii meliores: quo ad
vite bonitatem: odoriferiores: et sic flos quilibet dicitur iuxta illud Ec-
cli. iij. quasi rosarij flos & diob' veris. Et ista rosa siluestris
et domesticā. sed domesticā si more vince culta nō fuerit &

12 13 14 15 16

virtutis et bonitatis / coloris et honestatis / odoris et famosi-
tatis / lenitatis et benignitatis. Quod enim et decor sue honeste
conuersationis aliorum aspectu reficit et delectat: odor sue bo-
ne fame alios recreat et confortat. In odorem vnguentorum
tuorum et. Latitudo. Virtus autem sue sanctitatis et efficacie
infirmos et peccatores releuat et supportat. Nam quia ista
rosa calefacta est igne feruētissimi charitatis / ideo nobis
stillat aqua fluide pietatis / per quam ab infirmitatibus oim
crimini subleuamur. Exponit si vis de huius / vel de quo
libet sancto. Et ideo sicut propter rose nobilitatem nobilior
pars huius inde adornatur / scilicet caput: sic vere anima semp
debet habere in capite. I. intentione et corde et affectione ro-
sam. I. virginē gloriosam per affectionem et deuotionem. Lo-
ronemus nos rose anteque marcescant. Sap. ij. Et die q. ro-
sa est charitas / que inter ceteras virtutes obtinet principa-
tum: ideo debemus eam nobis circumdare / et ea principaliter
adornari. Et sicut rosa trita plus redolet: sic charitas in tri-
bulationibus magis feruet. Et hec etiam valet contra mul-
tas infirmitates peccatorum. Unde: Circumdabant eam flo-
res rosarum / et lilia conuallium. Et rosa est honesta con-
uersatio / que circumstantes afficit et delectat: ideo ea debe-
mus adornari. et. Quando rosa ponitur super ignem in ca-
pella: tunc inde virtute ignis euaporat fumus / qui super
infiltratus conuertitur in aqua / que inde defluit et distillat.
Sic vere quando homo ponit in capella penitentem super ignem
feruentis contritionis: tunc ex eo ascendit fumus compun-
ctionis: ex quo tandem aqua producit lachrymarum. Et Ro-
sa in quibus folliculis continetur. Sic rosa charitatis in quibus
operibus satisfactionis custoditur: que sunt disciplina / vigi-
lia / ieiunium / elemosina / oratio. vnde versus. Verbera et
vigilo / ieiunio / largior oro. Laphm. cxxij. de radice.

Radix est principium arboris sue plante. et est ra-
dis mollis / porosa / humosa / de facili plicabi-
lis / tenera / tortuosa / villosa / terre fortiter inhe-
rens / et inde humore recipiens ad totius corpo-
ris nutrimentum. Talis est vir perfectus / et ma-
xime bonus prelatus: qui aliorum debet esse principium et origo:
quia virtus et perfectio aliorum a prelati et clericis deriva-
tur: et ideo isti debent esse molles per benignitatem / humidi
et teneri per pietatem / de facili plicabiles per obedientiam ducti-
bilitatem. villosi etiam per bonorum operum multipliciter: quia
scilicet plures villos. I. plures bonas affectiones debet habere:
re / quibus terre. I. huius inhereat fortiter per charitatem / vt
inde humore deuotionis attrahat: humore etiam dilectionis /
vel etiam humore temporalis possessionis: quibus corpus arboris
reliquum. I. fideles alios reficiat et sustentet. quod maxime perti-
net ad prelatos et predicatorum: qui more radice quāto plu-
s in terra infigitur per humilitatem / et quāto inferius inclinā-
tur / tāto alios solidius et firmius sustentat et sustentat. Et
die q. radix est beata virgo / que ita est humida per pietatem /
et statim inclinatur ad quicquid cōcedendum. Et secundum Aristotelem
radix est tortuosa / vt fortius terre adhareat. Et est radix in
arbores sicut os in animalibus: quia mediante radice quādo radix a
calore celesti penetrat: tunc humore a terra attrahit / et exin-
de procreat et nutrit stipem / ramum et flores / folia atque fructus:
et secundum variam dispositionem radice totius plantae altitudo va-
riatur. Tale est cor et interior affectio: que terre. I. deo debet
inherere per dilectionem / et more ois exinde attrahere et sus-
gere humore. I. gratiam et deuotionem: quia penetrat calore ce-
lesti. I. per diuinam inspirationem: et sic ex radice procedit sti-
pes bone operationis: flos bone conuersationis: folium bone
locutionis. Math. xij. Et abundantia cordis os loquitur. Nā
secundum cordis et interioris affectionis dispositionem / tota
exterioris conuersationis dispositio variatur: cūta sicut dicitur
Eccl. xij. Quod huius immutat faciem eius / siue in bono siue
in malo. Radix aliquādo est dura / aliquādo mollis:
aliquādo leuiter radicata / aliquādo pfunde: aliquādo hu-
mida / aliquādo secca. sed iste varietates pueniunt secundum cō-
mūtaorem de vege. secundum varietatem caloris agentis / celli
influentis / materie obedientis / et terre suscipientis. Nā radi-
ces in terra dulci et secca site / et aqua dulci mediotriter irri-
gate sunt meliores illis que in terra palustri generantur / et in
cibo et in medicina vtiliores. Sic vere inter homines quidam
sunt sicci per inuentionem / quidam molles per cōpassionem / quid-

dam duri per obstinationem / quidam boni / quidam mali. et. Sed
vere istam diuersitatem acquirit multipliciter secundum calorem
charitatis que in eis abidat / secundum influentiam diuine im-
pulsionis / et in materia spalis possessionis: et secundum terram qua
sunt. I. secundum varietatem sue societatis. Et ostendit enim quod mores ho-
minum variantur per oia ista. Si enim terra. I. societas in qua sunt
palustribus. I. in multitudine diuersis et delictis conuersantur. Et
die sub terra latitat ab aspectu / et suam virtutem manifestat
in fronde et flore et fructu / in terra occultata vult / et postea
a terra autem extracta deficit et siccat. Terra significat mo-
mōiam mortis / vel etiam asperitatem penitentem / vel villitatem
humilitatis: sub qua quilibet debet abscondi / vt feruiat per
gram / et fructificet per bonam operationem: quia vere inde
quid extrahit / statim ab humore gratie delicat / et a fructu
satisfactionis bonorum operum indurat: pro certo quādo dūm
tit humilitatem / penitentiam et mortis memōiam / nunquam potest
in statu gratie perdurare. Unde Bone. iij. Uerme coram
radicem hedere / et statim exaruit. Pars totius arboris
despectior et villosa est radix: et tamē pars est virtuosior: et ma-
ter est arboris atque nutritrix: est radix in arbores pars interior
et quāto in terra profundius infigitur / tanto est arboris
ludius et firmius firmamentum: tanto arbor exinde melius
generat. Sic vere sunt multi in ecclesia: qui licet sint viles
et despecti / humiles et deprelli / tamē sunt arboris ecclesie
fundamentum / scilicet boni pauperes et humiles / et iusti: qui
ecclesie suis meritis sustentant atque fouent / et suis bonis
mens nutritur et sustentat. Et tales quāto magis inhere in
mōia mortis et etiam in statu deprecationis infiguntur / et
dant per humilitatem / tanto sunt virtuosiores in se / et tanto
melius in alijs influunt / et eos suis meritis plus supportant.
Unde ad Ro. xj. Ad tu radicem portas / sed radix est
q. radix est cor: quod quāto inferius infigitur per spem et charitatem
vel quāto in terra. I. in deo magis infigitur per spem et charitatem
tatem / tanto arboris est animā et cōgeriem virtutum melius
sustinet et sustentat. Et die q. radix est humilis / qui quāto
humilior / et in deo radicator / tanto arbor sui collegij est
mior / fecundior / et melior: vnde ad Ro. xj. Si radix anera est
rami. Radix in se est nobilissime nature et tamē durissimā
mas pernas perforat et subintrat / et subintrare imat calor
et lapides durissimos penetrat atque findit. Sic debet esse
prelatus vel predicator / vel vir perfectus: qui vere in se debet
esse mollis per benignitatem / et humidus per pietatem / et sic la-
pides duos. I. obstinatos et lapides petrosos melius sub-
trahit et penetrabit / cōuerter / corrigit et domabitur: tales
melius corriguntur per benignitatem / et per austeritatem. Et
vi. Verbum dulce multiplicat amicos / et mitigat inimicos.
Et die q. prelati in se licet sit molles et mitis / debet tamē
lapides. I. duos peccatores penetrare / corrigit et domat
et ad hyemali fugiens humor et calor frigiditatem
ramis retrahit / et ramorum humor ad radicem reuertitur: et
fortior efficit / vt iterum in vere valeat germinare. Unde
die in vere renouat plantam suam / que in hyeme moritur
arida videbatur. Radix est cor: ramus est exterioris
suis et operationes / vel etiam exterioris affectiones. Scilicet
hyeme. I. in tempore aduersitatis propter frigus pauperum
et tribulationum que ibi vident / sic calor et humor. I. ad-
fectio et amor: ab exterioribus retrahit / et ad cor interioris
reuertitur: quia scilicet homo non inueniens exterioris suum et amor
ritatem / sed aduersitatem / retrahit affectum suum ad radicem
rem ab exterioribus bonis / et conuertit eum ad radicem cō-
dis examinādo cōscientiam propriam / et sic ad deum conuer-
tendo: et sic efficitur cor: forte et habile per gratiam et chari-
tatem / ita quod tandem adueniente tempore veris. I. prosperi-
tatis / fructificat per bonam operationem / et emendatur: ita quod
in tribulatione homo corrigitur et emendatur: et melior est
do deus sibi restituit prosperitatem / secundum et melior est
fidelitatem. ad Ihebr. iij. Didicistis ex his que passus est
huius vite debet humorem diuitiarum attrahere / et in
rate congregare / vt sic quando venerit estas. I. tempus
uentis aduersitatis vel alliculus ariditatis / vel canis / vel

Lib. XII. De Ramno. Fo. CCXCIII.

paupertatis ipsum possit ramis suis. i. subditis indigentibus dispensare. Et enim vult quod prelati diuitias habeat: ut necessitatis tempore inueniat quid impendat. Exemplum de Ioseph. Gen. xli. qui in annis fertilitatis congregauit victualia pro sequenti tempore sterilitatis. Unde Eccl. xxi. In die bonorum ne immemoris malorum. Et dic quod radice significat parentes vel platos: qui ad ramos. i. ad filios nutriendos et promouendos continue mittunt humorem suum. diuitias repositas: et ideo quod venit rebus hyemis. i. status aduersitatis et paupertatis: tunc vere vice recipio: ca ram. i. filij debet humorem temporalis subuentiois radice. i. prelati et parentibus ministrare. Eccl. vii. Adhuc quoniam nisi illos non fuisset: et retribue illis quomodo et illi tibi. **¶** Scdm radicis qualitate flos et fructus exterius variat: sive in bono sive in malo: sepe accidit quod i fructu apparet quicquid lateat in radice. quodque tamē accidit quod ex radice amara nascitur fructus dulcis: sicut patet in oliua et in vite: quia amaritudo humoris digeritur beneficio caloris et aeris subintrantis: ut dicit Isaac in dietis. Radix est prelatus vel parentes: quia vere ut cōter secundū bonitatem vel paupertatem eorum: fructus. i. filij et subditi bene vel male disponunt et mouerantur: quia si radice scilicet et ram. i. ad Roma. xj. Nā virtutis radice. i. mala exempla et opera prelati vel parentis in fructu. i. in filijs et subditis reuelantur: quod filij parentes: subditi prelatos facilliter imitantur. Et c. vii. Quales patres vestri: ita et vos. Et Ioa. v. Quicquid viderit pater filius facere: hoc et filius facit. Et Eccl. xj. In filijs suis agnoscitur pater. Verū tamē aliqui accidit quod licet radice ista sit amara. i. licet parens vel prelatus sit peccator: et iniquus: fructus tamē eius. i. filij et subditi dulces et boni reperiuntur. Exemplum de iustis Eschā filio nequissimi Achas. Regum. xxiij. Et hoc quia virtute carnis et aeris. i. virtute diuine gracie et inspiratiois humor eorum: licet affectio digeritur: cōuertitur et mutatur. Unde quidam ex malis parentibus vident boni filij: signū est diuine gratie et virtutis. Unde Job. xlii. Quis potest facere misericordiam de immundo: cōceptū femine: Nōne tu qui solus es? **¶** Quādo arbor est sterilis et infirma: solet sibi medicari in radice: quia radice funditur: et in fissura lapillus ponitur: et sic velut decoctura defluit grossus humor: sic attractio noui humoris: virtute aeris subintrantis fit arbor illa fertilis et fecunda: sicut Isaac in dietis. Sic vere quando homo per peccata efficitur sterilis a fructu bonorum operum: tunc potest medicari et sanari per contritionem: quia pio debet radice. i. cor scindi et perforari per contritionem: debet etiam imponi lapis. i. memoria mortis et duritia fornicatorum infernalium per recordationem: et sic emitter grossum humorem. i. vitia et peccata per confessionem: et sic attractio noui humoris. i. bona et sana doctrina audita: subintrabit nouus humor. i. diuina gratia: quod ipsum bonis operibus recundabit. Latic. liij. Veni auster: perfla herba: et auer aromata illius. Et sic arbor. i. peccator renouabitur per gratiam et sanabitur. ad Roma. xij. Renouamini spiritu mentis vestre.

Capitulum. cxxv. de Rapa.

Rapa ad cibum valet: raphanus autē ad medicinam: et sunt radices similes. Et est rapa calida et humida nature: mollis et dulcis: corpus pre ceteris radicibus melius nutrit. inflationem tamen generat: et maxime cruda comesta. Talla sunt mudi bona: quod licet sine dulcia: et licet nutriat corpus: inflationem tamen superbie generat et inducit. Libera quia radix nutrit: semen non: et cōuersio. Et de supra de gramine.

Capitulum. cxxvi. de Ramno.

Ramnus est arbor parua et nodosa: dura: ramosa et spinosa: folia habet mīla: spinis acutissimis circūsepta: et ideo manu solet ledere et tingētis: et pedes pūgere et calcātis. Ramos habet multos: in quibus sunt aculei circūquasi: in suo principio folia habet mollia: et spinas parū pūgittas: sed quō plus creuit: et senescit: tanto in acutiores aculei inducunt: sicut pili. Tales sunt multi mudi principes: prelati: quia vere parui sunt quā ad virtutē et perfectionē: nodosi per peccata multiplicationē: duri per paruitatē et incōpationē: vel per incōr-

gibilitatem et obstinationē spinosi per crudelitatem et exco-
rationem: multa habent folia. i. verba per lactantiam et elationem: que tamen sunt aculeis rapinarum vndiqz circūsepta: quia vere omnia verba talium semper comitatur exco-
ratio vel rapina: quod scilicet ipsas defendunt: augmentant: acqui-
runt et multiplicant per rapinā: et ideo tangentes eos et cō-
culcantes. i. vicinos suos qui eorum fines et possessiones tan-
gunt: pungunt et lacerant et corrodunt: scilicet rapiendo: exhere-
dando: et alias quolibet inuadendo. et propter hoc de istis loquitur Job. xliij. In fortitudine manus sue preparant panem libertis: agrum non suum demerit: de ciuitatibus fecerunt viros gemere et c. Isti etiam habent ramos. i. filios vel officiales balliuos et seneschalos multos: quia multi colunt per sonam potentis. Prover. xix. Sed pro certo in omnibus istis ramis vigent aculei. i. punitiones et stimuli rapinarum: quia et seneschali et balliui quā ad principes et officiales: et clerici quā ad prelatos: et vix et filij quā ad diuites seculares nituntur ad rapiendum: et alios pungendum et inuadendum. Job. xxxix. Pulli aquile lambunt sanguinem. Et c. dic quod ramus significat murmuratores et impatientes: qui duri sunt per obstinationē: ramosi per multiplicem malā affectio-
nem: multi foliati per multiplicē locutionem et garrulationem: quia tales volunt semper habere omnia verba: quod folia designantur: et circa ista folia. i. circa verba sua isti semper inueniuntur spinosi et aculeati per murmuracionē: detractio-
nem: iniuriā et impatientiā: quia vere statim quod tangunt mos-
tica occasione vel iniuriā: cōtingentē pungunt verbis iniu-
rosiis et murmuratorijs et cruciant: illos etiam qui eos calcant per correctionem: scilicet prelatos pungunt per murmuracionē et diffamationē: et per infamie lacerationē: quia qui tēgete-
rit picē: inquit ab ea. Eccl. xlii. **¶** Ramus i principio ha-
bet ramos molles et teneros: sed quō plus antiquatur: tāto
amplius induratur: et tāto pungentius aculeis plenus vndiqz
muniuntur. Tales sunt multi prelati et alij: quere in principio
i. in iuuentute et ingressu folia. i. exempli et cōuersatio eorum
mollis est et benigna: spinas etiam. i. rapinas vel duras cor-
rectiones tunc temporis nondū habent: sed vere quō plus
vixit et antiquatur: quō plus creuit in diuitijs et honoribus
et augmentantur: tanto aculei duritiei et rapine in eis
plus durant: quia multi sunt qui in iuuentute sunt boni: quod
in senectute sunt iniqui. Exemplum de Saule: qui primo scilicet
ante regnū erat optimus de toto israel: sicut dicit. i. Regū
te. sed post in senectute factus est pessimus. Sic multi sunt in
iuuentute boni: et maxime anteqz promoueantur ad aliquā
dignitatē: sed post quādo sunt dignitate: promoti et etate pro-
uecti: spinosi et duri et crudelissimi fiunt. Isti hō cepit edificare: non potuit cōsummare. Luce. xliij. Vel exponere cō-
tra illos qui in principio quādo veniunt ad religionem: sunt
mīles et mansueti: sed post efficiunt duri et obstinati: pun-
guntur et murmurant: iniuriantes et impatientes: et tales
in ardore tentationis facilliter per luxuriam inflāmantur.
Adiunge si vis ut supra. S. de detractio. **¶** Ramnus ha-
bet naturā igneam: sicut rāgit magister hīsto. super Iudi.
te. sicut Iosephū. Nam propter nimiam eius siccitatē: folia et
rami ipsius quādo cadunt et desiccantur in calidis regio-
nibus: ad fontem repercussionē solis igne partit et emittit:
ex quo rami ipsi quod proxime silue sepius mirabiliter accen-
duntur: dissipantur pentitus et viūtur. Sic vere sunt furibundi/
iracundi et impatientes: quia vere ignem iracundie: impa-
tientie: crudelitatis et rapine de facili partunt et emittunt:
quia quādo sunt in calida regione. i. in statu prosperitatis: et
estu. i. feruore auaritie inflāgantur: tunc vere ex se emittunt
ignem. i. verba et opera crudelia: raptozia atqz dura: in qua
tum quod pro certo arbores circūstantes. i. sui socii et vicini per
eos exuruntur et destruantur per iniurias: exheredationes/
et similia: de quibus psal. p. iusqz intelligerit spinas vestre
rānū: sicut viuētes sic in ira abforbet eos. Istud patet etiam
de luxuriosis: qui ignem luxurie in se cōtinent: ita quod ad cas-
lorem solis. i. ad ardorem tentationis inflāmantur per mala
desideria: et cōburuntur per mala opera. Leuit. i. L. qz qz
reret hīc. i. scilicet luxuriosum: cōbustum reperit. Et ideo
silue circūstantes. i. bone persone et caste per tales malos
vicinos accenduntur igne luxurie et peccati. L. cōstat cū quod
luxuriosi et luxuriose alios vicinos destrunt et cōrumpunt

tur. Ideo de istis dicit Job. xliij. Vigilantes inquit ad pre-
dam preparant panem liberis: agrum non suum demetunt &c.

Capitulum cccvii. de Resina.

Refina dicitur omnis liquor qui de arboribus
fluat et distillat, sicut balsamum, mastice galba-
num, & cetera similia: quorum quedam refina-
da, quedam autem calore atque frigore induramur
licet in principio mollia et liquida videantur ab arboribus
distillare. Omnis autem refina vitilis est & medicinalis. Chirur-
gus singularem vidit in suis locis. Refina significat gratias
virtutes, quae ab arboribus huius nobis distillant & vario modo
et diuersis, oēs tamen vitiles & medicinales sunt, quia mor-
bificas peccatorum, i. ad Lxxii. distillationes gratia sunt
ideo consuevit hanc lere, i. Tollere refinam ad dolorem eiusque
forte sanatur.

ta est herba feruētis nature / vi

Res. Ysido. et Plu. cum prae caeteris
tollit. veneno enim repugnat. et ideo multo
et cum inuadit et interficit basiliscus. Item
tuum expellit. matricem mudificat. et castitatem generat
inducit. quod et comperit scdm medicos. a rota specie
tura et occulta proprietate. cu sit calida et calida. occulta
tificat. et coto ruborem mixta cu aqua rosacea mudat
rabiliter continuo atq sanat. Talis est penitentia. que
fiam amara et grauis ad sustinendum. est tamen sup oia
herbas medicinalis. l. super oia alias virtutes continuo
et peccata. venenis est malarum tentationum repugnans
et ea paffi a nutritio. mofe mufele de basilisco. de carnis
diabolo triuphan. lib. ec est ferit turba per contritionem
ferum mortui. l. peccatu mortale educit per confessionem
et sic matricem. l. conscientiam mudificat et depurat. per
catorum abfolutione. Plal. 2. auabis me hyposom. m
bor. Ad littera aut castitatem atq a corporis introductio
qua penitentie carni macerit atq domat. Dehis cu in
lectus mudificat et clarificat per discretionem. et maxime
ren carnis voluptatis inde diluit atq tollit. et maxime
quado cu aqua rosacea. cum aqua lachrymarum permixta
fuerit et aduncta. et sic poterit dicere penitens illud ec
xviii. Et ecce pace amaro mudo amara sumus. Expon
temperibus. fm Ysido. lib. xvi. c. vii. mo. et fm
te. c. vii. Talis est viri perfectus. quia debet esse amar
contritionem. viridis per honestam conuerfationem. m
mqs debet deficiat ab humore gratie per bone vie
tuatione. sed semper esse vires per gratie perfeuam
per durationem. Sic debet odire hrem. l. statum peccati
in quo est frigus in deuotionis. et humo carnis in
pente. et sic temperet. l. statu abstinente vel caliditate
per gaudere. vel etiam de ficitate pauperatis. l. in
tatis. lura illud. Prox. xi. Non contrahat fultum de
quid et acciderit. Rura diligit terram lateris. l. in
terra et cinere vult nutriti. Unde fm Plu. cu femine est
per adiungi cinis quado seminat. vt careat cinere. Re
tura fallis est viri perfectus. quia vere in terra lateris et in
verita. l. in statu penitentie. qui per asperos lateres in
figitur et humilitatis. que per cinere designat. vult femina
et locari. Nam cum femine est. l. cinis interius bonu
tionis semper debet miseri cinis. l. memoria amara ne
moris et in cinerati. et cinis cinis. l. virtus humilitatis
ic ab eructis. l. a tentationibus et demonibus humilitas
medatur. Rura habet coenulentiam cum ficu. h. vult
atq virentio. inuenitur. fm Plu. Si. vult lufus
et coenulentia a amicitiam cu ficu. l. cum arbor coen
ula quado hab ea plantam per opatione et deuotionem
melius vigeret bono opatione. et sancta coenulentia
Sub ymbra illius que desiderabat id est fructus opati

anibus. i. vris cōtemplatius insidantur / vt eos per pctm
captant z pceduntur sicut dicitur ibi lere. v. Decipula aulb
plena / sic domus eoz plene sunt dolo. Inuehe contra oia:
quia hodie pro cantu aulū est ibi cantus murmurantis z
dissensionis zē. pro fonte est ibi gula / galtrimagia et luxu-
ria. pro virore honestatis est ibi insolentia et infamis con-
uersatio: cetera similia. pro aulb sunt ibi luxuriosi zē. Uel
dic q silua est padisus / vbi sūt angeli velut aues. Estate p
petua erunt volucres super eam. Esa. xlvij. vbi sunt sancti
velut apes / vbi sunt fontes eterne voluptatis. i. ipe deus /
qui est omnia in oibus. i. ad Loin. xv. p sal. Sicut seruus
desiderat ad fontes zē. Ibi sunt herbe et gramina. i. satie-
tas voluntatis. In montibus israel pasca eas in locis vi-
rentibus. Eze. xxxlij. Et ibi est refrigeriū ois estus a duc-
sitatis: qui nos qui sumus viatores in estu tentationū z tri-
bulationū huius mundi / ibi pfecte recreabimur / delectabi-
mur et viuimus: qz tunc auferet deus omnē lachrymā zē.
5 Nec cadet super eos sol / neqz vllus est. Apoca. viij. In
siluis propter viarū multitudinē z incertitudinē sepius de-
muntur: et quia aliquādo via incerta et incognita eligitur /
ideo sepe ad latronū latibula nō sine piculo deuenit: z ideo
in talibz vjs publicis solēt fieri nodi z ponti crucez / vt via-
tores recto itinere dirigantur. Latrones tamen quādoqz ta-
les nodos immutāt / et sic per signosū falsitatem multi de-
uiant z oberrant / z a latronibus seducuntur. Sic vere in sil-
ua huius mundi sunt multe vie. i. multi stat? z multi modi
viuendi / scz via mercatorū / via clericorū / via agricolarū zē.
Sed vere multe sunt periculose hominī z incerte: quia per
multas deueniunt ad latibulū latronū demonū / scz inferi?
ad infernū / vbi peccatoz occiditur et necatur / et a ciuitate
paradisī quo tendebat deuiat z oberrat: et ideo deus q nō
vult qz oberremus a semita veritatis / posuit in silua ista si-
gna / nodos et crucez / que debem? sequi per imitationem:
bonos scz viros z perfectos: quos z quoz vitam sequēdo z
imitando / a veritatis semita nō erramus. Esa. xxx. Ibec est
via: ambulate in ea: nō declinetis neqz ad dexteram neqz
ad sinistrā. Sed hic p certo modo accidit deceptio: qz la-
trones. i. demones posuerunt multos falsos nodos in ista
silua. i. multos falsos hypocritas / quos diaboli loco bono-
rum in mūdo z ecclesia vel religioe substituerunt: z ideo p
eos decipiuntur: quia eos et eorum vitā sequēdo et imitan-
do / ad eternū periculū deducuntur. i. ad Loin. xj. p pericu-
lum in falsis fratribus. Latrones in siluis sic decipiunt
viatores: quia vna pars latronū i nemo se occultat / alia
autē sub specie boni societatis in itinere viatoribus se ad-
iungit: z tunc quādo sunt in silue profundo / exeunt occultī
latrones / et eos occidunt: et illi qui videbantur esse socii /
ad eos spoliandū se conuertit. Sic vere in silua hui? mūdi
sunt duo gna deceptorū. qdā sūt occultī / scz diabol? z mores:
quidā sunt publici / scz viros / filij z falsi amici. Istit em in pā-
cipio hominī se adiungunt / et in silua huius mūdi fingūt se
esse veros socios z amicos: sed vere quādo homo intrauit
vlsqz ad profundum silue / quādo scilz bene est intricatus in
mundi negocijs / diuitijs z delicijs / tunc subito inuadunt
eum et occidunt occultī latrones / scz mores et diabol? et tūc
etiam isti latrones qui videbātur esse amici / scz viros z filij
executores et amici / cōuertuntur ad eum spoliandum / z ad
quicquid possunt furandū et rapiendum. Unde Job. xliij.
Audos dimittunt homines / vestimenta tollentes.

Capitulum. cxlij. de Salice.

Salix est arbor: sic dicta a saliendo / eo q planta-
ta celeriter saliat atqz crescat. Arbor est lenta et
mollis / de facili plicabilis: et ideo de ei? ramis
sunt ligamina ad ligandū palmites vinearum.
Ibec quo ad fructū est sterilis: verūtū in ramo-
rum multitudinē nunqz est infecūda. Est etiam fm Plar.
villis medicis: quia caloz febrile reprimīt. z ad alia mul-
ta valet: ideo circa febricitantes vtile est ramos salicū cir-
eundare. Per salicē q in loco humido crescit / intelligo vi-
rum perfectum / et maxime religiosum: q in humore gratie
z deuotionis debet nutriri: quia vere quādo iste fuerit pla-
tatus in ecclesia / religione vel penitentia / celeriter debet p
profectū bonoz operum crescere in virtutibus et salire. Et
hic debet esse lentus per maturitatem / mollis per pietatē /

tener per benignitatem / exterius vridis per honestatem
interius albus per castitatem / de facili plicabilis per ob-
dientie promptā voluntatē / sterilis per voluntatē paup-
tatem / ramosus per bonariū affectionū multitudinem
ideo tales debent esse vna suis dictis z crepitis / qz
alii debent ligari et pūgi iutē qz charitatē / et sua crepita
debent esse alij medicinales / scz febricitantibus plicari
huius mūdi: qz febrē et ardorem maioris delictorū debet
in se z in alijs mitigare: ideo peccatores febricitantes de-
bent adiungere sibi tales / z societate eoz diligere z seruari
vt dicant cū dauid: Super flumina babilonis zē in salici-
bus in medio eius suspēdimus organa nostra. i. desideria.
¶ Salix quādo multū antiquatur / pcessu temporis com-
putrescit / et incipit putrefactio interius in medulla: et
licet sit pulchra z vridis exterius / est tamen interius cor-
cava / ita qz in ea sepe latent reptilia venenosa: ideo cor-
mire tanta salices non est tutū. Sic vere multi sunt qui
cet in iuuentute sunt boni / solidi atqz iusti / quādoqz tamen
senectute putrescunt / per vitia et peccata. Nam interius
medulla. i. in corde corripuntur per hypocrisim et per ma-
lam intentionē: et ideo licet exterius videantur vridēs et
boni per fictā puerilationē / interius tamen in corde a gra-
tiss et virtutibus sunt vacui et inanes / pleni reptilibz ven-
enosis. i. malis affectionibus / desiderijs et ppositis / et
tijo et peccatis: et ideo non est tutū qz homo circa tales et
in eorum societate domiet et quiescat: quia vere per eoz
verba / opera et exempla facilliter deperiet. Lū silua non
habeas consiliū. Eccl. viij. ¶ Teste Ildo. semē salicis
lis est virtutis / q in potu sumptum / hominē facit sterili-
ta q nec mulier concipere / nec vir potest amplius gero-
rare. In canernis etiā salicē sepe latent reptilia venenosa
et ista valet fm plar. ad febricitantes mitigandū. Salicē
mundus: semen eius sunt mundi bona / scz diuitie / delicijs
z scientie secularis: q pro certo suos potiores amat / et
auditores et possesores a fructu bonoz operū facillime
les z inanes: sicut patet in mūdi sapientibus et diuitibus
Luce. j. Diuites dimisit inanes. Salix etiā. i. mūdi facit
bucitantes dormire. i. auaros quiescere in peccatis: nū-
tū in ista salice. i. in amore mūdi non latent nec habitant
alios intoxicant et occidunt / scz viuarū / detracentes sub
et raptos zē. et ideo dormire / delectari z quiescere sub
lice. i. in mūdo nō est bonum nec tutum / ppter venenos-
peccatores qui habitant in eodē. i. ad Thoma. v. Non
miamus sicut ceteri: sed sobij sumus et vigilēs. ¶ Inter
salices qto aliqua est timor et grauior / tanto ppe certius
plicabilior. Sic inter homines illi qui sunt dulciores et
nigritatem / graciliores per humilitatem / sunt ppe certius
plicabiliores per obedientie velocitatem. Esa. xj. Salix
obedientes erunt. ¶ Quis salix tanto in ramis est fecundus
qto terre vicinior: et qū in vere circa terrā per duos cubi-
tos trūcatur z decorticatur / tunc non crescit in altum / sed
multū vndiqz se diffundit in latū: et de salice decorticato z
sic dealbata sunt diuersa vrensilia / scz spontule z alia vula
ad vsum hominū multū apta. Lū circa febricitantes etiā
lēt salices / et somnū prouocant / mitigātes calorem. Salicē
sunt boni z perfecti viri: quia vere qto sūt terre viciniores
per humilitatem et timorē. Iqto plus cōsiderant nosmet
terrestreitatē / mortē z vilitatem / tanto sunt fecundiores in
ramis bonaz affectionū. Istit etiam quādo a contēto / a vi-
uitijs spoliatur per contemptū mūdi et voluntate conuertendi
tatis / tunc in multos vltus / hūi et ecclesie descendunt: in
quia efficiuntur spontule quibus alij in celum dumtaxat
quādo scilicet sunt predicatorēs. Submissus sum in po-
ta. Eccl. ix. Istit etiam si in vere iuuentutis scindantur in
bulatōes et correctiones / et circa terram. i. in statu infan-
teneantur z deprimantur / tunc vere nō crescunt in altū
superbiam et presumptionem / sed in latum per charitatem
et dilectionē / intantū q sine scala. i. sine difficultate potius
de cetero scindit / corrigi et emendari. Iqto salicē homo
est timor per humilitatem / tanto est flexibilior per obedien-
tiam. Ideo bene dicitur Thoma. iij. Bonum est vito cum
portauerit iugum ab adolescentia sua.

Capitulum. cxlij. de Sambuco.

Lib. XII. De Storace. Fo. CCXCV.

S Ambucus habet flores odoriferos / sed fructus habet nigros / fetidos / et deformes: duplici etiā cortice dicitur habere. Sic hyppocrite / et falsi homines duplici habent cortice: quia tales pleni sunt duplicitate: contra illud *Ecclesiasticus*. *De duplici corde*. Et pro certo licet flos sue conversationis redoleat / et sit bonus / fructus tamen sue operationis fetet / niger est / et infamis / et malus. Unde ad *Ephe. v.* *Quae in occulto ab eis sunt / turpe est dicere*. Vel exponere simpliciter de luxuriosis: quorum et folia et verba sunt fetida / vilia / carnalia / et inhonestas: et licet flores eorum / i. exterior ornatus et vestitus sit pulcher / et graciosus / fructus tamen / i. sua mala opera fetida sunt per infamiam atque nigritatem. Vilia et cōtempta. *Ecce* est talis luxuria vilis pendit. Fructus eorum inutiles / et acerbos: vnam grossam et luidā exterius: vnam subtilē et vridem interius circa lignū: sed ista est multum purgativa humori pblegmatico. *Sz* vnu est tibi multū mirabile: quod si cortex radatur a ligno versus superius / tunc per partem superiorem purgatur / scilicet per vomitum: si versus inferius / tunc per partem inferiorem / scilicet per feces: ut dicit *Psalmus*. *Dios. 2.* *Plat. qd* est mirabile. Pellis ista significat virtutē largitatis. Pars inferior est mūdus / et diuites mūdant. Pars superior est celum / et diuites celestes / scilicet mūdant pauperes. Quādo ergo aliquis homo est plenus malis humoribus / i. multis diuitiis / ita quod eas vult expellere / distribuere et emittē: tunc vere ipse debet comedere et sibi incorporare istam pellē. Virtutē largitatis. Sed vere si ista collecta et erasa fuerit versus inferius / i. versus mūdum / hoc est dictū / si ad gloriam mūdēt non dei ipse mouetur ad largitatem / et liberalitatem / tunc vere ipse purgabitur inferius: quod scilicet humores diuitiarum distribuet illis qui sunt inferius / i. mūdū dem de ista pellis fuerit abrasa / ut quia vult esse largus ad gloriam dei et vilitatem animae / sic mittet humores suos / i. diuitias ad partem superiorem / i. ad pauperes: qui sunt heredes regni superni.

Capitulum. cclij. de Saluica.

S Saluica est herba acuta / et pungitula / crescens in locis aridis / et iculis: quodam etiā habet caputella quae circūquaq; ad modū calcantis sunt aculeata: et ideo saluica dicitur: quia se calcantem facit tripudare et saltare: ut dicit *Isidorus*. Gallie etiam dicitur chausse trappe. Scorpiones etiam de a multis: quod scilicet pungit ut scorpio se tangente. Radice autem habet longam / mollē et carnosam / et pinguem: et ab alijs dicitur eryngiū. Tales sunt per omnia mūdū officia: pnam et excoctationē: quod omnes se contingentes / victuos scilicet et subditos pungit / spoliant et cruciāt. Populū mē excoctos suos spolauerūt. *Isaia. liij.* In medio etiam muenit iudices etiā et prelati: quod vnus fauet alteri. Adichee capitales isti sunt acutis aculeis circūiecti. i. duris excoctationibus / et rapinis. Et sicut saluica in visis publicis inuenitur: sic tales in officiis publicis statuuntur. Nam bene circūquaq; pūctēs: sic tales principes in se sunt raptores: ideo dicitur *Isaia*. *Saluica* rapacē nutrit et pungit. Et ideo dicitur *Isaia* quia vere pauperes subditos elutiantibus fecerunt viros gemere. Vel dicitur *Isaia* sunt detraçores / i. verba iniuriosa / pūctitua / diffamatoria / et detraxerunt ipsos calcare. i. corrumpere et punire / vulnerant / diffamant et lacrant: sicut patet. *Prover. xv.* Non amat pestilentem quī se corripit. Isti tamen habent radicem affectuā: quod si se corripit. Isti tamen habent radicem affectuā: quod si se corripit. Isti tamen habent radicem affectuā: quod si se corripit.

Capitulum. cclij. de Storace.

S Torax est gūmi culusā arboris in arabia que dicitur *Isidorus*. multū est efficax in medicina. virtutem etiā habet glutinosam / cōfortatiuā / attractiuā / corrupti aeris purgatiuā. De arbore autē stillat in ortu canticule: cuius tres sunt species / scilicet calamitis / chymarias / et aspros: ut dicit *Isidorus*. et contra multas passiones valet: sicut *Dioscoridus*. Talis est virtus pietatis et passionis: quia in tempore feruide estatis / i. in statu aduersitatis et in miseria aliorū de arbore. i. de nobis debet stillare et emanare: et hec virtutem habet cōfortatiuā: quia pauperes confortat: glutinosam: quia nos cum deo et hominibus glutinat / pacificat / et cōcordat: attractiuā: quia nos ad bonū attrahit et inuitat: et corrupti aeris / i. corrupte conscientie purgatiuā / et odoris bone fame emissiuā. Vel dicitur de gratia dei: quod conglutinat per charitatem / confortat per spem / purgat per penitentiam / attrahit per cōtemplationem / et fluxū / i. luxuriā stringit per castitatem / et c.

Capitulum. cclv. de Sycomoro.

S ycomorus est ficus fatua / seu siluestris / moro si: multus in folijs / sed longe est moro procior / et altior. lapide concussa / gummi quoddā emittit quod valet contra venena: ut dicit *Isidorus*. Talis est crux: quia ficus fatua dicitur apud iudeos et gentiles. Sicut etiam reputant adorare lignū et hominē suspensum. i. ad *Lozin. j.* Verbi etiam crucis percussus est *Isidorus*. et ista tamen quādo fuit in passione *Christi* percussa / et clausis perforata / stillauit quoddā gūmi / i. sanguis *Christi* preciosus: qui valet contra venena omnium vitiōrum. ideo *Zacheus* volēs videre *Christum* / ascendit in arbore sycomori. *Luc. xiv.* Et sic remissionem omnium peccatorum impetrauit. Quia vere illi qui ascendunt arbore crucis per fiduciam et compassiōnem / vident *Christum* per cōtemplationem / et peccatorum acquirunt remissionem. Acquirete ergo sub arbore: et lauentur pedes vestri. *Isaia. xlvij.* *Sycomorus* ficus fatua multum abundat in deserto Iudee: sicut innuit *Isidorus*. Regū *Isaia. xlv.* Ficus similis est preter folia: quod simulantur moro. est infico longe procior et altior. fructus quosdam proferit subdolos: quod nunquā perueniunt ad maturitatem: ut dicit *Psalmus*. Ficus inquit siluestris nunquā maturatur. Aliqui tamē comedunt tales fructus. Tales sunt mundi peccatores: quia vere licet moro et fico. i. bonis hominibus sint similes / scilicet quo ad naturam / non sunt tamē moro vel ficus. i. nō sunt boni et iusti: et ideo ficus fatua possunt dici: quod fatui sunt. i. visu recte rationis carentes: quia scilicet diligunt temporalia / nō eterna. *Prover. j.* Stulticia que sibi sunt noxia cupiūt. Isti tamē in deserto huius mundi multū abundāt: quia stultorum / i. peccatorū infinitus est numerus. *Ecclesiasticus. j.* Sūt altiores et maiores etiam *Isidorus* ad honores et diuitias / quod moro vel ficus. i. quod vult boni et iusti: quia tales plus habet de mūdū / pperitate quod sancti viri. *Ecclesiasticus. x.* Vidi stultum in dignitate sublimi. Fructus autē istorū. i. opera licet videantur dulcia et gratiosa / nunquā tamē perueniūt ad maturitatem perfectionis: quia scilicet non perseverant in bono. Vel dicitur *Isaia* sunt hyppocrite: qui in deserto religiosi sunt alijs celosiores: licet non sint ficus. i. viri boni. fructus etiā eorum nō maturatur. i. eorū opera non sunt accepta apud deū. Vel dicitur *Isaia* hie est mūdus: cui filij seculares et mūdant nunquā veniūt ad maturitatem perfectionis sensus et discretiōis. *Sapientia. liij.* Fructus eorū inutiles / et acerbis ad manducandū. Vel per fructus intelligo filios diuitiū et peccatorū: quod nunquā perueniunt ad maturitatem sapientie et perfectiōis: et hoc quia tales vt cōmuniter male informantur et instruantur a parentibus. Unde *Sapientia. liij.* Spuria vitulamīna nō dābunt radices alias.

Capitulum. cclvj. de Spina.

S pina est arbor aculeata vel etiam ipse aculeus vel spiculum: non est tamen de intentione naturae / quod aliqua arbor sit spinosa / sed istud fit ex arboris raritate: quia humor paucus et frigidus exterius attractus a sole / induratur in spinā / vel i spiculum transmutat: ut dicitur super libru vegetabilium. Spina pungens significat peccatū originale: quod pungit per carnis stimulum peccatores. Istud tamē non est de intentione

Lib. XII. De Lignis Bethim et Ventibus.

nature. i. de immo accidētaliter extitit introductū. Deus enim mortem nō fecit. Sapient. j. Nam ex humore carnalitatis et calore tentationis efficitur spina. i. pectus et pectus est tū corporalis. ¶ Spine in terra sterili et inculta nascuntur. et est generale q̄ oēs arbores spinose se invicem cōplectuntur. et alterutrum munit et defendit: contra manus impugnantium pugnant. et eas vulnerant: nūq̄ ramē sese ledu: propter suam densitatem radios solares et rois guttas intercipiunt: ne terra in qua sunt illustriat valeat vel rigari: et ideo que circa spinas vel inter eas seminant. nullatenus conualescunt. spinarū etiā puncture manus et pedes ledu: et vulnerant. et nō cessat dolor nisi spine totaliter extrahantur. Tales sunt divites: quia vere in terra sterili. i. in malis et peccatoribus plus abundat. p̄ sal. Ecce ipsi pētores in se obtriverunt divitias. Et utamē radios solis. i. huius sapientia. rosem etiā celi. i. huius gratiam et devotionem impediunt. sc̄z a suis possessoribus. nec eos pmitunt illustrari per sapientiam. nec per gratia irrigari. imo dato q̄ in tali terra faciat bonū semē. sc̄z bone doctrine et predicationis. nihil tamen p̄ficet. imo propter spinas divitiarum destruitur et suffocatur. Figura ad arth. xliij. vbi semē quod cecidit supra spinas. extitit suffocatum: quia exorte spine ne suffocaverunt verbū. Et ideo dicitur l̄c. xliij. Hic vobis novale. et nolite ferere super spinas. ¶ Sic etiā spine pungunt et lacerant: quia vere divites quādo intrant cor p̄ nimia carum affectū. ipsum pungit et inquietant per sollicitudines curiosas: sicut patet ad sensum: q̄ saturitas divitis nō sunt eū dormire. Eccl. v. Et ideo dolor huiusmodi. i. cordis sollicitudo nō deficit. quousq̄ spine huiusmodi. i. divitie de corde. i. de affectione et amore penitus expellatur et extrahatur. ideo dicitur Eccl. xlvij. Hic erit spina dolor rem inferens. ¶ Spine invicem se cōplectuntur. Et sic vere arbores et homines qui habent spinas divitiarū. sese diligunt et amplectuntur: quia omne animal diligit sibi simile. Eccl. xliij. Sese etiā defendit et tuerit: quia oēs alios vicinos suos pungit per rapinas et excoitationes. se autē invicem nō vulnerat neq̄ ledunt: quia vere sunt ita invicem conglobati. q̄ nullus potest de talibus acquirere iura sua. ideo Huius. i. Sicut spine invicem se cōplectuntur. ita cōmunit eos panter potant. Divitie em̄ addunt amicos plurimos. p̄. v. et sic sicut spine facilliter accenduntur: sic isti igne luxurie. cupiditatis vel iracundie. Vel dic q̄ spina est peccatū. quod scientia inquietat et remordet. donec p̄ confessionē fuerit expulsum. et sicut supra de divitiis. habentes autē peccata sese cōnectunt cōtra alios et defendit. et se invicem per cōspirationes copulāt et cōiungit: quia sicut dicitur Luc. vi. Perdores diligentes se diligunt. ¶ Spine propter suas puncturas vix sine falce vel sarculo ferro euelantur: quia sibi p̄gunt collectorem. Tales sunt mūdi peccatores: qui vere tot habent aculeos verborū punituorū. tot habet detractores. diffamatores. et iniurias inuasionis. q̄ de terra et de solo peccati non se permittit a p̄dicatore vel prelato cui vel cucll: sc̄z suos collectores. i. correctores pungit et vulnerat verbis suis: q̄ qui arguit dertorem. ipse sc̄z derisor. sibi iniuriā facit. p̄. v. et sic patet de illis qui diffamant platos et predatores. q̄ eos arguunt et emendant. ¶ Flores q̄ sunt in spinis. sed nunq̄ sunt spine propter hoc teneriores. immo in duritie p̄stina perseverant. deficientibus etiā florib⁹ dure remanēt atq̄ sicce: et ideo tales ab agricolis euelunt: et q̄ propter suā naturalem siccitatem facilliter inflāmant. ideo per fasciculos alligant. et in ignē mittunt. et in cinerē redigunt. Huius sunt avari. duri per obstinationē et incōpassionem: qui alios p̄gunt per excoitationē. et ideo habebant flores. i. mundanā p̄p̄ritatē. nunq̄ t̄n propter hoc molliunt ad pietatē vel compassionem: et ideo agricola horti ecclesie. sc̄z huius. facit eos eueli per mortē corporale: et q̄ isti facilliter inflāmantur hodie sc̄z igne amaritū. luxurie et iracundie. iō finaliter post mortē per fasciculos alligabunt. hoc est duri per diversas distinctiones invicem cōpiment: et sc̄z similes similibus et in pensio similibus adiungunt. et in fornace inferni perpetuo cōburent. ad arth. xliij. Illigite ea p̄ fasciculos ad cōburendum. Vel terra in qua sunt spine. i. peccata. nō facilliter ab eis purgatur. nec ipsa extindē extirpantur p̄ correctionē. nisi

forte agricola. i. prelatus habeat falcē vel sarculū. i. duritiam flagelloz: quia multi sunt qui nō corriguntur nisi p̄ violentia. Et la. vij. Omnes mōtes qui sarculo sarrunt. nō alevantur. sp̄ne et vepres super eos. ¶ Spina in principio molliis est. et adē indurata. Et p̄ponit sicut supra de ramis. sicut ventus. ¶ Spinarū oia genera sunt p̄gittiva: q̄dā tamē recte sunt. et illa que pungunt vel perforant. et inde facilliter extrahitur: quedā sunt curve. v. pater in rubo. cardui et silibus. et ideo q̄dā iste p̄gitt. non facilliter ab eis extrahitur vel auferitur. Sic vere duo sunt genera raptorum qui alios pungit per rapinas et excoitationes: quia quidā sunt recti. i. extēti per largitatē: quia illud q̄ p̄gunt et rapit de facili alijs dimittunt. et sibi parā retinent. de eodē dicitur patet in multis principibus. qui de rapinis faciunt laza conuivia et fessa. nec sibi aliquid retinet: q̄ semper sunt p̄peres et inanes. p̄. v. et sic rapunt nō sua: et semper egestate funt. Hic sunt alij qui sunt cum per parcitatem quia scilicet illa que pupugerunt et rapuerunt. et in abditis cōter acquirunt. nō distribuit sed retinet: et in abditis cōter ligunt et in arcibus sicut patet in vīsuris et avaris: qui nō distribuit bona sua. Hicere. xliij. Hic que cepit. et nō nolum dimittere eos. i. divitias. Et sic spine invicem diligunt et iniquitantes. ideo de eis sūt optima sepi munita. quibus horti et arbores a vestijs frācuntibus p̄tegunt. Talis est penitentia: que p̄gunt et inquietat cor. per sepe rem cōtritionis. et ideo hortus. i. bona anima debet. spina. i. duris penitētiis operibus esse clausa. ne a vestijs. i. carnalibus tentationib⁹ deuoretur. Vel per spinā intelligi nolum. sc̄z p̄siderationē mortis. iudicij et inferni. q̄ inquant cor et ipm in peccato dormire vel p̄p̄ritate munita quiescere nō permittit: quia p̄ timorē dei declinat omnia a malo. ideo dicitur Eccl. xlvij. Septem vias tuas spinis.

Capitulum. cxlvij. de lignis Bethim. Bethim ligna sunt in deserto arabie ad similitudinem albespine. fm̄ Lomeho: que incrementum habent in impuritate sunt nature. de quibus alba bilis et impuribilis sunt nature. de quibus alba re thymam aris et arca cū p̄p̄ritatis sunt. et sic ergo significant viros sanctos: qui sc̄z per penitentia sunt spinet. et p̄ castitate albiq̄ tanta laetitia patētia et p̄seuerantia sunt firmati. q̄ nec igne cupitū dicitis deficiūt. nec aqua voluptatis putrescunt. et ideo in templo ecclesie et padisi quiescūt. et apud dei vasa testificati sūt. Et potissime tales sunt feri q̄ sunt i patriā: qui p̄p̄ritas p̄seuerant et vīunt. Sap. v. Nulli autē impetui vīet.

Capitulum. cxlvij. de Sentibus. Sentes sunt q̄dā arbores spinose. leues. impositiles. quarū sūt aspera folia: et habet capitula sicut cardui: folia habet p̄gittiva et diuina erica. in locis incultis et duris crescit. v. et dicitur dicit q̄ sentes significat sciētias et diuinitas. in montis. i. in multis hoib⁹ abditat. q̄ sūt sunt p̄gittive: et p̄p̄ritas. et sic sub sentib⁹ delicias cōputabat.

Capitulum. cxlvij. de Sepibus. Sepes septis idē est q̄d vallū seu sepiū. gemmā munitis et palis et sudib⁹. et spinis circa sepios seu hoitos. Hā palis p̄io in terra figunt. et inde spine et virgule circūuagunt. p̄p̄ritas et dom⁹ sepiis bificio munitur. Sic vere si nos habet cōscitēte incolumē seruare a vitijs et p̄ctis volum⁹. necesse est vt ei sepi. i. disciplina. correctionē. penitētiā circūduet et vallem. Hā autē sepi debet cōponi ex trib⁹. i. ex palis et rectis. i. ex mādāt. diuinitas. q̄ in terra cordis nō debet esse fixa p̄ eoz p̄siderationē et recollectionē. Hic de illis dicitur p̄ sal. Virga tua et baculus turpisa me cōsolata sūt. Item ibi debet esse spina. i. timor dei vel feruor cōmūis que p̄gunt et stimulat cor humanū. ideo dicitur Eccl. xlvij. Et ibi nō vīs tuas spinis. quia sicut dicitur Eccl. xlvij. Et ibi nō

Lib. XII. De Semine. Fo. CCXCVI.

2. **S**epes diripitur possessio. ¶ Sepes qđm est sana et inte-
gra/hortu claudit et munit/et a bestiis defendit: sed qđ ven-
to pluuie et calori exponitur/ideo facilliter putrescit et siccat
et cito deficit: nisi renouetur: et dum res alienas custodit/ se-
ipsum dilaniat et consumit: et ideo tunc ad nihil valet: nisi
ad incēdū vel ad ignē. Circa sepes etiā sepe latent repti-
lia venenosa/ scđ buffones et serpentes: et ideo dormire iuxta
sepes non est tutum. Unde a sepe dicitur seps / qui est ser-
pens culus venenū nō tantū carnē putrefacit/ sed ossa etiā
liquefacit: vt dicit Iſido. et Lucanus. Sepes est prelatu-
s: qui pro certo qđm est sanus et integer. i. bonus et iustus/ hortu
religionis vel ecclesie munit/ claudit et defendit contra oīa
temporalia et spiritualia nocumēta: sed vere quia isti dum
se temporalia administrat/ exponunt plūq; alij vento su-
perbie et vanitatis/ quia habent humores pluuie/ luxurie
et carnalitatis/ quia habent delicias ignis et ardoris auari-
tie et cupiditatis/ quia habent diuitias et temporalia in ma-
nib: i. dīcō sepe accidit qđ tales deficiant ab omī humo-
re gratie et deuotionis et cōpassionis et putrefiant p diuer-
sa vitia et peccata/ intantū qđ multi sunt de talibus putre-
facti/ qui ad nihil aliud valent pteritū vt ignē nutrant
gehēnalem. Hortu etiā ecclesie nō defendūt/ sed suis negli-
gentiis ipsum violari permittunt: ideo iustus est vt propter
hec perpetuo moriantur: quia dīs arbor que nō facit fru-
ctum bonū/ excidetur/ et in ignem mittitur. Et sic accidit
qđ multi prelati faciendo aliorū seruitiū/ scđ alios corigen-
do/ predicando et informādo/ suum incōmodū effecerunt.
Luc. xliij. Allos saluos fecit: seipsum nō potest saluū fa-
cere. Et circa tales. i. circa principes pessimos et prelatos
habitant hodie multa venenosa. i. multi mali peccatores.
Ibi enim sunt buffones. i. inuidi/ qui odorem vinee. i. bona
alteri non possunt pati. Job. xliij. Nō ambulet per viam
vinearum. Ibi sunt serpētes. i. detractores: qui moribus
vinearum offamantū et detractōnū alios liquefaciunt et
occidunt. Nam circa malos platos et principes et in corū
familia tales vt cōter cōuerſantur/ scđ adulatores et de-
tractores. Expone de sepe si vis cūc. de angue vel aspi-
de. s. mo. Ideo de talibus malis scđbus. i. de malis prela-
tis iudicibus et principibus dicitur Eccl. xxxvj. Ubi nō
est sepes/ diripietur possessio.

Capitulum. cl. de Sudibus.

Sudis est palus acur/ qđ in sepius coapra-
tur: qui tanto firmior est in sepe/ qđo terre pfun-
dius est infusus. Sic vere in sepe religionis illi
qui in terra. i. in mētia terrestreat/ nō mori-
et cōditionis humane profundius figuntur per
hūilitatē/ tanto sunt firmiores et fortiores ad resistendū vi-
tiis et peccis/ et maxime vento elatiōis et vanitatē: et isti pū-
mūdantur p cōscientie puritatē/ deinde acciūt p sapien-
tie subtilitatē: et sic melius figuntur per hūilitatē: qđ sicut dī
prouer. xj. Ubi est hūilitas/ ibi et sapientia.

Capitulum. cli. de Siliquis.

Siliqua est genus leguminis cū sonoris follicu-
lis: qđ magis inflat qđ reficiat. Scđm Iſug. aut
siliqua est follicul/ cuiusq; leguminis et purga-
mentū: qđ a porcis manducā. Scđm Iſid. aut
et pū. siliqua arbor est cuius fructus sunt pre-
tia vel pperitas mūdāna. qđ pro certo nō est nisi fer/ et pur-
gamentū pperitatis vel sapientie diuine. Ista em habet
nōt per auaritiā/ magis inflant per superbā/ qđ reficiāt p
gratiam: et ideo hec tantū a porcis. i. a voluptuosis mūdū
sapientibus comedī et amatur. Ideo de fatuo filio. pdigo
de. uce. xv. Lupiebat saturari de siliquis quas porci mādu-
cabant. Dulcis tñ est et sapida fatuus pctorib: et mūdāns.

Capitulum. clij. de Sinapi.

Sinapis fm pū. palma est et pncipalis inter
verbas qđ Pythagoras laudē dedit: ceterisq;
efficacior in virtute. Herba est feruētissima: vir-
gatiū/ contumaciū/ lethargicorū excitatiū/ contra mul-
tas infirmitates inuatiū: et licet sit aspera/ apes tamē flo-
res eius diligunt et frequentant: qđ tamē flores oliue nunq;

tangunt: vt dicit pū. Talis est penitētia per oīa: qđ ad ino-
dum sinapis aspera est et acuta. Hec em est. feruētissima p
feruorē cōpunctiōis: et ideo dissoluit mētē p tritionem:
aperit et purgat p cōfessionē/ cōsumit per satisfactionē: ca-
lefacit per dilectionem/ excitat lethargicos. i. pigros per ti-
moris diuini icussionē: et licet hec sit aspera et acuta/ apes
tamen. i. sancti vti ipam diligūt et frequentāt: qui tñ flores
oliue. i. mūdū pperitatem refugūt atq; cauēt: dicentes cū
Ezechia. Isā. xxxvij. Recogitabo tibi oēs ānos meos in
amaritudine aīe mee. Uel dīc qđ sinapis est charitas/ vel
sapientia diuina: que hec oīa operant: vel cōsideratio mor-
tis vel timor. ¶ Semen sinapis est minimū quātitate/ sed
maximū virtute: est em feruētissime nature: et est sui mul-
tiplicatiū: qđ vbi feminatur/ vix inde amplius extirpat. et
est sui augmentatiū: qđ cum sit parū semen/ tamē in ar-
borem magnā crescit. Flores aut eius ab apibus frequen-
tatur. Talis est vir perfectus: qui est paruus per hūilitatē:
feruens per charitatē: niger extertus per penitentie auster-
ritatem: albus interius per castitatem: sui multiplicatiū
per bonorū operū fecunditatem: et sui augmentatiū per iustu-
tū et meritorū multiplicitatē: et flores eius. i. sua bona ex-
empla et cōuersatio ab apibus. i. a bonis secularib: frequen-
tant. Figura Luc. xliij. vbi granū sinapis creuit in arbore
magnā: et requieuerūt volucres subius eā. Sic vere sub
ymbā. i. i bonis exēplis bonorū/ alij scđ volucres et bestie. i.
boni et mali requiescūt. Unde Dan. iij. In ramis eī ha-
bitabāt volucres celi: et de subitis bestie terre. Et hōic qđ si-
napi est doctrina bona vel mala: qđ vix extirpat a loco vbi
fuerit seminata. Uel dīc qđ sinapis significat balliuos: qđ fa-
ciunt rusticos flere: gallice: qui sunt les villains ploier. qui
tantū se multiplicāt et abundant / qđ nūq; possunt deficere
vel cessare: qđ multo infinitus est numerus. Eccl. j.

Capitulum. cliij. de Semine in general.

Semen illud est melius ad seminādū et fructif-
candū/ quod est pōderosius/ et interius albius.
Nā quādo semen ponitur in aqua/ illud qđ su-
pernatat/ nihil aut parū valet: illud autē qđ suo
pondere ad fundū subidet/ meli: reputat: vt dī
cit pū. li. xlvij. c. xliij. Sic vere illi qui sunt pōderosii hū-
militatē intus albi per castitatem vel innocentie puritatē/
boni sunt ad seminādū p penitentiā/ et ad fructū eterne glo-
rie promerendū: qđ humilē spū suscipit glā. Prouer. xix.
Nā quādo plura grana. i. plures persone in aqua. i. i mū-
dana prosperitate ponuntur/ illi p certo qui supernatāt per
superbiā et vanitatem/ qui scđ volunt pcesse/ et superius in
dignitatib: enatare/ tales nihil valent ad fructificandū
per bona opera/ et ad fructū eterne glorie accipiendū. Illi
autem qui inferius descēdūt per hūilitatem/ sūt alijs me-
liores. Ideo Eccl. iij. Quāto maior es/ humilia te in oib:
¶ Semen scđm terre qualitātē debet variari scđ vel den-
sius vel rari: vel citius vel tardius seminari. In terra em
humida est tardius seminādū/ ne semen imbutus corū-
patur: si aut fuerit terra sicca/ tunc est citius seminādū/
vt semper imbutus superuenientibus irrigetur. Sic illis
qui sunt humidi per deuotionem et gratiam/ non est tantū
predicandū nec rotiens/ nec semē doctrine in eis ita abū-
dāter faciedū/ sicut illis qui sunt sicci per in deuotionē
et incompassionem: quia scđ magis indigent peccatores
qđ iusti: quia nō est opus valentib: medicis/ sed male ha-
bentibus: sicut dicit Math. ix. ¶ Rarius est seminādū
in terra pingui qđ in macra. pinguis em semen sacū multi-
plicat: et nō macra: et ideo si multū sit semen/ tunc pie nū-
mā multitudinē se pfundet. Sic vere in illis qui sunt ma-
cri per in deuotionē/ scđ in nouis et imperfectis plus est se-
minādū de semine verbi dei/ qđ in illis qui sunt humidi
pingues per gratiā et deuotionē/ scđ in vitiis perfectis. Nā
quia illi multū pullulant per bonā operationem/ ideo pau-
ca doctrinā predicatio sufficit talib: Tradiat illis bona
sua/ vnicuiq; scđm ppiā virtutē. Math. xxv. Uel dīc sicut
s. precedenti: qđ illis qui sunt pingues/ scđ mūdū diuitibus/
parū est dandū de semine verbi dei: qđ scđ de eo non curāt.
Holite sanctū dare canib: ne ipsi diripant vos. Math. vi.
Terre aut macra. i. pauperis satis debet de eo dari:
quia tales plus et diutius volūt predicationē audire. Isā.

Lib. XII. De Spica et Simila.

rientes impiebat bonis zc. Luc. i. Et per semē intelligo
 gratiā z charitatem. quā deus v. cōter magis dat paupē
 ribus q̄ diuitibus. Et per semen intelligo bona p̄talia et
 4 eccl̄asticā. quā pau p̄b⁹ nō diuitib⁹ debet dari. ¶ Agri
 colā semen spargit equalit⁹ q̄ p̄ sūp terrā. et ideo manū
 cum gressu cōcordat z op̄enat: v. possit equalit⁹ feminā
 re. Sic pelatus qui habet semen bonu. repōnit in agro
 eccl̄esie dispensare z feminare. debet hoc facere equaliter:
 vt fcs per p̄nāz acceptionē nō det alijs pluv/ alijs min⁹:
 z ideo gressus suos. i. affectiones. man⁹. locutiones debet
 limare. cōcordare et cōpensare per iustitię equitatē: z sic
 semen equaliter dispēabit. Possidebit eam: inquit eque
 vt frater suus. Es. xlvij. z Luc. vi. Inunctis filijs Alaroi
 equaliter per singulos diuites. Et quod dicitur. xlvij. Et
 6 de p̄te ciborū zc. Igua erit distributio zc. i. p̄ alij. xlvij.
 Et uod est p̄ra multos: qui tantū dant vni/ q̄ aliū parū
 tantū: iuxta illud Amos. iij. Super vni ciuitatem pluit/ et
 super aliam nō pluit. ¶ Semen q̄ in terra macra ferit/ur/
 parū facit de fructu/ et ipsā minuat/ et stipulā generat in
 nem: in terra autē pingui fertilit̄ ferit et crescit leges. Sic semen
 doctrine quod in terra macra. i. in p̄cōtib⁹ indevotis se
 minatur/ qui pinguedine gr̄e et charitatē caret/ parum
 fructificat seu nihil: in pingui⁹ autē. i. in bonis fructu bo
 nozū op̄erū multū profert. Semen cecidit in terrā bonā:
 et attulit fructū centuplum. Mat. xxi. et Luc. xij. Et
 7 semen est infirmitas boni p̄positi/ z gr̄a dei. ¶ In equino
 ctio aut̄nalē z etiā h̄yemalē est tempus rectū z aptū femi
 nationi. In p̄mnia aut ferendū nō est: quod patet fm p̄li.
 quia femina ante p̄mnia sata/ infra septē dies eripit: post
 p̄mnia veror̄ infra. i. nascitur. Semen est verū dei: q̄
 om̄i tēpore et oib⁹ personis est p̄dicādū/ p̄terq̄ in p̄u
 nat. hereticis vel obstinatis: qui illud malitiose repellūt
 et inficit/ z corrūpūt per detractōnes. Ib̄ere. iij. Secuta
 es me per terrā q̄ nō seminā. Talibus est obfistatē non
 7 est p̄dicandū: quia fructū nō faciunt. ¶ Semē ergo licet
 sit modicū quantitatē: est tamen maximū virtutē: q̄ in vno
 quoq̄ est vis multiplicatua. In immēsum em̄ crescit z mul
 tiplicatur: ex femine in terra lacto z ibi mollicato z hu
 mecrato p̄cedit p̄ctis/ flos/ fructus z foliū. Sic est bona co
 gitatio: quia est quasi femē z principij om̄i bonoz. Quā q̄
 in terra coctis lactata fuerit per bonā inspirationē/ hume
 crata per gr̄am z deuotionē/ tūc turgescit z crescit p̄ bonā
 affectionē: et sic inde erit tota planta. i. congeries motū
 scilz stipēs boni/ q̄ positi/ solū bone locutionis/ flos honeste
 cōuersationis/ fructus fructu op̄atiōis. Que em̄ feminae
 8 rit hōc et meter. i. ad Loci. iij. ¶ Semē a stultis putat̄
 p̄ q̄dā hēc et meter. In terra spargit/ hic nullo meliori modo
 q̄ per feminatōis custodiā. In terra em̄ seruāt et custodit
 z multiplicat̄: licet minimū quid spargatur/ est tū multū
 z maximū quod a femine generat̄. Sic vere sūt multi pec
 catōres fatui: qui putant esse perditū qd̄ semināt in terra. Ibi
 quod depessis pauperibus p elemosynas erogatur/ sed ibi
 decipitur: quia vere femina. i. mūdā bona nō possunt mel⁹
 9 custodiā p̄ q̄ si per elemosynas in terra. I. in pauperib⁹ disp̄
 gatur: ibi em̄ seruāt/ q̄ quod paupib⁹ datur/ turum est/ z
 ibi multiplicat̄: q̄ vere licet sit modicū qd̄ datur paup̄i/ in
 hoc mūdo/ tū immēsum est quod accipitur a B̄p̄sto i. fū
 10 turū. vnde Is̄ai. xvi. Seminauit Iaac in terra illaz/ tū
 nit in amo illo centuplū. Et per semen intelligo gratiā et
 meritum: quod sūt sunt multiplicatua: q̄ nō possunt esse ita
 modica/ quin fructu immēsum eterne gl̄ie mereantur/ si in
 eis finaliter p̄seruer. Unde. i. ad Loci. vi. B̄ra det in me
 vacua nō fuit. ¶ Semen ad hoc q̄ fructificet/ in terrā p̄p̄
 citur/ vno effusū z pluuie exponitur/ tandem virtute caloriz
 in eo germen p̄ducit/ ex quo fructus/ flos/ foliū generatur.
 Sic vere ad hoc q̄ homo fructificet z bona op̄era/ necesse
 est q̄ in terrā. i. in dep̄ssum statū p̄iiciatur/ et q̄ ab alijs
 cōtinetur: q̄ homo ad istū valet nisi v. p̄culcur ab ho
 11 minibus. Mat. v. Et q̄ effusū/ pluuie/ penitente z tribu
 larioni exponatur: sic tandem germinabit germē bone vo
 luntatis/ z p̄positi/ ex quo sequet̄ fructus bonoz op̄erū in
 p̄senti/ et fructus gl̄orie in futuro. Infipiens i. qd̄ semī
 nas zc. i. ad Loci. vi. z ibidē. Quod semināt in corruptib⁹
 surget in gl̄ia. Et dicit̄ semē est homo: q̄ in terram per

morte p[er]icitur / vbi putrescit et corrumpitur : sed tandem
die iudicii renouabitur et resurget. Que seminauerit homo
hec et metet. Is. ad Ro. iiii. ix. Capitulu[m] clxiii. de Spiritu

Specta et illud in quo reponitur: periculi
seu granis, dicitur hic spiculus circumumini
granis fuit a b aub? deuotus: quia sunt plures
spices: q̄ alle late/ alle rotide/ alle q̄dē
alle triagule. Et ait uerū om̄i p̄ica q̄d ē
granis magis vacua/ r̄m̄ magis fult? Plus cū ē
q̄sto plus habet de granis, magis infirmitellat. Et
sunt viri iusti: q̄ semen/ virtutes et gratie et merita et caritas
in eis habent locū: et ab eis possident et spiculus ceteris
bus. i. duris: a cutis penitētie operis? sunt muniti ne
tunc eos ab infir? demonib? per tentatōes et ē p
subrahant. Et illos plures sunt spices: q̄ quidā fides
per charitatē quāda rōdū per obediētiā velocitatem/ ali
quadrāt p̄stante firmitatē/ aliā triagūl p̄rogatē religio
mō trinitatē. Stella et̄ differt a stella in claritate/ ad
r̄m̄. v. Itud et̄ tamē uerū q̄ q̄sto plus habet de granis
de virtutibus et scientijs: tanto debent esse infir? in
ti per hūilitatē et timorē: q̄sto maior ē hūilla tē infir?
Eccl̄. iij. Illi autē qui parū aut nūllū habet de illis granis
superbia erigunt per superbā p̄sumptiōnē et r̄m̄
Lecurrit cōtra deū erecto collo. c. Job. v. Figurati
d̄monia qui eleuabatur/ dicens: ego regnabū. i. Reg
Tūc d̄ sp̄ice. i. homines qui non habent granā. i. m
diuitias/ sunt erecti per iustitiā et equitatē iuper v
clum/ et ad celestia eleuati per cōtemplatiōnē et cō
rū affectionem. Illi autē qui illa grana habent infir?
inclinantur/ sc̄z ad terrena per auaritiā et ambitionē
C̄ spica aliquādo corripitur quādo est tener et r̄m̄
et corrupto fice aer/ vel corrupto roe. quādo autē roe
aere congruo circūfuit/ tunc perficitur et p̄pletur
cic p̄l. Sic vere homo quādo est in flore. i. in iuuentute
cliller corripitur per malos consuetudines et peccatā
hoc maxime facit aer circūfatus. i. societas in qua uerū
ros. i. doctrina et informatio qua irrigatur: quia vere
corrupta fuerit/ tunc necesse est q̄ hic similitur corruptio
r̄m̄. Itud patet de iuuenalib? q̄ frequētē societas et
rularum macuellerat. q̄ rose iure uerbonū et cōtemp
corripitur p̄ luxuriā: sic de alijs: q̄ corripit bonos
res colloquia p̄ua. i. ad Cor. iij. Si autē p̄ica. i. iuue
habet bonū aerē. i. bonā societate/ boni roe. i. boni
matōne tūc p̄fecte poterit p̄ motus et gratia p̄fecti
ri: q̄ si sancto sancit. c̄r̄ c̄r̄. Lap. clilij. de p̄p̄
p̄p̄. i. iuuenalib?

Stipula est illud quod in agris remanet post
 titudine recollecta: quod multi ad ignem et ad stramina
 et ad alia plura colligunt. concava est: vento perula est. et
 supia de frumento et calamo vsual. Lap. cl. v. de similitudine
 prima 2. de bellis

Simila est farina tritici purgatima
molles et alba; tenuis et munda / ouleris cunctis
medicinis apta; et de ea fit panis nobiliss. et
supra de farina. Talis est diutina scriptura
vide supra de farina. Vel de q. hec ea est
gata p. penitentie; molles p. clemencie; alba; castitate; mol-
lis p. innocencie; purgata; tenuis p. humilitate etc. Ideo de deo
et q. est medicinalis p. totis / et est etiam aiaru deuoratu
panis; pulchres doctrine inde componunt; q. nobiliss. p. totis
fecti. puri. i. vili impetati a p. dicationibz nutritur. v. Simila est
rum. solidus est cibis. ad libet. v. Leuiti. vi. Simila est
cibus oblatio. Capitulum. c. v. de scopa. v. abbas dicitur

Escopa que gallice dicitur balay / a quibus
pueri arbor est multas habes virgulas domus
modestas quibus pueri doctis demittuntur et
verberantur et inde est domus penitentia vel correptionis
bus vacuans. Talis est penitentia vel correptionis
vel disciplina / et pueri virgulis / gratia salutis
bus punctionibus / et omnia / dura sunt / gratia salutis
sancti ergo pueri / hoc est imperfecti vel potius / et
virgulis / la correptione vel vel peccati debet sepius verberari
vel domus pfecte et latr scopa vs midari / purgari
bus omni virtutis / et pulvere / ab affectu diuitiarum
salis / delictorum / bonorum. Inuenit domus / las scopus munda
et ab arbor est / Scopa more tremuli soli hyematis laquei

que ad modicū statū vēti mouētur: et in iuuetu-
te habet cortice albū et delicatū: sed q̄to antiquatur: tāto
coctior rudioz: et nigrior efficit. fructus aut habet inutiles
et inanes. Tales sunt multī: q̄ nō sōlia eoz. i. vba pluri-
mum sunt tenuia et leuia p multiloquium: q̄ ad modicū
vērum vanitatis et inanis gl̄ie mouētur p iactantiam: vel
ad statū modice inlurie mouētur p trucidiam: et furozē.
Istī etiā q̄nq̄ in iuuetute habet cortice. i. exteriorē appa-
rentiam: et cōuersionem albā. i. bonā/ mūdā et castā:
sed p̄ in senectute habet eā nigrā et rugosā. i. turpem
et infamem: q̄ multi sunt q̄ bene incipiūt: qui t̄n male fi-
nīūt. Isti homo cepit edificare: et non potuit cōsummare.
3. Luce. xliij. ¶ Scopā fructū habet insipidū et inanem:
q̄ in fin p̄lin. siliuans hōib⁹ p̄bet panē. succum aut ha-
bet acidū: qui eis p̄bet potū. Nam cortice inciso/ succū
et recipiūt in estate: et eo vīūt. Succus etiā iste calo-
re solis corruptus cōuertit in vnguētū horribile et nigrū/
quo vīūt loco olei vel olue: et sic p̄ter scopam nihil
aliud querit: ex femine habet panē/ ex succo vinū/ ex
de arborz succis. Scopā est mūd⁹: fruct⁹ ei⁹ sunt diuitie
tēporales: vnguētum sunt ei⁹ delicias corporales: succus
eius sunt scientie seculares. Sed p̄ licet ista sint inania
et inutilia: siliuans t̄n hōies. i. seculares istis cōtētī sunt
p omni nutrimento. Nam p omni cibo victualium nō re-
quirūt nisi semen diuitiaz: et vnguētū deliciaz: p potu
aut doctrine nō querūt nisi succū scientiaz secluarum: et
sic ammonam aliam/ scz cell gloriā non querūt: sed istis
pro omnibus sunt contenti.

Capitulum. clviij. de Stupa.

Stupa dicitur a stipando: q̄ inde rime
stipatur. Et est purgamentum canalis vel lini:
q̄ difficultat ab eo separari. Et est grossior/ no-
dosior/ hispidoz: et ad nēdum ineprior inueni-
tur: in hū inde siliā grossa/ rudia et nodosa: que
de facili rumpitur et infāmatur: et ideo exinde sūt elly-
chula cadelaz. Tales sunt p̄ctōes: q̄ recte nō sunt nisi
purgamenta et feces lini et canalis. bonoz: qui t̄n hodie
in ecclia iuicem sunt p̄mixti: idcirco alter ab altero diffi-
cillime segregatur: et boni a talib⁹ diuiditur. Isti sūt
breues et imperfectissimi: q̄ non durāt longe p lōgani-
tatem: pleni sunt nodis. i. vitis et p̄ctis: grossi sunt per
recionem: q̄ si fiat. i. si aliquāter cōligatur et connecta-
tur et emendetur p peccatum: et q̄ sicci sunt p incōpassio-
nem et in deuotionem/ ideo facillime infāmatur p malam
affectionem/ p luxuriā/ auaritiā et iracundiā zc. et idcirco
tales deputabūt ad ignē cadelaz infernalium nutritē:
dum. Eccl. xxi. Stupa collecta synagoga peccatū: et
cōsummatio illorū siliā ignis. ¶ Stupa est fer lū: et est
lē et mūd⁹: p̄p̄ritas: q̄ nō ē aliud q̄ fer respectu lini. i.
respectu eterne felicitatis: nam ista facillime perditur et
dissipatur/ et igne et siliā tribulationis/ mortis vel infir-
mitatis penitus adnullat: et ideo in die creatōis pape-
stupa cōā eo cōburit/ et ei dicit: Sic transi gl̄ia mundi.
¶ Et dicit q̄ stupa ē vīta humana. Iudic. xvi. Quō si rum-
patis aliquid filium de stupa torzū iuramine/ cum ardorem
ignis acceperit. et Esai. j. Erit fortitudo vestra vt fa-
ciliā sup̄e.

Capit. clxix. de Taxo arborē.

Taxus est arbor venenata/ ex cuius fructu ell-
quatur venenū: nimis em laxat caro seu lignū
ei⁹. Ignē grecū sernat inextinguibilem: vmbra
eius nociua est et mortifera dormitib⁹ sub ea:
ra ramos habet grossos/ steriles et lōgos: ex q̄ p̄parhi
facit arcus suos: vt dicit Iosco. Arbor est magna et p̄ce-
laxit arcus suos: vt dicit Iosco. lib. xviij. et poeta dicit:
Taxo et torquētur in arcus. P̄lin. aut lib. xvi. c. x. dicit q̄ ta-
xo ē inter arbores vīres tristis aspectu: cui⁹ mascula
spania letale eliquat venenū. Et asa etiā vīnaria et ip̄o
in gallia facta fuisse mortifera cōpertum est. Hāc greci
similicem vocant: et est in Arcadia tam presentis vene-

ni/ vt si qui sub ea dormiāt/ cūbū ve capiāt/ moriātur. Ista
ergo taxus seu taxica dicitur: ex qua toxicum noiatur. Taxus
est mūdus: lignū vel caro ei⁹ sūt diuitias tēporales: fru-
ctus ei⁹ sūt delicias corporales: succus ei⁹ sūt scientias
seculares: vmbra ei⁹ sūt eminētias populares: rami autē
ei⁹ sunt mūdī filij/ scz diuites mūdiales: nam ex istis oi-
bus cōstat mūdus: scz ex diuitijs/ delictijs/ scientijs/ hono-
ribus et p̄sonis: sed p̄ oia ista sunt venenosa aīe christia-
ne: ipsam em intorcat per vicia et peccata: fructus enim
eius. i. delicta/ succus ei⁹. i. scientie sunt mortificare: q̄ vere
hōiem intum laxat et resoluunt p mala desideria et affe-
ctiōes/ q̄ mortem diuersorū p̄ctōz inducūt: nam delicta
faciūt hōiem pigrū et luxuriosum: scientie aut faciūt eum
inflatum et ambitiosum. Ideo Brad Rom. viij. Prudētia
carnis mors ē. Nota de potu Sedechie laxatiuo. Item
caro ei⁹ et substantia. i. mūdī diuitie sūt nociue: q̄ ignē
grecū. i. ardorē auaritie nutriūt inextinctū. Et nota quō
nō minuūt/ s̄ augēt auaritiā. Aermis eoz non moderet: et
ignis eoz nō extinguit. Esai. lxxv. et Abas. de. Item vni-
bia ei⁹. i. mūdane eminētie et honores sunt nociue: q̄ p̄
illos qui dormiūt de subris. i. illos q̄ in honorib⁹ se dele-
ctāt/ interficit et occidit/ scz per peccatū supbie et presum-
ptiōis et crudelitatis et elatiōis. Ideo Esai. xxx. Hāc
bētes fiduciā in vmbra egypti zc. Et sic patet mūdū esse
nocuum: q̄ q̄dā est i mūdō/ aut est cōcupiscētia oclorū
aut cōcupiscētia carnis: aut supbia vite. j. Joā. ij. Et id-
circo ibid. Nolite diligere mūdū: neq̄ ea que in mūdō sunt.
Rami etiā istius. i. mūdani p̄ctōes sunt nociui: q̄ p̄ se
xibiles sunt p fallitātē et varietatē: et ideo p̄parhi. i. de-
mones de istis faciūt arcus suos. i. sua instrumēta ad oc-
cidēdum alios p peccatum/ scz per eoz malas doctrinas
et exempla/ et ad alios vulnerādum/ scz per rapinas zc.
Mūdī em p̄ctōes q̄ tot et tāta mala faciūt alijs et tēpora-
liter et sp̄ualiter/ nō sunt recte nisi demonum arcus et in-
strumēta/ mediātib⁹ quib⁹ ipsi alijs officiūt atq̄ nocent.
¶ Exemplificā de raptorib⁹ et vīsurarijs zc. Ideo de diabolo
lo dicit Esai. v. Quis arcus ei⁹ extēdit: sagitte ei⁹ acute zc.
vide ibi. Et dicit q̄ taxus est p̄ctōz/ corruptus et veneno-
sus/ et marie hereticus: cui⁹ fructus et succus et vmbra. i.
cuius vīta/ doctrina et fama circumstantib⁹ sunt venena.
vnde etiam vinum. i. doctrina et verba que de talibus
extrahuntur/ mortifera bibentibus et audientibus in-
ueniuntur/ inquantū male credendo per vicia corrup-
tur. Si quis etiā sub ipsis dormierit vel comederit/ hoc
est dictū/ si quis societatem eoz frequentauerit/ mortis
culpe periculum reportabit. Et si vis dic oīa de mala
muliere/ que intorcat quicquid tangit. Eccl. xliij. Qui
tetigerit picem/ inquinabitur ab ea.

Capitulum. clx. de Tabula.

Tabula dicitur aliquādo mensa diuitum: in qua
sunt diuersa fercula/ diuersa vasa/ diuersi ser-
uitores: que etiā quodam limbo exterius cir-
cūducitur et ambitur. Sic sacra scriptura est
mensa dei: vbi sunt fercula diuersaz auctori-
tatum: vasa sunt libri noui et veteris testamētī: seruitores
sunt studētes/ discubentes sunt doctores et predicatorēs.
In ista mensa debet refici amicus dñi/ scz pauperes et tri-
bulati: vbi vinū sp̄ualis cōsolationis bibāt. ps. Paraasti
in cōspectu meo mēsam zc. Prouer. ix. Sapientia edifica-
uit sibi domū: miscuit vinū: et posuit mēsam. ¶ Tabula
aliquā dicitur aleatoria in qua ludit zc. Expone si vis de ludo
et tabulis hincinde pictis. ¶ Tabule dicuntur parui asse-
runt ad scribēdū/ q̄ p̄zo cauātur/ et alter alteri i vna pte
cōnectuntur: deinde cera replēt: et sic ibi scribūt: et q̄to ex
solidior/ planior et lenior sūt ligno/ tāto sūt meliores ad
scribēdū. Tales debet esse clerici et liatq̄: cauati p hūi-
liratē/ miscē iūcti p charitatē/ cera. i. mollitē pietatis re-
pleti p benignitate/ planti p veritate/ leues p sp̄ualē pau-
peratē/ solidi p cōstancie firmitatē: et sic erūt apti ad hoc
vt scribāt et exarēt cū siliō. i. cū ligua doctoris p doctri-
ne susceptionē. Prouer. viij. Scribe illā in tabulis cordis
tui. Quis mibi det vt exarētur i libro siliō ferreo: zc. Job
xix. ¶ Tabule dicuntur asseres ferris diuisi in secti: cū fe-
curibus dolati. he em dolantur et sculpuntur et post multi-

plicem supfluoꝝ refecationem ad vsum edificij disponi
tur: et valet ad naues fabricandum: solaris construedum/
et arcas et multa alla componendum: cui clavis inuicem co-
paginatur: ad tabulas etiam confugit: naute post maris
naufragij: et sic sepe morte euadit. Tabule sunt sancti:
q̄ pro certo fuerit in mudo isto secti multis penis: toime-
tis et tribulationib⁹: et maxime martyres: et hoc cu ferris
et securib⁹: i. per man⁹ mundi principum et tyranoꝝ: et sic
p multas dolaturas tribulationu purgati fuerit ab om-
nibus supfluis. i. a vitijs et peccatis: diuitijs terrenis: et sic
ad edificij ordinatur paradisi: et ibi in solaris eterne bea-
titudinis et dignitatis: eleuatur: et clavis amoris inuicem
colligatur: et naute. i. mundi peccatores post naufragium vi-
tior: et postq̄ nauis aie sue per vitia est destructa: aliqui
morte eterna euadit q̄ ad vna tabula. i. ad aliquē san-
ctioꝝ p deuotionem conuertitur: et eoz orationib⁹ libera-
tur: sicut patet de multis. Ideo Job. v. d. de talib⁹: La-
ma ergo si forte sit q̄ exaudiat: et ad aliquē scroꝝ conuer-
tere. Expone si vis de fidelib⁹ presentib⁹: q̄ debet tribu-
lari p penitentia: et copaginari p charitatem etc. Tabu-
larum seu solaru ex coactis asserib⁹ et tabulis componi-
tur: et ne ppter onus suppositum deficiat: trabes tabu-
lis supponuntur: sup quos hie ne decidat sustinatur. et li-
cet solaru cunctis in co existens p piciat: eosq̄ sustineat/
ab illis tñ oib⁹ cōculcatur: vna cu tabulis et trabib⁹ que
tabulis supponuntur. Solaru est ecclesia: q̄ ex plurib⁹ tabu-
lis. i. ex plurib⁹ psonis fidelib⁹ cōstitit: q̄ inuicē debet esse
iuncte p charitate: et ne ppter pondus suppositu. i. ppter
mūdi tribulationes deficiat: necesse est q̄ trabib⁹. i. diui-
tis p missionib⁹ suisq̄ mādatis et cōmmissionib⁹ p pmissis
meritis et virtutibus innitatur: et sic cōtra aduersa oia
tueatur. Sine bases singulis tabulis supponetur. Exo.
xvi. Et licet iste tabule. i. boni et sancti in ecclesia piciant
oib⁹ quā ad xba opera et exēpla: tñ qd dōleat est ho-
die ab oib⁹ cōculcatur et vllipēditur: et idote ab alijs re-
putatur. Bone figura hie vel. s. s. alio: de tabernaculo fe-
deris: qd cōstabat ex plurib⁹ tabulis ex omni parte auri-
tis: celatis et a latere iunctis et incastratis: et he superius
in altum erigebatur: rectib⁹ ne caderet cōnectebatur: et
binitas basib⁹ singule sustinebant. Sic he in tabernaculo
eccleie debent esse multe tabule. i. multi boni viri sancti et
pfecti: q̄ debet esse aurati p sanctitatem in omni parte: scz
et corde et corpore: inuicem debet esse iuncti per cōcordie
unitatē: rectib⁹. i. diuini preceptis et cōsiderationib⁹ de-
bet esse muniti: et per spem et cōtemplatiōem et affectiōem
superi⁹ ad celestia erecti: et duob⁹ basib⁹. i. duob⁹ prece-
ptis charitatis debent esse fultiti. Expone totum si vis
de religiosis. Exodi. xxxvi. Fecit et duas tabulas taber-
naculi de lignis sethim.

Capitulum. clxj. de Trabe.

Trabs est lignu transuersum in edificio a pa-
riete in pariete: rectum suppositum sustinens/
et parietes ne cadat iūges et ligas. Debet au-
tem trabs esse fortis: alijs lignis: et maxime
in medio: ne ppter onus curuet: et ideo qñq̄
solet in medio stipite sustentari. Et b: a traho trabis: q̄
a pariete in pariete trahit in transuersum: fm Jsid. Ta-
lis est recte bon⁹ pcelat⁹: q̄ totū edificij ecclie habet su-
stinere suis doctrinis: operib⁹ et exēplis: et duos parie-
tes. i. duplicē vitā: scz actiua et cōtemplatiua tūgit: nūc per
actiua repōalia ministrando: nūc p cōtemplatiua de celesti-
bus meditādo. Sap. viij. Attingit a fine vsq̄ ad finē for-
titer: et disponit oia suauiter. Et hie debet esse fortis per
cōstātie firmitatē: et maxime in medio. i. in corde: ne in-
curuet et ne deficiat sub onere qd supponat: et ideo qua-
dam colūna. i. cruce xpi et ei⁹ mēoria debet in corde suste-
rari p deuotiōem. Fultite me florib⁹: stipate me malis.
Lati. ij. Et p colūna intelligo bonos platos: adiutores
scz piores et officiales etc. Et sic q̄ trabs est vir pfect⁹:
qui pondus tribulationum sustinet: et ideo ne deficiat/
debet hie in medio. i. in corde colūnam vel stipitem. i. vir-
tutem spei: que eum subleuet et supponat. Et etia colū-
nam crucis etc. vel virtutem constantē et fortitudinis.

Capitulum. clxij. de Terebintho.

Terebinthus est (vt dicit Jsid. li. i. vij.) arbor
resina fudas: oib⁹ alijs pñator: est em arbor
medicinalis quo ad folia: fruct⁹: et cortices/
et semina: et quo ad gūmi: materia ei⁹ lenta
est et multū durabilis: venustate em nigrescit
et splēdescit: fruct⁹ ei⁹ parui sunt sicut faba: odore locum
di: et tactu pingues: et resinosi: vt dicit Jsid. lib. xij. c. vi.
Talis est vir pfect⁹: q̄ he resina. i. dulcorē pietatis et mie
debet emittere: stillare: et medicinalis debet esse. i. vir-
tuosus et bon⁹: quo ad singulas sui ptes: et quo ad corti-
cem sue cōseruatiōis: et quo ad folia locutionis: quo ad
fructū operationis: quo ad semen doctrine et eruditiois/
et quo ad gūmi elemosine vel cōpassiōis. Jhe debet esse
lentus p pudentie maturitatē: durabilis p cōstātie pte
ueratē firmitatē: q̄ nūq̄ debet deficiere p peccatū. Et non
defecit etc. Apoca. ij. ps. Annit ei⁹ non deficiet. Et iste
in antiquitate et senectute debet splēdescere p vite et con-
uersatiōis lucidā honestatē. Deus q̄ facit de tenebris lu-
men splēdescere. ij. ad Lox. iij. Fruct⁹ aut. i. opera ist⁹
debet esse odorifera p famositatē: pingula et resinosa per
nellisua pietatem: vt dicit a pauperib⁹: Lati. ij. Fruct⁹
ei⁹ dulcis gutturi meo. Et p terebinthū intelligit bea-
ta xgo quo ad oia: et p fructū ei⁹ intelligit xpm: qui fuit
paruus p humilitatē: odoriferus p famositatē: pingulus
p charitatem: resinosus p pietatem: q̄ resina gree et mie
et etia liquorē sui sanguinis nobis fudit: quā sanatur vul-
nera peccatoꝝ. Tollite resina ad dolorem ei⁹: si forte sanet.
Esa. li. Ideo ipa pōt dicere illis Eccli. xxiij. xgo quasi
terebinthus extendi ramos meos. Et terebinthus est
cruce: medicinalis et virtuosa cōtra vulnera peccatoꝝ: q̄ fru-
ctum xpm portat etc. sicut. s. de. Jhe. Terebinthus
est arbor a qua emittit quedā resina que b: terebinthina/
medicinalis et virtuosa: et est arbor habens multa folia: s.
inter ea sunt quidā folliculi i quib⁹ quedā aialia sicut cu-
lices generatur: q̄ tadem cortice arboris terebinthi et pxi-
rāt: et sic resina distillat in estate: et colligit et seruat
vni medicine. est em odorifera: et vulnera sanat et pur-
gat: et duritiā laxat: dissoluit et remollit: vt dicit Jsid.
ibid. Talis est xps: folia que ab eo dependēt: signifi-
cant terras: regiones: sectas et status poploꝝ: q̄ oia a deo pce-
dunt et gubernantur: cortex ei⁹ est caro humana: gūmi ei⁹
est sanguis pñosus. Jheabet terebinthus xpm multa fo-
lia: q̄ he multe natiōes sunt ei subiecte: q̄ pph et tribus
et lingue seruiet ei et eternū. Dan. viij. Sed he inter alios
habuit quosdā folliculos spūales: scz statū et sectā iudeo-
rum: quos a principio dilexit: et in fide sua stabiluit: et
eis scripturā sacra cōmisi. S. p certo i istis folliculis. i.
in statib⁹ et sectis iudeoꝝ gnati sunt culices. i. iniqui p-
clpes sacerdotū: pharisei et alij iniqui iudei: qui p certo
in passioe vulnerauerūt: terebauērūt et pforauerūt lan-
cea/spinis et clauis cortice arboris q̄ eos portauerat et ge-
nerauerat. i. humanitatē xpi: patris et dei sui. Filios eni
trui et exaltat: ipsi aut spreuerūt me etc. Esa. i. Et sic in-
de manauit resina. i. sanguis xpi: q̄ est pñosus et medicina
lis pio cordi: q̄ soluit et laxat p cōpassiōem: purgat et sa-
nat vulnera peccatoꝝ: et oem duritiā obfustationis destruit et
remollit: et p odore sue fame et scritatē olfactu deuotiōis
recreat et pforat. In odore vng. t. cur. etc. Lati. ij. Et si vis
dimitte totū de folijs: et dic simpli q̄ terebinthus gnat
aliqua aialia etc. Capitulum. clxij. de Ligno sethim.

Ligna sethim sunt quedā spinosa sicut alba spi-
na: q̄ nec in aqua vitre scur: nec in igne cremā-
tur: rotunda: candida: valde fulgētia: et polina
instar speculi seu vnguis: et in eis imagines
resulāt: sicut in vngue: et multi credūt q̄ sine
ligna sethim: vt dicit glo. sup. iij. Reg. x. Tale debet esse
vir iusti et pfecti: scz cādid⁹ p castitatē et cōcietē puri-
tatem: politi et lucētes p apparētie venustatem: q̄ imagi-
nes. i. exēpla scroꝝ et eoz virtutes debet in eis relucere:
et ipsi debet esse speculū alioꝝ: sicut fuit xps et alij sancti.
vñ Sap. viij. Landoz est lucis eterne: et speculū sine ma-
cula: et imago bonitatis dei. Jsid debet esse rotund⁹ p obe-
diētie velocitatē: impuribiles et incremables et solidi: cō-
rātie loganimitatē. Nam ita debet esse fortis et solid⁹: cō-

Lib. XII. De Tritico. Fo. CCXCVIII.

stiles et firmi in igne a diuersitatis nūq̃ debet cremari
p̃ impatiētia et desperationē zc. Ador ignis nō nocēbit
te. Et ita debet esse modesti/abstīnētes et tēpe-
rati/ q̃ i aqua mūdane p̃spēritatis nūq̃ debet putrefieri
p̃ luxuriā/ sup̃biam/ auaritiā zc. Et ideo sicut Salomon
fecit in templo plura yronis de talibz lignis/ scz fulcra
et gradz/ sic de i tēplo ecclie vel religiōis debet fieri vtē
sila. i. prelati/ q̃ ad vsum sunt alioz deputati/ de talibus
lignis et personis. Et sicut sol in templo. Eccl. i.

Capitulum. clxiiij. de Thyrio.

Thyris est fructus medius in olere/arboze/seu
herba. fm̃ pap. gallice trons vel troys. et est
pars celoviciūm/ roze perfusio/ a terra remo-
to/ in se tenetior/ in medicinarum. Expone
suis de religiōis z bonis q̃ sunt in arboze ec-
clesie celoviciūm p̃ ip̃e et cōreplatiōem/ a terra z ter-
renis plus remoti p̃ eoz cōceptum z abdicatiōem/ roze
gratie vel doctrine plus perfusi/ et plus medicinales per
sanctitatem zc.

Capitulum. clxv. de Tignis.

Tigna gallice cheurōs/ sunt quedā ligna que
in domoz tectis ponitur/ q̃ bina inuicem cō-
iunguntur/ et p̃ius celū erigunt/ a lateribz vsq̃
ad parietes inclinantur/ quibusdam assultis q̃
regule dicuntur contēguntur/ clausis eis tegule
alligantur/ exteri vllibz lateribz vel stramētis cooperi-
unt/ interiaut pulchris laquearibz decorantur/ et dicuntur
laquearia asseres q̃ interius ad decorem camere tignis
inclinantur/ scz gallice les lambis/ vt dicit pap. Tigna
sunt virtutis et perfecti/ q̃ debet in domo ecclie vel reli-
gionis inuicem cōiungi per charitatem/ superi/ erigi per
cōreplatiōem/ inferi/ inclinari p̃ humilitatem/ clausi di-
uinitimoz figi/ et teguli. i. diuinitis mādatis esse sup̃te
cti/ q̃ scz eis debent/ esse subiecti/ et licet exteri/ in cōuer-
satione sim/ recti stramētis vllibz. i. vili habitu z humilitate
interi/ in cōscientia debent/ habere laquearia virtutū
et graz/ quibz camere nostre cōfite debet esse parate
et ornate. Lat. j. Tigna nostra cedrina/ laquearia cypres
sina. Lateribz etiā. i. asperitate penitētie debet operiri/
et quādoq̃ lapidibus. i. memoria mortis. Posuerunt lapi-
dem super me. Thren. iij.

Capitulum. clxvi. de Tritico.

Triticum dicitur a tero teris/ eo q̃ teritur ad hoc
vt edatur. et est duplex/ album scz z rubrum.
et est triticū in vna pte scissum graue z pōde-
rosum/ vt dicit Jld. lib. xviij. Tales sunt fan-
cti/ q̃ vere in mūdo isto terunt diuersis tribulationibz
et tormētis/ et ideo duo sunt eius gēia/ scz rubel. i. marty-
res sanguine rubricati/ z albi. i. cōfessores albedine casti-
tatis pollētes/ oēs tñ sunt interi/ albi per innocentie puri-
tatem/ graues z pōderosi p̃ humilitatem z vite maturita-
tem. Ideo luce. iij. Triticum cōgregabit i horreū suū.
Et tales recōduntur in horreo paradisi. In vna aut parte
scz exteri/ in corpore sunt scissi p̃ tribulationem z pauper-
tatem zc. Triticum variat fm̃ qualitatem soli vbi se-
minat/ nam si terra fuerit pinguis z humida/ tūc gras-
sum erit pinguis/ ponderosius z nutritibilis/ et cōtrario/
si terra macra fuerit/ tūc erit granū imperfectū. Sic de
homo variat in bonitate morali/ fm̃ terrā. i. fm̃ societate
ra. i. societas sua fuerit pinguis z humida. i. iusta z bona
plena pinguedine graz/ tūc sicut erit pinguis per charita-
tem/ pōderosus p̃ humilitatem/ et nutritivus p̃ pietatē.
si aut cōtrario terrā macra habuerit. i. si mala et in deuo-
tam societate secutus fuerit/ tūc de imperfectis efficiet/ quia
q̃ multoz soci/ fuerit/ sicut efficiet. prouer. xij. Variat
triticū fm̃ tps z etatem/ nam nimis nouū p̃ viscositate
nō bene nutrit/ si fuerit nimis antiquū/ tūc p̃ nimia sic-
citate nō bene nutrit/ illud aut q̃ est mediocre/ bñ nutrit
et p̃ficat comedēt. Triticū est doctor/ vel p̃dicator/ q̃ ver-
bis z doctrinis nutrit alios z cōfortat/ i. q̃ quidā sunt
nimis antiqui/ qui scz nimis tarde incipiūt predicare/ q̃
multi sunt q̃ nō sūdēt in theologia nisi in senectute/ nec
ad religionē cōuertuntur/ et ideo isti nō bene nutriūt vel

predicāt/ q̃ scz nimis sunt sicut i in deuo tione. Alij sunt
nimis noui p̃ iuuentutem/ et isti sicut nō bene predicāt nec
p̃ficat predicationē/ et hoc q̃ sunt viscosi p̃ carnalitatem/
q̃ nemo iuuenis eligit sibi duces/ eo q̃ nō p̃stat eos esse
sapientes/ teste Aristo. Et ideo oportet q̃ homo sit medio-
cris/ nec nimis iuuenis nec nimis senex/ sicut xps/ q̃ in
etate media p̃dicauit/ scz. xxx. annoz zc. Triticū hoc
habet p̃p̃tū/ q̃ sup̃ oia grana meli/ nutrit hoīem/ et hoc
p̃pter similitudinē quā habet cū hūana cōplexiōe. et ha-
bet triticū virtutē colatiuā et mūdificatiuā/ et valet ad
multa in medicina/ et de eo elicit oleū p̃ciosum/ vt di-
cit Isaac. Sic de sacra scriptura sup̃ oia grana. i. sup̃ oēs
scientias nutrit z reficit cor humanū/ et est etiā efficacis
in sp̃iali medicina/ q̃ cōfiteri lauat z purificat a peccato/
z extēde eliquat oleū sacre doctrine z p̃dicatiōis. Triticū
nouum viscosum est/ et crudos humores generat
inflat stomachum/ rugitum cōmouet z dolorē. Sic scie-
tia mundi humores luxurie/ inflaturam superbie/ ver-
mesq̃ inuidie generat zc.

Cap. clxviij. de p̃tiana. nā ita apud eruditos legi.

P̃tiana est hordeū decortiatū et i pila tustum
et fit inde cib/ vtilis illis q̃ carēt dentibz. In-
de etiā fit potus vtilis feblicitatibz/ qui dicit
P̃tiana. sitim em̃ rep̃mit atq̃ sedat/ vt dicit
glo. sup. ij. Reg. xviij. Sic de q̃ hordeū. i. sa-
era scriptura a cortice. i. a ruditate historie denudat per
expositionē/ tūc fit cib/ illoz q̃ carēt dentibz. i. discretiōe
scz simplicium/ z potus doctrine febricitatium. i. auaroz
et luxuriosoz/ q̃ estu cōcupiscētie feruēt/ q̃ scz sitim aua-
ritie/ ardoreq̃ concupiscētie temperat z refrenat.

Capitulum. clxviij. de Tribulo.

Tribulus est fructus durus et brevis/ aculeis
acutissimis in cunctis suis partibz/ mantus/
ramos habet z virgulas a summo vsq̃ deorsum
sum aculeis circūseptas. et sunt due sp̃es/
quedā magne/ alie minure. Tales sunt mundi raptores
et principes/ pūgtiui z aculeati per rapinā/ ideo virgu-
las z ramos. i. filios/ famulos z officiales habēt multos/
q̃ tñ oēs sunt pleni aculeis. i. pūctionibz/ et rapinis/ q̃ si-
cut patres vti/ ita z vos. Actū. vi. Vnde de ramis z ex-
pone sicut tibi. Tribulus alio modo dicitur vepes/ seu
mozlagrestes/ q̃ qñ nascitur de terra/ tūc recte tēdūt su-
perius vsus celū/ sed q̃to plus antiquat/ tāto ampli-
us ad terrā inclinat. Sic sunt multi q̃ in principio z iuue-
nute tēdūt vsus celū/ scz affectu bona eterna/ sed de fa-
naliter inclinat ad terrena p̃ auaritiā/ et q̃to plus vi-
uunt z antiquant/ tāto inclinatio auaritie magis crescit/
q̃ fm̃ Sene. auaritia in senectute iuuēscit. Et sicut ve-
pes aculeata vestes z lanam lacerat cōtingētis/ sic zc.
Vnde de Rubo. Rapina.

Capitulum. clxix. de Thymo.

Thymus est herba multum aromatica/ cuius
flos est medicinalis. et dicitur epithymum. Vnde
de eo. s. Sic vir scitū est aromaticus z redo-
lens p̃ bonā famā/ et flos sue conuersationis
et exemplo/ est alijs medicina.

Capitulum. clxx. de Thymiamate.

Thymiamata est quedā compositio z cōfectio
p̃ciosa ex onycha/ thure z stacte z galba/
nō p̃parata/ sicut dicit Exo. xxx. q̃ solo deo offe-
rebatur sup̃ altare thymiamatis/ et nō lice-
bat sub pena mortis eā nec silem ad vsus hoīem cōuertī.
et inde fit hodie ecclia q̃ de thure bñdicto nō adolef nī
si altare z sacerdos/ p̃p̃s aut incensū apposito thure nō
bñdicto. Cōfectio ista sūt orationē/ que in altari cordis
in igne dilectionis z thuribulo deuotionis deo est offerē-
da/ et hec cōponit de quatuor sp̃ibz/ scz de myrrha seu
stacte amare cōtritionis/ de thure zc. expone z vide i lo-
cis suis. Vnde dicit q̃ ista cōfectio sūt scripturā sacra/ q̃ tñ
in vsus dei est explicāda ad salutem aīaz/ nō in vsus ho-
minum. i. in secularibz negotiis terrenis. Vnde dicit q̃ ista
cōfectio est gloria dei/ que soli deo z nulli creature de-
bet offerri. Gloriam meā alteri non dabo. Eccl. xlij.

Capitulum. clxxi. de Thure.

p̃p̃p̃p̃ ij

Lib. XII.

De Thure.

Illus est arbor: q̄ gūmi in Arabia. fm̄ J̄h̄s. ar
bor est magna/leuissimū corticis/illis lauro in
folijs. Et ar vir ille magn⁹ inter oēs orientales. Job. J. Loz
ter aut elius. i. exteriori possesse fuit multū leuis & tenuis
et pauc⁹ q̄ pauperim⁹ fuit. Iulpes inquit foueas ha
bēt zc. 2. u. i. Et ideo lauro fuit sic: q̄ sicut laurus non
amittit vitē et bryme vel estate/ sic nec xps sanctitatem
et honestatē. et iste in terra argillosa & alta nat⁹ fuit/ sic in
beata ḡgō. q̄ fuit alta p̄ cōtēplatiōem: argillosa. i. mollis
p̄ cōpassiōē: tenax & ligas p̄ charitatē et dilectiōē: et tē
in ista terra sine cultore. Iste virū opere fuit nat⁹. J̄deo
ḡgō. xxi. vii. Illa terra inculta facta est sicut hortus vo
luptatis. Illē autē adueniēte estate. i. feruore passionis/
q̄ sic canina stella. i. arabes mūdī & iudeoz cordib⁹ fuit
nata. tūc p̄stulauit stillauit nobis gūmi odorifer⁹. sc̄z tāgū
nem suū p̄stolum: q̄ sūme redolēs alio deuore. Ecce odor
filij mei sicut odor agri pleni. J̄sai. xxi. vii. Q̄el die q̄ hic
est vir pfectus/ magnus p̄ virtutū sanctitatē/ corticis le
uis p̄ volūtariā paupertatē/ illis lauro p̄ vitē et honesta
tem/ gūmosus p̄ pietatem/ et in taceffis rupib⁹. i. in sta
tu cōtēplatiōis & emittitē pluerā. in estate em̄. i. in fer
uore tribulatiōis & paupertatis alioz emittit gūmi. i. ele
mosinas pijs/ q̄ redolēt coā deo. Sicut thus redolēs
in dieb⁹ estate. J̄sai. l. Et libanus fm̄ medicos/ est ar
bor: a qua thus sūit & gūmi q̄ fm̄ medicos olibanū ap
pellat⁹. Is arbor illa bis i anno facit gūmi. primo in princ
pio estate/ q̄ sic facit volūtariē thus albi et bonū. item
in autūno sc̄ndū cortex ei⁹: et sic iterū emittit thus ruf
fum/ q̄ nō est tate efficace sicut primū: sicut dicit J̄sai
do. et p̄ lū. i. b̄s. c. xv. Libanus est homo/ thus ei⁹ & in
crus ill⁹ opera euēdit. Sed hē ille facit op̄a duplici mo
do: q̄ alioq̄ in estate iuuētutis emittit volūtariē thus. i.
alioq̄ bonū opus: et hoc p̄ certo est optimū & deo plac
tissimū: q̄ opus q̄d tū i iuuētute et marie q̄d est. pp̄ia
volūtate/ summe deo placet: zc̄ odosiferū et famosum.
Item alioq̄ facit fructū in autūno. i. in fine anni/ vite sue
in senectute: q̄ tūc de nolens ei⁹ dānari/ aliq̄n eū incidit
et vulnerat tribulationibus et tormentis: et tūc emittit
thus. i. bona op̄a/ sc̄z q̄s coacte & volētē/ p̄cusus a dño
plaga. et licet illud sit bonū/ nō tñ est ita bonū sicut pri
mum: q̄ plus placet deo op̄a volūtariā q̄ coacta: et plus
illa q̄ sūit i iuuētute q̄ in senectute: q̄ tūc nec est ita cād
dum/ nec ita purū. Semū arbor deo dum adhuc puluer
fum. J̄sai. l. Q̄el die q̄ liban⁹ iste est beata ḡgō/ q̄ fuit
magna/ ramosa zc. De oīa sicut. J. I. Iste p̄a q̄ certo em̄
it in sc̄clurā & corruptione pudicitie i estate. i. in tpe gē em̄
it volūtariē gūmi suū/ sc̄z de filij lue ferramētū virilis
operis. et istū fuit aromaticū & famosissimū/ albi p̄ innoc
tie puritatē zc. J̄deo de sc̄p̄a d̄s. J̄sai. xlii. J̄sai. J̄sai
liban⁹ nō incisus. Q̄ thus lib⁹ est optimū/ q̄d masticū
nō liquefit nec dēbit⁹: adheret: et q̄d i igne positiū statim
ardet & inflamā et fumat: et h̄mōi fuit duo ḡa. sc̄z albi
et rufum. mel⁹ est aut illū q̄d est cādūm & transfluidū.
Sic hē illi fuit optimi i ecclia/ q̄d dēbit⁹/ detractor⁹ ma
sticator⁹/ eis nō adheret: hoc est dictū q̄ in hoc nō ponit
corū nē de detractōib⁹ eoz curat: imo tūc puluerisā
tur p̄ humilitatē/ sc̄z cōsiderādo puluerem et humerem
fragilitatis & mortis. Ps. 2. Quersus fum i erūna mea/ dō
cōfigit mihi sp̄ma. J̄sai c̄tū q̄ i igne fortis tribulatiōis
vel tērationis ponitur/ nō liquefit p̄ mala desideria: s̄
statim inflamātur charitatē et fumū odosiferū deuote
oratiōis: & gr̄az actiōis tūc emittit⁹: et in tēratione & tri
bulatione tps est oratiōis & gr̄az actiōis. Alēct d̄s
fumus aromaticū i conspectu dñi de manu angel. Apoca
lyp. J. Duo tñ sūnt illū ḡa/ sc̄z albi. puri & innocentes:
et rufi. i. macri & penitētes: sicut virgū lib bonū illi tñ
q̄ sūnt cādidi p̄ innocentē vel castimonie puritatē trāslu
cidi p̄ sc̄ntimonie vel apparentē venustatē/ odosiferi p̄ fa
mositatem/ sūnt alijs meliores. Q̄m̄ q̄ tēpore sūnt vel

[illegible]

Lib. XII. De Virga. Fo. CCXCIX.

q̄ vere q̄si per tribulationes tñditur/et in puluerem .i. in humilitatem redigis/et sup ignem charitatis et feruoris incenditur:tūc vere et se emitit fumum odoris .i. de bonas orationes / que super? ad celū eleuātur : et sic aer .i. consuetitudo obduat per det grām/et fetor cadaueris .i. mortis et tentationes carnis virtute et? repellit/ipsi aut males .i. interiores grē et virtutes et affectiones re creantur et confortantur/et fluxus humorū .i. luxuria / fluxus lachrymarū .i. tristitia per eā refringuntur / cerebrū .i. cōfictiō .i. et intellectus per eā confortatur/et ad illa multa varietate quā multum valere deprecatur iusti assidue . Jaco. v. Et ista est mobilis et penetrabilis: q̄ vñq ad camerā paradisi penetrat coram deo: vt ibi corā angelis audiat: q̄ oratio humiliat se, nubes penetrat. Et cell. xxxv. Si gura Apoca. viij. Dāta sunt / inquit / angelo incensa malitiae: accēdit fumus aromatum in conspectu dei de manu angelī . i. incensa et aromata sunt viri sancti : fumus eorū sunt deuote orationes : que pōt certo de manu angelī . i. p ministerium angelorū corā deo super? eleuātur: q̄ orationes scōp̄ deo ab angelis presentantur: sicut p̄t Dñi. et et Thob. xij. Tu cū oiares / et sara vxor tua: ego obtulisti orationes vras i conspectu dei. Et dicit q̄ fumus est bonas affectio et desiderium eternorū: q̄d a sanctis in tribulatione emittit/ et super? in celestib? dilaturatur ad Celos. Et hec sursum sunt querite: non que p̄t terrā. Et sic inde cor volūtas p̄ ipem cōfortatur / et fluxus lachrymarū .i. tristitia et desperatio inde fugatur: fluxus etiam laceris reparatur. Pone si vis supra figuram de fumo lecoris p̄tiss. Thob. vij. q̄d figurat demonem q̄ dicebatur Almus deus/ qui occidebat iustiorios: q̄ se fumus deuote orationis q̄ a lecoris .i. ab affectione piscis .i. virtuti deuoti emittatur: almus dicitur .i. ip̄m fonticulis fumatur et extinguit.

Capitulum .clxxij. de Ultimo.

V Capitulum cxxxij. de Amine.
 Amen, gallice offer/talis est nature / q' licet
 necum' mortuū videat: in aqua tñi possit
 resuscit' et emollit / ita in aqua ligatū circulo
 et bolia coaptat. Sic q' si homo sit ita sic
 cus p' inderioris / q' non possit plicari obe
 diētiā et subleccōem: debet poni in aqua deuotiōis /
 grē ve doctrinē: et sic fiet plicabilis / humilis / obediēsis
 atq' iustus. Ad id. de salice: vbi agitur de vimbis. Q'el
 dic de opere mortificato per peccatū / q'd ad aduentū
 gratie resuscit.

Capitulum. cxxlii. de Virga.
Virga dicitur a virore vel a virtute eo qd in ea multa sit virtus et qd habeat esse viridit. et esse ex virtutis sue ténacitudo esse flexibilis et inclinatilis in quibus partē. et ex quo nati nascit semper crescit. et semper tendit superius. Huius celi quousq; venit ad suū debitu cōplemetū. et q̄to plus erigit debet exēdit. tāto iū debet et sumitate gracilio. reperit. Talis est meritor. et viro. grē interius et viro. honestatis extērius. Ista debet esse tenera et benignitatis. flexibilis per obedientie facilitate. qd ad quāq; partē pietat. p̄dicta tota vel p̄p̄ voluerit. statim debet inclinari. Inclinatibz bonoz opoz. qd ex quo de arborē degressa est et creatur nēm semper debet augmentari p̄ gras et virtutes. et ire de virore iuvire. quousq; implemētū suū scis eternā glām p̄ cōtēplationē. et desideritū eternoz. et licet i suo ortu erigit p̄ supbia. et desideritū eternoz. et licet i suo ortu erigit p̄ humilitatē. ¶ Virga q̄to iardore est altior. tāto ténacitudo. et q̄to gracilio. tāto flexibilior. Virga enī rōne ténacitudo. de facili plicat ad quāvis partem. et licet virga extērius videatur rudis. sicca et nodosa. intus tñ hu more plena est et medulla. Sic v̄ q̄to homo pfectus est in arborē ecclesie et medulla. Sic v̄ q̄to homo pfectus est p̄ debet esse in celsiori loco. gradu vel dignitate. tāto bilis et pietate. qd q̄to maior es. humilia te i oibz. ¶ Ecclesiē q̄re quā p̄ces iuste rogarit. flecti poterit et exaudiri. Nam licet extērius sit rudis et siccus. i durus

et auster⁹ in cōuersatione/interi⁹ tñ in cōscīentia semper
debet esse plen⁹ medulla z dulcedine pietatis z benigni
tatis. *Adia* z veritas pcedet facie tuā. ¶ *Altra* fine sū
violatōne florē cōcipit: nō ē cōmīxtione femīnis/ s; vir
tute celestis influētie vel caloris. Sic beata *hgo* rēp me
perit sine violatōne virgītatīs/ s; tūte ipsissimā nō hū
mana. *Alide* de flore. *S. maria* hgo: cōt adūge iū vis *S. ge*
dēntē: etiā de alia. ¶ *Altra* aut b; qñ vi regē. s; pures
aut vītutū hga: scz magi ad serpētēs placādos seu incā
tādos: virga etiā vītutū pñi ad offēdēdū: reges ad impē
rādū: magīstrī ad pueros verberādū: pastores ad gregē
regēdū: viatores ad se fūssēdū: pauperes ad se de cantū
bus defendēdū. virga aut odūi canes: z pueri: eoy inde
scpt⁹ verberātū. *Altra* est correctio vel pñas iudiciaria
dei vel plati/ quia p certo dīuērl⁹ dīuērl⁹ modo debēt vti:
et pmo magi. i. p dīcatōres vt serpētēs. i. mūdū multītōs
valeat ad charitatē et ad grām puerterē: qz scz istī debēt
etis offēdere/ s; dūlne iustitīe z correctiōis z punitiōis
vt sic territ a notīs compescātū. *Altra* etiā vītū rēp
ad malos pūnēdū: regēdū z gubernādū: qz reges eos
in iūra ferre. *Altra* etiā vītutū magī. i. plati ad pueros. i.
fātios subditos vberādū et pūnēdū et correctēdū: qz quā
pctī hgo/ odit filiū. Tales tñ pueri. i. fātū z indoctī hga
istā dīscīplīne odūt z deūtāt: qz acut de *Prover. xv. H*
amat pēssiles et qz se corripit. *L. nēs. i. mūdū trānē z in*
satiabiles vīsurarī istā nō amat. *Alti* etiā qui sunt pasto
res: rectores gregīs dīcūt/ cū hga iudiciarie pñas de
bēt alios debite gubernare. et ideo dī: qñ vi regē: qz de
hga correctiōis debet vī vel violētē regere illos/ qz pae
incolētia nolūt p māsuēdīnē se donare. *Dnus* z virga
curiāt collū durū. *Eccl. xxvij. Pauper* etiā. i. pctōres
vītutū: depauperari debēt vī hga correctiōis vel pñe
scz seipos affligēdo z castigādo/ vt panem suū scz eternā
glām valeāt a cantib⁹ demonib⁹ defendere. *Altra* dire
ctiōis hga regnū tuū. *Et* dīc qz hga est crux xpi/ vel etiā
pes etnē glē/ qz p certo suscitāt viatores. i. mūdū pctō
res: ne cadāt p desperationē: et cū ea defendūt se paupe
res xpi a canib⁹. i. demonib⁹ et pctis: qz p crucis memo
riam ab eis defeniamur. canes enī diaboli/ timent pācē hga
scz crucē xpi: qz ea fuit dudū dure vberar⁹ et vici⁹. *Eccl.*
xxv. Pauper afflū hga pūssus. ¶ *Altra* cōstat ex corti
ce/ ligno z medulla: et cū hga vberātū canes/ pueri z ali
mī: canes vt pūniātū: asini vt operari cōpellātū: pueri
vt erudīātū: vestes etiā vt a puluerib⁹ emūdētū: z ideo
pueri z canes hga odūt atqz timent. *Altra* est platus: in
quo p certo dī esse coxer bone puerfatiōis exteri⁹: lignū
iustitīe z equitat⁹ interi⁹: et etiā medulla pietatis z beni
gnitatis/ scz interi⁹ in corde: qz licet appareat esse durus
et austerus p iustitīā et rigore/ semp tñ interi⁹ in corde dī
esse medullōsus p mellitūā pietatē. *vñ* *Sag. xx. lib. mo*
ra. c. vij. Dīscīplīa vel mīa multū destruit/ vī vīa sine al
tera teneat. Sit g in correctiōib⁹ iuste parcēs mīa/ et pie
tēnis dīscīplīna. Et p istā virgā/ scz per plati/ vberātū
et corrigūtū asini. i. rudes z pigri/ et hoc vt bene opē
rētū. *Eccl. xxvij. Dnus* z hga z cū b; asino. Item pueri. i.
fātū iuuenēs insolētes/ vt erudīātū: qz tales debēt te
neri sub virgā. i. sub aspera correctiōe pietatī. *ps. Altra*
tua correat me in finem: et dīscīplīna tua ipsa me doce
bit. Item canes. i. peccatores z maligni: et hoc vt pū
niantur/ vel de domo religiōis vel ecclēsie eīsciantur:
ne scilicet boni per eos infestentur. Item vestes. i. ho
mīnes sancti z boni: qz per pñatos sepe accidit qz boni
vītrī tribulantur etiam iniuste/ et hoc vt puluis z tīde. i.
peccata vel affect⁹ terrenoy cadāt z decidāt ab eīcīe.
Et ideo de talibus vītrīs z pñatis potest dīci illud *ps.*
Altra virtutis tue emittet dñs et sion. Dīcitur enī
virga quasi vī regēs: qz istī vī z violētē debēt corrigere
et gubernare subditos obfīnatos zc. Adūnge iū vis *S.*
scdm z pīum. Et sicut virga est media inter stipitem
et ramos: sic vere pietas est medi⁹ inter deum/ quā est
stipes: et populum/ qui sunt rami. *Deur. v. Ego* autē es
quester et medi⁹ fui inter vos z deum. Et sicut virga hu
mōrem haurit a stipite/ quo ramos nutritis/ et hū
mōre doctrīne debet haurire a xpo per deuorīe/ et in

Lib. XII. De Vitulaminibus.

periores: q̄ mox oleris sunt virtutes p̄ curiositatem z mū-
di p̄spicitatem: molles z pingues p̄ carnis voluptatem:
quos p̄ certo vitis. i. bonus homo debet odire: q̄ sc̄z suā
malam vitā et societatem debet declinare: q̄ p̄ ex eoꝝ
societate efficitur homo eger z infirmus: et per vitia z pec-
cata sterilis z ineptus: q̄ cū p̄uero puerteris. H̄itrum
etiā qui est lapis falsus: cōsumptus. i. mūdi diuitie que
consumunt per sollicitudinem et delicatā: aqua amara. i.
mūdi delicta que multum cōtinent amaritudinis z dolo-
ris: folia fabarum. i. mūdi sciētia que habet inflare sicut
fabe: per sup̄biam z presumptionem: vitium. i. bonorum
hōim sunt venena: nam diuitie intorcat per auaritiā:
delicta per luxuriā: sciētia per superbiā: et ideo vitis
a talib⁹ debet cauere: q̄ sciētia tua hec decept te. *Isa.*
xlvi. Jdco. i. Jdco. ii. Jdco. iii. Jdco. iiii. c. i. in quibusdam
regionib⁹ sunt vitis ita magne q̄ ex ear⁹ tritici h̄nt sta-
tue z colūnelicū patet de statu Jouis in rbe Popu-
lono. sup̄ tēplum etiā Diane per vñā vitem scandeat:
et dicit q̄ colūne tales diutissime durāt: quia: vt dicit in
paucis lignis natura eternū est q̄ in vite. Et vt dicit
tantū crescit q̄ circa domos z villas circūduci possunt.
Vitis etiā inter oēs arbores succum meliorem profer-
re: sc̄z vinum. Sic h̄e hodie in ecclesia tñ crescit aliquādo
vitis. i. tantum p̄mouetur aliquis homo q̄ ipse efficitur
colūna. i. prelatus: qui habet eccellā sustentare meritis
et exēplis. Unde ipse efficit statua z simulachrū Jouis. i.
vicarius xp̄i: et locū xp̄i tenet in ecclesia. Posuit statua
in lecto dauid: et operuit eā pellibus. i. Reg. xix. expone.
Efficitur etiā scala ad ascēdēdum in tēplum: q̄ mediāte
eoꝝ per eum oporet q̄ omnes intrēt. Ego sum osium.
Jdco. x. Sed vere ex quo sic homo facit? est colūna eccle-
statua seu scala: ex tñc ipse debet durabilis ēē z etern⁹. i.
fontis z cōstās: et in statu gratie p̄petuo p̄ueniās: nunq̄
per aliq̄d vitii cōpurescēs. H̄et in eternū vine. Dan. ii.
Ipse etiā debet circūcingere villas: q̄ h̄e villam z do-
rum religionis in qua est p̄fectus debet circūcingere
per correctiōem maloz: et bonoz defensionem: et p̄ oīs
inuasiōis repulsionem: z per omnis diligēcie adhibitio-
nē. Ego ero et murus ignis in circuitu. z Acha. ii. Q̄ uia
vere melior murus et p̄fectio quā ecclesia possit habere:
est bonus prelatus: succus autē ei⁹. i. doctrina debet esse
vinum. i. consolatio alioꝝ. ps. Vinum letificat cor hōis.
14 ¶ Vitis audistissime crescit: finem eñ nō habet in crescē-
do limitari a natura: q̄ semper crescit: et se extendit
et dilatat q̄ diu viuit si debite fuerit culta: et ideo vsq̄
ad altissimas summitates arboꝝ aliquādo scādit: et cir-
ca domos pōt circūduci. Sic h̄e homo debet auidē cre-
scere per merita z virtutes: et sine fine q̄ diu viuit: per
p̄fectum bonoz op̄ez augmētari: et ita poterit ad sum-
mitatem arboꝝ eccleie militāti: et ad dignitatē eterne
eccleie trāsp̄hāti attingere z leuari: et ibi per charitatē
p̄petuo dilatat. P̄ ossio ei⁹ creuit in terra. Job. i. Vel
dic q̄ vitis sine fine crescēs est ambitio z auaritia: vel al-
lega cōtra insatiabilē cupiditatē ambitioꝝ et auaroꝝ.
15 ¶ Vitis in vere primo scinditur: deinde ex ea lachryma
emittitur: ex qua emissioe humor substantialis in ea de-
puratur: et sic tādē fruct⁹ dulcis generat. et valet ista
lachryma p̄ra caliginē oculoꝝ: z colluctis admiscet: cū
oleo etiā mixta pilos eradica atq̄ tollit sicut pilothū
vinguēt: vt dicit ps. lib. xxi. Sic h̄e qñ homo scindit
tur p̄ cōtentionem interi⁹: vel p̄ tribulationem exteri⁹:
tñc aliqui emittit lachrymas p̄ cōpassionē vel p̄ dolore: et
sic humor interi⁹. i. cordis affectio purificat: et sic fruct⁹
bonoz op̄ez percatur. Ipse tñ lachryme oculos cordis
purificat: z pilos. i. diuitias q̄ oleum pietatis eis adm-
iscetur: per elemosinas eradica z euellunt. Lachrymis
ergo meis strarum meū rigabo. Jdco. Thren. i. Lachry-
me ei⁹ in marillis ei⁹. ¶ Vitis est arbor multum habēs
16 de modula: parum de cortice: multum flexibilis: et tena-
cis z ligātis nature: fructum z succum optimū p̄fer-
re: p̄us terrā cōtinue se inclinat. Talis est vir perfectus:
q̄ parū habet de cortice diuitiaz per paupertatem: me-
dullatus est per pietatem: ligāt z tenax per charitatem:

inclinatus p̄ humilitatem: flexibilis p̄ obedientiam z bo-
nignitatem: medicinalis p̄ doctrine z crep̄i sanctitatem.
Et talis potissime fuit xp̄s. Et dicit de beata virgine. *Eccl.*
xxiii. Ego quasi vitis fructificauit.

Capitulum. clxxvi. de vite agrestis seu labusca.
Vitis agrestis dicitur labusca: eo q̄ i labio terre. i.
in margine generat. Ista licet sit filia domus
sive in folijs non tñ in fructu: q̄ fructum suū
est modicum seu nullū. et si quē fecerit durus
est stypticus z amarus. bona autē vitis si sine
cultura dimissa fuerit cito degenerat in labuscam. *2. p.*
labusca etiā vitis sit vinfiera per culturā. Sic sunt quidā
vites domesticę sc̄z boni z iusti: qui fructum bonoz op̄ez
rum pducūt. Labusca siq̄ p̄ctores: qui nullum vel pau-
cum faciūt fructum bonū. Domestici autē. i. boni nūq̄
giter colātur p̄ penitētiā z disciplinā: cito sicut agre-
stes z labusce. i. mali z peccatores. Expectaui vt faceret
vitas: fecit labuscas. *Eccl. x. Labusce. i. peccatores*
etiā possunt per culturam penitentie fieri boni iusti z
Expone sicut de rosa: vt ibidem dicitur.

Capitulum. clxxvii. de vitulaminibus.
Vitulum est illa planta que nascitur ad vñā
dicem vitis iuxta stipitem: et tales rami sunt
degeneres z infunctuosi: et ideo vitē enati
et destruit: et fructū impedit: humorem eñ
attrahūt a radice: q̄ deberet transiri ad fru-
ctum nutritum: et ideo debet citius extirpari: ne tales
diutius crescant: diminuat fructū vitis. et iste alio mo-
do dicitur adulterine plārationes vel spuria vitulami-
na. Vitis est ecclesia vel religio: radice ei⁹ est prelatus: pa-
mites sunt bone p̄sone: que fructum bonoz op̄ez faciūt
et emittūt. Sed h̄e hodie accidit q̄ circa radicē. i. circa
prelatum generantur multa vitulina. i. multe p̄sone
quas ipse p̄mouet z exaltat: sc̄z nepotū. i. cōparioꝝ: affi-
nes: adulatores z ceteri: qui in vite. i. in ecclesia a prelatis
hodie produciuntur: et pro certo isti sunt degeneres: q̄
non sunt veri clerici vel religiosi: sed sunt adulterini: q̄
in ecclesia legitime a vñō eccleie. i. a vñō non sunt generati
vel p̄ducti: immo a cōubina. i. ab affectione carnali: ibi
sunt introducti. Item sunt infunctuosi: q̄ tales fructum
bonoz op̄ez non pducūt: immo in op̄is est h̄es
pendūt patri: monium crucifigunt: ideo vidētur esse h̄es
maledicti: cui dicitur *Ab. xxi. Et te fructus nūq̄*
nascatur amplius in perpetuum. Et isti etiā impediūt vere
alij palmites. i. boni per bona opera fructificantes: vere
a radice. i. a prelato accipiūt z acquirūt honorem vnde
alij deberēt nutrirī: sc̄z rēp̄ozales diuitias: beneficia z p̄-
bēdas: officia z dignitates: q̄ bonis virtutibus deberēt dari:
qui in de fructum bonoz op̄ez et elemosinaz percipiūt.
Job. xv. Bibēt alieni diuitias ei⁹. Et ideo vitis. i. ecclesia
ratione tallium a bonis fructib⁹ depauperatur: quāp̄
pter vtile esset q̄ isti de ea penitus tollerētur: q̄ non sit
facti nisi malum. Et agricola deus in die iudicii tales
extirpabit: igni p̄petuo cōcremabit. *Sap. iiii. A dūte*
sine plāratione non dabitur radices altis z profundas.
vide ibi. Et dicit q̄ vitis est aia: cui⁹ palmites sunt bone
affectiones: quib⁹ fruct⁹ bonoz op̄ez p̄creatur. Sed
q̄ q̄q̄ circa radicē cordis generāt vitulina. i. car-
nalia desideria z affect⁹: ideo sunt talia penitus extirpi-
da: ne vitis. i. aia sterileat.

Capitulum. clxxviii. de vinea.
Vinea sū p̄p̄ est locus vbi sunt vitis: ubi
gēter excolitur: a sup̄stis expurgatur: a cū-
stibus sc̄p̄ visitatur: ne subintrēt bestie seu
bus circūtur: et ne diripiatur fruct⁹. Sic eccle-
sia sū i ea sup̄ speculam ordinatur: sup̄stia
vel religio diligenter debet coli: per penitētiā: sup̄stia
inde debent rēfēcari per correctionem: et a cūstibus
a prelatis z predicatorib⁹ debet sc̄p̄ disciplinā z statuta
stle. i. vitia carnalia subintrēt: sc̄p̄ disciplinā z statuta
rum regularium debet cingi: et ne fructus eius. i. bona
sp̄ualia z rēp̄ozalia indebite deuascentur: cūstos z specu-
latoꝝ. i. prelatus debet super eam ordinari: qui per clau-
discretionem debet circūquaq̄ respicere diligēt q̄ sunt

De Buïs.

¶ Vniuersi canes muti/ in ualentes latrare. Vel olic q dñs
vinea est pclarus: qm̃ in terra et ecclesia pontifices. i.
balliui et officiales: qm̃ inde latrones et raptores arceat
tur: pñ autem multo magis subditos deuotus et pcedat
tur: nec alios et cunctos vel repellunt rē. Figura. j. adiac.
fe. vbi inquit Alechimus (qui interpretatur fermus
vni uani consili) consilium viros in uinea dños rego
nit: qm̃ multo maiora mala fecerunt filijs israel qz ge
tes et extranei. Sic mali prelati inuistiti in terra sua vi
ros iniquos: qz malos balliui et officiales dños et ma
gistros: qm̃ p certo multo plus nocent subditis qz rap
tores publici et latrones: quia inimici hominis domestic
cius. Adiche. vii. Tu terram tuam disperdisti: tu popu
lum tuum occidisti. Et alij. Ponē si uis figuram bonā
Adiath. xxi. de uinea et filio et filio et seruio a cultoribus ocel
sis. Vinea est ecclesia: filius et seruus subdit: cultores/ mali
prelati et balliui rē. Vel applica aliam figuram Etzech.
xvi. vbi dicitur: Facta est ergo uinea/ et fracti cault in
palmyris/ et emissi popagines.

Capitulum. cxxxix. De Uua.

Vta dicitur quasi humiditas: et est vna q̄ constat
ex pluribus granis: que acini dicitur: in ea
grana in vecte. i. en la grappe gallice / inuicē
conunguntur z vniunt. Botrus autem dicit
racemum cōgeres / gallice moysine. Race
mus idem est q̄ vna vel granū vna: fm Jm. vi. dicit
q̄ vna est vir perfectus: qui ex pluribz granis. i. virtutibus
constat: et botrus est ecclesia: vbi sunt tales plures
vires per concordiam adunate. Vel dicit etiam q̄ vna est
ecclesia: que constat ex pluribus granis. i. personis: z
Botrus est congeries racemoz inuicem cōiungitur:
qui aliam finem diuerse nature z coloz: itz inuicem
conungitur / vt ad domum de vinea deferantur. Sic vere
Christus finis fuit botrus et cōgeres racemoz: scilz
plures racemi. i. plures nature vniute et diuerse inuicem
finis: scilz corpus / anima / z diuinitas / i. vniute per
sonas: et sic de vinea paradisi ad domū ecclesie in me
narione finit translati. Botrus xpi dilectus mōr mī
hi. l. an. j. figura Tumeri. xlii. vbi duo viri attulerunt
de terra pomifolios in desertū vinum botrū in vna ve
te / vt sic filij israel ad terram illā ascenderent: et eos ad
illā fructus fecunditas animaret. Sic vte de terra pomif
folios. i. de paradiso vsq̄ ad desertum mundū huius fuit
allatus botrus. i. xps in vecte. i. in persona filij: et hoc p
duos viros. i. per duas personas: et sic sunt Zābiel nu
cians / et Maria scilicet: q̄ mediantibz istis duobus
delatus est de paradiso in mundum botrus. i. xps. Ecce
duo viri attulerunt in vestibus albis. Act. i. i. nū castiss
ma puritate: et hoc factū est / vt filij israel. i. fideles xpi
nū amitterent ad terram illā: scz paradisi finem: et eā diligāt
et affectet. Sed de multis dicitur: p̄o nihilo habuerūt
terram desiderabilem. Racemus quattuor habet par
tes: scz pellem fve corticem / gleaream / succū et acinos. i.
grana interiora: quoz granozum quidā racemū habent
plus / quidam minus. Sic vte boni z iusti habent in se di
uerfas partes spūales: scz corticem bone cōuersationis:
gleaream dulcorale pietatis z cōpassionis: succū doctri
ne et veritatis: z grana. i. merita z virtutes: q̄ sunt inte
rius in conscientia. ista tñ plus finit in vno q̄ in alio: q̄
constat q̄ quidam plures habēt grās z virtutes: q̄ alij:
quia vnicuiq̄ data est grāta fm mensuram donationis.
Christi ad Ephe. i. iij. Racemū quidam sunt nigri
quidam rubi: quidam albi: omēs tñ sunt viles z nutri
tui: et de obus succus peroptimus exprimitur / scilz vī
num: et sunt alijq̄ citius alijz maturant: et dicuntur
p̄coque vte: quasi p̄no cocte. alie autem tardius / alie
mediocrius. Jlmū in fine gēte / q̄ omnis vna q̄to mātū
rior: tanto melior: et tanto melius ēbet homini nutritū
tum: fm Jlaac in dietis. Sic in mudo finit multa hōim
genera perfectio: quidam sunt albi per castitatem z in
nocentie puritatem: quidā sunt rubri per charitatem: q̄
dam nigri per humilitatem: et tñ omēs sunt boni in se /
et nutritui q̄tum ad allos per elemosinas z bona exē
pla z documenta. Item quidā cito maturantur z cōyer

tuntur per perfectionē scientiam ⁊ maturitatem ⁊ se habent
ipsa iuuēntē: ⁊ tales xpo summe placent. *Alij* tardius ma-
turantur: conuertunt ⁊ boni efficiuntur: qd se expectant
vsq ad senectutē. omnes tñ sunt boni ⁊ iusti ⁊ iucum
peroptumū se habent gratiam in se continēt arguētes
verūm quanto homo est maturior: ⁊ perfectior: sapientior
⁊ discretior: tanto quo ad deum ⁊ hoies cū melior est: p̄
ceptis: Sapientia cū melior est cunctis optibus. *p̄p̄*
uerb. iij. Sūt quedam p̄p̄s rāciōis qd sunt rādis
dulces: est tales p̄e alijs magis ab apibus multo
vespis rodunt ⁊ comedunt. Sic h̄ inter homines illi
qui sunt dulciores: m̄iores ⁊ factorēs ⁊ meliores: p̄
gis hodie comedunt ab apib⁹ multius ⁊ vespis. ⁊ deus
tribuit ⁊ a mīdi rapitibus vsurarijs balliuit ⁊ iustis
libus: quē mīdi tribulationes iustis: ⁊ q̄ qui iustis
erat: p̄de parit. *Et sic.*

Capitulum. clxxx. De Aus.

Maxime in matura vel acerbâ frigiditate
et sua hyppocritate percutit ne uos denuntia-
ta q̃ quodammodo uidentur congelari. Car-
tem habet cōfringendi / calorem hepatis ex-
tinguendi / sitim minuendi: vt dicitur 3^a 1^a
dicit. Quia ista est mudi prosperitas: que dicitur frigiditas
et licca: q̃ continet in se frigoris (aduersioris) et hanc
incompassionem. dentes hominis qui habet cibos uis-
guere / diuidere / significant discretionem / sapientiam
prudētiam: que habet distinguere / et masticare de cibis
de acerbis / de operibus: quia est et cōditiu quiddam. Ergo
acerbis. I. mudi prosperitas facit dentes: hoc est dicitur
non hominis cogelari / ob stuporem: hoc est dicitur
ficere et adimpleri: sicut p̃ in mudi sapientibus: qui sa-
pientes sunt vt faciant mala. Hicere. I. Et quare: cer-
te q̃ mudi prosperitas obstupescit / et hebetat dentes. I.
sapientiam eorum: quia qui comeditur uiam acerbis
obstupescit dentes eius. Hicere. I. 3^a 1^a dicit. 3^a 1^a et
guir calorem charitatis: sitim. I. desideria eterne mi-
nistres stomachi. I. conscientia et uoluntate per parcia
tem cōfringit. Unde Seneca: A ueracis uirtutum pa-
speritas: beatulis suis taliter obsequi: vt in fine periti-
ent oporetur.

Epistulum clerici De vuapassa.

Ala passa fit tribus modis: quia dicitur
quia vitis vbi dependet vna/et alterius
humor non pot amplius ad vnam affertur:
et sic vna per aliquot dies permittitur ficeat: calorem
patit/et sic dicitur vna passa. Secundo fit in cibano mo-
do pane extracto/et calore temperato/ vna in papino modo
ita bii ponit: sic humor iustissimus defecit: vna pass
efficitur. Tercio mo fit i fumario similiter mō. Ideo
Alcander dicit vnas passas cibano/ fumaris pphibere.
Sunt aut magne virtutes in medicina/ sicut Glac. dicit
passa est vir iustus/ et perfectus: qui mundi tribulationes
et aduersitates sustinet/ et paratur/ et a superfluo humore
et carnalis volupstatibus seccatur/ et dulcedine deuotionis et
gratie per ceteris plus repletur. Sed vera ista desic-
catio habet fieri tribus modis: quia quando vitis p
venit humor carnalitatis/ tunc mundi prosperitas veniat
i/cibi totietur/ et subtrahitur/vapore quia decemur
paupertatem: sic humor carnalis impeditur/ et affectus
me quando soli iusto per contemplationem/ et affectus
nem exponitur/ et ab eo per bona desideria calefit/ ca-
lefit/ et acceditur: tunc efficitur vna passa: quia paup-
tate patitur argi sufficit. Sicut sum/ qm decoloratio e
fol. l. ai. j. Item aliquando putatur in cibano hoc est i
ctu/ in ardore mundanarū tribulationum: sic pass fit
humore carnalitate priuatur/ et efficit vna pass. Item
iust/ et bonus/ pones cos vt cibano ignis i. ad memo-
riam tormentorum infernalium/ et mortis suspenditorum
meditatione: quia vere per istos tres mundi legem ma-
moriam/ efficitur homo sanctus et iustus.

Capitulum. cxxxij. De Vano.

Vinum dicitur fm. Jsa. quasi a rena natū vel a vite. racemus enim primo frangitur et sic inde vini substantia eliquatur. Vinum autē fm. Jsaac. inter omnes succos arborū et herbarū obtinet principatū. virtutem em corporeis roborat et augmentat corpus nutrit puros humores generat et impuros depurat mentē valde letificat intellectū clarificat interiora mūdificat hominē facit letū liberalē et audacē et dolorem et tristitiā facit obliuiscit calorem augmētat corpus siccū humectat humidum quāq; delictat et vt biēlius occludatur vinū moderate sumptū corpus est et anime medicina: ideo obusertatibus cōuenit et maxime senib⁹ qz humorē et calorem perditū reparat et restituit vt dicit Jsaac in diet. Talis est qz oia sanguis Lhuist qui de racemo. i. de corpore qm fuit fractū per mortē extirrit eliquatur: et iste pro certo inter oēs succos herbarum. i. inter sanguinē oīm martirū obtinet principatū. Jsa. em nutrit et humectat per grām et deuotionē roborat et firmat per cōstantiam fortitudinē et perfectionem: puros humores generat interiorū. i. patientiam et bonam affectionem interiorū. i. cōsentitiā mūdificat et eam a vitis depurat per confessionē mentē etiam letificat p spem et consolationem: hōiem facit audacem scz ad pugnam contra vitia p bonam operationē letū et liberalem per pietatem elemosinā et passionem dolorem tribulationis facit non sentiri per patientiam et firmationē: tristitiā etiam. i. oēm desperationē tollit per spem et cōtemplationē augmētatur etiam calorem et humorem. i. grām pietatem et dilectionē et ideo senibus. i. inueteratis peccatoribus quērit qz humores deperditū scz gratie et virtutes qz perdit fuerant per peccm. requirit et restituit. Jdeō. i. c. cl. xxi. J. Quia vita hōis vinū in sobrietate potatū. Vel dic per oīa de gratia: a qua sunt oēs alie virtutes: et exone de oibus sicut supra. Vel dic de sciētia diuina que inter oēs alios succos. i. inter oīes alias scientias obtinet principatū. Intellectū enim clarificat per dilectionē et per oīa sicut supra. Vel dic qz vinū est eterna gloria que inebriat et delectat: quia si quis ea repletus fuerit per spem omnē dolorem mundanarū tribulationū facit obliuiscit animā autē letificat et tristitiā desperationis tollit et c. sicut supra. Jdeō. i. p. o. u. b. i. o. xxi. Da merentibus bibere vinum. i. requirit. Jbi autē obliuiscantur egestatis sue et paupertatis vicerius non recolat. Vinū plures sunt species: scz albu rubeum nigrū citrinū oīa tamen sunt bona et nutritiua et letificatiua et intellectus subministratiua si eis debite quis vtatur. Sic scientiarū vel virtutū plura sunt genera: scz rubicū: ecce charitas albu: ecce castitas nigrū: ecce humilitas: ecce tamen valent spūaliter et animā nutriūt et eam doctuerunt sunt: et tamen oēs valent et proficiūt debite eis vtentibus et intellectu clarificant. et c. J. xli. J. Lauabit in vino solā suā. Jn vino cōsūderatur odor nam odor nutrit etiam melius et confortat vinū aut quod odorem bonū non habet illaudabilis est nutritio: qz nec sanguinē clarificat nec animū cōfortat nec humorem purificat turbidū et corruptū. Sic vere odor bone fame multū facit in hominē et maxime religioso et p̄dicatore: qz tunc alios melius letificat et cōfortat creos suis exemplis et vbi ip̄gnat atq; nutrit. Si aut odor bone fame nō habuerit tunc vere alijs parū proficiet nec eos bene a corruptione humoribus peccatorū purificabit: quia cuius vltima despicitur restat vt elus p̄dicatio contēnatur. Bie. nec etiam anime alterat: quia animā vertit ab impietate ad pietatē: ab auaritia ad largitatē a superbia i humilitatē de timore et desperatione in animositatē fm Jsaac sanguis xp̄i vel mortis memoria vel doctrina et scientia audita et potata. Jdeō sapientia miscuit vinū et potulit mensam. p. o. u. b. i. o. xxi. Vinum inquit miscuit: quia scilicet aqua spiritalis sp̄i et consolationis est admiscenda. Vinum qz fit forte et bonum tantum tamen

potest ei admisceri de aqua qz perdet efficaciam et virtutem. Sic vere licet homo vinum. i. gratiā dei habeat que habet odorem famositatis colorem honestatis saporem et dulcedinem charitatis tantum tñ potest quodam in vase cordis sui de aqua. i. de peccatis venialib⁹ apponere qz vini efficacia corrūpetur et dissipabitur per peccatum mortale. Jsa. i. Vinum tuū mixtum est aqua argentum tuum versum est in scordiam. Vinum rubeum et forte multū ledit caput et percutit mētem et fortē facit ebrietatem: et ideo summe indiget aque ad infusionē nutrit tñ et confortat et humores deperditos reparat cor et mētem letificat et delectat fm Jsaac. Vinū istud significat penitentia dolorem que pro certo mētem percutit per contritionem et eam facit ebriam et sopitam per suporem et compunctionē: scz quando facinorosa sua considerat et peccata: et ideo ne forte occidat per desperationem necesse est qz ibi aqua. i. spiritalis cōsolatio et spes de venia adiungatur. Jbi scit vinum et c. p. o. u. b. i. o. xxi. Jsa tamen nutrit animā et eam purificat per confessionem et letificat per spem et consolationem et humores. i. virtutes et merita que sunt deperdita per peccatum restituit et restituit. Jn eam ad me amici mei comedite panem meum et bibite vinū quod miscuit vobis: et inebriamini et c. p. o. u. b. i. o. xxi. Bibite et inebriamini. Jbi. xxi. Vinum habet inebriare et mentem letificare oīesq; facit dolorem et tristitiā obliuiscit amorem excitat et humores deperditos reparat et restituit. Talis est gloria eterna que pro certo animam inebriat atq; replet. ps. Inebriabit ab vbertate dom⁹ tne et c. Et omnem dolorem pcedentē. i. oēs mundi miseras et tribulationes ppeffas facit penitē obliuiscit. Jlebitis et iugebitis vos: sed tristitia vestra vertetur in gaudium. Ioan. xxi. Jdeō bene sequit qz mentē letificat: qz ibi ppetuo tristitia nulla erit. Eccl. xl. Vinū et musca letificat cor. Vinum quq; ppter aeris calorem corumpit et sic perdit odorem colorem et saporem: efficitur em nigrū fetidum grossum turbidū et ponticū vel amarū: et istud non generat humores in corpore laudabiles sed corruptos fm Jsaac. Sic de qm homo corumpit et calore concupiscit carnalis vel spūalis per luxuriā vel auaritiā et cetera similia tunc perdit odorem bone fame colorem cōuersationis saporem bone vite et perfectionis et efficitur niger et vilis per insolentē cōuersationem fetidus p infamiā vel luxuriā grossus p superbiā turbidus per iracundiam que. i. mentē turbat: et id tales non nutriūt suis exēplis alios sed corrūpūt. De istis Jbi. i. p. o. u. b. i. o. xxi. J. Vinū licet moderate sumptū pficiat si tñ imoderate sumit nullū pnciosius est venenū. mentē em mutat in furorem in mali impetū in obliuionē boni linguā facit ligatā man⁹ tremulas et de ore facit eructationes fedas exire: sicut etiā puocat qz ebrietatis et vini talis est consuetudo vt assiduitas bibendi audiatē pariat rebibendi: vt dicit Pl. lib. xxi. Vinum est mundi prosperitas qz p certo si ea moderate qz vtatur vtilis est et pficiat ad salutē sed si supflua fuerit et indebite et indiscrete qz ea vtat tunc ne aie est venenū: nam ista facit hōiem iracundū et sic mentē mutare dicit in furorem et in mali impetū. Jdeō. vii. J. Exerūt principes fure a vino. Jtem efficit hōiem ingratiū: et sic in eo causare dicit obliuionē boni. i. bñficiozū a deo et ab alijs pceptorū. Succedentib⁹ p̄p̄eris oblitus est interpetris sui. Jene. xl. Jtem linguā ligat: quia scz tollit rectitudinem loquelē scz confessionem orationem gratiarum actionem. Constat em qz diuites nesciunt aliqd de tali loquela. Jene. vii. J. Rescibant loqui iudaice sed asorice. Jtem facit manus tremulas. i. debiles ad bene operandū: et de ore etiam salum facit fedas eructationes. i. fedas et inhonestas verba sepius emanare qz sagitta vulnerans lingua eorum. Jbi. i. xxi. Jtem ista sitim puocat. i. ardorem et desiderium mundanorū: quia vere quanto quis plus vltus fuerit vino mundane p̄p̄eritatis scz diuitijs delectijs et tanto talem potum magis appetit iterari: quia somniat sitiens qz bibat et cum expergefact⁹ fuerit lassus adhuc sitit. Jsa. xxi. Vel dic

De Vino nouo seu musto.

10 si vis omnia h[ab]ere: aliter de ebrietate. ¶ Scdm̃ Isaac
aurem, ebrietas lucem rationis extinguit, vitulos butra
les confortat: et licet remaneat corpus sicut nautis sine re-
cto: et sic milita sine duce. Ebrietas itē caput ledit/
oculos turbat: et de sapientib[us] facit folios et de benignis
peruersos, de castis impudicos: nam ebrietas est oim̃ vi-
tiorum fomes et causa. ¶ Incidit itē ebrijs in multa cri-
na: de quibus tandem penitent arbor dolēt: et vt beatus
concludatur: oim̃ malor[um] causa est ebrietas atq[ue] fomes.
Sic per oia mundi prosperitas tollit vnum debite ratio-
nis: et ledit oculos prudentie et discretionis: caput p[er]it de
mundi sapientib[us] et dicituribus: qui vident sine t[em]p[or]e esse
et penitus errant: quia nec se nec sua nec mortem nec
infernum cōsiderant vt attendit. Non est enim populus
sapient[um]: deo non inlecebit[ur] eius qui fecit illum. Isaie
xvij. Et dicitur Ps. xlvij. I. eliciet v[er]o ebrietate/
abstorgit sunt a vino. Isa etiam caput i. interiore ledit
per conficit et remouit vel alias: et virtutem butat. I.
mortis carnales et carnis voluptatem et luxurie fedita-
tem excitat et inducit: q[uod] Saturauit eos: et mechati sunt.
Is. lvi. et. Et deo in mundi p[ro]p[er]is insoluitus: et recte fi-
ci: nautis sine remis: et caput milita sine duce: et sic cito
submergitur vel dissipat. Sic homo qui p[ro]p[er]itatem
perdidit rōnem: in aq[ua] volutate submergit et p[er] di-
citur vitia dissipatur. Cui nō est gubernator: popu[lu]s cor-
ruet. p[ro]uerb. iij. Isa et alii facit de sapientib[us]. Fini d[omi]-
n[u]m stultos. I. de bonis p[ro]dēs de veniulis pueros ad li-
terat[um] et de castis incastos. Constat q[uod] multi sunt in
statu paupertatis et aduersitatis boni: qui in p[ro]p[er]tate
sunt pessimi et inq[ui]. Ex[em]pli de Dauid: qui in guerris et
pessis fuit bonus: sed data sibi pace i. Hierlm inque pec-
cauit. sic in vna et eius vxorem. Nam ex ebrietate sua
proueniunt cuncta vitia: sc[ilicet] adulteria/homicidia et. sic
paruit in eodē. p[ro]uerb. j. p[ro]p[er]tatis stultit[us] per-
det eos. et Eccl. xxj. stultus autē et terminat vnum.
Et deo bene dicit. y. adacha. vi. I. non finire peccato-
ribus et sententia agere/magni benefici est indicium

¶ Uel dic hysioria lre de ebrietate. ¶ Cū animu corruptum
corpus destruit/humores malos generat ⁊ corruptos/
et morbos varios inducit. Sic doctrina corrupta ⁊ he-
retici ⁊ errorem ⁊ anim destruit ⁊ humores. i. affectiones
interiores corrupti ⁊ morbos etiā diuersos generat pec-
catorum. Adem dic de sanctoru mundi iis. *cap. xxi. v. v.*

Super ueritate uallis pinguisſime erres a vino. ¶ An
tiquitus Rome non licebat mulieribus uinum bibere: et h
ſm p. lib. ii. tit. ii. ca. iij. no. forte nebiare aliquid aut ei
ceret aut facerent inhoneſti. Unde inuenim⁹ (aſ) inter
exempla / Legari merenti uxorem eo qd uinum bibiſſe
e dolo a marito interfectam fuiſſe / eumq; cedis a Ro
mulo abſoluit. ¶ Ibidē etiam dicitur qd quedam p
eo qd clauis celle uinarie reſignata / a ſuis inedia mox fu
iſſe coacta. Et qd etiam etiam aſa poſit ibi qd uinum
bibere / ipſam dicit a iudice uote ſua fuiſſe mulctatam.
¶ Latō etiam alear introducere fuiſſe qd feminabus oſcu
lum a ſuis parentib⁹ dare / vt ſi uini darent / oſculo ſen
tiret. Ad hoc aſi facit qd dicit hīppocrates mulieres
et adoleſcentes non caluſcere / nec podagras incurrere eo
ſq; qd non bibunt uinum. ¶ Ita oia ap. applicat exemplariter
ad ſeperantia mulierū: qd ſi ebrietate eſt in uino uiperſa
bilis / in femina tri ſime eſt deſectabilis. ¶ Cuius ſi ille q
bibit uinum / morte plecterit / pauce remaneret hodie
quē nō cā bu⁹ morerent: qd qd horrendū eſt / multe ſunt
femine uiri uinolentiores et ebrietatis vitio plētores.
¶ Apoc. xviij. Audi mulierem ebriā. Regula etiam hīp
pocrates enūtat qd mulieres lauiſſima uino potant: z
ideo ad ſram podagrizant: ſicut de plurib⁹ expertur: qd
ſq; nō fieret ſi ipſarū conditio a uino poculis abſtineret.
¶ Cap. titulum. clxxij. De uino nouo ſuo muſto.

Capitulum. clxxxiij. De vino nouo seu musto.

Vinum nouū dicitur mustū/a mus q̄ est ter-
ra: ⁊ tenco tenes: quasi tenēs ⁊ habēs mus. i.
terram: quia scz vinū in principio est terreis
partibus admixtum: quādo scz nouum de to-
culari extrahitur: sed quā post magna sit in
eo ebullitio: ideo partibus calidis ⁊ aeris fursum ten-

[illegible]

Lib. XII. De Vinaceis. Fo. CCCIII.

habet corruptelam: corruptum autem vinum homini est nocivum: et quandoque deterius quam venenum. Sic vere vinum novum. i. persona juvenis dupliciter corrumpitur: et per peccatum inficitur: quandoque ex calore aeris. i. ex ferore concupiscentie juvenilis. Item quandoque corruptione dolij in quo est. i. ex pravitate societatis in qua est et moratur: quia ex mala societate cito corrumpitur vix puer. sic autem corruptus et per peccatum inficitur alius est venenum: quia suis verbis et exemplis alios inficit et corrumpit: sicut patet in iuvenibus luxuriosis. Et sicut vinum in novitate corruptum nunquam potest perfecte emendari: sic vere nec homo qui in iuventute inficitur amplius emendatur. Vinum novum in vases novos mitti debet. i. in bona societate nutriti. Luc. v. C. Vinum multum antiquum excedit in caliditate et ficitate: et ideo suo acumine caput ledit: corpus inflamat: humiditatem coarscit. Sic mali senes et in vitijs antiquati excedunt in calore avaritie: et ideo corpus ecclesie inflamat: et ledunt per crudelitatem: avaritiam et vsum: et humorem. i. bona temporalia diripiunt et consumunt. Patet etiam in malis senibus in religione: qui ledunt caput. i. pietatem etc.

Capitulum. cxxxv. De vino condito.

Vinum conditum fit artificialiter: quando scilicet herbe vel species vino incorporantur: quarum virtute vinum immutatur: et saporius et salubrius efficitur tam in cibo quam in medicina: ut patet in vino malvatico. Tale vinum est bona doctrina: quia vere ibi sunt plures herbe. i. plura exempla sanctorum: plures species. i. plures auctoritates sanctorum et sacre scripture: et ideo talis est utilis ad animam nutriendam et impinguandam per merita et virtutes. Lañ. viij. Dabo tibi poculum ex vino condito. Vel dic qd tale vinum est anima: in qua debent esse aromata. i. gratie et virtutes: bona opera et exercitia: et sic melior fiet et perfectior.

Capitulum. cxxxvi. De Aceto.

Vinum acetum fit ex vino dulci corrupto: nam quando vinum bonum aeri calido exponitur tunc per calorem immaturalem calor naturalis ipsius corrumpitur: sic vinum quod erat naturaliter calidum efficitur naturaliter frigidum: sicut Isaac. Sic vere aliquando accidit qd homo dulcis bonus et iustus calorem naturalem. i. charitatem continentem in seipso corrumpit per peccatum: et hoc quando aeri calido. i. mundo a prosperitate et calori avaritie et luxurie exponitur: quia tunc per istos malos calores calor charitatis deperit: et frigus in devotionis pergitur et tepiditatis subintrat: ita fit ille qui prius erat dulcis et devotus: calidus et charitativus: frigidus et indevotus: incompatiens: obstinatus et acetosus. i. amarus: iracundus etc. In igne consumptum est plumbum. virtutem enim habet mordacitatem: dissolutam: penetrantem: in frigiditatem: et defecit: et ideo valet contra multas passiones peccatorum: et carnem superfluum in vitiis corrodit: et ad aliam carnem valet: sicut Isaac i. dicitur: Talis est penitentia: quia mordicat per conscientie remotionem: penetrat per conscientie examinationem: discit per confessionem: dissolvit per contritionem: mundum: infirmitatem: defecit per carnis macerationem: et ideo valet contra multas passiones peccatorum: et carnem superfluum. i. voluptatem carnalem adhibet et consumit. Ideo bene dicitur Ruth. ij. Accede huc: et intinge buccellam tuam in aceto. Vel si vis per acetum potius intelligere sacram doctrinam: vel considerationem mortis et inferni: vel amare mortis Christi: exponere de terram: ferrum vel lapidem: pietatem: statim ebullit. Sic superduritia tribulationum proscinditur. i. qui mundi tribulationibus exponitur: tunc statim ebullit bona desideria et affectus. Vel dic qd acetum est peccator: qui proscindit terram. i. in statu humilem: quoniam scilicet ab officio suo deponitur

vel ab aliis contemnitur: tunc statim ebullit per frangimur: indignationem: iram et appellationem. Vel terra est terrena prosperitas: in qua si homo fufus et expositus fuerit: statim per avaritiam: luxuriam et mala desideria ebullit. Allega ut supra. Vir prudens et disciplinatus non murmurabit correctus. Ecclesi. x. Acetum oculos clarificat: sanguinem stringit: metalla dura corrodit: et in eis multos colores generat: scilicet cerussam ex plumbo: viride grecum ex cupro: lazurum de argento. ovum etiam si in aceto per plures dies teneatur: ita mollescit: quod testam duram facit quasi pellem de veniente: veniens etiam cerassae et canis rabidus et crocodili ferax aceti dicitur obuiare: sicut Phil. lib. xxiij. ca. ij. Talis virtutis est mortis consideratio: quod oculos intellectus clarificat per discretionem: quod veratio dabit intellectum. Isa. xxvij. Sanguis carnis voluptatem stringit: castitatem: vel penitentiam: macerationem: metalla dura. i. induratos peccatores corrodit per contritionem: et in eis multos sepe colores generat. i. multiplicem perfectionem. Nam licet ovum. i. peccator: albus et curiosus extet: mollis et luxuriosus interius: habeat testam. i. conversationem duram et obstinatam: si tamen in aceto. i. in mortis consideratione diutius se immerferit: sua per certo testa dura et obstinatio mollescit: et mollis: tenax: obediens: contritus: penitens et compatiens efficitur. Istud etiam acetum contrariatur moribus venenatis: i. tentationibus: que animam invadunt et occidunt. Ideo per oia bene dicitur Ecclesi. vij. In omnibus operibus tuis memorare novissima tua etc. Repone si vis totum de penitentia: vel de contritione: vel de doctrina et predicatione.

Capitulum. cxxxvii. De vinaceis.

Vinaceum sicut Bernardus: est pellicula que post eliquationem vini remanet in torculari: vino de eo defluente: et in dolijs reposito: et istud licet parum valeat: et nullum prebeat corpori nutrimentum: quia scilicet plus inflat quam nutrit: tamen a suisbus delectabiliter maducat. Torcular est mundus: ubi vinum. i. boni et iusti solum tribulationibus atque penis: et inde eiciuntur et expelluntur: sed tamen ab angelis suscipiuntur: et in dolijs bene ligantur. i. in bonis religionibus: in presentibus in eternis mansionibus: in futuro recolliguntur. Vinaceis ista sunt mundi bona: que pro certo licet vina. i. homines de mundo eiciantur per mortem: ista tamen semper ibi remanent quia cum divites mortui fuerint: nihil secum afferunt. Job xxvij. Et vere licet ista parum aut nihil valeant: tamen licet inflent per superbiam: tamen a suisbus. i. a carnalibus et mundanis sepepe diliguntur. Vel dic qd iste pellicula significat mundum peccatores: qui in mundo isto remanent: bonis inde exeuntibus: et isti a torculari mundi huius finaliter efficiuntur per mortem: non ut in dolio paradisi reponantur sicut vinum: sed ut a suisbus. i. demonibus devorentur: et ut igni perpetuo comburantur: quia paleas comburent igni inextinguibili. Matth. ij. Torcular est instrumentum quo premuntur racemi: et vinum emittere compellitur: et est ibi pellicula lignum quoddam magnum et ponderosum: per cuius descensum racemi premuntur. Veroniam est ibi quedam vectis: mediante qua dictum lignum elevatur et depimitur: sicut quod magis vel minus racemi debent stringi. Torcular est mundus: ubi racemi. i. homines diuersi modo premuntur et tribulantur. Lignum graue significat mundi tribulationes: que graues sunt et difficiles ad sustinendum. Graue plumbum et importabilis arena. Propter verbum. xxvij. Vectis est occulta dei providentia: mediante qua lignum. i. grauitas tribulationum aliquando intenditur: aliquando laxatur: quia non est malum in ciuitate quod non faciat dominus. Amos. iij. Quando ergo deus vult quod racemus. i. homo emittat vinum. i. bona temporalia pauperibus largiendo: vel etiam lachrymas dolorosas: tunc vere ponit eum sub ligno torcularis. i. mundi tribulationibus et infirmitatibus: et confringit eum et compellit corrigi et emendari. In agnitionem sui ductus est percussus a domino plaga. ij. Zeph. i. Veroniam in isto torculari tribulationum semper est vectis volens. i. occulta dei providentia: quia ipse deus operatur omnia in omnibus. i. ad Corinth. xij. Que scilicet istud relaxat vel

Lib. XII. De Viola Ulmo et Vrtica.

firmiter / temperat vel intendit / semper faciens cum ten-
 tatione prouenit. i. ad. 2. c. 1. et sic aliquid ex
 toto lignum relatur / et secundo veniens fortius ab eo
 vindemia copiamur. l. c. aliquid deus ex toto repe-
 rat p. d. u. et fortius homo alias tribuletur vel hic vel
 in futuro. Siliu / patiens ful / fed quia parturire loquar
 distipabo et ab hoste simul. f. d. c. 1. l. 1. Quia quato diu-
 tius expectat / tanto rediens acius ferit. Et sic in to-
 tulari p. a. securibus inciditur: in actu tribulationis
 homo debet scindi gladiis contritionis. ¶ In amicum
 dicitur vinum raptari / qd. aequa in vindemia eliquatur:
 quod parum aut nihil valet. Tales sunt mundi scientie
 respectu scientie diuine zc. Allega. Eze. 17. Illigunt
 vineas vuarum.

Capitulum. cxxviiij. De vinaria cella.
 Vinaria cella dicitur locus vbi reponitur vi-
 na. quāto autem est frigidior: sic fiet: tāto ad
 vinum feruandū est aptior: et ideo solent loca
 lapidosa & subterranea cauari: vt ibi vina se-
 curius recondantur. Talis est ecclesia vbi re-
 ligio: vbi vina. bona anime reponunt: & a corruptione
 peccati seruant. Sed q̄to ista plus est frigida per pauper-
 tatem: frigida per aduersitatem: bassa & profunda per hu-
 militatem: tanto vinū. bona persona ibidem melius co-
 seruatur a vitijis et peccatis: ideo viliores sunt ad sa-
 lutem status: & religionis pauperes q̄ diuites. Uel dicit
 q̄ cella vinaria est paradisus: vbi est vinum eterne viti-
 ptatis & locunditatis. Ideo Lañ. Introductum rex
 in cella vinariam ē. Uel cella vinaria est vit perferre:
 in quo vini doctrinē & gratie continentur: quāto frigi-
 dior: sicior: & profundior ē: sic vitus: tāto melior.

Mors est herba parua in terra depressea cuius triplex est species: quedam est flore albo: quedam cum purpureo: alia mellino. omnes tri flores sunt multum odoriferi et medicinales. et quanto virtuosiores: tanto magis versus terram inclinari incitantur: vt dicit Diuino. Et ista herba melius est recens q̃ antiqua: et multu valet in medicina. Talis est vir perferus: qui debet esse per humilitate circa terram inclinatus: virtuales et medicinales per vite exempli et doctrine sanctitate: et hic habet florem. Exteriozem conuersationem odoriferam p̃ famositate: quanto ista est recentior: iunior: tanto melior: q̃ sc̃ acceptius est deo: q̃ homo sit bonus in iuuentute: q̃ in senectute: et istosum sc̃ virtuosum perfectior: sunt plures species: quidam sunt rubet per charitatem: alibi p̃ castitatem: quidam mellini per mellisuum pietatem: omnes tri sunt vir virtuosiores per sanctitate: tanto plus sunt inclinati p̃ humilitatem.

Vl. apitulum. clxxxij. De Almo.
 2. mus est arbor mollis tenera et humidā q̄
 plicatur facilliter et toquetur: ideo dicitur fm
 ydmo. vltimus ab humore: eo q̄ in locis humi
 dīs et vallisfribz proficit plus q̄ mōtuoīs. ra
 dices in terra profunde figit: ideo de humore
 fugit ad nutrimentum frondū et ramos: foliorum den
 sitate gratissimam vmbra estuantibus facit. Flores habet
 odoriferos: qui ab apibus frequentat. exterius in
 cortice rudis est et durus: ramē interius multum est mol
 lis et tenera: ad succulendum multum apta sicut tilie: fm
 ydmo. Talis debet esse quilibet bonus secularis: q̄ se
 in vallis mundi habitat: et radices suas. i. affectiones i ter
 ra. i. in terrenis negocijs figit et inde humorem bonoz
 temporalium fugit. Sed hoc debet esse vt ramos. i. bo
 nos pauperes per elemosinas nutriet et sustentet: nam
 eo foliorum suorum densitate. i. diuitiarum suarū multitudine
 debet estuantibus transirentibus. i. mundi pauperibus
 et de pressis vmbra et refrigerium ministrare: et mollis et humidus. i. dulcis benignus et pius debet
 ab omnibus reperiri. Sub ymbra eius habitabant om
 nes bestie terre. Dan. xli. et ideo vltimus plus in valle
 proficit q̄ in monte: quia boni actus plus proficiunt in
 valle mundi: q̄ facient in monte religionis. Almus igitur
 est vlt perfectus: qui tener est et humidus per pietatē

fem/ mollis per benignitatem/ de facili plicabilis et diu
clinabilis per obedientiam 7 humilitatem. Ad quod et
volebat/ cōuertebat. Sap. xvi. Ad id in super e. 13. q.
debet esse in terra profundū per mortis meditationem.
Ad mōstus etiam debet esse per bonam conseruationem.
foliis per honestam locutionem. Rōdis per scientiam
et discernitionem. odorosus per bonē fūmē diffusionem.
exterius in cortice. In apparentia rudis/ durus per pe
nitentiam macerationem. interius autem in scientia mol
lis et tenellis per clementiam 7 cōpationem. et etiam de
facili scilpibilis per correctionem. quia / 3. non est durū
vel obstinatus. Et ideo ista esse vna de arboris q. in se
litudine debeant esse. p. 1. xli. Dabo in foliitudine
myrtum/ cedrum/ pinū/ lignum olii/ buxum et abietē
et vinū simul. ¶ Alius est arbor/ nullum fructum hab
eum portans/ radices in terra pfunde figens. et rami
vtilis vinee circumstanti. quia per eam sustentant. Sic
mundi peccatores nullum fructum bonorum operum
pe portant. veruntamen vinee propinquē. / bonis vine
sunt quandoq. vtilēs. quia eos suis elemosinis sustinē
et supportant.

[illegible]

transiit: ecce non erat &c.

Capitulum. cxcj. De Zizania.

Zizania herba quedā est fm̄ Ysido. est herba cretē-
tium infelix: lolliū nuncupat: est herba cretē-
tum triticoꝝ dum est in herba: sic distingui-
tur a triticoꝝ: qui eam tunc yellere daret: simul propter
similitudinem posset triticoꝝ extrahere: idē dimit-
ta est quousq; in messe vñ ab alio cognoscit: tunc mi-
ticum in horeo recondit: zizania alia altigata per felle-
culos pburit. Habet autē vñ vñofam / inebriatā per felle-
m mortifera: si multū de ea sit assumpsi. Tager est ecclesia
triticoꝝ sunt boni: zizania sunt mali & iniqui. Sed fm̄ Ys-
do sunt in herba. In initio & p̄batione dñm ad ve-
sta: istar: ideo h̄e modo nara est similitudo quum ad ve-
terioem p̄uerationē / inter virosq; / inter bonos et malos

Lib. XIII. De Colore. Fo. CCCIII.

Incipit liber decimuster

titus de nature accidentibus: et primo quidem ponitur prologus.

Coniam illa que ad rerū substantias et proprietates pertinet deo operante moraliter/ res stat ultimo dicere de quibusdam accidentibus/ rerum substantias cōcomitantibus/ vel depēdentibus ab eisdem. Intēdo igitur hic aliquid inferere de proprietatibus colorū/ odorū/ saporū/ liquorū/ et quorū: necnon mensurarum/ numerorum/ ponderum/ instrumentorum/ vasorum/ et sonorum.

Capitulum primum De Colore.

Color fm Aristotelem in de sensu et sensibilibus. c. ii. est extremitas perspicui in corpore terminata. Color em in superficie rei terminatur naturaliter habet sedē. Alii em et alia corpora interminata/ nō sunt proprie colorata: licet per resplendētiā corporū aliorū se ipsi appareant aliquā figura colorū. Quis autē color naturaliter et essentialiter sit in rebus/ non potest tñ manifestari vel videri/ nisi per lucem super eius superficiem radiantē. Color em indiget lumine manifestare/ et spēm ei⁹ ad visus organū deferere. lux vō colore nō indiget: qz vbiqz fuerit/ per se p̄t. Per colorem moraliter loquendo/ pōt intelligi puerlatio p̄uosa. Iste em color qui p̄prie est obiectū visui et aspectū aliorū: iuxta illud Eccl. xlii. Pulchritudinē coloris admirabitur ocul⁹. Scz color puerlationis exterioris est illud in qd intuentiū oculus semp fertur. Scz p̄cul dubio ad h̄ qd aliqd corp⁹. i. aliqua p̄sona possit p̄prie virtutib⁹ colorari/ necesse est qd sit corp⁹ terminatū. i. qd hēat sensus et affect⁹ ordinatos et limitatos/ et intra rōnis terminos q̄tatos: qz p̄ certo illi qd nō sunt terminati/ disciplinati et ordinati/ sed magis more aeris p̄ hypocritism et vanitatem interminati/ et vagationib⁹ sensui et affectui expōiti/ nō sunt vt cōter p̄uorib⁹ colorati: nec p̄ puerlationē etiā picturati. vñ de terminatiōe obediētie/ sufficiētie/ p̄uiderie et discipline qua viri colorati et iusti terminant semetipsos/ pōt dici illud ps. Terminū posuisti eis: quē nō transgredient. Scz qd p̄o certo istud est verū/ qd ad colorem honeste apparente semper requiritur lux diuine grē. Color em cōuersionis q̄uis regulariter existat in hoīe/ nūqz tñ a deo videt vel inspicitur/ nec ip̄i aspectib⁹ acceptat/ nisi ad spēm p̄ lucem cōcomitantis grē deferat: qz breuiter color puerlationis nihil valet sine grē lumine: lux vō grē per se apparet et valz etiā sine exterioris puerlationis colore. Be ne ḡ d̄: Albarth. v. Uceat lux vestra corā hoīb⁹/ vt videat opera v̄a bona. Vel dic qd color significat pulchritudinem corporalē: qz scz more coloris facilliter deturpatur: qz sicut d̄ p̄uorib⁹. xxi. Fallax grā/ et vana est pulchritudo. Ista igit q̄uis naturaliter existat/ tñ sine luce gratie non placet nec depēdet virtus ipsius a natura. Ioannis. i. Lux in tenebris lucet et c. Color realiter existit etiam in tenebris. vnde si color semper non appareat/ non est defectus ipsius/ sed potius oculi intuentis/ et carentie lucis/ colore non ostendit. Unde cum a doctoribus dicitur qd color non est actualiter nisi per lucem: istud intelligendū est de actu manifestandi/ non existendi: sicut dicit hic magister. Per colorem intelligo virtutes: que scz animam colorant atqz pingūt. per lucem vero intelligo splendorem conuersionis/ honeste: quia p̄o certo possibile est qd aliquis realiter habeat colores virtutum/ et existentia perfectionis/ q̄uis q̄is non appareat propter defectū lucis exterioris bone cō-

lor/ qz vtrūqz alter ab altero cognoscit. qd maxime verū est de hypocritis et hereticis: qui videntur esse boni/ et ideo p̄uolunt vel iudex non debz modo tales publice extē parē vel punire/ cū eorū facta sint occulta: sed in messe. i. in die iudicii qñ boni metent manipulū glorie sempiternę/ tñ qz tales publice cognoscant et discernant ab alijs p̄ fruct⁹ et mala opa q̄ tñc oib⁹ patebūt/ ideo a tritico et a cōsilio bonorū separabunt: qz tñc separabit eos xps sicut pastor qui separat agnos ab hēdis. Albarth. xvi. et tritici. cū boni in horreo paradisi reponent. Tritici cōgregabūt in horreū suū. L. u. li. j. Z̄ zania autē. i. mali cōburent/ scz in igne eterno p̄ fasciculos. i. p̄ varias distinctiones: qz luxuriosi cū luxuriosis/ auari cū auarīs cōiungentur. Isa. xlii. j. Ibi cōgregati sunt in siluā alter ad alterū. Figura Albarth. xli. vbi p̄familias bonū semē seminauit in agro suo: inimicus autē suus seminauit zania cū tritico. cū autē p̄familias videret in agro vtrūqz natū/ noluit qd fruct⁹ sui eradicarent zania/ ne forte tritici lederet: imo p̄cepit qd vtrūqz ad messem inuicē pmitteret. et qz tñc diuina p̄ fasciculos vident: tritici autē in horreū cōderetur. Sic vere p̄familias deus in agro ecclesie seiauit bonū semē. i. multos bonos viros: sed vere inimic⁹ eius diaboli introduxit et seiauit/ ibidē multos malos. nō vult tñ hōie deus qd seruī sui. i. plati vel angel⁹ ipsos ab inuitem segreget: sed qd vtrūqz ad diē iudicii expectet: et mittet tñc seruos suos. i. angelos: qd eos ab alijs separabunt: et in igne eterno cōburent pariter et cremabūt. tunc enī dicit xps illud Apoc. xli. j. Alitte fascicū: qñ maturauit messis. Z̄ zania est herba q̄ in multis p̄ficat exterioris appōit: ad multa valet in medicina. i. autē interi⁹ appōit: tñc inflat et inebriat: offe malū generat in edentē/ et tandem mortificat comedentē. Sic est mūdī p̄p̄tate: qz exterioris sumpta tantū. i. superficialiter dilecta et extērit⁹ debite administrata. p̄ficat atqz inuāt/ scz debite cauterizet: sed si interi⁹ sumat. i. in corde et affectione. i. si hōmo ponat in ea cor suū et affectionē/ tñc summe nocet: qz inflat p̄ superbiā: inebriat p̄ spūalē stultitiā. qz. i. p̄uolat hominē sensu et debita ratione/ et facit hominē ebriū. i. malū peccatorem. Psal. Turbat sunt et mori sunt sicut ebri⁹ et c. Et finaliter hōiem occidit. i. morte eterna. P̄aret in mūdī sapientibus et diuinitatib⁹. Z̄ inebriabo eos obsequio et c. Albarth. ix.

Capitulum. cxi. De insubere.

Insuber est radix herbe multū efficax et p̄uosa: in medicina: calida est et humida: sed p̄pter nimiam humiditatem q̄is qñ antiquat/ corruptit/ et cū pipere teneat: vt sic pipertis siccitate sua humiditas sup̄flua temperet. Sic sunt multi: qd līez sint calidi p̄ charitatem/ et multi medicinales p̄ vite et doctrine sanctitatem/ sunt tñ q̄is multi humidi p̄ carnalē voluptatē: et iō tales finaliter putrescūt p̄ luxuriā: p̄uorant p̄ auaritiā/ nō si forte pipertis. i. bone caste et p̄fecte persone sunt adiuncti et sociati: qz tñc alteri⁹ bonitas suā tempat prauitatem: qz cum sancto sanctus eris et c.

Capitulum. cxli. De zaccaro.

Zaccarus est succus quarūdā cannarū q̄ sunt in litore nili: nā piscate canne ponunt in lebeze et decoquantur ad lentū ignē: tñc totū videt eualescere et spūmā: sed randē illud qd est spūm⁹ et meli⁹/ fundū petit: qd autē deter⁹/ sursum manet: et illud nō est ita ce/ calidū et hūidū et c. Albus ē mūd⁹ vel vira p̄uor: q̄ semp igit canne ei⁹ sunt hoies. succ⁹ cannarum sunt aie. Qñ ne p̄p̄tate: tñc de oēs vident p̄mo bullire et spūmare vtrūqz illud q̄ sunt meliores/ descendūt inferi⁹ p̄ hūilitatē et ab ebullitiōe auaritie q̄sunt. descēde/ sede in pulue humilitatē. Illi autē qd prauī sunt et p̄uorē/ superi⁹ per humilitatē. Etis semp sup̄bia/ et non sub. Deut. xxi. j.

¶ Similis libet duodecimi de arboribus plantis et c.

Lib. XIII. De Coloribus.

uerfationis: sicut apparet de multis: qui in ipsis tenebris. i. in abscondito cordis habent multos colores virtutum: sed quia lux exterioris uerfationis eis deficit: ideo ipsos tales esse non videt populus neque credit. Ideo dñs docet habere talem lucem: dicens. Sint lucerne ardentes in manibus vestris. Vel dic q color est virtutis: qui in tenebris. i. in abscondito humilitatis solet existere: et dicit q in luce. i. in publico non videatur ab hominibus: non propter hoc cessat in sua gratie permanere. Non est ergo defectus talium colorum. i. talium hominum colorum: et perfectorum si ab alijs non videntur vel cognoscunt: sed potius defectus est cecitatis intuitum peccatorum: qui propter defectum lucis gratie et scientie quibus carent: talium virtutes non percipiunt neque vident: nec ipsas reputant aut approbant: sed potius contemunt: fugiunt et deiciunt: quia breuiter istud est verum: q virtutes perfectorum mali non vident nec cognoscunt: quia luce vere scientie vel gratie non splendet. Joan. i. Lux in tenebris lucet: et tenebre eam non comprehendunt. ¶ Ad colorem est necessaria duplex lux: scilicet lux celestis: que est coloris causativa: et lux solaris: que est coloris ostensiva. Virtus enim lucis celestis inuisibiliter in corporum superficie colores procreat: lux vero solaris illos visibiliter manifestat. Sic vere colores. i. virtutes et perfectiones nostre duplici luce diuina indigere noscuntur: videlicet luce celesti. i. gratia diuina: ipsarum consuetudine: luce solari. i. honesta conuersatione et apparitione: ipsarum virtutum declarativa. Gratia enim diuina sicut lux celestis colores virtutum solet in mente inuisibiliter procreare: honesta vero conuersatio sicut lux solaris solet colores nostrarum virtutum per bona exempla et opera alijs visibiliter demonstrare. et sic loquitur apostolus ad Ephes. v. Omne quod manifestat: lumen est. ¶ Scdm diuersitatem actuum et passionum: generatur diuersitas accidentium et colorum: et inde est q si frigiditas in materia humida dominetur: et agat albedinem introducit et generat: sicut patet in niue: si vero in sicca materia dominetur: tunc conuersio nigredinem operatur. Contra autem calor predominans solet in materia humida nigredinem introducere: sicut patet in igne ligni humidum comburente: qui carboni nigredinem introducit: in sicca vero materia solet albedinem generare: sicut patet per ignem ossa et calcem inflammante: qui ipsa in albedinem conuertit: conuertit: quia breuiter frigiditas est mater albedinis in materia humida: et nigredinis in sicca: caliditas vero mater est in humida materia nigredinis: in sicca vero albedinis: sicut exemplificat hic magister allegans Aristotelem et Aulicennam. Per frigiditatem que contrahit: intelligo tribulationem: que per timorem mentem contrahit: et ipsam a malo retrahit et reduct: per caliditatem autem possum intelligere prosperitatem: que solet mentem dissoluere: et eam ad vitia relaxare. Istud est igitur generale: q frigus tribulationis si inuenit materiam humidam. i. si agit in personam flebilem et deuotam: solet albedinem et puritatem innouere et continentie generare: si vero materia sicca. i. persona cruda obstinata et in deuota fuerit: tunc solet virtutum nigredinem inducere: et mentem per vitia offuscare: quia breuiter hoc est verum q tribulatio bonis proficit: et albedinem puritatis et innocentie in eis introducit: si eis vero et malis officit: et eos per desperationem et impatienciam nigros facit. Sed p certo caliditas prosperitatis facit contrarium: quia scilicet ista est que de humidis. i. de carnalibus solet nigros et peccatores facere: de siccis vero. i. de abstinentibus et temperatis solet albos: innocentis et continentis homines procreare: quia scilicet prosperitas solet nocere humidis. i. immoderatis et carnalibus: proficere vero siccis. i. moderatis et abstinentibus. Vel dic q caliditas significat charitativum prelatum: qui p certo in humidis. i. in carnalibus subditis debet nigredinem tribulationum inducere: in siccis vero. i. in pauperibus et decessis debet albedinem consolationum et claritatem promotionum causare: quia scilicet ad bonum prelatum pertinet q peccatores depellendo et corrigendo

denigret: et q humiles et decessos dealbat: promouet et honoret. Sed pro certo frigiditas. i. malus prelati contrariū facere: quia scilicet humidos. i. fragiles peccatores solet per mundi prospera dealbare. Ad art. xxiij. Similes estis sepulchris dealbatis. Sicco vero. i. abstinentes et pauperes solet tribulationibus denigrare. Et facies eorum sicut nigredo olle. Vel potest dici de pauperibus qui more caloris/humidos. i. carnales et diuites in solis non denigrant: sicco vero. i. pauperes et abstinentes in gloria dealbabit. Psal. Nunc dealbabitur in semina. In paradiso. Contra autem diabolus more frigoris humidos. i. carnales et diuites in presenti per prosperitatem dealbat: sicco vero. i. pauperes depellit tribulationibus et denigrat. ¶ Quidam videntes q color non habet apparitionem sine luce: voluerunt dicere q lux erat essentia coloris: quod tñ falsum est: quia scilicet color etiam in tenebris veraciter manet: et esse suum nisi solum per manifestationem a lumine non dependet. Sic vere facit mundum videntur potius credere q nullus color: nisi virtus est aliquid: nisi sit tñ lux publice manifestatio: non enim reputant virtutem esse nisi in luce et manifestat: scilicet ante faciem hominis ipsam videntur apparere. De virtutibus enim essentia dicunt esse q videntur: et ab hominibus cognoscuntur. quod tñ falsum est: quia scilicet in tenebris conscientie potest color virtutum latere: et in hominibus presentia non videntur lucere. Ideo paulus dicit Seneca libro de moribus: Est occultator virtutum: sicut alij virtutum. ¶ Quibus calor agitur in partem: et cōmunitur nigredinem introducit: tam men fallit quando illud in quod agit: aliquo medio temperatur: ita q calor impetus impedit: sicut patet de cocto: cuius albumen album efficitur: quando a calore mediante resia vel aqua rāgitur dum coquitur. Si vero licet calor concupiscentie in materia humida. i. in reibili et fluxibili persona nigredinem luxurie: male concupiscentie fuliginem introducit: illud tamen fallit: quia calor concupiscentie inuenit medium resistentie: et clausuram custodie et humilitatis: et aquam etiam clausuram et pietatis: vel chrysmos voluntatis: quod a certo si ouit. i. homo humiliter se custodiat: rectitudinem in aqua laqueum et compunctionis vel compassionis se teneat: in nūq albumen carnis sue calor concupiscentie per luxuriam inficit aut denigrat: quinimo per maiorem conatum virtutis ipsam accidentem per maiorem castitatem decorat et dealbat. Psal. Quibus super niuem dealbabor. ¶ Aliqui sunt colores principales: aliqui medij et collaterales: nam fm subiecte agentis dispositionem: necesse est fieri i colore variationem et mutationem: fm q materia diuersimode disponitur: color principalis vel medius generatur. Sunt igitur duo extremi et principales colores: scilicet albedo et nigredo. Quibus vero sunt colores intermedij: qui inter ista duo extrema sunt constituti: scilicet color glaucus: minime beus: purpureus et viridis. Aubeus enim stat in medio inter albedinem et nigredinem: et ideo inter albedinem et nigredinem sunt duo colores: scilicet glaucus: qui magis appropinquat albedini: et viridis a partem nigri. Sic ergo fm p hylosophum non est dare colores nisi septē: tam medios q extremos: scilicet albus: glaucus: minime: ruber: purpureus: viridis et nigrum. Isti possunt applicari ad septem principales virtutes: quarum scilicet tres sunt principales: et quatuor subalterne. Sūt enim ibi due extreme: et vna medietas: que scilicet significant tres virtutes theologicas: que sunt pre omnibus principales. Albedo enim significat caritatem: cuius claritas et veritas magis splendet. Rubedo autem significat charitatem: cuius caliditas magis ardet: et mox igneo magis rubet. Extrema vero nigredo: est spes: que i aduersitatem nigredinis magis viget: quia pro certo fm apostolum. i. ad 2. corinth. xij. Nunc autem manent fides/spes/charitas: tria hec. Quatuor vero intermedij significant quatuor virtutes

Lib. XIII. De Coloribus. Fo. CCCV.

cardinales. Blancaedo enim quæ magis declinat ad albu[m] et
ad claru[m] significat prudentia[m] in qua viger claritas intellectu
etiam ibi nectitur vero quæ magis declinat ad colorem igne[u]m
significat iustitia[m] quæ scilicet comburit et consumit sicut ignis.
Porpura vero quæ ad rosatatu[m] declinat / significat fortitudo
dine / quæ scilicet more rose quatuor plus tenet / magis valet / lutea
illud. i. ad 2. Corin. xxi. 2. h[ic] aut[em] infirmior / tunc fortis magis. Et
quæ iter virtutis alius magis delectat viliu[m] / significat temperantia[m]
dici figuratiter illud. xxi. Regi. vi. vbi dicitur quod Salomon fecit
domu[m] saltus luv tres ordines colunaru[m] / et quatuordecim
baltearia inter colunas cedrinas. Domu[m] enim saltu[m] est eccle-
sia / et quia saltatu[m] in celu[m] / vel etia[m] quia scilicet finaliter sal-
tat / et volat in paradisu[m]. Et ita est enim quæ tribus ordinib[us]
colunaru[m]. tribus virtutib[us] theologice scilicet / et que quatuor
decim deambulatoria. i. quatuor virtutib[us] cardinalib[us] / quia
statu[m] est et sic finitume vel ecclesie tot colorib[us] picturate dicat[ur]
8 bus. ¶ Celozos esse bysso et polymito / et multie colorib[us]
extremi vero ledit[ur] / debilitat ip[su]m finitimo. Albedo enim
intensa facit gloriu[m] spiritui / viliu[m] consumit et oculi lachry-
marum digno. Nigredo vero ip[su]m aggregadu[m] / viliu[m] obnubi-
dit et obcuratate gignit et etiã perleueret / cecitate gene-
rat / et inducit / sicut patet de t[em]p[or]e incarcerationis et in tenebris
Inclusio quæ extrahit ad lucē / parum quia nihil possunt videri
et sic vere oculus voluntatis et cordis ipsaliter delectat[ur]
et p[er]ficit quādo ad medios colozes. i. medios status et gra-
dus affectu sumit cōvertit et quādo medioclaritatē reru[m] con-
siderat / desiderat et attrahit. Intensa enim albedo et clari-
tas p[er]cipit et spiritui et affectu[m] mediis digredit et eū per
multa mala desideria dissolvit / et ad vicia multa laxat / et sic
ad lympiditatē visus. i. claritatē cognitionis impedit et retar-
dat. Excessiva etiã nigredo ad adiveritatis solet et tristitia[m]
mentem obfudere et claritatē prudentie tollere / et per peccat[um]
et desperationē oculum mētis aliquoties excreare / lutea illud
ecccl. xxi. Nō est sensus vbi est amaritudo. Nō est enim
albedo p[er]cipit et mūdane claritatis attrahenda / nec ni-
gredo tribulationē et mūdane claritatis attrahenda / nec ni-
medioclaritatē stat[us] debem[us] appetere / i. quia linea periculo le-
viter mētis oculu[m] delectare / quod bene figurat[ur] est 2. Thim. i.
tem / ita quod tres pueri ibi positi nullatenus sunt cōbusti / illi
vis qui in extremitate ipsi[us] fomat[us] erant scilicet ministri regis babylon-
tibus sunt cōsumpti. Et denotandū quod sancti vbi qui in for-
nice habuit mūdū mediū medioclaritatis et tēperantie stat[us] re-
tor regis babylonis. i. mētis refrigeriu[m] semp habet / ministri ve-
nimus / q[ui] in extremitate hui[us] diaboli / regis phosionis scilicet mali hui[us]
vbi p[er]cipit albedine etiã ad adiveritatis cōstruuntur / et hāmis di-
necioz delictor[um] vultu[m] et hāmis infernalis[is] finaliter ab-
solvunt. ¶ Ponit illi quasi gregē in ouili / quia p[er] p[er]iculis in medio
ita sed nō educit ad actu[m] nisi per lumen. Et igitur qui quid de
nihil alit[er] est color q[ui] lux incorporea corpori terminato. ve-
luti tamē iste ignis et iste color a partib[us] tenebrosis / rideo
actualiter educit[ur] actu[m] nisi mediante aliquo eiusdē generis
susp[er]ore / vbi est calor potētiā inmat[us] / quia tria ad actu[m]
nō egredit[ur] / nisi per actualē exteriorē calozē de potētia edu-
charitatis / vbi est istud est verū q[ui] in oi hoīe est lux / igitur
possit facere bonū / et esse bonus. 3. Jo. i. Vedit esse potētiā
nihilos dei fieri / his qui credunt in nomine eius. Ueritatem
veritatem operi sunt / quod colorem virtutū q[ui]situs habeat in po-
tētia nūq[uam] ad actu[m] educit. Necessē est ergo quod cooperet[ur]
et bonitatem morāle quæ interius latet ab exteriori bonit[ate] effi-
ciatur / virtutis eorum nūq[uam] de potētia ad actu[m] educitur /

[illegible]

Lib. XIII. De Albedine.

bulatiosis solet illos quos pstat albos z puros innocetes
et castos facere: z ab eis oim peccati nigredine tollere vel
fugare: ecotra vero calor concupiscite nigredine male con
uersationis z vltioz generat: z in ente interi? p ignoziam
obnubilat z ueritatem ei? offuscatur. Et inde est q in ethio
pia mudi huius hoies p pta sunt nigri: qz excessu cocu
piscite caloz humores suoz interioru affectu sunt cobu
sti. Thren. iij. Denigrata est facies eoz sup carbones. Pa
mus eni homo isti? ethiope/ scz Adā qui pmo calore cocu
piscite fuit adustus z denigratus filios nigros et pctores
genuit: z nigredine sua z adulatione. i. concupiscitiam et pec
catu in posteros deriuauit: z ide est q a nigro pte nigri filij
nascitur: z maxime qz cōtinuo ardore auaritie z concupisc
tie inflāma mur. ad Ro. v. p et vni hoiem pctores cōstitu
ti sunt multi. Necesse est eni q ethiops ethiopes generet: z
q malus pater/ predicator vel pial? malis exēplis z dicit
suis nigros z malos filios procreet atqz fouet: qz scilz pa
trem sequitur sua poles. Et tamen qhqs sit contrariū/ qh
tales mutant regionē. i. quādo fugiūt malā societate et con
gregationē: quia scilz tunc fit q filij ethiopi. i. filij z subditi
z successores maloz/ ratiōis frigidis diuini timoris quē cō
cipiūt/ albi z boni efficiunt/ z a paterna nigredine tēperan
tur. ¶ Scdm dīspōitionē humoz in corpore/ varijs coloribz
12. generantur in cute: z inde est q humoz sanguineus causat ru
bores/ cholericus citrinitatē/ melancholicus luiditātē/ phle
gmaticus albedinē: sicut. ¶ Ita etiam eadē ratio est de di
uersitate coloris vultu z piloz: qz p qz fumi cordis q sūt
materia eoz/ diuersificant interius/ scdm hoc z vngues et
pili inueniunt in diuersis diuersi: z nūc albi/ nūc nigri/ nūc
rubri seu flauī. Sic vere generaliter scdm naturā z cōditiō
nē interiorū humoz z humoz. i. interiorū affectu et animoz
rū/ necesse est q in hoie dīspōit cōditiō exteriorū colorū. i.
exteriorū actū atqz motū: qz scz exterior cōuersatio solet ab
interius affectibus dependere/ z scdm ipsos deficere vel vi
gere: iuxta illud predictū Eccl. xij. Lor hois immutat fa
ciem ei? Expone magis particulariter si vis sicut supra. c.
13. de fumo/ de pilis/ de cōplexionibz/ seu. c. de humore. ¶ Ex
teriorē infectionē z corruptionē corporis vltat exteri? co
lor cutis: sicut patet in hydropicis z leprosis. vide supra in
titulis suis. Sic vere quādo mens interior p malā interio
nem et affectionē inficitur/ necesse est q cutis cōuersatiōis
discolorē/ et q color inhoneste vite z cōuersationis immū
14. de in hoie generet. ¶ Color canis accidit in capillis ali
quādo ex defectu caloz: sicut fit in senibus: aliqñ ex abū
dantiā phlegmatis/ sicut in iuuenibz/ caput phlegmaticum
habentibz. Sed istud est generale q quādo canities venit
ex defectu caloz/ capilli pmo incipiūt canescere ab exte
mitate: quādo vero ex phlegmate accidit/ tūc canescere in
cipiūt a radice. Per colorē canū intelligo defectū sturū mo
raliū/ p eo scilz q canities signū est antiquitatis/ z defectus
virtutū naturalū. Sed p certo istū colorē. i. istā defectuosā
cōuersationē duo picipaliter introducūt: scilz defect? calo
ris charitatis/ z abūdantiā phlegmatis carnalitatis. discer
nitur in differētia inter istos: qz scz phlegma carnalitatis
abundat/ facit capillos virtutū canescere/ z deficere a radi
ce cogitationis: defect? vero calozis charitatis ab extemi
tate operatiōis: qz scilz carnalitas super oia malas cogita
tiones immittit: charitatis vero carētia bonas opationes
cōfundit. Et bicuter/ carnalitas corrūpit radicē cogitatio
nis: z carētia charitatis enervat sturē exteriorū extemi
15. tatiū. i. operatiōnū. ¶ De coloribus autē oculozū omittō: qz
supra satis de oculis est tractatū. Dēcedū est igit de coloribz
in particulari: pmo de albedine z ei? collateralibz.
Capitulum. ij. de albedine.

Albedo est color ex luce clara et multa genera
tus: origo z fundamentū oim mediorū colorū: q
quāto in materia magis pura et pspicua ponit
tur/ rāto clarior/ intērior et nigro impmixtiōz in
uenit. Color eni medius i nullo ita bene funda
tur/ sicut in albo. Albedo eni est colorū incrementū z pect
pūū fundamentū: quāto albedo intensior fuerit/ rāto
color suppositus z superpictus fortius adhērebit/ et pul
chrior apparebit. Talis est innocētia: qz pmo certo ista ex lu
ce gratie clara z limpida cōponit/ z in materia. i. in mente

pura atqz pspicua generat. Et ideo ista est colorū. i. virtutū
oim fundamentū: qz pmo certo nullus medius color alius
moralis virtutis: quē scilz in medio cōsistit/ ita vltius quā
bi fundat/ sicut quādo cū innocētie albedine litat/ qz
quāto ista fuerit intērior/ tanto erit virtus adluncta firmior
atqz maior. Et ideo bene dicit hugo q puritas innocētie
cōseruata sano est z origo omnis scientie et virtutis. ¶ Al
do est color ceteris purior: tamen est ad maculandū facili
lior. Res enim alba facilliter inficitur/ macula in ea plus
apparet/ z difficiliter amouet. Talis est puritas castitatis
qz p certo cū ista sit virt? inter ceteras purissima z pulch
rima/ z oculis oim gratissima/ facilliter in solet p lumen
infici/ z virt? aut nunq ampl? depurari. In albedine eni ca
stitatis solet macula valde male sedere: z ita solet ista puri
tatis adhēre: quicqd ibi vitiosum fuerit/ ita solet albe
albedine? se offerre/ qz virt? potest illud aliqd ampl? amou
re/ sicut patet ad litterā de quacūq macula vel infamia la
re/ infamior: z apparētor inuenit. ¶ Albedo licet color
placeat/ ipsoz nō lēdit mirabiliter atqz grauāt/ sicut vlti
bedo ppter claritatem et lucē incompōsitā vltum seu vlti
spiritū dīpēgere. z actū vidēdi mirabiliter ipedire. Sic v
lut/ spūdo: z albedo mādam pspicitatis nō pāct immū
bus/ imo nocet. Quēto eni oculo affectus placeat/ immū
creet z delectet/ solet in ipm dīsoluere/ z vltum dīlectiōis
dīgregare/ z p mudi delectabilia dīpēgere/ z rōti mēte in
ciem offuscare. Stultū est ergo talē albedinē aspicerē/ tal
mundi pspicitatē mētales oculos eleuare. Pponit vlti
He erigas oculos tuos ad opes. ¶ Landoz est illa pō
albedinis q est in illo pmo z pcpuo gradu: q sine lesione et
corruptione sensus/ potest sensui subiacere. Sicut eni dicit
tur in libro de sensu z sensato/ coloris in sua extremitate
deri nō possunt. Sēus eni noster/ cuius virt? est in medio
colorē in sua extremitate videre nō potest: z ideo cōdo p
prie dicit illa albedo q ab extremo recedēs/ vlti cōspici
tur: et in qua sensus organū delectat. Significat ergo per
test cando puritatem cōsistētiē/ virtutēqz innocētiē/ p
tie hūane. illā dico/ ad quā potest sensus/ vlti pōna p
gere: qz scilz oculos z intuitū altior solet nō ledere/ sed
re/ z ipsos mirabiliter recreare. Nō eni loquor de beatitudine
puritatis in suo extremo z sumo/ qualis fuit beatitudo
z in Lūisto. Talis eni albedo castitatis seu puritatis
potest humano sensui videri/ nec hūana indagare pspicitatē
sicut admittit canit ecclia dīcēs: Sācta z immaculata vir
ginitas/ qb? te laudib? effera nescio: qz quē celi capere nō
poterāt/ tuo gremio cōstulisti. Et ideo de illa puritate et
illa candida castitate ad quā potest hūana virt? pōna
nūs sensus attingere/ vlti Sap. vii. Lādoz est lūcis cōspici
speculū sine macula. z c. ¶ Color flauus/ color pallidus
differit nū p maiorē z minorē intētionem. Sicut eni intērior
ab albedine i nigredinē declinat. Accidit eni intērior
timore vel sollicitudinē interiori labore vel frigore exte
ri/ sanguis z calor ad interiora repētur/ z sic suppositus
poris flaua vel pallida reperit/ sicut patet in timorosis z
amorosis. timore eni cor cōstrictiōe ledit/ z amore vlti
bitū aperit/ z spiritū vacuat. Natura eni caloz et sangu
nem ad supplendū vltūqz defectū ad cor mittit/ z sic gene
ris supficiem flauā vel pallidā derelinquit. Et sic gene
ter loquēdo/ pallor defectū virtutis solet innuere/ z ad
fāguis pauperē designare. Per talē pallorē peccatū quo
sum moraliter loquēdo/ statū z conditionē peccati
hō ab albedine innocētie recedit/ z ad morē eterne obli
ritatem et nigredinē accedit: iuxta illud Apoca. vi. Nū
equus pallidus/ et q sedebat sup eū nomē illi mors. Nū
enī sūt q istū pallorē pcti z istū male ueritatis lūce
ciūt/ z pcurāt: vidēz timor male desiccio z affligē. Ita
enī q caloz charitatis tollit/ z q sanguine vltine qz rep
tūt/ z q pallorē tristitie z desperatiōis/ et talis pallor signū
inhonestē ueritatis inducūt. Et talis pallor signū
ulti. xij. vbi dicit q lapides pariet/ qui erāt pallorē
tubebātur. In quo notat q nos q lapides sanctuarij p
mus esse/ si p virtutū mortificationē fuerim? pallid? z

De Rubedine. Fo. CCCVI.

nalitate ⁊ luxuria rubicundꝫ apud deſe leproſi ⁊ corrupti ſi-
dicamur de deſe deſe deſe deſe deſe deſe deſe deſe deſe deſe
que ad littera facit hoſem pallere ⁊ p certo amor dei ⁊ ti-
moſi ſupplere tale pallorē ſolē incidere ⁊ hominē ad abſti-
nentiā ⁊ penitentiā incitare. Et ſic de perſona abſtinentie
pallor dicit ſi in pſal. Poſteriora doſi etus in pallore auri.
Pallor enim dicit aureus ⁊ ſcilicet nullus eſt ita precioſ-
us color in penitentiis ſicut pallor.

Capitulum. iij. de rubeo colore.

[illegible]

rostra et vngues habet crocea: qđ accidit ex abudantia fumi cholericis: que natura p̄cipit ad extrema. Sic hęc aures p̄de/ scilicet raptiores/ officiales/ advocati/ et ballivi/ qđ p̄re ceteris p̄de/ cholericis/ et crudelis/ habet hodie et rostra et vngues. Et verba et opera crocea. Aurea. eloquentia et honestas: qđ hęc hodie talia dicta et facta aurea et solentia reputant: ex hoc qđ qđ dicitur vñ agis/ talia facta aurentate insunt/ et p̄udente operatur: qđ rāme totū facta sum? cholericus. Imale et fallax in tentio: qđ de corde talia generat. Quid dic qđ isti sunt p̄dicatores: qđ p̄dicant a diabolo p̄torales: quoz scs et ceteri et opera debet esse aurea et honesta. Colores minus qđ fit de terra rubra, idē est qđ vermicularis: color scilicet igneus quo vñnt scilicet p̄tores et p̄torales. Est ergo vermicular? mina seu vena terre rubre ignei et splēdētis coloris/ qđ in rubri maris littorib? inuenit? quo p̄mo a terre scilicet lapida depurat/ tandem inter lapides subtilissime cōmollit/ et cū claro cui dispēperat/ et sic p̄tor/ et scriptor/ visib? depurat. Scriptores em̄ inde lapides suos illuminat/ et p̄cipia capitulorū et versū inde ornat/ senectas? nūm exinde dissigunt/ diuulsi atqđ signat. Iste autē color cocci? dicitur: a quadā herba sic dicta: cū qua aliquid accit. dicit etia vermicular? p̄ eo qđ cū cuiusdā vermiculari sanguine solebat accit: sicut in purpura sanguis cōchylis pro acuminē soler pont. Nā are rubū significat mariā: qđ interpretat mare/ et que p̄ charitate existit rubrocolora. Quena hui? maris seu minii significat? h. huius? realiter viscerū virginis fuit yena. Iste em̄ ab olī cōfagio terre. Ab olī rictio humane nature fuit liber et expedit?. Inter lapides. In duritia passiois fuit tritus/ et cum glareā cui. In spūs indeoz dispēperatus: et sic in color ruberū p̄ effusione sanguinis cōmutat. Is. lxxiij. Mare ergo rubū est vestimētū tuum? Iste ergo dicit? est cocceus/ p̄p̄ herbā cocclinee et ignee coloris: quia fuit exaratus. Fuit etia dicitur vermicular? p̄ excellētiā delectus humilitatis: cui fuit exaratus? iuxta illud p̄al. qđ autē sit verius et nō homo. Igitur talia minia. memoria sanguinis et passiois h. huius? debem? libā cōscie tie nre distinguere/ et inde capitales lras condit. scilicet intellectū/ memoriā/ et volūtate pigere/ et totū mētis paginā adornare/ necnon corporis parietes p̄ exteriorē cōnseruationē cū diligētia picturare. Sap. viij. In iens rubrica/ et rubicundus facies facit colorē. Et est? beatus vir est color optimus/ dū tamē cocco charitatis et nūmculo humilitatis sit mixt. Et color punicus et purpureus quasi idē sunt/ expropt? purpureus magis appropinquat ad rubredinē: punicus vero ad nigredinē. Est autē purpureus color quasi rofens: et acul cum sanguine cochulari. Sunt enim in mari ostree seu cochule admodū parue/ qđ in extremitatib? p̄ficē. qđā emittit guttas sanguines/ que recollecte sericū tringunt/ oēsque colores rubros acut. Et isto ergo sanguine pān? purpure? tingit/ in quo regū gloria declarat/ vt dicit glo. super cantica c. vij. Per purpureū autē colorē potest intelligi patētie virtus/ qđ recte dicitur rosea/ pro eo qđ more rose quāto plus ferit/ magis fragrat. Ista est etia vestis regia. de qua scs rex noster h. huius? in passioe fuit indutus/ in quētiū summa parietis ibidē fuit armat. In quo etia signū vestimētū debet purpureū ad litterā est vestit? Joā. xij. Exist? Iesus potans spīca coronā/ et purpureū vestimētū. Tali etia veste/ scs patietis? debet indui illū qđ volūt spūaliter esse reges. qđ discrete volūt regere semetipsos. Cant. vij. Come tunc sicut purpura regis. Sed pro certo ad istā acueudi et p̄ficiendi multū p̄ficat sanguis cochulari et ostrearū. sanguis et passio h. huius? martyriū et fātorio: qui scs i mari amaritudinis rixetur? et gladij tricarit et icli fuerit/ et sanguines lachrymas de suis corpib? effuderit. Tale ergo sanguinē. h. huius? et martyriū passioes debem? recolligere/ et in nris corpib? reseruare. Purpura em̄ nre patētie exinde acuit/ et ex tali cōsideratiōe ad sustinēdi p. huius? anim? exorat/ et sic dicit de nobis illud p̄rouer. xij. Visus et purpura indumentum eius. Capitulum. lxx. de viriditate.

Viriditas est color medius inter rubē & nigrū. &
 L'alos est non valēs materiā ex toto adurere/ &
 nigredinē inducere/ materiā indigenā reliquit/ &
 et viroz introduct: sicut pater in foisse & recen-
 tibus fructibus: qui ratioe crudū & indigestū humo-
 ris virides inueniuntur: ideo viriditas cruditate materiæ

[illegible]

per signa ⁊ colectiones varias se declarat. Et sic per
rem potest quatuor tribulationi designari: maxie illa quae
cure. La. pallio iussit inueniri: ⁊ sic apene. sed quia
quoda lenitate petat: ⁊ sic hoc. La. pallio iussit inueniri
luos. ⁊ eo calis q. uidei sub signis iussit. ⁊ pallio iussit
legis ipsam fecerit. La. pallio sub fictis acubantibus q. uidei
dure. Et ideo La. pallio. La. pallio iussit inueniri q. uidei
pacti nre. Et sic: luore eius inani sunt. Et ideo
que. uenetus. ⁊ blausus. sunt colores me diu inter
nigru. Sicut autē ad celeste colore pinet: eius et ligna
et hyacinthus et similes. Significat q. uidei colectiones
fieri: quia nos debemus colorari uel pingi: quia debemus
lectes virtutes in nostris moribus inueniri: tura illi
pia. Et ideo. La. pallio iussit inueniri. Et sic. La. pallio
pia libro de laudibus ⁊ libro de arboribus.

Capitulum. v. de nigredine.

Nigredo seu color niger est puerio ab initio
p[er] quo figuratur maritudo est puerio dicitur
in corpore humido. et est nigredo sp[irit]us vitæ
aggre[ss]io garrula et rep[er]cussiva. et cunctis n[on] excipit
confortat iustia. Significat ergo nigredo m[er]ito
tionem. que albedine prosperitatis priuat. vltim[um] adu[er]sum
n[on] co[n]sistat et aggregat. et t[em]p[or]e ne dispergat ad m[er]ito
et stabili. rep[er]cit et refrenat. Et sicut est et tribulatio
excedat. s[en]sum et discretio[n]e adit et vltim[um] m[er]ito adit
nigredo r[ati]onalit[er] et cunctis dicitur iustia. xxiij. et cunctis
dabit intellectus. Et per nigredine[m] inflexio deiectione
militantis. vel obsecratione p[er]nitent[er] iustia. qui iusticia
p[er]nitentia. de quo sp[irit]us in canticis dicit. Alga in iusticia
mola fide h[er]emita. Sicut enim nigredine et obsecratione
dicitur calor in materia humida. frigus vero in siccitate
militatorem quod albor introductu calor et feruor dilectionis
quidam frigus et albor et tribulatio[n]is. Et. Baruch. v. Alga
fuerunt facies eorum de fumo q[uod] in domo fuit. Et Nigredo sp[irit]us
t[em]p[or]e albedinis et claritatis. quia n[on] caliditas n[on] significat
introductu. et est nigredo color vltim[us] obsecratio. et vltim[us]
et aggregatio. q[uod] n[on] excedit vltima debiti. n[on] excedit
fallit ablatu. sicut p[ar]ti et incarceratione q[uod] obsecratio
nigredine diturna aliquoties vltim[um] p[er]nitent[er] iustia
in. vltim[us] ignis est mortis. maxie et fide et caritate
diti. Sic n[on] nigredo p[er] et obsecratio igno[n]tia n[on] m[er]ito
et co[n]solationis fulcrosis. quia f[er]e n[on] introductu caliditatis
cupiscit et male inflammatio[n]is. n[on] vero frigus introductu
n[on] albedine et claritate diuine gratie p[er] vltim[um] debiti
n[on] obnubilat et obuiat. qui em[er]git in nigra obsecratio p[er]
certis p[er]t[er]t m[er]ito vere discretio[n]e et necessario
Et albus enim color morte infirmale significat. et vltim[us] adu[er]sum
p[er]m[er]it p[er]dicit et designat. Pauli. Defectio in ciuitate n[on] m[er]ito
et facies om[n]i quia nigredo olle. Albo et certo si excedit vltim[um]
et obsecratio tribulationis. que p[ro] certo si excedit vltim[um]
vltim[um] m[er]ito obnubilat et co[n]fundit. et faciem co[n]solationis
deturpat. inficit et corripit. Themo. liij. Denegata est
facies coru[m] p[er] carbonem. et non sunt agniti in plateis.

¶ apitulum. vj. de pictura.

Dictura non fit line coloribus variis
sunt autē varia & diuersa pigmenta
vntur: ficut sunt finopis rubra multum
biis purpurat: alia colorē habet rubellū
te variū & diuersum: ficut etiā praesū
lis, sicut ponti frizis, mina violacea, atramentū nigru
senicū seu autpimentū, crocū, et alia filia. Sed de
obus fupsedo: p eo vel q modice fun vtilit. vel
sunt in tracra, de purpura et fil supra. et de rubredine
dictuz est: et enā aliis multis locis de aricino seu de
pigmento: supra tria lapidib: de minio supra de aramento et de
et sic de alijs. hīc foli dicā de cinobio: dicitur et de
Cinobius qd dicitur gressu cinababio: dicitur et de
re sanguine draconis & lephabīs rubefia et
fini dūcē qd dūm draco & lephas colligitur: vrop
te vel mortuo: ex effusione sui sanguis terra rubet &
fuit, sitq pigmentum coloris rubet: quicquid de terra
cons sanguine punctat: et quicquid terra sit puncta
crobus est virilis et extinde partes coloratur. Sic et
quodā elephantes & dracones. i. mundi potentes

Lib. XIII. De Odoribus. Fo. CCCVII.

Gaudere cum gaudentibus / flere cum flentibus.

Capitulum. vii. de odoribus.

Dolores de odoribus est dicendum. Est enim odor fumosus vapor a rei substantia resoluens mediante aere ad cerebrum delatus: quia olfactus organum immutat ipsumque febim quod aromaticus vel fetidus fuerit: transmutat aut delectat. **M**atius igitur requiruntur ad perceptionem odoris: scilicet calor resoluens, finis de substantia euaporans: aer deferens: et nervus vel cerebrum delati summi percipiens: de quo iudicij faciens. **A**d hoc potest multum significare famia: quod scilicet de substantia .i. de vita et de motibz hominis dissolvitur et mediante aere .i. vicina circumstante ad nares alioquin de se. **O**lfactusque .i. discretio bonorum si odor bone fame fuerit: delectat: si non contristat: turba illud .i. dicitur .xxvij. Angustie et variis odoribz delectat cor. **I**gitur ad odorem bone fame quatuor: requirunt: scilicet calor: charitatis: quod hominem inflamat: vapor: virtutis qui extert: perhalere: aer bone vicinie que odorem fame ad alios porrexit: nervus cordis altior: ubi dispositus: qui odorem istum receperit: et de eo discrete iudicat. **A**d naturam enim istos odores fame percipit: et sine istis odor verus .i. sana odorifera non habet. **L**an. i. **H**ardus mea dedit odorem inaurantis. **¶** Ad hoc quod odor sine bono fuerit: sine malus: extert: sentiat: necesse est quod substantia sit subtilis: quod scilicet de substantia grossa frigida et paccata, sicut sunt lapides et metalla: non potest fumus euaporare: nec aliqd quod ipsi manifestet substantiam: exhalare. **P**er substantiam subtili intelligit plonas sufficientes et notabiles: quod substantia quoque grossam intelligit plonas ruficas atque viles. **D**ico igitur quod virtutes veru est quod odore fame seu fetore infamie tunc summe eminet et apparet: quod de substantia subtili .i. de persona nobilitate et soleni emanat ad alios atque respiciet. de substantia enim grossa .i. de plonis vilius et ruficis non euaporat odor: vel fetor .i. fama vel infamia: quia illi de virtutibz vel de vitiis talia vel communiter non curat: quorum status et conditio apud homines minime reputatur. **¶** Ad odorem aere subtili et puro facilius recipit: sed a ceteris dispargitur: in aere vero grossio difficilius recipit: peruramem diutius retinetur. **S**ic vere fit de aere puro et impuro. **I**de de nobilibus et de ruficis / vel de clericis et de laicis. **T**ales enim puri scilicet clerici: nobiles et subriles: facilius recipiunt odorem bonorum documentorum: veritatem enim quod diutius ipsum servant: impuri vero .i. rudes et laici: cito tardius credant vel obediunt: et licet cum difficultate odorem paradisi per devotionem recipiant: postquam illi susceperint: diutius ipsum servant: et in suscepiis virtutibus habilius perseverant. **C**onstat enim quod hodie rustici magis quod nobiles: et laici magis quod clerici solent in bono perseverare: et difficilius possunt odorem ipsam illi intelligere: sapere vel habere. **M**ate. l. xviij. Permissit gustum eius i. eorum odor: et quod est immutat. **¶** Ad hoc quod in scientiis illi qui sunt magis puri et subtilis intellegit: facilius recipit et intelligit que sciunt: veritatem de eorum memoria facilius elabit et augetur: eorum vero illi qui aere: intellectus habet impuri et grossum: solent scientias tardius recipere: et difficilius tinere: veritatem cum retinuerint: solent diutius observare: et memorie fortius commendare. **A**d quod etiam facit exemplum de ferro et ligno. **F**errum enim diutius igitur: et diutius ignem servat: lignum vero igitur facilius: sed neminem calorem perdit velocitus. **¶** Ad odorem percipiendum quod quilibet quod sensus olfactus sit bene dispositus et ordinatus. **A**d si nervus odorabilis sit male coplerationat: vel casu alii solens: vel corruptis humoribus opilatus: tunc vel oino reverit: vel oino corruptis iudicij odorem: et in de est quod elscholici corrupti in quibus mala copleratio dñatur: solent odoriferis contristari: et in fetidis delectari. **A**ndreas etiam dicit: si veru istis scilicet solent alii quoties nihil sentirent: de odoribz vel de fetoribus non iudicare. **L**eprosi ite et cathartici: quorum olfactus plenus est corruptis humoribus: parum autem sentit. **I**ter odores debite non discernunt. **A**lexia sic loquendo spiritualiter: quia p certo nullo olfactu. **I**gnis sensus potest bene de odore vel fetore .i. de virtutibus et vitiis: et de gloria para dissimul et pena inferni: seu etiam de fama et infamia alioquin iudicare: nulli fuerit ibi dispositus: et a vitiis alienus. **¶** Quod enim olfactus (imaginariis nostris non iudicat)

隆隆隆隆

Lib. XIII. De Sapore. Fo. CCCVIII.

順順順順順

Lib. XIII. De Dulcedine et sapore vinctuoso.

Dulcedo est sapor qui ex calozetepore in grossa substantia generatur. Est igitur dulcedo pre alis saporibus nature facta et amica/depeditur in corpore reparatur/virtutum est spirituum debiliu confortatur/omniu meborum precipue nutritiva/vocis clarificatur/et omnia appetitiva/lenit/analum gutturis et pectoris aperitur/et oim immoderatium vici et gutturis absterfus/cathartus et humoris superflui dissolvitur/et omnium organoium vitalis spiritus ad debitam consistentiam reductus. Est beuiter/dulces facit potes ad multa folit proficere/et ad medicinam iuuare/et ad intrinseca valere. Per dulcedinem que est amica gustui/pot sunt intelligi illa que placent menti vel intellectui. Et sic dico qd i bono significato dulcedo potest significare virtutem clementie et benignitatis/et maxime illam quam habet superiores et prelati/et qd certo ista est toti nature. Et toti collegio subditio/et cõsona et amica/et bonorum innumerabiliu effectura/et qd certo nihil est amabilius collegio subditorum/et dulcedo benignitatis et clementie magisfortis. Per istam enim depedit bona spualia restaurant/et corda debili et enervia confortant/et per istam oia bona et vtilia nutritur/et vnde dulcio et plus prelatum dicit illud Eccl. xxxij. Et cõfractum fuerat alligabo/qd infirmu erat cõsoladus/qd pingue et forte custodi et pacem. Istia est etiã que voces alioiu clarificat/inquirit folit eos ad orationem et gratiarum actionem provocare. appetentes lenit/inquirit folit tribulatos et deploratos confortare. Et analis pectoris et gutturis aperit/inquirit cõsona et oia alioz facit p cõfessionem recitare/inmuditatis vitioz tollere/et totã morale consistentiã in alijs reformare/et qd certo vt cõmuniter plus pñt et ad correctionem subditio/et ad reformationem maloz dulcoris qd rigos/vlt plus benignitas qd severitas/plus cõsolatio qd oburgatio. Unde de prelati et subditis dicit Jobel. xij. Isti labant montes dulcedine et colles fluunt lac et mel. Et ista possunt dici de dulcedie gratie et vite diuine/que causa est oim predictioz/tauta libis palat. Dulcis et rectus dñs/ptpter hoc legem dabit oibz delinquentibus in via. Et qd de dulcedo significat inuauitate glorie parafic/que amica et cõsona est nature humane/et qd ista est que tñt reparat/clarificat et delectat. Ideo i psal. dicitur. Et magna multitudo dulcedinis tue dñe quã abscondisti timoribz tuis. Et. Quis res dulces p se et principaliter cõsueuerit proficere/ solent tamen quãdõs accidentaliter nocere et officere. Dulcia enim sunt naturaliter inflatiua/et grossitie sue substantia vacuitas/et impletiva/et meatu opulenta/cholere reube generantia/et putredinis inductia/calculi in vesica et in renibz gignitua. Talia vitia videtur esse generaliter bona mundi/et qd certo dulcedo midane prosperitatis licet quãtu est de se sit vtilis/accidentaliter tamen scilz ppter abulum damnoia est et inutilis/et qd certo talis dulcedo fit abudens/et inflatiua supbie inducere/meatus ois p verecundiam cõfessum obstruere/et vacuitate cordis malis affectibz replere/cholera tradidie facere/et putredine luxurie procreare/et calculi obfustatiõis et malitie in vesica cõsuetie generare. Est beuiter/ vit est dare alioz vltu qd nõ a piperitate reru generez/quãdo ipsa qd abutit et qd seipm p reparaã et prudentia minime moderat. Ideo de tali dulcedine dicit Isid. Job. xxi. vbi de quodã fluio dicit qd vltis flui garetis coepit/et possi se oem hoiem trahit. Et dicit oia de dulcedine carnalium deliciaru/et quibz dicit Eccl. xliij. Idomiñi fonticario ois panis dulcio. Et scilz talis dulcedo facit oia mala pñctia. Et est potius dici de dulcedine verbo/ru/et de adulatõe et verbalis deceptione/que qñs est causa oim predictioz/ sicut de mala muliere dicit Prover. viij. qd verba sua dulcia facit. Et Accet dulcedo de se sit bona/ta men quã sub dulcedine latent aliquotiens venenosa/ideo sunt cuncta dulcia periculosa. Illi enim qd voluit alios intoxicare/ solent veneno alioz dulcedine inficere. Natura est que dulcia diligit/ipsa auidet ad se trahit/et sic dum haurit dulcia venenim immixti pariter secum ducit/ qd scilz ipsam sub dulcedine permittit et occidit/ideo fit. Psal. Natura in similibz herbis et floribus venenã posuit/et auiditate nostrã timore periculi potest aliquatit cobhere. Sic vere in cõmuniter oia que hic in hoc mudo inueniunt/virtus pñctis

b<sup>us sunt suspecta. vt cōmuniter em illi qui volūt decipere
solēt venenū infirmitas fuit sub aliqua dulcedine palliā
pater de diabolo qui venenū perit mortales vel venenū
ne infernalis hominū nō presentat quon tpsum fuit ali
delectatōis dulcedine inuoluit. Pater etia de mudo et
mūdāna fortuna. q̄ quādo vult venenū tribulatiōis infir
dere. semp solūt dulcedine prosperitatū precentiū ali
bere. vt homo ad futuras aduersitates nō possit attē
re. p/respōnētiū dulcedine immiscere. Pater etia de carnal
de carnalibus et luxuriōis et etia adulatōis et p/oduc
bus. qui dū verbo dulcedine offēdit. semp ad venenū
ceptiōis intendit. Simplex em est natura volūtatis
tales dulcedines diligit. ipsas libet admittere et recipere
sic dū nō aduertit. periculū incurrat. Etia. v. Q̄ qui vult
tibi malū. nō dicit. sed. dicit. dā. et. in. amantem.</sup>

Nutritio faporibus saluberrima ducit / et causa
est calido et humido / substantia subtili / et
liter ergo vincta alioq. inuenitur vitia / et
bent enim dolorem exterioris mitigare / et
tate in lenire / appetitum a dissoluere / et famem
maturare / magis enim solē dissoluere q. coferre / et
nitum putredine generare / quia calor debilis / humi
multa solē putredinis causa esse. Talis vinctio / si
cile benignitatis / et verbum in predicatoris / qui seips
desperatū mitigat per consolationē / aperit / et m
latum lenit per ipse promissionē / / appetitū p
soluit per contritionē / famem vitiō / et educte per
coffessionē. Et c. hic omnia de vinctio spirituali / et
uine gratie / quia scilicet vinctio sunt ignis nutritus / et
inflammatus / sic ille vinctio calorem et ignem vinctio len
nutritum et accendunt / quia procul dubio vinctio len
et mitigat consolando / dissoluit et maturat / et hinc
peccata / corruptionem inspirando / et emissionē famē p
cui procurat / ipsum per coffessionē educat / et vinctio
a cibaria solē appetitum debilitare / et fastidium gene
superatam enim / et resoluunt in fumū accendere / et repl
stomachi vbi est sedes appetitus / et sic fastidium gene
rant / et minuant appetitū. Ita cū vinctio replēt vit
rum cibum impedit / quia scilicet sua viciolitas replēt vit
a cibaria / ita q. cibi necesse non possunt remanere nec ve
coquit / ideo indigesti consequenter emittit. Item pars solē
proficere / et nutrit. cito enim replēt vinctus / et ideo pars de
assumit / et propter sublimitatem illud q. assumit / et cito
consumit. Item ignem / et calorem solent inflammare / ideo
carnes prohibetur in febre acuta / quia timetur vinctio
intermitti. Item posos splenis et hepatis solent opilari
nam propter suam caliditatem cito a natura attrahunt / et
propter suam actualem grossitiam posos opilare solent.
Item dolorem capitis solent procreare. cito enim replēt
in fumū / quia furium tendens ledit animalē spiritū
neutrum / magis solent vinctio cibaria nocere q. p
u / propter bonū est a talibus abstinere. Et cibaria vinctio
suū optime significare delicias corporales / vel etiam
peritatem seu substantiam temporalē q. proci dubio
q. et spiritualiter nocet / et sanitare gratie destruit
urbant / et primo quidem quia appetitū bonū / et humi
sunt tollere / et ipsos fastidii excitare / et hoc q. humi
placenterii / et resoluunt et hinc solent cibaria / et bon
olitas imbere / et sic peccatos solent bona cibaria / et
dualia approper. p. et. Hinc etiam abominata est a
22 pro certo istud est generale / q. illi spualia et temporalia imp
fastidii / qui vinctio fastidie carnalium et temporalia imp
dunt. Et ideo bene sequit q. talia cibaria digestionē
edunt / q. pro certo villos affectionē taliter inueniunt / et
am verborū deo non retinent nec per considerationē / et reme
unt / sed cruda / et indigesta fluere patermittit. Item v. cibaria
et incoquere de ipsis aliquid scilicet nobis. Item illa bona parit
non habetis in vobis manes. Item illa bona parit
ut nutrit / q. cōstat ea cito deficere vel perire / et calid
non reficere nec replere. Item illa dicunt ignem / et calid
flāmare / quia pro certo delicia et diuicie inferunt
tristitiam / et febrem luxurie introducunt. et delicia carnales non
constantibus simul scilicet carnes / et delicia carnales non

Lib. XIII. De Balsedine. Fo. CCCIX.

debet concedere forte ipsos pringat per mala desideria in-
flamari. p. sal. Inflamabit in circuitu inimicos eius. Item
ista solent poros cordis et ois per oblatione opilare/do-
lorem capitis. i. remorsum conscientie inducere et morbos
duerlos vtiqz in aia generare. Natura enim. i. volutas du
dulcedine prosperitatis diligit et attrahit / poros cordis et
ois ne homo confiteri valeat / per oblatione opilat atqz
claudit: et sic finaliter conscientie caput ledit. Et breuiter ta-
les victuositates. i. tales delicie vel prosperitates aie no p-
ficiunt / sed poros ipam inficiunt et occidunt / et morte eter-
nam finaliter introducunt. Hec est. xliij. Pro vnguentis va-
rijs stercore impleuit caput. Vide de pinguedine supra in
loco suo.

Capitulum. xliij. de Balsedine.

Balsedo seu salis sapor fit ex caliditate seu sic-
citate in substantia mediori. Balsedo ei ex adu-
sione et siccitate substantie gignitur: ex quibz
acredo sequitur et creatur. Licet igitur salia sine
aliquamulū acritate et aspera quo ad gustū / sunt tñ
sana et vtilia quo ad effectū: quia scz balsedo est mūdifica-
tia / et ppter acredinem q̄ intestina ad expulsiōē stimu-
lat: est secū a corpore expulsiua. Itē ista est substantie dure
remolliua et dissolutiua / et tandē per maiorem hūiditatis
consumptionē desiccatur et induratur: sicut patet in car-
nibus p̄tmo ppter falsedine dissoluitur et mollescit / et
etandē per consumptionē hūmidarū partium indura-
tur. Item falsedo est rei cōseruatiua / et ois corruptionis et
putredinis cōsumptiua: et sic est per consequens hūmoris
intercurantē ductiua: et scabiei et serpiginis ablatiua: est
etiam hydropsis repelliua: et morbus canis rabidi cura-
tia: venenositatē cuiuslibet extractiua: si. i. cito post mor-
sum vultus in aqua salia et marina lauetur / vt venenū ex-
trahatur et cōsumatur. Per falsedinem possum intellige-
re acredine contritionis interioris: vel etiam morbus cor-
rectionis seu tribulationis exterioris: quia p̄ocul dubio li-
cet ista falsedo nō sit gustul. i. appetitui delectabilis: est tñ
aie salubris atqz vtilis: qz p̄ certo falsedo / acredo seu aspe-
ritas contritionis: correctionis seu tribulationis habet dissol-
uere per cōpunctionem: mollire per compassionem / muni-
ficare per cōsolationem: siccare et cōsumere per satisfactio-
nem: et mentis substantiam indurare p̄ p̄uenerantē stabili-
tatem: et sic p̄ certo omnē scabielem male conuerfatio-
nis soler aspergere: et hydropsim. i. inflatūram supbie de-
pūmē remorsum rabidi canis. i. tentationem diaboli re-
mouere: quia p̄ certo vultus tentationis tollit / quando
aqua salia. i. acris contritio correctio vel tribulatio adhibe-
tur: vt sic de vilitate huius falsedis dicatur illud p. sal.
Tēperamentū fructifera in salugine. Et Caro multum salia ad
tēperamentū reducit: quādo in aqua multa salia ponitur
et ibidem aliquo tpe temperatur. Balsedo enim aque / carnis
falsedine ratione similitudinis attrahit: et sic carnē a sua sal-
tate liberat: et eā ad dulcedine disponit. Chariissimi mo-
dula multiplex est tribulatio: scz temporalis et eterna: ideo
peul dubio si caro nostra. i. vita nostra fragilis et carnalis /
tribulationū et desolationū falsedine sit repleta / ad ipam to-
lerandā et temperandā summe proficit falsedine aque. i.
re et cogitare: quia p̄ certo falsedo desolationis tempora-
lis tollitur: et in mūdo nihil asperum reputatur: quādo sal
sedo satura: scz pena et tribulatio mortis / inferni et iudicii
meditatur. Vel dic q̄ falsedo aque significat acredine pas-
sionis: huius q̄ p̄ certo si consideratur / tunc ois falsedo
temporalis miserie temperatur: quia sicut dicit Gregorius:
paucā sunt q̄ toleram / si cogitamus q̄ p nobis sustinuit
Christus. Vel dic q̄ falsedo aque significat acredinem
cōpunctionis lachrymose: q̄ p̄ certo a carnali cō-
suetudine falsedine peccati tollit / et eam ad sanitatē grē
retrahit et reducit. reliqz vide. de sale supra li. de lapidibz.

Capitulum. xliij. de Sapore amaro.

Sapor amarus fit ex caliditate et siccitate in ter-
tio gradu. Habet enim multum igneitatē: et ideo
multū solet lingue substantiā penetrare / et gustū
ledere vel grauare: verū tamen licet oia amara
sint gustul desolabilia / sunt tamen quādoqz proficua et vti-

lia: quia scz amara sunt cholere purgatiua / appetitus exci-
tatiua. libalcorum et vermium in corpore interfectiua / pa-
ralysis et arctetice curatiua / scabiei delicatissima / meatū
corporis apertiua et exoplatiua / calculi dissolutiua / ma-
trici conforatiua / et mēstruorum prouocatiua. Et breni-
ter / magis solent amara q̄ dulcia ad medicinam pficere /
et contra infirmitatū discrimina plus valere. Per talem
amaritudinem seu per res amaras potest intelligi amari-
tudo contritionis / correctionis vel tribulationis: qz p̄ cer-
to tales amaritudines vel tolerate vel cōsiderate licet gu-
stum appetitus nostri tristificare soleāt / aiam tamen sanā
liberāt atqz iuuant: quia p̄ certo si talis amaritudo in p̄-
senti tempore sentiat / dulcedo perpetua finaliter reposita.
Iudith. v. Fontes amari obdulcati sunt. Per talē enim a-
maritudinē cholera fracidie purgatur / appetitus celestium
excitatur / vermes remorsus conscientie necantur / paralysis et
arctetice pigritie curatur / meatū cordis et ois p̄ cōfessionē
aperitur / et opilationes oblationis tolluntur / calculi / mē-
talīs duritie molliuntur / matris cōscientie cōfortantur / et mē-
strua luxurie purgantur / et scabies exterioris in munditie et
inhonestie apparentie expurgat. Et breuiter / magis profici-
t est contritionis / correctionis / tribulationis vel futurorum
considerationis amaritudo / q̄ mundane prosperitatis dul-
cedo: quia sicut dicitur p. iouer. xliij. Quod nouit ama-
ritudinē aie sue / in gaudio eius nō miscbitur extraneus.
Amara q̄ nimis excedunt / gustū vltra debitū exaspe-
rant atqz ledunt / spiritualia grauāt / et aspera faciunt / vo-
cem rauificant et confundunt. Sic vere excessiua corre-
ctio et tribulatio per impatientiam et desperationem solet
animā ledere et asperitatē tristitie inducere / et vocem leti-
tie confundere: et sublatiōis letitiā irruicare. Ideo bene
dicit Eccl. xxi. Non est sensus vbi est amaritudo. Vel per
amaritudinē intelligo inuidiā / que gustū voluntatis puer-
tit / et vocem per detractiōē exasperat et confundit. Ideo
illī Symoni mago dixit Petrus: Alce. viij. In felle enim
amaritudinis et obligatione iniquitatis video te esse. Vel
per amaritudinem intelligo mortem: que p̄ certo non est
delectabilis ad gustandū / sed magis aspera ad sentiendū
et vocis asperatiua ad fletum et tristitiā insignendū. Ideo
bene dicit Eccl. xli. Mors q̄ amara est mēoria tua. Vel
dic q̄ amaritudo significat miserā infernā: quia nihil pōt
amarior cogitari / nec gustui volūtatē delectabilis inue-
niri: quia scz ista est que omnē mundi dulcedine destruit / et
gustū appetitus ita amarat et pervertit / q̄ nihil dulce in-
uenit atqz sentit. Unde de aia dānata dicitur. i. Omnes
porte eius destruxit / et ipsa repleta amaritudine.

Capitulum. xliij. de Sapore acuto.

Sapor acutus multū habet de ignea caliditate: et
ideo suo acumine sensum habet pūgere et pe-
netrare / partē a parte diuidere et segregare / sub-
stantiā in quam agit / corrodere et molestare ap-
petitum stimulare et excitare. Talis acuties p̄ e
significare acutiem cōtritionis: que p̄ certo cor per cōpū-
ctionem pūgit / partem a parte. i. peccatum a peccato per
discussione diuidit / appetitū bonorum eternorum et spiri-
tualium inducit / et per carnis macerationē hoīem stimulat
et corrodit. Vel ista possunt dici de acutē vbi dei: de qua
Isa. lvi. Posuit os meum dñs quasi gladium acutū. Vel
dic de correptione aspera et acuta / vel etiā de tribulatione:
que facit oia supradicta. psal. Sagitte potentis acute cum
carbonibz desolatoris. Vel dic q̄ sapor iste acutiem pene
infernalis significat: q̄ scz pūgit et penetrat / et animā a deo
diuidit et separat / ipsamqz per perpetuū remorsum corrodit
et stimulat. Vel pōt dici de peccato: q̄ scz sicet aiam a deo
diuidit / et eam per remorsum corrodit / stimulat atqz pūgit.
Unde prouer. v. Nouissima eius amara velut absynthiū /
et acuta velut gladiū biceps. Vel dic q̄ talis acuties signi-
ficat acuta et pūgitua verba detractiua: que scz aliorum
famam pungunt et lacerāt / et hoīes per discordias scindunt
et separant / et oīs hoīes rodunt et lacerāt. ps. Lingua corū
gladius acutus. Sapor acetosus venit post acutū / et fit
iste sapor ex frigidiūte cōstringente / et subtili substantia ape-
riente et subintrante: et sic res acetose / et subtilis cōtritijs con-
stant / contrarie operantur: qz scz ex frigidiūte et siccitate

Lib. XIII.

[illegible]

Capitulum.xv.de Pontico sapore.

Intus fapor: fit et frigidus et siccus: fin fapor: fapor fapor habet propriū. quia cōsumit cum fapore delectante magis delectat: et cum sapore cōstruente cōiūct: magis tristat: cuius efficit illud: quia rōne pontice siccitatis magis cōstringit: et sic illud cui admixtus eff: ita cito trāstine non potest mitti: et sic magis inuoluit et perleuare fapōr: huiusmodi facit: et ita vel maioris tristitia vel maioris delectationis inducit: et inde est quod agrestia quod pontifici habet fapōr: in famentis apponit: quia fapōrem spectera acutus et custodit talis fapor: per tale pontificem potest intelligi deliberratio: quia per certo hoc habet propriū: quod vbiq̃s addatur facit illud magis vitile vel inutile: quia in vitiosa et vitiosa tunc magis delectant et valent: quod quanto pontificat delecteratio habent. amara etiā. opera vitiosa et mala tunc temporis magis amara et vitiosa sunt: quādo in ipis agendis pontificas. i. deliberratio et intentio finis adiunt: quia breuitur et intentione et delectatione sunt omnia opera deteriora vel etiā meliora. Ita em̃ supradicta facit opera non inualiter supercrecere et in suis qualitatibz abūdere: fura illud dicit. xij. lib. abent abūtur et abūdiat. Et videtur quod intentio vel deliberratio sit illa calat. Interim quia facit bonas valde bonas et malas similiter valde de malis: sicut dicitur libere. xliij. et Alas pontice / sicut sunt fructus imaturi / sumpte ante pantiū / solent fringere: post pantiū vero laxare: quod scz si vter sit vacuus / fringitur: et opilatis mearibus coarctatur: ita venter fit opilatus cibis / inferius cōpūmitur: et quasi cōpūlus ad exitum relaxatur. Tales res pontice sunt mundi bonas: quod cito sunt immatura et insipida gustui fane voluntatis. Ita em̃ solent p̃ficere vel nocere sibi et venter mētis interloris bonis plenus fuerit gratia vel letum: bona em̃i terra: nam sub homine letum et gratia et virtutibus vacuo affimatur et acquiritur: tunc solent ispm per cupiditate fringere et per auaritia coarctare: si vero ventri. i. volūtati bonis p̃sumam et gra p̃sumant plenam inuenient: tunc solent esse per elemosinas relaxare et per largiarias ad pauperes vacuare: quod breuitur illud eff verū quod inuidi bona mala nocent bonis vero et eis bene videntibus multo valent. Sic ut eff dicit Seneca lib. de paup̃tate: Non est in rebus virtus / sed in aīo. Acc pontice fua grossitie splenē opilat / calculi generant / vomiti sedant / guttur eaperit / dētes percutiunt et acerbat. Sic vere facit mundi bonas: quod cito ista splenē conscientie non cōfessant / p̃positum faciūt opilari / vomiti cōfessionis faciente sedari et retardari / calculi duritie et obstinationis faciūt in artino generari / gut-

De Liqueoribus.

tur deuotiōis faciliū exasperari/et dentes masticatiue
liberatiue discretiōis faciliū exacerbari/ cōtribuari. *liberatiue*
xxij. *Quid* comedere uia acerba/ obstupecent dentes/ et
C De styptico sapore/ qui octauus est in ordine/ quales
est cocaina/ et forba/ et similes fruct/ nihil pono hic/ quia
subaltematur sapor pontico/ de quo actū est/ quia etiā co
statiūis qui nō ponit nisi octo sapes/ pontici et styptici
ponit vnum saporem.

Capitulum. xxi. de Sapore insipido.

Sed infipidus. i. sine sapore. siue dicat puer
uic/ eoq̃ careat. om̃i sapore. sicut aqua. vel pot
tius/ eoq̃ fapori. eius ita/ qd̃ remissus/ non p̃
sensu indicare ad/ qd̃ pertinet. **S**aporific
bus et similibus. semp̃ habet fieri in substantia frigida et
fluida. Ideo talia naturaliter pari habent generare. immo
dicam delectatione solent facere. p̃phlegma nutrit. immo
tollere. et passionis frigida procreare. Sic vere potest dici
de rebus temporalibus et mudantibus. que s̃z infipidi possunt
dici. eoq̃ sano appetitu et perfecto coeli pari debet fapori
re vel sapore. s̃z ita cum pari sunt aia nutritia. / pari debet
tastus. sed potius p̃phlegmatis carnalis immunditie sunt
generatua. s̃z ita. apponit̃ verbi deli subtilia. et frigida
passioni. s̃z ita induritione et pigritie productua. et ita
s̃z ita ex certa et extracta de proprietatibus fapori nut
clant ad p̃sensu. et ita biugamus fere extrahamus aliquod
de proprietatibus liquoru. in qua s̃z ita sunt applicabiles
ad proprietates conditionum et moxum.

Lapiculum, xvii, de Liquoribus.

Liquor est liquidus humor de platis et
humis seu etiam de aliis corporibus digestis
nem generatur: et nature vel artis violentia re-
ctius eliquatur: sicut est lac et vina de soubus
oleum et vinum de arboribus: mel de soubus
siccior a de fructibus: cerussa de gravis ficis: et cerifica-
toris agrestibus. ¶ Liqueores ergo scilicet sunt varios quia
sunt varios contrahunt sapores et odores: nisi liquores
in quibus dicitur calidum cum humido/ sunt pulcherrimi in
quibus calidum cum sicco/ sunt acutiores: illi in quibus dicitur
frigidum cum sicco/ sunt acetosiores: illi in quibus dicitur
frigidum cum humido/ sunt stypticiores. sicut patet in pituitate
quia dicitur istud est verum quod scdm qualitatē predominat
in liquoribus diversitas fit sapori. Sic vere scdm quod
tates. i. virtutes in liquoribus. Illi hominibus dicitur scdm
hoc in illis sapores et conditiones varie generant: et de
per se calos charitatis et humoris lachryme compunctionis
dulcedine cōtemplanationis acutius calor vero infundit letitiam
sua paupertatis voluntarie efficitur letitiam dicitur laetitia
gladitas vero diuini timoris et siccitas penalis la bona pae-
nem acetosum. i. tristitia meditationis et cōdolorationis
et inducere. Frigiditas autem tribulationis et humilitatis
cōpassionis et flebilis miseratio sic stypticitas. i. refrenatio
nem virtutis solet cauere. Et pōne si vis melius in quacumque
place placet. ¶ Liqueores de quibus arboribus generantur
scilicet solum arboribus beneficio educuntur: sicut est
salsamini et terebinthina. Auidā autem per subuersionem
de quozidā lignozū extremitatibus distillare coguntur: vt
olophophina/ pip liquida/ oleū iuniperi: vt est vinum et
arborū per expessionem colliguntur: vt est ignis pollea decu-
Auidā de succis herbarū expelluntur/ et ignis pollea decu-
vultu/ vt est albus. Auidam in florū superficie et venarū
fit gignitur: vt est mel et māmā. Auidā autem in venarū
inueniuntur: vt est aqua salicida/ nitro/a et aluminosa
nilia: qd de terre abditis hauriunt. Per istas diuersitas
quozū possunt intelligi diversitates lachrymarū. qd sunt
arij liquoris inueniuntur: sic vire spirituales lachryme a
de suis mentibus eliquantur. Et prime quidē sunt per co-
lares. i. per diuine gratie inspirationē. Alie sunt per co-
passionē ignis. i. p presentē tribulationē et afflictionē. Alie
de fructibus arborū. i. de lachryma pendente in arbori-
bus p passioē cōpassionē. Alie sunt per expessionē
succis herbarū. i. de dictis sacraz/ scripturaz/ p expessionē
inde compunctionē. Alie inueniuntur in florū. i. in flori-
bus superficie/ per flos flebilis et amare vite imitacionē.

Alie inueniuntur in uentis terre. i. in memoria mortis et in
ferni. et etia in uena cōfessionis nostre per ipsarū ingem res
cordationem et examinationē. Constat em̄ q in oibus istis
locis rebus et negocijs potest inueniri materia lachrymarū
et liquoris fletus et lachrymarū spūaliter haariendi. Et
ideo mūdus iste uallis lachrymarū dicitur eo q ipsi iustis
lachrymādi materia ibi dē multiplex inuenitur. Et breuiter
ter liquor lachrymarū bonarū aut prouenit a supiorū inspi
ratione et a solis Lūis gratie attractione aut a mūdane
miserie combustionē et pro incolatus prolongatiōe aut ex
Lūis in cruce pendēdis compassione et superne miserie
cōsideratione aut etia ex scripturarum lectione et inuesti
gatione sicut pater Apoc. x. ubi liber comestus fecit ama
ricari uentrē aut ex sanctorū imitatione aut ex mortis et in
ferni necis cordis et peccatorū nostrorū meditatiōe. ex istis
em̄ causis omnibz iustis lachrymarū et in hoc mūdo spūa
liter desolatur. que quidē la chryme liquores pectosi dicitur
tur ex quibz sanctitate aie medicatur. ps. Fuerūt mihi la
chryme mee panes die ac nocte. et alibi. Lachrymis me
stratum meum rigabo. Et incipiamus igitur dicere de
liquoribus in speciali. et primo dicendum est de melle.

Capitulum. xlvij. de Melle.

¶ Em̄ in yfido. li. xx. dicitur a melle grece / que
sunt apes latine / eo scz q mel ex apum solertia
mitro nature artificio cōponat. quod tamen pri
mitus ex roze celesti in florū et foliorū superficie
distillatur. et exinde ab apibz recolligit et parat.
Et ideo virgilius vocat mel / celeste donū dicens sic. Pro
tibus aerei mellis celestia dona. Unde etiam scōz ipm̄ in
Arabia et India mella inueniuntur ad modum salis in ar
boribus depēdentia / ibi celesti munere preparata. Quod
etia in anno isto mellelino. cccxi. i. Auinione gallie Har
bonēis ciuitate. in magna quantitate cecidit. et super folia
et ramos arborū more gūmi descēdit. sicut alibi recolo me
dixisse. Tale mel spiritūaliter loquendo / potest significa
re diuinā gratiā. quam scilz deus ex suo celesti dono nobis
suo concedere. et super flores et folia arborū. i. super flori
das cōficientias iustorum. multibz illiter distillare. ad cuius
sonitum cōponem solent apes. i. sancti et angeli suis interces
sibus adiuuare. quia scilz dato q mel diuine gratie ce
lesti munere propinetur. sic tamen fit q apum. i. sanctorū et
angelorum intercessio ibi dē mirabiliter operetur. Uel dic
q mel significat Lūis. quē nobis celestis gratia milit
apis tamē. beata uirgo ipm̄ gēsum. ad humanitatem suo
ministerium mirabiliter procreauit. et in aluere propis cor
poris ipm̄ recipit. et facillime sine uiri copula collocauit.
et ideo ipse est qui dicit Ioan. vi. Ego sum panis uiuus. q
de celo descēdit. Quis om̄e mel generaliter debeat esse
dulce. istud tamē deficit in Sardinie regione. ubi q abun
dar herba q dicit absynthiū / ideo apes que ut cōmuniter
de ipsius floribus nutritur / faciunt in illis partibus mel
auarū. sicut dicit yfido. li. xx. Istud potest applicari cōtra
illos qui male sunt nutriti et informati. quia pro certo dato
q alique apes. i. alique persone de sui cōditiōe et natura
et qm̄ est ex suis naturalibus. uel ex suorum. ppagatione
parentū. habeant et debeat facere mella dulcia. Lopa bona
uella et honesta contingit tamen in regione Sardinie. i. in
hoc mūdo q rōne nutrimenti et documēti ipsi faciūt mella
amara. i. opera inuicilia atqz mala. Flā quia herbe absyn
thiales. i. homines mali in isto mundo abundant. et isti de
et impingunt. iniquitū scz eorū malis moribus se confor
mant. ideo necesse est q uirtutum dulcedinem perdant. et
de hereticis potest dici. quia scilz illi qui ipoz amaris flo
ribus. i. ipsorum corruptis doctrinis et operibz nutriti sunt.
et ea illis derelinqunt. Constat em̄ q heretici et schismatici
corruptione doctrine sue ab alijs pūntis hereticis acce
perunt. et sic totum mundum melle amare et corrupte do
ctrinē hereticę replerunt. quod bene figuratur Apoca.
vi. ubi dicitur q stella magna ardens sicut facula. cecidit
de celo. et nomen stelle absynthium. et cecidit in aquas. et
amare face sunt. et mortui sunt multi homines ex aquis.

Quia pro certo quādo stella. i. ille qui uidetur splendere p
doctrinā et cōuersationē. cadit de celo ecclesie per hereticā
corruptionē. tunc aque scripture per ipsam amarificantur p
corruptam interpretationē. et sic moriuntur potantes. i. au
dientes. per male credulitatis obstinationē. ut sic diabolus
dicat de talibz illud Isiere. ix. Libabo populū istū absyn
thio. et porum dabo eis aquā felleis. Et scdm̄ yfido. ibi dē
Salienus aiebat mel esse noctuū inueniē. et pueris. et illis
qui nimia caliditate abundāt. senibus uero et frigore senili
confectis dicebat mel cum uino ueteri bibitum cōuenire.
et eorum passionibus subuenire. Mel etia licet in multis
possit proficere. solet tamen quādoqz decipere et nocere. qz
scilicet uenefici solent ueneniū sub mellis dulcedine absco
dere. et sic per mel solent comedens decipere uel fraudare.
Mel etia nouū et non bene despumatum fm̄ ysaac in die
tis. inflat. rugitum generat. malos humores procreat. sple
nis et hepatis meatus opilat. cholera inflamat. febrem
excitat. et colicos et illacos ualde grauāt. Tale mel pōt
significare dulcedinem mūdane pperitatis. quia p certo
dato q ista senibus. i. uiris maturis et prudētibz et ea uir
scientibus proficit. iuuenes tamē. i. minus discretos et p
mala desideria feruidos. et cupiditatū caloribus inflama
tos. non adiuuat. immo grauāt. Constat em̄ q pperitatis
dulcedo in sapientibus non proficit. sed eos potius decipit
et occidit. Prouer. j. Prosperitas stultorū pdet eos. Uene
fici em̄. i. demones / ueneniū peccati sub tali dulcedine fa
stus offerunt. et dū huiusmodi mellis dulcedine appetūt
uenenis uirtutū q non precauent. se occidunt. quia procul
dubio mel mundane prosperitatis solet inducere inflatio
nem superbie. rugitū iactantie. humores corruptos luxurie
inflammationē et febrem quartie / colicam et rōsionē inu
die. et opilationem obstinationis et malitie. Et ideo breuiter
bene uidetur loqui de tali melle scriptura Prouer. x. v.
ubi dicitur q comedere mel multū. non est bonum. Et ista
bene apparet. qz illi qui sunt deteriores. sunt hodie melle
pperitatis pleniores. quod figuratū fuit in leone quē occi
derat Sanson. in cuius ore mel copiosum inuenit. qz scilz illi q
sunt hodie crudeles et leonini. et a Sansone. i. a Lūis occi
si spūaliter et reprobati. melle tpalis opulente pte ceteris. sūt
repleti. Uel dic q tale mel significat scias seculares. q ma
gis nocent aie q ualeant. nisi forte fenes. i. prudēter eis uir
tes existant. Yfide em̄ inflat decipit et sic sicut supra. i. ad
Loy. viij. Scitētia inflat et. Uel dic q mel significat dulce
dinem a dulationis. sub qua quādoqz latet uenenum pro
ditionis. que scilz anime est noctua. Et ideo sicut scriptum
est Lēu. ij. in sacrificio dei mel nullotens ponebatur. in
quo adulationis fallacia i os diuino opere dānabatur. q si
cut dicitur Prouer. v. Fauus distillans labia meretricis.
et nitidius oleo guttur eius. nouissima uero illius amara
uelut absynthiū. Et nota si uis quomodo adulatoz dicitur
meretrix. que non querit nisi propisū lucrū. Mel multas
habet laudabiles proprietates. nā q de diuersis florū sub
stantijs cōponitur. satis uersimile est q uarijs uirtutibus
predoratur. Est igitur mel maxime dulcedinis cōtentiuū.
aliquale m̄ acuminis effectiuū. intestinorum pūgitium.
fecium et grossorum humorum incliniū et expulsiuum. uul
nerum mundificatiuum. mēbriorum debilitum confortatiuum.
omnis amaritudinis tēperatiuum. fluxus humorū interce
ptiuum. et poxoz latitudinis pstrictiuum. nature bene in
sistite custoditiuum. et nihilominus. ut dictū est. mel est no
ctiuorū humorum relaxatiuum. cōtrarias enim habet quali
tates. ideo cōtrarias habet uirtutes. fm̄ q inuenit mate
rie ptrarias diuersitates. sicut dicit ysaac in diet. ubi agit
de mellis cōditiōibus et naturis. Yfide oia possunt appli
cari et dici de melle sacre sciētie et scripture. q scilz de diuer
sis apū floribus. i. de diuersis doctorū et prophetarū auctori
tatibus est cōposita. et ideo nō mirum si cōtra infirmitates
diuersorum uitiōz sit uilis atqz sana. Cōtrarias em̄ uidet
habere efficacias et uirtutes. ut sic diuersorum hoim sanet
spūitales infirmitates. et ideo ista nunc dulcis. nūc acuta
et pungitiua dicitur. eo q per promissiones et cōsolationes
dulcescat. et per cōminationes feriat atqz pungat. Agit di
co q ista hz dulcedinē scz consolando. ueniam promittē
do. et ad celestia inuitando. Item ista habet puncturam et

Lib. XIII. De Cera.

acutis: scy pcta arguendo / r penas piales r ppetuas comi-
nando. Iaco. ij. Ex eode fonte pcedit dulcis r amara aqua.
Ista ergo incidit hyozes vltos per contritione / expellit eos
per confessione / mundificat mente per lachrymarum ablu-
tione / restituit perditas virtutes per plena satisfactione /
debiles et infirmos confortat per excitatione / amaritudinē
tribulationum temperat per consolatione / fluxus humo-
rum carnalitate intercipit per continentie inunctione / poros
appetuum contrahit per cordium et sensuum refrenationem /
naturā sanā custodit per virtutum cōseruationem /
noxios humores / i. malas affectiōes eijcit per diuini timo-
ris inuisionē. Ad hec enim oia valet mel diuine scientie
et scripture et spiritualis eruditionis et doctrine. Et idco
David in psal. congaudendo dicebat q mandata dei sunt
desiderabilia super aurum r lapidē preciosum multum /
et dulciora super mel et fauū. Et dicit q mel pōt signifi-
care bonum prelatū / dulce simul et acutū / miserē pariter
et feruētū: q scilicet iste ad omnia pcedit / pfit / et tā ver-
bis q exēplis alijs beneficit. Et dicit q mel est ipse Lh: i.
flus r c. sicut supra. Et dicit q mel est gloria eterna: cuius
dulcedo omnem amaritudinē superat et temperat / r omnes
languores anime eijcit et sanat. Ecclesia. xliij. Spiritus
meus super mel dulcis / r hereditas mea super mel r fauū.
7 **C** Fauus dicitur cera dū adhuc est cū melle: qui fm vltis.
dicitur a fouēdo / eo q mel foueat / item q rōne mellis val-
de est lambentibus sapotiosus. Significat igitur predica-
tore vel crīa verbū etius in quo dulcedo doctrine labitur:
quādo tamen placet r patietur audire: iuxta illud L. antl.
lij. Fauus distillans labia tua: mel et lac sub lingua tua.
Sed tam de melle q de fauoride supra de apibus in mul-
tis. Sicut inuenies in tabula annotatum. **C** Scdm vltis.
8 apes ligunt superflua fauorū suozū: et dicitur q si hoc non
facerent / corrumperentur / r aranea exinde generaretur: ipse
vero apes postea morerent. Lauent igit / vt ait idem / viol-
licite custodiūt fauos suos / ne talis aranea inualeat. Dia
alia que ponit hic magister de fauis / posita sunt supra de
apib / in locis suis. Sic vere si nos simus bone apes. i. viri
iusti / necesse est q cū oīa solertia caueamus ne in fauis. i.
in bonis operibus nris aranea. i. aliquid vitii / r ipote inanis
gloria vel aliud oīatur: propter qd ipse fauus boni operis
corrumperetur / et mors culpe sequat. Fit em q in bonis opib
nris inanis gloria facilliter gignitur / nisi superfluitas eozū
tollatur / et omnis vanitas caueatur. Nam vt dicit Grego-
rius: Valde cauendū est vitii quod ex victicia nascitur vi-
tiorū / scilz vana gloria / q nascitur ex virtutibus. Et dicit q
faui significant dicta scripturaz: vbi pro certo aranea. i. in-
tellectus hereticus facilliter se immiscet / nisi homo desup
sedeat studendo r meditando r intelligendo: quia alias si
aranea. i. heretic / intellectus subotri p mittit / totus fauus
scripture corripit / et mors culpe r pene male creditib re
seruatur. Ilij. Regū. liij. Ados in oīa vir dei. **C** De diuer-
7 sis potibus qui sunt r cōditiur ex melle / tractat hic magi-
ster: sicut est multum / medo / clareū / pigmētū / sed ipa mo-
ralizare inutile reputat: excepto de oxymelle / de q posui
8 que sequitur. **C** Oxymel est potus seu sꝑupus laxatiuus
et dissolutiuus: qui pro eo oxymel dicitur / quia ex aceto et
melle cōponitur. Acetū em primo cū herbis et radicibus
diueticis diu bullitur r coquitur / r tandem addito melle
defecato iterū per decoctionem ad spissitudinē deducitur /
r cū albumine oui cū aceto distemperato et cum oxymelle
mixto tota ipsius oxymellis substantia depuratur: albumē
em oēs immunditias extrahit: et tandē pigmētarius cum
penna ipsas extrahit: r sic oxymel ad medicinas custodit
et durat / r cōpactas materias cum ipso digerit r dissoluit.
Talis medicina videt esse bonus prelat / qz p certo in cō-
positiōe ipso debet cōcurrere acetū r mel. i. correctio r com-
passio: qz sic aceto acris correctiōis debet mordicare r pu-
nire proteruos / melle vero dulcis cōpassiōis r cōsolatiōis
debet confortare r delinire deuotos. Iste igitur debet deco-
qui per contritionem / debet purgari per confessionē / et de-
bet aliozum vltibus referuari p patientiam r durationem.
Capitulum. xix. de Cera.

ix. c. l. facilliter vltiatur et corripitur / nisi inde cū diligētia
separetur. **C** Ut em vult mel in sua puritate seruari / debet
ipsum a cere substantia segregare. Per mel potest intelligi
dulcedo intellectus moralis et spūalis: per cerā vero melle
ligitur ruditas intellectus literalis r hystorialis. Admā p
certo apes. i. sancti / mel spūalis doctrine / cerā rudis / i.
teralis apparentie abscōderūt / et ipm ibi mirabiliter con-
fecerunt. Quēritamen mel doctrine nō proficit neq valet
qdiu cerā. i. literalis ruditas ipm tenet. Cera igitur li-
ralis apparentie subtrahatur / vt mel spūalis intelligē-
tiam purum et nitidum habeat: iuxta illud p. rouer. xvj. **C** Sicut
rubiginē de argento: et egrediet vas purissimū. Et dicit q
cera significat feces inanis glorie / vel spem lucri tempore
iste et terrene substantie in quibus scilz mel. i. sacre doctrine
veritas aliquoteno est admixta: qz scilz multi sunt qui mel
doctrine et predicationis nō habent nisi cū cerā. i. e. cū
inanis glorie vel temporalis vtilitate: r ab ipis nūp per
dicatur aut dicitur / quin cū cerā. i. cum spe lucri vel inanis
glorie misceatur. **C** Sa. i. **C** Inuū tuū mixtum est aqua: argu-
tum verum / em in foris. Tale igitur mel. i. talis doctrina
spūaliter corripitur / r qstūm ad vtilitatem anime destruit
nisi a cere. i. ab inanis glorie r auaritie fecibus separetur.
Et dicit q cera significat malā societate: qz pro certo mel. i.
bonos corripit et maculat / nisi exinde quis sollicitus se
trahat atq tollat. **C** Ieri. xvj. Separauit a tabernaculo
hominum impiorū. **C** Ieri. xv. Si separaueris bonū a
vili / quali os meū eris. Et dicit q cera significat / nisi
lia: qz sic mel. i. dulcedinē deuotiōis solēt corripere / nisi
sciat alterū ab altero / spūalia a temporalib segregare. **C** Sa.
ga vt supra. **C** Cera licet dicitur fieri melle / habet tamen
hoc propriū q em p vult supernari. cū em alia liquo-
ribus fuerit mixta / et in aqua feruida liquefacta / immiscetur
let fundū petere / sed se sursum ad suplicem eleuat. Item
cera facilliter est liquefactibilis: r scdm formā sigillū que ipsa
ponitur / in diuersas figuras cōuertibilis: vel si peruenire
calefacto / ex toto fluxibilis r defectibilis. **C** Igitur illud est
verum q cere magis proficit frigus q calor: quia frigus cerā
loze dissoluit et perdit / in frigore vero coagulat / r cer-
uatur. Per cerā potest intelligi ipi peccator: q quia lites
et sterquilinū alioz / et quia respectu mellis. i. respice boni
nozum parum habet efficacitē vel virtutis / semp lites superet
per superbiam se erigere / et in gradu et statu alijs superet
erigit / r que mentē eius eleuat et extollit. **C** Job. x. **C** Ut
in supbia erigatur. **C** Liquefactus est per mala desideria
nūq vult fundū humilitatis petere / sed magis superet
vanitatis. **C** Igitur talis per calorem cōcupiscentie et per
uorem prosperitatis et opulentie facilliter dissoluitur / r
mentis mollitiem totaliter enervat / et tunc in diuersas
tionum formas cōuertitur / scdm q diuersis cōpactat / r
diuersis tentationū generibus informatur / et scdm q ad
ueria sigilla. **C** Ad diuersos malos hoīes per imitationē in
plicat. **C** psal. Factū est cor meū tanq cera liquefactū in
dio ventris mei. **C** Talibus ergo ceris liquefactib / r
bilibus et in peccata cōuertibilibus magis pfit frigus
adueritatis q calor / pspertatis: quia solet eos per
tiones dissoluere / frigus vero adueritatis solet eos per
morem coagulare r colligere / et a vltioz fluxibus cōp-
bere. **C** psal. Coagulatum est sicut lac cor eorum. **C** Et dicit q
cera est vir iustus: qui naturaliter sursum tēdit per celestis
affectiōis: facilliter igne sancti spūs liquefit / per celestis
nem et dilectionem: et cito mollescit per clementiā r
passionem: et in diuersas bonas virtutū formas sanctam
bonā cōuersionē et cōuersionem: r per aliozum sanctorū
imitationē / et per sigillōū. i. per hominē bene formatū
formationē. **C** Roma. viij. Conformes imaginis filij
C Cera qsto nouior r recetior / tanto albiior / odoratiore
et purior / et tanto ad suscipiendos diuersas formas in
aptior / et in forma suscepta durabilior / et tanto etiam in
dicinis est vtilior: sicut patet de cera virginea. **C** Tale ergo
cera ad corporis medicamentū / ad luminis nutrimentū /
scripture documentū / et ad pannorū linoz / lenitamentū
necnon ad sigillōz formulas / et ad secretorū tamentū
r velamentū. Ista possunt applicari ad statum iusticie

Lib. XIII.

De Lacte.

[illegible]

uere et expellere per confessionē/ opilationē duri cocti-
 oblationem nientis aperire per plenā ad deum quie-
 nem/ carnes etiā. ¶ virtutū substatiam reparare et augmen-
 tare per motū vegetationē et pulchritudinem coarctati-
 nis causare per honestos operū compositionē et ordinati-
 nem. Et ideo de aiabius que tali lacte imbue fuerint a-
 lore/ dicitur *Sancti. xvij. ipse sunt sicut columbe/ q̄ sunt in*
ruos aquarū/ que lacte sunt lore/ et residēt super flosces per
 plenissimā. Ad id quod lac significat dulcedinem pietatis
 que sc̄s per decipias habet partes/ inquirat q̄s homo
 feretur libi/ amico/ et intimo/ que sc̄s cooperatur ad omnia
 supradicta/ quia fm *Plin. ad 2. mo. libi. 1. p̄etas ad ḡa*
ualet. ¶ Lac non lolet composproficere/ nisi mundatū sit/
et sic purgatū/ et nisi tepus fuerit oportū/ nisi lacte
compos non mūdato sumitur/ facilius i humores coarctat
quos tuncit conuertit/ et in humores cholericos reducit
et in phlegma putridū cōmutatur/ solet etiā dolorem infla-
tis causare/ calorem febrile infāmare/ et acetoſitatem in
macho generare. Lac igitur comedere non p̄uenit/ nisi
si corpus vacuū et letum/ et a malis humonibus liberū
atq; mundum/ fm 3. iac in dietis. p̄ et lac potest intelligi
potus scientie et prosperitatis secularis/ quo sc̄s lacit
ad diabolo peccatoris. Hec. li. q̄ loctabo com. et p̄uē
in solitudinem. ¶ Quia pro certo tale lac non est viliū/ nisi
sonis que sunt vitis vacue et iume/ et ab omni coarctati-
depurate. Nam si ille qui tale lac bibit/ coarctat
humonibus sit rep̄let/ tunc non p̄fici/ immo nocet/ p̄-
rat em phlegma putridū luxurie/ fumos cholericos foper-
rat em phlegma febrilem auriarie/ dolorem trillit et iudici-
et deuter illud est verum q̄ lac/ p̄sperat et infirmatū/ et
mundane valde solet malis esse nociū/ et infirmatū/ et
multos criminū inductū/ et sic loquitur Apollonia/ q̄
dicta ad Hebe. v. q̄ omnis qui lactis est particeps/ exp̄-
est meronū iustitū. Et id cō generaliter q̄ lac p̄dicatū
et doctrine non est bandū nisi letum. ¶ Amis feru-
et et auidis ad recipiendū ferientib et partib/ non
falsitidib/ et indignis/ quia sc̄s illud solet p̄ferre/ p̄-
uocib/ nocere vero dertioſib/ falsitidib/ atq; vane. Pro
uer. xxiij. Anima saturata calcabit fauē. Et ideo bene
2. ab̄. xv. non est bonū fumer pane illud/ et mittre
canib/ ¶ Alium lac est ita bonū et temperatū/ q̄
mineū/ natura em lactis variatur fm naturam cop̄-
et nutritur. et q̄ natura humana est cop̄ et p̄-
et temperatior/ nutritur etiā cū substatie substantia. Talis
ideo tale lac est naturaliter efficacie melioris. Talis
na significat virginē gloriosā/ de qua sc̄s scriptū est
xxxj. Femina circūdabit vtrum. p̄ et lac vero intelligi
mentis sue mie dulcissime/ quo certo non est dare ali-
quod lac. Talisq̄ miōz ita dulcem/ sicut est bulmū/ q̄
mine benedicte/ quod vtrūq; facit hūmanū cū em glori-
vis fulcipit/ et quasitas quā in pascuo cū em glori-
sum cū angelis recipit et recipit. Ideo ipsa est q̄ dicitur
Eccl. xxiij. Sp̄s meus super mō dulcis. ¶ Lac com-
p̄ti vel p̄ti debet sumptū/ varias generat pascias/ et
rime in pueris qui de eo nutritur. Sic vere cūcta co-
p̄ta heretica et dānata/ vel etiā adulato vel eloquenti-
cea/ et mala intentione infecta solet potatos/ audientes
fuos p̄ errores corripere/ et in ipsius multos viros/ modos
diuersimodo generare. ¶ ad Loin. v. Corripit bonos/ ab-
res colloca p̄aua. ¶ Lac est liquor dulcis/ abstinē
ad nutritiōē q̄ ap̄ellim/ Sic vere ḡlia cū lac/ abstinē
dulcōe suauitatis/ cādoe claritatis/ vltio cernitū/ lac
nubilitate p̄petue volupatis. Job. iij. Colles sunt lac
et mel. ¶ Alique sunt lactis species q̄ plus debet
in romacho coagulans/ sicut est lac caprinū/ et sic coagula-
et allopi infirmatē inducit. Si vere q̄q; sit et lacte
mulebrie ybū audiri in coaguli malis/ et sufficit de lac-
de quo rāde vnta plurima generant/ et Sufficit de lac-
in genere. vide lupia de mamilla/ de puero/ de lacte/ et
allis filiis/ trullis. ¶ Asine p̄gnates cōtinū lacte/ et
pullū in p̄mo biduo quo natū sit. xxi. 3. fūd et lac
trullē letale est/ sicut dicitur q̄ libi. li. xxi. 3. fūd et lac
dicitur et trēdere/ et candore et pulchritudine generare. Et
p̄ dēla capiti neruū calidius alinas et loco oſe/

Lib. XIII. De Butyro. Fo. CCCXII.

ducebat/et se in lacte earū quotidiē balneabat: vt dicit idē
ibidem. Alīne possunt significare tuenes predicatorēs: q̄
fēz continuo q̄ sunt p̄gnēs. I. continuo q̄ aliqd de sciētia
cōcepisse se credūt/ statim lactescere. I. predicare volūt: lac
tamē. I. doctrina talitū est inutilis: quā propter pulli. I. audī
tores aliquādo per p̄ctm pereūt. nō id bibunt: inquit/ fēz
tales quē in suis p̄dicationib⁹ fama vera dicitur: inquit/
num cūm extēdere. I. auditoib⁹ placere querūt. I. stud
et ergo lac de quo dicit ad Hebrēos. v. q̄ ois qui lactis est
et particeps/ expers est sermonis iustitie. Vel dic q̄ lac asina
rum sunt verba carnalia/ vel etiam delitice carnales/ q̄ pul
los. I. simplices sunt periculose rē. Exponē. ¶ Quedam
sunt alia que longo tēpore lacte pullos/ sicut equa/ alia
que statim post fēz menses arēt eos/ sicut alia: quia fēz
ista grauiū dicit in lactando: fm p̄li. ibidem. c. xl. Sic de
inter parentes. I. inter p̄claros quidā sunt puri e boni: q̄ fēz
longo tēpore volūt pullos. I. subditos rēpōraret et sp̄sali
ter lactare/ et lacte doctrine et elemosine enutrire. Alij nō
sunt mali et impij: qui de lactatione subditos nō curant/
sed ipsos despicunt atq̄ fugant: et lact doctrine et tempo
ralis subfiste ipsi denegāt atq̄ verat. Luce. xliij. Alia
que non lactant enutrit. Capitulum. xij. de Buzzo.

Capitulum. xxj. de Butyro.

lactis lactantur. Capitulum. xxi. de Butyro.
Butyrum est flos lactis: qui scz dum lac bullierit/
et post aliquantū refrigerari fuerit/ in superficie
per modum cutisulae dote recolligitur/ et in vase
mādo repositum/ atqz tritum/ z salitū/ ad cibum
et medicinā seruaf. Et igitur butyrū vinctuosa
lactis substantia/ naturaliter calida et humida/ hūane co
plexiōi vicina/ corporis humectatiua/ apostemaū remol
litiua/ pectoris mūdicatiua/ venenis p̄tratiua/ mōstru
re veni et intestinoz mitigatiua/ nervoū contractōz rela
tiua/ sicut p̄ oia dicit Galicā in dietis. Scōz etiā Butyrū
butyrū in lacte resolutū/ in magna q̄titate bibitūz/ hoc q̄
lactis vinctuositate poros habet opilare et claudere: et sic ve
nitur ad eos per se transire. Venenū etiā habet ad se
detrahē esse mīa saluatoris: quā scz de lacte hie gr̄e recipiūt/
et butyrum mīam eū dū quādo cū bullitione charitatis
saria extrahūt/ et sal dīscernētis adiungūt/ ad oia neces
saria hūanitas z sentim⁹: quā pro certo ista folia corpus
mentis humectare p̄ deuotiōē/ apostema sup̄bie molli
ficare per hūilem subiectionē/ pectus et ad mūdicare per
confessione/ nervos cōtractos. I. virtutē perditū relaxare ad
bonā opationē: et sic mōstrū intestinoz. I. remōstrū cōcō
entē tollere per oimodam satisfactiōē/ et venenis vitiōz
obulare per vinctū ositatis. I. per hie gratie repletione:
q̄ pcul dubio si quis venenū p̄cti moralis per tentationē
hauerit/ z in se p̄ mala cōpācentiā receperit/ statim debet
ad butyrū diuine mīe per orationē recurrere/ ismōz per
seruē contritiōis resoluerē/ et cum lacte. I. cum conside
ratiōe lactis diuine sciētie recipē: et sic p̄ certo p̄cti et vie
affectionē claudēz/ ita q̄ venenū tentationū ad cor z con
fessionē nullaten⁹ deferet. Ad clē dī butyrū significat cha
ritatē/ vel etiā pietatē: quā qui inuēz fuerit/ venenū tenta
tiōis vitabit/ et vitiōz infirmitates curabit. Et s̄a. vii. Bu
tyrum z mel comeder/ v̄t sc̄at rōnē hūanē et salutē et gloriā

Capitulum. xxiij. de Laseo.

Capitulum. xxiij. de Laleo.
 Aleus est quali fer lactis. et effloro: em materia
 lactis: illa fcs pars q ftrigida est et fca: in cafci
 covertit: qui fm Alido. a carendo: fm lbug. vero
 a cadendo cafens nupciatur: p eo fcs q tandu
 premittur / quous fcs fero f bnditate careat: et p
 eo q dum premittit facilius inter manus collabit et cadit.
 fit ergo cafens de flutibili lactis fubftantia: que pre virtu
 te caloris coagulat: rade in cafella feu in fomula preffa
 inter manus induratur: et fic in cafella transformatur: q fcs
 qto recentior: tanto melior: qto antiquior: f ficior: tanto
 coftat em ad fanitate corporis iuventur. Talis cafens est hō
 compoſe: et fic de lacte. i. de fanguine lacteo opingitur in
 fib. pcul nublo a carendo z a cadendo dicit: eo fcs q virtu
 tibus careat: cu fit naturaliter filius fite: et eo q per morte
 pteffus: a vita cadere compellat. Job. x. Sicut cafum me

coagulaſt: pelle et carnisbus veſtiſti me. **I**ſte igitur qđ dicit
recentior eſt et iunior rādiu eſt vt cōiter ſanctior: qđo meli-
or: qđ hodie ad hoc delapsa eſt hūana natura, qđ q̄to homo
amplius antiquat, tanto in viuis iudicat, et deterior in oī-
bus inuenit. Ideo dicit **Berni** in meſ. **L**ur inquit ratio de-
ſiderio appetit? vitā iſtā: in qua qđo plus viuim, tātō p̄-
peccamus. ¶ **C**aſeus nimis antiqu? ad comedendū non
eſt congruus: fed nocuus: difficiliter em digerit, et opila-
tiones inducere cōpōratur. Recens vero et lacti vicinus
melior eſt: et maxie ſi fuerit ſine ſale. **S**alido em qđ ex-
cedit in caſeo, ſiccitatē ipſi? augmentat, et ſic comedenē: vt
predictū eſt: magis grauat. **L**ū ergo oīs caſeus malus ſit/
fm **I**ſaac antiqu? ſit deterior eſt qđ recens: et ſalū pericu-
loſ? qđ dulcis. **A**d hoc ergo ſolum caſe? p̄ficiat: quia ſum-
p? poſt p̄andū, ſuo pondere cibum premit: et ad locū di-
geſtionis deſcendere ipſum cogit. **S**icere dato qđ oīs caſeus
(qui a cadendo dicit? vt vitruſ eſt). **L**ois peccator: malus
ſit, illi tamē qui ſunt in etate et iuſtis antiquat? ſunt vt cōi-
ter magis mali. **I**llī etiā qui min? ſunt ſalū. **I**llī qui min? p̄e-
ſumit ſe habere de ſale ſapientē: ſunt vt cōi-ter meliores qđ
illi qui ſe reputat doctiores: qđ gñaliter inter malos min? ſus
mali ſunt recentes: qđ veteres: iuuenes qđ ſenes: et illi qđ ſe
reputant iſcienter: qđ illi qui ſe extimant ſapientes. **I**deo
bene dicit **Prou. xij. A** tñā raceris, vt putaremini eſſe ſa-
pientes. **E**t **Prou. xij. d.** **E**t ſis ſapies apud te metipſum.
Igitur tales mali ad hoc ſolū boni ſunt: qđ ſunt ad exerci-
tium alioꝝ vitales. pondere enim tribulationū quos inferunt/
faciunt bonos cibos. **I.** bonos viros ad locū decoctionis et
diſgeſtionis. **I.** cōuerſionis. **I.** ſc; ad fundū humilitatis deſce-
dere: et ſic ſolent p̄ accidens ſalutis ipſoꝝ causa eſſe: qđ fm
Begio. A tñā rati boni: militat nequiſia reproboꝝ. ¶ **L**a-
ſeus cōmūat? venenoſ: **M** dicit **Ioc.** **A**n ſi caſeus recēs ſupra
moſum canis rabidi vel ſerpentis apponaſ, venenū ad ſe
attrahit. **P**ater: qđ cādoſ eluſ in nigredinē cōmūat. **I**giſ
valet caſeus cōtra moſum canū: et apoſtemata venenoſa/
et hoc vel ſuppoſitus vel comēſ. **I**ſtud p̄oſ applicat i cō-
tra quodā malos iudiceſ vel platos: qui ſc; dū altos bo-
nos faciūt, ſeipſos corūpū et iſcitiūt. **H**ā quādo cōſiſtit
aliquid mebiū. **I.** aliquid ſubditū eſſe aliquo crimine vene-
noſo depaſatū et moſum. **I**ſt p̄oſ cōto ſtatim volūt ſe ad
corrigendū et puniendū applicare: et ſe ad cōtra dūndū negonū
applicare: et ſic fit qđ ab alijs ſua correptione venenū peti
tollūt: ſed qđ zelo auaritie nō iuſtitie hoc faciunt: ideo alijs
liberatiſ nigr? et petoſes ſiunt. **Q**ui el hoc pōt dicit de illis qui
iuſtitia cāt impū p̄ munerib? qui ſc; dū alti liberat? ſe occi-
dunt: et dū illi immunē indicat? petm ſuū in ſe recipiūt et
trāſiūdunt: exemplo giez. **I**ſt. **Begū. v.** qđ a leproſo curato
ſalarū accepit: et ideo leproſum eſ? in ſe et ſuos iſo ſalato
recepit. **I**deo bene dicit **Iſa. v.** **Q**ue qui iuſtificatiſ impū
p̄o munerib? et iuſtitia iuſti aperiſ ad eo.

Capitulum. xxiij. de Coagulo.

Coagulum est lac in quorūda aialū stomacho in-
spissatū: cui⁹ p̄tute lac aliorū aialū coagulāt: ⁊
lactis caseitras a serosa substantia sequestratur.
Bialia et ruminantia q̄dū lactāt habēt coagu-
lum: q̄d de eorū stomacho extrahit: ⁊ sale admis-
cto ad fumū suspendit: ⁊ siccat: et ei⁹ modica portio la-
tis tepidi magna q̄sttras coagulāt. Unde fm̄ Aristo. q̄d
facit semē masculū in infantis gñatione. hoc facit coagulū
in lactis coagulatione: et casei factio: q̄ sicut per semen
masculū sanguis mēstruus ⁊ semē femine indurant: ⁊ car-
nis substantia cōmutant: sic q̄ coagulū lac fluxibile p̄tingit
⁊ in grossiorē substantia cōmutat. q̄d bene viderat Job: q̄d
cebat: Job. x. Nōne sicut lac multisti me: ⁊ sicut caseū me
coagulaisti: ⁊c. Per coagulū pōt intelligi sapiētia p̄dicatio
⁊ doctrina: que fcs in stomacho. i. in corde ⁊ interiori scien-
tia aialū ruminatū et lactatū. i. i. p̄p̄ doctoz et scēz res-
perit: q̄i fcs per studiū ⁊ inuestigationē ruminauerūt: ⁊ ab-
yberit⁹ sacre scripture matris vie lac sapiētie extraxerūt:
sicut fcs fuerūt Augustin⁹ ⁊ Paulus: ⁊ alij sancti doctores.
Talis est doctrina sanctorū p̄p̄ie coagulū dī: quia scilz
virtute ipsius etiā lac aliorū aialū. i. sapiētia philosophorū
coagulāt: ⁊ in diuine sapiētie coagulū cōmutat: inquiri. i.
p̄ expositiones scēz ad edificationē ecclē applicat. Tas

Lib. XIII. De Varijs rerum virtutib⁹.

lis cū sanctoꝝ doctrina potest dici coagulū atq; semē/qđ
sciz lac et scientia potētiꝝ et philoſophoꝝ i vilitatē eccle-
sie habet coēuētere, et exinde calcos facere. I. ides in gra-
tiam generare. Uel dici qd el fluxibilis affecto pētoꝝ
que sez per coagulū gře vel doctrine durat, et in stabilitatē
cōstantē cōmutat. Sapē. viij. Decē memū spatio coagu-
latum cum caro. Uel dici qd illud coagulū significat mala
verba et mollia vetulariū: que sez lac. lactea et benignā af-
fectionē multūcupat solent coagulare et puertere, et a purita-
te sui ppositū immutare. Quod etiā de quibuscūq; verbo
adulatoris et blandicibus et maxime luxuriosis sermo-
nibus potest dici, qui sez mentes auditōis in coagulū et
eos in malū cōuertunt et mutant. Psal. i. Coagulati est
ficus lac cor eorū. Et. Hō inuenit coagulū in aliquo aiali nisi
fugente et ruminante. Sic vere sciētia uō inuenit nisi in stu-
dente. Quū enim a mammillis scripturę lac sapientie nō su-
xerit, et per studiū et recordatiōem nō ruminauerit, coagu-
lum doctrine et scientie nō habebit. Uel dici qd coagulū
est diuina gratia: que sez nō inuenitur nisi in illis qui per
cōfessionē mortis iudicij et inferni ruminant, et per de-
uotionē ligere dimouunt. Jobel. iij. Congregate paruulos
et sugente vbera. Et. Inter omnia aialia que venies habēt
in vtraq; mandibula, sole leporos habent coagulū: sicut di-
cit Psal. i. Sic vere inter aialia spūalia et intelligibilia illū
soll possunt coagulū diuine gře habere, qui leporos. i. fu-
gitū occasione malārū ludent esse: qd a pēto vix imper-
fectus nisi efficiatur fluitet, et nisi fugiat moris et latrat
canū. i. tentatiōis, et nisi vitet impetus malārū occasione
nunq; potest habere coagulū diuine gratie et spūalis con-
solatiōis. Ideo L. an. iij. dicitur: Fuge dilecte mihi similes
esse capre hīnnulos ermoz. Et. Alique herbe habēt vim
coagulatiuā: sicut patet de flore illiꝝ herbe q̄ vulgo bē car-
donca. 2. ac etiā ficū aliū lac solet coagulare: nā qđ lana
lacte ficū intrinḡe, et tādē illa siccata modico lacte lūit,
i. illū lac et alio lacte possit/coagulari, pcul dubio probat.
2. ana in scriptura significat puerlationē exteriorē: qđ. i. mo-
res interiores operit sicut lana. 3. gřif iij fissa lana. Inra puer
sario imbuitur lacte ficū. i. diuine gře dulcedine, et adpt-
beatut aliū lac. i. dulcedo pprie benignitatis et clemētie
tunc vere sufficiētes efficiet ad coagulandū et cōuertendū
ad bonū lac alterius fluxibilis cōficientē: quia a pēto
nihil magis ad coagulationē et cōuersionē hominū pro-
ficet, qđ quodā predicator: vel pclarus dulcem benignita-
tem et clemētiā, lacteam eloquentiā in exterioribꝝ mo-
ribus cōsistat: ita qđ possit dici illud L. an. iij. Uel el lac
sub lingua tua. rē. Uel di g ralis lana significat multierū
puerlationē: lac vero pūmū significat eārū dulcē et lactē
loquutionē: qđ pio ceto quodcuq; lac. i. quēcūq; carnalis
persona talē lana et lacte. i. talibus mulierū verbis et
conseruatione tangitur, de facili per malū cōfensum coagula-
tur, et in malum ppositū cōmutatur. Unde culitbet talē
puerit dici illud predictum Job. x. Sicut lac mulisti me,
et effeci caſcum me coagulasti. Et. Coagulū de vberē aiali
lac lactantis eratrabit: sal eidē apponitur, sic ficari ad
fumum permittitur: est ita ad coagulationē lactis dispo-
nitur et paratur. Sic vere illi qui de lactanti animalē sunt
extracti. i. qui a lacte carnalitatis sunt abstracti, et cum
fale cōficientis admittit, et ad fatum inferni per cōfide-
rationē suspēsi, i. fici dco ad coagulandū et cōuertendū
allos disponuntur, et per ipsos alij conuertuntur.

Ent autem alie virtutes liquoib⁹ et humo-
ribus inherentes/de quib⁹ aliqd est dicēdū, Et
igitur in rebus quedam virtus que dicitur ap-
ert⁹/que operatur per calidum et siccum in sub-
tillī substantia: sicut patet in porris et cepis et
alumine: quorum confectioe vne aperitur/et per mo-
rphoides sanant. Sic vere in nobis debent esse multe par-
ticulares et spirituales virtutes/et maxime virtus apert⁹:
na: que nihil est aliud q̄ veritas: que scilicet habet aperte
cor per confessionem/et sentus per discretionem: et ad quod
scilicet facit calor charitatis/ siccitas timoris/ et subtilis
substantia scientie vt sapientis. Ita enim tria solent o-
perari/et quidquid latet/ alijs declarare/ scilz charitas et

amicitia timor et reuerentia / subtilitas et sapientia. ³⁶ de tali aperiunt cordis et oris dicitur Apoc. 3. ³⁷ Apoc. 3. ³⁸ Apoc. 3. ³⁹ Apoc. 3. ⁴⁰ Apoc. 3. ⁴¹ Apoc. 3. ⁴² Apoc. 3. ⁴³ Apoc. 3. ⁴⁴ Apoc. 3. ⁴⁵ Apoc. 3. ⁴⁶ Apoc. 3. ⁴⁷ Apoc. 3. ⁴⁸ Apoc. 3. ⁴⁹ Apoc. 3. ⁵⁰ Apoc. 3. ⁵¹ Apoc. 3. ⁵² Apoc. 3. ⁵³ Apoc. 3. ⁵⁴ Apoc. 3. ⁵⁵ Apoc. 3. ⁵⁶ Apoc. 3. ⁵⁷ Apoc. 3. ⁵⁸ Apoc. 3. ⁵⁹ Apoc. 3. ⁶⁰ Apoc. 3. ⁶¹ Apoc. 3. ⁶² Apoc. 3. ⁶³ Apoc. 3. ⁶⁴ Apoc. 3. ⁶⁵ Apoc. 3. ⁶⁶ Apoc. 3. ⁶⁷ Apoc. 3. ⁶⁸ Apoc. 3. ⁶⁹ Apoc. 3. ⁷⁰ Apoc. 3. ⁷¹ Apoc. 3. ⁷² Apoc. 3. ⁷³ Apoc. 3. ⁷⁴ Apoc. 3. ⁷⁵ Apoc. 3. ⁷⁶ Apoc. 3. ⁷⁷ Apoc. 3. ⁷⁸ Apoc. 3. ⁷⁹ Apoc. 3. ⁸⁰ Apoc. 3. ⁸¹ Apoc. 3. ⁸² Apoc. 3. ⁸³ Apoc. 3. ⁸⁴ Apoc. 3. ⁸⁵ Apoc. 3. ⁸⁶ Apoc. 3. ⁸⁷ Apoc. 3. ⁸⁸ Apoc. 3. ⁸⁹ Apoc. 3. ⁹⁰ Apoc. 3. ⁹¹ Apoc. 3. ⁹² Apoc. 3. ⁹³ Apoc. 3. ⁹⁴ Apoc. 3. ⁹⁵ Apoc. 3. ⁹⁶ Apoc. 3. ⁹⁷ Apoc. 3. ⁹⁸ Apoc. 3. ⁹⁹ Apoc. 3. ¹⁰⁰ Apoc. 3. ¹⁰¹ Apoc. 3. ¹⁰² Apoc. 3. ¹⁰³ Apoc. 3. ¹⁰⁴ Apoc. 3. ¹⁰⁵ Apoc. 3. ¹⁰⁶ Apoc. 3. ¹⁰⁷ Apoc. 3. ¹⁰⁸ Apoc. 3. ¹⁰⁹ Apoc. 3. ¹¹⁰ Apoc. 3. ¹¹¹ Apoc. 3. ¹¹² Apoc. 3. ¹¹³ Apoc. 3. ¹¹⁴ Apoc. 3. ¹¹⁵ Apoc. 3. ¹¹⁶ Apoc. 3. ¹¹⁷ Apoc. 3. ¹¹⁸ Apoc. 3. ¹¹⁹ Apoc. 3. ¹²⁰ Apoc. 3. ¹²¹ Apoc. 3. ¹²² Apoc. 3. ¹²³ Apoc. 3. ¹²⁴ Apoc. 3. ¹²⁵ Apoc. 3. ¹²⁶ Apoc. 3. ¹²⁷ Apoc. 3. ¹²⁸ Apoc. 3. ¹²⁹ Apoc. 3. ¹³⁰ Apoc. 3. ¹³¹ Apoc. 3. ¹³² Apoc. 3. ¹³³ Apoc. 3. ¹³⁴ Apoc. 3. ¹³⁵ Apoc. 3. ¹³⁶ Apoc. 3. ¹³⁷ Apoc. 3. ¹³⁸ Apoc. 3. ¹³⁹ Apoc. 3. ¹⁴⁰ Apoc. 3. ¹⁴¹ Apoc. 3. ¹⁴² Apoc. 3. ¹⁴³ Apoc. 3. ¹⁴⁴ Apoc. 3. ¹⁴⁵ Apoc. 3. ¹⁴⁶ Apoc. 3. ¹⁴⁷ Apoc. 3. ¹⁴⁸ Apoc. 3. ¹⁴⁹ Apoc. 3. ¹⁵⁰ Apoc. 3. ¹⁵¹ Apoc. 3. ¹⁵² Apoc. 3. ¹⁵³ Apoc. 3. ¹⁵⁴ Apoc. 3. ¹⁵⁵ Apoc. 3. ¹⁵⁶ Apoc. 3. ¹⁵⁷ Apoc. 3. ¹⁵⁸ Apoc. 3. ¹⁵⁹ Apoc. 3. ¹⁶⁰ Apoc. 3. ¹⁶¹ Apoc. 3. ¹⁶² Apoc. 3. ¹⁶³ Apoc. 3. ¹⁶⁴ Apoc. 3. ¹⁶⁵ Apoc. 3. ¹⁶⁶ Apoc. 3. ¹⁶⁷ Apoc. 3. ¹⁶⁸ Apoc. 3. ¹⁶⁹ Apoc. 3. ¹⁷⁰ Apoc. 3. ¹⁷¹ Apoc. 3. ¹⁷² Apoc. 3. ¹⁷³ Apoc. 3. ¹⁷⁴ Apoc. 3. ¹⁷⁵ Apoc. 3. ¹⁷⁶ Apoc. 3. ¹⁷⁷ Apoc. 3. ¹⁷⁸ Apoc. 3. ¹⁷⁹ Apoc. 3. ¹⁸⁰ Apoc. 3. ¹⁸¹ Apoc. 3. ¹⁸² Apoc. 3. ¹⁸³ Apoc. 3. ¹⁸⁴ Apoc. 3. ¹⁸⁵ Apoc. 3. ¹⁸⁶ Apoc. 3. ¹⁸⁷ Apoc. 3. ¹⁸⁸ Apoc. 3. ¹⁸⁹ Apoc. 3. ¹⁹⁰ Apoc. 3. ¹⁹¹ Apoc. 3. ¹⁹² Apoc. 3. ¹⁹³ Apoc. 3. ¹⁹⁴ Apoc. 3. ¹⁹⁵ Apoc. 3. ¹⁹⁶ Apoc. 3. ¹⁹⁷ Apoc. 3. ¹⁹⁸ Apoc. 3. ¹⁹⁹ Apoc. 3. ²⁰⁰ Apoc. 3. ²⁰¹ Apoc. 3. ²⁰² Apoc. 3. ²⁰³ Apoc. 3. ²⁰⁴ Apoc. 3. ²⁰⁵ Apoc. 3. ²⁰⁶ Apoc. 3. ²⁰⁷ Apoc. 3. ²⁰⁸ Apoc. 3. ²⁰⁹ Apoc. 3. ²¹⁰ Apoc. 3. ²¹¹ Apoc. 3. ²¹² Apoc. 3. ²¹³ Apoc. 3. ²¹⁴ Apoc. 3. ²¹⁵ Apoc. 3. ²¹⁶ Apoc. 3. ²¹⁷ Apoc. 3. ²¹⁸ Apoc. 3. ²¹⁹ Apoc. 3. ²²⁰ Apoc. 3. ²²¹ Apoc. 3. ²²² Apoc. 3. ²²³ Apoc. 3. ²²⁴ Apoc. 3. ²²⁵ Apoc. 3. ²²⁶ Apoc. 3. ²²⁷ Apoc. 3. ²²⁸ Apoc. 3. ²²⁹ Apoc. 3. ²³⁰ Apoc. 3. ²³¹ Apoc. 3. ²³² Apoc. 3. ²³³ Apoc. 3. ²³⁴ Apoc. 3. ²³⁵ Apoc. 3. ²³⁶ Apoc. 3. ²³⁷ Apoc. 3. ²³⁸ Apoc. 3. ²³⁹ Apoc. 3. ²⁴⁰ Apoc. 3. ²⁴¹ Apoc. 3. ²⁴² Apoc. 3. ²⁴³ Apoc. 3. ²⁴⁴ Apoc. 3. ²⁴⁵ Apoc. 3. ²⁴⁶ Apoc. 3. ²⁴⁷ Apoc. 3. ²⁴⁸ Apoc. 3. ²⁴⁹ Apoc. 3. ²⁵⁰ Apoc. 3. ²⁵¹ Apoc. 3. ²⁵² Apoc. 3. ²⁵³ Apoc. 3. ²⁵⁴ Apoc. 3. ²⁵⁵ Apoc. 3. ²⁵⁶ Apoc. 3. ²⁵⁷ Apoc. 3. ²⁵⁸ Apoc. 3. ²⁵⁹ Apoc. 3. ²⁶⁰ Apoc. 3. ²⁶¹ Apoc. 3. ²⁶² Apoc. 3. ²⁶³ Apoc. 3. ²⁶⁴ Apoc. 3. ²⁶⁵ Apoc. 3. ²⁶⁶ Apoc. 3. ²⁶⁷ Apoc. 3. ²⁶⁸ Apoc. 3. ²⁶⁹ Apoc. 3. ²⁷⁰ Apoc. 3. ²⁷¹ Apoc. 3. ²⁷² Apoc. 3. ²⁷³ Apoc. 3. ²⁷⁴ Apoc. 3. ²⁷⁵ Apoc. 3. ²⁷⁶ Apoc. 3. ²⁷⁷ Apoc. 3. ²⁷⁸ Apoc. 3. ²⁷⁹ Apoc. 3. ²⁸⁰ Apoc. 3. ²⁸¹ Apoc. 3. ²⁸² Apoc. 3. ²⁸³ Apoc. 3. ²⁸⁴ Apoc. 3. ²⁸⁵ Apoc. 3. ²⁸⁶ Apoc. 3. ²⁸⁷ Apoc. 3. ²⁸⁸ Apoc. 3. ²⁸⁹ Apoc. 3. ²⁹⁰ Apoc. 3. ²⁹¹ Apoc. 3. ²⁹² Apoc. 3. ²⁹³ Apoc. 3. ²⁹⁴ Apoc. 3. ²⁹⁵ Apoc. 3. ²⁹⁶ Apoc. 3. ²⁹⁷ Apoc. 3. ²⁹⁸ Apoc. 3. ²⁹⁹ Apoc. 3. ³⁰⁰ Apoc. 3. ³⁰¹ Apoc. 3. ³⁰² Apoc. 3. ³⁰³ Apoc. 3. ³⁰⁴ Apoc. 3. ³⁰⁵ Apoc. 3. ³⁰⁶ Apoc. 3. ³⁰⁷ Apoc. 3. ³⁰⁸ Apoc. 3. ³⁰⁹ Apoc. 3. ³¹⁰ Apoc. 3.

Lib. XIII. De Duorum natura. Jo. CCCXIII.

mundana per avaritiam inclinare. Et alij. Scilicet enim
quia durus es tu, et neru? ferreus ceruix tua, et frons tua
4 crea. Item in reb? est spiritus maturatus et mollior: quod
separat per calidum et humidum: quibus substantia dilata-
tur et dissolvitur: et pars a parte separat et dissolvitur: sic
generata mollior maturatur: sicut piz in dialtea et similibus.
Sic de quib? est in hoi? viri? et gra? alios molliet? et a sua
duritia et malitia imutandi? et eos maturandi? et tempera-
di? hoc p? ceito fit qu? in eo abundat calor et humor: ca-
lor. et feruens dilectionis: humor vero copiosioris et devo-
tionis. Utri? est piz et charitativus quada? sua naturali dul-
cedine solent per se molliet? et per verba benigna et
dulcia tempore et ab oblationis duritia imutare. Et el-
dicim? malo de proditori? et adulatoib? qui alios blan-
dendo molliunt? et mediante calore cupiditatis qu? in se
tendunt? et humore carnalitatibus qua? offedunt? ipsos se-
pe decipiunt et pervertunt. p. s. Molli? sunt sermones et
super oleum et ipsi sunt sacula. Item in reb? quan-
do est virtus asperitatis: que scz per calidum et siccum
operatur. Calor enim substantiam vel substantie partes ele-
vat: sicutitas vero ipsas deprim? et incurvat: et ideo ex ta-
tur et vna parte depre?sa: alia aut? elevata: tota superfi-
cies asperatur. Talis virtus pot? significare acceptionem
personarum: que scz inaequalitatem generat inter partes:
quia scz alios elevat promouedo: alios autem deprim?t
submittendo. Quando enim in iudice vel prelati abundat
calor et infirmatio cupiditatis: et sicutitas indevotionis
et crudelitatis: tunc loquit? alios per cupiditatem muneru
erigere: alios vero p? odiam et crudelitatem deprimere: et sic
inter inaequalitatem acceptionis inducere: et inter suos
et asperitatem et discordiam generare. Discordia
quando per iudicem vel prelatum personarum vel mune-
rum acceptioem minus plus debito deprim?tur: et altius
est sublimatur. Et el? die in bono q? ista viri? po-
t? homines obsequere: quia scilicet ut inaequalitas inter
de se debet deponere: et deprimere. Superbos enim
Luc. i. Deposuit potentes de sede: et exaltavit humi-
les. Item in reb? inuenitur virtus attractiva: corro-
siva: erentia: expulsiua: mollior: laxativa: et alie si mi-
nistrantur vel intendunt? fm? in diversis qualitatibus re-
augentur vel minuantur. Sic vere varie morales virtutes
debent in homine reperiri: fm? q? bonis qualitatib? ipm?
contingit inligiri. Et sic in ipso debet esse virtus attra-
ctiva benignitatis: virtus corrosiva severitatis: virtus
retentiva gratiarum actionis: virtus expulsiua confessio-
nis. Putrefactiva virtus operatur per calidum et humi-
dum. Calor enim innaturalis agens in humidum tantum su-
perabundans q? non regitur a natura: putrefactionis est
causa. Dissolvit enim magis: q? digerere possit: et id illud qd
superest ad digerendum: cum a natura propter sui malas
qualitates regi non possit: necesse est q? putrefactione in-
vitiol. Quia enim humores. i. interiores affectiones vel ex-
teriores passionem instantum abundat in hoi? q? a natu-
ra. ratione gubernari non possunt: tunc calor innaturalis. i.
concupiscentia vel mentalis avaritia dissolutionem ma-
lat. Nulla enim putrefactio vitiorum gignitur: nisi q? humores
a calore. i. quando affectio a concupiscentia lacerat. Abi-
deceat. i. propter malitiam suam corrumpitur putredine
se moris. Frigus: partium congregatio: et caloris inten-
tio. Res enim que sunt in continuo motu: non putrescunt.
Putrefactionem non patiuntur: sicut piz de crystallo inten-
so frigore congelato. Res insuper culus partes simul p-
ferantur: putrefactionem non percipiunt. patet in ligno
quod non vermescit aut corrumpitur: quousq? partes a

partibus dividatur. Mare etiam simul aggregatum non
putrescit: quod tamen per particulas divinum calor innatu-
rallis corrumpit. Res nihilominus que valde sunt calidi-
de: non putrescunt: sicut pater de igne et de venenosis ser-
pentibus: qui fm? Senecam non vermescunt. Sic ves-
re dico q? quattuor possunt esse cause que faciunt homi-
nem moraliter impubrem: et in virtutibus immota-
lem: videlicet motus bone occupationis: frigus pauper-
tatis et tribulationis: integritas concordie et comunio-
nis: et calor amicitie et dilectionis. Ista enim quattuor
hominem per peccatum putrefieri non permittunt: quia
scilicet ille qui continue movetur: et in bonis operibus
se occupat: ille quem frigus tribulationis coarctat: ille
qui per concordiam alijs se copulat: et in fidei unitate
perseverat: ille etiam quem fervor charitatis inflamat:
nunq? solet per peccatum putrefieri: nec vitiorum cor-
ruptionem sentire. p. sal. Non dabis sancti tuum vide-
re corruptionem: notas mihi fecisti vias vite. Conuers-
io autem qui a motu laborum per accidit: torpescunt:
qui frigore tribulationum non augeantur: qui per invidiam
et discordiam et singularitatem et partialitatem se divi-
dunt: qui per odium et multivolentiam ab amicitia refra-
gescunt: facili? procul dubio in vitijs computrescunt.
Ideo Iohannis. i. dicit: Computruerunt tumenta in ster-
core suo. In re putrida generantur vermes: calor enim
innaturalis partes a partibus separat: et sic corruptio-
ne inducta: virtus celestis vermes generat atq? causat.
Sic vere quidam quis per peccatum putrescit: vermis. i.
remotus conscientie protinus ipsum rodit. Sit enim ex vir-
tute celesti. i. ex ordinatione divina: ut illo qui per pec-
catum calore concupiscentie corrumpitur: vermis remotus
conscientie protinus generet. et inde est q? i inferno
ubi est vitiosus et tormentorum corruptio: nunq? cessat ver-
mum conscientie remolio: q? sicut dicitur Iudith. xvi.
Dabit enim dominus ignem et vermes in carnes impiorum. Ac
si diceret q? ubi datur ignis concupiscentie: semper sequi
vermis remotus conscientie. Res igitur putride sunt:
aspectu horribiles: gustui detestabiles: et stomacho ab-
ominabiles: mali sunt saporis: grauis sunt odoris: de-
fectuosi coloris. Et breuiter illa q? sunt corrupta et putrida
solent man? cotingentis inscere: illa q? sunt sana: corripe-
re: solent tñ serpentibus? et mib? cib? esse. Tales sunt p? oia
peccatores: q? p? certiorum corruptio ipsos facit apud deum
et homines abominabiles et fetentes. p. s. Corrupti sunt et abo-
minabiles facti sunt i studiis suis. Ipsi enim deficiunt in sa-
pore gratie et virtutis: in odore redolentie et famositatis: et in
calore amicitie et charitatis: et ideo stomach? rontis bñ
dispositi tales abominantur: ipsosq? iustorum oculis de-
testantur. Ipsi enim sanos et iustos tactu suo male socie-
tatis aliorum corrumpunt: serpentibus? no. i. demonibus et alijs
peccatoribus? cib? et delectamentum sunt: inq?stum suis ma-
lis operibus ipsos delectant et reficiunt. potissime autem
istud erit post mortem: qñ serpentes. i. demones in infer-
no et vermes in sepulchro malos deuorant et corrodiunt. Ec-
cli. x. Et cum morietur homo: hereditabit bestias et vermes.

Capitulum. xxv. De virtute ouatiua.
Ouatua virtus est in quibusdam animalibus: scz
in auib? piscibus et serpentibus? seu vermibus.
Oua enim ista animalia faciunt: oua: q? in inter se
sunt varia et diuersa. Sunt enim aliqua alba: aliqua
viridia: aliqua glauca: aliqua rotunda: aliqua oblonga:
alia sana: alia venenosa. Signale est q? animalia sana oua
sana et vtilia faciunt: animalia vero venenosa oua etiam vene-
nosa ponunt. Per oua possunt intelligi opera: q? scz mens
primo p? cogitatione concipit: et post p? executionem ita
tim? exteri? ea ponit. Quia g. i. opera ponit et facit tria
genera personarum: scz volucres. i. boni: pisces. i. mediores
et min? perfecti: serpentes vero. i. peccatores et iniqui. ocs enim
isti p? operatione solent ouare: et oua operum suorum diuersi-
mode variare. Signale est igit q? opum operis additionem
sequit? sui p?gentis: q? si animal cian. i. h? opans: san? et
bon? fuerit: tñ oua sui optis sunt bona erit. Et contra autem
illi q? per p?ctm? venenosi sunt: oua et opa venenosa produ-
cunt. Et sal. lit. Qui comederit de ouis eorum: morietur et c.

¶ ¶ ¶

Lib. XIII. De Ovis et virtute ouatina.

2 Quorum varie sunt virtutes. Inter cetera autem / fm
 3 Ylido. autum ouoz tanta vim esse aliquid dicit: q lignu
 aut vestis si talibz ouis perflua z humefacta fuerit / non
 ardebit: fragmeta etia ouosi si calcis glutino limta fue
 rint / adherbunt. Per oua autu possum intelligere opa z
 exepa iustoz: q pro certo si lignu aride nostre affectio
 nis / z vestis nostre exterioris puerlationis linterint / z se p
 eoz imitatione nobis applicuerint: ardore tentationis et
 future tribulationis ipedient / z fractura seu diuisionem
 inter nos z deu reuincunt z reuincunt. ¶ Generaliter oēs
 4 oues ouant in fine veris / z principio estatis: pter autē q d
 halcyone: q fm Almb. z Baliliu z Ylido. ouat in principio
 hyemis. Sed de hac vide supra de aulb / i littera. a. Sic
 vere coe z giale est q oēs homines oua bonoz operū fac
 ciunt / qn tempora repēta accedūt. Finito em veris et
 principio estatis tepora tempata sunt: et ideo statū tem
 perate prosperitatis denotant z ostendūt: in quo boni fru
 ctificānt / q nec pīpera nec aduersa cupiūt. Illud tñ fal
 sit in halcyone. i. in homine pctorē: q sez oua bonoz ope
 rum nō emittit / nisi qn hyemem tribulationis sentit: q
 pro certo pctorē bñ operando nō pullificat / nisi hyemo. i.
 tribulatio ipm cogat: luxa illud ps. Lum occideret eos
 4 querebant eū. ¶ Alique sunt oues q ouant bis vel plu
 ries: vt sunt hirundines. sed pma oua corūpūnt / ppter
 hyemem / posteriora nō cōplent. Sic de sepe fit q palma
 opera iuuentutis sunt inania z corrupta: posteriora nō se
 nectutis sunt vtilia z cōplera: q multi sunt q in principio
 z iuuentute ppter hyemē in deuoctionis imperfecta opera
 faciūt: in fine nō bona z vtilia pducit: luxa illud Alpo.
 5 ti. Posteriora tua plura prioribus. Et Eccl. vij. Adde
 5 lior ē finis ofonis q principio. ¶ Oues paruez domesticę
 sūt maior: ouatiois q rapaces z magne. Oues ei vncoz
 vngulū pauca oua solēt pducere / z paucos filios gēare.
 Sic de gūale est q oues. i. pīone parue. i. paupes / humi
 les et delecto / plus ouāt bene operādo / qn nobiles / dilu
 tes et ex celsis: q pro certo oues. i. hoies nobiles et rapa
 ces faciūt hodie pauca oua. i. pauca bona opera et hone
 sta: q sez / sicut patet ad sensum / plura bona opera faciūt
 subditi q magistri / paupes q diuites / simplices q saga
 ces. ¶ El dic de rapacibz. i. de multis pducatoribus / qui
 alios rapiūt pducendo: qui tñ minus ouāt q alij vtiliter
 operādo: q sicut dicit Aug. in plona ipozū. Simples
 z idotei rapiūt celos: z nos cū littera nostris mergimur
 6 in profundū. ¶ Aluū quedā ponūt oua sua in nidis: alie
 in palustribus z in tūcis: alie in mariū arenis: alie in ar
 borū ramis. Sic vere hoies diuersimode ponunt z ordi
 nant oua. i. affectus et desideria / seu etia opera sua et fa
 cta: q sez quidā ponūt z ordināt ea in gleba z arena diu
 tiarū: quidā in palustribz deliciarū: quidā vero in arbori
 bus emmentiarū. In istis enī tribus locis ponūt oua
 affectuū mūdanoz: q sicut dicitur Joā. ij. Omne quod
 in mūdo est / aut est concupiscētia carnis / aut concupiscē
 tia oculoz / aut supbia vite. ¶ El dic q nos debemus oua
 affectionū et operationū nostraz ponere z cōstituere in
 arena humilitatis / in palustribz / nobilis pietatē / z in frō
 7 dibz / pīplatiue sublimitatē. ¶ Oua autū q nutriunt in
 sicco / plus hnt quasi i duplo de rubeo q de albo. Con
 tra autē oua autū fluuiatū z palustrium plus hnt de al
 bumine q vitello. Sic de cū in mundo sint duo genera
 autum. i. hoim. i. terrestres z fluuiatiles. i. penuriosi z deli
 ciosi / paupes z diuites: cōstat q oua. i. affectz et opera
 ipoz diuersimode variant / z in albumine vel vitello. i. i
 prauitate vel merito minuunt z augēt: q pro certo i ouis
 fluuiatiliū. i. in operibz z affectibz mūdanoz diuisūz z
 8 delicioz plus abundat albumē q vitellus. i. vitium q
 virtus: z defecto q pfecto. Contra autē in ouis z ope
 ribz terrestrium. i. pauperū z simplicū / q sez i sicco pau
 peritatis alunt / plus abundat grā q culpa: z ibi amplior
 est vitellus charitatis q albumē vanitatis: q breuiter
 plus abundat opera delicioz z diuitū in malo q i bo
 9 no: pauperū nō opa in bono potz q i malo. ¶ Ex ouis
 qnq generatur pullus virtute solari vel celesti sine cu
 batione z fomento parentum. in calidis em regionibus
 ponunt in fimo vel ad solem / vel in plumis calidis / vel

in vase calefactorz cōplentur ibi pulli: fm Aristo. lib. vi.
 de aial. c. ij. Unde quidā potator posuit ouum sub pa
 uinari: z candū cōtinuauit potū / quousqz extinde nate
 tur pullus: sicut dicit Pl. lib. x. c. liij. quod dicit accidit /
 raculis in Sicilia: vbi etiam de multis alijs exēplis
 idem. Lulus etia simile dicit ille in suo libello de vici
 tionibus terre sancte / q ipse in Lapyo ciuitate / vbi oua
 nis egyptiace vidit furnū artificaliter factum / vbi oua
 in diuersis interstitijs ponebantur: z igne tempera
 loz qz solis ibi fouebantur / ita q pulli perfecte genera
 bantur: z sic terra illa (vt ait) in gallinis z caponibz
 lenta habetur: et sic etiam generatur pullus ex ouo
 thionis i fabulo derelicto. Sic de quandoqz fit q homo
 concipit pullum bonū / ppositi vel operis ex sola pte
 lesti z solari. i. ex sola inspiratione z grā saluatoris sine
 cubatione z instructione plati vel pducatoris. Ad em
 seruanda est regio cordis sui p charitatem / et qn ponit
 fimo per considerationē propriam vilitatem / seu sub
 nari per molitiem et benignitatem / seu etiam in fabulo
 penitentiam z paupertatem / tunc fit q pullum bonū
 procreat / et q etiam p se sine instructore vel pducato
 na opera pducit z generat. ¶ Voluntarie sacrificia
 10 tibi. Et dicitur. i. iij. Alro em terra fructificat. ¶ Etiam
 possum hic adiungere qd dicit Pl. lib. x. c. liij. qz oua
 que in aqua fluitant / nihil valēt ad pullificandū nisi
 que ad fundū descendunt. Sic de superuacua z inu
 tantes per supbiā z ambitionē nō possunt p bona op
 pullificari: illi vero q per humilitatem fundum petunt
 possunt pullos bonoz operum pcreare. ¶ Item qz
 cl. iij. Et magnus es: humilia te. ¶ Oua gūm sunt i
 in ventre z incōplera / sunt rubea z mollia: extranea z
 complera efficiunt alba / z quadam testa dura immutata.
 Sic de lumenē q adhuc sunt imperfecti z in ventre carni
 11 tatis mūdane / per incōstantia sunt molles / z per lumenē
 riam rubei z carnales: tandem nō qn perfecti fuerint et
 completi / z de vitre pperitatis carnalitatis cernit
 tunc sunt per castitatem candidi / per cōstantiam solui
 atqz duri. Et sic est ergo homini q de vitre pperitatis
 et voluptatis extrahat / vt sic in fide z mōte / solidetur
 vt sic dicat dñs illud ps. Qm tu es qui extrahis me ex
 ventre: spes mea ab vberibus matris mee. ¶ Oua im
 peduntur a pullificatione multis modis: videlicet quia
 do ipsa sunt oua venti / seu subuentanea: que sunt qn
 mox seminales in corpore femine superabundat / ita
 oua per incubationem non alterant / nec in pulli
 tiam transformant. Item impedit pullificatio qn
 incubationis fit contritiū: et quādo etia plus debet
 12 pantur tactu manū. Item impeditur quādo hoia mū
 bationis auditur vox accipitris: sicut de contritiū
 cipitris dicit Pl. lib. x. c. liij. ¶ Itā quattuor opant
 moxaliter intellecta sunt causa quare oua operū nō
 pullos merito z premioz non pferūt: z quare fructus
 gre vel glorie nō pducūt: vtz qn in ane gloriā ventū
 tum vane laudis. ¶ Item qz qn in ane gloriā ventū
 tur estum. Item qn dū incubant / contritiū tactu manū
 13 nant: q sez dato q quis bona oua. i. bona opera cō
 tū contritiū tactante supbiat / torū destruit terram.
 pit. ¶ Eccl. xliij. Vox contritiū ei / verberauit terram.
 quando dū adhuc sunt incōplera / plus debet
 14 mimum propalantur: quia scilz qz ex ouis operum
 palare / sed potius occultare: luxa illud cōm hominū
 tenāte ne iustitiam vestram faciat cōm hominū
 Item quando vox accipitris. i. adularum gloriā
 uenit et auditur. tunc enim homo inanem gloriā
 15 pte: z oua. i. opera vt per multa pullificet per bonā
 popule meus / qui beatum te dicunt / ipi te recipiunt
 ¶ El dic q ouum est bonū ppositū: qz scilicet per bonā
 opera non perficitur / quādo contritiū diaboli
 nis / vel vox accipitris. i. vox heretice vel male iustitiae
 16 tuas spūs: et noli audire verbum nequū. ¶ El dic qz

[illegible]

plentium docto
B2222 ij

Lib. XIII. De Quis et virtute ouatius.

¶ **Q**uia apsidū venenosa sunt; setida; liuida; fantosa; si-
mil lunica; r pariter conglobata. Lontingit autem (vt
dicitur p[ri]m[o]) q[uo]d aliquis alius vermīs venenosus; sicut est
rubeta vel buffo; inuenit oua apsidis; et fouet ea tāq[uam] pro-
p[ri]a; r cubat etiam super ea; et exinde procreatur vermīs;
q[uo]d statū v[er]mīs moue basiliſci vel reguli interfici vniuersa.
Adalſati t[ame]n m[ul]ti taliter peccati p[ri]mo sentit qui fouet
flāā in p[ri]mo ouis ortu q[uo]n[iam] se fouente apſcite; ipſum ſe ge-
nerantem occidit. et ad hoc videtur alludere ſcriptura
Eſa. lxx. vbi dicitur: Qui comederit de ouis apsidis; mo-
rſetur; r quod conſorſi eſt; erumpit in regulum. vbi dicit
q[uo]d q[uo]d de ouis apsidis generatur regulus; r ex Iudeis
naſcitur antichriſtus. ¶ Ita poſſunt applicari cōtra quō
dā venenofos et malos; qui alios malos fouent; vt ipſos
habentes fidos et amicos; et tamen iuſto dei iudicio ſe-
pit q[uo]d ipſos tandem ſentit inimicos. Accidit enī q[uo]d ver-
mīs venenofus; i. peccator; malitioſus inuenit oua apſi-
dis; i. aliquem filium diaboli; per viſta fantom[um]; et per
malitia venenofum; quem quia videt ſibi ſimile; ipſum
reputat ſibi et ſuis futurum. Item; ſtatim n[on] ſtatim ipſum
fouere; et in ſuis malitijs ſuſtinere; et ſic fit q[uo]d eum in eſſe
producit; et ſuis malitijs ſomentis ipſum vermē vene-
noſum. ¶ Viſurarij vel aduocati; ballium vel officiales
vel etiam benefici clauſi et diuitem facit; qui ſcilicet ſtatu
et viſu. i. verbo r ſenſu alios afficit arg[um]entis. Sed p[ro]pter
to ſepe fit q[uo]d illi iſdem qui tales fouerant et promouērāt;
vel in ſe vel in ſuis filijs r nepotibus r amicos; p[ri]mo ab
eis perturbantur; r viſu ſue malitie ad pauperatē r in-
fortuniū deducitur. L[icet] enim et enim q[uo]d ille qui malos
promouet; ipſos p[ri]mo et ante omnes aduerſarios ha-
bet. Apſidas enim regulus. i. homo venenofus; inſidiſſi-
migratus r iniquus ſtatim q[uo]d ſe videt procreatū r promo-
tu[m]; r ad ſtatim proſperitatis p[ro]genitiū et exortū; non
venit contra prop[ri]i beneficiſe inſurgere; et genito-
rē prop[ri]i ſp[er]nare. vnde illud ſepe dicitur Eſa. lxx. Quia
apſidi rupe[m]us; r telas aranee texerunt. ¶ Et dicit ge-
neraliter de malis ingratīs filijs r inſidelibus; q[uo]d ſuos pa-
rentes impugnat; r ſuos progenitores exasperat atq[ue]
grauiat. ¶ Et dicit de inſidelibus ingratīs; qui ſortē/creati
et ad ſtatim producti; prop[ri]os genitores r beneficiſe
deſpiciunt; et contra ipſos inſurgunt. ¶ Et dicit de chriſto
verme ſpiritali; qui dicit in p[er] ſal. Ego ſum vermīs; et
nō homo; opprobriū hominū; et abiectionē plebis; qui oua
apſidis. i. iudeos fouerat r promouerat; r ſuos filios ſpe-
ciales fecerat; qui in ipſum occiderūt; et viſu ſue inuidie
peremerūt. ¶ Job. i. Occiderūt regem filij eius. ¶ **Q**uia
20 aranearū modica ſunt et multa; que ſi calu fuerint per-
dita vel diſperſa; ſtatim aranea ſolet ea querere; et ipſa
in loco prop[ri]o cōgregare. Sic verē ſi aranea diabolus
perdit aliquod ouum ſuū. alique peccator; vt p[ro]pter quā
dō conuerſitur ad penitentiā; vel ad fidem; non ceſſabit
ipſum per tentationes querere; quonſq[ue] eum poſſit per
peccatū ſibi iterum aggregare. ¶ Et dicit q[uo]d ſi nos debui-
mus facere; quia ſcilicet ſi oua virtutū noſtrā perdid-
imus; ipſa debemus per penitentiā querere; vt ea poſ-
ſimus integraliter rehabere. Figura de diagma perdi-
ta. Lu. x. v. c. Uide ſibi inſra ſal. xvi. ¶ Ideo dicitur i[bi] ar-
21 vij. Querite et inuenietis. ¶ Ex vno ouo naſcitur ara-
neae infinite; que ſtatim q[uo]d nate ſunt; terere incipiunt; et
hoc ita ſubtiliter; q[uo]d ſenſus humani ad faciendum ſimile
non attingunt. Quē eſt viſurarius p[ri]mus; pater ſcilicet
altorum; et quo p[ro] certo multe aranee. i. multi viſurarij
generantur. ¶ Pater; quia ſi vnus viſurarius haberet cen-
tum filios; omnes vellet eſſe viſurarios; ideo tales viſu-
rarioz mali filij; ſuccoſos ſtatim q[uo]d nati ſunt; ſolent
telam militarij terere; et ſe in perpetuū in patrū operi-
bus exercere; luxu illud; ¶ Patrem ſequitur ſua poſes.
¶ Et telam ſuam. i. negocia viſuraria tam ſubtiliter et ſāga
cler facere; q[uo]d vix poſſet aliquis fraudes eorum cogno-
ſcere vel videre; quia ſicut ſcriptū eſt Lu. xvi. Filij hu-
22 ſunt. ¶ Quia aquile non ſunt vitra tria; in generatione ſua
trā aliqua eſſe; ne ipſa in grauati incubando contin-
gat. Sed de hoc vide ſupra de aquila. Iſte tamen dicq[uo]d

[illegible]

Lib. XIII. De Numeris. Fo. CCCXV.

filios enutriti & exaltati: ipsi autem speraverunt me. Ista est enim pestis humane ingratitudinis: quia homo nunquam vult amplius videre illum a quo beneficium se noverit recepisse: ne forte gratias iure nature compellatur referre. Et sic de ingratissimis peccatoribus quo ad deum: quia scilicet dato quod ipse pater deus ipsos aspectu suo misericordie fovet: et ad statum gratie per baptismum educat: ipsi tamen ipsum fugiunt: et ab eius domino per peccatum recedunt. Job. xxxiii. Quasi ex industria recesserunt a deo. Et: Quasi nihil posset facere omnipotens/estimabat eum. Et sic contra ingratos filios: qui proprios parentes fugiunt et contemnunt. Et sic contra quod erodit: lues est diabolus: qui in oculo carnaliteris fovet fatuam peccatorum: veritatem statum quod peccator eum videt et cognoscit: et eius fomenta & signimenta percipit: ipse debet eum fugere: et ipsius malitiam evitare: et tanquam hostem nequaquam declinare: quia pro certo peccator qui talis patrem suum diabolum bene cognoscit: ipsum nequaquam diligit: immo fugit: quia sicut scriptum est: Qui non odit patrem et matrem suam non potest Christi esse discipulus. Deuteronomio. xxxii. Qui dicit patri suo: nescio vos: et fratribus suis: igno: illos. Hec igitur sufficiant de ovis et virtute etiam ovariua. Hunc igitur dicendum de numeris et mensuris: et etiam de instrumentis musicis atque sonis.

Capitulum. xxvi. De Numeris.

Numerus (sicut dicitur in principio arithmetice) est multitudo ex unitatibus aggregata. Et est numerus secundum Aristotem. lib. ii. illud quo unum ab altero distinguitur: et per quod omnia que sunt: siue sint in se ipsa: siue accidentia/moralibus scientia numerandi: quia homo a pecude non videtur differre: qui necit res et negotia numerare. Sed etiam ratio res numerat: et inter numerum partes dividit: et componit. Per numerationem spiritualiter loquendo: possumus intelligere considerationem: et perfectam rerum cognitionem: quia pro certo ista est scientia valde ad salutem necessaria: et utilitatis hominis opportuna: quia procul dubio vir discretus debet omnia quod sunt: scilicet virtutes et vitia: merita et premia: opera et supplicia numerare: et in corde suo discutere et videre: quia sicut non est dare rem quin consistat sub aliquo numero: cum scriptum sit Sapientia. x. q. deus fecit omnia in pondere: numero: et mensura: scilicet vere de ovis que omittimus: promittimus: vel amittimus: nihil debet esse quin consistat sub nostre numerationis: et considerationis officio. Et ceteris. Quod dicitur: transbe. Et sic de quodammodo vero et acceptu omne deserit: quod numero: scilicet vel salvandorum vel damnandorum: quia sicut videmus quod campior pecunias bonas et malas numerat: et sciat quantum de qualibet habeat: sic deus sua occulta distinctione numerat bonos et malos: ut sciat ubi finaliter ponat ipsos. Mat. x. Capituli capitis vestri oves numerati sunt. Et Numeratio precipue se extendit ad res proficuas et honestas: sicut enim patet ad sensum: homo scilicet numerat illud quod precipue diligit et affectat: et illud quod bonum et preciosum reputat: illud autem quod vile et vilipendit: et numero suo non computat: quinimo illud esse copiosius predestinationis divine: constat enim quod illos solos solum in tali numero ponere: quos bonos et sibi utilis viles fore cognoscit: et repobos: et quos extra proprium thesaurum decrevit ponendos. Unde de bonis dicit in ps. Di hie dicitur in ps. Circumdederunt me mala: quorum non ante quod numerare: secundum quod plus habent de bono pondere que legitime ponderat: ponunt ad partem: ipsamque numerant in thesauro reponendam: illam vero que deficiat in pondere: ad aliam partem ponunt: ipsamque expendendam vel in igne etiam refundendam ordinant et disponunt.

igitur pondus videtur numerum precedere: quod plus campior ponderat quam incipiat numerare. Per numerationem intelligo predestinationem vel reprobationem: divinarum: quia scilicet eterna providentia omnes animas numerat et compenstat. Psal. Numerat multitudinem stellarum: et omnibus eis nomina vocat. Per pondus vero intelligo sufficientiam vel insufficientiam meritorum. Igitur dico quod ponderatio numerationem precedit: quia scilicet divina sapientia in ipsa sua immensa eternitate prius rationis ordine: quam non prius re vel tempore: pondus meritorum quam numerum premiorum vel tormentorum attendit: quia scilicet deus ab eterno videt que sunt futura in hominibus meritorum ponderat: secundum hoc ab eterno ordinat et numerat que sunt futura ipsorum tormenta vel munera. Unde enim divine sapientie quam simul omnia videat: prius attendit quanta est futura virtutum vel vitiorum ponderatio: antequam sequatur predestinationis vel reprobationis numeratio. Et secundum quod in meritis ponderantur: ut scilicet in paradisi thesauro reponatur: vel in inferni incendio refundatur. Bene ergo dicitur Sapientia. x. q. deus omnia disposuit in mensura: numero et pondere.

Capitulum. xxvii. De unitate.

Vitas est radix et principium numerorum. Nihil enim est numerus: nisi collectio unitatum. Ab unitate enim procedunt et oriuntur numeri: ut videtur sicut a principio radicali: ipsa vero unitas a nullo oritur: nec ab alio perficitur aut causatur. Nam licet unitas summam et indivisibilem habeat simplicitatem: causat tamen et principiat omnem multitudinem et universitatem: et ideo omnis multitudo seu numerus ab unitate oritur: et in unitatem resolvitur et reducitur: et in unitate sicut in suo principio potentialiter continetur. Proprietas enim unitatis est multitudinem efficere: et eam retinere et perficere: et in omnibus multitudinis partibus existere et manere: sicut dicit Avicenna. lib. ii. ca. i. et ca. x. Sicut etiam dicit Aristoteles. vii. physicorum: totalitas et perfectio debetur unitati: et perfectum sufficit esse unum. Et ideo cum unitas sit rerum principium et origo: quanto plus res appropinquat unitati: tanto magis appropinquat veritati et simplicitati: et quanto res plus ab unitate recedit: tanto magis ad diversitatem et ad corruptionem accedit. Per talem simplicitatem potest intelligi illa simplicissima unitas divine essentie et nature: de qua dicitur Deuteronomio. vi. Audi israel: dominus deus tuus unus est. Quia procul dubio ista est omnium numerorum: et omnium creaturarum numerabilium principium et origo: et tamen ab aliquo non progreditur nec emanat: quia scilicet omnis multitudo creaturarum ab ista sicut a suo principio originaliter producit: et in istam sicut in suum finem resolvitur: et in eam sicut in suum terminum terminatur: et in ipsa sicut in sua causa virtualiter continetur. ad Col. i. Omnia per ipsum et in ipso creata sunt: et ipse est ante omnes: et omnia in ipso constant. Ista etiam unitas deus est in omnibus numeris: id est in omnibus creaturis: et in ipsis principaliter et potentialiter et etiam intrinsece et essentialiter habet atque manet. Unde apostolus dicit quod ipse est omnia in omnibus. Igitur si ne tali unitate. I. sine deo nullus numerus. I. nulla creatura potest consistere: nec in esse reali vel etiam morali aliquatenus permanere: et quanto plus ad ipsum per charitatem accedimus: tanto simplicitatem: innocentiam et veritatem amplius acquirimus: et quanto per terrenos affectus et per peccata ab eodem recedimus: tanto ad diversitatem: discordiam et contrarietatem malorum appetituum et habituum amplius appropinquamus: cum procul dubio isti unitati sit omnis perfectio tribuenda: et omnis totalitas ascribenda. Bonum est ergo ad talem unitatem accedere: et in ea per affectum consistere: et cum ipsa per devotionem quiescere et manere: dicendo cum propheta Thobie: illud Thobie. x. Omnia in te uno simul habentes: non te debemus dimittere. Nam sicut unitas inter ceteros numeros habet dignitatem: quia primus est numerus.

De Unitate et Uno.

merus: indiuisibilitatem/ quia simplex: singularitatem/ q; solus: sic vere deus est vnus/ primus / indiuisibilis/ et etiam in omnibus vnus & singularis: turba illud *Ecce estis*. Et vnus est altissimus creator: omnium. Allega Augustinus. infra co. vi. Et id dic q ista vnitas significat pietatem: qui in eodem genere pietatur vnus et vnicus esse debet: quia scilicet alij numeri. l. subditi ab eodem dependent: et in ipso ipsiusq; regimine relictis atq; manent: ipse etiam in ipsis subditis per charitatem debz manere: et esse perfectioris et gratie vlus exemplis & verbis ipsis omnibus debet dare. 3. ppi etiam numeri & subditi sicut ab ipso oriuntur dependendo/ sic et in ipsum refoz alij debent cum diligendo/ et obediendo/ & se ei conforzando: vt sic de tali vnitate dicatur illud. j. Zachach. vi. Omnes obediunt vni: et solus & inuidia non est inter ipsos. Et quia perfectio: totalitas/ primatus/ singularitas et simplicitas/ et productio bonitas/ ipsi etiam communicaui diffubilitas attribuitur vni/ sicut dictum est/ refert q; pietatus qui in collegio est vnicus/ vel etiam q; liber vir iustus/ qui in se residet sicut vnus/ nec ad mundana diuiditur: debet esse perfectus/ integer & totus/ ad omnia bona opera semper primus. debet etiam esse singularis in bonitate simplex in humilitate/ sui per charitatem communicaturus q; bonorum operum productiuus.

2. Sapient. vii. Cum sit vna/ omnia potest. Et vnitas summe est necessaria in rebus compolitis atq; mixtis. Inne ista enim nlll potest consistere: quia nlll partes in vnu manent/ necesse est q; deficient et pereant. Homo em q; ex anima & corpore componitur/ & etiam lignum vel lapide quod ex diuersis elementis compingitur/ nunq; in esse suo perisistit/ nisi in vnitate integra permaneret: sicut patet in pariete/ vbi statim q; vnitas deficit/ & pars a parte recedit. statim esse etiam virtus et perfectio parietis destruitur atq; perit. igitur virtus celestis oculi te operatur in rebus/ q; in mixtis vnitate custodit/ et diuersitatem elementorum conciliat & coniungit. in aggrezatis etiam cementum pontur/ quo mediante vnitas conseruatur. per vnitatem possum intelligere virtutem concordie seu pacis. 3. ista est enim quedam virtus que esse virtuosum & morale in hominibz debet et custodit. q; enim mediante virtute celesti. l. diuina gratia et cimento etiam charitatis illa que diuersa sunt/ funt vnum. l. vnanimis et concordis/ vt pote quando homo vnitur cum deo per fidem et deuotionem/ et etiam cum proximo per concordiam & pacis communionem/ tunc p. cul dubio talis homo perseuerat i esse gratia & virtutis: vt sic tandem perueniat ad felicitatem glorie & salutis. Vnitas enim charitatis et pacis custodit virtutum integritatem: si autem illa deficit/ necesse est q; homo perdat moralem gratie entitatem. Nam si a deo & ab vnitate fidelis charitatis nos disiungimus/ & a fraterna communitate & charitate nos diuidimus/ statim pro certo quantum ad esse gratie destruitur & perimz. et sic loquitur Boethius de consolatione. pla. x. vbi dicit sic: 'Noli ne omne quod est/ tandu manere atq; subsistere/ q; id sit vnum: dissoluere & desistere/ vbi vnum esse desistit.' Et idic q; vnum q; id sit vnus. l. simplex/ integer & perfectus/ & ad se solum reductus/ & in vno & solo deo fixus/ tandu perseuerat integer et perfectus. q; vero vnitatem perdidit: et ad mundana diuisus per desideria fuerit/ statim esse virtutum amittit/ & corruptioni diuersorum criminum subiacebit. Alie ergo vnitas simpliciter perfectum hominem facit/ et perseuerantia perficit et custodit. Unde Boethius ibidem. 'Patebit vnus quodq; subsistere/ cum est vnum. l. vbi multis modis Bernard. dicitur aliquid esse vnum/ scilicet collectue: sicut multo plures faciunt vnum aceruum. constitutue: sicut multa membra faciunt corpus vnum. conigatiue: sicut vir & mulier vna caro efficiuntur. suppositiue: sicut anima et corpus vnum hominem constituunt. imitatiue: sicut duo homines vnum dicuntur quando se inuicem imitantur. Sic vere licet nos alij diuersi conditione et genere simus/ vnum tamen per charitatem et coccordia esse debemus. Sit igitur in nobis concors vnitas colles:

et ius: et ista est vnitatis religionis: quia scilicet religiosi
et clerici sunt partes q̄ acerrum religionis constituunt:
vnum collegium faciunt et componūt. Item fitibi vni-
tatis constitutio: et ista est vnitatis intentio: quia inter
q̄ persone que sunt in cōmunitate diuise sint: et inter
se aliquotiens inimice: vnum tamen debet esse in lo-
co corpore constituto: et in vnitatem esse reuocare
curando. Item fit in nobis vnitatis coniugatio: et ista
est vnitatis societas: quia scilicet vnus alteri coniugu-
tur: per amicitiam vnitur. Item fit in vnitatis supple-
tium: et ista est charitas: quia scilicet homo et proxime
vnum efficiuntur. Item fit in vnitatis imitatio: et
est vnitatis imitatio: quia scilicet deum et viros illi
est vnitatis imitatio: quia scilicet deum et viros illi
imitantur: quos esse imitando vnum cum eis efficiunt
quantum suis moribus conformamur. Vnitatem per
collektionem facit fides: que de diuersis fectis et perso-
nis facit vnum acerrum ecclesie vel religionis. Plu-
re congregati sunt in vnum. Vnitatem constituit car-
itas: in iustitia et amor: vel publice: quia scilicet omnes cano-
nici vel ciues sunt vnus voluntarie pro corpore con-
tinenti: et pro negotio publico vtiliter procurando. De
quo ad Ro. xij. Vnum corpus multi sumus in Chri-
sto. Vnitatem coniugatiuam facit societas: que scilicet
quodam familiaritate diuersas personas vnuit et iungi-
tur: et maxime ad litteram vnitatis coniugalis: que de viro
et muliere facere debet vnum: iuxta illud Gen. i. Erat
duo in carne vna. Vnitatem personalem facit perfectio
charitatis: que de diuersis naturis. id. de diuersis condi-
tionibus facit vnum. Vnitatem autem conseruatam
est vnum et aia vna. Vnitatem autem conseruatam
seu imitatiuam facit humilis cōformitas: quia scilicet
deum et prelatos et alios viros perfectos imitantur: et
vnum per imitationem efficiunt cum eisdem: sic de
cat quilibet illud Ioannis x. Ego et pater vnus sumus.
¶ Illud proprie et simpliciter dicitur vel pariter: scilicet
nec actu nec intellectu potest diuidi vel parti: scilicet
punctus. Est enim illa p̄p̄tetas vnitatis: q̄ vnus alius
vniuitatis coniugatur: in se tamen semper vnus in di-
uisibilis permanet: et in se simplex integra cōsistit.
Talio est vir perfectus: qui scilicet per vna parte
non debet diuidi: nec per duplicatam huius illius par-
tis: quoniam iste debet esse simplex: in diuisibilibus vni-
tus: et perferantia et cōstantia mentis integre per-
fectus. vbi vnus enim coniungat: et ponatur: vel in
vniuitatis cōfōrtio vel negotio inferatur: semper
debet mens ipsius vna manere: et nunq̄ ad mundi vel
peribilia se diuidere nec extendere: nec per mundi vel
citabilla ad vnitatis esse cōstantie transire et facili-
ter nec quancū occasione a firmate amicitie et facili-
tatis se duplicare: sed in omnibus et per omnia vnus
Ioan. vi. Est puer vnus hic. Alio vbi q̄ vnus vnus
cat malam singularitatem quorundam: qui scilicet vel par-
tis nolunt ad alios per charitatem diuidere vel parti-
sed per partialitatem et singularitatem vnus. In di-
uisibilibus et incommunicabilibus inueniunt. Ceterum illi
se scdm non habet: nec tamē satiant cōtū elius diuisi-
bus dato q̄ alijs hominibus coniungantur et vnus
legio vel societas alijs copulens: et in tamen partibus
et singularibus permanet: et nulli alij intrinsece parti-
ritatem miscetur: nec per beneficentiam calescit.
¶ Ideo bene dicitur ibidem. Vnus quomodo calescit. Vnus
licet per charitatem. Quasi diceret: vnus. Vnde
modos vnitatis fm quod/positi hic magister. Vel
q̄ est vnum genere: vt dos et homo: vnus specie: vt
tes et Plato: vnus accidente: vt vernis et ceruisa: vt
proportionē: vt auriga et naui: vnum subiecto: vt
bum z dulce zt. Sed de his omnibus nihil ad presens
¶ Quis fm philosophos et duobus a cu duabus
non fiat vnum: potest tamen vnum fieri cu duabus
stantis quando vna se habet ad aliam per modum
pendentie et accidentis: et quando per vnam alteri
tur esse: sicut patet in corpore et anima: pro quo anima
tū sunt: et tamen vnus homo fuit: pro eo q̄ anima
pōt dari esse: et ad alia dependat ipm corpus. Et vere

Lib. XIII. De Numeris. Fo. CCCXVI.

dato q̄ humanitas et diuinitas in Christo due sunt sub-
stantie q̄ tñ humanitas per mo dñ dependentis et quasi
accidens se habuit: idcirco de ipis duob⁹ vnus xps de⁹
et homo fieri potuit: q̄ vnus et vnus semper fuit: q̄ p̄m
Anastasi⁹ iste est vnus nō p̄fusione substantie s̄ vnitate
p̄sonę. vnus autē nō p̄fusione diuinitatis in carnē sed
assumptione hūanitatē in deū. Nam sicut aia rōnalis
est enī Ch̄stus quo ad diuinitatē vnus etiā quo ad hū-
manitatē vnus et vnus quo ad p̄sonę singularita-
tem. Cū Aug. lib. iij. de trinit. c. vij. dicit sic: *Portebat
inquit vt multi venturum clamaret vñū et a multis cō-*
clamatus venires vnus et vt multi p̄fessarentur venisse
vnus et a multis exonerati veniremus ad vñū et vt
cre-
deres iustificaremur in vno iusto facti vñū. Cū An-
tas hoc habet p̄prium: q̄ si paritati additur facit im-
paritatem: si vero imparitati additur generat paritatē:
sicut p̄t̄ quia vnitas addita binario (qui est par) gene-
rat ternarium qui est impar: et conuerso si ternario im-
pari additur quaternarius qui est par numer⁹ generat.
p̄ter pares possunt intelligere illos qui equalitate/pa-
ce et amore p̄sp̄era tranquillitate perseuerat: per ipares
vero illos qui in inaequalitate moriū paupertate et tribu-
lacione et discordia a se inuicē diffonant et discordant. p̄ter
vnitatem autē intelligo illos q̄ sunt singulares et partia-
les: et ab aliorum cōitate diuertunt: q̄ pro certo tales si
paribus. i. illis qui sunt in p̄sp̄eritate et pace iungunt: in-
eualitate discordie et inuidie statim inducere compo-
bantur: si vero imparibus. i. miseris et dolentibus et discordi-
bus se iungūt tunc equalitatē pacis et amoris inter eos
inducit. Inq̄ntum sc̄ly eis conformāt: et vna cū eis con-
corditer viuunt. Et breuiter illud est verū q̄ mali et par-
tiales cum paribus. i. cum bonis ad iūcti inaequalitatē et
discordiam faciūt: alijs nō malis imparibus associati
equaliter et cōcorditer similes fiunt: q̄. i. ille q̄ est vn⁹. i.
sine charitatis binario et ab alijs diuisus vlti discordi-
ter inaequaliter: cū alijs nō vult equaliter et cōcorditer.
Cū dic q̄ vnitas p̄cordie societas et p̄munionis si illis
q̄ pares sunt in diuinitate et honorib⁹ addit statim inq̄ntas et
ipares inuidie inter eos gñat: q̄. i. facile est q̄ pares p̄
inuidia diuidant: q̄ si simul in eodē collegio villa vel ciui-
tate viuunt: verum si si persone q̄ntum ad statū et gradu
sunt ipares: tūc ad iūcta vnitas cōhabitacionis facit eos
illi q̄ sunt statū et gradu ipares: q̄. i. q̄. i. mores nō dedi-
gnant obsequi maiorib⁹ q̄ illi q̄ p̄ oia sunt pares: q̄. i. pares
dignant obsequi equalib⁹. Et ideo bñ dicit cōmune
prouerbiū q̄ semp regnat inuidia inter pares. Unde de
ne dicit aliter q̄ facile est pares paribus inuidere.

Capitulum. xxiij. De dualitate.

Altras ex vnitate cōbinata cōsurgit. est enī
numerus post vnitatē sc̄dus: et ei immediate
cōiunct⁹: et inter vnitatē et trinitatē medius
et vtriq̄ cōtiguus et vicin⁹. Sic nō est duali-
tatis charitatis: q̄ sc̄ly ista est q̄ ex cōbinatōne
duos habet nō p̄t̄. Et sc̄ly charitas minus q̄ iter
essentie diuine vnitatē et p̄sonarū trinitatē: q̄ p̄ certo p̄-
fecta charitas ab vnitate. i. a deo immediate orit⁹: et in ter-
nario. i. in fide trinitatis terminat⁹ p̄fici. Cū dic q̄ illi
qui sub binario charitatis sunt positi (q̄i duo vñi et trino
sunt contiguus et vicin⁹). q̄ bñ figuratur i discipulis quos
bino et bino inuicem copulauit. Ideo bñ dicit *Eccl̄s*
ij. q̄ mel⁹ est eē duos q̄ vñū: q̄ si duo sint simul foue-
bunt mutuo: vnus autē quomō calefiat. Dualitas est
numerus infamis: pro eo q̄ palmas ab vnitate recedit.
Sic vere dualitas diffensionis et discordie infamis me-
rito potest dici: que sc̄ly vnitatem et pacem fugit et ab ea
reloquat⁹: recedit: quia p̄ocul dubio illi qui duo sunt et
non vnus. i. illi qui diuisi sunt et nō vñi sc̄ly discordes/
maluoli et inuidi ab vnitate pacis et concordie et etiam
ab vnitate. i. a deo recedunt et ad ternarium. i. ad tripli-

cem concupiscētiā mundi accedūt: et ideo infames
sunt: q̄ vnitatē amoris frāgūt. *Eccl̄s. xxij.* Duo cōtra
duos: vñū contra vñū. Ideo *Eccl̄s. xxvj. d̄: In duob⁹ cō-*
tristatum est cor meū. Ternarius numer⁹ ex vnitate
addita dualitati cōsurgit: et est numer⁹ et natura sacra-
tus: pro eo q̄ oia que sunt in quadā trinitate consistunt:
inquantū sc̄ly in numero pondere et mensura facta sunt.
Iste numerus in bono significato beatam trinitatē de-
signat: in qua. i. summe manet dualitas charitatis et ve-
ritas deitatis: et ideo iste sacratus numerus debet dici:
quia rōne trinitatis debet p̄cipue benedici. Cū etiam
Aristo. lib. de celo et mūdo. in ternario numero deū subli-
mē et gloriosum magnificare adhibuit: in quo sc̄ly beate
trinitatis si dē dūcūde declarauit: quia sc̄ly tria sunt que
testimonii dant in celo: pater. verbum et sp̄s sanctus:
et h̄ tres vñi sunt: sicut d̄. *i. Joan. v. Cū dic q̄ iste nu-*
merus signat tres p̄tates theologicas sc̄ly fidem. spem/
charitatem: de quibus dicit. i. ad Cor. xij. Nūc autē m-
manent fides. spes. charitas. tria hec. Cū signat tres
potentias vel tres partes penitentie: sc̄ly contritionem/
confessionē/satisfactionē. vel tres hierarchias angelorū/
vel tres statūs saluādorū/ vel tres dotes glorie para-
disi: sc̄ly visionem. fruitionem. reuisionē: et cetera similia.
Unde *Eccl̄s. xxvj. In trib⁹ beneplacitū est sp̄s meo.*
Cū dic q̄ ternarius in malo significat tres concupiscē-
tias: sc̄ly cōcupiscētiā oculorū/ cōcupiscētiā carnis et
superbiam vite: q̄ figurate sunt *Apoc. xvj. in tribus sp̄s*
ritibus immūdis/ qui de ore bestie. i. a suggestionē dia-
bolica perhibētur exte. Quaternarius numerus est
solidus: ex quatuor enī vnitatib⁹/ vel ex duabus duali-
tātibus/ vel ex ternario et vnitate constat: et inter ternariū
et quaternariū medius p̄fuerat. Iste igit nūerus virū
perfectū significare p̄t̄: qui solidus est et cōstans i mo-
rib⁹ et in fide et qui quatuor vnitates. i. quatuor cardī-
nales virtutes vel doctrinā quatuor euangeliorū cōti-
net et binariū charitatis ternariū fidei trinitatis et vñi-
tatem. i. fidem vnus deitatis cōtinue secum habet: ita
q̄ inter ternariū trinitatis et quaternariū q̄nq̄lib⁹ legis
dei residet atq̄ manet. q̄ bene figurat *Eccl̄s. i. vbi facta*
aialta quatuor alas et quatuor facies habere dicuntur
pro eo q̄ sancti viri in alis. i. in volando per cōtemplā-
tionem et in facie. i. in cognoscēdo per discretionē qua-
ternariū virtutum et soliditatem mentis habuisse no-
scuntur. Eccl̄s. xij. Per quatuor ventos mēns est mu-
rum. Cū dic q̄ iste numerus soliditatem ecclesie signifi-
cat: que omnia supradicta continet atq̄ portat. Cū dic in
malo significato q̄ per quatuor intelligi possunt illi in
quibus quatuor male affectiones regnāt: qui sc̄ly solidi-
tatem obstinationis. binarium diffensionis. ternarium
concupiscētiarū (quibus sc̄ly cōcupiscūt diuitie. deli-
cie et honores) et vnitatem partialitatis et diuisionis ha-
bent. *i. iij. Regū. vij. Quatuor erant viri leprosi iuxta in-*
troitum porte. Quaternarius numerus ex quaternario
et vnitate consistit: et in bono signat illos qui quinq̄ li-
bros *Abdyli* spiritualiter obseruant et qui q̄nq̄ sensus
suos ab illicitis appetitib⁹ custodiunt et p̄seruāt. Figu-
rati in quinq̄ prudētib⁹ virginib⁹ que obulam exire
sponsi/ lampades exemplorū cum oleo meritorū secū
portauerunt: propter quod ad nuptias intrauerūt. Pos-
test etiam iste numerus significare legem *Abdyli* q̄ in
quinq̄ libris continetur: vel etiam passionem xpi/ que in
quinq̄ vulneribus terminat⁹: vt lex figuret in p̄batice p̄-
fina q̄ hēbat q̄nq̄ portis. *Joā. v. passio nō xpi figuret i*
pera David cū q̄nq̄ lapidib⁹. i. Regū. xvj. Cū dic q̄ q̄-
nari⁹ significat viros carnales/ q̄ a q̄nq̄ sensu illecebris
detinent/ et q̄ in q̄nq̄ statibus virginib⁹/ et in q̄nq̄ iuga bo-
umentibus figurantur. Math. xxv. et Luce. xij. Cū Se-
narius numerus (qui dicitur numerus perfectus/ p̄ eo
q̄ constat ex suis partibus aliquotis/ qui s̄m Boetium/
nihil habet superfluum/ nihilq̄ diminutum/ signat vi-
ros iustos: qui per sex etates presentis vite ad septimā
moris curant/ et octauam resurrectionis expectāt:
et nihil diminutum aut superfluum secum portant: figu-
rati in Lherubin/ que sex alas habebant: et sanctus/

RRR IIII

De Numeris et mensuris.

fancies/dño decetabāt. Et fa. vi. Et el b'c q' iste numerus
 significat laborē pñris miferie / p. co. l. q' dñs fec' dieb' la-
 borauit: et i septima miferere debeat. vñ l. u. xij. Ser-
 dies sunt in quib' opari oportet. ¶ Septenarij et nume-
 7 rus q' creuit vltra annuū: et tñt' nūc' infer' inter impa-
 reos: potest significare rēpus pñris vite: q' septē dñm
 curculo voluit. iij. Agg. l. l. trulerūt p' vñ septem
 dñm. Et el pñr significat septenarij vñrui / fcs quattuor
 cardinales: tres theologas: vel etia septē dños: quia facti
 pñr: vel etiā illos q' in tali septenario cōstitūt: de quib' 3.
 vñ 2. ach. iij. Ecce candelabū auriū totum: 7 septē lu-
 cerne sup illud. Et el potest designare vñuersitatē bo-
 norū terrenorū: q' fcs pñm dñego. Septenarius numerus
 vñuersitatē designat. Et mīa autē terrena in septē cō-
 maribus mīdi: et lub septem planetis cōsistūt. Et si de
 bonis terrenis potest dici illud dñi. viij. Uñq; paucis
 habetis: dicunt cōt' septē. Et el potest significare vñuersi-
 tatem futurorū gaudiū. 7 fcs sit septē felle quas habet
 batillus hoīs in dextera sua. 2poca. i. q' fcs filius hoīs
 pñs septē stellās. i. vñuersitatē gaudiū: et pñemum
 et pñcipue septem dños quattuor fcs corpīs: tres aīe
 distribuit aiabūs. Et el pñr significare vñuersitatē sacro-
 rū: et iustorū. 2poc. viij. Et idī septē angelos fates: i cōspe-
 ctu dñi. Et el potest significare vñuersitatē vñtium: q' sic
 b' q' xps de magdalena eiecit septem demonia. l. u.
 viij. Et el pñr significare vñuersitatē hominū malignorū:
 et etiam demoniorū. vñ 2bath. xij. Assūmī septē spūs
 nequiores fcs. Et el pñr significare vñuersitatē infernalū
 tormētōrū. Deut. xviij. Septem dieb' comedēs afflictio-
 nis panem. et l. xxi. xviij. Percutia vñs septies propter
 pctā vñrā. Et b'cautē omnis vñuersitas 7 generalitas
 siue bona fuerit siue mala: pōt per septenariū designari.
 ¶ Et octonarius numerus qui et octo vñtibus / duob' 8
 quaternarijs / et quattuor dualitatibus cōsistit: multa
 potest significare. significat enim viros perfectos: qui
 scilicet iam sunt mētre i octaua etiae future resurrectio-
 nis: quia pō certo illi habent octo beatitudines: duas
 charitatū paritates: quattuor cardinales pñtes. 7 fcs
 autem quattuor virtutes duplicatē sunt: inqñm i dua-
 litate charitatū cōsistūt. Dualitas autem charitatīs in
 eis quāduplicat' inqñm cō quattuor virtutib' 7 quatuor
 euangeliorū doctrina istoz charitas replicatur. Et iij.
 Agg. xxiij. Et octo annorū erat 7osias cū regnare cō-
 pñset. Et el b' q' octonarius signat beatitudinē 7 tēp'
 future resurrectiois qñrū ad bonos / q' in octaua fiet etia
 te. 7 Hier. xxi. Die octauo offeretis munus vñstrū: q' si-
 cut octonarius succedit septenario: 7 appropinquat ad
 nouenariū: cōstat et duab' paritatibus: fcs et b'is quat-
 tuor: vel et duab' imparitatibus: fcs tribus 7 quinqs
 vere resurrectio futurā 7 beatitudinē eterna septenario rē-
 pozum 7 dñrū donozū virtutum vel sacramentoz dicit'
 succedere: et illis qui in tali tñm septenario p'rouenire.
 ¶ Nouenarij autem i nouem angeloz ordinibus appo-
 pinquat: et ipsi homines sociat atq' ligat. Queniam
 fcs octaua resurrectiois in duplici cōt' differentia: quia
 fcs quattuor ad bonos duplicem continet paritatem / in-
 quātm fcs paritatis meritorum respondet paritas pñmo
 rēum. Et eum ad malos vero duplicem habet imparita-
 tem: inqñm scilz meritorum imparitatis inaequalitati et
 dñsonantē respondet imparitatis et dñsonantia pene et
 miserie. Ideo de fcs octaua beatitudinē potest intelligi
 illud 2Joan. x. Post octo dies iterum erāt discipul 7e-
 si intus. scilz in paradiso. Et sequitur q' venit 7esus la-
 tus clausis: dixit eis: pax vobis. Et per octonarium in-
 tellige tēp' legis antiquę: vel b'is octaua pueri circūci-
 debatur. 2ben. viij. 7 infans octo dierum circūcidetur.
 ¶ Et nouenarius numerus cōstat et ternario rē ducto: et
 pōt significare statum angelorum: qui nouem cōstat
 ordinibus: et tres habet ternarios. i. tres hierarchias: in-
 quarum fcs qualibet tres ordines continentur: vñ sic ipi
 beati spiritūs sup tripliciter triplici cōsistunt: beate tri-
 nitati p'prie conformentur. Et ideo dicit 2ct. x. q' hora
 nona angelus cornelo apparuit: p' eo q' angelica natu-
 ra sub nouenarij cōsistit. Numerus autem iñs denario

immediate coniungitur/inquiritur scz ipsum deum angeli
ca natura immediatus contemplant. ¶ Flora autem quo
numerus nouenarius videtur esse humane nature ap
propiatulus. homo enim sine cibo videtur nouem diebus
posse viuere: pediculus etia qui de homine nascitur totu
diebus viuit. Alique etiam fuit infirmis necessarius. Ideo
ne que vis ad nouenarium numeru' semper crescat. Ideo
etiam dicitur nouem diebus in aqua vel submersio et
latere: p'fecta enature. Homo etiam qui mortuus a leo
pardole videt' a muribus ad corrodendu' impetritur
ber remanet: si nouem diebus ab ipsoz/murium impe
tu defendatur. ¶ Ideo de vicia. Adulter sunt etiam fimi
tates sanctoz/ de quibus in ipsis sanctoz osculatio
firmos nouem diebus aut mortui: aut sanati: sicut de
sancto Antonio z marteno z multis alijs est experient.
In hoc igitur potest moraliter intelligi q' nouenarius
numerus. i. nouem ordines angelozum habent quanda
naturalem amicitia ad humanam natura/ z quanda con
federationem specialem: hoc q' homo particeps est na
turalis fisionis ipsius: creatus ad beatitudinem fisionis ipsius: cu
t' ipso ad reformationem suozum ordinem assumendus: et
ipsis in present' commisit ab eis defendendu' z custodi
duz. In signum cuius dicit' Actu q' symon coartatus
vidit quasi hoia noua angelum dñi introeuntem ad le.
¶ Denarius numerus super nouenariu' per vintum re
cretescit: z simplicium numerozum fisionis/compositioz re
p' principium existit. sine refectione eni denarij nullu
numerus viterius generat: ipse aut' repletus: quisq' in nu
tum numerus p'pagatur. Talis est deus: quisq' in nu
tum numerus. i. omni creaturazum numerabilium repropaga
t' fisionis: q' scz ab ipso z per ipsum cōtinuatur z p'propaga
t' fisionis creaturazum numeratio: sine ills nulla fit crea
turazum multiplicatio. Item. ¶ Sine ipso factum est nihil.
¶ Vel dic q' denarius significat completum legem: que
scz continet denariu' mandatorum. ¶ Unde legem decalogi
datur in psalterio dñi dñs: qd dicebat' psalteriu' decalogi
dum/p' eo q' decem choros. i. decem mandata specia
lia cōtinet. ¶ Vel dic q' denarius qui est sine fine: e' co
numerozū significat gloriā paradisi: que finis est e' co
numplementum omni animozū. ¶ Sine est eni denarius diuinus
quē p' labore vinceat beati recipiunt vniuersi. Adhuc et
¶ Nonne denario cōsentiunt mecum. ¶ Vel dic q' in malo
sine numerus significat transgressionē decem mandato
rum: sic bestia abyssi dicit decem conua habuisse. Apoc
xij. ¶ De alijs autē numeris potes per teipsum cognoscere
perp'etitionē simplicium ad denarium: scd mandata legi
suis p' significare illos qui vltra decem mandata legi
suis excreuerūt: z supaddunt collia. ¶ Vel p' significare p'p
tate transgressores. Duodenarius vero potest significare
duodecim fides articulos: vel illos qui cū denario decalogi
logi duo charitatis mādāta seruāt. Tertiusdecim signi
ficat illos qui cum fide trinitariē articulozū mandata p'p
dunt: vel etiam illos qui duodenarij vel scd p'ores in oib
berisim transgrediunt' et preteritis. Et sic potes in oib
numers aliquid intelligere secretū vel scd p'ores in oib
milia replicant: vel scd etiam q' ex v'ra scriptura omnes
simode accipiunt: sicut et q' quadragenarij q' significat
laborem vite presentis: p' eo q' filij israel xl. annis q' signifi
ferum circueunt. quinquagenarij vero significat p'p
riam paradisi: p' eo q' illum annum p'o iulio et p'p
perfecta requie filij israel habuerunt: sic de alijs: que
omnino gratia beatus. ¶

[illegible]

Lib. XIII. De Angulis. Fo. CCCXVII.

cularē reuolutionē / z circularē in idē reductionē. etiam
oia inferiora / scz anni / mēses / z tēpora circulariter tran-
eunt / z circulariter reuertunt. in qbus oibus cōmendat
circularis figura: z sup oēs figuras reputat ingens / z no
bille in natura. Talis circulus videt esse deus: qui scilz
se intelligēdo / z amādo / more circuli reflectit in seipm / et
etiā ad modū circuli caret principio atqz fine. Unde etiā
p̄s quidā legit deum sic descripsisse: scz qz de^o est circu-
lus in circūscriptibz: cui⁹ centrū vbiqz est: circūferētia
nūqz: qz pro certo iste est oī p̄fectione maior / z capaxior /
et ab omni angulofitate. i. ab omni defectu remotior: oia
enī que sunt / sua infinita capacitate ambit et cōtinet: oia
enī que atqz tenet: et ideo oia debet istū circulum emu-
lari / et ipm p vtrūqz imitari: qz scz debet per sui cōli-
derationē in seipos reflecti: et cōtinuē per cōsideratio-
nem naturatatis / mortis / iudicii / inferni / z paradisi circu-
lariter circūuerti. Ecclis. j. dicitur sol z occidit: et in cir-
culos suos reuertit. Uel dic qz circulus est vir iustus: qui
angulofitate falsitatis carēs / circa cētrū. i. circa deū per
affectionē / z cōtēplationē cōtinuē circūferitur. Iste
igitur per charitatem est capacissim⁹ / qz scz bonos / z ma-
los cōtinet diligēdo: per obedientiam est volubilis: qz scz
de facili mouetur bene operādo / et maiori⁹ obteperan-
do: et obedientiam frequēdo. Interi⁹ etiā est cōcauus
p humilitatem: et tērus nō rotundus / z eleuatus per ele-
uatiōem ad deū volūtatē: et in pūcto rāgēs terrā per vo-
lūtatē paupertatem / et per assumptam de reb⁹ terrentis
strictam necessitatem. Et sic tales figurabūtur in circū-
lis aureis qz in arce laterib⁹ inferebātur. Exo. xxv. quib⁹
mediatib⁹ portabatur. qz p certo iusti qz sunt spūales cir-
culi / in arce. i. in ecclesie lateribus sunt. Inseti / z ad eam
deserēdi et sustinēdi sunt spūaliter deputati. Uel dic qz
circulus qui cum re recta non pōt coniungi / nisi in mo-
rectitudine nūqz volūt aliquid peccatores: qui cū iustitie
societati iuste et recte socialiter copulati: qz scz fm Alpo-
s. Non est conuentio iustitie cum iniquitate. i. ad L. or.
vi. Talis igitur per superbiam ē gibbosus / per auaritiā
capax / per instabilitatē mobilis atqz leuis. Tales enim
ita sunt capaces per auaritiā / qz vellent quicquid hnt
ali⁹ cōtinere. Ita etiam sunt volubiles per incōstantiā /
qz in eodem statu nūqz possunt consistere vel manere: scz po-
tius impetose volubilitē z circulariter se habere. vii. j.
Reg. xvi. Impij rotabūtur quasi i impetu z circulo fun-
de. Et in pō. In circuitu impij ambulat. Angul⁹ est
duar⁹ lineaz mutu⁹ z alternus p̄tor⁹. Est aut angulus
p̄e ceteris dom⁹ p̄t⁹ maioris fortitudinis z virtutis.
Utrius enī duar⁹ lineaz in angulo cōiungitur / et fortitu-
do duor⁹ parietum i angulo copulatur: et ideo angulus
est naturaliter fortior / et ad cōiungēdum lineas vel parie-
tes aptior / et fortior lapidib⁹ cōpactor. Talis angulus
est xps: qui de duab⁹ lineis. i. de duab⁹ naturis est cōpo-
situs / et ad cōiungēdum in fidel⁹ vnitatē duos parietes. i.
duos hoim sectas / scz iudeos / z gētilēs / specialiter depu-
tatus: et ideo iste lapis angularis dī / pro eo qz pro stabili-
cōdo domum ecclie fortissimū reperit / et pro eo etiam
qz ad copulādū diuersos aptissim⁹ inuenit. ad Ephe. ij.
Ipo summo angulari lapide xpo Iesu: in quo oīs edifi-
catio cōstructa crescit in tēplum sanctum i dño. Uel dic
qz angulus est p̄lar⁹ / vel etiā quilibet vir p̄fectus: qui
de duab⁹ lineis. i. ex duob⁹ charitatib⁹ mādatis cōstituit:
et ideo ad cōiungēdum diuersos per cōcordiā / habilis
inuenitur: ipsoqz mediātē p̄tes diuersas ad cōcordiā redu-
cit: et totū ecclie edificium stabilitur. Eccl. xxviii.
Angulus qui non lapidē angulare. Uel si vis dic qz an-
gulus est locus in quo facili⁹ adunantur sordes / sige-
ditie vitioz: et i quo plus abundat vmbra falsitatis: et mi-
nus p̄cedit lumen z sp̄lendor veritatis. Ideo bene dicit
fig: vbi mala interiora se occultat. Uel dic qz angulus qui
est locus immundus / locus obscuro / locus strictus
obscuro / sige mūdum: vbi scz regnat immunditia vitioz:
obscuro / sige mūdum: vbi scz regnat immunditia vitioz:

num / z pene. Uel dic qz anguli sunt virtutes / vel etiā cor-
dis affectiones zc. Triangulus est figura trium angu-
lor⁹: et habet triangulus vnica superficie / et tres angulos.
Illa autē superficies cum sit vna / tribus angulis est cōis:
z tñ in quolibet angulo manet tota: z etiā quilibet angu-
lus trianguli videt alios duos angulos cōtinere. qd p̄t
sic: qz scz angul⁹ est cōtactus duarū linearū: qz incipit ab
vno termino / z terminat ad duas bases: z sic p̄ cōsequēs
necesse est cōcludere qz in triangulo semp duo anguli sūt
bases: z sic tota superficies cōtinet a quolibet angulo: z etiā
quilibet angulus est in quolibet angulo. Talis triangu-
lus est beata trinitas: que scz vnica habet superficie. i. vni-
cam diuinitatem: que trib⁹ angulis. i. trib⁹ p̄sonis est cō-
munis: et in quolibet est tota: et tñ non est in oibus nisi
vna: et quod plus est / in isto dato triangulo trinitatis tres
anguli. i. tres p̄sone adinuicem sunt distincte: vna tamē
ab alia continetur. Vna nō p̄ superficies. i. vna tota essentia
a singulis angulis. i. a p̄sonis singulis possidet: iuxta
illud qd canitur. Totus in patre fil⁹: totus i p̄bo pater.
Ideo bene dī. Joā. v. qz pater verbum / z spūs sanctus hī
tres vnum sunt. Uel dic qz triangulus est aīa rationalis:
que vnā habet essentiam / z tres potētiās: vel etiā tres vir-
tutes rheologicas: qz scz tres sunt qui testimonium dāt
in terra / spūs / aqua / et sanguis: scz spūs fidel⁹ / aqua bap-
tismatis / z sanguis dominice passiōis. Uel dic qz triangul⁹
potest significare in malo hoim p̄torem: qui tres ha-
bet angulos. i. tres cōcupiscētiās carnales. Joher. xxi.
Tria sunt mihi difficilia. Quadrangul⁹ est figura io-
lidissima: quattuor enī habet angulos: et in quolibet p̄te
sui est recta: et ideo vbiqz voluatur / semper est solida
atqz firma: et ideo res quadrāgle firmissime sunt: et ad
sustinēdum oia sunt solidissimum fundamētum. Talis fi-
gura moraliter loquēdo debet esse quilibet homo: qz pro
certo iste debet habere quattuor angulos. i. doctrinam
quattuor euāgelioz / vel etiā quattuor cardinales virtu-
tes: et sic pro certo iste erit per cōstātiā solidus / et in fi-
de z morib⁹ semper firmus: et vbiqz voluatur / siue ad
p̄spera siue ad aduersa / stabilis / z in motu debet esse: si
gurat⁹ in altari. Eccl. xliij. vbi dī qz Ariel. i. altare / erat
duodecim cubitoz quadrāguloz / equis laterib⁹: ad de-
notādum qz illi qz altare deo efficiuntur / et in quib⁹ deo sa-
crificia bonoz operum immolantur / duodecim cubitos
debet hēre. i. duodecim articulos fidei credere / et per con-
stātiā esse quadrāgulū tenētur: in quātm scz in quattuor
euāgelis / z quattuor virtutib⁹ solidatur: equis tñ lateri-
bus / in quātm per equitatem / z iustitiam mesurantur.
Apoca. xxi. Quatuor erant in quadro posita. Et ibidem dī
qz latera ciuitatis erāt equalia. Iste subūgit magister
de mensuris quibus mesurantur tam liquida qz arida:
et sic ponit hic p̄p̄ietates / z nota oīm vasoz / z instrumē-
toz quib⁹ vtiuntur hoies / et quoz adiutorio transigūt vi-
ta p̄sens: sicut est cyathus / corymb⁹ / hemina / sextarius /
modius / amphora / vna / cornu / cophinus / calathus / et
alia sista infinita. Subūgit etiā de mensuris spatioz: si-
cut est digrus / pes / passus / pertica / stadium / miliare / z si-
milia. Subūgit insuper de pōderib⁹ et pōderum instru-
mētis z noib⁹: scz de statera / obolo / vncia / dragma / z simi-
libus. De his enī oibus summariū loquit magister: sed
gratia breuitatis / et p̄ eo qz moralizatio / z expositio talū
improficua / z sterilis videbat⁹ / omisi: et solum de modio /
chubulo / via / termino / pondere et statera aliqua subiū-
xi. Modius igit fm Jfido. erat in lege mensura qua-
dringenta quattuor libraz. i. viginī duoz sextarioz. et or-
dinata fuit ista mensura in typum viginī duoz generū
rerū que de fecit primis sex dieb⁹: qz scz prima die fecit
septē: scz materiā informem / angelos / lucem siue ignem /
celos superiores / aquam / terram / z aerem: scdā dō die fe-
cit firmamētum solū: tertia die fecit quattuor / scz maria /
femina / rationes / z plantaria: quarta die fecit tria / scz so-
lem / lunam / stellas: quinta die fecit tria / scz p̄sces / repti-
lia aquaz / et volucres: sexta dō die fecit quattuor / scz be-
stias / reptilia terre / lumēta / z hoim: et sic facta sūt vigi-
ti duo gēna rerū sex dieb⁹. Uigintidue gēnationes sunt ab
Adam vsqz ad Jacob: viginīdue littere sunt i alphabe-

Lib. XIII. De Ponderibus.

to: et viginti duo sunt libri veteris testamenti. In typum &
fines huiusmodi viginti duo sextarii mensuram
ordinavit: ad denotandum q[uo]d ille modus buine mensure
mensurari meretur: qui vniuersitatem creaturar[um] recollit:
et qui liberos legis custodit: et qui ad xpi generationem
atredit. Et thuribulum est vas metallinum dupli[ci] infe-
rius clauum / super[us] pro perborum / cōcremādo thuri
aptum: et ad thurificandū circa altaria deputatum / tri-
bus cathenis cōcatenatum: et sursum cū eis positum
et suspensum. Tale debet esse cor: cōfectū vbi iustit[ia]
pro certo inferit: ad terrena claudunt: et sursum ad cele-
stia per desiderium aperitur: vbi iugis charitatis accē-
ditur: et a quo thūs orationis ad altare paradisi euapo-
rare cogitur: cui[us] fex fragrantia tota eccl[esi]a iocundatur.
Figura 2 apocal. vii. vbi angelus habebat thuribulum
aureū in manu: et dicit: dāstis tibi et incensa multa. 3. Iud
ergo thuribulum cordis nostri tres debet habere cath-
enas: scz fidem / spem / z charitatem: que ipm scz habet cō-
fringere: et ad cōtemplationem suspendere: et per celestia
desideria subleuare. Job. vii. Elegit suspēdā aia mea.

est et sic q̄ ibi inuoluntū obdort et adulatores: q̄ igne co-
cupiscentie plenus non cessat alios incensare. ¶ Alii lapas
est vas vitreū/tenue fragile/plantum per piscium/roratu-
m/lutū super? et apterum/in fer? q̄ frictum et cō-
tūsum/contēntie olei/et nutritio olei luminis preparatum/et ad
illumīnādū in tenebris deputatum. et in alto lo-
co positum et suspensum. T. Aliis lapas potest dici quilibet
vir pfectus: qui scz in sui cōditione est fragilis et tenellus?
et p honestam cōuersationem spēsūdū non obducitur:
quia scz talis est per piscium/et luci veritas: peruius per
discretionem/roridus et sine angulo per simplicem intē-
tionem/plantus per veram et benignam cōditionem/fursum
a parte celestium latus apertus per superioz benefi-
derium et cordis affectionem/inferius nō a parte terre-
noz clausus et frictus per stricte bonoz vsūm/et per
cōceptum coe? et detestatorem: ignis charitatis et olei
pietatis cōtēntus per amorem et cōpassionem: et ad al-
lumīnādū alios deputatus per exēpli et doctrine illu-
strationem: fursum in ecclesia suspensus per cōtemplatio-
nem: et semp ante altare positus per orationem et deuot-
tionem: et ideo vir iustus bene figuratur in sanctis anima-
libus ¶ Eszech. vi. de quib? dicitur q̄ similitudo et aspectus
coe? quasi carbonum ignis ardētum: et quasi aspectus
lampadarum. Ibi dicit q̄ lampas est petri fragilis et faci-
lis ad cadēdū: eo q̄ scz i ipso est spēdo: coruscitatis: oleū
carinalitatis: ignis cupiditatis. T. p̄ eū fursum apertus
ad mūdi honores per affectionem: inferius nō ad pau-
res strigitur et claudis per parcatem et incōpationem:
fursum nō suspēditur per superbiam et elationem. Unde
Haim. et. i. per scabiosus et q̄ aspectus coe? quasi lampas:
deus: quasi fulgura discursoria. Ibi per lapadem intel-
ligo cōuersationem honestam: que si oleum diuine gr̄e
habeat/folet illuminare: si nō ip̄o careat/ non folet p̄ce-
re vel valere. et inde est q̄ pudētes virgines lampades
et oleum habuerūt: ppter q̄ ad nuptias intrauerūt: fa-
tue nō lapades habebāt: sed oleo caruerūt: ppter q̄ nō
putarū introitum p dīderūt: sicut b̄. Mt̄. ap̄. x. v. q̄ pro
certo lapas et claritas honeste cōuersationis hypocritas
nō sufficit: q̄ oleū diuine gr̄e deficit: si hūc bonos operū
et exēploz lapādes illuminare gr̄e regni celoz merentur/ q̄
ip̄as oleum gr̄e et meriti cōmisit. ¶ Alii laterna est instru-
mentū ad deferēdū lucernam. ne extrinquantur a venti
flati? ordinatum. et est laterna dicta a latendo: eo q̄ in-
tus lumen latēre cōtineatur. Et fit laterna de conu lu-
cido vel vitreo: v? scz lumen extrin? illuminet/ vētus nō
intret? non subintrat. T. Aliis laterna fil beata p̄go: que
ignem. I. dei filium continuit/ et p̄ p̄ncipatam et merita
tempis lūz: et tñ vītus inanis glorie nūq̄ in eis subin-
transit. T. Aliis etiā debet esse quilibet homo iustus: q̄ scz
ignē charitatis et lumen honestatis debet cōtēnere: et tñ
vēticū alci? inanis glorie nūq̄ debet recipere vel habere:
re q̄ lumen hie pfectionis possit extinguere vel vagare.
¶ Iouen. vii. H. cū extrin?et in nocte lucerna ei. ¶ Alii
est spatium per q̄ vehicula transeūt et vehitur: et ideo b̄.

via/quali vebia.ergo accepiedo via pro publico tñetel
per qd de loco ad locū pñantitur/notanda em 2. l. uñ
q via debet esse munda/solida/racū/pacifica & lucra
oib⁹ cōis & publica/cūctis aperta & exposita:nullos clau
sa vel interdicta. 2. alia via videt esse status penitus
vel etia status salutis & locus ecclesie qz ista est via per
quā iur ad ciuitatem paradisi: et per quā iustitiae solitudi
ne discurre. Ista eni habet mūditiā cōtinentie:solitudi
ne patiētiē:pauertē iactetis & humilitatis vel honeste appa
rentie:rectitudinē iustitie:latitudinē amicitie:caritatis
pacis & cōcordie. Tali eni via est ambulatio:et per
eā dñi domicilii prosperanda. Esa. xxx. ibec est viam ad
late in ea: nō declinetis ex ea neq; ad dextera neq; ad
sinistra. qz ista publica offert a via puata & lucra & feni
ta. Et eni publica est vt cōiter magis imunda & lucra
monstruosa & puluerosa/magis plene & dispēditio:et signu
sit vt cōiter magis lucra / nō est ita ad ambulatio magis
proficiua lucra. Sēmita aut vt cōiter est tutior:et ita
est secretior:est breuior:est securior. In via aut
blicis solēt latrones infidatit:et ibi etia multa letitia
ita inueniunt:qz qui per talem viā ambulat:semper est
in periculo vel qd ab infidiātib⁹ occidat/ vel qd per viam
qua nō debet ingrediat:qz fecit cessat/ i semitas qz p
pter paucitatem viatoz pauci ibi infidatit:et pauci ibi
sunt bñia/per que ambulantes errare vel dehere cōsp
lantur. Et publica figt mundi:puata vero vel semita
denorat penitente vel religionis statu. 2. carnalitatem
duo:qz via publica i. mundus/ est via & asinellum: puluerosa
lucrosa: q supbiā mōstruosa:et per auaritiā puluerosa
p infidatēs demones periculosa:et ppter bñia et ampo
per statuū diuersitate magis est dubia/et magis p
pūa/et ignis fit lata & spatio: est ita ppter causas iam pu
ctas multotiens inutilis & dānoza. 2. Barth. vii. 2. lata cl
tas que ducit ad mortem:et multi ingreduntur percam
Sēmita aut religionis est mūdior & continētior:rectior
per iustitiam: secretior: p solitudinem:breuior & mox
citridinem:et offēdualis carētio:qz terrenoz & occa
sionum mali pascuntur. Esa. xvi. Sēmita vult recte
est:rectus callis iustie. qz ista veltio est signū largi me
dum/ in terra vel in puluere impium:est qd post recessum me
do sumēdo/ vestigiū dñi omne finem qd post recessum me
cūsumēdo:remāet. 2. bñia sēmita qz vestigiū illud currit
vestigiū. Unde etia in vestigijs feraz vestigiū animalis
ris indicū:quo a canib⁹ venaticis deprehēditur:et ali
quoties capiunt. Per vestigia q possunt intelligi creata
vne bona fuerint sue mala: qz in locis in quib⁹ qd
impiumini: ipsas post nō res relinquunt/ ppter qd
sue sum⁹ qui pcesum⁹/ odoratib⁹ & intuitib⁹ deprehē
mus. 2. dñi. xliij. 2. adiuncta eius vestigia sunt hec dñi
dic q vestigia dei sunt e⁹ creature: in quib⁹ pto ceto dñi
qz apparet qualis est virtus & bonitas creature: cognoscit
xliij. 2. magnitudine creature poterit creatio: operari
Vel dic q vestigia xpi et scōz sunt qd dñi. 2. qz autē he
qz apparet odor & redolētia sue fame. 2. ista famam
ni canes fuerint/ istoz odorem & eadem sequi i iustit: qz
et crepta debem⁹ sentire: et eadem sequi i iustit: qz
ulqz possimus qd peritus cōprehendere & habere. 2. 2.
vestigia. 2. vestigia eius securus est pco meus: viam eius cu
stodiūt: et nō declinauit ex ea.

[illegible]

Lib. XIII.

De Bonis. Fo. CCCXVIII.

timore
 Lucro
 e cura
 q3 clau
 tentie
 mia per
 nfeunt
 ditane
 : appa
 ritate
 parat
 imbu
 i ad
 i fem
 i uol
 q3u
 nagis
 it m
 it pu
 ne bu
 cy est
 vian
 : ppo
 ca lei
 : opol
 mta
 it illa
 item
 colar
 ppo
 alior
 i di
 a col
 am.
 rior
 res
 cas
 Cta
 ape
 mo
 i rei
 est
 odo
 i ali
 iola
 m
 ma
 ar
 el
 cla
 gie
 fel.
 ma
 bo
 dia
 mo
 lob
 cu
 po
 i
 it
 tu
 et
 ad
 an
 os
 ite
 ce
 er
 co
 m
 n

Capitulum. xxi. de Sonis.

Lib. XIII. De Musicis instrumentis.

folā recipit: alia nō instrumēta musica hīstronū. l'alas
scientias poetarū et phōz nō recipit neq; legē. In ista
igit sunt plures fistule bonorū documētōz / scz cōsilioz /
sacramētōz / et mādātōz: quibz scz mediātibz / sonus pē-
dicationis ē diuine laudis grātus z acceptus deo reddi
tūz / quādo diuino insufflatē spīritu / p'dicator tūgit / p'e-
dicat z loquit. iij. p' paralit. xij. Stetēt qz leuite tenēs
organā dauid. Ad hoc em q' sonus debite melodie de
scripturē organo ettrahat / duo bonis requiritur: vnus
a pte pōt spūs scz scūs / qui occulte duos folles. i. intel-
lectum z volūntatem infundat z inspiet: et vnus a parte
antre. i. in aperto / vcz p'dicator / qui manifeste tangat / lo-
quatur z p'dicet. c. iij. Et q. vj. Tādiu p'cutiebat in organo
3 iij. Et Tūba est instrumētum musicum ereum / concum
vel tēsum / ad fortiozem sonū faciēdum ordinatū: et in
bellicis negotiis necessariū: et in festis z cōsulioz op-
portūm. Et aīr tuba interiō cōcaua / crateri plana rō-
tūda: circa tubāis ostiū cum valde stricta / in pte xō an-
teriorē que auditiōis respectū valde amplā. Jsta igit ma-
nus clangētis ad os ponitur / erigit et tenet / et p'ius a clā-
gente tangitur qz ab alijs audiat. Et aīr vīus tube z in
p'elisi / et in cōsulioz. Aīrū em hōies in bellis spīs
tubis ad hōstium terrorem: ad cōmilitonum cōuocatio-
nem: ad pugnatūm alationem: ad equoz bellicoze erec-
tationem: ad bellōz intentioz congressionem: ad fugitio-
zēz reuocationem / et ad victorie habite significatiōē.
In festis nō z cōsulioz vītur tuba ad cōuocationem
et l'ctificationem populū / ad laudē pōt / et ad p'ncipatio-
nem p'sentis vel futuri solēij. Qñ etiā apud Iudeos
I'cemenia. i. solēntias nouelue cū tubaz clangore ce-
lebrabatur: et annus etiā iubilus cū tubaz sonitu p'ri-
ciabatur. p' et tubā pōt intelligi p'dicator: que scz et re-
pōe belli z tēpōe cōsulij seu festi est necessaria: dum tū
modo fit debito fabricata. Tūba qz p'dicationis debet
esse plana / non vītra modum subtilis: longa / et non vītra
modum breuis: rotūda z distincta / et non vītra modum
cōfusa: cōcaua / z nō vītra modū solida seu rigida: vacua
et ab emi pte lucit tēpōale: pentus aliena: a parte fī
tubāis fūz p'dicatiōis debet esse arcta z stricta: a parte
aīr auditoz debet amplē / esse lata. Sibi em debet arcti-
tudinem p'sentē p'dicatorē retinere: alijs nō debet las-
titudinem mē p'sentare. Cum em p'dicator duas ha-
beat ptes / scz iustitiā et mīam: p'dicator semper debet
strictitatem iustitiē z p'sentē a pte sua sumere: alijs nō
debet clemētie latitudinem p'ferre. Ad illū em p'prie
operatiōis debet tubam p'dicatiōis ad os locutiōis
applicare: et qz docet z loquit / mām executionis debet
tangere z palpare: et p'ius tangere qz tubare / p'iusqz ma-
nualiter qz docere. iij. Et l'ide. v. Stetēt faciendo
tes habētes folas cum tubis. Jgit tuba facit doctrine
et p'dicatiōis ad multa valet z p'ficat: qz in bello ten-
tationum z tribulationum hūp' militis / illa est que hōies
nostros demones terret: que mīlites z equos. i. bonos et
malos fideles z infideles ad pugnatūm cōtra vītra con-
uocat z exortat: que cōgregat iura vītra ordinat: que
fugitiuos z p'sentē cēdētes reuocat: et que modū et sū-
gnū victorie manifestat. Jsta est qz tā tristēs z despe-
rātes per spēm l'ctificatiōis: per quā dē laudat: per quā
mādāta regie p'prie edicūtur: et per quā eterne glorie futu-
ra solēntias p'dicator. Et sic vj. Tobel. iij. Lante tuba
cōgregat fenes zē. Iubiles em et Reomenia. i. remissi-
ōe z nouitas paradī / cū tuba p'dicatiōis debet edici:
et illa que ad salutem pertinet / cōstruit z indicit: et sonus
diuine laudis tubar / efficit seu dicit. p's. Succinate i neo-
menia tuba. Et dicit q' tuba est p'dicator: p' abstīnētiām
strictus / p' charitatem latus / p' benignitatem plenus /
p' paupertatem vacuus: cū vox z sonus est p'dicator / o
vel doctrina: que fze valat ad oīa vītra pudicitā. Ideo sibi bē-
d'c. l'ale. i. vj. Llama. ne cesses: quāsi tuba exalta vocet tuā:
annūcia populo meo scelera eoz. Et dicit q' tuba sūgt la-
etatores z cōmīnatores: qui bona sua tubicīnē et p'mul-
gant: alijsqz terrificāt z cōrūbāt. qd est cōtra illud dicit
thel. vj. Iū facis elemosinā: noli tuba canere. Et s' fustu-
4 la est instrumētum musicum / qd alio modo calamitōsa:

[illegible]

¶ Finis libri Decimiertij.

Decimiquartum: in quo agitur de nature mirabilibus.

Quia de quottidie facit magnalia in Egipto: mirabilia in terra Eham: terribilia in mari Rubro: ita q illi q nauigat mare in nauib/ facientes operationes in aquis multis/ ipsi viderint opera dñi/ et mirabilia ei/ in profundo: hinc est q de mudi mirabilib/ intēdo aliqua dicere: ipsaq ad mores et ad spiritalē intelligētiā reducere: vt sic quāto ipse res magis noue/ mirabiles et insolite pōdicāt/ tāto possint animus plus mouere: vt et sic natura hoim/ que in pñib/ lib/ xij. c. i. nouitatis est auida/ de inauditis rebus et insolitū admittit/ et tādem ostiā expōitione percepta/ in delectanda amplē/ eleuet. Ad moralizand/ q intēdo fin tiulos regionum: quib/ ascribētur ipsa mirabilia. Sed q multa sint de gñb/ nescio in quib/ regionib/ sūt: cū nota regionū que ponūtur a doctolib/ nūc vt cōter sint multatib/ reo pñt titulos regionū ipsa mirabilia sub pñculatibus: idē pñt finaliter distinguere dignum duxi. Falsū igit que hic pono/ vna cū infinitis alijs/ que supā i titulis diuersis de rexp/ pphetatib/ assignauit/ inuenit in pñtibus: Solino: et Seruasio i libris et voluminib/ eorūdem. Hōiā dñi tñq non intēdo moralizare mirabilia fantastica: sed realiter in natura existētia/ atq; vera. Verūtamē dicērem q moralizarem aliqua de phāsisib/ de quib/ mirabilia ponit Seruasius: nisi q nescio an sint res in natura existētes: vel demōes hoib/ ludētes. Pōnit em idē de diactis sub aquis habitātib/; et ibi carulos suos nūc iētib/; in varias formas se transformātib/; lactētes mulieres pro nutriēdis filijs rapētib/; et tāde adulteros filijs pueri/ cut expēditur de quadā muliere in Rhodano cetrulū: ad nutriendū diact filii occupata/ et postea reducit: que tēz dñm suū postea in foio de Bellicadro cognouit/ passū cognouerit/ respondit q cū in domo sua quadam filii angullaz comederet/ et oculū suū cū pingui abuaret/ asserens/ q cū illo oculū ipm viderat. Alio vno cognouit: Adidit etiam q luxu Arelaten/ ciuitatem Rhodani vni ad portā boiealem in quadā voragine cecidit/ ac sic tēz per tridū audita est: tā de die q; de nocte: hōia preterit/ q ripā fluminis discurret/ et de nocte nocte: ecce iuuenis celeri cursu ad ripā adueniens/ cāpane paritib/; exor/ illa spū/ nō audis. Auduit etiā ego q cū septēniū fuisset paita: nō diu est/ puella fudo filiū rapta esset/ et ad ripa puiti et in quadā puteo in quadā ripa extet/ q dū quadā die dracus et vror sua transforatula aquā extraheret: ipsa se in filia posuit/ et fous exmella nō cōgitorā/ enarrauit. Tādem iō i illo puteo delphinitis: q; dicūt milites esse maris/ pōnit etiā quādam narrat: dices q cū naute quāda mltitudinē delphinita respēctate horribil/ affuit qdā miles ambulans sup aquas/ q illū qui socū suū delphinum pcutierat/ requisit/ quō statim sup equū suū rapto/ ipm sub aqua in palapēries. Illū est delphnū qui pcutierat asseruit/ pcepit quō naute q reliq; q immiserat extraheret/ q; p ppetuo delphnū nō ledere: cū reuera ipos esse sub aquis hoies in tāde ad scotos effect/ quō facto hoiem apprehēdit/ et demōn/ multū dubiū est qn possint illa facere. Si vñ sint que occurrē gñatōes i natura realiter existētes: mixtū dēder q talis notitia ad hoiem non puenierit: et q de pñtis i sacra pagina nll habeat. Est tñ possibile/ sicut pos

fer ab aliquib⁹ opinari) q^{uod} sicut in igne. i. in splēdida cele-
sti natura habitāt creature rōnales/ scz angeli/ in aere de
mones/ in terra hōies: sic in aqua sint aliquę rōnales
effigies habitantes. Ad q^{uod} etiā videt alludere scriptura
dicens Job. xx. vj. Ecce gīgantes gemūt sub aquis: et qui
habitāt cū eis. Poere etiā vidētur ista fensisse/ q^{uod} scz ista
numina/ Hēptunū: Hlaucū: Dōthēti: et Hēreides vidē-
tur i aquis posuisse: et ibidē dōmōtū accepisse. Seneca
etiā ad hoc videt facere de naturalib⁹ questioib⁹ lib. vj.
vbi dicit q^{uod} in natura sunt multa que nōdū ad hōm notū
tām puenērūt: que tñ finaliter pueniūt: ita q^{uod} possēt quī
tūc erūt/ mirabūtur nos ea ignoisse. Plenier/ inquit/ tēp^{or}
q^{uod} ista que nūc latent/ in lucē dies extrahat/ et longiorē
eius diligeret. Multa etiā sunt que esse concedim⁹: qualia
autē sint/ ignoam⁹: et expēlcat de aīa. Dicit etiam q^{uod} in
natura pter ista que cognita sunt/ multa p secretū eūt/
nūq^{uam} humanis oculis oīētia: neq^{ue} oīa de^o hūanis o-
culis nota fecit. sequitur. Verū natura sacra sua non simul
oīa tradit. Scriptura etiā sacra postq^{uam} de mirabilib⁹ dei
operib⁹ mētiōē fecisset/ Eccl. xliij. finaliter addit: Multa
ita inquit abscondita sunt/ maiora hīs: pauca eiē vidimus
operi eūt. Possēt q^{uod} cōcedi p istos/ fore possibile q^{uod} predi-
cti diaci et milites z alia sīta sint quēdā portio nature/
que adhuc hōib⁹ est ignota. Iudicia eiē dei abysus mul-
ta: et dei mirabilia sint opera. Addit et Serrasi⁹ idē
de Lamsijs z Strygib⁹: quas dicit⁹ de nocte incedere/
per clausa oīa intrare/ pueros de cunis educere/ ipsosq^{ue}
aliqui cōburrere/ vinū de dolijs bibere/ et bibiti itēgri re-
stituerē. Addit z de Portuntis: q^{uod} erāt pphātice q^{uod} de no-
cte faciē rugata/ statua pusilla solebāt apparere/ z nego-
tia dom⁹ q^{uod} quādā sollicitudinis apparētia tractare/ et
in nullo solebāt hōem ledere. Ego autē senē vidi: q^{uod} mul-
titudine talīū se asserbat vidisse. Addit etiā de Sadis/
q^{uod} pulcherrime mulieres videbātur/ amplexus maritales
q^{uod} hōib⁹ querētēs/ q^{uod} femine eiē credebātur: quas q^{uod} dū
virī celabāt/ secreta sua nō reuelabāt: pperitate magis
ma pfruebātur. Itē ipā pdebant/ vel pacta q^{uod} erāt inter
eos violabāt: ipse in serpētēs cōuertebātur: et ab eorū ocu-
lis euanelescēs/ nūq^{uam} ab ipsis ampl⁹ videbātur: ipos nō
maritos mox in funia sequebātur: sicut expēlcat de
Raimūdo dōi castri de Ruero in pincia Aqueñ. quī
inuenit/ Gadā pulcherrimā cū tali pacto in vxo^{re} dūcit:
q^{uod} cū nūdā nullo pacto videre pferuerit. qua sic in cō-
tū pferuerāt/ et marito i oib⁹ pperātē/ post multa tāde
repor^{is} curricula ipsam in balneo nūdā videre voluit: q^{uod}
vt factū eēt/ statim ipsa i serpētē mutata/ in misso flu aquā
capite recessit: euaneuit: simulq^{ue} tora militis pperitas
abijt z defect. In meo p patria pictuata fama eēt ca-
strum illō fortissimū de Lliniaco eadē fortuna p quēdā
militem cū gadā cōiuge fundatum fuisse: et de gadā ipsa
copiosam nobilitē et magnatū originē suscepisse: et exi-
reges lherlm⁹ et Lypsi/ necnō comites dīarchie: z il-
los de perrinlacho originaliter proculesse. Gadā tñ vix
nuda a marito/ in serpētē mutata esse fertur. Et adhuc
fama eēt q^{uod} qñ castrū isto mutat dñm/ serpēs illē i castrū
videt. De alijs pphātis multa post idē Serrasi⁹ q^{uod}
scz in mōte q^{uod} Equa/ q^{uod} eēt i terra Delphinata Utiēnē.
q^{uod} ita est altus z vndiq^{ue} lateraliter tra pueruptus/ q^{uod} nūq^{uam}
ad ipm est hōmī accessus: vñ sunt ab alto multo alto
issi/ ppinquo i eo sumitate/ vbi semp apparet herba viri-
dis/ panni extēsi: et ad solem vt i carētur expositi. In
pincia etiā Equen. dicit esse rupē in cui⁹ sumitate est
qñ paries interfusus/ vbi due fenestre esse vidētur: in q^{uod}
si a lōge respereris/ quasi duas pulcherrimas dñas vi-
debis simul colloqūētes: ipō ad rupē appropinquaueris
euaneſcit spectaculū: nihilq^{ue} de dñab⁹ videri pōt. Nar-
rat etiā q^{uod} in Anglia erat locus vbi cūq^{ue} clamabat/ Ue-
niat miles 3 militem statim alio 3 miles aderat ad instan-
dum. De quodā etiā mōte narrat/ vbi cūq^{ue} sitabat/ ipē
rebat bibere/ vñs ad ei⁹ os conu plēnū vñ oreferbat:
minister nō vñ videbat: q^{uod} conu quidā retinuit/ nec mi-
nistro restituit: q^{uod} a pluribus postea vñsum fuit. Auduit
etiā ego in p uoinda iura ripā cuiusdā fluminis apud
castrū de Tricis quādā ignotā mulierē vñsam a pastorib⁹

Lib. XIII.

pānos laurare /z appropinquātib⁹ illis fugere /z euanfere
re:que dāte iterū pādis:quēdā puerū fēc duxit:cut pas
flores infidētiē /ipm rapuerūt:et ad castrū potauerūt:
q per tres annos nutrit⁹ nequaq loquēbar:quādā nō dic
dum illi lū nutritores efflent ad mēlamb⁹ puer nō fēdere
ad ignē:subito audita est qdā vox ex illis in platea:que
yoacuit illis ȳgabire/gabire:quo audito puer in fēmet
ipso cōfurgēs /et ad carrerīa fugiēs:niūq ampli⁹ vti vī
fūs. ȳdū idē dīcā de mirabilib⁹ que in hisloriis ȳsaluagū
et Arturi ponūtur:quēq: yūū de oib⁹ recepto /scz de pala
tio qz ȳsaluagū sub aqūa calu rap⁹:merito /vbi mēlā
refertā epulīs /et fēdē politā inuenit /z ostiū p⁹ qz cōtre
valeret nō vidit:qz cāmeferet /z comedere vellet /sta
m caput hōis mortuū posuit in lāce affuit:et gīgas i fē
retro lucta ignē lūcit / gīgatē qz furgere /et palatū capte
zē concutēte /capite nō clamare /z cibos interdēcte
niūq de cibis comedere ausus fuit:qz post mltā miracu
la exiuit:de nesciūt qualiter exiuit. ȳsta stupēda /z mi
rabilia vidētur /z moralizatiōne digna / nisi qz ignoti et
vtrū sint demonū illusiōnes /vel aliquaz res nobis inco
gnitaz qnatiōes /vel aliquē fructu hōim fictions. ȳds
ē lūis ergo arbitrio de istis tacere /qz de ipis aliqua narra
tūe asserere:ne forte videar fabulas hōim /vel enī ope
ra demonū pō naturalē veritatē narrare. ȳsta qz ad pns
omīam / nisi forte qd fabulose potētz tractabo /inles
ram aliquid de pmiis illis. Dīcēdū ergo puto de mira
bilibus:et pmo fm ordinem regionum.

Capitulum Primum de Elphrica.

Arborea generaliter est tercia pars orbis ad meridiem constituta: in qua sunt multe latissime regiones. Et est in Arabia: Arabia: Babauritania: et provincia Penoz: in qua sunt Carthago maxima sita: que alteri possident: Amam: orbis terrarum decima Solino creditur nuncupata. Igitur in Byzica est mons Atlas: qui versus meridiem in medijs arenis cõbustis cõsurgens porrigitur: diuersis feris repletur: et in quibsdam iulius sylus et nemoribz obduatur. Harum cacumina Iberculi et Persico fuerint perula: ceteris vero homibus inaccessa. In hoc si quo esse norabilia Soli recitat. Alterqz dicit qz mōs iste dicitur esse diuulseris: et mirabiliter esse solitarius et secretus: de nocte nō ignibz illuminari: et ibidem tibibz et cymbalis psonari: hoc tibi qz faciat ignoari. Alterum etiā notabile est: qz ibi crescut arbores ad similitudinem cupressoz: que quadā lanugine vestuntur: et feracis velleribz induuntur: quibz quidē velleribz vestes hodycne vel serice preparantur: sicut et dicit Plin. cū Solino. Dicit etiā idem Soli qz fruges si nocte nascuntur ibidem. Per istum mōtem intelligo paradiisum: qz procul dubio arens penititice circūdat: cū ibi nulli introit: quoniam illuc p penitentiā transferat: et iste est locus qz in die pensit vite nobis est incognit: et multū solitari et secretus: in nocte nō mortis ibi ignis charitatis videt lumen verratis emicat: et cantus eterne laudis et locūditatis audis. ps. In die mādauit dñs miam suā: et nocte canticum eiꝝ. Ita qz ipsi sancti ppter dicere illud ps. Mor illi martirio mea in delectis meis. Ibi etiā sunt fruges farctate etne: fcs fructuo deitatz: qz ipso singulis ministrat. Ibi etiā sunt arbores. i. ipsi sancti: de quoz lanugine. i. de quoz sciētijs et exēplis p fecit qz sunt in hoc seculo vestitiur. Alci dicit qz iste vestes arborū significat votes cor pꝝ bonz. Alii de isto triplici bono brōz ibi p. Induciunt arbores omniū. ecce vestitū honestas. et valles abundabit frumero. ecce victuū fertilitas. clamabunt/ etenim hpmū dicit ecce mentū locūditas. Alci ponit Solino de natura elephāz/ rīoz/ leonū/ hyenaz/ qz omittit: qz de ipsi in tractatu de aialibus extitit satis dictū. De onagris etiā hic et de angubz meminit: de quibz dñs suo loco. Alci Syries maiores et minores sunt in Byzica: et sunt fuytes quadā pericula arenaz. Sūt em arene in desertis longissimā circa mare: que ad modū aque fluctuat omni hora: et ppter vetū ab interioribz terre cõtinuare

De Aphaica.

pozatē / ipō arene ppetuo sunt in motu. Unde / sicut bō
hic Soli. / qz inter fites maiores / z minores / qz dū
millibz passum a se distat / fieri facer voluit / necesse est
qz hyderibz dirigat. non pōt em ibi apparere vestigiū
mīte fve vicqz ad modicū flātū vtrū / sitūs locoz mutet
qz montes fuerūt / flates effluerūt / ecōra mōiū
valles transiūt / ita ne agnitiōni vlla locoz / Indicia reli
quāt. Fidus erit maris cōtiguū a pfūdo arenis eōz
lit: ita qz ibi nauis sine periculo nulla transi: / qz clauē
Aromānū fuit L'n. Serulio. z. L. Sponio cōmūbz
fīlia loca vadōsa / in pūne fontana pūda. Ier. Ier. beuēt
fīr fm Soli. qz ad exitiū vltioz / in terrie vtrū / in mar
ra seuiat. / Et credo qz istud periculū fī mare arenosū
de quo faciūt fimples mētiōem. Iste erit vtrūqz
sub quibz / sicut alibi dicit / perijt exercit. / L'abilis regit
qz mītrebat ad spolia pēti / Bonis hamonias / viret
Sciē. de naturalibz / qūtiōibz lib. ij. / L'harfimi / z fīa loca
periculosa pōt intelligi pēfens midz: / qz pō certo fīa
z a frein / qd est trahere: eo qz ad periculū gētes trahit.
Iob. xij. / pōt se oēm hōiem trahit: ante se innumerā
biles. In fīo em sunt arenae bullētes. i. mīdi dūtiōe
pprie bullit / fluctuāt: qz nūqz in eodē flātū permanēt
ino vno / sed pīrime fortune flante nūc cumulant / nūc
spgātūmū acquirunt / nūc perduūt: ita qz / sicut in mī
tis videmus / nūqz de precedentibz cumulis inueniūt.
Ibi ubi inueniūt vtrū dūtiarū in manibz suis. / Ier. bō
ter / nulla est inter arenas dūtiarū / scilicet certa via: nec
pōr hōmo cognoscere / quo pergat ad terminū paradisi
nisi forte ad fīdera. / alia bona lupina z fīa vtrūqz
fite: ista vqz affectuā / z fīa flūibilia cōtēdēt. / Iob. xij.
Aetpē: fīellaz / z nūmera eas si pore. / Ier. iij. fecerūt
p mare huius seculi / nō obstantibz dūtiarū angustis / sine
periculo pēti āibit: / z ad paradisi terminos applicat.
p mare autē adiacē: religione / vtrū flātū eōz mīte
qz vbi. i. aduerfīatū amaritudo reddidit. / In fīa em midz
est arenosus: qz / ubi sicut in seculo fluctuāt / vnde eū de
dāter: ideo ibi est eria periculū pīrime forte cū de
nitiaz / arenis contingat hōiem deperire. / Ier. beuēt / in
terra z in mari est hodie periculū: / et tam in fluctuāz / z
claustris: qd. totū cōtingit pper vterūqz vāitatis: / p
pter arenas terrene facultatis. vñ. ij. / L'oz xij. Periculū
in terra: periculū in mari: periculū in solitudine. / Ier. i.
cū dū Solini / in Aethiopia supra Baramē / fuerit qd
pplū qz pīpīl vocabant / sic dicit a pīpulo quodā regē
adhib feculphū inter fites maiores fm pīlū. vñ. iij. / Ier.
offēdit. / Quī z vīrus serpentū erāt mūti / Incredū
corpoz firmitudine. / Ibi em inter hōies angūū mōiū
nō perit: / fūts ab eis lacerat / moderet / quīmo fīa
pīlū ibidē solus odiosus / serpentes fopiebat / Ier. i.
rū corpot / ingentiū erit vire vtrūqz serpentū / pīrime forte
lentes ergo probare si filii sui paruit / et adulterio
erit: procreat / ipos angūbz / pōnebat / qz erat ad
terminū / mōiū illis erit vtrūqz erat: / si vero legitimi / hōi
qz paterni fanguine tuebant. / Ista gēns / vtrūqz
perit: z a Halamoni / capta fuit: / aliqui in fm pīlū
remāserūt: / vel qui a pīlo fugerūt / vel rūs / qz pōr
affluēt. / Tales pēū dubio fuerūt fīr patres: qz pōr
tō tāta firmitate cōstitū viguerūt / qz gēns a periculo
/ i. a demonibz / z pētiōnibz / z tribulationibz vacaret / Ier.
derent: / mūqz in pī peccatū interficēbant: / fī mōi
cōficientia fermanab. / Id. xij. vj. Serpēs tollit / fī mōi
tiferi qd dīberit / nō eis nocet. / quīmo ipi demoni
bus erat venenaz / solus odios. / i. sola fama / qz
dabat eis nocumēta. / filij istoz / i. coz / succēssores / i. rā
pīgēz velleclā / qvēr / z legitimi / fūnt / illi vero / qz fūnt
bus tentationū mōiū / nō perūt: / illi vero / qz fūnt
catōres / z ex adulterio carnalis affectūz / vtrūqz
ecclia procreat / demoniū mōiū / i. tentatōnibz / z
pīlōnibz / nō resistit / sed pīmus mōiū / z cōfiteri / qz
perit: / succūmbit: / qz sicut d. Sap. iij. / qz in pīpīlā / rā
tationes / nō dabit radices altas. / Tales in pīpīlā / rā
pīr fīr hodie ad ecclia deferret: / z a Halamoni
demonibz / pīerit: / Iuxta alibz dicit. vñ. / Perijt scitō dō

raz recrus in hominib⁹ nō est. ¶ Vel dic q filij dei legiti-
mi & filij adulteri nī taliter probant. q. l. expositi morib⁹
tentationum & tribulationum boni stant & perseverant
mali vero pereunt & vacillāt. sicut vs de xpi maribus. q
fcs morte currere nō metuunt & de facer dotib⁹ idoloz
4 qui p lege sua nullatenus mori volunt. ¶ Illic agit s
li. de Basilisco: de quo dixi. s. in lib. de aialib⁹ satis ple-
ne. ¶ Ceritamen hic ponit vñs notabile q locū vñs est ca-
daver basilisc⁹ nō intrat anūs mulier. vñ dicit q per
gament q tēplū insignie ypollini edificauerāt reliquias
basilisc⁹ cōpararūt. vñ dicit tēplū nec aranee intererēt
nec aues inuolaret. Basiliscus iste fīgt mortē cui fcs nī
hil. vñ pōt resistere. Sī enī relique eī. i. n. memoria ipi⁹
in tēplo cōsistēte reponat⁹ et sī tibi de morte memoria ha-
beat⁹. tūc & ab araneis malay cogitationib⁹ et avolucris
vñs diaboliac⁹ tentationum incolumis preferat⁹. volu-
eres enī. i. demones. aranee. i. male cogitationes. i. tēplū
cōsistēte nūq intrat. vñ mortis reliquie & memozie fū-
gerāt. Ideo bene dī. ¶ Ecclī. vii. In oib⁹ operib⁹ tuis me-
morare nōissima tua: et in eternū nō peccabis. ¶ Ga-
ramātia est apthice pulcra: vñ est flui⁹ de die algēs
de nocte ardēs: de quo dicit⁹ enī in titulo de fontibus. s.
lib. vii. q. xiv. Dicit⁹ etiā Solinus q armēta gēris huius
omnis ceruicib⁹ pabulāt⁹: comia enī armētoz ifoz
ita sūt potētia & curua et p̄sus terrā inclinata & p̄ona
q impedit⁹ ut ad herba carpedā attingat⁹: oia aut recta
sūt: ideo necesse ē caput obliquare. i. aīal voluerit mā-
ducare. Per istā pabulationem possum intelligere refe-
ctionem gēis paradiſi: q pro certo istud hodie est verum
q multa sunt armēta homī in garamātia mīdi hui⁹: q
comia supbe & elationis ralla & tāta habet q pabula di-
line gēis: scilicet. valcharrisse & eteme gēis comedere vel
attingere nunq̄ euerit. Igit⁹ sī talib⁹ pabulis volūt pasci
necesse est q caput sine elate interdōis obliquet & veritatē
et q per humilitatē ad istā pabula se preparat. et q a ce-
pta ceruicoficāte ad humilitatis limbes se conuertant.

capitulum. ij. de El mazonia.

HAberint. ij. de Amazonia.
 Amazonia est regio feminarū: quā nullū mascu-
 lum inter se viuere possunt: ipsę gĩa cū ma-
 ritimo ceteris tēpōtibz cōiūctur: et si masculum
 pepererint, ipm ejiciūt vel occidūt: et si filiū
 habuerint, ipam nutritum reſeruat. Amazoni-
 rite ne ad ſagittādū valēz impēdierit, duas reginas
 per se habēt: qz obediūt: ita qz vna cū exercitu debellā-
 t: altera i regno remanet: et eaz publicā rem gubernat:
 vt dicit Jido. et est ista regio in Scythia superior: et he-
 mine ita bellatice effecte sunt: qz cētū annos tenuē-
 rūt regnū oīēis. Quosius aut dicit duos reges libez pa-
 tris de Scythia in pōtūm et Lappadocia venisse: ibaz pa-
 tria domita regnauisse: qz fraude finitimos occidit fuerit:
 efflicy viros coꝝ qz paucis masculis remanserūt. Jte g
 ad vitōne viroz/arma sumētur: vt oibz et sūt cōditiōe
 anim? fieret: viroz qz supserat, iterficiunt: pacoꝝ armis
 qz illa alienos coitus p ipsa gĩa expērit: paruulos mar-
 cescūt: et feminas custodiūt. Ana aut reginarū filiaz fuit
 illa nobilis Pentheila: qz in bello Troiano ptra Gre-
 cocum puellis suis fortissime legit pugnasse: et ibi etiā
 decemisse. Ista regio est mūdus: in quo mulieres. i. mol-
 les et flui d pētes: nullū masculū, nullū vtrūqz vili-
 gunt: qz femellas. i. alios pētes sibi filies eligūt atqz vo-
 lunt. Jdeo Plaut. ij. populus n? mulieres in medio
 tuit. Figura Exo. i. vbi p dārao fecit feminas reſeruari
 masculos submergi. et pone rē. Et si iste femine. i. hoīes
 mūdani habuerūt filiū masculū. i. vitruosum et dēti tētem
 habuerint, ipm ejiciūt r cōēnt: maxime qz intrauit
 habitare. i. h. m. d. id est pepererint femellā. i. filij eoz
 nāt. Quālis mater: talis et filia eꝝ. Esch. xvi. Due ma-
 nulle istaz filiaz iuuenū sunt amor dei et amor mūdici:
 p certo matres eaz dētra mamillā amorē fcs dei eis
 impēdierūt: forte ad ſagittādū pauperes p viſuras et h. m. d.
 habēbāt: et vt ad bella negoriorū qd sine mic māmā

¶ Et dicit q̄ māma dextra est pietas ad pauperes: q̄ que in
eis ecuritur. sinistra est affectio ad parētes: q̄ in eis re
seruat. Due regine istę regni sunt luxuria et auaritia: sed
luxuria domi remanet et quiescit vna cū luxurio: alte
ra autē regina / scilicet auaritia / cū exercitu auariorū p̄ forā et
dinas bellū gerit. vt luxurioſa dicat illis Hie. xxxij. Sū
tres vestri. l. avari / vadēt ad pugnā: et vos hie ledēbitis.
¶ Isti etia habēt regnū oīem: q̄ mali plus q̄ boni habēt
aliq̄ regimen mūdi. ideo Eccl. iij. Multilures dñate sunt
eis. Sic ē dico q̄ in regno eccle. vī etiā mūdi: due male
dominātur regine / scilicet auaritia et luxuria: que sc̄s a femi
nis suis. l. a mollibus et effeminatis gloriā dextera mā
millā. l. dei amorē seu miām ad pauperes auertit: et sin
istram carnalis affectiō eis infert et dimittit. ¶ Et dicit
q̄ iste regine sunt moderni mali et effeminati pelari: quā
reuera nō merētur reges dici: s̄ regine pot̄. p̄ femine
nūcupari. vñ illis predicti Eccl. iij. Multilures sc̄. ¶ Isti
et viros. l. virtuosos hoīes nō diligit: imo ipsos p̄sequuntur
et odit: et in regno eccle. ipsos dñari non p̄mittit: femi
nas autē. l. ignaros et effeminatos custodiūt et eos in re
gno eccle. retinet: p̄mouet et extollit. Hie. xxxij. Quare
feminas reuerſatis: Et ideo beuerit q̄i tor̄ p̄p̄o eccle.
est hodie muliebris. l. scientis et virtutibus imbecillis.
¶ Isti autē. p̄ populus tor̄ mulieres in medio tut. ¶ Pharaō
enī rex Egypti. l. diabol̄ viros. l. p̄fectos p̄cipit occide
re vel fugare: ad ecclia deficere vel cessare: fēmines
tor̄. l. fragiles et ignaros iubet malis placis et p̄moris
reuerſare: q̄berta. vt appareat māma dextra. l. pietas est
auaritia: sinistra p̄o. l. carnaliū parēti affectio est seruata.
¶ Quibusc̄q̄ mētē dextera mea. Eccl. enī cōditionis
volūt esse: et tō mares. l. p̄fectos sc̄ci nolūt aliq̄ pacto
interesse: sicut ad literā videm̄ se ignozātib̄ religioſis
et clericis: qui inter se clericos sc̄iētiōs nō diligit: sed
eos occidunt. l. deprimunt et cōtēnunt: et oēs eiusdem cō
ditionis et ignozātib̄ esse volunt. ¶ Exodi. i. Si quicq̄ mā
sculpi feris fuerit infestice.

Capitulum tertium de Anglia.

Capitulum tertium de aquina.
Hic glia est **U**ltimantia maiorum: qua sunt et fiunt
 mira mirabilia et stupenda. Dicit enim **S**eruas
 in lib. suo de **S**cjs imperialibz: q in villa
 de **U**ernichum in diocesi **U**igoniensi / sunt pu-
 blic salis: de quoz aqua p decoctione fit sal. **S**
 vni est satis mirabile: q aqua illa p mediu annu est sal-
 ta. Ita natiuitate dni vrs ad felu scilicet **I**oannis baptiste:
 per aliud no mediu tps est dulcis. Sed qz mirabil? est
 p illo tpe quo est sal necessaria: si non haurit / supfluit: p
 aliud no tps vix supercreuit. **U**arissim? p ista aqua in
 telligit scietia: qz p certo illa scietia que ad sal sapieie /
 ad co[m]menda[m] / et docum[en]ta hoim p doctrina[m] et p[re]dicatio-
 nem ordinat / crescit / afitur / et augmetat: illa vero q ad vti-
 litate[m] alioz no ordinat / et que in alioz v[er]bis no distri-
 buit / si se decreuit / et diminuit / q scietia co[m]ica proficere
 scietia no occultata deficit. Ideo b[ea]t[us] **I**er[onimus] xj. Scietia
 g[ra]t[is] co[m]itatur / thesaurus abscondit: q vtilitas in vtilitate
Uel dic q ista aqua significat dulcitas: q pleriq[ue] p lar-
 gitate[m] et elemosinam distribuant / et hoim vtilitatib[us] depu-
 tent / crescit: si vero alioz vtilitatib[us] no ordinat: fit i suo
 puteo. **S**ab avaro seruent / pereunt et decreuit. **I**de o **P**ro-
 uer. xj. **A**lij vultu[m] p[ro]p[ri]a / et ditioz sunt: alij rapu[m] su-
 p[er] se: temp in egestate sunt. ¶ Dicit etiam **S**eruas? q in
 angustia p[ro]p[ri]a **U**indas in vico q dicit **A**lpele: est silua
 cui lignu secutu si in aqua iuxta iura fluens / vel i terra
 arida iuxta iura p annu sepeliat / dimittat / lapidib[us] p[er]-
 dus et duritia co[m]mutat: qd si no fit si secutu no fuerit: sed
 plarati. Sicq[ue] si qz p correccionem et co[m]m[un]ionem fuerit se-
 cus / et a vicio supfluat / detricatus: est tunc in iuro
 deuotiōis vel sacre seppure posit[us] / et iherus: vel sub ter-
 ra. I. sine terre strepitatu: i mort: memoria p co[m]m[un]deratione
 sepulch[us] / fit p co[m]stata[m] et fortitudinē sapie: et p manut[us]
 sed p pudentia p[ro]derosus. **I**ob. xxvij. **I**n similitudine
 lapidis duratur aque. **U**el dic q si qz lignu. i. iust? et bo-
 nus: et ad fructu[m] cadu[m] p bona opera apt[us] / sub aqua deli-
 quos / sub terra p[er]p[et]ratu negotioz / et duritas ponitur:
 si ibi diu implicat / dimittit / paulatim p obstatione[m] di-

rasur: et in lapidē. In hominem petrosū crudelē et impiū transformā. Job. xij. L. et in durabitur q̄si lapis.

¶ Item idē Serua. q̄ ex dictis apparet anglicē fuisse/ vel multū in Anglia cōmorat⁹ dicit q̄ in Anglia in diocesi L. in concilio loco dicto Aodestū est qdā magn⁹ riuus in quo si duos equos septēnes ad aquaueris/ quātūciq; in altitudine sint dissiles/ ipsos tū equaliter humectatos ita in rībīs q̄ in laterib⁹ videbis. In ripa hō illi p̄rui est vñū sepulchrū apertū/ ad vñū hominem recipiendū apertū: qd tū ad oēm plene erat/ hōies q̄cūq; q̄titate sint dispares/ inuenies opportunū. In monasterio hō L. iunacē. v. esse vñ⁹ loc⁹ ad lauandū monachos mortuos p̄parat⁹. h. h. miz: q̄ m q̄titate lauādi mortui dīponit loc⁹ ille: ita q̄ siue magn⁹ fuerit siue pūis/ corpora lauandū p̄dictū laua totū cocuat. Per istā aquā et per istā sepulchrā possum intelligere p̄missū gl̄ie padis. Ista cū est aqua i qua beati adaquātur/ et i qua sitis desideriorū oīm tēperat⁹: iuxta illū ps. Torēte voluptatis tue potabis eos: qm apud te est rōa vite. Ista est sepulchrū in quo aia sepelit⁹/ et i quo a mūdū hūi⁹ fluxit⁹ quietat⁹. Et sic. xj. Erit sepulchrū ei⁹ gl̄iosum. Dico q̄ ista aqua voluptatis eterne equaliter per hōs ad magnos equos ⁊ ad puos. i. ad diuites ⁊ ad pauperes: q̄ scz oēs recipit/ et oib⁹ equaliter bona sua dīstribuit ⁊ impēdit: dum tū in etate. i. in meritis sint equaliter et p virtutū septenariū sint septēnes: q̄ breuiter ibi altitudo seu dignitas quā habuerat nō atēdit/ s̄ p̄mia eq̄litate dīstribuitur: dū tū sint eq̄lis etatis/ et eq̄lis meriti. L. et mēt. vj. L. fictio filij Aaron eq̄litate p̄ singulos dīstribuit. Et breuiter/ esna gl̄ia est qdā spūalis et p̄petua sepultura/ q̄ hōim quātūtib⁹. i. virtutib⁹ et meritis se coaptat: oib⁹q; ap̄ta et sufficere se p̄parat atq; donat. Figurata in illa māna de q̄ d. Sap. xvj. Vñū cuiusq; volūtatē des seruicis: ad qd q̄q; volēbat/ conuerterebat. Et el dic q̄ talis riuus ⁊ talis lapis sepulchrū vel lauaforū est bon⁹ p̄lat⁹ vel iudex: q̄ scz iste sine p̄sonaz acceptione ad magnos et puos/ nobiles ⁊ ignobiles/ eq̄lit se d̄ h̄eriet f̄m diuersas cās et nētra/ se d̄ diuersis diuersi mode coaptare: dīcēdo cū Ap̄lo. i. ad L. x. v. vñū oīa facit: sum: vt oēs lucrificerem. et Sap. vj. Qualiter est et cura de oibus.

¶ Item idē Serua. dicit q̄ in Anglia in comitatu de Stanfort/ ad radicē mōtis Māul/ est quedā palus cui⁹ aqua lymptidissima i refumēdie virib⁹ est mirabiliter vir tuosa: nā vt ait/ equites ⁊ vectores q̄q; in currēdo fuerit fatigati ⁊ lassī: si i ipso solis ardore aquā istā gustauerit/ et cō bibēda exoritur: ita amissas currēdi vires recuperat: ac si nullaten⁹ currerent. Ad qd etiā dicit valere panē calidū/ et herbā que d̄ trifolij: q̄ sicut ait/ mustela ex diuturna pugna cū serpēte lassata/ ad istā herbā se cōfricat: et sic vires dep̄ditas recuperat ⁊ restaurat. Neue ra talis aqua est sacra scriptura xpi gr̄a/ celi gl̄ia. scriptura cū d̄ aqua satias/ gr̄a aqua vegetas/ gl̄ia aqua refrigeras. Igitur dico q̄ iste aque vires spūales hūit in hōie reparare: q̄ si q̄s currēdo per p̄gressum bonoz operum lassat⁹ fuerit: et tribulationib⁹ et tērationib⁹ fatigat⁹/ ad istas aquas recurrat/ et eas p̄ studiū vel deuotionē gustauerit: mox fortitudinem recuperabit: et ad cursum virtutū leuiss⁹ ⁊ agillis apparebit. Et sic. xl. Vñū sperat in dño/ mutabit fortitudinē: assumēt pēnas vt aq̄lle: currēt ⁊ nō labodabūt: ambulabūt ⁊ nō deficient. Trifolij em̄ diuine gr̄e/ et panis diuine sciētie ⁊ eterne gl̄ie dīstribūt: et p̄ deuotionem gustat⁹/ nos cōtra serpētem. i. diabolum roborat: et vires nostras reparat ⁊ confortat.

¶ Unum valde mirabile narrat idē. Dicit em̄ q̄ i Anglia est castrū qd d̄ p̄ech/ in quodā monte sitū: in cui⁹ montis latere est fozamen apertū: de quo sicut de quadā fistula vñ⁹ nō modic⁹ sepe spirat: cui⁹ dñs dicit⁹ Quiller mus p̄enerit/ cū in alalib⁹ diues esset/ et subulcus ei⁹ qnā grauidā suam in pascuis amississet/ p̄ ipā querēda dīctū fozamen intrauit: qd tū necdū aliq̄s p̄seruat⁹ fuerat. Et si ergo p̄ opaca fozaminis p̄currisset: nādē in locū lucidū deuenit/ scz in capoz plantis sp̄tiosam: ad quā ingressus/ mēssores colligētes maturas legētes reperit: inter quos suam perditā/ que fuculas ediderat/ adinuenit. Habito q̄ verbo cū p̄posito terre illi⁹/ scrophā recepit:

et dīmissus ab illis/ ipsam cū nouo grege p̄idem fozamē ad domū dñi sui reduxit. Adira res (ait) d̄ serua. de mētibus subterraneis venerat: et in nro hemisphērio h̄yemalia frigora videt. Istud autē abientie ⁊ vicinītatē solis ascribit. Et istud mirabile a quodā religioso viro q̄ de loco ostēdus erat/ audiuissē se dicit. Per istā suam possum intelligere carnē/ vel etiā aiam carnalē et peccatricem: que nobis ad custodiā est cōmissa. verum q̄ ista facilliter p̄ditur per p̄tū: si ipsam recuperare volum⁹/ necesse est q̄ fozamen mortis p̄ cōsiderationē intrem⁹: et q̄ de morte p̄fund⁹ cogitem⁹/ et q̄ vltra p̄grediēdo/ vñq; ad mēssores angelos/ et ad mēssē gl̄ie paradisi per cōtēplationem transeam⁹: et sic ex cōtēplatione paradisi/ et ex cōtēplatione mortis/ cōtēplationē cōcipiem⁹: et suam aiam p̄ditam cū adiūctione fetū bonoz opoz recuperabim⁹: et indignationē dñi euadem⁹: dīcēdo sibi Māth. xvj. L. gratulamini mihi: q̄ inueni diuiniā meā: quā p̄derat.

¶ Item idē Serua. dicit q̄ in Anglia est flagm qd d̄ Vulfremer q̄ mare Vulfre regio: qd si oib⁹ p̄ficatibus passim exponit/ p̄ficib⁹ abundat: nō p̄ficatē inq̄ adit/ p̄tū: tūc aut nullus/ aut rarus p̄ficis in corpore p̄tū: possunt applicari q̄ ista bona que magis cōmunicant/ et q̄ liberalit⁹ erogant/ a deo amplit⁹ multiplicat⁹: bona illud L. ucc. vj. D̄ ate/ et dabit vobis. Et cōtra nō sepe nō q̄ de p̄ficis. i. diuitias illi subtrahit/ q̄ ipsas sibi retinet: et alijs nō impēdit: q̄ breuiter multa sunt flagm. i. mētē p̄ficis: que q̄to plus tribuit⁹/ plus abundat: et aliq̄ q̄to sua auaritia custodiūt/ minus habēt. i. ad L. op. vij. Vñū multū habuit/ nō abundauit: et q̄ modicū nō minoraui. Alci diceret. Ille q̄ multū cupit habere: et p̄p̄t ea vult parcere ⁊ retinere/ non abundat: ille q̄ modicū velle h̄re videt/ in quā bona sua elargit alijs: minoratio nem nō patit⁹/ s̄ redūdāt. Et si vñū dīc q̄ talis lacus est homo sciētificus: cuius possessio scz sciētia/ cōmunicādo crescit: retinēdo nō minuit ⁊ decreuit. Bene q̄ d̄ q̄ melior est stultus q̄ abicōdit suā stultitiam: q̄ sapiēs qui latet p̄tiam. Et sic. xij. In anglia est flagm circa regio nem p̄dictam: in quo si quis nauigās dīrent ipsi/ dīc auerit: mer: qd est in lingua illa est opprobrium: ac si dīceretur flagno: mare auerit: statim subita tempestate coruēt: q̄ suo nauigio submergeretur. In Aueritia etiā audiū lacū esse: vbi si lapidē ieceris/ repēsses ⁊ tota nitrua mox audies. Vñū etiā de quodā p̄tū q̄ est p̄tū. Vñū d̄ vbi p̄tū post mortē suā p̄tū affirmat. Est ⁊ in Britānia minor quidā fons/ a quo si aqua sumptam sup lapidē effundas: statim nubes ⁊ repēsses conel d̄s ⁊ videbis. Vñū em̄ est q̄ aque indignationē conel p̄tū: et q̄ opprobriū sibi faciū p̄p̄tū. Ista possunt applicari p̄ra multos: q̄ singul⁹ se ventulos et p̄fecos et mox te aque insensibiles ⁊ ignaros: verūamen taciturnitatem et silētiū solū seruāt qm nulli p̄tū p̄tū: vituperat⁹ et grauant: sed p̄ certo si q̄s aliq̄ vituperat⁹ eis dīcēt: vel lapidē alicui⁹ tribulationis vel correptionis/ vel quāciq; modicā iniuriā in eos iecerit/ vel de q̄s suos bonoz opoz aliquid eis suffulerit vel effuderit: statim repēsses ritax ⁊ discordiaz/ et contraria iparificet ⁊ maloz opoz auerit: ita q̄ ab eoz iniurijs vñ euadet. Et sic. p̄tū q̄ nequiter se humiliat/ et interiora ei⁹ plena sunt dolor. Et el dic q̄ iste sunt aque scripture/ baptisim⁹ ⁊ diuine gr̄e: qd si q̄s iniuriā fecerit/ vel cōtra eas blasphemauerit/ eterne dānatōis repēsses incurrit. Et narrat idē q̄ in Anglia i diocesi L. ondine. est castrū dictū Angat. vbi semel de annis cygnis accidit spectaculū valde mirabile: si qdā die milites stātes ad fenestrā respicerēt supra prariū/ ecce cygnos aduenit multitudo: et p̄tū inter eos cū alioq; cū cygno suo cōdubisset: facto p̄tū alij q̄s vñō lōgo garritu/ loco cōsiliū/ statim venit vñ cōtū alij q̄s vñō accularoz: postea veniūt duo alij sicut testes. m̄ss⁹ ⁊ duo alij res adducit: et statim cōtra adulterā in surgit/ ipsam adiciūt ⁊ expunit. Ista p̄tū applicari cōtēplationē cōtra adulteras: quas scz vñ debet cōdēnare: et amoris p̄ponem̄. i. dote ⁊ tpalib⁹ bonis/ frigor ⁊ tribulationi expone: et cas acriter castigare. Et el d̄ p̄tū dīc de alia peccā

inter q̄m cū sit spōsa xpi sibi in baptismo cōiuncta: iuxta illd
 2sec. ij. Spōsabo te mihi i fide. Ipsi tñ p malos cōsensus
 2 vitia cū diabolo adultero fomicat. In die ergo iudicii vñ
 in monte cygni. i. deus 2 angeli ei⁹ cōtra eū cōgregabunt: 2
 plumis donoz et virtutib⁹ bonozq̄ tēporaliū sibi amotis
 ipam eterno frigidit et supplicio cōdenabūt. Eze. xliij. Viri
 ergo iusti sunt: hi iudicabūt eū iudicio adulterari. Et el dic
 q̄ ista adultera significat psonā hereticā a fide pūaticā: 2
 diabolo adultero adherēt: que pfecto debet pgregatis cy
 gnis. Lepis 2 alijs viris iustis pdenari: 2 cōfiscationē plu
 9 mla. bonis tēporalib⁹ spoliari. ¶ Anū valde mirabile dī
 cit⁹ Genasi⁹ semel in Anglia accidisse. Dicit em q̄ in qdā
 ecclia plebana cū pps audire missa egredere: tpe quidā
 multi tenebrosi 2 obicuro: ecce de nubib⁹ qdā anchora na
 vis inferius corā ipsa ante eccliam in ipso cimiterio descē
 dit: fuit in aere p̄sens 2 penulo infer⁹ vñ tumulto ad
 helit: rāndū admittit pps de hoc inter se cōferrer: ince
 pit anchora moveri: 2 audiri vor in aere quasi nauarū ad
 emulsiōē anchorē cū tumultu cōfēctū. Nec mora: vnus
 e nauis de iup p̄fuit ad reuocā. Et anchora demittit: q̄ cū
 ipsa a tumultu euulsi⁹: a pps capit⁹ inter eoz corp⁹ manū
 act⁹ in mari naufragi⁹ patere. humectatiōē nri crasti aer⁹
 suffocet. Sed et supiores naue credētes locū submersum
 esse: post vñ hoc ipatū fūc p̄cedit: restat anchora na
 uigites. De illa xō anchora ferramēta olis ecclie ad ppe
 nā rei memoriā fuerunt subiciat. A hūc itē simile ponit
 ab eodē q̄ quidā nauis de castro Būfcoldo in canonicatu
 clauducit: cū esset i remotis oceanis partib⁹: cultellus sup
 in aqua cecidit: q̄ eadē hora p fenestā tecti dom⁹ sue corā
 vxore sua in mēla se infixit: sicut post viri reditū p̄poto die
 rū facto: vterq̄ reperit 2 cognouit. Et hīs ergo mēdē con
 cludere q̄ mare q̄q̄ sursum in aere vesp. q̄m si vñ est
 a me: multiq̄ alijs ignozat. Ista libenter exponit: si fidē
 adhibet. Et si vis dic q̄ nauis i aere nauigites significat
 viros iustos in celestib⁹ mētali⁹ vñ ducētes. A hūc p̄bi
 li. 2 cōfessionis i celo est. Per istā aut anchorā q̄ ad ter
 rā potendū. intelligo aliq̄ terrenū negociū: p qd tota na
 uis. i. totū ipoz collegiū circa inferiora vacat: a hūc itē
 nore rerat dā: q̄ p certo terrena negocia nō sunt nisi qdā
 anchorē p quas mētes bonoz relidēt a virtutib⁹ p̄gressib⁹
 arellat. Per densissimū hoīem plaroz 2 offēdētes intelli
 go: qd terrena negocia expedienda mittunt: vbi q̄ mani
 bus hoīum laudib⁹ adulatoz attractant: p diuersa vitia
 suffocant: quos vñ alijs se saluabūt: 2 anchorā terrenoz
 negocioz dūmittit: hi diuersis vitijs moiant: 2 infer⁹
 cū mūdā p̄cedit: i mūdā mōrā trahēt: i crasti delicia:
 rū aere spūaliter suffocent. Duplēt multi moralizare ista:
 q̄ tunc nō fuisse vera: sed cū sint mēla nature mirabilia
 que hoībus sunt ignora. Idcirco ea nec penit⁹ repudio: nec
 etiā admittit. ¶ Scōs etiā dē. A hūc itē in Anglia iuxta mō
 rē Rimbū choreā gigantū posuit: 2 fūto incantationib⁹ sub
 diu lapides ad p̄pūā admirationē suspēdit. Tales sunt
 adularioes: q̄ sū istis iustis incantationib⁹. i. adulationib⁹: gl
 gites. i. mūdā potētes quo volūt transire: qd mirū est. la
 pides. i. lipos q̄s lapideos atq̄ duos: a ppositis spediūt
 et suspēdunt: ipozq̄ p̄pūā vanitatē 2 supbiā sursum tollāt.
 Et el dic q̄ iste est diabol⁹: qui gūtes. i. viros pfectos 2 po
 tētes suarū temptationū incantatiōē de bono in malū trās
 fert: 2 ipos lapides facturi p vana desideria i alitū suspē
 dit. Job. xxx. Eleuasti me quasi super ventum ponens.

Capitulum. iij. de Arabia.

Arabia est regio myrba/cinamomo 2 alijs me
 dicinalibus opulēta. p̄ciosis lapidib⁹ repleta
 2 ferroz auius locadata: vbi fēnt auls pul
 cherrima reperit: multis tamē bestijs 2 serpēti
 bus infestata: nā fm Jldo. ibi sunt quedā aspē
 des in quarū viscerib⁹ p̄ciosi lapides generant. Et dicit
 Arabia: quāsi thurifera: fm illā linguā: q̄ thura 2 alia odo
 rura ibi affluunt 2 abundant. Ibi est em regio vbi crescit
 thure: que est vltra Sabēā: cuius populi⁹ habitat in rētoz
 cilicijs: q̄ potēti nō comedit: imo si potens aliqd fuerit in
 uer⁹ illico morit⁹: ibiq̄ potēti vivere nunq̄ possunt: sicut dī
 cit⁹ Soli. Ista igit spūaliter loquēdo: est ecclia vel religio:
 in qua sunt myrba penitentie: thurs ofonis: cinamomū qd

cerebri p̄fortat deuotionis: lapides p̄ciosi gratiarū 2 vir
 tutū/medicine sacramētoz: aues. i. viri cōtemplatiui: iter
 quos est vnica sentē. i. hūc vel etiā papa: vel p̄lar: in
 quo oēs alij vñt. i. mēla chab. viij. Des obedire vñt: 2 ze
 lus 2 inuidia nō est inter eos. Ista tamē a multis bestijs. i.
 vitijs/p̄ceditibus 2 demonib⁹ infestat: sed q̄ ipē aspides 2
 dracones. i. mali diuites/vel etiā mali p̄bi vel heretici cō
 prehēdunt p predicationē 2 cōuersionē: tunc in eoz visce
 rib⁹. i. cōfessionē/lapis p̄ciosus hūc per fidē gignit 2
 creat: sicut patuit in paulo. vñ lapis sciētiē 2 discretiōis: q̄
 post mortē vñtis reperit: sicut patuit in Augustino. In ista
 autē regiōe. i. in ecclia inuenit⁹ thurs deuotiōis 2 ofonis: ibi
 etiā est populi⁹ habitas in tentorio cilicio. i. in statu peniten
 tie: mortis meditationē 2 carnis macerationē: quib⁹ nō
 comedit nec diligit potē. i. in mūdā carnalis delectatiō
 nis: 2 si apud eos p tentationē intrauit: statim ab eis ne
 carur p appositionē penitētiē 2 mortis meditationis: 2 hoc
 bene figurat L. eu. xj. vbi potens in mūdā dei populo ne
 ipm comedat inter dicit: q̄ p certo qut dei pps esse voluit:
 porcos. i. carnales in mūdā non debet diligere: sed eas
 iterum 2 auferre. Inferte malū de medio vestri. Et el dic
 q̄ potēti sunt delicti: qui certe si in tentoria cilicio. i. in reli
 gione vel statu penitētiē intrit: ilico moriunt. i. mortuos se
 reputāt: vel etiā moriunt. i. mēla sua sup terrā mortificāt:
 2 mortui carnaliter perueniūt. Et el dic q̄ ista regio est para
 distas: vbi thurs p̄pue fragrantie redolēt: quē certe nullus
 in mūdā peccator: intrat. vñ Apoc. xij. Nihil coquina
 tum intrabit in illā. ¶ Scōm Solmū L. in mūdā gus aut
 est Arabia: q̄ in locis altissimis in ramis arborū subtilibus
 de electioribus cinamomū ramusculis nidū facit: quo cum
 null⁹ ascēdere valeat: incole lapides p̄ficiūt nidū destru
 unt: 2 illud cinamomū tanq̄ electissimū vendit. Idē dicit
 P̄lin. lib. x. cap. xxxij. Sic vere L. hūc in altissimo p̄fecto
 nis vertice habitat: vbi de cinamomū. i. de odoriferis vir
 tutibus nidū facit. L. hūc ergo nostre fragilitati nō sit possi
 bile ad tante vite et p̄fectionis celsitudinē attingere: salte
 debem⁹ illuc lapides nros. i. ofones 2 desideria ad ipsum
 p̄ficere: vt sic de istis ramis elect. i. de spūaliter dōis
 et virtutib⁹ possimus aliqd impetrare: 2 ab eodē grām obti
 nere. sicut em dicit L. cell. xrv. Quatio humilitat⁹: se nubes
 penetrabit: nō descēdet. donec respiciat altissim⁹. ¶ Ara
 bes in tali plaga sunt: q̄m vñ q̄ nobis dextre sunt: illis
 sunt sinistre: 2 contra que nobis sinistre/illis dextre
 sunt: fm Solmū. vñde fm L. ucanū cū milites de Arabia
 Romā ad impatiōis subditi aduenissent: mirabā q̄ vñ
 bē ad aquilonē vertebant. Per Arabes viros sanctos in
 telligo: q̄ thure deuotiōis abundāt. Per vmbias vero oīa
 mūdā rā p̄pua q̄ aduersa: q̄ oīa sunt in quodā transitu
 velat vmbia: iuxta illud Sap. v. Transierūt oīa velut vñ
 bia. Idē mōre ergo dextre significat mūdā prosperitatē: sin
 stre vero aduersitatē. Igit Arabes. i. sancti dexteras habēt
 sinistras: 2 sinistras dexteras: q̄ scy illud qd nos dexteri
 prosperū credimus: ipsi habēt p sinistro 2 aduerso: ecōtra
 illa q̄ nos aspera credim⁹: ipsi reputāt prospera 2 scba: q̄s
 virtus sanctis mūdā p̄puitates sunt aspere: asperitates ve
 ro et aduersitates p̄pere. vñ ipsi sū qui dicūt mūdā: Beni
 xij. Si ad sinistrā lertis: ego dextera tenebo. ¶ In Arabia
 sunt dracones 2 aspides: q̄b⁹ mortui i eoz viscerib⁹ inue
 niunt lapides p̄ciosi. Talis arabia est mūd⁹: vbi draco
 nes 2 aspides. i. anari: surdi: sibiūdi: q̄ occidunt p mortē
 in eoz viscerib⁹. i. arcis 2 abdit⁹ inueniunt lapides p̄ciosi. i.
 diuitiarū oīm plenitudo: q̄ licet sibi non p̄ficerent dū viue
 bāt: post ipoz tamē obitum siue mortē alijs p̄ficiunt. 2 c.

Capitulum. v. de Asia.

Asia est tertia pars orbis: fm numerū q̄ orbis
 in tres partes est distinct⁹: fm Jldo. 2 Quotū
 scōm vero quantitatē media pars orbis esse di
 noscit. que ab orientali oceano incipit: ad Nilū
 flumī egypti a pte meridiei terminat: a septe
 trione vero flumīne Tanai claudit⁹: 2 meotidie paludibus
 limitat. In ista ergo sunt maxie regiones orbis: i. India/
 Persia/Arabia/superior Scythia: alie infime: quarū mi
 rabilia in suis locis ponēt: 2 ideo ad p̄fens mūdā hūc de
 Asia dicitur. Capm. vj. de bactria seu bactris.

SSSS

Lib. XIII.

Regio est regio in Asia vbi nascuntur camelii / ita
oues pedes pedes hircos / qui nascuntur in
regio ecclie et religiosi pedes affectum nostrum
bet et qui firmat et placat ita dicitur / qui nascuntur
runt vbi remouunt. Et hec regio est mundus in
quo pedes filius et senex / avarus et gibbosus superbus / in
et crudelitate et auaritia induratus / qui nulla pietate mollior
remouunt. In similitudinem lapidis duraturaque. Job.
xxv. Regia est regio in Asia terra fertilis / qui ibi
femina in centuplum augmenat. Sic si femina virtutum et
meritorum in alia leceris / fructus centupli. serne gende posita
bis. Sci. xvi. Seminatur in Asia in terra alia / et inuenit in
anno illo centuplum. II. Apitulum. vii. de Beotia.

Regia est regio beata a boue: cum Adamus
regis Agnenis regie Tyri sozore sua illi Europā
a Jove rapta ex pcepto pris quereret: cū non
repperit: inā pris formidans: celiū elegit: dum
casu bouis vestigia sequer. Ispā iuenerit: se
exinde terra illā Beotā noiauit. Et stare ibi quidā lacus
furalis: de quo quibetis: stat furore libidinis iardescit.
Beotia flos est mūd: in quo lacus delictari est: ex quo hō
efficit ad istam libidine furibund. Iupiter q: de fingebat:
est diabolus: q si sozore tuā animā rapuerit: p pētm: in regio
nē beotie. In mūd amosē oculetis: dū patris inā formi
das: ledre vestigia bouis Lehyti: que i ista regie tenet: i
penitentia: paupere et hōm: si floszoe tuā pūda potes
recupare: inā dū pris euadere. pē. Inuenit eā in terra de
serta: i loco horrois: vasse solitudinis. Adde de beotia lu
pra de fluminib: v lacub: v tūlo de pdice. S. quito v vlti.
Capitulum. viij. de Bohemia.

Hemilia est regio Germanie: i qua est qđā fe
ra qđ dicitur loqui lingua illa: qđ ubi ore in gutture
habet quādam foueā vel vesicā: et cū a cantib⁹ et
venatorib⁹ psequitur in ore aqua recipit: et curre
do et fugiendo sic eam calcēcat ac si bulliret: et
deo fe vertēs ad canes et venatores: sup ipsos aquā illā pfi
cit: et quēciens psequitur: depilat: si e canes et venatores ve
nere cōpellunt. Genator est pīap: loz et subdit corrigēd⁹:
cane sunt accusatores. Lū gīl loz illa: mal⁹ subdit⁹: a vena
toze pallio psequit et capiat⁹ et corrigat: tūc fugendo excusan
do et palliato aquā multatū in gutture cordis sui p iras et
discordias calcēcat: et tādē tra corrigētes fe ejicit: et aquā
multatū suaz apto ore p ipatentia et ipoxeria pfiēt sup
illos/apellatū: repugnatū cōgregō et hmo: et sic canes
et venato: lūder et accusato: timētes et iperū terroredūt:
et cū icorectū dūlētū: qđ sicur dicit⁹ p dōuer xpi. Hō amat
pētilens cū qul fe corripit: nec ad sapiētes gradit. 2c. Et
dic qđ canes sunt demones: tra qđ ad deuotiois et in gut
ture p cogitationē fumēda: et per feruorē dilectiois: et boni
opis cursū calcēcadā: et venatores et canes: i tra diaboli
et teratōres p orōis pōncēda: qđ p certo tūc hostes spūa
les fugiūt: qñ feruorē orōne sentiūt. *Can. in de. hēstia.*

Bisānia. I. Anglia. Infula est maria: de q̄ dicit
Solm̄ q̄ oia Ballici litorea finis erat obis/
nisi Bisānie magnitudo nomē alterius obis
mereret. Dicit em̄ q̄ octoginta millia passui h̄
ip̄i lōgitudō. Est q̄ regio vndiq; Infulis circū
cepta. Dicit q̄ idē q̄ vtra Bisānia est Infula q̄ dā dicta sola
angus terra p̄trāat angustib; ita q̄ quociq; iuncta fuerit/
angus nōt. cuius pop̄i h̄ mirabils. pecunīa em̄ et c?
vbi p̄ntē refutab; res p̄ reb; dabāt. v magis mutatiōe
bus q̄ p̄ntē necessaria pcurabāt. scietiq; futurorū femine
viri cōfētabāt. Per illa infula intelligit religioē v marie
medicāte. Per terrā q̄ victi ministrabat eisq; itelligit scilicet
scripturā. q̄o ferpētō. i. vitis v tentatōis q̄ obulat/
p̄falsq; permittit atq; necat. Ipsi q̄ solebāt pecunias nō cura
re de mutatioē. medicatio necessaria q̄rere. v de futuris
sōmodo cogitare. Sap. viij. Non sit p̄terita: v de futuris est
ma. I. q̄a Bisānia sunt q̄mque Infula q̄ h̄c debuit antiq̄
nos vocabant: q̄m p̄p̄l dūdu fuerat mirabils discipline:
nā v̄ dicit Solm̄ oia erat vntusorū. Nec erat illarū inful
narū n̄p̄l babetat populi: de aleabē v publicacōe ne aua
ritia dūerteret a dō: v discibat paup̄tate iustitia feruare: v
note cū n̄p̄l erat res familiaris. Nulla illi femina dabāt

De Britannia.

ppria. s; p vicissitudines i quascūq; mox fuerit vltima
sumar vlti et nec vort. nec vlla p se pcedebat. q; legi
posunt applicari p modū phisicalis exempli: q; legi
sunt reges. plati. p picipes alioz. nō debet circa ppria
circa intrinsecē nec circa lioz aut nepotes vacare. lioz
vilitati cōtatis s; resp. adhibere diligētia s; magis dū
re vilitatē cōmūq; ppria. Qd m est ptra multos
q; lberio et amicos carnalit; occupati. magis dū
vilitatē omniū paternarū q; pprii ecclesiarū q; cōmū
dīlo subditarū lioz illis ad pph. i. Qs q; illa sunt
nō q; zelu d. hūit. Et el dic de religiosis. qd debet el
vnuierose q; licet. Et z. t. l. Et etis oia cōmū q;
cor. q; possidebat. sūū eā dicit dīcebat. Al dic de lioz
prib; al. pph. scilicet eccle pmitte. p deroge cor p
ses ite lioz oia fuerit oia. Ac etā vnu ptra multos
militario habuit. sed toto vire tpe ptra mult. Qd el
illis pnis regib; s; platis eccle oia q; nūq; ptra
buerit. et paupere lūstra didicerit. lura lioz z ab
Ecce rex m; venit iū lūp; s; manūe. ppe ptra
sup alia. Et li vire applica id ptra picipes lūmōz
nō vlti vroz. pprias lbi vendit. sed in ois polt q;
bidine creabit. Et el dic de clericis p ptra. malle q;
res nō habebat; oēs cū possunt iuchere se delectat. Et
ca. s; Batrimia insule plarie sunt. quāq; dū oīes
mānā. vltro q; nauigio fer dierū. T hyle insula pōmē
dies p sex mēcs. s; p totidē nō dilatāt. Sed de bat
tuo titulo specializ de Bemia q; est insula Batrimia
cōs. vide infra. vbi hoc libro de ca. p specialiter tractat.
Et scdm Solmū ibidē. in Batrimia seclab est regib;
z idine vire. cui pnes ppetuo nūq; canebat in fauilla
se dybni gines tabebat. in globos faros virebat. Et
dic q; illa dea zid mēua est beata virgo. cū pph. cū
scēria vtr lūst. in q; pcul dubio debet gines ppetu
ritatis ardeat. nō debet in fauilla ppetu exacer
in laxa ppetuārit se murare. T. eul. v. 3. Gmē fallit mē
semp ardebit. Et in Batrimia lloberit gines ppetu
ri. q; in statu pueritē varias aialū effluat gines mē
depingebat. ipsa q; vlt mēbis in coposādoz mē
patientē loco effe aliq; reparabāz. q; p memores cō
gines artus vlt plurimū lūst biberit. pph. cū vlt. vlt
gines pfectebat. Ad hoc fact. pph. lioz. xxi. cap. v. lū
q; plurimū barbaroz. etā apud dāoz s; farmatā copos
iua herbarū lūst. tēgebāz. Unde etā al q; apud
nos mulieres i q; buda sacris lūco glasti toto corp
se nude incedebat. Et hioz lloberit imētes. Hic etā
sacraenos matros lūm q; soler vngues suos lūco vlt
herbe vngere. z in colozē corolē vertere. Per lioz bō
ros pēcos intelligit; pcul bubo p variis alioz qd mē
dueroloz aialū imāgine i se pingit. lūmōz. lūmōz
nē equi. pigri bouis. traciū lūp; lūpbi lioz. lūmōz
fic de alijs. Al pueritia cū solēt tales imāgines. lūmōz
fic de i se pingere. p; maloz opēriū incrementa. lūmōz
crelere z augeri. Zisti figurat. sunt i lūllo de q; pph.
in fragmū lūst mīst. cū eadē q; lū. q; domoni in inferno crematū
vltosū imāgines accepterit. cū ipis in inferno crematū
et peribunt.

Et in pania tralle est punitio. Et in
polle e sita: ubi fuerit abis dubio ante
nitribilia et stupida: qm qda a natura
qda non a legigallo p arte mathematica
ucta. Dicit itiq sberua q Virgi. i. cluue
poli vna mulla erea fecit: qd itegra mull
clutate igredibet. In macello etia cluue: i.
caris inuenit: qd qdali ubi erat: i. illi
nulla caris infertur: nec naves offatit. Per mull
ru tuer: nec gu sti comedet: aliquid offedebat. Et mull
relliglo xpm ad iudicia aduerfita. tunc erit mull
etiaio fonabit: et more mufce dnanos punit et gaudet
der mufas qd carnes itelligo cogitantes. Et
allas qd carnes itelligo altoz: additioe carnis. Et
clutate cordis nri mufca. Et hifia ad iudicia vtriusq
deratione ftatuerim: nulla pfecto mufca carnis. Et

Lib. XIII. De Lapania. Fo. CCCXXII.

carnele et ratione aut cogitatione in eo sentiem? nā q̄ ludi-
cis severitate bene recipit / carnalia desideria raro sentit.
Ista est enim musca q̄ alias fugat: et cui? comitū nulla mala
cogitatione frequētat. vñ ista. vij. Stibilibat dñs musce q̄ est
tras sume: et apli q̄ est in terra. Aliter. Aliterca cū q̄ in munda
frequētat: est carnalis delectatio: ap̄is q̄ flores pascit: est
homo glie dilectio. Ad istas q̄ dñs libat: q̄ de nris cor-
dibz sp̄as fugat. Ite si in hac cordis nri ciuitate carne i pa-
riete. carne nram i sepulcro futurā apposerim? de alijs co-
cambz. de alijs mortalū cōditionibz. q̄s sint viles et in
vitijs veterani, nullū horroz habebim? sed et cōderatioe
nre pp̄ie vilitat: sic fiet q̄ nec vili nec odoratu nec gustu
alios carnales hoies p̄uenim? iuxta illud. Eccl. xxi. Disce
et respice q̄ sit p̄tini tut. Ideo bñ p̄uilect. Eccl. xxi. De
mō nouissimoz. de delinē imitari. Et dicit q̄ caro i parte
te p̄sideratio nre vilitis et carnalis p̄ditiōis i corde. zc. v. s.
¶ Dicit idē Serua. q̄ i ista ciuitate p̄gillus i rna portarū
duas imagines lapideas posuit: vñ. i. lera et speciosa a
dextris: alia vultū trisfē p̄tendē posuit a sinistris. Iste q̄
p̄tendit p̄ mathematicā infusitā ea vñ erat: q̄ si q̄s p̄ aliq̄
negocio ciuitate ingredit̄: a casu vñ a fortuna. nō a p̄posito
p̄ parte dextera illi? porte ingredit̄: negotiū suū p̄spe-
expedit̄: et si a sinistra p̄te: vbi tristis erat imago: ciuita-
te intrat. negotiū suū aduerse et cō. p̄p̄ere pueniret. Ista
enī dicit Serua. in anno quo fuit a cō obfissa: exp̄t se fuisse
fessit: et q̄ quā dā p̄tā narrationē declarat: quā hīc po-
nere nō curauit. Per ista portā ciuitatis itelligo charissimū
ingressū i eccle ciuitate: et introductionē ad ecclasticas di-
gnitates: cui p̄gressū ē duplex imago: lera. i. q̄ a dextris se-
det. a est inoceria vñ iustitia: et tristis q̄ a sinistra residet: q̄
est in iustitia vñ in monia. Igitur p̄ certo dico q̄ si q̄s i eccliam
vel i ecclasticā bñficia p̄ p̄te dextera intraverit: p̄ iustitiā
vel inoceria: vñ p̄te: q̄ rite iuste et canonice est p̄mor? tūc
p̄p̄ere expedit̄ facta iua: et in pace fidei et dñs ei. Si vero
eccliam p̄ sinistra intraverit: et mediā tristī imagine. i. si
monia p̄cece vel fauore. violētia vel iniustitia bñficiū obti-
nerit: tūc p̄cul dubio in factis suis nō p̄p̄erabit: imo vñ
cōter in paup̄te vel i buga vel i aduentatibz semp̄ erit.
Dei cū iustitia nō parit vñ q̄ bene intrat: cōfundat: nec q̄
male intraverit: p̄p̄erit. vñ de male intrat: ecclastico vñ
p̄latō q̄. Ite. xxi. Scribe vñ istum sterile: q̄ in diebz
3 suis nō p̄p̄erabit. ¶ Dicit idē q̄ circa Neapolim est mōs
excellentis maris infusus: terrā laboris p̄p̄ectas: q̄. i. in ista
fama terribile? inter dū cūner ardentissimū i ligna cōbu-
stū i opposito mōte statū creā cū tuba erexit: que cū ad
vñ i ipsa tuba statū subintrāns impulsū notū repulsi-
et i marthēis castabaz: et totū p̄ditiū periculū ne noceret se-
getibz? tollebat. Uerū q̄ p̄dita statua vel antiquitate est cō-
lupta: vel inuidoz malitia de mōta: ideo sepe p̄dita icō-
moda reuerant. Sic vere dico q̄ a mōte. i. a mūdī dignita-
tibz eructat fumū sup̄bie/arena ardēs lurule/et carbonēs
aurulie: quibz? vñ rūtū segetes cōburunt. Uirgil? ergo. i.
virgineus. Iste i opposito mōte. i. in dignitatibz eccle
statuas erens. i. sonozos et scētissos platos posuit: q̄b? tu-
ba p̄ditiōis i manu tradidit: et p̄ ipsoz statū i p̄ditiōis
statue. i. boni p̄lati ab isto mōte eccle defecerūt: ideo p̄diti-
4 cta mala q̄ totū seculū destruxerūt: et diuersis vitijs in illā
muerit. ¶ Ite dicit idē q̄ Neapoli inuenit q̄dā faba que
silique pendet i inferi? aliarū vero super? eleuant. Et ergo
ipsam cum orōne dñica ter reperita genu flexo collegeris:
sine dubio hoc euenire cōspicies. Uñ si colligēdo: r̄sum cō-
tineas: gustas vñ ad solis occasum incessant ridebit. Si
vero vultū lachrymātis p̄dēdas: etiā i hīc lachrymabz fal-
experiētaliter p̄bat: et p̄ faba reperida cauernā mōtis
sub castro q̄dōma dicit? subintrasse. Ite illud mthi diffi-
cile ad aliq̄ mōale applicare: possem tū dicere q̄ faba ista
est sacra scriptura: q̄ faba inuenta dicit? eo q̄ p̄ varias expo-

sitiones quortidie inuenta: que etiā cū ofone dicit colligit:
et cū humili reuerētia a deo postulari: iuxta illud. Iaco. i. Si
quis indiget sapiētia: postulet a deo. Ille ergo q̄ p̄ auditū
p̄dicatoris fabā sacre doctrine a nobis recipit: facit ad
nri vultus. i. ad nre cōuersationis similitudinē se cōuertit:
q̄. i. auditores solē p̄dicatores imitari et ad ipsoz p̄ba in
mel? p̄mutari. Ideo bñ dicebat apls: Imitatores mei esto-
te: sicut filiū charissimū. Uel dicit q̄ faba iuxta significat ver-
ba verba et cautelosa et inuenta hoim p̄dicator: adulato-
rū vel etiā hereticoz: q̄ hī. p̄cul dubio mediātibz hūmōi ver-
bis suis et fallaci inuersione sermonū suoz deceptioz /
gustatoz ibz. i. auditōibz eoz: qualē vultū voluit facit p̄tē-
dere: et eoz voluntatē q̄ vult? est aie in quā formā voluerit /
facit imitari. Patet enī q̄ p̄dicores cōsiliarij suis malis
et inuenis et fraudulētis cōsilijs inmutat vñ volūt facies
amicoz: adulatores vero mētes magnatū et superbiōz: q̄. i.
q̄s volūt? facit eoz vñ tristiari vñ ridere. Heretici etiā inuen-
sant verba sua. i. intellectū sacre scripture: et sic alioz vult?
et mētes p̄ vito ad r̄sum vel ad tristitiā mutāt. Ideo de ta-
libus mores suos ad idignoz similitudinē mutātibz? dicit
in ps. q̄ mutauerūt glām suā in similitudinē vilitis come-
dentis feni. i. in similitudinē illi? p̄dicoz: adulatoz vel
heretic? querētis propriū lucrū. ¶ In Lapania ciuitas est
p̄tocolana: vbi Uirg. multa balnea ad curas diuersarū in-
firmatū p̄grua mōdo p̄struit: titulosq̄ singulis bal-
neis subscripsit: et cōtra quā infirmitatē valeret: ostēdit:
verū cū tū diū medicine salerni vigere cepisset: duci inu-
dia medici titulos balneoz destruxerūt: ne forte practici cū
bus lucrū aufererēt. Ista possunt applicari cōtra inuidos: q̄
si vidēt aliq̄ balneū. i. aliq̄ p̄sonā valere et p̄ficere: et exin-
dia tituli laudis et fame acquirere: solēt hūmōi tituli p̄ detra-
ctionē quātū possunt destrucere: forte ipm cōtingat eoz
lucro/fame et vilitatē detrahē: et de laude et glā p̄ habere:
re: q̄ sicut dicit Alan? de p̄latū naty: inuidi famā alioz
aut detractioe lacerāt: aut taciturnitate furant. Sapiētē
enī glām de honestat liuoz inglorius. ¶ Ite dicit Serua.
ibidē q̄ circa Neapolim est mons p̄ mediū p̄mor? ad mō-
dū vñus crypte: de latere in lat? ad volētū transitū cōca-
uatus. Uñ ergo tāta firmit? opaci itineris lōgitudō: vñ si in
medio existeres: duos introit? vñ videres: tūc dñte mathe-
matica Uirgil? opatus est: q̄ si sibi in ista via: quibz sit se-
cretissima: duo inimici obuiaret: nullo dolo: nullis insidijs:
nulla malitia sibi mutuo nocētū potestātē haberet. Ite
p̄t applicari ad nos religiosos et clericos et quoslibet etiā
christianos: q̄. i. infra mōte dñi (q̄ est ecclia) in eadē crypta
et fouea. i. in eadē collegio: cōsilio vel hospitio vñ hui? se-
culi p̄transimus: nā dato q̄ aliq̄ odū inuicē habeamus:
numq̄ tamē debem? nos nocere: vel nos verbis et factis in-
uadere: aut dolū et insidias alter alteri parare: s̄ magis si-
ne tumultu pacifice p̄transire. Ite. i. i. Hō lenabit gēs p̄ra-
gentē gladiū. Uel dicit q̄ via hec obfusa significat mundū
vñ supra. ¶ Anū mirabile refert hīc Serua. ¶ Dicit enī cir-
ca ciuitatē p̄tocolanā esse lacū cuius aqua teterrima est:
s̄ si infundat oleū: clarissima efficit: quē indigene lacū Ios-
annis appellāt. Uñ ergo bone memorie Iohannes ep̄us pu-
teolanus quādā die ad lacum accessisset: vñ videret q̄d sub
aqua lateret: in cui? infimo multas lamētationū voces fre-
quēt audiebat: cadū olei purissimi aque sup̄fundit: statiq̄
velut accensa lucerna encas porta s̄ maxime quantitatē /
et vectes ferreos p̄stratos sub aqua vidit: cepitq̄ mente
cogitare vñ sanctus has esse portas inferni: quas dñs con-
fregit: quando inferos spoliavit. Ite lacus charissimū mun-
dum designat: sub quo absq̄ dubio latet porte inferozum /
et lamētationes et gemit? damnatoz. Ite tamē aqua mū-
dane p̄p̄eritat: et obfusa cecitas fluxibilis fortune vñsum
vel cōsiderationē impedit p̄dicoz: q̄ p̄cul dubio in
lacu huius mūdī fortuna vel p̄p̄eritas impedit ne homo
infernū et inferni supplicia cōsideret aut attendat: vñ de-
cessit est hominī q̄ oleū diuine gracie infundat: et sic lucer?
na si dei et sapiētē illustrabit: et q̄d inferus lateat: ab eo p̄
cōsiderationis scrupulū agnosceat. De tali ergo oleo mētis
illuminatio possunt p̄dicores deo et sc̄tis dicere illud. Ite
thet. xxi. Date nobis de oleo vestro: q̄ līpades nostre exti-
guuntur. Capitulum. xj. de regione cedat.

Lib. XIII. De Creta. Fo. CCCXXIII.

Capitulum. xlii. de Creta insula.

Creta est insula nobilissima/que quondā fuit. c. v. v. decorata: q̄ inter Egyptū & Syriā sita tur. h̄ec p̄ma remota & armis claruit & sagittis. Prima melodiā inuenit/ prima docuit vias oues multas: cerui & capreevalde pauce. Lupos et vulpes & alia ferā gēna nūq̄ gignit: serpētes et venenosa nō h̄s: p̄ter q̄dā araneas/ q̄ ibi nascunt: q̄ ab Jfidoio phalāgia noian: tur. h̄ic nulla auis clamosa nycticorax: & h̄i aliūdeuenerit/ statim perit. h̄ec gēnis & herbis medicinalib⁹ ē referta: & cunctis bonis & diuitijs opulēta: sicut dicitur Plin. & Jfido. Jfidiā fm Solinū est herba almos q̄ admodū diuina p̄ h̄bet famē. Sic paradisi vs̄ etā ecclia. c. v. v. i. diuer sis oueror statū mānionib⁹ est decorata: q̄ i domo p̄ris mei mānionē multē sunt. Jfido. xlii. Jfida in lup ecclia mul tarū dignitātū dūctionib⁹ est diuina. Jbi sunt remi. i. ec clie cōfessores: arma. i. ecclie defensores: sagitte. i. sacroz eloquior p̄dicatores. Eze. xlv. Jm aq̄ mult⁹ adduxerūt te remiges tui. Jbi est melodia angeloz: equitatura marty ri & ap̄loz: scriptura doctorū & p̄dicatoz. Uel exinde. p̄dixit melodia deuotionis: equitatura p̄dicatoz: scriptura sacre scripture & eruditio. Jbi sunt capre & oues: q̄ fm Augu. Surgit indoct⁹ & rapiūt celū: & nos cum lris nris mergi mur in p̄fundū. Cerni tamē. i. comuti supbi: capree. i. msta biles vel in mūdū lucrosi/ lupi. i. raptores & viuarij: q̄ p̄e dā. i. bladiū abscondit donec p̄ntreleat: vulpes. i. malitiosi et ficti ibi nullatenus apparent: nec aliqua genera veneno sorū. p̄ter q̄ sicut dicit Apoc. xlv. Jfida canes & venesi cūc: Jbi tñ gēna sunt & nata phalāgia venenosa. i. mali angeli/ q̄ statim exinde repulsi sunt. Jbi non est nycticorax. i. aduocat⁹/ q̄ litigando & clamādo cibū suū/ hoc est diuitias acquirūt: & clari⁹ vidēt in nocte tptū. q̄ in die spūaliū. Jfido. xlv. Jfida est ibi leo/ nec mala bestia. zē. h̄er: bis etā medicinalib⁹. i. factis herb⁹: & lapidib⁹ p̄ciosiss. i. angelis/ vel vtrūq̄ h̄ec insula est repleta. Jbi etā est her ba almos. i. factas gēne: quā q̄ femel admoierit/ famē ne qua q̄ ample sustinebit. Apoc. v. Jfida cūfient/ neq̄ sitit: quē q̄ nouē millia passū musce nō reperiunt: & q̄ mirabī gūtur/ dato q̄ alio transierant. Sic vere in creta. i. in insula ecclie sunt mōres. i. virtuti/ p̄p̄latiū & p̄fecti: quos p̄cul dubio & quorū societas mulce. i. h̄oies in mūdū & luxuriosi/ q̄ cadauerib⁹ lacte mūdū deliciarū sunt satiati/ nolūt range re vel frequētare: quoniam etā mella. i. verba/ docuēta & expleta salū nūq̄ volūt recipere vel gustare: q̄ mali nūq̄ libeter frequētant cōsortia bonoz/ nec etiam gustāt mella suoz explez et verbor. Jfido dicit p̄rouer. xlv. Jfida fa tiata calcabit fauū. Jlli em q̄ mūdū delictis satiāt/ fauū. i. dulcedine sanctor. xlv. et explez abominant. Amos. v. Jfida p̄fecte abominari sunt. Uel dic q̄ mōs est sacra gere vel audire nolūt/ nec etiam ibi frequētare vel studere petiores non intrāt: quē etā mella. i. bona spūalia. i. virtutes & sacramēta: que exinde ad istū mūdū trāslata sunt/ nō re ti suauitate. De dedalo et labyrintho crete vide infra li. xv. cap. vii. §. llii.

Capitulum. xlii. de Egypto.

Egyptus est regio duas habēs pres/ superioz. i. et inferioz: quarū vna fructib⁹/ frugib⁹/ fontib⁹ et fluminib⁹ repleta est: in qua duoz monstrozū genera habitāt. i. hippopotami et crocodili. Sz in alia Egypto aspidēs et serpētes: fm Plin. et p̄ma bestia/ q̄ dicit caroblepas/ corpore qdē modica/ mē b̄is uers et pigra: caput habēs ita graue/ q̄ ipm semp de fert ad terre supiciem inclinatū. Jfida a natura mortaliū fa cie videre pōt quā cōtinuo exipit. Jfud autē aīal apu. i. h̄e p̄terio ethiopes inuenit: fm Plinū: sed fm Solinū

luta Nigrin/ seu Tigrin fluiū inuenit. Sic vere terra ha bet duas partes: mūdū. i. q̄ fluminib⁹ delictarū/ fontib⁹ scientiarū/ fructib⁹ diuitiarū multipliciter est refert⁹: i quo hippopotami equi fluuiales. i. h̄oies luxuriosi: et crocodili supbi et tumidi conuersant. Alia autē pars istius egypti. i. terre/ est inferius infra terrā. i. infernus: vbi dānari/ ardore igneo cōburunt: vbi circa fontē Nigrin. i. in puteo abyssū: nō germina bestia & venenossima lucifer est iclusus. Jfida ipsa natura naturās. i. h̄us? ipse ad salutē mortaliū procurat: ut: q̄ nullus poterat ibi vel tentationib⁹ suis resistere/ dū h̄ic erat. Job. xli. Non est potestas super terrā que cōparet ei. Jbi sūt etā basilisci/ & msta alta mōstra. i. diuersa demo niozū genera: qui sagacitate & venenossitate malitie differē tes/ cruciant aīas que sunt ibi. Uel expone de diuersis pec catoribus/ qui sūt ibi/ sicut infra capit de Ethiopia. Jfido h̄ere. vii. Jfida tamē eis serpētes regulos: quibus nō est in cantatio. De ibi dūbus fugatiuis serpētes ab Egypto vi de lib. de aubus ritu. suo: similiter de Allo/ crocodilo/ hip potamo/ sicu Egyptia & palma/ vide in tit. suis. De Jfida vero boue quē colebat/ egypti/ qui fauēdo p̄fectib⁹/ pabu lum de suis manib⁹ accipiebat/ & responsum eis dabat/ qd si nollet/ malum illis portēdebat: sicut apparuit de Esare Germanico: cui nec respondere/ nec ab eo sumere cibū vo luit: q̄ cito post occisus fuit: de ritu etā h̄us? bouis de q̄ me minerūt Plin⁹ & Soli. nolui aliqua moralizare: p̄pterea q̄ diabolicus oī ex parte erat. Allega tamen h̄ic/ si vis/ q̄ tas les boues sunt magni tyranni: qui si nolint hominū loqui/ vel respondere/ v̄ sacrificia & munera capere: satis possunt ab eis indignationē & periculum expectare. Jfida h̄aros est 2 turris altissima in portu Alexandria/ in cuius luminate lu mē ponit/ vt de nocte dirigat nauigātes. Sic in portu hui⁹ mūdū vtri sancti positi sunt: vt p̄ lumē scientie & bonoz exē plorum ad portū salutis trahātur iij qui p̄ mare hui⁹ seculi currunt. Jfida sicut fm Solinū iste pyramides p̄pter suā alti tudinem vmbra nō faciūt: sic nec sancti vmbra malozū exemploz alijs p̄bucunt. Uel dic q̄ talis est h̄us? fustis/ qui vmbra alliculus peccati nō habuit: sed altissime vtre fuit/ in laterna humanitatis continēs lumen diuinitatis: quo iter salutis & portus ostenditur.

Capitulum. xlv. de Egypti mirabilibus.

Egyptus in suis desertis superiozib⁹ multa ha bet notabilia. Refert em Postumianus/ q̄ cir ca syrtēs que sunt inter Libya & Egyptū/ q̄ rer ra est arenosa/ et ad statū venti ad similitudinē aque mobilis: ita q̄ modico venti statu matus in illis terris/ q̄ in vllō mari naufragiū sit: incolē aliqui in locis aliquantulū solidis cōmorant. Jbi tamē nulla seges p̄ter hordeū nascitur: qd a die facti seminis/ die. xxx. ma turat: et p̄pter maturitatē p̄cipitē a ventozū impetu libe rat. Jbi etā (vt idē ait) inuenit herba qdā dulcissima silis mente/ que sapore mellis p̄tendēs / ab incolis mādūcat. Unde ipse Postumianus se dicit circa syrtēs vniū senē in vno tugurio reperisse/ qui sibi talem herbā obtulit ad eden dū. Jfida etā Sernafius/ q̄ quidā miles/ p̄uicialis dñs castri delphini/ pro ducēda vita eremitica deserta Egypti petijt: cui post longa scitūia coruus affuit: qui ereptā radice m cuiusdā herbe ad pedes eius posuit: quā omni plenā dulcedine reperiens/ vitā suam in eremo cū ea sustētauit. Jfida possunt applicari/ q̄ nō est dare ita malā patriā seu 3 terram/ in qua bonū aliqd non reperiatur: nec aliqd tribu lationem ita asperā/ vbi dulce aliqd & consolatorū nō inue niatur. Jfida etā non solum est verū tēporaliter/ sed etā spū ritualiter. Dato em q̄ mūdus moie syrtium sit mobilis et instabilis/ arenosus & riuosus/ sterilis & non fertilis/ ibi tamē inuenitur hordeū sacre scripture / in qua. i. sub palca littere lacet medulla sciētie. Jfida etā dulces. i. virtutes et gratie/ et ecclastica sacramēta/ que. i. a corū. i. a san ctis patribus p̄ntēta denigratis nobis sunt offēcia & tra dita: quibus. i. istius deserti. i. istius vite misere spūualis penuria releuatur/ et quib⁹ mens deuota reficitur & nutrit. Jfida. Jfida unquid poterit deus parare mensam in deserto? Jfida idē Postumianus q̄ ipse vidit in desertis Egypti 4 cenā que a viro dei parabaz/ sine igne feruere: ita quippe vis solis illis est/ q̄ q̄būlibet coctis/ etā ad gallorū pulmē

SSSS iij

Lib. XIII. De Ellesponto.

ta sufficiat. Sic vere olla cordis nri sine igne cōsumpſcētē
per virtutē solis iustitie / r hie inſule grē / debet feruere p bo
na desideria / r non ab inferioz / imo de ſurſum debet grēre
ſpūalia incedia. Actū. xviij. Feruēs ſpūitu loq̄bat q̄ ſunt
5 Iteu. ¶ Dicit idē poſtumanus ſe vidīſſe in quodā Egyp
tū monaſterio vñ arbuſculā in clauſtro / que de virga lica
ca fuerat generata. Olēo em̄ quidā abbas p̄bare vñ no
uitis obedientiā / p̄cepit ei q̄ quidā virgā ſiccā acciperet
et in terrā figeret / r tādū irrigaret / donec lignū aridū in ſo
lo arido reuiuſceret. Flouitū ergo oī die a flumine Nilo
per duo millia aquā vehēbat / r virgā ſicut pater inuix
rat irrigabat : q̄ cū duo b̄ annis feciſſet / nec aliqd p̄ceſſ
ſet / tādē cōtinuās in tertū annū virgā flouit : r in arbuſcu
lā tan dē creuit. h̄ec poſſunt applicari exēplariſter ad p̄tutē
obediētē. Uel dic q̄ dato q̄ aliqd peccatoz ſit aridus / r in
deuotus / r humore grē ſpollat / nō debet rīſi p̄dicatoz vel
p̄clat / ab irrigatiōe ſeu p̄dicatiōe ceſſare : q̄ dato q̄ diu
in ſua arida idcuoſiōe p̄maneat / poterit in fieri q̄ finaliter
per grām reuiuſcat / r q̄ in arborē. I. in virū iuſtū r fructiſe
rū diuino munere ſe cōuertat. Ideo dicebat Ap̄ls. j. ad Lo
6 rin. Iij. Ego plātaui / Ap̄llo rigauit / deus autē incremētū de
dit. q̄ breuiter ſicut ibidē dicit : Neq̄ q̄ plātaui / neq̄ q̄ rigat /
eſt aliqd / ſed q̄ incremētū dat de. ¶ In deſertis Egyp̄ti
beāt Antonī dū trer videre Paulū p̄lmū eremita / inue
nit vñ hoīem equo mixtū / cuius ſpūis verba nō intellex
it : manu ſi dextra eidē iter oſendit : ſtatim veloci fuga ab
oculo miratūs euaniuit. Satis cito poſt inuentū parū hō
muncionē / naribus adiunctis / frōre cōmūta / r pedib̄ capū
niſ / q̄ ſibi dactylos porrigebat / a quo cum peteret q̄nam
eſſet / reſpōdit : Idonialis ego ſum : vñ ex accolis eremī : q̄s
variis erroribus deluſa gētilitas / fauoris ſatyrōlōz colit / r
incubos. Legatiōe fungor gregis mei : p̄camur ut cōmunē
deū pro nobis deprecetur. Salutē mūdo olim veniſſe cogno
uimus : r in viuſſam terrā ſonus ei⁹ exiuit. Quib̄ dicitis
auſugit r reſceſſit. Uñ vero tale aſial ſub rege Cōſtantino
ad Alexandriā fuit adductū / et magnū populū ſpectaculū
p̄ebuit : et tādē mortuū / r ſale cōmūta / r ab imperatore vi
deri poſſet / ad Antiochiā delatum eſt : ſicut rectat Be
naſius. Ex hoc ergo poteſt cōcludi q̄ beſtie L hūſtū p̄di
cabāt : que tamē hoīes credere cōtēnebāt. Uel ſi viſi mo
ralia / et dic q̄ iſte hominū ſignificat mūdi ſimplices : qui
parua habēt cōmūa. I. modicā potentia ſeculārē / qui in ca
pū deſinunt p ſimplicitatē beſtialē. Hoīes vero ſignificāt
rationales hoīes / vt clericos r religioſos : q̄ p certo hoīes
ſimplices r ſeculares L hūſtū mel⁹ recognoſcūt. q̄ clericū
et orationib̄ ſanctorū deuotius ſe cōmittūt : r ipſis religio
ſis r L hūſtū pauperibus dactylos. I. bona ſua ſpalia p ele
moſynas p̄ ipendūt. Figurati in aſina Balaā / que mel⁹
7 vidit angelū q̄ propheta. vnde Auguſt. Surgūt indocti / r
rapiūt celū : nos cū lris nris mergimur in p̄fundū. ¶ Si
cut pontē p̄dōni⁹. cap. de Egyp̄to : Egyp̄tū fuit opinto
q̄ ipſi erāt vetuſtiſſimū populorū : dicētes q̄ a tēpore q̄ ince
perat regnū eoz / ſelle quater mutauerāt curſus ſuos : fue
ratq̄ ſolis ortus vbi nūc eſt occaſus : r occaſus vbi nūc or
ta : ita q̄ regnū ſuū p. xliij. millia annorū p̄ceſſiſſe dicebāt. ¶ Iſtud
ergo ad fatuitatē quorūdā allegari pōt : qui de antiq̄tate ge
neris gloſant / r qui ſydera r ſtellas. L alios nobiles et cōſ
ſtātus mutabiles aſſerūt : ſuos vero ſtat⁹ r genera / vt ſtabi
les metiunt. Uel dic q̄ iſta falſa opinio de ortu r occaſu ſo
lis recipio / poteſt verſificari de gētilibus r Iudeis. con
ſtat em̄ q̄ dudū ortus ſolis iuſtitie L hūſtū. I. fides incarna
tionis ei⁹ / ſalutē future / r lumē ſue grē reſplēdit in Iudeis :
occaſus ſo r error obſcuritas gētilis tūc ipſis occupabat.
Sed vere nūc verſa vice Iudē habet occaſum / et gētilis
credētes ortū : q̄ ipſi fidē negauerūt / r errores cōceperunt.
Gētilis vero crediderūt / r lumē fidelē receperūt : r ſic occa
ſum ſuū in ortum mutauerūt. Unde de Iudeis dicit illud
h̄iſc. v. Decidit eis ſol. dū adhuc eſſet dies. ¶ De etiā de
clericis r ſecularib̄ poteſt exponi : q̄ vere clerici antiqui
fuerūt boni r ſancti r oſtētales : r eoz reſpectu laici erāt o
ci dētales : nūc vero ita cōuerſi ſunt in arcū p̄auū / q̄ laici
8 ſunt eis meliores. ¶ De illis Egyp̄tiſis qui mortuos ſuos
cōdiunt / r in penetralib̄ cuſtodiuſt / omīto : ſed credo q̄ de

talū cadauere ſit mūmia. I. caro humana cōſecta : qua me
dici vñt. ¶ In ſuperiori Egyp̄to reſert p̄dōni⁹ eſt lū
cum q̄ L hūſis dī : in quo erat quedā ſiſula natantis : qua
eos r hylas portabat : r que Apollinis. I. ſolis grāde ſpū
geſtabat. h̄ec p lacū natādo vagat / r quocūq̄ veniſſet impu
lit / agitāt. Tempū ſolis iuſtitie L hūſi eſt q̄libet ebullit
nus / r maxime eccliaſticus / deo ſcipue dedicat. ¶ Ad L
rin. Iij. Tempū dei ſanctū eſt / q̄ eſtis vos. Lacus iſte mū
dū ſignificat : in ſiſula vero religioſe vel eccliam designat : q̄
ſcilz hylas r lucos. I. bonos ſimplices r laicos : r ſpū ſo
lis. I. religioſos r clericos iſe portat. ¶ Iſta eſt ergo veritas
q̄ iſta in ſiſula ecclia cū ſuis fidelibus debet eſſe natantis in
hoc lacu : q̄ ſi in hoc mūdo nō debet ſiſtere / nec tpalia gē
re / nec terre ſeu terrenis bonis adherere : ſed pot⁹ quādi
tādō tranſcurrere / r p tpalia ad ventū. Ad ſpū ſanctū ſanctū
tanq̄ peregrina libere p̄ſiſtere : dicēs cū ſiſis ſiſto (ſpū ſo
bie. xij. Nō habem⁹ hīc manentē ciuitatē / ſed futurā ciuita
mus. ¶ In Egyp̄to ſolebat coli Ap̄ls : erat Ap̄ls boni
ger / maculis certis ſignis : cauda et lingua diſſimilis aliis
quē ex ortu natum nō credebat / ſed diuinit⁹ igne cōſe
dieſq̄ quo gignebat / erat marie ſiſtus / r p̄tū p̄p̄. ¶ Ad
Egyp̄to. Quis dico q̄ iſti tantos honores cōhibebāt boni
corporeo : quāto ſunt / nos debem⁹ bonū ethereū. I. L hūſi
cū ipſe ſit bon⁹ p̄tōr / imolatus r niger r decolor / r no
bis factus : maculis tamē. I. variatib̄ virtutū inſignibus
et carnali cōſu nō genitus / ſed diuinit⁹ datus : r ex cōſe
igne. I. ex ſpū ſancto natus / honore r laude offerre : dē na
tuitatis eius vel conceptionis ſolēnter feſtiuare.

Capitulum. xviij. de Ellesponto.
¶ Ellespōtus eſt p̄uincia in ſyecia : de qua dicit
L rates ibi eſſe gen⁹ hoīm / q̄ ſolo cōtū ſanctū
mozus ſerpenti⁹ : ſola manu extrahunt quos
mox ſera et venena. Et etiā Claron ſi quodā
hoīes eē dicit / q̄ ſi ſalua ſanctū a moſib̄ anguſti
r ſerpenti⁹. h̄ec aſt a Plinio dicunt. c. de India / etiā li. viij
in p̄cipio : q̄ allegat Claronē. Sic vere in regione ecclie
iuxta pontū r mare penitēte ſūt hoīes. I. ſacerdotes / ſola
manu appoſita p abſolutionē r ſalua boni documentū
poſita / moſus ſerpenti⁹ / hoc eſt demoni⁹ r educit. ¶ Ad
neca r venena / ſerpenti⁹ clauū extrahūt r educit. ¶ Ad
v. Putabā q̄ egredere ad me / r manu ſua tangere loca
p̄e. Uel p tactū intelligi correctionē r vilitatiōē quā me
diantē plā⁹ venena extrahit de cōdit⁹ ſubditio. ¶ Quā er
te ſalua verborum. Uel dic q̄ ſalua eſt cōſeſio. ¶ Quā er
emīſſa / mentē a moſib̄ r tentationib̄ demoni⁹ ſanctū
¶ Prope regionē Ellespōti a pte Aſſyrie fuerūt anguſ
poplī zidofini : fm̄ p̄dō. quorū mos erat in paruo vici
r p̄uſſicū cōducere. reges p voto eligere : r electos vbi
lis aſtrigere / r in aretiſſima cuſtodia detinere : atq̄ vbi
pā prauē iperādo cōmiſerāt / ſolebat eos vñ dīſeſio
et inedia caſtigari. ¶ Iſtud pōt allegari q̄m mūdi reges po
p̄te nō ſunt liberi / ſed pot⁹ multis cōpedit⁹ allegari po
uera vbi q̄s in regē r ſuperiorē eligiſt : eo ipſo vinculis legi
et ſtatutorū p̄e ceteris obligat / et a ſubditis et a cōſeſio
inquātū ad ei⁹ ſacra oculi oīm ac opa dirigit. ¶ Ite etiā ſi
male imperādo delinq̄t / vñ dīſeſio. I. totius futuri tēp
nio in inferno punit. ¶ Ad aligandū reges eoz in cōp
ditibus.

Capitulum. xviij. de Ellesponto.
¶ Elle ſunt nouē inſule in mari mediterraneo :
ſic dicte fm̄ Iſido. ab Eolo : quē poteſt ſupponere
regē fuiſſe ventorū : eo q̄ fm̄ q̄ videbat vapores
eleanari / fm̄ h̄ vērōs p̄ſeſcebat. Sunt etiā dicte
vulcanie : eo q̄ ex ipſis erat ignis ſicut r maris
Ethne. Sic i mari mediterraneo. I. in medio terre r maris
circa cētrū ſit Eolie iſule. I. infern⁹ : de quo ignis p̄p̄eſus
emanat : que a rege ventorū. I. ipſo rege ſuo lucifero / qui ex
De ipſis egrediet ignis. r. Ecce. x. Ideo dīſeſio
Ignis ſuccēſus eſt in furore meo. Uel dic q̄ iſte inſula
p̄tōr : qui inſule dicunt / eo q̄ mari. I. tribulationi amari
tudine cingunt. ¶ Ad multa flagella peccatoz. ¶ In iſta ſi
ignis ire / auaritie r luxurie ardet / fumus ſupbie eminet / et
vētus eterne dānationis iminet : q̄ abſq̄ dubio ſum⁹ / et
tio ſupboz ſignū eſt ſuorum imminētum tormētorum.

Capitulum. xviii. de Ethiopia.

per ardore infernaliū tormētōz: vbi sūt mīsa grā hoīs pctōz
 zc. vt. s. **I**n **E**thiopia est ecclia, r. tuore tribulatiōnū cru-
 sta z benigrata. **B**aruc. vi. Tigre sūt facies eoz de fumo
 qū i homo sūt. **I**sa. ii. facies eoz sicut nigredo olle. **Z**a-
 ri. i. **I**ulca sūt. zc. vbi qñ dracones capiunt. i. qñ pctōes ad
 penitentiā cōuertunt. in eoz cerebro. i. in eoz lapidiā z scē-
 tia gēme pēsole dīnecrari virtutū īmentūti: vt piz in **P**au-
 lo: cur? scētia quā prius acquirat. multū eccliam decora-
 uit. **I**bi enīnam monū famositatis/topatus honeste vitē/
 cōp. vlt. **I**apētie. zc. **I**n **E**thiopia sūt duo fontes: qñ i
 vnus obliuione alter memoria inducit. vt **I**sid. ait. Sic ē
 in mūdo; q. ppter est cōspicūctē **E**thiopia pōt dici: sūt
 duo fontes scietiarū. **I**scētia mūdū dīuina: dē mūdāna
 dē obliuione/ dīuina autē ē recordatiōe inducit. **I**gura
Ero. ii. vbi sūt **I**oseph. i. magi. hīsto. **A**phes crītes in
Ethiopia fecit duos annulos: vnū qui īducebat obliuione/
 qñ tradidit sile regē ethiopi: lic ē? obliua est. hōis est
 iapētia mūdāna. alteri q. mēoria īducebat: quē apōs se-
 minit. hec ē iapētia dīuina. **P**rimū q. anulū. i. mūdānā iapē-
 tiā dē obliuione īducere: qñ debem? dīmittere: scē-
 tiā autē dē z grāti actionē. q. est annulus recordatiōis/ debe-
 mus retinere. **D**e ista ergo scētia obliuiois ē: p. ouer. xxi
Isid. z obliuiscant egestatis iue. zc. **I**biere. i. **P**opulus
 mō oblit? est mei dieb? īmūris. **I**n **E**thiopia sūt **S**o-
 3 **i**ni. i. sūt ppli dīcti **S**yrbole. q. xii. in lōgritudine pedes ha-
 bēt: vt **S**erna. ait. colozis auri corp? habēt. **S**ir etiā alij
 qui dicunt **A**pheti q. elephātes veniunt? z capros deuorat.
Ales fuerūt apli: qui. xi. pedes. i. xii. articulos habuerūt:
 mēnsurā sūe pfectiōis ex eis statuerūt: z colozē auri cōp
 hēste cōseruatiōis seruauerūt. i. **A**dachab. xij. **A**pparuit
 eoz cos pcedēs i veste candida armis aureis. **E**t isti ele-
 phātes. i. mūdī pīctēs p pdatiōne cepērūt? z fidei legib?
 iudicērūt. **I**n **E**thiopia sūt **P**riogaphi/ quoniam rex
 4 **i**n frōte oculū habet: vt **S**oll. ait. **A**les sūt moderni
 nīncipes z mūdī reges: q. duos oculos. i. duplicē cōndē-
 tiōē debēt habere: alterā qua pprā/ alterā qua subdito
 i querētē vltitātē: sed hē hodie nō habēt nisi vnū? z non
 nisi pprā curāt vltitātē: nīhil vō de subdito salute atq;
 deo vere dicunt monouclū. **A**p. i. **A**les q. aia sūt. grūt
Al. dīc q. i sūt reges esse volum? nos. i. z alicū bñ regē:
 vō sū sūlū oculū. i. vnā simpliciē īntētiōē habere debe-
 5 **re**: autē duplicatē fugere. **M**arth. v. **A**bel? est enī tibi cū
 nō oculo intrare i vīa etērnā. **I** duo oculos habēt mūdī
 in gehēnā. **I**gnis. **I**n **E**thiopia sūt **S**oli. sūt qdā ppli
 6 **i**gnis carē: qdā q. vīum ignis habere nō solēt. **S**icvere
 mūdō sūo sūt multī q. ad bēi laudādū/ vel aliq. bonū
 cōfēctiōē līguā nō vident habere: alij q. ignē charitatis
 7 **z** vñ nō vident cōgnoscere vel sentire. **S**ap. xvi. **E**t ignis
 dē nulla vīs poterat eis lumē pberē. **I**n **E**thiopia sūt
 8 **S**oli. est vñ mons editus: qui ingento et ppetuo igne flā-
 rat: cur? sile facit mōs **E**thia i **S**icilia: mōs veltūus in
 āpānt: mōs cōhmēra i **Z**ylar: sic sūt qñuo mōtes sēp
 dētes. **S**icvere sūt qñuo: grā pctōz sēp ardētū dūer-
 9 **z** ignib? vitioz. i. cupidī/ luxuriōi/ trāclū. z iudit. **A**ffos
 i lolet ardē maloz desiderioz sēp cōbūere: z diuersis
 vitiis īflectat. **I**n **E**thiopia sūt **S**oli. sūt **A**pharabī: hō
 10 **i**nes. i. lōgissime vitē: q. dīuītiā amat z colūt: ap. quos est
 cūz **I**li cūlturapezia/ abundātib? epulis sēp plen?: q. etiā
 dīna virtute cōtinue augēt. **A**les sūt iustī: q. vīa
 11 **z** dū vīunt: z vere dē? admīnistrāt talib? cibos suos: et
 cū ad sufficiētā pstat: quē ipīs multiplicat z augmētāt.
 12 **E**ptū dē **I**belia: cui? farina z oleū non extitit dīminuī.
 13 **O**uer. x. **N**on affiget dñs fame aīam iustī. **I**n **E**thio
 14 **i**a sūt **S**oli. sūt dracones in quoz cerebro īmētū lapis
 dē dēctātiā notāt: q. bon? nō est nisi vīnētib? detrahāt:
 15 **i** obeat p? pēpens/ cū ē? aīa euānēscit hīc lapis. **I**ste
 ppi significat penitentiā: q. certe nīlī valet dū in hac vīa
 16 **S**i. est mōis corpis aduenerit/ extitit fruct? penitētiē
 illus erit. necesse est em? vā a nobis dīuīnūm extrahāt:
 17 **i** loquī euānēscit/ z nīhilū reputāt. **I**el dīc q. lapis sile i
 18 **i**ficat bona opa: quē sī nō vīa gē sūm? fecerim? et a
 19 **i**ficat extraxerim? pōtēnt: i. vero mōis corp? mōtalīs
 20 **i**perantat/ euānēscit. **I**biere. i. **A**īa sūt opa z rītu dī-
 21 **i**na. **A**īdē vīna alia. c. **D**e sūmīs/ **D**e sūpīs z hūīlīmōdī.
 22 **S**SSSS **I**ij

Lib. XIII.

De Ethiopia.

Capitulum. xix. de ethiopia mirabilibus.

Ethiopia vtr Solinus ait in fuis delictis aduſſe habet qñda populos q̃ Ethioptiaci dicunt: q̃ ad ea ſiſſent marine bellue, natado i mari volar. Nã ita equit: to oceano Atlantico: viſis in occa ſum etiã ad Borgones inſulas venerat natado. Dicit ad h̃ Serrauſ: li ſuo de mundi mirabilib: q̃ valde h̃t cola? cognominis piſcis: de Alpida oñiſſus: eo q̃ qñda libeabat eſſe i mari: a miſe ſua extitit maledicti: q̃ de mari ppetuo nõ recederet impetrat: q̃ ſtatim veſte relecta: in mare ſiculi ſaliſti: et ex tunc cõtinue cũ piſcibꝫ natado nõ: et familiaris bellis i mari habitauit: qui qñ nauasambu lantes videbat: qñs de mari ſurgebat: et ab eis aliquãtũ olei ad ponendũ in ore ſuo pro exordio. pñdũ abſyſi ptebat. Eſt autẽ in pñdũ mari arbores glãdiferas: va les i montes: humina dulcia: et ſup oẽs piſces angullas longiſſimas aſſerebat: nauisq̃ tepẽſates inſidentes denũciabat: per ſiſos poſſunt intelligi vtri theogoli: quib: vere placet natate et diſcernere profunda maris ſcripturam: tẽp̃s inuenitũ dulcia humina ſcientiarũ diuinari: necnon fructus et arbores vtriũ doctriinarũ. Ideo culti tali tũ i pal. In mari vire tunc: ſemite tunc in aquis multas. Et dicẽtẽs plarit qñ mortu: partũ maledicti eſt cauenda. Et Borgones vtr inſule in oceano Atlantico: quas antĩq̃ Borgones noſtra habitauerũ: adhuc gẽs eas habitat moris. Tradit ergo xenophon Thapica? q̃ h̃ano Penos rũ rex ad eas puenit: ubiq̃ feminas quãdã hĩrũtũ corpo ris: et pñcis vteclatatis inuenit: de quibꝫ tantũmodo duas cepit: quarũ pelles miraculi grã i donarijs Anoni bedit: et apud cartaginẽ in tunonio tẽplo ſuſcipiũt: quoniam ſpecta cũli viſp ad ecclidiũ cartaginẽs durauit. Eſt inſule mun di ſignat: vbi mulieres hĩrute pelles. vltis et inſanis co uerſationis multe funt: q̃ vere p incoſtantia leues et agiles vltra modũ exiſtũt. rex vero diabolus ſitas p morte capũt et excoriat: et pellẽ ſue male cõuerſatũs alijs pro exẽplo mõ ſtrat: piſtis hõies i tẽplo et ecclis coſa faris clericiſ mo niferaſ. Et in Ethioptia i inſula ziberoe eſt ciuitas ſenei: qua Ziboyes inclupit Ethioptes: qui regnũ Ethiopti libi in deditiõẽ ſubegit. Hic ergo ſic: et a philoſophis quidã putare pñdũ cubitoꝝ. Itẽ in cuius pñdũ piſcedi ſol re tro gradu in meſe Junio: nullãq̃ penit? facit vmbiã: et in tali etiã diſpoſitione dicit eſſe puteus liſe ſamarie: ſup quẽ fediditſoſ ſarigatus. Joũ. liij. Diametraliter cũ reſpiciũt locũ illũ quãdo puenit ad eſtatem. hoc etiã dicit Phil. lib. ſj. vbi nominat alia multa loca: et quẽ ſol directe trãſit. per ta lẽ putũ poſſum intelligere humiles et deuotos: q̃ i. aquã deuotionis et grãtie cõmẽnt: et pñdũ humilitatis habet: qui i. ſeraginta cubitoꝝ dicunt: q̃ fructũ ſeragimiũ pdu cunt. per ſolẽ autẽ intelligo Thipũ: per eſtẽtẽ ſeruemẽtũ fedicit. Tunc cũ erit ſol in leone: q̃ tũc erit Ethipũ in leo nẽ diſtate luſſite. Igit dico q̃ quãdo ſol inſitit Ethipũ ad meſem Junij. i. ad ſeruoẽ iudiciũ venit: tẽ directe ad puteũ. i. ad humiles pñas reſpiciet: illũ pñdẽoẽ eterne glorie inſuſer in porſu diũ: ad ipſũ vmbiã mortalitatis. i. oĩs aduerſitatis auferet: q̃ nullus eſt q̃ a deo directe p mĩ ſercoſidiã reſpiciat: et cui grãtie et ſclẽtie et glẽ humi inſiſta tur: et a quo vmbiã ignoſcit et aduerſitatis tollat: niſi q̃ pu tũs humilitatis eſſet: et in timore dñi profundũ. pñal. Et cellus de? q̃ humilia reſpiciat. Et dicẽtẽs q̃ putẽ ethio pie ſunt quari: q̃ cauetis et malitijs ſunt pñdũ: quos ſol Ethipũ in iudicio reſpiciet directe: et ſeruoẽ ſue luſſite cõ tra coẽ diametraliter mĩſet. Iudith. viij. Vñit eſtẽtẽ ſup capũt zibanaſſe: motu eſt. Et in Ethioptia teſte Serrua ſo: eſt quẽdã puicia dicta Thæonomaia: q̃ ppetuus in diſis ſemp flãm̃at: ſicut etiã plĩm? dicit lib. i. c. c. circa fi. m. Ocean? etiã ibi ppe maximi ſolis ſeruoẽ ſicut cabab? ppetuo ſeruoẽ: quã ibi in pñto lloſtopolis inuenit: nõ ſo iũ h̃o ibi trãſire nõ poteſt: fed nec human? oculũ aliquãdũ reſpiciere. nigre etiã et cruſte ſunt ibi arene: que ſolis ar ditiõib: ſunt deſerte: ibi ſit ſerpetes et beſtie: que penit? ho minib: ſunt ignote. Et circa partes aurẽ illas populus Bau loſi peruaq̃ et vltra eſt ſubmerſa: q̃ Ethipia et Europa magni tudine vincere dicebat. Nã ad inſerũ poſſunt applicari

[illegible]

Lib. XIII. De Ethiopia. Jo. CCCXXV.

centem operatione: veritatem pedum sunt rubeor. per im-
munda carnalis affectionem: quia p. certo isti habent cer-
tum tempus: quando. i. sunt in abscondito/ quo in: ciontas
couertitur/ hoc est in personis viles et immundas: inquantu
cadaveribus. i. immundis delectationibus vesce volunt: qz
quibus homines. i. persone rationabiles esse videantur. sepe
tamē cionte. i. persone viles et immundas: inquantu
7 Ethiopia est cionta cognouerit temp? aduētus sui. ¶ In
Ethiopia est que dā ciuitas dicta libelopolis. i. ciuitas so-
lis: de qua videt recordari scriptura. Isai. xlv. vbi dicitur
qz erunt in egypto quinqz ciuitates loquentes lingua. i. a-
naan: ciuitas: solis vocabitur vna zē. ¶ Vbi enī sunt palatia
solis et lune et auro/ argēto/ lapidib? preciosis: ibi etiā est
leor? solis et auro ob? et ebor: ibi etiā est quedam vinea
vbi in vitib? aureis pedet racem? facti de vinib? et mar-
garitis. Sacerdos vero qui solē colit/ thure et opobalsamo
vescitur: et sub vinea in paupertate dormit/ et nulli extraneo
aditū pāditur: sicut dicitur. ¶ Serruarius. qd vbi inuenit/ nescio.
non enim recolo me alibi id legisse. ¶ Alia ciuitas dicitur
ecclia: que est in Ethiopia hui? mundi sita: qz vere ciuitas so-
lis dicitur/ eo qz ibi sol iustitie. i. hui? credet et timef. libec
enim est palatium. i. habitatio/ solis et lune. i. hui? et virgi-
nis glorie. q. i. de auro charitatis/ et argēto cādide castitatis
et lapidib? preciosis virtutū cōstituit. Et hīc est leor? solis
i. hui? conscientia bonorū fidelium: qui de auro sapientie et
ebore candidie innocentie preparatur. ¶ Anti. j. ¶ Ecul? no
fior? duo. ¶ Vbi etiā est vinea sacre scripture: que reuera
de margaritis. i. preclaris dictis/ et sententiis est pfecta/ et ad
eliquā vni diuine scientie pparata: sub qua sacra dotes
i. virtutes ecclesiasticę et prelati debent manere/ et diuinitas lit-
teris diligenter etrēdere et studere: nullum vero debet in-
tra palatium ecclesie/ hoc est ad ecclesiastica beneficia in-
trudere/ nisi illos quos de libelopolis. i. de ipsa ecclesia p
fidem et perfectionem nouerit natos esse. ¶ Un. lxx. xliij.
¶ Omnis alienigena et inextructus carne non intrabit san-
ctuarium meum. ¶ In Ethiopia sunt homines comua et
pedes vt capre habentes: quos alij Boigones alij Saulo
rationales videantur/ comua tamen in mudo qui quis hoies. i.
et pedes eorum. i. ipsorū affectio/ eos esse capinos. i. igno-
rantes et hebetes. pstantur. ¶ In Ethiopia circa ciuita-
tatem libelopolim sunt hoies mirabiles: q. xvi. pedes ha-
dunt: caput vero magnū: et hi ita pfecti et erectas ha-
bent aures: qz alas poss? esse crederes: quas siquē viderint
erigunt/ ita vt volare velle videant. Tales debet esse boni
religiosi: quia caput. i. rationē debent magnā habere: et p
castitatem et innocentiam albi esse. ¶ Istis ergo debent esse
magne aures. i. audiendi et obediendi virtus magna: quia
scz sursum ad dei et prelatorū mandata audienda debent
erigere ac si volare et currere velint ad executionē eorū/ su-
per? erigere. ¶ Rec. j. ¶ Sint oculi tui vidētes: et aures
tue attēte. ¶ Ethiopia Alphyce est puica: vbi sūt multa
mirabilia et stupenda: que libro de animalibus. c. de faunis
tamen dicit Solinus qz in ista patria inuenitur aial quod
notus appellatur. nam? vt idē ait/ istud aial est ipinosum/
et longis laculis circūseptum: que scilz pro voluntate solet
emittere: et cū de insequentes canes percutere: et sic eos
comellere retroire. ¶ Tales sunt vsuarij et auari: qui ipi
armati: et ideo si contingat istos a canibus. i. a iudicib? ve-
nas et lacula ipsi mittere: et sic eos faciunt retrocedere. i.
a correctione cessare/ et eos nō amplius infestare. Dona ei
et munera sunt quedā sagitte qz pūgunt vsqz ad cor: quas. i.
iudicē et maiorū possunt fugere et emadere: sicut in p. sal.
dicit. Sagitte potentis acutę cum carbonib? desolatorijs.
¶ El. dicit qz iste ipine sunt verba pungētia detractoria et in-
pudicior: quibus multi taliter sunt armati: qz si quis canis. i.
pudicator vel prelat? velit eos capere/ arguere vel corrigere/
ita laculanti eni verbis/ infamatiōib? appellatiōib? qz ne-

cesse est qz retrocedat/ et qz eos icorrectos dimittat: qz sicut
dicitur. ¶ Prover. ix. ¶ Qui arguit derisorē/ ipse sibi iniuriā facit. i.
derisor. ¶ In Ethiopia est qdā aial qz pegafus dicitur: qui i
fabulis equus alatus fingitur: eo qz ista aial equo in aurt-
bus assimilatur. sicut enī dicit Solinus/ nihil hz equo similit
le pater aures. ¶ Plinius tamen li. viij. c. xxi. dicit pegafos
esse equos pennatos/ et comib? armatos. ¶ Vbi etiā inuenit
alia aial que dicitur tragopan/ aquilis maior: que comibus
arietinis armatum habet caput. Ethiopia feruētissima re-
gio eccliam significat vel religionē: que feruore tribulatio-
num adurit. ¶ Vbi enī sunt hec duo genera alitū. i. psona-
rum: pegafus scz similis equo. i. homines feruentes et luxu-
rioli: et tragopā comuta. i. homines supbi et ceruicosi. ¶ Ista
enī genera personarū abundant hodie in ecclesia scā dei
scz luxuriosi/ qui more equorū ad luxuriam sunt feruentes:
de quib? dicitur. Isai. lv. ¶ Qui amaroze in feminas: vnu
quiqz ad vxorē pūm sibi hūmlebat. Et ceruicosi comuti: qz
more tragopanos p fugiā sunt comuti et tumētes/ et alios
verbo vel verbere ferientes: de quibus. Isai. xxxv. ¶ Comi-
bus vestris ventillabatis omnia. Et maxime isti sunt ceru-
cosi seculares: qui portant alas superciliorū/ et comua emi-
nentiari. ¶ In quibusdam partibus ethiopie fm Solinū
sūt quidā populi qui dicitur arantes: qui ab humano ritu
procul exulant: nulli enī inter eos propriū vocabulū. nulli
speciale nomē: et isti solem cōtinua imprecatione maledi-
cūt: et vti torētē sidere/ oderūt deū lucis: et hī dicitur som-
nia non videre. Per nomen intelligit bona fama: iuxta illud
Ecclia. xij. ¶ Luram habet de bono nomine. quia pio certo
multi sunt qui solem iustitie. i. hui? iurando et blasphemando
continue maledicūt: et maxime quādo ardore ali-
cuius tribulationis ab ipso sibi inferri sentiunt. ¶ Isti ergo
sine nomine bone fame viuūt: nomen etiā suum angeli in
libro vite nunqz scribūt: nec isti etiā somnia. i. consideratio-
nem futurorum percipiūt aut attendūt. ¶ Vel dic qz isti sunt
dammati/ quorū nomen et fama deleta est a memoria dei
et hominū. ¶ Sal. ¶ Nomen eorū delecti in eternum. et qui pre
ardore torētē deū maledicūt. ¶ Figurant Apoca. xvi. vbi
dicitur qz datū est soli affligere homines estu et igne: et arue-
runt homines estu magno: et blasphemauerunt deū. qz p
certo dammati dñi ardore a sole iustitie eis immisso estuāt/
prie desperationē ipm blasphemant. ¶ ¶ Proglodyte populi
sunt Ethiopia qui fm Solinū in cauernis habitant/ pau-
pertate voluntaria diuitijs abstinent: in quodā lapide pre-
cioso qui dicitur hercontalithos/ qui infinitis pollet colorib?
gloriantur et gaudent. Tales debent esse religiosi: et maxi-
me mendicantes: quia scz in cauernis sepulchrorū suorum
debent per considerationem mortis et peccatorū suorum ma-
nere: paupertatem voluntariam diligere: diuitias contē-
nere: et in solo lapide precioso. i. hui? glorari et gaudere.
¶ Ad. lxx. ¶ Qui gloriatur in dño gloriatur. Un. lxx. xlv.
¶ Non gloriatur sapiens in sapientia sua: nec diues in di-
uitijs suis: nec fortis in fortitudine sua: gloriatur autē scire
et nosse me. ¶ Augule fuerunt populi Ethiopia: qui vt so-
lus ait/ solos colebant inferos: qui vxores palmitis noctib?
nuptiarum adulteria pati cogebant: et ipsas adulteris ex-
ponebant: mox vero eas ad perpetuā pudicitiam legibus
seuerissimis astringebāt. Per istos intelligo demones: qui
scilicet solos inferos colunt et frequentant. Per vxores eorū
rum intelligo animas peccatrices: quas dum cum eis nu-
ptias contrahūt/ in hac scz vita/ et eas sibi p malos cōsen-
sus conglutinant et coniungūt: ipsas faciunt cum omnibus
vitijs adulterari/ et per oēs voluptates improbe delectari/
mox vero. i. cum ipsas post mortē in inferno tenebunt/ eas
a voluptatib? coercerunt/ et vt abstineāt a delicijs/ crude-
lissimis damnationis legibus pbi debūt. Unde de Baby-
lone dicit Apoca. xvij. ¶ Quātū gloriificauit se/ et i delicijs fuit:
tātū date illi tormētū et luctū. ¶ Hui? mātropodes populi sūt
Ethiopie: vt Solin? ait/ qui flexibilia habent crura: ideo
potius repunt qz incedunt: et pergendū vsum labendo ma-
gis destinant qz cundo. Tales vidēt hoies otiosi et pigri:
quia pio certo crura. i. virtutē videntur debilitari: habere:
quia ad nullū bonū exercitiū possunt incedere/ sed poti? p
auaritiā circa terrena repe: et p pigritiā solū lapsi flexibili
se mouere. ¶ Sap. xv. ¶ Pedes eorū pigri sunt ad ambulādū.

Lib. XIII.

De Gallia.

Capitulum.xx.de Europa.

Europa est terra pars orbis: pars septentrionalis: et ipſa Aſylice que ſolis ardebit: viſi-
contrarie oppoſita. In ipſa autē: vt Iherodorus
ait: ſunt hoies copoſite maiores: virtus fortio-
res: animo audaces: forma et ſpecie pulchrio-
res: q̃ in Aſylica. Nā q̃ ſolatio eſtus ſup̃ aphros longi:
cōmorati: ideo conſumendo humores: ipſos eſcit corpore
breuiorēs: facie nigriores: crine criſtiores: ppter euapo-
rationē ſpiritus: p̃ apertos poros: animo defectiores. Ec̃
tra apud Europos: et Aſionares: et frigidiſſare poros: et
terit: opulente generant humores in corporib⁹: et eſt ficciū
tur compulſiores: et quia frigidiſſare eſt mater albedinis:
ideo ſunt albiore in facie: et ex reperiſſione caloris et ſpi-
ritui ad interiora: per anſipariſſimū efficiuntur calidiores
interius: et per conſequēs audaces. Europa eſt religio-
ſe eccleſia: ſub frigore penitentie et diuini timoris conſti-
tuta. Aſylica vero eſt mūd⁹: ardorib⁹ auaritie inſināta.
Sed vere boni eccleſiaſti ſunt alijs maiores quo ad meri-
ta: fortiores quo ad opera: audaces ad bonū aggredi-
dum: et fortiores ad perſecidū: et ſic ſunt pulchriores quo
ad honeſtatis apparenā. Quia em̃ frigida timoris diuini
in eis poros ſenſui et appetitum clauditi: ideo humo-
de uorſio interius augmentat: et ſic boni efficiunt: maioris
copulente: et magnitudinis meritorum. Quia etiā frigi-
ditas iſta eſt mater albedinis. caſtitat: ideo ſunt ceteris
albiore. caſtiores. Et quia frigida diuini timoris vel pe-
nitentie tribulatiōis exterioris calores et ſpiſ. l. affectio-
nes interiores repercutit: nec eas ad mundana euaporare
permittit: ideo per charitatis ſunt calidiores: et per conſe-
quens ad bona op̃a aggrediendi audiores. Sed ec̃tra
q̃ calor auaritie et cupiditatis qui ſuper Aphros et mūda:
hos quotidie mactat: poros ſenſui et appetitui ap̃at: ipſos
p̃ diuerſa negotia et delectabilia occupat: pellit: ideo de-
uotionis humo- in eis p̃tumiſ: calor dilectionis ab eis eu-
aporat: ſic efficiuntur impotiores ad bene agendū: mino-
ris quātitat: quo ad iūre et meriti. facie nigriores quāti-
ad malā conuerſationē: et moribus pigriores quāti-
ad bonam operationem. Sunt tamen crine ceteris criſtiores: p̃
diuturnum tēporaliū ampliatiōē. Et per pilos em̃ qui tāq̃
ſuperflui obſidi poſſunt ſine capitis leſione: diuine intelli-
guntur: in quibus mundani et mali plus q̃ religioſi et boni
aſſunt et abundant.

Capitulum. xxi. de Frisia.

Est et regio in Germania cuiuspot? z magni
corpore est populus/cassitatis emulus/z luxu-
re detestatus:nam iuvenes suos vias ad a-
lescenti et perfecti erat a matrimonio fa-
cili abstineret:et tunc eos matrimonio copulari: z
magis copetosis filios generari z procreant. Muli libertate
multis diligunt: ita vt nullum inter se sub militatu er-
gi pmittra: iudices tamē eligunt annuarum/magis a-
leses mos/ q̄ iugo ferunt/ depm̄i/audaces sunt/ mo-
tē videntur/ com̄ in rotundo rōdet: z quāto nobilior quis/
tanto tōderi altius/ gloriofus arbitrat. et est gens vi-
ribus fortis/ seuerā animo/ corpe agilis z procerā &c. Ita
est regio vel ecclesia: quia pō certo populus eius de-
bet esse casti? z grē libertate diligere: z magis amare mortē
copis sustinere/ q̄ peccati depm̄i ferunt. Debet etiam
militia. Ipe latēto z superbia abhorere: sed iudicibus de-
gentē sua. i. fup̄p̄claris et maioribus debet subici/ et es-
dem humiliter obedire: capillos etiā qui circa collum pen-
dent. i. diuitias superfluas debet per pauperes obferuari/
talia abscidere et tondere: q̄ opto religioso altius tonsus
fuerit. I. q̄to per paupertatē plus fuerit pilis temporellum
denudatus: tanto in genere suo nobilior reputatur. A hieri
y. Radetur Nazareus ante offiū tabernaculi sedis &c.

Capitulum. xxiij. De fortunatis insulis.
late infula sic sunt fructus. de p.

Est domus mellea et sunt fimi. Ibi doz dicte quia
oim bonoru fecunditate sunt fortunata. Et sunt
in oceano constitute. Ibi pomoru et fructuoru co-
pia: ibi dulcis et aui melodia: ibi mellis et lactis
abundantia: ibi capiaru et ouiu multitudo: et canu maxima
fortitudo. Et ideo fimi Isidoro et Plin. poete et gentiles credi-

derūt tibi esse paradīsum. Sic in paradīso qui in oceanō
in empyrei circulo cōtinetur, mel est & lac venosiss. Ant-
tisi, zibet et lac sub lingua tua. Adēdota contemplationē
et gratiarū actionē, & maxime autē, angelorū, pōm-
fructus bone fructuosos. Cantu, vi. Omnia poma meae
uauit tibi. Lape et oues que gregatim radunt, perfecte co-
cordie et unitatis. Lanes qui omni diligūt, canes aut pot-
litratis. Uel capre et oues sunt simplices, canes aut pot-
litratis. 2. Fortunata adit alij dicitur, quia calus fortuna quā-
doq; reperitur, si autē a ppolito queratur, raro aut inueni-
uenitur. Applica si vis cōtra vni infortuniū, sed si
cidit homini, quia si aliquē et certa sceleris ardent pe-
derio querimus, illud difficulter aut inueniunt, sed si
non querimus, tunc plerūq; facile inuenit. Lat. li. 2. Mo-
sui que diligat anima mea, non inuenit, et infra. Paulū
qui pertransiētem inueni, quem doliāt anima mea.

Capitulum. xxiij. de Gallia.

[illegible]

Lib. XIII. De Gallia. Fo. CCCXXVI.

litatem siluestre dicit redire: nisi iterum ignem et culturam faciat prius studeat adhibere. Sic vere quicquid sit quod nos dum sumus per corruptionem accensum et filium virtutis nostrorum per confessionem succisa et terra corporis nostri per satisfactionem exculta sine alio exteriori platea seu doctore sed solum dei gratia vinea virtutum concipimus et producimur: et per trichum in sancte trinitatis vinum quod lacerat angelos hoc est bona opera producimur. Adhuc. Alio enim terra fructificat. Et trinitatem sepe sit quod vinea virtutum nostrum in siluestre virtutis degenerat: nisi ignis contritionis correctionis et dilectionis seu infernalis meditationis iteramus nos exurat et discipline sarcinus nos excolat: quod deuter hoc est verum: quod nullus est ita bona vinea nec ita sancta persona qui sylvestris in peccato infertuosus efficitur nisi sancti spiritus dilectionis correctionis et meditationis ignibus sepius comburatur: et tunc nisi sepe per penitentiam et peccatorum visitationem et disciplinam colatur: ut sic virtus ipsius spiritualiter renouetur. Ideo de tali multiplici igne dicebat dominus: Luce. xij. Ignem veni mittere in terram et quid volo nisi ut ardeat. Et hoc ponit Serualius quod quidam homines certis temporibus in lupos transformantur: et in lupum lupinam induere predicant. ad quod etiam facit Jobi. lxxviii. cap. de transformatione: ubi dicit quod quidam homines non fantastica fictione sed vera et facti transformatione transformantur in lupos. Serualius hoc ponit exemplum et dicit quod in Gallia in Aruernia i dicit. Et Laromontem. quidam miles strenuus dominus Rebalduus de Pulero a nobili viro pro domino de Capitulo fuit exheredatus: qui vagus factus et per fugas vinea nocte cum saluti lustraret nullo terrore turbatus cum mentis alienatione in lupum vertitur et infantes comedens pueros pro dilaceratis ita debachabat in homines quod multe domus patrie deserere ab incolis dimittebantur: tandem a quodam fabro lignario grauius attritus lectu securis pede truncatur: qui statim in hominem reuertitur: truncto suo gratias agit: asserens quod ratione truncationis predicta quod si quidam membrum perdidit statim forma pristina humana induitur. Et aliud exemplum ponit de quodam accola castro. Luce. xij. prope viarium dictum Alenarta: qui certo rebus in arena volutans lupi montis dimittebat: et se ad predam prostratus inhiabat. Dicebat autem lupo ore patulo auulso incedere: quod non nisi cum labore et cum pedum auxilio possunt aperire: et propter hoc ipsum tenent apertum: ne difficultas aperire possit periculi causa esse. Infinita alia sunt exempla. nam et ego audiuimus quodam Aruernigena: quod quidam nobilis per quoddam nemus transiret: et inuasis a lupo et duobus lupellis patre occideret: nam in exitu nemo: res quandam vtilitatem inuenit: que illis lupis carnes et eda: statim clamare cepit: et apprehensa lupum suum maritum et lupellos suos filios esse dicebat: quos tristis fors certis quibusdam temporibus in lupos transformare consueuerat. Agitur cum per hoc et alia exempla transformatio appareat esse vera non videtur ex toto reprobabile dictum illud: quod scilicet alii qui homines mutantur in ciconias ut supra. ca. de Ethylos sicut alibi post dicitur. Aduerte tamen quod plinius lib. viij. cap. xxiij. de naturali mundi. lib. i. istud repudiat: et miratur ista credere media: sed sicut ibidem dicit idem: Nullum tam impossibile videtur quod formam et figuram mutauerit: maxime cum ipse dicat. Daniel. iij. Figura mea reuerfa est ad me: et optumates mei requisierunt me. Et ideo ergo ista videantur ex parte rationis possunt tamen humanis moribus adaptari. Et intelligi possunt et tyranici et maxime homicidae et publici raptos: actualiter: et hoc quia isti sunt homines naturaliter: tamen lupi sunt captiue: quod quia isti tantum in gulam crudelitatis accipiunt: quod nihil propter humanitatis hoc est rationis et benevolentie habere vident: quoniam quantum ad mores in lupos mutantur: et ad homines corporaliter occidit: unde Tulius lib. de offic. iij. dicit sic. Quid interest utrum ex homine

quis in beluam se convertat: an sub hominis figura inhumanitate belue gerat: Quali dicat: nihil interest. Isti enim vestes virtutis dimittunt: et in arena diutius per complacentiam se involunt: et sic pro ipsis acquirendis rapaces lupi sunt. Ideo ubi de talibus dicit Sophocles. Principes eius in medio eius quasi leones rugientes: iudices eius lupi. Quid ergo: certe talibus est vitium quod membra eis trahuntur. Et quod aliquae tribulationes a deo vel a mundo ipsis infliguntur: ut in agnitione sui ducti iterum commutentur et mores humanos bene gnos et rationabiles quod pre crudelitate exuerant amplexentur. Et adhuc. Et in agnitione sui ducti est percussus a domino plaga. vide infra. ca. lxxij. Et in Gallia Harbonensis. puincia iuxta ciuitatem viennam est vinea ad episcopum viennensem pertinet: de cuius racemis nec canes nec porci nec aliud animal gustare potest: et tamen facit vinum optimum: si cut dicit idem Serualius. Ista vinea significat hypocritam: cuius racemi. i. fructus et operationes sunt ita male et pessime quod non sunt digne ut ab ipsis canibus et porcis. i. peccatoribus debeant manducari. per complacentiam imitari: veritatem sepe fit quod tales bonum vinum. i. bonam doctrinam perferunt: et quod ad vitularem auditorum multa salubriter dicunt. Ideo bene dicitur Mat. xxij. Que dicunt facite. que autem faciunt nolite facere. Et dicit quod ista vinea est beata virgo: quod fructum suum seculi huius nobis protulit: qui vinum optimum. i. sanguinem suum vel suam doctrinam vel gratiam nobis tribuit. Ipsi ergo non debent nec porcis nec canibus. i. nec immundis nec inmundis peccatoribus tangere: nec in sacramento altaris ad eum appropinquare. Mat. vij. Nolite sanctum dare canibus. Et dicit quod ista vinea est paradisi: cuius fructum nullus peccator comedit: et tamen vinum sue consolationis quantum in se est cunctis fudit. Et dicit quod ista vinea est bonus predicator: cuius fructus et opera canes et porci nunquam comedit imitando: tamen vinum sue doctrine bene hauriunt audiendo. Et cetera. Audite sermones tuos: et non faciunt eos: in canticum omnes sui vertunt eos. Et dicit quod vinea est ecclesia: cuius racemos. i. cuius beneficia non debent canes et porci. i. mali et immundi comedere vel habere: vinum tamen doctrine quod effundit potest percipere. Et in Gallia in eodem episcopatu viennensi est fons in quo si quid sordidum immiseris statim scaturigine sua mutatur: et priorem locum suum deserit: unde pauper emaginabat: ut Ser. ait. Tales procul dubio debemus esse: quia si quis in loco in quo sumus et in societate qua manemus aliquid sordidum profecerit. aliquid immundum et inhonestum fecerit statim debemus locum mutare et societatem illam immundam dimittere: et ad alium locum et consortium quod caret infamia et immunditia nos transferre. Et Joan. iij. Translati sumus de morte ad vitam. Et de Serualius dicit quod in Harbonensi. Gallia episcopatu Lodoni. est fons qui tempore ad aquam pratorum ad propinquum pratum irrigandum scaturit: postquam vero herba tonsa fuerit non apparet amplius sed arefcit. Talis est fons penitentiae: quia scilicet dum sumus supra pratum. i. dum viuimus in hoc mundo nos irrigat: at si per mortem tonsi fuerimus arefcit et disperet: amplius nos non irrigat. Et quod dei gratia vel penitentie post mortem non proficit: sed solum dum sumus in statu merendi. i. dum viuimus nos infundit: et ad clementiam bonorum operum nos imbibit. Et in Gallia i. puincia Aruernie est castrum dictum Lest: ubi qualis bet nocte die sabbati accidit vinum satis mirabile: quia scilicet oes feces animalium mortuorum et occisorum demones de nocte exportant: et de ipsis imperceptibiliter locum mundant. Sic vere in sabbato quod est finis septimane hoc est in fine mundi vel vite presentis demones secum fetidos immundos et impios portabunt: et ab ipsis mundum purgabunt et mundabunt. Et tunc idem dicit quod in puincia Harbonensi in vico qui dicitur Aluiganus sunt duo fontes quorum unus nunc bullit: alter vero penitus nihil coquit: et primus coquit licet non bulliat: scilicet bullit sed non coquit. Procul dubio simile quoddam accidit in negotiis huius mundi. Videbis enim duos homines quorum alter videbitur circa aliquod negotium ferre et bullire et pre sollicitudine pretendere se mirabilia facere: qui tamen in veritate nihil faciet: nec aliquod negotium complebit aut decoquet. Alter autem videbis alium quod nihil videbit facere: et quod vel non vult vel nescit ebullitione facere: et feruore sollicitudinis ostendere: quod tamen totum negotium

De Gallia.

rum desuper offibus eorum. Et que est ratio? p certo
nulla res est magis corrosiva magis nociva res leticia
caro humana mortua et in pulvere reducta. q car
homo p peccatū mortuus et per avaritiam et terrenas
cū in terra inauratus p conuerſus: p certo alios hōi
per vſuram et exactiones corrodit et magis q alia auro
ipſos impetit auri ledit. Semel enī fuit pectus
pho qd eſſet homini inimicū ſuū: q reſpondit ſic
mo. Quia pulvere nullus homini ita inimicū ſic
qui in terrā et bene per avaritiā cōmatur. unde ter
libus poteſt dici illud 23. et. 2. eo factus eſt et dicit
capere pcedā hoīes deſore. Et hoc valde repeſcit
Eccli. xxiij. hominē homini cōſenſat ita et deo qui
medelā in hominē ſimile ſibi non habet miam: et
quia deſecrat ipſe cū caro ſit reſeruat ita et propitius
querit a deo. Quādoque p nohilu a deo ſeparat vult
alteri homini ſibi ſimil facit nequitia. Et hic contra
tractores qd ſunt p peccatū mortui et in ſe viles et
alios ſi ſolent roderi et verbis detractoris lacerare. al
dic q mali balliū qd per peccatū ſunt mortuū al
morum. alios malefactoris deuorant: ſi ſit q mor
morum. al mali malos roduat lacerat et caſſigat. et
ter etiam illi balliū ſunt detrictores qd ipſi quos puniūt
malefactoris. Al inde de quodā pho audiat qd p
quid duceret latrone ad ſuſpendiū. rñſit pho: dicit
deo q magnus latro ducit parū latrone ad ſuſpendiū
mīſſum ergo mortuos alios mortuos corroderet: cur
verbi dñi mortuos ſepelire mortuos ſuos. 23. et. al
dic cōtra alios corroſivos et rapaces qui ſi aliquis in
cemititū. in eo iurisdictionē vel patriā de nouo alie
uerit et ſtatim volunt eū rodere moleſtare et punire
et pio eo q aduena eſt ipſius carnē et indubitat quos benigniter
et actionibus deuorant: cū ſi ipſi debent eos benigniter
recipere et eſſe nullatenus inuidere et ipſos pūſſi alios
diligere et fouere: iuxta illud 2. cor. xij. Aduena non cōtr
ſtabis neq alfiges eis: aduena enī fuſſio in terra aliena
Et hic q nūll adeo corrodit et cōſumit carne mortuā
carnalitate noſtrā ſicut caro mortua. cōſiderato morte
hominū aliorū: quia ſicut dicit iſaia. Nūll al aduena
domandū carnis vſta: ſicut cogitare qualis ſit pectus
ro mortuū. In dicta pūctia frācie circa cūſtate par
rplificet abundanter inuenitur illa materia terre q gypſus
ſeu plaſtrum appellatur: q cū ſit lapide perlicuius quod
in igne in puluere cū maleſis diminuitur: ita quia dilige
tis inter mirabilia numeratur: pro eo qd aqua dilige
ratus in luſu eſt et poſt in lapide duritia inauratur: ita
vis mirabilia edificia de eo fabricantur. Iſta poſunt aliq
ſint de multis qui quīs qd per carnalitatem ſunt lacerati
decoctione avaritie pulueri: ſi ſunt qd per carnalitatem
et foſtitudinem lapidei ardor firmit: ita q cōſiderato illa
edificium eccleſie conſtitui ſunt fundant. Et in illa
poſſunt dici de alijs qd ſunt lutei et carnei et in illa lapides
foſtiter per obſtinationem dureſcunt qd quali lapides ſunt. Et
fūit: ita q ad ponēdū in edificio inferni vſus eſt: pectus
gypſus eſt diuina gratia: q in principio eſt deſiliu: pectus
vero foſtis eſt caritas ardor firmat: et qd ad modum gypſi
mentum pro edificio anime ſtruduit. Sic aut gypſus
melius adheret re inſuſe vel humide q aride ſiccū et
melius eſt lapide materie q ligneeſce ſive gra vel
midis lachrymoſis perſonis non inducitur pondera
heret: lapideis et foſtibus et conſtantibus petentibus adim
et humilibus et inferiora loca et lapides petentibus ſu
giture lignis vero a leuiſus et lapibus lacerantibus ſu
bus et mox ligni ad ſuperiora ambroſie aſcendunt ſu
anhelantibus diſcregant: nec eis aliquot reſiſtit: pectus
quia ſicut dicitur i. petri. v. Deus ſubſis reſiſtit: pectus
bus aut dicitur grā. In Ballia autem multe ſunt pūctia
clein quibus multa ſunt mirabilia ſicut eſt pūctia et
craula: ſed de ipſis vide in ſuis titulis ſpecialibus. In
ita Balliarum parte q Bſtrina dicit et tunc dicitur in
tra dicebat circa vallē q notatur Galgieria Baſchpſi
eſt quidam ſens lacus ſeu foues profundus: ſicut enim ve
rienda crimina mirabiles ſunt vitruſus. Et quae enim ve
homicidii vel alio crimine ſi ſuſpectus ſtatim ad pūcti

De Germania et hispania. Fo. CCCXXVII.

non admittitur, si velit in dicta fouea se purgare. Prosci-
tur ergo nudus in fouea: et continuo si innocens fuerit, fun-
di poterit: si non extrahatur, est in periculo summi gendi.
Si vero nocens est, ad fundum non poterit descendere: imo
quali a fonte relectus, necesse habebit super aquas natare.
Istud potest exponi in bono et in malo. In bono hoc patet.
Per istum fontem possunt intelligere mundum istum: qui recte
probationis locus est. Et est enim illud diuine prouidentie clau-
strum, in quo nouit, i. homines, si bene se gerant, ad professionem
angelice religionis admittuntur. Si vero male in tenebras
exterioris ligamini manibus et pedibus expelluntur. Et ceteri.
xviii. Ubi a se huiusmodi probat fomar. Igitur dico quod si vis pro-
bare in isto fonte. i. in isto mundo qui sunt retri, qui iusti, quod no-
centes, et qui innocentes: qui boni, et qui mali: vide quos iste
fontis mundus ad fundum et ad infimum stari deiecit: et quos sur-
sum in aqua bonorum terrenorum supuehit et extollit in altis
gradibus sustinet atque nutrit: quod reuera boni et innocentes
homines tribulationes et submersum patitur: et ad infimum
paupertatis statum cadere permittuntur: mali autem et nocentes a
mundo fouetur et sustinetur. Quidam tamen de hoc probationis
lacu per mortem euerit: tunc a proprio. i. a xpo in infernum pa-
ludum submersi sunt: bonis vero qui permittuntur infernum de-
scendere, iustitie scola datur. Ideo bene dicitur Iaco. j.
Beatus vir qui sustinet tentationem: quoniam cum probatus fuerit/
accipiet coronam vite. Uel dic quod talis est curia mali iudicis
in qua innocentes grauatur et submersi sunt: nocentes vero
liberantur et saluantur. Uel si vis dic quod ista aqua est mundi pro-
phetas: in qua innocentes et iusti positi fundum per humilita-
tem petunt: mali vero fursum per superbiam et elationem se tol-
lunt. Prepositus ergo iustis malis istos tanquam reos suspedit:
illos vero qui in humilitate vixerant illos abire permittit.
Bonis enim in prosperis humiliantur: mali autem in superbiam effe-
runtur: propter hoc post uitam eorum illi liberantur: hi damna-
tur. De hac ergo probationis aqua videtur dominus dicere il-
lud Iuda. vii. Huc populus ad aquas et probet eos. Uel
dic quod ista aqua signum mundi aduersitatem: in qua. i. vir bonus
per timorem descendit et humiliatur: malus autem fluctuat et
inonct. et cetera sicut supra. Uel dic quod iste fontis est deus: qui. i. m-
nocentes in se recipit et retinet: malos vero euomit et eiecit et
abhorret. Ideo autem dic de paradiso: vel etiam idem dic de aliq-
bus religionibus: que. i. malos recipere et retinere nolunt:
bonos vero retinent et cognoscunt. Ad. xlii. Elegerunt bo-
nos in vasa sua: malos autem foras miserunt. De muliere
que sine quocumque cibo vel potu vixit plus quibus annis: que
etiam nunc anno dñi. Ad. cccxlv. (sicut dicitur) adhuc vi-
tregores latet in provincia Galliarum prope ciuitatem
nihil suspitui a corpore emiserit: et maxime cum per tantum tempus
quod pellis ventris sui cum dorso (sicut dicit) est coniuncta: hoc
in exemplo quia quicquid est la chymari: que etiam dicit sibi
impossibile esse posse comedere quocumque modo: ita quod etiam
semel in anno in minutissima quantitate vix potest recipere
et verbo facundo semper vivere comprobatur: sicut a multis
pictatis et alijs fide dignis cogniti existit et probatum.

Capitulum. xlii. de Germania.

Germania est maxima regio Europe: multas
continens provincias. In ista sicut Solinus est
salus hercynius: ubi quedam aues gliguntur
quod pennas lucenbus decozantur: in fassu quod illaz
pennarum lucine tenebre illustrant: ita etiam sicut
ait quod incole de nocte ambulantes illarum plumarum beneficio
aues lucentes. i. viri lucidi et preclari: quoniam pene exterior
res. i. exteriores operationes et conuersationes ita per hone-
statem et doctrinam luerunt quod noctem huius seculi illumi-
nauerit: illos qui ambulare ad paradysum volebant do-
cuerit et ceptis lucide direxerunt: ita quod de talibus dicit illud
ad. v. Uocet lux vestra coram hominibus: et videant
opera vestra bona. Uel dic quod iste aues sunt hypocrite: quo-
rum conuersationis pluma lucet et cetera. In germania sunt
bisontes aiala in domo: et vii: et alia quod latissima habent
cornua: que ad imperitiam bubali nominantur. Expono sicut

de bubalo: et vide de bobus germanicis capite de boue.

In Germania sunt quedam animalia ad quantitatem
multorum: que alces dicuntur: quorum labrum superius ita est
protensum et magnum: quod pasci et herbam comedere non
valent: nisi posterius retrocedant. Per labia intelliguntur
verba. Quidam ergo sunt sicut alces: quia seculum suum su-
perius. i. laetitia et reatio verbalis et presumptio et superbia
que fursum per elationem eos mouet: ita est protensa et ma-
gna: quod per doctrinam et gratiam pasci non valent: nisi per hu-
militatem ad posterius. i. ad finis considerationem iterum re-
trocedant: quod pro certo nullus bene spiritualiter pascitur: nisi
ad humilitatis semitam reuertatur. Ideo beatus Andreas
Igece legitur dixisse: Si vis nosse mysterium crucis: accipe
fontem discipuli et cetera. Uel dic quod multi per promotiones et bñ-
cia pascuntur: nisi per labium suum nimis protensum. i. per sua
verba fatua et elata impetrent a pastu et promotione et lu-
cro quod poterant acquirere. Unde Job. xv. Aliquid gran-
de est ut consoletur te deus: Sed verba tua mala hoc per-
hibent. Igitur necesse est retrocedere: et ad humilitatem re-
dire: et a processu ambitionis et elationis et fatue locutionis
cessare: si pastum quem appetimus volumus obtinere. Per sal.
Iordanis peruersus est retrosum. Uel dic quod sepe fit deus
videns quod pastus et lucrum et beneficium vel officium quod volumus
melius acquiratur si a persecutione retrocedatur: et tunc per
contemptum penitus dimittatur. Uel expono de retrocessu:
sicut supra de boue. s. iiii. Sed Solinus ibidem in quadam
insula Aphitice sunt quedam aiala dictis alcebus similia.
Sed vltra pmissa dicit quod istud aiala habet genua inflexibilia
sicut elephas: sed in illo rigore populi ita currit: quod nunquam
capitur: nisi quando dormiendo arborum innititur: occulte
a venatore secatur. Ista expono sicut supra de elephante. s.
xviii. Pituitus autem lib. viii. c. xv. dicit de viis alcebus et
de bisontibus oia supradicta. Succinum sicut Solinus dicitur
in Germania ex quadam arbore simili pinorum: et est succinum
quedam species electri: de quo vide supra. c. de Electro.

Capitulum. xlv. de Hispania.

Hispania. In capitulo de hispania nihil aliud
mirabile dicit Solinus: nisi quod circa Hyssipponem
ciuitatem eque lasciuunt mira fecunditate: et
spirant vento fauonio impregnatur: sicut
tes viros aurarum spiritu maritantur. Dicit etiam
Bernardus quod in Cappadocia eque similiter concipiunt ve-
to: sed fetus vltra triennium nunquam viuunt: et etiam idem dicit
per li. ii. viii. c. xlii. Tales sunt multe fatue mulieres: quas
solus ventus et odor. i. solus auditus et fama viroium: con-
ceptu luxurie et male voluntatis impregnatur: exemplo huius
lenae: que atheniarum rege viro suo absente / fama paradisi
audita / cum pro eo videndo ad insulam Cytheron se transferret:
ab eo fuit rapta. Uel dic quod eque sunt bone anime: que seculum
solo vento et flatu spiritus sancti concipiunt fetum boni propo-
si. Uel talis est beata virgo: que spiritu sancto concepit: et fla-
tu sermonis angelici pignas fuit: et per triennium. i. per. xxx.
annorum spatium ipse fectus dicitur vixit. Uel dic quod isti sunt hypo-
crite: qui fetum operum suorum vento vanitatis et inanis glo-
rie concipiunt. Sed pro certo tales fetus. i. talia sua vana
opera parum durant: cito pereunt et desistant: quia secundum
Senecam. Nihil quod simularum et fictum est: potest esse diutur-
num. Hispania est Europe provincia: infra cuius ambi-
tum in regno Aragonie i comitatu Cathalonie est castrum
quod dicitur cardona: ubi sunt montes et lapides de sale: ita
duri et solidi: quod etiam cum instrumento ferroo difficiliter for-
diuntur vel raduntur. Ibi ergo est vinum satis mirabile: quod
cum effodiendo salis fouea vel concauitas efficitur: statim
adueniente pluuia repletur: et in salis substantiam commura-
tur: sic mortis substantia in integrum et quantitate et salte-
dine reparatur. Dato enim quod aqua pluuie sit dulcissima: in
propter montem salum cui adiungitur efficitur salissima: ve-
l sicut Serua. et etiam ego hoc ipsum audiui a pluribus Cathala-
nis. Per istum montem salis ego possum intelligere diuitias
temporales: que seculum ad condiendum et moderandum dolores
pauperum ordinantur. Quid ergo? Certe sic contingit quod si mo-
rem et cumulum diuitiarum nostrarum dando elemosinas
vel hospitalitatem et liberalitatem sectando minuiamus: ve-
niet de celo. i. a deo pluuie. i. beneficia et gratie: que nobis

eque in py
nat

Lib. XIII. De Ibernia.

salter imittitur / q. cumul? possessioni nostrari reditegra-
bitur / 2. diuitiaru nostrari quantitas ad statu debitu redu-
cetur. Sit eni vt coiter q. illa que alijs coicamus / et in alio
rum utilitatem expendimus / palu vel occulte a deo libera-
lius recipiamus: 2. si inde pauperiores facti fuerimus / ad
prosperitate iteru reueniamus. bene ergo dicit 2. u. vi. 2. a-
te / 2. dabit vobis. Et dicit q. iste mons significat diuinā sa-
piētiam: de q. scz quāto q. magis hauerit / tāto ipm pluuia ce-
lestis. i. diuina grā magis augebit. Et el allega de societa-
te: q. dato q. alijs sit aqua pluuialis 2. dulcis. i. homo pec-
cator / delictuosus 2. fluxibilis: si tñ mōti falso. i. p. sone sapiēt
et contēplatiue 2. moribus excelsis per societate adiunctus
fuerit / cito sapiens 2. saluus factus erit. Et el ecōtra potest
dici: q. qñ homo dulcis 2. bonus falsus 2. amarus. i. p. cōfōr-
sociatur 2. fungitur / statim p. imitationē in simlē amaritu-
dine cōmūtatur. Bene ergo dicit qui dicit: 2. u. fero scētus
eris: et cū puerio puerteris. Unde. i. iij. Regū. iij. Aia eius
in amaritudine est. Et 2. idē dicit q. i. catholonia est mōs
canariū altissimus / 2. quasi inaccessibilis: in cup? summita-
te est lacus: cuius aqua est subnigra / 2. fundus impetrata-
bilis: vbi mansio demonū ab incolis fēf esse sub aqua ad
modū palatij edificata. Unde fit q. si modicū lapidē in la-
cū cecideris / statim quali offensis demonibus / tempestatē 2.
tumultū audies 2. videbis. In hui? ergo mōtis pñtiss est
fluui? arenas trahēs aureas. argētū etiā sūt ibi minere / 2. i.
quadā ei? particula est vir? 2. glacies sempiterna: ibi etiā cry-
stalli copia reperitur. Ibi / vt 2. u. i. ait / dūdū accidit vñi
mirabile. Quidā enī agricola de villa proxima que dicit
Zibcherera Petrus de tabula nūcupatus / paruulā habe-
bat filiā que ipsum p. p. et uolatu turbabat: qui frat? ipaz
demonibus cōmendauit: qui statim inuisibiliter affuerit /
2. puellā rapā in turbine abstulerit. Septēnio ergo decur-
so / quidā viator: ad pedē montis transiēs vidit hominē ce-
leriter decurrentē / et voce flebil? p. clamāre: hō me inquit
qui tanto pondere premos. Et restitit quis esset / respōdit
se in monte canariū tam septēniū sub demonū cōmenda-
tione trāgisse: qui ipso quōtidie pro vehiculo vtebantur.
Dixit etiā sub eadem cōditione esse puellam Petri predi-
cit: et addit q. si pater ipsam in monte requireret / demo-
nes ipsam liberet resisteret. Quidus p. dicto patri p. dictū
viatorē relatis / is statim montē ascendit / demones a diu-
rat vt filiā reddant: et statim repentino statu filia prodit /
p. cetera natura / arida / terra / oclis vagis / horrido aspectu: q.
tandē paulatim extitit reformatā. Non multū p. post ali?
quo pro vehiculo demones vtebātur / simili patris attesta-
tione liberatus est: qui q. raptus fuerat etatis 2. discretio-
nis matoris / fidelius que apud demones gerebātur / expō-
sit: asserens sub lacu esse palatū latū / vbi demones cōue-
niebant: et qd per mundū fecerant / suis malis nūcia-
bant. 2. aut maledictio parentū noceat filiis / vñ aliud
pono mirabile: quod nup in Brucina dicit accidisse. qui-
dā enī dū se induere nollet / mater sua impcāta est et ma-
ledicendo q. nunq. alias se induere valeret: quod et factū
est: q. statim verba pondus habuerūt. vestes enī deposuit /
et exiit cōtinue 2. estate neq. malora caumata neq. frigora susti-
nebat: q. antea faciebat. Hoc mibi narrauit vnus abbas
me? / qui per clarā montē trāsiens / dictū hoim post aialia
nudū vidit / ipsumq. ad se conuocāo rel serē inquisiuit. vt
de simlē supra. c. x. de Ethiopia. s. j. de Hicōlao dicto p.
scio. Ista possit allegari exēplarē q. parētes nullo modo
debent filios maledicere / 2. maxime demonibus cōmen-
dare: ne forte laxata diuine p. missionis habena / demones
ipsos rapiant: et eos saltē ad rēpus indecenter affligant.
Hāc ego audiui in patria mea Pictaula in parochia de
fontanis prope ciuitatē Adalleacē. semel accidisse q. vir
quidā filiū suū iuuenē demonibus cōmendauit vel dedit:
diabolus vero visus est ipm in palude circūscēti submer-
gere: et vir tam matre q. pluribus alijs ab opposito trahē-
tibus / potuerūt puerū de manu diaboli liberare. Nam si-
cut antiquus benedictio patris firmat domos filiorum. /
sic econtra p. sumendū est q. parentū maledictio saltē tem-
poraliter potest nocere. Igitur bene dicit Apłus ad Ro.

xi. Benedicite / 2. nolite male dicere. Et si vis repere
raliter / et dic q. demones isti significāt tyranos: qui sub
aqua fluxibilis prosperitatis habēt palatia auro et angu-
to circūdēpta: in quorū lacu. i. in quorū possessionibus / q.
lapidē modicū proiecerit. i. modicū damni vel iniuriā
intulerit: statim tēpstatē tribulationū / rapinaz 2. exa-
ciō nū p. se insurgere videbit. Ibi ergo circūdēpta
2. mulieres ad onera 2. opa rapiūt / eos p. fute opprimūt
2. affligūt. Iaco. ij. Hōne diuites p. potētiā opprimūt
et affligūt. Hārat idē aliud mirabile. dicit enī q. i. quibū dā pan-
bus hāspante. i. in Tragonta / singulis septēnsie demoni-
bus solebāt habitatores inua dere / et nōnullos acroter sus-
care. Unde accidit q. quidā miles dictus Petrus laro-
de regno Tragonte / quadam nocte cum suis cōmilioni-
bus in aula iacebat: et alijs dormientibus / ipse solus vegi-
labat. vidit ergo duos mauros horribiles domū intrare:
vñ de militibus dormientē iaculo percutere: cūq. volū-
tū alū similitur ledere: respondit vnus ex mauris / in illo mo-
lite pro eo q. illa dē feticulum tetigerat / ipso potētiā
aliquam nō habere. Illi vero miles qui percutissus fuerat
in auroa cuiusdam / 2. dolore sentiens / nullum tamē
vñ / sed solū in oculo lincomē inueniens / cum caulam
dolore audisset / a Petro supradicto / confitens est: et vā-
ticum suscepit: et post paucos dies obiit. 2. autem feticu-
lus vel etiā quēdā herba virtutem habet naturalē
coercēt demones / mirabile est: verūtamē aliud ad hoc
vocabulū gallicū huiusmodi herbe / quā scz benedictio in
francia notatur. Dicit ergo q. feticulus qui oculos claudat /
significat fidē nostrā / vel etiā theologica sciētia aut p.
pturam: que scz vñm intellect? clarificat / 2. illustrat:
si quis feticulum fidel vel scripturę gustauerit vel tetige-
rit. i. crediderit vel studuerit / et ibi mentē suā p. p.
uotionē fuerit / a demonū incurisōnib? tutus erit: firmus
enī fidel? i. p. tū reddidit hoim a demonib? / ipsumq. libe-
rat 2. liberat a suis tēratōib? 2. illisōib?. Ideo bñ s. j. p.
v. Aduersarius vester diabolus / tanq. leo rugiens circū-
querens quē deuoret: cū resisteret fortis in fide. Et dicit q.
feticulus est diuina gratia: que sanat oculos mēis / nre co-
sicut supra. Item dicit S. ualens q. cū haro? magnū
hāspantias peruagaretur / oia idola paganorū cōfēsa
cepto vno q. erat in terra Andalusia: qd cōfringere con-
potuit. Erat enī imago erea sup altā colūā lapideā in con-
finio maris sita: que facie verit ad austrū / 2. clauē /
manu tenet. q. idoli Sarra cenī 2. p. aumēthem habebat
dicunt: et intrus / dicit dicit / legione demonū inculcit /
tantā virtutē dedit / q. nunq. frangi potuit. Et hūc cōp.
nus appropinquat / statim piclatur: Sarra cenī aia dō-
rant / 2. ideo nō moriunt. Per istud idolum / possunt milia
gi multi diuites viuari et tyranū / qui scz regnāt / solent
nos. i. bonos flagellare et tribulare: Sarra cenī autem
in quos homines a doctores suos 2. aduatores nre vñ
ledere / sed tuare. Ibi ergo per virtutem demonū / nre vñ
rutis et potentie sunt / q. nec hārolus magn? / liquicq. ho-
nus piclatus potest eos fugare / vel ad bonū inducere: nec
etiā pro voto corrigere vel punire: ideo isti sunt qui clauē
et regimē patrie portare vident: et supra mare mād. possit
solū austrum mundane p. p. tatis intrantur.

Capitulum xxvi. de Ibernia.

Ibernia est insula oceani / Bitānie maiora
termina: p. m. iij. lib. xliij. 2. est in Ibernica quā
lacus in quē p. palu infertur / pars q. est in
fixa / p. uertit i. ferit: 2. que est in aqua / p. uertit
lapidem: que autē extē? est / lignū manē. Et
vere in lacu huius mudi si palus / hoc est anima / figurā
amorem in terra. i. in amore temporalium / efficitur terra
per duritiā 2. incōpassionē. si in aquis delicias / p. uertit
citur lapidea per inuerecundiā et obstinationē. Etiam
ab ista duob? extimatur / in puritate p. p. uertit / nre
aqua per deuotionē / in terra per humilitatē / nre
ferrea et lapidea per cōstātie firmitatē. Si autē terra
rit. i. fursum i. acre p. superbiā eleuata / sic lignū remanē
lentis per iactātiā / superbiā / mollis p. luxuriā p. uertit

Lib. XIII. De India. Fo. CCCXXVIII.

33

33

malam consuetudine / fragibilis per tentatione. Vel dic q
talis palus seu virga est. Huiusmodi qui postq in lacu yteri
argumatis infusus fuit. statim conuersione mirabilis triplex
natura in ipso apparuit: qz scz in vna psona lignu. i. diuini-
tas lapis. i. aia immortalis. ferru. i. corpus ponderosum et
grauic habuit: sic vna et eade yga sibi tres particulariter
indubitas vendicauit. Scz. xl. Audebā ante me vitē i qua
erant tres ppagines. Vel si vis dic de trinitate personarū
z vnitatis in diuinis. Vel de vna aia cū tribus potētis:
vel vna ecclesia cum tribus saluandis statibz. zc. ¶ Ber-
nia regio est fertilis / fructibus et frugibus opulenta / quo
ad celi sitū temperata. nā parum aut nihil excedit in frigo-
re vel calore. flumēs z fontibz irrigua. parit z filius ame-
na gemmis z metallis fecunda: qz inuenitur ibi iris lapis
preciosus: qui soli oppositus / arcu in aere generat. ibi etiā
gagates lapis z margarita cā dāda regit. Est ibi qdā insula
vbi mortuoz cadauera nō putrescunt: etiā alia vbi hoies
minime moriuntur: sed quando sento afficiuntur. exterius
deportantur. Ibi nec serpens nec rana nec buffo nec ara-
nea nec aliqz aliū venenolum inuenitur: immo in tāz cō-
trariis venenis ipsa insula / qz lana z vestimenta outū huius
terre fugant omnia venenola: verūtamē mare per quod in
istam insulam deueniunt: est iniquetur z vndosum / z ma-
time a pre Bitānie: nec est nauigabile nisi paucis diebz.
libec omnia fūdo. Solinus autem de mirabilibus mūdi
dicit qz gens Ibernica est habitu singularis z inculta / vi-
cia parca. animo leua / vultu feroc et torua / affatu aspera /
erga tamē suos liberalis et benigna. Talis est in omnibz
regio paradisi: scz in omnibus tēperata / fluuio deliciarum
oim irrigata. p. sal. Torēte voluptatis tue potabis eos: z
iterū. flumini impet / terificat ciuitatem dei. parit etiā
veneribus. i. exterior pulchritudine: scz quātum ad dotes
corporis decorata. ibi iris. Chyffus. Margarita candida
beata virgo / et diuersi alij lapides preciosi. i. diuersi oculi:
posui post iudicium positum fuerit: nūqz per infirmitatem
aliquam corrumpitur / nec amplius mouetur. Ad hōz enim
non erit vltia. Apoca. xij. Ibi nulla sunt venenola. i. nullū
genus hominum peccatorum. ibi non est rana loquacita-
tis: quia illi linguosus nō dirigitur in terra illa. Nec ara-
scilicet. Ibi nullus serpens malignus: immo lana sacre ferti-
tute. i. ab apostolis et prophetis emanauit: nobis post eoz
obitū remāsit. venena diluit peccatorum. Sed vere an-
te vndosum et periculosum. i. statum penitentie. Quod qz
gredi: ideo et fluctus tribulationum multū metuit in-
populus huius terre. illi scilicet qui per merita volunt ibi ac-
quirere hereditatem eternā / debet esse victu parci per ab-
stinētiā / animo seui per iustitiam: et ad extraneos. i. pec-
catores affatu asperi per correctionē: erga tamen alios sibi
cōsimiles. i. bonos liberales per compassionem / affabiles
per doctrinā z eruditionem: z benigni per amorem: z di-
lectionē. Uoz est tua dulcis. Lanti. ij. ¶ In Ibernia vlti-
mos sanguinē bibunt illoz occisorum de quibus trūm-
phauerunt: et inde faciem suā lūmunt / fm Solinū. Sic ra-
viant pta quos preualent: et de quibz triūphant / et inde
se lūmunt. i. se delectant z parant. vndeliber. ij. In aliis tuis
inuentus est sanguis pauperum. Vel dic de malis prela-
tis: qui multos occidunt vt habeat sanguinē eozum. i. sub-
stantiā temporalem. Figura optima de muliere ebria san-
guine maritum icta. Apoca. xvij. Aude infra in loco suo.
Ista insula viciū est in quodā loco Iheronice: qd est Iber-
nie puticia. Ibi etiā est alia insula in quā nihil intrat fe-
toz: alij est pbarum. Aues etiā mascule in arboribz in-
sule resider: femine vero pteruolant. Sile dicit esse in quo
facere Iherusalem a pte Septentrionalē: vbi mulieres cōcipiūt
quālibet: sed nūqz ibi parere possunt: immo necesse est qz tēpore

partus affecte doloribus / alibi vt pariat / trāsfuchant. In-
sula vero vbi corpora nō putrescūt: dicit Ihermie adiace-
re: vbi. i. dicit qz cadauera sub diuo relicta / minime corrū-
puit: et ideo hoies mortuos sub diuo custodiūt: paucos z
atavos recognoscūt. Dic qz tales insule sunt padilus: vbi
nihil femineū. i. nihil imperfectū pōt intrare. Apoca. xvj.
Nihil coinquinatū intrabit in illā. vbi etiā nemo moritur
aut putrescit: vt dictum est. Unde ista pprie est insula vi-
uentiū: quia vt dicit Sap. v. Iusti in ppetuū viuēt. z alibi.
Credo videre bona dñi in terra viuētium. Vel dic qz talis
est religio: vbi viri. i. iusti z pfecti viuūt: femine vero. i. imp-
fecti z luxuriosi apostatāt z recedunt. Contrarium vide de
Amazonia supra eo. lib. z infra li. xvj. Exo. i. ibi em. mascu-
li occidūt: z femine viuere pmittūt. De hoc autē qz fe-
mine bene concipiunt / sed nō parit / dic qz talis insula est
mundā: vbi multi boni ppositum pēpiunt: qui nunqz par-
turunt bonum actum: nisi forte alibi / scz ad religionis pa-
triā trāsserant. Egrede ergo de terra tua zc. Scz. xij.

Capitulum. xxvj. de India.
India est regio in oriente latissima: vbi multe sūt
insule auro z argēto z preciosis lapidibz opulē-
tes: que nobilissimis flumibz est irrigata / z arbori-
bus semp virentibus decorata. Ibi elephātes
fortissimi: ibi monoceron bestia inuincibilis: ibi
hebenū lignū: ibi cynamomū piper / et calam aromaticus /
ibi diuersi lapides pfecti: vt beryllus / chyropassus / carbū-
culus / adamātes / margarite z violones: ibi sunt mōtes au-
rei: quos propter diacones ibi existentes difficile est z im-
possibile adire: ibi reges potentissimi / ciuitates populosissi-
me z famose: ibi bis in anno crescit fruges. et ibi bis estas
z hyems in quolibet anno circulant: sicut omnia narrat
Ipsid. z Plinius: qd etiā dicit qz India inter oēs mūdi re-
giones est maior / potentior / opulentior / famosior: sicut dicit
idem / Indoz quidā tellurē colunt / et quidā militā ca-
pessunt: alij merces vendunt / alij emunt / alij regibus assi-
dēt: alij respublicas gerūt / alij iudicia reddūt: alij religio-
ni alij scientie et discipline vacant: sicut dicit idem p. li.
lib. vij. in locis Indie vbi non sunt vmbre / z vbi sol directe
sup capita transit / sunt homines stature maxime: videlz. v.
cubitoz / et duarum palmarum: qui nec infirmitatibus
exponuntur / nec capitis nec oculoꝝ nec membrorū do-
loribus infestantur / nec ab immoderato calore solis eozū
corpora ledunt / immo potius indurātur. Nam philosophi
eozum ab ortu solis vsqz ad occasum solē intuentur immo-
bilibus oculis / in calidissimis arenis cortice commoran-
tes. Ibi sunt arbores tante pceritatis qz sagittis nequeūt
supari. Añ dicit qz sub vna ficu idica possūt. c. milites se ar-
mare / et super singula internodia arundinum in fluuio na-
uigabili terni homines deferūt. Ad quod etiam facit qd
dicit in epistola Alexander qz in India iuxta fluuū Idmā-
tales arundines erant qz vna de illis. xxx. milites vir porta-
bant. libec omnia pntent ad ecclesiam: que militat z triū-
phat. libec em ad orientē luminis gratie et virtutum / scē-
tie z discretionis est fundata: hec inter omnes mūdi regio-
nes et sectas est potentissima quo ad hostis vincibilitatē:
latissima quo ad charitatem: opulentissima quo ad gratiaz
vbertatem / populosissima et famosissima quo ad sanctorū
multiplicitatem: z bonoz operum probitatem. Ideo. i.
Paralip. xvj. Domus quā edificare volo domino / talis de-
bet esse: vt in cunctis terre regiōibus nominetur. Ibi etiā
sunt insule. i. diuersi status et religiones / que auro sapien-
tie / argento eloquentie / et preciosis lapidibz. i. diuersis vir-
tutibus sunt replete. libec enim nobilissimis flumibz. i. pre-
dicatozibus irrigatur: arboribus etiam. i. contemplatiuis
per honestatem semp virentibus decoatur: elephātibz
fortissimis / et ex aspectu sanguinis ad presium animatis. i.
sacris martyribz venustat. Ibi est monoceron. i. huius
inuincibilis: cuius fortitudo sicut rhinoceronis. Numeri
xxij. Ibi hebenum lignū preciosum z aromaticum sancte
crucis: ibi cynamomum humilitatis et delectionis: piper
seruoris et dilectionis: calamus aromaticus deuotionis
z orationis. Ibi ebur castitatis: ibi beryllus / qui lites facit
vincere patientie z benignitatis: carbūculus ardentis cha-
ritatis: margarita puritatis: ibi adamas cōstantie z firmi-

Lib. XIII.

De India.

zatis. Ibi sunt montes aurei. i. viri ex celsi et contemplati-
ui. auro. i. scientie lumine decorati. qui se aurei sunt per lu-
culentiam exemplorum: quos tam eni diacones. i. detractores
in tantum circueunt. q. viri aurum bonorum exemplorum ad eis
reporantur. Ad littera etiam ciuitates et reges et populi. pote-
runt in hac India ecclesie promanere. Et ciuitates sunt
collegia: ubi sunt ciuium unitates. Reges autem et rectores
sunt prelati. Ibi est etiam duplex ecclesia et hyems: q. in eccle-
sia est ecclesia prosperitatis mundane q. ad bene ipsa vic-
tes: et felicitatis eterne: vel ecclesia gratie in presentia. et glorie
in futuro. Ibi etiam est duplex hyems. i. tribulationis mun-
dane et danationis eterne q. ad malos: prima culpe / se-
cunda pene. Iudas in canonica: Arbores autumnales bis
mortue. Quidam etiam terra excolunt et ad litteram si vis.
Et sic q. telluris composio quida excolunt per penitentiam:
alii milia et huius vel etiam martyrii frequenter: alii merces
doctrina in merces virtutum conuertunt: vt predicatorum: alii
respu. regunt vt prelati: alii regibus. i. huius et scitis assi-
dent: vt cōtemplari: alii iudicant: vt confessores et sacer-
dotes: alii religioni et discipline vacant ad litteram. Ibi enim
sunt philosophi. i. theologi doctores: q. solem. i. deū in rota
sua treuerberatis oculis intellectus inueniunt: in qua de
trinitate ineffabili determinat et loquuntur. Et per istos in-
telligit beatos et maxime angelos: qui sicut et ab archel
xviij. semp vident faciem patris. Apoca. xxi. Serui eius
seruiunt et et facie eius videbunt. Et est ista sunt boni et cō-
templati in mōdo: qui licet sint in arenis calidissimis tri-
bulationū: tamen oculum cordis a mane iuuentis vsq. ad
occasum senectutis tenent semp ad solē iusticie eleuatum
per desiderii et affectū. Ibi sunt homines stature magne /
ad magnitudinē scilicet quinq. cubitorum: quo ad quinq. sen-
suū diuersum vsuū et habitudinē. Ideo Baruc. liij. Status
ra magna scientes bellum. Et per quinq. cubitos intelli-
ge quinq. que sunt in ecclesia triumphante: que sunt visio. fructu-
sitas. i. huius humanitatis contemplatio: et sanctorū
societas vel cōsolario vel cōhabitatione. Ibi nulla est vni-
uersa obscuritatis: sed directa visio solis. Ibi huius et sue diu-
nitatis. Ibi nec ardore tribulationū: nec infirmitate tēra-
tionū perpetuo afficiunt: q. neq. mors neq. luctus erit vltra:
que prima abierunt. Apoca. xxi. Ibi etiam sunt arbores
tra alte. i. huius tra in deum eleuati: q. a sagittis tērationū
amplius neque vlt superari. Figura Dan. liij. de arborē at-
tingente celum et c. Ibi. Ibi huius posuisti refugium tuū.
Sicut etiam sunt ibi que fructū bonorum exemplorum: solia aspera
durarum correctionū portant: sed predicatorum: sub quorū
folijs et vmbra. verbis et exemplis. c. huius milites ar-
mis gratiarū et virtutū possent optime se armare. Ibi etiam
sunt arundines vacue. i. pauperes voluntarij: quibus inir-
res. i. quos imitantes: et in quorum orationib. cōfidentes
solent ad portum paradisi per huius vite fluuiū tutius na-
uigare. Prover. xxi. Facta est q. nauis in istis. Et India
est regio calidissima: maxima et opulētissima: ubi licet
sint multa bona: tamen sunt multa inōstruosa: et quasi in-
credibilia non videntur: prout dicit Irido. et Plinius. Nam
ibi diaconū et vnicorum et elephantiū est maxima multi-
tudo: ibi arbores tante altitudinis et proceritatis: q. sagit-
tis nequeunt superari. In montibus eius sunt quida homi-
nes canina capita habentes: quida etiam qui habent auer-
sas plantas. positas. Retro possit crura: sicut Plinius. et in pe-
dibus sunt octo digiti. Primi de ferarū pellib. sunt indur-
ti et venatione et aucupio tantū viuunt / et latrant ad modū
canis: et aliter non loquuntur: et sunt in tanta multitudinē
sicut Plinius. q. xxx. milia numerantur. Tales autē finit se ha-
bere in suo exercitu quidam dux Longobardorum: et ad ta-
lum formā quosdam milites parauit: et sic commi timore
hostes superauit. Et in aliqua India die parte sunt femine q.
nūq. parit nisi semel: et statim vt nati sūt: canescūt infan-
tes. Sic vere in mundo isto qui ardore auaritie cōburiuntur
sunt diuersa monstra. I. diuersa genera peccatorū. Ibi est
diaconus sibi bundi per auaritiā: ibi vnicomes elati per
superbiā: ibi elephantes cum genibus insensibilib. per ob-
stinatiōē et crudelitatem: ibi arbores proceri per vltitatem
et peccatorū multiplicatē: in tantū scilicet q. sagittis diu-
norum eloquiorū nequeunt penetrare per predicationē: quia

vere sunt multi ita supbi et obstinati: q. nulla sagitta con-
tentionis vel predicationis vel diuini eloquij valeat a peccato-
ribus superari. Job. xij. Nō fugabit eum vir sagittarū
in stipula: veri sunt et lapidei funde. Per illos autē qui ca-
nina habent capita: intelligo vlturarios: qui caput incho-
nate habent canini per crudelitatem et auaritiā: quia illi
more canis sunt insatiabilis appetitus. Ibi enim non loquun-
tur vt homines: quia verba eorum non sunt pia vel rati-
onabilia vt hominū: immo sunt latratus canū: quia scilicet
hiant ad pauperes deterridos: et ad diuitem precā ca-
piendā. Ideo isti habent plāras auerfas: quia scilicet peccato-
rum affectu qui debent tendere ad anteriora. i. ad humani-
tatem et eterna: in eis vertitur ad posteriora et terrena. Ibi
auerfas plāras habere dicuntur: quia scilicet partem superio-
rem pedum affectionum illa. i. que de spiritualibus debet
cogitare: habent subuersas: et partem inferiorem. i. ad carnalia
ad temporalia. et prestant et preponunt. Ibi in pedibus
habent octo digitos: quia in pedibus. i. in fine vite sue
rant venire ad octauam resurrectionis: vel ad octo beatitu-
tudines: cum proponant finaliter penitere. Ibi de peccato-
rum vestimentis. i. de diuitijs pauperum quo exco-
municant: et hoc qua dentibus saluorum sermoni. i. Circum-
bus excoitationū sunt armati. ad hebrecos. xij. Circum-
in meliorē: et in meliorē capitis et. Et si vis allega cau-
telam illius ducis: q. scilicet vite est in negotio quidam
aliqua que non sunt vera fingere et supponere: expro. xij.
uid: qui finit se esse finitū. Et India vt ait Plinius
quidam sunt homines quorum corpora solis ardore
non leduntur nec mollescent: sed potius indurantur. Ibi
vere nec tu debes per ardorem tērationū induari. Ibi
pone ecōuerso de illis qui in ardore tērationis vel tēra-
tionis positi non remouuntur per contritiōē et conuer-
sionem: sed potius indurantur per obstinationem. Ibi
v. Indurauerunt facie sua supra petra. Et secundum Plinius
nūq. in India sunt quidam homines qui nūq. senescunt
quia semper in etate media mouentur. Alii sunt qui in ta-
uentate canescunt: et in senectute nigrescunt. Alii sunt qui
statim nati canis efficiuntur: quorū matres nō nisi semel pa-
riunt. Ibi etiam sunt homines qui carceres: et in malo-
re viuunt arborum: harumq. lanugine velluntur: et cano-
odore cito moriuntur. India est mundus vel ecclesia: cano-
tates est maturitas morum: quia canis sunt scilicet homines
sicut dicitur Sapientie. liij. Agresso autem est inchoat
cursus peccatorum. Ibi autē sunt ergo qui nō canit: et ma-
vere multi sunt in mundo et ecclesia qui ad canit: et ma-
ritatem morū nō perueniunt: et hoc quia luente per pe-
cata et vicia moriuntur: et semper in peccatorum nigrescentia
perseuerant. Alii etiam in iuuentute canescunt: illi scilicet
bene incipiunt et mature: sed pro certo in senectute nigre-
scunt: quia tunc degenerat a purissima bonitate. Senectus
Deducunt canos meos ad inferos cum dolore. quia scilicet
acres in principio frāgunt in fine. Alii etiam sunt qui ob-
ipso oitu matris. i. a iuuentute morum canit: quia nati
amplectuntur: vt sanctificati in viro: quia tales non habent
tura sunt honeste vite. Alii autem qui os non habent: sunt
pudici et veracissimi: qui de detractionis adulationis et
stantie non habent: quia etiam vir audient loqui: et ibi
re arborum et florum viuunt. I. exemplo et fama bonorum
operum aliorum: quia scilicet bonum exemplum aliorum et
sicut odor: qui a corpore bonorum operum resoluitur et ma-
nat: quo simplices nutriuntur. Et isti malo odore. i. malo
aliorum exemplo cito percutiunt per peccatum. Et isti odore
deuotio et dulcis suauitas eternorum. Et isti odore
lectatur cor. Prover. xxiij. Que potissime vera sunt et
plicibus: quos aliorum exempla et fama recreat: in qua
vero et vicia cito grauant. Et item dicit Solinus q. in qua
dia vltra palibotā est mons malus: in quo vmbre nō
semper cadunt versus septentrionē: sicut apud nos cadunt
per medium anni: tempore scilicet etuo: vmbre hyemalis
meridie: alio vero dimidio anno: scilicet tempore
cadunt et tendunt versus aquilonem. Apud istos enim
stelle que dicuntur septentriones: que nobis perpetuo ap-
rent: non videntur ibi nisi per. xv. dies in anno. peritum

canescunt
in fine

Lib. XIII. De India. Fo. CCCXXIX.

montem potest intelligi Christus: de quo dicitur in ps.
Adons dei mons pinguis. Per vmbiam possum intelli-
gere bona eius / que scilicet ab ipso resultat et emanant /
sive sint temporalia / sive eterna. per estatem intelligitur
vita presens: per hyemem vero intelligitur tempus mor-
tis. Dico ergo q' mons maleus est Christus: qui in infer-
no malleat peccatores: qui pro certo dum durat estas
presentis vite / solet vmbiam beneficiorum et diuitiarum
mittere ad meridiem. i. ad mudi diuites et potentes: qui
ad modum partis meridiane luce prosperitatis fulgent:
et ardore cupiditatis feruere: quia sicut dicitur in psalm.
Peccatores in seculo obtinuerunt diuitias. Tempore
vero hyemis / scz post mortem / fit contrarium: quia vmb-
ra huius montis. i. beneficia ipsius Christi versus aquila-
tatem partem mundi frigidam. i. ad ipsos frigidos deso-
latos et pauperes mittuntur: et tunc paradisi refrige-
rium eis datur. Hec enim est diuine providentie mira-
bilis dispensatio: quia scilicet diuitibus solet vmbiam
bonorum suorum in vita ista concedere: et a pauperibus
aufferre et retrahere: tēpore vero mortis econuerso vmb-
iam refrigerij sui pauperibus tribuit / et a diuitibus
ipsam tollit. Ideo dicitur Luc. xvi. Fili / recorda-
re quia recepisti bona in vita tua: et lazarus similiter ma-
lariū autem hic consolatur: tu vero cruciaris. ac si di-
ceret: Propter vt bona cū malis compenſentur. ¶ In
India secundum Solinum / sunt quidam populi qui facil-
lima insulatione velut equos transiunt elephantos.
Alii etiam ibi sunt qui syluestrem agūt vitam / et elephā-
tes venantur: ipsiqz per domitis aut ad vehendum aut
ad arandum vtuntur. Tales homines fuerunt apostoli:
qui syluestri et austeritate vite fuerunt dediti: et virtutibus
et meritis fuerunt maximi. Ipsi em elephantos. i. mundi
principes per predicationem venati fuerūt / ipsosqz equi-
tauerunt. i. superauerunt: et per conuersionem ad fidem
domuerunt: et terram proprijs corporis arare per peni-
tentiam docuerunt. Unde talibus posuit dominus dice-
re illi Job. xxxix. Nunquid alligabis rhinocentem
ad arandum loro tuo: aut confringet glebas vallium post
te? ¶ In India secundum Solinum / sunt quidam popu-
li quibus non placet aliquid animal occidere: nec car-
nes comedere. Pleriqz inquit istum piscem aluntur:
et e mari viuunt. Tales sunt fratres predicatorum et ali-
qui alij religiosi / in India. i. in ecclesia commorantes: qui
seruunt: solum viuere de piscibus. i. de cibis quadrage-
simalibus decreuerunt. vnde. i. ad L. op. viij. Si esca scā-
num. i. hoc dicit Solinus q' sunt quidam in India qui
parentum viscera epulas habent: sed vide simile infra
de Scythia. §. viij. Sunt etiam ibi quidam (vt alij) qui vo-
luntarie mortem accipiunt / rogis accensis / quādo senio
fatigantur / se inscipientes. Istud potest allegari contra
senes: qui nullo modo vellent mori: immo semper sperāt
et optant magis viuere. Vel exponere sicut infra titulo de
Scythia. ¶ Item Solinus dicit q' in India sunt popu-
li qui in arenis feruentissimis ab ortu solis vsqz ad oc-
cāsum contenti sunt: et in globo igneo secreta quedam
timantur: et in ipsis arenis alternatim nūc super vnum
pedem / nunc super alium sustentantur. Tales sunt viri
sancti / et tales sunt boni religiosi: quia in arenis sterili-
bus paupertatis sunt fundati: et in feruore tēpōralis aduer-
sationis positi: debetqz solem iustitie Christum per contē-
plationem inspicere: et secreta sue maiestatis considera-
re / intelligere: et in hoc opere ab ortu vsqz ad occasum. i.
a iuuentute vsqz ad mortem manere. Alternis vero pe-
debent: et in arenis feruentibus mundi tribulationum
qz alternatim standum est: nūc de superioribus / nūc de
inferioribus cogitando. Quilibet ergo talis contempla-
tiue potest dicere illud Job. xxxi. Vidi solem cum ful-
geret: et lunam incedentem clare. Vel dic de beatis:

qui solem Christum et orbem luminis. i. dei contemplan-
tur: et cum duos pedes habeāt / scilicet intellectum et vo-
luntatem / in his alternatim. i. nunc intelligendo nunc
amando versantur. ¶ In India secundum Solinum ho-
mo quilibet plures potest habere vxores: sicut fiebat
hic et apud antiquos mos erat / q' mortentium corpora
cremabantur ab alijs aliqua alta sepultura. Igitur de vxor-
ibus hominis mortentis / officioz / castior et melior ele-
gebatur: que ignem defuncti viri intrabat / et in signum
castitatis cum viro suo seipsam cremabat: et sic cum eo
quandam regionem vltentium accedere tunc credebatur:
cetero vero vxores que sic non faciebant / tanqz ille que
virum suum minime dilexerant / cū nota et infamia postea
viuebāt: sicut dicit Soli. Quidam etiam amici cum
mortuis se ponebāt / et eius ignis fieri participes et cum
eo recedere cupiebāt. Unde etiam narrat Plin. libro. viij.
ca. xxxvj. de Publio Latieno Philotino: qui patronum
suum ita dilexit / q' vidēs eum mortuum / in flammis vbi
corpus ei cremabatur / se iniecit: et sic cum illo vitam si-
nuit. Solinus similia ponit de vxoribus Thracum. Ad-
dit autē pōponis q' amici mortuoz arina et opes iuxta
ignem mortui ponit. Parati inquit pōpo. cum fato ia-
centis / si detur etiam manus / vel pacisci / vel decernere.
Per ignem istum possum intelligere ignem purgatorij:
in quo quilibet bonus pro maiori parte statim post mor-
tem ponitur / et (quātum ad aīam) sepelitur: ibiqz a rea-
tibus exurit et purgatur. Eccl. ij. In igne pbatu ar-
um et argenti: hoies pō receptibiles in camino humilita-
tis. Quare p certo dico q' illa vxor ille amicus q' mor-
tuum dū viueret dilexerūt / et sibi fidem et amicitiam ser-
uauerūt / non debet istum mortuum dimittere: sed in eū-
dem igne secū intrare per cōpassiōem: penā quā patitur
cogitare: et ipsam secum condolēdo mētaliter sustinere.
Ruth. ij. Benedictus sit a dño: esī cam mīam quā pēbue-
rare vīs / seruauit et mortuis. Amici etiā ei? per cōpassiō-
nem debet cōburi / et armis orationum vel opibz elemo-
synaz cū fato diuine iustitie vel mortis decernere vel pa-
cisci. Tūc em homo cum fato lacētis. i. cū morte vel cum
purgatorio pacifici aut dimicanti: qñ per elemosynas satis-
facit / vel per orationes pugnat. Eccl. x. vij. Depigitmus
sedes cū morte: et cū inferno fecim? pactum. Vel dic q'
vxor est aīa: huius vir est xps: q' igne passionis fuit crematus.
Intret q' aīa et quibet xpi deuotus istum ignē dñice pas-
sionis / sibi officiose cōpartēdo / et tormētoz suor se parti-
cipem faciēdo. Vel potest dici q' qñ videm? amicum no-
strum ad ignem paupertatis et miserie peruenire statim
debem? cum ipso eūdem ignē per dolorem et cōpassiōem
intrare / et sibi cōdolere totis viribz: et cū si necesse est / ar-
mis et opibus adiuvare. Vel si vis allega cōtra multos:
qui tūc amicis suis arma et opes offerūt / et p eis se vel-
le facere mirabilia asserūt: quādo pericula transierunt:
et quādo tunare vel plicere nihil pōt. Quādo em scūt
q' impossibile est q' casus de quo agitur se offerat: tūc iā
etant se facturos mirabilia si occurrat. ¶ In India est
quedam insula que dicitur insula solis: tendēs versus deserta
Larmanic: que semper rubet: et est omni generi anima-
lium inaccessa. Quicqd enī viuū in eam ingreditur / il-
lico moritur. Talis insula est infernus: qui ignis ardor-
bus semper rubet. qui pro tāto insula solis dicitur: ibi sol ius-
titie Christus ardorem sue iustitie exequitur. Nullus er-
go qui vita gratie viuat / hic recipitur: et hoc quia quis-
quis illuc intraverit / necesse est q' morte ppetua pereat.
Igitur cū homo qui vita gratie viuat / mortem ppetuam
non incurrat: restat q' ad inferni insulam non accedat:
q' opetus ingressum sibi dei iustitia interdicit: quia sicut
dicitur Proverbiolum. ij. Omnes qui ingreditur ad
eam / scilicet inferni insulam / non reuertentur. Vel dic
q' talis insula est mala mulier: que carnalitate rubet / et
cupiditate feruet. Ille ergo qui vita gratie vult viuere /
ad eam non debet accedere: nam qui eam frequentauerit /
necesse est eum mortem culpe sentire. ¶ Helonzo: 12
phagi populi sunt Indie: qui per totum corpus preter
faciem sunt hirsuti: qui carnibus testudinum nutriuntur:

¶ ¶ ¶

Lib. XIII.

et conspiciunt vestuntur. Per istos intelligo diuites
qui sic diuitiarum vellere sunt hirsuti. *Eox* em pellis. i.
exterius possesse multo diuitius est hirsuta: sola vero fac-
ies. i. sola conscientia vel anima misera est atq; nuda et
virtutum diuitius non vestita: naq; ibi quo ad corpus sunt
diuites: quo vero ad animam pauperes et imanes. *Apo-*
ca. liij. *D*icitur quia diues sum/ et nullus ego: cum sis mi-
ser et miserabilis/ et cecus et nudus. *I*stius ergo carnes ter-
rudum. i. pauperum substantias comedunt: et de co-
rijs. i. diuitijs psumunt. *A*scilicetum miserorum re vestunt
atq; viuunt. *E*x. *ccxliij.* *A*c comedebatis et lanis
operiebimini. *¶ In* *India* adhuc sunt multa mirabi-
lia. *N*am *fm* *Senaar*. In epistola *Alexandri* ad *Arif-*
sunt ibi certa loca vbi hoies semper viuunt: vbi vite te-
dio affectu/ necessario eorum portatur: vel ab amicis et pa-
rentibus occiduntur. *E*t ista est forte illa patria de qua bi-
cit *Ariffo*. q. bonum est inactare patrem in treballis. *D*icit
etiam et q. facerdoes qui poma arbor. solis i. lune co-
medebant: quadringentis annis vivebant. *P*ossuimus
applicare ad ecclesiasticos/ qui pro certo in ecclesia sine
morte culpe semper per gratiam viucent: dum tamen
arborum solis i. lune/ hoc est *L*uxu et beate virginis po-
ma. i. bona crepta et documenta et opera per imitationem
comedunt: nisi proprij patres ipsos morte culpe et pe-
ne necarent. *S*ed procul dubio filij ipsorum. i. nepotuli
et consanguinei/ ad quos scz ecclesiastici habet affectio-
nem excelsam/ et pro quibus vitandis non dubitat ep-
pendere patrimonium crucifisci/ sunt causa q. ecclesiasti-
ciper diuersa vita moriuntur: et etiam q. quandoq; de ista
patria. i. de ipso statu ecclesie efferuntur et expelluntur.
*I*stius ergo inactant patrem in treballis/ quando sunt oca-
sio q. patens eorum pelatus vel ecclesiasticus a diabolo
spiritualiter mactetur/ et vita gratie et glorie priuetur.
¶ *Thobie. j.* *O*cciderunt regem filij eius. *S*i vis expone
predicta ficur in cap. de *Bernia*/ vbi simile inuenies.
¶ *A*rborea solis i. lune erat due altissime arbores in de-
sertis vira oem habitationem hoim *Indie*: quarum al-
tera foli/ altera lute de dicata erat. *E*t arbor/ solis in ma-
ne oriente folis/ et radijs suis arborum tangentibus/ con-
cutiebatur vsq; ad radices/ et dabat respon sa perentibus.
*S*imiliter et arbor: lune/ vbi in sero a radijs lunarijs ta-
gebatur/ vsq; ad fundamentum conculsa/ ad interrogata
responderebat: cui exemplificatur de *Alexandro*/ qui ab
arboribus istis audit responsum mortis sue. *I*stas ar-
bores seruabant et colebant quidam facerdoes: qui erat
copiose grandes/ dentes vbi canes habebat/ et aures ma-
ximas et pendentes/ super arenas nudi laceres/ de amo-
no et lasere/ quod de quadam ppheta sua fillabatur
necnon de pomis arborum viuentes/ et nihil aliud co-
medentes/ et tamen vitam suam diutissime more poredentes.
¶ *U*sq; enim ad istas arbores penetrat *Alexander*: et ab
ipsis tan mane q. sero/ tempus/ modum et certitudinem
mortis sue reportauit. *R*esponsum enim et foli et infra
annum *Babylonem* rediturus erat/ et eam capturus: et
ibi ab amicis suis veneno periturus: qz postea factum est.
*I*sta sumpta sunt ex *Epistola Alexandri*. *¶* Per solem
*L*uxum et per lunam beatam virginem intelligo: qui
nunc sursum in celo morantur. *¶* *Abacuch. ij.* *S*ol et luna
steterunt in habitaculo suo. *¶* Per arbores iporum intelli-
go ipsos angelos/ sol et lune. i. xpo et beate virgini dedi-
catos. *¶* *A*m pro certo isti sunt qui radijs solis et lune. i.
gratia *L*uxu et *M*ariae illuminati et tacti/ multa occul-
ta alijs reuelauerunt/ et prophetauerunt: et ipsos pre-
dicando vel inspirando de his que ad mortem vel ad sa-
lutem pertinent/ docuerunt: pomas sua/ hoc est bona do-
cumenta et exempla/ et etiam beneficia temporalia suis
cuiuslibet/ imitatoribus pbeuerunt. *D*ico ergo q. facer-
dores et religiosi/ qui spiritualiter sunt dedicati ad colen-
dum solem et lunam et eorum arbores. i. *L*uxum et *M*aria-
nam/ et eorum sanctos/ debent esse grandes per virtuti
pfectionem: debent habere magnos dentes. *I*acuta ver-
ba per predicationem et correctionem: debent habere au-
res longas per aliorum liberalem erauditionem: quia scz

De India.

[illegible]

Lib. XIII.

*Sig. mag. mortis
heroli mag. m.*

De India.

[illegible]

Lib. XIII. De India. Jo. CCCXXI.

et prelati et principes solent suos mercatores habere: ut inferiores et balliuos/que explorando et discurrendo solent per alios occasiones querere: et talem deprehendo et accusando/adulando et suggerendo solent magis suis eos vendere: et comedendo. I. exheredando et deprehendo exponere. qd etiam in religione de multis prelatorum familiaribus videmus: quos scilicet secreta non cessant alios acculare et vendere: et sue veritatis et miserie causa esse. Et ut etiam principes/pum/adulatores et aliorum reditoribus nunc carcerum: quoniam semper habet isti magni aliquos mercatores secretos/que credunt ad quos relatione alios comedunt atque mordent: quicquid ab ipsis lacu/que promotiones et honores super alios reportant: quos prelati et omnes tales relationes pre ceteris diligunt et honorant. Ibi ergo reditores debet attendere ad id quod precipit Deus. xliij. q. homo qui accepto precio fratrem suum vendiderit: mortis reus erit. Ideo bene dicitur in ps. Quid dederit populum meum sine precio: et non fuit multitudine in commutationibus eorum. Sine precio autem vendi dicitur: quod multum non debet esse: quod tales qui alios accusant semper solent cum omni soli esse. Tales igitur hominum confessorum virtutum et excusationum carere noscuntur: in quantum sua crimina et sue verecundie cunctis sine opereculo de monstrantur. Ibi autem etiam caninas facies/in quantum more canum esse mordaces et insatiabiles dinoscunt. Esa. lvi. Canes impudenter nescierunt saturitatem. Et secundum Isidorum in India inveniuntur arbores que producant mel. Plinius etiam dicit lib. xij. c. viij. in h. Indis crumum dicitur in conuallibus hircante arbores esse que vocentur Occhi: ex quibus mel desinat hircis matutinis duabus. Dicit etiam idem lib. xvi. c. ix. q. robora ferunt et viscum et mella: ut auctor est Isidorus: edistatque rores melleos et celo cadentes non alijs magis insidere frondibus. Sunt etiam ibi arbores que producant farinam: eam eadem Isidorum: quos liquores ex ipsis erit qui delicatus et tritus vitis farina fit. Alii etiam arbores sunt ibi que producant venenum: aqua bibito venenatur. Et hanc illam per arbores possunt homines intelligi: tunc illud videtur. I. Ideo homines velut arbores. Igitur dico q. de istis sunt aliqui qui dixerunt fructus. I. diuersa opera diuersimode producant: alij res bonas et alij mala. Unde sic est q. quidam producant mel: deuotionis dulcorem: quidam vinum. I. bone doctrine liquorem: quidam farinam. I. elemosinarum saporem. Alii etiam deuotionis ipsorum metes dulcescant: vino doctrine aliorum corda inebriant: farina vero et pane elemosinarum egenorum miserie releuantur. Et si ratione istorum ecclesia potest dici terra fructus/vini et olei: de qua dicitur Deut. viij. Introduce te dominus in terram bonam/frumentum et vineam et terram olei et mellis. Sed quid pro certo ducunt venenum: quod semper est dare alias que producant semper est Iudas inter apostolos: semper sunt mali alij qui inter bonos: ipsa ecclesia vel religio semper est dare personas malas: quas fructus verba/opera et exempla suis confessoribus. I. suis imitatoribus vel etiam suis auditoribus et secretariis sunt venena. Esaie. lix. Qui comedit de oculis eorum morietur. Sed pro certo contra oia venena. I. vitia mala/que remedium est: sterius humane conditionis humane per metum considerari: recte per ipsamque incorporare et cogitare: ut sic homo per venenatissimos vitios/que propter fructus malos rare: quod procul dubio quicquid stercoreitatem et vitiatem humane fragilitatis cogitat/a venenis vitiorum se liberat atque saluat. Quod si vis per arborem intelligi mundum: per fructus vero ipsius intelligi diuitias et honores: ratio. Ideo dicitur Thren. iij. Qui ueluebantur voluptuose/ in imperio magni cantus/qui summi est inter Tartaros/ et in ciuitate Lambelech dicitur/que est in superioribus partibus Serythe/que constituitur regionibus Indiarum/que producant oia que ad vitam sunt necessaria. Lepore

em domini Joannis pape. xliij. venerunt quidam legati nobis: les hoies Aluentonem/ ex parte Christianorum qui erant in Lambelech/ pro archiepiscopo petendo: qui de illis regionibus inquit/ mira de illis arboribus referebat. Dicebat enim quod ibi sunt quedam arbores/ de quibus cortices si incidantur/ erit lac ita dulces sicut caputium: de eorum etiam ramis incisis stillat quidam liquor ad saporem vini albi quem hoies gratissime bibunt illic. Alii etiam arbores ibi sunt que emittunt gummi ad colorem sepi albi: de quo fiunt candelae ad illuminandum. Alii etiam sunt ibi arbores que faciunt fructus sicut anellanas: intra quas inuenitur farina bona et vitis ad edendum. Ego etiam ab episcopo Taurisensi audiui quod nux Indica/ arbor sit illa quod istas naces grossas procreat/ de quibus sunt pocula dno/ non solum illos fructus/ sed etiam succum de ramis suis sapientissimum producebat: de cuius etiam cortice filata et parata/ panis fiebat: quibus pro sacro hoies utebantur. Tales arbores videntur esse in patria paradisi: quod pro certo pater et filius et spiritus sanctus/ angeli et sancti qui sunt ibi/ producant alijs animabus lac dulcissime recreationis/ vitium letissime consolationis/ sepum. I. candelas et luminaria clarissime cogitationis vel cognitionis/ farinam splendidissime refectionis: vel etiam farinam. I. humanitatem Christiani/ qui grano frumenti se coparant: et vitium sue delectabilis visionis. Et ideo deus vix ad istam terram nos allicit/ dicit Esaie. lv. Venite: emite abique argento et abique vlla commutatione vinum et lac. Idem dicit quod talis terra est ecclesia: ubi est lac copiosus/ sepum charitatis et dilectionis/ vinum spei et consolationis/ et farina sacre scripture et spiritualis refectionis. Ibi sunt etiam arbores. I. bone persone/ que diuersa diuersimode producant. Quidam enim producant lac/ alios dulciter elemosinis nutriendo: exemplo Pauli/ dicitur. I. ad Cor. xij. Tanquam paruulus in Christo lac dedi vobis potum. Quidam etiam producant vinum letitie benigne consolando: quod sicut in psalm. lxv. Vinum letificat cor hominis. Unde tales dicunt illud Prover. ix. Bibite vinum quod miscui vobis. Alii etiam afferunt sepum conglutinatium. I. amorem et charitatem/ se alijs confederando: dicitur illud ps. Sicut adipe et pinguedine repleatur anima mea. Alii vero producant farinam. I. sacram scripturam bene tritam et expostam/ alios docendo: et eis predicans. I. Reg. xvij. Tollis farinam misisti ea et corie anima. Iste Isidorus dicit aliam regionem esse in India/ que Panthen notatur: in cuius riparijs inueniuntur canne seu arundines: in quibus aliquibus inueniuntur aliquando quidam mirabiles lapides preciosi: qui tam eximie sunt virtutis/ quod eos secum portat/ nunc ferreo gladio penetrat: quapropter/ ut ait/ hoies isti paruulis suis pellem incedunt et lapidem in plaga ponunt: que talem consolidatur/ et sic lapidem infra carnem includunt. Externe ergo ferro invulnerabiles efficiuntur: et sic virtute altissimi lapidum isti populi raro ab alijs superantur: immo curiores sunt in mari/ et alios multoties deprehendunt. Habent tamen alij castellam contra hoc: ipsos palis duris et acutis percussit et sagittis sine ferro ferunt: et sic non ferro/ sed ligno ab eis se defendunt. De istis potes facere duos. I. Dic ergo quod per cannam intelligo virginem gloriosam/ vel etiam lignum crucis: in quibus pro certo reperitur lapis angularis christi: in matre vero tanquam oriens et in cruce tanquam mortis. Per istos igitur hoies/ martyres et viros constantes intelligo: quod pro certo isti sunt qui ipsum lapidem christum per spem et fiduciam portauerunt: et per deuotionem ipsum portandum pueris suis. I. suis auditoribus et subditis per predicationem intulerunt: et sic pro certo contra ferrum. I. contra penas et vulnera/ parietem et fortitudinem habuerunt: ita quod vulnerari per impietatem/ vel vincet per instantiam a tyrannis et eorum tribulationibus minime potuerunt. ad libet. xij. Effugerunt aciem gladii/ exterminant imperium ignis/ conualuerunt de infirmitate/ fortes facti sunt in bello. Vel dic quod lapis iste significat duram obstinationem: quam scilicet quidam ita sibi incorporant/ quod nullum ferrum. I. nullam correctionis duritiam formidant/ sed contra eam fortius se indurant. Unde de ipsis dicitur Job. xli. Quasi stipulam estimabit malleum: et

et

Lib. XIII.

De India.

et deinde debet videri hanc. Debet igitur prelatus non
ferrum sed lignum. non severitatis acutis sed benignita-
tis mollitudo adhibere et sic ipso poterit superare ipsosque
corrigere/couertere et domare: quod in personis obstinatis
et induratis/conuertendis et corrigendis/magis solet beni-
gnitas proficere quam rigor ferreus aut severitas. Ideo Se-
neca libro de clemencia dicit. Obiurgationi semper aliquid
blandi commisce: melius enim penetrat mollia quam aspera. Vel
dicit quod isti ferro inuincibiles sunt demones/ quos nullum
ferum. nulla humana potentia vincit. Ibi abeamus ergo
lignum. i. memoriam dulcis crucis: et sic pro certo cum istis
lignis superabimus quos per nostram potentiam non vale-
mus: quod iste est de quo dicit Job. et. q. ipse reputabit quasi
paleas ferrum. ¶ Dicit idem Adonius quod in pulchra India
sunt certa loca in quibus homines pro summa nobilitate
reputant longos habere ungues. Unde etiam aliqui ungues
pollicis ita crescere permittunt quod tota manum inde circu-
eunt. Nobilitas autem mulierum est habere pedes paruos.
Unde puellis paruos pedes a parentibus ligantur: et nunquam
eis crescere permittunt. Ungues qui sunt membrorum extre-
mitates/ significant plenitudinem finalem: pedes vero signi-
ficant affectionem seu concupiscentiam carnalem: quod pro certo
viris. i. prelatis et perfectioribus summa est nobilitas/ lon-
gos ungues habere. Ibi in bono plenarie: mulieribus
vero. i. subditis et simplicibus nobilitas est quod paruos pedes
habeant. I. quod parum affectus/ et quod modicus concupiscentia: quia
propter vile est quod dum sunt iuvenes/ vinculis dei man-
datoz et regularium statutoz pedes affectionum ligatos
teneant: ne ultra debeat eis crescere. Actus. xxi. Tullius
nam Paulus et alligauit sibi pedes. Quia enim Paulus fuit
statuta christi vel prelati: cum quibus debemus pedes affectionum
stringere/ ne plus debeat valere euagari. Vel dicit quod ho-
die nobilitas hominum est/ qui habet magnos ungues. i. ma-
gis rapacitate: mulieres vero nobilitatem putant stricti pedis
calculationem. ¶ Dicit idem quod in India est una insula nomine
Silan/ vbi sunt multa animalia fera: veritatem illorum de in-
sula solus ledit/ alij vero forensibus nunquam nocet. Tales de-
bent esse iudices: quod se nunquam debet esse ita crudelis vel fer-
ri/ quin magis debeat se ostendere fauorabiles forensibus
quam victimis/ et plus extraneis quam propriis: immo etiam in
multis casibus proprios debet ledere/ vbi debet forensibus
indulgere. Vel dicit contra aliquos reges/ qui proprios et
subditos rapinis deuorant: extraneos vero quod non sunt nec
subditi nec familiares/ diligunt et honorant. Per seque enim ac-
cidit quod multis vicinis committunt/ et remoti ad eorum ser-
uitutem admittunt. Isti sunt de quibus dicitur. Gen. xxiij. De-
cit patri et matri sue/ nescio quos: et fratrem suum/ ignoro il-
los. ¶ In ista insula Silan/ sunt quae ad similitudinem
anserum/ quae habent duo capita et exponunt sicut. s. eodem
de serpente trium capitum: quos Alexander in India vi-
dit. s. c. xvi. ¶ Item dicebat Adonius se fuisse in quodam
templo idololatraz/ vbi erat maxima multitudo idolorum
et sacerdotum ipsius deservitum. Et tunc tempus esset praedicti
appropinquabant facerotes cibos calidissimos ante faciem
idolorum: ipsi vero facerotes cibos postea comederant. Ideo
ista significat mundi principes/ qui sicut dii ab alijs ho-
norantur. Per istos vero facerotes intelligo ipsorum familia-
res et adulatores/ qui ipsos colunt et eis famulantur. Istud est
ergo verum quod hodie multa sunt idola. i. multi fatui princi-
pes et diuites/ coram quibus omni die apponunt plurima
cibaria. i. magni redditus et puertus: sed pro certo isti non
recipiunt nisi fumum. i. imaginationem et famam: quod pro certo
ipsi facerotes. i. ipsorum familiares ipsos cibos comedit/ et
emolumenta recipiunt/ et exinde satiantur et distantur: ipsi
vero magistri eorum coram quibus solus fumus. i. solus diuitiaz
nomen transit/ inanes et pauperes dimittuntur. Quod
bene figuratum est Daniel. xiiij. vbi dicit quod coram idolo Belis
apponebatur quotidie multa cibaria: ipse tamen Bel de
ipsis non comederat: sed turba sacerdotum et vxorum suarum
(qui seruebant in templo/ occulte de nocte veniebant/ et oia
deuorabant. Sic de in templo. i. in domo principum et ma-
gnatum cibaria apposita. i. redditus et prouentus non transi-
eunt in utilitatem ipsorum/ sed potius in comodum seruili-
toz: quod ipsi sui familiares solet et se et vxores suas nutrire:

ipse vero Bel. i. ipsi domini solent exinde comodum non sentire.
Vel dicit quod ista idola sunt hypocritae/ qui videntur esse/ et non
sunt: quorum cibum et nutrimentum est fumus. i. inanis gloria
et ipsis exhibitus honor vanus: quod iste est qui ipsos de-
ctat/ et qui mentem eorum reficit et confortat. Et dicit etiam de
perbis et vanigloriosis clericis et militibus/ videntur multi
eorum cibis. i. de eorum laboribus et operibus/ non querunt nisi fa-
mum. i. vanam gloriam atque nomen. Apoc. xv. Impletum
est templum dei fumo. Templum enim dei. i. ecclesia est tota ple-
na hodie fumo supbie et inanis glorie tam in seculo quam in
claustro. ¶ Item dicit idem quod in quadam ciuitate quae dicitur
Succo/ sunt gallinae magne/ quae non habent penas/ sed ha-
bent lanae vt pecudes. Isti sunt boni religiosi et clerici/ qui
pro certo non habent penas supbie et elationis ad alte volandum
et presumendum: sed habent lanam bonorum exeploz virtutum
et documentoz ad alios virtutum vestitum. Daniel. vi. Et
pili et sicut lana munda. ¶ Item dicit quod in India est
vbi est castrum flouente/ vbi sunt gallinae nostrae similes/ sed
quod eas prendere voluerit/ corpus suum coberit. Sicque sunt
quidam inuentur homines qui videntur esse gallinae. i. homines
plices et benigni/ et qui penitus nihil habere de manu
videntur: veritatem si ab aliquo concupiscuntur vel neque
habentur/ vel aliquo modo vel factio tanguntur/ statim ab ipso
per mala verba comburitur et veratur: quod sicut dicitur Pro-
xvi. Verba furoris quasi simplicitas: et ipse puerum
ad intima cordis. Vel dicit quod gallina est pulchra mulier
quod pro certo qui tangere et osculare voluerit/ ignem conciet
piscine vel lucis vocis et rapacis auaritie facit vitium
erit. Isaia. xxxij. Quis poterit habitare de vobis qui
igne deuorant/ quod nullus. ¶ Item dicit se in partibus
orientis in terra quae dicitur Job/ vidisse quod mulieres quae
seebant/ homines vero filabatur et nebat/ et opera mulierum videret
bar. In illa etiam terra fuisse se dicit/ vbi mulieres vnum
bibebant: vni autem vno abstinebant. Luce. xij. Et ponit
ponit/ dum fuisse in Aegypto super eos: in qua vni erat puer
ne foris ac negotia/ vni pueri et domos curabant/ vni
ris/ hi caputibus vna deferebant. Sicque idem homines erant
multos coniuges concipimus: quod mulieres vna dicitur/ vnde
ros effeminatos propriis vxoribus famulari videntur. Unde
isti proprie videntur filare/ et se in mulieribus officio impu-
care: mulieres vero vnum bonum portant/ vbi mariti carum
nant. Isaia. lxx. Populum meum exactiones sui spoliantur
et mulieres dicitur sunt eis. Vel si vis per istos viros in-
telligere platos effeminatos/ qui permittunt se a mulieribus
ab adulatozibus et subditis ambrosios et infestis
bernari. Et dicit etiam generaliter pro mulieribus et ambrosi-
tes personas posset dici/ quae viros sufficiens/ ambrosi
dicitur: contra illud Apoc. xxi. Dicitur mulieri non
pmittit nec in vnum dñari. ¶ Item Adonius dicit se
fuisse in quadam parte chaldeae/ vbi viri erant pulcherrimi
mulieres vero turpes/ viri incedebant compositi et ornati
hic facit mulieres/ femine vero ibant difformitate/ et capu-
toballia cooperte: quae etiam tricas non poterant
los spargos habebant. Isti autem viri et mulieres se redde-
rent/ rogare et sequi viros ipsi vero viris se redde-
rent. Isti consuetudo videtur hodie ad nostrum homophi-
cium deuoluta: quod pro certo iam videntur iuvenes nostri
copios et ornatos incedere/ fatuas etiam mulieres post
ros currere: et versa vice mortalium ipsos ad actus in
reos inuitare: exemplo vxoris putifarum/ quod oculos in
seph iniecit/ et ipsum de carnali amore rogauit. Gen. xxxv.
Templum etiam de belena: quae pro videndo paride iuuenem
pulcherrimo/ ad insulam Aethiaram venerat/ vbi ab eo
fuit rapta. De multis enim iam non est necessarium quod
tutur: quod vel vbi vel signis alios rogare/ et se eis offerre
dentur. Gen. xli. Filius accersit Ioseph/ et de oculis
aspectu: filie discusserunt super murum.

Capitulum xxvij. De insulis in generali.
Insula finis Indoz/ nec maris fluctibus cre-
ta/ quae illudatur/ nec hoc tamen non consumuntur
sed potius solidatur: et licet ex hoc aliquantulum
exterior corodatur/ tamen ex hoc interior fortius
firmatur/ adunatur: et quando aequa diluuiis tota
liter operitur/ tunc per limi/ terre copositionem potius

Lib. XIII. De Italia. Fo. CCCXXXII.

augmētatur: et ppter aque vicinītatē/et substantiam
substantem/secūdoz et viridior inuenitur. Sic de licet
aia viri iusti fluctibz tribulationum vndis feratur/non
tū ex hoc dissoluitur: sed per cōstātie firmitatem fortius
roboret. ij. ad Cor. xij. Lū cū infirmoz: tunc fortis sum.
Nam licet boni exteri? quātum ad corpus tribulationū
fluctibz corrodātur/tū ex hoc interi? quo ad virtutes aie
in seipis amplius et fort? adunātur: qz fm Apīm. ij. ad
Cor. iij. Licet is qui foris est homo noster corūpatur:
tamen qui intus est/renouatur de die in diē. Quādo
etiā insula. i. aia tribulationum fluctibz totaliter operit/
tū per sui cōsiderationem terra z limus humilitatis in
eū cōgregatur/et sic semper per meritum augmētatur.
Et qz aqua cōfusiōis/hoc est aqua tribulationis/virtu
tis vel grē cam occulte ingreditur: ideo est fecūdoz per
opera virtutes/et viridior p exteriōē lucidā honestatē.

Capitulum. xxi. de Islandia seu Islandia.

Islandia est terra perpetua glacie condēna
ta: mare em in ei? litioribz est congelatū. Ibi
sunt viri fortissimi/qui cū vngubz glaciem frā
gūt: et de sub aqua pices extrahūt/quos mā
ducāt fm Isido. Glacies est ista vita multum
fragilis: aqua inferi? est mūdū pperitas. Vbi ergo. i. de
mones glaciem vite per mortem frāgūt: et inde de aqua
deliciant pices/hoc est voluptuosos extrahunt/quos
deuorant in inferno.

Capitulum. xxi. de Italia.

Italia Europe est pulcra/multis nobilibus
vrbibz insignita/ sylvis parat/ solum inibz val
de leta/et vrbibz cōcludam/ bonis oibz
opulenta. Omnis itz multo mirabilibz regio:
quis itz? de quibz alibi in diuersis titulis dixi:
hic inserit Soli. qz in Italia sunt quidā cāpi qz lapidarij
nūcupantur: vbi fama est Iouem cum cōtra gigātes pu
gnaret/lapides de celo pluisse: et gigātes qui sibi rebel
lauerūt/oppresisse. Possibile est em qz antiquitus gigā
tes a deo lapidibz ppter suā supbiam fuerint ibidem op
pressi: et qz adhuc lapides isti stant et ppterē asseri
bebat. Ipsi forte sunt campi pphēret: quos idem Soli. in
Italia dicit esse: de quibz tū idem dicit infra vbi agit de
Abacedonia/ qz ibi monstruosus gigāz exercitus est se
puitus: quoz adhuc mēbra vitra humanum modum ma
xima per corosionem fluminum erūntur. Ibi etiam ad
hic sunt lapides maximi/ quibz oppugnare celū idem
monstruosus populi conabātur. Ad que satis facit histo
ria Babylonis/ per quā gigātes celū ascendere credi
derūt: sicut dicit Sen. xj. Abrazaliter qz per gigātes possunt
intelligi mūdū principes z potentes: iuxta illud Sen. vj.
Gigātes erāt sup terrā. Ipsi sunt potētes a seculo/ viri fa
mosi. Per celū possunt intelligere statum ecclē: vbi de
spūaliter cōmoratur. ps. Dñs in celo sedes ei?. Iupiter
aut qui interpretatur iuuas pater/ sūt bonum pēlatum
qui nō cessat subditos adiuuare. ps. Adiuuāt pauperem
de inopia. Igitur istud est verū/ qz hodie gigātes. i. mun
di principes z potētes summe nūntur celū. i. religionem
et eccliam impugnare: et ad eā et possessiones ei? occu
pādum lapides. i. sue crudelitatis duritiā aggregare/
et ipsa iura ecclē pro viribus vitruare. Iupiter ergo. i.
et iapa. i. cōmunicatōum z cōrectionum iacula con
tra eos pluit/ et eos per seueritatem a sua malitia coh
bet. Ezech. xij. Dabo lapides pēgrādes zc. Et dicit qz
isti significant pctōies: qui per malā iuxā suā non cessant
celū et celestia impugnare: quos tādem de? per mortem
delicti/ et satis sue dure iusticie ipsos profernit/ opprimit
et absober. Et dicit qz impij qui nūntur celū destruere. i.
eccliam/ a deo finaliter destrūntur: et isto celo semp ma
nente/ ipsi cum sua posteritate ad nihilum deducuntur.
Ad bene figuratur Sen. xj. vbi gigātes qui celū per ter
ram ascendere voluerūt/ et ibi celebrare nomen suum sta
uerūt/ a deo cōfusi z dispersi sunt: qz pro certo dum mali
celū ecclē nūntur occupare/ et etiā bona ipsi? vitruare/
et ibi glām suā celebrare: deus solet eos confundere/

et eoz potētiā enervare. Esa. xvi. Terram gigārum
detrahes in ruinam. Et dicit qz isti gigātes fuerūt lucti
fer z loci sui/ qui in cāpo paradisi cōtra Iouem deū vo
luerūt pugnare/ celū et diuine equalitatis glām vitrua
re: dicētes Esa. xliij. Alcedam in celū: similis ero altis
simo. et ideo ipsos voluit dñs subuere z delere. Esa. xliij.
Quo cecidisti lucifer? zc. Item dicit idem Soli. qz
in Italia in agro Faliscoz fuerūt hoies qui hīrpi vo
cabātur: quoz pauce erāt familie: quoz mira erat potē
tia cōtra ignes: nam in mōte Soracte/ vbi erat tēplum
Apollinis/ isti soli inter ignes ardētibz lignoz struibus
erulabāt: ipsosqz tanqz sacros/ ignes sacrificij non lede
bant: quoz deuotionem Senatus Ro. miratus/ ipsos le
beros effecit/ et vacationem a cūctis muneribz eis dedit.
Dicit etiā idem Soli. qz circa Lertam est insula que La
rystos dicitur: vbi sunt quedā aues que Larystie nominātur:
que impune ignes ingrediūtur/ nec ab ignibus ledūtur.
Larystie inquit aues ignes impune inuolant/ carbasa
quoz in igne valent. Adhūc autē a quodam religioso viro
qui orales inuoluerat regione/ de pilis albis aliquid
fuit datum: qui igne quidē accēdebāt/ nunqz tū con
fuebātur. ille aut qui dedit/ hoc esse de lana Salaman
dre dicebat: mihi vero esse de pennis anium videbatur.
Ad qd etiā facit qd idem dicit de duobz iuuentibz in Se
cilia: qz cū ignis Ethe plus solito abundasset/ et villam
primam infūmasset/ duo iuuenes parētes suos de me
dio ignis extraxerunt/ nihil nō leionis ex incendio sense
rūt. qd miraculum populi venerat/ locū illum campum
ploz noiauerūt. Dicit etiā in Sicilia fuisse collem Vul
cani: locū vbi erat ara deo ignium dedicata: vbi qñ
acceptum erat sacrificium/ ignis per se egressus in ara
sarmēta viridā imposita accēdebat: sūmaqz circa aram
epulātibz alludēs/ et ad ipsos vagabūda erice/ qñ eos
rangeret/ non ledebat. Ista possunt applicari qz ignis tri
bulationis non habet potētiā in aliquibz generibus
personaz: qz pro certo illi qz sacriz innocētes habētur/ si
cut hīrpi: isti etiā qui parētes suos adiuuāt/ et eis in ne
cessitate opitulant/ sicut iuuenes Siculū: isti insuper qui
ad amorem celestium volunt z leuantur/ sicut Larystie
aues: isti nihilominus quoz sacrificia. i. opera Vulcano
deo ignis. i. deo principi charitatis accepta sunt/ sicut
Vulcano sacrificātes: oēs isti (dico) ignibz tentationum
et tribulationum nō ledūtur: et quis ab eis sepius cō
flagrēt/ in soliditate cōstātie positi/ nūqz per malā con
cupiscētiā a rēratione/ vel per impatiētiā a tribula
tione grauātur. Figura Dā. iij. de tribz pueris quos in
nocētes in igne positos incendio non grauāt: qz incendio
rērationis vel tribulationis non ledit/ qui predictis virtu
tibus stabilitur. Esa. xliij. Lū transieris p ignē/ flamma
nō ardebit in te zc. Et dicit qz ignis sūz penā purgatorij
a qua pro certo ille finaliter exiit/ illi qz predicta bona
faciūt. Et dicit qz talis ignis est ignis inferi: qui adner
sus illos non preualet/ quos virtutis scitās fouet. Et
dicit de igne cōflagrationis qz precedet iudicē in iudicio:
qz bonos nō inflammabit/ malos nō affliget z cremabit/
iuxta illud ps. Ignis ante illū precedet/ et inflammabit in
circuito inimicos ei?. Et dicit qz primi illi qui sunt hīrpi/
et illi qui Vulcano sacrificāt/ significāt bonos qui in mo
nasterio ecclē igni. i. deo (qui ignis consumēs dicitur) appro
pinquant. Tales em ab eo non leduntur/ sed potius des
cendūt/ et eoz opera ab eo acceptātur. Et dicit qz Vul
cannus deus ignis. i. magister rapine z crudelitatis/ signi
ficat principē impiū z crudelem: illi nō qui et sacrificāt/
significāt ipsos officiales z balliuos: qui sibi adulātur
et obtemperant/ et illos qui sibi munera offerūt z presen
tant: quia procul dubio tales a suo igne. i. a sua crudelita
te non leduntur/ immo ista est que eis applaudit/ et que
eis in suis malitijs opitatur. Cōstat enim qz ignis vul
cani. i. crudelitas vel curiositas mali principis vel pēla
ti solet suis sacrificatoribus. i. suis adulatoribz et mune
rū collaribz parcere/ ipsosqz applaudere z fauere/ z eos
nō ledere/ s; viuare. Et dicit qz iste ignis sūz seueritatem
iustitie pēlati: qz pro certo illos nō solet per correctiōem
ledere/ s; magis dissimulare z applaudere: quos sibi fa
uere.

ex firmaz
hāni deist
lana

Lib. XIII.

De Italia.

Salva antido
tuz n f p e 76

ātiq¹tg itahia mayna g²ai¹u¹ raki.

De Italia. Fo. CCCXXXIII.

tristitia/confessio/satisfactio. Si vero istud triduum defue-
rit et p aliquod peccatum a nobis transierit tunc iste se
pultus in sepulchris nostrorum cordium amplius non erit: sed
propterea a nobis se abstrahit: quia pro certo tunc no-
biscum definit esse xps: quando triduum trium pdictarum
virtutum contingit a nobis deficere z abesse. Unde dicitur
lij. Reg. ij. Cum quiesceret tribus diebus: non inuenit illu e-
liam. supple post illos tres dies. Uel dic q istud cemite-
rium signum est limbu patris: ubi sepeliebant eorum ant-
me ante xpi aduentum: sed pcul dubio post triduum mor-
tis xpi nulli fuerit ibi inuenti. eo q xpo inde fuerit oes
extracti: z ad celi gloriam transportati: dicentes illud. j.
Joan. ij. Translati sumus de morte ad vitam. ¶ Exem-
plum terribile est circa Nozicam. Italic ciuitate audi-
ui pro vero z pro centies experto narrari a quodam pla-
to summo inter alios fide digno. Dicebat enim inter mon-
tes isti ciuitati proximis esse lacum ab antiquis demo-
nibus consecratum: et ab ipsis sensibilibus inhabitatum:
ad quem nullus hodie pter necromanticos pot accen-
dere: quin a demonibus raptatur. Igitur circa terminos
lacus facti sunt muri qui a custodibus seruant: ne necro-
manti pro libris suis consecratis demonibus illuc ac-
cedere permittantur. Est ergo istud sibi summe terribile
quia ciuitas illa omni anno vnum hominem vnum pro tribu
to infra ambitum murorum iuxta lacum ad demones mit-
tit: qui statim visibiliter illum hominem lacerant z cosus-
munt: qd vt alunt nisi ciuitas faceret patria tempesta-
tibus deperiret. Ciuitas ergo annuatim aliquem sceler-
ratum eligit: et p tributo illuc demonibus mittit. Istud
autem q aliqui non legi nullatenus crediderunt: nisi a ta-
to topico firmius asseri audissem. Dic si vis allego-
rice q iste lacus significat infernum: qui est locus z lac
demonibus deputat: quo nullus accedit quin sit a de-
monibus deuoratus: et ideo murus mandatorum dei cum
custodibus. i. cum placis z pdicatoribus ibi ponit: ad in-
pediendum ne illuc homines p vitia delabant. Iste est
ergo lacus qui hoies viuos. i. animas que mori nequeunt
a Nozica ciuitate. Lab isto mundo pro tributo expetit:
quos z maxime sceleratos mundus sibi continue mittit
et damnandos aias sibi soluit. Descedunt in infernum
q nup homo de illa ciuitate leprosus efficitur: imo si le-
prosus illuc venerit: aut mortuus: aut cito sanatur. Sic i
ciuitate religionis vel ecclesie non debet esse aliquis infe-
ctus peccatorum vel hereticus: imo si talis illuc irauerit:
aut debet per penitentiam sanari: aut certe si noluerit: de-
bet mori. Realiter corrigi vel puniri. ¶ Unum aliud val-
de mirabile dicit Bernardus ibi esse in Italia i ciuitate
Tridona. Dicit enim q ista ciuitas Tridona dicitur: eo q tri-
bus donis a deo specialibus decoratur. Nam (vt ait) in vi-
gilia pasche cum iam hora baptismi euenit: fcs eo tem-
pore q oes in vigilia pasche vel pentecostes baptizantur:
primum scaturiens limpidissima. hoc est primu donu.
Secundum est q si quis in fontibus ecclesie sancti Quintij
dicte ciuitatis baptizatur: vita eius ad minus vsq ad an-
num. xl. prolongatur. Tertium vero est magis mirabile:
q si quis paterfamilias infra annu mori debeat: si sulc
terre illius cum aratro scinditur: sanguinem manat: qd
sibi mortem esse ppinquam ptagit z demonstrat. Unde in
ista ciuitate videntur ab antiquis fuisse consuetum q pa-
do tale signu videretur: suo dno propterea indicabatur. Ista
sunt tria dona: a quibus dicitur Tridona: que nescio an
adhuc maneant: q pro certo valde sunt cordis auribus
admiranda. I. barissim per fontes ebullientes intelligo
lachrymas propitentes: quia pro certo circa pascha qn
corpus xpi fumens est: fontes lachrymarum debent in
nobis erumpere: vt baptizare possint animam et mundare.
per amos. xl. intelligitur penitentia z status abstinentie
corporales: q xps z dnoyes z libellus tali diem nume-
ro ieiunatur. Igitur dico q quotiens vide m pascha. i. cor-
poris xpi receptione adesse. i. ab ipso principio quadragesi-
me fons lachrymaru debet i nobis bullire: in quo debe-

mus conscientia baptizare: vt sic possim istum ebd di-
gnifice manducare. Tandem vero. xl. annis. i. per totam
quadragesimam vel in statu penitentie z abstinentie po-
terimus per gram viuere: et dum in isto tempore seu sta-
tu fuerimus: mortem peccati non habebimus formidare.
Unde de bella dicitur. lij. Reg. xij. Ambulauit in forti-
tudine cibi illius vsq ad montem dei. xl. diebus. Et sic
finaliter terra cordis nostri terre z indeuoti sanguinem
debet fundere: inqrum. i. de xpi morte et sanguine debz
precipue cogitare: et hoc specialiter circa pascha: qn vi-
demus patrisfamilias xpi mortem seu suppliciu imminere:
re: qd potissimu debet esse qn videmus bubulcos patris
familias. i. predatores z platos per pdicationem z corre-
ctionem presentis tempore nos arare. Igitur iste paterfa-
mias videt dicere illud Job. xvj. Terra terra ne opias
sanguinem meum. Uel si vis dic q terra fundens sangui-
nem: mortem dñi sui propinquam denotat: quia p certo si
terra corporis nostri sanguine carnalium deliciarum par-
turit: mortem eternam nobis imminere demonstrat. Illi enim
faciliter morte culpe z pene pereunt: et infra annum. i. in-
fra tempus diuine dispositionis inferni mortem incurrit:
in quorum terra. i. in quorum corpore sanguis. i. sanguis
nec z carnales delicie profluunt z concurrunt. Unde late
xxvij. Inebriabitur terra eorum sanguine: z humus eorum
adipe pinguium: q dies vitionis dñi: annus retributionis
iudicij. ¶ In Italia circa ciuitatem Uiterbiensem. i.
est puteus semper e profundo bulliens: z aquam feruen-
tissimam terribiliter euomens: in quem si equu procece-
ris: carne statim consumpta sola ossa extrahere valebis.
Adiunt etiam q cathena ferrea ibi consumit: ita q vsq
ad fundum dimissa multo minoris pderis extrahitur.
hic magnum ritum euomens: ripam habet vndiqz lapideam:
quinimo si per terram cultu sulculu feceris: et de
isto riuo aquam duxeris: infra modicum tempus quicqd
ab aqua tangitur: in naturam z duritiem suam conuer-
tur. Illius aut putei est tam voxat pfunditas: q quic-
quid i eum proficitur: absorbet: z a nullo reficitur aut i-
pletur: sicut etiam dicunt per quendam imperatorem tenta-
rum. Talis videtur esse infernus: qui igne incessabili bul-
liens: consumit z adhibet quicqd agit. equos enim. i. lu-
xuriosos et supbos: cathenas etiam. i. illos qui alios in-
cathenant: tyrannos scilicet taliter consumit: q carnem. i.
delicias: z pondus. i. reputationem et famam eis tollit. La-
pideam etiam naturam inducit: inqrum duritiem obsti-
nationis z desperationis efficit i damnatis hoibus per
quos trahit. Job. xij. Lapis idurabitur qn lapis. Uel
dic q iste puteus est luxuria vel etiam mala mulier: que
per mala desideria semper bullit: q carnem. i. substantiam
temporalem phumit: ossa vero. i. fatuorum corpora nuda
a diuitijs dimittit: in ipsa etiam quicunqz ferrens z for-
is homo pondus reputationis perdit: z lapideitate obsti-
nationis acquirit. Uel dic de mundi prosperitate: ubi bul-
lit concupiscentia triplex: que illos per quos trahit: facit
lapideos: obstinatos: duos. Uel ista est mors: que car-
nem consumit: ossa dimittit: pondus z famam tollit z c.
¶ Item Bernardus ait q in episcopatu Laurinensi. in de-
scensu Alpium Apenninarum est lacus vnus in latorem
annum propens: in quo (vt ait) offensus est sibi beuer
seu fiber: qd est animal a parte anteriori gressibile: a par-
te vero posteriori definit in piscem: et ideo necesse habz
a parte anteriori in terra stare: a parte vero posteriori in
qua est piscis: in aqua manere: et ideo istud animal in ri-
pa fluminis in decliu ipsius litore facit sibi cauernas.
Unde recordatur Bernardus versificator: dicens. Adara-
ty: es: et spolio non leuioze beuer. De isto fac duos. s. vnu
scilicet quomodo diuersas mansiones edificat: et huc expo-
ne sicut libro de animalibus. x. capitu. de Lactore. s. iij.
allum aure de posteriori parte que aqua indiget: et hec
exponit sicut ibidem. s. iij. quia fcs a simili castor: habet
cauda de natura piscis: et ideo iuxta aquas varias edi-
ficat mansiones z c. vide ibi. ¶ In Italia post montem Ju-
lij. i. Cesaris tres soles in oriente visi sunt in celo: qui cito
post in vnum corp' solis coacti sunt: significantes tria
dominia. i. ad. Lepidi. ad. Antonij et ad. cauij cesaris

Lib. XIII.

In monarchiam ipsius Augusti esse confecta: vel potius significans q in beati erat vnus & trini dei fides vni-
usq propaganda. Si vis autem scire quos res folios in ce-
lo appareat: vide Seneca lib. ij. de naturalib. questionib.
vbi dicit q nubes est fiti quidq speculatis / magis
sem folis in se recipit / et in illam propinqua nubes specu-
larem sibi oppositam imaginem transfundit: cuius exem-
plum de speculo vbi relucet imago: q si eidem spe-
culo aliud. et illi aliud opposueris / semper in alio ibi ma-
ginem videbis. Nos igitur qui verum solem et eius re-
fulgentiam in nubibus videmus / plures folios esse cre-
dimus / et ipsos plures in vnum credimus redire: quod
ipsis nubibus euanescentib. cum suis receptis imagi-
nibus / solum veri solem in celo credimus remanere. Ita
possumus applicari contra pyroctas. constat em q in ce-
lo ecclesie est dare verum solem / q nubes / & fictas / im-
agines solis. Per verum em solem perpetui et indefecti-
biles possum intelligere viros iustos in claritate sacre vi-
te perseverantes / perpetuos: sic dicit & eccl. xxvij. Ibo
mo iustus in sapientia manet vi solis: nullus autem vi lu-
na mutatur. Per alios vero folios intelligo pyroctas:
qui pro certo non sunt veri / sed ficti / & pictici: folie imagi-
nes / & similitudines veri solis. i. hominum solum & bonorum.
Sed pro certo inter folios est magna differentia: q licet
propter exteriorem similitudinē non facile discernatur q
sunt veri: qui sunt ficti / paulatim tñ bypocrite ficti et
nubel per defectum perferuētie euanescent / et a cepto
splendore bone conuersationis deficiunt: boni vero & ius-
ti semper in bono perseverant / & subsistunt: sicut in reli-
gione vident: vbi ficti apostatant / & recedunt: boni au-
tem perseverant vbi sunt. Et sic de amicis certum q: scyzeri soli
nobiscum manet: ficti q deo desicere & euanescere copōba-
tur. i. Joā. ij. Si filius est nobis / permansit vbi ego no-
biscum. Vel sic q antiriquus apparet in mudo pro
res folio. i. plures vbi facit qñ vnus foli erat: verus: alij
aut oēs ficti & vani / sic quoz est q idolis et fictis dñs
euanescentibus xpo dñs solus lucet. & sate. ij. Eleuabit
vbi dñs solus in die illa.

Capitulum. xxxj. de Judea.

Idea est regio Palestine: de qua dicit **plini** q
libertat **Iherlm**/ciuitas vbiu/cientia lon
ge clarissima. **Solinus** vo dicit q in **Iudea**
fuit ciuitas **Iherosolyma**: sed excisa est. **Y**
dea igit **f**in **Solinu**/regio illarum aq: **v**
est fons **L**alirrho: **r** **Tordanis** flumi/ **v** **at** **m**ire flumi
tatib: balsami vinea: **r** infans aphralitis lac: **v** **q**
oibus nihil ad pho: cum in locis suis dixerim de esse
Ideu: **I**gitur dicit vinum valde mirabile de qua g
Tudea: que gens dicit **Efenozum**. **plini** aut **he** oia
recitat sicut isrl. **D**icit em q interiora **Iudee** versus oc
cidentem **Efeni** habitant: qui pedit memorabilis dicit
plina/ aritu gentium vniuersarum recesserunt: malefati
s proculdubia ad hunc morem destinati. pecunia nesci
scunt/casitate seruunt: de palmis viuunt/nullos ibi
nascitur/nullos ibi femina nec amē deficit hominu ibi
titudo/nullos cum eis admittit: qd admittit summo
pere desideret: nisi quem castitas fides et innocente
meritum prosequatur. **Quinto** si quis qd lausime
culpe reus ad ipsos intrare voluerit/diuitinus summo
uetur. **Itaq** per vniuersum spatium seculorum (incred
ibile dictu) eterna gens est cessantibus puerperis. **L**u
sus primo **Engada** oppidum fuit: sed iam excisum est.
Ibe **Solinus**. **S**ih **ec** vera fuerunt/ valde miror/q sc
ptura que in illis partibus fuit facta: de hoc non memi
nit. **I**dem in **h**isoria **tripertita** fit mentio q ab ant
quo apud **Iudeos** fuerunt monachi mire perfectionis
in solitudine phillophantes: sicut dicit **p**hil. nescio
si forte occasione istorum **he** predicta dixerim et **pl**
nius **r** **Solinus**. **p**er istos possunt intelligi religiosi et
maxime mendicantes. **I**sti enim non habent filios aut
procos: nec tamen deficit apud eos hominu multitudo.
Pecunia debent horere: et castitate seruare: de palm
is/diuisis scientiis debent viuere: et hominum cul
pabiliu consortia non admittere: sed per perseverantē

De Judea.

stabilitatem in gratia vivere ⁊ manere. Sapient. vi. **¶** **I**tem autem in perpetuum vivunt. **E**l dic ꝛ it mendicantes qui sunt eterna gēoꝛꝫ successus sine defectu famuli autem semper manentꝫ dicitꝫ nullus malus potest ad eos ingredi ⁊ manere: quoniammo (vt alunt) illi qui nulli sunt apud eos: diuitius summo iumentis. **D**igna enim potentia fit vel ꝛ tales se corrigant: vel ꝛ per apostolam erant: vel ꝛ etiam moriantur. **E**le. xxv. **E**la sancta vocatur: non transibit per eam pollutus. **E**l dic ꝛ: lio est patria paradisi: vbi nullus parit ⁊ vbi est eterna gēoꝛꝫ: et quo nullus norius ingreditur. **E**nde illi qui fuerunt noriꝫ vt demones/summo diuitius diuolatur. **E**le. li. **N**on transibit per te incurrantibus autem mūdus. **E**l. **S**cilicet dicit **S**erapius/ antiquitas pontificum edificare: fuit inuentꝫ ita ineptꝫ quod nulli potius visus erat aptum. **S**i enim artifices ipsum alibi locum volebant: semper ipsum aut nimis longum/ aut nimis cursum inueniebant: ⁊ sic cum ad nihil ipsum aptum iudicarent/interitum dimiserunt. **R**egina vero saba ꝛ finibus terre venit ad Salomonem: in spiritu vidit ꝛ in illo ligno erat quidam occidendum: propter quem erat iudeorum populus destruentus: qđ eidem Salomoni dixit: qđ hoc timens/ ipsum lignum sub terra ponenda abscidit: et in illo loco postea probatica piscina facta exiit. appropinquante autem aduentu **L**eban. li. **I**tem in aqua supernaturatꝫ et exinde (vt alunt) ceteris quoque descendente angelo facta fuit: hoc lignum esse crucem domini dicunt: qđ isto ligno tādē in reperto **I**udei inde crucem domini cā fabulauerunt. **A**lunt etiam istud fuisse de ramo ligni veriti quem **A**dam de paradiso cum tulit: vel cum angelus paradisi culos vni de hisꝫ **E**de plantandum tradidit: et sic idem lignum domini res demāificauit: saltem eozꝫ per crucem redempti: et forasmit: vt vñ mori ozebat: inde vita refluens: et dinatur. **E**nde si visu hystoria in floribus sanctorum: alia legat siā vñ ad laudem crucis. **E**l per hoc lignum dyabolos homines intelligo ꝛ perieros: quos in religio certo ad nullam rem nec vtilitatem temp congruū ad dem artifices templi/ hoc est prelati: si velint de ipsa aliquid facere: ꝛ ipsos ad aliquod opus faciendum conuelli tuere: vel eis aliquid precepere/ nūqꝫ istos aptos vel vtilis reperunt. **S**emper enim sunt vel nimis longi/ vel nimis curtiqꝫ tempus fuit superflui dimittunt: vel nimis intensi/ vel nimis remissi: et deuter in acerbis voluntatibꝫ suis inueniunt sine mensura: nam aut plus qđ debeant vel minus semper agunt: et vñ in omni bus tanqꝫ inutiles dimittant: ꝛ nulli vñ/ officio vel vñ cito deputentur. **I**ber. xli. **E**cce compendit valere ad vñ nulli vñ ut aptum esse. **S**i it ergo videtur lignum istum crucifigendum. **A**d bonos homines fuit et flagellum cruciandum. **S**unt quippe tales fatui cruc et flagellum bonorum: et afflictio ꝛ tribulatio societorum. **I**ob. li. **A** facie eius cruciandum populi. **E**l. **E**l si dicta hystorialiter ad cōmendationem crucis et ad illi dendum qđ lignum quo sumus damnamꝫ esse vis quo sumus saluati: vt vñde mori ozebatur. **E**nde vñ refluens. **E**l potest allegari ꝛ non est scilicet neg cōsilium contra domini. **S**alomon eni abscidit lignum istud ne malum a regina **S**aba pñoscitatur: et vñ re: adueniente tamen tempore deus alter vñ ostendit locuꝫ nare. **E**l. **I**n **I**udea piope **H**azareti vñ ostendit ipsum qđ dicitur salus domini: vnde **I**udei voluerunt ipsum crucifigere: vt dicitur **L**uce. li. **E**l **S**erapius hystoriam lapsi in rupe quasi latibulum/ vbi rupes domini forma vñ et eum abscidit: ita qđ ibi adhuc apparet et dic ꝛ illi mentorum eius impia. **I**tem ad illud qđ dicitur alius bus dominus se cōmisit sub latibulo facramēti altaris: scilicet facerdores/ debent vestimētorum suorum/ et vñ uerationalis fuit per imitationem vestigia retinere: et in se repñtare ꝛ habere. **I**ob. xli. **E**ligna vñ refluens est pñ mens.

Capitulum. xxxij. De Libya.

De Macedonia.

Jo. CCCXXXIII.

Macedonia est regio Aphyrice: cuius partes meridionales feruide sunt et deserte. Sunt enim alique regiones in Aphyrica ubi sunt tot dracones/leones et tigrides furiosi/et nullus mortalium illuc vadit/quin proximus deuoretur. Ad marine in regionibus feruidis et desertis accidit: ut in Libya et Ethiopia/ nisi forte qui illuc accedunt/ armis et viribus sint muniti. Sic vere in inferno (que regio ignis arduus est perusta) sunt tot dracones et leones. I. demones crudeles: quod nullus peccator illuc descendit/quin potius deuoretur/ nisi forte armis charitatis/ gratie et virtutis optime sit munitus: ut sunt illi qui sunt in purgatorio: qui licet ab illis animalibus tucantur/ ardorem tamen sentiunt regionis. *Jonc. iiii. Et sicut Jonas estu magno et.*

Capitulum. xxxv. De Liouonia.
Liouonia est regio in finibus Germanorum: cui incolay rit? fuit mirabilis anteq? ad fidei cognitionem per Germanos coegeretur: quippe qui demones seruiebant: et cum aliqui eorum moriebantur/ corpus eorum sepulture non trahebant: sed facto igne maximo corpus comburebant: oues et boues/ seruos et ancillas cum eo incendebant: et si princeps erat/ consiliarios et armigeros sibi adiungebant: credentes quod ille defunctus una cum alijs sic perueniret ad quandam viuendum regionem. *Harilim/ cimiterium in quo debet anime sepeliri/ est paradisus. Sed propter mundus est sicut Liouonia: quia cum peccatores moriuntur/ anime eorum in paradiso non ponuntur: sed in igne permaximo sepeliuntur. In incendio infernali: ubi perpetuo comburantur. In Tophet enim sepeliuntur/ eo quod non sit alius locus ad sepeliendum. Hieremie. xix. Tophet interpretatur gehenna pauoris: hic est infernus: ubi est gehenna et pauor sempiternus. Sed boues et diuitie cum eis comburentur/ ut secum eas deferant ad infernum: quia ad maximam sui cruciationem/ damnati habebunt suas diuitias secum. In memoria perremotum cōscietie. et ideo dicitur Sapientia. xlii. Et enim quod factum est/ cum illo qui fecit/ tormenta parietur. Serui etiam ancille consiliarij et periti cum principibus inuoluntur: quia diuite vel princeps mortuo per impietatem et damnato: tota eius familia similiter moritur/ et consentiens et applaudens: quia princeps qui libenter audit verba mendacis/ omnes inuisitros habet improbos. *Proverb. xix. Et ideo quando finaliter moritur corporaliter/ in igne inferni sepelitur: tunc ministri sui qui et in voluptatibus applauserunt/ consulendo/ exequendo/ vel quolibet adiunando/ ei in supplicijs adiunguntur: quia quando rectori ciuitatis tales hi qui habitant in ea. *Eccl. x. et ad Roma. i. Qui talia agunt/ digni sunt morte: non solum qui ea faciunt: sed etiam qui consentiunt facientibus.***

Capitulum. xxxvi. De Lithonia.
Lithonia est regio in Scythia: in qua tantum est de paludibus et de fecibus/ quod in estate vir potest capere: sed adueniente hyeme paludes et flumina congelantur: et sic illa regio peruita efficitur. nil preter hoc habet quo se tueatur. Sic vere in estate prosperitatis mandane Lithonia. I. status diuitum vir potest superari: quia per paludes delectarum/ per feces diuitiarum ab offibus se defendunt: sed adueniente hyeme mortis quando iste aque et palus et eis penitus auferentur: tunc ab inimicis suis demones facile poterunt superari: quia preter lutum et feces diuitiarum/ munitiones altas gratiarum et virtutum non habent. ideo potest tunc dicere diabolus illud *Eccl. x. vii. Ascendam ad terram ablati muros: venia ad quiescentes habuisti: et tunc rectes et porte non sunt eis et.*

Capitulum. xxxvii. De Macedonia.
Macedonia est. *Eccl. x. vii. Macedonia: in qua sunt montes altissimi/ et in sursum erectissimi: quod gigantes ut celum ascenderent/ dicitur (in Solinum) antiquitus construxisse: atque hi ita altissimi sunt quod per Deucalionis diluuium/ aque*

illuc minime pertigerunt. Ibi in cauernis adhuc inueniuntur teste conchyliorum et alia que mare expuere cōsuevit: in signum preteriti diluuii: ita (propterea dicit idem) quod licet illa loca sint in facie mediterranea/ apparent in specie litorali. Per Macedonia ubi rex exstitit Alexander/ intelligo statum ecclesie: ubi Constantinus Imperator regnat. Per istos montes intelligo status perfectionis qui ibi sunt: quos gigantes. I. sancti patres fundauerunt. Igitur qui a diluio damnationis et tentationis tutus esse desiderat: montes religionis et perfectionis ascendat: ubi per contemplationem sursum ad celestia se extollat. Licet enim mare. I. mundus vel diabolus ibi soleat ad tentandum ascendere: et redundantias malorum congregationum ibi spere/ illos tamen qui sunt in eacumine contemplationis possit: nec potest tangere/ nec nocere. ideo bene precipitur *Benec. xix. Non maneat in omni circare regione: sed in monte saluum te fac.* In Macedonia est mons Athos altissimus: qui finem Solinum altior est quod vnde imbres cadunt. Quod ex hoc patet: quia in ara que in eius summitate est/ nunquam cineres eliduntur: sed eodem quo relicte fuerint cumulo remanent. Et quod mirabile est (ut ait) umbra istius montis usque in insulam Lemnon i forum oppidi Myrina porrigitur: qui tamen locus ab ipso monte per sex et octoginta millia passuum elongatur. In summitate autem eius fuit oppidum Acrothion: cuius accolae Macrobij dicti sunt. I. longevi: propterea quod dimidio alij vita sunt diuturniores. Iste mons significat paradisum: qui quia sit ab insula huius mundi remotissimus/ umbra tamen. I. opinio fame sue et fides et credulitas de eodem peruenit usque ad nos. hic est enim locus ubi diutissime. I. perpetuo viuunt: et ubi cinis nostre humanitatis postquam ibi ascenderit statim nullius tribulationis destruitur/ sed in esse perpetuo cōfirmatur. *Sapientia. v. Iusti autem in perpetuum uiuent.*

Capitulum. xxxviii. De insula insula.
Melos finem Iliadum est insula omnium insularum rotundissima: bonis omnibus opulenta. Sic paradisus iocundus est: quia in celo Imperator bonis omnibus fecundatur.

Capitulum. xxxix. De regione Medie.
Media est regio orientis prope Persidem: in qua est quedam arbor quod pomum portat summe odoriferum et venenis contrarium: que arbor spiritus noster est/ et pomum eius summe amarum. Unum tamen in hoc est mirabile: quia arbor hec tante fecunditatis existit: quod pomum vno collecto statim aliud nascitur et conuergit. Aliud etiam est ibi mirabile: quia scilicet arbor hec non potest extra Mediam nasci: quia multi eam alibi transplantare voluerunt: sed (sicut dicit Solinus) beneficium terre Medie datum/ resistens te natura/ alie terre vel patrie mutare nequiterunt. De ista etiam loquitur Plinius libro. xli. cap. lii. qui finem omnia premissa dicit similiter quod hec arbor alibi quod in Media vel Perside generari nequit. Istud etiam pomum/ malum asprum vocat: quod ad anhelum perferre predicat. Per Mediam intelligo ecclesiam/ que dicitur Media/ quia medium iustitie et temperantie semper tenet: vel saltem tenere debet. *Eccl. v. Ista est Hierusalem: in medio gentium posuit eam. Arbor ista significat quemlibet virum iustum: qui scilicet per penitentiam est spinosus/ et per bona opera fructuosus/ in tantum quod vno fructu/ hoc est bono vno opere emisso et facto/ statim aliud per bonum propositum nascitur/ et tandem per consensum et cōplemētum parturit. Ista enim sunt poma. I. bona opera que per difficultatem sunt amara: veruntamen contra venena peccati sunt congrua et sana. Igitur in illa terra nulla est patria/ nulla secta (preter Mediam. I. ecclesiam) quod tales arbores: scilicet viros iustos valeat cōtinere: quia istud beneficium sibi soli concessum/ non possunt aliqui alterius secte mutare. Vel dic quod Media est religio: et ex pone per omnia sicut supra. Vel dic quod tales arbores significat quosdam qui in aliena patria non proficiunt: sed solum in patria solo sistere volunt/ et veritatem fructuum et bonorum suorum/ hoc est/ scientiarum et virtutum*

Lib. XIII.

De Media et Refra.

tum alijs communicare nolunt. Prover. v. l. ab abeto eas
solus: et non finit alieni participes tui. Ad dic q' ista ter
ra est beata virgo: que arbores i. l'psum quod portare
digna fuit: quod vitis natura naturans deus/nulti alie
vi communicauit: que in bonis operibus ita fuit fertilis
q' nunq' defecit aut cessauit: odore istorum fructuum. i.
operi suoru mirabiliter e diffudit: et q's efficit amara z
difficilia: et veneno hoc est peccato contraria/ gustus ta
men fide deuotionis in te ipis plurimum delectauit.

2. Ad aspice portu fuit in i. beata: que nihil aliud fuit q'
quidam transitus manu factus: et transitorio montis
Tauri: qui per rupes p'fectus per octo milia passuum p'
tenditur: et ita stritus est/ q' vite vni plaustro permeabi
lis inuenitur. Transitus ergo per ista posita in hye
me est difficilis: led in estate est impossibilis. nam per vi
gintiocto milia passuum circunquaq' nec fons nec per
itus reperitur. Tunc etiam tota illa via infestis serpen
tibus lacescit. Ab illis etiam rupibus exidant humo
res affluunt: qui statim vt exierint/ in sale m con
gelantur: et sic tot malis concurrunt/ iter pateret in
hyeme denegatur: vt ponit Solinus. Per istas portas
possum intelligere mundum: vel etiam mundi status:
qui felicitate potius dicitur/ quia per eos vite illius spa
rium necessario pertransit. Vt namentum multa peri
cula spiritualia sunt in isto transitu: et hoc plus in esta
te prosperitatis q' in hyeme aduerfitatis et paupertatis.
Iis. In ista enim prosperitate estate ista precipua peri
cula vident/ scz putatio et fontium. i. bonorum spiritualiu
lum/ gratiarum scilicet et scientiarum carentia: propter
quam surgit fides. i. ambitio et auaritia: serpentium. i. ve
monum et malorum hominu abundantia: aque falsie. i.
bonorum temporalium opulentia: que in sal communi
tur/ inquantum et eis namentum sitibunda desideria.
Ista enim terra in portis et in transitu vite huius dum
durat estate prosperitatis/ securum iter impediunt: que
tamen i hyeme aduerfitatis cessant penitus z deficiunt.
Tunc enim fontes bonorum spiritualium plus abunda
nt: serpentes. i. demones minus teneant et mali ho
mines et inuidi minus grauant: et sales bonorum tem
poralium minus obstant. Tgitur plus valet ad transitu
huius vite hyems q' estate: et plus aduerfitas q' prospe
ritas: quia licet hoc gossus ait: Cum omnis fortuna te
tenda sit: magis tamen prospera q' aduerfa. ¶ Prope
peridem z videbam est Seleucia promissa quedam:
vbi est quida mons altissimus dicens Laltus: de cuius
vertice lo ante diem videretur/ hoc est quarta vigilia no
ctis: ita vt radijs dissipantibus caliginem/ illic nos hic
dies cernatur: sicut dicit Solinus. Talis quoq' et Laltio
specula est/ vt lucem prius videas q' auferat diem.
Ista eadem dicit Albertus de Lancelao monte in La
ipoloni: vbi nos nunq' durat nisi per quatuor horas. Ad
de ibi. Talis mons videntur fuisse synagoga Iudeoru et
scriptura veteris testamenti: quia pio certo anteq' sol
fuit ostendit/ per fide ibi videbatur et cognoscebatur:
et durante nocte z caligine diuersorum errorum/ vel no
cte. i. obscuritate z velamine legis antique/ anteq' felix
adueniret fides gratie/ et claritas vere fidei/ sol fuit dei fi
lius inde per sanctos patres videbatur/ et veriturs pre
dicabatur. Unde ipse lo cl' christus Joa. viij. de seipso di
xit. A b'as exultatur vt videret de me: vidi/ z gauisus
est. Et ista. i. populus qui ambulabat in tenebris/ vi
dit lucem magna: habitantibus in regione vmbre mo
tis/ lux orta est eis. Ad dic q' iste mons est edemple
re scriptura: a qua pio certo in nocte p'fentis vite dies
future claritatis cernitur: z in qua sol. i. eterne claritatis
gloria per consideratione videtur/ anteq' realiter habea
tur. Esai. xxxij. Cui tu videbunt hiernales/ regionem
opulentam/ tabernacula fidei etc. Forte mons iste est
de quo loquitur quasi simile Pomponius. vide in eode
lib. c. lxxvij. in fine. ¶ In peride fuit multa genera pre
ciosissim lapidum/ scz achates/ pyrites/ solis gemma/ z alia
multa: de quibus in libro de lapidibus tam dixi. Talis
quoq' namentum dicit ibi Solinus esse lapides/ de quibus in
tractatu lapidum non feci mentione: videlicet: fagadam

[illegible]

Epitulum xxviii. De uibula.
Etiā si quedam Europe provincia p^{er} hanc
leis confirmata uel vicina: que inerat h^{er}e
lis est; q^{uod} ab antiquis horum cernit^{ur} p^{er} hanc
dicit^{ur}. Dicit^{ur} ergo Solinus q^{uod} in quadam pa
re sine regiois nascitur quedam herba qua
si oleum infecti fuerit uel immittitur ipso oleo in
fuerit excitatur; nulla aqua poterit extinguere; sed pot
augmentari. Solo enim iactu pulueris extinguit^{ur} ad
tingit^{ur} gubili^{ter} cremat. Sic uere dico q^{uod} in fertilis ad

De Paradiso. Fo. CCCXXV.

fla. i. in statu diuitum/ qui abundant/ inuenitur herba tē-
poralium diuitiarum/ z oleum corporalium deliciarum:
et quibus simul iunctis ignis luxurie et auaritie gignit-
ur: qui nullo artificio superatur. Si em̄ isti igni aqua. i.
satisfactionem adhibueris/ ipsum procul dubio non ex-
tingues: sed potius augmentabis. Pareat: quia si auaro
addas aquam fluxibilem bonorum temporalium/ luxu-
rioso aquam delectabilem: eorum concupiscentia ma-
gis ardet: et amplius estuat atq; feruet. Sapientie. xvi.
Ignis in aqua supra virtutē valebat: et aqua extingue-
tis nature obliuiscēbatur. Unicum est ergo remedium:
scilicet puluerem nostre future resolutionis adhibere/ z
in morte et pulueritate nostra cogitare: et talem pulue-
rem. i. talem mortis memoriam isti igni apponere: et sic
contra ipsum poterimus preualere. Sola em̄ mortis et
inferni consideratio est cōcupiscentie destructio. Bene
ergo consiliū dicitur. j. In domo pulueris puluere vos
conspersite. Et dicit q; herba ista est sacra scriptura: cui
solum diuine gratie adiungitur/ charitatis incendium
generatur: quod nō facilius extinguitur/ nisi forte quan-
do puluis terrenorum bonorum p̄ auaritiā adhibetur. Diui-
tie enim quando plus debito diliguntur/ ignem charita-
tis et gratie extinguntur dinoscuntur.

Capitulum. xxxix. De Noerigia seu Noerigia.
Noerigia est regio frigidissima in aquilone/ ca-
res frumēto/ vino z oleo: vbi diuersa sunt aia-
lia crudelia vt castores/ sibi z vili: vbi fructuum
et legum rarissima est annona propter frigus:
et est ibi quidā fons vel lacus/ vbi omne corū
immersum in lapidē in durat. Hec regio est infern: qui
in aquilone/ parte a sole remotissima. i. longe a lumie gra-
tie et veritatis/ z a calore charitatis vel prosperitatis si-
ta/ timoris z desperationis frigore p̄gelatur. Ibi sunt be-
stie: hoc est/ crudelissimi demones: qui p̄ctores miseros
deuorabūt: qui propter seuitiam z crudelitatem vili z ca-
stibus cōparatur. Castor enim licet carnē momorderit/
nunq; tamen dentes laxat/ quousq; ossa confringantur.
Sic demones non tñ carnē/ sed etiā animā que subius
lateret dissipant z confringūt. Ibi non est reperire oleum
mīe vel pietatis/ vinū letitie vel iocunditatis/ nec frumē-
tū abundantie vel satietatis. Ibi est fons scz abyssi frigi-
dissimus: vbi corū/ hoc est/ mollis carnalis peccator
immerus/ in lapideā oblationis z desperationis duri-
tiam cōmaturatur. In similitudine lapidis duratur aque.
Job. xxxviii. Vel dicit q; noerigia est mundus zc. vt. s.

Capitulum. xl. De regione Ophir.
Ophir fm̄ glof. iij. Reg. ix. est regio in India:
vbi sunt montes aurei et multi lapides p̄ciosi/
si/ et diuitiarū omnium plenitudo. Sed tanta
est ibi leonia/ pardozū et tigrīdū immanitas/
q; eo accedere nullus audet: hoies tamen in
maris effluuiis/ sibi contigua terrā aureā a bestiarū vni-
guibus effosam in suis nauibus recipiūt. z cū bestie ves-
prouincias deserunt/ z euadunt: sic exinde aurū ad suas
per longos maris rubri circuitus peruenitur/ z per insu-
lā Aliongabera pertrāsitur. Sic vere in mundo sunt mul-
te diuitie/ aurū videlicet z lapides p̄ciosi: sed quia leo-
nes et tigrīdes/ hoc est/ diuites/ raptos/ auari z super-
bus deputantur: nisi forte fortuna ab eis auferantur. Vel
dicit q; ista regio est paradysus: vbi est bonozū omnium ple-
nitudo: ad quē nullus potest accedere/ nisi per maris ru-
bri christi circuitū z aspectū. Vel ista regio est ecclesia:
vbi sunt mōtes aurei sacre scripture: a quibus leones. i.
doctores et expositores cū vnguibus sui intellectus are-
dicionū humanis vilius aptauerūt: sic mercatores. i.
predicatores in mari penitentie existētes/ ad regiones di-
uersas/ hoc est parochias et ecclesias docēdo et predica-
do ipsas montū effusionēs. i. sanctorū scēlarū z doctri-
nas traiciunt et transportāt. Qui tñ vult de ophir. i. de
ecclesia vīp ad hierusalē z terrā p̄missionis paradysi ve-

nire/ necesse est ipsum per mare rubrum passis christi
memorie z amare penitentie circuire. Figura. iij. Reg. ix.
et. j. Parat. x. vbi dicitur q; Salomon rex hierusalē mit-
tebat mercatores z nautas suos p̄ mare vīp i ophir vna
cū nautis z nauib; regis Tyri: et exinde aurū sibi deferre
bāt z lapides p̄ciosos/ pauos et simias/ et dentes ebur-
neos/ z lignū hebenū. Sic vere rex illius que sursum est
hierū/ Salomon pacificus/ Iesus xps/ p̄ mare p̄ntē mittit
nautas suos p̄dicatores: vt de ophir/ que interpretat ifer-
nus. i. de ecclesia militate/ q; multis rērationibus et tri-
bulationib; infirmat/ vīp in hierusalē triūphantē pauos
. i. nobiles z curiosos/ simias. i. diuites z p̄ctores pills di-
uitiarū in duros et deferāt z deducāt (inquāru isti p̄di-
cationē cōuertuntur: et sic ad celeste palatū trāsferant)
et vt etiā aurū sapientie/ ebur continentie/ lignū hebenū. i.
memoria crucis et penitentie/ z lapides p̄ciosi diuer-
sū virtutū p̄ mercatores z nautas h̄mōi. i. p̄fectos vel p̄e-
dicatores/ vel etiā per angelos regi xpo superius in cele-
sti hierusalē p̄sententur: que oīa ab ipsis in mōtib; au-
reis sacre scripture in ophir hauriuntur. Isti tñ vadunt
cū nautis regis Tyri/ quierat paganus: q; pro certo cū
bonis p̄dicatozibus sunt/ vadūt/ et eis cooperatur phi et
scie paganorū. Vel dicit q; isti pagani sunt hyppocrite et
mali: qui cōmixti sunt bonis/ et sunt serui diaboli regis
Tyri/ q; interpretat timor vel angustia: z sūt inferni: vbi
angustia erit cū p̄petuo timore zc. vide infra. iij. Reg. ix.

Capitulum. xli. De Paradiso
Paradisus est quidā locus et quedā regio orie-
tis/ longo maris z montū interiectu a nostro
habibili separatus. Unde/ sicut potest colligi
ex dictis Basilij et Ambrosij in suis heras-
me. et Jsidio. lib. xv. et magistri historiarū su-
per Gen. ij. et Damasceni et aliorū doctozum: iste est
locus ceteris altior: quia attingit vīp prope globum lu-
narem: vt aūt. Leteris insuper clarior: q; eo nubes non
ascēdūt. Leteris itē pulchrior: q; ibi arbores flores et fo-
lia nō deponūt. Leteris ditior: q; ibi omnium generū arbo-
res sunt. Leteris tēperatior: q; ibi fontes z flua semper
fluunt. Leteris tutior: q; ibi hoies semper viuūt (vt pa-
tet de Noe et Iherusalem) et q; muri ignei ipsum locū cir-
cūeunt: et ipm etiā angeli custodiūt z defendūt. Leteris
fecundior: quia ibi omnium generū fructus semp adfuit: et
maxime illi qui de ligno vite colligūt/ qui viuere semp
per faciunt: et qui in ligno scientie crescūt: de quib; q; co-
mederint/ cūcta sciūt. Pro certo talis paradysus videtur
esse homo iustus. Is enī ceteris est altior per cōtēplatio-
nē/ clarior per discretionē/ pulchrior per conuersationē/
ditior per virtutū cumulationē/ tēperatior per prudentie
moderationē/ tutior per vite gratie durationē/ per ignis
charitatis accētionē/ et p angelicā tutelā z protectionē:
fecundior p bonozū operū documentozū et exēplozū p̄du-
ctionē. Iste enī paradysus/ hoc est/ viri iusti mēs/ vīp ad
orbē lune. i. vīp ad celū per affectionē eleuāt. In isto nō
ascēdūt nebule carnaliū desideriozū: ppter quod nul-
la obscuritate ignorantie obtenebat. In isto semper vi-
rent flores exēplozū et folia honestozū verborū: ppter
quod ibi pulcherrime cōuersatur. In isto sunt fontes de
uoluntatis/ cōpassionis et cōpunctionis: propter quod ab
omni estu concupiscentie moderatur. In isto est conscien-
tie puritas: murus igneus. i. charitas: Angelica custo-
dia et societas: propter quod vira sue gratie in esse cōtj-
nuatur/ et a nulla hostis violentia impeditur: sed tutissi-
me defendatur. In isto sunt fructus virtutū et meritorū:
quibus fecunditas spiritalis augetur: ita q; ibi est fru-
tus scientie/ quo alij per ipsum docētur: et fructus vite/
hoc est/ eleemosyna: qua alij per ipsum a morte et fa-
me liberant. Iste est ergo paradysus voluptatis: de quo
dicitur Gen. ij. Talis potissime paradysus fuit beata vir-
go: in qua deus filius voluit spariari: et ibidem personali-
ter cōmorari. Ideo Gen. ij. dicitur: Plantauerat dñs pa-
radysum voluptatis a principio: in quo posuit hominem
quē formauerat. Vel dicit per oīa de ecclesia: vbi est clari-
tas et veritas fidel: et vbi errorū nebule nō attingunt: et
vbi etiā sunt arbores scientie. i. doctores: arbores vite. i.

Lib. XIII. De Pygmea et Pictavia.

sancti viri/exempla vite dantes/vel elemosynas alios nu-
trientes &c. per oia sicut supra. vnde *Ps. xxxi.* Oia ligna
voluptatis erant in paradiso dei. Vel dic q talis paradisi
fusus terrenis significare potest paradisum celestem: vbi al-
titudo honoris/pulchritudo decoris/claritas splendoris/
fecunditas valoris/tutela securitatis/fructus volupta-
tis &c. ¶ Paradisus celestis habet multas proprietates:
que possunt hinc ad ecclesiam applicari. In paradiso enim
quilibet est cõtertus gloria sibi data: ita vt alter alteri nõ
inuideat: nec officiu suu occupet aut turber. Item est ibi
charitas inestimabilis/tranquillitas imperturbabilis/cla-
ritas inoffuscabilis/eternitas indefectibilis/ securitas
inmobilitas/et similia. Sic dic q in ecclesia debet esse cõte-
ratio sufficiens: q quilibet debet esse cõtertus glia/gra-
du et statu suo. Item charitas amicitie/claritas sapientie/
in corruptio perseverantie/tranquillitas pacis et cõcordie:
securitas spei et fiducia: &c. similia. ¶ Infernus est re-
gio in terre medio/¶ in aliquos in centro inferius consti-
tuta. vnde nota q ceteris locis terrenis iste est capacios-
seu instabilior/periculosior/crudelior/obscuroior/ardentior/
dolososior &c. Sic vere p dicitur: & maxime auarus/po-
test dici infernus instabilis: quia auarus diuifis non
satiatur. *Proverb. xvi.* Infernus et perditio nunq re-
plentur &c. *Bac. i.* Ipse quasi mores/et non adimplet.
De inferno loquitur. et Seneca: *Lupiditates crescunt dũ
repletur.* Item in inferno est crudelitas: q demones quos
capit infernus/sunt crudelissimi. lic illi quos capit auari-
tia. *L. hyslo.* Fugiamus auaritia: q crudelissima. Si eni
propria fama negligit/ multo fortius aliena. Item est ibi
tenebrositas. Sic in istis est tenebrositas ignorantie. pa-
tet: quia in tenebris et occultis abscondunt pecunia/ et fa-
ciunt contractus suos. Pater etia eoru cecitas/ eo q mu-
nere temporalia eternis pponunt. *Eccl. eni sunt/ & duces
cecoru.* *Mat. xv.* Item est ibi timor. Sic in auaro: q semp
timet perdere diuitias suas. *Sen.* Quantum accessimus
ad lucrum: tim accessimus ad metum. Item est ibi ferox.
Sic auar? feruat oia quousq fectat et purecat. Item est
ibi ardo. Sic in istis estus auaritie et frigidie. Adhuc
ignis in domo impij. *Mich. vi.* Item est ibi dolor: q in
luctu. Simulata letitia mēs intrinsecus auara torquetur.
Item pparatur inferno ratione nois. Tartarus eni
dicitur/ quia oia turbata sunt: quia conturbat domũ suã
qui fecerat auaritia. *Proverb. xv.* Item dicitur infernus/
eo q infra sit. Sic auaritia est infra terrã querens metal-
la. Item quia est ibi ignis. *Mat. ix.* Ignis eoru non extin-
guetur. Item quia oibus pena. Sic auari maximas pe-
nas sustinent pecunia acquirendo/ seruando et perdendo.
Exemplifica quõ ab oibus ppositis et balliuis contur-
bantur: et nota quomodo laborant. *Ps. sal.* Laborabit in
eternũ: vbi adhuc in finem.

Capitulum. xliij. De Pygmea.

Pygmea fm Pliniũ est prouincia in India/cu-
ius gens est parua/vix bicubitalis/equitas su-
per arietes/ et in quarto anno generant: in se-
ptimo autē senescunt: et in estate collecto exerci-
tu militant contra grues: et earũ oua frangũt
ne si pulli perfereretur/ contra eos multiplicarentur ho-
mines. Sic ania super arietē. i. super carnē militat contra
diabolũ vel contra pctã: et ideo oua gruũ. i. carnis et de
momi mala desideria et cogitationes debet primo extir-
pare: et si habet quatuor annos. i. quatuor cardiales vir-
tutes/generabit per bona opera: et qñ vltimus habebit
altos tres annos. i. tres virtutes theologicas/seniũ per-
fectionis attinget. Vide in tractatu de animalibus. c. de
Pygmeis/vbi posui satis plene.

Capitulum. xliij. De Pictavia.

Pictavia Galliarũ prouincia est: que quũs vt
deatur mirabilibus carere: ego tñ qui de ista
parua natus sum/ scio ipfam in multis mira-
bilibus nõ minus alijs abundare. Et ideo cũ
dicat apls q inuisibilia p visibilia cognoscun-
tur/nõ videtur mihi ista mirabilia que de alijs narratur
esse impossibilia: cũ in partib? meis inuenia equalia vel ma-
2 iora. ¶ Igitur dico q in oceano Atlantico cui pictavia

continuat/sunt aues que lingua illa dicitur chaulas: q
nõ sunt posite seu fore. nascuntur eni de lignis abietinis
in mari et fractura nauũ putrefactis. Nam circa hmoi
ligna et aque et ligni corruptione quedam pustule quasi
glaree generantur: que paulatim in auricularũ similitudi-
nẽ conuertuntur: que per rostra ad ligna pendentes/pente
vita carent qdũ sic adheret arbori. Successione autem
temporis tenaculũ cui adhererũt rumpitur/et in aquã cadẽ-
tes viuificantur/ et paulatim sumptis alijs aues perfecte
efficiuntur: que magne et translucetes/carnes lymphatis-
simas habere noscuntur: sicut ego possum phibere testi-
moniũ/qui comedi. Hic ergo aues licet a ligno putrido
oriatur/naturã tñ ipsius nullatenus imitantur. Ita pos-
sum applicare ad genus humanũ. constat eni q nos oẽs
de ligno putrido. i. Adã originẽ ducimus/et eidẽ p car-
nis propagationẽ adherẽdo/ sine vita grẽ/imo cũ morte
originalis criminis nati sumus. Sed qd? p certo qñ in
mare et in aquã baptisimũ meri sumus? diuina gratia nos
uiuificauit/ alijs virtutũ dotauit/ et nigredine humilita-
tis et translucentia honestatis nos vestiuit/ et finaliter nos
ad paradisum volare fecit. vnde de muliere quam oia co-
psequebatur/ dicitur *Apoc. xii.* q date sunt ei ale/ et vola-
uit. quia mulier. i. humanitas que a dracone diabolo fue-
rat persecuta/ alijs virtutũ assumptionis per baptisimũ/ ab
eius impetu est saluata. Vel dic q lignũ est crux: in quo
pro certo aues. i. hoies spualiter sunt generati: et mediũ
te mari penitentie vel baptisimũ vita diuine gratie et rãde
glorie sunt dotati. Vel dic q istud potest exponi de mul-
tis qui licet sint originaliter a ligno putrido. i. a vili et
rustica plebe oriundi/ qñq tamen accidunt q ipsi cadũt in
mare mudane prosperitatis: vbi accũt plumas. i. diui-
tias temporales/ et tunc pro certo mutantur in aues. i. in lu-
perboas: volutis fieri nobiles et milites: et primã suã or-
ginẽ obliuiscẽtes/ sursum per superbã eleuantur: et volas-
re cũ alijs auib? i. cũ alijs nobilibus ad festa gloriã.
Date sunt illi ale aquile due/ et volauit. *Apoc. xii.* Vel dic
q ista aues est homo: qui qdũ ligno. i. mundo cõiungit
per desideria/ sine vita et mortuus inuenitur: qui autē in
mari penitentie-rupto tenaculo mali amoris submersus
tunc in aue. i. in virum perfectũ spualiter transformatur.
Vel potest exponi de bonis filijs: qui malos et putrido
rũ patrũ non imitantur naturã. vide supra lib. i. c. de frigi-
ditate: vbi inuenies multa. ¶ De istis autē vel alijs simi-
libus auib? narrat *Serual?* aliter. Dicit eni q in Bri-
tania maior/ que est Anglia/ in comitatu Lancie ad co-
finia abbacie de Farfham in litore maris sunt arbores
parue ad salicũ quantitate: ex quibus nodi more germi-
nũ pullulant: qui tandẽ in auricularũ transformant: q pro
nũ pendentes ad arbores/ tandẽ viuificate facta aliqua-
li sui cõmõtione/ quasi principio cõsummato/ in mare de-
cidunt: vel p aera volantes libere abeunt et recedũt. Sũt
autē/ vt ait/ ad quantitate asnerũ paruulor/ pennis va-
rijs iter mittere. De istis nescio an eedẽ sint cũ prioribus:
quia possibile est q in natura sint due species auiũ talis-
ter generate. Igitur dico q talis videtur fuisse rps: qui
sez sine carnis corruptione in parua arborē. i. in brã vir-
gine fuit genit? ibiq spũ sancto viuificat? et in mare hui-
us mundi per naturalitẽ cecidit: vnde tandẽ per ascen-
sionẽ ad paradisum volauit. *ps.* Ascendit sup cherubin/ et
volauit. ¶ In pictavia omni anno veniunt quedã aues
nigre cũ rostris longis rubeis et acutis: que ab incolis
coigalẽs in lingua gallica nominantur: que in altissimis
ribus nidificantes/ in paucis locis eligunt sibi edes. In
tribus enim de Malleiacio/ de Lofredo et de Liane
uallẽ solẽt aues hmoi habitare: anno quolibet circa hui-
mem recedere: et pullificationis tpe reuenire. In istis
admiranda est pudentia: q ante aduentũ suũ duos vel
quattuor de socijs suis mittit: qñ exploratores venie-
tes/ et vtrũ loca vbi nidificarũt bñ sent cũ diligẽtia pte-
plãtes/ tandẽ ad alias redeunt/ et post modicũ roũ gregẽ
secũ deducũt: q in estate pullos faciũt: adueniẽte hui-
me q se pferat nescit. Pulli istarũ sunt pigres et boni: ani-
tiqui vò valde sunt sicci/ insipidi atq durũ. Hic aues for-
los comedũt carnes. Vñ vidĩ aliq q in domib? vultũ

mirabilia

De Pictauia. Jo. CCCXXXVI.

nutriebant: q̄ dieb⁹ veneris ⁊ sabbatī comedere p̄sces
nolebāt: sed aut penit⁹ se iunabāt: aut quodā nature sen-
sus libricos terre sub terra sentientes: cū suis rostris acu-
tis mirabiliter extrahebāt: ⁊ inde hūsq; carnes dabant/
vita miserā sustinebat. Aliis autē videt fuisse xps: q̄: f.
iste de occultis regionib⁹ paradisi ad mundū istū venit: ⁊
ante se suos exploratores ⁊ nūcios. f. pphetas militē: ⁊ sic
ad mundū istū veniēs: fideles p̄ gnam ⁊ p̄ p̄dicationē in
mūdo pulificauit. Hā carnes. i. carnales p̄ p̄pationē co-
medit: ⁊ ipos libricos. i. ipos p̄ctōres de terra. i. de amo-
re terrenoz cum rostro. i. cū xpo suo rubro ⁊ charitatu
acuto ⁊ feuerō extraxit: et tandē in ascensione ad locū vi-
de venerat: remcauit: dicens illud Ioan. xvi. Et nūc a p̄e
et veni in mūdū: itēz relinquo mundū ⁊ vado ad patrē.
Uel dīc q̄ tales signifiāt religiosos ⁊ maxie illos q̄ ha-
bitus portāt nigros. ⁊ si enī oī anno ad capitula sua cō-
ueniunt: ⁊ p̄parandis necessariis aliqd ante se mittūt:
post nō ad loca sua redeūt. ⁊ si q̄ in altis turrib⁹ nidifi-
cant. i. in celo p̄ p̄pationē. ⁊ si etiam pullos gñant: tu-
menes. i. in dūcēdo ad suam religionē. ⁊ si in simul viuūt
per p̄cordiā ⁊ dilectionē. comedūt carnes. i. carnales per
fidele p̄pationē: ⁊ cū rostris. i. cū xpo suis rubels ⁊ acu-
tis ⁊ charitatibus feueris libricos. i. p̄ctōres de terra. i.
de amore terrenoz extrahūt p̄ p̄dicationē. si cū sunt et
macilentī p̄ carnis macerationē: nisi forte dū sunt iuue-
nes: q̄ tunc magis participāt carnale impinguationē.
Uel dīc q̄ isti sunt magni de mōdes: q̄ caturatim ad nos
veniunt ⁊ carnes. i. carnales p̄ tentationē comedunt: et
lumbicos. i. auaros de terra. i. de mundo p̄ mortē extra-
hūt: eos i inferno deuorāt ⁊ p̄sumunt. Deutero. xxxij.
Deuorabunt eos auos mortis amarissimi. Uel dīc q̄ in
religione sepe fit q̄ nouitū ⁊ iuuenes sunt nēb⁹ p̄ deuo-
tionem pinguiorē: scēns nō iuuenib⁹ p̄ oblationem de
durtiores: ⁊ per deuotionē sicciores. Ad dūcie autē de
istis aulb⁹: sicut a fide dignis audiat q̄ cū in quadā tur-
ri vbi nidificare p̄suerāt: hoies vi meliorē ibi paratē
locum: quādam cledas de virgis factas ibidē p̄ modū
solari possissent: contigit q̄ vna istaz aulū inter virgas
pedē imitēs caperet: et capta mūda ab incolis necare
tur. Quidē vidēt alie ⁊ hoc ex infidijs factū esse creden-
tes: et sibi ad inuiciā impūtes: locū dimiserūt: ⁊ plu-
res annos a suo aduēto solito cessauerūt. Istud ergo ap-
plicari potest q̄ nos si fuerim⁹ p̄uēdēs aues: mundum
istū vbi nidificare solem⁹: quē. f. plenū infidijs et p̄cu-
lis esse cognoscimus: et vbi q̄ plurimos perisille et dece-
ptos fuisse videm⁹: debemus q̄stū ad affectū dimittere:
⁊ ad aliū locū: vtpote ad religionē vel ecclesiā corporali-
ter: et ad paradisiū spūaliter nos trāsire. p̄s. Trāsi bo
vīq; in locū tabernaculū admirabilis: vīq; ad domū dei.
Quod tū est cōtra multos filios colūbs: que in loco vbi
oīs p̄decessores suos vident pullos amississe: vel captos
fuisse: p̄pter hoc nidificare nō cessant ⁊ c. vide. s. li. vii. c.
de colūba. ¶ In pictauia in mari prope monasteriū sc̄i
michaelis in eremo: inuenta est q̄nq; vna auis q̄ ab inco-
lia lingua gallica dicit⁹ p̄s in ano: gallice: pied en cul:
et hoc p̄pterea q̄ ista auis in parte posteriori sub cauda
vni pedē ad modū anseris habet: quo i mari sicut remi-
glo se gubernat. Ista ergo p̄ terrā nunq̄ ambulat. Aut
enī p̄ mare natat: aut p̄ aera sursum volat: Nō enī habet
pedes ad ambulandū: sed pedē vnu quo ad natandū vi-
tur. Igitur cū in scriptura p̄ pedē intelligat affectū: per
volatū cōtēplatio: per mare p̄nā vel religio: p̄ ambula-
tionē vero que in terra fit: intelligat terrenoz negotioz
administratio: possum dicere q̄ auis ista significat mihi
bonū religiosum: q̄ vnicō pedē. i. vnicō affectu: hoc est: so-
la affectione et deī derio eternoz debet esse cōtentus: q̄
circa postiora. i. circa cōsiderationē mortis debet esse
mūn⁹. Ista enī mediāte debet p̄ mare p̄nā se dirigere/
ad terram aut. i. ad terrēna bona ⁊ negocia nunq̄ debet
accedere: nec se in eis p̄ auaritiā vel per administradi sol-
licitudinē implicare: sed solummodo debet aut per cōtēpla-
tionē sursum ascendere ad celestia: aut p̄ regularē obser-
uantia in mari p̄nā transnare. ideo fali videtur loqui
dñs x̄p̄s. xviij. Bonū est sibi ad vitā ingredi debilem ⁊

claudū: q̄ duos pedes habētem mitti in ignem eternū.
¶ In pictauia et etiā in multis partibus Galliarū ali-
quā sunt flumina in quibus dicitur e celo cadere māna. i.
cōgregatio vermiculoz alatoz: qui sursum in aere: quā-
tum tenet spatū fluminis ⁊ circa per vnu cubitum: gene-
ratur: certo anni tēpore dū sol est in virgine: de aere ca-
dentes ⁊ plures: ipis piscibus cibis efficiunt: verū dū
cadunt: vni sunt: sed postq̄ ceciderūt: exanimantur ⁊ mo-
runtur. Vnū tñ audiū mirabile q̄ vbi papiliones isti ca-
dunt: si vnu in manu tua receperis: et diligēter attende-
ris: ipm statim in tres vel quatuor: multiplicari videbis:
et primo parente in partes diuiso: de qualibet particula
vermē alatum reperies: quē postq̄ aliquantū volaue-
rit: ad terrā cadere mortuū cito cernes. Aliqui nō dicūt
q̄ isti vermes quasi de profundo fluis ebullēdo nascun-
tur. Uide tñ magis versile q̄ superius sicut et alie mul-
te impulsiones in aere generētur. P̄sces igitur fluminis
istū cibū celitus sibi missum auidē recipiūt: et in illo tpe
pingues ⁊ lapidi valde fiūt. P̄ficatores etiā illos qui ca-
dūt in litore: congregāt ⁊ de ipis hamos suos inescāt.
Fluuus autē talis est māna in p̄ictauia. Sequana in
Francia et Lāpania: Rigeris in Turonia: Ueronis in
Tolosana prouincia. Talis vermiculus: peni dubio fuit
xps: q̄ dicit in p̄sal. Ego sum vermis: et nō homo. Hā
iste sursum in sinu p̄ris genitus: et in aere. i. in brā virgi-
ne de roze sancti spūs carne sumpta: descendēs ad mūdū
fluuū. homo factus: ipis piscibus. i. p̄ctōribus factus
est in sacramēto altaris nutritū et cibis: dicens Ioā.
vi. Ego sum panis viuus: q̄ de celo descēdi. Et itēz. La-
ro mea vere est cibus. Iste enī tñ ad nos descendit: q̄n
sol dei filius: signū x̄ginis. i. sinū virgineū pambulant. Et
illud p̄cul dubio magis est mirabile: q̄ q̄vis iste x̄mis
sepe in altari in plures p̄tulas diuidat: in qualibet
tñ viuēs vermiculus. i. ipse xps totus inueniūt: qui diui-
sionis detrimēta nō sentit: totus et integer in qualibet
particula reperit: sicut de cereo paschali canitur: q̄ liceat
lit diuisus in partes: mutuari tñ luminis detrimēta non
nouit. Iste ergo postq̄ aliquandū in mūdū circuit ⁊ vo-
lauit: quo ad humanitātē mortuus fuit: et p̄sces. i. fide-
les dñs et x̄mibus impinguit: quē vīq; debemus in
altari auidē ⁊ deuote recipere: et etiā p̄ficatores. i. p̄dica-
tores debent hamos verboz suoz ad alliciendū p̄sces:
los p̄ctōres: cibo isto spūaliter inescare. p̄s. Tudas escā
illoz: i tpe opportuno. ¶ Vnū mirabile est in p̄ictauia:
quod q̄ videt incredibile: nullaten⁹ recitari nō vulga-
rū et expertū a fide dignis audire. Est enī prope castrū
quod dicit⁹ Zibarbē: oppidū paruuū: q̄ lingua gallica
Pyrtalle: latine vero scissus podius nuncupat: cuius
dñs cū progente sua sup serpētes dicitur mirabile domū
nū habuisse. Unde fit q̄ si dñs dicti loci ad locū quantū
cūq; serpētib⁹ plenū accesserit: et alte clamando q̄ de
loco recedant: ex parte dñi de podioscisso p̄cepit: mul-
tis vīq; ibi amplius serpēte videbit: quā i mo tunc re-
cedētes inueniuntur: et facto edicto ibidē amplius non
morant. Istud p̄cul dubio nō credere nisi a cūctis vul-
garū et creditū esse scire: et nisi etiā in scripturis sista re-
perire: sed q̄ Sol. et Plinius de Zibarbē ⁊ p̄illis ma-
iora recitant: ideo ad ista credendū me necessario incli-
nant. Ista possunt applicari de exorcismis ecclesiasticis
quia si sacerdos exorcismos sacramētales fecerit: et ser-
pētib⁹. i. demonib⁹ q̄ recedant ab homine p̄cepte-
rit: ipi pro certo statim fugiūt: et verba exorcisationis vel
cōiurationis ecclesiastice sustinere nō valentes: homi-
nem si se eis per peccatū nō subiecerit: in pace et quiete
dimittent. Quilibet enim sacerdos virtute clausū habet
coercendi demones p̄tāt: iuxta illud Lu. x. Ecce dedi
vobis potestātē super serpētes et scorpiones: et super
omnē virtutē inimici. Unde audiū narrari q̄ diabolus
qui quandā monialē in specie viri cognoscebat: et eam
de monasterio clausū ianuīs extrahebat: postq̄ de pa-
rentum voluntate consecrata fuit: ipsa intrare non va-
lebat: et tamen eidem a longe apparebat: et apostatare
inducebat. Cognito ergo q̄ diabolus esset: penituit: et
virtutem consecrationis agnouit. ¶ In illa parte picta

uia que dicitur fantonia/ inuente sunt aliquando Heredes: que sunt pisces formā humanā habentes. Unde audiunt q in oceano iuxta territorium quod dicitur Aruntū/ tales pisces inueniunt: q capti pro miraculo referantur. De quo etiam videtur recordari Plinius/ dicens li. ix. Nec pauciores iquit in fantonū litore. Sequitur: Heredes vero multas. Et ibidē dicitur q sub diuo Augusto plures in litore apparuerunt Heredes exanimos. Igitur potest dici q iste Heredes formā mulierū habentes/ ratione tamen humana carentes/ significant malas mulieres: que solum formā humanā et non rationē videtur habere/ inquantū nunq volunt actus rationis facere/ sed in aquis delictarū cum piscibus. i. carnalibus residere. Item sicut a fide dignis auditur/ in fantonia prope Sybiliam est cimiteriū sancti Amant: cuius satis est mirabilis cōditio: q scz si quis de illa parochia moritur: cum sepulchri eius effoditur/ nunq mausoleū reperitur: verū tamen si aliquis extraneus sit sepeliendus/ statim q in cimiterio cauare inceperis/ a casu mausoleū preparatum inuenies. Atqz ita cimiteriū illud extraneis sepulchra preparat/ que tamen a ciuibus suis abscondit/ occultat. Ista possunt applicari q magis debemus fauere extraneis q propinquis: quia pro certo ceteris paribus/ magis debemus peregrinis et extraneis beneficia impendere q ciuibus atqz notis: et hoc quia ciues melius possunt sibi necessaria prouidere: extranei vero magis no sciunt q alijs indigere. Ideo bene precipitur Deuter. x. Vos ergo amate peregrinos. Vel dic q isti cimiterio sunt similes multi: qui extraneos stipendiant et honorant/ ipsosq secum habere gloriantur et amant: ciues vero notos et familiares contemnūt/ et dare eis seruitia vel officia nunq volunt. familiaritates em contēptū parit/ et illa que de nouo veniunt. animus magis diligit: diuturnā vero est pluri valcant/ vilipendit. Lulus tamē contrariū docet sapiens. Eccl. ix. Non derelinquas amicū antiquū. nouus enim non erit similis illi.

Capitulum xliij. De prouincia.

Prouincia est pars galliarū superiorū/ ppe Italia: que antiquitus gallia Harbonensis est dicta. Ista ergo vix ad introitū Italiae protēditur/ et versus Lugdunensem Gallia rasiliter dilatarur/ q etiam ciuitas Liennē. in Harbonensi prouincia computatur: vt Plinius lib. ij. de naturalihistoria. c. liij. dicit. Et ergo Gallia Harbonensis illa portio galliarū que nunc dicitur Prouincia/ cū suis adiacētibus: in qua procul dubio sunt multa mirabilia a natura creata: que ad moros redacta/ sunt ad salutem animarū villia atqz sana. Igitur fm Seruatiū in Prouincia in ciuitate Arelatē. fuit antiquitus ante christi aduentū valde nefandus ritus: quia omni anno tres iuvenes de cōmuni emebantur et pascebantur/ et in fine anni kalendis decēbus immolabantur: sanguis super populum aspergebatur: et sic pro salute populū sanguis innoxius fundebatur super arā que inter duas columnas altissimas erat posita in suburbio vrbis/ loco qui antiquitus rocheta dicebatur. Trophimus autē christi discipulus regem et populū conuertit: et hunc ritum derestabilē amouit: et sanguinē fundendū pro populo/ christi sanguinē intelligendū monstrauit. De isto autem ritu videtur Plinius recordari. li. vij. c. ij. vbi ait. Apertime trans Alpes hominē immolari/ gentiū earum more solūt. Charissimū. Quis iste esset horroz et error: paganos potuit tamen esse figura diuinorū sacramentorū. Per istos enim tres iuvenes intelligo christi: qui tres iuvenes. i. triplex iuuentus potest dici: cum triplicis sit nature/ inquantū continet animā/ corpus/ et diuinitatē. Iste ergo pro salute populū fuit immolatus/ et asperio: ne fuit sanguinis populū a crimine expiatus: quia sic dicitur ad Iheb. ix. Omnia pene sanguine mundantur: et sine sanguine non fit remissio peccatorū. Item Seruatiū dicit q in prouincia Aque. castro quod dicitur Baldimentum/ est rupes rubea instar corallij rubei: cuius fragmenta si fuerint accensa/ diuturnum lumen prebent: et quādiu materia durauerit/ semper lucet:

et ponit hic de Albesio lapide: qui semel accensus semper ardet: de quodā etiam candellabro in templo veneris quod semper ardebat. Sed de hoc vide cap. de Albesio. Adhuc ait Seruatiū q hic sunt quidam cerei quos fert antiquitas a beata virgine cum domo presentatos in templo: qui continuo ardentes nunq consumuntur. De candela etiam beate Marię Arelatē. dicitur q quāto sepius accendatur/ nullatenus minoratur. Et q etiam in chronica q tempore Iheronici secundi imperatoris Rome fuit inuentum corpus Palladis gigantes integrum: quod plus q mille annis sub terra fuerat/ nec propterea corruptum: imo contra muros vrbis erectum ad inuicem cacumina attingebat. In latere autē vultus habebat ad latitudinem quatuor pedum/ et habebat epitaphium inscriptū. Iste iacet Pallas filius Eudri: quē lancea Turni militis interfecit. Fuit autē Eudri: der de primis Rome fundatoribus. In capite ergo sepulchri inuenta est lucerna/ que nulla aqua/ nec vento aut liquore aliquo extingui poterat. Pallas autem quidā suum ingeniū probare volens/ lapidem de subter rauerat/ et statim subintrante aere lumen extinxit. Per talia lumina charissimi possunt intelligi viri iusti: qui ex multis et doctrinis illuminant totū mundū. Id est. v. Quos estis lux mundi. quia pro certo sancti qui in igne charitatis fuerint accensi/ lumen et lucerna totius mundi fuerunt: qui in templo dñi relaxerunt/ et ad caput gigantes mortui christi/ qui duplicis substantie gigas dicitur/ per sue mortis memoriā iacerūt: sicut de apostolis et pñis ecclesie fundatoribus potest dici: quos nec aqua carnalitis/ nec flatus fauoris seculi/ vel motus ciuitatis ad uersitatis posuit extinguere: quin semper studeat ad dirigendū populū in viam salutis/ lumen veritatis et fidei prestare. Prouer. xxiij. Non extinguetur in nocte lucerna eius. Vel si vix dic q quia aliqui sit lucerna inextingui bilis/ et in bono continue plerumq/ et contra impetum res carnalis delectationū lumen fidei et gracie/ lucisqz doctrine et sapientie/ lumen etiam bonorū operū/ et exemplaris apparentie semper seruans: cōtingit tamen q vbi aer inanis glorie et psumptionis in lampade sui cordis ingreditur/ totū lumen virtutū suarū quo ad deum extinguitur/ et obsecutus reperitur. Qui em de virtutibus suis gloriatur inanis/ ipas procul dubio perdit/ et tenebrositate vitiōz incutit. bene ergo monitō dñs dicens: Tū de inquit ne lumen quod in te est/ tenebre sint. vide ne inanē gloriā et superbiam de lumine virtutū conceptas/ et sic eas in tenebras vitiōz conuertras. Vel dic q multi sunt in hoc mundo per prosperitatē iactati/ et in statu suo ita solidi/ q lumen hie glorie non potest destrui vel extingui: verū tamen quando lampas corporis sui per mortē perforabitur/ tūc lux hie prosperitatis penitus extinguitur. Prouer. xxiij. Lucerna impiorū extinguitur. Idem Seruatiū dicit q circa ciuitatē Eriatopolitana est pñs sancti Michaelis de Lanusa/ in pendulo cuiusdā ardui montis/ omnibus ventis expostus: vbi est refectoriū spatiosum: in cuius propatulo est grandis fenestra ad modū Ianue facta/ et ad illuminandū totam domū ordinata. Dato ergo q ruant spiritus procellarū/ et per istius fenestre mediū transcant/ ita vt domū totam cōcuriāt/ si tamen in eius medio candela de quauis materia/ et cuiusvis quātitatis accēsam posuerit/ nullo flatu cōcutiet/ sed ad lucendū magis tunc accendit. Si vero intus intra domū retracta fuerit/ extinguitur/ que in ipso ventorum strepitu nullatenus mouebatur. Ista possunt exponi de multis qui contra fortes tribulationes sunt fortiores q contra debiliores: quia multi sunt qui ecclesiis suis statui ventū. i. mortē et horrende aduersitatem quando in necessitate sunt positi/ melius resistūt/ q in domū suā retracti/ et paci et prosperitati redditi/ modico flatu/ hoc est modice tribulatione. Et multi sunt qui melius resistunt/ et minus lumen gratie et fidei perderent/ si pro fide in fenestra mortis ponerentur/ et procella tormentorum a typhano vagerentur/ q si intra domum. i. in sua domo et patria minoribus aduersitatū statibus reparet.

De Prouincia.

tur. Exemplū de sancto Bonifacio martyre: qui domi-
 nens cum domina sua concubuit: qui tantē ad martyriū
 mactis: gloriosus pro Christo occubuit. Igitur ergo lucerna
 nō absuit: lucē in eum aduersitas: q̄ in domo hāc abūle-
 rat prosperitas. Allega Proverb. illud predictū: Nō extin-
 guetur in nocte lucerna eius. Et sic q̄ illa fenestra signi-
 ficat aperturam plagariū Christi: in qua pro certo q̄dū fū-
 ratum suum nūq̄ tentationū flaribus extinguerit. Si
 vero inde recessit: et solum locū dimiserit: cito lux hęc gra-
 tie deperit. Proverb. xlij. Lucerna in populo extinguerit.
 Et sic q̄ q̄dū fuerimus in fenestra. i. q̄dū nos reputa-
 bimus esse in ingressu virtutum: et nondum introiisse de-
 mus. i. ad amos dūi meritiū: q̄dū dūi erimus in isto
 timore et humilitate: tādū pro certo lux diuine gratie apud
 nos periculerabit. Si vero intra domū positos nos iudice-
 mus: de dei amore plus debito speremus: tunc lumē gra-
 tie per presumptionē perdimus: et tenebras culpe et future
 miserie incurramus. Unde Job. xviij. Lux obtenebescet
 in tabernaculo eius: et lucerna que super eum est: extingue-
 tur. Unde Apollos? adhuc se reputabat esse in atrio: et nō
 in domo: cum dicebat ad Philip. iij. Sequor autem: siquo
 modo comprehendam. Iteque. Frateris ego me non arbitror
 comprehendisse. Et item dicit Sernalius q̄ in provincia
 in villa que dicitur Barolis: tēporibus illis erat nux que
 alijs frondentibus: et fructus ac folia emittentibus: sicca
 vix ad vigilātiā habitatiōis beati Joannis manebat: nul-
 lamq̄ fructificandā speciem pretendebat: illa vero nocte et
 folijs et fructib? indeubatur. Ita vix alijs differre nō vide-
 retur. Et debatur enim nācenti precorū applaudere: et
 ob ipsius honorem: et folijs et fructib? adornare. Tales au-
 tem nuces adhuc in multis partibus dicitur esse: de quib?
 bus officine effat rationem reperire. Ista igitur applica-
 tiō cōmōdatiōem glorie precorū: cuius sanctitatem
 etiam arbores insensibiles protestantur. Et potest etiam ap-
 plicari ad mores: q̄ quilibet peccator debet esse talis nux
 quā pro certo dato q̄ alijs per honestatem frondentibus: et
 per bona opera fructificantibus: ipse siccus et indolens: et
 sterilis et infructuosus remaneret: quādo tamen ipse videret
 festum beati Joannis: vel Christi: vel cuiuslibet sancti in
 flare: statim se debet ad deum cōuētere: folia honestatis
 induere: fructus bonorum operum emittere: et se in mori-
 bus tantis celeriter imitare: q̄ tarditate possit bene ope-
 ribus compensare: et se alijs nuctibus. i. iustis hominibus
 cōsonare. Et beatus dicit generaliter q̄ illi qui tardius
 veniunt ad penitentiam: vt qui vix stant in siccitate pecca-
 ti: vel etiam in siccitate fenebris: debent compensare bo-
 nis operibus tarditatem: vt sic possint ad tantam perfectiō-
 nem peruenire: ad quantam illi qui in bono suam exercue-
 rant iuuentutē: vt sic tantum consequantur a deo in sentio
 quantū illi qui bene fecerunt a iuuentutis principio: iuxta
 illud ap. att. xij. vbi dicit q̄ si bene habuit denariū qui ve-
 nit vltimus: sicut ille qui venit primus? Exemplo etiā beati
 Pauli: qui vltimo conuersus fuit: et tamen de bonis operi-
 bus nihil alijs minus fecit: sicut etiam ipse dicit. i. ad Co-
 rin. ij. Nihil existimo me min? fecisse a magnis apostolis.
 Et in provincia circa ciuitatē Aluenonē est villa que dicit
 Poria. Illa (vt ait Sernalius) erat lorum illa attractiui/
 q̄ si quodcūq̄ lignum aut quācūq̄ solidam materiam aut
 manum aut pedem cūctus animalis inficeret: nulla vi/
 nullo vero artificio sine fucatione extrahere poteris. Ego
 etiā audiui ab illis qui in illo loco fuerunt: q̄ si in dicto bi-
 lumine: / quod forte nunc vel arena vel alia terra tectum
 hinc: cannam vel baculū immittas: ipsum libentissime reci-
 plet: et si vis: vix ad summam subintrare pmitte: postq̄
 vero intrauerit in profundū: si extrahere volueris: hoc qua-
 cūq̄ vi: modo vel artificio nō valebis. Unde etiam de
 cannis immittis et nūq̄ extractis fit tibi aliquid ma-
 gnū nemus. Vltimus vero lib. ij. cap. xviij. dicit multa
 apud calcanum: et in spina cūctis loca sunt in quib? et
 terram depacta nō extrahitur. Tale bitūm videtur esse
 marti: quia pro certo isti optime et delectabiliter bona allo-
 rum recipiunt: sed nihil ampl? dimittere aut restituere po-

fo. CCCXXXVII.

Inquit: quia si aliquis fraude vel rapina vel viura habuerint / illud amplius non dimittunt. **Item.** **xlviij.** Omnes que ceperunt, tenent: nolunt dimittere. **Uel** dic q tale bitumē est mala mulier / vel luxurie peccatum: in qd est facile subintrare: sed postq quis ibi per malum amorem infirmus fuerit nō est facile resistere. Sola enim incisio. i. sola mēta liberat: quem mala mulier suis amozis laqueis incastipnat. **Ideo** in persona mulieris dicitur **Ecclē.** **liij.** Inueni quē diligis anima mea: tenui eum: nec dimittam. **Uel** dic q illud bitumē est infernus: ad quem facillē est descensus: sed reuocare gradum: nequm difficile / sed etiam impossibile. **psal.** Infirmus sum in limbo profundū: et non est substantia. **¶** **In** dioeci **valentina** in cōsilijs prouincie est turris epi scopi **Valentini** in castro dicto **Laurino** plurimū excelsa: que nocturnum custodem nō admittit: quinimo si aliquis ad vigilandum ē custodiendum ibi de nocte remanserit / in mane se sentiet ad pedem turris depositū / et ibi sine timore re dāmo se inueniet delatum. Tales turres videtur esse seculi dignitates: q quis sint alte ē eminētes / ē etiā quis videantur esse solide et fortes / nihilominus nullus ibi in nocte mortis mare permittitur: immo quicūq ibi in die presens vite permanserit / quādo tamē ad noctem mortis peruenierit / statim depositus inde erit: ita q vbi non aduer tet / inferus in sepulcro ē fossat / in purgatorio re in infer no detracti et depositi re videbit. **Ideo** superbis loquitur **Isaias.** **xlviij.** Quomodo cecidisti Lucifer: qui mane oras baris: **Cosroissu** in terram / qui vulnerabas gentes / qui dixisti: in celum ascendam: super astra celi exaltabo solum meum. sequitur. **Ueritamen** in infernū detraberis / in profundum lacū. **Uel** dic q ista turris significat poteros res ligatos et clericos: q de custode et vigile. i. de bono z de ligetē plato nō solēt curare: sed potius ipsum solēt deponere / et assumpto regimine ipsiare: dicentes illud **2. luc.** **xix.** **Nolumus** hunc regnare super nos. **Uel** et etiam dic q tales turres sunt multa seculi officia: que fere suapte natura videntur habere q nullus custos / prelati vel magistri possint in eis remanere: quinimo vbi nō aduertunt / se inueniunt depositos esse. **zē.** **2. luc.** **ij.** Depositū potentes de sede. **Uel** dic q turres. i. mundane dignitates non admittunt hodie nec recipiunt vigiles aut custodes. i. viros diligentes et bonos: sed potius pigros et delictosos: quinimod tales inde deponitur / nec ibi viuere permittunt. **Allo** modo audit de ista turre: videlicet q custodes nocturnū quādū vigilat / nihil timet: si vero dormierint / ad ripam propinquū fluminis se depositos in mane reuertunt. **¶** **Istud** ergo de prelati potest dici: quia de si in turri ecclesie sub commissis per diligentem non vigilent / sed in delictis torpescant z dormiant / inde deponi mereantur. **Si** vero fuerint diligentes et vigiles / ibi manere sine molestia comprobātur. **Ideo** **Apocalyp.** **liij.** **Isto** vigilans / et confirma cetera que moitura erant. **Si** ergo non vigilaueris / veniā ad te tanq ris / et nefices. **¶** **¶** **Ite** audit q in ciuitate **Utheni.** est turris quā demones fundauerunt eam integram. **¶** **Narratur** autem (nescio an vera narratio) q cum in illa turri quēdam clericum infirmū fuit quib? inuisus erat / in clausis / de nocte facta demonū inuocatione / **Ueniam** te z turrim portari fecit: que adhuc ibi integra perseuerat. **¶** **Istud** significat q turres. i. alti principes et potentes / qui clericos / i. res ecclesiasticas iniuste detinent / a diabolo postabuntur a sua patria in altam. i. de mundo ad inferos transferentur. **¶** **Id** litteram etiam tales ecclesiasticū res perditiones videntur terras et possessiones vendere / et tandem locum z terram pe paupertate mutare. **¶** **Iob.** **xlviij.** zibōns cadens defuit / et sarum transfertur de loco suo. **¶** **In** prouincia in dioeci **Alquei.** est quoddam castrū quod dicitur **Horb:** in quo magna rupes est: quā si digito modico impuleris / totam ad facilem motum duxeris: si vero totum corpus aut infinita plastra boum admoueris / immobilis perseuerabit: vt **Bernardus** dicit. **¶** **Plinius** vero simile videtur recti: dicēte **libro.** **ij.** **cap.** **xcviij.** q iuxta **parpasa** oppidum **Asie** cantes sat horēda / vno digito mobilis: eadem si totocorpo impellat / resistens. **¶** **Istud** potest applicari ad of ficiū correctionis. **Sunt** enim multi ad modum rupium duri et obstinati / et ad omne malum ponderosi et inclina

Lib. XIII.

ri: qui tamen si digito tangatur. i. si ostendit et manu ducti
ue benigniter tractentur: et suauiter et sine violentia a pre-
lato vel predicatoris vel confessoris arguantur et corrigantur/
statim mouentur ad bonum: et a duritia sui propoliti remo-
uentur: si vero cum toto suo conatu et impetu adhibitis sci-
licet violentis punctionibus et craspirationibus ipsos mo-
uere et corrigere cōtenderint: nihil proficiunt: quia magis ac
magis indurati: in suo malo propoliti stabilius et obstina-
tius radican- tur. Magis ergo proficit digitalis et benigna
monitio: quam humeralis et impetuosa correctio. Ideo prelati
qui magis vtuntur austeritate quam benignitate: reprehendi-
tur a domino: Ad arthet. xliij. dicente quod ipsi alligant onera gra-
uia et imposita bilis humeris hominum: digito autem suo no-
lunt ea mouere. Ac si diceret quod melius est digito monito-
ris mouere: quam grauibz oneribus homines fatigare. Vel
dic de hominibus qui contra fortes tribulationes preualent:
9 et contra leues minus cōstant. ¶ Unū notabile dicit Ser-
uatius in diebus passionis. est castrum dei Iouis: quod in
quadam valle videtur: altis montibus circūscripta positum/
visus ad tempora Caroli magni nullus venit. Status quoque le-
uissimus intrauerat: propter quod ipsa vallis que glebam ha-
bebat fertilē: in se penitus sterilis erat: et omni humano cō-
modo inutilis permanebat. Verum causam sterilitatis re-
periens vir sanctus: Elarius: et relatus. Et archiepiscopus ma-
re per ostium adit: et chirothecam vento maris impletā cō-
stringit. Accedensque ad dictam vallem inutilem: chirothe-
cam contra quēdam scopulum iniecit: verumque perpetuum
in chirothecā nomine emittere cum iussit: sicque factū est quod ru-
pes facto foramine per scissuram verum semper eructat: quē
pontanum ventum: quasi a ponto diuinitus illic transla-
tum: vulgus appellat. Et eos autem habet terminos ille
ventus: quos non transgreditur. Unde illi qui in valle ab ipso
flagellatur: si extra vallem exeant: ab eius impetu liberan-
tur. Terra autem illa virtute status facta est salubris et fe-
cunda: que visus ad Caroli magni tempora fuerat infecunda.
Dic quod ista terra significat genus humanū: quod scilicet nullum
fructum bonorum operum antiquitus producebat: immo
propter peccatum. Et de propter carentiam boni status. i.
sancti spiritus: qui ipsam donis et gratiis non perflebat: ster-
ilis spiritualiter permanebat. Et sic. xliij. ¶ Venient tibi si-
mul duo hec: sterilitas et viduitas. Sed quid? Pro certo epi-
scopus noster: huiusmodi sterilitati comparēs: de mari
paradisi ad scopulum huius mundi ventum. i. spiritū san-
ctum attulit: ipsumque super corda fidelium spirare iussit: et sic
mediante eo vallem humani generis donis et gratiis fecit
dauit: dicens illud. iij. Reg. iij. Sanaui aquas has: et non
erit ultra in eis mors neque sterilitas. ¶ Item idem Serua-
tius dicit quod mirabile est quod aqua maris aliquando cōstrin-
gitur in glacem: aliquando cōdēscit in salem. A parte enim
septentrionis mare propter intensam frigidam cōgelatur: a par-
te vero meridiei mare propter calorem intensum in salem in-
spissat. et sic vult cōcludere Seruati? quod impossibile est ocea-
num in circuitu nauigare: hoc (vt ait) quia aqua eius in me-
ridie calore densatur: in aquilone vero frigore cōstringitur
et congelatur. Plinius vero lib. ij. c. lxxij. Naturales hystorie
alterius est opinionis: et ostendit quomodo Oceanus fuit
totus diuersis temporibus nauigatus. Dicit enim quod aliqui ex
hispania in ethiopiam pro mercaturis nauigant: alij ve-
ro de ethiopia in indiam transfretat: et sic isti per partes
orbis torridas transmeant. Dicit etiam quosdam fuisse qui de
india in germaniam tempestate appulerunt. Et cōstat de
germania in hispaniam nauigis tri posse: et sic (vt ait)
est possibile totum circuitum oceanī nauigasse. Dimissa er-
go ista disputatione: solūmodo moralisemus verba Serua-
tius: et dicamus quod valde est periculosum et difficile transire
oceanum huius vite fluctuose: nam quia ibi viget frigus
inductionis: quod quosdam per obstinationem congelat: vi-
get etiam ibi in alijs calor concupiscentie/auaritie et am-
bitionis: qui quosdam per parcitatem condensat: et in sal-
sam amaritudinem salis eos mutat: ideo difficile est ibi tute
sine peccato viuere: et inter tot impedimenta est quasi im-
possibile virtualiter nauigare. i. ad cor. xij. Periculū in
11 mari. ¶ Item dicit idē quod in prouincia in castro de pino:
len est aqua lympidissima: quod quous omnia decoquat: nunquam

De Prouincia.

tamen bullit. expone sicut supra cap. de Gallia. §. vbi in-
uenies de fonte cuius aqua non bullit: et tamen coquit: et
de alio cuius aqua bullit: et tamen non coquit. ¶ Item po-
nit Seruatius de vermiculo quo tinguntur preciosi panni:
et dicit quod in prouincia in aliquibus maris confinis est ar-
bor in lingua illa dicta Quas: cuius cortex fructus: flores
et folia carissime venduntur: et est ad quantitatem dum/
cum folijs punctis: circa cuius radicem circa mensem
Mars generatur quedam pustule molles: et humores rubro
plene: quod rore celi inibi generant: et in de magnificaliter ne hu-
mor defluat: cuellitur: et ad solem siccantur: et postea in co-
rio consuuntur. Circa vero estinale solstitium in vermicu-
los conuertitur: et de sanguine illorum vermium color qui
vermiculus dicitur: efficitur: de quo (quod mirū est) nullus pan-
nus lineus tingitur: sed solū in re que de re animata excre-
pitur: vt in serico vel in lana: color eius impingitur: qui color
vermiculus appellatur a vermicibus. Reuera per istum ver-
miculum possumus huiusmodi purpureū sanguinē intelligere:
per vermē possumus ipsum huiusmodi spiritualiter annotare:
qui etiam dicitur in ps. Ego sum vermīs: et non homo: oppro-
bium hominū: et abiectionis plebis. Tunc dico quod de arbore
paradisi fuit assumpta pustula rosis celestis. i. ipse dei filius
benedictus: qui calore sancti spiritus excoctus: possumus fuisse
in colo vteri virginis: vbi sine virili semine per beatam
incarnationem in vermē. i. in mortalem hominē est muta-
tus: quia sicut dicitur. iij. Reg. xliij. Ipse est sicut tenerimus
ligni vermiculus. Sanguis igitur istius vermis fuit extra-
ctus per passionē: vt exinde tingeretur aia per passiois vi-
uine meditationē: et coloraretur et ornaretur per virtutū oim
perfectionem: sicut dicebat illa beata Agnes: Sanguis est
odauit genas meas. Sed vnum est aduertendū quod iste pie-
ciosus color: hoc est tinctura sanguinis huiusmodi: et sue com-
passionis: non adheret limo vel canabi. i. affectioni: et conuer-
sationi malorum insensibiliū et mortuorum: sed solum adhe-
ret lane vel serico: que de rebus animatis excrepantur. i.
vesti et viuificantur: per gratiam huiusmodi viuificantur.
Nam sola lana. i. sola affectio vel conuersatio viri iusti: et
mari et viuificantur per gratiam: virtute huiusmodi sanguinis
spiritualiter coloratur: mali vero obstinati et spiritualiter
mortui conuersatio: virtute huiusmodi sanguinis nullo pacto
immutatur. Ideo de isto dicitur Genes. c. lxx. Quia in
vino solam suam: et in sanguine vne pallium suū. ¶ Item
talia premittimus Seruatius recitat de vermicibus qui ser-
cum faciūt. Dicit enim quod isti vermes sunt a principio qua-
si semina sinapis: qui in vere pannis inuolunt: in sinu domi-
narum et virginum tenentur: et caloris beneficio viuifica-
tur: et in vermiculos transformantur: qui folijs mox expoli-
ti: ipsa statim rodere incipiunt: super tabulam expansi/
cito in vermiū grossitatem crescunt. Adueniente ergo tem-
pore operandi: continuantes telum: sericum ex se et ex
suis visceribus conficiunt: et circa se exinde globū faciunt:
et in eius medio se includunt. Post pauca vero tempora in-
star papilionum alati: globum serici penetrat: et vni quo-
lare parant: masculi seminis se copulant: sicque triduo cau-
datum in casu sue libidinis peruehant: qui ambo moxue/
pariter: et exparant: masculus autem primo moritur: postea
autem femina moriendo semē emittit: vnde eo (quo dictū
est) ordine generatio tādē crescit. Profectus ergo cadaue-
ribus semen generationis recipitur: et visus ad veris tempora
referatur. Et incertius vero hunc vermē videtur vocare la-
nificum vel bombycem: quod idē est: inde facit titulum. De
isto etiā verme phyliologus meminit: qui vermes istos bo-
byces vocat. Hec autē miscere hoc loco nolui: quia supra in li-
bio de animalibus: de bombyce ponitur. Per istud semē quo-
non est de natura humana: et tamē per calorem benedicti: qui
transformatur in vermē: intelligo dei filium: imo ipse
de sui diuinitatis natura nihil habebat humanū: istud ergo semen
ab eterno fuit semen celeste et diuinum. Istud ergo semen
patris in tempore veris: vt pote in martio: fuit in sinu huiusmo-
di: sicut in terra aliena: i. vermē. i. huiusmodi transformatur: ad rodē-
dū folia mori. i. cibos exteriores mortales: et ad lucē huiusmo-
dis editū: et emissus: ita quod propter de isto semine dei prius pote-
ram? dicere ipsi prius illis. Scit. xv. Scito quod peregrinū futurū

Li. XIII. De Prouincia. Fo. CCCXXXVIII.

fit semetipsum in terra non sua. Iste ergo vermis Chylus
vbi vidit tempus faciendi opus salutis humane salutem
et abstinentiam continuauit. **Abath. iij.** **L. cum ieiunasset. xl.**
diebus. **et de ore suo talem et talem doctrine euange-**
lice propinquit. **Talem amore vixit sue scilicet anime chyl-**
litane mortem subijt: semen filiorum dei per gratiam ge-
nerauit: ita qd fideles possunt dicere illud **Jo. viij.** **Semen**
vermes intelligo vitiarios et auaros: qui pro certo in prin-
cipio sunt sicut semen sinapis. i. parui, pauperes et minuti:
et de humili plebe nati: et more sinapis ad accipiedu rusti-
cop p. nam. **iuxta vrbium vocabulum.** preparati. Sed
pro certo in finu hominu. i. in curia magnatum per fomen-
tum aliquam perione: et per sustentamentum alicuius pre-
lari vel principis. **isti quadoq. in statu crescent: et vermes**
grossi. i. magni iudices et officiales: vel etiam vitiarij diuis-
tes sunt: qui omnia folia. i. omnes possessiones alioru viti-
ris et rapinis corrodunt. **Isti etiam quadoq. teiunant: et vir-**
tas fatuitem comedere volunt: et sic habitaculu fericiu. i.
domos plenas diuitijs sibi construnt: et tandem alari pas-
pilonas. i. nobiles et milites fieri volunt: sed postea cum ad
plenum ditati sunt: in libidine exercere contendunt: et in des-
leccio viuere proponunt. Sed vere cito venit mors repora-
tio et eterna. per qua gaudia cuncta perdunt. Semen au-
tem suum inprobum. scilicet malos parentes et filios deserunt
tem sequi simili modo post patres suos folia moru. i. pau-
perum possessiones diripiunt et consumunt. **Ideo tam de pa-**
tribus qd de filiis potest dici illud **Eccl. i. **Ua genti pecca-****

mala tallum documenta exequuntur. **Ad etiam de quibus-**
cunq. malis suggestoribus potest dici: quia doctor et disci-
pulus: et preceptor et executor tam natus. **ad Rom. i.** **Quo-**
ntiam qui talia agunt: digni sunt morte eterna: non solum
ipsi: sed qui eis consentiunt. **¶** **Abath. gratia premiosum**
(licet sim extra materiam prouicie) occurrit mihi qd dicit
Adoncus: videlicet qd circa montes **L. aptos sunt quedam**
loca vbi nascuntur pepones martini: in quorum medio de
stisla ad modum chiregrilli nascitur: que vna cum pepone
matre sua cibis incolis emittitur. Talis bestiola est **L. hu-**
stus: qui sine virili semine in vtero peponis. i. virginis ma-
tris natus. In sacramento altaris fuit hominibus cibus sa-
ctus. **Joan. vi. Caro mea vere est cibus. **¶** **Dicitur **Seruas****
q. in prouincia est insula lumentis: vbi poller religio mona-
chorum: in qua insulam nullus penitus vermis intrat. Sic
vere dico qd nullus vermis inuidie vel cogitationis guerle
debet intrare in locum vel collegiu vbi solitum est religio-
fos et monachos habitare. **¶ **Secundum **Serua** in prouin-****
cia est quidam fons perniciosis: in quem si lapidem vel li-
gnum vel aliquam huiusmodi materiam proteceris: statim de
fons pluuia ascendet: qua te totum aspersum et humecta-
tum videbis. Talis fons est beata virgo **¶ **serua** **L. hystus****
vel quilibet sanctus: quia procul dubio si in ipsos aliquem
lapidem. i. aliquam orationem vel deuotionem proieceris:
vel si pro ipsis elemosyna vel peregrinationem aut aliud
bonu opus facinus: statim pluuia me gratie veniet: a qua
nos humectatos sentiemus. **Serua. i. **q. egr. diebatur iuri-****
gans superficiem terre. **¶ **Uel dic qd talis fons est homo im-****
patis: quia si ipsum lapide alicuius dupliciter percusseris:
statim ipsum contra te insurgere: et te verbis iniurijs ni-
terem sumergere videbis: ita qd tu poteris dicere illud **Ps.**
Super me confirmatus est furor tuus: et omnes fluctus tuos
induxisti sup me. **¶ **Item **Seruas** dicit qd in prouincia****
in dioeci. **¶ **Abath. in castro **¶** **Abath. in castro **¶** **Abath. in castro******
que a comice ferebatur platata: et cum alie nubes fructifi-
cabat: hec globum instar pomu vel pinee faciebat: quo fra-
cto sex vel septem aut decem nuclei quadoq. inde eliciebatur:
et intra inueniebatur. Talis nux videtur esse eruditio: qua
comit nigra. i. Iudeoru populus plantauit: et erexit: qd pro
certo fructus eius: scilicet **L. hystus / multos nucleos. i. mul-**
tas virtutes in seipso continuit. Unde si vis habere sex nu-
cleos. i. sex opera misericordie: vel septem morales virtutes:
vel decem mandata legis: omnia in illo fructu poteris repe-
rire. **¶ **Abath. i.** **Fructus eius nimis: et elca vniuersos in ca-****
Uel dic qd arbor est ecclesia: fructus eius est vir iustus: qd de
nucleis et de lignis spiritualibus. i. virtutibus plura cōtinet:
et exemplariter exhibet. **et. i. **icut supra. **¶** **Uel dic qd nuclei ec-******
clesie sunt religiones et collegia: intra que multe continentur
perfone. **et. i. **Uel ista nux est paradysus: in qua vnus fructus**
deus multos ministrat nucleos. i. diuersam multitudinem
premosu. **¶ **Item **Seruas** dicit qd in prouincia ad confi-****
nium vbi **Abath. i. **arbor erat que ad modum fube filia****
quas faciebat: sed in ipsis filiquis nihil preter lapides con-
tinebat: ita vt tibi fructus expectanti lapides ferret. **¶ **Abath.****
etia intellexi esse in prouincia tales arbores. **¶ **Dicitur est tamen****
mihi qd iste filique sunt comestibiles: fructus tamen interio-
res duri sunt: et lapides et infrangibiles. Pro certo tales sunt
multi: qui exterius in apparatu videntur habere filiquas. i.
videntur pretendere aliqua bona signa: producendi bono-
rum operum bonos fructus: viropore quia habent bona ver-
ba vel bona virtutis principia: sed pro certo contrarium est:
quia si ipsos aperire et inuestigare volueris / nihil boni in
ipsis inuenies aut videbis preter lapides duros. i. preter
obstinationem mentis / preterq. dura verba et opera: quib-
us lapidant soclos et vicinos. Unde de talibus potest dici
ci illud **Eccl. v. **Expectanti vt faceret vinas: fecit autē spinas.****
Uel dic qd ista arbor est mundus: qui pro certo promittit tibi
delectabiles diuitiarum et deliciarum fructus: quos in
suis filiquis. i. in suis statibus et officiis supponit esse con-
tentos: sed pro certo si tu diligenter inuestigare volueris /
illa que in talibus filiquis. i. mundi statibus et officiis con-
tenta sunt / non fructus sed lapides / non bona sed mala:
non delectabilia sed graua esse videbis. Unde breuiter
mundus est ille a quo nos petimus cotidie panem: et ipse******

uuuu ij

Lib. XIII.

nobis porrigit lapidem. Luc. xi. Quis autem ex vobis patrem petit panem / nunquid lapide dabit illi? Et sic q. ista arbor est diabolus / vel etiam fortuna: qui beatus suis videtur multa promittere / et obtinenda suggerere: cuius tamen contrarium solent reddere: quia diabolus promittit fructus bonorum temporalium / finaliter ipse dat lapides tormetorum spiritualium et infernalium. Luc. xi. Pro pice serpenter dabit illi. Et hoc Sernafius ad ostendendum huiusmodi naturalem industriam / et quidam rationis apparatus / ponit exemplum de quodam corvo: qui talem discretionem habebat / quod hostiles insidias explorabat / et transiatis montibus si quid repentinum aut insidiosum viderat / loquendo castri domino referebat. Pecunia autem quam inter rupes occultauerat / ad aleam ludens mutabatur. Hoc ergo cum dominum castri cuiusdam nimis esse familiare comperisset / post multas denunciations domine factas / ad ultimam adulterium prodidit: adulter vero corvum sagitta percussit et occidit. Simile autem audiuit de alicula alia / que adulterum occultatum in domo domino subito venienti prodidit. De alia etiam audiuit quod domino suo reuelavit quod domina vnam anguillam comederat: quo dominus indignata caput eius depilavit: propterea aulis nunquam amplius loqui voluit. Post multum vero tempore cum quidam calvus domum intraret / aulis incepit cum eo loqui / et petere vtrum de anguilla locutus fuerat / cum capite etiam depilatus esset. Auduit etiam ab homine fide digno quod in dioecesi Leodiensi apud quendam qui vendebat cerussam seu godallam / erat alicula optime loquens. Cum ergo in vase ubi facta erat cerussa / cattus submersus fuisset / alicula in auribus venientium ad emendandum cepit tantum et tantum clamare chat / chat / chat: quod homines rem percreperunt: propter quod indignata dominus aliculam in latrinam proiecit: et desuper stercoreavit: ita quod totam aliculam inquinavit. Alicula vero tandem de latrina extensa / et super domos per villam fugiens / vidit gregem vacarum que ducebantur ad pascua: et cum inter eas esset vna que iam ceciderat fuerat pmerdata et fedata / alicula cepit iuxta eam voltare: et recordans qualiter pro eo quod de cerussa vel godalla locuta fuisset in latrina fuerat pmerdata / cepit iuxta vaccam clamare: vacca / vacca / tu locuta fuisti de godalla. et hoc sepius et sepius replicavit. Sallic: vacche / vacche / tu as parle de la godalle. In his ergo apparet industria bestiarum. Ista possunt applicari quod malum est aliquando dicere veritatem: quod melius est multa sub dissimulatione transire: quam de personis maioribus veritatem dicere. Dato enim quod aliquis cominus / aliquis familiaris vel servus bonus / fidelis domino existat / insidias et pericula sibi dicat: non est tamen tutum de alijs maioribus sibi loqui: quod ubi non aduertet / sagittam aliculus accusationis contra ipsum proticient / ita quod ipsum a statu et gradu suo si possint / desicient / vel forsitan interficiant. Scriptum est enim: Adversus et vita in manu lingue. Prover. xvij. et Amos. v. Derunt in porta corripientem / et loquentem perfecte abominati sunt. Unde audiuit quod cum in templo idolorum quidam thesaurum suum dimisisset / et latro quidam surripisset / et vnum idolum furem domino detexisset / propter quod idem fur idolo caput fregisset / et alius ab alio idolo veritate de quodam furto requireret / noluit respondere / sed solum hoc sibi dixisse fertur: Nilum est (inquit) loqui / malum est tacere / tempora mala sunt: quod si quis verum loquitur / caput ei fragitur. Ideo Apollonius ad Salustium. Inimicus factus sum vera dicens vobis. In provincia circa Dioecesi Hannoniensi circa castrum dictum terciculum est lacus alte profunditatis: ubi ad modum prati crevit crusta desuper / que omni anno herbam proferens / restibus ad litus trahitur / et inter plures coheredes per partes secta et diuisa / tandem libera dimissa iterum in vnum pratum reuertitur / et vnitur: ut ait Sernafius. Ergo autem de isto prato a religiosi viris mirabilem audiuit videlicet quod ubi particula prati diuisa fuerit / pro voluntate cuiusvisque per lacum trahi poterit: et desuper bos aut ovis ad pascendum ac si esset in terra / ponti poterit. Lacus etiam similem audiuit esse in Gallia circa Ardonam: ubi est lacus profundissimus sicut puteus: et ibi crusta sustinens animalia. Et si etiam de illa particula aliqua glebula extracta / visus aqua penetrat / et canabis pro mactificando / vel aliquid aliud infra ponatur / et desuper cum exinde extracta glebula foramen obstruatur /

De Provincia.

quomodocumque dicta particula prati tracta fuerit / semper illud quod in aqua sibi subiecta positum est / secum trahit. Et quod valde mirum est / si plures manipulos canabis ibi posueris / ipsos amoto cooperculo ordine quo positi sunt / a foramine exire videbis. Per pratum istud in lacu fluctuans / ecclesiam intelligo vel religionem fluctuantem in mundo. Per particulas vero prati / personas particulares ipsius. Per manipulos autem intrinsecos intelligo peccata in corde interiorius occultata. Igitur si aliqua particula / hoc est / personam aliquam per diabolum contingat a suo toto / hoc est / ab unitate et communitate ecclesie vel religionis per peccatum vel per odium aut apostasiam aut heresim separari / et mediante resit improbe voluntatis vniuersi per mundi lacum deuehi / et deduci / et ad litorea bonorum terrenorum adduci et trahi / ut scilicet herba virtutum que in ipso est / possit ab ipso diabolo desiliari / et desiliis carnalibus vitis depalcens da exponi / procul dubio ipsa particula / ipsa persona debet ad pratum diffusum / ad societatem et communitatem religionis vel ecclesie a qua sibi recesserat / per penitentiam reuenire: et per pacem et concordiam cum illa se iterum vnire: dicens illud Matthei. xxi. Reuerar in domum meam vnde exiit. Verum quia diabolus tali homini tradit manipulos canabis sui. Diversa vita et peccata que intus in eius conscientiam immittit / et desuper os per confitendi veritatem et claudis / et sic ipsum fasciculum peccatorum quocumque vadat / secum ab ipso trahi facit: ideo debet talis penitentia foramen aperiri / habere / et receptos manipulos / intrinsecos peccata / eo quo ipsa receperat ordine / per confessionem emittere / et distincte vnum post aliud explicare / et se ab eis vacuare / et diabolo qui ipsa sibi commiserat / restituere / et se ipsis nequaquam amplius onerare: dicens ipsi diabolus illud Matthei. xx. Tolle quod tuum est: et vade. Bonus enim debitor debet reddere quod recepit. sic bonus peccator debet confitendo diabolo dimittere quod sibi tradidit / et committere bene potuit figurari Joa. viij. ubi mulier a adultera accusatoribus vno post alium excurrentibus / post scripturam domini quam faciebat in terra / remansit sola: et a illo hysto exiret absoluita. Sic vere adultera conscientia postquam vitia a quibus apud illo hysto accusatur / vnum post aliud in confessione exierunt / sicut libera manere / et absolutionis beneficium a illo hysto vel a sacerdote illo hysto vicario reportare. Et aduerte quod isti accusatores inceptum a sententia exire. In quo notatur quod maiora et antiquiora vitia sunt prius confitenda. Exemplo huius: qui erat deterior / et tamen exiit prius de ventre. Gen. xxi. Et sic de ipso pratum significat hominem gratum qui manipulos / i. beneficia que a deo vel a primo recipit / debet per gratiarum actionem rependere / et ipsa suo ordine suo benefactori ostendere et referre: et si necesse sit / ipsa restituere / et pro viribus compensare: iuxta illud Matthei. xxi. Reddite ergo que sunt Cesaris Cesar: et que sunt dei deo. Adhuc idem Sernafius ait quod in provincia Aquensi circa castrum podium Matthei est pratum quod ubi primo passus tetigeris / totum pratum mobile reddes: ipsum quod visus ad suas extremitates contremiscere facies. Incole ergo ventosibus predonibus solent illic animalia sua ponere / predones vero motione prati perterriti non audent animalia invadere. Similia etiam loca dicunt esse in montibus Valentini. Plinius etiam lib. ii. c. xxiij. dicit esse locum in Hispaniensi agro non procul a Roma / ad ingressum ferme per. c. t. u. gera tremis. De Calamine etiam insula mobilis que est in Lydia / dicit quod bello mtridatico multorum civium fugientium illuc facta est salus. Et tale pratum videtur esse mundus: in quo nihil est stabile: sed cuncta sunt mobilia et fluxibilia sine statu. Quia igitur mundi incole / i. demones bonas suas temporalia in mobili hntus mundi varietate collocati / deberent predones. Invariabiliter / et ab istorum bonorum occupatione et acquisitione abstinere: quando scilicet sapientes mobilia et corruptibilia esse spectant: quia pro certo sapientes qui mobilitatem temporalium considerant / terribus proferunt qui cessant / et ad ipsorum obtentum per desiderium non anhelant. psal. xvi. Nequebuntur oia fundamenta terre. In provincia in castro Bochamaura fm Serna. erat quidam species vitium / que ab incolis vocantur bameles / racemos grossiores ceteris facientes. Ibi ergo botri florēt / et producantur racemi

De Provincia et Babea. Fo. CCCXXXIX.

cetera vinee: sed ubi ad vigiliā beati Joānis/ scz in effluuiū
solstitio perferetur in eis/ nec flos nec fructus in eis apparebit:
immo quicquid in eis ad fructus pertineat/ evanescit. Tales
sunt mundi dultes: qz nunc videtur florere/ et in dultariū
fructibus abundare: quādo vero estuāle solstitium. Ictus
ardor diuini iudicij apparebit/ tūc in istis nihil de dultis
videbitur/ imo flos sue glorie et fructus sue opulentie pen-
itus disparabit. psal. Domuerit formū suam/ scilicet mortis:
et nihil inueniet viri dultiarum in manibus suis. ¶ In
prouincia fin Serua. qua Ithalam respicit/ via estatis bre-
uior/ sed periculolior/ vallis est dicta lentuscula/ in cuius
apice siquis clamauerit/ aut tussierit/ seu aliqd dixerit/ sta-
tim ex alris raptus nix coagulata descēdit/ et descēdente
allam nitem secum trahens infinitū cumulo transeunte
obuiat/ et ad profundū abyssi detectos posternit. Adulte
autem tales viri dultur est in altibus illis in varijs locis
sitis. Tales vallis videt esse mundus: qz pro certo si aliquis
contra altis rupes/ i. contra mundi pelatos vel principes
aliquo casu clamer vel tussiat/ vel de eorū violētia et iniqui-
tate loquatur aut conuersat/ vel aliqd verbum murmure
seu dicat/ statim ab ignis nubibus/ i. accusatōibus/ impo-
sitionibus et tribulationib⁹ opprimitur/ per exactiones et ve-
rationes deponitur et castitur. Aporet ergo vir tales in-
feriores in patientia transeant/ et qz de tyrannis et pincti-
pibus nihil dicant: quos de eorum intus et vexationibus
nuncqz clament: de quo etiam ipi tyranni gloriari videtur/
dicētes cum rege Babilonis illud Eiaie x. Cūmeram ter-
ram ego cōgregauit/ nō fuit qui monet penam/ et aperiret
eam/ et ganniret. Et ista possunt applicari de silērio: quomo-
do illi qui fugiunt et nō viri debent loquūtur/ ita dei desuper
opprimuntur. Ideo Amos. v. pudentes in tēpore illo tace-
re: quoniam tūc malum est. ¶ Scdm Serualū. in pun-
cia sunt multi fontes qui estate feruere scaturiūt in hyeme
vero siccat⁹: cuius simile dicit psalm. lib. iij. c. vi. qz trans
Apeninū in agro pīnate est fluvius Nomanus: qui oibus
solstitijs torrens effert/ et buuma ficit. Idem etiā dicit effert
in Eatinē de fluuio scatebit: qui semp in estate effert abundan-
tior. Ista possunt applicari ad multos quib⁹ plus profici-
t prosperitas qz aduersitas: qz in estate quādo fru ctus abun-
dant. I. in prosperitate tēpore/ isti sunt abundantes/ et adqz
virtutum pleniores: in buuma vero. I. in hyeme/ hoc est in
aduersitate tēpore isti sunt siccores/ et aquis elemēte et
cōpunctionis et deuotionis indigētes: qz multi tūc in
melius sciunt viuere et vti prosperitate qz aduersitate: qz in
posterior per gratiarū actionem/ et per temperantiā virtuti-
bus abundat: in aduersis vero per impatientiā viri p obsti-
nationem esse a virtutib⁹ priuati. Ideo tali anime videt dñs
loqui/ Cant. ij. dicens: Jam hyems transiit/ imber abijt et
refecit: surge amica mea/ et veni. Et sic qz tales fontes
sunt boni dultes: quā in estatis tēpore sicco quādo terra
indiget humore. I. in tēpore paupertatis et caritatis/ quādo hu-
mos bonorum temporalium deficit/ magis debet fluere et ele-
mosinā irrigare abundare/ qz tēpore hyemali. I. qz tēpo-
re abundantie: quādo terra. I. status pauperum nō solet ta-
liter indigere/ et quando vbiqz videmus temporalū flumi-
na redidare: qz pro certo viri prudentes tēpore abidan-
tie dultariū flumina aquas retrahunt/ et quodāmodo sicci-
tatis et paupertatis similitudinē offendunt: tēpore vero ca-
lisse abundanter effundunt/ ita qz siccitatem pauperū tem-
perant elemosinis et infundunt. Et beuier est certum qz
omnis homo magis debet esse beneficus alijs tēpore indi-
catis qz tēpore abundantie. psal. Tu exurgēs dñe misere-
beris syon: quia tēpus miserendi eius. ¶ In prouincia in
comitatu Aquei. villa de campis in territorio Argentino
fin Serualū est fons mirabilis: qui repentina ebullitione
scaturit/ et post modicum cum respiciatur/ locus scaturiginis
nō apparet ita qz vbi primo fontem videras/ ibi nec solum
vestigium fontis videbis. Et qz magis est mirabile/ (sicut
olim nec palum/ nisi forte post septem vel octo dies/ et sub
eodē casu inuenire poteris. Simile dicit esse de infusa for-
nata: quā pāda vocatur: qz quādo queris nō inuenitur: a
casu vero quādo nō queritur reperitur. Per istum fontē in-
telligo quodam quos videas subito et ex insperato appa-

rere/et in mūdo aquis diuitiari abundare:quos etiam vi-
 debis postea subito disparere,z fluxu vite fortune ita inopi-
 nate perdere / q/ de ipſis et eoſū gloriā vix poteris veſtigii
 inuenire. **I**ſtud videm⁹ / de iſtis p̄ncipitum officialibus et
 alijs ſimilibus: quos contra om̄i rationem a caſu z forte
 na quandoq; videmus ad alta officia promotos late z lere
 fluentes/et diuitijs abundantes. **U**terat autē oculos/z vi-
 debis q/ fortuna que ipſos adduxerat: eos retrahit/ om̄e
 aquā p̄lertatis in eis deficiat z ſubtrahit: z acū nō fuſſa
 ſent/ veſtigia ſue glorię de medio mūdi tollit: ita z nec ba-
 culum quidē/ nec palum.1. aliqd̄ modicum de ipſoſū diui-
 tijs derelinquit. **T**ales ergo poſſunt dicere illud Sap̄. v.
 Flōs nati continuo definitus eſſe/ z virtutis nullum ſignū
 valuit om̄s offendere. **U**el aliquid ſimpliciter de vita huma-
 na: que vbi fluere videt/ ſubito ſolet decedere/ z nullū veſti-
 gium in mūdo poſſe reſelinquere: quāſimō alias/ ſcilz i die
 iudicii/ ſubito et inſperato habebit reſurgere/ et de loco ad
 locum mirabiliter ſe ſummutare. **A**llega vt ſup̄a. **U**el allega
 q/ iſtud pro illo cōmuni iſtorumto: quo fit vt i aliqd̄ cum
 diligētia querat/ vix inueniat: poſtea vero vbi non que-
 ſierit/ a caſu reperiat. **U**el de ſup̄a de eodem de fortuna
 tis inſulſis. ca. xxiij. **U**el iſtē vbi ſeruat in provincia **z** bœdy 26
 meſi. In caſtro de Barlem/ eſt fons cuius potu ſanātur gut-
 turoſi. **E**t autē gutturoſitas inſtatur gutturi. quā in
 montibus Burgūdie/ et etiam circa montes pyrenœos in
 Alcaſonia cōtingit q/ propter exceſſum frigidiſſit̄ aeris
 et aquarum/ guttura inſtatur incolarum/ et ita etiam dila-
 tantur/ q/ quandoq; ad ſimilitudinē taurorum cum quadā
 bellis dependentia deſcimitur extendūtur. **P**er tales gut-
 turoſos/ ſup̄bos intelligo: quorum guttura per indignatio-
 nem et ſuperbiam ſunt inſtata. cuius tamen cōtrarium poſ-
 ſitipit **Leu. i.** vbi dicit/ **U**el ſcilz gutturi z plumas p̄oſcit.
Igitur dico q/ fons iſte poteſt humilitatē timōis et
 mortis memoriā vel etiam ſacram ſignificare ſcripturam
 cuius potus z hauſus ſolet gutturiſ hominacionē iracō-
 niam et ſuperbiam attenuare. **U**el dic q/ gutturiſ ſunt detra-
 ctes et oblocutores: quorum guttura latum eſt ad mala ver-
 ba promēdum/ ſim illud p̄al. Sepulcrum patens eſt gut-
 tur eorum: linguſ ſuis dolos agebant. **F**ons ergo iſte det-
 ratiōem vel pudicitiam ſignificat: que ſalutem gutturum la-
 ti loquacē capacitatē ſedat. **U**el dic q/ fons iſte eſt abſtē-
 tiā: que capacitatē gutturiſ et ventris reſpimit/ et gula
 ſuauem reſtringit. **B**ibamus ergo iſtum fontem: iuxta illud
 ad libere. iſ. **P**rohibe pedem tuum a nuditate/ et guttu-
 rum a ſiti. **U**el Occaſione p̄miſſioſi/ recordo: me in citra 27
Tu enimone in provincia quādam auem marinā viditſ
 albam: que guttur latiſſimū ad modum paleatſ bonis
 abebat: z vñi gobellū plenū vino aperto ore recipiebāt z
 lutebat: vinū vero retinebat z bibebat/ z gobellū protin⁹
 moriebat. **I**ta poſſunt dici contra guloſos: qui ſcilz guts-
 rura habent latiſſima ad vinū et cibaria glutendū: totum
 nim quicqd̄ apponitſ ſolent bibere et recipere/ et vaſa va-
 ſa dimittere et reſſerre. **libere. xxiij.** **R**epoſtauerunt vaſa
 ſua vacua. **U**el dic q/ iſte eſt bon⁹ auditor: qui vinū doctri-
 ſe ſibi oblatum recipit: de vaſe vero. i. p̄dicatore qualiſ
 erit/ nō attendit: quāſimō ſi nō placet ſibi mores ipſius/
 vinū retento vino doctriſe reſcicit/ et dimittitſ: iuxta illud
 iſ. **U**el de Teſſa. v. **O**m̄ia probat/ qd̄ bonum eſt tenete.
Ib om̄i ſpecie mala abſtinet/ qd̄.

Capitulum. xliiij. de Sabea.

Ara est regio Arabic: vbi ihus ⁊ optima myr-
re species generatur: vbi venit auis ⁊ c. omnia
re supra de Arabia. Sabea ergo est ecclesia: ⁊
figura. itē. Regū. vbi regina Saba venit ad
Salomonē audire sapiētiam suam: et attulit el-
aurum ⁊ argētum ⁊ diuersa aromata: mirata fuit de nobi-
litate palatii Salomonis: de ordine ministrorū ⁊ de ciui-
tate Iherusalē ⁊ templo. Ista est gētilitas: que regina fuit
Sabe. illarum terrarum que nūc sunt ecclesia dei. Sed
hec venit ad Salomonē. i. ad Chriſtū per fidem: et attulit
sibi aurum philoſophie sapientie: argētum eloquētie: aro-
mata moralis sanctimonie. Et quādo fuit in Iherusalē. i.
in fide ecclesie: mirata est tēplum fidei scripturę ⁊ vel etiā
paradiſi: ordinē seruorum: hoc est prophetarum: apostolorū

Lib. XIII. De Sardinia et Scythia.

rum/martirum/confessorum. zc. hec vide plenius in libro ultimo. liij. Regum. r.

Capitulum. xlv. de Saxonia.

Saxonia est provincia nobilissima in Germania herbis et graminiibus armatis et pecudibus. fontibus et fluminibus. metallis et lapidibus. fructibus et frugibus referta. castris. ciuitatibus. rupibus atque montibus roborata. Nam iuxta montem ubi cuprum foditur. est alius mons ubi redolent lapides sicut ambra. In montibus etiam eius est maximus concursus visorum. ceruorum. et animalium ceterorum. Ideo ibi multa venationum genera exercent. Sic in ecclesia sunt gramina viridissima. honestatis. greges simplicitatis. flumina scientie et veritatis. metalla seu lapides patientie. constantie et firmitatis. fruges et fructus bone et virtuose operationis et probitatis. ciuitates et castra diuine et angelice protectionis. montes et rupes religionis et contemplationis. in quibus montibus religionis est foditur cuprum quod resonat. id est boni predicatorum. lapides etiam redolentes. id est perfecti et morigerati homines. quorum redolor bona fama. In montibus etiam altis. id est in montibus dignitatum et honorum ecclesie circueunt multe fere. id est multa genera hominum peccatorum. et ideo ibidem multa genera venationis et predicationis a venatoribus. id est predicatoribus exercentur. Deutero. viij. Et sunt lapides ferri sunt. et de eius montibus eris metalla foditur. Triste quoque illa terra nimis communia.

Capitulum. xlvj. de Sardinia.

Sardinia est insula in mari mediterraneo. ad modum hominis figurata. primo enim strica est. secundo lata. tertio strica et longa. Nam in loco. xli. milia lata durat. et lato iustumodo. xl. Ibi non est serpens nec lupus nec aliud venenolum. excepta quadam herba que dicitur apium rufus. seu herba sardonica. quod ridendo perimit comedentes. Ibi sunt fontes calidi. oculis dantes sanitatem. fuitibus autem cecidit. si scilicet sacramentum dato. oculos aqua tergerit. ut oria dicit Hieronymus. Hec est ecclesia. que ad modum humani corporis est in mundi huius pelago situata. nam primo strica fuit. propter creditum paucitatem. id est in capite quantum ad apostolos et martyres. in quibus sicut in capite fuit visus discretio. gustus deuotionis. sensus compassionis. motus bone operationis. et. Secundo dilatata est per creditum multitudinem. et etiam per latitudinem charitatis. et hoc quantum ad brachia. scilicet confessores et doctores. qui sicut brachia fuerunt ecclesie defensores. Ideo Gen. xliij. Soror nostra paruula es. crescas. et. Hec est. r. Fons paruus creuit in flumen magnus. Tertio autem pelago gatur quantum ad durationem. sed tamen coarctatur quantum ad dilectionem. et quantum ad fidei discretionem. Figura optima Dan. ij. de statua cuius caput fuit aureum. quia principium ecclesie aureum fuit. scilicet per malleationem. purgationem. et martyris tolerationem. Brachia. id est confessores fuerunt per predicationem erecti. sed pedes. id est nos alij sumus terre per incompassionem. et ferret per in deuotionem. In hac autem insula non est lupus. id est diabolus. nec alia bestia venenosa. scilicet et angelus. vel lupus. id est populus paganorum. aut serpens. id est populus Iudeorum. nec aialia venenosa. id est mali christiani. Isti enim non sunt de numero ecclesie. in quantum per peccatum ab ea sunt electi. Esa. xxxv. Non erit ibi leo nec mala bestia. Per herbam autem sardoniam intelligo spem vite eterne. quod ridere fecit martyres. et ideo rufus apium dicitur. quod boni qui sunt apes mel gratis deferentes. de tribulationibus mundi ridet. et eas villipendit. Et licet per eam vel eas aliquoties moriantur. tamen ridendo et gaudent equanimiter patiuntur. Job. v. In vastitate et fame ridebunt. et ad Roma. v. Gloriamur in tribulationibus. Per fontem calidum intelligo fontem penitentis et confessionis. in quo oculus intellectus a peccatorum albugine abluuntur et sanantur per calorem compunctionis et contritionis. Et per illos fontes intelligo ardorem tribulationum. in quo boni sanantur. sed fures. id est mali totaliter excutuntur. scilicet desperando. et. Et per fontem intelligo scientiam vel scripturam. que bonos iuuat. hereticos autem et malos excecat. que etiam gentiles per fidem illuminauit. et a cecitate errorum curauit. fures vero. id est Iudeos obscurauit et excutauit. Sap. ij. Excecauit eos malitia eorum. Et etiam significat mundi prosperitatem. que bonos non ledit. et fures

autem. id est malos et auaros occidit.

Capitulum. xlvj. de Scythia.

Scythia tam Asia quam Europe est provincia. Superior enim est in Asia. attingens ab oriente usque ad meotides paludes. et flumen magnus tanaim. Inferior vero Scythia est in Europa. et ab illo flumine usque ad ultimos fines Dacie protenditur. Tunc autem Plinio. Perle Scythas vocat facas. Et ideo credo quod Scythia est illa aquilonaris regio ab India inclinata. quia Tartari occupant. ubi magnus et hanc domum naturam. in qua ciuitas magna et habelech sitatur. que cithaym vulgari lingua appellatur. Et tunc ergo sit. Scythia maxima est regio. multis barbaris nationibus occupata. sicut etiam colligit apostolus ad Coloss. ij. dicens. In ecclesia non est barbarus neque Scythia. sed et hiis idem in omnibus. Adhuc ergo quodammodo hominum. qui varias septem regiones habitant. recitabo. et ad spiritualem intellectum pro viribus applicabo. Et Tunc ergo Solmo. Hec Scythie est provincia. ubi flumini. Borsythenes permeat. de quo dictum est supra. cuius incole certis estatis temporibus transfigurantur in lupos. deinde ex toto spatio quod huc sunt attributum est. in pulchram faciem reuertitur. Iste populus Zbars est beatus. et pro similibus enses colunt. de offibus vero hominum ignes sacrificiorum faciunt. et pro victis hominibus cedunt. Hec Pomponius. Plinius etiam facit mentionem de his. Tales enim mores habuisse nequos apud Solonem competenti. tam ipsos adhuc habere. Ignoro. Adhuc enim nationes que antiquitus fuerunt barbare. nunc facte sunt ciuites et domestiche. sicut de gallicis reperiuntur. qui antiquitus fuerunt ferocissimi. qui tamen nunc sunt ciuiliissimi. Igitur per istos nequos possunt intelligi scilicet. et latrones. qui cum sint homines a natura. in lupos tamen mutantur. in quantum in lupinam rabiem immutantur. et in mores crudeles et bellicosos efficiuntur. Job. xxx. Zibutana es mihi in crudelitatem. Ibi ergo Zbarrem et enses. id est bella arma pro deo videntur colere. et in nullo alio spem habere. Zbarri enim. id est bellice crudelitati immolant homines. et de illorum ossibus. id est eorum occisione accendunt sue crudelitatis ignes. Adhuc etiam generaliter contra homines armum dici potest. qui in occasione solent delectari. et plus in gladio quam in deo gloriari. et magis ac magis ad crudelitatem incendunt in flammam. Hec. xlvj. Immolat homines vitulos adorantes. Et Sclonia Scythie erat provincia. Hec proxima. cuius incole quando hostes poterant superare. solebant excoiare. et de eorum curibus sibi vestes. et equis suis tegmina facere. et sic solebant ad terrorem inuicem hostium se ornare. et curibus hostium cui capillo vestiebant pro balteibus. ut ait Plinius libro. vij. c. ij. qui ipsos anthropophagos vocat. et supra Borsythenes flumen per decem dies dicitur habitare. Finem. Trigoni. Hec enim. per istos intelliguntur raptores nobiles et potentes. qui geloni dicti sunt. quia quantum ad deum per in deuotionem gelati sunt et tepentes. et quantum ad proximum cunctis subditis et simplicibus inimici sunt. et impugnant singulos tanquam hostes. quia isti ut communiter homines iustos et simplices odunt. et per rapinas et exactiones ipsos impetunt et inuadunt. Per uerb. xlvj. Alii impudenter simplices. Isti ergo tales homines suos. hoc est. subditos simplices et pauperes atque iustos solent per rapinam excoiare. et cute et pilis bonorum repositum spoliarie. et erinde se et equos suos ad litteram adornare. vel equos. id est viros suas. vel se et equos qui ipsos ponant et sustinent. scilicet aduocatos. consiliarios et balliuos inducere et ducere. Job. xlvj. Audos dimittunt hostes. vestimenta tollunt. Unde Adichee. l. J. Comederunt carnem populi mei. et pelles eorum desuper excoiauerunt. et ossa eorum cofreguerunt. Ab istis enim tyrannis caro. substantia immobilitas. habent bona mobilia. et ossa. id est. tota temporalis fortitudo quam habent alij comedunt. et tota sibi acquirunt. et ab eis usurpant. Et Sarumate populi sunt inferioris scythie. qui a paludibus. quousque usque in Germaniam finem Pomponii protenduntur. quousque (ut ait) fuit antiquitus mirabilis. Nam apud eos calidam artem exercebant femine quas viri. ita ut ne quid a mulieribus vacarent. quinimo viri pedes. femine equites militabant. ferro non dimicabant. sed quos labat intercipere po-

Lib. XIII. De Scythia. Fo. CCCXL.

terant/trahendo conficiebant. Iste etiam ut nobiles fierent/
no expectabant etate/se ad apud eos virgo nubilis dicebat/
que virgo manens hostem occidit. Talis patri videtur
spiritualiter esse mudus: quia reuera ibi videtur femine. I. pso
ne effeminare z in sufficiens equitare z in altis officiis ini
litare: viri vero. i. viriles persone z virtuosae peditant z in se
tus in statu infimo perseverant. Et cetera. Et isti ferus in
equis z principes ambulantes quasi servos super terram.
Igitur tales femine. I. nostri effeminati divites/milites / do
mini et magistri/ ferro no dimittant viriliter contra hostes
pugnando/vel severam iustitiam faciendo sed potius la
queis. i. fraudibus z machinatiombus pugnant/ simplices
opprimendo/ virgines rapiendo/ usurando/ fraudando. Et la
ti. mulieres dominate sunt eis. Iste ergo no in etate mo
ralis maturitatis gloriatur/ sed tunc se reputat nobiles. i.
laudabiles/ quando ipsi sic virgines. i. steriles in virutibus/
aliquem in laqueis occiderunt. i. fraudum astutis circum
venierunt. Et si vis allega illud contra malas et virgines
z mulieres: que viris suis volunt esse superiores/ et contra
alios crudeliores/ z ad iniurias proniores: exemplo Jezabe
lis. Unde Eccli. xvi. Beatus omnis malitia super malitia
mulieris. vide infra. c. lvi. ¶ Agathysii sunt scythie populi
qui corpora sua solent cerulo tingere et pingere/ et tamen cri
ne q. pellem cerulo colorare: et hoc vt ait Soli. non sine
differentia: quia quanto quis alius in statu et gradu prefer
tur: tanto amplius tingit/ et potius coloratur: in ratu q. in
natus z Soli. z cutis simile etiam ponit Pomponius. Sic
multe mulieres vt pulchiores appareant/ quidam se pin
gunt/ tingunt et fardant: exemplo Jezabelis: de qua dicit
Iij. Reg. ix. q. ipsa linuit oculos suos stibio: vt Iehu regi
pulchior appareret: qui tamen eam contempsit/ z canibus
deuoradam exposuit. In quo notandum q. illas que se pin
gunt z tingunt/ canes infernales finaliter comedunt/ nec etiam
illis placent/ quibus placere credunt/ z quorum occasione
hoc faciunt. Idem. Iij. Si pinxeris stibio oculos tuos/ fru
stra componeris: contempsit te amatoris tui. Et beu
ter hodie que nobilior est/ magis pigritur: z apud ipsas que
minus est picta/ humilior reputatur. Vel per talem pictu
ram intelligimus hypocritarum fictionem: quia agathysii. i.
simulati religiosi videntur/ quanto alios statu z gradu prece
tunt magis hypocriti depinguntur. Idem. xij. Nunquid
quis oculos factus sum/ israel: nunquid ausus tincta per
tine. Vel potest dici generaliter contra curiosos: qui vesti
bus z ornatis/ volut esse colorati z picti. ¶ Anthiopopha
gi sunt scythie populi: quibus/ teste Solino/ ierocrandi cibi
sunt humanaviscera. Quod moxem imple gentis prodit ter
ram adiacentium tristissima solitudo. Similitudo em natio
nes longe ab isto populo recessit: z terram desertam ver
sus ipsos/ commun metu/ vsq. ad feres per spatia longissima
dimiserunt. Tales populi sunt detractores/ z humane car
nis. i. humane vite diffamatores et voratores. Iste em den
tibus sue detractiois carnem humanam. i. vitam z famam ho
minu deuorant: et ideo necesse est q. alie nationes. I. alij ho
mines ipsos caueant: z ne ab eis deuoeant z diffametur/
et recedant. Ad litteram enim societates talium cauetur/
z solitarij ab alijs dimittuntur. Iohel. ij. Post eum solitudo
deseret: nec est qui effugiat eu. Vel potest dici de diuitib:
qui hodie soli habitant: terras etiam circuecentes occupant:
z iuxta sua domicilia vicinos fugant: qui etiam metu sue cru
delitatis/ qua pauperes deuorant/ ab ipsis/ vicinia se elon
gant. Allega vt supra. ¶ Albani scythie sunt populi: apud
quos sunt canes fortissimi/ de caniculis et tigris nati: qui
albam dicitur/ eo q. albo crine z alba oculorum pupilla nati
sunt. Et ideo Fin Solinu z Pliniu meli/ de nocte q. de die
videre perhibetur. Iste canes mundi sapientes figurat: apud
quos canis insatiabilis. i. ardor auaritie est fortissimus: q. p
ficam innocentiam albi sunt: et tamen clari in nocte. i. per
dicant atq. cernunt. In spiritualibus enim bonis et in his
que ad salutem pertinent/ sunt ignoantes: in nocturnis vero
temporalibus clarissime sunt videtes: dicetes illud ps. Nox
z illuminatio mea i. delictis meis. ¶ Sedones populi sunt

qui teste Soli. inter anthiopophagos (de quibus supradic
tu m. est) numerantur: qui carnib⁹ humanis vescitur. Et se
do num em mos est parietum suorum funera canibus pro
sequi/ et proxi⁹ moru corpora congregatis cetibus lanare/ z
mixta carne pecudum/ dapes facere: caput etiam ossa
auro incincta in poculorum ministerium tradere z habere.
Ad qd etiam facit qd dicit frater Edoicus in libello suo
de mirabilibus orientis: vbi ait se in quadam terram venis
se/ vbi talis mos erat q. quando quis infirmabatur/ filius eius
ab idolo petebat si pater suus de illa infirmitate moritur⁹
erat: quem vbi moriturum cognoscebat/ legis sacerdos vo
cabat: patrem ad locum deputatu ferebat: quem sacerdos
gladijs detricabat/ z coctum in lebe⁹ filio z congregatis
amicis comedendum prebebat: filiusq. patrem sic hono
re credebat: inquam ne a vermibus sub terra comedere
tur/ ipedire se dicebat. De craneo vero capitis patris casta
cem facies/ extunc ex eo in honorem patris bibebat. Ista
possunt applicari contra quosdam in parietes z proximos cru
deles: vt qui de parietum funeribus solent gaudere/ z proxi
morum z parietum carnem. i. temporalem substantiam per ra
pinam comedere/ et ad infunctum idoli sul. i. auaritie/ que
est idolorum seruitus/ ipsos dtripere z vorare. Auari enim
nec patri nec proximo parant/ sed vna cum suis vxoribus
et amicis carnem sue substantie temporalis dtriplunt z assu
munt. Idem. xij. Quisquis carnes amici sui comedit. Vel
dic q. isti sunt detractores: qui pro certo parietes suos. i. pre
latos/ alios etiam proximos. i. locios z amicos solent den
tibus detractiois lanare: et li contingat ipsos suos paren
tes esse in aliquo defunctos. i. defectuosos z infirmos/ solent
ad eos deuorandum et fame sue detractandum alios congre
gare/ et in eorum capitib⁹ bibere. i. super eorum capita ob
loqui z ludere/ z sua commenticula z consilia contra eos cu
suis complicitibus celebrare. psal. In me psallebant qui bi
bebant vinum. Sicut ad litteram videmus in ecclesia z res
ligione: vbi detractores ad detrahendum prelati z socijs
solent vacare/ et ad hoc suos coplices aggregare. Ezech. v.
Patres comedent filios in medio tui: et filij comedent pa
tres suos. ¶ Scythorauri populi sunt Scythie: qui pro ho
stibus solent aduenas cedere/ et dijs suis extraneos im
molare: teste Solino. sicut etiam dicit idem: Scytharum
inertius habitantium alperior est ritus. Specus enim in
colit/ amant prelia/ interemproium sanguinem e vulneri
bus ipsis bibunt: et de capitibus inimicoru/ non amicosu/
vt Sedones/ pocula molliuntur. Numero cedum honoz
crecit: quarum experit esse/ apud eos psum est. haustu
mutui sanguinis fedus inuenit et componit: exemplo inq.
Abedoum: apud quos inter Athathelydium et Athagē
Abedie regē/ hoc pacto firmata sunt iura pacis. Ista pos
sunt applicari contra bellicosos z crudeles/ z maxime con
tra sicarios z latrones: q. aduenas z extraneos solent victi
mare z occidere/ z ad litteram/ sicut dicit/ sanguinem occiso
rum pro acuenda crudelitate bibere: numero cediu gloria
rit: et in perpetuum earum degenerē reputare. Multe enim
sunt hodie nationes in quibus viri belligeri quanto plures
occiderint/ tanto magis se reputant gloriofos: et illum qui
nullum occiderit/ vilem z degenerem esse putant. Vel dic
q. tales significant impios balliuos principum et potens
rum: qui prelia z seditiones diligunt/ aduenas z pauperes
opprimunt/ sanguinēq. sue temporalis substantie bibunt z
hauriunt: et quanto plures oppresserint/ tanto melius fecisse
se credunt. Numeri. xxiij. Non acubabit leo nisi rapuerit
predam/ z sanguine occisorum bibat. Et sanguine propriu
inter se. i. suam substantiam temporalem communicat/ et inuice
federa z amicitias inuenit: sic haustu mutui sanguinis/ co
tra oēs alios se cōfederat z coniungit. vnde Luce. vi. Pec
catores peccatorib⁹ fenerantur/ vt recipiant equalia. ¶ In
Scythia sunt quidam populi dicit Ariace: qui nec aliena mi
rantur/ nec sua diligunt. Alj etiam populi sunt ibi dicit Scy
tharche: qui visu auri argentiq. dānato/ se a publica auari
tia vindicarunt. In Europa etiam apud quos celi cardines
esse credunt/ z extimos fructuum ambitus/ locus est dictus
Pterophoros/ quē incolit gens beatissima/ q. b⁹ est celi au
ra clemētissima z salubris/ nihilq. habens noxi flat⁹: qui
bus nemora sunt domus/ et arborum fructus cibis. Iste
uuuu iij

Lib. XIII. De Scotia et Syria.

discordia nesciunt / egritudine nō sentiunt innocentia cōs
custodiunt / mortē non timent / sed omnes volūtate ipsam
subeunt / et accerunt. Illi enim qui nimis antiquatur / volū
tario interitu castigat obediunt / et dicitur. Id habent enim
in mari promontoria ad quod vadunt / et primo bene satiati /
vincti et delibuti / precipites in mare cadere se permittunt / et
hoc genus sepulture optimū esse credunt. Ista possunt ap
plicari ad populum ecclesie palmitum: qui procul dubio sunt
gens beatissima: quia vni auri et argenti damnato / paupertas
sem elegit / avaritia fugerunt / nec aliena cupierunt / nec
propria dixerunt. Unde scriptum est. L. h. i. i. dicitur: ad an. xix.
Si vis perfectus esse / vade et vende oia que habes: et da pau
peribus. Ista quidē ad litterā fuit celi summa clementia:
ipsosque auri ipsamque salubriter inspiravit: et ideo nullam
vitiōum egritudinem habuerunt: et sylvas pro domibus ha
buerunt: sicut in eremitis patuit. Discordiam nesciunt: et
timorē etiam servauerunt: ut patuit in confessoribus: et mortē
volūtate susceperunt: sicut patuit in martyribus. Se enim
oleo leticie perungebant: se sacramento eucharistie satia
bant: et sic ad mortem leti et volūtate properabant: et in ma
re. i. in tormentorum amaritudine pro dño se ponebant: sicut
apparuit in Iseazaro: de quo dicit. Is. adacha. vi. q. glo
sam mortem plurius odibilem vitam eligēs / volūtate ibat
ad supplicium. ¶ In finibus Scythie est iugū rhyphum:
vitra quod est quedā regio assiduis obfessis nubiis / damna
ta pars mundi: et a rerum natura in nubē eterne caliginis
mersa: ipsiusque aquilonis conceptaculis tenebrosa. Sola
enim terrarum nō novit vices temporū: nec a celo aliud ac
cipit / quā hyemem sempiternā. Ista regio potest significare
infernum: ubi est nix frigus et hyems sempiterna: quā gran
do / nix / glacies / spiritus procellarū / pars calicis eorū: sicut
dicit in psal. Damnata enim pars mundi est: et ad litteram
vicissitudine dicit / et noctis non percipit: a celo. i. a deo ni
hil aliud quā hyemem perpetuam et eternam caliginē servat.
Job. x. Terra tenebrosa et operata / mortis caligine: ubi vi
bia mortis / et nullus ordo / sed sempiternus horror inhabitat.
¶ Et dicit quod talis est peccator obfissus: quod noctu igno
rantie / et gelu perpetue indeuotionis arctatur. ¶ Arima sp
dicunt quidam populi Scythie cōmorantes in loco dicto
Sesigiron: qui vno oculo in fronte dicunt insignes: qui in
rhypho mōtib' dicitur smaragdos custodire: et pro ipsis
contra Gryphes pugnare: eos ne in vsum hominū veniāt
preservare. Unde fit quod Gryphib' rapientib' et Arima sp
custodientibus isti lapides vix habentur: et in vsum hominū
difficiliter veniunt. Per istos lapides intelligo diuitias et
pauales / per gryphes aues ferocissimas intelligo raptōres
pūctipes et crudeles / per Arima spos autē viuaros infi
deles: quorum scilicet oculus mētis est in fronte / in quantum cor
eorum et intentio semper tendit ad bona presentia que sunt
ante: carere vno oculo dextro. i. discretionē bonorum para
disti / oculo sinistro. i. considerationē tormentorū inferni: sed
habent vnicum oculum in fronte. i. solam cōsiderationem
ad presentia bona mundi. Dico ergo quod smaragdi. i. diui
tie temporales ad vsum hominū. i. pauperum et rationabi
lium raro veniunt: quia gryphes et Arima sp. i. raptōres et vi
rari ipsas inter se diuidunt / et propter hoc etiam pugnam
aliquotiens inuicem faciunt / et incurrunt: ipsasque taliter ab
alijs custodiunt / quod nulli preter eos ipsas accipiunt / et acqui
runt. Proverb. x. Habeto eas solus: nec sint alieni partici
pes tui. ¶ In Scythia est quedam insula quā incolūt qui
dam populi qui hippopodes nominantur: qui teste Solino /
formā humanā habentes / in pedes equinos desinunt. Ta
les sunt quidam qui per totum corpus sunt hoies. i. per to
tam vitam sunt boni / et ratione videntes: exceptis pedibus
senectutis. Sed vere quādoque fit quod illi qui in tota vita sua
fuerant hoies. i. iusti / in pedibus. i. in fine sunt equi. i. bestia
les et impii / superbi et immundi / figurati in statua Dauid. i. s.
que caput habuit aureum / et pedes habuit partim testes
et lutosos / partim ferreos atque duros. Ad denotandū quod isti
partim sunt lutei et immundi / partim ferrei et obfissati et su
perbi. vnde talibus sentibus dicitur Ezech. xlii. Sicut flu
vis equorum: fluxus eorum. Ideo bene dicit psal. Nolite
fieri sicut equus et mulus: quib' nō est intellectus. et. ¶ De
in Scythia sunt phanisi qui maxillas habent aures / vide

cap. de faunis. §. vii.

Capitulum. l. de Scotia.

Scotia est regnum in finibus Britannie maiore /
in quo teste Serualio / est stagnum in quod occi
ditur fluit omni die: et dum aduenit a stagno na
litter abiorbet / quod propter exercitiam ipsius sta
gni margines non merguntur: verum cum aqua
decreuerit / ad modum montis aquas abiorbet / et cum
hoc in tanta copia / quod etiam margines tunc immerguntur.
Iste igitur est vnum mirabile: quod si tunc homines recta ha
cie prope assent / tanta aspergine profundatur / quod mirum est
nisi pereant: si vero dorsum ad stagnum verterint / nihil ti
ment. Ista possunt cōtra multos dici: qui scilicet nullo modo
volunt respici vel videri: quia scilicet dum nequitias suas pa
trant / si facie recta ab aliquo aspiciantur / timet ne forte ip
sae reuelentur: et adeo suorum operum exploratores ad eis sepe in
uaduntur / et aliquotiens occiduntur. Si vero dorsum verte
rint / hoc est / si de eorum malis nihil viderint / vel nō videri
se dissimulant: tunc ab eis nō leduntur. Bonum est er
go facta alioquin nō nimis dicere: nec videre: et sub dis
simulatione procedere et transire. Et c. l. i. i. h. i. est cū fili
necessarium ea que abscondita sunt / oculo / videri oculis
tuis. Et dicit quod istud stagnū quod abundatius redditur alijs
quā acceperat / significat hoies gratos: quod beneficia sibi collata
abundantius remunerant quā ea recipiunt. ¶ In Scotia re
Serua. tempore Arturi erat lacus. i. habens insulas. i. lu
mina recipiens. i. habens rupes: et. i. aquarū rīdos que
omni anno cōueniētes / prodigia et noua quā in regno futura
erant / suo clamore notificabāt. Iste sunt predicatorum: qui
in diuersis insulis. i. in diuersis gentibus nūdficant / et ha
bitant: et ventura pericula mortis eterne clamore suo pre
dicationis declarant. Dece. vii. In gutture tuo sit rubus qui
aquila super domū dñi. ¶ Item idē dicit quod in Scotia erat
modicū stagnū in cuius quattuor angulis erant quatuor
species piscium qui se inuicem non cōmicebāt / sed singule
species singulos stagni angulos seruabant et habitabant.
Iste potest applicari / et nos qui in stagno ecclesie / diuersis
angulis. i. in diuersis beneficiis / officiis / collegijs / cen
bijs sumus positi / debemus in locis istis manere: alia non
inuadere / sed proprijs statibus contenti esse: iuxta illud. i. i.
Regū. xlii. Contentus esto gloria tua: et sede in loco tuo.
¶ Reiert Serua. quidā rex Scotie vni habebat ancū
pem quod solo verbo / et grues et aues alias capiebat. Ad
vero dicit se apud pontum vidisse hoīem qui multitudine
perdicum supra se volantium quocūque ibat / secū ducere
quādo volebat / ad terram descendere faciebat: et eas capie
bat. Talis est huiusmodi: qui verbo predicationis superbo
cepit / et eos secum adiunxit: et ad humilitatē descendere se
cit. Idem de paulo. et. Capitulum. l. de Syria.

Syría provincia est orientis circa Damascum: que
vnam habet ecclesiam que beate Marie dicitur
de Sardenay: ubi est imago beate virginis que
mamillam habet carneam / diuino miraculo
etiā: a qua vice lactis oleū stillat: vnde dicit Ser
ualius. In hoc potest notificari mīa virginis gloriose: quod pro
certo mamilla sue largitatis non est dura aut lapidea / sed
carnea. i. mollis / tenera et benigna. Ezech. x. Auferā cor lap
deum de carne vestra: et dabo vobis cor carnis. Et cū em
mie et gratie ab ipsa nobis continue stillatur: a qua mens
arida per indeuotionē / spiritaliter impinguit. Job. xxi.
Petra fundebat mihi riuos olei. Et dicit quod imago virginis
i. quelibet mulier vel persona que per imitationē vult esse
imago virginis benedictę / debet mamillā carneā pietatis
habere: cū qua debet alijs oleū elemosinarū stillare. Et c. l. i.
cit idē quod in Syria nascitur balsamū: hoc tunc esse purum
cognoscitur / quādo duplo plus ponderare quā terebinthi
inuenitur. Si vero minus vel equaliter ponderat / tunc fos
phiscatur et friuoli reputatur. Per balsamū liquorem subditos
precliosiorē intelligo pietatem / ceteris maiorē et digniorē.
Per terebinthū vero et alios liquores intelligo subditos
prelatos in gradu et statu inferiores. Dico ergo quod balsamū
i. pietatis et vir ecclesiasticus debet alijs preponderare: et
ipsis in virtute / fama et sciētijs plus valere. Si enim alijs in
virtutib' non preponderat / vitiōsus et sophisticatus videt

Lib. XIII. De Thyle insula. Fo. CCCXLI.

et se indigni balsami. i. prelati noie predicat & fatetur. Ideo ecclesiasticis et prelati in persona aplos bene dicitur. v. Si non abundauerit iustitia vestra plusq. scribarum et phariseorum: non intrabitis in regnu celorum. Tales enim qui non habent debitum pondus virtutum / digni sunt regno suo. I. statu ecclesiastico & etia regno celesti parari / & in manu demonu tanq. sophistici / fieri et non veri derelinquuntur: sicut dicit Saltpalari regis fatuo dicitur Dan. x. Appensus es in statera: et minus es minus habens. Sequitur. Dilectum est regnum tuu: et datus est Persis & Medis. In Syria in ciuitate Edion est campus cuius terra est rubea: q. etia fossa comeditur: et per Egyptum deuehitur: et pro specie carissima venditur. Sed in hoc est mirabilis ille campus: q. quatuor per totu annu effoditur / tantu finito anno diuina dispensatio excreuisse reperitur: ita q. in integrum locus effoditionis reparatur. Ista possunt applicari ad corp. Christi: quod pro certo campus dicitur / pro eo q. fructus gratie et scientie et glorie ab eo ppimatur: et per Egyptum hui. mundi portat: a fidelibus mādatur. Sed quid: p. certo virtute diuina fit q. postq. ipsum comestum credideris / sanum et integrum reperies & videbis: et ita fit q. nullo modo consumitur: dato q. a pluribus manducet. Ideo de ipso in prosa canitur: Sumit vnus: sumit mille: q. sumit istu: tantu ille: nec ta men sumit. Et dicitur q. talis campus est homo elemosynarius et pius: qui se a alijs comunicat / et cibos suos alijs distribuit et dispensat: quia p. certo sepe fit q. de oculis sibi redintegrat quicqd. paupibus largitur / donat: exemplo Joannis Elemosynarii: de quo dicit q. isto plus dabat: tanto amplius abibat. Ideo p. uer. xlvij. dicitur. Qui dat pauperi / non indigebit.

Capitulum. lvi. de Serum prouincia. Serus est prima regio Orientis: que a ceteris mortalibus tantu distat / q. rarus est illuc homin accessus. Pro eo est a pre nra pfunde sunt nives morloga deserta: sequuntur Antropophagi / ges asprima: de deserta scilicet bestis cetera: inde p. mō. totu Tabis: et ad hec deserta longissima: & post ultra humos iusto est regio Seru: de qua dicitur est sericum: quia in quibusdam arboribus illic qdam lanugo nascitur: q. collecta et aprata sericu efficitur: q. magis ad offendendu q. ad uelendu corpora uile regitur. Est ergo iste populus nris et quiescent: & alioru homin fugiens certus. Unde fit q. qn meratores ad corp. partes ueniunt: nulla inter ipsos yba luteruunt: sed in ripa sui fluminis mercozes nri merces suas ponunt: illi uero oculis ipsas merces estimantes / sua tradunt: et nra non emunt: sicut dicit Sol. Per hac regionem possunt intelligere religionē: que populos habet / scz religiosos: qui pro certo pfessione et moribus sunt ab alijs hominib. distincti: et desertis penitentie intermedijs ab alijs separati. Iste ergo populus mitis & deuotus debet esse: alioz mortalium: scz seculariu certus & societate non distat: gereneq. cū ipsius uerba aut colloquia multa habere: mercuras vel negotia nō tractare: sua bona hoc est documēta et exēpla debent alijs dare: et sine multiloquio merces secularium. Elemosynas et beneficia pro necessitate uite accipere: et de suis arboribus. i. de suis bonis personis laudine bonoz exēplorū colligere: quibus possint seculari res induere et ornare. Unde de distinctione & separatione istorum potest dici illud Ace. ix. Separatu est semē filioz israel ab omni alienigena. Capitulum. lvij. de trapo insula.

Rapo est insula in India uetus omni tēpore nam ibi arbores semper virentes sunt: et est repleta margaritis & lapidibus prectolis: & bis in anno habet hyemē et estatem. Et forte ista est Tapos: de qua dicit Sol. q. hoc miraculo terras oēs supgradit: quia in illa nulla est arbor: que nō semper vireat. Ista est ecclesia / religio vel paradysus: vel anima sancta: que viroz honestatis semper retinet in seipsa: & estate p. spiritus spiritualis habet bis: scz in mundo isto q. sum ad gratia: et in futuro q. sum ad gloria. Hyemē etiam habet duplicē: inquantū timet q. in hoc mūdo et alto tribuletur: q. sapientia in omnibus incutit. Eccl. xlvij. licet dicatur. Flau i. Non consurgit duplex tribulatio etc.

Capitulum. lvij. de Thuleia.

Thuleia est italie puincia: a thure (vt Plinio placet) dicta: quia ibi solebant thura & myrrā cōburere pre deuotione in exequijs mortuorū. Et est regio mōtana & fonsissima quo ad situm / feridissima quo ad fructū / saluberrima quo ad celum / fluujs et fontibus irrigata: & fontibus calidis nobilibus insignita. Sic bona anima quo ad thurs orationis / montes fidei & perfectionis / celum premeditationis / fontes calidos lachrymarū et contritionis / flumina gratiarum & deuotionis / aromata odoriferis puerlationis: debet esse fontis nobilis & decora. Hecce ē vrbis pfecti decoris: Thule. i. j.

Capitulum. lv. de thyle seu thule insula. Thyle est insula ultra Angliā. circa qd nota q. i aliquibus partibus aqulens sol apparet per mediu annū: et per mediu disparat. Unde de Hecrigia dicit q. sol in estate p. plures dies in solstitio non videtur ibi occidere: et in hyeme il solstitio ibidem per dies totidē non apparere: unde tunc oportet q. incole ad candelē lumē faciant opus suum. Est igitur insula thyle vltra angliam nauigio sex dierum: que tētreo inhabitabilis dicitur: quia sol per mediu annū. i. in estuali tempore ipsam erurit: & in hyeme per tantū tē tempore ab ea occultatur. Et ideo quia est in estate feridissima: et in hyeme frigidissima: a nullis hominibus habitata. Per istam insulā possunt intelligi mali diuites: qui scilz in toto anno durationis sue habent vnu diem. p. spiritus: scz dum durat estas vite presentis: & vna nocte aduersitatis. i. dum durabit perpetuu tempus mortis. Istis em in mūdo isto sol & calor p. spiritus: dum durat estas vite p. spiritus: apparet: quia diuitibus iste sol occidere non videtur. Non occidet vltra sol tuus. Eccl. ix. Sed cum hyeme mortis ad uenerit: tunc certe sol et luna prosperitatis mūdanc ab eis penitus abscedet. Hicere. xv. Occidit eis sol dum adhuc esset dies. Et quātū in estate vite presentis habuerūt luminis & prosperitatis: tantū in hyeme mortis habebūt de tenebris & frigore aduersitatis. Apoc. xvij. Quātū glorificatur se: et in delicijs fuit: tādū date illi tomē drem & lucrū. nā quia in vita ista ardore auaritie et luxurie cōbūritur. Ideo in hyeme. i. post mortem in inferni frigidibus gelabuntur: quia stante deo. i. iudicante: cōbūrit gelu. Job. x. xvi. Et dicitur inhabitabiles dicitur: quia ipsos in hac vita ipsi per gratiam nō inhabitat: ipsosq. post mortē per gloriam nō frequētat. Eccl. xvi. Non habitabit in seculi seculi. Et de hac insula aliter sentit Sol. Dicit em q. est loc⁹ apud quē mundi cardines esse credūt: semestris diē et semestris noctē habens in anno: quē scz incolūt geno beatissima. quib. & celo magnā clemētia aure spirāt salubriter: q. nihil noxi flatus habent. Domus eorū nemora sunt vel lucus: victi arbores subministrāt discordiā nesciūt: egritudine nō inque rant: Innocentie nomē oibus equaliter notū / mortē accersunt: & voluntario interitu castigāt mortendi tarditatē. habent certam rupē iuxta mare: de qua quādo nimis antequi sunt: satiati et delibuti in mare se precipitant: et hoc gen⁹ sepulture optimū / principijs vite esse putant. Ista insula est ecclesia: que hic per sex menses. i. per sex etates patitur noctē aduersitatis: finaliter uero habebit diem infinite prosperitatis: Populi autē isti significāt sanctos patres ecclesie primitiue: qui nemora pro domib. incolēbāt: & victi de arboribus assūmēbāt: sicut fuerunt eremite: qui de celo elemētiam & gratiā sentiebant: quoz aure. i. dona spūs sancti salubriter affabāt: ita q. noxium statū diabolice tentationis nō sentiebāt: innocentiam seruabant: victioz egritudine non habebāt: discordiam nesciebāt: et pro hūsto se morti voluntarie submirebāt: mēbraq. sua sup terram mortificabant: & victione spūs delibuti panes doctrine vel eucharistie satiati in mare penitentie voluntarie se immirebant. 2. Barthel. xvi. Transi hinc: & mitte te in mare. Vel allega de paradiso: ubi nō est discordia / infirmitas / vel flatus noxius tribulationū / sed in nocentia sempiterna. etc.

Capitulum. lvj. de Thracia. Thracia est Europe puincia / circa hellepont: a tun: ubi nunc Constantinopolis: que prius dicta est byzantiū: est p. structa. In extremis igitur regionibus puincie huius populi fuerūt: bar

Plinius
p. mēdij n
vms

in p. mē
tū q. mē
hinc p. mē
fuerūt

no p m o t a
i s t e t r a d
a m s.

bari: quorum teste Sol. mores sunt mirabiles stupēdi. Ex
quāda enim naturalis sapiētia disciplina vitā cōtēnūt / et in
mōte voluntarie cōtēnūt: et hoc (vt ait) quia animas post
mōtem viuere credūt. apud ipsos lucifera sūt puerperā /
et cōtra leta sunt funera. Cū enī puer nascitur / cū sctū et
tristitia a parentibus recipit: et cōtra mōtū cū gaudio
psequitur. Ad hec addit Pomponius q̄ ideo in suoz le-
tantur mōtibus: q̄ alij obētiū animas redituras: alij nō
extingui: sed ad beatiora loca transire credant: alij emō-
ri quidem / sed id meli⁹ esse q̄ viuere. Ista possunt allegari
cōtra illos qui vitā istā diligunt: de morte vero tam sūt q̄
suoz plus debito tristes sunt / et de naturitate hominū hi-
lariētur. Quis enī bene cōsideraret q̄ p̄sens vitā tot misē-
rijs est repleta: et q̄ aīa post mōtē nīl in ea deficiat / ppe-
tuo est victura / p̄sens vitā pcul dubio cōtēneret / et lu-
ctuosa puerperia duceret: gaudiosa p̄o funera reparet:
et mōte fortiter expectaret: et vitē mōtē / naturitatis obitū
audiret. ideo bene dicit Eccl̄s. vii. Melior est dies mōtis
die naturitatis: et melius est ire ad domū lucis q̄ ad do-
mū cōtuitus.

2. Tēte Solino / apud Thiacē barbaros
de vroz numero se viti lactant: q̄ quāto quis plures vroz
res habuerit: tanto ipsum honorabiliorē popul⁹ reputat.
Adulteris etiā (vt ait) non parentum arbitrio nubunt: sed
q̄ speciose sunt / subhastari volunt: et ad illū qui plus eis
dederit: transeunt: et sic non mōtibus / sed p̄mijis se cōiū-
gūt. Ille vero que turpes sunt / maritos dōtib⁹ emūt. Ista
p̄ocul dubio vidēt hodie esse inter luxuriosos: q̄ ad litte-
ram vitē se solent iactare de numero feminaz: femine etiā
sine parentū licentia quādoq̄ transeunt ad maritos: et p̄ ve-
tulas lenas subhastari se facientes / illū p̄eligūt qui plu-
rimos offert nūmos. Et ad litterā que turpes sūt: emūt de
narijs sibi viros. de q̄ Eccl̄s. xvi. Vbi⁹ meretricib⁹ (supple
pulsib⁹) dant mercedes: tu autē de diti mercedē amatorib⁹
bus tuis.

3. Vroz cū viti se obūnt: vide infra de ta-
probana insula. Capitulum. lviij. de Taprobana insula.

Taprobana est insula adiacēs Indīe a p̄te me-
ridiet: media inter ortū et occasum: que anteq̄
ab Alexandro illuc classem et legatos mitteret /
erro: purgaretur / vñ⁹ mundus alius credebatur.
Tunc enim ibi per. xx. dies erat transitus: sed
postea multo breuior est inuentus. Dicit ergo Solin⁹ q̄ istū
populus sol oriens apparet ad dexteram: occidens ad sinis-
trā. Dicit etiā q̄ ibi septētriones nūq̄ vidēt: et q̄ luna so-
lum ab hora octaua in septēdecimā apparet. Lucet eis ca-
nopos / hydus clarū et amplissimū. Vt cū isti nūq̄ videant
poli arcicū ad stellā maris difficulter possunt dirigē nau-
gando. hoc igitur artificio vtuntur: quia alites q̄dam seu
volucres secū in nauibus portant: que naturaliter terram
sentiant et versus terrā respiciunt et anhelāt: sic ad insti-
trum alitū cursus suos dirigūt et gubernant: vt dicit Sol.
Talis insula significat mundum: populus vero eius signifi-
cant p̄cedēs: qui in p̄fundo maris. i. peccati sunt positi et
sefuncti. Isti enī in ortu diei. i. in tempore p̄sentis vite (q̄
non est nisi ortus durationis humane) solē iustitie Ch̄istū
intuentur. p̄perum siue dextrā / et ad cōcedendū eis t̄p̄a
valde paratū: sed p̄ certo occidente mōtis adueniēte: tūc
iste sol Ch̄istus sibi in sinistrā et in asperū vertetur in quā-
tum. i. eternā dānationē talibus impartiet. Job. xxx. Vbi
ratus es mihi in crudelē. Figuratus in Jacob: qui cācella-
ris manibus de sinistrā et dextrā: et cōuerso rē. vide in-
fra Eccl̄s. xlvij. Istis ergo luna. i. beata virgo parum lucet:
istos septētriones. i. scti nō illuminant / istos stella maris. i.
deus / septētriones. i. sancti in huius mūdi pelago nō gu-
bernāt: sed solum canopos stella clara. i. mundi. p̄peritas et
claritas eis lucet: que in cōiū oculis sola splēdet. Isti ergo
per stellas. i. per sanctos ad portū salutis nō dirigūt: imo
ad terrā. i. ad amorē terrenoz per alites. i. p̄ demones
quibus obediūt deducūt. Vel dic q̄ iste populus signifi-
cat eccl̄e fideles: q̄ quia in hoc seculo nō habent stellas. i.
sanctos quibus dirigāt ad celū / necesse est q̄ alitibus. i.
vitijs cōtemplatiuis et prudētib⁹ se credāt: et regimē na-
tis sue. Isti enī terrā viuētū. i. paradisiū odore cōcēpla-
tionis vtuntur: et ideo in absentia stellarū. i. sanctorum / ad
portum salutis homines deducunt. Psal. Sp̄s r̄⁹ bon⁹

deducet me in terrā rectā. ¶ In Taprobana insula / teste
Solino / ille rex eligi / q̄ spectatior mōtib⁹ inuenit: eligunt
enī hominē inueterate clementie / et in annis grauem. Cū
tamen attendit p̄cipue in electione regis: vt scilicet liberis
careat. Hāc (vt dicit Solinus) qui pater sit: etiam si vita et
mōtibus polleat: nō admittit ad regendū: quinimo possit
fuerit in regimine cōstitutus: si velit educare liberos / ha-
sistere: statim exuit p̄stina potestate. Istud autē custodit
(sicut ait) ne fiat hereditariū regnū suū. Dicit etiā q̄ quis
rex ipse maximā p̄ferat equitatem / nolum tamē sibi totū
licere: imo. xl. sapiētes eligunt: qui regi habeant assistere:
et cū ipso de causis capitalibus iudicare. Ista possunt al-
legari de regibus et p̄clatis: qui p̄ certo sunt eligendi cle-
mentes / sapiētes et veteres: et liberos. i. parētes et nepo-
tes non habentes: vel salte vltra debitū nō amātes: nec re-
gnū eccl̄ie: nec ipsa b̄nficia et officia republice vel eccl̄e
ad eos trāsmittētes: et non soli de negotijs iudicantes: sed
plurū prudentium cōsiliū insequētes: iuxta dicit Sapiētes
Eccl̄s. xxi. Sine cōsilio nūllū facias: et post factū nō peni-
tebis. Vel si vis / ista possunt allegari cōtra multitudinē et
affectū liberos: et q̄ raro illi in paradiso regnant: qui libe-
ros in seculo oblinunt: q̄ scilicet sit plerūq̄ p̄o d̄stans li-
beris ipsi animas suas dānticant: et sic ad regnū gloriā
nūq̄ intrāscit: videmus de v̄narijs et avaris. ideo b̄i
dicitur Eccl̄s. xvi. Nō locutur in filiis impijs se cōiū-
p̄cent: et vide supra titulo de B̄trānia. §. de libebudib⁹ in-
sulis: et eadem regē vbi ponit simile. ¶ In ista insula sunt
2. Margarite teste Solino: sed de carū natura vide. §. libro
de lapidibus titulo suo: et libro de piscibus. c. de Conchy-
is. ¶ Refert etiā idem q̄ sūt ibi testudines maxime quas
homines veniunt: et de carnibus earū viuunt: et de testis
ipsarū domos sibi faciunt: de hoc vide libro de piscib⁹
capi. de testudine: vbi ponitur simile.

Capitulum. lviij. de Vlandia.
Vlandia est regio in mōtibus Hōmegie: cuius
ciues sunt feni et barbari / magis artib⁹ occu-
pant: qui nauigantibus propter defectum ventū
in ora apud se contrahentibus / ventivalem
offerunt. Eobū ei de filo faciūt / plures nodos
in eo cōnectētes: et vtiq̄ ad tres nodos vel plures sūt ex-
trahi et explicari p̄cipiunt / secundum q̄ ventū magnum
vel parū voluerint habere: sic demones aeris cōnectūt / et
ventum p̄ducunt: et quādoq̄ nauē illā dissipāt et submer-
gunt. Regio hec est peccatū: ciues demones / nauigantes
peccatores / globus cor / ventus vanitas / mare vita p̄er-
sens / p̄fundum infernus. Illi ergo qui per mare p̄sentis
vite volunt ad portū p̄peritatis venire: quādoq̄ ventum
ad vlandiā. i. ad statū peccati: vbi eis a ciuib⁹. i. a demo-
nibus ventus inanis gl̄e venditur: ita vt quāto globū cor-
dis sui magis explicauerint / laxauerint ad mūdāna / tan-
to maior ventus vanitatis ipsos agit et submergit: in tan-
tum q̄ quāq̄ per eterne mōtis p̄culū submergunt. 2. dicit
vii. Generū flumina: et flauerunt venti: et intrerunt r̄c et
Eccl̄s. xviij. Ventus auster cōtrahit te in corde maris.

Cap. lviij. de mirabilib⁹ circa humanā naturā.
Circa humanā naturā multa sunt mirabilia:
inter que Solin⁹ cōnumerat q̄ vitē est vire alle-
quem quā plura adueria sustineat / q̄ p̄pera.
vnde exp̄licat de Lalo celsare: cui⁹ teste Se-
neca / tanta fuit felicitas: q̄ et quicquid libuit / ita
cui⁹: qui quasi totius mūdi victor erit. Hic tamē p̄o has
buit de rebus asperis / oibus consideratis q̄ secūda. Vbi
ait q̄ tot / tanta in vita eius inueniuntur in cōmoda / vt nō
sit facile discernere calamitosos: an beator fuerit. Prē idē
ait q̄ mulierib⁹ p̄gnatibus semp nocet plenitudo: et ad-
dit simile q̄ si mulier grauida saluos eas comedit / vñ⁹
gulis caret partus. Et cōtationē etiā dicit noxiā parturiē-
tibus. Unde dicit esse vitē spiritū cohibere: et nullo modo
in actu p̄cedi cōtationē facere: alio periculū esset. Ple-
nitudinē significat plenitudinē diuitiarū temporalū: sal-
sēdo cōndimentū scientiarū secularium: oscitatio vero seu
sp̄s emissio sup̄fluitatē affectū / et desideriorū p̄toraliū
et mētaliū. Vt ergo dico q̄ quādo aliquis est p̄gnas: et de
nouo concepit aliq̄ bonū propositū / et intendit parere bo-

Lib. XIII. De huane nature mirabilib.

tur similem filiu peperit. Cogitatio em̄ (vt a se) fingere aut miscere similitudinē pōr. Quod tñ in brutis rarius reperitur: nā (vt ait) plures sunt differentie in multitudine hominū q̄s brutoz: cui⁹ rationē assignat: q̄ homo cū habeat liberū arbitriū/animūq̄ valde celere z mobilē/quali videt impossibīle duos esse eandē similitudinē cōtinētes: q̄s in brutis non fit: cū animos imobiles habeāt/ z libero arbitrio carcāt: et ideo quēq̄ in suo genere maior similitudinē representāt. Ista possunt applicari ad hoc q̄ in facie exterioris puerfationis pauci sunt in toto similes z cōformes. Accipias em̄ duos quāruis bonos/vel quātūcūq̄ malos/sem̄ in ipis aliqūā similitudinē z aliqūā morū diuersitatē inuenies. Ideo bene dicit. i. ad Cor. xv. q̄ stella differt a stella in claritate. Et etiā de similitudinē z diuersitate cordiū et affectionū: item de discordia z controuersia mētū pōr intelligit: q̄ hodie pauci sunt qui sibi p cōcordiā cōueniāt: quoz alter alteri in bonis mouib⁹ se cōformet: quimmo z in ecclia z in mūdo homines nō vidētur esse filii eiūsdē p̄ris xp̄i: qui sc̄s in actib⁹/ in gestibus/ in vestib⁹/ necnō in lib⁹ z contrarietatib⁹ rāta sunt dissimilitudine variari. Et q̄ plus est maior inueniē in hominib⁹ ista diuersitas/ q̄ in brutis. In clericis et ecclesiasticis z sapientib⁹ p̄sonis: q̄s in simplicib⁹ z ignariis: q̄ p certo quāto isti habēt alio magis celeres z subtiliores/ tanto magis sūt p discordiā z malos mores dissiles z difformes: simplices vero animū habēt magis in bono stabiles/ nec circa malitiarū subtilitates vagantes: ideo maiorē habēt inter se charitatis z cōcordie similitudinē et virtutē. Bene ergo possūm⁹ cōcludere de hoib⁹. I. de mūdi sapientib⁹ inter se discordib⁹ z difformibus illud Baruc. vi. Bessie meliores sunt illis. Et totū hoc applicat ad intentionē: dicit q̄ generatio. Loperum factio z pductio/ a cogitationē/ imaginatiōē et intentionē depēdet: q̄ si intentio interior voluat ad imaginē pulchras. i. ad bona bonoz exēpla/ tūc ad similitudinē eoz accipiet fectū suū/ et pariet op⁹ bonū: si vero imaginatio z intentio p̄deret imaginē turpē z inepiā/ z turpē habeat causā/ vel mala maloz cōsideret exēpla: tunc sūt p̄turiet turpē actum: nā est p̄dicatōr z genitor/ habuerit bonū/ fectū sūt op̄erū simile genitorū. I. bono docto vel plato volūtas non cōcipit/ q̄ ad alias imagines. I. ad alioz mala exēpla attendit. Figura Bene. xxx. vbi dicit q̄ oues Jacob ex virgine decorticatis dū cōcēbant ostēsis/ fectū simile virgine/ et nō genitorib⁹ p̄ceperūt. Et ouis. i. hō q̄n virgas decorticatis. i. p̄sonas infames p exēplari respicit: nō fectus op̄erū dissimiles suis p̄rib⁹. I. bonis plati⁹ p̄dicatōrib⁹ facit. Et dicit q̄ filii turpes z mali a pulchris z bonis parētib⁹ nascūtur q̄n se nō bonis parētib⁹/ sed malis z deformitibus p̄cōtib⁹ cōformār p imitationē. Idē etiā de platis bonis pōr dicit: qui multos turpes z infames filios z subditos habent: et hoc q̄ non sibi/ sed malis hoib⁹ se conformant. I. sūt ergo ad bonū patrē nō ad malos deberet attendere: se sibi in morib⁹ p̄formare. Et fa. iij. Attēdite ad l̄bas b̄as patrē vestrū. I. Sarimate sūt eūdē de naturali hystoria lib. i. c. xij. sunt vltimi ppli Scythie z totius septentrionis. Et ait q̄ a ciuitate Acheroc que est i Ethiopia/ ad terras Sarimatarū qui sunt in Scythia/ est latitudo tot⁹ orbis habitabilis. Dicit ergo p̄lin⁹ lib. vij. c. iij. q̄ Sarimate tante religionis sunt/ q̄ de triduo in tridū solūmō cibū sūmūt. Tales debem⁹ esse sp̄ualiter: q̄ p certo cibū Acheroc nō debem⁹ sumere nisi tridū scilicet voluerim⁹ celebrare: q̄ sc̄s a p̄ctis cordis/ ois/ op̄is/ debem⁹ scilicet iunare. i. cessare: et cōtra istud tridū aliud tridū opponere. i. p̄tritionē cōtra p̄mū: cōfessionē cōtra sc̄m: satisfactiōē cōtra tertium: sc̄s cordis vitiū purget p̄tritiō: vitiū ois tollat cōfessio: vitiū op̄is auferat satisfactiō. Si igitur istud triduanū scilicet p̄cefferit/ cibū Eucharistie/ gratie vel glorie digne poterimus recipere: et t̄m debite māducare. De tali ergo triduo sp̄ualis abstinentie pōr dicit illud Abar. vij. Nam triduo sustinet me: nec habēt qd māducet. Et Abo. vij. Per tres dies cōtinēs esto. Et p̄lin⁹ de naturali hystoria. l. vij. c. iij. dicit q̄ abūdā inest venenū in linguis et oculis. Et dicit Aigonū asserere in Aphenia esse quasdam famillas quāru laudationē intereāt/ p̄bata arefiant arbores: moriant infantes. Et dicit etiā facit Aernasius: qui dicit q̄ rēpore suo erat quidā miles in catholonia sibi notus/

quid si quid p̄bauerat aut laudauerat/ statim ei male cedebat. Dicit idē p̄lin⁹. lib. i. q̄ qdā sūt in triballis z illis qui solo visu fascinat intermūtēs si irati durius intueant. Hec mibi friuola viderent/ nisi tant⁹ doctor referret: nisi etiā verū fascinationis in scriptura poneret: q̄ ap̄lus ad Gal. iij. dicit sic: Infensari/ Salathe q̄s vos fascinauit non obedire p̄tati: ideo fascinatio aliq̄ esse supponit. Idē qd igitur sit/ p istos tū linguis tū oculis venenosos intelligo luxuriosos: quoz lingue dū applaudēdo blandiendove p̄sonā p̄mendāt/ ipam ip̄ualiter fascinat: a bono p̄posito cōmūtāt: sic arefactionē virtutū suarū/ z mortem culpe sibi laudādo pcurāt z p̄tināt. Et fa. iij. Popule me⁹/ qui b̄m te dicūt/ ipi se decipiūt. Aīsus etiā talis venenosus ē: q̄ p ipu dicos aspect⁹ solent alios inficere/ z ad malū inducere: et sic mortē culpe z pene talib⁹ pcurare. i. p̄ct. iij. Ad eos habētes plenos adulteriū. Et dicit q̄ p̄mū sunt adulatores: quos illos quos laudāt/ dū eos fouēt in p̄ctis/ sp̄ualiter occidūt. Secūdi vero sunt inuidi: quoz aspectus bonis hoib⁹ sūt maligni: cū ipi q̄d cūq̄ malū possunt/ hīs pcurēt quos non nite respiciūt. Et Seneca l. de quatuor p̄rib⁹: Si nō tam turpe laudat a turpibus/ ac si lauderet ob turpia. Et tūc esto quoties displices malis. Et tūc idē ait q̄ sunt qdā mulieres in Syria que Bithye vocātur: q̄ duplices pupillas in oculis habēt/ solo aspectu interficiūt. q̄ dē Solinus affirmat: adducens Apollonidē p̄ auctore. Dicit etiā ḡnialiter q̄ oēs que duplicē habent pupillā/ habent oculos venenosos. vnde etiā ponit p̄lin⁹. multos esse istius nature/ qui sc̄s in vno oculo duplicē habēt pupillā: in alia vero equit effigie. Istos etiā nō posse mergi asserunt/ dato q̄ sint etiā vestibus degrauiti. Et est etiā iccone deo nature nō solum placuit morē comedēdi hoies/ in hoie ḡnare/ imo etiā venena in quorūda oculis z corporibus ponere voluit/ vt ne quid/ inquit/ mali esset/ quod hominē deesset. Et etiā idē esse genus Pharmaciū in Ethiopia (teste Damone/ quoz sudor tactis corporibus tabem asserat. Dicit q̄ tales mulieres sunt luxuriose p̄sonē: quāru oculi tūa sc̄ntillant z si amāt q̄ plures pupillas vident habere: que ideo illos quos impudice respiciūt/ occidūt: quia per malos consensūs carnis cōcupiscētia in eis introducūt. In talibus em̄ oculos venenosos effigies equi. I. ipa petulātia luxurie apparere videt/ in quātū p eoz aspectus de eoz luxuria iudicatur. Adheret etiā tales nequeat: q̄ ex quo semel p luxuriā corrupti sunt/ nunq̄ p lachrymā penitentiā vel p loturā mūditiē mergi volunt. I. ḡnific sit q̄ sudor z lues flos pedoz op̄erū z exemploz alios inficit: quos per societate tangit/ sp̄ualiter maculat z corripit. I. ḡnific bene pōr dicit talib⁹ illud Abo. thel. vi. Si ocul⁹ tu⁹ fuerit nequā/ totū corpus tuū erit tenebrosū. Et dicit q̄ oculus est cor: vbi si duplex pupilla. i. duplex p̄ctitas falsitatis z dupl z intentio fuerit/ alios/ sc̄s illos/ q̄bus trahit/ suis malitijs nocet/ afficit atq̄ ledit. Simpliciter ergo intentionis z innocētie commendat: dupliciter p̄ tam verbosū op̄erū/ tam cogitationū q̄ intentionū/ z ois fraus z malitia reprobāt. Ideo bene dicit Abar. vi. Si ocul⁹ tu⁹ fuerit simplex/ totū corpus tuū lucidū erit. I. Sicut natura posuit venenū in aliquib⁹ mēbris/ quorūda hoim: sic i quorūda mēbris aliqua remedia sanitarū posuit. Et dicit p̄lin⁹ lib. vij. c. iij. q̄ pollex dextri pedis p̄rbi regis tactu suo lenosus curabat: qui etiā pollex cū reliquo corpore cōmari nō potuit: vnde in tēplo cōditus fuit. Dicit etiā idē q̄ Crates p̄gamen⁹ asserbat adhuc in libellepoto genus esse hoim qui ophiogenes vocabant: serpenti ictu p̄actu leuare solitos. Et arō etiā ait esse quosdā quoz salus p̄ra ter serpenti medant. Hec p̄lin⁹. l. vij. c. iij. libellepoto solo nos rex Francorum quicūq̄ sit canonicē introductus/ solo tactu manus infirmitatem gutturis curat: z glandes illas que strumule dicūtur/ attenuat atq̄ sanat. Et dicit vltimū. I. istius capli/ vbi agitur de gemellis Aultrici. Ista possunt applicari ad virtutē reliquiarū sanctorū sic. Si igitur sint homines qui adhuc p̄ctōres z mortales existūt/ z maxime p̄dicti/ qui pagani z infideles erāt/ quoz mēbra tam mirabilē virtutē habent: multo fortius mēbra z reliquie illorū qui tam cū L̄chilio immortales regnāt/ poterūt magna et mirabilia facere: z cōtra serpentū. I. demonū tentatiōes et ictus/ cōtraq̄ infirmitates z tribulationū fluctus remediū

repe francie curat Arummal

De humane nature mirabilib⁹. Jo. CCCXLIII.

deuotis fidelib⁹ exhibere. Vel dic q^{uod} tales hoies significat ecclesie sacerdotes & prelatos: qui p^{er} certo manu absolutio- nis & correctionis / & salua verbalis eruditionis & predica- tionis: venena pctōz adurūt / & moris serpentū. i. punctu- ras demonū tollunt. ideo bene dicitur ad Bar. xvi. Serpentes tollēt: et si mortiferū qd dixerit / nō eis nocet. Sup egros manus imponēt: & bene habebūt. Sicut dicit idē ibidē: Quidā sunt hoies in India dicti ioste: qui nullū cibū no- uerūt p̄ter q̄ pisces: quos manib⁹ dissectos / ad solē torrēt / & inde faciūt sibi panes. p̄ scēs sūt fluxibiles delictosi: qui p^{er} certo a foris / i. a demonib⁹ in inferno vorant / et siccat ad ardorē infernū / panis cotidian⁹ eis efficiūt. ¶ Anū mi- rabile dicit hic p̄ li. ii. vij. c. iij. videlz q^{uod} ex feminis mutari in mares nō est fabulosum. vñ ip̄e ait se in annalib⁹ L. rasi & longini cōsulū inuenisse L. alim puerū factū ex virgine: & lulu Aruspiciū in desertā insulā transportatū. Dicit etiam quedā Aristotēlem / cū prius foret mulier / nup̄isse: sed cū ei postea barba prouenisset & virilitas: vxorē duxisse. & hoc vt dicitur L. i. c. iij. Mutatus p̄didit: et a se viliū asseruit: & eiusdē sortis etiā sūmyne puerū a se viliū dicit. Et subdit dicit p̄ li. ii. p̄. De inquit in Alphica vidi mutatū in mare nup̄ariū die. L. ii. L. ositū cūc L. idrytanū. Ad istū autē mirabile. i. q^{uod} femina mutaf in virū / facit fabula fides: quā ponit Quindius: que cū esset femina / & crederet puer esse si- lius regis / et vxorē filiū alterius regis duxisset / die nup̄iaz in templo veneris mutata fuit in virū: et sic illud qd falso credebatur / cōstitit esse verū. De Thesia etiā dicit Quindius q^{uod} de viro in feminā / et de femina in virū post septennū est mutatus. Possibile enī fuit q^{uod} femine qdā in viros mutare faciant: cū occasiōe / poete fabulas phixerūt. Ad hoc etiā nō modicū facit q^{uod} de delphena bestia: vñ q^{uod} alternis annis de femina in mare transformatur: teste Plinio et Solino. Ra- tionē autē premissoz assignare nequiverunt / nisi q^{uod} forte tas- lis mulier multū habet caloris / naturę virilis: qua con- tinue crescit: tandē gradus virilis cōplectis attingit: & sic natura iuueniens materiā dispositā / mutat sexū femineū in virilē. Alio etiā modo pōt cōtingere. i. q^{uod} a principio na- tura mēbra virilia formauit / & sub pelle formata ad effigie membra virilis ip̄a abicōdit: que tandē roborata apparen- & egrediuntur: & sic femine mutari in viros existimatur. Et circa hoc / a quodā religioso honesto viro de ordine p̄dica- toz audiui q^{uod} dū ex parte ordinis sui cōuentus L. cathalo- nie visitaret / i. quodā castro tale p̄digiū contigit esse factū. Erat enī puella etatis decē & octo annoz: que dū cū socia- bus luderet / ip̄am dolor genitū virilis cōplectis arripit: & p̄ qd cū plures fieret / affuit prudens medic⁹ / qui palpa- to sexū femineo quē habere videbat / iuuenit sub pelle aliqd durū latere. scidit igit noua cū pelle: statim mēbrū virile cū suo appēdicijs appuit: cūq^{uod} foras ita erat foras mē- brū muliebris applicatū / q^{uod} p inde semē virinale reper- tus est. Sanatus igit de vulnere vxorē duxit: & post annis plurimis vir vixit. Ad hoc pōt allegari Prosius / et etiam Aug. li. i. de ciuit. dei. vbi dicit q^{uod} & femine & galline in sexū masculinū sunt mutare. Ista oīa applica ad hoc q^{uod} qñq^{ue} de feminis sūt viri. i. de imperfectis iustis. Femina enī virū in- perfectū significat: qui scz more femine / fragilis et incōstās existit / nec in bono p̄posito p̄seuerat. Vir p̄o hoīem p̄fectū solet denotare: q^{uod} solet opa virilia / fortia & stabilia p̄petrare. Femina igit in mare mutat / q^{uod} pctōs et imperfectū diuinā inspirationē vel p bonā p̄dicationē in hoīem iustū / p̄statē & stabile transformat. h̄ter. xxx. Femina circūdabit virū. vide de l̄yena supra lib. x. ¶ Scdm̄ p̄ li. eodē li. vij. c. vij. De- neratio hoīs valde est icerta / valde viliū / & valde piculosa. Incerta qdē: cū cetera aīalia definitū habeat ip̄s infra qd debet gigni: homo autē nō habet determinatū tps: nā qdā septimo mēse / quidā octauo / quidā nono / quidā decimo vel vndecimo pariunt. Inuēta etiā qñq^{ue} mulier scēdecī mē- sib⁹ in vtero portasse. Itē viliū est: q^{uod} viliū humore / vide- licet sanguine mēstruo nutrit / et de viliū spermate p̄crea- ta. Itē debilis: q^{uod} vt ait Soli. fumus candele extitit vel abortiuit. Ista igit potes applicare ad vilitatē cōditionis humane / et cōtra superbā hoīs. sicut etiā idē auctor p̄ li. pulchz applicat ad hoc idē sic dicens: q^{uod} fituola aīaliū

sup̄bissimū (i. hoīs) origo: cū plerūq^{ue} aborūt / causa fiat odo- a lucernarū extinctū. h̄is inq^{ue} p̄cipijs nascitur tyrannū / h̄is carnifex anim⁹. Tu qui virib⁹ corpis fids / tu qui for- tune munus amplexaris / tu q^{uod} te deū credis / aliquo lucellū tumēs / tanti tamē p̄re potuisti: atq^{ue} etiā hodie minoris po- tes / quātulo serpentis ictu / aut acino vne p̄asse / sicut Ana- creon poeta: aut in lacte hausto p̄lo: sicut Fabius senator. Is demū p̄fecto vitā equa lance pensabit / qui fragilita- tis hūane memor fuerit. Vel dic q^{uod} homo significat sapien- tes / clericos & diuites: butū vero simplices & ignaros. De- neratio ergo. i. saluatio butoz. i. simplicū et pauperū / cer- rior est q^{uod} hoīm. i. q^{uod} diuitū & sapientū: teste Augustino. Surgunt indocti & rapiunt celū: et nos cū lris nris mergi- mur in p̄fundū. ¶ Itē eodē lib. c. xj. dicit q^{uod} p̄ter mulierē pauca aīalia carnis copulā nouere grauida: q^{uod} vt cōter fe- mine quadrupedū ex quo grauide fuerit / nūq^{ue} cognosci fe- p̄mittit: quinimo masculos fugant & abiciūt. Ad vliet p̄o nō sic: que maior luxuria ceteris / laceffitur: & tamē si sit gra- uida / magis q^{uod} alie abstinere / & partū reuerentiā exhibere debet. Itē ibidem dicit q^{uod} signa parentū qñq^{ue} mittitur ad fi- lios. Quid exemplificat q^{uod} quarto partū Dacoū originis nota in brachio redditur. In Lepidoz etiā gēre tres suc- cessive nati sunt qui mēbrana obductos oculos habuerūt. Sic vere boni debent in se bonozū parentum suozum na- turaliū / vel p̄latorū et p̄dicatozū parentū spūaliū signa exempla & bona opera per imitationē representare / & se eis quātū ad oculos discretionis / & quātū ad brachia bone ope- rationis p̄o viribus cōformare. Exo. xliij. Erūt quasi signū in manu tua: & quasi appensum quid ante oculos tuos. Vel ecōtra dicit de malis: qui malos parēres imitant / et eis p viribus p̄formantur. ¶ Tanta similitudo inuēta est qñq^{ue} inter hoies / q^{uod} vnus esse alius credebatur: teste Solino & p̄ li. lib. vij. c. xij. Uñ Solin⁹ ait q^{uod} Antiocho regi Syrie Artemon quidā de plebe ita similis fuit / q^{uod} ei⁹ obiectu / laodice vxor regia tādū defunctū maritū dissimulauit / donec ad suam volūtate successoz regni ordinaret. De mult⁹ etiā alijs libi inuēit simillimis / de patrib⁹ tñ diuersis natis ponunt ex- pla plurima & Plinius & Solinus. Sic vere in morib⁹ acci- cidit q^{uod} qñq^{ue} similitudo decipit iudiciū: sicut patet de fal- sis amicis & veris / & hypocritis hoib⁹ atq^{ue} iustis. Talis ei inter se tantū habet i exterior apparenā similitudinē / q^{uod} mali p bonis sumunt: et illud qd falsū et fictū est / verū esse cre- ditur. Ad etiā in verbis inuenim⁹: q^{uod} multi sunt mendacia sua ita palliātes / q^{uod} tantū habet similitudinē veritatis / vt sepe falsum p p̄o sumat: et p̄o talib⁹ fictionib⁹ regnū & dñūm possideat. Ioan. ix. Alij dicebāt q^{uod} h̄c est alij non: sed filius eius est. Vel dic ecōtra q^{uod} p̄o & scia debemus filies esse: & nos in morib⁹ eis cōformare: vt sic possimus regnū celestis gl̄ie possidere. ¶ Dētes septio mēse nascunt: & septio anno cadūt: teste p̄ li. lib. c. xvj. Isti aut fortissime & durabilis sunt p̄tut. Unde etiā isti sunt qui nec igne facile p̄burunt / nec in terra sicut ossa alia corripuntur. Sic vere viri iusti q^{uod} dentes sunt ecclesie / iuxta illd L. ar. iij. Dentes tui sicut gre- ges tonsari / que ascēdūt de lauacro / p̄ septenariū p̄tut in grām nascuntur: et per septennū criminū capitaliū qñq^{ue} ca- dere cōprobant. Prover. xliij. Septies in die cadit iust⁹ / & refurgit. Isti ergo sunt q^{uod} nec cōburunt igne auaritie / nec corripuntur putrefactione luxurie. Vel dic q^{uod} dentes sunt p̄tutes: quas. i. septē virtutes vel septē sacra mēta introdu- cūt: & septē pctā mortalīa cadere faciunt &c. ¶ Quidā etiā hoies maxime quātūtratis fuerūt: sicut narrat Plin⁹ li. vij. c. xvj. de quodā corpe humano stante in quodā mōte / cum pars eius mōris corruisset / erecto repperit: qd. xlvj. cubitos longitudinis habebat. de q^{uod} etiā meminisse videt Solin⁹: qui corp⁹ xlvij. cubitoz dicit in L. reia repperit in quodam monte fluminib⁹ arroso. Dēstis etiā corp⁹ iussu oraculi re- fossū / inuentū est septē cubitos habuisse. Pallas etiā (si- cut supra dixi) Rome sub h̄enrico scdo repperit: est: qui alti- tudinē muroz vbiis exēssisse. A f̄is etiā repperit in frā- cia tempore p̄ philippi regis pulchz audiuit puellā i vmbra cuiusdā arboris dormientē / dū dormiret / vltra hūanā quā- titate creuisset: et ex tūc tanq^{ue} mōstrū p miraculo cū regina māsisset. Ithomerus etiā qui p tria milia annoz aīnos fuit / pquirebat suo tēpore q^{uod} corpa mortalū nō erāt ita magna

p̄ li. p̄ndz

16

17 quomodo vñ
nūc dēte

18

in dēte est mulier sed de 13 mēsi. l. g
in vtero portasse

Lib. XIII.

in der Schlone

mirabile Fictio

gemina
penae

lapius/milis et affiniū propinquoz: de alio dicto con
no: qui in quadā infirmitate quā habuit/ ppiū nomen et
oblitus/ p̄ uocul dubio charissimū ip̄sallit loquēdo / talis
memoria debet in nob̄ vigere: q̄ sc̄z deum/fanctos ⁊ bona
eterna/ et cel etā mādāta ⁊ beneficiā/ diaboli etiā ueritatē
as: uanitate mūdī et miserias paup̄rū debem⁹ memoria
ri/ et per lugē meditationē mentaliter recordari: quia p̄u
cul dubio ille qui p̄dicta debite memorat/apud deū ⁊ hoc
mris cōmēdat: v̄ sic exponat illud Eccl̄i. c. lxi. ⁊ dē memo
ria 3o iōe in p̄positioe odoris facta est. ⁊ Erasm⁹ talis me
moria a corde hūano facilliter decedit: ut tam beneficij q̄
mādatōr/ t̄m bonoz receptōr/ q̄ etiā victōr p̄pertransit
recordatio cito perit. Uñ Seneca. De memoria beneficij
bilis/ in iurarij aut tenaz. Et hoc p̄cul dubio facti c̄t̄ re
rationis/casus p̄r et infirmitas ignōrati: q̄ beuiter
est hodie virtus in hoīe qui ita cito pereat/ ficut memoria
tam bñificōr/ q̄ etiā delictōr p̄p̄oz. Uñ quidā sunt qui
matrē/ forozes/ bñificatores ⁊ amicos obliuiscuntur: q̄ sine
gratitudinis vitio corrūpūtur. Alij etiā ppiū nomē/ c̄p̄
stant noīs gloriā nō recordatū/ inquantū ip̄i maculare p̄
vitiā diuolūtū. Sap̄en. i. j. obliuionē nomē nostrū acci
p̄t. Uñ ergo obliuio/ Ingratitudinis ⁊ inaduērentie
hodie facilliter incurritur: ⁊ q̄d est uideri? vix curatur. Uñ
de ingratis d̄ in Psal. Non tūm recordati mōr/ et uis de
qua redemit eos de manu tribulatiōis. De illis etiā q̄ obli
uiscunt illa que ad salutē suā necessaria/ possēt dici illud
Sap̄en. xviij. In obliuiscere p̄teritē tenebo obliuiois uel
mēto diſperſi sum. Et Item Psal. viij. c. xviij. dicit q̄ ma
res p̄ponderat fēminis/ magis copiosa uirginitas ⁊ uo
mētia uigilantibus. Sic uere magis onerosi et impo
nibiles sunt mares q̄ femine. i. diuites ⁊ sup̄iores q̄ debiles
⁊ inferiores. Facobi. ij. Flomē diuites p̄uolētis opprimē
uoz/ Item mortui. i. p̄ctores/ q̄ uiui. i. q̄ iustī et domēti
ci. i. p̄gri/ q̄ uigiles. i. diligētes et astuti. Et p̄cul dubio
hodie onerosi sunt diuites respectu simpliciū/ p̄ctores res
pectu iustoz/ negligētes respectu s̄dicioz. i. Reḡ. i. j.
S̄ reueris meci/ eris mihi oner. Uel d̄ q̄ plus p̄cedit
i. magis ualent mares ⁊ uiuoi/ q̄ feminet ⁊ delictosio
ui p̄ humilitatē/ q̄ uiui p̄ mobilitatē tēn: domēti
ci p̄ cōtēplatiōē/ q̄ uigilantes p̄ negotioz mundici
llum executionē. Eccles. liij. I. Audaci magis mortuoz q̄
uiuentē. Et Item ibidē lib. vij. de naturalī p̄filiā. c. i. b̄
c̄t q̄ natura quadā leges morbis imposuit: et sic etē ⁊ fe
b̄lis quartana nūq̄z buima/ nūq̄z byemis mēib⁹ inci
pit. Feb̄lis quartana significat dānationē etērnā: quā ter
moz et delp̄atio cōmētat: q̄ ita est q̄ mēib⁹ hūmān
et byemalibus. i. a frigore tribulatiōnē mūdiali nō sumit
intitū: quā p̄o certo mūdī delictē ⁊ p̄p̄eritas/ nō aduēti
tas infitā sunt febris quartanē. i. dānationis etērne. Se
n. li. de paup̄ate: Ad ultis quēsiſe diuitias/ nō mēfari
finit. Iud. fed infitum. Et Item ibidē lib. vij. c. i. et. i. rect
tat de morte uaria aliquom. Dicit enim q̄ quadā fulmine
mortui sunt: quidā fēp̄tē. Uñ d̄ et q̄d c̄t q̄ p̄heredes fer
pentum multitudinē de corpore eius erumpentē exp̄p̄at
P̄ont etiā de quib⁹ d̄ resurgere uiti sunt: sic ut de auo
la 3o iurā: qui in rogo reuētit: cui cum subitri/ nō possē
vires cremat? est. De Confidio etiā qui p̄ortat/ ad fūmā
illū qui sepelire eū uolebat/ domū rep̄ratant. Flarr et etiā
de quodā puero/ qui fessus sp̄licā ad domitē dā intratū
et ibi. i. j. annis domiuit/ p̄fossē euigilans/ murā faciē
rerū mirat? est. De q̄dā etiā muliere narrat quā sepe d̄ ob
exanimē/ lheracides ad uiti reuocat nobilit uolūtiē af
ferit. P̄ont etiā de q̄dā q̄ in Sicilia decapitat⁹ a p̄p̄elo/
p̄foss⁹ tota die iacuit in litore: tandē reuētit/ et mandā
ta deoz infernalium/ p̄m̄pelo recitat/ et strarū intran
s exspirat. It̄a possunt applicari ad resurrectionē mortuoz
rum: et d̄ c̄t q̄ a fūdo paganos aliqui reuētit/ in uiti sumi
multo fortius diuina uirtute ⁊ fāctoz interfectōe hoc p̄u
terit fieri apud nos. Uel d̄ c̄t q̄ in quo in igne reuētit/ sed
q̄ ibi nimis ferit: viues cremat? est. significat m̄b⁹ quod
dam qui a morte peccati p̄r ignē tribulatiōis et feruētis
cōt̄ritiōis reuētit: sed quā ibi nimis p̄uēnerat/ sepe fit
q̄ p̄r desperationē et impatiētiā p̄reuit. I. contritio et ē
etiā tribulatio uel maceratio si nimis p̄uēnerit/ delp̄o

De humane nature mirabilib⁹. Fo. CCCXLIII

rationem in ducit: et ideo bonū est quāq; dolorē contritionis
cū gaudio ipse miscere: ut vñū possit aliud temperare. Be-
niter ergo fieri pōt q; illi q; annis pluribus in vitijs: et de-
licijs dormierit: vel qui ex toto p gratie carentiā spūaliter
exanimati fuerit: p penitentia reuiscat: et ad statū salutis
et vitæ gratie reueniat. Ideo ad Ephe. v. Surge qui dormis:
et exurge a mortuis: et illuminabit te L. hystus. ¶ Itē idē
ibidem ponit q; quidā vñi sunt mori dolore: quidā gaudio:
quidā metu: quidā amore. De dolore exēplificat Plin. vbi
supra de quodā qui denegato sibi pūlatu interijt. De gau-
dio: vt de L. hylone pho: qui audita victoria filij sui apud
olympia: p gaudio exspirauit. Exēplificat etiā de Diony-
rie nuncio: expirauerit: et etiā de matre illa: que filij mor-
tuum in prelio cānenti audierat: quē postea vidēs incolus
mem p gaudio mortua est. De amore pōt pōtū: pōtū
re exēplū de Pyramo et Thybe: quoz hystoria ponit Dui-
dus: et de illo quē L. astellana quēdā diligebat. Ali mcl⁹
de quodā milite peregrino: qui cū loca oia in quib⁹ L. hyl-
sus fuerat visitasset deuotissime: et tādē ad montē Blume-
ti vnde L. hystus accēderat: venisset: cū L. hysti ampl⁹ se-
quinēq; summo gaudio et amore pñsus exspirauit. Pro-
dita ergo causa mori: p medicos: apertū est: et p inuē-
tiū est in eo scriptū: A mor me⁹ letus. De metu vero q; inter-
ficiat: ad pñs exēplum nō habeo. Sicut expone ista in
malor: dic q; mors culpe et pene introducit multis mo-
dis: vñq; tristitia et dolore stimulare: et ad vindictā vel
inuidiā excitante. de quo Eccl. xxxviii. Tristitia em festi-
nar mors. qñq; gaudio male dissoluit: et ad inanē gloriā p-
mouet. Proverbio. xlii. Extrema gaudij luct⁹ occupat.
Rursus amore male inflāmat: et co: p mala desideria ape-
rit: et gratia et spū euaneſcit. Prover. xxi. Desideria occi-
dunt pigrum. Quādoq; timore male cōstringit: et in de-
spirationē inducunt. Psal. Lxiii. Timor mortis conturbat me.
¶ Ali illud de milite allega ad feruorē deuotiōis: qñ cha-
ritas et amor: L. hysti sibi in corde impessit: sine quo vlus
re nō adamauit. ¶ L. dōra libidine humanā pōt applicari
qñ dicit Plin⁹ l. x. de naturali hystoria. c. lxxv. vbi sic dicit:
Ceteris animantib⁹ statim sunt per tempora anni cōcubiti-
tus: pōt vero oib⁹ hoīb⁹ dicitur noctiq; Itē ceteris satie-
tas in cotu: pōt vero nulla. et exēplum de Adēfali-
na cōiuge L. audij L. caris: que exspirauit si satiari pos-
set: ita q; quādam meretricē in viginti quinq; cōcubitis
lupauit. Itē q; sicut z. s. ipse alibi dixi: marces bestie cū p-
mātib⁹ nō coeūt: ppter suū et equā: hoīes vero semp.
Itē q; malitia hoīm voluptates contra naturā exēgitat:
aialia adnunt. Unde addit q; in hac parte nocētiore q;
fere sumus. Seneca etiā in qdā declamatiōe dicit q; natu-
ra melius formauit cōcubitus aialū q; nros. Et bicuter/
quia homo libidine nō satiat: grauidas nō reuertit: et vt dī
cūm est multa cōtra naturā adinuenit et meditat: q; nī
bestie nō faciūt: necesse ē q; cōcludere q; hoīes ipis bestijs
lucrosiores sūt. vñ Baruc. vi. Bestie meliores sunt illis.
¶ L. dō inuentū est aliquādo hystū in hoīe. Unde ait idē
lib. xxi. c. xxxvi. q; Aristomenes qui trecentos Lacedemo-
nios solus occiderat: cū plures cap⁹ euasisset: tādē app-
bensus et occisus: inuē⁹ est: cor habuisse hystū. Ad forte
maximū caloris et audacie signū fuit. Tale cor debem⁹ ha-
bere: q; hystū scz et vestitū velaminibus charitatis debet
esse: et sic se poterit a demōib⁹ liberare. ¶ Adagister Ar-
stias de villa noua in suo speculo. ca. xxxviii. q; in Lu-
stria duo fuerunt gemelli: quoz vnus vno latere: alius la-
tere opposito clausuras ferreas sine manuum adminicūlo
reuerabant. Reuera videtur q; de⁹ et homo. i. diuina et hu-
mana natura in L. hysto: sicut dicitur gessit talū gemellozū:
quē pro certo vnus istozū. dēus: cū manu sua. i. cū manu
sua iustitie lanuā paradisi clausit: alius vero gemellus: scz
nūā reuerat: nā qd deus q; iustitiā clauserat: L. hystus per
in L. hysto: p pteera q; simul in eadē persona sunt vniti: et
de maris vtero simul nati. Eccl. xxi. De terra vna egrediē-
tur ambo. ¶ Ali dīc q; isti gemelli in cruce positi: vna manu
sine mie: bono latroni veniā et paradisiū aperuerunt: altera

vero manu ipsum latroni alteri clausurunt et obstruxerunt.
¶ Albertus autē de istis gemellis dicit q; vnus illor vno 27
latere sola applicatiōe referabat clausuras: latere vero op-
posito ipas clauderat. Talis est L. hystus: gemellus. i. ge-
mina natura ppositus: qui cū habeat duas man⁹. i. miam
et iustitiā: sic fit q; vna manu. i. miam ipsam ad hoīem appli-
cando: celū aliquib⁹ aperit: a latere vero opposito se vertē-
do. i. iustitiā exequēdo: alijs ipas claudit. Ad vtiq; fiet i iu-
dicio: qñ alijs dicit: ite: alijs: vñte. qd etiā cotidie facit qñ
alios ad fidē et grām vocat: alios vero repudiat. ideo bene
vñ Apoca. iij. Ipse claudit: et nemo aperit: aperit: et nemo
claudit. ¶ Anum mirabile dicit Plin. lib. iij. c. lxxv. Ali est
q; terra serpētē postq; hoīem percussit: vlt⁹ nō suscipit:
penas ab eo inertū noie exigit. In quo quidē hūane na-
ture dignitas offendit: quā terra taliter vindicare pbat.
vñ Senec. iij. Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de
terra. et Job. xv. Terra terra ne operias sanguinē meū. ¶ Ali
istud dīc cōtra homicidas: qui quādo hoīem pcusserint et
occiderint: nō debēt a terra. i. a terrenis principib⁹ et plac
suscepti vel seruati: sed potius perimī aut puniri. Exo. xxi.
Ad alicui nō patieris viuere. et L. hysti. xxxv. Nō accipies
tis precū ab eo qui reus est sanguinis: statim ipse morietur.
Capitulū. lx. de mirabilibus in brutoz natura.

Mirabilis autē aialibus multe sunt ppetates mira-
biles: ppter illas que in libro de aialib⁹ sunt su-
peradite. Ali nota q; ex p⁹l⁹ siue scurril⁹ est be-
stia subruſa et agillima: in nemorib⁹ nascens
et habitans: et de arborē i arborē facillime trāsies
q; captus et in cauea pos⁹ et nutritus: ipas voluere et citissi-
me vertere gaudet: et ad hoc diligēt attēdit et studet. Hui⁹
mirabilis fere ē sagacitas: q; scz cū aquā trāsire voluerit:
sumergi timēs: lignū vel asserē accipit: et tanq; in nauē sup-
asserē se imittit: caudā vero quā habet latā: expāsam et p-
losam: p velo erigit: sic flāte vento mediante suo nauigio
sine piculo aquā trāsīt. Hec a Gicēto et Sernasio ponunt.
¶ Talis p certo videt esse de⁹ et dei fil⁹ bndict⁹: q; iste est q;
caueā. i. machinā mūdī sibi pmissam nō cessat vertere: et cū
cū summa puidētia regere: et pvolubilitatē fortune. i. occul-
te sue puidētie: alta infima facere: et infima sublimia: iuxta
illud Luc. ij. Deposuit potētes de sede: et exaltauit et. Adūta
tio em fortune et cōuersio ist⁹ cauee a deo fit: q; p volūtate
stat⁹ rerū mūdānaz variat et pvertit. Itē igit ē q; mirabilis
saltat: qñ de arborē paradisi ad arborē virginis: et inde
ad arborē crucis: et post ad arborē celestis culminis euola-
uit. Veritatem istē qñ aquā huius fluxibilis vite trāsire vo-
luit: lignū crucis vñ ipsā beatā virginē: que p pccitratē pau-
pertatis dicit lignea: sibi p nauē elegit: et sic cauda. i. finalē
intētiōe ad patriē recta: statu spūcti aquā mortalis vite
trāsīuit: et ad litus paradisi p ascensionē aduenit: dices de
isto ligno illud Gen. xxiij. In baculo meo trāsīui Iordanē.
¶ Ali dīc q; talis est vñ pfectus: qui caueā cōscietie sue per
discussione vertit et cūctit: de bono opere ad bonū op⁹ faci-
liter trāsīit: et ad trāsīū aque fluxibilis vite pñtis lignū
i. crucē L. hysti p nauē eligit: et caudā suā. i. finis et mortis
memoriā p gubernaculo sumit: et sic vento. i. spū sancti in-
spiratiōi et statū se cōmittit: ita sine periculo mūdū trāsīt.
Sap. xliij. Et iugo ligno credūt hoīes aias suas: et trāsēun-
tes mare p ratē liberati sunt. ¶ Ali dīc q; iste est ambitiosus
et auarus: qui nō cessat voluere et circuire: et per mūdū ne-
goria discurrere: et de officio ad officiū saltare: caudāq; i. se-
cularē potentiā erigere: et sic sup lignū vite fragilis aquam
scilicet ptransire: sed qñ venit in sero mortis: nihil vtilitatis se
inuenit pcepisse. ¶ Ali dīc q; cauda est finalis penitētia: et li-
gnū est ipes passiōis dñice: p quas scz tales in padisū se-
ire credūt. Adū em cauda erecta incedūt: qñ in fine peni-
tere sperāt: sic caudā. i. finē vite sue ad deū erigere et dñi-
gere tūc pponūt. ¶ L. amulius teste Sernasio: est aial sil-
uestre tāte quātūtatē vt Damula: q; in altis rupib⁹ depre-
hensa a venatore: ipam vt in pcepis diruat: in semita expe-
ctat: qñ videt q; nullū habet spariū euadēdi: summe attē-
dit si inter venatore qui obseruat semitā: et rupē aliquid de
luce appareat: q; si qd lucis viderit: tanto impetu inter ve-
natorē et rupē impinget: q; malis gratibus ptransibit: et ipam
nisi caueat: pcpitabit. ¶ Istud autē aial est agillimū: et cotū

in applicatiōe

Lib. XIII.

habet fortissimum. Sic p certo charissimū p pto: le vide
at a diabolo venatore cōpēhenimū; semitqz vlturū suū
taliter a diabolo crucifigimū; q nifi caueat/ necesse fit libi
incurrere pcpitū semptimū/ i debet attendere si aliqd de
lucē dūmē grē sibi appareat: et si aliquāvis salutis apertā
habeat: q si aliqua cirtilla libi relucere viderit/ totū conatu
debet illuc impingere: et p lē illā vad ad dcm: cōuertere: q
periculū pti p penitentia mīat: qm venatore diaboli
effugiat: p pferat. Ideo tale videri desit in scriptura. Isar-
uc. ii. dices. Dīce vbi sit sapientia? Sequit: Vbi sit timē
oculo: et pax. Ergo licet te vīdqs a diabolo vides cruci-
fictū: nō desperes mī qdū aliqd de luce ptiū vite vide-
ris pspicere: q sz quādū cirtilla ptiū vite spīdūit/ sem-
per p pto: penitere poterit: et cadere/ et a se diaboli repe-
lere. ¶ De Snaigro alit Sernauius q in Polonia valde
abidat: et fit aial srtis patientissimū. Lū āit conua ve-
natoz pcpitū/ currit ad fontē: magno aque haultu le sa-
nat. ¶ Hoc vtr alt: nō ppter cursum inlūmērē lūccitatis sz
immoderate grauit. Lū ergo opoit currire/ recentior: et
humidior: est: etā si canes appropinqant/ tantū de illa
aqua sup iūos cuonit/ q eos retrocedere cōpellit. Scilicet
si comua venatoz. Inlūlūis et pūmos mortis tentationū
pntimū/ ad fontē mīe del vel ad beatā virgīnē p oñem
recurrere debem: bīqz tra futura srtim maloz delictō-
rum: cōtra laboz mīdi tribulationū debemus aquā de-
uotiois: et grē bibere: aqua mediāte possimū mala delicta
temperare/ et canes. i. demones a nri pceptū libi dlongare.
Ecl. x. iij. Scit vltor: srtis ad fontē os aperiet: et de oī
aqua pima bibet. Lredo q aial qd s. Los. i. dicit. vide. s.
de Boemia. ¶ De Strubione mirabile qd pnti Serna.
videt accipere de bīstola scholastica. Dicit iūmē vtr ait
q cū Salomō templū edificaret/ vt lapides cūctis sculpe-
rentur/ inlūit pullū Strubionis in vale vltore: quō cūm
strutū habere nequirit/ ad desertū fuit: et exinde vermem
qui thaurū s/ apparuit: cui p fanguine vltū trūit: fra-
ctoz flatiū vltū pullū recupit. Id nō agnto Salomō
de fanguine illoz vermū lapides tēplicit lūit: et sic fici
filiū poterit impiū vel scūpi. ¶ De s. Serna. dicit
Rome in quodā antiquo palatio falia liqore lacteo plenā
est inuētā: quō lūit lapides facillimē sculpebant. Talis
vermis videt fuisse. I. hūstus. p. ullus em Strubionis. i. hō
qui erat p creatiōe pullus: et filius dei pti) fuerat incar-
natus: p carceri culpae et pena mīdi pcpio destinat.
Strubio ergo. i. de pto a deserto vadit. L. hūstus
hoiēm factū adduxit/ i p m per passionē occidit/ vel occidit
per mīdit: et sic cum iō fanguine portat carceris infernalis
fregit/ pullū sup hoīēm liberauit. Zach. i. Tu āit in san-
guine tēstamētū lūi eduxisti vinctos tuos de lacu. 3. gīg. q
cūqz voluerit lapide. i. quicūqz co: suū vult: et lapidē p cō-
tritiōnē scindere/ p per cōuersionē culpae decreuerit/ adhū
beat fanguine hui? vermī. i. dīce p passionis memoriā:
liqore lactē mīe fū benedict: et sic nūqz erit tū durum
aut obstinātū: quō receptū cōtritiōnis sciffurā/ et correctio
nis sculpturā. Is. x. xxi. Iūferā co: lapidē de carnevra:
et dabo vobis co: carneū. ¶ Sernauius pont vna cautela
vulpis valde magna: nā cū te vltre multitudine pulcum
inlūit/ et ppter multitudine pilloz nō facillē posse libe-
rari/ aquā inlūit: et totū corpus successue balneat/ vltor
pedes deinde ventrē. tandē caudā et latera/ et finalit totū
corp/ ppter os in aquā mergit: vt pulces aquā fugientes
et le ad partes suas recipiētes/ possint vlt ad os e p ac-
cedere. Vulpes vero sic mūsam vel herbā in ore cōtinet:
vt fugientes aquā pulces in illa le inuoluat. Id uas cū oīs
co pfugisse videt/ et in mūsa/ herba et fūolutas: mūsam
aut herbā cū pulcib? pulcē/ et sic liberata/ et mūda remanet
et recedit. Sic vere charissimē si in corde tuo pulces. i. pti
abidare vīdeas/ i. aqz de deuotiois/ p passiois/ et lachrymato-
nis te ponas. pulces em. i. pti tales aquas fugiēt/ et vlt
ad os vti pntant venīre/ et libi mūsa. i. in ptiēde verē cūda
le inuoluat. De ore īpā tū cū mūsa fūa. i. cū occultare ve-
recūda/ p pffessione cuomas: et sic ab ipis libi eris pfer-
sistas: dices. Iūm. Apol. iij. In ptiā te euomere de ore meo.
Et sic ut dicit ad Rom. i. Dē fit cōfessio ad salutē. ¶ Plū.
l. vii. c. vi. cōfessit modū quō S. rthē scierit ppietate

aialū. Dicit em̃ q̃ Alexander ad instantiā Aristo q̃ mundi
 aliquot millia destinauit hoīs quos venatꝫ / aucupia pū-
 tūq; aiebat: q̃busq; vitaria, armenta, alieutaria / plicie / aut
 riu in curs erat: quos tādē Aristo p̃dicando / quinquaginta
 ferme volumina de aialibꝫ cōdidit: que in artu p̃lii res
 cludes: et q̃ ignozauere supaddēs / libū suū de aialibꝫ
 posuit. Pōnit etiā causam quare in Egiptopia et in India
 sunt duo diuerse species bestiarū: nā cū aq̃rū inopia libi /
 ad paucos amos q̃ libi sunt / porus gra habet aialia cō-
 nite: quare ibi marces cū seminis diuersioꝝ generū auroꝝ
 luprare aut violentia se miscēt: ꝛ sic gentes aialia ignota
 varia cōtingit. puenit. Q̃i etiā vulgare dicitū est sem̃
 Alphica aliqd nouū asferre. Deo em̃ nūq̃ placuit esse
 periculo. Nec est fati, rerū natura largi mala / an reme-
 dia generat. Q̃i Elephantibꝫ inest iūq; aialia sensus: ut
 intellectu cū vigerit: p̃tūq; iūq; h̃ianis sensibꝫ. Cū illa
 aialia multas habet p̃tutes: que de iūq; prima rōn. Ibi
 autem em̃ intellectu / memoria / religio / in f̃tita / veredici /
 disciplinā / clemētia / pudicitia / amorē timorē. Ibat dīco
 intellectu: q̃ ficat aut p̃lii lib. viij. Elephāes intelligit res
 nouit patriū. Cū etiā ait q̃ Antiochus rex in bello ṽtū
 duos etiā cōgminatꝫ celebres habuit. Aut ait ibidē (et etiā
 Sol.) q̃ si finit maria trāstrit / nō aī nauis p̃cedere tueret
 q̃ rectore nauis de iūq; reduci dēs habuerit turamētū.
 Itē habet memoriā. Unde et ipi docent adorare regem / se
 nā submittere: et coronas et porrigere: q̃q; etiam iūq; iūq;
 gladiatores: et aialia multa facere: vt ibidem exemplificat.
 Unde ait ibidē narrat q̃ ṽtū q̃ aut rex tardioꝝ iunge-
 nū in acceptiōe q̃ docebatur / sepius castigatꝫ verberibꝫ
 eadē illa medicas noui et reperit. Iuba etiā tradit q̃
 dū ait Elephas quēdā qui magister est / in lūnena fuerat.
 In senectute cognouit. Itē habet religionē: q̃ f̃tē etia
 res lūnā nouā adoratꝫ / pullos suos ad cā aduocandū hūm-
 māt: et herbas quibꝫ p̃ medicinis ṽtū / iūq; ad hūm-
 na tollit. Item habet iustitiā. vnde testē p̃lii. Iuba dicit
 eis inest diuinationū quādā iustitiā. Unde narrat q̃ cum
 Socchus rex quosdā hoies vellet occidere / ip̃os triginta
 elephātibꝫ obiectis alligatos stipitibꝫ / missis inter eos
 buidā qui eos laceraret: vt in ligatos senitit: sed nūq; p̃-
 tuerit facere q̃ crudelitati alicui ministeriū p̃beret. Itē
 q̃ p̃tū gregē ouū trāseunt / mediū pecudes nō ledunt: sed
 etiā ne aliqua offendat / diligerit minime p̃cauet. Itē habet
 recitā. Cū iūq; inter ip̃os vitius fugit ṽtū victorios. Ab eo
 dūt etiā se iūq; giatōis. Et q̃ in Alphica sit / eo q̃ minoꝝ
 res sunt / Italicis: cōā ip̃is (sāq; p̃tutes) apparere nō
 audit. Itē habet disciplinā. docent et verberibꝫ ad Indos
 arepeellantur. Rōne etiā in tripbio Alphicano cū
 p̃tūq; magni trāfite / iūq; libi subfise noscunt. Itē
 clemētia. fessos em̃ iūq; se recipiūt. hoiem etiā em̃ dū
 gūt: ad diacone defendit: vt dicit lib. Itē habet pudiciā
 nā adulterio nō committit: raro coicit: et p̃ ṽtūq; p̃gnare
 nō nouerit. Itē habet amorē. Cū tesse p̃lii. quidā sumi
 dilexerit quēdā lūnenē in exercitū p̃tū holomet: et de muli-
 alijs exemplificat. Nec mirū ē / si inest amor quibꝫ inest
 memoriā. Itē habet timorē: q̃ senatūrat timorē hoiem. Cū
 si ciephas in f̃tūa velisugitū hoīs aiaduertit / infundit
 metu libi subfiserit / circūspicit: rras phare / ꝛ nō calca-
 re. Et etiā tigris bestia cruenta facit: nam etiā nūq; videt
 hoiem / si tū velisugit q̃ inuenit: et tū infundit / carulis
 statim trāstrit. Et mirū ē / at q̃ aialia tū p̃tūa viribus /
 nam velocia carū / velisugit hoīs tūcat. sed hec est inquit
 natura rerū: vt que nūq; vident q̃ debeat timere: itā
 intelligit q̃r sit timendū. hec p̃lii lib. viij. cūq; iūq; multa de
 p̃dictis etiā dicit Soli. Itē dē p̃tūq; p̃prietates possunt et de
 p̃tūq; optere culdibꝫ ṽtū iūq; aialia p̃cul ṽtū iūq; debet
 senitū / discretione habere: vt rationis viam se regere
 ꝛ tractare / habeat igitur intellectu / cogitationē ad ea que
 ad fidē p̃tinet: et ad mores / vt sermonē patriū facit / sen-
 de discretē attendat: infundat q̃ dēus iurauit ad iūq;
 bias patri nostrū de ip̃o reduciō ad patriā padū infundit
 q̃ cognoscit: vt de tali intellectu dicam lib. Itē
 Et cū intelligit seruum meū / et talibꝫ. Sed et si
 hē memoriā et recordatiōe: q̃ magistros suos iūq;
 res / amicos: ꝛ maxime illos quos in iūq; familiarē
 nō oīa ista mirabilia.

De Brutorū mirabilib⁹. Jo. CCCXLV.

et doctores habuit/debet recognoscere/ mandata dei et
maiorū meditādo addicere/ et p^{er} verba et correctiōes ad
meditandū intēdere et vacare. Illa vero que retinere te
netur. s. dei iudicia et mādāta/ mortis et inferni tormēta/
dei et hoīs beneficia/ p^{er} dōm pcedentiū maleficia/debet
memorie cōmēdare. p^{er} s. alio mori fuit tui sup^{er} strati meū:
in matutinis meditabor: in te: quia fuisti adiutor meus:
Tertio hēat iustitiā et rōne: vt nunq^{ue} aliene crudelitati
deseruiat: nec cōtra ligatos. i. dep^{re}ssos et pauperes ad ty-
rannorū imperiū seuiat: et maxime in innoxios. Isti etiā
pecudes. i. subditos seu simplices p^{er} iustitiā nō ledunt/
sed inter ipsos pacifice ambulāt. Prouer. iij. Non contē-
das aduersus hominē frustra: cū ipse nihil tibi mali fece-
rit. Quarto habeat religionē ad sydera/ hoc est: ad deū
et eius scōs vultū erigendo/ et eos reuerenter colendo/
atq^{ue} ab ipsis auxiliū imploādo: et ad hoc filios et subdi-
tos informādo: dicēs illud ps. Ad te leuauit oculos me-
os/ qui habitas in celis. Quinto habeat verecūdiā et ho-
nestā confusiōnē: q^{uia} p^{ro}cul dubio verecūdari debet cum
p^{er} delectatiōnē et rētatōnē videt se victum: et q^{uia} se videt
elephātib^{us} indis. i. scis p^{ri}b^{us} p^{re}decessorib^{us} minorē
et imperfectiōnē esse. super oīa autē verecūdari debet si per
opera carnis ipm delinquere cōtingat: et actus luxurie
pungariter et in publico facere/ vel ea in scandalū populū
diuulgare. h^{oc} cū bona verecūdia est: de qua d^{icit} Eccl^{us}.
vij. Estia verecūdia sup^{er} aux. Sexto habeat discipli-
nā et subiectiōnē: quia. s. iste debet verbera et correctio-
nē patienter subire/ et vnicū obediētiā et mādātōnē
se ligari p^{er}mittere/ iugū obediētiē suscipere/ curru im-
peratoris p^{er} i. euangelicā doctrinā trahere/ et in agro ec-
clesie laborare/ et ad voluntatē dei vel p^{ro}lati discipline le-
gisbus se domare. Prouer. xix. Accipe disciplinā vt sis sa-
piens. Septimo debet habere clementiā et cōpassiōnē:
q^{uia} p^{ro}fecto et infirmos paupes et miserabiles debet susci-
pere/ curā eorum gerere/ et p^{ro} ip^{si}s contra draconē/ hoc
est diaboli/ pugnare: et si a casu ceciderint. i. infirmita-
tē/ in forum/ paupertatē/ debet ipsos p^{er} vltimū releua-
re/ iuxta illud. i. ad Th^{om}. v. Et solamini pusillanimes/ su-
scipite infirmos/ patietes effote ad oēs. Octauo habeat
pudicitia et castā cōuersatiōnē: q^{uia} scz nō debet libidinō-
sus esse/ nec de mulierib^{us} plus dōito cogitare/ sed fidē et
cōiugii cōspualiter sit scilicet/ vel spūaliter sit eccl^{esie}
filiū/ vel regularis/ seruare. i. ad Th^{om}. iij. P^{ro}pter ep^{iscop}
esse pudicū/ hospitālē/ benignū et. diacones similiter pu-
dicos et. Non habet amorē et dilectiōnē. Iusti enī de-
bet alter alterū diligere/ et deū p^{ri}mū p^{er} charitatē ama-
re. i. ad Th^{om}. iij. A deo didicisti vt diligatis inuicē
Decimo habeat timorē et turbatiōnē: q^{uia} p^{ro} certo si iustus
videt vestigia illi^{us} hoīs de quo dicit^{ur} ad. xij. Inimi-
cus homo hēc fecit. i. diaboli/ debet expauescere/ et ma-
xime vbi signa insidiarū p^{ro}p^{ri}it iteresse. tūc ei sumere de
de amore mūdī et carnis/ et statim trāsferre/ et huius hoīs
insidias p^{ro}cauere. Et etiā d^{icit} q^{uia} homo iste est xp^{ist}us: cuius
vestigia sunt doctōrē/ iudicia/ et exēpla: que p^{ro}cul du-
bilo sunt timēda/ et summope meditāda. h^{ic} d^{icit} x. Quis
non timebit te/ o rex gentiū: Bene ergo dicitur Prouer.
xvij. Beatus homo q^{ui} semper est pauidus. Et si vis/ dic
de iuramento/ q^{uia} non debet a nobis p^{ro} re frivola repu-
tari: cū videamus a b^{ea}tis aīalib^{us} intelligi/ et venerari.
Et d^{icit} q^{uia} elephas q^{ui} v^{er}it^{ate} ratione inter bruta/ significat
rōne: quā. i. affectio p^{ro} nauē mundi delectabilū inducit
in mūdantis negocijs impicandū/ et a p^{ri}sa sua. i. a cōte-
platiōis arce fugiendū. Igit^{ur} si iste magister. i. affectus
tuo/ vult te ad altiqua mūdī negocia vel delectamenta
ducere/ vide ne feceris/ nisi p^{ri}mū tueri tibi q^{ui} ad patriā
tuam. i. ad cōtemplatiōnē et cōmū p^{ro}mittet te cito redire:
quintimo tunc ei d^{icit} illud Aumeri. x. Non vadā tecū/ sed
reuerat in terrā meā/ in qua natus sum. Et idē potest
d^{icit} de religioso: quia scilicet ipse non debet dimisso clau-
stro foras ire/ nec se in secularibus implicare: nisi sub pa-
cio q^{ui} statim valeat reuēire. De timore vero vestigiū ho-
minis expone adhuc aliter: et d^{icit} q^{uia} tigris aut elephārus

est diabolus: qui p^{ro} certo vestigiū hominis christi vel
cuiuslibet sancti timet/ quando ipsum in nobis esse per
fiduciā et deuotiōnē conspiciat atq^{ue} videt: quia p^{ro} certo
si christi vestigia. i. ipsius imitationes et exempla/ eiusq^{ue}
deuotiōnē et memoriā et desideria in corde nostro vide-
rit/ statim timebit/ nōq^{ue} inuadere nō audebit. Item
p^{er} l^{ib}. vij. ca. vij. ponit q^{ui} Hannibal captiuos ro-
manos inter se consilgere/ et se inuicē occidere compulsi
set/ et vnus superesset/ fecit eum obijci elephāti/ pacrus
dimittere/ si beluā occidisset. Solus g^o in arenā cōgres-
sus/ cū magno p^{ro}noy dolore elephātem interfecit. Sic
vere xp^{ist}us q^{ui} toto humano g^{en}te mortuo morte culpe (quorū
scz alter alterū occiderat/ inq^{ui} p^{ro}ctū originale de vno
ad alium trāsierat) solus fuit sup^{er}stes. i. sine culpa (iuxta
illud Mar. vi. Erat nauts in medio mari/ et Jesus sol^{us}
in terra) elephāti. i. diabolo fuit p^{ro} mortem expositus: q^{ui}
tū fuit per eū superat^{us}. Uñ. i. s. l. h. Nunq^{ue} nō tu p^{ro}cessisti
superbum/ vulnerasti draconem: Leo fm p^{er} l^{ib}. i. bidem/
est aīal magne abstinentie. nullus enī eorū (vt ait) diligit
saginā. i. pinguedinē. Unde etiā ait q^{ui} alternis dieb^{us} ab-
stinent/ et alternis comedunt: et hoc q^{ui} confuevit q^{ui} nū-
mis comedit/ infirmari. Et q^{ui} leo sit aīal ferocissimū
q^{ui}q^{ue} tū efficit domesticū et subiectum. Uñ ait totam vim
leontis esse in oculis: et ideo si in faciem eius et os sagum
vel pannus iniicit/ et opponit/ facilius enecatur. Exem-
plum ponit de quodā pastore Setulie: qui irruenti leontis
sagum opposuit: modo incredibili (vt ait) torpescēte illa
tanta feritate/ ita vt deuincat non repugnās. Sed statim
in arenā translātū est. Ponit item exēplum de p^{ro}lati mas-
cho quem Alexander leontis opposuerat/ qui inuolutus ma-
num panno feram exanimauit: sic ut etiā ponit in histo-
ria Alexandri. Uñ est etiā leo q^{ui}q^{ue} iugū traheret: licet
cū d^{icit} Antonij/ cuius bello leonē iugo subdidit: et curru
suum trahere et se vehere fecit: et sic in curru leontib^{us} tra-
cto quando urbem intrauit. Uñ etiam Plinius narrat q^{ui}
primus qui leonē manu tractare/ et manu cū cōdere au-
sus est/ fuit libano clarissimus p^{ro}noy: qui p^{ro}pter hoc a
populo fuit dānatus: namq^{ue} ex hoc consecrāt nullū sue
persuasiōni resistere posse: et q^{ui} male sibi poterat credi hu-
mana libertas/ cui sic cōsecrāt leontina feritas. Talis p^{ro}-
cul dubio debz esse quilibz iustus/ et maxime religiosus:
qui saginā et pinguedinē deliciarū odire/ et ieiunij et ab-
stinentiā frequētare/ et lautam cōmestiōnē nō semper re-
cipere debet: sed per abstinentiā alternare/ ne forte p^{ro}-
infirmitas ipsum arripiat vel grauet: iuxta illud Eccl^{us}
xxxvij. Nō te effundas sup^{er} oēm escam: noli esse audax
in opulatione. P^{ro}pter crapulam enī multi obierunt.
Et q^{ui}q^{ue} isti sint nobiles et g^{ra}uosi/ et naturaliter audaces
et aīoli/ ip^{si} tū debet se p^{ro}pter deū hoīb^{us}. i. p^{ro}lati et maiorib^{us}
bus subijcere/ iugū religiōis et discipline suscipe/ et impa-
torē Antonij. i. xpm vel p^{ro}latū hūiliter trahere/ et curru
sue iurisdictionis se hūiliter subiugare: vt sic de talibus
p^{ro}sonis nobilib^{us} hūiliter i religiōe vel eccl^{esie} puerantib^{us}
possit dici illud p^{er} l^{ib}. x. Et ul^{ter} / leo et ouis pascēt simul.
Ac si diceret/ isti non dedignant se cleratē vitulorū et ouib^{us}
um. i. rusticorū pauperū et simplicū. Et breuiter/ sepe fit
q^{ui} tales g^{en}te nobiliores sint alijs hūiliores: vt plato suo
dicat illud dictū de Dauid Eccl^{us}. xlvij. Uñ leontib^{us} lūit
quasi cū agnis. Et d^{icit} q^{uia} tota virt^{us} leontis diabolus est in
oculis sue malitie. nō restat ergo nisi q^{ui} ei viriliter obue-
mus: et sic p^{ro}ualere poterimus contra ipm: si sagum vel
saccum hūiliter/ seu vilitatē habet/ eidē opponam^{us}: vel
in sacco. i. in aspitate p^{ro}ne p^{ro}tra eū nos ponam^{us}. Iohel. i.
Lubate in sacco ministri domini. Et d^{icit} q^{uia} pastor: geru-
lus fuit deus pater: qui brachium. i. filium panno nostre
humanitatis inuoluit: et sic eum leontis. i. diabolo obiecit
et de eo triumphauit. Et d^{icit} q^{uia} Setul^{us} pastor: fuit chri-
stus: qui saccum humanitatis opposuit diabolo/ et sic eū
superauit. Leo fm Plin^{ius}. quo crisporem iuba habet/
eo villorem aim habz et timidior. Sic p^{er} illi qui crispos
crines sibi pcurant/ apud deū viles et vicia ibelles exi-
stunt. Item Plinius lib. viij. cap. xviij. d^{icit} q^{ui} leones
qui iuba in collo et humeris sunt vestiti/ sunt p^{re} ceteris
animos^{us}. intelligit tamen de iuba non crispa/ sed plana.

vt in
p^{ro} di 307 f^{er}m^{us}

tota vis
in oculis

Ecce contra aut illi q̄ iuba carēt/imbelles sūt/et ad plā nūll
valēt. Sic vere illi q̄ iuba z cesariē p̄rurū se induūt/ gene
rosi z bellicosi p̄ravittia exstūt: ecce contra autē q̄ carēt virtu
tū capillis/ male repugnāt tērationib⁹ vitijs. Et si vis
dicē cōtra illos q̄ possunt magnos capillos/ q̄ se reputant
alijs g̃nōsiores z audaciores. ¶ Quis leo sit ferū aīal
et crudele/ solet tū qdā naturā istinctu hominē eē rōna
bilē z clemētē cognoscere/ z ab ipso in necessitate auxilliū
erposcere. vñ ibidē narrat q̄ cū mentor qdā syracusan⁹ in
Syria leonē obulā h̄ret/ z paulū dūneretē q̄rēt/ feragē
ei semp se opponeret/ vestigiaq̄ ei⁹ lāberet/ filis adulāt
ostēdit hōi pedē tumidū z vulneratū/ q̄ ipm extracto fur
culo liberavit. Pictura inq̄ casum hūc testat syracusis.
Adhuc nūc inq̄ p̄ li. vestigia hōim intelligi a feris/
cū ab vno aīalū etiā auxilia sperēt. Quā ad alia non sere:
aut vñ medicas man⁹ hōis scūt/ nisi forte qvis malorū
etiā feras oīa expti cogit. Sic ne dico q̄ null⁹ est ita leo
nim⁹ nobilis vel alt⁹/ vel etiā crudelior z ipius/ quin qñ se
sit in se vulnus pcti/ et dānatis piculū/ statim debeat
ad hominē plū sagacē. Iad xpm et scōs p̄ deuotionē/ z
ad sacerdotē p̄ p̄fessionē recurrere/ et vuln⁹ pcti sui ostē
dere/ et ab ipso indulgēte vel absolutiōis remediū iplo
rare. Adhuc em̄ man⁹ habet sacerdos/ et ideo ip̄a vīo
lēria vulneris z pcti grauitas debet ferre. I. pctōies cō
pellere/ vt ad ipm p̄ absolutiōne hūda debeat currere et
ventre/ ideo ip̄e xps ad veniendū ad se inuitat/ dicens:
Adhuc. vñ. Venite ad me oēs q̄ laborat⁹/ z onerati estis zc.
Et el dīc q̄ nos q̄ hōies sum⁹/ debemus esse clemētes/ qz
nullus est ita crudelis z impius/ si a nobis petat auxilliū/
quin ipm p̄ vitijs adiuvare/ z (si aliud nō possim⁹) cōpa
ti debeat⁹/ maxime qñ ipm viderem⁹ vulneratū/ z ifortu
nū desolatū. ¶ Leo est aīal valde grātificū benefactori
suo. Uñ ait p̄ li. q̄ cū qdā hō de Samo nauē māsuer⁹/ in
aphricā/ leonē obulā h̄ret/ territis arborē ascēdit/ z pcti
bens ad arborē leo hīatu quo terruerat/ misericordiē q̄re
bat/ ipm q̄ vt tela q̄ habebat in corpore extraheret/ multis
p̄tibus orabat. Descēdit hō/ et tela extraxit/ et remediā q̄
potuit adhibuit. Leo x̄o q̄dū nauis liberatoris fuit fuit
in litore/ de venationib⁹ suis grās exhibuit. Ad p̄pōsi
tū mibi occurrit de illo leone de q̄ narrat in hystoria ter
re scē. Quidā em̄ milles xpianus in exercitu xpiano in
partib⁹ degens trāsmarinis/ casu quēdā leonē a qdā hō
rēdo serpēte circūligatū iuenit/ q̄ ita leonē strīgebat/ q̄
fere ip̄s occidebat. Adhuc ergo miles serpentē scindit/
leonē liberat/ q̄ statim domestic⁹ factus est/ et more ca
nis bñfactorē suū secut⁹ fuit/ z q̄dū miles stetit in exer
citu/ cū eo leo māsit/ z omī die de venationib⁹ militi p̄u
dit. Repatriāte vero milite leo nauē ingredit⁹/ h̄ tandē de
ficētib⁹ victualib⁹ miserū aīal in mari suffocat. Sed ad
huc mirabil⁹ videt de leone de q̄ fit mentio in vita beati
l̄ronymī/ q̄ curat⁹ a monacho domestic⁹ effect⁹ est/ et
aīalū monasterij custodiebat/ et ad nemus ducebat et re
ducebat/ z in pascuis p̄seruabat. Quādā ergo die cū leo
aliquo iussit/ z aīalus solus eēt in pascuis/ transeuntes
mercatores cū camelis furat⁹ fuit aīalū. Leo ergo rediēs
et sociū nō inueniēs/ admodū verecūd⁹ reuertit⁹/ q̄ suū so
ciū comederit sibi imputat⁹/ de q̄ verecūdis confundit⁹
turbat⁹. Reuertētes ergo mercatores aīalū oneratū cum
alijs aīalibus suis ducebāt/ cū ecce leo eis obulās et so
ciū cognoscēs/ hōies terrēs z fugās/ torā cateruā aīalū
cū aīno suū mo gaudio ad monasteriū ducit. Abbas ve
ro tandē mercatoribus reatū suū cōfētibus/ animalia z
mercatorum sua restituit. Adhuc de grātitudine leonum
dicif in dialogo seueri/ q̄ leonā q̄ cecos catulos iā p̄oue
ctos habebat/ in eremo quēdā sanctū Anachoritā adiit/
et p̄ vestes blādiendo trabēs ad cauernā suā duxit/ z p̄i
mōvñ cecū extrahens/ ante pedes sc̄i posuit/ quem vtr
dei/ vota fere intelligēs/ inuocato xpī noīe illuminauit/ z
sic p̄ ordinē cūctis fecit. Leona x̄o gratabūda recedēs/
tandē vnā pellē vnus ignote fere p̄ munere attulit viro
dei/ quā postmodū hūlliter vltus fuit. Dicf autē pellē se
asserit p̄ os hūmian⁹ vidisse. De panthera autē quō fuit
grātificata hōi qui catulos suos extraxerat de fouea/ ha
bes in titulo suo in fine. Itē hic narrat p̄ li. vñ. c. xviij.

vnū mirabile de diacōne. Dicf em̄ q̄ in Alchata Thōan
te quēdā puerū seruatiū a qdā diacōne/ Thēophrast⁹ nar
rat. puer enī hic diacōnē nutrituerat/ ipm q̄ tandē parens
amabat/ tandē vero z naturā z magnitudinē serpētis
mēs/ ipm tulerat in desertū. Puer q̄ cū aīis trāsiret p̄ de
sertū/ et a latronib⁹ circūuent⁹ clamaret/ diaco vocē
audīēs et cognoscēs/ ipm a latronib⁹ liberavit. Igit mī
ra fuit grātitudinis aīalū exēpla/ q̄ sensu nature bñfacto
res suos cognoscūt/ z bñficia remunerāt si cur p̄nt. Ille
ergo q̄ docet nos sup̄ iumēta terre/ et in aīib⁹ celeritū
nos (Job. xxxv). In hoc hūanā naturā docuit erga deū
allos bñfactores grātificā eē z benignā/ q̄ sicut dicit Se
ne. epla. lxxij. Iustitie p̄uent/ bñficio grās/ z iustitied
dere rationē. Et el dicf si vis de illo aīno/ q̄ leo fuit de
li⁹/ cū aīn⁹. Iadā extiterat cōmēdat⁹. verū q̄ fures de
mones ipm sibi surripuerūt/ ideo qñ ipm recupauit/ vna
cū aīalib⁹ furū. alio pctōib⁹ subditis demonū ad mo
nasteriū padisi z ad abbatē deū patrē reduxit. l̄ij. Regi.
xliij. Flō comedit leo de cadauere/ nec lesit aīnū. Et po
ne si vis/ q̄ exēplo istorū q̄ bñfisi bñfecerūt/ nūq̄ debē
mus bñficia z auxilia nra negare cuiq̄q̄ petet/ dum de
ipm videam⁹/ fauclat⁹ et p̄sum/ dato q̄ sciam⁹ eē leonē
nū et ferū. Scriptū est em̄. Lu. vi. Qui petet te tribue
t. Sc̄m p̄ li. l. vñ. c. xliij. In gñe luporū sunt quidā q̄
ceruarij noīantur/ quales e gallia in p̄pōsi magni arena
spectari dicitur/ z iste valde debilis habet memoriā/ qñ
cibū suū comedens allo respicerit/ qñ is famelicit⁹/ cibū
tñ obliuione icurrit/ z ad q̄rendū aliū cibū digredit⁹/ q̄
diuertit. Sic vñ multi sunt mali ecclesiastici z religiosi/ q̄
mēoria spūali videntur p̄uati/ q̄ cibū padisi quē audie
qñq̄ dilexerūt/ z per deuotionē comederūt/ diuertēdo se
ad bona mūdi z ad negocia terrena/ penit⁹ obliuiscunt⁹
et de q̄rendo alio cibo. Delictarū z diuitiarū oīno mē
tātur. p̄o. Percussus sum/ z aruit cor meū/ qñ oblit⁹ fū co
medere panē meū. Inter nature mirabilia p̄t allega
ri/ q̄ buta quodā sensu nature melius fecit/ p̄curare vti
lia/ z euitare noīa alioquoties q̄ hō/ quinimo multa illud
remedia q̄ hōies a bestijs didicerūt/ vt iā verificet illud
Job. xxxv. q̄ de docet nos sup̄ iumēta terre/ et in aīib⁹
bus celi erudit nos. Et etiā idē p̄ li. l. xviij. c. l. vñ. q̄
oīa aīalia/ q̄ sint sibi salutaria/ nōcūt/ p̄ter hominē. Et
de li. vñ. de naturali hystoria. c. xvi. de multis exēpla af
fert. Et p̄mo q̄ phlebotomia ab hippopotamis sumpti
orū. vñ ait q̄ hippopotam⁹ in quadā medēdi parte ma
gister extitit. Alidua em̄ facit impinguit⁹/ locū vbi
de nouo arūdines fuerint cese/ querit/ atq̄ vbi acutissimū
vidit stipitē/ corpus impingit⁹/ venā quādā in cruce ex
nerat/ et ita moribūdā aīal p̄uulo sanguinis corpus vñ
onerat/ plagā nō limo obducit. Vbi et etiā dicf q̄ bñdes
aues egyptie medicīnā chylitiorū vel suppositiorū onē
derūt/ rostra videlicet posterioribus imittēdo/ aqua salia
seu marina se p̄ cam partē plures/ quā reddi ciborū one
ra maxime salubre est/ et sic aliū purgādo. Lanes insu
per vomitū docuerunt/ qui infirmi gramen comēdūt/ et
sic causam morbi euomūt et expellūt. Dictamī insuper
(vt ait) cerui proderunt/ cuius pastu sagittas z tela ex
trahi monstrauerūt. Helidonā herbam visul saluberr
mā hīrundines docuerunt/ que pallos oculos venarū
exinde limuerūt. Istud quo herbā cunilā pasta/ contra ser
pentes vires refouet. Adhuc ruta armata cum murū
bus conseritur/ ciconia origano/ hedera ap̄i sibi medicū
tur/ anguis pastu fenculū visum acuit. Diaco nauicā luc
eo lactuce syluestrio restrīgit/ pāthera inuenenata s̄era
cus homis querit/ elephas cum cameleonē comederit/ pas
toleastro sanatur/ visus mandragora inuenenatus/ pastu
formicariū curatur/ coruus vero cameleōis gustu inro
xcar⁹/ lauro comesta sibi medef. In his igit z alijs exē
plis patet quō diuersa aīalia diuersas medicīnas et re
media hōib⁹ ostēderūt. Ista p̄nt ampl⁹ dilatarī/ sed tri
tulis p̄ticularib⁹ oīa sunt tractata. Igit dico q̄ ista p̄nt
applicari ad hōim hūllatōne. In hoc em̄ hūanē p̄cedib⁹
edocet. Et etiā potest dici q̄ nō est dare aliud iumē
tū. alique ita simplice vel paupere/ quin in aliquibus ho

mirabile dictu

Itē hic narrat p̄ li. vñ. c. xviij.

De Brutorū mirabilib⁹. Jo. CCCXLVI.

mini. i. psonis rationabilib⁹ pualcat: z quā homo in ipis aliq⁹ bonū dictū vel exēplū inuenire possit: vnde doctoz et melior: fiat. Cōtingit em̄ sepe q⁹ q⁹ minorib⁹ reuelatur/ pndētiorib⁹ abscōdunt: sicut apparuit de fide: quā de⁹ reuelauit plicatoib⁹ z nō mūdi sapientibus: iuxta illud **Abac. xxiij.** Cōfiteor tibi dñe p⁹ celis et terre: q⁹ abscōdit hic a sapientibus/ et reuelasti ea paruulis. Ad bene si guratiū est in aīna Salaa: q⁹ melius vidit angelū/ q⁹ p⁹ pheta. Et el potest dici q⁹ hodie bestie sunt prudētiores q⁹ hoies. i. seculares q⁹ religiosi/ laici q⁹ clerici/ simplices q⁹ potētes. **Baruc. v.** Bestie meliores sūt illis. Isti em̄ melius sciūt sanguinē superflūū tpalis substatie p⁹ elemosy nas expellere/ stercoia vltorū cū rostro et ore p⁹ cōfessā nē educere et euomere/ cū dicta mo p⁹ne telum et sagittā diuine sentētie cōtra se factā rescire et euadere/ vltimū discretiōis obnubilatū acuerē/ z cōtra cūctos dōres et ser pētes. i. cōtra demones et corū tērationes oleastro z lau ro. i. crucis memoria se sanare/ et herbis virtutū z sacra/ mentoz spūaliter se curare. In obus em̄ istis et alijs si milibus sunt bestie hoibus. i. simplices sapiētib⁹ z pau peres diuitibus astutiorib⁹ z ad euadendū inferni pericu li/ procurandūq⁹ salutis remedia doctoz. Potest ergo dici illud **Job. xij.** Interroga lumenta/ et docebūt te: et aues celis/ et indicabūt tibi. Inter miracula itē cōmū merari debet q⁹ minima aīalia terras z villas aliquoties destruerūt. vnde **p⁹ l. li. viij. c. xviij.** dicit (teste **Larone**) in hispania vnu oppidū suffocū ēē a cuniculis/ aliud a talpis in thessalia/ a ranis etiā ciuitatē i gallia asserit ēē pullam/ a locustis in apyrica/ et ex gyaro cycladū insula incolas dicit a muribus esse fugatos: in italia Amyclas dicit a serpētib⁹ esse deletas: citra cynamulgos ethio pas regio late deserta est/ a scorpionib⁹ z solifugis gente ibilata. **Strerictes** etiā a bactos a scolopēditis auctor ē **Thophias**. Ista possunt applicari quō minutus ppls est timēdus/ z elus concitato pcauenda. Isti em̄ qñ con citatur/ infanta mala faciunt/ et ciuitates et terras de struit/ z subuertit. Exēplū habemus de ferulis in cillicia: qñ cōtra dños surrexerūt/ et terrā aliquādiu tenuerunt. **Idocobene** Iudei maiores populū timēbāt/ qñ ptra xpñ machinabant: iuxta illud/ **1ª cor. x.** timetis in po pulo. Ad est ergo aliq⁹ ita modicus/ qui timet non de beat: et q⁹ nō aliquoties nocere valeat: et tū pcpue/ cū talis multitudine se sedere vult z ligat. **Uel** dic q⁹ mures/ talpe/ scorpiones/ cuniculi/ z c. significāt mlti minores officiales principū et prelatoz: vtpote procuratores z balliotes: quia pzo certo isti sunt qui hodie ciuitates z vil las per rapinas effodiunt: et qui de suis habitationibus et possessionibus hoies eiiciunt: et loco ipsorū ibidem ha bitāt et pñsunt. **p⁹ s.** Scrutetur fenerator: omne sublatiā eius. z c. eiiciatū de habitationib⁹ suis z c. **Uel** dic q⁹ ta les sunt demones: q⁹ hoies. i. deu z angelos de suis habi tationib⁹. i. de fidelū cordib⁹ solēt qñq⁹ eiicere/ et ibi per tueria vitia habitare. **Allega** v. s. **1^a p⁹ l.** sicut dicit de naturali hist. li. viij. c. penul. mirū est naturā nō solū alia alijs dedisse terras aīalia/ sed in eodē quoq⁹ situ quedam aliq⁹bus locis negasse. **Ala** (sicut ait) quedā sunt aīalia q⁹ certa loca sibi appropiāt/ z ad alia nunq⁹ migrāt. **Alit** em̄ q⁹ in mesia Italic silua nō nisi in pre reperit glires. In lycia doxades nō trāseunt mōtes hyris vicinos. In hel leponio in alienos fines nō cōmcat cerul: et circa Ar ginnasiam Elaphū montē non excedūt. In poridosolene insulā vicinā non transeunt mustele z c. vide ibidē. Ista pñt applicari ptra quosdā malos religiosos: q⁹ vident sibi certa loca/ certos quētus/ et certa officia appropiare et ad nulla alia se trāsferre/ ita vt voluntatē suā in volūta te plati nō videāt pōuisse/ sed p voluntatē suā volūt i ter ris/ locis z officijs qbuslibet remanere/ nec alio ad plari volūtate se trāsferre. Appropiāt em̄ sibi loca: cum tñ de beat esse sicut pegrini z hospites sup terrā: dicētes cum aplō ad l. c. xij. **Ad** habem⁹ hic manentē ciuitatē: s. su turā in grīm⁹. Sed ecduerū ipi vident dicere illud **Eze. xij.** **Robis** data est terra in possessionē. **Uel** dic ptra qñdā ignauos: q⁹ de pñā sua nunq⁹ volūt exire/ nec ad loca res mota. p qñq⁹ vilitate trāsire: cū tñ scriptū sit **Luc. xliij.**

q⁹ non est ppheta sine honore nisi in pñā sua. Sene. etiā dicit: **Idem** solū pñā est viro forti. **Uel** dicit in bono signi ficato q⁹ tales debēt esse viri boni: q⁹ certū locū z statū et gradū debēt sibi eligere/ z ad alia p abitionē nō trāscu rere/ s. loco et statu sibi dato pñti esse: exēpio **Aglaia** de q⁹ dicit **So. z p⁹ l. li. viij. c. xlvij.** q⁹ brissimus reputat⁹ est/ q⁹ in angustissimo Arcadie angulo paupis solū dñs/ nunq⁹ egressus pñti cespitis terminos inuenit. **Ubi** subdit **p⁹ l. q⁹ vt manifestū est e vite gñe** minima cupidine minimū in vita mali exptus est. **Ad** talē igit⁹ sufficientiā inuitat scriptura. **1^a p⁹ l. li. viij. c. xlvij.** **Uel** dicit q⁹ qdā sūt aīalia q⁹ certa loca nō habitāt/ nec sibi moriātur: quoniam si aliūde portata fuerint/ moriunt. **vñ** ait q⁹ i **Beotie** **Le badia** illate mustele solū ipm fugiūt/ z tñ iuxta in **Adicho** meno cūcta arua subuūt. In **ithaca** lepores illati mori tur/ extremitē qdē in litroib⁹. In **Edusa** cuniculi nō sūt: scatēt in hispania: i. olympe macedonie mōre nō sūt lupi nec etiā i creta ihula/ vbi qdē nec vulpes/ nec aliud noxiū aīal. **Alphica** etiā apyris/ vltis/ capis z cerulis caret. **Dic** q⁹ talia loca q⁹ noctua aīalia nō sustinēt/ significāt ista⁹ re ligionis z pfectionis: q⁹ ibi p certo nō pñt morari seu vi uere mustele. i. auari/ q⁹ arua subuūt altoz/ lepores. i. tñ midē/ lupi. i. ty rāni: cerul comut. i. superbi/ vltis. i. luxurio si: apyris. i. iracundi/ vulpes. i. malitiosi/ capies. i. ignoraes/ Tales em̄ talia loca z stat⁹ pfectionis nō diligūt. **Is pot⁹** solū ipm fugiūt et odiūt: et mortuos se reputāt cū tñ sūt. **Tales** em̄ nō solēt religionē intrare/ nec ad statū pfectio nis venire. **Ad** etiā ptra illos q⁹ nolūt visitare loca scētā/ pōt dicit: **vel** de padiso: vbi **fm Aug.** nō recipit aliq⁹ in dign⁹/ nec excludit aliq⁹ dign⁹. **Ala. xxxv.** **Ibi** nō erit leo/ nec mala bestia. **Alpo. xxiij.** **Foris** canes z venefici. **Alphra** ait (vt ait **p⁹ l. li. c. lxxij.**) quozdā aīaliū indu stria: q⁹ videlz optime scit qñrape volāt. se abscōdere: et ne videant ab alijs/ pcauere. **Uñ** dicit q⁹ felis est aīal qd abscōdēs se sub frondib⁹ z olucibus insidiat/ sterco raq⁹ sua solet humi de foderē/ ne forte possit idicū sui da re. **Timet** em̄ ne si volucres qñrape intēdit/ stercoia sua viderēt/ ipm⁹ fidētas cognoscerēt/ z ab eo⁹ malitij pcaue rēt. **Reuera** tales vident⁹ cōt vltarij z maligni/ et brentē oēs q⁹ p fraudes nstunt alios decipere/ voluere/ excoriare/ rape et nocere: q⁹ tales sub frondib⁹ z olucibus palliatio nū se abscōdūt: z ne insidiat viderant/ p vltib⁹ cauente: et ideo stercoia sua. i. fetore scelerū suoz quē circa talia p miferūt/ solēt de foderē z abscōdere/ et ne inofescāt alijs pcauere. **Sicut** em̄ q⁹ si intēitates eoz qñ alio fecerūt/ ap parerēt/ statū sua mala intētio z sue insidie note fierēt: z pñs aliq⁹ resisterēt. **Ala. iij.** **Dis** q⁹ viderit te. resister a te. **Idē** applica de hypocritis: q⁹ stercoia et facinora sua a toto stu dio abscōdūt z celāt/ ne aliq⁹ ipos abhorreāt et contēnāt: qñis dicit **prouer. xxiij.** **Qui** abscōdit scelera sua/ nō dē riget. **1^a p⁹ l. li. c. xlvij.** nulla est auis q⁹ pedib⁹ careat: serpētes nō vt cōiter pedibus carent: verūm vñ sūt serpētes cū pedib⁹ anfermis. **Pedes** etiā oīm aīaliū semp sūt pares: nā tamēti aīal aliq⁹ plures habeat/ vt pote centū/ sicut vermis q⁹ cēripes notat/ nūq⁹ est tñ dare aliq⁹ pedē iparē vel solū: sed ip sūt pbinati oēs/ z dua litate cōgrua geminati: vt dicit ibidē. **ca. xlvij.** **Istud** tñ intelligēdū est in hñtib⁹ plures pedes/ ppter mōstrantē cū tñ hñtia: vt in. c. de **Ethiopia** vidim⁹. **Sūt** itē aues q⁹ vnico in pre posteriori gaudent pede: vt in. c. de **pictaia** vidim⁹. **p⁹ er** de des intelligunt pñtutes: q⁹ istar pedū aīaz sustinēt: q⁹ ipsam ad padisum deferūt atq⁹ gestāt: de q⁹ dicit in **p⁹ sal.** **Pedes** scētōz suoz seruabūt. **Dico** ergo q⁹ aues. i. viri ecclesiastici z pñuales ad celestia p desideria euolātes/ nō solēt pedib⁹. i. pñtibus carere: q⁹ etiā ipi ser pētes. i. ipsi scēlares z actiui qñq⁹ reperit pedes pñtū hñe/ et ad eterna pñtialiter ambulare. **Tales** autē pedes nō inueniunt ipares/ sed vt cōiter cōbinati: q⁹ semp est da re pñtutes duplicatas/ z qdā ordie geminatas: q⁹ duplex ē charitas: **del. l. z** pñtū: duplex fides: **de** dinitate. **l. z** hñia nitate: duplex spes. **l. de** acqñtione glie/ z euasione pene: du plex castitas: cordis. **l. z** carnis: duplex humilitas: mētis. **l. et** opis: **z** sic p singula discurredo. **pedes** ē virtutū nñq⁹

Lib. XIII. De celestibus impressiōibus.

rum nō debet esse ipares: sed p spiritale colligantia sem per plures. *¶* In *Eccl. xlii. in fine: Omnia duplicia. Vel dicit q aues. i. virt spuales pedib⁹ affectionū nō carēt: serpentes pō. i. mali pedes affectionū bonarū nō hnt: anserinos tñ pedes. i. affectiones malas terrenas aquis delictarum assuetas qñq inueniunt hñe bonis nō affectio: bus reperunt carere cē. ¶* Itē *Plin⁹ lib. xvi. ca. li. dicit q nuper in puincia ptoxi ma lla spante in agro hospiti sūi fuit sibi ostensus diaculus dictus caulis: verū coloribus viperarū maculis distinct⁹: qui qñs in corpore et figura serpentib⁹ cēt similis: erat tñ contra morbus serpentū sūme remedialis et vtilis. de quo etiā videt loq hystoria scholastica: vbi dicit q *Epiphani⁹ ait q cum ciuitas Alexandria crocodilis et aspēdib⁹ vexaretur: Alexander magnus fecit quosdā illuc serpentes afferri: a quibus alij fugabant: quos q de argis attulit: arguos appellarī mandauit. Sed q (vt idē ait) istud non sufficiebat ex toto: corp⁹ Iheremie illuc trāstulit de *Egypto: potestas cuius venenosa fugauit. Ista pñt applicari ad xpm: qz ille in figura et colore. i. in exteriori humanitate serpentibus. i. peccatib⁹ fuit similis: luxta illud ap⁹ ad *Philip. ii. In similitudinē hoim factus est: et habitu inuent⁹ vt homo. Et ipsi carni hūane et peccatrici conformito. Sap. vii. Sum quidē mortalis homo/ similis alijs hoib⁹. Vel rñtū iste nō fuit peccator aut venenosus: imo cōtra venena vitioz fuit vtilis/ remedialis et virtuosus: figurat⁹ in serpēte enco in palo leuato: qui morfos a serpentibus sanabat/ et in se aspicientes a periculo liberabat. Sic nō iste serpens prudētissim⁹ xps/ qui p sonozitatē predicationis fuit eruos/ et per passionē in palo crucis leuatus/ fideles et deuotos qui in ipm per fidem/ orationē et deuotionem respiciunt/ a moribus alioz serpentum. i. a venenosis tentationibus demonū/ et etiā a vitijs et peccatis carnalibus liberat atqz sanat. Unde ad *Rom. viij. Adhuc deus filiū suum in similitudinē carnis peccati: vt de peccato dānaret peccatū. i. de carne assumpta a peccatoribus. Vel dicit q isti serpentes sunt patres veteris testamenti: qui quia non sufficiebat contra alios serpentes. i. demones/ Alexander. i. deus pater/ propheta christum de *Egypto in Alexandria. i. de paradiso in mundum trāstulit: et sic mundū a serpentibus. i. demonibus liberauit. ¶* Itē ibidē *Plinius ait q caulis est animal paruum/ altitudine bipedali/ serpentibus maxime inimicum. Unde ait q istud animal cum serpentibus sub terra conditur: et cum serpentibus effate prodeuntibus apparet. ad primas enim serpentū vernationes prouenit/ pñde ac si solū ad deuorandos serpentes veniret: quippe cum ipsi apparentibus apparet/ et hñs se abscondentibus/ se abscondit. Serpentes sunt heretici: qui doctrinis et erroribus suis inuenenant auditores. per istud autē aīal predicator et doctores intelligo: qui debent talium esse inimici: quia pro certo isti debent tempus quo serpentes. i. heretici et peccatores/ prodeunt et abundāt obseruare: et tunc ad venationē progredi et extirpe ipsosqz pro vitibus impugnare. Qñ vero tales serpentes cessauerint/ tunc et ipsi possunt se abscondere. i. a predicatione pro tempore desistere et vacare: et cum iterum venierint et surrexerint/ etiā ipsi debent iterū pñse esse/ vt sic possint eis et eozum malitijs obuiare. *Ecce. j. Cum euntibus ibant/ et cum stantibus stabant.*******

Capitulu. xxi. De celestibus impressiōibus.

Celestes impressiōes mirabiles aliquotiens vi se sunt. Unde *Plin. lib. ij. ca. xxi. vbi ponit multas effigies cometarū/ refert q visus est quandoqz in celo cometes candidus/ argenteo crine ita resurgens/ vt vix pñeri liceret: species humana dei effigie in se ostēdens. Istud potest applicari ad xpi incarnationē: qz procul dubio iste cometes candidus beatā virginē potest significare: que. i. candore in nocētie et cōtinentiā tantū habuit/ q humane mētis oculis nō est dignus virtutū suarū lucem mirabilē intueri: luxta illud *Eccl. xliij. Pulchritudinē candoris eius ad mirabitur oculus. In ista igitur effigies dei in humana carne apparuit/ quādo in ipsa dei filiū carnē sumptit/ et**

humanitatis vestibus se velauit. que figurata est *Apoc. xliij. vbi dicit: Vidi/ et ecce nubē candidā/ et super nubē sedentē similē filio hominis/ habentē in capite coronam aureā/ et tenentē in manu sua falcē acutam. Nubes enim candida est virgo pura: super quā filius hoīs christus carnem assumendo sedit: qui coronā aureā habet. i. diuinitatis honorē: falcē etiā tenet acutā. i. seuerē iustitię: et nō rigorem. Vel dicit q iste cometes est ipsa diuinitas/ seu beata trinitas: quā non licet humanis oculis intueri: in qua procul dubio nunc apparet humana species. i. christi humanitas benedicta. ¶* Itē dicit ibidem q cometarū sunt plures species: quidā qui habēt speciem comarū/ quidā speciem hirci/ villoso: quidā quozū crines mutant in hastā/ quidā etiā qui sanguineus videntur specie: quibus nihil est magis terribile mortalibus. Et enim dicit idē/ cometes est sydus terribilissim⁹/ ac non leuiter plati⁹: quod nunq in occidente videtur/ sed semper in septentrione partibus inuenitur. Talis fuit xpus. fuit enim sicut comes/ pñores ad penitentia vocando: et ferus. i. demontibus terrore inuicendo. Fuit etiā sicut hircus. i. in similitudine carnis peccati apparendo: et se pro nobis immolari pmittendo. Fuit vifus sanguineus/ sanguine suo pro nobis fundēdo/ et morte sustinēdo. Erat deniqz finaliter sicut hasta/ scilicet in die iudicii/ impios pungēdo et eternalliter puniēdo. Tunc enim pñcipue erit sydus terribilissim⁹: quod nulla emenda placabitur/ nullasqz hostia plabitur. *Propter. vi. Z. elius et furor viri nō parcer in die vindictę/ nec acquiescet cuiusqz pñcipio/ nec recipiet pro redemptione dona paritima. Iste autem in occidente. i. in statu peccati/ vbi lux gratie occidit/ nunq fuit: in septentrione vero. i. in penitētie et paupertatis frigore semper vixit/ dicens illud *Eccl. xliij. Bonam sedem meā ad aquilonē. ¶* Itē idē dicit q circa solē sunt multe impressiōes: sicut exempli cat q circa solem quandoqz visus est circulus rubens/ quandoqz arcus: et ponit tempora. *Prophetia etiam solito factus est quandoqz solis defectus: sicut anno quo *Iulius Cęsar occisus fuit. Tunc enim fere per totum annum fuit in continuo pallore. Et nos possumus addere de eclipsi q fuit tēpore passionis christi: quā ptra naturā eclipsijs ea per tres horas durauit. Ista pos sunt dicit de sole iustitie: qz iste in incarnatione circulo rubeo. i. humana carne fuit circundat⁹: in passione p morte fuit eclipsiatus/ et tres horas. i. p tres dies in sepulchro per mortē obtebratus: et quasi per totū annū in pallorē et tristitiā propter impios *Iudeozū persequentes immuratus. Johe. ij. Sol cōuertetur in tenebras. Iste autem postea arcū celestē visus fuit habere: inquantū. i. in resurrectione vestem immortalitatis/ et glorie pulchritudinē voluit sumere: vel etiā inquantū in die iudicii arcū iustitie studebit impios sagittare. Figuratus *Apocal. vbi dicitur: Vidi/ inquit/ angelū fortē descendētē de celo/ amictū nubes: et iris in capite eius: et facies eius erat vt sol. Angelus enim culus facies erat vt sol. i. patris nūc eius xps fuit: qui fortis et insuperabilis existens/ de celo in matris vterū descendit: vbi nube carnis purissime obductus extitit: qui tandem in resurrectione sicut sol factus est splēdus: tādē vero in iudicio iride. i. arcu iustitie coronatus/ apparebit ferus et rigidus. vnde *Apoc. vi. Iste habebat arcū: et data est ei corona: et eruit vincēs vt vinceret. ¶* Adhuc *Plin. lib. ij. ca. xxi. dicit q qñqz in celo plures soles vident: et etiā de nocte plures lune: vel vt veterius dicitur/ plures soles nocturni. Afferit autē exemplūqz sub. *Antonio et. p. Doiebella/ et. m. Lepido et Lucio Plāco cōsulis/ tres soles in occidente visi sunt: et nostra etiā inqz etas sub diuo Claudio principe plures vidit/ sicut etiā ponit q sub. *L. Domitio et. L. f. L. Anno cōsulibus de nocte tres lune vife fuerūt: quas pleriqz soles nocturnos vocauerūt. Vñ tñ dicit idē q plures qz tres soles aut tres lune nūqz hactenus visi sunt. De modo autē quo ista fuit/ supra dixi in de mirabilib⁹. vbi sunt etiā dieb⁹ nris/ in morte. i. dñi *Lemētis pape. v. visi sunt duo soles: sicut ab his q tñc erāt in capete ciuitate puluile/ relati est: qz forte schisma futurū in ecclesia significauerūt: qd tpe dñi Joānis factum est/ a romanis et bauariis*********

De celestib⁹ impressiōib⁹. Jo. CCCXLVII.

electo antipapa fratre Petro de Lozbaria ordinis m-
noy. Per folos possum intelligere xpi diuinitatē /z per lu-
nam defectibile ipsius moraliū humanitatē. Sed quidē
pro certo et tres folos /z tres lune in celo videntur: quia
videlicet /z xpi diuinitas /et Lhysit humanitas /quandā
triplicitatē habere nolumus. Diuinitas enī tres folos .i.
tres personas habet /persona autē eius tres lunas .i. tres
naturas obtinet /scz naturā diuinitatis /naturam aie /na-
turam corporis: q̄ deus iter natura diuina tres habet per-
sonas /persona p̄o tres habet naturas /naturā. Ibi scriptū est
Luc. xij. q̄ erunt signa i sole /z luna. Vel dic q̄ tres so-
les vñ i occidente significāt trinitatē fidē /q̄. i. in occide-
ntē ad tram eff̄ publicatā: et ibi credita /z retenta: sicut appa-
ret de regnis francoz /hispānoz /italoz /et Germano-
noz: in q̄b̄ magis abundat trinitas /fides /q̄ i meridie. i.
in Aethiopia: vel etiā q̄ i p̄tib̄ orientis. Ibi de ciuitate eccle-
sie d̄ p̄o. xxi. Ab occidente porte tres. Et t̄m̄ eun-
dē /q̄ i p̄t̄m̄ in celo plures appere soles /illud nūq̄ fit i
ea p̄te q̄ fol est: s̄ in opposita /nec fit etiā nocte aut meri-
die /vt cōter: s̄ in om̄e vel occidente sole /cū ēr de tri-
de apparere: dato: p̄t̄ aut q̄ i bosphoro femel i meridie
vñ fuerit: q̄ a maritimo t̄pe durauerit i occasu. Et q̄b̄
etiā app̄r illos folos aduetitos /z velut resp̄dētes ve-
ri folos /facias in aliq̄ nube speculari: sicut ēr. s. c. de Ita-
lia dicit. Apparet etiā cū quare plures lune dicebant̄ cō-
folos nocturni / p. co. q̄ ille lune aduentit nūq̄ aliud
erāt q̄ q̄dā folis imagines in aliq̄ nube speculari ipse
q̄ de nocte q̄ fol est in p̄te opposita sub̄ terrā: in n̄o he-
misp̄rio appēbāt. Illa p̄nt applicari p̄ clericos /z reli-
giolos: q̄ p̄t̄ dubio p̄ illos nosos folos vel p̄ illas ima-
gines veri folis intelligere cōfugiat /z gram folis iustitie
p̄t̄ quā. i. in nube speculari. Ibi n̄tē p̄ficat /q̄n sc̄p̄m /z sue
imitatiois imagines i ipsam ip̄mit /z infundit. Tūc iḡr
plures folos esse dicunt /q̄n ver̄ fol iustitie i plurib̄ rep̄-
sentari p̄ imitationē dinoscit /z q̄n in corde hūano p̄ gra-
tiam p̄morat̄. ad Ep̄p̄. i. i. h̄. ab̄bat̄ p̄m /z gram i cor-
dib̄ p̄p̄. Et. i. i. ad ab̄. x. i. Cū folit foli clypeos aureos:
et resp̄duerit mōtes ab eis. Sz p̄ certo esse folis ima-
gines. i. esse xpi morales repetitiois nō appent hodie
illa p̄te in q̄ fol est. i. in illa p̄te eccle in q̄ xps p̄ncip̄
alter fol est. i. in statu clericoz vel religioz /p̄ p̄t̄
p̄te opposita foli i statu. i. simpliciu seculariu laicoz /ab
ip̄o xpo /z ignoziā remotoz /z a suis b̄ctis cōglozoz
q̄. i. mel̄ p̄p̄t xps /z imago p̄fectiois in simplicit̄
secularib̄ /z q̄ deo vidēr i mori /q̄ i clericis /z regularib̄
q̄ deo vidēnt p̄p̄. q̄ de q̄lām t̄tado t̄t xps: Et. i. i. filios
entritit /z exaltat: ip̄i aut p̄ueniunt m̄. Sz ēn̄ imagi-
nes nō app̄rēt n̄tē. i. in populo infidelit̄ q̄ sunt p̄nt
tres excecāt: nec etiā in meridie. i. i. statu diuini /q̄ sūt ar-
dore auaritie inflāmati /et luce mūdane sp̄p̄ritatis do-
tati /s̄ foli in mane /z ferro. i. in illis q̄ modico p̄fideoz
p̄p̄ritate sunt illumiati /z p̄ simplicitatē /z ignoziā ob-
ambati. Vel si vis /dic q̄ illi q̄ fuerit antiquas a p̄t̄ so-
lis. i. q̄ fuerit populi /del /z etiā sicut merides fuerunt
p̄r fidē illumiati. i. Judēi imaginē folis xpi p̄r fidē nō re-
p̄rūt /nec ip̄m rep̄ritare volunt /in op̄ nocturni /z exces-
cat remārent. Ad mos. xlii. Occidet foli meridie: tene
b̄fere facit terrā in die lūminis. Sz p̄ certo illi q̄ illi
iustitie erāt opposit /z remoti. i. pagani /illam imaginē. i.
xpi fidē /z gram receperūt: zeū rep̄rare p̄ bona op̄a su-
duerunt. Sz bene d̄ Et. xlii. Audite infule /et atten-
dite populi de longe. Vel si vis /dic q̄ fide imagines so-
lis. i. hyppocritice repetitiois xpi: nūq̄ app̄rēt nisi i
nube fit bitopposita /hoc est in illis q̄ sunt opposit foli xpo
p̄ p̄m. i. q̄ nulli /xpm fide ē h̄re funt /nisi ille q̄ per
p̄t̄ fit bitopposit /z obuiat /et ēr p̄t̄ ip̄us p̄ gram nō
hat: nec ēr q̄ charitatē appropinquat. Ideo b̄n̄ d̄ Sz. i.
q̄ p̄fūant̄ /cūfugat f̄ctū. Sz p̄p̄m̄ enī /z del am̄ic /z p̄p̄n-
quis nūq̄ in se rep̄rāt nisi q̄d est: remotus autē a deo
et f̄bit op̄posit. i. p̄ctōz /sepe fingit /z rep̄rāt illud q̄ nō
est: Ideo pulchre Lhysio. d̄. hyppocrita aut appare q̄
es: aut esto q̄ apparet. Vel si vis expone sicut de iride
q̄ temp̄ est i opposito folis: /z dic q̄ talis imago signat v̄-
tutem iustū /vel beatā virginē. q̄. i. foli iustitie se debz p̄ po

pulo opponere/z per ofonem sue iustitie cōtrare.qđ qđ
hodie ecclesiasti nō faciūt/querit ipse xps de ipis:dicēs
m̃s.xlij. Non ascenditis ex aduerso/ neq; opposuistis
vos murū p domo 3 israel. Et el ecōra dic q fiete imagi-
nes et nō fci. pēdies z hypocrīte semp solt. i. xpo. vel
bono plato/vel etiā cultibz viro iusto sunt oppositi/et
rebellē z obfinationē contrarij z obiecti: ideo solt.
xps talibz in iudicio opponet: plat⁹ aut vel vir iust⁹ talibz
bus fe opponere mediante iustitia nunc tenet: q. sicut
iste opposite imagines finaliter euancēscūt: ite tales re-
belles z ipi finaliter pereūt. Ideo dicit 2 eut. xxy. Si
ābulauerit/ ex aduerso mibi ego qđ qz vos incedā z pecu-
riam vos zē. ¶ Pli. etiā ibidē dī q aliqui luna diet de ce-
lo noctu vilius est: sicut accidit sub L. n. papyrō z L. ce-
cilio cōsiliabus: ita q diet ipse nocte lucebat. L. lypeus
etiā ardens ab occasu ad oriū vifus est trācurrere i circa
occasum solis sub plulibus. L. varlor z L. n. mario. Etere
charissimū p lumē z clypeū intelligo xpm: q. i. iste est lux
vera/ illuminaēs oēm hoīem veniēē in hūc mundū: cly-
peus defenso: pferantū in se. 3. iouer. xxi. Bē sēma
de ignit⁹ est clypeus pferatū i se. 3. isegit in nocte si-
ue caligine mundi hui⁹/ vel etiā in media nocte (fni ali-
quos) voluit venire/ z mundū p verā doctrinā z fidē illu-
minare/ z oēs erroz tenebras ab ipio tenebrosiss infide-
libus effugare. Ad litteram etiā in ortu suo. pastores lu-
cem oēs circūfussisse de celo viderūt: illi q est vera lux
in bechelem adorauerunt. 3. d. isalter z moraliter po-
test dici illud 2 saie. ix. q popul⁹ q ambulabat in tene-
bris/ vident lucē magnā. habitantibz in regione vmbre mor-
tis lux orta ēets. Ibidē etiā accidit q illud lumē. xps
ēst: q. gra/ in nocte. i. in nocturna pēcia pēdies ois/ et
ipm pfinaliter illustrat. ps. Non tūc dēs illumina-
bitur zē. 3n fine qo ille q est clypeus in se pferantū/ in iu-
dicio ad orientē. i. ad vallem 3. iophat (q est in oriente)
veniet/ z ibi ardens apparebit/ inqz p ardore z rigore lu-
sitie pēdies cōsumet. L. lypeus in defensionis b/ inqz
tū bonos z saluandos a dānatione ptegit et defendit.
Ideo bñ dē. 2. alia. iij. q ipse quasi ignis cōstans zē. Et el
expone tū de die iudici: vbi ois erit lumen ad noctur-
nas z tēceras pcientiarū z expulsoz tenebras illumi-
nandū/ z oibz oñdendū/ z clype⁹ ad bonos defen-
dendū: sed erit ardēs ad malos i inferno dūrendū. ¶ 3. dē Pli.
ibidē. l. lib. ij. c. xxxv. de naturalī hystoria mūdi/ dicit q fe-
mel sub L. n. octauo z L. Scribonio pūlibz vifa est scin-
tilla de quadā stella cadere: z dū ad terrā appropinquas-
set/ ptime crescere: z finaliter i lune sicutūde conuertit.
L. ū qo aliqđtu ac si esset dīco/ nebula illuxisset in celum
fuit recepta: z finaliter i lapadē est mutata. 3. ita autē
vlt⁹ vidit 2 licti⁹ slylan⁹ p cōfili cōmitatu suo. (Stet
ita ad iram pōt signare diuinitatē: scintilla qo ipi⁹/ perso-
nam filij denotat: q ab essētia diuinitat⁹ ois z emanat.
3. ita q est scintilla fūme hūilitatis/ q ad terrā z ad mun-
dum cecidit/ p inclinationē sue benignitatis volūtatis: z
ibi i luna eclipsabit. i. in hoīem morale mutat⁹ fuit p
assumptionē nre hūianitatis: tandē qo iste fe recepti⁹ ce-
lū p attentionē: z in lapadē mutat⁹ est p carnis glorifica-
tionē: z p eterne claritatis adeptionē: ita q de illa scin-
tilla pōt dici illud 2 iher. x. q fons pons creuit i fluuiū
magnū/ z in lucē solem q pueris est. Et el dic q stella est
brā virgo: cui⁹ scit fit et ptecular vir xps zē. p oia fuit
supra. Et el dic q sepe fit q aliqua scintilla. i. aliqis homo
pauper mentalē hūilitatē/ vel etiā p tpālē aduersitatē
cadit z descēdit/ z paulatī crescēdo/ studēdo z pfectēdo/
magna luna. i. magn⁹ doctor fit: z sic postea sursum in celū
ecclesie. i. in statū ecclesiasti pīatōis recipit/ z ibi lapas
q torū domū illumiat. i. clara z nobilis piona efficiat⁹
q fcs doctrinā z exēplis dom⁹ ecclesie illumiat. 2. ac. iij. Ec-
ce cādelabū aureū torū z lapas ei⁹. Et el ista pnt appli-
cari ad brñ 2. adouiciū masculinē/ z ad pīles suos. 3. ite
erit fuit vna scintilla de stella. i. de clara frācoz parētia: q
fcs p fūmā hūilitatē cecidit/ qñ fī minor scit voluit: ita q
ad admiratōe possum⁹ dicere illud 2 sa. xlij. Quō cecidisti
lucifer/ q mane oriebaris: 3. itē dē illē paulatī scitēris z
pūrit⁹/ crescēdo/ luna magna fuit fact⁹/ i. qđ fuit clar⁹

Lib. XIII. De celestibus impſſionibus.

episcopos? Epiphanas? ordinat? finaliter? et celi? fuit re:
ceptus: qñ. i. a carne p morte fuit dissolutus. In lapidē no
uerius fuit? inqñ? h? p? macula respēdit? / z i qñ? oleū
pletatōis pñtēs? / z igne charitatis? ardēs? lūa bñficia mō
S dedit. Joā. v. Jpē arē lūcēria ardēs et lūcēs. ¶ Dicit
idē? h? lē. vidēdū fū nocturnis militū vigiliis aliā mtra
bilē ipseffōis. f. stellās de celo cadētes? / z p diuersas par
tes nauū lē des mutātes? / z mox aūti cū qdā fontū stre
pitūs? / z dē idē? q talia magnē fuit significatiōis. q. f. si
sole veniūt? significat nauigia lūa bñmērgēda vel? pūbēda:
si? no? gemelle fuit? designat? pphrā nauigatiū cursū? / z illū
stelle minacēs? z dirē. f. helene rēpant? z ipedit? maleficiū
Dicit et iā idē? q qdā alē impēffōis? qdē dicunt capiti
hoim? / vespēris appent? q. i. cū magno pñagio fū vidē
oia? (inqñ? lucitā rōne? / z i nature maiēfate abēcta. f. illa
pñt applicari? solitarior? / q. i. dictū est? q p dicitā ipseffō
si sola veniat? nocet? si gemella? pñt. ¶ In q pōt notari q
singularitās? z solitudo maiā multū est vñfōia? / z alijs p
culofas? / p. certo illi q soli veniūt. i. q pñales? / singularēs
z solitari? / qdē volūt? / etiā q plariē z magnatū? soli secrete
te loq alios accusandō pñuevērūt? / maxie q voluērūt mo
re p detractiōē garriūt? / z p diuersas ptes nauis. i. p di
uersa loca murmurandō iēcundū? solēt naues. i. pñas qñ
loqundō rāgunt? / p rācores? z odia pūbēre? / z submēfione
z tribulatiōē eis significare? z inferre? cōuērsio? no? de illis
q gemiū veniūt. i. q focietātē? charitatē? z castitatē
diligūt? pōt cōiter isti alij nullū malū faciūt? / mox pōt
fē oēm pñteritatē eis? pcurat? pōtēdūt? / z h? p malio
lum. i. malos pestiferos hoies? nēlibi? z alijs nocēt? / p v
rib? iped. lūm? / ipis malis? p oēs se opponūt. Lapidā no
hoim. i. plati? / q hoim? sunt capitane? z mgi? / debēt i vespe
h? vitē lūcē? / z p p dicitatē alijs pñagere? / q ad fū
tem fuit nēcia designare. Jud. x. In tribū montū vides
quali? hoim? capita. ¶ Jtē dē idē? q lapides et multa alia
9 vñt? sunt aliqñ plures? / h? (vt ait) qa? vnto pñt? pñp
erāt. Sed vñc expone figū. s. de fialia de lapidarijs cā
pñ. Et sic q vñt? significat crudeles z tēpētuosos p
ctipes? z platos? q. i. debērent subditis z inferiorib? pluerē
aqua? z refrigeriū elemosinaz? / ex? ploz? z doctrinaz? / z
isti pñt? sunt alii lapides. i. duritia? z tomentoz? z veratiōis.
Ecce xxxviij. Jgnē? sulphur pluā plu. Ecce xxiij. Da
bo lapides pñrādes? et ventū? p pelle dissipāre. ¶ Pl.
10 pñt? h? quo? alia seruāt? influente sydez? / exēplificat
pōitē in ortu canūcle euigilantē? / z de cane rabient tunc
facili? incurrentē? / z de offēra fē in plenitūdo repētē? / de
focmāia? i. ierulimo a labore cessāre? / de dōb?e ferūci fū
lume obfūantū? pñficēre? / de heliotropio? solē pñime seqñ
tē? / z fē ad eū inclinātē? / de multiplici herba et arbore fo
lia z fruct? emittente vel deponētē? / z de multiplici mor
bo fū lūnā fē gubernātē? / z de herba q pulegiū dñ? / m
tectis suspēsa arida certa dē floētē? / pcludit q turpe est
hoi? pñtes sydez? ignozare? / qñ videt inferiores creaturas
talitā pñtēre. f. illa pñt? applicari gñāl? q no? debem? sy
deri. i. dei? z i cōp? pñtes z grās cogitare? / z fū pñas no
sūpōnere? / z mox nīos eis pñomare? / et nos? z opā nīa
fūm ipōz? volitātē? z regulā ordinare. Isē. xv. Respice ce
lum? / z nhera stellas? si potes. ¶ El pōt dīci q hoies. i. cle
rici? z rōnabiles pñone ad celū z ad fydē. i. ad sēros z an
gelos no? attendūt? buta? no? i. simplices? z laici ad ista p
deuotiōē respiciūt? fē fūm cōp? influētias? / documētā
et exēpla regulā? z pponūt? Jō de nobis alijs pōt hodie dī
ci illud Barnab. vj. Bēstie meliores sunt illis. ¶ Et fūm
Sēn. i. de naturalib? qñstōib? / i. inter oia pñagia / fulmina
pñ? hēant significare? / pl. dī. h. f. i. ij. c. xlv. q illud no? in
telligit? de fulminib? q ex collisione ventoz? vel ex inflā
matione vaporū pñuēti? / q ex aīr? illa sunt buta fulmia
z vana? / q illā naturē rōne pñuēti? / qñrītos hīc faciūt.
Jlla no? fulmina q fatidica sunt? / statūt? / de cāis? / ex suis
venere? syderib? / Sic possum? moralit? dicere q de sursum
a supiorib? veniūt duo qñ fulminib? / balliūto? z legato
rum? qdā em? mox? z volūtātē? pñia veniūt? / sicur sunt ma
li? q. i. ex inflāmātiōē rapine? z auaritiē mouēt? / z istis no?
est credēdū? q isti nihīl significāt? / nec hīc aliqñ pñtē
fōlū a suis volētis? pñuēndū? / Sed hūc aliqñ pñtē

[illegible]

De celestib⁹ imp⁹ssionib⁹. Fo. CCCXLVIII.

[illegible][illegible]

plumifera
fung

Lib. XIII. De Ignium mirabilibus.

seque vnu tale in agro Acontioz vidisse. An etiam ait q
hodie colit in Apidi gymnasio qdam modic⁹ lapis que
in medio terrarū casurū idē Anaxagoras p^oixerat. Ista
autem p^oba p^olinj contra rōnem vident⁹ nisi forsan sup^o
ponatur q^o ille lapis fulmen fuit: q^o quia a parte solis ce
cidit: a sole creditū est venisse: vel etiam q^o fulmina fati
dica a syderib⁹ descēdere supra dicit. Quocūq^o modo
fuerit: per solē intelligo deū p^orem: q^o est sc^o sol^o lucēs. p^os.
Tu solus altissim⁹ super oēm terrā: p^oer lapidē nō xpm
desiliū intelligo: q^o sc^o lapidē angularis d^o super quo ec
clesia fundat⁹ in quo mens hūana fiducialiter stabilit.
Iste et iā lapis d^o apparuisse p^oustus: q^o sc^o igne passio
nis fuit excuctus. Quid igit⁹ p^o certo lapidē iste angula
ris xps a sole. i. a deo descendit: venit: q^o p^oater ipm i
mūdu ad assumptionē n^oe mortalitatis misit. Anaxa
goras nō p^ophetaz ordinem signat: qui sc^o istum lapidē
casurū. i. xpm a p^ore v^oetūm: per celestē inspirationem z
sciam p^odicavit. An ipse sol. i. deus p^o istud anaxagore. i.
prophetis diu ante p^omiserat: dicens. Is. lxviii. Ecce
ego mittam in fundamētis sion lapidē angularem p^oclo
sum in fundamēto fundatū. De hoc autē admiratur Job
dicens. Quis posuit mēsuras terre: aut q^o demisit lapidē
dem angularem ei⁹? Et sic d^o sol iustitiae est xps: a quo p^o
cul dubio lapis. i. dura sententia cadet: q^o reprobus ad in
fernū p^odenabit⁹ tradet. Et inter mirabilia celestū im
pressionum nō imerito p^ont illud q^o p^oponit⁹ asse
rit de Deo monte: q^o p^ope troiam antiquus fuit sit⁹: z in
quo p^oaris inter tres deas depulchritudine certātes fin
gitur in iudicem vocat⁹. Et tūc q^o iste mōs oriētem solē
aliter q^o i terris alijs solet aspici: ostendat. Nam ex sumo
vertice ei⁹ speculāt⁹ p^oene a media nocte sparsi ignes
passim micare: z tandem appropinquāte die paulatim in
ulcem cōuenire vident⁹: q^o post q^o i mul collecti ad modū
magne flāme diu arserint in globū non modicū rotun
dati: et sic terris diutius apparētes: paulatim decresce
re incipiūt: ita q^o globus ille cōtinue minuit⁹: sed quanto
plus decrescit: tanto lux ipsius plus auge⁹: qui postea
clarior: factus: nouissime fugat noctē: z cū die iam sol fa
ctus attollit⁹. De sic si vis q^o mons iste ecclesiā signat: que
reuera oriū solis. claritatē vere fidei multo certior: z dif
ferentior modo p^ocipit q^o alie nationes. Ab ipso em⁹ me
dia nocte. i. ab ipso tpe legis antiquę: sol iste. i. vera fides
in ipsis nubibus. i. in sc^ois patribus respiciēdit: in quib⁹
sparsi in cōfuso ipsi ignes diuine reuelationis appa
rebāt. Is. lx. x. Erat lumē israeli igne. Quidē nō ipsa flāma
antiq⁹ fidei paulatim p^o globans: z in lumine veritatis
crecēs: nouissime in solē. i. in verā fidē cōuerfa est: qui. f.
iā illuminat totū mundū: vt de illo ceco lumine. i. de illa
antiquozū tenui fide: nunc in solē cōuerfa. i. in verā fidē
mutata: possit dici illud Is. lxviii. x. Q^os paruus creuit in
fluuiū magnū: z in lucē solēq^o p^ouerfus est. Et sic q^o ista
lux fuit fides ecclesie p^omittit⁹: que quidē ecclesia nocti
medie p^opter tribulationū caliginē cōparatur: q^o sc^o lux
illa. i. illa fides q^ouis tūc esset sparsa: cōfusa: et in multis
p^o ignorantia obicura: erat tūc per charitatē ardens: z mo
re igniū in flāmata. Ioan. v. Erat lucerna ardens et lu
cens. Tandē vero ista lux fuit amplius cōglobata: z pau
latim ab ardore charitatis defecit: in lucē vero veritatis
creuit: ita q^o in solē vere fidei finaliter se mutauit. Allega
vt supra. Ista est enim veritas q^o fides p^omittit⁹ ec
clesie fuit in charitate magis feruida: q^ouis esset in: veri
tate minus lucida: nostra vero moderna fides in verita
te amplius lucet: sed in charitate procul dubio min⁹ ar
det. Et sic d^o ista imp^ossio diuinā gratiā significat: que
sc^o nūc in nocte huius vite parū per verā cognitionē lu
cet: veritatem per charitatē multipliciter ardet. sed ista
adueniente die beatitudinis eterne: clarificabitur: et in
verū solē. i. in gloriā cōuerteretur: quia sc^o gratia in p^osentī
in futuro perficitur: et in gloriā cōmutatur: ita q^o de glo
bo igneo p^osentis charitatis er gratie: perfectus sol. i.
perfecta gloriā formet⁹: et de cognitione nunc nubila: ve
ra tandē cognitio generatur. Apoca. xxi. Claritas dei il
luminabit illam: et lucerna eius est agnus. Quidē supra
de Media de monte caspio.

Capitulum. lxi. De igniū mirabilibus.
Ignium mirabilia multa sunt in natura. vnde i
nota sicut tractat p^oll. in fine lib. ij. c. viij. de
naturali mūdi hystoria: q^o quedā sunt bitumi
na cognata igniū: ita q^o ignis vnde cūq^o visus
solet in talia bitumina trāsire: z loca bitumi
nata accēdere: ignire et ardere. Tale bitumen dicit⁹ esse
naphtham: que est vena terre circa babiloniā: et in Au
stagentis parthie p^ofluens bituminis liquidū modo. tali
bitumine dūcunt q^o medea pellicē cremavit: dū sacrica
tura ad aras accesserat: corona igne rapta. Et hoc sic in
telligo: q^o illa pellex habebat coronā in qua forte medea
occulte de illo bitumine posuerat. Quidē ergo illa pellex ap
propinquaret vt sacrificaret ad aras: raptus est ignis a
bitumine: qui pellicē cremavit. Albertus etiā ait q^o cū
tali bitumine fiebat antiquitus falsa miracula. vngēba
tur em⁹ inde repōū sumitates: z sic ignis suppositus na
plebat⁹ sursum. Igitur cauendū tale bitumen habēre: ne
appropinquet ad ignē: q^o ignis a bitumine rapere: sic
portans cū suo bitumine cremaret. Adidit etiā q^o totū
perfarū iperū istū bitumine vti⁹ p^o lucernis. Tale bitu
men est caro humana: que. f. de lacu concupiscētie sicut
linus p^ocedit: z de limo terre originē palmā trahit: z que
etiā de lacu babilonis. i. de cōfusione p^oti originalis p^o
meauit. Ista est igitur cognata igniū cōcupiscētie: quia
p^o certo solo visu ignis. i. sola oblatione: occasione: vel so
la p^ontatione alicuius persone per luxuriā ignitis vti⁹ ita
q^o p^o mala desideria inflāmur. Ad eadē ergo incitatur
i. deceptor diabolus q^o vult pellicē. i. animā peccatricē
cōburere: et ipsam p^o mala desideria inflāmare: solet cū
tali bitumine. i. carnis amore coronare: et ipsam carnis
delicijs adornare. Sic ergo mediāte bitumine carnis quā
imoderate fouet z diligit: ignis cōcupiscētie in ipsam va
pitur: a quo per luxuriā inflāmat⁹: z per quem in inferno
p^opetuo cremat. Is. x. De igne egredient⁹: z ignis cō
sumet eos. Et sic d^o bitū mē sit peccatū: q^o procul dubio
ignis infernalis est cognatū. ita em⁹ est cognatio in
ter culpā z penā: inter p^octū z ignē eternū: q^o quicūq^o tali
p^octi bitumine limitus fuerit: ignis inferni in ipm saliet
z post mortē p^otinus dūc cremabit. Ad eadē ergo bitu
mine culpe tenacio z ligantis: medea. i. diabolus p^ollu
ces. i. laias peccatricis cōcremar: z in inferno deuoratz
deuorat. Deute. xxxi. Ignis accūsus est in furore meo:
et ardebit vsq^o ad infernū nouissimā. Et sic d^o bitumen
molle est pietas: q^o mollis est: fluida z benigna. Ista igit⁹
cognata est igniū charitatis: q^o p^o certo q^o pietatis z gra
tie bitumine limf: facilliter p^o bona desideria inflāmur.
Et nota si vis de naphthā: q^o in ipso p^oerfidiis amnis q^oda
p^ope mare bacuc seu caspiū: circa ipsam cluistat⁹ bacuc:
in quodā mōte p^ofluit: dicitur oleū de bacuc. In valle
autē vbi fluit: cōtinuus ardet ignis. Et tūc ista talis natu
re: q^o oia penetrat vasa terreā: p^oer cucurbitā. i. etiā ipm
in manu posuerit: statim ex altera parte manus ipm p^o
netrasse videbit⁹: et sicut in quocūq^o vase: nisi fuerit vitreū
comēti vel cucurbitē: claudī nō vult: q^o si vas in quo est
fortiter claudif: paulatim euaporat et egreditur: si autē
aperitū dimittit: tunc line diminutione seruat: et ignē si
cut dictū est: de longe rapit. Unde etiā vtr religioius et
p^ouidēs frater: Ioānes de sara narrat mihi q^o cū de cō
silio medicū quendā antiquū fratē sciarici et gurtor
sum supra renes isto liquoze inungeret: z incautus circa
ignē hoc faceret: subito ignis in fratē inunctū p^oosilif:
et totā pellē eius cōbussit. Idoc applica de coade genero
lo: cui magis cōpetit libertas q^o seruitus: claudī em⁹ vel
violenter nō vult teneri. tunc em⁹ magis nitit⁹ in veritū: z
tunc se mitius cōrmet: q^o est propter libertati dimissum.
Seneca. Infosus animus facillius ducit q^o trahat. Et sic
d^o aliqui sunt ita ignei: q^o oēs clausuras penetrant:
nisi forte vitrū aut cucurbitā. i. cōsideratio fragilitatis
et xpi crucis ipsos retinet in tra metas. Et Item p^olin.
de alio bitumine q^o dicit maltha: dicit q^o in vbe coma
gene famolara fragnū est a quo ipsi fluit ad modū fluuii:
q^o vtrq^o mirabilis est nature: q^o sc^o tunc flagrat z ardet.

De mirabilib⁹ Ignium. Fo. CCCXLIX.

quādo aliqūda solidi attingit. preterea ita adheret tena-
citer q^o tactu sequit^r fugientes. sic defendere muros oppu-
gnare lucullo: flagrabatq^{ue} niles armis suis. aquis accē-
ditur/terra tñ refrigi docuere experimēta. Ista verba
p^olinij non bene capio: intelligo tñ q^o illud bitumen tūc
accendit/qñ solidā materiā tūgit: et forte ratio est/q^o ma-
gis fortificat cōtra magis resistēs: sicut. s. c. de fulmine
dicit. Et forte iste est ignis grecus: de quo audiui q^o in pa-
ne seruat: quo si q^o tactus fuerit/infiamat/ipsūq^{ue} limus
ardēs facilliter nō dimittit/imo tactus sequit^r fugientem.
Iste ideo illi q^o erat intra ciuitatē: talē limū de muris p^otra
lucullum 2 suos milites piecerūt: et sic arma militū que
erāt solida/statim infiammata fuerūt: et sic muros suos
a lucullo defenderūt. Igit^r talis ignis aqua accēdit/ter-
ra/arena vel puluere mitigat. Audui etiā q^o in Un-
gia p^ouicia dicta Seclinagar/ talis limus abūdat: et de
quodā mōte p^oluit cere modo. Supposito q^o bene ha-
bēa sententiā p^olinij: dico q^o iste lim⁹ igne⁹ si g^o infiamatio
nem diaboli cōtātōis: q^o sc^o p^oncipio est sicut limus. i.
mollis/ debilis 2 fluuio: ita q^o si materiā mollē. i. volūta-
tem sibi nō resistētē inueniat/ facili^r accēdit/ et que nō
multū resistit: tūc parū curat: si nō materiā inueniat so-
lidā. i. p^otionā fortē/ et i bono p^oposito stabili^r et ad resistē-
dum tētatōni paratā/ tūc solet iste limus. i. illa mollis tē-
tatio in ignē cōuerti/ et fort^r et violēt^r accēdit/ et ad cō-
burēdum xpi milites. i. viros iustos ac^o aiari: q^o sc^o ho-
stis tūc fort^r tētat/ qñ fortiorē resistētā in hoc p^onderat:
iuxta illud idlere. xlvj. Fortis impēgit in fortē. Alii g^o mo-
do diaboli/ ciuitatē maloy defendit: q^o sc^o milites lucul-
li. xpi igne tētatōis accēdit. Iste g^o est ignis q^o sequitur
fugientes: q^o p^o certorū obicis a facie tētatōis fugeris/ sc^op
ignē ardētē 2 diaboli tētatē videbis. Aqua etiā sc^o
delictay vel p^operitatis mūdane/ istū ignē nō solet extin-
guere/ s^o augere: terra nō humilitatis vel memoria mor-
tis sicut p^o solūmodo enervare: q^o p^o certo cōsideratio
tētatōis/ villatūq^{ue} 2 mortalitatis humane/ vel terra. i.
infirmitas humilitatis/ vel terra. i. duritia penitētie et ab-
stinētie/ igne tētatōis diaboli/ et infiammationē maloy
desideroy extinguit: quem aqua delictay et fluxibilitas
rep^o mūdane accēdit. S^o p^o xvj. Ignis in aqua valebat
lupa suā virtutē: et aqua extinguitis nature obliuiscē-
batur. Uel si vis dic de diabolo/ plus ardet p^otra resistē-
tes iustos q^o cōtra sibi obediētes ipsos: sicut i vitis pa-
stum legit^r: vbi vñ? diaboli? sol⁹ vñ est sup vñ ciuita-
tem: in vno nō collegio sc^ody hoim diaboli erant multi.
Plus est tētatōr bonos resistētes/ q^o malos obediētes.
Item dicit idem ibid⁹: q^o multa sunt loca cōtine arde-
ntia: sicut exemplificat de Ethna i Sicilia: de Ephēstis
mōtib⁹ in Lycia: de Chimera in Phasēlide: de Lophā-
to in Bacris: de Theonochema in Ethiopia: de capō
q^o more piscine ad quātitatē vñ? iugēris qñq^{ue} flāmāt in
Babylonia. De ethna aut loquitur ibidem. c. xvj. dicēs
q^o aliqñ per quāquagena 2 cētena milia passuum arenas
flāmāz globus eructat: 2 tñ (vt ait) in eis radicib⁹ fontes
cōtra naturā exillūt: cū oīs aqua deorsum feratur. Et de
multis alijs terris/ mōtib⁹ et insulis exemplificat/ que cō-
tinue arde^r 2 flāmāt: quoz qñq^{ue} miz est vt ait/ materie
semp sufficiūt 2 abūdāt. Et tot inquit locis/ tot incēdijs
rerum natura terras cremat. In gallijs in dioeci Aute-
nen. mōs est qui a. l. annis citra nō cessauit ardere: ita q^o
tā p^oles habitaciones p^opluit. Ista si vis expone sicut. s.
c. de ethna. vel sic de Theonochema. c. xvij. de Ethio-
pia. s. vj. c. xix. s. iij. Et per istos mōtes intelligo infer-
num et purgatorij/ ignem perpetuū cōtinētes: vel pec-
catores/ igne luxurie/ auaritie/ inuidie estuantes. v. vide
et de mōtib⁹ Ephēstis q^o sunt in Lycia/ q^o ignis ipsi⁹ chi-
mere aquis accēditur/ terra aut feno extinguit^r: vt Eni-
dus 2 telias tradit. De ignib⁹ etiā mōtium Ephēstoy
dicit q^o lapides et arene riuoy in ipsis aquis ardēt. si q^o
nos igni sequi narrat: alit^r q^o plurijs ille ignis. Tales
mōtes 2 tales terre sic ardentes/ significāt ambitiosos
et auaros: q^o p^o certo sunt ita ardētes/ ambiciēs 2 cupiē-

tes/ q^o nulla aqua. i. nulla substantia temporalis pōt eos sa-
tiare: nec ignē sue cupiditatis extinguerē vel sedare. p^oz
q^o quāto plus de aqua. i. quāto plura beneficia/ officia/ lu-
cra 2 munera appolueris/ tāto ipso magis p^o auaritiā
inflāmabis/ et ad petēdū alia ampl^r excitabis. Prover.
xxx. Ignis nūq^{ue} dicit sufficit. Quid igit^r pōt extinguerē
talem ignē? Procul dubio terra 2 fenū. i. cōsideratio no-
stre terre mortalitatis/ et cōsideratio nostre fenē fragili-
tatis. Fenum em q^o p^o saluatoris sententiā/ hodie est: et
cras in cibariū mittit^r/ fragilitatē carnis humane desi-
gnat: que si hodie viget/ cras forsitan in ariditatem mor-
tis se mutabit. Esa. xl. Quid caro fenū: et oīs glia eius qñ
flos agri/ exsiccatū est fenū/ et cecidit flos. zc. Terra autē
q^o in morte nos operit/ 2 in quā caro humana finaliter se
conuertit: mortē et mortalitatem signat: de quo Eccles. iij.
De terra facta sunt oīa: et in terrā pariter conuertēt^r.
Igitur ista duo extinguit inextinguibilē auaritiē ignē
sc^o fenū. i. cōsideratio nostre fragilitatis/ et terra. i. cōside-
ratio mortis 2 finalitatis: q^o p^o certo si q^o illa bene cōsi-
derauerit/ igne ambitionis 2 auaritiē/ igne etiā trachidē
vel luxurie nō ardebit. Esa. xliij. Ardet ignis non erit
in te. Iste est ergo ignis q^o plurijs beneficiy accēditur:
et quo sub aqua bonoy tēporaliū ipsi lapides sanctu-
rij/ sc^o religiosi 2 clerici/ et ipse arene. i. seculares laici cō-
buritur: ita etiā q^o lignū exinde accensum. i. p^odicatores
talib⁹ vitijs inflāmatum/ riuū ignē. i. mala exēpla sequi-
tur/ et post ipm discurrere dinoscitur. Dan. vij. Fluius
igneus rapidusq^{ue} egredieb^r a facie ei⁹. Q^o d^o b^ouenter illud
est verum: q^o si q^o igne luxurie 2 auaritiē accensus fuerit/
p^o sulcū quē ipse fecerit. i. p^ofectatē per quā transierit/
riuū ignē. i. mala exēpla 2 malos sequētes post se habe-
bit: et exēplo suo multa sequelam hoim inflāmabit. vnde
Esa. xxxij. Q^o d^o b^ouenter torrētes ei⁹ i picem: et erit ter-
ra ei⁹ in picē ardētē nocte 2 die: nō extinguet^r. Uel die
q^o solū puluis 2 terra. i. sola mors pōt ignē auaritiē extin-
guere: q^o ex quo auari incipiūt solet ardor suus vñq^{ue} ad
mortē durare. Uel die q^o tale lignū est hereticus: q^o cum
iste igne 2 sermone heretis inflāmat^r fuerit/ et p^opter hoc
etiā ignē et cōbustionē forsitan sustinuerit/ statim maloy
suoy sequaciū riuulū post se trahit: qui etiā ignē dicitur
inquārū etiā ignis ipsos post eū deuorat 2 cōsumit. Esa.
ix. Uel mētū mixtū sanguine erit in cōbustionē 2 cibus
ignis. Uel die q^o lignū accensum est vñq^{ue} dānat^r/ et in
inferno crematus: q^o sc^o talis solet riuos igneos trahere
inquantum malos suos successores 2 imitatores solet ad
ignē inferni ducere/ et cōbustionis 2 dānationis eoy fi-
naliter causa esse. q^o em mali filij malis parētib⁹/ et ma-
li imitatores malis informatoribus male succedūt: ideo
ignū suoy p^oncipes sūt: et sic post lignū ignitū/ ignei ri-
ui currūt. Ista aut optime figurāt^r in bestia que cū se-
quētib⁹ suis missa est in stagnū ignis. Apoc. xix. q^o p^ocul
dubio mali nō solū in igne inferni cōburūt^r/ immo etiā
oēs q^o successione acq^osiroy vel imitatione eos sequūt^r.
et sic ipse illud Ezo. xx. Ego sū de⁹ tu⁹ vindicās iniquitatē
parū in filios vñq^{ue} in tertā et quartā generationem. Uel
die q^o lignū accensum riuus igne⁹ sequit^r/ inquārū. i. illos
q^o nūc p^o auaritiā et luxuriā accēditur/ riuus ignis infer-
ni sequit^r: a quo finaliter p^osequūt^r 2 cōprehēdūt^r. Eze-
chielis. xv. De igne egredientur: et ignis consumeret eos.
Item idem ibid⁹/ sc^o de naturali mūdi hystoria libro. ii.
circa fi. dicit q^o ager ydegaloponitanoy interna patitur
incēdia: frōdes tñ densi supra se nemoris nō adurēs: et
iuxta fontem gellū semp ardens. Item idem dicit q^o in
Hymphoe erit de petra flāma/ q^o plurijs accēditur: erit
et ad aquas Scārias. hec quidē inualida cū transit/ nec
longe in aliena durās materiā. Uiret 2 cerno hūc fontē
igneum cōterēs fraxinus. Charissimi/ p^o nemora densa
que nō adurūt^r agro igneo subiacēte/ et per fraxinum
semp virētem sup fontē ignē/ et sup petrā ignes euomē-
tem/ possum intelligere quosdā viros solidos 2 p^ofectos:
q^o dato q^o sint in fonte ignium/ et in ardore tribulationis/
et incēdio tētatōis/ et ipsis occasiōib⁹ peccati: nūq^{ue} tñ
ledūt^r aut adurūt^r p^o malos cōsensu 2 opera/ vel etiā
p^o infamiā tēporalē/ imo virore grē semp diuino munere

Lib. XIII. De Mirabilibus animi.

decoatur. Expiat de illo q in luvēculay medio positus ad luxuriā non est flexus: in historia Salā. Etia. xliij. Lū ambulaveris in igne: non cōbureris: et flāma non ardebit in te. Uel pōt allegari de beata Agnete: vel Agatha: vel Ecclia: que adhuc viridis iuuenis in tenella in igne fuit posita: et tū ignis in cēdis nō est vīsa. Uel dic q iste ignis charitatem sigr/ q arbores vīrētes. i. psonas honestas portat/ et iuxta gelidū fōtem tribulationū pleuerat et durat: et e petra. i. ex cordibus duris/ firmis et solidis pluuiay. i. tentationū occasione eructat et emanat: quia p certo coada firma et fortia tūc fort/ per bona desideria flāmant/ cū pluuiē tribulationū vel tetationū ea excitāt et infestāt. Ad pōtū figurat Judi. vi. vbi d: q cū Se-deon carnes et ius carnū sup petra posuisset/ angel/ dñi virga tergit: ascēditq ignis de petra: et carnes azimofas panes consumplit. Sic ē q carnes. i. alique carnales tetationes et tribulationes sup petra. i. sup vīx iustū et solidum immittūtur/ tūc tactu angeli. i. ratiois imperio flāma charitatis et boni feruoris eructat: que carnem. i. carnalē tetationē consumit/ deuorat et deuastat. Eccl. xxviii. Uel apor ignis vīx carnes ē. Uel dic q petra est xps: qui tūc ignē spūsancti nobis mittit/ qn pluuias. i. orationes deuotas a nobis recipit atq sentit. Uel etiā per ignē intelligo verbū dei iuxta illud Eccl. xlvij. Surrexit lber: illas quasi ignis conflās: et verbū ei/ ardebat vt facula. et lberē. v. Ecce ego dō pba mea in ignē. Si igit pcedator vult ignē. i. pba/ vel ignē. i. spūsanctū tam pro se q pro auditorib/ impetrare/ et a petra xpo extrahere/ necesse est pīmū pluuiā lachrymaz/ deuotionis et precum interuenire: qz pro certo petra. i. xps talem ignē non fundit/ nisi cū qd ipm pluuiis orationum pfundit. Eccl. xxiij. Ante ignē camini vapor/ et fum/ inalāt. Et pone si vis figurā pcedat: qz ignis de petra tūc erit/ qn sacrificium a dēdōne desup ponit: qz p certo tūc a petra xpo ignis spūsancti vel pba ignis elicit/ qn sacrificiū spūs cōtributatus offert. Uel dic q petra est homo induratus in malo: qz ignē maloz verboz tūc euomit/ qn pluuiā aliquid/ et terioz occasione sentit: qz se multi sunt q ad modū petre nihil vidētur sentire/ imo parietes et immobiles vidētur esse: verū si aliqua pluuiā. i. aliqua iniuria ipsos tetigerit/ ignis impatientie statim ab eis pfluit. Eccl. xx. A petro oris illi/ inflamatio. Uel dic q ignis luxurie et auaritie tūc in hoie forti et petreo nascitur/ qn delictay et diuitiay pluuiis irrigat. Uel dic q petre. i. duri et crudeles tūc ignē rapine cōcipiūt/ qn pluuiā. i. teporalem substantiam in vicinis et subditis esse nesciunt: et tūc ad rapinā fort/ inmittūtur/ qn paratas subditoz pluuias seu diuitias contēplātur. Eccl. xxviii. Scdm ligna sylue exardescit ignis. Item idem ibidē ait q in agro Sabino et Sidicino lapis est q inictus flagrat. In salē tino etiā oppido Inatū impolito ligno i quoddā solum ibi sacrū flāma prius de lapide ascēdebat. Tale solum est xps: q si ab ipso vis ignē spūsancti vel feruorē charitatis habere/ ipm mediāte ligno. i. mediāte crucis mōdōria debes p orationē tāgere/ et eū etiā in psonis pauperū debes p elemosynas vngere et linire. Lūstus em si pauperi benefeceris/ reputat factū sibi: et se in psona ei/ iudicat esse vinctū: cū dicat Eccl. xxviii. Recite lassum et ecce hoc est meū refrigeriū. Adat. xxv. Vni ex minimis meis fecistis/ mihi fecistis. In persona ergo pauperum ipm tāgam/ et sic ignē spūsancti et grē/ feruoris et deuotionis/ aliozqz bñficior suoz ab eo acquirē. Allega et pone figurā de sacrificio ipolito lapidi sicut. a. s. p. r. o. Uel dic q vinctura delictay petra. i. fortia coada facit per cōcupiscētiā accēdi/ q alio etiā frigida et tēperata. Uel dic q lignū. i. homo tūc per bona desideria accēditur/ qn lapidi xpo vel cuiuslibet sancto viro associat/ et cōiūgitur: vel p deuotionem etiā applicatur. Eccl. xxiij. Ecce inquit ignis et ligna. Uel ecōtra dic q ille facilliter ignib/ tentationum vīx/ q factis. i. duris et obstinatis hoib/ copulat. 7 Ad idem dñi. i. inter miracula ignium de speculis cōcaus: in quib/ ad radios solis ignis generat et rapitur: et facill/ q vīx alius/ ignis in eis accendit. Sic vere

qn cor humanū est speculū. i. specularē/ clarū et mūdū/ et p humilitatē cōcauū: tūc solet ignis charitatis et spūs sancti in eo accēdi/ ita q ipm solet spūaliter inflamare. Item idem ait q lbera insula in medio mari ardet. Etia insula iuxta Italā cū ipso mari cōtiguū ardet per plures dies ante sociale bellū/ donec legatio senat/ placuit. Dicit etiā idem fm auctores/ in subiectis arboribus si carbo deciderit/ ardere terrā. Ego autē audiui illū mōtem Autenē. q cōtinue ardet in galliis/ vbi dū per quēdā rusticū incendū incepisse/ q a casu in cauerna vel alibi ignem posuit/ q inueniēs terrā et lapides cōbustibiles/ postea nō cessauit: itaqz duas leucas terre/ vt vīx iam consumplit/ et multa oppida deuastauit. Dicit etiā dñi. Trāymenū lacū semel totū arsisit. In lacine etiā Jūno nis ara cineres sup immobiles vetis vndiqz flantibus. Ignis etiā vt ait/ qnqz erupit nō solum ex aquis/ sed etiā ex corporibus humanis emicāt. Dicit q sic fit bodicqz/ scz nos videm/ terras/ domos/ societates et villas p dīcōdām accēdi/ et ardere: et qnqz per vñū solū carbonē. i. per vñū solū maledictū verbū vel relatiū vel modicā iniuriā patriā totā guerris/ bellis et litib/ inflamari. Ideo bene dñi Eccl. i. Scintilla vna auget ignis: et a dolo augetur sanguis. Bene gñi Eccl. viij. Ne incēdas carbones pētoz. ac si dicat: Non des occasionem pētoz/ scz obloquēdo vel iniuriādo/ vt per traculā accēdātur. Adhuc em occasio fuit causa exēdi/ Troianū: quia scz Laomedon rex Troianus mādauit lberculi et Jalonis q sub pena mortis a portu quodam regni sui/ vbi causa spātij applicuerat/ recederent et abire: quo indignatū tūdem ipm Laomedon occiderūt: ppter qd Palamū filius ei/ fecit in Troia rapi lberē: cui/ occasione congregati greci/ troiam decēno obsessam finaliter destruxerūt. Ad modū g scintilla auget ignis. Uel si vis applica illud de insula lbera ad dānatos: q in mari. i. infra medū terre/ maris ppetuo cōbūrūt. Item idē ibid. scz de naturali historia lib. ij. in fi. dicit q Sertio Tulio dormienti in pueritia/ flāma emicuit ex capite. Luctum Adartium interēptis scipionib/ cōclonātem/ et milites ad vīcōne exhortātem/ siliū modū arsisit. Ualeri/ Antias tradit. De istos intelligo principū et tyrānoz malos cōsiliarios: ex quoz capite. i. ex quoz sentētia et ordinatōe pcedit ignis. i. violētia rapinay. sicut pater: qz scz pīmū tot exactiones nō faceret/ nisi illi mali cōsiliarij pīmitus ordinaret. Judi. i. Egrediat ignis de rano: et deuoret cedros libani. Adhuc idē ibidē dicit q in Ecclio pia est mōs lberē: iuxta qd stellay modo capi nocte lucēt. Dicit q iste mōs sigr hypocrītas: qui exteri/ nesciati virtutib/ esse videntur: et tamen ardere per malas concupiscētiās dīnoscuntur.

Lapl. xliij. De mirabilibus in animum natura. In quibus etiā multa mirabilia possunt dici. Unde nota q fm dñi. lib. x. c. xv. mirabilia est inter aues tempoz differētia: qz scz quēdā sunt que ppetuo nobiscum sunt/ si cū colūbe: quēdā sex mensib/ vt hirūdines: quēdā tribus/ vt turdī et rurtures: et q cū fetū eduxere abeūt/ vt gra culi et vpupe. Sic ē inter nos diuersi mode pleuerat diuersi: et hoc cū deo p gnam/ vel nobiscū per amicitia: qz scz quidā sunt perpetui sicut colūbe. i. simplices fideles et boni: quidā tēporales/ et alij cūti/ alij tardī/ recedētes: et fm magis et minus pleuerātes: in fine tū recedētes et desidentes: sicut sunt falsi amici/ et hoies incōstātes et vani: qui scz in estate. i. in prosperitatē repose nobiscum sunt: in hyeme vō. i. in aduersitate et tentatione recedunt. Eccl. vi. Est amicus soci/ mense: s; non pmanet bit in tempore necessitatis. Item fm qd ponit lib. x. de naturali mūdū historia. c. xliij. mira nature ē differētia: q volatiliū alia alijs locis negat/ tanqz genera frugum fru ctuūve. Quenam nature/ inquit/ est hīs inuidia: aut qui terray dicatū quib/ terminat/ qñ dicat: mirū est. Et breuiter istud est verū: q tam de herbis et arboribus/ q de animalibus/ volatilib/ et piscib/ nunqz oia in locis oib/ esse possunt: et q diuersa diuersis locis insumt: et q rez copie fm loca diffite sunt. Sic ē est de bonis tam grē qz fou

Fo. CCCL.

\$

Je grifpe

Lib. XIII. De Mirabilibus Maris.

nas tales in Indijs esse dicat. Iste etiam lib. xj. c. xxxi. loquitur de stryge; q. d. avis que canulos suos lactat: dicit sic. Iste (inquit) in maledictis antiquis strygem invenit: sed que sit autum/nemini constare arbitror. Igitur vide de istis in titulis suis de syenis lib. de aialib/ de tragopoda de pegaso titu. de Ethiopia. c. xj. de lagopo de potes exponere q. sigt bonos timidos: q. more leporis habet pedes paratos ad fugiendum peccati occasionem: et more colube simpliciter habet intentionem: et semper gemit per punctionem. Et ait. vij. Fuge dilecte mihi. Et sic q. isti sunt hypocrite: qui videtur esse simplices et colubini: in pedibus tñ. i. in affectibus sunt fugaces et leporini. De stryge deo dicit q. si sit adulator: q. auditoris suos lactat: et tñ a deo maledictionem repositant. Etredo q. iste stryges sunt ille phantasie quas simplices dicunt de nocte incedere: et parulos solvere et cremare: que credi debent fabulosa etc.

9 ¶ Democritus fm plin. vbi. s. notat certas aves de q. mixto sanguine dicit nasci quedam serpentes: que qui ediderit/ voces autum intelligere poterit. Serpens iste sigt xpm: qui scz de sanguinib/ autum. i. de parietela scz pa trum extitit generat. Istum q. si p fide comederis/ can tus autum. i. dicta et varicina pphaz intelligere poteris. Et est etiam ille q. ipm digne in eucharistia comedit/ can tus autum. i. laudes angeloz in paradiso finaliter intel ligit et audit. Et sic. l. f. c. c. intelligit servu me/ Jacob.

10 ¶ Dicit plin. lib. x. c. l. q. d. s. lelus strabo palmus fuit q. aularia instituit/ auleis natura libera: in certis locis vel ad cantandum vel ad saginandum inclusit. Et eo in quic cepim/ aialia i carcerib/ coercere/ quib/ natura ce lum assignaverat. Dicit autem idem plin. sequenti. c. q. Lo dius Etopus histrio tragicus vna patina cum aulib/ vo ces humanas imitab/ habuit: q. sex ceteris festivijs taxa ta fuit. Istas autem aves idem Etopus ita care emerat/ nulla alia illect/ hauritate nisi vt imitationem hois ma ducaret: dignus propterea filio a quo deozatas dicitur margaritas. nec est facile inter duos iudicium turpitu dinis/ nisi q. minus est summas reru nature opes/ q. lin guas hoim cenasse. Ista vba plin. obscura intelligo sic: q. scz istum Etopu qui emerat raro pocio aues loquentes pro cena sua/ dicit esse dignu habere illu pio filio qui in cena margaritas vorabat: q. scz. s. lib. ix. ca. xxv. dixerat idem plin/ Lodium istu/ Etopu filium relictis sibi a pa tre opib/ assuetem/ margaritas in aceto solutas sorbuit se. Et est etiam ibidem de Leopatra regina dicit: que cum Antonio imperator diceret q. valde cetu seferit/ vno hauru biberet/ vna de duab/ margaritis que in aurib/ ei/ pdebant: que de erat/ vt ait plin. singulare et vnicu nature opus/ in aceto posuit/ quam statim solutam absor buit: et sic suum dictu implevit. De isto aut Lodio dicit idem q. vntones. i. margaritas sorbebat: et hoc solum vt experiret in gila palati qd saperet margarite. Querit q. q. de dicit: pte filio/ vter fuerit luxuriosior/ an scz pater Etopus/ q. linguas hoim. i. aues linguas hoim loquentes cenauerat: an Lodius filius/ q. summas nature opes scz margaritas sorbuerat. Ista expone siue allega exem plariter de gulosis: q. tanto pocio emitt cibos/ et res non timent comedere pcciosas. Et est etiam de fatuis curiosis: q. nulla necessitate ducti/ s. solum curiositate sciendi qd sa piat aut qd sint illa que audiunt/ q. sumptuose experiri voluit. Et sic q. iste Etopus sigt inanis glorie appetito res: qui scz linguas hoim. i. laudes adulatoroz care emitt/ inquantum p laudib/ acquirendis multa bona expendit/ et multa mala incurrit. ¶ Natura miro modo recopensat beneficia sua: q. si q. in vno depumit/ in alio releua tur. Et inde est q. dicit plin. lib. x. c. l. q. fecundiores sunt aues fugaces q. fontes: q. scz illud qd minoxib/ et fugacibus deficit in virtute/ vult supplere natura in ouoz et pul loz fecunditate. Et e contrario que sunt in virib/ fortiores/ sunt in fetib/ rariores: sicut patet de philomena mini ma: que plura oua in duplo parit q. aquila. In alio etiam apparet recopensatio nature. Dicit eni idem ibid. c. lvi. q. in aulib/ fecundis: in alijs est crebrior fetus: in alijs aut numerosior: quia scz multe sunt que simul multos pullos parit/ sicut iste parue aule: q. alioz que paucos simul

veritamen multoties in anno/ sicut sunt colube/ q. simul non parit nisi duos: veritamen de cicis pnt parere omni anno. Sic ergo possum dicere q. cuncta que sunt/ nature quadam equalitatem habet: q. quantum q. in vno plena let/ tatum in alio succubit: et qui in vno depumit/ in alio releuatur. Istud q. potes applicare ad fecunditatem virtu tum et mox tam naturalium q. gratuitoz: in q. pro cer to plus abundat illi q. in virib/ repositib/ et in mudi pipe ritate minus videtur valere: minus q. illi q. in mudo gra du/ genere et potetia videtur alijs ppolere. Et collet em illi q. sunt fugaces/ debiles et inertes/ scz pauperes/ et de humill plebe nati/ fortib/ i. diuitib/ potetib/ et nobilib/ in scietijs et virtutib/ fecundiores sunt. et etia ipsi boni in ter se adequantur: inquantum scz illi qui minus de bono si mul faciunt/ relierant crebro: illi q. tard/ beneficia/ hoc faciunt abundat/ et ampl/ sicut ad littera videmus/ de dan ribus elemofinas quoz quidam dant sepe/ sed modicum: alij q. dant tarde/ sed plurimu. Deinde discurre p oia: q. si attendas/ tu inuenies oia hoies/ oib/ consideratis/ in suo gne equales: q. plerumq. qui in vno deficit/ in alio pre cellit: et qui in vno alios antecedit/ in alio deficit: et succi bit. Et sic eni eodem plin. scz nature nihil esse placuit sine pari. ¶ Multe sunt aues q. bis in anno parit/ qua: do scz ad fouendum pma oua aliq. adiutorum inueniunt. ¶ In explicito plin. lib. x. c. l. de pavone et anseris: quoz si pma oua a gallinis fouetur/ itez ouat et pullificat illo an no. Hoc igitur applicari pot q. bona plura facimus/ et pul los et oua bonoz opez emittimus: si boni adiutoria ha beamus/ et si aliquos bonos q. oua. i. iustitia nostra/ vel no stra bona pposita doctriinis et expleto foueamus inueniam. Bene ergo dicitur prover. xviij. q. frater qui adiunxit a fratre/ scz ciuitas firma. Reliqua de aulib/ vide supra lib. vij. vbi ad plenum dixi de omnibus.

Capitulum. lxiij. de mirabilibus maris.

¶ Mirabilia sunt multa. Unde nota q. plin. lib. ii. c. x. dicit q. olympiadis. cxiij. anno terio in sinu Thulco insula ardes de p maris erupit: circa qua cum multi pices flu etuaret/ ois q. de illis piceb/ comederit/ mor tui sunt. Talis insula est diabol/ qui scz de abyssu inters ni venit et erupit: et ad nobis nocendum exstuat: picesq. venenosos. i. pccos fecit: trahit: quos q. per imitationem comedit/ mortem culpe et pene incurrit. Et est etiam de anti chrislo pte dicit: q. de abyssu eterne damnationis erurgit/ et per mala desideria semp ardes/ aliosq. per tribulatio nes cobrues/ pices venenosos. i. malos discipulos sceti habebit: quos qui per imitationem sibi incompauerit et comederit/ spualiter et eternaliter interibit. ¶ Item ibidem/ scz de naturali historia lib. ij. ca. c. dicit q. cu bis tñ in die naturali oceanus habeat fluere et refluxu: fit in q. aliqua ratione occulta q. plures fluat et refluxu omni die. Unde ait q. in Euboca et quibudam alijs locis ter in melle: scz septima/ octava et nona die/ estus maris septies recipiat fluxum suu. Sic etiam debent clerici et religiosi no solu bis in die/ imo et septies dicere horas suas: iuxta illud ps. Septies in die laudat dixi tibi. Fluere em et re fluere/ ventre et discurre ad ecclesiam tenentur/ quousq. numerus septenarius impleatur: vt scz per ipsos in ma rutina/ prima/ tertia/ sexta/ nona/ vespere et completorio/ p istos septenarios dno laus reddatur. Et sic dicit q. in melle vite nostre debemus per triduu septies fluere. i. in fide sancte trinitatis fluxum septie virtutu/ vel septie mie ope ra exercere. Et sic de quolibet viro pfecto poterit dici illud Job. xliij. Erant aut ei septie filij/ et tres filie. Et sic dicit q. oceanus est pccos: qui septie filij/ et tres filie. Et sic dicit q. aliqui sunt aque que oceanu et flucul se confor mar. Unde dicit q. in Gadib/ ppe delubum liberculis quiddam fons est inclusus ad putei modum/ qui motum se quitur oceanu: q. scz oceanu crescente crescit/ et decrescen te decrescit. Idem etiam dicit q. ptra Timaum fluitum parua insula in mari est cum fontib/ calidis/ qui pariter cu estu maris crescit/ minuiturq. Oceanus q. mudum

chodius
esop
deopatra

De Aquarum mirabilibus. Fo. CCCLI.

circum est xps qui orbem sua puidetia cōcludit: vel etiā bonus prelatus qui collegium suū sua diligētia cingit: vel etiā vir pfectus qui orbem sue cōscietie cōtinuē erā: minādo circuit z dīscit. Puteus z fons calidus est bonus subditus per humilitatem p̄fundus per charitatē ferulidus z fecundus. Igitur dico q̄ fons seu puteus. i. bonus subditus: qui delubro herculis. i. tēpo xpi (q̄ est ecclia) est propinquus/debet oceano. i. tēpo/prelato vel viro pfecto se cōformare/eorūq̄ motum z opera frequētare: ipsosq̄ per obediētiam z imitationem sequit: et ad eorū exēpla z votū seipm in statu mīdare vel augere: et cum ipsis per humilitatem mīnui/et per charitatem crescere erigere: dīcēs ipsoz cullibet illud z dīcāt. viij. z dīcāt. i. vel quare te quo cūq̄ ieris. Uel dīc q̄ oceanus est diabolus: vel etiā fluctuosus mūdus: quoz scz motibz. i. volūtatibz et moribz putei. i. mali religiosi z clerici se cōformāt: morē ipsoz in suis actibz representāt: et maxime illi q̄ sunt fontes calidi. illi quos ardore avaritē et luxurie eragitant z inflāmāt: sicut ad litteram videm⁹ de multis factis religiosi z clerici: q̄ in gestibz/secularibz similes esse dīcūt: dīcēs p̄sumptuose illud. i. sale. xliij. Alcedam sup altitudinem nubium: filius ero altissimo. i. mundo. Uel dīc cōtra ruficos dīuites: qui se studēt nobilibz cōformare. ¶ Item ibid⁹ scz de naturali hystoria. lib. ij. ca. c. q̄ aliquē sunt aque que habēt naturā cōtrariam oceano. Unde ait q̄ in tripa Bētis oppidum est: cui⁹ putrefecit ēstus. i. repletionē maris mīnuitur: dīcedēte nō z decrecētē/augētur: medīs nō tēporibz sunt immobiles. In oppido etiā q̄ dīc hī spālts/sunt plures putei: quoz vii⁹ predicto modo oceano cōtrariāt: oēs aut aliq̄ vulgarī natura fūgūt. Per istos puteos/intelligo p̄fūdōz z oblatinos p̄tōres: de quibz dīc p̄uoc. xviij. In plus cū in p̄fundum p̄tōz venierit/cōtēt. et illd Eia. xij. Uel qui p̄fūdī estis corde: vt a dīo absconditis consiliū. Igitur sic est q̄ hodie tales putei. i. oblatini peccatores xpo/prelato vel iusto viro non cōformātur: nec ipm per obediētiam sequūt: nec mores ipsi⁹ imitātur: quin immo sibi in oibz student cōtrariari: et per rebellōnem z obediētiam nec non per oblationem et peccati corruptionem ipsi⁹ volūtātibz aduersari: de quibz. i. ad Thēssa. ij. Dēū non tīnēt: et cūctis hoīb⁹ aduersantur. Ipsi igitur crescēte oceano decrecūt: q̄ pro certo in illis in quibz deus z sancti creauerūt scz in bonis spūalibus/isti volūt decrecere: in illis nō in quibz sancti dīmīnūt fuerūt: scz in bonis tēporalibz/isti crescere semper volūt: q̄ breuiter isti sunt deo z scis cōtrarij z rebelles: et eorū moribz et cōditiōibz dīsimiles z dīfformes. Ideo deus/prelati z sancti de quolibet tali puteo dicere possunt illd Sapiētē. ij. Grauis est nobis etiā ad vidēdum: qm dīsimilis est altis vita ei⁹. Ipi nō p̄tōres vidētur deo/prelato z cullibet viro iusto dicere illud Bēti. xliij. Si tu ad dexteram ieris/ego ad sinistram ibo: si nō sinistram elegeris/ego dexterā tenebo. Uel dīc cōtrario q̄ talis putrefactio est iustus z humilis: qui scz fluctuat oceani. i. diaboli volūtātibus et moribz cōtrarie. Allega vr. s. Uel dīc q̄ oceanus est aia/puteus est corpus: q̄ pro certo isti cōtrarios habēt moris: q̄ scz vbi aia abūdāt/supple in bonis spūalibz/tūc necesse est q̄ corpus a suis aquis. i. a bonis tēporalibus decrecat: et vbi corpus abūdāt/scz in bonis tēporalibus/necesse est vt aia decrecat ab aquis. i. a gratijs z virtutibus. Aque em̄ oceanī. i. aie/sunt gratie et virtutes: aque nō putei. i. corporis/sunt diuitie tēporales: et ideo de ista cōtrarietate bene dīc ad Salā. v. q̄ caputem. ¶ In p̄nto que est pars maris mediterraneū/est tabulicr stricctū iterū dilatatur. Huius q̄ propōitio talis est natura: vt dīc p̄lī. q̄ a p̄nto z a mediterraneo mari aquas fluēs cōtinuē recipit: in cōtrarium aut nūq̄ refluxit: et aquas receptas nūq̄ p̄nto restituit: sed ipsas absorbet/retinet et custodit. Sic pro certo ingrari non cessant a deo et a p̄nto beneficia recipere: ipse p̄ntus. i. de⁹ nō cessat eis bona sua inflare: et ta-

men ipsi nunq̄ solēt in ipm per grāz actionem rēfluere/nec etiā p̄ntis per liberalitatem z elemosinas refundere: quin immo totū credunt sibi ex debito fieri/et totū volunt sine vice recipere retinere: sicut patet ad litterā in ingratīs: qui illis a quibz beneficia recipiūt/nūq̄ restituit aut refundūt: cōtra illd Eccl. iij. Non sit p̄recta manus tua ad accipiēdū/et ad dādū collecta. ¶ Item p̄lī. lib. ij. ca. c. dīcīt Aristō. dicere q̄ nullum animal expirat nisi estu oceanī recedere. Obseruātū inquit multum est in gallico oceano: et dītaxat in hoīe cōpertum: quō scz nō cōlecturatio solet esse. Oceanus qui cūcta cōcludit z cōtinet/est ipse de⁹: aqua aut ipsi⁹ est grā: que aliq̄uādo venit/aliq̄uā recedit. Iōā. xliij. Audistis q̄ ego dīxi vobis: vado z venio ad vos. Quid igit⁹ pro certo verū est q̄ nullū aīal. i. nulla aīa spūaliter moritur/nisi qm oceanus de⁹ ab ipsa recedere/et sibi aquas sue grē subtrahere cōprobat. Accēss⁹ em̄ ipsi⁹ vitā spūalē custodit: recēss⁹ nō mortificat z occidit. Ecce. ij. Scz vt eis cū recēssero ab eis. q̄ bene apparuit in mundi principio: vbi deo ab Adam z ab humano gēte recēdēt/et ppter peccatū eorū suā grām subtrahēt/humanum gen⁹ morti culpe z peccati succubūt: ipso nō per incarnationem accēdēt/humanum genus spūaliter reuīrit. Uel dīc q̄ recēssus. i. absentia boni plati a beneficio/est mors aīalium. i. destructio subiectoz: eius nō p̄sentia vitam gratie eis cōtinuat/et eos a morte culpe doctrinis z exēplis p̄seruat. Uide de mari supra lib. viij. c. xj.

Capitulum. lxv. de Aquarū mirabilibus.

Aquarū (sicut supra lib. viij. vīsum est) cōdī: rationes sunt mirabiles. Sz adhuc nota q̄ p̄lī ntus de naturali hystoria lib. ij. ca. c. dīcīt q̄ in Salētino iuxta oppidum z dīanduriam/lacus est vsq̄ ad margines semper plenus: qui neq̄ exhaustis aquis mīnuit/neq̄ infusis auget. Talis lacus videt esse cor z affecto viri iusti: q̄ scz quādo istud p̄ sufficiētiam plēnū est/talis efficitur cōstācie z tēperātie in seipso: q̄ si noue aque. i. diuitie superueniāt/nūq̄ in imaginatōe sua auget/nec se reputat dītiorē: iuxta illud ps. Diuitie si affluāt/nolite cor apponere. Contra autē hī exhausti z dīmīnūt/plentitudo sue sufficiētie non decrecit/nec pauperiorē ppter hoc se cognoscit: q̄ breuiter quādo homo est plenus. i. quādo est sufficiēs sibi ipsi/et p̄p̄io statu cōtētus: nec aduētiētibz diuitijs leratur/nec recēdētibz tristatur: nec ex recēssu se reputat magis vacuū/nec ex accessu se reputat magis plenum. vii. ij. ad Cor. viij. Qui multum habuit/non abūdauit: et qui modicū/non mīnorauit. Uel dīc q̄ aque sunt tribulationes: quaz scz aduētus nō solet ad cor spūitu sancto plēnū aliqd addere/nec recēssus auferre: quin immo quales z quātēciq̄ aque sine diuitijs/sue tribulationum veniāt aut recēdāt/cor spūsancto plēnū semper i eadem cōtīnētia debet esse. ij. Reg. xliij. Tu es sicut angelus dei: vt nec benedictiōe nec maledictiōe moueris. ¶ Item p̄lī. lib. ij. c. c. vii. in Liconum flumine et p̄līceno lacu Uelino lignū delectum lapideo cortice obducit: et in Surto colchidis flumine lignū inlectū/lapideo cortice obdurat et lapidificat: cortex nō in lapidē non mutatur. p̄tma q̄ istaz aquaz corticem z non lignū lapidificat: scdā nō lignū lapidificat/non corticem. Tales due aque mīhi possunt significare duo vitia que sibi sunt cōtraria et diuersa/scz hypocrisis z insolētiam: q̄ scz in hypocrisis lignū. i. interior voluntas z affecto est lapidea/inde nota z dura: q̄ scz hypocrisis lapidificat lignū et nō corticem: cortex nō. i. exterior ipsoz conuersatio remanet lignea atq̄ bona. ecōtra nō de insolētibz: q̄ scz inter eos cortex lapidificatur et induratur/inquārū per aliquos leues mores mala z indenota reputat: subitus tamen lignum. i. volūtas in suo statu remanet: que oblationis duriciā nūq̄ habet: q̄ breuiter hypocrisis facit hoīes malos interi⁹/et non exteri⁹: insolētia nō ecōuerfo exteri⁹/et non interi⁹. ¶ Scdm eūdem ibidem de naturali hystoria lib. ij. ca. c. vii. in Dodone iouis fons est qui facies ardentes exinguit: et tñtas nō si admouētur/accendit: qui scz in meridie semper deficit/nocte vērō crescere

Lib. XIII.

113

10

De Aquarum mirabilibus. Jo. CCCLII.

viam non bonam etc. Vel dic illud de adulatoribus etc.

Item ibidem dicitur quod in portu Brundisii fons est qui incorruptas nautas bibere prebet aquas: quod scilicet aque que de illo fonte hauriuntur nunquam in pelago corrumpuntur. Talis est fons sacre scripture: quod pro certo aqua doctrine sue est incorruptibilis et eterna. Flos quoque qui navigamus per pelagum huius mundi: talem aquam debemus eligere: et non aquas corruptibiles. Idem autem dicitur de deliciis et divitiis navis cordis aut corporis onerare: quod sicut dicitur Christus Jo. 1. 11.

Qui biberit ex aqua quam ego dederim: sit in eo fons aque viue salientis in vitam eternam. Item idem dicitur quod in agro Reatino est fons Herminia dictus: qui quicquid alto loco exortitur: et tunc mutationem annone designat. Istud potest applicari contra instabiles: qui nunquam in vno populo immo continue mutantur: et nunc ad unam partem: nunc ad aliam deflectuntur. Isti igitur sibi ipsi signum dant mutationem annone: quando piperitatis: et adventum carissime eterne calamitatis. Ecce. xxv. Solus autem et luna mutantur.

Item idem ibidem dicitur in Andro insula in templo liberi patris esse fontem: qui nonis Ianuarii vini saporem semper per septem dies continue fluebat: quod Augustinus ter consilium credit. Dies autem illa Dies techosia vocabatur: ut ait. Et tamen in libro. lib. xxv. c. ij. dicitur quod ista aqua non sapiebat vinum nisi quod dicitur ante templum: quod si aqua respectu aspectus auferatur: sapor vini in aque saporem sicut antra mutabatur. Applicemus istud ad festum nonis theodosie: sed theophanie seu epiphanie: cuius sevigilia ad litteram nonis ianuarii celebrantur: quod pro certo ista die liber. i. liberalis pater Christus in templo. i. in domo nuptiarum ubi vocatus est: fontem aqueum in saporem vini mutavit: inquitur scilicet de aqua realiter vinum fecit: et ita dicitur potius quod in templo liberi patris fons vineus stillat: quod scilicet in nuptiis iuxta liberalem patrem: et fontem vini consolationis fluentem inveniet et videbit. Prover. 11. Vno forcularia redundabunt. Vel dic quod multi sunt sicut talis aqua: quod scilicet qui in ecclesia sunt vel in templo: solent evanescere: et de vno: sed pro certo statim quod ecclesiam creant: saporis vini. i. devotionis fervorem perdunt: et aqua inde vitiatur et impij statim sunt. Eccl. 1. Argenti tui verum est in foras: vinum tuum mixtum est aqua. Vel dic de religiosi: qui in templo. i. in clauistro manentes sunt devoti: cum vero templum claustrum dimittunt: et ad secularia negotia transierunt: tunc inde vitiatur: et frigidi et fluxibiles et mali fiunt. Quod est etiam contra moniales: templum. i. claustrum dimittere etc.

In agro Larrinensi hispanie fons est ibidem: duo sunt fontes: quorum alter omnia respuit: alter vero omnia absorbet. Sic procul dubio in isto mundo duo sunt genera virtutum: scilicet superbia et avaritia: quorum vnum scilicet superbia omnia respuit et continet: alterum vero scilicet avaritia omnia attrahit: absorbet et cocludit. Superbus enim respuit discipulum: obedienciam documeta: et etiam aliorum continent gratias: status et munimenta. Nonnulli enim potius hunc pessimum fontem apponi ostendi: dicit vel offerri: quin omnia despiciat et contemnat. Unde de superbo dicitur Job. xxxix. Exultat audacter et in occursum vadit armatis: continet pauperem: nec cedat gladio. Avarus autem omnia absorbet: quia nunquam possunt avaro tor dante imponi: quod possit saluari: satiari vel impleri: quin immo omnia bona. munera: lucra: beneficia et officia: solent recipere et sorbere: nihil refutat: vel extra per liberalitatem et elemosinam: vel etiam per gratiam actionem emittere: sed omnia voraciter retinere. Job. xl. Absorbebit fluvium: et non mirabitur: habet enim fiduciam quod infusus torrens in os eius. Vel dic quod primus fons signat religionem medicatum: que omnes divitias respuit et continet: scilicet pro

fons signat ecclesiam vel religionem non mendicantem: que nullas divitias refutat: immo cunctas absorbet: attrahit et acquirit. Eccl. xxxv. Item etiam manducabit venter. Item idem ibidem dicitur quod in agro comeli iuxta larium lacum est unus fons qui horis singulis large fluit et refidet: et sic videtur quod iste fons suo fluxu velit designare horas diei: quod scilicet singulis horis solet largiter fluere: et horis singulis refidere. Idem autem lib. xxv. c. ij. dicitur quod tres sunt fontes primi latius: qui singulis diebus duodecies et alii quando vitis siccatur et exuberat: quod mirum est vel ait: cum sit illis primus fons qui largus sine intermissione fluit. Dies est Christus: qui pro certo. xij. horas. i. xij. considerationes habuit: et cursum suum in xij. partes distinxit. Iste autem. xij. hore sunt incarnatio: nativitas: circumcisio: magorum adoratio: in templo presentatio: baptisatio: teinatio: predicatio: passio: resurrectio: ascensio: et ad iudicium adventus et presentatio. Joan. xi. Hore. xij. hore sunt dies: igitur dico quod talis fons signat quilibet virum devotum: quod procul dubio iste debet diem nostrum Christum per considerationem a principio usque ad finem transcurrere: et vbi cunctis venerit ad certam horam huius diei. i. ad aliquem notabilem Christi statum: ipse pro certo debet abundanter per devotionem et compunctionem fluere: merem suam in deum feruere: et per bona opera foris effluere: et tandem in seipso interuallis congruis residere. Non potest enim homo semper esse in fluxu fervoris et devotionis: nec certum in motu contemplationis: studij et bone operationis. Necesse est enim quod quicquid interpoller et resideat: et quod iterum adueniente hora: ad fervorem et fluxum redeat: et quod abundanter (considerata perfectionis qualiter particula: corde: fluat: dicens pro qualibet tali hora illud ad Roma. xij. Hora est iam nos de somno surgere. Vel dic quod hore diei gratie sunt virtutes: hore vero noctis culpe sunt vitiis: distinctiones et considerationes. Igitur dico quod singulis horis et singulis particulis et distinctionibus tam diei gratie quam noctis culpe debemus amplius fluere et manare: quod scilicet in die gratie quicquid venimus ad aliquam eius horam. i. ad aliquam speciale virtutem quam in nobis videmus statim debet amplius fluxus devotionis et gratie actionis a nostris cordibus distillare. De nocte etiam culpe nostre similis quicquid ad aliquem speciale peccatum venimus. i. quando in aliquo particulari delicto nos deliquisse cognoscimus: maiorem fluxum contritionis et lachrymarum compunctionis emittere tunc debemus: interpollare tunc debemus residere et gaudia carnis interduci interponere: et a fervore tam devotionis quam contritionis aliquando desistere et cessare: et iterum fluxum et exuberantiam cum tempus fuerit inchoare. i. ad Rom. vij. Rursus reuertentes in idipsum: ne tentet vos satanas. Vel dic quod iste fons est peccator: quod scilicet quando venit ad horas diei et noctis. i. ad tangendum peccata gratie vel culpe: virtutum vel vitiis debet foris vocem exaltare: et affectus suos popalare: et sic predicationis fluxu horas diei et noctis: peccataque et conditiones gratie et culpe: fortune et miserie: paradisi et eterne glorie denotare: dicens scilicet illud predictum ad Roma. xij. Hora est iam nos de somno surgere. Vel allega si vis: quia non occurrat nisi ad presens. Item idem ibidem dicitur quod Lophone in Apollinis clari specu lacuna est cuius pora mira redduntur oracula: bibentium breuiore vita. Istud non bene intelligitur: nisi forte velit dicere quod illi qui bibunt istam aquam: diuinat de illis qui biculter habent vitam finalem et mortem cito incurrere. Dic quod ista lacuna sacra scriptura designat: que est in specu ecclesie: vbi Apollo. i. sol iustitie Christus colitur et inuenitur. Illi igitur qui istam aquam. i. sacre scripture scientiam studet diligunt atque bibunt: prophete et diuini sunt in quantum per predicationem hominibus de morte iudicio inferno et paradiso: et de occultis alijs pronosticant et edicunt: quod procul dubio nullus prophete prophetia efficitur: et de futuris supplicis aut gaudijs variatur: nisi qui lacuna sacre scripture imbibitur et potatur. Ideo bene dicitur Eccl. xv. Aqua sapientie salutaris potavit illum. sequitur. In medio ecclesie aperuit os suum: et implevit eum dominus spiritu sapientie et intellectus. Item additur Psal. c. circa aquas adhuc sunt multa mirabilia alia. Dicitur enim quod plumbum et es si

Lib. XIII. De Aquarum Mirabilibus.

In massa ponatur i aqua mergitur: si non dilatata fuerit / non mergitur: quibus etiam esse ponderis dinoscatur. Thyrus etiam lapis quibus grandis in aqua si sit integer / supernatur: si non comminatur in puluerem / petit fudum. Et breuiter (sicut ait) multe sunt res que quibus sint equi ponderis / non si eque mergitur. Aque iste significat flu- xibilia bona mundi: merito non si sit inclinationem / et cōsen- sum ad peccatum / vel etiā calum in dānationem ppetuā et tomerum. Igitur dico quod plūbūm sūgt p cōtōrem / ad vitia pōderosum et grauē. Si igitur iste in massa. i. in sua stoma- chatione / superbia voluerit se tenere / et per cōfessōem non se credere vel explicare / necesse est eū per dānatio- nem submergi inferius et perire. Exo. xv. Submersi sunt quasi plūbūm i aquis. Sed quid: pro certo nūq̄ erit ita pōderosus p cōtō / si velit per charitatem / et elemosynam ad alios dilatarī / et in seipso per cōfessōem explicari: qm per spem / salutem finaliter supnat: et quā per penitē- tiam a submersione dānationis se saluet. Dilatatio etiā cō- fessōis / largitatis / dilectōis hoīem saluat: cōstrictio pro / massatio parcatatis / supbie / cōfessōi verēdile vel negligētie spm dānat. ps. Etiam mādator tuor eucurrit: cū dilatasti cor meum. Item dico quod thyrus sūgt hoīem virginem seu castum: quod pro certo quod diu iste integer / vir- go / castus / et incorruptus / et corporaliter / et spūaliter pma- net / submersionem inferni nūq̄ timet: si pro luxuriam fractus fuerit / necessario ad pfundum per dānationem descendit. Quid etiā de religioso possūm / dicere. qd diu em cū deo voluerit integre se tenere / non oportet cum dāna- tionis submersionem timere: si pro ambitionem / et aua- ritia cor suū fregit / et ad mūdī negotia / diuersis flucti- bus mūdī displicet / p vīta necessario submergi habebit / et etiā submergi i inferis mori debet. Ecce. i. diuifum est cor eorū: nūc interibit. Et dic ecōtra quod plūbūm. i. ho- mo / si cor suū dilatauerit / et per inane gaudium / et iacra- tiam se explicauerit: tūc per superbiā vult supnare / et alijs pcedere: si pro in seipso cōstrictus manserit / tūc solet per humilitatem inferi / relidere. Ille etiā qui inte- ger / sine sui fractione / et discussione / et cōsideratione vult viuere / semper solet p supbiā supesse / et se dignū prefer- ri alij reputare: si vero in puluerem per sui fractionem / discussionem / et mortis / et pulueritatis sue cōsideratio- nem se commuat: tūc ad fundum p humilitatem descen- dit / et nūq̄ per supbiā supnat: quod scilicet qui se futurum puluerem bene cogitat / nūq̄ cor suū erigit / et exaltat: imo dicit illud Job. vii. Ecce nūc in puluere dormio.

Et illud Job. eodē. Indura est caro mea putredine et for- dibus pulueris. Item idē ibid dicit quod onera i aqua facili / mouētur: valde pro inania non facilius quod plena ex- trahūt. Sic ille qui in aqua cōfessionis / et deuotionis est / facili / mouetur ad bonū. De vasis vero vacuis quod non fa- cilius extrahūt quod plena / non intelligo: ideo nō mora- lizo. Et dic quod vasa plena sunt diuites: vacua sunt pau- peres / et maxime religiosi medicātes. Igitur ita est quod quicquid eque difficile est vnum vas vacuū. i. vnum pauperē ad portum salutis de mari huius mundi reducere / et extrahere / sicut vnum diuitem vel potētem: quod scilicet hoīes pauperes et mendicātes ita sunt quicquid obstinati et ad natādum in mari. i. in mundi negotijs dediti: sicut sunt diuites atq̄ pleni. Bene ergo dicitur quod nequissima paupertas i ore impij.

Item idē ibid dicit quod pluuie que sunt ex salis aquis / dulciores sunt relique. Dicit etiā quod sal non con- sūcit fieri nisi interueniat aqua dulcis. Sic de pluuie lachrymarum que pueniūt et salinis. i. ex salidine contri- tionis / sunt apud deum dulciores. Sal etiā sapiētie / vel sal. i. credo cōfectionis nūq̄ bene efficit / nisi aqua dul- cis cōpassionis cum ea misceatur. Hūc etiā rite fit sal. i. pūctō / et bene cōdita operatio / nisi interueniat dulcedo benignitatis / et deuotionis. Sal etiā cōfectionis nūq̄ be- ne efficitur / nisi dulcedo pietatis / et cōpassionis cū ea mi- sceat. Iudith. v. Fontes amari obdulcati sunt. Item ponit vltimus plūm. quod nix in alto mari nō cadit: et quod aqua ma- ris tardī / gelatur et c. vide. s. lib. vi. r. vltij. de nixe et aqua. Hic supaddo vni mirabile quod auditur de quodam fonte Hispanie in Valentie regno: qui talis dicitur esse cōditionis

quod si ridēdo ad eū accesseris / spm a rupe scaturientem non inuenies: imo ac si indignaretur contra te ppter rīdum / fluxum suum retraxisset / perpedes. si pro non ridēdo vene- ris / vel post rīdum ad partem te verteris / sine rīdū redie- ris: tūc spm letiter fluēt / et scaturietem / et aqua suam non retrahētem sed exponētem videbis. Sic etiā si sint plures qui velint bibere / et vnus solus rideat / oēs optatum perdūt: et ppter illū solū ridētem / tam ipse quod alij fontis indignationem incurrūt. Talis fons est deus: de quo dicit Ecclij. i. Fōs sapiētie verbum dei. quod pcul dubio si ad eū orādum / seruēdum / vel in ecclesia colēdum cū rīdū. i. cum inani letitia / tristitia et insolētia accesseris / aquam gratie et mie in ipso non inuenies / et de eis / beneficijs non gusta- bis / nec quod petis ab eo impetrabis: si pro sine rīdū tali / sed potius cum dolore / et attritione ad spm venias: tūc in ipso aquam quam queris inuenies: et quod petis / impetrabis et reportabis. Hoc quod attendat illi qui in ecclesia / et in offi- cio solē triffari / et ridere: quod pro certo tales nō solet deus audire / sed potius ab eis sua beneficia elōgare: dicit Ecclij. i. x. quod fatuus in rīdū exaltat vocem suā: sapiēs autē vix tacite ridebit. Et illud potest allegari quod sepe cōm- git quod ppter vni fatuū atq̄ malū multū bonū dānum in- currūt: ita quod ille qui delinquit / nō solum sibi / imo multis alijs mala facit. ad Rom. v. In vno hoīe p cōtōes cōstitu- ti sunt multi. sicut apparuit in Adam: quod solus delectatio- nem pōm sentit: et in ptra oēs posteros suos ira dei des- cendit. vñ Hūc. xvi. Fōtissime de virtutū num vno peccā- te ptra oēs ira tua defuēt: et plūm in lib. naturalis mūdī di- di hystorie. xxi. c. i. ponit diuersas virtutes et mirabiles aquarum: de quibus pro maiori parte in lib. de aquis superius fuit dictū. Dicit quod multe sunt aque morboz sanantē / et diuersorū remediōz in infirmitatibz collatiue. Et si aut quod circa Athenas sunt fontes calidi / qui oculis sunt salu- bres. In Enaria insula sunt fontes quorū porus calculi- sis medet: et etiā in multis alijs locis ibi notatis. Iuxta etiā Romā aque sunt pfecte / quod vulnera sanare nōcū- tur. Fontes insup qui sunt inter puteolos et Heapolim / oculis et vulneribus auxiliari dicuntur. Dicit etiā de pice esse fontem qui amorem deponere credit: sic de multis alijs si mltibz. Sic de aque spūales / scilicet lachrymarum / de- uotio / tribulatio / sciētia / clemētia / et cōpassio multū valēt ad aīe medicā. Ille em sanāt oculos mēris / reparādo vīsum / discretione: frāgūt calculū cordis / auferēdo vīti- tiam / obfūtionē: sanāt vulnera inuidie / et discorde / res- gēdo diuisam charitatē et dilectionē: tollūt amorem cōcu- piscētie / mortificādo carnem / et carnis affectionem.

Item idē ibid dicit quod fons esse in Ethiopia: cuius aque in lucernis ardēt. Item facit bitumen nāpētha: quo in ipe- rio Perlidis plūm iert solēt. vide. s. eo. c. lxiij. Ad artia- tras Athenū in Germania fōs est calidus: cuius aque autē pte post haustu triduo feruēt. Talis fōs est sciētia: cuius aqua est lachrymosa cōpūctio. Ista em p dilectionē de- bet ardere / et p deuotionē debet feruere: triduo autē fer- uere dicitur i feruorū p rītōis / p pēis cordis / oris / et ope- ris inflāmat. Et dic quod talis aqua est fluxibilis / et aquea mēs carnalis: scilicet quod per mala pba / et exēpla fouet et car- let / extūp / mala desideria / et triduo. i. per triplicem cōcū piscētiā feruēt. Item ibid dicit quod fōs hūmire transire solet in loca vicina / postēdēs aliqd. Afectio iste fit fons Reminia: de quo. s. dicitur est. Et mirū (vt ait) est: quod cum iste fons de loco ad locū transir / et nūc in vno nūc in alio loco scaturit / pisces suos secum portat / et tollit. A piscibz autē isti / fontis solebat incolere respōsa petere: et eis ad de- uorādum cibū lacere: quē si rapit / bonū portendūt: si cōtēn- tū petitor / denegat / cibū illū caudis abigit / et cōtēn- tū. Sile dicit idē plūm. lxxxi. c. i. quod i fōre Apollinis in 2. y. cia pisces aduocati statim veniunt ad augurium: vt ait. Diripere eos carnes abiectas / letū erat cōsultantibz: cau- dis autē abigere valde dūm. Item erat de Api boue / qui ab egyptijs colebat: quod scilicet quod cibos capiebat / bonū suis cultoribz portēdebat: cōtrariū autē quod cū clbarā refuta- bāt vt dicit rā plūm. qd Sol. vii. autē L. clare Germanicū de- cui / manu cibū capere noluerat / stat cito post interfectū. Et de hū vide alibi. Fōs iste charissimū sūgt plūmū grē dei

De Piscium mirabilibus. Fo. CCCLIII.

vel spiritus sanctus: q. pcul dubio ista nō semp manet i eodē loco, nec i eadē psona: qm̄mo sepe fit q pmos suos possit nō res dimittit / et ad illos qz nūqz ihabuatur / trāit: qz pscit scribit / Joā. iij. Spūs vbi vult spirat. verūm sic est q pscis suos. illos q pprie fuit sui. i. fctos et pfectissimos solet fecū transferre / de loco ad locū / de statu ad statū mutare / de mūdo ad claustrū / et de claustro qñqz ad eremū / de eremo etiā qñqz ad p'dicatoris officiū / de mūdo ad paradisiū / sūa lē trāsporat. / spōqz nō solet dimittere. / h̄ domis / et n̄turbō cōtinue irragat. / i. ad Lōi. xv. Isr̄a c. i. nē vacua nō fuit: sed gra c. i. semp i me manet. / Itē q pscis. sicut alijs spūas liter angurat / sunt / et ipis occulta fidei et secreta / cuncta ad salutem pertinētia ostēderūt. / It̄ bonis autē quozū deus pona exaudīt / cibaria et necessaria / et p'motōis et officia alij quozis acceptat: ab illis nō qz indigni sunt i deo exaudī n. i. a malis / et hereticis et symoniacis cibū doctrine v' t' p'gale p'motōis accipere noluērūt / h̄ post tergū / et caudā posuerūt / et totalit' p'tepserūt: nobis datus exēplū / q a malis et a p'etib' nō debem' beneficia sumere / nec etiā ab hereti cis / iij nobis cibū suū. i. malā sua doctrinā tradere / mādica re / nec eoz cōfōtia seu p'ulula frēquētare / fed oia rancē su mere. / Et dīc de pscis isti fūt dē / et angelic' q. n̄ qñs car nes / et cibū. / corpa n̄ra et bona r'palia / p inissas tribulatio nes deuorat / et i'sellat / signū ē qz nos acceptos et gratos h̄nt: si nō ip̄a tāgere renuūt / et si doliū et caudā cōtēp't / et obl uia ad nos v'rit / et nos et bona n̄ra i pace et p'speritate dī mittit / tūc signū ē qz idignos nos reputat / et dīū omen su re dānatiōis potēdūt: qz fm̄ Al m̄rio. L. dīm' / successus r'paliū / future dānatiōis est indicat. / Et dīc qz sūm' / itē si g'nificat iustos. / Itē qz vbiqz se murauerit / ēr si qñqz ad mūdū celebrabilia trāserūt / pscis suos i. r'ctures et gras fcs qz tollit. / vñ Senecū. de remedio fortuitoz / ar q illud p qd hō bñ est / i. hōie est: nō i loco. / Et dīc de sacrificijs et ofon bus: qz si a bonis q dīgni sunt exaudīr / potrecte fuerit / ac ceptat: si nō audīr nō debet / ab ipis pscib' / la deo et an gelis reprobāt. / ēr ccl. xxiij. / Dona inqnoz nō pbat altiss mus. / Et dīc de marcialit' qz cū aliqd ab aliq' ipe rare voluēt / n̄ bona n̄ra accipit / signū est qz exaudīr: si aut re mutauerit / signū est qz a petīt / repellimur: qz. i. boni dī nūqz debet dona vel encenia alioz recipere / nisi velit eoz p'ctb' amnere / fauere: qz tū est qz multos: qz bñ munera recipiūt / et tū p'ioie n̄bīl facimūt. / Et dīc qz talis fons est p's: qz v'ria loca murant / qñ de celo ad g'nitis v'rtū / p'ceptū / cru cis / sepulch' / et t'rez / i celū se trāstulit. / p'sces autē suos fecū tulit. / qz de celo angelos ad terrā adduxit / i natūratū / et qñ in morte de terris / de inferis ad celū hōies transportauit. / Sap. x. Trāstulit eos p mare rubrū. / Et dīc qz ist fons p'ncipalis mutabilē p'sona. ē. i. h̄it de fonte p'uicē. s. ē. c. de p'ncipia. s. x. v. et vide. s. ē. t. s. i. x. et. / Itē fm̄ Pl. i. xxx. c. i. sū fons: alique sunt aqu / q in naturā lapideā cōuertunt. / Cū aut qz gutte et stillatēs i antris coactas iudreant / i lapidē. / Idē etiā accidit in q'uidā locis adacedone: in p'bania / p'heronē / Rhodo in antro magno. vñ etiā in q'uidā an tris talī modo faciūt lapideas colinas discolorēs. / facile em̄ est colinas cūlscūs figure / p voto facere / qñ aquā in modulo posita cōgīt in lapidē indurari. / Tales sunt boni et deuotū / qz in p'ncipio qñ a caeuerna mūdī efflūit / sūt aquā. / fragiles / et infirmi: qñ tū p mētis cōstāntia lapidificānt / et for tificānt: ita fit qz qñqz magne coline ecclie effluunt: qz. i. in modulo et formula bonoz exēploz / et documētōz p obedē tias / et imitationē formant: quia. i. c. i. fide modē colinarū sustinet / et p'pōz / ipem p'solado / et c. i. fide / et moib' / roboz: ad v'ltat' sūm p'dicatoris officiū exercēdo. / Itē Scdm̄ Pl. i. lib. xxi. c. i. / Elementū aquarū ceteris oibus iuper. / Itud em̄ est celū / terras deuorat / flāmas necat / scandit in sublimē / et celū v'ndicat / et discorsat fecū mūdo saluina elidit: et sic v'nt / flūbes em̄ / et af / rapit aquas qñqz cū p'sciti et amā / Elementū aque significat flū / bilitatē humane nature / q p'o certo qñs fit naturaliter fragilis / et mortalis / (tura illō b. / Regū. xliij. / Dēs moritur / qz quasi qd dilabimur sup ter ram) est tū imperariē et regina oīm elemētōz. / i. oīm crea

[illegible]

De Biscium mirabilibus.

fiirtung
deafstale
naz

ce
te
ne
fi
n
q
n
d
p
te
v
a
ci
a
te
te
ci
u
H
gr
p
in
fa
in
qu
ci
pi
di
rei
H
ve
re
pe

De Terre mirabilibus.

[illegible]

De Arborum mirabilibus.

Fo. CCCLV.

oem delectatione cōtinet: et hōim aspectū delectat/recreat
atq; fouet. Ista est tñ veritas: q; accessus et introitus est diffi-
cilis et angustus: et p arcitudine penitēte cōtinet: q; sicut
dicitur *Math. vii.* Arcta est via q; ducit ad vitam. Veritatem
postq; homo illud introierit/ statim cymbalū gaudij et leticie
sempiternę audiet: sicut in mēte diuinitatis videbit: q; sibi
scdm merita se subtrahet vel ostēdet: lociq; imperscrutabile
et incognitū. Ispam eterne et diuine sapientie secretā abyssū
ibi reperiet: quā nullus vnq; hōim ad plenū cognoscere va-
let. ad *Ro. xi.* Ad altitudinē sapientie et sciētie dei: q; incōprehē-
sibilia sunt iudicia ei: et inuestigabiles vię ei: sic p certo
istū locū cognoscet eē sūmo numini deo sacratū: et a dijs. i.
a scis et ab angelis frequētari. Sed hē alio loco infernū si-
gnificat: vbi *Yp̄hon* gigas. i. lucifer mō cubat: quē nox et
tenebrosa obcuritas semp obducit: vbi cūq; intramittit/ p
eternā dñationē interimit atq; necat: et cūq; cōditionis
sue: q; nullū inde reuertit/ q; ubi hōis nūc ignorat. Ista est g
illa terra tenebrosa et op̄ta mōs caliginis: de qua fit mēto
Job. x. Illa de q; d; p̄ouer. *ij.* Isp̄s ad ieros semite illi:
oēs qui ingredunt/ nō reuertent/ nec apprehēdet semitas
vire. *xi.* In eodē cap. dicit idē p̄ponit: q; in vbe p̄op̄o:
post ostēdit arat poete tumulū: ob h̄ solū memorabilis: q;
nescit quare saga ibi tacere dissilat. Ilic g allegari possunt
q; p istū tumulū vbi p istū poete tumulū possunt obfistari
et in vitijs sepulti hōies denotari: q; reuera saga tacta. i. cor-
rectiones et tribulationes p̄ra eos a deo p̄latis et p̄dicatoz:
bus missas/ solēt reijcere: et ipas nō admittēte: sed p̄ra ta-
ciēs inuolūte reflectere/ et nullatenus retinere. p̄ouer. *ix.*
xi. Arguit deus/ q; sibi iniuriā facit. *xi.* Ite dicit *Ps.*
lii. *cxviii.* q; i agro harpano frumētū farū nō nascit. Sic
vere multi sunt ita p̄ssimū/ q; i eis frumētū doctrine sane
seminauerit/ nūq; tñ fructū bonoz operū ad ip̄s reportare
valebit: q; i. mali auditores ad modū istū agri frumētū/ bī
de recipiūt: fructū tñ bonoz operū nūq; reddūt. *xi.* Ite idē
ibide dicit q; i agro crustumino feni natū ibide noxiū ē: al-
biuo salubre. Tale feniū sūt mlti. q; i. in p̄ria tñ q; i nati/ vbi
i religioe/ societate vī ecclia vbi sūt p̄m̄i. p̄ccati/ sūt q; i
nocui/ statū atq; mali: q; tñ si alibi trāsserant/ oī malitia de
posita salubres et boni efficiunt: et in p̄onas bonas et viles
trāsmutant. Ista g plus valēt in aliena p̄ria q; i sua: et scda
ecclia q; i p̄ma. Ad rē est igi talib; se trāssere/ et de loco ad
locū vbi de ecclia ad eccliam se mutare: q; sepe fit q; q;
in sua patria inter amicos nō corrigi/ q; i terra aliena vbi
carerit auroz/ castigat. *Ps. cxi.* Egredere de terra tua et
de cognatione tua: veni i terrā quā mōstrauero tibi. *xi.* In
sine situs scbi libi ponit *Ps.* mēsuras totius orbis: sicut
p̄p̄ posuerat viā nauigatū oceanū. Antiqui eīm magna di-
ligētia laborauerūt vt scirēt quāta eēt orbis lōgitudō/ lati-
tudo/ sublimitas/ et p̄fundū: i. deo mēsuras geometricas
habuerūt: et partim p celestē scientiā/ partim p geometriā/
oīm terrarū p̄cularitē/ et ip̄s orbis gñalitē certas mēsuras
et sp̄atia didicerūt. Uerū q; scire mēsuras circuitū orbis ter-
re est impossibīle/ p eo q; maior pars terrarū est coopta aq;:
ideo ponit vñu exēplū valde mirabile ad sciēdū quomodo
sp̄ritudo terre et vīq; ad centrū p̄funditas fuit scita. Dicit
enī q; cū *Pydnus* geometer obijisset/ et post paucos dies he-
redes sui et vītarēt sepulchzū/ inueniūt ibi ep̄lam noīe
Diophodori/ alteri. i. sūmū geometer/ ad superos scriptā:
vbi continebat p̄uēsiōē eū a sepulchro ad infimā terrā per
sp̄atū. *xiij.* mil. stadiōz: q; inter p̄terites geometer dixerūt
ep̄istolā a medio terre missā: ex quo cōsecuta cōputatio
est/ vt circūstas globi terre ducentoz quinquaginta quinq;
milium stadiōz esse deprehēderēt: scdm harmonicam ra-
tionem: que cogit rerū naturā sibi p̄p̄ congruere. Ilic ergo
exp̄p̄unt mirabilia de secūdo lib. *Ps. lxxv.*

Capitulum lxxvij. de mirabilibus in arborū specie.

Arborū multe sunt stupēde cōditiones. vnde no-
ta fm *Ps. lib. xij. c. vi.* q; in India sunt mirabi-
les arbores: quas *Abadecones* q; fuerūt cū *Ale-*
xandro in India/ prodiderūt: quarū qdē natu-
ras et genera dixerūt: sed noīa tacerūt. Dicit
enī ibi esse arborē palā: lōgitudinē tñ cubitoz/ la-
titudinē duoz: cū folia alas aut imitant: ex cū fructu et
corice exp̄p̄unt succū admirabilis dulcedinis: et hoc in tā

ta copia (sicut alij) q; de succo vnus pomū possunt quatitudo
hōies satiare. Idē moraliter q; tales sunt vel debēt esse con-
replati et p̄fecti: q; p certo isti habēt tres cubitos i altū. i.
fidē sancte trinitatē: duos i latū. i. dilataciōē duplicis cha-
ritatis: folia. i. cogitaciōes et verba ad formā alatarū autū p
altitudinē affectiōis et locutiōis. q; i. boni more autū. i. an-
geloz et sanctoz semp de sublimib; cogitat et loquit. *Joā.*
ij. Qui de terra est/ de terra loquitur/ q; de celo est/ sup oēs
est. Succū vero debet emittere dulcē. i. doctrine suauitatis
et dulcis eruditōis. *San. iij.* *San.* dū illis labia tua. *Uel*
*dic q; iste est *Abadec*: q; habuit tres cubitos. i. triplicē natu-
rā in vna p̄sona: scz diuinitatē/ aīam/ et corp̄: duos vero ha-
buit in latitudine cubitos: q; i. ipse se dilatauit ad bonos et
ad malos. et sicut. *s.* *xi.* Ite sicut dicit idē ibide: est vna
alta arbor filis p̄cedenti. q; portat poma dulcissima: et tamē
comedēt/ noctua/ et trancoz valetudinē infesta. De hac
autē p̄cepit *Alexander* ne q; suos tangeret. *Talis* arbor
est mūdus: q; p certo dato q; ipse habeat aliquā similitudinē
bonitatis/ ita q; poma et fructus eius. i. delicie diuitie et ho-
nores sint delectabiles atq; dulces: q; tamē intranea. i. mē-
tem et affectiōē solēt ledere/ p̄cepit *Alexander*. i. *Abadec*
imperator nosse ne aliq; de exercitu fidelū istos fructus. i.
mūdi bona p affectiōē rangeret/ et ab eoz amore quilibet
abstineret: dices p *Joā. i.* *Joā. ij.* Nolite diligere mūdū:
neq; ea q; sunt in mūdo. *Uel* dic q; tales fructus dulces sunt
dulcia verba a dilatoz/ luxuriosoz/ hereticoz/ et filia: q; ve-
re spūs sūt vīdeant bonis arborib; i. bonis hōibus filia: et
eoz etiā verba similitudinē bonitatis et amicitie p̄cedūt/
ip̄a tñ suis auditorib; et gustatozib; sunt nocua. et sicut. *s.*
xi. Ite dicit idē q; in India sunt arbores de quib; *Indi* fa-
ciunt sibi vestes. Unde alij vbi supra q; in bactris arbor est
siliis terebintho cui poma amygdalis minora/ mīre suauit-
atis exsūt: de cū folijs tritis et paratis vestes sibi faciūt
lineas et cōponūt. Dicit idē etiā ibide. *c. xi.* q; in India cir-
ca insulā *Pylo* est arbor dicta *gossāpinus* quadā vestita la-
nugine/ de q; sūt linthea indicis p̄stiosa. Dicit etiā ibide
in Arabia arborē esse dictā *cynā folio palme simile*/ de q;
incole faciunt sibi vestes. Dicit insup ibide. *c. xi.* q; in insula
Pylo sunt lanigere arbores: et hoc mīro modo. faciūt enim
quodā fructū ad quāttatē cucurbitarūq; maturitate rupte
ostēdūt lanuginis pilas: de quib; sūt linthea p̄iosa. *Uo-*
ca autē malū cotoneū ille fructus. et sequit. *c. xi.* Sic inquit
Indos arbores sue vestiunt/ et hoc (sicut apparet) q; aliq;
de folijs/ aliq; de lanugine/ aliq; de fructib; vestes texun-
tur. *Ps. lxxv. c. xliij.* Dicit q; etiā apud nos qdā arbores
in folijs suis quātulaciōz lanuginē gerūt: que alijs gētib;
lana est. Ego etiā audiui q; cortices nucis indicē texunt i
faccos. *Charissimū* folia in scriptura significāt opa: vestes
autē q; ex talib; cōponunt et sūt/ significāt p̄tutes et merita.
Igit dīco q; arbores significāt viros sc̄tos/ in terra. i. in ec-
clesia per fidē radicatos/ odore sc̄tatis diffusos/ lanugine
seu lana charitatē/ et bone affectiōis vestitos/ folijs p̄boz or-
natos/ et fructib; bonoz operū opulētos. *Math. viij.* Ad deo
hōies sicut arbores/ Ipsi sunt a quoz affectib; / scribonib; et
opib; lane. i. bona exēpla et documenta colligunt: de quib;
fideles faciunt sibi vestes virtutū et meritorū: q; bus eoz aīe
vestiunt/ et sp̄saliter adornant. *ps.* Altit regina a dextris
ruis i vestitu daurato. *Uel* dic de p̄ijs hōibus: qui de fru-
ctib; et folijs diuinitatē suarū faciūt in dis. i. hōib; paupib;
vestimēta. *Math. xvi.* *Uadus* erā/ et cooperuistis me. *Uel*
dic q; cū cucurbita sacre scripture aperit et exponit lana sa-
cre doctrine et eripit: de q; sūt i *Abadec* indunt. *xi.* Scdm
Ps. li. xij. c. vij. *U* determinā est India gēs ariana: apd quā
est fruter pestilens/ raphani folio/ lauri odore: quā tāq; sibi
pestilentē vīst equi. Iste enī fruter pene p̄uauit *Alexandrū*
ēdātū qñ p̄mo Indias introiuit. Per fruticē q; est apd gē-
tē arianā/ possunt itelligere arrianoz doctrinā et heresim
pestilētē: q; p certo egs. i. fideles et disciplinatos ip̄s *Alexā-*
dri. i. ip̄s impatoris nostri xpi qñ p̄mū Indias. i. mūdū in-
trauit hoc est dictū in p̄ncipio ecclie qñ ex toto destruxit/ et
p errores varios inueniunt. *Uro. xv.* *U* quū et ascēdit p̄ies
cit i mare. *U* quū dico. i. fidelē: ascēdit autē. i. fidē: sicut ap-
paruit ad litterā: q; ruc p̄ter *Ambrosiū* mediolanensē et
Uladriū p̄ictaueñ. et alios paucos/ quasi nulli erāt ep̄i sc̄o*

pppp ij

Lib. XIII. De Arborum mirabilibus.

pi qñ essent heretici / specialiter arriani. Equi igit. i. fide-
les debet istum fructum. i. arriane gentis pfidiam deutra
re / et ab eoz hereticis erroribus declinare. Abac. j. Leuo
res pñs equi eius. i. sup. ad fugiendū. Ucl dic qñ iste fructus
significat malā mulierē: qñ pro certo ista est qñ equos. i. car-
nales et luxuriosos / de quibz dicit. Esā. xxi. Equi eoz ca-
ro / et nō spūs / inuenerat p luxurie feditate: quapropter Ale
xander hystus equitatu militie chustiane p tales herbas
venenosas. i. malas mulieres qñ ex toto amittit. Inquantū
per peccatū luxurie cotidie iplos perdit. j. psalipo. xviij.
Subnervauit oēs equos currū eoz. Ucl per istam herbā
intelligere possum bona mundi: que p supbiam et auaritiā
inuenerūt. zc. sicut. s. Ucl per istam herbā intellige quod-
5 cūq volueris petri. zc. ¶ Item idē ibidē dicit qñ in India
spina quedā est cuius succus oculis instillat: cecitate oibz
alialibus infert. Est etiā ibi herba precipui odoris / referta
minutis serpētibz: quozū icru talis mōdū est. Sic
vere in mundo isto sunt spine. i. diuitie / quarū succus. i. gū-
stus / delectatio / affectus / suos excecant possessores: quādo. i.
oculū cordis tangūt. Ideo bene cauedum ne oculū cordis
tangatur / dato qñ diuitiarū copia habeat. ps. Diuitie si af-
fluant / nolite cor apponere. Sunt etiā in isto mundo herbe
odolifere / referte tamē serpētibz. i. hypocrite cū odolibz
bone fame: plent tamē crīminibus / et venenosīs iniquitatibus:
ad quos oñ quī ppter odorem sue fame incaute tra-
hūt / ab eoz serpētibz. i. ab ipsoz vitis / malitijs / et iniqui-
tatibus enecatur. Ucl dic qñ circa herbas odoliferas. i. cir-
ca bonos qñ sunt in religione vel ecclesia / semp est dare ser-
pentes. i. malignos inuidos / et detractores. zc. Ucl dic qñ
herba que in cordibus maloz multū fragrat / significat bo-
na mūdī. Inter ista tñ habitant serpētes. i. demones / aias
diuersi vitis occidētes. Deuto. viij. Ibi erat serpēs statu
6 viens. ¶ Itē lib. xij. c. ij. dicit idē qñ in pfico mari arbores
sūt q sup arenā sine infusione nudis radicibz stātes: et more
polyposū ipsoz arentis adherētes: cōtra fluctus maris resi-
stūt immobiles: et dato qñ estu maris omni die operiant / qñ
in terra nullatenus radicent / quodā tamē nature miraculo
cōtra fluctus stare immobiles cōprobātur. quasi simile vide-
tur ponere lib. xij. c. ij. dicit qñ in germania sunt quidā ma-
ris refluxus qui lacus faciūt / circa quos sunt arbores pro-
tense / et alre: que suffocē fluctibz / vel pulle statibus vastas
cōplexu radicū insulas auferūt: atq ita librate stantes / na-
uigant ingentū armamentis ramozū. Unde quādoq factū
est qñ classis romana p eiusmodi lacū nauigās / delonge vi-
dens erectas nauigātes arbores / terref. Sic ergo patet
qñ alique inueniunt arbores qñ sine radicibz stāt infra flu-
ctus: alique autē que sine radicatione stant / et natāt sup flu-
ctus. Ista autē mibi significare duo genera psonarū: qñ
quē nō sint p virtutē pferant / et pfectionis et cōstantie
multimode radicate / nec in se fortiter stabilite / tñ quasi ex
quodā miraculo inueniunt stare / et cōtra fluctus tribulationū /
in lacu mūdī cōsolationū erecti ad deū pmanere: iuxta cō-
siliū Apł. j. ad Cor. x. Qui stat / videat ne cadat. et. j. ad
Cor. xij. State / viriliter agite. zc. ¶ Primi ergo sunt simpli-
ces em dato qñ radicatione magne cōstātie careant / ita ta-
mē sit qñ quādo fluctibz tentationū et tribulationū operiunt
et impellunt / solent arentis future mortis p considerationē
et humilitatē taliter adherere / qñ cōtra vitia immobiles pfe-
uerant: sicut de Thobia dicit Thob. j. qñ dato qñ alios vide-
ret idololatrare / ipse tamē immobilis iudiciū timore pman-
sit: iuxta illud. j. ad Cor. xv. Stabiles estote et immobiles.
¶ Prudētes autē viri in ipso lacu mūdane pperitatis positi /
et ibi p mūdane negotia fluctuātes / fortune statibz circū-
puli / p grām solent exurgere / et erecti sursum ad celestia p
affectū / per lacum seculi nauigare. Istud autē fit qñ in ipā
aqua mūdane pperitatis per affectū nō se pfundant / sed
tibi quasi per cōtemptū supnāt: et qñ tunc radices desi-
deriozū suoz equalitate iustitie taliter librant / qñ sine casu
peccati in ipso fluctibz perseverant. ps. Nos autē surrexim /
7 et erecti sum. ¶ Itē lib. xij. c. ij. dicit qñ i Tplis est qñ dā
arbor albe spine similis: portans florē roseū: qui flos noctu
cōpñit / et claudis: in ortu nō solis aperit: in meridie ve-
ro totaliter dilatā. Incole autē istam arbore: que sic clau-

dit / et apit florē suū / dormire asserūt. Sicut etiā dicit idē pl.
lib. xij. c. xviij. in egypto est herba lotothos: de qua siccata et
tonsa incole faciūt sibi panem: cuius flores ad solē aperit-
tur: et sole occidēte cōpñit / et folijs cōtegunt. Ista cre-
pone per oia sicut de heliotropia. i. de soliquio supra lib. xij.
¶ Sicut dicit idē / quedā sunt arbores que vno loco vi-
uunt / alio vero loco viuere nequeūt: qñ cōtingit quādoq
plāta se mutari fastidiente: quādoq ipsius plante imbeci-
litate translationē nō sustinere: quādoq celo inuidere: quā-
doq solo repugnare. Ecōtra autem cōstat qñ quedā plante
translationē proficiunt: et melius in alieno qñ in proprio solo
viuūt. Uñ tamē dicit hic incredibile. Ispas arbores alibi
transfēdas exorari / et precibz inclinari vt alibi vtiat atq
trāsmigrēt. Alio etiā qñ ipas habet recipere / dicit possē
petrar vt alienas arbores alar / aduena sps recipiat. Ispas
istud vitium supstitiois aliquid dicit. i. qñ arbor: et ter-
ra audiat verba precū: possum tñ dicere qñ tales significat
duo genera personarū: qñ scilz quidā sunt qñ nunq ad aliud
solum. i. ad alienā patriam volūt trāire / sed in suo solo / pa-
tria semp pfixit / nec alibi lucrum querere: sed ibi iugiter
residere: sicut sumus cōmuniter nos alij pictauētes: nō at-
tendētes qñ nō est ppheta sine honore nisi i patria sua: nec
attendētes qñ deus Abāam futurū in gēte magnā / in alie
nam patriā misit / ipsiqz terram populi interdixit. Esā. xij.
Egredere de terra tua. zc. Istud autem cōtingit ex nostra
imbecillitate / vt ex fastidioia voluntate / vt ex cella. i. de indi-
gnata cōtra nos bonitate. Ecōtra vero quidā sunt qñ ad
partes remotas se transferūt / et in patria sua viuere nesciūt
vel nō possunt: alibi vero translati / pñiunt / et accēdūt: sicut
apd Lemoicēses cotidie perpēdūt: qñ his rēbz in alie
nis puicēss / et patrijs magnificos vident. Nos qñ sumus
sicut arbores / qñ rogari volum / vt trāferamur / ipi vero solū
alleni rogare vident vt ibi recipiant / et viuere pñiunt. In
his igit ipsoz cōmōdo: nos qñ tanq ignaros sup oia rēbz
do. Ipsi em vident sentire cū Seneca qñ omne solū patriā
est viro fore: et non qñ mollis ossa cubent manibz tumulata
suoz. Job. xxi. In nidulo meo morar. zc. Ucl dic ecōtra
qñ multi sūt qui in terra / et patria dulci / et fertili nutriti / alibi
trāferri / et vagari nō volunt: qñ scilz ipsi bona patrie sue
ficiūt. Alij vero ecōtra sterilitate patrie patrie pñiunt / alibi
necessario victi querūt. Ucl dic qñ quidā sunt quibz sufficit
locus / stat / gradus / officij / bñficiū in qñ vocati et pmo nati
sunt / nec p ambitionē alibi trāferri volūt. Ideo etiam istis
necesse est quādo ad aliena officia / et dignitates debent trā-
ferri / qñ rogen / et quasi inuicti illuc trahant / et ad pbeniū
cōsensum ab alijs inducant: dicētibz. i. illis. Esā. liij. Ucl
mētum tibi est: princeps noster esto. Alij autē ambitiois vo-
lunt trāferri / et de beneficio ad beneficiū trāsmutari: ita qñ
ipm solū alleni. i. aliena collegia rogare nō cessant / vt eos
recipiat / et admittat: similes Abāloni: qui. i. dicebat. ij. Ro-
gū. xv. Quis me cōstituit iudicē sup terrā / et ad me veniūt
gētes / et iuste iudicē. zc. ¶ Scōbz pl. lib. xij. c. xlv. Alique
sunt arbores qñ in terra gigni nō possunt / et i arboribz nati
tur. Quū em suam sedē non habeant / in aliena vtiūt: sicut
exēplificat de visco / et de pluribz herbis. Ucl em est fructus
qui in arboribz delectis seminibz nascit: ita qñ arbor adna-
ta alteri vocitat: qñ tñ in terra seminatū nullatenus generat.
Et ita istū fructicē duo sunt mirabilia. Uñ qñ si nascit in
arboze qñ folia mutat / solet et ipse decidere. Si vero nascit
in arboze que folia sua seruet / dicit ipse stabiliter inherere.
Aliud mirabile est qñ semē eius rimis arborū in pñm nō
potest fructificare / nisi pmo in vētre auium / et maxime pa-
lumbi / vel turdi fuerit maturatum. Cum autem ab auius
comesum / et aliquādiu in vētre seruatū maturum reci-
ditur / tūc fructus inde facilliter generat. Sup oia autē precio-
sum est viscū qñ crescit in robore vel in quercu: qñ scilz vult
gus cōtra morbi caducum valere dicit: nam / vt ait idē
pl. quicqd robori adnascitur / de celo missum creditur: et
signum esse qñ arbor illa a deo eligatur. Ati ergo honoris
iste fructus apud antiquos fuit / qñ in ei collectione / et sectio-
ne duo tauri albi immolarentur: lignum in fago albo
reciperetur: sacerdos in veste alba cum calce aurea ipm
colligere teneretur: populus vero vt donū suū deus pro
sperum faceret precabatur. Arbitratū etiā / vt ait / isto fructu

tice fecunditatem cuiusq^{ue} sterili aial^{is} dari: et cōtra venena
 perhibet remediū esse: sicut idem ibidē dicit. p^{er} istū fruti
 cem arboribus insitū et adnatū possum intelligere filiū dei
 hominū adiunctū et incarnatū et maxie ipse robore seu quē
 cul. i. ipsi robuste et solide beate virginū a deo celest^{is} impre
 sum. Iste em fruter dei fili^{us} fuit pmo semē in vētre auto. i.
 in corde Sababclis: quādo. sibi fuit digest^{us} et p^{er} os ei^{us} red
 ditus: et a vētre animi sui p^{ro}duci^{us} vel baliter et emissus: et in
 ipsam arbore. i. virginē p^{er} incarnationē inlitus et inlitus.
 Ipsiū etiā alie aues. i. prophete decōverūt: et de eo. p^{ro}phe
 tado ipm v^{er} eius fidē in se multipliciter maturauerūt. Iste
 ergo sic insit^{us} humanit^{is} creuit: et qui in terra. i. in terrenis et
 corruptis mulierib^{us} nasci volebat in arbore. i. in erecta et
 electa virgine nat^{us} fuit: ipse q^{ui} p^{ro}priā sedē humanit^{is} nō
 habebat (q^{ui}. i. filius hoīs nō habet vbi caput suū reclinet)
 in ipsa arbore. i. in virgine beata corporaliter sedē inlitit.
 Et sic vlt. et cū in ipse dies esset: terra autē scabellū pedum
 moriū. quasi dicit^{ur}. celū. i. celestē arbore. i. virginē elegit^{ur}:
 ram autē. i. corruptas mulieres cōtempnit. Et quo apparet
 q^{ui} istud robur. i. istam robustā virginē de^{us} elegit: et sibi ipe
 clialiter dedit. aut. p^{ro}. Elegit aut de^{us} et p^{ro}legit eā. Iste
 ergo sic insit^{us} cōtra morib^{us} caducū. i. cōtra p^{er}itū q^{ui} in in
 fernū facit cadere) valuit: inde hoīs liberavit: p^{ro}p^{ter} q^{ui} d
 dicit^{ur} Jaco. i. In māluerūne suscipite insitū verbū: q^{ui} po
 test saluare aīas vestras. Iste est ergo qui a deciduis deci
 dit: et in p^{er}uerātib^{us} p^{ro}lit^{us} q^{ui}. i. quādo homo p^{er} p^{er}itū folia
 virtutū perdit. Iste fruter i. hui^{us} solet sibi desicere: et ab eo
 cadere. Quādo vero est in hoīe iusto quā. i. folia virtutū et
 virtutē g^{ra}te custodit: tunc solet iste viscus i. hui^{us} cū ipso re
 manere p^{er} g^{ra}m. i. u. xxiij. Adane nobiscū dñe. Iste est er
 go p^{ro} quo colligēdo et habendo tauri albi. i. puri et innocen
 tes martires fuerūt oculi: facerdotē. i. cōfessores alba ve
 ste castitatis et puritatis fuerūt vestites: saga vero albi. i. cor
 da munda p^{er} innocentia fuerūt parata: et puri affect^{us} p^{er} mū
 ditā dealbati: q^{ui}. i. sales possunt istū in sacramēto altaris
 vel alias digne colligere. et ipsum secum p^{er} g^{ra}m retinere.
 Apoc. xij. Exercit^{us} qui in celis sunt. sequi bant eū in equis
 albis. Nullus em hui^{us} digne colligit aut recipit nisi q^{ui}
 albus et mādus est: et qui in sago albo pure et mūde cōtinen
 tie ipm ponit. Unde bene p^{ro}lit^{us} Eccl. x. dicit^{ur}. Qm tē
 pore sint vestimenta tua candida. et sic p^{ro} certo istē venena
 virtutū destruit: et fecunditatem virtutū tribuit et concedit: vi
 ceno illud Gen. xxiij. xxiij. dñm fuit tecū. ones tue et capre non
 fuerunt steriles. Et ibi q^{ui} viscus. i. sic significat quodā bo
 nis religiosi: q^{ui}. i. in terra. i. terrenis amore seminare no
 luit: nec ibi qui de radice desideriorū figere: nec ibi cresce
 re nec manere. Et igit^{ur} isti hie non habent p^{ro}priās sedes:
 necesse est q^{ui} incolat alienas: ita q^{ui} etiā arbores. i. altas ce
 li māsione sibi sedem faciunt: ibiq^{ue} mētaliter resident atq^{ue}
 nunt: dicētes cū Apoc. ad i. deb. xxiij. Nō habemus hic
 manentē ciuitatē. sed futurā inquitimus. Et ibi sic vis de
 paup^{er}ib^{us} auar^{is}: q^{ui} q^{ui} p^{ro}priās nō habet sedes seu possēdēs/
 idē occupat alienas: ita q^{ui} etiā arbores. i. altas et nobiles
 potētū et nobilitū māsiones emūt/ acq^{ui}rit et vēdicat tanq^{ui}
 suas: luxa illud Josue. xviij. Ascende in siluā: et fuccide ibi
 ipsa in terra phere. i. sicut ad litterā videmus de vltima
 rīse et ballūis. Et Scdm^{us} p^{ro}li. lib. xxiij. c. x. in Egipto luxa
 memphim gen^{us} est ipse cuius folia facili ractu cadūt: sed
 q^{ui} mirū est/ iterū renascitur: et sic videt^{ur} q^{ui} ista arbor virtutē
 feminatā habeat in folijs: q^{ui} est rarū. Folia sunt verba: q^{ui}
 scp^{er} p^{ro}litū q^{ui} facili ter decidūt: vbi nō sperat^{ur} quādoq^{ue}
 p^{ro}litulante/ magnā turbam spinarū. i. magnā copā maloz
 generat^{ur} et producit. Et Item scdm^{us} eūdem ibidē. c. xviij. Lo
 thos est arbor insignis circa Syres: quā aliqui dicit^{ur} esse
 idē q^{ui} dicit^{ur} in: ipsam Italie familiarē: et ab inde allatā for
 sitan sed terra mutatā. Ista igit^{ur} arbor fruct^{us} habet dulces
 insitū q^{ui} inde lothos. i. obliuio appellat^{ur}: et hoc q^{ui} hōspitib^{us}
 p^{er} partes illas trāseuntib^{us}/ p^{ro}p^{ter} fruct^{us} sui copā et dulces
 dñe/ p^{ro}p^{ter} obliuioē in dūctū. Hacc em eius ad el
 bos in dolijs condūnt^{ur}: de quib^{us} in Aliphica quōq^{ue} exercit^{us}
 p^{ro}lit^{us} narrat^{ur}. De bacis etiā ei^{us} vinū exprimi nullo silē:
 q^{ui} p^{ro} decē dies posse durare probat. Igit^{ur} autē elus nigrū
 est: et valet ad tibiās instrumēta musica faciedas. Sic igit^{ur}
 quodammodo mirabile nō videt^{ur} si hōspites occasione hui^{us}

arboris patris obliuiscuntur: de qua cibū petū et subillā a se
 quuntur. Et hui^{us}modi nos oēs sumus hōspites in hoc mūdo:
 q^{ui} nostra patria est paradisus. Unde i. episto. Dicit^{ur} regis
 Brachmanay ad Alexanderū dicit^{ur}. Nos nō sumus in cole
 hui^{us} mūdi: sed a duene: nec in hūc mūdm venim^{us}/ vt in
 eo nobis liceat cōsistere: sed transire. Arbor ista significat
 mūdū: qui sibi habet fruct^{us} diuitiarū. vinū celestiarū. cū
 tus et tibiās in anit^{is} letitiarū. Et igit^{ur} p^{ro} certo multū
 sunt qui q^{ui} in hoc mūdo debeat esse hōspites: et q^{ui} in ip
 beāt alibi. sicut celo patriā opulentā. ista tamē arbor cū suis
 fructib^{us}. i. iste mūdus cū suis delectabilib^{us} obliuioē p^{ro}p^{ter}
 paradisi in ipso generat^{ur} ipsoq^{ue} seculū trahēs et retinens in
 amore suo eos taliter viciat/ q^{ui} paradisi memora eos p^{ro}
 uat: ita q^{ui} isti peregrinationē p^{ro} patriā eligunt: et paradisi
 seculū antepōnūt: nec curāt ad patriā paradisi redire: imo
 cū ista lotho obliuiscuntur volūt cōsistere et manere: cū tamen
 debet^{ur} dicere illud p^{ro}. Si oblit^{us} fuero tui hierusalē: obli
 uiscat met dextera tua. Et dicit^{ur} q^{ui} ista arbor est i. hui^{us} sicut
 paradisi vel etiā religio: q^{ui} p^{ro} certo q^{ui} bene cōsiderat quā
 te sunt iste spūales diuitie/ delectie et letitie. patriā suā. i. mū
 dum obliuiscunt^{ur}: et cū illa arbore viuere delectantur. Igit^{ur} deo
 bene dicit^{ur} aīe christiane illud p^{ro}. Audi filia et vide et obli
 uiscere populū tuū et domū patris tui: et cōcupiscet rex des
 eorū tuū. Item idē ibidē. lib. xxiij. c. xxiij. dicit^{ur} q^{ui} Enony^{us} 12
 mus est arbor lauro similis in folijs. ferēs siluā: in q^{ui}bus
 est granū quadrāgulā: q^{ui} est letale aīalibus. Talis est hō
 reticus: et in apparētia et cōuersatione lauro. i. bonis filiis
 esse videt^{ur}. q^{ui}. i. grana doctrine sue male sunt aīalibus. i. sim
 plicibus venenosa. Et p^{ro}li^{us} allegās Alexanderū Comē 13
 lū dicit^{ur} ibidē esse arborē dicit^{ur} conem: ex qua fuit facta ars
 go: nauis Galonis: curus lignū nec aqua nec igne poterat
 corrūpt^{ur}: sicut nec viscū. Sed p^{ro}li^{us} istā arborē nulli alteri co
 gnitū q^{ui} illi Cornelio esse dicit^{ur}. Expone si vis sicut de li
 gnis sethim. Et xxiij. de arboribus littera a. Et Scdm^{us} p^{ro}li. 14
 li. xxiij. c. xxiij. Litus est fruter qui in spinis ferit: et ibi ad
 modum vici in spinis ipso crescit et adnascit^{ur}: ipsoq^{ue} miro
 modo inferit: et maxie i. spina regia q^{ui} est i. terra Babylonis.
 Abitū vt ait^{ur} q^{ui} iste fruter eadē die qua lerit/ germinat: ar
 borēq^{ue} celerrime occupat. In ortu autē canit^{ur} ferit/ et p^{ro}
 cōdidit^{ur} vint^{us} ab incolis referuat. Et hui^{us}modi spina q^{ui} est
 arbor inculta vt cōter/ significat virginē gloriosā: q^{ui} reue
 ra nunq^{ue} p^{er} iniquitātē exercitiū fuit culta: luxa illud Ezech.
 xxiij. Illa terra inculta facta est quasi hōr^{is} voluptratis. po
 rissime autē ista dicit^{ur} ipm. q^{ui} de iudeoz pūgittio et auste
 ro populo fuit nata. Regia autē dicit^{ur} q^{ui} fuit de stirpe regia
 p^{ro}creata. Unde canit^{ur}. Regali ex p^{ro}gente exorta maria re
 fulget. In ista ergo spina fuit seminat^{us} Litus fruter par
 uo. i. Litus humilis bñdictus: q^{ui} scy ibi adnat^{us}/ adiunct^{us}
 et incarnat^{us} fuit: ibiq^{ue} p^{ro}sonaliter se iniecit. Jaco. i. Suscipe
 te insitū verbū. Unam ergo mirū fuit hoc inter alia: q^{ui} scy
 eadē die qua fuit seminat^{us} p^{er} Sababclis verbū: et p^{ro} spūs
 sancti mysteriū: eadē dico die. imo eodē momento fuit ger
 minat^{us} et factus p^{ro} corpore cōplementū. In eodē em insitū
 ti fuit corpus ei^{us} de purissimis sanguinib^{us} factū/ lineatū et
 organiatū/ et aīa rōnali viuificatū/ et a p^{ro}sona filij dei assum
 ptū. i. ad Loci. xv. In momēto in actu oculi i. nouissima tu
 ba. Iste est q^{ui} quo vīna. i. mūdū sciētie condūnt^{ur} et ad sapozē
 debūt^{ur} reducunt^{ur}. Et dicit^{ur} q^{ui} istud semē est verbū dei: q^{ui} p^{ro}
 certo statim debet in nobis p^{ro} bona p^{ro}p^{ri}ta germinare/ et p^{ro}
 bona opa pullulare/ et maxie si sim^{us} ipm regē. i. p^{ro} penitē
 tiā spūali/ et p^{ro} christianā religionē regit^{ur}: luxa illud i. p^{ro} c. iij.
 Uos estis genus electum/ regale sacerdotiū/ et gēs sancta. 15
 Et vt dicit^{ur} idē ibidē. c. xxiij. et vlti. in mari quōq^{ue} nascunt^{ur}
 tur arbores. Abest etiā mare et totus ocean^{us} indicus ple
 nus est siluis. nō habent em aliā ligna. Unde etiā noīat ibi
 multos et varios fructes q^{ui} in maris nascunt^{ur} litonib^{us} (infra
 aquā: et etiā de arborib^{us} q^{ui} latitāt in p^{ro}fundis aquarū: q^{ui} q^{ui}
 glā des ferūt: sicut a naufragantibus est relatu. Inter cetera
 autē exēpla q^{ui} ponit/ ipse dicit^{ur} q^{ui} vltiā colūnas herculis in
 p^{ro}fundo maris inuenitur fruter ad similitudinē palme
 cum frōde ad similitudinē porci. inuenitur ibi etiā alius
 fruter similis lauro et thymo. qui tamē fructes si de aquis
 extrahantur/ siccant^{ur} sole in pūm^{us} conuertuntur. Dicit^{ur}
 etiā in mari rubro viuere siluas/ laurum maxie et oliuam/

Lib. XIII. De Herbarum mirabilibus.

et qui pnat/fungos: qui sole facti/in pumice conuertuntur.
Dicit etiam milites Alexandri de maris profundo fructu
extraxisse: qui statim ut liccat⁹ fuit: in sale conuersus est.
Dicit etiam in pfundo nasci luncos: qui dñ crāt in aqua/
erant virides atq; molles: extracti vero siccati efficeban-
tur lapides. Et beniter in multis partibus Indie in iphis
arenis dicit nullā arboem crescere: nec spmā quidē pietē
eam que vocat sitiens: et hanc rarā admodū: in mari vero
propinquo dicit sub aqua fructus pullulare. Illas etiā ar-
bores asserit ab eisde in profundo visas: se ipse folia retinen-
tes. Et breuiter sic est q in pfundo maris inueniuntur fru-
ctus qui qdñ in aqua sunt: ligna sunt: quādo sō extrahū-
tur: aut lapides aut sal aut pumices fiūt: ita q sub aqua si-
cut ligna plicatur: extra vero siccata tanq; vitra frangunt.
Unde etiā dicit q talibus fructibus remi nauigārium ali-
quoties arrestant. Adualiter per mare intelligo religionē/
vel etiam mundi amaritū paupertatē et tribulationē. per lo-
cum extra aquā et aerem intelligo seculi regionē. i. mundi
prosperitatē et cōsolationem. igitur dico q in mari. i. reli-
gionis amaritudine inueniunt arbores. i. hoies / qui qdñ
ibi sunt: sunt ligna. i. molles: p/obedientes: q tenent: extra-
cti tamē ad secularia negocia expoliti: et calore cupidita-
tis siccati: efficiuntur lapides: i. sal: pumice. i. incōpatien-
tes: impij: fragiles: et ad cadendū in peccatū pñti: per ob-
stinationē et crudelitātē duri. Job. xli. l. et eius indurabilis
quali lapis. ita q sepe videmus q illi q in pfundo maris. i.
in religionis vel tribulationis amaritudine positi: erāt oliue
per pietatem: lauri per videntē honestatē: palme per victo-
rie cōtra vitia strenuitatē: iunci per gracilem humilitatē:
extracti inde exterius ad mundi cōsolationes: promouētes
et negotiationes: fiunt sal per sitibundā auaritiā: fiunt la-
pis per obstinationē et duritiā: sūt pumices p supbiā
et leuitatē: fiunt etiam fragiles per fragilitatē et incōstā-
tiam. Adagis ergo valet talibus status ifertor: q superior/
tribulatio q consolatio: claustrum q seculum: paupertas q
vbertas: salum q solū: ut sic talis dicat illud Ezech. xxi.
Perfecti decore ego sum: in corde maris sita. Et dicit q
hodie in arenis. i. in sterilitate inde. i. religionis: non inue-
niuntur arbores. i. vtri pfecti: nisi sole spine siccates. i. detra-
ctores: cupidi et auariter tamē in mari. i. mūdo inueniuntur
bone arbores. foliue: lauri: iunci. i. vtri p/ misericordes:
et iusti: q pro certo pfecti: accidit q meliores inueniuntur
in seculo: q in claustris: inter seculares: q regulares. Ba-
ruc. vi. Bestie meliores sunt illis. Unde si vis de corallo li-
16 de lapidib: q expone sicut ibi. s. l. x. q. Itē ibidē dicit q
qdñ pti⁹ maris rubi circa littora sunt arbores altissi-
me: q habēt folia laurea: flores violarū: baccas colore et odo-
re ad similitudinē oliuarū: folijs nūq; deciduis: q cū estu-
deccant: oī die opertunt: ita q ad earū cacumina nauigia
alligant: q tamē ipse aquis nō obstantib: viuere cōpōbā-
tur: nec ab ipso mari ipas cotidie et quasi pro medietate tē-
poris contingente: aliquid extingunt. Sic vere iusti in
mari tribulationū solent viuere: et ibi p gratiā residere. ps.
Adulte tribulationes iustorū: quā pro certo dato q mare cū
suis fluctibus. i. tribulationū amaritudo cū suis calib: seu
diabolus cū suis tentationib: iplos cotidie opertat atq; re-
gant: contra iplos tamē nō pualet: nec gratie virosibus
eos pñtiat: q pro certo cōtra eos qui sunt lauri et folijs ver-
borū per honestatis virosē: qui sunt sicut oliue in bacis et
fructibus operationū per pietatis dulcorē: qui sunt locidi
odoris per famositatis fragrantia: et quorū folia virtutum
semper manēt per firmitatis per seueritā: mare tentationū
vel tribulationū nunq; pualet: sicut apparuit de martyri-
bus et sanctis: nec iplos per pñti vtrū aut absorbet. ad ra-
les ergo debem: naues nras. i. aīas p fiduciā ligare: et ad
eos per spem et deuotioē asfringere: et cōiū auxilio nos firma-
re. vnde Ezech. xxi. Firmabit in illo: et non flectetur.

Capitulum. lxx. de mirabilibus in herbarū natura.

Arbe etiam nō carent mirabilib. Unde nota
fm p li. lib. xlii. c. xlii. in partibus Egypti esse
et crescere in aqua quēdam florem qui dicit sca-
pus: cuius in hoc est conditio mirabilis: quia
vespera mergi i aquis incipit: et vesp ad mediū

noctem semper paulatim amplius et amplius se submergit: ita
q sic profundus in aqua. q homo cū manu ipsam non inue-
niat: nec attigat: et tūc rursus incipit paulatim vesp ad solis
ortum cōfurgere: et in ortu solis emergere: et florem suū alio
extra aquā vndiq; dilatare: et qdñ sol lucet: se sup aquā so-
lis aspectib: presentare. Talis flos videt significare aīam
deuotā: ipsi soli iustitie. i. huius familiarē et amicā: q per
to quādo accidit q iste sol. i. huius sibi occidit: et ab ipsa per
peccatū se subtrahit: vtpote quādo fit q aliquo casu pñti
incurrit: et ad noctem spirituale tenebarū attingit: ita de-
bet se in aqua lachrymarū profundare: et ibi p verecundiā
et contritionē occultare: et a statu et cōspectu hoīm se pō-
naliter absentare: quāto noc peccati est pfundior: itō de-
bet aquā lachrymarū profundius subintrare: q sicut dicit
28 Barth. xlii. qdñ expedit vt sup eadē mola alimaria i co-
lo eius: et submergat in profundū maris. Adola enī signifi-
cat pñti diuini timoris: submersio vero i mare: designat
amaritudinē lachrymarū doloris: q scy aīe peccati expē-
dit vt mola diuini timoris pñtiat: et vt in lachrymarū ama-
ritudine immergat. Sed qd: pro certo quādo solis ortus.
i. infusio gratie dei appropinquat: tūc cōcepta spe venie de-
bet ipse flos. i. ipsa penitus aīa per desiderii ad eum appo-
pinquare: ita q quādo iam p grām sibi lucet: ipsa aīa venie
resiliat sibi aduentanti debet mētaliter obuiare: et seipm
sibi exponere: et ad eius iustitiā pñtiā et expōitiā presen-
tare: et folliculos suarū affectionū ad eum p charitatē et de-
sideriū dilatare: dices illud ps. parati cor meū: cantabo
et psalmū dicam. Et dicit q iste flos est diuina gratia: qui
pro certo qdñ sol iustitie. i. huius elōgatus fuit a mūdo:
scilicet ante aduentum dñi: dum nox infidelitatis durabat: ab
ipso mūdo etiā se absentauit: vt ibi ortus est sol iustitie p
beatā incarnationē: ortus etiā est flos gratie p suorū bono-
rum diffusionē: sic facti est q flos iste. i. gratia quā nullus
pñti: poterat attingere: in huius solis aduentu obuiare se vo-
luit exhibere: coram obuiare se dilatare: et cunctis eam habere
re volentibus pñtiare. Et si vis dic de diuina scripturā
pñti erat occulta: ita q pfecte tangi nō poterat: nec habere
rē nūc nō facta est manifesta. i. Ioan. i. Alia manifesta est.
q. Ibidē: scilicet naturalis iusticie lib. xxi. c. i. dicit q in dñe
tio inde aduersus sole: vbi nō cadit tmbes: inter duas ser-
pentes: vbi afflicti viuere ardeat: nascitur quoddā genus
lini q mirabilis est nature. Vestimentum enī ex ipso confec-
tum nō comburit: imo si fordidū fuerit: in igne laedat: unde
sumitur: ipsum vero multo magis q aqua mūdatur: unde
p li. dicit ibidē: Alidinus (inqu) mappas sorbidi: cū
splēdēscētes igni: magis q possent aqua. Huius enī pñti-
ty: et pñtiolares margaritarū pñti equat. Huius enī pñti-
cipio habet colorē: sed tādē in igne splēdēscit. Duo autē
mirabilia de isto dicunt: q quā antiqui corpora molien-
tū cōburerent: cūq; tādē in vna loco tūmuli reconde-
retur: et lino hoc fiebat: tūnc funebres. i. sudaria mortuo-
rum. Corpus enī sic vestitū sudario illo in igne combure-
batur: cūq; eius intra dictū sudariū cōfēt: seruabatur: et se-
parat: et diuissus a lignorū cinerib: integre tenebatur. Aliud
autē est mira culi: q sicut Anaxilaus auctor est: arbor que
illo pāno circūdadatur: surdis lectib: potest scindi: ita q lectus
scindētur a circūstantibus nō audis. Et autē (vt dicit
idem) istud lignū abestini vocant. Reuera tale linum vi-
detur esse virtus spei: vel etiā virtus fidei: que. i. in desertis
inde ardore solis cōbustis. i. in ardore tribulationū inter di-
ras serpētes. i. inter ipas seuitias tyrānorum principatū
habet locū: vbi. i. ardendo desiderijs viuere cōfēt. Ista
est enī quā nō potest ignis tribulationū vicere vel cōsumē-
re: quinimo facit eam amplius splendēre: et albēscit ap-
paruit in martyrib: quorū spes et fides nō fuit ignibus tri-
bulationū absorpta: nec a vtrīs serpentibus. i. a crudelibus
tyrāntis extorta: sed cōsumptis vitionum foridibus: si que in
eis erant: clario est effecta. Fides enī et spes istorum in
ipis suis tribulationib: amplius splendērent: et vnde vi-
deban cadere: potius increuerūt: sicut bene ponit in hysto-
ria triptita de Juliano impatore apostata: qui cū velle no-
mē l. huius extinguere: volebat p tribulationes contra fide-
les pcedere: sciens qm fides l. huius in tribulationib: solet
crescere: et splēdēdit: apparere. Unde etiā dicit q qñ a factis

De Herbarū mirabilibus. Fo. CCCLVII.

reprehendebatur/patiēter ferebat: nec eis molestiā inferre-
bat. Unde breuiter ista virt^{us} pōdicere illd. *ij. ad Lox. xij.*
Lū infirmos / tūc fortis sum. Ista ergo ad duo summe va-
let. I. ad cōtinēdos cineres mortuorū ne dilabātur: quod fit
per spem: et fidē future resurrectionis. Itē ad furdos facien-
dum: scilicet tribulationū ne per impatientiā et q̄rimoniā
audiat: qd fit in sectione arborū. I. in aduersitate sanctorū
et in verberibus sue afflictionis: q̄ pro certo viri scī q̄ lin-
theospet et fidei sunt inuoluti / dato q̄ tribulatiōib^{us} sece-
tur / non solent per impatientiā et q̄rimoniā sonū emittere /
sed ac si essent furdi / cūcta per patientiā sustinere. Unde in
hymno canitur. *Edūtur gladijs more bidentū / nō mur-
murant: nō q̄rimoniā: sed corde tacto mens bñ p̄cia /
seruat patientiā.* Sic ergo dico q̄ fides q̄ spes in igne tri-
bulationū nō cōsumuntur / sed p̄ficiūt: cineres em mortuorū
in ipa mortis cōbustione: q̄ ad resurrectionē custodiunt /
vel custodiendas credūt: et in sectione. I. in tribulationibus
et sanctorū clamorē impatiētie audiri vel fieri nō permittūt: si-
cut ad plenū dicitur de scīs qui istis virtutibus fuerūt or-
nati: ad lēbreo. *xj.* Sancti per fidē vicerūt regna: extirpe-
rūt impiet^{atē} ignis: obtinuerūt ora leonū: effugauerūt acie
gladij. Sequit^{ur}. Acciperūt mulieres de resurrectione mor-
tuos suos. Alij dissentiunt: nō suscipiētes redemptionē:
vt meliores inueniēt resurrectionē. Alij ludibria et verbera
ceperūt: insup^{er} et vincula et carceres. Vel dic q̄ tales fuerūt
eremite de scī ecclesie fundatores: qui scz in desert^{is} ardētib^{us}
penitentie et cōtritionis sine imbre spalis cōsolatiōis viue-
re volūt: cū inter diros serpētes. I. iter mūdū r̄p̄anos cru-
deles habitaauerunt: in igne autē et asperitate tribulationis
vixisse spet leri et splendidi et sine turbatione fuerūt: ibiq^{ue}
foedes et vitia p̄p̄ia cōsumperūt. Iste etiā cineres illorū q̄
igne et ardore mortis cōsumpti fuerūt: in se p cōtinuā moris
memoria seruauerūt: et arbores q̄ seca bātur. I. paupes qui
tribulatiōib^{us} vgebātur / per cōsolatiōē inuoluerūt / iposq^{ue}
verbis et exēplis suis in patientia firmauerūt: et fones q̄ri-
moniarū nō emittere docuerūt / sed ipos scis suarū tribu-
lationū furdos et inauditos facere instruxerūt. Iste ergo
videt^{ur} dicere dñs illud *Eccl. xliij.* Lū ambulaueris p ignē
nō burearis: siāma nō ardebit in te. Ipsi autē possunt di-
cere illis quos consolantur. Illud *Eccl. i.* Ego dñs dedit
mibi linguā eruditā: vt sciam sustentare eū qui lassus est.
Vel dic q̄ istud lūm est munditia castitatis: q̄ in igne tri-
bulationis seruatur et splendet. *Scōm. p̄lūm natura-
lis mūdū hystorie lib. xliij. c. xviij.* Adagi et illi qui magos
insequunt^{ur} sunt. I. Pythagoras et democritus: quādam her-
bas mirabiles in suis voluminibus posuerunt / et de ipsis
effecus mirabiles narrauerūt. Unde ait idem Pythago-
ras q̄ menais herba est q̄ decocta cū vino valde valet p̄ra
venena. p̄m^{us} em sanat ictus serpentū / si vulnera foueant.
Aditum est tamē q̄ ista herba que cōtra venenū p̄ficiūt / est
sectantibus venenosa: quia si ista herba in terra effusa
fuerit / et aliquis desup vestigiū impresserit / vel ea respūs
fuerit / aut eā tetigerit: insanabiliter venenatur. *Idē dñs* strica
inquit natura venenū / p̄terq̄ cōtra venena. Si leuider de
aconito. vide infra eo. ca. *lxliij. S. xviij.* Ista possūt applicari
cōtra hypocritas: qui in se sunt venenosi et mali: tamē va-
lent contra vitiorū venena: q̄ scilicet istis verbis et exēplis / p̄re-
dicatiōibus et doctrinis a moribus serpentū. I. a tentatio-
nibus demonū alios sanant: verū tamē si quis eos respere
nō / si quis secreta facta corū inquisierit / et eos tetigerit /
et inuitat^{ur} fuerit: ipsum spūaliter inficiet et occidēt. Vene-
nat ergo sunt isti p̄terq̄ cōtra venenū: quia. I. isti sunt qui
vitiose et venenose viuunt: et tamen venena vitiorū p̄dicā-
do / docendo et loquēdo annihilant et cōsumunt. Ideo bene
p̄cipiūt *2^a Thatt. xliij.* Que dicunt facite: q̄ autē faciūt / nō
facite. Vel dic de Paulo: qui venenū p̄mo fuit oib^{us} /
et in alijs venenorū et vitiorū extitit / p̄ductionibus: postea sa-
natus. ad *Rom. v.* Ubi abundauit delictū: ibi superabū-
dauit et gratia. quod etiā videmus de multis doctorib^{us}: q̄
mira remedia cōtra vitiorū venena dicunt et docēt: eorum
tamē opera et exēpla q̄ mala sunt / alios inueniunt. *2^a Thatt.
xliij.* Illud p̄dicat^{ur}: Dicit^{ur} est et nō faciunt. Ita q̄ de istis
poteat exponi illud p̄dicat^{ur}: Ubi abundauit zc. q̄. vbi abū-
dauit delictū q̄rū ad vitā / abundauit gratia q̄rū ad do-

ctrinā: quia breuiter aliqui habēt doctrinā / et non vitā: alii
qui vitā / et nō doctrinā: alij vtrūq^{ue}: alij neutrum. *I. ad Lox. xij.*
Diuisiones gratiarū sunt. *Scōm. p̄ Pythagorā ibidē*
aproxis est herba cū radix ignis cōcipit et longinquo: q̄
scz si illi radici ignis ostenditur / statim e longinquo in ipam
philit: ita q̄ radix realiter inflāma ē. sed istud expone sicut
supra. eo. lib. c. de mirabilibus igniū: vbi de napha ponit^{ur}
simile. De ista tamen aproxī dicit idē Pythagoras q̄ mor-
bi qui ea florente humano corpore accidunt / dato q̄ sanari
sint. quādo tamē florent eā contingit / admonitionē eorum
sentiant: qui etiā dicit frumenti et cicutē simile conditionē
esse. Ista possunt applicari ad residuū tentationis: quia. I.
si florente aproxī. I. si ex flore et pulchritudine alicui^{us} perso-
ne / et magis mulieris / insurrexerit tētatōis morbus: dato q̄
aliūde sanet^{ur} et refrigeret^{ur} morbus hui^{us} tētatōis / si nō iste flos
I. ista p̄sona florida rursus florentēdo. I. aridēdo et blādēdo
appropinquat / statim ei^{us} dicit^{ur} tentatiōis morbū recusat: et
per cōtactū societatis et familiaritatis statim efficit^{ur} q̄ tē-
tationē que recesserat / homo sentiat. *Eccl. xliij.* Qui tēte-
gerit picē / inquinabitur ab ea. Vel dic q̄ flos est nō iudana
gloria. *Eccl. xli.* Iste gloria eius sicut flos agri. Ista ergo
circa hoīem florentē / contingunt q̄nos hominū multi morbi
spūales. I. supbia / auaritia / luxuria / zc. que p certo dato q̄
q̄nos sanent^{ur} et cessent / si tñ hos mūdane p̄p̄eritatis et glo-
rie eis reflexcat et applicet / morbi istorū vitiorū iterū lens-
tiēt^{ur} et redibūt. *Item democritus* (sicut dicitur ibidē)
dicit in marmotibus Arabie perisco latere nasci herbam
extimij coloris / dictā marmaridē: qua vtunt^{ur} magi (vt ait)
in inuocatione deorū. Dicit etiā Alchemiden esse herbā
coloris electri: q̄ sine solis nascitur in Tardastilis Indię:
que sceleratis hoīb^{us} in vino datur: et ea potata per varias
numinū imaginatiōes ita cruciantur / q̄ necessario cōpūsi
crimina de quib^{us} suspecti sunt cōfiteant^{ur}. Eandē autē hippo-
phoradē appellant: qm eque precipue caueat eā. et ibidē
Theobrotion herbe cuiusdā meminit est p̄uonius pictus
sillis / odore extimio: quā reges p̄sari in vino potāt: et virtute
ei^{us} mētis stabilitatē et iustitiā se acquirere putāt. Procul
dubio tales res herbe videntur esse tres spales virtutes:
videlicet humilis oīo / timorosa contritio / verax perfectio:
quia p̄ certo oīo et humilitas sunt sicut marmaritis / eo
q̄ viri firmi et marmorei. I. viri sancti / istā herbā nobis p̄-
tulerunt: qua. I. debem^{us} vti ad deorū. I. dei et sanctorū inuo-
cationē. Contritio vero est sicut Alchemiden: que valet
ad extorquendū a sceleratis cōfessionē: q̄ p̄certo si q̄s pec-
cator herbā contritionis cum vino ip̄ei et cōsolationis b̄z-
berit / timore et imaginatiōe numinū. I. dei et angelorū ita
terrebitur / vt crimina sua p̄fessionē dicere compellatur.
Veritas vero et sanctitas valent ad stabilidē mētē et in-
tentionē / et ad faciendū iustitiā et rationē. Valet ergo hui^{us}
millitas ad inuocandū deū. Iudith. *ix.* Humilitas tibi placuit
deprecatio. Item valet timor et contritio ad cōfessionē extor-
quendū: q̄ timor dñi expellit peccatū. *Eccl. j.* Item valet
veritas et cōstantia ad mētē et iustitiā stabilidē. Pro-
uerb. *liij.* Dēs vie tue stabilien^{ti}. Vel dic q̄ ista herba men-
tē stabilien^{ti} est p̄uideria. Prouer. *liij.* Stabiluit celos p̄u-
dentia. vel grā. ad *lāebz. xliij.* Optimū est grā stabilire cor.
Iste em sunt virtutes q̄ sunt p bona opera picturate: et que
inro odore bone fame vndiq^{ue} sunt diuulgatē. Vel dic q̄ ta-
lis herba est *2ª Thatt. xliij.* cōuersione pictus / et fama vulgar^{is}:
q̄. I. in eucharistia vel p deuotionē recipit^{ur}: mens in bono
propósito stabilitur. ps. Panis cor hoīs cōfirmet. *Item*
ibidē. *lib. xliij. c. xviij.* per eūdem dicit^{ur} q̄ ad amātis herba
est Armenie cappadocię alūma: sic dicta / eo q̄ cōteri ne-
queat: que rāte est virtus (sicut ait) q̄ si eam ad moueris vt
applicueris ad leones / ipsos resupinatos cū hiatu laxo vi-
debis. Virtus enim ei^{us} leones fatigat: et eos superat et cas-
sat. Talis herba est virtus patiētie: que cōteri non potest
aut vinci: q̄ scz ipa non vincit^{ur} / imo vincit. vnde: Patientia
vincit malitiā. quia p certo ista habet virtutē leones vin-
cendi. I. mūdū superbos et p̄ncipes mitigādi. Prouer. *xxv.*
Patientia lentē p̄ncipēs. Quia p certo sepe fit q̄ ira di-
uitū q̄ per potentia non vincit^{ur} / responsione molli frangitur /
et patiētia superatur. Prouer. *xxv.* Responsio molliis frangit
iram: sermo durus sufficit furorē. Ista etiā dici possunt de

Lib. XIII. De herbarum mirabilibus.

fide & confatia martyrum: q̄ nūq̄ vinct nec fangi potuit:
 quāto ip̄os leones. i. mundi tyrānos fefos & defatigā-
 tos proftravit. ad l̄b. ebr. x. Sacri p̄ fides vicerūt regna. &c.
 Sequit̄: & b̄turalia corā leonib. ūl d̄ic q̄ est buina gra-
 vel hūilitas: q̄ leones. i. demones vinct. ¶ Tr̄e d̄ic ibidē
 demor. r̄: ficut rectat p̄li. q̄ est herba dicta Ariana: q̄
 in Ariana. i. in patria gentis Ariane Indie continenda
 nascitur: de qua fup̄a d̄icū. eſt: cuius igneus color: q̄ ſi
 ſole exiſtente in leone colligitur. ligna q̄ ſi & oleo puncta
 fuerint. p̄tine acceſſione. Iſta herba ſignificat cōcupiſ-
 cē carnalis: q̄ celosus eſt ignis: p̄ eo q̄ igneā habet cōditi-
 ōne & naturā: p̄ certo ſiſt q̄ ſiſt q̄ oleo delictariū admittit
 fuerit: ſtarim lignū quod inde periculi eſt. i. perſona talib.
 delibura. ardore libidinis inflammatur: maxime q̄ ſi ſol eſt
 in leone. i. quādo ſol. hoc eſt d̄icū. claritas ſcientiarū. & l̄co. i.
 ſuperiores potentiaz eidē ſuffragatur: quia breuit̄: iſtud
 eſt verum: q̄ lignum ſeu p̄ſona q̄ oleo mūdane p̄perat:
 cū hac herba carnalis cōcupiſcentie in leone ſecularia po-
 tentie & claritate mundialis ſapientie hūilitas fuerit. iſp̄am
 ignis inacidie. auaritie. vel luxurie faciliſter inflammabit.
 addens enim humana eſt colosus ignei ſp̄s ad mala deſi-
 derandū: idē tales ignes faciliſter concipit: & aiām mē-
 ſerā virtus cōcremar & accendit. ¶ Ex. xv. Iſi hōis quōd fiet
 de ligno vite: &c. Sequitur. I. lignū vitis inter ligna ſilvaz
 dedit̄ igni ad deuorandū. ūl d̄ic q̄ lignum. i. anima vel p̄-
 ſona que herba ignea cupiditatis. & oleo voluptat̄. inſtitu-
 tur. in die iudicii quādo ſol iuſtitie & huius in leone. i. in
 ferore iuſtitie apparetur: infernalis lux ignibus accēdet.
 ¶ Ex. xv. De igne egredientur: & ignis conſumer̄ eos. ūl
 d̄ic q̄ herba ariana eſt doctrina arianorum: quā p̄ certo q̄
 fuerint vincti. finaliter erunt igne cremati eterno. ¶ Iſtem
 ibidē demor. r̄. i. naturalis mūdū huius l̄. xlviii. & xlvj.
 d̄icet q̄ in loco vbi herba deſtituta ſunt. herba que dicitur
 Theronarca. in xlvj. p̄ capadocia naſcitur: cuius v̄tū-
 te omnia fera toſcopere cōprobatur. Talis eſt moris: quā
 hęcna. i. diabolus v̄na tentationis & malitie in ſeculo ge-
 neratur: quia licet dicitur Sapient. iij. Inuita diabolus in-
 trauit mors in orbē terrarum. Iſta em̄ eſt que oēs fera. i.
 omnes homines q̄s ferocillimos facit toſcopere: & ip̄os
 inſenſibiles & immobiles facit eſſe. ¶ Ex. xv. Fāt̄ immobis
 leo quali lapio. ūl d̄ic q̄ talis herba eſt vitium negligē-
 tie vel pigritie: q̄ ſez hęcna. i. diabolus nobis mingit: quia
 p̄o certo nullus eſt adeo velocē ad bona opera. quin efficit
 tur lenius & torpidus iſt Theronarca negligētie afflā-
 tus. ūl d̄ic q̄ talis eſt timor mortis: quā q̄ bene aten-
 dit. languens & torpidus ſemper eſt: quā leuitare & diſſo-
 lutione ſeculī abſtineat. Bene ergo dicitur Eccl̄. viij. In
 oibus operibus tuis memorare nouiſſima tua: et in eternū
 non peccabis. ¶ Tr̄e idē ibidē ait q̄ in eriphoia eſt her-
 ba dicta ophūia: que lūida & offiſſilis eſt aſpectu: cuius
 mirabilis eſt virtus ad impalmdū terrorē ſerpētum. Cuius
 quos enī iſſa herba potauerit: p̄o terrore ſerpētū ſiſta ter-
 bitur: q̄ mortē ſibi met̄ propinabit. ¶ Et l̄co. v̄t ait: iſſa her-
 ba bene cōgitur faciliſſe bibere: vt ſes iſp̄met timore ſerpē-
 tem terriū mortē ſibi velit ſciſcere vel inferre. v̄na r̄mē
 palmei. i. q̄s de fructibus palme liquatur. imaginationē
 temperat: atq̄ hominē ſanat & liberat. Talis herba videt̄
 eſt deſperatio: cuius aſpectus eſt lūidus & triſtis: i. q̄ p̄o
 certo iſſa eſt quā potata & in mente concepta. miſer peccā-
 tor timore ſerpētū. i. timore demonū vel tyrānō vel mūdū
 inſolūmōſiſſe taliter affligitur: q̄ mortē cōpale ſibi q̄q̄ oēs
 ſciſcere cōprobat. Thētopes igitur. i. demones quādo alit̄
 que faciliſſe petōē iſp̄taliter & eternaliter occidere velūt:
 ophūia lūidat̄ ip̄os iſſa potare ſciſcere ſic p̄ etūidē man-
 ſcriptas hōc occidit. Exēplo heronis: q̄ manu p̄p̄ia ſe
 occidit. De occaro: eſt ſua manu p̄p̄ia p̄miſſi. ūl ſuis ma-
 lis opib. p̄p̄eto dānā. Tales em̄ dicere vident̄ illi Job
 cōſolationis & dulcis moriſſiſſe tales adiunat: & illū hū-
 mōrē timorē tollit: ip̄oſq̄ ad ſp̄e reuocat: atq̄ ſanat. ¶ ſal.
 Utinum lenit̄ cat̄ q̄ hominē. ¶ Tr̄e ibidē d̄ic demor. r̄
 q̄ thalaffiglen herba eque naſcitur: circa Indum flu-
 uium: quē alio modo dicitur potauerit: quia potata hōi-
 mines lymphantur. i. lymphat̄: eſt effluuietur. ¶ Thēangelis

[illegible]

De Herbarū mirabilib⁹. Fo. CCCXLVIII.

quedam herbe spirituales & medicinales: de quibus dicitur
Eccli. xxv. iij. Aliissimus de terra creauit medicinā: & vir
prudens non abhorrebit eam. Item idē Plin. lib. xvj. c.
ij. dicit q^d herbarū vires mirabiles multi primū deseri-
pserunt. i. Diphēus / Hēliod⁹ & Hōmer⁹. P^othagoras itē
sapientia clarus lib^o de effectu talū herbarū cōposuit.
earūq^{ue} inuentiōē et origīnē dīse immortalib⁹ assignauit.
Cōposuit etiā de hīs lib^o democrit⁹ / perfidis / Arabie /
Ethiopie / et Ægypti peruagatis magis. Talibus ergo ita
attenta fuit antiquitas / vt Xanthus hystoriarum scriptor
poneret incredibilia que sequitur. Dicitur ergo ibidem q^d
pleriq^{ue} existimant nūq^{uam} esse quod nō herbarū v^t possit effi-
cēda plurimas eaz^{um} esse incognitas. Unde ait q^d Xanthus
hystoriarū scriptor narratū posuit q^d per virtutem cuius-
dam herbe q^{ue} balis nōiatur / quidam diacunculus occisus /
dicta herba fuit apparetur reuocari ad vitā. Quidā etiā
homo vocatus Allon que m^o diacono occiderat / per eandem
herbam restitutus est saluti. Tuba etiam virtute cuiusdā
herbe tradit hominem reuocatum ad vitā. De eadē etiā
herba credit theophrastus (secūdm^o democritū) q^d ista sit
illa que cuneū a pastozibus infirmū violenter extrahit: de
qua. s. ca. de que pico tetigi cōpetent. Si ista vera sunt /
alludere videtur illis que dicuntur de medea: q^d scz patrem
Jasontis occiderit & decoxit / & decoctū ad vitā iuuēturē
reuocauerit. Jg^o supponēdo q^d ista saltē deo fuerint possi-
bilia / possum⁹ exponere q^d balis significat allegorē
ex xpm^o scz tante virtutis fuit / q^d p^{er} sacramēta incarnatiōis
et passionis sue multa mirabilia nobis fecit: q^d s^{ed} p^{er} istū et
diacunculus et homo mortui. Iperō: et iustus morte pene
infernali & culpe horribiliter prostrati / spiritualiter reuere-
runt: et etiam quidam eo apparet in limbo ad vitā cor-
poraliter redierunt: sicut dicitur q^d multa corpora sanctorū
cū eo surrexerunt: quia p^{ro} certo iste est cū virtute vectis
et cuneus quo claudēbatur inferni ianua / fuit fractus / et
sanctus ad erēdū aditus referatur: ita q^d pater dicere po-
tuit q^d hysto illud Æsa. xlii. Seruauit te / et dedit te in fedus
populi mei: vt suscitares mihi terram / & possideres heredi-
tatem: vt diceret hīs qui uicti sunt. exire: hīs qui in tene-
bris sunt. reuelamini. Vel dic q^d talis herba est penitētia:
que per culpam mortuos / & a diabolo per tentationes oc-
cisos / ad vitā gratie reuocat: et cuneū. i. obstructurā ob-
scuritatis et desperationis referat & dilatat. vnde ista est
que dicit Æsa. xlv. portas ereas contera^{re} &c. Ista etiā est
que dicit peccator illud Joā. xi. Lazare ueni foras. sequi-
tur. Iperō dicit qui fuerat mortuus &c. Vel dic q^d talis her-
ba est charitas: q^{uam} gratie refertur peccator. i. Jo. iij.
Trālati sumus de morte ad vitā: q^{uam} diligimus. Plin. lib. xvj. c. i. ad offendendū q^d multarū herbarū proprietates
per reuelationes superiorū fuerit habite: dicit ibidem
q^d mortuus canis rabidi / pauore aque et oīs potus odiū af-
ferens: vq^{ue} ad illos annos fuerat insanabilis: sed mater cu-
lūda in pretorio militantis vidit in quiete radicem silue-
stris rose cynobodon appellatam / sibi p^{ro} remedio osten-
sam: quā filio suo in lacte bibendū dedit: et sic sanitate re-
cepit. Jdem autē Plin. ait se cū hec in Romano exercitu
in hispania referretur / in quodā milite a cane admo^oso /
& tā aquas abomināte / dictū remediū expertū fuisse: & mi-
litē sanū factū vidisse. Sic de mortuo canis rabidi diabolo
tentationes eius malitē / vel etiā mortuus Alde in po-
mo / p^{ro}pter quē oēs fuimus imminenti / insanabiles fue-
runt / quoniam rose siluestris. i. crucis christi remedia adue-
nerunt: verū quia mater nostra synagoga in persona p^{ro}-
phetarū dū est somnauerat de isto remedio: ideo ip^{sa} fa-
met christū occidendo ip^{sum} voluit expertū: siq^{ue} factū est
q^d genus humanū taliter admo^osum / virtute hui⁹ rose. i.
crucis asperere et sp^{iritu} rose / et rose sanguinis Iesu xpi / (que
erit rose siluestris dicebatur / p^{ro} eo q^d adhuc a nemine
colebatur) fuit sanatu⁹ / & a vitiōū veneno / & a mortuo ade-
p^{er}uēto liberatū. Ibdē etiā quoties diabolo aliquem
per tentationem momoderit / ita q^d aquā gratie et doctri-
ne deestetur: p^{ro} certo si radicem rose siluestris. i. si memo-
riā crucis christi cum lacte deuotionis biberit / sanus erit.
Plin. ibidē recitat q^d homerus doctrinarū et antiquita-
tis parens tradit q^d Helena docuit q^d Penēthes obliuio

nē tristi⁹ et veniā generabat: fuitq^{ue} ab Helena mortali-
bus propinatu⁹. Talis herba seu confectio est charitas: q^{uod}
p^{ro} certo ista est que christianū facit intūre et miserie obli-
uisci: et veniā vel indulgentiā facit alijs impartiri. vnde
de spe celestis glorie dicitur p^{ro}uer. xxj. Sibant / & obli-
uiscatur egestatis sue. Item ibidē. c. iij. dicit q^d in Ber-
mania trans rhenū vbi Lesar germanic⁹ castra posuerat /
in maritimo tractu fons aque erat dulcis solus: cui⁹ tāta
erat pestilentia / q^d qui de illo bibebant / dentes infra bien-
niū amittebant: p^{ro}pages etiā genuum soluebantur. Sed in-
uentū est remediū: scz herba que britannica vocabat^{ur}. Ta-
lis fons videtur mūdi prosperitas: que. i. dentes qui ma-
sticant. i. discretionē eradicat: cōpages etiā genuū. i. forti-
tudinē dissoluit / & enervat / nisi forte adlit herba diuie gra-
tie q^{ue} succurrat. Tēste Democrito / q^{uod} hoc Plin. lib. xvj.
c. iij. nō approbet / herba ethiopis stagna et flumina defic-
cat coniectu⁹ / tātu⁹ vero clausa oīa aperit et referat. her-
ba achemenide cōlecta in actē hostiū / trepidat agmina /
ac terga vertunt. Iherba vero larace solita a regibus p^{ro}-
rū dari legatis / quocunq^{ue} homouenerit / omniū rerū copiā
et abundantia^m procurat. Sic vere spūaliter dico q^d ethio-
pis est abstinentia: que flumina & stagna carnalitatē solet
desiccare. Plal. Abierunt in sicco flumina. Vel dic q^d ista
herba est p^{ro}fectio: que clausa oīs ostia solet referare. Eccli.
Aperiet os suū in confessione. Achemenis est cōstantia
humilitas / seu parietia: que hostes temporales & spūtuas
solet fupare. Eccli. (scdm^o aliā litterā) Patientia vin-
cit multam. Larace est charitas seu sufficientia: q^{ue} bona
omnia facit abundare. ad Phyllip. iij. Iherbae autē omnia /
et abundo. Scdm^o Plin. lib. xvj. cap. xv. Si quis viator
ladanum / eleisphacum & artemisiā alligatas portauerit /
negat lassitudinē sentire. Jdem dicit de neruis crurū
gruis. Sic vere martyres & sancti quia tres herbas. i. tres
virtutes theologicas. i. spem / fidem / charitatem habuerūt:
nunq^{uam} fatigati laborib⁹ existerūt: imo vsq^{ue} ad mortē p^{er} iu-
sticia certauerūt. ad Hebr. xij. Nō fatigemini animis v^{ost}ris.

Capitulum. lxx. de mirabilibus in natura lapidū.

Lapides etiam sūt aliqui mirabiles: p^{re}ter illos
qui superius libro. xj. sunt descripti. Unde nota
q^d Plin. lib. ij. c. xvj. multa sunt p^{er} mūdū
loca que quasdam p^{ro}prietates mirabiles habē-
re nōcitur: quarum non est facile rationē red-
dere: cum id a secreta natura nascatur. Dicit ergo inter ce-
tera q^d iuxta templum Aenris quod est in insula Papho
quedam area est vbi nō impluit. Jbidē etiam in oppido
troadis luxia simulacrum Zibinerue relicta sacrificia nō
putrescebant. Jbidē etiam circa Alion lapis nascitur q^{ue}
sarcophagus dicitur: in quo oīa corpora cōsumunt^{ur} in tan-
tum (vt ait Jsidorus) vt infra. xl. dies omnes carnes et oīa
ossa p^{re}ter dentes inueniantur absumpta: sicut etiā ponit
Uincētius in suo speculo naturali. Talis ergo lapide (vt ait
Jsidorus) solebat in sepulcro corpora cōdi / vt cito possent
sine putrefactione corrip^{ti}. Plin. autē li. xvj. c. xvj. per
omnia dicit idem. In saurozum etiam península terra est
in ciuitate pafimo / de qua omnia vulnera sanantur. Talia
loca p^{ro}mulgiata videntur significare in mundo multa ge-
nera perionari: q^{uod} quidam sunt sicut area que est in insula
Papho: quia scz dato q^d ipsi sint iuxta phanum veneris. i.
in mundo iuxta venereos & luxuriosos / ipsi tamē per casti-
tatem sicci sunt / et pluuia carnalitatē et luxurie non sen-
tiunt aut incurrunt: sicut de multis virginibus apparuit:
que caste inter incastos vixerunt: figurate inuellerē gedco-
nis: quod sine roze siccu⁹ p^{er}manit: & tota terra circūiacēs
humida facta fuit. q^{uod} scz ad beatam virginem potest appli-
cari: que pluuia carnalitatē non sensit / & tamen circa eam
totus mundus ista pluuia immerfus fuit. i. Reg. i. Zibon-
tes gelboe nec ros nec pluuia descendat super vos. Jtem
quidam sunt qui non putrescunt p^{er} vitiā: et isti sunt Zibi-
nerue sacrificia (que dea sapientie dicebatur). i. illi qui sa-
pientie dedicāt^{ur} / et qui sibi mentaliter cōsecrantur: q^{uod} p^{ro}
certo illi qui sapientiā sequuntur et diligunt / facili^{ter} p^{er} vitiā
non putrescunt. Plal. Non dabis sanctis tui videre corru-
ptionē. Jtem quidam sunt sicut lapis sarcophagus: et isti
sunt boni iustitiarū: q^{uod} scz corpora et carnalitates iniquo^{rum}

Lib. XIII. De Lapidum mirabilib⁹.

[illegible]

fugit dominos suos. Tales ergo debent onere plūbeo.
dura tribulatione castigari, et etiam ad litteram (si licet):
ecce ne alas fugiant / ponderosa compeditus stabili:
vt sic cum rege abanale in babilone carcerato dicat illi
ij. p. aralip. vt. Allegatus sum multo vinculo ferri: et non
est parali. Vel. dicit q. tales fugiti sunt ambrosii et in
stabiles: qd. de statu in statum: de beneficio in beneficium
volunt continue se transferre: q. profecto isti debent plūbeo
bo. i. vultu timoris pondere se firmare. ¶ Sicur ponit dñs
ibidem lxxv. c. xviij. Theophylas auctor est q. ebur
de terra effoditur, oīaq. in terra crescere copiosan. dñs
em quidam esse lapide qd. be natura est ebois sine ossis.
Alium etiam dicit esse de natura ligni: et ideo facilius cō
buri: et hymeē, ambem vel solem non partēd. putrescit et
corrumpi. Est etiam laps ebois simillimus victus dñs her
mites: in quo condita corpora nō facile corrumpuntur: ideo
darius fuisse sepultus in tali dicitur lapide: vt sine putre
ne diutius seruauerit. Dicit etiam ibidē. c. xxi. q. i. arabia
et Lappadocia sunt lapides translucenti: de quibus Hiero
ediffi cauit templi fortune: quod iuxta ea sit effier crystallini
translucēbant. Sic pō. de lapide b. i. sanctuarij. De pō. cō
clasticis alijque debent effieri eboi et candida cōfiteres
aliqui ossi et lapide firmatē: alij crystalli et translucētes
p. pīdēda honestatē / alij lignē et inflammabiles p. seruā
charitatē. Templum q. ideo claritate fidei vel claritate
fama: reputatē et bonoz splendē: p. eo q. pīdēda lapidū
i. bonaz psonarū bñi vitaliter lucet. vt eccle. d. Thob.
xiiij. Nec pīdēda fulgebis. Sequitur. Deboris cor si in
rimēte effie lentius mei ad vidēdū claritatē bñli. et lap
pīro et smaragdo edificabit. ¶ Teroboles sunt lapides
formam humanā habētes: et in terra masculi et feminij
distinguetes: q. in quodā mōse oīēte inueniunt. fm. p. p.
sol. lxxxij. lxxxij. p. p. etas et mirabilis: q. dñs istī lapides
malci: et femina ab mūcē distinguuntur: et separati mō
dueris partib. cōmānt: itā dñs sine igne manēre cōpē
rūtur: verū si casu aliquo istī lapides simul pueniēt: et ma
scul: q. femina se cōiūnet: ignis cōmētē euomat: et mūcē
inflammāt: ita etiā q. lignis mōis et siluarū cōmūne igne
succēdunt. Scdm aliquos etiā isti lapides quādā vntē
ture ad se inuicē appropinquē dicuntur. Accura talia lapidū
videf significare cōditiōē hīane nature: q. fēs in lapidū
et femina distincta est: q. p. certo istud verū est q. qñd. hō
et mulier ab inuicē fūnt distincti: et vt soltū dicitur: q. sine
bo ab igne luxurie fūnt imunes: et sicut remanent separati: sine
tū: verū in luxurie fit q. illi q. solitari manētēs casu et inuicē
igne luxurie dñs māferāt / si ne simul cōtingerūt: q. inuicē
associati pueniūt: p. luxuria sese cremāt. Ignis em luxurie
occasio accepta: statim solet puerit: p. virtutē pceptūne
tū se inflammare: qui etiā nō solū pōs: imo totā viciā dñs
malis et pēpīs et infamīs cōcremāt. Ad illū vālet ad ca
tactē seruādā vtra solitaria: multū vero nocēt mutuo cō
tact: et colloq. adeo. Eccl. ix. Auerte faciē tuā a muliere
et ppter specē mulieris multi perierūt: et ex hoc qñ ignis
pceptūcia inardescit. Naturale est enim istis lapidibus
adiuicē appropinquē: quonq. p. luxuria inflammati fuerit
a mali a mōis mōis: nō cessare. Al dñs cōtra malos cō
siliarios: q. p. certo qñ simul cōueniūt: tūc malis pīdē
igne euomat: quos subditos et viciuos p. rapinas afficit
unt et succēdūt. Al dñs q. tales fūnt detractores: q. si
q. reuera plus solent nocere qñ sunt cōbīnati: qñ qñ sunt so
litari: tūc em solēt ignē maloz vbor simul vomere: et rē
et cōcōrtēb. totā patriā inflammare. Jaco. iij. Et lingua
et cōcōrtēb. p. vniuersitas infamāre: p. iūm in mēbris nris. Igit
in collegio vel in claustru fūnt duo lapides flammigē
litigiosi. c. i. rixosi: vtile est q. flamas ipos ab inuicē diuidat:
vt ignis fūe malitē eoz cōbīnātē et p. p. ratiōis succēdāt
alios non succēdat. Igit enim in ramno figurati legunt
r. Judicū. x. et quō sublece aborones inflammāt mōis rē
r. v. dñs lupia de ramno. Al dñs cōtra luxuriosos rē
glofos: qñ simul in vno claustru dīmitrūt: suis malis rē
ductōib. et pēpīs multo alij p. luxuria inflammāt: et ideo
cautela est tales ab inuicē diuidere: et in diuersis pētibus
segregare: vt sic possūt alij ipoz malitiā declinare. Abat.
xxx. Sepabit malos de medio iustoz. Et in Psal. Non re

Fo. CCCXLIX

Capitulum. lxxj. de ingenioz mirabilibus.

Agencia est industrie cordis hūant possunt e
inter mīchīlīa venutū 725 nota a fin. am.

Item mirabilia reputat. En nota qd vñ lūmine illi qd currit vñus occidit. pñ habet de lumine 2 de die. qd illi qd a oriente currūt: 2 hoc qd pñm cū sole vadūt. scēl vno a sole recedūt: 2 ideo illi qd orientem dñi? retinere / sñt / nō citi? p dēre. Et etiā cre-
sōficat de pñlione cursoe alexandri: qd currēdo vnoq occidit / mille dicēta hadia nō dēi cōfēct hōis. Et etiā est etiā ratio qd eclipsis solis diuersis locis diuersis v-
det hōis. et etiā de igne qd in altis turrib? locis accēde-
re supra mare? expellat qd a parte occidentis vides hōia
tertia nocte: qd cōtra vñus orientē existētibus videntur hōia
ferta. Sol est xps: occidens ad quē semp luit / stat? est pau-
perat: sol est ignis tribulatiōis abūdā. orens nō a quo re-
cessit / est stat? pñpāt: vñs calō cupiditat? redūat. 3 gñ-
dico qd illi qui currūt ad terminū mortis: 2 ad finē 2 lūmē
hui? vite / cursum currūt vñus occidit paupiatē et tribula-
tiōnē. qd illi qd currūt vñus orientē diuitiaz: 2 honozē: et hoc
vñus illi habent sole iustitiae xpm comitē / 2 lūmē vñitatis et
gñe eis influentem: 2 vñ salūtis ostēdentē: et ideo cū lū-
mine gñe ad mortis terminos pueniūt: 2 sic ab itroitu sanue
padiūt. ipsos pēti tenebre nō excludūt. Illi nō qd currūt 2 an-
helat ad diuitias 2 orientē honozis: mūdi: loqē xpm p pēta de-
filiū: nec cū ipso p pntes incēdit: imo pñtati mortuū fuit.
2 ideo victor tenebre ipsos cētūs apphēndūt: 2 sic ad mortē
terminū cū die 2 cū lumine gñe nō attingūt: ideo postm
paradiū clausam inueniūt: et exterius in inferno remanēt
atqz sūnt. pñs enī habet de lumine gñe ille qui currūt ad
occidentē. loqī cōsiderat mortis oculum. qd illē qd currūt ad
orientē. qd illē qd anhelat ad clarū pñpētat? statū. Sol ei
iustitiae xps ab isto oriente recessit / et ad occidentē accessit.
Bene s? cōsultat apostolus iacob. xij. Curram? ad pñm
vñus certamē / aspiciētes in auctore fideli 2 pluma
noīesum. Et de ibid? 2 de clonīs egypciacis dicit iosep-
phus qd moyses a pñbaone cum exercitū cōtra ethiopes
missus / volēs ipso subitō puenire / vñ desertū beneuolē / ple-
nū namē pēpentiū? elegit: 2 i arcis papyreis ibides i plau-
stris postari mādauit: quas eis an exercitū pīre fecit. 3 flas
igitur abire pmittebat: qd serpentes deuorabāt: 2 sic vñā ex-
ercitū faciebat. sic igitur ethiopes i pperato cepit: 2 pñba-
raonē dñi subiugauit. Sic de qñ deus cū exercitū scōtiū
voluerit venire ad iudiciū / p ethiops? 2 p demonib? de-
bellandi pmitit ibides. i. āgelos qd p pēres. i. malos hōies
de mūdi deserto p ignē cōflagratiōis auferunt: turba illud
dñat. xij. 2 dñat filius hōis āgelos suos: 2 colligit de re-
gno xpi oīa fructū / 2 eos qd faciūt iniquitatē. Sic igit a xpo
ethiopes. i. demones supbunt: 2 vñā cū suis serpentibus. i.
pētib? dñanabūt. Et cl dī qd ibides significāt: pphetas:
qui xpi 2 apłoz exercitū pcesserūt: serpētes. i. vitiā comed-
runt. i. ore 2 verbis cōdēnauerūt: et vñā dñō veniūt contra
ethiopes. i. cōtra demones pauerūt. 2 luce. ij. Et tu puer p
ptra altissimi vocaberis: pētib? emī an facē dñi parare
vñas xpi. Et cl dī qd ante qd xps veniūt in mentē / necesse est
serpētes. i. malos cogitatiōes auferi: 2 sibi vñ spūaliter p
parari. ad qd vños valent ibides. i. pdicatores: qd i. serpen-
tes. i. pēta alioz cōsumūt: et xpo cōtra ethiopes. i. demones
vñā pparāt 2 opōnūt. Et de moyses dicit ioseph? qd cum in
ethiopia ad ciuitatē zīderon capienda accessit / filia re-
gis ethiopie allecta foras ipso ciuitatē sibi tradidit: sub
pacto qd ipam duceret in vxorē. qd faciūt illi. Et etiā de hoc
maria surgat sūt cōtra moysen / p p vxorē suā ethiopiā.
Et nū mirabile dicit ibi ioseph? qd moyses in egyptū re-
dēre velle: 2 se ab vxore pēcta detineri videret / qd sapiēs
esser in asiris: duos ānulos. i. vñū qd dabat memoriā / 2 alter
qd dabat obliuionē: ppoluit: vxor ānū obliuionis dedit:
ānū nō memorie sibi retinuit. Et xoz ait ipi? qd inter ipos
2 alē virtutē vidēt habere duos fontes qd sunt in beotia: qd
vñ? memoriā fuit: 2 alter obliuionē inducit. 3m 3m. scit
etiā supra desonit? recitat. 2 moyses dicit mibi significā

re xpm: q̄ a rege Egypti. l. a deo p̄re missus ē ad Ethiopiam
mūdi hui⁹ vbi abndat elius cupiditatē: vbi nigredo male
queritatis hōies decolorat: et effundit. Regia ethiophe est
aia rōnalis: q̄ fecim p̄stare istam creaturaz inferior: est p̄ci-
pālis dñi a regina. J̄stg q̄ m̄dōp̄es xps in baptismo de-
spoliavit: et sibi in cōiūga copulavit: eo in pacto q̄ ciuitate
cordis sui sibi daret: et ea regis egypti. l. dei p̄ris dñi sibi
garet: luxta illud: p̄ter xrlj. q̄lli p̄be m̄bī co m̄o. xps igi-
ad patrē rediēs: voluit ipam anulū obliuisci h̄re: q̄ scz vor-
luit q̄ aia obliuisceret oia q̄ plus nouerat. i. vitta et carnali-
tates: ipe nō anulū memorie retinet: q̄ scz semp vixit ius
aic recordat: nūi p̄ ipam s̄rē: semp ad amōē ipi inclinat
vnde tamen omnia q̄ ipa p̄t̄ p̄dicerat: obliuiscitur. i. ideo
isti regine videtur Dauid in ps. dicere. Audi fili et vide-
z obliuiscere populi tui: domū p̄re tui. Q̄l dic q̄ anulū
que illa accepit: est mūdi p̄p̄ritas: quā q̄nq̄ xps aie chri-
stiane cōcedit: anulū nō quo ipse retinet: est p̄p̄rē amōē et
charitas: q̄ p̄cul dubio lepe fit q̄ aia p̄ xpm redēpta z de-
spoliata: ad ipō anulū obliuiscitur. l. bonis hui⁹ scilicet subarra-
ta: ipm p̄ p̄tin obliuiscit: ipse tñ semp de ea recordat: dato
q̄ p̄pter p̄tā ipi ipam dimittere cōpellat. Et ideo de ista
obliuiscē querit illa. i. q̄. Nūq̄ obliuiscit q̄ ozonamēti tui
aut spōia facile se p̄ctorale: p̄p̄s aut mē oblit⁹ est met
dieb⁹ innum̄er. Q̄l dic q̄ moyses p̄nceps exercitus p̄p̄ar-
raonis significat: diaboli q̄ p̄nceps est exercit⁹ repoboli.
J̄stg q̄ regina ethiophe. l. aia peccatrix: p̄ malos p̄sensu in
plūge se tradit: z ciuitate cordis sui cōlat z p̄cedit: iste nō
anulū mūdanē p̄p̄ritatis cū subarrat: p̄ que vult q̄ ipa de
ipō nō recordet: sed q̄ obliuiscit iū tradat. J̄p̄eo anulū re-
cordatiōis retinet: q̄. i. de ipa aia dānada z in p̄cto retēnē-
da sollicitā curā habet: z sic fit q̄ ipō plus aia diaboli: et
malitias obliuiscit: rāro p̄l de sua dānatōe vlt p̄o diaboli
recordat. ps. Recordat⁹ est caro sum: ipius vadens: z nō
rediēs. Q̄l dic q̄ isti duo fontes z duo anulū significat: p̄-
p̄ritatē z adueritatē: q̄ p̄cto p̄p̄itas generat del z p̄-
p̄le salū: obliuiscē: adueritas nō generat del sui z future
salutis memoriā z recordatiōnē. J̄stg iū tu mo moyses. l. ius-
tus z bonus: anulū recordatiōis. i. adueritatē z paup̄er-
tate retine: q̄ iste est cū quo de subarrat suos amicos: an
nulū aut obliuiscit alijs dimitit. i. p̄p̄ritatē z mūdi felici-
tatē: q̄ p̄cto iste est anulū q̄ diaboli subarrat del inimi-
cos. J̄m̄ tē q̄ dicere hō illud ps. M̄emo fui del: delecta-
tus sum zc. Q̄l dic q̄ ista regina z m̄dōp̄es significat: ho-
minē bñfici z illū cui beneficit. A regina est que dedit se
z ciuitatē: significat bñficatorē: moyses q̄ cā accepit: signifi-
cat bñficiōz acceptores. J̄stg ista est reglā: q̄ regina. l. hō
bñfici⁹ debet anulū obliuiscionis habere: q̄ bñficiū q̄ dedit
debet obliuiscit: de recordatiōe nō debet abip⁹ cogitare/
nec quāquā retributionē expectare. m̄dōp̄es nō. l. ille qui
accepit bñficiū: debet anulū recordatiōis h̄re: i. bñficiū ac-
ceptū nūq̄ obliuiscit: sed ipm in m̄te fugiter retinere: ad fi-
nem vt q̄ incidenti: ipm possit restituere: z p̄uoirib⁹ reco-
pensare. Et hoc est q̄ dicit Seneca de bñficijs: Ibec be-
nificij lex est: vt alter stat obliuiscat dati: alter nō semper
recordet accepti. Q̄l dic q̄ fons et anulū q̄ obliuiscionē fa-
ciūt: sunt bñficia: q̄. i. cito trāsunt in obliuiscē. Fons nō et
anulū recordatiōis sunt inuicē: q̄ magnā ipm m̄te me-
moria z recordatiōē. Et hoc est q̄ dicit Seneca. q̄. i. memo-
ria bñficiōz labilis ē: iuraz aut tenax. Q̄d fons facilliter de-
fuit: si ascēdere z v̄tute solis attrahi et suspēdit. Q̄n aut q̄dā
q̄ si reflū aut vacuū fons malali ipeueris: z fozamē obtrun-
xeris: ouisq̄ luxta hāstā in fimo vlt aia calida istā posue-
ris: ipm iuxta solis attrahētis: z v̄tute solis sursum ad suā
origē facilliter ascēdētis: vltq̄ ad cacumē hāstę p̄ se ascen-
dere videbis. Q̄m̄ q̄uō p̄onim⁹: est assertio cordis n̄i. J̄stg
igif si p̄io fuerit ab ipō homine carnaliū z tpaliū luxta: z
roze gie celest⁹: i. p̄tera: z p̄ timorē dñi z discretū sui custodiū
in foramine sensum obstruat: z in fimo hūiltat: fira: et p̄-
p̄p̄onem ad hāstā crucis applicata: facilliter p̄cul dubio
sursum ad deū z celestia se eriget: z p̄temp⁹ inferiorib⁹ su-
p̄iora dret. De natura ciuiliū. Diuie gie est sursum ad deū
elevator: et vas cordis vbi ponit p̄ attractionē solis iustitie
fug⁹ exaltat. Thre. iij. Leuem⁹ corda n̄ra cū manib⁹ ad
deū zc. Q̄l si vis dic q̄ ouem⁹ co bonis sp̄ialib⁹ vacuū

et ex eo uel etiam ex eo quod supradictum erigitur: et

capitulum. lxxij. de edificiorum mirabilibus.

2. tendūt. Ut p[er] hanc d[i]c[t]am v[er]itatem q[uod] n[on] est

licht dicit p[er] h[oc] p[ro]p[ri]u[m] p[er] p[ro]p[ri]u[m]

Fo. CCCLX.

he
 do
 de
 jo
 na
 in
 co
 co
 ip
 it.
 es
 bā
 ul
 us
 as
 it
 rco
 ha
 ad
 rior
 gy
 bus
 que
 clas
 rior
 mō
 : vel
 nles
 rini
 rraz
 bus
 cent
 pti
 om
 mē
 mra
 uctas
 n la

6

Lib. XIII. De Edificiorum mirabilib⁹.

[illegible]

De Venenox mirabilibus. Jo. CCCLXI.

clis constitute: que tamen auree dicuntur pro eo qd au-
ro et diuittis cumulate nesciunt. Iste ergo sunt que nul-
lam habent prolium constantiam: quia pro certo vbiq;
pondus argenti viui. i. copia nimiozum eos impulerit/
statim istarum statuarum affectu se mouebit. Si ergo
illos mouere a virtute iustitie volueris non restat nisi
qd pontem per quem itur ad ipsos. i. procuratorem prore-
netam vel etiam vxorem muneribus tangas: qd argen-
ti pondere ipsos voluas: qd procul dubio statim omnes
imagines currere videbis: moueri: et ad te et tua petita
inclinari. Vbi enim pondus argenti senserint/ eo conse-
sim solent currere: et a stabilitate iustitie proin se mo-
uere. Nulla enim est turris tam solida/ quin mangoncl-
tis argenteis facilliter sit comota. ps. adhibebuntur om-
nia fundamenta terre. ¶ Virgilius fecit antiquitus igne
inextinguibilem: ad quem quicq; volebat se calefacere
poterat: erat tamen ab opposito ignis quidam puer qui
arcum extensum cum sagitta tenebat: qui scy talem scri-
pturam in capite cōtinebat. Qui me percussit/ ego tra-
ham. Accidit ergo quadam die qd quidā stultus scripturā
legens statim percussit/ et statim arcu dissento sagitta ad
ignem volauit: et ignem alias inextinguibilem extinxit.
Sic vere deus quandoq; in aliqua ciuitate religionis/
ecclesie vel patrie/ ignem charitatis succendit: ita forte
et firmum qd nulle aque delectationum: nulli status ten-
tationum/ nullus motus tribulationū ipsam possunt ex-
tinguere vel turbare. Lantico. viij. Aque multe non po-
uerat extinguere charitatem. Iste est em ignis de quo
ipse deus ait. Ignem veni mittere in terram: et quid vo-
lo nisi vi ardeat. Sed qd? Pro certo ibi est inuenire ali-
quos stultos. i. aliquos malos litigiosos et verbosos/ ad
sagittarum alios per insuriam paratos: qui reuera vi-
dentur semper alijs dare minas qd si a prelato aliquo cor-
rigantur vel percussantur/ sagittam detractonem/ inu-
riarum/ appellatonum et dissensionum emiserit: et igne
charitatis destruent et extinguēt: sicut ad litteram de
pylosis religiosus videmus: quos scy superior suus non
potest tra modicum percutere vel corrigere/ quin statim
nitantur ignem charitatis extinguere/ et pacē et concor-
diam perturbare/ et longis verbis et cōtentionibus totū
collegium molestare. ps. Arcum suum retrahit et parauit
illum/ sagittas suas ardentibus efficit.

Capitulum. lxxij. De Venenox mirabilib.

Venenose res sunt infinitae: que p certo possunt
inter mirabilia cōputari. Unde nota qd Plin.
de naturali histo. lib. ij. ca. xvj. dicit qd in borsio
taurorum colle tres sunt fontes sine remedio
et sine dolore mortiferi. potatoribus em suis
dolorem in moriendo non inferunt: et tñ sine remedio ipsos
perimunt et occidunt. Sic paulo dubio in hoc mūdo tres
sunt fontes venenosi. i. tria vitia principalia. i. tres
concupiscentie/ vel tria mundi bona: que triplici concu-
piscencie sunt obiecta. Fons primus est superbia vite:
cup aqua et materia sunt scientie et eminentie. Fons scy
cundus est concupiscentia oculor. i. auaritia: cuius aqua
et materia sunt diuitie. Fons tertius est concupiscentia
carnis. i. luxuria: cuius aqua et materia sunt carnales de-
licie. Et bene inter istos tres fontes qui sine dolore occidunt
quia scy superbus nō inuenit dolorem: sed potius cōpla-
centiam in emittendo: auarus in diuitijs: luxuriosus in
delicijs. et ideo isti sine remedio moriuntur: qd cū nō do-
lent nō precantur: et sic ad inferos cum gaudio detrahū-
tur. Job. xxi. Tenent tympanū et citharam/ et gaudent
ad sonitum organi. Ducit in bonis dies suos: et in pun-
cto ad inferos descendit. Iste autē sunt tres lāceas quas
infelix Job in corde Abialon et vide infra lib. xvj. ij.
Reg. xviij. ¶ Item idem ibidem ait qd i Ethiopia sunt
quidam qui Athon montē incolunt/ qd de vipinis carni-
bus viuunt: quapropter nec vestes nec corpora ipsorum
alia aialia noria tangunt. Quia em nutriti sunt veneno
ideo timent noria alia si cōtingerent sua corpora vene-
nata. Sic vere multi in hoc mundo ita venenati et
perituri/ et veneno malitiarum et iniquitatis nutriti: qd

nullus audeat eos tangere/ nec in aliquo molestare: sicut
videmus de detractores: quorū malitiam/ verba/ pu-
ctiones/ iniurias et venenosas diffamationes omnes ti-
ment: et ideo ipsos tangere/ associare/ vel etiam corrige-
re aut punire nō audent: sed potius ipsos fugiunt atq; ca-
uent. Ista etiam in mundo videmus de malitiosis predo-
nibus/ balliis et aduocatis: quos nemo audeat molestare
vel tangere: ius suum ab eis repetere/ pro eo qd vene-
no malitiarum nutriti/ tangentes. i. iniuriantes vel se cor-
rigentes solent accusando/ diffamando/ vel alias inue-
nenare. Ideo bñ doceat Hie. xvi. vbi dicit: Recedite a
tabernaculis hoim impiorū: et nolite tāgere que ad eos
pertinent. Vel dic qd tales venenosi et infames peccato-
res/ qui viperis. i. peccatis nutriti sunt/ cum cōtis tangen-
tibus. i. cunctis societatem suam frequentantibus/ ipia-
liter venenosi sunt/ et ipsorum per mala exempla/ verba
et opera infectui. Non est ergo tutum tales tangere/ et
societatem illorum diligere/ nec etiam vestes conuer-
titiōis per imitationem aliquāter attricare: qd sicut dicit
Eccli. xliij. Qui tergit scipicem/ inquinabit ab ea. ¶ Item
fm Plin. naturalis historie mūdi lib. xxxj. c. ij. multi sunt
fontes venenosi/ quorum aqua potantes enecat: qui tñ
piscis nutriunt non venenosos. Ista tamē fallit in sty-
ge: cui aqua in Alchata vel Arcadia e saxo fluens sta-
tim interficit potatores: que paruulos nutrit pisciculos
qui fm Theophrastum comedentibus sunt letales: qd
scy nūq; in alio genere mortiferorum fontium reperitur.
Sic vere cum diuerse sint aque. i. diuerse res fluxibiles
mundi/ que scy antem nō bene viuunt sunt mortifere et
nocue/ et mortis culpe occasionaliter inducunt/ si cut
sunt diuitie que causant auaritiā/ delicie luxuriam/ mun-
dane scientie superbiam: cōmuniter tamen accidunt qd in
talibus aquis inueniuntur aliqui pisces. i. aliqui homi-
nes predictis bonis bene et discretē vtentes: scy boni et
iusti/ et alijs per mala documenta et exempla nullatenus
venenosi: quia scy bene possunt haberi mundi diuitie cū
largitate et charitate/ delicie cum temperatiā et frugal-
tate/ mundi scientie cum iustitia et humilitate. Sed pro-
cul dubio vnus est fons venenosus qui habet etiam plu-
res necessario venenosos: scy scelerata heretica vel necro-
mantica. Ista enim nō solum est in se infectiua/ vel mor-
tis anime causatiua/ immo pisces. i. heretici ibi nutriti/
alios ipsos comedentes. i. ipsos audientes vel imitan-
tes corrumpunt/ et per errores inficiunt et occidunt/ in-
stunt scy vitam anime/ fidem et charitatem eis subtra-
hunt atq; tollunt. Apo. viij. Multi hominū mortui sunt
ex aquis: quia amare facie sunt. ¶ Aliquando accidit
qd fontes non venenosi venenosos pisces portant. Unde
ibidem dicitur qd in Armenia est fons nigros habēs pi-
sces: de quibus qui comederit/ enecatur. quod etiam cir-
ca Danubij exoritur esse dicitur/ quousq; ventur ad
fontem alio appositum/ vbi id genus mortiferorū pi-
scium terminat. Simile esse dicit i Lydia in stagno nym-
pharum. continent enim iste aque (quis de se non sint
venenose) pisces mortiferos/ et comedentibus veneno-
sos. Tales fontes sunt ecclesia/ religio/ scientia theolo-
gica et canonica: que scy sunt fontes boni et sani/ et nō ve-
nenosi aut mali: quia pro certo dato qd ista sint in se vti-
lia atq; bona/ continent tamen pisces. i. homines et sub-
ditos nigros et infames et peruersos/ suis malis dictis et
exemplis alijs venenosos. Est etiam qd multi sunt ec-
clesiastici et religiosi/ multi etiam canonice et theologi/
qui mortis exempla et documenta alijs solent dare/ et
sic vitam gratie solent eis tollere/ et mortem vitiorū oc-
casionaliter inferre: quia quicq; istos infames et ni-
gros exemplariter imitando comedunt/ mortem vitio-
rum incurrunt. Isa. lxx. Qui comederit de ouis eorum/
moriatur. ¶ Sicut ponit Plinius lib. xxxj. ca. ij. in fine:
Multi inueniuntur fontes venenosi et mortiferi. Unde
dicit qd fons lycos hominem tertio die occidit/ qui de eo
biberit. De alio etiam fonte mane bulliendo erumpere
dicit qd aues que inde biberint/ moriuntur. Alius est fons
circa Theffalica tempe/ cui etia vifus intruētes terret:

zzzz

Lib. XIII. De Venenoz Mirabilibus.

culisq; aqua es & ferrum corrodit: quem tamen fontem
 aliqua siluestris cingere dicitur/que purpureo flore sem
 per florere p̄dicatur. In Thacedonia iuxta sepulchrum
 Euripidis fōres duo sunt/quorum unus saluberrimi est
 potus: alij mortiferi. Tales fontes sunt multi mali: qui
 scz verbis & exemplis inueniant audientes/et societas
 tem eorum frequentantes: et maxime tales sunt heretici
 et detractores/qui scz omnia corrodunt & mordēt/et in
 tuentes obstupefaciunt atq; terrent. Scilicet. Terribilis
 in ciuitate sua homo linguosus. Isti tamen flore purpu
 reo. i. honesta & ficta conuersatione cincti dicuntur/inquā
 tum boni apparere/et non esse conātur: vt eorum detra
 ctionibus plus credatur. Vel dic q; tales fontes sunt
 mundi delicie: que etiam aues. i. contemplatiuos occi
 dunt: vel etiam male mulieres &c. Scilicet. Plin. li
 bro. xi. ca. lliij. multa sunt animalia/quoꝝ status & tactus
 sunt alijs venenosa. Unde dicit q; aie leonis virus gra
 ue: vti pestilens. Redo autem q; per animam intelligit
 anhelitum vel flatū. Unde sequitur q; illa que anhelitu
 leonis tanguntur/a nulla fera alia amplius manducan
 tur. Carnes etiam que ab ipso afflate sunt/facilius & ci
 tius putrescunt. Per leonem potest intelligi diabo
 lus/hereticus vel luxuriosus: quia scz isti habent status
 venenosos. i. vba/suggestiones & documenta periculosa
 et dānosa. si enim aliquam bestiam. i. aliquam personam
 afflauerint/vel suis inductionib; ad malum inclinaue
 rint/ipsam corumpunt/et etiam aliorum corruptiuam
 faciunt: ita q; nulle fere. i. nulli viri sapientes tales sic cor
 ruptos aut sic afflatos associant seu tangūt: quia pro cer
 to periculosum est tangere/frequentare vel associare illos
 qui ab hereticis vel luxuriosis vel etiā a demonib; sunt
 afflati/et malis suggestionib; inueniunt. Tales em̄ pa
 rati sunt ad corruptionem/et ad alios se tangerem vel co
 municantium lesionem. Scilicet. xliij. Quil tergerit picem:
 inquinabit ab ea. Item idem ibidem ait q; quedam
 facta sūt alijs venenosa. Unde ait q; vesp̄e serpēte autē
 de vesp̄e: quo alimēto mortiferos letus facit. Apil
 etiā in Pampyllia et in Cilicie montibus salamandras
 comedunt: et quib; sapore vel odore differre propter hoc
 ab alijs non videntur/ſe tamen comedentes inueniunt
 et occidūt. Et breuiter istud est verum q; illa que vene
 nis pascuntur/sunt alijs venenosa: sicut etiam supra dixi
 de diacone qui comedit scorpiones. Sic procul dubio di
 co q; illi qui comedunt. i. qui sibi incorporant per malas
 concupiscētiās et per imitationes salamandras & serpe
 tes. i. personas venenosas/et pestiferas doctrinas/scien
 tias/delicias & diuitias/alijs venenosi sūt: ipsos quoq;
 suis malis consortijs/colloquijs & exēplis inficiunt & cor
 rumpunt: sicut patet de illis qui serpentibus & salaman
 dris. i. hereticis vescuntur/et eorum scientijs imbibun
 tur: qui quib; venenosi et mali nec in sapore vite/nec in
 odore fame appareant/eoꝝ malitias suas per hypocri
 sim palliant: alij tamen ab eis corrumuntur. Scilicet. liij.
 Quil comederit de ouis eorum/morietur: et quod confo
 rum est/erumpet in regulum. Item idem ibidem ait
 q; scythe volētes irremediabiliter hominem occidere/so
 lent sagittas suas sanie vipere & sanguine humano inū
 gere: et sic leui tactu solēt hominem irremediabiliter ve
 nenare. Per istos scythas intelligo proditores: qui scilicet
 scythe dicuntur/quia scire volunt quicquid ab alijs fit
 aut dicitur. Per sanguinem humanum q̄ est amicus na
 ture/intelligo amicitie fictionem. Per sanie vero vi
 pere/intelligo malitie et nequitiē nocumentum et dece
 ptionem. Quid ergo pro certo quādo scythe. i. prodito
 res omnia scire volentes volunt aliquem irremediabiliter
 vulnerare/ipsiq; destruere/subuertere vel nocere:
 solent sagittas verborum suorum partim in sanguine hu
 mano. i. in ficta amicitia intingere/et cum eis sanie vi
 pere. i. malam intentionem & iniquā deceptionem & pro
 ditionem adiungere: vt sic venenum vipereum malitie
 sue possit cum sanguine amicitie simulare facill; recipi
 et ad cordis intima penetrare. Sic igitur homo a talib;

sub specie amicitie venenatur/decipitur/et sine remedio
 perturbatur. Ista etiam facit suo modo diabolus: quia
 sub fictione alliculus boni solet venenum peccati inin
 dere/et sic sagitta tētatōis animam irremediabiliter
 vulnerare. Quilibet ergo talis deceptor dicere videtur
 illud Deute. xxiij. Inebriabo sagittas meas sanguine
 et sequitur. Fel diaconum vinum eoz: et venenum aspi
 dum insanabile. Aliqua sunt animalia que venena co
 medunt/et tamen venena sibi non nocēt: nec ipsa etiam
 animalia propter hoc alijs venenosa sunt: sicut patet
 de ceruo/qui comedit serpentes: de capone/qui trans
 gluit buffones/et alijs multis similibus. est enim in eis
 natura tam efficax & tam fortis/q; ipsa venena potest de
 gerere/et omnem malitiam exinde tollere/et ipsa in nu
 trimētum competens transmutare. Et sic dicit Plinius
 vbi supra q; animalia. i. status elephantis serpentes extra
 hit: et ceruorum vit: et inde etiam ipsa venenosa multa
 remedia in se continēt: que nullam veneni malitiam ha
 bent: immo contra venena proficiunt atq; valent: sicut
 patet de Buffone/in cui; capite Trapaalidia lapis pre
 ciosus inuenitur: qui contra venena optulati & proficere
 predicatur. Igitur per animalia domestica & bona intel
 ligo bonos & sanctos doctores: per serpentes &o intelligo
 paganos philosophos/et scientiarum gentium profes
 sores. Dico ergo q; elephantis/serui & galli. i. viri fideles
 et boni sciunt de ipsi; serpētibus & buffonibus. de phi
 losophis ipse & gentilib; vtilitatem suam facere/ipsosq;
 et eorum scientias in cibum assumere/et venenum ma
 le interpretationis vel corrupte opinionis tollere/et in
 bonum nutrimentum sane doctrine & sapientie commu
 tare: quia pro certo dato q; tales buffones. i. antiqui phi
 losophi venenosi per infidelitatem fuerit/et per multos
 errores mundum inueniunt: inueniunt tamen in
 capitis suis multi lapides preciosi. i. multa bona do
 cumētā exempla/multas morales dictas & factas que ad
 salutem sunt vtilia/et venenosum. i. criminum dānatū.
 De talibus ergo debent bona & vtilia recipi: mala vero
 et inutilia reuerti. Ad atth. xliij. Elegerūt bonos in vasa
 sua: malos autem foras miserūt. Vel dic si vis generali
 ter q; prudens homo de ipsi; serpētibus. i. peccatoribus
 scit vtilitatem suam facere: et eorum venenosa dicta et
 exempla que ab ipsis comedit & accipit/in bonum suum
 nutrimentum & documentum mutare. Scilicet. Plin. li
 bris. i. hystorie mundi lib. xxiij. ca. liij. mirum est q; que
 dam sunt hoim generationes que a natura resiliunt ve
 nens: sicut sunt Arabi in Italia: Philii in Apulia:
 Oblongenes in Lybia insula. De Philis autē et Arabi
 sis dictū est supra. c. de Italia et de Ethiopia. Nam vt
 a Plinio precedenti capitulo dicitur/ maris cantu ser
 pentes contrahuntur/etiam in nocturna quiete. Habēt
 enim serpētes vt ait idem ibidem/ intellectum ad incan
 tationes cauēdas. Ad quod etiam concordat scriptura
 in Psalmo vbi dicitur. Sicut aspidis furde et obturā
 tis aures suas: que non exaudierocem incantatum ha
 bit. Et ideo vt ait/ cum populus Arabiorum dominum ha
 beat in serpētes/solent cantum istozum hoim perpende
 re/et eo audito contrahi & timere. Per serpentes intelli
 guntur viri prudentes. Ad atth. xliij. Note prudentes si
 cut serpentes. Per maris &o et eorum cantum intelligo
 demones/et eorum suggestiones: luxuriosos/et eorum
 fabulationes/adulatores/et eoz deceptiones: quia pro
 certo quicq; prudēs homo debet incantationes talium
 perpendere/et pro viribus cauere & fugere: et ne decipia
 tur/attendere/et auditis cantibus & incantationibus ta
 lum maris. i. demonum/adulatoz/vel peritico
 rum/vel etiam veterum lenonūq; et luxuriosorum/ve
 bet seipsum contrahere/et signum displicentie ostēde
 re: dicens illud Amos. v. Aufer a me tumultum carni
 num tuorum: cantica lire tue non audiam. quia beuere
 cauēde sunt & non audiēde demonum suggestiones & fa
 delibus/hereticoꝝ predicationes a simplicibus/adu
 toz blanditiā a principibus/luxuriosos et maxime veter
 zarum seductōes a iuuēculis mulierib;. Item idem

De Venenozū mirabilib⁹. Jo. CCCLXII.

ibidem. s. l. xxiij. c. l. iij. dicit q^d familia Oblongeni in Ly-
pro nunq^a a serpentibus ledebatur: quoniam tantū habē-
bant contra venenum repugnātiā q^d sudore eorum et sal-
ua cōtra venena medebatur. Unde ait q^d quidam legatus
Pyroxiū ex hac familia hēragon nomine a consulis
Rome in doliū plenum serpentibus conicit^r est: experi-
menti causa: nihil sibi serpentibus nocentibus sed linguis
circūmulcentibus. Per istam familiā insule Pyxi possum
intelligere ciues insule paradisi. s. deum/ angelos atq^{ue} san-
ctos: quia pro certo isti sunt qui super serpentes. i. super de-
mones potestate habent: ita q^d nunq^a timent eorum ferita-
tem. Istud autē probatū est in legato dei patris. s. in Lhe-
loqui in romā. i. in mūdum missus doliū plenum serpe-
tibus scz infernum demonibus intravit: quorum venenosa
malitia sibi nocere nequit: sed eum illicum abire permi-
sit: immo etiam quasi linguis mulcendo virtutem sue dui-
nitatis in multis (sicut in euangelio legitur) p^rdicavit. Vel
dic q^d tales dei patris legati fuerunt sancti cōfessores: qui
scz in doliū huius mundi inter serpētes. i. inter demones
et tyrānos vicerunt: ipsosq^{ue} per peccatum et tormētum nō
occiderūt sed potius amicitabiliter ipsi per suam sanctita-
tem blanditi fuerunt: q^d bene apparuit in illis p^ricipibus
qui primitivas religiones et ecclesias fidei sanctis cōfessori-
bus dotauerunt. Luce. x. c. Ecce dedi vobis potestatem cal-
cantē super serpētes et scorpiones. zc. Sudor ergo suorū
operum et laborum/ salua suorū dictorum et verborum/
contra venena vitorum sunt remedia/ hys scilicet qui ipsa
exemplariter accipiunt atq^{ue} gerunt. Vel dic q^d sancti isti
etiam dato q^d cum venenosis z cum peccatoribus vixerēt/
et omni die venenosa opera et dicta dicerent/ nunq^a tamē
er hoc lesi fuerunt: sed sancti et illesi manserunt. Hāret viti-
mo. Si mortiferum quid dicerent/ non eis noceret. Item
dic q^d Tentyri in insula nli nascentes tanto sunt crocodi-
lis terrore/ q^d eorum vocem fugiant. Sic vere crocodili de-
mones timent sanctos/ z maxime viros humiles/ in insula
sapientie/ penitentie et religionis clausos/ adeo vt vocē sue
orationis/ laudis/ gratiarum actionis vel cōfessionis susti-
nere nequeant: sed ab ipsa potius fugiant et recedant: di-
centes illi. Sen. ij. Vocem tuam audit dominus/ z timet:
eo q^d nudus essem. Vel etiam dic de malis/ qui voces bo-
norū et documenta formidant. Unum dicit Plin. vbi
supra satis notabile. dicit enim q^d illi populi predicti scz
Hāret/ p^r sili/ Oblongeni et Tentyri non solum tactu ve-
nena estimant/ immo etiam suam aduentu venenatos adiu-
uant/ z eorum dolores leniunt. Dicit etiam q^d in illis qui a
scorpionibus z serpentibus percussī sunt/ etiam postq^{ue} sunt
sanati/ solet quedam virtus contra venena remanere: qua
scilicet fit q^d alia animalia venenata nō audent eos tange-
re vel nocere: et sic (vt ait) q^d venena cōtra venena remedia
solent esse: sicut exemplificat de illis qui a scorpionib⁹ per-
cussī sunt: qui ampl⁹ a crabronib⁹ vespis aut apibus nō
leduntur: quoniam (vt ait) aqua lotionis manuum talium
sic a venenatis percussorum/ z postea sanatorum/ solet per-
cussos et inde asperfos alleuare: et q^d plurimū adiuuare.
Contra vero ibi dicitur q^d illi qui nunq^a fuerunt serpērum
vel canis dentibus lesi/ suo introitu vel aduentu vulne-
ratorum a serpentibus vulnera aggrauant/ z dolores eorū
accipiunt et augmentāt. Ista possum generaliter allegare q^d
quando aliquis est vulneratus ictibus venenatis. i. tenta-
tionibus/ aut tribulationibus huius mundi/ vtile est ei et
consolabile q^d ab illis qui potestatem habent super tenta-
tionem et tribulationem venena. i. a sanctis viris visite-
tur: et personaliter videatur. Alitatio enim/ aduentus seu
interuentus bonorum est cōsolatio infirmorum/ et salus et
releuatio peccatorum. vnde Actū. xij. Alitatio fratribus cō-
solati sunt eos. Item istud est certum q^d illi qui aliquan-
do pūcti et percussī sunt a venenatis. i. a temptationibus et
tribulationibus venenosis/ et inde per penitētiā sunt sa-
nati/ solent exinde contra venenum peccati quādam virtu-
tem cōcipere/ z ex ipso veneno peccati quo inuenenati fue-
runt/ contra peccata remedia vindicare: quia scilicet sepe
fit q^d tales conuerſi contra venena peccatorum sunt reme-
dia: q^d scilicet aqua qua lauauerunt manus suas in peni-

tentia/ z qua mndauerunt opera sua: alij infirmi et pecca-
tores/ qui scilicet venenatis temptationibus sunt percussī/
exemplariter lauant vulnera seu vitia propria: quia breui-
ter/ istud est verū q^d illi sunt ad curādum vitia magis sancti/
qui vitijs similib⁹ fuerūt pūcti: sicut apparuit de Paulo.
vii ad hēb. ij. Per hoc em q^d probatus z tentatus est/ didi-
cit et hys q^d tentatur auxiliari. cōtra vero istud etiā est ve-
rū/ q^d illi q^d puncturas z inuentiones vitorū nunq^a fuisse
nuerunt/ non solent percussī z peccatoribus prodesse/ nec
eis compati vel cōdolere: sed potius austeritate sua in suo
accessu et aduentu ipsos amplius affligere et vetare: quia
pro certo illi qui vitia vel tribulationes non sunt experti/ z
nunq^a a cane vel serpente diabolo criminaliter sunt percussī/
si sunt alijs delinquentibus nimis duri: quod potissime in
religione experitur: vbi illi qui nunq^a ceciderunt/ tanq^{am} fra-
gilitatis proprie inceptes/ alios atrociter persequuntur:
sicut pater de visitatoribus et prelati: qui aduentu suo fa-
ciunt miseros plus dolere: non aduerentes q^d Petrus id-
circo cecidit/ vt alijs disceret condolere: iuxta illud Ecclⁱ
xxi. Intellige ex teipso que sunt primi tui. Item istud est
certum/ q^d illi quos scorpio diabolus/ caro vel mundus vi-
tio aliquo percussit/ z inde per penitētiā sanatus extitit/
non solet alijs venenatis et tentatōibus amplius ledi: q^d
scz selt melius se a talibus tueri: quia sicut dicit Seneca in
Prouer. Laurus est in reliquum lapsus anterior. Sicut
dicit Plinius ibidem: vestis que funere. i. cadauere ser-
pentis tangitur/ nūq^a a tinctis corroditur. Sic vere ille vel
illa cuius conscientia peccatum aliquādo habuit/ tineas
malarum cogitationum vel tentationum melius precau-
bit: ita q^d de ista dicitur Math. vi. Vbi neq^{ue} erugo neq^{ue}
tinea demolitur. Item ibidem ibidem ait q^d si quis pal-
sione que Cardiacā dicitur/ moritur/ cor eius nūq^a in igne
crematur. Idem etiam dicit de corde illius qui perijt ve-
neno. Corda enim talium nō cōburuntur/ licet in ignis in-
cendio collocentur. Unde ait q^d cor Germanici Celsari in
igne cremari non potuit: quare cū Vitellius de morte Pl-
sionem coargueret/ ac si ipsum veneno occidisset: econtra
ipse modum Cardiacum fuisse allegauit: et sic a suspitio-
nis periculo se saluauit. Simile vero de corde venenato di-
cit Rasis in quodā libro suo quem fecit de occultis virtuti-
bus mēbroz animalū: vbi addit q^d cū cor hominis vene-
no pereuntis non comburatur/ si. i. annis in igne teneat-
tur/ continue conuerteretur in lapidem/ qui valet mirabili-
ter contra omnia venena/ fulmina/ tonitrua/ dat victoriam
in bellis. Unde ait q^d Alexander talem lapidem super se
ligatum portabat: verum cum quodam die illum depone-
ret/ z exiit vestibus se in Euphrate fluuio balnearet/ ad-
fuit serpens quidam qui morsu dictum lapidē supripens/
ipsum in Euphrate expuit: inuidens q^d tantam haberet po-
tentiam in venena. Hec Rasis. Cardiacā est tremor cor-
dis/ et significat ferulem timorem. Venenum vero signifi-
cat inuidiam: que vitā grē tollit/ z potū z rancorē. Ista ergo
sunt duo vitia que cor in quo sunt/ per charitatem inflam-
mari non sinūt: timor scilicet z liuor. De timore. s. Joā. iij.
Timor nō est in charitate: perfecta em charitas foras mte-
rit timorem. De inuidia dicitur ibidem q^d qui non diligit/
non habet charitatem. Quia procul dubio cor illud nunq^a
charitate vel deuotionis feruore cremat/ quod timore des-
perationis turbatur: et quod veneno inuidie z malitie vi-
tiatur. Cor enim bonorum dicitur ardere: sed non cor ma-
lorum. Luce. xxiij. Nonne cor nostrū ardens erat? Et dic
q^d illud amor dei et hys non accendit/ quem venenum
peccati mortalis inuenenat et occidit. Vel dic si vis ad il-
lud quod dicit Rasis/ q^d quando cor veneno peccati mor-
tuum/ igne contritionis vel fortis tribulationis caleſcit/ sepe
fit q^d in lapidem. i. in virtutem et constantiam dureſcit: ita
q^d tale cor lapis precloſus efficitur: a quo venena omnium
vitorum superantur: bella temptationū vincuntur: et eterne
dānationis fulgura et tonitrua/ seu fulgura terribilis iudi-
cis euadunt. patet in Paulo: qui etiam de se dicit q^d vbi
abundauit delictum/ ibi superabundauit z gratia. ad Ro-
ma. v. Q^{ui} tamē sepe cōtingit q^d homo in flumine delicia-
rum plus debito se balneat/ et vestes virtutū absiciens in

ZZZZ ij

Lib. XIII. De Venenozū mirabilib'.

mundanis delictis q̄ se delectat/serpens diabolus istū lapide
dem seū istud bonum cor sibi per peccatū subtrahit/et sic
potestate quā habet contra venena, istū solum talit̄ atq; pri
or. 2. sec. viij. dicit istam calumbia sedu crā, non habere co
r. Unde diabolus dicit talibus illud 3. eccl. xxvij. Auferam
cor lapideum de carne vestra/et dabo vobis cor carneum.
Uel dicit q̄ cor istud significat d. hūmū: qui dicit cor in cor
pore ecclesie/ cui vitam gratis adiūctū dicitur: mortificat? tū
fuit per venenum multū indolens. 2. Apis etia m preciosis
factus est/ inquantum ipse dicitur lapis angularis omnū
scdm istualū edificiorū. Istum ergo si Alexander iur. vultus
scdm postulerit per deuotionem, ipse pro certo cōtra vene
na, fulmina et contrita. 1. cōtra omniū tribulationē et re
tationū genera p̄ualebit. q̄ tamen interdum configit
q̄ talis homo deuotus in fluuiū delictarum et mūdane pro
sp̄ritatis per complacētiam se balneat/serpens diabolus
sibi insidians/istum lapideū sey cor lapideū d. deuotio
nem ad d. hūmū sibi per peccatū subtrahit/et sic contra ve
nena potentis sibi tollit. p̄. 2. cor m̄ dereliquit me. 4. 1. p̄
videm lib. xij. c. xij. dicit q̄ in multis mundis partibus in
ueniuntur venenata mella/ q̄ sicut alij accidit evenenosū
fies sibi et quibus sunt. vnde ait q̄ in ponto quibuscūq;
amio melle sunt venenosissima/ ratione florum cuiusdam
herbe dicte egoletion: que est etia venato sumetorum:
quia scilicet ver humilium fuerit/apes noxium virus susci
piunt de hac herbe. In eodem etia ponto est aliud genus
mellis q̄ ab incolis nomenon. 1. infanum vocatur/ pro
pter infantiā quā inducit: q̄ vsq; virentē creditur et flore
rhododēdri herbe: quā scirent et abidant sylue patric. Unde
de etiam genus erant certa tributa Romanis p̄stare/
mella quonā erant exaltata nō vēdebat. 1. p̄. 1. p̄. 1. etia
2. manūtaiana celsarini 3. Estelle cōtermina fuit venenati
gignitur. Ilic autem dicit p̄. lib. pulchra verba. 2. (inquit)
quid sibi voluit nūtiū hīs arbitrum insidias/sequit.
2. Iud sibi voluit/ nisi ver cautior/ minuis audiam faceret
hoiē q. d. 2. Ista est ratio quare mella venenata conuauit.
Reuera lic videtur cōtingere in moribus: q̄ pro certo melle
tunc sunt apes. 1. multe p̄pone q̄ faciūt et q̄ habent mella. 1. ver
ba dulcia et blanda/ venenata tamen. 1. deceptio et cor
ruptio: videm q̄ de luxuriosis/ hereticis et iniquis: qui cū
dulcedine verborū suorum venenum peccati vel corruptio
nis inferunt/et sic adfroses inueniunt et corripunt. 1. ad
2. cor. v. 2. corumpit bonos mores colloquia praua. 2.
enim tales sunt soliti de herbis et arboribus corruptis. 1. de
malis personis flores cremploz accipere: quod solēt mella
venenata. 1. verba mala facere/ quibus solent simplices
intoxicare: sicut de luxuriosis explectat sapiēs p̄. iouer. v.
Sausus distillans lūbia meretricis/ et nūtiū oleo guttur
eius: nouissima autē eius amara velut absinthij: et acuta
tanq̄ gladius bipocis. Uel dicit q̄ talia mella in doctrinis
poetarum et philosophorū: que quis videat dulcia et de
lectabilia: constāt tamē q̄ continēt multoz erorū venē
na. 1. igitur si tales rationis triburum solūat. 1. si talis scien
tia disculis deseruiat/ cera accipienda est/ et non mella.
1. illa que vera sunt/ et non falsa: et illa que vtilia sunt/
non vana. Unde 2. p̄. 1. 2. m̄. 1. probat: q̄ bonum est
tenete. 1. ad 2. p̄. 1. v. Uel etiam si vis/ per talia mella in
telliguntur mundi delicta/ diuitie et scientie: que quis vi
deantur fatūs dulcia. in se tamen continent vitiosum vene
na. 2. Est et in q̄ diuitie occasionaliter in se continēt au
ritiam/ delictē luxuriam/ scientie presumptionem/ eminen
tē eleuationem. Talia igitur mella. 1. mundi bona que vt
cōmuniter consistunt in delictis/ diuitiis/ scientiis/ poten
tijs et eminentijs/ natura naturans dum hominibus fieri
venenosū permittit/ et in ipsis permittit fortune insidias
ponit: vt scilicet homo magis sit circūspectus et cautus ad
omnia p̄cauendum/ et de singulis dubitandum/ mellosa
accipendum/ deteriora cauendum/ et nō audire et effrena
te in bona mundi trinuendum/ et indiscrimine omnia deuotio
nem/ sicut enim scriptum est p̄. iouer. xxvij. Beatus ho
mo qui semper est pauidus. 2. Ideo bene consulitur Eccl.
xvij. Super mensuram magnam sedisti/ non aperias fau
cem tuam libi prior/ q̄ dicit: nō oportet quide in melam mi

di bonorum irritare: sed inter assumpta distinguere? et quasi dubitando de linguis venenosisum. i. vitiorum ubi latens furtim malitia preceat. Genesius. De ligno scilicet boni et mali non comedere. et. Quid vici? apes que non sunt venenole faciunt aliquando mella venenosa. Sic vere vitia de se sunt boni, dicunt quodammodo ratione solari vel alias verba dissoluta et inutilia et incepta. et. sicut in sequenti ca. 12. Apes habet aculeum venenosum. in ore enim ferit ve: nena quibus in fructificando finit animalia vitia atque bona: et sicut dicitur ps. lxxi. vbi supra: aspidem et apes venena potantes ore fingentes non mori: fed causa est? (v. atq.) de venenorum natura hanc dedit repugnantiis apibus contra venenosa: vt scilicet a veneno (quillo ipsum habebant) non ledatur: sicut contra serpentes (ps. lxxviii. martius inter homines. de populo autem philozum? et aspidem) que non timet venenorum potantem? alibi dictum est. sc. eo. x. Et vis? per apes intelligi quosdam qui habent mala verba dissoluta? et alio qualiter periculosa ita q. in ore videntur habere mellefica vel venenosa: ipsi tamen in se boni sunt? et faciunt bona mella. bona opera atque iusta. L. s. plures enim sunt quorū verba venenosa videtur? et tamen eorum opera vitia componantur. sicut enim veneno peccati repugnare? et cum ipso veneno quod quodammodo possunt in ore? sicut in innocentes custodire: sicut cordi videmus de multis tamen vitia q. mulieribus: qui quis sint in animo boni? sunt tamen ut sermonibus dissoluit. dicit enim gloss. canonis q. per aduerbia demeretur vel promeretur? nō per nomina: quia scilicet intentio facit meritum vel demeritum? vt quādo res sit aduerbialis. scilicet bene vel male? non nominaliter. scilicet bonum vel malum: vt est in proposito: quia talis locutio non fit male. licet fit mala: et per consequens fuit non inueniat poratorē. et. Antimur et herba venenosissima. et. q. alio modo dicitur Amarrum? Scorpion. thelophoni? Pardalanchus. et. et nascit circa heracleam? et. Antimur illa habens quatuor m. cucumem similia. putus tanta est venenit malitia? q. si genit illa cuiuscuq. animalium genere sitis refrigerit. et eodem infert mortem. videtur etiam solo odore eius moriatur a longe. Quid autem in eo mirum est? q. istud venenum veneno scorpionum obuiat? et in potum cum vino hominē a veneno scorpionis liberat atq. sanat. Et enim eius natura vt hominē occidat. nisi inueniat in hominē qd perimat. Quidrum (inquā) extirpat et herambo cum sint duo v. vena. in hominē cōmouit? et homo superfluit? dicitur ps. lxxi. vbi supra. et addit: Quid autem (inquit) si quis ab hominē ex cogitati potuisset credit? ingrate duntaxat intelligi munera. Quid simile de zidenale de supra cap. lxx. s. lxxi. Per corpus eorū hominis possum intelligere corpus ecclesie militantis: per venenum scorpionis intelligi malitiam viciuosorum et altorum malorum inferiorum: per acutum autem intelligo nequitiam et rapinam malorum superiorum. Quid sit est q. acutum. v. venenosi superiores? scilicet rapaces principes iudices et offitiales? solent naturaliter impugnat impetere venenum scorpionis. talis malus inferioris? videlicet viciuosorum: la trones? sic fit q. dum mali superiores contra tales males factores intendunt? corpus in quo sunt. i. patriam cui presunt? quandoq. in pace dimittunt? immo pacificam eam reddunt. inquantum scorpionum istorum veneficium inde tollunt. Quid est eorū q. tales mali superiores in ipsum eorū nos inueniant quem iusto puniant? quia alias in ipsum eorū sunt. i. in ipso bonos subditos deferunt. Quid ista possunt dici de diuersis tyrānis sibi inice inimicis? q. pra. se inuicē solv. pugnare? et alter alterum aliquoties deservire. Isere. xlvj. Fortis impetit i. fortis? ambo pariter ceciderit? et sic per se ab absentia solent hominē. i. simplices subditos in pace dimittere? et patriā ab altero liberare? qui tamē si con cordes essent? v. vnus eorū superesset? iplos inferiores roderent? et p. rapinas variās venenaret. Quid bonū est q. mox inter se pugnent? et se occidat? et perimat? vt boni in pace v. mittant et vitia? vt sic eorū mutua cecidit alioz par? et la iuxta occasio. Quid figura ad hoc fra. lxxviii. Parax. et finell. est. Impti vna die ad inferos descendentes pacifici reddunt regnū. Quid dic q. acutū qd hominē interficit nisi fit

De Monstris. Jo. CCCLXIII.

veneno scorpionis pmixtum; sicut venenosos iudices et balluos; auaritia et iniquitate corruptos; quod pro certo tales solent poies in quibus sunt. i. subditos quibus presant per rapinam occidere; et veneno malitiarum suarum vitia sua. i. temporali substantia spolare; nisi forte ipsos sentiat venenum scorpionis. i. cautelas et malitias habere; et vitio et iniquitatibus abundare. Adalos enim et venenosos inferiores balluos; et aduocatos non solent ledere; sed eos in pace dimittere; et ipsos diligere et fouere; et ut similiter in casu simili sustineantur ab ipsis; solent eos per alios sustinere. unde Luce. vi. Peccatores peccatoribus feneratur; ut recipiant equalia. Vel potest dici quod nullum malum est adeo magni; quin valeat ad aliud bonum faciendum; quod etiam vnum malus valet ad alium malum repellendum; et ad hunc malitiam repugnandum: sicut de balluis et aduocatis videmus. Unde libro. xxvi. de naturalium mundi historia capitulo. Aperta (inquit) professione patet nullum quidem malum sine aliquo bono esse. Vel dic quod ista duo mala significant malum pene et malum culpe; quia scilicet pena quibus videatur venenosa et aspera; est tamen maioris veneni; scilicet culpe consumptio et sanatio; quia scilicet penitentia culpam perimit; et contritio delictum tollit.

Capitulum. lxxviii. de monstris.

Monstra preter iam dicta multa sunt in natura. Unde nota quod Cyclopes fuerunt populi monoculi; qui in Sicilia habitauerunt. Et quod Sicilia habet mores perpetuo igne flammantes; ideo isti populi fulmina Jouis fabricare a poetis ficti sunt; ut ait Seruasi. Tales etiam dicti sunt a Solino Arimaspi; de quibus supra rimulo de Italia. c. de Sanctis; libro de animalibus; et alijs similibus factis dicunt. Dicit tamen si vis quod isti sunt demones; quod scilicet duos oculos habere debuerant; vnum scilicet quo velint bonum; alium quo intelligant verum; sed vnum istorum; scilicet notum vel sibi retinuerunt; alium pro penitus amiserunt; scilicet motum boni. Isti igitur in regione ignea. i. in inferno morantur; et Jouis. i. dei fulmina fabricant; in quantum suas fenebras exequuntur; iuxta illud ps. Adhuc in eos iram indignationis sue; indignationem et iram et tribulationem; in missiones per angelos malos. Sagittarius dicitur esse quoddam animal ex homine et equo mixtum; in vultu terribile; et in sagittando precipuum; qualem scilicet legitur rex Abenonice in exercitum Erolanorum adduxisse; qui etiam Bectis multis terrorum nocitur incussisse; ipsum tamen Achilles occidit; et de ipso viriliter triumphauit. Tales videntur esse multi; qui scilicet partim homines. i. rationales; partim equi. i. bestiales esse noscuntur; qui profecto alios sagittare non cessant; verbis; et iniurijs; detractioibus; et tribulationibus inquietant et molestant. Unde etiam de verbis et iniurijs talium dicit in ps. Sagitte poteris acute cum caribonibus desolatorijs. Idos ergo Achilles. i. bonus precarius debet percutere; et ne alios plus noceant; tollere vel auferre. Prover. xij. Averte ipso; et non erit. Anthropophagi sunt homines qui humanis carnibus vescuntur; et cum diuersi sint in diuersis mundi partibus; sunt tamen quidam homines filicestres in quadam conualle magna in Scythia iuxta Ymaum motem in regione que vocatur Abarimon; qui pedes transuersos post crura habent; et imie sunt velocitatis; passimque cum feris vagantur; qui scilicet in alto celo. i. in alto aere; extra seculum illum spirare nequeunt; et ideo ad externos reges mitantur gratia postari non possunt. Unde nec ad Alexandrum magni petraetores Beton itinerum eius mensores prodidit; sicut Plinius lib. vij. ca. ij. ponit. Istud potest allegari contra multos; quorum pedes. i. affectiones sunt peruerse; et semper ad nocua et inutilia retroverfe. non enim ad partem anteriorem. i. ad bona spiritalia et eternam aspiciunt; immo ad posteriorem; scilicet ad temporalia et ad vicia (que postponi debent) pedes. i. affectus animi sui

retrouertunt. ps. Conuertisti pedes meos retrosum. Tales et veloces sunt per precipitem celeritatem; quam scilicet habent in actibus suis; et cum feris. i. peccatoribus vel malis mulieribus vagantur per improbam societatem. 2. Barcl. j. Tentabatur a sathana: eratque cum bestijs. Isti etiam in suo celo. i. in sua patria in qua nati sunt; scilicet in mundo volunt viuere et spirare; et extra istam patriam; scilicet in religione vel ecclesia non possunt viuere; nec labores et abstinentias que ibi sunt; sustinere. Spiritualiter etiam a mundo non peregrinantur; nec in alieno celo et solo. i. in paradiso per contemplationem minime morantur; et ideo pro certo isti non sunt diuini quod Alexandro et alijs regibus / hoc est ipsi L. histio et sanctis suis et angelis presententur. Vel exponi potest de illis qui ita sunt delictosi; quod nec pro studio; nec alia patriam suam volunt exire; sed ibi semper viuere; et de exterioribus factis seculi nihil scire. Tales ergo qui patriam suam tantum diligunt; et qui alibi viuere vel manere nolunt vel nequeunt; vix nunquam ad perfectionem veniunt; nec coram regibus et magnatibus digni presentari sunt. Bene ergo dicitur Luce. xliij. Nemo propheta acceptus est in patria sua. Sicut ponit ibidem. Plin. scilicet libro. vij. cap. ij. et allegat auctorem Calliphorem quiddam populi quod vocatur Androgynae; supra Halia monas et cōfines illis aduocatis commorantur; quorum mirabilis est conditio. Sunt enim duplicis substantie (sicut ait) masculi scilicet et femelle. Nates enim a core inter se coheret; et ex vna parte sunt femine; ex altera viri. Aristoteles autem adicit (sicut dicit idem) quod istis populis est mamma dextra virilis; et altera muliebria. Ad istam autem videtur alludere confectio fabule de hermaproditio; in qua supponitur quod de quodam Iuvene et Iuuenula in lacu Salmacide vna persona fuit facta; que pro medietate erat vir; et pro medietate femina. Ad litteram autem hermaproditum monstrum sunt in natura; persone scilicet utriusque sexum habentes; virilem et muliebrem conditionem in genitalibus pretendentes. Ista videntur allegabilia contra quosdam qui sunt duplices; varij et inconstantes; quia pro certo multos in hoc mundo videmus qui videntur duplicem sexum (loquendo moraliter) habere; quia scilicet in parte dextra prosperitatis sunt viri; quia dum sunt in prosperitate; ipsi se iactant esse viros stabiles et constantes; sicut patet de ingenerosis mulieribus; qui cum sunt ad mensam vel ignem; mira dicunt; et mirabilia se facturos opera; si necessitas accideret; asserunt; et sic in parte dextra viri sunt; et mamillas viriles. i. verba constantia secum ferunt; sed pro certo in sinistra aduersitatis sunt femine; quia scilicet si aduersitas ingruerit; isti sunt feminis debiliores; et per fugam inconstantiam timidoiores; et ad tolerandum aspera molliiores. et breuiter isti quoniam nihil habent patri; viri esse videntur; quoniam patri necesse est; femine coprobantur. Ibiere. xxxi. Femina circūdabit virum. i. femineitas in talibus preualet virilitati. Vel dic quod tales sunt homines duplices et verbales; qui scilicet in dictis; promissis et factis nullam constantiam habent; immo nunc viri; nunc femine apparet. veritas enim eos ad quam partem volueris; nunquam in eis eundem sexum. i. eandem constantiam videbis; quoniam immo si nunc in vno proposito vel negotio viri constantes et stabiles esse credantur; voluas te ad partem oppositam; et mulieres. i. vanti / inconstantes et debiles esse reperitur; sicut ad litteram de fallis amicis; proditoribus; adulatoribus et alijs inconstantibus reperimus. Adhuc etiam tallum. i. vbera ipsorum lactaria pro parte sunt virilia; et pro parte feminea. i. pro parte bona et constantia; scilicet quando promittunt; pro parte vero defectibilia et feminea; scilicet quando reddunt. Tales ergo sic duplices a deo maledicuntur Eccli. ij. vbi dicit. De duplici corde; et homini ingredientem terram duabus vijs. Vel dic quod tales qui sunt duplices; et tamen non sunt nisi vna persona; significant personas charitativas; et maxime coniuges; se per charitatis vinculum diligentes; qui licet duo sint quantum ad sexum varietatem; sunt tamen

zzzz iij

Lib. XIII. De Monstroz mirabilibus.

rum quantum ad cordum unitatem: quia sicut dicitur
Sē. ii. Erunt duo in carne vna. Vel dic q tale mon-
strum i natura fuit xps: qui scz in parte fuit femineus. i.
humanus/ in parte vero virilis extitit. Allega vt supra.
Sūt in India (vt dicit idem ibidem) choromade/ ho-
mines siluestres/ hirtis corporib/ oculis glaucis/ sermo-
nis horred/ dentib/ caninis. Sic sūt inter nos qui-
dam siluestres/ z seculares hoies/ nulli familiares aut so-
ciales: quia scz verba habent per detractionem horri-
da/ corpora per malam conuersationem hirsuta/ dentes
per mordacitates/ z rapinam caninos/ z oculos per inui-
diam glaucos. ¶ Eudorus auctor est fm Plin. lib. vii.
ca. ii. q in pre meridiana India quidam sunt viri q plan-
tas habet cubitales: femine xō corp plantas habent val-
de modicas: ita q ex hoc struthopodes appellātur. Per
vires intelligo ecclesiasticos/ z prelatos/ et alios littera-
tos: per feminas xō subditos/ z laicos/ et homines simpli-
ces/ z ignaros. ¶ Igitur dico q plante seu pedes. i. affectio-
nes viroz. i. hoim in seculo maior/ et superiorem/ hodie
sunt valde longe. extendūt em se ad appetenda oia bona
mundi: scz ad diuitias per auaritiam/ ad delicias per lu-
xuriam/ ad eminetias per superbiam. Figurati i angelo
Apoc. x. qui habebat vnum pedem super terrā/ et alium
super mare. Ac si dicat q cupidi affectāt/ z cupiūt omnia
que sunt in maribus/ z in terris. Femine aut. i. simplices
sunt in pedibus. i. affectibus diminuti: neciūt em ipsos
credere ad dilectionem eternoz/ sed tñ hic iuxta se ad
desiderium terrenoz. ¶ Plin. lib. vii. c. ii. circa fi. dicit q
sunt gentes in Ethiopia que aduensimini appellantur/
que viuūt lacte illoz animalium que cynocephali dicū-
tur: que scz totū corpus habent humanum/ preter caput
qō est caninum. Istos enim cynocephalos sicut greges
ouium/ lacte habēdo nutriūt: mares tñ (vt ait) occidūt/
et de ipsis aliquos preterq sobolis causa viuere nō per-
mittūt. Dic si vis q tales gētes sunt moderni principes
et prelati: qui scz ad hoc solum cynocephalos. i. subditos
suos pascūt/ z regūt/ vt de lacte sue temporalis substantie
viuāt: et ideo mares qui lac non habēt. i. religiosos/ z bo-
nos a quib/ lac munerum non recipiūt/ noliūt secū tene-
re/ nec etiā in suis dignitatibus/ officijs/ z beneficijs pro-
mouere: s; potius eos solent occidere. i. tribulare/ ledere
et grauare. Femellas vero que lac habēt. i. diuites/ licet
ignaros/ z feminēos/ dum tamen lac munerum offerant/
solent diligere/ z fouere/ et in suis beneficijs ponere/ et in
suis officijs/ domib/ et curijs retinere. Sē. xxv. Isaac
diligebat Esau/ eo q de venationibus ei/ videretur. Si
vis magis/ scz quō hodie mares occidūt/ et femine re-
seruātur: vide. s. eo. lib. ca. de Amazonia circa fi. et vide
lib. de piscib/ ca. i. s. vlt. ¶ Ite idem ibide ait q in deser-
tis Alphrice hoim qdā species obule sunt/ et subito ab
oculis euāescūt. Talis aut videtur fuisse ille comutus
homīto qui apparuit beato Antonio i deserto: de quo
super/ dicit. c. de Egypto. Sic sūt in solitudine hui/ mundi
multi videntur subito apparere/ et subito disparere. Isti
sunt/ loquēdo spūaliter/ hypocrite: qui vidētur subito fa-
cere mirabilia/ et in statu pfectionis apparere/ z aliquid
magnum esse: sed pro certo subito deficiūt/ et in ficta sua
pfectione non durātes/ subito euāescūt: iuxta illd Sē.
Alid qd simulatum/ z fictum est/ potest esse diuturnum.
Tēporaliter etiam hoc videmus de illis. qui subito per
pseritatem crescūt/ et subito per infirmitiam euāescūt:
sicut sunt illi de quibus dicit in ps. Alid impium superalta-
tum/ z eleuatum sicut cedros libani/ transiūt/ et ecce non
erat. ¶ Item idem ponit multa mirabilia circa partum.
Cōtingit em sepe nati fetus parētib/ dissimiles/ z mon-
struosos/ et alteri/ species: que in natura p dīgia reputan-
tur. Sic igitur aliquādo nascitur puer cum duplici sexu:
sicut supra dixit de Androgynis. Aliquādo vīsus est na-
sci puer qui a natib/ sursum duplex erat: sicut etiā de dua-
bus puellis in Aquitania: et de alijs duab/ in Roman-
nia vīsum fuit: que sibi inuicem loquebātur: et vna ante
altam aliquādiu mortua/ ab altera necessario portabāt:
sicut ponit Ainc. cui/ simile etiam ponitur in de natu-

rali historia lib. vii. Ego etiam semel in Italia audiui vī-
sum fuisse hoīem ab vmbilico inferi/ duplicem/ et quasi
a latere corpus vnum pendere formatum diminutum et
inutile. Plin. etiam ponit hic capt. iij. q quedam mulier
serpentem peperit inter initia ab artfici bellialia vero in
Thessalia peperit hippocentaurum/ hominem scyquo
mixtum: sicut Claud/ cesar scribit: qui eadem die qua
natus est/ interijt. Audiui etiam a venerabili viro abas
silienfi episcopo q quedā mulier massilie locustam ma-
rinam parturit/ et muliere pre dolore moriente/ locusta
integra z completa in eius matrice mortua est inuenta.
In exercitu etiam Xerxis/ cuius multitudo erat quat-
tuor mille milium armatorum/ et quattuor milium na-
uium/ que tamen omnia a paucis grecis sunt deuicta/
equa vna (secūdam Drosium) vulpem peperit: quod su-
ge/ z destructionis exercitus illi/ signum fuit. Istis etiā
temporibus nostris dicitur q in castro quodam Gallic
Lugdun. vīsa est vacca puerum parturisse: et quidam
qui suspectus habebatur de coitu/ ppter hoc auisus fuisse.
Audiui etiam a quodam religioso fide digno relatum q
fuit temporibus in quibusdam partibus galliar/ prope
fines Italie quedam nobilis puella cum viro ludens/ fā-
dem cum ipso concubuit/ et ab ipso impregnata/ et post
cautro data/ filios peperit: quos non a marito/ sed ab vi-
ro se genuisse tandem compuncta confessa fuit. Illi vero
filij ferocissimi hoies fuerunt. Lūq illa dīa secūdam cō-
silium confessoris vīsum fecisset occidit/ et filij venientes
inuenissent eam tristem/ et compulsa causam tristitia p-
disset: cūq vīsum patrem suum esse audisset/ et ipsum
interfectum viderent/ post illum religiosum confessorum
cucurrerunt/ et eum vbi vīsus occisus fuerat/ occiderūt.
Sunt ergo circa humanam parturitionem multa ludi-
bilia: et quādoq/ sicut vīsum est/ contingit q ab hominib/
generantur butra/ et a butis generantur humana. Ad
quod etiam facit quod Plin. dicit lib. vii. ca. ii. quodam
viros Indorum/ cum feris coire/ et inde semiferos par-
tus esse. Ista autem z similia quando generantur/ solent
illis apud quos sunt/ semper protendere mala: sicut dicit.
Per gentes in scriptura intelliguntur prelati/ z predi-
catores: quia scz prelati generant homines/ ipsos de no-
uo in ecclesiam introducendo/ et ibi promouendo: predi-
catores vero generant fideles/ ipsos ad fidem/ z peniten-
tiam conuertendo. i. ad Rom. iij. Per euangelium ego
vos genui. Per illos vīro qui generantur intelligi eos
qui per ipsos in ecclesiam introducūt/ et qui ad fidem
vel penitentiam conuertuntur. Ista ergo est regula q
partus non est semper similis generanti: nec ille qui con-
uertitur aut promouetur/ semper est similis predicatori/
vel etiam promouenti: quāto magis sepe contingit q but-
tum generat hoīem. i. q malus prelatus vel predicator
generat/ promouet/ z cōuertit bonam personam: sicut pa-
tet de hypocritis/ qui mali sunt z brutales: q tamen au-
ditores suos/ dum eis bene predicant/ faciūt virtuales.
et de malis prelatib/ qui qñq dāt beneficia vīris bonis:
quia sicut dicitur Jos. i. De Hazareth potest aliquid bo-
ni esse. Et ideo bene dicit Barth. xxiij. Que dicit/ facite:
que aut faciunt nolite facere. Aliquādo ecōtrario fit q
homopartit butum: et hoc est quādo prelatus vel predi-
cator est bonus/ rationalis/ z humanus: ille vero qui pro-
mouetur/ vel auditor/ cui predicatur/ dum sibi nō credit
vel obedit/ efficitur malus/ brutalis/ carnalis/ z iniquus.
Et breuiter de illis qui hodie parturuntur/ z conuertun-
tur/ et ab hominibus vel a butis. i. a bonis prelatib/ z p-
dicatozibus vel a malis in ecclesia introducuntur/ z pro-
mouentur/ vel ad fidem seu religionem seu ad peniten-
tiam generantur/ quidam sunt sicut serpentes per mala-
tiam: quidam sicut vulpes per fraudulentiam: quidam
hippocentauri per carnis lasciviam: quidam duplices
sexus per inconstantiam: quidā duplices cordis per ma-
lam combinationem: et quidam feri et vīsi per seu-
tiam/ et per detractionis et rapine molestantiam. Sic igitur
hodie in ecclesia et a prelatib/ et a predicatoribus
monstra generantur/ et diuersi peccatores diuersissimi

De Prodigijs.

Jo. CCCLXIII.

de inducuntur. Boni etiam quandoq; procedunt a malis: mali etiam aliquoties eliciuntur a bonis. Et sic dicitur: *biurum est diabolus: qui quando cohabitatur cum femina. i. cum voluntate humana: solet ibi monstrari. i. vitia et mala opera generare: et sic serpente avaritie: vulpem malitie: hippocentaurum. i. motum luxurie: hermaphroditem inconstantie: cum alijs monstris et vitijs solet huiusmodi mulier voluntas hominis parturire. ps. L. concepit dolorem: et peperit iniquitatem: lacum aperuit: et effudit eum etc.* Sicut dicit *Propheta* / *Palephatus* in libro *incredibilem* narrat de *Abinotaurum* in *Crete* gentis: quod dudum inter *Creteneses* et *Athenienses* durissimu fuit certamen: *Creteneses* tamen vicerunt: et de *Atheniensibus* nobiles secum duxerunt: et ipsos ad comedendum *Abinotaurum* dabant: et inde illam horrendam bestiam nutriebant. Erat autem *Abinotaurus* (sive *Propheta*) fera humana: vel homo ferus. Verumtamen sicut dicit *Quidam*: *Thescus* tunc cum alijs nobilibus forte captus: missus est ut a *Abinotaurum* deorumaretur: sed *Abinotaurus* non occidens: meruit ut a deoculo saluaretur. Sed de hoc vide diffusi in *Quidam* libro *Abinotaurum* huiusmodi. Sic si vis q; *Abinotaurus* significat infernu: cui pro certo *Creteneses*. i. demones dabit nobiles *Atheniensibus*. i. patriarchas et sanctos patres: principes fidelium ad devotandum: et ad secum in carcere detinendum. Et sic. Nobiles eius interierunt. Verumtamen *Thescus*. i. xps ad ipsum missus de eo triumphavit: ipsumq; superavit et prostravit: et se et alios de eius faucibus liberauit: et per resurrectionem exinde salvit et reuocavit: dicens illud *Psalmi*. *Exiit mors tua o mors: morsus tuus ero infernus*. Et per *Abinotaurum* intellige diabolum seu mortem etc. sicut supra.

Capitulum. lxxv. De Prodigijs.

Prodigia retroactis temporibus facta sunt plurima. Unde nota q; ibidem dicitur: scz de naturali historia mundi lib. ij. ca. lxxv. q; in terra motu mirabile prodigium semel contigit. i. in *Buthnensi* agro sub *L. Martio* et *Iulio* secto cons. Duo enim montes de locis suis moti: contra se invicem concurrerunt: et maximo strepitu assultantes recedentesq; fumo flammaq; in celum ascendere: animasque exanimaverunt: et villas medias destruxerunt: spectante magna viatorum familiarium et romanorum equitum comitatu. Reuerentia bell. in possunt videre quoties. In vno em loco vel patria sunt quandoq; duo montes. i. duo alii homines: vel aliqui duo superbi principes vel magnates: qui se in cordibus suis terremotu superbie concutiantur: et igne trez avaritie comouent: et sic sepe fit q; inter se bellum committunt: seque invicem cum exercitibus suis concutiant: flammamq; crudelis occisionis: et fumum infamie de se emittunt: et sue glorie demigrationis: vel etiam fumum superbie: inanis glorie et elationis de se emittunt: et adiacentes villas et pecudes ad litteram destrunt et subvertunt: et alter alteri patriam depauperant et comburunt. Ideo bene dicitur *Prover.* xxvij. Regnantibus impijs ruine hominum. Aliud valde mirabile narrat ibidem *Plinius*: q; scilicet tempore suo imperate *Heroni* in *Abarrucino* agro *Uetius* *Abarcellus* eques romanus res ipsius *Heronis* procurans: agros habebat quadam via publica intermedia distinctos: in quibus erant ex vna parte prata: et ex alia oliveta: sic vero acutum est virtute mirabili: q; dicta prata et oliveta sedes suas mutauerunt: et non obstant via media prata ubi oliveta: et oliveta ubi prata fuerant: transmeant: qd scz idem videtur supponere fuisse factum per violentiam terremotus. Ista etiam recitantur in *chronicis* plurimum doctorum: et etiam bellum de duobus montibus supradictum. Per ista duo predia q; in diversis locis erant sita: possum intelligere pauperes et divites. Prata enim que in sinistra sunt: et in quibus multi tribuli sunt: et cardui: pauperes significant: oliveta vero que pinguedinem olei portant: divites et impigua tos significant. Magna enim est hodie distinctio et dis-

ussio inter istos: et magnum chaos inter utrosq; firmatum: quia scilicet divites sunt modo in statu prosperitatis: pauperes vero in statu aduersitatis. Et ita enim publici. i. fortuna istos diuidit: et dissociat: et disiungit: verumtamen terremotus mortis et iudicii veniet qui istos alter natiui mutabit et vertet: et sic fiet q; prata. i. pauperes qui nunc sunt in parte sinistra aduersitatis: contrario autem oliveta. i. divites qui nunc sunt in dextra. i. prosperitate: mutantur in aliam partem via fortune: scilicet in sinistra eterne aduersitatis: et sic fiet quadam permutatione mirabilis: illi qui sunt ad dextram: ad sinistram: et qui ad sinistram: ad dextram locabuntur. Sicut enim videmus q; si quis duos habet: vnum a dextris: et aliu a sinistris: si contingat ipsum conuerti: ille qui erat sibi dexter: fit sinister: et q; sinister: efficitur dexter: sic vere domina fortuna que tunc mutabitur et voluetur: de pauperibus faciet divites: et de divitibus pauperes. Figura ad hoc de *Jacob* et duobus filiis *Joseph*: scz *Esau* et *Abanasse*: quorum vnus posuit fuerat ad ipsius *Jacob* dextram: et alius ad sinistram: sicut dicitur *Gen.* xli. quia scz ipse *Jacob* cancellauit manus: et dextram posuit super sinistram: et sinistram super dextrum. Sic vere *Jacob*. i. dominus in morte et iudicio manus mutabit et cancellabit: et sic divites quos nunc habet in prosperitatis dextra: sub sinistra aduersitatis locabit: pauperes vero qui nunc in aduersitatis sinistra latitant: sub eterne prosperitatis dextra ordinabit: sicut dicitur *Abath.* xvj. Poner oves quidem a dextris: hedos autem a sinistris. Item idem ibidem: scilicet de naturali historia mundi libro. ij. c. cvj. dicit sic: *Annes* retrocedere: et nostra vidit eras: sicut factum est (ut ait) temporibus *Heronis* principis. Sed quia *Plinius* dicit se posuisse ubi de rebus *Heronis* traclauit: ideo non ponit hic aliud. Poteft tamen exponi q; flumina sunt viri iusti: qui continue fluunt per bona opera ad mare paradisi: sed pro certo isti quandoq; inueniuntur retrocedere per peccatum: et per tedium et imperuerantiam a cepto bono proposito retroire: sicut ad litteram piz de apostatis et falsis amicis et quibuscunq; inconstantibus: qui se a religione fidelitate et bono proposito sepius retrocedunt: et a cursu bono resiliunt et desistunt. Unde de fluio *Jordane* dicitur in ps. *Abare* vidit et fugit: *Jordanis* conuersus est retrosum. Et sic econuerso q; fluuius est peccator: qui continue fluit ad peccatum: qui tunc videtur retrocedere: quando ipsum contingit a cepto malo proposito ad penitentiam resiliere. Et sic q; fluuius est mortalis homo: q; continue fluit ad mortem: sed finaliter retrocedet quando in die iudicii reuulserit. Aliet *Plinius* no credat homines mutari in lupos (sicut supra dixi cap. de *Salita*) recitat *Armen* lib. viij. ca. xxi. q; *Euantes* inter auctores *Grece* non spiritus tradit *Arcaides* scribere q; in *Aradia* erat quoddam stagnum ultra quod hoies forte ducti transibant: seque in arena voluebant: et se in luporum effigiem transformabant: et sic per nouem annos perseuerabant. in quo tempore si carnem humanam non gustassent: ad statum pristinum reuertebantur: et pristinis vestibus sive fabrum vestiebantur. Et addit q; *Lopas* qui olympicos nica scripsit: narrat quendam dictum *Demarchum* nomine: de extis cuiusdam pueri quem *Arcaides* sacrificauerant *Joui* lyceo: comedisse: et in lupum mutatum fuisse: et sic decennio permansisse: tandem vero iterum asserit ipsum hominem factum fuisse: et in victoria *Athletica* olympie victorem postmodum extitisse. Ista etiam dicit *Augustinus*. xliij. lib. de ciuitate dei per ordinem *Harronem* dicere: et q; ideo *Arcaides* tale nomen attribuerunt *Joui* lyceo et *Pan* lyceo: eo scilicet q; homines ibi vi diuina in lupos mutarentur: quia lycos grece: lupos latine interpretatur. Superaddit etiam idem ibidem de alijs mutationibus: scilicet de mutatione sociorum *Ulyssis* in porcos per *Circen* famosissimam: de mutatione etiam sociorum *Diomedis* in aues: de quibus deo dante dicemus quando moralis habimus fabulas. et

zzzz iij

Lib. XIII. De Prodigijs.

de tribus stabularijs que hospites suos in caſco dato
beneficio/in iumenta vertebant/et ipſos oneri ſuppone
bāt/z tandē expleto opere/ipſos ad priſtinā figurā redire
permittēbant. Iſtā enim quemadmodum p̄linus/ ſic z Au
guſtinus repudiat. Dicit tamen q̄ ſi factum eſt/ hoc ſo
lum ſpectetenus/ non veraciter a demonibus fuit factū.
Ad hoc tamen quomodo p̄linus iſta impoſſibilia repu
tet: qui ſeminas mutari in viros ſuperius dicit. De Au
guſtino autem q̄ corpus realiter mutari denegat/ mirā
dum eſt: q̄ ſcilicet ſuper geneſim ad litteram virgas ma
gnum non facietenus/ ſed realiter per quedam occulta
ſemina dicit in ſerpentes mutatas. Quid enim facilius
aut virgam in ſerpentem mutari/ aut corpus hominis z
non mentem in beſtiam realiter tranſformari? Pro opti
mone tamē Auguſtini. facit illud quod narratur q̄ quibuſ
dam videbatur filiā ſuam mutari in aſiā: qui ad
beatum Iſidorum ſibi adducentes/ vt oratione
ſua figuram humanam ſibi redderet: Reſpondit vir ſan
ctus/ ſe filiā et nō equam videre: oratione q̄ ſua/ ima
ginatio de oculis parentum emanavit/ et puellam non
equam/ ſed ſeminā reduxerunt. per quod parer ipſam fi
guram eſſe in oculis hominū/ et non in re: in ſpecie z ap
parentia/ non in exiſtentia. Contrarium autem videtur
fundare quod dicit Iſidori lib. xij. vbi dicit ſic: Ad
miri me (inquit) adoleſcentulum auſiſſe a nōnullis p̄
vero narrari in patria Beluaceni q̄ dum vxor cuiuſdā
ruſtici lauaret ſibi caput/ idem ruſticus quodam articu
lo manuū pueri ore vomuit: de q̄ etiam ruſtico fama
erat q̄ conuertebatur in lupum: quā famam factum qd
accidit/ confirmabat. Iſtā igitur nec negando nec affir
mando/ poſſumus moraliter exponere q̄ ſtagnum iſtud
fluctum z fluxum mūdi z ſeculi negotiorum ſignificat. p̄
poſuit deſertum in ſtagnū aquarum. Puer vero q̄ Jo
ui lyco ſacrificatur/ religioſos z eccleſiaſticos designat
qui ſeipſos dedicant et ſacrificant ipſi deo. Adat. x. viij.
Sint paruos venire ad me. Per tres ſtabularias au
tem poſſunt tres mundi concepiſcentie designari: apud
quas quali neceſſe eſt omnē hominē hoſpitari. ad Iſeb.
xj. Peregrini z hoſpites ſunt ſuper terram. Igitur dico
q̄ iſta tria ſunt quibus mediātibus homo in lupum mu
tatur/ inquit ſciz mores lupinos z beſtiales per crude
litatem z immunditiam imitatur: ſciz ſtagnū mūdanozum
negotiorum tranſmutatio et immerſio: pueri deo ſacrifi
cati. eccleſiaſticorum depredatio et comellio: et apud ſta
bularias. i. apud mundi diuitias/ et comellio: et emineſ
hoſpitatio. Quicunq̄ enim per ſtagnum mundi negotio
rum ductus ſorte fortune tranſiuerit/ z ſe ibi implicauit:
rit: quicunq̄ etiam ad comedendum certa pueri. i. ad ra
piendum ſubſtantias eccleſiaſticorum ſe aſſuefecerit: q̄
cunq̄ apud ſtabularias. i. apud mundi diuitias vel de
ſicias hoſpitatus fuerit: neceſſe eſt q̄ habeat formam lu
pi per imitationem induere/ et more lupi ad crudelita
tem z auaritiam inhiare. Sopho. iij. Iudices eius lupi.
et more iumentorum per ignorantiam hebetari: et per
imunditiam luxurie maculari. Job. i. Computru
runt iumenta in ſtercore ſuo. Quid refert enim/ dicit Lu
llus/ vtrum ex homine quis in beluam ſe cōuertat/ an in
hominis figura immanitate belue gerat? Iſti ſunt igit
qui articulos puerorum quotidie enomū/ quando ſciz bo
na eccleſiaſticorum ſuis ſequacibus tribuit/ z exinde con
ſultis z ſtipendiis ſua ſoluūt. Tervnth talis lupina condi
tio ceſſaret/ ſi ſtagnum mūdi fluctuū renatarent: et ſi ab
eſu carnum humanarum. i. a rapina et excoziatione ho
minum abſtinere vellent: et ad decimū annū. i. ad obſer
uationem decē mādatorū attingerēt: tūc inquit p̄cul du
bito figuram humane cōditionis recuperarent: et veſtes
virtutū quas perdididerant/ repaberēt: ſic in Flabucho
donoso figurarentur: qui prius mutati ſunt in beſtiam
propter ſummā crudelitatem et ſuperbiam: ſed tandem
penitēs figuram humanā reaſumpſit. j. Reg. x. Abuta
ius eſt in virum alterū. Aliquid inuentum eſt aial ſine
corde. Iſtā teſte p̄lin. lib. xj. ca. xxx. vij. z teſte etiam Tullio
de diuinatione/ dum palmū Leſar dicitator i ſede aurea

ſederet/ et aruſpices ſacrificarent/ inuēta eſt hoſtia ſacri
fici/ cor nō habere: et facta eſt cōtentio inter augures/
vrum aial ſine corde inueniri poſſuit/ an ad tempus ſibi
deſuerit. Dicit etiam idem p̄lin. q̄ Saio ad Saio cū imo
laret Ulice/ cor extis eſt inuentū deſuiſſe. Saio etiā p̄nt
pi ſemel deſuit illo menſe quo veneno peremptus exti
tit. Iſta tñ ad conſequētiam deducenda nō ſunt/ pro eo
quia (ſicut credo) nō a natura proueniūt/ ſed a demoni
bus ipſis ſunt: qui ſciz ab ipſis augurū ſacrificijs corda
ſubtrahūt vel adimūt. Iſtud poteſt exponi de mūdi pec
catozibus/ ſciz ſciz ipſis demonib⁹ immolant⁹: q̄ pro cer
to corda. i. cordata cōſtitia in eis deſicere compoſat.
Diabolus enim cor. i. virtutem z cōſtantiam et audaciam
eis ſubtrahit: z omnē ſpiritualem fortitudinem eis tol
lit. Dece. vij. Iſtā columba ſeducta/ nō habens cor.
Item idem ibidē ait q̄ aliquando inuenitur i aial cor
duplex. Iſtā aut q̄ ad. Ad arcello cum perijt ab Iſanba
le/ cor in ſacrificio nō fuit inuent⁹: ſequenti vero die in
uentum eſt duplicatū. Dicit etiam p̄lin. vbi ſupra q̄ in
Phaphagonia per dies bina corda habēt: et contra na
turam aialium/ duplici corde pollent. Tales ſunt homi
nes maliſſi et proditores: quia ſciz iſti nunq̄ ſunt con
ſenti vnicuique et ſimplici corde. i. ſimplici intentione et vo
luntate/ quin imo ſemper habent cor duplicem. i. inten
tionem duplicē z biſonem: quia ſciz vñ meditantur ap
parenter/ aliud latenter: vñ pretendūt/ aliud intendūt:
vñ cor vident habere/ aliqd ad finem q̄ ſupponit ſup
ſicialiter faciendū: aliud tñ habēt/ ad aliū finē qui ab eis
occulte intendit⁹/ totum negotiū realiter ordinādū. Iſtā
de hypocriſis duplicibus/ proditorib⁹ z ſimilibus dicit
Eccl. iij. Quid duplici corde/ q̄ ſic dicit Eccl. iij.
Cor qd ingreditur duas vias/ nō inueniet requiem. Quid
dic q̄ quedam ſunt aialia que duo habēt corda/ ſciz p̄
dices in Phaphagonia: quedam habent duas linguas/
ſicut vituli marini. Sic vere multi duplex habent cor.
duplicem intentionem/ z duplicem linguam. i. duplicem
loquutionem. ſunt enim incoſtantes z duplices tam in co
gitando q̄ in loquendo. Iſtā Jaco. j. Quid duplici aial inco
ſtans eſt in oibus vijs ſuis/ et Eccl. v. Probatur pecca
tor in duplici lingua. Aliqua ſunt loca vbi peccata ſe
le carent: ſicut eſt Euboea. In nato vero eſt contra: q̄
ibi habent ſel p̄grande geminū. De lecoribus etiam
dicit idem ibidē q̄ rane que rubete dicunt⁹/ duplici ſe
corde proditorū. ſed de hoc vide in ca. de buſſone. ſupra
lib. x. In mirabilia etiam que in extis ſebant/ vñ
reſcit hic p̄lin. lib. xj. ca. xxx. vij. Dicit enim q̄ die qua
Pyrrhus rex perijt/ cum per extra aialium ſacrificatorū
deorum volūtatē aruſpices inq̄liſſent/ capita hoſtiarū
precia ſuper paui mētum reperiunt/ z ſanguinem ſuum
proprium lambebāt: et ſic morem Pyrrho regi imitare
in proximo tali prodigio portendebāt. Sic vere dicolo
quendo ſpiritualiter/ q̄ ſignum q̄ Pyrrhus rex debz per
rire. i. q̄ aliquis debeat per eternam damnationē mori/
eſt qñ de ſacrificio qd ipſe offerre debet deo: ſciz de inter
iori mente ſua/ caput. i. intentio reſpit ſuper terram/ z la
bit ſanguinem per carnalitatem z luxuriā. Quando enim
caput intentionis noſtre per peccatū preciditur/ tunc
circa terrena reſpit per auaritiā/ et ſanguinem ſuum. i.
proprium peccatum per complacentiam lambit/ vtpote
quia ſibi placet propria ſcelera/ et in eis delectatur: tūc
vere ſignum eſt q̄ Pyrrhus. i. peccator ſpiritualiter occi
ditur z damnat. Job. xxxij. Nulli eius lambit ſangui
nem. Quid dicit q̄ capita abſciſſa ſunt mali capitanei z ma
li principes/ et prelati/ q̄ pro certo quādo a corpore ſuo. i.
a ſubditis ſuis per odium abſcinduntur/ tunc ad lābendū
eorum ſanguinem. i. emēgendum eorum temporale ſub
ſtantiam cōuertuntur. Iſtā Reg. xij. Ambuerūt canes
ſanguinem Flaboth. Quid dicit q̄ capitanei noſtri quando
per peccatum a corpore ſuo myſtico. i. a ſtatu gratie ſunt
abſciſſi/ ſolent repere per auaritiā/ z ſanguinem lambe
re per luxuriā. Quid dicit de ſchismaticis/ qui a corpore ec
cleſie p̄ceſſi/ in proprio ſanguine. i. in propria damnatio
ne delectari videntur/ z proprias immunditias lambere

De Prodigii's.

et colligere approbatur. figurati in holoferne Judith. xliij.
 quæ immiserunt in suo sanguine voluntati. ¶ Scdm̃ psalm.
 lib. xvi. c. xxxij. ¶ Nudum in aliquibus arboribus facta sunt
 p̃diga et miracula. Unde ait q̃ vñsum est multas arbores
 cecidisse et sponte posita se leuasse: sicut dicit esse factū in
 L. imbrico bellis: vbi q̃dā vñsum in loco Yunonis in arā
 prociat et procubuit: q̃ cumambulibus sublati/ itēru p̃ se z
 sponte releuata sunt: protinusq̃ floruit. q̃d signū victorie ro
 manis qui tēbus exiit: ita q̃ ex tunc maiestas populū ro
 mani conuolat et surrexit. Sic narrat de quadam salice in
 philippis. ¶ Nōnis ista videntur miranda/ q̃d etiam est
 illud quod idē recitat q̃ in sacertijs inuentū est aial cordi
 carere/ z capita abiciis reperire/ i simulā/ cōstat tamē q̃
 vñs pagani sacertijs demōes opabant/ vt ista dñs ar
 tribuit/ in suis crucibus tenerent. Exponē tamē li vñs
 q̃ talis arbor fuit L. hylus: qui scilicet voluntarie vñs ad
 uñ crucis se inclinauit/ inde p̃ resurrectionē et ascensio
 nem sponte cū sibi placuit se erecitit/ q̃ per glorificationē
 corporis clarū et floridū se ostendit: et tunc roman⁹ pos
 pulus istas ecclesie Romane mactare assumpsit/ z qui
 ritas. i. fides et fidelū militā de hostib⁹ trāspauit. Jste
 etiam qui/ sicut dicit Ioan. x. potestatem habuit ponē
 di anīm suam/ et iterū sumendi cā. Jste est de quo dicit: Ju
 lis p̃ palma florebit. Et hē li vis dic de iusto/ qui aliquā
 10 cadit per peccatū/ resurgit tamē per gratiā/ floret per vir
 tutem et scientiā. ¶ Sicut dicitur in libro de naturalū hy
 storia mundi. xvi. c. x. Tempus antiquū multa signa
 z prodigia in arboribus facta sunt. Unde dicit in arborib⁹
 11 mutatiōes mirabiles esse factas. Alium est enī/ aut q̃ olea
 mutata est in oleastrū/ ficus et yua factentes fruct⁹/ abos/
 in nigri/ sapo/ dulcis in acerbū. Inuentum est etiā malū
 punice fructū nō in ramis/ sed in fipite tulisse: vite yua
 fine folijs productisse/ et oleas baccas habentes/ folia am
 liti. Inuentū est oliuā ex roto crematā iterū rursus: et fi
 cus a locustis corollas iterū gemitifas. Inuentū est etiā
 L. adice/ q̃ xerxis aduentu platan⁹ fuit in oliuā mutata
 Heronius etiam tempore oliueti et arua via publica inter
 media/ in loco alteri alteri⁹ sunt trāsita: sicut viri etiā
 suo dicti. Iterū inuentū est ficum in lauro fuisse nata/ et in
 oleis et statuarum capitibus arborē procreant: sicut hec
 et alia recitat Zirkständer grecus in suo volumine talibus
 retero p̃dignis. L. etiā Lepid⁹ romanus in comiciarjis
 suis arbores asicris locuturas fuisse. Et sic patz et arborib⁹
 p̃diga multa est/ et quedā earum bona/ quedā mala si
 gnificat. Quēra tales p̃dignos mutationes quotidie in
 veniuntur in nobis: quia pro certo dulces mutant in acerbos
 boni: albi in nigros: boni in malos: oleæ qui sunt fructifere/
 in steriles oleastros. i. viri p̃ij in impios et in deuotos: quia
 p̃ pro dolos/ quotidie per pccā variā boni in malos/ iusti in
 12 impios peruertunt. P̃ al. L. Quēru nisi in arcu p̃auit. Ecce
 tū autē pro certo debet fieri: quia scz mal⁹ in bonos debet
 per penitentiam conuerti/ et per morū mutationē transfor
 mari: quia scz platanus sterilis. l. homo peccator: z sine bo
 nis operibus debet oliuā i. viri plus et fructuosus fieri/ et
 bonis operibus fecundari: quia si contingat oliuā vel ficū. i.
 aliquem virū iustū p̃ ignē cupiditatis cremari/ vel a locu
 stis. i. demonibus/ tyrannis et tribulationibus corodi/ ite
 rum debet per penitentia resuscitare/ z per bona opera ger
 minare/ vuas et baccas. l. hominū operū fruct⁹ tenere z ha
 bere. folia vero verborū dimittēre/ z de operibus q̃s de fer
 mentibus plus gaudere/ quia. pcul dubio vir iustus debet
 folia. i. vba. s. iactantiam/ magniloquentiā z similia dimi
 ttere/ fructum vero. i. opera retinere. quod est p̃tra illos qui
 tantum habet curā de opibus q̃s de verbis. i. iudat. xliij. ¶ De
 citat enī z nō facit. Dato enī q̃ cōtra naturā fiat/ z officij
 13 aliquid sit q̃ debeat esse virtuosus/ vrpote qz est statua vel
 laur⁹/ hoc est dictū q̃ est simplex/ insip⁹ z thermalis/ vel vi
 riosus z curiosus/ laur⁹ z superficialis: in isto tū debet cresce
 re ficus bone opatiōis/ z arbor virentis cōuersatiōis: et sic
 sit et cetera bono opatiōis/ z arbor virentis cōuersatiōis: et sic
 mutas p̃ bono loquē p̃ gfratū actionē/ et de loco ad locū fe
 rum alterū. Et dicit q̃ platan⁹ vmbrosus significat deuū
 antiquū/ fuit mudo tenebrosus z durus: i. per beatam in

Fo. CCCLXV.

carnatione fuit in illius murat⁹ / qñ de feuro fact⁹ est in m⁹
 fuctus et pius . Et dicit q⁹ cōtra naturā laurus portat ficū /
 qñ dñi virgo p⁹ulit⁹ xpm⁹ / quē alterius erat nature . Et dicit
 q⁹ arbor mirabilis loquit⁹ / qñ peccator et oblitus cōfite⁹
 vel dñi laudādo refat⁹ . **Abat. li. 2. oquit⁹ est mutus .** et ad
 mirate sunt turbe . **¶** **Itē ibidem lib. xvij. c. xvij. etiam dicit**
 in frugib⁹ qñq⁹ p⁹digia v⁹lit⁹ . Anno em⁹ qñ hāmbal
 supatus est . **lib. p⁹ub. 2. lto et 2. n. 2. cōsiliub⁹ /** frumē-
 ta in arborib⁹ nata pōtū⁹ / qñ scz victorie romanor⁹ cōs-
 tra hāmbale signū fuit . Sic vere qñ hāmbal . i . dñabel⁹ fuit
 a populo Romano . i . a deo angelis supatus . qñ incarnat-
 iōne et cruce . i . in arborib⁹ . i . in h⁹uili fidelib⁹ v⁹lit⁹ fuit
 fruges virtutū crescere . et frumenta bonor⁹ operum appa-
 re . **Arbores em⁹ . i . hoies a pncipio steriles fuerūt . et tamē**
 contra naturam et cōsuetudinē / fruges li frumenta . i . vir-
 tutes et merita portauerunt . Et dicit q⁹ quando frumentū
 creuit in arborē . i . qñ h⁹uist⁹ p⁹ra naturā natus esse et v⁹ir-
 gine / sic p⁹o certo hāmbal dñabel⁹ supatus est in cruce .
¶ **Isai. Galles abundabant frumēto .** **¶** **Isai. li. c. li. inter**
 p⁹digia et miracula recitat qñ bellis bellis Romanorū qñ
 Umbria fuit vocata . armozū crepitus et tube sonus a
 celo auditi sunt . v⁹ro vero cōsulari **Abat. i** arma celestia
 ab oīu occasuq⁹ inter se currentia v⁹sa fuerūt . De quibus
 etiam prodigia facit **Augu. in lib. de ciuita. de mentionē**
 . Itud applica q⁹ non solum in terra . i . in statu laicozū / imo
 etiam in celo . i . in statu ecclesiasticorū solē qñq⁹ bella fieri
 cōcurus et sonitus litūm et contentiōnū li audiri . et ad
 magnū scandalū mortaliū / arma celestia . i . ecclesiastica
 litigia possunt quietē experiri . quia etiam ipi scolares
 hodie et clerici armis more seculariū volunt v⁹l / aliter cō-
 tra alterum p⁹ellari . **¶** **Itē Apoc. xij. Factū est p⁹ellū magnū**
 in celo zc⁹ . **¶** **Applica per modum figure / vide cū infra . vii.**
 apoc. iij . **¶** **Alde magnū prodigiū recitat Hieronim⁹ ano**
 cccc⁹ lxxij . ab v⁹be condita contigisse . Dicit em⁹ q⁹ accidit
 Romē qdā horreda pestis / qua biennio pericuerant / ho-
 mines v⁹rluq⁹ scz / morbis variis iterbat . Romanis ergo
 p⁹ morbo sedādo remedia a dijs p⁹erib⁹ / subiro in medio
 v⁹rbis terra diffiluit . vastos p⁹oxyuri inferna flāntia subit
 to p⁹atuerūt . **¶** **Dijs ergo respōdentib⁹ / q⁹ hians illa terra seu**
 horreda voāgo sibi dari aliquē vinū hoīem expetebat / ac
 li sibi nō sufficiere pestilētia mortuos deuorasse / nisi etiam
 aliquos viuos ius fauib⁹ exhauiert⁹ . **Abat⁹ .** **¶** **Art⁹ vir**
 eques armat⁹ cōi cladi cōsiliens / improbis terre fauib⁹ v⁹s
 se iniecit⁹ et sic terre in inferis p⁹ populo factificet⁹ et cessante
 peste / terra itez se recludit . illaq⁹ v⁹riū eqñ in suis v⁹scerb⁹
 sepeluit⁹ . qd quiddē **Augu. de ciuit. de sac. iāgit .** **¶** **Ista possūt**
 applicari ad passiōē xpi . **¶** **Sōfat em⁹ q⁹ a pncipio totus po-**
 pulus hian⁹ p⁹ pestilētia lāguebat⁹ / spūaliter et tpaliter
 moriens ad inferos descēdebat . p⁹pter qd popul⁹ Roma-
 nus . i . popul⁹ fidelis scz dñi patrū sacrificare dijs . i . deo et
 angelis nō cessabat . sed p⁹ certo talis pestilētia cessare nō
 poterat / quousq⁹ aliq⁹ hō v⁹ius . i . sine pctō / xps scz ad in-
 feros descēderet / p⁹ cui⁹ sacrificatiōē culpe et pene pestilē-
 tia quiesceret / cessaret . **¶** **Ita quousq⁹ equos v⁹ . i . xps fil⁹**
 dei v⁹ius mediāte equo suo . i . cruce ipsi terre in inferis sacrifici-
 care⁹ / et coiz⁹ et⁹ in terrā / a iua eius ad inferos veheret / nec-
 cessē erat q⁹ pplus moreret⁹ et p⁹ pestilētia vetaret⁹ : qua
 p⁹pter fuit equos xps v⁹ius in inferos se iniecit⁹ et sic deos
 placauit / et deos patrū sacrificet⁹ : q⁹ morie peccat⁹ / in inferni
 dānatio tūc cessauit . ipse vero p⁹ oibus se obmit⁹ / et morie
 p⁹ populo tolerauit . **¶** **Isai. liij. Ipse vulnerat⁹ est p⁹pter**
 iniquitates n⁹as zc⁹ . et **Joan. xvij. Expedit v⁹ vi⁹ mola-**
 tur p⁹ p⁹lo / nō tora gens periret . Et dicit q⁹ talis equos d⁹
 esse quilibet p⁹elari⁹ : qñ p⁹ v⁹rlitatem cōm debet v⁹litari
 p⁹uate p⁹ferre . et p⁹ liberatōis populi nō debet mortis pe-
 riculū exhorere . ad **Rom. ix. Optabā ego anathema fieri**
 pro fratrib⁹ meis .

C Parrisijs apud Claudium Chevallon in via
Jacobeæ sub Sole Aureo: mēsis Martij
die. xij. Anno dñi Millesimo quinq;
gentesimo vigesimo primo.

